Bp. 352/68/12

Tizenkettedik évfolyam — Ára 20 korona — Budapest, 1923. január 3. — 1. szám.

1751 Bp

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

372

Az ötvenedik esztendő

küszöbére léptünk. Buda, Pest és Óbuda boldog házasságának nagyjelentőségü jubileumi évfordulójához értünk és ebből a magasságból kell előrevetnünk kutató, reménykedő tekintetünket. A multnak fénye, árnya immár a hátunk mögött van, de ez a mult mégis éreztetni fogja hatását a jövendőben is. Az öt decenniumból négy hatalmas lendületü emelkedéssel ékes: az ötödik a romlás, a pusztulás, a kényszeredett tétlenség elátkozott évtizede. Négy évtized kimagasló emberek kimagasló alkotásaival telített és amikor a negyedik decennium befejeztével *Bárczy* István elérte a csucsot, fenkölt hittel álomnak tetsző képét festette meg az ötödiknek. Ha nem jön a háboru, a kommunizmus, ha nem járnak itt a román pusztitók, ha nem következik be a tapasztalatlanok rezsimje és nem lesz urrá a gyülölködés, ha nem sujt végig rajtunk az ellenséges hitelezők pénzszomjas ostora: Bárczy István álma valóra vált volna és Budapest az aranylakodalomra szebbé lett volna minden boldog álomnál. Mégis a leghatározottabban állitjuk, hogy az ötödik évtized nem tudott annyit rombolni, mint amennyit az első négy épitett.

Álljunk meg a határkőnél. Hiszen ez az esztendő az ötvenedik, már előre veti árnyékát, hogy ez lesz a legszomorubb, a legfájdalmasabb, a legkegyetlenebb mind az ötven között. Voltak esztendők, amelyek az elemi csapások sorozatát zuditották erre a városra, voltak esztendők, amelyeket elviselni mélységes lelki fájdalommal járt; de ebből az ötvenedikből a megsemmisülés fogvacogtató jeges áramlata tör felénk. Iszonyu terhek szakadnak a nyakunkba és — bár amig a párisi vándorok teljes részletességgel be nem számolnak sáfárkodásukról, — nem akarunk és nem tudunk birálatot mondani; a legoptimistább feltevésben is nagyon szomoru a prognózis, amely kirajzolódik előttünk.

Az esztendő tehertételei között ott van még az is, hogy nem bizunk és nem bizhatunk azokban a férfiakban, akik ma a felelősséget viselik. Nem bizhatunk bennük, mert nem látjuk se tehetségüket, se tapasztalataikat, se pártatlanságukat. Ezek nélkül a tulajdonságok nélkül ma nem lehet várost kormányozni. Nem lehet pedig azért, mert rendkivüli események, feladatok mögött példátlan felelősség tornyosodik. A villamos megváltás, a külföldi terhek törlesztésére szükséges pénz előteremtése, a külföldi kölcsönnek természetesen mind aktuálisabbá váló gondolata, a közterhek szükségszerü folytonos növelése: olyan feladatok, amelyekkel megküzdeni az ötvenév legkimagaslóbb egyéniségeinek is nehéz lett volna.

Olyan nagy óra ez, amelyben az idén az óramutató az uj esztendőbe siklik át, hogy feledni tudnánk, amit felejteni nem lehet és mi magunk szeretnénk bizni azokban, akik ebben a rendkivül sulyos esztendőben cselekedni hivatottak. De mondják meg ők, adjanak csak félig-meddig kielégitő feleletet arra, hogy mi oka volna Budapest népének a bennük való bizalomra? Nem is a régi, általános, de a megszükitett választói jog mellett vonta meg Budapest népe tőlük a bizalmat, amellyel a lázak órájában megajándékozta őket. Ilyen előzmények után, ilyen körülmények között, ilyen alkuvást nem ismerő üzenet után nem lenne meg a bátorság bennünk arra, hogy a felelősséget viselni merjük az ötven közül a legsulyosabb esztendőért. Sem az emberi izlés, sem az emberi bátorság nem egyforma. És mi igen nagy reverenciával látjuk azt a bátorságot, amellyel az urak nekiindulnak a sulyos, a nagy esztendőnek. Nekiindulnak anélkül, hogy észrevennék azt a kisebbséget, amely mire ez az esztendő is leáldozik, minden bizonnyal többségként jelenik meg a szinen. Hiába lesz minden mesterkedés, hiába lesz minden hatalommeghosszabbitó játék; az a kormány, amely ma alkotmányosan kormányozza az országot, nem adhat életmeghosszabbitást olyan rezsimnek, amely durván felrugja a kisebbség jogait.

Az az esztendő, amely most érkezik, amikor ismét távozik, hisszük, bizunk benne, nem találja itt a tegnap urait.

Az uj esztendőben kiélesedik az ellenzéki harc

Dr. Glücksthal Samu határozottan megcáfolja a kompromisszum-hireket — A demokraták elszánt küzdelmet hirdetnek

Az ujesztendő a városi politikában tulajdonképen nem hoz ujabb meglepetést, aminthogy a mai rezsim nincs is meglepetésekre berendezkedve, hanem lassu haldoklással fogja — amint látjuk — befejezni dicstelen pályáját. Önkényes kombinációk mégis ellenzéki paktumról, az ellenzék egy részének paktumáról beszélnek. Ezekre vonatkozólag a *Fővárosi Hirlap* a leghatározottabb cáfolatot kapta illetékes oldalról. Ugyanakkor viszont *az ellenzék másik oldalán a kiélesedő ki[illegible]rci riadóját fujják meg.* [illegible] aligha lehet szó másról, mint a *Wolff-párt* természetszerü szétmállásáról, amelynek annál teljesebbnek kell lenni, minél inkább közeledünk a községi választásokhoz. Kétségtelen, hogy a Wolff-párt mindent el fog még mindig követni az egyeduralom meghosszabbitásáért, de aligha lesznek sikerei. *Rakovszky* Iván belügyminiszter, aki egy alkotmányosan kormányzó kabinetnek a tagja és akinek jogászi és alkotmányos érzése tiltakozik minden erőszak és minden diktatorikus törekvés ellen, legföllebb abban az esetben lenne hajlandó a mandátum-meghosszabbitásba belemenni, ha a mai közgyülés minden pártja helyeselné ezt és ha a városházán legalább a ma ott képviselt pártok között meg lehetne csinálni a parlamentáris békét. Az ujesztendő eseményei ettől azonban sokkal messzebb vetettek vissza bennünket, mint azt hinni lehetne.

A harc teljes kiélesedése: ez a mi prognozisunk a jövőre nézve. Annyival inkább igy kell ennek lennie, mert az ellenzék nem bocsáthatja meg a közelmultat, kompromisszumokról nem tárgyalhat, nem alkudhatja el azoknak a jogát, akik ismert okokból nem vettek részt a legutóbbi községi választásokon. De ki kell élesednie a harcnak azért is, mert kikapcsolódott az aktualitások keretéből a külföldi kölcsönök problémája, amelyet a hazafiság oltalma alá helyeztek és amely körül nem alakulhatott ki az az éles és elszánt küzdelem, amelyre most kilátás van.

A harc tehát megindul, hevesebben és elszántabban, mint eddig és ezzel a harccal szemben erőtleneknek fognak bizonyulni azok az elemek, amelyeket a küzdelem heve ki fog vetni mandátum-védő és mind kellemetlenebbé váló pozicióikból.

A rezignált polgármester

Ilyen körülmények között természetesen dr. Sipőcz Jenő polgármester csak rezignált nyilatkozatokat tehet. Amig Wolffék hivatalos lapjában halkuló kurzus-jelszavakkal spékeli meg ujévi nyilatkozatát, addig az egyik prononszirozott liberális lapban (értsd „zsidó" lap) mélabusan mondja el, hogy nem tudja, milyen eredménnyel fognak végződni a jövő évben megtartandó törvényhatósági választások. Jóslásokba e tekintetben — mondja — nem bocsátkozik és mi hozzátehetjük, hogy nem is igen érdemes neki jóslásokba bocsátkozni. Érthető, ha a prófétai szerepre nem vállalkozik, annál is inkább, mert e tekintetben a képviselőválasztások elég próféciával szolgáltak. Nem foglalkozik még azzal sem, — árulja el tovább, — hogy a törvényhatósági bizottság tagjainak választása milyen elvek és milyen választójog alapján történjék. Ha nem foglalkoztak is vele, kétségtelenül bizonyos, hogy nincs többé olyan választói jog, amelynek alapján a wolffi uralom még egyszer életrekeljen.

Szól a közgyülési békéről is és itt megrovási kalandban részesiti a demokratákat, akik nem hajlandók feladni mélységesen megokolt ellenzéki álláspontjukat. Megcirógatja ellenben a liberálisokat és a gazdaságpolitikaiakat, akiknek Budapest közönsége előtt aligha fog diszükre és előnyükre szolgálni ez a cirógatás. Kilátás a közgyülési békére tehát dr. Sipőcz nyilatkozata szerint nincsen.

Glücksthal cáfol

Még ilyen körülmények között is feltünő volt a Pesti Hirlap karácsonyi számában egy cikk, amely kompromisszumos tervekről beszél. Tény az, hogy Wolff Károly legutóbb a kölcsön tárgyalásánál a polgári elemeket a szociáldemokrácia-ellenes együttes harcra hivta fel. Ezt a felhivást azonban senki sem vette komolyan, mert nem adta meg a legkisebb mértékben sem az együttműködés alapjait. Tény az is, hogy Csilléry Andrásnak a pénzügyi bizottságban legutóbb történt felszólalásával még a többségi párt intranzigens elemei sem értettek egyet és ez a felszólalás a szétesés miazmáit hordta magában. De a többségi pártban ma még meg van a gyenge kohézió, amely megmenti egyelőre a végső pusztulástól.

Annál inkább feltünő volt a Pesti Hirlap közleménye, amely a többek között ezeket mondja:

„Idejében kell helyreállitani Budapest polgárságának egységes frontját: azt mondják mindkét oldalon. A vörös rém itt van megint a láthatáron, s nem lehet vele se keresztényszocialista, se radikális haladó alapon büntetlenül kacérkodni. Ugy a kereszténypárton, mint a baloldalon átérzik ennek igazságát, látják a fenyegető veszedelmet s mindkét oldalon nagy hajlandóság van a kiengesztelődésre és a pártkeretek szétrobbantására. Ha a baloldali felelőtlen elemek lekapcsolódnának és a baloldali pártok a legszélsőbb elemeket soraikból kitessékelnék, ugyanez történnék a keresztény többségi párton is. Ilyen tárgyalások már hetek óta folynak s most a legkomolyabb stádiumba jutottak. A keresztény többségi párt kétharmadrésze, bele nem értve a keresztényszocialistákat, élénken keresi az alapot a baloldal értékes elemeivel való együttműködésre. Komoly orientálódás folyik a kereszténypárton is

FŐVÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR

nagy tekintélynek örvendő dr. Glücksthal Samu, Márkus Jenő és dr. Éber Antal személye és a mögöttük álló városi politikusok felé, s az uj esztendő legelső hónapjaiban várható a szélső jobb- és a baloldali elemek lekapcsolásával a Polgári Egység Pártjának megalakulása, melynek egyetlen programmpontja lesz a polgárság egységének megteremtése a községi választásokon. Ezek a pártalakitási megbeszélések már oly messzire haladtak, hogy irni lehetett felőlük a pártalakulás sikerének veszélyeztetése nélkül, sőt irni is kellett, hogy Budapest polgársága végre tudomást szerezhessen arról, hogy városi képviselőinek lelkiismerete végre felébredt és meg fogja menteni a fenyegető szociáldemokrata uralomtól."

Ezt a furcsa, lehetetlen és erkölcstelen ötletet minden oldalról a leghatározottabban megcáfolják.

A demokraták részéről a Fővárosi Hirlap kérdésére csak ennyit válaszoltak:

— Hogy liberális részről ilyesmire készülnének, ezt fel sem tudjuk tételezni, el sem tudjuk képzelni. Teljesen kizárttnak tartjuk, hogy ezt meg mernék tenni, hiszen azzal játszanának, hogy Budapest népe teljesen elfordul tőlük.

Kérdést intéztünk azonban a cikkben is emlitett dr. Glücksthal Samuhoz, aki a Fővárosi Hirlap számára a következő igen kategórikus nyilatkozatot volt szives tenni:

— A *Pesti Hirlap* cikkét *a legnagyobb meglepetéssel olvastam.* Természetesen hasonló természetü mozgalomról egyáltalán nem tudok. Hogy mi lehet az alapja ennek a kombinációnak? Az, hogy mindenfelől hallatszik az elégületlenség, amely nyomon követi a mai városi pártkonstellációt; de mindez anélkül, hogy valami máris kijegecesedhetett volna. *Tény az, hogy a dolgok egy kicsit eltolódtak és hogy a tulsó oldalon a keretek semmiképen sem tarthatók fenn.*

A demokraták harci riadója

Ugyanekkor a demokratáknál igen éles harcot hirdetnek. Tanuja ennek az az ujévi üdvözlés, amely a demokraták városházi csoportjában ment végbe. Ez alkalommal igen éles beszédet mondott Pakots József és igen határozottan felelt rá az üdvözölt dr. Baracs Marcell.

Pakots beszédében hangoztatta, hogy mint az elmult esztendőben, az ujban is igen kemény harcokra kell felkészülni.

— Nem sokat értünk el — mondotta — az elmult esztendőben, de fel tudtuk ébreszteni Budapest lakosságában azt a lelki érzést, hogy nincsen egészen elhagyatva. Mi a magunk harcait a magunk egész erejével vivtuk meg és megmutattuk, hogy komoly aggodalommal szemléljük a főváros ügyeinek mai vitelét. Ugyanakkor azonban a többség részéről olyan meg nem értéssel találkoztunk, amely ennek a többségnek a számára megozza a megérdemelt itéletet: az elseprést. Az uj esztendőben még fokozottabb lendülettel akarjuk és fogjuk megvivni harcunkat.

Baracs Marcell válaszában kijelentette, hogy ő, aki a harcok embere, őszintén hangoztatja, hogy tovább kell fokozott erővel küzdeni.

— Tovább kell küzdeni, — folytatta, — mert nem egyéni kedveskedésekről és a szembenálló pártok kölcsönös szimpátiájáról van szó, hanem egyedül és kizárólag a főváros polgárainak érdekeiről. Éppen az a párt támasztotta az ellentéteket, amelynek kötelessége lenne, hogy meg ne türje a maga soraiban a politikai elfogultságot. Ezek a keserü tapasztalatok érlelték meg bennem, hogy keserü harcokra van szükség.

A demokrata városatyák még hosszan elbeszélgettek egymással. Különösen élesen nyilatkoztak a kölcsön-adó antidemokratikus gondolatával és egyhangulag azon az álláspontón voltak, hogy ez a terv merénylet a főváros polgárságának teherbiró képessége ellen. Megkérdezték ezután dr. Baracs Marcellt, hogy mit hoztak tudomására a párisi tárgyalások eredményéről? A városházi legnagyobb ellenzéki párt elnökének ki kellett jelenteni, hogy a főváros vezetősége ezideig egyetlen szót sem közölt vele erről az eseményről.

Igy akarják megalapozni a pártközi békét.

Ujévi köszöntő a villamos sinek mentén

A város tervei a közuti vasutakkal — Mr. Bette ismét Budapestre jön — Készülőben a „nagy pör".

Az uj esztendő hajnalán, reggeli öt órakor vették birtokba a főváros képviselői a budapesti villamos vasutakat „a Budapesti Egyesitett Vasutak betéti társaságától". Ez az átvétel már csak formalitás; a szónoklatok csak póz és sallang; végeredményben azonban mégis csak az a valóság, hogy a főváros végre-valahára hozzájutott a villamos vasutakhoz. Mától fogva tehát a fővárosé a villamos vasutak minden gondja — haszna. Az igaz, hogy tartozik rá a főváros, adós az árával; de hát ki törődik ilyenkor az adóssággal? Az öröm izgalmának szüz pillanatait igazán kár lenne összekonfundálni azzal a pörösködéssel, ami előreláthatólag követni fogja a megváltást. Mert hogy pör lesz belőle, az már nem is kérdés. A vasuttársaságok, amelyeknek a vasutját a főváros most birtokba vette, hangsulyozzák, hogy 1918 novemberében erőszakkal vették el tőlük a vasutat; ők tehát igényt tartanak mindarra az előnyökre, amelyek ebből a jogi helyzetből származnak. A kormány erre igen érdekes módon akarja kettévágni a vitát. Ugyanis a kereskedelmi miniszter az egyesitett villamos vasutak megváltása dolgában törvényjavaslatot terjesztett a nemzetgyülés elé, amely az Egyesitett Villamos Vasutak jogviszonyainak rendezéséről intézkedik. Ez a törvényjavaslat elismeri ugyan, hogy „a vasutak erőszakos elvétele jog- és törvényellenesen történt", mindazonáltal az állam elháritja magáról ennek a jog- és törvényellenes cselekedetnek a konzekvenciáit. A kereskedelmi minisztériumban tehát ugy okoskodnak, hogy ha egyszer egy országos törvény mondja ki, hogy igaz ugyan, hogy 1918 novemberében az állam elvette a villamos vasutakat, de azért az állam a károkért nem vállal semmi felelősséget: akkor Közuti pörölhet, sőt mehet Ponciustól Pilátusig — mindenütt elutasitják. A megváltásnak és szocializálásnak ez a módja mindenesetre uj találmány: az uj idők találmánya és ebből az a tanu[illegible] az állam a jövőben mindig kibujhat minden kötelezettsége alól, a nemzetgyülés törvényben mondja ki, hogy az állam pedig nem tartozik.

A részvényesek memoranduma

A Közuti részvényesei most a kereskedelmi miniszterhez fordulnak és kérni fogják, hogy módositsa a benyujtott törvényjavaslatot. Memorandumukban fölhozzák, hogy a Friedrich-kormány a proletárdiktatura bukása után a vasutasokkal szemben erőszakot követett el, mikor az elkommunizált vasutak élére kormánybiztost ültetett és nem adta viszsza a vasutakat jogos tulajdonosaik birtokába. Nem számol a törvényjavaslat azzal sem, hogy a főváros által 1923 január elsején megváltott vasutak üzemét nem a vasut volt tulajdonosai kapják vissza, hanem nyomban a főváros veszi át. A részvényeseknek tehát ebből a vasutból nem lesz többé olyan jövedelmük, amelyből az üzem jogellenes elvonása idején felmerült rendkivüli terheket amortizálhatnák. Szóváteszi a memorandum, hogy az állam, mely a vasutak jogellenes elvételével a részvényeseknek okozott károkért való felelősséget nemcsak magától háritja el, de nem akarja a kártéritési kötelezettségben benne hagyni a fővárost sem, mely igaz ugyan, hogy csak kisebb mértékben, de szintén részes a jogellenes cselekményben.

„Különösen visszás lenne, — mondja tovább a memorandum, — hogy a megváltás után a vasuttársaságok maradjanak felelősek azokért az üzemi balesetekért, amelyek nem az általuk folytatott üzemben következtek be. E balesetekért csak az lehet felelős, aki az üzemet átveszi és folytatja. Ugyanilyen visszás, hogy a vasuttársaságokat terhelje a beruházott tőke kamatoztatása és törlesztése arra az időre, mely alatt az üzemet mások vitték és amikor a vasutaknak bevételük sem volt".

Ezek a legkirivóbb pontjai annak a törvényjavaslatnak, mellyel a kereskedelmi kormány „az egyesitett villamosvasutak jogviszonyait akarja rendezni". Épp azért a részvényesek arra kérik a minisztert, hogy ebbe az ujabb rendtörvénybe vegye bele a következő szakaszt is:

„A jelen törvény rendelkezései a Budapest székesfőváros által megváltott vasutakra vonatkozólag semmi tekintetben sem érintik a Budapest székesfőváros és a vasuttársaságok egymásközti jogviszonyát, különösen abban a tekintetben nem, hogy a jelen törvényből a vasuttársaságokra háramló terheket a felek egymásközti viszonyában melyik fél és milyen mértékben viseli."

Beleveszi-e vagy sem a kivánt szakaszt törvénytervezetébe a kereskedelmi miniszter: nem lehet tudni. Annyi azonban már most is nyilvánvaló, hogy itt egy végenélküli bonyodalom kezdődik, melynek kibogozása érdekében egy sereg fiskális sokat fog beszélni és sokat fog keresni.

Az uj közlekedési részvénytársaság

Mialatt pedig „a nagy pör" konturjai egyre pregnánsabban emelkednek ki a villamos vasuti probléma kaoszából: megalakul az 500 millió koronás alaptőkéjü részvénytársaság, amely a fővárostól kilencven esztendőre használatra át fogja venni a január elsején, hajnali öt órakor megváltott villamos vasutakat. A részvénytársaság megalakulásának ünnepies szint adott, hogy az alakuló közgyülésen maga Wolff Károly volt az elnök, aki nem állhatta meg, hogy szabadjára ne bocsássa temperamentumát; ezuttal is hosszabb beszédet vágott ki. No, de hát a fontos mégsem a Wolff beszéde volt, hanem az, hogy a részvénytársaság de facto csakugyan megalakult és megválasztotta az első igazgatóságot a következő tagokkal: Sipőcz Jenő polgármester, Folkusházy Lajos és Rényi Dezső alpolgármesterek, Till Antal tanácsnok, Buday Dezső, Ereky Károly és Platthy György bizottsági tagok. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: Ács Ferenc főszámvevő, Joanovich Pál, Oberschall Viktor, Mettelka Frigyes és Szigeti János. A főügyész neve kimaradt az igazgatóságból. A megalakulás után az uj igazgatóság ülést tartott, melyen elnökké Sipőcz Jenőt, alelnökké Folkusházy Lajost, vezérigazgatóvá Rényi Rezsőt és ügyvezető igazgatóvá Till Antalt választotta meg.

Most tehát „szüret, ha bor nincs is". Mindenki megkapta a magáét; a főváros a vasutját, az urak igazgatói állásokat és a publikum meg fogja kapni a — tarifaemelést.

Itt emlitjük még meg, hogy január közepén Mr. Bette ismét visszaérkezik Budapestre, hogy a belgák nevében folytassa a tárgyalást a vasut bérlete dolgában.

Ami kimaradt a beszámolóból

Hogy fest tulajdonképen a mérleg?

Dr. Sipőcz Jenő polgármester rövid beszámolót adott az elmult esztendőről, de csak a villamos vasutak átvételének előkészitését és a francia kölcsönt illető párisi megegyezést emliti eredményként. Ismerjük a polgármester szerénységét és tudjuk, hogy nem kenyere a dicsekvés. Mi vállalkozunk tehát arra, hogy ezt a két pontot valamelyest kiegészitsük.

Ime néhány apróság a mult esztendő történetéből:

I. Szenzációként hatott a polgármesternek az a ténye, hogy Huszár Károlynak az országházban rendezett „Láthatatlan vendég" estjén nem engedte el a vigalmi adót. Wolff, Csilléry és Ereky ezért alaposan „kikészitették" a közgyülésen Huszár Károlyt, akivel ma Wolff és Csilléry egy politikai pártban ülnek. Ime az igazi keresztény politika: a megbocsátás szellemének érvényesülése.

II. Wolff Károly államférfiui bölcsességgel le„kiskapitányozta" Pedlow-ot és ezzel ujabb jóhirnevet szerzett Budapestnek és a legendás magyar vendégszeretetnek.

III. Megkezdődött a mult likvidálása, a bűnök megbocsátása és a felekezeti béke megerősitése. Ennek megpecsételéseképen százharminczegy tanitót és tanárt nyugdijaztak.

IV. A pártközi béke érdekében is történtek döntő lépések, amelyek közül mindenesetre meg kell emliteni a julius elsejei éjszakai közgyülést, amikor is a közeledés szimbolumaképen, a szembenálló pártok csaknem — összeverekedtek.

V. A háborus viszonyokból való végleges kilábalás örömünnepeként ujból életbeléptek a különféle élelmezési jegyek.

VI. A főváros demokráciájának bizonyitékaként leereszkedett gróf Apponyi Alberthez, meghivta őt az amerikai bankettre. Apponyi meg is jelent, de a vendéglátó házigazdák nem találkozhattak vele. Az antialkoholista amerikai diákokkal megkedveltették az alkoholt.

VII. Rendkivüli sikereket ért el a főváros árimérséklő politikája. A gáz ára a mult évinek alig kilencszeresére, a villanyé ötszörösére, a villamosjegy pedig hatszorosra emelkedett. Megérkezett azonkivül ujévi ajándékképen a közüzemi pótléknak nagyarányu felemelése is.

Hogy mennyivel drágult az élelmiszer, ezt nem irjuk a főváros rovására, de amikor a polgármester a jövő évre is programmot ad, az iskolai fogorvosi intézmény megvalósitásán kivül ezen a téren is szerettünk volna valami vigasztalót hallani.

Fullzónkor

Az elmult év

mérlegét maga Sipőcz Jenő polgármester állitotta össze és minden tekintetben igazolja ezzel a mérleggel az ellenzéki kritikát. Igazolná még akkor is, ha ez az ellenzéki kritika nem lett volna telve az elnéző szánalom számos jelével és ha nem lett volna olyan szordinós, mint amilyenné a dolgok természete révén lennie kellett. A polgármester beszámolója mindössze két pontból áll: a villamos vasut átvételének előkészitése és a francia kölcsön rendezése. Eddig van, nincs tovább. A polgármester beszámolója nem talál más emlitésreméltó eseményt a főváros életében, kormányzásuk egy esztendős „alkotásai" között. Lehet, sőt valószinüleg igaza van a polgármesternek ebben a tekintetben. De vajjon van-e érdeme a többségi pártnak, a főváros kormányzatának ebben a két kérdésben is? Sok aligha. Ez a két esemény szükségszerü, természetes kialakulás volt, amiről se Wolff Károly, se a polgármester nem tehetnek. És éppen ez a két esemény volt az, amely az ellenzék kritikáját letompitotta, ez a két esemény az, amelynek kényszerü sulya alatt meg kell adni a feloldást, ha egyébként nem is lenne kedve hozzá az embernek.

Körmondatot

is kaptunk ujévi ajándékul a polgármester urtól. A körmondatok — bevalljuk — nem kedvenceink, bár a retorika igen előkelő helyet biztosit a számukra. A körmondat nekünk mindig gyanus, mert nagyszerüen lehet vele operálni: vagy többet, vagy kevesebbet mond vele az ember, mint amennyit kellene. Nézzük csak a polgármester körmondatát: „A jövő év programmjából gazdasági téren különösen meg kell emlitenem azt a törekvésünket, amely arra irányul, hogy üzemeinket az egyes üzemek sajátos jellemének legjobban megfelelő kereskedelmi és üzleti formák megtalálásával jövedelmezőbbé tegyük, anélkül azonban, hogy azok szociális hivatásának érvényesülését érintenők." Olyan szépen, olyan andalitóan, olyan nemesen cseng ez a mondat, hogy az ember szinte extázisba jut. És mégis jutalmat tüzünk ki annak a számára, aki kiolvassa belőle, hogy a jövő esztendőben olcsóbb lesz a villany, a gáz, a villamosjegy.

A közlekedési rendőrség

megkezdte működését és ennek a megokolása az, hogy a budapesti közönség rendetlen, rakoncátlan, amelyet meg kell fékezni. Ezt nincs is okunk se tagadni, se kétségbevonni, mert a budapesti publikum tényleg Európában a legneveletlenebbek közé tartozik. De nem engedhetjük meg, hogy e tekintetben a közönségnek előnyt adjanak a villamos-kalauzok, a soffőrök és a kocsisok fölött. A villamos-kalauzról minden pesti polgárnak megvannak a maga feledhetetlenül kedves emlékei. A kocsisokról és soffőrökről pedig csak a közigazgatási bizottság legutóbbi ülésén zengtek ódát olyan konstruktiv tényezők, mint Csilléry András, meg Jaczkó Pál. Ők a soffőrök ellen kértek azonban közlekedési rendőrséget, de — ha nem csalódunk — a közönség ellen csinálták azt meg.

BÁLINT
TELEFON: 16-51.
Harisnyák, jumperek, gyapjukabátok stb. legszebb választékban
IV., Kossuth Lajos-u. 7.

Megindul az adólavina

A főváros és az általános kereseti adó — A kölcsönadó a legszélesebb néprétegeket sujtja — Hogy fest Wolffék „demokratikus" várospolitikája?

Budapesten ma mindenki adóról beszél. Ha vannak még a földön ujesztendei örömök, a különböző adók fenyegető árnyéka borult rájuk. A Szilveszter-esti táncos valószinüleg az általános kereseti adóról szóló miniszteri utasitásról suttogott bájos táncosnője fülébe. Hogy az öreg urak kvaterkázás közben szintén csak adóvitát folytattak, azt hisszük, erről nem is kell külön tanuskodni. De megmozdult minden testület, hogy szervezkedjék a meginduló adólavina ellen. Ezt az adólavinát a kereseti adó inditja meg, utána jönni fog a jövedelmi adó, majd éles hangon beleszól a fájdalmas koncertbe a főváros is, amelynek a külföldi adósságok fizetésére van szüksége sok-sok pénzre. És akkor még mindig megmarad fenyegető rémnek a jóvátétel, amely ha jön, akkor a katasztrófa szinte elkerülhetetlen.

Tény az, hogy nem volt még adó, amely olyan általános megrökönyödést és izgalmat váltott volna ki, mint

az általános kereseti adó,

mely még a házi cselédek, a pincérek és borbélyok borravalóját is sujtja és amelyről már olyan rémhirek is terjedtek el, hogy az iróknak is könyvet kell vezetniök. Ez szerencsére nem bizonyult valónak, de nagyon félős, hogy a törvény végrehajtása *általános drágulást fog magával hozni*, ami Budapest lakosságát még sulyosabban érinti, mint maga az adó. Nem változtat ezen, sőt sulyosbitja a helyzetet az, hogy a pénzügyminiszter — mint ismeretes — a kereseti adó jövedelmét a városok és igy *a főváros megsegitésére szánta.*

A városházán *nem tulajdonithatnak nagy jelentőséget az olyan ajándéknak, amely első megjelenésével általános drágulást von maga után.* Sulyosbitja ezt az ajándékot az is, hogy az adó átengedésével megszünik a városi tisztviselők állami segélyezése és igy a kereseti és jövedelmi adó hivatott arra, hogy azokat a kiadásokat fedezze, amelyek az állami segély megvonásával a fővárosra hárulnak. Nem lehet tudni, hogy az átengedett adók, amelyeket az állami adminisztráció fog behajtani, mit fognak jövedelmezni; de annyi bizonyos, hogy *nagy jövedelem-többletre nem lehet számitani.*

Hasonlóképen

a kölcsön-adóból

sem lesz semmi haszna a fővárosnak, mert azt a külföldi hitelezők viszik el. A hetek óta folyó városházi tanácskozásoknak eredménye valószinüleg ez a *kölcsönadó* lesz, vagyis az a külön adó, amelyet a főváros külföldi kölcsöneinek törlesztésére fognak kivetni. Ezt az adót a városi üzemek produktumaira vetik majd ki, magyarán *megdrágitják a villamost, gázt és villanyt.* Beszéltek előbb *húsadóról* is, ami — bár a hús is igen fontos közfogyasztási cikk, — még mindig igazságosabb adó lett volna, mint ez a tervezett adó, amely a legszükségesebb cikkeket teszi elviselhetetlenül drágává. *Olyan kényszeredett és antidemokratikus ötlet ez, hogy a közgyülési ellenzéknek eminens kötelessége lesz ez ellen a legélesebb harcot megindítani.* Mindenesetre remélni kell, hogy ezt a halvaszületett ötletet nem lehet életrekelteni.

Van azonkivül még egy általános drágulást előidéző terv és pedig

a városi kövezetvám felemelése.

Mondani sem kell, hogy ez nincsen összefüggésben a külföldi kölcsönnel; de jellemző, hogy a főváros legujabban nem tud már másféle adóötletet kiizzadni, csak olyant, amely általános drágulást idéz elő és amely *a legszélesebb néprétegeket sujtja.* A városi vám felemeléséből egy milliárd korona évi jövedelemtöbbletre számitanak, amit a főváros közönségének kell megfizetni. Mindez az adólavina megindítását jelenti és méltóképen jellemzi Wolffék „demokratikus" várospolitikáját.

Páris után és London előtt

Az ellenzék a terhek progressziv megosztását követeli — Ha Londonban nem sikerül a megegyezés, megdől a párisi egyesség is

A párisi megállapodás után most a főváros vezetőségére három nagy feladat hárul:

az *első* a közgyülés előtt való beszámolás,

a *második* a kifizetendő összegek előteremtése,

a *harmadik* pedig a német és angol hitelezőkkel való megállapodás.

A közgyülés előtt való beszámolás immár utban van, mert értesülésünk szerint

a franciákkal való megállapodás már ki is van nyomtatva

és igy arról az ellenzék nemsokára elmondhatja véleményét.

Nem szándékunk *Wolff* Károly és *Sipőcz* polgármester babérjait megtépázni, mégis a párisi megállapodás sikerét legelső sorban *Teleszky* Jánosnak és *Ács* Ferenc főszámvevőnek kell tulajdonitani Az eddig nyilvánosságra került részletek nem elegendőek arra, hogy véleményt alkothassunk róla; tény azonban az, hogy még *Kállay Tibor pénzügyminiszter véleménye szerint is örvendetesen kell tudomásul venni azt, amit Párisból hoztak a főváros megbizottai.* Maguk a megbizottak abban látják legfőbb sikerüket, hogy *a fővárosnak az első két évben nem kell fizetnie.* Amig tehát a főváros be nem rendezkedik a fizetésre, addig nem kell törleszteni.

Érdekes, hogy *Sipőcz* polgármester egyik nyilatkozatában kijelenti, hogy „a francia kölcsönügyben Párisban kötött megállapodás jelentékenyen kedvezőbb, mint amilyet az eredeti francia javaslat után reméltünk." Ezzel ellentétben *budapesti pénzügyi körökben, amikor a delegáció elindult, határozottan tisztában voltak vele, hogy*

komoly engedményekkel fognak visszatérni.

Hogy ezt a különös és furcsa, szinte megfejthetetlen jelenséget mi már akkor tapasztaltuk, igen eklatánsan bizonyitja a *Fővárosi Hirlapnak* december 13-ikán megjelent számában *„Nagy reményekkel indult a párisi delegáció"* cimü

HUTTER
szarvasszappan

GYORSAN ÉS JÓL TISZTIT ÉS KIMÉLI A RUHÁT.

cikke, amelyben ezeket a hireket szószerint való szövegben igy jegyeztük fel: „A párisi delegáció a legjobb remények között indult el utjára, aminek a *fáma szerint* az az oka, hogy *a franciák már ittlétük alatt biztató igéreteket tettek bizonyos enyhébb megoldás tekintetében.* Lehet, hogy ezt csak a fáma mondja, nem is lehet rá komolyan adni, de ha igaz lenne, akkor is csak azt jelenti, hogy *Wolff* Károly szereti a görögtüzes jeleneteket és Párisból akarja meghozni Budapest karácsonyi ajándékát."

Semmi más nem fontos, csak az, hogy a prófécia helyes volt. Bizonyos azonban az, hogy Budapesten nem volt bankdirektor, aki az elutazás napján meg ne esküdött volna a párisi sikerre. Talán, ha ennek módja lett volna, meg is játszották volna a börzén.

Amióta Párisból visszatértek,

állandóan folynak a tanácskozások

arról, hogy mily uton teremtsék meg azt a biztos és állandó alapot, amely, ha majd fizetnünk kell, törlesztésül szolgálhat. Annyi azonban máris bizonyos, hogy a főváros közönségének szinte kibirhatatlan terheket kell vállalnia. Jönni fog uj adó, jönni fog egyes adónemek és egyes közszolgáltatási dijak felemelése. Budapest lakosságának és elsősorban a közgyülés ellenzékének azonban az az őszinte aggodalma, hogy a többségnek, mint a multban, ezuttal sem lesz érzéke a terhek kirovásánál a progrésszió iránt. Nagyon félő, hogy ezuttal sem azok fogják a terhek sulyosabb részét viselni, akik azt ki is birják, hanem azok, akik amugy is csaknem összerogynak az élet terhei alatt. Ha majd a párisi megállapodások és a terhek megosztásáról szóló előterjesztések a közgyülés elé kerülnek, az ellenzék ezen a ponton fogja felvenni a harcot.

A harmadik probléma

az angolokkal és németekkel való megegyezés,

amelyben most már a franciákkal való megegyezés után *nagyon biznak a városházán.* Az angoloknál egyébként már puhatolódzás is történt, amennyiben *Wolff* Károly *Fock* Ede tanácsnok társaságában még a párisi tárgyalások előtt több napot töltöttek az angol fővárosban. Az angol és német tárgyalásokra vonatkozólag egyébként a *Fővárosi Hirlap* a következő érdekes információt kapta:

— Minden kilátásunk megvan arra, hogy külföldi hitelezőink többi csoportjával szintén sikerülni fog a franciához hasonló megállapodást létrehozni. A párisi misszionak gondja volt arra, hogy mielőtt a franciákkal a végső tárgyalások megkezdődnek, az angol hitelezők előtt megnyugtató kijelentéseket tegyünk. Ez volt a célja *Wolff* Károly és *Fock* Ede tanácsnok londoni utjának, ahol két napot töltöttek. Január hó folyamán a főváros küldetésében valószinüleg ismét *Wolff* Károly megy ki egy-két ember kiséretében Londonba. Az angolok maguk is szivesen jöttek volna Budapestre, de költségkimélés céljából inkább a főváros küldöttei mennek ki. Az angolokat már az első látogatás alkalmával biztositotta a főváros, hogy a franciákkal történő megállapodás nem fog nehézségeket támasztani az angolok előtt. Kikötötte ennek értelmében a főváros Párisban, hogy *ha a francia hitelezőkkel kötött megegyezés ellen valamelyik másik hitelező óvást emelne, akkor a főváros visszaléphet a francia megállapodástól is.* Ezzel lehetővé vált az, amit *Éber* Antal igen helyesen követelt, hogy tudniillik az összes hitelezőkkel harmónikus megegyezést kössünk.

Körülbelül ugyanez a helyzet a német kölcsönnel is és valószinü, hogy a főváros delegátusai Berlinben is meg fognak állapodni. Itt a *Dresdener Bank* a főváros hitelezője, amelynek nevében valószinüleg *Nathan* és *Bloch* urak fognak *Wolff* Károllyal tárgyalni. Londonban viszont a *Lloyds Bank Limited* nevében Henry *Bell* vezérigazgató, a *Morgan, Grenfell et Co.* nevében *Morgan* és a *Neumann, Luebeck et Co.* nevében Mr. *Neumann* és Mr. *Luebeck* lesznek a tárgyaló felek.

Megindul a nemzetközi utazási forgalom

A Menetjegyiroda szerződést kötött a Cook-céggel — Gálos Kálmán vezérigazgató nyilatkozata

Az idegenforgalom voltaképen a fokmérője annak, hogy milyen Magyarország viszonya a körülötte levő államokhoz, illetve: köztünk és a külföldi népek közt mennyiben állott helyre a normális viszony. Jelek mutatkoznak, amelyek azt példázzák, hogy Budapest lesz és marad Közép-Európa természetes gócpontja, igazi fővárosa. Nyugat és Kelet itt találkozik és nem az utódállamok egyik-másik városában. Abból az alkalomból, hogy közvetlen tárgyalások után sikerült a Menetjegyirodának a világ legelső utazási irodájával, a londoni Cook-céggel nyolc évi stagnálás után ujra szerződést kötni és a békebeli összeköttetést megujitani, fölkerestük

Gálos Kálmánt,

az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat R.-T. vezérigazgatóját, aki a nagy horderejü kérdésről az alábbi fölvilágositást volt szives lapunk munkatársával közölni:

— Az idegenforgalom lebonyolitása mindegyre fontosabbá válik és az utóbbi években az utazási irodák e téren döntő szerephez jutottak. Az állam tette ezt lehetővé és önérzettel állapithatjuk meg, hogy az utazási irodánk modern szervezetét a külföldön is példakép emlegetik. A Menetjegyiroda az állami közlekedési eszközöknek hivatalos képviselője és végrehajtó eszköze és mint ilyen, monopolisztikus joggal van felruházva. Ez a magyarországi példa precedensül szolgált a külföldi intézmények előtt is. A magyar minta szerint rendezkedtek be a svédek, az osztrákok, az olaszok, a csehek és ugyszólván már az összes európai államok; az állami közlekedési vállalatok képviseletét hivatalos hatáskörrel felruházott magánvállalatokra bizták.

— Első helyen kellett volna emlitenem Németországot, ahol ugyancsak a magyar minta szerint állitották fel a *Deutsches Reisebureaut.* Ez utóbbi és a magyar Idegenforgalmi Vállalat együttesen alapitották meg a *Mitteleuropeischer Reisebureaut,* amelynek két igazgatósága van, az első Berlinben, a második az Idegenforgalmi Vállalat vezetése alatt Budapesten. Romániában pedig az egyik bukaresti utazási irodából részvénytársaság alakult, amelyben magyar, német, osztrák és cseh utazási vállalatok érdekeltséget vállaltak.

— Ezek az emlitett vállalatok a kölcsönös anyagi és morális érdekek, valamint az idegenforgalom kölcsönös előmozditása céljából külön szövetséget is létesitettek egymás között, amelyben az utolsó években igen nagy tekintélyre szert tett magyar Idegenforgalmi Vállalat előkelő és befolyásos szerephez jutott. Ha még ehhez hozzávesszük, hogy az Idegenforgalmi Vállalat a napokban a világ legelső utazási irodájával,

a Cook-céggel is szerződést kötött,

továbbá *több előkelő francia és olasz idegenforgalmi vállalat is reánk ruházta főképviseletét,* megállapithatjuk, hogy a Menetjegyirodának az utazási vállalatok nemzetközi hálózatában oly jelentékeny szerep jutott, amelyet a magyarországi átutazó forgalom és külföldi idegenforgalom, valamint a közvetlen kocsik és megfelelő csatlakozások létesitése tekintetében a magyar érdekek javára igen előnyösen használhat fel.

— Amikor tehát a közönség egy külföldi jegyet vesz meg, vagy külföldi utjáról fölvilágositást, vagy tanácsot kiván, nem is sejti, hogy ennek a lehetőségét mily nagyfontosságu nemzetközi tárgyalások és szövetkezések, az érdekek kölcsönös kicserélése és nagyszabásu organizációs munka előzték meg. Ma már a személyforgalom, vagy mint külföldön mondják: az idegenforgalom az egymással szerves kapcsolatban álló utazási irodák kezében összpontosul. E vállalatoknak mozgékonysága és gyors elhatározási képessége remélhetőleg az idegenforgalmat nemcsak nálunk, hanem az egész kontinensen uj és lüktető életre fogja kelteni.

Események

Gyümölcskereskedők az ujabb almaakció ellen. Legutóbbi számunkban közöltük Berczel Jenő tanácsnok nyilatkozatát az almaakcióról, mely kitünően sikerült. A miniszteranács százötven vagón nyugatmagyarországi alma behozatalára adott engedélyt, de kikötötte, hogy az importőrök a behozott alma egyharmadát, tehát ötven vagónnal kötelesek olcsón átengedni a fővárosnak. A negyven-koronás alma kapósabb lett minden élelmicikknél, hiszen olcsóbb bármelyik főzeléknél. A siker arra késztette a főváros tanácsát, hogy a kormánynál eljárjon ujabb almaakció érdekében. Szó van arról, hogy ismét száz vagon olcsó alma kerül be a fővárosba, szétosztásra, azonban ezuttal a kereskedőket nem vonják be az árusitásba. A kereskedők ezt sérelmesnek találják, ezért mozgalmat inditottak a Kereskedelmi és iparkamara utján, melynek elnöksége most eljárt ugy a közélelmezési, mint a földmüvelésügyi és a kereskedelmi miniszteriumokban is. A Fővárosi Hirlap ez ügyben érdeklődött a kamara elnökségénél és a következő fölvilágositást kapta:

— A székesfőváros eljárását csakugyan sérelmesnek látják kereskedőink, mert ugy itélik meg, hogy monopolisztikus törekvésekről van szó. Igaz, hogy a főváros illetékes vezetői máris biztositottak bennünket arról, hogy csupán kivételes szétosztás ez, minden messzebbmenő tervek nélkül. A kereskedők mégis attól tartanak, hogy lassankint minden hasonló akcióból kizárják őket, csupa politikai, azaz kereskedőellenes okok miatt. Ezért oly nagy horderejü ez az ügy, hogy sürgősen el kellett járnunk a kormánynál és tiltakoztunk a monopolisztikus eljárás miatt.

Mint értesülünk, a főváros tanácsától csakugyan távol áll minden olyan tendencia, amely talán a kereskedők ellen irányulna. Nincs egyébről szó, csak arról, hogy a száz vagón gyümölcs szétosztását ezuttal a saját hatáskörükben és a város jól bevált szervezetével is el tudják a közönséghez juttatni.

Rózsa Miklós uj könyve. Régi, tekintélyes iró dr. Rózsa Miklós, aki azonban néhány év előtt az irodalom teréről gyakorlati pályára lépett: igazgatója a Magyar Városi Banknak, sőt néhány hét óta a Corvin-szinháznak is kitünő vezetője. Most azonban ismét kellemes meglepetéssel szolgált dr. Rózsa Miklós, amidőn a karácsonyi könyvpiacon uj könyve jelent meg izléses és elegáns kiállitásban. A könyv cime: A női szépség esztétikája. Pompás munka, amely a modern stilmüvészet egyik legszebb terméke és irója valóban jelentős hiányosságot pótolt, amikor esztétikai irodalmunkat gazdagitotta. Rózsa Miklós könyve a Kultura kiadásában jelent meg és minden könyvkereskedésben kapható.

Ujra kapható petrozsényi szén. A megszállás óta a petrozsényi bányák termékeit a román kormány nem engedte Magyarország területére kivinni. Ezt a szomoru helyzetet a Perl és Schneller budapesti szénnagykereskedő cégnek sikerült megváltoztatni, amennyiben a szén behozatalára a petrozsényi kőszénbányák igazgatóságával megállapodást kötött és ezt a román kormány is jóváhagyta. Az első vagónok már meg is érkeztek Budapestre, ahol a szén métermázsája 1530 koronába kerül. Ez a kitünő minőségü szén, amelynek mintegy 7800 kalóriája van, tehát csaknem duplája a tatai szén hőfokának, aránylag elég jutányos. Ha a cég a Máv. részéről is előzékenységgel találkozik és megfelelő számu vagónok rendelkezésére fognak állani, akkor a petrozsényi szénbehozatal lényegesen enyhiteni fogja a fütési mizériákat.

Fővárosi Szinház
(a Fővárosi Orfeum helyén Nagymező-utca)
Kosáry Emmy, Király Ernő
Sarkadi Aladár
fellépésével
Olivia hercegnő
Buttykay-Földes Bródy operettje.

VI. Révay-utca 18. KIS KOMÉDIA Telefonsz.: 14-22.
Uj müsor „Az uj assistens" és „Pfeifendeckel"
Kezdete: pontban 1/2 8 órakor.

SZÓRAKOZÁS

Kosáry Emmy és Király Ernő nagyszerű alakításai az „Olivia hercegnő"-ben elsőrendű tényezői a Fővárosi Operettszinház ujdonsága fényes sikerének. Kosáry Emmy szenzációs énekművészetének bőséges teret ad Buttykay Ákos partiturája, amelyben a vidám, tréfás, táncos ritmusok mellett a legkiválóbb énektudást igénylő, szivhez szóló, érzelmes dalok váltakoznak. A művésznő öltözékei egytől-egyig szenzációsak. Király Ernő Don Ramiro király és Blinting színész kettős szerepében minden este lelkes ünneplések központja. Az „Olivia hercegnő" harmadik vendége, Sarkady Aladár, rendkivül mulatságos Satyr udvarmester hálás szerepében. Vigh Manci és Komlós Vilmos remek táncaikkal érnek el rendkivüli hatást. A gyönyörü kiállításról is elragadtatással beszél mindenki. A Fővárosi Operettszinházban minden este az „Olivia hercegnő"-t adják.

A „Bajadér" minden este szinre kerül a héten is a Király-Szinházban. Szombaton, 6-án délután ujból a „Három a tánc", vasárnap pedig a „János vitéz" van műsoron 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Az „Égi és földi szerelem" 50-ik előadása. Molnár Ferenc páratlan sikerü drámai játéka, az „Égi és földi szerelem" szombaton, január 6-án jut el teljes népszerüségében az 50-ik előadás diszes jubileumához. A nagysikerü darabot ezenkivül még szerdán, pénteken és vasárnap játsszák, mindannyiszor a bemutató kiváló szereplőivel. Csütörtökön megismétlik „A névtelen asszony" előadását P. Márkus Emilia vendégfelléptével. Szombat, január 6-án délután 3 órakor rendes helyárakkal a mulatságos „Gretchen"-t, vasárnap délután „A kis lord"-ot adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinházban a héten minden este a Kis cukrászda, Heltai Jenő nagyszerü vigjátéka kerül ismétlésre. Csak szombaton este adják az Ocskay brigadérost. A Kis cukrászda előadása minden este hét órakor kezdődik. Szerdától kezdve mindennap éjjeli előadást tart a moszkvai Kék madár-kabaré.

Péchy Erzsi minden este fellép a héten is a Blaha Lujza-Szinházban a nagysikerü „Szép Heléna" előadásain. Szombat, január 6-án délután a „Lili bárónő"-t, vasárnap délután a 200. előadása küszöbén álló „Fi-Fi"-t ismétlik 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Az orosz-német kabaréelőadások a Vigszinházban szerdán éjjel negyed 11 órakor kezdődnek. Az egyes számok előtt Jusnij igazgató németül, Góth Sándor pedig magyarul konferál. A „Kék madár" művész-szinház gazdag programmja keretében szinre kerülnek: Régi románcok, Orosz játékszer, Hollandi fayence, Népdalok, Estharang, Katonai parádé, A kinto álma, Munkások dala, Time is money, amerikai történet, Volgamenti hajóvontatók nótái, Vankatanka. — Főszereplők: Kolcsevszkája, Komiszársevszkája, Tokarszkáia és Lebedjeva asszony, továbbá Aszti, Tartakov, Bensaa, Dimitrijev, Peterson, Vitel, Libidinsz, Supinszki, Donszkoi, Apananszki, Ukrainszki Rendező: Dolinov, Karnagy: Gogocki.

A „Kékszakáll nyolcadik felesége" 75-ödször. Savoir ritka sikerü vigjátéka, a „Kékszakáll nyolcadik felesége" pénteken, január 5-én 75-ödször kerül szinre a Belvárosi Szinházban Somlayval, Z. Molnárral és Titkos Ilonával a vezetőszerepekben. A nagysikerü darabot azonkivül ma, szerdán, csütörtökön és vasárnap este adják. Szombaton a „Tüzek"-et ismétlik. Szombaton, január 6-án délután „A gazdag lány", vasárnap délután „A buta ember" kerül ismétlésre 3 órakor, mérsékelt árak mellett.

A Corvin-Szinház amerikai műsoráról beszél az egész város. A „Vörös számum" megrázó szépségei mindenkit lebilincselnek. A „Kedélyes cowboy" pedig a legkeményebb szivet is megnevetteti. Előadások 5, 7, 9 órakor. Az elővételi jegypénztár telefonszámai: József 89-88 és József 95-84.

„A gong", „Boszorkánykonyha" 25-ik előadása szerdán, január 3-án lesz az Andrássy-uti Szinházban. A kitünő uj műsor darabjai addig is és azontul is minden este műsoron vannak, valamint szombaton és vasárnap délután is 3 és fél órakor, mérsékelt helyárak mellett.

A Kamarában egész héten „Az igazság", főszerepben Emmy Lynn, „Zigoto mint leányszöktető" és a „Negyvenéves asszony". Előadások mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor.

VIKTORIA SZALÓN
VII, ERZSÉBET-KÖRÚT 6. TELEFON: József 118-88
Január hó 5-től
VONÓSNÉGYES
(Streichquartett)
játsza SZŐKE SZAKÁLL
bécsi müvésztársulatával
és a kisérő magyar müsor.
Kezdete 10 órakor

FŐVÁROSI ORFEUM PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

A TŐKE

Szeszkartel és finánepolitika

Irta: Dr. Sebeők Dezső

A szeszkartel, amint tudjuk, elsősorban azért létesült, hogy a mezőgazdasági termelők érdekeit védje. Már pedig abban a pillanatban, amikor valamilyen állami szerv nem az összes érdekeltek, hanem egyes kiváltságosak javára alakul, annak alakulása és létezése magán viseli az elégedetlenség állandó bélyegét. Ezt akarja kikerülni az a pénzügyminiszteri rendelet, amely meghagyja a szeszkartelnek, hogy az eladásnál fölszabadult szeszmennyiségeket az igényjogosultak között az egyenlő elbánás elvének szemelőtt tartásával ossza szét, sőt ezen elveknek keresztülvitelére miniszteri kiküldötteket rendelt. Ez „az egyenlő elbánási elv" azonban olyan, mint a hajadon érintetlensége: mihelyt beszélnek róla, baj van a kréta körül. A gyakorlatból tudjuk, hogy több olyan eset fordult elő, hogy a szeszkartel a rendelkezéseken tultette magát és megtörtént, hogy egyesek pert inditottak a kartel ellen magánjogi alapon és a kartel ezeknek a szállitást megtagadta. Hol itt az egyenlő elbánási elv?

Ezenfelül látjuk a kartelnek szembehelyezkedését magával az állammal is. Megtörtént például, hogy a kincstár nem járult hozzá az árak emeléséhez, erre

a kartel egyszerüen visszatartotta az árut és ha kötött adás-vételi ügyletet, azt akképpen eszközölte, hogy egyszerüen rákényszeritette a vevőkre azt a megállapodást, hogy a ma átvett áruért a hónapok után megállapitott árat voltak kénytelenek fizetni.

Ezek a körülmények azután a szesz-árpolitika mellett eredményezték azt a helyzetet, amely nem végződhetik másképen, mint a szeszipar teljes tönkrejutásával.

Az árpolitikának eredménye volt, hogy ma 10 százalékos fejtett bor literenkénti ára nagyban 4500 korona, 10 százalékos szeszé pedig 11.000 korona. Az italmérésekben ez ugy jut kifejezésekre, hogy egy félliter bor ára 45 korona, mig egy deci rum ára, éppen annyi alkoholtartalommal, 100 korona. A szeszkartel politikájának eredménye az is, hogy kilenc abszolut hl. szesz-félének beszerzéséhez 1,000.000 koronánál több kell és a nettó-haszon legjobb esetben sem éri el a forgalmi adónak kétszeresét. Ebből azután következik az a pangás, amely a szeszfogyasztásban, kereskedelemben és iparban bekövetkezett. Azután a nem egységes nagy politikának következménye az, hogy az ujabb miniszteri rendeletek az év legforgalmasabb két napjára is az égetett szeszes italok forgalmának tilalmát rendelték el. És szinte érthetetlen, hogy hogy lehet az, hogy a karácsony előtti napon és Szilveszter napján rumos teát forgalmazni szigoru büntetések terhével tilos és még érthetetlenebb, hogy e rendeletek alkotói nem tudták azt, hogy

egy liter szeszben 550 korona körüli összeg az államkincstár bevételét szaporitja.

Nem hisszük, hogy erre bárki felhivta volna Kállay Tibor pénzügyminiszter figyelmét. Kállay pénzügyminiszter politikájának alapelve ugyanis az, hogy minél több bevételt juttasson a kincstárnak. A gyakorlatban pedig ez ugy érvényesült, hogy az év legforgalmasabb napjain egyszerüen elzárták az államkincstárt attól, hogy bevételeit fokozza.

Százötvenmilliós szindikátusi nyereség. A Royal-nagyszálloda részvénytársaság 9,600.000 koronás alaptőkéjét a napokban tartott közgyülésén 24.500 darab uj 200 korona névértékü részvény kibocsátásával 13 és félmillió koronára emelte föl. Az uj kibocsátásu részvényekből egy szükkörü érdekeltség 20.000 darabot megtart magának és a részvényeseknek mindössze csak 4500 darabot enged át. Az uj részvények ára 2500 korona, holott a részvények mai árfolyam-értéke körülbelül 10.000 korona. A szindikátus tehát huszezerszer 7500 koronát, mintegy 150 millió koronát elvon a részvényesektől. Ez a száraz tény és ehhez igazán fölösleges a kommentár, mert ilyen nagyarányu szindikátusi visszaélés még sohasem történt, mert a szindikátusok Bakony-erdejében még aligha fosztottak ki oly nagymértékben részvényeseket, hogy az elővételi jog gyakorlására 2:1 helyett 10:1 arányt állapitsanak meg. Ha Wolfnerék, a Royal-szálló uj főrészvényesei ugy okoskodnának, hogy csak kis számu részvényes érdekét sérthetik meg, mert a részvények tulnyomó többsége náluk és szükebbkörü érdekeltségüknél van: — ez az okoskodás, enyhén kifejezve, naivnak minősithető, mert hisz a Royal-részvény a börzén jegyzett papir, amely bárki által megszerezhető. A Royal-szindikátus kisemmizte a kisrészvényeseket, ami ellen a köz- és közgazdasági erkölcs nevében a leghatározottabban tiltakozni kell.

A Wörner-gyár megmentett 45 milliója. A Wörner-név valamikor világmárka volt. A Wörner-féle malomszitáknak európaszerte hiresek voltak, de a gyár tengerentulra, a világ legelső lisztgyártó városába, Milwaukebe is szállitott teljes malomberendezéseket. Később aztán nyomdaipari gépeivel még a hatalmas német versenyt is leverte. Különösen itthon és a Balkán-piacokon. De ezekben az időkben a Wörner-gyár még magáncég volt: előbb az alapitó, később annak fiai vezették. Csak néhány év óta részvénytársaság, amelynek főrészvényesei: Schwartz Samu ócskavaskereskedő, Weisz Gyula ügyvéd és Hofherr Albert volt gyárigazgató, akik egyuttal az igazgatóság tagjai is. Ez a három igazgatósági tag legutóbb egy zseniális ötlettel 180 millhót akart a kisebbségi Wörner-részvényesek megkárositásával keresni. A Wörner J. és társa gépgyár r.-t. ugyanis legutóbbi rendkivüli közgyülésén ugy határozott, hogy a kibocsátandó 110.000 darab részvényből csak körülbelül 45.000 darabot engednek át a részvényeseknek, mig körülbelül 65.000 darab elhelyezésére az igazgatóság nyer felhatalmazást. Ezt a határozatot kölcsöndarabokkal összeszedett majoritással erőszakolta ki az emlitett igazgatósági tagokból álló szükkörü érdektársaság, amely a 65.000 darab részvényt 1200 koronás árfolyamon akarta átvenni. A közgyülésen jelenvolt Hoffmann Gusztáv, ismert tőzsdebizományos azonban az érdektársaság mohó étvágyát elrontotta avval az ajánlatával, hogy a részvényesektől elvont egész uj részvénymennyiséget, egy évi zárolással, 1900 koronás árban átveszi. Hoffmann ezt az ajánlatát a közgyülés utáni napon közjegyzői okiratban megismételte. Ezzel egyben egyenesen lehetetlenné vált az igazgatóságnak, hogy a részvényesektől visszatartott darabokat 1200 koronájával odaadja a Schwartz-Weisz-Hofherr-triásznak, mert ebben az esetben az igazgatóság kitenné magát a hütlen kezelés vádjának. Értesülésünk szerint az igazgatóság többsége nem is hajlandó már arra, hogy a Schwartz-Weisz-Hofherr-szindikátusnak 1200 koronájával engedje át a nagy zsákmányt, hanem 1900 koronájával szándékozik értékesiteni a részvényesektől elvont 65.000 darab részvényt és igy Hoffmann állásfoglalása a Wörner-részvénytársaságnak körülbelül 45 millió koronát mentett meg.

A
CLUB GARAGE
az egyetlen modern garage
a város belterületén
külön boxokkal
Köztelek-utca 4. (a Calvin-térnél)
Modern javitómühely
Telefon: 139—69 és 189—25 vagy József 139—78.

„OFA"
HOLZINDUSTRIE
AKTIENGESELLSCHAFT
ZÜRICH.

Magyar Városi Bank
Részvénytársaság
Budapest Alakult 1921-ben.
Központ: V., Zrinyi-u. 7. sz.
Alaptőke és tartalékalapok kb. 343,000.000 K.
GIRÓSZÁMLA: Magyar Állami Jegyintézetnél. Magy. Kir. Postatakarékpénztár-számla 9398. és 36374. Sürgönycimek: Bank-, ipari és műszaki osztály: Városbank. Áru-osztály: Usuga.
A bank érdekkörébe tartozó vállalatok:
Bérgőzfürész r.-t., Budapest. Bicskei Villamossági r.-t., Budapest. Corvin Filmgyár és Filmkereskedelmi r.-t., Budapest. Corvin Mozgóképszinház r.-t., Budapest. Egri Városfejlesztő r.-t., Eger. Első Máramarosi Hajlitott Butor- és Faárugyár r.-t., Máramarossziget. Fiumei Ipari és Ingatlan r.-t., Fiume. Horvát Városfejlesztő r.-t., Eszék. Józsefvárosi Ingatlan r.-t., Budapest. Kalocsai Villamossági r.-t., Kalocsa. Kuczik Gábor Utóda Debreczeni Lajos Hentesárugyár r.-t., Debreczen. Kunossy Grafikai Müintézet r.-t., Budapest. Különleges Épitési és Faipari r.-t., Budapest. Magyar Betonépitési r.-t., Budapest. Magyar Gomb- és Műanyaggyár r.-t., Budapest. Magyar Város- és Községfejlesztési r.-t., Budapest. „Mobilia" Butorállvány- és Faárugyár r.-t., Budapest. Püspöki Uradalmi Bérpincze r. t., Vácz. Societa dei Grandi A berghi Climatici di Abbazia, Abbazia. Szári Erdőértékesitő r.-t., Budapest. Tengerparti Ingatlan r.-t., Fiume. Transito Dohánykereskedelmi és Ipari r.-t., Budapest. Vármegyei Mezőgazdasági és Iparfejlesztő r.-t., Szolnok.

Az eltünt 62.500 darab Hofherr-részvényről. A szindikátusi visszaélések sorozatához tartozik az a furfangos tranzakció, amelyet legutóbb a Hazai Bank érdekeltségéhez tartozó Hofherr-Schrantz-Clayton-Schuttleworth magyar gépgyári müvek r.-t. hajtottak végre. A müvelet igy történt: mult év junius havában a vállalat közgyülése elhatározta, hogy 125.000 darab 200 koronás uj részvény kibocsátásával a 25 milliós alaptőkét 50 millió koronára emeli. Az uj részvényekből akkor „egyelőre" 31.250 darabot 1:1 arányban 1000 koronás árfolyamon ajánlottak föl a részvényeseknek. Most, december 20-án, ujból 31.250 darab részvényt 7:1 arányban és 2500 koronás árfolyamon engedtek át a részvényeseknek és egyben kijelentették azt is, hogy ezzel a juniusban elhatározott tőkeemelés teljesen befejezést nyert. A szindikátus részéről. De próbáljuk összeadni a kétizben kibocsátásra került uj részvényeket és rögtön észre kell vennünk, hogy a kréta körül sulyos összeadási tévedés van. Mert hisz 2×31.250=62.500 darabbal, de hol maradt az uj emisszió másik felerésze, az a 62.500 uj részvény, amelynek sorsáról a részvényesek mitsem tudnak. Pedig kiváncsiak volnának rá, hogy a Hazai Bank, a Niederösterreichische Escompte-Gesellschaft és az Első Magyar Iparbank kebelében csendesen meghuzódó szindikátusi érdekeltség a részvényesektől elvont 62.500 darab uj részvény ára fejében mekkora összeget szállitott be a vállalat pénztárába. Mert tőzsdei körökben azt beszélik, hogy a részvényesek százmillión felül megkárosodtak. Az előnyös szindikátusi tranzakciók keresztülviteléhez Kónyi Hugó igazgató ur bizonyára többet ért nálunk, de az összeadási müveletet mi sem felejtettük el annyira, hogy az emissziónál még el nem számolt 62.500 darab részvény hiánya fel ne tünnék. Ha indiszkrétek volnánk is, mégis bátrak vagyunk e részvények felől fölvilágositást kérni. A megröviditettnek érzett részvényesek, igen számosan, kiváncsiak erre.

A Krausz-Moskovits-részvények kottirozása. Értesülésünk szerint a Krausz-Moskovits szeszgyárak részvényeit a jövő héten fogják a tőzsdén bevezetni és ennek müveleteit a Munk és Davidsohn bankcég fogja lebonyolitani. A részvényeket, amelyek csak korlátolt számban kaphatók, a magánforgalomban 20.000 korona körül keresik.

Álhir a Hobé-részvények bevezetésének elmaradásáról. Néhány lapban az a hir jelent meg, hogy a Hobé-részvények tőzsdei bevezetése egyelőre tárgytalan. Ezzel szemben illetékes helyről ugy értesülünk, hogy a részvények bevezetése néhány csekélyebb formalitás elintézése után már a közeljövőben feltétlenül megtörténik. A bevezetést a Baumfeld Zsigmond fia cég fogja intézni.

A Dunaharaszti faipari részvények bevezetéséről. A Dunaharaszti faipari részvények tőzsdei lajstromozását a tőzsdetanács igazgatósági ülése már elhatározta és a tanács csütörtöki plenáris ülésén el fogja rendelni. A részvények iránt a közönség körében igen nagy érdeklődés mutatkozik, ugy hogy 2500—2600 koronával mindig van vevő a tőzsdei magánforgalomban. A vállalat nagyobbarányu tranzakció előtt áll, amelyből kifolyólag a részvényesek rendkivüli kedvező feltételek mellett fognak uj részvényeket kapni. A tőzsdei bevezetést a Magyar-Amerikai Bank megbizásából a Hoffmann Gusztáv ismert bankcég fogja lebonyolitani.

Bevezetik a Magyar-német bankot. A pénteki tőzsdén fogják bevezetni a Magyar-német bank részvényeit, amelyek a magánforgalomban 600 korona fölé emelkedtek. A papir iránt mutatkozó élénk kereslet folytán előreláthatólag a bevezető kurzus 750—800 korona közt fog mozogni. A bank Szász Dezső vezetése alatt erőteljes fejlődésben van, jelenleg 100 millió korona az alaptőkéje, érdekkörébe tartoznak a Fasor-szanatórium és az Ökonomia r.-t., amely különösen agilis üzleti tevékenységet fejt ki.

Kinevezés a Hermesnél. A „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet R.-T. igazgatósága dr. Halász Ferenc cégvezető-titkárt igazgató-helyettessé nevezte ki.

Az Angol-Magyar Bank Részvénytársaság december 30-án tartott rendkivüli közgyülése az intézet alaptőkéjének 230 millióról 345 millió koronára leendő felemelését határozta el. Az összes uj részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak fel olymódon, hogy minden két régi részvény alapján egy uj vehető át 1923 január 3-tól január 10-ig 1400 koronáért a bank budapesti főpénztáránál, vagy a Britisch-Österreichische Bank und Handels A.-G.-nál (Wien, I., Herrengasse 2—4.).

A „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet R.-T. közgyülése az 1921—22. üzletévre részvényenkint 35 korona = 17 és fél százalék (a mult évi 10 százalékkal szemben) osztalék fizetését határozta el. Az igazgatóság uj tagjává megválasztatott Radvánszky Béla báró.

A Goldberger Sám. F. és fiai r.-t. közgyülése a lefolyt üzleti év osztalékát részvényenkint 100 koronában állapitotta meg. Az esedékes szelvény január 2-től kezdve az Angol-Osztrák Bank budapesti fiókjánál, az Egyesült Fővárosi Takarékpénztárnál és a vállalat főpénztáránál váltatik be. Az igazgatóság uj tagjává Drucker Géza, a felügyelő-bizottságba Földiák Frigyes dr., Hoch József dr., Károly Henrik, Kreutzer Jenő, Zsengeri Manó, budai Goldberger Sándor és Hári Ágost választattak meg. A közgyülés után tartott igazgatósági ülésen Reichmann Samu h.-igazgató igazgatóvá, Singer Ignác cégvezető helyettes-igazgatóvá, Vágó István György titkár cégjegyzővé neveztettek ki.

A Nagybátonyi Szénbánya R.-T. alaptőkéjét 40 millióra emeli fel. Egy régire egy uj részvény vehető át 1000 koronáért december 27-ig az Angol-Magyar Banknál.

A Bihar-szilágyi olajipar r.-t. december 28-án tartott rendkivüli közgyülése elhatározta az eddig 20 millió korona alaptőkének 150.000 drb. 200 korona n. é. uj részvény kibocsátása által 50 millió koronára való fölemelését. A kibocsátás időpontjának és módozatainak megállapitásával a közgyülés az igazgatóságot bizta meg.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Réval-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½ 8 órakor.
Miss Arizona, Miss Ritta, Maestro Rozsnyai, Mister Hercules
és ARANYMADÁR Harmath-Zerkovitz operett MAGYAR ERZSIVEL.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 182—82.
Január hó 5-től 12-ig
ESSEX GRÓFJA.
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor kezdődnek

Excelsior-Télikert
Januári record műsor
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72, az emeleten.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

SPIRA ÉS BEREGI
URIDIVAT-KÜLÖNLEGESSÉGEK
IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 15.

PIRK JÓZSEF örököse
DOTZAUER KÁROLY
fegyver- és sportüzlete
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 17. Telefon 136-82.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: SCHMELZER BENŐ IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

TELEFON: JÓZSEF 21—16. TABARIN BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
A januári müsor minden száma szenzáció:
Sándor Stefi, Eleky Anny, Boros Géza, Galiai Nándor, László Imre föllépésével
Párisban huncut a leány...
Táncparódia. Irta: Harmat Imre. Zenéjét szerezte Budai Dénes
Sabina és Farkas, mondain-kettős | Hella Hellmont, spic-táncosnő
Ezenkivül még 25 elsőrangu szám!
Előadás után parkett-táncok!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½ 10 órakor

APOLLO-SZINPAD
AZ ESKÜTÉRI HELIKONBAN
Uj müsor
Az elvarázsolt liget
Harsányi Zsolt revüje
Kezdete 9 órakor

SALAMON ÉS TÁRSA
BANKHÁZ
A Devizaközpont bizományosa
V., Nádor-utca 26. szám
Telefon: 77-67, 60-16.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
V., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u sarok. Telefon: 26-31.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

Newyorki irodánk útján Amerikából
átutalt dollárokat,
kötvényeket (Liberty bond), szelvényeket legelőnyösebben effektiv dollárokra váltunk be
Liberty Bank és Kereskedelmi Rt.
(Ezelőtt Kremer és Hódossy)
Budapest, V., Vilmos császár-út 46. szám.
Telefonszámok: 154-64, 19-62.
Newyorki irodánk: 149 Broodway.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER,
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 26.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.

Autotaxi
bármikor
bárhová
kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

LUKÁCS & Co BANKHÁZ, WIEN
WIEDNER HAUPTSTRASSE 1. — KARLSPLATZ 14.
TÁVIRATCIM: LLOYDLUKÁCS
TELEFON:
54—2—31
59—4—88
59—5—78
59—5—79

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. január 10. — 2. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Az öreg ágyut

szólaltatták meg Wolffék az ujesztendei beszédekben és a központi választmányban is, amikor a választói névjegyzék fölött mondtak sulyos kritikát. Sietünk hozzátenni, hogy ama választói névjegyzékeket illették sulyos szavakkal, amelyeket *ők készitettek az ellenzék kirekesztésével és anélkül, hogy az ellenzék töméntelen panaszát komoly figyelemben részesitették volna.* Elmondják tehát ma azt a kritikát, amelyet annak idején az ellenzék hiába sirt, hiába harsogott, bizonyitva ezzel is az ellenzék igazát, amelyet minden telhető alkalommal félredobnak.

Bocsánatot kell azonban kérnünk és ismét álomfejtőkként fellépnünk, mert valahányszor Wolffék valamit mondanak, annak mindenkor megvan a maga titokzatos értelmetlensége és a maga rejtett, burkolt értelme. Most például ebből az ujesztendei feljajdulásból az agóniát kell kiolvasnunk. Vagy lehetett-e Wolff Károlynak az 1923-ik esztendő beköszöntésével nem arra gondolni, hogy uralma hanyatlóban van, mire ez az uj esztendő leáldozik, mások ülnek az ő nyergében és ha már nincs menekvés, ha nincs életmeghosszabbitás, akkor legalább maga szeretné kinevezni a saját utódait és azokat némiképen a maga képére teremteni. Mától kezdve — ezen kételkedni sem lehet — minden cselekedetükben, minden szavukban, minden álmukban ezt a célt fogják szolgálni. Csodálkozni ezen? Ugyan kinek jutna eszébe, hogy ezen csodálkozzék? Nem szerették olyan őszintén és olyan mélyen Budapestet, hogy a szerelembe beleszakadna a gyenge szivük; de szép volt ez a menyecske, tulságosan szép, nagy büszkeség volt az oldalán büszkélkedni. Nehéz megválni az ilyen kivételes helyzettől, de most már ők maguk is látják, hogy nincs mód a maradásra.

Nem az lenne tehát a fontos, éppenséggel nem az lenne, hogy a választói névjegyzékek, amennyiben azok tényleg hemzsegnek a hibáktól, kikorrigáltassanak. Nem tekinthetik ezt Wolffék sem döntő fontosságu tényezőnek, mert ha tényleg volna is némi hiba jobbfelé, akkor is hibák tengere terül el a baloldal felé, ha nem is a szocialisták, de mindenesetre a liberális és demokratikus polgári pártok felé. Nincs többé olyan választói névjegyzék, de még olyan választói törvényt sem lehet többé alkotni, amely Wolffék uralmát uj életre keltené. Még ha maga Wolff Károly kodifikálná a törvényt a maga izlése és sajátos kormányozható jogi felfogása szerint. Tehát nem ezen, hanem a mandátummeghosszabbitáson van a hangsuly, ami valamelyest mégis csak jelent valamit, mert Wolff Károly, mint jó német, valószinüleg szintén azt tartja, hogy: *Zeit bringt Rat.*

Ebben a pillanatban azonban az egyetlen tanács, az egyetlen ötlet a választói névjegyzék körül formálódik ki, no meg abban a fogadalomban, amelyet Sipőcz Jenő polgármester ujesztendőkor tett és amellyel határozottan a Wolff Károlyéhoz kötötte a maga szekerét. A választói névjegyzékek kérdését azonban még sem lehet lekicsinyelni, mert ez azt példázza, azt az aggodalmat irja az ellenzék elé, hogy a mostani többség a választásokon nem lesz tulzottan skrupulózus az eszközök megválasztásában. Nem bizhatik meg Budapest polgársága az olyan választásban, amely előtt már szinte egy esztendővel nyiltan hirdetik, hogy milyen irányban látják hibásnak a névjegyzéket és amely előtt valamennyien a Wolffék házmestereinek ellenőrzése és uralma alá fogunk kerülni. Ilyen felszereltséggel szemben az ellenzék bármely árnyalata is csak két dologban reménykedhetik és pedig teljes joggal. Az egyik az, hogy a polgárság óriási tömegei tisztában vannak a ma uralkodó városi politika rosszaságával, a másik meg az, hogy ez az erőlködés, az a kétségbeesett erőfeszités, amelyet már ma kifejtenek, meg fogja éreztetni Budapest lakosságával, hogy a veszendőbe ment hatalomnak minden eszközzel való megmentéséről van szó. Ehhez pedig Budapest lakossága nem fogja magát odaadni.

Ismét kisért a mandátum-meghosszabbitás terve

Wolffék sülyedő tervei és fölösleges gravamenjei — Mit mondanak az ellenzéken

Az uj esztendő első hetében — amint azt a *Fővárosi Hirlap* megjósolta — a városházi politikai helyzet még jobban kiélesedett, mint azt eddig láttuk. Ennek legfőbb okát ismét csak *Wolff* Károly fellépésében kell keresni. Történt ugyanis, hogy a francia kölcsön kérdésében mondott beszéde végén felszólitást intézett a polgári pártokhoz, hogy együttesen vegyék fel a harcot a szociáldemokrácia ellen. A felszólitást nem követte semmi konkrét nyilatkozat, nem adott módot a többségi vezér a tárgyalásokra, hanem — ugy látszik — azt várta, hogy az ellenzék hanyat-homlok rohanjon eléje és kegyelemre adja meg magát. A „Hannibal ante portas"-kiáltás azonban nem volt erre elegendő és most Wolff Károly a maga nem tulságosan válogatott fegyvereivel megindul, hogy tüzzel és vassal kiirtson minden véleményt, amely nem egyezik meg az övével. Ez idézte fel a többségi párton az ujesztendei harcias beszédeket, valamint a választói névjegyzéknek küldött despotikus hadüzenetet.

Az ellenzék sokkal előbb mondta, mint *Wolff* Károly, hogy a választói névjegyzék rossz és igy most az a felfogás kezd kialakulni, hogy

az ellenzék magáévá teszi Wolff Károly vádjait a választói névjegyzék kérdésében

és vizsgálatot követel mindazok ellen, akik a választói névjegyzéket készitették és akik annak ellenőrzésében résztvettek. Annyival jogosabban teheti ezt az ellenzék, mert a névjegyzékek ellenzéki szempontból tényleg kétségbeejtően voltak összeállitva és az orditó példák egész sora áll rendelkezésre abban a tekintetben, hogy abból igen tekintélyes budapesti polgárok kimaradtak.

Nem érdemes ma már sok szót vesztegetni a polgármester ujévi köszöntőjére sem, amely semmi egyébre nem volt jó, csak arra, hogy az ellenzéket megerősitse abban a hitében, amelyet eddig vallott és hogy most már magának a polgármesternek a szájából erősödjék meg a polgármesterről táplált véleményében. Ha azonban a nyúl mégis véletlenül ugrott volna ki a bokorból, annak az a titka, hogy a vele egy bokor alatt tanyázó többi nyulak kényszeritették a kiugrásra. Ugy látszik, nem fog a játék babra menni és odaát a tulsó oldalon, ahol éppen elég gondjuk lenne a gazdasági problémákkal, a tulságosan korán megindulló kortéziában mindenkinek sürgősen szint kell vallania.

A kortéziával egyidőben megindult egy ujabb attak annak érdekében, hogy

keresztülvigyék a mandátumok meghosszabbitását, ha máskép nem megy, akár rendeleti uton.

Adatok és bizonyitékok vannak arra, hogy ez az akció a legkevésbbé sem a kormány, hanem a városházi többségi párt részéről indult meg és ők maguk azok, akik az ügyet tovább is mozgatják. Hogy sikerül-e ez, vagy sem, az a *legszintisztább politikai kérdés* és aszerint fog eldőlni, amilyen országos politikát fognak csinálni akkor, amikor a probléma aktuális lesz, sőt aszerint fog eldőlni, milyen szükség lesz Wolffékra az országos politikában.

Értesülésünk szerint *Rakovszky* Iván belügyminiszter egy a liberális oldalról hozzáintézett kérdésre nagyon diplomatikusan felelt és kijelentette, hogy „ez az ügy még annyira kezdetleges stádiumban van, hogy minden kombináció korai." Tehát szó van róla. A kormány előtt, amely *még tudomásunk szerint egyáltalában nem döntött,* ott van Wolffék terve és Wolffék ezekben a napokban éppen amiatt idegesek, mert az ő esélyeik némileg lejjebb szállottak. Ez azonban szintén nem végleges. A momentán helyzet, amelyről a lapokban bőségesen jelennek meg a hirek, eltávolithatja a kormányzatot Wolfféktól, *de szinte órák alatt közelebb is hozhatja őket.* A politikai helyzet olyan, hogy a változásoknak igen széles skálájával lehet számolni, amivel természetesen Wolffék is nagyon jól tudnak. Éppen ezért mi szerintünk

nem bukott meg, csak stagnál a Wolffék terve

s miután azzal számolni kell, kötelességünknek ismerjük azt *jól értesült forrás* alapján ismertetni:

— A fővárosi törvényen már — mondta informátorunk — hosszabb ideje dolgoznak a belügyminisztériumban és azt ugy kontemplálják, hogy nem fogják külön törvényjavaslatként a nemzetgyülés elé terjeszteni, hanem beleilleszti a közigazgatás reformjáról szóló törvényjavaslatba. A nemzetgyülésnek azonban igen sok a dolga, nagyon kétséges tehát, hogy a közigazgatási törvényjavaslat, amelyben az uj fővárosi törvényjavaslat is benne foglaltatik, törvénnyé válik-e ebben az esztendőben. Annál inkább aggodalmas ez, mert a közigazgatási törvényjavaslat még a kormány pártjában sem találkozik majd egyforma lelkesedéssel. De nem lesz elragadtatva a parlament a törvényjavaslatnak attól a részétől sem, amely Wolffék uralmának megerősitését célozhatná. Hiszen éppen ma olvasom az egyik, a kormányhoz elég közel álló ujságban, hogy „nemcsak az egész ellenzék, legelsősorban a keresztény ellenzék, hanem az egységes párt zöme, a nagy- és kisgazdák tábora hallani sem akar a keresztény községi párt uralmának fentartásáról." Ez elég világos beszéd és eléggé fedi az igazságot is.

— Abban az esetben tehát, ha decemberig nem emelkednék törvényerőre ez a javaslat, Wolffék azt forszirozzák, hogy ebben az esetben a kormány rendeleti uton mondja ki, hogy a fővárosi mandátumok érvényességét a törvényjavaslat törvénnyéválásáig meghosszabbitják.

További értesülésünk szerint a Bethlen-kormány tagjainak többségében *nincs meg a szándék, hogy Wolffék kívánságát honorálja és ez csak abban az esetben történnék meg, ha „politikai szükségesség parancsolja."*

Hogy mi e tekintetben

az ellenzéki álláspont,

azt több izben volt módunkban kifejteni, most azonban belekerült a kombinációba *a rendeleti életbeléptetés* gondolata is. Itt ráadásul még az az aggodalom is kisért, hogy a kormány — ha Wolffék befolyása alá kerülne — a törvényjavaslatot majd olyan későn nyujtaná be, hogy a rendeleti mandátum-megtoldás okvetlenül bekövetkeznék. Az ellenzék optimistább része lehetetlennek mondja ezt a tervet, mert — mint mondják — a kormány nem adott okot arra, hogy a parlamentarizmusnak ilyen megsértését vagy kijátszását fel lehetne róla tételezni. Az ellenzéki politikusok ugyan nem tesznek erre célzást, de a mai szituációban, *amikor a kormány kétségtelenül komoly lépéseket tesz az ellenzék felé, merő képtelenségnek tetszik, hogy a Wolff-féle extravagans és támogatásuk értékét messze tulhaladó kívánságokat honorálni lehessen.*

Az ellenzék minden erőssége mellett is rendkivül óvatos és most, amikor megjelent a központi választmány felhivása a választópolgárok összeirásáról,

egymást kezdik érni az egyes pártok plakátjai,

amelyek a választópolgárokat jogaik érvényesitésére hivják fel; vagyis már ma megkezdődött a választási nagy versenyfutás. Hogy az esztendő végéig ez a verseny mivé fog dagadni, ma szinte beláthatatlan, bár az sem lehetetlen, hogy az amugy is halálraitélt kurzus és a kurzus-bajnokok akkorra végleg eltünnek a lehetőségek szinpadáról.

Az ellenzéknek különben ujabb sérelme, hogy az összeiróküldöttségekbe még csak meg sem kisérelték az ellenzék meghivását és igy kiderült, hogy csak közönséges és jámbor parasztfogási kisérlet volt mindaz, ami az utóbbi időben az ellenzéknek a szocialisták ellen való harcbahivása körül történt.

Az ellenzék harca már a szerdai közgyülésen a legerőteljesebben meg fog indulni és nem lehetetlen, hogy az összecsapás már az első alkalommal meg fog történni, mert az óesztendőbeli jobboldali érzelgések után *az uj esztendő a végletekig menő harcot hozza meg.*

A főváros háztartásának betegségei

A londoni ut — A polgármester beszámolója a közgyülésen — Ellentétek a pénzügyminisztérium és a belügyminisztérium között — Az általános kereseti adó „áldásai"

A londoni ut mindinkább közeledik: a külföldi kölcsönök ügyét mihamar el kell intézni, annyival is inkább, mert ma már a franciák is sürgetik a dolgot, hiszen az ő megállapodásaik csak az angol és más hitelezőkkel történt tárgyalások után perfektuálhatók. A londoni deputáció különben már össze van állitva és ezen a téren komolyan számbavették azt, hogy minél kevesebbe kerüljön a legnemesebb valutáju európai államba való utazás. Hasonlóképen meg kell állapitanunk a magunk objektivitásával, hogy nincs jogosultsága annak az ellenzéki oldalról felhangzott vádnak, mintha az első londoni ut, amelyet Wolff Károly és Fock Ede tanácsnok tettek meg, fölösleges kéjutazás lett volna. Az ilyen komolytalan vádakat az az igazi ellenzéki tábor, amely a komoly bünök sorozatával fogja megbuktatni a mai rezsimet, semmiképen nem vállalhatja.

Ujabban különben azzal a szenzációval kedveskednek, hogy a külföldi követelések felét az állam fogja vállalni. Ezek a hirek igazak, de nem ujdonságok, mert bár burkoltan, de a párisi ut előtt való közgyülésen bejelentette ezt Wolff Károly és mi már akkor sem voltunk hajlandók ezt vivmányként elkönyvelni. Nem tekinthettük többségi párti sikernek, mert mi Budapestet sohasem tekintettük kizárólag a budapestiekének, hanem ugy tartottuk, — és ezt hisszük, helyesen, — hogy a főváros épp ugy az országé, mint a bennlakóké. Kulturánkból nekik is adunk, hiszen a fiaik itt tanulnak, közegészségügyünket megosztjuk velük, hiszen a kórházaink tele vannak vidékiekkel és minden gazdasági sikerből, amit Budapest produkál, az ország is kiveszi a maga részét. Nem kellett tehát a kormányt rákényszeriteni nehéz tusákkal arra, hogy felerészét vállalja a főváros külföldi adósságainak, amit különben Teleszky János Párisban is bejelentett, mert Kállay pénzügyminiszter sokkal bölcsebb ember, semhogy ne tudná, hogy ha a főváros tönkremegy, akkor az országot is magával rántja.

A párisi utról és az eddigi eredményekről bizalmas felvilágositásokat eddig sem kapott az ellenzék és valószinüleg később sem fognak sokkal többet tudni, mint amennyit a polgármester a szerdai közgyülésen a legnagyobb nyilvánosság előtt is el fog mondani. Értesülésünk szerint a többségi párt ezt az alkalmat görögtüzes jelenetek inszcenálására fogja felhasználni. Wolff és Sipőcz annyi tapsot fognak kapni, amennyit akkor sem érdemelnének, ha ők épitették volna fel Budapestet. Ezideig legalább ez a terv.

Nem sietnek annyira azzal az előterjesztéssel, amely a fizetendő összegek fedezetéről hivatott gondoskodni. Nem is opportunus ezzel sietni, hiszen tele van népszerütlen ötletekkel, amelyek aligha vágnak bele abba az agitációs programmba, amelyet máris megindituttak. Wolffék a maguk jelszavaival csak a demokrácia táborából tudtak hóditani; a demokratikus elemek pedig, ha eddig ki nem ábrándultak volna belőlük, megcsömörlenek attól az antidemokratikus tervezettől, amely a vizet, gázt, villanyt, villamost drágitja, a fogyasztási adót emeli, ami viszont az általános drágulásnak ad ujabb lökést. Természetesen emelni fogják és emelni kell a vigalmi adót, a pezsgő-adót, a szálloda-adót, meg miegymást, de ez a legkevésbbé sem enyhiti azt, hogy élénken támogatják antidemokratikus intézkedéseikkel az ujabb drágasági hullámot. Ha mindehhez hozzávesszük, hogy bérházakat is el akarnak adni (és ha Wolff Károly tervei győznek, talán még más egyebet is), akkor bőséges anyaga lesz az ellenzéki kritikának és olyan támadási felületet kap az ellenzéki harc, amelyet még keményebb legények, jobb politikusok sem birnának ki, mint amilyeneknek a kurzusbeliek bizonyultak.

De egészen eltekintve a külföldi adósságok törlesztésének mázsás gondjaitól, egyébként is igen problematikus ebben a pillanatban a főváros gazdasági helyzete. Azokat a jövedelmeket, amelyeket Budapestnek átengedni készül a kormány, még mindig nem folynak be. Sőt a városok háztartásáról szóló törvényjavaslat körül, amely elsősorban érdekli a fővárost, elvi ellentétek mutatkoznak a pénzügyminisztérium és a belügyminisztérium között. A kormány által a főváros és általán a városok részére átengedett jövedelmek kérdésében autentikus helyen a következő felvilágositásokat kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa:

— Budapest székesfőváros háztartása igen sulyos helyzetbe jutott, mert azokat a régi adónemeket, amelyek a pótadó alapját adták, megszüntette a nemzetgyülés; az ujonnan átengedett adójövedelmek, amelyek egyelőre be sem folynak, nem elegendők. Azt a törvényjavaslatot ugyanis, amilynek rendeznie kellene, már amennyire rendezni a helyzetet, még be sem nyujtotta a pénzügyminiszter, jólehet, annak életbeléptetését már január elsejére tervezték. De nem elég világos az általános kereseti adó végrehajtási utasitása sem, amely különben a most megmozdult társadalom erős harca miatt sem igen tartható fenn. Szerencsére a pénzügyminiszter bölcs belátása révén elmaradtak azok a komplikációk, amelyek a fővárosi tisztviselők állami segélyezése körül immár kitörőben voltak. Elvben ugyan máris a városok fizetik a tisztviselők minden illetményét, de a gyakorlatban még az állam folyósitja a régi összegeket, amelyek *előlegként* szerepelnek és az állam az előleg biztositékaképen visszatartja a közalkalmazottak után befolyó általános kereseti adót. *Kállay* pénzügyminiszternek egyébként az a véleménye, hogy az általános kereseti adó átengedésével a főváros lényeges jövedelemtöbblethez jut, bár maga a miniszter is koncedálja, hogy *eleintén zavarokra van kilátás.*

A legteljesebb mértékben mutatja ez is, hogy a főváros háztartási helyzete éppenséggel nem rózsás és hogy az állami gépezet önkéntelen zökkenései igen erős behatással vannak arra, hogy a főváros a maga portáján gazdálkodni tudjon, ha ugyan egyébként is tudna.

Körséta a városházán

Csilléry és Vandervelde — Villamosközlekedés helyett repülni fogunk

Az a fránya Vandervelde, meg a jámbor Csilléry: ezek állanak ma szemben egymással. Vandervelde, a nemzetközi vörös csirkefogó és Csilléry, a nemzet makulátlan lovagja. Nem hallgattuk végig Vandervelde-nek karácsonyi beszédét, de nem tudjuk feltételezni, hogy — ha államforma vagy rend ellen izgatott volna — a jelenlevő rendőrtisztviselő közbe nem lépett volna. Nem tételezhetjük fel, hogy Rakovszky belügyminiszter nem szerzett volna értesülést és nem járt volna el előbb, ha tényleg valami történt, csak akkor, ha Csilléry András a városházáról átüzen neki kedvenc polgármesterével. A városházán tehát ugy vélik, hogy nem annyira a retlenetes felháborodás beszél Csilléry Andrásból, mint inkább egy kis felfrissitésre,

némi dopingra van szüksége a Csilléry-politikának.

Városházánk eme szelid báránykája szájából egyébként rendkivül érdekes volt hallani, hogy ő nála nem lehet szó felekezeti türelmetlenségről. Ő, akiről nyugodtan meg lehetne mintázni a felekezeti türelem szobrát, nem is szokta emliteni a zsidóságot. Isten ments. Álmában sem volt soha antiszemita, csak a szocialistákat gyülöli. Ám megeshetik, hogy egyszer még ezt a véleményét is revizió alá kell venni. Hiszen őt, a felekezeti türelem szobrát, mindössze egyszer vádolták felekezeti izgatással. Akkor is igazságtalanul, jogtalanul, a vádat is elejtették. De most itt van ez a Vandervelde, ennek meg kell mutatni az öklünket és csak azért is fenn kell tartani Zalaegerszeget, ahova Csilléry legelsőnek miniszter-kollégáját, Vanderveldet szeretné becsukatni.

Az uj esztendő különben

pompás villásreggelivel kezdődött,

mert a villamosátvételnek a villás-reggeli volt a formája. Egyelőre nem látszik meg Budai, Ereky és Platthy urak szakavatott keze, ma még éppen ugy döcög a villamos, éppen ugy félórákat kell állani esőben, hóban, mint amikor még gazdátlan volt ez az elöregedett, lerongyolódott közlekedési eszköz. Természetesen senki sem itél az első héten és mi bizunk abban, hogy a B. Sz. K. R. be fogja váltani mindazt az igéretet, amelyet bevett üzleti programmjába. A cégjegyzés szerint hallatlanul széleskörü ez a programm, amit Budai-Ereky-Platthyék vállalnak. Kilátásba helyezik villamos vagy más mozgató erő által hajtott vasuti és egyéb szárazföldi, vizi és légi közlekedési eszközök megszerzését, létesitését és fenntartását, világitási és erőátviteli telepek létesitését, bányák, kohók, gyárak, telepek, erdőterületek és egyéb ingatlanok megszerzését, mezőgazdasági üzemek folytatását, idegenforgalmi és menetjegyirodák létesitését.

És ki tudná még mind felsorolni, mi mindent akarnak és tervbe vesznek. Ilyen közuti villamosprogrammot talán még a világ egyetlen céghivatalában sem jegyeztek be. Nemcsak uszni és repülni akarnak az urak, hanem mezőgazdasági üzemet is akarnak berendezni. Ehhez nekünk is van egy jó ötletünk. A mezőgazdaság élére oda kell állitani Zilahi Kiss tanácsnok urat, aki Márkus Jenő tanácsnoksága idején már járt zergetollas kis kalapban és gazdálkodott valahol a temető mellett. Sőt kisgazda-párti korában kormánybiztos is volt. Ennyi rátermettséget talán még a közoktatási ügyosztályban sem árult el.

A repülést azonban egyelőre elengedjük, inkább rendes villamosközlekedést szeretnénk.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½ 8 órakor.
Miss Arizona, Miss Ritta, Maestro Rozsnyai, Mister Hercules
és ARANYMADÁR Harmath-Zerkovitz operett MAGYAR ERZSIVEL.

Fullánkok

Petőfi

miatt megrovásokban részesült a polgármester, az illetékes tanácsnok, akik — mint mondják — nyugodalmasan aludtak odahaza, miközben a budapesti Dunaparton a nép ezrei mutatták be hódolatukat. Nem tehetünk róla, mi nem tudunk olyan nagy fontosságot tulajdonitani ennek az esetnek, mert az éjszakai felvonulásban aligha volt jelen a miniszterelnök, a kormány, a zászlósurak, a főpapok. Miért legyen akkor ott pont Lobmayer tanácsnok? Ez a felvonulás, ez a tüntetés nem a kapacitások, hanem a névtelen milliókat képviselő ezrek hatalmas megnyilatkozása volt. Itt nem számitott még az sem, ha valaki véletlenül grófnak vagy bárónak született, mert az éjfél szülöttjének nem imponáltak soha a cimek és rangok. Sőt nem görnyedt volna alázatos üdvözlésre a dunaparti szobor ércdereka akkor sem, ha személyesen, varázslatos lényüknek teljében megjelentek volna maguk az ellenállhatatlan Sipőcz és a föllülmulhatatlan Wolff Károly.

Szeretnénk tudni,

hogy milyen tervek és szándékok, milyen eredmények reményei fütik az embereket ma, amikor mindenkinek egyesülnie kellene az ország és a főváros felvirágoztatására, ugy széthuznak az emberek, mint még soha. Ha lehetne, minden ember külön egyesületet alapitana, ha annak módja lenne, minden szin, minden hang, minden mozdulat különbözősége szerint széttagolódnék a magyar társadalom. Azt olvassuk példának okáért, hogy a keresztény kis-háztulajdonosok külön szervezkednek. Hiszen partájok vagyunk magunk is, nem bánjuk tehát, ha a háziurak nem tudnak kellően szervezkedni; de ez a széthuzási törekvés társadalmi nyavalya, amely igen káros és veszedelmes. Ma mindenhol külön szervezkednek a keresztények és zsidók, a kicsinyek és a nagyok, a szőkék és a barnák, sőt a kicsiny szőke keresztények és a nagy barna zsidók is. És ha akármi történik is, be kell látni végre, hogy mindezt azok idézték fel, akik felekezet szerint csináltak politikát és felekezet szerint osztályozták az embereket és az iránt uk való rokonszenvet, vagy gyülöletet. Uj és igazi kereszténveknek kell jönniök, akik ujra összekovácsolják a magyar egységet.

Elemi erővel

csap fel a polgárság tiltakozása az ellen, hogy ne csak az ingét kelljen odaadni adóba, hanem a finánc is kulcsot kapjon mindnyájunk lakásához. Valószinü, hogy a pénzügyminiszter, aki okos, élet-tapasztalatokkal bőven rendelkező férfiu, szintén tisztában van azzal, hogy kellemetlen helyzet az, amikor a finánccot hivatalból teszik meg házibarátnak. És hinni kell benne rendületlenül, hogy a miniszter belátással lesz és helyt fog adni a komoly kivánságoknak. Más szóval ez annyit jelent, hogy az általános kereseti adó ellen való tiltakozásnak eredményei készülnek, a nagy kampánynak sikere lesz. Komoly munka volt, az igaz. Napok óta nem találkozunk ellenzéki követtel, meg városatyával, aki nem suttogna, mert a kereseti adóellenes meetingeken rekedtre beszélte magát. De ha már a Petőfi-ünnepen nem volt ott a hivatalos Budapest, legalább miért nem tiltakoztak a finánccnak házibaráttá való avanzsálása ellen? Vagy csakugyan igaz az a legenda, hogy a hivatalos Budapestnél még mindig nem szünt meg a kereskedelem-ellenes hangulat? De ha ez igy van, akkor most bebizonyitották, hogy nemcsak kereskedelemellenes, de iparosellenes, ügyvéd-ellenes, orvos-ellenes, munkásellenes, és ki tudná felsorolni még milyen ellenes hangulat is van. Csak azt szeretnénk tudni, hogy a sok „ellenes" közül ki fog majd rájuk szavazni?

Le kell törni a szalámi-bárók uzsoráját

Zsir- és szalámi-dézsmát a fővárosnak!

Negyedik hete már annak, hogy tiz hazai szalámigyár megkezdte az üzemét és e héten adják át a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének az első zsirkvantumokat. Fontos kérdés, vajjon Budapest székesfőváros zsirakciójára jut-e a szalámigyártás termékeiből, valamint közérdekü probléma az is, mennyi sertést dolgoznak föl gyáraink, mennyi zsirt fognak fölajánlani s általán mi várható a természetben nyujtandó illetékektől? A Fővárosi Hirlap munkatársa fölkereste dr. Knopp Sándort, a GyOSz titkárát, aki a következőkben vázolta a kialakuló helyzetet:

— A közfogyasztás céljaira a szalámigyárosok mintegy száz vagon zsirt fölajánlottak. Fenyő Miksa doktor, a Gyáriparosok Szövetségének igazgatója és én, a szalámigyárosok képviseletében tárgyaltunk Bud János közélelmezési miniszterrel az átvétel ügyében. A miniszter ur ugyanis a gyárosokat azzal biztatta meg, hogy tárgyaljanak a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetével a gyártásból megmaradó zsir átvétele végett. Megállapodás történt tehát, hogy a gyárosok minden száz kilogramm husért át fognak engedni hatvanegy kilogramm zsirt. S ha a miniszter hozzájárul, akkor a sertésnagyvágók utján bonyolitja le a Fogyasztási Szövetkezet az akciót.

— Ezt elfogadta a miniszter és a lebonyolitás most igy történik. A Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének e héten adják át a gyárosok az első zsirkvantumot, még pedig összesen tizenöt vagonnal. E mennyiségért a megfelelő hust nem készpénzben, hanem természetben kapják meg a gyárosok.

— Nagyon fontos probléma marad, vajjon a székesfőváros zsirakciójára csakugyan jut-e s ha igen, mennyi, a szalámigyártás folytán? Erről ma a következőket mondhatom: Hogy a fenmaradó zsirból milyen közellátásra mennyi jut, ez nem a szalámigyárosoktól függ, hanem a közellátási minisztériumtól. A gyárosok negyvenezer darab hizott sertés földolgozására kaptak engedelmet és ennyit fognak földolgozni. Természetesen a fejlett hazai gyártás kapacitása sokkal nagyobb, ugyannyira, hogy amelyik gyár százötven vagon szalámit tudna előállitani, az legfeljebb huszharminc vagonnal gyárt, mert csupán ennyi jut rá a kvóta szerint. A fenmaradó zsirt mindenesetre fölajánlják közfogyasztási célokra és a miniszter mérlegeli, mennyi juthat Budapest székesfőváros zsirakciójára. Annyit mondhatok, hogy egyelőre nincsen szó a gyárosok és Budapest főváros közt való tárgyalásról, aminthogy a köztisztviselőkkel se történt nagyobb mennyiségre megállapodás. Az ujabb kitermelés folytán előálló zsirt fel fogják a gyárosok ajánlani a miniszternek és ő dönti el, ad-e és mennyit ad a székesfőváros zsirellátásának céljaira.

Ez a helyzet. Bud miniszter, aki a főváros szegényebb sorsu közönségének ellátásáról eddig is sok megértéssel gondoskodott, bizonyára módot fog találni arra, hogy a szalámigyárosok zsir-mennyiségéből a főváros közellátása is megfelelően részesedjék és hogy ezáltal az olcsó zsir-akciót a főváros hazai zsirból fedezhesse és ne legyen kénytelen amerikai zsirt importálni. De módot kellene keresni arra is, hogy a hallatlanul nagy kedvezésben részesült szalámigyárosok és itt elsősorban a naprólnapra milliókkal gyarapodó Magyar szalámigyár részvénytársaságra, továbbá a Herz-féle szalámigyárra gondolunk, hogy a kivitelre kerülő gyártmányból a főváros részére bizonyos mennyiségü exportdézsmát természetben is leadjanak, mert az már valóban türhetetlen, hogy a magyar fővárosban a szalámit kilónkint 2400 koronáért árusitsák. Azzal nem törődünk, ha a svájciak vagy a franciák pohosra hizlalják a Magyar szalámigyár főrészvényeseit, de az ellen tiltakozunk, hogy ezek a karvaly-körmü urak rajtunk is több száz percentet keressenek. Ha az export-dézsmából olcsón árulna a főváros, az ármérséklő hatással volna és mindenütt juttányosabban árusitanák a szalámit, amely igy nem volna többé luxuscikk, hanem közfogyasztási élelmiszerré is válhatnék.

Nagyon kivánatos volna, ha Bud miniszter rendet teremtene a szalámi-dzsungelben és az ott uralkodó hallatlan profit-éhséget némileg lefokozni igyekeznék.

Akik nem férnek a bőrükbe

Nyersbőrkereskedők a Wolfner-Mauthner-Machlup-kartel ellen

A bőrkérdés, ugy látszik, állandóan napirenden marad. Eltekintve azoktól a háboruságoktól, amelyeket a belföldi bőr- és cipőgyárosok vivnak meg a külfölddel és elsősorban a magyar piacra törő csehországi érdekeltségekkel, itthon, egymás között is kiéleződött a harc. Legujabban a nyersbőrkereskedők fogadkoznak, hogy tarthatatlan helyzetükön változtatnak. Nevezetesen azt panaszolják, hogy mióta a nyersbőr kivitelét a kormány betiltotta, a bőrkartel szinte diktáló hatalomhoz jutott és tetszés szerint állapitja meg a nyersbőr napi árát. Ezt állitják a nyersbőrkereskedők.

Hogy jogos-e a panaszuk, általán, hogy mi a helyzet e kérdésben, munkatársunk tárgyilagos forrásnál informálódott és kérdésével *Reich* Samuhoz, a Községi Élelmiszerüzem vezérigazgatójához fordult, aki a következőket mondotta:

— A nyersbőrkereskedők csakugyan panaszkodnak. Mert a helyzet az, hogy a nyersbőrt a tilalom dacára mégis csak exportálják. Nem direkt a nyersbőrt viszik ki az országból, hanem a szarvasmarhával együtt, az élő jószágon. A gazda a nyersbőr világparitási árát igy is megkapja. A kitermelt nyersbőrt azonban nem lehet exportálni, a mészáros és a nyersbőrkereskedő tehát a kartelbe tömörült ipari érdekeltségeknek van kiszolgáltatva. És ezek tényleg diktálják az árakat — lefelé.

— És mégis mit tapasztalunk. Bármily mértékben esik is a nyersbőr ára, a készczipő nem olcsóbb. A czipőiparosok azt állitják, hogy a hallatlanul megdrágult bőrárak miatt. A kartelbőrgyárak tehát a nyersbőrt mélyen a világparitási ár alatt vásárolják, de a kikészitett bőrt aranykoronákért árusitják. Megtehetik, mert monopolisztikus helyzetükben az árakat ők szabályozzák. Igy aztán nem stimmel össze a nyersbőrnek és a kész czipőnek az ára. Nagyon egyoldalu dolog ez, azt el kell tényleg ismerni. Itt az a teendő, hogy a két érdeket igazságosan valahogy összeegyeztetni kell.

— Hangsulyozom, hogy én csupán mint csöndes szemlélő nyilatkozom ez ügyben, vagy mondjuk igy: egy a fogyasztók közül, aki látja a helyzetet, az előzményeket s a körülmények hatását. És mint ilyen, vizsgálom a készcipő árát, mert ha a cipő olcsóbbá vált volna, vagy ezután olcsóbbodnék, akkor minden rendben lenne. Azonban... Szóval más megoldás nincs, mint az érdekeket összeegyeztetni, ahogy az igazság kivánja.

Más forrásból arról értesülünk, hogy a hazai bőrgyárosok annyi nyersbőranyaggal, de főleg készbőrrel rendelkeznek, hogy a nyersbőrkereskedők helyzete rövidesen még inkább sulyosodni fog.

A Wolfner-Mauthner-Machlup koncentráció ugyanis kiméletlen agyafurtsággal dolgozik. Hogy a nyersbőrkereskedőket letöriék, bőrszükségletüket három-négy hónapra is beszerezték és igy vásárlás nélkül hosszu ideig is ellentállhatnak. Ezen a fronton tehát már csaknem nyert csatájuk van. A másik fronton érzékeny rést vágott a kereskedelmi miniszterium, ahol idejekorán átláttak a szitán. Wolfnerék a készárunál is föltétlenül diktálni szeretnének. Harcot inditottak tehát a cipőbehozatal ellen. Ezt a fondorlatos szándékot azonban a kereskedelmi miniszteriumban elgáncsolták. Wolfneréknek tehát nem sikerült a készcipőt a szabadlistáról törültetni, hogy az árakat — előbb a készbőrnél, aztán a cipőnél — a világparitás fölé srófolhassák. A bőrkartel egyébként belekerült a kutyaszoritóba. Előbb a cipőkereskedők fordultak ellene, most meg *a nyersbőrkereskedők tömörülnek és a Kereskedelmi és iparkamara, illetve az OMKE segitségével harcot inditanak Wolfnerék diktatúrája ellen.*

Ibrahim nem akar vámot fizetni a szilvalekvár után

Budapest székesfőváros 1920. évben háromezer mázsa szilvaizt vásárolt Boszniában Ibrahim H. Salihovic bjelenai kereskedőtől. A szilvaiz jó volt, sőt akkoriban még olcsó is volt, de a főváros és a bosnyák kereskedő nem tudott megegyezni abban, hogy ki fizesse a háromezer mázsa szilvaiznek a behozatali vámját, amely 340.000 koronát tett ki. A főváros ezeket a költségeket nem volt hajlandó vállalni és igy nem is fizetett, mire Ibrahim H. Salihovic beperelte a fővárost a 340,000 korona tőke és járulékai erejéig. A törvényszék itélete után a tábla megitélte az összeget a bosnyák kereskedőnek, a főváros azonban a Kuriához appellált. Most itélt a Kuria és a fellebbezési bíróság itéletét megváltoztatta, amennyiben a felperes bosnyákot keresetével elutasitotta. A szilvaiz-pörből tehát a főváros került ki győztesen. A kir. Kuria itéletét a következő érdekes indokolással kiséri:

A kir. Kuria ugy találta, hogy a fellebbezési bíróság anyagjogi jogszabálysértéssel marasztalta alperest; felülvizsgálati kérelme tehát alapos. Peres felek jogvitáját az a kérdés uralja, hogy a Boszniából, tehát külföldről, 1920. évben felperes eladó által Budapestre hajón felhozott 3000 q boszniai szilvaiz behozatali vámja a felperes eladót, vagy az alperes vevőt terheli-e?

A fellebbezési bíróság döntésének alapul vett az a jogi kijelentés, hogy annak a jogelvnek alkalmazása, mely szerint „abban az esetben, ha a vétel tárgya külföldről hozandó áru, vagy a vevő tudja, hogy a más helyről küldött árut vámilletékterheli, a vámilletékek ellenkező kikötés hiányában a vevőt terheli", a jogeset lényegének félreismerésén nyugvó téves idézésen alapul, az a szóbanforgó jogesetre nem alkalmazható, mert alkalmazásának feltételei merőben hiányoznak. A most felhivott jogelvnek alkalmazása ugyanis helykülönbség mellett való vételt tételez fel, ahol az elküldés az átadást is magában foglalja, ahol tehát az eladó átadási kötelezettségének már az a tény által is eleget tesz, hogy az árut a vevő címére fuvarozás végett feladja. (K. T. 344. §.) Erről azonban a most eldöntés alá kerülő ügyben az A) és 3. alatti kötleveleknek alább felhivott határozott rendelkezéseire való tekintettel szó nem lehet.

Felperes eladó ugyanis az alperes által Brckán (Boszniában) csak minőségileg átvett szilvaiz-árut Budapesten volt köteles átadni, eladó az árut hajón Budapestre csak ezen átadás előkészitése végett fuvarozta el. Peresfelek jogviszonyában tehát teljesitési hely Budapest volt, ebből pedig a K. T. 341. §. alapján következik, hogy az átadással járó összes költségek s igy az árura a belföldre való jutása folytán nehezedő behozatali vám költsége is a Budapesten való átadásra kötelezett eladó felperest és nem alperest terheli. A kötlevelek élesen kiemelik Brckának (Bosznia), mint a minőségi átadásnak és Budapestnek, mint teljesitési helynek ezt a jellegét.

A kötlevelek teljesen téves magyarázatán nyugszik a fellebbezési bíróságnak az a megállapitása, hogy Brcka volt felperesre a teljesitési hely. A minőségi átadás kikötésének célja a kereskedelmi élet felfogása szerint az, hogy eleve kiküszöböljék szerződő felek az áruk valóságos átadásánál felmerülhető mindazon vitákat, amelyek az áruk esetleges minőségi hiányára volnának fektethetők. A kötlevelek szövegében ismétlődő kitételek „a Budapesten való átadásig", „az áru szállitása a minőségi átvétel után azonnal eszközlendő, tartozunk azonban...", „ha hajóval szállitjuk, Budapesten átadni", Budapestnek, mint teljesitési helynek kikötése tekintetében minden kétséget eloszlatnak.

De ettől eltekintve, a kötlevelek kifejezetten hangsulyozzák, hogy a Budapesten való átadási, a szállitási, költségek és az összes „risicó" a felperes eladót terheli.

Már pedig a költség jogi természete alá esik a behozatali vámilleték költsége is. Tehát ezen az alapon is a 340.000 korona vám a felperes eladó terhére nehezedik. Az a keresete, amely ódairányult, hogy a megállapodás szerint a birói döntésig az a kreditáló pénzintézetnél a vételárból terhére visszatartott 340.000 korona neki utaltassék ki, nem jogos.

A fellebbezési bíróság itéletét mindezekre tekintettel meg kellett változtatni.

„TEÁSKANNA"
védjegyü tea
a legnemesebb ültetvények keveréke

Illatos, zamatos, kiadós, használatban legolcsóbb.
Magyarországi vezérképviselő:
HAVAS MENYHÉRT
teanagykereskedő
BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 86. SZÁM.
Telefon: 1-32.

Reformok a városi üzemeknél

A Kamara állásfoglalása — Iparosok és kereskedők mozgalma

A fővárosi üzemek közszolgáltatási és gazdaságpolitikai működése iránt, minthogy ez a kereskedők és iparosok exisztenciális érdekét érinti, az utóbbi időben a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara fokozottabb érdeklődést tanusit. A szerzett tapasztalatokról és a módozatokról, amelyek szerint az üzemek vezetése közérdekü és célirányos volna, a Kamara titkársága a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt igy nyilatkozott:

— A fővárosi üzemek működése mind égetőbb kérdés, a gazdasági körök is nagyobb figyelmet tanusitanak iránta, mint ahogy eddig tették. Érthető ez az érdeklődés, hiszen az üzemeknek legnagyobb fogyasztói, az iparosok és kereskedők tömegei, elsősorban a gáz, a villany, de a viz fogyasztásában is. Amit a főváros csinál, mindazt megérzik ők és rajtuk keresztül a fogyasztók. Vannak olyan üzemek, amelyek gázra rendezkedtek be, olyanok, amelyek elektromos mótorokra, de a modernebb üzemi és gazdasági politika ezek átalakitását kivánja. Viszont az átalakitó munkálatok szinte elviselhetetlen terheket jelentenek. Nyilt kérdés marad tehát, hogy például a fogyasztók melyik terhet viseljék inkább: a mai nagyon drága előállitás költségeit, avagy az átalakitó munkálatokét? Viszont azt nem vonhatja senki kétségbe, hogy a kereskedelmi és ipari érdekeltségeknek részt kell venniök a fővárosi üzemek gazdasági politikájának intézésében.

— Ezt belátta a Kamara és ilyen irányban mozgalmat is vezet. Ma még nem alakult ki a véleményünk, vajjon milyen uton-módon lehetne e kérdést megoldani: ugynevezett vegyes gazdasági rendszer szerint, vagy pedig részvénytársasági formában? Utóbbit ugy gondoljuk, hogy az igazgatóságban azoknak a fogyasztóknak a képviselői is résztvennének, akik érdekeltek.

— Ismételjük, a Kamara foglalkozik e kérdéssel, főleg azért is, mert a főváros pénzügyi reorganizációjával kapcsolatban a főváros külföldi adósságának törlesztése éreztetni fogja rövidesen a hatását. Bizonyos, hogy az üzemeket rászoritja a feleslegek, a kierőszakolt hasznok produkálására.

— A Kamara ugy látja, hogy a fővárosi üzemek vezetésében máris erőszakolt bevételeket akarnak forszirozni. Ez megnyilvánult abban, hogy a legutóbbi hónapban fizetett elektromos áram dijának a háromszorosát kéri a főváros, előleg cimén. A Kamara álláspontját Fuchs Jenő titkár fejtette ki a legutóbbi ülésen. Gyakorlati szempontból elitéljük ezeket és a hasonló követeléseket, mivel a közép- és kiskereskedők és iparosok nincsenek abban a helyzetben, hogy ilyen „előlegekre" berendezkedjenek. A jelen stádium olyan, hogy a székesfőváros illetékes ügyosztálya csak kéri, de nem követeli ezt a megterhelést. A Kamarának a kérés ellen nincs kifogása. Mindenesetre a főváros üzemeinek vezetése ebben a nehéz időkben óriási probléma marad és a Kamara oda fog hatni, hogy az ipari és kereskedelmi érdekeltségek, mint a legfontosabb tömegfogyasztók, megfelelő képviseletet nyerjenek a főváros gazdasági, illetve üzemi politikájában.

BÁLINT
Harisnyák, jumperek, gyapjukabátok stb. legszebb választékban
TELEFON: 16-31.
IV., Kossuth Lajos-u. 7.

Események

Olvasóinkhoz!

Január elsejével tizenkettedik évfolyamába lépett a Fővárosi Hirlap és az a hitünk, hogy ebből az alkalomból nem szükséges lapunkat az olvasóközönségnek figyelmébe ajánlani. Budapest fejlődése, a kommunális élettel karöltve kialakuló gazdasági élet valósággal nélkülözhetetlenné teszi ennek a városnak törzsökös polgárai előtt az olyan ujságot, mint a Fővárosi Hirlap. A főváros életének megnyilatkozásai, a ma fokozatosan nagy problémái, a főváros életének a gazdasági életbe való bekapcsolódása ma mind elsőrendü tényezői nemcsak az intézmények, de az egyedek életének is. Nemcsak ma, amikor a napilapok mindezeket a kérdéseket csak sorokban érinthetik, de egyébkor is rendkivül fontosságu az, hogy a nagyközönségnek olyan orgánum álljon rendelkezésére, mint a Fővárosi Hirlap, amelynek kitünő informáltsága általánosan ismert. Ha mindezekhez hozzátesszük, hogy a Fővárosi Hirlap minden számát a magyar ujságirás legkitünőbbjeinek munkái gazdagitják, akkor eleget is mondtunk megokolására annak a kérésünknek, hogy mélyen tisztelt olvasóink az év fordulásával ujitsák meg előfizetésüket, amely egész évre 1000 korona, félévre 500 korona.

Sörbojkottra készül a közönség. A sörgyáraktól nem lehet megtagadni bizonyos foku tanulékonyságot. Nagyszerüen megtanulták példának okáért, hogy az ujabban mind sürübben jelentkező áremeléseket az utolsó pillanatig titokban kell tartani, a vendéglősökkel pedig előre meg kell egyezni. Az árdrágitás vizes lepedőjét meglepetésszerüen teritik rá a gyanutlan publikumra. A vendéglősökkel azonban csinyján bánnak. Azok egyszer már beugratták a publikumot egy kitünően sikerült sörsztrájkba, amelynek minden virágát ők, a vendéglősök szedték le. A vendéglős nem csinálhat sörsztrájkot, azt a közönség csinálja, illett volna, hogy az eredmény is az övé legyen. A vendéglősök azonban rutul befonták a publikumot, amelyet kizárólag a maguk céljaira, a maguk hasznára ugrattak be. Azóta megértik egymást a vendéglősök és a sörgyárosok és a boldog együttest valószinüleg nem lehet majd másként felrobbantani, minthogy mi, a sajtó, szervezünk majd egy még jobban sikerülendő sörsztrájkot, de ezuttal a sörgyárak és vendéglősök ellen együttesen. A publikumban megvan erre a legteljesebb hajlandóság, sőt a törvényhozás tagjai is a legelkeseredettebb hangon tárgyalták a sörgyárosok legujabb merényletét hétfőn, a parlament büfféjében, amikor a negyvenszázalékos árdrágitásról értesültek. Elmondották a képviselők, hogy a sörgyárak mindig elől járnak az árdrágitásban és ma is, amikor még csak sejteni lehet az uj drágasági hullám érkezését, ők már előre gondoskodnak magukról és a drágasági hullámot, akár megjön az, akár nem, előre leszámitolják. Természetesen előbb megegyeznek a vendéglősökkel, hogy azután együtt hajthassák végre a császárvágást a naiv közönségen. Ezuttal is Keszey Vince, a vendéglősök elnöke, már a mult hét keddjén abban a szerencsés helyzetben volt, hogy bejelenthette kollégáinak a boldog hirt, hogy a sörgyárosokkal megegyezett és hogy a védetlen közönség fizetni fog. Egy hétig pihentek az édes titkon és egy hét után vágták fejbe a közönséget az árdrágitással. Ez a közönség azonban nem lesz mindig olyan balek és türelmes, mint eddig, nem fogja türni, hogy minden ok nélkül, mint most, megdrágitsák azt a hideg és nedves, piszokszinü folyadékot, amit ők sörnek neveznek.

Petőfi válogatott költeményei. A Petőfi-jubileum alkalmából Budapest székesfőváros előbb Petőfi összes költeményeit, most ujabban pedig Petőfi válogatott költeményeit adta ki, a halhatatlan költő emlékéhez méltó kivitelben, amely egyaránt dicséri a fővárosi házinyomda kiváló munkateljesitményét, valamint a szociálpolitikai ügyosztály vezetőjének, a finom lelkületü Lobmayer Jenő

tanácsnoknak kegyeletes munkáját. A diszes kivitelü könyv 650 koronáért minden könyvkereskedésben kapható.

A Fővárosi Operettszinház ügyének epilógusa. A Fővárosi Operettszinház kinos affér jének még mindig vannak utózöngéi. Ben Blumenthalék, mint ismeretes, dacára annak, hogy nem volt épitési engedélyük, megkezdték az épitkezést. Szerencséjükre javukra dőlt el az ügy, de a Petrováczok a kerületi előljárót is megtámadták, amiért nem akadályozta meg az engedélynélküli épitkezést. Az előljáró teljesen korrektül azzal védekezett, hogy ő Ben Blumenthalékkal szemben eljárt és meg is birságolta őket. Az ilyen apró birságolások azonban nem sokat jelentenek és előfordulhatnak esetek, amikor engedély nélkül káros épitkezést folytatnak. A kerületi előljárók tehát most igen szigoru határozatot hoztak, amely szerint az engedélynélküli épitkezésnek karhatalommal való beszüntetését minden esetben elrendelik, ha az épitkezésnek továbbfolytatásában élet- és vagyonbiztonsági veszedelmet látnak fennforogni, avagy ha az épitkezés az érvényben levő épitésügyi szabályzattal ellenkezik. Kétségtelenül szigoru ez a határozat, de a Ben Blumenthalék épitkezését még ezen az alapon sem lehetett volna karhatalommal sem betiltani, mert abban még a Petrováczok sem találtak hibát.

Mégis. Tehát mégis... Megszüntetik tehát végre a Közmunkatanácsot, megszüntetik még akkor is, ha két olyan erős egyéniség is vette védelmébe, mint amilyen Polónyi Géza volt és amilyen Zielinszky Szilárd ma is. Ennek a két nagyszerü prókátornak egyetlen közös hibája volt: az a csekélység, hogy véletlenül a Közmunkatanács elnöki székéből védték a halálraitélt Közmunkatanácsot. De volt ennek a Döbrentei-téri aggastyánnak a dolog körül bolond szerencséje is. Réges-régen a multté lenne ez az intézmény, amely az első Andrássy alatt igenis szükséges volt és Podmaniczky idején alkotott is, a multté lenne, ha véletlenül nem a Károlyi-rezsim mondta volna ki rá az első halálos itéletet. Politikai rezonnak tartotta azonban a kurzus, hogy amit Károlyiék csináltak, azt veszedelmes, felforgató destruktiv munkának bélyegezze. Ez a hipokritaság hosszabbitotta meg eddig, a mai napig a Közmunkatanács létét, amely ellen legelőször Szentkirályi Mór tiltakozott 1874-ben, vagy 1875-ben, tehát fennállásának mézes esztendeiben. Szentkirályi Mórtól Polónyi Gézáig — mert ő is volt ellenfele ennek az intézménynek — a tekintélyek egész sora hadakozott a Közmunkatanács ellen és mégis az a Nagy Vince belügyminiszter volt a destruktiv, aki ennek az általános, százezrek lelkében élő követelésnek eleget tett. Most Rakovszky Iván belügyminiszter fel tudott emelkedni arra az államférfiui magaslatra, hogy ami jó, el kell akkor is fogadni, ha azt véletlenül egy ellentétes politikai irányzat exponense csinálta. Csak nagyon fontos lenne, hogy a belügyminiszter ur szándékait, a Közmunkatanács szegényes kis ügykörének feloszlatására vonatkozó terveit idejekorán a nyilvánosság kritikája alá bocsátaná. Mert vigyázni kell nagyon az örökség kérdésével, nehogy az egyetlen Közmunkatanács helyén négy-öt kis Közmunkatanács üsse fel a fejét.

A
CLUB GARAGE
uj bérautói
a legjobbak és legszebbek
1. **Köztelek-utca 4 (a Calvin-térnél).**
2. **Mária Valéria-u. 3 (Bristol-szállóval szemben).**
Telefon: 135—69 és 189—25
vagy József 139—78.

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Uj müsor **„Az uj assistens"** és **„Pfeifendeckel"**
Kezdete: pontban 1/2 8 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
ESSEX GRÓFJA.
Péntek, január hó 12-től UJ MŰSOR.
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

SPIRA ÉS BEREGI
URIDIVAT-KÜLÖNLEGESSÉGEK
IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 15.

TŐZSDEI HIREK

A könyvvezetési kötelezettség

Irta: Dr. Sebeők Dezső

A kötelező könyvelésről fennálló és hatályos törvények közül először az 1875-ben törvénybe iktatott kereskedelmi törvény intézkedik, amikor kimondja, hogy minden kereskedő köteles bekötött, laponként folyószámmal ellátott és füzött könyveket vezetni, melyek ügyleteit, vagyoni állását teljesen feltüntetik. E határozott intézkedés mellett megengedi a kereskedelmi törvény, hogy a kereskedőnek szabadságában áll a könyvvezetés bármily módját, sőt bármily élő nyelvet használni. A könyvbe bevezetésekre vonatkozólag e törvény kimondja azt is, hogy azok sorok kihagyása nélkül teljesitendők és a bevezetés eredeti tartalmát kitörlés által vagy másképen olvashatatlanná tenni tilos. Amennyiben a kereskedő e kötelezettségének nem tenne eleget, akkor a kereskedelmi törvény értelmében legfeljebb az a hátrány érheti, hogy amennyiben bizonyitani kellene velük és szabálytalanok volnának, bizonyitékul csak annyiban lehet azokat venni, amennyiben a fennforgó szabálytalanságok dacára hitelt érdemel. Csalárd és vétkes bukás esetében minősitett büncselekmény az, hogy a kereskedő a kereskedelmi könyvét nem, vagy nem megfelelő módon vezette.

Az általános kereseti adók tárgyalásánál a pénzügyminiszter felhatalmazást kért arra, hogy a kötelező könyvvezetés tekintetében intézkedhessen. E tekintetben a pénzügyminiszter a legtágabb értelemben élt is az általános kereseti adó végrehajtási utasításának kibocsájtása alkalmával. Ugyszólván minden foglalkozási ágra vonatkozóan kötelezővé tételét a könyvek vezetése, továbbá az is, hogy az adózók tartoznak üzletfeleikhez intézett levelek és számlák másolatát, valamint az üzletfeleiktől kapott leveleket és számlákat oly rendszer szerint összegyüjtve és csoportositva megőrizni, hogy azok bármikor könnyen megtalálhatók legyenek.

A könyvviteli kötelezettség más-más, aszerint, hogy az adózó iparos, kereskedő, kisiparos vagy kiskereskedő. Olyan iparos, aki csak az áru-rendelő által neki átadott anyagot dolgozza fel és maga nem ad anyagot a munkához, köteles vezetni egy megrendelési könyvet, amelybe bevezeti a megrendelő nevét, pontos lakcimét, a megrendelt áru megjelölését és munkadiját; a munka szállitási napját és a munkadij megfizetésének napját és annak összegét. Továbbá a feljegyzési könyvet, amelyből ki kell tünni az üzleti bevételeknek a fizető üzletfél megjelölésével, továbbá az üzleti kiadásoknak, amely közé a háztartás kiadásai nem számithatók. Ha az iparos maga adja az anyagot, a végrehajtási utasitás különböztet, aszerint, hogy kisiparosról vagy nagyiparosról van szó. A kisiparos, aki három segédnél többet nem alkalmaz, köteles vezetni: 1. megrendelőkönyvet, 2. feljegyzési könyvet, 3. anyagbeszerzési könyvet. Ha kisiparos négy segédnél többet alkalmaz, vagy ha külső segédmunkásokkal dolgoztat, köteles vezetni: 1. megrendelő-könyvet, 2. feljegyzési könyvet, 3. anyagnyilvántartási könyvet. Ha az iparosnál husz segédnél többen dolgoznak, akkor vezetni kell: 1. pénztár-könyvet, 2. naplót, 3. főkönyvet, 4. folyószámla-könyvet, 5. raktárkönyvet, azonkivül záróleltárt köteles évenként külön készíteni. A be nem jegyzett kiskereskedő köteles vezetni: 1. pénztárkönyvet, 2. hitelbe eladott árunyilvántartási könyvet, 3. árubeszerzési könyvet, 4. az üzleti év végével záróleltárt köteles készíteni. A nagykereskedő és minden bejegyzett kereskedő ugyanolyan könyvek vezetésére és záróleltár készitésére köteles, mint a nagyiparos. Az ügynök köteles vezetni: 1. a megbizásokról egy könyvet, 2. pénztárkönyvet, 3. adósok könyvét. A könyveket a községi előljáróság, Budapesten a városi adóhivatal által kell hitelesittetni. A pénzügyigazgatóságnak és Budapesten a kir. adófelügyelőnek és Adóügyi Utmutató és Ellenőrző Hivatalnak joga van minden adózónál időnként annak megállapitása végett szemlét tartani, hogy vezetik-e és ha igen, a rendelet által pontosan körülirt módon az előirt könyveket, ha nem, „megtorlásról kell gondoskodni".

Hasonlóképen könyvek vezetésére köteles a bányavállalkozó, a haszonbérlő, gyógyszerész, mérnök, ügyvéd, orvos, kir. közjegyző, fogorvos, állatorvos stb., stb. A könyvvezetés alól felmentést kaphat a segéd nélkül dolgozó iparos, az üzlethelyiség nélkül és segédet nem alkalmazó kiskereskedő, továbbá segéderő nélkül dolgozó kisforgalmu iparos, vagy ha az adózó hiányos iskolai képzettségénél fogva könyvvezetésre képtelen, vagy ha az adózó amugy is vezet oly rendszerü üzleti könyveket, amelyek az adókivetés céljaira alkalmasak.

Érthető tehát, ha az üzleteket ekképen szinte átalakitó adminisztrativ intézkedések következtében az összes érdekeltségek fölzudultak. Érthető, ha a mai adómorál mellett nem tetszik az érdekelteknek, hogy e szigoru intézkedések által valóságos adóalapjuk után kell adózni. De viszont az is érthető, hogy az üzletek és vállalatok belső adminisztrációját seholsem lehet pénzügyminiszteri rendelettel máról holnapra átformálni, ahogy azt a rendelet szándékozza. Érdeke tehát az érdekképviseleteknek az a kivánsága és érthető is, hogy a könyvvezetési kötelezettség életbeléptetésére és bevezetésére megfelelő határidőt kell adni. Annál is inkább, mert a törvény nemcsak az adócsalásra nézve, hanem a kisebb szabálytalanságok elkövetőire is sulyos büntetést állapit meg.

A végrehajtási utasitásnak keresztülvitele sulyos fennakadást jelenthet gazdasági életünkben. Vannak könyvvezetési kötelezettséggel megrótt kategóriák (például az orvos, ügyvéd), amelyeknél a könyvvezetési kötelezettség keresztülvitele lehetetlen. Viszont vannak oly kategóriák, amelyeknél megfelelő átmenet, tanitás és a törvény végrehajtási utasitásának népszerüsitése után keresztül lehet vinni a könyvvezetési kötelezettséget. A könyvvezetési kötelezettség bevezetéséről lehet csupán szó. De szó sem lehet arról, hogy a mai kulturális és lerongyolódott gazdasági állapotban oly általánossá tegyük, mint a végrehajtási utasitás óhajtaná. Képtelenség volna például a könyvvezetési kötelezettséget még segéddel dolgozó korcsmárosoknál is keresztülvinni, mert ha a korcsmárosokat könyvvezetésre köteleznénk, akkor a korcsmárosoknak külön könyvelőt kellene tartani, ami a legszerényebb számitással is havi 15—20.000 korona ujabb megterhelést jelentene.

A végrehajtási utasitást az állam pénzügyi viszonyai indokolják. Be lehet vezetni, de semmiesetre sem ugy, ahogy szándékolták, azonban csak lassan, fokozatosan, az érdekeltség érdekeinek és intelligenciájának megfelelő tempóval. Ha ezt nem ugy teszik, akkor felülkerekedik a törekvés, hogy a törvényt kijátsszák, nem pedig az, hogy pontosan betartsák.

Megalakul a sertéstőzsde. Egyes kurzuslapok ugy állitották be a most szervezett budapesti sertéstőzsdét, hogy az a siberek vállalkozása lesz és egyenesen a gazdák fáradozásáról szedi le a hasznot. Munkatársunk kérdést intézett a sertéstőzsdei mozgalom megindítójához, aki a végrehajtó-bizottságnak a tagja s az Áru- és Értéktőzsdének évekig óta elismert egyik vezető egyénisége, aki a következőket mondotta:

— Csakugyan nincs Középeurópában sertéstőzsde és a budapesti lesz az első, de ez a tény nem azt bizonyitja, mintha a gazdák ellen dolgozna, vagy a siberek börzéje lenne. Ellenkezőleg: a siberek decemberben és januárban jobban dolgozhattak és dolgozhatnak sertéstőzsde nélkül a gazdák ellen, mert a tömegesen kihizlalt jószágokat leszoritott árakon vásárolhatják össze és a gazdák általában nem találják meg a számitásaikat, nincs meg nekik az a biztos alap se a kukorica vásárlására, se a sertések eladása körül. Ezért romlott le országszerte a hizlalás aránya. A pesti sertéstőzsde segitségével nemzetközi piac és ilyen forgalom alakul, itt bonyolitják le remélhetőleg a jugoszláv, román eladások egy részét is, valamint a cseh-szlovák és a bécsi vételek tekintélyes hányadát. A magyar hizlalásra föltétlenül előnyösen hat a sertéstőzsde, amelynek alapszabályait január 4-én, csütörtökön tárgyalta le a végrehajtó-bizottság; rövidesen megalakul az elnökség s a tisztikar is, ugy hogy a sertéstőzsde a legrövidebb időn belül meg fogja kezdeni a müködését.

A karrlér utján. A Magyar-Német Bank részvényeit az elmult pénteken nagy sikerrel vezették be a tőzsdére, bizonyitékául annak a bizalomnak, amelyet a részvényvásárló közönség ez iránt a fiatal, de rendkivül agilis pénzintézet iránt tanusit. A részvény emelkedő árfolyam mellett már az első napon meghaladta a 700 koronát és e kurzus szinvonalán a közbeeső ünnepnapok magánforgalmában is élénken keresték. A bank szakszerü vezetés mellett, már aránylag rövid müködése alatt is, főleg iparvállalatok alakitásával és finanszirozásával jelentékeny

HUTTER
szarvasszappan

GYORSAN ÉS JÓL TISZTIT ÉS KIMÉLI A RUHÁT.

üzleti sikereket ért el. Jelenleg 100 millió korona az alaptőkéje, amely 500.000 darab 200 korona n. é. részvényből áll, amelyek azonban nagyrészt biztos kezekben vannak elhelyezve és a pénzpiacon aránylag csak kis mennyiség kapható belőlük. A bank értékesebb vállalkozásai közé tartoznak a Fővárosi Fasor-Szanatórium, az összes részvények birtoklásával, továbbá a Balatonberényi fürdővállalat részvénymajoritása, az Ökonomia mezőgazdasági és kereskedelmi r.-t., valamint a Chemia magyar vegyipari r.-t. 80—80 százaléka. Említést érdemel még, hogy az intézet a Magyar szalámigyárral is szoros bankári kapcsolatot tart fönn. Mindeme körülményeket figyelembe véve, az uj bankpapir a tőzsdén nagyreményü karriér utján halad.

Botrányos részvénybevezetés. Épületes tapasztalatokat szerezhettek, akik a Szegedi kenderfonó-részvények minapi tőzsdei bevezetésének tanui voltak. Bondy és Tarján, vallamint Krausz L. Pál és Társai tőzsdebizományosok, Wildmann Lipót tőzsdeügynök asszisztálása mellett már a hivatalos tőzsdeidő előtt a részvények elhelyezése körül lázas tevékenységet fejtettek ki és 75.000 koronával sikerült is nekik azokat a tapasztalatlan tőzsdeközönségre rásózni. Megnyitáskor a részvények árfolyama 68.000 koronára esett le, de ekkor a 75.000 kurzusnál még serényen sürgölődő ügynökök már eltüntek, mint a kámfor, senki sem mutatkozott, hogy felvegye az árut, hogy igy a bevezetéseknél szokásos árfolyamot tartsa. A részvényeknek nem akadt patrónusa. Igy aztán sikerült is a részvényt 65.000 koronáig lekiabálni. A részvénybevezetés ilyen módja mellett a közönség védtelenül ki van szolgáltatva a bevezetéssel megbizott ügynököknek és ezért igen ajánlatos, hogy az ilyen uj részvények első jegyzési napján senki se vállalkozzék az áldozati nyul szerepére. A Szegedi kenderfonó-részvények botrányos tőzsdei szereplése azonban mitsem von le e részvények értékéből. A vállalat az ország egyik legrégibb és legjelentékenyebb textilipari telepe és üzemeiben mintegy 1000 munkást foglalkoztat. Alaptőkéje 27 millió korona (54.000 darab à 500 korona n. é.), 1921-ben 250 korona (16·6 százalék) osztalékot fizetett.

A Magyar-Olasz Bank tőkeemelése. Dr. Éber Antal vezérigazgató, aki Castiglioni Camillo elnökkel behatló tanácskozást folytatott a Magyar-Olasz Bank tőkeemelési tranzakciójára vonatkozólag, Bécsből már visszaérkezett és nyomban intézkedett az igazgatósági ülés megtartása iránt, amely a tőkeemelésről határozni fog. Az alaptőke szaporitása 100 millió korona körül fog mozogni és az erre vonatkozó hivatalos közleményt még e héten közreadják.

Duzzog a vezérigazgató. Alig kezdte meg a Standard takarékpénztár r.-t. uj keretek között müködését, máris a válság viharthozó felhői tornyosulnak felette. Egyelőre, amint értesülünk, csak belső villongásról van szó, amely a vezérigazgatói szék körül tombol. Král Gyula vezérigazgató ugyanis, aki a régi Fabanknál még a tucat-komptoiristák szerény kenyerén rágódott, merész salto-mortaléval, az uj Fabankon keresztül, a Hitel- és Közvetitő Bank, most az átfestett cégtábla szerint: Standard takarékpénztár r.-t. vezérigazgatói székébe lendült és ott gyorsan cézári gőggel uralkodni kezdett. Lefelé, fölfelé mindenki fölött egyaránt és ebben aztán minden tudománya kimerült. A bank igazgatósága azonban a vezérigazgatótól sokkal agilisabb üzleti tempót is elvárt volna és e vélemény Král Gyula és az igazgatósági tagok között nézeteltérésre vezetett. A vezérigazgató most duzzog és hogy kiengesztelődik-e: — egyelőre bizonytalan.

Non olet. Hivatalos közleményben olvassuk, hogy a Haller István ny. miniszter elnöklete alatt álló Danubius mezőgazdasági és kereskedelmi r.-t. 5 millió koronára emelte föl az alaptőkéjét. A tőkefelemelést dr. Grünwald Emil bank üzlete bonyolitja le. Intranzigens kurzusvezéreink a közgazdasági életben, ugy látszik, egymásután a kiengesztelődés terére lépnek és a felekezeti béke utjára térnek. Vagy tán az a jelszavuk, hogy a pénznek nincs szaga?

Az Iparbank uj vezérigazgatója. Az Első Magyar Iparbank igazgatósága megválasztotta vezérigazgatónak Sebeszta Kolost, a Magyar Általános Hitelbank eddigi igazgatóját, aki hivatalát már el is foglalta.

Jutaipari tröszt alakult. Értesülésünk szerint az Egyesült jutagyárak (a jutakartell, amelybe kevés kivétellel a régi monarchia összes jutagyárai tömörültek) megszerezte a lajtaujfalusi gyárat és trösztszerü megállapodást kötött a Magyar kender- és lenipar rt.-gal. Ennek testvérvállalata, a Jutaipar r.-t., amelynek részvényei a legutóbbi tőzsdenapon, Halász Lajos vásárlására, erős lendülettel 10.000 korona fölé emelkedtek, amit szakkörökben a vállalat uj üzletviteli megállapodásával magyaráznak.

Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü R.-T. igazgatósága mai ülésében elhatározta, hogy a januári hó 16-ra egybehivandó rendkivüli közgyülésnek javaslatot fog előterjeszteni, mely szerint az alaptőke 400.000 darab uj részvény kibocsátása által 200 millió koronáról 280 millió koronára emeltessék fel. Az a szándék áll fenn, hogy az uj részvényeket a rendes részvényekre 5:2 arányban ajánltassanak fel. A társaság termelése a mult év május havi utolsó kibocsátás óta lefolyt időszakban ujólag növekedett és az azóta az általános értékviszonyokban beállott nagy eltolódás indokolttá teszi, hogy a vállalat forgótőkéjét üzletének terjedelmével jobban összhangba hozza. Az uj kibocsátás eredménye folyó beruházásokra és a bankhitelek törlesztésére fog fordittatni.

A Magyar motor- és gépgyár r.-t. Szombathelyen (a Magyar-olasz bank érdekeltsége) alaptőkéjét 25.000 drb 200 korona névértékü uj részvény kibocsátásával 10 millióról 15 millió koronára emeli föl.

SZÓRAKOZÁS

Olivia hercegnő hete lesz a Fővárosi Operettszinház e hete is. Estéről-estére adják egész héten a szezon nagy operettsikerét Kosáry Emmy és Király Ernő vendégfelléptével. Csütörtök délután rendkivül mérsékelt helyárakkal a Huncut kéményseprő-t adják, vasárnap délután pedig a Tatárjárás-nak lesz első előadása.

A Király-Szinház szenzációs sikere: Kálmán Imre „A Bajadér" cimü operettje e héten is minden este müsoron van Fedák Sárival, Honthy Hannával, Rátkaival, Nádorral és Latabárral a vezetőszerepekben. Vasárnap délután „János vitéz"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Molnár Ferenc mélységes drámája, az „Égi és földi szerelem" e héten csütörtökön, pénteken és vasárnap este kerül szinre a Magyar Szinházban. Szerdán P. Márkus Emilia lép fel „A névtelen asszony" cimszerepében, szombaton a mulatságos „Gretchen"-t ismétlik. Vasárnap délután Molnár Ferenc másik nagysikerü darabját, a „Szinház"-at ismétlik 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetét is a Kis cukrászda, Heltai Jenő nagyszerü vigjátéka dominálja. Szerdán este az Osztrigás Micit adják, szombaton este pedig az Ocskay brigadérost ismétlik. Szombaton délután gyermekelőadásul a Huncut kéményseprő kerül szinre, vasárnap lesz a Három nővér első délutáni előadása. Pénteket bezárólag mindennap éjjel 10 és egynegyed órai kezdettel a Kék madár orosz-német kabaré folytatja fényes sikerü vendégszereplését.

A „Kékszakáll nyolcadik felesége" a Belvárosi Szinházban e heti játékrendjén: szerdán, pénteken, szombaton és vasárnap este. Csütörtökön a nagysikerü „Tüzek"-et ismétlik. Vasárnap délután „A gazdag lány" van müsorra tüzve, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Jeszcserász! Ezt az orosz szót a Vigszinházban vendégszereplő Kék madár-kabaré közönsége jól megtanulta. Jusnij, a trefás konferáló, magyarázta meg, hogy ez a szó ujrázást jelent, a közönség pedig legjobban szeretné, ha a gazdag müsor minden egyes számát többször is megismételnék. Azért minden szám után kórusban hangzik fel: Jeszcserász! A Kék madár előadásai minden éjjel pontban 10 és egynegyed órakor kezdődnek.

Péchy Erzsi meggyógyult. A Blaha Lujza-Szinház kiváló vendégművésznője több napig tartó betegségéből felgyógyult és minden este fellép parádés szerepében, a „Szép Helénában", mely e héten is minden este szinre kerül. Szereplőtársai Vaály Ilona, Rozsnyai Ilona, Dobrovits Márta, László, Szirmai, Tamás, Fülöp, Boross, Verebes és Rott lesznek. Vasárnap délután a nagysikerü Fi-Fit ismétlik 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A gong", „Boszorkánykonyha". Harsányi Zsolt mulatságos tréfája: „Tessék kilépni" és egy csomó mulatságos magánszám kerül szinre minden este e héten az Andrássy-uti Szinházban, ugyanezt a müsort ismétlik vasárnap délután is 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vonósnégyes nemetek. Szinházi esték a Viktória-szalónban (Erzsébet-körut 6.). Szőke Szakáll és bécsi társulata naponta a nagysikerü Vonósnégyes-t játssza. A magyar részben Kővári, Herczeg, Sarkadi, Mezei Ilonka, stb.

A Kamarában zsufolt házak kacagnak Chaplinnek a Carmen-paródiában és tapsolnak Clara Kimball Young nagyszerü alakitásának. Előadások fél 5, egynegyed 7, 8 és fél 10 órakor.

Mozgókép-Otthon. Essex grófja az idény legkimagaslóbb attrakciójának bizonyult. A művészet legmagasabb kvalitásait egyesiti az izgalom minden skálájával, lebilincselő, érdekfeszitő cselekménnyel és zseniális rendezéssel. Egy nagyszerü Chaplin-burleszk és a Manicure-szalónban cimü amerikai burleszk egészíti ki a gazdag és kiváló müsort. (Fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz. (Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
A januári müsor minden száma szenzáció:
Sándor Stefi, Eleky Anny, Boros Géza, Gallai Nándor, László Imre föllépésével
Párisban huncut a leány...
Táncparódia. Irta: Harmat Imre. Zenéjét szerezte Budai Dénes
Sabina és Farkas, mondain-kettős | *Hella Hellmont,* spic-táncosnő
Ezenkivül még **25** elsőrangu szám!
Előadás után parkett-táncok!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½ 10 órakor.

APOLLO-SZINPAD
AZ ESKÜTÉRI HELIKONBAN
Uj müsor
Az elvarázsolt liget
Harsányi Zsolt revüje
Kezdete 9 órakor

Excelsior-Télikert
Januári record müsor
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72, az emeleten.

PIRK JÓZSEF örököse
DOTZAUER KÁROLY
fegyver- és sportüzlete
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 17. Telefon 136-82.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz. Központi városház, főkapu mellett.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyárteleptinkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

Newyorki irodánk útján Amerikából átutalt dollárokat,
kötvényeket (Liberty bond), szelvényeket legelőnyösebben effektiv dollárokra váltunk be
Liberty Bank és Kereskedelmi Rt.
(Ezelőtt Kremer és Hódossy)
Budapest, V., Vilmos császár-út 46. szám.
Telefonszámok: 154-64, 19-62.
Newyorki irodánk: 149 Broodway.

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Műszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril-tömitőanyag.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban. IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
V., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 január 17. — 3. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Házmesternek

születni nem utolsó gondolat. A hatalomért rajongó ember, ha nem lehet főszolgabiró vagy miniszterelnök, menjen el budapesti házmesternek, mert ez a rend bebizonyitotta, hogy szereti a hatalmat, tud vele élni, sőt meg is tudja tartani. Hogy ez mennyire igaz, bizonyitják akár a legfőbb esküvel Budapest lakosságának százezrei. Az a hatalom azonban, amelyet eddig a legelszántabban gyakoroltak, amelybe szerelmesek voltak, ma-holnap rendkivülivé fog növekedni. Rendkivüli állami megbizatást fognak kapni és Wolff Károly fővárosa ruházza fel őket mindenható igazolvánnyal. Csak patentirozott hazafi — értsd alatta: elszánt kurzus-férfiu — ülhet csak be a házmesteri méltóságba. Ez csak természetes, amikor Wolff Károly legfelsőbb engedelme nélkül még a háziur sem gyakorolhatja jogait, nem gondoskodhatik vagyona őrzéséről csak ugy, ahogy azt Wolff Károly diktálja.

A sokat vitatott házmesteri rendelet elintézése politikai kérdés, ebben a tekintetben vannak más fórumai a nyilvánosságnak, ahol tiltakozni lehet. Ez talán nem egészen a mi hivatásunk, intézzék el a politikusok, intézzék el Budapest megválasztott képviselői, akik közül kormánypárti egy sincs, kormányt-támogató is csak imitt-amott. De jogunk és kötelességünk tiltakozni az ellen, hogy *Wolff Károly a jövőben a zsebében tartsa annak a háznak, amelyben lakom, a kapukulcsát és a Wolff Károly ébredő házmestere, rendőre, főlesküdött katonája álljon őrt a lakásom ajtajánál.* Igenis, Budapest lakossága törvénytisztelő, ennek a lakosságnak óriási többsége, még a szociáldemokraták is, a legnagyobb lelkesedéssel hajlandók nemcsak megtartani, de meg is védeni a polgári rendet, *de nem hajlandó ugy táncolni, ahogy Wolff Károly fütyül.*

Rakovszky Iván belügyminiszter müködésében találhat sérelmeket a demokrácia, de annak a politikának, amelyet követ, liberális volta nem szenved kétséget. Az az igen csekély értékü támogatás, amelyet a kormánynak a Wolff-tábor biztositani tud, nem lehet döntő szempont, annál is inkább, mert Wolffék akkor is menni fognak, ha százszor annyi házmestert nevezhetnének ki, mint amennyit kinevezni a közel jövőben jogukban lesz. Nincs értelme tehát a haldokló wolffizmusnak olyan fegyvert a kezébe adni, amely fegyver frontokat hóditani immár nem tud, hanem csak molesztálni fogja Budapest lakosságát. A házmester urak nem a belügyminiszter közegei, hanem Wolff Károly katonái lesznek. A belügyminiszternek módjában lenne ezeket a közegeket a maga politikája számára *eredményesen* felhasználni, Wolff kezében azonban lehanyatlik ez a fegyver. Nem Wolff Károly lesz általa népszerübb, hanem a házmesterek népszerütlenek. A kormány pedig kiad kezéből egy fegyvert, amely a kormánypolitika legnagyobb ellenségének, Wolffnak, kezében biztosan csütörtököt fog mondani.

A kormány és Wolff Károly azonban felhasználhatják ezt az alkalmat arra is, hogy végrevalahára rendet teremtsenek a házmesterek jogait és kötelességeit illtőleg. Ha már igazolványos házmestereink lesznek, ne politikai szivdobogását figyeljék meg a házmester-regruták, de értessék meg végre velük, hogy nem a lakó van a házmesterért, hanem a házmester a lakóért. Eddig ugyanis ebben a tekintetben épenséggel rendszertelenség és jogbizonytalanság uralkodott. Ha már politikusokat csinálnak a házmesterekből, legalább szoktassák rá őket arra is, hogy üres óráikban, amikor a nagy politikától mentesek, házmesterek is legyenek.

Hajnalhasadás a városi politika égboltján

Ereky Károly és Baracs Marcell nyilatkoznak a béke lehetőségeiről

Pénteken a főváros közgyülésén ismét találkoztunk olyan légkörrel, amely alkalmas arra, hogy véget vessen az eddig uralkodott áldatlan rendszernek. Alapjában véve nem is történt semmi olyan különös dolog, ami normális körülmények között feljegyzésre méltó lenne. Nem történt semmi más, csak az, hogy a közgyülés egyhangulag elfogadta Ereky Károlynak itt következő inditványát:

„Utasitsa a közgyülés a tanácsot, hogy a főváros összes vagyonáról és összes üzemeiről készittessen legkésőbb f. évi március 1-ig az 1921. és 1922-es évek zárszámadásai alapján üzemkalkulációkat, kiegészitve az üzemstatisztika részletes adataival és jövedelmezőségi számitásaival. — Ezen jelentéseket terjessze a tanács március első hetében egy erre a célra kiküldendő bizottság elé."

Ennek az inditványnak az elfogadása nagy esemény a főváros életében és méltó ahhoz a koncepcióhoz, amelyet Ereky Károly képvisel és amelyet mi, akik politikailag sokszor igen élesen álltunk vele szemben, sohasem tagadtunk meg tőle. Az üzemek rendbehozatala, az üzemek produktivitásának és jövedelmezőségének növelése soha olyan fontos nem volt, mint most, amikor a külföldi kölcsönök visszafizetésének hatalmas terhe zudul majd a főváros lakosságára. Hiszen az első részletek, 65·23 milliót, már május elsején kell fizetnünk, mig az egész évi visszafizetés csaknem eléri a kétszázmilliót. A főváros pénzügyi renaissance-szát igenis az üzemeknél is meg kell kezdeni, de nem ugy, ahogyan azt a wolffi politika diktálja, a közszükségleti cikkek állandó drágitásával, hanem ugy, ahogy azt Ereky Károly képzeli és ahogy ő előadta a főváros legutóbbi közgyülésén.

Mindenesetre jelentőségteljes lépés lesz az, amely a főváros ügyeiben az Ereky-féle inditvány elfogadása után következik. De történt az inditvány elfogadásán kivül egyéb is, fontosabb is és ez az inditványnak egyhangulag való elfogadása. Az érdem itt megint Ereky Károlyé, akinek néha tultengő temperamentuma egészségesen lehiggadt és okos, európai hangu és európai tartalmu beszédben okolta meg inditványát. Ami itt történt pénteken, nemcsak annak bizonyitéka, hogy a többségi pártnak soraiban is el lehet és el kell már egyszer mondani a komoly és higgadt beszédeket; de bizonyitéka annak is, hogy az ellenzéken is minden pillanatban megvan a hajlandóság a tisztességes együttmüködésre, ha annak előföltételeit a tulsó oldalon megadják. Ebben az irányban talán nem is kell kiemelni a különbséget Wolff Károly és Ereky Károly között, mert amig Wolff, amikor legjobb szándékok vezetik is, csak vihart tud aratni, addig Ereky diplomata a szónoklásban és ha akar, tud reálpolitikus is lenni. Ha kell, jóvá tudja tenni azokat a hibákat, amelyeket akár ő, akár mások követtek el, amit legjobban mutat az, hogy a szelidlelkü Sipőcz polgármesternek fogvicsorgató ujesztendei beszéde után ujból elhidegedett és kiélesedett viszonyban is barátságos hangulatot tudott elővarázsolni.

Ez az igazi jelentősége Ereky Károly pénteki beszédének és a Fővárosi Hirlap kötelességének érezte, hogy amikor megállapitja, egyben amennyire tőle telik, a jó ügyet tovább segitse előre a megkezdett uton. Ezért felkerestük ujból a pénteki ülés két nevezetes szónokát, Ereky Károlyt és Baracs Marcellt, akik a következő nyilatkozatokat tették a Fővárosi Hirlap számára:

Ereky Károly nyilatkozata:

— Magyarországon a kommunizmus után csakugyan nem lehetett mást, csak olyan politikát követni, amelyik számolt a tömegek érzésével. Ez pedig követelte a kommunisták által lerombolt társadalmi és közgazdasági intézmények romjainak eltakaritását. Ebben az időben a politikában is csak az tudott vezetni, aki vállalkozott e romoknak eltakaritására. Viszont ma uj helyzet állott elő olyan értelemben, hogy

a lerongyolt és elszegényedett nép alkotást vár a politikától is.

Ma már nem lehet politikai tőke, hogy kommunizmus volt Magyarországon. Ebből egyetlen egy párt se tud már politikai tőkét kovácsolni. Ma, kimondom nyiltan,

az alkotó politikának itt az ideje

és éppen ezért tartottam meg a közgyülésen a főváros pénzügyeiről és üzempolitikájáról szóló beszédemet.

— Az én felszólalásomnak két alapgondolata ez volt:

nem lehet többé a főváros pénzügyeit kizárólag a tanácsra bizni, hanem politikai felelősségünk teljes tudatában a nagy nyilvánosság előtt kell a főváros pénzügyeit megvitatnunk.

— A tanács zárt ajtók mögött intézkedik, a közgyülés tagjai a nyilvánosság előtt felelősek, de ha együtt intézkednek, közösen dolgozván, együtt is felelősek. És itt hivatkozom arra, hogy *hir szerint az 1922-es költségvetés két, esetleg három milliárd koronával tullépte a főváros költségvetését.* Igy hirlik... és végeredményben a tullépésekről el kell számolni a közgyülés nyilvánossága előtt és habár a magyar korona leromlása meg is magyarázza ezt a tullépést, mégis be kell világitani e takaró alá és meg kell vizsgálni a főváros költségvetésének az összes részleteit.

— Ez volt beszédemnek első alapgondolata; a második pedig ebben kulminált:

le kell fektetnünk az egységes üzempolitika alapelveit és ezeknek alapján kell irányitanunk a fővárosi üzemeknek a sorsát.

— Mind a két alapelvemet magáévá tette a közgyülés, egyhangulag.

— Azt kérdezi ön tőlem, hogy mi lesz ennek az egységes állásfoglalásnak a politikai következménye? Megmondom ezt is: Én egyetlen szót se mondottam beszédem során világnézeti

kérdésekről, avagy pártpolitikai programmról. Hanem

rámutattam arra, hogy milyen közös plattformon kell elindulni a főváros közgazdasági és pénzügyi talpraállitása céljából.

— A közös plattformot a közgyülés kisebbsége és többsége egyaránt elfogadta és mindkét táborban a vezetők maguknak vindikálják az elsőbbségi jogot, mondván, hogy hiszen ezeket az elveket ők már régóta hangoztatják... Rendben van, — én senkitől se veszem el az elsőbbségi babért, hanem őszintén örülök annak, hogy *közgazdasági téren sikerült megteremtenem azt az atmoszférát, amelyben mindegyik fővárosi bizottsági tag velem együtt akar és tud is dolgozni.*

— Azokat az *apró félreértéseket és kényeskedéseket,* melyek ugy az ellenzék, mint a többség oldalán egy ilyen nagy programm kifejtése után mutatkoznak, nem sokba veszem. *Ezek csupán muló tünetek.* De a közgyülés minden pártjában megmarad az emléke annak, hogy ráléptünk végre az alkotó munka terére. Részemről politikailag ugy mérlegelem ezt a dolgot, amint ezt elfogulatlanul illik és kell mérlegelni bárkinek, aki objektiv: tudniillik mégis csak arról van szó, hogy *a főváros közönsége érdekében az összes erők egyesülni birnak,* — föntemlitett két alapelvem érvényesitése mellett.

— Ami az ellenzéknek a létesitendő üzemi bizottságban való részvételét illeti, ismételten hangsulyozom, hogy örülök neki, ha az ellenzék ebben a bizottságban részt vesz és

gondom lesz rá, hogy a törvényhatósági közgyülés a bizottságot ugy állitsa össze, hogy abban az ellenzék számaránya szerint helyet foglalhasson.

— Az én alkotmányos érzésemmel kezdettől fogva nem egyezett össze az ellenzéknek a bizottságokból való kirekesztése. *A szerzett tapasztalataim és a jelenlegi helyzet pedig egyenesen megindokolja és azt követeli, hogy a bizottságban az ellenzék kritikáját érvényesitsük.*

— Most, miután az ellenzék egyik vezére, dr. *Baracs* Marczell kijelentette, hogy az üzemi bizottságban részt vesz,

nem látok többé akadályt, hogy az objektiv kritika az alkotmányos jog alapján a többi bizottságokba is bevonuljon.

Részemről ez logikus következménynek látszik. Én a Keresztény Községi Pártnak közkatonája vagyok és valóban nem tudom megmondani, vajjon a többség milyen állást foglal majd e kérdésben. Azonban azt mondhatom, hogy én a magam részéről, sok barátommal együtt, elhatároztuk már, hogy az üzemi bizottságokba az ellenzéket feltétlenül bevisszük.

Dr. Baracs Marcell nyilatkozata:

— A legteljesebben egyetértek *Ereky* Károly fővárosi bizottsági tagtársammal abban, miszerint

itt a legfőbb ideje annak, hogy minden pártpolitikának teljes kiküszöbölésével a főváros pénzügyi és gazdasági regenerálásának munkájához közös erővel hozzáfogjunk.

Ezért jelentettem ki azt a főváros utolsó közgyülésén, — nem hogy az üzemellenőrzőbizottságban bizonyosan részt fogok venni, — hanem azt, hogy erre *a mi részvételünkre a lehetőség csakugyan fenforog akkor, ha annak a föltételeit a többségi párt megteremti.*

— Megmondtam azt is, hogy *az egész vonalon kell rendet teremteni, mert*

önérzetünk sérelme nélkül nem mehetünk be egyes bizottságba

akkor, mikor a többi bizottságokból, amelyek pedig nem kevésbbé fontosak, teljesen kizártak.

— A helyzet tehát igen egyszerü: egyfelől

az összes bizottságokat ujból kell megalakitani és pedig ugy, hogy az ellenzék azokban számarányához képest és saját pártja által kijelölt tagokkal vesz részt;

másfelől *barátságos megállapodás utján biztositékokat kell teremteni arra, hogy a főváros ügyeinek intézésében* — például a választók összeirásánál — *ezentul minden egyoldalu pártpolitika kiküszöböltetik.*

— Hogy mik legyenek ezek a garanciák, ez megegyezés dolga. Bizonyos azonban, hogy *azok a tényezők, amelyeknek tulzása már eddig is visszatetszést keltett, oly helyekre állitandók, amelyeken a békét ezentul meg nem zavarhatják.*

Hasonlóképen magától értetődőnek látszik az is, hogy a multban elkövetett élesebb sérelmek reperálandók és ilyeneknek megismétlődése megakadályozandó. Szóval:

egy átmeneti állapotot kell teremteni, amely a törvényhatóság mandátumának lejártáig tartson, amelynek ideje alatt a közgyülés, de a főváros központi igazgatása és vezetése mással, mint közgazdasági kérdésekkel ne foglalkozzék.

Ezeket a kérdéseket is teljesen tárgyilagos alapon intézze.

— Hozzá kell tennem, hogy magam és pártom kezdettől fogva következetesen ezt az utat jelöltük meg, mint amely egyedül hozhatja meg a kibontakozást és egyedül teremtheti meg a békének és munkának lehetőségét.

— Végtelenül örülök, mikor látom, hogy ugyanaz a felismerés kezd ébredni a többségi párt komoly elemei között és őszintén remélem, hogy ezeknek vagy sikerülni fog a maguk belátását az egész többségi párttal elfogadtatniok, vagy meg lesz az a politikai és erkölcsi bátorságuk, hogy meggyőződésük konzekvenciáit a többségi párt tulzóival szemben is levonják.

Engesztelékeny hangulat a közgyülésen

Csábitó hangok a pártközi béke megteremtéséről — Központositani kell az üzemeket — Lecke a polgármesternek — Előadás a pucér alakokról és a lenge szinpadi ruhakról

Az elmult hét érdekessége az a beszéd volt, melyet Ereky Károly mondott a pénteki közgyülésen a városi üzemek koncentrációjáról. Régi terve Erekynek, hogy a városi üzemeket egységes vezetés alá kell vonni. Állitsanak fel uj szervezetet, mondja Ereky; ez az uj szervezet vizsgálja meg az üzemek kalkulációit és egyéb számadásait, ez a szervezet irányitsa az üzemek vezetését és pénzkezelését. Fölemliti Ereky, hogy vannak jól és roszszul vezetett üzemek, vannak olyan üzemeink is, amelyekre a főváros ráfizet, amelyek nem tudják magukat eltartani. Szóval

az üzemek között rendet kell teremteni

és a rendteremtésnek nincsen jobb és praktikusabb módja szerinte, minthogyha generálisan vezetik az összes üzemeket és az anyagok megrendelése is egységesen történik. Ez a módja annak, hogy miképen lehet olcsóbbá tenni a produktumokat és olcsóbbá tenni az üzemi költségeket. Hogyha a szénmegrendelés valamennyi üzem részére egységesen történik, akkor feltétlenül nagy megtakaritást ér el a város.

Ereky a pénteki közgyülésen fejtette ki az üzemek koncentrációjára vonatkozó terveit és konstatálnunk kell, hogy beszéde nagy hatással volt az egész közgyülésre.

A jobboldalon épp olyan őszintén megtapsolták, mint a baloldalon.

Tulajdonképen nem is annak tapsoltak a városatyák, amit Ereky mondott, mert amit mondott, az nem volt egészen uj. Hogy takarékoskodni kell az üzemeknél, hogy olcsóbb lenne a szén abban az esetben, ha minden üzem számára egységesen rendelnék meg, hogy kisebb lenne a rezsiköltség, ha egységes lenne a vezetés: — ez nem uj dolog. Ezt már többször és többen elmondották a közgyülésen és elmondta már maga Ereky is. Ereky sikerének titka abban van, ahogy elmondta mondanivalóját. Meg kell állapitani, hogy Ereky Károly a törvényhatósági bizottság ama kivételes tagjai közé tartozik, aki ért a városatyák nyelvén. Tudja, hogy miképen kell szervirozni a témákat és megtanulta, hogy nem lehet előbbre vinni a dolgokat folytonos veszekedésekkel.

Ereky Károly nem mondott ujat, de amit mondott, az igaz volt és okosan mondta el. Békülékeny volt a hangja, engesztelődő

és egyszerre csak azon vette magát észre a közgyülés, az ellenzék éppugy, mint a keresztény községi párt, hogy lelkesen tapsol Erekynek. Ebből a tapsból egy békülési vágy hangzott ki. Azt érezte mindenki, hogy épp elég volt már a politikai torzsalkodásokból; épp elég volt már a személyeskedésekből. Itt van egy szerencsétlen nagy város, amelynek milliónyi lakossága rábizta ennek a városnak a sorsát 240 városatyára és ez a 240 városatya, ahelyett, hogy arra törekedett volna, hogy okossággal és tapintattal minél kényelmesebbé, minél türhetőbbé tegye a polgárság életét, ehelyett folyon veszekedtek, torzsalkodtak a pártok. Kiskirályok nőttek ki a közgyülés padjaiból; szónokok támadtak, akik megittasultak a saját hangjuktól és miközben szónokoltak, megfeledkeztek Budapestről, megfeledkeztek a milliós lakosságról, megfeledkeztek a polgárságról, amely a közgyülés termébe küldte őket és komolyan azt hitték, sőt némely része komolyan azt hiszi ma is, hogy körülötte forog a világ. Hosszu idő után Ereky Károly volt az első, aki békés, okos hangot ütött meg és azt mondta, hogy itt csak egy probléma van, segiteni a városon és ennek a célnak az elérésére össze kell fogni mindenkinek; jóbarátnak és ellenségnek egyaránt.

Ereky nyilvános számadást követel az üzemektől. Azt mondja, hogy a városi üzemeknek nincs titkolni és takargatni valójuk. Éppen azért azt proponálta, hogy a közgyülés utasitsa a tanácsot, hogy az üzemektől kérje be a kalkulációkat és a számadásokat és ezeket a kalkulációkat és számadásokat terjesszék egy üzemi bizottság plénuma elé, mely bizottságban egyaránt képviselve van kisebbség és többség. Ha pedig, mondta Ereky, ezeket a számadásokat nem kapná meg a tanácstól, ő nem hajlandó tovább viselni a felelősséget az üzemek gazdálkodásáért.

A közgyülés, a kisebbség és többség, egyaránt lelkesen tapsolt Erekynek és meglepő egyértelműséggel fogadta el inditványát. Ez volt ennek az elmult hétnek a szenzációja, mert sokan az Ereky beszédében a béke és a munkálkodás kezdetét látják.

Egyébként a szerdai közgyülésen is voltak érdekességek. Érdekes volt például

Sipőcz Jenő polgármester napirendelőtti felszólalása is, melyben beszámol párisi utjáról.

Elmondta, hogy miképen kötötte meg a békét Budapest küldöttsége a francia hitelezőkkel; miképen utazott el Wolff Károly Fock Edével Londonba, hogy meggyőzze az angol hitelezőket is. Elmondta a polgármester, hogy milyen szeretetreméltóan fogadták őket Párisban. Ez a fogadtatás jól esett Sipőcznek és nyilván meg fogja édesiteni azt a keserüséget is, amelyet a külföldi adósságok megfizetése a publikumból fog kiváltani. Mert a dolog ugy áll, hogy a párisi község-tanács elnöke nagyszerüen szónokolt és Sipőcz is gyönyörü beszédet mondott: Fizetni azonban Budapest polgársága fog és ez a fizetés elég keserves lesz. Amint halljuk, egyébként a külföldi adósságokat ugy akarja törleszteni a főváros, hogy

külön kölcsönadót fog kivetni a gázfogyasztás után, a világitóáram-fogyasztás után: külön adót fog fizetni, aki villamoson utazik

s a kalkulációk szerint ez a különadó három milliárdot fog jövedelmezni évenkint a külföldi kölcsönök fedezésére és két-három milliárdot a városi alkalmazottak eltartásának fedezésére.

A szerdai közgyülésen, ugyancsak napirend előtt,

dr. Baracs Marcell tett szemrehányást az ellenzék nevében a polgármesternek

azért, mert az ellenzék tagjait nem hivták meg abba a deputációba, mely ujév napján gratulált a kormányzónak. Azt mondta Baracs, hogy a polgármester ezzel a tapintatlanságával ismét szaporitotta amaz érdemeinek a számát, melyet a közgyülés pártatlan vezetésével már eddig is szerzett.

Nagy figyelemmel hallgatták dr. Miklós Ferenc interpellációját is, aki

a konfuziósan megszerkesztett kereseti adóutasitást támadta.

Ez a kereseti adó kivetéséről és behajtásáról szóló utasitás a hivatalos lap karácsonyi számában jelent meg és a kétségbeesés szenzációjával hatott a város egész lakosságára. A főváros dolgozó polgársága ezt a rettenetes adótörvényt és ezt a rettenetesen összetákolt törvény-utasitást kapta ajándékba a karácsonyi ünnepre. Meg kellett végre mondani a polgárság nevében, hogy ez az adó tönkre fogja tenni a polgárságot; megállitja a munkát; megzavarja az ipart és kereskedelmet, azt a két faktort, amelyből él ez a város és amelyből élnek a lakói. Dr. Miklós Ferenc nagyon helyesen és okosan felelt meg feladatának.

Nagy figyelemmel hallgatták mind a két oldalon Horváth Károly (IV. ker.) felszólalását is, aki igen helyesen szóvátette, hogy

a tanács nem képviseltette magát január elsején a Petőfi-ünnepen.

Kissé meglepő volt, hogy akkor, amikor szinte az egész világ ünnepelte Petőfit és kalapot emelt ennek a csodálatos költőzseninek, akkor a főváros hivatalos képviselője: a tanács nem érte rá magát képviseltetni az ünnepen.

Ennyi szomoruság után nem ártott, hogy a közgyülés tárgyalásainak monoton hangjába belevegyült egy kis humor is, és a humort ezuttal Stadler Nándor szolgáltatta, aki naiv egyszerüséggel beszélte el, hogy az utóbbi időben, akkor, amikor a keresztény erkölcs immár diadalát üli Budapesten:

pucér alakok jelennek meg a plakátokon.

Stadler mester erkölcsös lelkét borzasztóan fölháborította például egy plakát, amely a Szent István-

malátakávénak csinál reklámot és egy drága, báios mezteln gyereket ábrázol, amint issza a kávét. De Stadler Nándort nemcsak a pucér gyerekek, hanem a pucér férfiak is felháborítják. Magvas beszédjében elmondta, hogy a villamos kocsik ablakaira mostanában ragasztották ki Tormay Cecil uj folyóiratának, a „Napkelet"-nek a plakátját. Ez a plakát egy pucér férfit ábrázol, amint — háttal áll a publikumnak. Ezek után Stadler mester merész fordulattal

áttért a kabarék és színházak lenge ruháira

és korát megszégyenitő tájékozottsággal elemezte, hogy a művésznők, akik Olivia hercegnőt és Szép Helénát alakitják a szinpadon: hány centiméter hosszu alsó fehérneműt hordanak. A közgyülés hálásan tapsolt a kitünő előadónak. Tapsolt neki először azért, hogy ezekben a nehéz időkben, ezekben a szomoru napokban hosszura nyult előadásával egy kis derüt és egy kis érdekességet vitt bele a közgyülés programmjába; de a közgyülés tapsa szólt annak a szakavatottságnak és hozzáértésnek is, amelyekkel Stadler mester ezeket a kényes témákat fixirozta.

Megdőlt a Wolff-párt belső egysége

Ereky tábora csendes — Megbékélés, vagy mandátum-meghosszabbitás

Hetek óta beszélnek — és csak beszélnek — kompromisszumról, meg miegymásról. Mindehhez pedig nincsen tárgyi alap, mondhatnánk, hogy mindez jóindulatu találgatás. Kétségtelen, hogy az ellenzék és a többség ma lényegesen távolabb áll egymástól, mint az ó-esztendő befejezésekor. Különös okát adni ennek nem igen tudnánk, ha véletlenül nem hivatkozhatnánk arra, hogy *a mai eltávolodás a nem sikerült békekisérletnek a természetes reakciója.* A párisi ut előtt Sipőcz polgármester értekezletre hivta az ellenzéket, valami egyebet is akart, de ezt szemérmesen elhallgatta és a maga Wolff Károlytól függő szerény szerepkörében tárgyalási alapot sem tudott sem biztositani, de még mutatni sem. Amikor az ellenzék egyik része tulfinomult jónevelésével megjelent a polgármester referádáján, a másik rész pedig udvariasan lemondott erről a szerencséről, akkor szinte automatikusan kiélesedett a helyzet.

Még lehetne kétség az iránt, hogy

még ma is az ujévi beszédek hatása alatt áll a városházi politika,

amin nem igen változtat az sem, hogy *Ereky* Károly a minap igen nobilis beszédet mondott. Az ellenzéken ujesztendőkor harcias beszédeket mondtak, *Baracs* Marczell és *Pakots* József szavai *a küzdelem továbbfolytatására kötelezneK.* Ezzel szemben *Sipőcz* Jenő ujévi beszéde után még ma is igen keserü az ellenzék szája-ize, mert az ő beszéde azután nemcsak harcias, de bántó és ingerlő is volt. Aki másként állitja be a mai városházi helyzetet, az rosszul van informálva.

Tárgyalások, békekisérletek nincsenek. Mindössze egy okos, józan és a főváros érdekeit komolyan szolgáló beszéd hangzott el. Ezt a beszédet azonban nem *Wolff*, nem *Csilléry*, nem *Sipőcz* és nem a többségi párt, hanem *Ereky* Károly mondotta és meg kell állapitanunk, hogy

a többségi párt jórésze nem is lelkesedik Ereky beszédéért,

amelyet — mint mondják — a saját szakállára mondott. Ez azonban nem azt jelenti, hogy nem volnának a többségi pártban is megfontolt, a jövőbe néző emberek. Igenis vannak és ezek a leghatározottabban állitják, hogy az Ereky-féle lépésnek már itt volt az ideje. Igen jelentős az a tábor, amely ma *Ereky* Károly mögött áll és amely tábor abban a véleményben van, hogy az ellenzékkel való megegyezés alkotmányosabb eszköz a hatalmonmaradásra, vagy a kommunális életben való további részvételre, mint az a brachiális módszer, amelyet *Wolff* Károly a mandátum-meghosszabbitással tervez. Korántsem szabad azonban azt gondolni, mintha volna a többségi pártban egy kialakult, vagy kialakulóban levő Ereky-csoport, de annál bizonyosabb az, hogy igen sokan vannak, akik vele éreznek és tudatában vannak annak is, hogy ez nem az a lépés, amelynél már meg lehet állani.

A többségi pártban

a bomlásnak nincsenek látható jelei, de bizonyos, hogy az egység is csak látszólagos

és *Wolff* Károlynak nagyon kell óvakodnia, hogy bármilyen csekélyhatásu robbanóanyag kerüljön be a pártba, mert szinte abban a pillanatban beállhat a krizis.

Vannak, akik tudni vélik, hogy Ereky pénteki beszéde Wolff intenciói ellen való volt. Tudni vélik, hogy Wolffot a beszéd egyes részei határozottan kellemetlenül érintették. Ha valószinütlennek tartjuk is, hogy Ereky, aki mindig alávetette magát a pártfegyelemnek, nem közölte volna vezérével felszólalási szándékát, de éppen olyan bizonyos, hogy a pártnak olyan előkelő oszlopával szemben, mint Ereky, még wolffi erőszakosság sem élhetett a cenzura jogával. Nem cenzurázhatta Erekyt még akkor sem, ha teljesen elitéli is, amit mondott. Mindez azonban a többségi párt belső ügye, amely kifelé legfeljebb annyit árul el, de ezt igen pregnánsan, hogy *a belső egység teljesen megdőlt.*

Az ellenzéket mindez tulságosan nem érdekeli, hiszen ezen az oldalon már leszámoltak azzal, hogy a Wolff-párttal sem egészében, sem annak töredékeivel kapcsolatot nem keresnek és a komolytalan közeledési kisérleteket tudomásul nem veszik. Az ellenzék, és itt elsősorban a demokratákat értjük, tulajdonképen a választásokon akarja összemérni fegyvereit a ma már bukottan vegetáló többséggel. Nem jelenti ez azonban azt, hogy egyesek és csoportok, amelyek jobb meggyőződésre jutnak, amelyek a reakció vizeiről a liberalizmus és demokrácia felé eveznek, nem váltanának ki szimpátiákat.

A többségi párt belső életében lappangó ellentétek, amelyek immár szabad szemmel is megfigyelhetők, adnak azután alkalmat a kombinációkra. Igy születhetett többek között az az ujesztendő táján nagy port fölvert információ is, amely szerint a jobboldal igen jelentős része élénken keresi az alapot a „baloldal értékes elemeivel" való együttmüködésre.

Amikor a többségi pártban szabad szemmel is megfigyelhető ellentéteket emlegetünk, állithatjuk, hogy a városi politika baloldali irányitói is teljesen tisztában vannak ezzel. Ennek bizonyitására csak dr. *Glücksthal* Samunak a *Fővárosi Hirlap*-ban két hét előtt megjelent nyilatkozatára utalunk, amelyben határozottan megcáfolja ugyan a többséggel való tárgyalásokat; de amikor a kombinációk eredete felől nyilatkozik, kijelenti, hogy mindenfelől hallatszik az elégületlenség, amely nyomon követi a mai városi pártkonstellációt. „Tény az — mondja dr. *Glücksthal* —, hogy *a dolgok egy kicsit eltolódtak* és hogy *a tulsó oldalon a keretek semmiképen sem tarthatók fenn.*"

Erre a kijelentésre, erre a megállapitásra eklatáns példát szolgáltatott az Ereky-féle felszólalás. Ma, holnap, vagy holnapután? — erre a kérdésre felelni még nem lehet, de egészen kétségtelen, hogy „a tulsó oldalon a keretek semmiképen sem tarthatók fenn."

BÁLINT
TELEFON: 16-31.
Harisnyák, jumperek, gyapjukabátok stb. legszebb választékban
IV., Kossuth Lajos-u. 7.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad SCHMELZER BENŐ IV. ker., Károly király-ut 28. sz. Központi városház, főkapu mellett.

A világhirü DUX 17/50 HP, PRESTO 9/30 HP. VOMAG- és MAGIRUS-autók legközelebb megérkeznek a
CLUB GARAGE
kiállitó minta-termébe
Tökéletesen zajtalan járás, kevés benzinfogyasztás, fölülmulhatatlan elegáncia!
Telefon: 135-69 és 189—25 vagy József 139—78.

Körséta a városházán

Valami van a levegőben — Jön a MOT. — Fenevadak a gázgyárban — Ilovszky tiszteleg

Az izgalmak mintha elültek volna. A párisi ut, az adó-kiagyalás, az ujévi harsonák zengése után méla csend és az alkotás-mentesség nyugalma ülte meg a városházát és legfeljebb néha a fürdők bérbevételéről villannak fel ellenőrizhetetlen hirek. Az illetékesek ebben a kérdésben is mélyen begombolódznak, csak néha jelentőségteljes mosollyal közlik, hogy valami van a levegőben. A tisztviselő urak jobbadán a kommunális politika helyett a külpolitika iránt érdeklődnek. Az ujságiró kérdésére ujabb kérdésekkel válaszolnak és a kis-entente, nagy-entente iránt érdeklődnek.

Általában ugy mondják, hogy

a fővárosi riport napjai meg vannak számlálva.

Hogy miért, erre a kérdésre is megadják a feleletet:

— Jön a MOT.

Ha csodálkoznék ezen az ember, kész a felelet:

— A MOT előretolt csapatai be fognak vonulni a városházára. A rendőrség után most a városházát foglalják el.

Már rendezik is be a MOT városházi kirendeltsége számára az illendő helyiséget a második emeleten. Ennek pedig a fele sem tréfa. Mint emlékezni méltóztatik, a rendőrségen a MOT megjelenése után hamarosan kitiltották az ujságirókat az épületből. Hogy Wolffék sem lesznek kegyelmesebbek, az legalább is igen valószinü. A nyilvánosságról majd gondoskodik a MOT és az urak maguk közt maradhatnak majd a bizottsági termekben, ahol az ellenzék elejétől fogva nincs jelen. Igazuk van tökéletesen: mit keseritsék meg életük utolsó hónapjait az ujságirók kotnyeleskedésével.

Mert hogy Wolff Károlynak ujabban mindent rossznéven vesz ez az akadékoskodó sajtó. Rossznéven veszik például, hogy vasárnaponkint a polgármesteri helyiségben küldöttségeket fogad és beszédeket mond. Hát ez már megint micsoda nyakatekert gondolkodás. Hát nem emlékeznek már rá a szerkesztő urak, hogy a választások után Wolff Károly maga is beülhetett volna a polgármesteri székbe, csak akarnia kellett volna. Hát ha a saját akaratából nem ült bele, akkor egy kis polgármesteri vendégszereplést mégis megengedhet magának.

Van aztán, aki azt firtatja, hogy

a Kisipari Hitelszövetkezetet a másik rezsim csinálta.

No már, hogy ilyen szőrszálhasogatás! Nem is igaz, mert a régi rezsim csak adósságokat csinált. Ha pedig annak a bizonyos Vita Emilnek volna valami érdeme a Kisipari Hitelszövetkezet megalkotása körül, akkor mi ismerjük Ilovszky bizottsági tag urat olyan objektiv férfiunak, hogy Vita Emilhez is elvezeti a kisiparosok hálálkodó deputációját. Megtalálhatják a Belvárosi Takarékpénztárban. Nincs is messze a városházától.

Máskülönben nincsen semmi baj, csak

az üzemigazgatók kerültek bele ujabban a kurzus puskatüzébe,

amire mi nem sokat adunk, mert rendszerint ki szoktak békülni az urak, ahol az állásából elbocsátandó tisztviselőnek, vagy igazgatónak nincs prezumptiv utóda. A Hevesi József esete azonban már más, mert nála már az utódot is emlegetik. Az uj rendszer ugyanis előbb — véletlenül persze — utódot talál és akkor kiteszi a szürét az előbbnek. De hogy az ilyen utódnak politikai érdemei lennének, az merő hazugság. Hevesi Józseffel is csak az a baj, hogy tizenegynéhány esztendeig okosan, tisztességesen és odaadással dolgozott. Aki pedig ilyet csinál, annak igazán nem lehet helye a városházán.

A Hevesi József kiszemelt utódjának — mint emlitettük — nincsenek és nem lehetnek politikai érdemei. Nem is lehet az ilyet ma behozni a városházára, mert itt üldözik mindazokat, akik Wolffék politikáját valliák. Olvassuk legalább, hogy a Wolff-párt értekezletén szóvátették, hogy a gázgyár egyik tisztviselőjét feletteS hatósága nem akarta addig előléptetni, amig az illető le nem mond a keresztény községi pártban viselt titkári tisztjéről. No ilyen fenevadak vannak abban a csunya gázgyárban, fenevadak, akik kereszténYszocialistákat früstökölnek.

Fullánkok

Képmutatás

vagy gyerekes játék az már, amit a városházán a Fővárosi Operett-Szinházzal csinálni próbálnak. Wolff Károly összemérte fegyverét a belügyi kormánnyal, a kultuszminiszterrel, a szinészekkel, az irókkal és mi, bár egy pillanatig sem helyeselhettük, amit cselekszik, tisztelettel néztük végig a harcot, amelynek mégis csak volt valamelyest elvi szinezete. No, nem nagyon, de mégis egy kicsit. Ebben a harcban azonban elbukott Wolff és elbukott Petrovácz és győzött — óh nem Ben Blumenthal —, hanem a tárgyi igazság. Ezek után csak azt az egyet lehetett volna várni, hogy Wolff is, Petrovácz is, Sipőcz is hüvelybe dugják kicsorbult kardjukat és nem feküsznek tovább is ennek az uj szinháznak becsületes törekvései elé. Ehelyett azonban kicsinyes, bolházó foglalkozást folytatnak és belekapaszkodnak a szinház nevébe, amely a „Fővárosi" jelzőt bitorolja. Nos, felvonulnak még egyszer hadvészülte képpel az összes daliák és ki akarják keresztelni a szinházat. Elfelejtik, hogy a „Fővárosi" jelző átengedésével egyébkor nem szoktak ilyen skrupulózusok lenni, csak éppen ha Blumenthalékról van szó. Hát engedelmet kérünk, ez nem komoly dolog, s amit az urak cselekszenek, az már nem a főváros nevét, hanem tekintélyét teszi tönkre.

A vizfejü Budapestről

szóló elméletet a kommunisták találták ki és ők szónokoltak arról, hogy a burzsuj menjen el a vidékre. Valami kicsike igazság tényleg van abban, hogy Budapest kissé nagy ahhoz a kicsike országhoz, amely egyelőre igy megcsonkitva a mienk. Ha tehát korlátozni kivánják a letelepedést, akkor tulajdonképen helyesen cselekszenek, de mi nagyon jól tudjuk, hogy ha Wolffék valamit korlátozni akarnak, az csak a zsidókra, vagy a nekik nem tetsző politikát vallókra vonatkozik. A kormány százszor és százszor kijelentette, hogy a jogegyenlőséget tiszteletben tartja és ha Wolff Károly mégis ragaszkodik ehhez a szabályrendelethez, akkor valószinüleg győzni fog a közgyülésen, de megbukik a — kormány jóváhagyásánál.

Kétségünk

merül fel az iránt, hogy Budapest a világon van-e, hogy Magyarország fővárosa-e, hogy vannak-e nemzetgyülési képviselői? Onnan támad ez a kételyünk, hogy majd egy hónap óta folyik az indemnitás vitája a parlamentben, sőt folyik lelkétölően hosszú nyolcórás üléseken is; de Budapestről ebben a hatalmas terjedelmü vitában még nem hallottunk egyetlen szót sem. Bevalljuk és nem kételkedünk a magunk memoriájában, hogy ez talán még soha sem történt meg. Ha más nem történt, Polónyi Géza, a nagy harckeverő intézett egy-egy rohamot Budapest ellen és mindig akadt komolyszavu, lelkes ember, nem egyszer a miniszteri székben is, aki megvédte Budapestet és a tanácsot. Ebben a mostani indemnitási vitában azonban megfeledkeztek Budapestről, mintha a világon sem lenne. Pedig az ellenzéknek lenne egy és más elpanaszolnivalója, de ugy látszik, nem sokat biznak abban, hogy Kuna P. András valami különös megvetéssel viseltetnék Budapest lakosságának szenvedései és bajai iránt.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
V., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u sarok. Telefon: 26-31.

SEINER ÉS KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

Árverés reggeltől-estig

Adatok a pesti nép nyomoráról

Budapestnek egyik leghatalmasabb épülete a Lónyay- és Kinizsi-utcákon épült, négyszárnyas központi zálogház. Teljes cime: M. kir. zálogházak központi intézete, kibővitve az állami árverési csarnokokkal és beraktározási vállalatokkal.

Bementünk megnézni, milyen az élet e központi világban, kik, mit hoznak, milyen társadalmi osztály, zálogba, miért, mi maradt még nekik? Aztán miért, miket árvereznek el?

— Tessék csak néhány óráig itt maradni, — mondja az egyik vezetőember. — Érdemes. Ilyen dolgokat ugyse látott még, mert nem volt soha... Akarja az árverést látni?

— Igen. Mikor?

— Most, rögtön, délután, reggel, mindig. Hiszen hetek óta, naponta kell már árverést rendeznünk. Hogy miért? Mert az elszegényedett emberek tömegei erre kérnek bennünket. Kénytelenek igy tél idején megmaradt értékeik roncsait elárvereztetni, mert csak igy tudnak a tél szemébe nézni, anélkül, hogy megfagynának, vagy éhen vesznének.

Beléptünk az árverési csarnokba. Délelőtt 9 óra csak, de már egész tömeg állt ott, zsibongott. A társadalom minden rétege elküldte ide a képviselőjét, hogy vagy eladjon, vagy vegyen. Az arcokon irva vagyon, — a lélek különös, édes-fanyar irása, — kik az eladók: agg ur, állami főtisztviselő, ez az aranyóra legalább 50—60 éves, emlék, boldog mult századból, vidéki kuriáról... Ez a fiatal urileány, valakit gyászol, kivette két fülbevalóját, mit kell az árán vennie? Anya, gyermekét szorongatja, régimódi sálját leteriti, előkelő dámák mostanában az ilyet szeretik, szobadisznek; utolsó emlék a boldog menyasszonyságból. A gyermek, néhai férje emléke. Ez a kishivatalnok, mit akar az ezüstfogantyus botjával? Igaz, ma már fölösleges. Javakorbeli asszony, az alezredesnéről beszél, nyugdijkérdésről, budai lakásmizériáról... önmagát példázza. Ma már oly nagy a szegénység, hogy nem türi meg a szemérmes és álszemérmes szegényeket:

mindenki nyiltan megmondja, hogy kénytelen utolsó fémtárgyát, szőnyegeit, lepedőit, függönyeit, képeit, evőeszközeit, régiségeit, butorait eladni.

Aztán, a másik csoport: hiénafejü emberek, — irnák a romantikus, nagyszivü irók, de mi csak ugy irjuk, hogy ezek az ószeresek, akik minden árverésen, naponta itt vannak és leskelődnek, résen vannak, lecsapnak. A butorgyárosok, akik régi butorokat vesznek, ujjáalakitják s százezreket, milliókat keresnek. Ékszerészek, nagyok és kicsinyek s ügynökeik. Előkelő dámák, akik porczellánokra, régiségekre, csipkékre vadásznak, nagyszerü passzió, csodás dolgokra bukkannak néha. Elvégre akadnak olyanok, akik szintén nemesi cimert viseltek a bölcsőjükben, de tönkrementek, nem birják a mai élet nemtelen iramát. Régi emlékeik a parvenüknek, az uj „nemeseknek" maradnak, nekik pedig az értük felvett pénz: cipőre, kalapra, krumplira, szénre, zsirra, ilyen prózai dolgokra. Képkereskedők, szőnyegkereskedők, akik ráakadnak talán egy Lotz-képre, vagy egy Munkácsyra, ki tudja? Középkori értéket fedeznek föl... A legrosszabb esetben is keresnek egy képen tizezer koronát, esetleg félmilliót. Történnek ilyen dolgok.

Hogy miképen licitálnak, milyen dühösek, izzadtak, brutálisak az emberek, hogyan igérnek egymásra, mikép beszélnek össze, hogy egymásnak ezt, azt átengedjék, mint szorul össze a szivük azoknak, akik utolsó kedves emléküktől utoljára búcsuznak, mily iramban gördülnek egymásután arcákon a könnyek, milyen dobpergésszerüen hangzanak a szavak s a kalapácsütések: „Senki többet, harmadszor!"

Miután a zálogolási kölcsön elavult, ugy hogy értékes holmikra is békeösszegü, legfölebb ezer vagy kétezer koronát adhatnak a zálogházak, emiatt a megszorult emberek kénytelenek tárgyaikat eladni s ma a legjobb mód mégis az „önkéntes" árverés utja... Az elavult szabály, a lerongyolt kényszer igy fosztja meg a rossz helyzetbe került családok ezreit arany, ezüst, gyémánt s más drágaköves értékeiktől, amiket immár évek óta, de főleg a zürichi koronalecsuszás óta, megbecsülhetetlen milliárdokban elkótyavetyélnek. Nagy a veszteségük, miután a nemesfémből készült tárgyak — a brilliánsokról nem is szólva — csak egy év óta is ugrásszerüen nyertek pénzértékben s ami még sokkal sulyosabb: rengeteg ember, főleg az intelligencia, a lateiner-családok az ékszerekből, fémtárgyakból lassankint kifogyván, immár kénytelenek szőnyegeiket, képeiket, evőeszközeiket, ágynemüjüket, butoraikat örök áron eladni.

Mindezt szembetünően tapasztalhatjuk ezeken a naponta tartott árveréseken.

Tanulságos statisztika

Budapesten különben ma tizenhat magánzálogház müködik, de a főforgalom a központi, állami zálogházba koncentrálódik. Hogy milyen apparátussal dolgozik, annak bizonyitására az alábbi, hivatalos adatok szolgáljanak:

Nyári hónapokban aránylag 7—8 ezer darab ékszert csapnak zálogba. A mult hónapban elzálogositottak 10.420 darabot, huszonkilencmillió korona becsértékben. Békében, 1913. októberében pedig negyvenkilencezer darabot zálogositottak el. Tudniillik akkor még mindenkinek volt mit elzálogositani s kitudta aztán, tavasz előtt, nyár előtt ujra váltani. Ma már a legtöbb család kifogyott az elzálogositási tárgyakból, ezért fanyalodik kényszerhelyzetében az önkéntes árveréshez, kiállításhoz. Hónaponkint rendeznek mükiállitást és eladást, hetenkint tartanak butorárverést és naponta árverezik az ékszereket, szőnyegeket, evőeszközöket, régiségeket.

Árvereznek... hirtelen fülembe cseng a dantei fölirás: Ki ide belépsz, hagyj föl minden reménnyel... Dante látomása, uj, mai korszak kiadásában: akik ide belépnek, már fölhagytak minden reménnyel?!

Sz. J.

Események

Üldözés a szalámi-dzsungelben. Tudomásunkra jutott és őszintén sajnáljuk, hogy a GyOSz. egyik kiváló tisztviselőjét, aki multheti számunkban a szalámigyártás kérdéséről nyilatkozott, kellemetlen helyzetbe sodortuk. Ismeretes, hogy a hazai szalámigyárosok a GyOSz. kötelékében kartelszerüen tömörültek és ugy a gyártással, mint gyártmányaiknak az exportálásával összefüggő dolgaikat együttesen, a GyOSz. égisze alatt intézik. Ennek az ügykörnek az agendáit dr. Knob Sándor titkár végzi. Őt kereste föl munkatársunk, hogy a szalámiexport helyzetéről és ebben az ügyben a közélelmezési miniszterrel folytatott tárgyalásokról informálja. Knob titkár igen előzékenyen és szeretetreméltóan nyilatkozott, ez lapunkban hiven megjelent és arról szólt, hogy a szalámigyárosok a közfogyasztás céljaira száz vagon zsirt ajánlottak föl, amelyből a közélelmezési miniszter egyelőre 15 vagont a Köztisztviselők Szövetkezetének utalt ki. A többi 85 vagon zsir sorsa még eldöntetlen. Arra a kérdésünkre, hogy a szalámigyártásból a főváros zsirakciójára jut-e és mennyi zsir? Knob titkár azt a fölvilágositást adta, hogy ilyen irányu intézkedés még nem történt és ez nem a szalámigyárosoktól függ, hanem Bud közélelmezési minisztertől. Knob nyilatkozatának ez volt a lényege. Ebből a nyilatkozatból indultunk aztán ki, amikor leszögeztük a lap álláspontját. Kifejeztük a reményünket, hogy Bud miniszter, aki mindig sok megértéssel gondoskodik a főváros szegénysorsu népéről, módot fog találni ezuttal is, hogy a szalámigyárosok zsirmennyiségéből a főváros közellátása is megfelelő részesedést kapjon. Rámutattunk még arra, hogy a Magyar szalámigyár, továbbá a Herz-féle gyár és a kartelba tömörült többi szalámigyárak az export révén milyen indokolatlanul nagy haszonra tesznek szert és a sok százmilliós profit mellett meg sem éreznék, ha a kivitelre kerülő szalámiból bizonyos mennyiségü export-dézsmát természetben is leadnának a főváros közellátásának. Erre a körülményre hivtuk föl a közélelmezési miniszter figyelmét, tudván azt, hogy ott megértésre fogunk találni. A szalámi-dzsungelben azonban épp ettől félnek és Knob titkárt is azért vonták felelősségre, mert szerintük az ő nyilatkozata alkalmat adott nekünk a logikus következmények kifejtésére. Ehhez azonban semmiféle nyilatkozat sem kellett. A telhetetlen étvágyu szalámi-lovagok kártyáiba mi ugyis belátunk. Jól tudjuk, hogy a 100 vagon export-szalámin milliárdokat keresnek és nem kerülne nagy áldozatukba, ha ezekből a profit-milliárdokból néhány milliót export-dézsma alakjában a főváros szegényeinek is juttatnának. Ennyit és nem többet kivánunk ezektől a gáncsnélküli lovagoktól, akik emiatt való dühükben most egy ártatlan emberen töltik ki a bosszujukat. Igy fest a szalámibárók nagylelküsége.

A sörgyárak, mint korona-kontreminörök. A legnagyobb meglepetéssel jelenthetjük olvasóinknak azt a mindenesetre szokatlan hirt, hogy a sörgyárosok az elmult héten nem emelték fel a sörárakat. Ez a tüntetésnek szánt szolidság, ez a csodálatos önmegtagadás azonban nem tévesztette meg az Árvizsgáló Bizottságot, amelynek a mult heti emelést is elfelejtették bejelenteni. Ez a kis feledékenység azonban — ugy látszik — nem tetszik Biber Gyulának, az Árvizsgáló Bizottság elnökének, aki egy nyilatkozatában erősen aláhuzottan hangsulyozza, hogy az OKÁB küldöttei Kőbányán a Részvény-sörfőzde telepén üzemvizsgálatot folytatnak annak megállapitása céljából, indokolt-e a sör legujabb drágitása

vagy sem. Kijelenti az OKÁB. elnöke azt is, hogy a sördrágitás előzetes tudta és beleegyezése nélkül történt. Az OKÁB detektivjei valószinüleg minden kétséget kizáró módon meg fogják állapitani, hogy semminek az ára nem emelkedett, a korona pedig akkor még, amikor a sörgyáraknak a közönség ellen való merénylete megtörtént, egy negyed ponttal sem sülyedt. Semmi másról nem lehet szó tehát, mint hogy a sörgyárak elsőknek állottak be a korona-kontreminörök közé, akik ellen nem kisebb ember, mint gróf Bethlen István mondott a minap végtelenül lesujtó itéletet. Vagy talán, ha a kishivatalnok ápró spejzát igyekszik annyira-amennyire felszerelni, mert fél a korona áresésétől, akkor ez a kishivatalnok a hazaárulással szomszédos bünt követ el; ellenben, ha a dusgazdag sörgyárosok mint korona-kontreminörök lépnek fel, akkor a nemzetnek hálától könnyes szemekkel kötelessége velük szemben adóját leróni. Megemlitjük még, hogy nem igaz az az elterjedt hir, hogy Usetty Ferenc képviselő, a söripar szorult helyzetéről interpellálna. Ellenben más oldalról nem lehetetlen, hogy történik a parlamentben felszólalás az uzsorával határos sóráremelés miatt.

Lajos bácsi. Lajos bácsi régi, régi, nagyon régi ismerősünk már, csak éppenhogy a csúf, nehéz időkben megfeledkeztünk róla. Nem szabad ezért Lajos bácsinak sem haragudni, mert szegény feje önmagán is keservesen tapasztalhatja a zord időket. Ismerni azonban ismerjük Lajos bácsit, amióta az eszünket tudjuk, helyesebben, amióta őt is, minket is Pestre sodort az élet. Bizony „a régi jó időkben" mi is mások voltunk, de méginkább más volt a Lajos bácsi. Szives, érdekes, zamatos, különös alakja a pesti éjszakának: Lajos bácsi, a szép fehér szakállu, élete szépségeit szónoki készségében kiélő előkelő vasuti főtisztviselő. Nagy, törhetetlenül lelkes magyar volt Lajos bácsi, az volt már akkor, amikor a mai hangadó nacionalisták valahol a keresztet tördelték az egyetemen, vagy valahol a szabadkőmüves páholyokban bujkáltak. Lajos bácsi már akkor hangosan hirdette a maga nacionalista felfogását. De milyen hangosan: hogy csak ugy harsogott bele a kávéház, vagy vendéglő. Mert Lajos bácsi egy-egy éjszakán tiz-husz lokalitásban megfordult, ivott is mindenhol egyet-mást, de nem ez volt a fontos, hanem az, hogy minden lokalitásban kivágott egy-egy orációt, szép kenetesen, kálvinistapaposan, néha mennydörgött is, mert politikai beszédek voltak ezek és Lajos bácsi mindenkoron elkeseredett ellenzéki volt. Nem is rézbörü pesti ember az, aki valaha nem hallotta, amikor Lajos bácsi érces hangja megreszkettette a kávéház hitvány falait. Most, hogy Lajos bácsival ujból találkoztunk a Szabadságkávéházban, nem éjszaka, csak délután négy órakor, Lajos bácsi a régi, csak sokkal öregebb, mint volt, de a régi még a szegényes ruhája és a régi még az öreg kalapja is. Kis csomagot vesz elő és stentori hangon mondja a pincérnek:

— Kérek egy mérsékelt kávét.

Hogy mi az a mérsékelt kávé, nem tudjuk, de az bizonyos, nem a jelző, hanem a hang a fontos. A hang, a Lajos bácsi régi hangja, egy kicsit megfakult, de azért éles, kemény hang. Szomoru látvány az előregedett, megszolidult és elcsöndesedett Lajos bácsi, aki még mindig felháborodik, hogy neki német ujságot ajánlanak, amikor a pincér a Neue Freie Presset adja a kezébe. Neki joga van hozzá, mert ő mindig haragudott az ilyesmiért.

Astoria-Pince
ujból megnyilt! **POLGÁRI ÉTTEREM** (Bejárat a Magyar-utcából)
A déli és esti étkezésen kivül
villásreggeli és uzsonna
Polgári árak!

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MÜSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: **LUKÁCSFIA BUDAPEST.**
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

TŐZSDEI HIRLAP

A korona betegsége: — idegesség

Popovics Sándor nyilatkozata

Bethlen István gróf miniszterelnök a legutóbbi pártvacsorán szervezett maffiáról beszélt, mint amely mindent elkövet valutánk rontására. Másrészt a Deviza-központ ismét pergőtüzbe került működése miatt. A Fővárosi Hirlap e kérdésben a legilletékesebb tényezőhöz,

Popovics Sándorhoz,

a Jegyintézet elnökéhez

fordult információért, aki kérdésünkre a következőket volt szives elmondani:

— Európaszerte hasonló tüneteket mutatnak a romló valuták. Az idegesség ma általános, nálunk Budapesten is. Ez annál feltünőbb, mert hiszen ha a dolgok mélyére tekintünk, abszolute nem találunk olyan gazdasági vagy politikai okokat, amelyek megindokolnák az idegességet, illetve a koronánknak megmozdulását. Nem is emelem ki, hogy gazdaságilag az ország helyzete az utóbbi napokban javult, ellenben ezuttal rámutattok arra, hogy gazdaságilag egyáltalán szó sincs rosszabbodásról. Politikailag pedig éppen a miniszterelnök ur mutatott rá a helyzetre, amely körülmények tehát, ismétlem, semmikép se tették indokolttá a zürichi és a budapesti tőzsdei eseményeket, már tudniillik a magyar koronára vonatkoztatva. A legfontosabb ma az, hogy ez az idegesség megszünjön és én nyugodtan mondhatom, hogy amit emberileg ilyen irányban végezhetünk, mi azt meg fogjuk tenni.

— Az is igaz, hogy a tőzsde hatása nálunk is mind nagyobb az egész vonalon és a tőzsde ha ideges, akkor az idegesség általános. Érthető, hogy igy van, mert hiszen ma már rendkivül sokan érdekeltek a tőzsdén. Viszont ez nemcsak Budapesten általános jelenség, hanem bármelyik külföldi állam fővárosában is. A nemzetközi spekuláció pedig tudvalevőleg a romló, illetve u megmozdithatóbb valutákra szokta magát rávetni. Igen sokirányu és nagyarányu védekezés szükséges tehát nálunk is. De adva van a helyzet és ahhoz képest kell dolgoznunk... És igyekszünk is legjobb tudásunk szerint, ámbár ismételhetem, hogy az idegesség nem volt indokolt a legutóbbi napok során sem.

Lesz-e ékszertőzsde? Mozgalom indult meg, amely azt célozza, hogy az Áru- és értéktőzsde keretében hivatalosan is állitsák föl az ékszertőzsdét. Munkatársunk ez ügyben fölkereste Natonek Rezsőt, az Affinéria nemesfémválasztó és feldolgozó r.-t. igazgatóját, aki többek közt ezeket mondotta el:

— Miután hetek óta élénk az arany- és ezüstpiac, mozgalom indult meg az ékszertőzsde ügyében. A tőkések rávetették magukat az aranyra, mert ezt gondolják a legjobb befektetésnek; áruhiány mutatkozik és igy igen nagy áremelkedés, annyira, hogy az arany nálunk a világparitás fölött áll. Mindenesetre hozzájárul ehhez az a körülmény is, hogy a Deviza-központ a külföldi valutákat alacsonyra értékeli. Külföldön mindenfelé ma is dollár-alapon számitják az aranyat, nem ugy, mint nálunk most, tehát a külföldön a kalkuláció reálisabb, mint nálunk. Ha a tőzsdén történik az arany- és ezüstpénzek jegyzése, akkor ez fixbázist fog adni az áralakulásban. Különben az értéktőzsde vezetőségével már tárgyalások folynak az ékszertőzsde fölállitása ügyében.

Samu bácsi finánc-müveletei. Egyik előző számunkban megemlitettük, hogy Samu Géza de genere Lichtig elkábultan a Neuschlosz-Lichtig-gyár kitünő üzleti eredményeitől, ismét jónak látta a vállalat alaptőkéjét alaposan felvizezni. Samu bácsi tehát ujfent a tőzsde hiszékeny publikumához fordult, de ez a jámbor társaság most már nem akar olyan könnyedén bedülni a zseniális tranzakciónak. Ez az idegenkedés a Lichtig-részvények kurzusán is megérzik. Egy év óta csaknem minden részvény árfolyama a többszörösére szökött fel, csak a Lichtig-részvények kerülnek félannyiba, mint tavaly ilyenkor. De hát Samu Géza gazdálkodása nem is tulságosan érthető. Nemrégen eladta a pestszentlőrinci gyárat és ennek révén jelentékeny tőkéhez jutott. Minek kellett akkor most a kisebbre összezsugorodott vállalathoz alaptőkeszaporitás utján ujabb tőkebeszerzés? Aztán a tőzsdén is furcsa kapkodó módszer szerint intézik a Lichtig-papirok sorsát? Minden tőkeemelésnél uj tőzsdecég foglalkozik a Lichtig-papirok dolgával. Előbb Krausz és Bettelheim, majd Stux Hugó és Gyula, legutóbb Halász Lajos dirigáltak a Lichtig-kréclben. Ennek természetes következménye, hogy a változó bizományosok mindig ujabb részvény-tömegeket zuditanak a tőzsdére, aminek aztán csak az a konzekvenciája lehet, hogy a részvények árfolyama lassan, de biztosan lemorzsolódik. A beugrott részvényesek ezért a módszerért nem igen fognak Samu bácsinak hálát rebegni.

A Magyar-Német Bank uj tranzakciói. A Magyar-Német Bank részvényeinek tőzsdei bevezetése, amint már megemlitettük, teljes sikerrel megtörtént és hogy az uj bankpapir az általános érdeklődés központjába jutott, bizonyitja, hogy az elmult napok lanyhuló tendenciája dacára a Német-Bank részvényei a bevezetési kurzust szilárdan megtartották és a pénzkinálat állandóan 675—700 korona körül mozgott. Egyébként a Magyar-Német Bank tovább halad a fokozatos fejlődés utján és az intézetnél több, jelentékeny tranzakció előmunkálatai folynak, amelyeknek perfektuálása esetén ujabb, nagyarányu tőkeemelés is szükségessé válik. A jelenleg 100 milliós alaptőke szaporitása, eltekintve a bank egyéb üzletágainak fellendülésétől, már azért is aktuális, mert a bankári érdekeltségéhez tartozó Magyar szalámigyár r.-t. — amely legujabban a Nagytétényi sertéshizlaló r.-t.-nál is érdekeltséget vállalt — mindegyre nagyobb tőkeigényeket támaszt. Mindezeknek a tranzakcióknak a megbeszélése végett Szász Dezső vezérigazgató az intézet német érdekeltségeihez mult pénteken Berlinbe utazott és onnét e hét közepén fog hazaérkezni.

Öt Phöbusért egy Izzó? A tőzsdén az utóbbi napokban olyan tranzakcióról is keringtek hirek, amelyek kivételesen valónak bizonyultak. Ez a ritka eset a Phöbusszal történt meg. Ezt a papirt, amely pedig általában nem valami nagy renoméenak örvendett, az utóbbi napokban lázasan keresték és ennek folytán a hétfői napon már 7800 koronáig is felhajtották az árfolyamát. Mert hétfőn kipattant a titok, hogy a Phöbus részvénytársaságot, amely eddig a Belvárosi takarékpénztár érdekeltségéhez tartozott, szőröstül-bőröstül az árdrágitásért elitélt dr. Zala igazgatóval együtt a Kereskedelmi Bank megvette. Ellenőrizhetetlen hiresztelések szerint a Kereskedelmi Bank további terve az, hogy a Phöbust beolvasztja az Egyesült izzó- és villamossági r.-t.-ba, sőt a legkitünőbben értesültek már azt is tudni vélik, hogy öt Phöbusért egy Izzót adnak majd cserébe.

Taktikázik a Wörner-gépgyár igazgatósága. A Fővárosi Hirlap annakidején részletesen beszámolt a Wörner-gépgyár botrányos tőkeemelő közgyüléséről és megvilágitotta a Weisz dr.—Schwartz—Hofherr igazgatósági tagokból álló hármasszövetség ravasz eljárását, amellyel a kisebbségi részvényeseknek sulyos anyagi károsodást okoztak. Ez a közgyülés mult év december 27-én volt, a jegyzőkönyv azonban még máig sincs a bíróságnál, dacára, hogy a kereskedelmi törvény annak haladéktalan beterjesztését rendeli. Értesüléseink szerint az egyik részvényes most beadványban fordult a cégbirósághoz és kéri annak elrendelését, hogy az igazgatóság a közgyülési jegyzőkönyvet sürgősen mutassa be a bíróságnál. A Wörner-gyár igazgatósága, ugy látszik, taktikai okokból halogatja a jegyzőkönyv beterjesztését, mert tudomása van róla, hogy a jegyzőkönyvben lefektetett közgyülési határozatokat több részvényes meg fogja támadni.

Egy rövid karriér története. A Király automobil részvényei az elmult héten ismét ficánkoló hangulatban voltak. A vérszegény papirok árfolyama ugy szökött fölfelé, mint amikor még Halász Lajos doppingolta. Tőzsdei mindentudósok a váratlan áremelkedésről azt regélték, hogy a Király-autó részvénymajoritását a Hitelbank szerezte meg. Persze hamarosan kiderült, hogy a Hitelbanknak vannak ugyan autói, de Király-autó egy sincs köztük. Erre aztán lejátszódott a tőzsdén az ismert mozikép: a Király-autó 100 kilométeres gyorsasággal rohant a lejtőn — visszafelé. Az elmult csütörtökön 2200 koronáig felhajszolták, de másnap, pénteken, már 1700 koronáért is lázasan kinálták.

A Krausz-Moskovits-részvények bevezetése. Közöltük, hogy a tőzsdetanács a Krausz-Moskovits r.-t. részvényeinek hivatalos jegyzését már elrendelte. A részvényeket — amelyek jelenleg 25.000 korona körül állnak és a magánforgalomban nagy keresletnek örvendenek — a tőzsdére csütörtökön, e hó 18-án fogja a Munk és Davidsohn bankcég bevezetni.

A Földhitelintézet uj részvénybevezetése. A Magyar Földhitelintézet legközelebb bevezeti a tőzsdére a Stephaneum Nyomda és Könyvkiadó, a Szent István Társulat Egyesitett Üzemei R.-T. részvényeit. A Stephaneum papirjai a magánforgalomban legutóbb 6000 koronán felüli árfolyamon cseréltek gazdát.

Demkó Dezső ünneplése. A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár R.-T. most ünnepelte fennállásának 25-ik évét. Ez alkalomból a földmivelésügyi minisztérium, a főváros, valamint számos érdekképviselet meleg ünneplésben részesitette Demkó Dezsőt, az intézet vezérigazgatóját, aki most töltötte be szolgálati idejének 25. évét.

Neumann József halála. Országszerte nagy részvétet keltett Neumann József papirkereskedőnek, a Makói Hirlap 40 éven át volt kiadójának halála. Neumann József a régi patriciusi kereskedői gárda utolsó kortársa volt s Rigler József Ede, Galitzenstein H., Herz Vilmos, az Első magyar papir igazgatója, Várnai Lipót, a szegedi lapkiadó, voltak kortársai és barátai. Ez a gárda tette tiszteltté a magyar papirkereskedelmet. Az elhunytban Nemes László és Nemes Kálmán budapesti gabonakereskedők édesatyjukat gyászolják.

A Ganz—Danubius tőkeemelése. A Ganz és Társa—Danubius gép-, vagon- és hajógyár részvénytársaság igazgatósága a január 31-ére egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az eddigi 14.400,000 korona alaptőke 21.600.000 koronára emeltessék fel, 9000 darab egyenként 800 korona névértékü, az 1923. évre osztalékjogosult uj részvény kibocsájtása által, amelyeknek teljes mennyiségére elővételi jog illeti meg a régi részvényeseket olyképen, hogy 100.000 korona kibocsátási ár lefizetése ellenében 2 régi részvényre 1 uj részvény fog kiadatni.

A R.-T. Villamos és Közlekedési Vállalatok számára (Trust) január 23-i közgyülésén az alaptőkét 40 millióról 200 millióra s a részvények névértékét 200 koronáról 500 koronára emelik föl. A 200.000 drb. uj részvényt 1:1 arányban ajánlják föl a közgyülés által megállapitandó árfolyamon a részvényeseknek.

A Brassói Cellulozegyár R.-T. igazgatósága Ullmann Adolf báró elnöklete alatt megtartott ülésében az 1921/22. üzletévre 18.664.143·06 korona nyereséget állapitott meg és a január 22-ére összehivandó közgyülésnek részvényenként 200 korona (100 százalék) osztalék fizetését javasolja.

A Láng L. gépgyár r.-t. (a Magyar általános hitelbank érdekeltsége) január hó 26-ára kitüzött rendkivüli közgyülése elé az igazgatóság tőkeemelési javaslatot terjeszt. Ennek értelmében a vállalat jelenlegi 15 millió korona alaptőkéje 100 millió koronára emeltetik fel egyrészt 25.000 darab egyenként 1000 korona n. é. részvény kibocsájtásával, másrészt a jelenleg forgalomban levő 75.000 darab részvény n. é.-nek 200 koronáról 1000 koronára való fölemelése utján. A müvelet végrehajtása után a vállalat alaptőkéje 100.000 darab 1000 korona n. é. részvényre felosztott 100 millió korona lesz.

A Klein és Fia finom pipereszappan- és illatszergyár r.-t., amely a Magyar Városi Bank ipari érdekeltségéhez tartozik, e hó 20-i közgyülésén alaptőkéjét 10 millióról 20 millió koronára emeli föl. A tőzsdén nagy kedveltségnek örvendő papirok körülbelül 7200 koronán állnak. A gyár, amelyet Boldog Balázs vezérigazgató kiváló szaktudással, modern kereskedelmi szellemben vezet, mindegyre terjeszkedik és kitünő gyártmányai ugyszólván az egész világon el vannak terjedve. A vállalat Lembergben 100 millió lengyel márka alaptőkével fiókgyárat létesitett és azt a napokban helyezték üzembe. Üzleti hálózata az egész világra kiterjed, amelyeket részben a hamburgi és a danzigi vezérképviseletekről irányitanak. A lembergi gyárnak is, mint a budapesti anyavállalatnak, báró Madarassy-Beck Gyula az elnöke és Boldog Balázs a vezérigazgatója, aki azonban ebben a minőségében a budapesti gyárat is változatlan hatáskörrel tovább vezeti.

Olvasóinkhoz!

Január elsejével tizenkettedik évfolyamába lépett a Fővárosi Hirlap és az a hitünk, hogy ebből az alkalomból nem szükséges lapunkat az olvasóközönségnek figyelmébe ajánlani. Budapest fejlődése, a kommunális élettel karöltve kialakuló gazdasági élet valósággal nélkülözhetetlenné teszi ennek a városnak törzsökös polgárai előtt az olyan ujságot, mint a Fővárosi Hirlap. A főváros életének megnyilatkozásai, a ma fokozatosan nagy problémái, a főváros életének a gazdasági életbe való bekapcsolódása ma mind elsőrendü tényezői nemcsak az intézmények, de az egyedek életének is. Nemcsak ma, amikor a napilapok mindezeket a kérdéseket csak sorokban érinthetik, de egyébkor is rendkivül fontosságu az, hogy a nagyközönségnek olyan orgánum álljon rendelkezésére, mint a Fővárosi Hirlap, amelynek kitünő informáltsága általánosan ismert. Ha mindezekhez hozzátesszük, hogy a Fővárosi Hirlap minden számát a magyar ujságirás legkitünőbbjeinek munkái gazdagitják, akkor eleget is mondtunk megokolására annak a kérésünknek, hogy mélyen tisztelt olvasóink az év fordulásával ujitsák meg előfizetésüket, amely egész évre 1000 korona, félévre 500 korona.

SZÓRAKOZÁS

Olivia hercegnő jegyében fog lefolyni a Fővárosi Operettszinház e hete is. Együtt vannak ismét a pompás operett kreálói. Kosáry Emmy és Király Ernő, Sarkady Aladár, Vigh Manci és Halmay Tibor és az ő fellépésükkel adják minden este a nagysikerü Buttykay-Földes-Bródy-operettet, amely kedden jutott a 25-ik előadás jubileumához. Vasárnap délután a Tatárjárást, a világhirü Kálmán-operettet játsszák. Szerdán délután az országos színésziskola vizsgaelőadásául a Három a kislány kerül szinre. Szombat délután rendkivül mérsékelt helyárakkal gyermekelőadásul a Huncut kéményseprőt adják.

Harmadik jubileumához közeledik Kálmán Imre szenzációs sikerü operettje, A bajadér, melyet e héten is minden este játszanak a Király-szinházban Fedák Sárival, Honthy Hannával, Rátkaival, Nádorral, Latabárral, Raskóval, Vágóval, Siró Annával és dr. Erdélyivel a főszerepekben. Vasárnap délután a János vitéz kerül ismétlésre 3 órakor mérsékelt helyárak mellett. Szombaton, 20-án délután 3 órakor a Rákosi-iskola növendékei vizsgáznak, szinrekerül a Csárdáskirálynő rendkivül mérsékelt helyárak mellett.

Földes-bemutató a Magyar Szinházban. A Magyar Szinház e heti eseménye. Földes Imre: A lányom hozománya 500 millió cimü mulatságos vigjátékának szombati bemutatója Rákosi Szidivel, T. Forrai Rózsival, Péchy Blankával, Simon Marcsával, Urayval, Kabossal, Körmendyvel, Vándorival és Kertésszel a főszerepekben. A nagy érdeklődéssel várt ujdonságot vasárnap este megismétlik. Szerdán, csütörtökön és pénteken a még állandóan telt házakat vonzó Molnár-darabot, az Égi és földi szerelmet ismétlik, vasárnap délután pedig a mulatságos Gretchent játsszák 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetét is a Kis cukrászda dominálja. Heltai Jenő nagyszerü vigjátékát kedden adták (25-ödször), csütörtökön, pénteken, valamint a következő vasárnap és hétfőn kerül szinre. Szerdán a Taifun, szombaton este az Ocskay brigadérost játsszák. Az esti előadások fél 8 órakor kezdődnek. Szombaton éjjeli előadásul az Osztrigás Micit ismétlik. Vasárnap délután a Három nővért, Csehov remekművét adják. Csütörtökön délután a Huncut kéményseprő mulattatja a gyermekvilágot.

A Dé-Dé a Blaha Lujza-Szinházban előreláthatólag a Fi-Fihez hasonló sikert fog aratni. A darab fordulatos cselekménye, mely a sablonos operettformák helyett egy minden izében mulatságos vigjátékot ad, a szebbnél-szebb zeneszámok, melyeknek előadásával különösen Péchy Erzsinek, a szinház kitünő vendégprimadonnájának lesz alkalma nagyszerü énektudásának érvényesitésére, a pompás táncszámok, Péchy Erzsi és Vaály Ilona szenzációs toalettjei biztositékai a darab nagy sikerének.

Somlay, Z. Molnár, Titkos Ilona, Szilágyi Rózsi, Benedek Margit és Ihász Lajos játsszák a főszerepeit a páratlan sikerü Kékszakáll nyolcadik feleségének, mely e héten, szerdát kivéve, amikor is a nagysikerü Tüzek-et adják, minden este szinrekerül a Belvárosi Szinházban, vasárnap délután pedig A buta ember-t adják 3 órakor mérsékelt helyárak mellett.

A Szép Heléna 75-ik előadása. Offenbach örökszép operettje, harmadszor jubilál vasárnap este a Blaha Lujza-Szinházban. A nagysikerü darab minden este műsoron van, a cimszerepben mindannyiszor a szinház kiváló vendégművésznőjével, Péchy Erzsivel, a többi főszerepben Vaály Ilonával, Rozsnyai Ilonával, Dobrovits Mártával, Lászlóval, Szirmaival, Tamással és Fülöppel. Vasárnap délután a Lili báróné-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárak mellett.

Az Andrássy-uti Szinház nagysikerü műsora e héten is minden este ismétlésre kerül. A gong, Boszorkánykonyha és a mulatságos magánszámok vasárnap délután is műsoron vannak 3 és fél órakor mérsékelt helyárakkal.

A Kamarában óriási sikert arat Ginette, a senki leánya, főszerepben Bimbula. Bemutatásra kerül az első két rész egy előadásban 5, 7 és fél 10 órakor.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Rt.
Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
A januári müsor minden száma szenzáció:
Sándor Stefi, Eleky Anny, Boros Géza, Gallai Nándor, László Imre föllépésével
Párisban huncut a leány...
Táncparódia. Irta: Harmat Imre. Zenéjét szerezte Budai Dénes
Sabina és Farkas, mondain-keltős | *Hella Hellmont, spic-táncosnő*
Ezenkivül még **25** elsőrangu szám!
Előadás után parkett-táncok!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Január hó 19—26-ig
FIACSKÁM!
(MY BOY!) Egy film könyből és mosolyból.
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor kezdődnek

APOLLO-SZINPAD
AZ ESKÜTÉRI HELIKONBAN
Uj műsor
Az elvarázsolt liget
Harsányi Zsolt revüje
Kezdete 9 órakor

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

PIRK JÓZSEF örököse
DOTZAUER KÁROLY
fegyver- és sportüzlete
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 17. Telefon 136-82.

Newyorki irodánk útján Amerikából átutalt dollárokat,
kötvényeket (Liberty bond), szelvényeket legelőnyösebben effektiv dollárokra váltunk be
Liberty Bank és Kereskedelmi Rt.
(Ezelőtt Kremer és Hódossy)
Budapest, V., Vilmos császár-út 46. szám.
Telefonszámok: 154-64, 19-62.
Newyorki irodánk: 149 Broodway.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 26.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½8 órakor.
Miss Arizona, Miss Ritta, Maestro Rozsnyai, Mister Hercules
és **ARANYMADÁR** Harmath-Zerkovitz operett MAGYAR ERZSIVEL.

Excelsior-Télikert
Januári record műsor
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72, az emeleten.

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Uj műsor **„Az uj assistens"** és **„Pfeifendeckel"**
Kezdete: pontban ½8 órakor.

SPIRA ÉS BEREGI
URIDIVAT-KÜLÖNLEGESSÉGEK
IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 15.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: **„Justram" Ujpest.** TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. január 24. — 4. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Száz esztendő

fordulása mély, hatalmas és igazi érzéseket kell, hogy kiváltson belőlünk. Ebből az országból és ebből a városból egyaránt. Egyik fényes sugár a másik után tünt fel a magyar égen. Petőfi lángolása, Madách messze világító csodálatos szelleme olyan jelenségek, amelyek megjelenésének százesztendős fordulóján, ha nem hisz is az ember a csodákban, akaratlanul is csodákat kell várni. És ha az unalomig ismételjük is, a kétcentennárium mellett annak a másik fél-centennáriumnak a jelentőségét is ide kell sorolni, amelyet Budapest aranylakodalmának nevezünk. Ennyi csodálatos emlék, ennyi megragadó visszasugárzása a multnak gondolkadóba kell, hogy ejtsen bennünket.

Kiveszi-e a részét ezekből az ünnepségekből annak rendje és módja szerint a főváros? Egyelőre nehéz erre válaszolni. Pozitivumot mást nem látunk, csak a kitünően sikerült Petőfi-kiadást, amelynek legfőbb érdemként mégis azt kell megemlitenünk, hogy *a korszellemmel ellentétben nem hamisitották meg Petőfit.* A titka ennek, hogy Lobmayer tanácsnok Petőfin át nem akart érdemeket szerezni. Ma ez is följegyzésre méltó és mi eme tényen át olyan embert látunk, aki tévedhet a részletekben, kinevezheti Sibrik Antalt a magyar Rabindranath Tagorénak, de nem hajlandó Petőfiből — ahogy a politika megkövetelné — Sibrik Antalt csinálni. Szép és emelkedett dolog, ha *ma* valaki el tudja választani a politikát az irodalomtól.

Látjuk, hogy Lobmayer tanácsnok Madách-szobát is akar berendezni. Észrevesszük, hogy Budapest aranylakodalmát is meg akarják ünnepelni és biznunk kell Gárdonyi Albert objektiv történetirói készségében, amikor kezébe veszi a tollat, hogy megirja Budapest történetét még akkor is, ha abban nem Wolff Károly és Sipőcz Jenő dicsőségét, hanem más, kimagaslóbb férfiakat kell megénekelni. Gárdonyi, amikor feladatának teljesitéséhez hozzáfog, elmondhatja, hogy arma virumque cano . . .

Egyebekben azután nem tudjuk, mi következik. Programmot nem ismerünk, de nem is igen helyezünk sulyt a zajos és parádés ünneplésekre. Petőfit Petőfivel, Madáchot Madáchchal, Budapestet Budapesttel lehet legméltóbban ünnepelni. Ha Petőfit mindenki számára hozzáférhetővé tették a maga hamisittatlanságában, ha méltóképpen felhivják a figyelmet Madáchra és ha felkeltik Budapest polgárainak figyelmét abban az irányban, hogy szükebb hazájukat szeretni kell és meg kell becsülni: akkor mi meg vagyunk elégedve. Pénzt pocsékolni nem tudunk, de mindez, amit itt elmondottunk, nagyon kevésbe kerül, inkább nagylelkü interpretátorokra és — használjuk ezt az alantas szót magasabb értelemben — megértő és a korral haladó agitátorokra van szükség.

A nagy lelkek, a hatalmas zsenik, a tüneményesen lángoló temperamentumok azonban hiányoznak ma. Teljesen egyek vagyunk Lobmayer tanácsnok ur aggodalmával, amikor azt mondja: „Révedező tekintettel keressük magunk között a méltó utódokat, akikre soha nagyobb szükség nem volt, mint most és a kétségbeesés határán álló lélekkel kell megállapitani, hogy nincs közöttünk senki, aki a dicső elődök szerepének betöltésére képes volna.“ Valóban hol van ma egy Petőfi, egy Madách? Mi is azt mondjuk, hogy nincs. De a mi véleményünk mégis eltér a tanácsnok urétól, mert mi megtoldjuk az ő kijelentését azzal, hogy nincsenek uj nagyságaink, *de lehetnének.* Olyan nagy időket élünk és olyan nagyra tartjuk a magyar fajtát, hogy miszerintünk igenis egészen bizonyosan bujdosnak itt uj Petőfik és uj Madáchok, mert a nagy idők méhe nagy embereket hoz létre. Ezek a nagy tehetségek azonban nem alakulhatnak ki. Törpe emberek kicsinyes félelme és kicsinyes féltékenysége állja utjukat. Az atmoszféra, amely még ma is itt uralkodik, leveri, letöri — ha vannak — a zseniket, a szabadságok hiánya akadályozza röptükben. Hiszen a zsenik, a Petőfik, nem tudnak szük szobákban élni, tévedni is szoktak, nemcsak gügyögnek, hanem mennydörögnek is. Ma a wolffi cenzura idején, ma a hatalomvédő rendszabályok aranynapjaiban önkéntelenül is bilincsekbe verik a művészetet, amelynek nem lehet irányokat szabni, mert a művészet hivatott arra, hogy irányt szabjon mindenkinek, még ha Wolff Károlynak, Sipőcz Jenőnek, Gömbös Gyulának, vagy Petrovácznak hivják is az illetőket.

Mi azt hisszük, hogy ha Wolff Károly és a többiek komolyan elolvasnák Petőfit és Madáchot, valahogy másként gondolkodnának. Pedig az ő elolvasásukra a centennárium kötelez. Nem elég szavalni és szónokolni, de tessék leülni és elmélyedve, megtisztult lélekkel olvasni.

Olvasni? Brr . . .!

Kész a bukás egységes frontja

Wolffék megkezdik a választási agitációt — Mi a háttere a Csilléry lakásán tartott értekezletnek? — Az Ereky-féle béke sem jöhet létre

Csilléry András lakása nevezetes lakás. Nem egyszer játszott ez már szerepet akkor, amikor a kurzus születőben volt. Nem csoda, ha Budapest mai urai megint itt találkoztak, amikor a kurzus halálos ágyánál összejöttek, hogy az utolsó anyai áldásban részesüljenek, vagy — ami ma már önmaguk előtt is hihetetlen — gyógyitsanak, ha még lehet. A szombati entrevue mindenesetre rendkivül fontosságu, nem ugyan a kurzus számára, hanem a másik oldalnak. Annak az oldalnak, amelyet az egész rezsimjük alatt még a bizottságokba sem bocsátottak be és amelyet, ha lehetett volna, megfojtottak volna egy kanál vizben. Módfelett fontos volt ez a Csilléry lakásán tartott szombati értekezlet az ellenzék számára, mert ebből igen világosan meglátszott, hogy

a mandátum-meghosszabbitás despotikus gondolata teljesen megbukott.

Wolffék végleg elvesztették a játszmát. Ezért a megokolatlan, kizárólag párthatalmi érdekeket biztositó gondolatért ők mindent megtettek. Nem mulasztottak semmit. *Rakovszky* Iván belügyminiszternek ők voltak a leggyakoribb vendégei. Rakovszky Iván belügyminiszter a pártszövetségesekkel szemben kötelező udvariassággal meghallgatta mindenkor Wolffék ötleteit, de nemcsak hogy nem kötötte le magát ebben a kérdésben, hanem — amint azt a beavatottak látják — soha sem is szimpatizált a mandátum-meghosszabbitás elkényszeredett gondolatával. A belügyminiszter minden kérdésre, amelyet ebben a tekintetben hozzá intéztek, bárhonnan jöttek is ezek a kérdések, konzekvensen azt felelte, hogy még nem döntött.

Közben haladt az idő, hatalmas kulisszákmögötti események játszódtak le, amely események rendkivüli dolgok árnyékát vetitik előre. Tény az, hogy

az országos politika volt az, amely keresztülhuzta Wolffék kommunális terveit.

A kormány kénytelen volt az ellenzékhez közeledni, az ellenzék igen magasrendü érdekek miatt engedékennyé vált, s mindennek eredményeként *a szélső jobboldal a kormánypolitika szempontjából elvesztette jelentőségét.* Hogy mennyire igy van ez, mutatja, hogy a régi szélsőbaloldal egyik exponált alakja a változás hirére, nemcsak objektiv, de élénken balfelé tendáló beszédet mondott. Wolffék azonban sokkal inkább exponálták magukat kérészéletü politikájuk mellett, sokkal kevésbbé képesek a fürge átcsoportosulási mozdulatokra, semhogy — talán *Huszár* Károly kivételével — módjuk lenne az országos politikának legujabb alakulásában. Ők tehát megbuktak a mandátum-meghosszabbitás gondolatával, nincs ilyenformán más vigasztalásuk, mint hogy

előkészitik a bukás egységes frontját.

Miután pedig a bukás egységes frontja kialakult, egészen kétségtelen, hogy — ha ma fejbólintóan mindenki együttmegy is — holnap, holnapután igen sokan ki fognak ugrani. Wolff Károlynak a pártot összekovácsoló szuggesztiv ereje, amely tényleg uralkodó planéta volt eddig, a kritikus időkben nem fog többé sikereket elérni.

Csak egyetlen pillantást kell vetni ezeknek az uraknak a névsorára, akik a Csilléry lakásán lefolyt értekezleten résztvettek. Ebben a heterogén társaságban, mint Wolff Károly belső testőrsége vettek részt: *Csilléry* András, *Buday* Dezső, *Petrovácz* Gyula, mint egységes-párti: *Platthy* György, mint Huszár-párti: *Ernszt* Sándor és *Usetty* Ferenc, mint a keresztényszocialisták három árnyalatának képviselői: *Haller* István, *Szabó* József és *Vasek* Ernő, mint a Friedrich-Kemal-Mussolini-párt képviselői: *Friedrich* István, *Ilovszky* János és *Oberschall* Viktor, az ellenzékkel való megbékélés gondolatának képviselőjeként *Ereky* Károly és meglehetősen bizonytalan misszióval: *Lázár* Ferenc és *Zlinszky* János. No, természetesen ott volt *Wolff* Károly is, aki Hallerrel, Friedrichchel és Ernszttel igen sok előzetes tárgyalást folytatott arról, hogy miként lehetne a mozaikszerüen tagolt többségi pártot közös nevezőre hozni.

Az értekezlet külsőségeiből mindössze annyi jutott köztudomásra, hogy ott Wolffon kivül is csaknem mindenki beszélt. Csak *Platthy, Usetty, Szabó, Petrovácz, Ilovszky* és *Zlinszky* hallgattak. Sok mindenfélét mesélnek erről a tanácskozásról, a pletykák helyett azonban elfogadhatjuk, anélkül hogy bárkinek kára lenne belőle, azt, hogy a jelenvoltak között teljes érzelmi, programmbeli és taktikai egység jött létre. A keddi pártértekezlet után, amely a „vezérek“ elhatározását szankcionálja, megkezdődik kerületenkint a szervezkedő munka, amelyet még egy ujabb főhaditanács fog megelőzni.

Aki nem jár becsukott szemekkel, kétség-

kivül tisztában van vele, hogy Wolffék — ha talán a belügyminiszter nem is közölte velük még hivatalos formában, hogy a mandátum-meghosszabbitó terv végérvényesen megbukott — de a jelekből, a politikai szituációból biztosan megérzik, hogy erről többé szó sem lehet. Miután pedig kétségtelenül a megsemmisülésig rossz sánczaik vannak a választásokra, már most kénytelenek megkezdeni az egyébként teljesen reménytelen agitációt.

Ugyanakkor konstatálnunk kell, hogy

megbukott az Ereky-féle közeledési terv is.

Ennek a magyarázata igen egyszerü. Az egyik az, hogy megint — mint minden békekisérlet — nem illetékes helyről jött, nem tartalmazott garanciákat, nem nyujtott semmit annak az ellenzéknek, amely a budapesti képviselőválasztások óta jogosan érzi magát nyeregben. Erekynek minden valószinüség szerint őszinte, de pártvezérileg nem patentirozott szavai, amelyek logikus következményei voltak egész beszédének, megkapták a baloldalt. Különösen *Baracs* Marcell volt az, aki igen komolyan vette a dolgot, de őt ez alkalommal csak a paktumok elvi alapján álló *gazdaságpolitikai párt* lett volna hajlandó követni. *A demokratapártban igen éles ellentállásra talált minden paktum gondolata,* amit nem tartottak titokban *Baracs* előtt sem, aki ilyenformán sietett visszavonulni.

Ember tragédiája — IV. Károly tragédiája

Beszámoló a multheti közgyülésről

A szerdai közgyülés ünnepi hangulatban kezdődött. Vasárnap volt száz esztendeje, hogy egy kis tót faluban megszületett az Ember tragédiája költője. Sipőcz Jenő polgármester felhasználta az alkalmat, hogy nagyon formás, kedves és tartalmas beszédben megemlékezzék arról, hogy ki volt a magyar nemzetnek Madách Imre. Helyes és okos dolog a kegyelet minden időben; de helyes és okos dolog különösen most, hogy rámutatunk a kulturális, a szellemi értékekre, amelyeket a magyar faj nagyszerü produktivitása váltott ki. Hadd lássa meg a külföld, hogy kik vagyunk. Országrészeket elszakithatnak tőlünk, de a költőinket, a szellemi nagyságainkat, akik az egész világon hirdették valaha a magyar nevet és tudást: a költőinktől legyőzőink sem foszthatnak meg bennünket. Szükség volt arra, hogy a polgármester ünneppé avassa az egyik szürke közgyülést Madách Imrére való emlékezésével már csak azért is, mert néhány héttel ezelőtt ugyancsak egy ilyen szürke közgyülésen az egyik városatya interpelláció keretében szintén megemlékezett Madáchról és kifogásolta, hogy az egyik szinházban, ahol az Ember tragédiáját adták elő, a radikális vonatkozásokat nagyon kiélezték és ez az igen tisztelt városatya, urat rémmód felháborította. Dehát szerencsére még a mi törvényhatósági bizottságunkban is kevés olyan városatya akad, aki az Ember tragédiája haragosával osztozkodnék a felháborodásban.

A hamis választói névjegyzékek ellen

Egyébként a szerdai közgyülés az interpellációk napja volt. A keresztény-párt nem minden idegesség nélkül hallgatta meg dr. Bródy Ernő interpellációját, aki a képviselő-választók névjegyzékének a kiigazitásáról interpellált. Bródy Ernő abból az alkalomból, hogy a választók névjegyzékének a kiigazitása most van folyamatban, szóvátette, hogy a keresztény-párt vezetői egyre gyakrabban panaszkodnak amiatt, hogy a választói névjegyzék hibás, mert ebbe a választói névjegyzékbe egy sereg olyan név került bele, aki nem való oda, viszont egy sereg választó nevét kihagyták a névjegyzékből. Azt mondja Bródy Ernő, hogy nem érti ezt a panaszt, mert hisz a választók összeirását a keresztény-párt intézte és a többség a kisebbség képviselőit kiszoritotta a központi választmányból, ahol pedig helyet kellett volna kapnia a kisebbség képviselőinek már a törvény értelmében is. Végül Bródy Ernő figyelmezteti a közgyülést arra, hogy abban az esetben, ha nem akarják, hogy az uj választói névjegyzék is tele legyen hibával, ha meg akarják szüntetni az anomáliákat, akkor a választói névjegyzék összeállitását nagyobb lelkiismeretességgel és gonddal kell intézni. Azt ajánlja, hogy a választókat ne csak betürendben irják össze, hanem házak szerint is, mert a házak szerint való összeirás lehetővé teszi annak az ellenőrzését és megállapitását, hogy egy-egy házból maradtak-e ki választók a névjegyzékből. Egy közös érdekük van többségnek és ellenzéknek egyaránt, mondta Bródy Ernő, az, hogy akinek a törvény megadta a választói jogot, az benne legyen a névjegyzékben. Ebben aztán a keresztény-párt is megnyugodott.

Uj városi vámtarifa, amely drágaságot szül

Rotzer Zsigmond — terjedelmesen és unalmasan — nagyjelentőségü ügyben szólalt föl. Fölfedezte, hogy a főváros publikumának a zsebe ellen uj merénylet készül. Horribilis módon fel akarják emelni a városi vám tarifáját és ebből a felemelésből több mint egy milliárd uj bevételt várnak a városházán. Uj drágasági hullámot fog megindítani ez az uj városházi stájgerolás, mondta Rotzer, az iparcikkek rendkivüli módon meg fognak drágulni. Ezt a drágulást természetesen a gyárak és kereskedők át fogják háritani a fogyasztókra, aminek az első konzekvenciája a munkások uj béremelési követelése lesz. Arra kéri a közgyülést, küldjön ki egy szakbizottságot és ez a szakbizottság, melynek tagjai valóban szakértők lennének, birálná el az uj vámtarifa-tervezetet, mielőtt ez a vámtarifa-tervezet a közgyülés plénuma elé kerülne.

Balkányi a „Frankfurter Zeitung"-ért

Balkányi Kálmán a Frankfurter Zeitungot vette védelmébe. A Frankfurter Zeitunggal az történt, hogy a rendőrség megvonta tőle az utcai árusitás jogát. Hogy egy külföldi laptól a hatóság megvonja az utcai árusitás jogát, mondta Balkányi, ebben nincsen semmi uj, ilyen máskor is történt. A Frankfurter Zeitung kolportázsjogának megvonásában azonban tulajdonképen a rendelet indokolása az érdekes és figyelemreméltó. A rendőrhatóság ugyanis azzal a megokolással tiltotta el a Frankfurter Zeitung utcai árusitását, hogy nem célszerü a mai nyomasztó gazdasági viszonyok között, ha konkurenciát csinál egy német lap a magyar lapoknak. Azt mondja Balkányi, hogy tulajdonképen örülni kellene, hogy a magyar kormány ennyire védelmére kelt a magyar sajtónak. Csupán csak azt furcsálja a dologban, hogy mig egyrészről a kormány a magyar sajtót meg akarja óvni a konkurenciától, másrészről hol a magyar lapok terjedelmét korlátozza, hol a rotációs papirt, hol pedig a posta és távirdát drágitja meg. Evvel szemben ugyan miféle haszon támad abból, ha Budapest utcáin nem árulják a Frankfurter Zeitungot? Az, hogy naponta tiz példánnyal kevesebb lapot ad el a Frankfurter Zeitung Budapesten. Ez pedig nem tulságosan nagy eredmény. Ezzel szemben a kormány elveszíti Európa egyik legnagyobb, leghatalmasabb, legnivósabb lapjának a szimpátiáját. Ez a világlap eddig mindig objektiven foglalkozott Magyarország dolgaival. Nem csodálná, ha ezek után megváltoztatná a magyar politikáját. Kéri tehát a polgármestert, járion el a kormánynál abban az irányban, hogy a Frankfurter Zeitungnak adják vissza a kolportázs-jogát. És mivel ez a közgyülés Madách emlékének a jegyében zajlott le, egy Madách-idézettel végzi a beszédét. Madách egyik képviselőházi beszédében ugyanis azt mondta, hogy minden kormány többé-kevésbbé hasonlit a madárijesztőhöz. A madárijesztők is addig olyan félelmetesek, mig az egyik madár rá nem ül az ijesztő fejére. Nem tudtuk ugyan egészen kivenni, hogy Balkányi mire gondolta ezt a Madách-idézetet, de az ötlet nem rossz.

Tiszteljük a megboldogult király emlékét

Ezután a szerdai közgyülés kluja és szenzációja következett. Szmrecsányi György, aki mostanában „ritka vendég Rácországban", megjelent a közgyülésen és a kereskedők zaklatása ellen interpellált. Elmondta, hogy az utolsó hetekben a belvárosi kereskedők egyike-másika furcsa zaklatásoknak volt kitéve a rendőrség részéről. Az egyik belvárosi kereskedő elpanaszolta neki, hogy a minap egy detektiv jelent meg nála egy civilruhás őrnagy kiséretében. Azt követelték a kereskedőtől, hogy a kirakatából vegye be a megboldogult királyt és családját ábrázoló képeket. Szmrecsányi utánajárt a dolognak, hogy miféle jogon avatkozik bele a rendőrség abba, hogy a kereskedők királyképeket árulnak-e vagy sem és azt a felvilágositást kapta, hogy a rendőrség egy magasrangu tábornok intervenciójára járt el. A legnagyobb felháborodással beszélt Szmrecsányi erről a dologról, amelyet kegyeletsértésnek deklarált. Az egész világ meghatottan nézte a megboldogult király tragédiáját és annál különösebb és felháboritóbb, hogy épp Magyarország fővárosában eshetik meg ilyen dolog. Magyarország lakosságát a királyhűség köti össze az elszakitott országrészek lakosságával. Ha ez nem lenne, anarchiának kellene lenni. Hol van a jogbiztonság, amikor a rendőrség emberei azért zaklatják a kereskedőket, mert a megboldogult király képét kiteszik a kirakatba. Miképen történhetik az meg, hogy katonai személyek diszponálnak a rendőrséggel, melynek feje a belügyminiszter és a miniszterelnök. Kéri a polgármestert, hogy a közigazgatási bizottság ülésén ebben a dologban kérjen felvilágositást az államrendőrségi főkapitánytól.

Sipőcz Jenő polgármester azonnal felállt az interpellációra. Kijelentette, hogy ez az ügy tulajdonképen hatáskörén kivül esik, azonban kötelességének ismeri, hogy a kegyelet megóvassék és hogy a polgárság a zaklatásoktól megvédessék. Ebben a tekintetben el is fog járni. Szmrecsányi György köszönettel tudomásul vette a polgármester válaszát és arra kérte, hogy abban az esetben is álljon a sarkára, ha nemcsak a rendőrséggel fog szembeállani.

Budapest népe bokréta-ünnepélyeket kiván

Ne muljék el a tavasz épitkezés nélkül — Bródy Ernő nyilatkozata

A budapesti háztulajdonosok — egyesületük elnökének vezetésével — a napokban fölkeresték Kállay Tibor pénzügyminisztert. Kissé furcsán hat, hogy a házigazdák mit akarnak a pénzügyminisztertől és előtte vázolt követeléseik még inkább különösen hatnak. Ugyanis ujra, mint egy idő óta annyiszor, a lakások fölszabaditását kérték, mint „egyetlen törvényes és méltányos" megoldási lehetőséget s hogy ezuttal a pénzügyminiszter került sorra, az érthetővé válik, ha megmagyarázzuk, hogy minden követ megmozditanak és minden fórumot fölkeresnek a siker érdekében.

Ez eddig rendben volna, azonban Kállay pénzügyminiszter a küldöttség előtt — bár burkoltan — állitólag olyan kijelentést tett, amelyet a háztulajdonosok arra magyaráznak, hogy már tavaszra fölszabadulnak a lakások. Ez a körülmény a mai nyomoruságos lakásviszonyok mellett katasztrofális helyzetet teremtene. A városszerte támadt nyugtalanság közepette megfelelő információ szerzése céljából a Fővárosi Hirlap fölkereste

dr. Bródy Ernő fővárosi bizottsági tagot, a Lakók Szövetségének ügyvezető elnökét,

aki a következőképen vázolta a helyzetet:

— Érthető és indokolt, ha a Lakók Szövetsége kiterjeszti és fokozza akcióját. *Kállay* Tibor pénzügyminiszter nyilatkozott a háztulajdonosok küldöttsége előtt. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy a lakásügy nem tartozik a pénzügyminiszter hatáskörébe. A lakásügy erkölcsi, közegészségi és szociális kérdés, mint ilyen, tehát a népjóléti miniszter hatáskörébe tartozik. A pénzügyminisztert legfeljebb abból a tekintetből érdekli a kérdés, hogy neki az állam pénzügyi eszközeivel elő kell segitenie a lakáskérdés megoldását.

— Világosan rámutathatunk arra, hogy csupán egyetlen, igazi megoldás képzelhető el az adott helyzetben.

És ez az épitkezés!

Kállay pénzügyminiszter ur e tekintetben példát vehetne nagy elődjétől, Wekerlétől, aki még a háboru előtt, 1908-ban állami feladatnak ismerte el a lakásépitkezést és a róla elnevezett kispesti munkásteleppel gyakorlatilag is megmutatta azt az utat, melyen az államnak haladnia kell.

— Wekerle a Budapesten létesitendő munkásházakról szóló 1908. évi XXXIX-ik törvénycikk indokolásában a következőket mondja:

„A kormány tisztában volt azzal, hogy a kezdeményezés az épitkezés terén az államhatalomra halaszthatatlan kötelességet hárit. Mégis megfontolást igényel, hogy a terv milyen alakban valósittassék meg. Bár a gazdasági szabadság korában a kormány is örömmel üdvözölne olyan kiviteli módozatot, mely az érdekeltek tömöritésével az önsegély elvén oldaná meg a kérdést, azonban a munkásosztály tőkeszegénysége, általán az életviszonyaink kizárják a reményét annak, hogy a munkáslakások ügye igy megoldható lenne. Viszont a tőkéjének kölcsönző elhelyezésére utalt magánvállalkozástól se várható, hogy valóban minimális ellenérték kilátásai között ilyen akcióba bocsátkozzék. Ily körülmények közt a közvetlen megvalósitás feladata az államra hárul, mely nemcsak magasabb ethikai rendeltetése, hanem nagyobb tőkeereje miatt is elsősorban hivatott ilyen nagyszabásu és általános érdekü akció megindítására és vezetésére."

Amit Wekerle mondott és 1908-ban követelt, még fokozottabb mértékben áll ma.

— A lakások felszabaditásáról szó sem lehet addig, amig a termelés meg nem indul.

Előbb jöjjön az épitkezés és csak utána a lakások felszabaditása!

Csakis egy termelési folyamat adhatja meg a lehetőséget a kereslet és kinálat közgazdasági törvényének érvényesülésére. Már pedig itt a háboru óta egyáltalán nem történt számbavehető épitkezés. Amig ez meg nem indul, amig e tekintetben eredményeket nem produkál, addig katasztrofális volna a lakások felszabaditása.

— Ebben az ügyben természetesen a Lakók Szövetsége a legrövidebb idő alatt mozgalmat fog megindítani, melynek jogosultsága annál kétségtelenebb, mert hiszen Budapesten a lakásoknak körülbelül nyolcvan százaléka egy- és kétszobás. S ebben az egy-kétszobás lakásokban a lakosság százezrei laknak, hozzá olyan százezrek, akik szegények.

— Amikor igy a lakosságnak több mint há-

romnegyed része közvetlenül érdekelt, akkor joggal lehet mondani, hogy Budapest óriási többsége jogosan fog eljárni, amikor otthonának megvédése érdekében megteszi azt, ami a joga és ami a kötelessége.

— A Lakók Szövetsége foglalkozni fog azzal a

házmesteri rendelettervezettel

is, amelyet a főváros készitett és amely középkori állapotokat akar ezen a téren is teremteni. De mindezek mellett a Lakók Szövetségének legfőbb gondja az lesz, hogy az épikezést, az alkotást kivánja az illetékes köröktől és mindent elkövetünk abban az irányban, hogy *ez a tavasz ne muljek el épitkezés nélkül.*

Körséta a városházán

Amire a tisztviselők várnak — A belgák meg a Közuti — A belügyminiszter tervezete a Közmunkatanács megszüntetéséről

Több, mint félesztendeje annak, hogy a derék *Sallay* Árpád tanácsnok örökre lehunyta a szemét. Azóta is üresedésben van az állása és még ebben a pillanatban sincs kilátás arra, hogy a pályázatot kiirják. Igaz, hogy a szobája, a széke nem üres, ott ül és dolgozik, kitünő tapasztalatait, tudását itt érvényesiti *Borvendég* Ferenc helyettes-tanácsnok, akinek megválasztásához ma már nem férhet kétség. De a dolgok rendje mégis csak az lenne, hogy ha meg akarják választani, akkor válasszák is meg csakugyan, minél előbb.

Nyilt titok azonban, hogy miért nem irják ki erre az egy tanácsnoki állásra a pályázatot és ez az, amit már régen megirtunk, hogy a Sallay halála révén megüresedett tanácsnoki állással együtt

valószinüleg négy tanácsnoki állás üresedik meg

és *mind a négyet egy csapásra akarják betölteni.* Hiszen *Rényi* Dezső alpolgármester a villamos vezérigazgatója, *Till* Antal tanácsnok a villamos ügyvezető igazgatója lesz, azt pedig mind általánosabban kezdik hangoztatni, hogy *Sántha* Dénes tanácsnokra az egyik fővárosi üzemnél vár magasabb hivatás.

Igen, de a villamos ügye még mindig nincs elintézve. A belgák még mindig tárgyalnak a bérbevételéről és — amint a *Fővárosi Hirlap* értesül —

a főváros ujból tárgyal a Közutival ugyancsak a villamosvasut bérletéről.

Amennyiben akár a Közutival, akár a belgákkal sikerül e tekintetben a megegyezés, megeshetik, hogy a fővárosnak módjában lesz ugy *Rényi,* mint *Till* kiváló munkásságát továbbra is a maga számára biztositani, bár nem lehetetlen az sem, hogy a bérlő-társaság is szükségét fogja érezni mindkettőjük vagy egyikük szakértelmének. Addig tehát ezekre az állásokra nézve természetesen semmiféle döntés nem történhetik, de nagyon nehéz megérteni, hogy miért hagyják mégis makacs következetességgel függőben Sallay állásának betöltését? Hiszen amikor minden faktor és minden oldal Borvendég mellett van, még csak azt sem lehet mondani, hogy a városatyák gyengéd lelkét a választás izgalmaitól féltik.

A tisztviselők körében annál izgatottabb a hangulat, hiszen ők hónapok óta számolnak az előmenetel lehetőségével. Most azonban teljes a bizonytalanság és mondanunk sem kell, hogy legalább a tisztviselők körében egészen általános az óhajtás, hogy ugy a belga ajánlata, mint a Közutié ne legyen elfogadható.

A tisztviselői kar zömét talán nem is érdekli, de mindenesetre nagyon fontos a mérnöki karra az a terv, amely szerint

a belügyminiszter a Közmunkák Tanácsa helyére a Székesfővárosi Városrendező Tanács intézményét akarja állitani,

amely természetszerüen a fővárosnak egy szerve, egy hivatala lenne, amint valaha a mérnöki hivatal volt. A *Székesfővárosi Városrendező Tanács* csak véleményezne és minden kérdésben a főváros közgyülése hozná meg a döntést. Természetesen a belügyminiszter terve ellen most a legélénkebb akció indul meg és ami nehezen fog sikerülni, merész elszántsággal *a miniszterelnököt akarják kijátszani a belügyminiszter ellen.* Nem akarják bebizonyitani, hogy katasztrófa lenne, ha a *Közmunkatanács* elvesztené autonómiáját, hatóság-jellegét és — risum teneatis, ezt is ők mondják — *ezt az intézményt kiszolgáltatnák a pártpolitika önkényének.* Egészen valószinü, hogy ha a miniszterelnöknek argumentálásuk utolsó pontját is elmondják, akkor gróf *Bethlen* István olyan jót fog nevetni, mint még talán soha.

Egészen valószinü, hogy minden akaródzás és minden tiltakozás hiábavaló ma már, amikor *Rakovszky* Iván belügyminiszter az illetékes fórumokkal is megismertette a Közmunkatanács megszüntetésére vonatkozó tervét. Igaz ugyan, hogy azon az értekezleten, amelyen ez az ismertetés megtörtént, tényleg nem volt jelen gróf *Bethlen* István, de ez nem zárja ki, hogy a belügyminiszter tervét, amely már a miniszteri tanácson is átment, ismerte és azt nem fogja elejteni — *egy szál ember kedvéért.*

Fülzúgás

Megnehezedik az élet

ujból, az uj terhek özöne köszönt be minden lakásba. Itt van a felemelt közüzemi pótlék, amelynek kiszámitásába máris ötmilliót „ruházott be" a főváros. Ráadásul ujabb ötletek után kutat a tanács igen jelentős szorgalommal. Egy ilyen ötlet már ki is alakult és ez a szemétfuvarozási illeték felemelése, aminek igen egyszerü oka az, hogy a szemétfuvarozás költségei egy év alatt csekély négyszázmillióval emelkedtek. Természetesen ezt meg kell fizetni valakinek. Ebben a hangulatban ujabb rohamra készülnek a háziurak is, akik a békebeli házbér százszorosát kérik azzal az elhatározással, hogy ha minden kötél szakad — isten neki fakereszt — negyvenszeressel is beérik. A népjóléti minisztériumnak ezideig csak elvi álláspontja alakult ki, ami elég dodonai módon ugy hangzik, hogy a házbérek emelése csak akkor lehetséges, ha az összhangban van a megváltozott gazdasági viszonyokkal. Mi igazán nem tudnánk határozott választ adni erre a furcsa kérdésre és erős a gyanunk, hogy a háziurak valamelyest ismét győzni fognak a házbérfronton, bár a lakók számára igazán megváltoztak a gazdasági viszonyok. Megváltoztak: már a betevő falatot is nehéz megkeresni.

Az a szerencsétlen Marx

alighanem megfordult a minap a sirjában, amikor a budapesti városházán gyengéd női kezek gesztikuláltak ellene és női szájból hangzott el az aggodalom, hogy a vén destruktor irásait el kell rejteni a publikum elől. Törökné Kovács Hermin asszony maga is alig hiszi el, hogy Marx elveszett ember lenne, ha semmi mást nem lehetne ellene csinálni, minthogy a főváros fiókkönyvtáraiból kitiltják, vagy ha elégetik Budapesten a könyveit. Tessék elhinni, hogy ez nem orvosság, már csak azért sem, mert Budapesten kivül sehol a világon nem szánják tüzhalálra a tudományos irodalmat. Két dolgot azonban megtesznek a külföldön is. Az egyik, hogy vitatkoznak vele. Argumentálnak és bizonyitanak ellene. A másik, hogy jó szociálpolitikát csinálnak és fölöslegessé teszik az öreg forradalmárt. Nálunk egyikről sincs szó, ami azt jelenti, hogy még ha elégetik is, valósággal mesterségesen adnak életet neki.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

A rejtelmes Ferencváros

Tosca a Franzstadtban — Kulisszatologatóból operaénekes — A szininövendék-jelöltek — Lovagias ügy bicskával — Tánciskola a padláson

A legsötétebb Ferenc-városban, a Ranolder-utcában, ahová egybelüktet az egész „Franzstadt" közélete, kocsma kocsma mellett van. Annyi italmérőhely van ebben a szük kis utcában, amennyi két más kerületben összesen sincs. És a Ferencváros egy bizonyos társadalmi osztályának aprajanagyja ott tanyázik napszálltától egészen a záróráig. Mindegyik kocsmának exclusiv törzsközönsége van. Egyikbe gyerekek járnak, másikba felnőttek, amabba csak nők. Külön kocsmába járnak a „jasszok", másba a betörők, a zsebtolvajok, az iparoslegénység, a spieszbürgerek, a vásártéri kofák. Valóságos kocsmai phallanster-rendszer. Sohasem keverednek egybe.

Egyikben félmeztelen cigánypurdék kegyetlenkednek az elnyütt hurokon, másikban harmonika mellett mulatnak, harmadikban zongoraverkli játssza a „Donau-walzert" és igy tovább. A sok különféle zene, borizü hangok nótáival együtt kiszürődik az utcára és valami egész különös zsongássá egyesül.

Az egyik kocsmából operaária hallatszik ki. Iskolázatlan, durva hang, harmonika-kisérettel, de tiszta szövegkiejtéssel, olaszul. Cavaradossi nagyáriáját énekli: „E lucean la stelle"... Ide be kell térni! Ezt meg kell néznünk. A dohos, borszagu kis kocsmában összezsufoltan ülnek az emberek. Nagyrészt fiatalemberek. Iparos- és kereskedősegédeknek látszanak. A kályha mellett, alacsony zsámolyon ül a himlőhelyes arcu operaénekes, kezében a harmonikával és torkaszakadtából énekel. A kocsma közönsége áhitattal hallgatja. Egy-egy magas és hamis „cé" után összecsendülnek a poharak. Isznak rá.

Beszélgetésbe elegyedünk az asztaltársakkal, akik készségesen elmagyarázzák, hogy a himlőhelyes arcu az Operában kulisszatologató volt. Ott tanulta meg az operákat. A kocsma közönsége pedig a környék művészetimádói, akiknek szintén művészi ambicióri vannak. Kereskedősegédek, akik szininövendékek szeretnének lenni és az előtanulmányok megszerzése céljából járnak ide.

— Mégis, kérem, — mondja az egyik, — ha az ember szininövendék pályára lép, legalább az operákat tudja. Ne mondhassák, hogy müveletlen. — A kulisszatologató befejezte a Toscát és körülmegy tányérozni. Husz és tizkoronások hullnak a tányérba, azonkivül borral is megkinálják minden asztalnál.

Egy másik kocsmában „vegyes zenekar" játszik. Hatalmas, trabális kövér nő, jó negyvenes, hegedül és egy öreg ember harmonikázik hozzá. Az asztalok körül csupa fiatal legény. Husz éven felüli egy sincs. Isznak és éneklik: „Párisban huncut a lány..." Az egyik, akit Ferinek hivnak, akkorákat csap közben az asztalra, hogy az összes poharak lefordulnak. Nagy röhögés, ami fokozódik, mikor a Jani ráhajol és az asztal viaszkosvászon-terítőjéről nyalja föl a bort. Ujratöltik a poharakat, folytatják az éneklet, ahol az imént abbahagyták. A Pali fiu feláll és mikor ismét le akar ülni, valamelyik kihuzta alóla a széket és Pali a földre pottyan. Falrengető nevetés. A Pali azonban dühtől eltorzult arccal ugrik föl:

— Ki csinálta ezt?!

Feleletet nem is várva, a hozzá legközelebb esőt ugy vágja pofon, hogy az székestől együtt legurul a földre. Az fölugrik, egy szempillantás alatt kezekben a bicska és a két fiu, mint a kakasok állnak szemben egymással és gyilkos vadsággal szurkálnak egymás felé. A többi szó nélkül nézi a párbajt. Nem avatkoznak bele. Az Imre bicskája nagyot csillanva, szur előre és végigkarcolja a Pali balkezét. Vér folyik. Most már közéjük állnak a többiek és nem engedik őket verekedni. A lovagiasságnak eleget tettek. Nincs tovább. A Pali borba áztatja zsebkendőjét, rászoritja vérző kezére és mintha semmi sem történt volna, leül tovább énekelni.

Szőke, göndörhaju fiu, a Gyuri, egyszerre elkiáltja magát:

— Csávók (gyerekek), menjünk surblizni (táncolni)!

Helyes! Gyerünk a padlásra!

Valamennyien felkelnek, fizetnek és indulnak. Megtudjuk, hogy a tánciskola a Gyep-utcában, egyik ház padlásán van. Odajár a Franzstadt ifjusága „surblizni". Gyerünk utánuk! Nézzük meg a táncvigalmat.

A tánciskola tényleg a padláson van. A vasajtó nyikorgása is emlékezteti az embert a padlásajtóra. Az épitkezést elmés módon oldották meg. A padlás egyrészét rabitzfallal elkeritették, deszkapadlót csináltak és kész a nagyszerü táncterem. Száz koronát kell lefizetni a táncmester saját kezeihez, egy kiszolgált bádog-hidjegyet nyom a markunkba és szabad a bemenet a táncterembe. Régi, elhangolt zongorán egy lakatosinas szolgáltatja a zenét. Minden mozdulata elárulja a lakatost. Akkorát csap a töredezett billentyükre, hogy félő, hogy a zongora darabokra törik. Hihetetlen hamisan játszik. A „Hullámzó Balaton tetején"-t játssza és shymmit táncolnak hozzá. Már persze franzstadti shymmit. Ami abból áll, hogy a fiu egyik kezével magához szoritja a leányt, másik kezével megfogja a leány nyakát és rázza összevissza. Ez itt a shymmi. A fiuk és leányok fáradhatatlanok. Az izzadtság patakokban folyik róluk, de az nem baj. Elvadultan, elvakultan forognak, csoszognak, taszigálódznak össze-vissza, óraszámra. Hiába, mégis nagy élvezet lehet az a táncolás!

Igy mulatnak a sötét Ferenc-városban.

Szirmay István.

Budapesten csak szinházat akarnak épiteni

Rengeteg épitőanyag a Kasselik-telken — Grecsák Károly kertvárosa — Az ellenzék házmester-szabályrendeletet kiván

Budapest élete — ezt az elméletet már számtalanszor kifejtettük — attól függ, hogy épitünk-e, vagy sem. Sulyos és fájdalmas az a helyzet, amiben ma vagyunk, amikor a megfigyelőhelyen, ahonnan ezeket a jelenségeket szemléljük, nem tudunk vigasztaló képet adni. Komoly és nagyszabásu épitkezés ugyszólván nincsen Budapesten. Nem is igen tudunk hamarosan egyebet emliteni, mint a Kasselik-telken épülő hatalmas áruházat. November elsején lakoltatták ki ennek a rendkivüli teleknek a rozoga épületeiből a lakókat, közöttük elsősorban az Apolló-Szinházat, amely azóta szerencsésen elhelyezkedett. Harmadfélhónap alatt azonban csodák történtek ezen a telken, mintegy bizonyitékaképen annak, hogy a magyar vállalkozó, a magyar iparos és magyar munkás fölülmulhatatlan készséggel dolgozik, ha — van pénz. A Kasselik-telken idegen tőke uralkodik, igy természetes, hogy nagy lendülettel folyik a munka. Azt az óriási hodályt, amelyben valaha az Apolló székelt, ma már teljesen elhordták, nyoma sem maradt ennek az otromba épületnek. A piszkos, kicsi, de terjedelmes viskók, az egyikben kocsma, a másikban temetkezési üzlet volt, amelyek siralmasan szegélyezték ezt a hatalmas telket, szintén nincsenek többé. Ellenben simára töltötték az egész talajt, elegyengették az elhagyott telek borzasztó hepehupáit és szinte ördöngős gyorsasággal az épitőanyag óriási tömegét halmozták fel, hogy indulhasson a mulhatatlan rombolás helyén az épités. Meg kell állapitani, hogy Budapest boldog lenne, ha sok ilyen épitkezése lenne, amely több, mint harminc iparágnak ad munkát. A harminc iparág viszont gazdagon ellátja Budapestet, amelybe a börze-láz helyett ismét az alkotás élete költöznék be.

Éppen ezért a legteljesebb figyelemmel kell minden olyan akció felé fordulni, ahol a külföldi tőke, amely egyedül tud ma épittetni, érdekeltséget kiván vállalni. Ilyen biztató auspiciumok között indul most el Grecsák Károly is, aki háromezer házas kertvárost akar épiteni a rákosi rétekre. A földbirtokrendező bizottság már meg is állapitotta a házhelytörvény értelmében az igényeket, most már csak azt lenne kivánatos tudni, hogy tényleg komolyak-e a remények, amelyeket a külföldi tőke résztvételébe vetnek. Ha ezek a remények jogosak, akkor a tavaszra Budapestre jobb napok virradnak, mert lesz bőven munkaalkalom. De ha a külföldi tőke csak hiu reménység, akkor kár az egész dologgal egy órát is vesződni, mert teljesen hiábavaló az ábrándozás, hogy a magunk erejéből tudjunk épiteni.

Hiszen Budapesten csak egyetlen téren van vállalkozási kedv: itt csak szinházat akarnak épiteni, mulatóhelyeket gründolnak, lebujok engedélyezéséért tülekednek. Nem mulik el hét anélkül, hogy a városházán egy-egy szinházépitési terv föl ne bukkanna. Mulatóhelyeket pedig alapitanának mindennap harmincat is, ha ez módjukban lenne. A héten is megjelentek a városházán az obligát szinházi vallalkozók, akiknek az volt a tervük, hogy a Kálvária-téren nyitnak szinházat. A térnek a Madách-utca sarkán levő részét szemelték ki maguknak az ambiciózus szinházépitők, akik — miután ezen a részen még mozi is csak elvétve akad — már előrelátták a bankóhegyeket, amelyet a könnyen dülő közönségtől bekaszálnak. Az illetékes ügyosztály azonban gyorsan végzett a tervvel. A maga hatáskörében megtagadta az épitési engedélyt és igy a Kálvária-tér miatt nem kell majd birokra kelni Wolff Károlynak a belügyminiszterrel és Heffner fővárosi mérnök urnak sem kell kivezényelnie a soroksári ostrom-csapatokat.

Van még egy terv, amely némiképen idevág és amellyel az ellenzék bizonyos köreiben nagyon szivesen foglalkoznak. E terv szerint, ha már a házmesterből detektivet csinálnak, meg kell alkotni végre a házmester-szabályrendeletet is. A házmester-szabályrendeletet a házmesteri önkénykedések ellen. Ma ugyanis a lakók teljesen ki vannak szolgáltatva a házmesterek hatalmi tultengésének. Nem kell sokat magyarázni, hogy a házmesterek külön szabályokat állitanak fel a gyermekek üldözésére, a folyosóról való számüzetésükről, kényük-kedvük szerint hagyják sötétben a házakat és despotikusan intézik a lift-kérdést. Mindenekfölött pedig a közönségnek nincs egy fóruma, ahol — ha merne — panaszt tehetne a házmesterek ellen. Ezért kell a házmester-szabályrendelet, amely véget vetne önkénykedésüknek és adna egy fórumot, amely hivatalból is kötelességszerüen ellenőrizné őket.

Lyukas fej 350.000 koronáért

Kellemes szórakozás a „Cercle des Etrangers"-ben — 18.000 korona egy üveg pezsgő veréssel, luxus-adó nélkül

Az embernek csaknem kedve kerekedik ódát irni erről a szolid, erkölcsös, visszavonult, puritán Budapestről, amely lefekszik a tyukokkal és a mulatók kénytelenek korporativ határozatot hozni, hogy ők bizony záróra után nem virrasztanak. Ez azonban csak külső látszata a dolgoknak. A valóság mindössze az, hogy a mulató-tulajdonosok nagy szakértelemmel megvizsgálván a publikumot, anyagiakban csak ugy gyengének találták, mint a szeszszel szemben való ellenállóképessége tekintetében. E nagyszerü férfiak azt mondják, hogy éjszaka két órakor a budapesti embernek amily üres a zsebe, éppen olyan tele van, szinte a kicsapásig tele van a gyomra. Nem vitázhatunk ezzel a klasszikus szakértelemmel, de rá kell mutatnunk arra, hogy a Fővárosi Hirlap-nak igaza volt, amikor felhivta a hatóságok figyelmét az éjszakai lokálok legtöbbjében folyó dorbézolásra, hiszen most ime maguktól jönnek és jelentkeznek, hogy ők képesek estétől éjfélutánig leitatni fél Budapestet és ők maguk állapitják meg, hogy müintézeteikben ellenállhatatlan erővel ürülnek ki a zsebek. Szörnyebb vallomást még nem hallottunk és sulyosabb kortörténeti adatot hamarosan még senki sem szolgáltatott.

Valóban annyira igazuk van és annyira meztelenen mondják el az igazságot a mulatóhely-tulajdonos urak, hogy az embernek kedve lenne melegen tapsolni nekik, ha nem tudnánk, hogy sok, nagyon sok embernek a keserves tapasztalata révén jutottak el ehhez a szomoru igazsághoz. Mi csak egyetlen esetet mondunk el, amely a legteljesebb mértékben megerősiti a budapesti éjszakák vámszedőinek tapasztalatát. Ennek az esetnek szinhelye, szinte egészen természetesen a

Cercle des Etrangers

volt, ahova csak józan fejjel lehet bemenni, mert akkor az első pillanatra észreveszi az ember, hogy az itt folyó lelketlen, de nyilt fosztogatás exisztenciákat tehet tönkre. Nyiltan folyik ez a fosztogatás, hiszen a hatóságoknak bármikor módjukban van az étlapokba és borlapokba betekinteni.

A mult héten, ha nem is részegesen, de a nagy pénz birtoklásának kábulatában tért be a Cercle des Etrangers-be egy R. nevü budapesti szerelő, aki román megszállott területen lévő házát adta el és 350.000 koronával a zsebében érkezett haza. Egy szegény szerelőnek életében talán csak egyszer akad 350.000 koronája, elhatározta tehát, hogy csinál egy görbe éjszakát. Szinte még az érintetlen 350.000 koronával tévedt be a hangzatos nevü, de tulságosan szimpla mulatóhelyre, ahol belemelegedett a mulatozásba. A szerencsétlen ember fizetett boldognak, boldogtalannak és a mulatóhelyen a legszeretetreméltóbb udvariassággal teljesitették minden kivánságát. Igy tartott ez hajnalig, amikor is nemcsak

a 350.000 koronából nem maradt kapupénzre való sem, de előbb véresre verték és aztán kirugták, hogy a fejét is betörte.

Hogy mi minden történt vele ebben a „nyugati stilü" mulatóban, azt maga sem tudja, de tény az, hogy véres fejjel érkezett haza.

Nekünk csak két kérdésünk van erre az esetre vonatkozólag. Az egyik, hogy van-e rendőri jelentés erről a botrányról? Mert ha nincs, készséggel szolgálunk a szerencsétlen szerelő cimével. A másik kérdésünk pedig az, hogy a Cercle des Etrangers mit juttatott a szerelő elpocsékolt 350.000 koronájából a Horthy-akciónak?

Föl kell végre ismerni, hogy mi szegények vagyunk és nagyon szomoru kis valutánk van, és ha akadnak gyenge jellemü, pazarló emberek, azokat meg kell védeni az ilyenfajta pénzdobálástól azáltal, hogy nem szabad megengedni az ilyen természetü mulatóhelyeket, amelyeknek csak akkor lenne létjogosultságuk, ha tényleg az idegenek számára nyitották volna őket. Sajnos, nekünk idegenforgalmunk nincs és igy a nemes valutás siberek helyett nálunk a gyengejellemü nyárspolgárok esnek áldozatul.

Még ha lenne is idegenforgalmunk, a Cercle des Etrangers akkor sem volna alkalmas arra, hogy a hasonló nyugati intézmények szerepét betöltse. Tőkeszegényen, silány kis befektetéssel akartak, akik alapitották, horribilis üzletet csinálni. Elég szánalmasan néz is ki ez a mulatóhely, amely kivülről fényesnek látszik, de még éjszakai világitás mellett is meglehet látni, hogy minden ami benne van, ócska utánzata a nemes anyagoknak. A látogató csak akkor ámul el, amikor

ötszázkoronás belépőjeggyel a kakasülőre vezetik, ahonnan a középen izzadó táncművészekből csak az előtte ülő ur tar koponyáját látja.

De nincs időd körültekinteni sem, mert a mulató külön roham-csapatokban kiképzett pincérei máris megtámadtak és életveszélyesen hadonásznak az orrod alatt a borlappal, amelynek elegendő csak azt az egy számadatát megemliteni, hogy a váci püspökség édes furmintját, amely máshol 600—700 korona, itt 1200 koronáért adják. A kedves és tekintélyes vendég azonban csak a pezsgőnél kezdődik és a borlapon ennek a szegény, szerencsétlen, tönkrement országnak megcsufolásaképen szerepel pezsgő, amelynek ára palackonként 18.000 korona. Talán elég ennyi adat arra, hogy miként fogyhatott el egy éjszaka alatt a szerelő 350.000 koronája. De elég ennyi adat arra is, hogy a hatóságok némi érdeklődéssel viseltessenek a királyutcai müintézet iránt.

Események

Tárgyalásra kerül a Hézser-ügy. Emlékezetes a Zita-kórház ügye, amelyet Fényes László kevert fel ezelőtt hat esztendővel. Annak idején a Fővárosi Hirlap élénk részt vett ennek az ügynek a kritikájában és objektiv állásfoglalása minden oldalon megelégedést keltett. Nem szeretnénk ma, hat esztendő után fölelevenitni ezeket a kétségkivül fájdalmas, szomoru emlékeket; de fölelevenitik azokat a biróság, amely január 30-ikára tüzte ki a Hézser-ügy tárgyalását. Mint ismeretes, Hézser Árpád élelmezési tiszt volt a Zita-kórház gazdasági ügyeinek vezetője, akit most az ügyészség csalással és hütlen kezeléssel vádol. Igen érdekes, hogy Hézser ügyét, amelynek aktáit hat esztendőn át lepte a por, most ilyen váratlanul elővették és letárgyalják. A pör nagy érdeklődést kelt a városházán, annál is inkább, mert a tárgyalásra beidézett százötven tanu legnagyobbrészben a városházán dolgozik. Ilyen nagyszámu tanunak a kihallgatása valószinüleg heteket vesz majd igénybe.

A fővárosi tudósitók uj szindikusai. A fővárosi tudósitók szindikátusa az elmult héten ejtette meg a szindikusok választását és az autonom testület vezetőivé Hegedüs Gyulát, a Magyarság felelős szerkesztőjét és Svét Henriket, a Pester Lloyd fővárosi rovatvezetőjét tették meg. Amikor a szindikátus a legteljesebb mértékben méltányolta a lelépő vezetőség kiváló munkáját, kétséget kizáró módon meg kell állapitani, hogy ezuttal a legméltóbb és legrátermettebb férfiakat tisztelte meg bizalmával. Hegedüs Gyula hosszu esztendőkön át a tudás és a főváros iránt érzett őszinte szeretet által irányitott tollal szolgálta Budapest érdekeit. Ma előkelő poziciójában időt és módot talált arra, hogy kollégái élére álljon. Nem lehet benne kétség, hogy nála méltóbban senki sem tudná a fővárosi tudósitókat reprezentálni. Méltó társa lesz Svét Henrik, aki mestere a fővárosi riportnak. Objektivitását, ezt a legmagasabbrendü ujságirói erényt, mindenki elismeri. Szorgalmát, odaadó, önfeláldozó kötelességtudását, az értesülésekben való csalhatatlanságát még — ha volnának — ellenségei sem vonhatnák kétségbe. Ő a városháza igazi „házőrzője", aki nélkül semmi nem történhetik meg. A két uj szindikus példaképe lesz a fővárosi tudósitóknak, kifelé pedig tiszteletet fognak szerezni ennek a nehéz feladatokat teljesitő ujságiró-csoportnak.

Dr. Kún Andor és dr. Kovács Nagy Sándor ügyvédi irodája. A Fővárosi Hirlap hasábjain még nem igen találkoztak az olvasók olyan hirekkel, amelyek azt jelentették volna, hogy valaki ügyvédi irodát nyitott. Ezuttal azonban el kell térnünk ettől a szokásunktól, mert eseménynek tekintjük, hogy dr. Kún Andor ügyvédi irodát nyitott. A magyar ujságiró-társadalom eme kiemelkedő alakja egyszer már viruló irodát áldozott annak a szenvedélyének, hogy ujságot akart irni. Irt is sikerültebben, elmésebben, mint talán valamennyien. Most ismét nyugodtabb légkörbe vágyik, de ez nem fog neki sikerülni, mert ujságirói mozgékonyságát nem tudja megtagadni és ezt kiváló jogi tudásával párositva, egy országot szolgált energiáját boldog kliensei szá-

mára kamatoztatja majd. Társa Kovács Nagy Sándor nemzetgyülési képviselő, volt főispán, tisztelt alakja a politikának, aki a kormánypárt soraiban egyengeti utját a tiszta liberalizmusnak. Ügyvédi irodájukat egyébként a Kecskeméti-utca 2. szám alatt nyitották meg.

Milliókba kerül a hó eltakarítása. Az országos nagy havazás és a napokig tartott hófuvás Budapesten is érezteti a hatását. A közutak rendbentartása ilyen körülmények között nehéz feladat, annál inkább, mert a köztisztaságra előirányzott milliók szintén elolvadtak, még előbb, mint a hó. Munkatársunk kérdéseire Balló Alfréd, a köztisztasági hivatal igazgatója, a következőket mondotta el:

— A mai napon kaptunk két és félmillió koronát a köztisztasági üzem zavartalan működésének folytatására. A napokban három millió korona fogyott el e célra és most változtattunk az eddigi szokással, mert csak annyit adunk ki, amennyi összeg rendelkezésünkre áll. Miután tegnap nem volt pénzünk, az éjszaka a rendkivüli munkások nem is dolgoztak. Ma ismét munkába fogtak a rendes alkalmazottakon kivül a fölvett emberek, összesen százötvenen. A rendes személyzet is fokozottabb dolgot végez, természetesen külön dijazás mellett. Ma például ezerkétszáz ember dolgozik a hó eltakaritásán, hatvannégy altiszt és közel kétszáz előmunkás vezetésével. Igen nagy a feladat és főcélunk az, hogy a fontosabb utvonalak forgalmát minden körülmények közt biztositsuk. Azt hiszem, ezt a célt eddig is elértük és remélem, ezután sem lesz fennakadás.

SZÓRAKOZÁS

Az „Olivia hercegnő“ hete lesz a Fővárosi Operettszinház e hete is. Minden este adják a nagysikerü Buttykay—Földes—Bródy-operettet, Kosáry Emmy és Király Ernő vendégfölléptével. Vasárnap délután a „Tatárjárás“ szórakoztatja a közönséget. Szombat délután gyermekelőadásul a „Huncut kéményseprő“-t adják.

„A bajadér“ 75-ödször. Kálmán Imre ritka népszerüségü operettje, „A bajadér“ kedden 75-ödször került szinre a Király-Szinházban a bemutató kiváló együttesével: Fedák Sárival, Honthy Hannával, Rátkaival, Nádorral, Latabárral, Raskóval, Vágóval, Ihászszal a főszerepekben. A hét többi estéjén ugyancsak „A bajadér“-t ismétlik. Vasárnap délután „Offenbach“ kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Molnár Ferenc és Földes Imre darabjai váltakozva szerepelnek a héten a Magyar Szinház műsorán. Az „Égi és földi szerelem“ csütörtökön és szombaton, a nagysikerü Földes-vigjáték, „A lányom hozománya 500 millió“ szerdán, pénteken és vasárnap este Rákosi Szidi fölléptével. Vasárnap délután P. Márkus Emilia vendégfölléptével „A névtelen aszszony“-t játsszák 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hete hozza meg Szomory Dezső uj művének, a „Glória“-nak bemutatóját. Szombaton adják először az illusztris szerző uj művét, amelyet rendkivüli érdeklődés előz meg. Gombaszögi Frida, Gyöngyössi Erzsi, Fenyvesi, Góth, Lukács, Szerémy, Tanay játsszák az ujdonság főszerepeit. A premierig „A kis cukrászda“ dominálja a műsort. Szerdán este a „Baccarat“ kerül szinre. Vasárnap délután az „Ocskay brigadéros“-t játsszák.

100-ik előadásához közeledik a „Kékszakáll nyolcadik felesége“ a Belvárosi Szinházban, amelynek minden előadásán utolsó helyig eladott nézőtér közönsége tapsol a kiváló szereplőknek. A nagysikerü vigjátékot szombat kivételével, amikor is a „Tüzek“-et ismétlik, minden este játsszák. Vasárnap délután „A gazdag lány“ kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„Szép Heléna“ sorozatos előadásai folytatódnak a Blaha Lujza-Szinházban. A kitünő operett minden este műsoron van. Vasárnap délután a népszerü „Lili bárónő“ előadásait ismétlik 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Heltai Jenő mesteri fordításában kerül szinre a Blaha Lujza-Szinházban a „Fi-fi“ ritka népszerüségü szerzőinek ujabbi operettje, a „Dé-dé“, amelynek előadása és kiállitása minden tekintetben méltó lesz a külföldi sikerei után itt is nagy várakozást keltő operett hirének.

Törzs Jenő, Gellért Lajos és Német Juliska játszák a főszerepeit a nagysikerü „A gong“-nak, amely szerdán 50-edszer kerül szinre az Andrássy-uti Szinházban, a szenzációs darabbal együtt a „Boszorkánykonyha“ és a kitünő magánszámok minden este szinre kerülnek, valamint vasárnap délután is fél 4 órakor, mérsékelt helyárak mellett.

Szöke Szakáll darabjait adják minden kabaréban. Ő maga személyesen a Victoria-szalonban (Erzsébet-körut 6.) lép föl bécsi társulatával a „Vonós négyes“-ben.

Szőllősi mint megelevenedő primadonna. Kondor Ibolya mint budai füszeresleány. Szőllősi Piri mint nevelőnő énekel dalokat az Apolló-Szinpad uj műsorában. Előadás kezdete 9 órakor.

Sir és nevet Bimbula csodálatos kalandjain egész Budapest. Az évad legbrilliánsabb kalandorfilmjének befejező részei: „Sakounin, a rém“ és „A nagy leszámolás“ kerülnek előadásra a Kamarában (5, 7 és fél 10 órakor).

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½8 órakor.
Miss Arizona, Miss Ritta, Maestro Rozsnyai, Mister Hercules
és **ARANYMADÁR** Harmath-Zerkovitz operett MAGYAR ERZSIVEL.

TŐZSDEI HIRLAP

Blokkrendszer a magánforgalomban

E hét egyik délutánján egy vidéki barátomnak be akartam mutatni az ugynevezett kávéházi magánforgalmat, amely tudvalevően ismét fellendült az utóbbi időben. El is indultunk a Nádor-utca felé, de a kávéház nádorutcai bejárója zárva volt. Egy ott álldogáló beavatott ur információja szerint azért, mert a kávéházban uj szokást léptettek életbe és ez az uj szokás szükségessé teszi, hogy egy és ugyanazon az ajtón jöjjenek be és menjenek ki az emberek. A Vécsey-utcai bejárón mentünk be tehát a kávéházba és már az ajtóban megtudtuk, hogy mi az uj szokás lényege. Alig hogy beléptünk ugyanis, a kávéház két főura, aki a bejárattól jobbra és balra egy-egy kicsiny asztalkánál ültek, nyomban megkérdezték bennünket, hogy teát, habos vagy habtalan kávét, esetleg kakaót, netán csokoládét óhajtunk-e fogyasztani?

Mint jól nevelt emberekhez illik, természetesen alkalmazkodtunk az érvényben levő szokásokhoz, megváltottuk a két piccoló fogyasztására jogositó blokkot és helyet foglaltunk ott, ahonnan legjobban át lehet tekinteni a piacot. Az első megfigyelésünk az volt, — vajjon mi is lehetett volna egyéb? — hogy a blokk-rendszer egyáltalában nem csökkentette a kávéház látogatottságát. A nádorutcai fronton pl., amely már évtizedek óta az értékpapir-üzletek részére van fenntartva, éppen annyian szoronganak, mint a blokktalan korszak idején. Minden asztal zsufolt, minden asztal körül hatalmas, monumentális emberoszlopok, minden asztal körül Teleki-téri lárma és minden asztal felől annyi kurzus repked szerteszét, hogy ha ezeket jegyezni kellene, két viharedzett tőzsdetitkár is belezavarodna. Ami természetes is, mert itt este — nyolc óráig tart a forgalom.

— Különösen olyankor izgatott a tömeg, — magyarázta egy mellettünk ülő bennfentes tájékozatlan szomszédjának, — ha valamely ismert ügynök jelenik meg közöttük, mert abból mindjárt holmi komoly üzletre gondolnak. Ilyen ismert ügynökök, bizományosok csak nagyon ritkán, kivételes alkalmakkor látogatnak el a kávéházba, ami szintén azt bizonyitja, hogy azok a szélsőséges árfolyamok, amelyek délelőtt vagy délután a magánforgalomban kialakulnak és amelyeket csak ritkán ratifikál másnap a tőzsde, rendszerint egészen kis tőzsde-emberek, vagy a tőzsdétől teljesen távol álló elemek apróceprő műveletei nyomán keletkeztek. A lárma, kiabálás mindig nagyobb, mint az üzlet, mert a legtöbben csupán érdeklődnek.

Egyesek méltatlankodnak ugyan, hogy az ajtónál feltartóztatják őket és hogy olyankor is piccolót vagy kávét kell inniok, amikor szivesebben fogyasztanának fagylaltot, a többség azonban, belenyugodván abba, hogy a magánforgalomban sem lehet ingyen résztvenni, kénytelen-kelletlen lefizeti a negyven, ötven és hatvan koronákat, mert a fő az, hogy ott legyen, saját szemeivel lássa az arcokat, saját füleivel hallja, hogy mi ujság és hogy ne ebéd vagy vacsora után — mástól, hanem ebéd és vacsora előtt — ő maga értesüljön mindenről, hogy ebből azután következtethessen arra, hogy mi történhetik másnap délelőtt a tőzsde termében.

A pillanatnyi impressziók, a gyors fordulás elvét a gyakorlatban is érvényesitő emberek a magánforgalom lovagiai, akik a legszenzációsabb szinházi premiert is szivesen elmulasztják, ha ezzel el tudják érni azt, hogy aznap értesülhetnek arról, amiről egyébként csak másnap tudnának információt szerezni. Nekik még aznap este kell megtudniok, hogy mi ujság volt késő délután Berlinben, milyen árfolyamok voltak Zürichben, kötött-e valamely ismert ügynök, vagy egy ismert ügynök embere, és ha igen: milyen üzletet, mert a meglevő engagement lebonyolitását vagy az uj érdekeltség vállalását semmi esetre sem akarják halasztani másnapig. Ezért kell este nyolc órakor torkuk szakadtából kiabálni a főpincéreknek: Tessék távozni uraim! Itt a vacsora ideje! Takaritani akarunk... Ezért kell a konflis-kocsisoknak olyan sokáig várakozniok odakinnt a téli és mégis lucskos időben.

Az udvarias felszólitásra, és mivel már éppen eleget gyönyörködtünk a folyton kiabáló, ide-oda szaladgáló embertömegben, amelynek egy-egy tagja néha székre is feláll, hogy jobban átlássa a helyzetet, mi is távoztunk és már az utcán voltunk, amikor megkérdeztem barátomtól, hogy mit szól a magánforgalomhoz?

— Érdekes valami és ami fő, a méltányosság elve is kifejezésre jut benne.

— A méltányosság elve?

— No igen, amennyiben az uzsonnaválasztás joga a — vendég részére van fenntartva.

Rácz Géza.

Talán még nem késő. Az Andrássy-uton, közvetlen az Opera szomszédságában, viharvert cégtábla ékeskedik a sarokházon: Országos bank és takarékpénztár r.-t. felirással. Az utcára vasrácsos ablakok néznek, bent tekervényes folyosók, sötét szobácskák, apró zugok: valóságos zugbank. Itt bonyolitotta le Márkus Sándor, a bank igazgatója, magánüzleteit. Ezekről és a bank be nem fizetett 60 milliós alaptőkéjéről már több izben irtunk. Jót egyszer sem, mert nem volt rá alkalmunk. A bankról most sem tudunk valami jelentős eseményt feljegyezni. Csak annyit, hogy néhány nap óta uj vezérigazgatója van: Nádas Lipót, a Hermes volt igazgatója. Egyelőre Márkus Sándor marad, ami a bank további boldogulásának talán nem lesz ártalmára, mert Nádast komoly bankembernek ismerik, aki teljes szaktudásával fog uj hivatásának megfelelni.

Szalámi-dézsmát a főváros szegényeinek! Már járnak és kilincselnek. A szalámibárók deputációja ujra sürög a hivatalos személyeknél. Huszezer disznót apritottak eddig föl és kontingentált joguk van még további huszezret földolgozni. De keveslik a milliárdokat, amelyeket a 40.000 disznón keresnek. A Magyar szalámigyár, Herz és a többi szalámilovag profit-éhsége kielégithetetlen. Még több disznót akarnak fölaprózni és a kontingentált létszám fölemelését kérvényezik. Nekik nem elég magas az élősertés ára, ujabb vásárlásaikkal akarják a drágaságot fokozni. Nem tudjuk, hogy a szalámi-krözusok terve sikerül-e, de ha kapnak uj kontingenst a közélelmezési miniszternél, ennek bizonyára ára is lesz. Bud miniszter remélhetőleg nem fog a főváros inséges lakosairól megfeledkezni és a zsirdézsmán fölül, természetben nyujtandó export-szalámidézsmát is ki fog kötni. A milliárdokból hadd maradjon néhány morzsa a főváros szegényeinek is.

Az Östermelő uj tranzakciója. Hétfőn a szenzáció erejével hatott a tőzsdén az Östermelő-részvények árfolyamának váratlan és nagyarányu előretörése. A mult hét utolsó napjaiban csak a beavatottak sejtették, hogy valami készül az Östermelőnél. Csendben vásárolni kezdték, ami különös feltünést egyáltalán nem okozott. Csak a szombati és a vasárnapi magánforgalomban (erős pénzkinálat 10.500 koronáig) látszott a helyzet kialakulni. Hétfőre aztán kipattant: az Östermelő igen előnyös feltételekkel tőkét emel, értesülésünk szerint ingyen-részvények nyujtásával. Erre a hirre aztán a hausse erőteljesen megindult és a részvények 12.600 koronáig emelkedtek. A tranzakcióról szóló hivatalos közlemény e hét vége felé fog megjelenni.

A Lukács Vilmos és Fia-cég uj társtagja. A budapesti tőzsde egyik legjobb nevü és legagilisabb bankbizományi cége, a Lukács Vilmos és Fia-cég, amely különösen akkor indult nagy lendületnek, amikor a rendkivüli képességekkel rendelkező Baron Bruno néhány év előtt társtagként belépett. A cég nagyarányu fejlődése utján most ujabb esemény történt, rendkivül értékes, uj munkaerővel gyarapodott. Baron Ottó, a Wiener Commerzialbank volt ügyvezető-igazgatója, a napokban társtagként belépett a Lukács Vilmos és Fia-cégbe, ahol kipróbált munkásságával a cég eddig is elért sikereit bizonyára gyarapitani fogja.

Az Angol-Magyar Bank kibővíti hivatalhelyiségeit. Az Angol-Magyar Bank helyiségei, bár már a Vilmos császár-ut 26—32 között egy egész telektömböt foglalnak el, még mindegyre szüknek bizonyulnak. Most a telektömb 28. számu ház udvarát látják el üvegtetővel és a bank egyik osztálya ebbe az uj helyiségbe fog rövidesen beköltözni.

Uj vegyészeti papir a tőzsdén. A Labor gyógyszer és vegyészeti gyár r.-t., amely a Moktár ipari érdekeltségéhez tartozik, február 3-iki közgyülésén alaptőkéjét 5,540.000 koronáról 20 millió koronára emeli. Ezt követően, értesülésünk szerint, a Moktár a tőzsde tanácsához folyamodni fog, hogy rendelje el a vállalat részvényeinek hivatalos jegyzését. Egyelőre a papirok a magánforgalomban még nem kaphatók.

Két uj papir. Az elmult héten két értékes papirral gyarapodott a hivatalosan lajstromozott részvények száma. A Krausz-Moskovits szeszgyárak r.-t. részvényeit — amelyekről bővebb ismertetést már előző számunkban adtunk — a Munk és Davidsohn bankárcég, a Diana Kereskedelmi R.-T. részvényeit a Bondy és Tarján-cég vezették be. Mindkét papir premierje fényesen sikerült és a bevezetés óta is emelkedő tendencia mellett állandó keresletnek örvendenek.

A Barótí szeszfinomító, cognac- és likőrgyár r.-t. (Magyar-Olasz érdekeltsége) szombati közgyülésén alaptőkéjét 37,000.000 koronára emelte. Az uj részvényeket 3:1 arányban 1198 korona kibocsátási ár ellenében, a régi részvényesek kapják.

LYSOFORM egészégünk biztos őre te vagy,
„Ki téged föltalált, az volt ám még az agy“

Astoria-Pince
ujból megnyilt! **POLGÁRI ÉTTEREM** (Bejárat a Magyar-utcából)
A déli és esti étkezésen kivül
villásreggeli és uzsonna
Polgári árak!

Vigyázat! Mert mázolva van. Csak szinpadi kasirozás az egész és józan ember a látszatnak fel ne üljön. Még akkor sem, ha a konferencier szerepét Halász Lajos tölti be. Sőt főleg akkor még inkább ne! Néhány héttel ezelőtt megmozdultak az Unio-részvények. Ezt megelőzőleg a jólértesültek már animálták. Suttogva terjesztették, mindenkivel csak bizalmasan közölték, hogy nagy majorizálási harc indul meg az Unio-részvények körül, mert Ben Blumenthal a többséget akarja megszerezni. Igy készült a mühangulat és mikor a talaj már alaposan meg volt munkálva, akkor Halász Lajos beállt a kréclibe. És szokott módján diktálta az árfolyamot.

— Negyedóráig 2500 K — szólt a parancs. És a palik rohantak és vettek, sőt rálicitáltak egymásra. Mikor már tombolt a vételkedv, akkor elhangzott az uj jelszó:

— Félegyig 2800 K.

Igy ment ez napokon át, mig az Unio felszökött 3300 K-ig. Mikor a palik már teleszitták magukat Unio-részvényekkel, akkor Halász otthagyta őket a faképnél. Most a Kendernél dirigálja végig ugyanazt a szimfóniát, közben azonban az Unio visszasülyedt arra a nivóra, ahonnét néhány hét előtt kalandos utjára elindult. Jelenleg 1700—1800 koronáért kapható.

Rendet kell teremteni az arany-dzsungelben. Az arany-, ezüst- és a drágakő-piacon sulyos visszásságok történnek. A helyzet elfajulását mi sem jellemzi jobban annál, hogy ma az egész világon Budapest adja-veszi legmagasabb áron a nemesfémeket és drágaköveket. A dolgok elfajulásához hozzájárul az a körülmény, hogy az állami fémjelzőhivatal a mult év augusztusa óta nem müködik, illetve összes müködése abban merül ki, hogy kibocsátja időnként a nemesfémek árfolyamának a jegyzését. Ebből megtudjuk, hogy a fémjelzőhivatal egy kilogramm szinarany árát Budapesten 1,416.920 koronában állapitja meg. Hogy miért ennyiben, az titok, mert a másik állami szerv, a Devizaközpont gyakorlata szerint ma egy kilogramm szinarany budapesti értéke 1,706.250 korona. Ez a kalkulus a dollár értéke alapján áll elő, mivel az arany világparitási ára nyugaton és keleten, északon vagy délen a dollár értékével azonos. Ma egy dollár 2730 korona a Devizaközpont szerint. A gyakorlatban viszont ma 2,200.000 koronáért adják és veszik a szinarany kilogrammját, tehát nyolcszázezer koronával drágábban, mint ahogy az állami fémjelzőhivatal feltünteti. A kisekszisztenciák, akik a fémpiac belső dolgait nem is sejtik, akik inkább a fémjelzőhivatal hivatalos árai után igazodnak, sokszor igen érzékeny veszteséget szenvednek, mert a lényegesen alacsonyabb, hivatalos árfolyam után kénytelenek igazodni. Itt volna az ideje, hogy épp ezen a télen, amikor a szegényebb néposztály fémeinek és ékszereinek legutolsó roncsait vesztegeti el, rendet teremtsenek az aranyos és villogóköves dzsungelben.

Uj malompapir a tőzsdén. A Moktár ipari érdekeltségéhez tartozó Törökszentmiklósi Gőzmalom R.-T. részvényeit a napokban hivatalosan kottirozni fogják. A Törökszentmiklósi Gőzmalom az Alföld egyik legnagyobb kapacitásu lisztgyára, amely a legmodernebbül van berendezve. Az értékes részvény a malompiacnak bizonyára egyik favorizált papirja lesz.

A Ganz-villamossági tőkeemelése. A Ganz-féle Villamossági Részvénytársaság igazgatósága a február 6-ra egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a részvénytőke 30.000 drb 1923-ra osztalékjogosult, 2000 korona névértékü részvény kibocsátása és a régi részvények névértékének 400 koronáról 2000 koronára való felemelése által 24 millióról 180 millió koronára emeltessék fel. Az összes uj részvényeket részvényenként összesen 20,000 korona befizetése ellenében a régi részvényeseknek ajánlják fel. Tervben van az is, hogy a tőzsdetanácsnál a kötésegységnek 25-ről 5 darabra való leszállitását kérelmezik.

A Rimamurányi tőkeemelése. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság rendkivüli közgyülése az alaptőkének 400.000 darab uj részvénnyel való fölemelését határozta el, melyek a régi részvényeseknek 4000 koronás árfolyamon ajánltatnak fel, ugy hogy minden 5 régi részvényre 2 uj részvény esik; a be nem osztható 10.240 darab szabad kézből fog eladatni. Az elővételi jog január 27-ig bezárólag gyakorolható.

Az Első békéscsabai gőzmalom, Rosenthal Márton r.-t. Szécsi Pál elnöklete alatt a Hazai bank helyiségeiben megtartott közgyülése megállapitotta az 1922. üzletév mérlegét, mely bőséges leirások után 19,200.806 korona tiszta nyereséget mutat ki és részvényenkint 120 korona osztalék kifizetését határozta el, az előző évi 30 koronával szemben. Az igazgatóságba beválasztattak: Biró Zsigmond, Grüner Tivadar és Kónyi Hugó. A társaság alaptőkéje 100 millió korona, nyilt tartalékai 56 millió koronára rugnak. A malom részvényeit a Hazai bank január 19-én vezette be a budapesti tőzsdén, igen jelentős sikerrel.

A Budapesti Közuti Vaspályatársaság közli, hogy a Nova részvénytársaság részvényeit január hó 23-tól február hó 22-ig a társaság pénztáránál (Kertész-utca 10.), a Magyar Általános Hitelbanknál, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál, a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál és az Angol-Magyar Banknál adják ki. Minden két darab Közuti részvényre vagy élvezeti jegyre három darab Nova-részvény vehető át darabonként 260 koronáért. A kisorsolt Közuti-részvényeknek és kötvényeknek, továbbá a hátralékos kötvényszelvényeknek hátralékos beváltása is megkezdődik.

A Hazai Fatermelő R.-T. f. hó 20-iki rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 40.000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 40 millió K-ról 48 millió K-ra való felemelését; az összes uj részvények 5:1 arányban darabonként 4100 K-ért a régi részvényeseknek ajánltatnak fel és ezenkivül 25 darabonként a vállalat jugoszláv üzemeiből alakult Domovinska Proizvodnja Drva részvénytársaság 200 jugoszláv korona n. é. részvényeiből 4 darab, egyenként 500 magyar korona árban. Az elővételi jog a Magyar-Olasz Bank R.-T.-nál f. é. január 25-től február 1-ig bezárólag gyakorolható.

Az „Ocean" Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi Részvénytársaság a napokban tartott rendkivüli közgyülésén az alaptőkének 40,000.000 koronáról 80,000,000 koronára való felemelését határozta el. Ennek következtében minden darab régi részvényre egy uj részvény esik. Az uj részvények már a folyó 1922—23. év eredményében is részesednek. Az elővételi jog 2000 korona átvételi ár ellenében f. hó 24-től 31-ig bezárólag gyakorolható.

Az Esztergom-Szászvári Kőszénbánya R.-T. igazgatósága a folyó hó 30-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek inditványozni fogja, hogy a társasági alaptőkét 80.000 darab uj részvény kibocsátása által 16 millió koronával emelje és az összes uj részvényekre a régi részvényeseknek az elővételi jogot ajánlja fel.

A Klein és Fia Pipereszappan- és Illatszergyár R.-T. közgyülése az alaptőkét 20 millió koronára emelte. Az uj részvények 1:1 arányban darabonkint 800 K-ért a Magyar Jelzálog Hitelbanknál vehetők át.

Az Olajmüvek R.-T. Kohn Adolf és Társa a korábban elhatározott tőkefelemelést 60 millióra keresztülviszi, 5 régi részvényre 2 ujat adnak 3500 K árért. Az elővételi jog január 31-ig gyakorolható.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
MINTA HÁZASSÁG és IHR KLEINER
Rott és Ste nhardt a főszerepekben. Kezdete ½8 órakor.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
A januári müsor minden száma szenzáció:
Sándor Stefi, Eleky Anny, Boros Géza, Gallai Nándor, László Imre fölléptével
Párisban huncut a lány...
Táncparódia. Irta: Harmat Imre. Zenéjét szerezte Budai Dénes
Sabina és Farkas, mondain-keltős | *Hella Hellmont,* spic-táncosnő
Ezenkivül még **25** elsőrangu szám!
Előadás után parkett-táncok!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

VI., Terézkörut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Január 26—február 2-ig
FRANKFURTIAK
és a kiváló kisérő müsor!
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor kezdődnek

SPIRA ÉS BEREGI
URIDIVAT-KÜLÖNLEGESSÉGEK
IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 15.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
V., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u sarok. Telefon: 26-31.

SEINER ÉS KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

Excelsior-Télikert
Januári record müsor
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72, az emeleten.

APOLLO-SZINPAD
AZ ESKÜTÉRI HELIKONBAN
Uj müsor
Az elvarázsolt liget
Harsányi Zsolt revüje
Kezdete 9 órakor

PIRK JÓZSEF örököse
DOTZAUER KÁROLY
fegyver- és sportüzlete
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 17. Telefon 136-82.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—82.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, féiwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

Newyorki irodánk útján Amerikából átutalt dollárokat,
kötvényeket (Liberty bond), szelvényeket legelőnyösebben effektiv dollárokra váltunk be
Liberty Bank és Kereskedelmi Rt.
(Ezelőtt Kremer és Hódossy)
Budapest, V., Vilmos császár-út 46. szám.
Telefonszámok: 154-64, 19-62.
Newyorki irodánk: 149 Broodway.

ARANYAT, ezüstöt, réglségeket, **BRILLIANST,** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

BÁLINT
TELEFON: 16-31.
Harisnyák, jumperek, gyapjukabátok stb. legszebb választékban
IV., Kossuth Lajos-u. 7.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

A **D.A.K.** (DeutscherAutomobilKonsern)
autói a legjobbak, legszebbek, legtökéletesebbek
DUX-, PRESTO-, VOMAG, MAGIRUS autók
Tökéletesen zajtalan járás, kevés benzinfogyasztás, felülmulhatatlan elegancia!
CLUB GARAGE
kiállitó minta-termében
Telefon: 135—69 és 189—25
vagy József 189—78.

RÓNA LAJOS
BANKÜZLETE
Telefon: 68-11. Zoltán-u. 12. földszint

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. január 31. — 5. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Játsszunk

most már valami mást és ne csináljunk humoros, sokszor a bohócoskodásig humoros jeleneteket az ugynevezett „városházi béke“ körül. Kellemetlenségek, szomoru tapasztalatok származtak csak eddig minden ilyen kisérletből, amelyeknek elismerjük a jóhiszemüségét, bár nem egyszer vigyorgott elő a barátságosnak tetsző invitálás mögül a Bauernfängerei csunya komédiája. Szeliditett, kezes ellenzéket akartak kapni Wolffék anélkül, hogy bármi tekintetben is engedményeket tettek volna és még csak egy Zilahi Kiss Jenőt, akkorát mint az öklöm, sem voltak hajlandók feláldozni. Mint humoristák mutatkoztak be inkább a többségi urak ezeknél a kisérleteknél, de semmiképen sem komoly tárgyaló-felek.

Nem egy kisérletet láttunk. Sipőcz polgármester nem egyszer feküdt neki a béke utkaparásának, Folkusházy alpolgármester még az erőszakot sem tartotta volna nagy árnak a békéért. És nekik, akiknek a semmiképen sem irigylendő tisztviselősors jutott osztályrészül, feltétlen érdekük lenne a béke, mert Wolffék ugyan el fognak bukni, de ezeknek a férfiaknak normális körülmények között nem kellene tragikus hősöknek lenniök. Ám a mai áldatlan helyzetben feltétlenül és kikerülhetetlenül felőrlődnek. De láttuk legutóbb az Ereky-féle kisérletet, amelynek szintén megvoltak az érthető lélektani és politikai rugói, de ezt a kisérletet Wolff Károly hatalmi szóval leintette. Nem is tudja tulajdonképen, mit cselekedett ezzel, hiszen a háta mögött ülő pártnak háromnegyedrésze teljesen ugy gondolkodik már, mint Ereky Károly és ha lehetne — emberileg teljesen érthető — szeretne megmenekedni a biztos haláltól.

És hány ilyen kisérlet történt már a kulisszák mögött. Ahol egy többségi párti városatya összetalálkozott egy-két ellenzéki városatyával, minden alkalommal és minden körülmények között feltétlenül ráterelődött a szó a városház parlamenti békéjére. Bágyadt, félénk, rezervált nyilatkozatokat tettek, nem mehettek tovább, mert féltek, hogy Wolff Károly exkommunizálja őket. Meg is történt volna az ünnepélyes kirekesztés és nem lehet tudni, hogy a jószándéku emberek nem a saját kárukra cselekedtek, amikor a régi osztrák katonai dresszura szerint engedelmeskedtek: Maul halten und weiterdienen...

Sok szimpátiával néztük eddig ezeket a dolgokat és szerettünk volna szárnyakat adni a többségi békevágyaknak és gerincet a békeközvetitőknek. Bármilyen örömmel láttuk is a dolgokat, most már mi magunk mondjuk, hogy játsszunk valami mást, legyen vége a komédiának, ne kompromittáljuk most már egymást. Azt kell hinnünk, hogy ha a békekisérletek meghiusultak, ennek ódiumát kilencvenkilenc százalékában Wolff Károly egyéni számlájára kell irni és pedig elsősorban erre a számlára fogja irni — ha majd felszabadul — az a párt, amely ma már mégsem tapsolja olyan véresre a tenyerét, ha vezére akár egy mondatot is kibocsát ihletett száján. Az ellenzék bizonnyal szeretné megmenteni ennek a városnak a publikumát az ellentétekből fakadó kellemetlenségektől, de nem tehet semmit és ma már kikéri magának, hogy akár a legjobb hiszemü békekisérlettel is inzultálják. Ma már csak egy mód van a békére és ez az, hogy *maga Wolff Károly álljon fel a közgyülésen és a nagy nyilvánosság előtt garantálja az ellenzék jogos követeléseinek teljesitését.* Miután azonban sokkal jobban ismerjük Wolff Károly katasztrofális csökönyösségét, minden reálpolitikától való szomoru irtózását, tudjuk, hogy ez nem fog bekövetkezni.

Rohannak tovább a vesztükbe. De kérve kérjük őket a maguk érdekében is, hogy életük utolsó felvonásában embereljék meg magukat és ne folytassák azt a politikát, amelynek áldozatai megszámlálhatatlanok és amelyen *éppen a keresztény társadalom vesztett a legtöbbet.* Ne folytassák ezt, hanem bukásukat tegyék szelidebbé a törvény és jogtisztelet, az emberszeretet és méltányosság szordinójával. A bukásukat nem kerülhetik el, de ne gyülöltessék meg magukat. Ne provokáljanak. Vessenek véget annak, hogy Zilahi Kiss tanácsnok ur kontrát mondjon a kultuszminiszternek és vessenek véget annak, hogy Wolff Károly ur tengelyt akasszon a belügyminiszterrel. Mert az ilyen tengelyakasztásoknak rendesen igen sulyos következményei szoktak lenni, amint azt éppen a héten a Fővárosi Operett-szinház ellen megszervezett, de meghiusult borzalmasan kiagyalt merényletnél láttuk. Mi feltesszük Wolff Károlyról, hogy szintén elitéli ezt a borzalmat; de tudja meg, hogy amikor a belügyminiszter itéletével Wolff Károly szembeszáll, akkor a Wolffék jelszavaival megmérgezett csoportok akarnak is, — amint a példa mutatja — próbálnak is igazságot szolgáltatni. Vigyázzanak ezzel a politikával, mert itt, ha ezt folytatják, többé nem az ellenzék, hanem Budapest polgársága ellen megy a játék.

Kállay pénzügyminiszter a külföldi kölcsönök visszafizetéséről

Elutaztak Londonba — Bonyodalmak a köztisztasági adó körül

A londoni expedició elutazott és erről a témáról nem is igen lehet mást mondani, ha csak azt nem, hogy minden rendben ment, mindenki elutazott, aki az utra felkészült és még a polgármester hálóinge sem maradt idehaza. Egy hétig, vagy két hétig maradnak-e az angol fővárosban, ezt nem lehet tudni; az azonban egészen bizonyos, hogy ha majd Wolff Károly hazajött, ki fogja jelenteni, hogy az angol fővárosban látottak csak megerősitették benne a hitet, hogy minden jól van ugy, ahogy azt ő csinálja és az angol viszonyok egyenesen kivánatossá teszik azt a politikai irányt, amelyet ő folytat.

Berlinbe — ugy látszik — visszatérőben tekintenek be és itt végre véget ér számukra a kálvária, hogy mindig csak *Fock* tanácsnok, az egyetlen angol, beszélhet. Itt végre megszólalhat *Wolff* Károly is, aki ősei nyelvét — mint mondják — tökéletesen birja.

Rövidesen tisztán látunk azonban a külföldi kölcsönök bonyolult és kellemetlen kérdésében és akkor megindulhatnak végre a munkálatok, amelyek a külföldi kölcsönök fedezetének előteremtésére hivatottak és megindulhatnak a munkálatok a főváros háztartásának végleges rendezése tekintetében. Nagyon fontos, hogy ezekben a kérdésekben a főváros teljesen számithat a kormány hathatós támogatására, amit sejteni lehet

Kállay Tibor pénzügyminiszternek

nyilatkozatából, amelyet a *Fővárosi Hirlap*-nak a következőkben van módjában közölni:

— A főváros Párisban megegyezést létesitett, amelyből kifolyólag jelentékeny terhek hárulnak a fővárosra, amelyek a békeszerződés szerint jórészt az államot terhelik. Ez összegekre nézve akceptálni kivánom az állami fizetést olyképen, hogy a fővárossal azután megállapodás létesül a főváros méltányos visszafizetéséről, most már nem Franciaország, hanem az állam számára.

— A főváros adósságainak többi részét illetőleg folyamatba tétettek a tárgyalások Londonban. Mindenesetre szükségessé fog válni a főváros háztartásának olyan rendezése, amely az aktuálissá lett terhek kiegyenlitésére irányul.

Mindebből igen világosan látszik, hogy a városházán erőteljes pénzügyi politikára lesz szükség, amelynek koncepciózusnak kell lennie, hiszen másként elérni azt, amit *Kállay* pénzügyminiszter fenti nyilatkozatában előir, merő képtelenség. Sajnos, ma még a cél felé való törekvést sem igen látjuk, mert

a városházán még mindig a foltozó politika uralkodik,

ami alatt azt kell érteni, hogy ahol lyuk támad, oda foltot vetnek. Nem tud azonban kialakulni a városházán olyan gazdasági programm, amely terjedelmével és kvalitásával uj irányokat szabna meg, uj lehetőségeket teremtene. Ehelyett lassan és álmosan folyik az áremelések körforgalma, amelyek során a héten a fertőtlenités megdrágitásán kivül eljutottunk a *köztisztasági adó* gondolatához is.

Egyszer a viz, egyszer a gáz, egyszer a villany, de folytonosan emelkedik mindennek az ára és bár tudjuk, hogy a fővárosnak nincsen módjában egyetlen üzemére sem ráfizetni, mégis mintha a publikum számára kezdene unalmassá válni ez az örökös emelgetés.

Mindez azonban a legkisebb mértékben sincsen kedvező hatással a főváros háztartására, amely nem kerül kedvezőbb viszonyok közé akkor sem, ha a gáz árát felemelik. A főváros háztartása általános, nagy és komoly rendezésre szorul, amelynek elérkeztében hinni kell, de amely nem valósulhat meg mégsem másként, mint *az összes produktiv erők összefogásával.* Hogy ettől ma messzebb állunk, mint azt eddig sejtettük, az a mai nappal már bizonyossá lett. Ám nincsen már olyan messze a rezsimváltozás, hogy addig ki ne lehetne birni és nekünk meggyőződésünk, hogy *az eljövendő uj rezsim olyan vezetőket fog a főváros élére állitani, akik nemcsak foltozó-munkát vállalnak, de generális átalakulásokat is hoznak.*

Hiszen nem lehet kétséges, hogy

a köztisztasági adóval sem lehet a főváros háztartását megmenteni,

amitől éppen olyan messze vagyunk, mint a kitünő *Balló* Alfréd igazgatónak attól az ábrándjától, hogy lassankint rátérünk majd az automobil-tartásra, hiszen a londoni Cityben már nem engedik be a lovakat, mint nem zimmer-rein

elemeket. A köztisztasági adó lényegével is foglalkozni kívánunk, megvilágítván az ellenzéki álláspontot, amelyet a következőkben vázoltak előttünk:

— Abból a szines előadásból, amely a köztisztasági bizottságban hangzott el és amelyet meglepetve olvastunk, egyetlen szintelen momentum, hogy a két év előtti harmincmillió tisztogatási költség ma félmilliárdot reprezentál. Ha sok ez, ha kevés, ennek meg kell lenni, mert a köztisztaságnál fontosabb életérdekét ennek a városnak nem ismerjük. Erre tehát pénz kell, ámbár nem tudjuk, hogy mi lesz a vége annak, ha minden kiadást speciális adózással intézünk el.

— Mielőtt azonban a generális választ adnánk meg a speciális adózásra vonatkozólag, engedtessék meg, hogy kitérjünk egy-két szóval az uj adóötlet megokolására. Balló igazgató mindenesetre bölcs ember, hogy ennek az ötletnek apaságát elháritotta magától, de csodáljuk, hogy mégis olyan odaadóan tudta azt képviselni.

— A lovak halálát semmiesetre sem tartjuk olyan közelinek, mint azt ő képzeli és amilyen rövid határidőt szab annak. De nem értjük azt sem — bár egyáltalán nem akarjuk őket védelmünkbe venni —, hogy miért piszkit többet a siber lova, mint például a polgármesteré? Ez semmiesetre sem lehet alapelv az adókulcs megállapitásánál. Tetszetősen hangzik az is, hogy a vidékről beérkező kocsikat a kövezetvámmal is kell sujtani. Ismételjük, ez tetszetősen hangzik, mert a jó vidék fizethet; de a jó vidék az ilyen adókat vidáman és könnyen átháritja miránk és végeredményben a legszegényebb fogyasztóközönség fogja megfizetni az adót.

— Végeredményben pedig ne álltassuk magunkat: az ilyen speciális adók a legveszedelmesebbek, mert a vége az lesz, hogy mindent külön fizettetnek meg majd velünk. A közgyülési ellenzék semmi szin alatt nem fog belemenni ennek a rendszernek meghonositásába, bár a köztisztasági adó csak a lótartók érdekeit veszélyezteti és pedig, a városházán divó szokás szerint minden komoly progresszió nélkül.

Tovább harcolnak a békéért

Már senki sem akar békülni — Aranykoronát a partbérekért

Megfigyelések a szerdai közgyülésen

A minap már ugy látszott, hogy szent a béke a Városházán. Ereky kivágott fulmináns beszédet és kijelentette, hogy pontos számadásokat kér a városi gazdálkodásról, különösen pedig az üzemek gazdálkodásáról, mert ő ezért a politikáért a felelősséget tovább nem vállalja. Megmondta azt is, hogy üzemi bizottságot kell alakitani, de ennek az üzemi bizottságnak csak akkor van értelme, ennek a bizottságnak a munkája csak akkor eredményes, ha a kisebbség épp ugy képviselve lesz benne, mint a többség. Ünnepélyesen meginvitálta tehát ebbe a bizottságba Ereky Károly az ellenzéket és azt mondta, hogy a főváros érdekében a közgyülés teréből ki kell tessékelni a politikát és a gyülöletet és össze kell fogni a munkában. Az ellenzék nevében dr. Baracs Marcell elfogadta a felajánlott jobbot, azt mondta, hogy ő is azt tartja, hogy mikor a főváros érdekéről van szó, mikor a főváros jövőjéről van szó, akkor csakugyan félre kell tenni minden gyülöletet, mert ebben a teremben csak egy érdeknek szabad érvényesülni, a főváros érdekének.

Igy történt ez néhány héttel ezelőtt. Sajnos, a boldogság nem tartott sokáig. Alighogy Ereky kitette a lábát a közgyülés teréből, a kereszténypártban megindultak a tárgyalások, a konventikulumok, az intrikák, a béke ellen. Nehéz ugyan megérteni, hogy a kereszténypárt egy részének miféle érdeke van abban, hogy ne legyen béke; miféle érdeke van abban, hogy ne legyen békességes és eredményes munkálkodás a főváros közgyülésén? Annyi bizonyos, hogy a tárgyalások avval végződtek, hogy a szerdai közgyülésen Ereky felállott és egy fulmináns beszédben visszavont mindent és kijelentette, hogy ő nem invitál. Most már ő sem akar egy bizottságban dolgozni a kisebbséggel, mert amint a tapasztalat bebizonyitotta, a kisebbséggel lehetetlen együtt dolgozni. Mint koronatanura, dr. Gál Jenőre hivatkozott, aki a mult szerdai közgyülésen egy interpelláció keretében szóvátette Ereky minapi kijelentéseit és rámutatott arra, hogy Ereky Károly maga is elismerte, hogy a keresztény többségi párt, mely annak idején kizárta a kisebbséget a bizottságokból, három és félesztendős uralma alatt nem alkotott semmit, csak drágaságot. Gál Jenő azt mondta, hogy ő nem tartja helyesnek Erekynek azt a politikáját, hogy fátyolt kell vetni a multra, mert hát akkor ki a felelős a multért; kitől kell számonkérni az elmult idők rombolásait és mulasztásait?... Gál Jenő azt mondta, hogy nem elég az, ha az üzemi bizottságba behiviják az ellenzék képviselőit, hogy osztozkodjanak a felelősségben. Az ellenzék be akar vonulni minden bizottságba, mert az, hogy az ellenzék is dolgozhassék, nem kegy, hanem jog.

Gál Jenő különben takarékossági politikát követelt az egész vonalon és követelte öt felesleges tanácsnoknak és egy alpolgármesternek az elbocsátását,

mert hát szegény és eladósodott ez a főváros és nem lehet, hogy olyan tempóban éljen ma is és ugy költekezzék, mint ahogy költekezett akkor, amikor még egy husz milliós Magyarországnak volt a fővárosa. Erre pattant aztán fel helyéről Ereky, hogy visszavonja az invitációra való propozicióját.

De ez a visszavonás nem marad felelet nélkül. Baracs Marcell nemcsak a demokraták, hanem valamennyi közgyülési kisebbségi párt nevében kijelentette, hogy tudomásul veszi Ereky pálfordulását. Nagyon higgadtan és nagyon okosan beszélt Baracs Marcell és elismerte, hogy a közgyülés a mai összetételében egyelőre nem érett még meg arra, hogy garantálni tudná a békés együttműködést. Az ellenzék tehát nem fog részt venni a bizottságok tárgyalásain, ellenben jöhetnek idők, amikor még válságosabb helyzetbe kerülünk és akkor az ellenzék félretéve minden politikát és félretéve minden gyülöletet, a keresztény többségi párt akarata ellenére is jelentkezni fog a munkára és megteszi kötelességét. Mert itt nem a keresztény községi párt jövőjéről van szó, hanem a főváros jövőjéről és a lakosság boldogulásáról.

Ez volt a szenzációja a szerdai közgyülésnek. Ami ezenkivül történt, az legfeljebb csak arra volt jó, hogy változatossá tegye a programmot. Igy például nagyon érdekes, hogy a közgyülés avval kezdődött, hogy a városatya urak elénekelték a Himnuszt. Most van száz esztendeje annak, hogy Kölcsey megirta a Himnuszt. Ennek a százesztendős évfordulónak az emlékét idézte fel Sipőcz Jenő polgármester formás és kegyeletes beszéddel, és a beszéd hatása alatt a főváros egész törvényhatósági bizottsága felemelkedett helyéről és elénekelte, hogy „Isten áldd meg a magyart!...“ Szép és megható jelenet volt ez, néhány pillanatra ünnepélyes külsőt adott annak a gyönyörü márványteremnek, amelybe az utolsó három esztendő alatt a szócsatárok ádáz tusája folyt.

Vita a partbérekről

Azonban alighogy elcsitult az ünnepi ének, megkezdődött ismét a vita. Ezuttal a partbérletek adták témát a szónokoknak. A főváros meglehetősen olcsó bért kap a Dunagőzhajózási Társaságtól és a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Társaságtól. Éber Antal azt követelte, hogy aranyparitásban állapitsák meg a partbéreket, mert képtelen dolog, hogy akkor, amikor a fővárostól külföldi adósságait nemes valutában követelik az angolok és franciák: magyar papirvalutában fizeti az alacsonyra szabott partbéreket két olyan hajótársaság, melyeknél ötven százalék erejéig angol érdekeltség parancsol. Wolff Károly kijelentette, hogy a pénzügyi bizottság csak hosszas tanakodás után fogadta el az alacsony partbérek megállapitására vonatkozó tanácsi javaslatot, de elfogadta külpolitikai okokból. Viszont a Dunagőzhajózási Társaságra vonatkozólag ujabb tárgyalás céljából hajlandó az ügyet visszaadni a tanácsnak, mert felmentve érzi magát minden konzekvencia alól akkor, amikor a kereskedők és iparosok terheit a partbérek felemelésével a nagybankok egy olyan képviselője akarja felemelni, mint amilyen Éber Antal. Éber Antal természetesen nem maradt adósa Wolffnak. Kijelentette, hogy a kereskedők és iparosok terheit nem a partbérek megdrágitása emeli, hanem a viteldijak megdrágitása. A viteldijakat pedig a hajótársaságok már rég megdrágitották. Most a fővárosnak kellett volna következnie a stájgerolásban. A főváros azonban ezuttal nem stájgerolt. Ami Wolff Károly külpolitikai aggályait illeti, — mondta Éber Antal, — ez őt nem izgatja.

A partbérleti vitába egy kis derüt vitt bele Gáspár Fülöp felszólalása.

— Aristoteles, Periklesz... — igy kezdte Gáspár Fülöp a beszédét, de tovább nem folytathatta a nagy kacagástól, amelyet a derék gőzfavágó kijelentése a közgyülésből kiváltott. Gáspár Fülöp később magyarázta csak meg, hogy ő azt akarta mondani, hogy Aristoteles és Periklesz lángesze az Istentől származik, a Dalesz azonban a tanácstól származik. Egyébként ő is magasabb partbéreket követelt.

Stern a piszkavassal

Érdekes vita támadt abból is, hogy a főváros a légfütést sutba akarja dobni és a Tisza Kálmán-téri iskola számára már meg is rendelt egy sereg vaskályhát. Stern Sándor piszkálta meg ezt a témát és leleplezte, hogy a főváros 12 millió koronás büdzsettel egy fütő-osztályt rendezett be. Ez a fütő-osztály már csődöt mondott, mert ennek az osztálynak nem elég 12 millió, sőt még háromszor 12 millió sem elég. Azt ajánlotta, hogy a főváros oszlassa fel a fütő-osztályt. A polgármester azonban ezt az inditványt még szavazásra sem bocsátotta.

Fullánkok

...

Olyan demokráciát teremtett

Wolff Károly és a „Keresztény“ Községi Párt... Vajjon milyen demokráciát is teremtett? Nos igen, a többségi párt vezére tartott erről a kérdésről nagysikerü előadást ott, ahol hire-hamva sem lehetett az ellentmondásnak: bent magában a többségi pártban. Ez a társaság nyugodtan végighallgatta, hogy Wolff Károly megtörte a régi rezsim klikk-rendszerét. Végighallgatták és senki sem vágta a szemébe azt az uj klikkrendszert, amelyet ő alapitott, hiszen ennek a klikkrendszernek valamennyien részesei. De márványba kell vésni e mondat másik felét, amely szerint „olyan demokráciát teremtett, amilyen még nem volt e város életében“. Mi türés-tagadás benne, még nem volt ilyen demokráciánk. De hozzá kell tennünk: Hála a jó Istennek, nem volt, de mondhatjuk azt is minden kertelés nélkül, hogy „ilyen“ demokráciára a jövőben sincs szükségünk. Mi nem voltunk megelégedve azzal a demokráciával, amelyet a régi rezsim produkálni tudott, de a demokrácia szempontjából mélységesen selejtesebb az, amelyhez most szerencsénk van. Ne feledjék el azonban soha se az urak, hogy a régi és uj rezsim között egy világháboru, két forradalom, azonkivül egy ellenforradalom tombolt itt közöttünk és ma már tényleg itt kellene lennie annak az igazi demokráciának, a mire a régi rezsim tényleg vágyott. Ma azonban konstatálni kell, hogy még a régi, már valósággá vált csenevész demokrácia is szörnyen visszafejlődött. De ne felejtsék el az urak a mi szavunkat, a demokrácia jönni fog, mert jönnie kell. Ám hol lesznek akkor már azok, akik ma szónokolnak. És csak szónokolnak.

Nem csodálnánk,

ha a mélyen tisztelt köztisztasági bizottságot valami tüzesfejü ujságiró, vagy közéleti szereplő igen sulyosan megvádolná. A mi taktikánk ugyanis meg nem engedhetné, hogy szállitási ügyeket zárt ülésen tárgyaljanak. Nincs az a hatalom, amely az ilyen kérdésben elhallgattassa a gyanut, amelynek szavára mi nem vagyunk és soha sem voltunk hajlandók hallgatni. De mi az ördögnek provokálják a köztisztaság őreikként kirendelt városatya urak ezt a gyanut, amelyről már réges-régen megállapitották, hogy — öl. Nem gyanusitunk, ez nem a kenyerünk; de kérdezzük, érdekükben van-e az uraknak az, hogy ilyesmiket csinálnak? Amikor egy nyomorult, hitvány nyirfaseprő-szállitásról van szó, akkor zárt üléseket rögtönöznek. Kérdezzük mi: mit fog ezek után a publikum gondolni, ha majd megvalósul az urak terve és teljesen lekapcsolják a sajtót és azt mondják, itt van a mi MOT-unk, tessék annak a hireit használni, mi más nyilvánosságot nem türünk. Mert erre készülődnek és — ezt is nyiltan megmondjuk — bukásuk eszközeit ezzel is megsokszorozzák.

Gyógyuló sebekre

kellene orvosságot adni, hogy végre-valahára kikecmeregjünk a forradalmi légkörből. E helyett uj bacillusokat helyezünk el a beteg testben. Vagy nem ezt jelenti-e az a tény, hogy miután Fodor Jenőt, a kiváló pedagógust, teljesen rehabilitálta a kultuszminiszter az ellene emelt vádak alól, felfüggesztette Zilahi Kiss Jenő az állásától — a miniszteri döntés ellenére. Legyünk objektivek: Fodor Jenő nem bánt kesztyüs kézzel Zilahi Kiss Jenővel abban a harcban, amelyet a becsületéért, az életéért folytatott. De ki szokott élet-halálharcban kesztyüt húzni? Senki. És ha valaki ilyen elmérgesedett küzdelemben a tanácsnokra forradalmi megnyilatkozásait olvassa fel: ez talán mégsem nagy deliktum. Fodor Jenő azonban kezdheti a küzdelmet ott, ahol elkezdte. Vajjon miért?

Közös szocialista és polgári választási front

Uj választójogi novella készül — A szocialisták konciliáns magatartása

Wolffék összeálltak, hogy hatalmuk megmentéséért mindent elkövessenek, bár ők maguk is azzal a biztos tudattal indulnak el, hogy megkisérlik a lehetetlent. Ma már sem *Wolff*, sem *Haller*, de még *Friedrich* neve sem varázslatos többé. Bármilyen egyszerünek és könnyünek látszik is azonban a játszma, bármennyire kétségtelen a községi választásoknál a baloldali győzelem, nem szabad hibát elkövetni, nem szabad elbizakodni és nem szabad a biztos győzelem reményében a hadállásokat elhanyagolni.

Az ellenzék teljesen tudatában van ennek és, amint a mi értesüléseink szólnak, már a legnagyobb apparátussal, a legszélesebb körben megindultak a tárgyalások, amelyeknek célja, hogy

az egész ellenzék teljesen egységes fronton vonuljon fel a községi választásokon.

Mielőtt ennek az alakulásnak sánszaira rámutatnánk, meg kell állapitani, hogy a többségi oldalon a komolyabb elemek már lemondtak arról az ábrándról, hogy, mivel ők a kurzus legkedvesebb gyermekei, meg fogják hosszabbitani a mandátumukat. Nincs kétség benne, *mandátum-meghosszabbitásról szó sem lehet.* Hogy Wolffék is tisztában vannak helyzetükkel, mutatja az, hogy a szerdai közgyülésen *Bródy* Ernő beszéde közben, amikor a szónok a mandátum-meghosszabbitás vágyát érintette, kedélyes ártatlansággal kérdezték a jobboldalon:

— *Ugyan kérem, ki beszél meghosszabbitásról? Csak a hirlapok.*

Egyszóval savanyu a szőlő és most az elvetélt ötletet szeretnék a sajtó számlájára irni, pedig vezéri és pedig nagyvezéri beszédek hangzottak el, amelyek igen pregnánsan kifejezték ezt a vágyat. Most azonban látják a helyzetet, tudják, hogy

a kormány olyan irányban tolódik el, hogy Wolfféknak nem tulajdonit több jelentőséget,

mint amennyi a tényleges sulyuk. Az események lassan, de biztosan gázolnak át a wolffi politikán és ma már ott tartunk, hogy *Rakovszky* Iván belügyminiszter el tud képzelni olyan helyzetet is, amikor nem *Wolff* és nem *Csilléry* lesznek a városháza diktátorai, hanem a liberalizmus és a demokrácia vonulnak be oda.

Választások tehát a törvényes határidőn belül bizonyosan lesznek. Városházi körökben azonban sokat vitatkoznak arról, hogy *milyen törvény vagy rendelet alapján mennek majd végbe a városatya-választások.* Ha 1923 december 31-ikével, ameddig az 1920. évi IX. t.-c. a mandátumot adja, leáldozik Wolffék napja, akkor előáll az a különös helyzet, hogy amig nemzetgyülési képviselőket a megszoritott Bethlen-féle rendelet alapján választottunk, addig *a községi választások számára a lényegesen szélesebbkörü Friedrich-féle rendelet van érvényben.* Még, akik a legszélesebb választói jog alapján állunk, nekünk is konstatálnunk kell, hogy ez szokatlan dolog akkor, amikor a községi választójog — a szigorubb domicilium révén — rendesen szükebb körü szokott lenni, mint az országos választói jog. Nem látunk ebben veszedelmet és

Wolffék is valószinüleg ragaszkodni fognak a Friedrich-féle rendelethez,

aminek bizonyitéka, hogy az uj egyesülésben benne vannak *Haller* István és *Friedrich* István is, akik mind a ketten lelkes hivei a Friedrich-féle választói jognak, amely — *hitük szerint — biztositja számukra az asszonyok, helyesebben a szakácsnék választójogát, amelyet a nemzetgyülési képviselőválasztásoknál fájdalmasan kellett nélkülözniök.* Valószinüleg sulyosan csalódnának, ha tényleg a Friedrich-féle választójog alapján irná ki a belügyminiszter a választásokat, mert, akik ismerik Budapest hangulatát, azok nagyon jól tudják, hogy ma már a szakácsnék sem feltétlen hódolói *Wolff* Károlynak, de még *Friedrich* Istvánnak sem.

Nem is Wolffék részéről fenyeget községi választói jogunk megnyirbálása, hanem a kormány foglalkozik a tervvel, hogy

mielőtt kiirnák a budapesti községi választásokat, uj választói jogról terjesztenek javaslatot a nemzetgyülés elé.

Igen könnyü ezt megokolni, nemcsak azzal, hogy *összhangot kell teremteni a nemzetgyülési és a kommunális választói jog között,* hanem azzal is, amit *Bródy* Ernő fejtett ki a napokban egy ujságcikkben. *Bródy* szerint ugyanis a fővárosi törvényben biztositott választói jog mellett elfelejtettek gondoskodni a választói névjegyzék kiigazitásáról. Ez a mulasztás is megokolttá teszi a kormány számára, hogy uj választói jogról gondoskodjék, amely valószinüleg *azonos lesz a Bethlen-féle rendeletben biztositott nemzetgyülési választói joggal.* Vannak olyan hirek, amelyek szerint egyszakaszos novellával kivánják ezt *ideiglenesen* elintézni, amelyet még az év vége előtt letárgyalhatna a nemzetgyülés, bár ennek tárgyalásánál *a kormány valószinüleg Wolffékat is magával szemben találná;* de a többséget mégis biztositani tudná.

A jövő év elején meginduló választási küzdelemre — történjék az bármely választói jog alapján — élénken szervezkedik az ellenzék és

minden valószinüség szerint közös listával fognak felvonulni az ellenzéki polgári pártok, valamint a szociáldemokraták.

Megkönnyiti a helyzetet e tekintetben az, hogy a polgári pártoknak már megindult puhatolódzásainak eredményeképen megállapitható, hogy *a szociáldemokraták nemcsak hajlandók a választási kompromisszumra, de ezideig igen konciliánsoknak is mutatkoznak.* A szociáldemokraták ugyanis nem törnek korlátlan uralomra a városházán, sőt vezető szerepet sem óhajtanak játszani egy a polgári demokratikus pártokkal való koalicióban, ellenben igenis *hajlandók teljes erejükkel támogatni egy polgári demokratikus rezsimet.*

Sokkal nehezebb lesz a megegyezés a polgári ellenzéki pártok között, amelyeknek különböző csoportjai

a nemzeti demokraták,
Rassayék,
a liberálisok,
a függetlenségiek és
a gazdaság-politikai párt

szintén megkezdték már, ha nem is az egyezkedést, de a megbeszéléseket. A demokraták, Rassayék és a függetlenségiek megegyezése a lehető legsimábban fog menni, de természetesnek tartják, hogy a szocialistákkal szövetkező polgári blokk számára meg lehet nyerni a liberálisokat is, akiknek be kell látni, hogy a liberalizmus számára is éppen olyan életérdek ez a szövetkezés, mint amennyire az a demokrácia számára.

A gazdaságpolitikai párttal azonban eddig nincsenek tisztában, de olyan hirek járnak, hogy — miként a nemzetgyülési választáson, *ezuttal is külön pártként akarnak résztvenni a küzdelemben.* Erre vonatkozólag a demokrata-párt egyik vezető-egyénisége a következőket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Ma még nagyon a dolgok kezdetén vagyunk és igy nem lehetünk tisztában a gazdaságpolitikai párt állásfoglalásával. Nem lepne meg azonban bennünket, ha tulzott ambicióik ismét külön utra vezetnék ezeket az urakat, akik ebben az esetben megérdemelnék, hogy ugyanabban a kudarcban részesüljenek, mint részesültek a nemzetgyülési választásokon. De mi mégis hiszünk benne, hogy lefogják szerelni az ambiciókat, amellyel csak a liberálizmus és demokrácia halálosan nagy érdekeit veszélyeztetnék. A nemzetgyülési választásokon megbuktak, de egészen véletlenül nem ártottak a demokratikus pártoknak, mert ha az ő szavazataikat is mi kaptuk volna, — aminthogy ezeket a voksokat más nem kaphatta volna, — egyetlen mandátummal sem lettünk volna gazdagabbak. Ezuttal azonban a főváros lakosságának eminens érdekeit nem szabad szem elől téveszteni, mert ezuttal nagyon keservesen megbosszulhatná magát ez a játék. Jó előre óva intjük az urakat arra, hogy ne próbálkozzanak azzal a tetszetős korteszközzel, hogy ők nem hajlandók együttmüködni a szociáldemokratákkal, mert ennek az argumentumnak nem fog felülni a publikum. Budapest közönségének még az a része is, amelynél nem tudnak szimpátiát kiváltani a szocialisták, mondom, még ez a rész is tisztában van azzal, hogy teljesen és tökéletesen csak a szociáldemokraták segitségével lehet megszabadulni Wolffék uralmától. A szocialistákkal való együttmüködés ma elháritathatatlan, nélkülözhetetlen politikai szükségesség.

Kétségtelennek kell tartani, hogy minden polgári ellenzéki párt meg fogja érteni a helyzetet és érezni fogja, hogy minden szervezet, amelyet el fogunk vonni az ellenzéki frontról, a legnagyobb veszedelmet: Wolffékat erősiti.

Körséta a városházán

Ereky takarodója — A kurzus likvidálása — Az ötök tanácsa

A hét szenzációja a városházán természetesen Ereky Károly takarodója volt, amelynek elkövetkezését itt természetesnek tartják. Mindenki tudatában volt annak, hogy Wolff Károly nem állott Ereky békeajánlata mögött, ami abban a percben megláttszott, amikor a vezér értesült alvezérének „egyéni akció"-járól. Ha Ereky azt a megoldási módot választotta, hogy visszavonul (no nem a városi politikától), akkor annak igen komoly okai lehettek; mert hiszen más ut is állott előtte.

— Láttunk már olyan esetet — mondják az ellenzéken —, hogy valaki másféleképen vonta le cselekedetének konzekvenciáit. Ereky azonban valószinüleg megtorpant attól, hogy kettészakitja a többségi pártot és neki esetleg nagyobb hadsereg jutott volna, mint Wolff Károlynak. Valahogy ugy járt, mint Sipulusznak a nyárspolgára, aki az állatkertben a sorsolásnál megnyerte az oroszlánt, de nem tudta hazavinni a lichthofos lakásba.

Az ellenzéken mindazonáltal nem haragusznak Ereky Károlyra, akiről meg vannak győződve, hogy jót akart. Hogy pártvezérségre nem vállalkozott, hogy vakmerő hadimozdulatokra nem tartja magát alkalmasnak, teljesen az ő dolga.

Ezek a vélemények az ellenzéken, ezek azok a vélemények, amelyeket nyiltan hangoztatnak, tény azonban az, hogy

nemcsak Ereky, de Baracs Marcell is felszólitást kapott a takarodó megiuvására,

mert a demokraták körében ugy látták, hogy Baracs erősebb galopot vett Ereky mindenképen becses és értékes beszédének hatása alatt, mint kellett volna. A válasz, amelyet Erekynek adott, pillanatnyilag felejteni látszott, hogy Wolff Károly is ott áll Ereky mögött és ott van Petrováctól Czigány Sándorig mindenki, akikkel nehéz elképzelni még a távoli együttmüködést is. Ereky nyiltan szokta hangoztatni, hogy elejétől fogva nem helyesli az ellenzéknek a bizottsági munkából való kirekesztését. Az téveszthette meg tehát Baracs Marcellt, hogy az invitálás éppen Ereky szájából hangzott el; de elfelejtette, hogy Wolff Károly szankciója nélkül. Wolff is hajlandó lett volna, sőt boldogan lett volna hajlandó áldását adni, ha az ellenzék csak ebbe az egyetlen, nagyfelelősségü bizottságba kivánkozott volna; de tovább ő nem megy. Hiszen nagyon jól tudja, hogy az ellenzék megaláztatásokba nem megy bele és békét kötni tárgyi és személyi garanciák nélkül a biztos halállal egyenlő a számára. Pedig simábban menne, ha Wolffék maguk likvidálnák a kurzust, maguk küldenék el nyugalmas, hátsó folyosón levő hivatalszobákba azokat az urakat, akiket politikai okokból tehetség és rátermettség nélkül magas poziciókba emeltek, mintha ugyanezt az utánuk következő rezsim lesz kénytelen megcselekedni.

Általában sokat beszélnek mostanában, hogy

Wolff Károly intranzigens politikája lépten-nyomon vereséget szenved.

Nagy vereségnek tartják a Fővárosi Operett-Szinház ügyét, amelynél jobb lett volna némileg mérsékelni az intranzigenciát, akkor talán el lehetett volna kerülni a botrányt, amelyet beteglelkü emberek szörnyü tragédiának szántak. A másik példátlan kudarc a külföld előtt való szinte szánalmas behódolás. Emlékeznek még az emberek a dörgedelmes, a wolffi-páthosz fényében ragyogó szónoklatra, amelyben Pedlow kapitányt, a „kis kapitányt" vérig sértette és rongyoknak nevezte nemes adományait. De nem feledte el azt sem senki, hogy

nem akart fizetni a külföldi hitelezőknek és a népgyülések egész során dörögte el, hogy ő bizony nem ad egy vörös kétkoronást sem a hitelezőknek, akik most ki akarnak rabolni bennünket. Hogy most szép illedelmesen mégis csak fizetni akar és Párisból Londonba, Londonból Berlinbe utazgat, ezt még csak meg lehet érteni. Végre is népgyülésen, a hordó tetején sok mindent lehet mondani, amit nem is szokás készpénznek venni. De mégis csak különös, hogy nemcsak a párisi hitelezőkkel szemben juhászkodott meg a nagy férfiu, de a Dunagőzhajózási Társaság partbérleténél is külpolitikai okokra hivatkozik.

Ime, külpolitika a városházán!

Rendkivüli eseménynek tüntetik fel azt is, hogy

sikerült megalakitani az ötök tanácsát,

amelyről azonban meg kell állapitani, hogy nemcsak a cica nem változott, de egyben a nyakán is ugyanaz maradt a szalag. Haller, Friedrich, Ernszt, Csilléry, Wolff, itt is, a politikában is, mint a kurzus utolsó mohikánjai szerepelnek. Nem csoda, hogy Haller István, a numerus clausus hirneves megalkotója megfujta a harci riadót, mert nagyon jól tudja, hogy ez ellen az ötös tanács ellen Budapest háromnegyedrésze fog össze, még ha Szigethy János, egykor gróf Apponyi Albert belső hive, mond is rájuk pohárköszöntőt.

Megmozdult az ingatlanpiac — kezdődik az épitkezés

A helyzet a végletekig megfeszült — Az épitkezésnek az a része fog megindulni, amely a közinséget kevésbbé enyhiti — Nincs megoldva a lakáskérdés

Hosszu kinos vergődés, az egyén és a köz sulyos szenvedései árán eljutottunk odáig, hogy végre-valahára történni kell valaminek az épitkezések terén. A ránk következő tavasznak nem szabad tétlenül elmulnia, mert ha mégis ez történnék meg, akkor egyenes ut visz a katasztrófa irányában. A nagyközönséget is érdekli, hogy milyen előkészületek történnek abban az irányban, miként és milyen mértékben lehet majd megkezdeni az épitkezéseket? Ez ma a legnagyobb probléma és ennek a nagy problémának egyik legkiválóbb ismerőjét, Halom Dezső dr.-t, a Magyar Általános Ingatlanbank vezérigazgatóját kérdezte meg a Fővárosi Hirlap. Az ő megállapitása az, hogy a helyzet a végletekig megfeszült. Nem lehet más megoldás, nincs más kivezető ut, mint hogy az épitkezés, amelyhez minden kellék megvan, meg fog indulni. Sajnos, nem lesz bérházépités, ami szintén nem szünetelhet örökké és ennek jelei máris igen élénken mutatkoznak az ingatlanpiacon, ahol általános a kereslet az épitési telkekre. Valami mindenesetre megmozdult és ez a megmozdulás Budapest jövendőjét hivatott szolgálni.

Egyébként a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt

Halom Dezső dr., a Magyar Általános Ingatlanbank vezérigazgatója

ebben a kérdésben a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— Nagyon természetesnek találom, hogy a közfigyelem az ingatlanpiac és az épitkezés felé fordul és hogy erről akarja tájékoztatni a közönséget. Nincs is sulyosabb szükséglet, melynek kielégitése oly nagy nehézségekkel és keserüséggel járna, mint a lakás és az irodahelyiség.

— Nézetem szerint *a helyzet a végletekig megfeszült.* Ma a verebek is csiripelik, hogy a fővárosi életnek rákfenéjét, az emberek hajléktalanságát és lakásnyomorát semmiféle hivatallal, rendelettel, törvénnyel nem lehet meggyógyitani, hanem csak épitkezéssel. A közönség, amely hajlékot keres, az épitkezési vállalkozók, az épitőanyag-kereskedők, az ingatlankereskedők, szóval mindenki, akinek az ügyhöz köze van, tettre készen áll és várja, hogy az ásók belecsapódjanak az uj épületek fundamentumaiba. *Meg van minden előfeltétel.* Még a pénz is meg van, ami a legnagyobb mértékben meglepő, mert oly abszolut szükségletnek bizonyult a lakáshelyiség-termelés, hogy pénz is rendelkezésre áll. Az érdekeltek meg is vannak győződve róla, hogy tavasszal az épitkezés megindul.

— Sajnos, *az épitkezésnek az a része fog megkezdődni, amely a közinséget legkevésbbé enyhiti.* Lesznek uj villák, uj irodák, uj raktárak. Ez is jobb a semminél. Legalább valamelyes helyiségek felszabadulnak és

foglalkozást nyer az épitőipar és az azzal összefüggő 25—30 iparág.

Nem lesz azonban bérházépitkezés, vagyis ami a legjobban szükséges, mert a kislakások körében az 1 és 2 szobás lakások terén mutatkozik a legnagyobb inség. Nem lesz ilyen épitkezés azért, mert sem az államnál, sem a városnál nem látom azt a tettrekész elhatározást, amit tapasztalok a magánosoknál. Kis- és középlakásokat pedig mostanában csak az állam és a város épithet. Olyan magánember, aki az előzmények után bérházakat épitene, aki a pénzét az épitkezés ezer kockázatának, vagyonát a bérlők ezer szekaturájának és a jövedelmezőségét hatósági rendszabályok ezer megállapitásainak tenné ki, nem akad.

— Nézetem szerint nem volna nehéz az épitkezésnek életre keltése. Ehhez csak az erkölcsi bátorság kellene, hogy a tényeket objektiv ugy nézzük, ahogy vannak, menten minden frázistól. *Munkásházakat is lehetne épiteni, mert a munkás jövedelme annyira emelkedett, hogy képes volna az uj épitkezés által szükségessé váló magas lakbért megfizetni.* Nem fizetné könnyen, mint ahogy nem fizeti könnyen a hust sem, az öltözködést, a villamosjegyet és a szórakozást sem. Mindenki drágaság alatt nyög, de nemcsak a munkás, hanem minden társadalmi réteg. De mégis azt megfizetné.

— Ha minden szentimentálizmustól menten le kellene számolni azzal, hogy

a lakás megszünt ingyenes élvezet lenni,

azért éppen ugy fizetni kellene, mint minden más szükséges kielégitéséért, ha az emberek mentalitása ebbe a természetes irányba terelődnék, az épitkezés — nézetem szerint — hatalmas lépésekkel jutna előre. Akkor meg is szünnék szentségtörésnek látszani az, hogy lakbér fejében a meglévő házak tulajdonosai is a viszonyoknak megfelelő ellenértéket igényelnek.

— Amig a lakók oltalmának jelszava alatt érzelgős frázisok dominálnak gazdasági megfontolások helyett, addig ezt el nem érhetjük. A viszonyok oly erővel kényszeritik a lakosságot lakások és helyiségek teremtésére, hogy nézetem szerint a mentalitásnak ez a változása küszöbön áll.

— Még egy szót a piacról.

— A nagyközönségnek az érzéke olyan, mint a seismograph, mely megérzi a földrengést, ha az Indiában történt is. A nagyközönség megérzi, hogy — akarva nem akarva — lesz épitkezés, vagy rövidesen vagy néhány év mulva és azért az a feltünő jelenség mutatkozik, hogy

épitési telkekre általános a kereslet.

Nagyon sok emberrel volt dolgom, aki telket keres azért, hogy előbb-utóbb épithessen. Most csak az hiányzik, hogy hatóságaink bölcsessége a telekforgalom korlátozásával és nehezitésével csirájában fojtsa el ezt a fejlődő irányzatot.

— Innen magyarázhatók azok a különböző kertváros-, tisztviselőváros- és hasonló tervek, melyek, mint a levegőben terjedő irányzathullámok fel-felbukkannak, megjárják az ujságokat is és melyeknek csak az a hibája, hogy kellő gazdasági tájékozottság és pénzalap hiányával küzködnek. A gondolat, melyet megtestesitenek, a kor gazdasági szükségleteiből fejlődött és meg fog valósulni. Hogy a fel-felbukkanó konkrét tervekből melyik fog életképesnek bizonyulni, meg nem jósolhatom. Egyik-másik bizonyára testet fog ölteni.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

Események

A vigalmi adó határsértése a forgalmi adó ellen. A Fővárosi Hirlap számtalanszor felszólalt, hogy adóztassák meg azokat a mulatóhelyeket is, ahol nincs belépődij, de éppen ezért a legtöbb ilyen helyen háromszorosan vagy tizszeresen is behajtják más formában azt, amit beléptidijként elmulasztanak beszedni. A mi felszólalásainknak meg is volt az az eredménye, hogy a közgyülés még áprilisban elhatározta a beléptidij nélküli szórakozóhelyek megadóztatását. A pénzügyminisztérium hosszu huzavonával háromnegyed esztendős adómentességet juttatott ezeknek a mulatóhelyeknek, mert csak most jött létre megállapodás a kormány és a főváros között az uj vigalmi adó kérdésében. Most már azonban február elsejéig haladéktalanul életbelép az adó. A pénzügyminisztériumot az állitotta nehéz probléma elé, hogy a vigalmi adó uj formája határsértést követett el a forgalmi adó ellen. Most azután megoldották a dolgot olyanformán, hogy abból a feltevésből indultak ki, hogy ahol nincs belépőjegy, ott még mindig lehet adót fizetni a belépőjegy után. Igy aztán, ahol csak zene van, személyenként két koronát, ahol előadás van: tizet, ahol táncprodukciók vannak: huszat, ahol pedig táncmulatságok vannak, vagyis ahol a közönség is táncol, ott ötven koronát kell lefizetni vigalmi adó cimén. Valószinü azonban, hogy ezeket az enyhe adótételeket még a mult áprilisban állapitották meg, mert ma már ezek igen alacsonyak. Szerintünk, még ha megsértették volna is a forgalmi adó szentségét, sokkal igazságosabb lett volna, ha az adót megfelelő progresszív kulcs alapján a fogyasztás után vetették volna ki. És ezen talán lehet is változtatni. A kávésok és vendéglősök érdekében imitt-amott élénk siránkozás hangzik fel, amely egészen addig megy el, hogy embertelenség a szegény konflis-kocsistól két koronát szedni, ha véletlenül olyan kiskocsmába vetődik be, ahol a vendégek gramofon mellett szórakoznak. Bevalljuk, nem sajnáljuk ezért a két koronáért a konfliskocsist sem, de igen kevésnek tartjuk a két koronát akkor, amikor valaki zenés kávéházban szórakozik, vagy előkelő cigány mellett vacsorázik. És ha valahol hiba van, akkor megint a progresszivitás hiánya, amelytől a városháza urai ugy félnek, mint az ördög a tömjéntől. Mi nem mondjuk, hogy a konfliskocsis ne fizessen két korona adót a gramofonos spriccerért, de azt igenis kivánjuk, hogy aki a Hungáriában vacsorázik, az tizszer két koronát fizessen.

Csak főorvost választanak. Szabó Sándor előkelő gesztussal végrehajtott nyugdijazása után a tanács csak most irta ki a pályázatot a tiszti főorvosi állás betöltésére. Miután a többségi párt jelöltje Végh János helyettes tiszti főorvos, az ő megválasztása teljesen biztos. Ugyanakkor azonban megint megfeledkeztek a Sallay Árpád halálával megüresedett tanácsnoki állásra való pályázat kiirásáról, dacára annak, hogy ez az állás előbb üresedett meg, mint a főorvosi szék.

A Margitsziget jövője. Hirek jelentek meg a héten arról, hogy a Közmunkatanácsban a főváros mai vezetősége mindent elkövet, hogy a Margitsziget bérletét valamiképen megsemmisittethesse. Állitólag ebben a kérdésben a Közmunkatanács legutóbbi ülésén is többen felszólaltak, de az ügyben döntés nem történt. A Közmunkatanács egyébként a sziget bérletéről ezeket mondja:

— A Szent Margit-sziget bérleti szerződésének revíziója iránt tárgyalások vannak folyamatban, amelyeket főleg a közgazdasági viszonyok gyökeres megváltoztatása, igy a pénz értékének devalválása, másrészt pedig a bérleti jogviszony eddigi tartama alatt mindkét szerződő fél részéről a bérleti szerződés egyes rendelkezéseivel szemben felmerült különböző igények, illetőleg kivánságok rendezése és szabályozása tettek szükségessé.

— A tárgyalások, amelyeket a bérlő társasággal megindítottunk, elsősorban arra irányulnak, hogy a jelenlegi évi 225.000 korona bérösszeg megfelelő mértékben, a sziget jövedelmezőségének figyelembevételével felemeltessék, másfelől pedig, hogy a bérlő társaságot terhelő beruházások szerződésileg 10 millió koronában mgállapitott összege ugyancsak megfelelőleg emeltessék fel, vagy hogy a beruházás ne pénzértékben legyen ezentul megállapitva, hanem tárgyilag, illetőleg terjedelmileg határoztassék meg tüzetesen és a beruházás tényleges foganatositására kellő hatályu jogi biztositékok vétessenek be a szerződésbe.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

TŐZSDEI HIRLAP

Nincs értelme az italmérési revizionak

Irta: Dr. Sebeők Dezső.

Az italmérési revizió elrendelő 1921. évi IV t.-c. és annak novellája az italmérési revizió végleges határnapját 1922 junius 30-ban állapitotta meg. Hiába jelentették ki az érdekeltek az ankétokon, hogy ilyen rövid határidő alatt nem lehet az óriási anyagot a pénzügyi hatóságoknak feldolgozni, hiába mondották, hogy a gyors elintézés nemcsak az érdekeltekre, hanem az ügyre magára is káros, a pénzügyminisztérium határozottan ragaszkodott e rövid határidőhöz. Végeredményben pedig mégis az érdekelteknek volt igaza. Most, amikor 1923 január havában vagyunk, még mindig nagy tömeg revidiálatlan engedély vár elintézésre az első fokon, nem is szólva a pénzügyminisztériumban fölhalmozott fellebbezési aktatömegekről, amelyek szinte megakasztják a munkát. Az igazság kedvéért le kell szögeznünk, hogy a pénzügyminisztériumban a fellebbezéseket a végrehajtási utasitás és a törvény alapján tárgyilagosan bíráliák el, és az alsófoku hatóságoknak a törvény vagy a végrehajtási utasitást sértő határozatát szakavatott kezekkel megváltoztatják.

Amennyire helyeselni lehet azt, hogy hazafiatlan elemeket fölfüggesztenek az italmérési szakma továbbgyakorlásától, annyira lehetetlen volt egyes pénzügyi hatóságoknak az a gyakorlata, hogy azon a cimen, hogy egyes italmérőknek más vagyona is van, az italmérési engedélyüktől megfosztotta őket. Voltak egyes községek, amelynek majdnem valamennyi korcsmárosára első fokon kimondották, hogy a kommün alatt állam- és társadalomellenes tanokat terjesztettek. Voltak közöttük hetvenéves öreg asszonyok, akik azt sem tudták miről van szó. Több ilyen ügyben ismeretlen tettes ellen a korcsmárosok közokirathamisitás miatt feljelentést is tettek. Ezek az ügyek is most vannak folyamatban, illetve fellebbezés alatt.

Érdekes statisztika volna, ha közrebocsájtanák, hány italmérőtől milyen alapon vonták el az italmérési engedélyt, hány fellebbezést változtattak meg és milyen okból? Egy dolog bizonyos, hogy az egész italmérési revizióért kár volt. Kár volt megcsinálni, mert felesleges terheket rótt ugy a közigazgatási, mint a pénzügyi hatóságok személyzetére.

Viz alatt a Fegyvergyár és a Láng-gyár. Megijedni azonban nem kell. A telepeken nincs veszedelem és egyelőre csak a két vállalat részvényei fölött csaptak össze a zsilipeken kibocsáltott uj részvényhullámok. Ezt a szines vizijátékot a tőzsdén már régen várják és ennek tulajdonitható, hogy e két részvény árfolyamalakulásánál a legszertelenebb kilengések fordultak elő, amelynek előnyeit csak a benfentesek élvezték. Ma egy éve például a Láng 1800 korona volt és azután lecsuszott 1000-ig, a kisemberek tehát boldogan menekültek belőle, amikor juniusban ujra elérte az 1800 koronát. Körülbelül ilyen volt a helyzet a Fegyvernél is, ahol csak a Frommer-szabadalom pörnyertes tulajdonosa, vagy a másik részen a beavatott Láng-Remeték fölözték le azt a hasznot, amit a járatlan tőzsdejátékosok nem tudtak kiaknázni. A két részvényvállalat felvizezésével tovább hullámzanak majd a papirok árfolyamai, amelyből ujfent csak a Frommer-Láng-Remeték profitálnak.

Elmult a Szalámi-láz. Multheti számunkban bemutattuk Halász Lajos bankár ur sikerült tőzsdemanőverét az Unio-részvényekkel. Ezek a papirok még ma is mankón járnak és betegállományban vannak. A szilárd tőzsde teljesen nyomtalanul haladt el fölöttük. Ezuttal a Halász-bankháznak egy másik kedvenc részvényéről emlékezünk meg: a szalámiról. Ismeretes, hogy a Halász-bankház hetenkint összefoglaló jelentést ad ki az elmult hét nevezetesebb tőzsdeeseményeiről és ezekben a jelentésekben prognozist állit föl a jövőre. Rendszerint „tipp"-eket ajánl, amelyeknek különös kilátásaik vannak az áremelkedésre. Ilyen „tipp"-papirnak minősitette heteken keresztül a Magyar szalámigyár részvényeit. A részvények tényleg emelkedtek, egészen 7800 koronáig. Nem igen volt ugyan érthető, hogy a tőzsde közönsége miképen értékelheti a szalámi-részvények belértékét 8—9 milliárdra, de ugy látszik, hogy a Halász-féle animálásnak meg volt a hatása. Egyszerre azonban a szalámi-láz lelohadt, különösen, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a magas árfolyamon a Szalámigyár főrészvényesei, Perleszék dobják piacra a részvényeiket. Sikerült is nekik 12.000 darabot másokra rásózni, evvel az eljárásukkal azonban a részvények árfolyamát mélyen leszoritották. Most 5200—6000 korona a kurzusuk és a bedült kisemberek százai leshetik, mig Halász Lajos kitombolja magát a Kendernél és ujra a Szalámi-részvényeket kezdi majd animálni.

A vezérigazgató még mindig duzzog. Megirtuk nemrégiben, hogy Král Gyula, a Standard takarékpénztár r.-t. vezérigazgatója ellentétbe került az igazgatóság több tagjával, akik kifogásolták az üzletvitel lagymatagságát. Ez a szembehelyezkedés a többi igazgatósági tagokkal nem vezetett ugyan még nyilt szakadásra, de értesüléseink szerint Král mégis avval a tervvel foglalkozik, hogy állásáról lemond. Információink szerint Fónagy Aladárral folytat tárgyalásokat, ahol az általa alapitandó bank vezetői állását szeretné elnyerni. Vele együtt a bankból dr. Oblath titkár is kivonul, aki szintén a Fónagy-banknál keres elhelyezkedést.

A Lloyd bank belépett a nagybankok sorába. A Lloyd bank r.-t. február 10-i közgyülésén alaptőkéjét 200 millió koronáról 500 millió koronára emeli föl és ezzel a rohamos fejlődéssel a fiatal intézet egyuttal belép a magyar pénzpiac nagybankjainak a sorába. Értesülésünk szerint az összes uj részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak fel, tehát minden két régi részvényre három uj részvény vehető át darabonként 500 koronás árfolyamon. A tőkeemelés keresztülvitele után a Lloyd bank részvénytőkéje 1.250.000 darab 400 korona n. é. részvényre felosztott 500 millió korona lesz, a tartalékalap pedig körülbelül 80 millió koronára emelkedik. Az uj részvények elhelyezése az intézet németországi és hollandi bankösszeköttetései és nagyrészvényesei utján teljesen biztositva van. Információink szerint a bank tekintélyes részesedéssel legközelebb egy nemzetközi gabona- és terményvilágcégbe is be fog kapcsolódni. A bank legutóbb jelentős sikerrel vezette be a Kistarcsai gépgyár és a Rigler-gyár részvényeit. Ipari érdekeltségei közül az ujpesti Konzerv-gyár és kereskedelmi r.-t., valamint a Samum Altesse egyesült szivarkapapir- és hüvelygyár, végül egy kerámiai gyár emelendők ki. Szoros érdekkapcsolatot tart fenn a Merkátor bank és kereskedelmi r.-t.-gal (alaptőkéje 20 millió korona), valamint a Merkantil bank r.-t.-gal és az Andrea ipari és kereskedelmi r.-t.-gal. Nádor-utcai székháza a folyamatban levő épitkezések befejezése után a főváros egyik legszebb bankpalotája lesz. A Lloyd bank részvényei a tőkeemelés keresztülvitele után a tőzsdén be fognak vezettetni. Jelenleg 750 korona körül a magánforgalomban nagy keresletnek örvendenek, azonban a piacon csak elenyészően csekély részvénymennyiség van forgalomban.

A Hitelbank megvette a Viktória butort. A Viktória butorgyár részvényeit, amelynek majoritása Bauer Jenő, a Fabank volt igazgatója kezében volt, a Hitelbank a napokban megszerezte. A vállalat tulajdonképen visszakerült a Hitelbank koncernjébe, amely eredetileg alapitója volt. A hétfői tőzsdenapon, amikor a Viktória 1900 K-ig emelkedett, máris meglátszott, hogy a részvények gondos tőzsdei ellenőrzés alá kerültek.

Marad minden a régiben. A Phöbus-tranzakció a kutba esett. A Fővárosi Hirlap multheti számában elsőnek adott hirt arról, hogy a Kereskedelmi Bank tárgyalásokat folytat a Belvárosi takarékpénztárral a Phöbus-részvények majoritásának a megszerzése tárgyában. Értesüléseink szerint a tárgyalások az utolsó pillanatban megdültek, főleg személyi okokból. A Kereskedelmi Bank ugyanis, amely bőven rendelkezik elsőrangu villamos-szakértőkkel, nem volt hajlandó dr. Zala igazgatót átvenni, aki szakismeretekkel egyáltalán nem rendelkezik és ez a körülmény sulyos teherként nehezedik a Phöbus üzleti és üzemvezetésére.

A magánforgalom kinövései. Hogy milyen betegeskedések fordulnak elő a magánforgalomban, annak legjellemzőbb tüneteit a „Pannonia" kender- és lenipar részvényeinél láthattuk. Ezek a papirok csak elvétve kerülnek a piacra, de ha néha akad áru, oly tájékozatlan a vevőközönség, hogy az utóbbi időben előfordult kötések 4—40.000 korona között mozogtak. Ezt a lehetetlen állapotot akarta a Hitelbank megszüntetni, amidőn elhatározta, hogy a tőzsdetanácstól a részvények kottirozását fogja kérni. Értesüléseink szerint azonban e tervről egyelőre lemondott. A vállalat különben most tette közzé 1921—22. évi mérlegét, amely 20.700.000 K alaptőke mellett 2,604.117 K-val zárult.

Tőkét emel a Spódium? Hir szerint a Spódium-gyár ujabb tőkeemelési tranzakcióra készül. Deutsch Sándor vezérigazgató jelenleg Hollandiában tartózkodik s a tőkeemelés visszaérkezte után lesz aktuális.

A fabank kedvező mérlege. A Fabank nyersmérlege elkészült és — hir szerint — igen kedvező eredménnyel végződött. Az osztalék kérdésével az igazgatóság még nem foglalkozott, ugyszintén a tőzsdére való bevezetés kérdésével sem, ami azonban néhány hét mulva aktuálissá válik.

A Tébe az értékforgalmi adó fölemelése ellen. Értesülésünk szerint a Tébe illetékes szakosztálya már foglalkozott az értékforgalmi adó váratlan fölemelésével és memorandumot készit ellene. A vezérigazgatók konferenciája a napokban tárgyalja ezt a kérdést s ezután kerül sor a végleges állásfoglalásra.

A Fonciére tranzakciója. Hir szerint a Fonciére néhány héten belül ujra fölemeli alaptőkéjét 8-ról 10 millióra, miután az eredeti terv szerint is ilyen arányu tranzakció készült. A tőkeemelés felől a legközelebbi igazgatósági ülés dönt.

Ugrás a duplájára. A Magyar Általános Ingatlanbank részvényének kurzusa csütörtökön rekordugrást produkált. E napon tőzsdenyitástól zárlatig kétszeresére szökött fel. Általános meglepetést keltett az Ingatlanbank felszökése és különféleképen magyarázták. Mint értesülünk, a papir emelkedése összefügg a banknál folyamatban levő nagyobb tranzakcióval és azzal a körülménnyel is, hogy rövidesen nagy meglepetések várhatók az ingatlanforgalmi piacon és a bank, erre számitván, hatalmas üzleteket készitett elő és kötött le.

Uj malompapir a tőzsdén. Az Első törökszentmiklósi gőzmalom r.-t. részvényeit hétfőn vezették be a budapesti tőzsdére, igen jelentős sikerrel. A vállalat a Magyar országos központi takarékpénztár és a Hangya érdekkörébe tartozik. A vállalat alaptőkéje 60.000 darab 200 korona névértékü részvényre felosztott 12 millió korona. Az 1921/22. üzletévre 100 korona osztalékot fizetett.

Rövidesen bevezetik a Dunaharaszti faipar részvényeit. A Dunaharaszti faipari részvények tőzsdei bevezetése alaki okoból némi halasztást szenved. Az Országos központi hitelszövetkezet érdekkörébe tartozó vállalat részvényei a tőzsdei magánforgalomban nagy keresletnek örvendenek és jelenleg is 2000 korona körül állandóan pénz van reájuk. A tőzsdetanácsnál a bevezetés elrendelése nem ütközött akadályba és nem felel meg a valóságnak az sem, hogy Scheiber Endre tőzsdetanácsos a bevezetést ellenezte volna, amint ezt egy lap közölte volt. Értesülésünk szerint a bevezetésének akadálya nincs és az az alakszerüségek elintézése után feltétlenül be fog következni.

Kinevezések az Östermelő r.-t.-nál. A Magyar Östermelő r.-t. igazgatósága Eisler Ede dr. és Havas Artur igazgatókat ügyvezető-igazgatókká, Fleischl S. Dezső gazdasági főfelügyelőt és Kepes József dr. aligazgatókat igazgatókká, Galambos Ákos és Glatz Ernő dr. cégvezetőket aligazgatókká, Halbrohr Sándor és Zöldhelyi Sándor főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki.

Tőkeemelések és közgyülések. A Gép- és Vasutfelszerelési Gyár R.-T. (a Közuti érdekeltsége) e hó 7-én tartja közgyülését. A közzétett mérleg, az 50 millió alaptőke után, bő leirások után a tiszta haszon 19,357.573 K. — A „Kühne" Mezőgazdasági Gépgyár R.-T. (a Hazai Bank érdekeltsége) február 6-i közgyülésén jelenleg forgalomban levő 60.000 darab 200 K n. é. részvényét 400 K névértéküre emeli és 12 millió K alaptőkéjét 60.000 darab uj 400 K n. é. részvénnyel 48,000.000 K-ra emeli föl. Az összes uj részvényeket a régi részvényesek kapják. — A Gróf Keglevich István Utódai Konyakgyár R.-T. (a Magyar élelmiszerszállitó r.-t. érdekeltsége), január 25-én tartott közgyülésén öt milliós alaptőkéjét 25.000 darab uj részvény kibocsátásával 15,000.000 K-ra emelte föl. Az uj részvények 2:1 arányban, darabonkint 700 K-ért, február 8-ig a Kereskedelmi Banknál vehetők át. — A Fővárosi bank- és váltóüzlet r.-t. (az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár alapitása) a február 5-re egybehivott rendkivüli közgyülésnek a 10 millió K-ás alaptőkének 40 millió K-ra való felemelését fogja elhatározni. — A Törekvés takarékpénztár r.-t. 1922. évi első mérlegében 25 millió korona alaptőke mellett 1.594.576 korona tiszta nyereséget mutat ki. A pénzkészlet 4.3 millió, a bankkövetelések 3.07 millió, az adósok 148 millió, a hitelezők 5.42 millió, a betétek 123.58 millió koronával szerepelnek a mérlegben.

A Cukoripar tőkeemelése. A Magyar Cukoripar R.-T. igazgatósága február 8-án tartandó rendkivüli közgyülésén inditványozni fogja, hogy a társaság alaptőkéje 30 millió koronáról 90 millió koronára felemeltessék és az összes uj részvények az eddigi részvényeseknek — és pedig minden régi részvényre két darab uj részvény osztalékjogosultsággal a folyó üzleti évre — darabonkint 4000 koronás áron, folyó kamatok megtérítése mellett, átvételre felajánltassanak.

A Magyar Östermelő R.-T. igazgatósága a február hó 7-re összehivott közgyülésnek javasolni fogja a társaság alaptőkéjének 60 millió koronáról 124 millió koronára való felemelését oly módon, hogy a tartalékalapból 24 millió korona az alaptőkéhez csatoltassék és igy 120.000 darab részvény a régi részvényesek között 5:2 arányában ingyen osztassék ki és minden 3 régi részvény után az elővételi jog 1 uj részvényre a közgyülés által megállapitandó áron ajánltassék fel. Javasolni fogja továbbá, hogy az elővételi jog gyakorlása, valamint az ingyen-részvény kibocsátása után a forgalomban levő 200 K névértékü részvények 1000 K n. é. cimletekre vonassanak össze. Az alaptőkeemelési tranzakció keresztülvitele után a társaság alap- és nyilttartaléktőkéje 1 milliárd koronára fog rugni. — A december 31-vel lezárt mérleg 32 és fél millió korona tiszta nyereséggel zárult és a javaslatba hozott osztalék a tavalyi 36 koronával (18 százalékkal) szemben 90 korona (45 százalék) lesz.

A „Flóra" Első Magyar Stearingyertya- és Szappangyár R.-T. jan. 27-én megtartott rendkivüli közgyülésén elhatározta alaptőkéjének 10.350.000 K-ról 21 millió koronára való fölemelését oly módon, hogy az eddigi részvényeseknek minden részvény után egy uj részvényt ajánl föl 1650 koronás árban. Az elővételi jog a Magyar Általános Hitelbanknál február 1-től 12-ig gyakorolható.

Király Automobil R.-T. (Andrássy-ut 8.) elővételi joga január 27-ig volt gyakorolható. Négy részvényre egy uj 550 K-val.

„Földes Győző Mag- és Terménykereskedés". Budapest, V. kerület, Zrinyi-utca 14. szám, ugyanezen cim alatt részvénytársasággá alakult át. A vállalat átalakulását nagy kül- és belföldi terjeszkedése tette szükségessé és a közeljövőben igen jelentős külföldi pénzcsoport fog érdekeltséget vállalni az uj alakulásban, mely bizonyára átörökli a régi cég jó hirnevét és a bizalmat, melyet a mag- és terménykereskedelmi szakmában, mint magáncég kiérdemelt. A részvénytársaság igazgatóságának elnöke gr. Nemes János, alelnökei Fáy György nagybirtokos és Földes Győző, aki egyben a vállalat vezetésével is megbizatott.

SZÓRAKOZÁS

Műsorváltozás a Fővárosi Operettszinházban. Pénteken műsorváltozás lesz a Fővárosi Operettszinházban; e napon, továbbá szombaton és vasárnap Kálmán Imre és Bakonyi Károly világhirü operettjét, a Tatárjárást játsszák, amelynek eddigi előadásait minden alkalommal zsufolt ház nézte végig. A darabot az esti előadásokban részben uj szereposztással adják elő. A régi vigszinházi szereplők közül Sarkadi Aladár és Vendrey Ferenc megtartják kitünő szerepeiket, Lőrenteyt pedig Kompóthy Gyula fogja játszani. A Tatárjárás esti előadásaiban mutatkozik be ezen a szinpadon Biller Irén, a szinház uj szubrett-primadonnája. A művésznőt a legiobb hirnév előzi meg és Mogyoróssy szerepe igen alkalmas arra, hogy játékbeli és énekbeli tehetségét érvényesitse. Riza bárónőt Hajdu Eta, a Vigszinház szép hangu énekesnője játssza, akit a Cserebere előadásaiból jól ismer a közönség. Péntekig minden este az Olivia hrcegnőt adják Király Ernővel a király és szinész kettős szerepében. Olivia hercegnőt Kosáry Emmy gyengélkedése miatt Harmath Hilda játssza.

A Fővárosi Operettszinház műsora e héten igy alakul: szerdán, csütörtökön: Olivia hercegnő. Péntek délután: A huncut kéményseprő, este: Tatárjárás. Szombat: Tatárjárás. Vasárnap délután: Olivia hercegnő, este: Tatárjárás.

„A bajadér" minden este. Az állandóan táblás házakat vonzó Kálmán-operett e héten is teljesen betölti a Király-Szinház műsorát. Vasárnap délután „Offenbach", pénteken, február 2-án, Gyertyaszentelő ünnepén délután „János vitéz" kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A lányom hozománya 500 millió". Földes Imre nagysikerü vigjátéka, amelynek eddigi előadásait előre eladott táblás ház közönsége kacagta végig, e héten szerdán, pénteken és vasárnap este kerül ismétlésre, mindannyiszor Rákosi Szidi vendégfölléptével. Csütörtökön és szombaton Molnár Ferenc nagysikerü drámáját, az „Égi és földi szerelem"-et adják. Vasárnap délután P. Márkus Emilia lép föl a „Névtelen asszony"-ban, a pénteki ünnepi napon délután pedig „Gretchen"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A „Kékszakáll nyolcadik felesége" 100. előadása. Az egész idei szezon egyik legkimagaslóbb sikere Savoir „Kékszakáll nyolcadik felesége" cimü vigjátéka, amelynek minden eddigi előadására elővételben keltek el az összes jegyek, vasárnap este 100-adszor kerül szinre a Belvárosi Szinházban. A kitünő vigjátékot azonkivül még péntek kivételével, amikor is a „Tüzek"-et ismétlik, minden este játsszák, mindannyiszor Somlayval, Z. Molnárral, Ihásszal, Gárdonyival, Titkos Ilonával, Benedek Margittal és Szilágyi Rózsival a főszerepekben. Vasárnap délután „A gazdag lány"-t ismétlik T. Forrai Rózsival Frejlein Marie szerepében. Pénteken, ünnep délután „A buta ember" megy 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Dédé bemutatója — a Fi-Fi 200-ik előadása. A Blaha Lujza-Szinház e heti szenzációja, a Dédé csütörtöki bemutatója Péchy Erzsivel, Vaály Ilonával, Z. Molnárral, D'Arrigóval, Szirmaival és Tamással a főszerepekben. A darab előadását pénteken, szombaton és vasárnap este megismétlik. Szerdán Christine másik rendkivüli sikerü operettjének, a Fi-Fi-nek lesz 200-ik előadása Vaály Ilonával, Bibor Ilonával, Szirmaival, Sárossyval, Fülöppel és Rottal a vezetőszerepekben. Pénteken és vasárnap délután a Szép Heléna kerül ismétlésre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetét a szinház legfrissebb szenzációja, a „Glória", Szomory Dezső hatalmas szinműve és a szezon nagy vigjátéksikere, „A kis cukrászda", váltakozva töltik be. Péntek délután az „Ördög"-öt, vasárnap délután a „Mérföldkövek"-et játsszák. Csütörtökön délután a szinésziskola vizsgaelőadást rendez.

Nem tart főpróbát a „Dédé"-ből, Christinée uj operettjéből a Blaha Lujza-Szinház. A pompás darabnak csütörtökön, február 1-én lesz a bemutatója.

Az Andrássy-uti Szinház e hetét a szenzációs sikerü műsor darabjai: „A gong", „Boszorkánykonyha" és a kitünő magánszámok töltik be. Ugyanezt a műsort játsszák vasárnap délután, valamint pénteken, ünnepnap délután is fél 4 órai kezdettel, mérsékelt helyárakkal.

A Kamara e heti szenzációja, a Sámson és Delila, szerelmi regény 7 felvonásban, állandóan zsufolt házakat vonz. A műsort Ó mint bov és a legujabb Pathé Hiradó egészíti ki. Előadások fél 5, negyed 7, 8 és fél 10 órakor.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½8 ó akor
Miss Arizona, Miss Ritta, Maestro Rozsnyai, Mister Hercules
és ARANYMADÁR Harmath-Zerkovitz operett MAGYAR ERZSIVEL.

VÁSÁROLJUNK SZÖVETKEZETI KÖLCSÖN-KÖTVÉNYT!
Az Általános Fogyasztási Szövetkezet forgótőkéjének gyarapitására kibocsátja a
Törekvés Takarékpénztár Részvénytársaság.
Egy kölcsönkötvény ára
1000 korona.
Kapható az Általános Fogyasztási Szövetkezet összes fióküzleteiben, a Törekvés Takarékpénztárnál, Rákóczi-út 42, ahol részletes tervezetekkel szivesen szolgalunk.

Newyorki irodánk útján Amerikából átutalt dollárokat,
kötvényeket (Liberty bo d), szelvényeket legelőnyösebben effektiv dollárokra váltunk be
Liberty Bank és Kereskedelmi Rt.
(Ezelőtt Kremer és Hódossy)
Budapest, V., Vilmos császár-út 46. szám.
Telefonszámok: 154-64, 19-62.
Newyorki irodánk: 149 Broodway.

Autotaxi bármikor barhová kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad SCHMELZER BENŐ IV. ker., Károly király-ut 28. sz
Központi városház, főkapu mellett.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u sarok. Telefon: 26-31.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GÁZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLAR MIKLÓS ÉS BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Ezzel a védjeggyel ellátott Kollarit-bőrlemez, melynek tekercsén ezen cimkével vannak ellátva — Utánzatokat ne fogadjon el!

A CLUB GARAGE
az egyetlen modern garage
a város belterületén
külön boxokkal
Köztelek-utca 4. (a Calvin-térnél)
Modern javltómühely
Telefon: 139-69 és 189—25 vagy Jozsef 139—78.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. TABARIN BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Februári ragyogó műsor!
Sziklai József, Beregh Bäby, Eleky Anny és ifj. Latabár Kálmán felléptével
„Kiadó lakás....."
Harmat Imre táncparódiája.
Ezenkivül még 25 elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 138—55.
UJ MŰSOR! JÓ KLIENSEK UJ MŰSOR!
MÓRICZ ZSIGMOND vigjátéka.
FUJJAD, FUJJAD, PAJTIKÁM
Emőd Tamás és Nádori Mihály zenés marionett-játéka.
KECSKEFÉSZEK
Szőke Szakáll tréfája.
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Szőllősi Piroska, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 182—82.
Február 2-től február 9-ig
A LEVEGŐ KIRALYNŐJE
Amerikai jewel-film 6 felvonásban.
A HELYZET URA Amer. reg. 6 felv. Hoot Gibson. || 2×1=1 Amer. burleszk 2 felvonásban.
ANGOL HÍRADÓ
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor kezdődnek

VI. Révay-utca 8. KIS KOMÉDIA Telefonsz.: 14-22.
MINT HÁZASSÁG s HR KL INER
Rott és Stenhardt a főszerepekben. Kezde e ½8 órakor.

SPIRA ÉS BEREGI
URIDIVAT-KÜLÖNLEGESSÉGEK
IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 15.

PIRK JÓZSEF örököse
DOTZAUER KÁROLY
fegyver- és sportüz ete
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 17. Telefon 136-82.

BÁLINT
TELEFON: 16-31.
Harisnyák, pamperek, gyapjukabátok stb. legszebb választékban
IV., Kossuth Lajos-u. 7.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
Iv., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

LUKACS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, felwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfővárosi szállitója.

RÓNA LAJOS
BANKÜZLETE
Telefon: 68-11. Zoltán-u. 12. földszint

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. február 7. — 6. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Bált rendezett

szombaton a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége, kivették a részüket a farsangból a főváros alkalmazottai is és mi mód felett örvendezünk ennek, mert sok keserves, kinos munkanap után ők is megérdemlik, hogy kimulassák magukat. Történt azonban ezen a bálon, a bálnak a rendezése körül valami, amit mi eseményként könyvelünk el még ha a különféle bálkirályok, bálkirálynők és kaszinó-smokkok nagyon le is nézik ezért a fővárosi alkalmazottakat. Igenis a kort jellemző esemény volt az, amelyről itt be akarunk számolni és amelyet éppen annyira tartunk szomorunak, mint a másik oldalon okosnak.

A *FANSz* báljának rendezősége kimondotta, hogy utcai ruhában kell megjelenni a táncestélyen. És tényleg — mondják a jelenvoltak — a Vigadó termei szombatról vasárnapra virradó éjszakáin nélkülözték a frakkok és plasztronok csillogását. De azért utcai ruhában is vigan mulattak a főváros alkalmazottai még a hajnali órákban is, amit el is kell hinni, hiszen a városházáról a tisztviselőhölgyek olyan pompás galériája telik ki, hogy a legeslegelőkelőbb bál is elsápadhat irigységében.

Ám tényleg sokan lenézhették ezt a szegényes bált, amely bevezette a farsangi lehetőségek közé az utcai ruhát. Valaha az ilyen vakmerő ujitók megbuktak az ötleteikkel, a bált pedig, amelyet rendeztek ország-világ *koldus-bálnak* bélyegezte. De ma? Ma alighanem nagyon hálásak lesznek a mulatnivágyók a FANSz-nek minden hipokritaságot félredobó rendezőségével szemben, mert uj utat nyitott, uj lehetőségeket teremtett.

Szomoru, hogy oda züllöttünk, ahol vagyunk, mert ma az a fővárosi tisztviselő, akinek nincs magánvagyona és mégis tud magának frakkot csináltatni, az alighanem megérett a börtönre. A dus-vagyonu fővárosi tisztviselőket nem igen ismerjük és csak boldogok lehetünk akkor is, ha legalább a mai nyomoruságos viszonyok között a tisztességes utcai ruha feltételének is meg tudnak felelni. Egészen természetes volt tehát a *FANSz* határozata, amely igenis lehetővé tette azt, hogy mindenki mulathasson, hogy a főváros tisztviselőhölgyei és tisztviselői is mulathassanak a vigadói estén és ne csak az a néhány tisztviselő, aki mellékesen frakk-tulajdonos is, no meg némely előkelő professzionátus bálozók, akiknek a frakkjuk mellett van egy-egy városházi barátja is. Igy azonban elérték azt, hogy maguk között maradtak, jól mulattak, becsületes, egészséges demokratikus világfelfogásra tettek szert, ha a professzionátus bálozók és problematikus életü divatkirályok százszor is koldusbálnak fogják keresztelni ezt az igazi, végre-valahára egyszer *igazi polgári* mulatságot. Ez a része az a dolognak, az, amit első szavainkban már örvendetesnek jeleztünk.

Igenis, nemcsak a kényszer hatalma, a mulatnivágyás ellenállhatatlansága jelentkezik ebben a tényben, hanem megcsillan végre *a polgári önérzet* eddig hiába kutatott fényessége. A tisztviselők, a kispolgárság többi elemei mindenkor és mindenhol megfeledkeztek a maguk osztályhelyzetüről. Mert mi volt az, amikor a városi tisztviselő a jó békeidőben frakkot öltött a bálra? Nem kellett sikkasztania, hogy ezt a luxust megengedhesse magának, de mégis nehezére esett ez a pénzdobálás, amely nem volt más, mint *osztályhelyzetének megtagadása és dörgölődzés egy magasabb társadalmi osztályhoz.* Lett légyen ez a magasabb társadalmi osztály akár a báróké, akár a bankároké, azok megengedhették maguknak a frakkot, amelyet nem engedett meg a fővárosi tisztviselőnek akkor sem a saját gazdasági helyzete.

Az osztályöntudatnak ez a hiánya azonban sokkal nagyobb bajba is sodorta a fővárosi tisztviselők egy részét, mint amilyen baj valaha a frakk árának kiizzadása volt. Az osztályöntudat teljes hiánya sodort számos tisztviselőt a bolsevizmus karjába, bolsevikiek lettek már akkor, amikor a polgárság immel-ámmal, szomoru erélytelenséggel még tartotta a maga elernyedt hatalmát. Özönével tódultak a szociáldemokrata pártba, amikor még a szocialisták néhány józanabb vezetője eléjük állt és azt mondta nekik: maradjanak kivül uraim, hiszen önök nem szocialisták, önök nem tudják azt sem, hogy mi a szocializmus, nekünk pedig csak szocialistákra van szükségünk. De ökölléi is utat törtek maguknak, mert hiányzott belőlük az osztályöntudat. Hiányzott belőlük annyira, hogy az előkelő frakktól a gyülölt vörös gombig lelkendeztek, ugrándoztak. Mert egyik sem jár nekik, egyik sem az ő szimbolumuk, sem a frakk, sem a vörös gomb: maradjanak meg az utcai ruha mellett, amelyet polgári önérzetünk egész melegével üdvözöltünk a vigadói bálon.

Gratz Gusztáv nyug. pénz- és külügyminiszter

nyilatkozik a Fővárosi Hirlap-nak Ausztria gazdasági és pénzügyi helyzetéről, az ujra megindulo magyar és osztrák tárgyalásokról és azok kilátásairól

Gratz Gusztáv dr., nyugalmazott külügyminiszter és pénzügyminiszter hetek óta Bécsben tartózkodott s most egy napra Budapestre érkezett. A Fővárosi Hirlap munkatársa ez alkalommal információ szerzése céljából fölkereste Gratz Gusztávot, annál inkább, mert hiszen bécsi követ is volt és Seipel osztrák birodalmi kancellár budapesti tárgyalásai óta igen fontos probléma az osztrák és magyar ügyek egymáshoz való viszonya.

Mindenekelőtt, hiszen ránk nézve sem lehet közömbös, azt igyekeztünk megtudni, vajjon csakugyan a rekonstrukció utján jár-e végre Bécs, illetve Ausztria?

— *Igen,* — mondotta Gratz Gusztáv. — Eltekintve attól, hogy az egész Európaszerte ez év eleje óta megnyilatkozó politikai és gazdasági nyugtalanság hatása alól Bécs és Ausztria se tudja magát teljesen kivonni, mégis az a benyomásom, hogy az osztrák viszonyok a javulás útján vannak és hogy *Ausztria ugy politikailag, mint gazdaságilag is tul van a legmélyebb depresszión.*

— És az ismételten fölbukkant szociális és osztályellentétek miként alakulnak Bécsben legujabban?

— A szociális feszültség azóta, mióta Bécsben mint magyar követ működtem, lényegesen enyhült. *A tömegek sok mindenféle illuzióból kiábrándultak.*

— Illetékes bécsi körökben, de külföldi lapokban is nem egyszer rámutattak arra, hogy Ausztria pénzügyileg is közeledik az egyensuly helyreállitása felé. Excellenciád szerint van az ilyen reménynek komoly alapja?

— Azok az erőfeszitések, amelyeket Ausztria a pénzügyi egyensulya helyreállitása érdekében tesz, különösen az adminisztráció egyszerüsitése utján, valóban bámulatra méltóak. Mondhatom, hogy ily irányu törekvése, céltudatos politikájának keresztülvitele még nagyobb munkát igényel, mint azt a kivülállók csak sejtenék is. Oly nehézségek leküzdését kisérli meg a kormány, hogy aki csak ezt látja, a legteljesebb elismeréssel szólhat róla. Természetesen a jövőnek alakulása nagyrészben függ attól, hogy *Ausztria a részére kilátásba helyezett, a külföld által garantált kölcsönöket meg fogja-e kapni idején?* E tekintetben még ma is bizonytalan az osztrák intézőkörökben a hangulat. Ha nem is valószinü, hogy a kölcsönök egy összegben fognak folyósittatni, mégis számolni lehet azzal, hogy Ausztria a közeljövőben ismét támogatásban részesül a külföld részéről.

Kérdést intéztünk ezután a Magyarország és Ausztria közt lefolyt tárgyalásokra és ezek hatására vonatkozólag és a következő választ kaptuk:

— Ugy tudom, hogy a legközelebbi jövőben részletes tárgyalások fognak megindulni a két ország között — mondotta *Gratz* Gusztáv dr. — A tárgyalások alapja az lesz, amit *Seipel* kancellár legutóbbi budapesti tartózkodása alkalmával kölcsönösen megállapitottak. A nagy politikai kérdések ugy Seipel tárgyalásai során, mint most is, a megindulo konferencia alkalmával nem játszanak szerepet, ez természetes. Elvégre ezt kivánja Ausztria és Magyarország jelen helyzete. Ugyanis *Ausztria és Magyarország mai helyzetében bármily politikai természetü megállapodás kifelé esetleg bizalmatlanságot keltene, félremagyaráznák, egyes köröket érzékenyen érintene.* Pedig a mostani atmoszféra igen feszült már nemzetközi, európai értelemben és mindkét államnak eminens érdeke, hogy ilyen atmoszféra mellett lehetőleg tartózkodjon minden olyan cselekedettől, politikai természetü megállapodásoktól, amelyek kifelé bizalmatlan megitélésre adnak tápot

— Miről lesz tehát szó a legközelebbi magyar-osztrák tárgyaláson?

— A tárgyalások során mindenekelőtt *elintézésre vár a választott birósági szerződésről szóló kérdés,* továbbá minden olyan ügy, amely végre tisztázni fogja a két ország közt a helyzetet, főleg a békeszerződés követelményének a szellemében. Elsősorban *a békeszerződés 182-ik szakaszát kell véglegesen értelmezni, gyakorlatilag is, azaz a régi monarchia közös vagyonának a felosztása vár befejezésre.* A legközelebb megindulo tárgyalások hihetőleg elintézik ezt is. Ami a gazdasági kérdéseket illeti, osztrák részről rendes: *külön szerződéses tarifával ellátott kereskedelmi szerődés létrehozására törekszenek.* Az adott szituáció miatt azonban ennek a megvalósitására igen problematikus. Én alig hiszem, hogy sikerüljön, — ilyen szerződés létesitésére ma már nem kerülhet sor. Valószinüleg meg kell elégedni a létező kompenzációs szerződés javitásával s ennek keretén belül is lehetőség kinálkozik arra, hogy bizonyos magyar kivánságok — *igy például a magyar borkivitelre vonatkozó* — megfelelő rendezésben részesüljenek.

A filmszenzációk világából

Az Angol-magyar film r.-t. 17 milliós balesete — Hogyan jutott a „Star" bemutató színházhoz — Az ut a boldogság — és a dollárok felé — Kolumbus Kristóf utban

A film pereg. A néző belemereng a mondvacsinált szenzációkba és ijedt borzongás fut végig rajta a műteremben, a fotografálás raffinált trükkjei utján készült attrakciók láttára. És vajjon ki gondol a csodás filmalkotások szemlélete közben arra a nem kevésbbé csodás önfenntartási harcra, melyet a filmpiac egységei egymással szemben és adott esetben a legfőbb cenzorral, a belügyminiszterrel szemben folytatnak?

Filmkörökből nyert információ alapján a magyar filmszenzációk világából a következőkről számolhatunk be:

Az Angol-magyar film r.-t. tragédiája

Az Angol-magyar film r.-t. tragédiája, mely abban nyilvánult meg, hogy a vállalat 20 millió alaptőkéjéből 17 milliót elvesztett — ugy látszik — nagyon kevés meghatottságot váltott ki a publikum körében. Sőt tagadhatatlanul vannak kárörvendők, akik ebben a nemezis megjelenését látják. Nevezetesen: az Angol-magyar film r.-t. volt az a vállalat, mely az őseredeti, első fogalmazásu Viczián-féle rendelet alapján uj tulajdonosok kezére juttatott mozik finanszirozására alakult. A vállalatot, melynek elnökéül Tasnády-Szücs Andort, a Máv. elnökhelyettesét tették meg, a Nemzeti Hitelintézet alapitotta. Ám a konjunktura szeszélye által felszinre dobott vezetése nem tudott megbirkózni sem a vállalt feladattal, de ezenkivül a mult év végén már pénzügyi zavarok közé jutott Nemzeti Hitelintézet sem tudta elégséges tőkével táplálni az általa melegházilag kitenyészteni kivánt „megbizható" filmszinházi ipart. És bekövetkezett a katasztrófa.

Az uj kezekre jutott filmszinházak legtöbbje csak ugy tudott reuzálni, ha a régi tulajdonosoki kölcsönadták hozzá szaktudásukat. Majdnem valamennyi moziban benne vannak a régi tulajdonosok és igy egy-egy mozinak egy gazda helyett — kettőt kell táplálnia.

Igy azután lassan, de biztosan az a helyzet következett be, hogy a mozik jövedelmeiket annyira felélni kénytelenek, hogy az Angol-magyar film r.-t.-gal szemben fennálló tartozásaikat nemhogy amortizálni nem tudták, de még a kamatokat sem fizették. Eddig 17 milliójába került a filmpiacnak a Viczián-féle mozirendelet. Az AMF. r.-t. vesztesége december derekán vált publikussá. Azóta hallgat a krónika arról, hogy mi történik a vállalatnál? A jelek szerint számolni lehet vele, hogy a társaság elvonul a mozi-piacról. Erre vall az a körülmény, hogy az Angol-magyar film r.-t. a napokban eladta összes pesti mozijait a Tanitók Háza-nak.

Harc az életért

Viczián első fogalmazásu és immár történeti értékkel biró mozirendelete — mint az emlékezetes — megjelenése időpontjában fenekestől felforgatta a filmpiacot. Tizenhét mozistól vették el filmszinházát. Közte tizenkettőt Budapesten. A filmgyáraktól elvették bevezetett bemutató-szinházaikat, melyekben uj slágereiket a helyi ügyfeleiknek és nagyközönségnek, továbbá a külföldi filmvásárlóknak bemutatni szokták. Igy a többek között a legnagyobb magyar filmgyártól: a Star-tól elvették a Corso-mozit és helyette egy rangban messze mögötte álló körüti mozit: az Olympiá-t adták oda neki. Természetesen a Star, amig abba nem hagyta a filmgyártást, nem találta meg a kicsiny Olympia-filmszinházban azokat a dimenziókat, melynek keretei megfeleltek volna uj és legujabb filmjei bemutatásának céljaira.

A Star-nak tehát uj bemutató-szinház után kellett néznie. De hogyan, amikor régi, előkelő bemutató-szinházát elvették tőle? Számithatott ilyen körülmények között arra, hogy a kormány, mely ily mostohán bánt vele, hozzásegiti megfelelő bemutatószinpad megszerzéséhez? Aligha. A vállalat előtt nyilvánvaló volt, hogy természetes uton bizonyára bajjal jutott volna uj bemutató-szinházhoz. Megpróbálta tehát kerülő uton. Kevesek előtt ismeretes, hogy a filmpiac „megrendszabályozása" után Magyar filmgyár r.-t. céggel uj, mondhatni konjunkturaszülte vállalat alakult, melynek igazgatósága elsőrangu és kifogástalan „zimmerrein" urakból és nevekből van összeválogatva. Hogy miként, miként nem történt a dolog, — ez különben a Star és a Magyar film közös üzleti titka, — azt nem tudni: de az eredmény azt mutatja, hogy a Star és a Magyar film kooperáltak és közösen megalapitották a Kamara-mozgót. De a Kamara még el sem kezdte müködését, amidőn a Magyar Film hátraarcot fuvatott és — kilépett a Kamara-mozgóból, melynek ilyenformán a Star maradt az egyedüli jogszerü tulajdonosa.

Terminus technikussal ezt ugy hiviák, hogy: harc az életért. Amint halljuk, a Star, amióta ujból megfelelő bemutató-szinháza van; máris felvette a Viczián-féle rendelet óta, vagyis másfélesztendeje szünetelő filmprodukcióját és nagyszabásu darabokat készit elő.

Szépségflastrom a mozirendeleten

Az eredeti, a valódi és hamisitatlan Viczián-féle mozirendelet megtiltotta, hogy az uj tulajdonosok a régi mozisokat társul vegyék, vagy azokat üzletvezetőül alkalmazzák. A mult hetekben a belügyi kormány — nyilvánvalóan a csendestársi intézmény jóváhagyása céljából — szépségflastromot tapasztott erre a rendeletre. Az uj rendelet szerint előzetes bejelentés mellett az uj mozisoki tetszésszerinti személyt társul, vagy üzletvezetőül fogadhatnak vállalatukhoz. A moziszakma érdekeltjei azonban még igy sem látják a mozipiac jogrendjének intézményes helyreállitását biztositva.

— Ez az intézkedés — mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának a filmgyártás egyik előkelő reprezentánsa — még nem jelenti a helyzet szanálását. Mindenesetre örülünk annak, hogy a kormány enyhitett a Viczián-féle rendelet szigoruságán. De maga a mostani intézkedés nem elégséges arra, hogy a vállalkozó tőke bizalmát a filmszakma iránt ujra megnyerje. Vissza kell vonni az egész Viczián-rendeletet és vissza kell helyezni a vétkezetlen régi mozisokat tulajdonjogaikba. Ez a kivánsága a moziszakmának.

Ut a boldogság — és a dollárok felé

A filmdaraboki népszerüsitése körül ujabban nagy plakát-kampány indult meg. Ezt a sokszor valóban művészeti szinvonalu plakát-kampányt mult hónapban az Ut a boldogság felé cimü filmdarab már-már amerikai arányokat öltő reklámja vezette be. Plakát plakát hátán. Napilapok, essay, revü, krónika, kritika, hirdetés. Mint szakkörökben mondják, napi hatszázezer korona költséget igényelt az „Ut a boldogság felé" reklámja. A darabot az Orion Film r.-t. menedzsirozta és ugylátszik, ezzel az attrakciós amerikai filmmel akart levizsgázni a piacon. Az Orion az „Ut a boldogság felé" bemutatására kibérelte a főváros három legnagyobb és legjobban bevezetett mozgófényképszinházát: az Uraniát, a Royal-Apollót és az Omniát. A szinházak a brutto bevétel 10—15 százalékát kapták az Orion-tól, mely utóbbi a vigalmi adót, jótékonysági adót és az összes terheket viselte. Természetesen annak ellenére is, hogy a szinházak állandóan zsufolt házak mellett adták az „Ut a boldogság felé": a bevételek távolról sem fedezték a heteken át tartó reklámkampány napi hatszázezer koronát tevő költségeit. De ezzel az Orion vállalkozó szellemü urai nem is törődtek. Nekik az a fontos, hogy valamiképen az egész országot lázba hozzák a reklámirozott darabért és a nagy érdeklődést arra használják fel, hogy abnormálisan magas filmkölcsönzési dijakat szedjenek a jól beharangozott darabért. Evvel az üzleti politikával annyit máris elértek, hogy kis mozik, melyek legfeljebb 2—3 napra szoktak filmet bérelni, a Griffith-darabot egy-egy hétre vették bérbe, napi 30.000 koronáért, a filmbérleti piacon szokatlan magas összegért. Debrecenben és más nagyobb vidéki városokban — amint halljuk — napi 60.000 koronáért adták bérbe a darabot. A reklám tehát sikeresnek bizonyult.

Hódit az uj iskola

Ez első Griffith-film nálunk eddig ismeretlen erkölcsi és kasszasikere, amely a kitünően alkalmazott reklám folytán alakult ki, máris iskolát teremtett. Egy vállalkozó szellemü társaság, amelynek élén dr. Szentpály István, a Tündér-mozgó igazgatója áll, ujabb Griffith-filmet:

az Intolerance-ot

importálta. Szentpály dr. Magyar filmbeszerző névvel részvénytársaságot alakitott, mely egyesek szerint 10.000, mások szerint még ennél is több francia frankon megszerezte az Intolerance kizárólagos forgalombahozatali jogát. A többit azután Szentpály dr. már az Orion receptje szerint csinálta: ő is kibérelte a három parádés mozit és még Orion-éknál is nagyobb reklámot csinál. A közönség boldog, a mozisok pedig a tenyerüket dörzsölik örömükben, mert — tény, ami tény — az Intolerance is helyre-film.

Bármily nagy sikere is legyen azonban a Griffith-filmeknek és bármennyit kerességek is a mozisok: a hazai filmkölcsönző és filmgyártó szakma nem látja szivesen ezt a tulságosan tempós sláger-importot. Különösen az Intolerance importja keltett visszatetszést az érdekelt körökben. A visszatetszés okát abban kell keresni, hogy

az „Intolerance"-ot, amelyért legalább 16—17 millió értékü devizát kellett külföldre kiadni, a kormány kontingensen felül engedte behozni az országba.

Ezt a szakma sérelmesnek tartja, mert igen sok esetben a Deviza-központ cenzorai még a kontingens keretén belül sem engedik meg egyik-másik attrakciós film behozatalát.

Egyébként jelenthetjük, hogy a két szenzációs Griffith-film után már ujabb film: Kolumbus Kristóf van utban. A szakma szerint ez az a film, amelyhez hasonló még nem volt sem Magyarországon, sem a film történetében.

Fullánkok

Lompos és rongyos

volt ez a város esztendőkön keresztül. Nem történt itt semmi, ami a külső habitus helyreállitására irányult volna. Megelégedtek azzal, hogy a sziveket kérgesitsék el, a lelkeket pácolják be gyülölettel: maga a város külsejében pedig maradjon olyan, amilyennek a háboru, meg a proletárdiktatura tolvajai ránkhagyták. Nem volt egy sétaterünk, ahol megmaradt volna egy pad, virágágyak helyén züllött gödrök terpeszkedtek. Most a tavaszi lehellet nemcsak a kertészek művészi munkáját hozta meg, de ugy látszik, a város bölcs vezetőinek szivén is olvadni kezd a közönyösség jege. Láttunk apró német városkákat, ahol a háboru végétől egy esztendőre már ugyanolyan volt a város virágpompája, mint béke idején és csak nekünk kellett a háborut ezen a téren is fél évtizeden át megsinylenünk. De most mintha mennénk a nyugati kultura irányában, mintha már nem lenne olyan szégyen a müvelt nyugatról beszélni, mint a dolgok elején volt. Csak nem az az oka mindennek a nagy változásnak, hogy a főváros urai személyesen ismerkedtek meg ezzel a müvelt nyugattal és kiderült róla, hogy nem is olyan lenézni való, mint amilyennek hitték és hirdették.

A vásárcsarnok

belső életébe engedett bepillantani Rácz Sándor fővárosi bizottsági tag urnak a nyilatkozata, amely ugyan cáfolatnak volt szánva, de cáfolat helyett annál több érdekes állitást találtunk benne. Annyi bizonyos, hogy idilli élet folyik a vásárcsarnokban, amelynek — amint a nyilatkozat diktátori hangja mutatja — Rácz Sándor a Napóleonja. Győzelmeit ott kezdte meg, hogy kidobáltatta a csarnokból a zsidó mészárosokat és bár neki magának két fülkéje volt már, beült egy ilyen gazdátlanul maradt fülkébe is. Most azután taglóval megy neki „keresztény testvérei"-nek és „ébredő bajtársai"-nak is. Kiderül ebből a legmagasabb kéziratból, hogy ébredő árdrágitók is vannak és hogy ő — már mint Rácz Sándor főv. biz. tag, mészárosiparos — a zsidó és a „gój" árdrágitókat egyaránt üldözi. Ezzel azután végre el is érkeztünk a plattformhoz, amelyen együtt haladhatunk Rácz Sándorral, aki ezek után minden bizonnyal vissza fogja adni ama zsidó mészáros fülkéjét, amelyet ma ő birtokol. Hiszen az nem is volt árdrágitó . . .

Petőfi utcájából

Kazár-utcát csinált a Közmunkatanács, amelynek ez a történelmi nevezetességü alkotása mindenesetre felkelti a figyelmét azoknak, akik ennek az intézménynek a megszüntetését tervezik. Most már mi mondjuk, hogy nem szabad megszüntetni a Közmunkatanácsot, amely leleményesen, tulfinomult érzékkel mellőzte az inditványt, hogy a Petőfi-utcát Zsidó-utcának nevezze el és megelégedett a Kazár-utcával. Polónyi Gézától kezdve a városházi notabilitások egész sora küzdött évtizedeken át a haldokló és fölösleges intézmény ellen. Most azonban el kell némulnia a kritikának, mert a Közmunkatanács nagyot, halhatatlant alkotott. Most már legalább mindenki tudja, hogy miért van szükség erre a mulatságos bagolyfészekre.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MÜSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

Wolff nem politizál

Amikor az alvezérek elgalopozzák magukat

Wolff Károly Londonban van már, elutazása előtt azonban érdekes és jellemző eset történt nem is annyira vele, mint inkább körülötte a jogügyi bizottság ülésén. Ha egy kicsit elkésetten is, de fel kell jegyezni ennek a bizottsági ülésnek a történetét, hogy majdan itélni lehessen, ha itélni kell emberekről és cselekedetekről.

Az emlékezetes jogügyi bizottsági ülésen Wolff Károly legkedvesebb vesszőparipáinak egyikét, a „nem kivánatos elemek"-et vetették fel. Zordul, viharjóslóan, mennydörgős hangulatban ült a zöld asztal mellett a Vezér és mindenki tisztában volt vele, hogy le fog csapni — no persze, a zsidókra. Egyelőre azonban hallgatott, csak a sötét felhők árnyékolták be bölcs homlokát. Miután pedig beszélni kellett valakinek, hát vállalkoztak erre az alvezérek, köztük olyanok is, akik hithű liberálisnak vallják magukat. Beszéltek és elgalopozták magukat és pedig alaposan, mert a végén felállt a Vezér, eltünt homlokáról a sötét boru és szivárványos hangulatban adta elő, hogy az egész dologban nem szabad érvényesülnie a politikának és ha valaki (mint alvezérei) ilyent látnának, sulyosan tévednek.

A tárgy, amely „a szőnyegen forgott", egy szabályrendelet volt, amely a keresztségben a következő, kissé nehézkes nevet kapta: „Szabályrendelet a székesfőváros területén való letelepedés szabályozásáról és az ezekre vonatkozó települési engedélyekért fizetendő dijakról."

Hát ha még ez sem testhezálló téma Wolff Károlynak — gondolták az alvezérek —, akkor ilyen téma nincs is többé. Gondolták és cselekedtek. Egyik a másik után állott fel és megkisérelték magukat a wolffi szónoklásban gyakorolni.

Felállt teszem azt a liberális szárny — mert ilyen is van — exponált vezére és ékesen kifejtette, hogy ez a szabályrendelet kitünő lesz arra, hogy a fővárosban ne telepedjenek le olyan elemek, amelyek nem kivánatosak. És a maga sima terminológiájával imigyen irta körül a zsidókat:

— Ertve ez alatt azokat, akik a leromlott gazdasági viszonyokat saját önös céljaik fellenditésére használják fel, hogy termelő munka nélkül maguknak jólétet biztositsanak. Budapesten ma a mérhetetlen szegénység és óriási nyomor mellett féktelen pazarlás és dőzsölés folyik, amelyeket éppen azok az emberek folytatnak, akik ide mostanában bejönnek; ezeket pedig, amennyire lehet, vissza kell szoritani, hogy ezáltal megóvassék Budapestnek az a jellege, amely Magyarország fővárosához méltó.

Hát ez mindenesetre liberálisul van mondva, de ugy, hogy a Sörház-utcában lelkesen meg lehet tapsolni az illusztris szónokot.

Egy másik alvezér már gyakorlati térre lépett, amikor azt kivánta, hogy ötvenezer embernek itt tartózkodását és letelepedését felül kell vizsgálni. Nagyon nehéz volna ki nem találni, hogy honnan kerülne ki az alvezér ur mentalitása szerint ez az ötvenezer ember?

Ekkor következett azután a meglepetés. Felállt Wolff Károly és alvezéreinek legnagyobb ámulatára kijelentette:

— Az egész szabályrendeletet *nem szabad politikai szempontból felfogni,* hanem csakis a székesfőváros jól felfogott érdekei szempontjából. Nem kivánatos a nagy ideözönlés, de nem kivánatos az sem, hogy a székesfőváros lakossága olyanokkal szaporodjék, akik itt önálló exisztenciát nem tudnak folytatni, hanem rászorulnak a szegényalapra. Ez ellen minden nyugateurópai metropolis védekezik. Csakis ezen *tárgyilagos szempontokat* kivánom mérlegelni és megállapitom, hogy itt *nincs más politika, csak okos várospolitika.*

Össze kell dölnie a világnak, de ezt a beszédet tényleg Wolff Károly mondta el. Ő mondta, hogy nem politizál, ő beszélt nyugateurópai metropolisokról, amelyeket azelőtt olyan igen lenézett, ha mások hivatkoztak rájuk, ő emlegetett tárgyilagos szempontokat és okos várospolitikát. Itt valaminek történnie kellett, ez igy nem lehetséges. Hát már Wolff Károly is? Lehetetlen. No, de hála Istennek, a derék jó alvezérek, a liberálisoki is, kitartanak a jelszópolitika mellett, amelyet a vezértől tanultak.

Hogy aztán a szabályrendelet végrehajtásánál hogyan érvényesülnek majd a „nyugateurópai" szempontok, azt élénken fogjuk figyelni.

Nincs ok aggodalomra a lakásrazzia miatt

A népjóléti miniszterium álláspontja — Tiltakozás az OMKE-ban

A népjóléti miniszterium mindenképpen odatörekszik, hogy néhány héten belül olyan lendületet adjon a lakásügynek, miszerint ez év végéig teljes rend legyen az egész vonalon. Ezt a célt szolgálja a napok óta tartó, igen nagyszabásu lakásrazzia is, amely nyugtalanságot okoz kereskedelmi, ipari, általán az üzleti világban. Ezért a *Fővárosi Hirlap* a legilletékesebb helyre fordult felvilágositásért és

az alább közölt magyarázat voltaképpen a népjóléti miniszterium álláspontja.

Dr. *Petrichevich-Horváth* Emil báró, a népjóléti miniszterium államtitkára, kezdeményezte és dolgozta ki az ugynevezett „lakásrazzia" ügyét. Több mint ötven magasabb állásu miniszteriumi tisztviselő és biró vezette az egyes kerületekben a lakásrazziákat és az anyag már együtt van, csupán fel kell dolgozniok. De az előzetes, szóbeli jelentésekből is megállapitotta a népjóléti miniszterium államtitkára, hogy akciója sikerrel biztat, miután *több mint ötszáz kereskedelmi, ipari, üzleti, bankérdekeltséget érint a lakáskérdés,* olyan értelemben, hogy

vagy átadják lakásból alakitott helyiségeiket, vagy pedig az épitkezési akcióba kapcsolódnak bele olyan értelemben, hogy legalább egy szoba-konyha szükséglakásépitést vállalnak, tőkéikhez képest.

Az egész kérdés különben egy héten belül minisztertanács elé kerül és *Petrichevich-Horváth* Emil báró államtitkár alkalmat kiván adni az érdekeltségeknek, hogy a terveit megismerjék és kivánságaikat, praktikus ötleteiket lehetőleg még tekintetbe vegyék.

Nincs ok nyugtalanságra,

— mondja a népjóléti miniszterium, — *mert a most foganatositott lakásrazzia, illetve az összeirás nem irányul a kereskedők vagy ipari vállalatok ellen.* A gyárak, bankok, biztositók irodai és üzleti helyiségeit csak akkor veszik el a mai bérlőktől, ha azt a vállalatok sulyosabb exisztenciális sérelme nélkül tehetik.

Elismeri a miniszterium, hogy a vállalatok és bankok a forgalmasabb utvonalakon kénytelenek üzlethelyiségeiket fenntartani,

megérti, hogy például a körutakon és utakon sok öt-hatszobás modern lakást lefoglaltak s átalakitottak, de elvárja a miniszterium, hogy ha az ilyen vállalatok, társaságok, üzletek és bankok a mostani helyiségeket meg akarják tartani, akkor vegyenek részt a meginduló épitkezési akcióban. Rászorithatók a tőkeerős vállalatok erre, hiszen lakásokat elvettek. Amelyik vállalat egy hatszobás lakást nem akar átadni lakás céljára, annak bizonyára megéri, hogy egy-két szobás lakást épittessen... Reménlhetőleg *ötszáz körül lesz az olyan üzleti, kereskedelmi, ipari, bank, biztositó vállalkozás és társaság száma, amely rá lesz kényszeritheto lakásépitésre,* főleg egy szoba-konyha kislakás érdekében. Természetesen az állam ellenőrzi és vezeti az akciót tovább is, nevezetesen előnyöket, könnyitéseket biztosit. Igy adómentességet biztosit, haszonélvezeti jogot ád a telkekre az épitőknek. De azokat a fővárosi telkeket is igénybe veszik, amelyeket a Földbirtokrendező Biróság megváltás alá vont.

Előreláthatólag három napon belül *Petrichevich-Horváth* Emil báró államtitkár elé kerül a feldolgozott anyag és akkor konkretizálja az egész tervet, amit a minisztertanács külön is letárgyal. Február közepéig *Vass József* népjóléti miniszter lehetőleg módját fogja ejteni, hogy a nemzetgyülés előtt részletezze a megindítandó nagy épitési akciót, amely talán már ez évben megszünteti a főváros egyik legsulyosabb mizériáját.

Tiltakoznak a kereskedők

A lakásrazzia miatt kereskedelmi és ipari körökben bizonyos nyugtalanság érezteti a hatását és ennek következménye volt az az értekezlet is, amelyet hétfőn délután tartottak az OMKE-ben. Megnyilvánult az a hangulat, hogy a kereskedelmi és iparkamara, valamint a GyOSz és a TÉBE hasonló mozgalma talán megfelelő kibontakozást segitene elő. Ádám László, az OMKE titkára, mint e kérdés előadója, a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Megdöbbenve vették tudomásul az érdekeltek azt a hivatalos nyilatkozatot, amely abban összegezhető, hogy a volt lakásokat elveszik a mai bérlőktől, illetve, hogy épitkezésre kényszeritik az üzlethelyiségek tulajdonosait. Ha egyiktől elveszik a lakást, hogy másnak adják: — ez nem megoldás. Negyedik éve nem történt a lakásépités körül semmi nagyobb esemény, miért nem az állam, vagy a főváros kezdik a jó példát, de mindig azt mondták, hogy nincs pénz e célra. Hogyan volna a kereskedőknek pénzük vagy telkük? A nagyobb kereskedők üzlethelyiségeiket különben is kénytelenek a IV-ik és V-ik kerületben föntartani, city-rendszer alapján, ahogy világszerte történik. Kisebb helyiségekbe hogyan menjenek, amikor csak a kereseti adó miatt nyolc könyvet is kénytelenek vezetni? De jogilag is lehetetlen a több száz érdekelt céget kilakoltatni üzlethelyiségeikből, hiszen a Lakásrendelet 16-ik paragrafusa ezt megtiltja. Hogy mi történik, ma senki se tudja, de egy bizonyos, az, hogyha a kereskedőket kitennék, gazdasági megrázkódtatás következne...

A békeakciók ideje lejárt

Szervezkednek a pártok — Kik lesznek a városházi szocialista-vezérek?

A városi politikában — ezt kellene jelentenünk — nincsen semmi ujság. Ez azonban nem felel meg a tényeknek, mert látszatra ugyan minden csendes, de annál erősebb a kulisszák mögött való készülődés. *Wolff* Károly és *Sipőcz* polgármester Londonban időznek, vagyis a városi politika hivatásos mozgatói távol vannak a fővárostól; de ha idehaza lennének is, ma már ugyszólván a közgyülési terem békéje körül nincsen semmi tennivalójuk.

Ellenzéki oldalról arra az álláspontra helyezkednek ugyanis, hogy

a békeakciók ideje lejárt,

nemcsak azért, mert ezek az akciók egy pillanatra sem voltak őszinték és igy eredményességük előre ki volt zárva de lejárt a békeakciók ideje azért is, mert *a hátralevő pár hónapra már nincsen értelme semmiféle megegyezésnek.* Olyan béke, amely ha áldozatok árán is, most jönne létre, csak Wolffék pozicióját erősitené, mert azt igazolná a jóhiszemü választó-közönség előtt, hogy a mérséklet utjára léptek, amint ezt a város egész lakossága kivánja. A béke, amely az utolsó hónapokban születik, eltántorítaná az ellenzéki polgári tömegeket a polgári pártoktól és a szocialisták karjaiba hajtaná őket, mint akik nem hajlandók megaláztatások árán paktálni. El lehet tehát mondani, hogy minden békekisérlet, amelynek hire a jövőben fel fog merülni, nem más, mint

manöver az ellenzék kompromittálására.

Föl sem lehet tételezni, hogy a mai ellenzék soraiban akadjanak hiszékeny emberek, vagy pláne akadjon hiszékeny párt, amely ennek a manővernek bedőljön. A városházi ellenzéknek, annak minden pártjának tanulnia kell az országos politikából, ahol a liberális és demokratikus elemek tömörülése helyett azoknak szétbomlása következett be. Ha ott helytelen ez, emitt egyenesen árulásszámba menne, hiszen amott az ellenfél máris változtatott lelki habitusán, amig itt ugyanazokkal a középkori fegyverekkel küzd, mint a szinen való első megjelenése alkalmával.

Ha tehát a nyilt szinen mozdulatlanság következik is most a városi politikában, annál nagyobb erővel kezdődött meg

a pártok belső szervezkedése.

E tekintetben a hétnek legkimagaslóbb eseménye volt *Vázsonyi* Vilmosnak a *Józsefvárosi Polgári Demokrata Körben való* megjelenése, ahol a demokratavezéren kivül *Baracs* Marcell és *Pakots* József is foglalkoztak a városi választások kérdésével. A környékbeli intelligens lakosság olyan hatalmas számban jelent meg a demokrata vacsorán, hogy a párt központi kiküldötteit láthatóan meglepte a polgárság ilyen arányu megmozdulása. Olyan elemek álltak a demokrata politika mellé, akik eddig minden mozgalomtól távoltartották magukat és akiknek jelentkezése óriási arányu hangulatváltozást jelent. A városban gombamódra teremnek az uj demokrata-körök, aminek iskolapéldája ez a fiatal klub is, amelyet valósággal a semmiből hoztak létre *Zsombor* Géza volt államtitkár, elnök, *Wieselmann* Rezső, *Mocznik* Lajos gyáros alelnökök és lelkes társaik.

Erősen agitálnak mindenfelé Wolffék is és a szociáldemokraták szerdai pártnapjaira is bevonult a várospolitika. Nem szenved kétséget, hogy

a szocialisták is erősen készülnek a városi választásokra,

bár amint már emlitettük, nem törnek vezető szerepre, de annál nagyobb felkészültséggel kivánnak majd élni a kritika jogával és a wolffi-uralom bukása után minden erejükkel támogatni kivánják azokat, akik az igazi demokráciát és a munkástömegek megélhetési lehetőségét fogják hozni. A szocialistáknak kész várospolitikai programmjuk van, amely nem ütközik a polgárság érdekeibe, sőt azt lehetne mondani, hogy nem más, mint egy radikálisabb kispolgári programm. Természetesen még nincs döntés arról, hogy a választásokon kiket fognak jelölni a szocialisták, de azt már sejteni lehet, hogy a városházi frakció vezetői *Propper* Sándor nemzetgyülési képviselő és *Büchler* József párttitkár lesznek, akik közül Büchler neve eddig nem szerepelt a külső nyilvánosság előtt, de annál ismertebb a munkások között. Nagyon képzett, de mérsékelt szocialista, akinek tehetsége feltünést fog kelteni a városházán.

A visegrádi telepesek

Bölényeket tenyésztenek a kincstári vadászterületen

A héten sokat beszéltek és irtak is arról, hogy a fővárosnak nagy tervei vannak az állatkert legnagyobb és legdrágább ritkaságaival, az európai bölényekkel. Ezekből a tervekből és hirekből mindenesetre igaz annyi, hogy Berczel Jenő dr. tanácsnok tárgyalásokat folytat a kincstárral arra vonatkozólag, hogy az állatkert nagyszerü bölényeit kitelepitik Visegrádra, ahol tenyészteni kivánják ezt a teljesen kiveszőben levő, mondhatnánk teljesen kiveszett állatfajt.

Visegrád, a régi királyok klasszikus vadászterülete, ismét királyi vaddal lesz tehát népes, ha ugyan beteljesednek a produktiv és minden esetre nagy anyagi előnyökkel kecsegtető tervek. Ugy formulázzák ezeket a gondolatokat, hogy az állatkert bölényei abban a megtiszteltetésben részesülnek, hogy ezentul „nemzeti vagyon"-ként fognak velük bánni. A főváros tanácsa ugyanis letárgyalta már a visegrádi telepitési ötletet, amelyet kiváló szakértők támasztottak alá azzal a megállapitással, hogy a bölényeknek természetes körülmények közé kell jutniok, ha szaporodást várnak tőlük, mert ez az állatkert zárt ketreceiben lehetetlen. A hirek szerint a budapesti bölények számára Visegrádon többholdnyi területet biztositanának, ahol szabad mozgásuk, szabad tenyészésük teljesen biztositva lenne.

Információt kértünk dr. Berczel Jenő tanácsnoktól, aki kijelentette a Fővárosi Hirlap számára, hogy a bölények kitelepitése ezidőszerint még nem aktuális. A tárgyalások folyamatban vannak, a főváros már kidolgozta azokat a feltételeket, amelyek alapján a visegrádi „tranzakció" végbemehetne, de a perfektuálásnál még nem tartanak, mert az államkincstárnak mindenekelőtt akceptálnia kell a főváros feltételeit, ami ezideig még nem történt meg.

Az állatkerti milliomosok között, amelyek sorában mindenesetre a vizilovak vezetnek, igen előkelő helyet foglalnak el a bölények. Érdekes az, hogy ezek a bölények, amelyek a budapesti állatkert büszkeségei, nem is exotikus származásuak, hanem európaiak. Az amerikai bölény tudniillik nem olyan ritkaság. Európában azonban kiveszett ez az állatfajta. Európai származásu bölény ma már összesen tizenhét darab van a világon, természetesen csak állatkertekben és pedig a tizenhét darab közül öt a budapesti állatkertet ékesiti s majdan ezek fognak elvonulni a visegrádi hegyek alá családi életet élni. Van persze három amerikai bölényünk is, de ezek lényegesen közönségesebb népség, mint az európai előkelőségek, amelyeket egy év előtt darabonkint öt millió magyar koronára becsültek és amelyek ma már legalább a dupláját érik ennek az összegnek, vagyis ez a kisded társaság ma vagy ötven milliót reprezentál.

Ötven millió fog tehát egy csoportban legelni a jövőben a visegrádi vadaskertben. Hogy a fajfenntartási tervek nem lesznek meddők, annak élénk bizonysága az, hogy pár esztendő előtt az egyik tiszteletreméltó bölény-mama — még a fogságban is — egy kedves kis bölényborjucskával szerzett örömet a budapesti városházának. A reménység tehát, amelyet a visegrádi családalapitáshoz füznek, minden esetre kiválóan jogosult.

Fock tanácsnok álnéven utazik

Angolul furcsán hangzik a neve

Páris után London. Azaz, hogy már másodszor is London. És el kell mondani, hogy a főváros mai vezetőségének óriási szerencséje van a kitünő Fock Ede tanácsnokkal, aki a mai városházának legviláglátottabb embere, nyelveket beszél kitünően, európai modoráért mindenki rendkivül megbecsüli. Fock tanácsnok nem most látja először Londont, amikor első osztályon utazik, de bejárta Angliát és Amerikát akkor is, amikor még fiatal tudásvágya akár a harmadosztályt is elviselte.

A városházán azonban a minap egy kicsit gondolkodóba estek az emberek, akik valamit sejditenek az angol nyelvhez és megállapitották, hogy

Fock tanácsnok alighanem álnéven utazik, amikor angol földre lép.

Azzal kezdődött a móka, hogy valaki megjegyezte:

— Ennek a Fock tanácsnoknak mindjárt olyan jó angolosan hangzó neve van, hogy Londonban talán maguk közül valónak gondolják.

Az angol-tudósok gyanusan mosolyogtak, de az első akadálytalanul folytatta:

— Még azt hiszik róla, hogy rokona Foch generálisnak.

Az angol-tudósok most már hangosan hahotáztak:

— Tudod mit: Fock tanácsnoknak még furcsább neve van angolul, mint Foch marsallnak — magyarul, ha helyes angolsággal ejtik ki a ch-t.

Pillanatnyi csend. Majd a folytatás:

— Higyjétek el, a Fock szót Angliában talán még a kocsisok sem használják és nem lehet beállitani egy angol urhoz azzal, hogy „kérem, én Fock vagyok", mert nagyon hideg fogadtatásra talál. És Fock tanácsnok sokkal okosabb ember, semhogy ennek kitegye magát. Inkább álnév alatt utazik. Sőt meglehet, hogy már idehaza is ch-ra enyhitette a ck-t, mert Angliában lehet valaki Foch, de nem lehet senki — Fock.

És elmondták a következő anekdotát:

— Egyszer egy német ember — akit történetesen szintén Focknak hivtak — már megjárta Londonban. Történt ugyanis, hogy a szinházban megtetszett neki egy hölgy. Odament hozzá s azt mondta:

— Fock vagyok.

— Maga disznó, van bőr a pofáján ilyet mondani? Takarodjék — volt a felelet.

Fock megijedt ettől a hangtól és hogy kiengeszteljen a hölgyet, elkezdte magyarázni:

— Kérem, nekem tisztességes szándékaim vannak, én nem mondtam semmit, amin meg lehetne botránkozni. Csak pusztán bemutatkoztam, hogy Fock vagyok . . .

— És még folytatja, maga disznó, disznó, disznó!... — harsogta az angol dáma őszinte felháborodással.

A botrány teljes volt. A szinházi közönség egymás hátán tolongott, a szinházi szolgák a német Fock-ot ki akarták tuszkolni, a hölgy ájultan hanyatlott le helyére és sötéten közeledett hősünk felé a rendőrtisztviselő. Referáltatott magának, hogy mi történt, de a tanuk csak azt látták, hogy a gavallér udvariasan közeledett a hölgyhöz, valamit mondott, mire az „disznót" kiáltott. A hölgy ájultan feküdt, az nem tehetett vallomást, a rendőrtisztviselő tehát hősünket kérdezte meg, hogy mit mondott a hölgynek?

— Csak azt, hogy Fock vagyok.

Általános elszörnyülködés és Fock urat még abban az öt percben megindították a rendőrség felé.

Hát ennek nem teheti ki magát az okos Fock tanácsnok, aki valószinüleg Foch-nak tituláltatja magát az angol fővárosban. Mert különben ugy járhat, mint Kossuth Lajos turini háziorvosa, aki a kormányzó halála után rövid időre Magyarországra jött. Mindenfelé ünnepelték, különösen Cegléden, ahol egy nagy lakoma során bemutatták egy menyecskének, aki mikor meghallotta az orvos nevét, hamiskásan rámosolygott és igy szólt:

— Talján az istenadta? Pedig de jól hangzó magyar neve van...

Öt tüzoltó-tankot épitenek

Hét méter hosszu automobil-óriásokat kapnak a budapesti tüzoltók — A Gyosz és a biztositók áldozatkészségére számitanak

A tüzoltók kunutcai székházában hetek óta rendkivüli izgalom uralkodik. Ez a nagyszerü intézmény, amely ötvenhárom esztendeje védi páratlan sikerrel Budapest lakosságának életét és vagyonát, most végre renészansz előtt áll. És már itt, az első szónál, le kell szögeznünk azt, hogy amikor a tüzoltóság talpraállitásáról van szó, nem szabad félmunkát végezni. A főváros meghozta a tőle telhető áldozatot, többet — be kell látni — nem tehet, ellenben áldozatot kell hozni azoknak is, akiket a legnagyobb veszedelemtől óvnak meg a tüzoltók, ki kell nyitni és mélyére kell nyulni a bugyellárisnak azoknak is, akiknek a legnagyobb a vesztenivalójuk akkor, amikor senki nem tudja megmenteni káprázatos vagyonukat, csak a derék, a pótolhatatlan, az életőket, egészségüket folyton kockáztató tüzoltó-hősök.

A budapesti tüzoltóság renészanszát az hozza meg, hogy

a Fiat-müvek telepein öt hatalmas tüzoltóautó áll készen,

már csak a festésük hiányzik, de egy hónapon belül szállithatók lesznek a hatalmas alkotmányok, amelyeket a kunutcai laktanyában máris tank-oknak becézgetnek.

Ebben a jellemző névben magában is benne van, hogy ellenállhatatlan masinák lesznek ezek és a budapesti tüzoltóság, amely — amig a háboru nyomorusága az anyagiakkal való küzdelmet meg nem ismertette velük — Európa első tüzoltósága volt, ismét elfoglalhatja méltó helyét a kontinens tüzoltóságai között.

Sajnos, a Fiat-müveknél készülő öt automobil közül ebben a pillanatban még csak kettő a tüzoltóké, az a kettő, amelyet a főváros rendelt meg a számukra. A másik három autó, amelyekre szintén feltétlen szükség lenne — eladó. A Gyáriparosok Országos Szövetsége és a biztositó társulatok hivatottak arra, hogy megvegyék a budapesti tüzoltóság számára. Ha ezt nem teszik, merényletet követnek el a maguk legsajátabb érdekei ellen és egyben garasoskodásukkal megakadályozzák azt, hogy a budapesti nagyszerü tüzoltóság méltóképen teljesitse hivatását.

A főváros által rendelt két autó megrendelése egy év előtt történt és pedig

darabonkint 1.900,000 koronáért, mig ma, a leszállitás pillanatában tizenkétmillió értéket képvisel mindegyik.

Az autó-óriások szállitására német ajánlat is érkezett, de a magyar ajánlat lényegesen előnyösebb volt. Óriási összegek ezek, amik itt szóban forognak, de be kell látni, hogy ha a tüzoltóság tökéletes teljesitményt produkálhat, mindent megér az, amit meg tudnak menteni a pusztulástól. Különösen hangsulyoznunk kell, hogy mind az öt autónak beszerzése azt jelentené, hogy ezzel tökéletesen megoldották a Budapest környékén fekvő hatalmas gyárvállalatok tüzbiztonságának folyton kisértő problémáját.

Az uj gépekről egyébként a Fővárosi Hirlap a következő szakszerü felvilágositást kapta.

— Kezdem a gépek külső alakján, mert ezek a hatalmas alkotmányok egyszerü megjelenésükkel is szenzációt keltenek Budapest utcáin. Hiszen egy-egy automobil hossza hét méter és magassága 1.90 méter. A gépek teljesitménye nem kevesebb, mint hetven lóerő. Elfér rajta mindenekelőtt 12—14 személy, de föl van szerelve rá az ugróponyva, a mentő-tömlők, mentőeszkö-

zök. A szivattyu-szerkezet, amelynek vizszállitóképessége percenkint 2900 liter, az alvázban nyert elhelyezést. A motort a Bayerische Motorwerke szállitotta, mig a szivattyu Teudloff-Dietrich müve. A turbina, amely az evakuáló készülékkel van egybeszerelve, a legmodernebb kompozició.

Meg kell állapitani, hogy

ha a tüzoltók mind az öt autót megkapnák,

Budapest élete és vagyona a legtökéletesebb biztonságban lenne; mig a főváros által elismerést érdemlő áldozatkészséggel rendelt két autó beállitása haladást jelentene ugyan, de csak félmegoldás lenne. Az öt uj automobil végleg kiszoritaná az összes lovas-szerelvényeket, hiszen ma még, ha valahol egy-egy autódefektus van, azonnal be kell állitani a lovas-szerelvényeket, amelyeknek teljesitőképessége természetszerüen igen alacsonyan áll az autószerelvényekkel szemben. Ezt kell megfontolniok azoknak, akiknek áldozatkészségére jogosan számitanak a kiváló tüzoltók.

Csak még azt jegyezzük fel, hogy ha az eddig biztositott két „tüzoltótank" megérkezik, az egyik az ötödik őrségre, a gyárvárosba vonul be, mig a másiknak a központban lesz a főhadiszállása, hogy a kellő pillanatban ott teremhessen, ahol legnagyobb szükség van rá.

Események

B. Virág Géza ünneplése. B. Virág Géza kollégánkat, a Független Budapest kitünő szerkesztőjét, meleg ünneplésben részesitette a VII. kerületi függetlenségi pártkör, amelynek ügyvezető alelnöke, abból az alkalomból, hogy a köztiszteletben álló szerkesztő és politikus életének ötvenedik esztendejét töltötte be. Ez alkalommal leleplezték B. Virág Géza életnagyságu képét is, amely Pogány Lajos sikerült festménye és amely annak a körnek a helyiségét fogja disziteni, amely körért annyit fáradt és lelkesedett az ünnepelt. Nem alkalom ez arra, hogy B. Virág Géza ujságirói és szerkesztői érdemeit méltassuk, de a legteljesebb tisztelet és megbecsülés hangján kell feljegyezni róla, hogy a politikában szinte páratlan elvhűségének, lelkes odaadásának, szintiszta önzetlenségének szólott az az ünneplés, amelyben politikai barátai részesitették. Az elvek Olcsó Jánosainak, a politikai becsület üzéreinek korában nem talál kellő szavakat a toll, amikor a becsületes és bensőséges meggyőződésnek olyan lovagiát akaria méltatni, mint amilyennek B. Virág Gézát megismertük.

Bécs város billiós költségvetése. A leromlott osztrák korona eljuttatta Bécs városát addig a pontig, hogy az idén már billiós költségvetést produkált: e nemben Bécs számára az elsőt, bár az is kétségtelen, hogy eddig még nem volt város a világon, amelynek budgetje billiós számokkal lett volna kénytelen operálni. Sulyosan tévednének azonban azok, akik elfogultan azt mondanák, hogy ez a szocialista uralom eredménye, mert a bécsi városházán — ellentétben az országos kormányzattal, ahol kereszténységszocialisták vannak uralmon — a szociáldemokraták kezében van a hatalom. Nem lehet a szociáldemokratákat megvádolni a billiós költségvetéssel, mert ha azt a szörnyüséges nagy számot, amelyet az 1923. évi budget mutat, átszámitjuk békekoronára, vagy aranykoronára, kiderül, hogy ma negyedrészannyi kiadása sincs Bécs városának, mint volt békeidején. Az 1923. évi költségvetés értelmében Bécs város szükségletei ebben az esztendőben 1.288,442.052,000 koronára rugnak, amivel szemben 1.164,477.070,000 korona bevételre számitanak. A deficit tehát százhuszonnégymilliárd osztrák korona körül mozog. Miután azonban egy békekorona ma 150,000 osztrák koronának felel meg, a billiós szükséglet alatta marad a nyolcvanhat békemilliónak. Ha tekintetbe vesszük, hogy 1913-ban, vagyis kerek tiz esztendővel ezelőtt Bécs költségvetésében a kiadások tétele 335 millió békekoronát ölelt fel, akkor könnyen meg lehet állapitani, hogy az egybilliárd-kétszáznyolcvannyolcmilliárd korona kiadás, amely körülbelül nyolcvanhatmillió békekoronának felel meg, negyedrészét teszi a tiz év előtti szükségleteknek. A deficit ma (124 milliárd papirkorona) kilencedfélmillió aranykoronának felel meg, amit a bécsi közgazdasági szaktudósok nem tartanak ijesztően nagynak. A községtanács sok mindent igér a deficit leküzdésére. Többek között, ami a szociáldemokrata-uralomnak nem válik valami nagy dicsőségére, a hivatalokban a hétórai munkaidő behozatakell sokat erősitgetnünk, hogy a bécsi városházán nem lesznek valami nagyon népszerüek ezek az intézkedések. A községtanács tervei közül meg kell említenünk, hogy többek között egy ötven-milliárdos beruházási kölcsön felvételét tervezik.

Affinéria Nemesfémválasztó és Feldolgozó Intézet Részvénytársaság.
Budapest, VII. ker., Nagydiófa-utca 28.
Arany, ezüst vétel és eladás. Telefonok: József 72-14. József 2-98.

Tüz van! Gyertyaszentelő napján, szakadó, zivataros időben, megtelt a Falk Miksa-utcai sportpálya elszánt közönséggel. Érthető volt ez az érdeklődés, hiszen nagy reklám és különféle hir előzte meg az amerikai izü találmányt, amely tüzoltás szempontjából jelentős, ha csakugyan sikert nyujt. Arról szólt a hir, hogy a Pyros nevü tüzoltókészülék pillanatok alatt a legvadabb, legveszélyesebb tüzet is elfojtja. Rendőrkordon mögött, kivonult tüzoltók készenléte mellett tartották meg a főpróbát. Valóban a hirek nem tuloztak. Hatalmas kátrányos hordókat gyujtottak meg, egymásután s amikor többméteres lánggal égtek, jött két ember, egy-egy piros szócsőhöz hasonló készülékkel, aztán valami fehér anyagot szórtak a lángözönbe s az hirtelen kialudt. Mindenki meglepődve állt; majd a több száz iskolásgyerek éktelen zsivaja közt gyujtották meg az alkalmi „házat". Faalkotmány, petróleummal, kátránnyal leöntve, nehogy a nagy zápor megakadályozza a ház kigyulladását. S a Pyros ismét bevált, a hatalmas tüzet néhány pillanat alatt eloltották. Most aztán nyilt kérdés, vajjon száraz időben, felhőszakadásos ítéletidő nélkül is igy beválik-e a tüzoltókészülék... Ugyanis a tüzgyujtás és tüzoltás jelenetét néhányszor megismétlik.

Ujjászervezték a Mosse magyarországi hirdetési irodáját. A Rudolf Mosse Berlin hirdetési iroda és kiadóvállalat Budapesten részvénytársaságot alapitott, amely átveszi e világcég valamennyi üzletágának Magyarországon való képviseletét. Az uj részvénytársaság Budapesten hirdetési irodát nyit a bel- és külföldi lapok számára és azonnal hozzáfog egy magyarországi Cimtár elkészitéséhez, amivel közgazdaságunk egyik régi óhaja fog beteljesedni. Ügyvezető-igazgatónak Singer Arthur budapesti publicista és a Berliner Tageblatt levelezője neveztetett ki. A társaság ideiglenes irodája: VI., Podmaniczky-utcza 49. Telefon 8-39 és 80-40.

Szórakozás

A Fővárosi Operettszinház e hete a Tatárjárás nagy sikere jegyében fog lefolyni. Két estét kivéve, mindennap adják Kálmán Imre és Bakonyi Károly világhirü operettjét. Csütörtökön és szombaton a régi Népszinház hires művészei: Blaha Lujza, Rákosi Szidi, Pálmay Ilka, Küry Klára, Komlóssy Emma, Ledofszky Gizella, Harmath Ilona, Margó Célia, Kassay Vidor, Tollagi Adolf, Pintér Imre lépnek fel Verő György hármas alkalmi darabjában. Velük együtt lép fel Hegedüs Gyula, Vendrey Ferenc, Büller Irén, Nagy Izabella, Hajdu Eta, Vigh Manci, Ferenczy Károly, Halmay Tibor, Ujváry Lajos és az uj nemzedék több más kitünősége. Vasárnap délután az Olivia hercegnő kerül szinre.

„A Bajadér" az idei évad legnagyobb operettsiágere e héten is minden este szinre kerül a Király-Szinházban, ahol nap-nap után előre eladott táblás ház tapsol a kiváló együttesnek: Fedák Sárinak, Honthy Hannának, Rátkainak, Nádornak és Latabárnak. Vasárnap délután „János vitéz" kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Rákosi Szidi pompás uj szerepében, Földes Imre „A lányom hozománya 500 millió" cimü nagysikerü vigjátékában e héten szerdán, csütörtökön, szombaton lép fel a Magyar Szinházban. Kivüle ezuttal is Pécsi Blanka, T. Forrai Rózsi, Simon Marcsa, Uray, Körmendy, Kertész, Vándori és Ábel játsszák a darab többi főszerepeit. Pénteken és vasárnap este Molnár Ferenc nagysikerü „Égi és földi szerelem" cimü darabját ismétlik Törzssel, Darvas Lilivel és Báthory Gizával a főszerepekben. Vasárnap délután P. Márkus Emilia vendégszerepel „A névtelen asszony"-ban 3 órakor, mérsékelt helyárak mellett.

Mi lesz a Parnasszuson? A Parnasszus-kamaraesték Komáromy Pál operaénekes vezetésével már február 10-én megkezdődnek a dunaparti Korzón, a régi Deli finom kis szinházzá átalakitott helyiségében. Régi zeneszerzők, a rokkokó- és biedermeyer-kor muzsikusainak soha elő nem adott egyfelvonásos operái, Mozart, Offenbach, Lortzing, Suppé, Grisard után magyar prózairók és költők következnek a programmon. Próza, vers, zene és némajáték váltakoznak azon a finom és előkelően nivós müsoron, amely a legnagyobb igényeket tartja szem előtt. Az uj művészi vállalkozás zenei vezetője Fleischer Antal, az Opera kiváló fiatal karnagya. Még csak annyit emlitünk meg, hogy az első müsoron szerepel többek között Grisard hires kis opera-buffója: Bonsoir, monsieur Pantalon! A kis vigoperát Gábor József, Palay Matild, Hegedüs Ferenc, Bársony Dóra, Halász Gitta és Palotay Árpád éneklik.

„A Kékszakáll nyolcadik felesége" 100-adszor került szinre vasárnap este a Belvárosi Szinházban. E ritka jubiláris számhoz állandóan előre eladott táblás házak mellett jutott el a kitünő vigjáték, mely ezen a héten szombat kivételével, amikor is a nagysikerü „Tüzek" előadását ismétlik, minden este szinre kerül Somlayval, Ihászszal, Barótyval, Gárdonyival, Titkos Ilonával, Benedek Margittal és Szilágyi Rózsival a főszerepekben. Vasárnap délután a másik nagysikerü Szenes-vigjátékot, „A buta ember"-t játsszák 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetének öt estéje jut a szinház szenzációs ujdonságának, a Glóriának, amely egyaránt fényes sikere a szerzőnek, Szomory Dezsőnek és a Vigszinház nagyszerü együttesének. Szerdán és szombaton a Kis cukrászda, Heltai Jenő pompás vigjátéka kerül szinre. Szombat éjjel 10 és egynegyed órai kezdettel mutatják be az Elefántot, Hennequin és Weber uj bohózatát. Vasárnap délután az Ocskay brigadérost adják.

A „Dédé" a Blaha Lujza-Szinházban sajtó és közönség egybehangzó véleménye szerint rendkivüli sikert aratott. A kitünő francia operett teljesen betölti a szinház e heti müsorát, a főszerepeket a szinház kiváló vendégprimadonnája, Péchy Erzsi, Vaály Ilona, Z. Molnár, D'Arrigó, Szirmai, Tamás játsszák. Vasárnap délután „Szép Heléna" van müsoron Bibor Ilonával a cimszerepben, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

75-ik előadás felé halad a nagysikerü „A gong", „Boszorkánykonyha", melyet e héten is minden nap megismételnek az Andrássy-uti Szinházban a többi kitünő tréfával és magánszámmal együtt. Ugyanezt a müsort adják vasárnap délután is 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

Francesca Bertini, az imádandóan szép olasz filmprimadonna művészi karrierjének zenitjéhez érkezik abban a grandiózus filmattrakcióban, amelyet rendkivüli tetszés mellett mutatott be a Kamara. Maga a film lebilincselően izgalmas regény, amelynek külön szenzációja a világhirü divára irt szerep s a művésznő abszolut tökéletességü alakitása. A Kamara e heti nagy müsorának másik eseménye a Cyrano csókja Soave Gallonival. Miként Rostand Cyranója, csodálatosan zengő költemény a film is, amelyről a külföldi saitó mint az idei olasz filmgyártás reprezentáns müvéről emlékezik meg. Előadások fél 4, 5, háromnegyed hét, fél kilenc, tiz órakor.

TÜZ VAN!

A „PYROS" egy suhintása megszünteti

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este 1/2 8 órakor.
A NAGYSZERÜ UJ FEBRUÁRI VARIETÉ- és SZINHÁZI MŰSOR
és **ARANYMADÁR** Harmath-Zerkovitz operett MAGYAR ERZSIVEL.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Februári ragyogó müsor!
Szikiai József, Betegh Bäby, Eleky Anny és ifj. Latabár Kálmán felléptével
„Kiadó lakás....."
Harmat Imre táncparódiája.
Ezenkivül még **25** elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
MINTAHÁZASSÁG és **IHR KLEINER**
Rott és Steinhardt a főszerepekben. Kezdete 1/2 8 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Február 9-től 16-ig
A kis csibész
JACKIE COOGAN LEGUJABB KREATIÓJA
FATTYNAK NINCSEN PÁRJA
Amerikai életkép 6 felvonásban. Főszerepben: FATTY.
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u sarok. Telefon: 26-31.

A
CLUB GARAGE
uj bérautói
a legjobbak és legszebbek
1. **Köztelek-utca 4 (a Calvin-térnél).**
2. **Mária Valéria-u. 3** (Bristol-szállóval szemben).
Telefon: 135—69, és 189—52.
vagy József 139—78.

TŐZSDEI HIRLAP

Az adókezelés uj módjáról

Irta: **Dr. Sebeők Dezső.**

A Kállay-féle pénzügyi programmnak egyik szerves kiegészitése a közadók kezeléséről szóló uj törvény. Ez a törvény tényleg hézagpótló. Eddig ugyanis a különböző adónemeket különböző számlákon vezették és az adóalanynak rengeteget kellett szaladgálni, amig a különböző számlákon vezetett és kezelt adóját kifizethette és rendezhette. Most a közadók egyesitett kezelésébe bevonatnak mindazok az adó jellegével biró közszolgáltatások is, amelyek közadó módjára negyedévenkint fizetendők és a városok által szedetnek. Ide vétetnek az állami egyenes adókon kivül az összes helyhatósági adók, kereskedelmi és iparkamarai, továbbá a mezőgazdasági kamarai illetékek, vizszabályozási járulékok stb., stb. Az együttes kezelésnek az előnye tehát az, hogy az adókötelés félnek összes köztartozásai egy számlán könyveltetnek és a teljesitett befizetések mindenkor egy összegben az összes tartozás végösszegére nézve nyernek elszámolást. A törvény megszünteti az eddigi közvetlen adófizetési rendszert és minden közadófizetés, tekintet nélkül az előirásra, együttesen vezetendő.

Még egy sulyosabb megterheltetés is foglaltatik ebben a törvényben és ez az, hogy a késedelmi kamat mérvét a törvény 5 százalékról 8 százalékra emeli. Ezzel kapcsolatban fel kell hivni az adózó közönség figyelmét arra, hogy nemsokára esedékesek a kereseti adó-vallomások. Ajánlatos, hogy mindenki pontosan tegyen eleget e kötelességének. Ugyszintén ajánlatos az, hogy bérévnegyedkor, amely adófizetési negyed is lévén, szükséges, hogy mindenki menjen, összesitse adószámláit, egyenlitse ki azt, mert kár a hatalmas intési, végrehajtási és egyéb költségekért és késedelmi kamatokért.

Ideje volna, hogy a pénzügyminisztérium a sajtó utján fölhivatná a nagyközönség figyelmét arra, hogy adófizetés szempontjából mikor, milyen időben, milyen adók és egyéb kötelezettségek esedékesek.

A kosztpénz. Vagy jobban igy nevezhetnénk: Kost was kost!-pénz. Hétfőn már heti 7 százalékot, ami pro anno 360 százalékos uzsora-kamatnak felel meg, is kináltak a pénzért. Ilyen körülmények között az értékpapirok egészséges átértékelési folyamata természetesen nem alakulhat ki, mert a rendezési napon a tőkeszegény emberek kénytelenek papirjaikat a piacra dobni. Ez okozza aztán a hét elején rendszerint a tőzsdei hangulat ellanyhulását. Felidézik pedig ezt a lelketlen állapotot a kliens-hajszoló törpebankok és egyes táglelkiismeretü bizományosok, akik feleiket csupa vékonypénzü emberekből toborozzák, előbb vételre animálják őket, majd a rendezési napon uzsora-kosztpénzt akasztanak a nyakukba, vagy pedig eladatják papirjaikat, amelyeket átvenni nem tudnak. Megállapitható, hogy a tőzsdén igy valóságos hullarablás folyik, amelynek előfutárai azok a hetijelentések, amelyeket bizonyos „banküzletek" a hiszékeny palikhoz küldözgetnek. Ezekben vételre animálják őket, csalhatatlan tipp-papirokat ajánlanak nekik és a biztos nyereség beigérésével vételre csábitanak olyanokat is, akiknek nem egy kötésre, de egy darab papirra sincs pénzük. Mi következhetik aztán ebből? A biztos lenyakazás. Elmaradhatlan ezek után, hogy az illetékes körök tudomást szerezzenek ezekről az üzelmekről, szigoru kézzel kell ebbe a darázsfészekbe belenyulni, főleg pedig módját kell találni, hogy az animáló nyomtatványok szétküldését megakadályozni tudják. A tőzsde jóhirneve forog kockán, sürgősen tenni kell valamit!

A nagybankok inditják meg a lakásépitkezést. Az évek óta huzódó és a hivatalos és nemhivatalos körök tervezgetésén tul nem terjeszkedett lakásépitkezési akció most már, ugy látszik, mégis komolyabb stádiumba jutott. A Világpiac legutóbbi számából nyilvánosságra került, hogy Magyar Épitőbank R.-T. cimen, egyelőre 500 millió korona alaptőkével uj vállalat alakul Budapesten, amelynek megszervezésében dr. Éber Antal, Krausz Simon és dr. Paupera Ferenc vesznek részt és vezérigazgatóul Tibor Róbertet, a Magyar-Olasz Bank ügyvezető igazgatóját szemelték ki. Az alapitásban az emlitett bankvezérek mögött álló bankérdekeltségeken kivül sváici és francia tőke is résztvesz. A programm az, hogy az uj bank már a tavasszal nagyarányu épitkezésekhez fog és elsősorban az érdekelt bankok tulajdonában levő telkeket fogják beépiteni. Itt különösen az Angol-Magyar Bank, illetve az Égisz r.-t. ingatlanai jöhetnek tekintetbe, de megfelelő telkeket a Magyar-Olasz Bank és a Földhitelbank is rendelkezésre fognak bocsájtani, hogy azokon az uj bank modern bérházakat emelhessen és evvel az elviselhetetlenné vált lakásinséget csökkentse. Értesülésünk szerint az Épitőbank alapitásának terve már annyira megérett, hogy dr. Paupera Ferenc vezérigazgató a francia érdekeltekkel való megbeszélés céljából szerdán Párisba utazik. Ez alkalommal természetesen a Földhitelbank ügykörébe tartozó és folyamatban levő nagyobb tranzakciókról is tárgyalásokat fog folytatni a bank francia tőkeérdekeltjeivel.

A Papiripar tranzakciója. Az Első magyar papiripar r.-t.-nál, amelynek összes gyárai elszakitott területeken vannak, évek óta szanálási eljárás van folyamatban, mert az előbb virágzó vállalat a megszállás óta igen válságos helyzetbe jutott. A vállalatnál néhány év előtt svájci tőke is érdekeltséget vállalt, de ez a kisérlet sem volt végleges megoldásnak mondható. A vállalatnál most ujabb tranzakció van előkészületben és e célból dr. Herz Henrik vezérigazgató Párisba utazott, hogy ottani tőkepénzesekkel pénzügyi megállapodásokat kössön. Ugy hirlik, hogy ez a művelet jó uton halad és arról is szó van, hogy a Papiripar Budapest környékén rotációs- és kommerzpapirgyárat alapit.

Magyar export a francia gyarmatokra. Feltünést keltett hétfőn, hogy az erős ellanyhulás dacára a Schuller-részvények szinte kirobbanásszerüen, megduplázták árfolyamukat, amely a 10.000 K-át is meghaladta. Beavatott tőzsdei körökben ezt az emelkedést már régóta várták, mert e papir kurzusa szinte lehetetlenül visszamaradt. Közismert dolog ugyanis, hogy a Schuller-gyár elsőrangu vállalat, az egyetlen toll- és ceruzagyár Magyarországon, amelynek gyártmányai azonban rendkivül kedveltek a Balkánon is, főleg Törökországban, Romániában, Szerbiában és Bulgáriában. De hire kelt annak is, hogy a gyár, amelynek élén a két Schuller fivéren kivül a kiválóan szakképzett Biró Ede igazgató állnak, a francia gyarmatokba irányuló nagyarányu exportot megindítása céljából kedvező mederben folyó tárgyalásokat folytat a párisi gyarmatügyi kormánnyal.

Tőkeemelések. Az Első magyar gyapiu-mosó és bizományi r.-t., mely tavaly két részletben 10 millió koronáról 30 millió koronára emelte az alaptőkéjét, a február 10-iki közgyülésen ismét fölemeli az alaptőkéjét. — Az Általános faipari és fakereskedelmi r.-t., mely a Mercur váltóüzleti r.-t. érdekköréhez tartozik, és melynek voltaképen Debrecen a székhelye, február 6-ikára Budapestre hirdet rendkivüli közgyülést, melyen alaptőkéjét, amit tavaly 15 millió koronáról 30 millió koronára emelt, most 100.000 drb 200 korona névértékü uj részvény kibocsátásával 50 millió koronára emeli föl.

Nem lesz játékbarlang a Margitszigeten. Egy mindenttudó, vagy inkább mindent tudni akaró pénzügyi lap azt a kacsát bocsátotta közre, hogy a Margitszigeten a főváros, ha a sziget majd a bérlőktől ismét az ő tulajdonába kerül, játékbarlangot fog föláliitani és Krausz Simon Párisban ebben az irányban már tárgyalásokat is folytat francia tőkésekkel. Illetékes helyről közlik velünk, hogy e hiresztelés minden alapot nélkülöző önkéntes kombináció.

Két tőzsdeszüneti nap. A budapesti tőzsdén körülbelül másfélszáz tag mozgalmat inditott, hogy a tőzsdetanács az értéktőzsdén a rendezés napját keddről péntekre, a pénztári napot pedig szerdáról szombatra helyezzék át. Az akció vezetői emlékiratot nyujtottak át a tőzsde titkárságának, mely azt letárgyalás végett az elnökség elé terjesztette. Ebben az ügyben a tőzsdetanács hétfőn Fleissig Sándor elnök elnöklésével ülést tartott s kimondta, hogy az értéküzleti leszámolásnál előállott munkatorlódás miatt a hátralékos anyag feldolgozhatása céjából a szerdai és szombati szünnapokon kivül e hó 8. és 13. napjain is szünetelteti az értéktőzsdei forgalmat.

A Ganz-Danubius tőkeemelése. Ganz- és Társa—Danubius gép-, vagon- és hajógyár r.-t. közgyülése elhatározta, hogy az eddigi 14.400.000 korona alaptőkéjét 21.600.000 koronára emeli föl 9000 darab egyenkint 800 korona névértékü, 1923 január 1-étől osztalékra jogosult uj részvény kibocsátása által, melyekre elővételi jog illeti meg a régi részvényeseket olyképen, hogy két régi részvényre 100.600 korona lefizetése ellenében egy uj részvényre szóló utalvány adatik ki. Gondoskodás történt arról, hogy az elővételi jogot 50.300 korona lefizetése ellenében egy darab régi részvény után is lehessen gyakorolni. A befizetés és az elővételi jog gyakorlása február 1-étől március 6-ig bezárólag a Magyar Általános Hitelbanknál, vagy a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál történhetik, ahol a részvényutalványokat junius 1-étől kezdve fogják végleges uj részvényekre becserélni.

Esztergom-Szászvári Kőszénbánya R.-T. rendkivüli közgyülése az alaptőkének 80.000 darab uj részvény kibocsátása által 16 millió koronával való emelését határozta el és az összes uj részvényekre elővételi jogot biztositott a régi részvényeseknek. Öt régi részvényre 4 darab uj részvény vehető át részvényenkint 8000 korona vételár és 300 korona költség és illeték fejében január 31-től február 8-ig bezárólag Budapesten a társulat főpénztáránál és a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál, Wienben a Wiener Bank-Vereinnél.

A Gizella Gőzmalom R.-T. február 10-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, amelyen az alaptőkének 15,000.000 koronáról 30,000.000 koronára való fölemelését határozzák el. Az összes uj részvények 1:1 arányban előnyös árfolyamon jutnak a régieknek.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 138—55.
UJ MŰSOR! **JÓ KLIENSEK** UJ MŰSOR!
MÓRICZ ZSIGMOND vigjátéka.
FUJJAD, FUJJAD, PAJTIKÁM
Emőd Tamás és Nádori Mihály zenés marionett-játéka.
KECSKEFÉSZEK
Szőke Szakáll tréfája.
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Szőllősi Piroska, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban. IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

PIRK JÓZSEF örököse
DOTZAUER KÁROLY
fegyver- és sportüzlete
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 17. Telefon 136-82.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST,** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

SCHLICK-NICHOLSON
gép-, waggon- és hajógyár r.-t.
BUDAPEST, V. KER., VÁCI-ÚT 45-47. SZ.
Gyártmányok:
Gőzgépek, motorok, jéggyári és hűtőházi berendezések, gőzkazánok, híd- és vasszerkezetek, waggonok, mezőgazdasági gépek és hajók, öntvények.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—82.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. február 14. — 7. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Ives Guyot

az ujabbkori francia nemzetgazdaságtannak Leroy-Beaulien mellett legsokoldalubb és legszellemesebb mestere eljön Budapestre előadást tartani nekünk a szabad kereskedelemről, a népeknek egymással való békés forgalmáról, arról az akadálytalan cseréről, amelytől a mult század közepén született és nevelődött emberek a világ megváltását várták.

Hittéritő ez az öreg liberális apostol, akire ugyanolyan kérdő tekintettel fogunk nézni, mint nézik a fetisimádásban sinylődő vademberek a missionáriust. Azt a missionáriust, aki eljön ezer mértföldek távolságáról hozzájuk gyönyörü eszméket hirdetni, melyeket odahaza sokkal kevésbbé követnek, mint a megtéritendő vademberek. Talán azért is mennek el az ilyen lánglelkü apostolok idegenek közé eszméiket terjeszteni, mert odahaza kibirhatatlan a számukra a levegő. Szinte szánakozás ébred a szivünkben, ha arra gondolunk, hogy miképen tud egy Ives Guyot és egy Leroy-Beaulien nyugodt éjjeleket tölteni abban a Franciaországban, amely a gazdasági élet legalapvetőbb szabályait annyira tökéletes módon negligálja, ahogyan azt a németekkel szemben követett eljárásuknál nap-nap után kétségbeeséssel kell tapasztalnunk.

Egyáltalában: amily grandiózus volt Európa a háboruban, ahol a szervezés, a népek energiája és a technika csodái érvényesültek, oly gyermekesen gyámoltalannak, tudatlannak, tehetetlennek és ostobának bizonyult a háboru utáni ugynevezett béke feladataival szemben. Soha még a nemzetgazdaságtan kétszerkettőjével szemben ily tömeges merényletet nem követtek el, mint 150 esztendővel Smith Ádám után és évtizedekkel azoknak a ragyogó közgazdasági talentumoknak a müködése és tanitása után, akik a XIX-ik századbeli liberalizmus egét beragyogták. A tengeri rablók, kalózok és utonállók erkölcse lett a gazdasági életben urrá a nemzetek közti viszonylatban, az országok körén belül pedig a céhrendszer felé haladás lett az általános irányzat. És a „szociális termelés", amelyet a bolsevisták nyiltan hirdettek szégyenlősen, többé-kevésbbé elleplezve mindenütt a megvalósulás felé tör. Mindenütt az a helyzet, hogy a polgárokat nem tartják többé illetékeseknek annak a megitélésére, hogy mit termeljenek, mivel foglalkozzanak, kivel kereskedjenek, honnan vásároljanak és hova szállitsanak. Mindezeket a végzetesen fontos kérdéseket helyettük mindenféle néven nevezett hivatalnokok akarják megoldani, akik mindenkinek minden gazdasági moccanását ellenőrzik és irányitják és nem engedik a béke stádiumába visszahelyeződni a világot.

Mikor lesz már egyszer vége ezeknek az állapotoknak? Mikor fogják végre visszaadni Európa népeinek azt az emberi jogot, amelyet 1791 március 2-án iktatott törvénybe a nagy francia forradalom: a gazdasági szabadságot, azt a szent jogot, hogy az állam által megszabott iparrendészeti szabályok megtartása mellett mindenki azt a foglalkozást üzheti és azt a kereskedést folytathatja, amelyet akar? Hiszen az emberek nem kötnek más üzletet, nem adnak és nem vesznek, nem gyártanak, nem exportálnak és nem importálnak mást, csak amiből hasznuk van. És ha valamennyiüknek haszna van a gazdasági müködésből, amelyet folytatnak, hogyan lehetne ebből az összeségnek magának kára? És ha az emberek maguk nem tudják, hogy mi jó az ő számukra, miféle csodálatos képesség folytán akarják ezt a hivatalnokok jobban tudni náluk? Mely szabályok szerint akarják a kormányzatok hivatalnokok alakjában kidesztillálni a társadalomból azt a belátást, észt, bölcsességet, ügyességet és gazdasági rátermettséget, amely a társadalomban magában hiányzik?

Méla rezignációval várjuk az agg Ives Guyot-t, a becsületevesztett gazdasági liberalizmus törhetetlen apostolát, aki jön egy országból, amely mindent elfelejtett, amire a mesterei tanitották és keresztül utazik Európán, amely a repülőgépek korszakában nemzetközi forgalmát hovatovább visszaállitja az ekhós szekerek napjainak szinvonalára.

Dr. Kadosa Marcel.

Kertváros az illuziók mesés világából

Irta: **Dr. MÁRKUS JENŐ** volt székesfővárosi tanácsnok.

Köztudomásu, hogy dr. Matzke Károly és társai a földbirtokreformról szóló 1920 : XXXVI. t.-c. alapján mozgalmat inditottak a Földbirtokrendező Tanácsnál az iránt, hogy a Tanács a VII-ik kerületben a törökőr-dülő, Zugló és alsórákosi réteken a Stefánia-uttól ki a rákosszentmihályi határig elterülő

mintegy 1160 magyar holdat

tisztviselői házhelyek céljára sajátitsa ki és az igénylőknek tulajdoni birtok gyanánt adja át. A Földbirtokrendező Tanács az érdekcsoport kérelmét tárgyalásra alkalmasnak minősitette s az igénylési eljárást megindította. Ez az ügy — egész természetesen — erőteljes ellenállásra talált az érdekelt telektulajdonosok között, akiket a kisajátitás anyagilag érzékenyen kárositana, sőt sokuknak teljes anyagi romlását jelentené. Ez az ellenállás viszont annál erélyesebb fellépésre készteti az érdekelt igénylőket. S ahogy az már ilyenkor történni szokott, megkezdődött a nyilatkozatok hosszu sora innen is, onnan is, vagy az egyik vagy a másik tábor érdekében, a nyilatkozatokba hamarosan belekeverődött a pártpolitika s az ügy olyan össze-vissza beállitásban került eddig a közönség elé, hogy az a maga helyes itéletét megformálni nem tudia.

A Kertváros kérdése — nevezzük röviden ekként az ismertetett mozgalmat — „par excellence" szociális és gazdasági kérdés. Ezt csak egyféle szempontból: a közérdek szempontjából lehet és szabad elbirálni. Ennek hangsulyozásával, mint teljesen objektiv fél, aki egyaránt szivemen viselem ugy a tisztviselők sorsát, mint a polgárság egyetemes nagy érdekét, néhány általános megjegyzést óhajtok füzni ehhez a kérdéshez, hogy annak elvi és gyakorlati mibenlétét megállapitsam.

Szerintem az érdekcsoport jogi bázisa s a Földbirtokrendező Tanács első állásfoglalása teljesen téves és helytelen. A földbirtokreform-törvény alapgondolata az, hogy földhöz, házhelyhez juttassa a földmives-osztályt a vidéken, a mezőgazdasági területeken, de nem a városokban, amelyek nem nyilt mezőgazdasági területek, hanem zárt gazdasági egységek, s amelyeknek területi felhasználását a város gazdasági érdekeit és hivatását szolgáló

általános városrendezési és városfejlesztési szempontok szemelőtt tartásával egyedül a városok maguk, a városok önkormányzati testületei hivatottak irányitani.

Ez a szempont különös sullyal esik latba Budapesten, az ország fővárosában, legnagyobb gazdasági, ipari és kereskedelmi centrumunkban, amelynek a területe ténylegesen is a legszorosabban zárt egység és zárt egységet kell, hogy képezzen. Budapestnek a helyi viszonyokhoz igazodó, évtizedes tapasztalatokon, tanulmányokon alapuló egységes városszabályozási terve és egységes városfejlesztő programmja van. Ennek ötletszerü, idegen fórum által való önkényes megváltoztatása a köz mérhetetlen károsodásával járna és utját szegné a jövő egészséges kifejlődésének. Törvényeink megadják a módot arra, hogy állami, hatósági vagy kulturális, általában közcélokra a magántulajdonban levő ingatlanok birói kisajátitás utján megszerezhetők legyenek. Ámde eddig nem fordult elő egyetlenegy olyan eset, amikor akár az állam, akár más hatóságok ilyen esetekben a fővárost városszabályozási és városfejlesztési szempontokból előzetesen meg ne hallgatták volna s ne járták volna el a várossal egyetértőleg.

Nem fordult elő egyetlenegy olyan eset sem, hogy a főváros tulajdonában levő ingatlanokat akár az állam, akár más hatóságok, a főváros előzetes megkérdezése nélkül egyszerüen ki akarták volna salátitani.

Most egy ilyen esettel állunk szemben! Az eset annál figyelemreméltóbb, mert ha az érdekcsoport álláspontja győz szemben az általános városszabályozási és városfejlesztési érdekekkel, ez olyan precedenst fog szülni, mely a lejtőre visz, ahol többé nincs megállás, s ahol a városfejlesztés nehezen megalapozott pilléreit aláfurjuk. Mert ha ma egy érdekcsoport az alsórákosi réteket akarja kisajátitani, ki tudja, hogy holnap egy másik csoport nem fogja-e a tabáni telkeket vagy a budai erdőterületeket igényelni? S akkor majd itt áll a város, itt áll a polgárság egyeteme föld nélkül, fejlődési lehetőség nélkül!

Abból a területből, ahová a kertvárost tervezik, több száz hold a fővárosé. Ide van tervezve a többek közt az uj központi kórház és az uj központi teicsarnok és tejtermék feldolgozó-telep.

Ennek a vidéknek: az alsórákosi réteknek végleg megállapitott és jóváhagyott szabályozási terve van,

mely a tabáni uj városrész és a Gellérthegy északi lejtőjén kialakitandó városrész szabályozási terve mellett az utolsó idők elismert nagyszerü városfejlesztési munkája. Ebbe a gyönyörü világvárosi kulturprogrammba nyul bele avatatlan kezekkel a kertváros terve, megsemmisitve évek fáradságos munkáját, a teremtő erőnek a jövő számára szánt hatalmas elgondolását és megtámadva a főváros ősi közvagyonát: a földbirtokát, amely Budapest fennmaradásának, fejlődésének legfőbb biztositéka s amelyet a maga egészében mindenkoron meg kell őrizni a köz, az összesség, az élet, a fejlődési lehetőség számára.

A terület másik része javarészt kispolgárok: közalkalmazottak, kistisztviselők és kertészek tulajdona, akik a maguk kis telkét verejtékkel, nehéz munkával szerezték s akiknek a földje arra szolgál, hogy részükre otthont, munkát, kenyeret és megélhetést biztositson. Ezen

a területen ma virágzó konyhakerti és kertészeti telepek vannak, ahol sok ezer munkáskéz dolgozik s ahonnan a termést a városba szállitják, tehát itt fogyasztják el.

Ezeket a kispolgárokat a tulajdonuktól, a megélhetésüktől megfosztani, ezt a sok munkáskezet a mindennapi keresményéből kiütni igazságtalanság és lehetetlenség!

S ha az eddigiekben azt bizonyitottam, hogy a földbirtokreform-törvény a földmivesosztályra és a vidékre vonatkozik és nem vonatkozhatik Budapestre, akkor az alábbiakban viszont bizonyitani fogom azt, hogy ez

a terv nem szolgálja a tisztviselők érdekeit, mert pénzügyileg kivihetetlen.

Ma, amikor Budapesten a telekérték négyszögölenként 1000 koronánál kezdődik s egy köbméter épitési költsége 15—20.000 korona, egy 3—4 szobás tisztviselői háznak a létesitése csak a legszükségesebbeket számitva, telekszerzéssel együtt a legjobb esetben is 4—5 millió korona.

Már most azt kérdezem, melyik tisztviselő, melyik közalkalmazott van abban a helyzetben, hogy ennek a tőkének legalább egy részét a sajátjából fedezze s hogy magára vállalhassa a szükséges kölcsönnek — ha ugyan a kölcsöntőke rendelkezésre áll, amit a gazdasági viszonyok ismeretében határozottan két-

ségbe vonok —, ismétlem, magára vállalhassa a szükséges befektetésnek tőke- és kamattörlesztő részletét, amit ha csak 6 százalékkal számítok, évi 300.000 koronának felel meg. Ehhez a kiadáshoz hozzájönnek még az évi karbantartási és tatarozási költségek. Az a tisztviselő, aki ilyen tőkeerős, az kap Budapesten elég háztelket. Annak nincs szüksége arra, hogy a földbirtokreform-törvény alapján házhelyet igényeljen. Az a tisztviselő pedig, akinek ilyen tőkéje nincs, az hiába igényel és hiába kap háztelket; az építeni nem tud, tehát építeni nem fog s a maga házhelyét, bármily előnyösen is jutott hozzá, előbb-utóbb kénytelen lesz eladni.

És ezzel visszajutunk oda, ahonnan ez az egész akció most el akar indulni, elismerem: sok-sok érthető, rokonszenves vágyakodással, sok szép reménnyel, amelyet az ember a maga kis telkéről, kis otthonáról a lelkében dédelgondol. Visszajutunk az illuziók mesés világából a rideg valóságba és elénkbe tárul az anyagi lehetetlenség hűvös bizonyossága!

Tisztviselőtelepek létesítése elsőrendű szociális feladat és követelmény. A tisztviselők szociális jólétének ezen az uton való fokozása, az otthon, a családi rög szeretetének ilyetén képen való mélyítése nemzeti érdek. De ennek az utja nem a házhelyigénylés, nem a magánvállalkozás, az idegen vállalkozó tőke. Ez a törekvés, miként a multban, továbbra is csak az állam és a helyi hatóság együttműködésével, erkölcsi és anyagi támogatásával folytatható és valósitható meg, de — sajnos — majd csak akkor, ha a gazdasági viszonyaink lényegesen megjavulnak. Addig erre nem gondolhatunk s meg kell elégednünk azzal, ha annyit tudunk elérni, hogy minden polgárnak, minden tisztviselőnek meg legyen nem a maga kis háza, hanem a rendes lakása. Ha majd megépitettük azt a több ezer lakást, amiben a hajléktalanokat, a pincelakókat, az összezsufoltan élő családokat elhelyezhetjük,

majd ha ismét eliön a jólét, a virágzás boldog korszaka, csak akkor gondolhatunk arra a szép álmunk megvalósulására, hogy mindegyikünknek meg legyen a magunk kis háza, a magunk kis kertje,

ahol a napi munka fáradalmait kipihenjük és a békés családi kör éltető levegőjét, derüs nyugalmát élvezzük.

Végül még egy fontos pénzügyi körülményre óhajtok rámutatni. A kertváros céljára kiszemelt terület, amint azt már emlitettem, österület, mely jelenleg kerti művelés alatt áll. A szükséges közművekkel: csatornázással, vizvezetékkel, gáz- és villanyvilágitással, utburkolattal, közlekedési eszközökkel ellátva nincs. Két fő közlekedési utvonal: a Thököly-ut és a Külső Kerepesi-ut között fekszik, hosszanti irányban, mélyen a végleges magassági szint alatt, miért is erős feltöltésre szorul. Tehát amint műszaki nyelven mondani szokás,

városépitési szempontból teljesen „éretlen" terület, amelyet betelepités esetén mindenekelőtt épitési telkekké kell „megérlelni", vagyis el kell látni a szükséges közművekkel és közlekedési eszközökkel.

Egy ilyen hatalmas területnek közművekkel való ellátása ma milliárdokba kerül. Ki fogja ezeket a milliárdokat megfizetni? Az érdekelt igénylők? Miből, honnan...!? Avagy a főváros közönsége? A főváros közönsége erre nem képes és nem is vállalkozhat!

Budapest fejlődése és kialakulása már alapjában felette külterjes. Ezt

a külterjes fejlődést a jelenlegi gazdasági viszonyok között a főváros jelenlegi pénzügyi helyzetében minden erővel meg kell gátolni,

most ez a város és végeredményében az adózók elviselhetetlen megterheltetésével járna. A külterjes fejlődésnek, a közművek és közlekedési eszközök ezzel karöltve járó szükségszerü kiterjesztése folytán mesz-szemenő és beláthatatlan anyagi következményei lennének. Ma, amikor utburkolataink lerongyolódtak, vizvezetéki berendezkedésünk elégtelen, a gázművek és a villanyosművek a szükségletet alig fedezik, villamosvasuti hálózatunk és felszerelésünk hiányos: az első és legsürgősebb feladat a meglevő berendezések és felszerelések karbahelyezése, megjavitása. Már az erre szükséges költségeknek az előteremtése is felette kétséges.

Annál kevésbbé lehet tehát szó arról, hogy a város egy beépitésre meg nem érett 1160 holdas terület milliárdokra rugó berendezési költségét magára vállalja.

Igy itélem meg a kertváros tervét jogi, városfejlesztési, szociális és pénzügyi vonatkozásaiban és biztos vagyok felőle, hogy igy fogja megitélni minden objektiv, hozzáértő várospolitikus. Nehéz és fölötte kényes az ügy, mert egyesek előtt azt a látszatot keltheti, mintha a közérdek szembe kerülne önönmagával. De a közérdekü szempontoknak ez a szembekerülése csak látszólagos, mert ugy ahogy a nemzet és az ország életében a döntő szempont csak egy lehet: a haza mindenekelőtt, s ehhez kell igazodni minden magyarnak, — ugy a város életében is csak egy a döntő szempont: a város mindenekelőtt s ehhez kell igazodni minden polgárnak!

Az a mód és az az alap, ahogyan a kertváros tervét jelenlegi formájában meg akarják valósitani: ellenkezik Budapestnek, a polgárság nagy egyetemének érdekeivel. Ennélfogva más módot és más alapot kell keresni, hogy a tisztviselőknek a tervben megnyilvánuló rokonszenves és támogatásra méltó törekvése alkalmas időben a köz sérelme és hátránya nélkül eredményesen megoldható legyen.

A közlekedés uj rendje

Ráncbaszedik a konflist — Ellenőrzik a villamost — Naponta több száz följelentés — Átlag napi 30.000 korona büntetés a lógásért

Budapest specialitásai között szoktuk emlegetni a pesti konflist is. Arról volt nevezetes mindenkoron, hogy a kocsi piszkos, a ló csak virslinek való és hogy a kocsis goromba. Valóságos legendaköre volt a pesti konflisnak, amelyiket eddig még senkinek sem sikerült megrendszabályozni. Adhattak ki rendeleteket, szabályzatokat, a kocsisok mindegyikre csak megvetően legyintettek.

— Akinek nem tetszik igy, — mondották, — az utazzon a rendeleten.

És tovább folyt a káromkodás, gorombáskodás, tulkövetelés, fuvarmegtagadás stb.

Most ujabb reménysugár csillan meg a pesti polgár szemében.

Életbeléptetik a közlekedési rendőrséget.

Most már talán a szegény halandónak is megadatik, hogy kocsiba ülhessen, ha sürgős dolga van.

A közlekedési rendőrség nem uj dolog. A külföld nagyvárosaiban mindenütt megvan, nálunk közvetlen a háboru előtt kisérleteztek vele. A háboru vetett véget a megkezdett munkának és a főváros közlekedési viszonyai napról-napra romlottak. Különösen akkor, mikor a villamosjáratokat redukálták és az autótaxit beszüntették, akkor valóságos ázsiai állapotok voltak.

A közlekedési rendőrség mostani szervezete sokat igér. Kötsky Gábor dr. rendőrtanácsos és helyettese, Thörma Tibor dr. fogalmazó nagy ambicióval és lelkesedéssel dolgoznak, hogy a főváros utcáin rendet teremtsenek. A közlekedési rendőrség embereit két csoportba osztották. Egyik csoport a járműveket és az alkalmazottakat ellenőrzi, a másik pedig a hajtási szabályok és az utcai rend betartására vigyáz.

A járműveket és alkalmazottakat ellenőrző csoport a bérkocsikat az állomásokon keresi föl. Megvizsgálják, hogy a kocsi belül tiszta-e, hogy a kocsis rendesen van-e felöltözve. (Most tudtuk csak meg, hogy a szabályrendelet előirja, hogy a kocsisoknak tisztán és rendesen kell öltözködniök.) Megnézik a lovat, hogy elég jó állapotban van-e, a lószerszámot stb. A legfontosabb pedig, hogy a viteldijjelző-készüléket ellenőrzik, hogy jól működik-e. Mert itt van a legtöbb hiba. A készülék állandóan romlik, fogaskerekei kopnak és ha időnként nem javitják, akkor lehetetlen összegeket tüntetnek fel. Az ellenőrző-csoport razziaszerüen végzi ezt a vizsgálatot. A főváros területe körzetekre van beosztva és minden körzetre átlag minden harmadnap jut razzia. Persze nem szabályos harmadnaponként, hanem össze-vissza és változtatva, hogy a kocsisok ne tudhassák előre, mikor lesz razzia.

A közlekedési rendőrség külső csoportja, amelyik az utca rendjére vigyáz, végzi a nagyobb és fontosabb munkát.

Ők tartják szemmel a kocsikat menetközben és ők akadályozzák meg a kocsisok visszaéléseit és a szabálytalan hajtást. Ide tartoznak a villamosok ügyei. Nemcsak az ugynevezett lógást, menetközbeni fel- és leszállást ellenőrzik, hanem a villamostársaság alkalmazottait is. A kalauzok jegyvisszaéléseit igyekeznek meggátolni és a kocsivezető esetleges szabálytalanságait.

Érdekes, hogy milyen jelentéktelennek látszó kicsinységnek, milyen fontossága van. A villamoskocsi vezetőjének elő van irva, hogy inditáskor fokonként kell bekapcsolnia az áramot, megállóhelyek előtt teljesen kikapcsolni és az igy áram nélkül futó kocsit lassan lefékezni. Ennek a szabályzatnak nemcsak az a célja, hogy magát a villamoskocsit kiméljék, hanem az is, hogy az árammal takarékoskodjanak. A villamostársaság műszaki emberei kiszámitották, hogyha a vezetők ezt a szabályzatot nem tartják be a mai 600 forgalomban levő motoros kocsinál, napi százhetvenezer korona értékü szénnel több kellene az áramfejlesztéshez.

A közlekedési rendőrség legénysége szoros kapcsolatban van a kerékpáros rendőrosztaggal.

Kappel Tamás főfelügyelő a parancsnokuk, aki ugy intézi a dolgot, hogy a biciklis rendőrök az éjszakai órákban ugyanazt végezzék, mint a közlekedési rendőrök. Az éjszaka sötétje ugyanis különösen alkalmas arra, hogy a bérkocsisségédek visszaéléseket kövessenek el. Legutóbb szinte járványszerüen divatozott, hogy a bérkocsisségédek az utassal előre kialkudták a fuvarbért és szabadra állitott jelzővel hajtottak. Ezzel a gazdájukat kárositották meg. Nemrégiben előfordult, hogy a kocsis mellé egy idegen ember ült föl a bakra, aki egy elhagyatott utcában rátámadt a gyanutlan utasra és kifosztotta. Azóta a biciklis rendőrök arra is vigyáznak, hogy a bakon a kocsison kivül senki se üljön. Ez persze nem vonatkozik arra, aki a kocsiban ülők társaságához tartozik.

Statisztika a lógásról

Végezetül egy kis statisztika. A közlekedési rendőrség vezetőjéhez átlag, naponta, száz-százhusz följelentés érkezik. A többi rendőrök a följelentéseket közvetlenül a kerületi kapitánysághoz adják be, ide kizárólag a közlekedési rendőrök följelentései futnak be. A följelentések kilencven százaléka a villamoson elkövetett kihágás. Lógás, föl- és leszállás a mozgó kocsin. A kihágási itéletek átlag háromszáz korona pénzbüntetésre szólnak, ugy hogy a főváros közönsége naponta átlag harmincezer korona pénzbüntetést fizet azért, mert fegyelmezetlen és nem tartja be az előirt szabályzatot.

Az érem másik oldala persze az, hogy a forgalom lebonyolitására kevés a hatszáz villamos kocsi, de a közlekedési rendőrség máris sürgeti, hogy több kocsit helyezzenek üzembe és attól remélik, hogy a kihágások száma lényegesen apadni fog.

A szándék mindenesetre dicséretre méltó. Legfőbb ideje, hogy a főváros utcáin a nyugati metropolisok közlekedési rendje meglegyen. És ha ez sikerülni fog, akkor megéri azt az apró kellemetlenséget, hogy le kell szoknunk a fegyelmezetlenségről.

A téglagyárak felkészülten várják az épitkezést

Lukács József vezérigazgató nyilatkozata

A nagy, tavaszi épitőprogramm csakugyan készül. A népjóléti miniszterium — mint hirlik — tervbe vette egy állami tégla- és cserépgyár épitését is, mert attól tart, hogy a hazai gyárak esetleg nem győzik a szükségletek kielégitését. Értesülésünk szerint a Gyáriparosok Országos Szövetsége statisztikai adatokkal bizonyitotta be a népjóléti kormánynak, hogy a maximális épitkezések során se, pillanatra se állana be anyaghiány, mert tégla, cserép, mészkő, cement rendkivüli mennyiségben áll rendelkezésre s a hazai gyárak annyi év után felkészülve várják ezt az épitő munkát.

A Fővárosi Hirlap munkatársa föl-kereste

Lukács Józsefet,

a Kőszénbánya és Téglagyár r.-t. vezérigazgatóját,

aki a helyzet hü képét a következőkben volt szives vázolni:

— Nyolc esztendő óta stagnál a hazai téglagyártás; érthető: épitkezés nélkül nem lehet fejlődésről szó, legföljebb arról, hogy az üzemeket korlátok közé szoritva, ha kell, áldozatok árán is, de föntartsuk, egy szebb jövő reményében.

— Ez a szebb jövő mintha integetne, mintha csakugyan nagyobbarányu épitkezés küszöbén állanánk, legalább is a tervek ezt célozzák s az érdekeltek ebben biznak. A hazai tégla- és cserépgyárak ezért bizonyos áldozatot hoztak ismét, hogy ez a tavasz ne érje őket váratlanul. Nem tulzás azt mondani, hogy a hazai téglagyárak rengeteg anyagi áldozatokkal igyekeznek régi termelőképességük egy részét visszaszerezni. Uj meg uj beszerzésekkel, a leromlott szárítószinek helyreállításával, a gépi berendezésük megjavitásával próbálkoznak, hogy ily módon szolgálatukat a lakástermelés rendkivül fontos ügye javára állitsák. Nem könnyü feladat! A téglagyárak az 1922-ik évben különösen sokat küzdöttek a különféle bajok, hiányok miatt, igy elsősorban a szénellátás elégtelensége miatt; de ehhez hozzájárult az itt-ott felbukkanó munkás-sztrájk, amely a termelést jelentékenyen megbénitotta. Majd jött a MÁV ismeretes tarifaemelése...

— Igy történhetett, hogy az 1922-ik évi szállitás a termelőképesség kilenc és fél százalékát tette, ami édeskevés. Számokban precizirozva: 1920-ban tizenkét egész héttized millió téglát szállitottak a hazai gyárak, 1921-ben tizennégy és fél milliót, 1922-ben pedig harminchét millió darab téglát. Fantasztikus számokat dobtak a levegőbe, hogy még menynyire lehetne ezt fokozni, — csakugyan lehet, mihelyt az épitkezések megkövetelik.

— De ennek nem az a módja, hogy a hazai téglagyárakat most, annyi év után, a nekilendülés előtt, állami pénzen gründolt téglagyárral szoritsák további tétlenségre. Megjegyzem, hogy a fantasztikum honában születhetett csak ilyen „komoly" terv, amely még a megvalósulás esetén is legalább háromszor oly sok költséggel indithatná s vihetné a termelést, mint mondjuk, a legdrágábban produkáló gyárunk. Már magában véve ez döntő tény ilyen tervek ellen, nem is szólva arról, hogy több mint nyolc év óta várnak a hazai gyárak erre a tavaszra, amely talán mégis meghozza a fordulatot: az épitőmunkát.

Lukács József vezérigazgató nyilatkozatához csupán még azt füzzük hozzá, hogy a GyOSz igazgatóságának közbelépésére ugy a népjóléti miniszteriumban, mint a fővárosnál belátták az állami tégla- és cserépgyár tervének irreális voltát és annak megvalósitásától minden valószinüség szerint eltekintenek.

Fullánkok

...

Lehet-e harcolni

egy olyan célért, amelynek megvalósulásában maga a harcos sem hisz? Harcolni lehet, de célt érni nem. Budapest vezérei és apostolai áldz harcot vivnak a drágaság ellen, mindennap legalább öt szónoklatot eresztenek világgá az olcsóbbodás mellett és ugyanakkor ama reményüknek adnak kifejezést, hogy minden drágulni fog, tehát fel kell emelni a gáz és villany árát. Igen, minden drágulni fog. Ennyire bíznak ők az olcsóbbodásért folytatott harc sikerében, ennyire bízakodnak a maguk erejében és a harc komolyságában. Budapest népe reménykedett az olcsóbbodásban, mert e remény nélkül beleszédülne a kétségbeesésbe. Ők, a vezérek és apostolok megfojtották most benne ezt a reményt is. De hát miért vezérek és apostolok ők, ha még egy ilyen remény életbentartására is képtelenek? És miért maradnak meg helyükön, ha gyöngének, erőtlennek érzik magukat a helyzet megjavitására? Mi sosem hittünk bennük. De azt gondoltuk, hogy ők talán mégis hisznek magukban. Ebben is tévedtünk. De hát minő jogon követelnek másoktól bizalmat a maguk és politikájuk részére, ha még nekik sincs bizalmuk sem magukban, sem politikájukban!

Az árvizet

és a vizszolgáltatás körül támadt mizériákat senkisem varrhatja a nyakukba. Hiszen Budapesten sem voltak, tehát nem tehetnek arról, hogy távollétük alatt hogyan okvetetlenkedik a Duna. Azután meg a megyeri vizművek nem az ő uralmuk alatt készültek, tehát mindenképpen a régi rezsim felelős a bajokért. Azt hisszük, kár lenne sok időt vesztegetni azzal, hogy ki a felelős. Bizonyos, hogy a vizművek nem most készültek, de az még bizonyosabb, hogy a katasztrófa most ért bennünket és a katasztrófa elhárításáról mégis csak azoknak illett volna gondoskodni, akik most vezetik Budapest ügyeit. Erről van csak szó és nem a felelősségről. Az urak azzal az igérettel jöttek, hogy mindent jobban, okosabban fognak csinálni. Nos, a természet gondoskodott róla, hogy alkalom adódjék az igéretek beváltására. Budapest közönsége vizet követel és nem felelősség-megállapitást. Aki pedig ilyenkor a felelősség megállapitásával bajlódik, az csak a vizmizériáról akarja elterelni a figyelmet. Hogy a mizérián hogyan kell segiteni, ez az urak dolga. Igen, az uraké, akiknek a jó isten hivatalt adott, akik tehát joggal követelhetik most az egek urától, hogy a hivatal mellé a szükséges észt is adja meg nekik.

Tovább tart a vizhiány

Keresik, de nem találják az okát — Kajlinger vezérigazgató nyilatkozata

A főváros tanácsa szükségesnek látta, hogy falragaszon tájékoztassa a közönséget a vizhiányról, annak okáról és a szükséges tennivalókról. A polgárság tőle telhető fegyelmezettséggel igyekszik a bajon segiteni, de izgató kérdés marad, vajjon hosszabb ideig eltart-e a mostani kinos állapot.

A tanács a fővárosi vizművek vezetőségének véleménye alapján bocsátotta ki hirdetményét, amely nem derit fényt arra, mi a hiba s mikép óhajtanak azon segiteni. A Fővárosi Hirlap tehát magához

Kajlinger Mihályhoz,

a vizművek vezérigazgatójához

fordult felvilágositásért, aki a gövetkezőkben vázolja a helyzetet s a várható megoldást:

— A városi tanács kiadta tájékoztató plakátjait, amelyek nemcsak arról szólnak, hogy mihez kell tartania magát a lakosságnak, hanem elmondják a vizhiány okát is. A helyzet tárgyilagosan csakugyan ez, alapjában véve tehát ahhoz nincs hozzátenni valóm. Mégis, mert a *Fővárosi Hirlap* a legujabb fázist kérdezi és fölvetette a joggal kinálkozó kérdést, nem lehetne-e a baj kiküszöbölését valahogyan siettetni, a következőkben válaszolok:

— Bármiképpen próbáltuk is a baj forrását megtalálni, ilyen kisérletünket eddig nem koronázta siker. A hiba megközelitése lehetetlenné vált. Beláttuk, hogy egyetlen módon találhatjuk meg a hiba forrását, ha a Duna annyira apad, hogy a viztömegek eltávolodása folytán hozzáférhetünk. Mivel a folyam apad, előreláthatólag a napokban ez az állapot bekövetkezik, de még legalább is félméteres apadás szükséges.

— A dolgok természetéből következik, hogy precizen nem körvonalazhatom és nem jósolhatom, hány nap mulva lesz a főváros vizellátása ismét normális. Hiszen előbb meg kell tudnunk, hol, mekkora defektus támadt és az mikortól kezdve válik reparálhatóvá? Csupán olyan elvi kijelentést tehetek ma még, hogy amint a munkához hozzáláthatunk, azt a legnagyobb erővel, az elképzelhető legsürgősebb módon végrehajtjuk. Hogy ez mikor, melyik napon kezdődik és hány napig vagy hány óráig tarthat, arról ma még fogalmunk sincs.

A vizművek vezérigazgatója tehát egyelőre nem sok vigasztalóval biztatja a főváros közönségét. Most tehát csak a reményben kereshetünk megnyugvást, hogy a vizszolgáltatás zavartalanságának nem lesznek huzamosabb ideig tartó akadályai. A hosszabb lejáratu vizhiány ugyanis nagy katasztrófával fenyegeti a fővárost és az közegészségi szempontból is leirhatatlan veszedelmet jelentene.

Nyomorenyhités felekezeti alapon

Panaszok a főváros inségakciója ellen — Itt is a numerus klauzust alkalmazzák — A Közjótékonysági ügyosztály nyilatkozata

Emlékezetes, hogy Bethlen István gróf már az ősz elején bejövendölte, hogy az idei tél gazdasági és szociális szempontokból rettenetesnek igérkezik. A kormányelnök szavára megmozdult a társadalom. Az intézmények és magánosok siettek áldozataikat leróni a jótékonyság oltárán. Válogatás nélkül. Mert a jótékonyság nem ismer megkülönböztetést, csak — nyomort, amelyen segiteni kell.

A népjóléti miniszter inségenyhitő-akciója

A legmagasabb helyről jött felhivás folytán, a társadalom jóvoltából egymásután jöttek létre tehát a nyomorenyhitő-akciók. A közadakozás tette lehetővé a kormányzó őfőméltóságának nagyszerü jótékonysági kampányját. És ugyancsak a társadalom szivének megmozdulása hozta meg Huszár Károly nemes és diszkrét akciójának nagy sikerét. A jótékonysági mozgalmak között azonban

a népjóléti miniszter inségenyhitő-akciójának

különösen nagy a jelentősége.

Ez az akció a székesfőváros egyes társadalmi rétegeinek nyomorát öleli föl és a többek között programszerüen bonyolitja le az iskolás gyermekek, az anyaság előtt álló nők, a szoptatós anyák és a felnőttek rendszeres étkeztetését. (Ugy, amint azt a mult évben a külföldi missziók csinálták.) Azonkivül Vass miniszternek e nagyszerü akciója keretében jutnak a székesfőváros inségesei mérsékelt áron ruházati cikkekhez, élelmiszerekhez, tüzelőanyagokhoz és egyebekhez. Száz- és százezrek nyomorát van hivatva ez a nagyszerü akció enyhiteni.

Az inségakció organizmusa

Sajnálattal kell azonban megállapitanunk, hogy amennyire tökéletes volt a közadakozás működése: annyira tökéletlen az adományok elosztásának rendszere. Az akció keretében többszázmillió értékü naturaliát kapnak a szegények. Az adományokat a népjóléti minisztérium adja a főváros tanácsának, mely azt saját apparátusa, a Népjóléti Központ utján osztja el.

Az egész akción veres fonalként a bürokratizmus huzódik keresztül. Azzal kezdődik, hogy a segedelmet igénylő jelentkezni tartozik. A jelentkezőnek ürlapot nyomnak a kezébe, melyben kikérdik: hol született, hányszor volt beoltva,

mi a vallása?

Mintha bizony az oltási bizonyitványnak, főként azonban a felekezeti bélyegzettségnek köze volna a nyomorenyhitéshez.

A kérdőiv után következik

a környezettanulmány.

Ezt a fura tanulmányt a népjóléti megbizottak ejtik meg avégből, hogy megállapitsák, vajjon nem álnyomorgóval van-e dolga a kerületi segitőbizottságnak. Ez, ha megtörtént, az következnék, ugy-e bár, hogy most már kielégitik az igénylőt. Jóllakatják, felöltöztetik, teletömik a zsebeit és küldik haza. Szó sincs róla. A kerületi segitőbizottság ad referendum veszi az egyébként önkéntesen jelentkezett népjóléti megbizottak jelentését és a kerületi elöljáró elnöklete alatt tartani szokott rendes heti üléseken dönt tenek a segités mérve felett.

Igy is jól van. A fő az, hogy a nyomorgók végre segitséghez jussanak. Tévedés. Nem jutnak, mert a heti üléseken le-leszavaznak sok-sok igényt. Maga a népjóléti bizottság sem tekinthető olyan szervezetnek, mely hüen tükrözné a főváros népességének összeállitását. Kerületenként 100—110 népjóléti megbizott működik, akik

nagyrészt a ma uralkodó politika hiveiből rekrutálódtak.

Ugyanilyen összetételü a kerületi segitő-bizottság, melynek minden kerületben 16—16 tagja van. És ritkaság, ha egyik-másik kerületben egy-egy

auzlág-izraelita

akad köztük. Igy például a VII. kerület segitőbizottságában Petrovácz Gyula társelnökön és 14 megbizható tagon kivül az egyetlen Grünfeld Miksáné képviseli a zsidókat.

Mellőzöttek panasza

Ilyen körülmények között nem lehet csodálni, ha panaszok hallatszanak, hogy segélykérőket felekezeti okokból elutasitanak.

Mondani sem kell, hogy ez az organizáció tág lehetőséget nyujt abban az irányban, hogy ugy a népjóléti megbizottak, mint a kerületi segitő-bizottság és végül a pallosjoggal döntő kerületi elüljáró ugy szelektáljanak, ahogyan akarnak. A válogatást megkönnyiti a kérdőiv fatális „mi a vallása?“ rovata.

A Közjótékonysági ügyosztály nyilatkozata

Az egyik kerületi elöljáró ellen, aki prononszirozott zsidókerület élén áll, avval a panasszal fordultak hozzánk, hogy

az elöljáró, aki a wolfi idők előtt állandóan ott sürgött a macesz-klubban és ujévkor, purimkor, hosszunapkor ő kivánt legharsányabban Ehrlich G. Gusztávnak hosszu életkort, rendre elutasitja a zsidó-szegények segitségkérelmeit.

A Fővárosi Hirlap munkatársa ebben az ügyben az illetékes ügyosztályhoz fordult fölvilágositásért, ahol a következőket mondták:

— Eddig semmiféle panasz sem ide, sem a népjóléti minisztériumba nem érkezett, mely arról szólna, hogy a segélyezésnél szelekció gyakoroltatnék. A népjóléti miniszter a fővárossal karöltve bonyolitja le az inségenyhitő akciót. És távolfekszik ez akciótól a szándék, hogy a segélynyujtásnál felekezeti szempontokat vegyenek figyelembe.

— Előfordulhat ugyan, hogy egyik-másik kerületi segitő-bizottság izraelita felek kérelmét elutasitja.

Ez azonban rendszerint azért szokott történni, mert a zsidó hitközség nagyarányu segitő-intézményeket tart fönn, amelyeknél a jelentkezők egyrésze már igénybe is vett segitséget.

— Egyébként, hogy Vass miniszter jótékonysági akcióját felekezeti szempontok nem vezetik, azt az a tény jellemzi legjobban, hogy a főváros a Kazinczy- és Akácia-utcákban külön izraelita étkeztetőket tart fenn.

A magyarázatot tudomásul vesszük. De sehogysem látjuk be, miért állitották ugy össze a környezettudós és a kerületi segitő-bizottságokat, hogy azok nem felelnek meg a felekezeti arányoknak. Kifogásolnunk kell azt is, hogy a kerületi segitő-bizottság ülésein a kerületi elüljáró a hivatalból kirendelt elnök

és mint ilyennek, tulságos hatalma van a kérelmek elbirálásánál. Amit azonban különösen kifogásolunk, hogy „előfordulhatnak esetek", amelyekben izraelitákat elutasitanak. Mert vegye tudomásul a t. ügyosztály, hogy elő is fordultak ilyen esetek. Csakhogy az indokolás nem az volt, hogy már kaptak segélyt az izraelita hitközségnél, hanem az elutasitás igy szólt:

— Forduljon a VII. vagy a VIII. kerületi izraelita segitő-intézményhez.

Ez lehet az oka annak, hogy — mint azt több oldalról hallottuk — a fővárosi inségakció jótéteményében a zsidók még a numerus klauzus arányában sem részesednek. Ez pedig sem Vass miniszternek, sem pedig az adakozó bankoknak és nagykereskedőknek nem volt az intenciója.

Kölcsön-törlesztés akadályokkal

A külföldi hitelezők csak együttesen tárgyalnak — Márkus Jenő nyilatkozata

Karácsony hetében, amikor a főváros kiküldöttei Párisban tárgyaltak a főváros francia kölcsönének törlesztéséről, Londonból távirat érkezett a városházára, amelyben az angol hitelezők tiltakoztak az ellen, hogy a külföldi kölcsöneinek törlesztése dolgában a főváros külön-külön egyezkedjék. Akkor a városi ellenzék vezérei közös értekezletet tartottak, amelyen részvettek Bárczy István, Baracs Marcel, Márkus Jenő, Éber Antal, Márkus Miksa, Glücksthal Samu, Bródy Ernő és még többen. Az értekezleten megállapodtak abban, hogy rámutatnak Wolffék és Sipőczék eljárásának helytelenségére s leszögezik a maguk álláspontját, amely abban összegezhető, hogy a külföldi hitelezőkkel valamennyivel együttesen, közös elvi alapon kell tárgyalni. Éber Antal nagy nyomatékkal mutatott rá az angolok sürgönyének komoly következményeire, amely tiltakozást jelentett be a magyar-francia tárgyalások miatt.

— A helyzet iróniája — mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt az egyik ellenzéki vezér, — hogy Budapest székesfőváros érdekeit voltaképpen az angolok mentették meg a magyar kiküldöttek ellen, mert ha a franciákkal kötött elvi megegyezés sikerül, akkor sor került volna hasonló megegyezésre az angolokkal is, már pedig ez elviselhetetlen terhet jelentett volna. A francia frank és az angol font békebeli paritása oly nagymértékü eltolódást mutat, hogy az összes külföldi kölcsönök törlesztését egész más módon kell elintézni.

Wolff Károly és Fock Ede Londonban tehát semmit sem végezhettek. Az angolokkal valamenynyire csak Teleszky János tudott tárgyalni. De Mr. Wellefrey, az Association National elnöke, Budapest fizetési helyzetéről előtte is kifejezte aggodalmát:

— Budapest pénzügyi helyzete ma rossz — mondotta Mr. Wellefrey, — mikép képzelik az urak a törlesztés megoldását?

Erre Teleszky igy válaszolt:

— Méltányos megegyezés szerint, a kölcsön törlesztésére elégségesnek kell lenni: a közlekedési, a villanyáramszolgáltatási, a gáz és a szén megadóztatásának. Ilyen és hasonló adókat joga van a fővárosnak életbeléptetni, de a kormány is mindent el fog követni, hogy az ország fővárosa végre a szanálás utjait járhassa.

Az igy kifejtett magyar álláspontot Mr. Wellefrey tudomásul vette és minthogy a főváros érdekében is fontosnak tartja, ő a legerősebb szószólója a külföldi hitelezőkkel való együttes megegyezésnek. Értesülésünk szerint a polgármester a külföldi hitelezők képviselőit Budapestre fogja meghivni, hogy itt tárgyaljanak és kössenek egységes megállapodást a fővárossal.

A kölcsöntárgyalások további menetére és kilátásaira vonatkozólag munkatársunk kérdést intézett dr. Márkus Jenő volt tanácsnok, főv. bizottsági taghoz, aki a következő felvilágositást volt szives adni:

— Mielőtt a külföldi hitelezőkkel a tárgyalások megkezdődtek volna, bizonyos indulatos harcok mutatkoztak. Egy eredmény mindenesetre volt, az, hogy kimondotta a főváros közgyülése, ha a franciákkal való külön megegyezést akár az angol, vagy német, vagy bármely hitelező ellenzi, akkor az semmis.

— Tehát a párisi tárgyalások semmisek. Az angol álláspont miatt egészen uj helyzet állott elő a magyar-francia megegyezési kérdésben is, hogy ugy mondjam: a kérdést elölről kell elővenni.

— Ilyen körülmények közt nem vitás többé, hogy együttes tárgyalások hozhatnak csak eredményt és ma már általánosságban kezdik belátni, hogy jobb is igy. Az más kérdés, miszerint a fővárosi ellenzéknek kezdettől fogva ez volt az álláspontja.

— Igaz, nem tudjuk — csak sejtjük —, miért hiusultak meg a tárgyalások; az angolok indokaikat ezideig nem közölték a magyarokkal. Éppen ezért nem is tesszük ma még kritika tárgyává a megegyezés elmaradását, nem is nevezem azt kudarcnak, bár pillanatra se kérdéses, hogy a főváros jelenlegi vezetőinek a kudarca ez. Viszont lehetséges, hogy *magának a székesfővárosnak épp igy lesz sikere, egy egészen uj, komplet tárgyalások folyamán.* Mert bizom abban, hogy az uj tárgyalások igenis megfelelő eredményt hoznak, éppen amiatt, hogy az összes hitelezőkkel egyszerre fog Budapest megegyezni; az összes hitelezőkkel és a fizetési lehetőség realizálásával. Igy fog elválni, hogy csakugyan mire képes a magyar főváros a nehéz viszonyok közepette...

Események

Az argonauták

Londonban sem jártak több sikerrel, mint Párisban. Ezt nem kárörömmel állapitjuk meg, csak mint tényt regisztráljuk. Sőt: ha szabad lenne a mostani korszakban őszinteségi rohamokban szenvedni, azt kellene mondanunk, hogy inkább elszomorit a kudarcuk, nemhogy örömet éreznénk miatta. Fáj a kudarcuk, mert az ő kudarcuk Budapest kudarca és nekünk minden fáj, ami Budapestnek ártalmára van. Fáj, hogy Budapestnek nincs hitele külföldön, fáj, hogy nem biznak talpraállásában és fáj, hogy nem tudunk odakünn rokonérzést kelteni magunk iránt. Mert egy kis rokonérzés a javunkra billenthetné Párisban és Londonban a mérleg serpenyőjét. De hát rokonérzést még magas kamatra sem lehet kölcsön kapni, azt meg kell szolgálni és nem a mi hibánk, ha külföldön ugy itélik meg a dolgokat, hogy a Wolff-Sipőcz-féle korszak semmi olyat sem tett, amivel ezt a rokonérzést megszolgálta. Igy tessék megitélni a kudarcot és ha az urakban van annyi elfogulatlanság és kiméletlenség önmaguk iránt, akkor talán nem jajdulnak fel amiatt, ha ezt a kudarcot nem örömmel, de némi elégtétellel állapitjuk meg. De a városházi urakból hiányzik ez az őszinteség és elfogulatlanság. Ők megkövetelik, hogy a kudarcot ne nekik, hanem Budapestnek tulajdonitsuk és gyászoljunk, amikor őket érte a vereség és nem Budapestet. Mert hogyan is érhetné vereség őket, a verhetetleneket?! Pedig menynyivel szebb lenne tőlük, ha feláldoznák magukat Budapestért és azt mondanák nagy önfeláldozásukban, hogy ők magukra vállalják azt a vereséget, mert nem tudnák elviselni Budapest jóhirén azt a szépséghibát, hogy az ő szerelmetes fővárosukat vereség érte. Ez lenne az első áldozatuk Budapestért és ők erre az egy áldozatra is képtelenek. Mert jobban szeretik önmagukat, mint Budapestet.

Hol itt a logika? A nyakunkra szakadt árvizveszedelem és az ennek nyomán keletkezett vizhiány (furcsa, de igy van: árvíz — vizhiánnyal) kivánatossá tette a földszinti Blaha Lujza-Szinház szombati előadásának a betiltását. Ugyanakkor azonban, ugyanannak az épületnek a második emeletén a Parisien Grill című lokálban reggelig humstibumsztiztak, holott ott sem folyt a viz, legfeljebb a szeszben. A dohányzó, ittas társaság tüz esetén dugóhuzó alakjában került volna le a tekervényes lépcsőkön. Mindegy, egyszer tán ezt is meg lehet kisérelni. De betiltották a földszinten tanyázó Kis Komédia előadását is, ellenben az emeleten, a Casino de Paris helyiségeiben ugyancsak reggelig orditották a „palik" a cirmoskák fülébe: Sohse halunk meg! Mindazonáltal ezek az intézkedések helyeseknek bizonyultak, mert a tüz-viz egyik helyen sem okozott nagyobb kárt, csak a Parisien Grill-ben akadt egy műsoron kivüli szám: elemelték egy asszonynak a hermelin-bundáját. Az igaz, hogy ehhez a Duna vizállásának semmi köze sem volt.

Még a miniszterelnök se költözhetett be. A Stefánia-uton a héten butorszállitó kocsik sorakoztak. Valaki költözött, gyönyörü mivü butorokat hordtak ki, raktak kocsikra. Megtudtuk, maga Bethlen István gróf miniszterelnök költözött. Nem foglalhatta el a Stefánia-ut 69. számu Kálmán-féle villa emeletén levő hétszobás lakását, mert abba már régebben két családot helyezett el a lakások hivatala. Voltaképen a kommün alatt keletkezett a nevezetes és a miniszterelnököt közvetlenül érintő intézkedés. Végre is Bethlen gróf látta, hogy a lakáshivatallal semmire se lehet menni s kikeresett, szerencsére talált más lakást, ahová most butorainak utolsó részeit is elszállittatta. Szimboluma ez az eset a budapesti lakásmizériáknak.

Százhat villát épitenek. A tavaszi épitkezések talán mégis nekilendülnek az idén. A főváros különböző részein ott hevernek már a téglák, oszlopok, a homok és a mész. A mai napig összesen százhat villa épitését jelentették be az illetékes hatóságnál, jórésze ennek is emeletes lesz, dusgazdagok, uj gazdagok főleg az épitkezők, akik nem sajnálják a nehéz — azaz könnyü — milliókat. Hazai, magántőkével készülnek az uj villák, de sok bankház, több biztositó, gyár is jelentett be ráépitést, illetve raktár- és üzlethelyiség-emelést. Több mint hetven ilyen esetről tudnak, ennyi bejelentés történt. Állitólag a külföldi tőke is érdeklődik, de szerintünk a kormánynak sem szabad egy napig se tétlenül várni. Budán már két hét óta egy római katholikus templomon is tudnak a munkások a magasban dolgozni, tudunk eseteket, hogy január eleje óta képesek házakon munkálkodni, ilyen időjárás mellett meg lehetne kezdeni az állami épitkezések sorát is, például magának a népjóléti miniszteriumnak uj emeleteit. Ahogy tervezték, amint igérték...

Az Angol-Magyar Bank tisztviselőinek bálja. Az Angol-Magyar Bank tisztviselőinek sportegyesülete a fővárosi Vigadó összes termeiben e hó 24-én hangversennyel egybekötött nagyszabásu táncestélyt fog rendezni, amelyen a bankvilág összes előkelőségei meg fognak jelenni.

A Mercur Garage és bérautóüzem (VI., Gr. Zichy Jenő-utca 11.) tulajdonosai, Tavasz Gusztáv, a hirneves Westinghouse automobil-müvek magyarországi volt üzemvezetője és Bernász József, a bécsi Mercedes Garage volt vezetője. Ennek a két kitünő, sok évi tapasztalattal rendelkező szakembernek személye biztositékot nyujt a vállalathoz forduló közönségnek arra, hogy ennél az üzemnél a legpontosabb és legkényesebb izlésnek is megfelelő kiszolgálásban részesül.

A Magyar-német bank részvénytársaság Lipcsében. A Magyar-német bank részvénytársaság (Budapest, Rákóczi-ut 18.) Lipcsében a tavaszi és őszi Messe tartamára márciusban és szeptemberben kirendeltséget állit fel az „Ungarisches Messehausban", Leipzig, Markt 16. Elfogad mindennemü megbizásokat és a lipcsei vásárra felvilágositásokat ad.

Hadikávé. A kormány lényegesen megszoritotta a babkávé behozatalát, használjuk tehát ismét a Magyar Élelmiszerszállitó és Árukereskedelmi R.-T. pótkávégyárában, IX., Tóth Kálmán-utca 8—10., készült hadikávét. Kapható minden füszerkereskedésben.

SZÓRAKOZÁS

A Fővárosi Operettszinházban e héten a „Tatárjárás" mellett két este — a csütörtöki és szombati — jut a régi Népszinház tagjainak, akik a budapesti közönség uj kedveceivel együtt lépnek föl a „Török bíróné (Blaha Lujza) portája", „Nebántsvirág (Pálmai Ilka) szalonja" és „Lili (Kürv Klára) parkja" cimü sziniátékokban. A többi estén a „Tatárjárás"-t, Kálmán és Bakonyi világhirü operettjét, játsszák. Vasárnap délután a szezon kedvelt énekes-táncos látványosságát, a „Huncut kéményseprő"-t adják.

A bajadér 100-ik előadása. Az idei évad legnagyobb operettsikere szombaton, 17-én 100-ik előadásához jut a Király-szinházban. A kivételes sikerü Kálmán-operett, mely most is állandóan táblás házakat vonz, természetesen a szinház egész hetét betölti, a főszereplők ugyanazok lesznek, akik a darab nagy sikerét megszerezték: Fedák Sári, Honthy Hanna, Rátkai, Nádor, Latabár, Vágó, Ihász, Raskó, Kelemen, Erdélyi dr. és Siró Anna. Vasárnap délután János vitéz kerül szinre 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

A lányom hozománya 500 millió. Földes Imre nagy sikert aratott vigjátéka, mely állandóan táblás házakat vonz, szerdán, pénteken és vasárnap este kerül szinre a Magyar Szinházban, mindannyiszor Rákosi Szidi, Pécsi Blanka, T. Forrai Rózsi, Simon Marcsa, Uray, Kabos, Körmendy, Kertész, Vándory és Ábel felléptével. Szombaton Molnár Ferenc Égi és földi szerelem cimü darabját adják Darvas Lilivel, Báthory Gizával, Pécsi Blankával, Törzszsel, Stellával és Körmendyvel a főszerepekben. Csütörtökön Hans Müller nagysikerü drámáját, a Tüzeket ujitják fel. Vasárnap délután A kis lordot adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Affinéria Nemesfémválasztó és Feldolgozó Intézet Részvénytársaság.
Budapest, VII. ker., Nagydiófa-utca 28.
Arany, ezüst vétel és eladás. Telefonok: József 72-14. József 2-98.

A Vigszinház e hete is a „Glória" kivételes sikerének jegyében fog lefolyni. Csütörtök és szombat este — 7 órai kezdettel — „A kis cukrászda" folytatja fényes pályafutását. Ezen a két napon éjjeli előadásul az „Elefánt" kerül szinre. Vasárnap délután a „Tolvaj"-t adják.

Emőd Tamásnak, a kiváló poétának „Csipke" cim alatt összegyüjtött három egyfölvonásosának: „A nő meg a csipke", „A nő meg a királyfi", „A nő meg az ördög" bemutatója. Nádor Mihály kisérő zenéjével, szombaton, 17-én lesz a Belvárosi Szinházban. Az irodalmi eseménynek igérkező ujdonságban Németh Juliska, Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi, T. Oláh Böske, Vaszary Piroska, Uray, Mály, Gerő, Körmendy, Somlár és Radány játsszák a vezető szerepeket. Az előadást másnap, vasárnap este megismétlik. A bemutató napjáig minden este az állandóan előre eladott táblás házakat vonzó „Kékszakáll nyolcadik felesége" kerül szinre, amelyet azonkivül még vasárnap délután is játsszanak, 3 órakor, rendes esti helyárakkal.

Péchy Erzsi, Vaály Ilona, Z. Molnár, D'Arrigó, Szirmai Tamás, Rozsnyay Ilona, Rasko Baba, Doborovits Márta és Verebes játsszák a Blaha Lujza-Szinház nagysikerü ujdonságának, a „Dédé"-nek főszerepeit, amelyet e héten minden nap megismételnek a Blaha Lujza-Szinházban. A mulatságos és finom zenéjü operett minden eddigi előadását táblás ház közönsége nézte végig, amely minden ének- és táncszám után zajosan ünnepelte a szereplőket. Vasárnap délután Christinée másik nagysikerü operettjét, a „Fi-fi"-t ismétlik, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Somlay Artur, Pécsi Blanka és Báthory Géza játsszák a főszerepeket Hevesi Sándor „A gyilkos álarc" cimü darabjában, amelynek csütörtökön lesz a bemutatója az Andrássy-uti Szinházban. Az uj műsorban Nagy Endre szerepel még „A keck madár" cimü élőképével, Zilahy Lajos „A szénapadlásban" cimü paraszttréfájával, ifjabb Békeffy István „Önképzőkör" cimü tréfájával, amelyben Jankovich Magda, a Magyar Szinház tagja játssza a főszerepet, továbbá egy egész csomó magánszám, amelyekben a szinház valamennyi művésze fellép. Ugyanezt a műsort játsszák pénteken, szombaton, vasárnap délután és este is.

Szőke Szakáll legnagyobb sikerü bohózatát, a „Gedankenleser"-t mutatja be a Viktória Szalón februári műsorában, Szőke Szakáll, Herczeg Jenő, Szenes Ernő, Mimi Schrammel, Sarkadi Vilmos, Anita Muthsam és Kardoss László közreműködésével. Kóváry Gyula énekes bohózattal és egy tréfával szerepel az uj műsoron nagy sikerrel. Mindkét darab női főszerepét Haraszti Mici kreálja. A „Vonósnégyes"-t a nagy érdeklődésre való tekintettel az igazgatóság még februárban is műsoron tartja.

A Kamarában egész héten Napoleon leánya, a főszerepben Lia Mara és a kitünő társadalmi dráma, a Medika. Előadások a nagy műsorra való tekintettel 4, 6, 8 és 10 órakor kezdődnek.

Erzsébet-körut 6 | VIKTÓRIA SZALON SZINHÁZI ESTÉK | Telefon: József 118-88

GEDANKENLESER
Szőke Szakáll nagysikerü bohózata
SÁRGA PONGYOLA
Kóváry Gyula vigjátéka
VONÓSNÉGYES
Irta: Szőke Szakáll
KÖNYVET VEZETEK
Kóváry énekes bohózata

Haraszti Mici, Mimi Schrammel, Anita Muthsam, Virág Rózsi, Szőke Szakáll, Kóváry Gyula, Herceg Jenő, Szenes Ernő, Áldori László, Sarkadi Vilmos, Kardos László, Eric, Ferd, Stein, Vecsei Sándor. Kezdete pont 10 ó kor.

SELYEM SZÖVET CSIPKE SZALAG MOSÓÁRÚ DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

AZ ERNST-MUZEUM AUKCIÓI
XXII.
Enyedy Lukács és neje Zsótér Ilona hagyatéka,
Brentano Cimaroli Lujza báróné hagyatéka
és más magánbirtokból származó műtárgyak.
Festmények, plasztikák, arany-ezüst tárgyak és ékszerek, porcellánok és fajánszok, gobelinek, szőnyegek és butorok.
Kiállitás: 1922 febr. 11—14-ig d. e. 9-től d. u. 5-ig
Aukció: 1923 febr. 15-től naponta d. u. 4-kor.
Illusztrált katalógust és felvilágositást ad az
AUKCIÓVEZETŐSÉG
Telefon: 120—14. Nagymező-utca 8. sz.

TŐZSDEI HIRLAP

Küzdelem a szénpiac szabadságáért

A kis- és középipar a szénkormány-biztosság megszüntetését kivánja

Az Országos Iparegyesület, mint a magyar kis- és középipar érdekképviselője, már esztendők óta szélmalomharcot folytat az Országos Szénbizottság, ez ellen a háboruból ittfelejtett intézmény ellen.

A kis- és középipar, csakugy, mint a legitim szénkereskedelem, ugy látják, hogy a szénkormány-biztosság, mely kiváló szolgálatokat tett a háboruban, ma már idejét multa és akadályára van a szabad versenynek.

Ez a kétségenkivül helyesnek felismerhető felfogás mozgatja az érdekeltséget, mely már a mult évben kezdte el akcióját. Az akció eddig azonban vajmi kevés eredménnyel járt. Az Országos Iparegyesület e bálványdöntő akciójához az érdekképviseletek közül csak az OMKE-t tudta fegyvertársul megnyerni.

A GyOSz, jóllehet számtalan alkalommal foglalkozott a szénprobléma megoldásával, a szénkormány-biztosság további fenntartása tekintetében táplált véleményét — véka alatt tartja. Bár az a véleményünk, hogy a GyOSz vezetőségének éppoly kevéssé rokonszenves a szénkormánybiztosi intézmény, mint bárki másnak az országban.

Legutóbb a kis- és középipari gyárosok Matlekovits Sándor elnöklete alatt tartottak ülést, amelyen a szénkormánybiztosság legsürgősebb eltörlését követelték. Amint halljuk: az Országos Iparegyesület e tárgyban memorandumot készit, amelyet beterjeszt a kormánynak és amelynek tartalmát külön is közölni fogja a társérdekképviseletekkel.

A kis- és középiparosok az Országos Szénbizottságban ma csak felesleges, drágitószervet látnak, melynek további fenntartását, ugy a belső széntermelés általános helyzete, mint az importszolgálat széleskörü lehetőségei egyaránt feleslegessé teszik. Szerintük a széndiktatura jelenlegi tevékenysége abban merül ki, hogy

elosztószervezetként ül a szabad piac nyakán és felesleges elosztói tevékenységét magas költségekkel fizetteti meg.

A piac eltörlendőnek tartja a szénkormánybiztosi intézményt azért is, mivel a szénelosztás mai rendjében nem a bányák termelése, hanem a szénkormány-biztosság rajonirozása a mértékadó. A szabad verseny csak az importált szénnél tud érvényesülni. És érvényesül is, mert a szénkereskedők napról-napra nyomják le az árakat. Jellemző az importszénpiac helyzetére, hogy az utóbbi hetekben a porosz szén ára 300 koronával olcsóbbodott 100 klg.-ként. Ellenben a szénkormánybiztosság működése folytán a szénfogyasztók nem válogathatnak a belföldi széntermékekben, azzal a szénfajtával kell megelégedniök, melyet hivatalból kiutalnak nekik. Ez az állapot erősen közgazdaságellenes, mivel a gyenge kalóriatartalmu szenet feltáró bányáknak kedvez, melyek prompt tuladnak termelésükön az OKÁB által hónapról-hónapra megállapitott árakon.

A kis- és középipar azért vette fel tehát a harcot a háborus széndiktatura jelzett csökevénye ellen, hogy ez az abszurd helyzet megszünjék. Immár elég szén áll az ország szükséglete kielégitésének rendelkezésére. Felesleges tehát a szénpiac szabad versenyének kialakulását továbbra is mesterségesen megakadályozni.

Az érdekeltség bizonyosra veszi, hogy a szénkormánybiztosság megszüntetése nemcsak a piaci helyzetet, de magát a széntermelést is előnyösen fogja befolyásolni. Egyrészt, mert a fogyasztás a belföldi széntermékeket kalóriatartalmuk és nem az OKÁB mérőléce szerint számitva fogja értékelni.

A szénkormánybiztosság megszünése, illetve a szénpiaci szabadverseny feltámasztása legfeljebb egyik-másik kiváltságos szénbányára lesz kellemetlen, amelyek a mostani rendben egészen indokolatlan termelési, főként azonban értékesitési előnyt élveznek.

Bonyodalom tiz Commerz-részvény körül. Szárazon mondjuk el a következő tőzsdei ügylet történetét, anélkül, hogy bármiféle konzekvenciát akarnánk belőle levonni. Egyszerüen mint jogesetet tárgyaljuk. Igy történt. Verő Arnold tőzsdebizományos a mult hét elején 10 darab Commerz-részvényt vásárolt a tőzsdén a Kereskedelmi Bank tőzsdei intézőjénél. A bank elfogadta a vételt és mint szokásos, megnevezte az ügynököt, aki a papirokat szállitani fogja. Ez az ügynök azonban közben fizetési zavarokba jutott és a papirokat nem tudta Verőnek leszállitani. Verő erre a részvényeket a banktól követelte, a bank azonban arra hivatkozással, hogy Verő a fölajánlott kezet elfogadta, arra az álláspontra helyezkedett, hogy részéről az ügylet elintézése befejezést nyert. De nem igy Verő. Szerinte a Commerz-részvényeket nem nyilt piacon áruljàk, hanem a vásárolni akarók a banktól kénytelenek azt megvenni, ami azt jelenti, ha a bank által fölajánlott kezet nem fogadná el, akkor a részvényeket sem tudja megszerezni. Vagyis, akik Commerz-részvényeket vesznek, azok a bank által bemondott kezet kényszerüségből tudomásul venni kénytelenek, anélkül, hogy annak bonitását felülbirálhatnák. Az ügylet lebonyolitásáig tehát a bank felelős. Értesüléseink szerint az ügy a tőzsdetanács elé kerül, amelynek elvi döntése elé tőzsdei körökben érdeklődéssel tekintenek.

Technikázik a tőzsdetanács. A tőzsdei irányzatban beállott nagy lanyhaság talán nem egészen elfogulatlan, de azért kétségkivül sok igazságot tartalmazó éles kifakadásokat váltott ki a tőzsdetagok részéről a tőzsdetanács ellen, amely, ugy mondják, elszánt ellenségei a tőzsdének, jobban mondva a tőzsde uj generációjának. Csodákat beszélnek, hogy a régi, „érdemes" tőzsdetanácsosok a tőzsde ujabb szelleme és erkölcse miatti indokolt animozitásukból mire képesek a tőzsdei intézmény ellen, melyet nem is ismernek, illetve ma nem ismernek. A 20 év előtti tőzsde tényleg nem az, ami ma, pedig ők 20 év előtt ismerték meg, amikor az ismert hazardőrök nem Georgiában, hanem zabban, még pedig papirzabban spekuláltak. Az értékpapirpiacot és az értékpapirokat csak annyiban ismerik, hogy például Államvasut vételére adott megbizást az egyik tőzsdetanácsos, mert a vasuti tarifa emelése folytán bizonyosan fölmegy az árfolyama! Lehet, hogy ez nem egészen igaz, de hogy a tőzsdeidő meghosszabbitásával, a tőzsdenapok számának apasztásával bebizonyitották, hogy vagy nem értenek a tőzsdéhez, vagy nagyon haragszanak rá.

Veszélyben a Wörner-gyár tőkeemelő közgyülésének határozatai. Több alkalommal foglalkoztunk a Wörner-gépgyár közgyülésének eseményeivel, amelyek a pénzügyi köröket még mindig élénken foglalkoztatják. Megirtuk azt is, hogy egy részvényes bejelentésére a cégtanács utasitotta a késedelmes igazgatóságot, hogy a közgyülési jegyzőkönyvet azonnal mutassa be. Az igazgatóság eleget is tett ennek a felhivásnak és beterjesztette a jegyzőkönyvet. Értesülésünk szerint a cégtanács visszaadta a Wörner igazgatóságának a bemutatott jegyzőkönyvet azzal az utasitással, hogy „a felemelt és a régi alaptőke teljes összegének befizetését hiteles könyvkivonat és az egész alaptőke befizetését megállapitó igazgatósági ülési jegyzőkönyv bemutatásával 30 nap alatt a törvényes következmények terhe mellett igazolja s ugyanezen idő alatt a visszaadott részvényletétjegyzéket a közgyülési jegyzőkönyvet aláirt egyénekkel is irassa alá". A közgyülési jegyzőkönyvet aláirták dr. Weisz Gyula és dr. Ujlaki részvényesekén kivül, akik a részvények letéti jegyzékét is hitelesitették, még dr. Kenéz Béla elnök, dr. Kindlovits Béla és Katona Béla részvényesek. A törvényszék fölhivásához képest a három utóbb emlitett részvényesnek, alá kell irni a részvényletéti jegyzéket is. Minthogy azonban az illetők a deponált részvényeket meg nem számlálták, jogászkörökben érdeklődéssel várják: hajlandók lesznek-e aláirásukkal tanusitani annak a részvénymennyiségnek a letételét, amelyekről ők megszámolással nem győződhettek meg. A biróság által erre vonatkozólag megindítandó vizsgálat kétségtelenül meg fogja állapitani, hogy a Wörner-gyár közgyülésén az alapszabályszerüleg megállapitott részvénymennyiség nem volt letéve és igy a közgyülés nem volt határozatképes. Ez a megállapitás aztán természetesen a közgyülés összes határozatainak a megdöntését fogja eredményezni.

Krach? A szépen nekilendült és feltartóztathatatlannak látszó tőzsdei hosz összeomlott, megszünt, dugába dőlt. Megölte a pénzhiány, a drága kosztpénz és a tanácsi technikázás, vagy a Giro. A mult héten kezdődött, váratlanul, átmenet nélkül s nagy pánikot keltett 20—40 százalékos áresésével, de a közönség, a jóhiszemü, kárvallott közönség félő óvatossággal tartózkodott tudomásul venni és megállapitani, hogy az a nagyarányu áresés, amely az árfolyamok oly jelentékeny lemorzsolódását eredményezte, az a bizonyos falra festett ördög, a krach, amelyet a nagy áremelkedések izzó lázában elképzeltek, de nem óhajtottak.

Föltámadt törpebank. A Józsefvárosban volt egy kis törpebank, Pannonia Bank Részvénytársaság, amely azonban már évek előtt beszüntette üzleti működését. Ennek a banknak a részvényeit most megszerezte Báthory, a Strasser és társa bankház volt diszponense, a bankot uj életre keltette, áthelyezte a Lipótvárosba, Nádor-utca 17 szám alá, az alaptőkét fölemeli 40 millió koronára és főleg börze-üzletekkel szándékozik foglalkozni.

Még mindig animál. A jelen éjjeli életének csarnokaiban, a „bar"-okban vannak „művésznők" alkalmazva oly célból, hogy a mulató publikumot, a „palit" az élvezetekre, italozásra animálják. Valamikor „animir-fräulein"-nak nevezték őket, ma művésznőnek tisztelik, de hát a név mellékes, a lényeg, a szerep a fontos. A tőzsdének is vannak ilyen animirfräuleinjai, csak himnemü kiadásban. Ezek közt az előtáncos szerepét az a „bankár" ur tölti be, aki még a mai baisse-időszakban is rózsaszin szemüvegen keresztül látja a tőzsdei helyzetet és nyomatott körlevelekben animálja ügyfeleit a Kender és Juta megvételére, melyben, szerinte, emelkedés várható. Az ügyfél rendszerint bedől és fizet, azaz ráfizet, ami kétségkivül a bankár ur sikere, aki azért nem fizet rá.

Az Östermelő elnökségének ujjáalakitása. A Magyar Östermelő Részvénytársaság legutóbb tartott igazgatósági ülése Kronberger Lipót udvari tanácsost az intézet elnökévé, dr. Horváth Lipótot, a Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. vezérigazgatóját és Elek Gyula vezérigazgatót az intézet alelnökeivé választotta.

Bauer Jenö bankháza. Bauer Jenő, a Fabank volt ügyvezető-igazgatója, bankházát Szervita-tér 6 szám alá helyezte át.

A Star uj aligazgatója. A Star Filmgyár és Filmkereskedelmi R.-T. igazgatósága Hirsch Lajos cégvezetőt aligazgatóvá nevezte ki.

Uj bankház-fiók Budapesten. A magyar vidék egyik legtekintélyesebb bank- és tőzsdebizományos cége, Jávorszky Béla banküzlete Budapesten fiókot nyitott e hó 1-én, Szabadság-tér 7. sz. (Üzletház) alatt. A főintézet Sátoraljaujhelyen (Kazinczy-utca 3. sz. alatt) fejt ki évek óta intenziv és kiterjedt tevékenységet. Az ujonnan nyilt fővárosi fiók is bizonyára a főintézethez méltó előkelő poziciót fog betölteni pénzpiacunkon.

A Lloyd Bank Részvénytársaság folyó hó 10-én megtartott közgyülésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 200,000.000 koronáról 750.000 darab, egyenként 400 korona névértékü uj részvénynek kibocsátásával 500,000.000 koronára emeli fel. — Az összes ujonnan kibocsátandó részvényekre a régi részvények tulajdonosait elővételi jog illeti meg. — Minden két darab régi részvény után három uj részvény vehető át darabonkint 500 koronás árfolyamon. Az elővételi jog február 11-től 18-ig gyakorolható.

A Magyar Östermelő Részvénytársaság február hó 7-én tartotta Kronberger Lipót udvari tanácsos elnöklete alatt V. évi rendes közgyülését. Elek Gyula alelnök-vezérigazgató által előterjesztett mérleget a közgyülés egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy a kimutatott 32,510.519.79 K nyereségből az 5. számu szelvényt folyó hó 8-tól kezdődőleg 90 K-val váltja be. Az alaptőke felemelésére vonatkozó inditványt a közgyülés egyhangulag magáévá tette és a nyert felhatalmazás alapján az igazgatóság elhatározta, hogy az elővételi jog 3:1 arányában február 8-tól 14-ig bezárólag uj részvényenkint 3700 K befizetése ellenében a Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. főpénztáránál (V., József-tér 14.) gyakorolható. Ugyanott 1923. évi március hó 1-től 8-ig bezárólag a régi részvények után 5:2 arányában az ingyenrészvények fognak kiszolgáltatni és egyuttal az összes részvények bevonásával a régi 200 K-ás cimletek összevonás utján 1000 K-ás cimletekre kicseréltetni.

A Cukoripar tőkeemelése. A Magyar Cukoripar R.-T. rendkivüli közgyülésén az igazgatóság javaslatához képest elhatározta a társaság 30 millió korona alaptőkéjének 90 millió koronára való felemelését 100.000 darab, egyenkint 600 korona névértékü uj részvény kibocsátása által. Az összes ujonnan kibocsátandó részvények, amelyek a régi részvényekkel teljesen egyenjogúak, a régi részvényeseknek ajánltatnak fel átvételre, olyképen, hogy minden egy darab részvényre két darab uj részvény illeti meg a részvényeseket, darabonkint 4220 korona áron. Az elővételi jog a Magyar Általános Hitelbanknál február 14-től február 23-ig bezárólag gyakorolható.

A Ganz-féle Villamossági R.-T. közgyülési határozattal alaptőkéjét 24 millióról 180 millió K-ra emelte. Kibocsát 30.000 drb egyenként 2000 K névértékü uj részvényt és a régi 60.000 drb egyenként 400 K-ról szóló részvény névértékét egyenként 2000 K-ra emeli. Az uj részvények 1923 január 1-től jogosultak osztalékra. Két régi részvényre 20130 K ellenében egy uj részvényre szóló utalvány adatik ki. Elővételi jog gyakorlása és befizetés egyidejüleg február hó 8-tól február hó 15-ig bezáróan a Magyar Általános Hitelbanknál, ahol a részvényutalványokat ez évi május hó 15-től kezdődőleg fogják végleges uj részvényekre becserélni. — Az igazgatóságba beválasztattak Hubert Lipót vezérigazgató, Kandó Kálmán dr. és Szuk Géza műszaki igazgató.

A Gizella Gőzmalom Részvénytársaság uj részvényeire 1:1 arányban à K 2600 gyakorolható az elővételi jog február 15-től február 24-ig, a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál. Az összes névre szóló régi részvények ugyanott bemutatóra szóló részvényutalványokra cseréltetnek ki. A végleges részvények juniusban fognak kiadatni.

A „Kühne" Mezőgazdasági Gépgyár R.-T. részvényei névértékének 400 koronára való felemelése és 60.000 darab 400 korona névértékü, 1923 január 1-től osztalékjogosultsággal biró uj részvény kibocsátása által alaptőkéjét 48 millió koronára felemeli. Az összes uj részvények 1:1 arányban a régi részvényesek által vehetők át 1500 koronáért folyó hó 7-től folyó hó 17-ig bezárólag a Hazai Bank R.-T.-nál, ahol egyidejüleg a régi részvények névértéke 400 koronára felbélyegeztetik.

A Magyar fém- és lámpaárugyár r.-t. (a Magyar általános hitelbank érdekeltsége) igazgatósága a február 20-ra egybehivott rendkivüli közgyülésnek a jelenlegi 48 millió K-ás alaptőkének 120 millió K-ra való felemelését fogja javasolni.

Tőkét emel a Kronberger. Az utóbbi napokban föltünt a tőzsdén, hogy a Kronberger-részvények az általános lanyhaság dacára is szinte megduplázták árfolyamukat, amelyet 4000 koronán felül szilárdan megtartanak. Most aztán nyilvánosságra került, hogy a Kronberger-féle Faipar R.-T. e hó 21-i közgyülésén 30 milliós alaptőkéjét 60 millió koronára emeli föl. Az összes uj részvényeket igen előnyös feltételek mellett a régi részvényesek kapják.

Az Első Magyar Gyapjumosó és Bizományi R.-T. eddigi 30,000.000 korona alaptőkéjét 50.000 darab uj részvénnyel 50,000.000 koronára emelte fel. Kibocsátási árfolyam 3000 korona és 100 korona bélyeg és költség, amely áron az uj részvényekből 37.500 darab elővételi joga 2:1 arányban a régi részvényeseknek folyó hó 12-től 17-ig a vállalat pénztáránál való gyakorlásra felajánltatik. A tőkeemelés célja az Első Hazai Fésüsfonó és Szövőgyár R.-T. tőkeemelésében való részvétel és ujabb invesztíciók.

Gép- és Vasutfelszerelési Gyár R.-T. folyó hó 7-iki közgyülése elhatározta, hogy az 1921—22. évi osztalékszelvényeket folyó hó 20-tól kezdődőleg 60 koronával váltja be. A beváltás helye Budapesti Helyi Érdekü Vasutak pénztára, VII., Kertész-utca 10. szám.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz. (Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 138—55.
UJ MŰSOR! **JÓ KLIENSEK** UJ MŰSOR!
MÓRICZ ZSIGMOND vigjátéka.
FUJJAD, FUJJAD, PAJTIKÁM
Emőd Tamás és Nádori Mihály zenés marionett-játéka.
KECSKEFÉSZEK
Szőke Szakáll tréfája.
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Szőllősi Piroska, Borosa Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

Excelsior-Télikert
Februári record műsor
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72. az emeleten.

PIRK JÓZSEF örököse
DOTZAUER KÁROLY
fegyver- és sportüzlete
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 17. Telefon 136-82.

SCHLICK-NICHOLSON
gép-, waggon- és hajógyár r.-t.
BUDAPEST, V. KER., VÁCI-ÚT 45-47. SZ.
Gyártmányok:
Gőzgépek, motorok, jéggyári és hűtőházi berendezések, gőzkazánok, hid- és vasszerkezetek, waggonok, mezőgazdasági gépek és hajók, öntvények.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ő-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—52.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Vasárnap két előadás, délután 1/4 4 és este 1/2 8 órakor
A nagyszerü uj februári variété- és s inházi műsor

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
MINT HÁZASSÁG es IHR KLEINER
Rott és Stein hardt a főszerepekben. Kezdete 1/2 8 órakor.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Februári ragyogó műsor!
Sziklai József, Befegh Bäby, Eleky Anny és ifj. Latabár Kálmán felléptével
„Kiadó lakás....."
Harmat Imre táncparódiája.
Ezenkivül még 25 elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

VI., Terézkörut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Február 16-tól 22-ig
Amerika szenzációja
A poklok világa
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST,** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el!

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

A **D.A.K.** (DeutscherAutomobilKonsern)
autói a legjobbak, legszebbek, legtökéletesebbek
DUX-, PRESTO-, VOMÁG, MAGIRUS autók
Tökéletesen zajtalan járás, kevés benzinfogyasztás, felülmulhatatlan elegancia!
CLUB GARAGE
kiállító minta-termében
Telefon: 135—69 és 189—25
vagy József 139—78.

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. február 21. — 8. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Megbukott a lex Joannovics

Wolffék szeretnék kinevezni a választókat — Ellenzéki vélemény egy halvaszületett ideáról

Minden szó, minden hang, amely a városi politika berkeiből kihallatszik, az eljövendő községi választások izgalmától reszket. Kétségtelen, hogy a többségi párt sulyos idegizgalmakon megy át ezekben a napokban és bizonyos, hogy ezek az izgalmak annál inkább fokozódnak, minél közelebb kerülünk az esztendő végéhez. Ahány beszéd, ahány felszólalás hangzik el a keresztény községi párt kebelében, valamennyi tele van indulattal, idegességgel és a katasztrófának nemcsak sejtésével, de biztos tudásával is. Ez az oka annak, hogy annyira lecsusztak az objektivitás talajáról, hogy ma már nemcsak az ellenzékkel, de a tanáccsal is hadakoznak és már a legtisztább szakkérdésbe is politikát kevernek.

Nincsen kétség benne, hogy a gyengébb idegzetűek és az okosabbak nem fogják megvárni a bukást a mai rezsim düledező fedezékeiben. Éppen ezért minden valószinüség szerint

mihamar megkezdődik a többségi párt bomlása,

mert sokan lesznek, akik nem hajlandók tovább sorsukat Wolff Károly tört-tengelyü szekeréhez kötni. Nem az egyes frakciók fognak szétesni, hanem egyénenkint távoznak majd azok, akiknek módjuk van önmagukat a jövőbe átmenteni. A vezérek, az exponált harcosok, az agresszív szólamok müezzinjei természetesen nem tudnak már egérutat találni, de lesznek alvezérek és higgadt viselkedésü közkatonák, akik ügyes fordulattal hátukat mutatják majd a majongott fővezérnek.

Inkább politikai, mint a fővárost érintő érdekessége van annak, hogy Haller István akkor, amikor a keresztény ellenzék együttartása érdekében mondott beszédet, szükségesnek tartotta aláhuzottan hangsulyozni, hogy a városi politikában viszont a keresztényszocialisták tovább is együtt akarnak masirozni Wolff Károllyal és a fegyverbarátságot még szorosabbá akarják vele tenni.

— A keresztényszocialisták ellenzéki politikai állásfoglalása — mondotta Haller — nem alterálja a keresztényszocialistáknak a községi párt keretén belül való helyzetét és itt a fővárosban alávetik magukat a községi párt nak.

Ugyanakkor, amikor Haller igy beszél, természetesen

az ellenzék is mind erősebben szervezkedik

és amig a liberálisok a mai többség le nem járatott részét akarják magukhoz ölelni, addig a Rassayékkal karöltve haladó demokraták szemmelláthatóan erősödnek és valószinünek látszik, hogy a jövő közgyülésében ők lesznek a legerősebb polgári párt. Éppen ezért ezen az oldalon a régi embereken kivül egynehány uj ember is fog szerepelni a székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tagok jelöltjei között. A sok között meg kell emliteni Kohn Hugót, a Magyar pamutipar r.-t. igazgatóját, Szántó Jenőt, egy nagyszabásu részvénytársaság vezetőjét. A fiatalabb gárdából dr. Sebeők Dezső ügyvédet, aki különösen pénzügyi jogi dolgozataival és sokoldalu közgazdasági tevékenykedésével vonta magára a figyelmet. Nem lesz uj ember a városházán, hiszen éveket töltött a főváros szolgálatában, ahol egyike volt a legkiválóbb előadóknak. A pályázók között van dr. Deményi Aladár ügyvéd, aki különösen vámügyi kérdésekben kiváló szakember. Uj pályázó, bár a régi gárdából való dr. Reiner Ede, aki Budapest fürdőváros megvalósitását tüzte ki és valósitotta meg több ilyen ügyre vonatkozó előterjesztésével és felszólalásával. A többi kerületekben is több demokrataprogramu pályázó van, akik között nem egy kiváló ember fog akadni.

Wolfféknak nincsen más módjuk, minthogy a vigasztalan választási kilátásokról lehetőleg távoltartsák borus tekintetüket és ujabb kisérleteket tegyenek a mandátummeghosszabbitás, vagy a községi választójognak a maguk érdekeinek megfelelő legraffináltabb kialakitása érdekében. A mandátummeghosszabbitásra ma már nekik maguknak sincsenek tulzott reményeik. Joannovics Pál ny. államtitkárba vetik tehát minden reményüket, bár ellenzéki körökben azt mondják, hogy

a napokban szárnyrakelt lex Joannovics máris megbukott.

Joannovics Pál a közhitben eddig ugy szerepelt, mint a többségi párt liberális pártjának — ha ugyan van ilyen — a vezére. Sikertelen kiválási és pártalakitási kisérletei után azonban némileg meggyengült ez a hiedelem és tartozunk megállapitani, hogy mindaz, amit az ő liberalizmusáról suttogtak egy időben, aljas rágalom volt a fajvédelmi front e kemény harcosával szemben. Mindössze annyi az igaz, hogy a kiváló fajvédő egyszersmind reálpolitikus is, amit soha olyan bölcsen be nem igazolt, mint akkor, amikor a régi Petőfi-utcának nevét nem engedte Zsidó-utcának magyarositani, hanem megelégedett a Kazár-utca elnevezéssel. A fajvédelmi alapon álló reálpolitikának nemesen klasszikus példája ez és ennél nemesebb példát csak akkor produkált, amikor most legutóbb előállott azzal a mentőövvel, amelyen Wolffék az enyészet vizéből szeretnének kievickélni.

A mentőöv az lenne, hogy Budapesten csak annak legyen községi választói joga, akinek budapesti illetősége is van. Erre vonatkozólag a közgyülési ellenzék egyik kiválósága a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Elragadtatással vettünk tudomást *Joannovics* Pál elvitathatatlanul hasznos ötletéről, amely módszer élénken emlékeztet a multra, amikor a királynak jogában volt főrendeket kinevezni és igy a főrendiházban levő politikai erők sorában a kormány javára eltolódásokat előidézni. *Wolff-Jonnovicsék most nem főrendeket, hanem választókat akarnának kinevezni.* Mindenki nagyon jól tudja, hogy Budapest lakosságának, választópolgárságának és munkásságának igen nagy hányadrésze nem szerezte meg a budapesti illetőségét. Nem szerezte meg egyszerüen azért, mert nem volt rá szüksége. Az autochton lakosság talán a világ egyetlen városában sem olyan kicsiny, mint Budapesten és nem tudom, hogy Wolff Károlynak, a többségi párt vezérének meg van-e a budapesti illetősége. Őt azonban a szavazati jognak a budapesti illetőséghez való kötése a legkevésbé sem érintené, mert ő félóra alatt meg tudná azt szerezni a maga számára. De vajjon ilyen könnyen menne-e ez más közönséges halandónak is? Kötve hiszem. Precizen szólva, *az ő választóinak* alig lennének nehézségeik ezen a téren. De, hogy mi lenne *a mi választóinkkal*, azt méltóztassék elképzelni abból az elbánásból, amelyben ezek az emberek az egész kurzus alatt részesültek. Pompásan kitervelték tehát ezt a módszert, csak mi azt a belügyminisztert szeretnénk látni, akinek volna erkölcsi bátorsága a törvényhozás elé állani ilyen javaslattal, amelyet törvénnyé válása esetén méltán lehetne *lex Joannovics*-nak nevezni.

Világosan látható ebből, hogy az ellenzéken nem ijednek meg a Joannovics Pál mumusától, amely álomnak szép lehet Wolffék számára, de amelyet a kormány semmi szin alatt nem fog adoptálni.

A városi politikának azután nem is igen van több aktualitása, legfölebb, ha még

a londoni uthoz füzött reflexiókról

emlékezünk meg. Az ellenzéken nincs káröröm, de kétségtelen, hogy bizonyos elégtétel az ellenzék számára az, hogy minden ugy történt, amint ezen az oldalon előre megjósolták. A főváros lehetetlen helyzetbe került azáltal — mondták az ellenzéken — hogy a franciákkal a megegyezés francia frank-alapon jött létre, az angolokkal viszont — ami egészen természetes — francia frank-alapon nem hajlandók megegyezést kötni. Eljutottunk tehát oda, amit az ellenzék már annak idején kivánt, hogy az összes hitelezőkkel együttesen egyezzünk meg. Ez a közös értekezlet most meg is lesz és akkor az ellenzéknek az lesz az álláspontja, hogy kizárólag magyar koronákban, elviselhető összegben kontingentáltassék a fizetés.

Koncentrált támadás Buzáth János ellen

Wolff Károly tanulságai az Ereky-affér után

Ereky Károly egy kis csetepatét csinált a héten a világitási bizottságban a gázmüvek és a villamosmüvek költségvetése körül és — ezt meg kell állapitani — a politikai háttér feltárása nélkül tárgyi okokból bizalmatlanságát hangoztatta a tanáccsal szemben.

Ő még az egész tanácsról beszélt. Nem igy azonban Wolff Károly, aki angol-szász rokonaival való érintkezéséből, ugy látszik, uj energiákat meritett. Ő már két részre osztotta a tanácsot és ebből az oszályozásából élénk fény derül arra a keserü hangulatra, amellyel Wolffék az eljövendő községi választásokat várják. A többségi párt egyik a héten tartott értekezletén koncentrált és előre tudatosan megszervezett támadást intéztek Buzáth János alpolgármester ellen, akit — ugy látszik — posszibilisnek tartanak az utánuk következő rezsim számára is. Itt nem a vizművekről van szó, amit Buday Dezső hányt Buzáth szemére és nem az üzemi bizottság késedelmes kiküldetése az ok, amit Ereky, Buzáth nevét nem emlitve, hozott fel; hanem a dolgok lényege Wolff Károly a jövőtől rettegő szavaiban foglaltatik benne:

> — *Vannak a tanácsban olyanok is,* — mondotta, — *akik többre értékelik a jövőbeli bizonytalan politikai lehetőségeket, mint a velünk való szolidáris együttműködést.*

Ezeket a tanulságokat vonta le Wolff Károly az Ereky-affér után. Meg kell azonban állapitanunk, hogy Ereky Károlynak nem volt szándékában személyi harcot inditani Buzáth ellen és nem kivánt politikát vegyiteni a dologba. Az afférт Wolff, Buday és társai taposták át a politika vágányára. Ők használták fel az Ereky által öntudatlanul adott alkalmat arra, hogy harcot inditsanak Buzáth János és meg nem nevezett tanácsbeli társai ellen.

Nem tudjuk, milyen eredményeket várnak Wolff

és emberei ettől a haroltól. Vajjon el akarják-e kedvetleniteni a tanács több igen értékes tagját? Vagy talán ugy akarnak vele is elbánni, mint Bódy Tivadarral, Déri Ferenccel, Vita Emillel, Kemény Gézával, meg a többiekkel? Destruktivot csinálnak az ókonzervativ Buzáth Jánosból? Mindegy. Uralmuk olyan rövid már, hogy veszedelmet nem jelent többé az a rendszer, amely a pártatlan tisztviselőből tüzzel-vassal pártpolitikust akar csinálni. Hisszük és reméljük, hogy az a rezsim, amely utánuk következik, ezt a módszert undorral utasitja vissza, nem teszi azt magáévá és még a mai rezsim kegyencei közül is csak a tehetségteleneket nem vállalja.

Komolytalan és gyermekes játék ez, amit az urak utolsó óráikban kezdenek és nem lehetetlen az sem, hogy Ereky Károly, akit ezuttal szintén játékszernek használtak fel, fel fogja ismerni a különös és semmiképen sem kellemes szerepet, amelyet neki szántak.

Az affér elsimulta után különben kérdést intézett a Fővárosi Hirlap munkatársa

Ereky Károlyhoz,

aki a következőket mondotta el nekünk:

— A fővárosi üzemeknek az ellenőrzése és helyes reorganizálása érdekében azt tartom legsürgősebbnek, hogy az üzemek igazgatóival együtt állapitsuk meg azokat az egységes alapelvre fölépitett kalkulációs formulákat, amelyek szerint az összes üzemek elkészithetik árszámitásaikat.

— Hogyan gondolja excellenciád ennek gyakorlati, sürgős megvalósitását?

— Ugy, hogy gyakorlatilag és sürgősen intézkedések következzenek. Ennek az alapvető munkának az elvégzésére a hét folyamán össze fogom hivatni illetékes uton amaz üzemek igazgatóit, amely üzemek kalkulációit elsősorban tartom sürgősnek és szükségesnek elkésziteni. Időközben azután megválasztja a közgyülés azt az üzemi bizottságot, amelyik az elkészitett árszámitásokat megvizsgálja és a további utasitásokat megadja.

— Egy időben, de általán egész máig igen fontos kérdés maradt, hogy mikép állitja össze a többségi párt akarata folytán a közgyülés ezt és a többi bizottságot, — mondottuk — mire Ereky Károly a következőket válaszolta:

— Ebben a kérdésben már leszögeztem elvi álláspontomat a *Fővárosi Hirlapban*. Most csak a következőket mondom: *Roppant fontos ennek az ellenőrző üzemi bizottságnak a helyes összeállitása, mert ennek a tagjaitól függ, hogy a nagy munka el lesz-e végezve, vagy nem.*

Seregszemle a Dunán

A cseh állami hajózás is letelepszik a fővárosban — Versengés a budapest—bécsi gyorsáru-szállitásért — Uj hajósvállalatok — Az angol tőke csalódása

Az uj hajózási kampány megnyitása küszöbén uj feladatok előtt áll a Duna-hajózás. Az uj feladatok a fokozottnak igérkező forgalom lebonyolitásában jelentkeznek. A forgalom fokozódása várható, mivel az Európa valamennyi országában, köztük nem utolsó helyen Magyarországon, tulhajtott vasuti tarifák szinte elemi erővel a vizi utra kényszeritik a szállitmányozást.

Tarifális szempontból különben a dunahajózási vállalatok diiszabási kartell-je a helyzet magaslatán áll. Ezt a megállapitást megdönthetetlenül bizonyitja az a tény, hogy az eddigi tarifatechnikai gyakorlattól eltérőleg

a Duna-hajósvállalatok nem követték a Máv. legutóbbi tarifaemelését.

Diiszabási szakemberek magyarázata szerint a belhajózás azért helyezkedett erre a tartózkodó álláspontra, mivel ezuttal a Máv. elszigetelten emelte tarifáit. A többi dunai állam a mult év harmadik negyedében nem emelte a tarifákat. Az általános tarifanivó tehát konstant maradt. Ennek következtében nem lett volna indokolt a hajózási szállitmányok nivóját felemelni és ezáltal bizonyos diiszabási előnyhöz juttatni a német, osztrák, cseh és az aldunai államok vasutvonalait.

A Máv.-ra mindenesetre nagy hátrányt jelent, hogy a Duna-hajózás nem emeli tarifáit. A 30—40 százalékos fuvardij-diszparitás az előző évek versenyénél nagyobb konkurrenciát fog csinálni.

Különösen erős verseny igérkezik a Máv. számára a budapest-bécsi és forditott viszonylatban. A szemfüles hajóstársaságok már a mult évben rávetették magukat erre az értékes relációra és különösen a gyorsáru-fuvarozás terén értek el jelentékeny eredményeket. Budapest-Bécs között a Délnémet D. G. H. T. öt motoros uszályt járat és motoros járatokat tart fenn a Bajor Lloyd is. Ugyancsak motoros hajókat, inkább motor-dereglyéket járat a nemrég Bécsben letelepült Rajna-Duna hajóstársaság is. Ezenkivül egy-két hajóval megjelentek és növelik a versenyt holländi és belga hajóscégek is. Ezek a modern szellemü, részben uj társaságok rendszeres gyorsáru-szolgálatot bonyolitanak le Budapest-Bécs között és óriási versenyt támasztanak a régi dunai hajóstársaságoknak.

E hajóstársaságok máris nagyban készülődnek az ez évben részlegesen megnyiló csepeli kereskedelmi kikötő forgalmának felszivására.

A Dunagőzhajózási társaságon az angol tőke bevonulása mit sem segitett. Az aldunai parti hajózásból a D. G. H. T. épugy ki van rekesztve, mint a M. F. T. R. Az aldunai államokat — a látszat szerint — az angol részesedés nem vakitja el. Mennek a maguk utján: sorra nemzeti hajósvállalatokat létesitenek.

Erősen terjeszkedik

a Bajor Lloyd, mely a Margit-hid fölött három hatalmas parti raktárházat és iroda-épületet emelt.

A nagy német gazdasági krizis ellenére is ez a német társaság egyre szaporitja hajóparkját. A mult évben több 1000 tonnás uszályhajót és vontatógőzöst épittetett. Az 1000 tonnás sleppek alkalmasak arra, hogy a Fekete-tengerre is lejárjanak.

A M. F. T. R. hasonló helyzetben van, mint a D. G. H. T. Szintén erősen szenvedi az aldunai forgalom hiányát. És nyögi a jugoszláv tilalmat, mely a magyar hajókat nem engedi be a Szávára és Drávára, holott e két mellékfolyó szolgáltatta a multban az erdő- és bányatermékekből rekrutálódó tömegforgalmat.

A

cseh állami hajózás

is letelepedni készül a pesti Duna-parton. A társaság most folytat tárgyalásokat a főváros tanácsával partbérlet és raktárépitési engedély megszerzése iránt.

A

Süddeutsche Donauschiffahrtsgesellschaft

elismerésre méltó tevékenységet fejt ki. Különösen a Duna felső szakaszáról ide és viszont gravitáló forgalmában és a bécsi forgalomban dolgozik ez a néhány év előtt idetelepült, eredetileg német, majd az osztrák kormány tulajdonába átment és végül angol kézre került társaság.

Érdekesnek tartjuk megemliteni, hogy a Duna forgalmában

a hajóstársaságok a márkát mint pénznemet törölték a fizetőeszközök sorából.

Eddig a fuvardijak mindenkor a feladási országok valutájában voltak fizetendők. Ezen a rendszabályon most annyiban történt változtatás, hogy németországi (Passau, Deggendorf állomásokon való) feladás esetében is a leadó-állomás valutájában kell fizetni a fuvardijat.

Az aldunai parthajózásnak politikai szempontokból való lekapcsolása, valamint annak a reménységnek a meghiusulása, melyet annak idején az Alduna államaiból származó cerealiák forgalmához füztek: sulyosan

az eleveniébe vág az angol tőkének,

mely eddigelé vajmi kevés jövedelmet élvezett a Duna-hajózásnál vállalt tőkeészesedésből. Az angolok annak idején vérmes reménységekkel tápláltak a romániai petroleum- és a jugoszláv gabonaforgalommal szemben. Azóta azonban bebizonyosodott egyrészt, hogy Románia nyerspetroleumot nem enged ki, finomitott olajtermékeinek pedig nincsen piaca a Duna közép- és felső szakaszán. De bizonysággá lett az is, hogy Jugoszlávia nem tud számbavehető gabonafölösleget termelni és exportálni.

Az angol érdekeltség, mely a D. G. H. T., M. F. T. R. és Délnémet dunagőzhajózásinál többezer fontnyi részesedést vállalt, tudvalevőleg The River Syndicat néven egy kvietált őrnagy vezetése alatt, felülvizsgáló, ellenőrző, irányitó és főleg jövedelem-elszámoló irodát létesitett. De hát felülvizsgálni, ellenőrizni és irányitani, azt még csak lehetne, de jövedelem: angol fontokban értett jövedelem — az nincs. Mindössze néhány millió magyar korona Budapesten a M. F. T. R.-nál és valamivel több osztrák korona Bécsben a D. G. H. T.-nál: ez az összes profit, ami bizony nem sok angol fontnak felel meg. Emiatt az angol tőke — amint halliuk — már nagyon kesergi azt a napot, amelyen politikai ábrándoknak felült és bevonult a Dunára, ahol fontok helyett — osztrák koronák teremnek.

Affinéria Nemesfémválasztó és Feldolgozó Intézet Részvénytársaság.
Budapest, VII. ker., Nagydiófa-utca 28.
Arany, ezüst vétel és eladás. Telefonok: József 72-14. József 2-98.

Fullánkok

A Kazár-utcát

ugy várjuk már, mintha valami ünnep lenne Budapest számára ennek a finom, előkelő, nobilis ötletnek a beváltása. Várjuk a Kazár-utcát, amely csak ujabb stációja annak a nemes föllendülésnek, amely a numerus clausust, meg a botbüntetést hozta. Igaz, hogy ezek a korszakos alkotások esztendőkkel előzték meg a Kazár-utca megszületését és az egyik már ki is mult, mig a másiknak kivégzési módjáról talán éppen most gondolkoznak illetékes helyeken. Enyhitő körülmény talán az, hogy a Kazár-utca klasszikus ötlete abban a Közmunkatanácsban született meg, amely éppen most élt szomoru végnapjait az enyészet siralomházában. A halálraszántak mindig kesernyés hangulatban vannak, bizarr ötletek támadnak. Sokkal inkább igy kell ez lenni azoknál az uraknál, akik nemcsak a Közmunkatanácsban várják kimulásukat, de egyben a városházán is a biztos halállal néznek farkasszemet. A halálraszántaktól nem lehet rossz néven venni az ilyen előkelő fantáziára való tényeket és csak csodálkozunk azon, hogy a tekintetes tanács, amely — ellentétben Wolff Károly megállapitásaival — mindenkor tulbuzgalmat fejtett ki a politikai vezérek bizarr ötleteinek végrehajtásában, ezuttal prolongálni kivánja a Kazár-utca keresztelőjét. Vagy talán éppen a Kazár-utca keresztelőjének elhalasztásából vonta le a vezér azokat a tanulságokat, amelyek szerint a tanács nem hajlandó a hindu özvegyek mintájára elhunyt férjének, a kurzusnak, sirján öngyilkosságot elkövetni.

Halva születik

minden negyedik gyermek Budapesten, ezt állapitja meg a statisztika, amelynek olyan fájdalmas, fekete számai ezek, hogy megborzad az ember tőlük. Amikor ezeket a számokat egymásmellé fölsorakoztatva olvassuk, önkénytelenül a városháza felé kell tekintenünk és számon kérni a szociális politikát, amely ilyen rettenetes eredményeket hoz. Vajon mit cselekedtek ennek a rettenetes veszedelemnek a leküzdésére? A kurzus meddő esztendeit vádoljuk meg ezekért a számokért, a kurzus meddő esztendői állitanak fejfát minden negyedik kis pesti gyermek sirhalma fölé. Nem vádaskodunk és nem hisszük, hogy a kedvünk szerint való lenne, megbizunk a jó szivükben, amelyet annyiszor kimutattak, elhisszük, hogy megsiratnak minden kis koporsót: de állitjuk, hogy ha akartak is, de nem tudtak semmit sem cselekedni sem ennek, sem egyéb veszedelmeknek elháritására. Ez nem rosszakarat, csak tehetetlenség. És ezuttal mi kérdezzük fájdalmas följajdulással: hát csakugyan nem más, mint puszta jelszó a sokat hánytorgatott fajvédelem?

A Margitszigetet

az Andrássy-féle törvény arra szánta, hogy ez a nép igazi szórakozó helye legyen. Aligha lehet elérni ezt a célt akkor, ha harminc és negyven koronás belépő dijakat akarnak szedni. Meg tudnánk érteni, hogy az idegenforgalom növelésével előkelő helylyé fejlesztenék a szigetet, bár ez a törvény szándékaival ellenkezik, de kétségtelenül meg lehetne csinálni, hogy a dus jövedelmekből másként szolgáltatnának jólétet, szórakozást a népnek. A Közmunkatanács amikor Schifteréknek gazdag bevételt biztosit, valósággal egy tál lencséért adja oda ezt a dus jövedelmet a bérlőknek. A fővárosnak a kötelessége, hogy a szigetről kirekesztendő nép nevében tiltakozzék ez ellen, mert a Margitsziget nem lehet fejőstehene a vállalkozóknak, akik semmit sem nyujtanak, csak amit a jó Isten megteremtett.

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
MINT HÁZASSÁG és IHR KLEINER
Rott és Sielenhardt a főszerepekben. Kezdete ½8 órakor.

Rényi megy — Csupor jön — Till marad

Alpolgármester- és tanácsnok-választásra készülnek a városházán

Nem tulságosan nagy a meglepetésünk, de mindenesetre a régi hirek igazolása, hogy a szerdai közgyülés napirendjén a következő pontok is szerepelnek: Rényi Dezső alpolgármester, Goreczky Zsigmond kerületi előljáró, dr. Szepessy Rezső kerületi előljáró és dr. Lung Géza főjegyző nyugdijazása.

Érdemes, tiszteletreméltó, régi tisztviselők hagyják el a főváros szolgálatát. Legelső sorban természetesen Rényi Dezső alpolgármestert kell említenünk, aki mindenkor különös értéket jelentett Budapest közönsége számára. Tudása, tehetsége, előkelő gondolkodása, finom modora, egész lényének vonzó volta és mindenekfelett alkotó-ereje, tapintata és érzéke a diplomatikus eljárásra többre predesztinálták, mint az alpolgármesteri szék. Rényi Dezső harmincnyolc esztendőt töltött a főváros szolgálatában és mindenesetre őszinte lesz az a hang, amelyen a közgyülés el fogja bucsuztatni.

Távozásának oka, mint ismeretes, az, hogy

Rényi élére áll a főváros villamos-vállalatának

és mint vezérigazgató fogja tehetségét a köz érdekében felhasználni.

Hasonlóképen érzékeny lesz a bucsu, amelyet a főváros, illetve annak egyes kerületei Goreczky Zsigmond és dr. Szepessy Rezső előljáróktól vesz. Mind a ketten harminchat esztendeig szolgáltak. Fiatalon megy nyugalomba Lung Géza dr., akinek reményteljes pályája törik derékban. Távozása alkalmából meg kell mondani, hogy tehetséges, jó tisztviselő volt, aki azonban az afférek egész sorozatában vett részt. Hadat viselt Bárczy István ellen, sulyos összetüzései voltak Bódy Tivadarral, amint ez a két volt polgármester ezt a Zita-botrány tárgyalásán is elmondta. A forradalom kitörésekor a hadviselt tisztviselők élére állott és ezek érdekében inditott erőteljes mozgalmat, ami azonban később szintén éles kritikának volt kitéve. Amikor aztán a kurzus jött, Lung Géza elérkezettnek látta a maga idejét. Tény, hogy a városházi kurzust, amelyből később kiábrándult, ő csinálta meg. A kurzus első városházi programmját Sipőcz Jenővel ő csinálta meg, de inkább ő, mint Sipőcz. Az első nagy csalódás akkor érte, amikor a főváros kormánybiztosa nem ő, hanem Sipőcz Jenő lett. Nem lett se főpolgármester, se polgármester, se alpolgármester, pedig úgy vélte, a kurzusnak kötelessége lett volna ez őrhelyek valamelyikét rábizni. Végül akkor keseredett el teljesen, amikor a tanácsnok-választásnál is egymásután kétszer megbukott. Akkor szabadságoltatta magát és most távozik a főváros szolgálatából. Ez a hosszu szabadság volt

a kurzus kegyelete

Lung Gézával szemben, aki a kurzust megcsinálta.

És még valami, amit a tanácsi előterjesztés igy fejez ki: „a tanács javasolja a törvényhatósági bizottság közgyülésének, hogy dr. Lung Gézát értesiteni méltóztassék, miszerint azon kérelme, hogy a hadiévek a nyugdijába kétszeresen beszámittassanak, csak a hadbavonult székesfővárosi alkalmazottak ügyének rendezése után intézhető el." A hadbavonult tisztviselők ügyét pedig ugyanez a közgyülés fogja tárgyalni. Ez Lung Géza egyetlen győzelme.

Ezzel azután — hacsak Sántha Dénes tanácsnok nem megy át valamelyik üzemhez — be is telnek azok a remények, amelyeket a főváros tisztviselői az állások megüresedéséhez füztek. Ma ugyanis befejezett dolog már, hogy

Till Antal tanácsnok nem megy át a villamoshoz,

hanem megtartja továbbra is tanácsnoki állását. Rényi alpolgármester mindenesetre nagyon szerette volna, ha a villamosnál helyettese Till Antal lett volna, de a vezérigazgatóhelyettesi állás már be van töltve, olyanformán, hogy Sztrókay vezérigazgatóhelyettes a helyén marad.

Ezzel aztán le is omlanak azok az akadályok, amelyek a Sallay Árpád tanácsnok halála folytán megüresedett tanácsnoki állás betöltése előtt állottak. Mindössze egy alpolgármesteri, két tanácsnoki, két előljárói és egy főjegyzői állás kerül betöltésre.

A többségi párt kebelében — amint értesülünk — már meg is állapodtak abban, hogy a Rényi Dezső távozásával megüresedő

alpolgármesteri állásra Csupor József tanácsnokot választják meg,

akit már a legközelebbi napokban meg fognak bizni a helyettesitéssel. A Sallay Árpád halálával megüresedett tanácsnoki állás kétségkivül Borvendég Ferencé lesz, de annál nagyobb versengés várható Csupor tanácsnok helye körül, bár alig lehet kétség benne, hogy Liber Endrét fogják megválasztani.

A külföldi kölcsönök

— Másik aktuális probléma *a külföldi kölcsönök ügye.* Ugy látszik, talán most már jó mederbe jut a megoldás kérdése. Egyrészt azáltal, hogy a kormány belátta, hogy ez az adósság a mai terhes mivoltában ugyszólván *csak formailag a város adóssága,* valójában pedig *háborus teher és viselése vagy legalább is a teherviselés megkönnyitése az állam föladata.* Másrészt azáltal, hogy az összes külföldi hitelezőkkel együttesen lesz lehetséges megegyezni. Az előbbi momentum, mig egyfelől megkönnyiti a főváros helyzetét, másfelől az államra nézve is előny származhatik belőle, az országnak a jóvátétellel szemben való álláspontjára nézve, mert azok között az áldozatok és károk között, amelyeket az állam a háboru miatt szenvedett, erre is joggal lehet hivatkozni. A másik momentum, az együttes megegyezés, remélhetőleg szintén kedvezőbb helyzetet teremthet.

A tisztviselők kertvárosa

— Harmadik, aktuálisnak látszó probléma, amelynek az ügyében, mint hirlik, rendkivüli közgyülés is fog összejönni, *a tisztviselők részére tervezett uj kertváros kérdése.* Ennek az érdekében megindult a földbirtokrendező bíróság előtt a kisajátitási eljárás és a telektulajdonosok, köztük a főváros, tiltakozásukat jelentették be. Ebben a kérdésben a magán telektulajdonosnak és a fővárosnak más a helyzete. A magántulajdonosok részéről föltétlenül érthető és méltánylandó, hogy ragaszkodnak a maguk számára szerzett kis földjükhöz, amelyet talán azért szereztek meg, hogy egyszer ott maguknak épitsenek otthont. Ezektől esetleg elvenni azért, hogy mások kapják magánépitkezés céljára, tényleg olyasmi volna, ami elkeseritheti a jelenlegi tulajdonosokat.

— De a város helyzete más. A város vagyonszerzése nem öncél, hanem csak arra szolgálhat, hogy a köz javára értékesitse. A város azért szerez telkeket, hogy szükség esetén és természetesen az általános városrendezés keretei között és a közérdek szempontjának a figyelembevételével, az iparnak és kereskedelemnek közgazdasági és a lakásépitésnek szociális szükségletét elégitse ki. Mert mit használna a városnak az, ha nagy kiterjedésü telkei vannak és nem csinálna azokkal semmit? Hiszen ezzel csak megakasztaná a város fejlődését. Eljárása pedig hasonlitana annak a zsugorinak az eljárásához, aki pénzét a ládában tartja, időnkint megnézi és gyönyörködik benne, holott ha rendelkezésére bocsátaná a megfelelő közgazdasági intézményeknek, azzal a köznek használna és magának is hasznot hozna.

— Ettől függetlenül azonban fönmarad természetesen még két kérdés. Az egyik az, hogy helyes és lehetséges-e ilyen, a főváros életébe és jövő fejlődésébe való tervet másképen, mint a fővárossal való közvetlen tárgyalás, azzal való megegyezés és annak az elhatározása alapján megvalósitani? A válasz nem nehéz és nem lehet kétséges. Csak a városnak lehet a hivatása megállapitani, hogy ezen vagy más célra ez vagy más telektömb alkalmas-e, s csak ő szabhatja meg a föltételeket, amelyek biztositják a közérdek szempontjainak a figyelembevételét. A másik kérdés az, hogy a fölmerült konkrét terv elég komoly-e és rendelkezik-e azzal az erővel, mely a cél keresztülviteléhez szükséges? Ezt mindenesetre meg kell vizsgálni s ez is egyik föladata volna a várossal való tárgyalásoknak. De ha akad a mai lakásmizéria közepette valamely komoly és megvalósitható terv az épitkezés felé, azt előmozditani kétségkivül hivatása a fővárosnak.

Déri Ferenc nyug. alpolgármester

nyilatkozik a Fővárosi Hirlap-nak

a sok és a kevés vizről, a külföldi kölcsön problémájáról és a kertvárosról

Budapest lakosságát hetek óta egyazon problémák érdeklik és ha szabad mondani — izgatják. Legelső sorban kell ezek között a viz kérdését emliteni, amely egyfelől bőségével tett tönkre embereket és vagyonokat, másfelől hiányával veszélyeztet vagyont és emberi egészséget. A másik nagy probléma a külföldi kölcsönök kérdése, amely a londoni, amsterdami és berlini utak után ujabb fázisába jutott. Nem ilyen általános érdekü, de igen nagy köröket megmozgató kérdés az ugynevezett kertváros ügye is, amellyel mi is bőven foglalkoztunk már. Ez a három általános értékü kérdés volt az, amelyre feleletet kértünk

Déri Ferenc ny. alpolgármestertől,

aki a Fővárosi Hirlap számára a következőket volt szives elmondani:

Sok viz — kevés viz

— Egyike a legaktuálisabb problémáknak kétségkivül a viz. Az is, amelyikből sok volt és az is, amelyikből kevés vagy semmi. Az egyik a Duna vize, a másik a vizvezetéki viz. Annak, hogy az emberek városokba tömörültek lakni, egyik célja a személy- és vagyonbiztonság megvédése volt. Megvédése az elemi csapások ellen is. A vizáradás időnként, majdnem minden esztendőben, visszatér Budapesten is és pusztitást végez, ha emberéletben nem is, vagyonban bizonyára. Az idén nagyobbat, mint máskor. Sok kis embernek, akik egy élet munkájával maguknak és családjuknak egy házikót vagy csak egy lakásberendezést tudtak szerezni, elvette ugyszólván mindenét. Ennek elejét kellene venni. Lehet és kell módját találni annak, hogy az árvizvédelmi munkák befejeztessenek és tökéletesek legyenek a főváros minden részében. *Elvégre Óbuda is és a római fürdőtelepnek nevezett városrész is Budapesthez tartozik.* Kell, hogy az emberek a fáradságos munka után itt is nyugodtan hajthassák le a fejüket és ne kelljen félniök attól, hogy az, amit előre lehet tudni és látni, elviszi esetleg mindenüket. Hiszen ez is elsőrangu következménye a városi kulturának.

— Az idei vizáradás azt a kellemetlen meglepetést is hozta Budapest lakosságának, hogy a városi életnek egyik legfőbb életere, *a vizvezeték sincsen biztonságban a vizáradás ellen.* Talán fölösleges bővebben fejtegetni, mit jelent a város lakosságára nézve a vizzel való ellátás. Gondoljunk csak például arra, hogy éppen a közelmultban szünt meg egy fenyegető járvány veszedelme. És képzeljük el, mi történik, ha ez a két csapás, a járvány és a vizhiány véletlenül összeesik. De hiszen azt minden időben tudták az emberek, mit jelent a városra nézve a vizzel való ellátás és *ha egy várost tönkre akartak tenni, a vizvezetékét pusztitották el, vagy vágták el a lakosságtól.* A legbiztosabb, a legtökéletesebb védelmet kel szerezni az áradás ellen a vizvezeték számára, amely nélkül Budapest élni nem tud.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46.
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Bonyodalmak a telefon-szaknévsor kiadása körül

Harc a postaigazgatóság és nyolc vállalkozó között

A mult év novemberében és decemberében a fővárosi kereskedők, vállalatok és telefonelőfizetők kilincseit kézről-kézre adták a különböző telefon-szaknévsorok ügynökei. Civilruhába öltözöttek, postásegyenruhás emberekkel együtt, naponta két-három csoport is kereste fel őket, részint hirdetést, részint előfizetést gyüjteni. Óriási konkurrencia volt a vállalatok között. Mindegyik a maga szaknévsorát mondotta a valódinak, a többit pedig értéktelen utánzatnak, a konkurrens ügynököket pedig szélhámosoknak.

A nagy tülekedésről terészetesen csakhamar tudomást szerzett

a postaigazgatóság is, amely szintén készül hivatalos telefon-szaknévsort kiadni.

A postaigazgatóság, amint megfelelő adatok birtokába jutott, azonnal a rendőrséghez fordult és följelentést tett a szerinte illetéktelen szaknévsor-kiadók ellen. A följelentésben a postaigazgatóság elmondta, hogy

telefon-szaknévsor kiadását csakis a kereskedelmi miniszterium engedélyezheti

és miután a különböző vállalatoknak miniszteri engedélyük nincsen, azok sem hirdetést, sem előfizetést nem gyüjthetnek, kéri tehát a rendőrséget, hogy az eljárást indítsák meg, a készülőfélben lévő és kész szaknévsorokat pedig a nyomdákban foglalják le és akadályozzák meg, hogy azok a közönség kezébe kerüljenek.

A postaigazgatóság följelentésére a rendőri nyomozás meg is indult. András Dénes detektivfőfelügyelő csoportja hetekig folytatta a nyomozást, most pedig Bartha főtanácsos beidézte a szaknévsor kiadóit és kihallgatta őket. A kihallgatások eredménye érdekes, mondhatni tragikomikus fordulatot adott az egész ügynek.

Kiderült, hogy mindegyik vállalatnak joga van szaknévsort kiadni, csak éppen a postaigazgatóságnak nincs.

A detektivek nyomozása azt állapitotta meg, hogy a fővárosban nyolc vállalat van, amelyik szaknévsort akar kiadni. Három közülük nyomdász, a többi pedig csak alkalmi vállalkozó. Mindegyik rengeteg sok ügynököt alkalmazott, főleg nyugalmazott postásokat, akiknek a szabályzatok szerint joguk van postásegyenruhát viselni és akik igy is jártak a szaknévsor nevében hirdetőket és előfizetőket gyüjteni. A kereskedők nagyrésze a postásegyenruhás ügynöknek adott is hirdetést vagy előfizetést, abban a hiszemben, hogy a posta hivatalos kiadásu szaknévsorának adták. Akkor kaptak csak észbe, mikor még aznap, vagy másnap beállitott egy másik postás és szintén előfizetést kért egy másik szaknévsorra. A detektivek összegyüjtötték a kereskedők nyugtáit és igy nem volt nehéz megállapitaniok, hogy melyik nyolc vállalkozó dolgozott ily módon. Ám

mind a nyolc kiadó bemutatta, hogy a szaknévsor kiadására engedélye van a kereskedelmi miniszteriumtól.

Megállapitották, hogy a miniszterium tényleg adott ki engedélyeket, anélkül, hogy a postaigazgatóság erről tudomást nyert volna. Az előfizetés és hirdetésgyüjtéshez tehát ezeknek joguk volt.

A postaigazgatóság, miután erről az oldalról nem tudta megközeliteni a vállalkozókat, ujabb beadvánnyal fordult a rendőrséghez és csalás miatt tett ellenük feljelentést azon az alapon, hogy az ügynökök postásegyenruhában keresték föl a feleket és igy azt a hitet keltették, mintha hivatalos minőségben, a postaigazgatóság megbizásából járnának el. Miután pedig ez szándékos megtévesztés, tehát a vállalkozók és ügynökeik csalást követtek el.

Erre az ujabb följelentésre a szaknévsor-kiadók csattanós választ adtak. Valahogyan

rájöttek arra, hogy a postaigazgatóságnak egyáltalán nincs is miniszteri engedélye a szaknévsor kiadására.

A vonatkozó rendelet ugyanis határozottan kimondja, hogy a telefonelőfizetők névsorának kiadásához mindenkinek engedélyt kell kérnie a kereskedelmi minisztertől. A postaigazgatóságnak (természetesnek tartva a szaknévsor kiadásának jogát) eszébe sem jutott, hogy ez a rendelet reá is vonatkozik és sohasem kért még engedélyt, mig most a konkurrensek kideritették ezt a mulasztást és tiltakoztak az ellen, hogy a postaigazgatóság beleavatkozzon olyan ügybe, amelyikhez alapjában véve semmi köze sincsen.

A rendőrség ugy határozott, hogy a komplikált ügy összes iratait áttette a birósághoz, döntsék el ott, hogy kinek joga a szaknévsor kiadása és hogy fennforog-e egyáltalán visszaélés?

Alaptalan vádak az ujpesti árviz miatt

A hatóság nem követett el mulasztást — Dr. Fábián Béla nyilatkozata

A Duna áradása nyomán a kedélyek ma is erősen örvénylenek és hirek szólnak arról, hogy a fővárosi ellenzék heves támadásra készül. Állitólag ugy a székesfővárosnál, Megyernél, de a vidéken is, sulyos mulasztások történtek. Tudni vélik, hogy megfelelő óvatossággal és idején jött intézkedéssel elkerülhettük volna a csatornabeomlást és a hosszu, nehéz vizhiányt. A legsulyosabb mulasztás azonban — e hirforrások szerint — Ujpesten történt. Ott a lakosság ezreire nehéz helyzetet hozott az árviz, sokan ma is lakásukon kivül bujdosnak, mert még mindig nem térhettek haza. Holott a hatóság idején megkapta a figyelmeztetést, hogy a katasztrófa megelőzésére megfelelő óvintézkedést tegyen.

Több oldalról szerzett információnk szerint Ujpesten igy állitják be a helyzetet: Szakmunkások észrevették a Duna példátlan gyors áradását s jelentették, hogy Ujpest ilyen roham folytán pár napon belül vizbe kerül s megielölték, mely oldalon kell a védőgátat emelni. Az ottani szociáldemokratapárt titkára küldöttség élén megjelent az ujpesti polgármesternél, a veszedelemre idejekorán figyelmeztette és fölajánlotta segitségét oly irányban, hogy az ujpesti szervezett munkásság — tehát a lakosság zöme — kész a gát emelésére, hisz a tüzhelyét védi. Állitólag a hatóság nem vette komolyan a figyelmeztetést és csak napok mulva, tehát elkésve fogott a gát emeléséhez. Ezt az esetet több fórumon szóba akarják hozni, a főváros közgyülésén is, ahol a székesfőváros intézkedéseit az ellenzék kritika tárgyává fogja tenni.

A Fővárosi Hirlap ez ügyben

dr. Fábián Bélához,

a fővárosi ellenzék egyik tagjához fordult, miután ő Ujpestnek nemzetgyülési képviselője is. Fábián a következőkben világitja meg a kérdést, mielőtt akár a fővárosi közgyülésen, akár Ujpest közgyülésén, akár pedig a nemzetgyülésen valaki vita tárgyává tenné:

— Helyes, hogy a Fővárosi Hirlap a mende-monda dagadása előtt tárgyilagosan akarja a kérdést megvilágitani. Ujpest helyzete ugyanis még mindig olyan, hogy inkább gyors segitségre van rászorulva, semmint arra, hogy bünbakot keressünk. Én az első veszedelem óta szinte állandóan megjelentem Ujpesten, személyesen igyekeztem meggyőződni mindenről. Igy érdeklődtem az iránt is, hogyan áll a hatóságnak — a polgármesterrel az élén — állitólagos mulasztása?

— A dolog a következőképen történt: A helyi szociáldemokratapárt titkára csakugyan megtette bejelentését az árvizveszéllyel kapcsolatban. A hatóság azt illő komolysággal tudomásul vette annál inkább, mert már tudott a Duna rohamos áradásáról.

Ujpest érintkezést keresett Budapesttel, a megfelelő helyeken azonban hivatalosan azt az értesitést kapta, miszerint a beérkező jelentések az utóbbi órákban apadást jeleznek és a Felső-Duna mentén felfogott mérési eredmények egyértelmüleg amellett szólnak, hogy a közvetlen veszedelem szünőfélben van.

— Sajnos, a hivatalos jelentések dacára az ár ismét emelkedett, s a Duna oly váratlanul, olyan hirtelen érte el az ismert magasságot, hogy a következmények elkerülhetetlenné váltak. De meggyőződésem, hogy Ujpest, mint helyi hatóság, erről nem tehet, ő az illő szervekkel, a kompetens helyeken idején érintkezést keresett, miheztartás végett s a jelentések hivatalosan adták tudtára, hogy a közvetlen veszedelem mulóban, mert hiszen a folyam apad . . . Miután erről meggyőződtem beszerzett információk alapján, a magam részéről, dacára, hogy a fővárosi ellenzékhez tartozom, nem kivánok felszólalni, csak akkor, ha valaki, pártállásra való tekintet nélkül, ezt az ügyet előhozza.

— Láttam, hogy Ujpesten mindenki tőle telhetően a kötelességének igyekezett eleget tenni. Ez pedig nagy szó, mert Ujpesten több ezer ember közvetlenül érezte az árviz pusztitását és sokan még ma se térhettek vissza hajlékukba. Szerencse, hogy házak nem dőltek össze, de az ingatlanokban és ingókban a kár mégis megrendítő. Legalább egy milliárd koronára értékelhető az a kár, amit Ujpest összesen elszenvedett az árviz pusztitásai folytán.

— Most a legfontosabb teendő, hogy az árviz károsultjai érdekében minél nagyobbszabásu segélyezési mozgalom induljon meg. Ha Ujpesttel kapcsolatban valaki valamit tenni akar, mindenekelőtt a jótékony segitséget ajánlom a figyelmébe . . .

Események

A Közmunkatanács élni akar. A Közmunkatanács immár hosszadalmas haláltusájában ahhoz a sajtóhoz fordul védelemért, amely sajtó mindenre rásüti a zsidó érdeket. Meg kell tudnunk végre, hogy a Közmunkatanács a kereszténység utolsó védőbástyája és ha a Közmunkatanács megszünik, akkor elpusztul a kereszténység és jön a zsidóuralom. Ugy adják elő ezen az oldalon, mintha a főváros és a miniszteriumok, amelyek a Közmunkatanács hivatását és hatáskörét át fogják venni, nem lennének képesek ezeket a feladatokat teljesiteni. Pedig tudniok kellene odaát is, hogy a városházán ma — legalább egyelőre — éppen ugy Wolff Károly uralkodik, mint a Közmunkatanácsban. Méltatlan dolog tehát feltételezni, hogy ha Wolff Károly a Közmunkatanácsban meg tudja védeni a keresztény érdekeket, elárulná azokat akkor, amikor a városházán bizzák rá. Ha pedig netalán megváltoznék a városházi rezsim, akkor meg fog változni a Közmunkatanács rezsimje is. Nevetséges azonban azt mondani, hogy Budapestet csak a Közmunkatanács tudja megvédeni az épitési anarchiától és hogy a városházán nem lehetne megakadályozni, hogy a belső övezetekben büzös gyártelepeket és müheiyeket állitsanak fel. Ezt azonban nemcsak mi tudjuk, de tudja a belügyminiszter is, s ilyenformán jámbor óhajtásnál nem egyéb az a hiradás, amely tudni véli, hogy a Közmunkatanács megmarad és csak korszerü reformon fog keresztülmenni. Ez a korszerü reform tudniillik az lesz, hogy a Közmunkatanács hatáskörét meg fogják osztani a miniszteriumok és a főváros között.

„Jótékony" lebujok — éjfél után. A legközelebbi napokra a rendőrség egyes mulató-siratóhelyeknek engedélyt adott arra, hogy a záróóra után is nyitva maradjanak. A jótékonysági akció cimén nemesiti ezt a kései dorbézolást, mintha nem egyszerübb volna az akció céljára bizonyos százalékot kivetni, avagy nem erkölcsösebb lenne a lebujokat egyszerüen bezárni vagy megrendszabályozni. Milyen jótékony akció lenne ez, hány száz, hány ezer ember kerülné el azt a fertőt, amibe igy sirva-vigadva belezuhan. Dehát a jótékonyság minden formában kötelező s alább közöljük az egyes mulatóhelyeket, amelyekben záróóra után jótékonykodnak. Tehát: 19-én hajnalban a Casino de Paris, a Magyar Ház, az Imperial Grill, 20-án a Faun, Intim Pálmakert, Piccadilly, 21-én a Parisien Grill, a Bonbonniére, Britannia Télikert, 22-én a Simplicissimus, 23-án Trocadero, 24-én Cercle des Etrangéres. Gyönyörü, nemzeti és magyar elnevezésü névsor, idegen szavak értelmetlen majmolása, magas szinvonal, eredeti jókedv, ősi humor, tiszta müvészet valamennyi, nem? . . . Nem! Ez a „mulató"-névsor még jótékony akcióval se hat. Valóban megdöbbentően érthetetlen, miképen nyujtanak segitő kezet a záróóra után folytatható dorbézolásokra. Nem okvetlenül helyeseljük a záróóra intézményét, főleg ilyen jótékony bővitésekkel füszerezve, etetve és itatva, de ha egyszer a záróórát mellőzik, miért nem teszik — mondjuk — a tisztességes éttermekben, vendéglőkben, kabarékban, kávéházakban is? Ez a „jótékony" záróóra még rosszabbul jár, mint a fővárosi nyilvános órák, pedig azok nem is járnak.

Szórakozás

Marinka, a táncosnő. A Fővárosi Operettszinházban szombaton, február 24-én, kerül bemutatóra a Marinka, a táncosnő, Jean Gilbert legujabb operettje, Petrás Sárival a cimszerepben. Biller Irén, Kertész Dezső, Halmay Tibor, Ujváry Lajos, Vendrey Ferenc és Zátony Kálmán játsszák a nagyhirü ujdonság főszerepeit. A Marinka, a táncosnő első nyolc előadására már árusitják a jegyeket. A bemutatóig a Tatárjárás és a régi Népszinház nagyjainak vendégszereplése váltakozik. Vasárnap délután Blaha Luiza, Pálmay Ilka és Küry Klára lépnek fel Verő György hármas alkalmi darabjában.

Kálmán Imre Budapesten. A bajadér világhirü komponistája, Kálmán Imre Budapestre érkezett és darabjának a Király-szinház szombati 100-ik előadásán az előzenét és közzenét személyesen dirigálta. A jubiláris előadáson egyébként a kiváló szereplők: Fedák Sári, Honthy Hanna, Rátkai, Nádor, Latabár léptek fel. A daliáték, amely most is állandóan táblás házakat vonz, e héten is teljesen betölti a szinház müsorát. Vasárnap délután Offenbach kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Magyar Színház e heti műsorán négyszer szerepel Földes Imre nagysikerű vigjátéka. A lányom hozománya 500 millió szerdán, pénteken és vasárnap, mindannyiszor Rákosi Szidi vendégfellépésével. Szombaton Molnár Ferenc rendkivüli sikerü drámája, az Égi és földi szerelem, csütörtökön Hans Müller szenzációs Tüzek cimü darabja kerül ismétlésre. Vasárnap délután P. Márkus Emília vendégfellépésével A névtelen asszony-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Emőd Tamás Csipke cimü uj darabja a Belvárosi Színház eseménye. A nagy érdeklődéssel várt három egyfelvonásos e héten szerdán, pénteken és vasárnap este kerül szinre. Csütörtökön és szombaton, valamint vasárnap délután a még mindig táblás házakat vonzó Kékszakáll nyolcadik feleségé-t adják. A délutáni előadások 3 órakor kezdődnek és rendes esti helyáruak.

A Vigszinház e heti műsorát is a „Glória", Szomory Dezső nagyszerü szinmüve dominália, amelyet azután szerdán, pénteken, vasárnap és hétfőn játszanak. „A kis cukrászdá"-t csütörtökön és szombaton este adják 7 órai kezdéssel. A legujabb bohózatsikert, az „Elefánt"-ot, csütörtökön és szombaton éjjeli előadásul — fél 11 órai kezdéssel — adják. Vasárnap a „Taifun" kerül szinre délutáni előadásul.

A „Dédé" 25-ik előadása a Blaha Luiza-szinház nagysikerü ujdonsága, a „Dédé", amelyet e héten is minden este megismételnek, vasárnap 25-ödször kerül szinre. A darab minden eddigi előadását előre eladott táblás ház közönsége kacagta végig, az ünneplés a kiváló főszereplőknek, Péchy Erzsinek, Vaály Ilonának, Z. Molnárnak, D'Arrigónak, Szirmainak, Tamásnak és a többi szereplőnek egyformán kijutott. Vasárnap délután a „Szép Heléná"-t adják Bibor Ilonával a cimszerepben, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A nagy sikert aratott februári műsor minden este szinrekerül e héten az Andrássy-uti Szinházban. A gyilkos álarc, a keck madár, A szénapadláson, Önképezde cimü darabok, a pompás tréfák és a kitünő magánszámok egytől-egyig nagy sikert arattak. Ugyanez a müsor kerül ismétlésre most, vasárnap délután is három és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

Békeffy és Boross kabaréja mintha a fővárosban tartózkodó vidám, nevető embereket gyüjtené össze esténként, ugy hat az előadás. Természetesen a jókedv, a humor a színpadról árad és villanyozza fel a hallgatóságot. Amióta Békeffy és Boross igazgatók a legkedvesebb ötlettel szórakoztatják a közönséget, azóta a Rákóczi-uti Imperial hajléka lett a tréfának és vidámságnak. Az első esték szenzációs sikert hoztak s az elsőrangu gárda, Kökény Ilona, Berky Lili, Dolinai Ilona, Kálnai Ilonka, Czobor Ernő, Szegő Endre, Ihász Lajos, ha meg Békeffy László és Boross Géza méltó a teljes elismerésre és pártolásra.

A Kamarában egész héten Gerhardt Hauptmann világhirü irodalmi szenzációja, a Fantom, főszereplők Lil Dagovaer, Putty Lia, Alfred Abel, ezenkivül a legjobb Gaumont-vigjáték. Őfelsége Párisban, tele bájos, szellemes, kacagtató jelenetekkel. Előadások 4, 6, 8, 10 órakor.

PAVILLON-MASCOTTE

Nagymező-utca 17. Telefon 17—97

A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!

Kezdete pont fél 10 órakor.

BOROSS BÉKEFFI KABARÉJA

AZ IMPERIALBAN — RÁKÓCZI-ÚT 90

TELEFON: JÓZSEF 90-40.

Fellépnek:

KÖKÉNY ILONA, BERKY LILI, DOLINAY ILONA
Kálnay, Czobor, Szegő, Sárossy, Mátray stb.

Régiségüzlet : 2020-ban :

Jegyelővétel csak délután 5 órától

Az előadás kezdete ½10 kor

BORO S szólói BÉKEFFI konferánszai

Este 8 órától vacsora Magyar, francia konyha Cigányzene

Tutankh-Amen

Láttam a Glóriát! Zöldségkiállitás.

Az Imperial Grillben fényes müsor

A zongoránál: FRÖHLICH

GÖRÖG ISTVÁN

ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE

BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.

TELEFON: 6-66.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST.** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz. Központi városház, főkapu mellett.

TŐZSDEI HIRLAP

A tőzsdei „reformok" premierje

Azok a határozatok, amelyeket a budapesti áru- és értéktőzsde tanácsa a mult szerdán hozott a tőzsde üzleti rendjére vonatkozólag, a héten léptek életbe, ami annyit jelent, hogy a héten volt azoknak a reformoknak a premierje, amelyek tudvalevőleg hosszas, izgalmas tanácskozásoknak az eredményei. A tárgyilagosság kedvéért persze konstatálnunk kell, hogy nemcsak az üzleti reform kérdéséről folytatott tárgyalások voltak nagyon izgalmasak, hanem határozottan izgalmas volt az a hangulat is, amely a gyakori szünetnapokon keletkezett a tőzsde folyosóin akkor, amikor még nem voltak tájékozódva arról, hogy milyen eredményei lesznek a tanács tárgyalásainak, helyesebben, hogy mikor lesz vége a sok szünetnapnak.

Most, a határozatok után, már persze nyoma sincs többé az izgalomnak, mert ha igaz is az, hogy e héten csak hétfőn, szerdán és szombaton, a következő héten pedig ugyancsak hétfőn és szerdán, azonkivül pedig pénteken lesznek nyitva a tőzsde helyiségei, általában megnyugvást keltett, hogy a március 5-én kezdődő héttől fogva ismét hétfőn, kedden, továbbá csütörtökön és pénteken lesz hivatalos forgalom és hogy a kasszanapokat ujból szerdai napokon tartják meg. Szóval: március elejétől fogva ismét a régi üzleti rend lesz érvényben a tőzsdén, de ami azokat a „folyosói találkozásokat" illeti, amelyeknek a legutóbbi két héten át gyakrabban voltunk tanui, ebben a tekintetben vajmi keveset változott a helyzet, mert a szünetnapokon, a melyek most is elég gyakoriak, még mindig igen nagy számmal jönnek össze a tőzsde tagjai a dohányzóból és társalgóból kihordott karosszékekkel diszitett hosszu és két kis, szélesebb folyosón.

Most persze már nem az a kérdés áll az érdeklődés homlokterében, hogy mit határoznak fent a harmadik emeleten a tanács termeiben, hanem inkább azt kutatgatják, hogy kötnek-e és ha igen, milyen üzleteket, akik ilyen szünetnapokon bizonyos előszeretettel kultiválják a sonkás-zsemlye fogyasztását a szünnapokon is népes buffet-ben. Legutóbb is feltünően sokan jelentek meg sonkás-zsemlyefogyasztás ürügye alatt a tőzsde első emeletén, de onnan csakhamar el kellett távozniok a tagoknak, fel kellett oszlania a tömegnek, mert szünetnapokon nincs semmi helye a tőzsdén olyan csoportosulásnak, amelyből holmi magánforgalom keletkezhetnék. A tömeg fel is oszlott, persze nem sziveseu, mert künn egész télies volt az időjárás, a kávéházba pedig, amelyben eddig bonyolódott le a magánforgalom, nem mehettek az emberek, mert a kávéház redőnyei egy hét óta le vannak eresztve, de ma vagy holnap ismét megnyilnak, hogy magánforgalom mellett piccolóval szolgálhassanak annak a közönségnek, mely évekkel azelőtt járt a kávéházba . . .

Kávéház helyett tehát a különböző irodákba látogattak el a tőzsde első emeletéről lejövő tagok, mert az irodákban vigan folyt a telefonálgatás. Ugyszólván minden egyes napon nagy üzleteket bonyolitottnak le, természetesen nemcsak tizenegy órától fél egy óráig (ameddig üzleti napokon szokott tartani a tőzsde hivatalos forgalma), hanem már reggel 9 órától kezdve délután kettőig, azonkivül délután négy órától a késő esti óráig. Vagyis akármilyen gyakran is hangzott el az utóbbi időben az a kijelentés, hogy a magánforgalmat meg kell szüntetni, beigazolódott, hogy ezt végképen beszüntetni lehetetlen, mert ha a kávéházban nem is szabad többé üzleteket kötni, a bank- és irodaközi forgalomban annyian érdeklődnek kora reggeltől késő estig az árfolyamok iránt és annyian nyilvánitják hajlandóságukat egyes favorizált papirok vételére és eladására, hogy mire észreveszik az emberek — már ki is alakult egy hatalmas méretü magánforgalom, amely nemcsak izgalmasabb (tessék elképzelni, mit jelent reggeltől estig a telefonnál ülni!), hanem fáradságosabb is, mert sok szaladgálással is jár. Az üzletek összehasonlitását tudniillik nyomban küldöncök utján végeztetik a cégek, mert telefonon könnyebben történhetik tévedés, másnapig pedig milliós differenciák keletkezhetnek egy-egy ügyletből, ha tudniillik tényleg tévedés esete forgott fenn. Természetesen ez a magánforgalom, amely annyiban különbözik csupán a kávéházi magánforgalomtól, hogy idegen emberek közbenjötte nélkül, tehát csak tőzsdetagok vagy bankok között bonyolódik le, szintén sok dolgot ad a Girónak, mert hisz ezeket a kötéseket is be kell jelenteni leszámolásra.

A tőzsde uj rendjének első hetén szerzett tapasztalatokról folytatott eszmecserékkel egyideiüleg az a mindenképen érthető és jogos kivánság merült fel ennélfogva a tagok körében, hogy a hivatalos szünetnapok üzletkötései tekintetében is olyan megállapodásokra lenne szükség, amelyek végre kölcsönös megelégedésre intézhetnék el ezt a fontos problémát. Arról nem is szólva t. i., hogy a telefonon létrejött magánforgalom kurzusai rendkivül szélsőségesek, legtöbb esetben teljesen ellenőrizhetetlenek és egyik irodában egészen mások a kurzusok, mint a másikban, szükséges lenne, hogy egy helyen bonyolódjanak le a tőzsdei szünetnapokon is teljesitésre váró, halaszthatatlan üzletek. Olyan értelmü inditvánnyal akarnak tehát a tagok a tanács elé járulni, hogy tegye lehetővé azt, hogy szünetnapokon a tőzsde ama folyosóján, ahol most a malom-, fa- stb. papirokat kötik, egy-egy órát titkárok ellenőrzése mellett bonyolódjék le a sokat szidott, sokat kifogásolt és mégis nélkülözhetetlen — magánforgalom.

Rácz Géza.

Nem biztatók a sertés-export kilátásai

Részben az OMGE és a sertéskereskedelmi érdekeltség ismételt sürgetésére, részben pedig valutajavitási céloktól vezéreltetve, a kormány ujból megengedte az élő sertések kivitelét. Meg kell állapitanunk, hogy e rendkivüli gazdasági horderejü akciót a kormány felettébb óvatos keretek között inditotta meg. Mindenekelőtt szembeötlő az, hogy a nagytétényi sertésexportvásárról csak nyolc napig, a győri kiviteli vásárról pedig mindössze négy napig lesznek exportálhatók az élő sertések.

Ez a nyolc, illetve négynapos kiviteli kampány a szakértők felfogása szerint

legfeljebb az árnivó emelkedését fogja a belföldi piacon elősegiteni, de magát a kitüzött célt, a visszafejlődött sertéstenyésztés fejlesztését nem lehet általa elérni.

Tudott dolog, hogy az utolsó két év folyamán a magyar sertéstenyésztés a helytelenül alkalmazott kiviteli rendszabályok következtében 55—60 százalékkal fejlődött vissza. Nemcsak az ipari hizladák, de az uradalmak és a módosabb gazdák is sorban felhagytak a hizlalással, mert exportlehetőségek hiányában a sertéshizlalás sulyos veszteségeket hárított a hizlalókra, akik sok esetben a hizlalás folyamán felétetett takarmány árát sem tudták állataik értékesitése alkalmával megkeresni. Ilyen körülmények között a kormány, hogy mentse, ami menthető, sietve megnyitotta az exportot. Azonban általános az a felfogás, hogy ez a megoldás sem a gazdákat, sem a hizlalókat, sem a sertéskereskedőket nem elégiti ki, mert

a február 20—28. (Nagytétényben) és február 20—24. (Győrben) lezajló export-sertésvásárokon csak azok járnak jól, akiknek az ottani hizlaldákban kész sertéseik vannak.

Nagytétény állományát — a Köztisztviselők sertésállagának betudásával — 40,000 darabra, a győri készleteket pedig 15,000 darab sertésre becsülik a szakemberek. Ezek a készletek tehát valószinüség szerint exportálhatók lesznek, ha az árnivó a külföld számára megfelelő lesz. Ellenben lemaradnak a mostani exportkampányról a gazdák, akik nem tudtak hónapokkal előre készülni, mert nem volt tudomásuk arról, hogy a kormány meg fogja engedni a sertéskivitelt. Rendkivül sérelmes ezi az ötletszerüen felszinre lökött sertésexport-kampány a legális magyar sertéskereskedelemre is, mivel az egész exportot a bank-revierből, a ferencvárosi sertésvásári telep kikapcsolásával, a nagytétényi és a győri hizladákból bonyolitják le. Legfeljebb

a kincstár fog keresni, mert ha sikerül az egyelőre 20.000 sertésben megállapitott kontingenst külföldre eladni, ugy a kincstár mintegy 300 milliót fog kiviteli illetéken bevételezni.

Sajnálattal kell azonban leszögeznünk a valószinüséget, hogy az export-sertésvásárok az előárak magas fekvése miatt nem sok sikerrel biztatnak. Magyarországon ugyan a világpiaci paritás alatt fekiisznek az élő sertésárak, de amint darabonkint a 15.000 koronás kiviteli illetéket (egy drb alatt 150 kg-os sertéspéldányt értve), a szállitási költséget, forgalmi adókat, a darabonként 120 szokolban megállapitott cseh beviteli vámot stb.-t hozzákalkuláljuk a 600 koronán felül levő élő kg árához, ugy nyilvánvaló, hogy a magyar élő sertés pillanatnyilag sem versenyképes sem Ausztriában, ahol 22.000—23.000 osztrák koronán, sem Cseh-szlovákiában, ahol 12—13 cseh koronán jegyezték legutóbb az élő sertések árát. Ezek a piacok különben is tele vannak részben belföldi, részben pedig jugoszláv és román áruval. Kereslet alig van, de ha megjelenik még a magyar kinálat, ugy olyan árzuhanás várható, mint amilyent mult ősszel a wien—sct-marxi marhavásáron volt alkalom megfigyelni.

A rossz sertésexport-kilátásokat sötétebbé teszi az a körülmény, hogy

a tenyésztők az export megnyitásának hirére máris erősen emelték az árakat.

Mire tehát az export folyamatba jön, addig a magyar áru ujból vesztett versenyképességéből.

Tengődnek a kőbányai sörgyárak. A tőzsdei értékpiac lélektana már régebben mérlegelte és leszámitolta a sörgyári részvényeket, amelyeket a legnagyobb hausse sem tudott belesodorni a felértékelés forgatagába, ellenben a legkisebb baisse-hullám is messzi le szokott rántani arról a szintről, melyet a gyárakba beruházott békeérték alapján belső értékük kifejez. A sörgyárak, bizonyos fokig, a békében sem voltak reális vállalatok. Egyik sörfőzdét a másik után a koniunktura, az áru könnyü elhelyezhetősége szülte. Amikor a vállalkozás látta, hogy a magánkézen levő nagy kőbányai sörgyárak évtize-

deken át nagyszerű rentabilitással működnek: nagy tőkékkel mammuth-sörgyárakat létesitettek. Hatalmas gyárakat, melyek már békében is tultermeltek. Veszedelmes arányokat azonban ez a tultermelés csak az összeomlás után öltött, amidőn a sörfogyasztó publikum kétharmadrésze levált a kőbányai sörgyári rayonról. Ma az a helyzet, hogy az ország évi sörfogyasztása alig éri el a 200,000 hektolitert évente. Ezzel szemben azonban többmillió hektoliter kapacitásu sörgyárak állanak a piacon. A kapacitás ki nem használása rendkivül megdrágitja a vállalatok üzemét, minek következtében termékeiket méregdrága áron kellene forgalomba hozniok akkor is, ha haszonszerzés céljából nem csavarnák még jobban fel az árakat. Az elviselhetetlen sörárak miatt a fogyasztás egyre csökken és tekintettel a viszonylagosan olcsóbb borital konkurrenciájára: ezidőszerint már egész komolyan kell számolni a sörfogyasztás csődjével. Az értékpiac közgazdasági barometruma reagál a sörgyárak katasztrofális helyzetére és egészen elhanyagolja a sörpapirokat, melyeket immár a hivatásos kontremin is kezd negligálni. De érzik a helyzet sulyát maguk a sörgyárak is. Egyelőre keresik az utakat és módokat a kátyuból való szabadulásra. Uj termelési ágazatokat vezetnek be. Ám kevés sikerrel. Sőt, sok esetben — amint halljuk — nagy veszteséggel. Szakemberek szerint nem az uj termelési ágazatok bevezetése, hanem a teljes átnyergelés az egyetlen utja a menekvésnek. Az öt sörgyár közül legalább négynek fel kell hagynia a sörgyártással — mondják a komoly szakemberek —, mivel egyetlen kőbányai gyár is bőven el tudja látni az ország sörszükségletét. Nagy bai a sörgyártási mezőnyön az is, hogy tószegi Freund Albert halála óta nem akadt egy másik, hozzá hasonló kaliberü, zseniális férfi, aki a sörkonszernt irányitani tudná. A kőbányai söripar, különösképen a Polgári sörfőzde tevékenysége, kapkodásban merül ki. A sörgyártási üzem demontálására és valamely uj termelési ágazat végleges berendezésére a tószegi Freund halálával vezető nélkül maradt igazgatóság nem mer vállalkozni. Ehelyett mellékes ágazatokat vezetnek be: hűtőházi tevékenységet folytatnak, jeget, tápszereket, maláta-preparátumokat, füge- és pótkávét gyártanak, Balatonfüreden szanatóriumi üzlettel kisérleteznek stb. Mindezt azonban nem sok eredménnyel, mivel ezekben az ágazatokban mások előzték meg a Polgári sörgyárat, amelynek készitményei és kisérletezései nagy és költséges küzdelmet vivnak a piac meghóditásáért.

200 milliós szindikátusi visszaélés. Néhány száraz adat a szindikátusi visszaélések vakmerőségéről. A Royal Nagyszálloda R.-T. e hó 17-i közgyülésén elhatározta, hogy a társaság alaptőkéjét 9.600,000 koronáról 14.400,000 koronára emeli föl és erre a célra 24,000 részvényt bocsát ki 200 koronán, amelyekből a régi részvényesek 10:1 arányban 4800 darabot 2500 koronás áron kapnak, a többi 19,200 darabot ugyancsak ilyen árban a szindikátus tart meg magának. A Royal-részvények a tőzsdén körülbelül 14,000 koronán állanak, a szindikátus tehát 200 millió koronánál többet von el a részvényesektől. Ilyen hallatlan visszaélésre a szindikátusi rablások Bakonyerdejében még nem volt példa. A főrészvényesek: ujpesti Wolfnerék, Freundék, a petroleumbárók, dr. Pollák Gyula, Várady Gyula és a többiek erre a teljesitményükre büszkén tekinthetnek: az önérdekü közgazdasági tevékenység terén utolérhetetlen sikert arattak.

Frankfurti frankfurtiak nélkül. A csendes és izgalommentes biztositó-piac évtizedes egyhanguságát az utolsó esztendőkben apró külföldi jövevények serege boritotta fel. Az indigenák nagy lármával, nagy reklámmal és szörnyü üzletszerző apparátussal fogtak bele a piacnak a régi társaságok elől való elhóditásába. Az ujonnan települt biztositó-társaságok orchesztrumában a Frankfurti Biztositó Társaság játssza a primhegedüt. De csak azóta, amióta az alapitók: az eredeti frankfurtiak viszszavonultak a vállalat éléről és uj rezsimnek engedték át a vezetést. Az uj vezetés minden lehetőt elkövet, hogy a piacon a régi magyar intézetek mellett érvényesülni tudjon. A Frankfurti szédületes konkurrenciája azonban a szakemberek véleménye szerint több kárt tesz a biztositó intézményeknek, mint amennyi hasznot hajt a biztositó feleknek. E helyütt emlitjük meg, hogy a Frankfurti terjeszkedése folyamán üzleti ágazatai közé — a többek között — felvette a vasuti utazó közönség és a vasuton szállitott küldemények biztositását is. Egyelőre azonban szerény keretek között, mivel az Európai áru- és podgyászbiztositó társaságnak a Máv.-on élvezett kizárólagossági jogát nem tudta megdönteni, hanem ennek helyében megelégedett azzal, hogy hasonló monopóliumot kapott a Budapesti helyiérdekü vasutak 150 kilométeres hálózatára. Bergl igazgató nem éppen jelentéktelen étvágyát ez a kis üzlet nem elégiti ugyan ki, de ugy gondolja, hogy kezdetnek ez is valami.

A Goldberger-gyár tranzakciója. A Goldberger F. Sám. és fiai részvénytársaság a magyar textilpiac egyik legnagyobb, de egyszersmind a legrégibb vállalata, mely kereken másfélszázados multra tekint vissza. A gyár mostani vezetője, budai Goldberger Leó dr., engedve a vámönállóságból fakadó gazdasági követelményeknek, az óbudai kartonnyomógyárat textilfonó- és szövő-üzemmel toldotta meg. Uj fonó- és szövő-üzemekre feltétlenül szüksége van az országnak, mivel a belső termelés csak a szükséglet 20 százalékát tudja fedezni. Ez a közgazdasági helyzet egyben biztositéka annak, hogy az évszázados textilipari tradiciókban nevelkedett Goldberger-család textilgyári vállalkozása nemcsak a közgazdasági érdekeket, de az alapitóknak az anyagi reményeit is ki fogja elégiteni. A Goldberger-cég által alapitott uj textilgyár a Wespag r.-t. nevet viseli és Kelenföldön épült meg. A gyárban többezer orsón fonalat fognak sodorni, melyet maga a gyár fog szövedékké szőni. A Wespag r.-t. gyártelepe tőkeszükségletének előteremtését szolgálja az a tőkeemelés, melyet a Goldberger-gyár vezetősége fog javaslatba hozni a március 3-ikára egybehivott rendkivüli közgyülésnek. A tőkeemelést a következő tranzakció keretében tervezik: a mostani 50 milliós alaptőkét a tartalékokból elvonandó 200 millióval 250 millióra egészitik ki. Ugyanekkor a jelenlegi 200 korona névértékü részvények 1000 koronás cimletekre cseréltetnek ki. Egyben 100,000 darab 1000 koronás részvény kibocsátása utján az alaptőkét 250 millióról 350 millió koronára emelik fel. A 100,000 darab 1000 korona névértékü részvényt 5:2 arányban 5000 koronás áron ajánlják föl a régi részvényeseknek.

3 százalékos forgalmi adó: tizenötszörösen. A budapesti aranypiacon olyan árugrások történnek az utóbbi napokban, amely páratlanul áll a nemesfémpiac történetében. Jellemzi a pesti dzsungelt, hogy a külföldi eladók is tömegesen bemerészkednek. Azt mondják, hogy Budapesten jól irányitják a kezek a piacot, mert most, amikor az arany világszerte, Bécstől Newyorkig zuhant, Budapesten kivételesen emelkedett. Ma közel ötven százalékkal magasabb árat is fizetnek mint amennyi a világparitás. Ennek a többi közt főleg a három százalék forgalmi adó az oka. Ugyanis amire az arany a közönséghez kerül, tiz-tizenöt kézen át megy és valamennyi — avagy a legtöbb — lerója a három százalékos forgalmi adót, amely igy harminc százalékos, sőt többszöröse még ennek az aránynak is. Ez az „eredmény" nem kiván külön magyarázatot, miért olyan drága Budapesten az arany.

A Rézbányai tranzakciója. A tőzsdén elterjedt hirek szerint a Rézbányai Erdőipar R.-T. nacionalizálása küszöbön áll. A vállalat jelenlegi alaptőkéje 9,000.000 korona és a részvényeket kei névértékre akarják átcserélni. A becserélési kurzus hir szerint 1000 leit meghaladja. Ezenkivül szó van még arról, hogy a vállalat egy kőszénbánya részvénytársaságot alakit, amely a Rézbányai területein föliedezett szénrétegeket aknázná ki és lekötötte a román kormánynak vállalt talpfa és egyéb faszállitásait. A tranzakciót a tőzsdén Aczél Pál és Társai bizományos cég bonyolitja le.

A Nova belértéke. A Budapesti Közuti Vaspályatársaság vasuti üzemét a főváros tudvalevőleg január elsején megváltás cimén megszerezte. Ezt az üzemet elválasztották a részvényesek szabad tulajdonát képező egyéb vagyonoktól és ebből a szabad vagyonból külön részvénytársaság alakult, a Nova. A Nova vagyona ma meghaladja az ötödfél milliárdot és ez az aktiv vagyon 350.000 drb részvényre oszlik, vagyis egy Nova-részvény belértéke közel jár a 13.000 K-hoz, bár ez az értékelés is valóban minimális. Miután a vállalatnak óriási aktiv vagyonával szemben csak 80.000.000 K tartozása van, kétségtelen, hogy a papir ma rendkivüli mértékben alá van értékelve.

A Borsodi szénbányák r.-t. igazgatósága az e hó 28-iki rendkivüli közgyülésnek az alaptőke 10 millió K-val való felemelését fogja javasolni akként, hogy minden két régi részvényre egy uj adassék 4000 koronás árban.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Februári ragyogó műsor!
Sziklai József, Belegh Bäby, Eleky Anny és Ifj. Latabár Kálmán felléptével
„Kiadó lakás....."
Harmat Imre táncparódiája.
Ezenkivül még 25 elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Február 23-tól március 2-ig
Amerika szenzációja
A poklok világa
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák u indenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

SCHLICK-NICHOLSON
gép-, waggon- és hajógyár r.-t.
BUDAPEST, V. KER., VÁCI-ÚT 45-47. SZ.
Gyártmányok:
Gőzgépek, motorok, jéggyári és hűtőházi berendezések, gőzkazánok, híd- és vasszerkezetek, waggonok, mezőgazdasági gépek és hajók, öntvények.

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Műszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril-tömitőanyag.

A
CLUB GARAGE
az egyetlen modern garage
a város belterületén
külön boxokkal
Köztelek-utca 4. (a Calvin-térnél)
Modern javitómühely
Telefon: 139-69 és 189—25 vagy József 139—78.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Vasárnap két előadás, délután 1/4 4 és este 1/2 8 órakor
A nagyszerü uj februári variété- és s inházi műsor

Excelsior-Télikert
Februári vezető műsor
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72. az emeleten.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 138—55.
UJ MŰSOR! **JÓ KLIENSEK** UJ MŰSOR!
MÓRICZ ZSIGMOND vigjátéka.
FUJJAD, FUJJAD, PAJTIKÁM
Emőd Tamás és Nádori Mihály zenés marionett-játéka.
KECSKEFÉSZEK
Szőke Szakáll tréfája.
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Szőllősi Piroska, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

TŰZ VAN!
A „PYROS" egy suhintása megszünteti

„PYROS" Műszaki és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, IV., Semmelweis-utca 2. Telefon: 9-54.

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. február 28 — 9. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Vizet prédikálunk

— sajnos csak prédikálunk — reggeltől napestig. Ha találkozol a kollégáddal, erről beszéltek, ha a feleséged átlépi a szomszédasszony küszöbét, — pedig mostanában ötvenszer cselekszi meg ezt naponta, — nincs más téma. Talán még a grófok és a bankdirektorok is szerencsétleneknek érzik magukat a viztelenség nemcsak szomoru, de katasztrófális napjaiban. Mert demokratikus nyavalya a vizhiány, mindenkit egyformán sujt: éppen ugy azt, aki mindig vizet iszik, mint azt, aki egyébként pezsgővel szokta a szomját oltogatni. Jött ránk olyan nyavalya, amit mindenkor csak fantasztikumként kezeltünk, amiről nem is igen álmodtunk. Egy világváros viz nélkül és immár több, mint két hete.

Mi lenne a legnépszerübb hivatása most a városháza kritikusának, mint az, hogy fölvesse a felelősség kérdését. Ez mostanság divat az élet minden vonalán, kezdve egészen a háboruért való felelősségen, vagy még annál is távolabbb. Nem vagyunk azonban hajlandók ilyen messzire kalandozni és inkább azt szeretnénk tudni, hogy miért tart ilyen soká a vizművek rendbehozatala? Kiváncsiak vagyunk, miért tartanak bennünket hisztériás vénasszonyoknak, akik előtt az igazságot takargatják. Miért nem fedik föl a meztelen tényeket, miért olyan figyelmesek az idegeinkkel szemben. Mert szép tudomány az, amely elsimitja a dolgokat, ügyes, diplomatikus emberek azok, akik heteken át tudják halogatni az őszinte vallomásokat, amikor egy világváros milliós lakossága nemcsak a vizre, de az őszinte vallomásra is türelmetlenül szomjuhozik.

Ha nem kutatjuk is a felelősséget, de igenis sulyos hibának találjuk a titkolódzást. A kritika nem zárkózhatik el annak megállapitása elől, hogy több terminus, amelyre vizet igértek a legrémesebb szárazságban mult el és szerintünk Kájlinger Mihálynak, akit a belügyminiszter európai hirü szakértőnek nevezett, önmagával szemben is kötelessége lenne, hogy megmondja az okokat, amiért nem tudja beváltani az igéreteit. Mondjon meg mindent őszintén. Mondja meg azt is, ha nem bocsátanak rendelkezésére elegendő összeget, ha spórolnak, akkor, amikor bün a takarékosság. Ilyen alkalommal a pénzt pazarolni, pocsékolni kell, nehogy az lehessen a vád, hogy ha csak egy perccel is, de később kap a főváros lakossága vizet. Hiszen ne méltóztassék elfelejteni, hogy az ötven év előtti állapotok hirtelen fölidézése, a harmadik utcából való vizhordás olyan mérhetetlen emberi erőt, munkaenergiát emészt föl, olyan töméntelen pénzbe kerül, hogy megbecsülhetetlen minden óra, amellyel a normális vizszolgáltatás megindulása ok nélkül, vagy a költségkiméléssel megokoltan késik.

Ez természetesen nem vád, hanem csak a sötétben tapogatódzó ember találgatása akar lenni. Ellenben igenis nagyon fájdalmasan nélkülöztünk bizonyos hatósági intézkedéseket, amelyeknek hiányát igen előnyösen kihasználták azok, akik mindenkor mint a nyomor vámszedői, a tehetetlenség uzsorásai szoktak jelentkezni és szerepelni. Nem láttunk egy plakátot, amely megrendszabályozta volna ezeket a férgeket. Például azokat a házmestereket, akik husz koronákat szedtek azért, mert valaki egy sajtár vizet eresztett a vizvezetékből. Nem láttunk intézkedéseket, amelyek elviselhetőbbé és olcsóbbá tették volna a vizhiányt. A házmesteri önkény páratlanul szép virágokat hajtott ezekben a szomoru napokban, olyan szép virágokat, hogy azok egy-egy szegény tisztviselőnek a félhavi fizetését emésztette föl — két hét alatt. Nem érezzük hivatottaknak magunkat arra, hogy gyakorlati tanácsokat adjunk és köpönyeggel kinálkozzunk, — reméljük immár — az eső után. De nem hinnénk, hogy ha ma összeülnek a város bölcsei, ne találnának ki egy és más eszközt, amely enyhitette volna a viznélküliség nyomoruságát és talán néhány nagyon szegény embernek megmentette volna jó egynéhány garasát.

Aki az ilyen helyzetet a maga egyéni előnyére használja ki, az rosszabb az utonállónál és amikor a hatóság az olyan utonállóktól akarja megvédeni az amugy is sulyosan szenvedő közönséget: senki sem venné rossz néven, ha ezekkel szemben statáriális eszközökhöz folyamodnék.

Egyszakaszos kisajátitási törvény készül

A főváros szükséglakások számára minden üres telket kisajátithat husz esztendőre

A *Fővárosi Hirlap*-nak módjában van olvasóközönségét olyan rendkivüli fontosságu tervről tudósitani, amely tervnek megvalósulása Budapest minden polgárát a legmélyebben érinti. A terv a lakáskérdés megoldásával kapcsolatban merült fel és ha megvalósitják, igen heves összecsapások fognak keletkezni az ellentétes érdekcsoportok között.

Mindenekelőtt megállapitjuk, hogy a terv a városházáról indult ki és mi, őszintén szólva, annak sem esetleges érdemét, sem valószinü ódiumát a városháza mai uraitól elvitatni nem szeretnénk. Egyfelől ugyanis a telektulajdonosok majd a terv kieszelőit bolsevista mentalitással fogják megvádolni, mert a magántulajdonra kivánják rátenni a kezüket. A másik oldal, ennek a városnak lakáshiányban szenvedő, minden részvétet és minden segedelmet régen kiérdemelt lakossága teljesen megértené és méltányolná ezt az intézkedést, ha azt látná, hogy ez az intézkedés nemcsak irott malaszt és uj inkviziciós eszköz lesz, hanem lakásokat is lehet belőle épiteni.

Igen röviden elmondva, arról van szó, hogy

a városházáról indult ki a terv, hogy a kormány alkosson egy egyszakaszos törvényt, fogadtassa azt el a nemzetgyüléssel, amely törvény uj és kivételes kisajátitási jogot adna a fővárosnak.

A főváros tervét nem vetették el odafönt és amint mi értesülünk, igen komolyan foglalkoznak azzal. Ha a terv tényleg megvalósul, akkor *Budapest székesfőváros kisajátitási jogot kap minden üresen álló budapesti telekre. A kisajátitási jog tizenöt-husz esztendőre fog szólani nyilvánvalóan és kimondottan arra a célra, hogy a mai lakáshiány momentán enyhitésére a főváros ideiglenes épületeket emelhessen, szükséglakásokat teremthessen.*

Boldogan és lelkesen tapsolunk minden tervnek, amely a lakáshiány enyhitését, vagy pláne megszüntetését hivatott szolgálni. A mi aggodalmunk azonban ebben a pillanatban az, hogy *a főváros csak törvényt akar hozatni, de a lakásokat nem hajlandó épiteni.* Ha más lenne a helyzet, akkor a kisajátitási törvény előtt nagy idővel meg kellett volna csinálni az épitési akció tervét — persze a helyek megjelölése nélkül, nehogy a spekuláció malmára hajtsák a vizet — és meg kellett volna szerezni, biztositani kellett volna az épitkezés anyagi feltételeit. *Mindebből azonban mind a mai napig semmi, de semmi nem történt meg.*

Beszéltünk egy telektulajdonossal, aki a következőket mondotta:

— Sem nekem, sem másoknak ezideig nem volt sejtelmünk sem erről a tervről, amelyből — csak annyit jegyzek meg — nem sok lakás fog épülni. Tény az, hogy a főváros nem akar, talán nem is tud épiteni; mi lehet hát akkor a célja egy olyan kisajátitási törvénynek, amely egészen kivételes hatalmat fog a főváros kezébe adni? Nem lehet más, mint hogy

a telektulajdonosokat akarják vagy épitkezésre serkenteni, vagy arra, hogy telkeiket olyanoknak adják el, akik épitkezni akarnak.

— Mi igen naiv ötletnek tartjuk és valószinüleg még inkább belelátnak a kártyákba azok, akiknek lakásra van szükségük, hacsak nem a boldog optimizmus szemüvegével szemlélik az eseményeket. Veszedelmes lenne ez az intézkedés a telektulajdonosokra nézve akkor, ha tényleg lennének, akik épiteni akarnak. De ha az épitkezés előnyös volna, akkor magunk épitenénk és nem várnánk addig, amig kisajátitják a telkeinket. Hiszen ha a házépités üzlet, akkor nem művészet a telektulajdonos számára pénzt keriteni az épitkezéshez. De amikor nem üzlet, akkor az épités kötelezettségével senki sem vásárol telket. Ha én nem tudok épiteni és a kisajátitás fenyegető réme miatt eladom a telkemet, akkor csak *olyan valaki vehetné meg, aki tudná, hogy őt nem kényszeritik az épitkezésre.* Ha ezt akarják az urak, ám csinálják meg a kisajátitási törvényt; de tudják meg, hogy *olyan panama-kisérleteket még nem láttunk Budapesten, mint akkor fogunk tapasztalni.* Aki életében egyszer kezet szoritott *Wolff* Károllyal, meg fogja kisérelni, hátha amikor az ő tulajdonában lesz egy üres telek, az megmenekedhetik a kisajátitás veszedelmétől.

— Nem igy lenne ez, ha a főváros épiteni akarna. *De a főváros vagy nem akar, vagy nem tud épiteni.* Hiszen ha akarna — hála *Bárczy* István politikájának — lenne telke elegendő, hiszen mindenki nagyon jól tudja, hogy *ezerhétszáz városi telek ásitozik üresen* és várja, hogy beépitsék és várja, hogy az uj házak ablakán egykori vagonlakók nézzenek ki.

— Végül, hogy magam ellen is szóljak, most mondják meg az urak, hogy *miért törölték el telekértékadót, ahelyett, hogy azt annak rendje és módja szerint alaposan felemelték volna.* A telekértékadót kellett volna ugy megállapitani, hogy az üres telkek tulajdonosainak elment volna a kedvük a telkek parlagon hevertetésétől. A kisajátitás azonban? Ugyan kérem, ez legfeljebb „fajvédelmi“ szempontból célravezető eszköz.

Ugyanakkor, amikor ezek a nagyfontosságu kérdések napirendre kerülnek

elkészült a népjóléti miniszter uj lakásrendelete, amely ellen ugy a nemzetgyülési, mint a fővárosi ellenzék a legélesebb harcot kivánja inditani.

Különösen aggodalmasnak tartják *az üzletek szabadforgalmának helyreállitását,* ami nemcsak azt jelenti, hogy a kereskedők és iparosok voksait nagylelküen eldobja magától a kormány, hiszen amugy sem számithatott rájuk; de egyben jelenti azt is, hogy a háziurak mohó vágygyal, stájgerolásra kiéhezetten vetik majd magukat az üzletbérek felemelésére, amit *csakis a vásárló, fogyasztóközönség fog megfizetni mérhetetlen és ma szinte elképzelhetetlenül magas árakon.*

Ami a hatszobánál nagyobb lakások szabadforgalmának helyreállitását illeti, e tekintetben a kislakásban lakók számára önámitás lenne az, ha azt hinnék, hogy ez őket nem érinti. A kilakoltatott nagylakások lakói a kislakásokra fognak rázudulni és ezeknek a bérét fogják a végletekig felsrófolni.

Árviz után szóáradat a vizhiányról

Éber Antal kritikája a londoni utról — A „koszt-pénz“ ellen — Épitsen az állam hivatal-házakat

Rendes tavaszi vendégünk: az árviz, szerencsésen elöntötte a vizvezetéket és nincsen viz. Igy aztán érthető, hogy a háromnapos közgyülésnek két uralkodó planétája volt: az árviz és a viztelenség. Az árvizről is, a vizinségről is elmondogatták már a magukét Folkusházy Lajos alpolgármester is, Buzáth alpolgármester is. A szerdai közgyülésen azonban a törvényhatósági bizottság ismételten meghallgatta ezeknek az alpolgármesteri nyilakozatoknak reprizét. Folkusházy Lajos egy kis térképről magyarázta meg a városatya uraknak, hogy tulajdonképen nem történt semmi különös, mert az, hogy Óbudát és Ujpestet elöntötte a viz: ebben nincs semmi rendkivüli. A Duna ezt megcselekszi minden esztendőben. Az idei árviz abban különbözött a többi árvizektől, hogy ezuttal Megyert is elöntötte és ezzel megakasztotta a vizszolgáltatást. Mindössze hat lakóház került viz alá és körülbelül 18-20 embernek kellett kiköltöznie a lakásából.

— Ennyi az egész, — fejezte be Folkusházy.

— Akkor rendben van minden! — adta vissza a szót Éber Antal.

Folkusházy után Fock tanácsnok vette föl az elejtett fonalat és megmagyarázta, hogy

körülbelül 14 millió koronába kerülne, ha meg akarnánk kimélni magunkat attól a meglepetéstől, hogy a Duna máskor is elöntse Óbudát és Megyert.

A közgyülés igazi kluja azonban nem a Folkusházy előadása volt, hanem a Buzáthé. Buzáth azt magyarázta meg, hogy mi hibázott még a vizműveken és miért nem ad vizet, holott ez lenne az egyetlen kötelessége. Miután megmagyarázta az átemelőknek és a csatornáknak minden csinját-binját és elmondta azt is, hogy mekkora lyuk támadt az egyik csatorna gyomrán. Elmondta továbbá, hogy a vizművek igazgatósága most egy ideiglenes megoldással kisérletezik. Ha ez a megoldás sikerül, akkor lesz viz. Ha nem sikerül, akkor csak hetek mulva könyörülnek meg rajtunk a vizcsapok. És mit tesz Isten? Péntekre Buzáth alpolgármester már abban a kellemes helyzetben volt, hogy bejelentette, hogy az ideiglenes megoldás sikerült. Az egyik csatornának megsérült gyomrát sikerült ideiglenesen befoltozni, mondta az alpolgármester és ezen a csatornán fogják bebocsátani a vizet. A viz kissé sárga, kissé zavaros, mondja Buzáth, de mégis viz és meg lehet inni.

A városatyák boldogan hallgatták a gyönyörü előadást. Monoton beszédnek nem volt még ekkora sikere a főváros közgyülési termében.

— Hát ime, ez aztán az alpolgármester, — mondta valaki a keresztény oldalon. — Addig-addig beszélt, mig vizet beszélt az emberek hasába. De megérte; most már van viz.

Illetve még mindig nincsen viz, csak — papiron. Már pedig a papir-viz az kitünő viz lehet, de nem lehet meginni. Ilyenkor mit tehet az ember? A gazdag bort iszik, amitől a korcsmárosok hiznak, a kevésbbé gazdag Harmatvizet, ez pedig Berczel tanácsnoknak válik örömére.

„Fiatalra veszik“ a hatóság rendeleteit

Buzáth alpolgármester, aki közben elmondta, hogy három-négy hét mulva aztán már teljesen rendbejön a vizvezeték, elpanaszolta azt is, hogy a publikum nagyon „fiatalra vette“ azokat a hatósági rendelkezéseket, amelyeket ő és Kajlinger a vizinség alkalmából kiadott. Igy megtörtént, hogy voltak házak, melyeknek lakói összeálltak, összegyüjtötték maguk között a minimális büntetéspénzt: az 1000 koronát és az éj leple alatt megnyitották a vizcsapot. Abban a házban, amelyben ő lakik, ugyanezt csinálták a lakók. Véletlenül jött rá a turpisságra. Ugy, hogy a lakók küldöttei megjelentek nála egy napon és azt követelték tőle, hogy fizesse meg azt a 70 koronát, ami a büntetéspénzből ráesik. Itt van aztán a kőbányai eset is. A kőbányai viztartóban reggel hat órakor épp annyi vizet találtak, mint az előző este nyolc órakor. Ugy történt, hogy Kőbányán az éj leple alatt a lakosság 16.000 köbméter vizet kiszippantott a viztartóból.

Éber kritikája a londoni kirándulásról

A viz- és árvizügyön kivül még egy reprize volt a közgyülésnek, tudniillik londoni utjáról Sipőcz Jenő polgármester mondotta el azt a beszámolót, amelyet előzőleg már több nyilatkozatban elmondott. Ennek a nyilatkozatnak, mint ismeretes, az a magva, hogy az angolokkal a főváros küldötteinek nem sikerült megállapodniok. Az angolok azt követelték, hogy a főváros valamennyi külföldi hitelezőivel egyszerre tárgyaljon és magyar koronában ajánlja fel az adósságok törlesztését stb. Éber Antal reflektált a polgármester beszédére és igen éles hangon birálta Sipőczék utjának „eredményeit“. Azt mondta, hogy Budapest polgármesterének az angoloktól kellett megtanulnia, hogy egy ilyen rettenetes anyagi helyzetben levő város, mint

Budapest, adósságait nem is fizetheti másképen, mint a saját valutájában

és hogy a hitelezőkkel való megállapodásnak csak egy eredménnyel kecsegtető módja lehet, ha a főváros valamennyi hitelezőjével egyszerre tárgyal.

Épitsen az állam hivatal-házakat

Nagy sikerük volt a pénteki közgyülésen azoknak is, akik szóvátették azokat a razziákat, amelyekkel mostanában az iparosokat és kereskedőket zaklatja a népjóléti miniszter. Ilovszky János elmondta, hogy ezek a műhely- és üzlet-razziák csak arra jók, hogy teljesen tönkretegyék az ezer bajjal küzködő fővárosi ipart és kereskedelmet. Figyelmeztette az illetékeseket, gondolják meg, hogy közvetve vagy közvetlenül az egész Budapest az iparból és kereskedelemből él, ezeket tehát tönkretenni nem tanácsos. Ha a népjóléti miniszter mindenáron lakást akar adni a menekülteknek, akkor ennek lenne egy sokkal egyszerübb megoldása. Kétezer lakásrészt foglalnak le a lakóházakban az állami hivatalok, költöztessék ki ezeket és az állam épitsen hivatal-házakat. A nagy tapssal és éljenzéssel fogadott beszédre Folkusházy alpolgármester válaszolt és kijelentette, hogy nagyon fontosnak tartja Ilovszky panaszát és illetékes helyen el fog járni az ipar és a kereskedelem védelme érdekében. Ezután Kollár Lajos szólalt föl és azt inditványozta, hogy a közgyülés irjon fel a kormánynak, hogy az állami hivatalokat sürgősen költöztesse ki a lakóházakból, a hivatalok számára pedig egy esztendőn belül épitsen hivatal-házakat és ennek a költségeit vegye fel már az idei költségvetésbe. Egyuttal inditványozta, hogy a közgyülés utasitsa az előljáróságokat, hogy sürgősen készitsenek statisztikát arról, hogy az egyes kerületekben a lakóházakban milyen állami hivatalok vannak elhelyezve.

Sipőcz polgármester azonnal válaszolt Kollár inditványára. Kijelentette, hogy ő is fontosnak tartja ezt a problémát és el is fogadja Kollár propozicióit. Bejelenti azt is, hogy az uj lakásrendelet dolgában illetékesekkel már érintkezésbe is lépett és igéretet kapott abban az irányban, hogy az uj lakástörvénytervezetet a főváros idejében meg fogja kapni, ő pedig sürgősen össze fogja hivni a lakáskérdések megbeszélésére kiküldött tizenkettes bizottságot, amely meg fogja tenni megjegyzéseit és propozicióit erre a lakásrendelet-tervezetre.

A koszt-pénz

Ambrus Gyula interpellációjának hálás hallgatósága volt. Ambrus Gyula ugyanis ezuttal a tőzsdei kosztpénzekről tartott előadást. Elmondta, hogy a nagy bankok és kis bankok, de a magántőkések is 6—8 percentet szednek azok után a kölcsönök után egy hétre, amelyeket a tőzsdejáték fellendítésére adnak oda a tőzsdének. Ezzel nemcsak hogy elvoniák a hitelt a produktiv és legális kereskedelemtől és ipartól, de ezenkivül a nagy jövedelmet biztositó kosztpénz-üzletek után adót sem fizetnek. Kéri tehát a közgyülést, utasitsa a tanácsot, irjon fel a kormánynak, hogy rendezze a kosztpénz-üzlet dolgát és tiltsa el a nagy bankokat a kosztpénzadástól.

Rényi, Szepessy, Goreczky, Lung nyugdijazása

Közben még a közgyülés szerencsésen letárgyalta a világitási üzemek költségvetéseit, azonkivül nyugdijbavonulás alkalmából megdicsérte Rényi Dezső alpolgármestert, nyugdijba küldte Szepessy Rezső és Goreczky Zsigmond előljárókat, valamint Lung Géza főjegyzőt. Goreczkynél a belváros polgársága nevében két bizottsági tag is, Gálos Kálmán és Horváth IV. Károly szólaltak fel, elmondták, hogy a belvárosiak mennyire szeretik Goreczkyt és kérték a polgármestert, hogy tartsa vissza hivatalában ezt a kitünő előljárót. A kereszténypárt azonban nem volt hajlandó akceptálni Gálosék propozicióját. Lung Géza nyugdijazása ügye is támasztott egy kis kavarodást. Az egyik demokrata bizottsági tag azt indityányoza, hogy Lung Géza nyugdijazási ügyét vegyék le a napirendről, mert Lung Géza ellen az egyik ujságban sulyos vádak jelentek meg és a sulyos vádakat tartalmazó cikk szerzőjét a biróság fölmentette. Meg kell nézni tehát ezeket a vádakat, mert hogy ha ezek csakugyan igazak, akkor Lung Géza nem reflektálhat sem a nyugdijra, sem arra a köszönetre és elismerésre, amelyet a tanács működéséért most meg akar neki szavazni. A kereszténypárt azonban ezt az inditványt is leszavazta.

Viz még nincs, de mozi az lesz

A hétfői közgyülés szintén a vizzel kezdődött. Buzáth János alpolgármester jelentette be, hogy a vizművek helyrehozási munkálatainak ellenőrzésére a kormány egy bizottságot nevezett ki és ennek a bizottságnak ő lett a teljhatalmu vezetője. Az ő kinevezése nem bizalmatlanság a vizművek igazgatósága és műszaki személyzete ellen. Buzáth azután elmondta, hogy az ideiglenes helyreállitási munka sikerült, tegnap este átvezették a csatornába a vizet, gondoskodni kellett a kondenzátorok kitisztitásáról is, ezt szombaton elvégezték és azt remélték, hogy a vizművek 35—40.000 köbméter vizet tudnak majd produkálni, ehelyett azonban 60.000 köbmétert produkált. Ma már 115.000 köbméter az egész vizszolgáltatás. Bejelentette az alpolgármester hogy kedden már a magasabb helyeken is lesz viz. Ami a helyreállitási munkát illeti, ez a tervek szerint hét-nyolc napig tartott volna, ha közbe nem jön a gépgyári munkások kizárása. Miután azonban közbejött a vasgyári munkáskizárás, a gyárak nem tudták szállitani azokat az idomokat, amelyeknek elkészitése a tervek szerint hét napot vett volna igénybe. Ma azonban

megállapodás jött létre a munkások, munkaadók és a főváros között, a Ganz-gyárban felveszik az üzemet, hogy a vizművek gépreszeit elkészithessék.

Ezek is elkészülnek, akkor nyolc-tiz nap alatt rendbe tudják hozni a vizműveket, azután jön a bekapcsolás, mely ismét két-háromnapos visszaesést idéz elő a vizszolgáltatásban.

Érdekes vitát provokált a pedagógiai filmgyárnak megvásárlására vonatkozó javaslat is. Bede Mór kimutatta, hogy a főváros 140 filmrészvényt vásárolt meg, pedig mint a cégkivonat bizonyitja, a filmgyár részvénytársaságnak mindössze nyolcvan darab részvénye van. A kereszténypárt azonban Bede Mór érdekes és szakszerü fejtegetései dacára is elfogadta a Zilahi Kiss Jenő propozicióját.

Fullánkok

A villamosjegy karrierje

— amint azt talán gondolni is méltóztatott — nem fejeződött még be. Azt kell hinnünk, hogy a városházi urak, akik ma a villamos direkciójában ülnek, makacsabb figyelemmel szemlélik a korona zürichi jegyzését, mint azt a börzések teszik, akik ellen ezt nem egyszer a hazafiatlanság vádjával egyértelmüen sütötték rájuk. A mult héten egy kicsit, de tényleg csak egy kicsit megingott a szegény magyar koronácska zürichi poziciója és máris, még talán aznap munkába lépett az emelő-bizottság. Egyelőre — értesülésünk szerint — még csak elvben határoztak, hogy majd az uj árakat később állapitják meg. Emelni mindenesetre emelni akarnak és emelni fognak. Valami tulságosan nem csodálkozunk ezen, hiszen a főváros tényleg nincsen abban a helyzetben, hogy ráfizethessen a villamosra. Sőt inkább keresni szeretne rajta. Hogy ez mennyiben sikerül, azt nem tudjuk és jóslatokba sem bocsátkozunk. De némi óvatosságot ajánlunk. Mert ne feledkezzenek el az urak, hogy a villamosjegy emelése uj általános drágulást szokott hozni. Nem is egészen jogtalanul. A villamosjegy tehát csinálhat karriert, de az emberek ezreivel megeshetik, hogy miután autón sem járhatnak, — gyalog fognak elkutyagolni a munkahelyeikre, a hivatalaikba.

Tizmilliót adnak

az idén a városházán gyermeknyaraltatásra és mi félünk, hogy ez nem lesz tulságosan sok. Mi ilyenkor nem limitálnánk az összeget, hanem inkább megmondanánk, hogy hány gyermeknek akarjuk megadni a nyaralás kényelmét és áldását? Csak egyet nem értünk. Hogy a nyaraltatási akció korábbi megkezdésére hivták fel az ügyosztály figyelmét. No, ez valószinüleg csak kedves figyelmeztetés: hiszen bizottság és ügyosztály olyan igen jóban vannak egymással...

Tarthatatlan állapotok a vizműveknél

Ereky Károly nyilatkozik a Fővárosi Hirlapnak

az adminisztráció, valamint a műszaki berendezés hibáiról

A budapesti viz katasztrófájáról bőségesen hangzottak el az utolsó két hétben indulatszavak, jajgatások, bölcselkedések és laikus vélekedések. Természetesen ebben a hangzavarban a budapesti közönség élénken szomjazott a vizen kivül az igért szakvéleményre is, amely kellő és logikus magyarázatát adná annak, hogy miért kell Budapest közönségének viz nélkül szenvedni?

Az alábbiakban ilyen szakvéleményt akarunk olvasóinknak adni. Aki megnyilatkozik a következő sorokban, nemcsak szakember, de egyben a jól informáltságot sem lehet tőle megtagadni. A nyilatkozóó

Ereky Károly mérnök,

tehát nem Ereky, a városi potentát és nem Ereky, a politikus.

A nyilatkozat hitünk szerint rendkivüli feltünést fog kelteni, hiszen amit Ereky mérnök elmond itt, mindaz a logika vaserejével bizonyit. Olvasunk ebben a nyilatkozatban lesujtó kritikát a főváros szociálpolitikájáról, amely üzletet akart csinálni a vizből. Olvasunk tizesztendős halogatásról és olvasunk a vizpazarlás tobzódásáról, amelyről a Fővárosi Hirlap már esztendők előtt lerántotta a leplet—az illetékes ügyosztály által szolgáltatott pontos adatok alapján. Külön érdeklődésre számithat Ereky nyilatkozatának az a része, amely tisztán technikai szempontokból foglalkozik a vizkatasztrófa kérdésével és a technika legmodernebb vivmányainak ismeretében tárja fel a bajokat. Ereky Károly nagyszerü nyilatkozata egyébként a következő:

— Ami ma főváros vizellátási ügyét illeti, ez a sulyos probléma méltán foglalkoztatja az egész lakosságot. Már csak azért is, mert jó idő óta nincsen viz. Természetesen szakértői megvilágitásban kell a kérdést látni és elbirálni. *Először:* vajjon ez a sulyos helyzet elkerülhető lett volna-e? *Másodszor:* milyen preventiv intézkedések szükségesek, hogy a mostani eset ne ismétlődjék meg többé. De fontos kérdés marad az is, ki vagy kik a felelősek, történt-e mulasztás, mily mértékü, továbbá elkerülhető lett volna-e a katasztrófa?

— Az egész ügyet a következőkben világitom meg: Ott kezdem, hogy

a fővárosi vizműveknél régóta tarthatatlan állapotok kisértenek és illetékesek ezt tudhatták, sőt tudták is.

Ugyanis a vizműveknél a legnagyobb hiba, hogy már öt-hat év óta, mondhatni, tiz évvel ezelőtt tudták, hogy a meglévő rendszer nem tartható fenn. *Ez a rendszer megengedi a viznek bárki által való, bármilyen hosszu ideig tartó pazarlását.* Budapesten mindenki szabadon fogyaszthat annyi vizet, amennyi jól esik neki,, miután nincs vizóra, nincs egyáltalán megfelelő ellenőrzés. Hogy mint pazarolta Budapest a vizet, a statisztika megmutatja: a magyar székesfővárosban fejenkint és naponta 230 litert fogyasztottak, ellenben Berlinben 80 litert. Természetesen ez nem jelenti azt, mintha Berlin nem volna oly kulturváros, mint a mi fővárosunk, hanem azt tanusitja, hogy a német fővárosban vizórák ellenőrizvén a fogyasztást, mindenki lehetőleg csak annyit vett igénybe, amennyi szükséges. Fejenkint is sokat jelent a 80, vagy a 230 literes vizfogyasztás mértéke, annál inkább óriás jelentőségü ez az arány egy milliós városban.

— Ismétlem, tiz évvel ezelőtt már vitatták, hogy rossz lévén ez a rendszer, változtatni kell rajta, mert előbb-utóbb, illetve ismétlődőleg is megsinyli a lakosság. Azonban nagy akadály merült fel. A fővárosi épitkezések hibássága. Mert

Budapesten nincs külön csővezetékük az egyes lakásoknak, hanem a csövek keresztül futnak az emeleteken.

Igy áll elő az a lehetetlen helyzet, hogy voltaképpen minden lakásba is annyi vizórát kellene állitani, ahány csap van. Ma egyetlen vizóra tizezer koronától huszezerig belekerül, de ez nem minden, mert hiszen a csőhálózatokat is át kellene épiteni.

— *A fővárosi vizmizériának ez az egyik, az adminisztrativ oka. Most nézzük közelebbről, a műszaki részét.* Ez még érdekesebb, még tanulságosabb. Kiindulhatunk abból, hogy maguk a telepmüvek és igy

a vizművek főcsatornái is áradásos területen huzódnak.

Ha már egyszer igy van, akkor e helyzetből önként következik, hogy a főcsatornákra állandóan és fokozott gondot kellett volna forditani. Azonban ez soha nem történt meg, legalább tiz év óta egyáltalán nem. Behozták és általános elvvé tették, hogy a vizművek karbantartását csak ugy, mérlegegyensulyozásilag oldják meg, azaz a vizművek bevételei ugy voltak előirányozva, hogy csak a kész kiadásokat fedezzék.

Emiatt a karbantartásra és egyéb beruházásokra nem fordithatnak semmit és igy nem csoda, ha hosszu évek során az áradásos területen levő csatornák tönkrementek.

— De az is tudott dolog szakértők előtt, hogy

az ikercsatorna rendszere nem jó.

Logikus: az ikercsatornák egyike, ha elromlik, akkor rögtön nagy a baj, mert kihat a másik csatornára. Viszont ha a csatornák egymástól távol vannak és egymástól függetlenek, akkor kerüljön bár hiba vagy nehezebb baj egyik csatornában, még mindig zavartalanul működhetik a másik! Az ikercsatorna rendszerének következménye azért olyan sulyos most a főváros vizellátásában.

— Általán a főváros vizműveinek egész műszaki berendezése elavult!

Rossz hatásokkal működik. Nagy, óriási megtakaritásokat lehetne elérni üzemkiadásokkal a mai körülményeink között is keresztülvihető bizonyos ujitásokkal. És csakugyan

az volna az igazi városi politika, hogy ezekkel az életbevágó kérdésekkel végre foglalkozzanak.

Azonban mit látunk? Azt, hogy az illetékes hatóságok még a közgyülés előtt is titkolóznak — ugy a vizműveknél, mint a többi üzemeknél. Az összes üzemek kérdésében innét van tehát az a nagy tájékozatlanság . . .

CORVIN SZINHÁZ
Március 2-től 7-ig
A SZERELEM KALANDORA
Főszereplő:
Anita Berber
és
A TETTEK LOVAGJA
Főszereplő:
Douglas Fairbanks
*
Előadások kezdete: 3/4 5, 7, 1/4 10

Excelsior-Télikert
Március 1-től szenzációs uj műsor
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72, az emeleten.

Paplanért első útja
SZALAI paplankirályhoz
legyen. VII., Kertész-utca 35. sz. • Átdolgozást vállal.

Ismét drágul a tüzifa

Március elsején megszünik a mérsékelt vasuti tarifa — Purébl és Vajna tanácsnokok eredménytelen tárgyalásai Walkó miniszterrel

Mult év julius dereka óta a tüzifa ára naprólnapra drágul. A drágulásnak jelentékeny okozója a Devizaközpont, amely a legitim tüzifa-import bukaresti kifizetési igényeit már hónapok óta alig 10 százalék erejéig elégiti ki. Ennek következtében a fővárosi készletek különösen megfogyatkoztak és igy a fokozottabb mértékben jelentkező kereslet automatikusan veri fel a piaczi árakat. A főváros tüzifakészleteinek, az import mesterséges visszafejlesztése utján előidézett megfogyatkozását jellemzi, hogy

a nagy gőzfavágó üzemek, amelyek ezer vagonszámra szokták a tüzifát tárolni, ezidőszerint legfeljebb 60—80 vagón készlettel rendelkeznek. A kisebb faapritó üzemek meg teljesen fa nélkül állanak és üzemüket csak a szórványosan beérkező 1—2 vagon fával tudják, ugy-ahogy fentartani.

A másik drágitó tényező a tüzifapiacon

a vasuti tarifa.

A kereskedelmi kormány, hogy némileg elejét vegye a vasuti tarifa értéknövelő hatásának, másfél hónappal a november 20-iki tarifaemelés után a normális tarifaosztályból az I. kivételes díjszabási osztályba deklasszifikálta a tüzifaküldeményeket. Ennek eredményeként egy vagon tüzifa szállitása a román határról Budapestre 3200 koronával olcsóbbodott, amennyiben 13.200 korona helyett 10,000 koronába kerül. De persze még igy is

100 kilónként 100 korona fuvardijat kell fizetni a Máv. azon szállitási teljesitményeért, amely békében 71 fillérbe került.

A tarifaemelés november 20-án lépett életbe és a kormány január elsejével mérsékelte a tarifákat. Közben azonban a tüzifaárakra nézve illetékes helyi ármegállapitó bizottság a 100 kg.-ként 132 koronás fuvardij betudásával állapitotta meg a tüzifaárakat. És ezek az árak annyira beidegződtek a köztudatba, hogy megmaradtak a mai napig is, amidőn a fuvardijak 100 kg.-ként 32 koronával olcsóbbodtak, mint a tájékoztató árak megállapitásának az idején voltak.

A kereskedelmi kormány által

a tüzifára engedélyezett fuvardijmérséklés azonban február 28-án lejár és az ujabb mérséklés még nem lett meghirdetve, jóllehet már csak egy nap választ el ettől a terminustól.

A tüzifakereskedők érdekképviselete nevében dr. Nagy Valér igazgató a napokban eljárt Purébl Győző székesfővárosi tanácsnoknál, akinek ügyosztályába a főváros tüzifaellátásának ügyei tartoznak és a fuvardijmérséklés meghosszabbitása iránt megindított akcióban való részvételre őt is felszólitotta. Purébl teljes készséggel csatlakozott a közérdekü mozgalomhoz és társulva Vajna Ede tanácsnokkal, együttesen jelentkeztek kihallgatáson Walkó kereskedelmi miniszternél, akinél a ma érvényben levő tarifák további fenntartását kérelmezték. Walkó miniszter azonban a nála járt két tanácsnoknak egyelőre csak kitérő választ adott.

Nagy Valér dr. ezenközben a fakereskedők képviseletében eljárt Dezsőffy Aurél kereskedelmi államtitkárnál is, hogy a mostani tüzifa-tarifák érvényességének meghosszabbitását kieszközölje.

Az államtitkár azonban már világosabban beszélt és egyáltalán nem helyezte kilátásba a mostani olcsóbb tarifa meghagyását

és azzal érvelt, hogy a faárak általában emelkedő tendenciát mutatnak, minek folytán helyénvaló, hogy a tarifák is emelkedjenek. Nagy Valér dr. közölte a választ Purébl tanácsnokkal, aki megigérte, hogy a minisztérium illetékes osztályában kellő felvilágositást fog nyujtani arra nézve, hogy gazdasági és pénzügyi szempontból mit jelent az, ha

elavult tarifális szempontok kedvéért vagononként 3200 koronával drágitják meg a főváros tüzifaellátását.

Megemlitésre való, hogy a főváros normális faszükséglete havonta 4000 vagonra rug. Ha tehát nem sikerül kiverekedni a tarifamérséklést február 28-ika utánra is: normális faimport mellett havonta közel 13 millióval drágulna meg fuvardijmegdrágulás czimén a főváros faellátása.

És mégis kell a kormánybiztos...

A belügyminiszter válasza a többségi pártnak

Pénteken történt, hogy a nemzetgyülés elnöke engedelmet adott Saly Endre szociáldemokrata képviselőnek, hogy sürgős interpelláció keretében tudakolja meg a belügyminisztertől, hogy mi lesz a vizzel. A szocialista szónoknak jobbról is, meg balról is élénken bólintgattak, mert a vizvezeték sztrájkját még Kuna P. András képviselő ur is megérzi. Rakovszky Iván belügyminszter igen szeliden, barátságosan felelt, ezuttal elmaradtak az ellenzékkel szemben használni szokott apró tüszurásai. Igért vizet, persze már csak annyira, amennyire lehetséges és hozzátette: kérem, én nem akarom a főváros közönségét félrevezetni. Saly azonban kormánybiztos kiküldését is kérte a vizügyek teljhatalmu intézésére. Rakovszky azonban azt mondta:

— A vizmüvek élén európai nevü szakértő, Kájlinger Mihály áll, akinél különb szakember nincs Magyarországon és igy kormánybiztosra nincs szükség.

— Igen, de nincs hatásköre! — szólt közbe az interpelláló képviselő.

Ez pénteken délután történt és szombaton estére Buzáth János alpolgármestert a megrongált káposztásmegyeri vizmüvek helyreállitási munkájának vezetésére teljhatalmu megbizottá nevezte ki a belügyminiszter. Egyszóval: mégis kell a kormánybiztos Káposztásmegyerre, bár igazán nem tudnánk megmondani, hogy a belügyminiszter véleményét mi változtatta meg ilyen erősen alig valamivel több, mint huszonnégy óra alatt? Mindenesetre tény az, hogy a miniszter szerencsésen választott, amikor Buzáth János személyére esett a tekintete, mert ez az a férfiu, aki okosan és keményen tud élni a rábizott hatalommal, amire pedig ezekben a napokban olyan igen nagy szükség van.

De van még egy igen fontos ok arra, hogy a belügyminiszter választása megnyugvást keltsen. Megnyugvást keltett, mert elégtételt szolgáltatott a többségi párt vezére és egyes tagjai által sulyosan megbántott Buzáth alpolgármesternek. Hiszen csak egy hét előtt intéztek ellene vehemens támadásokat, mert nemcsak azt állitották a „tanács egyik részéről", amelynek vezérét benne látják, hogy lelkükben nem tudtak hozzáidomulni a gyülölet apostolaihoz, hanem csaknem azt, hogy a főváros lakosságának kárára amerikáznak. Ime a belügyminiszternek más a véleménye Buzáth János közéleti szerepléséről, mint Wolff Károlynak.

Hiszünk benne, hogy működésével bebizonyitja, hogy Budapest lakosságának érdekeit sokkal inkább a szivén viseli, mint a politikai csoportokét. Szorgalma, okossága és szigora mellett azonban vigye harcba az őszinteséget is, szakitson a titkolódzás módszerével és tegye lehetővé, hogy a sajtó komoly és megbizható tudósitásokkal szolgálja ki a közönséget. Az az elzárkózás, amely a sajtóval szemben a kritikus napokban megnyilvánult és amelynek eredménye a Fővárosi Sajtótudósitók Szindikátusának ismert tiltakozása volt, nem szolgálja a lakosság érdekeit. Ez alkalommal nem sablon, ha azt üzenjük a kormánybiztos urnak, hogy: tiszta vizet kérünk a pohárba.

Népkert vagy Stadion lesz a Vérmezőn

A főváros igényt tart a tulajdonjogra — A Közmunkatanács a főváros mellé állott

A Vérmezőnek a nevével is alig találkozik az ember mostanában. Igaz, hogy odaát van Budán, de mégis bőven hallottunk róla akkor, amikor a főváros és a katonai kincstár csatáztak a tulajdonjogért. Az utolsó hir, amely kiszivárgott, az volt, hogy dr. Lendl Adolf professzor ide tervezi a természetrajzi muzeumot, amelyről hatalmas memorandumot irt és a kultuszkormány megbizásából a tervrajzokat is elkészitette. A Fővárosi Hirlap annak idején részletesen ismertette a Lendl-féle minden figyelmet megérdemlő propoziciót és meglehetős nyugalommal néztünk a Vérmező jövője elé, mert hittünk a jeles plánum megvalósulásában. Annál nagyobb meglepetés ma, hogy többé senki sem beszél dr. Lendl Adolf igen kitünő tervéről, hanem egészen másként akarnak intézkedni a Vérmező felől.

Mégis uj stádiumba lépett a Vérmező ügye most, amikor annak tulajdonjoga, illetve használatbavétele iránt ketten is jelentkeznek: a főváros és a honvédelmi minisztérium. A főváros bőven megokolt kérést terjesztett a miniszterelnök elé a Vérmező tulajdonjogának átengedése tárgyában. Ugyanakkor mozgalom indult meg abban az irányban, hogy a Vérmezőt sporttelep (Stadion) céljára használják fel, s a honvédelmi minisztériumban ebben az irányban már megbeszélések is folytak. Ezen az értekezleten jelen volt a főváros és a Közmunkatanács is, amely két hatóság a leghatározottabban tiltakozott a Stadionnak a Vérmezőn való elhelyezése ellen és erre a célra az óbudai sikságot ajánlották. Időközben a miniszterelnökség a főváros kérését, amely a Vérmezőnek a főváros tulajdonába való átengedését kéri, leküldte a Közmunkatanácshoz, amely a legteljesebb mértékben a főváros mellé állott és annak kivánságát jogosnak itéli.

Nem tudhatjuk, hogy a kormány előtt, amely a legkomolyabban foglalkozik a Közmunkatanács megszüntetésének tervével, milyen sullyal esik a latba ennek a hatóságnak a véleménye; mégis érdekes a tartalma a Közmunkatanács memorandumának. Mindenekelőtt megállapitja, hogy

a Vérmező ezidőszerint külön test a városban, amely a sivárság, elmaradottság képét mutatja öncél és élet nélkül.

A jövő bizonytalansága volt az oka annak, hogy a hatalmas tér körül semmiféle épitkezés nem alakult ki. Azt mondja tehát a Közmunkatanács, hogy a városrendezés, a városfejlesztés, a közegészség és az esztétika követelményei módfelett kivánatossá teszik, hogy a Vérmezőt immár emeljük ki eddigi állapotából és szervesen kapcsoljuk be abba a rendeltetésbe, amelyet szolgálni hivatva van. Ezt a hivatást abban látja a Közmunkatanács, hogy lemondva a Vérmező parcellázásának és beépitésének tervéről, a terület megfelelően parkiroztassék, részben gyepesittessék, hogy a nagyközönségnek kényelmes sétahelyül és üdülőhelyül szolgáljon, a gyepes részen pedig gyermekjátszóhely legyen. Egy részét a területnek kertészeti kiképzéssel arra is alkalmassá kell tenni, hogy ott a szabadban gyülekezések, felvonulások, különféle ünnepségek is legyenek tarthatók. Egy-két épületet, elsősorban muzeumot is emlit a Közmunkatanács memorandum, ami azt jelenti, hogy ha a kultuszminisztérium tényleg meg akarná csinálni a Lendl-féle természetrajzi muzeumot, annak számára lehetne itt helyet biztositani.

Kétségtelen, hogy a Vérmezőt megfelelő parkszerü rendezéssel ki lehetne emelni mai elszigeteltségéből. Be lehetne és be kellene kapcsolni a közvetlen környezetbe és az egész városképbe: a park utjai révén megszünnék a környezet elszakitottsága, üditő élet váltaná fel a mai sivár képet. Hogy a Vérmezőre a városrendezés terén háruló ez a feladat meg is valósulhasson, ehhez mindenekelőtt az szükséges, hogy a Vérmező tulajdonjoga és használatát a városrendezői feladatok ellátására hivatott hatóságnak, tehát a fővárosnak, engedjék át.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Vasárnap két előadás, délután 1/2 4 és este 1/2 8 órakor
Március 1-től uj varieté- és szinházi műsor

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 138—55.
JÓ KLIENSEK
MÓRICZ ZSIGMOND vigjátéka.
FUJJAD, FUJJAD, PAJTIKÁM
Emőd Tamás és Nádori Mihály zenés marionett-játéka.
KECSKEFÉSZEK
Szőke Szakáll tréfája.
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Szőllősi Piroska, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

SELYEM
SZÖVET
CSIPKE
SZALAG
MOSÓÁRÚ
DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46.
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Események

Szabó Imre kormányfőtanácsos. Szabó Imre tisztifőügyész a héten kormányfőtanácsosi cimet kapta. Méltóságos ur lett ez a modorának előkelőségével, tudásának gazdagságával, vezető pozicióra való rátermettségével ékes, kiváló főtisztviselő, amihez mi őszinte melegséggel gratulálunk. Nem zárkózhatunk el a jókivánságok elől, dacára annak, hogy a „demokrácia korszakában", amit annyit hangoztatnak, nem éppen tartjuk szerencsés dolognak a cimekkel való tultengést. Szabó Imre esete azonban más. Nála az igaz érdemek megbecsülését, a fáradhatatlan és eredményes munka csekély ellenszolgáltatását látjuk a kitüntetésben és hisszük, hogy ez nemes ambicióinak további fejlődését hozza magával.

Friedrich Tivadar ünneplése. Vasárnap ünnepelte meg dr. Friedrich Tivadar, a Pester Lloyd felelős szerkesztője és közgazdasági főmunkatársa kiválóan becses ujságirói munkásságának negyvenesztendős jubileumát. Ünneplésére barátai vacsorát rendeztek, amely alkalommal megjelentek a közgazdasági és politikai élet legelőkelőbb képviselői. A felköszöntők egész áradatát kellett megköszönnie dr. Friedrich Tivadarnak, akit többek között Katona Béla, Márkus Miksa, Vészi József, dr. Horváth Lipót és Gratz Gusztáv üdvözöltek. Friedrich Tivadar a magyar ujságirás legtiszteltebb, legmegbecsültebb egyéniségei között foglal helyet. Mint politikus és publicista indult, közben a gazdasági élet menetébe szólott bele nagy tudással és hatalmas készséggel megirt cikkekben és tanulmányokban. Sokoldalusága, tudása, irásművészete, páratlan judiciuma egyenesen predesztinálták a magyar ujságirás egyik legelőkelőbb, legtiszteltebb poziciójára, a Pester Lloyd felelős szerkesztői székébe. Általános tisztelet és megbecsülés környezik ma a kiváló jubilánst, akinek hire, neve messze tulszárnyal az ujságirás szük határain.

A pénzügyi humor. A pénzügyi humor megcsillanását életünkben először a szerencsétlen Hegedüs Lórántnál láttuk megnyilatkozni. De nem a cselekedeteiben, hanem a szavaiban, elmés ötleteiben, az állam pénzügyei érdekében kifejtett agitációs mókáiban. A városházán azonban az adóügyi humor vetette fel a fejét és ez a humor a cselekedetekben igyekszik kiélni magát. Vagy mi lenne más az, ami most a vigalmi adó bizonyos fajtájánál mutatkozik. Mi voltunk azok, akik a vigalmi adó kiterjesztését követeltük. Többek között rámutattunk arra, hogy egyes helyiségekben nemcsak zene szól, hanem szini előadásokat, kabarékat is tartanak; de miután belépti-dijat nem szednek, csak éppen az ételek és italok árát emelik horribilis módon, nem vonják őket vigalmi adó alá. A főváros, igen helyesen, rátette a kezét ezekre a lokalitásokra és vigalmi adót szed ott is, ahol a vendéglőben vagy kávéházban zene játszik. Ez nagyon helyes, a zene is vigalom és nem változtat a helyzeten, ha a személyenkint való bonyolult adószedés helyett a forgalmi adót pótlékolják meg harmadfél percenttel. A humor azonban ott ütközik ki, amikor ezt a vigalmi pótlékot nemcsak a vendégek, de a pincérek, cselédek és egyéb alkalmazottak forgalmi adója után is be akarják szedni. Ez azt jelenti, hogy Józsi pincér, szegény, aki zeneszó mellett trappol a kávéházban hajnali két óráig ételtel, itallal megrakodva: vigalmi adót tartozik fizetni. És fizet János, a tüzilegény, meg Marcsa, a kézileány is. Fizetnek akkor is, ha bedugják a fülüket és nem akarják hallani a muzsikát. Mi leszünk az utolsók, akik ezért a csekélyke adótöbbletért szánni fogjuk a vendéglős és kávés urakat; de nem szeretjük a humort, amely adókivetésben nyilvánul meg. Hiszen ugyanezzel a joggal meg lehetne vigalmi adóztatni azt a szegény dijnokot is, aki véletlenül a fényes kávéház fölött lakik és sovány kis vacsorája után legalább jól szeretne aludni, de nem tud a muzsikaszó miatt. Ezt az adóötletet ingyen és bérmentve bocsátjuk a tisztelt pénzügyi ügyosztály rendelkezésére.

A lipcsei vásár látogatói, kik visszafelé a prágai vásárra mennek, mérsékelt vizum- és 33 százalék vasuti kedvezményben részesülnek. Felvilágositás: Tanzer, VII., Akácia-utca 50.

Szórakozás

„Marinka a táncosnő" hete lesz a Fővárosi Operettszinházban e héten. Minden este az uj Gilbert-operettet adják a szombati bemutató kitünő szereposztásában. Vasárnap délután a „Tatárjárás"-t ismétlik.

A bajadér 100-ik előadásán tul is változatlan érdeklődés mellett minden nap szinrekerül a Királyszinházban, melynek műsorát e héten is Kálmán Imre kiváló operettje tölti be. Vasárnap délután János vitéz kerül szinre 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Amikor a válóperes ügyvéd felesége válik. ez a mulatságos eset témája Vajda Ernő „A válóperes hölgy" című vigjátékának, amelynek szombaton, március 3-án lesz a bemutatója a Magyar Színházban. Ez érdekes és sokszínü alakot Darvas Lili fogja játszani. Vasárnap este megismétlik a nagy érdeklődéssel várt ujdonságot. Szerdán, pénteken a nagysikerü Földes-vigjáték kerül szinre Rákosi Szidi vendégfölléptével. Csütörtökön Molnár Ferenc páratlan sikerü drámáját, az „Égi és földi szerelmet" játsszák. Vasárnap délután Hans Müller szenzációs darabja, a „Tüzek" kerül szinre 3 órakor, rendes helyárakkal. Darvas Lillyvel.

A Vigszinház e hete is a „Glória" kivételes sikerének jegyében fog lefolyni. Szomory Dezső nagyszerü szinműve a zsufolt házak sorozatával jut el a 25-ik est jubileumához. Csütörtökön este, valamint szombat éjjel az „Elefánt"-ot, ezt a rendkivüli mulatságos farsangi bohózatot játsszák, szombat este 7 órakor pedig „A kis cukrászdá"-t, Heltai Jenő nagysikerü vigjátékát ismétlik. Vasárnap a „Mérföldkövek"-et adják délutáni előadásul.

A „Csipke" és a „Kékszakáll nyolcadik felesége", a Belvárosi Szinház két nagy sikere váltakozva tölti be e héten a szinház műsorát. A „Csipke" szerdán, pénteken és vasárnap este, a „Kékszakáll nyolcadik felesége" csütörtökön, szombaton és vasárnap délután 3 órakor, rendes helyárakkal kerül szinre.

A mulatságos Dédé sorozatos előadásai, melyeken nap-nap után táblás ház közönsége tapsol a Blaha Lujza-Szinházban, a héten is folytatódnak, mindannyiszor a nagysikerü együttessel: Péchy Erzsivel, Vaály Ilonával, Z. Molnárral, D'Arrigóval, Szirmaival és Tamással. Vasárnap délután Christinée másik pompás operettje, a Fi-Fi kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A gyilkos álarc" az Andrássy-uti Szinházban e héten is minden este szinre kerül. A szenzációs Hevesi-darab mellett a nagysikerü „Kék madár", „A szénapadlásban" cimü darabok, az „Önképezde" cimü tréfa, a kitünő magánszámok, Békeffy László szellemes konféránsza egészíti ki a műsort, amelyet vasárnap délután is megismételnek fél négy órakor, mérsékelt helyárakkal.

Nem tart főpróbát a Magyar Szinház Vajda Ernő A válóperes hölgy cimü vigjátékából. Az érdeklődés a darab iránt oly nagy, hogy a szombati bemutatóra, valamint a vasárnapi második és hétfői harmadik előadásra az összes jegyek elővételben elkeltek. A szinház pénztára ennélfogva hétfőtől kezdve már a március 7-iki, 9-iki és 11-iki előadásokra árusitja a jegyeket.

Gyermekoperaelőadás a Király-szinházban. Felnőttek és gyermekek számára egyaránt szinházi szenzáció lesz a Sevillai borbély előadása, amely gyermekszereplőkkel szombat d. u. 3 órakor kerül szinre a Király-szinházban.

Ennyi kacagás még az Apollóban sem kisért egy műsort sem annyira, mint a mostanit, mely hangos sikerrel halad az 50-ik előadás felé az eskü-téri Apolló-Szinpadon.

A Kamara uj programmján a Repülő banditák cimü kalandorfilm napról-napra sikereket arat. Ezenkivül a Gyerünk a strandra amerikai burleszk, főszerepben Zoro és Huru ismert kómikusokkal, naponta 4, 6, 8, 10 órakor.

Affinéria Nemesfémválasztó és Feldolgozó Intézet Részvénytársaság.
Budapest, VII. ker., Nagydiófa-utca 28.
Arany, ezüst vétel és eladás. Telefonok: József 72-14. József 2-98.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Márciusi ragyogó uj műsor!
Carson és Angeló, John és Ellen Glyde
3 BURGER
Eleky-trio. John Clark, Elli és Nina.
Ezenkivül még 25 elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
MINT HÁZASSÁG és IHR KLEINER
Rott és Steinhardt a főszerepekben. Kezdete ½8 órakor.

A
CLUB GARAGE
uj bérautói
a legjobbak és legszebbek
1. Köztelek-u'ca 4 (a Calvin-térnél.)
2. Mária Valéria-u. 3 (Bristol-szálóval szemben),
Telefon: 135—69. és 189—52.
vagy József 139—78.

TŐZSDEI HIRLAP

A tőzsdei árfolyamok és a gyakori szünet

A mult héten tudvalevőleg 3 szünetnapja volt a tőzsdének, amely 3 pauzanapon olyan nagy változások keletkeztek a különböző kategóriáju részvények „piacán", amilyen árvalozások a tőzsdén is csak a legritkább esetben fordulnak elő. Az egyik tőzsdeszünetes napon például szinte fantasztikus árfolyamokról kolportáltak hireket a különböző klubokban, kávéházakban és bár a papirtulajdonosok szivesen vették tudomásul az árfolyamok szédületes emelkedéséről szóló jelentéseket, a szélsőséges irányzat felszinre jutása mégis bizonyos aggodalmat keltett. A legutóbbi hetekben ugyanis, amikor szintén sokszor volt zárva a tőzsde, számtalanszor konstatálhatták a tőzsde tagjai, hogy a magánforgalomban érvényrejutó árfolyamokat a lehető legritkábban ratifikálja másnap a hivatalos tőzsde.

Akkor is körülbelül hasonló tapasztalatokat lehetett szerezni, amikor még egy helyen bonyolódott le a magánforgalom, mert ezen a helyen természetesen csakis azok gyülekeztek, akik vagy venni, vagy eladni akartak, szóval, üzetkötés céljából látogattak el a magánforgalom szinhelyéül szolgáló helyiségbe. A magánforgalom régi hajlékában tehát majdnem mindig volt pénz és áru valamely forgalmasabb papirnál, amit egyáltalában nem mondhatunk el arról a magánforgalomról, amelyben jelenleg bonyolódnak le az értékpapirüzletek.

Legutóbb emlitettük ugyanis, hogy most a cégek a bankok telefonjai utján kötik az értékpapirüzleteket. Az ilyen üzletkötésnél azonban gyakran öt-tiz helyre való telefonálgatás szükséges, hogy egy-egy papirt eladhassanak, vagy megvásárolhassanak, arról nem is szólva, hogy minden egyes banknál és cégnél más és más árfolyamokról vannak informálva. Természetes tehát, hogy az ugynevezett pénz- és árukurzusok között óriási a differencia, amely differenciákra azonban ritkán vannak tekintettel, amikor a tőzsdei szünetnapok alatt elterjedt ellenőrizheteten hirekkel kapcsolatban föltétlenül el akarnak adni, vagy okvetlenül meg akarnak vásárolni valamely papirost.

Innen, a tőzsdei szünetnapok alatt fokozottabb mértékben megnyilvánuló idegességből ered azután, hogy a magánforgalmi kurzusokat sokszor a laikusok is irreális kurzusoknak tekintik, melyekről keletkezésük pillanatában meg lehet jósolni, hogy másnap a hivatalos tőzsdén aligha jelennek meg a tőzsdetitkár tábláján. Igy volt ez — hogy egy példával illusztráljuk a helyzetet — a legutóbbi szombati hivatalos tőzsdén is, amikor egészen más árfolyamokon kötötték az üzleteket, mint amilyenek például a csütörtöki és pénteki magánforgalomban fordultak elő. A szombati áralakulásban, amelyről, ismételjük, csak a példa kedvéért beszélünk, mert ez lett volna hivatva a csütörtöki és pénteki magánforgalom kurzusait ratifikálni, természetesen különböző egyéb momentumok is közrejátszottak, igy például a kosztpénz üzletek ellen a főváros közgyülésén legutóbb elhangzott kijelentések, a pénzszüke, stb., mindazáltal a szombati zárlat után meglehetősen népes csoportokban tárgyak a tőzsde közönsége az eseményekről. Különösen pedig arról, hogy bár a tőzsdetanácsa az utóbbi időben megváltoztatta a tőzsde üzleti rendjét, még mindig igen gyakori a szünetnap, ugy hogy akár hausse-, akár hausse-mozgalom van a tőzsdén, bizonyos mesterséges akadályokat gördit az árfolyamok természetes alakulása elé az, hogy nem napról-napra, hanem megszagitásokkal bonyolódik le a hivatalos forgalom. És hogy e mesterséges akadályok előidézésében, illetve a természetes áraakulás lehetetlenné tételében igen nagy szerepet játszanak azok a bizonyos telefonon kötött ügyletek s amelyek nem a piac általános helyzetének megfelelően, hanem éppen a pillanatnyi kereslet vagy kinálat hatása alatt jutnak fiszinre.

Legutóbb, amikor a tőzsde zárva volt, egyesek kisérletet tettek ugyan, hogy a tőzsdefolyasón szerezzenek „tájékozást" az értékpapirkereskedelem körében észlelhető hangulatról, de mivel az ellenőrzéssel megbizott hivatalos közegek a legszigorubban megtiltották a csoportosulást, természetesen smmiféle magánforgalom sem alakulhatott ki a tőzsde folyosóján, ugy hogy akinek elintézni való ügyletei akadtak, kénytelenek voltak a magánforgalom ügyleteinek közvetitésével foglalkozó cégek közreműködését igénybevenni, hogy a legsürgősebb vétel, vagy eladási megbizásokat teljesithessék.

Természetesen ezek a megbizások is csak ilyen irreális, a piac helyzetével összhangzásban nem álló árfolyamok mellett jöhettek létre, mnélfogva a szombati zárlat után e kérdésről folytatott eszmecserék során igen sokan hangoztatták, hogy a természetes áralakulás lehetővé tétele céjából feltétlenül el kell távolitani ezeke a mesterséges akadályokat: a gyakori szünetnapokat, mert ha igaz is az, hogy márciustól fogva hetenként ismét négy napon lesz tőzsde, a szerdai és szombati szünetet is soknak tartják. Beigazolódott ugyanis számtalanszor, hogy szerdai és szombati napokon is igen jelentékeny magánforgalom keletkezik, miért is több hive akad annak az inditványnak, hogy az egy szerdai kasszanap kivételével hetenként legalább is öt napon át kellene nyitva maradni a tőzsdének, ami most annál is inkább lehetségessé válik, mert a Giró dijaknak 50 koronára való fölemelése révén abban a helyzetbe jut a Giró, hogy több tisztviselőt alkalmazhat, akik földolgozhatják az öt napos üzlet anyagát is. Szivesen fizetnének azonban a tagok akár 75 koronás Giródijat is, hogy még több tisztviselőt alkalmazhasson az intézet, mert csakis ezzel válnék lehetővé a tőzsdei napok szaporitása, ami egyedül látszik alkalmasnak arra, hogy kiküszöbölje az irreális áralakulást a piacról. **Rácz Géza.**

Az adóészrevételezés

Irta: **Dr. Sebeők Dezső.**

Az adórendszerünk egyik fázisa az, hogy az adóügyi előadók által készitett tervezetet közszemlére teszik, azt az érdekeltek megtekinthetik, és záros határdőn belül észrevételeiket megtehetik. Az észrevételek elbirálása után küldik ki az adófelügyelőségek a jövedelem és vagyonadóról szóló határozatokat a feleknek. Ez ellen a határozat ellen pedig a felek fellebbezéssel élhetnek az adófelszólamlási bizottságokhoz.

Az 1920—21. évi jövedelem és vagyonadó kivetési tervezetek ellen rengeteg észrevételek adattak be. Ezeknek az észrevételeknek elbirálása most van folyamatban és az érdekeltség a legnagyobb megdöbbenéssel állapitja meg, hogy igen minimális olyan észrevétel volt, amelyeknek hely adatott és amelynek következtében a kivetési tervezetet az előadó az adóalany javára változtatta meg. Igy tehát bebizonyosodott az, amiről a sajtóban már többször irt e sorok irója, hogy az egész észrevételezési eljárásnak tulajdonképen gyakorlati jelentősége alig van és legfeljebb az amugy is tulterhelt kincstári előadóknak okozott sok felesleges munkát. A kincstári előadók a nagy munkahalmaz folytán nem érnek rá az észrevételekkel sokat foglalkozni. A kivetési tervezetre használt eme jogorvoslat igy a feleknek sem sok előnyt jelentett. És végeredményben a jövedelem és a vagyonadó elsőfoku megállapitása tulajdonképen még a legtöbb esetben igy is csak az adófelszólamlási bizottság előtt történik. Ehhez az elvhez hozzájárult a pénzügyminszter is akkor, amikon legutóbbi rendeletével oda utasitotta az adófelügyelőségeket, hogy az elsőfoku határozatban megállapitott adóra vonatkozóan joga van a félnek azt kérni, hogy a behajtási eljárást korlátozzák a fél vallomására és az ilyen tárgyu kérelemnek a pénzügyigazgatóság és az adófelügyelőség mindig köteles eleget tenni.

A jó adórendszernek egyik jellegzetes tulajdonsága az, hogy egyszerü. Ennek az egyszerüségnek gyakorlati keresztülvitelével kapcsolatosan sürgősen foglalkozni kell az észrevételezési eljárás eltörlésével, mert hiszen az adózók boldogok lehetnek, ha észrevételeik következtében nem kapnak az adóügyi hatóságoktól egy megszorzott adótételt.

Éber Antal külföldre utazott. Éber Antal dr., a Magyar-Olasz Bank vezérigazgatója, rövid tartózkodásra külföldre utazott. Előbb Bécsbe megy, ahol a bank elnökével, Castiglioneval folytat megbeszélést a küszöbön álló tőkeemelésre vonatkozólag, egyben bemutatja a bank már elkészült tavalyi zárszámadását és megállapitják a fizetendő osztalék nagyságát. Bécsből Éber fontos üzleti ügyekben Németországba utazik és a jövő hét végén tér ismét vissza a fővárosba.

Fellendült az ingatlan-piac forgalma. Több hónapi tespedés után az ingatlan-piacon ujra nagy élénkség uralkodik Az árak rohamosan emelkednek, de a házak, telkek és egyéb ingatlanok ennek dacára nagy kelendőségnek örvendenek. A vásárló, főleg a tőkéiket elhelyezni akaró közönség fantáziáját természetesen erősen ingerlik a keringő hirek, hogy a házbéreket 50—100-szorosára emelik és hogy a háztulajdont a kormány rövidesen visszaállitja a békebeli állapotba, amikor a háztulajdonos majd szabad rendelkezési jogot nyer. Azt hisszük, hogy ezek a hireszlelések még némileg koraiak, de a háziurak kivánságai már nem reménytelenek és azoknak teljesitése korántsem fantazmagória, amely csak a távolság rejtelmes ködében létezik. Ezek a körülmények azok, amelyek az ingatlan-vásárlási kedvet fokozzák. Az árak mesések. A napokban gazdát cserélt a báró

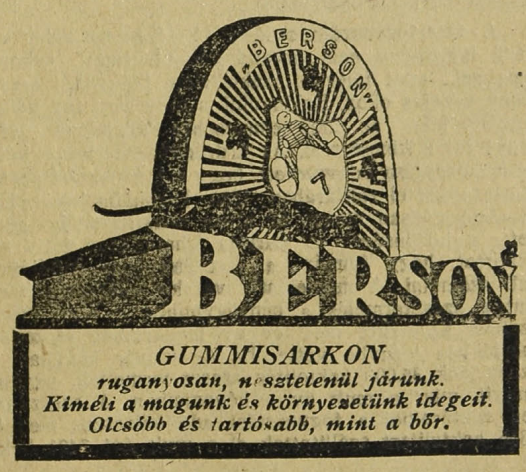

GUMMISARKON
ruganyosan, nesztelenül járunk.
Kiméli a magunk és környezetünk idegeit.
Olcsóbb és tartósabb, mint a bőr.

Baich örökösök palotája, a Tükör-utcában. A vevő Rakovszky István, a Strausz Antal terménykereskedő cég főnöke volt. A vételár 52 millió korona. Az adás-vételi szerződést azonban alighogy aláírták, uj vevő jelentkezett: a Magyar Vasuti forgalmi részvénytársaság, amely sasutcai irodahelyiségéből a lakásrazzia következtében kénytelen kiköltözni. Minthogy vételajánlatával az eredeti tulajdonosoknál már lekésett, Rakovszky Istvánnal bocsátkozott tárgyalásokba, akitől a palotát 66 millió koronáért megszerezte. Ilyen és hasonló ügyletek ugyszólván most napirenden vannak, az ingatlanok értéke óráról-órára emelkedik.

Letört bimbók, — letört remények. Néhány hét előtt részletes cikkben számoltunk be, hogy a filmkölcsönző vállalatok ujabban valóságos amerikai stilust honositottak meg a reklamirozás terén. Egyes vállalatok hetenként milliókat áldoznak reklámra és minden trükköt fölhasználnak, hogy attrakcióikat kivánatossá tegyék. Ennek az uj iskolának a megteremtője az Orion Film R.-T., amely hóditó körutját az „Ut a boldogság felé" cimü amerikai darabbal inditotta meg. A vállalat kibérelte a főváros három előkelő moziszinházát: az Omniát, a Royal-Apollót és az Uraniát. Aztán megindult a reklámhadjárat, amely heti 600.000 koronába került. A kisérlet erkölcsileg, anyagilag fényesen bevált. Hasonló módszert alkalmaztak aztán más filmvállalkozók is: több-kevesebb sikerrel. Az „Intolerance" cimü filmattrakció azonban a közönséget már nem csábitotta annyira, sőt az Orion legujabb slágere: a „Letört bimbók", letört reményekké váltak, mert bár a reklám minden előzőnél hatványozottabban dolgozott, — állitólag heti 3 milliót adtak ki — a darab nem aratott sikert. És itt érdemes lesz a dolog közgazdasági részével is foglalkozni. Mert ha az Orion nálunk még soha nem látott hatalmas attrakcióval lepné meg a mozilátogatókat, akkor a Devizaközpont előzékenységét még megértenénk; de hogy egy rossz filmért miért volt szükséges az import-kontingensen felül sok-sok millió korona értékü devizát nyujtani és ezzel a magyar filmgyártási ipart létérdekében sujtani? — erre nem találunk megfelelő magyarázatot. Az ujabban importált film-attrakciók több száz millió devizaszükségletet igényelnek. Erre igazán nincs szükségünk. Nekünk is van tekintélyes filmiparunk, iparpártolási és nemzetgazdasági okokból ezt kell támogatnunk. De a kormány által engedélyezett kontingens egyébként is teljesen elégséges az osztrák és német, magas szinvonalon álló és olcsó filmképek behozatalára, teljesen felesleges tehát, hogy Orionéknak a kontingensen felül devizát engedélyezzen a Devizaközpont, amikor más jogosultabb igénylőket csak vontatottan elégit ki.

A Standard-bank uj alapitása. Kral Gyula, a Standard-bank és kereskedelmi r.-t. vezérigazgatója, aki a posztószakmából fabarikádokon keresztül küzdötte fel magát banktekintéllyé, első szerelméhez nem tud hütlen lenni. Értesülésünk szerint ugyanis több lipótvárosi textil-cég fuzionálni fog, amely alakulatból aztán a Standard-bank egy textilkereskedelmi részvénytársaságot alapit, amelynél az irányitó szerepet Kral Gyula fogja betölteni.

Le kell törni a bőruzsorát. A versenydrágitások terén, ha nem is többel, de egy cipőorrhosszal feltéttenül a bőrből készült iparcikkek vezetnek. Ennek az oka, hogy a kereskedelmi minisztérium a készbőr és bőráru importját beszüntette és evvel a cipőgyárak, a cipőkereskedők és a nyersbőrkereskedők a bőrgyárak karteljének a monopoliuma alá kerülnek. Az OMKE most memorandumot készit és benyujtja a kereskedelmi miniszterhez. Azt kivánják az érdekeltségek, ha a luxuscipő behozatalát nem is, de a mindennapi tömegáru, a strapacipő importját közérdekből engedjék meg. Rámutatnak a helyzet tarthatatlanságára, mely egyforma szeges korbáccsal suitia az iparosokat, a kereskedőket és a fogyasztókat.

Tőkét emelnek az Izzónál és a Magnezitnél. A tőzsdén elterjedt hirek szerint ugy az Izzónál, mint a Magnezitnél küszöbön állnak az ujabb tőkeemelések. Állitólag mindkét vállalatnál 1:1 arányban, rendkivül kedvező feltételekkel fogják az uj részvényeket fölajánlani.

A szeszfogyasztás csödje. A Szeszkartel nevü intézmény nem örvend vallami nagy rokonszenvnek, amit főleg a szakértelem hiányából származó vezetés okoz. Boldogulni is csak ugy tud valahogyan, hogy az árak emelésében állandóan versenyt fut a kincstárral. Az árdrágitó emeltyü e kétkaru mozgatása odavezetett, hogy a fogyasztási szesz literje a kartel raktárában 1250 koronába kerül. Ez és abnormálisan magas ár olyan absztinenciába kergette a közönséget és annyira lehetetlenné tette az exportot, hogy immár a szeszterme lés csődjével kell számolni. A megjelent hivatalos kimutatás szerint a szeszterme lés a pénzügyminiszter által megszabott kereteket még ez év januárjában is teljes mértékben igénybe vette. Ez év január havában a szeszfőzők 35.000 hektoliter szeszt terme tek, ugyanannyit, mint a mult év e hónapjaiban. A szeszkartell raktáraiból a fogyasztási adó lefizetése mellett 2316 hektolitert szállitottak el a mult évi 3491 hektoliterrel szemben. A fogyasztás tehát közel ötvenszázalékkal csökkent. Ugyancsak visszafejlődött a szeszexport is. Január hónapban mindössze 1936 hektolitert sikerült a külföldön elhelyezni, alig 25 százalékát a mult évi január havi 7420 hektoliteres exportkontingensnek. A magyar szesznek a külföldi piacokon az amerikai, hollandi, német és olasz áru kivédhetetlen konkurrenciát csinál. A viszonylagosan csekély kontingenst is csak ugy sikerült a szeszkartelnek külföldre szállitania, hogy azt régi kötések alapján, a régi — a belföldinél jóval olcsóbb — exportárakon bocsátotta külföldi vevői rendelkezésére. A január hónap folyamán termelt 35.000 hektoliter szeszből a szeszkartel, az ipari célokra kiszolgáltatott mennyiségek betudásával együtt, összesen mintegy 10.000 hektoliternyit tudott a piacon elhelyezni. Január hónapban tehát ujabb 25.000 hektoliterrel nőttek a kartel szeszkészletei, melyek immár a százezer hektolitert is meghaladják. Ez a hatmilliárdos nemzeti vagyon a szeszkartel szerencsétlen és balkezes működése folytán azonban mindegyre csak csökken.

A Danubius mezőgazdasági r.-t. tőkeemelése alkalmával érdekeltséget fog vállalni a Széchenyi Rezső gróf gyöngyösapáti birtokán létesülő Gyöngyösapáti művek r.-t.-nál és az uj iparvállalat exportcélokra szolgáló modern kenyérgyár létesitését tervezi. Az uj r.-t. bankári teendőit is a dr. Grünwald Emil bankház fogja ellátni.

A Magyar-Cseh Iparbank Rt. igazgatósága az 1922. évi tiszta nyereséget 40,236.956.60 K-ban állapitotta meg, mely a kettőszázmillió korona alaptőke felének eredménye. Az intézet 50 korona osztalékot fizet, 25 százalékot a tavalyi 15 százalékkal szemben. Az igazgatóság Róna Miklós aligazgatót igazgatóvá, Barta László dr. cégvezetőt aligazgatóvá, Klinger Brunó, Kármán Miklós dr., Frey Endre és Bakos István főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki.

A Borsod-Miskolci és Debreczeni István Gőzmalom R.-T. közgyülése elhatározta a társaság alaptőkéjének 100 millió koronáról 160 millió koronára való felemelését. Az uj, 1923 január 1-től kezdődőleg osztalékjogosult részvények 2:1 arányban 3500 korona befizetése ellenében március 1-től 10-ig bezárólag a Hazai Bank R.-T.-nál vehetők át. Ugyanott kerül folyó hó 27-étől kezdődőleg az 1922. üzletévi 27. számi osztalékszelvény 320 koronával beváltásra.

A Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság Budapesten közgyülése a társaság alaptőkéjének 40.000,000 koronáról 80.000,000 koronára való fölemelését határozta el.

A Magyar Fém- és Lámpaárugyár R.-T. 48.000.000 korona alaptőkéjét 120.000,000 koronára emelte. Valamennyi uj részvény 2:1 arányban a részvényeseknek ajánltatik föl. Elővétel március 2-ig darabonként 10.800 koronáért a Hitelbanknál.

A Győrffy-Wolf tőkeemelése. Március 13-ára rendkivüli közgyülést hivott egybe a Hermes bank érdekkörébe tartozó vállalkozás 10 milliónyi névértékü uj részvény kibocsátására, amellyel eddigi saját alaptőkéjét megkétszerezi. A mult év nyarán szoros üzleti kapcsolat létesült a gyár és a bécsi Alexander Friedmann vasipari telep között, amely részvényérdekeltség ellenében átengedte Győrffyéknek gyártási szabadalmait. Bővült munkakörében az erzsébetfalvi üzem nagy fejlődést mutat.

A Kronberger-féle faipar r.-t. alaptőkéjét 30.000,000 koronáról 60.000,000 koronára emelte. Valamennyi uj részvényt a régieknek ajánlják 1100 korona árért.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Amerika szenzációja
A poklok világa
Péntek, március 2-től uj müsor.
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor kezdődnek

SEINER ÉS KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

ARANYAT, ezüstöt, **BRILLIANST,** régiségeket, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

NEMES LÁSZLÓ
TŐZSDEBIZOMÁNYOS
Budapest, V. kerület, Nádor-utca 38. sz.
Telefonszámok: 166-10 és 61-82.

VI. NEMZETKÖZI PRÁGAI VASÁR
MÁRCIUS 11—18
Igazolványok (33 százalékos vasúti engedmény, mérsékelt vizum) és felvilágositások kaphatók:
Tanzer Miksánál, Budapest
VII., Akácfa-utca 50. sz. Telefon: József 106-31

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

SCHLICK-NICHOLSON
gép-, waggon- és hajógyár r.-t.
BUDAPEST, V. KER., VÁCI-ÚT 45-47. SZ.
Gyártmányok:
Gőzgépek, motorok, jéggyári és hűtőházi berendezések, gőzkazánok, hid- és vasszerkezetek, waggonok, mezőgazdasági gépek és hajók, öntvények.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS ÉS BREITNER,
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el!

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Műszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril-tömitőanyag.

Autotaxi
bármikor
barhová
kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. március 7. — 10. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Teherautók

szállitották az egyik letartóztatott bankigazgatónak az értéktárgyait a rendőrségre. Ennyi az a pozitivum, amit a nagyközönség a Wiener Commerzial-Bank ügyéből pontosan ki tud hámozni. Az ügy tulságosan bonyolult, a tudósitások pedig tulságosan szimplexek ahhoz, hogy a publikum eligazodjék a legfontosabb kérdésben, a bünösség kérdésében. Nem csodálkozunk ezen, hiszen a viceházmestertől (hogy többet ne mondjunk) a nemzetgyülési képviselőig mindenki börzézik és kosztpénzezik ma Pesten és a vidéken: de börzézik ugy, ahogy lóversenyezett annak idején. Akkor nem tudta, hogy a lózabot és szénát eszik, ma meg nem tudja, hogy mi az a börze, csak szajkómódra a papirok neveit magolja be. Ez a publikum, pláne az a rész, amely momentán talán nem is operál valami szerencsésen a tőzsdén, haragos elkeseredéssel fordul *minden* bankdirektor ellen, mert egynek, akit letartóztattak, teherautón vitték be az értékeit a rendőrségre, ahol ilyen óriási értékü bünügyi letét még sohasem szerepelt.

Ezért mondjuk, hogy a gazdasági életnek mérhetetlen kára van az olyan esetekből, mint a Wiener Commerzial-Bank botránya. Hiszen a viceházmester és a nemzetgyülési képviselő, valamint az összes közbüleső lények első gondolata az volt, hogy a teherautós bankdirektornak a kétszázmilliós vagyonkáját a kétszázezerkoronás havifizetéséből kellett összekuporgatni. És nehéz volt ez az összekuporgatás, hiszen *ezek* az igazgató urak nem kispolgári életet éltek, hanem autóban cikkáztak végig az Andrássy-uton, pedig a kétszázezer korona mahonap már a kispolgári életre sem lesz elegendő. A nagyközönség azonban a viceházmestertől a nemzetgyülési képviselőig nem lett volna meglepetve, ha ismerős lett volna a helyzettel és az emberekkel, aminthogy például a *Fővárosi Hirlap* nem egyszer utalt arra, hogy a Márkus Sándorok — névszerint neveztük meg — üzleti metodusai legalább is nem bizalomkeltőek. És nem tagadhatjuk el, hogy a közönség most kiszélesedő gyanakvása nem is olyan jogosulatlan akkor, amikor nyiltan a szeme előtt áll, hogy akadnak még mindig ifju, szinte zöldfülü bankemberek, akik a lájbijuk zsebéből ki tudnák fizetni bármikor hatalmas pénzintézeteknek az alaptőkéjét. A közönség azonban itéleteiben szertelen szokott lenni és általánositja a kivételeket. Ez pedig katasztrófális erejü lenne és ma mindenkinek, aki a viszonyokkal ismerős és akinek szavahihetőségében nem lehet kételkedni, ki kell állania és közre kell működnie ennek a legujabb általánositó járványnak a leszerelésében.

De vissza kell térni egyben minden bankigazgatónak és minden praktikánsnak a régi tiszta, önzetlen munkához, a régi puritán és lelkes tevékenységhez, amikor még ugy volt, hogy az igazgatók és tisztviselők voltak a bankért, nem pedig a bankok az igazgatókért és praktikánsokért. A magyar publikum még élénken emlékezik ezekre az időkre és szomoruan tapasztalja, hogy ez a tiszta, nemes és éppen ezért győzelmes erkölcsi felfogás igen sok esetben és igen sok helyen sulyos, vagy kevésbbé sulyos sebeket kapott. A régi puritánok nagyrészt ma is azok maradtak, az uj generációban is vannak bőségesen, akik egész tehetségüket, egész munkaerejüket és teljes üzleti leleményességüket arra használják fel, ami erkölcsi és becsületbeli kötelességük: az intézetüknek naggyá, hatalmassá, virágzóvá tételére. A megtévelyedetteken kivül azonban vannak olyanok is, akiket a rendőr keze nem ér utól, akiknek a cipőzsinórját soha sem fogják a rendőri cellában kifüzni; de akiknek nem a bank, hanem a maguk boldogulása a fontos. Ma, amikor a legtébolyodottabb tánc folyik az aranyborju (vagy inkább papirosborju) körül, talán természetes, de semmiesetre sem egészséges állapot ez. Hiszen a régi és a mai igazi nagyságok sem éltek apostoli szegénységben, sőt ma sem járnak lyukas cipőben; de életmódjuk nem volt botrányos, vagyonosodásuknak iramа soha sem volt szemérmetlen. A közönség nem hogy gyanut nem fogott, de jogosan tisztelte és jogosan emelte a népszerüség piedesztáljára a pénz fejedelmeit. Hiszen a vagyonszerzésben mesterét, vezérét látta mindegyikben minden ember, aki értett ahhoz, hogy hogyan kell garast garas mellé tenni és hogyan kell az összerakott garasokat becsületes, legális uton megsokszorozni.

A pénz igazi fejedelmeinek tekintélyét meg kell védeni, de meg kell védeni a hivatásának élő tisztviselői kart is és pedig azáltal, hogy a törvény szavával rombolják le a semmiből lett, agyaglábon álló gólemeket és le kell leplezni a lekiismeretlen kornak lelkiismeretlen kalandorait. Akkor megint az egészség utjára tér a magyar gazdasági élet.

Osztozkodás a Közmunkatanács örökén

Ellentétek a kormány és a főváros között — A főváros bizottságot, a kormány uj hatóságot kiván kreálni — Véssei főjegyző törvénytervezete

A Közmunkatanács sorsa ebben a pillanatban még nem dőlt el, helyesebben és precizebben kifejezve még nincs döntés abban a tekintetben, hogy milyen lesz a Közmunkatanács megszünése után felállitandó szerv. Bármilyen szivós makacssággal küzdenek egyesek odaát a Döbrentei-téren azért, hogy a Közmunkatanács maradjon meg a mai épségében és egészében, tény az, hogy ennek a gondolatnak ma már befellegzett, *sem a kormány, sem a főváros nem kér többé ennek az intézménynek a fenntartásából.* Pedig hatalmas sajtóhadjáratot is inditottak ismeretlen, vagy jól ismert kezek, az argumentumok egész sorát vonultatták fel, de sem gróf *Bethlen* István miniszterelnököt, sem *Rakovszky* Iván belügyminisztert, de még *Wolff* Károlyt sem tudták meggyőzni. A Közmunkatanács likvidálása befejezett dolog: a kérdés csak az, hogy mi következik most utána.

Ezen a ponton azonban *még differenciák vannak a kormány és a főváros között,* bár mi nem tartjuk ezeket a vélemény- és szándékbeli eltéréseket olyan mélyeknek, amelyeket nem lehetne áthidalni. Objektivitásunk azt mondatja velünk, hogy Wolffék ezuttal a kormánnyal szemben a helyesebb, az egészségesebb, Budapest védelmében egészségesebb álláspontot foglalják el, ha eme megállapitásunk mellett *a kritika jogát fenn is tartjuk magunknak.* Ezuttal azonban rideg adatokkal kivánunk dolgozni és szárazon ismertetjük a főváros és a kormány terveit, valamint a Közmunkatanács öröke körül megindult tárgyalásokat.

A kormánynak is, a fővárosnak is van ma egy-egy törvénytervezete a Közmunkatanács örökének átvételéről. Egész általánosságban és a legjellemzőbb különbség megállapitásával élve, a két törvény-tervezet között a főkülönbség az, hogy amig

> **a főváros terve a Közmunkatanácsnak az egész országot érdeklő, nagyobbszerü hatáskörét egy véleményező bizottságra akarja bizni, addig a kormány ezt a szervet hatósági jelleggel kivánja felruházni.**

Budapest főváros autonomiája szempontjából nem közömbös ez a kérdés, hiszen, ha a Közmunkatanács csak véleményező bizottság lesz, sokkal nagyobb lesz a közgyülés hatalma, mint akkor, ha mint önálló szerv fog működni az ujonnan megalakuló *Városrendező Tanács.* Van azonban még egy igen fontos szempont. És ez az, hogy ha a kormány tervezete értelmében a Közmunkatanács utóda is *hatóság* lesz, akkor tulajdonképen semmi nem változott. Minden marad a régiben, csak a név változik. Pusztán és kizárólag a nyakravaló lesz az uj.

Az alábbiakban igyekszünk pontosan és a legmesszebbmenő tárgyilagossággal beszámolni a korszakalkotó reform körül folyó eseményekről:

Közjogi sérelem

A Közmunkatanács megszüntetése folytán előálló helyzet ügyével a főváros közgyülése most már a legrövidebb időn belül foglalkozni fog. A főváros álláspontja az, hogy ötven esztendő előtt feltétlenül szükség volt a Közmunkatanácsra, ma azonban a főváros kiépült autonómiája révén fölöslegessé vált ez az intézmény. Az irányitás máris kisiklott a Közmunkatanács kezéből, hiszen az anyagi eszközök hiján tartózkodnia kellett minden kezdeményezéstől, az ügyeket pedig a főváros hatóságai jobban ellátják, mint a Közmunkatanács. A főváros különben a Közmunkatanács fennállásában közjogi sérelmet lát, miért is „a fővárosnak vissza kell kapnia azt a teljes hatáskörét, mely őt a magyar közjog és közigazgatási jog értelmében megilleti".

De takarékossági szempontból is meg kell szüntetni a Közmunkatanácsot, amelynek teljes ügykörét ezentul a főváros meglevő szervei fogják ellátni és az eddigi fenntartási költségeket is városrendezésre és beruházásokra lehet majd forditani.

A Városrendező Tanács

A tárgyalásokról, amelyeket a belügyminisztérium, a pénzügyminisztérium és a főváros képviselői folytattak, időnként megbizható tudósitásokat adott a Fővárosi Hirlap. A tárgyalások alatt a főváros képviselőinek kivánságai ezek voltak:

1. A Közmunkatanács hatásköre visszaszáll a főváros közigazgatási hatóságára, illetve a közgyülésre. Kivétel csak az állami hidak lennének, amelyeknek kezelését és fenntartását az állami hatóságok vehetnék át. A Dunaszabályozási müvek, rakpartok, közraktárak és állami közlekedési utvonalak létesitésére és vezetésére, valamint az épitési szabályzat megalkotására, mint országos jelentőségü ügyekre, véleményező szakbizottságot kellene fölállitani. Ez lenne a Városrendező Tanács, amely állana a főváros tanácsának négy, a közgyülésnek négy müszaki képzettségü tagjából, a kormány részéről kiküldött négy tagból és a főváros részéről meghivandó négy külső szaktekintélyből.

2. A Fővárosi Pénzalap vagyontöme-

gének likvidálása tekintetében a főváros eredeti követelése az volt, hogy a Közmunkatanács által létesitett összes vállalatok (a hidak kivételével) a fővárosra szállnak át. A Pénzalap minden vagyona a főváros tulajdonába megy át, amint azt az 1918. évi VII. néptörvény 9. §-a el is rendelte, mely esetben a főváros az államkincstárnak a pénzalapba befektetett tőkéit megállapitandó kulcs szerint visszafizetné.

3. A főváros tulajdonába kell jutnia a Margitszigetnek is. Hiszen a főváros a bérleti szerződés lejárta után, esetleg előbb is, minden különösebb berendezkedés, meglevő üzemei és szervei révén saját kezelésébe tudná venni a szigetet.

A kormány törvénytervezete

A minisztériumokkal való első tárgyalás igen simán ment. Kölcsönös koncessziókkal megegyezés jött létre; hamarosan értesült azonban a főváros arról, hogy a megegyezést odafent tárgytalannak tekintik, mert a Fővárosi Pénzalapot egyelőre nem hajlandók megosztani, hanem azt ujabb törvényes intézkedésig a pénzügyminisztérium kezelésébe utalják. Jött azonban az ujabb meglepetés. Ennek az esztendőnek január 3-ikán ugyanis értekezlet volt Rakovszky Iván belügyminiszter elnöklésével, amelyen a főváros, a belügy és a pénzügy képviselőin kivül megjelentek a kereskedelmi minisztérium és a Közmunkatanács képviselői is és itt hozták nyilvánosságra a kormány törvénytervezetét.

Ez magáévá teszi a Városrendező Tanács gondolatát, de feladatai közé csak a városrendezési és városszabályozási kérdések szakszerü előkészitését veszi fel. Az épitési szabályrendelet megállapitása s módositása a jövőben a közgyülés feladata lenne. A főváros köteles lenne a Városrendező Tanács mellé külön uj szakosztályt felállitani és annak költségeit fizetni. A tanács költségeinek fedezésére uj alapot kellene kreálni. Át kellene venni a fővárosnak a Közmunkatanács egész személyzetét, a Fővárosi Pénzalapot ellenben további intézkedésig a pénzügyminiszter kezelné, de annak jövedelmeiből a főváros területén előirt egyenes államadók egy és félszázaléka a fővárost illetné meg.

Végeredményben a tárgyalások során a főváros képviselői némi enyhitéseket értek el, de még igy is teljesen elfogadhatatlan a főváros számára az a törvénytervezet, amelyet a belügyminisztérium készitett elő.

A főváros törvénytervezete

Ilyen körülmények között a főváros teljes törvénytervezet előkészitését határozta el és annak kidolgozásával dr. *Véssei* Ede főjegyzőt bizta meg, aki ennek a feladatának bravurosan megfelelt, ugy hogy a tanács, amely már le is tárgyalta és el is fogadta a *Véssei*-féle törvénytervezetet és nagyszabásu előterjesztést, *legteljesebb elismerését fejezte ki.*

A főváros törvénytervezete szerint a Közmunkatanács megszüntével a közgyülés hatáskörébe tartoznak: a városrendezési és városszabályozási tervek, uj közuti, iparvasuti és egyéb forgalmi berendezések létesitése, uj hidak elhelyezésének megjelölése, a vizvezetéki és csatornahálózat tervezése, az épitési szabályzat megalkotása és módostiása stb. Másodfoku hatóság a főváros közigazgatási bizottsága lenne, amely uj albizottságot szervezne. A tanács nevezné el az utcákat és tereket, eszközölné a házszámozást stb. A székesfőváros városfejlesztési terveinek szakszerü birálatára *Városrendező Tanácsot* kell alakitani, amelynek elnöke a főpolgármester, tagja a *főváros részéről:* a polgármester, a tanács négy tagja, a közgyülés négy tagja, a tanács által kijelölt szakférfiu; a *kormány részéről:* az egyes minisztériumok tisztviselői sorából kinevezett öt szakképzett tag és a kinevezett öt szakférfiu. A megszünő Közmunkatanács által kezelt vagyon felszámolását *a kormány rendelettel szabályozza.* A főváros átveszi a Közmunkatanács alkalmazottait. A *Fővárosi Pénzalap* megszünik, annak telkei és ingatlanai az államra szállnak, a városrendezés céljaira megvett telkek viszont a székesfőváros közönségének telekkönyvi tulajdonába adandók át. Ugyancsak *a fővárosé lesz a Margitsziget is, amely azonban örök időkre el nem idegenithető és feloszthatatlan birtoktestként tartandó fenn.* Az *Országos Növénykert* céljaira más alkalmas területet ad a főváros.

Megfeneklett a lakásépitő-programm

Vass miniszter elkedvetlenedése — Uj elvek, uj tervek az épitkezés megkezdésére

Az üzlethelyiségek után való razziák óta állandóan felszinen uszik a lakáskérdés megoldása, annál inkább, mert márciusban vagyunk, a lakásépités szezonjának meg kell kezdődnie. De ugy látszik, nehezen fog nekilendülni. Vass József népjóléti miniszter idején körvonalazta épitőprogrammját, a minisztérium leszögezte irányt adó elveit és a mult héten, amikor száztizenhat érdekképviselet nagygyülést tartott, hogy tiltakozását bejelentse az üzlethelyiségek felszabaditása s a korlátlan béremelés ellen, Borsos Endre miniszteri tanácsos, a lakásügyek miniszteri biztosa, azt hangoztatta, hogy „aggodalomra ok nincsen és nem is lehet, mert egyelőre csak tervekről van szó, ellenben végleges elhatározás még nem történt.

A Fővárosi Hirlap-nak a kérdés mai állapotáról módjában áll, igen beavatott forrásból, a következő információját közölni:

— A népjóléti minisztérium az egész lakásépitő tervezetét arra bazirozta, hogy a tőkeerős bankokat, biztositóintézeteket, gyárakat, nagykereskedőket aktivan bevonhatja a mozgalomba. Közel ötszáz ilyen vállalat és társaság van ugyanis közvetlenül érdekelve oly módon, hogy lakásokat használnak fel üzletek, bankok, irodák, raktárak céljaira. Ezek a vállalatok sokkal előnyösebben járnak, ha kicsi szükséglakások részben vagy egészben való épitését vállalják, ezzel szemben mai helyiségeiket megtarthatják. Ha igy a lakásépités megindulna, akkor következnék a magántőke részvétele az épitkezésben, továbbá az állam és a főváros is. Igy számitottak a minisztériumban: az ilyen irányu terv szintén jórészben készen állt már.

— Most az egész épitő-akció összeomlás előtt áll.

Az érdekeltek, az egyesületek és mások fórumbeli támadásai annyira általánossá fejlődtek, hogy a népjóléti minisztérium az egész tervezetét kénytelen elölről kezdeni. Már pedig ez igen bajos dolog, miután tapogatózásra, előkészitésre, részletes programm kidolgozására hetek, sőt hónapok szükségesek amint a példa mutatja.

Vass minisztert elkedvetlenitik azok a minduntalan előrántott, forszirozott „érvek", amelyek hol erről, hol arról az oldalról érik,

mindig azzal a burkolt célzattal, hogy minden egészséges épitést meggátoljanak.

— Most *Petrichevich-Horváth* népjóléti államtitkár — a miniszter határozott óhajára — ugy akarja sürgősen összeállitani az épitési programmot, hogy *a különböző érdekcsoportoknak nem a tiltakozását veszi figyelembe, hanem a gyakorlati tervezeteit.* Nem lesz többé arról szó, hogy tapogatózó és irányt mutató óhajokat hangoztassanak, se arról, hogy az üzlet- és más helyiségek révén negyvenezer érdekelt „külön"-véleményét mérlegeljék, hanem felszólitják az érdekcsoportokat, a háziurak, a lakók szövetségét, a GyOSz, az OMKE, a Kamara, a Kereskedelmi Csarnok s a többi egyesület vezetőségeit, nyujtsák be a gyakorlati megoldásra vonatkozó előterjesztéseiket és aztán hozzáfog a minisztérium a tervezete megoldásához.

— Tehát egészen uj tervezetről lesz szó, amely voltaképen még a minisztériumban sincs kidolgozva. Azért az érdekelteknek csakugyan nincs aggodalomra okuk, mert végleges tervekről szó sincs, bár ez a legaggasztóbb, mivel ez a bizonyiték arra, hogy *a lakásépitő akció egyáltalán nincs még megoldva.*

Pótolhatatlan milliárdok a kihült gyárkémények körül

A legnagyobb magyar krimicsau hiteles története

A vas-, tém-, fa- és téglagyári iparban immár harmadik hete tart a krimicsau, a rettenetes munkáskizárás. Három hete áll a magyar nagyipari termelés, amely három hete mérgezi el a dolgozók mentalitását.

Három hét óta nem termelnek a magyar gyárak. Közgazdasági szempontból vizsgálva a dolgot ez annyit jelent, hogy az üzemek e három hét alatt rezsiköltségeiket sem tudták megkeresni. A munkások pedig már negyedik hete kereset nélkül vannak, holott szombatonként csak maga a nehézipar félmilliárd hetibért szokott munkásainak kifizetni. Miután a termelési összköltségeknek a munkabérek csak $^1/_{10}$—$^1/_{12}$ részét alkotják:

a sztrájk heti 5—6 milliárdos termelési veszteséget okoz a magyar közgazdaságnak.

További károkat okoz a közgazdaságnak az a tény, hogy az üzemszünetelő gyárak nemcsak rezsiköltségeiket nem tudják megkeresni, de a telepeikbe invesztált tőke is megfagyottan fekszik, nem hoz gyümölcsöt. Ilyen körülmények között nyilvánvaló, hogy a magyar termelés történetében eddig nem ismert nagyarányu munkáskizárás mellett a kormánynak nem szabad és nem lehet hosszabban a csendes szemlélő szerepét betölteni. A magyar gazdasági élet már eddig is

22—25 milliárdnyi produkcióveszteséget szenvedett.

A negyedfélhetes bérharc körülményeiről a magyar ipari élet egyik ismert vezető egyénisége a következően nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A nehézipar legutóbb mult év november 13-án rendezte a munkabéreket. Ez alkalommal 25 százalék béremelést kaptak a munkások. A gyárakban csend lett, annál is inkább, mert november havában lappangó olcsósági hullám volt észlelhető, mely azonban alig december első napjáig tartott. December végéig azután megint növekedett a drágaság. Olyan mértékben, hogy az olcsóbbodási folyamat által adott megélhetési előny egészen felemésztődött. Ez év első napjaiban a drágasági viszonyok ismét azon a szinten voltak, mint novemberben, a 25 százalékos béremelés időpontjában. Ekkor kezdődtek üzemenként a bérmozgalmak, olyan rendszerességgel, hogy lehetetlen volt fel nem ismerni a központi irányitást. Ezek a bérmozgalmak akkoriban a drágaság növekedésére még nem hivatkozhattak és kizárólag a munkások életszinvonalának javitását célozták. Januárban azután tényleg 14—15 százalékra becsülhető drágaság következett be. Ezt akkoriban a nehézipar, bár nem teljes mértékben, honorálta is. Február 5-én ugyanis 10—12 százalék béremelést kaptak a munkások. A további béremelést azonban meg kellett tagadni a gyáraknak. Nem mintha a drágulás nem lett volna nagyobb a munkabéremelés percentuális arányszámánál, hanem azért, mivel a korona akkori stabilitása mellett

további béremelés esetén a magyar ipar külföldi versenyképességét ásta volna alá.

Ezzel a körülménnyel annál inkább kellett számolni, mivel az utóbbi idők gazdasági helyzetében a magyar ipar versenyképessége már amugy is sulyos haváriát szenvedett, egyrészt a márka romlása által fellángolt német verseny, másrészt a cseh ipar dumping-je következtében.

— Amint ez az előbb emlitett 10—12 százalékos béremelés létrejött, azonnal ujból megkezdődtek a lokális bérmozgalmak az üzemekben. Részleges sztrájkok törtek ki. És a sztrájkolók száma napok alatt 6000-re növekedett. Közben a lappangó tüz egyre terjedt a munkásság körében, ami nem kerülte el a gyárvezetőségek figyelmét. Hirdetményekben figyelmeztették a munkásokat, hogy amennyiben az amerikázást meg nem szüntetik, illetve a szrájkolók a munkát ujból fel nem veszik, ugy kénytelenek lesznek erősebb rendszabályokat alkalmazni. Ennek a figyelmeztetésnek azonban nem béke, hanem a sztrájk további növekedése lett a következése. A sztrájkolók száma két hét előtt immár 10,000 főre nőtt meg. A helyzet ilyen elmérgesedése arra birta a Gépgyárak és vasmüvek országos egyesületét, hogy a kizárás fegyveréhez nyuljon.

— A nehézipar munkáskizárásával egyidejüleg a fém-, fa- és téglaiparban is kizárták a munkásokat. Az időpont azonossága ellenére is csak véletlenül esett egybe ez a mozdulat a nehézipari kizárással. Ez nem demonstrációt jelent. Annak tulajdonitható, hogy a centrálisan inditott bérmozgalmakat a vasipari krimicsau időpontjában robbantották ki az előbb nevezett szakmákban, melyeknek munkáskizárásával immár 70,000-re szaporodott a tétlenségre szoritott munkások száma.

Zilahi Kiss lelkes hivei

A tanügyi fenoménat alpolgármesternek jelölik.

Boldog olvasó, aki bizonyos vagy benne, hogy a városházi kurzus hanyatlóban van, hogy azok az urak, akik három esztendőn át „melléktekintetek nélkül" uralkodtak, halálos ágyukon most buzgón mondják a confiteor-t; mondom — boldog olvasó — kénytelenek vagyunk számodra kínos leleplezésekkel szolgálni. Hiszen vannak józanodók és vannak olyanok, akik — sajnos ez a rosszabb fajta — csak opportunitásból, a konjunktura kihasználására állottak be a farkasok közé. Ezek ma természetesen sürün látogatják a Kazár-utcai frakk-kölcsönzőket, hogy hol lehetne bárány-jelmezhez jutni. A kurzus magva azonban még megvan és akadnak, akik még mindig wolffabbak akarnak lenni Wolff Károlynál.

Igy kell lenni, mert különben nem beszélnének olyan komolyan, sőt imitt-amott eléggé riadtan arról, hogy Zilahi Kiss Jenőre a közel jövőben igen fontos és nagy feladat hárul. A változó időben változó elvekkel állott ez a nagyszerü férfiu a lábán és igy természetes, hogy sietnek az utolsó órákban kurzusék is ugy megjutalmazni, hogy az maradandó bélyeget hagyjon Budapest annaleseiben. Mi a nagy fogadkozást, amely tényleg kihallatszik a többségi párt berkeiből, nem vesszük tragikusan és inkább kuriozumképen regisztráljuk a hireket, amelyek szerint

Rényi Dezső megüresedett alpolgármesteri székébe Zilahi Kiss Jenőt akarják egyesek beültetni.

És ezt méltóztassék szó szerint venni. De beszéljünk egészen világosan. Nem arról van szó, hogy majd Buzáth János előrukkol harmadik alpolgármesterből második alpolgármesterré és Zilahi Kiss Jenő lesz az alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott méltóságos tanácsnok ur. Ugyan uraim, ne legyünk naivak és optimisták. Zilahi Kisst, a magyar fajiság gondolatának ezt az októberi hatodiki szónokát kimondottan Rényi helyére, a második alpolgármesteri székbe akarják ültetni. Buzáth János pedig ez a kurzus számára bevehetetlen modoru, gerinctelenségben szenvedő ember, maradott, ahol eddig volt: harmadik alpolgármester. Aki az utóbbi hetek eseményeit figyelemmel kisérte, egészen tisztában lehet vele, hogy ha ebben az eljárásban nincs is okosság és nincs is méltányosság, de van bizonyos tagadhatatlan következetesség. Az utóbbi hetekben ugyanis Buzáth János ellen — amint a Fővárosi Hirlap is megirta — koncentrikus támadást inditottak és pedig Wolff Károly vezetésével. Kinevezték a tanács „amerikázó részének" fejévé és még a Duna áradásáért is őt tették felelőssé. Buzáth — mint minden támadást és minden méltánytalanságot, amiben a kurzus alatt elegendő része volt — ezt is férfiasan állta, a belügyminiszter pedig élkes tanuságtételként őt nevezte ki a vizügyek teljhatalmu kormánybiztosává. A többségi párt oldalán ezt a pofont nem tudják elviselni és a belügyminiszter elhatározását Buzáthon akarják megbosszulni. Nem is annyira Zilahi Kiss kell nekik, akit már ők maguk sem tartanak olyan világrengető zseninek és apostolnak, mint inkább Buzáth János ellen akarnak tüntetni, még ha a főváros lakossága sinyli is meg ezt a stiklit.

A dolog azonban szerintünk mégsem komoly, vagy legalább nem lesz komoly a döntő pillanatban. Játszanak még egy darabig a tüzzel, hogy aztán mégis csak a jobbik eszükre térjenek annyival is inkább, mert nincs az a hatalom, amely ma már többséget tudna szerezni a közgyülésen Zilahi Kiss Jenő második alpolgármesterségének és Buzáth János elejtésének.

Van azonban más eseménye is a főváros tisztviselői karának és ez az, hogy

Sántha Dénes tanácsnok nyugdijazását kérte

és a nyugdijazás iránt való kérvényét már be is adta a polgármesternek. A tanácsból való távozása azonban nem azt jelenti, hogy teljesen vissza akar vonulni. Ellenkezőleg Sántha tanácsnok tovább is dolgozni kiván és igy természetesen mielőtt nyugdijazásának ügyét a közgyülés elé vinnék, gondoskodni kivánnak róla, hogy a főváros valamelyik üzemében megfelelő állást kapjon. Mihelyt ez megtörténik, kiirják a pályázatot és pedig egy alpolgármesteri és három tanácsnoki állásra, hogy megkezdődjék a nagy tánc, számos, igen érdemes tisztviselő jogos érvényesüléséért.

Fullánkok

Elmélkedjenek,

akik cselekedni nem, csak beszélni szoktak. Elmélkedjenek arról is, hogy mi az oka a most előretörő, sulyos drágaságnak. Beszéljenek a korona zürichi kurzusáról, a Devizaközpont munkájáról, a vasuti tarifáról, a behozatali vámokról, a kivitel megengedéséről, vagy az állami árdrágitásokról: nekünk ez már teljesen mindegy. Mi már eljutottunk odáig, ahol az embert a legeslegkisebb mértékben sem érdekli a betegség oka, hanem egyedül és kizárólag a gyógyulás módja. Budapest lakosságánál soha nem látott módon kezd kiütközni a nyomoruság, az emberek tanácstalanul állanak, hogy mit csináljanak a pénzzel, amely tegnap sem volt elegendő, ma pedig a kiadásoknak felét sem futja. A dolog azonban, amilyen szomoru, éppen olyan egyszerü. Be kell látni mindenkinek, akit illet, hogy a drágaság ujabb emelkedését semmivel feltartóztatni nem lehet; a másik fajta segedelemhez kell tehát folyamodni: meg kell adni a munkájukból élő embereknek a megélhetés eszközeit.

Szépen kicifrázta

az egyik fajvédelmi sajtóorgánum azt az esetet, hogy a jogügyi bizottság két zsidó vallásu embert felvett a községi kötelékbe. A kiszinezéshez tartozik az is, hogy viszont egy katholikus vallásu rokkantat visszautasitottak. Ugyanezzel a joggal felsorolhatná ugyan a kitünő krónikás, hogy hány keresztény polgárt vettek fel három esztendő alatt és ha nagyon őszinte akarna lenni, megmondhatná, hogy három esztendő alatt pont három zsidó kapott pesti illetőséget. Természetesen minden ódium az indexre tett Buzáth Jánosra hárul, aki Joannovich Pállal kettesben intézte el ezeket a polgárositási ügyeket. De ha valaki bünös, miért Buzáth az, aki indexen van és miért nem Joannovich, aki teljes mértékben élvezi az intranzigens vezér kegyeit? Ám joggal érhetné vád a jogügyi bizottság meg nem jelent tagjait is. Vagy talán csak nem azért maradtak odahaza, hogy Budapestnek kettővel több zsidó polgára lehessen?

A bérkocsisok

megint drágitani akarnak. A megokolás szinte mellékes. Talán azért mert tavasz van. Talán mert mások is drágitanak. Talán ezért, talán azért, valamit majd csak kitalálnak. Hogy az ujabb drágulás mit eredményez, nekik ahhoz semmi közük. Nekik egyszerüen több pénz kell, ha a fene fenét eszik is, ahogy egy kecskeméti miniszteri kortesbeszédben hallottuk. Sokat nem lehet és nem is kell velük vitatkozni, azt hisszük, elég értelmesen megmondjuk a véleményünket, ha azt üzenjük nekik: uraim, ez kocsistempó!

CORVIN SZINHÁZ
TELEFON: JÓZSEF 89-88 és JÓZSEF 95-84.
Március 7-ig
A SZERELEM KALANDORA
Főszereplő:
Anita Berber
és
A TETTEK LOVAGJA
Főszereplő:
Douglas Fairbanks
*
Előadások kezdete: 3/4 5, 7, 1/4 10

VI. Révay-utca 18. KIS KOMÉDIA Telefonsz.: 14-22.
„A kaméliás tyuk" és „Wien Berlin"
Rott és Steinhardt fellépésével. Kezdete pontban 1/2 8 órakor.

Bazárház lesz Pest legrégibb indóházából

1849-ben adták át a közforgalomnak — Petőfi itt ült először gőzvasutra

Teréz-körut 62. Ódon épület a nyugati pályaudvar hangárjával szemközt. Az életveszélyes forgatagban, Budapest legnyüzsgőségesebb villamosvasuti központjának főkuszában, a járókelő tovasiet. Pillantásra sem méltatja a jelzett épületet, amelynek Teréz-körüti frontja legfeljebb csak architektonikus stilustalanságot árul el. De maga az ócska objektum seiteni sem engedi, hogy Budapest, helyesebben

a régi Pest legöregebb indóházát rejti magában ez az épület,

amely előtt ma egymásra torlódik és kavarodik a 6-os, 7-es, 77-es, 79-es és egyéb villamos relációk végnélküli kocsisora.

Annál meglepőbb azonban az épület gyárutcai homlokzata, amelynek párkányalakban képzett ereszalját, renaissance-stilusu, nemes anyagból faragott, másfélemeletnyi magas, eszményi női alakok tartják. Ebben az épületben,

Pest első indóházában, 1849-ben indult meg a forgalom.

A Gyár-utca felől volt az épület bejárata, négy hatalmas üveges ajtó, amelyek mellett a gyönyörü női figurák örködtek. Ezek az alakok helyükön álltak már és tanui voltak a históriai jelenetnek, amidőn Petőfi Sándor első utját tette meg gőzvasuton Pestről Vácra.

Az idők mulásával mulott az épület jelentősége is. 1873-ban elkészült a Nyugati pályaudvar mai vasszerkezetü hangárja is. Nem kisebb ember konstruálta, mint Eiffel Sándor mérnök, a róla elnevezett párisi toronymonstrum épitője. Közben kezdett beépülni a Terézváros homoksivataga. És letüzték a Nagy-körut első karóit is. Az Osztrák államvasut (a hirhedt St. E. G.) a nyugdijazott indóházat átépitette irodaépületté, mely cseh, morva és polyák vasuti kontrollorok és revizorok tanyája lett. Innen indultak „zur Überwachung des exekutiven Dienstes". Amig aztán Baross Gábor, a boldogult emlékü vasminiszter, öklével az asztalra csapott és haragosan kimondta a szentenciát:

— Most pedig elég legyen már az osztrák vasuti vircsaftból.

Mire aztán 1891-ben államositották a St. E. G.-ot és a Teréz-körut 62. számu épületbe a Máv. a St. E. G. vonalainak kezelésére szervezett balparti üzletvezetőséget helyezte el. Közel három évtizeden a vasuti napiélet sürgése honolt az épületben. Amiglen nem jött az összeomlás, mely alig másfélszáz kilométer vasuti pálya kivételével elszakitotta a Máv. balparti üzletvezetősége által adminisztrált 2000 km.-es hálózatot. Az üzletvezetőség máról holnapra elveszitette csaknem összes vonalait. Mi maradt ezekután még hátra? Feloszlatták az üzletvezetőséget.

Az épület ujból gazdátlan lett. Viharvert életének ismét ujabb állomása következett el. Az emeleteket (amennyiben másfél emeletről nyelvtanilag többes számban lehet megemlékezni) a Máv. direkció különféle ügyosztályaival népesitették be. A földszintet pedig felparcellázták a Köztisztviselők Szövetkezete, egy droguista, két bankár és a KANSz között. Az utóbbi kivételével valamennyien jól jártak. A KANSz ugyanis az épület északi, a Berlini-térre néző frontján mozit akart berendezni. Azt a picinyke kertet pedig, melynek ecetfái arra a bizonyos szürkére festett házikóra vetik árnyékukat, ezt a kis kertet kioszkká akarta átalakitani. Azonban Weisz Konrád tervez és a Franzstadt végez. Nemzetgyülési képviselő korában Weisz Konrád állott a moziépitési terv élén. Weisz azonban kibukott, a moziidea pedig megbukott. A KANSz veszni hagyta a mozienged élyt és széljelosztotta a helyiséget egy csomó magáncég között (a felekezeti különbség teljes elhanyagolásával). Az emlitett kertbe pedig, hogy a Máv.-tól kapott opciót fenékig élvezhesse,

bazárszerü üzlethelyiségeket épit.

Eltünik tehát az a pár élőfa is, mely a Londonszálló tövében némi szint kölcsönzött a Berlini-tér sivár képének. Ismét elvész egy üde szinfolt a Berlini-tér palettájáról, melyre uj szineket, uj vonalakat rajzol az élet. Az irdatlan homoktégla-kupacok már ott áporodnak az épület gyárutcai frontján. Maholnap megjelennek a jólismert, szakajtórizurás falvidéki polgártársak és kidöntik a pár szál ecetfát, hogy a helyükbe megvájják a KANSz üzleti házának alapját.

Affinéria Nemesfémválasztó és Feldolgozó Intézet Részvénytársaság.
Budapest, VII. ker., Nagydiófa-utca 28.
Arany, ezüst vétel és eladás. Telefonok: József 72-14. József 2-98.

Paplanért első útja
SZALAI paplankirályhoz
legyen. VII., Kertész-utca 35. sz. • Átdolgozást vállal.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 28-31.

Feleki Béla halálára

Csak könyfátyolos szemmel lehet leirni a nevét, hogy most eltávozott közülünk: Feleki Béla nincs többé. Elment közülünk az, akit egyik legokosabb, egyik legjobb embernek ismertünk valamennyien, itthagyta finom, tiszta, harmonikus életét és itthagyta mindazokat az ember-ezreket, akiknek mindig szükségük volt az ő jótanácsára, vagy gyámolitó erős kezére.

Egyenletes, magas vonalban futó pályafutását, regényes elem és meglepetések nélküli idilli életrajzát leirni ujra, amikor ez az ujság bucsuzik tőle, talán fölösleges volna; de emlékezni rá szeretett kötelességünk. És nekünk közünk volt hozzá, a Fővárosi Hirlap-nak és ki kell kérnie a maga részét a gyászból, nemcsak mert Feleki Bélának legkedvesebb munkaterülete a kommunális élet volt, hanem azért mert ezek a hasábok sok olyan okos és szép dolgot hirdettek, amelyek Feleki Béla kis egyablakos, intim, udvari dolgozószobájában születtek meg. Mindig szivesen és értékesen informált, minden kérdésről elmondta a véleményét és számtalan rétori értékeket is rejtő interjuja jelent meg ebben a mi ujságunkban.

E sorok irója szinte hétről-hétre vendége volt a kis szobának és boldog örömmel hallgatta mindenkor Feleki Béla bölcs gondolatait, mélycsengésü hangját. Fél-Budapest aludt még olyankor, amikor Feleki Béla már üdén, frissen öntötte magából az ötleteket, véleményeket, mindenkor decens, előkelő kritikákat. Beültetett nagy karosszékébe az iróasztal mellé, meggyujtotta a villanylámpát, ő maga meg hatalmas füstfelhőket eregetve járt föl és alá a kicsi szobában. Ez volt a reggeli sétája, amely közben játszva termékenyitett meg nehány ujsághasábot.

Ujságiróval négy fal között lenni, órák hosszat elbeszélgetni: politikusok, közéleti emberek számára nem mindennapi csemege. Hatalmas eszköz ez, rendesen azonban nem arra, hogy a közvéleményt becsületesen informálják, hogy az ujságiró kritikáját egészséges irányban befolyásolják. Ezek az intim csevegések legtöbbször mást jelentenek: az ellenfél eláztatását, a riválisok lebecsülését; apró tüszurások és nagy bombák elhelyezését némi kis öndicsérettel elegyitve. Feleki Béla esztendők alatt soha nem ment tul az igazságos, szordinós kritikán, soha nem mondott senkiről rosszat, soha kisérletet nem tett, hogy ártson valakinek. Igaz, őszinte, jólelkü ember volt ebben a helyzetben is, amely a legrátartósabb, közéleti szereplőket is az intrikálás, az ártás, az öndicséret bünére szokta csábitani. Negyedszázados ujságirói munkám alatt ő volt az első és egyetlen, aki négyszemközti beszélgetés közben senkit sem gyanusitott meg.

Még az utolsó esztendők során is, inkább keserüen, szomoruan, fájdalomtól lenyügözötten, mint haraggal beszélt azokról, akiket benső meggyőződéssel és teljes joggal Budapest katasztrófája felidézőiként látott. De hitt rendületlenül, mert szerette, ismerte ezt a várost, amely annyit köszönhetett az ő okosságának és jóságának. Boldog reménykedéssel várta, hogy ismét azok kezébe kerül a hatalom, akik annak kezeléséhez nemcsak értettek, de akiknek szivük és becsületük is volt ahhoz, hogy a hatalmukkal vissza ne éljenek. Ezt várta, bár a legtisztább önzetlenséggel, legfeljebb a munka őszinte vágyával.

Nem érhette meg és ez senkinek olyan fájdalmas nem lehet, mint nekünk. Az ő termékenyitő, nemes gondolatait nem lesz módunkban többé olvasóinknak tolmácsolni. Ebben a pillanatban azonban azt érzem, hogy amig a toll ki nem hullik a kezünkből, amikor Budapest dolgairól irunk, sokszor fogunk arra gondolni, mit szólana hozzá a mi szelidleikü, jóságos, okos, öreg barátunk: Feleki Béla.

Pogány Béla.

Katasztrófa előtt a főváros tejellátása

Napról-napra csökken a felhozatal — Gombamódra teremnek a sajtgyárak és fölszippantják a tejet

A tejjel való mizériák oly általánossá és annyira türhetetlenné váltak, hogy most Bud János közellátási miniszter ankétra hivta össze az érdekelteket, a bajok gyors orvoslására. Az értekezleten megjelentek Prónay György báró közélelmezési államtitkár, az Árvizsgáló Bizottság, a Tejforgalmi Tanács és az OMGE vezetői, utóbbiak mint a tejtermelők képviselői. Siralmas dolgok derültek ki, amelyek együtt és külön azt eredményezik, hogy Budapest lakosságának tekintélyes része, betegek, apró gyermekek kénytelenek lemondani a tejről, mert még uzsoraáron sem kapják.

Harminchét nagy tejtermelő közül harminc-nál több apasztotta a tehenek számát és igy csökkentette a termelést.

De bebizonyithatóan karácsony óta rohamos százalékarányban csökkent a tejfogyasztás is. Igy januárban husz százalékkal kevesebb volt, mint az előző hónapban, februárban már ujabb harminc százalékkal kevesebb, mint januárban volt, most, márciusban pedig még feltünőbb a napi csökkenés.

Értesülésünk szerint a közélelmezési miniszter az Árvizsgáló Bizottság és az OMGE információja s számadatai alapján ugy dönt, hogy a tej literje legközelebb annyiba kerülhet, mint amennyi két kilogramm korpa. Azaz: a termelő már a legközelebbi napokban 110 koronát kaphat a tej literjéért.

a közönség pedig „normális" körülmények közt 130—140 koronát lesz kénytelen fizetni.

A Fővárosi Hirlap-ot ezek után már csak az érdekli, vajjon az uj áralakulás után lesz-e Budapest lakossága számára kellő mennyiségü tej? Erre irányuló információink, sajnos, elriasztók: szó se lesz megoldásról, az uj intézkedés dacára a tejmizériák a legközelebbi napokban csak fokozódnak, ugyannyira, hogy

az általános tejhiány a betegek és gyermekek számára egyenesen katasztrófiálissá alakul.

A mostani intézkedés ugyanis egyáltalán nem vonja maga után azt a következményt, hogy a tehenészetek, illetve a nagyobb tejtermelők általában Budapest részére tejet szállitsanak. A hivatalos intézkedések, ahogy az utóbbi hónapokban, éppen ugy most is lehetővé teszik, hogy

az ország jó és nagy kvantumu tejtermését egyenesen elvonják, ellopják a fővárosi lakosság szájától.

Ezeket a termékeket másutt, más célra, más minőségben használják fel, érthetően csak azért, mert jobb üzletet, nagyobb profitot biztosithatnak magukhak.

Feltünő jelenséggé vált, hogy Budapest környékén, [illegible] leszebb a vidékeken is,

pár hónap óta gombamódra nőttek ki a földből a vajgyárak és sajtgyárak.

Ezek okozták, hogy lassankint a tej eltünt, kezdett uzsoraáruvá, dugott élelmicikké válni, ellenben a vaj és sajtfélék sok száz árnyalatai, valódi és hamisitott raktárai sárgultak mindenfelé.

Hogy milyen csodálatos jóüzletté vált a tejnek vajjá és sajttá való feldolgozása, annak illusztrálására közöljük a Sajt- és Vajnagykereskedők Országos Egyesületének alábbi körlevelét, amelyet a mult hónap végén küldött meg a tagoknak:

„Felhivjuk nagybecsü figyelmét a következőkre, miheztartás végett: az Árvizsgáló Bizottság legujabb határozata szerint meg van szabva ugy a sajtgyárosok, mint a sajtnagykereskedők számitási haszna. Ezen határozat értelmében a sajtgyáros és vajgyáros a bruttó forgalom tizenhárom százalékát számithatja fel, mig a sajt- és vajkereskedő további tizennyolc százalékot, ugyancsak a bruttó-forgalom után."

Hogy ez mit jelent, erre vonatkozólag közöljük egyik nagy tejvállalat igazgatójának alábbi magyarázatát:

— Az Árvizsgáló Bizottság eme szabályozása a mértéktelen uzsoralehetőségek csimborasszója, példátlan a hivatalos árdrágitási engedélyek történetében. A teljes, bruttó-bevételhez szabni a százalékhasznot, hozzá ilyen arányban és ugy, hogy a minőségre tekintettel se legyenek: ez egyenesen abszurdum. Tessék nehány számadás: Valaki vesz egy kilogram vajat a kereskedésben. Ennek az anyagát a vajgyáros jóminőségü tej alakjában kapta. A jó tej egy részét lefölözött állapotban sajttá gyártják, ugy, hogy abban egy grammnyi zsir is csak véletlenül tévedésből jut . . . Most a gyár kimondja, sőt bebizonyitja, hogy a vaj kilója neki 1400 koronában van; ez az önköltségi ár. Hozzácsap az Árvizsgáló Bizottság engedélyével tizenhárom százalékot, tehát az ára 182 koronával több. A vaj a nagykereskedőhöz kerül, a kiskereskedőhöz, a mindenféle kiadást számitva, a vaj kilója 1800 koronára emelkedett — egyelőre. Mert — ismét az Árvizsgáló Bizottság engedélye alapján — ehez hozzá kell számitani tizennyolc százalékot, azaz 324 koronát. Ime, csak egy kiló vajnál az ár alakulási mérete.

Ilyen körülmények közt egyenesen tudatlan vagy gyöngeelméjü az, aki a rosszabb üzletet választja, a tej közvetlen fogyasztói eladását.

— Ha tiz koronával többet kér, akkor uzsorás, ha vizet kever, akkor hamisit; csakugyan, igy igaz. De amit a gyártással müvelnek, az hivatalosan is korrekt árkalkuláció, abba senki bele nem szólhat, mert hisz maga az Árvizsgáló Bizottság a jóváhagyó . . . Ilyen körülmények között rövidesen még sokkal drágább áron se kerül megfelelő mennyiségü tej a fővárosba. Ez oly bizonyos, mint a kétszer kettő, hacsak lehetővé nem teszik, hogy a tej ára összhangba kerüljön a sajt és vaj árával, azaz precizebben: ne lehessen jobb üzlet a sajt- és vajgyártás, mint a tejárusitás.

Értesülésünk szerint a fővárosi tejüzemek oly sulyos dilemma előtt állanak, hogy helyzetüket a napokban föl fogják tárni az illetékes helyeken. Mi csak arra hivjuk fel a figyelmet, hogyha a tej kérdését rendezni kivánják, akkor rendezni kell az egész tejtermékek ügyét is, annál inkább, mert Budapest közegészségügye szervesen összefügg ezzel s mert a mai körülmények között a főváros lakossága tej nélkül marad.

Események

Befellegzett az ötórai zárórának. Az ötórai zárórának is befellegzett végre. A rendőrség beszüntette a mulatók hajnali dorbézolásait, amelyeket a jótékony cél örve alatt üztek hónapokon keresztül. A Fővárosi Hirlap erőteljes küzdelmet folytatott ez ellen az anomália ellen és minden alkalommal kimutattuk ezeken a hasábokon, hogy a jótékony cél eltörpül a szent egyéni célok mellett és amig a jótékony célra csak garasok jutnak, addig a mulatóhelyek tulajdonosai bőségesen zsebeltek. Hol van azonban akkor még mindig a szegényes kis jótékony adakozás mellett a mérhetetlen erkölcsi kár, amely szinte minden hajnalon botrányokban tör ki? Csak egyetlen esetet említünk. Azt, amelyet a Fővárosi Hirlap irt meg és amely a Cercle des Etrangers-ben történt és egy iparos véres feibeverésével, kilökésével, valamint háromszázötvenezer koronájának eluszásával végződött. Ezt az esetet és a többi sokat vette figyelembe valószinüleg a rendőrség, amely belátta, hogy a jótékony cél koldusfillérei mellett az erkölcs aranyakat veszit. Örömmel kell venni a rendőrségnek ezt az intézkedését, csak egyetlen kivánságunk van nekünk és a józan, komoly publikumnak is és ez az, hogy a rendőrség ne inauguráljon kivételeket, mert a kivételek megölik a szabályt.

Die Stunde. E cimen uj napilap indult meg Bécsben. Délután 2 órakor jelenik meg és fürgeségével, élénk tartalmával és jólértesültségével már az első napokban valóságos forradalmat keltett az osztrák fővárosban. Főszerkesztője és irányitója a lapnak Békessy Imre, a Die Börse tulajdonos-főszerkesztője, aki elismert művésze az ujságirásnak és szerkesztésnek. A Die Stunde Budapesten is tart szerkesztőséget, amelynek vezetője kiváló kollégánk Békeffy Géza, A Világpiac érdemes felelős szerkesztője. A Die Stundé-t egyébként a megjelenés napján este fél kilenc órakor már Budapesten is áruljják a rikkancsok.

Zerkowitz Emil halála. A sürün hulló, sürün elmuló magyar értékek között is fájdalmas, hogy Zerkowitz Emil sincs többé. Amikor elbucsuzóban leirjuk itt a nevét, feltünik, hogy nem tudunk melléje foglalkozást is jegyezni. Zerkowitz Emilnél nem az volt a fontos, hogy milyen iróasztalnál ül, vagy milyen küldetésben száll hajóra Amerika felé. Zerkowitz Emil bárhol dolgozott, bárhol járt, mindenütt a magyarság egyetemes érdekeiért harcolt. Tudása és összeköttetései révén annyit cselekedett Magyarországért, mint talán senki más a mai rettenetes, elhagyott, árva mivoltunkban. A jóbarátot, a kollégát, a tapasztalt szakembert is gyászoljuk benne, de legelső sorban azt a magyar hazafit, aki a szétdarabolt országért olyan sokat akart és tudott tenni.

A Liget-Klub jubilál. A Liget-Klub, amely dr. Márkus Jenő miniszteri tanácsos, volt székesfővárosi tanácsnok elnöklete alatt a VII. kerület számottevő területén politikailag és társadalmilag irányitó szerepet tölt be, e hó 8-án fennállásának tizéves jubileumát üli meg. Ez alkalomból a kerület polgári testvéregyesületei képviselőinek részvételével ünnepi vacsorát rendez.

Az Anglobank tisztviselőinek táncestélye. Az Angol-osztrák-bank budapesti fióktelepe tisztviselői sportegyesületük javára f. é. március 10-én a Budai Vigadóban jónak igérkező, vidám művészestéllyel egybekötött táncestélyt rendeznek Dömötör Ilona, Harmath Hilda, Radnay Erzsi, Z. Molnár, Kabos, Dénes György és Pethes Sándor közreműködésével.

SZÓRAKOZÁS

„Marinka, a táncosnő" tölti be a Fővárosi Operettszínház e hetét is. Minden este a kivételes sikerü ui Gilbert-operettet játsszák, amelynek szövegét is, zenéjét is elragadtatva fogadja a közönség. Petrass Sárit a cimszerepben, Biller Irént a szerelmes kislány szerepében ünneplik és velük együtt Halmayt, Ujváryt, Vendreyt és Zátonyt. Vasárnap délután a Népszinház nagyjai lépnek föl Verő György ünnepi darabjában.

Ötödik jubileuma felé halad a szenzációs sikerü Kálmán-operett. „A bajadér", amelyet minden este megismételnek a Király-Szinházban Fedák Sárival, Honthy Hannával, Rátkaival, Nádorral és Latabárral a vezető szerepekben. Vasárnap délután „János vitéz" kerül szinre, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A válóperes hölgy". Vajda Ernő vigjátéka, a Magyar Szinházban ma, pénteken és vasárnap este szerepel műsoron, mindannyiszor Darvas Lilivel, T. Forrai Rózsival, Tóth Böskével, Törzszsel, Urayval, Borossal és Kabossal a főszerepekben. Csütörtökön és vasárnap délután 3 órakor rendes esti helyárakkal „A lányom hozománya 500 millió"-t ismétlik, szombaton az „Égi és földi szerelmet" adják.

A „Glória" jubileumát hozza meg a Vigszinház e hete. Hétfőn 25-ödször került szinre Szomory Dezső szinműve. Egyébként is dominálja a hét műsorát, amennyiben még szerdán, pénteken, valamint vasárnap is játsszák a „Glória"-t. Csütörtökön este, szombaton pedig éjjel adják az „Elefánt"-ot. Szombaton este 7 órakor a „Baccarat" kerül szinre. Vasárnap lesz „A kis cukrászdá"-nak első délutáni előadása.

Emőd Tamás nagysikerü „Csipke"-je, amelynek minden eddigi előadása táblás házak előtt folyt le, csütörtökön, szombaton és vasárnap este szerepel a Belvárosi Szinház műsorán. Szerdán, pénteken, valamint vasárnap délután 3 órakor, rendes helyárakkal, „A kékszakáll nyolcadik feleségé"-t ismétlik.

Dédé minden este. A Blaha Lujza-Szinház fülbemászó zenéiü és mulatságos operettje e héten minden este szinrekerül; a főszerepeket ezuttal is Péchy Erzsi, Vaály Ilona, Z. Molnár, D'Arrigó, Szirmai és Tamás játsszák. Vasárnap délután László, Tamás, Szirmai, Fülöp és Bibor Ilona felléptével a „Szép Heléná"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

25-ödször kerül szinre jövő csütörtökön a nagysikerü műsor keretében „A gyilkos álarc", „A keck madár", „A szénapadlás", „A beköltözhető családi ház" az Andrássy-uti Szinházban. A mulatságos darabokkal együtt a kitünő magánszámok is minden este műsoron vannak, ugyszintén vasárnap délután is, fél négy órakor, mérsékelt helyárak mellett.

Góthék, Darvas Lili, Péchy Blanka is fellép azon a nagyszabásu matinén, amelyet az Ujságkiadók Otthona rendez a saját özvegy- és árvaalapja gyarapitására március 18-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a Renaissance-Szinházban. Jegyek az Ujságkiadók Otthonában délután 4—7-ig, Erzsébet-körut 49. Telefon József 119-37 válthatók.

Csak a Kamarában táncol személyesen Anita Berber a Szerelem kalandora cimü filmattrakció keretében. A sikerben nem marad mögötte a müsor másik kimagasló eseménye, a Méltóságos komorna, melynek bájos főszereplője a kedélyes és hangulatos kalandok egész sorozatát éli át, mindvégig lebilincselő, érdekes mese keretében. Anita Berber a 6, 8 és 10 órai előadásokon lép fel.

BÉKEFFI BOROSS
KABARÉJA
AZ IMPERIALBAN — RÁKÓCZI-ÚT 90
TELEFON: JÓZSEF 90-40.
Fellépnek:
KÖKÉNY ILONA, BERKY LILI, DOLINAY ILONA
KÁLNAY, CZOBOR, SÁROSSY, MÁTRAY stb.
Régiségüzlet : 2020-ban :
Jegyelővétel csak délután 5 órától
Az előadás kezdete 10 órakor
BOROSS szólói BÉKEFFI konferánszai
Este 8 órától vacsora
Magyar, francia konyha
Cigányzene
Tutankh-Amen
Láttam a Glóriát! Zöldségkiállitás.
Az Imperial Grillben fényes műsor
A zongoránál: FRÖHLICH

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

TŐZSDEI HIRLAP

A kereseti adóvallomás

Irta: **Dr. Sebeők Dezső.**

Az általános kereseti adóról szóló törvény 23. §-a akképen intézkedik, hogy az általános kereseti adóról szóló vallomásokat minden év február havában a megadóztatás helyén kell a községi előljáróságoknál, a városi adóhivatalnál, Budapesten pedig a kerületi adószámviteli hivatalnál benyujtani. A végrehajtási utasitás 14. §-a szerint nem tartozik általános kereseti adó alá az olyan jövedelem, amely más hozadéki adónak, nevezetesen földadónak, házadónak vagy a társulati adónak tárgyául szolgál. A törvény szelleme szerint a pénzügyigazgatóságok minden év január havában kell, hogy megindítsák az általános kereseti adó kivetési céljaira szolgáló adatok gyüjtését. Ebben az esztendőben a bevallási határidőt a pénzügyminiszter kivételesen 1923 március 31-ig meghosszabbitotta.

A fentiekből kitünőleg, mindenki, aki kereseti adó alá esik, vallomást köteles adni. A bevallási kötelességeken semmitsem változtat az a körülmény, hogy az adóköteles jövedelme egészben vagy részben ideiglenesen adómentes. Sőt akkor is kell vallani, ha nem mutatkozik adóköteles jövedelem. Viszont a szolgálati és munkabér-viszonyból származó jövedelmeket, ha a munkaadó vonja le és szolgáltatja be, az adóköteles nem köteles bevallani. Különben vallomásadásra köteles: minden személy, akit jövedelem illet és ha nem önjogu, valamint ha jogi személy a törvényes képviselő, ki nevezettnek az érdekeit is felelősség mellett képviseli, köteles a vallomás adására.

A bevallásnak tartalmi és alaki kellékei vannak. A tartalmi kellékek közül a legfontosabb, hogy be kell vallani azt a jövedelmet, illetőleg bevételt, amit az adózó az adóévet megelőző évben tényleg megkapott. Ez alatt nemcsak azt az összeget kell érteni, amit az adózó készpénzben vagy más javakban kézhez kapott, hanem azt az összeget is, amit a fizetésre kötelezett váltóval, jóváirással kiegyenlitett. A bevallásnak továbbá tartalmaznia kell az üzletben fekvő álló- és forgótőke nagyságát, az év utolsó napján volt állagnak megfelelően, az alkalmazottak számát és járulékaik egyévi összegét, az évi lakbért és üzlethelyiség-bért. Az alaki kellékek szempontjából pedig a nyomtatvány nyuit kellő felvilágositást. Ha valaki nem a hivatalos nyomtatványon állitja ki bevallását, akkor azt csupán ebből az okból nem szabad visszautasitani, ha a bevallás tartalmilag megfelel a végrehajtási utasitásnak. Azok, akik szabályszerü üzleti könyveket vezetnek, a bevallási ivükhöz, esetleg boriték alatt, üzletük nyereség- és veszteségszámláját is csatolhatják.

Tekintettel arra, hogy az általános kereseti adó lesz a legközelebbi adórendszerünk alapja, ajánlatos, hogy mindenki kellő időben tegye meg adóvallomását, mert az adóvallomás nem vagy késedelmes benyujtása tetemes birsággal jár. Aki a nyomtatványon nem tud eligazodni, legjobban teszi, ha szakértőhöz fordul, mert a vallomásba bekerült tévedéseket nagyon nehéz kikorrigálni és fölösleges megterhelésével járhat az érdekelteknek.

Visszatért a régi rend

A hétfői nap folyamán ismét a régi rend lépett érvénybe a tőzsdén. Annyit jelent ez, hogy ujból hétfőn és kedden, továbbá csütörtökön és pénteken tartják meg a hivatalos forgalmat, mig a szünetnapok, ugy mint azelőtt, a szerdai és szombati napokra, a kasszanapok pedig, a régi szokásnak megfelelőleg, szintén szerdára jutnak. A régi rend visszaállitását, mint a hétfői nap folyamán meggyőződhettünk, általában megelégedéssel fogadták a tőzsde tagjai, többek között abból az okból is, mert a régi üzleti beosztás visszaállitásával egyidejüleg még egy fontos ujitást léptetett életbe a tőzsde tanácsa.

Eddig pl. az volt a szokás, hogy a szerdai kasszanapot megelőző napon, tehát kedden kötött üzleteket már másnap, vagyis a szerdai kasszanapon kellett bejelenteni. Most azonban az uj szokás értelmében (hogy példával illusztráljuk az esetet) a március hatodiki, keddi ügyleteket nem szerdán, hetedikén jelentették be, hanem csak március tizenegyedikén, tehát a rákövetkező kasszanapon jutnak majd bejelentésre.

Különösen ez az ujitás keltett élénk megelégedést a tagok körében, mert az a körülmény, hogy a keddi ügyletek a közelmultban már másnap jutottak bejelentésre, sok tekintetben hozzájárult a Giró munkájának megnehezitéséhez. Köztudomásu ugyanis, hogy a tőzsdén kötött ügyleteket összeegyeztetés céljából be kell jelenteni annak az irodának, amely az ügyletek összeegyeztetésével (kollacionálásával) foglalkozik, ahol azonban csak az ügyletkötést követő napon értesülhetnek a felek arról, hogy a bemondott kötés egyezik-e a kontrahens fél által bemondott kötésmennyiséggel és árfolyammal. Sokszor megtörtént, amikor tudniillik a keddi ügyleteket már szerdán kellett bejelenteni a Giróba, hogy a feleknek személyesen nem volt alkalmuk meggyőződni az adatok helyességéről és csak a Leszámoló-irodából értesültek arról, hogy a kontrahens felek adatai vagy a kötés mennyisége, vagy pedig az árfolyamok tekintetében eltérnek egymástól. Különösen az ugynevezett középárfolyamok helytelen kiszámitása folytán keletkeztek gyakori eltérések a bemondott adatoknál, könnyen elképzelhető tehát, hogy milyen rendkivüli mértékben szaporitotta a Giró munkáját az, hogy az intézetnek kellett értesitést küldenie arról, hogy helytelenek azok a bejelentések, amelyek az előző napon, kedden kötött ügyletekre vonatkoznak.

Természetesen ugyancsak a nagyközönség szempontjából van jelentősége a régi rend visszaállitásának abból az okból is, hogy ezután hetenként ismét négy napon lesznek nyitva a tőzsde helyiségei. Azáltal ugyanis, hogy a sok szünetnapot kiküszöbölték, valószinü, hogy az áralakulás ismét normális mederbe terelődik és nem lesznek olyan szélsőséges kilengések, mint amilyenek eddig voltak a gyakori szünetnapokon, amikor a legkülönbözőbb, teljesen ellenőrizhetetlen hirek hatása alatt teljesen megokolatlanul bocsátkoztak nagy eladásokba, vagy jelentékeny hausse-müveletekbe, ugy hogy másnap, amikor a hivatalos tőzsde nem vett tudomást a szünetnapokon kolportált hirekről és az ezek nyomán felszinre került árfolyamokról, egészen másként alakult az üzlet, mint az előző napon remélték. Mindenki követelték tehát a régi rend visszaállitását, ami a hétfői napon meg is történt. Minden remény meg van ennélfogva arra, hogy a szélsőséges kilengéseknek sem lesz nyoma többé, ami kivánatos is, mert ezek okozták a legtöbb izgalmat az utóbbi időben.

R. G.

Kitüntetett bankigazgatók. A mai demokratikus korszakban a cimek, rangok, méltóságok ideje lejárt, mégis amikor az igaz érdemnek megbecsülését látjuk az ilyen kitüntetésekben, örömmel kell azokat regisztrálnunk. Ezuttal nehány bankigazgató lett kormányfőtanácsos, olyan bankigazgatók, akikre nem a külső fény csillogása hivta fel a figyelmet, hanem a szorgalmas és eredményes munka. A kitüntetettek között olvassuk dr. Horváth Lipótnak, a Magyar Általános Takarékpénztár vezérigazgatójának nevét, aki nemcsak intézetének vezetésében fölülmulhatatlan, de mindenkor rendkivüli gazdasági tudásáról tesz tanuságot, amikor az előadói podiumon, vagy az ujsághasábokon megjelenik. Hasonlóképen természetes és várt eseménye a pénzvilágnak, hogy Kónyi Hugó, a Hazai Bank vezérigazgató-helyettese is méltóságos ur lett, hiszen nemcsak a vezetése alatt álló pénzintézet, de az egész magyar gazdasági élet fellendítése körül rendkivüli érdemei vannak. A magyar pénzvilág egyik legkiválóbb tagja, dr. Stein Emil, a Kereskedelmi Bank ügyvezető igazgatója, aki szintén méltán rászolgált az őt ért kitüntetésre. Ugyancsak kormányfőtanácsos lett Milos György, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár ügyvezető igazgatója, valamint dr. Dobay Aurél, az Angol-Magyar-Bank vezérigazgató-helyettese is. Mind a ketten kivételes értékü és csendes munkásai a pénzvilágnak. Milos György méltóképen helyezkedett

bele annak a nagymultu pénzintézetnek nemes tradicióiba, amely intézetnek emelésében, modernizálásában hervadhatatlan érdemeket szerzett. Dr. Dobay Aurél munkájának eredményei hatalmas lendülettel emelték és emelik a pénzintézetet, amelynek szolgálatában áll és amelynek egyik vezérlő egyénisége.

Miért emelkedik az Első magyar biztositó? Hónapok nyugodt, szinte kétségbeejtően nyugodt fekvése után a felértékelési folyamat elkapta az értékpiacon az Első magyar általános biztositó részvényeit is. Lendületes hausse indult meg ebben az elhanyagolt és tegyük hozzá: méltán elhanyagolt papirban, amely néhány nap alatt 70.000 K-ról 220.000 K-ig emelkedett. Az értékpiac nem ok nélkül fordult el az utóbbi időkben az „Első magyar"-tól, a békeidők tőzsdegazdasági életének ettől a nehézsulyu favoritjától. Amig a biztositási piac ugyanis korszakosnak nevezhető forradalmi változáson ment keresztül, addig az „Első magyar" Rip van Winkle husz esztendős operettbeli álmát aludta. A biztositópiacon félelmetesen gyors egymásutánban támadtak uj, apró és fürge intézetek, melyek a 60 esztendős nyugodt és egyenletes perdülésü multra visszatekintő „Első magyar" dijállományának csaknem 80 százalékát elszedték. És hiába próbálkoztak uj vezetést beleplántálni ebbe az aggastyán intézetbe, eddig még nem sikerült olyan módon reorganizálni, hogy állani tudja a kis intézeteknek sokszor öngyilkosságszámba menő versenyét. Jellemző az „Első magyar" mai vezetőségére, amelynek Gergely Tódor a tulajdonképeni irányitója, hogy legutóbb ujsághirdetés utján keresett titkári, tehát vezetőállásra alkalmas egyéneket. Ez annak a jele, hogy az intézetnél nincsen Nachwuchs. Elfogytak, máshol helyezkedtek el azok a tisztviselők, akik vezetőállások betöltésére alkalmasak. A tőzsdei lanyhaság magyarázatát tehát ezekben az okokban kell keresni. A mostani, hirtelenül és váratlanul jött felértékelést pedig annak tulajdonitják, hogy a biztositók megegyezés szerint a cseh szuverénitás területén 1:1 arányban magyar aranykoronajáradékban deponálhatják dijtartalékaikat. E réven az „Első magyar" ismeretlen nagyságu cseh valutához jutott, amennyiben jelenlegi depôt-jai helyébe nosztrifikálatlan magyar arany-koronajáradékot helyezhet letétbe. A magyar biztositó intézetekre nézve tehát leomlott az utolsó korlát a Felvidéken, amely üzleti tevékenységüknek az uj államjogi rendben akadályul szolgált. Miután pedig az „Első magyar"-nak évtizedes hálózata van a Felvidéken: a tőzsde az utóbbi napok árfolyamemelkedése alakjában akarja e papirok iránt táplált bizalmát előlegezni.

Mi történt a Papirnál? Az Első Magyar Papiripar részvényei a tőzsdén február 21-én 3350 K-án zárultak. A következő tőzsdenapon, február 24-én minden átmenet nélkül e papirok kurzusa 8400 K-ra ugrott, hogy 26-án ujra 5900 K-án zárulion. Az utána következő napokon folyton hanyatlott az árfolyam és hétfőn, e hó 5-én az utóbbi idők mélypontjára süllyedt, amikor ugyanis 3200 K-án jegyezték. Történt ez oly napon, amikor a tőzsdén hausse tombolt. Erről a szokatlan fluktuációról tőzsdei körökben sokat beszélnek és nem éppen hizelgően dr. Herz Henrik-vállalatáról. Különösen kifogásolják, hogy az igazgatóság éppen akkor látta szükségesnek hivatalosan közzétenni a vállalat nagyarányu veszteségeit, amikor a Papir árfolyama csaknem megháromszorosodott. Józan ésszel előrelátható volt, hogy a publikációra a kurzus nyomban leesik. Szükség volt erre? Ha igen, miért nem előzték meg az áremelkedést? Kinek állt érdekében, hogy a Papiron kis emberek tömegei elvérezzenek? Hivatalos közleményben dr. Herz vezérigazgató ur talán erről is beszámolhatna.

Körtánc a Juta és Kender körül. Tőzsdei körökben beszélik és ennek megfelelően a lapok is regisztrálják, hogy a Jutát és Kendert Stern Samu, az Élelmiszerszállitó elnöke nagy tételekben vásárolja. Aztán azt is hiresztelik, hogy Szász Ernő, a jelenlegi vezérigazgató és Fayer Sándor, a volt vezérigazgató egymással birokra keltek, mert mindegyik külön-külön a majoritást akarja megszerezni. Végül pedig itt van Halász Lajos, aki hetenkint megjelenő animir-bulettinjeiben állandóan nagy jövőt jósol a Kendernek és Jutának, aztán az egyik nap fölemeli őket, hogy másnap ismét leejtse szegényeket. A különféle hiresztelések forrását különben senki sem kutatja. Halász Lajos jövő heti jelentésében pedig ismét olvashatjuk majd: „. . . a Juta és Kender további árfolyam-emelkedésével bizton számolnak."

Üzembe helyezik a Gyapjumosó posztógyárát. Az Első magyar gyapjumosó- és bizományi r. t., amely vállalat a Kohner Adolf és fiai cég ipari érdekeltségéhez tartozik, posztógyártásra is berendezkedett. Az uj gyárvállalat egyelőre 600 munkással e hó 25-én veszi föl üzemét. A tőzsdén bizalommal tekintenek a vállalat prosperálása elé és ennek tulajdonitják, hogy a Gyapjumosó papirjait az utóbbi időben élénken keresték.

Koncentráció a söriparban. A legnagyobb hazai sörgyárak: a Dréher-, Haggenmacher-sörgyárak és az Első Magyar Részvényserfőzde érdekközösségbe léptek avégre, hogy üzemeiknek egyesitésével termelésük gazdaságosabbá váljék. Az egyesitett üzem vezetésére közös végrehajtó-bizottság alakult, melynek tagjai: Dreher Jenő (elnök), Metzler Jenő dr., Haggenmacher Oszkár, Aich György, Wolfner József, Kunz József, Haggenmacher Henrik és Halász Frigyes dr. Ez a tranzakció az Első Magyar Részvényserfőzde legközelebbi közgyülésén megfelelő alaptőke-felemelés után fog végrehajtatni.

Chaudoir-részvények a tőzsdén. Kedden vezették be a tőzsdén a Magyar rézhengerművek r.-t. részvényeit élénk érdeklődés közben. A Magyar rézhengerművek r.-t. hazai féniparunknak egyik legvirágzóbb vállalata. Bankária a Magyar országos központi takarékpénztár, a részvénybevezetést pedig a Munk és Davidsohn-cég intézte.

Barázda Mezőgazdasági és Kereskedelmi r.-t. cég alatt a Köllő, Leblang és Abt bankház alapitásában tizmillió korona teljesen befizetett alaptőkével részvénytársaság alakult, főleg mezőgazdasági (gabona, termény stb.) és kereskedelmi üzletek lebonyolitására. A részvénytársaság igazgatósági tagjai lettek: Köllő Ignác alispán (elnök), Prihradny Kálmán Máv. h.-igazgató, Kun Miklós földbirtokos, Szörtsey József, a Magyar Nemzeti Szövetség igazgatója, dr. Sándor László sz. k. főkapitány, Reichenbach Béla O. M. F. E. igazgató, egyetemi tanár, Wittigschlager Rezső orvos, Wach József, őfensége József főherceg titkára (Alcsut), Schandl Gusztáv váci püspöki jószágigazgató, Abt Albin, Köllő Gábor és Leblang Ödön bankárok. A felügyelőbizottság tagjai: dr. Christián Rezső háztulajdonos, dr. Pártos Szilárd főtitkár, dr. Balassovich Rezső igazgató, Erdelac Emil százados sz. k. és dr. Pethő Zoltán ügyvéd. A részvénytársaság VI., Nagymező-utca 22—24. (Renaissance-palota) alatti helyiségeiben működését megkezdette. Ügyvezető igazgató: Feumann István.

200 milliós szindikátusi visszaélés. Ily cim alatt mult hó 21-én megjelent közleményünkre a Royal Nagyszálloda R.-T. részéről az alábbi helyreigazitás közlését kérik: „A közlemény kiinduló pontja és az abban foglalt ténybeli állitások tévedésen alapulnak, mert a decemberi közgyülés elhatározta a szomszédos Freund-Ferkai-féle ingatlan és az abban foglalt ipartelepek megvételét. Mivel az alaptőkeemelés ezen vételre való tekintettel történt és mert ilyképen a részvények ezen nagyjelentőségü ügylet céljaira használtattak fel, az igazgatóság sem szindikátusi, sem egyéb formában a részvényesektől mitsem vont el. Sőt ellenkezőleg, a szomszédos ingatlan megszerzése egyenlően szolgálta valamennyi részvényes érdekeit, ami a részvényeknek ezen tranzakció óta bekövetkezett jelentékeny árfolyamemelkedésében is látható kifejezésre jutott."

A Goldberger Sám. F. és Fiai R.-T. közgyülése elhatározta, hogy a részvények névértékének 200 koronáról 1000 koronára való fölbélyegzése után az alaptőkét 250 millióról 350 millióra emeli föl. Az elővételi jog a kibocsátandó uj részvényekre 5:2 arányban darabonként 5000 korona árban folyó hó 6-ától 12-éig az Angol-Osztrák Bank budapesti fiókjánál, az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztárnál és a vállalat főpénztáránál gyakorolható.

A Borsodi Szénbányák R.-T. közgyülése elhatározta 50,000 drb uj részvény kibocsátását olykép, hogy 2 drb régi részvényre egy darab uj részvényt ad 4000 korona kibocsátási áron.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz. (Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 138—55.
JÓ KLIENSEK
MORICZ ZSIGMOND vigjátéka.
FUJJAD, FUJJAD, PAJTIKÁM
Emőd Tamás és Nádori Mihály zenés marionett-játéka.
KECSKEFÉSZEK
Szőke Szakáll tréfája.
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Szőllősi Piroska, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

Excelsior-Télikert
Márciusi rekord-műsor. VII., Rákóczi-út 72, az emeleten.
Kezdete 10 óra után.
Kitünő francia konyha.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 182—82.
Március 9-től 16-ig
Átok országa a Vihar után
Az amerikai kinematografia remekei!
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

A D.A.K. (DeutscherAutomobilKonsern)
autói a legjobbak, legszebbek, legtökéletesebbek
DUX-, PRESTO-, VOMAG, MAGIRUS autók
Tökéletesen zajtalan járás, kevés benzinfogyasztás, felülmulhatatlan elegancia!
CLUB GARAGE
kiállító minta-termében
Telefon: 135—69 és 189—25
vagy József 139—78.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. TABARIN BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-UT 63.
Márciusi ragyogó uj műsor!
Carson és Angeló, John és Ellen Glyde
3 BURGER
Eleky-trio. John Clark, Elli és Nina.
Ezenkivül még 25 elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este 1/2 8 órakor
a szenzációs uj márciusi műsor!

Mercur béraut oüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: SCHMELZER BENŐ IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Bu apest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

SEINER ÉS KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban, IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

NEMES LÁSZLÓ
TŐZSDEBIZOMÁNYOS
Budapest, V. kerület, Nádor-utca 38. sz.
Telefonszámok: 166-10 és 61-82.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—82.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Műszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril-tömitőanyag.

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. március 14 — 11. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A szabadság ünnepe

köszönt ránk és az egész magyar társadalom a szabadság nagy költőjének magasztalására, dicsőítésére készül. Március idusát az idén hatalmas arányokban, emelkedett lélekkel, diadalmas elragadtatással akarjuk megünnepelni. A főváros is készülődik és mi nem akarunk beállani ünneprontóknak azzal, hogy ennek a készülődésnek a kritikáját adjuk ma. Őszintén és becsületesen kívánnánk azonban, hogy méltó legyen ez az ünnep a szabadság születésenapját uraló nagy gondolatokhoz és méltó legyen Petőfihez, a magyar szellemóriáshoz, akinek tüzoszlopként kellene bevilágitania ma minden magyar szivbe.

Ünnepre készülünk, a szabadság ünnepére, a tavasz ünnepére. Kinézek az ablakon, kint zuhog az eső, emberek gázolnak a vizbe, s mintha lábukról leolvadni látnád az elaggott, formátlan cipőket. Végigsiklik a szem a városon: nedves, rothadó háztetők pállott párája gőzölög, fönt felhők cammognak sötéten, mintha hátukon cipelnék a város millió lakosának gondját. Nem tudja levenni az ember a szemét arról a függönytelen ablakról, amely ott szemben velem nyiltan tárja ki a nyomoruságot. Petőfi riadt, kemény, bárdolatlan szavai zugnak ki az ablakon, az Apostol féktelen indulata szikrázik ki a mocskos, homályos utcára. Ahogy ő megirta: „fenyőfaágy, fenyőfaasztal, mely a zsibvásáron sem kelne el, az ágy lábánál egy pár szalmaszék, s az ágy fejénél egy szuette láda, ez a szobának minden butora." És hány, de hány budapesti lakásnak ez ma a butora, s egyedül ez a butora. „Az ágy fejénél ül a ládán csecsemőjével az anya. Boldogtalan kis csecsemő, rekedt nyögéssel szivja szivogatja anyjának száraz emlejét, s hiába szivja. Az asszony elgondolkodik, s fájók lehetnek gondolatai, mert mint megolvadt hó a házereszről, sürün omlanak könnyei." Kiszáradtak az emlők, rekedten nyögnek a csecsemők és sirnak az anyák ma valamennyien. És az apák? „Az ifju férfi, a családapa az asztalnál sötét homlokkal ül . . . Tán e homlokról árad a boru, mely a szobát betölti?" Igen, az apák homlokáról árad a boru, amely nemcsak a szobákat, de az egész várost megtölti . . . S a nagyobb gyermek fölül az ágyban, falhoz támasztja bágyadt tagjait, s rimánkodva, mintha a temetőből jönne a hang, igy susog: „Apám, ehetném. Apám, az éhség fáj, adj kenyeret, vagy csak mutasd meg, az is jólesik."

A szabadság ünnepén, mi, akik ennek a városnak ütőerén tartjuk a kezünket, nem tudunk Petőfi bibliájából alkalmasabb mottót ünnepi beszédünkbe beékelni. Végigvonaglik a szivünkön a fájdalom, amikor látjuk, hogy a költő rettenetes viziói valóra váltak és minden második ablak a szenvedésnek, a kinnak, a gyötrelemnek szószerint ezt a képét tárja fel előttünk Budapesten, az egykor gazdag városban. A háboru áldozatai vagyunk és késik a kéz, amely gyógyitani tudna. Csak életinjekciókat kap ez a város, amely *ma is az egész ország helyett szenved.* Hetek óta hallatszik a tisztviselők kétségbeesett hangja, a munkásmozgalmak, sztrájkok, kizárások egymást érik és közben az ezerkoronás, amelyből tegnap még megélt egy napig egy egész család, alig elegendő a napnak egy harmadára. Ime a szabadság ünnepe: a hus kilója tulhaladta az ezer koronát, egy pár cipő huszonnégyezer korona, annyi, amennyi fizetése volt békében a miniszternek — egy esztendőre. Nap-nap után riasztóbb hirek jönnek a lakbérek felszabaditásáról, kicsike egy- és kétszobás lakásunk bérének sokszoros felemeléséről, előreveti árnyékát a közüzemi pótlék emelkedése. És hogy mindennek betetőzése legyen, az ember napi bosszusága is állandóan emelkedik, hiszen nincs viz hetek óta, az egészségünket komoly veszedelem fenyegeti, a villamos áll, a világitás haldoklik. Ha kilépünk az utcára, a lábunk törik a kövezet hiányaiban, esténként a fal mellett tapogatódzva járunk, mert a sötétben az orrunk hegyéig se látunk.

Nem akarunk lázitani, nem akarunk kirivó képet adni, de amikor Petőfit ünnepeljük és amikor az általa megfestett kép olyan mélységesen, olyan szomoruan eltorzult a valóság szenvedéseiben, nem tudjuk elhallgatni, hogy tizenegy szinház és nyolcvanhárom mozi van tele minden este Budapesten. Amikor gyermekek éheznek, nem lehet föl nem háborodni azon, hogy reggel ötig pincelokálokban dorbézolnak százan és százan. Amikor a családok tizezreit a gondok mélységes, tüzes poklába taszitotta az ujdonsült drágasági hullám, mégis csak megdöbbentő, hogy naponta 60—70.000 mozijegyet és hetenként 80.000 szinházi jegyet adnak el. Nincs jól ez és ne csodálkozzék senki, ha azoknak lelkében, akik a lelküket is kidolgozzák és mégsem tudnak megélni, a keserüség ömlik el a szabadság ünnepén.

Vajjon oda fog-e állani csütörtökön Budapest székesfőváros polgármestere Budapest népe elé és elmondja-e Petőfi csitító szelid, szép szavait:

Vári holnapig, kedves kicsiny fiam,
Vári holnapig, holnap kapsz kenyeret,
Kakastejjel sütött fehér cipót...

Igér-e nekünk Budapest polgármestere kakastejjel sütött fehér cipót? És ha igér, meg tudja-e tartani az igéretét?

Lassan halad a vizművek gyógyulása

Elejét kell venni a betegség megismétlődésének — Dr. Forbáth Imre mérnök, műegyetemi m.-tanár nyilatkozata

A fővárosi vizellátás ügye olyan probléma, amelyet, sajnos, nemcsak a mai, nehéz helyzet szempontjából kell végre tisztázni, hanem a jövőre nézve is. Nevezetesen nyilt kérdés marad, vajjon a mostani bajok nem ismétlődnek-e meg? S ha igen, mik okozzák, kiküszöbölhetők-e, avagy egy uj csatornahálózatot, uj rendszerü vizvezetéket kell-e a fővárosnak épitenie, ami pedig jelen pénzügyi helyzetünk folytán megoldhatatlan feladat.

Munkatársunk felkereste ez ügyben

dr. Forbáth Imre mérnököt,

műegyetemi m. tanárt, a Magyar Nitrogéngyár vezérigazgatóját.

Forbáth Imre a Bárczy-rezsim alatt igen tekintélyes tagja volt a főváros törvényhatóságának, ahol nagy tudásra való, szakszerü műszaki és pénzügyi felszólalásai mindenkor kellő megértéssel és méltánylással találkoztak. A háboru aztán őt is csatasorba állitotta, mignem Przemysl hős védői között szintén orosz fogságba esett. Mintegy másfél év előtt került ismét haza és azóta a közügyektől visszavonultan, teljesen a munkáinak él.

Forbáth városházi szereplése idején sokat foglalkozott a vizművek kiépitésének és fejlesztésének kérdésével

és igy a napi politikán felülemelkedő tárgyilagos és szakszerü nyilatkozata fokozottabb figyelemre tarthat számot.

— Az ujságok részletesen ismertették a vizmüveknél beállott helyzetet s idézték az erről való hivatalos nyilatkozatokat. Ezek alapján állitom össze véleményemet, — mondotta Forbáth — azzal a hozzáadással, hogy ha a terepen, a helyszinen személyesen is láttam volna, mi történt, akkor némely tekintetben módositanám véleményemet. A lényegre azonban igy is válaszolok, nevezetesen a tekintetben: *jó-e a mai vizhálózata a fővárosnak, elkerülhető lett volna-e a sulyos hiba, és van-e remény arra, hogy ez a vizmüberendezés ismét rendesen dolgozzon s ellássa a lakosság vizszükségletét?*

— Előljárójában kijelentem mindjárt, hogy a pesti vizmüberendezés és vizmühálózat egyike volt a világ legjobb vizmüvének. Olyan müszaki alkotás ez, amely megállotta a helyét nemzetközi viszonylatban is, amelyet annakidején külföldi elsőrangu vizmüépitők szinte ellenőriztek és méltattak. De különben huszonöt év óta kifogástalanul ellátta bőven a fővárost vizzel, dacára a nálunk közismert nagy és általánosan szokásos vizpazarlásnak s a város rohamos fejlődésének.

— Most mégis itt a szerencsétlenség. Ez igaz, azonban nem olyan természetü vagy nem olyan foku, hogy ebből politikai, vagy személyi természetü konzekvenciákat vonjanak le. Megengedem, hogy

nincs kizárva oly szomoru helyzet sem, amelyből kivezető ut csak egy lehet: ha alapos müszaki ujitást alkalmaznak.

Azonban én ma is azt hiszem, hogy ezt elkerülhetjük, ugy itélem meg, hogy a mai makacs baj reparálható s az egész müszaki berendezés továbbra is föntartható marad.

— Az ikercsatornával lévén a baj, csak természetes, hogy magának e csatornarendszernek föntarthatósága marad a legfontosabb kérdés. Sokan tagadják, mintha az ikercsatornarendrendszerrel normális vizszolgáltatást elérhetnénk. Az én felfogásom szerint az ikercsatorna nem is tartozik a lényeghez, főleg az adott vizmü-esetnél nem. Tudnunk kell, hogy az utrendszer a Duna mentén van elsülyedve és ez nincs összefüggésben a Dunával, különálló, s a specialitása épp abban áll a zseniális megoldásnak, hogy a talajviz merőlegesen esvén a Duna medre felé, e talajvizet, mely rétegei folytán ugyis kristálytiszta, fogja fel és állitsa szolgálatba. Merész gondolat volt ezt megcsinálni, de mégis sikerült. Mint emlitettem, ezt a földalatti vizáramot épp a Duna mellett fogják fel. Ez általán semmiféle nexusban nincs a Duna vizével.

A pesti vizmürendszernek az az alapja, hogy a talajvizet fogja el és az a mód, ahogyan erre kész: a két telep közti összeköttetésre szolgál csak az ikercsatorna.

— Amennyire megitélhető, a baj ott történt, hogy az ikercsatorna valami okból megrongálódott és a Duna — magas vizállása folytán — nemcsak a talajvizbe folyt, hanem piszkos vize bekerült a rongált ikercsatornarészbe is. Olvasom, hogy ezt a megrongálódott részt száz-

ötven méter hosszuságban kikapcsolták. Ugy képzelem, hogy e részt megfelelően befalazták és helyettesitették az ideiglenesen lefektetett vascsövekkel, amelyeken addig folyik most a viz, amig az ikercsatornarészt kijavitják és viszszakötik. Ha ez a csatornarész javitva elkészül, akkor a vascsöveket ismét elveszik s talán a vizszolgáltatás pár napon belül ujra a legnormálisabban történik. Föltéve, ha másutt vagy ujabb hibák nem következnek, ujabb magas Dunavizállás hatására, más okból, együttes következményként. S ebből következik a logikus tennivaló:

meg kell keresni, alapjában véve mégis mi okozta a csatorna hibáját?

Ez a lényege a dolognak. Mert tisztában kell azzal lennünk, hogy ha ez a baj, vagy az ilyen hiba ismétlődik, akkor az igen kellemetlen következmény volna . . .

— Ezt kell tehát kutatni és precizen megállapitaniok az illetékes köröknek. Tudnunk kell,

a kérdéses ikercsatornarészen kivül történt-e még több-kevesebb rongálódás?

Lehet, hogy a talajkimosás hatott. Tudni kell, milyen a helyzet egészben véve, nincs-e kimosás a csatorna többi részén is, mert egy következő dunai árviznél a mostani baj másutt is megismétlődhetik . . .

Még csak annyit, hogy a fővárosi vizmürendszer műszakilag olyan természetü, hogy Budapest ujabb fejlődése esetén is megfelelő vizszolgáltatásuvá válhatik, ilyenné fejleszthető.

Riport a „lokál"-ból

Van még Pesten könnyü pénz

Dollárban, fontban, frankban, sőt szokolban is lehet ma mulatni Pesten; de a kicsi magyar koronákban lumpolók vagy könnyüszerrel, vagy igaztalan uton szerzik a pénzt. Ez az oka annak, hogy a pesti ujságirónak, aki valaha az éjszakai lokálokban pihente ki fáradalmait, aki éber ellenőre lehetett ilyenformán az éjszakai életnek, nyoma veszett ezeken a helyeken. Nem frázis és nem hazugság az, amit a multról mondtunk. Hiszen az ujságiró a lokálokban nem lumpolt és nem a félvilág lovagja volt, hanem a festett és csillogó, a borgőzös és pezsgődurrogásos világban félrehuzódott valamelyik sarokba, a bohémek kis szigetére, ahol debreceni virsli és feketekávé mellett dőzsölt hajnaltól néha bizony kivilágos virradatig. Ezek a kis bohém-szigetek mindent láttak és őket nem vette észre senki.

Ma nincsenek bohémek többé, csak lumpok maradtak. És ha lennének mégis, azok apró kis korcsmák, budaiak, józsefvárosiak, terézvárosiak hallgatag emigransai. A régi „lokálokat" is ujak váltották fel, más természetüek, bohémek testének-lelkének idegenek és ellenszenvesek. Ma csak a lokálok csak abból ismeretesek az ujságiró előtt, hogy igen sürün kell róluk botrányhireket irni, anélkül, hogy azoknak belső életét saját tapasztalatából módjában lenne ismerni.

Tartozom a vallomással, hogy a háború kitörése óta idegen nekem is ez a világ, amelyet megtapasztalni még sem lehet közömbös annak számára, aki a közvéleményt informálja. A felfedező expedició költségei azonban olyan nagyok, hogy reportköltségnek felszámitani lehetetlen, a zsebpénzből pedig bizony Isten nem telik. No meg a magunkfajta paraszti hajlandóságú ember szivesebben hallgatja végig kis korcsmaasztal és egy-két spriccer mellett a világotjárt globetrotter emlékeit, vagy a nagyrahivatott politikus jövendő álmait, mint bámul tizedrangú szinházi csillagok kissé zavaros táncán. Hogy mégis futólagos beszámolót adhatok az uj pesti lokálról, ezt a szokolos embernek köszönhetem, aki olcsó portékával, olcsó haszonnal felszerelve indult volna vissza Cseh-Szlovákiába, de előbb körül akart egy kicsit tekinteni az éjszakai Budapesten.

Szemergő eső csepjei szaladtak végig az autó üvegablakán, amikor odaérkeztünk a „mulató"-nak kis mellékutcában levő obskúrus bejárata elé. Éjszaka két óra volt. A szük járdán ember ember hátán tolongott és régi barátom Móric, aki valaha nappal ujságot árult, éjszaka pedig minimálisan Szép Ernővel pezsgőzött, ezuttal előkelő livrében igyekezett a százfejü tömeget távoltartani a bejárattól.

— Mindenkinek jut hely uraim és hölgyeim, — mondta diplomatikusan — de méltóztassék elkerülni az életveszélyes tolongást.

Valóban, az emberek hajbakaptak azért, hogy bejuthassanak a kissé büzös, füstös, szük, rothadásnak indult lokalitásba. Kamatozó ötletem támadt és Móricnak oldal-lökést adva tudattam vele, barátomat érintve, hogy:

— Csinálj helyet — szokolos.

Azonnal volt hely. Mi voltunk az első vendégek, ha ugyan nehány „dolláros" meg nem előzött bennünket. Lent álltunk a pincegádorban és fejenként 500 koronákat vasaltak be rajtunk. Hogy miért? Ez örök titok maradt előttem. Legföllebb, ha egy-egy hölgyet meghóditottunk a magunk számára — természetesen megfelelő vacsora, ital és zsebpénz árán — akkor jogunk volt magunknak táncolni. De semmiféle produkciót a lokál-tulajdonos nem szolgáltatott. Egy meglehetősen szőkére festett hölgyben megismertem a régi jó idők hatalmas vonzóerejét, de ez a hölgy ma a parancsnoki hidon állott. A többi hölgy pedig dekoltálva tevékenykedett. Egy kedves, jó szinész hadiözvegye a megalázásig meztelenül buzditotta a többi szintén eléggé „őszintén" öltözött hölgyeket a nagyobbszabásu tevékenységre.

Mi a régi idők lumpjai percek alatt megcsömörlöttünk a módszerektől, amelyeket a mai „lokálok"-ban alkalmaznak. Kárhozat és tékozlás itt minden lélekzetvétel és nem kell prüdnek lennie az embernek, hogy megundorodjék. Itt mindenkinek lenyúzzák a bőrét és az emberek dühödten tódulnak ehhez az előre ismert művelethez. Az ujságiró kedvet kap hozzá, hogy lokálról-lokálra járva leleplezze ezeknek az ocsmány helyeknek a borzalmas titkait. Ha szocialista képviselők megtudnák, hogy ilyen förtelmes odukban koldusok laknak, botrányt rögtönöznének belőle a nemzetgyülésen: itt pedig ugynevezett előkelő társaságok szórják az ezresbankókat — semmiért.

Kocsis-bort mérnek 800 koronáért. Legalább ugy van a „borlap"-on, mikor azonban fizetésre kerül a sor, a kártya alsó, eldugott sarkára mutatnak, hogy ott áll eldugva: éjjeli két órakor minden ital 200 koronával drágább. A pezsgő megfizethetetlenül drága és rabolnak olyan cimeken, amire az ember soha sem gondolt. A tömeg pedig, az éretlen, hitvány erkölcsü tömeg alacsony ösztönök által vezetve, tolong egy-egy ványadt, betegesen sárga éjjeli pillangó körül. Eképzelhetetlenül megbotránkoztam azon, hogy neves szinművészek tizévelhuszával nyüzsögtek itt: ugy látszik számlálatlan pénz van a zsebükben.

A „szokolos embert" a pincérek siserehada vette körül: fizetett, mint a köles. Ebből élnek ma ezek a lokálok. Távozáskor, záróra után még két üveg pezsgőt bontottak fel tüneményes gyorsasággal, hogy azt még „rendelni tetszett." Felbontották a megihatás minden reménye nélkül . . .

Kint az utcán, a csatakos asztalon az autók, fiakkerek és konflisok légiója: bizonysága annak, hogy van még Pesten könnyü pénz. Ép erkölcsü ember pedig nem azt határozza el a hajnalodó tisztaságban, hogy nem jön többé ebbe a rablóbandába, hanem azt, hogy börtön árán is küzdeni fog a förtelmes bünfészkek ellen. Ha más fegyvere nincs: a kis acéltollával. **(p. b.)**

Amerika szívhez szóló remekműve:

AZ ANYA

Az édes fájdalom, a boldog boldogtalanság: az anyai szeretet filmje

Mindenki találkozik benne önmagával, édes jó anyjával, gyermekével

E hét végén bemutatják:

Corvin Szinház
Helikon
Mozgókép-Otthon
Tivoli

Fülünkkor...

Beszélni kell végre

arról az anomáliáról, hogy egy idő óta az iskolák tornatermét és egyéb helyiségeit is az uralmon levő pártok valósággal kisajátitják politikai meetingek számára. Most olvassuk példának okáért, hogy a józsefvárosi keresztény községi párt a Mária Terézia-téri Pedagógiai Szemináriumban tartja meg zászlóbontását. Máskor bizonyos egyesületek vonulnak be az iskolába és néha olyan hangon csinálnak propagandát a maguk elveinek, amely hangnak a durvaságától és káros voltától mi őszintén féltjük a gyermekeinket. Az iskolát a kommunisták kezdték politikai célokra felhasználni és folytatták ezt azok az elemek, amelyek a kommün után a hatalmat magukhoz ragadták. Félelmetes és veszedelmes dolog az, ha a politikusok iskolában prelegálhatnak, ami a kommunizmus előtt soha sem volt divatban. Lehet, sőt valószinü, hogy csak az üres teremről van szó, gyermekek nincsenek jelen ezeken a meetingeken; de az iskola, amelyben a hatalom birtokosaiként terpeszkednek, mindnyájunké, a politika pedig, amelyet képviselnek, csak az övéké és — ne feledjék el — mind kevesebbjüké.

A napilapok fővárosi rovatvezetőihez

lenne néhány szavunk. Nem szoktunk beleavatkozni a dolgaikba, ezuttal is csak a tultengő jóindulatuk miatt hibáztatjuk őket. Mert azt meg kell állapitani, hogy a budapesti napilapok rovatvezetőinél jobbhiszemü embereket lámpával kell keresni; csak az a baj, hogy a nagyközönség előtt kissé valószinütlennek tetszik, amit ők jóindulattal kezelnek. Hiszen ha az ember elolvassa a vizellátás javulásáról szóló hireket, egészen Európába képzeli magát. Csak ott van aztán a bibi, hogy miután az ékesen megirt hirt elolvassuk, kedvet kapunk egy pohár friss vizre, a vizvezeték azonban tovább is renitens marad és a világ minden kincséért sem hajlandó az ujsághireknek engedelmeskedni. Pedig, ha egy kis sziv lenne az ilyen elvetemedett vizvezetékben, akkor még folyni is megtanulna, olyan gyönyörü ódákat irnak róla nap-nap után.

Szabadságharcának

sikerével március idusán talán senki, de senki sem dicsekedhetik el, hacsak a budapesti kávésipartestület nem. Ők a boldogok, akik eljutottak ahhoz a ponthoz, hogy kiszabadultak az Árvizsgáló Bizottság karmai közül, dacára, hogy addig sem volt valami rossz dolguk, amig az OKÁB tutorsága alatt éltek. Most azonban szabad a vásár és nem protestálnánk egy pillanatig sem az ellen, hogy ha csak egy icike-picike lépéssel is, de közelebb jutottunk a normális állapotokhoz, ha a borról, sörről, pezsgőről, pálinkáról és a szintén luxusszámba menő feketekávéról lenne szó. De szó van arról a csésze kávéról is, amelyet olyan valaki iszik meg vacsorára, aki az utolsó százasát váltja tel. A kávések szabadságharca győzött, de félünk, hogy sok szegény embernek a reggelije és vacsorája bukott el a diadalmas küzdelemben.

Költségvetés és ellenőrzés nélküli gazdálkodás

Az ellenzék minden felelősséget a többségre hárit — A közönség elégedetlensége változásokat készit elő a városi politikában

Pihenőre tért a városi politika, a gondok áradata szakadt nemcsak a hatalmon levő párt, de az egész város minden polgárának nyakába. Ugyszólván mindannyiunkat fenyeget a hajléktalanság réme az uj lakásrendelet kegyelméből, itt az uj és visszamenőleg fizetendő közüzemi pótlék, itt az üzemek csödje, itt a villamos-tarifaemelés: *itt van minden, ami a tassu haldoklásnak legbiztosabb eszköze.* Mindennek természetes következményeként fölburjánzanak a sztrájkok, természetszerüen utat törnek maguknak a fizetésrendezési mozgalmak, aztán drágul megint minden, vagyis megindul az a nagy körforgás, amelyet a pénz elértéktelenedése hajt tengelye körül.

Ez az az időszak, amely már néhányadszor ismétlődik meg és amely

a legnagyobb mértékben próbára teszi az államgazdaságot, de a főváros háztartását is;

érthető és megokolt volna tehát, ha az ilyen időkben a városházán kibontakoznék végre az a nagystilü pénzügyi politika, amelyet esztendők óta mind kisebb reménnyel várunk.

Kállay Tibor pénzügyminiszter vállalkozott arra a vakmerő munkára, hogy megcsinálta a költségvetést. Sokkal reálisabb alapon cselekedte ezt, mint elődje *Hegedüs* Loránt; mégis általánosságban el van terjedve a hir, hogy a nemzetgyülés nem fogja letárgyalni a költségvetést. Ebből egészen világosan megállapitható, hogy *költségvetést csinálni ma nem lehet,* amint hogy manapság nincsen olyan háziasszony se, aki akár csak egy hónapra is előre és biztosan meg tudná állapitani a maga bevételeit és kiadásait, vagy ezeknek egymáshoz való aránylását. A főváros azonban már akkor erre az álláspontra helyezkedett, amikor a költségvetés-csinálás kudarca még egyáltalán nem volt olyan bizonyos és ürügyül a külföldi kölcsönök elintézetlen voltát hozták fel, akkor, amikor ugyanők voltak azok, akik eddig kiesztergályozott, deficitmentes budgettel ámitották a világot.

Ez a helyzet a közgyülési ellenzéket többrendbeli igen fontos ténynek a megállapitására késztette. Mindenekelőtt konstatálják ezen az oldalon, hogy

a költségvetésnélküli kormányzás másként fest az államnál, mint a városházán;

hiszen ha a kormány nem is tárgyaltatja le a költségvetést a parlamentben, de ilyen költségvetés mégis csak van. Ki van nyomatva, mindenki számára hozzáférhető, a sajtó pedig azon melegében, hogy a költségvetés megjelent, nekilátott a kritikának és vannak sajtóorganumok, amelyek immár két hete mindennap foglalkoznak Kállay budgetjével és azt a legapróbb részletekre szedve szélesen tárgyalják. Ezzel szemben a főváros az esztendő harmadik hónapjában sem ad egy hozzávetőleges, hipotetikus, a legnagyobb általánosságokban mozgó költségvetési vázlatot sem, amely ugyan semmire sem kötelez, de amely mégis a polgárság megbecsülése lenne azzal, hogy a tanács tájékoztatni kivánja. De nem kaptunk semmit, még ilyen látszat-költségvetésünk sincs. Sulyosbitja a helyzetet az a másik differencia, hogy amig a kormány időnkint megjelenik a Ház előtt a maga felhatalmazási javaslatával, addig a főváros tanácsa és a többségi párt — és ezt minden gyanusitás nélkül mondjuk — szabadon gazdálkodhatik a főváros vagyonával. Ha tisztességtelen emberek lennének, eltulajdonithatnák a város egész vagyonát, ha rosszul sáfárkodnának, elherdálhatnának mindent, mert *teljesen ellenőrzés nélkül dolgoznak.* Eszünk ágában sincs a tisztességüket kétségbe vonni, mert ha idáig jutnánk, a katasztrófa elkerülhetetlenné válna. De ki kötelezheti a közgyülési ellenzéket, hogy vakon bizzék a többségbe, amely a legtöbbször nem is mint ellenfél, hanem mint ellenség szokott jelentkezni? És ki tilthatja meg a budapesti polgárság és munkásság óriási ellenzéki tömegeinek, hogy kételkedjék a mai városházi vezetők pénzügyi zsenialitásában, gazdasági tudásában és a mérhetetlenül nehéz időkben való nagy koncepciójában?

A közgyülési ellenzék egy részében tehát az a véleény alakult ki az utóbbi időben, hogy

betekintést fognak követelni a főváros háztartásának menetébe és egész gazdálkodásába.

Az a kisebb csoport, amely ezt az álláspontot magáénak vallja, abból indul ki, hogy az ellenzék akkor, amikor a főváros egész vagyona forroghat kockán, nem tanusithatja azt a passzivitást, amelylyel — kénytelen--kelletlen — akkor viselkedik, amikor a bizottságokból való távolmaradásukról van szó. Ezzel szemben az ellenzék többsége, amelynek álláspontja máris győzedelmeskedett, *a költségvetés és ellenőrzés nélküli kormányzás egész felelősségét a többségi pártra háritja,* amelynek majd a választók előtt kell számolnia — nemsokára. Esztendők elrontott pénzügyi politikájának és tervek, koncepciók nélkül való máról-holnapra való élésének ódiumából — mondják az ellenzékiek — még annyit sem lehet vállalni, hogy a dolgok megismerése révén a felelősség látszata jelentkezzék. A győztes véleménynek egyik punctum saliense az is, hogy ennek a késői és ötletszerü ellenőrzésnek nincs is meg a módja és lehetősége olyan helyzetben, ahol az ellenzék esztendők óta ki van zárva a bizottságokból. Nem ugorhatik bele tehát önként az ellenzék a legpregnánsabb, a legkényszeritőbb okból sem olyan csapdába, amelyet mindeddig sikerült kikerülnie akkor, amikor a tulsó oldalon állitották fel.

A helyzet nehézségét azonban a tulsó oldalon is igen élénken kezdik érezni és

a komolyabb elemek szinte érezhetően kezdenek eltolódni a baloldal felé,

ugy hogy városházi jósok nem tartják lehetetlennek, hogy *a közgyülési helyzet még a választások megejtése előtt valamivel egészségesebben fog kialakulni.* Ezek a dolgok ma még teljesen embrionális állapotban vannak és a hangos szó csak ártalmára lehetne a fejlődésnek. De ezeknek a komolyabb elemeknek, akik egy kicsit számitani is tudnak és a jövőbe is látnak, tisztában kell lenni azzal, hogy *a költségvetés nélkül való önkényuralom megbosszulja magát.* Megerősiti ezt az álláspontot *a városi üzemeknél mindszomorubban mutatkozó csőd is.* Kevés kivétellel nincs ma közüzemünk, amely hivatása magaslatán állana, s amely teljesiteni tudná vállalt feladatát. Igen sokan vannak már, akik ezt a helyzetet fedezni már csak ideig-óráig hajlandók, mert az adókkal, közszolgáltatási dijakkal, illetékekkel és pótlékokkal agyonterhelt publikum rengeteg kidobott pénzéért nem kap semmit. Nem véletlen ugyanis az, hogy ha az ember beszélgetők mellett megy el, nem hall egyebet, mint hogy a vizvezetéket, a villamost, az utcák tisztogatását, vagy a világitást szidják. Április elsején, amikor majd februárig visszamenőleg kell megfizetni a sulyosan felemelt közüzemi pótlékot, nem lesz Budapesten ember, aki meg tudná mondani, hogy mit kapott a töménytelen pénzért, amit ki kell izzadnia. *És ez az a lélektani pillanat, amikor a többségi párt egy részében meg kell mozdulnia a lelkiismeretnek, amely meg fogja ritkitani a tulzók táborát.*

Nyilatkozat

A Lukács Vilmos és Fia bankcég, Budapest, V., Bank-utca 5. szám, hálásan köszöni ügyfeleinek és barátainak, hogy a megpróbáltatás nehéz óráiban is bizalmukkal tüntették ki.

Az alaptalan feljelentés miatt annakidején törvényes megtorlással fogunk élni.

Lukács Nándor
Baron Brunó

Adó-rohamcsapatok a városházán

A végsőkig kimerült az adókkal foglalkozó tisztviselői kar — Tömegesen szervezik az uj állásokat

Megáldott a jó Isten bennünket adóval úgy, hogy az adónál jobban csak az adót behajtó adminisztrációval leszünk megáldva. Az állami költségvetésből meg lehet állapitani azokat az arányokat, amelyben a pénzügyi adminisztráció megnövekedett. Nagy-Magyarország pénzügyminiszteriumában az utolsó békeesztendőben 594 személy dolgozott, mig ma ezeknek száma 764-re szaporodott, járandóságaik pedig háromszáztizenhat milliót tesznek ki. A pénzügyigazgatóságok viszont 1·2 milliárdot emésztenek fel évenként. A főváros adóadminisztrációjának költségeit ma nem lehet ilyen pontosan meghatározni; de ez a pénzügyi adminisztráció is nagyarányú fejlődésnek kezd indulni. Ma a tiz kerület adószámviteli osztályán összesen 201 szervezett állásban levő tisztviselő dolgozik, amihez most szándékoznak ujabb nyolcvan állást szervezni. Közel háromszáz tisztviselő fog akkor a kerületi előljáróságok adószámviteli osztályaiban dolgozni, amihez hozzá kell még venni a központi városházán a pénzügyi ügyosztály tekintélyes számu tisztviselőit.

Csupor tanácsnok kénytelen most — mint emlitettük — nyolcvan uj állás kreálását kérni, de ugyanakkor már előre jelzi, hogy a mostani szervezés az adószámviteli osztályok személyzeti kérdését csak pillanatnyilag oldja meg és legközelebb éppen az uj adók következtében ujabb végleges állások szervezésére irányuló javaslatokra fog sor kerülni. Ha tehát a nyolcvan uj tisztviselő bevonul, még korántsem lesznek az állapotok az előljáróságok adószámviteli osztályain olyanok, amilyeneket a nagyközönség joggal megkivánhat.

Mindenesetre nagyon érdekes az a felvilágositás, amit a pénzügyi ügyosztályban az adóügyi személyzetről adnak:

— A köztisztviselői kar, amely az adókkal foglalkozik, a végsőkig ki van merülve. Éppen a napokban érkezett be mind a tiz adószámviteli osztály jelentése arról, hogy a személyzetük elégtelen, a kereseti adóval felmerülő ujabb munkálatokat elvégezni nem képesek. Ennek hátrányát — irják a jelentésben — ugy az állam, mint a főváros meg fogja érezni és igy sürgős segitségre van szükség. De még ennél is fontosabb a helyiségek kérdése, mert ezen a téren botrányos állapotok alakultak ki. A mostani helyiségek a megszaporodott adók tömege mellett a publikum befogadására nem elegendők. Ez okozza a közönség türelmetlen, izgatott és ideges hangulatát is. Egészen tarthatatlan azonban a helyzet a belső helyiségekben is, ahol a munka folyik és a hova a közönség nem jut be. Itt például az uj husz-huszonötkilós adófőkönyveket kénytelenek a tisztviselők egyéb hely hijján a padlóra fektetni és minden egyes esetben ezekkel a könyvekkel a tisztviselőknek kell cipekedniök, mert az altiszti létszám sem elegendő. Ezen az állapoton is segiteni kell.

Megemlitjük még, hogy dr. Csupor József tanácsnok legközelebb az összes adótisztviselőkhöz körlevelet kiván intézni, amelyben felhivja őket a közönséggel való udvarias érintkezésre, a hivatalvezetőknek pedig lelkére köti, hogy a hivatalok tisztántartása tekintetében intézkedjenek.

A sajt- és vajdzsungel titkaiból

Miért nem jut tej a csecsemőknek és a betegeknek?

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékezvén arról a katasztrofális helyzetről, amelybe Budapest tejellátása az utóbbi időben jutott, érintettük azt a tapasztalati és kétségebvonhatatlan tényt, hogy pár hónap óta gombamódra nőttek ki a földből a vajgyárak és sajtgyárak. A tej eltünése és a vaj- és sajtgyáraknak konjunktura-üzletté való avanzsálása között igazán nem nehéz megállapitani az okozati összefüggést. Az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság vajszivüsége ugyanis egyenesen csábitja mindazokat, akik a tej táplálóanyagával való „belteries" gazdálkodás révén busás haszonra tudnak szert tenni. Ennek illusztrálásaképen hivatkoztunk a Budapesti Sajt- és Vajnagykereskedők Egyesületének körlevelére, amelyet azután most eredetiben is beküldtek nekünk. Ezt a körlevelet nem a nagykereskedők kedvéért, de a publikum okulására az alábbiakban szószerint közöljük:

„Tisztelt Tagtárs Ur! Egyesületünk választmányának előterjesztésére az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság 730/1923. sz. átiratával hozzájárult ahhoz, hogy a 7630/1922. sz. átiratban foglalt haszonkulcsok 5 százalékos forgalmi adóval felemeltessenek. Eszerint tehát rezsi, haszon és forgalmi adóval együttesen 1. vajnál a nagykereskedő nyolc százalék, a kiskereskedő 13 százalék; 2. azon sajtféléknél, amelyek az előállító eredeti csomagolásában és az általa előállított egész darabokban kerülnek a közvetlen fogyasztóhoz (pl. Dőripusztai, Derby, Imperiál stb.): valamint 3. minden egyéb tejterméknél a nagykereskedő 13 százalékos, a kiskereskedő pedig 23 százalékos; 4. gyümölcsárunál 33 százalék; 5. hentesárunál pedig 28 százalékos brutto haszon számitható fel. A rendelet 1923 február 24-én lépett életbe. Kérjük, hogy saját érdekében jelen értesitésünket megőrizni sziveskedjék. Budapest, 1923 február hó 27."

Ime: mire az áru eljut a fogyasztóhoz, a gyári ár fölött a vajnál 21 százalékot, sajt és minden egyéb tejterméknél csekély 36 százalékot, a gyümölcsárunál 33 százalékot, a hentesárunál pedig 28 százalékot visz el a kereskedelem az OKÁB hozzájárulásával. Hogy mit keres a tejen a gyáros, azt ezek után könnyü elképzelni, amikor a publikum, ime, meztelenre vetköztetve látja a ma divatos „polgári hasznot". Nem hivatkozunk másra, mint a csomagolt sajtokra, a Dőripusztaira, Imperiálra stb., amelyekre sem rizikója, sem anyagelkallódása, sem munkája nincs a kereskedelemnek és amikor sem nem reszkirozott, sem nem dolgozott, csekély harminchat százalékkal drágitja meg az árut. A sajt- és vajnagykereskedőknek tehát nincs okuk panaszra, de van oka a közönségnek, amely amig egyrészt hatalmas áron jut a belterjes módon feldolgozott tejtermékekhez, addig másrészt sajt- és vaj-kényszervásárlásával önmaga vonja el a tejet betegeinek és gyermekeinek szája elől..

*

Nehogy azonban bárki elfogultsággal vádolhasson bennünket, közöljük a hozzánk intézett alábbi levelet is:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Ismert tárgyilagosságára hivatkozva, tisztelettel kérem annak szives tudomásulvételét, hogy a Budapesti Sajt- és Vajnagykereskedők Egyesülete a rendkivül megnövekedett üzleti rezsiköltségek következtében a vaj eladásánál a kereskedelem részére megállapitott két százalék haszonkulcsnak — amelyben már az összes rezsiköltségek is bentfoglaltattak — felemelését kérte. Az Árvizsgáló Bizottság az eddigi minimális haszonkulcsot ugy a vajnál, mint a többi teitermeknél, a forgalmi adó három százalékával fölemelte. Körlevelünk ily értelemben a hatósági rendelet szószerinti szövegét tartalmazta. Midőn kérem, hogy jelen soraimat a Fővárosi Hirlap-ban közzétenni sziveskedjék, maradok stb. Budapesti Sajt- és Vajnagykereskedők Egyesülete: Rottersmann Leó, elnök.

SZÓRAKOZÁS

Marinka, a táncosnő minden előadására elővételben kelt el minden jegy és százan meg százan hiába ostromolták a pénztárt. A Fővárosi Operettszinház szenzációs ujdonságának népszerüsége nőttön-nő és elragadtatással beszél mindenki a tökéletes előadásról, amelyhez foghatót régen produkáltak. Ma is és a hét minden estéjén a Marinka, a táncosnő kerül szinre a Fővárosi Operettszinházban. Vasárnap délután a Tatárjárást ismétlik.

A bajadér 125-ödször. Az idei évad legnagyobb operettsikere Kálmán Imre szenzációs „A bajadér" cimü operettje, szerdán 125-ödször és azontul is minden este szinrekerül a Király-szinházban, mindannyiszor Fedák Sárival, Honthy Hannával, Rátkaival, Nádorral, Latabárral és Vágóval a vezetőszerepekben. Vasárnap délután „Offenbach" van műsoron 3 órakor, mérsékelt helyárak mellett.

A válóperes hölgy jegyei. Az a rendkivüli érdeklődés, mely Vaida Ernő „A válóperes hölgy" cimü vigjátéka iránt a közönség körében megnyilvánul, arra késztette a Magyar Szinházat, hogy a kitünő és mulatságos vigjátékot e héten szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap este játsszák, még pedigien mindannyiszor Törzssel és Darvas Lilivel a két vezető főszerepben. Vasárnap délután és szombaton este Hans Müller szenzációs Tüzek cimü darabját játsszák 3 órakor rendes esti helyárakkal.

A Kékszakáll nyolcadik felesége 125-ik előadása. A páratlan népszerüségü Savoir-vigjáték szerdán 125-ik előadásához jut a Belvárosi Szinházban. Titkos Ilonával és Somlayval az élén, a szinház kitünő együttese lép fel a darab főszerepeiben. A mulatságos vigjátékot azonkivül pénteken, valamint most vasárnap délután 3 órakor rendes esti helyárak mellett ismétlik. Csütörtökön, szombaton és vasárnap este Emöd Tamás nagyhatásu három egyfelvonásosát, a „Csipké"-t játsszák, a bemutató kitünő szereplőivel.

A „Sirokko" bemutatója lesz a Vigszinház e heti nagy irodalmi és művészi eseménye. Nemcsak a szerdai első előadás, de a „Sirokko" következő estéi iránt is páriát ritkitó az érdeklődés. Herczeg Ferenc minden uj művének megjelenése ünnepet jelent, a közönség ünnepelni akarja a „Sirokko" szerzőjét. Szombat éjjel negyed 11 órakor az „Elefánt"-ot ismétlik. Vasárnap délután Heltai Jenő vigjátéka, „A kis cukrászda" szerepel a műsoron.

A Dédé sikere. A Blaha Luiza-Szinház uj Christinée-operettjének előadásai a legnagyobb siker jegyében folynak. A mulatságos és szép zenéjü operett e héten is minden este műsoron van. Most vasárnap délután a „Szép Heléná"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Az Andrássy-uti szinház jövő hetét teljesen lefoglalják „A gyilkos álarc", „A keck madár", „Szénapadlás" stb. előadásai, valamint a mulatságos tréfák és a kitünő magánszámok. Ezt a műsort adják most vasárnap délután is 3 és fel órakor, mérsékelt helyárakkal.

Kolumbusz Kristóf vagy Amerika fölfedezése. A Kamara diszhete kezdődött a mostani premierrel, amelyen bemutatták a rég várt attrakciót. A közönség nem csalódott a szórakozásban. A látványosságon és a rendkivüli művészi szépségein tul talán legnagyobb érdeme a filmnek, hogy annyira a közelségünkbe hozza Kolumbusz alakját, mintha a mai kor gyermeke lenne s mint valami szines és eleven regényt, figyeljük küzdelmes és érdekes történetét. Bassermann feleithetetlen alakitást nyujt a cimszerepben. Mária hercegnőt Celia Toelle játssza. De szerepelnek magyarok is: Pethes Imrét mint Aragoniai Ferdinánd királyt látjuk s többek között a kis Szécsi Ferkót is üdvözölhetjük egy kedves gyermekszerepben. A nagyszabásu alkotáson kivül egy eredeti kétfelvonásos Fatty-burleszk járult hozzá a Kamara meleg sikeréhez. Előadások fél 5, negyed 7, 8 és háromnegyed tiz órakor.

Kelet buja tájait látjuk a Corvin-Szinházban minden este az „In ch'Allah" cimü szenzációs filmben. Előadások háromnegyed 5, 7 ésnegyed 10 órakor.

A legizgalmasabb boxmérközést láthatjuk minden este a Corvin-Szinházban a „Hivatlan vendég" cimü vigjátékban. Előadások kezdete háromnegyed 5, 7 és negyed 10 órakor.

ESEMÉNYEK

Fiacskám, tanuld meg Wolff bácsitól...

Édes kicsi fiam, tanuli ióI, légy ió hazafi és hozzál haza jó bizonyitványt, amelyből kitünjék, hogy a magyar nyelvben és irodalomban te vagy a legkitünőbb. Ha ez igy lesz, reményed van arra, hogy te kapod meg Wolff Károly bácsinak az ösztöndiját, amelyet huszatok között fognak kiosztani. Huszatok között, akik kitünően tudiátok a magyar nyelvtant és az irodalmat, de akik egyben nem születtetek végeredményben és véletlenül zsidónak. Láthatod ebből is, hogy atyai gondosságom milyen előzékeny volt veled szemben, amikor nem születtél zsidónak, mert ha zsidó vagy, egészen mindegy, mennyire tudod a magyar nyelvtant és a magyar irodalmat, nem tartoznál ama husz legkitünőbb közé, akiket Wolff ezerkoronás jutalomban részesit. Mert tudod-e fiacskám, hogy mit jelent ezer korona ma? Édesanyád mindenesetre mondta már neked, hogy ebből a pénzből majdnem egy kiló disznóhusra telik. És ne feledd el, hogy Wolff Károly bácsi ezt a husz kiló disznóhust valósággal a szájától vonta meg. Ugy történt a dolog, hogy Wolff bácsi, aki ma városunk vezére, éjszakákon át a városházán tanyázott, ott töprengett a bölcs megoldáson, miként lehetne kijátszani a külföldi hitelezőket. És sikerült is kifundálni a legkevésbé eredményes módszereket. Ezenközben azonban, miután az ember nem él levegőből, Wolff bácsiék is vacsoráztak a városházán. Hiszen lehetett volna vacsorázni a Régi Zenélő Órában, az Országos Kaszinóban is, vagy a lipicaiak haza is röpithették volna a hatalmas vezért, s akkor a vacsora nem került volna huszezer koronájába Wolff vezérnek. De ő csak azért vacsorázott a városházán, hogy nektek, édes kicsi fiam, huszatoknak egészen türhető vizsgai vacsorát biztositson az ezresből, amelyért junius táján valószinüleg ad még a hentes egy kis felvágottat. Mert hogy a hentesáru kötelező. Olyanfajta kis diák, aki libatöpörtyüt szeretne enni a vizsgai vacsorán az ezresből, nem részesülhet a wolffi jutalomban. Miért riadtál meg ettől a gondolattól, édes kicsi fiam? Hogy azt mondod, van neked egy kis zsidó iskolatársad, az is van olyan jó hazafi mint te és az is éppen olyan szépen fog vizsgázni a magyar nyelv és irodalomból, mint te? Nem ugy verik a cigányt kis fiam! Wolff bácsi azt már jobban tudja, hogy zsidó nem tudhatja ugy, annak nem szabad ugy tudni magyarul, mint Wolffnak, Friedrichnek, Eckhardtnak, Hallernek, Huzlinak, Buturescunak. Vagy azt hiszed, kis fiam, hogy amikor husz ösztöndiját tiz katolikus, öt református és öt lutheránus között osztanak szét, ez tulajdonképen meghamisitása a numerus claususnak? Fiacskám! hol járunk mi már a numerus clausustól, ettől a felforgató, forradalmi, zsidó kamatszámitástól! Az igazi konstruktiv elmék ma már nem ismerik a zsidó percentet, ők már teljes zsidótlanitást követelnek. Még csak az kellene: numerus clausus, meg az, hogy a zsidó diákok a magyar nyelvben és irodalomban kitünő eredményeket érjenek el. A Wolff bácsi ezer koronájáért, kis fiam, mindent meg kell tanulni. Meg bizony. (p. b.)

Elég a gyógyszertárakból. Valaha valóságos politikai harcok, parlamenti ütközetek fejlődtek ki egy-egy patika-jog adományozása körül. Az ellenzék a patika-jog-adományozást minden alkalommal politikai jutalmazásnak tekintette. Ma viszont gombamódra szaporodnak a gyógyszertárak és a gyógyszerészeken kivül senkinek sincs ellenvetése. Mindössze a napokban váltott ki egy kis saitcfelháborodást az a tény, hogy Gál Endre, volt népjóléti államtitkárnak, megengedték, hogy gyógyszertárát az Albrecht-utról az Oktogónra helyezze át, ami által a patikájának az értéke legalább is megtizszereződött. Az eddigi közönyösséget azonban — mint halljuk — némi érdeklődés kezdi felváltani. A főváros közegészségügyi ügyosztályában ugyanis a kormányhoz felirat készül, amelyben a főváros tiltakozik a derüre-borura való patikajog-adományozások ellen. Ennek oka az, hogy a multkor a főváros hat uj gyógyszertárat javasolt és a népjóléti miniszter tizennyolc uj patikanyitásra adott engedelmet. A községi többségi párt több vezető tagját elkeseriti ez az eljárás, amihez a miniszternek törvényadta joga van. Ezen az oldalon azonban azt mondják, hogy közegészségi szempontból lehetetlen, hogy a miniszter a tiszti főorvos, a kerületi elöljáróság, az ügyosztály, a tanács és a törvényhatóság elutasitó határozata ellenére gyógyszertárakat engedélyezzen. Szerintük ezekben az esetekben nem a közegészségügyi szükségesség, hanem csak egyesek magánérdeke dominál. Hogy milyen lehetetlen a helyzet, mutatja az, hogy a legutóbb engedélyezett tizennyolc gyógyszertár közül tényleg csak kilencet állitottak fel és most megint ujabb engedélyek kiadása kisért.

A cukor drágább — a gyümölcsiz olcsóbb lett. A Meinl Gyula-cég üzleteiben leszállitott áron árusitják a cég kitünő eper-, málna-, barack, ribizke- és meggyizeit. Győződjék meg egy próbavásárlással ezen gyümölcsizek kitünő minőségéről.

VIKTORIA SZALON
ERZSÉBET-KÖRÚT 6. SZ.
30 perc kacagás!
Szőke Szakáll az ő legjobb szerepében
ICH WILL NICHT
Kőváry Gyula kétrészes tréfája
Szőke Szakáll, Fehér Gyula m. v., Szenes Ernő | Kardos László, Pallai Gabi, Haraszti Mici, Wajditsch Sári | Pázmánné, Mihó Ida, Orbán Viola
Kezdete 10 órakor.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 182—82.
Március 16-tól 23-ig
AZ ANYA
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

Paplanért első útja
SZALAI paplankirályhoz
Ilegyen. VII., Kertész-utca 35. sz. • Átdolgozást v. Ital.

SELYEM, SZÖVET, CSIPKE, SZALAG, MOSÓÁRÚ, DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR, VII., RÁKÓCZI ÚT 32., II., FŐ-UTCA 52.

VI. Révay-utca 18. KIS KOMÉDIA Telefonsz.: 14-22.
„A kaméliás tyuk" és „Wien-Berlin"
Rott és Steinhardt felléptével. Kezdete pontban 1/2 8 órakor.

Mercur bérautóüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Fordítás.
MINIMAX RT.
A faraktárunkban legujabban előfordult tüzeset alkalmával
MINIMAX tüzoltó-készülékeik,
dacára hogy ezelőtt 19 évvel töltettek meg — kitünően beváltak, mig az egy évvel ezelőtt beszerzett porral oltó készülék teljesen hasznavehetetlennek bizonyult.
Sell, 1922 junius 14.
HOFFMANN & FLÜGEL
porcellángyár

TŐZSDEI HIRLAP

A koszt-ankét után

Szombaton délután tudvalevőleg ankétot tartottak a kosztüzlet dolgában, amely ankéton, mint az előrelátható is volt, a felszólaló urak közül ugyszólván valamennyien azt az álláspontot foglalták el, hogy a kosztüzlet erőszakos megrendszabályozása gazdasági téren sokkal nagyobb hátrányokkal járna, mint amennyi előnyt biztositana holmi drákói rendszabály. A felszólalásokat a tőzsde tanácsa persze tudomásulvette és ezeknek a figyelembevételével fogja majd a pénzügyminiszter elé terjeszteni azokat a javaslatokat, amelyek a tanács véleménye szerint a kosztüzlet rendezése céljából szükségesnek mutatkoznak.

Természetesen, a tanács javaslata iránt is éppen olyan érdeklődés mutatkozott a hétfői és keddi nap folyamán, mint amilyen lázas érdeklődés nyilvánult a szombati ankét eredménye iránt, de ha tárgyilagosak akarunk lenni, konstatálnunk kell, hogy a tagok tulnyomó része bizonyos meglepetéssel veszi tudomásul ezt a szokatlan érdeklődést. Nemcsak az ankét előtt, hanem az ankét után is amellett érvelt t. i., hogy erőszakos rendszabályokkal tényleg rendkivül nehéz a kosztüzlet kérdését megoldani és hogy talán egészen felesleges is erről a témáról annyit irni és beszélni. Arról nem is szólva pl., hogy Bécsben és Berlinben annak idején összehasonlithatatlanul jelentékenyebb volt a kosztüzletek száma mint nálunk, köztudomásu, hogy Bécsben és Berlinben is magától terelődött a kosztüzlet nyugodtabb mederbe, anélkül persze, hogy erről az üzletágról annyit irtak és beszéltek volna, mint minálunk.

A legfiatalabb gyakornokok is tudják, hogy januárban például két-három százalék között mozogtak a heti kamattételek és hogy a pénz csak akkor kezdett intenzivebb mértékben drágulni, amikor februárban, avagy a hausse-mozgalommal kapcsolatban nemcsak azok vásároltak papirost, akik rendelkeztek a papiros átvételéhez szükséges összegekkel, hanem olyanok is nagyobb angazsmánokba bocsátkoztak, akik legfeljebb a vásárolt értékpapirok értékének egyötödével rendelkeztek. Ez utóbbiak tehát kénytelenek voltak igen jelentős összegeket igénybevenni a piacon, hogy a papirokat, amelyeknek az árfolyama a Giró munkatorlódásával kapcsolatban elrendelt szünetek miatt lecsuszott, annak idején, ne kelljen veszteséggel realizálni, vagyis — átvehessék.

A legutóbbi kasszanap eseményei is bizonyitják, hogy 7-ikén, szerdán is azért szökött fel egy nap alatt két százalékkal a pénz ára, mert azon a héten, amikor a szerdán kifizetésre várt ügyleteket kötötték, megint igen-igen sokan szerepeltek olyanok is vételekkel a piacon, akik már az üzletkötésük pillanatában tudták, hogy ha kifizetésre kerül a dolog, a kiegyenlités csakis kosztpénz igénybevétele utján válik lehetségessé. Már a hatodiki, keddi nap folyamán látták ugyan, hogy a pénz iránt élénk a kereslet és akkor hat százalékért is meg tudták volna kapni, vártak a hetediki fizetési napig, amikor azonban már csak ugy tudtak pénzhez jutni, hogy egymást tullicitálva jelentkeztek azoknál a tőzsdetagoknál, akikről feltételezték, hogy pénzzel rendelkeznek. Magunk győződhettünk meg pl. arról, hogy egyes tőzsdetagok, akikhez pénzért fordultak, indignálódva kérdezték, hogy miért nem vették igénybe a pénzt az előző napon, amikor hat százalékért kinálták és miért keresik azt olyan lázasan csak a kasszanapon, amikor már réges-régen rendezni kellett volna az ügyeket.

A megkérdezettek természetesen nem tudtak feleletet adni, mert hisz egyikük sem akarta bevallani, hogy a várakozás csupán spekulációból történt, amennyiben ugyszólván valamennyien arra számitottak, hogy kasszanapon olcsóbb lesz a pénz... Persze tévedtek, a spekuláció nem bizonyult helyesnek, sőt éppen ez a spekuláció okozta, hogy a kamattételek néhány negyedóra leforgása alatt intenziven emelkedtek, minélfogva megint hatalmas mértékben gyarapodott azoknak a száma, akik a kosztüzlet rendezését sürgették. Hát ami ezt a rendezést illeti, ez meglehetősen egyszerü és többek között azzal az előnnyel jár, hogy ha a rendezésnek azt a módját választják, amelyet alább ismertetünk, akkor nem is kell többé annyit irni és beszélni a kosztüzletről, mint amennyit mostanában irnak és beszélnek. Azt a pénzt ugyanis, amelyet kosztba akarnak venni (mert nehéz lenne olyan rendszabályt hozni, hogy mindenki annyi papirt vásárolion, amennyit át tud venni), a kasszanap előtt szerezzék meg a felek, amikor rendszeres pénzkinálat van a piacon. Számtalanszor tapasztalhattuk ugyanis, hogy a szerdai fizetési nap előtt, tehát a hétfői és keddi nap folyamán a pénzből meglehetősen sok az áru, amelyet az elővigyázatos cégek és spekulánsok meg is szereznek, még pedig sokkal előnyösebben, mint akik szerdára halasztják ez ügyletek rendezését. Tessék tehát ezt a példát követni, ha tényleg nem küszöbölhetők ki a kosztüzletek, és akkor nemcsak a kamattételek kilengései szünnek meg, illetve a kosztüzlet terelődik nyugodtabb mederbe, hanem a Giró is idejében tudja teljesiteni a fizetéseket, ami, ugy hisszük, szintén nem mellékes körülmény.

Rácz Géza.

„Meglepetésszerü elugrás" a Phöbus-részvényeknél. Az értékpiac előtt nem ismeretlenek a a módozatok, amelyekkel Potemkin-árfolyamokat lehet a tőzsdei közvéleménybe beleszivattyuzni. Az ügyesen kolportált hiresztelések a tőzsde publikumát sokszor nagyobb fantáziára ingerlik, mint akár a legzseniálisabb tranzakció, vagy a legsikerültebb üzleti mérleg. Az utóbbi két körülmény a Phöbus részvénytársaságnál nem is szokott nagyobb emóciót kiváltani, de a vállalatról annál gyakrabban kerülnek kellemesen hangzó hirek forgalomba. Nemrégen azt terjesztették a Phöbusról, hogy a Kereskedelmi Bank megvette a vállalatot és az Izzóval fuzionáltatja. A hirkovácsok a célt elérték: a részvények árfolyama jelentősen emelkedett. Kiderült azonban, hogy a Kereskedelmi Bank egyáltalán nem érdeklődik a Phöbus iránt. Már-már lemorzsolódni kezdett a Phöbus kurzusa, amikor az érdekeltek uj trükkel álltak elő. Suttogni kezdték, és ennek a sajtóban is nyoma támadt, hogy a Phöbusnál egy előkelő svájci bankház vállalt érdekeltséget és valódi svájci frankokért tekintélyes számu Phöbus-részvényeket szerzett meg. Az árfolyam-doppingolásnak már ez az ujabb módja is lohadni kezdett, akkor mintegy végszóra, megérkezett — a londoni sürgöny, amely az egyik bankházhoz cimezve, arról szólt, hogy a Phöbus-részvényeket egy angol pénzcsoport váltotta magához. Persze a távirat kézről-kézre járt és a „bizalmas" hirről a tőzsde közönsége rögtön értesült. És sietett mindenki Phöbust vásárolni, hogy valahogy le ne késsen a lakmározásról. A legsikerültebb azonban, hogy ennek a kitünően rendezett animirozásnak tulajdonképen Halász Lajos látta a hasznát. Értesülésünk szerint a mult hét végén a Belvárosi Takaréktól, jóval a napjáron alól, 8000 darab Phöbust szerzett meg és a pakettet a mult pénteki középáron azonnal tovább adta. Pénteken (9-én) egész délelőtt 8800 K körül mozgott a Phöbus, de 3 perccel fél 1 óra előtt Halász Lajos beállt a kreclibe és félegyre ezer koronával, 9800 K-ra verte föl a részvény árfolyamát, amely kurzus aztán a hivatalos jegyzésbe is belekerült. Ezt a lámpalázas aktust Halász 43. számu animir-bulletinjében igy jelenti be: „A Phöbus-részvények a tőzsdei hét utolsó napján meglepetésszerüen elugrottak..." A jól végzett munka után Halász otthagyta a kréclit és a Phöbus ujra visszacsuszott 8800-ra. De mit törődött vele a börze e félelmetes fenegyereke, hogy mások zsebéből percek alatt milliók röpültek ki, — neki magas középárfolyam kellett és azt megcsinálta: ő néhány perc alatt megkereste a 10—12 milliócskáját. Az elmondottakból pedig levonhatjuk a konzekvenciát: a valóban értékes papiroknak nincs szükségük sem trükkökre, sem doppingra, azoknak az árfolyamát a hausse minden mesterkéltség nélkül is magával ragadja.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület igazgatósága a f. é. március hó 28-ára egybehivott rendes közgyülésnek javasolni fogja az alaptőkének 22,500 darab 6000 korona névértékü uj részvény kibocsátásával 80 millióról 375 millió koronára való fölemelését. Ugyanakkor kerül a régi 2000 koronás részvények névértéke is megfelelően felülbélyegzésre. A régi részvényeseket 2:1 arányban a közgyülés által megállapitandó áron elővételi jog fogja megilletni.

A Kereskedelmi Bank mérlege és tőkeemelése. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága legutóbbi ülésén megállapitotta az 1922. üzletév mérlegét, mely a tavalyi 58 millió koronával szemben 143.545,060.83 korona tiszta nyereséggel zárult. A zárszámadás főbb adatai: Nyereség: kamatszámlán 277.4 millió korona; jelzálog- és községi kölcsönüzleten 2.8 millió korona; különféle jutalékokon, konzorciális- és értékpapirüzleteken és külföldi értékeken 227.8 millió korona. Kiadások: az alkalmazottak fizetése 209.8 millió koronára, mig a költségek és adók 160 millió koronára emelkedtek. A bank által kezelt idegen pénzek összege 5.9 milliárd koronára rug és a cimletek forgalma 626.4 millió korona volt. Az igazgatóság az 1923 március 22-én délután 5 órára egybehivott közgyülésnek inditványozni fogja a tartalékalapoknak 27.4 millió koronával, az ingatlantartaléknak 5.8 millió koronával, a nyugdijalapnak 16.1 millió koronával, továbbá a „Lánczy Leó-alap"-nak és a „Weiss Fülöp-alapitvány"-nak egyenként 3—3 millió koronával való javadalmazását. Az igazgatóság inditványozni fogja továbbá, hogy a lefolyt üzletévre szóló osztalékot 400 koronában, vagyis 40 százalékban állapitsa meg, továbbá az intézet részvényeinek névértékét a tartalékalapokból 1000 koronáról 2000 koronára emelje fel. Ezenkivül az ilymódon 400 millió koronát kitevő részvénytőkének 600 millió koronára való fölemelését fogja javasolni 100,000 darab 2000 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján, valamennyi elővételi jog 2:1 arányában a részvényeseknek lévén biztositandó. Az igazgatóság kérni fogja a közgyülést, hogy a tőkeemelés időpontjának és keresztülvitele módozatainak megállapitását őreá bizza.

Kinevezések a Kereskedelmi Banknál. A Kereskedelmi Bank legutóbb megtartott ülésén Fellner Alfréd, Országh Arthur, Szalai Pál, Szászy György dr. és Wahrmann Ede cégjegyzők aligazgatókká, Weisz Mór fiókfőnök fiókigazgatóvá, Borowitz Arnold, Fejér Vilmos, Földessy Lajos, Mittermayer János, Podovszky József dr., Rajna Zsigmond, Szélba Richárd és Weisz Gyula főtisztviselők cégjegyzőkké, Lázár Sándor, Ritók Lajos fiókfőnökökké, Iványi László dr. és Simontsits Elemér dr. titkárokká, Bátor Viktor dr. helyettes jogtanácsos jogtanácsossá neveztettek ki.

A Földhitelbank rekordmérlege. Paupera Ferenc dr., a Földhitelbank alelnök-vezérigazgatója külföldi utjáról vasárnap este hazaérkezett. Itt emlitjük meg, hogy elterjedt hirek szerint a bank tavalyi mérlege minden várakozást felülmul és ennek megfelelően az osztalék legalább 200 K lesz, de tőzsdei körökben még magasabbra is taksáliák.

Az Ingatlanbank tranzakciója. Március 19-én tartja meg a Magyar Általános Ingatlanbank rt. igazgatósága a közgyülését. A terv szerint száz millió koronára emelik az alaptőkét. Munkatársunk kérdést intézett dr. Halom Dezső vezérigazgatóhoz a bank nagyszabásu terveire vonatkozólag, aki a következőket mondotta el:

— Tetemes tőkét igényel mindaz a terv, amit meg akarunk valósitani. A bank vállalatainál, téglagyárainál, cementgyárában, a Hungária-fürdő telepén és egyéb ingatlanain épitkezések és befektetések következnek. Nagy gondot forditunk a százhalombaltári kitünő, nagy téglagyárunk teljes, modern fölszerelésére. Ez a gyár közvetlenül a jugoszláviai határ közelében fekszik és előreláthatólag tekintélyes mennyiségü épitőanyagot szállithat. A Hungária-fürdő kényelme érdekében jelentős munkálatokat viszünk keresztül. Igy szállodai épitkezést is végrehajtunk. Különböző terveink vannak, amelyek az épitőmunkát szolgálják. Ezek közül megemlitem azt a telepet, amelyet a Krisztina-körúton vettünk tervbe. Kétezer négyszögölnyi területen egy egész lakóháztelepet emelünk. Mindez külön is jelentősebb tőkét igényel, azonban a terveket reméltetőleg mégis keresztülvisszük.

A tranzakcióra vonatkozólag különben az alábbi hivatalos közleményt adták ki:

A Magyar Általános Ingatlanbank R.-T. március 19-re közgyülést hiv egybe, azzal a javaslattal, hogy az alaptőke 100 millió koronára emeltessék, mert a bank vállalatainál, különösen téglagyárainál, cementgyáránál, a Hungária fürdőtelepén és egyéb épitőiparainál és ingatlanain folyamatban levő épitkezések és befektetések, valamint a különböző vállalatok üzeme tetemes tőkéket igényel. A javaslat szerint minden régi részvény után egy uj részvény elővételi joga ajánlandó fel a részvényeseknek, azonkivül minden régi öt részvény után kettő uj részvény ingyen és költségmentesen. Az ingyen részvényeket a bank a tartalékalap egy részének az alaptőkéhez való csatolása alapján bocsátja ki. Az igazgatóság egyuttal javasolni fogja, hogy öt-öt darab 200 koronan. é. részvény 1000 kor. n. é. részvénynyé vonassék össze és kérelmezni fogja a tőzsdetanácsnál, hogy ezentul 10 darab Ingatlanbank-részvény legyen egy tőzsdei kötés. Az alaptőkeemelés teljes keresztülvitele után az Ingatlanbank alaptőkéje és tartalékja kb. 1 milliárd koronára fognak emelkedni. A közgyülés elé terjesztendő 1922. évi mérleg 22.133,630 korona nyereséget tüntet fel és ebből részvényenként 100 korona (tavaly 40 korona) osztalék fizetését fogja javasolni.

Mikor a vezérigazgató gátolva van a megjelenésben. Az Országos bank és takarékpénztár r.-t. e hó 3-ára közgyülést hivott egybe. Minthogy azonban Márkus Sándor, a bank alapitója és vezérigazgatója másirányu elfoglaltsága miatt akadályozva volt a megjelenésben, a közgyülés elmaradt. Értesülésünk szerint Nádas József, a bank másik vezérigazgatója rövidesen elhagyja állását.

Színészek a tőzsdén. A tőzsdének érdekes vendégei voltak hétfőn. A színészbál rendezőségének küldetésében jelent meg Darvas Lili, Rózsahegyi Kálmán és Tarján Vilmos. A tőzsde közönsége kissé meg volt lepve, hogy kedvencei, akiket egyébként ők szoktak meglátogatni, most hozzájuk zarándokolnak. A művészdeputáció, mi türés-tagadás benne, nem annyira börziánereket, mint pénzt akart látni és ez sikerült is nekik, dacára annak, hogy Halász Lajos — aki nem örvend éppen tulságos szimpátiának a tőzsdén — kalauzolta őket. Csaknem másfélmilliót szedtek össze a jótékonycélra és csak amikor már kifelé tartottak, jutott eszükbe, nem lehetne-e egy kis üzletet csinálni? No, nem egyéni akcióra gondoltak: ellenkezőleg a színészek számára szerettek volna még valamit biztositani. Miután azonban semmi sem biztos a tőzsdén, csak a kosztpénz, a másfélmilliót rögtön oda is adták jó kamatra. Jó kezekbe kapták, ott maradhat még a bál után is jó darab időre. Ilyen jó kosztja se volt még a színészek pénzének.

Megalakult a Mobilbank R.-T. Fónagy Aladár bankja, amelyről már többizben megemlékeztünk, Mobilbank R. T. cimmel, 400 millió korona befizetett alaptőkével a napokban megalakult és a cégbejegyzési formaságok elintézése után, működését Harmincad-u. 3. alatt levő irodáiában e hó 15-én már meg is kezdi. Az uj bank céljairól és működési köréről megtudtuk, hogy főleg ipari vállalatok finanszirozásával akar foglalkozni, azonkivül tervbe vette az elszakadt részeken maradt üzemeknek az országba telepitését és közvetlen kapcsolatot kiveres a megszállt területeken maradt iparvállalatokkal is. A bank igazgatósága a következően alakult meg: Igazgatóság: Fónagy Aladár (ügyvezető elnök), Hauzeur Victor (alelnök), Antoine Raoul, Barcinsky István, dr. Bárczy István, báró Bornemissza Lipót, Boschan Ferenc, Boschan Károly, Carsch Ottó, dr. Eichhorn Ede, Fischer Ödön, dr. Glasner Miksa, dr. Herglotz Wilfred, Hock Richard, König Vilmos, Mautner István, báró Popper Lethar, Scheiber Endre, gróf Wenckheim Antal. — Felügyelőbizottság: báró Hazai Samu (elnök), Csajthay Ferenc, Horvatovics Ferenc, Sófalvy Illyés Endre, Kallós Ignác, Lauber Dezső, Neszmély Lajos, Polgár Dezső, Rügeberg Oszkár.

A Wekerle-telepen épülnek a kislakások. A multhét közgazdasági életének egyik legnevezetesebb eseménye a Gerlóczy Gyula kormánybiztos elnöklése alatt megtartott lakásépitési ankét volt, amelynek során kiderült, hogy a kincstár 1923/24. évi lakásépitési akciója az egész ország területén mindössze csak 1700 kislakást fog termelni. Az állami kislakásépitési akció keretében a kispesti Wekerle-telepen 53 házat épitenek összesen 235 lakással. A házak közül 35 földszintes, 18 pedig egyemeletes. A kispesti kislakásos házak épitését a mult év őszén kezdte el épiteni az Iparosok Országos Központi Szövetkezete, melynek ajánlata a nyilvános pályázaton a legolcsóbbnak bizonyult. Érdekesnek tartjuk megemliteni, hogy a versenypályázaton a többi ajánlattevővel együtt konkurrált a Pollacsek és Epstein épitészmérnöki vállalkozó cég is, mely annak idején a kispesti Wekerle-telep 3000 egységből álló épülettömbjeit épitette. Az IOKSZ. azonban olcsóbbnak bizonyult a pályázaton és megkapta a nagy munkálatot, melyhez társul vette a Magyarországi Kömüvesmesterek Országos Szövetségét. A társasüzlethez az érdekeltek nagy készültséggel fogtak hozzá. A többszázmilliós épitési tőkét a kormány előlegezte. Szakértő épitészeket és munkafelügyelő- és vezető-pallérokat, amennyiben azok a kömüvesszövtségben nem állottak rendelkezésre, a tétlenül álló épitészvállalkozó-cégektől verbuvált az IOKSZ. A kispesti épitkezés egyébként olyan szerényen folyik, hogy a téli hideg ellenére sem szünetelt egy napig sem a munka. Előreláthatólag május elején mind lakhatók lesznek az ujonnan kitermelt kispesti kislakások. Az uj kislakások bére még nincs megállapitva.

A „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet R.-T. igazgatósága elhatározta, hogy a március 26-án tartandó közgyülésnek javasolni fogja az 50 millió korona alaptőkének részben uj 500 koronás részvények kibocsátása, részben a régi részvények névértékének 500 koronára leendő egyideiü felbélyegzése mellett, 250 millió koronára leendő felemelését. Az igazgatóság Szücs Géza urat, a Magyar Általános Hitelbank fiumei fiókjának igazgatóját az intézet ügyvezető igazgatójává nevezte ki.

A Beocsini cementgyári unió r.-t. rendkivüli közgyülése elhatározta 20 millió korona alaptőkéjének 25,000 drb 1000 korona n. é. uj, 1923. évre osztalékjogosult részvény kibocsátásával és az 50,000 drb régi, 400 korona n. é. részvény névértékének 1000 koronára való emelése utján, 75 millió koronára való felemelését. Minden két régi részvényre 1 uj részvényre gyakorolható az elővételi jog az 1000 korona névérték, 1000 korona felpénz és 600—600 korona tőkebefizetés, összesen tehát 1 uj és 2 régi részvényre 3200 korona lefizetése ellenében; az elővételi jog a Magyar általános hitelbanknál március 22-ig gyakorolható.

Chinoin Gyógyszer és Vegyészeti Termékek Gyára R.-T. A vállalat — amely mint ismeretes, legutóbb érdekközösséget létesitett a Hungária Műtrágya-, Kénsav- és Vegyi Ipar Részvénytársasággal — rendkivüli közgyülésén elhatározta alaptőkéjének 8 millió koronával való felemelését. A közgyülés határozata értelmében 10 régi részvényre egy uj részvény vehető át március 13-tól március 19-ig 1500 koronás árfolyamon az Angol-Magyar Banknál.

A Bóni Gyártelep és Mezőgazdasági Részvénytársaság igazgatósága a március hó 19-én megtartandó rendes közgyülésen az alaptőke 52 millió koronára való felemelését fogja javasolni oly módon, hogy a kibocsátandó részvények összessége a részvényeseknek ajánltassék fel, még pedig minden két régi részvényre egy darab ingyen, egy darab pedig 5000 koronával. Az 1921/22. üzletévre a tavalyi osztaléknak kétszerese, azaz darabonkint 80 korona fog inditványoztatni.

A Malomsoky R.-T. közli, hogy a régi részvényesek az összes uj részvényekre az elővételi jogot 1:2 arányban március 15-ig a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál á 800 korona befizetése ellenében gyakorolhatják.

Egyesült fa- és ipar r.-t. e hó 8-i közgyülése az alaptőkének 200 millió koronára való felemelését határozta el olykép, hogy az uj részvények az igazgatóság által megállapitandó időpontban teljesen a régi részvényeseknek ajánltatnak fel, még pedig egyötödrészben ingyen.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban. IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLAR MIKLÓS és BREITNER,
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el! —

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák minden féle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfővárosi szállitója.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST.** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

Irodaáthelyezés
ÖTVÖS és TÁRSA
tőzsde- és bankbizományi irodáját
március hó 20-ától
V., Szabadság-tér 7. sz. alá (Üzletház)
helyezi át. — Telefon.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

SALAMON ÉS TÁRSA
BANKHÁZ
A Devizaközpont bizományosa
V., Nádor-utca 26. szám
Telefon: 77—67, 60—16.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½8 órakor
a szenzációs márciusi műsor!

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Márciusi ragyogó uj műsor!
Carson és Angelo, John és Ellen Glyde
3 BURGER
Eleky-trio. John Clark, Elli és Nina.
Ezenkivül még 25 elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 138—55.
JÓ KLIENSEK
MÓRICZ ZSIGMOND vigjátéka.
FUJJAD, FUJJAD, PAJTIKÁM
Emőd Tamás és Nádori Mihály zenés marionett-játéka.
KECSKEFÉSZEK
Szőke Szakáll tréfája.
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Szőllősi Piroska, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

NEMES LÁSZLÓ
TŐZSDEBIZOMÁNYOS
Budapest, V. kerület, Nádor-utca 38. sz.
Telefonszámok: 166-10 és 61-82.

A
CLUB GARAGE
az egyetlen modern garage
a város belterületén
külön boxokkal
Köztelek-utca 4. (a Calvin-térnél)
Modern javitómühely
Telefon: 139-69 és 189—52 vagy József 139—78.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

Excelsior-Télikert
Mágikus éjszakák!
Márciusi rekord misztikus és táncműsor! Kezdete 10 óra után. Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72 (félemelet).

Ára 20 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. március 21. — 12. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 1000 K. Félévre 500 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Attila urunkról

sok szó esik mostanában és Attila urunk ostorcsapásai nyomán homlik a kurzus, amin csak csodálkozni lehet, mert világtörténeti ritkaság, hogy egy rossz regény rezsimek megingatását eszközölje. Már pedig, hogy a hangzatos nevü „iró"-nak, ama *Szépvizi Balázs* Bélának, a regénye csapnivalóan rossz, — ezt nem mi állapitjuk meg, hanem a kurzus legexponáltabb orgánumai, amelyek felmagasztalnak füzfapoétákat, mázolómestereket és csapnivalóan rossz szinészeket, ha azok a kurzus szekerébe kapaszkodnak. Elolvasni valamit, amit még a kurzus „müitészei" is ponyvának mondanak: hát ezt igazán ne méltóztassék tőlünk kivánni. Elfogadjuk minden további nélkül az ő véleményüket Szépvizi Balázs Béláról és az „Attila urunk"-ról, hiszen ők a legilletékesebbek itélkezni, amikor az „iró" szélső intranzigensnek vallja magát és ime már második nagy „müvét" ajánlotta fel a kurzus oltárán. Ezt a hatalmas alkotást a *Nemzeti Ujság* nevezi „hunn regénynek csufolt tákolmány"-nak, amely „nemcsak irodalmi értéket tekintve áll alatta minden szinvonalnak, hanem amellett még *arcátlan* gyalázása a kereszténységnek és a katolicizmusnak."

Hát ez elég sulyos kritika, egy másik kurzuslapnak a véleményét már szinte nem is igen merjük a nyomdafesték pirulása nélkül ide lenyomtatni. Arra meg már nem is merünk gondolni, hogy miként lezsidózta volna a legszélsőbb orgánum ezt a „szépvizi" urat, ha véletlenül már jóelőre égig nem magasztalta volna és ha legmagasabb irodalmi patrónusa nem *Zilahi Kiss* Jenő, a magyar pedagógia büszkesége lenne.

Mert hát intézzék el az irodalmi és politikai vitát az urak egymás között, ha pedig Szépvizi Balázs Béla ur tényleg vallást sértett, csukassák be ők, hiszen ők vállalták, hogy hivatalos őrei lesznek a keresztény vallásnak és bennünket más *politikai* nézeten levő kereszténveket indexre vetettek. Van azonban ennek az ügynek olyan oldala is, amihez azután igazán közünk van nekünk is és zsidó vallásu polgártársainknak is, akik szorgalmas adófizetői a fővárosnak. Ez a másik oldala az ügynek pedig abban áll, hogy Szépvizi Balázs Béla előttünk ismeretlen, de a kurzuslapok szerint férfiuvére nem kisebb férfiu, mint Zilahi Kiss Jenő, a székesfőváros tanügyi tanácsnoka ütötte rá a megbizhatóság, a hazafiság és a keresztény erkölcsben való tökéletesség bélyegét. Ezek szerint Zilahi Kiss Jenő vagy nem ért az irodalomhoz, a keresztény erkölcshöz, vagy titkon destruktiv lélek, amint azt már egy forradalmi levele után ráfogták a destruktivek és őt maguknak követelték. Gróf *Zichy* János, aki egész életén át keresztény politikát hirdetett, nevezte a fajvédelmi politikát „fura kedvtelés"-nek: ime most ennek a „fura kedvtelés"-nek jegyében éldelgő ponyva bevonult Zilahi Kiss Jenő kegyelméből a főváros összes iskoláinak könyvtárába. Zilahi Kiss Jenő ur irhatott a forradalom alatt egy előkelő hetilapba olyan levelet, amilyet neki tetszett; de az iskolában ne mérgezze meg a mi gyermekeink lelkét. Mi a fajvédelmi fura kedvtelést akkor is méregnek tartjuk a gyermeki lélekre, ha az nincs összefüggésben a vallásgyalázással. De lássák be odaát is, hogy ez a fura kedvtelés igen hamarosan eljut a vallásgyalázásig.

Mindezt pedig hithü keresztények és becsületes zsidók pénzén. Valamennyiünk pénzén. A *Szózat* olvasóin kivül ez ellen mindnyájan tiltakozunk, az egész adófizető Budapest tiltakozik. Az a keresztény lap, amely legelső sorban leplezte le Zilahi Kiss Jenőnek az irodalomban való járatlanságát, milliókra becsülte azt az összeget, amelyet gyermekeink megmérgezésére kiadtak a városházán. Ezzel szemben Szépvizi Balázs Béla körlevelet intézett olvasóihoz, amelyben fix összegeket mond: a főváros *százötven példányt rendelt, példányonkint ezerötszáz koronájával. Hát ez az összeg akkor is negyedmillió* és Budapest népe, ha tiz koronáról lenne is szó, akkor sem volna hajlandó a tanácsnok urnak ezt a furcsa kedvtelését, amely már nem is furcsa, hanem veszedelmes, fizetni.

Szerdán a tanácsnok ur nyilatkozni fog a közgyülés előtt. Mondhat, amit akar. Mentegetődzhetik, védekezhetik, visszacsinálhatja a dolgot: lesznek már elegen és mindtöbben lesznek, akik az 1918. évi levél után a Szépvizi Balázs Béla-féle mételynek az ifjuság lelkében való elhelyezése előtt nem hajlandók szemet hunyni. Ha pedig a közgyülés többsége még mindig nem elégelte meg Zilahi Kiss Jenő ur pedagógiai sikereit, annak mi csak örülhetünk, mert ennek a tanácsnoknak a nevénél jobb korteseszközt nem adhatnak — *a mi kezünkbe.*

Fordulat készül a városi politikában?

Ereky Károly: „Kézbe akarom venni az események irányitását"

A főváros szerdai közgyülésének tárgysorozatában az interpellációk között szürke cim fordul elő:

Ereky Károly a székesfőváros háztartása ügyében.

Ez a semmitmondó, szerény cim, amely éppen olyan igénytelen, mint amikor a kitünő interpelláló röviden „Ereky Károly mérnök"-nek irja magát, többet sejtet, mint amennyit mond. Különben is hetek óta beszélnek róla a városházán, hogy a községi politikában események várhatók, a mai fülledt, pállott, csak a tehetetlenséget élesztő levegőben történnie kell valaminek. A beavatottak tudni vélték, hogy Ereky Károlynak szerepe lesz a lappangó, nagy válság megoldásában és ez az éleseszü, tanult fej hetek óta dolgozik azon, hogy a mai meddő, sivár és éppen ezért veszedelmes városi politika helyett praktikus, komoly, az idők szellemének megfelelő programmot adjon, amelyen a jövendő felépülhet. Érezni kellett, hogy Ereky bejegyzett interpellációjának jelentősége tulhaladja a hétköznapiságot, mert, aki megfigyelte ennek az örökké aktiv férfiunak a szereplését, látta, hogy aktivitása annál inkább fokozódik, minél inkább merül el a tehetetlenség fertőjében a többségi párt politikája és a tanács ugynevezett alkotó tevékenysége. Ami pár hónap óta történt és amit pár hónap óta Ereky Károly cselekedett, szemmel láthatóan minden egyetlen cél felé irányult és ez a cél: szakitás az eddigi meddő és tartalmatlan községi politikával.

Látni és tudni kellett mindezt, tisztában kellett lenni Erekynek ezzel a szándékával, éppen ezért tudtuk és láttuk, hogy a most bejegyzett interpellációt határkőnek szánta és a beszéd, amelyet elmondandó lesz, immár a politikai szenzációk régiójába fog tartozni. Ennek a politikai szenzációnak bejelentése nagy örömünkre a Fővárosi Hirlap-ra hárul azon a réven, hogy

Ereky Károly

bennünket tisztelt meg következő rendkivüli jelentőségü nyilatkozatával, amelyet munkatársunk előtt az alábbiakban mondott el:

— A szerdai közgyülésre alaposan készülök, miután olyan kuszált, nagy tömegü anyag feldolgozásáról van szó, amelyet apró-cseprő jelenségeiben is ösmerni kell. Nem egyébről van szó, mint *a székesfőváros közigazgatásának konszolidálásáról.* Nem egyszerü reformról, amilyent bár annyi év óta terveztek, de meg nem csináltak. Voltaképpen most a városok közigazgatásának egyetemes konszolidálása vált aktuálissá, amit maga a kormány szorgalmaz és készitett elő, bizonyára azért, mert belátta, hogy ezzel tovább várni nem lehet.

— A belügyi és a pénzügyi miniszter készitették el a törvényjavaslat tervezetét, cime: *A városok és községek háztartása.* Ez a tervezet kijelenti ugyan, hogy a székesfőváros különleges helyzetére való tekintettel az intézkedések csupán *átmeneti jellegüek* lesznek és nem is céloznak egyebet, mint azt, hogy Budapest székesfőváros uj helyzetét valahogyan szabályozzák— egyébként, ugymond, *a főváros ügyeiről külön törvényjavaslat készül s az gondoskodik azokról.* Mindebből az a fontos, hogy a főváros nyilvánvalóan ma is különleges helyzetben van, ezt a kormánytervezet elismeri és különleges rendelkezéseit magára a fővárosra is alkalmazza.

— A kormány 1923-ban készitette el ezt a javaslatot, amelyikkel a városok közigazgatását konszolidálni akarja. Tehát 1923-ban jön azzal, amivel 1919-ben el kellett volna készülnie, amely kérdés még előbb, főleg a háboru folyamán is megérett, de amelyikkel 1919-ben csakugyan készen kellett volna lennie!

— Különben *az egész törvényjavaslat még mindig a főszolgabiró szempontjából nézi a világot,* szemben a modern ember felfogásával, — aki tehát a közigazgatásban nemcsak a keretet látja, nemcsak valami bürokratikus apparátusra gondol, hanem észreveszi, átlapasztalja, tekintetbe veszi az egész közgazdasági hatalmi megnyilvánulást. Mert csak a vak nem látja be ma már, hogy *a városok élete kitágult, tulnőtt az ugynevezett közigazgatáson.* Mást mondok: a városok életében, nálunk éppen ugy, mint általán minden kulturállamban, *a közigazgatás egészen eltörpül a közgazdaság mellett.*

—*A most készülő törvényjavaslat nagyon* keveset foglalkozik a *közüzemek* sorsával és ha itt-ott elő is fordul benne ez a szó, hogy: *közüzem,* mindannak dacára látszik belőle, hogy *a törvény kodifikátora még mindég nincs áthatva a városok fejlődési irányával.* Már pedig e téren hatalmas fejlődési folyamat zajlott le, még egy-egy vidéki város életében is, annál inkább tehát az ország fő- és székvárosában.

— De ma már a megállapitás, a különböző konstatálás kevés, nem gyakorlati értékü. Ma tovább kell mennünk! Megvallom, hogy én azért szólalok fel a szerdai közgyülésen, és azért ragadom meg az alkalmat a belügy- és pénzügyminiszter törvényjavaslatával kapcsolatban, mert ennek során *programmot akarok adni,*

hogy a fővárosi politikának mik lehetnek a céljai.

— *Meg akarom jelölni egy politikai irány kezdetét, amely teljesen szakit az eddigi meddő és tartalmatlan községi politikával, amelyiket az jellemezte, hogy alapjában véve nem is ő vezette az ügyeket, hanem csupán a felmerült események elintézésében merült ki.*

— Szakitani akarok azzal a passziv politikával, amely várta, vajjon mi is fog történni... Itt más nem vezethet jóra s eredményre, mint a megállapitott, a reális programm keresztülvitele, tehát *kézbe akarom venni az események irányitását: az előre megállapitott és reális programm alapján!*

Tehát: „kézbe akarom venni az események irányitását", — mondja Ereky Károly, aki teljesen kiábrándult a meddő és tartalmatlan városi politikából. Nem akarunk ebben a pillanatban ebből és ezekből a kijelentésekből messzemenő következtetéseket levonni; de Ereky Károly világosan beszél, mert mindenki tudja, hogy kik inaugurálták ezt a meddő és tartalmatlan városi politikát, amelyet a közgyülési ellenzék és az ellenzéki sajtó teljes erejével támadott mind az idő óta, amióta ez a meddő és tartalmatlan politika a városházán, a közgyülési és bizottsági termekben terpeszkedik, fertőz és rothaszt.

Örömest és melegen üdvözöljük ezt a felébredést, ha az csakugyan felébredés lesz. Nekünk és Budapest népének egyes-egyedül az a fontos, hogy a városi politikában a legenyhébb esetben is legalább éppen az ellenkezője történjék annak, ami eddig történt és nem történt. Igenis jöjjön az alkotó munka, amit eddig nem láttunk és muljon el anélkül, hogy keserü emléket hagyna a szivekben, muljon el nyomtalanul a gyülölködés, a pártoskodás és a politikai téboly tombolása. Ha Ereky Károlynak is ez a programmja, akkor örömünnepet hoz Budapest népének, amely mérhetetlenül sokat szenvedett a mai féktelen párturalom alatt.

Ereky Károly saját vallomása szerint meg akarja szüntetni, hogy a várospolitika a felmerült események elintézésében merüljön ki, kezébe akarja venni az események irányitását az előre megállapitott és reális programm alapján. Egészen természetesnek tartjuk, hogy az események nem fognak megállani a programmadásnál. Történnie kell valaminek, változnia kell a helyzetnek; de hogy hogyan és milyen módon, azt ebben a pillanatban igazán nem tudnánk megmondani, jóslásokba bocsátkozni pedig nem szokásunk. De hiszünk benne, hogy akik odaát a tulsó oldalon még teljesen el nem vesztették a józanságukat, most ennek a közgyülésnek utolsó hónapjaiban elébe vágnak a jövőnek és hallgatnak az okosság szavára, hiszen az amugy is a maguk sorából kimelkedett férfiutól származik.

Odaát nagyon jól tudják, hogy milyen jövő vicsoritja feléjük a fogát, hiszen maga Wolff Károly festette le nyilt közgyülésen „a szocialista veszedelmet" és szólitotta fel a polgári pártokat az ezzel szemben való közös munkára. Szavakat mindenkor hallottunk tőle és ezek a szavak szárnyalhattak, ezek a mondatok dübörögtek, de mindig csak szavak és mondatok maradtak, amelyeknek konzekvenciáját semő, sem a pártja nem vonta le soha. Ereky Károlytól viszont nem szavakat várunk, hanem azt, hogy levonja a helyzetből a konzekvenciákat és ezek alapján állitja föl programmját, ezek alapján veszi kezébe az események irányitását.

Bomlik a többségi párt

Usettyt élesen támadják
Az országos politika robbantó hatása

A többségi párt vasárnapi értekezlete, amely teljességgel a tüntető ifjuság mellé állott, két irányban volt nagyon érdekes. Mindenekelőtt feltünő volt, hogy a párt, amely a *kormánytámogató* Wolff Károly vezérlete alatt áll, élesen támadta a kormányt. Második pikantéria pedig, hogy vehemens módon rontottak neki *Usetty* Ferenc személyének, aki Komáromban *Klebelsberg* kultuszminiszter, tehát a *Bethlen*-kormány egy tagjának támogatása érdekében járt. Mindezen azonban nincsen csodálkozni való, mert *a községi politikában most szó szerint ugyanaz történik, ami az országos politikában.* Az országos politikában — s ez nyilt titok — *Wolff* Károly és *Gömbös* Gyula politikai hegemóniát akarnak biztositani a fajvédő elemek számára és csöndes palotaforradalommal és nagyatádi *Szabó* segitségével kormányt akarnak buktatni, hogy megalakulhasson végre a várva-várt fajvédő kormány. A parlamenti *Wolff-Huszár-Ernszt*-pártban teljesek e tekintetben az ellentétek. A párt egyik tagja, *Vass* József, ugyanakkor, amikor Wolff kormányt akar buktatni, tagja a megbuktatandó kormánynak. *Huszár* Károly és *Usetty* Ferenc ugyancsak a Wolff-párt tagjai, de ők is és még mások is Bethlennel tartanak és Klebelsberg miniszter mellett korteskednek.

Most ugyanennek az eseménynek át kellett hatnia a községi politikára és a többségi párt belső életére is, amiből meglátszik az, hogy az országos politikát veszedelmes volt belevinni a községi politikába, mert annak robbantó hatása késhetik, de mint az események mutatják, máris bekövetkezett. Az a lelkesedés, amelylyel a vasárnapi határozatot meghozták, korántsem lehetett olyan elementáris, mint azt a kommüniké hangoztatja, mert a községi pártban nem egyedül *Usetty* Ferenc kerülhet indexre kormánytámogató volta miatt, hanem még igen sokan. Ugyanakkor nem tapsolnak ennek a határozatnak a *Szabó* József-féle keresztény-szocialisták sem, akik most az országos politikában a mérsékelt gróf *Zichy* János-felé orientálódnak, valamint azok a legitimisták sem, akik *Andrássyt, Rakovszkyt* és *Beniczkyt* vallják vezérüknek. Nem ismerjük végül *Ereky* Károly álláspontját; azt azonban egészen élesen kell látnunk, hogy a *bomlás a többségi pártban a vasárnapi határozattal teljessé lett.*

Lehet, hogy még egyszer megpróbálkoznak és látszólagos sikerrel próbálkoznak meg a bomlás feltartóztatásával; de ez ma már csak ideigóráig tarthat. Lehet, hogy a határozat értelmében lelkesen fognak tüntetni a közgyülésen is és ez alkalommal *kikapcsolják a községi párt alelnöke ellen irányuló tüntetést;* de a bomlás befejezett tény. Akik a helyzet kiélesedését látják, azt mondják, hogy már ebben a pillanatban sincsen semmi remény a szétzüllés megakadályozása tekintetében. Az ujabb összekovácsolódásnak, amely ismét rövid időre szólhatna, csak az országos politikában kitört harc elsimulásában lehetne reménye.

Egyelőre az a tény, hogy az ifjuság megkardlapozásának kérdésében igen sulyosak az ellentétek a községi-párt egyes frakciói között. Ugyanakkor a párt egyik vezéralakja, *Ereky* Károly a szerdai kögyülésen nemcsak a belügyi kormányzatot fogja élesen támadni, de — amint készülődéseiből látszik — saját pártjának is fog néhány kellemetlenséget mondani és e tekintetben a pártnak igen jelentékeny és igen értékes része áll az oldalán. Végül az *Usetty-féle állért általában elintézhetetlennek tartják,* hiszen nemcsak politikai támadásban volt része, de *cselekedetére a jelenlevők helyeslése és tapsa között azt kiáltották, hogy: Gyalázat! és egyben felszólitották a lemondásra is.* Olyan szakadékok ezek, amelyek ma már át nem hidalhatók, csak az a kérdés, hogy a hatalom birtoklása nem ad-e még egyszer élet-injekciót a pártnak és ha nem, a szétesésnél miként alakulnak ki az erőviszonyok. A szerdai közgyülés után mindenesetre élesebb konturokban fog már a helyzet kirajzolódni, ha ugyan a mostanában olyan gyorsan vágtató események sebesebben nem hoznak valami meglepetést.

Fullánkok

A fürdők ára

szintén ugrott egyet, aminthogy mindennek az ára ugróban van és gazdasági válságunknak legujabb fázisában — mondják — minden mérsékelt áremelkedés teljesen jogosult. A főváros fürdőihez a vizet, és pedig a meleg vizet a föld gyomra szolgáltatja, amely nem stájgerol. Ám tényleg vannak egyéb, nagy kiadások is, mint a személyzet, a fürdőruhák, miminden. De mégis, ha elfogadjuk is az áremelés jogosultságát, figyelmeztetnünk kell az illetékeseket, hogy az sem lett volna katasztrófa a főváros háztartására nézve, (bár más katasztrófák ne fenyegetnék!) ha egy-két hetet vártak volna, amig ezt az áremelést minden melléktekintet nélkül megcsinálhatták volna. A vizművek gyászos sorsa ugyanis, amely minden optimista kommüniké dacára egészen változatlan, nem teszi aktuálissá a fürdőárak emelését. Sőt szerintünk a főváros, amely a közegészségügynek is őre, tartozott volna a vizhiány rettenetes heteiben, sőt innen-onnan hónapjaiban, minél olcsóbban lehetővé tenni az embereknek, hogy miután otthon nem fürödhetnek, a városi fürdőkben olcsón tisztálkodhassanak. A vizhiány végre is nem olyan konjunktura, amelyet a főváros használhat ki a fürdőárak stájgerolására.

Sötét felhők

gyülekeznek megint a főváros feje fölött, amikor az angol parlamentben interpellálnak a mi adósságunk, az ő számukra szegényes kis adósságunk miatt. Egy három-keresztnevü miniszter érdeklődött a kereskedelmi miniszternél, miért nem tiltakozik a magyar hatóságok késedelmeskedése miatt és azért, hogy Budapest nem fizet. A miniszter irásbeli válasza már nem volt olyan vérengző, mint amilyen a három-keresztnevü ur kérdése volt és kijelenti, hogy Budapest székesfőváros az angol követelések nyolcvan százalékát elismerte és a többi követelésnek elismerése is folyamatban van. Van azért ebben a válaszban is némi fenyegető rész, amely azonban nem a fővárost, hanem a kormányt illeti. A követelt biztositékok dolgában — mondja az angol kormány — a magyar kormánnyal megegyezésre jutni nem sikerült; ezért lépések történtek, hogy az ügy az angol-magyar vegyes döntőbiróság elé kerüljön. Istenem, milyen nagy szavak, milyen hatalmas megmozdulások a kis magyar pénzért. Bizony mondjuk, amikor Magyarország nagy volt, ép volt, erős volt, senki sem törődött velünk az angol parlamentben. Most e szerencsétlen országról interpellálnak és adnak miniszteri válaszokat. Risum teneatis amici.

Emlékezetünkbe idézték

az uj villamos társaság tehetetlenségének hánytorgatása közben Wolff Károlynak egy régebbi, de nagyon jellemző mondását, amely szerint „a többség csak a mult bűneinek végrehajtója." Hát ha ez igy lenne, akkor igazán nem volt okos és bölcs cselekedet a város lakosságának alélt, beteg pillanatában magukhoz ragadni a hatalmat. A mult büneit végrehajtani csak nem olyan feladat, amelyet egy Wolff, egy Bohn József, egy Czigány Sándor magukra vállalhatnának. Egy azonban ma — távolabbi perseptivából nézve a dolgokat — már bizonyos és ez az, hogy ha ezek a bünök, amelyeket végrehajtottak, tényleg a multé voltak, azokat kitünően, szakértő módon hajtották végre. E tekintetben igazán nem hagynak maguk után semmi kivánni valót. De vajjon ki lesz a végrehajtója azoknak a bünöknek, amelyeknek letagadhatatlanul ők az apái?

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MÜSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

Ehrlich G. Gusztáv és Petrovác paktuma

Bibithi Horváth János pikáns leleplezései

Mi egészen bizonyosak vagyunk benne, hogy minél közelebb jutunk majd a választásokhoz, annál több leleplezést fogunk hallani, amit az urak egymásról mondanak el. Ezuttal bibithi Horváth Jánost volt alkalmunk megszólaltatni a Fővárosi Hirlap hasábjain, mondja el, miért lépett ki a keresztény községi pártból? A válasz nem bomba, mert amit elmond, nagyon jól tudjuk mi is, hiszen a Petrovácz-Ehrlich-féle paktum a nagy nyilvánosság előtt játszódott le és valamennyien azt a reményt meritettük belőle, hogy a városházán békés munka fog következni. Wolff Károlyé az érdem, mi szerintünk a bün, hogy ez nem következett be. Bibithi Horváth János eleven meglátásán, ötletes szavain át nézve azonban uj érdekességet kap ez a választási história, amelynek pikáns kritikája itt következik:

— Ha arról szólok, hogy miért léptem ki a községi pártból, akkor szabad legyen arra is hivatkoznom, hogy annak idején miért léptem be. Mindnyájunknak az volt az álláspontunk, hogy a községi politikát ne rántsuk bele az országos politika mocsarába. Egészen más az ország politikája és más természetü a községi politika.

— Én kiléptem a községi pártból akkor, amidőn Wolff Károly beleavatkozott az országos politikába! Hiszen Wolff mellé azért állottam, mert a vezetőst annakidején politikamentesen vállalta. Emlékezzünk csak: azok, akik ma Wolff Károly szükebb környezetéhez tartoznak, eleinte milyen böszen ellene voltak minden országos politikának.

— És itt hivatkozom a VII. kerületben észlelt tapasztalataimra. Arra az esetre főleg, amikor e kerületben a keresztény-szociálisták Petrovácz bizottsági taggal együtt és élükön Shvoy Lajossal, a Regnum Marianum plébánosával, összepakliztak Ehrlich G. Gusztávval.

Azok, akik mindennap egy tucat zsidót ettek meg ebédre-vacsorára — ötven százalékra kiegyeztek Ehrlichhel.

Az utolsó huszonnégy órában szerveztem meg a VII. kerületben a községi Friedrich-pártot, amit annál is inkább megcsináltam, mert hiszen az én atyai jóbarátomat, Ötvös Károlyt, éppen e kerületben és éppen Ehrlich buktatta ki a parlamentből, cserbenhagyva őt. Akkor én is visszavonultam. Na már most, amikor azt láttam, hogy a keresztény-szocialista testvérek Ehrlich G. Gusztávval megegyeztek, életre keltettem a VII. kerületi községi pártot és Wolff Károly mellé álltam, annál inkább, mert mint emlitettem, a keresztény községi párt mentes volt az országos politikától. Nem sok idő mulva azonban fordulat állott be: Wolff Károlynak kicsiny volt Macedonia és belevetette magát az országos politikába, majd hermetice körülzárta magát a keresztény községi párt egyes — talán nagyon is buzgó — tagjaival. Ez a mult évben történt és ugyanakkor pártközségi nyilatkozatot hoztak, amit én nem irtam alá. Erre ők önként törültek.

— Most egyedül hallgatom tenger mormolását... Várom, türelmesen várom az én időmet, amikor a nemzeti egység jegyében lehiggadt keresztény közvélemény és a józan zsidó polgárság becsületesen összefog a főváros ujjáépitésében.

Egyben érdekesnek találtuk, hogy bibithi Horváth János a Fővárosi Hirlap-ban elmondja kritikáját a villamos közlekedésről, amelyet oly élesen és a főváros lakosságának annyira szivéből jövő módon támadott legutóbb, a közlekedési bizottság ülésén. Kérdésünkre az alábbi választ kaptuk:

— A budapesti villamos közlekedéssel kapcsolatban olyan jelenségeket észleltem, amelyek maguk után vonták fölszólalásomat. Beszédemnek alapgondolata az volt, hogy minden irányban lehetőleg rendezett állapotot teremtsünk, kezdve a villamoskalauz eljárásától, egészen az igazgatóság statisztikai adathalmazáig. A tisztességes villamoskalauzok zömének reputációja érdekében nem hallgattam el, hogy

a befurakodott és megbizhatatlan elemekből álló kalauzok rendszeresitették a jegycsalást,

ugy hogy milliókra menő kárt okoznak közvetlenül a vállalatnak, közvetve pedig a főváros közönségének. Nem állitom, ezt a jelenséget nem oly egyszerü kiküszöbölni, de korlátozni lehet és kell is. Ami most történik, egyszerüen nevetséges. Az arany- és ezüstgalléról felismerhető ellenőrök, mintha figyelmeztetnék a megbizhatatlan kalauzokat:

— Vigyázat, már jövök...

Az ő jelenlétükben aztán nem is történik visszaélés, de alighogy a levegő tisztul, a seleites elemek ismét folytatják, ahol előbb abbahagyták. Hogy milyen nagymértékü a jegycsalás, annak igazolására felhozom, hogy számtalan esetben 500—600 koronával több volt a pénztáskában, mint a jegyárusitásból befolyni kellett volna, sőt akadt olyan kalauz, akinél 3000 korona fölösleg is mutatkozott.

— De amint a kalauzok némelyike rendszeres visszaélést követ el, éppen ugy megteheti azt a közönség egy része is. A kétszeri átszállási jegyrendszer megszüntetését éppen ezért követelem, mert a visszaélés itt a legáltalánosabb. Föl is hozok erre példát. Mondjuk, elindulok a Baross-térről a Nyugatipályaudvarra, majd vissza akarok térni a Baross-térre. Megcsinálhatom, hogy felülök a 46-osra, utána a 6-osra, azután a 33-asra, 35-ösre vagy a 17-esre és visszajutok a Baross-térre ugyanegy jeggyel. De tudvalevő az is, hogy egyáltalán nincs számításba véve (a jegy árában sem) a hosszu vagy rövid ut. Igy abszurdumnak tartom, hogy nincs szakaszhatár. És itt hivatkozom arra, hogy

a szakaszjegy behozása haladás volna a békebeli jegyrendszerhez.

A kalauz nem lyukasztaná a jegyeket, csak letépné azokat, amelyeket aztán nem lehetne csalásra felhasználni. Igy a kezelést is egyszerüsitenénk és a publikumnak sem kellene rövidebb utért ugyanannyit fizetni, mint egy hosszu körutért.

— A tisztviselőkre való álláspontom vitára és különféle tendenciózus magyarázatra adott alkalmat, holott föliogásom ezirányban nagyon is tiszta:

a tisztviselőknek a vonalbérlet kedvezményét követelem.

Mindenekelőtt a szegény tisztviselőkre gondolok, akiknek nincs egyéb céljuk a villamossal, mint lakásuktól a hivatalig jutni és onnan vissza. Ha arról van szó, hogy egy tisztviselő kirándul, vizitbe, avagy szinházba megy, akkor fizessen rendesen. Ellenben a szegény tisztviselő, aki csak hivatása teljesitésére használja a villamost, az a lehető legmérsékeltebb árat fizesse. Meggyőződésem szerint a mai árat egytődére lehetne mérsékelni, progresszivitás alapján és mégis ugy, hogy az igazgatóság megtalálhatja a számitást.

— Mindezeket vázoltam és megismételem azzal a hozzáadással, hogy

az igazgatóságnak számokkal, statisztikai adatokkal való zsonglőrösködése nem hat rám különösebben.

Tessék gondolatokat és terveket fölsorakoztatni, ne pedig számoszlopokat. Meg vagyok győződve, hogy ez nemcsak az én felfogásom, hanem ellenkezőleg: a háboruban és az azóta mindmáig lerongyolódott közönségé is, amelyet szemfényvesztő igazgatósági előterjesztésekkel már nem lehet elkápráztatni. Ha a villamos vasut igazgatósága a most vágott mesgyén továbbhalad, akkor be fog teljesülni, amit prófécia nélkül is könnyü megjósolni, hogy az 50 koronás jegyek árát rövidesen ujra felemelik és igaz lesz az, amit suttognak, hogy az igazgatóság már nyomatja az uj 100 koronás jegyeket.

— Még csak annyit, hogy ami az éjjeli járatokkal történik, az szimbolumá a közlekedésnek. Tapasztalatból tudhatjuk, hogy 11 óra után a kocsik rendszerint üresen száguldanak. Van rajtuk két kalauz, egy ellenőr, a kocsivezető és néha akad — egy utas is. Kérdem: hol találja meg ezeknél a drága éjjeli járatoknál az igazgatóság a számitását? A fölemelt tarifa után ki fog éjjel villamosra ülni? Hisz 2—3 személy olcsóbban utazik, ha konflist bérel.

Be kell tehát szüntetni az éjjeli járatokat.

Általános elvnek elfogadom, hogy minden üzemnek magát kell fenntartani, de a villamosnál tapasztalt mai gazdálkodás mellett ez sehogy sem fog sikerülni.

BÉKEFFI BOROSS
KABARÉJA
AZ IMPERIALBAN — RÁKÓCZI-ÚT 90
TELEFON: JÓZSEF 90-40.
UJ MŰSOR
Jaj az a bessz! tréfa
Óh Griffith! tréfa
Nem akarok nőt látni tréfa
Fellépnek: Kökény Ilona, Berky Lili, Radó Teri, Dolinay, Czobor, Matány, Mátrai, Kálnay, Majthényi
AZ ELŐADÁS KEZDETE PONT 10 ÓRAKOR
Asztalok egész héten előjegyezhetők
Pénztár d. u. 4-től
Boross Géza konferál
Vacsora este 8-tól
Békeffi konferál
Az Imperiál Grillben 11 órai kezdettel fényes műsor
A ZONGORÁNÁL FRÖHLICH

VI. Révay-utca 18. KIS KOMÉDIA Telefonsz.: 14-22.
„A kaméliás tyuk" és „Wien-Berlin"
Rott és Steinhardt felléptével. Kezdete pontban 1/2 8 órakor.

Korai zöldségnemüek kivitele

Gondoskodtak a főváros ellátásáról
Berczel tanácsnok nyilatkozata

A Közélelmezési Tanács Berczel Jenő dr. tanácsnok elnöklésével a napokban döntött a korai zöldségnemüek exportja ügyében. A Fővárosi Hirlap e kérdésben

Berczel Jenő tanácsnokhoz

fordult, aki a következőkben világitja meg a döntés lényegét és annak indokait:

— A jelentések egyértelmüleg arról szólnak, hogy az idén igen nagy terméskilátásokat és reményeket füznek a korai zöldségfélék szezonjához. A termelők legalább is erre törekszenek. Fölmerült tehát az a gondolat, nem lehetne-e a terméstreményeket még fokozni, illetve a bevetett területeket nagyobb méretekben biztositani és ha igen, mi a legcélravezetőbb mód erre?

— Nyilvánvaló, hogy a termelők elsősorban Budapest felé gravitálnak, másrészt viszont minél nagyobb szabadmozgást kivánnak. Abban az esetben, ha a számitások reálisak lesznek, nem csigázzák az igényeket a végletekig, szóval:

ha csakugyan többtermelés következik a korai zöldségfélékben, nincs és nem lesz akadálya a szabad forgalomnak, a szabad kereskedelemnek, a szabad kivitelnek.

Az előjelekből itélve, a korai burgonyát és a rendes burgonyát kivéve, minden zöldségfélében rátérhetünk a teljes szabad forgalomra, az exportra is, miután ilyen körülmények közt is elláthatjuk Budapest lakosságát.

— Ilyen szellemben döntöttünk tehát, azonban igen lényeges kikötésekkel. És ezekről szólva, rátérek arra, amit a tanácsban is hangsulyoztam, hogy a főváros lakosságának a szükséges zöldségfélékkel való ellátása, ha összességében vagy egyes cikkekben veszedelembe kerülne, akkor időközben is, kellő gyorsasággal, más intézkedések kerüljenek sorra. Nevezetesen, ha ugy szükséges, akkor kiviteli illetéket adjanak le a külföldre exportált élelmicikkek — bab, spenót, kalarábé, zöldségféle, borsó stb. — után. Vagy ha ugy látszik megfelelőbbnek, akkor a szükségleteket a főváros külföldről fedezhesse, természetesen szabad behozatal utján. Mert

ha belemegyünk abba, hogy szabad kivitelre térjünk át, akkor egyetlen oldalról se támadjon gáncs a szabad import ellen sem.

Nem akarjuk, hogy ha például hagymában kevés és drága áru kerül a piacra, ne befolyásoljuk ezt az esetleges kedvezőtlen helyzetet akár egyiptomi hagyma behozatalával is.

— Nagy gondot forditunk arra a körülményre, hogy a főváros piacain nemcsak elégséges mennyiségü zöldségféle legyen, hanem az ár is lehető mérsékelt maradjon. Ismétlem: ha ezt nem birnánk állandósitani a korai zöldségfélék egész szezónjában, akkor olyan intézkedésekre is sor kerül majd, amelyek ellentétben állhatnak a Közélelmezési Tanács, illetve a főváros mostani döntésével. Azonban remélem, hogy erre nem kerül sor, mert az előjelek szerint rend lesz a főváros piacain.

A burgonyafélék kiviteléről azonban szó sem lehet.

A főváros lakosságának szükséglete ugyanis oly nagymértékü, a termés mennyisége viszont olyan, hogy exportra a krumpli nem kerülhet. Nem akarjuk, hogy a burgonyaellátás körül bármi tekintetben hibák, vagy bajok forduljanak elő.

SZÓRAKOZÁS

A „Marinka a táncosnő" első jubileumát hozza meg a Fővárosi Operettszinház e heti műsora. Kedden adták 25-ödször a nagyszerü operettet, amely egy csapásra meghóditotta a közönséget. Az esti műsort továbra is a fényes sikerü Gilbert-operett tölti be. Vasárnap délután a „Tatárjárás", Bakonyi és Kálmán operettje kerül szinre.

Minden este „A bajadér". Kálmán Imre operettjét, a páratlan sikerü „A bajadér"-t ismétlik minden este a Király-szinházban Fedák Sárival, Honthy Hannával, Rátkaival, Nádorral, Latabárral és Vágóval a főszerepekben. Vasárnap délután „János vitéz" kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Magyar Szinház Vajda Ernő nagysikerü uj vigjátékát, „A válóperes hölgy"-et csütörtökön, szombaton és vasárnap este tüzte ki műsorára. Szerdán és vasárnap délután rendes esti helyárakkal, Rákosi Szidi vendégfelléptével. Földes Imre mulatságos vigjátékát, „A lányom hozománya 500 millió"-t adják, pénteken Molnár Ferenc költői játékát, az „Égi és földi szerelem"-et játsszák.

A Vigszinház e hete a „Sirokko" jegyében fog lefolyni. A hétnek öt estéje jut Herczeg Ferenc uj vigjátékának, amelynek főszerepeit Varsányi Irén, Gaál Franciska, Góth, Hegedüs, Rajnai, Tanay és Szerémy játsszák. Szerdán este fél nyolc órakor és szombaton éjjel negyed tizenegy órakor az „Elefánt"-ot, a szezon legmulatságosabb bohózatát adják, szombaton este 7 órakor „A kis cukrászdá"-t Heltai Jenő vigjátékát.

Minden este a „Tökmag“ kerül szinre a Renaissance-Szinházban. A táblás házak sora s a rendkivüli elővétel minden más darabot leszoritott a műsorról. A pompás vigjáték szenzációs előadása élén Ilosvay Rózsival és Csortossal, estéről-estére utolsó helyig eladott házakat vonz.

A Belvárosi Szinház műsorán a nagysikerü Emődarab, a „Csipke“ és Savoir „Kékszakáll nyolcadik felesége“ váltakozik. A „Csipké“-t szerdán, pénteken és vasárnap este, a „Kékszakáll nyolcadik feleségé“-t csütörtökön és szombaton este ismétlik. Vasárnap délután a népszerü Szenes-vigjáték, „A gazdag lány“ kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A „Dédé“ 50. előadása. A Blaha Luiza-Szinházban pénteken 50-edszer játsszák Christinée fülbemászó zenéjü operettjét, a „Dédé“-t, amit addig is és azontul is minden este megismételnek, a főszerepekben Péchy Erzsivel, a szinház kitünő vendégprimadonnájával, Vaály Ilonával, Z. Molnárral, D'Arrigóval, Szirmaival és Tamással. Vasárnap délután a „Fi-Fi“ kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal. Szombaton és vasárnap Denise szerepét Vaály Ilona, Odettet Sándor Erzsi játssza.

Az Andrássy-uti Szinházban e héten is folytatódnak a nagysikerü műsor darabjainak, tréfáinak és magánszámainak az előadásai: „A gyilkos álarc“, „A keck madár“, „A szénapadlás“ minden este, valamint vasárnap délután is műsoron van 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Békeffi—Boross-kabaré uj műsorát hétfőn mutatták be. Ez a műsor is, ugy mint az első, az irodalmi nivó és a humoros aktualitások jegyében készült. A darabok közül „Griffith rendez“, „Jai a bessz“, „Nem akarok nőt látni“, „Őméltósága fellép“ cimü jelenetek képezik a műsor gerincét. A szólók közül Berky Lili, Kökény Ilona, Radó Teri, Dolinay Ilona és Czobor magánszámai a legnagyobb érdeklődésre tarthatnak számot. A műsor két főpontja természetesen Boross Géza remek uj kupléi és Békeffi László szenzációs, aktuális konferanszai. Az előadások pont 10-kor kezdődnek. Jegyek egész hétre előreválthatók délután 4-től a kabaré pénztáránál. Telefon: J. 90-40.

Anita Berber e hó 15-től partnerével a Tabarinban táncol.

Az Excelsior Télikert márciusi müsora bebizonyitotta, hogy ott a közönség, ahol van mit látni. Ez a müsor tényleg látványos. Schenk Jenő és lovag Kassay produkcióí szenzációsak és a varieté rész is minden dicséretet megérdemel. Almási Mária Bachlanof és Vidos Jenő stb. kiváló erők.

Parisette, a párisi Gaumont-gyár legujabb szenzációja, minden várakozást felülmuló sikert aratott a Kamara bemutatóján. A közönség hangos örömmel fogadta kedvenc színészét, Bimbulát s a párisi Gaumont-gyár, melynek nevéhez füződik a Judex, Tih Minh, Sándor Mátyás, Ginette, a senki leánya szenzációs sikere, ismét egy versenyen felül álló kitünő produkturmmal gazdagitotta a Parisette-el a világ filmpiacát. Előadások 4, 6, 8, 10 órakor.

Budapest gyomra és a zürichi kurzus

Ha a terméséy elején vettünk volna gabonát, ma negyedébe kerülne a kenyér — A tej, gyümölcs, főzelék, meg a baromfi.

Budapest közélelmezése tekintetében — leszámitva talán az egészen obskurus tejkérdést — különös és jogos panasz nem lehet. Ennivalónk van, csak éppen pénze nincs a főváros lakosságának arra, hogy az ennivalót megfizethesse. Ezuttal már nemcsak az iparcikkek, de az élelmicikkek ára is hatalmas rugaszkodással tör előre, sőt ez a rugaszkodás sokkal élénkebb tempóju, mint amilyen a korona zürichi sajnálatos lemorzsolódása.

Ebben a szomoru helyzetben, amikor ezer koronából már a legkisebb család számára sem lehet bevásárolni a legszükségesebbet, érdemes szétekinteni a főváros éléskamrájában. Információink, amelyek itt következnek — sajnos — nem tulságosan megnyugtatóak, kezdve a kenyéren, minden élelmicikk ára emelkedő tendenciát mutat és pontról-pontra bebizonyitható, hogy ennek nem egyedül a zürichi korona-kurzus az oka.

A legfájdalmasabb jelenség talán még az, hogy

a kenyér ára szinte félhetenként emelkedik

és éppen azért csak helyeselni tudjuk a főváros tanácsának azt a lépését, hogy felirattal fordult a kormányhoz a főváros lakosságának zavartalan gabonaellátása érdekében. Ennek a fővárosi memorandumnak, amely természetesen ujból kéri az ellátatlanokról való gondoskodást, legfontosabb kivánsága az, hogy a kormány gondoskodjék a gabonaárak stabilizálásáról. Rendkivül fontos ez a lépés akkor, amikor a nagy lisztkivitel megkezdődik és 700 vagon lisztet az állam, ugyanennyit pedig a malmok exportálnak. Ebből a kivitelre szánt menyiségből egyetlen kilót sem szabad idehaza eladni, ezenkivül pedig ez a szindikátus nem fog, mint az eddigi kivitelnél divatban volt, 63, hanem csak 20 kilogrammos kiviteli illetéket leadni. Hogy ennek a nagy, 1400 vagonos lisztkivitelnek megvan idehaza a maga árfelhajtó hatása, erről aligha lehetne vitatkozni; bár nem lekicsinylendő ok az sem, hogy az agráriusok ma már csak határidőüzletet kötnek, ami másodnaponkint minimálisan ezer koronával drágitja meg a gabonát. Ez ellen tényleg kell valamit cselekedni a gabonaárak stabilizálása tekintetében és a főváros memoranduma szerint nincs más mód, mint hogy az állam — miként a háboru alatt — a terméséy elején biztositsa Budapest lakossága számára a lisztszükségletet. A memorandum további propoziciókat is tesz, a fontos azonban az, hogy a kormánynak tényleg kell valamit cselekednie, mert a mult esztendőben például, ha megtörténik a terméséy elején való bevásárlás, akkor ma Budapest lakossága éppen negyedét fizetné azoknak a kenyéráraknak, amelyek alatt ma összeroskadni látszik. A belső drágaság megfékezésének pedig ez az alapja, a belső drágaság letörése nélkül pedig minden okadatolt kisérlet, amely a korona kurzusának fenntartására irányul, teljesen hatástalan.

Rendkivüli figyelmet érdemel

a tej botránya is,

amellyel szemben tehetetlenek a városházán. Nem éri a közélelmezési ügyosztályt ezért szemrehányás, de a közönség panasza viszont teljesen jogos. Dacára annak ugyanis, hogy suttyomban állandóan emelgetik a tej árát, tejet viszont nem lehet kapni. A Fővárosi Hirlap bőven ismertette ennek az okát, de a legujabb ok a városi hatóságok szerint az, hogy a Közélelmezési Tanács legutóbb hozzájárult a kazeinnek külföldre való kiszállitásához. Tehát amig idehaza, jobb üzlet lévén, vajat és sajtot készitenek a tejből, ugyanakkor „savanyu“-nak kinevezik az édes tejet is és kiviszik külföldre, itthagyván legfőbb táplálékuk nélkül a betegeket és a gyermekeket. Ha hozzávesszük ehhez, hogy hónapok óta működik valahol egy állami támogatással létrejött szövetkezeti központ és hogy Dániából nagy tejfeldolgozó vállalatot telepitettek át Magyarországba, akkor tisztában vagyunk azzal, hogy tejet nemcsak nem kapunk, de nem is kaphatunk. Hivatalosan azt mondják, hogy a tejfelhozatal január óta husz százalékkal csökkent, ezt az adatot azonban az életet nyitott szemmel néző ember el nem fogadhatja, mert mindenki nagyon jól tudja, hogy nem abból a tejből éltünk, aminek feljöveteléről hivatalosan tudtak. Ma azonban ez a tej sincs többé. A Budapestre való tejfelhozatal enyhe számitás szerint tehát minimálisan ötven százalékkal apadt, ami már igen szomoru jelenség és lassan de biztosan közeledünk a három esztendő előtti állapotokhoz.

A kazeinhez hasonlóan

felszabaditották a gyümölcs és a zöldség forgalmát is.

és bár a szabadforgalomnak lelkes hivei vagyunk, nem tudjuk, nem veszedelmes kisérlet-e ez? Nem tudjuk ugyanis elfogadni a most sürün jelentkező argumentálást, amely szerint a termelőnek nem annyira maga a szabadforgalom ténye, mint annak elve kell. Ennyire csak azok idealisták, akik hivatalos magyarázatát kénytelenek adni a kétes értékü intézkedésnek. Remény csak egyetlen egy van és pedig az is elöggé szomoru remény: a veszedelmesen magas vasuti tarifák, amelyek talán majd arra kényszeritik a termelőt, hogy a legközelebbi piacokat keresse fel árujával.

A legnagyobb szerencsétlenség azonban Budapest élelmezése tekintetében, hogy

a hus ára hetenként száz koronával emelkedik,

ami minden nyomoruságunk mellett is igen élénken érint bennünket. Különösen hangzik bár, de tény, hogy a drágaságot a középosztály a hus révén uszta meg ugy-ahogyan. A főzelék vagy tészta előállitása éppen annyiba került, mint amennyiért türhető mennyiségü hust is kaphatott az ember, aminek kalóriamennyisége és táplálóereje mégis csak fölülmulja a többi élelmiszerekét. Most ennek is vége van, mert a közönség az ezerkoronás husárakat semmiképen sem tudja megfizetni. Talán említeni sem érdemes a baromfit, amely ma már teljesen kiesett a tömegélelmezési cikkek közül. Valaha Budapesten nem volt munkás, akinek napi jövedelme nem lett volna elég egy tyuk megvásárlására, aminek ára 1.60—2 korona között volt a nagyság szerint. Ez nem azt jelenti, hogy minden munkáscsalád fazekában minden nap tyuk főhetett volna; de egészen bizonyos, hogy hetenkint háromszor minden munkáscsalád megengedhette magának ezt a luxust. Ma azonban negyedmillezer koronát kérnek el egy pár tyukért, amit bizony nagyon nehéz hetenkint egyszer is kiizadni, hogy azután az ember egész héten át hus nélkül éljen.

Hus nélkül, de vajjon miből?

Események

Csilléry kivánságára . . . Dr. Sipőcz Jenő polgármester az egyesületek pénzkezelésének szabályozását kivánja, mert — mint mondja — az egyesületi alapszabályok hiányossága folytán ezen a téren az egyesületek azt tesznek, amit akarnak. Erre vonatkozó jelentését igy fejezi be: „A hatósági ellenőrzést hatékonyabbá lehetne tenni, ha az egyesületeket köteleznék arra, hogy üléseiket az ellenőrzésükre hivatott hatóságoknak bejelentsék abból a célból, hogy azokon — amennyiben az szükségesnek látszik — a hatóság képviselője megjelenjen. Ezáltal elérhetőnek vélem azt az elsőrendü közérdeket szolgáló célt, hogy az egyesületek hazafias és nemzeti irányban működjenek“. Egészen természetes és nyilvánvaló, hogy a polgármester ötlete Csilléry András kivánságára született meg, aki a szakszervezetek megrendszabályozását követelte nem is olyan régen. Csilléry kivánságára gyorsan és erélyesen szoktak intézkedni a városházán. És ha már a szakszervezeteken ütnek egyet, megpróbálják egyben, hogy miként lehetne Wolff és Csilléry urak ellenőreinek az összes egyesületekbe beülniök. Hiszen a maguk pártpolitikáját eddig is egyedül és kizárólagosan hazafias és nemzeti, sőt keresztény dolognak mondták. Most már ellenőröket követelnek, pedig már ez sem használ.

Surányi József — a destruktiv. Emlékezetes még, hogy Wolffék visszautasitották a Surányi József-féle alapitványt. Ez a visszautasitás most kerül a közgyülés elé és Zilahi Kiss tanácsnok ur nem átallja Surányi Józsefet, ezt a nemeslelkü közéleti férfiút halála után vagy hat esztendővel „destruktivnek“ minősiteni. Előterjesztésében ugyanis ezt mondja: az ötszázezer koronás alapitványt „tekintettel az alapitványi tőke kamatjövedelmének csekély voltára és tekintettel a vonatkozó végrendeleti kikötéseknek keresztény nemzeti szempontból sértő voltára — kezelésre ne méltóztassék elfogadni.“ Szegény Surányi József, ha tudta volna . . .

Hogyan lehet házat épiteni? Olyan probléma ez, amelyet legfegyelmezettebb, legokosabb agyvelőink sem tudnak mostanság sikeresen megoldani. Pedig nem lehet azt mondani, hogy nem gondolkodnának róla eleget. Minden közgazdászt, minden szociálpolitikust, minden épitészeti szakembert lefözött azonban mos, egy háziur, akinek halhatatlan ötlete támadt. Halhatatlan pedig alighanem azért, mert már halva született; de mindenesetre érdemes arra, hogy mint a kort és a házurakat élénken jellemző adatot megőrizzük a história számára. A Károly-körut 5. számu ház lakói ugyanis nemrégiben levelet kaptak, amelyben a háziur valamennyiüknek felmond, mert le akarja bontatni a házát és ujat akar épiteni. Ez bizony elkeseredést szülő levél volt a lakók számára, de volt egy pont a levélben, amely némi vigasztalást nyujtott. Tudatja ugyanis háziur őfelsége kedvenc lakóival, hogy ujonnan épülő ötemeletes bérpalotájában hajlandó megfelelő bérleti feltételek mellett régi alattvalóinak lakást és üzlethelyiséget biztositani. Természetesen siettek a lakók jogaikat biztositani, de megnyult ábrázattal tá-

VIKTORIA SZALON
ERZSÉBET-KÖRÚT 6. SZ.
30 perc kacagás!
Szőke Szakáll az ő legjobb szerepében
ICH WILL NICHT
Kőváry Gyula kétrészes tréfája
Szőke Szakáll, Fehér Gyula m. v., Szenes Ernő | Kardos László, Pallai Gabi, Haraszti Mici, Wajditsch Sári | Pázmánné, Mihó Ida, Orbán Viola
Kezdete 10 órakor.
Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

voztak a háziurtól. Az egyik lakó például, aki eddig lakásért és üzlethelyiségért évi 55,000 korona bért fizetett, azt a kecsegtető ajánlatot kapta, hogy kap lakást az ötödik emeleten, kap boltot is, ha a lakbért és boltbért azonnal tizenöt esztendőre előre lefizeti. No most rövid számtani művelet elvégzése után nemes egyszerüséggel jelentette ki:

— Az üzlethelyiség hatvanmillió, a lakbér hétmillió. Mindössze is csak hatvanhét millió. No persze tizenöt esztendőre.

A lakó sarkonfordult és otthagyta a háziurat és csak odahaza számította ki, hogy a háziur egyetlen nemes gesztussal 55,000 koronás házbérét évi ötödfélmillióra akarta felemelni. Ez mindenesetre életrevaló ötlet és ezen a módon tényleg lehetne házat épiteni, ha kellő számu bolond akadna, aki a háziurnak engedelmeskednék.

Vérbajosokat is kezelnek a tüdőgondozókban. Végh János, tisztifőorvos-helyettes a vérbajosok intenzivebb kezelését kivánja megvalósitani. Erre a célra azonban ma a főváros nem tud uj intézményt felállitani, ezért a vérbajosok gyógyitását is a tüdőgondozó intézetekben kivánja végeztetni a főorvos-helyettes. A terv szerint ezekben az intézetekben a tüdőbetegek részére a délelőtti, a vérbajosok gyógykezelésére a délutáni órákat használják fel. Ebben az értelemben a kormányhoz most felterjesztést készitenek ama kérés kiséretében, hogy e rendelőintézetek felszereléséhez és fenntartásához járulion hozzá a kormány a szükséges összeg háromnegyedrészével.

A budai szinészet állandósitása. A budai állandó szinház érdekében fontos gyülést tartottak vasárnap a budai érdekeltek. A Hollós Mátyás Társaság — irók, művészek, tudósok egyesülete — hivta össze a Budai Polgári Kaszinóba az egyesületeket. Több százan jelentek meg az értekezleten, megalakitották a szervezőbizottságot, megállapodtak a propaganda irányában. A tervek közül érdeklődésre tart számot az, amelyik a Budai Szinkört akarja renoválni s a Kisfaludy Szinház nézőterét kibővitené és e szinházak számára egy nagy szintársulatot szervezne. Természetesen uj szinház épitése hozhat csak végleges megoldást, de ezt csak az állam hathatós támogatásával valósithatják meg, amiről pedig, sajnos, a mostani időkben aligha lehet szó.

A fővárosi cirkusz bérlete. A Fővárosi cirkusz jó üzletnek bizonyult. Most, hogy a bérlet a szezon végével lejár, a városháza illetékes ügyosztálya az uj bérlet feltételeit igyekszik megszabni, ami nehéz feladat, hiszen a pénzügyi megoldás szinte napról-napra más feladatokat ró a fővárosra. Berczel Jenő tanácsnok, kinek ügyosztályához a kérdés tartozik, úgy nyilatkozott előttünk, hogy a cirkusz, valamint a mutatványos bódék bérleti szerződését rövidesen elkészitik és aztán kiirják a pályázatot.

Ismertetés a közüzemi pótlékról. Abból az alkalomból, hogy a belügyminiszter a fővárosnak a közüzemi pótlékról alkotott szabályrendeletét jóváhagyta, a pótlék megállapitásának és beszedésének módját hasznos füzetben tette közzé Lamotte Károly dr. fővárosi tanácsjegyző, aki a szabályrendelet pontos és kitünő megszövegezésével is érdemeket szerzett magának. A háztulajdonosok és lakók számára egyaránt fontos utmutatásokat magában foglaló füzet minden könyvkereskedésben megszerezhető.

A cukor drágább — a gyümölcsiz olcsóbb lett. A Meinl Gyula-cég üzleteiben leszállitott áron árusitják a cég kitünő eper-, málna-, barack-, ribizke- és meggyizeit. Győződjék meg egy próbavásárlással ezen gyümölcsizek kitünő minőségéről.

Paplant siessen vásárolni a Paplankirályhoz, mert sehol olyan olcsón nem vásárolhat, mint Szalai Jenő paplanüzletében (VII., Kertész-u. 35.)

BERSON
GUMMISARKON
ruganyosan, n sztelenül járunk.
Kiméli a magunk és környezetünk idegeit.
Olcsóbb és tartósabb, mint a bőr.

Paplanért első útja
SZALAI paplankirályhoz
legyen. VII., Kertész-utca 35. sz. • Átdolgozást v llal.

Mercur bérautóüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon 48-21, 191-46
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

TŐZSDEI HIRLAP

A kenyérmagvak áralakulása

Nagy Andor tőzsdetanácsos nyilatkozata

Január hónapjában igen gyakran megtörtént, hogy a helybeli gabonatőzsdén egy-két hónappal későbbi időpontban való szállitás, illetve átvétel feltételével az ugynevezett prompt-buza áránál aránytalanul nagyobb árat fizettek a buzáért. Ezek a lényegesen nagyobb árfizetések természetesen a kenyérmagvak árának drágitására is alkalmasaknak bizonyultak, minélfogva a tőzsde vezetősége a kormány intencióinak megfelelőleg szigoru figyelmeztetést intézett az árutőzsde tagjaihoz, amelynek az volt a tendenciája, hogy a kenyérmagvaknál csakis az azonnali szállitásra kötött ügyleteket engedi meg, azzal, hogy ezeknél az ügyleteknél a szállitási határidő nem terjedhet egy hónapnál hosszabb határidőre. Január óta a buzánál természetesen ismét több ezer koronát tesz ki métermázsánként az árdrágulás, különösen az elmult héten volt igen feltünő a buza iránti kereslet és e kereslet nyomán felszinre jutott árnivó, ugy hogy ismételten hire terjedt annak, hogy a 30 napnál hosszabb szállitási időre terjedő ügyleteknek a megtiltása nem járván megfelelő eredménnyel, a legszigorubb rendelkezések vannak tervbe véve a gabonaspekuláció megfékezése céljából. Ezek a hirek természetesen élénken foglalkoztatták a tőzsde közönségét. Informálódás céljából felkeresték tehát a tőzsde tanácsának egyik kiváló tagját.

Nagy Andor tőzsdetanácsost,

aki a gabonakérdésekben is a legelső szaktekintélyek sorába tartozik, hogy erről a fontos és nemcsak a kereskedelmet, hanem a fogyasztás széles rétegeit is közelről érdeklő kérdésről tájékozódhassunk. Nagy Andor tőzsdetanácsos a következőket mondotta nekünk:

— A háboru előtt gyakran láthattuk, hogy alig szünt meg az októberi határidő-buza forgalma, már nagyban kötöttek üzletet áprilisi határidőre. Még pedig rendszerint megfelelően magasabb áron, aminek az volt a magyarázata, hogy az árunak — további tárolása folytán — mankója volt. Lapátolni is kellett, ami persze békében is költséges volt, továbbá a kamatveszteséget és a rakbért is kalkulációba kellett venni. Az árkülönbségek azonban mind a termelő javára váltak, mert tetszése szerinti későbbi szállitásra adván el, persze megfelelően magasabb árat kötött ki magának. A kereskedő viszont használ a határidő-piacon biztositva, mindazokat a költségeket, amelyek a prompt-átvételnél és a későbbi szállitás folytán felmerültek volna, szintén a termelőnek juttatta.

— Mindenki élvezte tehát békében a határidőüzlet előnyeit, de a sok előny mellett sem érkezett el még az ideje a határidő-üzletnek és teljes egészében való rekonstruálása nélkül nem is óhajtandó annak visszaállitása, mert veszedelmeket rejthet magában. Ezért történt az utóbbi hónapokban is, hogy a későbbi szállitásra kötött buzaeladásokból sokan a határidőüzlet egyik nyulványára véltek ismerni, persze egészen tévesen, mert a határidőüzletnél az egyenlő minőség, a kerek quantum és az egyforma szállitási határidő az egyik legfőbb feltétel. A későbbi szállitásra kötött üzletek elszaporodása és rendszeresitése méltán keltette fel mégis az illetékesek figyelmét és amidőn ez januárban a tőzsdetanáccsal is közöltetett, a tanács — nagyon helyesen — késedelem nélkül intézkedett, megtiltván a kenyérmagvak későbbi szállitására vonatkozó ügyleteket. Kétségtelenné vált ugyanis, hogy a hosszu terminusban benne volt a kenyérdrágulás esélye, ronthatta a valutát is, melynek az ódiumát természetesen nem vállalhatta a budapesti áru- és értéktőzsde tanácsa. Vagyis szükségessé vált, hogy ezt, saját hatáskörében is, minden tőle telhető módon megakadályozza. Helyesen cselekedett tehát a tőzsdetanács, amikor januárban az emlitett szigoru intézkedést életbeléptette, mert ezzel egyuttal utmutatással szolgált a hazai termelőknek és kereskedőknek is. Ennek a rendszabálynak azonban — és ezt azért tartom szükségesnek megemliteni, mert a gabona drágulásával kapcsolatban ujabban megint sok szó esik az ugynevezett határidőüzletekről — csak akkor lehet kellő eredménye, ha — mint ezt annak idején is hangoztattam — a legszigorubb intézkedéseket léptetik életbe annak érdekében, hogy a tőzsdén kivül is lehetetlenné váljék a kenyérmagvaknak későbbi szállitásra való kötése, nehogy a tőzsdén kivül álló termelő vagy kereskedő ilyen káros, a közérdek ellen való üzletet köthessen.

Az érdekes nyilatkozathoz mindössze azt a megjegyzést füzzük, hogy a gabonatőzsdén ujabban kötött határidős üzleteknél a szállitási határidő most sem terjed 30 napnál hosszabb terminusra, sőt a feltételek szerint legtöbbször prompt kell az árut szállitani. Hogy ennek ellenére is a prompt-áru jegyzésénél 1500-tól 2000 koronáig terjedő magasabb árak is fizettettek, annak egyszerüen az a magyarázata, hogy az összeg kiegyenlitésére az áru tulajdonosa sokszor 5—6 hetes terminust is adott, mert a vevők rendszerint nem rendelkeztek a prompt-áru átvételéhez szükséges összegekkel. A tőzsdén természetesen meg lehet tiltani e legujabb fajtáju ügyletek kötését is, amelyeket sokan szintén határidős ügyleteknek neveznek, mert az üzletkötéseknél állitólag nem annyira a prompt-pénz hiányát, mint a szállitás időpontjában remélhető árakat veszik kalkulációba. Eredménye azonban csakis akkor lenne ez energikus rendszabálynak, ha annak érvényét, mint Nagy Andor helyesen mondotta, a vidékre is kiterjesztenék, mert tudvalevő hogy nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is óriási mennyiségeket bonyolitanak le a gabonaüzletben.

Rácz Géza.

Balázs László — a Hazai Bank igazgató-helyettese. A Hazai Bank legutóbbi igazgatósági ülésén Balázs László cégvezetőt, az intézet titkárságának vezetőjét igazgató-helyettessé nevezte ki. Balázs László fiatal kora dacára, hosszu évek óta vezetője a titkárságnak, ennek a komoly, nagyfontosságu hivatalnak. A bank kétségkivül szerencsés kézzel választotta ki ezt a kivételes müveltségü, rendkivüli munkabirásu férfiut, aki tehetségeit uj és szélesebbkörü hatáskörében ezentul még az eddiginél is jobban és méltóbban érvényesitheti. — Az igazgatóság ugyancsak ez alkalommal Ágoston Oszkár és Lukáts Károly cégvezetőket igazgató-helyettesekké, Eggenberger-Csépai Frigyes, Fried Géza, Herzog Imre, Sajó Ferenc, Tarnai Imre és Werkner Albert dr. főtisztviselőket cégvezetőkké és Práger Tibor főtisztviselőt intézővé nevezte ki.

Tőzsdei Bulletin. Többször megemlékeztünk már róla, hogy az elmult tőzsdei hét eseményeiről és a következő napok kilátásairól Halász Lajos tőzsdebizományos hetenkint nyomtatásban megjelenő körlevelet ad ki, amelyet üzletfeleinek dijtalanul megküld. Értesülésünk szerint ez az igénytelen körlevél most napilappá alakul át, amely ugyancsak Halász Lajos szerkesztésében husvét után mindennap 3 órakor fog megjelenni. Az uj lap cime: Tőzsdei Bulletin lesz. Ennek az ujságnak különös érdekességet kölcsönöz, hogy munkatársai nem hivatásos ujságirók, hanem a tőzsdén működő szakemberek lesznek. Az érdekes vállalkozásnak főmunkatársul sikerült Berger Mórt, a Mercur-bank vezérigazgatóját, a kiváló irót megnyerni, aki szakszerü tapasztalatok alapján megirt „Lámpázás" cimü nagyszabásu tanulmányát már az uj lapban fogja közzétenni.

A Rézbányai Erdőipar lei értékü részvényeket bocsát ki. A Rézbányai erdőipar r.-t. részvényei az utóbbi időben gyors karriért futottak be: február közepe óta az ingadozó, többször lanyhulásra hajló tőzsdei hangulat dacára is megduplázták árfolyamukat és a fapiac favorit-papirjai közé sorakoztak. Ez az előretörés azonban nemcsak a papiros elsőrangu kvalitásának tulajdonitható, hanem

A JELENKOR LEGJOBB TETŐFEDŐ ANYAGA
Eternit-
PALA
CSAK AZ „Eternit" VÉDSZÓVAL JELÖLT LAP VALÓDI.
ETERNIT-MÜVEK HÁTSCHEK LAJOS BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 33. GYÁR: NYERGES-ÚJFALU.

érdeme a vállalat bankárjának, az Aczél Pál és Társa bankcégnek is, amely állandóan gondoskodik róla, hogy a tőzsde közönsége a Rézbányai részvények iránt táplált bizalmát el ne veszítse. A vállalat, amelynek Biharmegyében, Belényes körül erdőbirtokai és gőzfürészei vannak, cimleteit lei-értékre cseréli át, anélkül azonban, hogy evvel a részvénybirtokosokat a legcsekélyebb mértékben is megterhelné. A pénzügyi tranzakcióról az alábbi közleményt kaptuk:

A Rézbányai Erdőipar R.-T. korona n. é. részvényei közgyülési határozat folytán lei n. é. részvényekre fognak becseréltetni olyképen, hogy minden 3 darab, egyenkint 200 koronás részvény helyett 2 darab, egyenkint 200 lei n. é. részvény fog kiszolgáltatni, darabonkint 20 korona költség megtérítése ellenében. A becserélés 1923. évi március hó 26-tól április 15-ig a részvénytársaság irodájában, Budapest, VII., Erzsébet-körut 41 és Aczél Pál és Társa bankházában Andrássy-ut 29. szám alatt fog mindenkor a hivatalos órák alatt eszközöltetni. Töredék darabok nem adatnak ki.

A Hazai Bank R.-T. igazgatósága a szombaton megtartott ülésében megállapitotta az 1922-ik üzletév mérlegét, amely 73.330.749.97 K tiszta nyereséggel zárul. A március 28-án egybehivott rendes közgyülésnek javasoltatni fog, hogy a fenti nyereségből a tartalékalap és nyugdijalap megfelelő javadalmazása mellett 1000 korona n. é. részvényenként 250.— korona, azaz 25 százalék osztalék fizettessék az előző évi 12 és fél százalékkal szemben.

Magyar Országos Központi Takarékpénztár elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 120.000 drb uj részvény kibocsátásával 180.000.000 K-ra emeli. A részvényesek elővételi jogukat az uj részvényekre, és pedig 3 után 2 ujra 3800 K-ás, két egyenlő részletben befizetendő áron, e hó 20-tól 31-ig gyakorolhatják.

A Belvárosi Takarékpénztár R.-T. igazgatósága közli, hogy az e hónap 27-ikére kitüzött közgyülésnek az elmult évre 80 K osztalék kifizetését fogja javasolni a tavalyi 40 koronával szemben.

A Magyar Általános Ingatlanbank március 19-én dr. Horváth Lipót elnöklete alatt közgyülést tartott, amely a 22.133,630 korona nyereségből részvényenként 100 korona (tavaly 40 korona) osztalék kifizetését határozta el. Dr. Halom Dezső vezérigazgató inditványára elhatározták, hogy az alaptőkét 100 millió koronára emelik fel olymódon, hogy minden egyes régi részvény után 3500 korona árban egy uj részvény elővételi joga gyakorolható március 20—26. között, továbbá minden öt részvény után két ingyenrészvény adatik ki április 9—16. között. A 200 korona névértékü részvények összevonás után 1000 korona névértékü részvényekre cseréltetnek be, melyekből a tőzsdén 10 darab lesz egy kötés. A szelvények beváltása és az elővételi jog gyakorlása történhetik a bank pénztáránál, a Magyar Általános Takarékpénztár és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank főpénztárainál. Az ingyenrészvények kiszolgáltatása és a részvények cseréje 1000 koronás cimletekre kizárólag az Ingatlanbank saját pénztáránál történhetik. Az igazgatóságba beválasztották báró Herzog András és Paul Moniert (Páris).

A Hungária Bank R.-T. Sztáray Sándor gróf v. b. t. t. elnöklésével tartott közgyülésén a K 20,874.797 nyereségből K 80 = 20 százalék (tavaly K 32 = 8 százalék osztalékot szavazott meg. Egyuttal az alaptőkét 30-ról 50 millió koronára emelte. A részvényesek 3:1 arányban 1500 koronáért március 15—31-ig a Hungária Banknál gyakorolhatják az elővételi jogot.

Egyesült Izzólámpa- és Villamossági Gyár R.-T. közgyülése elhatározta az alaptőkéntk 52.500 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával 42 millió K-ról 52,500.000 K-ra való fölemelését. Minden 4 drb régi után 1. uj részvény, darabonként 10.000 K-ért. Az átvételi jog március 24-ig a Kereskedelmi Bankban.

Első Pesti Spódium- és Enyvgyár R.-T. igazgatósága elhatározta 80 milliós alaptőkéjének 160 millió K-ra való fölemelését. Jelenleg forgalomban levő 400.000 drb 200 K névértékü részvény 80.000 drb 1000 K névértéküre fog összevonatni. A tartalékalap terhére 32.000 drb 1000 K névértékü részvényt bocsátanak ki, amelyeket a régi részvényesek 5:2 arányban ingyen kapnak. Az igazgatóság javasolni fogja ezután a közgyülésnek, hogy további 48.000 drb 1000 K névértékü uj részvény bocsáttassék ki. Ezen uj részvények teljes egészükben a részvényeseknek fognak fölajánltatni. Minden 7 drb 1000 K névértékü részvény alapján 3 uj részvény vehető át. Egy tőzsdei kötés 25 drb helyett ezentul 10 drb lesz.

A Bóni tőkeemelése. A Bóni Gyártelep és Mezőgazdasági Részvénytársaság március 19-iki közgyülése az osztalékot 80 koronában állapitotta meg, amely március 20-tól kezdve a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Banknál kerül kifizetésre. Az ugyanezen közgyülésen elhatározott alaptőkeemelés szerint az elővételi jog minden két darab részvény után egy ingyen és egy 5000 K befizetésü részvényre március 20-tól 26-ig ugyancsak a Leszámitolóbanknál gyakorolható.

Dr. Just-féle Izzólámpa- és Villamossági Gyár R.-T. közgyülése osztalékát 17 K-ban (10 százalék) állapitotta meg. A szelvények április 1-től a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál válthatók be. Az alaptőkének 100.000.460 K-ról 150,000.690 K-ra való fölemelését határozták. A részvényesek az összes uj részvényekre 2:1 arányban 1030 K-ért gyakorolhatják az elővételt e hó 20-tól 24-ig a Magyar Országos Központi Takarékpénztár Kigyó-téri fiókjánál. Itt emlitjük meg az értesülésünket, hogy a vállalat részvényeit rövidesen a tőzsdére is bevezetik.

A Győrffy—Wolf Fémárugyár R.-T. közgyülése a 10 millió korona alaptőkét 20 millió koronára emelte. Az összes uj részvények 1:1 arányban a régi részvényeseknek ajánltatnak fel 1200 koronás árfolyamon 80 korona költség hozzáadásával. Az elővételi jog március 16-tól 26-ig a „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet R.-T.-nál gyakorolható.

A Mezőgazdasági Ipar R.-T. a tulajdonában levő Mezőhegyesi Cukoripar R.-T. részvényeket 1500 korona részvényösszeg, 500 korona felpénz és 60 K költség ellenében elővételre ajánlja föl részvényeseinek. A Hitelbank minden részvényre egy-egy Mezőhegyesi Cukoripar R.-T. részvényt, e hó 20-tól április 6-ig, 2060 K befizetés ellenében, enged át.

Első Magyar Szövő- és Kötőgyár R.-T., Vác igazgatósága elhatározta az alaptőkének 90.000 drb 200 K névértékü uj részvény kibocsátásával 18 millióról 36 millióra való fölemelését. Az összes uj, 1923 január 1-iki osztalékjogosult részvényekre a régieknek lesz elővételi joguk. A rendkivüli közgyülsé e hó 27-én tartatik meg.

A Részvényserfőzde tranzakciója. Az Első magyar részvényserfőzde március hó 22-ére kitüzött rendes közgyülése fogja ratifikálni azt a megállapodást, amely a Dreher és a Haggenmacher sörgyárakkal való érdekközösség létrehozása tárgyában létesül. A tranzakció lényege, hogy a Dreher- és a Haggenmacher-féle gyárak teljes részvényállománya átmegy a Részvényserfőzde tulajdonába és viszont a két nevezett sörgyár részvényei ellenértéke gyanánt 110.000 darab, egyenként 200 K n. é. uj Részvényserfőzde-részvényt kapnak. Évégből a Részvényserfőzde 110.000 drb uj részvényt bocsájt ki és enged át a nevezett sörgyáraknak, ami által a jelenlegi 12 millió részvénytőke 34 millió K-ra emelkedik. Az ekként harmincnégy millió koronára emelt alaptőke további 170.000 darab uj részvény kibocsátásával 68 millió K-ra emeltetik fel és e 170.000 drb uj részvény teljes mennyiségben a régi részvényeseknek engedtetik át 1:1 arányban darabonként 4000—5000 K árban (az átvételi árfolyam még nincsen végleg megállapitva). Értesülésünk szerint az uj sörkoncentráció bankári teendőit az Országos központi takarékpénztáron kivül a Pesti magyar kereskedelmi bank is el fogja látni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½8 órakor
a szenzációs márciusi műsor!

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Márciusi ragyogó műsor!
Anita Berber és Sebastian Droste
estenként vendégszerepelnek!
Carson és Angeló, John és Ellen Glyde
3 BURGER
Eleky-trio. John Clark, Elli és Nina.
Ezenkivül még **25** elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 95—06.
UJ MŰSOR
A CSALÁDI TANÁCS
Operett 1 felvonásban
A PROBLÉMA
Családi dráma, az összes műfajokon keresztül, 6 képben, elő- és utójátékkal, irta KÓVÁRY GYULA
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Sándor Märy. Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

SALAMON ÉS TÁRSA
BANKHÁZ
A Devizaközpont bizományosa
V., Nádor-utca 26. szám
Telefon: 77—67, 60—16.

Excelsior-Télikert
Márciusi éjszakák!
Márciusi rekord misztikus és táncmüsor! Kezdete 10 óra után. Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72 (félemelet).

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Március 23-tól 30-ig
Papa kedvence — Jackie Coogan legujabb brilliáns alakitása 5 felv.
Diadalmas ifjuság — amerikai v gjáték 5 felv. Olive Thomas főszereplésével
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor kezdődnek

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák minden féle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfővárosi szállitója.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST,** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz. Központi városház, főkapu mellett.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

Irodaáthelyezés
ÖTVÖS és TÁRSA
tőzsde- és bankbizományi irodáját
március hó 20-ától
V., Szabadság-tér 7. sz. alá (Üzletház) helyezi át. — Telefon.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Nemes László, tőzsdebizományos
Budapest, V., Nádor-utca 38. szám
TELEFON: 166-10 és 61 82. :: Táviratcim: NEMESTERMÉNY
Értékpapirosztály Gabonaosztály Elvállalja tőzsdei megbizáso legelőnyösebb lebonyolitását.

A
CLUB GARAGE
uj bérautói
a legjobbak és legszebbek
1. Köztelek-u'ca 4 (a Calvin-térnél.)
2. Mária Valéria-u. 3 (Bristol-szálóval szemben).
Telefon: 135—69. és 189—52.
vagy József 189—78.

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. március 28 — 13/14. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Piros tojást

vártak a husvét alkalmából Wolff urék a kormánytól; de ugy látszik, ezt sem kapták meg. Virágvasárnap előtt nagy felvonulást rendeztek a miniszterelnökhöz és azt követelték, hogy akár mandátummeghosszabbitással, akár pedig a választási rendnek javukra való megváltoztatásával segitségükre legyen a kormány a hatalom megtartásában. Ott volt az egész kurzus, amit Budapesten még kurzusnak lehet nevezni: Wolff, Ernszt, Sipőcz. Biztos információk ma még nincsenek, de igen nagy a valószinüsége annak, hogy kosarat kaptak. Aminthogy ez el sem képzelhető másképen.

Mi legalább megeröltetjük a fantáziánkat, de nem tudjuk elképzelni, hogy flastromért, a veszett fejsze nyeléért, a városi hatalom megtartásáért menjünk el könyörögni, ahhoz a kormányhoz ma, amelynek megbuktatásában tegnap csufos kudarcot szenvedtünk. Tegnap még az átkos középut politikáját vallotta ez a kormány, amelylyel szemben emennek az oldalnak forradalmi izü készülődését szemlélte aggodalommal a főváros és az ország közönsége. És ma már leforrázottan bár, de rendületlen vágyával a hatalomnak, járulnak a miniszterelnök elé, akit tegnap kéjjel gáncsoltak volna el. Hát mi ismerősek vagyunk a politika berkeiben, ismerősek vagyunk egy-két évtizeddel régebben, mint Wolff Károly, de ennek példáját nem igen láttuk. Ugy látszik azonban, hogy Wolff Károly sebei gyorsan gyógyulnak, sőt a sebeire maga irja a receptet és maga siet a patikába az orvosszerért.

Az egyetlen kiszivárgott hir, amely a husvéti piros tojásért jelentkezett deputáció eljárásáról szól és amelynek autenticitásában kételkedni sem lehet, azt mondja, hogy mandátummeghosszabbitásról szó sem lehet, mert *a közönség ellene van.* Hogy ezt miként fejezte ki a miniszterelnök és a belügyminiszter, természetesen a legmélyebb titok; de az egészen nyilvánvaló, hogy ebben a feltevésükben nem csalatkozhatnak. Budapest székesfőváros közönsége nemcsak a mandátummeghosszabbitásnak van ellene, de a csömörlésig van már azzal is, hogy még közel egy esztendeig kell türnie Wolffék meddő, tehetetlen, szélsőséges párturalmát, amelyről az utolsó országos választásokon az is bebizonyosodott, hogy szintiszta kisebbségi uralom. Ezt pedig a Bethlen-kormány, amely az alkotmányosságnak, a jogtiszteletnek, a szélsőségektől való mentességnek a hirdetője és amely ezekből az elvekből meriti az erőt a jobboldali terror letörésére, nem akceptálhatja. De hirdeti a Bethlen-kormány az ország ujjáépitését is; hát elismerheti-e, hogy azok az emberek, akik három esztendeje nem alkottak semmit és másokat is megakadályoztak az alkotásban, akik csak most bujtak vissza odujukba egy kellemetlen kaland után, képesek lennének Budapest ujjáépitésére?

Ha épiteni tudtak, vagy akartak volna, nemcsak a hatalommal páváskodni és gyülöletüknek szabad folyást engedni, akkor itt állana előttünk már három esztendő alatt ennek a városnak ragyogó, pompás renesszansza. Ám lehet, hogy ezzel szemben ők azt állitják, hogy ez a renesszansz igenis itt van, ők megcsinálták, vannak uj bérházaink, van zavartalan vizszolgáltatásunk, olcsó villanyunk, gázunk, jó vasuti közlekedésünk, mintaszerü közüzemeink, frissen kövezett utcáink; csak velünk tagadtatja le mindezt a pártpolitika. Ahogy ők szerelmesek az igazságokba, azt is el mernék talán mondani. De akkor miért nem sietnek boldogan, derüs kedvvel, a diadal biztos tudatában a választóközönség elé, amely, ha ők felemelték volna aléltságából a lesujtott Budapestet, tapsolva, ujongva biztositaná számukra a hatalmat mindörökre. Nem mennek, mert nem félnek ők senkitől a világon, csak egyesegyedül *a választóktól.* Nem is tudjuk, hogy ha már a mandátum meghosszabbitását, a kedvük szerint való választójogot követelik, miért nem követelik mindjárt *a választók eltörlését.* Ez volna a legegyszerübb. No talán majd pünkösdre.

Wolff Károly a választuton

Kudarc a városházán, bukás a politikában — Wolff helyét a politikában gróf Ráday, a városházán Csilléry fogja betölteni — Mindenki uj orientációt keres

A *Fővárosi Hirlap* hasábjain jelent meg egy hét előtt *Ereky* Károly szenzációs nyilatkozata, amely hadat üzen a meddő és tehetetlen városi politikának. Nem kell külön is bizonyitani, hogy Erekynek ez a nyilatkozata volt a magja az azóta lejátszódott eseményeknek és a továbbiakban is minden e körül fog kialakulni. A lavinát, amely a meddőséget és tehetetlenséget — hogy milyen módon, ma még nem tudjuk — de feltétlenül el fogja seperni.

Ereky Károly szerdai nagy beszéde folytatása volt a nyilatkozatával megindult akciónak, helyesebben ez a beszéd volt a megvalósitása annak a szándéknak, amelyet nyilatkozatában kifejtett. *Távol áll tőlünk, hogy a dolgok mai stádiumában, amikor talán igen komoly dolgok, megnyugtató megoldások vannak folyamatban, éretlen szenzációhajhászásból kombinációkba bocsátkoznánk, vagy a nyilvánosság elé vinnénk azokat a hiteles értesüléseinket, amelyekből aztán nem nehéz kombinálni.* Vannak esetek, amikor az ujság akkor teljesiti a publikummal szemben fennálló kötelességét, ha hallgat.

Nem mulaszthatjuk el azonban, hogy a helyzet jellemzésére el ne mondjuk, hogy Ereky Károly beszédének elhangzása után valósággal felburjánzott a sajtóban a kombinációk áradata és az események megitélése szinte egyhangulag abban jegecesedett ki, hogy az egész sajtó Erekynek a produktivitást sürgető beszédét

a Wolff-uralom utolsó-keneténck

tekintette. Rendkivül jellemző, hogy a beszéd elhangzását követő napon *a kormányhoz legközelebb álló félhivatalos orgánum* már azt mondja, hogy „a többségi párt tagjainak *tulnyomó része* nem látja célravezetőnek a mai állapotokat és ezért különösen *a közelgő községi választások előtt* szükségesnek látják a községi politika irányának reálisabb utra való terelését.“ Ezek a bizottsági tagok — mondja tovább a félhivatalos — Erekyt vallják vezérüknek, aki „most már nyilt sisakkal lépett ki a porondra“ és Ereky támadása a tanács ellen „tulajdonképen *Wolff* Károlynak szólt.“ Beszél azután Erekynek állitólag *Márkus* Jenővel folytatott tárgyalásairól és megállapodásairól, amelyek nemcsak a jövő terveire, de a választási paktumra is vonatkoznának. Az érdekes értesülés, amelynek szavahihetősége tekintetében nem kivánunk véleményt mondani, igy végződik: „Ereky Károly különben teljesen kész programmot dolgozott ki a megalakitandó uj párt részére. *A létesitendő uj alakulás tagjainak tulnyomó része a keresztény községi pártból kerül ki és csatlakozik hozzá* a *Márkus* Jenő vezetése alatt álló liberális ellenzék *tiz-tizenkét tagja is.* Erekyék terve szerint az uj párt megalakitása egy hónapon belül megtörténik és az erre való előkészitő munkák a közvetlen befejezés előtt állanak.“ Eddig az értesülés, amelyhez még nagyon-nagyon sok kombinációt és pletykát lehetne kapcsolni, amelyek a városházán ma már közszájon forognak. Hiszen már az uj polgármester nevét is emlegetik és nagyon érdekes, hogy az uj polgármestert *nem Sipőcz Jenőnek hivják.*

De *Wolff* Károly is megérezte az idők szelét, annál is inkább, mert az utóbbi időben *két katasztrofális bukás érte az intranzigens vezért.* Ma már nem titok, hogy

Wolff Károly nemcsak a kommunális életben, de az országos politikában is bukott ember

és a közélettől való teljes visszavonulását igen közelállónak tekintik. A szerdai közgyülésen, amikor Ereky nagy beszédét előadta, egyáltalán nem jelent meg *Wolff* Károly. Akkor még javában forrott a politikai helyzet, a kormány élete beretvaélen állott, feszültséggel volt telve a levegő és Wolff Károly Gömbös Gyula lakásán tanácskozott fajvédő barátaival és talán éppen a miniszteri tárcákat osztotta el. A pénteki közgyülésen is csak fél óráig volt látható a „vezér“, aki meglehetősen blazirtan nézte a körülötte kavargó életet, amely éppen most készül mellette elszáguldani. Pénteken a politikai kártyavár már rombadőlt, de a városházán mégis késett Wolff Károly ujból a kezébe venni a marsall-botot. Mindennek pedig az az oka, hogy ma már belátta, hogy *a városházán kicsuszott a a talaj a lába alól, kudarc kudarc után érte azt a politikát, amelyet ő inaugurált, legbelső párthivei fordulnak el tőle csendes és hosszas bucsúzkodással, a nagy közönség pedig, mely hova-tovább itélkezni fog, hallani sem akar többé arról a rezsimről, amely csak bajt, terheket és békétlenséget hozott.* Nincs tovább és ha pártjának töredékeit meg akarja menteni, akkor ennek egyetlen utja, ha saját személyében észrevétlenül visszavonul.

Azonközben pedig

a politikában is ugyanez a sors érte Wolffot,

akinek igen nagy ambiciói voltak és bár nem teljesen izlésünk szerint való eszközökkel, de igen közel állott az utóbbi napokban ahhoz, hogy álmai beteljenek. Vezére volt a fajvédő csoportnak, amely uralomra tört és a szélső demokráciának, valamint az agrárérdekeknek olyan széles rétegek számára tetszetős, Mussolinire való jelszavaival akart operálni, hogy erőlködésük nem volt reménytelen. Gróf *Bethlen* István nagyszerű erélye és rendkivüli éleslátása azonban megelőzte az eseményeket, amelyek, miután összeomlottak, *maguk alá temették Wolff Károly politikai karriérjét is.* Ma már nyilt titok, hogy a fajvédelmi csoport is elejtette Wolff Károlyt és hogy a maga további posszibilitását némiképpen biztositsa, *gróf Ráday Gedeont emelte vezérré.* Mindez betetőzi Wolff Károly kudarcainak sorozatát és ma a szóbőségben utólérhetetlen vezér meglehetősen

csendes emberré lett, hogy azzal is egyengesse *a végső visszavonulás utját.*

Közben pedig meglehetősen gazdátlanul maradt a számbelileg tekintélyes többségi párt, mert

az alvezérek nagyrésze másfelé orientálódik.

Ereky Károlyt ma már nem tekintik a magukénak és a párt többsége lesben állva figyeli és utánozza Ereky minden lépését, mert valamennyien vágyódnak már szabadabb és tisztább levegő után. De tudomásunk van arról is, hogy a másik alvezér, *Usetty Ferenc szintén más orientációt keres,* amit bizonyára senki sem fog csodálni, ha figyelembe vesszük azt a lovagias támadást, amellyel a párt egy része akkor tüntette ki Usettyt, amikor politikai kötelességéhez hiven Komáromban támogatta gróf *Klebelsberg* kultuszminisztert.

Egyszóval, ma már csak egyetlen legény van a fedélzeten és ez: *Csilléry* András. Ez a varázslatos név lesz tehát az, amelynek hivatása, a többségi párt egységét megmenteni. Aki tehát számitani tud, vegyen elő papirost és ceruzát, aztán számitsa ki, milyen lesz az a győzelem, amelyet a Csilléry vezetése alatt álló intranzigens párt a községi választásokon aratni fog.

Politikába fullad a legbölcsebb tanács is

Megfigyelések és feljegyzések a multheti közgyülésről

Szerdán és pénteken a politika ismét bevonult a városházára. A politikával együtt bevonult egy sereg bakfis is. A szép kislányok — egy felsőbb leányiskola növendékei — magukkal hozták a karzatra a tavaszt, hogy alkotmányjogot tanuljanak a városatya uraktól. Mellesleg elmondhatjuk, hogy nem sokat tanulhattak tőlük.

A szerdai közgyülés kluja különben Ereky Károly beszéde volt, aki régi témájával, az üzemek koncentrációjával foglalkozott és nem tulságosan keztyüs kézzel kritizálta a tanács müködését. Ereky felszólalását sok pletyka és nyilatkozat előzte meg. Ereky Károly ép a Fővárosi Hirlapban fejtette ki jövendőbeli terveit és elmondta azt is, hogy unja már az impotens városházi politikát és kezébe akaria venni a vezetést. Amit elmondott a Fővárosi Hirlapban, körülbelül azt mondta el a főváros közgyülésén is és beszédét állandó helyesléssel és megértéssel hallgatta a liberális ellenzék és fagyos nyugalommal hallgatta a keresztény többség.

Végét kell szakitani az örökös politizálásnak, mert előtt az alkotó munka ideje.

Ez volt a magva a beszédjének. Nagyon érdekes volt az a megállapitása, hogy a jövő január elsején körülbelül ötmilliárd korona uj teher szakad a főváros háztartására, mert a pénzügyi kormányzat nem hajlandó tovább kiutalványozni a közigazgatási alkalmazottak számára a háborus segélyeket és a természetben való ellátást. Ez olyan teher, amelynek még egyelőre nincsen fedezete és amely katasztrofális lehet a főváros háztartására nézve. Éppen azért már most foglalkozni kell ezzel a kérdéssel. Nem szabad ezt a fontos és sulyos témát az utolsó pillanatra hagyni, mert a fedezetről gondoskodni kell. Ereky beszédét, aki különben előadása közben összeszólalkozott a polgármesterrel is, amint már emlitettük, nagy figyelemmel hallgatta az egész közgyülés és beszédét a liberális ellenzék lelkesen megtapsolta.

A félbenmaradt bizalom-nyilatkozás

A másik politikum Horváth (IV.) Károly inditványa volt. Horváth Károly azt akarta inditványozni a közgyülésnek, hogy szavazzon bizalmat Bethlen István miniszterelnöknek és kormányának azért, mert erős kézzel elnyomta a forradalmi jellegü törekvéseket és védelmébe vette a rendőrséget. Wolff Károlyéknak nagyon kellemetlen volt ez az inditvány, annál is inkább, mert tudvalévően ők a rendőrség kérdésében nincsenek egy véleményen, Bethlen miniszterelnökkel. Annyira nincsenek egy véleményen, hogy Csilléry András ugyanakkor ki akarta mondatni a közgyüléssel, hogy bizalmatlan a Bethlen-kormánnyal szemben. A bizalmatlansági inditvány ugyan elmaradt, de felhasználtak minden módot arra, hogy Horváth Károly se mondhassa el bizalmi inditványát. Mikor Horváth Károly látta, hogy a Keresztény Párt gáncsot akar vetni, változtatott a tervén és a pénteki közgyülésen negyven bizottsági tag nevében rendkivüli közgyülés összehivását kérte azzal, hogy ezen a rendkivüli közgyülésen tárgyalják le a bizalmi inditványt. Hogy mikor fogják összehivni ezt a rendkivüli közgyülést, az természetesen a jövő titka. Mindenesetre ki fog derülni ezen a közgyülésen, hogy hány igaz barátja van Bethlen miniszterelnöknek a Keresztény Pártban?

Örök téma: a lakáskérdés

A folytatólagos közgyülésnek másik érdekes témája a lakáskérdés volt, amelyet Bródy Ernő dr. hozott a közgyülésre. Lobmayer Jenő tanácsnok referálta el a lakásrendelet dolgát és elmondta, hogy már hetekkel ezelőtt páni félelem fogta el a főváros egész lakosságát arra a hirre, hogy a népjóléti miniszter fel akarja szabaditani a lakásforgalmat, szóval szabaddá akarja tenni a felmondást és a korlátlan házbéremelést. Sipőcz polgármester és a tanácsnok azonnal felkeresték a minisztert és megkérdezték tőle, hogy tulajdonképen mi is van ebben a rendelettervezetben? A miniszter kijelentette, hogy a rendelet még nem kész, ennélfogva ő információkat erről a készülő rendeletről egyelőre nem is adhat. Azt azonban már most kijelentheti, hogy a lakásbéremelést feltétlenül szükségesnek tartja, annál is inkább, mert a háziurak a mai jövedelmükből nem tudnak megélni és a mai lakásbérek csak azt eredményezik, mint a lakásforgalmi statisztika is bizonyitja, hogy a régi háztulajdonosok kezéből nem kivánatos elemek kezébe kerülnek a fővárosi ingatlanok. A főváros képviselői a mérsékelt házbéremelést szintén helyesnek tartják ugyan, de nem tartanák helyesnek, ha az emelés egyszerre szakadna rá a főváros közönségére. Az ingatlanforgalom teljes felszabaditásának pedig csak akkor szabadna bekövetkeznie, ha már elegendő üres lakás fog állani a lakáskereső közönség rendelkezésére.

Ilovszky János a mérsékelt házbéremelést szintén helyesnek tartja, a miniszter azonban, a hirek szerint akrobata-emeléseket tervez. Ez ellen óvást emel. Ezután Bródy Ernő dr. beszélt a lakásproblémáról és inditványozta, hogy a törvényhatósági bizottság irjon fel a kormányhoz, hogy a lakáskérdéssel a nemzetgyülés foglalkozzék, mert ezt a fontos kérdést kormányrendelettel elintézni nem lehet. Kifejtette azután, hogy a lakásforgalom és a lakásbérek felszabaditásáról szó sem lehet, mert lakásinség van. Zsir és hus van elegendő, ezeknek a szükségleti cikkeknek az áralakulását rá lehet bizni tehát a kinálat és kereslet szabályozására, lakás azonban nincs elegendő. Végül kéri a törvényhatósági bizottságot, hogy irjon fel a kormányhoz, hogy a rendelettervezetet megtárgyalás céljából sürgősen küldje le a városházára. Hozzászóltak még ehhez a kérdéshez többen is és a háziurak képviselőjének kivételével mindenki a lakosság szószólója volt. A közgyülés különben egyhangulag elfogadta a tanács, Bródy Ernő és Ilovszky javaslatait.

Kár a falra borsót hányni ...

Volt még egy érdekes vita, melyről kár lenne meg nem emlékezni. Éber Antal vitázott Vajna Ede tanácsnokkal, a közélelmezési osztály vezetőjével arról, hogy mitől romlik a korona. Abból kerekedett a vita, hogy Vajna tanácsnok azt proponálta, hogy a közgyülés föliratban kérje meg a kormányt, hogy 600.000 ellátatlan pesti ember lisztszükségletéről gondoskodjék. Éber Antal — aki pedig ért az ilyesmihez — egyenesen valutarontónak deklarálta ezt az inditványt. Pedig az ilyesmivel csinyján kell bánni, mert a drágaság nem más, mint a valutaromlás megnyilatkozása a szükségleti cikkek áraiban. A drágaság evolucijának pedig ugy lehet utját állani, ha megállitjuk a korona devalvációját; a korona devalvációját pedig csak a termelés fokozásával és a termésfölöslegek exportálásával lehet megcsinálni és nem üzleti razziákkal, ármegállapitókkal, devizaközponttal, amely nem ad devizát az iparosnak nyersanyagbeszerzésre.

Nagyon okosan és nagyon érdekesen beszélt Éber és — a keresztény községi párt elfogadta Vajna tanácsnok javaslatát.

Budapest
szenzációja a
Békeffi-Boross
kabaré, Rákóczi-út 90. sz.
uj műsora
Végig csupa aktualitás!
Fellépnek:
Kökény Ilona, Berky Lily, Radó Teri, Dolinay, Czobor, Matány, Sárossy, Kálnay, Mátray, Majthényi stb.
Boross - Békeffi
kupléi konferánszai
Az előadás pont ½10 órakor kezdődik
Este 8 órától vacsora
Jegyek délután 4 órától kaphatók a pénztárnál
Telefon: József 90-40.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára **SZABÓ GYULA**
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

Körséta a városházán

Nagy drukk az egész vonalon — Taktikázás az alpolgármesteri állással — A főváros háztartása és a tizes korona — Mindennek a sikló az oka

Nem merném azt mondani, hogy a virágvasárnapot megelőző hét valami hasznos lett volna a főváros tisztviselőinek idegei szempontjából. A tavasz derüs napsugarai mellett a politika dohos illata szökött be a városházára. A Károly-kaszárnya valóságos várfalai között serényen találgatták az emberek, hogy most bukik-e meg a kurzus, vagy talán éppen most kap uj erőre? A tisztviselői kar nagyrésze ma már nyiltan beszél és bevallja, hogy a kommün bukása után boldogan köszöntötte az uj rezsimet, amelytől — kereszténynek és nemzetinek hirdetvén magát — nagyon sokat vártak, de nem titkolják azt sem, hogy alaposan kiábrándultak. Ebből a szempontból itélték meg azután a mostani politika forrongását, szilaj hullámzását. Magyarán szólva a legkülönbözőbb változatokban, a legkülönbözőbb módokon drukkoltak az emberek és ugy látszik, nem rosszul drukkoltak.

Ebben a hullámzásban azután

hol nőttek, hol lehanyatlottak Zilahi Kiss Jenő alpolgármesteri sánszai,

mert ha ma véletlenül Wolff Károly a miniszterelnök, akkor nincs az a hatalom, amely Zilahi Kiss Jenő alpolgármesterségét megakadályozhatta volna. Hiszen enélkül Magyarország Wolff-rezsimje nem lehetett volna teljes. Ma azonban már a leglelkesebb Zilahi Kiss-pártiak sem mernének kétszeres pénzre fogadni, dacára annak, hogy négy nap előtt még tizszeres pénzt kináltak. Tovább folyik azonban a taktikázás és ez most abban nyilvánul meg, hogy nem irják ki még mindig a pályázatot az alpolgármesteri és a két tanácsnoki állásra, hátha ezen a módon megnőnek a kurzus kedvencének sánszai. Ámbár a baloldalon azt mondják, hogy ez tényleg kitünő taktika — az ő számukra. Mert nem lehet tudni, de vannak, akik sejtik, hogy ezek a választások igen nagyjelentőségüek lehetnek a főváros és a pártok életében.

Élénken kommentálják Wolffiéknak a miniszterelnökkel folytatott tárgyalását és azt mondják, hogy ez alkalommal nemcsak politikai kérdések kerültek szóba, hanem

megvitatták a fővárosnak a kormányt is érdeklő összes ügyeit,

igy elsősorban a gazdasági helyzetet, a fővárosi törvény revizióját, a Közmunkatanács megszüntetésének kérdését és még számos hasonló nagy kérdést. Megdönteni látszik ezt a feltevést az a körülmény, hogy Kállay pénzügyminiszter nem volt jelen ezen a tárgyaláson, viszont megerősiti az a tény, hogy a szombati tanácskozás után hétfőn sietve összeültek a korifeusok a tanáccsal és nagy kigondoló ülést rögtönöztek arról, miként lehetne a főváros háztartását a 10—12-es korona-kurzusnak megfelelően berendezni? Ez olyan nagy probléma, amelyet megoldani igen nehéz lesz és még csak az a vigasztalásuk sincsen meg az uraknak, hogy — mint a nagypolitikában — itt is pénzügyminiszter-válságot rendezhetnének.

A hétfői nap nevezetessége egyébként a közlekedési bizottság ülése volt, amelynek végén az egyik távozó városatya őszintén bevallotta, hogy

ez a hét is jól kezdődik,

aminek nemcsak az az értelme, hogy a bizottság sorba emelte fel az összes közlekedési eszközöknek a viteldiját, de főleg ott kell keresni a megjegyzésnek az élét, hogy Wolff Károly ezen az ülésen rendkivül paprikás hangulatban volt. Azt méltóztatik erre mondani, hogy nem is csoda? Körülbelül mi is ezen az álláspónton vagyunk: de nem tudjuk, mit fognak szólni majd a kereskedők, ha megint forgalmiadó-előlegért fognak hozzájuk menni a polgármesternek sajátkezüen aláirott levelével? De főképen a sikló kisasszonyai lesznek elégedetlenek azzal a bókkal, amelyet a városházi vezér feléjük röpitett. Valaki elismeréssel nyilatkozott a sikló kisasszonyairól, akik közismertek Budapesten udvariasságukról, szorgalmukról, kötelességteljesitő hüségükről. Megtanultuk azonban a vezértől azt, hogy ez mind nem elegendő, a sikló kisasszonyainak fiataloknak is kell lenniök. Amikor Wolff Károly azt vágta feléjük, hogy:

— Öregek, mint a sikló —

aligha egyazon iskolában tanulta az udvariasságot, mint ezek a derék kisasszonyok.

No de mi nem vagyunk elfogultak és kénytelenek vagyunk megvédeni Wolff Károlyt. Azt üzenjük a megbántott kisasszonyoknak, ne sértődjenek meg a városházi vezér kiszólásán, mert nem is ő reájuk haragudott, hanem a siklóra, amelyen — nem tudott feljutni a miniszterelnöki palotába.

A kikötő sorsa

Irta: **Dr. Déri Ferenc**, ny. alpolgármester

A budapesti kereskedelmi és ipari kikötővel szemben ugy vagyok, mint az a szülő, aki gyermekének a sorsát a távolból is szivbeli szeretettel és figyelemmel kiséri. Talán nem szerénytelenség, ha ezt a hasonlatot használom. Hiszen csak most látni igazán, mennyire döntő volt a kikötő sorsára nézve, hogy annak idején a terv testet öltött és az épités megindult, mert ha akkoriban meg nem történik, azóta bizonyára meg nem kezdődött volna, s ma aligha beszélhetnénk a kikötőépités folyamatáról. Megvallom, jól esik az a tudat, hogy a munkának, amelyet a kikötő megvalósításának szenteltem, megvan az az eredménye, hogy az épités megindult és most már a befejezésig meg nem állhat. Nem veheti tőlem senki rossz néven ezt az érzést, hiszen ezzel a munkámmal sem szereztem a magam számára semmi egyebet, mint a hazánk és városunk iránt tartozó kötelesség teljesitésének a tudatát. Azaz hogy valamit mégis szereztem. Egy irást, amelyben a minisztertanács *„a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő országos fontosságu munkálatainak az előkészitése és folyamatbatétele körül nagy szaktudással és fáradhatatlan munkássággal végzett önzetlen szolgálatokért"* köszönetét és elismerését fejezte ki. *Ez is 1920-ban történt.*

Azt olvastam legutóbb, hogy a fővárosi helyi kikötő olyan stádiumba jutott, hogy a 700 folyóméteres parttal elkészült, sőt a rakpartmenti vágányok is le vannak fektetve és a Dunaparti teherpályaudvarral összekötve, ugy, hogy az a tranzitó forgalomra és a szabadban való tárolásra felhasználható. Ebben igy, első hallásra és némi magyarázat nélkül ellenmondás látszik. Mert *a helyi kikötő is más és a tranzitó vagy tároló kikötő is más.* A helyi kikötő rendeltetése ugyanis az, hogy kielégitse azokat az igényeket, amelyekre a főváros mentén elvonuló dunai rakodópartok már elégtelenek és az azokon létező, nem modern rakodó-berendezések nem képesek; vagyis a helyi kikötő a helyi forgalom lebonyolitásának az igényeit van hivatva kielégiteni. Azonban már az eredeti koncepció szerint is eleve gondoskodás történt arról, hogy a soroksári Dunaág balpartján létesülő helyi kikötőben a csepeli kikötő létesitéséig a tranzitó forgalom is a lehetőséghez képest lebonyolitható legyen. Ha tehát a fővárosi helyi kikötőnek az országos tranzitóforgalom céljára való átengedése egyfelől csak *részleges*, másfelől csak *ideiglenes és átmeneti*, akkor nincs aggodalomra ok. Ellenkező esetben az a veszedelem fenyegetne, hogy *a sok áldozat, sok munka és költség dacára nem lenne Budapestnek sem helyi kikötője, mert lefoglalná a tranzitó forgalom, sem megfelelő tranzitó-kikötője, mert hiszen az erre a célra kicsiny és tökéletesen be nem rendezhető.*

Azt is olvastam, hogy felmerült olyan nézet is, hogy felkéressék a kormány, hogy a csepeli kikötő épitésére nézve egy francia vállalkozó-társasággal tervezett szerződést ne kösse meg és a csepeli kikötőt ne épitse meg. Az ebben foglalt két álláspontot azonban szét is lehet választani. Az ország és a főváros közgazdasági fejlődése szempontjából *nagy hiba volna, a kormánynak a kikötő megépitésére vonatkozó készségét és buzgalmát lankasztani.* Ilyen nagy alkotásnál, ha célt és eredményt akarunk elérni, inkább mindig buzditani kell. Nagy tévedés volna azt hinni, hogy az eredetileg a helyi forgalom igényei számára tervezett kikötő elegendő lesz a tranzitó és az ipari kikötő céljára is. Az erre a célra egyrészt tulságosan kicsiny, másrészt a megfelelő raktárakkal fel nem szerelhető. *Már pedig meg nem felelő keretekbe szoritani a kereskedelmet és az ipart, talán többet ártana, mint használna.* Ha az ipart és a kereskedelmet felvirágoztatni, s a Dunafolyamban birt közlekedési utat kellőképen kihasználni akarjuk, sohase szabad egy percre sem elejteni a nagy kereskedelmi és ipari kikötő megépitésének az ideálját. És ha átmenetileg és ideiglenesen el is kellene fogadni egy kisegitő kényszerü megoldást, azalatt is *mindig hangoztatni kell, hogy soha még rövid időre se menjen feledésbe a nagy mü folytatásának és befejezésének a szüksége.*

Már ami a fentebb emlitett álláspont másik részét illeti, azt hiszem, hogy az vitatható, *helyes-e az ilyen nemzeti alkotás megvalósitását idegen vállalatra bizni.* A kérdés különben valószinüleg azon dől el, lehet-e az ország erejéből megvalósitani, mert ha igen, bizonyára *minden magyar ember inkább áll emellé a megoldás mellé.*

Abban a memorandumban, amelyet a kikötőépités folytatása érdekében intéztem még annak idején a kormányhoz, *én is azt igyekeztem bizonyitani, hogy az lehetséges.* Nem tudom, milyen stádiumban van a külföldi vállalkozókkal tervezett szerződés ügye. Ha a tárgyalások állása még megengedi, a kormány bizonyára figyelmére fogja méltatni a főváros közgyülésén elhangzott álláspontot is *és az összes lehetőségek mérlegelésével fog dönteni. Minden magyar ember örömére szolgálna, ha ez a döntés a hazai erőkkel való megépités lehetősége mellett bizonyitana és a magyar kereskedelem és ipar szolgálatára rendelt nagy alkotás megvalósitását biztositaná. Csak épüljön meg a nagy mü és lépjen ez is magyar hazánk ujratelepülésének a szolgálatába. Nincs kivánság, amely ennél inkább élne a magyar ember szivében, nincs, amely bensőbb és aktuálisabb lenne a feltámadás és szeretet ünnepének a küszöbén.*

Még egy meghiusult ostrom

Mandátum-meghosszabbitás, vagy a választójog reformja?

A városi politika exponensei igen élénken foglalkoznak Wolffék szombati vizitjével, amelyet szombaton gróf Bethlen István miniszterelnöknél tettek. Ugy látszik Wolff Károly, mielőtt végleges fakardodóba fujna dicsőséges városházi tevékenysége után, legalább vert serege számára szeretné megmenteni, ami még megmenthető. Eddig megelégedtek azzal, hogy a mandátum-meghosszabbitásról, meg a választási törvénynek a maguk szájaize szerint való reformálásáról Rakovszky Iván belügyminiszterrel tárgyaltak. Itt azonban aligha érhettek el sikert, ezért kellett a kabinet elnökéhez fordulni, aki

Deáktól a wassermannig

Irta: **Pogány Béla.**

A szerkesztőségben ültünk és beszélgettünk. Politikai bölcsességről volt szó. Nem a maiakéról, hanem a régiekéről. Valaki Deák Ferencet, az „öreg urat" emlegette. Komoly és bölcs szavak hullanak, odakint pedig mosolyog a napfény, amely mágnesesen huz az ablakhoz. Ott állok a nyüzsgő Andrássy-út fölött, behunyom a szememet, csak a zsivajt hallom, csak a nap fényessége izzik át vékony szemhéjamon. A napfény szinei, a tömeg zenéje messze ragadnak. Én nem beszélek róla, de én látom az „öreg ur"-at....

*

Beteges már, de a tavaszi napfényt szereti még. Ott döcög az omnibusz, amely Deák Ferenc kedvenc közlekedési eszköze. Az aszthma erősen szorongatja a tüdejét, de az omnibusz rázása nem kellemetlen neki. Megy a liget felé. Az egykoru krónikás azt irja az öreg urnak erről az omnibuszon való utazásáról, hogy ez a „demokrácia diadala." A demokrácia diadala azonban tovább is folytatódott, mert a haza bölcse, amikor leszállt az omnibuszról, határozott léptekkel indult meg egy nyirfavesszőből font szék felé, amelyben elhelyezkedve első dolga volt napi tiz krajcár adományát átnyujtani a félkaru honvédnek, aki — mi türés-tagadás benne — bizony történetesen zsidó volt. Órákhosszat ült a nyirfavesszős karosszékben Deák Ferenc és körülötte hatalmas élet fejlődik ki. Rajokban jönnek a politikusok, akik hódolattal várják a mindennapi anekdótát. Az öreg ur köhécsel imitt-amott, de azért az anekdóta jóizüen, kedvesen sikerül. A politikusok harsányat kacagnak, az öreg ur pedig fölemelkedik és megindul az omnibusz felé. A politikusok tömege utána zudul és boldog, aki környezetéből fel tud furakodni az omnibuszra. Az egész liget érdeklődése a politikusok és elsősorban Deák felé irányul. Nem hiába jegyezték fel, hogy Batthyány püspök után, aki megteremtette, Deák Ferencnek köszönhet legtöbbet a liget, mert ő tette népszerüvé, hiszen „még a ringelspielek is fényes napokat köszönnek neki."

*

Az omnibusz döcög, döcög, mignem a Harmincad-utcánál megáll. Itt száll le Deák Ferenc és társasága. Gyalogosan sétál el az Angol-királynéig, ahol elválik barátaitól és a történelmi nevezetességü szobájába vonul vissza.

Hagyjuk pihenni az öreg urat és ha már itt járunk a Harmincad-utcánál, péntek lévén, nézzük meg a pesti hetivásárt.

Az egész Belváros, a városház tere, a plébánia piaca, a Hal-tér, a Duna-utca, a kéményseprők sikátora és az egész hosszu rakpart, le a vámházig, mind vásár. Már szürkületkor döcögött ide a kocsik, kordék végtelen sora, nyikorgott a talyiga. A Dunán dereglyék vonultak fel. És minden közlekedési alkalmatosság tele van kosárral, ketrecccel, boritóval, sajtárral, dézsával, puttonnyal, ibrikkel, fazékkal, bográccsal. Pest ma egy hétrevalót vásárol. Tolongás, futkározás, kiabálás, visitás, gágogás, kukorékolás mindenfelé. A virágot a Városház-tér baloldalán árulják. „A Városház-tér fele kék, mintha most huzták volna ki Goldberger de Buda kékitőjéből. Kék harisnya, sárgapöttyös kék ruha, kék posztóhacuka, kék fejrevaló alföldies és tótos kendőkötési vegyülettel, melynek eredményeképen hátul két nagy fül pompázik s mindehhez még a kék szemek...." A vajat, turót, birsalmát, szőlőt, diót svábok árulják. Egy termetes hölgy haragosan kiáltja:

— Egy forint husz a vajnak fontja.

— Schauen's dass weiterkommen! — rikolt utána a svábleány.

A plébánia és városház között magyar szó hangzik. Kenyér és cipő között járunk. A vargák sorában még akad német, de a kenyeret magyarul árulják. Soroksár és Vác versenyeznek. A soroksári rozskenyér fényes, lapos, tömött, a váciak ezzel szemben puffadt, héjába alig férő, finom gyürkés cipót árulnak. A kenyérhegyek mögött a baromfivásár tünik fel. Három forint negyven krajcárért adnak hatalmas pár pulykát. A Plébánia-tér jobboldala a henteseké. Sátrak alatt piroslik az oldalas, fehérlik a zsiradék, áll garmadában a tepertő, lóg néhai borjak teteme, hever a kövérkés sonka. A plébánia előtti téren kiteritett ponyván imakönyveket, olvasókat, szentképeket árulnak. És rámábafoglalásra kinálkozik a „Házi áldás", ezzel a felirattal:

— Családi áldás, melyet a boldogságos Szűz hivei szombat este lekönyörögnek.

A Dunapart a pesti vidéké. Tele van gyümölcscsel, szappannal, garmadában álló káposztával, tökkel, uborkával, üveggel, paprikával és baromfival, amelyet dömsödi, kőrösi, palotai és kecskeméti hangos, kereplőnyelvü asszonyok árulnak. A Hal-tér természetesen csupa hal. Ide csak egyetlen idegen téved el, a palotai hagymásasszony, aki mindenütt ott van az egész piacon. És mindenütt nyuitva énekli:

— Tessék hájmaat venni!

Fentője harmincöt krajcár.

Itt áll a drótos-tót, aki persze németül beszél és igyen kiáltoz egy menyecske után:

Jungi frau!

És ujra, meg ujra felsir az örök refrén:

— Tessék hájmaat venni!

*

A Lánchidtól a Petőfi-térig korzózik már ekkor is az elegáns világ, a politikusok, sőt a polgári dámák is, akik történetesen uj ruhájukat akarják bemutatni. Szinte klasszikus ellentét ez a világ azzal a másikkal, amely odalent dolgozik, kinlódik és izzad. A lépcsősor alatt a rakodóparton izmos, félmeztelenre vetközött munkássereg hordja vállán a zsákokat, hempergeti a ládákat, hatan cipelnek egy gyapjuszsákot, vastargoncán tolnak becsomagolt dohánybálokat. Közöttük néhány iró és művész ur surran el, hogy az egyik hajón, amelyen jófajta szekszárdi vöröst szállitanak, egy kis borkóstolót tartsanak.

Él még a Laci-konyha is. Aki valaha a fehér cipó közé szoritott cigány-pecsenyéből nem evett — lelkesedik Jókai — s rá hamisittatlan kecskeméti karcosból nem ivott, az nem is tudja, mivel élt Lucullus.

azonban a legteljesebb egyetértésben van a belügyminiszterrel.

Hogy mi történt a miniszterelnök párnázott ajtaja mögött, természetesen senki sem árulja el. A miniszterelnök és a belügyminiszter diszkrécióból, Wolff, Ernszt, Sipőcz pedig egészen más okból. Rakovszky Iván belügyminiszter mindössze annyit mondott udvariasságból, hogy a tanácskozást folytatni fogják. Ha ez tényleg meg is történik, a mi információnk szerint csak formalitás lesz, mert már a szombati napon bebizonyosodott, hogy nem történt egyéb, mint hogy Wolffék még egy meghiusult ostromot kockáztattak meg a hatalom megtartásáért.

Szombaton ugyanis gróf Bethlen István miniszterelnök éppen ugy, mint előbb már Rakovszky Iván belügyminiszter is kereken visszautasitotta a mandátum-meghosszabbitás gondolatát. Ez egészen természetes is, mert nagyon jól ismerik a főváros lakosságát, amely türelmetlenül várja, hogy vége legyen a meddő és gyülölködő rendszernek, amely a kormány előtt sem kedves. Hogy revizió alá veszik-e a Dömötör-féle választási törvényt, ez már egészen más kérdés. Ez nem attól függ, hogy Wolffék kivánják-e vagy sem, hanem attól, hogy a kormány a maga szempontjából szükségesnek tartja-e? Ha pedig tényleg revizió alá vennék, akkor minden esetre meghallgatják Wolffék (s erre vonatkozhatik a tanácskozások folytatásának kilátásba helyezése), de más pártok véleményét is és a revizió olyan lesz, amilyet a kormány lát jónak.

Az ellenzéket mindez nem érinti, mert tudatában van annak, hogy Wolfféknak nincs módjukban a Bethlen-kormányt kommandirozni. Igy volt ez a multban is, amikor a belügyminiszter és a kultuszminiszter nem egyszer adta le etekintetben a névjegyét és fokozottan igy van ez ma a mult heti események hatása alatt. A Bethlen-kormány számára különben is erkölcsi lehetetlenség a mandátum-meghosszabbitás, hiszen ők maguk látták a legjobban, hogy az országos választások alkalmával Wolffék a szavazatoknak egyharmadát sem kapták meg és igy csak a törpe ellenzék szerepe jár ki nekik.

Kétségtelen, hogy a mai rezsimnek oka volt arra, hogy éppen most vesse fel a maga városházi uralmának megerősitésére vonatkozó terveit. Világos ez, mert a kormánybuktató szándék meghiusulása után a fajvédelmi oldal koncentrikus támadást intézett a Bethlen-kormány ellen, hogy a veszett fejsze nyeleként legalább részleteredményeket tudjanak maguknak biztositani és a hitük szerint szorult helyzetben levő Bethlen-kormányt alkudozásra szoritsák. Az egyik oldal Kállay pénzügyminisztert kezdte ki, a másik Belitska Sándor honvédelmi miniszter liberalizmusának rontott neki, a harmadik a „destruktiv" sajtó megrendszabályozását követelte, a negyedik uj kulturpolitikáért agitált, a városházi csoport pedig egészen természetszerüen a maga hatalmának meghosszabbitásáért szállt sikra. Ahogy a többi álom a lesorvadás utján van, éppen ugy reményevesztetten távoztak a miniszterelnöktől azok is, akik mandátum-meghosszabbitást követeltek.

A belügyminiszter és a miniszterelnök elegendő argumentumot talált a wolffi követelések visszautasitására; de nem lehet utolsó az argumentumok sorában az sem, hogy a mandátum-meghosszabbitás nemcsak a közgyülési ellenzéknek és Budapest egész lakosságának nem kell, hanem tiltakozik az ellen a többségi párt egy része is. Ott van többek között Ereky Károly, akinek az a véleménye, hogy azzal az agitációs és elégedetlenségi anyaggal szemben, amely a mandátum-meghosszabbitás nyomán feltörne, nem nyujtana rekompenzációt az az alkotó erő, amelyet a közgyülésnek kellene képviselnie.

Ezek után aligha lehet és aligha kell arról vitatkozni, hogy lesz-e mandátum-meghosszabbitás.

Pesti nagyvásár virágvasárnapján

A nyomoruság felvonulása — Régiségek, rozsdás gombok, angyalos krajcárok Akik mindent pénzzé akarnak tenni — Mit árultak az idei nagyvásáron?

De a pesti piacon csend van. A régi lármás idők már elmultak. Pedig nehány év előtt még jellegzetes hangokat lehetett hallani az utcán. A nyujtott-szavu „wasszermann" három krajcárért adott egy puttony vizet az első emeletre. Minden következő emelet egy krajcár drágulást jelentett. Hogy a wasszermann mit kiabált, ezt mindenki másként értette. Az alapszó bizonyára „Donauwasser" volt, de Jókai szerint ezt igy kiabálták:

— Dónawoósz!

Ágai Adolf szerint azonban igy:

— Tana vósz!

Biztosan mindegyiknek más wasszermannja lehetett.

A drótos igy énekelt:

— Rajnepinte hű, fána flü!

Ami „magyarul" azt jelentette: „Reinenbinder hier, Pfannen flicken."

A palotai asszony magyarul kinálta a tojást:

— Friss tojaast vegyenek!

Ugyancsak magyarul beszélt a szalma-árus is:

— Szalmát vegyenek!

Belettartozott az utcai koncertbe a még ma is ismeretes:

— Handléé é!

A váci asszony igy kinálta a portékáját:

— Oláj! — ami alatt nem oláh-t, hanem olajat értett mindenki.

A soroksári milimári beénekelte a kapu alá:

— Káfen's a Milk und an Obers!

Kint állt az utcán a kocsija s rajta egy hordó, amibe moslékot gyüjtött a disznóknak, végre is illik egy kis városi ajándékot hazavinni.

— Kontrázott pedig a lovagja:

— Krumpli káft!

A tót leány homokot kinált németül:

— Káfni Sooond!

A tót legény németül csinálta az ablakot:

— Fénsztr mók!

És mindenki megértette ezt a furcsa, bábeli kereskedelmi nyelvet.

Hajnalban kelő parasztok apraja-nagyja szekerekre ül, még harmatos a fü a réteken és az országut mentén, a kakasok még nem kukorékolnak, amikor Pestmegyében faluk népei az országos nagyvásárra indul virágvasárnap táján. Igy volt ez azelőtt. Hires vásár volt a virágvasárnapi vásár, az óriás térség szines kavargása. A Mester-utca és Haller-utca találkozásánál szakad meg, hirtelen a paloták sziklasora és tátong titáni arányaival a Nagyvásártér porsivatagja. Ünnep volt mindig a virágvasárnapi nagyvásár Pesten, egy esztendőre látta el magát szükségleteivel a gazda, a közeli községek és falvak és a főváros e külső területének népe. A kereskedők áruik sokféle tömegét hordták össze, egyik vásárról a másikra vándoroltak, mint türelmetlen karaván, sátrakat vertek és gyékényeken sorakozott ezerféle holmi és iparcikk tarka sokadalomban. Kék dolmányok, szines-virágos szoknyák, csipkés ingek, fényesen vasalt fekete kalapok, csizmák ármádiája. Egy szekérre való volt, amihez tiz pengő forintért hozzájuthatott boldog, boldogtalan...

Az első tavaszi nap tüz most is a térségre és mintha a poros homok termékenyült volna valamely csuda folytán, sokaság zsibong megint, ezer és ezer zajongó, vásári lárma, szédítő elevensége nyugtalan szineknek, elrekedt hangoknak. De a szalagos vásári pompa hiányzik az idén. Nem táboroznak szekerek már évek óta a térség szélén, mint azelőtt minden esztendőben, még a háboru előtt, amikor virágvasárnap estéjén parázson sütötték a szalonnát és szokás volt, hogy öblös kulacsokból áldomás szentelje a jó vásárt.

Most is nagy tömeg kering, de nincsenek ma cifra sátrak, gazdag tartalommal. Hol van a virágvasárnapi nagyvásár régi közönsége, szürös atyafiak, pirosarcu svábok? Akik legjobban tudtak alkudozni és verejtékezve fizették a huszonnégy krajcár helyett a huszonhatot?

Hevenyészett sátrak. Kis kézikocsik tömege, rajtuk mindenféle, mint a lázas álom, elképzelhetetlen apró dolgok, sohasem gondolnak ráiuk, most, hogy szembeötlik, egészen természetes. Utcák vannak a vásáron. Kétoldalt kézikocsikon a vásári áru, de legsürübben csak az eltisztitott poros földön, néhol még le sem seperték a homokot. Feltünik, milyen ritkaság az ugynevezett uj áru. A ruhássátrak, a bluzok, ingek, zsebkendők kirakatai — mind régiségek. Hátrább, ahol a főzőedényeket és a fából készült konyhafelszereléseket, gyuródeszkákat, szitákat, főzőkanalakat, különféle bádog- és porcellánedényeket harsányan kinálgatják, alig van egy-két sátor, amely használatlan portékával dicsekedhetnék. Általában az idei vásár az ócskaságok vására volt. Az árusitóknak legfeljebb egyhuzed része hivatásos vásári árus, a többiek, akik izgatottan álldogálnak cókmókjaik előtt, a viharvert utolsó esztendők nyomorultjai. Finom arcbőrükön látszik, félénk és sóhajtó szavaikon, hogy a középosztály asszonyai... Akinek van még valamije, még el nem veszett, kihozta ide a vásárra. És sok sárgaarcu nő a Ranolder-utcából, a Gát-utca, Tüzoltó-utca, Gyep-utca népe, kihozta a vásárra a rozzant szekrényt, a foltozott ágyhuzatot, ócskavasat, asztalteritőt... Árulnak itt mindent és akik vásárolnak, nagyrészt ugyanazok, a Bokréta-utcából, a Viola-utcából. Vidékit alig látni. Az árusok között is ritka, aki vidékről rándult a hires pesti vásárra. Professzionátusok egyedül a ruhanemüekkel kereskedők. Züllött, de uira átvasalt kabátok, nadrágok nagy számmal. Nadrágot vásárolna egy villamoskalauz.

— Négyezernyolcszáz korona, — mondja a boltos, — eine sehr feine Hose...

Általában ötezer korona körül a legrosszabb anyagból készült nadrág. A kalauz kéthezret igér. Nem sértődik meg az árus, de lenézően igy felel:

— Na! Ne legyen ilyen gavallér uraságod... Na, ugyan ne szórja ugy a pénzt...

Nagy zsivaly a papucsárusok körül. Öreg divánhuzatokból készült papucsok, függönyrészekből csinált cipők, zöld és kék csikkal, sárga kockákkal. Ezer korona párja. Nem vásárolja senki. A vételkedv általában nem nagy. Mint a kereplő, harsogja néhány lépéssel odább egy másik papucsos:

— Akár fehér, akár fekete, kilencszáz korona...

Élesen hangzik a kavargásban:

— Madzag, cérna, ruhatesték, lámpabél...

Két asszony, ezek hivatásos árusok, sportsapkákat árul. Egy kamasz fiatalember dicséri az árut, s aki megáll előtte elbámészkodva, rányomja fejére a sapkát:

— Valami nagyszerü!... De milyen jól áll... Ötszázötven korona csak, kérem...

Zöldnadrágos, folyton beszélő, égett arcu ember lapdákat árul, gummilapdákat. Egyszerre tizen is lehajolnak és válogatnak. A zöldnadrágost ez idegessé teszi és hol azt mondja, kétszáz korona egy diónagyságu lapda, hol azt mondja, kétszázötven. Egy vidéki ember négy szines lapdát kiválaszt.

— Négyszázkilencven forint, — hangzik a kérdésre a dühös válasz.

Szó nélkül kifizeti.

Egy kiteritett rongyon konyhaszekrények polcára való szines csipkepapiros. Méterie negyven korona. Nadrágtartó 420. Hajsütővasak tünnek fel hirtelen, két lépéssel tovább, darabja 200. Egy gramofon kelt csodálkozást, ára kilencezer. Feketeszemüveges ember bádogfazékba lyukat fur és mindjárt beforrasztja a világhirü találmánnyal. Itt sok vita viharzik, mert sokan akadnak kételkedők a figyelő tömegben:

— Vigyázzunk emberek! Nem érvényes ez...

Naptárak nagy tömege. Lehet válogatni. Óriás fehér mentőövben viharzó zöld tenger, raita a gőzös és a feketebajszos kormányos. Naptárképek, falra akaszthatók. Kövér tehenek csendélete. Ibolyacsokor egy molett hölgy kezében... Két parasztlány nem tud határozni, ugyan melyiket válasszák?

Gombok, szines szalagok, kis üvegekben illatszer, aranykeretben lángoló szivvel Krisztus-kép, fanyelü szegedi bicska, egy varrógép, csutora fából, elhasznált porcellántégelyek, amelyek gyógyszertárakból kerülhettek ki, köteg papirspárga, cipőfüző, egy lavoár Vilmos császár arcképével, gyöngynyakék, horpadt trombita, két sósperec huszonnégy koronáért zürzavarosan keveredik egy asztalon. Majd mézeskalácsosok következnek, a nagy szivvel ezer korona... Hagyma, paprika, keménymag... Aztán a teljesen vegyes bódék. Van itt minden, aminek tulajdonképen semmi értéke nincs. Szarvasagancs, ócska lakatok, bronzérem 1873 dec. 2. felirattal, kulcsok, függönylánc, amelyen fabuzogány fityeg fényes szögekkel kirakva, nadrággombok, lapátok, egy görbe kard, patkók, kályhacsövek, ridikül, egy tányéron serét, antik Mózes-szobor, egyik kezében cikázó villámok, ajtószámok vasból, gereblye és daráló, fürdőkád csapja, egy faládában olasz Savoya-csillag és angyalos krajcárok... Sárga keretben fénykép, csoportkép, „Majláth János fényképész, Pozsony", olvasható rajta, nyolc derék testvért ábrázol...

Ez mind eladó.

Járnak-kelnek hangos beszéddel, egy kendős asszony kivágott sárga férficipőt kinál, hatezer korona, sokan felpróbálják, de senkinek sem megfelelő, akkora, mint egy szandolin... Ötven koronáért üvegbe foglalt szines képeket árusitanak egy rögtönzött asztalon. Félórát válogat két kis cseléd, mig ráiuk szól foitott gyülölködéssel a mogorva árus:

— De kérem, nagysád, engedjen meg, ennyi kép között nem talál kegyed!?

Alig vásároltak valamit az idei nagyvásáron. Egy asztalka körül nagyobb csak a tolongás, ahol a pápaszemes „csillámiró" művészetét bámulják, amint görögtüzes betükkel husz koronáért tündöklő neveket raizol a képeslapokra. Megfaragott ludtollat enyvbe mártás az enyvvel irja a lapra a kék nefelejts alá: „Mariska". Vagy amilyen név tetszik. Előtte áll két skatulyában smaragdzöld aranypor és ezüstfehér por. Félig végigönti a betük tetején a zöld csillámot, a betük alsó részét pedig az ezüsttel. E tündöklő neveket irja szakadatlanul s ezért csillámiró a neve. Egy kislány a háta mögött odanyujtja a rózsacsokros lapot:

— Irja rá bácsi, hogy Világszép Juliskának...

A csillámiró rendszerint haragos, ha hosszu neveket rendelnek. Több fogy a smaragdzöldből és ezüst-

ből. De most felderül a szemüveg mögött és elcsudálkozás morajlik a nézők sorában, amikor az apró tiókból valódi aranyport vesz elő és végigöntözi dusan az enyvbetüket. Akik közelebb állnak, hallják a derült mormogását.

— Az én jányom is Juliska...

Ellankad estefelé a vásár. Hordják már a batyukat, ó, mily kevés az uj tulajdonos! A gramofont is régi gazdája cipeli elszomorodottan. Csak a vásári hinták körül él még az ünnep, két legény rettenthetetlenül lódul a csónakban, széditő sebesen, sörényüket kapkodja a szél, két szál gyufa a fülük mellett.

Elfulva csodálják dobogó szivvel pesti cselédek.

Fulzínkor

* * *

Az igazoltatásnak

elnevezett véres és csuf játék a héten haslövéssel végződött és csak egészen mellékes körülmény, hogy véletlenül keresztények egymás között intézték el a véres tragédiát. Elvadult erkölcsök, meghibbant lelkek, beteg agyak által elferditett hősiesség terméke ez az igazoltatás; de még akkor is kell valami egyéb is és ezt az egyebet bornak vagy pezsgőnek hivják. Hiszen a pesti éjszakában ma annyi a részeg ember, mint Körmenden a tarkakutya, sőt az összes igazoltatók, akikre eddig a rendőrség rátette a kezét, egyértelmüen mindenkor azt vallották, hogy részegen cselekedtek. Mi nem vagyunk hipokriták és nem szeretnénk, ha Budapestre temetői csend borulna éjszakánként; de — engedelmet kérünk — a mulatóhelyekből mégis csak némiképen sokat akasztottak a nyakunkba. A kurzus olyan jószivü volt e tekintetben, hogy a szabadságnak e foka ellen már nekünk kell tiltakozni. Ki meri azt mondani, hogy a kurzus nem alkotott nagyot Budapest életében, amikor — hogy csak egyet a legjavából emlitsünk — ők teremtették meg a Cercle des Etrangers-t, a pesti magyarságnak ezt a büszkeséges nagy kultur-intézményét, ahol külföldi, nemes valutában számitják az árakat, s aki csak pár százezer koronát tud cercle-ék oltárára áldozni, azt ugy kilökik, hogy a lába nem, de a feje éri a földet. Ne csak azok miatt a kis korcsmák miatt kiabáljunk mindig, amelyben az igazoltató urak isszák tele magukat, de tisztitsuk meg végre ebből az apropóból az egész budapesti életet, amelynek két szégyene van: az igazoltatók és a Cercle des Etrangers-ek. Mind a ketten fejbeveréssel dolgoznak.

Scitovszky házelnök

— ha hiteles a kurzuslap tudósitása — beszédet mondott szombaton este a Csilléryék vacsoráján, amelyben a rokonszenv hangján emlékezett meg a keresztény községi párt politikájáról. A mondatok, amelyek a házelnök szájából közismert ropogós szavakban elhangzottak, kissé — engedelem a kifejezésért — gumiszerüek. Kicsit nyulósak, kifordithatók és befordithatók. Valahogy minden gondolatra azt lehet mondani, hogy, ha akarom, vemhes, ha akarom, nem vemhes. Állapodjunk meg abban, amit talán a köztiszteletben álló házelnök is alá fog irni, hogy: sokat beszélt, de semmit sem mondott. Igaz, hogy valami olyasmit olvasunk, hogy „jól érzi magát a légkörben", amelyet Csilléryék és Zilahi Kissék terjesztenek: ez azonban valószinüleg az udvariasság szava. Hiszen azt még sem mondhatja, hogy rosszul érzi magát közöttük, ha már elnöki kötelessége révén megjelent a vacsorájukon. A házelnöknek azonban tapintatlanságot nem szabad elkövetnie. Pedig megtörtént, hogy a sima modoru Scitovszky ezuttal tapintatlan volt, amikor azt mondta: „Mély hálával és elismeréssel vagyok az éleslátásu és bátor orvosok irányában . . ." Hát bocsánatot kérünk, az orvosok mellől a fogorvosokat mi nem engedjük elsikkasztani és ha az udvariatlanságot olyan kitünő férfiu követte is el, mint Scitovszky Béla, ezt akkor is kikérjük magunknak.

Az állam mostohái

Miért kapnak a főváros tisztviselői kisebb segélyt, mint az államiak?

A főváros tisztviselői körében napok óta erös türelmetlenség észlelhető, aminek az az oka, hogy az átmeneti segélyt még mindig nem kapták meg, holott az állami tisztviselők és egyéb alkalmazottak már tiz nap előtt birtokában voltak annak. A városházán a késedelemért az elnöki osztályt okolják, amely igen lassan dolgozik. A panasz egészen jogos, hiszen a tisztviselők ma már csak felét tudják venni azért a pénzért, mint tudtak volna vásárolni, ha tiz nap előtt ők is hozzájutnak.

Az átmeneti segély dolgában különben a nemzetgyülésen interpellált Homonnay Tivadar, aki azonban választ sem kapott felszólalására. Ő is szóvá tette, hogy a tisztviselők részére kiutalt rendkivüli segélyt még mindig nem adták ki. De nagyon kinosan érinti a főváros tisztviselőit az is, hogy szemben az állami tisztviselőkkel sokkal alacsonyabb összegben kapják meg a rendkivüli segélyt, mint amilyen összegben azt az állami tisztviselők részére a rendelet kiutalta. Külön is sérelmes az, hogy a főváros közoktatásügyi személyzete szintén kisebb összegben kapja ezt a rendkivüli segélyt, mint az állami alkalmazottak.

A miniszterelnök a multkor nagy beszédben mondta el, mit fognak kapni a tisztviselők. Nos, a főváros tisztviselői a segélyeket sokkal kisebb összegben kapják. A 8000—10,000 koronás latitüdökről van szó, amelyet ezek a tisztviselők nem érnek el és arról van szó, hogy a tisztviselők háztartási alkalmazottjaitól a segélyt megvonták.

A fővárosi tisztviselőknél például a nyolcadik rangosztályban 1500 koronával kevesebb segélyt kapnak, mint az állami alkalmazottak, a hetedik rangosztályban pedig havonta 3000, a hatodik rangosztályban szintén háromezer, az ötödikben pedig 4500 koronával kevesebb rendkivüli segélyt kapnak, mint amennyit az ugyanolyan törzsfizetésbeli állami alkalmazottak részére a legutóbbi kormányrendelet kilátásba helyezett. Ugyanilyen skála van a főváros tanügyi személyzeténél, ahol azt látjuk, hogy például a most kinevezendő állami tisztviselő havonta 14,766 korona segélyt kap, ugyanakkor pedig a fővárosnál huszonegyévi szolgálat után egy tisztviselőt 13,557 koronával elégitenek ki. Az a kezdő igazgató a közoktatásügyi személyzetnél, akit az államnál igazgatói cim és rang illet meg, a hatodik rangosztályban havi 19,766 koronát kap, mig a legidősebb fővárosi igazgató 19,927 koronát.

Ha a belügyminiszter nem is válaszolt Homonnay interpellációjára, annak elhangzása előtt bizalmas beszélgetésben némi igéreteket tett. Az a kérés ugyanis, hogy az annak idején három fizetési csoportra osztott fővárosi tisztviselőket ujra kell kategorizálni és ugyanolyan rendkivüli segélyben részesiteni, mint az állami tisztviselőket. Rakovszky Iván belügyminiszter erre vonatkozólag magánbeszélgetés közben igéretet is tett.

Csak megemlitjük még, hogy a székesfőváros tanácsa a tisztviselők kérelmét már régebben magáévá tette és még 1922 decemberében, a közoktatási személyzetét pedig 1923 januárjában a belügyminiszterhez felterjesztette és kérte, hogy az állami és székesfővárosi tisztviselők között mutatkozó rendkivüli segély-különbözet 1922 december elsejétől visszamenőleg kiutaltassék. Eddig egyik kérelmet sem intézték el.

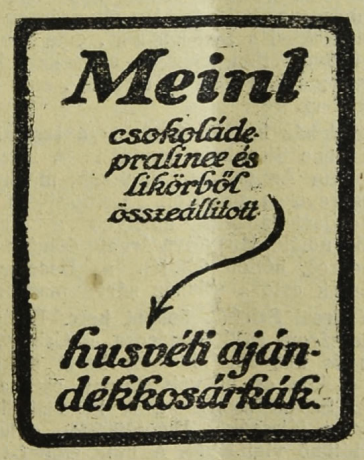

Események

* * *

Olvasóinkhoz!

Abban a tudatban állunk olvasóink elé, hogy kérésünket, amelylyel jövünk, nem kell bőven megokolni akkor, amikor mindennek az ára hatalmas lendülettel szállott fel. A *Fővárosi Hirlap* olvasóközönsége belátja, hogy olyan tartalmas, sokoldalu, rendkivüli áldozatokkal előállitott ujság, mint amilyet minden héten kezébe adunk, nem küzdhet meg másként az általános drágulással, csak ha előfizetői is meghozzák a szükséges áldozatot. A legutolsó, akkor is rendkivül mérsékelt áremelés óta a papir ára 300 százalékkal, a nyersanyagé 200 százalékkal és a munkabérek szintén száz százalékkal emelkedtek, de drágább lett a szellemi munka is. Mindezek figyelembe vételével *a Fővárosi Hirlap*

évi előfizetési dijat 2000 koronában,

egyes számok eladási árát pedig 40 koronában vagyunk kénytelenek megállapitani. Bizonyosnak vesszük, hogy előfizetőink ezt természetesnek találják és őszintén méltányolják a mi helyzetünket.

—

Kurziv betük. A kurziv betük természetrajzát és minemüségét kell az olvasó előtt előbb leleplezni, hogy megérthesse a mondanivalónkat. A kurziv betü vékony, hajszálasan dült szedés, amelyet némely esetben ritka, szórt betükkel pótolnak. Arra való, hogy ezzel az iró nyomatékot tudjon adni a mondanivalója egyes szavainak, mondatrészeinek, néha egész mondatnak, vagy mondatsornak is. Irásban ezt az aláhuzás pótolja és a nyomdának szóló jel is az aláhuzás, mert a nyomda az egyszer aláhuzott szót kurziv, vagy ritka betüvel szedi. Az egyik kurzuslapban ezek után a következő mondatot olvassuk a következő tipografiával: „Ezután Sipőcz Jenő tett hitet amellett, hogy a polgárság élén tovább halad a megkezdett uton." Hát ehhez a tipografiához, ezekhez a ritka betükhöz lenne néhány szavunk. A cikk irója — ugy látszik — fontosnak tartotta, tehát aláhuzta, hogy hitet tett a polgármester. Különös korszakot élünk ma, amikor minden héten, de ha lehetne minden félórában hitet tétetnek az emberekkel és hitet tesznek az emberek. Hát nincsenek nagy elveik, hatalmas megingathatatlan lelki közösségük, ami minden esküvésnél szentebb és kötelezőbb? De általában, annyira nem hisznek egymásnak, hogy folytonosan biztositani kell egymást; ime még mindig itt vagyok? A mondatka másik aláhuzását, ritkitását, őszintén szólva, nibásnak tartjuk. Az ő szempontjukból nem az fontos, hogy Sipőcz polgármester „a polgárság élén tovább halad a megkezdett uton"; hanem az, hogy „a polgárság élén tovább halad a megkezdett uton". Ők azt a Sipőczöt akarják látni, akit ők alakitottak ki olyanná, amilyen, és nekik nem az a fontos, hogy tovább haladjon. Egyébként szolgáljon megnyugvásukra, hogy csakis a megkezdett uton haladhat. Más utakat neki nem adott végzete.

Vevő kerestetik. Egy kicsit fojtogatja az embernek a torkát a keserüség, amikor az ujságok hirdetési rovatát olvassa és kiderül, hogy minden eladó, csak vevő kerestetik. A korona kurzusának minden nagyobb romlása odalöki az embereket a nyomoruságba, a tehetetlenségbe, abba a helyzetbe, ahol minden, de minden eladó. Nem is lehet csodálni ezt, hiszen a fixfizetéses emberek a hónap elsején megindultak 0.20-as koronával és bevégzik a hónapot 0.12-es koronával. Közben pedig a hus ára 500 koronáról 1200-ig emelkedett és a vendéglőben a 200 koronás husételt ma 600 koronáért adják. Ilyen körülmények között tényleg eladja az ember mindenét, az aranyóráját, a könyveit, a télikabátját, a lepedőjét, sőt akadt olyan ember is, aki a jegesmedvéjét kénytelen áruba bocsátani. Bevalljuk, a fájdalmas körülmények között is nevetnünk kellett, amikor az egyik ujság hirdetései között ezt olvastuk:

JEGESMEDVE.
gyönyörü példány, eladó!
Cim megtudható Schwarz József hirdetőirodájában. Andrássy-ut 7. sz.

Vajjon ki vállalkozik egy gyönyörü példány jegesmedve megvételére, hazavitelére, a lichthofos lakásban való tartására, minden napon finom halacs-

kákkal való etetésére? Mindenesetre vállalkozó szellemü vásárló lesz az, aki a jegesmedvét megvásárolja. Eszünkbe jut a Sipulusz hires humoreszkje, amelynek hőse az állatkerti tárgysorsjátéknál az oroszlánt nyeri meg és ugyane probléma elé kerül. Szinte szerencse, hogy az eladni való jegesmedve nem él, mint a Sipulusz oroszlánja. Minden bizonnyal csak a medve bőréről van szó. No meg még valamiről: arról, hogy aki ezt a hirdetést fogalmazta — nem tud magyarul.

Walko miniszter a kéményseprőkért. A kereskedelmi miniszter ezen a héten tett jelentést a kéményseprő-iparról szóló 4351/1919. M. E. számu rendelet módositásáról és kiegészitéséről. A módositó rendelet szerint, amely a kivételes hatalmon alapszik, a kereskedelmi miniszter a törvényhatóságokat (tehát Budapestet is) a szabályrendelettel, vagy közgyülési határozattal megállapitott kéményseprő-dijaknak haladéktalan felülvizsgálására, azoknak záros határidőn belül közgyülési határozattal ujból való megállapitására utasithatja és a kéményseprési dijak megállapitására nézve általános irányelveket állapithat meg. Az ilyen közgyülési határozatot azonnal ki kell hirdetni, felebbezésre való tekintet nélkül azonnal életbe kell léptetni és a fellebbezési idő elteltét követő három napon belül minden esetben a kereskedelmi miniszter elé kell terjeszteni. A miniszter a kéményseprési dijakat a közgyülési határozattól függetlenül is megállapithatja. Walkó Lajos kereskedelmi miniszter szerint az a felhatalmazási rendszer, amely eddig érvényben volt és amely szerint a főváros közgyülése maga állapitotta meg a kéményseprési dijakat, „a tényleg felmerült szükségleteket nem elégitette ki". Kivette tehát a miniszter ezt a jogot a törvényhatóságok kezéből, mert — mint mondja — „észlelhető volt, hogy a felhatalmazott tényezők részben nem értették meg a felhatalmazási jogkör jelentőségét, másrészt sokszor azok is, amelyek azzal tisztában voltak is, vagy a felelősség vállalásának erkölcsi bátorsága hiányában, vagy pedig szükkeblüségből a felhatalmazási jogkörrel vagy egyáltalában nem éltek, vagy nem a kellő mértékben". Ez a körmönfontan bürokratikus mondat magyarul valószinüleg azt jelenti, hogy a kereskedelmi miniszter a kéményseprők legutóbbi bérharcának tanuságaképen foglalta le a maga számára a kéményseprő-dijak megállapitásának jogát.

Megjelent a Révai-lexikon tizenötödik kötete. A háboru előtt néhány évvel kezdték meg a Révai lexikon sorozatos köteteinek kiadását. 1914 szomoru esztendeje után ez a kulturmunka is — mint annyi más — csődbe került, tizennégy vaskos kötet után mély hallgatás következett: nem jelenhetett meg a tizenötödik. És azóta hosszu évek teltek el, mig végre most ujra itt van a lexikon egy ujabb kötete. Minden kulturmunkának, az intellektuális életnek szükségszerü eszköze a lexikon és különösen fontos, hogy a lexikon kötetei az idők, az események, az uj életjelenségek szélesedésével fokozatosan vastagodjanak. A Révai-lexikon a legmodernebb is: felöleli a modern élet összes jelentős mozzanatait, irodalomtörténeti és világhistóriai momentumok teljességét, a technika minden vivmányát, a geográfiai és orvostudomány eredményeit és a szerkesztők munkásságuk alapjául a legujabbi kutatások eredményeit vették. A Révai-lexikon tizenötödik kötetében az első szó Ottó, a legutolsó név Racine. A tizenötödik kötet után remélhetőleg nemsokára meg fog jelenni a tizenhatodik s azután a tizenhetedik és tizennyolcadik, amellyel a nagy mű tulajdonképen befejeződik, ha nem követné még további két kötet, amely a világháborut dolgozza föl s amelyet utólag kellett a programmba iktatni. A vállalatnak bizonyára sikerül tultennie magát a szomoruan sulyos gazdasági viszonyokon és be fogja fejezni sorozatát.

Hallatlan vakmerőség: a tej literjét öt fillérrel emelni akarják. 1907 szept. 1-én a Pesti Napló a tejuzsorások készülő merényletéről a következőket irja: „A főváros lakosságát olyan veszedelem fenyegeti a közel jövőben, amely, ugy lehet, az amugy is sulyos gazdasági válságban komoly zavarokat fog előidézni. Minden jel szerint a télre üzemredukció fog beállani a tejüzemekben s igy a főváros tejhiány elé néz. A fejvesztettség és a zürzavar teljes. A helyzet az, hogy a tejtermelők a mai helyzet mellett kénytelenek a tejet drágábban adni, ámde a tejnagykereskedők nem hajlandók ebbe belemenni s azzal érvelnek, hogy nem zudithatják magukra a közönség ujabb gyülöletét azáltal, hogy a tej árát ismét emeljék. Októberre átlag 5 fillérrel akarják emelni a tej árát. A kiskereskedőktől a nagyközönség eddig 24 fillérért kapta a tejet. A tejtermelők szövetségének egyik vezetője a következőkben magyarázza az áremelés okait:

— Beismerem, hogy a tej árát emelni fogjuk, de erre kénytelenek vagyunk. Mindennek a takarmány az oka. Amig eddig a korpa métermázsáiáért 7.60 koronát fizettünk, most 13 koronát is elkérnek érte. A konkoly-buza mázsáiáért eddig 6 koronát fizettünk, most 14—15 koronát követelnek. A széna ára pár hónap alatt 4 koronáról a duplájára emelkedett. Ehhez járul még, hogy a cselédviszonyok egyszerüen türhetetlenek. Mi a pusztán 16—18 fillérért adtuk a tej literjét, de az, mire Budapestre szállitották, 18—20 fillérjébe került a kereskedőnek. A minden téren beállott sulyos viszonyok folytán kénytelenek vagyunk most 20—22 fillért kérni a tejkereskedőktől és ha a szerződéseket nem biriuk rövidesen megkötni, akkor el fogjuk adni összes teheneinket.

A Központi Tejcsarnok Szövetkezet a lapokban „Nyilatkozatot" adott le, a következő magyarázattal:

— A tej termelése többe kerül az idén, mint az előző években. Ámde ez a többlet csak 1—2 fillérben nyilvánul meg literenként, amit legjobban igazol az, hogy a termelők csak ennyivel emelték a tej árát, mig ezzel szemben a nagykereskedők indokolatlanul öt fillérrel emelték. Hogy a kiskereskedők mennyivel fogják emelni, azt még nem tudjuk, de seitjük, hogy ők se maradnak a nagykereskedők mögött. A központi tejcsarnok egyelőre részt vesz a mozgalomban és az emelésbe akkor fog belemenni, ha a fővárosi tejkereskedők erre kényszeritik."

A Mercur Bérautóüzem és Garage (Budapest, VII., gr. Zichy Jenő-utca 11. Telefon 48—21 és 191—46.), melynek tulajdonosai Bernász és Tavasz az autószakmában 15 évi tapasztalattal rendelkeznek, a legkényesebb igényeknek megfelelt tura és városi kocsikkal állnak a közönség rendelkezésére elsőrendü szakképzett soffőrök vezetése alatt. A vállalat éjjel-nappali szolgálatot tart fenn, hogy az igénylőket azonnal kielégithesse.

Paplant siessen vásárolni a Paplankirályhoz, mert sehol olyan olcsón nem vásárolhat, mint Szalai Jenő paplanüzletében (VII., Kertész-u. 35.)

A cukor drágább — a gyümölcsiz olcsóbb lett. A Meinl Gyula-cég üzleteiben leszállitott áron árusitják a cég kitünő eper-, málna-, barack-, ribizke- és meggyizeit. Győződjék meg egy próbavásárlással ezen gyümölcsizek kitünő minőségéről.

SZÓRAKOZÁS

A kis grizett. A Fővárosi Operettszinház esti műsorát még sokáig egymaga tölti be a Marinka, a táncosnő. A délutáni előadások műsorának változatossága kedvéért néhány régibb operettet ujitanak fel. Husvét hétfőjén adják először uj betanulással A kis grizett-et, a Vigszinház műsorának egyik nagy sikerét.

Vasárnap délután a Fővárosi Operett-szinházban a Tatárjárást, Kálmán Imre és Bakonyi Károly világhirü operettjét játsszák.

Ünnepi előadások a Király-szinházban. A Király-szinház e hete is a szenzációs sikerü Kálmán-operettnek, A bajadér-nak sorozatos előadásai jegyében fog lefolyni, a pompás darab minden este műsoron van. Nagypénteken nincs előadás. Husvéthétfő délután János vitéz, husvétvasárnap délután Offenbach kerül szinre 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Nagyhét a Magyar Szinházban. Vajda Ernő kivételes sikerü vigjátéka, A válóperes hölgy, melynek minden eddigi előadására elővételben keltek el az összes jegyek, szerdán, csütörtökön és husvétvasárnap este szerepel a műsoron, mindannyiszor a bemutató kiváló együttesével. Nagypénteken nincs előadás. Nagyszombaton és husvéthétfőn délután 3 órakor rendes esti helyárakkal Molnár Ferenc 100-ik előadásához közeledő Égi és földi szerelem cimü drámáját adják. Husvéthétfőn este Földes Imre mulatságos vigjátéka, A lányom hozománya 500 millió kerül ismétlésre Rákosi Szidi vendégfelléptével, husvétvasárnap délután Hans Müller szenzációs drámáját, a Tüzek-et játsszák 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

A legbájosabb és legmulatságosabb alak Ilosvay Rózsi, a „Tökmag" cimszerepében estéről-estére meghóditja a Renaissance-Szinház utolsó zugig megtelt mézőterét. Csortos Gyula az olasz mérnök szerepében szélesvonalu tehetségének egész skáláját vonultatja fel. A hét minden napjára természetesen a „Tökmag"-ot tüzte ki a szinház igazgatósága, kivéve nagypénteket, amikor a szinház zárva marad.

A Renaissance-Szinház husvétvasárnap délután rendes helyárakkal a „Tökmag", este Hol a férjem?!", husvéthétfőn délután mérsékelt helyárakkal Ilosvay Rózsival a „Terike", este a „Tökmag" kerül szinre.

A Vigszinház husvéti hetét is a legujabb siker, Herczeg Ferenc Sirokkója dominálja. A szerdai estét kivéve, amikor Az elefántot játsszák, minden este a Sirokkó szerepel a műsoron. Csütörtökön délután gyermekelőadást tartanak, amelyen a Huncut kéményseprőt adják. Husvétvasárnap délután az Ocskay brigadéros, hétfőn délután a Baccarat kerül szinre. Péntek este a szinház zárva marad.

A Belvárosi Szinház ünnepi hete. Emőd Tamás nagysikerü három egyfelvonásosa, a Csipke, e héten szombaton és husvéthétfőn este kerül szinre. Szerdán, csütörtökön és husvétvasárnap este a rendkivüli sikerü Savoir-vigjátékot, A kékszakáll nyolcadik feleségé-t játsszák. Husvéthétfőn délután Szenes Béla kitünő vigjátékát, A buta ember-t, husvétvasárnap délután a másik nagysikerü Szenes-vigjátékot, a gazdag lány-t adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal. Nagypénteken nincs előadás.

Mulatságos és érdekes libretto, szép dalokkal tele partitura és kitünő előadás főtényezői a Marinka, a táncosnő kivételes nagy sikerének a Fővárosi Operettszinházban. Minden este ezt a rendkivül népszerü operettet adják Petrásss Sári, Biller Irén, Kertész, Halmay, Ujváry, Vendrey és Zátony felléptével.

Az ütközet a Belvárosi Szinházban. A legnagyobb érdeklődéssel várják Claude Farrere világhirü regényéből készült szinművet, mely a Belvárosi Szinház legközelebbi ujdonsága. A fanatikus hazaszeretettől átfütött japán nemzeti önérzetnek az oroszok fölötti győzelmét tárgyalja a darab, izgalmas drámai cselekmény keretében, az élesen megrajzolt karakterek közül különösen nehéz és érdekes feladat jutott Németh Juliskának, Báthory Gizának, Somlaynak, Gellértnek, Barótinak és Pártosnak.

A Levendula bemutatója. Szilágyi László és Lippay Gyula daljátékát kedden, 27-én mutatta be a Blaha Lujza-szinház, mely a már más szinpadon nagy sikerrel előadott daljátékot fényes uj kiállitásban és kiváló szereposztásban hozta szinre. Az előadást szerdán, csütörtökön, szombaton, husvét vasárnap és husvét hétfő megismétlik. Husvét vasárnap és husvét hétfő délután 3 órakor mérsékelt helyárakkal a Dédé kerül szinre. Nagypénteken nincs előadás.

Somlay az Andrássy-uti Szinházban 50-edszer játssza szombaton Hevesi Sándor A gyilkos álarc cimü nagyhatásu darabjának főszerepét. Az izgalmas drámával együtt A keck madár, A szénapadlás cimü darabok, a kitünő tréfák és nagyhatásu magánszámok minden este műsoron vannak, péntek kivételével, amikor is a szinház zárva lesz. Ugyanezt a műsort ismétlik husvétvasárnap és husvéthétfőn délután félnégy órakor mérsékelt helyárakkal.

Szöllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Sándor Mária mint vendég, Boross, Bánóczi énekelnek jobbnál-jobb szólókat az Apolló-Szinpad uj műsorában esténként az eskütéri Helikon helyiségében.

A Kamara szenzációs ünnepi műsora szombaton kerül bemutatásra. A programm főslágere a berlini leányvédő-egyesület nagy propaganda-filmje a leánykereskedelem ellen a Liliomvásár, melyben a legkitünőbb német színészek állitották sorompóba müvészi tudásukat a világvárosok állandóan felszinen levő érdekes problémája ügyében. — A műsor másik száma a Titok szintén rendkivül érdekes és szép fotografiákban bővelkedő filmattrakció. — Ajánlatos a jegyeket előre megváltani.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Március 31-től április 5-ig
Madonna rózsája és
Asszonyok kedvence
Amerikai filmremekek
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
„A kaméliás tyuk" és **„Wien-Berlin"**
Rott és Steinhardt felléptével. Kezdete pontban 1/2 8 órakor.

SEINER ÉS KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

SELYEM
SZÖVET
CSIPKE
SZALAG
MOSÓÁRÚ
DIVATUJDON ÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR
VII., RÁKÓCZI ÚT 32.
II., FŐ-UTCA 52.

Paplanért első útja
SZALAI paplankirályhoz
legyen. VII., Kertész-utca 35. sz. • Átdolgozást v. Hal.

Mercur bérautóüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy **vidékre,** mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon 48-21, 191-46
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

TŐZSDEI HIRLAP

Rendcsinálás a pénzpiacon

Az utóbbi napokban a bank- és pénzváltó üzlet gyakorlásáról megjelent rendelet, továbbá a kosztüzlet foglalkoztatta legélénkebben a tőzsde közönségét. Különösen ez utóbbi adott igen sok izgalomra okot, mert a hétfői nap folyamán olyan jelenetek játszódtak le a tőzsde ama piacán, ahol a kosztüzleteket szokták lebonyolitani, amelyek nemcsak a tőzsde régi közönségét, hanem azokat az az ujabb tőzsdetagokat is megbotránkoztatták, akik mindenben alkalmazkodni akarnak azokhoz a régi szokásokhoz, melyek alkalmasaknak bizonyulnak a tőzsdei rend fenntartásához.

A pénzpiacon lejátszódott felháborító események hatása alatt kedden tudvalevőleg memorandumot is nyujtottak át a tőzsde tanácsának, amelyben közel ezer tőzsdetag jelentette ki, hogy nem azonositja magát a pénzpiacon meghonosodott uj renddel, sőt kérik a tanácsot, hogy saját hatáskörében tegyen meg minden intézkedést a pénzpiacon észlelt visszás állapotok megszüntetése érdekében. A beadványról szóló hirt persze azok is örömmel vették tudomásul, akik se nem vesznek, se nem adnak pénzt kosztba és általában lázas türelmetlenséggel várták, hogy a beadvány nyomán milyen intézkedéseket léptetnek életbe a keddi nap folyamán. A lázas érdeklődés mindenképen értheto-nek is bizonyult, mert kedden délelőtt a nyitás előtt százával és százával akadtak a tőzsdén, akik energikusan követelték, hogy mindazokat a kosztüzleteket, amelyeket hétfőn kötöttek és amelyeknek a kamattételei meghaladták a tizennégy százalékot, még a szerdai kasszanap előtt érvényteleniteni kell, mert — mondották — megengedhetetlen dolog, hogy amikor szerioz cégek egymásközött tiz-tizenkét százalékos alapon kötnek üzleteket, egyesektől ennek a kamattételnek a dupláját követelhessék, csupán azért, mert a nagyobb cégek nem igen kölcsönöznek részükre összegeket.

Az érvénytelenitésre persze aligha kerül a sor, a rendcsinálás azonban máris megkezdődött, mert kedden a déli órákban, amikor kihirdették, hogy a kosztüzlet kérdésében husvét előtt nem fog megjelenni kormányrendelet, egyes lelketlen üzéreket eltávolitották a tőzsdéről, egyik terembiztos pedig felsőbb utasitásra szigoruan ügyelt arra, hogy a kosztüzlet részére eddig okkupált helyen egyetlen kötés se történhessék pénznek adásában vagy vételében.

Délután három óra tájban pedig a kosztüzlet szertelenségei ellen tiltakozó tagok tartottak értekezletet, amelyen elhatározták: felszólitják a tagokat arra, hogy jelentsék be, milyen összegre van szükségük a szerdai kasszanapra, illetve, milyen készpénzösszegeket tudnának megfelelő fedezet ellenében a kölcsönre utalt tagok rendelkezésére bocsátani, hogy ezek alapján azután biztosithassák a szerdai rendezés zavartalanságát és igy lehetetlenné tegyék azt, hogy szerdán egyes lelkiismeretlen emberek ismét kihasználhassák a megszorult emberek helyzetét.

A kedd délutáni határozat hire természetesen nagy megnyugvást keltett, aminthogy megelégedéssel fogadták azt is, hogy kedden legalább lehetetlenné tették a pénzzel való szemérmetlen kulisszálást is. Mivel azonban a keddi zárlat után ismételten tapasztalni lehetett, hogy akár megszokásból, akár pedig a kereset utáni vágytól vezérelve ismét csoportosulni kezdtek a pénzpiacon, el kell készülve lenni arra is, hogy a szerdai kasszanapon, vagy pedig a csütörtöki nap folyamán, esetleg a husvéti ünnep után is (ha addig nem jelennének meg a kosztüzletet szabályozó kormányrendelet) ismét kisérletet tehetnek a tőzsdei pénzmüveletek folytatására, ennélfogva a legenergikusabb rendszabályok szükségesek annak érdekében, hogy a visszataszitó machinációknak a tőzsdén egyszersmindenkorra vége szakadjon.

A kosztüzletet nem lehet kiirtani, mert hiszen a laikusok is tudják, hogy kosztüzlet mindig volt a tőzsdén és hogy a kosztüzlet mindig egyik fundamentuma volt az értékpapirügyleteknek. Ennek teljes megszüntetéséről tehát szó sem lehet, legfeljebb szabályozni lehet azt a kérdést, hogy kik és milyen feltételek mellett foglalkozhatnak ilyen és ehhez hasonló pénzügyletekkel. Kosztüzlet tehát ezután is lesz, s akármilyen formában fogják is rendezni a kérdést, bizonyosnak látszik, hogy eltelik még bizonyos idő a végleges rendezésig, mert hiszen a banküzlet folytatásához szükséges iparengedélyek elnyeréséhez szükséges kérvényeket is április 15-ig kell benyujtani, ugy hogy sokan arra következtetnek, hogy az utóbbi időben annyit emlegetett bankár-rendelet is tulajdonképen csak a jövő hónap 15-én lép érvénybe.

A kosztüzletek természetesen ezen idő alatt sem szünetelhetnek, de hogy ne olyan formában köttessenek, mint a közelmultban, a tanács autonom hatáskörében is megteheti a szükséges intézkedéseket, hogy ne egyesek lelketlen kapzsisága szerint, hanem itt is a kinálat és a kereslet örök törvényei szerint alakuljanak ki a kamattételek „árfolyamai". El kellene ugyanis rendelni azt, amit már régebb idő óta követelnek a tőzsdei ügyletek szoliditására ügyelő régi tőzsdetagok, hogy a tőzsdén csoportokban, hangos szóval egyszer és mindenkorra tilos pénzüzleteket kötni, ezeket legfeljebb páholyokról páholyokra járva legyen szabad lebonyolitani, mert a tőzsdetagok ugyis kellőképen informálva vannak arról, hogy hol lehet pénzt kapni és hova lehet pénzt kihelyezni. Akik pedig ennek ellenére is hangos szóval merészkednek üzleteket kötni, azok ellen irgalmatlanul fegyelmi eljárást kell inditani, mert annyi izgalom, annyi viharos nap után igazán elérkezett a huszonnegyedik órája annak, hogy végre rend legyen a piacon.

Rácz Géza.

Lássuk a film másik oldalát

A legitim kereskedelem és ipar sulyos válságban vergődik, mivel a Devizaközpont képtelen a külföldi kiutalásokban jelentkező igényeket kielégiteni. De amikor elsőrangu életszükségleteinkre igényelt importcikkeknél: textilárukra, gyógyszerekre, tüzifára stb. nincsen elég deviza, ugyanakkor a Devizaközpont

havi 40.000 méter filmre francia és newyorki kifizetést utal ki.

Tudni kell ugyanis, hogy magának a kópiának ára méterenként 250 magyar korona, a 40.0000 méter kópiának a vételára tehát havi 100 millió magyar korona kifizetését jelenti. Hozzá kell azonban számitani ehhez az összeghez még az előadási jogot, mely a filmek minősége szerint 4000 francia frank, illetve 200-500 dollár között váltakozik. Valamire való amerikai film jogáért azonban adott esetben 800—1000 dollárt is kell fizetni. Miután a 40.000 méter (kétpéldányos) filmkópia rendszerint 10—12 filmdarabot foglal magában: a jogokért is mintegy 40.000 francia frank, vagy 2—5—8000 dollár vándorol havonta külföldre.

A filmimport előnyéről csak annyiban lehet beszélni, hogy két üzletágat: a filmkölcsönzést és a moziipart fellendíti. Bár ehhez a „föllendülés"-hez is sző férhet, mert rendszerint csak a nagy reklámmal dolgozó filmkölcsönzők járnak jól, akik reklámjukkal nemcsak a közönséget, de a mozitulajdonosokat is beugratják. A beugratás azonban ha sikerül is, mégsem mindig jár eredménnyel. A reklámmal összedobolt közönséget csak egyszer lehet az orránál fogva vezetni. Másodszor már nem ül föl. Ilyenkor a mozisok adják meg a reklám árát, akik óriási filmkölcsönzési dijakat fizetnek, de a drága filmekhez nem tudnak közönséget kapni és ennek folytán alaposan ráfizetnek a reklámfilmekre.

Ez az egyik közgazdasági előnye ennek az importfilm-protekcionizmusnak. A másik hátránya pedig az, hogy a tulságosan bőven osztogatott importengedélyek folytán a Vicián-féle mozirendelet által hidegreállitott filmgyártás egyáltalán nem tud ujból magához térni. Ma száz- és százmilliós értékek vannak magyar filmgyárakba invesztálva. Ez a hatalmas nemzeti vagyon elsorvadásra van itélve, mert semmiféle védelemben nem részesül a külföld konkurrenciájával szemben.

Az import-filmek nem kivánatos nagy bősége hihetetlen konkurrenciát támaszt a mozi-piacon. Olyan konkurrenciát, mely a kisebb kölcsönzőket a filmek importálása tekintetében gondolkodóba eiti. Ezek aztán nem merik a nekik kontingentált havi filmmennyiséget importálni, mert félnek a verseny legyürésétől. A kis vállalatoknak tehát havonta bizonyos kontingens-feleslegük marad, amelyet azután jó áron továbbsibolnak merészebb vállalkozóknak. Amint azonban halljuk,

a filmsibolás olyan méreteket öltött, hogy az már kormánykörökben is feltünt.

A belügyminisztérium — mint értesülünk — rendeletet készit elő, amelynek értelmében a cenzura csak olyan filmek lejátszására adhat engedélyt, amely filmekről a Magyar mozisok iparegyesülete tanusitványt ad, hogy azok szabályszerü uton, a legitim kontingens keretében, siberkezek elkerülésével jutottak a bemutatóhoz.

A nagy Griffith-láz, a főváros közönségének ez a modern betegsége, ugy látszik szünőfélben van. Az Orion r.-t. és más filmkölcsönzők által legutóbb megindított reklám-hadjárat részben csődöt mondott és ehhez sokban hozzájárultak

a mozisok, akik a napi 30—45—60.000 koronás Griffith-film kölcsönzési dijakra óriási összegeket fizettek rá.

Mert kitünt, hogy a Griffith-filmeknek nagyobb volt a reklámja, mint a képek vonzóereje. Az Ut a boldogság felé után sorba jöttek az uj Griffith-darabok: az Intolerance, Aranyszivü Lilián, Letört bimbók. Egyik darab a másik után csalódást hozott ugy a közönség, mint a mozisok számára. A Griffith-darabok importján csak az Orion keresett. Ez a favorizált vállalat, élén az Amerikából visszavándorolt két Somló-fivérrel, akik nemcsak ötletet, reklámot és Griffith-darabokat hoztak az Orionba, de hoztak — dollárokat is.

Noé bárkája 1923-ban. A Rákóczi-ut végén, a Békeffy-Boross kabaréban, a legszellemesebb magyar konferanszié, Békeffy László konferál:

Sötét felhők gyülekeztenek vala az égen és történt vala, hogy Zürichben negyven napig esett. És a jó Isten igy szólt vala Noéhoz:

— Édes gyermekem, én megakarlak téged menteni. Vegyél tehát magadnak egy bárkát és tedd bele abba a világ összes állatait. Mindegyikből kettőt, hogy mindegyiknek meg legyen az ő párja.

Noé pedig elindula vala állatokat keresni. De 1923-ban nem ment oly simán a dolog, mint anno dacumal. Már az első napon zavarba jött és tanácstalanul az Uristenhez fordult:

— Édes jó Istenkém, nagy baj van. Találtam itt egy állatot, aki az egész pénzét Lichtigbe fektette. Hol találom én ennek a párját?! . . .

A Kereskedelmi bank uj igazgatósági tagjai. A Pesti magyar kereskedelmi bank március 22-én megtartott közgyülése a bank igazgatóságába Széchenyi Emil gróf v. b. t. t. nagybirtokost, kinek mandátuma lejárt, ismét megválasztotta, továbbá uj tagokul megválasztotta: Belatiny Arthurt, a Budapesti kereskedelmi és Iparkamara elnökét; Benes Józsefet, a Hungária műtrágya-, kénsav- és vegyiipar r.-t. alelnökét; Schiffer Miksa okl. mérnököt és Weiss Alfonz báró nagyiparost. A felügyelőbizottságba uj tagul Brázay Zoltán gváros választatott meg.

Uj részvények a tőzsdén. A tőzsdetanács március hó 21-én ülést tartott s elrendelte a Mezőhegyesi cukoripar rt. (bev. a Hitelbank), a Rex Lloyd hajó- és motorcsónakgyár rt. (bev. a Balogh és társa cég) és a Dunaharaszti faipar és fakereskedelmi rt. (bev. a Magyar-Amerikai Bank) részvényeinek tőzsdei lajstromozását és jegyzését.

Pór Ervin — a Mobil-bank igazgatója. Pór Ervin, a Standard-bank igazgatója, aki a pénzpiac legtehetségesebb és legrokonszenvesebb tagjai közé tartozik, átlépett a Mobil-bankba, amelynek igazgatója lett.

Az Unió Biztositó R.-T. rendkivüli közgyülésén az igazgatóság uj tagjaiul megválasztotta: Kállay Bélát, a Magyar Élet- és Járadékbiztositó Intézet vezérigazgatóját, Kleiner Artur dr. ügyvédet és Márkus Jenő dr. ny. főv. tanácsnokot.

Kinevezések a Belvárosi takaréknál. A Belvárosi Takarékpénztár R.-T. közgyülése Alapi Béla ügyvezető igazgatót és Herzfeld Dezsőt beválasztotta az igazgatóságba. — Az igazgatóság Neumann Gusztáv igazgatót — ügyvezető igazgatóvá, Lembich Izsó, Brenner Mór, Holló Gusztáv aligazgatókat — igazgatókká, Garzó Zoltán, Novák József, Weisz Adolf és Wenger Ármánd cégvezetőket — aligazgatókká és Binder Mihály, Fleissig József, Herling Vilmos, Rende Arnold, Ménesi Károly, Rónai Ármin főtisztviselőket — cégvezetőkké nevezte ki.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elhatározta az alaptőkének 600 millióra való fölemelését, 200 millió a tartalékalapból kerül befizetésre és ezzel az 1000 koronás részvények névértékét 2000 koronára emelik, 200 milliót 100.000 drb uj, 2000 korona névértékü, osztalékra jogosult részvény kibocsátásával szereznek be. A régi részvényesek ápr. 3-ig 2:1 arányban gyakorolhatnak elővételi jogot 15.000 koronás áron, amelynek fele, vagyis 7500 korona ápr. 3-ig, 7500 korona pedig május 10-ig fizetendő be. A 400 korona osztalékot márc. 23-tól fizetik ki.

Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. a 29-iki közgyülésnek javasolni fogja, hogy az alaptőkét 350 millióra emelje föl. Minden 5 régire 2 drb uj részvényt ad. Egyiket nagyon jutányos áron, másikat ingyen. A tőkeemelés után alaptőkéje és tartalékalapja együttesen egy és negyedmilliárd koronára emelkedik. A tőkeemelés indoka a takarékpénztár üzleteinek és hálózatának terjeszkedése, amennyiben Budapesten 8, vidéken 9 fiókja fog a már meglevő affiliált vállalatokon felül működni. Az elmult évben a takarékpénztár a Magyar általános hitelbankkal és a Magyar őstermelő r.-t.-gal megalapitotta a Magyar mezőgazdaságok r.-t., 20 millió, majd pedig a Deutsche Bankkal, a Magyar általános kőszénbánya rt.-gal és gróf Zichy Bélával a Gróf Zichy Béla urkuti bányaművek r.-t.-ot 120 millió alaptőkével. Elmult évben fölemelte a Magyar általános bank alaptőkéjét. A Magyar őstermelő r.-t. és a Magyar általános ingatlanbank r.-t. milliárdos tőkeemelései, a Mauthner testvérek és társai r.-t.-gal közösen kifejlesztett Bőripari r.-t.,

Győr, a Magyar jég- és viszontbiztositó r.-t., valamint az Európai áru- és podgyászbiztositó rt. tőkeemelései és üzletfejlődése szintén jelentékeny tőkéket igényeltek. Az évi mérleg 30 millió tiszta nyereséget tüntet fel. A tavalyi 55 koronás = 11 százalék osztalékkal szemben az idén 126 korona = 25 százalék osztalékot fizetnek.

Az Általános takarékpénztár elnöksége. A Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. elnökké megválasztotta Kronberger Lipót udvari tanácsost, alelnökökké gr. Uff. Morpurgo Edgardot, az Assecurazioni Generali elnökét és dr. Horváth Lipót kormányfőtanácsos, vezérigazgatót.

A Pénz uj szerkesztője. Érdemes kollégánk, dr. Szilágyi Hugó, a kitünő hirlapiró, aki éveken át lapunk helyettes szerkesztője, majd a „Pesti Napló" politikai szerkesztője volt, legutóbb belépett A Pénzhez, amelynek felelős szerkesztője és kiadója lett.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület Walder Gyula alelnök elnöklete alatt megtartott rendes közgyülése az igazgatóság minden előterjesztését elfogadta, az elmult évre 1500 K osztalék fizetését határozta el és a 2:1 arányban kibocsátandó uj részvények árfolyamát illetékkötelesen 35.000 K-ban állapitotta meg, az elővételi jog gyakorlására pedig a f. é. április hó 3-tól 12-ig terjedő időszakot tüzte ki. Uj tagokul Grüner Tivadar és Milos György ügyvivő igazgatókat választottak az igazgatóságba.

Hazai Bank Részvénytársaság március 28-án tartott közgyülése az igazgatóságnak a 73,330.750 koronát tevő nyereség felosztására vonatkozó inditványát elfogadva, a tartalékalap javára 8,500.000 koronát, a nyugdijalap javára 10,000.000 koronát, a Szitányi Ödön-alap javára 1,000.000 koronát, a tisztviselők részére 3,000.000 koronát szavazott meg és elhatározta, hogy az 1922. üzletévi 28. számu osztalékszelvény részvényenként 250 koronával április hó 4-étől kezdődőleg beváltassék, mig a fennmaradó 4,674.534.25 korona a folyó üzletév javára irassék.

A Magyar Általános Ingatlanbank 22,133.630 K nyereségből részvényenként 100 korona (tavaly 40 korona) osztalékot fizet. Az alaptőkét 100 millióra emeli. Minden régi részvény után 3500 korona árban egy uj részvény jár e hó 20—26. között. 5 részvény után 2 ingyenrészvény adatik ki április 9—16. között. A 200 korona névértékü részvények összevonása után 1000 koronás részvényekre cseréltetnek be, amelyekből a tőzsdén 10 drb lesz egy kötés. Az igazgatóságba beválasztották Herzog András báró és Paul Monier (Páris) urakat.

A Magyar városi bank közgyülése az 1922. évi mérlege szerint mutatkozó 38.216.540 korona nyereségből a mult év októberében 200 millió koronára emelt egész alaptőke után 13 százalék (52 korona) osztalékot állapitott meg, melyet a Magyar városi bank és a Magyar jelzálog-hitelbank április 1-étől fizet ki.

A Magyar-Cseh Iparbank R.-T.-nak Konn Albert Bódog elnöklete alatt tartott közgyülésén a 40.236.956 koronát tevő nyereségből részvényenként 50 korona, azaz 25 százalékos osztalékot fizetnek.

Első Magyar Részvény Serfőződe, a Dreher-Haggenmacher sörgyárakkal való érdekközösség létesitése végett az alaptőkének 110.000 drb részvénnyel való emelését határozta. További 170.000 drb uj részvényt 1:1 arányban fognak e hó 26-tól április 7-ig felajánlani 4000 koronás árban a Moktárnál, ahol a szelvényt 120 koronával váltják be.

A „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet r.-t. március 26-án tartott közgyülése elhatározta az 50 millió korona alaptőkének a régi részvények névértékének 200 K-ról 500 K-ra leendő felülbélyegzése, valamint 250.000 darab 500 K n. é. uj részvény kibocsátása által 250 millió koronára való felemelését; az összes uj részvények a régi részvényeseknek ajánlatnak fel. Az elővételi joggyakorlás határidejének, valamint az átvételi árfolyamnak megállapitására a közgyülés az igazgatóságot hatalmazta fel.

Wörner J. és társa Gépgyár R.-T. március 19-iki közgyülése a kimutatott 5.822.336 K nyereségből az 1922. évi osztalékot a 3. számu szelvény beváltása ellenében 30 koronában állapitotta meg, melyet március hó 22-től kezdve a társaság pénztára (V., Váci-út 48.) fizet ki.

33 millióra emel a Fősör. Értesülésünk szerint a Fővárosi sörgyár 22 milliós alaptőkéjét 33 millióra emeli s az összes részvényeket 2:1 arányban a részvényeseknek ajánlja fel. A kibocsátási kurzus még nem került nyilvánosságra.

A Pesti Viktória-gőzmalom igazgatósága az április 5-re egybehivott rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja a régi részvények névértékének a tartalékalap terhére 500 K-ról 2000 K-ra való felbélyegzését, aminek megtörténte után a tartalékalap 150 millió K lesz, továbbá az alaptőkének 200.000 drb uj részvény kibocsátásával 600 millió K-ra való felemelését. Minden régi részvényre 2000 K névérték lefizetése mellett április 12-től 26-ig az Angol-osztrák bank pénztáránál 1 uj részvényre gyakorolható az elővételi jog. Egyidejüleg a Viktória-konszernhez tartozó vidéki gőzmalmok alaptőkéjüket 322 millióról 660 millió K-ra emelik fel és igy a Viktória és az affiliált vidéki malmok alaptőkéjüket 1260, tartalékalapjukat 315, összesen tehát 1575 millió K-ra növelik.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Excelsior-Télikert
Mágikus éjszakák!
Márciusi rekord misztikus és táncmüsor! Kezdete 10 óra után. Kitünő francia konyha.
VII., Rákóczi-út 72 (félemelet).

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 195—06.
UJ MŰSOR
A CSALÁDI TANÁCS
Operett 1 felvonásban
A PROBLÉMA
Családi dráma, az összes müfajokon keresztül, 6 képben, elő- és utójátékkal, irta KOVÁRY GYULA
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Sándor Märy, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

LUKÁCS VILMOS és FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

KLEIN és FIA finom piereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST,** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPEST ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsén ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatát ne fogadjon el!

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

Nemes László, tőzsdebizományos
Budapest, V., Nádor-utca 38. szám
TELEFON: 166-10 és 61-82. :: Táviratcim: NEMESTERMÉNY
Értékpapirosztály Gabonaosztály Elvállalja tőzsdei megbizások legelőnyösebb lebonyolitását.

A **D.A.K.** (Deutscher Automobil Konsern) autói a legjobbak, legszebbek, legtökéletesebbek
DUX-, PRESTO-, AOMAG, MAGIRUS autók
Tökéletesen zajtalan járás, kevés benzinfogyasztás, felülmulhatatlan elegancia!
CLUB GARAGE
kiállitó minta-termében
Telefon: 135—69 és 189—25
vagy József 139—78.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este ½8 órakor
ARÁNYMADÁR UTOLSÓ HETE
ÁPRILIS ELSEJÉN UJ MŰSOR ÉS UJ OPERETT

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-UT 63.
Márciusi ragyogó müsor!
Anita Berber és Sebastian Droste
esténként vendégszerepelnek!
Carson és Angeló, John és Ellen Glyde
3 BURGER
Eleky-trio. John Clark, Elli és Nina.
Ezenkivül még **25** elsőrangu kül- és belföldi szám!
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

MAGYAR-AMERIKAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASAG
Központ:
BUDAPEST, IV., SEMMELWEIS-UTCA 2.
Telefonszám: 9-54.
*
Tőzsdefiók:
V., SZABADSÁG-TÉR 17. (Tőzsdepalota)
Telefon: 4-81, 71-78.
*
Fiókok:
VI., TERÉZ-KÖRUT 47.
Nyugoti pályaudvar (épitès alatt)
VII., ROMBACH-UTCA 16.
*
Affiliált intézet:
Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvénytársaság — Erzsébetfalva

Első Pesti
Spódium- és Enyvgyár Rt.
*
Budapesti Mészárosok Csontfeldolgozó és Műtrágyagyára Rt.
*
Bőr- és faggyuértékesitő Rt.
*
Pannonia Bőrgyár Rt.
igazgatósági és központi irodái:
Budapest, V., Vilmos császár-ut 22
*
Telefonszámok: 190-01, 190-02, 190-03.

„OFA"
HOLZINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT
BUDAPEST, V., SAS-UTCA 1

SALAMON ÉS TÁRSA
BANKHÁZ
A Devizaközpont bizományosa
V., Nádor-utca 26. szám
Telefon: 77—67, 60—16.

Autotaxi bármikor bárhová kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. április 11. — 15. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

A lóláb

valahogy előbukkant, valahogy nyilvánosságra került, hogy a fővárosi polgárság jogainak elalkudozása szerepel szörös és idomtalan lólábként a fajvédő urak sokrétegü köpönyege alatt. Wild József nemzetgyülési képviselő, akinek gróf Bethlen Istvánhoz való közeli vonatkozásait ismerve, sem a jólértesültségében, még kevésbbé pedig a szavahihetőségében nem lehet kételkedni, egyenesen és nyiltan leleplezte, hogy semmi sem olyan fontos a fajvédő radikálisoknak és ezeknek gerincében Wolffnak és hiveinek, mint *a városházi uralom biztositása,* aminek igen egyszerü, igen természetes eszközének tartják a *mandátum-meghosszabbitást.* A *Fővárosi Hirlap* nem egyszer mutatott rá már arra, hogy Wolffék elkeseredett küzdelmet fognak folytatni a hatalom megtartásáért és legutóbb már azt az értesülésünket is közöltük, hogy a politikát is be akarják fogni harci szekerükbe. Ime, be is fogták. Előbb hajlandók lettek volna a hatalmat megosztani a mai polgári ellenzékkel is, amely azonban a megszégyenitések, megrugdaltatások sorozatát nem volt hajlandó a könnyelmű és bünös feledés fátyolával leboritani. Most tehát Gömbös Gyulát állitották oda rohamcsapatuk élére.

Egy kicsit eltünődik az ember azon a hibrid, zagyva szövetkezésen, amely itt folyik a szemünk láttára. A kérdések egymásután tódulnak elénk, de nehéz rájuk a kielégitő feleletet megadni. Lássuk csak: mi köze is van Gömbös Gyulának, aki sohasem törődött Budapesttel, aki mindenkor tősgyökeres kisgazdának vallotta magát, a főváros kormányzásához? Mit jelent ez a nagy érdeklődés? Alighanem csak arról van szó, hogy hajlandó Wolffféknak hatalmat adni, ha viszont Wolffék őt segitik a hatalom felé. Ugyanez vonatkozik a többi agrárius-szinezetü fajvédőre is, akik készek követeléseik előterébe állitani Wolffék városházi uralmának meghosszabbitását. És itt meg kell állani egy percre és nagyon komolyan kell figyelmeztetni Wolff Károlyt, hogy *nagy veszedelmekbe viszi a várost, ha a maga hatalmának tál lencséjéért, a fajvédelem csillogó üveggyöngyéért mindent odadob a szélső agrárius törekvéseknek.* A főváros ügye csak ma harci lobogó, amikor Wolffot, Csilléryt, Budayt rohamra kell vezetni. Holnap, ha a hatalom Gömbösék kezébe jutna, a kisüst, a dohánytermelési engedély, a buzaárak tobzódása, a közadóknak az agráriusokról a városi polgárságra való áthárítása lenne a lobogó, aminthogy ma is ez a programm lényege. Ha ez nem igy lenne, minek kellene elsősorban Kállay pénzügyminiszter távozását követelni? Óh nem liberalizmusa fáj, hanem az, hogy a pénzügyminiszter nem engedi az amugy is elbirhatatlan terheket viselő városi polgárságot egészen a földre sujtani. Ám fogadják el Wolffék a hatalmat azoktól az uraktól, akik az ellenkezőjét akarják annak, amit Kállay csinál, majd meglátják, hogy az ilyen hatalomban nincs öröm, az ilyen hatalom órák alatt dől össze és maga alá temeti a hatalom rajongóit.

Mondhatnánk azt, hogy kivánjuk nekik, próbálják meg, mert ez volna a legrövidebb ut a teljes, a tökéletes, a végső kibontakozáshoz. Ha azonban Budapest polgárságának nyugalmát többre becsüljük a rapid kibontakozásnál, akkor a szerencsék szerencséjének kell mondanunk, hogy már ma is *bukott kisérletként* áll előttünk Gömbösék és Wolffék akciója. Az ország, a politika, sokkal egészségesebb ma már, a kormány kezében szilárdabb a hatalom, semhogy a mellének szegezett kivánságok előtt hasravágódjék és aszerint táncoljon, ahogyan Wolff Károly fütyül, pláne, amikor Wolff Károly füttye, ha öntudatlanul is, de nem a városi polgárság érdekeit szolgálja. Ma már bizonyos, hogy mandátum-meghosszabbitás pedig nem lesz és mire az urak ujra a választók elé állanak, ugy fognak ott festeni, mint egy lázas korszak régen elvetélt magzatai. Mert ne feledjék el, hogy most már gyorsan forog a kerék és ami az imént még föntvolt, pillanatok alatt alulra kerül.

Szörnyüséges nagy bukás lesz ez. Hiszen a legszebb, a legépületesebb, a legdiadalmasabb jelszavakkal jöttek a városházára. A keresztény és nemzeti gondolat hiveinek vallották magukat. A keresztényi szeretet és a hazafias érzés világitó fáklyáinak lobogtatását várta tőlük ennek a városnak becsületes, jóhiszemü népe. Csak bennük kellett tehát csalatkozni, mert az ideálok ma is ideálok maradtak. Természetes ez akkor, amikor a jóhangzásu cégér mögött mezitelen politikát árultak. Bár elérkeznék az idő, amikor az uj rezsim, amely jönni fog, belátná, hogy *a városházáról számüzni kell a politikát,* ott egyedül és kizárólag *a fővárosi nép egyetemének érdekéért* kell harcolni és dolgozni. Dolgozni rendületlenül, önfeláldozóan és harcolni mindenki ellen, még a politikai barátok ellen is, ha azok ellenségei a városi lakosságnak.

Csilléry-uralom a városházán

A főorvoshelyettes jelölésének és az Ereky-bizottság „választás"-ának kulisszatitkai

A *Keresztény Községi Párt ma nem irányitja a főváros ügyeit és nem foglalkozik a párt a legaktuálisabb kérdésekkel sem.* A tanács elintézi az ügyeket, amelyek felmerülnek, legjobb belátása szerint, mert a bizottságokba a tagok nem járnak el. Miután ott nincs ellenzék, nincs ellentmondás, *minden egyszerüen keresztülmegy az előadók javaslata szerint.* Az egész párt életéből hiányzik az agilitás, mert amint a *Keresztény Községi Párt* életét ismerő városatyák hangoztatják,

Csilléry András intézi el a tanáccsal az ügyeket

és a *pártot mindig tait accompli-k elé állitja. Wolff* Károly a nagypolitikával annyira el van foglalva, hogy a *főváros folyó ügyeit kezdi nem is ismerni és mindent Csilléryre biz.* Viszont Csillérynek nincs programmja, csak a személyes ügyek elintézésével foglalkozik. Ha valami szavazás vagy választás van, akkor Csilléry András kigondolja, hogy hogyan nyerje meg az embereket a szavazásra és ha választás van, akkor *ő maga elhatározza, hogy kit akar megválasztani és ugy intézi a dolgokat, hogy akarata feltétlenül érvényesüljön.* Az nem számit, hogy a törvény előirja a titkos szavazást, *a jeles alelnök tulteszi magát ezen a csekélységen* és miután ő maga a jelölő bizottságnak tagja, *egyszerüen nem jelöli azt, aki neki nem megfelelő.*

A mostani helyettes tiszti főorvosi (a helyettesi) állás betöltésénél is ezt a taktikát követi, amikor a tiszti főorvoshelyettesi állásra *Csordás* Elemér mellé *Czinder* Kálmán és *Teleki* Kálmán fiatal tisztiorvosokat jelöli ki és

ez a két utóbbi ur vagy le fog mondani a választás alkalmával a jelöltségről,

vagy pedig a dolog természete szerint nem fog szavazatot kapni, mert hiszen *Csordás* Elemérnek hosszu szolgálatával *Czinder* és *Teleki* tiszti orvosok hároméves fővárosi szolgálata áll szemben. Csordás Elemérnek igazi *komoly ellenjelöltje a Keresztény Községi Párt felfogása szerint Hammer Dezső tudna lenni,* aki 1907 óta áll a főváros szolgálatában és amugyis közkedveltségnek örvend. A *Hammer*-pártiakat *Csilléry befolyása folytán* a jelölőbizottság abba a helyzetbe hozta, hogy most *erre az urra nem lehet szavazni.* A *Keresztény Községi Pártban* többen azt is nehezményezik, hogy a református *Csilléry* a református *Csordást* támogatja, szemben a katolikus *Hammer*-rel. Sokan már kezdik a Keresztény Községi Párt alelnökét, a református Csilléryt azzal vádolni, hogy tulságosan egyoldaluan támogatja református *orvosbarátait* és a református fővárosi tisztviselőket. Hogy mennyi adattal lehet ezt az állitást igazolni, azt döntse el maga a Keresztény Községi Párt, de mindenesetre *jellemző tünet,* hogy a többségi párt tagjai már ilyenekről is beszélnek.

Az *Ereky*-féle javaslat folytán kiküldendő üzemi bizottság ügyében is a fentismertetett módszer szerint járt el *Csilléry* András. Az alelnök urnak terhes volt az, hogy a törvényhatósági bizottság tagjai közül kiküldendő tagokat a közgyülés titkos szavazással válassza meg, mert nem volt benne bizonyos, hogy a többség azokat választotta volna-e meg, akiket ő delegált. A gordiusi csomót ugy vágta ketté *Csilléry,* hogy *Sipőcz* polgármesternek átadta az üzemi bizottság kinevezendő tagjainak a névsorát és

a polgármester az elnöki bejelentések között egyszerüen a közgyülés tudomására hozta, hogy a Tanács harminc urat a többségi párt kebeléből kiküldött az Ereky-féle üzemi bizottság tagjaiként.

A többségi pártnak ama tehetséges és vállalkozó tagjai, akik az üzemek ellenőrzéséhez sokkal jobban értenek, mint a főudvarnagyi biróság elnöke, *Wolff* Károly, vagy *Csilléry* András, a jeles dentista, *szerettek volna szintén résztvenni abban az üzemi bizottságban, azonban meglepetésszerüen most azt látják, hogy minden párthatározat nélkül egyszerüen ki vannak nevezve Csilléry legjobb barátai a bizottság tagjaiul.* Mi, a *Fővárosi Hirlap* szerkesztősége, a székesfőváros közönsége érdekében azt tartanók helyesnek, — és ebben teljesen egyezünk *Ereky* Károly januári felszólalásával — hogy *nem a pártállás szabja meg azt, hogy ki legyen egy politikamentes szakbizottságnak a tagja, mint amilyen ez az üzemi bizottság, hanem az illetőnek az egyénisége és szaktudása.* Mi a legszivesebben látnók, ha az ellenzéknek olyan tekintélyes tagjai, mint *Éber* Antal, *Glücksthal* Samu, *Gáspár* Fülöp és a többi vállalkozók, akik igazán értenek az üzemekhez, hiszen maguk is üzemeket vezetnek, benne ülnének ebben a bizottságban. De ha már a komikus helyzet ugy hozza magával, hogy ezeknek a tehetséges embereknek nincs szavuk a főváros ügyeinek részletes megtárgyalásánál a bizottságokban, akkor legalább a Keresztény Községi Pártnak azok a tagjai, akik vállalkozók és üzletemberek, üzemekhez értő szakemberek, azok ülnének bent abban a bizottságban, nem pedig

a *Csilléry András által delegált ugynevezett „gutbeschrieben" urak.*

A többségi pártnak ez a teljesen belső ügye bennünket hidegen hagyna és nem is törődnénk tovább vele, de van egy olyan hátrányos oldala ennek a dolognak, amely mellett szó nélkül elmenni nem lehet.

A fővárosi törvény szerint a törvényhatósági bizottság felettes hatósága a Tanácsnak.

Csilléry András alelnök ur, ugy látszik, *nem sokat törődik a törvénynek ezzel az intézkedésével, mikor arról van szó, hogy az ő személyes akaratát érvényesitse,* mert a Tanács működésének ellenőrzésére kiküldött üzemi szakbizottságot *a Tanács által nevezteti ki, holott ezt a bizottságot csak a közgyülés jogositott kiküldeni.* Egyenesen *eljátszsza a törvényhatósági bizottság tekintélyét a jelenlegi többségi párt, mikor olyan hatalmat ad a Tanács kezébe, amely a Tanácsnak nem is jár* és mindenesetre le kell szögeznünk azt, hogy ha a többségi párt nem is bolygatja ezt a kérdést, de a *kisebbségnek mindenesetre gondoskodnia kell arról, hogy ennek a Csilléry és Sipőcz által kinevezett bizottságnak létrejöveteli formája ne alkothasson precedenst,* mert a törvényhatósági bizottság nem rendelhető semmi körülmények között a Tanács alá.

Elsorvad a villamos-közlekedés

Villamos ukázok és panaszos levelek
Politikával nem lehet áramot fejleszteni

A főváros villamos vasutja sokkal jobban emeli a tarifát, mint ahogy a magyar korona esik. Ez már valóságos kontremin-játék a korona ellen, amikor alig egy hónap alatt 30 koronától egy ötvenkoronás stációval eljutunk a százkoronás viteldijig. Egészen természetes ez azonban akkor, amikor a villamosból üzleti vállalat helyett politikai expozitúrát csináltak. Azokat az embereket, akik valóban értettek a villamos-üzemhez, akiket évtizedek látó szemmel és tiszta fejjel szerzett tapasztalatai vezető állásokra predesztináltak, skartba teszik. Igy jártak Földes Imre és dr. Fehér Jenő, akik a lelke voltak valaha az üzemnek, ma pedig irnoki munkát végeztetnek velük. Viszont, aki sürgősen „átmenti" magát és belép politikai pártokba, vagy szerepet vállal társadalmi egyesületekben, annak biztositva van a karriérje. Ha ez sem politika, akkor nem tudjuk, hogy mi az. A kereskedelmi miniszternek is jó lenne, ha utána nézne, milyen az a felügyelet, amelyet a Lánchid mellől a villamossal szemben gyakorolnak és hogyan ellenőrzik a szolgálati pragmatika betartását?

A politika azonban nem olajozza a villamos tengelyét, sőt a tarifaemelés sem hozza meg az oly régen várt beruházásokat. A helyzet az, hogy a villamosközlekedés ma sokkal rosszabb, mint volt akkor, amikor a vállalatok még magánkezekben voltak. Ez természetes is, hiszen — emlékezzünk csak — Tolnay Kornél, a MÁV volt nagytekintélyü elnök-igazgatója igen plauzibilisan kiszámitotta, hogy a városi kezelésben levő villamos soha sem lehet olyan rentábilis, mint a magánkezelésben levő. Ilyen züllésre mégsem voltunk elkészülve, dacára annak, hogy a kommün bukása után a magánvállalatoknak sem volt kedvük ahhoz, hogy az üzem elvesztésének biztos tudatában beruházásokat eszközöljenek és mintaközlekedést csináljanak. A villamosok ma szorgalmasabban állanak, a személyzet fegyelmezetlenebb, a kocsik rozogábbak, mint voltak a Tormay-rezsimben, amely pedig Budapesten talán egyetlen villamos-utas előtt sem volt valami népszerü. Nem látunk a világon semmi más ujitást, mint a szinte nap-nap után megjelenő ukázokat, amelyek egyenesen felbőszitik a közönséget.:

Tessék a pénzt előre elkésziteni.

Tessék a jegyet fölszólitás nélkül megváltani.

Tessék a jegyet gyüretlenül megőrizni.

A jegycsalókat a büntetőbiróság elé állitjuk.

Szinte szemmel látható már, hogy a közönség boszankodik, amikor egy-egy ilyen ukáz megjelenik.

— Felszólitás nélkül jegyet váltani? — halljuk a kocsiban — talán utánna menjek a kalauz urnak az első perronra?

A másik igy prézsmitál:

— Gyüretlenül? Talán rámáztassam be Platthy és Buday arcképei közé?

A közönség kezdi az igazgatóságot határozott ellenségének tekinteni és Csilléry hétfői felszólalása után most már a következő legujabb ukáz megjelenését várják:

A villamoson, a kocsiban, a perronon és a lépcsőn lógás közben destruktiv lapot olvasni tilos. Aki ez ellen a parancs ellen vét, büntetőbiróság elé állitjuk.

Az ukázoknál sürübben csak egy másik irodalmi müfaj jelentkezik. Ez a müfaj a: Levél a szerkesztőhöz. Annyi panaszos levelet még soha életünkben nem olvastunk a napilapokban, mint mostanában és valamennyi a villamos ellen való kifakadásoknak a tárháza.

Egyszóval, a villamossal baj van. Valamit tenni kell vele. Elő kell venni azokat a jó belga, de talán még inkább magyar vállalkozókat, mert igy elsorvad Budapest közuti közlekedése. Belesorvad a politikába, az ukázokba és panaszos levelekbe.

Budapest és a nagyvilág

Aktuális a főváros hitelezőinek közös értekezlete — Schneiderék és Buday Dezső

Budapest és a nagyvilág ma némiképen elzárkóznak egymástól, aminek legelső oka természetesen a magyar gazdasági viszonyokban rejlik és igen nagy része van benne a Devizaközpont politikájának is, amely a kereskedelem teljes pangását idézte fel. Annál szomorubb, hogy viszont a külföld a legenergikusabban követelődzik a magyar adósságok behajtása tekintetében. Elsősorban vonatkozik ez Budapest-székesfőváros külföldi tartozásaira, amelyek tekintetében a legcsekélyebb vigasztaló momentum sem merült fel az utóbbi időben.

A városházán a legnagyobb titokban tartják, hogy mi történik és mik a szándékaik, a Fővárosi Hirlap értesülése szerint azonban a londoni kudarcos ut óta a helyzet nem hogy javult volna, de egyenesen rosszabbodott. Amikor Londonból hazajöttek, azt a hirt hozták, hogy a hitelezők közös értekezletet fognak tartani és pedig — Budapesten. Ez még biztató jelenség lett volna, ma azonban megingott annak a lehetősége, hogy ez az értekezlet Budapesten menjen végbe és mindinkább valószinü, hogy Wolffféknak ezuttal Svájcba kell utazniok. Jelentek meg ugyan pozitivnak látszó hirek arról is, hogy az értekezlet szinhelye Basel lesz és pedig meghatározott dátummal. Ezzel szemben tény, hogy sem megállapitott hely, sem biztos dátum még nem áll rendelkezésére a fővárosi tanácsnak, de valószinü, hogy az értekezletet áprilison tulra nem fogják halasztani. Éppen ezért a budapesti városházán nagy igyekezettel folynak az előkészitő munkálatok. Azzal a hirrel szemben, hogy a főváros kiküldöttei a közös értekezletnek évi egymilliárd magyar korona törlesztést fognak felajánlani, a mi értesülésünk az, hogy mint az Párisban történt, ezuttal is alternativ ajánlatot fognak tenni a hitelezők összességének. A gondok második csoportja az, hogy miként fogják előteremteni a törlesztéshez szükséges összeget. E tekintetben még mindig az az álláspont, hogy meg fogják adóztatni a villamosjegyet, a villanyt, a gázt, talán még a vizet is. Teljesen elzárkóznak az elől az argumentálás elől, hogy ez lesz a legigazságtalanabb és legantidemokratikusabb adó. A kérdés különben csak akkor lesz teljesen aktuális, ha majd tudni fogjuk, milyen módon és milyen iramban kell külföldi adósságainkat letörlesztenünk.

Van azonban még valami, ami Budapestet a nagyvilággal köti össze. És pedig a csepeli kikötő épitése, amelyet a francia Schneider & Co. cég vállalt. A Fővárosi Hirlap annak idején élesen harcolt a kormánynak ama terve ellen, hogy a kikötőt külföldi céggel épitteti meg. Meggyőződésünk volt, hogy a nagyszerü magyar mérnöki karral, a munkára váró magyar munkássággal, no meg egy kis bankóinflációval ezt a munkát talán még jobban megcsinálhattuk volna, mint a franciák. Akkor nem láttuk ebben a küzdelemben magunkkal egy csatasorban Buday Dezső bizottsági tag urat; annál inkább meglep bennünket, hogy most fulmináns cikket ir, amely szerint: „A kormány a Csepelszigeten létesitendő nemzetközi szabadkikötőt ötven évre egy olyan idegen, a külszin szerint francia, de a magyar zsidó tőkével szervesen összefüggő tényezőnek szándékozik bérbeadni, amely tényező és a keresztény-gondolat között megértés sohasem lesz."

Erre nem sok a megjegyzésünk. Szerettük volna, ha nyiltabban és kevesebb dodonaisággal beszél Buday Dezső és pedig nem ma, hanem két esztendő előtt, amikor még a Teleki-kormány megkapta az indemnitási javaslatban a felhatalmazást, hogy Schneiderékkel a szerződést megkötheesse. Ma vigasztalódni kell azzal, hogy a megalakulandó részvénytársaság kötvényeit nagyrészben Franciaországban fogják elhelyezni és a háboru óta először fog megesni, hogy magyar vállalkozásra külföldi kölcsönt adnak és pedig nem kevesebbet, mint tizenöt millió francia frankot. És még valamit: Buday bizottsági tag ur alighanem tévedett, amikor „magyar zsidó tőkés"-t irt; hiszen az ő terminológiája szerint magyar zsidó nincs, legföllebb ha magyarországi zsidó létezik. Nem szeretjük, ha már nekünk kell az ő jelszavaikat kikorrigálni.

Fullánkok

Az ásványviz adója

harsány derültséget keltett mindenfelé, ahol erről a csodabogárról értesültek. Őszintén bevalljuk, magunk is szeretnénk tudni, ki volt az, aki ezt a kificamodott ötletet kiagyalta? Azt mondja ugyanis a táma, hogy a főváros a pezsgő mellé oda akarja sorozni nemcsak a palackokban eladott bort, de az ásványvizet is és mindannyira pezsgőadót akar kivetni. Akiből ez a torz-adóötlet küzzadt valószinüleg nem volt még beteg, valami nagy paraszti egészség tombolhat benne és soha sem volt rá még szüksége, hogy az egészségét foldozgassa. Ez a szerencsés halandó alighanem megvetéssel látta, hogy egyes jobbmódu emberek giesshübli vizzel isszák a furmintot és amikor adóötleteket termelő agyának televényéből megszületett ez a siralomházi gondolat, csak ezek lebegtek lelki szemei előtt. Honnan tudja meg azonban a klasszikus finánc-zseni, hogy amikor én a boltban ásványvizet vásárolok, Champagne termékét akarom-e felfrissiteni vele, vagy kedvelt epeköveimet óhajtom-e megöntözni?

Attila urunktól

illik bucsut venni abból az alkalomból, hogy kezd lekerülni a napirendről ez a kurzusirodalmi remek. Mert a negyedmillió visszaperelésében mi nem hiszünk, amikor minden biró tudja, hogy az irodalomban nem szokás zsákban macskát vásárolni. A közgyülés egyébként rendkivül tanulságos volt, mert kiderült, hogy Szépvizi Balázs Béla dolgozatát még utólag sem olvasta el senki, csak az interpelláló Petrovácz, aki nagyon meg volt botránkozva. Pedig a kurzus élete alatt sok mindenen meg kellett volna botránkoznia neki is, meg a többi jóérzésü embernek, ha ezt a sok mindent józan szemmel olvasták volna el. És mi ebből a szomoru, de negyedmilliót kóstáló alkalomból azt a tisztelteljes kérésünket tolmácsoljuk az uraknak, tekintsenek vissza egy kicsit, vissza három-négy esztendőre. Olvassanak el egyet-mást a maguk irodalmi és szónoki remekeikből és ne helyezkedjenek arra a kényelmes álláspontra, hogy piros csizmájuk nyomát már ugyis hóval lepte be a tél . . . Olvassák el a Wolff Károly régebbi beszédeit, vonultassák fel a saját közbeszólásaiknak tömegét, a gyalázkodó szavak hekatombáit, a Zilahi Kiss Jenő legyelmi ítéleteit. Szent a meggyőződésünk, hogy ma már legalább is nem mindennel értenének egyet és talán éppen ugy csodálkoznának, mint a tifusz után lábadozó beteg, akinek az ápolónő elmeséli, mi mindent kiabált össze lázas éjszakáin.

Háromszázszoros

lett ime a bérkocsisok taksája, ami szószerint annyit jelent, hogy amikor sietős utadra el akarsz indulni és fáradt tagjaidat, amelyek nyüván jobb sorsra érdemesek, elhelyezed a rossz-rugóju ülésen, a taxaméter máris lenyegetően orditja feléd a szimpla egykoronás képében, hogy háromszáz koronával vagy adósa a bakon ülő gentelmannek. Százhatvan percentes emelés ez a tegnapi állapottal szemben és nem kivánunk tőled, óh nyájas konflis-utas bonyolult számitást, amikor megkérdezzük, vajjon a te jövedelmeid mennyivel növekedtek? Nem kérdezzük ezt, de kivánciak vagyunk, mit szólsz ahhoz a városházi rezsimhez, amely a százhatvan percentes emelés ünnepélyes alkalmát azzal tisztelte meg, hogy a közlekedési bizottság ülésén mindössze két (mondd kettő) városunk atyjával képviseltette magát. Igaz, hogy a közgyülés torturáján is keresztülment az emelés, de elképzelhető-e, hogy ha az ellenzéknek is szerepe lenne a bizottságokban, akkor is ketten jelentek volna meg a konflisok melegszivü védői közül?

Wild leleplezései Wolffékról

A mandátum-meghosszabbitás végleges bukása — A kormány a községi választásokon felveszi a harcot a fajvédőkkel — Mik a jövendő kilátásai?

Consummatum est. Nagypénteken már Wolffék is elmondhatták ezt. Akkor már tisztában lehettek vele, hogy mandátum-meghosszabbitás nincs és a fővárosi választójogot sem hajlandó a kormány az ő szájuk-ize szerint megreformálni. A miniszterelnökkel és a belügyminiszterrel folytatott nagyheti tárgyalásaik, amelyek szintén ezekre a kérdésekre vonatkoztak, nem — mint legutóbb irtuk — eredménytelenül végződtek, hanem — amint azóta kiderült — határozott refus-t hozott Wolffféknak. Ennek nyilt bevallása most az a legujabb és nem tulságosan ildomos akció, amelyet a választások érdekében a városi tisztviselők körében kezdtek meg. Becsületszavas iveket köröznek, amelyeken becsületszóval megerősitett fogadalmat tesznek az aláirók, hogy a városháza mai uraira szavaznak majd a községi választásokon. Amennyire nem valami tulságosan gavalléros dolog azokat aláirásra kényszeriteni, akiknek léte vagy nemléte fölött itélkeznek, éppen olyan eredménytelen is az ilyen erőlködés, hiszen a tisztviselők ma már nyiltan vallják, hogy aláirást bőségesen fognak kapni, de voksot annál kevesebbet.

Amint a politikai helyzet alakul, azonképen alakul Wolffék városházi bukásának problémája is, hiszen az elmult napokban

a mai városházi rezsim megmentése, vagy annak teljes elejtése a magyar politika vezető kérdésévé lett.

Az a politikai csoport, amely az intranzigens fajvédelem és az agrár-radikalizmus zászlaját tüzte ki, meglepetésszerüen élénken érdeklődik a főváros sorsa iránt. Nem sokat látszanak törődni az éles érdekellentétekkel, amelyek feltétlenül ki fognak alakulni azok között, akik követni fogják a „vezérek"-et. Budapest fogyasztói és az agráriusok aligha értik majd meg egymást, amikor életérdekek kerülnek szóba. Ma azonban a harci készülődés mézesheteiben Wolffék városi uralmának megerősitése még legelsőrendü követelés. Hogy ez nem kombináció, hanem élő valóság, annak legautentikusabb tanuja Wild József nemzetgyülési képviselő, aki mint gróf Bethlen István miniszterelnök legbelsőbb hive, Bethlen politikájának exponense, az események előterébe került. Wild József akciójának értékét és jelentőségét minden ujságolvasó ember előtt ismeretes és mi csak azt emeljük ki, hogy

Wild József nyilatkozatai után Wolffék városi uralma éppenséggel nem látszik a kormány érdekében állónak.

Wild József erre vonatkozólag a következő nagyjelentőségü nyilatkozatot tette:

— Azt hisnem nem tévedek — és erre egész jó információim vannak —, hogy mindez a zürzavar, kaosz csak azért van, hogy a kormánynál a Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottság tagjainak mandátuma ügyében, valamint a választás kitolása ügyében érjenek el, vagy csikarjanak ki valamilyen kedvezményt. Ha ezen a téren Gömbös barátom érdektársai koncessziókhoz jutnak, akkor — gondolom — megszünik ez a harci lárma és zaj, mert az aztán második sorban levő kérdés ezidőszerint számukra, hogy a kormányban helyet foglaljon egy pár bizalmi emberük is.

Fenntartás nélkül alá kell irnunk, hogy Wild Józsefnek ezek az értesülései teljesen hitelesek, hiszen amikor ő értesüléseket közöl, azok bizonyára a legelső forrásból, a leghiteltérdemlőbb helyről származnak. Nagyon érdekes, hogy Wolffék városházi uralma a fajvédők számára nagyobb horderejü lenne, mint akár az, hogy a kormányban kapjanak helyet. De figyeljük csak meg egy pillanatra Wild József nyilatkozatának hangját. Arról beszél, hogy Wolffék a mandátum-meghosszabbitás terén akarnak engedményeket „kicsikarni", más helyen viszont Wolffékat Gömbös „érdektársai"-nak nevezi. Ne felejtsük el, hogy gróf Bethlen bizalmasa és előre küldött előőrse beszél róluk ebben a tónusban. Az információ tehát tökéletes, de ha ezt éppen Wild József mondja el és az emlitett módon mondja el, akkor egészen bizonyos, hogy

Wolffék kivánságai már régen kutba estek.

A kormány pedig — és ezt ma már a kormányhoz közelálló forrásokból is megerősitik — nemcsak mandátum-meghosszabbitást nem ad és a választójog korrekturájára való wolffi kivánságokat nem teljesiti, de elhatározott dolog, hogy az egységes párt külön jelölteket állit a budapesti községi választásokon. A terv szerint Bethlen grófi miniszterelnök a budapesti községi választásokon szövetséget hozna létre mindazokkal a politikai tényezőkkel, akik helyeslik a középut politikáját és minden szélsőséges jelszópolitikától tartózkodnak. Amennyiben tehát — mondja a kormánypárti információ — Wolff és Gömbös az országos politikában külön utra lépnének, ugy Bethlen István grófi miniszterelnök kényszeritve lenne arra, hogy a főváros kormányzására vonatkozóan is felvegye velük a választási küzdelmet és ebben a harcban Bethlen István grófot az egységes párt tulnyomó többsége támogatni fogja.

A kormánypárti információra vonatkozólag kérdést intéztünk

a mai közgyülési ellenzék egyik tekintélyes tagjához,

aki a következőket volt szives mondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Ma a főváros törvényhatósági bizottságának, a főváros kormányzásának jövendő sorsa egészen különös és egészen fölösleges és sajnálatos módon az országos politika függvényévé lett. Aminthogy nem tudjuk, miként tolódnak el a viszonyok az országos politikában, éppen ugy nem tudjuk, mi fog történni a városházán. Csak az az egy bizonyos, hogy Wolffék rezsimje megbukott, aminek talán legfőbb bizonyitéka, hogy a kormány is elejtette őket, mert nem érdeke, hogy politikai hullákat cipeljen maga után. Azt a tervet, hogy a kormány a községi választásokon felveszi a küzdelmet Wolffékkal, egészen természetesnek tartjuk. Nem azt jelenti azonban ez, hogy a mai ellenzék együtt fog masirozni az egységes párttal. A fajvédőknek a kormánypártból való kilépése után a mai közgyülésen is meg lesznek a gyökerei az egységes pártnak, hiszen Ereky Károly és Usetty Ferenc nem lesznek kaphatók Gömbösék táborának szaporitására, de meg Heinrich Ferenc pártjának is vannak igen értékes exponensei a közgyülési teremben. Minden attól függ tehát, hogy miként alakul ki a helyzet a választásokon, lehet-e egy polgári blokkot létrehozni az elenyésző kisebbségben maradó Wolffék nélkül? A legvalószinübb, hogy a mai ellenzéki blokk — szociáldemokraták és demokraták — kerülnek uralomra; de a kormánypárt jövendő arculatától függ, hogy esetleg ők is részt vegyenek az uj rezsimben, de — mint emlitettem — megvan a valószinüsége egy egységes polgári blokk kialakulásának is, de ennek sine qua non-ja Wolffék távolmaradása, ami sem értékben, sem numerikus tekintetben nem jelent veszteséget.

Ime ez ma a helyzet. A kilátások mindenesetre sokkal kedvezőbbek, mint még nem is olyan régen voltak. Wolffék tudatában vannak teljes bukásuknak: de — azt hisszük — nem tartoznak amaz emberfaj közé, amely még csak nem is a más, hanem a maga kárán tanul.

VIKTORIA SZALON
VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 6. SZ.
Hans Rotter
énekel
FÉNYES TÁNCMŰSOR
Kezdete 10 órakor.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

A megnémult vásárcsarnok

A közönség megdöbbenve várja az uj drágasági hullámot — Sort állnak a lóhus-szék előtt

Valami uj szokás honosult meg a vásárcsarnokokban. A néma adás-vétel. Jönnek az asszonyok, leányok, óvatosan nézegetnek jobbra-balra, aztán mártirarccal elszánják magukat.

— Tiz deka zsirt tetszik? Értem. Igen, ennyi jár. Igy a hentes.

S uj vevőket szolgál ki. Tiz dekagramm zsir, egy család részére. — ez ma Budapesten a helyzet, étkezésileg. A vásárcsarnok egyik ellenőre magyarázza:

— Sok családnak ma sincs havi harmincezer korona jövedelme. Tessék venni: a zsir kilója 2400 K, a hus megközeliti ma a 2000 K-át, a kenyér 220, a cukor 1080 koronáért ismét nincs, tehát ujra drágább lesz. A fa mázsája is 2000 korona és hozzá vizes. Egy liter petróleum maholnap 500 korona. A házbér harmincszoros lesz. Az asszonyok meg vannak rémülve, ilyen még nem volt: némák. Hallgatagon vásárolnak, babot, krumplit, tojást, bár ez is 44 koronán kezdődik.

Kérdezzük a mészárosokat. Teli vannak panasszal: még ők is.

— A nyakunkon maradt husvétkor is a sok hus. Milliókat reszkirozunk, csak két szarvasmarha és három borju mibe kerül. Kunszt ám azt kiárulni, még ha kétezer koronán felül lesz is a hus ára.

— Mikor?

— A jövő héten. A gazdák a valamire való jószágot nem adják el, még aranyparitáson se. Legjobb lenne nekünk is parét árulni.

Egy csomó „paré", hónapos retek s más zöldség szintén 100 koronán kezdődik. De ezt se veszik. Mit vásárol hát a sok háziasszony, szakácsnő?

Krumplit. Ma is 34 korona kilója, szép és jó. De tudni vélik, hogy a héten már dupla áron mérik, mert 2000 vaggon burgonya kivitelét megengedték. Borzasztó . . . suttogják s ajkukra fagy a rémület. Vásárolnak még kenyeret, bizony sokan csak fél vagy egy kilogrammot. Egy család számára? Itt megrohanják az árust: tüdőt, szivet, lépet, belső részeket árulnak, átlag 600 koronán alul kilóját.

— Ez leginkább húsizü, — nevet egy munkásasszony. — Az uram azt mondta, kiver a házból, ha minduntalan csak krumplit és babot viszek be neki. Hogy örül majd a tüdőnek-szivnek . . .

Tyúkok zajonganak, ketrecben. Egy asszony rájuk néz és sirva fakad. Emitt is élénkség mutatkozik. Halat árulnak, kilója ezerhatszáz korona.

— A hal nem lukszus, hanem a legolcsóbb hus, én mindennap ezt eszem, — ajánlja a műhalász-tulajdonos. — Középnagy potyka csak nyolcszáz korona kilója, ajándék.

Egy leány teifölt és turót visz, de olyan éhes, hogy rögtön hozzáfog enni. Egy asszony sopánkodik, hogy az ebédhez valókat beszerezte, csak zöldségfélét nem vett és elfogyott a pénze . . . Ismeretleneknek mondja, szanzsén és a hallgatók némán helyeselnek. Ez természetes, a mai helyzetben . . .

Eszünkbe ötlik, milyen különös sorfalat láttunk ma reggel a Széna-téren. Mindenféle társadalmi helyzetü emberek vártak, éjszaka óta, amikor hajnalban kinyitják a lóhusszéket. Ez legalább friss és aránytalanul olcsóbb mindennél, de jaj annak a néhány száz embernek, akinek már nem jut. Az akár rögtön beállhat uj sorba, a legközelebbi nap osztásáig.

Hatósági orvosok vizsgálják a vásárcsarnokokat. Némán csóválják a fejüket. A készlet? A közönség étvágya és nincsetlensége?

— Hihetetlenül rosszul táplálkoznak ma Budapesten az emberek. Rejtély, hogyan birják igy a napi robotot. Az is igaz, hogy ez kihat a tüdővész terjedésére, az ellentálló képesség romlására; mi lenne itt járványos betegségek során?

A közönség a vásárcsarnokokban: Budapest a siralomházban.

Feltételes bizalom a kormánynak

Feljegyzések a hétfői városi közgyülésről

A városházán ma délután ismét politizáltak. Horváth (IV.) Károly, mint ismeretes, inditványt terjesztett be: mondja ki a közgyülés, hogy bizalmat szavaz Bethlen István miniszterelnöknek és kormányának, amiért március 15-én a rendőrség igénybevételével bátran elnyomta a forradalmi természetü kitöréseket és biztositotta a békét. Ezt az inditványt a közgyülés egész liberális ellenzéke magáévá tette, ellenben a keresztény községi párt fázósan fogadta az inditványt, mert mint ismeretes, épp a március 15-iki események okából nem volt valami tulságosan nagy bizalommal Bethlen István és kormánya iránt. Éppen azért minden utonmódon megpróbálták Csilléryék, hogy az inditvány hajóját zátonyra vigyék. Minden mesterkedés dacára is azonban a délutáni rendkivüli közgyülésen mégis csak előkerült Horváth Károly inditványa, amelynek élét azonban Csilléry ügyesen kiparirozta. A dolog ugyanis ugy áll, hogy ő is adott be egy bizalmi inditványt, mert amint mondta, a keresztény községi párt is bizalommal van a Bethlen-kormány iránt, azonban nem azért, mert március 15-én megfékezte a turbulens elemeket és biztositotta a békét, hanem azért és abban a reményben, hogy Bethlen István hü marad a keresztény nemzeti politikához a jövőben is és lehetetlenné fogja tenni a kommunista előre-

töréseket. Horváth Károly, Baracs Marcel nagyon ügyesen okolták meg a bizalmi nyilatkozatot, Baracs Marcel pláne azt hangsulyozta, hogy szükség van erre a bizalmi nyilatkozatra, mert ezzel demonstrálni lehet, hogy egy országban csak egy ur lehet, aki parancsol és annak az egy urnak mindenki kell, hogy parirozzon. Beszélt azután arról, hogy miképen támadtak a forradalmi alakulatok és az uralomra jutott csőcselék hogy ásta alá a tekintélyt. Hogyan jelentek meg a porondon kalandorok, akik ismét életre keltették az ököljogot. Márkus Jenő helyeselte Horváth inditványát, bizalommal van Bethlen István iránt, aki a kiegyenlitő középut politikáját követi. A kormány helyesen cselekedett, amikor a rendet helyreállitotta, ő nem az ifjuságot hibáztatja a történtekért, mert az ifjuság azoknak a beszédeknek a hatása alatt cselekedett, amelyek a dolgokat megelőzték. Szerinte épp azért azokat az urakat kellene megbüntetni, akik biztos háttérből dolgoznak a béke ellen. Elitél minden extrémitást, akár jobbról, akár balról jön. Békét és igazságot követel. Nagyon érdekes volt Fóthi Vilmos beszéde, aki kijelentette, hogy nem hajlandó Bethlennek semmiféle bizalmat szavazni. A többségi párt erre harsogó derültségben tört ki, mire Fóthi odaszólt a községi keresztény pártnak:

— Már ideje lenne, hogy végre megkomolyodjanak.

Harsogó derültség felelt erre a kijelentésre, amely csak akkor csitult el, amikor Sipőcz polgármester kijelentette, hogy ezért a kifejezésért Fóthit rendreutasitja.

— Majd odarakom a többi mellé, — mondta kedélyesen Fóthi.

Ezért aztán ujabb rendreutasitást kapott. Azután Csilléry beszélt. Rosszalta, hogy efféle bizalmi inditványokat hoznak ide. Ennek — ugymond — nincs más célja, minthogy a keresztény községi párt és a kormány közé éket verjenek. Baracs a bécsi magyarellenes lapok számára beszél, mikor a kisebbség a kormánynak bizalmat követel. Csodálatos, — mondta Csilléry, — hogy a liberális szónokok nem emlékeznek meg az Internacionáléról, amelyet a március 15-iki incidens után nyilvánosan énekeltek. Egyébként megállapitja, hogy azok a különitmények és szervezetek, amelyekről Baracs beszél, szükségesek voltak és szükségesek ma is, mert az Internacionálé titokban még ma is szorgalmasan dolgozik és a különitmények arra valók, hogy az ilyesmiket vérbefojtsák. Reméli, hogy Bethlen miniszterelnök, aki a keresztény nemzeti politikának jegyében vállalt kormányt, nem fog elmulasztani egyetlen alkalmat sem, hogy keresztény, nemzeti programmját megvalósitsa. Pártja és Bethlen között nincs is eltérés, csak a tempóban. Szintén bizalmi inditványt terjeszt be és azt proponálja, mondja ki a közgyülés, hogy bizalommal van Bethlen és kormánya iránt azért, mert meg van győződve, hogy diadalra viszi a keresztény nemzeti politikát és eltiporja a kommunista forradalmi mozgalmakat. Baracs, Csilléry és Horváth Károly zárószavai után Sipőcz polgármester szavazásra bocsátotta Horváth Károly inditványát, amelyet a közgyülés 83 szavazattal 26 ellenében elvetett. Igy aztán Csilléry inditványa győzött.

SELYEM SZÖVET CSIPKE SZALAG MOSÓÁRÚ DIVATOJDONSÁGOK

Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.

FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

Mercur bérautoüzem

Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre brmikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46.
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: SCHMELZER BENŐ IV. ker., Károly király-ut 28. sz. Központi városház, főkapu mellett.

Események

* * *

Berczel Jenő háromszoros jubileuma. Intim, meleg családi ünnepet ült az elmult szombaton a városgazdasági ügyosztály és az ügyosztályhoz tartozó üzemek tisztikara abból az alkalomból, hogy Berczel Jenő dr., tanácsnok, ezen a napon töltötte be ötvenedik életévét. Nem mondvacsinált és kierőszakolt ünnep volt ez, hanem mindenkinek a szive szerint való, spontán megnyilatkozott kitörése a szeretetnek és tiszteletnek az ügyosztályvezető tanácsnokkal szemben. Berczel tanácsnok azonban ebben az esztendőben nemcsak egy munkában és alkotásokban gazdag élet nagy stációjához, az ötvenedik születésnaphoz, a földi küzdelem félszázados mértföldkövéhez jutott el, de egyben az idén tölti be városi szolgálatának harmincadik és tanácsnokságának tizedik évfordulóját is. Ötven-harminc-tiz: három kerekszám, három rendkivül jelentőségteljes jubileum. Berczel Jenő még ama tanácstagok közé tartozik, akiket nem a politika vetett felszinre, akik karriérjüket nem szeszélyeknek, hanem tehetségük, tudásuk és munkájuk által megalapozott érvényesülésnek köszönhetik. Ő még helyet foglalt abban a tanácsban, amelynek minden egyes tagja egyéniség és teremtésre hivatott valaki volt. Tiz esztendős tanácsnoksága, amely idő alatt állandóan a legkényesebb, legtöbb tudást és odaadást követelő poszton állott, a magyar élet legnehezebb decenniumára esik. A balkáni háborut követő és a világháborut megelőző nagy gazdasági összeomlás idején állott a pénzügyi ügyosztály élére, ahol hatalmas erőfeszitésekkel igyekezett a főváros háztartását megmenteni a veszedelmektől. Akkor még sikerülhetett ez és Berczel Jenő tényleg nagyon eredményes munkát végzett. Nemcsak a deficit elhatalmasodása ellen küzdött páratlan energiával, de módot talált arra, hogy a nehéz viszonyok között a beruházások se szüneteljenek és ezek érdekében ő bonyolitotta le nagy rátermettséggel a főváros utolsó nagy kölcsönét. A Zita-kórház botránya után Bárczy polgármester a közegészségügyi ügyosztály élére a kiváló Márkus Jenő dr.-t helyezte, a városgazdasági ügyosztály élére pedig Berczel tanácsnok került. Rendkivül fontos megbizatás volt ez akkor, aminthogy ma is a főváros legnagyobb értékei fölött kell őrködnie a városgazdasági ügyosztály vezetőjének. A háboru és az azt követő nehéz időkben a lehetőségekhez képest mindent megőrzött épségben és a főváros intézményeit ujakkal gyarapitotta. Befejezte a Bárczy-rezsim egyik legnagyobb alkotását, amelynek igazi alapjait Márkus Jenő vetette meg, a Gellért-fürdőt, fejlesztette, népszerüsitette, a nehéz viszonyok között is hozzáférhetővé tette a fürdőket, gondját viselte a Városi Szinháznak és megcsinálta azt a csodát, hogy az összes európai állatkertek között a budapesti állatkertet őrizte meg a legtökéletesebben. A háboru alatt a tisztviselők jóléti intézményeit hatalmasan fejlesztette, mindenre gondolt, még cipőfoldozó üzemet is állitott fel. Tevékenységének igen nagy részét azonban a népélelmezés óriási problémája foglalta le, a háboru alatt és óta a burgonya- és zöldségellátás terén kifejtett müködéséért csak a hála szavával emlékezhetik meg a budapesti ember. Azt a férfiut, aki mindezt az önzetlenség és odaadás teljével végezte el, nemcsak a tisztviselői karnak kell ünnepelnie, de megérdemli, hogy hármas jubileuma alkalmából a főváros közönsége is meleg szivvel köszöntse.

Polgári front — Wolff nélkül. Furcsa dolgok kezdenek történni mostanában. Hol kifordulnak a dolgok a régi valójukból, hol meg a fejük tetejére állanak. A városházi kurzust is kikezdte már az idő rozsdás vasfoga és a három év előtti jelszó-primadonnák már nemcsak a Duna innenső oldalán bukdácsolnak, hanem odaát Budán is bajok vannak. Már a nemzetgyülési választások alkalmával sem volt Buda az a Buda, amely beváltani látszott volna az örök szerelmet, amelyet esküdött. Most pedig még furcsább dolog történt. A Krisztinavárosi Kaszinó és a Budai Polgári Kaszinó nemrégiben igen helyesen, igen okosan fuzionáltak, hogy a polgári frontot erőteljesen kiépitsék. Buda társadalmának szine-java foglalt helyet ebben a két kaszinóban és most mindezek egyetlen kaszinóban tömörültek. Buda szellemi vezérét mindenki Wolff Károlyban sejtette és valóban meg is indult a legnagyobb erővel az agitáció, hogy a kettőből lett egykaszinó elnökévé Wolff Károlyt válasszák meg. Ez az elkeseredett akció azonban teljességgel csődöt mondott. Wolff Károly, ha belement volna a választási küzdelembe, csufosan megbukott volna, Buda intelligenciája nem vállalkozott arra, hogy a polgárság féltett egységét Wolff nevével megbontsák. Igy történt azután, hogy egyhangulag a rendkivül népszerü, de a politikában nemesen mérsékelt Ripka Ferenc gázgyári vezérigazgatót választották meg elnökké. Vagyis: Wolff már a maga pátriájában sem próféta.

Breitbart és egyéb idegenek. A Fővárosi Cirkusz-nak megfájdult a foga Breitbart urra, akit idehaza magyar faj- és nyelv-védő kollégáink „izom-zsidó"-nak kereszteltek el és akinek erejénél csak birói botrányai a nagystilübbek. Breitbart urat mi igen szivesen átengedjük akár Bécsnek, akár illetőségi helyének, Varsónak és hisszük, hogy a budapesti publikum okosabb lesz, semhogy betegye a lábát abba a bódéba, amely ezzel az izléstelen, a hiszterikákat izgató mutatvánnyal akar megajándékozni bennünket. Nem vagyunk kiváncsiak és velünk együtt a józan közönség sem, ennek az urnak izmaira és állitólag törhetetlen csontjaira. De van ennek a kérdésnek más oldala is. Emlékszünk rá, hogy annak idején egy Szijj Bálint nevü honatya dühösen kikelt, hogy minek az Operaház, amely rontja az állam költségvetését. Breitbart ur nagyon drága portéka. Wienben legendákat mesélnek róla, mennyi milliárdot vágott zsebre és akkor bizonyos, hogy sok millió magyar koronát is el akar sülyeszteni. Mert Breitbart nemcsak fellépti dijat kap, hanem hatalmas összegeket szed be azoktól a naiv és perverz emberektől is akik azt ambicionálják, hogy az „izomzsidó" mellkasán átautomobilozzanak. Hát a mi kis magyar koronánk sokkal drágább, hogysem erre a varsói gentlemannre szórjuk ki. Ha az Operaház rontja a költségvetés mérlegét, akkor ezerszeresen bün, hogy Breitbart ur rontsa a magyar koronát. Általában pedig el kell mondanunk, hogy elég az idegenekből Már tudniillik azokból, akik nem hoznak, hanem viszsnek. Ne tessék idecsőditeni a töméntelen külföldi artistát, amikor elég kitünő magyar szinészünk és artistánk van. Ez sokkal veszedelmesebb és költségesebb import, mint ha narancsot hoznának be. De a szökölködő nagyvárosok félvilági dámái is valóságos invázióval kezdenek betörni Budapestre, ezekkel pedig jó lesz vigyázni, mert ezek rendszerint a hullán élősködő siberhadnak szoktak az előhirnökei lenni. Előbb Bécset szállták meg, azután Berlint. Most rajtunk lenne a sor? Ismerjük a kormány intencióit és tudjuk, hogy ebből nem esznek. Végül pedig megérkeztek a holland nyugdijasok is, akik előkelő hotelekben laknak, autón szaladgálnak és öreg csontjaikat éjszakai lokálokban bizseregtetik. Pedig hitvány kis nyugdijukból odahaza csak nyomorognának, itt pedig nemes valutájukkal eleszik a mi kenyerünket. Ám jöjjön a nemzetközi kereskedelem, jöjjenek a külföldi vállalkozók, de Breitbart ur, valamint him és nőnemü társai csak maradjanak odahaza.

Önbiráskodnak a szállodások. A budapesti szállodások olyan jajveszékelést csapnak, mintha rögtön tönkremennének valamennyien. Volt idő, amikor az OKÁB meglehetős szükszivü volt velük szemben és akkor mi is ott voltunk a védők között, mert ennek a régi, tisztes iparágnak tönkremenésétől kellett félni. Ma azonban érdemes betekinteni a kártyáikba. Mindenek előtt nehéz védelembe venni azokat az urakat, akik önbiráskodással akarnak hozzájutni akár jogos, akár jogtalan követelésükhöz. Elpanaszolták ugyanis, hogy január elsejétől kezdve a főváros nem fizeti a tiszti szobákat. Erre a szállodatulajdonosok elhatározták, hogy ők viszont nem fizetik a szállodaadót. Hát ez a legtipikusabb önbiráskodás. Joguk van a birósághoz menni és beperelni a fővárost, de nincs joguk az adót, amelynek csak beszedésére vannak felhatalmazva, önhatalmulag eltulajdonitani. Ezzel bizonyára meg fogják majd égetni a kezüket, mert a főváros nem lesz hajlandó megengedni ezt a packázást. Siránkozásra pedig nincsen okuk. A télen jogukban volt fütés cimén 40 százalékot felszámitani és hozzácsapni a szobabérhez, most aztán arra kérték az OKÁB-ot, hogy ezt az összeget a drágaságra való tekintettel akkor is szedhessék, amikor már nem kell füteni. Nem elégedtek meg azonban ezzel sem és nemrég ujabb 85 százalékos béremelés engedélyezését kérték és az OKÁB mind a két emeléshez hozzájárult, úgy, hogy a szállodai szobák igen rövid idő alatt 125 százalékkal drágultak meg. Ezzel szemben rezsi-költségeik minimálisak, hiszen a személyzet jövedelmének 99 százaléka borravalóból telik ki és a szállodások számottevő kiadása a mosásban merül ki.

Apró naprafordók csinytevései. Liberális oldalon nagy a felzudulás az ellen a mód ellen, amellyel a községi választói névjegyzékek készülnek. Százával vannak az esetek, amelyekben minden vitán felül megállapitható, hogy olyan egyéneket fosztottak meg a választói jogosultságuktól, akik évtizedek óta laknak Budapesten és akiknek a választói jogosultsághoz minden kellékük megvan. Nem szabad feltételezni, hogy ez a kormány intenciója szerint való lenne, hiszen a kormány éppen most alkudozik Heinrich Ferenccel, gróf Zichy Jánossal és más mérsékelt politikusokkal és most akar bucsut mondani Wolffféknak. Ha pedig ez igy van, akkor Wolffék apró exponensei érvényesitik ilyen módon politikai érzelmeiket, aminek könnyü lesz majd elo-

jét venni. Ezek a szegény törpék ugyanis aligha vették még észre, hogy ma már más szelek kezdenek fujni és ma már másfelől süt a nap, mint tegnap. És akkor a kis napraforgók nem tudnak majd elég gyorsan megfordulni a saját tengelyük körül.

SZÓRAKOZÁS

A Fővárosi Operettszinházban a „Marinka, a táncosnő" cimü operettnek hétfőn volt az ötvenedik előadása. A népszerü operett minden eddigi előadását utolsó helyig megtelt nézőtér előtt tartották meg. Most vasárnap délután a „Tatárjárás" került szinre a Fővárosi Operettszinházban.

„A bajadér" 150. előadása. Kálmán Imre világhirü operettje, „A bajadér", amelyet legutóbb Olaszország nagy városaiban mutattak be szenzációs sikerrel, hétfőn 150-edszer került szinre a Királyszinházban Fedák Sárival, Honthy Hannával, Rátkaival, Fodorral, Latabárral és Vágóval a főszerepekben. A kitünő daljáték minden este műsoron van, vasárnap délután „János vitéz"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A válóperes hölgy" e héten még négyszer kerül szinre a Magyar Szinházban: szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap este. Szombaton Földes Imre mulatságos vigjátékát — „A lányom hozománya 500 millió" — ismétlik Rákosi Szidi felléptével. Szombaton, 14-én délután, Rákosi Szidi növendékei vizsgáznak a „Leányvásár" cimü operettben, rendkivül mérsékelt helyárak mellett, vasárnap délután pedig Hans Müller „Tüzek" cimü szenzációs drámáját játsszák 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Hattyulovag. Harmath Imre és Zerkovitz Béla uj operettje. (A Royal-Orfeum áprilisi műsorának bemutatója.) Nagyszombaton volt a páratlan sikerü Aranymadár 300. előadása és a ritka karrier után husvét vasárnap már uj darabot mutatott be a Roval-Orfeum. A közönség valósággal végigtapsolta az uj operettet, melynek zenéje a kifogyhatatlan Zerkovitz Béla szerzeménye, pazar tárháza az egymást követő slágerszámoknak. A Nem kell a nőknek hinni, Péter, a Jaj de finom az emberhus, a Hullámzó Balaton tetején, a Carramba refrénü tüzes spanyol duett és a többiek is mind pompás zeneszámok. Az előadás is elsőrangu. Csatay Janka kitünő egy különös hangu szubrett-kómika szerepben. Feles Teri rendkivül kedves egyéniség és virtuóz táncosnő. Toilettiei is látványosságszámba menők. A férfiak közül elsősorban Dezsőffy Lászlót kell emlitenünk, akinek összes eddigi alakitásai közül ez a legpompásabb. Iványi Dezső igazán meglepő a pesti csemegekereskedő buffo szerepében. Kubányi György a kis elárvult trónörökös szerepében szivhez szóló hangjával, kedves alakitásával belopódzott a közönség szeretetébe. Egy öreg udvarmester maszkjában Kiss Lajos meglepően mély alakitást nyujtott. De a többiek is: Molnár Vera, egy pompás szubrett-talentum, Perényi József, Ormos Béla, Fenyvesi, Szalai, Fogarasi mind kitünőek voltak. Egy liliputi cigányprimás szerepében óriási sikere volt ifi. Radics Jóskának, az apró 8 éves cigányprimásnak. Szécsi Hédy, a bűbájos gyermekprimadonna Dezsőffyvel táncol duettet s a premieren háromszor ismételték. A darab ragyogó kiállitása és a primadonnák toilettversenye csak betetőzte a kétségtelen sikert. Bizonyos, hogy a Hattyulovag is hosszu hónapokon keresztül fogja uralni a Roval-Orfeum szinpadát. A varietéműsor élén Solti Hermin a tőle megszokott nagyszerü készséggel ad elő remek uj kuplékat. A Junglas Co. kacagtató produkciója. A bikoló álma, a Brothers Blum-csoport haimeresztő létramutatványai, Charles Vay és Eddie humszti-bumszti száma, Black and Son zenei jelenete, Magyar Ághy, a kis Tizian-haju csodaballerina és a Bertakoff eredeti orosz tánccsoport mindmegannyi békemárkáju artista-attrakciók.

A Vigszinház heti műsorában a legfrissebb ujdonsággal, „Az Ur szőllejé"-vel, váltakozik a „Sirokkó", Herczeg Ferenc nagysikerü vigjátéka. Vasárnap délután pedig a „Kis cukrászdá"-t adják.

Az ütközet a Belvárosi Szinházban e héten szerdán, pénteken és vasárnap este szerepel a játékrendben. Az izgalmas dráma, mely már a csütörtöki főpróbáján is mély hatást tett, Németh Juliskával, Báthory Gizával, Somlayval és Gellérttel a főszerepekben — kerül szinre. Csütörtökön Titkos Ilonával, Somlayval és Z. Molnárral a Kékszakáll nyolcadik feleségét adják, szombaton Emőd Tamás Csipkéjét ismétlik. Vasárnap délután A gazdag lány mérsékelt helyárakkal kerül szinre.

A „Levendula" a Blaha Lujza-szinházban e héten minden este szinre kerül, a nagysikerü daljátékban mindannyiszor a bemutató kiváló együttese lép fel. Vasárnap délután „Dédé"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A márciusi műsor utolsóelőtti hete. Az Andrássy-uti Szinház nagysikerü darabjait, „A gyilkos álarc"-ot, „A kecs madár"-t, „A szénapadlás"-t stb. minden este megismétlik, ugyszintén vasárnap délután is fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal.

(A Kamarában) ma és egész héten a nagysikerü magyar film „Fehér galambok fekete városban", főszerepben Lóth Ila és a lebilincselően érdekes „Házasság komédiája", a leghiresebb német művészek felléptével 5, fél 8 és háromnegyed 10 órakor.

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
„A kaméliás tyuk" és „Wien-Berlin"
Rott és Steinhardt felléptével. Kezdete pontban ½8 órakor.

TŐZSDEI HIRLAP

A Hazai Fatermelő és a Nasici óriási konjunkturális üzlete

A román kormány megengedte a tölgyfa kivitelét

A román kormány négy esztendőn át makacsul elzárkózott minden kérés és szükségesség elől, amely azt célozta, hogy a rengeteg mennyiségben kitermelt tölgyfát külföldre, ahol ebben a cikkben óriási kereslet volt mindenkor tapasztalható, ki lehessen vinni. A román piac természetszerüen nem tudta felvenni a nagymennyiségü árut, amelyet immár az elrothadás veszedelme kezdett fenyegetni. A román kormány emez elzárkózásának azonban mélyen gyökerező politikai okai voltak, amennyiben *a kitermelt hatalmas tölgyfa-tömegek magyar vállalatok tulajdona volt.*

A román kormány azonban a végletekig nem tudta folytatni ezt az ellentállást és *legutóbb mégis kénytelen volt a kivitelt engedélyezni.* Április eleje óta szabadon lehet kivinni Romániából a tölgyfát, aminek *az érdekelt magyar vállalatokra nézve rendkivül jelentősége van.*

Ebből a szempontból kell megitélni idehaza is ennek az eseménynek a horderejét. Tudni kell ugyanis, hogy legelsősorban *a román tölgyfakivitel kérdésében két nagy magyar fatermelővállalat és pedig a Hazai Fatermelő, valamint a Nasici vannak a legmesszebbmenő módon érdekelve.* Nem nehéz megitélni ennek a jelentőségét akkor, amikor a tölgyfa köbméterének ára ma 4000 lei a vámmal és kiviteli illetékkel együtt, ami teljesen megfelel a világparitási áraknak és igy a kitünő romániai és erdélyi tölgyfa teljesen versenyképes a világ bármely piacán. *A Hazai Fatermelő* 300—400 millió, a Nasici pedig len mintegy 800 millió lei értékü kitermelt fát tud kiszállitani, ami *az előbbinél mintegy hat-nyolc milliárd, az utóbbinál pedig mintegy tizenhatmilliárd magyar koronának felel meg.*

A kiszállitás — amelyet ez év október 1-ig be kell fejezni —, nagyrészben Magyarországon át vasuton fog történni és pedig igen nagy tömegben Belgium és Franciaország felé irányitva.

Ennek a két vállalatnak papirjait az utóbbi időben a budapesti tőzsdén meglehetősen alacsónyan értékelték. Az a rendkivüli horderejü vivmány, amelyet a romániai kivitel megengedése reprezentál és amelynek kieszközlésében igen nagy része van *Hartenstein* Jenőnek, a Hazai Fatermelő vezérigazgatójának, mindenesetre *ki fogja váltani azt a hatást, amelynek a budapesti tőzsdén igen rövidesen jelentkeznie kell.*

Lassu tempóban megindul a hossz

Krausz Simon vasárnap vezércikket irt az Az Ujságba a tőzsdéről, Weiss Fülöp a Világban nyilatkozott, mindketten azon a véleményen voltak, hogy a tőzsdei áresések nem folytatódnak és elkövetkezik a megnyugvás és az uj lendület korszaka. Mintha minden tőzsdetag elolvasta volna a két prófétai megnyilatkozást, olyan volt hétfőn a megnyitáskor a tőzsde hangulata. A háromhetes idegességnek már csak a nyomai látszottak és bár a kurzusokban még alig jutott kifejezésre a hangulatváltozás, mégis mindenki érezte, hogy a bizonyosra várt fordulat elkövetkezett. Akik birták pénzzel és birták idegekkel, nagy bizakodással sétáltak a folyosón és a nagyteremben, mert az üzlet még minimális volt a hétfői fordulónapon, de azt meg lehetett állapitani, hogyha tulsulyról beszélni lehet, hát a vevők voltak tulsulyban.

A Salgó-krecli közepén, kis embergyürüben még a 2 kontreminőr, Pfeifer Gyula és Verő Arnold játszott egymással lefelé, de a tőzsdeidő második felében már némileg kellemetlenné kezdett válni ez a játék, ők száztiz körül adtak, de háromnegyed egykor már százhuszezer volt a prolongált Salgó. Ez ugyan még csak egy nyolc-kilenc százalékos prolongációs dijjal ekvivalens, de hogy mi lesz csütörtökön, azt csak a jó isten tudja.

A tengerhajózási piacon egy napbarnitotta tengerész, Schwarz Jakab tőzsdetanácsos diktálta az iramot — fölfelé. Könnyü neki, mialatt a többiek leégtek Budapesten, ő csak lesült Abbáziában. Halász Lajos különféleképen cikázott a különfélék piacain, hol a Kendert, hol a Jutát, hol a Pallast, hol meg a Villányit cirógatta, simogatta, öntözgette, nála soha sem lehet bizonyosan tudni, hogy mit akar, csak az kétségtelen, hogy — mindig a saját malmára hajtja a vizet. Nagy üzlet volt a bánya- és téglagyári értékek piccán, Grossmann Adolf expressz robogott az Államvasuttól a Kőszénhez, amely ujra favorit lett, megfiatalodott primadonna, egy kicsit soványabb ugyan még, de vigasztaljon mindenkit az a tudat, hogy vezérigazgatója viszont annál kövérebb. A Magnezitnak is igen nagy volt már a vonzóereje, a Beocsini is csinosan illegette magát fölfelé. Igen nagy üzlet volt folyton emelkedő árfolyamok mellett a Burvillamosban. Ezt a nagy hosszt azzal magyarázzák, hogy vasárnap huszezer ember volt Ujpesten a Berlin-Budapest válogatott futball-mérkőzésen. Ez oda-vissza negyvenezer, ötvenszer negyvenezer pedig kétmillió, ennyi bevétele talán még sohasem volt a Burnak, logikus tehát, ha az árfolyama néhány ezer koronával emelkedik.

A fapiacon, bár a fa minden nap drágább lesz, a fapapirok tovább olcsóbbodtak, az egyetlen Guttmann kivételével. Hiába zengett Hornik baritonja, hiába volt Neufeld minden agilitása, csak nem akartak emelkedni az árfolyamok, pedig Kármán, aki lelke mélyén kontreminőr, már nem uszott az árfolyamok ellen. A malompiacot megnyitáskor elhanyagolták, később azonban megélénkült az üzlet és amig tizenegy órakor a Borsod Miskolcit csak tizenötezer alatt lehetett elhelyezni, tizenkettő után már tizenhétezerrel sem volt kapható. Igy volt ez megfelelő arányban a Hungáriával és a Concordiával is.

Nagyjában és általában az volt a helyzet képe, minden piacon kellően mérsékelt tempóban emelkedni kezdtek az árfolyamok, már csak vevő volt az egész vonalon, igaz, hogy ezek siettek magukat meg nem erőltetni. A lendület még hiányzott, a vételkedv azonban már megnyilatkozott és egy lelkes hosszista mély meggyőződéssel mondta:

— Uraim, siessenek, vessenek egy utolsó pillantást az árfolyamokra, mert ezeket soha többé nem fogják viszontlátni.

A Hitelbank köréből. A Magyar általános hitelbank igazgatósága e hó 13-án tartia mérlegmegállapitó ülését. Az eredményszámla, értesülésünk szerint, mintegy 250 millió korona tiszta nyereséggel zárult, ami a 900 milliós alaptőke 35 százalékos hozamának felel meg. Az évi rendes közgyülés e hó 27-én lesz. Folyamatban vannak egyébként az előkészületek az ujabb, rendkivüli közgyülés összehivására is oly célból, hogy a 400 koronás névértékü részvényeket 1000 korona névértékre emeljék föl és pénzügyi körökben elterjedt hirek szerint ugyanakkor az intézet alaptőkéjét is szaporitani fogják.

Magyar-Olasz Bank Rt.

elfogad kamatozásra pénztárjegy ellenében legalább 6 hónapra kötött

betéteket buzaértékben

és

mezőgazdasági célokra

ugyancsak buzaértékben nyujt

hiteleket.

Részletes felvilágositások nyerhetők a bank székházában. (Budapest, V., Nádor-utca 16.)

A Magyar-olasz bank uj igazgatósági tagjai. A Magyar-olasz bank április 23-iki rendes közgyülésén három uj igazgatósági tagot választanak, még pedig Barta Arnold, az Union bank igazgatója, Hartenstein Jenő, a Hazai fatermelő vezérigazgatója és dr. Dorogh y Ervin jogtanácsos személyében.

Az Angol-Magyar Bank közgyülése. Az Angol-Magyar Bank igazgatósága megállapitotta a tavalyi év mérlegét és az idei rendes közgyülést e hó 25-ére fogja összehivni.

Svájciak megveszik a Phöbust. A Phöbus villamossági részvénytársaság, amely a Belvárosi Takarékpénztárnak az érdekeltsége, az utóbbi időben bőven foglalkoztatta a nyilvánosságot, elsősorban árdrágitási ügyekkel. Már hosszabb idő óta megkezdődött a részvényektől való menekülés, de sikertelenül, mert többek között a Kereskedelmi Bank sem élt a biztositott opcióval. Most azután, hir szerint, dülőre jut a Phöbus ügye, mert a Baseler Handelsgesellschaft hajlandó a részvényeket átvenni. Egyelőre ugyan csak opciót szerzett a részvények megvásárlására, de hangulatkeltésre a tőzsdén ez is elég.

Tranzakció készül a Lignumnál. Értesülésünk szerint a Magyar általános fatermelő r.-t. (Lignum Trust) a közeli napokban rendkivüli közgyülést tart, hogy a vállalatnál már régebben tervbevett nagyobbszabásu tranzakciót végrehajtsák. A Lignum-részvények a tőzsdén már hetek óta uralkodó nagy lanyhaság dacára is elég jól tartják az árfolyamukat.

Taubner Vilmos visszatér az Angol-Magyar Bankba. Démán Ármin, az Angol-Magyar Bank tőzsdeosztályának az igazgatója, aki Fleissig Sándor vezérigazgatóval egyidejüleg vonult be a bankhoz, rövidesen nyugdijba megy. A banknál utódjául Taubner Vilmost szemelték ki, aki jelenleg a Bondy és Tarján cég társtagja, de ezt megelőzőleg az Angol-Magyar Bank aligazgatója és fiókfőnöke volt.

Kinevezések az Általános Takaréknál. A Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. igazgatósága kinevezte Bedő Edét és dr. Kohner Arturt igazgatókká, Bucz Károlyt, Kapolvi Tamást és Nagy Albertet igazgatókká, Banét Sándort, Brandt Györgyöt, Kármán Gyulát és Laufer Gyulát cégvezetőkké és dr. Sarkadi Ottót titkárrá.

A Fodor Oszkár-féle Magyar Tőzsde Kompasz 1923. évi kötete megjelent. A kompasz magában foglalja az áru- és értéktőzsdére vonatkozó összes tudnivalókat. Az évkönyv külön fejezetben ismerteti a tőzsdén lajstromozott összes értékpapirokat, árfolyam-, osztalék- és mérlegevolucijóik közreadása kiséretében. A mű ára kemény kötésben 2500 korona. Megrendelhető a kiadóhivatalban: IV., Ferenciektere 3., II. emelet 6.

A Magyar-Olasz Bank Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1922. üzletév mérlegét. Az előző évben kimutatott 43,620.284.94 korona nyereséggel szemben az 1922. üzletév 94.849.106.13 korona tiszta nyereséggel zárult. — A folyó hó 24-re egybehivott közgyülésen az igazgatóság javasolni fogja, hogy a tartalékalap és nyugdijalap megfelelő javadalmazása mellett részvényenként 35 korona = 17.5 százalék (1921-ben 17 korona = 8.5 százalék) osztalék fizettessék.

A Magyar Agrár- és Járadékbank R.-T. igazgatósága megállapitotta az 1922. üzletév mérlegét, amely 11,575.339.95 K tiszta nyereséggel zárul. A f. hó 24-én tartandó közgyülésen az igazgatóság 30 K (75 százalék) részvényenkénti osztalék kifizetését fogja javasolni.

A Fővárosi Sörfőző R.-T. alaptőkéjét fölemeli. Az uj részvények — melyek telies egészükben a részvényeseknek ajánltatnak fel — 2:1 arányban 2400 koronáért vehetők át f. hó 10-től 18-ig bezárólag a Hazai Bank R.-T.-nál.

A Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. igazgatósága Kronberger Lipót udv. tan. elnöklete alatt március 29-én tartotta rendes közgyülését, amelyen dr. Horváth Lipót alelnök-vezérigazgató javaslatára elhatározták az alaptőkének 350 millió koronára való felemelését olykép, hogy minden 5 régi részvényre két uj részvény vehető át, az egyik 3000 korona árfolyamon, a másik ingyen és költségmentesen. Egyuttal elhatározták, hogy az 500 korona névértékü részvényeket 1000 korona névértékü részvényekké egyesitik. Az elővételi jog április 3-tól 9-éig bezárólag gyakorolható. Aki az elővételi jogot ezen idő alatt gyakorolta és a megkivánt nyilatkozatot aláirta, jogosult a befizetést április 12-ig bezárólag is eszközölni. Az ingyenrészvények kiadása és a részvényösszevonás április 24-től 30-ig bezárólag eszközölhető. A közgyülés az osztalékot 125 koronában (tavaly 55) állapitotta meg, amely április 3-tól kezdődőleg kerül kifizetésre. A felügyelő-bizottságba uj tagokul beválasztattak dr. gróf Bethlen Pál és Ribáry Lajos urak.

A Victória-gőzmalom tőkeemelése. A Victória-gőzmalom az április 5-ére egybehivott rendkivüli közgyülésnek a régi részvények 500 koronás névértékének a tartalékalapból 2000 koronára való felbélvegzését s az alaptőkének 200.000 darab 2000 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 600 millió koronára való fölemelését — 150 millió tartalékalap mellett — fogja inditványozni, ugy hogy minden régi részvényre két uj részvény jusson a névérték befizetése ellenében. A befizetések (részvényenkint 2000 korona) április 12-étől 26-áig az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepénél teljesitendők. Egyben a konszernhez tartozó magyar vidéki malmok is fölemelik részvénytőkéiket. A Victória külföldi malmainak tőkéi és tartalékjai a 2 milliárd koronát meghaladják.

Az „Ocean" Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi R.-T. folyó hó 4-én tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta az alaptőkének 80 millió koronáról 120 millió koronára való felemelését. Az elővételi jog 2:1 arányban darabonként 2000 korona lefizetése ellenében folyó hó 7—14-ig gyakorlandó.

A Magyar-Amerikai Faipar R.-T. alaptőkéjét 9 millió K-ról 15 millió K-ra emeli. Az összes uj részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak fel 3:2 arányban 1000 K árfolyamon. Joggyakorlás a „Hermes" Magyar Általános Váltóüzletnél április 11-től 21-ig.

A „Kühne" Mezőgazdasági Gépgyár R.-T. közgyülése elhatározta a társaság alaptőkéjének 72 millió koronára való fölemelését. Az uj, 1923 január 1-től kezdődőleg osztalékjogosult részvények 3:1 arányban 2000 korona befizetése ellenében április 3-tól 12-ig bezárólag a Hazai Bank R.-T.-nál vehetők át. Ugyanott kerül április 3-tól kzdődőleg az 1922. üzletévi 15. számu osztalékszelvény 50 koronával beváltásra.

A Zagyvapálfalvai Üveggyár R.-T. közgyülésén elhatároztatott, hogy a 3.913,387.29 korona nyereségből osztalékul 60 korona (30 százalék) fizettessék. Elhatározták az alaptőkének 10-ről 30 millióra emelését. Az elővételi jog 1:2 arányban 1000 korona lefizetése mellett e hó 9-től 16-ig gyakorolható.

Uj kenyérgyár. Id. Széchenyi Rezső gróf, ifj. Széchenyi Rezső gróf, Schanzer Pál, Stein Ágoston, Haller István, báró Dániel Tibor, Kenessey István Lajos és dr. Grünwald Emil gróf Széchenyi Rezső gyöngyösapáti telepén villanyerőre berendezett modern kenyérgyárat létesitenek. Gyöngyösapáti művek részvénytársaság név alatt. A vállalat gyárépülete és áramfejlesztő-telepe már készen áll. Tekintettel arra, hogy a létesitendő gyár egy teljesen modern, speciális kenyérgyártási módszert fog alkalmazni, ezen eljárás ismertetése, valamint az alapitás részleteinek előterjesztése céljából alapitói értekezletet tartottak. Az alapitói értekezlet március 26-án az Országos Casino nyilvános éttermének félemeleti külön szobájában volt. Ifj. Széchenyi Rezső gróf ismertette a gyártási eljárást, Schanzer Pál a műszaki berendezést, Grünwald Emil a vállalkozás pénzügyi és gazdasági részét. A Dániel Tibor báró elnöklésével ülésező bizottság előtt egy, az uj gyártási mód szerint készült, negyvenkét napos kenyeret vágtak fel, mely megméretett és friss, kitünő kenyérnek találtatott.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

BERSON
GUMMISARKON
ruganyosan, nesztelenül járunk.
Kiméli a magunk és környezetünk idegeit.
Olcsóbb és tartósabb, mint a bőr.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Április 13-tól 19-ig
YVETTE
(TŰZEK) dráma 8 felvonásban.
Főszerepben: POLA NEGRI. — LUBITSCH ERNŐ világfilmje.
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Áprilisi rekord-műsor!
Elly és Maud excentric-kettős. | **Carson u. Angelo** mondain-táncok.
RAFFI GIRLS tánc-szépségek.
Hansi Merki és Claire Silgard klasszikus táncjelenetei.
A világhirü orosz **ESMANOFF BALLET** vendégjátéka.
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este 1/2 8 órakor
Uj műsor **HATTYULOVAG** Uj operett
Harmath-Zerkovitz uj operettje és a szenzációs uj áprilisi műsor.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 195—06.
UJ MŰSOR
A CSALÁDI TANÁCS
Operett 1 felvonásban
A PROBLÉMA
Családi dráma, az összes műfajokon keresztül, 6 képben, elő- és utójátékkal, irta KÓVÁRY GYULA
A magánszámokat **Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Sándor Märy, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr.** adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban, IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87. Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: **LUKÁCSFIA BUDAPEST.**
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

KOLLARIT
BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—82.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

SALAMON ÉS TÁRSA
BANKHÁZ
A Devizaközpont bizományosa
V., Nádor-utca 26. szám
telefon: 77—67, 60—16.

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. április 18. — 16. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

A sztrájk

volt ennek a hétnek minden fölött a legnagyobb problémája. Sem a kormány iránt való bizalom, vagy bizalmatlanság, sem a letelepedési szabályrendelet, de még a kivilágos kivirradtig szakadatlanul tartott obstrukció sem jöhetett a nyomába ennek a nagy kérdésnek, amelynek látszólagos bárányfelhőiből már a kezdet-kezdetén is kisötétlett a katasztrófa.

De van ennek a sztrájknak nagy eredménye is és ez az, hogy a munkások egymásra találtak, bármilyen dühöngő ma még a világnézeti harc. A közös érdek kezet szorittatott a két munkástáborral. A keresztényszocialisták együtt küzdenek a szocialistákkal, mintha soha, de soha pillanatnyi ellentét sem lett volna közöttük. Mi ebben *hatalmas figyelmeztető jelet láttunk a polgárság számára,* amely még mindig elkeseredett ellenséges csoportokra tagolva áll egymással szemben. Sajnos, nincs semmi kilátásunk arra, hogy ezt a figyelmeztető jelet észre is vennék. Munkás a munkással ime együtt masiroz már, a polgár azonban kész elemészteni a másik polgárt. Tovább folyik a gyülölködés és tovább folyik a nyomor, amelybe a középosztály azért sülyedt, mert a politikai ellentétek szétszakgatták, szembeállitották egymással és kiszolgáltatták azoknak, akik megint kitünően egyetértenek egymással, még ha bármilyen világnézeti különbségek is vannak közöttük.

Ez ennek a nagy sztrájknak mélyen járó, átfogó tanulsága, amely mellett azonban szomoruan, szinte kétségbeesve kellett látnunk azt a határozatlan, kapkodó, szerencsétlen magatartást, amelyet a főváros legfőbb vezetői és a tanács tanusitottak a nagyarányu mozgalommal szemben. Nem szeretjük és nem szoktuk személyében támadni dr. *Sipőcz* Jenő polgármestert, mert megszoktuk azt, hogy Budapest polgármesterében magát a várost látjuk és tiszteljük. Ebben az esetben azonban a polgármester tekintélyét láttuk meginogni, amikor dr. Sipőcz Jenő napokon át sem jobbra, sem balra nem tudta magát eltökélni. Hiszen értjük mi, hogy itt nemcsak a polgármester erői voltak gyengék, de tudjuk és méltányoljuk azt a furcsa dilemmát, amelybe belejutott. Nálánál rátermettebb ember sem vágta volna ki könnyen magát abból a helyzetből, amely itt állott elő és amely abban nyilvánult meg, hogy szembe kellett állitani a város anyagi helyzetét azoknak a szavazóknak a kivánságaival, akiknek a mai rezsim talán a legtöbbet köszönhet. Ezeket a vokosokat, akárhogy végződik a sztrájk, alighanem elvesztették. Elvesztették pedig nem az erélyes fellépés, hanem a határozatlanság révén.

Isten mentsen, hogy a munkásság ellen uszitsunk, isten mentsen, hogy megtagadnánk az emberi élethez való jogukat. A legteljesebb mértékben velük érzünk minden alkalommal, amikor jogos követelésüket érvényesiteni akarják, még ha munkabeszüntetés árán is. A fővárosnak pedig elől kell járnia a munkásság becsületes ellátásában és más uton kell gondoskodni arról, hogy az emelkedett kiadásokra fedezetet találjanak. Ha pedig elismerték, hogy a munkásság követelései jogosak, állott volna oda Sipőcz polgármester az *első napon* és mondta volna meg, hogy a főváros teljesiti a munkások kivánságait. Ez lett volna méltó a főváros polgármesteréhez. De lehetett volna még egy másik eset is. Ha ugyanis a polgármester azt látta volna, hogy a munkások követelései jogtalanok, akkor állt volna ki meztelen mellel és vette volna fel a harcot, még ha belebukik is. Mi láttuk egyszer *Bódy* Tivadart is hasonló helyzetben. Mi emlékszünk arra a félelmetes hatalomra, amelyre a városházán 1919 elején egy fiatal kommunista tanitó szert tett. Montsre küldöttséget vezetett Bódy elé és fenyegető szavakkal akarta leterrorizálni a polgármestert és a terror jelszavait száz és száz torok harsogta utána. Ez a Czóbel Ernő akkor már bent ült a tanácsban és ünnepelt vezére volt a budapesti tanitóságnak, amelyet céltudatosan hajtott, kergetett a kommunizmus utján. És akkor felállt Bódy Tivadar, a szeme szikrát szórt, a hangja parancsolóan zengett és keményen szemébe vágta hires mondását a terrorizáló tömegnek: „Vigyázzanak, mert a botnak két vége van." Semmiért sem üldözték jobban Bódyt a kommunisták, mint ezért a fulmináns beszédéért. De ki meri tagadni, hogy férfias, hatalmas gesztus volt, amelyet a legkritikusabb időben mutatott. Ha tehát Sipőcz polgármester is ugy találta, hogy jogosulatlanok a munkások követelései, állott volna oda eléjük Bódy Tivadar pózában és mondta volna meg szemükbe a keserü igazságot.

Sem az egyik, sem a másik gesztust nem láttuk tőle. Egyszerüen zsebretette a kezét. Szép dolog Budapest polgármesterének lenni, de nem könnyü feladat. Ha pedig csak a szépségeket aratja le az ember, akkor nem tart sokáig a dicsőség.

Wolff helyett Nagyatádi győzött

Végleg kutbaesett a mandátum-meghosszabbitás terve
Az ősszel meglesz a fővárosi törvény reviziója

Amikor az elmult hét megkezdődött, minden arra látszott mutatni, hogy Wolffék uralmát idő előtt el fogja sodorni egy áramlat, amely az országos politikából indul ki. Az történt ugyanis, hogy a Gömbös-Wolff-féle fajvédelmi csoport nyiltan és leplezetlenül gáncsot vetett gróf Bethlen István miniszterelnöknek, aki viszont Wild Józsefet és társait küldte harcba. A végső mérközés az egységes párt ülésére maradt. Egészen világos volt, hogy Bethlen győzni fog, Gömbös elbukik és magával rántja Wolff Károly amúgy is időhöz kötött városházi hatalmát. Nem igy történt. Az utolsó pillanatban Gömbös és Wolff maguk mellé állitották Szabó István (nagyatádi) hajlandóságait és kegyesen megengedték, hogy

Bethlen fölött való kétségtelen győzelmüket kompromisszum formájába bujtassák.

A főváros hétfői közgyülése még egészen más hangulatban játszódott le. Akkor még úgy tetszett, hogy Wolffék a városházán is fél-lábbal ellenzékben vannak és ha valakiben volt óvatosság, az nem jött el erre a közgyülésre. Általában — utólag meg lehet állapitani —, hogy a kormánynak való bizalomszavazás akkor sem lett volna okos taktika fogása az ellenzéknek, ha véletlenül a Gömbös-Wolff offenziva nem végződik végeredményben gróf Bethlen István meghátrálásával. Nem volt okos taktika, mert a városházáról nem lehet az országos politikát irányitani, amivel szemben igenis áll az, hogy ami viszont a politikában történik, az élénken érezhető a városházi eseményeken. Ennek ismerete mondatta Rassay Károlyival ama nevezetes mondatát hétfőn a városháza pipázójában:

— Nem volt okos dolog, hogy éppen a liberális ellenzék akar bizalmat szavazni Bethlennek, annál kevésbbé, mert Bethlen ugyis meg fog egyezni Wolff Károlyival és Gömbössel.

Ernst Sándor közölte ekkor kissé sántitó információját Rassay Károlyival:

— Tudod mit, már meg is egyezett.

Abban a pillanatban, amikor ez a kijelentés elhangzott, még éppenséggel nem volt meg a megegyezés, sőt még az alkudozások sem kezdődtek meg. De sokkal messzebbmenő következtetéseket is vontak le Ernszt Sándor kijelentéséből, ami nem értesülésen alapult, hanem pusztán egyéni véleményének, vagy óhajának kifejezése volt. Mindenki úgy vélte, hogy — miután a fajvédők követelései között előkelő helyet foglalt el a fővárosi mandátumok meghosszabbitása — a Bethlennel való megegyezés ennek a jámbor óhajtásnak a teljesitését is jelenteni fogja. Ezzel szemben hiteles forrásból kaptuk azt az értesülésünket, hogy a később megtörtént megegyezésben

sem Bethlen, sem a kormány bármely tagja nem tett igéretet sem a mandátum-meghosszabbitásra, sem a választójog reformjának Wolffék szája ize szerint való elintézésére vonatkozólag.

Informátorunk ebben a tekintetben a következőket közölte a Fővárosi Hirlap munkatársával:

— Csak ostoba hiresztelés lehet az, amikor azt hallom, hogy Bethlen most már szállitani fogja Wolffféknak a mandátum-meghosszabbitást, vagy hogy a községi választójog most már tökéletesen olyan lesz, amilyennek Wolffék szeretnék látni. Ezideig a miniszterelnök és Gömbösék között semmiféle ujabb formális megbeszélés vagy tárgyalás nem volt, az emlékezetes szerda-estén pedig, amikor a pártértekezleten a kompromisszum létrejött, részletekbemenően nem vitatták meg az egyes kérdéseket, hanem azoknak megbeszélését későbbre halasztották. Ezuttal csak a pártot óvták meg a szétrobbanástól, bár egészen bizonyos, hogy *a szerdai párthatározat csak kitolta a döntést, aminek előbb-utóbb feltétlenül be kell következni.* Akkor azután egymás nyakába borulhatnak Wolff és Gömbös.

— Ami most már Wolffféknak a fővárosi mandátumokra vonatkozó követelését illeti, kijelenthetem, hogy *a küzdelemnek csak egy előbbi pontján állott az előtérben.* Ma nem számit. *Ma nem a budapesti városházi rezsim meghosszabbitása a fontos, hanem a politikai helyzet magva, a földbirtokreform kérdése lett.* Rendkivül naiv és hiszékeny embernek kellett volna annak lennie, aki elhitte volna azt, hogy Gömbös győzni tud Bethlen fölött, ha segédcsapatai *Wolffból, Csillériből* és *Budai* Dezsőből állanak. Amig csak ezek állottak mellette, addig döntő jelentősége volt a budapesti városi mandátumok meghosszabbitásának. De *Wolffékkal nem lehetett győzni, de még csak komolyan csatába indulni sem; Nagyatádi* Szabót kellett tehát és sikerült is megnyergelni, akit a fővárosi mandátumok sorsa ugy érdekel, mint a bocharai emirt. Tehát a budapesti városháza lecsuszott a politikai érdeklődés terepéről, most a földbirtokreformon fordul meg minden.

Ebből a nyilatkozatból tökéletesen és tisztán kitetszik a helyzet képe, amit körülbelül úgy fejezhetnénk ki röviden és pregnánsan, hogy

Gömbös győzött Bethlennel szemben, Nagyatádi pedig Wolff Károlyt hengerelte le,

mert a budapesti törvényhatósági bizottság mandátumának meghosszabbításáról még csak nem is fog komolyan szó esni a legközelebbi időben. A kormány Nagyatádi Szabó állásfoglalásától függ, akit azonban a városháza nem érdekel. Kormánykörökből vett értesülésünk szerint egyébként a belügyminiszter ez év őszén a közigazgatási reformmal kapcsolatban be akarja terjeszteni a fővárosi törvény reformjáról szóló javaslatot is. Mindazok a tárgyalások, amelyeket a belügyminiszter és a miniszterelnök Sipőcz polgármesterrel és a fővárosi többségi párt vezetőivel folytatott, kizárólag az uj fővárosi törvénnyel állanak összefüggésben és semmi kapcsolatuk nincs a mandátumok meghosszabbításával, amiről sem a miniszterelnök, sem a belügyminiszter nem hajlandó komolyan tárgyalni. Értesülésünk szerint a fővárosi törvény revíziója dolgában még több érintkezése lesz Bethlennek és Rakovszkynak Sipőczcel és Wolffal, de ugyanakkor meg akarják és meg fogják hallgatni a közgyüllési ellenzék véleményét is. A belügyminiszter reméli, hogy az ősszel benyujtandó javaslatot, még az év folyamán letárgyalja a nemzetgyülés és az uj választásokat már az uj törvény alapján lehet kiirni.

Küzdelem a végkimerülésig

0:0 a fajvédők javára

Városi közgyülés délután 4 órától reggel fél 8-ig

Folkusházy alpolgármester a szombatra virradó éjszakán tartott közgyülésen többi közt kijelentette az elnöki székből, hogy az éjjeli ülések nem szokatlanok a főváros történetében. Mi nem ismertük ezt az igazságot, mert a mi emlékezetünk szerint a főváros történetében mindössze hat éjjeli ülés szerepelt az elmult ötven esztendő óta. Éjjeli ülés volt akkor, mikor Bánffyt diszpolgárrá akarták megválasztani, éjjeli ülés volt akkor, amikor a lófejü közutit átalakitották villamossá. Tavaly közvetlenül a nyári szünet előtt voltak éjjeli ülések, amikor egyszer éjfél után 3-ig, egyszer pedig éjfél után fél 4 óráig tanácskozott a tisztelt közgyülés, de olyan éjjeli ülésre, mint amilyen a szombatra virradó éjjel volt, azt hisszük, még Folkusházy sem emlékezik. Ez az éjjeli ülés péntek délután 4 órakor kezdődött és szombat reggel fél 8 órakor ért véget. A téma, amely ilyen hosszu megbeszélést kivánt, egy szabályrendelet volt, amelynek az illetőségi ügyosztály a következő cimet adta:

„A székesfővárosban való állandó lakhatás és letelepedés szabályozásáról és a lakhatási és települési engedélyekért fizetendő dijakról."

Ennek a szürke hangzásu szabálytervezetnek az a veleje, hogy abban az esetben, hogyha ezt a tervezetet a belügyminiszter is jóváhagyja:

Wolfféknak joguk lesz Budapest területéről eltolcoltatni azt, aki nekik nem tetszik.

A tervezetnek az 5. §-a ugyanis igy szól:

„Aki magát kellően nem igazolja és a maga és családja fenntartására szolgáló eszközöket ki nem mutatja, vagy akinek a székesfőváros területén való tartózkodása az állam érdekeire, a közbiztonságra, a közrendre nézve veszélyes, aggályos, vagy gyanus, s akinek tevékenysége a székesfőváros gazdasági életére káros és emiatt a székesfőváros területén való letelepülése és állandó tartózkodása ellen a főváros tanácsa tiltakozik, az a főváros területéről a rendőrhatóság által három hónapon belül is bármikor kiutasitható, esetleg kényszer utján előbbi illetőségi községébe is eltávolitható."

Ezt a szabályrendelet-tervezetet már egy esztendővel ezelőtt készitették. Annak idején azonban levették a jogügyi bizottság napirendjéről, mert

a főügyész kijelentette, hogy ez a tervezet törvénytelen, mert ellentétben áll az országos törvényekkel. Ezt tehát a belügyminiszter jóvá nem hagyhatja.

Mi történt egy esztendő óta, miképen változtak meg a viszonyok? Nem tudjuk. Annyi bizonyos, hogy most a közgyülés elé került ez a törvénytelen szabályrendelet, amelyet szerdán kezdett tárgyalni a törvényhatósági bizottság. A szerdai közgyülésen dr. Hegedüs József és Szilágyi Károly foglalkoztak a liberális ellenzék részéről a tervezettel. Kimutatták, hogy ez a tervezet jogba, törvénybe és alkotmányjogba ütközik és azonkivül a felekezeti visszavonást szolgálja. A szerdai közgyülésen azonban csak két szónok mondhatta el a véleményét erről a furcsa tervezetről és a tárgyalás folytatása a pénteki közgyülésre maradt. A pénteki közgyülésen dr. Gál Jenő szólott elsőnek a témáról. Elmondta, hogy ez a tervezet nemcsak törvénytelen, de egyuttal a főváros tradicióival is ellenkezik és a főváros ellensége az, aki ebbe az ügybe felekezeti kérdést akar vegyiteni. A keresztény községi párt ezt az egész kérdést felekezeti alapon kezeli.

— Azária fai küzdelme ez a sémi fai ellen — kiáltott közbe Csilléri András.

— A magyar nem szorul ilyen faivédelemre! — adta vissza a szót Gál Jenő. Azután rátért arra, hogy régi, nagy embereink a zsidókérdést egészen másképen kezelték és azt mondták, hogy szabadelvü katolikusokra van szüksége Magyarországnak. Szilágyi Dezső egyik beszédéből idéz, aki azt mondta, hogy ő soha nem fél a liberális katolikus klérustól, sem a katolikus mágnásoktól, de veszedelmesnek tartja azokat a másvallásu ultramontánokat, akik hozzá szegődnek a katolikus harcokhoz. A letelepülés kérdésénél csak egy szempont lehet irányadó, hogy becsületes vagy becstelen az, aki le akar települni. Itt Baránsky valamit közbeszólott, mire Gáspár Fülöp magából kikelve fakadt ki:

— Én itt születtem, maga pedig Galiciában!

Közben Gáspárnak Wolff Károllyal is akadt incidense. Wolff Károly egy megjegyzésére Gáspár odakiáltott:

— Az ön családja is idegen országból vándorolt be.

Gál után Baránsky beszélt és önérzetesen jelentette ki, hogy ő nem galiciai, hanem — litván. Különben üdvözli ezt a szabályrendeletet. Közben Gáspár Stadlerrel akadt össze és Stadlernek kiáltotta oda:

— Maga meg sváb és nem magyar! A Stádlerek nem Árpáddal jöttek be Magyarországba!

Csilléri a parancsnoki hidon

Itt félbeszakitották ennek a kérdésnek a tárgyalását és az inditványokra került a sor. Mindenki azt hitte, hogy az inditványok tárgyalása kissé le fogja csöndesiteni az idegeket. Azonban nem igy történt. Tiz órakor ugyanis, amikor ismét a településről szóló szabályrendeletre került a sor, Csilléri kiadta a jelszót, hogy végig kell tárgyalni a napirendet és a keresztény községi párt addig nem mozdul el, mig a közgyülés nem határozott. Kilenc órakor Csilléri inditványára elhatározták, hogy vacsora-szünetet tartanak. Buzáth elnöklő alpolgármester 9 óra 10 perckor rendelte el az egyórás vacsoraszünetet, amelynek tehát 10 óra 10 perckor kellett volna véget érnie; 10 óra 4 perckor azonban váratlanul megszólalt az elnöki csengő, jelezve, hogy kezdődik az előadás. A pipázóban voltak a demokrata szónokok, akik tekintettel arra, hogy a vacsoraszünet lejártáig még 6 percnyi idő volt: nem akartak bemenni a terembe. Buzáth utasitotta a jegyzőt, hogy olvassa fel a szónokoknak a nevét, akik a vitához feliratkoztak.

— Bródy Ernő! — olvasta a jegyző.

— Nincs itt! — zugták a kereszténypártiak.

— Karczag Vilmos!

— Szintén nincs itt.

— Pakots József!

— Nincs jelen.

— Mivel az általános vitához több szónok feliratkozva nincs, — mondta Buzáth, ennélfogva felteszem a kérdést hogy a közgyülés általánosságban elfogadaj-e a javaslatot? A demokraták részéről senki nem volt a teremben: a keresztény-párt szavazott és egyhangulag elfogadta általánosságban az előterjesztést.

Megérkeznek a demokraták

A részletes tárgyalásnál aztán Baracs Marcell vezetésével egyszerre vonultak be a terembe a demokraták s egymásután szólalt fel Pakots, Hegedüs József, Bródy Ernő, Karczag Vilmos és Vörösvári Miklós. Mikor idáig ért a dolog, akkor már nagy volt az izgalom mind a két pártban és a telefonok akcióba léptek és gyorsan kezdték behivogatni a mezei hadakat. Tiz óra tájban még csak 10—20 ember lingett-lengett a teremben, azonban lassacskán a keresztény községi pártiaknak száma a mezei hadakkal együtt mintegy 60 főnyire nőtt, a demokratáké pedig 32-re. Maga Wolff Károly is megjelent az éjszakában. Előrelátható volt, hogy békéről többé szó sem lehet és megkezdődik a kérlelhetetlen obstrukció. Most már gutaütésre ment a dolog!

Bedő Mór dr. állott fel és másfélórás beszédben fejtegette, hogy az 5. §. milyen törvénytelen. Az idő pedig mult. A mezei hadak egyrésze kivonult a büffébe és friss csapolásu sörrel hütötte le izgalmát. Benn a nagyteremben csak az inspekciósok, a szónokok és az inspekciós elnök nézték a hatalmas csillárok bágyadt fényét. Egy órakor Bedő még mindig beszélt. Ugy látszott, hogy ennek a beszédnek sohse lesz vége. Kitünő jogászok, nagyszerü szakemberek megállapitották, hogy a beszéde gyönyörü volt. Bedő után dr. Gál Jenő vette lát a szót. Ő is nagyszerü szakbeszédet mondott. És éjfél után 3 órakor még javában és friss erőben szónokolt. Közben Vörösvári Miklós azt proponálta, hogy függesszék fel a tárgyalást és hiviák meg a tárgyalásra a főügyészt, mert egy ilyen fontos témát nem lehet a főügyész nélkül letárgyalni. Ezután csinos napirendi vita következett, amelyben megint részt vett Bedő is és Gál is. Folkusházy is.

Egynegyed négykor Horváth Károly kezd fulmináns beszédbe. Most azonban már Horváth Károly beszéde sem izgatja az embereket. Mindenki fáradt és álmos. A gyorsirók már alig birják a munkát. Félnégykor félni lehet, hogy a gyorsirók abbahagyják a munkát és emiatt kénytelen lesz az elnök elhalasztani a gyülés folytatását. Az unalom egyre nő. A szónoklatok egyre monotónabbak és unalmasabbak.

Eredménytelen fegyverszüneti tárgyalások

Egyszerre félbeszakitják a tárgyalást, az elnök szünetet rendel el és Wolff Károly, Csilléri, Szőke Gyula, Bedő Mór és Baracs Marcell visszavonultak a szomszéd terembe fegyverszüneti tanácskozásokra. Már ugy állott a dolog, hogy megkötik a békét. Bedő egy uj 5. paragrafust szövegezett meg, amely tulajdonképen enyhitése volt a réginek. Az elnök ismét megnyitja a közgyülést. A demokraták várják a keresztény párt részéről a békitő propozicióikat. Azonban a béke elmaradt. Az utolsó pillanatban Nagybudai Dezső rávette Wolff Károlyt, hogy ne engedjen. Erre Szőke Gyulát állitották fel, hogy körvonalozza a keresztény községi párt álláspontját. Szőke beszédében kifejtette, hogy az 5 paragrafus megfelel az ő intencióiknak. Csak az a hiányossága, hogy nincs szankciója. Nem azt kell mondani, hogy az aggályos elemeket a fővárosnak joga van eltávolitani, hanem azt, hogy az aggályos elemeket a fővárosnak mindenképen el kell távolitani. Mivel több szónok nem volt följegyezve, zárszó jogán nyolc demokrata szólalt hozzá az 5. paragrafushoz, amelyet aztán végül a kereszténypártiak három névszerinti szavazás után el is fogadtak.

Folkusházy deklarációja

Négy óra már jóval elmult, amikor a következő paragrafusokhoz egymásután iratkoztak fel a demokraták. Folkusházy elnök kijelentette, hogy deklarációt akar tenni. Elmondta, hogy a két párt becsülettel megvivta a maga elvi harcát. A harc folytatására tehát nincsen szükség. Kéri a bizottsági tag urakat, hogy most már békésen tárgyalják le a szabályrendelet-tervezet többi részét. És a békés letárgyalás lehetőségének megbeszélésére 5 perces szünetet rendelt el. A két harcos párt csakugyan különkülön tárgyait. És a demokraták ugy határoztak, hogy a harcot tovább viviák és nem engednek. A következő paragrafusoknál egymásután állottak fel a szónokok. És uj beszédözön következett. Végre reggel 7 órakor bejelentette az elnök, hogy

a közgyülés a letelepülésről szóló szabályrendeletet Szőke Gyula pótlásával általánosságban elfogadta.

Még letárgyalták a hátralevő napirendet is, odakünn már világos volt, félnyolcat mutatott a közgyülésterem órája és a városatyák sápadtan, álmosan, fáradtan és lekonyulva mentek haza, hogy kialudják a küzdelmet.

Kik az igazi „elvtársak"

Amire Wolffék nem számitanak

Bibiti Horváth János ellenzéki szerepe mind élénkebben és mind jelentőségesebben kezd kibontakozni. Neki mindenesetre meg van az a helyzetbeli előnye, hogy mint többségi párti városatya indult a starttól. Közben jobb meggyőződésre jött, kilépett, ellenzékbe ment, néha véresen támadja a többséget: közben azonban bent maradt a különféle bizottságokban, amelyekbe az őseredeti ellenzékieknek nincsen módjukban beszagolni.

Nem mondjuk, hogy Wolffékaak nem kellemetlen bibiti Horváth János közismert szókimondása és beszédeinek az a támadó éle, amelyet iólinformáltságán szokott kiköszörülni. Legutóbbi bizottságbeli támadása során is sok keményen igazságot mondott és most ezeket a Fővárosi Hirlap utján ujabbakkal egészíti ki. Amiket elmond, módfelett jellemző a Wolff-rezsim politikájára, amely ime tömegeket akar fogni, de a tömegek csak szinleg és addig az övék, amig két kézzel tudják közéjük szórni a kegyeket, amig az ő kezükben van a hatalom. De nem fogják ezek a tömegek bevárni, amig Wolffék napja leáldozik, hanem maid ők is segitenek azt a napot leáldoztatni. Ha maid a szavazásra kerül a sor — ők maguk mondják — „az igazi elvtársakat" nem fogják cserbenhagyni." Ezt talán jó lenne megjegyezni, megfontolni Wolffféknak is. Ők azonban nem akarnak látni, nem akarnak tanulni.

Bibithi Horváth János érdekes nyilatkozata egyébként a következő:

— Nem hallgathatom el, hogy mennyire különös dolognak tartom azt az erőlködést, ahogyan a fővárosi tisztviselőket és az alkalmazottakat be akarják terelni a kereszténvszocialista egyesületbe. Főleg Darányi Ferenc miniszteri tanácsos égisze alatt folyik nagymérvü toborzás, de Szabó József nem-

zetgyülési képviselő s fővárosi bizottsági tag is igen tevékenykedik hasonló ambicióval.

— Mindenesetre furcsa, hogy egy fővárosi bizottsági tag, aki elvégre a főváros közönségének a reprezentánsa, ambicionálja a régebbi időben annyira kárhoztatott — és általam ma is kárhoztatott — szerepet. Folytonos munkabéremelést, sztrájkot kezdeményeznek, igy izgatják a munkásokat; de másrészt ilyen módon is vállalják a hivek szerzését, ami bizonyos terror folytán és előléptetési kilátások kecsegtetésével sikerül is. Más kérdés, hogy a keresztényszocialista egyesület egy csomó, meggyőződés nélküli taggal szaporodott, akikre csak azért van szükség, hogy a most már jócskán felemelt tagsági dijakat fizessék. De azért belépnek, mert tudott dolog, hogy ennek az egyesületnek mily nagy befolyása van a villamos vasutnál.

— A főváros polgári közönsége, amelyik oly hosszu idő óta figyeli a dolgok folyását, megalkotta már a véleményét és csalódni fognak ezek a keresztényszocialista apostolok. Mert a helyzet már az, hogy amikor uton-utfélen ismeretlenekkel is magánbeszélgetésbe bocsátkoznak az ilyen egyes alkalmazottak, cinikus nyiltsággal mondják, hogy „ma ez a kurzus és igy lehet nagyobb munkabéreket kivasalni, de ha majd szavazásra kerül a sor, mi az igazi elvtársakat nem fogjuk cserbenhagyni."

— Mindenképen jellemző dolog, hogy a szociáldemokraták — pláne az elsőrendü üzemek alkalmazottai — soha nem izgatnak sztrájkra s ahhoz nyulni még csak meg se kisérelték. Ma pedig, sajnos, ugylátszik, ez napirenden van . . .

— Az én kritikai megjegyzéseimet különben egyesek nem szivesen fogadják, sőt ellenkezőleg. Erre vonatkozólag, mint jellemző esetet hozom fel, hogy a március 14-én elmondott közgyülési beszédemet a Fővárosi Közlöny csak most, a legfrissebb számában hozza, tehát éppen egy hónap mulva...

Szénkartell nincs,

de rossz fütőberendezés van az üzemeknél

Wolff Károly minden alkalmat megragad arra, hogy üssön egyet a szénkartellen. Valószinüleg csodálkozott a kiváló vezér, hogy sulyos csapásai alatt eddig egyetlenegyszer sem jajdult fel senki. Megmondhatjuk ennek az okát, ami nem más, minthogy szénkartell egyszerüen — nincs. Ezt ma minden praktikáns tudja és nem ártana a többségi vezérnek sem, ha ezzel az információval is kibővitette volna gazdag tudását. A szénárakat ilyenformán nem a szénkartell állapitja meg, sőt nem is a szénbányák cselekszik ezt egyénenkint, hanem hivatalos szerv, az OKÁB. Ha tehát Wolff Károlynak valami panasza van a szénárak miatt, akkor méltóztassék talán az OKÁB.-ot felelősségre vonni. Mindezt pedig nem mi állapitjuk meg, hanem hogy szavunkat kétségbe ne vonhassa az intranzigens vezér, olyan gazdasági tekintélyeket kértünk meg a nyilatkozásra, mint Fenyő Miksa, a GyOSZ igazgatója és Lantos Ernő, a Nagybátonyi Szénbánya R.-T. igazgatója. Különösen fontosnak tartjuk Lantos igazgató nyilatkozását, aki igen pregnánsan megmagyarázza azt is, hogy miért drága a szén a főváros számára.

A két nagyfontosságu nyilatkozat itt következik:

Fenyő Miksa,

a Gyáriparosok Országos Szövetségének igazgatója,

kérdésünkre az alábbi felvilágositást adta:

— Arról nem lehet beszélni, hogy a szén árát a szénkartell állapitja meg. *Ugyanis nincsen szénkartell.* Az egyes bányavállalatok pedig valóban erős versenyt folytatnak egymással s a köztük levő viszony igazán nem nevezhető kartellszerünek.

— Az országban a szén árának megállapitása igy történik: A bányavállalatok külön-külön bemutatják, milyen kiadásokkal dolgoznak, menynyibe kerül a termelés. Az adatokat minden irányban felülvizsgálja az Országos Központi Ármegállapitó Bizottság, tehát az állam egyik hivatalos szerve. Ilyen megállapitás, illetve tudomásvétel után következik el a szén ára, amely tehát az előállott költségekhez igazodik. A szénelosztás és rayonirozás pedig a Szénkormánybiztosság hatáskörébe tartozik.

Lantos Ernő,

a Nagybátonyi Szénbánya R.-T. igazgatója, ezeket mondotta:

— Arra vonatkozólag, vajjon csakugyan olyan drága-e Budapest közüzemei — köztük a villamosvasut — számára az elfogyasztott szén és ha drága, milyen okok miatt olyan drága, a következőket felelem: Valamely üzem számára a szén akkor szokott igen drágává válni, ha azt nem elég gazdaságosan használják fel. Itt kezdődik és itt végződik. És én azt gondolom, hogy jobb volna, *ha első sorban a tüzelési berendezést vizsgálnák, mert itt nagy hibák vannak.*

— A főváros üzemeinél ugyanis *nem használják fel gazdaságosan a szenet, hanem sokkal többet pocsékolnak el, mint amennyit modern berendezés mellett szükséges.* Nem nehéz ezt megállapitani. Még a laikus is láthatja, ha kiáll a szabadba és megfigyeli, milyen bogárfekete, sürü füst gomolyog ki a kéményeken.

— Ha a fővárosi üzemeket és azok berendezését olcsó, hazai szén számára átalakitanák, akkor sokkal kevesebb szén kellene és az önmagában is olcsóbb szénből egyuttal kevesebb használtatván, lényegesen olcsóbb lenne a szén.

— És itt hivatkozom egy példára, a fővárosi elektromos müvek modernizálására. Kelenföldön modern fölszerelések bevezetését kezdték meg és ez a szénfogyasztás mérve tekintetében is pompásan funkcionál. Ez lehet a módja annak, hogy a különféle közüzemek tüzelési kiadásait — igy a villamosvasutét is — redukálják, nem pedig a szén ára.

Fullánkok

...

Nem kenyerünk

a szőrszálhasogatás, mégis beszélnünk kell valamiről, ami ilyen szinben tünhetik fel a fölületesen gondolkodók előtt. Tizszer is, huszszor is megcsóváltuk ugyanis a fejünket a héten, amikor a közüzemi sztrájkkal kapcsolatban a köztisztasági hivatalról makacs következetességgel ugy beszéltek a hivatalos fórumok, mint „másodrendü" üzemről. Hát bocsánatot kérünk, de aki igy osztályozta az üzemeket, nem igen értett ahhoz, hogy mire van szüksége az embernek az egészsége szempontjából? Az ásványvizüzemet nyugodtan lehet másodrendü üzemnek tekinteni, hasonlóképen másodrendü üzem még akár maga a kenyérgyár is, amely ha megáll, még mindig itt vannak a pékek és végeredményben egy-két napig eltengődik az ember kenyér nélkül is. Tovább megyünk, elmegyünk szinte az abszurdum határáig. Ha nem lenne villany és gáz, akkor is ki lehetne világitani Budapest utcáit petróleummal és nincs Budapesten egyetlen háztartás sem ma, ahol ne lehetne egy-két szál gyertyát találni. De mint lehet másodrendü életfeltétel az, hogy gyilkos porral, a bacillusok milliárdjaival van-e telve ez az amugy is rettenetesen fertőzött pesti levegő? Napokon át krákogva, fulladozva, halálra szántan jártunk az utcán. Végre vasárnapra a jó Isten döntötte el a vitát és olyan záport zuditott Budapestre, hogy többé aztán a tekintetes tanácsnak ne legyen kétsége az iránt, hogy az utcatisztogatás első, vagy másodrendü üzem-e?

A lakásrendelet

megjelenését különös koncert követi. A zenekar minden tagja, akik egymástól legtávolabb eső felfogásuak, csodálatos összhangban fujják a megelégedetlenség dalát. Meg lehet érteni, sőt egészen természetes, ha a lakók elégedetlenek, hiszen az ő bőrükről van szó, az ő áldozataik, az ő terheik növekszenek. Különös mégis, hogy sokkal elkeseredettebben harsonáznak a háztulajdonosok, akik pedig olyan nemzeti ajándékban részesültek, amilyenre talán nem is számitottak. De hát régi törvény, hogy minél többet kap az ember, annál többet kiván. Ősi szerénységükkel különösen azt hangoztatják, hogy az 1926-ig való megkötöttségbe „nem mennek bele". Ezuttal azonban alighanem csalódni fognak, mert közülük nincs senki, aki be ne látná, hogy mindaddig, amig nincs Budapesten elegendő lakás, addig a lakásforgalom felszabaditásáról csak álmodni lehet.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

Körséta a városházán

Előbb szabályrendelet, aztán a törvény reformja — A Fansz viharos ülése — Wolff Károly babérjai

Sántha Dénes tanácsnok ur, az uj illetőségi szabályrendelet „megalkotója", bizonyára sokat elmélkedik most azon, hogy milyen nagy dolgot müvelt ő. Hogy az ellenzék és maga a tiszti főügyész is azon a véleményen voltak, hogy törvénytelen dolog történik, amikor a közgyülés törvénnyel ellenkező dolgokat határoz el, ezzel ma nem sokat kell törődni. A fontos az, hogy a jobboldali sajtó olyan szépen megokolja a dolgot, hogy ennél szebben még Sántha tanácsnok ur sem tudná versbe szedni. Pedig ő nagy költő. A jobboldali sajtó költői nemes egyszerüséggel jelentik ki, hogy az egész szabályrendelet csak a sibereket és lánckereskedőket akarja kitoloncolni Budapestről, csak azt cselekszik a városháza mai urai, amit Berlin és Bécs szociáldemokrata városatyái már régen megcselekedtek, hogy tudniillik a „nem kivánatos társaság előtt leeresztették a sorompókat." Természetesen ez a szabályrendelet teljesen politikamentes, mert hogy Wolffék a maguk hatalmának megerősitésére valamit cselekedni akarnának: ki gondolna ilyen együgyüségekre?

Ha pedig az ellenzék állandóan törvénytelenségről kotkodácsol, ezen is lehet segiteni, mert ki nem hallott már olyan

náclóról, amely a nadrágon kivül viseli az inget.

Van bizony ilyen nemzet is és Wolffék az ő példájukat követik, amikor előbb szabályrendeletet csinálnak, majd pedig elhatározzák, hogy inditványt tesznek a nemzetgyülésen annak a törvénynek a megváltoztatásáról, amely törvényt a szabályrendelettel megsértették. Hát ez csak egyszerü elintézés? Nem muszáj az inget a nadrágon belül viselni, lehet azt kivül is.

Általában nagyon el vannak ragadtatva Wolffék a tizenhat órás közgyülésen aratott „győzelem"-től és örömmámorukban nincs amivel törődjenek. Hogy a közüzemi alkalmazottak nagy megmozdulása idején más nagyváros tanácsa permanenciában szokott lenni: ki gondol Budapesten a városházán ilyesmivel? És mit törődik Csilléri András azzal, hogy

a tisztviselők még mindig nem kapták meg a felemelt drágasági segélyt;

nem is szólva arról, hogy még mindig nem tudta a főváros elérni azt, hogy ennek a segélynek a mértéke azonos legyen az állami tisztviselők segélyének mértékével. Ilyen körülmények között egészen természetes, ha a főváros tisztviselői izgatott, — nem szeretjük e szót leirni, de hamisitanánk, ha nem tennénk, — elkeseredett hangulatban vannak, aminek legfőbb oka, hogy az állami tisztviselők márciusban, mikor a felemelt segélyt megkapták, tudtak még abból egyetmást vásárolni, de a fővárosi tisztviselők egyszer-kétszer ha megebédelhetnek belőle. No, tudniillik, majd ha megkapják. Amikor a tisztviselők állandóan erre a sulyos méltánytalanságra gondolnak, nem lehet rajta csodálkozni, hogy a Fansz pénteki ülése rendkivül izgatott, lázas hangulatu volt. Tüntető felvonulásban készültek elhelyezkedni a közgyülési terem karzatán, erről a tervről azonban a hevesebb vérmérsékletüeket sikerült a komolyabb elemeknek lebeszélni.

Sokat beszélnek egyébként most a városházán

Wolff Károly szenzációs sikeréről, amellyel a villamosjegy árát leszoritotta nyolcvan koronára.

Azt mondják, hogy Wolff Károly van olyan hatalom mostanában a városházán, hogy a villamosoknak előre meg kell beszélnie vele a tarifaemelés mértékét, amely attól függ, mennyit hajlandó engedélyezni a diadalmas vezér. Elképzelhetetlennek tartják, hogy Wolff Károly nem tudott volna a százkoronás tarifát kérő beadványról és a villamos is tisztában volt vele, hogy egyelőre csak nyolcvan koronát fog kapni. Wolff Károly azonban nem az az ember, aki az ilyesmit a nyilvánosság kizárásával csinálná meg. Igenis hadd harsogjanak az argumentumok, hadd hallja meg mindenki, hogy milyen igazi demokrata a főudvarnagyi biróság elnöke, aki minden harmadik mondatával bebizonyitja, hogy tudja, mi az a „szociális evolució." Budapest népe hódolj a nagy férfiúnak, aki — bár rövid időre — de lealkudta számodra a villamos-jegy árát százról nyolcvanra.

Budapest többmilliárdos hitelt kér a kormánytól

A magyar városok együttes akciója

Budapest székesfőváros anyagi helyzetét éppenséggel nem lehet virágzónak mondani. Az összes közüzemek, vizvezeték, világitás, mind nagyarányu javitásra szorulnak, az utcák kövezetét helyre kell hozni, a terek és ligetek siralmas kopársága sem maradhat meg örökké, világ-csufjának téve ki Budapestet. Ráadásul az ujabb drágasági hullám keresztül huzta az összes számitásokat, amelyeket a főváros háztartásáról csináltak. Végül pedig mind közelebb jutunk az időponthoz, amikor végül mégis csak meg kell kezdeni a külföldi hitelezők kielégitését.

Ilyen körülmények között, ha fájdalmasan érint is bennünket, de nem tudunk csodálkozni rajta, hogy a városházán ujabb és ujabb adóemeléseket és az üzemi produktumoknak ujabb és ujabb növelését határozzák el. Elsősorban a vigalmi adó felemelését kell kiemelnünk, amely most van folyamatban és amit helyesnek és méltányosnak kell mondanunk, mert legelső sorban azoknak kell a főváros háztartásának rendbehozatalához hozzájárulni, akiknek szórakozásra is jut pénzük és nem azoknak, akiknek a betevő falatjuk is alig van meg.

Ugyanakkor azonban, amikor a főváros tanácsa uj adó- és áremelésekről gondoskodik, egyben *nagyobb hitelművelet lebonyolitására is gondol.* Miután a hitelnyujtás a mai gazdasági viszonyok mellett nem lehet a bankok üzletága, külföldi hitelre pedig egyelőre nincs kilátás, a *főváros legközelebb a pénzügyminiszterhez fog fordulni, akitől többmilliárdos hitel folyósitását fogja kérni.* Szombaton dr. *Sipőcz* Jenő polgármester *Kállay* Tibor pénzügyminiszternél járt és vele hosszabban tárgyalt. Értesülésünk szerint ez a tárgyalás elsősorban az immár rendkivül nyugtalan fővárosi alkalmazottak rendkivüli segélyének folyósitására vonatkozott; de valószinü, hogy a polgármesternek alkalma nyilott már ezuttal emlitést tenni a főváros többmilliárdos hiteligényéről.

A nagy kölcsönt Budapest nem egyedül fogja kérni, hanem *az összes magyar városokkal egyetemben,* amelyeknek háztartása a mai sulyos viszonyok között szintén a csőd szélére jutott. A *Városok kongresszusa* a mult héten határozta el ezt a döntőjelentőségü lépést és a városok akciójába belekapcsolódik Budapest székesfőváros is. A városok memoranduma már elkészült és azt mielőbb a kormány elé fogják juttatni. A memorandumban sötét szinekkel festik a helyzetet, amelyből a menekvést másként el sem lehet képzelni, csak kormánysegedelem révén. Az államnak is nehéz a helyzete, de viszont nehéz helyzetben van Németország is, amely többször nyujtott már a városoknak igen jelentékeny segedelmet. Ha Budapest megkapja a kölcsönt, ha rövid időre is, de némileg könnyebben fog lélekzeni.

A magyar korona jégszekrénye

A buzakötvény: út a magyar gazdasági élet konszolidációjához

A husvétot követő héten a Magyar Olasz Bank, — nemcsak a közgazdasági világot — de az egész magyar társadalmat meglepte a buzahitel és a buzakötvények rendszerének váratlan és merész bevezetésével. Amig a pénzügyminisztérium tanakodik, aggódik, ankétezik, addig Éber Antal és bankja cselekedtek és hosszu terméketlen időszak után itt van előttünk az első nagy idea, amely méltó egy igazi bankvezérhez. Hogy pedig az idea jó, életrevaló és termékenyitő hatásu, annak jeleivel lépten-nyomon találkozhatunk. A kávéház börze-szaktudósai élénken kezdenek a komoly banküzlet iránt érdeklődni, kisemberek, kisegzisztenciák csoportokba verődve hozzák össze a százezerkoronás minimális buzabetétet, a társadalom-tudós pedig nekilelkesedve szavalja:

— Ugy érzem, mintha Éber Antal feltalálta volna a magyar korona számára a jégszekrényt, amely megóvja az ember vagyonkáját a romlástól. Ha ma van százezer koronám, amelyből ma egy öltözet ruhát csináltathatnék, de a ruhára még nincs szükségem; akkor a buzakölcsön biztositja számomra, hogy hat hónap mulva is megkapom a pénzemért ugyanazt az öltözet ruhát. Valaha, amig valutát lehetett venni, a legtöbben a dollárt használták ilyen financiális jégszekrénynek. Mert a dollár mindig dollár maradt, a buza azonban még inkább buza marad mindörökké. Igaz, hogy a dollárvásárlás tulajdonképen a magyar korona kontreminálása volt, mig a buzakötvények ugyanazt a szolgálatot teszik az egyénnek, de ugyanakkor nemzetmentő munkát végeznek.

Ellesett kávéházi beszélgetés ez, de jelentőségteljesebb, többet mondó, mint bármilyen ünnepélyes nyilatkozat, mert spontán lelkesedő és a közhangulatnak méltó kifejezője. Nem láttunk még gazdasági tervet, amely nagyobb, komolyabb és őszintébb érdeklődést váltott volna ki, mint a buzakötvények ötlete. Magyarázata ennek rendkivül egyszerü. Az emberek legfőbb vágya ma már a pénz stabilizálódása. A tőkés éppen ugy ezt kivánja, mint a munkás, vagy a középosztály bármely tagja. Ebben a mérhetetlen pénzügyi kaoszban pedig, amelyben élünk, az Éber Antal nagyszabásu terve adta meg az első fix pontot, amelynek a legkisebb pénzösszeg is nekivetheti a lábát és megtámaszkodhatik az elsodorhatóság veszedelme nélkül.

A mezőgazdák természetesen a legnagyobb elragadtatással beszélnek a tervről és a parlament folyosójának azon a részén, ahol a „csizmások" szoktak tanyázni, napokon át nem beszéltek másról, mint a Magyar Olasz Bank buzakötvényeiről. Itt fejtegette az egyik egységes párti képviselő:

— Hiszen ezt akartuk hónapok óta és nagyon boldogok vagyunk, hogy egy bank önmaga áll oda és igyekezik megteremteni a mezőgazdasági hitel lehetőségét. Nem tartom olyan üzletnek, amelyen a bank keres a legtöbbet. Lehetetlen objektiv szemmel észre nem venni, hogy van ebben a gesztusban nemes és országmentő önfeláldozás, hiszen a bank jobban is tudja jövedelmezteti a pénzét, mint ezzel az üzletnemmel, amelyen a betevő is, meg a kölcsönvevő is jobban jár, mint a bank, amely csak közvetit. De amit a Magyar Olasz Bank csinált, nem más, mint becsületes törekvés a visszatérésre a bankok eredeti hivatásához. Nem csinálunk belőle titkot, a mezőgazdaság ezen a módon olyan hitelhez jut, amelynek költségeit meg lehet fizetni, különösen akkor, amikor az utóbbi időben már csak kosztpénzt tudtunk kapni legsürgősebb fizetnivalóink teljesitéséhez, vagy a falu uzsorásai adtak pénzt, amelyért egy-két hétre mázsa buzát kellett kamatnak fizetni. A gazdaközönségnek az a része, amely nem börzézett és nem adta kosztba a pénzét, hanem komolyan és becsületesen az ország érdekében többtermelést kiván produkálni, nagy örömmel fogadja Éber Antal pompás ujitását.

Ez a falu álláspontja, a falué, amely agressziv volt a várossal szemben és ime, most a város siet spontán a falu megmentésére. Mindezért nem kiván a falutól mást a város közönsége, mint hogy a buzával telt magtárak állandó, változhatatlan értékével védje meg a városi lakosság keservesen kuporgatott koronájának a stabilitását. A város lakossága örömmel menekül attól a hazardörsöktől, amelybe belekényszeritették a körülmények és amelytől önmaga félt legjobban, hiszen az idők folyamán meggyőződött róla mindenki, hogy a tőzsdén nemcsak nyerni, de veszteni is lehet, sőt a kosztpénz-üzlet sem mindig biztos. Hiszen már a kosztpénz is csak arra volt jó, hogy a kistőkének biztosabb fedezéket nyujtson a valutaromlás pergőtüzével szemben, mint nyujtott a bizonytalan és a laikusok számára számtalan veszedelmet rejtő közvetlen tőzsdespekuláció. Nos, ha a kosztpénz biztosabb fedezek volt a valutaromlással szemben, akkor a buzakölcsön megvithatatlan fellegvár lesz a tőke számára, amely tökéletesen megvédi a valuta romlásával szemben. Ugyanakkor pedig a buzakötvények kibocsátása tagadhatatlanul a magyar valuta javulását fogják fokozatosan előidézni, mert módot ad a mezőgazdasági termelés fokozására. Ha pedig más téren és nagyobb területeken is hóditana a stabil-kölcsönök rendszere, akkor nemsokára elérjük, hogy az ipar és kereskedelem is hozzájuthat buzára — vagy egyéb állandó értékre — átértékelt kölcsönökhez, amint például a német iparnak is meg van ma már a maga vas-hitele. Ha pedig ez igy lesz, akkor megkezdődhetik a termelés minden vonalon, hogy elérhessünk a pompás lehetőséghez, amelyet éppen Éber Antal festett meg egyik legutóbb megjelent cikkében: „Fokozni mezőgazdaságunk, iparunk és kereskedelmünk termelését, hogy ezáltal megjavitván kereskedelmi és fizetési mérlegünket, megjavulván a valuta és igy az árak visszafejlődjenek". Ugyanakkor pedig a gazdasági életbe bevonul a szolidság, halálos csapást mérve a hazardörségre és a féktelen nyerészkedési kedvre. Hatalmas tisztitó szellem vonul be ezzel gazdasági életünkbe és ha nem teljesen romlott még a magyar társadalom, akkor megtaláltuk az utiát a gazdasági konszolidációnak.

Események

Buzáth Jánosról. Buzáth János személye szinte törvényszerüen került közép-pontjába annak a válságnak, amely ma a városházát és a városházi adminisztrációt fenyegeti. Törvényszerüen került oda, mert hajlithatatlan a dereka, de egyben kissé makacs a koponyája is. Azzal, amit most cselekszik a munkáskérdésben, nem tudunk vele tökéletesen egyetérteni, mégis a legelszántabb védelmére kell kelnünk ennek a férfias, erélyes és a bárhonnan jövő politikai befolyással és terrorral szemben is rendületlenül álló főtisztviselőnek. Ha a munkások bérkövetelésével szemben való állásfoglalását elfogultnak és károsnak valljuk is, de tudjuk és méltányoljuk, hogy Buzáth János szemében semmi a világon nem fontos, csak a főváros érdeke. Az ő puritán felfogása nem számol azzal, hogy sehol a világon nem fizetik olyan szégyenletesen a munkát, mint Magyarországon és ha már a magyar kapitalisták katasztrofális szűklátókörüséggel és szükkeblüséggel a saját vesztükbe rohannak. Budapest székesfőváros ne adjon ezen a téren példát nekik, vagy legalább is ne haladjon velük egyazon uton. Szöges ellentétben van tehát a mi véleményünk Buzáth János egyéni meggyőződésével és mégis éppen ma, éppen ebből az alkalomból sietünk őt méltatni szerény és halk szavakkal, mert azon az oldalon, ahol a legmesszebbmenő módon kellene őt támogatni, ismételten brutális és izléstelen támadásokban van része. És ezen mi egy pillanatig sem csodálkozunk, hiszen ismerjük a dolgok rugóját. A könnyek csorognának a szemükből, úgy ünnepelnék, éjjeli zenét adnának neki, mint egy ártatlan falusi bakfisnak, véresre tapsolnák a tenyerüket a tiszteletére, ha Buzáth János beadta volna a derekát a kurzusnak. De nem adta be épp úgy, amint nem hódolt a forradalomnak, közéjük rúgott a kommunistáknak, de nem volt lakája a demokrata-rezsimnek sem. Számtalanszor szemben állott azzal a Bárczy Istvánnal, akiről ma is nyiltan és hangosan elismeri, hogy rezsimje büszkesége lesz mindörökké Budapestnek. Az ilyen gerinces, őszinte, hitvallásukat, meggyőződésüket a halál torkában is valló emberek azonban nem kellenek a kurzusnak, amelynek sajtója kvalifikálhatatlan módon támadja azt a férfiút, akinek erkölcsi felfogására áhitva kellene felnézniök. Buzáthnak nincs igaza, sokszor is nem volt igaza, de mindig férfi volt és voltak idők, amikor ezt a hajthatatlan jellemességét nem támadták alacsony fegyverekkel és lesz még idő, amikor a minden oldalról jött széllel való szembeszállását, a sorban minden oldalról megnyilatkozott terrornak való fittyethányását őszintén és melegen ünnepelni fogják. Mert lesz még idő, amikor megbecsülik az igazi férfiakat.

A villamosjegy névértéke. Lehet már a villamoson utazni, van annyi hely, hogy az ember akár hálófülkének képzelheti a kocsit. Helyesebben mondva csak felszállani lehet a villamosra, de utazni nem lehet vele, mert folyton-folyvást állunk-álldogálunk, ami testvérek között is megér nyolcvan koronát. Unalmunkban elővesszük a jegyet, amelyen igen értelmesen rajta áll: Ára 100 korona. Egyszóval a villamosjegy névértéke száz korona, de nyolcvan koronáért kerül forgalomba. Csak ugy, mint a hadikölcsön, de azután nem is sok papirt ismerünk, ami ma névértéken alul volna kapható. A dolog azonban igen egyszerü. Wolff Károlynak meg kellett vivnia nagy harcát a százkoronás villamosjegy ellen, ez a harc azonban nem volt annyira véresen komoly, hogy a villamos igazgatóságának érdemes lett volna kétféle jegyet nyomatni. Vagy ahogy a kalauz mondta:

— Ne tessék törődni vele, hogy száz korona van rányomatva, mire letetszik szállni, már tényleg száz korona lesz.

BUDAPESTI TAKARÉK- ÉS VÁSÁRPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest székesfőváros alapitása.

IX., Soroksári-út 58. Telefonszám: József 39—66. Vágóállat bizományi eladása. Banküglyletek.

Az illusztris vendég. A Fővárosi Cirkusz illusztris vendégéről, Breitbart urról, az „izomzsidó"-ról, tudvalevő dolog, hogy nagyon szereti az automobilt. Annyira szereti, hogy minden este lefekszik eléje és a mellén sétáltatja át. Valószínüleg ebből az automobil iránt való meleg rokonszenvéből ered az a kis epizód is, amelyet a bécsi lapok egy nyilttéri közleményében olvasunk. A nyilatkozatot az Österreichische Waffenfabriks-Gesellschaft, Wien und Steyr teszi közzé és elmondja benne, hogy egy Paul Kolisch nevü „szerkesztő" hogyan akarta megzsarolni a gyárat, amely a háboru befejezése óta békés automobilokat gyárt. Ebben a nyilatkozatban találjuk a mi illusztris vendégünkről a következő kedves sorokat: „Husvét előtt való csütörtökön ezt a Paul Kolischt kénytelenek voltunk irodánkból eltávolittatni, mert szemérmetlen hangon fizetési haladékot követelt az állitólag vele barátkozó Breitbart artista számára, aki egy Steyr-kocsit vett. Kolisch azzal a fenyegetéssel távozott, hogy majd megmutatja nekünk." Az illusztris vendég portréjához ez is hozzátartozik és reméljük, hogy a Fővárosi Cirkusz nem felejtette el Breitbarttal együtt, barátját, a „szerkesztőt" is szerződtetni, aki, ugy látszik, szintén erőmüvész. A Fővárosi Cirkusz mai bérlői méltóbban nem is fejezhetik be bérletüket, mint ezzel a nagy akvizicióval. Az utolsó szezon számára meghozza Grünfeld takarmánykereskedő ur, a cirkusz igazi bérlője, a legnagyobb szenzációt, Breitbartot. Remélhetőleg a Breitbart-láz nem fogja annyira elkápráztatni a tanácsot, hogy megfeledkeznek idejekorán kiirni a pályázatot. Cirkuszról van szó, amelynek bérletét nem lehet napok, vagy hetek alatt összeüni.

SZÓRAKOZÁS

A Fővárosi Operettszinház e hetét is kizárólag a „Marinka, a táncosnő", a' páratlan sikerü Gilbert-operett tölti be. Vasárnap délután „A kis grizett"-et adják.

János vitéz Fedák Sárival. A Király-Szinházban szerdától kezdve tiz estén át egymásután Fedák Sári lép fel Bakonyi—Kacsóh János vitézének cimszerepében. A kiváló müvésznőnek Rátkay, Nádor, Latabár, Raskó, Siró Anna és Karácsonyi Ili lesznek a játszótársai. A nagy érdeklődésre való tekintettel a szinház pénztára mind a tiz előadásra szóló jegyet árusitja. Vasárnap délután a nagysikerü Kálmán-operett, a Bajadér van müsoron.

Négyszer játsszák e héten Vajda Ernő vigjátékát, „A válóperes hölgy"-et a Magyar Szinházban: ma, csütörtökön, pénteken és szombaton. Vasárnap Rákosi Szidi felléptével Földes Imre vigjátékát, „A lányom hozománya 500 millió", ismétlik. Szombaton, 21-én délután a Rákosi-iskola növendékeinek lesz a vizsgaelőadása, szinre kerül a „Gésák" 3 órakor, rendkivül mérsékelt helyárakkal. Vasárnap délután Molnár Ferenc drámai költeménye, az „Égi és földi szerelem" kerül szinre 3 órakor először, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetét is legujabb szenzációs vigjátéksikere, „Az Ur szőllője" dominálja. Szerdán, pénteken, valamint vasárnap is játsszák a nagyhatásu vigjátékot. Csütörtökön a „Sirokkó"-t ismétlik. Eseménye a hétnek Gombaszögi Frida első fellépése többheti szabadsága után, Szomory Dezső szindarabjában, a „Glória"-ban, amely szombaton szerepel a müsoron. Vasárnap délután az „Elefánt"-ot adják.

A Belvárosi Szinházban e héten szerdán, pénteken és vasárnap este „Az ütközetet", csütörtökön „Kékszakáll nyolcadik feleségé"-t, szombaton a „Csipké"-t játsszák. Vasárnap „A buta ember" cimü vigjáték van müsoron 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A „Levendula" a Blaha Luiza-Szinházban szombaton, 21-én, 25-ik előadásához érkezik. A jubiláris előadáson a bemutató kiváló szereplői lépnek fel. Vasárnap délután „Szép Heléná"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Pénteken mutatja be az Andrássy-uti Szinház az idei évadban utolsó, egyben egyik leggazdagabb müsorát. Pécsi Blanka, Vaály Ilona, Tarnay, Z. Molnár, Mály Gerő mint vendégek és az Andrássy-uti Szinház legkitünőbb művészei: Németh Juliska, Kökény Ilona, Bánóczyné, Bársony, Ihász, Sárossy fellépései, továbbá Békeffy rendkivül mulatságos konféranszа a legnagyobb mértékben igazolják azt a nagy érdeklődést, mellyel a bemutatót a közönség várja.

Pénteken mutatják be az Andrássy-uti Szinház uj müsorát, „A paikos grizettek" cimü Reinhardt-operett, Móricz Zsigmond „Hány óra Zsuzsi?" cimü parasztjelenete, Fazekas Imre „A cirkusz" cimü dramolettje és a Pierre Véber-féle vigjáték, „Baj van" a müsor kiemelkedő eseményei. Szombaton megismétlik ezt a müsort. A bemutatóig minden este a régi müsort játsszák. A délutáni előadások 3 és fél órakor kezdődnek és mérsékelt helyáruak.

A Tabarin. (Rákóczi-ut 63.) Az elsőrendü mulatóhely fényes áprilisi müsorának legkiemelkedőbb száma a világhirü orosz Essmanoj-ballet vendégjátéka. Ez a tizenkét tagból álló táncpár meglepő produkcióval minden este viharos tapsokra készteti a Tabarin zsufolásig megtöltő közönségét.

A Kamarában a nagysikerü magyar Star-film, „Jön a rozson át", főszerepben Loth Ila, Fenyő Emil, Latabár, valamint a kitünő Gaumont-sláger, „A rongyszedők leánya". Előadások fél 5, negyed 7, 8 és háromnegyed 10 órakor.

TŐZSDEI HIRLAP

Tanulni sohasem késő . . .

Irta: Dr. Sebeők Dezső

A közeli napokban tértem vissza Németországból, amelynek két nagyobb városában voltam Berlinen kivül és meglátogattam egynéhány igen előkelő iparvállalatot. Elmondhatom és ezzel nem árulok el titkot, hogy a legnagyobb német vállalatok már 1922 január óta üzemüket aranyparitás alapján folytatják. Ugyannyira, hogy megtörtént az a jellemző eset is, hogy bementek egy jobb szabócéghez ruhát rendelni és bár német papirmárkában alkudtak meg, az üzlet megkötése után a szabó rögtön elővette minden németnek mostanában mellényzsebében lévő valutaszámításhoz szükséges logaritmus-lécét és kiszámitotta a dollárparitást és a dollárt bankiánál telefonon azonnal lefedezte.

A német államok pénzügyi politikája eddig oda irányult, hogy nem számolva az állam pénzügyi helyzetével, egyénejnek vagyonosodását tüzte ki célul, amit a gyakorlatban ugy vitt keresztül, hogy nyakló nélkül nyomták a rossz német márkát, amelyet forgalomba hozván, a kereskedők, iparosok és gyárosok azonnal nemes valutába fektettek be. Nálunk az ellenkezője történt. Nálunk a Devizaközpont összeszedte az országban levő valutákat és kivitette azokat abból a célból, hogy a külföldön levő magyar koronát összevásároljak és a magyar korona árfolyamát tartsák. Az eredmény az lett, hogy Németországban az élet nemes valuták alapján szilárd alapokra helyeződött és most a válság idején telitve vannak a német cégek nemes valutával, amelynek alapján biztos üzletet folytathatnak. Nálunk pedig, sajnos, a kereskedők és egyéb vállalatok kihitelezték sok esetben a magyar koronát és most megtörten nézhetik, miképen vált magyar koronájuk nap-nap után értéktelenebbé. És bizony kő esik le az érdekeltek szivéről, ha a napilapok végén legalább stabil koronáról olvasnak.

Sokak előtt feltünik és kérdezik, hogy mi az oka a papirmárka sokszor napi 20 százaléks koszt-kamatjának? Ennek egyszerü oka van és pedig az, hogy az érdekeltek nemes valutában tezaurálnak és ha márkára van szükségük, inkább fizetik a hatalmas koszt-kamatokat, mert a koszt-kamattal terhelten a márka értéktelenedése folytán még mindig kevesebbet veszitenek, mintha általánoan papirmárkában spekulálnának. Nálunk pedig ujabban már hetenként nyomnak fedezetlenül hat milliárdot, ami a 77 milliárdos korona-jegyállomány mellett körülbelül 13 százalékos heti értéktelenedést jelent. Ez a folyamat pedig természetesen nálunk eddig is az ugynevezett koszt-kamatpénzben igyekezett kárpótlást találni. Most ennek is ugy látszik, vége van. És a magyar korona-tőke már ujabb elhelyezést keres.

Mi és hogyan lesz, azt a legközelebbi tőzsdenapok fogják megmutatni.

Az OMKE a lakásrendelet kinövései ellen. Igen fontos ülést tart e héten az OMKE igazgatósága. A lakásrendelet ellen akar védekezni, miután a beérkező jelentések, a rengeteg panaszok egyértelmüleg jelzik, hogy a rendelet nagyon sok kereskedőnek exisztenciájába kerülhet. Az OMKE igazgatósága erre vonatkozólag ezeket közli velünk:

— Május 1-től kezdve ötven, száz, sőt százötven százalékos házbéremelések következnek és egyedül Budapesten több milliárd az az összeg, amit mint különbözetet kötelesek a kereskedők kiizzadni. Még ennél is sérelmesebb azonban a rendeletnek az a része, mely lehetővé teszi az üzlethelyiségek elrekvirálását. A 4000 léleknél kisebb községekben pedig szabad levén a felmondás, így a panaszok szerint temérdek kiskereskedőt dobnak ki ma a helyiségéből. Az OMKE igazgatóságának nem marad más feladata ilyen körülmények után, mint az, hogy a kereskedőosztály megmentése érdekében minden eszközt használjon fel.

Kinevezések a Hitelbanknál. A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága Bezerédi András dr. urat eddigi működési körének megtartása mellett igazgatóvá, Böhm Sándor, Dér Ágoston, Freundl Géza, Knapp Antal, Löwbeer Bernát, Oberbauer Hubert, Szalkai Mór, Vida Sándor és Zeiller Ödön urakat igazgatóhelyettesekké, Boros Dezső, Brabécz Alfréd, Bruck Nándor, Dénes Adolf, Fábri Imre, Forbát Emil, Havas István dr., Herendi László, Herzog Ármin dr., Hönig Lajos, Lukács Antal dr., Lukács Oszkár, Medgyesi Pál, Makai Oszkár dr., Nagy Géza, Szabó Jenő, Wiener Izsó és Wolf Szigfried urakat cégvezetőkké kinevezte.

Sikerült bevezetés a tőzsdén. A Dunaharaszti faipar és fakereskedelmi r.-t. részvényit a Magyar-Amerikai Bank csütörtökön vezette be a tőzsdére. Az uj részvények élénk keresletnek örvendenek és árfolyamuk a 2100 koronás bevezetési kurzussal szemben hétfőn 2900 koronáig emelkedett.

Démán Ármin a helyén marad. Multheti számunkban megjelent hirünk kiegészitéséül közöljük, hogy Taubner Vilmos igazgató május 1-én lép be az Angol-Magyar Bankhoz és a bank tőzsdei üzletének vezetését Démán Ármin igazgatóval közösen fogják intézni. Értesülésünk szerint ugyanis Démán egyelőre nem szándékozik nyugdijba menni.

A Salgótarjáni közgyülése és mérlege. Értesülésünk szerint a Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. mérlege, amely lényegesen kedvezőbb a multévinél, a közeli napokban jelenik meg. A közgyülés május elején lesz, amely egyuttal elhatározza azt is, hogy a 200 korona névértékü részvényeket 1000 korona névértéküre felülbélyegzik.

Az Affinéria tőkét emel. Az Affinéria Nemesfémválasztó és Feldolgozó Intézet, amely a Kohnercég érdekkörébe tartozik, 6 millió koronáról 12 millió koronára emeli fel az alaptőkéjét.

Uj papir a tőzsdén. A Nemzetközi kiviteli és behozatali részvénytársaság (Interexim) részvényeit a Magyar általános hitelbank a közel jövőben a tőzsdén be fogja vezetni. Az egész részvényállomány csekély kivétellel az anyaintézet tárcájában van.

A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága megállapitotta az 1922. évi mérleget, mely 233,044.694 korona 24 fillér (tavaly 93,406.177 korona 91 fillér) tiszta nyereséget tüntet fel és elhatározta, hogy a folyó év április 28-án tartandó közgyülésnek inditványozni fogja, hogy az intézet az 1922. évre osztalékjogosult 700.000 darab 400 korona névértékü részvény után (a többi 350.000 részvény csak 1923-tól kezdve osztalékjogosult) 50 százalék, vagyis részvényenként 200 korona (tavaly 18 és háromnegyed százalék = 75 korona) osztalékot fizessen. 40,000.000 koronát a rendkivüli tartalékalap javadalmazására, 10,000.000 koronát közjótékonysági célokra és 30,000.000 koronát a nyugdijalap erősbitésére juttasson, végül 2,172.478 korona 08 fillért az uj számlára vigyen át. Az üzleteredményszámlán a következő nyereségek mutatkoznak és pedig kamatokon 283.3, jutalékokon 203.1, különféle érdekeltségeken 57.2, értékpapirokon 54.9, devizákon és valutákon 101.9, továbbá árukon 83.4 millió korona, mivel szemben a tiszti fizetések és személyzeti kiadások 338.6, a költségek 148.2, az adók 64.7 és a jótékonycélu adományok 14.2 millió koronát tesznek. Az intézet kezelésére bizott idegen tőkék összege 5418 millióról 10.264 millió koronára emelkedett. A bank összforgalma 1922-ben 1119.3 milliárd korona volt.

Az Angol-Magyar Bank igazgatósága megállapitotta az 1922 december 31-ével zárult XXXII. üzletévre vonatkozó mérleget. Az üzletév bruttó nyeresége 439,437.524 K (az 1921. évi 123,347.578 K-val szemben), mig a tiszta nyereségegyenleg 132,359.375 K (az 1921. évi 52,056.308 K-val szemben). A nyereség hováforditása tekintetében az igazgatóság azt a javaslatot fogja az évi rendes közgyülés elé terjeszteni, hogy abból az 1922. évre osztalékjogosult 575.000 részvény után 30 százalék, azaz

Békeffi-Boross

kabaréja az Imperiálban

VII., Rákóczi-út 90. Telefonszám: József 90—40.

A szenzációs új műsor

utolsó két hete

Nem akarok nőt látni!

a szezón legjobb kabarétréfája

Boross és Békeffi a főszerepben

Berky Lili

Kökény Ilona | **Dolinay Ilona**

Radó Teri | **Makány**

Czobor | **Majthényi**

Az előadás pont ½10 órakor kezdődik

Jegyek délután 4 órától kaphatók a pénztárnál

Az Imperiál Grillben

fényes táncmüsor! A zongoránál: **Fröhlich**

Meinl

Gyümölcsiz, leszállitott áron

részvényenként 120 K osztalék fejében (tavaly 13 és fél százalék — 54 K) a részvényesek között 69 millió K fizettessék ki, a rendes tartalékalap 25 millió K-val gyarapittassék, a bank alkalmazottai Nyugdijintézetének 10 millió korona adományoztassék, mig az alapszabályszerü levonások után fennmaradó 16,998.656 korona az 1923. üzletév számlájára vitessék át.

Tőkét emel a Vásárpénztár. A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár R.-T. most közzétett mérlege 53.505,254 korona tiszta nyereséggel zárult. A közgyülés e hó 29-én lesz, amelyen az alaptőkét — a főváros tanácsának hozzájárulásával — 120 millió koronáról 240 millió koronára emelik fel.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár 1922. évi mérlegét 16,116.190 K 58 f. tiszta nyereséggel zárja. Az igazgatóság az április 21-ikére egybehivott közgyülésnek részvényenként 180 K osztaléknak kifizetését fogja javasolni.

A Lloyd Bank R.-T. igazgatósága megállapitotta az 1922. évi mérleget, mely 58,237.650·51 K tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a folyó évi május hó 5-én megtartandó évi rendes közgyülésnek javasolni fogja, miszerint a nyereségből részvényenként 50 K (12 és fél százalék) osztalék fizettessék, 25,000.000 K pedig tartalékalapra fordittassék. A mérlegben a bank által kezelt idegen tőkék összege 1567 millióval (mult évben 388 millió) a bruttó-jövedelem 148.5 millióval (mult évben 24.5 millió) szerepel.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága a f. hó 28-án megtartandó rendes közgyülésnek javasolni fogja az alaptőkének a tartalékokból 484,000.000 koronára való felemelését a részvények névértékének 200 koronáról 2000 koronára történendő felbélyegzése által. A mult év hozamából 500 korona osztalék kifizetését és a szokásos tartalékolások mellett „Rendkivüli tartalékalap" létesitését inditványozza, továbbá a tisztviselői nyugdijalapnak és bányatárspénztáraknak egyenként 10,000.000 korona, a munkások üdülési szabadságalapjának és a munkások gyermekeinek üdültetése céljára egyenkint 5,000.000 korona és végül a Magyarországi Hirlapirók Nyugdijintézete részére 1,000.000 korona adományt javasol.

A Kunossy Grafikai Müintézet Részvénytársaság alaptőkéjét 4-ről 12 millió K-ra emeli. Minden régi részvény után 2 uj vehető át á 850 K e hó 16—23-ig a Magyar Városi Bank és a Magyar Jelzálog Hitelbanknál, ahol az 1922-i szelvény 40 K-val váltatik be.

A Nemzeti takarékpénztár és bank r.-t. közgyülése 80 K-ás osztalék kifizetését határozta el. Egyszersmind fölemeli az intézet alaptőkéjét 80,000.000 K-ról 100,000.000 K-ra és az uj részvényeket 1000 K-ás árfolyamon ajánlja fel a részvényeseknek.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy a legközelebb egybehivandó rendes közgyülésnek az 1922. üzletévre 500 korona osztalék fizetését fogja javasolni.

A „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet r.-t. közli, hogy minden régi részvénye után az elővételi jog egy uj 500 korona névértékü részvényére 1030 korona befizetése ellenében április 19-től 28-ig a Magyar Általános Hitelbanknál és az intézet központjánál Budapesten, valamint az intézet fiókjánál Wienben gyakorolható.

Az Első Pesti Spódium és Enyvgyár Részvénytársulat március 28-án tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta, hogy: 1. minden 5 darab 200 korona n. é. részvényt egy darab 1000 korona n. é. részvényre von össze; 2. minden 5 darab összevont részvényre 2 darab 1000 korona n. é. részvényt bocsát ki ingyen a tartalékok terhére; 3. minden 7 darab régi részvény és uj ingyenrészvény alapján egyaránt további 3 darab uj 1000 korona n. é. részvényt ajánl fel darabonként 10.000 koronáért a régi részvényeseknek. Az elővételi jog április hó 17-től 24-ig az Angol-Magyar Banknál gyakorolható. Az átvételi és elővételi jogok gyakorlása után tehát minden 25 darab régi részvény 10 darab 1000 korona névértékü részvényre, vagyis egy teljes tőzsdei kötésre alakul át.

A Püspöki Uradalmi Bérpince R.-T. közgyülése elhatározta 340 K n. é. részvényeinek a tartalékalap terhére 500 K n. é.-re emelését, továbbá 5 drb ily részvény 1 drb 2500 K n. é. részvényre való összevonását és az alaptőkének 120,000.000 K-ra emelését. Az uj részvényekre egészben a régi részvényeseknek van elővételi joga, mely 5 drb 2500 K-ás régi részvény után 3 uj részvényre e hó 16-tól 23-ig darabonként 3500 K ellenében a Magyar Városi Banknál és a Magyar Jelzálog Hitelbanknál gyakorolható, hol egyidejüleg az 1922. évi szelvény 60 K-val váltatik be.

A Magyar ruggyantaárugyár r.-t. az 1922. évben 60 millió korona alaptőke mellett 130.458,703 korona tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 16.62 millió korona tiszta nyereséggel szemben, annak ellenére, hogy az év jóval nagyobb részében az alaptőke még a régi 20 millió korona volt.

A Teudloff-Dittrich Budapesti Armatura-, Szivattyú- és Gépgyár R.-T. közgyülése elhatározta 16 millió K alaptőkéjének 20.000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával 20 millió K-ra való felemelését. Minden négy régi részvényre az Angol-Osztrák Banknál 6000 K árfolyamon április 16-ig egy uj részvény vehető át.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.
Áprilisi rekord-műsor!
Elly és Maud excentric-kettős. | Carson u. Angelo mondain-táncok.
RAFFI GIRLS tánc-szépségek.
Hansi Merki és Claire Silgard klasszikus táncjelenetei.
A világhirü orosz ESMANOFF BALLET vendégjátéka.
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

APOLLO-SZINPAD
(a Hellkonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 195—06.
UJ MŰSOR
A CSALÁDI TANÁCS
Operett 1 felvonásban
A PROBLÉMA
Családi dráma, az összes müfajokon keresztül, 6 képben, elő- és utójátékkal, irta KOVÁRY GYULA
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Sándor Mária, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Április 20-tól 26-ig
Nevető könnyek Amerika legszebb filmje 6 felvonásban.
Dempsey és Charpentier világhirü boxmatche 4 felvonásban.
Sheff mint vaskirály szenzációs burleszk 2 felvonásban.
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: SCHMELZER BENŐ IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-66
Minden este 1/2 8 órakor
Uj müsor **HATTYULOVAG** Uj operett
Zerkovitz-Harmath operettje és a szenzációs uj áprilisi müsor.

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Rott és Steinhardt felléptével az évadzáró müsor.
„Pardon tévedtem" és „Die beiden Mandl"
Kezdete pontban 8 órakor.

SEINER ÉS KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: LUKÁCSFIA BUDAPEST.
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyárielepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

Autotaxi
bármikor
bárhová
kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Műszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril-tömitőanyag.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46.
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. április 25. — 17. szám.

Fővárosi Hirlap

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Ereky hadüzenete a Wolff-diktaturának

A Fővárosi Hirlap utján hozza nyilvánosságra kilépésének okait — Tovább is dolgozó keresztény és nemzeti politikát hirdet Belső állapotok a Keresztény Községi Pártban — Hatalmas gazdasági programmal indul az ellenzék a hivatalos tehetetlenség ellen Magyarország hitelügyi és közgazdasági konszolidációjának és uj kiépitésének a székesfőváros közgyülési terméből kell kiindulni

„Programmunk: közgyülési többséget szerezni"

A városházi tarthatatlan helyzet hosszu vajudás, viszontagságos uralom-biztositási kisérletek után végre fordulóponthoz jutott. A jelszópolitika talmi oszlopainak sorát otthagyta az, akit erős pillérnek tartott mindenki, aki igazi éréket képviselt ott, ahol mesterségesen vetnek gáncsot az alkotó törekvéseknék még akkor is, ha ezek történetesen a párt kebelén belül nyilatkoznának meg. Ereky Károly, volt miniszter, kilépett a Keresztény Községi Pártból és ezzel minden valószinüség szerint

olyan bomlási processzus kezdődik meg, amely kicsusztatja a hatalmat Wolff és társai kezéből.

Ereky Károly nem az első ember, aki bucsut mond a tehetetlenség és gyülölködés politikáját üző pártnak, amely ma még többségként szerepel a közgyülésen. Az eddigi kilépések azonban nem hoztak komolyabb eredményeket, ha erősitették is az ellenzéket és apasztották a többséget. Ereky személye nélkülözhetetlen a pártban, amelyből vele a közgazdasági tudás és a reális szellem költözött ki. A leghatalmasabb összetartó erő volt ő ott, aki a város gazdasági érdekeinek a jelszavak fölé való helyezését hirdette és ez volt az egyetlen gondolat, amely a párt egységét ideig-óráig még megmenthette. De Ereky kilépésének időpontja is szerencsés, hiszen itt állanak a keresztény pártbeli városatyák előtt az országos választások tanulságai és Wolffféknak a kormánnyal való ideiglenes, rövidlejáratu megbékélése mögött a katasztrófális összetüzés, amely még akkor is lehetetlenné tenné a pártnak a választásokból való kilábalását, ha a mandátumok meghosszabbitásáról egy percig is komolyan lehetne beszélni. A kilátás tehát az, hogy — bár Ereky egyedül kezdte meg a kivonulást — tömegesen fogják példáját követni azok, akik éppen olyan elégedetlenek a Wolff-Csilléry uralommal, mint ő volt.

Ebben a pillanatban, amikor ezeket a sorokat irjuk, mindössze annyi történt, hogy Ereky Károly megirta kilépő levelét. A párt eddig azt nem ismeri, Wolff Károly pedig nincsen idehaza. Tény az, hogy Ereky Károly senkit sem invitált, hogy vele menjen, nem gyüjtött híveket, akik követni fogják; s ha ez — ami nagyon valószinü — megtörténik, akkor az ezeknek az uraknak spontán és régen elfojtott megnyilatkozása lesz. Kilépésével egyidejüleg azonban itt a Fővárosi Hirlap hasábjain nagyjelentőségü nyilatkozatban mondja el Ereky az okokat, amelyek elhatározását megérlelték. Ez

a nyilatkozat nyilt hadüzenet a megelégelt Wolff-diktaturának és a meddős gazdaságpolitikát üző városházi rendszernek.

Az elhatározó lépés inditó oka világosan kiderülnek Ereky Károly pregnans szavaiból, bár egészen bizonyos az is, hogy — szokás szerint — megindul majd ellene a rágalmazási hadjárat, amely őt is „zsidó-bérenc"-nek fogja egyik napról a másikra megtenni. Ereky Károlyról azonban vissza fognak pattanni ezek a rágalmak, hiszen ma is éppen ugy, mint eddig, keresztény és nemzeti politikát hirdet, a dolgozó, az alkotó kereszténység politikáját, amely nem azonos a jelszó-politikával, de amelynek érdekében hajlandó kezet fogni mindenkivel, aki a főváros lakossága érdekében munkálkodni tud és akar.

Ereky Károly nagy reményekkel indul és e remények között ott van az is, hogy termékeny gondolatai, reális eredményekkel kecsegtető tervei, gazdasági kérdések megoldásával telitett programmja számára

gyorsan és biztosan meg tudja majd szerezni a közgyülésen a többséget.

Akciójának meg kell hogy legyen az eredménye és ha Wolffék táborában bent nem tudott ugy dolgozni Budapest székesfőváros lakosságának érdekében, ahogyan szeretett volna, bizonyára sikerülni fog neki a párton kivül, ahol nem fog találkozni azokkal a terrorisztikus erőkkel, amelyek eddig utját keresztezték. Bizakodó hittel kell fogadnia Budapest közönségének a dolgok ilyen fordulatát, mert bebizonyosodott, hogy nem volt hiu a remény, amely bizott a helyes ut megtalálásában. A lavina mindenesetre megindult és sok a valószinüsége annak, amit Ereky Károly ugy fejez ki, hogy: „remélem, nemsokára együtt leszünk valamennyien, akik dolgozni akarunk és tudunk". Olyan alakulás, az erőknek olyan átcsoportosulása van készülőben, amely senkivel nem adatja fel vallott elveit, amely azonban munkaképessé kell, hogy tegye a rövid időre is, amig együtt ül, a főváros közgyülését és amely megszerezve a többséget, a tanácsnak a produktiv munkát fogja diktálni, a főváros közönsége számára pedig a béke, a megértés, a demokratikus haladásért való egységes küzdelmet hirdeti.

Ebben a tudatban adjuk át a szót Ereky Károlynak, aki a Fővárosi Hirlap utján mondja el a következőkben a nyilvánosságnak, hogy miért lépett ki a Keresztény Községi Pártból és hogy a Wolffék diktaturájának történt hadüzenet után milyen politikát kiván végre a városházán jogaiba iktatni. Ime a nyilatkozat:

Ereky Károly nyilatkozata

Wolff Károly: „akarok, akarok, akarok . . ." — Csilléry és a „vezéri" tekintély

Koalició, vagy uj párt?

— *A Keresztény Községi Pártnak nem vagyok többé tagja.* Tulajdonképen nem is kellene megmotiválnom, hogy miért léptem ki a pártból, de mégis el kell mondanom egyet-mást a nyilvánosság számára, mert a legtöbben nem is sejtik, hogy *Wolff Károllyal egyáltalán nem szoktam tárgyalni, és hogy a párt vezetősége részéről igazi támogatásban sohasem nem volt részem.* Ezért tartottam lehetetlennek, hogy én a *Keresztény Községi Pártban* tovább is bentmaradjak, hiszen *az ott bentlevő áldatlan állapotok a tarthatatlanságig fejlődtek, ugy hogy az elnökség program hiján, egyes besugóik által hozzájuk jutott hirek alapján, kizárólag a párttagok és sohasem a főváros ügyeivel foglalkozik.* Aki *Wolff* Károly és *Csilléry* András környezetében érvényesülni akar, annak *nincs szüksége egyébre, mint hogy a másik párttagról azt suttogja a fülükbe, hogy az zsidóbarát. Akkor aztán indexre teszik a bevádoltat és az indexen marad mindaddig, amig a mesét el nem felejtik.* Hétről-hétre ez a játék folyik ahelyett, hogy a főváros komoly ügyeivel, életérdekeivel foglalkoznának.

„Akarok, akarok, akarok . . ."

— Én már régen kifogásoltam a pártban, hogy a pártgyülésen sohasem beszélik meg a felmerülő komoly ügyeket; hanem *a pártértekezlet elé csupán lapáliákat visznek, mig a legfontosabb problémákat Wolff és Csilléry a maguk izlése szerint intézik el, a pártot pedig állandóan befejezett dolgok elé állitják.* Sajnos, én *Wolff* Károlynak nem látom sokat emlegetett politikai koncepcióját, mert még csak programot sem ad mást, minthogy *exaltáltan kiabálja, hogy „akarok, akarok, akarok . . ."* De hogy mit akar, azt nem mondja meg soha. Viszont ha én akarok valamit, az soha sem történhetik meg, ha még olyan jelentősége lenne is a főváros közönsége számára és ha *nemcsak a párt többsége, de a közgyülés többségének akarata is mellettem van.* Hogy csak mindenkinek emlékezetében élő példára mutassak rá, a *Keresztény Községi Párt* elnöksége figyelembe sem vette azt a multkori felkiáltásomat, hogy 1924 január elsejétől kezdve sok nehéz milliárddal terheli meg a fővárosi alkalmazottak természetbeni ellátása, amelyről tovább nem gondoskodik a kormány, a főváros közönségét. Előre felhivtam a figyelmet arra, hogy *ezeket a nehéz milliárdokat meg is kell szerezni, mert különben el fogjuk veszteni a főváros autonómiáját. Wolff* Károly azonban ahelyett, hogy megértette volna ezt a felszólalásomat, a polgármester által összehivott ankéton kijelentette, hogy a városok háztartásáról szóló törvényjavaslat *nem tartozik a fővárosra* és nehogy meg kelljen hallgatnia az esetleges ellenvéleményt, *egyszerüen elment az ankétról.* Igy reagált a *Keresztény Községi Párt* elnöksége arra a felszólalásomra, hogy tegyünk valamit, mert 1924 január elsejétől kezdve ujabb milliárdok terhe nehezedik a főváros közönségének vállaira. Vagy egy másik ismert példa: *Wolff* Károly egy esztendő előtt kijelentette, hogy ha a főváros üzemei nem adnak kalkulációt, akkor ő több tarifaemelést nem szavaz meg. Akkor is befejezve mondanivalóját, felkelt és elment, azóta pedig *nem tett semmit, hacsak azt nem, hogy ezt a fenyegetését párszor megismételte.*

A maliciózus Csilléry és a „vezéri" tekintély

— A pártból való kilépésemre momentán annak felismerése adott okot, hogy a pártban nemcsak erő nincs, amellyel megvalósithatja, keresztülviheti az akaratát; de a napokban, amikor a *Sipőcz* Jenő polgármester elnöklése alatt ülésező üzemi bizottságban előterjesztettem az üzemi kalkulációra vonatkozó terveimet, a párttagok lelkesedéssel vették tudomásul javaslataimat, *Csilléry András azonban maliciózus, hangulat-*

keltő közbeszólásokkal ellenem fordult. Ezek után természetesnek láttam, hogy *Wolff Károllyal, akivel „vezéri" tekintélye miatt nem lehet tárgyalni, nem dolgozhattam együtt, Csilléry András is ellenem van, tehát akciószabadságom érdekében nem maradhatok tovább a párt tagja és igy kiléptem.*

„Rövidesen együtt leszünk . . ."

— Most már az a kérdés, hogy *quid nunc?* Pillanatnyilag nem tudom, hogy a *Keresztény Községi Párt* tagjai milyen álláspontot foglalnak el *az elnökségnek velem szemben érzetett diktátori allürjei miatt, és hogy a spiclik hogyan fogják mindazokat besugni, akik merészkednek velem beszélni, de mindenesetre igyekezni fogok a magam elé tüzött programmnak a közgyülésen többséget szerezni.* Olyan közgazdasági és az egész székesfőváros érdekeit érintő javaslatokkal kivánok a közgyülés elé állani, hogy azokat *lehetetlenség lesz el nem fogadni.* Azzal sem törődöm, hogy ha javaslataim kapcsán *Csilléry* András ugyanazt a taktikát fogja követni, amelyet legutóbb követett, amikor ugyanis *Horváth* Károlynak a kormány iránt való bizalmi-inditványát magáévá tette.

— Az ilyen taktikai fogások nem szám-i tanak én előttem, mert nekem mindegy, hogy javaslataimat milyen körülmények között fogadják el, a fontos csak az, hogy azokat tényleg elfogadják. Ami a továbbiakat illeti, én *az összes alkotó erővel rendelkező fővárosi bizottsági tagok támogatását igyekszem megszerezni és azokkal, akik tovább is jelszavakkal kivánnak harcolni, egyszerüen nem törődöm. Hiszem, hogy rövidesen együtt leszünk mindazok, akik alkotni akarunk és tudunk.* Igyekezni fogok, a magam részéről, hogy minden városatya, aki az üzemekhez ért, a közönség érdekében értékesithesse tudását. A fővárosnak olyan hatalmas üzemei vannak és azoknak vezetéséhez annyi intelligens ember támogatása szükséges, hogy a fővárosi bizottsági tagok munkája ehhez nem is elegendő. Aki tényleg velünk akar dolgozni, az megtalálja a lehetőségét annak, hogy alkothasson. *Wolff Károly és Csilléry urak pedig szortirozhatják tovább hiveiket a besugók és saját izlésük szerint.*

Egységes párt vagy koalició?

— Ami most már a pártalakitást illeti, ma még nem látom tisztán hogy *kikkel és milyen formában tudunk egységes pártban, vagy koalicióban tömörülni.* Hiszen ezek a kérdések nem kizárólag tőlem függnek, hanem a közgyülésben levő pártoktól is, de ha rajtam állana — és ez lesz a vezető gondolatom, *minden pártra való tekintet nélkül az összes alkotó erőket egyesiteni kell a főváros közönségének érdekében.* És engem itt *holmi frázisokkal, hogy „megalkudtam a zsidókkal", terrorizálni nem lehet.* Én változatlan állom azt a programmot, hogy a keresztény társadalomnak is aktiv részt kell venni a közgazdasági életben és pedig úgy, hogy a keresztényeknek is aktive, mint iparosoknak és kereskedőknek *dolgozniok* kell; de amellett nem hagyhatom figyelmen kivül egy pozitiv közgazdasági politikánál a meglevő erőviszonyokat. Ha én is a semmittevés szempontjából nézném a közgazdaságot, akkor egyszerüen arra az álláspontra helyezkedhetnék, hogy inkább semmit se csinálok, minthogy az elméleti közgazdász urak szemében elértéktelenedjék. De én, aki vérbeli üzletember vagyok és aki tudom azt, hogy *Magyarország nagyszabásu közgazdasági és pénzügyi életnyilvánulásai nem függetlenithetik magukat a fennálló nemzetközi és hazai relációktól, egyben tisztában vagyunk vele, hogy közgazdasági sikereket nem lehet ugy elérni, hogy erőszakkal és atrocitásokkal akarjam megnyirbálni mások vagyonjogi szabadságát. Wolff Károlynak bürokratikus és a gyakorlati életet nem ismerő politikájától emancipálom magamat.*

A programm

— A törvényhatósági bizottság szükséges programmját többször elhangzott közgyülési beszédeimben már leszögeztem és pedig a közgyülés általános helyeslése között. Ennek a programmnak az a kerete, hogy az *uj fővárosi törvény tervezetét* maga a közgyülés hozzáértő tagjaiból alakitandó bizottság alkossa meg. Az elavult fővárosi törvény helyett olyan uj törvényt kell javasolni, amely *széjjelválasztja a városi központi igazgatást a kerületi közigazgatástól és az üzemvezetéstől.* A székesfőváros üzemei olyan hatalmat reprezentálnak, hogy azoknak szervezetlen vezetése jelen formájában nem maradhat meg. A főváros üzemeinek financiális szempontból való egyesitése nemcsak azért nagyjelentőségü, mert a hatóság számára fokozott bevételeket bizosit, hanem *a beláthatatlan nagyságu megtakaritások révén a főváros közönségének terheit is csökkentheti.* Részletekkel most nem foglalkozom; de tény, hogy *Magyarország hitelügyi és közgazdasági konszolidációjának és uj kiépitésének a székesfőváros közgyülési teréből kell kiindulnia és én remélem, hogy idevágó javaslataimnak a közgyülésen meg fogom szerezni tudni a többséget a velem szemben diktátoroskodó többségi pártvezérek ellen is.*

Körséta a városházán

„A mi napjaink meg vannak számlálva" A baseli út — Rákos István — A fecske-utcai halálgyár és a Fővárosi Operett-Szinház

Aki még nem tudta, illetékes forrásból is meghallhatta e héten, hogy a mai városházi rezsim ugyancsak eljutott a siralomház kapujába. Nem kevésbé autentikus férfiu mondta ezt, mint Ernszt Sándor, aki meglehetős rezignáltan jelentette ki a közoktatásügyi bizottságban:

— A mi napjaink meg vannak számlálva és mi ezt a kérdést nem hagyhatjuk a jövő közgyülésnek.

Nem szól a krónika arról, hogy milyen arcot vágott ehhez a kijelentéshez a bizottságban elnöklő Zilahi Kiss Jenő és valóban ez nem is tulságosan fontos. A kurzus tehát siet elvégezni, amit még el szeretne végezni,

most akarja megejteni a nagy művész az utolsó ecsetvonásokat.

Hogy ezek egyáltalán nincsenek ellentétben az eddig végzett „munkával", azt mutatja Rákos Istvánnak, a mintaiskola igazgatójának esete, akire most vetette ki a szeretet egyik-másik apostola a hálót. Ugy látszik, még mindig nem elég fejet áldoztak fel a rezsim oltárán, ha még az olyan nemes és puritán életek, az olyan egyéniségek ellen is vádakat kovácsolnak, akik büszkeségei nemcsak a főváros tantestületének, de az egész magyar tanitóságnak is. Rákos István soha nem volt politikus, bár valószinü, hogy az olyan diadalmasan tiszta koponya, mint az övé, a politikáról is mindig megalkotta a maga véleményét. Nem is tudjuk tehát, hogy politikailag hovatartozandónak tartsuk, de igen törpe szempont lenne, ha a magyar pedagógiának ezt a nagymesterét politikai állásfoglalása szerint mérnénk. A vád ellene egy állitólagos nyilatkozata, amelyet egy kartársával szemben tett volna:

— Téged becsülllek, mert 20—30 év óta vagy fehér. Azokat azonban utálom, akik mindig velem voltak és csak most tértek át.

Rákos István soha sem volt vörös, mert ha csak rózsaszin lett volna is, régen felkötötték volna a talpára az utilaput. A fehér szó tehát, ha mondta volna is, nem jelenti a vörös ellentétét. A politikai kameleonok korában tehát spártai jellemre vall ez az állitólagos kijelentés, amelyért tulajdonképen jutalom járna annak, aki az ifjuságot neveli. Egész férfiura vall ez a kijelentés, de az egész férfiak, a spártai jellemek nem kellenek a politikai kameleonoknak.

E mellett a városházi kedélyeket elsősorban az izgatja, hogy

a baseli utasok pajzszsal, vagy pajzson térnek-e vissza,

mert nagy kérdés, hogy a külföldi hitelezők hogyan fogadják majd a főváros teljesen uj kibontakozási tervezetét. A főváros delegátusai teljes bizalommal keltek utra és igen büszkék megoldási propozicióikra, amely szerint magyar koronákban olyan mennyiségü évi törlesztést hajlandók eszközölni, amit a főváros, bár uj bevételi forrásokból, de képes lesz előteremteni, anélkül, hogy saját háztartását veszélyeztesse.

A fecskeutcai katasztrófa

csak annyiban érdekli a városházi urakat, hogy — amint az egy perlamenti közbeszólásban elhangzott — ügyvédje-e a halálgyár tulajdonosainak Vasek Ernő bizottsági tag, vagy sem? Bennünket ez igazán nem érdekel, de őszintén szeretnénk tudni, lesznek-e majd a mélyen tisztelt többségi pártnak olyan tagjai, akik a tüzveszélyes üzemek megvizsgálását olyan elánnal fogják majd követelni, mint azt a Fővárosi Operett-Szinháznál cselekedték?

Gyógyiszapot szállit a főváros Amerikába

Pöstyén helyett Kolop

A főváros tanácsában igen kevés kezdeményező erőt látunk és általában el lehet mondani, hogy alig egy-két tanácsnoki szoba van ma a városházán, ahol ötletek, gondolatok teremnének és tervek születnének. Nem várhatunk ugyan hatalmas lendületü beruházási programmot, mert pénzünk nincs, de invenció nélkül lehet tovább vegetálni, de azt nem szabad közigazgatásnak nevezni. Ama néhány ügyosztály között, amelyekből friss ötletek kelnek szárnyra, mindenesetre ott van a dr. Berczel Jenő tanácsnok vezetése alatt álló városgazdasági ügyosztály. Nagyon jól tudja mindenki, hogy Berczel nevéhez füződött a mult esztendőben a kitünően sikerült burgonya-, zöldség- és alma-akció. Amikor a szabolcsi urakkal nem tudott megegyezni a tanácsnok, nem esett kétségbe, hanem elment Csehszlovákiába és olyan pompás burgonyavásárt csinált, hogy még ma is harminc korona körül tudja árusitani és ezzel az egyik legfontosabb tömegélelmezési cikket teljesen kivonta a bárminéven nevezendő árdrágitási szándék érvényesülése alól. Hasonló sikere volt az alma-akciónak is. Az almát az elszakitott Nyugat-Magyarországon vásárolta be és izes csemegét, tápláló főzeléknekvalót adott negyven koronáért szinte az egész télen a családok ezreinek akkor, amikor egy kiló alma egyébként 400—500 koronába került. Ezt a kezdeményező erőt, sajnos, a tanácsnak csak igen kevés tagjában látjuk, mert a meglevő adókat felemelni, a szokványproduktumok árát magasabban megállapitani: ehhez nem kell valami csodálatos invenció.

Berczel tanácsnok most ujabb akciót kezdett és pedig a sikernek igen sok reményével. Üzleti vállalkozásnak készül a dolog, amelynek közegészségügyi jelentőségét sem lehet tagadni, s amellett a főváros számára anyagi előnyöket is biztosit az uj vállalkozás. Arról van szó, hogy a főváros a maga fürdőiben a rheumatikus betegeket saját kitermelésü iszappal gyógykezelteti és ebből az ujonnan felfedezett iszapból a külföld számára is exportál a városgazdasági ügyosztály.

Az uj iszapnak, amelyet a különböző vegyészek és orvosok, akik azt megvizsgálták és tanulmányozták, rendkivüli gyógyitó erőt tulajdonitanak és azt mondják, hogy ennél nagyobb gyógyitó erejü iszap sehol a világon nincs. A hires pöstyéni iszap csak vetekedhetik vele, de felül nem mulhatja. Ennek az uj iszapnak a hazája Kolop, a Jászságban és azt ma már nagy mértékben használják a Gellért-fürdőben, ahol téglalapalaku, egy kilogrammos formákban el is árusitják, ugy hogy azt bárki otthon is felmelegitheti és rheumatikus testrészén alkalmazhatja.

A főváros azonban nemcsak megtalálta a pöstyéni iszap utódját, de annak kitermelését is maga végzi és a kolopi iszap-területek tulajdonosával együtt dolgozik, üzleti vállalkozást csinál az áldásos erejü gyógyitószer elárusitásából. A többholdas iszapterület kitermelésére vonatkozólag a főváros és a tulajdonos között a megállapodás már perfekt, mindössze még a szerződés aláirása hiányzik. Addig is dolgozik azonban a főváros az iszap kitermelésén, amelynek költségeit közösen viseli a tulajdonossal, akivel természetesen az előálló hasznot is megosztja. Egyelőre még csak Budapestre jön vagonszámra a préselt iszap, amelynek felfőzése után pompás hatása elvitathatatlan. Mielőbb megfog indulni azonban az export is, amiből a főváros és természetesen a tulajdonos is igen jelentős hasznot remél. Ez annyival inkább lehetséges, hiszen Amerika is feltünően érdeklődik a kolopi iszap iránt és igy Berczel tanácsnok uj üzlete hatalmas dollár-inváziót hozhat.

SEINER ÉS KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

Wolffabbak a Wolffnál

is vannak a többségi pártban és ezek az urak azok, akik azt hiszik, hogy minden konjunkturát meg kell lovagolni, és minden konjunkturát addig kell lovagolni, amig a sarkantyu alatt össze nem rogyik. A politika eme kameleonjai azonban — mi ugy látjuk — utolsó lendületeiket produkálják, utolsó kártyáikat játszák ki, mert a világnézetnek minden színében tündököltek már és ha napfényre állitjuk őket, a szivárvány minden színét szabadszemmel lehet látni rajtuk. A konjunkturának a mostanival vége lesz az ő számukra, mert olyan rezsim már nem jöhet, amilyenben ők még nem szerepeltek volna nyelvvel, két könyökkel és kormányozható gondolatvilággal, Schöberl-világnézettel. Ugy kell lenni, hogy nekik már befellegzett, ha egyszer a kurzus leáldozik. Nem képzelünk legalább egyetlen pártot sem, amely visszavegyen a maga kebelébe, vagy a maga kegyeibe olyan embereket, akik nemcsak náluk voltak renegátok, de mindenütt, ahová betették a lábukat, pedig de sok felé jártak . . . Ezek az emberek nem Wolff Károlyok, mert Wolff Károly lehet még politikai szereplő, mert a politikai szinpad, amelyen keserü pathosszal harsogta az elfogultság monológjait, az ő számára csak az első szinpad. Az ő számára nem kinálkozik ujabb szerep, de ezt a nekibusult, tragikus szerepet, amelyet olyan odaadással játszott, nem fogja elvenni tőle senki, ezt produkálhatja élete végéig, bár mind kevesebb közönség előtt. A mi objektivitásunk pillanatra sem tud hizelgő szavakat mondani erről a szemünkben káros szereplésü férfiuról, de azt sem tudjuk ráfogni, hogy politikai kameleon volna.

De annál nagyobb számmal vannak táborában az ilyenfajta alvezérek. Vannak többek között olyanok, akik hétpróbás liberális multat és folyosói, pipázóbeli liberális sugdosások közepette bemennek a bizottsági terembe és ott olyan zsidóvallásu embereket is ki akarnak rekeszteni a budapesti polgárok sorából, akiket a magyar állam jónak tart köztisztviselőnek. Ha Wolff Károly teszi ugyanezt, nem vagyunk elragadtatva ettől az osztályozástól, de nem szólunk egyetlen szót sem, mert szomoruan és károsan bár, de konzekvens lett volna. De a jogügyi bizottság szónokának testébe bele van sütve a liberális bélyegző, amelyet egykori barátainak és zsidóvallásu polgártársainak, legfőként pedig a liberális ujságiróknak ma is büszkén mutogat. A liberális nyilvánosság számára mindig fel van háborodva a kurzus-visszaélések ellen és ahányszor a Wolff-párt bomlásáról volt szó, az ő neve mindig zászlóként szerepelt a kilépők élén, hogy aztán megtért báránykaként simuljon vezére lábához. Patinás liberalizmusa nyilvánult meg különben akkor is, amikor nem engedte meg — a szive szakadt volna bele, ha mégis megtörténik —, hogy a Petőfi-utcából Zsidó-utcát csináljanak. Nem, ezt nem engedte, sőt megtalálta az arany középutcát: a Kazár-utcát. Ezt a jóságát, ezt a drága nemesszivüségét valószinüleg soha sem fogják elfelejteni neki a budapesti zsidók. Egészen természetes persze az is, hogy a lelke mélyén vallott liberalizmust akarta szolgálni akkor is, amikor tervezetet dolgozott ki arra vonatkozólag, miként lehetne Budapesten a kurzus uralmát meghosszabbitani, hadd szenvedjenek Wolffék és hadd szenvedjen ő is — a liberalizmus szent szadistája — velük a hatalom igájában.

Ragyogó példa eme férfiu a magyar politika története számára és mi készek lennénk már ma szobrot emelni, hogy lássuk, kik mennek el e szobor előtt kalaplevéve, kik az ő tábora, kik az ő hitének, a politikai változatosság vallásának, fanatikus hivői? Ezt a szobrot azonban csak elvbarátainak ajánljuk. Mi a szivünkbe zárjuk az ő képét, amely azonban, mint a mi lelkünk, nem lehet Janus-arcu. Mi azt az arculatát őrizzük meg, amelyet az igazinak tartunk, azt, amely Wolffabb a Wolffnál, amelyet akkor látunk ragyogni, amikor a jogügyi bizottságban szelid jósággal nyilatkozik meg. De ezt az arculatát nem felejtjük el soha.

PAVILLON-MASCOTTE
Nagymező-utca 17. Telefon: 17—97
A SZENZÁCIÓS ATTRAKCIÓK MŰSORA!
Kezdete pont fél 10 órakor.

Fullánkok

•••

A fecske-utcai halálgyár

szörnyü emlékei borzongatják még ma is a lelkeket és ha elvetődöl, olvasó, a Józsefváros eme kevés nevezetességgel ékes utcájába, ma napok után is ezerfejü bámuló tömeget látsz ott gyülekezni és álmélkodni. Tizenhat halott örökre elveszett munkaereje mellett ezer és ezer bámuló ember napi munkája is elveszik és az ember nem tudja megérteni, miért kell itt napszámban szájtátva ácsorogni. Ennek a rettenetes katasztrófának szörnyü eseménye felborzolta mindnyájunknak az idegeit. Álltunk és vártunk tehetetlenül, hogy majd talán hallunk valami hangot a városházáról is. A munkásság feljajdult, a társadalom megreszketett, a parlament pedig gyásza jeléül öt percig szünetelt, egyszóval mindenki megadta a munka halottainak a kellő, a megillető tiszteletet. És a főváros? Itt nem láttunk semmit, Istenem, hiszen ennek a városházának olyan vastagok a falai. Annyit azonban legalább is megtehetett volna a polgármester, hogy mindazokat a hivatalos szerveket és egyéneket kirendelte volna a Fecske-utcába, akiknek szavuk van, vagy szavuknak kellene lenni az ilyen műhelyberendezés ellen. Állnának ott ők a Fecske-utcában a bámuló tömeg helyett. Ők talán még használnát vehetnék a borzalmas látványnak.

Jutagyári igazgatók

— ugy látjuk — előnyben részesülnek kurzuséknál, mert pénteken hat zsidó vallásu egyén közül csak annak az egynek helyezték kilátásba a székesfőváros községi kötelékébe való felvételt, aki történetesen jutagyári igazgató. Hát hiszen a jutagyári igazgatókról nem lehet tagadni, hogy a mai rendre nem veszedelmesek, nincsenek felforgató szándékaik, de bizonyára a másik öt zsidó vallásu polgártárs között is vannak igen derék emberek. Ám a látó ember mindig talál az ilyen kurzus-furcsaságok mellett egy-egy mondatkát, amely nemes egyszerüséggel mindent megmagyaráz. Ime itt is azt mondja a tudósító, hogy a „kilátásba helyezés"-ért a jutagyári igazgató ur tartozik százezer koronát a Sipőcz-akció javára befizetni. A gyüjtésnek ezt a módját mi kissé különösnek tartjuk és a fővárosi ellenzéknek tiltakoznia kell Wolffféknak ilyenfajta demokráciája ellen, mert furcsa város lenne Budapestből, ha polgárai csupa jutagyári igazgatókból állanának.

Most már tudjuk

ha eddig nem tudtuk volna, hogy „a főváros az összes forradalmak gyupontja." Igy mondotta ezt legalább a szociálpolitikai bizottság ülésén Frühwirth Mátyás, aki hivatalból is szociológus, miután odahaza a maga pártjában is munkáskérdések elintézésén fáradozik. Frühwirth bizottsági tag ur nem szerzett nekünk meglepetést, de nem szerzett meglepetést a történelemnek sem, amely nem igen látott még olyan forradalmat, amelynek „gyupont"-ja Karcagon, vagy Sajószentpéteren lett volna. A forradalmak mindig ott keletkeznek, ahol a legtöbb nép van összezsufolva, s ahol természetszerüen a legnagyobb a nyomoruság. Nem félünk ilyen természetü megmozdulástól, ez azonban nem jelentheti azt, hogy ne legyünk óvatosak és ne tegyük meg a szükséges preventiv intézkedéseket. De vajjon elegendő óvatosságot jelent-e, a forradalmi fokusz kiölését jelenti-e az, ha iskolán kivüli népmüvelési bizottságot alapitunk. Legyen meg ez a bizottság, dolgozzék egészséggel és adja a jó Isten, hogy terjesszen a nép között minél több kulturát. De a forradalmat megelőzni kulturával nem lehet, amint hogy az éhes szájakat sem lehet könyvvel, vagy tudományos előadással betömni. A népmüvelési bizottságok sokszor és sok helyen végeztek már derék munkát, de forradalmat még soha sem akadályoztak meg.

Bud miniszter és Vajna tanácsnok

nyilatkoznak a Fővárosi Hirlapnak a főváros ellátásáról a következő gazdasági évben

Budapest kenyérrel való ellátása elsőrendü problémává vált a mai horribilis drágaság közepette és különösen akkor, amikor a kormány maga is szükségét érezte olyan határozott kijelentések megtételének, amelyek szerint gondja lesz a kereseti viszonyoknak a drágasággal való összhangba hozatalára. Ebben a pillanatban teljes érdeklődéssel kell fordulnunk a főváros kivánságai felé, amelyeket a Fővárosi Hirlap számára alább Vajna Ede tanácsnok, a közélelmezési ügyosztály vezetője, volt szives kifejteni. A főváros közélelmezési politikája ma e nyilatkozat szerint is a kötött rendszer felé való gravitálás. Nyilatkozik a főváros kivánságai tekintetében Bud János közélelmezési miniszter is, aki teljes jóindulatát helyezi kilátásba, de részletes felvilágositásokat a dolgok mai stádiumában még nem adhat. A két nagysulyu nyilatkozat itt következik:

Bud János
közélelmezési miniszter:

— Az 1923—24-ik év közellátási programmja most kezd kibontakozni. A minisztertanács nagy konturokban letárgyalta azokat az ujitásokat, amelyek az adott viszonyok közt leginkább célravezetőknek látszanak. Ma még csak nyersanyagban van meg a közélelmezés tervezete és az a célom, hogy minden érdekelt elmondhassa idejekorán a kivánságait.

— Áll ez elsősorban a székesfőváros ellátásának kérdésében. Már a Közélelmezési Tanács ülésén felszólitottam a főváros jelenlevő tanácsnokát, hogy terjessze elő azokat a kivánságokat és javaslatokat, amelyek Budapest lakosságának közellátására vonatkoznak és hatályosnak látszanak. Bár a tervezetem ilyen irányban is fővonásokban készen áll, mégis annak részletes kidolgozására és publikálására csak azután kerülhet sor, amikor már ismerjük és lehetőleg figyelembe vesszük a főváros tanácsának a javaslatát.

— Természetesen

a közellátás kérdésében mindenekelőtt a mai drágasági árnivót, illetve az avval aránytalanságban álló kereseti viszonyokat vesszük tekintetbe.

Áll ez elsősorban Budapest társadalmi osztályainak helyzetére és az a törekvésem, hogy méltányos módon rendezzük ezt a nehéz és bonyolult kérdést.

Vajna Ede tanácsnok,
a Közélelmezési ügyosztály vezetője:

— A székesfőváros közélelmezése ügyében előterjesztettük javaslatunkat és a közélelmezési kormány tudomásunk szerint most tanulmányozza azt. Hogy a mi előterjesztésünket fogadják-e el, illetve abból mennyi kerül megvalósitásra? — azt nem tudom. Nekünk az elvünk az, hogy nem okvetetlenül ezt a megoldást szükséges elfogadni akkor, ha van, vagy lesz annál jobb. Mi ezt tartjuk a legmegfelelőbbnek az adott viszonyok folytán. A mi javaslatunk részben visszatérést jelent a háborus, illetve a mult év augusztusa előtt való idő hatósági lisztellátására. Korántsem azt jelenti ez, mintha talán szerelmesek volnánk a régebbi módszerbe, hanem csupán arról van szó, hogy

mindazok számára, akik kötött fizetésből élnek, biztositani lehessen a mindennapi kenyér- és liszt-adagokat.

— A hatósági ellátásra vonatkozó tervünk is ezt tekinti vezérfonálként. Elvünk az, hogy Budapest lakossága közül hatósági lisztellátást kapjon minden olyan egyén és család, akik arra rá vannak utalva. Tervezetünk igy készült el és a következő kategóriak szerepelnek benne:

Először is a magántisztviselők, másodszor a kereskedelmi alkalmazottak, harmadszor a munkások, negyedszer mindazok a kötött jövedelmüek, akik általán a fenti csoportok jövedelmi arányát kapják, végül be akarjuk osztani azokat, akik időlegesen, vagy huzamosabban nem jutnak keresethez.

— Természetesen tisztában vagyunk azzal, mily nagymértékü kiterjesztését jelenti ez a közellátásnak. Azonban meggyőződésünk, hogy az emlitett néprétegek ilyen ellátását feltétlenül meg kell oldani. Igy ki-

vánja az emberi és hazafias kötelesség. És javaslatunk elmondja, miként lehet a dolgot megoldani. Ugy véljük, hogy a kormány természetben gyüjtetheti egybe a főváros ellátatlanjai részére a gabonaszükségletet, ha először is elrendeli, hogy a földadót az uj termésévtől kezdve ne pénzben, hanem terményekben róják le. Ez nagyon lényeges. Másodszor igen fontos az őrlési adónak ismét tizenöt százalékra való emelése, amint a multban is szedték. Felhivtuk a kormány figyelmét arra, hogy a kiviteli illetéknek természetben való meghagyása és beszolgáltatása szintén előbbre viszi a fővárosi hatósági ellátás ügyét.

— Kifejtettük javaslatunkban, hogy ezek az igy befolyó lisztmennyiségek körülbelül fedezni fogják a főváros hatósági lisztszükségletét. Mégis, tegyük fel, nem lenne elegendő, akkor a még hiányzó készleteket a kormány vásárolja össze, lehetőleg az uj termési év augusztusában, amikor tehát az uj gabona ára még nem kerül a spekuláció befolyásának hatása alá. Hivatkoztunk arra, hogy ha — tegyük fel — ma vásárolunk be hatósági lisztet, azért ötször annyit kell kiadnunk, mint amennyiért a mult év augusztusában beszerezhettük volna. Azt akarjuk, hogy a kormány ne fizessen rá és ne hozzon túlnagy áldozatot, ellenben a vázolt eljárással a gabona, illetve liszt árát stabilizálja. Elvégre a közellátás hatósági megoldása is azért oly égetően szükséges, mert a búza valutáris értéke, stabil pontja nem állandósul, holott a lakosság óriási százaléka stabilösszegü fixet kap.

— Bizonyos stabilizálást várunk tehát a helyes hatósági ellátás megoldása után, illetve az áremelkedés lehető mérsékletét. Ezt kifejezésre juttattuk a Közélelmezési Tanács ankétjén is, amikor minden érdekeltet meghallgattak és kiki a felfogását érvekkel támasztotta alá. Egyben egységesen alakult ki a különféle érdekeltségek felfogása, nevezetesen, hogy a főváros ellátatlanjainak lisztszükségletét a hatóságnak, illetve a kormánynak, biztositania kell. Reméljük ilyen körülmények közt, hogy javaslatunkat jórészt elfogadja a közélelmezési kormány.

Események

Fock és Csupor tanácsnokok kitüntetése. A kormányzó Fock Ede és Csupor József fővárosi tanácsnokoknak a főtanácsosi cimet adományozta és igy a tanács eme két kiváló tagja méltóságos ur lett. Alig tévedünk, ha az hisszük, hogy erre a két kitüntetésre az adta meg az alkalmat, hogy a két tanácsnok a főváros külföldi kölcsöneinek ügyében lefolytatott londoni, párisi és egyéb tárgyalások alkalmával nagy igyekezettel, sok fáradsággal és becses törekvéssel képviselték a főváros érdekeit. De egyébként is mindkét férfiu érdemes munkás, sokra hivatott tagja a tanácsnak. Csupor Józsefet nehéz időkben igen sulyos posztra állitották, amikor a főváros pénzügyi ügyosztályának vezetését bizták rá. Fock Ede az ut- és csatornaépitési ügyek legfőbb vezetője és évtizedek eredményekben gazdag munkája, a sikerek egész sorozata áll mögötte. Gazdag mérnöki tudása, magasrendü európai müveltsége, finomlelküsége, modorbeli előkelősége mintaképéül állitják oda a magyar tisztviselői karnak. A politikával nem törődik, harmonikus lelkét a kor csunya csete-patéi nem zavarják meg, hangtalanul, odaadással, hittel és becsülettel dolgozik a főváros lakossága érdekében. Az ilyen férfiu kitüntetése mindenkit örömmel és megelégedéssel tölt el, hiszen bárhogy változzanak az idők és viszonyok, Fock Ede mindenkor büszkesége lesz Budapest fővárosnak.

Interpelláció a letelepedési engedélyek kezeléséről. A fővárosi ellenzék, amely dicséretes harcot vivott a Wolffék letelepedési szabályrendelete ellen, azt a közgyülési határozatot, amely ezt a szabályrendeletet elfogadottnak nyilvánitja, megfelebbezte a belügyminiszterhez. Ugyanakkor azonban, amikor ez történik, a jogügyi bizottságban olyan módon kezelik a letelepedési kérelmeket, hogy ez a mód előreveti az árnyékát annak, mi történik majd akkor, amikor az uj „rend" életbelép. Ezért Kárczag Vilmos bizottsági tag ebben a kérdésben interpellációt jegyzett be, amelyet a május 2-iki közgyülésen fog elmondani. Értesülésünk szerint meg fog emlékezni ez alkalommal Joannovich Pál főv. bizottsági tag fajvédő érdemeiről is.

A Fansz zenekara az Állatkertben. Az Állatkert belépődijait a legutóbbi napokban felemelték. A hatvankoronás egyszeri belépőjegyek ára ezentul 60 korona helyett 100 korona lesz, mig az idényjegyekért 5000 koronát fog a közönség fizetni. A gyermekjegyek ára minden esetben fele a felnőttjegyek árának. Ezt az emelést teljesen méltányosnak kell tekintenünk akkor, amikor ismerjük az Állatkert hatalmas kiadásait és visszaemlékezünk arra, hogy a közönség a tizenkétfilléres villamosjegy idején egy koronát fizetett a belépőjegyért, mig ma, a nyolcvankoronás villamosjegyek korában a differencia mindössze husz korona. Berczel Jenő tanácsnok egyébként megállapodást kötött a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetségének zenekarával, hogy május elsejétől junius hó 15-ikéig naponta hangversenyezni fognak az Állatkertben. A Fansz zenekara harminckét tagból áll és a vezetője Bor Károly és olyan egyéniségek szerepelnek benne, mint például Sereghy főszámtanácsos és Pertik tanácsjegyző. A zenekar, amely komoly müvészi sikereket fog elérni, elsőizben a tanácsnak mutatkozott be a Vigadó étteremben, majd nyilvános hangversenyt is rendezett a Vigadó nagytermében a közönség számos tetszésnyilvánitása mellett. A városgazdasági ügyosztály a zenekarnak méltányos feltételeket szabott, ugy hogy a szereplő tisztviselők csinos mellékjövedelemre számithatnak, egyben pedig kottákkal és kottatartókkal ajándékozta meg a zenekart. A Fansz zenekara után, tehát junius 16-án a filharmoniai zenekar kezdi meg állatkerti szereplését, de az anyagiakban való megállapodás még nem történt meg, mert a filharmonikusok hónapokkal előbb nem tudják megállapitani igényeiket. Megemlitjük még, hogy a bölények számára elkészült a visegrádi erdőben a nyaraló és igy az állatok kiszállitása a napokban megkezdődik.

Elég volt az embervadászatból. Csilléri András, hazánk melegszivü fogorvosa, valamelyik fővárosi bizottságban a „tőle megszokott lendülettel" nagy beszédet mondott, amelyet kár lenne eltemetni a hivatalos közlöny feledés-temetőjébe. Lássa meg az utókor is, mecsak mi bámuljuk ennek a nagy férfiunak nemes szivét, érzékeny, finom lelkét, humánus gondolkodás-módját.

— Az utóbbi időben — mondotta Csilléri — megtörtént, hogy a népjóléti miniszter olyan főorvosra vonatkozóan, aki a proletárdiktatura alatti magatartása miatt a fegyelmi választmány által állásvesztésre itéltetett, ezt az itéletet megváltoztatta és az illetőt csak dorgálandónak minősitette. Ha a miniszter talált is olyan enyhitő körülményeket, amelyek ezt indokolttá tették, nem lehet kényszeriteni a többi orvosokat és tisztviselőket, hogy ilyen miniszteri rendelet alapján kénytelenek legyenek esetleg surlódások közepette maguk között megtürni olyan embereket, akiket a fegyelmi választmány megbélyegzett. Kérem, hogy az 1921:XXXIV. t.-c. 4. §-a értelmében — hasonlatosan a tanszemélyzetnél követett eljáráshoz — minden olyan orvosnak és közkórházi tisztviselőnek, akinek fegyelmi itélete nem hivatalvesztésre szólt, vagy azt a népjóléti miniszter megváltoztatta, az elbocsátása iránt javaslat tétessék.

—

A nemesszivü inditványt kiadták az ügyosztálynak megfelelő javaslattétel céljából. Megdermed az ember ereiben a vér, amikor négy esztendővel a kommunizmus bukása után ilyen beszédet kell hallani. Ki kell jelentenünk, hogy sejtelmünk sincs róla, ki az a főorvos, akiről Csilléri ur beszélt, de örömmel látjuk, hogy Vass József, aki nemcsak miniszter, de katolikus pap is, iparkodik helyrehozni azokat a hibákat, amelyeket a különböző fegyelmi választmányok a lázas időkben özönével követtek el. Kétségtelen, hogy vagy büntelen, vagy csak emberi ésszel érthetően megtántorodott valakiről van szó, akinek ime most, miután ez tökéletesen bebizonyosodott, Csilléri András ki akarja törni a nyakát, tönkre akarja tenni az exisztenciáját. Négy esztendő után igazán megbékélhettek a lelkek és előbb meg tudnánk érteni azokat, akik mindenkinek megbocsátanak, mint azokat, akik az apró hibákért, kis megtántorodásokért most kiabálnak hóhér után. Rettenetes gyülölködő lélek kell az ilyesmihez és nem hisszük, hogy abban a táborban, amelynek élén ma ez a Csilléri András áll, ne akadna ember, igazi ember, aki az asztalra csapna és azt mondaná: Elég volt már az embervadászatból!

Az Otthon-Kör közgyülése. Az Otthon Irók és Hirlapirók Köre vasárnap délelőtt tartotta évi közgyülését. Napirend előtt Kun Andor dr. meleg szavakkal üdvözölte Hoitsy Pál elnökét ötvenéves irói és ujságirói jubileuma alkalmából. Üdvözölte benne a nagy magyar polihisztort, a nagy tudóst, a kitünő irót, a lelkes hirlapirót és a tisztalelkü magyar urat. Hoitsy Pál meghatott szavakkal válaszolt az ünneplésre. A főtitkári jelentés és a zárszámadások elfogadása után a választmány uj tagjaiul Barabás Lóránt, Cavallier Józsefet, Feleki Gézát, Törs Tibort, Zilahy Lajost és Zólyomi Dezsőt választották meg.

A főváros házbér- és boltbér-emelései. Vass József népjóléti miniszter lakásrendelete értelmében természetesen a székesfőváros is felemelte az összes lakás- és bolt-béreket, aminek eredménye sok millió uj jövedelem a főváros háztartása számára. A főváros emelései a rendelet megszabta határok között mozog és csak kivételes esetekben alkalmazták azt a szakaszt, amely a feltünő életmódot folytató lakókkal szemben jogot ad a nagyobb arányu béremelésre. A béremelések körül éjjel-nappal folyó hatalmas munkát végzett a város gazdasági ügyosztálya és bár a rendeletben meghatározott egy hét fizikailag is kevés volt a számitások megejtésére és az emeléseket tudató levelek elküldésére, minden a legteljesebb pontossággal ment végbe.

Gyászünnepély Zerkovitz Emil emlékére. A Kereskedelmi és Iparkamara disztermében vasárnap délelőtt bensőséges gyászünnepély volt az Amerikában nemrég elhunyt Zerkovitz Emil miniszteri tanácsos emlékezetére. Az ünnepélyt Kowalóczy Dezső dr., a Magyarországi Gyári Képviselők és Árugynökök Országos Egyesületének alelnöke nyitotta meg és megindult szavakkal üdvözölte az elhunyt családját, valamint a megjelent előkelő közönséget. Ezután Gonda Hugó hosszabb beszédben ismertette Zerkovitz Emil közéleti tevékenységét. Példának állitotta őt a mai és a jövendő kereskedelmi élet kiválóságai elé. Majd Szávay Gyula, a Kereskedelmi és Iparkamara főtitkára emlékezett meg az elhunytról kegyeletes szavakkal.

Felülvizsgálják a pince-üzemeket. A fecskeutcai szörnyü robbanás folytán fokozottabb mértékben gondolnak a főváros területén rengeteg számban dolgozó pincegyárakra és üzemekre. A helyiségek hiánya, az épitkezési szünet és a kitünő konjunktura garmadával vitte le a pincékbe a vállalatokat. Gyakori eset, hogy 60—120 munkás is dolgozik a sötét, szük, egészségtelen helyiségekben, hová nem hat a napfény és ahonnét hiányzik a megfelelő levegő. A hatósági, tüzrendészeti és közmunkatanácsi bizottságok most napok óta sorra járják az összes ilyen pincéket s már eddig is több százat megtekintettek. Bizonyos reviziókat emlegetnek, üzembetiltásokat és átalakitási követeléseket, nehogy megismétlődhessék a Fecske-utcában történt szerencsétlenség.

Aki olcsó és jó cipőt akar vásárolni, az forduljon bizalommal Delka-cipőáruházba, Erzsébet-körut 28. Egyben felhivjuk t. olvasóink figyelmét lapunk mai számában megjelent hirdetésére.

A Mercur Bérautóüzem és Garage (Budapest, VII., Grófi Zichy Jenő-utca 11. Telefon 48-21 és 191-46), melynek tulajdonosai, Bernász és Tavasz, az autószakmában 15 évi tapasztalattal rendelkeznek, a legkényesebb igényeknek megfelelt tura- és városi kocsikkal állnak a közönség rendelkezésére, elsőrendü szakképzett soffőrök vezetése alatt. A vállalat éjjel-nappali szolgálatot tart fenn, hogy az igénylőket azonnal kielégithesse.

Szórakozás

Marinka, a táncosnő tölti be a Fővárosi Operettszinház e hetét is. Minden este adják a nagysikerü Gilbert-operettet a premier kitünő szereplőivel. Vasárnap délután A kis grizettet, Stolz Róbert népszerű operettjét játsszák.

„János vitéz" 650-ik előadása. Fedák Sári legjobb szerepében, a „János vitéz" cimszerepében minden este fellép a héten a Király-Szinházban. Bakonyi-Kacsóh klasszikus daljátékának pénteken 27-én lesz 650-ik előadása. Most vasárnap délután „A bajadért" adják Nádor Jenő felléptével 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Uj magyar darabot mutat be a héten, szombaton a Magyar Szinház, ahol első izben kerül szinre Tersánszky I. Jenő Szidike cimü háromfelvonásos bohósága. Egészen ujszerü, a muzsikus-cigányok életéből való a darab meséje, amely szerelmi história kapcsán rendkivül mulatságos rajzát adja az uri cigánynak. Az egyes alakok jellegzetességükkel kitünő alkalmat adnak a szereplő müvészeknek pompás zsáneralakok bemutatására. A jól megrajzolt figurákban

Bóth Klári, Simon Marcsa, Vaszary Piroska, Zala Karola, Z. Molnár, Tarnay, Kabos, Körmendy és Réthey egytől-egyig hálás feladatokhoz jutottak. Az uj magyar szerző első darabja iránt nagy az érdeklődés. A bemutatóig az állandóan táblás házakat vonzó, rendkivüli sikerü Vajda Ernő-vigjátékot. A válóperes hölgy-et ismétlik. A Szidike a Válóperes hölgy-gyel felváltva fog a műsoron szerepelni.

Az Ur szőlleje — ötször. A héten ötször adják Az Ur szőllejét a Vigszinházban. A legnagybb sikerek utján halad ez a végtelenül szellemes, ötletes, mulatságos vigjáték, amely a szereplőknek éppen azon a téren ad módot szinjátszó képességük teljes kifejtésére, amelyen már annyi diadalt értek el, a finom francia vigjáték kellemes, elegáns, elragadó alakjainak ábrázolása terén. Akik Párisban látták a Les vignes du Seigneur-t, amely a Gymnase-szinház legnagyobb sikere, föltétlen magasztalással beszélnek a Vigszinház együtteséről, amelynek oszlopai a Góth-pár, Makay Margit, Gaál Franciska, Balla Mariska, Tanay, Lukács. Mindegyikük alakitása mestermű, az összjáték pedig a hires vigszinházi együttes remeklése. Csütörtökön, szombaton, valamint vasárnap és hétfőn is Az Ur szőllejét adják a Vigszinházban.

A Belvárosi Szinház e heti műsorán a legkedveltebb darabok váltakozva kerülnek szinre. Szerdán és Pénteken a 15-ik előadása küszöbén álló „Kékszakáll nyolcadik felesége" kerül szinre Titkos Ilonával, Somlayval, Z. Molnárral és Ihásszal a főszerepekben, csütörtökön és vasárnap este a nagyhatásu „Az ütközet" cimü darabot adják Németh Juliskával, Báthory Gizával, Somlayval, Gellérttel, Barótival a vezető szerepekben. Szombaton Emőd Tamás poétikus „Csipkéjét" ismétlik Németh Juliska, Kökény Ilona, Tóth Böske, T. Oláh Böske, Uray, Körmendy, Mály Gerő felléptével. Vasárnap délután pedig „A gazdag lány" cimü darab kerül szinre 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

50-ik előadásához közeledik Vajda Ernő „A válóperes hölgy" cimü rendkivüli sikerü vigjátéka, mely a héten szerdán, csütörtökön és pénteken kerül szinre a Magyar Szinházban. Vasárnap délután Hans Müller szenzációs drámája, a „Tüzek" kerül szinre. A délutáni előadások 3 órakor kezdődnek és mérsékelt helyáruak.

A Vigszinház e heti műsorában Az Ur szőllején kivül, amelyet ötször játszanak, egy est (szerda) jut a Sirokkónak, egy est (péntek) pedig a Gloriának. Vasárnap délután az Ördög-öt adják. Szombaton délután vizsgaelőadásul az Otthon kerül szinre.

Egész héten a „Levendulá"-t adják e héten is a Blaha Lujza-szinházban Harmath Hildával, Berczelly Magdával, Rozsnyai Ilonával, Raskó Ilonával, D'Arigóval, Szirmaival, Tihanyival, Tamással és Matányival. Vasárnap délután „Fi-fit" játszák 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Az uj műsor az Andrássy-uti Szinházban a hét minden estéjén, valamint vasárnap délután 3 és fél órakor mérsékelt helyárakkal szinre kerül. A darabok, tréfák, szereplői minden alkalommal Pécsi Blanka, Vaály Ilona, Bóth Klári, Vaszary Piroska, Bánóczyné, Z. Molnár, Tarnay, Bársony, Mály, Gerő, Abonyi, Sárossy, Ihász és Kabos lesznek. A magánszámokban Kökény Ilona, Németh Juliska, Ürmössy Anikó és Hegedüs lépnek fel és Békeffy mulatságos konferanszát tartja.

A 8-as, 14-es, 16-os, 18-as, 22-es, 24-es, 26-os, 35-ös, 44-es, 53-as, 75-ös villamoson lehet elérni az Erzsébet-hid melletti Helikonban vendégszereplő Apolló-Szinpadot, mely a legmulatságosabb, legnivósabb kabaré-műsort adja minden este 9 órai kezdéssel.

A nevető könnyek, a Kamara uj műsordarabja, sziv és lélek filmje, a főszerepben Alma Rubens, az ideál szépségü amerikai filmstar, valamint a Star magyar sorozatából Sehonnai, Lubinszky Tiborral a cimszerepben ma fél 5, egynegyed 7, 8 és háromnegyed 10 órakor.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68

Minden este ½8 órakor

Uj műsor **HATTYULOVAG** Uj operett

Zerkovitz-Harmath operettje és a szenzációs uj áprilisi műsor.

TELEFON: JÓZSEF 21—16. **TABARIN** BUDAPEST, VIII. RÁKÓCZI-ÚT 63.

Áprilisi rekord-műsor!

Elly és Maud excentric-kettős. | **Carson u. Angelo** mondain-táncok.

RAFFI GIRLS tánc-szépségek.

Hansi Merki és Claire Silgard klasszikus tánc jelenetei.

A világhirü orosz **ESMANOFF BALLET** vendégjátéka.

Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Tőkeelhelyezés garanciával és finanszirozás.

TŐZSDEI HIRLAP

A tőzsde közgyülése előtt

Februárban, amikor tudvalevőleg óriási forgalom és rendkivüli ármozgalmak szinhelye volt a tőzsde és amikor a tőzsde tagjai ugyszólván napról-napra arra a meggyőződésre juthattak, hogy a változott idők változott követelményeket tettek aktuálissá, általában az volt a vélemény, hogy az idén igen mozgalmas közgyülése lesz a tőzsdének. Arra számitottak ugyanis, hogy a tőzsde közgyülése elé terjesztendő inditványok benyujtására megállapitott határidőig: január 31-ig a tőzsde tagjai közül többen, de különösen azok, akik különböző alkalmakkor, amikor a technikai lebonyolitások sok zavart okoztak, folyton azt hangoztatták, hogy igy meg úgy, ők majd bebizonyitják a közgyülésen, hogy milyen reformokkal lehet szanálni a helyzetet, különböző praktikus inditványokat terjesztenek be az emlitett határidőig.

Közben lecsillapodtak a kedélyek, a nagy forgalom is alaposan csökkent, az embereknek más bajaik és gondjaik akadtak, ugy hogy nemcsak a közgyülésről feledkeztek meg egészen, hanem az — inditványokról is. A tagok részéről például egyetlen egy javaslat sem érkezett be, ami mindenesetre rendkivül feltünő olyan események után, mint amilyenek az utolsó hónapokban játszódtak le a tőzsdén és megint csak azt bizonyitja, hogy a tőzsde tagjai a reformok kezdeményezése tekintetében is nagyon loyálisak, amennyiben mindig a tanácsnak engedik át az — elsőbbséget.

Ilyenformán tehát nagyon szerény programmja, mindössze három pontja lesz a közgyülés tárgysorozatának az évi „összejövetelek" egyik hagyományos pontján kivül, amely hagyomány abban nyilvánul, hogy rendszerint feláll egy tisztes külsejü ur, aki arra kéri a közgyülés tagjait, hogy mivel az évi jelentés már amugy is közkézen forog, tekintsék az évi jelentést felolvasottnak, amit a közgyülés tagjai rendszerint zajos helyeslés sel el is fogadnak.

A tőzsde közgyülésein körülbelül tiz év óta ezek a felszólalások keltenek egyedül zajos helyeslést. Igy lesz ez az idén is, azzal a változással, hogy ezuttal a három másik pont, illetve javaslattétel is egyhangulag el fog fogadtatni. Hozzá fognak járulni Berger Mórnak, a Mercur Váltóüzlet vezérigazgatójának tanácsossá való megválasztásához, mert előre tudják, hogy Berger vezérigazgató, aki különben egyik igen népszerü tagja a tőzsdének, a dolgozó és a tagok érdekében fáradozó tanácsosok sorába fog tartozni. Meg fogják szavazni a háromtagu birói tanácsok elé utalt perek értékhatárának százezer koronáról egymillió koronára és a tőzsde egyik legfontosabb szervének, az igazgatóbizottsági tagok számának tizenkettőről tizenötre való emelését is.

A tagok számának emelkedésével kapcsolatban t. i. nemcsak a tőzsdebiróság munkája, illetve a peres ügyek száma szaporodott, hanem a tanács adminisztrációja is fokozottabb munkateljesitményt követel. Valószinü ennélfogva, hogy a szombati közgyülés, amely egy-két hónappal ezelőtt még olyan szenzációsnak igérkezett, mindössze néhány percig fog tartani, hacsak az utolsó pillanatban, az évi jelentésekhez való hozzászólás formájában nem akadnak egyesek, akik részben a Giró ügyletmenetével, részben a bankrendelet folytán aktuálissá vált ügynökkérdés reformjával kapcsolatban olyan életrevaló javaslatokat penditenek meg, amelyek érdemesek arra, hogy — rendkivüli közgyülés elé kerüljenek...

Rácz Géza.

Revote értéktőzsdei utmutatója. A Részvényesek és Értékpapirtulajdonosok Országos Védegylete (Revote) megbizásából rendkivül hasznos, áttekinthető, jelentőségteljes utmutatót állitott össze Ereky Károly. Mint a bevezetésben elmondja, ez az utmutató az első lépés arra, hogy a közönséget a részvények felértékelésének méreteire figyelmeztesse és komoly törekvés ez arra is, hogy a részvények felértékelési folyamatát követő nagy megrázkódtatásoknak elejét vegye. Ereky Károlyt, amikor kis könyvét megszerkesztette, az a gondolat vezérelte, hogy — amikor a tőkepénzes a romló korona hatása alatt vagyonmentés céljára vásárol részvényt — szükséges az, hogy a közönség a részvények mögött rejlő vagyon aranyértékéről tájékozást szerezhessen. A füzet több mint száz vállalat adatait ismerteti és pedig nagyon szemléltető módon. Mindenekelőtt feltünteti a részvénytársaság alaptőkéjét az 1914., 1919. és az 1923. évben, a további számadatok pedig feltüntetik a részvények maximális tőzsdei árfolyamát és az árfolyam idejében érvényes részvénydarabszámot, valamint az emlitett években a darabszám és árfolyam sorozatát, végül a felértékelési koefficienst. Mindebben egy matematikai gondolkodásu tudós szól a közönséghez, amelyet a számok erejével a tőzsdei szerencsejátéktól a reális számitás felé kiván terelni és igy rendkivül hasznos munkát végez.

Dréhr Imre előadása. A Magyar közgazdasági társaság e hó 26-án, csütörtökön délután 6 órakor a Magyar folyam- és tengerhajózási tanácstermében (Mária Valéria-utca 11.) ülést tart, melynek tárgya Dréhr Imre nemzetgyülési képviselő előadása: „A feldarabolt Magyarország Európa gazdasági válsága".

Uj közgazdasági napilap. Tőzsdei Hirlap cimen az elmult héten uj közdasági napilap indult meg, amelyet Fodor Oszkár, a Magyar Hirlap közgazdasági rovatvezetője szerkeszti. A lap főképen a közgazdaság, a tőzsde, továbbá a sport és a szinházak napi eseményeivel foglalkozik. Az első számok jólértesültségükkel és azoknak gyors regisztrálásával a szenzáció erejével hatottak. Fodor Oszkár, aki a magyar ujságirodalom egyik kimagasló tagja, kitünő lapjával a közgazdasági ujságirás sulyát és tekintélyét bizonyára gyarapitani fogja.

Uj bankár-szövetség. A Magyar Bankárok és Pénzváltók Országos Egyesülete a napokban tartotta meg alakuló közgyülését Surányi Ármin bankárnak, mint korelnöknek elnöklésével. Az alapszabályok megállapitása után a közgyülés tiszteletbeli elnökévé megválasztotta Kohner Adolf dr. báró urat, megválasztatott a 27 tagból álló választmány, melynek tagjai a következők: Adler Szigfried (Adler Lajos és Fia), Baumgarten Nándor (Latzkó N. és Popper A.), Bettelheim Mór (Krausz és Bettelheim r.-t.), Davidson Horace (Munk és Davidsohn), Hatvany Endre báró (Deutsch Ig. és Fia), Halász Lajos, Kanitz Bilmos (Keszthelyi és Társai), Kohner Adolf dr. báró (Kohner Adolf Fiai), Krausz Pál (Krausz Pál és Társai), Kemény Sándor (M. L. Biedermann et Co.), Latzkó Vilmos (Latzkó és Popper A.), Mihók Ottó, May R. Miksa (Szeged), Molnár Hermann (Stux Gyula és Hugó), Munk Péter (Munk és Davidsohn), Politzer Géza (Politzer, Rosenberg és Társa), Rosenberg Jenő (Politzer, Rosenberg és Társa), Schmidt Imre, Surányi Ármin (Schwarcz Ármin és Társa), Somogyi Kornél, Spiegel Szigfrid (Sopron), Strasser Alfréd (Strasser és König), Strasser József dr. (Strasser és Társa), Stux Hugó (Stux Gyula és Hugó), Szász János (Szász és Társai), Tausz Gyula (Pécs), Tornyai Rezső báró (Schossberger Henrik). Az alakuló gyülés után a választmány tartott ülést és az alapszabályok értelmében megválasztotta az egyesület elnökéül Bettelheim Mór tőzsdetanácsost, alelnökké Davidsohn Horacet és Stux Hugót, pénztárossá Rosenberg Jenő tőzsdetanácsost, ellenőrré Schmidt Imre ny. vezérkari ezredest, az egyesület jogtanácsosi tisztségét Wilheim Károly dr. vállalta el. Az egyesület helyiségei ideiglenesen a Krausz és Bettelheim r.-t. (V., Nádor-utca 6.) irodáiban vannak. Az egyesületbe tagként való belépésre vonatkozó mindennemü felvilágositás itt adatik meg.

Anglo-Austrian Bank Limited. A budapesti képviselőség uj cégének bejegyzésével a banknak londoni székhellyel angol intézetté való átalakulása megtörtént. Az intézetnél végbement változás elsősorban az angol és magyar gazdasági kapcsolat mélyitését célozza és kétségtelen, hogy mint piacunk legrégibb és kiterjedt előkelő klientélával rendelkező pénzintézeteinek egyike, az uj cég alatt közgazdasági életünknek jelentőségben megnövekedett tényezője lesz. A régi Angol-Osztrák Bank részvényei az átalakulással kapcsolatban a londoni Anglo-Austrian Bank Limited részvényeire cseréltetnek át a budapesti képviselőség főpénztáránál április 23-tól 28-ig, olymódon, hogy 4 darab régi részvényre 3 darab uj, egyenként 1 font névértékü részvény adatik ki.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár április 21-én tartott közgyülése elfogadta az igazgatóságnak összes javaslatait s azokhoz képest az 1922. üzletévre részvényenként 180 korona osztaléknak április hónap 23-tól kezdve leendő kifizetését és az alapszabályoknak módositását határozta el. végül pedig Bolgár Ferenc, Biscara Endre, Dirnfeld Adolf, dr. Rónay Károly és dr. Zsoldos Károly eddigi felügyelő-bizottsági tagokat ujból megválasztotta.

Tőkét emel a Dunaharaszti. A tőzsdén jegyzett faipari részvények egyik legujabb cimlete, a Dunaharaszti fa, május 6-ára rendkivüli közgyülést hivott egybe 10 milliós alaptőkéjének felemelésére. A vállalat legutóbb októberben adott ki uj cimleteket 550 koronás árfolyamon. A kedvező tőkeemelés hirére a hétfői tőzsdenapon élénken keresték a részvényeket, amelyeknek árfolyama 3800 koronáig emelkedett.

A Salgótarjáni kőszénbánya mérlege és tőkeemelése. A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága a május hó 3-ára egybehivandó közgyülésnek azt inditványozza, hogy az értékcsökkenési, a felujitási és a rendes tartalékalapok bő javadalmazása, valamint az alapszabályok előirta levonások után fennmaradó 145.596.442 K 10 f összegből a tisztviselői nyugdijalapnak 10 millió, a társpénztár nyugbérosztályának 10.000.000, a Dr. Chorin Ferenc nevét viselő szanatóriumnak 5.000.000,

kulturális és közjótékonysági célokra 5.000,000 koronát és osztalékul 322,500 darab osztalékra jogosult részvény után részvényenkint 300 koronát fizessen, a fennmaradó 24.266,425 korona 55 fillér pedig az 1923. év számlájára irassék elő. Inditványozni fogja továbbá az igazgatóság az alaptőkének 650.000,000 koronával történő felemelését oly módon, hogy a forgalomban levő 500,000 darab 200 korona névértékü részvény névértéke a tartalékalapból 1000 koronára bélyegeztessék fel és ezenkivül 250,000 darab egyenként 1000 korona névértékü uj részvény bocsáttassék ki és ezekre a régi részvényeseknek az elővételi jog 2:1 arányában ajánltassék fel.

Ismét uj papir a tőzsdén. A közeli napokban uj papirt vezetnek be hivatalosan a tőzsdére: a Rex-Lloyd hajó- és motorcsónakgyár részvényeit. A magánforgalomban már hosszabb idő óta kinálják ezeket a részvényeket, a nagy részvétlenség miatt bizonytalan árfolyam mellett. Hir szerint a Balog és társai tőzsdebizományos cég 2300 koronán fogja bevezetni és remélik, hogy a részvények a hivatalos forgalomban nagyobb érdeklődést fognak kiváltani.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár 1922. üzletéve 46,732.877.19 korona nyereséggel zárult. Az igazgatóság a folyó hó 28-án tartandó rendes közgyülésnek 250 korona osztalék (tavaly 120 K) fizetését fogja javasolni.

A „Szikra" Magyar Gyujtógyárak Részvénytársaság igazgatósága a május 4-ére egybehivott közgyülésnek javasolni fogja a jelenlegi 20 millió korona alaptőkének 60 millió koronára leendő felemelését. A javaslat szerint minden régi részvény alapján 2 darab uj részvény lesz átvehető, darabonként 500 koronáért.

A Pyramis nagyarányu tőkeemelése. Mint ismeretes a „Pyramis" Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi R.-T. részvényeit rövidesen bevezetik a tőzsdére. Ezt megelőzőleg a vállalat 200 milliós alaptőkéjét felemeli 500 millió koronára; e célból május 5-én rendkivüli közgyülést tart.

A Teudloff-Dittrich Budapesti Armatura-, Szivattyu- és Gépgyár Részvénytársaság április 21-iki közgyülésén elhatározta a társaság alaptőkéjének 20.000,000 koronáról 100.000,000 koronára való felemelését oly módon, hogy az eddigi 200 koronás névértékü részvényeket az április 4-iki közgyülésen elhatározott alaptőkefelemelésből kifolyólag külön e célra kihasitott 80.000,000 korona felhasználásával 1000 korona névértéküre felbélyegzi. A részvények 1923 április 24-től május 5-ig az Anglo-Austrian Bank Limited Budapest főpénztáránál (V., Fürdő-utca 6.) nyujtandók be a névérték emelését feltüntető bélyegzővel való ellátás céljából.

Tőkét emel a Transorient Bank. A Transorient Bank R.-T. május 3-iki közgyülésén az alaptőkéjét fölemelni fogja.

Az Esztergom-Szászvári Kőszénbánya R.-T. mult évi mérlege a 20 milliós alaptőke mellett 60.746.178 korona bruttó hozadékot mutat ki s tiszta nyeresége 36.830,094 korona. Gépek és eszközök leirására 8.1, felujitási alapra pedig 18 millió koronát tartalékoltak. Az összes látható tartalékok viszont 113.589,464 koronát tesznek ki.

Az Ujlaki Tégla- és Mészégető r.-t. igazgatósága április 26-ára közgyülést hiv össze, melyen a 15 millió korona alaptőkének 60 millió koronára leendő felemelését fogja javasolni a következő módozatok mellett: a) a jelenlegi 50.000 darab 300 koronás részvény 25.000 darab 1000 koronás részvényre vonassék össze, ugy hogy részvényenként 400 korona a tartalékokból nyerjen befizetést; b) 25.000 darab 1000 koronás uj részvény bocsáttassék ki és ajánltassék fel 1:1 arányban a részvényeseknek a közgyülés által megállapitandó árfolyamon; c) 10.000 darab 1000 koronás uj részvény bocsáttassék ki a tartalékok terhére és ezek teljes számban a részvényeseknek (5:1 arányban) ingyen adassanak át.

A Winternitz H. & J. Konfekciógyár Részvénytársaság csütörtöki közgyülésén tetemes tartalékolások mellett tiz százalék osztalék kifizetését határozta el. Továbbá határozatba ment a részvénynek a tőzsdére való bevezetése. A szelvényeket mától kezdődően a Strasser és Társa cég (V., Nádor-utca 11.) váltja be, amely cég a részvények bevezetésével is meg van bizva.

Budapest—Warnsdorfi Pamutszövetgyár R.-T. cég alatt egy warnsdorfi és teplitzschőnaui nagyiparosokból álló csoport és a Strasser és Társa bankház (V., Nádor-utca 11.) részvételével pamutszövőgyár alakult 260 millió korona alaptőkével. A gyár az ujpesti madridi-úti 3000 négyzetméteres telken épült telepén egyelőre 60 szövőszéken pamutszövetek gyártására rendezkedett be.

A Magyar Ruggyantaárugyár Részvénytársaság közgyülése 150 százalék = K 300 osztalék kifizetését határozta el. Az igazgatóságba báró Papp Gézát, a felügyelőbizottságba pedig Vágó Józsefet választották meg uj tagokként.

A Budapesti mintapince r.-t. 1922. évi mérlege 10 millió K alaptőke mellett 3,197.060 K tiszta nyereséggel zárul, szemben az előző évi 417.734 K veszteséggel. Az igazgatóság az április 28-ra egybehivott közgyülésnek az alaptőkének 30,000.750 K-ra való felemelését fogja javasolni.

A Magyar pamutipar r.-t. (a Magyar általános hitelbank érdekeltsége) 1922. évi mérlegében 33 millió K alaptőke mellett, az 1921. évi 18.267 K nyereségmaradvánnyal együtt 31,341.703 K tiszta nyereséget mutat ki, szemben az előző évi 6,022.681 K-val. Az igazgatóság Dániel Ervin helyettes igazgatót igazgatóvá nevezte ki.

Magyar-német Mezőgazdasági részvények a magánforgalomban. A Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T.-ot hét évvel ezelőtt több tekintélyes bajor nagybank alapitotta. A vállalat részvénytőkéje 50 millió korona, mely 50.000 darab ezer korona névértékü részvényre oszlik és eddig igen csekély számu részvény volt forgalomban. A vállalat Magyarországon Somogy és Bihar megyékben 24 ezer kat. holdon, a megszállt területen pedig a nagyváradi püspökség és gróf Károlyi Lajos birtokain folytat rendkivül belterjes gazdálkodást. A megszállt területen lévő birtokok kezelését egy román nagybankkal létesitett 18 millió lei alaptőkéjü r.-t. intézi, melynek irányitása a Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T. kezében van. Végül ugyane vállalat koncernjéhez tartozik Zágrábban egy 5 millió dinár alaptőkéjü r.-t. is. A Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T. részvényeit az utóbbi időben a magánforgalomban rendkivül fokozott mértékben keresik, tekintettel annak rendkivül magas belső értékére, azonban kevés áru jelentkezik.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Rott és Steinhardt felléptével az évadzáró müsor.
„Pardon tévedtem" és **„Die beiden Mandl"**
Kezdete pontban 8 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Április 27-től május 3-ig
SEVILLA GYÖNGYE
Mária Jakobini nagy filmje.
BOLDOGSÁG GOLGOTHÁJA
6 felvonásban.
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor kezdődnek

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
tőzsdeügynöki és bankbizományi iroda
BUDAPEST, V., BANK-UTCA 5. FÉLEMELET
TELEFON: 129-30. és 39-11.
TŐZSDEIDŐ ALATT: 158-32.
Sürgönycim: **LUKÁCSFIA BUDAPEST.**
ÉRTÉKPAPIROK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, BRILLIANST, gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Műszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril-tömitőanyag.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 195—06.
A CSALÁDI TANÁCS
Operett 1 felvonásban
A PROBLÉMA
Családi dráma, az összes műfajokon keresztül, 6 képben, elő- és utójátékkal, irta KOVÁRY GYULA
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Sándor Mária, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 28-31.

KOLLARIT BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJAI
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS ÉS BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 26.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen címkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy **vidékre**, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46.
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T.
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

A JELENKOR LEGJOBB TETŐFEDŐ ANYAGA
Eternit
PALA
CSAK AZ „Eternit" VÉDSZÓVAL JELÖLT LAP VALÓDI.
ETERNIT-MŰVEK HÁTSCHEK LAJOS BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 33. GYÁR: NYERGES-ÚJFALU.

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. május 2 — 18. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Május

minden szépsége, minden virága, minden üdesége reszkető bizonytalansággá válik, kétségbeesésre fordul, ha rágondolunk a magyar gazdasági élet szomoru lecsuszására, Budapest lakosságának szörnyü teheremelkedésére. Csak az egyetlen májusi házbéremelésre gondolunk, amelynek kiszámithatatlan következményei sötét képekben rajzolódnak elénk. A köztisztviselők lesznek az egyetlenek, akikről az állam minden megmozdulás nélkül gondoskodni fog, de a munkásság meg a magánalkalmazottak tiz- és százezrei csak most fogják kemény bérharcokban megszerezni a szükségeseket. Meg kell szerezniök nemcsak azt az összeget, amiért ők maguk lakhatnak, hanem azt is, amit a köztisztviselőknek adnak a felemelt házbér fejében, mert ezt az összeget állami részesedés cimén szedik be majd tőlünk. Ugyanakkor pedig megindul az áraknak ma még beláthatatlan emelkedése, amely válságba viszi valamennyiünk kis budgetjét. Mindez egészen természetes akkor, amikor e sorok irója vasárnapi sétája alkalmával rövid félóra alatt két különböző panaszt hallott. Az egyiket egy épenséggel nem nagy kereskedő hallatta, amikor elmondta, hogy kétmillió-nyolcszázezer korona lesz a boltbére, a másikat egy szegény ágyrajáró bocsátotta szárnyra, amikor kijelentette, hogy az ágyért, amely tulajdonképen csak rozoga diván, eddig hatezer koronát fizetett, most egyszerre négyezerrel emeltek és igy a nyomoruságos fekvőhely tizezer koronát fog apró költségvetésében reprezentálni.

Uj, friss májusi szint boritanak sötét nyomoruságunkba azok az eredmények is, amelyeket Wolff-Sipőczék hoznak Bázelből, mint provizórikus megegyezést a külföldi hitelezőkkel. Ez a megegyezés azt jelenti, hogy valamiféle külön adó fejében még a ma született gyermekre is kétszáz korona esik minden hónapban. Sok zagyva feltevést, szüklátókörü tervet hallottunk már, amelyeknek mindnek az volt a célja, hogy előkeritsék a külföldi kölcsön törlesztésére szükséges összeget. Szó volt közlekedési adóról, de még inkább a város által produkált legfontosabb közszükségleti cikkeknek ujabb megdrágitásáról, amit siettünk e terhek legantiszociálisabb kirovásának nevezni. Hogy mit fognak cselekedni, ha majd ismét szerény körünkben üdvözölhetjük őket, igazán nem tudhatjuk. De ha a demokráciának üvöltő dervisekként való zengése közben ismét csak antiszociális intézkedéseket próbálnak csinálni, akkor ennek a városnak lakossága az ellenzék legelszántabb ellenállását követeli. Az ellenzék ma megszaporodott Ereky Károllyal és meg fog szaporodni Ereky hiveivel, de megszaporodott azzal az erkölcsi bázissal is, hogy ime azok, akik komolyan segiteni akarnak a városon, akik gazdasági perspektivából nézik a dolgokat és akik tényleg a demokrácia érdekében akarnak küzdeni, azoknak ideát van a helyük. Az ilyen ellenzéknek hálásabb téma, a küzdelem sikerének komolyabb biztositéka nem kinálkozhatik, mint akkor, amikor a legigazságtalanabb elosztással akarják megterhelni ismét a főváros lakosságát.

A harmincszoros házbér, az ujból nekilendülő drágasági hullám napjaiban nem engedheti meg az ellenzék, hogy a középosztályt és a munkásságot megfojtsa Wolffék bázeli „siker"-e. Meg vagyunk róla győződve, hogy ha a tulsó oldal annak rendje és módja szerint tudomást szerzett volna arról, hogy a közgyülésen ellenzék is van és a parlamentáris formák keresésével sikerült volna a felelősséget ezzel az ellenzékkel megosztani, akkor ma nem lennének abban a helyzetben, hogy az ellenzéktől sem tanácsot nem kérhetnek, sem pedig még a felkinált tanácsokat, megoldási terveket el nem fogadhatják. Mindennek pedig a főváros lakossága issza meg a levét. Ezuttal azonban, amikor már terheink a kibirhatatlanságig megnövekedtek, az ellenzéktől nem finom pengével megvivott szalon-párbajt, hanem eredményeket várunk. Ha kell, szakadjon el minden kötél, de a külföldi kölcsönök egész terhét nem szabad a kispolgárok és munkások nyakába zuditani. Nem lehet az, hogy aki autón jár, az ne fizessen, aki villamoson megy, annak a bőrét lehuzzák. Nem lehet az, hogy én, aki olvasok, tanulok, sőt irok, éppen olyan adót fizessek a villany után, mint amilyet fizet az a mágnás vagy bankvezér, aki lukullusi lakomáján gyujtja meg a csillárokat. Ezt nem lehet elintézni szalonpárbajjal, ehhez elszánt, a végsőkig elmenő küzdelem kell, amelynek meg kell hoznia a mai áldemokratikus, ötlettelen, önmagát fölélt rendszernek a végleges bukását.

„Erekynek erős pártot kell és lehet megteremtenie"

Pártvezérek a Wolff-párt bomlásáról

Ereky Károlynak a Keresztény Községi Pártból való kilépése volt a mult hét eseménye és ennek az eseménynek a jelentőségét rendkivüli módon fokozta az a nyiltságával és erejével kimagasló nyilatkozat, amellyel Ereky Károly a Fővárosi Hirlap-ban megokolta elhatározó lépését. Magának a ténynek és a nyilatkozatnak hullámai erőteljesen voltak érezhetők az elmult napokban és kétségtelen, hogy mindenki, aki ismeri az események dinamikájának törvényeit, tudja, hogy Ereky Károly megmozdulásának eredményei erőfélben vannak és hova-tovább meg kell hozniok az egészséges kialakulást.

A közgyülés különböző pártjaira rendkivüli hatást gyakorolt Ereky lépése, a magyar sajtó pedig a maga teljességében méltatta az esemény jelentőségét. A Fővárosi Hirlap-ban megjelent nyilatkozat termékeny hatással volt a napisajtóra, amely vezércikkekben, elmélkedésekben és egyébiránta kommentárokban ismerte el azokat az igazságokat, amelyeknek Ereky Károly hangot adott.

Igazán nem kell külön hangsulyoznunk és külön bizonyitanunk, hogy az ellenzék oldalán őszinte örömmel fogadják Ereky Károly elhatározását, hiszen esztendők bizonysága áll amellett, hogy a tulsó oldal legizmosabb tehetsége, a tárgyilagosságra törekvő, komoly, a város érdekeiért hevülő elemek vezére ő volt. Wolffék vesztesége pótolhatatlan, viszont emennek az oldalnak rendkivüli nyereség jutott osztályrészül. Az uj helyzetnek, amely Erekynek a többségi pártból való távozásával előállott, kialakulására azonban időre van szükség. Ebben a pillanatban, amikor ezeket a sorokat irjuk, Wolff Károly még Bázelben van és megérkezéséig nem is lehet számitani ujabb eseményekre, hiszen a pártnak addig módjában sem igen van hivatalosan tudomást szerezni a történtekről. Kétségtelen azonban, hogy Ereky Károly törekvéseinek sok hive volt és van a többségi pártban és ahogy mi ismerjük a helyzetet, Ereky Károlytól függ az is, hogy barátai mikor és hogyan fognak megmozdulni. Mert hogy ezek a komoly elemek ma már nem tudják elviselni a Wolff-diktaturát, amelyet Ereky olyan pregnánsan jellemezett, ahhoz igazán nem fér semmi kétség.

Alább néhány nyilatkozatot közlünk, amelyek mindegyike a maga szempontjából méltatja Ereky lépését. A közgyülési ellenzéki pártok vezető-egyéniségei mondják el erről a rendkivüli fontos témáról véleményüket a Fővárosi Hirlap számára. Ezek a nyilatkozatok megegyeznek abban, hogy Ereky tökéletesen konzekvens volt elhatározásában, hiszen amig Wolffék táborában dolgozott a fővárosért becsületes igyekezettel, akkor is mindig „a dolgok lényegére hatoló, komoly, tárgyilagos akcióval tünt fel" és ilyeniormán — amint Bródy Ernő megállapitja — az ügynek szeretete, a tapasztalatok, a tanulságok s ezek nyomán támadt világos látása legyőzte a pártembert. A másik momentum viszont, amelyben a nyilatkozók megegyeznek, tulajdonképen remény a közel jövő számára és ez az, hogy Erekynek erős pártot kell és lehet megteremtenie, mihelyt a szükséges pszichológiai momentum elérkezik.

A nagybecsü nyilatkozatok egyébként itt következnek:

Bródy Ernő dr.

— Én már tul vagyok azon, hogy vizsgáljam, honnan jön a jó. Engem nem az érdekel, hogy ki mond olyant, amire felfigyelek; nem azt nézem, hogy *ki*, hanem azt, hogy *mit* mond.

— Mikor *Ereky* Károly még a többség padsoraiban ült, *a dolgok lényegére hatoló, komoly tárgyilagos akcióival tünt fel.* Talán az jellemzi legjobban a városi többségi pártban uralkodó viszonyokat, hogy Ereky alatt akkor ingott meg a talaj, mikor nem jelszavakkal és heccelődéssel, hanem megfelelő bírálat mellett egyben megoldást célzó javaslatokkal lépett a nyilvánosság elé *Erekyben az ügynek szeretete, a tapasztalatok, a tanulságok s ezek nyomán támadt világos látása, legyőzte a pártembert.* Miután ez a világos látás nem egyezik meg a többségi pártnak egyoldalú, jelszavakon nyargaló, irreális politikájával, Ereky számára nem maradhatott más megoldás, mint az, hogy minden felesleges nyügtől megszabadulva, szabadon érvényesithesse felfogását. *Természetes, hogy ezen az uton találkozik azokkal, kik sohasem egyoldalun s gyülölettől hajtva, hanem mindig az egyetemes érdek szempontjából foglalkoztak a főváros ügyeivel.*

— A mai, példátlanul sulyos helyzetben nem lehet sablonok szerint eljárni. Az élet ridegen veti fel az exisztenciális kérdéseket. Soha ily nyersen nem vonult előtérbe a *lét* kérdése. A közigazgatást uj feladatok elé állitják a tulsulyra emelkedett gazdasági problémák. *Minden erőre, minden igazi értékre szükség van.* Aki bizik ennek az őserejü országnak életképességében, annak hinnie kell abban is, hogy az üres szólamok, a meddő tehetetlenség korszaka után eljön a szakértelemnek, a munkának, a tudásnak, a szellemi fölénynek kora, melyben származásra, osztályra és felekezetre való különbség nélkül egymásra találnak azok, akik *akarnak és tudnak* cselekedni a közért.

Glücksthal Samu dr.

— Olvastam én is a *Fővárosi Hirlapban Ereky* Károly nevezetes nyilatkozatát, melyben bejelenti a *Keresztény Községi Pártból* való kilépését, egyben kritikát mond Wolffék uralma és gazdálkodása felett. *Ereky* Károly magatartása

először azért érdemel különösebb figyelmet, mert hiszen a többségi pártnak eddig egyik ismert vezéregyénisége volt s igy alaposan ismeri azt a pártot, másodszor Erekyről tudott dolog, hogy *a fővárosi közgyülésnek is egyik legértékesebb egyénisége,* aki alaposságával, szaktudásával, ötleteivel méltán keltett feltünést minden egyes felszólalása alkalmával. *A kilépése tehát most igen nagy veszteséget okoz a Wolff-pártnak.*

— Ereky magatartását ne csak az ő személyes lépésével magyarázzuk, hanem ugyis, hogy *a Wolff-pártnak egy csoportja a jelek szerint Erekyvel tart.* Érthető ez és azt is könnyü meglátni, hogy *főleg értékesebb, gondolkozó emberek állanak Ereky Károly álláspontján.* Igaz, hogy a jelen pillanatban ezek még nem mozdultak meg és nem léptek ki a többségi pártból, viszont az alkalmas pszichológiai momentum se érkezett el erre. *Ez azonban csak idő — talán rövid idő — kérdése* és sok függ Erekytől is, aki ismételt nyilatkozatai szerint az irányitást kezébe óhajtja ragadni és igy *nyilvánvalóan számit egy erősebb párt kialakitására, az értékes, reális erők összefogását célozva.*

— Nem fér kétség hozzá, hogy *Ereky Károly terveit jórészt siker koronázhatja,* azonban meggyőződésem, hogy amikor erős és egységes pártot óhajt megteremteni, ahhoz *a tagokat nem a kisebbségi pártok tagjaiból kell összehoznia.* Megengedem, hogy innen is nyerhet egy-két embert, azonban *uj pártja zömét a mai többségi pártból kell és lehet elhóditania, miután a többségi pártban tört utat az uj orientálódásra való időszerüség.* Végeredményben a többségi párt gondolkozó emberei jutottak el arra az álláspontra, amire Ereky Károly, aki a pártnak eddig egyik vezéregyénisége volt és igy a felfogásuk simult az ő irányitó felfogásához.

— Ismétlem, *Erekynek erős pártot kell és lehet megteremtenie, abban a pillanatban, amint a pszichológiai momentum elérkezik azok számára, akik voltaképen máris övele tartanak.*

Márkus Jenő dr., min. tanácsos

— *Ereky* Károly kilépését természetesnek tartom. Ennek előbb-utóbb be kellett következnie. *A megértők és a dolgozók más uton járnak, mint a gyülölködők és a rombolók. Ereky* Károly a maga kiváló egyéni képességeivel, helyes gyakorlati érzékével nem követheti a többségi párt vezérét azon az uton, amely *Budapestet és polgárságát a pusztulás veszélyébe sodorja.* Ezért kellett tehát válniok s ennek nyomán — azt remélem — *ugy a városi közéletben, mint magában a törvényhatósági bizottságban a már régebben megindult tisztulási folyamat erőteljesebben fog megnyilvánulni.*

— Vajjon a többségi párt soraiból *Ereky* Károlyt a hozzá hasonlóan gondolkodók *már most* követni fogják-e és hogy a törvényhatósági bizottságban Wolffékkal szemben a közel jövőben egy uj átcsoportosulás fog-e bekövetkezni: azt nem tudom, de nem is tartom lényegesnek. Mert a lényeges az — és ezt biztos hiszem —, hogy *a községi választásokon azok a komoly polgári rétegek, amelyek csordultig beteltek a frázisokkal s amelyek Budapest gazdasági talpraállitása érdekében a vállvetett, áldozatkész munkát tüzték ki célul: össze fognak találkozni Ereky Károlyival és egyesült erővel fogják megvivni a maguk győzedelmes harcát a jelenlegi dicstelen városházi rezsimmel szemben.*

Gróf Bethlen kritikája a fővárosról

A csepeli kikötő jövője — A miniszterelnök megokolta a francia tőke szükségességét
A későn ébredő és anyagi eszközök nélkül vállalkozó főváros

A mult szombaton a nemzetgyülés elé vitte Budai Dezső a csepeli kikötő ügyét. A dolog nem vert fel nagy port, hiszen mindenki tisztában volt azzal, hogy nem lehet a kormányt megtámadni akkor, amikor tizennégymillió francia franknak befektetését tudta elérni és ezzel a háboru lezajlása óta az első komolyabb külföldi kölcsönt tudta az ország számára biztositani. Budai és társai azonban most egyszerre arra ébredtek fel, hogy a külföldi tőke káros és hogy a kormány a nemzetközi vámmentes kikötő megépitésével olyan konkurrenciát csinál a főváros helyi kikötőjének, amely azt tönkreteheti. Nem szólunk most arról, hogy mindez akkor, amikor a törvényjavaslat a Ház előtt van, amikor aláirt szerződésekkel állunk szemben, amikor a Budapesti Vámmentes Kikötő Rt. már megalakult, bizony csak eső után köpönyeg.

Gróf Bethlen István miniszterelnök azonban, akinek a gazdasági kérdések iránt sokkal élénkebben kifejlődött érzéke van, mint az egész Keresztény Községi Pártnak és igy szombaton már a korai délelőtti órákban hire terjedt, hogy a miniszterelnök a csepeli kikötő ügyét személyesen akarja megvédeni az oknélküli és káros támadással szemben. És valóban, a miniszterelnök nagy kitartással várt Budai megnyilatkozására. Déli tizenkét órakor Bethlennek rendkivül fontos sajtókonferenciája lett volna, a megjelenteket azonban félháromig várakoztatta, mert előbb felelni akart a csepeli interpellációra.

Ennek az interpellációra adott válasznak azonban van több nevezetessége is. Az előttünk fekvő gyorsirásos jegyzetek mutatják, hogy gróf Bethlen István tökéletesen tisztában van azzal az óriási jelentőséggel, amelyet a kikötő Budapest életében játszani fog. Negyven éven át néhány rajongónak keresztelt lelkes ember kiabált csak a kikötő után, ma pedig Magyarország miniszterelnöke mondja:

— Azt hiszem, a budapesti kikötőnek, de általában Budapestnek *igen nagy érdekei füződnek ahhoz, hogy az ország fővárosa és az ország fővárosának kereskedelme a nemzetközi forgalomba bekapcsoltassék.* Igen nagy érdekek füződnek ahhoz is, hogy a Dunán való forgalom minél nagyobb terjedelmet öltsön és hogy ezáltal *Budapest kereskedelmi téren is betöltse azt a jelentős szerepet, amelyre Európa ezen a helyén hivatva van.*

Ez a tisztánlátásnak a szava, azé a tisztánlátásé, amelyet a Fővárosi Hirlap esztendőkön át hiába sürgetett. Ellenben rendkivül érdekes és nagyon megszivlelendő az a pár mondat is, amellyel gróf Bethlen István miniszterelnök Budapest székesfőváros adminisztrációjáról mondott lesujtó kritikát. Az egyik helyen szó szerint ezeket mondta:

— Ami a nemzetközi kikötő épitésének kérdését illeti, ez magában olyan költséget okoz, hogy *annak végrehajtására sem a főváros, sem a kormány külföldi segitség nélkül* nézetem szerint *nem volna képes.* Mert hiszen az a tizennégymillió francia frank, amelyet a külföldi pénzcsoport bocsát a magyar kormány rendelkezésére, *ma több milliárdot kitevő összeg,* amelyet *a főváros semmi esetre* és a kormány is csak igen nehezen tudna előteremteni. *A főváros — tudom — gyakran szivesen vállalkozik olyan kiadásokra, amelyek jelentős terheket képeznek rá nézve, végeredményben azonban a kormányhoz fordul, hogy azután a kormány legyen az, amely azokat a kiadásokat fedezi.*

Erőteljes és igaz jellemzése az a mai Sipőcz-Wolff rendszernek, amely minden gyámolitást fölülről vár, mert saját erejéből semmire sem képes. Ezt a sokat szapult „liberális" éra alatt soha sem hallottuk a magyar miniszterelnöktől. De legalább látjuk, hogy gróf Bethlen István objektiv szemmel nézi a városházi eseményeket és most már nem csak ujabb biztositékot látunk ebben a nyilatkozatban, de feltaláljuk benne a megokolását is annak, hogy miért nem hajlandó a miniszterelnök a törvényes okokon kivül Wolffék életmeghosszabbitására.

Mondott azonban még valamit a miniszterelnök:

— A tárgyalások majdnem kompletté váltak és csak sajnálom, hogy a főváros azokat a kivánságokat, vagy részletkivánságokat és *azokat a követeléseket, amelyeket a tisztelt képviselő ur is felhozott, kellő időben nem érvényesitette.*

A miniszterelnök tovább ugyan figyelmeztette a fővárost, hogy még talán vannak rések, amelyeken a kivánságok teljesithetők, ha ideiekorán jelentkeznek; de előbb idézett szavaiból az a vád csendül ki, hogy a városháza urai vagy későn szoktak ébredni, vagy egyáltalán nem ismerik a főváros érdekeit és csak akkor jelentkeznek, amikor befejezett dolgok elé állhatnak egy-egy Budai-féle interpellációval, amely ilyen körülmények között nem egyéb üres szalmacséplésnél.

Sokkal fontosabb azonban az, hogy Budaiék vádjaival szemben most már nyugodt lehet gróf Bethlen felvilágositásai után a főváros lakosságának közvéleménye, hogy a kormány nem alkudott el semmit. Hiszen nem egy francia pénzcsoport fogja hasznositani a kikötőt, hanem egy Budapesten létesitendő részvénytársaság, amelyben a magyar kormánynyal egyenlő alapon vesz részt a francia pénzcsoport, amely a tőkéket hozza úgy, hogy ebben a tekintetben a magyar kormány ingerenciája, befolyása, ellenőrzése még a tarifaképzés tekintetében is biztositva lesz. Ennek a részvénytársaságnak megalakulása különben már meg is történt, amint azt a megalakulásról szóló kommüniké a következőkben adja tudomásul:

A Budapesti Vámmentes Kikötő Részvénytársaság április 28-án, szombaton este tartotta meg a m. kir. kereskedelemügyi miniszterium tanácstermében, báró Wimmersberg Frigyes államtitkár elnökletével alakuló közgyülését. A közgyülés elhatározta a társaság megalakulását. A társaság alaptőkéje 100 millió korona; ebből 60 millió korona névértékü részvény az államkincstárnak jut ingyenes apportja fejében. Alaptőkeemelés esetén ugyancsak ingyenesen biztosittatott a felemelt alaptőke 60 százaléka a kincstárnak. A közgyülés 15 millió frank névértékü, hét százalékkal kamatozó kölcsönkötvény kibocsátását határozta el. Végül megválasztották az igazgatóság tagjaivá: Hegyeshalmy Lajos volt kereskedelemügyi miniszter, nemzetgyülési képviselőt, Belatiny Artur kamarai elnököt, Fock Ede kormányfőtanácsos, fővárosi tanácsnokot, Jármay Elemér helyettes államtitkárt, a MFTR igazgatóját, König Tivadar helyettes államtitkárt, a pénzügyminiszteriumban és Zielinszky Szilárdot, a kikötőügy kormánybiztosát. Francia részről megválasztották Bousquet Henrik, Clavet József, Cheysson Péter, Varin-Bernier René, gróf Saint-Sauveur Armand és Laroche urakat. Az igazgatóság elnökéül Hegyeshalmy Lajos volt minisztert, választották meg, a vezérigazgatói teendőkkel Clavel francia müszaki főtanácsost bizták meg. A felügyelőbizottság tagjai Makay Pál pénzügyminiszteri titkár és Windisch Hermann, a Pénzintézeti Központ igazgatója, francia részről des Abbayes Róbert és le Quesne Raimond urak lettek.

Haláltánc a pincelokálban

Tűzveszélyes lebujok a padláson
Anita Berber-kultusz
Széna-valuta a Fővárosi Cirkuszban

A Fővárosi Hirlap számtalan cikkének ceterum censeoja volt az, hogy vannak Budapesten pincehelyiségek, amelyeknek tüzveszélyessége a laikus előtt is szembetünő. Fájdalom, amikor ezt olyan sokszor papirra vetettük, nem azokra a lebujszerü halálkamrákra gondoltunk, ahol kérges munkáskezek szaporitják a nemzeti vagyont, hanem gondoltunk a mulatókra, a pincelokálokra, ahonnan léha férfiak és ledér nők tombolása hallatszik ki éjszakánkint, hajnalonkint az utcára. Az emberélet azonban emberélet, aki emberi kötelességét teljesiti, annak a léhaság lovagiait és a ledérség papnőit is kötelessége megvédeni. Ki is mert volna arra gondolni, hogy 1923-ban lehessenek üzemek, amelyekben minden percben hajszálon függ a munkások élete? Törvények, rendeletek egész sora védi a munkás életét és a hivatalos személyek százai vannak elfoglalva azzal, hogy a törvények, rendeletek végrehajtását ellenőrizzék. Sokkal kézenfekvőbb volt az, hogy a léhaság vámszedőinek nem jut elegendő ellenőrzés. Reméljük, hogy a fecskefarkcai halálpince tizenöt halottja tényleg borzalmas intőjel volt a kötelességüket lanyhán teljesitő hatósági közegek számára. De intőjelnek kell lennie ennek arra is, hogyha a munkások erkölcsi magaslatát meg nem közelitik is a földalatti lokálok diszes vendégei, de azok is emberek, azoknak az életét is meg kell védeni a kapzsi lokáltulajdonosok fukarságával szemben. Ezek az emberek mérhetetlen összegeket zsebelnek be és a „fényes" pinceoduk tüzbiztonságáról, hacsak a hatóságok a nyakuk közé nem sóznak, igen szivesen megfeledkeznek. Sőt enynyire sem mennénk az engedékenységben, mert a fecskefarkcai halálpince pokla azt a tanulságot vonatja le velünk, hogyha már munkahelyek számára nélkülözhetetlenek is a pincehelyiségek, semmi szükségét nem érezzük annak, hogy emberek, többnyire részeg, öntudatukban korlátozott emberek százait zsufolják össze földalatti kéjtanyákon.

Amikor a hatóságok a földalatti műhelyeket a legszigorubb vizsgálat alá vetik most, nem szabad megfeledkezniök a pincében tobzódókról sem, akik az alkohol és az erotika hatása alatt szinte öntudatlanul rohannak esetleg a saját vesztükbe. Kérlelhetetlen szigoruságot szeretnénk ezen a téren látni, hiszen semmi néven nevezendő magasabb érdek nem füződik ahhoz, hogy Budapesten gombamódra szaporod-

janak a lebujok és az itt folyó téboly, tékozlás és erkölcstelenség, amelynek semmi köze se a kultúrához, se a művészethez, kellemetlen hatást keltsen a külföldön éppen akkor, amikor a magyar kormány módfelett fontos tárgyalásokat folytat odakint a magyar jövőről.

Ám, nemcsak a pinceoduk veszedelmesek, hanem — ha már körsétára indultunk a pesti szórakozóhelyek dzsungelében, nézzük meg ezeket is — a csaknem a padlásig felbolt lokálok is. Ott van egy ilyen a Szerecsen-utcában, egy másik a Révay-utcában. Talán jó lenne itt is revizió alá venni a tüzvizsgálatot és a fecskeutcai szörnyü tapasztalatok után megállapitani, miként menekülne a megriadt publikum a szük lépcső-sikátorokon keresztül? De jó lesz gondot forditani a shimmy- és egyéb lázakban elszaporodott tánctermekre is, amelyek szintén mind emeleteken vannak és a tánc rabjainak nincs más bizalmuk a küszöböt átlépve az életben, csak a hatóságok bölcs megitélésébe vetett hit. Ennek pedig nem szabad egy ujabb fecskeutcai eset árán megrendülnie, még akkor sem, ha az uj áldozatok lakkcipősek és selyemjumperesek lennének is.

*

Budapest szórakozásának kritikája közben nem lehet nem gondolni az Anita Berber-féle tébolyra. Tisztában vagyunk vele, hogy ha csak a nevét irjuk is le, máris a reklám dobját ütöttük meg, mert ennek a „kitünő attrakció"-nak nem kell egyéb, mint hogy a lapok naponkint foglalkozzanak vele. Egészen mindegy, hogy a tiszteletreméltó krónikásnak a nyála csorog-e Anita Berber bájai után, vagy az erkölcsi felháborodás epéjét fecskendezi-e utána. Hirhedt meztelensége reklámot kap minden leirt és kinyomtatott betüvel és hónapok óta ebből él a budapesti léhaság tengerében. Akik dicsérik, jóhiszemü közönséget toboroznak neki, akik szidják, Budapest enervált kéjenceit és rouéit alarmirozzák és kergetik utána az egyik tánclokálból a másikba, amelyeket már valamennyit végigjárta a „keresztény" kurzus nagyobb dicsőségére. Ez a lokálról-lokálra való vándorlás, ez a Budapesthez való makacs hozzátapadás mutatja azonban a legtisztábban Anita Berber, a „nagy attrakció" tökéletes bukását. Hiszen ha igazán klasszikus tánckreációkat mutatna be, akkor nem rekedt volna hónapokra a szegény Budapesten. Ki ne tudná, hogy az igazán értékes nemzetközi számok évekre le vannak szerződtetve előre a világvárosok hirneves szinpadaira és a legnagyobb városban, a legrombolóbb sikerek mellett is legföllebb egy hónapig maradnak, mert hivja, kényszeriti őket a szerződésük. Anita Berber azonban alighanem azért szerelmes a leromlott magyar koronába, mert nemesebb valutával nem igen tülekednek a művészetét honorálni. Vannak világvárosok, ahol nem kiváncsiak rá, mert meztelenség művészet nélkül minden bokorban terem.

*

Nézzünk be utunkban Grünfeld takarmánykereskedő ligeti müintézetébe is, ahol valaha Wulff, Renz és Beketow szereztek igaz szórakozást a budapesti publikumnak. Grünfeldék az idei szezónra horribilis belépődijakat állapitottak meg, nyilván, hogy az utolsó esztendőt alaposan kihasználják, mint a rossz árendás a földet. Grünfeldék, mint igazi szénaemberek, a helyárakat — szénavalutában, illetve annak átszámitott értékében szedik.

A kétezerkoronás és még magasabb helyárak azonban némileg talán ki fogják hivni a közönség kritikáját. A cirkusz a fővárosé és igy ahhoz, hogy ott mi történik, neki is köze van, aminthogy a földbirtokos is utánanéz annak, hogy az árendás nem uzsorázza-e ki, nem teszi-e tönkre a földjét. A cirkusz nem a felső tizezer találkozó helye, népies szórakozásnak kell maradnia és nem szabad azt teljesen a sibereknek kiszolgáltatni. A főváros élien jogaival, vizsgálja felül a helyárakat és kényszeritse a derék takarmánykereskedőt, hogy a népet ne üsse el kedvenc szórakozásától. Aztán pedig irják ki a pályázatot minél előbb, hogy végre nivóban és a közönséggel szemben előzékenyebb bérlők üljenek a széna-ember helyére

Kölcsöntörlesztés — próbaidőre

Hogyan is állunk a bázeli győzelemmel?

Kicsit erősebb, hangosabb volt a hozsanna, amelylyel a bázeli utasok sikerét idehaza az a pár sajtóorganum fogadta, amely elkeseredett hive még Wolff Károlynak. Ez a két ujság az első napon szinte ugy tüntette fel a dolgot, mintha a szörnyü entente-oroszlánok farkcsóválva dörgölőztek volna Wolffék lábához. Másnapra azonban kiderült, hogy nemcsak az entente „unbedingte Unterwerfung"-jából nem igaz semmi; de tulajdonképpen megegyezés sincsen, hanem csak valami különös próbaidős kölcsöntörlesztésben állapodtak meg. Miután pedig a végleges megegyezésnek 1924. végéig kell bekövetkeznie, kétségtelen, hogy a külföldi kölcsönök aktáját már nem Wolffék fogják lezárni, hanem a végleges megegyezés annak a rezsimnek a dolga lesz, amely utánuk következik.

Nem a mi kenyerünk azonban, hogy alacsony eszközökkel lekicsinyeljük még a komoly eredményeket is. Bár amit Bázelben értek el a főváros vezetői, azt nem látjuk valami igazi győzelemnek, csak a maguk rezsimjének hátralevő részét sikerült provizoriumnak berendezni és amikor Bécs provizoriuma olyan, hogy még ma sem fizet egy huncut osztrák fillért sem, addig a mi tizennyolc hónapos provizoriumunk ideje alatt havi kétszáz magyar milliót törlesztünk. Kérdés, hogy ezen fölül még milyen terheket vállaltak a kiküldöttek, hiszen a polgármester távirata garanciák nyujtásáról is beszél. De a provizoriumra való megegyezés felületes ismerete alapján is meg kell még állapitani valamit és ez az, hogy fölösleges olyan igen nagy dicsőségként felfogni a külföldi hitelezőknek egységes táborba való tömöritését. Hiszen ez nem a fővárosnak az érdeke és nem a főváros kiküldötteinek a sikere. Ez a külföldi hitelezőknek, legelső sorban az angoloknak a kötelessége volt.

Végül pedig ne beszéljünk sikerről ott, ahol havi kétszáz milliót kell fizetni — provizorikusan. Persze Wolffék ma már ugy gondolkodnak, hogy utánunk az özönviz. Mert nem nehéz elképzelni, hogy milyen törlesztést fognak követelni a külföldi hitelezők, ha majd jövőre a végleges megállapodásról kezdenek tárgyalni. Nem volt nehéz egyébként sem megnyugtatni a hitelezőket, akik ha garanciát követeltek, azt is bőségesen nyujthattak nekik Sipőczék abból a mérhetetlen vagyonból, amit a könnyelmü, pénzpocsékoló Bárczy-Vázsonyi rezsim teremtett a külföldi kölcsönökből. Könnyü Budapest hitelezőjének lenni, amikor itt vannak a kölcsönpénzekből megteremtett gázmüvek, villamos-müvek, a hatalmas és pompás fürdők, vásárcsarnokok, iskolapaloták, az olcsón összevásárolt, ma kifizethetetlen értékeket képviselő telkek, a bérházak, a népszálló, a Közmühely-telep, a Városi Szinház, a világhiressé fejlesztett közvágóhid, de még talán az állatkert is, amelynek állatállománya is vagyont ér. Ha ezek nem lennének, ha Bárczy István csakugyan ugy elpocsékolta volna a főváros vagyonát, ahogy azt Wolffék hirdetik, akkor a hitelezők nem lettek volna olyan engedékenyek.

Egyébként a közgyülési ellenzék ma még vária, hogy a provizorikus megegyezést a maga egészében megismerje. Addig felfüggesztik véleményüket és az ellenzék egyik vezető egyénisége is csak röviden nyilatkozott a következőkben a Fővárosi Hirlap számára:

— Wolffékneak a külföldi tartozások ügyében tett első utja teljes kudarccal végződött, de legalább megmaradt az a reménység, hogy az uj tárgyaláson a hibákat reparálni lehet. Ez a bázeli eredmény a legaggasztóbb érzéssel tölt el bennünket, mert egyáltalán nem jelzi, hogy Budapest külföldi adósságait végeredményben nem külföldi valutában kell-e megfizetnünk, nem teljes egészében-e, nem olyan terhek viselésével, amiknek a sulya alatt összeroppanunk.

— Mert nézzük higgadtan, mi történt máig Bázelben? Semmi egyéb lényegileg, mint az, hogy a főváros kiküldöttei hajlandóknak mutatkoztak két milliárdnyi összegü magyar koronával a törlesztést — megkezdeni. Arról történt előzetes megállapodás, hogy tizennyolc hónapon át, — amig a végleges megegyezést nyélbe üthetik, — a főváros fizet havi kétszáz millió magyar koronát. Ezt el lehetne viselni, ezt vállalhatjuk, ha tudjuk, hogy a két milliárd négyszázezer korona kifizetése után még mennyit és milyen pénznemben, mennyi időn belül, milyen garanciák mellett tartozunk kiegyenliteni. Csakhogy épp ezt nem tudjuk, mert épp erre vonatkozólag nem történt megegyezés.

— Az eddigi hirekből, általán a franciák álláspontjából nem ördöngős mesterség kihámozni, hogy ők az egész követeléseik behajtására gondolnak. Ők feltétlenül biztositani akarják magukat. Olyan biztositékokról gondoskodnak tehát a főváros terhére, az állam jótállása mellett, hogy arról koldulunk: olyan adókat rónak a főváros lakosságára, amiket elbirni lehetetlen, amiknek sulya összeroppantja a polgárságot.

— Különben a kisebbségi pártokat élénken foglalkoztatják a bázeli „sikerek" és a főváros legközelebbi közgyülésén módunkban fog állani, hogy méltó megvilágitásba állitsuk azokat.

Tulzónkor

...

Most már tudjuk

legalább, hogy meddig fognak a pesti utcákon állni a villamosok. Sztrokay vezérigazgató legutóbb kijelentette a közlekedésügyi bizottságban, hogy ez az immár egészen unalmassá vált és legtöbbször sok nyolcvan koronákat kidobásra itélő ácsorgás addig fog tartani, amig a vasut nem tér át teljesen a felső vezetékre. Ez legalább egyenes beszéd és igy már tudjuk, hogy hosszu esztendőkig még csak reményt sem hajlandók nyujtani a közlekedés megjavitása tekintetében. Vigasztaló, megnyugtató kijelentés ez akkor, amikor annyira leromlott már a közlekedés, hogy az ember kisértetbe esik, ne fizesse-e ki a nyolcvan koronát, mielőtt a villamosra száll és ne folytassa-e az utját — gyalog?

Soha jobbkor

nem hallottuk volna bibiti Horváth János egyszerü, de talpraesett bölcsességét, hogy se a fővárost, se a főváros üzemeit frázisokkal kormányozni nem lehet. Hát ez azután a legtermészetesebb dolog a világon s a baj csak az, hogy Wolffék nem is frázisokkal, hanem frázis-tömegekkel kormányoztak. Esztendők alatt nem láttunk semmi komoly alkotó munkát, pepecselés, piszmogás az, ami a városházán folyik, folyó ügyeket intéznek, adókat emelnek, árakat emelnek és kiszélesitik a tátongó árt, amelyet Budapest lakossága között ők ástak meg a gyülölködés hirdetésével, azokkal a bizonyos frázis-tömegekkel, amelyekkel a várost „kormányozzák". Igaz, hogy a tátongó ürnek azon az oldalán, amelyen ők állanak, mind kevesebben maradnak és a hasadék olyan széles, hogy azon át ugyan többé meg nem lehet hallani puffogó frázisaikat. Pedig a világ minden kincséért sem hagyják abba. Hogy is mondta Eötvös Károly? Olyanok mint a részeg kappan, amely köré kört rajzoltak krétával és a kréta-körből nem tud kiszabadulni, csak kering benne. Csak keringnek és hadarják frázisaikat. Hogy mennyire igy van ez, mutatja az, hogy bibiti Horváth János megállapitása után két városatya is felállott és olyan frázisokat vágott ki, hogy Wolff Károly is megirigyelhette volna. A világitás megdrágitásáról volt szó, a frázisok tehát Wolff Károly után szabadon a szénbányák és a szénkartell ellen voltak irányitva. Állami ellenőrzést követeltek és sejtelmük sem volt róla, hogy Budapest közönsége már hetek óta nem tud eleget nevetni azon, hogy a maguk árdrágitását a másokéval akarják láthatatlanná tenni, a szénkartellre, ami nincs, kenik a maguk bünét és követelik azt az állami ellenőrzést, ami a háboru óta makacsul és állandóan megvan. Ők azonban csak ismételgetik a frázisaikat. Ejnye, hogy is hivják azt a madarat, amelyiktől ezt a módszert tanulták?

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Rott és Steinhardt felléptével az évadzáró műsor.
„Pardon tévedtem" és **„Die beiden Mandl"**
Kezdete pontban 8 órakor.

Tüzoltók a szinházban

Látogatás a Kun-utcai laktanyában

A Kun-utcai tüzoltólaktanya telefonszobájában beszélgetünk. Szilvay Kornél, ez a magas intelligenciáju főtiszt. aki mint müszaki ember is lelke a budapesti tüzoltóságnak, magyaráz egy furcsa kis pianinót, amely külön telefonközpontja a budapesti szinházakból és hatalmas gyárvállalatokból érkező jelentéseknek. Becsületes, nyilt és értelmes arcu tüzoltó-örmesterek állanak körül bennünket, a ruhájuk példás, a mozdulataik gyakorlottak, minden szavuk. minden jelentésük tegyelmezetten okos, világos. Legendás harcosai, hősei valamennyien az emberi élet és emberi vagyon megmentésének. Bajok bizony mostanság vannak bőségesen, de erről keveset beszélnek, hacsak — ügyet sem vetve a maguk nyomorusságára — arról nem sóhajtoznak, hogy milyen tökéletes felszerelése van ma a német tüzoltóságnak és hogy milyen jó lenne az ilyesmi nekünk is. No persze nem az egyénekről szólnak, hanem magáról az intézményről.

— A németek pompásan el vannak látva — mondja Szilvay — de azért a budapesti is igen előkelő helyen áll még mindig az európai tüzoltóságok között.

*

. . . És a kis szinházi telefon-pianinó beszélni kezd. Fel kell jegyeznem egyet-mást a mséiből.

Mindenek előtt meg kell állapitani. hogy igazi, komoly szinházi tüz Budapesten még soha sem volt. Talán a legielentősebb veszedelem akkor fenyegetett, amikor 1908-ban a Nemzeti Szinházban ütött ki tüz, de a tüzoltók ébersége akkor is elejét vette a komolyabb katasztrófának. Érdekes jelenség volt ez alkalommal, hogy a sajtó egy része a tüzoltóságot támadta meg, amely megmentője volt a szinházban szórakozó közönségnek. Történt ugyanis, a viz, amellyel elárasztották a szinpadot, mintegy negyvenezer korona kárt okozott, ami akkor még igen jelentős összeg volt. Ez fájt akkor egyik-másik sajtóorgánumnak, amelyek nem gondolták meg, hogy mégis csak inkább negyvenezer korona áru szinházi kellék pusztuljon el, mintsem száz és száz ember lelje tüzhalálát ott, ahol szórakozni, kulturálódni akart. A sajtó meggondolatlan támadása után megindult a vizsgálat, amely rendkivül érdekes megállapitással végződött. Kiderült ugyanis, hogy nem volt ugyan szükség azoknak az erőteljes rendszabályoknak az alkalmazására, amelyek végeredményben negyvenezer korona kárt okoztak; de ha a szolgálatot teljesitő örmester nem igy rendelkezett volna, akkor nem járt volna el szabályszerüen és igy állását vesztette volna. A tüzoltóságnak tehát teljes elégtételt kellett kapnia.

*

Ez az eset módfelett jellemzi azt, hogy miért nincs és nem lehet Budapesten szinházi tüz. Ahol ilyen rigorozusan járnak el, ott a közönség a legteljesebb nyugalommal élvezheti a szinházi előadásokat. Veszedelem soha sem fenyegeti. A szinházakban a szinpadon szinte minden lépésnél tüzoltó áll őrt és a vasfegyelem hatása alatt páratlan éberséggel figyel meg minden apró jelenséget.

Ennek a rigorozitásnak volt az eredénye az is, hogy a legutóbbi vizvezetéki csőd alkalmával úgy látszott, mintha a tüzoltók ötletszerüen tiltottak volna be egyes előadásokat. Egészen feltünő volt, hogy éppen az állami szinházakra járt rájuk a rud. Ennek oka azonban az volt, hogy véletlenül éppen az állami szinházaknak állott rendelkezésére a legkevesebb viz. A tüzoltók pedig még az állam szinházaival szemben sem tehettek kivételt. Nagy is volt emiatt a felháborodás nem is annyira a közönség soraiban, mint inkább a szinházak vezetőségénél.

Ezekben a napokban történt, hogy az egyik tüzoltótiszt háta mögött a villamoson megszólal egy öreg ur:

— Mégis csak hallatlan. hogy a tüzoltók éppen az állami szinházaknak akadékoskodnak. Az Operának már milliókra menő kára van a betiltott előadások miatt.

A tüzoltótiszt nem maradt adós a válasszal, de hogy ki volt a haragos öreg ur, csak másnap derült ki. Egy ankéten találkozott ugyanis a tüzoltók kiváló főparancsnoka, Breuer Szilárd, báró Wlassics Gyulával, aki elmondta neki a villamos-kalandot. Breuer azonban kijelentette:

— Kegyelmes uram, mi nem népszerüségre utazunk, hanem a kötelességünket teljesitjük és mindenáron, még ha szidnak is bennünket, megvédjük a közönség életét minden veszedelemmel szemben.

Ebbe aztán Wlassics báró is belenyugodott.

*

De nemcsak elszántnak és hősnek kell lennie a tüzoltónak, hanem okosnak, ötletesnek is. Különösen a szinházban. A szinházi közönségnek ugyanis még a tüznél is van egy nagyobb ellensége: a pánik. Ha kitör a pánik, vége mindennek. A tüzoltónak tehát arra is vigyázni kell, hogy pánik ne keletkezzék. És minden esztendőben van öt-hat eset, amikor ötletességgel kell elháritani a közönség oktalan megriadását.

Legutóbb az Operában volt két ilyen eset.

Az egyik esetben egy müvirág közepén levő lámpától füstölögni kezdett a virág. Az éber tüzoltó észrevette és óvatosan, gyorsan besurran a szinpadra, magához ölelte a lappangó lánggal égő csokrot, kivitte a szinfalak mögé és beledugta egy hordó vizbe. A közönség nem vett észre semmit és el volt kerülve nemcsak a tüzveszedelem, hanem a pánik is.

A másik esetben égő gyertyákkal fölszerelt oltárt mutatott a szinpad. A biboros fényes segédlettel ment az oltár felé és közben megállott a közönség előtt, hogy nagy áriáját elénekelje. A tüzoltótiszt azonközben észrevette, hogy az oltáron valami ég. Megszólitja az egyik kóristát, aki karingben sétált alá és fel a kulisszák mögött:

— Mondja maga minisztráns, katolikus maga?

— Nem, én zsidó vagyok.

— Akkor nem használhatom.

A másik azonban katolikus volt. Ennek kiadta az utasitást:

— Odamegy az oltárhoz, letérdel, keresztet vet, eloltja a tüzet és kihozza a gyujtogató gyertyát.

A rendező már intett is a biborosnak, hogy csak folytassa az éneket, ne legyen izgatott, ha valami olyat lát, ami eddig nem fordult elő a rendezésben. A minisztráns ezalatt elvégezte feladatát, ugy hogy a közönség nem vett észre semmit. De vigyázni kellett arra is, hogy ne zsidó vallásu kórista menjen az oltár elé, — aki esetleg nem tudott volna pontosan keresztet vetni és a közönség esetleg a gixer révén észrevett volna valamit.

*

Most ismét Szilvay Kornél kezd igen érdekes fejtegetésbe:

— A közönség nem tudja megérteni, miért van az, hogy a szinházakkal szemben olyan igen szigoruak vagyunk, mig az orfeumokban még a dohányzást is megengedjük. Ennek megvan a maga igen természetes oka. Amig ugyanis a közönség a szinházban teljes figyelmével odaszegeződik a szinpadhoz, teljesen elmerül a magasabbrendü, kulturális élvezetbe, addig az orfeumok könnyebb fajsulyu mutatványai és darabjai mellett vacsorázik, sörözik, beszélget, társalog és dohányzik is. Amott iszonyu erővel hat a pánik, mert a közönséget elmerültségéből riasztja fel. Emitt figyelme nincs annyira lefoglalva, azonnal kész az elhatározás. sőt kedélyes hangulatában a veszedelmet sem itéli olyannak, hogy a fejét elvesztené. Megtörtént például nemrég az egyik orfeumban, hogy a szinpadon elszabadult a medve és a közönség felé tartott. Ha ez szinházban történik, könnyen pánik tör ki, itt azonban kedélyesen fogták fel a helyzetet, senki nem mozdult a helyéről, sőt még inkább tréfálkoztak a szabadságra vágyó mackóval. Nem is történt semmi baj.

Pogány Béla.

AZ ERNST-MUZEUM AUKCIÓI
XXIII.
KISS JÓZSEF és MOLNÁR VIKTOR
HAGYATÉKA,
valamint főuri és különböző más magánbirtokból származó mütárgyak.
Festmények, plastikák, arany-ezüst tárgyak és ékszerek, porcellánok és fajánszok, szőnyegek és butorok.
Kiállitás: 1923. május 1—5-ig délelőtt 9-től délután 5-ig. Aukció: 1923. május 7-től naponta délután 1/2 4 órakor.
Illusztrált katalógust és fölvilágositást ad az
AUKCIÓVEZETŐSÉG, Nagymező-utca 8. sz.
Telefon: 120—14.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

Események

Betegek a gyermekek. Nagy megnyugvással szoktuk olvasni a tiszti főorvos jelentéseit és nyilatkozatait, amelyek megemlékeznek ugyan járványos tünetekről, de kötelességükhöz hiven tiszteletreméltóan bizakodó hanguak. Ezzel szemben azonban nem hunyhatunk szemet amaz értesülések fölött sem, amelyeket állandóan kapunk igen neves, igen megbizható gyermekorvosoktól, akiknek hosszu esztendők óta nem volt annyi dolguk, mint mostanság. Igaz, hogy ebben előkelő szerepe van annak a szeszélyes áprilisi időjárásnak is, amely szintén párját ritkitja az utóbbi esztendők történetében. Mégis igaz az, hogy igen nagy a száma azoknak a gyermekeknek, akik kanyaróban betegszenek meg és akik mums-ban szenvednek. Vannak elemi iskolai osztályok. ahol a gyermekeknek egy harmadrésze jelent nap-nap után beteget. Meg vagyunk győződve róla, hogy a tiszti orvosok hiven teljesitik feladatukat, tudjuk, hogy a tantestület sem feledkezik meg kötelességéről; még sem tartjuk feleslegesnek, hogy felhivjuk az illetékesek figyelmét ezekre a jelenségekre, hogy módot adjunk a nagyobb veszedelem elháritására.

Budapest—Autriche. A Józsefvárosi Körnek megvan az a jó szokása, hogy a külföldi sajtó olvasását is lehetővé teszi tagjainak. A jó szokás mellett, ugy látszik, elegendő pénze is van ahhoz, hogy az előkelő francia, angol és német orgánumokra előfizessen. A franciák azonban aligha tudják, milyen áldozatkészség kell. ha kicsi magyar koronákkal ezt a luxust engedi meg magának, ha nem is egy ember, de egy előkelő klub. Nem értékelik ezt az áldozatot, mert különben nem lennének olyan hálátlanok, hogy a cimszalagjaikat imigyen szerkesztik meg:

L'ECHO DE PARIS
Paris — 6, Place de l'Opéra Paris
1826.
X. 3.—130711
Jezsefvérosi-Kör"
48. Jezsef-körut
Budapest
Autriche.

Igazán nem vagyunk annyira hiuk és elbizakodottak, hogy kifogásolnánk a francia cimirót, aki Jezsefvéros-t ir. Az igazán nem kötelessége senkinek, hogy bármilyen tekintélyes budapesti klubnak a nevét helyesen tudja lemásolni az eléje tett — nyilván — bélyegzőről. De olyan tekintélyes francia orgánumtól, mint a L'Echo de Paris, elvárhatja a magyar közvélemény, hogy tudja, hogy Budapest Magyarország fővárosa és nem tekszik Ausztriában. A világháboru és pláne a trianoni, meg a st.-germaini békeszerződés óta igazán megtanulhatták volna; ha pedig nem tanulták meg, akkor ez is egy argumentum amellett, hogy átabotában, értelem nélkül, szénahányó villával dobálták össze a világot. Ha nem igy lenne, a L'Echo de Paris alig irná, hogy Budapest—Autriche.

Budapesti XIV-ik árumintavásár. A vásár igazgatósága az idén először vezette be a vásárigazolvány rendszerét, mely az összes külföldi vásárokon a legjobban bevált. A vásári igazolvány számozott és névre szól és egyedül jogosit fel a vásárral kapcsolatos összes kedvezmény igénybevételére, miért is annak megváltása a vásár minden látogatójának érdeke. A vásárigazolvány ára magyar látogatóknak 700 korona és ugy a vásári irodában (V., Szemere-u. 6.), mint a menetjegyirodában és annak összes kirendeltségeinél beszerezhető. Az igazolvány a vásár látogatóit a vasuti és hajózási kedvezmény igénybevételére és a müvészi kiállitási vásári jelvény átvételére jogositja fel, egyszersmind belépőjegyül is szolgál.

Az Ernst-Muzeum-aukció XXIII. kiállitásán, amely május 1-én nyilt meg, Kiss József költő és Molnár Viktor ny. államtitkár hagyatéka, valamint főuri és különböző más magánbirtokból származó mütárgyak, festmények, plastikák, arany-, ezüst-tárgyak és ékszerek, porcellánok és fajánszok, szőnyegek és buto-

rok kerülnek aukcionálásra. A kiállitás május 1—5-ig tart, naponta reggel 9 órától 6 óráig, az aukció pedig május 7-től naponta fél 4 órakor kezdődik.

SZÓRAKOZÁS

A Marinka, a táncosnő hete lesz a Fővárosi Operettszinház hete is. Harmadik hónapja folytatja már a szenzációs sikerü operett fényes pályafutását. Minden este adják a Marinka, a táncosnőt. Petrass Sári, Biller Irén, Kertész, Halmay, Ujváry, Vendrey és Zátony felléptével. Vasárnap délután a Tatárjárást adják.

Fedák Sári utolsó fellépései szerdán és csütörtökön lesznek a Király-szinházban, a kitünő művésznő nyári szabadsága előtt két estén játszik utoljára, mindannyiszor a „János vitéz" cimszerepében, vasárnap délután „A bajadér" kerül szinre Nádor Jenővel, 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

„Szidike" és „A válóperes hölgy" fölváltva szerepelnek a héten a Magyar Szinház műsorán. Terssánszky J. Jenő bohóságát, a „Szidiké"-t szerdán, pénteken és vasárnap este, Vajda Ernő népszerü vigjátékát, „A válóperes hölgy"-et csütörtökön, szombaton, vasárnap délután rendes esti helyárakkal játsszák.

A Vigszinház jövő hetét is Az Ur szölleje, a szezón nagy vigjátéksikere dominálja. Szerdán lesz a Sirokkó, Herczeg Ferenc kitünő vigjátékának huszonötödik előadása. Szombaton mutatják be a John Gabriel Borkmant, Ibsen klasszikus szinmüvét. Szerdán éjjel $10^{3}/_{4}$ órakor Tamara Karsavina és partnerje, Vladimirov vendégszerepelnek. Ezeken a napokon, valamint csütörtökön is az esti előadás kivételesen hét órakor kezdődik. Vasárnap délután az „Elefánt"-ot adják.

A Végállomás. Szenes Béla vigjátéka jövő héten, csütörtök kivételével, minden nap szinre kerül a Renaissance Szinházban, Csortos, Simonyi Mária, Bérczy, Harsányi és a vendég Mészáros Gizával a főszerepekben. Csütörtökön este és vasárnap délután a bájos Tökmag van müsoron.

„A sárga kabát" bemutatója. Szombaton, május 5-én mutatja be a Király-szinház Lehár Ferenc „A sárga kabát" cimü daljátékát Péchy Erzsivel, Honthy Hannával, Rátkaival, Urayval és Latabárral a főszerepekben. A bemutató nagy előkészületeire való tekintettel pénteken a szinház nem tart előadást. A szenzációsnak igérkező operett előadását vasárnap este megismétlik. A rendkivüli érdeklődésre való tekintettel az első 10 előadásra szóló jegyeket árusitják a pénztárnál.

A Belvárosi Szinház e heti müsorán szerdán, csütörtökön és szombaton a 150-ik előadása küszöbén álló Savoir-vigjáték, a „Kékszakáll nyolcadik felesége", pénteken „Az ütközet", vasárnap este Emőd Tamás poetikus három egyfelvonásosa, a „Csipke" szerepel. Vasárnap délután pedig „A buta ember" cimü vigjáték kerül szinre 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Petrass Sári, Biller Irén, Kertész, Halmay, Ujváry, Vendrey és Zátony játsszák minden este a Fővárosi Operettszinházban a „Marinka, a táncosnő" főszerepeit. Feltétlen magasztalással beszél mindenki a világhirü operett kitünő librettójáról, gyönyörü zenéjéről, tökéletes előadásáról és ragyogó kiállitásáról.

A „Levendula" minden este. Szilágyi László és Lippay Gyula romantikus operettje a héten is minden este szinre kerül a Blaha Lujza Szinházban. Vasárnap a „Dédé"-t adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

A „Pajkos grizettek", „Cirkusz", „Hány óra, Zsuzsi?" cimü nagysikerü darabok, a mulatságos tréfák és kitünő magánszámok, valamint Békeffy konferánsza töltik be az Andrássy-uti Szinház e heti müsorát. Ugyanezt a müsort játsszák vasárnap délután 3 és fél órakor mérsékelt helyárakkal.

Nyári Orfeum (ezelőtt Casino de Paris, Hermina-ut 65.) szenzációs világvárosi müsorral május 2-án este fél 10 órakor megnyilik.

A Kamarában Leánybecsület és a Dráma a tenger fenekén. Előbbi a magyar filmgyártás igen sikerült alkotása, mig az utóbbi Amerika szédületes filmtechnikájához a tengerfenék mélységét veszi igénybe, hogy ott tárjon elénk fantasztikusan érdekes látnivalókat. Fél öt, negyed 7, 8 és háromnegyed tiz órakor.

TŐZSDEI HIRLAP

Hétfőn reggel. Egy tőzsdevidéki kávéházban jegyeztük le hétfőn reggel ezt a párbeszédet szószerint ugy, ahogy elhangzott. Az egyik ur az egyik asztalnál, a másik a másiknál ült. Az egyik evett, a másik ujságot olvasott. Megszólal az, aki az ujságot olvassa:

— Nagy tüz volt Óbudán.

— Óbudán? Igazán? Mi lesz akkor a Goldbergerrel? — kérdi a másik falatozás közben.

— Nem a Goldberger-gyár égett, hanem egy téglagyár — világositja fel az ujságolvasó.

— Kinek a gyára?

— Valami Bohn-gyár.

A falatozó izgatott lesz és idegesen mondja:

— Leégett a Bóni? Esni fog a Bóni?

Már nem is eszik, nem is tud ülni, kapja a kalapját és szalad ki a kávéházból. Alighanem sietett eladni a Bónijait.

Dr. Dréhr Imre a feldarabolt Magyarországról. Nagyszentmiklósi dr. Dréhr Imre főtanácsos, nemzetgyülési képviselőnek a héten a Magyar Közgazdasági Társaságban tartott előadásáról és annak kivételes sikeréről bőségesen és méltóképen emlékezett meg a napisajtó; de ennek az előadásnak nem elegendő visszhang a jelenvolt előkelő közönség meleg tapsa és az a tetszés, amelyet országszerte kiváltott. A trianoni szerződés tarthatatlanságáról olyan argumentumokat vonultatott fel a kiváló előadó, hogy azokat meg kell ismernie a külföldnek is, azoknak, akik a „békeművet" ránk kényszeritették és azoknak is, akiket a „békemü" áldásaiban részesitett, de akik ezt az áldást — amint Dréhr pompásan kimutatta — nem tudják az emberiség javára kihasználni. Kétségbe nem vonható tények, tökéletes adatok vonultak fel dr. Dréhr Imre magas szinvonalu előadásában annak bizonyitására, hogy mindaz, amit tőlünk elvettek, ma igen nagy részt parlagon hever, a természet kincseit csak felében-harmadában tudják arra a célra felhasználni, amire mi azokat teljes mértékben kihasználtuk. Nem sablonos, az országot jóhiszeműen is megkárositó irredenta-előadás volt ez, hanem az okosság szava, amelyet meg kell érteni mindenhol, ahol az emberiség egyetemes, közös nagy érdekeit kivánják becsületesen, elfogulatlanul szolgálni. Dr. Dréhr Imre iskolapéldáját adta annak, hogy milyen irányban kell dolgoznia annak a tudósnak és politikusnak, aki az ország igazi érdekeit kivánja szolgálni.

Halász Lajos jóslatai. Halász Lajos legutóbb megjelent 49. számu animáló-jelentése a Kender, Juta és a Magyar-Német Mezőgazdasági részvények árfolyamát ezuttal a külpolitikai eseményekkel hozza összhangba. A heti kis piszkos nagyképüen beszámol a cseh-szlovák határincidensről, foglalkozik Bethlen külföldi utazásával, a külföldi kölcsön kilátásaival és evvel kapcsolatban a korona javulásának lehetőségeivel. Halász lámpakurzus szerkesztő ur, mindezekről a nagyfontosságu kérdésekről elmondja az ő egyéni véleményét és végeredményben megállapitja, hogy ezek után mindenki bölcsen cselekszik, aki Jutát, Kendert, Magyar-Német Mezőgazdaságit vásárol, mert „e papirokban további áremelkedés várható." Ha pedig a jóslás véletlenül nem válna be, akkor hibás — a külpolitika.

Salamon Andor ügyvezető-igazgató. A Magyar-Olasz Bank igazgatósága legutóbb Salamon Andor igazgatót ügyvezető-igazgatóvá nevezte ki. Salamon Andor a banknál a titkárság és a tőzsdeosztály vezetője és egyik legképzettebb és legrokonszenvesebb tagja a fiatal, nagyrahivatott generációnak. Éber Antal haditerve, amelynek értelmében csupa fiatal erőkkel veszi körül magát, ugy látszik, kitünően bevált. Az uj ügyvezető-igazgató is erőteljes bizonyitéka annak, hogy ezek a kitünő szemmel kiválasztott fiatal erők a bankkal együtt nőnek nagyra. Ugyancsak ügyvezető-igazgató lett Freund Pál igazgató is, aki a devizaosztály vezetése körül szerzett kitünő érdemeket.

A sörgyárosok egyszeregye. A sörgyárak árdrágitó hajlandóságairól sohsem eshetik annyi szó, amennyit ez a téma megérdemelne és a közönség fásultságát is állandóan korholni kell, nehogy az ujabb és ujabb merényletekbe simán, az ellentállásnak minden megmozdulása nélkül belenyugodjék. A vendéglősök azzal a taktikával éltek az utolsó sóráremelésnél a maguk és sörgyáros barátaik védelmében, hogy apránként való áremeléssel akarják elterelni a figyelmet manipulációjukról. Az egyik áremelésen már tul vagyunk, a második most fog következni és legkevésbbé sem lehetetlen, hogy amig ezeket a sorokat papirra vetjük, addig a vendéglősök éppen az ujabb emelés mértékének kalkulálásával vannak elfoglalva. Az ilyen kritikus pillanatokban nem igen esik jó a lámpafény, amely bevilágit egy kicsit ezeknek a „kalkulációk"-nak a rejtelmeibe. Pedig ezuttal csak egy kis részlettel kivánunk szolgálni, amely azonban jellemző egész gondolkodásukra. A sörgyáros urak ugyanis nagy patáliát, nagy jajveszékelést csaptak amiatt, hogy a sör kincstári illetékét hektoliter-fokonkint kilenc koronáról huszonegy koronára emelte fel a kincstár és ezzel a titokzatos argumentummal igyekeztek megmagyarázni a maguk áremelését. A laikus nagyközönség — véleményük szerint — elszörnyülködött ezen az állami kegyetlenségen, mert a nagyközönség nem tudja, hogy ez a szörnyüséges állami megterhelés a valóságban azt jelenti, hogy az eddigi állapot csak igen szerény mértékben változott meg. Vegyünk például egy hektoliter sört, amely ma meglehetősen szokatlanul tizenkétfokos. Egy hektoliter ilyen tizenkétfokos sör után eddig a kincstári illeték 108 korona volt, mig most, az uj kulcs szerint, ez az összeg 252 koronára emelkedik. A diferencia tehát, amelyet be kellene hozni, literenként 1 korona 44 fillér volna és ennek fejében emelték fel a sör árát literenkint hatvan koronával, 140 koronáról 200-ra. Ime, ez a sörgyárosok egyszeregye.

Vizes részvények. Az elmult héten ismét bevezettek a tőzsdére két uj papirt, amelyek nemcsak felvizezettek voltak, hanem szinte usztak a vizben. A hortobágyi tőgazdaságból sarjadzik ki az egyik: a Magyar haltenyésztő részvénytársaság, amelynek 200.000 darab részvénye van, de nem bizonyos, hogy a vállalat haltenyésztő-telepein a részvénymennyiségnek megfelelően 1:1 arányban uszkálnak-e a halacskák. A másik vizes részvény: a Rex-Lloyd hajó- és motorgyár r.-t. papirjai, amelyeket a Balog és társai tőzsdebizományos cég vezetett be. A Rex-hajógyár részvényei a startolás után rögtön haváriát kaptak. Alig van forgalom bennük, hánykolódnak a tőzsde nagy vizén és Balogék nem bizonyultak valami szerencsés kezü kormányosoknak.

Kinevezések a Kereskedelmi Hitelbanknál. A Magyar Kereskedelmi Hitelbank Részvénytársaság igazgatósága Amster József és Solt Jenő főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki.

Uj papir a bécsi tőzsdén. Az amsterdami an Belegging Maatschappyn N. V. Trust és Drucker Arthur, a Home r.-t. elnökének vezetése alatt álló csoport megszerezte az Ingatlan épitő és faipari r.-t. (Ingéfa) részvénytöbbségét és elhatározta, hogy a részvényeket legközelebb bevezeti a bécsi tőzsdére. A vállalat negyven millió korona alaptőkével rendelkezik. A hollandosztrák csoport lehetővé fogja tenni, hogy ez a vállalat kiterjedt üzlekörét fejleszthesse és tekintélyes tőkét fog rendelkezésre bocsátani. A vállalat virágzó épitőanyag- és faüzletet folytat, ezenkivül több igen értékes vállalattal rendelkezik. Az uj csoport az épitő és parcellázó programmu keresztülviteléhez szükséges hiteleket a vállalat rendelkezésére bocsátotta. Az Ingéfa részvényei a budapesti tőzsdén még nincsenek jegyezve, de magánforgalomban állandó üzlet van bennük. A bécsi tőzsdén nagy hiány van kis papirokban, máris élénk érdeklődés mutatkozik az Ingéfa-részvények iránt. A Home r.-t. képviselőinek a vállalatba való belépése folytán a két részvénytársaság között szoros érdekközösség lép életbe.

A Budapesti Áru- és Értéktőzsde közgyülése. A Budapesti Áru- és Értéktőzsde szombaton tartotta meg ez évi rendes közgyülését. A megüresedett tőzsdetanácsosi helyre Berger Mórt, a Mercur Bank vezérigazgatóját választották meg.

A Magyar Általános Hitelbank közgyülése jóváhagyta a 233 millió korona tiszta nyereséggel záruló 1922. évi mérleget s elhatározta, hogy május 1-től kezdve 200 koronával váltassék be a 32. számu osztalékszelvény.

A Magyar-olasz bank r.-t. Castiglioni Camillo elnöklete alatt tartott rendes közgyülése az 1922. évre 17 és fél százalék = 35 korona (mult évben 8 és fél százalék = 17 korona) osztalékot állapitott meg. A közgyülés Almássy Imre grófi, Barta Arnold, Doroghi Ervin dr. és Hartenstein Jenő urakat az igazgatóság, László Fülöp és Radisics György urakat pedig a felügyelőbizottság tagjaivá megválasztotta.

A Magyar agrár- és járadékbank r.-t. folyó hó 24-én tartott közgyülése az 1922. üzletévre 7 és fél százalék = 30 K osztalék kiöntését határozta el, amely folyó hó 25-étől kezdve kerül kifizetésre. — A közgyülés dr. Sebestyén Samu ügyvédet az igazgatóság tagjává választotta.

A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár R.-T. minap tartott közgyülése elhatározta a 17.713,380·52 K tiszta nyereségből 30 K osztalék (a mult évben 15 K) f. hó 28-tól való kifizetését. Elhatározta továbbá a 80.000,000 K részvénytőkének 120.000,000 K-ra való felemelését. Az elővételi jog 500 K-ás áron 2:1 arányban f. é. május 1-től 7-ig lesz gyakorolható.

A „Mercur" Váltóüzlet Részvénytársaság szombaton tartotta meg ezidei rendes közgyülését. Az előterjesztett mérleg 72,839.688 korona 83 fillér bruttónyereséget tüntet fel (tavaly 33,473.946 korona 23 fillér), mig a tiszta nyereség összege 17,267.234 korona (8,165.312 korona). A közgyülés az igazgatóság javaslatára kimondotta, hogy a tartalékok megfelelő dotálása után osztalékul részvényenként 45 korona = 22.5 százalék (22 korona = 11 szá-

zalék) fizettetik ki. A felügyelő-bizottság uj tagjává megválasztották Blockner Izidor urat.

A Vármegyei Mezőgazdasági és Iparfejlesztő R.-T. Szolnok 30 millió K alaptőkéjét 225.000 drb. 400 K n. é. uj részvény kibocsátásával 120 millió K-ra emelte. 150.000 drb. részvény a régi részvényeseknek ajánltatik fel 1:2 arányban, darabonkint 1500 K-ért, mig a fennmaradó 75.000 drb. részvény lényegesen magasabb árfolyamon egy külföldi érdekeltség részére tartatik fenn. Elővételi jog május 9-ig a Magyar Városi Bank és Magyar Jelzálog Hitelbanknál gyakorolható.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank r.-t. ápr. 25-én tartott 17-ik évi rendes közgyülése Schreyer Endre dr. vezérigazgató előterjesztésére a zárszámadásokat elfogadta és elhatározta, hogy az elért 20,905.482 K nyereségből (tavaly 10,321.046) 2,400.000 koronát a tartalékalap, 1,000.000 koronát a nyugdijalap javára fordit s osztalék fejében 60 koronát (30 százalék) fizet a tavalyi 30 koronával (15 százalék) szemben.

A Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. ápr. 28-án megtartott közgyülése elhatározta, hogy az 500 koronában megállapitott osztalékot május 2-tól kezdve kifizetik és hogy részvényeik névértékét a tartalékból 200 koronáról 2000 koronára felbélyegzik.

A Devizaközpontból. A pénzügyminiszter kinevezte a Magyar-Amerikai Bank Részvénytársaságot az Állami Devizaközpont tagjává. Ezzel kapcsolatban nevezett intézet közli, hogy nem azonos és össze nem tévesztendő a Zerkovitz Emil és Társai Magyar-Amerikai Bank- és Pénzváltóüzlet beteti társasággal, amely céggel semmi közössége nincs.

Az Ujlaki Tégla- és Mészégető Részvénytársulat közgyülése elhatározta az alaptőkének 15 millió koronáról 60 millió koronára való felemelését, a következő feltételek mellett: a) Minden 2 darab régi 300 koronás részvény 1 darab 1000 koronás részvényre vonatik össze. b) Minden összevont 1000 koronás részvény alapján egy darab uj 1000 korona névértékü részvény vehető át darabonként 8000 korona befizetése ellenében. c) Minden 5 darab 1000 korona névértékü részvény alapján további 1 darab 1000 koronás részvény ingyen vehető át. d) E jogok folyó évi május 1-étől 8-áig bezárólag az Angol-Magyar Bank értékpapirpénztáránál gyakorolhatók.

A Wiener Bank-Verein igazgatótanácsa megállapitotta az 1922. üzletév mérlegét, mely o. K 16,128.026.399 tiszta nyereséggel zárul a tavalyi 643,526.787 o. koronával szemben. Az igazgatótanács a május 15-iki közgyülés elé azt a javaslatot terjeszti, hogy részvényenként o. K 3,000 = 100 százalék osztalék fizettessék és a részvénytőke 11,749.800.000 K-ról 15 milliárd o. koronára felemeltessék.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár közgyülése a 46,752.877 K-ban kimutatott tiszta nyereségből az osztalékot részvényenként 250 koronában = (41 és kétharmad százalék) állapitotta meg, mely április 30-ától kezdve kerül kifizetésre. A nyugdijalap gyarapitására 10,060.000 K fordittatott. Az igazgatóságba dr. Bangha Gyula, Bessenyey Ferenc (uj), dr. Hauszmann Alajos, Albert Jossua (uj), Robert Juillard (uj), Jaques Keller (uj), dr. Schrecker Károly (uj) és Szitányi Géza urak választattak.

A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár r.-t. április 29-én tartott közgyülésén az intézet alaptőkéjét Kettőszáznegyvenmillió koronára emelte fel. Osztalék részvényenként 70 korona.

A Magyar Pamutipar r.-t. Ullmann Adolf báró elnöklete alatt tartott rendes évi közgyülésén elhatározta, hogy részvényenként 150 korona = 75 százalék (mult évben 50 korona) osztalékot fizet az 1922. üzletévre. Az esedékes szelvények 1923. április 30-tól kezdődőleg kerülnek a Magyar Általános Hitelbanknál beváltásra.

A Részvénytársaság Villamos és Közlekedési Vállalatok számára cég közgyülése jóváhagyta az 1922. évi mérleget és elhatározta, hogy az 5. számu osztalékszelvény f. é. május 1-től kezdve 150 K-val váltassék be a Magyar Általános Hitelbanknál. Az igazgatóságba uj tagokul Ádám Géza dr., Gerber Miksa, Harkányi Sándor báró és Thoroczkay Miklós gróf urak választattak be. Az ideiglenes részvényutalványokat a Magyar Általános Hitelbank május 1-től végleges részvényekre cseréli ki.

A Metro Bank és Külkereskedelmi R.-T. (Budapest, V., Arany János-utca 1.), amely a Metro Foreign Trade Finance Corporation 500.000 dollár alaptőkéjü newyorki intézet magyarországi alapitása és amely az Állami Devizaközpont tagja, alaptőkéjét 250,000.000 K-ra emelte föl. Az igazgatóság elnöke báró Pap Géza, alelnöke Huszár Károly, Mayer János, Unger A. Bertram newyorki bankár, a társaság vezérigazgatója, Ugron Gábor; tagjai: Petrovics György, Marquise Gaetano di Suni, Barna Bertalan, Magyar Miklós, Schnittkin Gusztáv, dr. keresztesi Kiss József. A felügyelőbizottság elnöke Sárkány Jenő altábornagy.

Uj posztó- és gyapjumosó-gyár Magyarországon. Kopecki Söhne reichenbergi posztógyárosok Magyarországon nagy posztógyárat létesitenek, amely egyike lesz a legnagyobb posztógyáraink. Ez a gyár készíti a legjobb Burbury-szöveteket, double-kelméket és angol gyártmányokkal teljesen egyenrangu szöveteket. A gyár ujpesti telepén fonódát, festészetet állit föl és berendezkedik impregnált szövetek gyártására. A gyár alaptőkéje több mint másfél milliárd, a forgalom minimális számitások szerint három milliárdra tehető. A Kopecki Söhne-gyár egyike Európa legnagyobb posztógyárainak és uj alapitása is Magyarország egyik legnagyobb iparvállalata lesz.

Fabank Rt. közgyülése elhatározta, 1922. évre kimutatott nyereségből, 31,859.804.41 K-ból (1,917.486.16 K a mult évben) április 30-tól 20 K osztalékot fizetni. Az igazgatóság uj tagjai: Krausz Simon, Radványszky Antal báró, Wertheimstein Henrik.

Diana kereskedelmi r.-t. ápr. 28-iki közgyülésén alaptőkéjét 30 millió koronára emelte. Az uj részvények a részvényeseknek 1:1 arányban 640 koronáért ajánltattak fel. Az 1922. évi szelvény 40 koronával kerül beváltásra.

A Szegedi kenderfonógyár r.-t.-nak április 20-án volt közgyülése elhatározta, hogy az alaptőkét 27.000 darab 500 koronás uj részvény kibocsátásával az eddigi 27 millió koronáról 40.500.000 koronára felemeli. Az összes részvényeket 2:1 arányban 10.000 koronás áron a régi részvényeseknek ajánliák fel. Az elővételi jogot május 5-ig Szegeden a társaság pénztáránál és Budapesten a Kohner Adolf fiai cégnél lehet gyakorolni.

A Magyar Minimax R.-T. április 28-án tartotta ezévi rendes közgyülését. A vállalat, amelynek 650.000 korona az alaptőkéje, bőséges tartalékolások után mintegy 600.000 tiszta nyereséget ért el.

Az Esztergom-Szászvári Kőszénbánya Részvénytársaság rendes évi közgyülése az 1922. üzletévre 175 korona osztalékot állapitott meg, mely május hó 3-tól kezdve kerül kifizetésre.

A Magyar fém- és lámpaárugyár r.-t. (a Magyar általános hitelbank érdekeltsége) 1922. évi mérlegét 48 millió K alaptőke mellett az előző évről áthozott 694.590 K nyereségmaradvánnyal együtt 50,231.522 K tiszta nyereséggel zárta le, szemben az előző évi 8 millió K alaptőkével elért 6,257.001 K-val. Az osztalék 50 százalék = 300 (100) K lesz.

A Chinoin gyógyszer- és vegyészeti termékek gyára r.-t. (az Angol-magyar bank érdekeltsége) 1922. évi mérlegében 23 millió korona alaptőke mellett 3.566.694 korona tiszta nyereséget mutat ki, szemben az előző évi 1.638.134 koronával. Az osztalék 10 százalék = 20 korona lesz, mint tavaly.

Az Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya és iparvállalat r.-t. 1922. évi mérlegét 10 millió K alaptőke mellett az 1921. évről áthozott 1.013 425 K nyereségmaradvánnyal együtt 14.123.758 K tiszta nyereséggel zárta le, az előző évi 7.612.446 K-val szemben.

A Cosulich hajósvállalat uj vezetője. A Kivándorlási Tanács tudomásul vette a trieszti Cosulich hajózási társaságnak azt a bejelentését, hogy magyarországi képviseletével Zerkovitz Emil elhunytával dr. Nagy Vilmos budapesti ügyvédet bizta meg.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Világszenzáció!
MARTAFARRA
a vaskirálynő
„Breitbart“ legnagyobb ellenfele, szenzációs, bámulatba ejtő mutatványaival a
TABARINBAN
VIII., Rákóczi-út 68. Telefon: József 21-61.
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

APOLLO-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 195—06.
A CSALÁDI TANÁCS
Operett 1 felvonásban
A PROBLÉMA
Családi dráma, az összes műfajokon keresztül, 6 képben, elő- és utójátékkal, irta KOVÁRY GYULA
A magánszámokat Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Posner Magda, Sándor Märy, Boross Géza és Bánóczi Dezső dr. adják elő.
Kezdete este 9 órakor.

SELYEM
SZÖVET
CSIPKE
SZALAG
MOSÓÁRÚ
DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET:
IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK:
IV., CALVIN-TÉR
VII., RÁKÓCZI-ÚT 32.
II., FŐ-UTCA 52.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este 1/2 8 órakor
Uj májusi varietéműsor és
HATTYULOVAG
Zerkovitz-Harmath operettt.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Május 4-től 10-éig.
Félvér amerikai kép 5 felv. EDITH ROBERTS
Az uj tanitó amerikai életkép 5 felv. WILLY ROBERTS
Az elveszett feleség amerikai vigjáték 5 felv. LEE MORAN
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kezdődnek

SEINER és KLINGER
NŐI DIVATÁRUHÁZA
Telefon: 8-48.
Costümök, toilettek és blousok legnagyobb választékban.
IV., Kossuth Lajos-utca 17. sz.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokberletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Tőkeelhelyezés garanciával és finanszirozás.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram“ Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST,** gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára **SZABÓ GYULA**
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

„PYRAMIS“ MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy **vidékre,** mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46.
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Ára 40 korona

Tizenkettedik evfolyam — Budapest, 1923. május 9 — 19. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Az interlakeni hotelportással

és az aacheni vasutassal is folytatott tárgyalásokat külföldi utján Wolff Károly és ennek a két gentlemannak a nyilatkozatait ünnepélyes vacsora kiséretében a népligeti Wrabetznél közölte hiveivel. Az interlakeni hotelportás is és az aacheni vasutas is lesujtóan nyilatkoztak Marxról, aki e nyilatkozatok sulya alatt valószinüleg kényelmetlenül forgott a sirjában. A bázeli egyezmény kismiska ahhoz, hogy ezek az urak is a keresztény és nemzeti irányzat hiveinek vallották magukat. És ezen csak Wolff Károly csodálkozik, mert mi nagyon jól tudjuk, hogy ezek a nagy eszmék, ezek a nagy ideáfok nem kószálnak gazdátlanul Európában, millió és millió hive van a keresztény és nemzeti ideáloknak. Szomoru lenne, ha nem igy lenne és szerencsére Wolff Károlyon, Bénárdon, Zilahi Kissen, Joannovichon, Csilléryn kivül idehaza is akadnak még keresztény és nemzeti irányt valló közéleti férfiak és tömegek is. Ezek azonban — esetleg egy politikai pártban ülve velük — nem hajlandók magukat Wolffal és Csilléryvel összetéveszteni.

Ám az interlakeni és az aacheni tanu közül mi csak az aachenit akceptáljuk, aki vasutas. Nem merjük tanunak elfogadni az interlakeni hotelportást, mert mi türés-tagadás benne, ezek a hotelportások huncut emberek és a meggyőződésnél többre becsülik a borravalót. Sőt van rá eset, hogy a meggyőződésüket a borravaló által, sőt — tovább megyünk — a borravaló reménye által engedik kormányozni. De az aacheni vasutas igen komoly tanu. Neki elhisszük, hogy fanatikus keresztény és nacionalista, amely meggyőződése előtt tisztelettel kalapot emelünk. Miattunk még antiszemita, ébredő vagy fascista is lehet: csak egyet nem hiszünk el és ez az, hogy Wolffot és Csilléryt, ha ismerné, elvállalná vezérének. De legyen, más országban is élhetnek, amint hogy élnek is szélsőséges irányzatok; nem bizonyos azonban az, hogy Magyarországot és Budapestet ezek a szélsőségesek a boldogulás utjára tudnák vezetni.

Mi legalább, és velünk együtt a magyar nemzet milliói, keresztény és hazafias aggodalommal nézzük a munkát, amelyet az interlakeni hotelportás és az aacheni vasutas biztatására tovább akarnak folytatni. Ez a két gentleman törhetetlen hive Wolff Károlynak, de a magyar milliók vajjon pogányok és internacionalisták lettek, ha nekik nem az a kereszténység az ideáljuk, amelyet Wolffék annak neveznek. Ellenben tiltakozunk az ellen, hogy Wolffék akár idehaza, akár a külföldön a maguk monopóliumának tekintsék a kereszténységet és a nemes, az örökké élő magyar nacionalizmust. Százszor és ezerszer nem igaz, hogy ez az ő magántulajdonuk lenne, hogy ezeket a szent zászlókat a magyar nemzet kizárólag őreájuk bizta volna. Wolff Károlynak nincs jogában még az interlakeni hotelportással sem elhitetni, hogy ha ő megbukik, ami rövidesen meg fog történni, akkor Magyarországon és Budapesten visszatér a vörös uralom, hazajön az öblösszáju Bokányi Dezső és a polgármesteri szobába ismét ő telepszik be.

Ez ellen a legelkeseredettebben tiltakoznia kell mindenkinek, talán legelsősorban a magyar szociáldemokratáknak, akik alighanem jobban irtóznak a bolsevistáktól, mint Wolff Károly. Ha tehát ez a „keresztény" vezér ismét ilyen tanokat hirdet a külföldön és azokat idehaza a kitünő Wrabetz mester csopaki bora mellett is megismétli, akkor nem szolgálja azt a gondolatot, amelyet grófi Bethlen István hirdet, a nemzeti összetartást. Ha megint ilyen hangok hallatszanak a külföldre, akkor hiába könyörög a magyar miniszterelnök Párisban azért, hogy a magyar nép „civilizált nemzethez méltó életet élhessen". Ha Wolff ur megint azt kezdi hirdetni, hogy az ő uralmának elmultával itt ismét fel fogja ütni a fejét a vörös uralom, akkor mi grófi Bethlen István szavaival felelünk, aki kijelentette a jóvátételi bizottság előtt, hogy „az állam, amely csak legutóbb szenvedte el a bolsevizmust, keserüségeinek élénk emléke révén biztositva van a veszély megujulása ellen".

A bázeli „siker"-től azonban nemcsak Wolff Károly, hanem a nehezen hevülő Sipőcz polgármester is annyira el van ragadtatva, hogy idejét érzi a társadalmi béke kikezdésének. Kezébe fogván és magasra emelvén Wrabetz mester billikomát, kijelentette:

— Tudom, vannak, akik kétségbeesnek a misikerünk fölött. Nem gondoltunk arra, hogy egész Budapest támogat. Ilyen tulkövetelők nem vagyunk.

Tisztában vagyunk azzal, hogy abban a szerény hivatalban, amelyet a polgármester ur azelőtt betöltött, nem volt módjában a szónoklás művészetét gyakorolni és nem tudja megválogatni a mondanivalóját. Éppen ezért tartózkodunk attól, hogy olyan formában mondjuk meg a véleményünket erről a kijelentésről, amint az megérdemelné. De tanulja meg a polgármester ur, aki nemcsak Wolff Károly polgármestere, hanem mindnyájunké, hogy Budapest polgárságáról, ha az más politikai véleményen van is mint ő, nem szabad igy beszélni. Tanulja meg a polgármester ur, hogy ha az a siker, amely ugy a fejükbe szállott, igazi siker, akkor amiatt Budapest egyetlen polgára sem esik kétségbe, hanem örömmel üdvözli azt. Önöket kötelességéhez hiven, a város szeretete által ösztönözve, igenis egész Budapest támogatta külföldi utjukban, bázeli tárgyalásaik alatt. Mert Budapest népét nem vakitotta el a gyülölködés, amelyet önök hoztak divatba. Budapest népe minden erkölcsi erejét odaadta önöknek, amikor a külföldön tárgyaltak; de amikor — mint a Wrabetz-korcsmabeli eset bizonyitja — ismét osztályozni kezdenek bennünket, akkor igenis be fogja bizonyitani ez a polgárság, hogy önöknek lehetnek tultengő ambicióik, de hiveik nincsenek.

Tülekedés a megüresedett alpolgármesteri állásért

A városi többség itt is a politikai érdemeket méltányolja
Aknamunka Buzáth ellen — Uj előljárók

A főváros tisztviselő-karát a hétköznapi nyomorúságán kivül a megüresedett állások sorsa izgatja legelsősorban.

Ezidőszerint üresedésben van, illetve lesz:

egy alpolgármesteri,
két tanácsnoki,
két előljárói

állás, valamint az ezek betöltése után megüresedő főjegyzői, jegyzői stb. állások.

Az egyik tanácsnoki állás kérdése el van intézve, vagy legalább elintézettnek látszik azáltal, hogy a többségi párt engedelmével a polgármester behelyettesitette a kiváló Borvendég Ferenc helyettes-tanácsnokot. A másik tanácsnoki állás betöltéséről beszélni azonban ma még korai dolog lenne, mert ma hire jár, hogy

az alpolgármesteri állást nem akarják az ősz előtt betölteni,

aminek egyetlen megokolása, hogy Zilahi Kiss Jenő érdekében akarják a hangulatot megérlelni. Bármilyen hihetetlennek látszik is, Zilahi Kiss Jenőnek igen erős pártja van a többség táborában. Ellenjelöltje kettő van: az egyik Berczel Jenő, a másik Csupor József, akik mindketten érdemes régi tisztviselők. Berczel nevéhez az alkotások egész sora füződik, Csupor pedig Wolff Károly szemeláttára szerzett komoly érdemeket a külföldi kölcsönök tárgyalása körül. Mindez azonban nem lehet komoly érdem. Az ő szemükben csak politikai érdemek jöhetnek számitásba. A fajvédelmi sajtó pedig máris üti a nagydobot Zilahi Kiss Jenő mellett. Ugyanakkor azonban megmozdult már a Vasek-párt is, amely minden megokolás nélkül Antony Béla esztergomi polgármester jelöltségét kezdi forszirozni. Azét az Antony Béláét, akit annakidején Folkusházy helyére igyekeztek benyomni. Őszig azonban sok minden történhetik és igy Zilahi Kiss Jenő megválasztása még korántsem olyan bizonyos, mint bizonyos oldalon hiszik.

Megindult egyben

a Buzáth János ellen való aknamunka is,

tudniillik őt, ha második alpolgármester akar lenni, ujból választani kell, mert ebben a pillanatban nem léphet elő, lévén alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnok. Egészen valószinü, hogy Wolff Károly vakbuzgó hivei megkisérlik majd őt kibuktatni, hogy igy egy helyett két helyet biztositsanak a maguk emberei számára. Itt is csalódások érhetik azonban az intranzigenseket, mert egy Buzáth János elejtése nem fér hozzá mindenkinek a lelkiismeretéhez.

A legaktuálisabb választás azonban

a két megüresedett előljárói állás betöltése,

amelyekre már a pályázatot is kiirták. A IX. és a X. kerületi előljárói székek üresedtek meg és ezeknek betöltése iránt igen nagy az érdeklődés. Sőt olyan nagy, hogy még olyan kiváló egyéniségek, mint Liber Endre főjegyző, is pályáznak. Libernek már régen bent kellene ülnie a tanácsban és ha a „keresztény" kurzus nem jön, egész bizonyosan meg is történt volna. De Liber sem itt, sem a demokrata rezsim alatt soha sem politizált, csak dolgozott. Wolff Károlynak azonban az ilyen ember nem kell. A tisztviselő tépje véresre a száját az ő egyedül üdvözitő politikájának hirdetésében. Még a mai többségi pártról sem szabad azonban feltételezni, hogy egy olyan kiváló, nagyrahivatott embert, mint Liber Endre eleitsen egy — előljáróválasztáson. Annyi bizonyos, hogy azok a főjegyzők, akik mindig megelégedtek volna egy előljárói állással, soha sem hitték volna, hogy nekik még egy Liber Endrével is meg kell küzdeniök, akinek mindenki a legszebb, kivételes jövőt jósolta. Liber Endre azonban az előljárói székben is tud majd olyan munkát kifejteni, ami fel fog tünni és az ő esetében az előljárói állás nem lesz a karrier utolsó stációja.

Libernek azonban két igen erős ellenfele van. Az egyik Jankó Béla, a másik pedig Unger Béla főjegyző. Mindkettő derék, kiváló ember. Természetesen csak véletlen, hogy az előbbi Petrovácz, a másik pedig Szőke Gyula bizottsági tagnak a — sógora.

Az őszre különben

ujabb tanácsnoki állásnak kellene megüresedni,

amennyiben Bárdy tanácsnoknak julius elsejével telik be harmincötéves szolgálati ideje. Bárdy tanácsnok, aki a hatvanadik életévét is betöltötte, azonban

a kurzus szülötte és ezért nagyon hálás is a kurzusnak, tehát nem valószinütlen, hogy meg fogják hosszabbitani a szolgálati idejét. Azért mégis meglehet, hogy nem lesz elég, hogy Bárdy csak a szive mélyén érez velük; de mint banketti kurzus-szónok ezideig nem szerepelt.

Aktuális levén egyik-másik választás, természetesen a tisztviselők körében meleg érdeklődés fejlődött ki. Sokat beszélnek arról, hogy Wolffék táborát még mindig a régi kicsinyes szempontok irányitják és mindig nem jutottak el, hogy nemcsak a város közönségének, de nekik maguknak is az lenne a legfontosabb érdekük, hogy a vezető poziciókba rátermett, tehetséges, alkotó szellemü embereket válaszszanak. És különösen

nagy animozitással beszélnek a tisztviselők a központi választmányról,

amelynek megszüntetésére elsőrendü szükség lesz akkor, ha rákerül a sor a fővárosi törvény revíziójára. A központi választmány ugyanis olyan szerv, amely a tisztviselő-választásoknál még a többségi pártra is oktrojálni tudja a maga akaratát. Nemcsak oktrojálni tudja azonban, hanem ujabban a valóságban oktrojálja is, amint az Csordás Elemérnek tisztifőorvossá való választásánál megtörtént, amikor Hammer Dezsőt, akinek a pártban is igen sok hive volt, egyszerüen nem jelölték. Ezt a választást egyébként Horváth Károly, mint ismeretes, megfellebbezte.

A zöld kocsi utasai

Kik a Mosonyi-utca rabjai? — Érdekes bűnösök, kalandorok és szélhámosok — Akik mindig visszatérnek — A kuruzsló rajongói Csipaki és a borbélysegéd esete — Pszihológiai megfigyelések

Komor épület a Mosonyi-utcában, zárt kapuk és rácsos ablakok. A kövezeten leginkább a zöldre festett tolonckocsi dübörög. Befordul az udvarra s kiszállnak a céljukhoz elérkezettek, a zöld kocsi utasai: a toloncok. Mindennapos látvány a környéken. Ezidő szerint mintegy félezer tolonc éli kényszerült életét a toloncházban.

A toloncház élén két év óta fejt ki nem könnyü munkásságot Nagy Károly főkapitányhelyettes, volt detektiv-főnök, s mint ilyen, egykori réme szintén minden nem igaz uton járó szélhámosnak és kalandornak. Kik ezek a toloncok? Bünösök lehetnek nyilván és mégsem börtönbe zárják őket Vácott, vagy Szegeden, ők a Mosonyi-utcába kerülnek.

Kétségtelen, hogy a toloncház népe elsősorban a főváros külső részeinek veszedelmesebb söpredéke, a közveszélyes munkakerülők, akik ide jutnak a közrendet fentartó ez egyik legfontosabb rendőri szerv, a toloncház elzárt falai közé. Rablógyilkos vagy betörő nincsen közöttük, azok a törvényszéki fogházakba kerülnek. Mégis olykor riasztó látvány a társaság, a javithatatlanok, a folyton visszatérők züllött csapatai. Ezek a közveszélyes munkakerülők. Ezrével voltak a háborus években a toloncház lakói, már a mult esztendőben azonban csökkent ezeknek a veszedelmesebb elemeknek a száma, amit a rendőrség azzal magyaráz, hogy növekedett a munkaalkalom, s a toloncház munkatermeiben a rendszeres munkára szoritottak ma már nem annyira visszatérő alakjai a toloncháznak.

A toloncház azonban nemcsak a főváros söpredékének gyüjtőhelye. Bekerülnek ide a nyomoruság áldozatai is, az önmagukkal tehetetlen nyomorultak, süketnémák és vakok, kóborló, elhagyott elaggottak, akiknek senkijük nincsen, s akiknek befogadására intézményeink alig vannak. Feltünő jelenség, hogy e szerencsétlenek közül az elmult évben csak egyetlenegyet tudott a rendőrség a szegényházban elhelyezni. Pedlow kapitány áldozatkészsége segitett itt is némileg. Egy termet berendezett ágyakkal és ágynemüekkel e szerencsétlenek számára s a legszükségesebb felszereléseket is biztositotta. Róla nevezték el a rabok a szobát. Sokszor hallja az őrség és a toloncház gondnoka, amint a kimaradtak sóhajtoznak:

— Bár a Pedlow-szobába kerülhetnék!

A toloncház lakóinak harmadik csoportja tulajdonképen nem tartozik sem az élet lesujtottjai soraiba, sem a primitiv, lerongyolódott közveszélyes munkakerülők táborába, bár szereplésük, amely a toloncházba juttatta őket, ugyancsak veszedelmes volt. Ők azonban a bün elkövetésében tehetségesebbek. Zseniálisak olykor. Körmönfont szélhámosok és hirhedt kalandorok. Az európai országok összes fővárosainak keresett kalandorai lakói voltak a pesti toloncháznak is. Ezek nem mezitláb léptek ki a zöldkocsiból, de előkelő öltözékben, igyekezve megőrizni finom, uri külsejüket, amig eltoloncolták őket külföldi hatóság területére. Ilyen elegáns alakja volt a pesti toloncháznak egy francia eredetü kalandor, gróf Champvans. Ezen a néven ismerte a világ minden rendőrsége. Monoklis alakja nagy feltünést keltett a rabok között, akikkel soha szóba nem állott. Temérdek szélhámosságot követett el, s a mult évben Zalaegerszegen internálták. Itt valahogyan ukrán utlevelet szerzett s átbocsátották a határon. Ugyancsak a toloncházban töltött el néhány hetet az a két hirhedt kalandor, akik a Nefeleits-utcában a Keletmagyarországi Társaskört alapitották s hamisjátékkal fosztogattak. Kiderült, hogy az összes európai államokból ki vannak tiltva. Az uri szélhámosok közé tartozott egy álfőhadnagy, aki egy vidéki városban a forradalmi időkben valóságos hadsereget szervezett a csehek kiverésére, majd a fővárosba jött s óriás összegeket vett fel a forradalmi kormánytól. Érdekes lakója volt a toloncháznak egy kuruzsló álorvos. A Belvárosban nyitotta meg rendelőjét. Előkelő modorával behálózta az intézetét felkereső idegbetegeket, akiknek mindig személyesen adta át a gyógyszereket. A toloncház gondnoka megjegyzi:

— Még ide is eljöttek a pácienseik . . . Különösen nők, akik rajongva hittek benne, hálából meglátogatták . . .

A kuruzsló áldoktor ilyenkor szomoru arcot vágott és könnyezve hálálkodott . . .

A toloncház előkelőbb társadalmához tartozott az orosz vegyes légióból és a Wrangel-hadseregből alakult kalandor-társaság, amely a határon átszökve, mint artisták szerepeltek, cirkuszi mutatványokat hirdetve árusitottak jegyeket, aztán a beszedett pénzekkel megszöktek. A főváros határán fogták el őket. A forradalom idején s a kommun bukása után különösen előkelő vendégei voltak a toloncháznak: egy forradalmi miniszter és egy államtitkár, majd a népbiztosok közül ketten.

Nem lopják a napot a toloncház rabjai. Dolgozniok kell. A félezernyi rab kényszermunkát végez a munkatermekben. A férfiak kosárfonással foglalkoznak leginkább, de van kovácsmühely, cipészmühely és mechanikus-mühely is. A nők varrással, tollfosztással, fürdőpapucsok készitésével foglalkoznak s mosnak is kórházak részére. Most tervezik a gőzmosóda felállitását, amely a rendőrséghez tartozó intézmények fehérneműit fogja tisztitani. Erre a munkára csak a cigány-tolonc nem használható. Többször kerültek már be a toloncházba cigánykaravánok, de lehetetlen volt az asszonyokat arra kényszeriteni, hogy a teknő mellett maradjanak. Hozzá vannak szokva, hogy szabad ég alatt tanyázzanak. Sikoltozásuk sokszor veregette meg a mosókonyha ablakait:

— Engedjenek ki, mert mingyárt megfulladunk a melegben! . . .

A férfiakra a kényszermunka nagyrészt jó hatással van. Akik megszokják a rendszeres munkát, már nem annyira visszatérő alakjai a toloncháznak. A megrögzöttek kevesebben vannak. Mégis akadt egy hirhedt visszatérő, aki a kosárfonók között dolgozott. Bizonyos Csipaki. Évek során kilencszer volt a toloncház vendége, mert amint kiszabadult, kocsmába telepedett s nem vállalt munkát, bár bent a toloncházban a legjobb munkások egyike volt. Kérdezték, miért nem dolgozik, ha szabadon van, miért csak a fogházban? Egyszerüen felelt:

— Mert itt muszáj!

Négy hónap előtt szabadult utoljára, igérvén, hogy megjavul. Nem látták viszont azóta. A toloncház gondnoka, aki minden rabot név szerint ismer, azt hitte, hogy végre jó útra tért és munkát vállalt. De néhány nap előtt a zöldkocsin egy fiatal csavargó érkezett az üzenettel:

— Csipakit már ne várják! . . . Nem jön az vissza többet! . . . Csipaki megvakult . . .

A visszatérőket azonban nemcsak az önként vállalt munkától való irtózat kergeti vissza a toloncházba, de pszihológiai jelenségek is közrejátszanak. Érdekes példája ennek egy ötvenkétéves borbélysegéd esete. Lejárt a büntetés ideje s kiszabadult. A Népszinház-utcában egy borbélyüzletben kapott alkalmazást s hónapokig dolgozott, ügyes ember volt és szorgalmas. Egyszer betér az üzletbe egy vendég. A gazda borotválta. Eközben, amint az idegen oldalt fordult a széken, megpillantja a mellette dolgozó segédet. Hirtelen felkiált:

— Hát te itt vagy, Miska!

A segéd megrázkódott. Az idegen titokban hunyorgatott felé. Rabtársa volt a toloncházban. De nem szólt többet, fizetett és kiment az utcára. Alighogy kilépett, a segéd bejelentette gazdájának, hogy felmond rögtönösen. Hiába marasztalták, kifizették s eltávozott. Kint találkozott a régi cimborával . . .

A mélyebb kriminalisztikai megfigyelés megállapitása, hogy szuggesztiv ereje van a hasonló váratlan találkozásoknak, a már javulásra térő elveszíti akaraterejét, megrendül és visszazuhan, mint ez az öreg borbélysegéd is. Megint csavargó lett. Visszakerült a toloncházba.

Matskássy József.

Fullzínkor

...

Zilahi Kiss Jenő

csicsergő hangját is halljuk ujabban banketten és egyéb helyeken, ahol tökéletes ékesszólásával lenyügözheti a közönséges halandókat. A mi objektivitásunk, amely még vele szemben sem hagy cserben bennünket, állapittatja meg velünk, hogy a tanácsnok ur igen korrektül viselkedett, amikor tartózkodott a hangos szótól, amig a biróság nem itélkezett ügyeiben. Most azután egyik ujságiróra a másik után hullott a drákói itélet, a tanácsnok ur ismét megszólal. Kétségtelenül joga van hozzá, viszont a sajtó is fenntartja magának a jogot, hogy minden ténykedését figyelemmel kisérje a tanácsnok urnak és el ne hallgassa a jogos kritikát, amely sokkal eredményesebb, mint a rikoltó és tulzó hang, amely esetleg a törvény szakaszaiba is beleütközik. Egyelőre azonban bankettezzék nyugodtan Zilahi Kiss tanácsnok ur, próbálja meg elfelejteni a bántalmakat, amelyek az ő klasszikus egyéniségét érték. Joanovich őméltósága, a liberális fenomén, majd pirosra tapsolja a tenyerét. Nekünk mindenesetre van még egy kis időnk, amig megvárjuk nyugodtan, türelmesen, hogy az urak agyonünnepeljék egymást.

Hitetlen Tamások

irják össze a választókat és vizsgálják felül az összeirást. Olyan hitetlenek ezek az emberek, hogy nem hisznek Vészi József irni-olvasni tudásában és nem akarják láttatlanban feltételezni Rassay Károlyról, hogy ügyvédi diplomája is van. Tiszteletteljesen némi tanácscsal szolgálunk a rigorozus uraknak, akiknek céljai igazán világosak. Ez a tanácsunk pedig az, hogy ezekről a magasztos célokról ne feledkezzenek meg soha, még akkor sem, ha egy-egy viccet csinálhatnak, vagy ha Vészinek, meg Rassaynak némi kellemetlenséget okozhatnak. Vészinek is, meg Rassaynak is csak egy-egy voksa van és végeredményben ezzel a módszerrel még ezt az egyetlen voksot sem lehet tőlük konfiskálni. A cél, a szent cél az, hogy a választók, a liberális, demokrata és munkás-választók tizezreit, egész tömegeit fosszák meg a választói jogtól. Ez lenne kedves Wolff Károlynak és társainak, akik nem tudnak még mindig belenyugodni a változhatatlanba. Ha azonban a Rassayakat is inkommodálják, ezzel csak a figyelmet hivják fel és az ellenzéknek a visszaélések ellen való harcában szitják a tüzet. Tessék elhinni, nincs ennek semmi értelme. Mi mondjuk ezt, akik nem tudjuk és nem akarjuk megjutalmazni az urakat ebbeli buzgólkodásukért. Ne ambicionálják a Rassayak választójogát, maradjanak meg a Kohn Móricoké mellett.

Türhetetlen már

ennek a nyomorult Dunaviznek az elbizakodottsága. Szinte kézenfekvő, hogy megindul a humor árja és a hivatásos humoristák egyik a másik után jelentik ki, hogy ezentul nem a bort fogják vizzel hígitani, hanem a vizet pótolják majd borral. Szeretjük a humort, ennek azonban fele sem tréfa, mert ha a Dunaviz váradi püspöknek képzeli is már magát, végeredményben mégis csak meg kell valakinek fizetni. De ki legyen ez a valaki? A főváros pénzügyi bizottságában szinte egyhangulag azt mondták, hogy a lakók fizessék, a borrá tuvalkodott vizet. Olyan mélabusan, olyan meggyőződéssel sirták el a háziurak bánatát, hogy szinte a háziurak egyesületében véltünk lenni. A szónokok egész sora vonult fel ennek a problémának megoldására, amely legkevésbbé sem tartozik ebben a pillanatban a mélyen tisztelt pénzügyi bizottságra. De ők harcoltak rendületlen elszántsággal. Hiszen — méltóztatik tudni — nem a lakók százezrei, hanem a pár ezer háziur választotta meg őket.

Baseltől Szmirnáig és vissza

A két intranzigens vezér útja — Sipőcz Erekyről

Az egyik intranzigens vezér Baselről, a másik Szmirnáról számol be a héten. Kétségtelen, hogy a hasznosabb munkát az végezte, aki Baselben igyekezett minél jobb fizetési módokat kiharcolni Budapest számára. Friedrich István, a másik intranzigens vezér sikere viszont szerintünk inkább annak a bizonyos magyar-török áruforgalmi társaságnak a megalapitásában, mint a diszkard átnyujtásában rejlik. De mind a két dolog az egyéni akciók sorába illik bele, mert amint Budapest nagyközönségének semmi köze a diszkardos parádéhoz, éppen ugy magánügy a részvénytársaság alapitása is. Budapestet és az országot ma sokkal nagyobb dolgok érdeklik, semhogy diszkardos politika-csinálásnál volna kedve asszisztálni és igy csak helyeselni lehet, hogy a Friedrich-féle felvonulás Kemal pasa arcképe körül elmaradt. Egészen okosan mondta ki a tanács, hogy ma kerülni akar minden megmozdulást, aminek politikai tüntetés jellege van.

Sajnos, nem tartja ugyanezt kötelezőnek önmagára nézve a másik intranzigens vezér, Wolff Károly, aki baseli babérjait teregetve, élénken zsidózik és nagyokat próbál rugni a multon. Addig azonban,

amig a részletes beszámoló meg nem történik, nem lehet a baseli „sikert" felmérni,

mert amit eddig hallottunk, nagyon könnyen tágitható. Annyit azonban már ma konstatálni lehet, hogy a világitás és villamosközlekedés jövedelmeinek lekötése révén ezek az üzemek örök passzivitásra vannak kényszeritve.

A nagy sajtó- és toaszt-hadjáratban, a mult ócsárlásában azonban a legnagyobb ágyuja Wolfinak az, hogy a német adóssághevél nagyon pongyola alkotás és hogy itt milliárdos károkat okoztak a régi rezsim vezetői. Elsősorban is, igazán senki sem gondolhatott akkor arra, hogy a német márka egyszer alig haladja meg a 0.01-et. De a tulajdonképeni választ majd bizonyára megadják azok, akiket ma Wolff Károly záporos vádakkal és szemrehányásokkal illet. A németek egyébként még május hónapban megérkeznek Budapestre és remélhetőleg meg lehet velük csinálni a méltányos megállapodást.

Belekapcsolódik ebbe a külföldi kölcsönökkel való korteskedésbe az a két jellegzetes beszéd, amelyet Wolff Károly az interlakeni hotelportásról és az aacheni vasutasról, Sipőcz polgármester pedig elég tapintatlanul a kurzusnak be nem hódolt polgárságáról mondott. Ezekkel a beszédekkel lapunk vezércikkében foglalkozunk, itt csak Sipőcz beszédének egy passzusát ragadjuk ki, amelyben

a polgármester az egykor dicsőitett Ereky Károlynak próbál nekirohanni.

— Amig mi odakint harcoltunk — mondta a polgármester —, addig idehaza a Községi Keresztény Párt egyik tagja jónak látta épp ezt az időt felhasználni arra, hogy kiváljon a pártból és ezt a kiválást egyben a párt politikája ellen intézett támadásával tetézte. A Keresztény Községi Párt politikájának épülete sokkal erősebb, semhogy egyes kihulló téglák megbonthatnák.

Ez a vértelen, erőtlen mondatocska nem fog sok vizet zavarni. Szinte illemtani problémaként kezeli Ereky kilépését, hogy ezzel a szinleges nyugalommal leplezze a félelem-érzést, amely tanyát ütött a szivükben. Álmosan, rezignált módon vesz tudomást a sorsdöntő eseményről és egy szál téglárol beszél, amikor az egész épület düledezik.

A helyzetet különben ugy itélik meg, hogy ez az a bizonyos vihar előtti csend, amelyben a többségi párt egyik-másik sasmadara csicsergéssel mulatozik. Vannak azonban készülő események, amelyek hamarosan fel fogják verni a városháza mai csendjét.

Egyebekben

nem igen foglalkoznak mással a városházán, mint makacs és következetes áremelésekkel,

amelyek tekintetében a viz vezet. Nagyobb jelentőségü esemény nincs is, hacsak azt az elvi döntést meg nem említjük, hogy a villamosnál az alsó vezeték örökébe a felső vezeték fog lépni. Ez alkalomból Folkusházy alpolgármesternek oly nevezetes kijelentését külön is fel kell jegyezni.

— Az emberi kulturigényeket is — mondotta — ki kellene elégiteni, nemcsak a ridég számok szempontjából kellene nézni a dolgokat.

Ez tökéletesen igaz is, de magyarázza meg az alpolgármester ur nagynevü pártvezérének és tiszteletreméltó pártjának, hogy ez nemcsak az alsóvezetékre áll, hanem egyebekre is.

tési mérlegünk passziv adatairól, az már évekkel ezelőtt tisztán láthatta, amire most a pénzügyminiszter ur is elképedve ráeszmélt, hogy koldus-szegények vagyunk.

— A fővárosnak nem telik arra, hogy a közegészség legelemibb előfeltételeit biztositsa, hogy kellő mennyiségü vizzel ellássa a háztartásokat és a szanatóriumokat (lásd az Erzsébet-királyné szanatórium illemhelyeit), hogy a betegség miazmáit az emberi szervezetbe oltó port lekösse, hogy az utcák kövezetét kijavittassa és a makadám-burkolatokat, amelyeken 15 centiméteres porréteg fekszik (lásd a Margit-hid budai hidfejénél, tehát a főváros szivében a Lipthay-utcát) és amelyeknek évről-évre való kavicsoltatása és hengereltetése óriási összegeket nyel el, rendes kövezettel cserélje fel. Az állam és a főváros még kellő számu barakot sem tudott épittetni a menekültek elhelyezésére.

— *Amig a napi élet elsőrendü életszükségleteit nem tudjuk kielégiteni, amig az utolsó vagonlakót nem kisértük emberhez méltó hajlékába, addig sem az állam, sem a főváros állandó uj szinház épitésére nem gondolhat.*

— Addig elégedjünk meg a budai szinkör kijavitásával, a várszinházzal és a Kisfaludy-szinházzal. Ha ez a három szinház évtizedekig elég volt a háboru előtti jólét napjaiban, akkor beérhetjük azokkal ma is, szükölködő szegénységünkben. *A várszinházban azonban szerepeltessék az Operaház és a Nemzeti Szinház személyzetét, mint egykoron, amikor még a sugólyukból is legalább miniszteri tanácsos nézte végig az előadást.* Hány jeles erő érvényesülésének nem jut ma kellő tér két nagy állami szinházunknál! Nyáron kőszinházaink zárva vannak. *Állami szinházaink kitünő személyzetéből a budai aréna számára elsőrendü társulatot lehetne egybeállitani.* Az Operaház és a Nemzeti Szinház e *„leveezőtagjait"* avassuk ezuton valóságos működő tagokká. Felhivom erre *ifj. Wlassics Gyula bárónak*, a minden szép eszméért tettekkel lelkesülő főigazgatónak figyelmét.

— *A budai állandó szinház felépitését pedig kapcsoljuk össze Budának világfürdővé való fejlesztésével*, ami — miként már egy előadásomban részletesen kifejteni szerencsém volt — egy varázsütésre lehetséges, ha az állam a játékbank felállitását engedélyezi. Ha nem vagyunk képmutatók és álszemérmesek, ha tudjuk, hogy ma az állam rendezésében sokkal erkölcstelenebb játék folyik az osztálysorsjáték és a totalizatőr neve alatt, mint amilyen a rulett, ez a legbecsületesebb szerencsejáték, ugy szivesen megbarátkozunk a gondolattal, hogy az idegen állampolgároknak megengedjük Budapesten a rulettjátékot. Ezzel kapcsolatban lemondhatunk az osztálysorsjátékról és a totalizatőr adóbevételeiről. Bőven jutna pénz a közegészség ápolására és a budai állandó szinház luxushajlékának felépitésére.

— Ezt az álláspontomat most már annyiban *magáévá tette a Hollós Mátyás-Társaság is*, amennyiben legutóbbi ülésén kimondta, hogy a rozoga szinkör átépitése sürgős feladat és a *játékbank engedélyezésével kapcsolatban* erre fölhivja az illetékes hatóságok figyelmét.

Játékbank a kultura szolgálatában

Exner Kornél nyilatkozata a budai állandó szinházról és a játékbank tervéről

A Hollós Mátyás-Társaság egész erkölcsi sulyával felkarolta a budai állandó szinház ügyét. Az irók, tudósok és művészek e neves budai tömörülése nem hajlandó belenyugodni abba, hogy vidéki szinigazgatók közvetitőkként hozzák a vidéki szinvonalra leszállitott kulturát az ősi kulturáju koronázó Budának. Az egész fővárosra nézve nagyjelentőségü ügyről tájékozódást óhajtottunk szerezni és ezért

Exner Kornél államtitkárhoz,

a Hollós Mátyás-Társaság alelnökéhez fordultunk, aki tudósitónk előtt a következő érdekes kijelentéseket tette:

— Én a budai állandó szinház épitése ügyében különleges álláspontot foglalok el, amennyiben az állandó szinház felépitésének tervét időszerütlennek, anyagi okokból most megvalósithatatlannak tartom. Ezt a megokolt nézetemet ülésünkön sem titkoltam el. Eleve tiltakozom azonban az ellen az esetleges feltevés ellen, hogy a legcsekélyebb mértékben is lekicsinyelném a magyar szinjátszás kulturális jelentőségét és ne volnék áthatva annak szükségességétől, hogy Budán állandó és méltó hajlékot emeljünk Tháliának. Már joghallgató koromban, mint a pozsonyi jogászifjuság elnöke, sikeres társadalmi mozgalmat szerveztem azért, hogy Pozsonyban, a magyarságnak nyugat felé e végső őrtüzénél, a magyar szinészet otthonra találjon. Sőt magam is elkövettem akkor egy kis szindarabot, amely ott szinre is került. Ezt azért emlitem fel, nehogy bárki is azt higyje, hogy nincs érzékem a magyar szinészet nemzeti és kulturális jelentőségének kellő megbecsülése iránt. Az ellenkezőről élő tanuságot tehet *Krecsányi* Ignác, a magyar szinigazgatók legérdemesebb nesztora.

— A budai állandó szinház felépitésének helyéül háromféle javaslat merült fel. Az egyik szerint azt a mai aréna helyén, a *Horváth-kertben* kellene felépiteni. Igen ám, de ez a főváros készittette szabályozás utvonalába esik. A másik javaslat szerint, amelynek pártolására Herczeg Ferencet is sikerült megnyerni, a kőszinházat a *Szénatéren*, a Retek- és Lövőház-utca sarkán kellene létesiteni. Ennek a tervnek a megvalósitását meghiusitotta az, hogy időközben a szinház részére kiszemelt telektömb mögött egy előretekintő városatya szalámigyárat épittetett, amelyet méregdrágán meg kellene vásárolni és lerombolni, mert a szinháznak szabadon kell állania. A harmadik terv pártolói a szinház helyéül a *Döbrentei-teret* ajánlanák, mint amely a pesti oldalról is a legkönnyebben megközelithető volna. Ennek azonban a talajépitészeti akadályok állják utját; ott torkollik ugyanis a Dunába az Ördögárok és ott bugyognak a kifogyhatatlan melegvizü források.

— A legnagyobb baj azonban — és ez, sajnos, mind a három tervnek közös baja — *az épitéshez szükséges tőke teljes hiánya, amire pedig hozzávetőleges számitásom szerint kilencszáz millió korona kellene.* Azok, akik a felhevülés pillanatában minden akadályt lekicsinyelnek, azt felelik, hogy adjon erre a kulturális célra pénzt az állam vagy a főváros. Aki azonban betekintett az állami költségvetésbe, aki tud valamit külkereskedelmi és fize-

DIANA
sósborszesz
1 kis üveg ára ... K 500.—
1 középüveg ára ... K 1250.—
1 nagy üveg ára ... K 2500.—
MINDENÜTT KAPHATÓ!

Világszenzáció!
MARTA FARRA
a vaskirálynő
„Breitbart" legnagyobb ellenfele, szenzációs, bámulatba ejtő mutatványaival a
TABARINBAN
VIII., Rákóczi-út 63. Telefon: József 21-61.
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

Sülyed a Deák-szobor

vagy

az alattomos Diana

A Deák-szoborral bajok vannak. Ezuttal nem az a baj, hogy a szobor rossz, unalmas és semmit ki nem fejező, hanem az a baj, hogy sülyedni kezd. A főváros XIII. ügyosztálya már tartott is helyszini szemlét és a helyszini szemlénél a következőket állapitották meg:

— A szobrot siralmas állapotban találták. A Diana-fürdő eltömött forrása valószinüleg földalatti utakat vágott magának és az altalajt meglazitotta, ami a szobornál egyenlötlen sülyedést okozott. Az egyik oldalon az oszlopok lejebb kerültek, a gránittömbök szétjöttek, a kifalazás, a konstrukció, vagy a kivitel eredeti hibájából belül üres. A nyilásokon a bronz savas vize lefelé szüremlik a hézagokba, azokat kimarja, szétfeszíti a gránittömböket és ha sokáig nem segitenek, a szobor olyan állapotba kerülhet, hogy egész gránittömböket kell kicserélni, ami pedig a mostani viszonyok között sokáig nem lesz lehetséges. Ez katasztrófa lenne a szoborra nézve, tehát azt alapos restaurálás alá kell vetni. A helyszinén megállapitották, hogy az alakokat el kell távolitani, az alépitményt szét kell szedni és teljesen ujra kell felépiteni. Tizenötmillióra taksálják a munka költségeit, emellett nagy felelősséggel jár akár a munkának elrendelése, akár annak elhalasztása.

Ha el nem rendelik a munkálatokat, akkor letörhetik, elpattanhat egy-egy gránitoszlop, aminek pótlása ma nem is sejthető számu millióba kerül. Ma még az a helyzet, hogy pótolni semmit sem kell, csak szét kell szedni a szobrot és ujra fel kell állitani. A XIII. ügyosztály némi apró javitásokat végzett már a szobron és az optimisták azt mondták, hogy ezek a kis reparaturák még tiz esztendeig életben tarthatják a szobrot, hacsak valami hirtelen és váratlan katasztrófa elő nem áll. Ezzel szemben van olyan vélemény is, hogy ha igaz az, hogy az alattomos Diana-forrás aknázta alá a szegény Deák-szobrot, akkor semmiféle tömités nem használ, ilyen esetben akármelyik emlékművel, vagy palotával történhetik katasztrófa.

A véleményeknek ilyen elágazása mellett nem lehet a tizenötmilliós munka kérdésében dönteni, ezért már legközelebb szakbizottság fog kiszállani a helyszinére, majd akkor történik meg a döntés.

A megcsonkitott lakáspénz

A fővárosi tisztviselők panasza
Akik egy évre kapnak egyhavi lakbért

Kijött a miniszteri rendelet a tisztviselők lakbéréről, s az ember azt hihette volna, hogy ez örömünnepet jelent a tisztviselők számára, hiszen béke idején a legtöbb tisztviselő valamit félre tudott tenni a lakbérilletményéből. Különösen vonatkozott ez a legényemberekre, akik ma valósággal a legszerencsétlenebb áldozatai a lakásszükségnek. A főváros tisztviselői, akik azonos elbánásban részesülnek az állami tisztviselőkkel, nagyon elégedetlenek a lakáspénz uj szabályozásával.

Mi is történt tulajdonképen? A tisztviselők elvben (de csak elvben) az 1917. évi lakbérilletményüknek harminc-szorosát kapják. Tehát aki ma első osztályu jegyző és 1917-ben fogalmazó volt, elvben a fogalmazói lakbér harmincszorosát kapja. Ez a fogalmazói lakbér 1300 korona, mig a törvény értelmében járó első osztályu tanács-jegyzői lakáspénz 2000 korona lenne. A harmincszoros lakbérnél igen érzékeny ez a veszteség, mert az első osztályu tanácsjegyző évi 60.000 korona helyett csak 39.000 koronát kap, ami 21.000 koronás differenciát tesz ki.

Most következik azonban a dolognak legsérelmesebb része, mert az időközben első osztályu tanácsjegyzővé avanzsált tisztviselő csak abban az esetben kapja meg a teljes fogalmazói lakáspénzt, ha felesége és legalább két gyermeke van. Ugyanis

a nőtlen tisztviselő az 1917-es házbér harmincszorosának csak 60 százalékát,

a feleséges es egy-gyermekes tisztvislő csak 80 százalékát,

a nős és két gyermekes tisztviselő az egészet kapja meg. Ez azt jelenti, hogy a fönt idézett példában az egy-gyermekes tanácsjegyző 60.000 korona helyett nem is 39.000 koronát, hanem csak 31.200 koronát kap; mig ha nőtlen, akkor csak 23.400 korona jár neki, tehát nem sokkal több, mint harmadrésze a törvényben megállapitott nyugdijnak.

Különösen rendkivüli a sérelme a nőtlen tisztviselőknek, akikről mindenki tudja, hogy a leghitványabb kis hónapos-szobáért is minimállisan tizenötezer koronát kell fizetniök havonként. A 23.400 koronás évi lakáspénz tehát igen jó esetben egy hónapi szobabérre elegendő. Hogy azután a többi tizenegy hónapra való lakáspénzt honnan kaparja össze a tisztviselő, arra igazán nincsen semmi gondja se az államnak, se a fővárosnak.

Ennek a lakásbér-csonkitó rendelkezésnek, amely az időközben természetszerüen előlépett tisztviselőket az 1917-es állásuk házbérével tisztelt meg, eredeti megokolása az, hogy 1917. óta amugy sem lehetett költözködni és igy a tisztviselők ma is a régi lakásukban laknak. Eszünkbe jut erről Sipőcz Jenő és Zilahi Kiss Jenő esete, akik közül az elsőnek kétségkivül a tisztiügyészi, a másodiknak — ha jól emlékezünk — a fogalmazói házbére esedékes, pedig Budapest polgármestere aligha lakik a tisztiügyész, esetleg alügyész egykori lakásában.

Rendkivüli sérelem ez és legfőként a fővárosi tisztviselőknél, akiket most teljesen az államiak kaptafájára kezelnek a lakásbér tekintetében, holott a háboru előtt jelentékeny előnyeik voltak azokkal szemben.

Események

A szerdai közgyülés. Tapasztalt időjósok és leveli békák viharokat jósolnak a szerdai közgyülésre. Végiglapozza az ember kétszer-háromszor a közgyülés terjedelmes tárgysorozatát, de nem lehet rámutatni egyik programmszámra sem, hogy melyik lesz az, amelyik szelet vet, hogy a tisztelt közgyülés vihart arasson. Ám meglehet az is, hogy a viharjósok ismét tévedni fognak, mert egy rendes vihar csak akkor állit be, amikor senki sem számit rá. Szóval a vihar helyett csendes unalomban is lehet részünk. Mindenekelőtt vihar nélkül fogják dr. Thirring Gusztáv statisztikai hivatali igazgatót állásában megmarasztalni, hiszen a városházi kurzusnak egyik pillére volt. Reparaturák költségeinek megszavazása, személyi ügyek egész sorozatának elintézése, majd a megszokott emelések tömege következik ezután. Emelni fogják ezuttal: a vigalmi adót, a szálloda-adót, a közvágóhidi és állatvásári hatósági dijakat, a kéményseprési dijakat, a közraktárak rekbéreit. Két interpelláció is kap választ: Purébl tanácsnok fog felelni Piazza Győzőnek az ócskavas-, fémnemüek és az utcai szénlopások ügyében, Zilahi Kiss tanácsnok viszont Törökné Kovács Hermin kivánságára a verpelétiuti iskolánál mutatkozó hibákról fog előadást tartani.

Weingruber nem reparál. A szerdai közgyülés kishijján háromszázezer koronát fog megszavazni a Fővárosi pavillonon elvégzendő helyreállitási munkálatok cimén. Magyarán szólva ezt az összeget megfizeti a főváros Weingruber Ignác helyett, aki bérlője a Fővárosi pavillonnak, de ugylátszik, hogy csak a százmilliókra menő hasznot hajlandó zsebrevágni, ellenben eszében sincs némi kötelezettséget vállalni. A főváros vagyonán olyan üzleti haszonnal gazdálkodik ez a bérlő, hogy igazán nem tudjuk megérteni, miért ne lehetne benne annyi gavalléria, sőt belátás, hogy fizetné az ilyen helyreállitásokat akkor is, ha történetesen a tiszti ügyészség skrupulózus véleménye szerint nem tartozik vele. Hiszen csak az albérletbe adott vendéglőért tizszeresét kapja annak a bérnek, amit ő fizet. De nézzük csak, milyen helyreállitásról van itt szó? A kommün alatt, amikor a vörösök kezében volt a pavillon, valami átalakitási munkát végeztek, de miután azt nem szakszerüen csinálták, a szélvihar a pavillon egyik téglafalát bedöntötte. Egy kicsit elálmélkodunk azon, hogy a dusgazdag Weingruber a kommün óta mindmáig nem csináltatta meg ezt a bedőlt falat, hanem — ugy látszik — alkudozott a fővárossal, hátha annak a nyakába lehetne sózni az egész helyreállitást. És ugy látszik igaza volt, mert az ügyészség véleménye szerint nem terhelhető vele a bérlő. Ebben igaza volt Weingrubernek, de abban meg a fővárosnak lesz majd igaza, ha majd gavallérabb bérlőt keres, aki be fogja látni, hogy nem lehet a főváros tulajdonán vagyonokat keresni és minden garasos kiadást a főváros nyakába sózni.

A j. meg a t. A kereskedelemben szokás az áraknak titkos kulccsal, betükkel való megjelölése. Wolffék, bármennyire is hadat üzentek légyen a kereskedelmi szellemnek, átvették ezt a kitünő kereskedelmi szokást, amikor megszerkesztik a budapesti választók fekete könyvét. A titkos-irásuk kulcsa azonban, amilyen egyszerü, épp annyira nem titkos. A titkos megjelölések tudniillik mindössze két betüben merülnek ki, amely két betünek a jelentőségét nem nehéz kitalálni. Ez a két betü tudniillik a l. és a t. A j. betüről nem nehéz megállapitani, hogy az jó-t jelent. Az olyan választók kapják ezt a finom betüt, akiket a magukénak tartanak, vagyis, akiket a jó fiuk diszes kollégiumába hajlandók beiktatni. A t. viszont természetszerüen törlendőt jelent és a „megbizhatatlan, a destruktiv" gyanu alatt állók megjelölésére szolgál. Igy mulatnak Wolffék mostanában és csakugyan ötvenesével szeretnék kiszórni a tele szájjal hirdetett demokrácia szent nevében a választókat. Az ellenzék mindent el fog követni, hogy ez a manőver ne sikerülhessen; addig is szabadjon annyit megjegyezni, hogy a jó fiukból titkos szavazás mellett igen sokszor lesznek rossz fiuk.

Szezonnyitás Budán. Az öreg Budának minden esztendőben eseménye az, amikor a Budai Szinkörben Sebestyén Géza népszerü társulata megkezdi az előadásokat. Jeladás ez egyszersmind arra is, hogy a fiatal Pest zarándokolni kezd az öreg Budára, ahol a mindig pompás szinházi előadás után kedélyes vacsorák következnek. A kitünő és általános szeretetnek örvendő Sebestyén Géza társulata szerdán kezdi meg az előadásokat pompásan összeválogatott együttessel és egy hatalmas sikerre váró slágeroperettel.

Anita Berber bucsuja. Anita Berbert előbb utolérte a sors, mint azt hinni lehetett. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában leplezte le azt az álmüvészetet, amelynek erotikus eszközei talán hatásosak lehetnek eldurvult lelkekre, de amelyektől undorral fordul el minden jóizlésü ember. Hónapok óta ténfergett itt a meztelen muzsa nyelvöltögető papnője és hónapokon át utazott a ledér emberek gyengeségére. A rendőrség azonban becsületesen megtette a kötelességét és meg kell állapitani azt is, hogy a közönség is ráeszmélt erkölcsi érzékére, amikor a reklámdobbal hirdetett meztelenség tulment a határokon. Reméljük, hogy ezentul a csepürágás és az izléstelenség fenoménjeinek, akiket mostanában nyakra-főre hordanak be Budapestre, már a legelső kisérleteit is lehetetlenné fogják tenni, mielőtt betehetnék a lábukat a magyar fővárosba.

Budapesti XIV-ik árumintavásár. A vásár iránt ugy a belföld, mint a külföld, kiváltképen azonban a környékező államok kereskedői körében nagymérvü érdeklődés nyilvánul meg, ugy hogy a vásárnak nemcsak látogatottsága, hanem annak üzleti eredménye is biztositottnak látszik. A vásáron kötendő üzletek megkönnyitésére a vásár igazgatósága a magyar kormánynál kieszközölte, hogy a vásár területén az összes tekintetbe jövő hatóságok külön vásári kirendeltséget tartsanak fenn, amelyek a vásári látogatók kiviteli kérelmeit a formaságok lehető elkerülésével azonnal elintézik. A vásár területén ezenkivül devizaközponti kirendeltség is fog működni, mely a külföldi vásári látogatóknak nemcsak pénzváltó üzleteit intézi el, hanem a látogatóknak és érdeklődőknek mindennemü kérdésére szakszerü utbaigazitásokkal is szolgál és közvetiti a vásár alkalmából engedélyezett könnyitéseket.

Olcsó autótaxikat hoznak forgalomba. A főváros közlekedési bizottsága hétfőn hozzájárult ahhoz, hogy az autótaxik viteldijat a jelenlegi kettőszázhetvenszeres alapdijról háromszázötvenszeresre emeljék. Az emelést a benzin, a gummi és a munkabérek drágulása indokolta. A bizottság és a rendőrség képviselői ezután megszemlélték az autótaxi-vállalat Kerepesiuti gyárüzemét, betekintettek az üzem vezetésének és számadásainak menetébe. Végül Haltenberger vezérigazgató bemutatta a legujabb tipusu, kicsi, kétüléses autótaxit, amelynek első példánya most készült el. E kistipusu autótaxi gyártására az üzem igazgatóságát az a tapasztalat késztette, hogy az autótaxikat a legtöbb esetben csak egy-két utas használta. A rendkivül tetszetős külsejü, kétüléses kis autótaxiknak a legfőbb előnye az, hogy negyven százalékkal olcsóbbak lesznek a rendes ötüléses taxiknál. Körülbelül olyan lesz a dijszabásuk, mint a kétfogatu bérkocsiké. Az autótaxi-vállalat az első husz kis taxiját szeptember elején küldi forgalomba, október végéig azonban mintegy ötvenre szaporitja a számukat. A főváros közlekedési bizottsága nagy megelégedéssel szemlélte meg a mintaszerüen vezetett üzemet és örömének adott kifejezést afölött, hogy e vállalat költséget és fáradságot nem kimélve, az uj tipusu autótaxi kreálásával lendített a főváros közlekedésén.

A „vaskirályné" a Tabarinban. Budapest közönsége néhány nap óta megmagyarázhatatlan jelenséggel áll szemben. A Tabarinban naponkint egy Marta Farra nevü artistanő produkálja magát, aki előművészeti mutatványaival a „vaskirályné" cimet vivta ki magának és európai hirnévre tett szert. A szép és rokonszenves megjelenésü, sápadt arcu, nyulánk testalkatu nő, akinek izomzata nem árulja el csodálatos erejét: vasrudakat hajlit és olyan sulyokat emel, amire kivüle senki halandó sem képes. Marta Farra Bécsben is szerepelt, ahol a hirhedt Breitbartot is felülmulta.

SZÓRAKOZÁS

„Marinka, a táncosnő" hete lesz a Fővárosi Operettszinház ezen hete is. Minden este a végtelenül mulatságos és érdekes szövegü és pompás nótákban gazdag zenéjü ujdonságot adják. Vasárnap délután a „Kis grizett"-et játsszák. Csütörtökön délután a színésziskola növendékei előadják a „Médi" cimü Schubert-operettet.

„A sárga kabát" egész héten. A Király-Szinház nagy ujdonsága, Lehár Ferenc „A sárga kabát" cimü operettje a jövő héten minden este szinre kerül Péchy Erzsivel, Honthy Hannával, Rátkaival, Latabárral és a vendég Urayval a főszerepekben. Vasárnap délután „János vitézt" adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A válóperes hölgy 50-ik előadása. Pénteken 50-edszer adják Vajda Ernő állandóan táblás házakat vonzó vigjátékát, „A válóperes hölgyet", a Magyar Szinházban Darvas Lilivel és Törzs-zsel az élén, a kitünő együttes tagjaival. A vigjáték azonkivül szerdán és szombaton szerepel a müsoron. Csütörtökön és vasárnap este Tersánszky J. Jenő mulatságos „Szidikéje" kerül ismétlésre a bemutató kitünő szereplőivel. Vasárnap délután Molnár Ferenc „Égi és földi szerelem" cimü drámáját mérsékelt helyárakkal, 3 órakor. Szombaton 12-én, délután 3 órakor rendkivül mérsékelt helyárakkal a Rákosi-iskola növendékei vizsgáznak a „Bábjáték" cimü szinmüben.

„A tünemény" bemutatóját a jövő hétre halasztotta a Renaissance-Szinház igazgatósága a Végállomás rendkivüli sikere miatt. E hét minden estéjén a Végállomás van kitüzve, a Tünemény pedig az ezután következő héten kerül szinre. Orbók Attila első egész estét betöltő vigjátékának főszerepeit Simonyi Mária, Virányi, Bérczy, Harsányi, Várnay, Bacsányi Paula és Horváth Éva játsszák, rendező: Bérczy Ernő.

A „Tökmag" mérsékelt helyárakkal kerül szinre a Renaissance-Szinházban áldozó-csütörtökön és vasárnap délután.

A Vigszinház e heti müsorában, szerdán, szombaton és a következő hétfőn szerepel „John Gabriel Borkman", Ibsen remekműve, csütörtökön, pénteken és vasárnap este a szinház nagy vigjátéksikere, „Az Ur szőlleje", kerül szinre. Csütörtökön délután az „Elefánt"-ot ismétlik. Vasárnap lesz a „Glória"-nak, Szomory Dezső nagysikerü szinművének első délutáni előadása.

A Budai Szinkör megnyitó első előadására az Asszonyok bolondja szerdai premierjére szombaton kezdték a jegyeket árusitani s valóságos ostrom alá fogták a pénztárt. A szinház Kondor Ibolya, Della Donna, D'Arrigó Kornél, Dénes Oszkár és Gallai Nándor vendégfellépésén kivül ragyogó kiállitással és szenzációs ballettel fogja az Asszonyok bolondjai igazi sláger operetté avatni. A pompás operettet Bródy István rendezi, bravuros táncait pedig Gallai Nándor tanitja be. A nagyszerü operett szerdától kezdve minden este szinre kerül a Budai Szinkörben.

A „Sári biró" bemutatója. Szombaton, május 12-én mutatja be a Belvárosi Szinház Móricz Zsigmond vigjátékát, a „Sári birót", a főszerepekben Rákosi Szidivel, Somlayval, Körmendyvel, Mály Gerővel, Borossal és Fülöppel. Vasárnap megismétlik a darab előadását. A bemutatóig a müsor legkedveltebb darabjai szerepelnek. Csütörtökön és pénteken a „Kékszakáll nyolcadik felesége" Somlayval és Titkos Ilonával, szerdán „Az ütközet" Németh Juliskával, Báthory Gizával, Somlayval, Gelérttel és Barótival. Vasárnap délután „A buta embert" adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

50-ik előadásához közeledik. Szilágyi László és Lippay Gyula nagyhatásu daljátéka, mely minden este szinre kerül e héten is a Blaha Lujza-Szinházban Harmath Hildával, Berczelly Magdával, Raskó Ilonával, Rozsnyay Ilonával, D'Arrigóval, Szirmaival, Tamással, Matánynyal és Tihanyival a főszerepekben. Vasárnap délután „Fi-fi"-t adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Az uj müsor 25-ödször. Az Andrássy-uti Szinház nagysikerü uj müsora, melynek minden előadását előre eladott táblás házak közönsége tapsolja, pénteken érkezik el 25-ik előadásához. A „Pajkos grizettek" cimü kitünő Reinhardt-operett Vaály Ilonával, Abonyival, Sárossyval és Ihászszal, a „Cirkusz" cimü nagyhatásu Fazekas-dráma Pécsi Blankával, Komlóssy Ilonával, Tarnayval és Székelylyel, a „Hány óra Zsuzsi?" cimü Móricz-parasztvigjáték Bánóczynéval és Bársonynyal, továbbá Németh Juliska, Kökény Ilona szólói és Békeffy konferánsza, valamint a „Baj van" cimü rendkivül mulatságos vigjáték Z. Molnárral és Bóth Klárival minden este, továbbá most vasárnap délután 3 és fél órakor mérsékelt helyárakkal ismétlésre kerül.

Nyitott tető a Kamarában. „A legsötétebb Afrikában" a cime annak a monumentális filmattrakciónak, melyet a Kamara mutat be kizárólagos joggal. Vérfagyasztó kalandok oroszlánokkal, tigrisekkel és más állatok százaival, adják meg a különös érdekességét ennek az egyébként is lebilincselő tartalmu, izgalmas cselekményü filmnek, mely az amerikai Selig-gyár műhelyéből került ki és bejárta már az egész világot, mindenütt óriási sikert aratva. A Kamara előadásai fél 5, negyed 7, 8 és 10 órakor kezdődnek.

TŐZSDEI HIRLAP

A kenyér ára és a gabonakészletek

A mezőgazdasági helyzetről a napokban a legilletékesebb helyről, a földmivelésügyi minisztérium mezőgazdasági ügyosztálya által kiadott jelentésből lehetett tájékozódni. E jelentés teljesen megnyugtató volt, azonkivül a külföldi piacok üzlemenetéből is lanyhuló tendenciára következtethetett a kereskedelem, miért is e héten általában biztak abban, hogy fordulat áll be a helybeli gabonapiac irányzatában.

Konstatálhattuk, hogy jelentékenyebb fordulatról még most sem lehet szó. Az üzletmenet kissé nyugodtabb ugyan, de az áriegyzések aránylag lényegtelenül változnak. Ez pedig azért említésre érdemes, mert a kereskedelem, amióta különböző hirek terjedtek el arról, hogy ha a gabona ára nem csökkenne olyan mértékben, mint ezt a kedvező időjárás és a külföldi piacok lanyhább irányzata megokolttá teszi, energikusabb rendszabályokra is sor kerülhet, ugyszólván teljesen kikapcsolódott az üzletből és az üzletkötések tekintetében majdnem teljesen átengedte a teret a malomiparnak.

A kereskedelem különben már hosszabb idő óta nem vesz olyan élénken részt az üzletben, mint ez már csak a tradicióknál fogva is megilletné. A mult hónapban pl. azért nem jutott részére szerep, mert a tarifaemeléssel kapcsolatban a vidéki lisztgyárak előnyösebb helyzetbe jutottak a vásárlás tekintetében mint a fővárosi malmok, ugy hogy a vidékre terelődött át az üzletek jelentékeny része. Jelenleg pedig azért tartja a kereskedelem helyesebbnek, ha passzivan szemléli az eseményeket, mert a vidéken, ugy hiszik, nehezen akarnak tudomást venni arról, hogy a belföldi mezőgazdasági helyzet és az internacionális gabonapiacok áralakulása épenséggel nem teszi plauzibilissé annak a politikának a követését, amelynek az áruértékesitéstől való tartózkodás a jelszava.

Jön ugyan valamelyes áru a piacra, de még mindig csekély mennyiségben. Vagyis a kereskedelem főkép abból az okból tartja helyesnek, ha a maga részéről nem forszirozza a vásárlást, mert a kinálat jelenlegi „terjedelménél" fogva könnyen megtörténhetik, hogy a legkisebb érdeklődés nyomán esetleg ismét megdrágulhatnak az árak, amelynek az ódiumát semmi esetre sem akarja vállalni. A kereskedelem körében fogadták emlfogva a legszivesebben azt a hirt, amely a raktárkészletek összeirásáról szól.

A kereskedelem örvendene a legjobban, ha a gabonakészletek összeirását minél szélesebb körzetekben foganatositanák. Ebben az esetben tényleg meg lehetne győződni arról, hogy az 1922. évi termésből még mindig vannak jelentékeny készletek és hogy ezek a készletek, különösen mióta a mezőgazdasági helyzet is kedvező, minden tekintetben megokolttá tenné, hogy a közélelmezési miniszter fáradozása eredményes legyen, és hogy a legfontosabb közszükségleti cikkeket: a lisztet, illetve a kenyeret a mai árnál lényegesebben olcsóbb áron szerezhesse meg a fogyasztás.

Rácz Géza.

A Rimamurányi nagyszabásu tranzakciói. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság olv irányu tranzakciókat hajt most végre, amelyek a külföldtől való függetlenitését nagyban előmozditják. Az ország mai területén ugyanis a nyersanyagbeszerzés szinte lehetetlen, vagy legalább is a minimumra korlátozódik, a Rimamurányi terjeszkedése tehát nagyjelentőségü müvelet és végeredményben kihat az egész hazai nehézipar további sorsára. A Rimamurányi igazgatóságának közlése szerint a részvénytársaság két vállalatát, a Hernádvölgyi r.-t.-ot és az Unió r.-t.-ot, miután csehszlovák területhez tartoznak, nacionalizálták. E két üzem felszámolása után a Rima megszerezte a rudabányai vasércbányát s a kurittyáni szénbányát, de más üzemeket is, melyeket kibővit, fölszerel, általán jelentékeny beruházásokat eszközöl. A termelőképességnek olyan nagyfoku fejlesztéséről van szó, amely nemzetközi viszonylatban is számottevő és bizonyságul akar szolgálni a hazai nehézipar versenyképességére. Sátori Ernő, a Rimamurányi igazgatója különben most tért haza külföldről és munkatársunk előtt fantasztikusnak mondotta azokat a hireket, amelyek a Rimamurányi—Stinnes-konszern együttműködési törekvéseiről vannak elterjedve.

— Nincs szó arról, — ugymond, — hogy a Ruhrvidék eseménye folytán a Stinnes-konszern a Rimamurányihoz fordult volna, hogy üzemeit nyersanyagokkal lássa el, azaz segitse ki. Németországba szállitottunk ugyan, azonban kész gépeket és nem nyersanyagokat.

Megemlitjük még, hogy a cseh nehézipar belátta az utóbbi időben, miszerint a magyar vasipar nemcsak itthon, de külföldön is versenyképes, ezért a cseh vasipar más irányban kezd orientálódni. A hazai vasipar fellendítésének sikerében az oroszlánrészt mindenekelőtt a Rimamurányit illeti. A most készülő tranzakcióról az alábbi hivatalos közleményt kaptuk:

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.-t. csehországi területén működő két affiliált vállalatának, a Hernádvölgyi Magyar Vasipar R.-t. és az Unió Vas- és Bádoggyár R.-t. fölszámolásával kapcsolatban megszerezte a Borsodi Bányatársulat bányarészvényeinek 50 százalékát és igy a rudabányai vasércbánya és a kurittyáni szénbánya társtulajdonosává válva, érc- és szénbázisát jelentékenyen megnövelte. Megszerzett továbbá 10.000 darab Berg- und Hüttenwerke-Gesellschaft-részvényt, ami által ezen legnagyobb kokszszállitójával való viszonyát szorosabbra füzte. Ezen tranzakciók finanszirozására és a nevezett vállalatok likvidációjával kapcsolatos kötelezettségeinek teljesithetése végett értékpapirállományából a Kaláni Bánya- és Kohó R.-t.-nál birt érdekeltségét és a Salgótarjáni Kőszénbánya R.-t. részvénykibocsátásából eredő uj részvényeket értékesitette anélkül, hogy ez utóbbiak piacra kerülnének. A társaság üzemei kielégitően dolgoznak s az elhatározott beruházások, melyek az üzemek termelőképességének további emelését célozzák, programmszerüen folynak.

Bevezetés előtt egy uj bádog-papir. A Rothmüller fémárugyár részvényeit, értesülésünk szerint, rövidesen bevezetik a tőzsdére. A Rothmüller-gyár a bécsi hasonnevü vállalatnak a budapesti fiókja és mig a bécsi tőzsdén meg sem kisérelték a részvények kottiroztatását, addig nálunk a fiókvállalat részvényeit a magánforgalomban már árulják és a tőzsdetanács bizonyára hozzájárul a hivatalos jegyzéshez is. Bécsben a részvények bevezetése, ugy látszik, nagyobb körültekintéssel történik, mint Budapesten.

Elkészült a Leszámitolóbank uj menzája. A Leszámitolóbank Dorottya-utcai palotájában most készültek el a menza teljes berendezésével. Ezer tisztviselő és altiszt részére rendezték ezt be, a legmodernebbül, német mintára, sok milliós beruházással és azzal a céllal, hogy a menzát állandósitva, hihetetlenül olcsó áron láthassák el ebéddel a bank tisztviselő-seregét. Megtekintettük a menzát és annak egész berendezését. Villanyerőre dolgozó gépek könnyitik meg a munkát, akad itt minden a habverőtől a dagasztó-gépig. Amerikai hütőkamrák, husfeldolgozó gépek, főző, sütő, cukrászati termek állanak rendelkezésre. Érdekes jelenet, amikor a tisztviselők rajokba osztva, ebédelnek, fölváltott turnusokban. Rendesen három fogásos az izletes ebéd, melynek ára 140 korona. A bank alkalmazottai megszakitás nélkül reggel félkilenctől délután félötig dolgoznak, igy a bank szempontjából is helyes a menza fentartása, mert az egyes tisztviselők háromnegyed óra alatt megebédelnek és közvetlenül ebéd előtt s utána is munkába állhatnak. A nagybankok közül a Leszámitolóbank ugyszólván legutoljára készülhetett el a menzájával. Mostanáig az Andrássy-ut egyik vendéglőjében ebédeltek a tisztviselők s a bank pótolta a kiadások egy részét. A menza vezetősége egyébként, amelynek élén Neugebauer Kornél igazgató buzgólkodik, már készül a következő hónapok zavartalan ellátására; 350 darab disznót most fognak be hizlalásra, a zöldség- és főzelékfélék szállitására szerződést kötöttek, a lisztellátás és mindenféle élelmiszeranyag beszerzése biztositva van a téli hónapokra is, hogy a tisztviselők és a bank kiadása minél kisebb maradjon a drágaságban is.

Jubiláló tőzsdetitkárok. Scherz József, az értéktőzsde titkárságának vezetője, május 1-én ünnepelte szolgálatának 25 éves jubileumát. Ugyancsak most ünnepli negyedszázados működésének jubileumát Ottlyk Tihamér tőzsdetitkár is, a tőzsde gazdasági hivatalának vezetője.

Taubner Vilmos banküzletet nyitott. Taubner Vilmos, aki legutóbb a Bondy és Tarján cég beltagja volt, önálló bankházat nyitott, amelyet az Angol-Magyar Bank kommanditál. Előbb ugy hirlett, hogy Taubner, aki hosszabb ideig az Angol-Magyar Bank fiókigazgatója volt, visszatér a bankba. Ez a kombináció azonban egyelőre a jelzett megoldás szerint intéződött el.

Keleti Ő. Lajos a koszt-üzletért. Keleti Ő. Lajos, a kitünő hotel-direktor, aki szabad óráiban Biehn margaringyárosék bankját, a Magyar Tisztviselők Takarékpénztárát igazgatja, a fényesen beütött kosztüzlet kiterjesztése céljából a bank alaptőkéjét 10 millióról 100 millióra emeli föl.

Uj kormánytanácsosok. A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére a magyar közgazdasági élet terén kifejtett érdemes tevékenységük elismeréséül gyurgyenovaci Rosenberg Hermannak, a Nasici Tanningyár- és Gőzfürész Részvénytársaság alelnök-vezérigazgatójának, Sternád Istvánnak, a Hangya fogyasztási szövetkezet igazgatójának, Orphanides János okleveles mérnöknek, a Schlick-Nicholson gép-, vagon- és hajógyár részvénytársaság vezérigazgatójának és Glück Frigyes szállodatulajdonosnak a magyar királyi kormánytanácsosi cimet adományozta.

A Leszámitolóbank tőkeemelése. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank igazgatósága május 3-án tartott ülésén megállapitotta a bank 1922. évi zárszámadását, amely az 1921. évi 1,894.231.90 K nyereség-áthozat hozzáadásával, 101,011.008.99 K nyereséggel zárult. Az igazgatóság a május hó 19-ére egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy a bank az 1921. évi 50 koronával szemben, részvényenként 120 korona osztalékot fizessen, továbbá előterjesztést fog tenni a közgyülésnek az intézet alaptőkéjének felemelése tárgyában.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat dr. Chorin Ferenc főrendiházi tag elnöklete alatt megtartott rendes évi közgyülés az 1922-iki üzleti évre részvényenkint 300 korona osztalék adását határozta el. Elhatározta továbbá a közgyülés az alaptőkének 650 millió koronával való felemelését olykép, hogy a részvények névértékét a tartalékalapból 1000 koronára emeli fel. — továbbá, hogy egyidejüleg 250.000 drb egyenkint 1000 korona névértékü uj részvényt bocsát ki, melyekre az elővételi jogot 2:1 arányban részvényenkint 3000 koronáért a régi részvényeseknek felajánlja. Az elővételi jog e hó 17-ig gyakorolható.

Az Óbuda-ujlaki takarékpénztár r.-t. 1922. évi mérlegét 20 millió K alaptőke mellett az előző évről áthozott 96.712 K nyereségmaradvánnyal együtt 2.299,090 K tiszta nyereséggel zárta le, az 1921. évi 1,645.797 K-val szemben. Az osztalék 8 százalék = 16 K lesz, az előző évi 6 százalék = 12 K-val szemben.

A magyar kalapipar térhóditása. A Hungária kalaptomp és kalapgyár részvénytársaság (az Anglo-Austrian Bank érdekeltsége), mely tavaly két izben is emelt tőkét, együttesen 8 millió K-ról 50 millió K-ra, amivel 1922-ben 5,250.501 K tiszta nyereséget ért el, a május 11-iki rendes közgyülésén 100 millió K-ra emeli a tőkéjét.

Kinevezések a Fabanknál. A Fabank igazgatósága legutóbbi ülésén Sterner Rezső cégvezetőt, az intézet pénztárfőnök-helyettesét kinevezte igazgató-helyettessé. Egyidejüleg Fodor Zoltán, Kovács László és Nemes Antal főtisztviselők cégvezetőkké, Braun Marcel, Fischer Oszkár és Weisz Rezső pedig intézőkké lettek előléptetve.

A Központi váltóüzlet tranzakciója. A Moktár érdekkörébe tartozó Központi váltóüzlet május 12-ére tüzte ki rendkivüli közgyülését, amelyen az eddigi 12 milliós alaptőkét 100 millió koronára fogják felemelni.

A Nagybátonyi tőkeemelése. Az Angol-Magyar Bank érdekköréhez tartozó Nagybátonyi Szénbánya r.-t. legközelebb tőkeemelést hajt végre. Két régi részvényre egy ujat adnak ezer koronáért. Összevoniák a mostani kétszáz korona névértékü részvényeket is akként, hogy öt darab részvény egy részvény lesz, ezer korona névértékkel. A tőzsdén kedvezően itélik meg a készülő tranzakciót és ennek tulajdonitható, hogy a Nagybátonyi a lanyha napokban is jól tartotta a kurzusát.

Tőkét emel a Concordia. A Concordia gőzmalom r.-tg. a május 19-iki közgyülésen azt javasolja, hogy a 30 millió K részvénytőkét 120 millióra ugy emeljék föl, hogy a tartalékalapból 90 millió K-t a részvénytőke számlájára utaljanak és igy a részvények névértékét 800 K-ra emeljék, továbbá 175.000 drb 800 K névértékü uj részvény kibocsátásával 260 millió K-ra emeljék a részvénytőkét.

A „Szikra" Magyar Gyujtógyárak Részvénytársaság közgyülése elhatározta, hogy a társaság alaptőkéjét 20 millióról 60 millió koronára emeli fel. Minden régi részvény alapján 2 uj részvény vehető át darabonként 500 koronáért május 8-tól 15-ig az Angol-Magyar Banknál.

A Corvin Filmgyár R.-t. alaptőkéjét 80 millió koronára emelte. A 2000 korona névértékü uj részvények 2:1 arányban 2500 koronáért 1923. május 7—15-ig vehetők át a társaság pénztáránál (Rákóczi-út 9.)

A Chinoin gyógyszer- és vegyészeti termékek gyára r.-t. e hó 7-én tartott közgyülése elhatározta, hogy részvényenkint 20 korona osztalékot fizet. A szelvények e hó 8-ától az Angol-Magyar Banknál válthatók be. Az igazgatóságba beválasztották: Benes Józsefet, Szávoszt Zoltánt, dr. Deutsch Lajost, Iványi Lajost, dr. Szomjas Lajost és dr. Wassermann Ágostot.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

VI. Révay-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Rott és Steinhardt felléptével az évadzáró müsor.
„Pardon tévedtem" és **„Die beiden Mandl"**
Kezdete pontban 8 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Május 11-től 17-ig
vigjáték-esték!
Előadások hétköznap 5, 1/4 8 és 1/2 10-kor kezdődnek

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Tőkeelhelyezés garanciával és finanszirozás.

GÖRÖG ISTVÁN
ÜVEGÁRUKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13.
TELEFON: 6-66.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

KLEIN és FIA finom pipereszappan és illatszergyár r.-t.,
Budapest, VII., Dob-u. 13. Tel.: József 123-30.
SZAPPANAI A LEGJOBBAK.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—52.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

ARANYAT, ezüstöt, régiségeket, **BRILLIANST,**
gyöngyöket teljes értékben vesz és elad: **SCHMELZER BENŐ** IV. ker., Károly király-ut 28. sz.
Központi városház, főkapu mellett.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Minden este 1/2 8 órakor
UJ MÁJUSI VARIETÉMŰSOR ÉS
HATTYULOVAG
Zerkovitz-Harmath operettt.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLAR MIKLÓS ÉS BREITNER,
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit-bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el!

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám. (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79.
VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Mercur bérautóüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy **vidékre,** mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. május 16 — 20. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Ivánnak

magnum-áldomást a város urai annak örömére, hogy a jövő hónaptól kezdve kétszázmillió magyar koronát fizethetünk: havonkint a külföldi hitelezőknek. Nem akarunk szörszálhasogatók lenni és azt mondani, hogy talán inkább akkor szokás áldomást inni, amikor pénz áll a házhoz, nem pedig akkor, amikor elviszik a pénzt és pedig többet, mint amennyi van. De hát szerintünk mindenki maga ítéli meg, hogy mikor iszik, mit iszik, mennyit iszik és kivel iszik. Wolff Károly akkor áldomásozik, amikor adósságot kell fizetni és meg is érdemli az ünneplést abból az alkalomból, hogy férfias elhatározással megváltoztatta egy esztendő előtti első álláspontját, amely akkor igen makacsul és igen mereven úgy hangzott, hogy a külföldi adósságokat pedig nem fizetjük. Az ilyen férfias elhatározás megérdemli, hogy a VII. kerület előljárója poharát emeli rá. Lelki szemeink előtt irás közben megjelenik az előljáró ur nemes profilja. Arcán kiütközik a lelkesedés pirossága, szavában a vezér iránt való odaadó hüség csendül meg. Régen hallottuk már az előljáró ur finom szónoki lendületét, fájdalmasan nélkülöztük bankett beszédeinek magas eleganciáját. Pedig milyen lelkesedéseket váltott ki néha, amikor kristálypoharát magasra emelve mondta: Üritem poharam a mi szeretett vezérünkre, a VII. kerület polgárságának büszkeségére ... Ehrlich G. Gusztáv barátomra.

Wolff Károly boldog lehet, hogy ez a nemes ékesszólás ma őt tömjénezi és a lázasan szép szavak keltette extázisában a vezér uj kedvet kapott az élethez, a hatalom megtartásához. Megtagadta a bukás lehetőségét. „Vagyunk és leszünk" — szavalta a reménykedés boldog derüjével. Vagyunk és leszünk, ma sokan vannak és holnap kevesen lesznek. Ernszt Sándor prelátus megmondotta már az egyik bizottsági ülésen, hogy az ő óráik meg vannak számlálva. Nemcsak mi, de ők maguk is tudják, hogy milyen sors vár reájuk. De Wolff Károly még tartani akarja bennük a lelket és az ilyen bankett-narkózisokkal kénytelen operálni. Nagy beszédeket mond a jövőről, amelyben a legkevésbbé talán ő hisz, fütyülve megy át éjjel az erdőn, hogy ne hallja a foga vacogását. Hiu álmokkal, tünő szivárvánnyal traktálja a hiveit, hogy el ne széledjenek, mint a juhász nélkül maradt nyáj.

A dusgazdag, de zsugori gróf Batthyány János jut róla az eszünkbe, aki halála után csak kamatozó tőkében nyolcmillió forintot hagyott hátra. A rokonság egyszer a szemére hányta, hogy csak két gebét, meg egy özönvizelőtti bárkaszerü hintót tart, amiért már az utcagyerekek is kicsufolják. Ilyenkor mondta a gróf a rokonoknak:

— Kell, hogy legalább egy legyen köztetek, aki mindnyájatok számára gazdálkodik a pénzével. De ha csufolódtok, hintóm belsejét és bakját a ti adósleveleitekkel vonatom be.

Wolff Károly is hasonlatosképen gondolkodik a hiveiről. Egy, legalább csak egyetlenegy legyen közöttük, aki mindnyájuk számára gazdálkodik a reménységgel. Legalább ő legyen az egyetlenegy, aki hisz a saját jövőjében. A többiek pedig meg ne mozduljanak, mert Wolff Károlynak is van legalább annyi adóslevele a párthiveitől, mint amennyit gróf Batthyány János a rokonaitól összegyüjtött. A lipicaiak vontatta hintó bakja és belseje kevés lenne a töméntelen váltó beragasztására. A mult kötelén fogja Wolff Károly a maga pártját és a legtöbbnek nincs bátorsága az elhatározó nagy lépésre, amely talán még meg tudná menteni az örök enyészettől.

De hit és lélek nélkül megy már itt minden, nem lehet ez másképen ott, ahol akkor is ünneplik a lehunyó napot, amikor az havi kétszázmillió kifizetését jelenti be nagy diadallal. Ezzel az ünnepléssel mindenesetre jó lett volna egy kicsit várni, jó lett volna, ha a szerdai közgyülésen az elnökség meg nem tagadta volna Éber Antaltól a jogot, hogy Sipőcz polgármesternek a baseli egyezményről tett bejelentéséhez hozzászóljon. Akkor talán hallottak volna egy és más olyasmit, ami ürmöt öntött volna az öröm-pohárba. De bedugják a fülüket, befogják a szemüket, csak egyetlen ember körül járják a dervistáncot, egy ember körül, aki szortirozza, bünteti és jutalmazza őket, egy ember körül, aki adósleveleikkel ragasztja be a bakot és a hintó belsejét.

A bizakodó Wolff és a leteritett Csilléry

Megüresedőfélben az alvezéri állás — Próféciák, amelyek nem fognak beválni
Még mindig kisért a mandátum-meghosszabbitás terve

Szerda, nagy nap, viharok, pikantériák, *Ereky* és *Éber* nagy beszédei, hatalmas tudósitások. Péntek ismét közgyülés üres sajtókarzattal, tudósitások nélkül. Valami különös hangulat, valami fojtott, fülledt atmoszféra ez, a nagy fordulatokat bevezető csend. Egyedül *Wolff* Károly hisz és bizik. Vajjon miben? A szerdai közgyülésen hireket kolportáltak arról, hogy *a kormány belement a közgyülés mandátumának egy évvel való megtoldásába.* Más oldalról azonban ennek a hirnek igen határozott cáfolatát kaptuk.

— Egészen kétségtelen — mondta informátorunk —, hogy

a mandátumok meghosszabbitásáról szó sem lehet,

amit semmi sem bizonyit jobban, mint hogy ezeket a hireket éppen akkor kezdi kolportálni, amikor gróf *Bethlen* István miniszterelnök nincs is idehaza. Mandátum-meghosszabbitásról csak egyetlen esetben lehetne szó és pedig akkor, ha valami hatalmas, váratlan fordulat révén az országos politikában Wolffék kerekednének felül. Ebben azonban ma már csak nagyon naiv emberek hihetnek, mert a külföldi kölcsön nagy problémája éppen az ellenkező irányban alakitja ki a magyar politikát. Hogy Wolfféknak mennyire vesztett ügyük van, mi sem bizonyitja jobban, mint hogy sajtójukban nap-nap után a külföldi kölcsön ellen agitálnak. Nem beszélek most arról, hogy milyen rossz szolgálatot tesznek ezzel az országnak, amikor az egész ellenzék deferál a miniszterelnök kérésének. Ha Bethlen hazajön, mindenkinek hálás lesz a támogatásért, de aligha fogja megköszönni az intranzigensek eme tevékenységét és ha eddig gondolt volna is, aminthogy nem gondolt, a mandátum-meghosszabbitásra, most akkor is befellegzett ennek a kivánságnak.

Wolff azonban bizik és ennek a bizalmának, ahol csak lehet, mindenütt kifejezést ad. Szombaton este is, amikor a baseli „diadal"-ért ünnepelték, elszántan vágta oda:

— *A mult minden erőlködése hiábavaló.*

Közben a szocialisták megnevezése nélkül ugyan, de ellenük mennydörgött. Feltünő csak az volt még ebben a beszédben, hogy

Erekynek egyáltalán nem válaszolt,

amiből azt a taktikát vélik sejteni, hogy Erekynek ellene emelt vádjait agyon akarja hallgatni. Van azonban ennek a taktikának másik oldala is. Ki akarja sajátitani *Ereky* Károly fegyverét is és most már ő is *a főváros gazdasági érdekeinek előretolásával zengi frázistömegeit.* Hallani fogunk bizonyára tőle nagy beszédeket, amelyekben talán majd a felekezeti türelmet is hirdeti — a gazdasági talpraállás érdekében. Be fog azonban bizonyosodni majd, hogy megint csak akar, de teremteni nem tud, hacsak az ellenzék oldaláról jövő propoziciókat magáévá nem teszi.

Volt azonban a szerdai közgyülésen egy érdekes kijelentése *Wolff* Károlynak, amely kijelentés ismét vak bizakodásának a jele. Az egyik ellenzéki városatya ugyanis idézte a többségi vezérnek a közlekedési bizottságban mondott beszédét, amelyben már a gazdasági ujjáépitésben *mindenkinek* a részvételét sürgette. Az ellenzéki városatya ugy találta, hogy ez a felhivás a zsidóságnak is szól. *Wolff* azonban *enyhén nemet intett a fejével.* Szó volt azután a községi választásokról is és *Wolff* Károly a demokraták felé szólott:

— *Önök ugy sem fognak bejönni.*

Ezt a kijelentést ugy értelmezik, hogy *Wolff* abban a hitben ringatja magát, hogy a közgyülésbe betóduló szocialisták nem az ő táborát fogják megritkitani, hanem az ellenzéki polgári pártokat szoritják ki a közgyülésből. Az ellenzéken azonban azt hiszik, hogy *Wolff* Károly nem ezuttal csalódott először, de nem is utoljára.

Ami egyébként *Ereky* Károly kiválását illeti, annak következményeként emlegetik, hogy

a Keresztény Községi Pártban akció indult meg Csilléry András ellen.

Ereky kilépését ugyanis nem egyedül Wolffinak tulajdonitják, hanem azt mondják, hogy *nagy része volt abban Csilléry András indokolatlan elhatalmasodásának is* és Ereky méltóságán alulinak tartotta Csilléry basáskodását eltürni. Igy mondják ezt kereszténypárti oldalon és kiderül az is, hogy ha már *Wolff* Károly diktatorikus fellépését el is türik a pártban maradottak, de ugyanezt elviselhetetlennek tartják, amikor Csillérytől származik. Ezek a gondolatok mozgalmat váltottak ki és a beavatottak szerint általánosan helyeslik a pártban azt a törekvést, amely Csilléry hatalmának megszükitését célozza. Sőt olyan hirek is vannak, amelyek szerint *Csilléry András a Keresztény Községi Pártban teljesen bukott ember.* Hallottunk viszont olyan kombinációt is, amely szerint *Wolff* Károly maga is szivesen elejti *Csilléry* András, akinek tulságos felülkerekedése neki sem kedves, de amellett ezen a réven azt reméli, hogy a párt belső bomlási processzusát legalább részben és legalább egy időre meg tudja akadályozni.

Fullánkok

...

Nem hivatásunk

Ereky Károlyt megvédeni, annyival is inkább, mert azt nálánál jobban ugy sem tudnánk; de jogunk van megnézni azoknak a fogsorát, akik igyekszenek beleharapni. Igazán nem csodálkozunk, ha Wolffék kigyót-békát kiáltanak a távozó Ereky után és nem lenne számunkra meglepetés az sem, ha egy szép napon ezüstkanál lopásával vádolnák meg. Hiába, ez igy szokás a magyar politikában. De imittamott kezdenek sárt frecsenteni feléje azok is, akik kilépését legjobban sürgették. Az arany középut nyolcórai harsonása például azon ámul el, hogy Ereky „ilyen gyorsan teszi meg az utat az egyik szélsőségtől a másikig." Lehet, sőt bizonyos, hogy a Wolffék oldala szélsőséges; de hogy az a hely, ahova most Ereky leült, szélsőséges lenne, azt azután igazán nem mernénk állitani. Azt a szélsőséget, amelyet a demokraták, a liberálisok képviselnek, igen nyugodt szivvel elviselheti a kormány „liberális" orgánuma is; de még akkor is, Ereky Károly ma pártonkiviili, nem tartozik sehova és önmaga fogja megszabni önmagának, hogy meddig maradjon a Wolffék utján és mennyire haladjon a liberalizmus vagy a demokrácia utján. Egyelőre nem történt más, csak tengelyt akasztott azzal az emberrel, akinek az uralmát mi is és a kormány liberális oldala is veszedelmesnek tartja, aki tehát ma Erekyt támadja, az Wolffot ünnepli.

Hármacskán

üldögéltek a napokban megint a szociálpolitikai bizottságban, de ugy voltak még hárman is, hogy az elnöklő Buzáth János alpolgármestert is hozzájuk számitottuk. Nem tudjuk, hol van az a vasfegyelem, amelyet a Wolff Károly pártjában otthonosnak mondanak; de ez nem is érdekel. Sokkal érdekesebb lenne megtudni, hogy nem szégyenlik-e ilyenkor az urak, hogy mandátumot vállaltak Budapest népétől? Tessék elhinni, még senkit sem csuktak be, még csak pénzbüntetésre sem itéltek azért, mert nem akart városatya lenni. Lehet az ember kitünő mázolómester, virágkereskedő, hajóács és kereskedősegéd is, anélkül, hogy a város ügyeit irányitaná. De aki arra vállalkozott, hogy polgártársaival azon a cimen süvegeltesse magát, hogy ő a közért dolgozik, annak meg kell tennie ezt a kötelességét is. Az ellenzéket kiszoritották a bizottságokból minden parlamentáris forma megcsufolásával és magukhoz ragadtak mindent, mint valami kapzsi uzsorás, csak azért, hogy még a bizottságokba el se járjanak.

Nincs ma Európának

olyan nagy városba, ahol a vezető pártok alkotásokat tudnának felmutatni. Ezt a kissé könnyelmü mondatot a többségi párt vezére kockáztatta meg, amikor kedden Ereky Károly többségi pártiságát parentálta el. Ez a mondat lehet védekezés olyan emberek előtt, akik Soroksáron tul nem voltak még és lehet nagyszerü narkotizáló szer az olyan pártnak, amely akkor legboldogabb, ha ideig-óráig el tudja altatni a lelkiismeretét. Összeültek egy szép estén és várták, hogy a vezér majd — mint megannyiszor — megnyugtatja őket, hogy mindent jól csinálnak és nincs Európában még egy olyan párt, mint az övék, amely Petrováczokat és Bibereket tud felmutatni. Nagy megnyugvás ez a pártnak és nagy megnyugvás a vezérnek is, ha viszont a párt is biztositja őt, hogy nálánál nagyobb Napoleonja a háboru sujtotta országok városainak nem lehet. Mindez oly szép és oly felemelő, hogy az embernek kedve lenne megtapsolni az önimádók eme tiszteletreméltó szektáját, ha az alaptétel, amelyből kiindultak, nem lenne hamis. Mert a tény az, hogy nincs ma Európának városa, amely az alkotások terén ugy elmaradt volna, mint Budapest.

A Madách-szoba, meg a hollandi szerenád

A főváros a kulturáért — Három centennárium és egy aranylakodalom

Tudjuk nagyon jól, hogy a főváros ma nagyon szegény. Tudjuk azt is, mire kötelezték magukat Wolff Károlyék odakint Baselben és tisztában vagyunk vele, hogy a lakosság teherbiróképességét tulfeszíteni nem szabad. De csak a minap hallottuk Folkusházy alpolgármestertől fejtegetni azt a gondolatot, hogy nemcsak takarékoskodni kell, de ki kell elégiteni a kulturigényeket is. Igaz, hogy ezuttal csak az alsó és felső villamosvezetékről volt szó; de mi bátrak vagyunk ezen tulmenően is felállitani némely kulturigényeket.

Különösen olyan nagy esztendőben, mint az 1923-as év, igazán illenék Budapest székesfővárosnak valami nagyot, valami maradandót cselekedni a kultura szolgálatában, az irodalomért, müvészetért, tudományért. Mert ne felejtsük el, hogy

az idén három centennáriumot

ünneplünk. És pedig Petőfi Sándor, Madách Imre és gróf Andrássy Gyula születésének évfordulóját. A főváros sem ötletben, sem áldozatkészségben nem tett ki magáért. A legelismerésreméltóbb, legkomolyabb ünnepi aktus volt még az, amely Petőfi költészetének népszerüsitése tekintetében tényleg jelentett valamit: Petőfi összes költeményeinek igazán olcsó és igazán szép kiadása. A pályázatok, amelyeket a Petőfi-centennárium alkalmából tüztek ki és amelyeknek sorsáról — bevalljuk — semmit sem tudunk, jelentéktelenek.

Bágyadt és léleknélküli volt az az ünnep, amelyet gróf Andrássy Gyula emlékezetére rendeztek, dacára annak, hogy Andrássy a magyar históriának már ma is igen kimagasló alakja.

A többségi párt valószinüleg Petőfi költészetét is szeretné parcellázni és ennek a hatalmas világzseninek alkotásait — ha tehetné — felerészben alighanem tüzhalálra itélné. De hogy Madách Imre nem lehet valami nagy kegyeiben Stadler-Zrinyi Nándoréknak, az egészen valószinü. Mégis fölmerült

a Madách-szoba ötlete,

amelynek megvalósitása érdekében most látunk bizonyos lépéseket, amelyektől azonban nem vagyunk teljesen elragadtatva. Madách Imre menye már husz esztendő előtt felajánlotta a Madách-szoba berendezését, de annak elhelyezéséről mindezideig nem történt intézkedés.

Most azután tárgyalások folynak egy Konek Ida nevü festőmüvésznővel, aki idősebb hölgy és van egy háza a Petőfi-ház szomszédságában. Ezt a házat most felajánlotta a fővárosnak. Az ajánlat szerint, amig Konek Ida és a nővére élnek, a ház zavartalanul és teljes egészében tulajdonukban és korlátlan használatukban marad. Haláluk után azonban ingyen a fővárosra száll, amig azonban a hölgyek élnek, minden esztendőben száz mázsa buza árendát kapnak.

Ebben a házban tervezik a Madách-szoba felállitását, majd tudniillik akkor, ha a két idős hölgyet magához szólitja az Ur. Bevalljuk őszintén, hogy a százmázsás buza-járandóságot igen nagy árnak tartjuk, hiszen annak a mai árak szerint is hárommillió korona körül van az értéke. A főváros nem spekulálhat két tiszteletreméltó hölgynek a halálára és bármily idősek is, igazán szivből kivánunk nekik még vagy egy negyedszázadot, ami a fővárosnak vagy hetvenmilliót kóstálna.

Az épület emeletén van két müterem, amelyek közül a nagyobbikhoz külön lépcső vezet. Itt tényleg kitünően el lehetne helyezni a Madách-szobát, éppen ezért most a főváros azt a kikötést tette, hogy megadja a száz mázsa buza évi járadékot, de a tulajdonosnak a nagyobbik, teljesen elkülönitett mütermet a Madách-szoba elhelyezésének céljára azonnal át kell engednie.

De nemcsak centennáriumok vannak az idén, hanem az összel kell megünnepelni

Budapest ötvenéves jubileumát,

a három város egyesitésének napját is. Az aranylakodalom előkészitésére ki is küldtek már egy kigondoló-bizottságot, de az eddig semmi néven nevezendő érdemleges munkát nem fejtett ki, ötleteket nem termelt. Pedig ezt a nagy dátumot nem szabad nyomtalanul elmulni engedni. Tiszteletreméltó gondolat, hogy ebből az alkalomból megiratják két kötetben és ötmillió költséggel Budapest székesfőváros bibliográfiáját; de nem szabad ezzel az aktákat lezárni.

Ugyancsak elhatározta a tanács, hogy a nagy alkalomra megiratja Budapest székesfőváros ötvenéves történetét és statisztikáját. Kicsit furcsáljuk, hogy amig a statisztikából 2000 példányt akarnak nyomni, addig a nagyobb rétegeket érdeklő történelemnek kiadását csak ezer példányban határozták el. A két mü összesen — a mai tervek és árak szerint — 5,700.000 korona költséget emésztene fel. A történelmi munkát előbb egy bizottság fogja felülbirálni, amely egyrészt kiváló tudós szakemberekből, másrészt „a politikai és társadalmi élet kitünőségeiből" fog állani. Szóval: Wolff Károly cenzurájának fogják alávetni azt a munkát, amelynek minden kitünőségén felül még objektivnek is kellene lennie.

A kultura-cselekmények között kell megemlitenünk a derék

Budai Dalárda amsterdami utját,

amire a főváros tanácsa ötszáz holland forintot szavazott meg. Erre a célra az állam 1000, a Tébe pedig 1500 holland forintot szavazott meg. Nem tartjuk ugyan ezt az utat valami világrengető eseménynek, de a 800.000 magyar koronás áldozatot mindenesetre meg fogja érni.

A Budai Dalárdának ez a három összeg lehetővé teszi, hogy résztvehessen a juniusban tartandó amsterdami nemzetközi dalosversenyen. A programmban szerepel az a kedves gondolat is, hogy a holland királynőnek magyar szerenádot fog adni a Budai Dalárda, hogy igy köszönje meg a jóságot, amellyel a hollandok immár a magyar gyermekek ezreit látták vendégül.

Nem zárják be a „Krisztiná"-t

Mi van a budai állandó szinházzal?

A Krisztina-városi nyári szinház ügyében nagy deputáció-járás van mostanában a polgármesternél. Egyes lapokban már olyan hirek is jelentek meg, hogy a tanács be akarja záratni a szinházat. A hir ebben a formájában természetesen nem igaz, bár az egyik előkelő napilap ékes nekrológban el is parentálja már a Horváth-kerti bájos, emlékekben gazdag, Budának gazdaságilag oly fontos szinházat, amelyben oly hosszu ideig viharzó tapsok között játszottak Krecsányiék és játszik ma Sebestyén Géza pompás müvésztársasága.

Nem zárják be a „Krisztiná"-t, pardont kapott ismét, amint pardont kap már minden esztendőben egy évtized óta. A zavart tudniillik a tüzoltók csinálják, akik közmondásos lelkiismeretességükkel minden esztendőben nem javasolják a megnyitási engedély megadását. A tüzoltók nem ismernek tréfát, a szinház-vizsgáló bizottság pedig engedelmeskedik nekik. Végül azután a tanács megfontolva a megfontolandókat, kiadja a megnyitási engedélyt. Az idén is eljuttottunk idáig és szerencsésen átestünk a krizisen.

Közben azonban két budai deputáció is tisztelgett Sipőcz Jenő polgármester előtt, akinek kifejtették, hogy a kulturmisszió mellett, amelyet Sebestyének kifejtenek, elsőrendü gazdasági érdekei is fűződnek Budának a szinház életéhez, amely előidézője a pestiek népvándorlásának és a fiatal libákban való nagy pusztitásnak. A budai deputációk nagy szeretettel támogatták a szinház érdekét, de egyben a budai állandó szinház épitésének lehetősége felől is érdeklődtek a polgármesternél. Ez év őszén jár le ugyanis ugy a várbeli, mint a Krisztina-téri szinház szerződése.

Sipőcz Jenő polgármester kijelentette a deputációnak, hogy a tanács a legteljesebb jóindulattal van a Krisztina iránt.

— Ami azonban az átépitést illeti — mondta a polgármester — az urak tudják milyen helyzetben van a főváros. Sajnos, ezzel még vagy tiz esztendeig várhatunk.

A jó budaiak megdöbbenve hallották a tiz esztendős várakozási időt és most odaát nagyarányu propaganda indult meg abban az irányban, hogy ha már a főváros nem tud épiteni, valami más uton-módon próbáljanak célt érni.

— Szinház nélkül csődbe jut a Krisztinaváros — mondják elkeseredetten és abban bizakodnak, hogy megvalósulhat Exner Kornélnak a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában kifejtett ötlete. A csendes, jóerkölcsü budaiak, akik sohasem fogják oda betenni a lábukat, lelkes agitációt fejtenek ki a franciák játékbankja mellett, amely nekik szinházakat, stadiont, szállodákat, hidat és még a jó Isten tudja mi mindent hozna.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

Ereky Károly első szereplése az ellenzéken

Impressziók a szerdai közgyülésről

Idegen-vezetővel szerződve, Bädekkerrel a kezemben léptem a közgyülési terembe, amelyben akkor voltam utoljára, amikor még az elnöki emelvényen Bárczy István tekintélyes alakja volt látható. Furcsa látvány a parlamenthez szokott szemnek ez a közgyülés, ahol délután négykor már éjféli utáni hangulat lengedez, zagyván, zavarosan mennek a dolgok, össze-vissza beszélnek az emberek, nem lehet hallani az elnököt, nem az előadót és nem a szónokot. Vajjon ki tartja itt számon,, hogy mit határoznak? És határoznak itt egyáltalán valamit? Lehetetlen. Ahogy belépek, látom, hogy Csupor tanácsnok őméltósága áll az elnöki előadó asztalnál, amely olyan formáju, mint egy gyerek-szék, amelyikben mindjárt az asztal is benne van. Horváth Károllyal vitázik, de ugy gesztikulálnak az egymás orra alatt, mintha odaát a kis piszkosban sörözés közben folytatnának eszmecserét.

Mutatnak itt nevezetes embereket. Az ellenzéken egy kövér urra azt mondják, hogy az Rotzer Zsigmond, a nagy közbeszóló, az a szélesmellü elegáns ur Gáspár Fülöp, amott Körmöczi Zoltán, Karczag Vilmos. Itt még csak akad egy csomó régi jó ismerős, de a Wolff-oldal vadidegen. Többnyire tipikus nyárspolgári alakok, kopaszok, nagy bajszuak. Itt ül a félelmetes Zilahi Kiss Jenő magas tarajával, a kugligolyószerüen borotvált fejü Biber Jenő, a mozgékony Petrovácz, a fülbesugó Joannovich, a seprübajuszu Müller illatszergyáros és több idős hölgy fönt a padsorokból álló hegyoldalban. Egy szőke fiatalemberről, aki az elnöki emelvényen ül, azt mondja idegenvezetőm, hogy ez lenne Sipőcz Jenő. Az pedig aki a tanácskozást vezeti és Éber Antalnak nem akarja megadni a szót: Folkusházy őméltósága.

*

Wolffhoz és Erekyhez nem kell Bädekker. Ereky — mint mondják — ma ül először az ellenzék padjaiban, az első sorban szélről a többségi párt oldalán. Peckesen, egyenesen tartja magát, mint mindig, nem mozdul egy arcizma sem, merően néz szembe a referáló tanácsnokkal. Biztosan tudja, hogy ma minden szem őt keresi. Egy szempár meg sem mozdul róla: a Wolff Károlyé. Méltóságosan ül a helyén, az arca zord, mint mindig és kitartó türelemmel fixirozza elvesztett alvezérét.

Ideges mozgás. Sokan bejönnek a terembe, buffet, pipázó kiürülnek. Jelentéktelen javaslat, amelynek tárgyába azonban bekapcsolódhatik Ereky Károly első ellenzéki felszólalása. A többség páncélos nyugalmat parancsol magára, az ellenzéken gyér halljukok. Ereky feszesen áll a helyén, nehány szót mond a javaslatról, egy galans bókkal üdvözli Fock tanácsnokot, aztán szembe fordul Wolffal és neki kezd beszélni. Drill ide, drill oda, ezt már nem lehet egy kis feszengés nélkül kibirni. Egy fül mindenki.

— A napokban elhangzott ellenem a vád, hogy egyénileg és politikailag akarok érvényesülni, azért hagytam volna el a keresztény többségi pártot — mondja és az izgalom ugy játszik a többségi arcokon, mint a faleveleken áttörő napfény.

— Az se bün — mondja egy ellenzéki.

Ereky pedig kifejti, hogy a pártban jobban érvényesülhetett volna, mint idekint pártonkivüli létére.

— Csilléry bizottsági tag ur, a többségi párt alelnöke, mindig ajánlotta, legyek a párt ügyvezető alelnöke . . .

Erre már Wolff is megmozdul, a könyökét cseréli, hátul pedig a hegyoldalban, mintha a vipera csipett volna meg egy nagybajszu kőbányait, felkiált :

— Ez nem tartozik ide.

A baloldal Erekynek kel pártjára. Az elnöklő Buzáth alpolgármester megkérdi a közgyülést, eltérhet-e Ereky a tárgytól. Wolff int, a többség kényszeredetten mormog valamit: most már beszélhet. A jobb oldalon ugy érzik, nagy kegyet gyakoroltak, ámulnak a saját gavallériájukon.

Ereky fejtegeti, hogy a párt mindig mellé állt az ő javaslatainak, csak a többségi párt elnöksége akasztotta meg abban, hogy a pártnak az akaratát keresztül vigye. A párt hallgat, a vezér szól:

— Ez nem áll.

Ugy mondta, hogy ezek a rövid kis szavacskák is szinte darabokra törtek a szájában.

— El fogom mondani.

Már mondja is az üzemi bizottság ismert históriáját és mikor bizonyitott, mintha tálcán nyujtaná oda Wolffnak a kellemetlen kérdést:

— Miért méltóztatik hát azt mondani, hogy nem áll?

Wolff szelidül:

— Nem akadályoztam én meg.

*

Ha a vezérnek szabad közbeszólni, akkor a párt is zajonghat egy kicsit. Mind sürübb lesz a müfelháborodás és amikor Ereky arról beszél, hogy a pártot apró-cseprő dolgokkal foglalkoztatták, a nagy ügyeket elintézte az elnökség, fölcsattan egy parlagi hang:

— Legalább igazat mondjon.

Aki ismeri Erekyt, tudja, hogy ezt nem lehet szárazon elvinni. Leméri neki a szabályszerü vágást és megy tovább:

— Igen tisztelt Wolff bizottsági tag ur azt mondja, hogy ma nem lehet nagyszabásu politikát csinálni . . .

Ezzel megkezdődött a párviadal. Wolff nem tud többé magán uralkodni. Ereky minden mondatánál, mintha kardot rántana, amelyet azután a szónok a maga mindig engedelmes, friss kardjával véd ki.

— Ez privát vitatkozás volt.

— Ha Wolff ur mondotta, akkor tény.

— Ez nem tartozik önre.

— Az a kérdés, igaz-e, vagy nem?

— Az egy hónap előtti nyilatkozatomat is tessék idehozni.

— Azt méltóztatott mondani, hogy Európa egyik városában sem történtek invesztíciók.

— Nem személyes kérdés.

Igy csattognak a harcos, rapszodikus mondatok, majd Ereky Josse berlini tanár felolvasását hivja tanuul, amely szerint a háboru óta olyan óriási invesztíciók történtek a német városokban, amilyenek még soha sem voltak.

Ezt velünk szemben méltóztatik felvetni? — mondja Wolff. — Mi csináljuk az országos pénzügyi politikát?

No csak szeretnék, de nem csinálják.

— Mi csináljuk az inflációt?

Még folytatná, de Ereky letorkolja:

— Sokkal gyakorlottabb szónok vagyok, semhogy a bizottsági tagtárs ur engem ki tudna hozni a sodromból.

— Nem is akarom — védekezik most, de hiába:

— Veszem észre. Minden szavamra közbeszól. De ez nem fog használni semmit, én elmondom mindazt, amit akarok.

— Tessék, tessék — mondja kényszeredett kórusban a többség.

Az ellenzéken fölharsan a taps. Spontán és lelkesen. A tulsó oldal közbeszóló-taktikája megbukott . . .

*

Lendületet vesz a beszéd, jönnek a keménynél keményebb vágások, odaát pedig tajtékzik a düh, toporzékolnak a wolffi gárdisták.

— Miért méltóztatik Wolff bizottsági tag ur azt mondani, hogy ma olyan időket élünk, amikor az egyénnek el kell tünnie a köz érdekében.

— Ugy is van — bólint rá Wolff.

— Miért méltóztatik ezt akkor mondani, mikor rólam van szó és miért nem méltóztatik ezt mondani akkor, amikor önről van szó?

Teljes a hangulat. A vágás véres sebet ejtett. Az ellenzék viharosan tapsol. A jobboldal pillanatokig tehetetlenül dühöng, aztán merész elhatározással — elkeseredésében mi telhetett tőle — megéljenezte Wolff Károlyt, aki rezignáltan jegyzi meg:

— Most van taps!

— Ez az, tapsolt a dicső tábor — folytatják a gárdisták.

De elborult Wolff arca, amikor azt kellett hallania, hogy a többségi párttal nincs differenciája Erekynek, mert az minden javaslatát egyhangulag elfogadta. Megmagyarázta még Ereky, hogy a keresztény Magyarországért nem a Wolff-féle eszközzel, az ököllel, kell küzdeni, hanem aktiv munkával, valamint azt, hogy ha valaki nem tart Wolffal, abból még nem következik, hogy az nem keresztény és nem magyar. Uj tapsot aratott ez a mondat és Wolff Károly egyik szárnysegéde, ugy mondják, Nagy Ferencnek hivják, ki is mondta a rezümét:

— Ugy látom, hogy ilyen nagy öröme soha sem volt a tuloldalnak, mint ma van.

Hatalmas tetszést váltott ki az a gondolat is, amelyben a Wolff-féle akasztófa-elméletet végezte ki:

— Igen tisztelt Wolff bizottsági tag ur nagyon gyakran hangsulyozza, hogy az akasztófa alá áll inkább, csak az elveiből nem enged. Én viszont olyan elveket hirdetek, amelyekért nem kell akasztófa alá állani: én dolgozni, előremenni akarok.

Még egyszer szemébe néz az uj ellenfélnek és kemény gesztussal vágja oda neki:

— És éppen ezért váltam el öntől, Wolff bizottsági tagtársam.

Ezzel vége volt az első ütközetnek. A Wolff-pártiak megkönyebbülve indultak a buffet felé, hiszen — gondolták — nem is volt olyan goromba és olyan indiszkrét, amilyen lehetett volna.

(p. b.)

Körséta a városházán

Fock Ede alpolgármestersége — Szeretnék „megtisztitani" a bizottságokat — Joannovich a belügyminiszterről — Egy érdekes interpelláció

Az alpolgármesteri állás betöltésével nem sietnek. Tulajdonképen csak a szegény tisztviselőknek lenne ez sürgős, akik egy-egy lépcsővel előbbre mehetnének. Wolfféknak azonban nem ez a fontos, hanem az, hogy megérleljék a talajt Zilahi Kiss Jenő számára. Ez ugyan aligha fog sikerülni, még akkor sem, ha — ami nyilt szándék — el tudják kedvetleniteni Buzáth alpolgármestert, hogy az önmaga mondjon bucsut a kapufélfának. Az igazi érdemes jogász-pályázók Berczel Jenő és Csupor József tanácsnokok lennének, akiknek érdemeit odaát sem tagadják, de a politika mégis csak politika és nekik a szivük szerint muzsikálni csak Zilahi Kiss tud.

Egészen bizonyos, hogy az őszig, amikor talán majd csak mégis választani fognak, jön egy hausse a kijózanodásban. De van itt még egy nagy és immár megfejtendő probléma és ez a müszaki alpolgármesterség kérdése, vagyis az, hogy Budapest polgármesterei között helyet kapjon végre olyan férfiu is, akinek müszaki képzettsége van. Amikor eredményes gondolkodást akarnak folytatni és amikor helyes üzemi politikát kivánnak inaugurálni: ez valósággal nélkülözhetetlen. Erőteljes akció indult tehát abban az irányban, hogy valamiképen a technikusoknak ezt a rendkivüli sérelmét orvosolni lehessen. Meg van tehát a lehetősége annak, hogy egy alpolgármester a müszaki képzettségü legyen és ebben az esetben azzal tisztelheti meg önmagát Budapest, hogy az első technikus-alpolgármesterévé olyan kiváló férfiut tesz meg, mint Fock Ede tanácsnok. Fock Ede a közgyülés minden oldalán módfelett népszerü, politikával nem foglalkozik, hivatásának él és évtizedek óta ez a pompás européer az, aki külföldiek előtt és a külföldön Budapest székesfőváros nevében reprezentál. Itt volna az ideje, hogy végre legalább ezzel a szerény jutalommal megköszönjék neki értékes tevékenységét.

*

Nagy a fejtörés mostanság a többség berkeiben. Az történt ugyanis, hogy annak idején szép egyetértéssel, a parlamentarizmus elvének örök dicsőségére, kizárták az ellenzéket a bizottságokból. Most azonban azon veszik észre magukat, hogy hétről-hétre több ellenzéki ül le velük a zöld-asztalhoz és ott ma már nem ritkák az éles ellenzéki beszédek sem. Ez zavarja őket az emésztésben, ez egészen kellemetlen és ezen valamiképen segiteni kellene. Valahogy ugy szeretnék megoldani a dolgot, hogy aki kilép az ő pártjukból, az egyben mondjon le a bizottsági tagságairól is. A kilépők azonban egyhangulag azt válaszolják:

— Engem nem a többségi párt, hanem a közgyülés küldött be a bizottságokba és én csak a többségi pártból léptem ki.

Ezért aztán még jobban haragusznak, mert szerintük minden jó csak Wolff Károly kegyeiből eredhet. Kiadták tehát a jelszót, hogy meg kell tisztitani a bizottságokat az ellenzéktől. Igen, de hogyan? Erre a kérdésre nem tudják megtalálni a választ. Megpróbálták, hogy Szőke Gyulával beszédet mondattak a pártértekezleten, amelyben formálisan felszólittatták Ereky Károlyt, hogy mondjon le bizottsági tagságairól. Ez az ördöngős Ereky azonban süketnek tetteti magát, ugy tesz, mintha egy szót sem hallana. Süket emberrel pedig nem lehet elbánni.

Gond, nagyon nagy gond ez. Alighanem pályázatot fognak hirdetni a probléma megoldására.

Ereky mellett talán bibithi Horváth János fáj nekik legjobban, mert az is egy kellemetlen, egy indiszkrét ember, aki olyan mérges beszédeket tud mondani a villamosokról, hogy azok szégyenükben hétfőn reggel is testületileg beszüntették a mozgást és szép hosszu sorokban álltak az utcákon végig. Még ennél is kibirhatatlanabbnak tartják azonban azt, amikor bibithi Horváth beül a Városi Szinházban a népszinházi bizottság páholyába és ott ugy terpeszkedik, mintha ő lenne Wolff Károly legkedvesebb hive. Hát csatázzék, amennyi jól esik a villamos ellen, de menjen ki a népszinházi bizottságból, mert az a páholyülés másnak kell. Van rá elegendő jelentkező.

Erre találtak is ki valamiféle orvosságot. Azt mondták, hogy minek nekik két szinházi bizottság, a budaiból meg a népszinházból csinálnak majd egyet. Lehet annak az egy bizottságnak akár több tagja is, mint eddig a kettőnek volt, és ezek majd mind a két szinháznak a páholyába járhatnak. Jó megoldás lenne ez, mert az uj bizottságot természetesen ujonnan kell megválasztani. Hiszen lehetnek annak a tagjai a régiek is, csak ez a bibithi Horváth maradjon ki, amit az uj választáson könnyen meg lehet csinálni.

Igy szépen kitervelték, kiözték a dolgot, de azóta pihen az ötlet. Valószinüleg valami „műhiba" csuszott be. Bibithi Horváth pedig akkor is elmegy a szinházba, ha már se testének, se lelkének nem kell a Diadalmas asszony. Hogyne, hiszen olyan mulatságos, amikor a Wolff-gárdisták vasvilla-szemekkel néznek fel a vágyva-vágyott páholyba.

*

A pipázóban az ellenzéki bizottsági tagok Joannovich Pál Kazár-utcai liberalizmusát emlegették. Ott mondták el ezt a históriát is, amelyet még nem örökitettek meg a történelem számára.

A letelepedési szabályrendelet forró éjszakai vitája folyt odabent az üléstéremben. A többségiek már szerettek volna lefeküdni, vagy elnézni valami lokálba. Közvetitőket küldtek, tehát az ellenzékhez. Kiválasztották a legliberálisabbakat és a legdiplomatikusabbakat. Természetesen legelső sorban Joannovich Pált.

Az ellenzéken már nem igen hisznek a fülbesugó liberalizmusának, de azért uri módon szivesen fogadták.

Joannovich majd a lelkét tette ki a tenyerére, hogy nem is olyan veszedelmes ez a szabályrendelet-tervezet. Már ő csak igazi liberális, de nem talál benne semmi borzasztót.

— Hagyjátok abba a vitát, aztán gyerünk aludni.

Az egyik ellenzéki városatya csak ugy odavetően mondta:

— Legalább a legsérelmesebb szakaszt hagyjátok ki, hiszen az még a törvénnyel is ellentétes.

— Ugyan kérlek, — mondta Joannovich — nem eszik a kását olyan forrón. Egész nyugodtan lefekhetünk, ezt a szakaszt ugyis megváltoztatja a belügyminiszter.

Bement és ő szavazta meg elsőnek.

Közben azonban Zimmermann Dezső demokrata városatya argumentumképen felhozta hajnali beszédében, hogy Joannovich is kijelentette erről a szakaszról, hogy a belügyminiszter ugyis megváltoztatja, mert az ellentétben van a törvénnyel. Mi az ördögnek teszi hát ki magát a többség a szégyennek, hogy a belügyminisztertől megint pofont kapjanak.

Joannovich megriadtan tiltakozott:

— Nem mondtam, dehogy mondtam.

Bedő Mór pedig atyáskodva emelte fel a mutatóujját:

— Nono, nem illik letagadni.

*

Nagyon érdekes interpellációra készülődik az ellenzék. Fölfeszegetik egy kicsit a Fővárosi Operett-szinház ellen elkövetett „tüntetés" sebeit és kellően méltatni fogják Stadler Nándor bizottsági tagnak a Zrinyi-gárdában elmondott szenzációs beszámolóját. A Stadler-féle beszédet azonban csak érinteni fogják.

Az igazi téma a „tüntetés" egyik főszereplőjének, egy fővárosi mérnöknek a városházára való ünnepélyes visszatérése. Ez a mérnök fogva is volt az esetből kifolyólag, amikor azonban szabadlábra helyezték, bevonult a városházára, ahol — az ellenzéki interpelláció adatai szerint — ünnepélyes fogadtatásban volt része.

Menekülés a nyilvánosság elől

A keresztény községi párt sajtópolitikája

A keresztény községi pártot nehéz lenne azzal megvádolni, hogy bármiféle sajtópolitikája van. Jelszavakon épült programmnak, a tehetségtelenségnek, a tehetetlenségnek csak egy igyekezete lehet: „ahogy lehet bujni a nyilvánosság elől." Ez a nyilvánosságtól való irtózás és menekülés az alapja annak az ideges és minden parlamentarizmust megcsufoló viselkedés, amellyel a sajtó képviselőivel szemben állanak. A budapesti városházán még nem volt rezsim, amelynek annyi affér ja lett volna a sajtóval, mint ennek a mainak. Ez az epidemia ma már annyira megy, hogy akárhányszor a maguk politikáját valló és gyakorló ujságirókkal szemben is megnyilatkozik, sőt átterjed a tanács egyes tagjaira is, akik szintén a városatyák módjára próbálnak a sajtóval szemben eljárni.

Voltak a városházán már más emberek is, akiket a sajtó egyes orgánumai talán sokkal élesebben támadtak, mint amennyire érdemes támadni a ma felszinen uszkálókat. Ezeknek az embereknek is fájt a támadás, de ezek sohasem a kötelességét teljesitő, hivatását gyakorló ujságirón akarták kitölteni a bosszujukat. Az ujságiróval szemben nem ismertek gyülölködést, haragot, hanem barátjuknak, munkájuk osztályosának tekintették. A parlamentben ez ma is megvan és nincs politikai párt, amelynek képviselőtagjai ne állanának a sajtó munkásaival a legjobb barátságban, bármily szinezetü lapnak kötelékébe tartozzanak is azok. Egyetlen párt van a parlamentben is, a Wolff Károly pártja, amely elzárkózik a parlamentáris szokástól és erkölcstől. De csak mint párt, mert például egy Huszár Károlyból, aki tagja ennek a pártnak, a Wolff-féle erőszakosság és gyülölködés sem tudja kiölni az ujságirók iránt érzett barátságot és a kari szolidaritást, amelynek áldásait ő maga is nem egyszer érezte.

Ez a nyilvánosságtól való irtózás a távoli magja annak a sulyos affér nek is, amely a héten foglalkoztatta a városházát. A keresztény községi párt egyes kisebb műveltségü tagjainak lelkébe sikerült beleplántálni ezt az érzést, amely azután keserü gyülöletté fajult a sajtó képviselőivel szemben. Legeklatánsabb példája volt ennek a nyilvánosság-iszonynak az a jelenség, hogy a Zilahi Kiss Jenő tanácsnok elnöklésével „működő" közoktatásügyi bizottság már több izben átalakult családi tanácsá azzal, hogy zárt ülést kivántak a bizottsági tagok és az elnök azt minden törvényes alap nélkül el is rendelte. A nyilvánosság jogának eklatáns megsértése volt ez minden alkalommal, a közönségnél viszont csak azt érték el, hogy bizalmatlan lett azzal a testülettel szemben, amely titkolódzik és takargat.

Sokkal magasabb foka lett volna a sajtó-ellenes akciónak, ha megvalósul a terv, — még mindig nem késő, — hogy bezárják a városházán a sajtóirodát és alapitanak egy házi könyomatost, amelyben maguk remekelnének stilusgyakorlataikkal és azt szánnák a nyilvánosságnak, amit magukra nézve kellemesnek tartanának. A terv, amelynek természetesen a fennköltlelkü Csilléry volt az apja, még a bizottsági ülésekből is kizárta volna az ujságirókat és a pártértekezlet megértő helyesléssel fogadta a sajtószabadság eme magasztos interpretálását. Közben azonban, ugy látszik, meggyőződtek róla, hogy a bizottságokból kizárhatják ugyan az ujságirókat, de sem a kritikát, sem az informálódás lehetőségét megfojtani nem tudják, sőt csak annál élesebben hivják ki maguk ellen.

Apró egyéni akciók is nem egyszer ütötték fel a fejüket és zavarták az ujságirók munkáját. Megesett például, amikor az igazoló választmány a Zilahi Kiss Lajos-féle ügyet tárgyalta, hogy egy Verebély Jenő nevü bizottsági tag tiltakozott az ellen, hogy „a destruktiv sajtó" is jelen van. Hiába magyarázta meg neki Pappert tanácsjegyző, hogy ez a sajtónak törvényben biztositott joga, felszólította az elnöklő Joannovich Pált, hogy tiltsa ki a sajtót, vagy legalább annak egy részét az ülésről.

— Vagy ők, vagy én — mondta keményen.

Amikor pedig Joannovich Pál kijelentette, hogy azt a kivánságot nincsen módjában teljesiteni, Verebély bizottsági tag ur vette a kalapját és bucsuzás nélkül otthagyta az ülést.

Hasonlóképen nevezetes egyéni akció volt az is, amikor Vasek Ernő a pénzügyi bizottság ülésén azt követelte, hogy a Fővárosi Hirlap szerkesztőségét tiltsák ki a városházáról, a többségi párt ellen intézett támadások miatt. A szent és sérthetetlen párturalomnak egyik legszebb hajtása volt ez az inditvány, amelyet azonban nem tudott Vasek ur keresztülvinni. A legjellemzőbb egyébként erre a nemes sajtóbarátra, de az ujságirók türelmességére is az, hogy Vasek ur ma is igen szorgalmas látogatója az Otthon körnek.

Csak legutóbb történt az is, hogy a közlekedési bizottság egyik ülésén egy Biber Jenő nevü bizottsági tag azt a vakmerő kijelentést kockáztatta meg, hogy a sajtó meg van vesztegetve a villamostársaság részéről. Ezt a gyanusitást Till Antal tanácsnok utasitotta vissza.

A karaván mindenesetre halad, de el lehet képzelni azt az atmoszférát, amelyben a sajtónak dolgoznia kell. Az ujságirók azonban nyugodtan türik ezeket az apró és jellemző kellemetlenkedéseket abban a biztos és felemelő tudatban, hogy mi majd akkor is ott fogunk ülni a közgyülési teremben, amikor nekik már az emlékük et is elfelejtette Budapest közönsége.

Eseményekből

A fővárosi sajtótudósitók sérelme. A székesfőváros törvényhatósági bizottságának szerdai közgyülésén Bieber Jenő bizottsági tag a sajtóval szemben sértő kifejezést használt. A Fővárosi Sajtótudósitók Szindikátusa ezért, az egész sajtót ért sérelemért, elégtételt kért a helyettes főpolgármester urtól, mint a törvényhatósági bizottság elnökétől. A helyettes főpolgármester ur által felajánlott elégtételt azonban a Fővárosi Sajtótudósitók Szindikátusa nem tartotta az ujságirói integritás szempontjából elfogadhatónak s ezért egyhanguan elhatározta hogy mindaddig, amig szabad működése elé illetéktelen helyről hasonló akadályok gördülhetnek és az ujságirói munkaszabadságot veszélyeztetve látja, a közgyülési teremből távolmarad. A napilapok, valamint a Fővárosi Hirlap ennélfogva nincsenek abban a helyzetben, hogy a pénteki közgyülésről tudósitást közöljenek.

Éber Antal a családi titkokról. A szerdai közgyülésnek igen nagy eseménye volt az a hatalmas beszéd, amelyben Éber Antal szedte szét a főváros pénzügyi politikáját. Sajnos, Éber Antal ezuttal nem volt abban a helyzetben, hogy a maga elokvenciájával, pénzügyi tudásával elénk tárhatta volna a hibákat és észszerütlenségeket, amelyek a főváros pénzügyeit jellemzik. Nem tehette, hiszen rejtelmek és titkok előtt állott ő is, aminthogy ez előtt áll az egész városházi ellenzék és a város egész lakossága is. Családi titkoknak nevezte szellemesen Éber Antal azt a módszert, ahogyan a többségi párton a pénzügyi kérdéseket kezelik. Titokban tartják a baseli egyezmény részleteit és ha már költségvetést nem adnak is, de legalább bölcsen mellőzik a zárszámadásokat is. Nem akarom meggyanusitani — mondotta — a mai igen tisztelt tanácsot, de a tanács zárszámadás, a nyilvánosság előtt való elszámolás nélkül arra költheti a főváros pénzét, amire neki jólesik. Tavaly legalább — bár ilyent a törvény nem ismer — indemnitást kért a tanács, de az idén már ezt a felhatalmazást is fölöslegesnek tartotta. Teszik pedig ezt akkor, amikor a többségnek a közgyülésen igen jelentős és folyton szaporodó ellenzéke van, a polgárság pedig — amint a nemzetgyülési választások napnál világosabban beigazolták — teljesen elfordult azoktól, akiket három év előtt „bizalmával" ajándékozott meg. Ilyen körülmények között jogos és időszerü volt Éber Antal igen éles kritikája, amelyben azonban csak utalást tehetett arra, hogy a baseli egyezmény korántsem olyan siker, amilyennek azt Wolffék feltüntetni igyekeznek. A baseli egyezményt megismerni abból a néhány adatból, amelyet nyilvánosságra hoztak, megitélni nem lehet, csak az olyan nagystilü pénzügyi politikus, mint Éber Antal, tud belátni a legkeskenyebb résen is. És az ő szájából elegendő néhány szó is arra, hogy összedüljön a jogosulatlan diadalkapu, amelyet a svájci vándorok önmaguknak emeltek.

Az Artézia visszaélései. A lapokban megjelent az a megdöbbentő hiradás, hogy a vegyészeti és egészségügyi vizsgálat Budapest egyik lenagyobb

szódagyáráról, az Artéziá-ról kideritette, hogy annak telepén közegészségellenes állapotok vannak. Az egész telep valósággal bacillustenyésztő intézet. A vizsgálat eme botrányos eredménye alapján a tisztifőorvos a legszigorubb vizsgálat alá helyezte a gyárat és intézkedett, hogy a gyár vezetősége betartsa a szikvizgyártásra előirt szabályokat. A szikvizgyárnak ez a botránya azonban eszébe kell, hogy juttassa a fővárosnak azt is, hogy a gyár jogtalanul használja és — amint látszik — kompromittálja az Artézia nevet. Emlékezetes ugyanis, hogy valaha a fővárossal kötött szerződés értelmében produktumainak előállításánál a gyár az artézi vizet használhatta és jogot kapott gyártmányainak Artézia névvel való ellátására, valamint ennek a névnek egyébként való használatára. Amikor azonban a Széchenyi-fürdőt megnyitották, a gyár nem használhatta tovább az artézi vizet és a főváros megvonta tőle a jogot, hogy az Artézia-nevet tovább viselhesse. Ugy látszik, a kitünő bacillus-gyár nem törődik az ilyesmivel; ideje lenne azonban, ha a főváros megóvná minden eszközzel az „artézi" nevet attól a kompromittálástól, amelyben ez a gyár részesiti.

A Budapesti XIV. Árumintavásár. Utazási kedvezmény a román államvasutakon. Bukarestből sürgönyzik: Követségünk közbenjárására a román államvasutak a budapesti árumintavásárról vásárigazolvánnyal visszatérőknek 50 százalékos vasuti jegykedvezményt nyujtanak.

Paplant siessen vásárolni a Paplankirályhoz, mert sehol olyan olcsón nem vásárolhat, mint Szalai Jenő paplanüzletében (VII., Kertész-u. 35.)

A Mercur Bérautóüzem és Garage (Budapest, VII., gr. Zichy Jenő-utca 11. Telefon 48—21 és 191—46.), melynek tulajdonosai Bernász és Tavasz az autószakmában 15 évi tapasztalattal rendelkeznek, a legkényesebb igényeknek megfelelt tura és városi kocsikkal állnak a közönség rendelkezésére elsőrendü szakképzett sofförök vezetése alatt. A vállalat éjjel-nappali szolgálatot tart fenn, hogy az igénylőket azonnal kielégithesse.

SZÓRAKOZÁS

Pallenberg a Vigszinházban. A német szinpad legnagyobb és legnépszerübb jellemkómikusa, Max Pallenberg, e héten kezdi meg a Vigszinházban hét estére megállapitott vendégszereplését. Vele jön a bécsi Raimund-szinház együttese és kitünő igazgatója és rendezője, Rudolf Beer dr. is, aki az egykori operettszinházból modern, előkelő nivóju prózai szinpadot teremtett. Pallenberg most már hónapok óta játszik ezzel az együttessel és játékrendjének legnagyobb sikerelt hozza magával. Hét estén öt kitünő ujdonságot fognak játszani a következő sorrendben: Szerdán, május 16-án: Der Wauwau (hét és fél órakor); csütörtökön, 17-én: Dardanelle, der Betrogene (hét és fél órakor); pénteken, 18-án: Der Herr Minister (hét és fél órakor); szombaton, 19-én: Das weisse Lämmchen (éjjeli előadás, 10 és fél órakor); vasárnap, 20-án: Der Wauwau (éjjeli előadás 10½ órakor); hétfőn, 21-én: Der Unbescheidene (éjjeli előadás 10½ órakor); kedden, 22-én; Der Herr Minister (7½ órakor). Csupa parádés szerepet játszik Pallenberg. A Wauwaut Hodges és Percyval irták. Anglia és Amerika legnagyobb bohózatsikere. Pallenberg évek óta játssza a cimszerepet. A Dardanelle cimü vigjátékkal Mazaud Emil párjátritkitó feltünést keltett Párisban. Ezt a francia estét Courteline Szinészdiadal (Miemensiege) cimü egyfelvonásosa vezeti be ugyancsak Pallenberggel a főszerepben. A vendégszereplés iránt óriási az érdeklődés. A jegyeket árusitják.

Péchy Erzsi meggyógyult. Péchy Erzsi, a Király-Szinház kiváló primadonnája, rövid ideig tartó betegségéből meggyógyult és ujból megkezdte fellépéseit A sárga kabát Lea szerepében, melyben oly rendkivüli sikere volt. A nagysikerü daljáték a héten is természetesen minden este müsoron van, mindannyiszor Péchy Erzsivel, Honthy Hannával, Rátkaival, Latabárral, Urayval a főszerepekben. Pünkösd hétfőn este is. Pünkösd hétfőn délután János vitéz, vasárnap délután A bajadér kerül szinre 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Marinka, a táncosnő hete lesz a Fővárosi Operettszinház e hete is. Minden este ezt a rendkivül mulatságos és dallamos operett-ujdonságot játsszák. Pünkösd vasárnapján a Tatárjárást, pünkösd hétfőjén a kis grizettet ismétlik.

Pünkösdi hét a Magyar Szinházban. A Magyar Szinházban e héten, csütörtökön, pénteken és vasárnap este a nagysikerü Vajda Ernő-vigjátékot, A válóperes hölgyet adják. Tersánszky J. Jenő mulatságos Szidike cimü darabját, szerdán, szombaton játsszák. Pünkösd hétfőn este Molnár Ferenc rendkivüli sikerü drámája, az Égi és földi szerelem kerül ismétlésre. Pünkösd vasárnap délután a Tüzek, Pünkösd hétfőn délután Földes Imre kitünő vigjátéka, a Lányom hozománya 500 millió kerül szinre Rákosi Szidi vendégfelléptével. A délutáni előadások 3 órakor kezdődnek és mérsékelt helyáruak.

A Belvárosi Szinház pünkösdi hete. A Belvárosi Szinházban a Sári biró, Móricz Zsigmond mulatságos vigjátéka és Savoir Kékszakáll nyolcadik felesége felváltva szerepel a müsoron. A Sári biró szerdán, csütörtökön, Pünkösd-vasárnap és Pünkösd-hétfőn este kerül szinre. A Kékszakáll nyolcadik felesége pénteken és szombaton kerül szinre. Pünkösd-vasárnap délután a Csipkét és Pünkösd-hétfőn délután Az ütközetet adják. Mind a két előadás 3 órakor kezdődik és mérsékelt helyáru.

Minden este az „Asszonyok bolondja" a Budai Szinkörben. Az „Asszonyok bolondja" szerdai premierje teljesen igazolta a hozzáfüzött reményeket. Az elmés, fordulatos szöveg, a kacagtató helyzetek, a fülbemászó, könnyed muzsika, a kitünő szereplők eleven, temperamentumos játéka és a boszorkányos ügyességgel lejtett táncok zajos tapsokra ragadták a zsufolt házak közönségét. A pompás operett e hét minden estéjén is szinrekerül és a nagy érdeklődésre való tekintettel a szinházi pénztár és a jegyirodák e hét minden előadásának a jegyeit is áursitják.

A Szépasszony kocsisa bemutató előadása. A Blaha Lujza-Szinház e hetének eseménye lesz Rajna—Czobor uj operettjének, a Szépasszony kocsisának a bemutató előadása. A rendkivül érdekes cselekményü és hatásos zenéjü operettet a szinház szombaton mutatja be a közönségnek. A szereposztásnak érdekessége lesz, hogy az egyik női főszerepet Ötvös Gitta játssza, aki annak idején a Király-szinházban sok sikert aratott. A többi főszerepet Somogyi Nusi, Vaály Ilona, László, Tamás, Szirmai és Boross játsszák. A bemutató előadásig esténként a Levendula, Szilágyi és Lippay romantikus operettje, tölti be a müsort. Pünkösd-vasárnap délutánján és Pünkösd-hétfő délutánján ugyancsak a Levendulát adják, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal az esti előadások szereposztásában.

A Fővárosi Operettszinházban minden este zsufolt ház tapsol a Marinka, a táncosnő érdekes cselekményének, pompás zenéjének, a főszereplők nagyszerü alakitásainak. Petrass Sári, Biller Irén, Kertész, Halmay, Ujváry, Vendrey és Zátony diadalmasan viszik az ujdonságot a századik előadás jubileuma felé.

Falkos grizettek, Cirkusz, Hány óra, Zsuzsi?, Baj van!, A moly cimü nagysikerü darabok, mulatságos tréfák, kitünő magánszámok minden este szinrekerülnek az Andrássy-uti Szinházban. Ugyanezt a müsort ismétlik Pünkösd-vasárnap és hétfőn délután 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház előadásainak kezdete e héten, a Pallenberg-vendégszereplések ideje alatt változó lesz A szinház ezen az uton is felhivja a közönség figyelmét a megvásárolt jegyekre, amelyekre rányomtatták az előadások kezdetét.

A Kamarában A legsötétebb Afrikában befejezése. A szenzációs kalandorfilm hajmeresztő események sorozata, páratlan érdekfeszitő trükkök, izgalmas hajszák a vadakkal, már csak péntekig bezárólag marad müsoron. Előadások fél 5, negyed 7, 8 és 10 órakor. Nyitott tető.

TŐZSDEI HIRLAP

Izgalmak a tőzsdei reformok miatt

Az értéktőzsde üzletmenetének lagymatagságát, a forgalomnak folytonos csökkenését már napok óta elsősorban azoknak a hireknek tulajdonitják a tőzsdén, amelyek különböző reformtervekkel, különösen pedig a hites alkuszi intézmény reaktiválásával vannak összefüggésben. Hétfőn, a zárlat után, amikor már mindenki szomoruan konstatálta, hogy e reformhirek milyen pusztitást okoztak az árfolyamokban, kihirdették ugyan, hogy a jogositott ügynöki intézmény kérdése nem szerepelt azokon a megbeszéléseken, amelyeket a tőzsdei rend biztositásáról folytattak, de mivel az erről szóló irásos hirdetményben azzal iparkodtak megnyugtatni (?) a tőzsde közönségét, hogy különben is, mielőtt határozatot hoznának, az érdekeltek majd hozzászólhatnak, nyilvánvaló, hogy mégis csak — készül valami. És ez az, ami nemcsak nem nyugtatta meg a tőzsdét, hanem határozottan növelte az izgalmat.

Meg kell állapitanunk ugyanis, hogy a bankárrendelet nyomán még mindig annyira bizonytalan a helyzet, hogy a tőzsde közönsége még ma sem tud kellő képet alkotni magának arról, hogy olyan időben, mikor mozgalmas az üzlet és mikor igazi forgalomról lehet beszélni, miként is alakulhat ez a forgalom, amelyet tulajdonképen most már két kategóriába osztott tőzsdetagok bonyolitanak le a nehéz és könnyü papirok piacán.

Egészen természetes tehát, hogy irtóznak minden ujabb reformtól, károsnak tartják azt nemcsak az intézményre, hanem az állam adójövedelme szempontjából is, mert beigazolódott, hogy legelsősorban ezek a különböző reformhirek irritálják a piacot, illetve ezek teszik tartózkodóvá azokat, akik eddig életet, elevenséget hoztak az üzletbe.

Egyébként, hogy mennyire helytelennek tartják a tagok, hogy folytonos reformokkal akarják megzavarni az üzlet nyugodt menetét, mi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy a tőzsdetagoknak az a jelentékeny csoportja, amely hétfőn reggel rendkivüli közgyülés egybehivását sürgette, hogy rendkivüli közgyülésen tiltakozzanak minden olyan reform ellen, amely a tőzsde jelenlegi üzletmenetelénél nemcsak, hogy meg nem okolt, de nem is célirányos, továbbra is permanenciában marad, nehogy esetleg befejezett tények elé állitsák őket.

A beigért ankétok sem hatottak megnyugtatóan, mert t. i. a tőzsde közönsége már eleget tapasztalta, hogy az ankétokon rendszerint csak igen kis engedményeket sikerül elérni, az ankétok vezetői legfeljebb holmi stiláris módositásokba nyugszanak bele, holott a jogositott ügynöki intézmény kérdése olyan kérdés, amely igen mélyreható változást hozhat nemcsak a tőzsdei, hanem az egész közgazdasági életbe. Ezt bizonyitja az Értékpapir Egyesület egyik ismert agilis választmányi tagjának, a reformellenes mozgalom egyik vezetőjének, Verő Arnoldnak nyilatkozata is, aki a következőket mondotta:

— Az ügynökkérdés reformjáról szóló hir természetesen nemcsak a régi értékpapir-kereskedelmet, hanem — sőt elsősorban talán ezeket — az ujabb generációt foglalkoztatta igen élénken. A közel napokra rendkivüli közgyülést is akartunk egybehivni ez ügyben. Számtalanszor beigazolódott ugyanis, hogy a budapesti tőzsdét egyáltalában nem lehet összehasonlitani a külföldi börzékkel, amikor holmi reformkezdeményezésről van szó. A mi tőzsdénken ugyanis, sajnos, csak három-négy hónapig van üzlet, nyolc hónapig pedig stagnál a forgalom, a tagok zöme nehezen tud megélhetéséről gondoskodni, ugy hogy

semmiképen sem lehet olyan változtatásokat hozni, amely változtatások csak egy kis csoportnak, a hites alkuszi intézmény csoportjának biztositanának előjogokat.

— Reméljük tehát, hogy a hétfőn történtek és a hétfői kijelentések után ezt a kérdést végleg leveszik napirendről.

Ezt remélte a tőzsde közönsége is, amikor hétfőn az a szóbeli nyilatkozat elhangzott a tőzsdén és csak akkor kezdett ismét nyugtalankodni, amikor a hirdetmény is megjelent, mert ez, mint mondottuk, hozzászólást is koncedált a tervezett reformokhoz. Energikus, minden kételyt kizáró cáfolatot óhajtanának tehát a tőzsde tagjai, akik most betegnek látják ezt a tőzsdét és igy meg akarják a beteget kimélni minden izgalomtól. Elvárják azonban, hogy ezeket a minden kételyt kizáró nyilatkozatokat, illetve cáfolatokat idejében és ne mint hétfőn, olyankor publikálják, amikor a bizonytalan helyzet nyomán olyan eltolódások keletkeztek az árakban, amilyenről talán azok sem álmodtak, akikről már régen tudják a tőzsdén, hogy a bizonytalan helyzet: a reformok szezónja, részükre az — aratás szezónja. **Rácz Géza.**

Az előljárók és a bankár-rendelet. A kerületi előljárók értekezlete a legutóbb foglalkozott a pénzügyminiszternek a bank- és pénzváltóüzlet gyakorlásának engedélyezéséről kiadott rendeletével. Az előljárók ugy határoztak, hogy a rendelet egy és más pontjára nézve kikérik a tanács utasitásait. A rendelet 6. §-a ugyanis az iparág gyakorlását óvadék letételéhez köti. Felmerült azonban az a kérdés, hogy az óvadékot milyen formában lehet elfogadni és amennyiben takarékpénztári könyvecskében, vagy értékpapirban rónák azt le, mely pénzintézetek takarékbetétjei, illetve milyen értékpapirok tekintendők óvadékképeseknek. Az előljárók kivánatosnak tartják, hogy az ilyen tekintélyes összeget kitevő óvadékokat a főváros központi pénztárába szállitsák be és azokat ott őrizzék meg. Szükségesnek tartják végül annak szabályozását is, hogy az óvadékok körül felmerülő intézkedések, mint például kiegészitéspótlás, az iparmegszüntetés esetén annak visszautalása ugy történjék, hogy a közönség e körül kellemetlen utánjárásoknak ne legyen kitéve.

Tovább is rendületlenül bevezetnek. Értesüléseink szerint legközelebb a hivatalosan kottirozott papirok száma ismét megszaporodik, pedig a budapesti tőzsde felvevőképessége már eddig is erős próbának volt kitéve. Ha az ujonnan bevezetendő papirok klasszisértéket képviselnének, nem kifogásolnánk a tőzsdetanács előzékeny eljárását, de a most hivatalosan forgalomba kerülő részvények senki érdekét nem szolgálják, hacsak magukét a vállalatokét nem. Bevezetésre kerülnek a Fábián-féle vas- és fémárugyár részvényei. Ez a vállalat, amely lényegesen nem szárnyalja tul egy nagyobb mühely fogalmát, a Kaszab-féle vasgyár érdekeltségéhez tartozik. Tizenhat millió az alaptőkéje, amely 80.000 darab részvényre oszlik. A bevezetési árfolyam egyelőre ismeretlen, de hallomásunk szerint Mezei József, a Balog és Társai cég tagja fogja bevezetni, aki a Rex-Lloyd részvényeinek legutóbbi bevezetésénél bábáskodott. Ügyesen csinálta a dolgot, mert a Rex-papirok, minden belérték-teoria megcsufolásával, még máig is tartják az árfolyamukat. Nincs kizárva, hogy ezt a bevált trükköt a Fábián-részvényeknél is meg tudja csinálni és akkor Kaszabék az eredménnyel meglehetnek majd elégedve. Minthogy pedig mindenki érdekét kielégiteni nem lehet, valóban nem fontos, különösképen Kaszabékra és Mezei Józsefre nem az, hogy azok is kielégitetteknek érezzék magukat, akik majd a Fábián-részvényeket magas kurzuson magukhoz fogják váltani. — Beve-

zetik a tőzsdén a Rothmüller S. fém- és bádogárugyár részvényeit is. Ez a vállalat, mint legutóbb megirtuk, a hasonnevü bécsi cégnek a budapesti fiókja, elnöke Castiglioni Camillo, a Depositenbank érdekeltségéhez tartozik és budapesti bankárja a Magyar-Olasz Bank. A vállalatot Weisz Arnold vezeti, aki egy merész salto-mortaléval a papir-szakmából a bádogipar terére lendült és itt bebizonyitotta, hogy a bádogosmesterséghez is ért. Mindezek azonban mégsem szolgálnak indokul arra, hogy a Rothmüller-részvényeket bevezessék. Szerettük volna a részvényvásárló közönséget egyébb adatok feltárásával is tájékoztatni, de egyelőre más ismertetéssel a legszorgosabb kutatásaink dacára sem szolgálhatunk.

A Királyautó karrière. Az utóbbi napokban feltünést keltett, hogy a Király Automobil R.-T. részvényei a tőzsde lanyha irányzata ellenére erőteljesen emelkedő árfolyamon cserélnek gazdát. Tőzsdei hirek szerint a részvények többségének birtoklása körül majorizálási harc folyik. Állitólag a Munk és Davidsohn, valamint a Deák és Ordódy bankházak vezetése mellett egy konzorcium akarja a majoritást megszerezni. A részvények árfolyama tullépte a 2000 koronát, amely kurzus nézetünk szerint lényegesen meghaladja a belértéket, ami a most közzétett mérlegből világosan megállapitható. A vállalat főbb aktivái ugyanis a 29½ millió koronára becsült autópark, továbbá 13½ millió korona értékü anyagok és a 84 millió koronára tehető műhelyberendezés. Ez összesen 127 millió korona, tehát a 30 millió névleges alaptőke négyszerese. Ellenben a mai árfolyamérték szerint a részvénytőke belértéke mintegy 3½ milliárd K-ra (170.471 darab részvény á 2000 korona) van taksálva. Attól tartunk, hogy a tulhajtott részvényértékelés árát a tájékozatlanul vásárló közönsét fogja megfizetni. Ez a feltevésünk annál jogosultabb, mert éppen most határozták el az alaptőke ujabb fölvizezését 50 millióra.

Beszálltam Lichtigbe. Az elmult napokban a tőzsdén a fülembe sugia valaki:

— Van már Lichtigje?

Az a bizonyos illető nem valami jó barátom, csak olyan egész közönséges jóakaróm. Mindig idejekorán elárulja nekem, hogy melyik papiron veszithetek a legbiztosabban. Most is undorral néztem végig rajta és továbbmentem. Utam véletlenül a fapiacra vitt és ott álmélkodással vettem észre, hogy az emberek valóságos dervis-táncot járnak a Lichtig körül. Az én jó emberem ezuttal mégis tán tévedett és több alkalommal megszegett elveim fenntartásával beszálltam a Lichtigbe. 2600 koronán. Nem nagy bizalommal vagyok Samu Géza öcsém-bátyám iránt, de személyes érzelmeimet ezuttal elnyomtam magamban és inkább arra gondoltam, hogy jelenleg mégis tévedhetek, hisz még a kapanyél is elsülhet. Aztán az utóbbi napokban megint sok hiteles információt olvastam Samu Géza bátyánk vállalatáról. Azt mondják, hogy Harding, ha nagy beszédre készül a washingtoni Fehér-házban, a soffőrje már tudja, hogy ilyenkor csak Lichtig-karosszériás autóba ül. Ez kabalája az öregnek. Az angol király főutimarsalja táviratilag intézkedett Rómában, hogy a vendégségbe érkező királyi párnak valódi Lichtig-ágyakat állitsanak a hálószobájukba. Még olasz földön sem képesek másiajtáju ágyakban édesen szenderegni. És még sok ilyen és ehhez hasonló hirek jelennek meg mostanában a jól informált lapokban, misem természetesebb tehát, hogy a Lichtig utolérhetetlen konjunktúra központjába jutott, ezt az alkalmat nem volt szabad elmulasztani. Megint bentülök tehát a Lichtigben és rendületlen bizalommal várok. Nem arra, hogy a Lichtig felmegy. Szó sincs róla. Ellenkezőleg, hogy megnyerem a fogadásomat: a Lichtig megint lecsuszik. Hétfőn már 2400 koronánál tartottunk.

A Tébe három esztendeje. Érdekes és tanulságos könyvben számol be a Tébe három esztendős működéséről, amelynek sokoldalusága és közérdekü volta ugy csoportositva igen erőteljesen mutatkozik meg. A Tébe még 1918-ban alakult, amikor is első előadója Hegedüs Loránt volt, majd dr. Sichermann Bernát kitünő vezetése alá került az egyesület. A sokágu tevékenység közül is fel kell emliteni annak a közreműködésnek a jelentőségét, amelyet a Tébe a Franciaországgal és a Britt birodalommal kötött államközi egyezmény, a lefoglalt magyar javak visszaváltása tekintetében kifejtett. Ki vette részét a munkából Magyarországnak a nemzetközi devizaforgalomba való bekapcsolásának munkájából, a Tébe érdeme az értékkivitelnek Hegedüs pénzügyminisztersége alatt történt felszabaditása, a hadikölcsön lombardok, az államadóssági cimletek vagyonváltságának rendezése, a banktechnika fejlesztése, igy a gyorsutalványforgalom behozása. Szociális téren a Tébe alkotásai a bankintézeti közös étkezők és a tisztviselő-továbbképző-tanfolyamok. A Tébe fennállása óta 1922. végéig több mint százötven milliót adott jótékony és kulturális célokra.

Uj papir a magánforgalomban. A nem jegyzett értékek piacán néhány nap előtt uj papir jelent meg: a Magyar-Német Bank érdekeltségéhez tartozó Chemia Magyar Vegyipar R.-T. részvénye. Az uj papirt kedvezően fogadták, aminek jele, hogy árfolyama már az első napokban 500 koronáról 1000 koronáig ment föl.

Tőkét emel a Magyar Acél. A prágai Poldikohó érdekkörébe tartozó Magyar acélárugyár r.-t. május 28-ára hivja egybe ezévi közgyülését, amelyen az alaptőkét 12½ millióról 20 millió koronára emelik. Legutóbb áprilisban 5 millióról 10 millióra szaporitották az alaptőkét, amelyből 10.000 darabot a szindikátus magának tartott meg. Minthogy az Acél-részvénynek egyre magasabb árfolyama sok tőkést késztetett arra, hogy pénzét a vállalat papirjaiba fektesse, csak jogos és mindenképen érthető az a várakozás, hogy ezuttal az eddigi gyakorlattal szakitva, immár az összes darabokhoz a régi tulajdonosok jussanak hozzá.

A Ledermann Mór Részvénytársaság, amely a hasonnevü posztónagykereskedésből az elmult évben alakult át öt millió korona (5000 részvény á 1000 K) alaptőkével családi részvénytársasággá, május 25-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen alaptőkéjét föl fogja emelni.

A buzabetét-akció sikere. A Magyar-olasz bank által bevezetett buzabetét- és buzahitel-rendszer — mint az eddigi eredményekből ma már megállapitható — kitünően beválik. A hiteligénylés a gazdák részéről igen nagymérvü, ugy hogy az agrárius sajtó kifogásai a hitelnek buzában való visszafizetése ellenében hatástalanok maradtak. A gazdaközönség a kinálkozó uj hitelforrást állatvásárlás és egyéb beszerzés céljaira szivesen veszi igénybe. Ami a betéteket illeti, az intézet a nagyközönség körében kedvező tapasztalatokat tett az uj berendezkedéssel. Különösen kisebb tőkeerejü betevők jelentkeznek tömegesen és meg lehet állapitani, hogy e betétek célja többnyire a jövő évi lisztszükséglet fedezése vagy egyéb beszerzésekre félretett pénz konzerválása. Azonkivül számosan veszik igénybe a buzabetétet olyanok, akiknek pénze nem elegendő ház vagy föld vásárlására, de akik nem akarnak részvényspekulációba bocsájtkozni. Nagyobb összegeket helyeznek el buzapénztárjegyekben olyan felek, főként kereskedők, akiknek vitás tartozásaik vannak és a per eldöntéséig is fedezni akarják tartozásukat. Ilyen betétek gyakran tekintélyes összegüek. A legutóbbi napokban a buzabetét-üzletben valamelyes visszaesés állott be annak következtében, hogy félhivatalos helyről a buzaár letörését helyezik kilátásba. Mindazonáltal betevők még mindig jelentkeznek, akik pénzük értékének állandóságát buzában inkább látják biztositottnak, mintha pénzüket otthon tartanák. A befolyt buzabetétek egész összegét az intézet buzahitelekben helyezte ki, amelyek állandóan előjegyzésben vannak. Az uj intézményhez a Magyar-olasz bank vezetősége által füzött várakozások eddigelé teljesültek.

A Cukorgyár R.-T. (Nagybecskerek) felemeli alaptőkéjét 6 millió dinárról 12 millió dinárra. Minden régi részvény alapján 1 darab uj részvény vehető át darabonként 50 dinárért. Az elővételi jog folyó hó 17-étől 26-ig gyakorolható a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál. A Cukorgyár R.-T. részvényei, amelyek a belgrádi tőzsdén már forgalom tárgyát képezik, a legközelebbi napokban a budapesti tőzsdén is jegyeztetni fognak.

A Fonciére Általános Biztositó Intézet igazgatósága elhatározta, hogy folyó hó 23-án megtartandó közgyülésén az 1922. üzletévre vonatkozó szelvénynek 100 koronával (1921-ben 45 korona) való beváltását fogja inditványozni.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ugy az 1922. évi, mint az idei tőkeemelése alkalmából kiadott ideiglenes részvényeket e hónap 14-étől kezdve végleges részvényekre cseréli ki középponti értékpénztáránál.

A Hungária kalaptomp- és kalapgyár részvénytársaság az 1922. üzletév 5.250.591.41 K tiszta nyereségéből a f. hó 11-iki közgyülés határozata értelmében részvényenként 50 K osztalékot fizet, továbbá felemeli alaptőkéjét 100.000.000 koronára oly módon ,hogy minden két régi részvény alapján egy uj vehető át 42 K árfolyamon, f. hó 14-től f. hó 18-ig bezárólag az Anglo-Austrian Bank Limited Budapest, főpénztáránál vagy az M. L. Biedermann és Társa bankháznál ((V., Szabadság-tér 18.). Az igazgatóságba uj tagokként Keményy Sándr, Korber Miklós és Krausz József urak választattak be.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Világszenzáció!
MARTA FARRA
a vaskirálynő
„Breitbart" legnagyobb ellenfele, szenzációs, bámulatba ejtő mutatványaival a
TABARINBAN
VIII., Rákóczi-út 63. Telefon: József 21-61.
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont ½10 órakor.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
Nem minden csók egyforma
Őtfelvonásos vigjáték Mary Prevosttal a cimszerepben.
Regényhős Vigjáték 5 felvonásban. | **Udvarló** és **Sheriff** Amerikai burleszkek.
Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10-kor kezdődnek

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87. Sürgönyeim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Tőkeelhelyezés garanciával és finanszirozás.

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ö-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák minden féle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
A MÁJUSI KITÜNŐ VARIETÉMŰSOR ÉS
HATTYULOVAG
Zerkovitz-Harmath operettje.
Az előadás kezdete ½8, vége 11 órakor

Paplant adok!
virágos, divatos szinekben, bárkinél olcsóbban
Szalai a paplankirály, VII., Kertész-u. 35.

SELYEM
SZŐVET
CSIPKE
SZALAG
MOSÓÁRÚ
DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR
VIII., RÁKÓCZI ÚT 32.
II., FŐ-UTCA 52.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79.
VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy **vidékre,** mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 191-46
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

352

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. május 23. — 21. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

A központi választmány

eljárásához nekünk ma már nem sok szavunk lehet azután, hogy elmondta a véleményét arról az ellenzék és azután, hogy intézkedésével megbélyegezte azt maga a belügyminiszter. A mi véleményünk igen egyszerű és ezt a véleményünket Budapest minden választó polgára, aki szorosan, jutalomban részesitett módon érdekelve nincs a kurzusban, osztani fogja. Még ha lelkesedtünk volna is valaha az üresnek bizonyult jelszópolitikáért, még ha tapsoltunk volna valaha a kurzus felfujt vezéreiért, akkor is rá kellett volna jönnünk, hogy jogfosztással a hatalmat megtartani nincsen joga senkinek és aki ezt kisérli meg, annak nemcsak a hatalmat kell elvesziteni, de annak távoznia kell arról a küzdőtérről, amelyet az ország bölcs vezetői — a kormányon és az ellenzéken egyaránt — sikeresen igyekeznek megtisztitani a jogfosztások, egyéni akciók és erőszakosságok förtelmesen elhatalmasodott lovagjaitól.

Hogy Wolff Károlynak és társainak voltak-e jogfosztásai, egyéni akciói és erőszaki tényei, ennek megállapitásába ezuttal nem megyünk bele, az erre a kérdésre való feleletet Budapest székesfőváros lakosságára háritjuk, amelynek módjában volt a városházi eseményeket elég közelről szemlélni. De igenis konstatáljuk azt, hogy a kormányt támogató Wolff Károly és társai mereven szemben állanak a kormánnyal. Soha könnyebb paktumot a kormány számára el nem tudtunk volna képzelni, mint amilyet most lehetne kötni azzal a mélyen tisztelt jobboldallal, amelynek zászlaja még ma büszkén leng a városháza ormán. Csak ezt a zászlót kellene otthagyni, hogy a zászló árnyékában tovább müködhessenek Wolffék kormány- és ellenzéki ellenőrzés nélkül. Hatalommeghosszabbitás és szabadkéz a városházán, aminek ellenértékeként tovább is felsorakoztatnák az országos politikában a kormány támogatására a maguk becses személyét, összes jelszavaikat, véresszáju sajtójukat és kasirozott „tömegeiket".

A Bethlen-kormánynak azonban minderre ma már nincs szüksége és gróf Bethlen István miniszterelnök, Kállay Tibor pénzügyminiszter valószinüleg nem azokkal az impressziókkal térnek haza külföldi utjukról, hogy Wolff Károly, Csilléry András, Biber Jenő, Petrovácz Gyula és Joannovich Pál nélkül nincs élet. Egészen más tanulságokat fognak levonni a külföldi utról és ha hazulról abban a tudatban mentek el, hogy jobb ezeknek a támogatásuktól minél inkább szabadulni, akkor hazatérve fokozottan ez lesz a véleményük. Igaz, hogy Bethlennek nem volt módjában eszmecserét folytatni az interlakeni hotelportással és az aacheni vasutassal, s igy információi aligha lehetnek helyesek. Bethlen csak abból itélhet, amit az angol, francia és olasz államférfiaktól és pénzügyi kapacitásoktól hallott és ez az itélet aligha lesz szimpatikus Wolffék előtt.

Ha nem igy lenne, nem olvasnánk nap-nap után kissé a diplomácia hiányával dolgozó sajtójukban féktelen izgatást a külföldi kölcsön ellen. Ez ellen a kölcsön ellen talán nem is lenne kifogásuk, hiszen a pénznek nincs szaga és Wolffék kértek már forgalmiadó-előleget a pesti zsidó kereskedőktől is. Az esetleges politikai konzekvenciák azok, amelyek nem tetszenek. Ezért olvassuk állandóan ama némileg értelmetlen kifakadásokat, amelyek szerint a külföldi kölcsön a „vörös uralmat" hozza vissza, meg hogy ezáltal eladjuk magunkat, a lelki üdvösségünket a Rotschildoknak, a sokat emlegetett „nemzetközi zsidótőké"-nek. Hát bocsánatot kérünk, de ezekből a gazdasági fejtegetésekből tulságosan kilátszik a politikai lóláb.

Valahogy az érzik ki mindebből, hogy Wolfféknak nem áll valami jól a szénájuk. Hogy is állana jól, ha már azt sem engedi meg nekik a kormány, hogy a saját izlésük és a saját érdekeik szerint nevezzenek ki Budapest számára választókat? Micsoda kormány az, amely az ököljogot perhorreskálja? Szabad-e türni egy pillanatig is olyan kormányt az uralmon, amely nem engedi Wolff Károlyt levelezni azokkal a választókkal, akiknek az orra, vagy a politikai felfogása nem tetszik neki, hanem azt kivánja, hogy a kihagyottak névsora teljes egészében kifüggesztessék? Az ilyen események szabják meg Wolff Károly további célját. És ezt az utat mi nem kivánjuk még ma megrajzolni. Budapest népe erre már amugy sem valami tulságosan kiváncsi.

Sulyos politikai következményei lesznek a választójegyzék körül folyó harcnak

— Esküszegéssel vádolják a központi választmányt — — Késhegyig menő harcot hirdet az ellenzék —

Gróf *Bethlen* István miniszterelnök, mielőtt külföldi utjára indult, treuga deit csinált a politikai pártok között, hogy amig az ország érdekében nagyfontosságu lépéseket tesz, az idehaza folyó áldatlan politikai harc meg ne zavarja munkájában. Az ellenzék a legszigorubban betartotta igéretét és külön meg kell említenünk a szociáldemokratákat, akik még május elseji nagy ünnepük betiltását is példás nyugalommal vették tudomásul.

Időközben azonban olyan események történtek, amelyek *próbára tették az ellenzék türelmét.* Kiderült ugyanis, hogy a választói névjegyzékek körül *családi alapon* olyan visszaélések történtek, hogy ezt már nem lehet szó nélkül végignézni. Nem beszélünk ebben a pillanatban a részletekről, amelyeknek tragikus és komikus esetei bőven ismeretesek az olvasó előtt, de megemlitjük azt, hogy a *központi választmányt ma már nyiltan esküszegéssel vádolja az ellenzék.* Mi ugyan azt hisszük, hogy ez is csak falrahányt borsónak fog bizonyulni, mert az ellenzéki rekriminációkkal a Wolff-tábor nem szokott sokat törődni; de annál nagyobb hatással lesz majd a belügyminiszter akciója, aki az ellenzék panaszára máris elrendelte a kihagyottak névjegyzékének teljes egészében való kifüggesztését. Arra vonatkozólag, hogy mi fog most történni, a következő információkat kaptuk:

— Mindenek előtt meg kell állapitani, hogy a választói névjegyzékek körül történt visszaélések kérdését *az ellenzékkel nem lehet simán, vagy ötven percentre való kiegyezéssel elintézni. Az ellenzék igenis késhegyig menő harcot hirdet és igy ennek az ügynek ma már szinte kivédhetetlenül sulyos politikai következményei lesznek.* Az ellenzék — amint az *Vázsonyi, Rassay* és *Peyer* beszédeiből élénken kiviláglik — rendkivül erősnek érzi magát. A kormánynak ma sokkal nagyobb szüksége van a baloldali ellenzékre, mint a jobboldali „kormánytámogató" Wolffékra, akiket a politikai kialakulás csodálatos dinamikája amugy is mind távolabb és távolabb sodor a mai kormányzattól. Odakint a külföldön gróf Bethlen István, ha Wolffék jelszavait akarta volna a serpenyőbe dobni, valószinüleg sulyos kudarccal tért volna vissza. Le kell ennek a konzekvenciáit idehaza is vonni, annál is inkább, mert amig a miniszterek odakint, a külföldön az ország érdekében tevékenykedtek, idehaza nem egyszer hátbatámadták őket arról az oldalról, amely oldal még ma is kormány-kegyelemből van felszinen.

— Nem szabad ugyanis elfelejteni, hogy a kormánynak törvényben biztositott joga van a főváros közgyülését, ha az munkaképtelennek bizonyul, *feloszlatni.* Nem hinnék, hogy akadna valaki, aki azt mondaná, hogy ez a mai közgyülés munkaképes. A kormány tehát akkor csavarja ki Wolffék kezéből a hatalmat, amikor akarja, azzal a jogos és természetes eszközzel, hogy feloszlatja a közgyülést és uj választásokat rendel el, amely uj választások kimenetele nem lehet kétséges. Ha pedig ezzel a jogával eddig nem élt a kormány, az nem jelent egyebet, minthogy a városháza mai urai kormány-kegyelemből vannak felszinen.

— A választói névjegyzékek körül történt dolgok azonban, *éppen a mai politikai szituáció mellett,* igen nagy jelentőségüek. Wolff Károly központi választmányának előre megfontolt, szándékosan, pontosan, tudatosan előkészitett csinyje ugyanis az ellenzéknek azt a nagyfontosságu nyilatkozatát idézte elő, hogy ha ezek a goromba hibák nem orvosoltatnak, akkor *az ellenzék nemcsak a városházán, de a parlamentben is passzivitásba megy.* A mai szituációban azonban passzivitásra menni csak Wolfféknak van módjában.

— Ma még nem veszedelmes a helyzet. A kormánynak módjában van segiteni. Választasson a régi, vagy egy uj, de becsületes lista alapján. Ez ma már nem csak erkölcsi kötelesség, de ennél sokkal több: *politikai szükségesség is.* Ez ma már az ellenzék passzivitási nyilatkozata után okos, megfontolt, a helyzetet jól látó és bölcsen megitélő kormányzás mellett *elkerülhetetlen.*

— A kérdés most már csak az, van-e idő még a listák kiigazitására. Az ellenzék teljes apparátussal fog dolgozni annak érdekében, hogy a nyolcvanezer jogaitól megfosztott választót jogaiba ujból behelyezzék. Az idő azonban erre mind rövidebb lesz és igy *mindinkább előtérbe nyomul az ellenzéknek az a követelése, hogy ama lista alapján történjék a választás, amelynek alapján az első közgyülést választottuk meg.*

— A most következő napok eseményei mindent kellő világitásba fognak helyezni és a további fejlemények ezekhez az eseményekhez fognak idomulni. Legelső sorban most fog eldőlni az is, hogy *az ellenzék milyen messzire megy majd el követeléseiben.* Eme követelések között szerepel ugyanis magának a fővárosi választási törvénynek megváltoztatása is, amelyben, mint ismeretes, ott szerepel a főváros egyes kerületeit is mélyen sértő szakasz, hogy a kis kerületek és a nagy kerületek egyforma számu városatyát választanak. Ezt is meg kell változtatni és a kormány, ha békét és nyugalmat akar, ha az ellenzék jogos kivánságait ki akarja elégiteni, nem zárkózhatik el ez elől a követelés elől sem. Olyan napok következnek ránk, amelyekben — minden optimizmus nélkül reménykedve — ezt a jogtalanságot is ki kell irtani.

Nagyzási mánia a kövezetvámmal

Budapest kereskedelmét tönkre akarják tenni, hogy felvirágoztassák a környéket — Az egész város a környéken fog vásárolni — Visszavonulás, amely a hazai ipart sujtja

A városházán nagyzási mánia fejlödött ki a kövezetvám körül. Ez igen enyhe kifejezés arra a merényletre, amelyet a főváros lakossága ellen el akarnak követni. Nem tudjuk, ki szülte a szerencsétlen ötletet, de bizonyos, hogy a főváros pénzügyi bábái kitörő örömmel fogadhatták, mert a költségvetés bevételi oldalának — persze csak elméletben, ahogyan kifőzték — egyik legmagasabb tétele lett volna a kövezetvám, amely mindenkor igen szerényen huzódott meg a háttérben. Vagy nyolc milliárdot kellene jövedelmeznie a kövezetvámnak, ami, ha nem nagyzási mánia a kövezetvám részéről és nem katasztrófa a főváros agyonsanyargatott, szerencsétlen közönsége számára, akkor se azt nem tudjuk, hogy mi a nagyzási mánia, se azt nem, hogy mi a szerencsétlenség.

Nemcsak a fogyasztó szempontjából lenne katasztrófa a kövezetvámnak példátlan felemelése, hanem a kereskedelem és ipar szempontjából is, amelyet egy csapásra kivégezne az a rezsim, amelyben ez a két társadalmi ág határozottan esküdt ellenségét tiszteli. Ha ezek a horribilis kövezetvámok, amelyeket kiterveltek és amelyeket már talán még kataszrófálisabban módositottak is, életbelépnének

a vidékről egyetlen lélek nem vásárolna Budapesten, a budapestiek pedig a környéken szereznék be minden szükségletüket.

Az Andrássy-uton a libák legelhetnének, a boltokat bezárnák, a gyárak megállanának, a kisiparosok elköltöznének, megszünne itt minden élet, ugy hogy még az utolsó szatócs is, aki pedig a legkisebb falucskában is megél, becsukhatná a boltot. Nem kevesebbről volt ugyanis szó, mint hogy a főváros szabályrendelet-tervezete szerint a külföldi áruk után a mindenkori vámilleték 30 százalékát, a belföldi áruknál pedig az áruk értékének négy ezrelékét kellett volna kövezetvám gyanánt fizetni. Hogy miként sujtotta volna ez a külföldi árut, amely nélkül, ha még olyan nagyon szeretnénk is minden importtól elzárkózni, nem szabadulhatunk meg; azt néhány számmal jelezhetjük. A kávé, amely tudvalevőleg nem terem Csonkamagyarországon, eddig mázsánkint 10 korona városi vámot fizetett, ezentul azonban ugyanarra az egy mázsára 8579 koronát vetettek volna ki. A csokoládét, amely mázsánkint 100 koronát fizetett, ezentul 42.000 koronával, a mezőgazdasági gépet, amely eddig 20 koronát fizetett, 37.854 koronával terhelték volna meg. Igen említésre méltó tétel a finom pamutáru, amelynek a kövezetvámja eddig 100 korona volt, ezentul 41.000 koronát fizetett volna.

Vagontételben tehát igen sok árunál

sulyos milliókat tett volna ki a városi kövezetvám,

igy például egy vaggon csokoládé azt a luxust, hogy Budapesten akarják eladni, 4,200.000 koronával fizethette volna meg az előbbi ezer korona helyett? Mit jelent ez? Azt, hogy egy kilogramm csokoládé, ha Szegeden, Kiskőrösön, vagy Erzsébetfalván veszem meg, 4200 koronával olcsóbb, mint ha Budapesten szerzem be. Ki jön akkor Szegedről, Kiskőrösről és Erzsébetfalváról Budapestre vásárolni? Ellenben a budapestiek ki fognak villamosozni 200 koronáért Erzsébetfalvára és félkiló csokoládét a zsebükben is elhoznak és 2100 korona kövezetvámot takaritanak. Mi lesz akkor Budapest kereskedelmével? Ugyanez áll a budapesti iparra, amelynek a külföldi nyersáru után szintén csak horribilis városi vámot kellett volna fizetnie és igy nem tudott volna konkurrálni a vidéki iparral. De megtörtént volna az, amit a városházi bölcs előrelátás nem vett észre, hogy tudniillik a külföldi anyagot a budapestiek előbb egy vidéki cimre küldették volna, ahonnan azután az, mint belföldi áru jött volna tovább Budapestre, amely esetben természetesen a fővárosi kövezetvám nagyzási mániája csuiul bcsapódott volna.

Közben azonban

észbekaptak a városházán és ezeknek a vad ötleteknek retirádát fujtak.

Nyilván tisztába jöttek vele, hogy nincs és nem lehet olyan kormány, amely az ilyen szabályrendeletet, még ha a közgyülés elfogadta volna is, jóváhagyta volna. Hiszen a kereskedelmi szerződések megkötése, vagy tárgyalása előtt állunk. Már pedig elképzelhetetlen, hogy bármely ország akceptálta volna azt, hogy a magyar piac legnagyobb vásárlási területét a külföldi áru a horribilis kövezetvám miatt elveszitse.

Erre ezután a szabályrendelettervezeten „radikális" változtatást csináltak. És pedig olyan formában, hogy a külföldi áru után nem az állami vám 30, hanem csak 15 százalékát kell fizetni kövezetvám gyanánt. Rácsaptak ellenben a belföldi árura, amelynek kövezetvámját ugyanugy határozták meg, mint a külföldi áruét, a határvám után fizetendő 15 százalékban. Eltekintve attól, hogy egy vaggon csokoládé számára még mindig kibirhatatlan kövezetvám lesz a kétmillió százezer korona; ezzel az intézkedéssel viszont a magyar iparnak is halálos döfést szántak.

Nem vádoljuk a városházát rosszindulattal, de igenis vádoljuk azzal, hogy a vámkérdésekhez annyit értenek, mint a hajdu a haranghöntéshez. Ha akaratlanul is, de végre akarja a tanács hajtani ezzel az intézkedéssel Wolffék kereskedelem- és iparellenes politikáját. Ha pedig ezt a kövezetvám-tébolyt le nem szerelik,

az ellenzéknek és a kormánynak együtt kell akcióba lépnie Budapest gazdasági életének megmentése érdekében.

Figyelembe kell venni a kormánynak azt is, hogy ebben a vám-karneválban a revans gondolatának is van szerepe. Nyiltan beszélnek ugyanis arról, hogy Wolffék a kövezetvámok irracionális felemelésével a budapesti nemzetközi vámmentes kikötőért akarnak revansot adni a kormánynak. Buday urék ugyanis a fejükbe vették, hogy a vámmentes kikötő olyan konkurrencia lesz a főváros helyi kikötőjének, amelyet az nem fog kibirni. Rajta tehát, feküdjünk rá toronymagas vámokkal a tranzitó-kereskedelemre, fizessen a Budapesten átvándorló áru olyan kövezetvámot, hogy elmenjen a kedve a magyar fővároson át való utazástól. A kormánynak mindenesetre lesz annyi bölcsesége, hogy nem engedi agyonvágni azt a tranzitó-kereskedelmet, amelynek megindulásában most kezdünk még csak — reménykedni.

Ha jól sejtjük, ennek a vám-ötletnek a kiizzadásában nagy része volt annak a kapkodásnak is, amely a külföldi kölcsön miként és miből való visszafizetésének gondja körül kifejlődött. Nyilvánvaló, hogy

azt a nyolc-tiz milliárdot, amelyet a kövezetvámból reméltek, a külföldi kölcsönök visszafizetésére szánták,

ami mindenesetre igen tiszteletreméltó cél, de még ezen a cimen sem szabad tönkretenni Budapest iparát és kereskedelmét. De ne feleitsék el az urak azt sem, hogy a nyolc-tiz milliárdot csak papiroson lehetett kiszámitani, mert a valóságban nagyon könnyü lesz megolvasni ama csokoládés vagonokat, amelyeket négy- vagy kétmilliós kövezetvám mellett Budapestre fognak hozni. Ha pedig a kereskedelmet és ipart tönkreteszik, akkor nemcsak kövezetvám nem lesz, de meghal a forgalmi-adó, a községi pótadó és megszünik a fővárosnak minden jövedelme, hacsak a Keresztény Községi Párt a saját pártkasszájából ki nem fizeti a főváros háztartásához szükséges milliárdokat.

De figyelmeztetni kell arra is, hogy a kövezetvámból befolyó jövedelemnek a külföldi kölcsönre vagy más célokra való forditásának törvényes akadályai vannak. A pénzügyminiszternek a városok háztartásáról készitett törvényjavaslata ugyanis a következőket mondja:

> A közutak, közforgalomra szolgáló hidak, kompok (révek) és hajóhidak, vagy a kövezet használata fejében a városok (községek) az 1890. évi I. t.-c. 81. §-a alapján kövezet-, hid-, vagy rév-vámot szedhetnek.

Tehát kifejezetten csak az 1890. évi I. t.-c. 81. §-a alapján, amely apodiktikusan kimondja, hogy a kövezetvámból eredő bevétel csupán a vámtárgy, ebben az esetben a főváros uttestének karbantartásának költségei fedezésére fordítható, ellenben jövedelmi forrást nem képezhetnek.

Oh, boldog budapesti kövezet, amely még mindig sinyli, szörnyen sinyli a háborus esztendőket, oh, boldog Fock tanácsnok, aki évről-évre csak morzsákat kap mérhetetlen összegeket fölemésztő munkálatokra, milyen szép remények elé nézhetnének, ha egyszerre évi nyolc-tiz milliárd állana a házhoz. De mindez csak álom, mindez csak nagyzási mánia a szerény életü kövezetvám rovására.

Fullánkok

Fércmunkának

nevezte Folkusházy alpolgármester ur azt a választási névjegyzéket, amely a leghatározottabban az ő műhelyéből került ki. Ami pedig az ő műhelyéből származik, azért minden fórum előtt ő a felelős. Szeretném én látni azt a szabómestert, aki nekem fércmunkát szállit haza és azt mondja, azért sikerült ilyen rosszul a munka, mert a felesége rossz ebédet főzött tegnap. Mert az eset szó szerint ugyanaz. Az alpolgármester ur, aki a Wolff Károlytól kölcsönkért temperamentummal védi a „fércmunkát", a belügyminiszter nyakába akar sózni minden felelősséget, aki nem akart elegendő költséget adni, hanem kijelentette, hogy az olyan alkalmazottakkal szemben, akik kedvetlenül végzik a munkát, fegyelmi uton kell eljárni. A belügyminiszternek ebben aligha volt igaza, de szociális érzés semmi esetre sem sugárzik ki ebből a nyilatkozatból; bizonyos azonban, hogy a belügyminiszter antiszociális kijelentése semmiképen sem menti Folkusházy alpolgármestert és a tanácsot a vád alól, hogy „fércmunká"-val állottak elő. Egyebekben pedig, amikor ilyen két szék közé kerül az ember, igen jó ötlet a belügyminiszterrel takarózni. Ha a maga kis öklével a belügyminiszterre üt egyet, természetszerüen tapsol az ellenzék és — ez már kevésbbé természetes, de érthető — tapsol Wolff Károly is, akinek egynémely diktatórikus cselekedetével szemben éppen az a belügyminiszter mondott vétót, akit most tisztelhetünk a bársonyszékben. Olyan eset ez, mint mikor mind a két felől fütyül a fülemüle. Örökké élni azonban a két oldalról való fülemüle-fütyből sem lehet.

Ne essék gáncs

azon az intézményen, amely ellen annyi kifogásunk volt, a Közmunkatanácson, abból az alkalomból, hogy megengedte Budapesten a vályogból való épitkezést. Igaz, hogy gazdasági és kulturbotránya ez a vályogépitkezés, sőt fővárosi vályogépitkezés, az országnak; de a Közmunkatanács nem tehet egyebet, mint az épitési szabályzaton ejtett koncessziókkal igyekszik segiteni. Vagy talán kisebb gazdasági és kulturbotrány a vagónlakás, mint amilyen a vályogkalyiba? Semmi esetre sem kisebb, sőt azt kell mondanunk, hogy a vályogépités haladás, bár nagyon szomoru haladás. Kérdezzük azonban a Közmunkatanácsot, hogy ki fog vályogból épiteni? Vállalkozó erre nem akad, az állam pedig vályogházakkal mégsem szégyenkedhetik. Épitsenek tehát a vagónlakók? Ki ád nekik telket? És ha már van telkük, vetnek maguk vályogot, felrakják a falakat és visszavonulnak a vagónokba, mert ura m Isten, miből rakassanak rá tetőt? A vagónnak pedig még mindig van teteje, bár innenonnan azt sem lehet valami bocsületesen tetőnek nevezni.

Havi hatszázmilliót fizetünk a külföldi kölcsönök törlesztésére

Rendkivüli lapszus a baseli beszámolón — Mit mondott a polgármester és mi van az egyezményben?

A baseli egyezmény tekintetében mindezideig, mind a mai napig nem állott egyébb adat és információ rendelkezésre, mint az a beszámoló, amelyet dr. Sipőcz Jenő polgármester részben egy kommüniké-szerü interjujában, részben pedig a kommüniké-vel szinte szószerint egyező közgyülési beszédében olvastunk, illetve hallottunk. Irást, aktát nem hoztak mindezideig nyilvánosságra. Pénteken foglalkozik a hatalmas problemával a főváros törvényhatósági bizottsága és ebben a pillanatban még kétséges, hogy a közgyülésnek is módjában lesz-e betekinteni a baseli aktákba. Nem tudjuk, mire tökélik el pénteki magukat a város urai; mi azonban jó előre kénytelenek vagyunk felhivni a közgyülés figyelmét arra, hogy a polgármesternek nagy gonddal kicirkalmazott interjujába, beszédébe, vagy kommünikéjébe

goromba lapszus csuszott be,

amelynek révén a baseli aktákat teljesen hamisan magyarázta a közvélemény. Ez volt az oka annak, hogy se kritika, se gánes nem érte eddig a külföldi kölcsönök tekintetében létesült megegyezést. A közönség, a sajtó és az ellenzék nem ismerte az aktákat és teljesen a polgármester-adta felvilágositásokra támaszkodott.

Senki nálunk jobban nem tudja, hogy se Wolff Károly, se Sipőcz Jenő soha nem akartak igaztalan babérokkal kérkedni és igy fel kell tételeznünk, hogy a lapszus véletlen volt. Legnagyobb sajnálatunkra azonban meg kell állapitanunk, hogy a baseli egyezményről nem beszélhetünk többé a magasztalás hangján, mert a Fővárosi Hirlap-ot olyan személyiség informálta a való tényállásról, aki egész terjedelmében, figyelmesen és fegyelmezett agyvelővel, tisztán látó szemmel olvasta el a Baselben létrejött szerződést.

Mielőtt átadnánk a szót annak a férfiunak, aki

olvasta a baseli egyezmény szövegét,

mindössze emlékezetbe idézzük a mult hetekben kapott kommüniké-szerü felvilágositásokat, amelyek szerint „a fővárosnak havi kétszázmillió koronát kell fizetnie magyar koronában". Majd később megtudjuk, hogy „e fizetések teljesitésére a főváros lekötötte a villamosvasut és a villanyvilágitás nyers bevételeinek 10 százalékát".

Ezek után átadjuk a szót kitünő informátorunknak, aki a következőket volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

Olvastam a „baseli egyezményt", ahogy a közvélemény ezt az aktát elnevezte. Legnagyobb sajnálatomra ki kell azonban jelentenem, hogy a polgármester ur referádájában sulyos tévedések voltak. A polgármester ur beszámolójából azt az impressziót kellett mindenkinek meriteni, hogy *kereken, sőt maximálisan havi kétszáz milliót* kell majd fizetnünk a külföldi tartozások törlesztésére, amelyhez mintegy *zálogként* szerepel a villamosvasutak és elektromosmüvek bruttó bevételének tiz százaléka.

— Ki kell jelentenem, hogy ez a beállitás szemfényvesztés. A „baseli egyezmény" ugyanis egészen mást mond. A külföldi hitelezők igenis lefoglalták a villamosvasut és elektromosmüvek *bruttó* jövedelmének tiz százalékát, *de minimálisan havi kétszáz millió magyar koronát kell fizetnünk* és ha ezt az összeget nem futja a zálogba adott tiz százalék, akkor azt a *főváros egyéb jövedelméből kell pótolni.*

— Erre a pótlékra azonban nem lesz szükség, mert

az emlitett tiz százalék már ma is lényegesen meghaladja a kétszáz milliót

és miután a *bruttó* bevétel tiz százalékáról van szó, állandóan növekedni fog, mert a munkabérek és a nyersanyagárak emelkedésével a villamostarifát és az áramdijakat is megfelelően emelni fogják. Nem tulzok tehát, ha azt mondom, hogy *rövidesen nem kétszáz milliót, hanem hatszázmilliót fogunk havonkint fizetni a külföldi adósságok törlesztésére,* hiszen itt határozottan *valorizált értékekről* van szó.

Mondanunk sem kell, hogy ez egészen másként fest igy, mint ahogyan a polgármesteri beszámoló beállitotta a dolgot. A közgyülési ellenzék pedig, — akár nyilvánosságra hozzák a hivatalos aktákat, akár nem — ezen az alapon fogja támadni a baseli egyezményt és kétségkivül alaposan meg fogja tépázni a vélt babérokat.

A keresztényszocialisták és a választási névjegyzék

Haller István, Szabó József és Vasek Ernő főv. bizottsági tagok figyelmébe

A választási névjegyzékek ügye tulajdonképen ma már a politikai élet legforróbb problémájává lett. Nem pusztán arról van szó, hogy goromba hibák történtek, hanem azt kell kideriteni, kinek milyen része volt abban az akcióban, amelynek nyilvánvaló célja volt a „destruktiv" elemeknek és a munkásságnak a választói jogból való kitagadása. Vázsonyinak, Rassaynak, Gratz Gusztávnak, Peidl Gyulának, Blaha Lujzának nem dukál Budapest székesfővárosában szavazati jog. Megértjük, hogy szük látókörü és korlátolt emberek politikai bosszuja megcseleksi az ilyen otromba vicceket, amelyek végeredményben nevetségbe fulladnak; de nem tudjuk megérteni, mint lehetséges az, hogy amikor tele szájjal hirdetik egyfelől a demokráciát, ugyanakkor a másik oldalon ezrével konfiskálják a munkások szavazati jogát.

Mélységesen csalódik azonban az, aki azt hiszi, hogy a munkásokat azután destruktivokra és konstruktivokra osztályozzák. Nem, erről szó sincs: a munkás a mai „demokratikus" rezsimben csak munkás, tehát önmagában destruktiv, felforgató elem, forradalmár, vagy — Wolffék kedvenc terminológiájával élve — vörös. Vörös, ha még olyan ellenforradalmár volt is és vörös, ha soha föl nem is esküdött a nemzeti tanácsra, amit olyan igen sokan megtettek mások az akkori és a mai hatalmasok közül.

Ebben a munkások ellen vezetett hadjáratban nemcsak a szociáldemokrata munkások tömegét törölték a névjegyzékekből, de — kétségtelen megállapitásunk szerint — a keresztényszocialista munkásokat sem kimélte meg a pártpolitikai cenzura. Nem tudjuk, van-e tudomása erről Haller István, Szabó József és Vasek Ernő főv. biz. tagoknak, akik a kereszténységi-szocialista-mozgalom élén állanak, de ha véletlenül a Wolffék szövetségében való vak bizalom révén elkerülték volna a figyelmüket ezek a jelenségek, akkor engedjék meg, hogy mi hivjuk fel figyelmüket a bajtársi szeretet ilyetén különös megnyilatkozására. Ők bent ülnek a Keresztény Községi Pártban és fel sem merik tételezni, hogy az ő szavazóik és az ő mandátumuk is utjában lehet a mai „demokratikus" rezsimnek. Mi nagyon jól ismerjük a helyzetet és tudjuk, hogy a kereszténységi-szocialisták nem minden tekintetben biznak vakon a városházi pasák uralmában. Mi láttuk a kereszténységi-szocialista munkásság fumigálását, akkor, amikor a munkásság nagy jogával, a sztrájkkal éltek. De láttak Wolffék is imitt-amott gerincet a kereszténységi-szocialisták oldalán és nekik gerincre nincs szükségük. Ők a munkások helyén sokkal szivesebben látnának cselédeket; ez az, ami arra készteti őket, hogy a munkás-szavazatoktól akkor is szabadulni szeretnének, ha azok a munkások történetesen a pártszövetségükhöz tartozó kereszténységi-szocialisták közé tartoznak.

Csalódni fognak azonban ismét, mert a kereszténységi-szocialisták eldobhatják maguktól Wolff Károly megtisztelő barátságát, de a szavazóikat aligha fogják megtagadni. Ezt az árulást nem követhetik el és meg vagyunk róla győződve, nem is fogják elkövetni.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
A MÁJUSI KITÜNŐ VARIETÉMŰSOR ÉS
HATTYULOVAG
Zerkovitz-Harmath operettje.
Az előadás kezdete 1/2 8, vége 11 órakor

Paplant adok!
virágos, divatos szinekben, bárkinél olcsóbban
Szalai a paplankirály, VII., Kertész-u. 35.

Események

A főváros és a Közuti. Hetek óta kolportálnak hireket a Közuti és a főváros megegyezéséről. Eleinte olyan szinezete volt ezeknek a hireknek, mintha azokat a tőzsdén akarták volna kihasználni; ma azonban már határozottan lehet állitani, hogy a Közutinak a fővárossal való megegyezése a küszöbön áll, ha nincs is olyan közel, amint azt egyes források hangoztatják, mintha már csak a megegyezés aláirása lenne hátra. Tény az, hogy a fővárost a B. Sz. K. R. tökétlensége szoritotta elsősorban arra, hogy a Közutival mindenáron megegyezzék. Emellett szabadulni is szeretne már a villamostól, boldogan adná bérbe a külföldi érdekeltségek valamelyikének, de a külföldiek természetszerüleg nem hajlandók mindaddig komolyan tárgyalni, amig a Közuti részéről sokmilliárdos pör fenyegeti a fővárost. A Fővárosi Hirlap értesülése szerint a városházán a minden áron való megegyezés mellé állottak, hogy azután szabaduljanak a vasuttól, amelynek mai kezelése mellett csődöt kell mondania. Ezt elég későn látták be, de a Közutié az érdem, hogy nem használja ki a főváros szorult helyzetét, hanem igen konciliánsan tárgyal. Természetesen a kényszerhelyzetet a városházán makacsul tagadják és a többségi párt egyik alelnöke hanyag előkelőséggel jelenti ki, hogy nincs értelme az évekig elhuzódó pereskedésnek. Egy másik még a multból átszármazott oszlop, aki egyébként mint villamos-szakértő is szokott szerepelni, viszont kivánatosnak érzi, hogy végre nyugvópontra jusson ez a kérdés. Mondják ezt akkor, amikor az érdekelt felek mindössze a törlesztési részletek szorzó számairól vitatkoznak. Ha az óhajtott szorzószám is meg lesz, akkor ismét tárgyalásokba lehet bocsátkozni a külföldiekkel, aminek azonban ma már igen sulyos akadálya, hogy a villamos bruttó bevételének tiz százalékát is lekötötték a külföldi tartozások törlesztésére. Ebben a helyzetben nincs mit egyebet tenni, mint ujra megdrágitani a tarifát, hadd legyen minél nagyobb a bruttó bevételek tiz százaléka, amit a szegény külföldi hitelezők kapnak.

Kitüntetés. A kormányzó dr. Schmidt Ferenc egyetemi m. tanárnak, a balatonfüredi szanatórium igazgató-főorvosának az egészségügyi főtanácsosi cimet adományozta. Ez a kitüntetés általános örömet kelt mindazok sorában, akik látták és élvezték azt a hatalmas és eredményes tevékenységet, amelyet ez a kiváló tudós Balatonfüreden végzett és végez és amellyel ezt az istenáldotta fürdőhelyet magyar Nauheimmé varázsolta.

Az „idegen elnevezésü üzemek" megrendszabályozása. A sok „idegen faj" stb. megjelölés után végre megismerkedünk az „idegen elnevezésü üzemek" fogalmával is. Hiszen ismertük mi jól ezt a müfajt és hadakoztunk is ellene keményen, de a belügyminiszter emez elnevezése, amikor betiltja az engedély nélküli tánc- és ének-előadásokat a kávéházakban és vendéglőkben, rendkivül frappáns. Hányszor, de hányszor megirtuk és a közerkölcs nevében tiltakoztunk az ellen, amit most a belügyminiszter ur — el kell ismerni — erőteljesen jellemző fogalmazásában olvashatunk. Ezek a helyiségek „pazar" berendezésükkel a közönség kiváncsiságának kihasználásával gyakran a közrend, közerkölcsiség és üzleti tisztesség követelményeivel ellentétben zajos tivornyákra nyujtanak alkalmat, a vendégeknek ételeket, italokat felette magas árakért szolgáltatnak ki, ezenfelül helyiségeikben rendőrhatósági engedély nélkül gyakorlatba vett ének- és táncelőadásaikkal valóságos mulatóhelyekké váltak." Egyszóval a belügyminiszter nemcsak felismerte, de rá is tette a kezét a pesti Sodomára, amelyet a Fővárosi Hirlap szinte egyedül az egész magyar sajtóban hétről-hétre a maga igaz szinében mutatott be. A miniszter rendelkezése azonban csak a kezdet lehet, mert ezzel a rendelettel nem lehet kitakaritani a pesti Augias-istállót. Az az idézet, amelyet a miniszter ur rendeletéből vettünk, a helyes meglátását tükrözi a dolognak, de csak igen kis területen mutat orvoslást. Bizonyosak vagyunk benne azonban, hogy jön még rendelet, amely komolyabban védi meg a közrendet és közerkölcsöt, amely a lebujokra is kötelezővé teszi az üzleti tisztességet, kiirtja a tivornyákat és derékban töri az uzsorát és a parasztfogások tömegét.

A diadalmas magyar ipar bemutatkozása

A XIV. Árumintavásár nagy sikere

A városligeti Iparcsarnok pünkösd napjára virágdiszbe öltözött, hogy külsőségében is kifejezze a magyar ipar és kereskedelem ünnepét. Mert a XIV. Árumintavásár ünnepi hangulatot áraszt felénk. A vásár rendezőinek és vezetőségének többhónapos serény munkája megtermette gyümölcsét: a magyar ipar elénk táruló impozáns képét. Igyekezet, törekvés a tökéletességre, invenció, akarni tudás, egy szinvonalra jutni a külföldi ipar termékeivel: ezt a benyomást szerezzük, ha végigjárunk a gazdag tárlaton. Minden vonalon fejlődést, finomodást lehet megállapitani és olyan uj iparágak talpraállását, amelyekre néhány évvel ezelőtt még csak gondolni sem mertünk. Az Árumintavásáron séta közben valóságos bábeli hangzavar üti meg fülünket: a magyarokon kivül roppant sok az idegen látogató.

Séta a vásáron

Horváth Miksa Szőnyegipar R.-T. (V., Visegrádi-u. 62.) igazi perzsaszőnyegekkel szerepel a kiállításon, olyan szőnyegekkel, melyek Budapesten készültek és valóban bámulatraméltó haladás bizonyságát szolgáltatják. A részvénytársaság valamennyi kiállitott padló- és összekötő szőnyegén meglátszik, hogy a részvénytársaságot alapitó Horváth igazgató arra törekszik, hogy a perzsaszőnyegeket szinben, mintában, de főként minőségben utólérje és készitményeivel teljesen pótolja. A kiállitott tárgyak között van egy gyönyörü szimpompás fali selyemszőnyeg is és bemutatja a részvénytársaság egyik osztályának, a Magyar Vacuum Cleaner-vállalatnak szőnyegjavitó munkáit is. A Horváth-cég kiállitása a külföldi vendégeknek is feltünt és nagyban hozzá fog járulni ahhoz, hogy a magyar ipart külföldön is népszerüsitse.

Magyar Pamutipar R.-t., Ujpest. (Központi iroda és raktár: V., Sas-utca 25) és hozzátartozó textilvállalatai: a Gyulai Kötszövőgyár, a Kőszegi Magyar Nemez-Posztó és Fezgyár R.-T., a „Rokka" Kötszövő Békéscsaba és a Magyar Vigogne-fonógyár, ismét, mint mindig, általános feltünést keltettek kiállitott készitményeikkel. Megmutatták, hogy ez a koncern az idén is milyen hatalmasan fejlesztette elsőrendü gyártmányait. A sokféle textilcikk közül felemlitendők a legszebb sifonok, a különféle kanavászok, tarkán szőttek, s a legjobb csomagfonalak mellett, amelyeket a pamutipar gyárt, a kőszegi posztógyár lóden- és finom posztói, a gyulai gyár harisnyái, a „Rokka" sportcikkei, nyakkendői, vattelinjei és berlini kendői. Mindezek világosan mutatják, hogy Magyarországon az összes létező textilcikkeket a legkifogástalanabb minőségben tudják előállitani.

A Magyar Közüzemi Tisztviselők Fogyasztási, Termelő és Értékesitő Szövetkezete. ez a kiváló intézmény, amely megalakulásától kezdve oly sok és értékes szolgálatot tett már a nagyközönségnek, ujabban vegyészeti gyárat létesitett, hogy vásárló közönségét a lehető legolcsóbb és mégis minden tekintetben elsőrendü háztartási tisztitószerekkel és piperecikkekkel láthassa el. Hogy e vállalkozás mennyire sikerült, bizonyitják a gyár kiváló termékei, melyeket Lenke jelzéssel hoztak forgalomba. Az Árumintavásáron különösen feltünést keltettek: a Lenke háziszappan, amely olcsóságával tünik ki, a Lenke cipőkrém, fehér, sárga és barna szinben, a Lenke fémtisztitó, a Lenke kékitő, a Lenke padlóbeeresztő, padlófénymáz és padlóviaszk. A Lenke-tinták bármely hasonló cikkel méltán versenyeznek. Gyors elterjedésre számithatnak a Lenke kozmetikai cikkek is: az Eau de Cologne, a Lenke szájvíz, a Lenke Goldkrém és a Lenke schampoon. Ugyancsak a fenti intézmény kiállításának fényes keretében szerepelnek a Budafoki Pincegazdaság kiváló minőségü, saját töltésü borai. Ezek között megtaláljuk Magyarország összes bortermő vidékeinek hirességeit: az asztalit, rizlingit, hegyaljai becsenyeborokat, badacsonyi Semillont, muskotályt, az elsőrendü sillert, egri vöröst és verpeléti vörös bort. A kiállitott borokat a szövetkezet valamennyi fiókja árusitja. A kiállitáson Thomas Ernő ügyvezető igazgató képviselte a szövetkezetet és ő szolgált felvilágositásokkal Őföméltóságának, aki elismerését és megelégedését fejezte ki a látottak fölött.

Enrillo babkávépótlék. A pótkávé-gyártmányok tüzetes megfigyelésénél azt tapasztaljuk, hogy Franck Henrik Fiai Budapesten, Nagykanizsán, Mosonszentjánoson gyártott Enrillo pótkávéja az összes hasonló gyártmányok között a legkitünőbb. A táplálkozás legfontosabb anyagai: a zsir, cukor, tápsó, fehérje, a lefolytatott kémiai analizis tanusága alapján az Enrilloban mind bennfoglaltatnak. Az Enrillo pótkávé rendkivüli elterjedtségét erőteljes izének, valamint olcsóságának köszönheti. Rendkivül figyelemre méltó azon körülmény, hogy ezen kitünő tápanyaggal való kereskedés az ország mezőgazdaságának is elsőrangu fontosságu érdeke, mert a nyersanyagot a tápszerhez az ország mezőgazdasági terményeiből szerzik be. Az Enrillo tehát kielégiti mindazon kivánalmakat, amelyeket egy pótkávé kémiai, hygiéniai és gazdasági szempontból nyujthat, ugy hogy használata nagyon ajánlatos.

„Pyros" suhintó, sikerült tüzoltási bemutatója a XIV-ik árumintavásáron ennek a hatásos tüzvédelmi eszköznek nagy elterjedését biztositja

Élénk feltünést keltett a **Hungária kalaptomp és kalapgyár r.-t.** kiállitása saját gyártmányu gyapjukalaptompjaival, férfi-, női- és gyermekkalapjaival. A kiállitott anyag a gyár rendkivül nagyarányu fejlődéséről tesz tanubizonyságot. A mindössze három év előtt alakult gyár ma már napi 3000 kalaptompot és kalapot gyárt és gyártmányainak minősége a szakkörök véleménye szerint messze felülmulja azon külföldi gyárak gyártmányait, amelyek a Hungária kalaptomp és kalapgyár r.-t. létesitése előtt Magyarország kalapszükségletének nagy részét ellátták. A gyár Gizella-ut 24. szám alatti mintaszerüen berendezett hatalmas telepén több mint 200 munkást foglalkoztat és saját gyártmányu kalaptompok és kalapok eladásán kivül minden a szakmába vágó cikk nagybani árusitását is végzi, Hernád-utca 40. szám alatti nagykereskedése pedig főleg a női kalapok eladásával foglalkozik. A Hungária kalapgyár legutóbb nagyarányu érdekeltséget vállalt egy román kalaptomp- és kalapgyárnál, amelyből részvénytársaságot fog alakitani, ezzel is biztositva versenyképességét a külföldi piacokon.

A Magyar Szalámigyár Részvénytársaság a legnépszerübb és a legmegbizhatóbb márka a közönség tudatában, mely a „részvényszalámit" fölébe helyezi minden más szalámifajtának. Ehhez a népszerüséghez, mely joggal nevezhető világnépszerüségnek, ugy jutott a Magyar Szalámigyár, hogy óriási munkával és teremtő ötletességgel maga köré vonzotta a társvállalatok és érdekeltségek egész sorát. A gyár hatalmas üzemeiben 5—6000 munkás dolgozik és évenkint többszáz vagón szalámit, továbbá nagymennyiségü kolbászárut, huskonzervet, mosó- és pipereszappant exportál. Az Árumintavásáron a gyár kiállitását a legteljesebb érdeklődés fogadta és kiséri állandóan.

Az élelemiszernegyedben meglepően tetsző keretben mutatta be az **„Excelsior" Csemegekonzervgyár** már amugy is ismeretes és nagy hirnévnek örvendő gyártmányait. Az elragadóan kivánatos kiállitásu csemegék meg nem szünő tetszésnyilvánitást keltenek mindeneknél.

A Victoria Butor- és Faárugyár R.-T. általánosan ismert jó kivitelü és izléses butorain kivül, egy meseszobát állit ki, mely a vásár legvonzóbb látványossága. Ez a gyermekszoba, amely a népmesék ismert alakjait viruló szinekben rögziti a butorokra, egészen uj és rendkivül artisztikus. Feltünést keltenek ezenfelül a gyár speciális összehajtható kertiszékei és nyugágyai, amelyek az eddigi találmányokat csinosságban és praktikusságban messze tulszárnyalják. Ezenkivül a Victoria angol és egyéb exportra szánt butormintákkal is szerepel a vásáron.

Böhm Kálmán hordógyár részvénytársaság (Budapest, VI., Szabolcs-utca 19. Telefon: 148-12.) Kiállitott egy darab 10.000 literes gyönyörü faszobrászmunkával ellátott hordót, valamint több kis hordót. A cég kiállitásával, mint minden évben, ezidén is különösen kitüntette magát. A Kormányzó ő főméltósága körsétája alkalmával Böhm Kálmán vezérigazgatót megszólitásával kitüntette.

A Magyar Általános Gépgyár r.-t. az ismert és nagy közkedveltségnek örvendő, különbözőkép karosszált 5/15 HP-es automobiliaival, valamint gyorsjáratu motorjaival vesz részt az idei tavaszi vásáron.

A vásárnak ismételten ezidei szenzációja a **Gschwindt-féle R.-T.** csempe-pavillonja. A közönség által nagyon kedvelt Aqua Vitae és a nagykőrösi borpárlat a Kormányzó ur Őföméltóságának is legteljesebb elismerését nyerte el.

Az Ariadne-cérnagyár részvénytársaság (Budapest, I., Horthy Miklós-ut 65) Magyarországon jelentékeny közgazdasági hivatást teljesit, amennyiben a legkiválóbb minőségü angol cérnafonaltól kezdve a másodrangu olasz minőségig minden fajta cérnát gyárt és evvel nélkülözhetővé teszi az egyébként elkerülhetetlen külföldi behozatalt. A gyár naponkénti teljesitménye: tizezer orsó és ötvenezer gombolyag. Ezidőszerint 260 munkást foglalkoztat. A Kormányzó ur Őföméltósága, — akit az uttörő magyar gyár nagyszerü gyártmányai láthatóan megleptek — Szabó Frigyes vezérigazgatónak legteljesebb elismerését fejezte ki.

Baeder Illatszertár R.-T. (Ujpest, Erzsébet-ut 2—4.) kiállitása ez alkalommal méltó föltünést keltett. Gyártmányainak kiváló minősége, az izléses adjusztálás biztositják e gyárnak az első helyet, melyet az illatszeriparban rövid idő alatt sikerült kivivnia. A gyár ezidőszerint többszáz munkást foglalkoztat, a legmodernebb technikai fölszerelésekkel van ellátva s jelentékeny exportot bonyolit le. A romániai szükséglet ellátására négymillió lei alaptőkével Aradon létesitett fiókvállalata csak most jött üzembe és máris a legszebb reményekre jogosit. Tervbe vették, hogy a többi szomszédos államban is fióktelepeket létesitenek.

Az Ujlaki Tégla- és Mészégető R.-T. (V., Akadémia-utca 9.) a saját és érdekkörébe tartozó István-Téglagyár R.-T. és az Egyesült Épitőipari és Hajózási R.-T. gyártmányaival vesz részt a kiállitáson. Impozáns hatást keltenek faltégla-, tetőcserép-, disztégla-, virágcserép-, fayenceáru, főzőedény és betonáruk sokfélesége, üreges Lean-betonépitőkő- és tetőfedőpala-gyártmányai, melyekről a Kormányzó ur Őföméltósága ujlaki dr. Müller Pál igazgató előtt elismeréssel nyilatkozott.

A Diana Kereskedelmi Részvénytársaság rendkivül izléses fülkében állitja ki világhirü sósborszeszét és egyéb kozmetikai produktumait, amelyek ma az országban a legnépszerübbek és a legjobban keresettek. Élénk feltünést keltett az ugyanazon pavillonban elhelyezett — **Parfumery Marvel Co. Ltd.** halk elegánciáju illatszerkészitményeinek és piperecikkeinek sorozata, mely egyes külön vitrinákban emeli ki egy-egy készitménynek hangsulyozott megjelenését. — **A Panacea Gyógyszervegyészeti Részvénytársaság** régi, patinás gyógyszertári berendezésével kapja meg a nézőt. A készitmények közül különösen tetszett a legutóbb forgalomba hozott Pankao gyógytápkakaó, a 25 éves multtal dicsekvő Sanguiferin és a Syromel, továbbá a kiváló tápsütőpor, valamint a vállalat gyárában készülő francia gyógyszerkülönlegességek stb.

Schillinger Gyula autókarosszéria-gyártó (VI., Üteg-utca 7/9.) egy Landaulet és egy kis teherszállitó karosszériát mutat be a tavaszi vásáron. Az árumintavásáron pompás kocsikkal szereplő cég a legtöbb autógyárnak szállitója és átalakitási munkákat a leggondosabban végez.

Oceán Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi Részvénytársaság (Budapest-Dunakeszi). Egyike a kiállitás legnagyobb meglepetéseinek az Oceán gyönyörü pavillonja. A legkülönbözőbb készitmények tömege bizonyitja ennek a nagyszabásu vállalatnak óriási teljesitőképességét. Van itt halkonzerv, füstölt hal, szardella, mustár à la francaise, olaj-szardinia, ecet, kompótok, jamek, finom izek, cukrozott gyümölcsök, gyümölcsizek, szilvaiz, cukorborsó, vajbab és zöldbab, spárgakonzervek, mixed pikles, ecetes és vizes ugorkák, szóval a konzervipar minden ága képviselve van az Oceán kiállitásán. A gyár 600 munkással dolgozik és óriási piaca van Amerikában, Afrikában, Angliában, Svédországban, Norvégiában, Hollandiában, Belgiumban, Francia- és Olaszországban, Svájcban, Ausztriában, Németországban stb. A kiállitásra érkező kormányzót a vállalat részéről Fürst Sándor ny. min. tanácsos, ügyvezető-igazgató és Brenner Miksa igazgató fogadták, akik előtt őfőméltósága különös megelégedésének és elismerésének adott kifejezést.

Königstädter Testvérek R.-T.-nál a kormányzó ur megtekintette az impozáns kiállitást és Neufeld Dezső ügyvezető-igazgatónak, a hires Hungária Casino habzóbor feltalálójának legmagasabb elismerését fejezte ki.

Titania fém- és késárugyár rt. (V., Ujpesti-rakpart 4.) méltón keltett feltünést nagyszerü gyártmányaival. Az egész mintavásár szenzációja gyönyörü pavillonjuk, amelyben a legfinomabb kivitelü zseb-, konyha-, háztartási- és ipari késeket mutattak be. Bátran állithatjuk, hogy a gyár készitményei versenyen felül állanak, ami elsősorban Löwe Dezső vezérigazgató érdeme. A fejlődést, amelyet az ő szakszerü vezetése hozott, jellemzi, hogy a gyár ma már száz munkással dolgozik.

Gaál István Reszelőgyár Részvénytársaság, amelynek telepe a X., Paskálmalomban, irodája V., Erzsébet-tér 18. sz. alatt van, gazdag sorozatot mutatott be a kiállitáson reszelőkből, ráspolyokból, fürészekből, idom- és kaliberreszelőkből, kitünő és szakszerü kivitelben. Bemutatja ez a cég a magyar ipar ujdonságait, a pontossági és tűreszelőket, amelyek Magyarországon eddig még nem készültek. A cég vezetőié, Haim Leó vezérigazgató és Nagel Zsigmond igazgatóé az érdem, hogy a gyár elsőrangu gyártmányai révén elérték azt, hogy a külföldi áru behozatalát immár teljesen feleslegessé tették, ami nemzetgazdasági szempontból is igen jelentős teljesitmény. A gyár termelése ma már háromszor akkora, mint Magyarország szükséglete és igy kétharmadrésze külföldre megy.

Spárta Angol-Magyar Sportfejlesztő Társulat R.-T. (Vilmos császár-ut 28.) A fiatal, mindössze hároméves gyár az alapitása óta eltelt idő alatt olyan rohamos lépésekben haladt előre, hogy cikkei ma már az egész magyar sportpiacot uralják. Külön bőr- és külön fatüzeme van, gyárt mindennemü sportfelszerelési cikket, gerelyt, diszkoszt, skit, football-labdát eredeti angol módszer szerint, a legkülönbözőbb fajtáju sport-, futó-, tenniszcipőt. Speciális berendezése folytán a diszkosznak egyedüli gyártója Magyarországon. A kormányzó ur hosszasan elidőzött a gyönyörü sátor előtt és Lantos Ernő igazgatónak, valamint Molnár Dezső altábornagy alelnöknek legbensőbb elismerését fejezte ki.

A Borszéky Frigyes Kerámiai Müvek izléses kiállitása általános feltünést keltett. Gyártelep: Erzsébetfalva, Előd-utca 37. Iroda: IV. ker., Veres Pálné-utca 19. sz. Telefon: József 66-49. Fayence használati, disz- és iparcikkekben specialista.

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon: 48-21, 101-46
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

SZÓRAKOZÁS

A Fővárosi Operettszinház e hete is a „Marinka, a táncosnő" hete lesz. Harmadik jubileuma után is minden este telt házak előtt adják a nagyszerű operettet. Jövő vasárnap délután a „Tatárjárás" kerül szinre.

„A sárga kabát" minden este. A nagysikerű Lehár-daljáték, „A sárga kabát", minden este szinre kerül a Király Szinházban, mindannyiszor Honthy Hannával, Karácsonyi Illivel, Rátkaival, Latabárral és a vendég Urayval a főszerepekben. Vasárnap délután a „János vitéz"-t ismétlik, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Magyar Szinház heti játékrendjén Vajda Ernő vigjátéka, „A válóperes hölgy", csütörtökön, pénteken és vasárnap este szerepel. Szerdán és szombaton Tersánszky J. Jenő „Szidiké"-je megy. Vasárnap délután Molnár Ferenc 100-ik előadásához közeledő drámáját, az „Égi és földi szerelmet" játsszák.

A Vigszinház eseménye a „Négy frakk' szombati bemutatója lesz. A legnagyobb érdeklődéssel várják Lakatos László uj vigjátékát nemcsak nálunk, de külföldön is, ahol számos nagy szinpad játékrendjén szerepelnek a kitünő szerző művei. Másik eseménye a „Kis cukrászdá"-nak, Heltai Jenő pompás vigjátékának jubiláris — 50-ik előadása, amelyet csütörtökre tüztek ki. Szerdán fél 8 órakor „Az Ur szöllejé"-t adják, pénteken fél 8 órakor a „John Gabriel Borkmann"-t ismétlik.

Móricz Zsigmond „Sári biró"-ja. Csütörtökön, pénteken és vasárnap este kerül szinre a Belvárosi Szinházban, mindannyiszor Rákosi Szidivel és Somlayval az élén, a bemutató kiváló együttesével, szerdán és szombaton a „Kékszakáll nyolcadik feleségé"-t adják. Vasárnap délután „A buta ember"-t adják, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Blaha Lujza-szinház ujdonsága, Raina és Czobor a „Szép asszony kocsisa" cimü operettje teljesen betölti a szinház heti műsorát. A főszereplők minden alkalommal Somogyi Nusi, Vaály Ilona, Ötvös Gitta, László, Szirmai és Tamás lesznek. Vasárnap délután a „Levendulá"-t játsszák, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Budai Szinkörben e héten is Bródy és Lajthay diadalmas operettje, az „Asszonyok bolondja" dominálja a müsort, mellette csütörtökön és szombaton Zeller világhirü klasszikus operettje, „A madarász" kerül szinre Koronkay Rózsi, Szász Edit, Halmos, Balázs, Pallós és Derékyvel a főszerepekben. Az „Asszonyok bolondja" előadásain minden este a premier kitünő együttese, Della Donna, Kondor Ibolya, D'Arrigó, Dénes és Gallai lépnek fel.

Az Andrássy-uti Szinházban minden este, továbbá vasárnap délután fél 4 órakor, mérsékelt helyárakkal „A pajkos grizettek", „Cirkus", „Hány óra, Zsuzsi?" „Baj van' és „A moly" cimü nagysikerü darabok, a mulatságos tréfák, Békeffy konferánsza és a nagyhatásu magánszámok kerülnek ismétlésre.

A Kamara nagy műsora mindkét ünnepnap alatt zsufolt házakat vonzott, ami igazolja közönségünknek a magyar filmek iránti nagy szeretetét. A „Szentmihály", amely Pakots József feldolgozásában és Balogh Béla rendezésében a magyar Star filmgyár alkotása, meg is érdemli ezt a nagy érdeklődést, ugy a szereplők művészi produkciója, mint a rendkivül érdekes cselekményénél fogva is. A másik sláger a „Lejtőn lefelé", a külföldi filmgyártás egyik nagyszabásu alkotása, főszerepben Magda Sonjával, a közkedvelt nagy művésznővel. Előadások ma fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

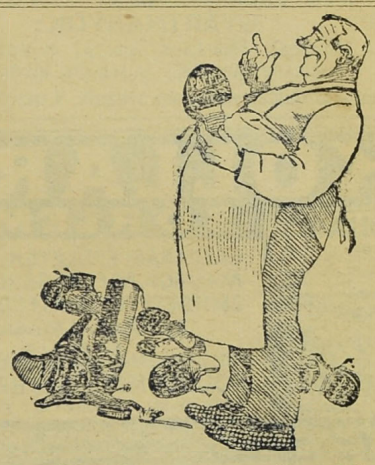

Viseljünk **Palma-sarkot!**

Megtakaritjuk vele a cipőjavitást és kiméljük idegeinket.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.

Amerikai burleszk-királyok versenye

Fatty, Zigottó, Percy és Harald Lloyd

legkiválóbb alkotásaikban.

Igazak útja

Izgalmas Jewel-regény 5 felvonásban.

Előadások ½4, ½6, ½8 és ½10-kor kezdődnek

TŐZSDEI HIRLAP

Szász Dezső

A kormányzó Szász Dezsőnek, a Magyar-Német Bank vezérigazgatójának a pénzügyi főtanácsosi cimet adományozta. Szász Dezsőnek fiatalon, de érdemekben gazdagon jutott ez a magas kitüntetés. Merészen feltörő pályája, nagyrahivatottsága számára azonban csak kis stáció ez, amelyet sok, jelentős eseménynek kell követnie. Alkalmat szolgáltat azonban ez az esemény ahhoz, hogy a fiatal bankvezérnek, Radnóti József tollából származó kitünő portréját bemutassuk az olvasónak:

Van egy régi zsargon igazság, amely magyarul igy hangzik: Szépnek kell lenni és szerencsésnek kell lenni. Ezt ugyan nőkkel kapcsolatban szokták alkalmazni Morris Rosenfeld nyelvén, de ráillik néha férfiakra is, akik fiatalon, csinosan, jól ápoltan és választékosan öltözve indulnak neki az életnek és örökre és elválaszthatatlanul eljegyzik magukat Fortuna önagyságával. Szász Dezső ma már nem is szép fiu, nagy pufók, rózsás arcával olyan, mint egy kedves kis gyerek, a szerencse istenasszonyával kötött liezonja azonban változatlan. Ehhez az adottsághoz azonban kivételes képességek járulnak, mint Szász Dezső kivételes karrierjének okozói és magyarázatai: tehetség, ösztön, lendület, energia, fáradhatatlanság, önbizalom és le nem törhető optimizmus. Ezekből az eredőkből adódik, hogy egy a Hajduságban született fiu elindul Debrecenből, zsebében az érettségi bizonyitvánnyal és harmincegyéves korában egy százmilliós pesti bank vezérigazgatója, hat-nyolc virágzó vállalat patrónusa, egy nagy berlini bank igazgatósági tagja, egyik magyarországi exponense a nagynémet gazdasági expanzivitásnak és olyan kilátásokkal áll itt, hogy más megszédülne tőlük.

Szász Dezső nem szédül meg. Pontos, nyugodt, szabályozott, egyensulyozott és számitó ember, anynyira számitó, hogy — kiszámithatatlan.

*

Szász Dezső az 1891 december 31-ről 1892 január elsejére virradó éjszakán született, ebben is szerencséje van, ha akarja, egy évvel fiatalithatja, ha akarja, egy évvel öregitheti önmagát; harmincegyéves korában adódnak az embernél helyzetek, amelyekben mindkét eshetőségre szükség lehet.

Középiskoláit Debrecenben végezte, onnan Lipcsébe ment, ahol megszerezte a Handelshochschule diplomáját. Ezzel a diplomával jött Budapestre, ahol a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője lett. A háboru alatt kilépett a Kereskedelmi Bankból és egy háborus intézmény, az Állat- és Takarmányforgalmi szolgálatába lépett, amelynek rövid idő alatt igazgatója lett. A háboru végén, 1918-ban megvette az Industria Bank részvénytöbbségét. Ez a törpebank akkor háromszázezer korona alaptőkével a tőzsde mögött, a Széchenyi- és Nádor-utca sarkán müködött. Szász Dezső szinte széditő iramban virágoztatta föl az Industriát, meglátta és kihasználta a kedvező bankkonjunktura minden előnyét, nem mulasztott el egyetlen alkalmat és nem mulasztott el egyetlen lehetőséget sem. Minden eszközt az Industria fejlesztésének szolgálatába állitott, a bank helyiségeinek a tőzsdéhez való közelségét csak ugy, mint a rokonszenves egyéniségéből származó baráti kapcsolatokat.

Az Industriának már egészen jó csengésü hire volt, mikor Szász Dezső azt is látta és ösztönösen megérezte, hogy a bankkonjunktura egy-két-öt évig tarthat, de kihasználása csak addig lehetséges, amig a nagy átértékelési folyamat be nem fejeződik. És neki nem az volt a célja, hogy gyorsan meggazdagodjék és itt álljon fiatalon dolgavégezetlenül, egy csomó papirkoronával, akart valamit teremteni, ami megmarad azokban az időkben is, amikor a milliók már nem maguktól teremnek a Szabadság-téren. Már az Industria keretei között is kereste az iparvállalatok és egyéb vállalatok gründolásának, átvételének, vagy fejlesztésének lehetőségét, de még valamit akart: kapcsolatot a külfölddel, olyant, amelynek jövője van. Abban az időben mindenki jó valutáju nexusokat keresett, angol, olasz, belga, svájci és hollandi orientációk voltak divatban, Szász Dezső egy merész kanyarulattal német gazdasági kapcsolatot próbált teremteni, bár ez politikailag nem látszott népszerünek és anyagilag nem tetszett előnyösnek. Előbb Bécsbe ment, majd Berlinbe, ahol a nagynémet párt gazdasági vezetői előtt kifejtette, hogy magyar-német bankot akar létesiteni Budapesten. Rövid tárgyalások után létre is jött a megállapodás és a kis Industria Bankból százmilliós Magyar-Német Bank lett, amely legközelebb már kétszázmillióra emeli az alaptőkéjét és üzleti céljaira milliárdok fölött rendelkezik.

Pontos, gondos, óvatos és körültekintő bankigazgató, nem hazardőr, soha életében nem játszott hazárdjátékot, lóversenyen nem volt, amellett egy jókedvü és javithatatlan bohém. Ma már nagy apparátussal dolgozik, mégis mindenről tud, ami bankjában és vállalatainál történik. Olyan, mint egy állandóan befütött mozdony, örökké zug és zakatol, minden érdekli és minden foglalkoztatja, de főként és legelsősorban a business. Pestre átplántált tipusa az amerikai pénzcsinálónak és nagy ambicióval, elpusztithatatlan derüvel és letörhetetlen munkabirással csinálja a pénzt. Szivar nélkül még soha senki nem látta, a karrikaturistának ugy kellene megrajzolni őt: füstölgő szivar mögött egy pufók gyerekarc, élénk fekete szemekkel.

Nagyon szereti a jó zenét, a jó könyvet, a jó szindarabot és a szép képeket, mindent, ami szellemi, vagy anyagi valör. Nagyon sokat utazik, szinte állandóan cikkázik Budapest—Bécs—Berlin között. Elsőrangu összeköttetéseket teremtett a maga és a bankja számára, igazgatósági tagja a Berlinben székelő Deutsche Ausland Banknak, ő hozta el Mannesheimékat Magyarországra és amikor legutóbb nála voltam, a titkárja szobájában Bardolff ezredessel találkoztam, aki egykor Ferenc Ferdinánd katonai irodájának főnöke volt és aki most a Westennek, Bécs egyik legnagyobb konszernjének igazgatója és a Magyar-Német Banknak előkelő üzletfele.

Mindig dolgozik, az ő számára nincs pihenés, azt mondja, hogy nem akar pihenni még ötvenéves korában sem. A munkának ettől a lázától hizik és ugylátszik eszeágában sincs fogyókurát tartani. Az ő utján nincs megállás egy pillanatra sem, nem is illene hozzá, az egyéniségéhez, sem a komolyságához, sem a bohémiájához. Birja a munkát, állia a harcot, ötletszaruja kifogyhatatlan és ambiciója végnélkül való.

És, mert a szerencse élete egyetlen vonatkozásában sem hagyja el, még akkor is könnyü dolga lesz, ha a folytonos zakatoló munkában egyszer kifárad egy hétre. Könnyen segithet magán: befekszik pihenni a Fasor-szanatóriumba. Az is az övé.

Működnek az adófelszólamlási bizottságok

Uj emberek a régiek helyén — Általános elégedetlenség és panasz

Irta: **dr. Sebeők Dezső**

Közismertek azok a mozgalmak, amelyek az 1920—21. évi jövedelem- és vagyonadó kivetésével kapcsolatban országszerte megindultak. Egész vármegyék mozdultak meg és kétségbeesve látták, hogy az uj kivetés mennyire nem felel meg az adózó viszonyainak és főleg az 1920—21. évben elért tényleges jövedelemnek. Nyugodtan megállapithatjuk, az adókivető közegek az adók késedelmes kivetése miatt optikai csalódásban éltek és az adóalanyok későbbi és kedvezőbb viszonyait hozták vissza a multba és állapitották meg az adóalapokat és adótételeket. Mindenki az adófelszólamlási bizottságtól várta a sérelmek orvoslását.

A vagyon- és jövedelemadóról szóló törvények szerint ugyanis a pénzügyminiszter minden vármegye székhelyén és minden törvényhatósági joggal felruházott városban esetleg több adófelszólamlási bizottságot alakitott, amelyek nyolc rendes és hét póttagból állnak. Az elnököt a belügyminiszter nevezi ki, három rendes és három póttagot a pénzügyminiszter jelöl ki, az utóbb emlitettek közül azonban egy rendes és egy póttagot a Kereskedelmi és Iparkamara, egy rendes és egy póttagot az Ügyvédi Kamara jelöl ki. A pénzügyminiszteriumban és belügyminiszteriumban megalakitották, sőt egyes helyeken szaporitották az uj adófelszólamlási bizottságokat. A legtöbb helyen mellőzték a régi, a polgárok helyi viszonyaival ismerős tagokat és uj és olyan adófelszólamlási bizottsági tagot vetett a politika örvénye a felszinre, akik közül igen sokan nemcsak a tételes adótörvényt nem ismerik, hanem saját kerületük adózó polgárainak viszonyaival sem ismerősek.

Beszéljünk őszintén. Azokban a kerületekben, ahol a kereskedői elem van többségben, ott nem fungálhat jól egy olyan adófelszólamlási bizottság, amelynek tagjai az adózók széles rétegével ismeretségben és összeköttetésben nem állanak és főleg olyanok, akiket csak a mostan divatos politikai jelszavak hulláma és egy esetleges kurzuspártban való szükkörü szereplés dobott a kurzuspárt utján az adófelszólamlási bizottságba.

A gyakorlatban megtörtént, hogy néhány adófelszólamlási bizottsági tag feltett kérdéseiből kitünt, hogy fogalmuk sincs arról a törvényről, amit alkalmaznak. Sőt néhánynak fogalma sincs arról, hogy az 1920/21-es gazdasági év tulajdonképen sulyos válságot jelentett nemcsak a tőzsdén kenyerüket keresőkre, hanem mindazokra a kereskedőkre is, akik árukészlettel rendelkeztek. Tehát ha az adófelszólamlási bizottsági tag azt feltételezi, hogy az illető adózó az 1921. évben nagy árukészlettel rendelkezett, azzal tulajdonképen saját maga ad cáfolatot arra, hogy az adózóra hatalmas adóalapot és adótételt kell alkalmazni. De a legfontosabb és mindenekelőtt való a kincstár érdeke. Ezzel kapcsolatos az, hogy az adóztatás igazságos és megnyugtató legyen. Már pedig hogy érhetjük el ezt akkor, ha a polgárság jelentős zöme nem bizik az előtte amugy is ismeretlen adófelszólamlási bizottsági tagokban? És ha a kincstár érdekét vesszük elsősorban valónak, akkor is azt kell szem előtt tartani, milyen hatalmas tévedések történhetnek a kincstár hátrányára abban az esetben, ha az adófelszólamlási bizottság tagjai az adózók viszonyaival nem, vagy nem megfelelően ismerősek. Ennek pedig csak az lehet az orvossága, ha megfelelő és a polgárság teljességét képviselő és ismerő bizottságokat alakitanak.

A Mezőgazdasági Ipar R.-T. igazgatósága elhatározta, hogy a május 30-ra egybehivott közgyülésnek az 1922. évre osztalékjogosult részvényekre 500 korona = 50 százalék osztalék kifizetését fogja javasolni, az előző évi 60 koronával (30 százalék) szemben.

Dr. Radó Gyula — igazgató-helyettes. Az Angol-Magyar Bank igazgatósága a kiváló tisztviselők egész sorát nevezte ki magasabb állásba. A kinevezettek között van dr. Radó Gyula cégvezető, aki most igazgató-helyettes lett. Radó Gyula a bank legtalentumosabb és leghivatottabb tisztviselői közzé tartozik, aki egész fiatal korban, tökéletesen a maga erejéből, minden segitő kéz nélkül, kivételes tehetségével jutott el arra a polcra, ahol most már a legszebb kilátások nyilnak meg előtte.

Ribáry Mór félszázados jubileuma. A Foncière biztositó r.-t. szerdán tartott közgyülésén meleg szeretettel ünnepelték meg alsólóci Ribáry Mór vezérigazgató félszázados jubileumát. A közgyülésen a közgazdasági élet számos kitünősége is résztvett, hogy ily módon is kifejezésre juttassák azt az őszinte megbecsülést, amellyel Ribáry valóban kiváló munkássága iránt viseltetnek.

Alloni Árpád. Alloni Árpád, a Leszámitolóbank titkárságának érdemes és kiválóan tehetséges tagja, akit most az igazgatóság cégvezetővé nevezett ki. A rendkivül rokonszenves tisztviselő méltán megérdemelt előléptetése ugy tisztviselőtársai körében, mint a pénzvilágban általános szimpátiával találkozott.

Akikről a pénz beszél. Ezzel a cimmel gyüjtötte össze Radnóti József kiváló kollégánk azokat a portréit, amelyeket a tőzsde és a bankvilág érdekes egyéniségeiről rajzolt meg. Ennek a könyvnek pompás jellemzésén tul van még két kiváló ereje. Az egyik, hogy nem hajhász szenzációt, nem fürkész alacsony pikantériák után, a másik meg, hogy becsületesen és izlésesen őszinte. Nehéz elképzelni sulyosabb feladatot még a vérbeli ujságiró számára is, mint azt, hogy ezekről a közéleti férfiakról, akiket Radnóti kiválasztott, izléses portrét fessen. Nem szabad az irónak sem szervilizmusba sülyedni, sem pedig brutalitásba tévedni. Mind a két szakadéktól, mind a két örvénytől megmenti Radnóti Józsefet finom ötletessége, közvetlen, kedves, derüs előadási modora. Ez adja meg igazi értékét a szimpátikus és tehetséges könyvnek, amely a legtökéletesebb népszerüséget érdemli meg. Külön szenzációja a könyvnek az az előszó, amelyet Békessy Imre, a Börse és a Stunde főszerkesztője irt páratlan erejü jellemzésével és gondolatainak gazdagságával felékesitve. A könyv, amelynek Szász Dezső vezérigazgatóról szóló cikkét lapunk mai számában bemutatjuk, a Világpiac kiadásában, tetszetős formában jelent meg.

Fábián tervez — Mezei végez. Mint a multheti számunkban már jeleztük, a Fábián-féle vas- és fémárugyár részvényei a Központi Leszámolóbank égisze alatt kedden hivatalosan is bevonultak a tőzsdére. Hantos Elemér bankjának e téren ez volt az első szereplése, a siker biztositása céljából tehát a már több gyakorlattal rendelkező Mezei József segitségét vették igénybe, aki a beléje helyezett bizalomnak tökéletesen meg is felelt. Ez a Mezei valóságos művésze a szinpadi rendezésnek. Már jóval tőzsdenyitás előtt elhelyezkedett a vaspiacon, körülötte pedig a statiszták egész tábora szorongott. Tülekedtek, öklözték egymást, orditoztak és amint a hangzavarból kihalatszott, az isteni mannánál csak egy volt előttük kivánatosabb — a Fábián. A Fábián, amelyről a saitóban oly hangulatos költemények láttak napvilágot. Erről az eddig ismeretlen csodáról megtudtuk, hogy milyen nagyszabásu tervekkel indul el hóditó utjára. A türelmes papiros elmondja róla, hogy egyelőre ugyan csak százötven, vagy még kevesebb munkással dolgozik, de tervezik, hogy kibővitik a telepet és aztán benépesitik számtalan sok munkáskezzeddel. A gyáracska ma még csak alig-alig röfnyi, de tervezik, hogy a szomszédos üres telek megvételével nagyra növesztik. A gyárnak van ugyan már saját hidmérlege is, de tervezik, hogy még sok mindent vásárolnak, ha a beruházásokra szükséges tőkét a részvények eladásából beszerzik. Ha beüt a tőzsde, tán már azt is tervezik, hogy óceánjáró gőzösöket vesznek, amelyek a gyártmányokat exportálni fogják és bizonyára tervezik még, hogy a gyár irodáinak elhelyezésére a Cityben negyvenkétemeletes felhőkarcolót is épitenek, ahol ezer meg ezer komptoiristák napestig számláznak, a földalatti páncélszobákban pedig milliárdokat érő aranyrudakat halmoznak föl. Mindenekelőtt és főleg pedig azt tervezik Fábián-Mezeiék, hogy a tőzsde közönségétől minél több dohányt gyüjtenek össze. A nagy tervezők tehát ötletekben nem, de tökében annál szegényebbek és most mindent a börzétől remélnek. A tőzsdétől, ahol kedden Mezei-mester 9000 koronáig fölhajszolta a részvények árfolyamát, amelyeknek igazi belértékéről a közönségnek halvány fogalma sincs. A Fábián-részvények további karrierjét mindenesetre majd figyelemmel kisérjük.

Vitatkozás a Királyautó belértékéről. A Király Automobil Részvénytársaság multheti közleményünkre terjedelmes levelet intézett hozzánk és az általunk fölállitott vállalati statuszra vonatkozólag a következő helyreigazitást kérte:

Autópark összege — — —	29.500,000 korona
Anyagkészlet — — — —	9.000,000 „
Adósok — — — — —	13.500.000 „
Berendezés — — — —	8.500,000 „

A kivánságnak tehát megfeleltünk, de nem értjük, hogy a vállalat miért tünteti fel kedvezőtlenebbül a státuszát, mint azt mi kimutattuk. A fenti adatok szerint a vagyonállapot 60 és fél millió korona, tehát duplája a 30 milliós alaptőkének, amit mi 127 millióra, tehát a négyszeresére taksáltunk. Egyébként a vállalat maga is azt bizonyitja, hogy a részvények ma feltünően tul vannak értékelve, amennyiben a 170 korona n. é. részvényeknek kedden is 2600 korona volt az árfolyamuk. Ehhez járul még az alaptőke folyamatban levő ujabb fölvizezése 30 millióról 50 millióra.

Uj papirok a hivatalos forgalomban. Értesülésünk szerint a Continental-film részvényeinek hivatalos kottirozása végett a tőzsdetanácshoz fordult. A Bauer és Beck-cég előreláthatólag már a legközelebbi napokban bevezeti a részvényeket, amelyek a magánforgalomban élénk keresletnek örvendenek. — Az Angol-Austrian Bank érdekeltségéhez tartozó Hungária kalaptomp- és kalapgyár részvényeit a Biedermann M. L. bankház fogja a tőzsdére bevezetni.

A Mezőgazdasági Hitelintézet részvényeinek áremelkedése. Az utóbbi napokban a Mezőgazdasági Hitelintézet-részvények a nemjegyzett értékek piacán 2000 koronára emelkedtek több uj tranzakció hirére. Az intézet többek között terményosztályt, vidéki expoziturákat létesitett és hir szerint most uj affiliációkat készit elő és ezért különösen az intézet vidéki érdekeltjei keresik a részvényeket.

A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank szombaton tartotta LIII. rendes közgyülését. Az 1922. üzletévi szelvény 120 koronával kerül folyó hó 22-től kezdődőleg beváltásra. A közgyülés elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 600 millió koronára emeli fel. A régi részvényesek minden 2 régi részvény alapján 1 darab uj részvényt vehetnek át 3500 koronás árfolyamon folyó hó 28-ig. A régi részvényeseknek elővételre fel nem ajánlott részvények több évi zárolás mellett helyeztetnek el. Az igazgatóságba Pekár Imre dr. és Herzog Ignác urakat, a felügyelő-bizottságba pedig Kern Imre urat uj tagként megválasztották. Az igazgatóság Czeizel Róbert, Friedländer Emil, Hári Géza dr., Reményi-Schneller Lajos dr., Walko Loránt dr. urakat igazgatókká, Hegyi Nándor, Kirchlechner Imre, Walko Károly urakat igazgató-helyettesekké, Alloni Árpád, Farkas Soma, Filesz Andor, Frisch Sándor, Grünewald Frigyes, Hann Nándor, Joász Hugó, Kádár József, Környei Ármin, Löwinger Árpád, Raics Lajos urakat cégvezetőkké, Balás Ervin urat főpénztárossá, Pfeier György dr.-t fiókigazgatóvá és Rácz Lajos urat fiókfőnökké nevezte ki.

Az Angol-Magyar Banknak Károlyi Imre grófi elnöklésével ma tartott közgyülése elhatározta, hogy az Intézet a kimutatott 132.359.375 koronányi tiszta nyereségből az 1922. évi osztalékszelvényt részvényenként 120 koronával váltia be e hónap 17-től kezdve. A közgyülés Haupt-Stummer Ágost báró, budahegyi Pauer Leó és Wittmann Ernő dr. urakat az igazgatóság, Bartos Fülöp és Pongrácz Vince báró urakat pedig a felügyelő-bizottság uj tagjaiul választotta meg.

A Concordia gőzmalom r.-t. május hó 19-én tartott évi rendes közgyülésén 25 százalékos osztalék fizetését határozta el; ezen osztalék junius hó 1-től kezdődőleg kerül kifizetésre a társaság pénztáránál vagy a Hazai Bank R.-T.-nál Budapesten. Egyuttal elhatározta a közgyülés, hogy a tartalékalapból 90.000,000 koronát az alaptőkéhez csatol és ezáltal a részvények darabonkénti névértékét 800 koronára emeli fel. Elhatározta továbbá, hogy 175.000 darab uj részvény kibocsátása által az alaptőkét 260.000.000 koronára emeli fel és ezen művelet keresztülvitelének idejét és módozatait az igazgatóságra bizza.

A Gschwindt-gyár R.-T. május 19-én tartott közgyülésének határozata szerint alaptőkéjét felemeli oly módon, hogy a régi részvényeket 1000 koronára felbélyegezteti és az összes részvényeket 2:1 arányban 10.000 korona összbefizetés ellenében a részvényeseknek ajánlia fel. Az elővételi jog bezárólag junius 2-ig a vállalat pénztáránál gyakorolható.

A Wiener Bankverein f. hó 15-én tartotta Bécsben rendes közgyülését, mely elhatározta, hogy osztalék fejében részvényenkint 3000 osztrák korona fizettessék. Az intézet kimutatott saját tőkéi ezidőszerint több mint 56 milliárdra rugnak. Végül elhatároztatott az alaptőkének 15 milliárd koronára való felemelése.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság május hó 15-én tartott közgyülése elhatározta, hogy részvényeinek 32. számu szelvénye e hó 18-ától kezdve darabonkint 500 koronával kerül beváltásra.

A Magyar-amerikai bank r.-t. 1922. évi mérlegében 40·3 millió korona alaptőke és 9·76 millió korona kimutatott tartalékok mellett 29,331 korona nyers jövedelmet számol el, mig 1921-ben 10·2 millió korona alaptőkénél 981.751 korona volt a bruttó haszna. Ebből a költségek, passziv kamatok és a 602.556 korona vagyonváltság levonása után a tiszta nyereség 13.832,481 korona, az előző évi 489.298 koronával szemben. Az intézet nagyarányu fejlődése és az igazgatóság tervbe vett munkaprogrammja szükségessé teszi, hogy a bank saját tőkéit jelentékenyen szaporitsa, amiért is az igazgatóság a május 26-ra összehivott közgyülésnek azt fogja ajánlani, hogy az alaptőkét 102 millió koronára emeljék fel.

A Klotild első magyar vegyipar r.-t. igazgatósága a május 30-ra egybehivott rendkivüli közgyülésnek az 50 millió korona alaptőkének 250,000 darab 200 korona n. é. uj részvény kibocsátásával 100 millió koronára való felemelését fogja javasolni. A társaság legutóbbi tőkeemelését 25 millióról 50 millió koronára 1922-ben hajtotta végre.

A Budapesti villamos városi vasut r.-t. 1922. évi mérlege 19.317,200 korona alaptőke mellett 729,468 korona veszteséggel zárul, szemben az előző évi 3.646,455 korona veszteséggel. Közgyülés május 28-án.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Világszenzáció!
MARTA FARRA
a vaskirálynő
„Breitbart" legnagyobb ellenfele, szenzációs, bámulatba ejtő mutatványaival a
TABARINBAN
VIII., Rákóczi-út 63. Telefon: József 21-61.
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES
Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye
Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt
Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig
Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Tőkeelhelyezés garanciával és finanszirozás.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára **SZABÓ GYULA**
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—32.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

KOLLARIT
BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLAR MIKLÓS ÉS BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79.
VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Tizenkettedik évfolyam | Budapest, 1923. május 30. | 22. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Éber Antal a baseli egyezségről

Nyilatkozik a „Fővárosi Hirlap"-nak — A fővárosnak meg kell válni üzemeitől — Veszedelmes réseket hagytak Wolffék a hitelezők számára

A baseli egyezményről eddig a közönség, amelynek számára rendkivül sulyos probléma a külföldi adósságok kérdése, nem igen hallott egyebet, mint azt az émelyitő önmagasztalást, amelyben Sipőcz polgármester hol kommünikében, hol meg szónoki beszédben tetszelgett. A törvényhatósági bizottság amaz ülésén, amelyen az ellenzék kritika alá vette ezt a megegyezést, nem jelent meg a sajtó, amely még mindig nem kapott elégtételt. Ilyenformán ezek a beszédek is csak igen hézagosan ismeretesek.

A Fővárosi Hirlap nem egyszer mondta el már véleményét arról az agyondicsért megegyezésről, szükségét éreztük azonban, hogy klasszikus, mindenki által elismert pénzügyi szaktekintély világitana rá a publikum előtt ennek a kurzus-remekműnek furcsa titkaira. Abban a megtiszteltetésben részesültünk, hogy

Éber Antal, fővárosi bizottsági tag, a Magyar-Olasz Bank vezérigazgatója,

terjedelmes nyilatkozatban mondta el véleményét a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a külföldi kölcsönöknek Wolffék által tervezett törlesztési módjáról.

Ennek a nagyfontosságu nyilatkozatnak talán legfontosabb pontja az, amely megállapitja, hogy a havi készázmilliós törlesztés az arrierekre, az 1921 juliusáig lejárt hátralékos kamatokra és törlesztési részletekre nem vonatkozik. Ezzel Éber megállapitása szerint olyan rést hagytak nyitva, amelyen keresztül a fizetési kötelezettségek hullámai a fővárost bizonytalan időben és bizonytalan mértékben elárasztathatnák. Számos nagyfontosságu szempont érintése után abban konkludál e nagybecsü fejtegetés, hogy készpénzzel a főváros sem lesz képes adósságait törleszteni. Ennek csak az az egy módja lehet, hogy a főváros megválik üzemeitől, amelyeket amugy sem tud jövedelmezővé tenni és tőke hijján nem tud ezeknél az üzemeknél olyan állapotokat teremteni, amelyek a közönséget kielégithetnék.

Éber Antal nagyjelentőségü nyilatkozata egyébként a következőképpen hangzik:

Az arrierek

— A baseli megállapodásról az a nézetem, hogy az tulajdonképen se nem ideiglenes, se nem végleges megegyezés, ez egyáltalán nem megegyezés, ez teljesen és tökéletesen fenntartja az állapotnak labilitását és abszolute nem áll az, mintha ennek az lenne az előnye, hogy másfél évig nyugodt helyzetet teremt. Ezt sem tartanám ideális megoldásnak, hanem tartanám olyan állapotnak, amelybe utcumque bele lehet nyugodni. Én nem alludálok arra a kérdésre, hogy a fedezetül külön lekötendő bevételek esetleg többre mennek a havi kétszázmillió koronánál, hanem egészen más szempontokat látok fennforogni.

— Itt van az arriereknek, az 1921 juliusáig lejárt hátralékos kamatoknak és tőketörlesztési részleteknek a kérdése. Erre nézve a megegyezés világosan azt mondja, hogy a kétszázmilliós fizetés ezekre nem vonatkozik, hanem fenntartják maguknak a hitelezők, hogy ezeket az arriereket a clearing hivatal utján továbbra is érvényesithassék. Ezeknek az arriereknek a fővárossal szemben való törlesztését az állam abszolute nem vállalta. Kállay pénzügyminiszter ur 1923 április 19-ikén kelt leirata szerint etekintetben a feltétel az, hogy a hátralékok törlesztése fejében történjék a fizetés, holott ez a megegyezés éppen a hátralékokat törlesztetlenül hagyja és a jövő fizetési kötelezettségekre teljesiti a havi kétszázmilliós fizetéseket. Kiköti ezenkivül, hogy még a hátralékok tekintetében is hosszabb határidőket kell kikötnie a fővárosnak, ami ugy teljesitődött, hogy miután ez egyszerüen a clearing-hivatalhoz lett utalva, tehát semmiféle határidőket és semmiféle törlesztési feltételeket ez a megegyezés nem tartalmaz. Harmadszor kimondja a leirat, hogy legfeljebb évi egymilliárd korona fizetési kötelezettséget vállal, eltekintve attól, hogy visszafizetési kötelezettségről is beszél, amelyről talán feltehető, hogy ezt a tizennyolc hónap alatt nem gondolja érvényesitendőnek, azonban egymilliárd koronáról beszél, holott az arrienek összege az én számitásom szerint — ha a német márkatörlesztést, meg a sorsolt kötvényeket nem is számitom pontosan, sőt a késedelmi kamatokat sem számitom — kerek összegben a cirka negyvenmilliárd magyar koronát is eléri, erre vezettek a számitásaim, tehát ha ennek a fizetési kötelezettségnek 5—6 évi törlesztését — az egyik öt évre, a másik hét évre van felosztva — vesszem számitásba, akkor az állam — ha ilyen fizetési kötelezettséget vállalt volna, de nem vállalt — nem évi egymilliárd, hanem évi 7—8 milliárd koronát kellene, hogy fizessen. Tehát azoknak az előfeltételeknek, amelyek Kállay miniszter urnak ebben a leiratában foglaltatnak, egyetlenegyike sem teljesült és más fizetési kötelezettséget legfeljebb akkor vállalhatott, ha itt még más titkok is vannak, amelyek az aktákban nem foglaltatnak.

A mindenkori kormány eladósodott rabszolgája

— Én, mint a főváros polgára, nem is reflektálnék arra, hogy ilyen sulyos anyagi helyzetben levő állam ilyen fizetési kötelezettséget vállaljon, mert ha egy főváros ezt a fizetési kötelezettséget az állam részéről igénybe veszi, akkor a főváros autonomiájának vége van, a tanács, a polgármester és a főváros közönsége eladósodott rabszolgájává válik a mindenkori kormánynak.

— Hiába is vállalná az állam ezt a 7—8 milliárdra rugó ujabb fizetési kötelezettséget a főváros javára, mert maga a pénzügyminiszter ur megmondja, hogy ezeknek a fizetési kötelezettségeknek nem tud megfelelni. Akkor az fog történni, hogy fizetni fogjuk a havi kétszázmillió koronákat, de nem szabadultunk meg az arrierek fizetésének kötelezettségétől sem.

— A másik körülmény, amely teljesen labilissá teszi a megállapodás hatását az, hogy azok, akik ezt a megállapodást aláirták a hitelezők részéről, maguk is kijelentették, hogy ők nem törvényes képviselői az egyes kötvénytulajdonosoknak és ezeknek nevében megegyezési kötelezettségeket nem vállalhatnak.

— A kérdés, amely itt fennforog, számszerü horderő tekintetében annyi, hogy a puszta kétévi hátralék, amely tehát a clearing alá nem tartozik, koronákban kiszámitva, kitehet körülbelül tizmilliárdot, egyévi kamatszolgáltatás körülbelül öt milliárd koronát. Ha tehát bekövetkezik, amit a francia egyezségnél is elgondoltunk, hogy harminc százaléka a hitelezőknek nem járul hozzá, akkor ez már jelent az elmult hátralékok tekintetében további hárommilliárdot és minden további évnek a tekintetében további másfélmilliárdot. Megjósolom, hogy nem sok idő mulik el, amikor ujból és ujból megfogjuk fejelni ezeket a megállapodásokat ezen megállapodásokból folyó ujabb fizetési kötelezettségekkel.

Rés, amelyen a fizetési kötelezettségek hullámai elárasztathatnak

— Fölmerült az a kérdés is, hogy a kijelölt fedezetek tényleg csak havi kétszázmilliót, vagy többet fognak-e kitenni? E tekintetben a tanács jóvoltából nem áll adat rendelkezésünkre, s igy csak abból indulhatok ki, hogy amikor ez a megegyezés megkötetett, ez a tiz százalék kétszázmilliónak felelhetett meg havonkint és akkor természetesen közömbös, hogy később többet fog kitenni a valuta romlása folytán, mert a külföldi hitelezők relative annyival kevesebbet fognak kapni, — ha tehát a positiv állapotnak megfelel ez a számitás, akkor ebből a szempontból nem riadnék vissza ezen lehetőségtől abban a beállitásban, hogy hátha a korona ujra leesik, mert akkor a kétszázmillió numerice ugyan több, de belső vásárló erő tekintetében marad ugyanaz.

— Nem tudom megérteni azonban azt a roppant nagy könnyedséget, amellyel a szükséges havi kétszázmillió fedezetére egyszerüen kijelölnek egy tizszázalékos emelést. Ebben a kérdésnél semmiféle szociális vonást sem tudok felfedezni.

— Mindezek alapján nyugodt meggyőződéssel és lelkiismerettel állithatom, hogy ez a megegyezés semmiféle engedményt, semmiféle rendezést nem szolgál. Kontingentál egy összeget, nyitva hagy ellenben olyan rést, amelyen keresztül a fizetési kötelezettségek hullámai minket bizonytalan időben és bizonytalan mértékben elárasztathatnak.

El kell válnunk az üzemektől

— Ezek a külföldi adósságok a valutáris helyzet folytán olyan hallatlan blokkra szaporodtak fel, hogy azoknak készpénzzel való visszafizetése tökéletesen ki van zárva. Az első naptól fogva az volt a meggyőződésem, hogy nincs más megoldás, mint az az egy, amelytől a többségi párt a legmerevebben zárkózik el. Nincs más megoldás, mint megállapitani, hogy e külföldi kölcsönök egy részéért nem muló értékeket, hanem üzemeket, kereskedelmi és gazdasági értékeket vettünk, amelyek ma is aranyértéket képviselnek. Nincs más megoldás, mint visszavezetni a kérdést a kiinduló-pontjához és el kell válnunk ezen üzemektől, mert csak ezektől az üzemektől való elválás idézheti elő azt, hogy elválhassunk véglegesen ezektől a terhektől is, amelyeket elviselni képesek nem vagyunk. Hivatkozom Olaszországra, ahol minden állami monopoliumot és üzemet visszacsinálnak, mert az államnak deficitet okoznak, a publikumot pedig rosszul szolgálják ki.

— Azt a feladatot, hogy ezek az üzemek a városra jövedelmezők és a közönségre nézve jók legyenek — ezt soha megoldani nem fogják. Ha ellenben ezeket az üzemeket átadjuk a külföldnek, akkor a következő előnyökhöz jutunk: megszabadulhatunk a külföldi adósságok terhétől; biztositva lesz, hogy nem fog előállani az a skandalum, ami ma előfordul, hogy vizpazarlás folyik, mert nincs pénz arra, hogy vizmérő-órákat állitsunk. Még számos ilyen kérdést meg fognak oldani a külföldiek a tőkéjükkel, tudnak beszerezni anyagot, teljesitenek minden inveszticiót, ami nekik jövedelmező lesz. A vége az lesz hogy ők, meg fogják kapni az üzemekből azt a jövedelmet, amelyet mi nekik kamatfizetés cimén soha sem fogunk tudni teljesiteni, a közönség pedig legalább is nem lesz elégedetlenebb, mint amilyen elégedetlen ma és megoldottuk véglegesen a kérdést.

Körséta a városházán

A prolongált közgyülés — A Fansz. követelése — Gyüjtemény üres állásokból

Akármerre lép az ember a városházán, mindenütt meglátszik, hogy az emberek sürün — politizálnak. Hosszu szünet után, amig vergődve, fájdalmak között nyögve haldoklott egy lázban született politikai évad, mintha megint uj áramlatok mutatkoznának. Eseményekkel várandós napok ezek, amelyeknek hangulatváltozását sem szem elől téveszteni, sem pedig lekicsinyleni nem lehet. A tisztviselői kar nagyobb része a mai rezsim urait már csak mint vendéget látja a városházán, akik számára, amikor a vendéglátás ideje lejárt, előáll a fogat és utánuk sivár porfelhőbe borul a látóhatár. Kötelességét azonban mindenki becsületesen teljesiti, bár mindez ma csak sablon-munka, mert a mai rezsim, amely eddig sem akkotott, ma már csak tengődik.

Ebben az atmoszferában a politikának minden hire komoly emóciót kelt. Nem csoda tehát, ha sokat beszélnek

a szerdai közgyülés elhalasztásáról,

amelyben különös omeneket látnak. Kétségtelen, hogy Wolffékéknak nem kellemes a szituáció, amelyet ők maguk teremtettek a választási névjegyzékek körül folyó harc felidézésével. Egészen bizonyos, hogy a szerdai közgyülést, amelynek éppenséggel

nem voltak kényes témái, azért halasztották el, mert féltek az ellenzék támadásától. Hiszen egy kis támadástól ugyan ők nem szoktak megijedni, de hát itt más a helyzet, mert mielőtt az ellenzékkel szembekerülnek, ismerni akarják a kormány álláspontját, amely a legvérmesebb remények szerint sem lehet olyan, hogy egyszerüen áldást osszanak a választói névjegyzékre és a nagytekintélyü központi választmányra.

Érdekes jelenségnek mondják, hogy a fővárosi tisztviselők, akiket annak idején valósággal beakartak kényszeriteni a köztisztviselők valamelyik alosztályába,

külön gyülést tartottak

az ujvárosháza disztermében és nem álltak be az ébredőknek statisztálni. Az ujvárosházán, a Fansz gyülésén nem is nyilatkoztak meg olyan eldurvult hangok, mint amilyenek a Kansz gyüléséről kihangzottak. A gyülésen mintegy kétezer fővárosi alkalmazott jelent meg, hogy a mindinkább sulyosbodó anyagi viszonyok következtében előállott szomoru helyzetük orvoslását megbeszéljék. Ezen a gyülésen csönd volt, bár a drágaság nyomása alatt, a városi adminisztráció késedelmes és — félénk tisztviselő-politikája miatt a főváros alkalmazottai sokkal többet szenvednek, mint az államiak. Szép és dicséretreméltó ennek az ülésnek méltóságos lefolyása és valószinü, hogy nehéz harcukban a főváros alkalmazottai az ilyen viselkedéssel maguk mellé fogják állitani a nagyközönség teljes szimpatiáját.

És a követelésük? Ők is azt kivánják, ami ma nagyon divatos, de ami egyszersmind teljesen jogos és méltányos is. Ők is határozati javaslatot fogadtak el, amely szerint a szabályrendeletben megállapitott alapjárandóságokat békeparitásban követelik, mert az alkalmazottakhoz — mint mondják — joguk van. Valóban joguk van és mindenki tisztában is van vele, hogy addig nem lesz rend, sőt a rendnek az árnyéka sem következhetik be a magyar közgazdaságban és a magyar szociális életben, amig a békeparitásban való számitáshoz el nem jutunk. De addig még minden szakértőnek a véleménye szerint hosszu az ut. Nem hinnénk, hogy a főváros mai vezetőségében lenne annyi bátorság, hogy mernék az uttörést vállalni a fizetéseknek békeparitásban való kiadására.

Egyébként

megint megüresedett egy tanácsnoki állás

Sántha Dénes halálával. A rossz nyelvek azt mondják, hogy Wolffék addig akarnak várni a megüresedett állások betöltésével, amig a régi tanács vagy teljesen elszéled, vagy teljesen kipusztul. A tisztviselők nem tudják megérteni azt az amerikázást, amely a megüresedett állások betöltése körül folyik, de már nagyon fogytán van a türelmük, hiszen végre is igen fontos érdekekről van szó.

Még mindig betöltetlen a Sallay Árpád elhunyta folytán megüresedett tanácsnoki állás, bár ennek betöltése nem lehet kétséges, mikor Borvendég Ferenc behelyettesitése talán már egy esztendő előtt megtörtént. De ha az állás betöltése nem probléma, annál inkább áll a kérdés, miért nem választják meg már Borvendég Ferencet?

Az üres állásokból összeállitott gyüjteményben ott látjuk Rényi Dezső elhagyott alpolgármesteri állását, majd a megválasztandó alpolgármester tanácsnoki helyét. Végül, most itt van Sántha Dénes helye. Vajjon mikor szánják már rá magukat, hogy Zilahi-Kiss Ferencet beültessék az alpolgármesteri székbe?

Válságban a mentők

Tulzásbamenő takarékosság mellett is nyomorognak — A főváros bevonul az igazgatóságba

Azok között a közhasznu intézmények között, amelyek igen sulyosan megérzik a mai nehéz időket, talán a legelső sorban áll a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület. Évek óta szó van arról, hogy ezt az intézményt valaki, hogy ugy mondjuk, örökbefogadja. Évek óta folytak tárgyalások, hogy vagy a főváros, vagy az állam vegye gondjaiba az egyesületet, hogy annak kiváló munkásai gondok nélkül dolgozhassanak. Történni azonban nem történt még mindig semmi és a mentőknek még ma is valósággal össze kell kaparni azt az összeget, amiből az intézményt fenn tudják tartani.

A főváros és az állam többször adtak rendkivüli segélyt a mentőknek, de mindez nem tudta megakadályozni azt, hogy az egyesület a legkomolyabban válságba jutott. A szegény mentők valósággal nélkülöznek és csak elszánt és nemes kötelességtudásuk, hivatottságuknak tudata adhatja meg az erőt ahhoz, hogy posztjukat, amely csak az élettel való küzdelmet nyujtja, el nem hagyják. Hősi módon viselik a nyomort, a nélkülözést.

A városházán most tárgyalják a mentőknek azt az igazán jogos kérését, hogy a főváros hathatósabb támogatással nyujtson módot arra, hogy az egyesület anyagi viszonyai rendbehozassanak. A Mentőegyesület működésére felügyelő bizottság meg is vizsgálta a mentők helyzetét, amelyről megállapitotta, hogy tarthatatlan. Az állandó anyagi zavarok, a szükséges összegek megszerzéséről való gondoskodás, a csekély és bizonytalan dijazás miatt változó személyzet az egyesület működését nagy mértékben akadályozza. Konstatálták, hogy az egyesület szükségleteinek megállapitásánál „tulzásba menő takarékosságot tart szem előtt" és mégis válságba jutott.

A mentők most háromfélét kérnek a fővárostól, amelynek ezeket természetesen kötelessége lesz feltétlenül teljesiteni. Kérnek mindenekelőtt félmillió rendkivüli segélyt, félmilliót mint 1923. évi rendes hozzájárulást és kérik a szegény betegek szállitási költségeinek megtéritését. Miután havonkint minimálisan kétszáz szegény beteget szállitanak ingyen, ez az összeg meghaladja a másfélmilliót.

Ha ezt megkapják, valószinüleg talpraállanak némiképen. A fővárosnak azonban lesz egy kivánsága és ez az, a székesfőváros az egyesület igazgatóságában helyet kapjon. A mentők ezt valószinüleg annál szivesebben fogják teljesiteni, mert akkor a főváros talán inkább fogja érezni azt a kötelességét, hogy a mentőkön segitsen. Egyébként az is eredménynek számit majd, hogy Csilléry András métlóságainak száma is gyarapodik eggyel.

Milliárdos uj terhek

Wolffék antiszociális adópolitikája — A bor helyett a hust és a vizet terhelik meg

Nem tartunk ma még ott, hogy csak reményünk is lehetne a főváros polgárságát sujtó terheknek gyors csökkenésére. Belátjuk azt is, hogy a terheknek még mindig emelkedni kell, de a főváros polgárságának szinte minden nap olyan hatalmas drágulási phasisról kell tudomást vennjök, hogy azokról csak megdöbbenéssel értesülhet. A főváros — nem is igen tehet egyebet — jár elől ebben az áremelési folyamatban. A fővárosnak növekszenek állandóan a kiadásai, egészen természetes, hogy — jövedelmeit is fokoznia kell. Csakhogy az is bizonyos, hogy ezeknél a jövedelemszaporitási műveleteknél nem igen nyilvánul meg a mai ugynevezett „demokratikus" rezsimnek szociális érzéke. Ha végigmegyünk azokon az ágakon, ahol a főváros áremelésére van kilátás, igen szomoruan és élesen rajzolódik ki ennek a megállapitásunknak tükörképe.

Küszöbön van például

a fogyasztási adók

emelése. Nem is szólunk ezuttal arról, hogy ez az adónem idejét multa, elkorhadt, alapvető gondolatában antiszociális, hiszen nemcsak az alkoholra, de a husra, elsőrendü közélelmezési cikkre is vonatkozik. E tekintetben uj rezsimmel is kell számolnunk. Julius elsejével ugyanis nem a pénzügyőrök végzik az adó beszedését, hanem a főváros. Egyszóval, a városi finánc ok intézményének megalapitása előtt állunk. Az uj testület ötven millióba fog kerülni évenkint, akkor, amikor a mai adótételek mellett a főváros csak hatvan milliót vesz be ebből az adóból. Emelnek tehát.

Ez eddig rendben is lenne. Az alkoholt, a szeszes italokat azonban a főváros megint előnyben akarja részesiteni a hus fölött. Ezt az elsőrendü táplálékot a főváros mostohagyermekének kell neveznünk. Valósággal felháborító, hogy amig egy liter bor fogyasztási adója 10—11 korona lesz, addig egy kilogramm hus fogyasztási adója 60 korona lenne, amihez még huskilónkint 120—130 korona állatforgalmi és általános forgalmi adóteher is járul.

Az antiszociális adózás mintaképe az, mikor egy kiló hus után minimálisan kétszáz korona adót kell fizetni.

A

városi vámok

uj rendszerének katasztrofális voltáról volt alkalmunk már beszámolni. Ezuttal csak azt jegyezzük fel, hogy a pénzügyi ügyosztály makacsul kitart eredeti javaslata mellett, amely például egy kilogramm csokoládéra — amely mégsem luxus — 4200 korona városi vámot ró ki, amikor ma Erzsébetfalván ugyanezt a csokoládét minimális városi vám mellett lehet megvenni. Ez a budapesti kereskedelemnek — amint megirtuk, katasztrofáját jelenti.

Ezuttal csak a közélelmezési ügyosztálynak a javaslat ellen vivott harcáról kell megemlékeznünk. A közélelmezési ügyosztálynak legfőbb argumentuma a külföldi áruknak horribilis városi vámmal való sujtásával szemben, hogy az ellenkezik a trianoni szerződés amatilalmával, amely szerint az ententehatalmak országaiból származó áruk nem róhatók meg nagyobb vám- és egyéb behozatali, vagy szállitási terhekkel, mint a belföldi áruk.

A pénzügyi ügyosztály tehát azt ambicionálja, hogy a kormány ismét ne hagyjon jóvá egy közgyülési határozatot.

Jön azután

a különleges borok,

a borpárlat, az édesitett szeszes italok községi megadóztatása és az ásványvizek lehetetlen adója. Itt legalább megvan a megfelelő grádus, mert az adó ebben az esetben a következő:

a különleges borok árának . . .	20%
a borpárlat árának	25%
az édesitett szeszesitalok árának . .	33⅓%
az ásványvizek, a szikvizek, vagy a vizekkel készült palackozott szörpök árának	10%

Ami ebben mégis antiszociális, az, hogy amig egy liter 300-koronás asztali bor után nem kell egy fillér külön községi adót sem fizetni, addig egy üveg 150-koronás parádi gyógyvizet 15 korona adót fizet.

A főváros közönségére tehát, ha beszámitják a villamosjegynek és az elektromos világitásnak ujabb megdrágulását is, milliárdos uj terhek nehezednek.

A városháza sulyos válsága

A kurzus bukása előtt — A választólisták botránya

A választói névjegyzékek botránya a legsulyosabb városházi válságot idézte fel. Elmondhatjuk, hogy amióta a kurzus bevonult a jó öreg Károly-kaszárnyába, ilyen labilis még nem volt Wolff Károlyéknak erőszakra alapitott uralma. Az ellenzék teljes fegyverzetben vonul fel és követeli a választói névjegyzékek teljes megsemmisitését. Amennyiben ez nem történnék meg, amennyiben a miniszterelnök nem volna hajlandó az ellenzék követeléseinek eddig a pontig való teljesitésére, akkor *az ellenzék azonnal kivonul a parlamentből és teljes passzivitásba lép.*

Gróf *Bethlen* István igazságérzete nem fogja megengedni, hogy az ellenzék elkeseredése ilyen formában törjön ki akkor, amikor minden igyekezetével a treuga deit szeretné fenntartani. De gróf *Bethlen* Istvánnak azt is be kell látnia, hogy az ellenzéknek erkölcsi lehetetlenség követeléséből egy jottányit is engedni, mert az életéről, a létéről, a becsületéről van szó. *A szégyenlistának meg kell semmisülnie,* ez az ellenzéknek olyan követelése, amellyel alkuba bocsátkozni nem lehet.

Ebben a pillanatban, amikor lapzártakor ezeket a sorokat irjuk, az ellenzék éppen a miniszterelnökhöz készülődik. A legsulyosabb városházi válság kritikus órái a parlament épületében folynak le. Az ellenzéken igen bizakodó a hangulat. Elképzelhetetlennek tartják, hogy a mai politikai szituációban a miniszterelnök szankcionálhassa a választói névjegyzékkel folytatott üzelmeket és hogy azonositsa magát a hatalom megtartásának azokkal az eszközeivel, amelyekkel most a városházán élnek. Ez erkölcsi és politikai lehetetlenség ma, amikor gróf *Bethlen* Istvánt valószinüleg meggyőzték külföldi tapasztalatai arról, hogy nem Wolffék oldala az, amely az ország életérdekeit jól és okosan képviseli.

A kérdés csak az, hogy meddig megy el a miniszterelnök az ellenzék követeléseinek teljesitésében. Igéretekkel azonban, amelyek átlátszóan halogatási céllal szoktak történni, az ellenzék ezuttal semmi szin alatt nem elégszik meg. Arról van szó ebben a pillanatban, hogy megbukott-e a városházi kurzus nagynevü vezérével, Wolff Károllyal egyetemben. Igen, vagy nem? Bethlen hamarosan meg fogja adni a választ erre a kérdésre.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
A MÁJUSI KITŰNŐ VARIETÉMŰSOR ÉS
HATTYULOVAG
Zerkovitz-Harmath operettje.
Az előadás kezdete ½8, vége 11 órakor

fogkrém és szájvíz
a fogak őre.

Események

OLVASÓINKHOZ!

A nyári időszak elérkeztével a jelentősebb hetilapokkal való megállapodás értelmében a Fővárosi Hirlap is redukált terjedelemben jelenik meg. Ez alatt a két hónap alatt négy oldalban szoritjuk össze mondanivalónkat, de olyan formában, hogy még skrupulózusabban válogatjuk meg az érdekes anyagot, amelyet hétről hétre olvasóink elé tárunk.

Sántha tanácsnok halála. Váratlan, szomoru meglepetésként szakadt hétfőn reggel a városházára a hir, hogy Sántha Dénes tanácsnok hirtelen meghalt. Ötvenegy esztendős korában szivszélhüdés ölte meg harminchárom esztendős városi szolgálat után. A kurzus emelte a tanácsnoki székbe, de koporsójánál el kell ismerni, hogy szorgalmas, derék tisztviselő volt, a társadalmi életben pedig mindenkor nagy népszerüségnek örvendett. A kommün után történt tanácsnokká választása meglepetés volt, de nem váltotta ki azt az averziót, amely másoknál megokolt volt. Az előkelő tisztség azonban nem hozta meg szegény Sántha Dénesnek azt a boldogságot, amelyet méltán remélt tőle. A katonai és illetőségi ügyosztály élére került, ahol azonban a sablonmunkában nem nyerték kielégülést nemes ambiciói. Hónapok óta foglalkozott a gondolattal, hogy megválik a városi szolgálattól, de nem tudott határozni. Most végre a halál megoldotta ezt a sulyos problémáját. Sántha Dénes egyébként poéta is volt, meleg szivvel irott versei kötetben is megjelentek. Tisztelőin, barátain és kollégáin kivül özvegye és két árvája gyászolja.

A Margitsziget jövője. A Margitsziget jövőjéről megint lehet beszélni, mert végeszakadt annak a sivár éranak, amely Grünwald és Schifferék nevéhez füződött. A Margitsziget Részvénytársaság részvénytöbbségét ugyanis az elmult napokban megszerezte az Amerikai Magyar Bank és hétfőn délután már alá is irták a megegyezésre vonatkozó szerződést. Amióta Grünwald és Schifferék kezében volt a részvénytöbbség, a belépődijak folytonos emelésén kivül édes-kevés történt a sziget fejlesztése érdekében és a bérlők még szerződéses kötelezettségeiket is csak immel-ámmal teljesitették. Most azonban ismerve azt a szellemet, amely a fiatal banknál otthonos, nagystilü vezetést lehet várni, olyat, amely hatalmas lendülettel emeli majd a szigetet nemcsak Budapest legnépszerübb szórakozó helyévé, de a budapesti idegenforgalom középpontjává is. Bevonul a szigetre az amerikai tőke, de vele az amerikai szellem is, amely pompás alkotási területet talál majd itt. Hogy a sziget uj virágzásnak fog indulni, arra garancia a bank élén álló Faludi Jenő és Faludi Sándor, valamint a rendkivül agilis dr. Bányai Sándor igazgatók személye.

Felsővezeték — elvben. Már csak napok választanak el attól, hogy amikor villamosjegyet váltunk, a kalauz előzékenyen hozzászámitsa a tizpercentes közlekedési adót, amelyet szombaton szavazott meg a tisztelt többségi párt. Ugyanakkor azonban igen közelállunk már a legujabb tarifaemeléshez is, amelyről a villamos direkciója egészen nyiltan beszél és amely természetesen automatikusan emeli a közlekedési adót is. Az igazgatóság azonban azzal vigasztalja a közönséget, hogy a legcsekélyebb igéretet sem teheti arra, hogy a mostani emelés lesz az utolsó, de még arra sem, hogy ez a tarifa hosszabb ideig érvényben maradhat. Ugy látszik azonban, már kezdik érezni, hogy a közönség teherbiróképességével bajok vannak, mert ők maguk hangoztatják, hogy ez nem mehet a végletekig, mert a német publikum már megcsinálta a villamos-bojkottot. Szerencsére azonban a mi közönségünk türelmesebb és flegmatikusabb. Ugyanakkor még egy nagy esemény van készülőben a villamosvasutnál. Arról van szó ugyanis, hogy megcsinálják a felső vezetékre való teljes áttérést. De csak — elvben. A tanács, az illetékes bizottságok már megszavazták, most pedig a közgyülés elé kerül ez a propozició. A közgyülés is csak elvi döntést hozhat, hiszen a villamosnak nincs egy fillérje sem beruházásokra. Egyelőre megelégednének, ha át tudnák festeni sárgára a rozoga, barna kocsikat és ki tudnák cserélni az elnyütt motorokat, amelyek minden tiz percben felmondják a szolgálatot. Az alsóvezetékről a felsővezetékre való áttérés azonban tizmilliárdokat emésztene fel, amivel szemben azt mondják, hogy a felsővezetéknek karbantartása évi százhuszmillióval kerül kevesebbe, mint az alsóvezetéké. Álmodni sem lehet tehát ma az átalakitásról mindaddig, mig magánvállalkozás nem veszi kezébe a villamost. A főváros elvi döntését tehát valószinüleg már a magánvállalkozás fogja élvezni, ami meglehetősen fontos azért, mert ha magánvállalkozás kérné az átalakitás megengedését, a törvényhatósági bizottság esztétikai aggodalmakra hivatkozva, nem igen szivesen járulna hozzá.

Kézzel irják a bejelentőlapokat. A rendőrőrszobákon az utóbbi időben különös jelenségeket észleltek. Egymásután jöttek emberek, akik kézzel irott bejelentő- és kijelentőlapokat nyujtottak át. Egyszerüen kezdik az emberek igénybe nem venni a szokásos blankettákat abból az egyszerü okból, hogy azokat darabonként csekély ötven koronáért vesztegetik. A vendéglátás a mai drágaság mellett amugy sem valami szives Budapesten, de ráadásul még a kijelentő- és bejelentő-blanketta fejében külön száz koronával sujtják a szerencsétlen vendéglátót. Ma már nagyon sokan vannak, akik vesznek maguknak annyi fáradságot, hogy leülnek és ötven korona megtakaritásával maguk irják meg a bejelentőlapot. A rendőrök eleinte tanácstalanok voltak ezzel a nyomtatvány-bojkottal szemben, de be kellett látni, hogy ha a bejelentés kötelező is, senkit sem lehet arra kényszeriteni, hogy megvásárolja a drága blankettát, amelyet valaha ingyen adtak tucatszámra, ma pedig — ugy látszik — a jóvátételt akarják kifizetni ebből a jövedelemből.

Baj van a cserebogárral. A főváros hivatalos közlönyének utolsó számában A kerületi elöljáróság aláirásával nagy érdeklődéssel olvastuk el a hirdetményt, amely utasitásokat ad a cserebogarak irtásáról. Életünk egyik legélvezetesebb olvasmánya volt ez, amelynek stilusbeli szépségeit nyilván megirigyelhette volna maga Rabindranath Tagore is. A lelkes, tüzes felhivás izgalomba hozta szunyókáló vérünket és vállunkra csapva a hátizsákot, bevásárolva a cserkészbotot, ellátva magunkat napokra szóló élelmiszerrel, nekilendültünk, hogy felkutatjuk a cserebogarat. Legnagyobb meglepetésünkre azonban egy fiát sem találtunk, bár igazán minden fát megmozgattunk. Hazánk egyik hirneves botanikusához fordultunk tehát, aki tudományos és hosszu előadásban közölte velünk, hogy május végén már nincs cserebogár. Lenni van, de más alakban, olyan alakban, amely már nem pusztitja gyümölcsfát. A mélyen tisztelt elöljáróságunk és a földmivelésügyi miniszteriumunk tehát csak azokat a fákat szállithatják be, amelyeket a cserebogarak már egy hónap előtt tönkretettek.

Itt a Dauerbrot. Nagyon érdekes és remélhetőleg nagyjövőjü találmányát ismertette meg velünk Mis-Kolczy József mérnök, aki nem kevesebb, mint huszonöt esztendeig dolgozott Amerikában és szivta magába az amerikai szellemet. Miskolczy tartós kenyérnek, Dauerbrot-nak nevezi találmányát és azt mondja, hogy ennek a találmánynak igénybevétele által 35 százalékát tudjuk megtakaritani az ország összes kenyér- és kalácssütésre használt lisztnemüinek és e rengeteg megtakaritott mennyiséget exportcélokra felhasználván, valutajavitásra is használhatjuk. Az anyag, amellyel ezt a célt el akarja érni, a burgonya, amelyből keményitőpépet csinál, amelynek rendkivül duzzasztó hatása által éri el a kivánt sikert. Sok érdekes és praktikus ötlete és találmánya van ezenközben az amerikai mérnöknek. Feltalált többek között egy gyors-burgonyareszelő gépet, amelyet mindenféle főzési müveletnél is lehet használni. A rántáspiritástól a tej felforralásáig mindenre jó ez a csodamasina. Uj eljárásokat talált ki és gépeket szerkesztett a tarhonya, leveskocka és hasonló száraz tésztanemüek előállitására. Kétségtelen, hogy nagy jóindulattal és érdeklődéssel kell figyelemmel kisérni ennek a praktikus embernek a munkáját, aki id. gróf Széchényi Rezső gyöngyösapátii (u. p. Nagygencs, Vasmegye) uradalmában külföldi, főleg amerikai tőke igénybevételével akarja terveit megvalósitani.

SZÓRAKOZÁS

„A három grácia". Kacagás és jókedv jegyében készült a Fővárosi Operettszinház uj Lehár-operettjének szövege. Az érdekfeszitő és vonzó szerelmi történet mellett a tréfás ötletek és mulatságos szituációk tömege tölti be a libretto kereteit. Ezekhez járulnak egészen ujszerüen kigondolt revüszerü látványos jelenetek, amelyekhez káprázatosan szép diszleteket és jelmezeket készittettek. A partitura gazdagság tekintetében párját ritkitja még Lehár Ferenc operettjei között is. Szebbnél-szebb énekek és táncok váltakoznak. Lehárnak ez a zenéje külföldön már annyira elterjedt, hogy egyes nótáit népdalszerüen éneklik mindenütt. Különösen a második fölvonásbeli apacs-tánc muzsikája hóditott. A premiert a jövő héten tartják meg.

A „Marinka, a táncosnő" utolsó hete a Fővárosi Operettszinházban. Minden este adják a páratlanul kedvelt operettet, amelynek melódiákkal teli zenéje és érdekfeszitő, mulatságos szövege nagyszerüen érvényesül Biller Irén, Harmath Hilda, Kertész, Halmay, Ujváry, Vendrey és Zátony pompás együttesében. A jövő hétfőn érkezik meg a „Marinka, a táncosnő" a századik előadás jubileumához. Vasárnap délután a „Tatárjárás" kerül szinre.

„A sárga kabát" 25-ik előadása. A Király-Szinház nagysikerü Lehár-ujdonsága. „A sárga kabát", amelynek előadása és látványosságszámba menő kiállitása csak a legnagyobb külföldi szinpadokon tapasztalható, csütörtökön huszonötödször kerül szinre Honthy Hannával, Karácsonyi Ilivel, Rátkaival, Latabárral és a vendég Urayval a főszerepekben. A kitünő daljáték természetesen betölti az egész hét müsorát.

„A válóperes hölgy" a Magyar Szinházban. Vajda Ernő rendkivüli sikerü mulatságos vigjátéka szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap este kerül ismétlésre, mindannyiszor Darvas Lilivel, T. Forrai Rózsival, Tóth Böskével, Törzzsel, Z. Molnárral, Kabossal és Ihásszal a főszerepekben. Szombaton este Tersánszky J. Jenő mulatságos komédiáját, a „Szidiké"-t adják, szombaton éjjel 11 órakor Beöthy László szinigazgatásának huszonötödik évfordulója alkalmából diszelőadás lesz; szinrekerül Beöthy László „Kovácsné" cimü vigjátéka.

A Vigszinház hetét a szinház legujabb vigjátéka, a „Négy frakk" dominálja, amelyet szerdán és pénteken játszanak, csütörtökön pedig „Az Ur szőllejé"-t adják. Szombaton kezdi meg vendégszereplését Leopoldine Konstantin Lengyel Menyhért „Táncosnő"-jével (Die Tänzerin). Vasárnap a „Kék róka" (Blaufuchs) kerül szinre, hétfőn pedig a „Clarissa's halbes Herz" cimü vigjátéknak lesz a bemutatója. Leopoldine Konstantin vendégszereplésének ideje alatt a Vigszinház együttese Pozsonyban játszik.

Leopoldine Konstantin és szintársulata szombaton, junius 2-án kezdi meg tiz estére terjedő vendégszereplését a Vigszinházban. Müsorában több nagysikerü magyar szindarab foglal helyet. Ezek közül Lengyel Menyhért „Táncosnő"-je (Die Tänzerin) mindjárt első este kerül szinre. Másnap, vasárnap, a „Kék róká"-t (Blaufuchs), Herczeg Ferenc pompás vigjátékát adják. Hétfőn kerül bemutatóra Max Bród vigjátéka: „Clarissa's halbes Herz" (Clarissa fél szive). A játékrendben szerepel Molnár Ferenc „Farsang"-ja (Fasching) is, továbbá a „Gyémánt-köszörüs" (Die Schule der Kokotten) cimü francia vigjáték. Előadják továbbá Strindberg drámáját, a „Fräulein Julia"-t és a Schnitzler-féle „Literatur"-t is.

A Beöthy-jubileum a Magyar Szinházban. A Magyar Szinházban. A Magyar Szinházban junius 2-án, szombaton lesz az első éjjeli előadás. Ekkor ünneplik az Unio vezérigazgatójának, Beöthy Lászlónak huszonötéves szinigazgatói évfordulóját, mely ünnepség müsorát végleg megállapitotta már a rendezőbizottság. A müsor két részből áll. Előbb az irodalmi, müvészi és társadalmi testületek üdvözlik Beöthy Lászlót. Azután szinre kerül a jubiláns Kovácsné cimü vigjátéka. Ez az előadás tulajdonképpen repriz lesz, mert Beöthy e darabját husz évvel ezelőtt mutatta be a Vigszinház. E diszelőadásra, mely tizenegy órakor kezdődik, a rendezőbizottság bizonyos számu jegyet fentartott a nagyközönség számára. E jegyek árusitását szerdán reggel kezdi meg a Magyar Szinház pénztára.

A Belvárosi Szinház müsorán Móricz Zsigmond kitünő parasztvigjátéka, a „Sári biró" dominál. A kitünő vigjáték szerdán, pénteken és vasárnap kerül ismétlésre, mindannyiszor Rákosi Szidi vendégföllépésével és Somlayval a főszerepekben. Csütörtökön és szombaton a népszerü „Kékszakáll nyolcadik felesége" cimü vigjátékot adják, Titkos Ilonával, Somlayval, Z. Molnárral, Ihásszal a vezető szerepekben.

A „Szépasszony kocsisa" minden este. Rajna és Czobor nagysikerü operettje, a „Szépasszony kocsisa", amelynek előadásain az évad vége ellenére nap-nap után az utolsó helyig zsufolt a Blaha Lujza-Szinház, ezen a héten is minden este szinre kerül Somogyi Nusival, Vaály Ilonával, Ötvös Gittával, Lászlóval, Szirmaival és Tamással a főszerepekben.

A Budai Szinkörben a „Fekete gyémántok" szombati premiérjéig felváltva „Az asszonyok bolondja" és „A madarász" kerül szinre. Szerdán, pénteken és vasárnap délután „Az asszonyok bolondja", csütörtökön este pedig „A madarász", a premier kitünő szereplőivel. Csütörtökön délután „Tul a nagy Kriványon" operett, szombaton délután pedig a Szinházi Élet gyermekelőadása gyermekmüvészi erővel, mérsékelt helyárakkal.

Az uj müsor ötvenedszer. Az Andrássy-uti Szinház rendkivüli sikerü uj müsora, amelynek minden eddigi előadását előre eladott táblás ház közönsége tapsolta, pénteken, junius 1-én ötvenedik előadását éri meg. A „Pajkos grizettek", „Cirkusz", „Hány óra, Zsuzsi?" „Baj van", „A moly" cimü nagyhatásu darabok, a mulatságos tréfák, Békeffy konferánsza és a kitünő magánszámok minden este ismétlésre kerülnek.

A Kamarában Leányasszony a magyar Star filmgyárból kikerült Crocker-regény filmváltozata, főszerepben Hollay Kamillával, valamint Joe Debs, a kitünő mesterdetektiv legujabb kalandja, a Derby Hőse cimü izgalmas turf-drámában. A Kamara előadásai háromnegyed 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor kezdődnek.

Paplant adok!
virágos, divatos szinekben, bárkinél olcsóbban
Szalai a paplankirály, VII., Kertész-u. 35.

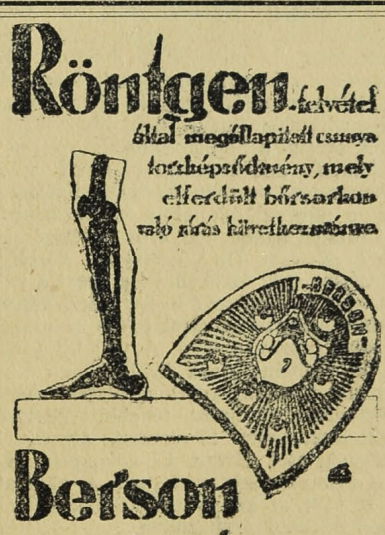

TŐZSDEI HIRLAP

A Hitelbank és az Iparbank fuziója

A Magyar Általános Hitelbank és az Első Magyar Iparbank igazgatóságai között a két intézet fuziójára nézve röviddel ezelőtt tárgyalások indultak meg, melyek immár eredményesen befejeződtek.

A Magyar Általános Hitelbank részvényeseinek f. é. junius 16-ára egybehivandó rendkivüli közgyülésén az alaptőkének az eddigi 420 millióról 489 millió koronára leendő felemelését fogja javasolni. A kibocsátásra kerülő 172.500 egyenkint 400 korona n. é. uj részvényből 105.000 az eddigi részvényeseknek fog elővételi joguk alapján 10:1 arányban felajánltatni, mig a fennmaradó 67,500 részvény minden 5 Iparbank-részvénynek 1 Hitelbank-részvényre való átcserélésére fog szolgálni.

Az Első Magyar Iparbank igazgatósága ennek megfelelően a részvényeseinek ugyancsak f. é. junius 16-án tartandó rendes közgyülésén az alaptőkének — a részvényátcserélési művelet technikai keresztülvitelének megkönnyitése céljából — 100.000,200 koronáról 4166 darab, ex 1922-es szelvényü részvény kibocsátása utján 101.250,000 koronára leendő kikerekitését fogja inditványozni; ezek a részvények darabonkint 8000 koronás áron bocsáttatnak ki. Az Iparbank összes részvényei Hitelbank-részvényekre cseréltetnek át 5:1 arányban. Az Iparbank lefolyt üzletéve 35,834.567 korona 09 fillér tiszta nyereséggel zárul, melyből részvényenkint 60 korona osztalék van tervbevéve, mig a fennmaradó összeg a bank különféle alapjainak gyarapitására fog fordittatni.

A két intézet fuziójánál elsősorban az a megfontolás irányitja a vezetőségeket, hogy tőlük telhetőleg gyakorlatilag hozzájáruljanak a pénzintézetek tulnagy számának — mely főleg az ország jelenlegi területével nem áll arányban — gazdasági szempontból kivánatos csökkentéséhez; ekként az adminisztráció egyszerüsitése révén lényeges költségmegtakaritások is elérhetők lesznek. Nem szenved kétséget, hogy e tranzakció a Magyar Általános Hitelbank részvényesei körében is kedvező megitélésre fog találni, mint hogy az 1864 óta fennálló s az ország legrégibb pénzintézetei közé tartozó Első Magyar Iparbank szilárd üzleti megalapozottsága, minden tekintetben kifogástalan, szolid ügyvitele s a bel- és külföldön egyaránt élvezett jó hirneve általános méltánylásban részesül. E tranzakció révén a Hitelbank nagyszámu ügyfelet és több értékes ipari részesedést is megszerez.

Megállapodások történtek az irányban, hogy a fuzió céljára kibocsátandó és tulnyomó részben az Iparbank nagyrészvényesei birtokába jutó Hitelbank-részvények a piacra ne kerüljenek.

Turf-jelentés a tőzsdéről. Hantos Elemér ny. államtitkár bankjának, a Központi Leszámolóbanknak e heti nevezéseiről az alábbi tudósitásunk számol be. Fábián (a nyeregben Mezei Józseffel) erős doppingolás után letört. Tot.: 9300-ra 7600. —Rex-Lloyd. Vérszegény. Balog és társainak őrizete alatt gyengén agonizál. — Rézbányai. Kimult.

A Stephaneum-nyomda tranzakciója. Ismert dolog, hogy a Stephaneum-nyomda részvénytöbbségének megszerzéséért a Magyar-Amerikai Bank mintegy négy héttel ezelőtt majorizálási harcot inditott. Az első eredmény az lett, hogy a bank erőteljes vásárlásaira a részvények néhány nap alatt 7000 koronáról 19,000 koronára szöktek fel. Az 50,000 darab részvénynek már számottevő része a bank birtokába jutott, amikor kiderült, hogy olyan erős kezekben van a többség, amely nyilt piacon, vásárlás utján nem lesz megkapható. Ekkor a bank tárgyalásokba bocsátkozott a vállalat főrészvényeseivel, köztük a Földhitelintézettel is, amely tárgyalások a napokban eredményesen befejeződtek. A megállapodás lényegesebb pontjai, hogy a Magyar-Amerikai Bank, kisebb mértékben érdekközösségben a Nemzeti Hitelintézettel, a Stephaneum-nyomdavállalatnál nagyobb tranzakciót készit elő, amelynek során 10 millióról 30 millióra felemelik az alaptőkét és a régi részvényesek 5:8 arányban darabonkint 1500 koronáért kapják az uj részvényeket. Ezzel a napirenddel junius 20-án közgyülést tartanak. Szakértők szerint a Stephaneum-részvények belértéke jóval felülmulja mai kurzusát és mivel az uj részvények kibocsátása is elég kedvező feltételek mellett történik, a tárgyalások alatt beállt stagnáció után a hétfői tőzsdei napon már erős kereslet mutatkozott a részvények iránt. Ez a kereslet a közeli napokban előreláthatólag még fokozódni fog, mert a vállalatnál a bécsi Gartenberg-cég is érdekeltséget vállalt és információnk szerint 6000 darab részvényt a nyilt piacon akar összevásárolni. A vállalat további fejlődéséről is nyilvánosságra került, hogy a vállalat Pozsonyban részvénytársasági alapon fiókot nyit, hogy Szlovákia területén régebbi kiterjedt üzleti összeköttetéseit ujra fölvehesse, azonkivül könyvterjesztő-vállalatot létesit Clevelandban is, ahonnét amerikai üzleteit fogja irányitani. A vállalat a fővárosban is nyit uj könyvkereskedést, a Berlini-téren rövidesen felépülő áruházában.

Igazgatói kinevezés. A Magyar-Olasz Bank igazgatósága legutóbb Domány Gyula helyettes-igazgatót igazgatóvá nevezte ki.

A kezdő-árfolyam. A tőzsde intéző-körei mostanában mélyrehatóan foglalkoznak a kérdés megoldásával, hogy milyen rendszert léptessenek életbe a kezdő árfolyamok megállapitására. Mert a mai állapot az tarthatatlan. Módunkban van ezt egy jellemző példával bizonyitani. Néhány nap előtt az egyik napilap tőzsdetudósitója figyelmeztette Mezei titkárt, hogy a 3600 koronán, amely egy középbanknál mint kezdő árfolyam szerepelt a táblán, üzletkötés nem történt. A titkár azt állitotta, hogy volt ilyen kötés és ezt bizonyitani akarta egy Wollák nevü ügynökkel, aki azonban kijelentette, sogy kötés tényleg nem volt, a 3600 koronás árfolyamot maga a bank diktálta be. Erre Mezei titkár a 3600 koronás jegyzést egyszerüen letörölte és helyébe az igazolható legmagasabb árfolyamot, 3300 koronát irt föl. Ezt az esetet annak a jellemzésére mondtuk el, hogy a kezdő-árfolyamok nem elég óvatos feltüntetésével minő károsodás érheti azokat a vevőket, akik például középárfolyamon vásárolnak.

Megint a Lichtig. Néhány nap óta emelkedő árfolyam mellett erősen keresik a Lichtiget. Ez a lázroham nem először lepi meg ezt a papirt és bizonyára most sem utoljára fognak a hiszékenyek csalódni. Annyi azonban bizonyos, hogy a részvények beajánlására Lichtig Samu Gézáék ezuttal is a már többizben sikerrel alkalmazott módszert használják. Jelenleg például azt hiresztelik, hogy a részvényekért majorizálási harc folyik: Nasiciék akarják a többséget megszerezni. Ez bár nem nagyon valószinü, de az bizonyos, hogy Samu Gézáék ezt a harcot szivesen állnák.

Bizalom a tőkeszaporitás iránt. A prágai Poldikohó magyar expoziturája, a Magyar acéláru-gyár r.-t., a Pazzani—Mulaček-érdekeltség vállalata, az alaptőkét 12 és fél millióról 20 millió koronára emeli föl. A sikeres és különösen a magyar részvényesek érdekében történő tranzakció hirére, hétfőn a részvények árfolyama 10.000 koronával csökkent.

A Mobilbank a tőzsdén. Mint közöltük, a Böhm-hordógyár részvényeit rövidesen kottirozni fogják. A bevezetés tőzsdei müveleteit Fónagy Aladár bankja, a Mobilbank fogja intézni.

A Hazai Bank rendkivüli közgyülése elhatározta 125.000 drb 2000 K névértékü uj részvény kibocsátása és a forgalomban levő 225.000 drb részvény névértékének 1000 K-ról 2000 K-ra való fölemelése utján a társaság alaptőkéjének 700 millióra való emelését. Minden két darab régi részvényre egy uj vehető át 7000 K-ért junius 2-ig bezárólag az intézet pénztáránál.

A Magy. Kir. Folyam- és Tengerhajózási R.-T. május 26-iki közgyülése a társaság 200 K n. é. részvényeinek 1000 K-ra való fölülbélyegzését, 294.000 drb 1000 K n. é. uj részvényeknek kibocsátását és ezeknek darabonként 2000 K vételár mellett 1:1 arányban a részvényeseknek való fölajánlását határozta el. Az elővételi jog május 28-tól junius 7-ig gyakorolható.

A Központi Váltóüzlet r.-t., mely tudvalevőleg szoros érdekközösségben áll a Magyar Országos Központi Takarékpénztárral, folyó hó 12-én megtartott rendkivüli közgyülése az intézet alaptőkéjének 12 millióról 100 millió koronára való felemelését határozta el. Az igazgatóság uj tagjaivá a következő urak választattak: Eszterházy Mihály grof, Isaák Elemér, Jabloniczky János dr., Károly Lajos, Maróthi Fürst László, Pogány Brunó dr., Rakovszky István dr., Szentiványi József, Székács Antal, Vas Arthur.

Finomposztógyár Kopetzky és Fiai R.-T. cég alatt külföldi érdekeltség részvételével 1.770.000 svájci frank tőke alapul vételével uj vállalat alakult a Kopetzky és Fiai R.-T. reichenbergi posztógyárak termékeinek Magyarországon való előállitására. A részvény névértéke 1000 korona. A részvénytársaság ujpesti 10.000 négyzetöl saját telken a szükséges gyári épületekkel rendelkezik, továbbá teljes berendezéssel ionóda, gyapjumosó, festőde és appretura részére. A szövőgyár több mint száz szövőszék teljesitményét szolgáltatja és főleg finom férfi és női ruhaszöveteket fog gyártani. Az igazgatóság elnöke Huszár Károly volt miniszterelnök, alelnöke Kopetzky Félix, Reichenberg. Pénztárhely: Strasser és Társa (Budapest, V., Nádor-utca 11.) Wien, Renngasse 12., Berlin, am Kupfergraben 4.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Világszenzáció!
MARTA FARRA
a vaskirálynő
„Breitbart“ legnagyobb ellenfele, szenzációs, bámulatba ejtő mutatványaival a
TABARINBAN
VIII., Rákóczi-út 63. *Telefon: József 21-61.*
Elsőrangu meleg konyha. Kezdete pont 1/2 10 órakor.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 182—82.
A BÁJOS TOMMY
Mulatságos amerikai történet 5 felv. Főszerepben: Hoot Gibson.
CSEREBERE ASSZONYOK
Amerikai vigjáték 5 felvonásban. Főszerepben: Lee Moranaal.
Előadások 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10-kor kezdődnek

SELYEM SZÖVET CSIPKE SZALAG MOSÓÁRÚ DIVATJUDONSÁGOK
Elsner NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Tőkeelhelyezés garanciával és finanszirozás.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára **SZABÓ GYULA**
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

„PYRAMIS“ MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram“ Ujpest. TELEFON: 181—82.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79.
VI., Teréz-körut 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Mercur bérautoüzem
Luxusautói bármikor bárhová, ugy vidékre, mint
külföldre bármikor rendelhetők.
Telefon 48-21, 191-46.
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 11. sz.

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — *Budapest, 1923. junius 6.* — *23. szám.*

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Szélcsend a vihar előtt

Elintézik a sajtó sérelmét — Feszültség a Wolff-pártban
Anarchia a főváros pénzügyeiben

A fővárosi politikában vihar előtti szélcsend van. A sajtó a közvéleményt kénytelen teljesen tájékozatlanul hagyni a főváros ügyeiről, mert — mint ismeretes — a fővárosi laptudósitókat megsértették a közgyülésen és Sipőcz polgármester nem tudja megadni a kellő elégtételt. Ez a körülmény is erősen közrejátszik a teljes szélcsend fenntartásában, mert hiszen a fővárosi bizottsági tagok a nyilvánosság kizárásával csak maguk között tárgyalnak. E héten azonban, ugy látszik, fordulat fog beállni.

Az ellenzék hajlandó elégtételt szerezni a fővárosi laptudósitóknak,

mert lehetetlennek tartja azt, hogy bármely bizottsági tag taktikából megsértse a fővárosi ujságirókat és igy a nyilvánosságot kirekessze a közgyülési és a bizottsági termekből. Valószinü azonban, hogy az ellenzéknek erre az akciójára nem is kerül sor, mert maga a polgármester fogja az ügyet szanálni.

A vihar előtti szélcsendnek az igazi oka azonban a városházán az, hogy a fővárosi bizottsági tagoknak is meg kellett várniok a politikai fejleményeket. A választói névjegyzék kegyetlen és jogtalan megrostálásával kapcsolatban bekövetkezett harcban teljesen az ellenzék győzött, mert hiszen már csak órák kérdése, hogy megjelenik a belügyminiszter rendelete, amelyben a választókkal szemben elkövetett sérelmeket reparálja.

A közgyülés termében ezt a kérdést még nem tárgyalták. Az ellenzék azonban semmi esetre sem hagyja szó nélkül Wolff és Csilléry választójogi akcióját és mindenesetre szigoru kritikát fog gyakorolni ama törvényellenes módszer felett, amellyel

a választópolgároktól el akarta szedni jogaikat a többség két nagyhangu vezére.

A parlamentben odakiáltották Wolff Károlynak, hogy „Wolff népbiztos ur“ diktátori hatalommal akarta megfosztani a választók tizezreit jogaiktól és a szavakban nem fukarkodó pártvezér nem talált feleletet erre a közbekiáltásra. Ugylátszik, Wolff Károlynak egyáltalában az a politikája, hogy az ellene intézett olyan támadásokra, amelyek kényesek, legjobbnak látja, ha nem felel. Ezzel a strucepolitikával azonban nem intéződik el a kérdés, mert az elkövetett visszaélésekért a közgyülési teremben mindenesetre felelősségre fogja őt vonni az ellenzék.

A másik ügy, amely szintén élénken foglalkoztatja az országos politikával kapcsolatban a fővárosi bizottsági tagokat, az, hogy Wolff Károly, annak idején, mikor nemzetgyülési képviselővé megválasztották, azt az igéretet tette pártjának, hogy nem fog a politikában pártja egyes frakciói ellen állást foglalni. És most egyszerre, amikor Gömbössel fegyverbarátságot köt, akkor tulajdonképen mindazok, akik nem állnak a szabad királyválasztók álláspontján, szembentalálják magukat Wolff Károllyal és

a többségi pártban meg is van a feszült hangulat

s a vezér ezt csak ugy tudja eliminálni, hogy a leghevesebb antiszemita jelszavakkal és a besugórendszer teljes kiépitésével, az egyének terrorizálásával tartja fenn a pártfegyelmet. Bizonyos azonban az, hogy a keresztény többségi párt egysége ebben a kérdésben nagy haladást mutat. Azok, akiknek a Gömbös-Wolff-féle politika egyáltalában nem kell, Wolff részéről megszegését látják az eredeti paktumnak és mivel amugy sincsenek valami különösen megelégedve a teljesen programm nélküli Wolff-diktaturával, nincs kizárva, hogy rövidesen felvetik a kérdést a pártban, hogy a vezér miért nem tartja be a nemzetgyülési választások alkalmával kötött paktumot. A többségi pártban, mint két esztendő óta állandóan meg lehet figyelni, nincs semmiféle akció, nincs semmiféle programm, vagy politikai irány. Ők egyszerüen szavazni fognak ezentul is, mint eddig szavaztak a vezér és alvezér parancsszavára.

Annál élénkebb élet folyik az ellenzéken. A demokratapárt amellett, hogy harcra készül a választói jog terén elkövetett visszaélések ellen, nem hagyja kritika nélkül a Budapest Székesfővárosi Közlekedési R.-T. ügyeit sem és eddig is csak arra várt, hogy a sajtó bekapcsolódhassék az ellenzék harcába, mert az ottani állapotokat, amelyeket

Wolff-Buday-rezsimnek lehetne nevezni,

nem hagyhatja kritika nélkül. A villamosvasut igazgatóságának tulajdonképen nincs semmi szava, hanem Buday Dezső elmegy Wolff Károlyhoz, ott megbeszéli az összes dolgokat, amelyeket el kell intézni és akkor Rényi vezérigazgató (szintén Wolffnak a kreaturája) parancsnak veszi a hozott utasitásokat és aszerint hajtanak mindent végre. Az igazgatóság elé csak a kész és elhatározott ügyek terjesztetnek s az ezeket ellenállás nélkül el is fogadja.

A fővárosi alkalmazottak ügyében szintén szót fog emelni az ellenzék, mert lehetetlen dolog az, hogy a főváros pénzügyei teljesen el legyenek hanyagolva. A főváros alkalmazottainak kérdéseiről még csak jelentést sem kap a közgyülés ugy, hogy tárgyi adatok hiján jóformán lehetetlen a kérdéshez érdemben hozzászólni és most már azt is tisztázni fogja az ellenzék, hogy tulajdonképen

miért nem kap kimutatást a főváros alkalmazottainak anyagi helyzetéről

olyan értelemben, hogy ez egyidejüleg előkészitése legyen annak, hogy miképen és milyen forrásból lehet a fővárosi alkalmazottak sorsán segiteni, mert a dolognak legelső feltétele, hogy a főváros pénzügyeit ebből a szempontból ismerjük. És itt is számolnia kell a többségi pártnak és a tanácsnak azzal, hogy az ellenzék rendkivül szigoru kritikát fog alkalmazni a főváros pénzügyeinek vezetésével szemben.

Tulajdonképen nem is lehet arról beszélni, hogy a fővárosnak volna pénzügyi vezetése. Csupor pénzügyi tanácsnok minden erőlködése dacára nem képes elérni azt, hogy az üzemek reális költségvetését megkapja. Közismert tény az, hogy a tanácsban, mikor ilyen értelemben felszólal, mindig a legnagyobb nehézségekbe ütközik. A közgyülés teljes erővel fogja támogatni azt az irányzatot, amelyet a tanácsnok hivatalból helyesnek és jónak tart, mert mégis csak lehetetlen állapot az, hogy a főváros pénzügyeinek a vezetéséről a közgyülés egyáltalában nincs informálva. Ha még a költségvetést is beterjeszti a tanács a közgyülés elé, akkor uj vita indul meg és az ellenzék az egész vonalon be fogja mutatni, hogy milyen tehetetlen, tartalmatlan és meddő időfecsérléssel töltötte a Wolff-párt uralmának eddig lefolyt idejét.

Vázsonyi nem tárgyal Wolffal

Rassay a választói névjegyzékek kérdéséről

A választói névjegyzékek botránya fölött még nem záródott le a koporsó. Az ellenzéknek bizonyára lesz módja és hajlandósága, hogy a közgyülési teremben jellemezze Wolffék, Folkusházyék, központi választmányék eljárását. A kérdés méregfogát ezuttal nem Csilléry, hanem a belügyminiszter huzta ki. Helyesebben azt mondhatnánk, hogy maga gróf Bethlen István miniszterelnök cselekedte ezt, mert a választójogi pótrendelet gondolata teljesen az övé. Az ellenzék maga is teljesen megbizott gróf Bethlen Istvánban és csak az volt a kivánsága, hogy amikor a választójogi rendeletet a belügyminiszter az ellenzék elé terjeszti, jelen legyen a miniszterelnök is, aki az ellenzék kivánságait inkább szokta honorálni. Ez nem történhetett meg azonban, mert Bethlennek igen fontos dolga volt; de igy is simán ment a megegyezés.

Érdekes jelenet volt az is, mikor a minap a parlamentben folyosóján Rassay Károly odamegy Vázsonyi Vilmoshoz:

— Éppen most beszéltem a belügyminiszterrel. Meghivott bennünket szombatra a pótrendelet megismertetésére és megbeszélésére. Azt mondta, ott lesz Wolff is, meg Folkusházy is.

— Én Wolffal nem ülök le tárgyalni — felelt keményen Vázsonyi. — Nem ülök le azzal, aki százezer választónak a választójogát akarta konfiskálni. A miniszter ur ugyis Wolffot akarja megnyugtatni, nem engem.

— És Folkusházy? — kérdezte valaki.

Vázsonyi erre a kérdésre nem felelt.

De öt perc mulva Rassay már hozta a hirt, hogy Rakovszky belügyminiszter elállott Wolff Károly meghivásától.

*

A belügyminiszter pótrendeletére vonatkozólag különféle hirek jelentek meg. Megkértük tehát Rassay Károlyt, adjon képet a Fővárosi Hirlap-nak az uj rendeletről. Rassay a következőket mondta el:

— A rendelet-tervezetnek hat szakasza van, amelyek mindegyikén változtatás történt az ellenzéki konferencia után. A megállapodás azonban perfekt, egészen a szövegezésig preciz. Hogy most mint fest a rendelet? Szakaszonként ismertetve, az első szakasz kimondja, hogy tizéves magyar állampolgárnak vélelmezendők azok, akik a régi Magyarországon születtek és a jelenlegi Magyarországon a trianoni békeszerződés, az 1921. évi XXXIII. t.-c. rendelkezése előtt négy éve laktak. A központi választmány felszólamlás hiányában is köteles ezekre nézve, ha állampolgárság hiánya cimén hagyták ki, hivatalból beszerezni a bejelentőhivataltól a számlálólapot és a számlálólapon kijelölt és bevallott községektől azokat az adatokat, amelyek igazolják, hogy négy éve lakott ott. Amennyiben a központi választmány ezt nem szerzi be, vagy a beszerzett adatok nem igazolják a kihagyási okot, az illetők a névjegyzékből nem hagyhatók ki.

— Hasonlóképen fontos az az intézkedés, amely a második szakaszban az elköltözés cimén kihagyottakról szól és amely szintén az adatoknak

hivatalból való beszerzését teszi kötelességévé a központi választmánynak. Elintézi a rendelet azoknak a dolgát is, akiket a kellő iskolai képzettség hiánya cimén hagytak ki. Ha a kihagyott választó számlálólapján megjelölte, mely iskolában végezte tanulmányait, a központi választmánynak kell beszereznie az illető bizonyitványát. Ha az adatokat a központi választmány nem tudja megszerezni, akkor az illető felveendő a választói névsorba. Végül az ötödik szakasz arról intézkedik, hogy mindazokat, akik az 1818-as névjegyzékben fel vannak véve és ma is Budapesten laknak, minden további nélkül bent kell hagyni a jegyzékben. A legfontosabb momentumok közé tartozik, hogy minden szakaszban ott van, hogy: „felszólamlás nélkül is". Ha a kihagyottakat nem vették is fel külön jegyzékbe, köteles a központi választmány mindezekben a rendeletben felsorolt esetekben felszólamlás nélkül megvizsgálni a kihagyás jogosultságát és mindazokra nézve, akik a kihagyottak jegyzékében nincsenek benne, ezt a körülményt fellebbezésnek kell tekinteni.

*

Most azután csak az a kérdés, miként fog az ellenzéki ellenőrzés nélkül, családi alapon működő központi választmány parirozni a belügyminiszter mindenesetre korrekt és preciz rendeletének. Remélhető, hogy ez a pótrendelet, amely külön elrendeli, hogy a központi választmány köteles eszerint eljárni, a tömeges sérelmeket meg fogja gyógyitani. A rendelet olyan, amely kizárja a jogfosztás lehetőségét.

A melléktermékekért ingyen szenet kap a gázgyár

A modern technika követelményeinek megfelelően összes közüzemeinket át kell alakitani

Ereky Károly nyilatkozata

A budapesti gázművek elsőrendü kereskedelmi vezetés alatt állnak és az óbudai gázművek berendezése olyan modern, hogy felveheti a versenyt a világ bármely más nagy gázművével. Mindannak dacára, hogy ugy kommerciális, mint a technika szempontjából a tökély legmagasabb fokán állnak a gázművek, mégis állandó pénzügyi bajokkal küzd a gázgyár, mert nincs megfelelő forgótőkéje.

A világitási bizottság ülésén néhány héttel ezelőtt felszólalt Ereky Károly és kérdést intézett Buzáth alpolgármesterhez, a bizottság elnökéhez, hogy igaz-e az a hir, hogy a gázgyár forgótőkéjét egy külföldi szindikátus utján akarja megszerezni. Az alpolgármester beismerte ennek a hirnek a valódiságát és kiemelten hangsulyozta, hogy a forgótőke megszerzése céljából ezzel a szindikátussal a tárgyalásokat folytatni is fogja.

Kérdést intéztünk

Ereky Károlyhoz.

hogy mi a véleménye a gázgyár szóbanforgó akciójáról és tőle a következő választ kaptuk:

— A szén kihasználása korunk egyik legnagyobb problémája. Mióta a fütőtechnikusok rájöttek arra, hogy a legnagyobb barbarizmusok közé tartozik, ha a jóminőségü szenet közönséges elégetés utján értékesitjük, azóta az egész energiatermelés és a szerves chémiai ipar forradalomszerü átalakuláson megy keresztül. Ma már minden szakember tisztában van azzal, hogy a jóminőségü szenek elégetésével a chémiai ipart fosztjuk meg legfontosabb nyersanyagától. Éppen ezért a gázgyárak, amelyeknek az azelőtti időben egyszerüen az volt a feladatuk, hogy a szénből kidesztillálják a világitógázt, ma kezdenek átalakulni chémiai gyárakká, ahol a szénből kiveszik azokat a drága és nélkülözhetetlen vegyületeket, amelyek a modern chémiai ipar nyersanyagait alkotják. A technikai fejlődés már annyira előrehaladt, hogy ha egy métermázsa porosz szenet, vagy Saarvidéki szenet, szóval 7—8000 kaloriás elsőrendü elgázositható szenet bányanyers állapotában értékelünk, akkor ez az értéke kisebb, mint hogyha a gázgyárban már kivettük belőle az elgázositható termékeket. Szóval a szén kevesebbet ér szén-állapotban, mint akkor, mikor már a gázt a gázgyár kitermelte belőle.

— Ezen a technikai fejlődésen alapul az az üzlet, amelyet

egy külföldi szindikátus most akar megvalósitani Budapest székesfőváros gázüzemeivel.

— A szindikátus alapgondolata az, hogy megvásárolja az elsőrendü, gázgyártásra alkalmas szenet, azt ingyen odaadja a budapesti gázgyárnak, mely abból kiveszi a gázt és a többi termékeket, a kokszot, a kátrányt és a chemikáliákat visszaadja a szindikátusnak. A dologban az az érdekes, hogy azáltal, hogy a kőszénből kiveszik a gázt, annak ilyenformán beálló elértéktelenedése és sulyvesztesége bőven paralizálódik azáltal, hogy az ilyen módon nyert koksz, kátrány és chemiai termékek értéke nagyobb, mint a nyers széné volt.

— A gázgyártásnak fejlődési folyamata azonban ezzel még nincs lezárva. Évről-évre uj találmányok kerülnek felszinre, amelyek annyira rentabilissá teszik lassanként a szénnek száraz desztillálását, hogy ma már egyes energiatermelő üzemekben is, ahol eddigelé gőzkazánok alatt égették el a szenet, ott is kezdik bevezetni a szén száraz desztillációját és gázzal fütenek, a többi termékeket pedig részben a chemiai iparban, részint pedig a kohászatban értékesitik. A legujabb időben különösen nagyfontosságu műszaki lépés volt az, hogy a szénből benzint és olajokat tudnak száraz desztilláció utján kivonni. Ma, mikor az egész világon benzinhiány van és a chémiai ipar meg az automobilizmus fejlődése olyan méretü szükségletet támaszt benzinben, hogy mindenféle szurrogátumokkal igyekeznek a benzinhiányon segiteni, óriási jelentősége van annak, hogy a gázgyárak is benzintermeléssel foglalkozhatnak. Hogy a budapesti gázgyárban ilyen irányban folynak-e kisérletek, arról nem tudok, de bizonyos, hogy néhány esztendő mulva a jelenlegi modern óbudai gázgyár a ferencvárosi és kőbányai gázművek sorsára fog jutni, azaz ugyanugy üzemen kivül helyeztetik, mint ahogy ezek most üzemen kivül állnak és néhány év leforgása mulva a szén száraz desztillációja olyan gigantikus fejlődést fog felmutatni, hogy

Budapest székesfőváros is kényszeritve lesz uj gázműveket épiteni

és az óbudai gázművet le fogja ugy zárni, mint ahogy jelenleg a ferencvárosit, a kőbányait és többi gáztelepeit lezárta.

— Én a magam részéről a legnagyobb örömmel üdvözlöm azt a törekvését a budapesti gázműveknek, hogy igyekszik ebben a modern áramlatban függetleniteni magát a pénzügyi nehézségektől, de viszont fájdalommal látom azt, hogy ha egy külföldi szindikátus adja a budapesti gázműveknek a szenet, akkor az a hatalmas chemiai ipar, amely a szindikátus kezében fog kifejlődni, teljesen elszakad a gázművektől. Mindennek dacára, a mostani pénzügyi nehézségeket figyelembe véve, nem lehet akadályt gördíteni ezen akció elé, mert megvagyok róla győződve, hogy néhány esztendő mulva ugyis aktuális lesz az uj gázműveknek a legmodernebb technikai felszereléssel való megépitése, amely elv egyébként összes közüzemeinkre is érvényes, mert

villamos-centráléinkat, vágóhidjainkat, vizműveinket és a többi nagy közüzemeket rövidesen ugy is át kell épiteniink,

ha nem akarunk a drágaság sulya alatt összeroskadni. Hogy csak egy példát emlitsek meg, ma egy köbméter viz kiszivattyuzása és házhozszállitása a vizvezetéken keresztül körülbelül 5000 kaloria energiát igényel, holott ezt a munkát 1500—2000 kaloriával könnyen el lehetne végezni. Hasonlóan villamos-centráléinkban 9—10.000 kaloriát használnak el egy kilowattóra előállitásához, holott a mai modern gépekkel 4000 kaloriával is lehet fedezni egy kilowattóra előállitásának szükségleteit.

— Ha hasonlóan végigmegyünk a közüzemeken, akkor azonnal szembetünik, hogy az utóbbi 10—15 esztendő technikai fejlődése szükségessé teszi azt, hogy közüzemeink modernebb alapokra helyeztessenek és a főváros közönségének ujabb megterhelése nélkül, nagy megtakaritásokkal önmagukat kifizessék.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

Körséta a városházán

Halál ellen nincs orvosság — Az a bizonyos költségvetés — Megint drágul minden

Komolyan gondolják-e, nem-e, igazán nem tudjuk megmondani; de tény az, hogy könyomatos hiradás adta tudtul a tervet, hogy a haldokló rezsim a fővárosi törvény revizióját készíti elő. El kell ismerni, hogy a halálraitéltség óráiban megnyilatkozó ez a nyugalom egyenesen vérfagyasztó. Őszintén szólva, olyannak látjuk ezt a hiradást, mint mikor valaki fekete-miséket rendez a lakásán és a botrány leleplezése után megfenyegeti az esetet nyilvánosságra hozó riportert a sajtóperrel. A sajtóperrel, amelyből soha, de soha nem lesz semmi. Ez a terv az utolsó órákban szintén csak porhintés a közvélemény szemébe és ha van annak valami háttere, akkor csak az lehet, hogy valaki felvetette a bölcs ötletet, hogy

a választók névsorának reviziója nem sikerült, revideálni kell a fővárosi törvényt.

A mandátumukat nem hajlandó meghosszabbitani a kormány, a névjegyzékek botrányát sem türik: mit lehet itt csinálni, gyerünk a fővárosi törvény reviziójával. Az 1872. XXXVI. tényleg régen elévült. Elévült már abban a boldog időben, amikor Wolff Károlyhoz még nem volt szerencsénk és amikor Csillérynek, mint fogorvosnak sem hallottuk hirét.

Tervezetük ma még nem került a nyilvánosság elé, de előre is tisztában vagyunk vele, hogy milyen lehet az. Biztosithatjuk azonban arról, hogy uralkodásuk ideje alatt ma már fizikai és technikai lehetetlenség, hogy a nemzetgyülés a reviziót megcsinálhassa. Technikai lehetetlenség ez még akkor is, ha a kormány akceptálná az ő alapelveiket, ami azonban ma már a politikai helyzetnek gyökeres megváltozásával merő lehetetlenség. Hiábavaló ötletek ezek ma már, mert az ő számukra minden hiába: halál ellen nincs orvosság.

Utolsó nagy művük,

a sok-sok halasztást szenvedett költségvetés is esedékes,

vagy legalább is annak mondják. Igazán nem sok jót és nem sok igazságot várunk ettől a költségvetéstől. Láttunk már egyet a kurzus alatti és a mostani is Wolff Károly szellemében fog elkészülni. A régi elvek, amelyeknek bizonyára Csupor József tanácsnok is komoly letéteményese, aligha fognak érvényesülni. Ha az uj költségvetés a közgyülés szine elé kerül, ajánljuk Csupor tanácsnoknak, mondja meg nyiltan, egyenesen a véleményét, idézze egészen egyszerüen Kállay Tibor pénzügyminiszter hires expozéját:

— Ez nem az én költségvetésem.

Annakidején — mint ismeretes — azért nem adtak költségvetést, mert a külföldi kölcsönök törlesztésének feltételei még nem voltak megadva. Első költségvetésükben ezt sokkal egyszerübben oldották meg. Akkor igen érdekes módszerrel kijelentették, hogy külföldi kölcsön nincs, ahhoz nekik semmi közük, de azért nem mondtak le semmiről, amit Bárczy István a külföldi kölcsönökből teremtett. Adtak is olyan parádés költségvetést, hogy alighanem még igen sokáig fogunk erről koldulni.

Hogy aztán milyen lesz az uj költségvetés? Azt mondják, hogy Wolff Károly is belátta, hogy a jó pap holtig tanul és ezen az alapon nem hajlandó többé simára esztergályozott, deficitmentes költségvetéssel tüntetni a külföldi hitelezők előtt, mint azt első költségvetésénél cselekedte. Természetesen senkinek sincs oka csodálkozni azon, ha a költségvetésben immár csillagászati számoknak tetsző milliárdok fognak szerepelni, hiszen még igy is szinte féligmeddig illuzórius a költségvetés mindaddig, amig a korona árfolyama nem stabilizálódik és amig a drágaság növekedése után pontot nem tesz a gazdasági konszolidáció.

Egyelőre azonban

megint csak mindennek az árát felemeli a főváros

és drágább lesz a viz, a villany, a gáz, persze mindenekfelett a villamos. Nem vagyunk hivei annak az ellenzéki politikának, amely minden kákán csomót keres és amely a jogos és méltányos áremeléseket is az ellenzéki harc fegyvereiként használja ki. Nem lehetünk hivei ennek az ellenzéki politikának, mert szélhámosság másnak olyasmit a szemére vetni, amit mi magunk sem tudnánk másként csinálni. A villa-

mos-menetdijak emelésének ódiumát azonban senki el nem háritha a mai többség feje fölül. Rossz időben, tőke nélkül, kizárólag hatalmi célok érdekében átvenni a villamost, ez olyan klasszikus kormányzati hiba, amelyért igen sulyos felelősséggel tartoznak az urak. Csak mielőtt változtatni lehet a dolgokon, be ne következzék az összeomlás a sok vihart látott villamosvasutnál.

A grafikon panaszai

Miből élnek a főváros tisztviselői?

Láttam a napokban egy grafikont, amely ismeretlenül is nagyon keservesen panaszkodott. A grafikon elsirta, hogy milyen keserves a sorsa a szegény fővárosi tisztviselőknek. Amig a régi fizetések vonala becsületes lejtőn fut fölfelé, addig a mai fizetések vonala szomoruan fekszik el a sik lapon. Kiderül ebből a grafikonból, hogy a mai fizetések mint aránylanak a régiekhez. Csak néhány példában mutatom be ezt a szomoru képet:

		Békekoronákban a mai fizetés	a régi
Polgármester		1504	25.000
Alpolgármester	I.	1212	21.000
	II.	1210	19.000
Tanácsosok	I.	964	13.000
Előljáró	II.	963	12.000
Főjegyző stb.	I.	864	8.000
	II.	861	7.500

Elég ez a példa akkor, ha tudjuk, hogy ma békeparitásban a kenyér kiló ja öt fillérrel, a borjuhus 1:20 fillérrel, a zsir 80 fillérrel, a cukor 52 fillérrel, a vászon méterje 61 fillérrel, a cipő párja hét koronával, a szén mázsája 50 fillérrel, a szappan kilója kerek egy koronával drágább, mint a háboru megkezdésekor volt.

Ilyen körülmények között ugyebár meg kell érteni, hogy a fővárosi alkalmazottak aranyparitásban kivánják az illetményeiket? Meg kell érteni annál inkább, mert nem olyan módon lépnek fel, mint azt a KANSZ-nál láttuk. Nem szabad azonban többé elfelejteni, hogy amióta a főváros alkalmazottai aranyvaluta helyett papirvalutát kapnak, illetményeik nőttön fogytak. Valósággal minden hónapban szükebbre szorult a hurok a nyakukon és ma már alig tudnak lélekzeni.

Nem akarunk elvi kérdéseket belevinni ma e vitába, de meg kell emlitenünk, hogy sok mindent elvontak a kedvezmények közül és az elvont kedvezményeket a legkisebb mértékben sem pótolták. Szerintünk sem az állami, sem a fővárosi alkalmazottnak, sem a leghazafiasabb társadalmi egyesületeknek nem jár vasuti kedvezmény. Ez tette tönkre többek között az államvasutakat. De ez a kedvezményük a tisztviselőknek mégis csak megvolt és azt most elvették. Az elvétel helyes, de a szerény kárpótlás kötelező. Megvonták továbbá a cseléd után járó természetbeni ellátást is. Legjobb szeretnénk már a természetbeni ellátásról nem is hallani, de ez mégis csak jogmegvonás. Nem szabad megfeledkezni a lakáspénznek igazán nem a törvény szelleme szerint való leszállitásáról sem. Ceterum censeo: az aranyparitásos fizetés az egyetlen becsületes megoldás és boldogan látná mindenki, ha a pénzügyi anarchiából való kibontakozásnak első sikeres kisérletét a főváros csinálná meg.

Ami eddig történt, az mind ügyetlen foldozás volt. Pillanatnyi, de rendesen későn érkezett segedelem volt, amit eddig juttattak. A fővárosnál pedig ez is mindig később jött, mint az államiaknál. Az elnökiben minden egyes esetben hetekig elpiszmogtak a megoldáson. Mikor a pénz jött, már régen nem lehetett érte vásárolni.

Hiába, be kell vallani, hogy a sérelmek és jogfosztások egész sorozata érte a főváros tisztviselőkarát és elismeréssel kell adózni ezeknek a martiriummal sujtott embereknek, akik ilyen körülmények között is meg tudják tartani önuralmukat.

Kopernikus.

Kitört a hidvám-háboru

A kormány és a főváros vitája a hidak fenntartásáról

Az utóbbi időben igen sokat beszélnek a hidvám visszaállitásáról. Voltak olyan lelkes ellenzékiek, akik még ezt is Wolff Károly ártatlan fejéhez akarták vágni, nem tudván, hogy a hidvám a pénzügyminisztert illeti meg. Alkalmat adtak egyben ezzel Wolff Károlynak, hogy igazságtalanul üldözöttségének martiriumát mutogassa.

Illetékes helyen a hidvám kérdését igy ismertették:

— A kereskedelmi miniszter leiratban értesitette a fővárost, hogy a hidvám kérdésében ankétet tart, amelyre a fővárost is meghivja. A főváros a hidvám megszüntetése érdekében már 1912-ben akcióba lépett, de hiába, mignem 1918-ban a Károlyi rezsim alatt a hidvám megszüntetése végre tényleg megtörtént.

— Az egész kérdés az 1836. évi XXVI. t.-c.-kel alakult ki a Sina György báróval kötött szerződés alapján. Az 1870. X. és XXX. törvénycikkek értelmében a hid az állam tulajdonába ment át és ez alapon minden fenntartást az állam látott át a vámszedés fogának ellenében.

— A város azért, hogy a szemeteskocsik ingyen járjanak át a hidon, vállalta a locsolást, a szeméthordást és a hóekézést. Ezeket a főváros a hidvám megszüntetésével továbbra is végezte, mert ezzel hozzá akart járulni a maga részéről a hidak fenntartásához. Az állam azt mondja, hogy a vám megszüntetése a főváros érdekében történt és egyéb kompenzációkat is kért, a hidak fenntartását, az ingyen világitást és tisztántartást.

Igy álltak a dolgok akkor, amikor legutóbb megtartották a hidvám-ankétet. Ezen az ankéten a főváros kifejtette, hogy nincsen módjában lemondani a váltságösszegről. Ez a kérdés 1936-ban lesz aktuális és igy az akkori pénznek értéke ma teljességgel ismeretlen. Ma valorizált értékben ez a váltság 500 milliót jelentene. A főváros tehát kérte a kormányt, hogy a kérdésnek ezt a részét kapcsolják ki. A főváros sem a fenntartást, sem a világitás és tisztántartás terheit nem vállalhatja. A kormány képviselője erre kijelentette, hogy ebben az esetben kénytelenek lesznek a hidvámokat visszaállitani, hogy igy a költségekre szükséges összegeket előteremthessék. Válaszul a főváros képviselői azt a kijelentést tették, hogyha a pénzügyminiszter hajlandó a fedezethez hozzájárulni, a főváros nem zárkózik el a tisztántartás elvállalásától. Egyelőre tehát a hidvámok visszaállitását még nem határozták el és talán el is lehet azt kerülni.

Események

Hátrább az agarakkal. A háztulajdonos uraknak tulságosan megjött a hangja és az étvágya. Elmondhatja ezt a Fővárosi Hirlap, amely a házbérek kérdésében, a közérdeket becsülettel akarván szolgálni, a legobjektivebb álláspontot foglalt el mindig. Most azonban meg kell mondani az uraknak, hogy hátrább az agarakkal. Mi történt tulajdonképen? Az, hogy alig egy hónapja életbelépett egy miniszteri rendelet, amely a lakók vállára hatalmas terheket rótt minden átmenet nélkül. A rendeletet maguk a háztulajdonos urak sürgették ki és az inkább az ő, mint a mi szájunkize szerint való, azt meg egészen határozottan mondhatjuk, hogy többet álmukban sem véltek elérhetőnek, mint amennyi a harmincszoros és még fokozódó béremeléssel az ölükbe hullott. Mindez — ismételjük, — alig egy hónapja történt és ma már ugy megnövekedtek a követeléseik, olyan szélsőséges és szenvedélyes hangot használnak, hogy ezt már egy kicsit soknak találjuk. Ennek a városnak nyugalma érdekében mondjuk tehát nekik, maradjanak békességben, mert ha ők szervezkedni tudnak, lesz erő, akarat és elszántság a lakókban is, hogy szembeszálljanak a törekvéssel, hogy megvédjék a kormány rendeletét, amelybe a lakók már valahogy belealakultak és amely a lakók számára a továbbiakban is uj terheket, a háziurak számára pedig uj előnyöket biztositt.

A Margitsziget uj vezérigazgatója. Multheti számában a Fővárosi Hirlap elsőnek adott hirt róla, hogy Schiffer Miksa és társaitól a Margitsziget Részvénytársaság részvényeit a Magyar-Amerikai Bank megvette. A bérleti szerződés átruházása az uj tulajdonosokra most van folyamatban a Közmunkatanácsnál. A Margitsziget szebb jövőjébe vetett bizalmat misem fokozhatja jobban, mint az a körülmény, hogy a Margitsziget részvénytársaság vezérigazgatója dr. Faludi Jenő, a Magyar-Amerikai Bank igazgatója lesz, aki nagy müveltségével, rátermettségével és finom izlésével annakidején a Vigszinházat a főváros első szinházává fejlesztette.

A közlekedési dzsungelből. A nagy villamosjegyreformon még nagódnak. Lehet, hogy a komikum és a bosszantás elemeit ki tudják még szedni a nagy reformból, de ismerve a villamos nyomoruságos helyzetét, előre látjuk immár, hogy a nagyarányu tarifaemelés teljesen elmaradhatatlan. Lassan annyit fogunk fizetni egy villamosjegyért, amennyit jó béke idején fizettünk a MÁV-on az éves bérletjegyért. Hát azt csak megértjük még valahogy, hogy a főváros a maga vállalatával szemben jószivü, de nem látjuk okát annak a jószivüségnek, amely a bérkocsis urak felé irányul. Ezek csak most kaptak 300-szoros taksát és máris 500-szorosat kérnek, hogy holnap jelentkezhessenek az ezerszeresért és felhozzák régi argumentumukat, hogy ezerrel mégis csak a legkönnyebb — szorozni. Nem értjük a jószivüséget és előzékenységet, hogy még csak szóba is lehet állani az ilyen fantasztikus kivánságok előterjesztőivel. Legalább átlagban egy hónapig tartanának ki egy-egy tarifa mellett. De nem, ugylátszik, erőszakosan Bécset akarnak csinálni Budapestből.

Az Állatkert önállósitotta a vizvezetékét. Az Állatkertben, amely Berczel Jenő tanácsnok kivételes gondoskodása folytán, ellentétben Európa még meglevő összes állatkertjeivel, folytonosan fejlődik, igen érdekes ujitás történt. Az Állatkert ugyanis függetlenitette magát Káposztásmegyertől és kiépitette saját vizvezetékét. Ez az önállósitási müvelet mintegy kétmillió koronába került és azt jelenti, hogy amig egyrészt a vizműveket jelentékenyen sikerült ezáltal tehermentesiteni, addig az Állatkertnek módjában van az eddiginél is bővebben öntözni. A növényzet frissebb, a levegő egészségesebb lesz ezáltal. A vezeték belső furásu kutból kapja a vizet és igy nem szükséges vele takarékoskodni. Ugyancsak a pálmaház is bővebben részesül ma a viz áldásaiban, de fontos ez az állatok egészségének is, mert elejét lehet venni ezáltal a már-már fenyegetően fellépett tuberkulózisnak.

SZÓRAKOZÁS

A Fővárosi Operettszinház uj revüoperettje. „A három grácia", szerdán kerül bemutatóra. A partiturában egymást érik a hatásos dalok és táncok. Példátlanul ragyogó a második fölvonás, amelyben a Casati-kastélyban rendezett ünnepély tündöklő fény és pompa kifejtésére ad alkalmat. Különösen itt érvényesül Szabolcs Ernő rendezése. Biller Irén, a gyorsan népszerüvé lett uj primadonna és kitünő partnere, Halmay Tibor egészen uiszerü duetteket adnak elő. Harmath Hilda és Komlóss Vilmos játszák a hálásnál hálásabb főszerepeket.

A „Sárga kabát" minden este. Lehár Ferenc nagysikerü daljátéka, minden este szinre kerül a Király-Szinházban a bemutató kiváló szereplőivel.

„Kovácsné" és „A válóperes hölgy" fölváltva kerül szinre a Magyar Szinházban. Beöthy László „Kovácsné" cimü vigjátéka, szerdán és pénteken. Vajda Ernő nagysikerü darabja, „A válóperes hölgy" csütörtökön, szombaton és vasárnap. Mind a két darab a bemutató kiváló szereplőivel van műsoron.

A Vigszinház hete Leopoldine Konstantin és kitünő társulata vendégszereplésének jegyében fog lefolyni. Szombaton a „Clarissa's halbes Herz" cimü uj vigjátékot adják. Szerdán és pénteken a Schnitzler-féle „Literatur" és Strindberg „Julia kisasszonya" kerül szinre. Csütörtökön „A gyémántköszörüs" szerez derült órákat a közönségnek, vasárnap és hétfőn Molnár Ferenc „Farsang"-ja szerepel a műsoron. Valamennyi előadás fél 8 órakor kezdődik, csak a szombati és vasárnapi német előadás kezdődik 10 és fél órakor. Ezeken a napokon a Vigszinház együttese a „John Gabriel Borkmant" játsza 7 órai kezdettel.

A „Névtelenek" bemutatója. Szombaton, 9-én, mutatja be a Belvárosi Szinház Lenormand „Névtelenek" cimü rendkivül érdekfeszitő darabját. A Belvárosi Szinház hetek óta a legnagyobb ambicióval készül a kitünő darab előadására, amely méreteinél fogva is nagy föladatot ró a darab rendezőjére, Somlayra, aki egyuttal a darab férfi főszerepét is játsza. Szereplőtársai: Titkos Ilona, T. Halmy Margit, Simon Marcsa, P. Tárnoky Géza, Z. Molnár, Bársony, Körmendy és Szegheő. A bemutatóig szerdán és pénteken a „Sári biró"-t adják, csütörtökön a nagysikerü „Kékszakáll nyolcadik felesége" cimü vigjátékot.

A „Szépaszony kocsisa" minden este. Rajna—Czobor elmés és szép zenéjü operettje, a „Szépaszszony kocsisa", minden este szinre kerül a Blaha Lujza-Szinházban, mindannyiszor a bemutató kiváló szereposztásában.

Zsufolásig megtelt a Budai Szinkör tágas nézőtere a „Fekete gyémántok" szombat esti premierjén, amely zajos tapsok és kihivások közt a legnagyobb siker jegyében folyt le. Bajor Gizi eddigi müvészi sikereit egy ujabb babérággal gyarapitotta, D'Arrigó, Stella Gyula, Sebestyén Géza és Deréky szereplése a közönség méltó elismerését vivta ki. A „Fekete gyémántok" szerdán, pénteken és szombaton kerül szinre a premier kitünő szereplőivel.

Szenzációs siker az „Asszonyok bolondja" a Budai Szinkör sláger-operettje, mely e héten csütörtökön és vasárnap este kerül szinre a nagysikerü premier szereplőivel.

53—59-edik előadása lesz ezen a héten az Andrássy-uti Szinház nagysikerü uj műsorának, amelynek keretében a nagysikerü Fazekas-dráma, a „Cirkusz", a gyönyörü zenéjü Reinhardt-operett, a „Pajkos grizettek", Móricz Zsigmond kitünő falusi komédiája, a „Hány óra, Zsuzsi?", a pompás Pierre Weber-vigjáték, „Baj van", „A moly" cimü tréfa, Kökény Ilona és Németh Juliska nagyhatásu szólói és Békeffy konferánsza kerülnek szinre.

A Kamara szombati bemutatóján állandó kacagás közben pergett le a nagysikerü uj müsor. A Star-filmgyár hires operett-filmjét, a „Nebántsvirág"-ot ujitotta fel a főszerepben Lóth Ilával és a legjobb magyar filmszinészekkel. Az amerikai vigjátékokból egész csokorravalót ad ez a müsor. „Hogy lesz a fehérből fekete?", a „Jónás" és az „Eszterke", egytől egyig a legkiválóbb produktumai az amerikai filmgyártásnak, a főszerepekben a legbájosabb gyermekszinészekkel. Az előadások háromnegyed 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor kezdődnek.

Paplant adok!
virágos, divatos szinekben, bárkinél olcsóbban
Szalai a paplankirály, VII., Kertész-u. 35.

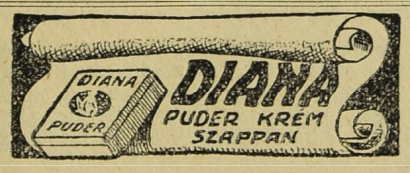

TŐZSDEI HIRLAP

Nincs szükség uj rendszabályokra a nemjegyzett értékpapirok piacán. Még a jó békevilágban volt, hogy a főkapitányság Diener rendőrkapitányt az európai metropolisokba erkölcsrendészeti tanulmányutra küldte. Három havi távollét után a kapitány hazajött és megirta a jelentését. Néhány mondatba foglalta össze mondanivalóit, körülbelül igy: Bejártam Párist, Londont, Berlint, Rómát, Bécset. Mindenütt tanulmányoztam az erkölcsrendészeti berendezkedéseket, de azt tapasztaltam, hogy sehol a szerelmet olyan jól és olyan olcsón nem áruliák, mint Budapesten. Azért ujitásra nincs szükség, maradjon minden a régiben! Ez a megállapitás jutott eszünkbe, amikor azt halljuk, hogy Scherz tőzsde-titkár önkényes kezdeményezésére a „nemjegyzett értékpapirok piacát" meg akarják reformálni. Vajjon mi szükség volna erre, amikor a most gyakorlatban levő rendszer kifogástalanul bevált? A nemjegyzett értékpapirok adás-vételét a tőzsdetagok egymás között korrekt módon bonyolitják le. Miért akarják az értékpapirkereskedelemnek ezt az ágát kiüldözni a tőzsdeteremből, és miért akarnak zugforgalomra szoritani olyan kitünő ipari értékeket, amelyeket a közgazdaság vérkeringésének föl kell szivni és előbb-utóbb ugyis hivatalos jegyzésre kerülnek. Csonka országunkban az ipar most van kialakulóban, igen örvendetesen napról-napra uj vállalatok alakulnak, amelyeknek a részvényei iránt érdeméhez mérten a közönség is érdeklődik. Misem természetesebb, hogy ezeket a részvényeket az értékpapir-kereskedelem piacán, a tőzsdén, kell forgalomba hozni. Ezt az üzletágat becsületes eszközökkel csakis ott lehet lebonyolitani, ahol az arra illetékes tényezők foglalkoznak vele. A nemjegyzett értékpapirok nyugodt forgalmát tehát semmi módon korlátozni és megzavarni nem szabad. A mai rendszer teljesen megfelelő: maradjon minden a régiben!

A részvénytársaságok mérlegkészitése és az uj társulati adó. Ezen a cimen a Gazdasági Hirlap kiadásában ma jelent meg Schmer Sándor dr. pénzügyi titkár értékes és szakszerüség szempontjából kifogástalan munkája. A szerző művének megirásával hasznos utbaigazitást kivánt adni a nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknak és erre annál is inkább szükség van, mert az adóköteles üzleteredmény megállapitásához külön adómérleget kell felállitani. Bizonyos, hogy Schmer dr. munkája hiányt pótol és a vállalatoknál nélkülözhetetlenné fog válni.

A hazai textilipar fejlesztése. A Warnsdorfi pamutszövőgyár r.-t., amelyet a Strasser és Társa bankház néhány hét előtt alapitott meg, már annyira előrehaladt a berendezéssel, hogy üzemét rövidesen megindithatja, ugy, hogy gyártmányai még a nyár folyamán forgalomba kerülnek. Evvel az ország igen számottevő import-szükségletétől szabadul meg, mert a gyár főleg az ugynevezett paraszt-kelmék gyártásával és forgalombahozásával kiván foglalkozni és üzemét olyan nagy arányuvá óhajtja fejleszteni, hogy idővel Csonka-Magyarország kisgazdáinak ruházati szükségletét teljesen kielégiteni tudja. A hazai textilipar fejlesztésében nagy jelentősége van a Strasser és Társa cég által alapitott Kopetzky Félix finomposztógyár r.-t.-nak is, amelyről multheti számunkban már megemlékeztünk. A gyár Ujpesten, hatalmas területen, 100 szövőszék teljesitménnyel fog dolgozni kezdeni. A nyersanyag, még pedig gyapju, fonal és festék igen jelentős tételekben rendelkezésre áll és a vállalat, amelynek gyapjumosója, fonó- és szövőgyára, festődéje és kikészitője lesz, már az első évben többmilliós svájci frank értékü szöveteket termelhet, ami egyet jelent azzal, hogy már az első évben több milliárdnyi gyapjuszövet importja válik feleslegessé. Ezekkel az alapitásokkal a Strasser és Társa bankház olyan kvalitásokról tett bizonyságot, amelyek további nagy reményekkel kecsegtetnek a bankház iparfejlesztési sikerei tekintetében.

A Dunaharaszti. Dr. Bányai Sándor, a Magyar-Amerikai Bank igazgatója és tőzsdei üzleteinek zseniális vezetője, a hétfői tőzsdenapon ismét brillirozott. Ezuttal Dunaharasztiban dolgozott és sikerült is neki ezt az eddig meglehetősen elhanyagolt papirt, amely pénteken még 3800 korona körül mozgott, a rohamosan megnövekedett vásárlási kedv mellett néhány perc alatt 6000 koronáig „feltenni". Zárlat előtt realizálásokra az árfolyam némileg csökkent ugyan, de beavatottak szerint a Dunaharaszti-fa belértéke a 10.000 koronát is jóval meghaladja és igy e papirban további áremelkedés várható.

A Viktória butorgyár aeroplánokat is készit. Az utóbbi időben a Viktória-fa kurzusa állandóan emelkedik és már az 5000 koronát is meghaladta. Beavattottak szerint a gyár legujabban repülőgépgyártásra is berendezkedett és máris tekintélyes megrendelést kapott az uj magyar Aeroexpress részvénytársaságtól, aminek valószinüségét bizonyitja az a körülmény, hogy mindkét részvénytársaságnak Bauer Jenő a főrészvényese.

Uj bank iparvállalatok alapitására. Magyar-Osztrák-Német Közgazdasági Bank R.-T. cimen 100 millió korona alaptőkével uj bank alakult Budapesten, amely a berlini Deutsch-Österreich-Ungarische Wirtschaftsbank és a Strasser és Társa bankház közös alapitása. Az uj bank megvette a felszámoló Gazdasági Hitelbank helyiségeit (Piarista-u. 6.) és ott müködését rövidesen megkezdi. A bank főleg iparvállalatok finanszirozásával és alapitásával akar foglalkozni.

Bevezetik a Czinner-szalámit. A Magyar mezőgazdasági hitelintézet r.-t. rövid időn belül be fogja a tőzsdére vezetni a Czinner és Társa szalámigyár rt. Szeged, részvényeit, melyekben a magánforgalomban máris élénk kereslet van. A vállalat Magyarország második legnagyobb szalámigyára, alaptőkéje 40,000.000 és 43 éve áll fenn Szegeden. A gyár a legmodernebben felszerelt saját nagyarányu telepén állandóan üzemben van. Gyártmányai a belföldön is közkedveltek de tulnyomó részben a külföldre és a nyugati államokba szállitják. A Czinner szalámigyár rt. érdekeltséggel bir a Magyar szalámigyár r.-t.-nál, az Austro Ungarische Salamifabrik A.-G.-nál, a Szegedi hus- és vásárpénztár r.t.-nál, a Szegedi sertéshizlaló és husipari rt.nál, a Csanádmegyei sertéshizlaló rt.-nál, a Makói sertéshizlaló és husipari rt.-nál. A vállalat oly nagy mértékben van megrendelésekkel ellátva, hogy azok gyártási képességét hosszu időre meghaladják. A részvények bevezetését a tőzsdetanács hétfői ülése engedélyezte.

Ujjászervezték a Magyar-Amerikai Bank igazgatóságát. A Magyar-amerikai bank r.-t. közgyülése elhatározta alaptőkéjének 180,000 drb 340 K n. é. uj részvény kibocsátásával 40·8 millióról 102 millió K-ra való felemelését. Minden két régi részvényre darabonkint 340 K lefizetése ellenében az intézet pénztáránál junius hó 12-ig három uj részvény vehető át. Az intézet 1922. évi osztalékszelvénye drbonként 50 K-val váltható be. Az intézet uj igazgatóságának tagjai: Huszár Károly (elnök), dr. Faludi Jenő, dr. Révész Jenő, dr. Somlyó Arnold (Newyork), alelnökök, Barna Bertalan (Newyork), dr. Bányai Sándor, Dicker József (Madrid), Dicker Zoltán (Chicago), Faludi Sándor, Gráner Sándor, Kállay Tamás, Krammer-Kászonyi Károly, Kornstein Richard, (Gartenberg & Co., bécsi bankház), Loránd Henry (Newyork), Mayer Jakab, Odescalchi Lóránd herceg, Steinhardt Antal, dr. Siegescu József, Sebastiani Vilmos, Szmrecsányi György, Unger Bertalan (Newyork) és Widder Emil (Newyork).

Az Ingéfa közgyülése. Szombaton tartotta az Ingatlan épitő és faipari r.-t. (Ingéfa) első rendes közgyülését. A társaság az elmult üzletévre 19 millió 248.842 K tiszta nyereséget tüntet fel, amelyből a társaság az 1922. évre osztalékjogosult részvények után 25 százalékos osztalékot fizet. Az igazgatóság a részvények egy részének külföldi tőkecsoport által történt megszerzésére való tekintettel a következő urakból alakult meg: Drucker Artur elnök, Wien, Lipthay Ágost ny. államtitkár, ügyvezető-elnök, Sulner Márton vezérigazgató, Birnbaum Alfréd, Wien, Dávid Róbert bankár, a „Márkus Nelken fia, Berlin" cégben, Frankl Pál dr., Wien, Friedrich Jakab, Hirsch Leó, Wien, Kaufman Hugó bankár, Amsterdam, Langraf József, Lipthay Ervin, Vajda Ákos dr., Witroffsky Károly, Wien.

A Böhm Kálmán Hordógyár R.-T. igazgatósága közli, hogy a junius 12-én megtartandó közgyülésnek 5 millió korona alaptőkéjének 12 millió koronára való felemelését fogja javasolni 2:1 arányban darabonként 200 koronáért (100 korona költség). Az elővételi jog a vállalat pénztáránál junius 15—20-ig gyakorolható. Az igazgatóságba dr. Bartók Albertet, a Mobilbank igazgatóját és Boschán Károly bornagykereskedőt választják be. Reich Sándor cégvezetőt aligazgatóvá, Schartner Jánosnét cégvezetővé nevezték ki.

Magyar Forgalmi Bank R.-T. közgyülésének határozata szerint az 1922. üzletév szelvényeket az intézet pénztáránál, József-tér 5., részvényenként 60 K-val váltják be. A közgyülés az igazgatóságba uj tagokul Pál Ignácot, az intézet ügyvezető-igazgatóját és Langfelder Ármint, a bécsi fiók igazgatóját választotta be.

Tőkét emelt a Deviza-bank. A közelmultban tartott közgyülésén a Deviza-bank r.-t. (Vilmos császár-ut 66.) alaptőkéjét 50.000.000-ra emelte fel. Értesülésünk szerint a bank igazgatósága tárgyalásokat folytat avégből, hogy a közel jövőben ujabb nagyarányu tőkeemelést bonyolitson le.

A Magyar-német bank rt. igazgatósága a junius 6-ra egybehivott közgyülésnek a 100 millió K alaptőkének 100.000 drb 1000 K n. é. névre szóló uj részvény kibocsátásával 200 millió K-ra való felemelését és a jelenleg forgalomban levő 200 K n. é. részvényekre való összevonását fogja javasolni. Az intézet 1922. évi mérlegében az előző évről áthozott 130.197 K (1921-ben 52.315 K) nyereségmaradvánnyal együtt 49,203.247 (10,961.928) K nyers jövedelmet számol el, amiből a tiszta nyereség 18,409.237 K, az 1921. évi 3,582.525 K-val szemben. A tavalyi 16 K (8 százalék) osztalékkal szemben, azidén 40 K (20 százalék) osztalékot fizetnek.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor a junius havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MŰSOR.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Mindennap este 1/2 8 órakor
PALLAMEDES
szenzációs gladiátorjátékai. **Karmanow** világhirű kutyaszínháza és beszélő kutyája és a juniusi operett és varietéműsor.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ
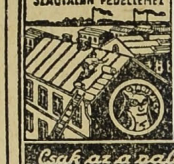

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 26.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimképpel vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el!

DR. JUST-FÉLE
IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI GYÁR R.-T.
UJPEST, Ó-UTCA 2.
Távirati cim: „Justram" Ujpest. TELEFON: 181—52.
GYÁRTMÁNYOK:
Normal, félwattos (gázzal töltött) és speciális lámpák mindenféle kivitelben.
Megrendelések kizárólag gyártelepünkre intézendők. A székesfőváros szállitója.

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Műszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril-tömitőanyag.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. junius 13. — 24. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ▫ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Lesben a központi választmány

Még nem lehet diadalmi tort ülni

Az a belügyminiszteri rendelet, amely hivatva lesz ellensulyozni a goromba „tévedések"-et, amelyek a budapesti választói névjegyzékbe becsusztak, még mindig nem jelent meg. Változás ugyan már aligha esik rajta, de az ellenzéken nem tudják magyarázatát adni a késedelemnek. Pedig már Wolff Károly is ráadta legmagasabb áldását. És ezt mindenesetre gyanusnak tartják. Nehéz is megérteni, hogy lehet jó az a pótrendelet, amellyel Wolff Károly is meg van elégedve? Egészen természetes ilyen körülmények között, hogy az ellenzék nincsen eltelve olyan optimizmussal, amilyennek — sajnos — még liberális lapok is hangot adtak. Az ellenzék hangulatát hűen jellemzi az a nyilatkozat, amely itt következik:

— A választói névjegyzékek ügye még mindig nem jutott dülőre és akik okosan, előrelátóan gondolkodnak, nagyon jól tudják, hogy az ellenfél nem adja fel kardcsapás nélkül azokat a pozíciókat, amelyekhez éppenséggel nem hősi és lovagias küzdelem árán jutott hozzá. Ez azonban neki mindegy, a kezéből kicsuszó hatalmat csak ilyen eszközökkel szerezheti vissza és igazán naivság lenne azt hinni, hogy amikor a belügyminiszter ur bemutatja nekik a pótrendeletet, ők egyszerüen, akázatosan megadják magukat. Ebben bizni naivság lenne, de még inkább az volna, ha máris diadalmi tort akarnánk ülni.

— A központi választmány lesben áll és meg lehetünk győződve róla, hogy tizszer is megforgatják majd a belügyminiszteri pótrendeletet, nem maradt-e valahol rajta egy kis rés, egy kis hézag? Nem titkolom, az az érzésem, hogy még csak most virradnak ránk a küzdelem legsulyosabb napjai. Milyen romantikusan is mondta Wolff Károly a napokban, hogy a polgári ingyen-munkával szemben nem lehet olyan kivánalmakat támasztani, mint a tisztviselők munkájánál. Ez a diadalmas polgári munka, amelynek Wolffék százezer ellenzéki voks kiirtását szerették volna köszönni, nem fog nyugodni és ujabb kisérleteket fog tenni, hogy politikai érdemeit gazdagitsa. Egy rezsim, amelynek nincsenek gyökerei a tömegekben, csak erre a hiressé lett „polgári ingyenmunká"-ra támaszkodhatik. Nem csoda, ha Wolff Károly nem telik be a központi választmány védelmével és dicséretével és nem kevesebbet mer elmondani róla, mint azt, hogy „a központi választmány mindig tudatában van annak, hogy az objektiv igazság szerint kell eljárnia".

— Ha Wolff Károly és társai csakugyan számitani akarnának arra, hogy a másik oldalon lovagias ellenfélnek tartsák őket, akkor igenis egyszerü módot választhatna. Csak ki kellene nyitnia a központi választmány ajtaját és ki kellene jelentenie: Ellenzéki uraim, parancsoljanak besétálni a központi választmányba, parancsoljanak résztvenni ebben a polgári ingyenmunkában, mert nekünk nincsenek titkaink, mert mi az objektiv igazság lovagjai vagyunk.

— Ezt azonban Wolffék nem fogják megcselekedni, de viszont akkor ne gondoljanak arra, hogy az ellenzék csak egy pillanatig is bizni fog az ő polgári különmunkájukban. Egyben pedig jó lenne figyelmeztetni Wolff urat arra is, hogy hagyja már abba az izléstelen vádaskodást, hogy nem ők, hanem az ellenzék hamisitott. Ezeket a dajkameséket ők maguk is alig hiszik el, de ha elhiszik, az ő kezükben van a hatalom, a bizonyitás kötelességét a belügyminiszter reájuk bizza. A törvény minden hamisitást szigoruan büntetni rendel, de előbb bizonyitani kell. Addig se higyjék azonban azt, hogy a budapesti közönség olyan naiv, hogy minden átlátszó hangulatkeltésnek felülne.

Agrárdemokrata-uralom a városházán

Wolffék elválnak Huszáréktól és egyesülnek Gömbösékkel
Mit jelent a politikai változás Budapest számára?

Politikai körökben igen élénken beszélgetnek arról, hogy gróf Bethlen István egységes pártjából a legközelebbi napokban ki fognak lépni Gömbös Gyula fajvédő barátai. Bármilyen különösen hangzik is, senki előtt sem lehet kétséges, hogy ennek a jelentéktelennek látszó eseménynek rendkívüli hatása lehet a városi politikára is. Igy van ez, mert tudvalevő, hogy Wolff Károly ma már elválaszthatatlanul Gömbös Gyula fajvédő szekeréhez kötötte a magáét. Ha tehát Gömbös és hét-nyolc hive a napokban elhagyják az egységes pártot, akkor

Wolffék is kétségtelenül elszakadnak Huszáréktól és minden valószinüség szerint megalakitják Gömbösékkel az agrárdemokrata-pártot,

amelynek alighanem lesz még egy-két jelzője is a cimében. Wolff Károlyt a kilépésben és a csatlakozásban nem sokan fogják követni, de egész bizonyosan vele mennek Csilléry András, Benárd Ágoston és Buday Dezső.

Husz-huszonöt tagu ellenzék lesz az, amely igen agresszivnek készül. Nehéz lenne elképzelni, hogy az a Wolff Károly, aki a parlamentben szélső ellenzéki lesz, a városházán kormányhü maradjon. Nem valami biztató perspektiva azonban az, hogy a városházi többség éles ellentétben álljon a kormánnyal, mert ennek a helyzetnek a levét Budapest lakossága issza meg.

Van azonban az uj frigynek még egy olyan oldala, amelyet a főváros lakossága szempontjából igen szigoruan szemügyre kell venni. Ez az oldal pedig az, hogy az uj alakulásnak nem is a fajvédelem lesz a legelső programmpontja, hanem az agrárdemokrácia. A fajvédelem kérdését revizió alá veszik már csak a kormányképesség kedvéért is, aminthogy Wolff Károly minapi kaposvári beszédében is kijelentette, hogy ő soha sem volt antiszemita, csak éppen hogy a magyar fajtáját akarja megvédeni. Az agrárdemokrácia alatt pedig természetesen az agrárius érdekek képviseletét és a szélsőséges földbirtok-politika megvalósitását értik.

Nem tudjuk, megfontolta-e Wolff Károly, hogy mire vállalkozik. El tudjuk képzelni és el tudja képzelni a főváros lakossága is, hogy akár Wolffék, akár a demokraták a szélső földbirtokreform mellett exponálják magukat. A földigények kielégitésére mulhatatlan szükség van az ország békéje érdekében. Igaz, hogy áll az ellenvetés is, hogy a kisbirtok soha sem állhat annyira a többtermelés szolgálatában, tehát sohasem szolgálja ugy a város érdekeit, mint a nagybirtok. Lehet, hogy Wolff Károly is paraszt-Eldorádót varázsol Magyarországból, aminthogy a csupa apró földecskékből álló Dánia tényleg az; éppen ezért nincs szavunk ez ellen, annál is inkább, mert a demokraták és szociáldemokraták is hivei a földreformnak. De

egy kimondottan agrárius-párthoz tartozni egy városi, sőt fővárosi „vezér"-nek; ez sokkal több, mint fából vaskarika.

Kezdve a buzaárak és a mindennapi kenyér árának kialakulásán, a falu és város számtalan érdeke ütközik. Ez természetes rendje a világnak és éppenséggel nem szerencsétlenség: a szerencsétlenség ott kezdődik, ahol a „vezérek" nem ismerik fel a maguk és a gondjaikra bizott tömegek gazdasági érdekeit. Pedig itt most erről van szó és ha már tökéletesen meg is van ágyazva Wolffék bukása, a hatalomért való küzdelmük hevében elkövetett ezt a katasztrofális baklövésüket nem akceptálhatják még azok a szélsőséges elemek sem, amelyek vakon követik a fajvédelmi harcban. Ezt még a városi lakos fajvédők sem akceptálhatják, mert — hiába — az ő bőrükről, az ő gyomrukról is szó van.

Felekezeti vetélkedés Zilahi Kiss Jenő körül

Miért nem töltik be a harmadik alpolgármesteri állást?

Eddig, esztendőkön át a zsidók voltak soron. A kommün bukása óta egy pillanatig sem szünetelt a városházán a felekezeti harc, de eddig csak a zsidók kerültek terítékre. Anélkül, hogy ennek a szomoru jelenségnek vége szakadt volna, a budapesti városházán, helyesebben a keresztény községi párt kebelében, ujabb fájdalmas jelenséggel találkozunk. Az utóbbi időben kitört a vetélkedés a katholikus és a protestáns vallásu városatyák, helyesebben párttagok között. Erőteljesen hangsulyozzuk, hogy nem gyülölködésről vagy harcról, hanem csak vetélkedésről van szó. De ez is sajnálatos.

Néhány hét előtt a Fővárosi Hirlap ismertette a többségi pártból származó, tökéletesen autentikus forrásból ennek a vetélkedésnek a magvát, amely nem volt más, mint a tisztifőorvos-helyettes választása körül kialakult helyzet. Lehet, hogy teljesen véletlen volt, hogy a párt egyik diktátora, a református Csilléry felekezeti tendencia nélkül foglalt állást a szintén református Csordás Elemér mellett; de ebben a tényben a katholikus városatyák egy csoportja provokációt látott.

Az ilyesmi kellemetlen egy párt életében, de nem lehet döntő fontosságu, amig a baj akuttá nem válik. Minden jel arra mutat azonban, hogy a felekezeti versengés tovább tart. Azt mondják ugyanis, hogy a Rényi Dezső távozásával megüresedett alpolgármesteri állást ilyen okok miatt nem töltik be. A Csilléry-csoport ugyanis, mert egész gondolatvilágát, egész szellemi nivóját, ideálját Zilahi Kiss Jenőben látja, őt szeretné nem is a harmadik, de a második alpolgármesteri helyre emelni. Erről már beszéltünk ezeken a hasábokon, de most bizonyos körökben megint azt látják ebben a törekvésben, hogy a protestáns Csilléryék felekezeti vetélkedést akarnak felidézni. Nem tudunk ebben hinni, hiszen Zilahi Kiss Jenő neve nem az a zászló, amely a protestánsokat egyesiteni tudná. Sőt ellenkezőleg, a józan protestánsok tömegei irtóznak az intranzigens iránytól, alig hihető tehát, hogy minden protestáns városatya hajlandó lenne Zilahi Kiss Jenő csatlósává szegődni. Soha biztosabban még nem bukhatott volna a kurzus gyöngye, mint igy, felekezeti felvonulás alapján. Ez nem megvetendő eredmény, de még ez sem éri meg azt, hogy a pártból esetleg az ülésterembe is bevonuljon a felekezeti vetélkedés.

A tanácsnoki és alpolgármesteri állásokra való pályázat kiirását azért huzzák-halasztják, hogy ezt a Zilahi-Kiss-problémát megoldják. De szeretnék békésen elintézni az ezzel kapcsolatos Buzáth-affért is, mert Buzáth János semmi szin alatt nem hajlandó állásában megmaradni, ha — amint tervezik — Zilahi Kiss Jenőt nem alpolgármesteri cimmel felruházott tanácsnokká, hanem második alpolgármesterré választják meg. Az alpolgármesterségre természetesen tovább is változatlanul reflektál a tanács két kiváló tagja: Berczel Jenő és Csupor József tanácsnokok, akiknek igazán bőséges érdemük van ahhoz, hogy megmérkőzzenek Zilahi Kiss Jenővel.

Van azonban — amint ezt már jelentettük — még valaki, akinek nemcsak rendkivüli érdemei, de igen jelentős pártja is van és ez Fock Ede tanácsnok. Az ő jelöltsége a jogászi képzettség frontjának áttörésére irányul és amint halljuk, ennek a gondolatnak bőségesen vannak hivei a közgyülésben. Még a jogi képzettség makacs harcosai is elismerik, hogy az ilyen reprezentáns, nagyműveltségü és soktudásu férfiut, mint Fock Ede, meg kell tisztelni az alpolgármesteri székkel. Igen jó forrásból való az az információnk, amely szerint Fock Ede alpolgármestersége érdekében kompromisszum készül, olyan, amely a jogászok skrupulusait is kielégiteni hivatott volna. Eszerint a jogászok is hajlandók lennének Fock Edét alpolgármesterré választani, de azzal a feltétellel, hogy valami formában kimondassák: Fock megválasztása nem lehet precedens és az alpolgármesteri állások betöltésében továbbra is megkivánják a jogi képzettséget.

A tisztviselői kar türelmetlenül várja a tanácsnoki állások betöltését is, amelyeknek száma mégebben a hónapban négyre emelkedik, mert Bárdy István tanácsnok nyugalomba megy. Ugy halljuk, nem kivánják őt visszatartani, mert nem igen látják eredményét annak a munkának, amelyet a városépitési ügyosztály élén kifejtett. Hir szerint ugy az alpolgármesteri, mint a tanácsnoki állások betöltése az őszre marad.

Bécs két mammut-kölcsöne

Harc a halotthamvasztó körül
Milyen is az az Abbau?

Akik a budapesti kommunális ügyekkel foglalkoznak, nem teszik oktalanul, ha néhanapján értesülnek arról, mi történik a világ nagy metropolisaiban. Legalább is illik tudni, mit csinál a „vörös" Bécs községtanácsa, amely, ha vörös is, de nemcsak adót emel, hanem egyebeket is cselekszik.

Most például nem kisebb eseményről van szó, minthogy Bécs községtanácsa, mint tartománygyülés, elfogadott egy törvényjavaslatot, amely tizmilliárd korona lakásépitő-kölcsön felvételére ad felhatalmazást. Elfogadott azonkivül még egy törvényjavaslatot, amely harmincmillió francia frank kölcsön felvételét engedi meg az 1902. évi kölcsön francia kézben levő szelvényeinek beváltására.

Nagyon érdekes a halotthamvasztó körül folyó városházi harc is. Reumann polgármester, mint tartományi főnök, átiratot intézett a népjóléti miniszterhez. Ebben az átiratban közli, hogy utasitása értelmében megszüntette a halotthamvasztó működését és a községtanács 1923 január 9-iki erre vonatkozó határozatát felfüggesztette, a községtanács azonban megismételte határozatát. Mivel ő, mint polgármester, az alkotmány 34. cikkelye értelmében köteles a községtanács érvényes határozatait végrehajtani, a halotthamvasztónak folytatnia kell működését. Végül hangsulyozza, hogy a rendelkezésére álló alkotmányos eszközökkel ért, hogy az utasitást végrehajtsa, ezek azonban hatálytalanoknak bizonyultak.

Bécsben egyébként ma nincsen gyülöltebb szó, mint az Abbau — az a kegyetlen feltétel, amihez a népszövetség Ausztria szanálását, helyesebben a szanálás keresztülviteléhez a nemzetközi kölcsön folyósitását kötötte és amely az állam kötelezettségeinek nagyarányu „leépitésé"-vel az osztrák kisalkalmazottak tizezreit fosztja meg állásától. Az Abbau és Zimmermannak, a népszövetség meghatalmazottjának elszántsága nem kiméli a legfőbb hivatalokat, a miniszteriumokat sem, sőt az állami szinházak, a Burgtheater és a Staatsoper hajlékait sem. Ez a takarékoskodás valósággal megváltoztatja a város képét is. Igy a kancellári hivatal megszünt a Herrengasseban és beköltözött a Ballhausplatzon levő külügyminiszteriumi épületbe. Ugyancsak a külügyminiszteriumban kapott elhelyezést javarészben az igazságügyminiszterium és a belügyminiszterium is. Az igy a mindenható Zimmermann parancsára felszabadult épületeket valószinüleg bérházakká fogják átalakitani, hogy azokat jövedelmezőkké tegyék. Most érkezett meg Seipelnek az az átirata is, amely szerint az állami szinházak személyzetét száz személlyel kell csökkenteni. Persze ennek a kivánságnak is ellentmondás nélkül eleget kell tenni. Még szerencse, hogy az elbocsátandók nagy része technikai és adminisztrativ erő, a szinészek közül csak a nyugdijra megéretteket küldik el.

Igy néz ki Bécsben a hires — Abbau.

Körséta a városházán

Két szál ellenzéki — A szerdai előljáróválasztás kulisszatitkai — A protekciós csődör és egyebek

A közgyülések hete volt ez, amely most elmult és aki informálódni akart a héten a kommunáló dolgokban, az nem a régi Károly-kaszárnya, hanem a Váci-utcai uj városháza felé irányitotta lépteit. Megvalljuk azonban, hogy nem volt valami nagy gyönyörüségünk a közgyülésen. Akadt ugyan egy és más vigasztaló momentum, de annál több, annál sulyosabb volt az, ami elkeseritette a város bajaival törődő embert.

A vigasztaló momentumok között ott volt a sajtóval való megbékélés. Hogy azután a tapasztalatokból a tulsó oldalon levonták-e a tanulságokat, azt nem tudják. Örülünk annak is, hogy egy-két abszurd adótervet levettek a müsorról; de annál fájdalmasabb, hogy a fogyasztási adótételek felemeléséről szóló tanácsi előterjesztésnél a szavazatok aránya az volt, hogy

az előterjesztés mellett szavaztak 109-en, ellene ketten.

Mi ennek igen fontos jelentőséget tulajdonitunk és ellenzéki álláspontunk dacára is, vagy talán éppen ezen az alapon kénytelenek vagyunk a legkeserübb szemrehányást tenni a közgyülési ellenzéknek. Igy nem lehet ellenzéki harcot folytatni. És ne feledkezzenek meg majd az urak a kritikus órákban a mi mostani jóslatunkról, hogy ha ezt igy folytatják, ha igen fontos javaslatok ellen gyászos két vokssal vonulnak fel, akkor egyenesen megnyitják a kaput a szociáldemokraták előtt és meg fog történni a szégyen, hogy — mint a nemzetgyülési választásokon történt — polgári voksokkal fognak bevonulni diadalmasan a közgyülési terembe a szocialisták.

Hasonlóképen általános csődjét jelenti a mai közgyülésesdinek az a másik jelenet, amely

az előljáró-választást tette labilis értéküvé.

Történt ugyanis az, hogy megválasztották 117 szavazattal Szabó Gyula főjegyző urat. Szabó urat, aki ma már előljáró, nincs szerencsénk ismerni, de valószinüleg igen kitünő férfiu, jó és szorgalmas hivatalnok. Nem fogunk vele szégyent vallani. Ez eddig rendben is van. De nincs rendben, hogy a tisztelt közgyülés nem tart érdemesnek előljárói állásra olyan férfiakat, mint Liber Endre, Halász Elemér, vagy Rajháthy Ferenc. Halász Elemér kitünő képességeit elhomályositja az, hogy keményen szembeszállt a kurzussal. Ez bün s majdan az ellenzékre vár, hogy ezért a bünért megadja az amnesztiát. De Liber Endrének már megbocsájtottak azért, mert tagja volt a leghazafiasabb szabadkőmüves páholynak. Ám reméljük arra gondoltak, hogy ennek a kiváló férfiunak a karrierjét nem szabad eltemetni egy kerületi előljáróságon. Hogy aztán Rajháthy Perenc ellen mi kifogásuk volt, azt talán ők maguk sem tudják megmagyarázni.

Máshol van itt a hiba. Ott, hogy a többségi párt felbomlott, vert csatasorai egyéni akciókat bonyolitanak le, az ellenzék pedig tegyelmetlen és tele van nemtörődömséggel. A többségi pártban igen jelentős pártja volt Kintzly és Unger főjegyzőknek, de talán Liber Endrének és Halász Elemérnek is több hive volt, mint ahány szavazatot kaptak. A négy főpárt hivei között azután kompromisszumos tárgyalások indultak és a kompromisszumba belekalkulálták azt a másik előljárói állást is, amely majd még csak most kerül betöltésre. Ezt a második állást szánták volna nagy kegyesen Liber Endrének. Az első álláson azonban nem tudott a másik három párt megegyezni és igy abban állapodtak meg, hogy nem választják meg egyiket sem, hanem a legidősebb főjegyző lesz az előljáró. A legidősebb főjegyzőt pedig Szabó Gyulának hivják, aki — mint mondják — csak a forma kedvéért pályázott. Remélik azonban, hogy a kompromisszum másik fele nem borul fel és a másik előljárói állást mégis el fogja nyerni Liber Endre.

A legnagyobb feltünést azonban a városházán

Gáspár Fülöpnek a fuvartelepről szóló telepiezései

keltették. Senki sincsen tisztában vele, hogy a vádak milyen mértékben állják meg a helyüket. Az azonban egészen bizonyos, hogy az interpelláció bombaként hatott és a városházi sugdosások minden nevet tudni vélnek, amelyeket Gáspár nem mondott el. Tudni vélik, ki az a szerencsés betegpénztári tisztviselő, aki árverésen kivül 32.000 koronáért vásárolt egy csődört, amelyért ma már egymillió koronát igérnek és fedeztetésnél esetenként egy mázsa buzát jövedelmez. A városházán komoly embernek ismerik Gáspár Fülöpöt, éppen azért kiváncsian várják ezeknek az adatoknak kiegészitését, különösen egy adattal: mikor vette a kitünő csődört 32.000 koronáért mai boldog tulajdonosa?

Rebesgetik annak a városatyának a nevét is, aki állitólag 125.000 koronáért vett lovat, amely öthatmilliót ér. Fáj ezeket a dolgokat hallani, mert nem szeretjük még nekünk idegen rezsim alatt sem, ha a városházán panama-szelek fujdogálnak. Szeretnénk hinni, hogy nincs komoly alapjuk a Gáspár Fülöp vádjainak, de viszont nem engedhetjük meg magunknak azt sem, hogy egy szavahihető, komoly ember beszédét rágalomnak minősitsük. Ha azonban mégis igaz lenne mindaz, vagy csak egy része is annak, amit Gáspár Fülöp elmondott, akkor kegyetlenül ki kell takaritani a fuvartelep istállóját, de felelősségre kell vonni mindazokat is, akiknek a felügyeletet, az ellenőrzést kell gyakorolniok.

Politikai vonatkozásai a kérdésnek nincsenek. Ha igaz is, hogy egy városatya „olcsón vásárolt", ez még nem lehet diffamáló a pártra nézve, amelyben a városatya tartozik. Ha azonban igaz az a másik Gáspár-féle vád, hogy a fuvartelep városatyák által protezsált fuvarosokkal dolgoztat, amikor a saját lovai állanak, ennek már olyan hangzása van, mintha rendszer lenne az ilyesmi. És miután ilyesmiről van szó, annál szigorubb vizsgálatot kell követelni, annyival is inkább, mert — mint talán még emlékezni méltóztatnak — a fővárosi választójogi törvénynek igen szigoru összeférhetetlenségi szakaszai vannak.

Ujabb részletek a gázgyár külföldi szénszerződéséből

Wolff Károly kijelenti, hogy a gázgyár tulajdonjogában nem állott be változás

A Fővárosi Hirlap-ban látott először napvilágot szakszerü megvilágitásban az az igen jelentős terv, amely a gázgyár szénellátását kivánja megoldani és amely ma a legnagyobb mértékben foglalkoztatja a közvéleményt. Ereky Károly bizottsági tag ismertette egy interju során a maga világos és alapos előadási modorában. Ez a körülmény felold bennünket az alól a kötelezettség alól, hogy részletesebben ismertessük a tervet. Ereky Károly a Fővárosi Hirlap hasábjain is, de a pénzügyi bizottságban is nagy megelégedéssel tárgyalta ezt a tervet, amely kétségkivül tetszetős. Mi nagyon szeretnők, ha a városházán végre valahára szakitanának a titkolódzás rendszerével, amelynek a gázgyári megállapodás körül is látjuk megnyilatkozását. Mindaddig nem tudunk véleményt alkotni és igy mindaddig nem tudunk elragadtatva lenni, amig a gázgyár megegyezését aktaszerüen nem ismerjük. Igenis a nyilvánosságnak mielőbb meg kell ismernie a Societé Des Anciens Etablissements Neuerburg-gal, a Societé Anonyme Paris-val és a Firma Hause Neuberg & Comp. Frankfurt-tal kötött hat esztendős szerződést.

Nem hinnénk, hogy a külföldi pénzcsoport azért vállalta volna ezt a szerződést, hogy ráfizessen; de viszont a főváros több olyan előnyhöz jut, amelyek pillanatnyi speciális helyzetünkben igen sokat jelentenek a mi számunkra anélkül, hogy a külföldiek számára viszont különös tehernek bizonyulnának. Legelső ezek között, hogy a gázgyár mentesül a sokszor igen nagy gondot okozó és rizikót jelentő valutabeszerzéstől. Valóságos cserekereskedelem alakul ki ilyenformán és megmarad mindaz, ami egyébként az oda-vissza való valutavásárlásoknál természetszerüleg leforgácsolódott.

Kissé dodonai módon hangzik azonban az, amit Wolff Károly szájából a bizottsági tárgyalás alkalmával hallottunk.

— A szerződésnek — mondotta — nagy közgazdasági jelentősége is van. Csak ebből a szempontból nézem a szerződést, amelyet nem is szabad tekinteni, nem is szabad kezelni másként, csak üzemi szerződésnek. Eleve elkerülendő tehát minden olyan kulmináció, amely a szerződésbe egyéb vonatkozásokat is akar belekapcsolni. Ab ovo el kell háritani minden olyan kombinációt és álhirt, hogy a gázgyár tulajdonjogában valami változás lenne a szerződéssel kapcsolatban.

Ezek a magasröptü szavak, a maguk elvontságában, őszintén gondolkodóba ejtik az embert, mert hamarosan nem tudjuk elképzelni, hogy miért kellett ezt mondani. Miért kell „ab ovo elháritani?" Hát mondott, gondolt, vagy irt valaki olyat, hogy a gázgyár tulajdonjogában változás lesz? Mi nem tudunk róla, de ez az egész Wolff-féle beállitás nagyon is szükségessé teszi azt a kivánságot, hogy nyilvánosságra kell hozni a szerződést. Vagyunk még néhányan Wolff Károlyon kivül, akik tudunk olvasni és a napfényre teregetett szerződésnek igen sokan jobban hisznek, mint ha Wolff Károly „ab ovo" megcáfolja az álhireket, amelyekről senki sem hallott.

El kell mondani azonban a szerződésnek nehány olyan érdekességét, amelyet eddig a nagy közönség nem ismer.

Hivatalos helyen a deviza-gondoktól való szabaduláson kivül abban látják a szerződésnek egyik fontos előnyét, hogy a gázgyár ezáltal függetleniti magát részben a hazai szénfogyasztástól is. Ami a főváros érdekeit illeti, az, hogy az eredetileg tervezett öt esztendő helyett a szerződés hat évre szól, csak előny a fővárosra nézve, mert a hatodik évben, tehát éppen a végső leszámolás esztendejében, a főváros küld az intézőbizottságba elnököt, aki ezen a helyen bizonyára hatásosan meg tudja majd védeni a főváros érdekeit.

A kitermelt koksznak tiz százaléka a fővárosé marad, s a szakértői vélemények szerint ez elegendő lesz a gázgyár szükségletének fedezésére. Előny az is, hogy a koksz árát a tanács állapitja meg, itt azonban már Wolff Károly is felvetette azt az ideát, hogy biztositani kell, hogy a koksz bizonyos mennyisége Budapesten legyen elhelyezhető.

Események

Béke a sajtóval. A Fővárosi Hirlap már emlitette legutóbbi számában, hogy a sajtóval való megbékélés gondolata megvalósulás előtt áll és valóban a héten elhangzott az a polgármesteri kijelentés, amely elégtételt szerzett a sajtó megsértett munkásainak, akik heteken át távolmaradtak a közgyülési teremtől és heteken át megkimélték magukat a gyönyörüségtől, hogy a városatya urak nevét leirják. Bebizonyosodott azonban megint, hogy nincs testület, amely levegőhöz juthatna sajtó nélkül. Sajtó nélkül nincs nyilvánosság, összezsugorodik minden és félbeszakadnak a karrierek. A legörvendetesebb jelensége azonban ennek a küzdelemnek az volt, hogy az ujságirók kari szolidaritása hatalmasan kiállotta a próbát. A kommün bukása óta talán ez az első eset, amikor az ujságirók kari mozgalmából végre valahára tökéletesen és ideálisan ki lehetett kapcsolni a politikát. Pedig mind a két oldal sajtójának munkásai ki voltak téve a csábitásnak, amely politikai meggyőződésükre apellált. Minden hiába való volt azonban; az ujságirói szolidaritás fényes példáját állitotta a fővárosi laptudósitók szindikátusa, az egész ujságiró-társadalom elé, amelynek le kell vonni a tanulságokat. Ezeknek a tanulságoknak pedig legfőbbike az, hogy amikor a harc erkölcsi alapon áll és az összetartás teljes, akkor az ujságirók küzdelmének nem szabad bukni. Érdemes lenne ma, a harc elültével, elmondani egynémely kedves epizódot a közgyülési teremből való kivonulástól a Klotild-kávéházbeli „sztrájktanyáig", de elégedjünk meg annak az esetnek a megörökitésével, amely valószinüleg belátta a városháza uraival, hogy sajtó nélkül ők megnémultak, süketekké és vakokká lettek. Már hetek óta tartott a sztrájk, a politikusok kisértése minden nap jelentkezett és az elégtételadásnak több módja meghiusult, amikor az egyik közgyülési napon megszakitották az ülést és annak folytatását másnapra halasztották. A másnapi ülés névszerinti szavazással kezdődött volna. Sipőcz Jenő polgármester már be is zárta az ülést, amikor eszébe jutott, hogy ha a sajtóban nem jelenik meg, hogy a holnapi ülés névszerinti szavazással kezdődik, abból a legnagyobb zavarok keletkezhetnek. Megkérte tehát a polgármester Szaszovszky József tanácsnok-főjegyzőt, lépjen érintkezésbe a sajtóval. A polgármester parlamentair-je lihegve állitott be a Klotild-kávéházba:

— Uraim, a polgármester kéri önöket, ha már nem irnak neveket, ha már csak azt irják meg, ha adót emelünk, tegyék meg legalább azt, hogy közöljék, hogy a holnapi ülés névszerinti szavazással kezdődik.

Az ujságirók szivesen fogadták Szaszovszky tanácsnokot, elbeszélgettek vele és Sipőcz is, Szaszovszky is abban a boldog tudatban hajtották álomra a fejüket, hogy no ezt legalább jól elintézték. Hát uramfia, másnap reggel nézik ám az ujságokat, de a városatya-uraknak a névszerinti szavazáshoz való beinvitálása egyetlen egy fiaujságban sem jelent meg. Nagyon kellemetlen volt az eset és nem volt más lehetőség, mint hogy összegyüjtöttek nehány tucat altisztet és szolgát és minden városatya lakására külön küldönccel üzenték meg, hogy délután névszerinti szavazás lesz. Ennek már a fele sem volt tréfa, itt ki kell békülni, itt elégtételt kell adni. Igy történt azután, hogy sürgősen elintézték az immár nagyon kinossá vált affért.

A budai dalárda hollandiai utja. A budai dalárda hollandiai utjáról már megemlékeztünk. Az ut most már aktuálissá lett, amennyiben a dalárda negyvenöt tagja szerdán indul el az utra, amelytől a magyar dal kitünő müvelői jelentős sikereket várnak. Velük utazik elnökük, Ripka Ferenc, a gázgyár vezérigazgatója is, valamint Véssei Ede főjegyző, aki odaadó munkával készitette elő az utazást és a hangversenyeket. Négy hangversenyt rendeznek, amelyek, mindegyikén egész sereg szebbnél-szebb magyar dal szerepel, amelyeket erre az alkalomra forditott le német nyelvre Jekkel Péter államtitkár.

Rák kell a népnek. A fogyasztási adók felemelése ellen nem láttunk valami hathatós ellenzéki ellentállást és rövidesen az uj tarifákat tisztelhetjük. Ennek az uj tarifának azonban megvannak a maga furcsaságai. Kiderül ugyanis a rideg számokból, hogy egy pohár sör vagy egy pohár bor luxus, ellenben nem luxus az, ha valaki előételnek (hiszen másnak nem lehet tekinteni) rákot akar enni. Az fog történni ugyanis, hogy ezentul a bor után, a sör után fizetni fogunk tizszázalékos fogyasztási adót, mig a rák után csak négy százalékot kell fizetni. Ez is hozzátartozik a mai városházi bölcsességhez. Vagy: ezt nevezik röviden demokráciának.

Jegyzetek az épitési törvényjavaslathoz. E cimen dr. Halom Dezső, a Magyar általános ingatlanbank vezérigazgatója érdekes tanulmányt irt az uj épitési törvényjavaslatról, amelyben kimutatja a javaslat elvi és gyakorlati hibáit. Rámutat arra, hogy amikor egész államjegyforgalmunk 100 milliárd, a javaslat olyan épitési kényszert statuál, amely legalább 300—400 milliárdot igényelne, de arról nem gondoskodik, hogy a mesterségesen hirtelen megindulo épitkezés nyomán az épitőanyagok árai és a munkabérek ne szökjenek föl a szertelenségig. Már pedig a rohamos nagy drágulás lehetetlenné tenné az épitkezést. A javaslat nincs tekintettel a jogbiztonságra, nem gondol a vagyon és kötelezettség között való arányra, nem törődik a telkek kérdésével és ha betü szerint hajtják végre, sok alkalmazottat mozdit ki régi megszokott, olcsóbb lakásából, hogy drágábba kényszeritse. A 25 százalékos kincstári részesedés is aránytalanul nagy teher, erős kerékkötője az épitkezések megindulásának. A tömören, de mégis világosan, szakszerüen megirt tanulmány sorra veszi a javaslat többi hibáit is, de megmutatja a gyakorlati megoldás módját is. Általános épitési kötelezettség statuálását javasolja, hogy minden lakó lakása nagyságának megfelelően tartozzék épitkezni, progresszív arányban. Az épitést több érdekelt megbizásából egy vállalkozó társaság végezhesse, amely a kötelezett által fizetett összegért részvényeket vagy más értékeket adna.

Szórakozás

Minden este „A három grácia" kerül szinre a Fővárosi Operettszinházban. Lehár Ferenc revüoperettjének előadása eseménye a szinházi életnek. Az előadások pontosan 8 órakor kezdődnek.

Az idei szezón operettslágere: „A sárga kabát", amely látványosságnak is legelsőrangu, a héten minden este szinre kerül a Király-Szinházban, mindannyiszor Honthy Hannával, Karácsoyi Illivel, Rátkaival, Latabárral és Urayval a főszerepekben. Vasárnap, 17-én, délután 3 órakor a Rákosi-iskola növendékei vizsgáznak, szinre kerül a „Sybill", rendkivül mérsékelt helyárak mellett.

Az „Orleánsi szüz" bemutatója. Szombaton, 16-án, mutatja be a Magyar Szinház Schiller remekmüvét, az „Orleánsi szüz"-et dr. Sebestyén Károly forditásában és Márkus László rendezésében. A klaszszikus darab előadásán a Magyar Szinház legkiválóbb tagjaival az élén, a szinház fiatal müvészeinek egész sora lép fel, ami különösen friss lendületet és az odaadó ambiciótól hevitett tehetség üdeségét biztositja az előadásnak. Darvas Lili, Báthory Géza, Pécsi Blanka, Tarnay, Stella, Pártos, Dávid, Réthey, Abonyi, Hoyikó, Vándory, Vándor és Kovács játszák a tragédia főszerepeit. Az előadást másnap, vasárnap este megismétlik. A bemutatóig a szinház két nagy vigjátéksikere: Beöthy László „Kovácsné" és Vajda Ernő „A válóperes hölgy" cimü vigjátéka váltakozik. A „Kovácsné" szerdán és csütörtökön, „A válóperes hölgy" pénteken, mindannyiszor a bemutató kiváló szereplőivel.

A Vigszinházban csütörtökön és vasárnap a „Négy frakk"-ot adják, szerdán és szombaton a „John Gabriel Borkmann" szerepel a müsoron, pénteken pedig „Az Ur szöllejé"-t játszák. Hétfőn hosszabb pihentetés után a „Három növér" kerül előadásra. A Vigszinház előadásai 8 órakor kezdődnek.

A „Névtelenek" és a „Sári biró" a Belvárosi Szinházban. Lenormand nagyhatásu drámája, a „Névtelenek", pénteken, szombaton és vasárnap kerül ismétlésre. Szerdán és csütörtökön Rákosi Szidi vendégfölléptével a „Sári biró"-t adják.

Mulatságos darab, fülbemászó zene, pompásan perdülő előadás, gyönyörü ruhák és mulatságosnál mulatságosabb táncok a tényezői annak a nagy sikernek, amely Rajna—Czobor „Szépasszony kocsisa" cimü operettjét kisári. A kitünő darab a héten is minden este szinre kerül a Blaha Lujza-Szinházban, mindannyiszor a bemutató kiváló együttesével.

Az Andrássy-uti Szinház e hetét is teljesen lefoglalja a Pajkos grizettek, Cirkusz, Hány óra, Zsuzsi?, Baj van!, A moly, a kitünő tréfák, Kökény Ilona és Németh Juliska szólója és Békeffy konferánsza.

Csütörtökön „Asszonyok bolondja" kerül szinre a Budai Szinkörben, mivel a hét többi napjait a nagysikerü „Fekete gyémántok" foglalja le.

Aida — Budán. Sebestyén Géza kitünő operatársulata, mely Miskolcon az elmult évadban száz operaelőadást tartott, pénteken Verdi gyönyörü operáját, az „Aidá"-t hozza szinre a Budai Szinkörben. A főszerepeket Szász Edith, Baksay Judith, Halmos János, Pajor Ödön és dr. Kalmár Gábor éneklik.

A Vörösbegy. Moly Tamás ötletes, vidám kalandorregénye, főszerepekben Loth Ila, Csortos, Bartos Gyula és Latabár, valamint Peggy, a kis szökevény és Eszterke, cimszerepekben a 7 éves gyermekprimadonnával, Mary Mc. Allisternel, óriási sikert arat naponta a Kamarában. Bemutatásra kerül még az Árumintavásárról készitett helyszini felvétel.

Mary Mc. Allister a neve annak a kis amerikai gyermekprimadonnának, aki az Eszterke cimszerepét játssza a Kamara e heti müsorán. Neve nemsokára oly közismert lesz, mint kis kollégáié, Peggy vagy Jackie Coogan-é és a közönség nagy örömére rövidesen több filmben fog egymásután szerepelni.

Dr. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17.
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

TŐZSDEI HIRLAP

Ellenvélemény a Porgesről. A sajtó napok óta valóságos dervis-táncot jár a Porges körül. Áradozó szavak kíséretében irják le a nevét és ha nem tudnánk róla, hogy tőzsdeügynök, azt kellene hinnünk, hogy ez a Porges valami kiváló hadvezér, akinek hadműveletei minden eddig tapasztalt haditényeket elhomályositanak. A tőzsdén zug, morajlik, minden egy név körül zajlik: a Porges vesz... a Porges ad. De vajjon mit vesz és mit ad a Porges? Akinek az Isten hivatalt ad, észt is ad hozzá. Hát ennek a Porgesnek őrült nagy a szerencséje: a Hitelbank megbizásából a bank papirjaiban dolgozik. A hivatalt tehát megadta az Isten neki, ahhoz pedig, hogy a Hitelbank papirjaival valaki sikereket könyveljen el, ahhoz igazán fölösleges az ész. Senkit se környékezzen tehát az ájuldozás, ha a Porges dicső nevét az ajkára veszi, mert ez a kiválónak feltüntetett férfi sem stilus, sem koncepció, sem leleményesség dolgában egy fabatkával sem ér többet, mint a többi száz, meg száz kollégája a tőzsdén. Semmi kvalitás sem kell ahhoz, hogy valaki a Mftr.-t sikeresen bevezesse a tőzsdére: a magasba szökő kurzusütemet a Mftr. belértéke diktálta és nem a Porges zsenialitása. Nem művészet a Hitelbank égisze alatt és annak presztizsével csillogni. Próbáljon az a Porges a Hantos Elemér Központi Leszámitolóbankja által patronizált Rex-Lloyddal brillirozni. Ha ezt meg tudja csinálni, akkor igen, akkor le a kalapot a Porges előtt!

Cellini. A nemjegyzett értékpapirok piacán néhány nap óta sugva, szinte félénken kiejtve, uj név hallatszik: a Cellini. Valami titokzatos módon csöppent bele a forgalomba. Senki sem tudja róla, hogy micsoda, mi fán termett, mi a pedigréje? Ugy kinálják: adok Cellinit! Jól hangzik, olaszosan, pont ugy, mint a makaróni. Erről azonban tudjuk, hogy micsoda: egy lyuk, amely köré száritott tésztát csavarnak. De mi a fránya az a Cellini? Tán egy kisebbfajta cello. Ha igy van, akkor már otthon vagyunk, mert a cello az — kisbőgő. Ha pedig kisbőgő a cello, akkor a Cellini meg bizonyára valami bőgőgyár. És igy, ha nem tévedünk, akkor az exotikumok piacán Cellini név alatt bőgőgyári részvényeket kinálnak 3000 koronáért, bár nem láttuk, hogy a vevők különösebben tülekednének értük. A tőzsdén egy törpebank, valami Magyar Épitő Iparbank a patronusa a Cellini-részvényeknek, amelyek, ha tényleg bőgőgyárat reprezentálnak, az óvatosság nem fog ártani, mert a Cellini-bőgőgyár tudtunkkal még egy mérleget sem hozzott nyilvánosságra és igy nem állapitható meg, hogy a részvények belértéke megfelel-e 3000 koronának. Tehát csak piano a Cellinivel, nehogy a boldog részvényesek ugy járjanak, hogy elkeseredésükben még az eget is bőgőnek nézzék!

A Bauxit balesete. Erőszakos rendszabályokkal nem lehet megakadályozni, hogy a tőzsde közönsége a nemjegyzett értékek piacán is azokat a papirokat vásárolja, amelyeket jónak tart. Ezek között változatlanul kedvencek: a Kopetzky, a Warnsdorfi, a Winternitz, a Hollandi Izzó. Hát ezen változtatni nem lehet és senkire sem lehet például a Bauxitot ráoktrojálni, ha annak a megvételére nem érez hajlandóságot. Ezt a kérdést hatalmi szóval elintézni nem is lehet, ellenben a részvényértékelés kialakulásának szabad utat kell nyitni és nem kell a részvények árfolyamát lehetetlen magasságig felhajszolni, hogy azután már senki se merje megvenni. A Bauxitnak ez a tragédiája, amit viszont az sem tudna megváltoztatni, ha a nemjegyzett értékpapirok piacát tényleg meg akarnák rendszabályozni.

Phöbus. Hétfőn rendezési nap volt és ennek ellenére a Phöbus mindjárt a megnyitáskor rendkivül szilárdan indult. 14.000 koronával, amely kurzust már az első félidőben 600 koronával megjavitotta, mig zárlatkor a 15,000 koronát is meghaladta. A részvényeket egy ismert magánbankár nagy tételekben vásárolta és ez emelte oly lendületesen a papir árfolyamát. Beavatottak szerint a Phöbus még nem futotta ki a formáját.

Uj papirokról. A Budapesti Bank részvényei a magánforgalomban élénk keresletnek örvendenek. A részvények árfolyama körülbelül 2500 korona. — Igen keresettek a Baeder-féle illatszergyár részvényei, különösen arra a hirre, hogy a közeljövőben már hivatalosan is kottirozzák. A Baeder-gyár alaptőkéje 5 millió korona és gyártmányai legelsőranguak. — Rövidesen bevezetésre kerül az Angol-Magyar Bank, illetve az Égisz érdekeltségéhez tartozó Lukács-fürdő részvényei is. A vállalat alaptőkéje 6 millió korona. — Hir szerint a Lipótvárosi takarékpénztár rövidesen bevezeti a Kiessling-lámpagyár részvényeit.

Keresik a Böhm-részvényeket. Mint már közöltük, a Böhm-hordógyár részvényeit rövidesen a Mobil-bank bevezeti a tőzsdére. E részvényekben néhány hét óta élénk kereslet mellett nagy üzlet fejlődött ki a magánforgalomban, ami a jól megalapozott és szolidan vezetett vállalat bonitásába helyezett bizalomnak a jele. A nemjegyzett értékpapirok piacán a Böhm-részvényeket ezidőszerint 5000 koronán felül keresik.

Házat vett az Ingéfa. A Székesfővárosi Élelmiszerüzem vezérigazgatója, Reich Samu Vármegye-utca 5. szám alatt levő házát megvette az Ingatlan épitő- és faipari r.-t. 13 millió koronáért.

A Mobil-Bank belép a milliárdosok sorába. A Mobil-Bank, amelynek élén Fónagy Aladár vezérigazgató áll, a legközelebbi hetekben olyan hatalmas tranzakciókat készül lebonyolitani, amelyek óriási tőkéket igényelnek. Éppen ezért a bank alaptőkéjét az eddigi 500 millióról egy milliárd koronára fogja felemelni. Az egyik perfektuálás előtt álló tranzakcióval kapcsolatban Ugron Gábor v. b. t. t., nemzetgyülési képviselőt beválasztják a bank igazgatóságába és annak egyik alelnöke lesz.

A Magyar-Német Bank közgyülése. A Magyar-Német Bank R.-T. rendes közgyülésén megállapitotta, hogy az 1922-iki üzletév 39.313,169 korona bruttó, illetőleg 18.409.737 korona nyereséggel zárult, melyből részvényenként 20 százalék, azaz 40 korona osztalék fizetését határozta el. Ugyancsak elhatározta a közgyülés Szász Dezső kormányfőtanácsos vezérigazgató javaslatára az alaptőkének 100.000.000 koronáról 200.000.000 koronára való felemelését (mely által az alaptőke és tartalékalap összesen 420.000.000 koronára emelkedett), 5 darab 200 korona névértékü részvény, egy darab 1000 korona névértékü részvényre összevonatott, az uj részvények 1:1 arányban 3250 koronáért adatnak ki, az elővételi jog e hónap 15-től julius hónap 25-éig gyakorolható.

A Belvárosi Takarékpénztár R.-T. az alaptőkét 100 millióról 200 millióra emelte. Az elővételi jog 2:1 arányban 1500 koronás árfolyamon junius 21-ig gyakorolható. A fennmaradó részvényeket az igazgatóság értékesiti az intézet bel- és külföldi üzletbarátai körében.

Frankl A. Herman és Fiai R.-T. Budapest közgyülése osztalékul 75 százalék = 150 korona kifizetését és az alaptőkének 36,000.000 koronáról 72,000.000 koronára való felemelését határozta el. Az uj részvények a régi részvényeseknek 1:1 arányban darabonként 2000 koronás árban ajánltatnak fel.

A Mezőgazdasági Ipar R.-T. közgyülése elhatározta, hogy az 1922. évre osztalékjogosult részvényekre 50 százalék = 500 korona osztalékot fizet, amely a Hitelbanknál kertil kifizetésre. Kovács Gézát, a Hitelbank ügyvezető-igazgatóját, az igazgatóságba ujra beválasztották.

A Concordia gőzmalom r.-t. uj kibocsátásu részvényeire az elővételi jog f. é. junius 12. és 25-ike közt gyakorolható a régi részvények letéteményezése mellett Budapesten a Hazai bank r.-t.-nál, V., Harmincad-utca 6. vagy Deutsch Ig. és fia cégnél, V., Nádor-utca 3. Minden régi részvény egy uj 800 korona n. é. részvény átvételére jogosit 3200 korona lefizetése ellenében, amely összegből 200 korona a költségek, illetékek és részvénynévérték felemelési dijak megtérítésére szolgál. Ez alkalommal fogják a 200 korona n. é. régi részvényeket 800 koronára felülbélyegezni.

A Magyar élelmiszerszállitó- és árukereskedelmi r.-t. a napokban megtartott közgyülése elhatározta, hogy az 1922. évre részvényenkint 100 korona osztalékot fizet. Heinrich Ferenc volt kereskedelemügyi minisztert az igazgatóságba és egyuttal a társulat elnökévé választották.

A Francia-Magyar Abadie Papir R.-T. 1922. évi első mérlege 30 millió korona alaptőke mellett 5,640.169 korona tiszta nyereséggel zárul.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

DIANA
fogkrém: a fogak őre.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Mindennap este 1/2 8 órakor
PALLAMEDES
szenzációs gladiátorjátékai. Karmanow világhirü kutyaszinháza s beszélő kutyája és a juniusi nagyszerü operett és varietémüsor.

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor a junius havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MŰSOR.

JARDIN DE PARIS TELEFON: JÓZSEF 86-31.
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
Medgyaszay Vilma
és a szenzációs kisérő müsor. Kezdete este 9 órakor.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Hellikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES
Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye
Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt
Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig
Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

SELYEM SZÖVET CSIPKE SZALAG MOSÓÁRU DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

„PYRAMIS“ MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 28-31.

Autotaxi bármikor barhová kapható
Telefon: AUTOTAXI (számot lyett)

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

pport
zes
Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiokok: V., Szabadság-tér 17. szam (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. junius 20. — 25. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Megdrágul . . .

Mi mindent emel a szerdai közgyülés?

Ez a rovat — úgy látszik — örök rovattá szélesedik ki a lapokban. Soha nincs szünetje annak, ami megdrágul és mi igazán nem akarunk sem vádakat emelni senki ellen, sem pedig lázitani nem akarunk, csak éppen annak az általános emberi gyengénknek hódolunk, hogy szeretjük elpanaszolni, elsirni a bajainkat.

A főváros háztartásának, az üzemeknek éppen olyan baja az állandó drágulás, mint a magánháztartásoknak. A főváros is ugy segit tehát magán, a hogy tud: emeli az árakat, drágit... Nem titkoljuk, sok tekintetben kifogásunk van a városi gazdálkodás ellen, sok mindent másként kellene csinálni, mint ahogy a mai többség csinálja: de mindenért még sem lehet őket okolni.

Érdemes azonban betekinteni abba, hogy egy, csak egyetlen egy városi közgyülés mi mindent drágit meg.

Csak végig kell lapozni a szerdai közgyülés programmját és meg kell nézni a tanács előterjesztéseit. Ime:

A pezsgőadó módositása

Örömmel vesszük a pezsgő-adó módositásáról szóló előterjesztést. A módositás szerint adó alá kerül az ajándék-pezsgő is. A vasuton, hajón, postán, tengelyen érkezett pezsgő adójáért az felelős, akinek cimére az áru érkezik. A vámvonalon át belépő pezsgő- és habzóbor adója a vámvonali belépéskor azonnal esedékes és ha annak beszerzési ára hitelt érdemlő módon nem igazoltatik, akkor a székesfőváros területén érvényben levő forgalmi árak alapján terhelendő meg adóval. Az adó előzetes lefizetése nélkül a főváros területére pezsgő- és habzóbort behozni tilos. Aki a szabályrendeletben foglaltak ellen vét, egy arany-koronától száz arany-koronáig terjedhető pénzbirsággal sujtják.

Ebadó aranykoronában

Az ebadó valaha, jó békeidőkben, két és tiz korona volt. 1903-ban a külső területeken levő kutyák adója megmaradt két koronának, a város belsejében lakó előkelő ebek adója azonban husz koronára emelkedett. 1917-ben már 10, illetve 50 korona volt az ebadó, majd 1920 elején 50, illetve 200 koronára emelkedett.

Most az a szándék, hogy a kutyatulajdonosokkal a békebeli 2, illetve 20 koronás adónak felét fizettetik, de azt arany-koronában. Majd ezt mondja a tanács:

— Az 1922. évi költségelőirányzat 388.000 korona bevételt irányoz elő az 1919. évi 314.650 koronás tényleges bevétellel szemben az érvényben levő 10 és 50 koronás adótételek mellett. A többletelőirányzat helyes is volt, mert az ebtartók száma lényegesen emelkedett.

— Nem vagyunk optimisták tehát akkor, ha a korona aranyértékét tekintve, a javasolt 1 és 10 arany-koronás tételek mellett — ami ma körülbelül 1000 és 10.000 koronának felel meg — az ebtartók számának az adóemelés folytán bekövetkezhető csökkenését is figyelembe véve, hatvan millió korona évi bevételt várunk az ebadótól, ami még a főváros mai milliárdos költségvetésében is jelentős tétel.

Havonkint kell fizetni a vizdijat

Borvendég h.-tanácsnok a vizszolgáltatási szabályrendelet módositását kivánja. A módositások lényege a következő:

1. A vizdijak beszedése eddig negyedévenkint történt. Három hónap fogyasztásának a dijáról a vizművek igazgatósága fizetési meghagyást állitott ki, s a fizetési meghagyásban feltüntetett vizdijakat a meghagyás kézhezvételétől számitott harminc napon belül kellett lefizetni. A módositásban most az ügyosztály a vizdijaknak havonkint való elszámolását és beszedését javasolja, azzal az ujitással egybekötve, hogy a fizetési meghagyásban eddig a fizetés határidejéül megállapitott 30 nap helyett 8 nap alatt kelljen a dijakat befizetni. Az adminisztrációban ez az ujitás évi huszmillió többkiadást jelent, ez azonban megtérül azoknak a károsodásoknak az elmaradása által, amelyek a negyedévi elszámolások és a harmincnapos határidő mellett minduntalan előállottak.

2. A birságoknál az eddig érvényben volt, számszerüen meghatározott összegek helyett a birságoknak arra a fogyasztásra érvényben levő egységárak sokszorosában való megállapitását javasolja az ügyosztály, amely fogyasztással kapcsolatban a birság alá eső mulasztás, vagy cselekmény megállapitást nyert.

3. Egész sorát hozza az előterjesztés a műszaki természetü módositásoknak, amelyek a vizszolgáltatás zavartalan biztositását célozzák.

4. Talán legfontosabb módositás, hogy a terv a tanácsnak kiván felhatalmazást adni a viz egységárainak emelésére, vagyis a bevételeknek a kiadásokkal való arányba hozására. Javasolja az ügyosztály azt is, hogy a tanács a viz egységárait szükség esetén a szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyásának megtörténte előtt is a felhatalmazás keretén belül felemelhesse.

A helypénzek és a kikötési dijak

Emeli a szerdai közgyülés a piaci helypénzeket, a kikötési dijakat és a rakodóhelydijakat is. A helypénzeknél a lakbérrendeletet vették mintának. A helypénzt három csoportba osztják:

Az első csoport a husnemüek, stb., amelyekért a helypénz naponta és négyzetméterenkint az eddigi 4 korona helyett junius 1-től 12 korona, augusztus 1-től 18 korona, november 1-től 24 korona. Az egy alkalommal fizetendő helypénz 40 koronánál kisebb nem lehet.

A második csoportba tartoznak az egyéb élelmicikkek és itt a helypénz az előbbi fokozódás szerint a régi 4 korona helyett 8, 12, 16 korona lesz.

A harmadik csoport az iparcikkek. Itt a helypénzt a régi 8 korona helyett az emlitett fokozódás szerint 16, 24, 32 korona lesz. A pecsenyemalac után száz korona helypénzt kell fizetni.

A kikötési dijakat átlagban a mainak ötszörösére emelik, ami azt jelenti, hogy a békebeli kikötési dijaknak nyolcszázszorosát fogják szedni. Ugyancsak ötszörös emelést hoznak javaslatba a rakodóhelydijakra vonatkozólag is.

Drágul a magánvizsga is

Zilahi Kiss Jenő tanácsnok a magánvizsgák dijának felemeléséről tesz javaslatot.

A polgári iskolában egy osztályból teendő magánvizsgáért 5600 korona, két osztály összevonása esetében 11.200 korona lesz a dij. A felvételi (különbözeti) vizsga dija tárgyanként 160 korona.

Az elemi iskolában egy osztályból teendő magánvizsga dija 5000 korona lesz, amelyből 2000 koronát a főváros, 1000 koronát a vizsgáztató tanitó, 1500 koronát az igazgató, 500 koronát a hitoktató kap.

Az erőszak útján a bukás felé

Wolff és Csilléry azt hirdetik, hogy a kormány rendelettel fogja szabályozni a fővárosi választásokat

A Wolff-párt megalakulása idején mindjárt az erőszak álláspontjára helyezkedett. Nehogy a főváros ügyeiben teljesen járatlan bizottsági tagok a numerikus többség okozta előnyt elveszitsék, Csilléry András agitációja alapján kireleszteték a kisebbségeket a bizottságokból. A parlamentáris szokással ellenkező többségi eljárás a végtelenségig fokozta a szenvedélyeket és az 1920-as években egész verekedésig fajuló tumultusok jellemezték a székesfőváros közgyülési tanácskozásait.

A többségi párt az erőszakoskodásokat az egyes fővárosi alkalmazottak üldözésében is a legmesszebbmenőleg alkalmazta. Nem kimélte a családos tanitókat és hivatalnokokat és mindenféle jogszabályt lábbal tipró eljárások alapján elmozditottak állásukból olyan embereket, akiknek a kommunizmushoz csak annyi közük volt, mint akár Gömbös Gyulának, vagy Tomcsányi igazságügyminiszternek.

A többségi párt minden cselekedetében megmutatta azt, hogy nem sokat törődik az alkotmányosság formáival, amikor arról van szó, hogy az ellenzékkel szemben éreztetnie kell hatalmát. A régi dolgokat már nem is érdemes felsorolni, mert hiszen azok abban az időtájban történtek, amikor Wolff Károly diktátori gőggel rendelkezett Budapest székesfőváros összes ügyeiben, amikor még rendületlenül hitt abban, hogy Budapest közönsége a többséget számára időtlen időkig biztositani fogja. Ezek az erőszakoskodások, amelyek Wolff Károly diktátor ur működésének fénykorában történtek, lényegükben teljesen megegyeznek azokkal az erőszakoskodásokkal, amelyeket viszont most

a hatalomért reszkető és kétségbeesetten kapkodó diktátor

követ el.

A főváros életében szinte hihetetlen dolog történt a napokban. A közoktatásügyi bizottság törvényellenesen, zárt ülésen tárgyalta a tanerők kijelölését és mikor a zárt ülésen bibiti Horváth János ellenzéki fővárosi bizottsági tag kifogást emelt az elnöklő Zilahi Kiss tanácsnok erőszakoskodása és törvénysértése ellen, akkor a tanácsnok bibiti Horváth fővárosi bizottsági tagot kivezettetéssel fenyegette meg. Ez a hiszterikus dühkitörés a Wolff-párt egyik exponense részéről mutatja azt, hogy mennyire elvesztették már nyugalmukat és elkeseredett dühük, hogy utolsó napjaikat élik a főváros adminisztrációjában, ilyen kétségbeejtő lépésekre vezeti őket.

A zárt ülés a tanerők kijelölésében azokat a szempontokat követte, amelyek teljesen hasonlitanak Csilléry alkotmányellenes felfogásához. Ez a fővárosi bizottsági tag nem néz semmiféle magasabb szempontokat, hanem tisztán és kizárólag a pletykák és alantas emberi gyarlóságok alapján birálja el a legfontosabb szakemberek magatartását és a tanerők jelölésénél is ilyen szempontok alapján szelektálta a pályázók közül azokat, akiket a tanácsnak megválasztásra ajánlott.

A tanács, ugylátszik, most már tisztában van azzal, hogy Wolff ur diktaturája nem sokáig tart

és nem respektálta a terrorisztikus zárt ülés határozatát és nem azokat választotta meg igazgatóknak és tanitóknak, akiket a közoktatásügyi bizottság kijelölt, hanem azokat, akiket arra érdemeseknek tartott. Ez az eset felnyithatná a mások elgáncsolásában és emberek gyülöletében tobzódó Csilléry Andrásnak szemét és észrevehetné azt, hogy rövidesen vele szemben fogja majd az eljövendő többség megéreztetni hatalmát.

Csilléry jelszava érvényesült a választói névjegyzékek botrányos összeállitásánál is. Ez a gyülölködő dentista, akinek, ugy látszik, a foghuzások alatt megjött a kedve ahhoz, hgoy mindenkit kinozzon és mindenkit narkotizáljon, a választói jegyzékből ki akarta hagyni mindazokat, akik nevük és foglalkozásuk alapján olybá tünhettek fel, hogy a Wolff-párt ellen szavaznának. A legtöbb választót azokban a körzetekben törölték, amelyekben

a VII. és VI. közigazgatási kerületekben Csilléryre a legkevesebben szavaztak

a legutóbbi nemzetgyülési választás alkalmából. Ezeket a körzeteket Csilléry egyenesen ki akarta irtani.

És most Wolff Károllyal együtt hallgatnak.

Mikor a nemzetgyülésen odakiáltották Wolff fővárosi bizottsági tagnak, hogy a választókkal meg fog gyülni a baja a csalásokért, akkor Csilléry hallgatott, Wolff pedig azzal mentegetődzött, hogy 1500 ember munkájáért és esetleges tévedéseiért nem vállalhat felelősséget. Csilléry pedig nem állt fel és nem mondotta meg, hogy az egész ügynek az irányitása tulajdonképen nem is olyan nagyon véletleneken múlott. Most, amikor már megvan a baj és látja Csilléry András a központi választmánnyal együtt, hogy a százezer igazolásra kényszeritett választópolgár mind az ellentáborra fog szavazni és nem a Wolff-pártra, most már látja, hogy nagy hibát követett el, de ezt jóvátenni nem áll többé módjában, tehát uj trükköt eszeltek ki és azt hirdetik megrettent párttagjaik között, hogy nem kell félniök,

ugy sem lesz választás, ha pedig választás lenne, akkor az rendeleti uton fog megtörténni

és a kormány rendelettel fogja szabályozni a fővárosi választást.

Igazán nem kutatjuk azt, hogy Wolff Károly és Csilléry András milyen viszonyban vannak a kormánnyal, de ez törvényellenes volna és a legutolsó leheletünkig protestálnunk kell az ellen, hogy ilyen erőszakos módon bánjanak el a főváros közönségével azok, akik két és fél esztendei semmittevéssel bebizonyitották azt, hogy abszolute nem értenek a főváros adminisztrációjához és annál kevésbbé képesek annak talpraállitására. De a jelszava most már a Wolff—Csilléry társaságnak az, hogy:

mindent erőszakkal!

Erőszakkal kezdték meg működésüket a főváros törvényhatósági bizottságának megalakulásakor és erőszakoskodások közben buknak ki hatalmi pozicójukból.

Külföldi tőke

a Duna hajtóerejének kihasználására

Uj tervek a villamosáram olcsóbbátétele érdekében

A villamosáram uj egységárának megállapitásánál vetődött fel a gondolat, hogy a szén körül igen jelentős megtakaritást lehetne elérni, ha a Duna vizének hajtóerejét kellőképen kihasználnák. Ez a kérdés — mondta a többségi párt vezére — igen szimpatikus. Miután ez a nyilatkozat illetékes helyről hangzott el, valószinünek kell tartani, hogy nem fogják a problémát ismét sutba dobni. Mert a Duna hajtóerejének kihasználása semmiképen sem uj gondolat és volt már idő, amikor a terv csaknem eljutott a megvalósulás stádiumáig. A tervek ma is készen állanak és nem kellene más, csak a végrehajtáshoz szükséges tőke megszerzése. Valószinü, hogy most a fővárosnál komoly lépések fognak történni ennek a kérdésnek megoldása iránt és ha beszélnek róla, ez azt jelenti, hogy be akarják harangozni az akciót. Egészen természetes ez ma, amikor a külföldi szénszerződés sikerére hivatkozhatnak. Itt is — ugy tudjuk — elsősorban az iránt fognak érdeklődni, miként lehetne ennek a tervnek az érdekében megmozditani a külföldi tőkét?

Hogy képet alkothassunk magunknak a villamosmüvek mai helyzetéről és arról, szükséges-e ennek a tervnek sürgős megvalósitása, érdemes betekinteni egy kicsit a villamosmüvek zárszámadásába, amelynek alig egy-két adata került a nyilvánosság elé. Tény az, hogy az elektromos-müveknek tavaly mintegy 11.3 milliós fölöslege volt, amely azonban a mai valutaviszonyok mellett a deficit határán mozog. Nem komoly fölösleg ez olyan üzemnél, ahol egy esztendő alatt több, mint tizenháromezernél több uj fogyasztót kapcsolnak be, a bekapcsolt fogyasztók összes igénybevétele 8333 kilowatt volt, amelynek mintegy fele esik a világitási, a másik fele pedig az ipari áram használatra. A közvilágitásra kilencvenhárom és fél millió koronát kellett költeni. Szomoruan jellemző ennek a beszámolónak az a pontja, amely szerint közvilágitást szolgáló utcai lámpák közül nem sokkal kisebb a petróleumlámpák száma, mint az elektromoslámpáké. Az elmult évben 242 petróleumlámpát távolitottak el, ami azt jelenti, hogy tavaly még ezek voltak többségben.

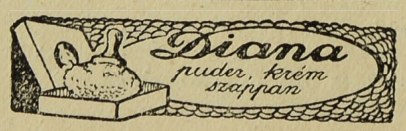

A lázadó tanács

Miért helyezkedtek szembe a közoktatásügyi bizottság akaratával? — Egy választás kulisszatitkai

Jámborabb, szelidebb, kezesebb tanácsot még nem igen láttunk, mint a mai, amely a wolffi akaratnak olyan pontos és olyan engedelmes végrehajtója, amilyet csak igazi autokraták álmodhattak. A héten mégis fellázadt a tanács és nem respektálta Zilahi Kiss Jenőnek és a közoktatásügyi bizottságnak zárt ajtók mögött kifőzött jelöléseit.

A kereskedelmi iskolai igazgatók választásánál a tanács nem volt hajlandó kerékbetörni az akaratát és nem volt hajlandó Wolff és Csilléry exponense, Zilahi Kiss Jenő akarata előtt meghódolni. Akik ismerősek a helyzettel, azt mondják, hogy mindennek sokkal mélyebb alapjai vannak, mint az igazgató-választás. Sőt nem is pusztán politika ez. A Fővárosi Hirlap más helyén igen kiváló információ alapján megirjuk, hogy ez az ellenszegülés legtöbb bizonyitéka annak, hogy a tanács már tisztában van a Wolff-féle diktatura bukásával. A tanács lázadása azonban nemcsak ezt jelenti, hanem, a mi a kereskedelmi iskolai igazgatók választása körül történt, az a tanácsnak elkeseredett tiltakozása Zilahi Kiss Jenő alpolgármesterségének gondolata ellen.

Most már kezdi látni a tanács, hogy nem volt az véletlen, hogy Zilahi Kiss Jenőt a kurzus a tanügyi tanácsnoki székbe ültette, hiszen régi törvény az a városházán, hogy a tanügyi tanácsnokság az a trambolin, amelyről legkönnyebben szoktak az emberek az alpolgármesterségbe bele ugrani. Jó időben odaállitották tehát Zilahi Kisst a trambolinra és a tanács most érzi, hogy elérkezett az ugrás ideje. Ha tehát a tanács most elkeseredett daccal fordul Zilahi Kiss autokratikus ténykedéseivel szemben, akkor itt nemcsak az öt kereskedelmi iskolai igazgató választásáról van szó, hanem arról is, hogy ez a lázadás tulajdonképen gáncsot vet a fiatal tanácsnok merészen felfelé törekvő lába elé.

A Zilahi Kiss-féle három igazgató-jelölt bukása azonban tanügyi körökben igen jó benyomást keltett, a becsületes igazságot szolgálta a tanácsnak az a ténye, hogy a tanács tultette magát azoknak a pletykáknak a hatásán, amelyeket a közoktatásügyi bizottságban zárt ajtók mögött mondtak el és a tanács nem volt hajlandó kitünő szakembereket pretereálni. A legérdekesebb, hogy a tanácsban alig van egy-két olyan ember, aki hanyat-homlok behódolna a Sipőcz—Folkusházy—Zilahi Kiss trió akaratának. Ezt mutatja, hogy a második helyen jelölt Komáromi Károly és Orel Géza igazgatókat 18—18 szavazattal választották meg. Vajjon kik lehetnek azok, akik az első helyen jelölt protekciós urakra szavaztak?

Megszünik-e a Közmunkatanács?

A főváros tanácsa inkább a Közmunkatanács megmaradása mellé áll, semhogy elfogadja a belügyminiszterium javaslatát — Az ellenzék nem bizik abban, hogy Wolffék megvédjék a főváros érdekeit

A héten a pénzügyi bizottság elé került a Közmunkatanács megszüntetéséről szóló tanácsi előterjesztés, de Jaczkó Pál bizottsági tag inditványára a kérdést levették a napirendről, mert a pénzügyi bizottság a helyzetet nem látta tisztázottnak ahhoz, hogy ebben a kérdésben állást foglaljon.

Érdeklődtünk, hogy a Közmunkatanács megszüntetésének kérdésében mi a főváros tanácsának a véleménye. Erre vonatkozólag illetékes helyen ezeket mondták a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A Közmunkatanács megszüntetésére vonatkozó törvényjavaslatot annak idején beterjesztették a nemzetgyülésen és ezt követőleg a belügyminiszteriumban ankét volt, amelyen a főváros képviselői megállapitották, hogy az előterjesztett elaborátum teljesen ellenkezik a főváros tervezetével. Akkor a főváros kérte, hogy az elaborátum tarthatatlan pontjait változtassa meg a belügyminiszterium. Ezzel szemben a belügyminiszterium képviselői azzal argumentáltak, hogy amennyiben a Margitsziget és a fővárosi pénzalap a főváros tulajdonába menne át, akkor a főváros külföldi hitelezői esetleg zálog gyanánt kezelnék ezeket a vagyonokat. A főváros most elkészitette javaslatát, ha azonban a belügyminiszterium tovább is ragaszkodik a maga tervezetéhez, akkor a főváros inkább a Közmunkatanács megmaradása mellett foglal állást.

— Ezidő szerint a főváros tanácsának az az álláspontja, hogy meg kell szüntetni a Közmunkatanácsot, amely helyett városrendező tanácsot létesitenek, ennek azonban csak véleményezési joga lenne. A Közmunkatanács jogköre a fővárosi intézmények és a miniszteriumok között oszlanék meg, a Közmunkatanács vagyona pedig a fővárosra szállna át. Ennek fejében a főváros átvállalná a Közmunkatanács személyzetét és beiktatná azokat a maga státusába.

— A tanács javaslata ezek szerint az lesz, hogy mondja ki a közgyülés, hogy a városrendezés céljaira megszerzett területek is a fővárost illessék, a Margitsziget is a fővárosé legyen azzal a kikötéssel, hogy az el nem idegenithető.

Tény az, hogy ma még a többségi pártban sincs teljesen kialakult vélemény. Sokan vannak, akik előbb a Közmunkatanács állásfoglalását kivánják megvárni. De sokan vannak olyanok is, akiket Zielinszky Szilárd és barátai a Közmunkatanács életének megmentésére szeretnének hangolni. Az ellenzék követeli és helyesli a Közmunkatanács megszüntetését, de nem helyesli a tanács előterjesztését sem, amely uj Közmunkatanácsot akar a régi helyett csinálni. A legtöbben a Közmunkatanács kérdésében a halasztás hivei, mert ugy mondják, ma nincsenek garanciák arra, hogy a ma hatalmon lévő párt megtudná és meg akarná védeni a főváros igen nagy érdekeit. A jövő héten mégis tárgyalni fogják a városrendezési bizottságról szóló előterjesztést, amely — ha a bizottságokat meguszta — a közgyülésen igen heves vitát fog provokálni.

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor a junius havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MŰSOR.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES
Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye
Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt
Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig
Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Mindennap este 1/2 8 órakor
PALLAMEDES
szenzációs gladiátorjátékai. Karmanow világhirü kutyaszinháza és beszélő kutyája és a juniusi nagyszerü operett és varietéműsor.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

DR. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

Irányváltozás a városi politikában

Ellenzéki politikusok bizalmas értekezlete

Az általános politikai helyzettel egyenes vonalban, párhuzamosan várható a városi politika helyzetváltozása is. Egészen természetes, hogy igazi kifejlődés mindaddig nem várható, amig a községi választások végbe nem mennek; kétségtelen azonban az is, hogy Wolffék részéről, vagy legalább a Wolff-párt egyes csoportjai részéről mihamar meg fog indulni bizonyos tapogatódzás, amely igen természetes életbiztositás akar lenni. Annál valószinübb ez, minél inkább közeledünk a pont felé, ahol gróf Bethlen István miniszterelnök utjai is elválnak a szélsőséges jobboldali politikusoktól.

A héten azonban igen feltünő jelenséggel találkoztunk. Ez a felözönlő jelenség városi politikusok teljesen bizalmas tanácskozása volt és pedig olyan összetételben, amely meglepetést kelt. A különböző ellenzéki pártok igen tekintélyes tagjai, illetve vezérei jelentek meg a héten a Margitszigeten, ahol az egyik külön szobában órák hosszat folyó tanácskozás folyt, információnk szerint abban az irányban, hogy elérkezett a polgári pártok egyesitésének, illetve együttműködésének az ideje. Az uj egyesülésben az összes ellenzéki pártok résztvennének, a középút politikáját folytatnák és tisztán várospolitikai dolgokkal foglalkoznának. Az értekezleten megjelentek: Ereky Károly, Éber Antal, Usetty Ferenc, Baracs Marcel, Bedő Mór, Márkus Jenő, Bródy Ernő, Pakots József, Horváth (IV.) Károly, Becsey Antal és Bayer Sándor. Glücksthal Samu másirányu elfoglaltsága miatt kimentette magát. Az értekezlet résztvevői egyelőre nem nyilatkoznak, a megbeszéléseknek azonban a legközelebbi napokban folytatása lesz.

Események

Hol a tanügyi tanácsnok? A tanügyi tanácsnokot, ama bizonyos Zilahi Kiss Jenőt, nem igen lehet láthatatlannak mondani, mert az utóbbi időben igen sürün látjuk őt szerepelni a biróság előtt, ahol a becsületét keresi. Élénken szerepelt a héten a közoktatásügyi bizottságban is, ahonnan ki akarta vezettetni bibithi Horváth János bizottsági tagot, akinek ellenzékisége sehogy sem tetszett a tanácsnok urnak. Ellenben sehol sem láttuk Zilahi Kiss Jenő tanácsnok urat az elmult hét nagy tanügyi eseményei során. Ozoray Frigyes, Mosdóssy Imre, Urváry Alajos, Rákos István, a magyar pedagógia nagymesterei, olyan kiállitást és olyan esemény-sorozatot produkáltak, amelyek még japán pedagógusokat is Budapestre csábitottak. És a főváros tanügyi tanácsnoka nincs sehol. Az ő nevéhez nem füződik semmi, az ő ajkáról el nem hangzott egyetlen beszéd sem, ami talán még jobb, mint ha a tanácsnok ur szónoki babérokat kivánt volna aratni. Ebbeli tevékenységét már nagyon jól ismerjük. De nem látjuk még csak a nevét sem a tanácsnok urnak az ujságtudósitásokban. Nem ment el hódolni a magyar pedagógia kiválóságainak ragyogó tényei elé a tanügyi tanácsnok, holott laikusok elámulva álltak meg a csodák előtt, amiket ezen a héten rendkivüli szakemberek valósággal felhalmoztak. Csak egyet említünk. Zilahi Kiss Jenőnek valóban aszkétának kell lenni, hogy megtagadta önmagától a gyönyörüséget és nem jelent meg Stolmár Lászlónak, ennek a ragyogó tehetségü, fiatal pedagógusnak az előadásán, amelynél finomabb, müvészibb, pedagógusabb produkciót elképzelni sem lehet. Zilahi Kiss Jenő azonban nem ment el. Hir szerint azért, mert Stolmár tanitványai között egy zsidó fiu is szerepelt. Hiába, mégis csak szép az az elvhüség.

Amerikai sziget Budapesten. Amikor a külföldi összeköttetések után való hajsza napjait éljük, nem lehet a megelégedettség és őszinte öröm érzése nélkül gondolni arra a hatalmas munkára, amelyet egy bank égisze alatt lelkes, praktikus érzésü magyar hazafiak végeznek a magyar talpraállás érdekében. Ennek a hatalmas alkotómunkának legelső diszes hirdetője lesz az a palota, amely a Nyugti pályaudvarnál elterülő kis park helyén épül. Ezen a helyen kis amerikai sziget képződik majd Budapesten, ahol az amerikai szellem, karöltve a magyar tennivágyással, csodákat fog müvelni. A Magyar-Amerikai Bank R.-T. épiti a palotát azon a telken, amelyet a Kansz-tól szerzett meg és ebben a palotában nemcsak a bank pompás helyiségei fognak a földszinten ragyogni, nemcsak a bank hatalmas lendületü munkája fog életet lehelni a magyar közgazdaságba; de üzlethelyiségek egész sora, az amerikai konzulátus utlevélosztálya, egy amerikai klub, a Magyar-Amerikai kamara helyiségei, a Budapestre látogató amerikaiak szobái adják meg a rendkivüli szint és életet ennek az épületnek, amely a Hungarian-American House nevet fogja viselni. Ma még szinte káprázik az ember szeme attól az elevenségtől, amely a hatalmas vállalkozások tömegfelvonulásában tükröződik. Mindez egy palotában, amely egy rendkivüli lendülettel induló bank égisze alatt épül és fog fejlődni, ki tudja hova? Ha mindehhez hozzávesszük még, hogy a Magyar-Amerikai Bank R.-T., illetve annak agilitásban és ötletességben felülmulhatatlan vezetői: dr. Faludi Jenő, Faludi Sándor, dr. Bányai Sándor és Lóránd Henry igazgatók, most akarják a berlinitéri palota mellett életrekelteni a Margitszigetet jövendőjét, akkor tisztában vagyunk azzal a hatalmas arányu épitőmunkával, amely kimondhatatlan előnyöket fog szerezni nemcsak Budapestnek, de az egész országnak is.

Személyzeti ügyek a váorsházán. A kormányhatósági jóváhagyás most érkezett le arra a törvényhatósági közgyülési határozatra, amely Lung Géza főjegyző nyugdijának, illetve kegydijának megállapitására vonatkozik. Lung Géza ezzel véglegesen nyugdijas lett. — A polgármester Wigh János volt V. kerületi előljárót a VIII. kerület élére helyezte át, mig V. kerületi előljáró az ujonnan megválasztott Szabó Gyula lett.

Berczel tanácsnok a cirkuszban. Az elmult héten előkelő vendége volt a Fővárosi Cirkusznak. Megjelent Berczel Jenő tanácsnok, aki mint a Cirkusz legfőbb patrónusa, valószinüleg meggyőződött róla, hogy a mai rezsimnek végét kell vetni, nem lehet ezt a nagyhirü intézményt teljesen elszürkiteni, a rossz müsorok Eldorádójává tenni. Berczel tanácsnok számára a tapasztaltakból csak egyetlen tanulság maradhatott és ez az, hogy sürgősen ki kell irni a cirkuszra a pályázatot. Természetes ez akkor, amikor mindössze két komoly attrakciót tudunk emliteni a mostani müsorból. Az egyik Martha Farra kisasszony, aki mint egyszerü Breitbart-pótlék a Tabarinban hónapokig élvezte a közönség odaadó közönyösségét. A másik nagy attrakció a szénás Grünfeld a kasszában, aki igaz Breitbarként tartja a cirkuszi helyek horribilis árait. Csak a kakasülőt bocsátja olcsón áruba, ennek a helynek azonban megvan az a páratlan előnye, hogy ott aztán igazán nem kell bosszankodni azon, hogy rossz a müsor. Mert innen nem lehet látni semmit. De ha már a cirkusszal foglalkozunk, a városgazdasági ügyosztálynak nem szabad megfeledkezni a Jancsi-aréná ról, a volt Barnakaldi-cirkuszról sem. Ennek a bérlete is lejár az ősszel. Elérkezett az ideje, hogy itt is kiirják, még pedig sürgősen, a nyilvános versenytárgyalást. Komoly vállalkozó nem ugorhat az ilyen üzletbe az utolsó pillanatban bele. Mindkét cirkusz bérlete komoly tőkebefektetést, programmelőkészitést igényel, szükséges tehát, hogy a vállalkozni akaróknak megfelelő idő álljon rendelkezésükre. Az utóbbi időben egyébként igen sürün kilincselget a városgazdasági ügyosztályban Weingruber Edison, a Fővárosi Pavillon bérlője. Ez a bérlet is lejár az év végével és Weingruber ur, ugy látszik, kéz alatt szeretné a bérlet meghosszabbitását kieszközölni, hogy a Fővárosi Pavillonban szerzett milliárdos vagyonát még tovább is gyarapitsa. Mi azonban jól ismerjük Berczel tanácsnok intencióit, aki előtt csak a város érdekei lebegnek és ez szintén nem lehet más, mint itt is a nyilvános versenytárgyalás kiirása.

A „Cosulich" Triesti Hajózási Társaság Zerkowitz Emil miniszteri tanácsos elhalálozása folytán a társaság magyarországi igazgatójául, a belügyminiszter jóváhagyása mellett, dr. Nagy Vilmost nevezte ki. Az uj igazgató működését a társaság VII., Thököly-ut 2. sz. a. irodájában már meg is kezdte.

Szórakozás

Utolsóelőtti hét a Király-Szinházban. A nyári szünet megkezdése előtt utolsóelőtti héten játszanak a héten a Király-Szinházban, melynek minden estéjét Lehár nagysikerü daljátéka, „A sárga kabát" foglalja el. Vasárnap, 24-én délután 3 órakor rendkivül mérsékelt helyárak mellett a Rákosi-iskola növendékei vizsgáznak, szinrekerül a „Sybill" cimü operett László Andorral, a Blaha Lujza-Szinház tagjával, mint vendéggel.

A karszemélyzet jutalomjátékául a Fővárosi Operettszinházban vasárnap délután a Marinka, a táncosnő, Gilbert világhirü operettje kerül szinre. Ez lesz a darab századik jubiláris előadása is. A nagy siker főosztályosai: Biller Irén, Halmay Tibor, Harmath Hilda, Ujváry és Vendrey vesznek részt az ünneplésben.

„Az orleánsi szüz" és a „Kovácsné", Schiller romantikus tragédiája és Beöthy László mulatságos vigjátéka kerül szinre a héten a Magyar Szinházban, „Az orleánsi szüz" szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap, a „Kovácsné", melynek minden eddigi előadásán telt ház közönsége kacagott és tapsolt, szombaton.

A „Zsivány" szombati bemutatója iránt rendkivül nagy az érdeklődés. A hires vigjáték különösen alkalmas arra, hogy kellemes, vidám órákat szerezzen a Vigszinház közönségének. Az utóbbi években a legtöbb helyen és a legsürübben adott szindarabja ez az ujdonság. Ebben nagy része van annak, hogy a rokonszenves szerelmi történetbe mulatságosan játszik bele egy minden országban egyformán aktuális és a lelkeket foglalkoztató elem: a spiritizmus hiveinek tulzásai. A „Zsivány" mindegyik szerepe hálás és hatásos. Góthné Kertész Ella, mint hercegnő, valósággal parádés szerepet játszik, Góth Sándor, a Vigszinház rendezője, érdekesen mgrajzolt spanyol világfit személyesit, Gaál Franciska, akinek minden eddigi fellépte sikert jelentett, ezuttal is müvészi egyéniségének megfelelő alakitásra talált alkalmat, Gombaszögi Ella egy falusi menyecske kedves alakját viszi szinpadra és derüs figura Nina is, akit Füzes Anna ábrázol. Szerémi Zoltán adja a mulatságos spiritisztát, Lukács Pál egészen ujszerü alakban lép föl, Berczy Géza egy szerelmes fiatal tanárt játszik, Pártos István pedig a falusi papot adja. A „Zsivány" második és harmadik előadását vasárnap és hétfőn tartják meg. A szombati bemutatóig „A négy frakk"-ot, Lakatos László pompás vigjátékát, szerdán és pénteken ismétlik meg. „John Gabriel Borkmann"-t csütörtökön játsszák, vasárnap délután pedig vizsgaelőadás lesz.

A Belvárosi Szinház a nyári szünet előtt müsorának két legnagyobb sikerü darabját, Lenormand „Névtelenek" cimü drámáját és Móricz Zsigmond „Sári biró" cimü mulatságos vigjátékát játsza a héten. A „Névtelenek"-et szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap este Somlayval, Z. Molnárral, Bársonyival, Körmendyvel, Szegheővel, Titkos Ilonával, T. Halmy Margittal, Vaszary Piroskával, a „Sári biró"-t szombaton Rákosi Szidi vendégfelléptével.

„A szépasszony kocsisa". Rajna—Czobor derüs és mulatságos operettje, minden este szinrekerül a héten is a Blaha Lujza-Szinházban, az ismert kitünő szereposztásban.

A „Fekete gyémántok" e heti előadásai a Budai Szinkörben. Bajor Gizi és Petheő Attila Nemzeti Szinházi elfoglaltságuk miatt Jókai—Hevesi nagyszerü alkotása ma, szerdán, csütörtökön, szombaton és vasárnap este kerül szinre a Budai Szinkörben, minden előadáson Bajor Gizi, Petheő Attila, Sebestyén Géza, D'Arrigó és Dezdky Jánossal a főszerepekben.

Az Andrássy-uti Szinház a héten megismétli a nagysikerü juniusi müsordarabjait, tréfáit és magánszámait, a „Pajkos grizettek"-et, a „Cirkusz", „Hány óra, Zsuzsi?", „Baj van", „A moly" stb., rövidesen 75-ik előadását éri meg.

Szanin Arcubasev regénye és a kitünő vigjátékmüsor szerepel a Kamara e heti programmjában. Eddig zsufolt házak gyönyörködtek a kiváló orosz iró világszerte ismert drámája nyomán készült 5 felvonásos filmattrakcióban, a Szaninban, melynek főszerepét Lya Mara alakitja páratlan realizmussal és igaz müvészettel. Három sikerült amerikai vigjáték, melyek még Budapesten sehol sem kerültek bemutatásra, egészitik ki a nivós müsort. Előadások ma 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor.

JARDIN DE PARIS
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
TELEFON: JÓZSEF 86-3
Medgyaszay Vilma
és a szenzációs kisérő müsor. Kezdete este 9 órakor.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

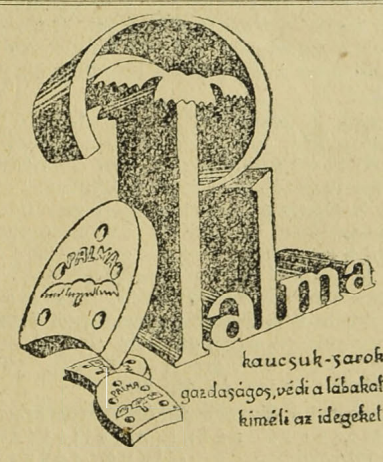

TŐZSDEI HIRLAP

Nyugalomba vonul a Foncière vezérigazgatója. Alsolóci Ribáry Mór, a Foncière biztositó társulat vezérigazgatója, aki néhány hét előtt ülte meg az intézetnél eltöltött ötvenéves szolgálati jubileumát, a napokban szabadságra ment, ahonnét azonban már nem tér vissza hivatalába. Ribáryt, aki naggyá fejlesztette intézetét, elkedvetlenitették azok a törekvések, amelyek bizonyos oldalról állásának betöltésére irányultak. Nyugalomba vonul, hogy állását átengedje Reinitz Ernő igazgatónak, akit vezérigazgatóvá fognak előléptetni.

Még egyszer a Cellini. Multheti számunkban megtettük észrevételeinket az exotikumok piacán hirtelen és váratlanul fölbukkant uj papirról: a Celliniről. Akkor még azt se tudtuk, hogy mi fán terem ez az olasz névre hallgató micsoda. Hangzás után azt hittük, hogy valami kisbőgőgyár. Közben azonban megjelent a vállalati első évi mérlege. Ebből aztán a következő tanulságos dolgok derülnek ki: 1. Az 1922 december 31-i zárlat szerint az alaptőke 6 millió korona. 2. Gyárberendezés, anyagkészlet, szerszámok, stb. körülbelül 10 millió. 3. Félkészáru 6 és egynegyed millió. 4. Adósok és pénztárszámla mintegy 8 és fél millió. 5. Nyereség háromnegyed millió. 6. Mindezekkel szemben pedig a vállalat 18 millió koronával tartozik, tiszta vagyona tehát alig haladja meg a 6 millió koronát, ha a 8 milliót az adósok tényleg megfizetik. Ingatlana nincs és a tőzsdén egy törpebank, a Magyar Épitőbank R.-T. patronizálja, amely 3 milliós alaptőkéjét most emelte fel 10 millió koronára. A Cellini vagyoni státuszán nem igen sokat lendit, hogy alaptőkéjét ujabban fölvizezte 30 millióra, mert ez főleg arravaló, hogy a közönségnél nagyobb tömeg részvényt tudjanak 3000 koronákért elhelyezni. A derék Celliniről ezek után több mondanivalónk nincs. Aki akarja, vegye meg.

Az uj csoda. A nemjegyzett értékek piacára a héten uj csoda vonult be: a Mira. Erről a „noch nie dagewesen" valamiről hangulatos leirásokat olvastunk a sajtóban. Lepipálja Karlsbadot . . . 20.000 angol font az alaptőkéje . . . Telepe valóságos tündérváros . . . Öt világrész harcol glaubersós vizéért . . . Kutjai, gépháza, iparvasuta és a jó Isten tudná fölsorolni, hogy még mi mindene van az 56 holdnyi területén. Mindezeken fölül azonban azt gondoljuk, hogy a vállalatnak igen sok részvénye van, amelyeket most hallatlan magas áron, állitólag 30.000 koronáért akarnak a közönség körében elhelyezni. A szándék tiszteletreméltó, csak az a kérdés, hogy sikerül-e keresztülvinni?

A főváros nagy megrendelése a Schlick-gyárnál. A fővárosi elektromos-müvek a kelenföldi villamostelep részére a napokban egy kazánt rendeltek a Schlick-gépgyárnál 400 millió korona értékben és ebből 200 milliót a szerződés aláirásánál előre lefizettek. A szállitás 6 héten belül történik és akkor nyomban esedékessé válik a további 200 millió korona is.

A póruljárt kontreminőr. Hoffmann Gusztáv, aki vidéki szappankereskedőből rövid néhány év alatt a budapesti tőzsde félelmetes kontremin-vezérévé nőtte ki magát, ujabban visszatért első szerelméhez: a szappanhoz. Ezuttal Klein-szappanban dolgozik. És mintha teljesen szakitott volna multjával, most nem kontreminál, sőt ellenkezőleg, hosszra játszik. De a kontreminőrök istene hütlen gyermekén mintha megbosszulni akarná magát: mióta Hoffmann dirigálja a Klein-szappant, annak részvényei azóta állandóan csusznak lefelé. 12.000 koronáról hétfőn már 9000 koronára estek. Vagy a szokás hatalmának hatása alatt Hoffmann tévedésből a Klein-szappant is megkontreminálta? Az ilyen támogatást Klein szappanosék majd hálásan megköszönik.

Uj bevezetések. A Rothmüller-féle bádoggyár részvényeit a Stux Gyula és Hugó bankcég, a Bauxitot és a Lukács-fürdőt a Krausz és Bettelheim-cég a legközelebbi napokban, mig a Bäder-parfüm-részvényeket a Kereskedelmi Hitelbank előreláthatólag csak az ősszel fogják a tőzsdén bevezetni. A tőzsdetanács egyébként elrendelte a Doroghy-gummigyár, az Unio-bánya és a Dávid-dobozgyár lajstromozását is.

Mit akar a Just-gyár. A Just-izzólámpagyár most főleg azt akaria, hogy a minapi tüzesetből kifolyó kárát a biztositó-társulat valorizált értékben téritse meg. Megállapodás eddig még nem történt. Azt is akarja a Just-gyár, hogy egy évre kötött izzólámpa-szállitási szerződését a főváros ujitsa meg. Ez azonban nem fog oly simán menni, mert az ügyosztály hyilvános versenytárgyalást fog hirdetni, mint ahogy erre a közszállitásokról szóló szabályrendelet értelmében kötelezve is van. Végül Justék izzólámpák gyártására üveggyárat is akarnak létesiteni. Ez azonban csak terv, amely a vállalat vezetőinek fantáziájában már két év óta kisért.

Tőkét emel a Mezőgazdasági Hitelintézet. A Magyar mezőgazdasági hitelintézet első tőzsdei müveletével, a Cinner-részvények bevezetésével igen jelentékeny sikert ért el. Az uj szalámi-részvények az első napon 7500 koronáig emelkedtek és megközelitően ezt a kurzust, azóta is tartják, bár a tőzsdei hangulat állandóan ingadozik. Dr. Nagy Béla vezérigazgató egyébként intézetének alaptőkeemelési müveleteit készíti elő, mert a folyton fejlődő és szétágazó tevékenységet kifejtő bank a mai kereteiből már tulságosan kinőtt. A fölemelt alaptőke előreláthatólag 500 millió korona lesz.

Már müködik a warnsdorfi gyár. Értesülésünk szerint a warnsdorfi gyár hatósági megnyitása hétfőn megtörtént. A vállalat a jövő héten már árut szállit. Kopeczkyben nagyobb tétel részvényt vett a prágai a Stojanovszky és Schmiedl cég, amely a legnagyobb butorszövetgyára Cseh-Szlovákiának.

A Hageda—Pharmacia-konszern. A budapesti Pharmacia gyógyszervegyészeti r.-t., valamint a berlini Hageda (Handelsgesellschaft Deutscher Apotheker A. G.) és dr. Hugo Remmler berlini gyógyszerárugyár a napokban egy közös konszernnek az alapját rakták le Berlinben, amelynek kialakulása egész Középeurópa gyógyszerpiacán dominálni fog. Ebben a konszernben az emlitett gyárakon kivül Németország, Jugoszlávia, Románia, Ausztria, Csehország és Magyarország tekintélyes gyógyszerészei is részesednek. A német piac emlitett két legelőkelőbb gyógyszeráru-gyárába bekapcsolódott a budapsti Pharmacia r.-t., amely Strauss Jenő és Imre igazgatók vezetése alatt áll. Sikerült a konszern megalakulása révén azt elérni, hogy ugy a Remmler-gyár, mint a Hageda és a Hagedához tartozó összes gyárak szakembereket küldenek Budapestre, akik teljesen kiépitik a budapesti Pharmaciát, s a gyártás az egész Balkánt, Török- és Görögországot beleértve, Budapesten történik.

A Földhitelbank tőkeemelése. Értesülésünk szerint a Földhitelbank juliusban fölemeli alaptőkéjét oly módon, hogy az uj kibocsátásu részvényekben a régi részvényesek 1:1 arányban fognak részesedni később meghatározandó kurzuson.

A Hitelbank és az Iparbank fuziója. A Magyar Általános Hitelbank rendkivüli közgyülése az alaptőkének 105.000 részvény kibocsátása által 420 millió koronáról 462 millió koronára való felemelését határozta el. Az uj részvények teljes mennyisége 10:1 arányban darabonkint 30.000 korona befizetése ellenében a régi részvényeseknek elővételi joguk van, mely junius 18-tól 28-ig bezárólag gyakorolható. A közgyülés továbbá az Első Magyar Iparbank beolvasztását egyhangulag elhatározta; ugyanilyen határozatot hozott az Első Magyar Iparbank közgyülése is. Ezen két közgyülési határozatnak a cégjegyzékbe történt bevezetése után az Első Magyar Iparbank részvényesei hirdetményileg fognak felhivatni arra, hogy részvényeiket a Magyar Általános Hitelbanknál becserélés végett a kitüzendő határidőn belül bemutassák. E müvelet lebonyolitása után a Magyar Általános Hitelbank saját tőkéje (alaptőke és kimutatott tartalékok) mintegy 6 milliárd koronára fog emelkedni.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár junius 23-ra rendkivüli közgyülést hivott egybe, melynek forgalomban lévő részvényei névértékének 600 koronáról 1000 koronára való kiegészitését és alaptőkéjének felemelését fogja javasolni.

Egymilliárd lesz a Lloyd Bank alaptőkéje. A Lloyd Bank részvénytársaság igazgatósága junius hónap 11-én tartott ülésén elhatározta, hogy a julius 3-ra egybehivandó rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja, hogy az intézet 500,000.000 korona alaptőkéjét egymilliárd koronára emelje fel.

A Jelzálog Hitelbank közgyülése. A Magyar Jelzálog Hitelbank 1922. üzleti éve az előző évről áthozott 1,358.815 korona 69 fillérrel együtt, 70,059.564 korona 7 fillér tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a folyó évi junius 30-ára egybehivott rendes közgyülésen javasolni fogja, hogy tekintettel az intézet külföldi tartozásaira, ezen nyereségből 68,000.000 korona, mint az előző évben, az „Árfolyamveszteségi tartalékalap"-ba helyeztessék és 2,059.564 korona 7 fillér az uj üzletévre vitessék át.

A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság rendkivüli közgyülése az intézet alaptőkéjének 120.000,000 koronáról 160.000.000 koronára való felemelését határozta el. Az elővételi jog 6:1 arányban 650 koronás áron junius 19-től 27-ig lesz az intézet pénztáránál gyakorolható.

A Baróti Szeszfinomitó R.-T. közgyülése elhatározta, hogy az 1921—22. évre 40 korona osztalékot fizet és alaptőkéjét felemeli. A tartalékból a részvények névértékét 200 koronára emelve, három részvényre két ujat ad, darabonkint 1200—1200 koronáért, az igy előállott egész részvénymennyiség minden három darabjára egyet ingyen ajánl fel a részvényeseknek. Elővétel junius 28-ig a Magyar-Olasz Banknál gyakorolható.

A Budapesti Gőzmalom közgyülése. Az Első Budapesti Gőzmalom R.-T. junius 18-án tartott közgyülése az 1922. évi osztalékot 250 koronában állapitotta meg és a részvénytőkének 840 millió koronára való fölemelését határozta el. Minden régi részvényre két uj részvény fog adatni 4500 korona + 250 korona kamat és költség, részvényenkint 4750 korona átvételi áron. Az elővételi jogot junius 19—28-ika között a Kereskedelmi banknál kell gyakorolni. Langfelder vezérigazgató felejthetetlen érdemeit jegyzőkönyvbe iktatták. Langfelder, az igazgatóság alelnöke és mint a végrehajtóbizottság elnöke továbbra is a társaság kötelékében marad. Helyébe Stux Sándor neveztetett ki vezérigazgatónak és egyuttal az igazgatóság tagjává megválasztatott. Maier Ottó műszaki főigazgató eddigi hatáskörének változatlan fénntartása mellett szintén vezérigazgatóvá neveztetett ki.

Az Országos iparbank r.-t. közgyülése elhatározta, hogy a kimutatott 3.247.937 korona tiszta nyereségből az 1922. évre 8 százalék osztalékot fizet, a tartalékalaphoz 900.000 koronát, az alkalmazottak nyugdijalapjához 800.000 koronát csatol, a fennmaradó 858.383 koronát pedig uj számlára viszi át.

Naturalia Mezőgazdasági és Kereskedelmi R.-t. f. hó 16-án tartott ülésén elhatározta, hogy igazgatósága a közgyülésnek inditványozni fogja az alaptőkének 5 millióról 15 millióra való emelését. Az uj részvényekből 1:1-et a régi részvényesek kapnak névértékben. A kiegészitett igazgatóság? Haller István (elnök), báró Dániel Tibor (társelnök), ifi. gróf Széchenyi Rezső és Kenessey István Lajos, gróf Teleky Géza, Somssich Miklós, gróf Mikes Miklós, gróf Gyürky Aladár, Justh István, dr. Grünwald Emil (ügyvezető), Betegh István, Tömöry Tibor, Csernátony László, dr. Szögyén Leó. A tőkeemelést dr. Grünwald Emil bankháza bonyolitja le.

Az Egyesült Fa- és Ipar Részvénytársaság közgyülése elhatározta az alaptőkének százmillióról kétszázmillió koronára való felemelését. Az uj részvényekből, amelyek már a folyó üzleteredményben részesednek, négyszázezer darabra 5:6 arányban darabonkint 1400 koronás netto árfolyamon elővételi joguk van a régi részvényeseknek, mig a maradék százezer darab uj részvény az elővételi jogot fizetés ellenében gyakorló régi részvényesek között kerül 5:1 arányban ingyenes felosztásra. Ezzel egyidejüleg az összes 200 korona névértékü részvényeket 5:1 arányban 1000 koronás részvényekké vonja össze. A jog junius hó 19-től 27-ig bezárólag gyakorolható a társaság pénztáránál. (V., Arany János-utca 10.)

A Magyar általános gépgyár r.-t. alaptőkéjét 50 millió koronáról 75 millió koronára emeli fel. Az összes kibocsátandó részvények a régi részvényeseknek 2:1 arányban darabonként 3500 koronás áron ajánltatnak fel átvételre. Az elővételi jog folyó hó 13-ától 22-ig bezárólag a Magyar általános hitelbanknál gyakorolható.

A Neuschlosz—Lichtig repülőgépgyár és faipar r.-t. 20 K osztalékot fizet és hogy a társaság alaptőkéjét 637.500 db. uj részvény által 255,000.000 K-ra emeli. Az összes részvények eddigi részvényeseknek ajánltatnak 1:1 arányban 890 K ellenében. A vállalat az utolsó időkben oly erős mértékben van foglalkoztatva, hogy forgótőkéjének szaporitása vált szükségessé. A repülőgépgyártást, a békeszerződés által előirt korlátok között ujra fölvette.

A Magyar Vasuti Forgalmi R.-t. elhatározta az alaptőkének 14.5 millióról 50 millióra való fölemelését. Minden 3 régi részvény után 2 uj ajánltatik föl darabonként 12.000 K-ért. Elővételi jog junius 25-ig. A fönmaradó részvénymennyiséget a társaság svájci tartozásainak visszafizetése céljából egy külföldi pénzcsoportnak, a fönti elővételi árat lényegesen meghaladó, svájci frankokban fizetendő árban, több évi zárolás biztositása mellett adta el. A közgyülés Beöthy László ny. ker. minisztert és Keochlin-Hoffmann R. Albert, a Basler Handelsbank elnökét, az igazgatóság uj tagjává választotta.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

KOLLARIT-BŐRLEMEZ
KOLLARIT-BŐRLEMEZ SZAGTALAN FEDŐLEMEZ
GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit-bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el!

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Ára 40 korona

Tizenkettedik évfolyam | Budapest, 1923. junius 27. | 26. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 2000 korona. Félévre 1000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Körséta a városházán

Aki ekraziton is szépeket álmodik — A kalauz és a diktátor — Utban vannak a kutyák

A városháza az utóbbi napokban egyetlen névnek a dicsőitésétől hangos. Nem is tudták — mint mondják —, hogy oly bátor férfiak ülnek a törvényhatósági bizottságban, mint amilyet az utóbbi napok eseményei közepette sikerült fölismerni. Kiderült ugyanis, hogy az egyik fővárosi bizottsági tag, ki tudná megmondani mióta, éjszakáról-éjszakára tizennyolc kilo ekraziton alszik és mi türés-tagadás benne, szépeket álmodik.

Ellenzéki álláspontunk nem engedi meg, hogy odaálljunk a tömjénezők sorába, de annyit talán elmondhatunk, hogy mi is csodálkozunk azon a férfiun, aki a személyi bátorságnak ilyen nagyszerü dokumentálásával gazdagitja a tulsó oldal érdemeit. Egészen mellékes körülménynek tekintik, hogy a legendás csomag tartalmáról az ünnepelt városatyának nem volt tudomása. Mindez azonban aligha fogja meggátolni a tiszteletreméltó többségi pártot, hogy kiváló tagját életének szerencsés megmentése alkalmából ünnepélyesen ne üdvözölje.

Ha már személyi ügyekről van szó, talán érdemes megemlékezni azokról

az összeférhetetlenségi ügyekről,

amelyek most foglalkoztatják, azaz hogy nem is igen foglalkoztatják a többségi pártot. Még tavaly szeptemberben történt, hogy dr. Gergely Bertalan és Vaskó Tivadar budapesti lakosok összeférhetetlenségi bejelentést tettek dr. Kossalka János, Buday Dezső, dr. Platthy György és dr. Vasek Ernő törvényhatósági bizottsági tagok ellen, akik a Városi Villamos Vasut igazgatósági tagjai, valamint Rózsavölgyi Gyula ellen, aki a vállalat felügyelő-bizottságának a tagja. Nem kiméltek meg azonban a bejelentők, akik aligha valami demokratikus érzésü emberek, a többségi párt két tekintélyes tagját sem az összeférhetetlenségi bejelentéstől. A Wolff-párt eme két oszlopos tagja Poscher István altiszt és Albert Ferenc kalauz. Mind a ketten a Városi Villamos alkalmazottai és ilyenformán, ha kisebb mértékben is, mint Buday Dezső, de valószinüleg szintén összeférhetetlenek.

Az igazoló bizottság, amelynek Joannovich Pál az elnöke, csaknem egy esztendeig huzta-halasztotta ennek az összeférhetetlenségi bejelentésnek a letárgyalását. Azaz, hogy ma már egészen valószinü, hogy legalább az egy esztendőt ki tudják majd huzni, hiszen a héten is összeült az igazoló-bizottság, de megint csak szétoszlott anélkül, hogy itéletet mondott volna arról, hogy lehet-e valaki városatya és villamosdiktátor egyszemélyben. Történt ugyanis, hogy az átkozott tanuk, akiknek bizonyára szabályszerüen kézbesitették a meghivót, nem jelentek meg ezen az ülésen. Tárgyalni tehát nem lehetett és a villamosdiktátor problémája ilyenformán továbbra is megfejtetlen marad. Egyetlen esemény azonban mégis történt és ez az, hogy Joannovich elnök bejelentése szerint Albert Ferenc, a kalauz összeférhetetlennek tartotta önmagára nézve, hogy városatya legyen akkor, amikor a fővárossal szoros összeköttetésben lévő villamosvasutnak, bár szerény állásban lévő, alkalmazottja, de mégis csak ilyen, vagy amolyan funkcionáriusa. Értesülésünk szerint Buday Dezső ugyanannak a villamosnak diktátora, nem szándékozik sem a városatyaságról, sem a villamosdiktátorságról lemondani. Lehet azonban az is, hogy Albert Ferenc, a kalauz, tisztábban látott, mint az egész többségi párt és észrevette azt, hogy nem valami demokratikus testülettel van dolga, amelyben neki, a szegény villamoskalauznak nem sok keresnivalója van.

A hét különben

a közgyülések hete volt.

Amily hangos volt azonban a szerda, éppolyan csöndesnek mutatkozott a péntek. A városházán azt a hatalmas beszédet, amelyet Bedő Mór mondott el a villamos ügyeiről és amely a hivatali szobákban általános hahotát keltett, csak bevezetésének tartják amaz offenzivának, amelyet az ellenzék meg akar inditani és meg fog inditani a düledező Wolff-párttal szemben. Lehetséges azonban az is, hogy az uj pártalakulásról megkezdődött tárgyalások előbb eredményre vezetnek, mint ez az offenziva teljes erővel és teljes mértékben kifejlődhetnék. Az eredmény azonban ugyanaz lesz, mert amig az ellenzék erőteljes támadása tulajdonképen a választásokra készíti elő a talajt, addig egy középpártnak sikeres megalakitása már ma kihuzza a gyékényt Wolff Károly és társainak lába alól.

A második közgyülés szinte teljesen eseménytelen volt és csak az ebadó ügye keltett némi érdeklődést. Ez esetben tényleg meg kell állapitani, hogy voltak többen a városatya-urak közül, akik tökéletesen demokratikus alapra helyezkedtek. Nyilván, mert kutyákról és nem emberekről volt szó. Az egyik többségi városatya például hevesen kitört a kutyadivat ellen és körülbelül azt fejtette ki, hogy a gyakori veszettségnek a kutyák féktelen elszaporodása az oka. Voltak azonban, akik titokban arra gondoltak, hogy van annak egyéb oka is. Legjobban mégis Gáspár Fülöp találta fején a szöget, aki kijelentette, hogy fizessen száz aranykoronát az, aki luxusebet és nem árva gyermeket tart.

A Wolff-párt romjain épül fel az uj párt

Autentikus forrás elmondja, mi az oka a többségi párt közelgő katasztrófájának

A helyzettel tökéletesen ismerős, a városi politika kulisszái mögött járatos helyről kapjuk a következő kiváló információt:

A Wolff-pártból fennállása óta 8—10 tag lépett ki, rendszerint tisztviselővválasztások alkalmával. Gazdaságpolitikai okokból kiléptek Horváth Károly, Becsey Antal, bibiti Horváth János és társaik, egyébként a párt meg tudta uszni a legnehezebb időket is, mert Wolff Károly nagyon jól értette azt, hogyan kell pártját összetartani. Tudatában volt mindig annak, hogy hiveinek legnagyobb része jelentéktelen „kisember", akik sem a közgyülésen, sem a bizottságokban komoly szerepet játszani nem tudnak és vezérükkel együtt jelszavak alapján akarják fenntartani pozicijukat. Mikor tehát politikai megrázkódtatások folytán a párt egységét veszély fenyegette, ilyenkor Wolff Károly mindig elővette a jól kipróbátt frázisokat és hivei tömören sorakoztak mögéje.

Megfeneklik a párt gazdasági politikája

Ez a módszer változatlanul tudta magát tartani mindaddig, mig a közönség bele nem unt a frázisokba. Mikor azután lassanként a világnézeti frázisok befolyása a párt tagjainál kezdte hatályát veszteni és a párttagok komolyabb része visszavonult és hónapokig feléje sem nézett Wolff Károly párthelyiségének, akkor a benfentesek azt kezdték követelni, hogy foglalkozhassanak a főváros pénzügyi és közgazdasági kérdéseivel. Különösen az üzemek felügyeletét és ellenőrzését követelték a tagok energikusan. Az egész párt egységesen állást foglalt amellett, hogy a frázisos politikával fel kell hagyni és át kell térni a közgazdasági és pénzügyi terrénumokra. Senkijük sem volt azonban, aki a párt akaratát kifejezésre tudta volna juttatni. Vass Béla, Biebec és egyéb többségi párti fővárosi bizottsági tagok, akik közgazdasági kérdésekben felszólaltak a közgyülésen, csufos kudarcot vallottak ugy, hogy a párt ily irányu mozgalmai állandóan megfeneklettek.

Wolff és Csilléry közgazdasági, üzemi és közigazgatási kérdésekhez abszolute nem értenek és nem is vették maguknak a fáradságot, hogy a főváros anyagi problémáit tanulmányozzák. Wolff Károly, mint a lelki harmóniáknak és a magasabb világnézletnek filozofikus müvelője megvetette a materialisták közgazdasági politikáját, Csilléry pedig annyira el volt foglalva mindig az apró intrikákkal, a tisztviselőkről hozzá hordott pletykák feldolgozásával, hogy nem is tudott arra a magaslatra emelkedni, hogy közgazdasági kérdésekkel foglalkozzék.

Folkusházy a háttérben

Ebben az időtájban jelent meg a közgyülés szinterén Ereky Károly. A keresztény községi pártnak ez az egyetlen közgazdász tagja nem foglalkozott a főváros ügyeivel mindaddig, amig nemzetgyülési képviselő volt, de amint kimaradt a nemzetgyülésből, azonnal hozzáfogott a főváros ügyeinek tanulmányozásához és a többségi párt elhatározása alapján javaslatot terjesztett a közgyülés elé az üzemek ellenőrzése és felülvizsgálása tekintetében. Csilléry örömmel fogadta Ereky akcióját, mert a pártba életet hozott. Óvakodott azonban attól, hogy Wolff Károly is belevegyüljön ebbe az akcióba, mert félt, hogy akkor Wolff Károly tnem ő fogja vezetni, hanem Ereky. Ilyen módon az egész párt lélkesedett ugyan Ereky közgazdasági akciójáért, azonban a háttérben javaslatait mindig elgáncsolták és dacára annak, hogy a többségi párt a legnagyobb lelkesedéssel karolta fel mindig Ereky inditványait, a valóság az volt, hogy az elnökség és Ereky között napról-napra növekedett a feszültség.

Hozzájárult ennek a feszültségnek a kimélyitéséhez Folkusházy alpolgármester akciója is. Ez a ravasz és ügyes közigazgatási tisztviselő mindig ellene volt az üzemek elszámoltatásának és mint közismert, még a pénzügyi tanácsnok, Csupor József sem tudta keresztülvinni azt, hogy a Folkusházy vezetése alatt álló üzemek felvilágositásokat vagy elszámolásokat adjanak a tanácsnak. El lehet képzelni, hogy mennyire sietett Folkusházy az Ereky-féle akció ellensulyozására és hogy mi mindenféle mesterkedéssel igyekezett az elnökség és Ereky között felmerült feszültséget fokozni. Mikor a főváros közgyülése Ereky inditványát egyhanguan elfogadta, akkor egyszerre csak elterjedt a hir, hogy Ereky üzemdiktátor akar lenni és a Wolff-Csilléry-Folkusházy együttes mindent elkövetett azért, hogy a

többségi pártot Ereky ellen izgassa. Belekapaszkodtak abba, hogy Erekyt az egész közgyülés támogatja, tehát nem lehet jó keresztény politikus és hasonló naivitásokkal keltettek ellene hangulatot. Folkusházy előtt az volt a fontos, hogy az üzemrevizióra vonatkozó határozatot ne kelljen végrehajtani, Wolff és Csilléry pedig féltékenykedtek, hogy Wolff frazeológiáját és Csilléry zsarnokoskodását teljesen megszünteti Ereky komoly akciója, tehát annyira agitáltak ellene, hogy végre is Ereky minden személyes érintkezést megszakitott az elnökséggel és kilépett a pártból.

Megszavazzák Ereky javaslatait

A régebbi kilépésekkel szemben Ereky távozását az jellemzi, hogy ő a párt összes tagjainak bizalmát birta és a párt elnöksége tulajdonképen rágalmakkal taktikázta el Folkusházy alpolgármester segitségével az üzemi ellenőrzések végrehajtását. Ereky teljes tudatában volt annak, hogy a Keresztény Községi Párt egyetemlegesen vele érez, de azért nem kimélhette meg a pártot attól, hogy vezérét, Wolff Károlyt, nyilvánosan meg ne támadja, mert, mint Ereky maga is többször kijelentette, tudtára akarta hozni Budapest székesfőváros közönségének, hogy Wolff Károlyhoz semmi köze sincs többé.

Az erős támadás, amelyet Wolff Károly ellen intézett, természetesen az első időben ellene hangolta a Wolff-imádó párttagokat. Most, amikor az idők multak és látják a párttagok, hogy Ereky változatlanul és célirányosan halad előre közgazdasági programmjában, Wolff és Csilléry, a hivatalos vezérek pedig továbbra is programm nélkül azzal töltik az idejüket, hogy Ereky ellen gáncsoskodnak, kezdenek észbekapni és, mint értesülünk, Erekyvel mintegy husz többségi párti bizottsági tag megállapodott már abban, hogy Ereky közgazdasági javaslatait a közgyülésen meg fogják szavazni.

Egységes polgári párt

Wolff és Csilléry csak mesékkel tudják már összetartani pártjukat. Eleinte azt mesélték, hogy Wolff lesz a miniszterelnök és akkor Gömbössel együtt el fogja intézni a mandátumok meghosszabbitását. Majd később, mikor Wolff Károly Bethlenhez menekült és bejelentette, hogy Gömbössel szakit, mert az agrárdemokrácia nem áll jól a főváros diktátorának, akkor a párttagok látták, hogy az egész kártyavár halomra dőlt. Wolff nemhogy miniszterelnök nem lehet, de örül, hogy Bethlen ki nem tessékeli a koalíciós kormánytámogatásból. Igy azután most elkezdték a hadjáratot, hogy Ereky és Bethlen közeledését lehetetlenné tegyék. Azt hiresztelik, hogy Wolff Károly megegyezett már Bethlen István gróf miniszterelnökkel és Erekynek semmi befolyása nincs a kormánynál. Szóval taktikáznak, intrikálnak, de végeredményben a párt egysége recseg és ropog.

Wolff Károly és Csilléry András diktátor urak rövidesen megérhetik azt, hogy a közgyülésen Ereky Károlyé lesz a többség és az a meddő, intrikáló politika, amely jelenleg a városházán folyik, helyt ad a főváros érdekében azoknak az üdvös intézkedéseknek, amelyek közelebb hozzák a szerencsétlen, sanyargatott fővárosi lakosságot a konszolidációhoz. Hiába iratja Wolff Károly lapjában, hogy Ereky belépett a demokratapártba. Ilyen naivságot ugysem hisz el nekik senki. Ereky nagyon tisztában van azzal, hogy Budapest székesfőváros közönségének egy nagyon tekintélyes része nem akar a demokratákkal menni, de nem akar Wolff Károly pártjával sem tartani, hanem mint egészséges polgári párt, közgazdasági alapon akarja megteremteni a főváros nyugodt életét és — mint értesülünk — pártközi értekezleten ugy a demokrata, mint a liberális és az összes többi ellenzéki frakciókkal már meg is tárgyalták ezt a pártok és rövidesen elkövetkezik a nyilvános zászlóbontás ideje is.

Amerikai irodaberendezések nagy raktára SZABÓ GYULA
IV., Magyar-u. 1., Kossuth Lajos-u. sarok. Telefon: 26-31.

A Váci-útról a Lágymányosra akarják telepiteni a gyárakat

Minden gyár épitsen külön vizvezetéket — Megkezdődik a tanoncok egészségügyi oktatása

Budapest egészsége nem áll a legjobb lábon és igy egészen időszerünek tartjuk, ha a tiszti főorvosi hivatalban komoly reformokkal foglalkoznak. Értesülésünk szerint az ilyen reformok tényleg utban vannak, sajnos, konstatálnunk kell azonban azt is, hogy ezek a reformok nagyrészben olyanok, amelyek nagy anyagi áldozatot követelnek és igy maga a tiszti főorvosi hivatal is azon a véleményen van, hogy legnagyobb részben csak későbbi időpontban valósithatók meg.

Legelsősorban a gyárak és ipartelepek körül kiván valamit csinálni a tiszti főorvosi hivatal. A gyáraknál a multban nem igen vették figyelembe a közegészségügyi kivánalmakat és igy azoknak legnagyobb része a Duna felső szakasza mellett helyeződött el, a Váci-ut és a Duna közötti területen épült gyárnegyedből fölszálló füst és korom pedig az egész város levegőjét megfertőzi. A főváros közegészségügyének őrei tehát sürgősnek vélik, hogy ezt a gyárnegyedet átépitsék és az egészet áthelyezzék a Duna alsó folyásához, Kelenföldre, Lágymányosra és a csepeli kikötő környékére. Vigh János tiszti főorvos nagyon jól tudja, hogy ez az áttelepités a közel jövőben nem lehetséges, mindazonáltal az a véleménye, hogy legalább is azt kell megcsinálni, hogy a Duna felső medre mellett lévő területekre ujabb gyárak és ipartelepek létesitését az illetékes faktorok ne engedélyezzék.

Ennél, a megvalósithatóság szempontjából nagyon kétes vagy távolba helyeződő tervnél sokkal inkább megvalósitható az, amit szintén kivánnak és amely abban áll, hogy a jövőben minden gyár és ipartelep az üzeméhez szükséges vizet saját kutjából, vagy saját vizvezetéke utján közvetlenül a Dunából szerezze be. Ez természetesen csak az ipari vizre vonatkozik, mig a munkásság számára szükséges ivóvizet továbbra is a rendes vizvezetékből kell beszerezni. Ez az ujitás, amelynek anyagi oldala érzékenyen fogja érinteni Budapest nagyiparát, inkább csak másodsorban egészségügyi kivánság, legelsősorban pedig arravaló lenne, hogy ezáltal a ma már elégtelenné vált és teljesitőképességében korlátozott vizmüvek legyenek igen jelentékenyen tehermentesithetők. Egészségügyi szempontból inkább csak azt jelenti, hogy a lakosságnak ivó-, mosdó- és fürdővizzel való ellátása lényegesen jobb lesz. Valószinü, hogy a gyáripar tiltakozását erőteljesen ki fogja váltani már maga ez a gondolat is, mert hiszen tulajdonképen nem történik egyéb, mint hogy a város a ránézve kötelező beruházást egyszerüen átháritja a gyáriparra, amely nagyon kétséges, hogy vállalni fogja-e ezeket a terheket.

Sokkal inkább praktikus és megvalósitható az a gondolat, amely a munkásfürdők létesitésére vonatkozik. Ez már természetesen a gyárak és iparvállalatok egyenes kötelessége, a fővárosnak azonban semmi ingerenciája nem lehet a terv keresztülvitelére. A városháza mindössze annyit tehet, hogy fölir a kormányhoz és kéri, hogy az ipartörvénybe mondja ki, hogy a nagyobb gyárak kötelesek legyenek munkásaik számára zuhanyfürdőt létesiteni és azt állandóan üzemben tartani. Kivánja azonkivül a tiszti főorvos azt is, hogy a gyárakban öltöző helyiségeket létesitsenek a munkások számára, ahol minden egyes munkás részére külön ruhaszekrényt kell beállitani.

Szükségesnek tartja, hogy a munkások ebédjüket a gyár által létesitett étkező-helyiségben fogyaszthassák el, amely étkező-helyiségnek megfelelő nagyságunak és könnyen tisztithatónak kell lennie. Ezekben az étkezőkben kis ételmelegitőket kell elhelyezni, hogy a munkások az ebédjüket megmelegithessék, ami az egészségnek igen fontos feltétele. A kiváló szociális érzésről tanuságot tevő főorvosi terv némiképen messzire megy a gyárak áldozatkészségének kihivásában, amikor azt kivánja, hogy a gyárak és ipartelepek tulajdonosai munkásaik számára még megfelelő pihenőhelyeket is rendezzenek be.

Külön kell megemlékezni azokról a készülő intézkedésekről, amelyek a tanoncoktatásra vonatkoznak. Ebből a célból a tanonciskolák rendes tantárgyai közé föl kellene venni az iparegészségtant, amelyet rövid közegészségtani ismeretekkel kellene bevezetni. A főorvos tervei között ez az egyetlen az, amely rögtön megvalósitható és amelynek megvalósitása irányában máris lépések történtek.

A főváros a kultuszminiszter ellen

Visszaküldték a népmüvelési bizottságról szóló rendeletet

Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletileg felhivta az összes törvényhatóságokat arra, hogy állitsanak fel ugynevezett Iskolán Kivüli Népmüvelési Bizottságot. A miniszter megküldte ezt a rendelkezését a főváros tanácsának is, amely eleget tett a miniszter kivánságának és elkészitette a szükséges szabályrendeletet. Tény az, hogy a miniszter rendelkezése, miután uniformizál, nagyon nehezen valósitható meg olyan hatalmas kulturközpontban, mint amilyennek Budapestnek kellene lennie. A népmüvelési bizottságot épp ugy meg kell csinálni a rendelet szerint Soroksáron, mint Budapesten; de alig vitatható, hogy ennek a bizottságnak nagyobb a hivatása, nagyobbnak kellene lenni a méreteinek Budapesten, mint Soroksáron, vagy egyebütt.

Egészen természetes tehát, ha a Wolff-párt ennél a pontnál megakadt. Csakhogy egyéb kifogásokat is emelt, amelyek talán már nem ennyire helytállóak és amelyeknek olyan szinezetük van, mintha a már megszokott politikai tüntetésnek egy láncszemét akarnák a többihez füzni. Egészen valószinü, ez akkor, amikor gróf Klebelsberg Kunóról van szó, akit meglehetősen érdemetlenül veszedelmes liberálisnak kereszteltek el az intranzigensek oldalán. Wolffék tehát elsősorban azon a cimen támadják a népmüvelési bizottság gondolatát, mert a szabályzat egyes rendelkezései nem alkalmazhatók a székesfővárosra, hanem egyenesen csak a vidéki viszonyok figyelembevételével készültek és nem alkalmazhatók a fővárosi népnevelési bizottságra. Ezeket az aggodalmakat némiképen osztani lehet, viszont azonban a miniszteri rendelet csak keretet adhat, amelybe egészen kitünő szabályrendeletet illeszthetett volna be dr. Lobmayer Jenő tanácsnok, aki szintén károsnak és veszedelmesnek tartja a Klebelsberg-féle rendeletet.

A másik kifogás, amelyre sokkal nagyobb sulyt helyeznek Wolffék táborában, az volna, hogy a miniszteri rendelet Budapest székesfőváros autonómiájába ütközik. Ha ez az aggodalom alapos, akkor is kétségbe kell vonnunk annak őszinteségét, hiszen a városi rezsim mai urai nem voltak más esetekben ilyen skrupulozusok olyan intézkedésekkel szemben, amelyek tényleg veszedelmesen sulyos sérelmei az autonómiának. A példák egész sorozatát lehetne erre felhozni, de elegendő az, ha a Dömötör-féle fővárosi választói reformra hivatkozunk, amelynek egész sor olyan intézkedése van, amely erőteljesen kikezdi a főváros autonómiáját. Az első nemzetgyülés ellenzéki képviselői, közöttük Bárczy István, Bródy Ernő és a vidéki kerületet képviselő Ruppert Rezső, annakidején elkeseredett harcot folytattak emez intézkedések ellen. Minden hiábavaló volt azonban, hiszen azok az urak, akik akkor Wolffékat képviselték a nemzetgyülésen, részvétlenül, sőt kárörömmel nézték ezt a becsületes, elszánt, de meddő harcot és boldogan dörzsölték kezüket, amikor a Dömötör-féle javaslat teljesen változatlan, az autonómiát sértő intézkedések egész sorozatával ment keresztül a szavazáson. Természetes volt ez, mert ugy vélték, hogy uralmuk örök lesz a városházán és ugy vélték, hogy ezek az autonómiát sértő intézkedések végesvégig az ő érdekeiket szolgálják. Most némileg változott a helyzet és látniok kell, hogy amikor az autonómiát megsértik, az az ő kárukra is szolgálhat és szolgálhat elsősorban akkor, amikor majd ők törpe kisebbség lesznek. Ez az oka annak, hogy most nagyon hangosan fejezik ki elégületlenségüket, amikor az autonómiának sokkal enyhébb sérelmét látják, mint látták akkor, amikor lelkesedetten tapsoltak.

Kialakult tehát a vélemény a városháza többségi pártjában és ennek a véleménynek aláveti magát a szociálpolitikai ügyosztály vezető-tanácsnoka is, hogy a szabályrendeletet, amely a miniszteri rendelet alapján készült, végrehajtani nem lehet. Hibául rójják föl, hogy nincs benn a szabályrendeletben, milyen jogokat fog gyakorolni az uj bizottság és hogy hogyan fog eljárni. Bizonyos joggal kivánják azonban azt, hogy szervezze meg és tartsa fenn a bizottságot az állam. Elsirják, hogy a polgármestert a tanfelügyelővel és a népmüvelési titkárral szemben meglehetősen háttérbe szoritják, ami aligha fájna nekik akkor, ha nem ülne a polgármesteri székben olyan klasszikus tekintély, mint dr. Sipőcz Jenő.

Mindezek alapján döntöttek is már a kérdésben, amennyiben a Lobmayer-féle szabályrendelet-tervezetet nem viszik még csak a bizottságok

elé sem, hanem egyszerüen becsomagolják és a rendelettel együtt visszaküldik a miniszternek azzal a kivánsággal kapcsolatban, hogy a főváros speciális helyzetének megfelelően a fővárossal egyetértően dolgozzon ki uj szabályrendeletet. Hogy azután mit log ehhez szólani gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, az a legközelebbi jövő titka és pedig mindenesetre érdekes titka.

Ereky, Márkus, Usetty

Tanácskozások uj pártalakitásról és a pártok együttműködéséről

Hosszu és igen különböző természetü ide-oda lengés után az általános politikai helyzetben csendhez jutottunk és ez a politikai csend rövid időre, de csak nagyon rövid időre a városi politikában is dermedtséget, mozdulatlanságot hoz. Wolffék azonban teljesen tisztában vannak vele, hogy ez nem jelenti még pillanatnyilag sem hatalmuk megerősödését, vagy reményeik megszilárdulását.

Nincs kétség benne — és ezt Wolff Károly maga is igen jól tudja —, hogy gróf Bethlen István miniszterelnök külföldi utja volt az a momentum, amelyben az ő szerencse csillaga megindult a lefelé vivő uton. Féltek is ettől az uttól és sajtójuk hiszteriás kiabálással akarta bebizonyitani, hogy a külföldi kölcsön egyenesen hazaárulás. Gróf Bethlen nem törődött ezzel, a kölcsönt ugyan egyelőre sikerült elgáncsolniok, ma azonban a miniszterelnök hozzáfogott a kölcsön előfeltételeinek megalapozásához.

Odafönt az országos politikában dobja Gömböséket és egyelőre Heinrich Ferencet szeretné megnyerni, hogy üljön be a kabinetbe és ezzel teljesen liberálisra fesse a kormány szinét. Wolff Károly kezd szordinósabb lenni és az egyik dunántuli városban kijelenti, hogy ő soha életében nem volt antiszemita. Elkövetkezik azonban az idő hamarosan, amikor a szordinós Wolffra sem lesz szüksége Bethlennek és a politikusok máris tudni vélik, hogy ebben az esetben az egyik oldalon Heinrichék, a másikon Huszár Károlyék és Usetty Ferencék vonulnak be az egységes pártba.

A politikát csak azért idéztük, mert ha más módon és sokkal nagyobb népvándorlás keretében ugyanez fog történni a városházán is. Wolffékra és Csillériekre itt még kevésbbé van szüksége a külföldi kölcsön érdekében dolgozó Bethlennek, mint a nagy politikában. A Heinrich Ferenc pártjához tartozó Márkus Jenö és a Huszár-frakcióhoz tartozó Usetty Ferenc lesznek azok, akik a maguk hiveit két oldalról be fogják vezényelni az arany középutas politikába, amelyet — ha nem is kifejezetten — de a valóságban Ereky Károly képviisel a városi politikában. Ereky, Márkus és Usetty, ők hárman lesznek azok, akik az uj pártot megalapitják. A látszólagos csend pedig, amely ma a városháza körül uralkodik, azt mutatja, hogy ez a készülődés nagyban folyik.

Hogy ez igy van, csak emlékeztetünk a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megjelent rövid tudósitásunkra, amelyben jelentettük, hogy a Margitszigeten az egyik külön szobában igen fontos megbeszélést folytattak Ereky, Éber, Usetty, Baracs, Bedő, Márkus, Bródy, Pakots, Horváth, Becsey stb. fővárosi bizottsági tagok. Ez nem azt jelentette, hogy a demokratákkal is fuzióról lenne szó. Még ha a másik oldalnak kedve is lenne erre, a demokraták semmi esetre sem csatlakozhatnak. Tényleg egységes polgári párt alakitásról van szó, de ebben az egységes pártalakulásban csak Ereky disszidensei, Márkus Jenő liberálisai és Usetty keresztény-pártiai vennének részt. Egészen bizonyos, hogy már a választások előtt ez az uj párt fogja magához ragadni a hatalmat. Ehhez azonban szükségük van a demokraták támogatására is és erre vonatkoztak a margitszigeti tárgyalások.

Egészen más kérdés, hogy miként alakul a helyzet a választások után, amikor a szociáldemokraták nagy tömegben vonulnak be majd a közgyülési terembe. Velük mindenesetre számolni kell, ma azonban korai még erről gondoskodni: egyelőre Wolffféknak a nyeregből való kivetése van folyamatban.

Események

Minden héten sördrágitás. A budapesti közönség már egyenesen hozzászokott, hogy minden héten megdrágul a sör. Ez a közönség ismeri, tudja, hogy kikkel áll szemben, egészen tisztában van a sörkartellel, de tisztában van a vendéglősökkel is. A vendéglős urak alig egy esztendeje páratlan ravaszsággal ugratták bele a közönséget a sörbojkottba, amely, miközben a vendéglősök vigan mérték a bort és rakták zsebre a hasznot, a közönség tökéletes vereségével végződött, hiszen a sörgyárak fölemelték az árakat, csak éppen a vendéglősöknek biztositottak magasabb hasznot. A sikeresen fölállitott csapda kitünő fogása után a sörkartel és a vendéglősök ipartestülete egymás nyakába borult és azóta makacs következetességgel viszi véghez a legvakmerőbb áremeléseket. Legutóbb az történt, hogy az Árvizsgáló Bizottság szociális érzésének nemes megnyilatkozásával leszállitotta a tulmagas sörárakat, amivel szemben azonban fölemelte a föltétes főzelékárát. Ebbe a kompromisszumba boldogan mentek bele a vendéglős urak, akik biztos tudatában voltak annak, hogy amit az egyik héten leszállitanak, azt a másik héten duplán emelhetik. Valóban igy is történt. Ha jól emlékezünk, a mult héten egy liter sörnek az ára husz koronával lett olcsóbb, ma pedig itt van a küszöbön a 33 százalékos sóráremelés. Olyan merénylet ez a közönség ellen, amelyet már nem lehet sokáig kibirni. A sörkartell és a vendéglős urak biztosak lehetnek benne, hogy legközelebb nem kell nekik bojkottot rendezniök, mert megrendezi azt a közönség türelmetlensége és pénztelensége. De ez aztán eredményes lesz.

A gyufa hármas aranyparitáson. A nemzetgyülés legutolsó hetének egyik komoly eseménye volt az a leleplezés, amelyet Sándor Pál mondott el a gyufakartell viselt dogairól. Sándor Pál mint közgazdász kezelte ezt a kérdést és igen behatóan mondta el, hogy hogyan és miként működik ez a kartell és mutatott rá arra, hogy amig a kis kofákat és krejzlerosokat a legapróbb árdrágitásért, amelyeken csak garasos hasznuk van, azonnal becsukják, addig a milliárdokat harácsoló kartelleknek még sohasem görbült meg a hajuk szála sem. Kartellt becsukni némileg nehéz is lenne, bár ott is mindig akad egy ember, akit a kartell fejének lehet tartani. Másként van ez a gyufakartellnél, ahol Sándor Pál leleplezése szerint, egyetlen osztrák vagy cseh ember — a neve mellékes — maga a kartell. Hogy mit csinál, hogyan haracsol ez a cseh vagy osztrák ur, aki büszkén mondhatja, hogy a gyufakartel én vagyok, tulságosan nem érdekli a közönséget. A közönségnek az fáj, hogy a gyufát háromszoros aranyparitáson kell vásárolnia és ezen kell segiteniök a hatóságoknak. Hogy ez miként történik, ugy-e, hogy egyszerüen maximálják a gyufa árát, vagy ami radikálisabb és eredményesebb megoldás volna, becsukják a gyufakartellt reprezentáló telhetetlen urat, teljesen mindegy. Rendet azonban teremteni kell, mert merő képtelenség az, hogy amig az ember egy szál gyufát meggyujt, addig annyi pénzt dob ki a zsebéből, mint amennyibe béke idején egy középnagyságu család teljes napi ellátása került.

A székesfővárosi Állatkertben uj állatok láthatók. Ugyanis a székesfővárosi Állatkert csereviszonyba lépett a schönbrunni állatkerttel és több olyan állatot kapott schönbrunnból, amelyek a budapesti Állatkertben láthatók nem voltak. Az Állatkertben a m. kir. Operaház zenekara minden este hangversenyez.

Bérautó-üzemet rendezett be a Svábhegyen, a Nagyszállóval szemben, a Jókai-mozgónak a Hollósut 2. sz. területén a „Mercur" bérautó-üzem (VI., Gróf Zichy Jenő-u. 11.). A svábhegyi állomás nagy előnyökkel jár a nyaralókra, mert sem maguk, sem vendégeik nem lesznek kötve a fogaskerekü vasut aránylag korán induló éjjeli járatához. A bérautóüzem tulajdonosa Tavasz Gusztáv, a hires Westinghouse-automobilmüvek volt üzemvezetője és Hernász József, a bécsi Mercedes-Garage volt vezetője, sokévi tapasztalatukkal személyi biztositékot nyujtanak, hogy szakképzett soffőreikkel, kényelmes kocsikban, a közönség teljes megelégedését vivják ki.

Szórakozás

„A sárga kabát" ötvenedszer. — Évadzáró előadások a Király-Szinházban. A Király-Szinházban e héten lesznek az utolsó előadások ebben az évadban, természetesen minden este Lehár gyönyörü daljátéka, „A sárga kabát" kerül szinre, melynek hétfőn volt az 50. előadása. Vasárnaptól, julius 1-től augusztus 7-ig bezárólag a szinház zárva lesz. Pénteken, Péter és Pál napján, délután 3 órakor a Rákosi-iskola növendékei vizsgáznak. Müsoruk: 1. Leányvásár első és második fölvonása. 2. Kabaré és táncszámok. Az előadás rendkivül mérsékelt helyáru.

A legmulatságosabb darab a legjobb szereposztásban, ez a Beöthy László „Kovácsné" cimü vigjátéka rendkivüli nagy sikerének a titka. A pompás darab, amelynek szerepeiben az Unió-szinházak legkiválóbb művészei játszanak, a héten csütörtökön és szombaton kerül ujból szinre a Magyar-Szinházban. A „Kovácsné" legutóbbi előadását is táblás ház közönsége kacagta végig és a további előadásai iránt is igen nagy az érdeklődés.

A „Sári biró" 25. előadása. Móricz Zsigmond nagysikerü parasztvigjátéka, a „Sári biró" szombaton 25-ödször kerül szinre a Belvárosi Szinházban, Rákosi Szidi vendégfölléptével. A darab előadását addig csütörtökön is játszák. Szerdán, pénteken és vasárnap a „Névtelenek" előadását ismétlik Somlayval és Titkos Ilonával a két vezető főszerepben.

A Vigszinház e hetét a szinház legfrisebb uidonsága, „A zsivány" dominália. A világhirü vigjátékkal váltakozva adják a „Négy frakk"-ot, Lakatos László pompás komédiáját.

Az orleánsi szüz. Schiller romantikus tragédiáia a Magyar Szinház legujabbi nagy sikere, a héten szerdán, pénteken és vasárnap kerül ismétlésre, mindannyiszor Darvas Lilivel a cimszerepben, aki ezzel a szerepével egyik legnagyobb sikerét aratta.

A „Szépasszony kocsisa" sorozatos előadásai. Rajna—Czobor rendkivül mulatságos és szépzenéjü operettjének nagy sikerére való tekintettel a héten is folytatódnak a Blaha Lujza-Szinházban. A pompás darabot, melynek előadásait állandóan telt házak közönsége tapsolja, minden este megismétlik a bemutató kiváló szereposztásában.

A „Fekete gyémántok". Jókai—Hevesi nagysikerü regényes szinjátéka. Bajor Gizi, Petheő Attila, Sebestyén Géza, D'Arrigo Kornél és Deréky János fellépésével ma, szerdán kerül ismét szinre a Budai Szinkörben.

75. előadása volt az Andrássy-uti Szinház kivételes sikerü juniusi müsorának kedden. A müsor darabjait: a Pajkos grizettek, Cirkusz, Hány óra, Zsuzsi?, Baj van!, A moly, tréfáit és nagyhatásu magánszámait minden este megismétlik a héten is.

A Kamarában e héten magyar filmek szerepelnek a müsoron. A kitünő Star-gyár attrakciója, a Játék a sorssal, mely Balogh Béla zseniális rendezői munkája, főszerepekben Mattyasovszky Ilona és Fenyő Emillel, valamint a kedves diákregény, az Iglói diákok, Vándory és Dallos Olgával a főbb szerepekben. Előadások 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor.

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor a junius havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MÜSOR.

SELYEM SZÖVET CSIPKE SZALAG MOSÓÁRÚ DIVATUJDONSÁGOK
Elsner NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

JARDIN DE PARIS
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
TELEFON: JÓZSEF 86-31.
Medgyaszay Vilma
és a szenzációs kisérő müsor. Kezdete este 9 órakor.

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

DR. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

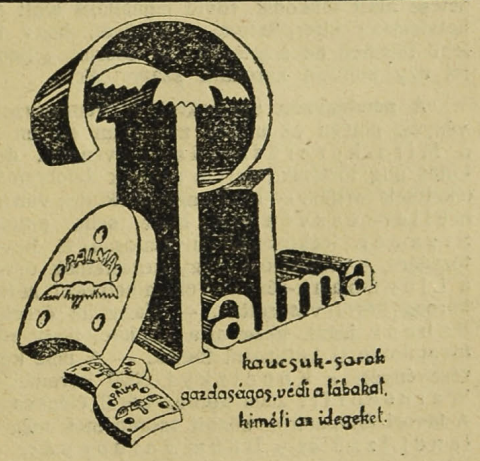

TŐZSDEI HIRLAP

Nehéz lemondani... Gyenge, elhaló hangon megszólal a haldokló feleség:

— Ha arra gondolok, Kóbikám, hogy te árván maradsz vissza, nem tudok nyugodtan meghalni.

Mire a férj szomoruan válaszol:

— Te csak halj meg nyugodtan, Szálikám, én majd meg leszek valahogy.

Azt olvassuk, hogy Fleissig Sándor, a tőzsde alelnöke, a tőzsdetanács legutóbbi ülésén kijelentette, hogy szivesen megválik tisztségétől, de előbb jöjjön helyébe az, aki nálánál jobban fogja a tőzsde ügyeit intézni.

Mikor Fleissig ilyen rezignáltan ezt a kijelentést tette, a tanács tagjai közül többen bizonyára a fenti anekdotára gondoltak.

Dr. Wander bevonulása a tőzsdére. Wander, mielőtt átléped a tőzsde küszöbét: — állj meg egy szóra! Csak egy szemrebbenésnyi időre, mert hosszasabban nem érdemes melletted időzni. Azt olvastuk rólad daloskedvü hirlapi zöngeményekben, hogy te nem az a vékonydongáju, ágrólszakadt Wanderbursch vagy, aki üres tarisznyával wanderolsz a nagyvilágban; kenyerestarisznyád körülbelül 1—1½ millió, vagy még annál is kevesebb svájci aranyfrankkal van kibélelve és ezt a csekélységet most budapesti jóbarátaid lábai elé rakod le. Önzetlenül, hisz patronusaid meleg, nagy szivéről: a Mezei és Scheiber cég tékozlásig adakozó hajlamáról mindenki meg van győződve. Ó Wander, miért oly későn szántad rá magad, hogy boldogitani akarsz bennünket! Budapesti gyárteleped 850 millió koronára van biztositva, ami valóban elég bizonyiték arra, hogy 200.000 darab részvényed belértéke megéri a 2 és fél milliárdot. Számitásunk szerint ugyanis 12.500 koronás részvényárfolyam mellett ennyit akarsz a tőzsde publikumától összetányérozni. Egyébként szerencsés csillagzat alatt születtél te Wander, mert wanderolásaid közben ráakadtál Mezei Jóskára, a hires urlovasra, aki nemrégiben Rex-Lloydot és Fábiánt utolérhetetlen bravurral vezette a célhoz. Most veled startol, Wander, bizonyára oly sikerrel, mint ezt már előbbi nyargalásainál is bebizonyitotta.

Jönnek a finom bőrök. Végre a szerecsenutcai finom-bőrök is bevonulnak a tőzsdére. Az igen, annak lesz keletje, mert eddig bizony a vastagbőrüek domináltak. Azután milyen olcsón kinálják: 17.000 koronáért. Hát hol lehet manapság a tőzsdén kivül 17.000 koronáért finom-bőrt kapni? Még hozzá magyar finom-bőrt, közvetlen a Szerecsen-utcából? Igaz, hogy ez a Magyar Finom Bőrgyár tulságosan csapodár temrészetü, nem elég neki a 25 millió koronája, azt hirdeti a lapokban, hogy „nagyobb amerikai érdekeltséget keres a maga részére". Mig azonban ezt az érdekházasságot megkötheti, addig a koronákkal is beéri. A finom-bőrök egyébként egy törpebank, az Általános Hitel és Kereskedelmi R.-T. karján fognak a tőzsdére bevonulni, ha ugyan a tőzsde tanácsa engedélyezni fogja.

Bevezették a Dorogit. Megtörtént. Hétfőn bevezették a Dorogi-gummit és bár hetek óta reklámozzák, hogy az ünnepi aktust életveszélyes tolongás fogja megzavarni, a mentőket egyetlen balesethez sem kellett kivezényelni. A premiernek ennek dacára tagadhatatlanul nagy sikere volt: 6000-től 30.000 koronáig történtek kötések. A részvényvásárlók legnagyobb része azonban azt sem tudta, hogy mit vesz. Sokan ugy tudják, hogy Dorogiék radirgummit készitenek. A mi információnk szerint a vállalat gummi-óvszereket gyárt, még pedig szabadalmazott minőségben: igen hatásosan hozzájárulnak a népesedési szaporulathoz. Nem csoda tehát, ha az ilyen gyártmányt reprezentáló részvényekért minden pénzt megadnak.

Uj milliárdos bank. A Mobilbank, amelyet Fónagy Aladár alapitott és az ő elnöklete és vezetése alatt működik, rövid fennállása alatt már oly hatalmasan kiterjesztette üzletkörét, hogy legközelebb fölemeli az alaptőkét. Hir szerint a bank tőkéjét egy milliárd koronára szaporitják.

A nemjegyzett papirokról. A nemjegyzett részvények piacán az utóbbi napokban erősen kinálják a Mira keserü-forrás részvényeit, de üzletkötés alig történik, mert e papirok árfolyamát tulértékeltnek tartják. — Nem nagy tülekedés van a Rothmüller-részvények iránt sem, amelyeket a Stux-cég legközelebb hivatalosan is bevezet a tőzsdére. — Állandóan nagy keresletnek örvendenek a Lloyd-bank-részvények, amelyeket hétfőn 5500 korona körül vásároltak. — Nagy az érdeklődés a Fabank iránt, főleg arra a hirre, hogy rövidesen hivatalosan is kottirozni fogják. — A piac két textilrészvényét: a Kopetzkyt 3000 koronán felül, a Warnsdorfit 2000 korona körül élénken keresik. A favorizált papirok között szerepelnek még a Holland Izzó és a Böhm hordógyár.

Elhalasztották a Kissling-részvények bevezetését. A Lipótvárosi takarékpénztár kérvényt nyujtott be a tőzsdetanácshoz a Kissling Rudolf és Fia lámpagyár részvényeinek lajstromozása iránt. A tőzsdetanács ugy határozott, hogy az engedélyezés előtt a vállalat Jász-utcai gyártelepén előbb terepszemlét tart.

Uj részvény a tőzsdén. Az Általános Gázizzófény és Villamossági r.-t. részvényeit a jövő héten vezeti be a tőzsdére a Krausz és Bettelheim-cég. A társaság a Magyar Fém- és Lámpaárugyár, valamint a Magyar Gázizzófény r.-t. érdekkörébe tartozik.

Mercur, Oceán, Merkurfa. A Mercur Váltóüzleti Részvénytársaság eddigi 100 milliós részvénytőkéjét 200 millióra emeli. Az uj részvények 2:1 arányban kerülnek kibocsátásra. A fennmaradó részvényeket a Merkur osztrák és német érdekeltsége veszi át, — a kibocsátási árnál magasabb árfolyamon. Értesülésünk szerint a Mercur érdekeltségéhez tartozó Oceán alaptőkéjét legközelebb 120 millióról 200 millióra, a Merkurfa alaptőkéjét 50 millióról 120 millióra emelik fel. Az uj részvényeket kedvező árfolyamon és feltételek mellett adják ki a régi részvényeseknek.

A Szimon István R.-T., e 35 esztendős cég részvényeiből csekély hányad Szigeti Ernő bankcég utján magánforgalomba került. A vállalat az ország legnagyobb füszerkereskedő cége és 1913-ban alakult részvénytársasággá. Alaptőkéje 20 millió K. A fővárosban főüzletén kivül négy fióküzletet tart fenn.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár junius 23-iki közgyülése az intézet alaptőkéjének a forgalomban lévő 90.000 darab részvény névértékének a tartalékalapból 600 koronáról 1000 koronára való kiegészitése és 90.000 darab 1000 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján 180 millió koronára való felemelését határozta el. Minden régi részvény után egy uj részvény vehető át 8000 korona kibocsátási áron. Az elővételi jog junius hó 26-tól julius hó 2-ig bezárólag gyakorolható. A közgyülés felhatalmazást adott továbbá az igazgatóságnak, hogy alkalmas időpontban a részvénytőkét 300 millió koronáig felemelhesse.

A Nemzeti Takarékpénztár és Bank R.-T. közgyülése elhatározta az alaptőkének 100 millióról 200 millióra való felemelését. Az elővételi jog 4:3 arányban 2500 K árfolyamon gyakorolható julius 3-ig.

Kéve Magyar Mezőgazdasági és Iparfejlesztési R.-T. céggel a gazdatársadalom több vezetőtagja uj agrárintézmény létesitését határozta el, amelynek az a rendeltetése, hogy a gazdák terményértékesitő és hitelnyujtó szerve legyen, anélkül, hogy bármilyen irányban monopóliumra törekednék. Távolabbi programmjában szerepel a mezőgazdaság intenzivebb művelése és iparositása is. Mindezeket kizárólag saját anyagi és erkölcsi erejének felhasználásával igyekszik elérni. Eddig az igazgatóságban helyet foglalnak: gróf Zichy János, gróf Hoyos Miksa, Mayer János, Ipolyi Keller Gyula, Purgly Emil, Beliczay Géza és dr. Mutschenbacher Emil. A társaság alaptőkéje egy milliárd korona lesz.

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság Ormódy Vilmos elnöklete alatt junius 23-án tartotta évi rendes közgyülését, melyen 2000 K osztalék fizetését és alaptőkéjének 160 millió K-ra való felemelését határozta el, ugy hogy a részvények névértékét 20.000 K-ra emeli s minden régi részvény után 250.000 K befizetés ellenében egy uj részvényt bocsájt ki. Az elővételi jog julius 6-ig gyakorolható.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R.-T. junius 23-iki közgyülése a kimutatott 42 millió nyereségből az 1922. évre 100 korona osztalék fizetését határozta el.

A Hungária Egyesült Gőzmalmok R.-T. közgyülése elhatározta, hogy az alaptőke 420 millió koronára emeltessék fel, ugy, hogy 105.000 darab 2000 korona n. é. részvényt 1:1 arányban julius 5-ig 4000 korona árban a régi részvényeseknek ajánlanak fel. A felpénzből a régi, 200 koronás részvényeket 2000 korona névértékükre fogják felbélyegezni. Az osztalék 150 korona.

A Gizella Gőzmalom R.-T. közgyülése elhatározta, hogy az esedékes osztalékszelvényt julius 3-tól kezdődően a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál 100 koronával beváltja. A közgyülés továbbá felhatalmazást adott az igazgatóságnak, hogy alkalmas időpontbn a részvényeket a tartalékalapból 1000 korona névértékre felülbélyegezze és a részvénytőkét 300 millió koronára felemelje.

A Király Automobil R.-T. közgyülésén a kimutatott 6.945,910·13 korona (tavaly 2.602.294 korona) tiszta nyereségből 34 korona (tavaly 20 korona) osztalék kifizetését határozta el. Ugyancsak elhatározta az alaptőkének 30 millió koronáról 50 millió koronára való felemelését. Két régi részvény alapján egy uj részvény vehető át junius 26-tól julius 2-ig bezárólag 880 korona ellenében. A szelvények beváltását és az elővételi jog gyakorlását a Nemzeti Pénzváltó R.-T., V., Vörösmarty-tér 1. intézi.

A Viktória butor- és faárugyár 1922-i rendes évi közgyülésén elhatározta, hogy 16,884.884·86 korona tiszta nyereségből részvényenként 40 korona osztalékot (20 százalék az előző évi 10 százalékkal szemben) fizet. Egyidejüleg felemelte alaptőkéjét 100 millió koronára. Ezidőszerint a kibocsájtásra kerülő részvények 2:1 arányban a régi részvényeseknek ajánlatnak fel 1100 koronás árban, junius 26-tól julius 3-ig bezárólag. A szelvények beváltását Bauer Jenő bankháza, IV. kerület, Szervita-tér 5. szám, intézi és az elővételi jog ugyanott gyakorolható.

Az Első Dunagőzhajózási Társaság rendes közgyülését Wienben az Iparház (Industriehaus) kis üléstermében (III., 9. Schwarzenberg-Pl. 4.) junius 30-án, szombaton délelőtt 11 órakor fogja megtartani. Részvények az Allgemeine Österreichische Boden-Credit-Anstalt, Wien (I., Teinfaltstr. 8.) pénztáránál helyezendők letétbe. Ugyanott veendők át az igazolójegyek.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

NEMZETI ROYAL ORFEUM Tel. J. 121-68
Mindennap este ½8 órakor
PALLAMEDES
szenzációs gladiátorjátékai. **Karmanow** világhirü kutyaszinháza és beszélő kutyája és a juniusi nagyszerü operett és varietéműsor.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, idejében feladott **tőzsdei megbizásokat** középárfolyamon effektuál a Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Köllő, Leblang és Abt
bankháza
Telefon: 190-26, 190-27. Interurbán-telefon: 75-87.
Sürgönycim: Köllebank.
Budapest, VI., Nagymező-utca 22-24. sz.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-86.
Földbirtokok, szőlők, malmok birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

KRÉM
a szeplők biztos ellenszere.

Ára 60 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923. julius 4. — 27. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 3000 korona. Félévre 1500 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Versengés az alpolgármesteri állásért

Zilahi Kiss Jenő programmbeszéde

Hosszu vajudás után végre kiirták a pályázatot az alpolgármesteri állás betöltésére, amely Rényi Dezső távozásával üresedett meg. Rényi Dezső már háromnegyed esztendeje ül a villamosvasut vezérigazgatói székében, alpolgármesteri állásának betöltéséről azonban mostanáig nem esett komolyan szó. Annál több történt azonban háromnegyed év alatt a kulisszák mögött. Nyiltan beszélték, hogy a pályázat kiirásával való amerikázásnak az az értelme, hogy Csilléryék Zilahi Kiss Jenőt akarják nem is a harmadik, ugynevezett alpolgármesteri címmel és jelleggel fölruházott tanácsnoki állásra, hanem a második alpolgármesteri állásra jelölni és megválasztását minden erővel keresztülvinni. Hogy letettek-e Csilléryék erről a szándékukról, ma még nem lehet tudni; de bizonyos, hogy Zilahi Kisst teljesen el nem ejtették.

A forgalomban levő kombinációk között az a legvalószinübb, hogy

Csilléryék hajlandók kiegyezni ötven percentre,

Menteni, ami menthető és hanyatló uralmuk utolsó hónapjaiban Zilahi Kiss Jenőt legalább a harmadik alpolgármesteri székben szeretnék elhelyezni. Ha igaz az a véleményváltozás, akkor ezt Ereky kilépésének és Usetty lemondásának kell tulajdonitani. Ma már ugyanis bizonyos, hogy ha a Wolff-pártban nem állott is be a minden pillanatban várható nagy szakadás, a közgyülési erőviszonyok mindenesetre megváltoztak, legalább is — a titkos választások esetében. Az alpolgármestert természetesen titkosan választják és igy Csilléryéknek semmi kétségük sem lehet abban, hogy a második alpolgármesteri állás betöltésénél Zilahi Kiss Jenő feltétlenül megbukik, mert a keresztény községi párt nagy többsége nem hajlandó frontot csinálni olyan kiváló és keményjellemü férfiuval szemben, mint Buzáth János.

A számitás tehát csak az lehet, hogy kompromisszumot lehet csinálni Buzáth Jánosnak második és Zilahi Kiss Jenőnek harmadik alpolgármesterré való választása között. Nem lehetetlen azonban az sem, hogy még ebben a kompromisszumban is erősen csalódni fognak Csilléryék. A párt többségében ugyanis az utóbbi időben erősen telülkerekedett a jobb belátás, amely ma már szániabánia azt is, hogy a tanácsot Bódy, Déri, Harrer, Vita, Keményy elejtése után ugy alakitotta meg, amint megalakitotta. Ezek továbbhaladni ezen az uton többé nem hajlandók. Amig tehát

Buzáth Jánosnak második alpolgármesterré való választását a leghatározottabban biztosra veszik,

sőt abban is reménykednek, hogy Zilahi Kiss Jenő erre az állásra pályázni sem fog: addig a harmadik alpolgármesteri állásért való küzdelemben Berczel Jenő és Csupor József tanácsnokok sánszai növekednek igen erősen. A választást az fogja eldönteni, hogy az ellenzék milyen álláspontot foglal el. Aki mellé az ellenzék és a többségi párt megfontoltabb része fog állani, az győz Zilahi Kiss Jenővel szemben.

Számolni kell azonban még egy igen fontos eshetőséggel és ez az, hogy meg lehet-e valósitani a müszaki képesitésü tanácsnokoknak alpolgármesterré való választását. Ebben az esetben ugyanis Fock Ede tanácsnok, az ut- és csatornaépitő ügyosztály kiváló vezetője, a legszebb reményekkel vesz részt a küzdelemben. Fock Ede érdemeit a Fővárosi Hirlap hasábjain, ahol a legteljesebb megértéssel és méltányolással szoktuk kisérni az ő működését, fölösleges ebből az alkalomból méltatni. De a főváros törvényhatósági bizottságának tagjai is, akár a jobb, akár a baloldalon helyezkedjenek el azok, tisztában vannak azzal, hogy a fővárosnak igen nagy szüksége volna erre a reprezentativ egyéniségre az alpolgármesteri székben.

Ma tehát még jóslatokba bocsájtkozni nem lehet, de valószinü az, hogy a második alpolgármesteri állásra egyhangulag választják meg Buzáth Jánost, mig

a harmadik alpolgármesteri állásnál Berczel, Csupor és Fock tanácsnokok igen nagy eshetőséggel veszik fel a küzdelmet

Zilahi Kiss Jenővel szemben.

Zilahi Kiss természetesen erőteljesen készül a választásra és máris programmbeszédet mondott a mohácsiuti vacsorán. Erre a programmbeszédre Mannheim zsidó hitoktatónak szalagutcai afférját használta föl apropónak. A Szózat tudósitása szerint Homonnai Tivadar fölszólalása után Zilahi Kiss Jenő emelkedett szólásra és fölemlitette a szalagutcai iskola botrányát, amikor egy zsidó tanitó azt tanitotta tanitványainak: „ha zsidót látnak ütni, védjék meg, de ha keresztént ütnek, hagyják ütni. Ez mutatja, hogy milyen gonoszszándéku, veszedelmes ellenséggel állunk szemben. Kijelenti, hogy a keresztény községi párt a fajvédelmi gondolat alapján áll, mert ebben látja a nemzet boldogulásának egyedüli utját s lehetőségét".

Ez után a programmbeszéd után Zilahi Kiss Jenőnek nincsen kétsége abban, hogy meg fogják választani alpolgármesterré.

A kutya ugat, a karaván halad... ... és — nascitur ridiculus mus!

Előkelő várospolitikustól, aki a közeljövőben nagy szerepre hivatott, kapjuk a következő nagybecsü információt:

Wolff Károly a mult rendkivüli közgyülésen Bedő bizottsági tagnak adott válaszában az ismert latin szállóigét használta: parturiunt montes, nascitur ridiculus mus. Azt akarta kifejezésre juttatni ezzel a vezér, hogy a Bedő által delegált tizenöt tagu igazgatóságból senki sem maradt meg, mert valamennyien kijelentették, hogy nem vállalják az igazgatást. Wolff Károly taktikailag igyekezett egész a kétségbeesésig kihasználni azt a helyzetet, hogy senki sem akarja vállalni a villamos vasutak igazgatását.

Bedő Mór beszédében nagyszabásuan és nagy méretekben leteritette a városi villamos vasutak jelenlegi igazgatását és a vezér kertelve másról beszélt, taktikázott, elcsavarta a dolgokat és hangulatra pályázott: ugyanazzal a módszerrel válaszolt Bedőnek, amely politikáját jellemzi. Örökké csak hangulatot akar kelteni, örökké csak hangoztatja, hogy elindul a megkezdett uton és tántorithatatlanul megy tovább, de senki sem tudja, hogy mi az a megkezdett utja és őneki magának, a hatalmas vezérnek homályos ideája sincs arról, hogy tulajdonképen mit is akar. Ha valakire el lehet mondani, hogy nascitur ridiculus mus, — ezt Wolff Károly nagyhangu frázisaira feltétlenül lehet. Megkezdette a főváros közgyülésében működését rettenthetetlen oroszlánként, folytonosan romok eltakaritásáról beszélt és alkotómunkát helyezett kilátásba és most, amikor már közel van hároméves uralkodásának szánalmas vége, látjuk, hogy

semmit nem ért el, semmit nem alkotott és romokat nem takaritott el,

hacsak romok eltakaritásának nem nevezzük azt, hogy sok szegény családnak jogtalanul elvette a kenyerét, csak azért, mert ezek a becsületes, derék budapesti polgárok a kommunizmus alatt éppugy megmerték a kenyerüket keresni, mint ahogy Wolff Károly és vezérkarának sok tagja megmaradt állásában.

Körülbelül két esztendővel ezelőtt nem a saját ideájából, hanem a párttagok kérésére kijelentette, hogy az üzemeket meg fogja vizsgáltatni és a szakértőkkel felül fogja vizsgáltatni és

mindaddig nem lesz Budapesten tarifaemelés, amig Wolff Károly nem látja tisztán a főváros üzemeinek pontos elszámolását és mindaddig nem nyugszik, amig az üzemekben rendet nem teremt.

Most, két esztendő elmultával látjuk azt, hogy szajkómódra mondotta el ezeket a nagyhangu kijelentéseket a vezér, mert hiszen azóta az ötkoronás villamostarifáról kétszáz koronára emelkedett a viteldij, azóta a gáz és villanyvilágitás ára megszázszorozódott, a vizdijak olyan hihetetlen magasságba emelkedtek, hogy ma már lassanként minden pohár viz egy koronába kerül, szóval a vezér frazeológiája gyerekes mellveregetésnek bizonyult, mert hiszen az ő megkérdezése nélkül emelték a tarifákat és ő nem is tudta, hogy neki nincs joga és hatalma a tarifaemeléseket megakadályozni, mert annyira nincs tisztában a főváros ügyeivel, hogy pártjával megszavaztatta az üzemvezetőknek azt a jogot, hogy a közgyülés megkérdezése nélkül emelhetik dijszabásaikat.

Mikor ezt a szavaló fővárosi vezért összehasonlitjuk a régi fővárosi vezérekkel, akiknek ideáik, terveik és alkotásaik voltak, akkor látjuk, hogy a nagybeszédü Wolff Károly összes frázisai után: nascitur ridiculus mus. Végre is, hogy ha Wolff Károly az üzemekhez nem ért, mert soha életében nem foglalkozott közgazdasági és annál kevésbbé üzemi kérdésekkel, azt hihetné az ember, hogy legalább a közigazgatási kérdések iránt van fogékonysága. A multban Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tekintélye és hatalma volt, a tanács feltétlenül engedelmeskedett a törvényhatósági közgyülésnek és a törvényhatósági bizottság minden határozatát sietett végrehajtani.

Amióta Wolff Károly áll a többség élén és az ő akarata érvényesül a főváros közigazgatásában, azóta teljes anarchia kapott lábra a városházán.

Senki sem parancsol és senki sem engedelmeskedik. Budapest fővárosának a pénzügyi adminisztrációja még soha nem volt annyira magára hagyatva, mint a jelenlegi rezsim idején. Sipőcz Jenő polgármesternek fogalma sincs arról, hogy mi történik a városházán. Ő barátjával, Wolff Károllyal, fajvédelmi és világnézeti filozofálásban tölti el idejét, miközben busulnak a világ romlásán. Elképzelhető, hogy mit beszél ez a két nagytudásu ember egymással, mikor összeülnek. Budapest legnagyobb problémájához, a közüzemekhez nem értenek, a közigazgatásról, Budapest székesfőváros pénzügyeinek vezetéséről adatok nem állnak rendelkezésükre és nem is tudják, hogy ilyen ügyei vannak a fővárosnak, mert ha tudnák, akkor nem türnék el egy pillanatig sem azt, hogy a főváros minden ügyosztályában ma az történik, amit az egyes ügyosztályok akarnak és egyetlen tanácsnoknak sem jut soha eszébe a polgármestertől előzetesen megkérdezni, ha valamit akar csinálni, mert ugyis tudja, hogy az a tipikus válasz jön rá:

— Csináljátok ugy, ahogy jónak látjátok!

Wolff vezér ur pedig hozzá sem mer szólnia az ilyen dolgokhoz, mert nem akarja magát blamálni a főváros igazi nagy ügyeinek irányitásával és rábizza alvezéreire az ügyeket, akik pedig, mint igazi nagy talentumok,

a közélelmezés jelentéktelen ügyeivel molesztálják Vajna tanácsnokot,

elsirják keserveiket, hogy a kisszatócsok és vásárcsarnoki árusitók milyen visszaéléseket követnek el. A többi alvezérek azzal foglalkoznak, hogy a főváros tisztviselői közül melyiknek zsidóasszony a felesége, melyik volt szabadkőműves, melyik nem jár fel a Wolff-párt szervezeteibe és néha-néha még azon is törik fejüket, hogy az egyes fővárosi intézményeknél fellocsolják-e az udvart és miért nem söprik a gyárépület előtt a járdát. Szóval az alvezérek olyan apró ügyekkel foglalkoznak, amelyek egészen az ő észjárásukhoz illenek, de a nagy ügyekkel nem képesek foglalkozni, mert ahhoz már komoly munka és nagy áttekintés szükséges és ez náluk éppugy hiányzik, mint vezérüknél, Wolff Károlynál.

És ez a kiskaliberü vezérkar irányit egy több mint száz tagból álló pártot és ha a párttagokban még van egy kis akaraterő és lelkesedés, hogy dolgozzanak, az alvezérek lehurrogják a szorgalmasabbakat, mert félnek, hogy akkor azok jutnak a Nagymogul közelébe és ők kiesnek a gráciából és a következő választásnál nem lehetnek listavezetők. Ez a kicsinyes, élettelen és tartalmatlan vezérkar egyenesen a falnak viszi neki a többségi pártot és abban a hitben él, hogy a közönség majd a következő választásnál is felül a frázisoknak és rájuk fogja adni szavazatát. Mi, akik a mult tapasztalataiból látjuk, hogy ezek az emberek semmit nem csinálnak és nagyon is tisztában vagyunk vele, hogy mit kellene csinálniok, majd a választóközönségnek is meg fogjuk magyarázni azt, hogy

Budapest lezüllesztésében a legnagyobb felelősség Wolff Károlyt és szükebb vezérkarát terheli,

mert tudatlanságukban és gőgjükben annyira elszigetelődtek még saját pártjuktól is, hogy inkább semmit sem csinálnak meg, mintsem hogy a többségi pártban bármelyik tagnak az ideája megvalósuljon. Ha nem őtőlük jön egy gondolat, akkor az a gondolat eleve rossz, miután pedig nekik gondolataik nincsenek, a nagy frázisok tömkelegéből a közigazgatás terén is Wolff Károly ur szóáradatára: nascitur ridiculus mus.

Egyben azonban nagy a Wolff Károly-féle vezérkar és ez az ellenfél terrorizálása. Mikor az ellenfelet le kell kicsinyelni, mikor a kisebbséget a bizottságokból ki kell zárni, mikor az ellenzéki választókat meg kell fosztani választójoguktól, vagy mikor ököl kell mutogatni arra az esetre, ha ésszel és taktikával nem tud győzni Wolff Károly ur, akkor nagyok ők, akkor nagy az ő vezérkara. És van egy specialistájuk, aki abban nagy, hogy nyugodtan tud aludni egy ágyban, amely alatt 18 kilogramm ekrazit fekszik.

A főváros és a kormány

Budapest kivánságai a forgalmi adó, fogyasztási adó és a hatósági lisztellátás körül

Kállay Tibor pénzügyminiszter, mint ismeretes, törvényjavaslatot készitett a városok háztartásának rendezéséről. Ez a törvényjavaslat Budapest székesfővárost épp ugy érdekli, mint a vidéki városokat, amelyeknek körében nem tartják elegendőnek a városok számára átengedett adók jövedelmét és igy a kormány javaslata ellen harcot kezdtek. A héten — amiről a lapok nem emlékeztek meg — a városok kongresszusa fölkérésére Szentpáli István nemzetgyülési képviselő, aki tudvalévőleg Miskolc város polgármestere volt, ebben az ügyben tanácskozásra hivta meg a városok képviselőit. A főváros maga nem fejt ki elég erős akciót a pénzügyminiszter szükmarku javaslatával szemben és igy nagyfontosságunak kell tartani a városok nemzetgyülési képviselőinek értekezletét, amely igen erőteljes módon nyilatkozott a pénzügyminiszter javaslata ellen.

A városok nemzetgyülési képviselői között — ezt mindenekelőtt meg kell állapitani — jelentős többségben vannak az ellenzéki képviselők és ilyenformán a harc, amely a javaslat körül ki fog fejlődni, eredménnyel biztat. Egyben azonban fontos az is, hogy azok a kormánypárti képviselők, akik városokat képviselnek a nemzetgyülésben, az egységes pártban magában fogják megindítani a küzdelmet.

A városok nemzetgyülési képviselőinek értekezlete szükségesnek mondta ki, hogy a kormány a lehető legsürgősebben adjon előleget a városi üzemek fenntartására. Ugyancsak kivánják, hogy a városi tisztviselők is megkapják ugyanazokat a rendkivüli segélyeket, amelyeket az állami tisztviselők kapnak. A főváros szempontjából fontosak ezek a határozatok és követelések, de még fontosabb az a kivánság, hogy a városoknak a forgalmi adóból való eddigi egyhatodos részesedési százalékát emelje föl a kormány. Követelik továbbá, hogy a kormány a fogyasztási adóknak a békebeli diitételeit a mai viszonyoknak megfelelően állapitsa meg és az állami fogyasztási adókat engedje át a városoknak. Kivánják végül, hogy a hatósági közellátásban részesitendők körét a kormány terjessze ki ugy, hogy abban a keresetnélküli, vagy a csekély keresetre támaszkodó, főleg hadiözvegyek és árvák is részesüljenek, mert különben ezek a városok támogatására szorulnának, de a városok mai nehéz gazdasági helyzetükben nem tudnak a nyomorgóknak segitésére lenni.

Értesülésünk szerint a nemzetgyülési képviselők memorandumot szerkesztenek a városok nevében és azt legközelebb a kormány elé terjesztik. Résztvettek az értekezleten Budapest képviselői is pártkülönbség nélkül és igy remélhető, hogy pártközi akció fog létesülni, amelynek megnyugtató eredményeket kell hoznia.

Ugyanekkor a városházán is uj mozgalom észlelhető a kormánynak a fővárossal szemben fönnálló tartozásai kérdésében. Legutóbb ugyanis az egyik bizottsági tag azt a kivánságot vetette föl, hogy a főváros szólitsa föl a kormányt, fizesse meg azt a félmilliárdot, amellyel ápolási dijak fejében tartozik a fővárosnak. Külön akcióra készül a főváros a hatósági lisztellátás kérdésében is. A tanácsnak ugyanis az az álláspontja, ami különben a városok nemzetgyülési képviselőinek értekezletén is kifejezésre jutott, hogy a szegény néprétegekről föltétlenül gondoskodni kell. A hadiözvegyek, hadiárvák, hadirokkantak ellátásán kivül Budapest lakosságának legalább tiz százaléka rászorul az olcsó lisztellátásra. A tanács mindezeket a kormányhoz intézendő memorandumban szándékozik elmondani és ebben a memorandumban rámutat arra is, hogy a gabona áralakulása lényegesen meghaladja a korona értékcsökkenését. Kifejti a tanács, hogy amikor a kormány sulyos pénzügyi helyzetére hivatkozva megvonja a nélkülözők és nyomorgók olcsó lisztellátását, ugyanakkor milliárdos kedvezményeket ad a gazdáknak. A városházán nem sok reményt fűznek ahhoz, hogy — ismerve a kormány közélelmezési programmját — ennek a memorandumnak valami komoly eredménye lenne.

Usetty lemondása kettérepeszti a Wolff-pártot

Készül a városházi egységespárt — Sipőcz polgármester agressziv beszéde a Mohácsi-úton

A Fővárosi Hirlap már a mult héten beszámolt arról a várható eseményről, hogy Usetty Ferencnek, a keresztény községi párt hosszu időn át volt alelnökének és Wolff Károlynak, a párt vezérének utjai elválnak. Ez az esemény, amely természetes következménye volt a pártban uralkodó állapotoknak, az elmult héten be is következett. Természetes volt ez, hisz Usetty Ferenc politikailag Huszár Károly keresztény politikáját követi, ennek a mérsékelt szárnyához tartozik és ha Huszár Károly meg Usetty Ferenc egy politikai csoportnak tagjai is Wolff Károllyal, mégis mindenki tudja, hogy ezt a két szárnyat egy egész világ választja el egymástól. Ugyanilyen élesek az ellentétek a községi pártban is, ahol Usetty Ferenc nyiltan észrevehette, hogy sem neki, sem a vele tartó csoportnak nem lehet sok keresnivalója a párt keretein belül. A Wolff-pártban a vezér zengő szónoklatokkal szórakozik, a pártot pedig Csilléry András és Buday Dezső bölcsessége vezeti. Usetty Ferenc egyelőre csak a pártban viselt alelnökségről mondott le, aligha lehet azonban kételkedni abban, hogy

ez az esemény hatalmas repedést idézett elő a Wolff-pártban,

amely repedést többé semmi erővel és semmiféle anyaggal nem lehet összefoltozni. A bomlási processzus, amely Ereky Károly kilépésével kezdődött meg, most van igazán kifejlődőben és nem lehet benne kétség, hogy a legközelebbi idő Wolff Károly pártjának teljes szétzüllését fogja meghozni.

Amit azonban minden alkalommal hangoztattunk, hogy tudniillik ez a bomlás akkor lesz teljessé, amikor Wolffék az országos politikában is teljesen a kormány ellen fordulnak, természetesen most is igaz. Usettyék addig maradnak benn a pártban, amig Wolffék nem mondanak le a ma folytatott látszólagos kormánytámogatásról. Abban a pillanatban, amikor Wolff Károly őszintén és politikushoz méltóan fölfedi kártyáit, abban a pillanatban

készen áll a városházán egy a kormányt támogató egységespárt mintájára alakuló községi párt,

amelynek résztvevőit nem nehéz már ma is felismerni.

Igazán nem titok, hogy Wolff Károly szöges ellentétben áll gróf Bethlen István kormányzati politikájával szemben és nem titok az sem, hogy ma már Wolff Károly jobbfelé sokkal messzebbre sodródott el attól a bizonyos aranyközéputtól, mint amennyire a legszélsőbb baloldali politikusok állanak balfelé. Az ő kormánytámogatását ma már kétes-értékünek sem lehet mondani és ha mégsem számol le Wolff Károly politikai elveivel, annak egyedüli oka az, hogy ameddig lehet, az utolsó pillanatig kezében akarja tartani a városházi hatalmat. Még ő sem lehet annyira szük látókörü, hogy föl ne ismerné a helyzetet. Hiszen nagyon jól tudja, hogy abban a pillanatban, amikor az országos politikában a maga egyéni utjára tér,

kinyujtja kezét a kormány és foszlányokká szaggatja azt a községi pártot,

amelynek ma még Wolff Károly a vezére és amely a törvényhatósági bizottság közgyülésén a bizottsági tagoknak csaknem kétharmadát foglalja magába. A hatalmat, a vezérséget eldobni azonban az ellenzékiség keserü kenyeréért, az elvekért, igazán nem könnyü dolog.

Hogy Wolffék mennyire számolnak bukásukkal, annak jelei leginkább meglátszanak azokban az elkeseredett beszédekben, amelyeket mostanában különböző banketteken mondanak. De ugyancsak kiérzik ezekből a beszédekből az is, hogy Usetty lemondására vonatkozó pártkommünikék csak szépitik a dolgot. Elmondották e kommünikékben, hogy Usetty csak az alelnöki állásról mondott le, de egyben megmarad továbbra is Wolff Károly hűséges alattvalójának. Hogy menynyire nem igy van az, azt bizonyitja Sipőcz polgármesternek a mohácsiuti pártvacsorán elmondott beszéde, amelyben a Szózat tudósitása szerint a következőket mondta:

— Az aranyközéputasok alkudozó elve megdőlt. Sokan gyáván, hitszegően elhagyták a hajót.

Usetty Ferencen áll, hogy erre

az agressziv polgármesteri mondatra

megadja a választ. Van azonban ennek a polgármesteri beszédnek olyan része is, amely ellen Budapest egész polgárságának tiltakoznia kell. Ha Sipőcz Jenő Wolff Károly kegyelméből lett is Budapest polgármestere, attól a pillanattól fogva, amelyben a polgármesteri széket elfoglalta, mégis csak Budapest egész polgárságának szolgájává kellett volna lennie. Egyelőre azonban tudomásulveszi Budapest népe, hogy Budapest polgármestere nem alkuszik meg és nem fog kezet Budapest népének többségével és Budapest népének többsége eszerint fog cselekedni.

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

DR. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

Szénspóroló üzemet létesit a főváros

Önállósitják a XIII. ügyosztály gépészeti alosztályát

Ereky Károly még akkor, amikor bent volt a többségi pártban, erős akciót kezdett a főváros üzemeinek jövedelmezőbbé tétele érdekében és ennek a gondolatnak érdekében inditványozta az üzemeket ellenőrző bizottság kiküldését. Tény az, hogy a Wolff-pártnak nem volt különös érzéke eme praktikus idea iránt és igy, mint ismeretes, ez a pont volt az, amelyen Ereky és a többségi párt között a szakadás beállott. Az ember azt gondolta, hogy akkor, amikor a Wolff-párt olyan nagy veszteséget szenved, mint Ereky Károlynak ellenzékbe való menetele volt, legalább utólag gondolja meg magát és pótolja azt, amit elmulasztott. Az üzemeket ellenőrző bizottság megvan, de eredményeket eddig nem láttunk; ellenben most arról a megkapó hirről értesülünk, hogy a főváros az üzemek erőteljesebb ellenőrzése helyett „ellenőrző üzemet" létesit. Ennek a furcsa uj csodabogárnak, amelynek létesitését a tanács most határozta el, a szénben való megtakaritás eszközlése volna a cél és a dolgot ugy kontemplálják, hogy az uj üzem költségeit a megtakaritott szénmennyiség értékének két százaléka fogja fedezni.

Hogy fest a főváros takarékossága?

A kórházak, iskolák és jóléti intézmények szénellátásának irányitását eddig a XIII. ügyosztály gépészeti alosztálya intézte. Az uj üzem semmivel több munkát nem fog végezni, mint amennyit azelőtt az az alosztály az ügyosztály keretein belül elvégzett; mindössze az történt, hogy egy mérnökcsoportot önállósitottak és a régen is elvégzett munka költségeit erőteljesen megnagyobbitották.

Hogy az ujabb időben erőteljesen hangoztatott takarékossági elv ennél az uj üzemnél mennyire nem érvényesül, azt kitünő informátorunk a következőkben mondja el:

— A szénspóroló üzemet a tanács a pontyutcai iskolában akarja elhelyezni. A szükséges átalakitások, valamint az üzem igazgatójának előkelő helyiségének berendezése, a mai tervek szerint 18 millió koronába kerül. Egészen bizonyos az, hogy ez a 18 millió korona kiadás, amely inkább több lesz, mint kevesebb, forgótőkeként a már meglévő és forgótőke nélkül müködő üzemeknél bizonyára jobb szolgálatot tehetne, minthogy ezt az összeget egy uj és fölösleges üzem gründolására használják föl. De tehetett volna ez a 18 millió korona még becsesebb szolgálatot is, és pedig azt, hogy a kisvállalkozóknak és szállitócégeknek késedelmesen kifizetett számláknál megakadályozhatta volna a százszázalékos valorizációt, amelyet most követelnek és amelyek miatt a pörök egész áradata fenyegeti a fővárost.

Mit csinál az uj üzem?

— Mondani sem kell, hogy az üzem igazgatóját máris kiszemelték, sőt vannak olyan hirek, amelyek szerint előbb szemelték ki az igazgatót, mint fölépitették az üzem tervét. Ezek után még csak arra a kérdésre kell felelni, hogy mit fog ez az üzem produkálni? Mint ellenőrző szervnek, kötelessége lesz az üzemnek az adatokat nyilvántartani, a szükséges diagrammokat és grafikonokat elkészitteni és ezeken a rajzokon a teoretikus értékü szénmegtakaritási területeket kékkel aláfesteni. Egyszóval a szénspóroló üzem teljesen irodai munkát végez, tisztán adminisztrativ teendői lesznek, amelyeket ugyanezek az emberek eddig is elvégeztek az ügyosztály keretében a központi városházán. Kötelessége lesz az uj üzemnek a kazántüzeléseknél a fölhasználandó szén minőségének megfelelőleg a rostélyszerkezet kellő átalakitása iránt javaslatot tenni, ezekre a munkálatokra árajánlatokat kérni, a szükséges hiteleszközökről gondoskodni, a munkát vállalatba adni, annak kivitelét ellenőrizni és azt leszámolni. Mindezt elvégezte eddig is az ügyosztály.

Mindezek után teljesen érthetetlen, hogy miért kell önállósitani egy mérnökcsoportot és miért kell önálló üzemet alapitani. Hiszen, ha a megtakaritás lehetséges, akkor ezt a megtakaritást az ügyosztály keretén belül is meg lehetett volna csinálni és mindenesetre meg lehetett volna takaritani azt a két százalékot, amelybe az üzem müködése kerülni fog és meg lehetett volna takaritani azt a 18 milliót, amibe az üzem berendezkedése került. Az ellenzéknek mindenesetre módjában lesz, hogy a tanácstól számonkérje az ilyenfajta takarékoskodást.

Események

Czigány Sándor és Szabó József. A Kovács testvérek ügyében az ügyészségen vária sorsának eldőltét Czigány Sándor fővárosi bizottsági tag, aki a Wolff-párt küzdelmeiben olyan sokszor, olyan sikeresen és olyan elmésen védte a fajvédelmi gondolatot. Mindössze az történt, hogy az ágya alatt, amelyben a kiváló városatya a boldogok álmát szokta aludni, tizennyolc kiló ekrazitot találtak egy titokzatos csomagban. A csomag eredetét Czigány Sándor ugy magyarázza, hogy azt barátai adták át neki megőrzés céljából, anélkül azonban, hogy neki tudomása lett volna a csomag tartalmáról. A csomag ellen tehát aligha lehet kifogás, de annál inkább érdekesek Czigány Sándor baráti összeköttetései. Ezek a baráti összeköttetések, ugy látszik, némileg megingatták azt a vonzalmat és bizalmat, amely előbb a keresztény községi pártban Czigány Sándor személye felé irányult. Mert mi türés-tagadás benne, Czigány Sándor nagyon népszerü ember volt a pártban. Ma azonban nem egy városatya-kollegája megtagad vele minden közösséget. Ezzel kapcsolatos az a különös kis affér, amely a legutóbbi napokban személye körül kifejlődött. Történt ugyanis, hogy az egyik kurzus-könyomatos hirt adott arról, hogy Czigány Sándor érdekében a MÁV. gépgyárak munkásai deputációt menesztettek a belügyminiszterhez, hogy a miniszter akkor még a rendőrségen tartott Czigány Sándort bocsássa szabadon. A könyomatos fölháborodással közölte a hirt, hogy a belügyminiszter nem volt hajlandó fogadni ezt a küldöttséget, amelynek vezetője a hiradás szerint, Szabó József nemzetgyülési képviselő, a keresztényszociálista-párt egyik korifeusa lett volna. Ez a jelentés több lapban is megjelent és másnap Szabó József nemzetgyülési képviselő riadtan telefonálta végig a legdestruktivabb lapok szerkesztőségeit is és hevesen tiltakozott az ellen, hogy ő Czigány Sándor érdekében küldöttséget vezetett volna. Annyival inkább sem tette ezt, mert neki elvi álláspontja, hogy vizsgálat alatt lévő ügyben semmiféle intervencióra nem hajlandó. Az eset nem tulságosan nagyjelentőségü, nem jelent még csak egy kis pártszakadást sem, de mindenesetre érdekes és jellemző a Wolff-párt belső viszonyaira.

A tisztviselők és az üzemek. Érdekes kijelentést tett a napokban Csupor József tanácsnok, aki elmondta, hogy valótlan az a hiresztelés, mintha a tisztviselők azért kapták volna meg késedelmesen segélyeiket, mert a főváros az üzemeknek adott kölcsön pénzt. A tanácsnok azt a meglepő kijelentést tette, hogy már csak azért sem akadályozta ez a tisztviselők segélyének kifizetését, mert a főváros nem tud eleget tenni az üzemekkel szemben való kötelezettségének. Lehet, hogy ez a kijelentés ma már, amikor a tisztviselők tényleg fölvették segélyüket, a tisztviselőkre nézve megnyugtató, de aligha megnyugtató a főváros közönségére nézve az, hogy a főváros pénztára ilyen rendkivüli módon üres.

Uj bérlőt keres a cirkusz. Ismételt sürgetésünknek végre eredménye van: a városgazdasági ügyosztály a cirkuszra kiirta a versenytárgyalást, amelynek lejárati határideje szeptember 25. A feltételek szerint a cirkusz renoválásának harmincezer aranykoronás költségeit a bérlőnek kell a tiz bérleti év alatt letörlesztenie s ugyancsak a bérlő köteles a karbantartás költségeit is fedezni, még pedig az első öt bérleti évben 2000, a további öt esztendőben 3000 aranykoronát. A bérleti összeget a pályázóknak a bruttó-bevétel százalékában kell felajánlaniok, ez azonban évi 2000 aranykoronánál kevesebb nem lehet. A feltételekben nincs bent, de az ügyosztály bizonyára figyelemmel lesz rá, hogy a cirkuszt csak szakember kapja meg, ne pedig szénakereskedő, mint a jelenlegi bérlő.

A Kmetty-utcai házvétel. Megemlékeztünk már a tanácsnak arról a tervéről, hogy meg akarja vásárolni Chonek Ida festőművésznőnek a Kmetty-utca 27. számu házát. Elmondottuk, hogy a főváros nem mehet bele olyan rizikós üzletbe, hogy száz mázsa buzát fizessen életjáradéknak mindaddig, amig a házat eladó hölgy életben van. Nem pályázhatik a főváros arra, hogy egy idős hölgynek a halálára spekuláljon és mégis megtörtént az, hogy a pénzügyi bizottság a héten hozzájárult ennek az üzletnek a megkötéséhez. A közgyülési ellenzék mindenesetre rá fog mutatni annak az erkölcsi lehetetlenségére, hogy a főváros ilyenmódon szerezzen hajlékot a Madách-muzeumnak.

Szórakozás

A három grácia hete lesz a Fővárosi Operettszinház e hete is. Lehár Ferenc páratlan sikerü revüoperettjét minden este adják ugyanazokkal a főszereplőkkel, — Biller Irén, Harmath Hilda, Mészáros Paulette, Halmay, Ujváry, Vendrey, Kompóthy és Komlós, — akiknek alakitásairól elragadtatással beszél egész Budapest.

Évzáró előadások a Magyar Szinházban. A nyári szünet megkezdése előtt utolsó héten a Magyar Szinházban „Az orleánsi szüz", Schiller romantikus tragédiája és Beöthy László „Kovácsné" cimü rendkivül mulatságos vigjátéka váltakoznak egymással. „Az orleánsi szüzet" szerdán, pénteken és vasárnap, a „Kovácsnét" csütörtökön és szombaton adják az ismert kiváló szereposztásban. Vasárnap, julius 8-án lesz az évad utolsó előadása. Julius 9-től nyári szünet lesz.

A „Szépasszony kocsisa" 50-ik előadása. Szombaton, julius hó 7-én 50-edszer adják a Blaha Lujza-Szinházban Rajna—Czobor nagysikerü operettjét, a „Szépasszony kocsisa" cimü, melynek előadásai addig is minden este megismétlődnek. Vasárnap, julius 8-án lesz az idei évad utolsó előadása, julius 9-től, tekintettel arra, hogy a szinházban bizonyos átalakitási és tisztitási munkálatok szükségesek, az előadás szünetel.

A Vigszinház e hetét a szinház legujabb sikere, a „Zsivány" dominálja. A páratlanul mulatságos vigjátékot minden alkalommal azokkal a szereplőkkel adják, akik sikerre vitték. A Góth-pár, Gombaszögi Ella, Füzes Anna, Székely Lujza, Lukács, Szerémy és Berczy játsszák az ujdonság főszerepeit.

A „Fekete gyémántok" egy hónap alatt 25-ször kerül szinre a Budai Szinkörben. Jókai—Hevesi regényes szinjátéka a Budai Szinkörnek kétségtelenül fennállása óta legnagyobb sikere. Bajor Gizi, Petheő Attila, D'Arrigó Kornél és Sebestyén Géza felléptével csütörtökön és pénteken — 25-ödször — kerül szinre a Budai Szinkörben.

Bajor Gizi és Petheő Attila a „Gyurkovics lányok"-ban ma, szerdán, lépnek föl a Budai Szinkörben.

Az Andrássy-uti Szinházban a héten folynak ez évad utolsó előadásai. Minden este a nagysikerü juniusi müsor darabjai, tréfái és magánszámai kerülnek szinre, az utolsó előadás, jövő vasárnap, julius 8-án lesz. Julius 9-től a szinház zárva marad.

A Kamarában „Az ötödik osztály", a legszebb magyar diákfilm, felnőtteknek és az ifjuságnak egyaránt páratlanul élvezetes. Főszereplő: Lóth Ila. Ezenkivül Honoré Balzac regénye nyomán „A gárdista", cimszereplő Robert Warwick, a legjobb amerikai filmszinész. Előadások 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor.

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor a julius havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MŰSOR.

SELYEM SZÖVET CSIPKE SZALAG MOSÓÁRÚ DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

ACÉL PÁL ÉS TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON: 99-27 és 190-65.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok, birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

„PYRAMIS" MAGYAR FÖLDBIRTOKOSOK
ÉS FÖLDBÉRLŐK KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRSASÁGA
Mezőgazdasági géposztály, gabona-, erőtakarmány- és műtrágyaosztály
Telefon: 65-49, 65-50, 17-39, 153-03
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26. SZÁM

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, tőzsdei megbizásokat idejében feladott középárfolyamon effektuál a
Magyar Köztisztviselők és Allami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJAI
EGYESÜLT UJPEST ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS ÉS BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el!

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

TŐZSDEI HIRLAP

A Just-izzógyár már nem szállit a fővárosnak. Ugy értesülünk, hogy a Just-izzógyár részvényeit már a legközelebbi napokban hivatalosan is bevezetik a tőzsdére. Minthogy a részvényvásárló közönségnek fontos érdekei kivánatossá teszik, hogy kellően értékelni tudja a hivatalos forgalomba került részvények kvalitását, a legautentikusabb forrásból eredő információink szerint ismertetjük, hogy a villanylámpák szállitására vonatkozó szerződését miért nem ujitotta meg a főváros a Just-gyárral. Információnk a következő: 1921. bezárólag a főváros az izzólámpa-szükségleteit a kartelnél fedezte. A kartel tagjai (Egyesült izzólámpa és vill. r.-t., Magyar Wolfram-lámpaárugyár, Kremenetzky János r.-t. és Metax r.-t.) minden esztendőben a főváros ajánlati felszólitására azonos ajánlatot tettek, amelynek lényege az volt, hogy a főváros részére a „C" (magánfogyasztási) árszabásból 7 és fél százalék engedményt adtak. 1922.-ben uj cég, a kartellen kivül álló Dr. Just-féle villamossági r.-t. oly ajánlatot tett a fővárosnak, amely az eddigi kedvezménynek a kétszeresét biztositotta. A kapott ajánlat folytán az illetékes ügyosztály a Justram-lámpákat a müegyetemen fotometráltatta és a mérési eredmények azt bizonyitották, hogy az 1-wattos (körtealaku) Justram-lámpák watt-fogyasztása sokkal kisebb, mint a kartel-lámpáké, az égési időtartam is jobb és a fényhatás effektusa szintén megfelelőbb. A Justram félwattos-lámpák mérési eredményei hasonlóan kedvezőbb adatokat szolgáltattak, mint a kartel félwattos lámpái. Ez alapon a tanács utasitotta a főváros összes hivatalait, intézeteit és üzemeit, hogy az összes lámpaszükségletüket a dr. Just-féle izzólámpa-gyárnál tartoznak fedezni. Egyben arravaló tekintettel, hogy a Just-izzólámpagyár még nem volt eléggé berendezve a gömbalaku, gázzal töltött félwattos lámpák gyártására, a hivatkozott tanácsi határozat olyképen intézkedett, hogy amennyiben a Just-lámpagyár nem tudná a megrendelt félwattos izzólámpákat olyan mértékben szállitani, amilyen mértékü szükséglet mutatkozik, tartozik azok helyett megfelelő kartel-lámpákat szállitani. A gyakorlatban azonban a Just-féle félwattos izzólámpák egyáltalán nem elégitették ki az igényeket, mert valószinüleg a gyártásnál — ami szabadalom tárgyát képezi — nem állott módjukban a kartel bevált eljárását követni. Ez a körülmény arra kényszeritette a főváros illetékes tényezőit, hogy az 1923. év izzólámpa-szükségletét ismét a kartelnél szerezzék be. A főváros hivatalai, intézetei és üzemei évi izzólámpa-szükséglete meghaladja a 100.000 darabot, ami darabonként átlag 800 koronával számitva, évenként mintegy 80 millió korona elmaradt üzleti forgalmat jelent a Just izzólámpagyárnak. Ez is jelentékeny vesztesége a gyárnak, de sokkal nagyobb ennél az erkölcsi kár, mert a fiatal Just-gyár mindig büszkén hivatkozott rá, hogy ő a főváros hivatalos szállitója, nem pedig a hatalmas kartel. Igy szól a mi hiteles értesülésünk arról, hogy miként esett el a Just-gyár egyik legszámottevőbb szállitásától, ami reá nézve presztizs szempontjából is igen fontos volt. A gyár részvényeinek hivatalos kottirozása előtt ezt szükségesnek tartottuk elmondani.

Finom bőrt vettem. A nemjegyzett értékpapirok piacán, a tanács uj rendeletének megfelelően, félénken a fülembe sugja egy szőke ifju:

— Tetszik finom bőr?

— Finom bőr? Hát persze. Mennyiért adja?

— Tizenhétezer koronáért.

— No az nem drága, — gondolom. Különösképen, ha magyar finom bőr és direkt a Szerecsen-utcából való. — Megtartom.

A vallatásnál azonban kiderül, hogy nem egy darab finom bőrt vettem, hanem huszonötöt, amelyek rövidesen meg is fiadzanak. No ez már aztán egy kissé sok, ennyi talán még a török szultán háremében sincs. Megpróbálom hát, hogy tuladjak rajtuk. Ez azonban nem megy oly simán. Másik olyan balek már nem akad, aki egymaga 25 darab, áldott állapotban levő finom bőrt vegyen. Igy aztán most a nyakamba szakadt a töméntelen sok finom bőr, elszórakozhatok velük, mert tuladni még áron alul sem tudok rajtuk.

A dopping hatása. Mezei Jóska, az outsiderek urlovasa hétfőn délelőtt próbagaloppot rendezett és előbb Fábiánt, majd Rex-Lloydot vette munkába. A rokkant paripák az erős dopping hatása alatt 14.000-es rekordot értek el, de a célnál mindketten letörtek. Eredmény a csütörtöki zárlathoz viszonyitva = 0:0. Mezei Jóska, aki most Wandert trainirozza, ugy látszik, be akarta bizonyitani, hogy ostorozás mellett a gebék is képesek telivérklasszist produkálni.

300 millió szindikátusi nyereség. A szindikátusi profitéhség oly betegség, amire ugy látszik nincs orvosság a patikában. Legjellemzőbben mutatkozik ez a Török-patika most végrehajtott tőkefelemelési műveleténél. Egy láthatatlan szindikátus ugyanis a kibocsátásra kerülő 75,000 darab uj részvényből ugylátszik 25,000 darabot magának tart fenn, mert amint a hivatalos hirdetményből kitünik, mindössze 50,000 darabot ajánlanak fel 1:1 arányban 3000 korona kibocsátási árfolyamon a régi részvényeseknek. Ha tekintetbe vesszük a Török-patika mai 15.000 koronás kurzusát, ugy 3000 korona kibocsátási árfolyamot véve alapul, 300 millió szindikátusi nyereséget képvisel a részvényesek között ki nem osztott 25.000 uj részvény.

Don Quijotte a szélmalom ellen. A Czinner-részvényeket, mint annak idején megirtuk, a Magyar Mezőgazdasági Hitelintézet, Nagy Béla bankja igen jelentős sikerrel vezette be a tőzsdére. Feltünő volt azonban, hogy a részvények árfolyama a kottirozás után néhány napra erősen hanyatlani kezdett. Kiderült, hogy a tőzsde egyik lángoló haju matadorja inditott harcot a részvények ellen és egész 5000 koronáig lenyomta az árfolyamukat. Don Quijotte azonban a szélmalmot ostromolta meg: a Czinner-hajsza visszafelé sült el, mert a lánghaju ifju hétfőn már erősen vásárolta a részvényeket, amelyeknek kurzusa ujra elérte a 8000 koronát.

Papirok a magánforgalomban. A nem hivatalosan jegyzett papirok közül hétfőn főleg az alant felsorolt részvényeket keresték: Fabank 4400—5000, Lloyd-bank 9500—10,200, Böhm hordó 3800—4500, Hollandi izzó 1800—2200, Szimon 11,000—11,500, Kopecky 2500—3000, Warnsdorfi 1500—1900, Pharmacia 3200, Ujpesti beton 2100, Budapesti bank 2800—3200, Star-film 17,000—18,000. A tulértékelt Mira iránt semmi érdeklődés sem mutatkozik.

Uj szénpapir a magánforgalomban. A Karancsberényi Kőszénbánya R.-T., amely legutóbb tartott közgyülésén alaptőkéjét 73 millió K-ról 150 millió K-ra emelte fel, értesülésünk szerint eddigi 3000 katasztrális hold elsőrangu szénterületén kivül ujabban ismét hatalmas széntelepek birtokába jutott. A vállalat a napokban két ujabb tárnával bővitette üzemét és megkezdte a kiépitendő drótkötélpálya előmunkálatait. Ez a pálya Somoskőujfalu visszacsatolása következtében mindössze 5 kilométer lesz, vagyis jóval rövidebb, mint eredetileg tervezték. Az uj tárnák szene elsőrangu, körülbelül 4800—5700 kaloriáju. A meglévő területek napi 100—200 vagón termelés mellett mintegy száz évre biztositják az üzem zavartalan működését. A társaság, amelynek központi irodája Budapesten, V., Deák Ferenc-utca 14. szám alatt működik, a napokban bocsátja ki az uj részvényeket. Hir szerint julius második felében kerülnek a részvények a tőzsdei magánforgalomba.

A Star Filmgyár és Filmkereskedelmi R.-T. 1917-ben alakult és a szakma egyik legnagyobb vállalkozása lett. Gyártelepe a Pasaréten saját területén épült és külföldi szaktekintélyek véleménye szerint is egyik legmodernebbül felszerelt és legszebb filmgyár. A Star gyártmányai már az egész világon forgalomban vannak és a magyar filmgyártásnak eddig is elismerést szereztek. A Star tulajdonát képezi azonkivül a Kamara-Szinház, mely Budapest egyik legszebb mozgófényképszinháza, azonkivül filmkereskedelmi és kölcsönző-üzlete is igen jelentékeny. A vállalatban érdekelt Magyar Általános Ingatlanbank és Magyar Általános Bank, — mely intézetek tudvalevőleg a Magyar Általános Takarékpénztár alapitásai — eddigi hathatós támogatásának köszönheti a Star jelentékeny fejlődését. A Star részvényeknek egy kisebb mennyisége a napokban a tőzsdére kerül és a bevezetést Bauer Jenő bankháza fogja végezni.

„Pharmacia Gyógyszer-Vegyészeti Gyár, Gyógyárunagykereskedés" cég alatt 250.000.000 K alaptőkével részvénytársaság alakult, mely érdekközösséget létesitett a német Remler-céggel és a Hageda Gyógyszer-trösztte l és Dembinszky-utca 4. szám alatt, saját gyártelepén azok szabadalmait fogja gyártani. Az igazgatóság tagjai: Hugó Remler dr. és Koschitzky vezérigazgatók (Berlin), Kerekes Pál dr. államtitkár, Percs Ernő kormányfőtanácsos, Édes Endre fővárosi tanácsnok, Strasser József dr., Bayer Antal dr., Strausz Jenő és Strausz Imre gyógyszerészek. Pénztárhely: Strasser és Társa bankház (V., Nádor-utca 11.).

Ujpesti Betonáru- és Kerámiai Gyár R.-T. cég alatt 560.000.000 K alaptőkével részvénytársaság alakult Ujpesten, amelynek célja a tulajdonában lévő 15.000 négyszögölnyi ingatlanon fekvő betonáru-, kerámia-, műszarugyár, kavics- és homokbányák üzemét folytatni és fejleszteni. Az igazgatóság elnöke: Lukachich Géza báró altábornagy; alelnöke: Kálmán Gusztáv v. b. t. t. államtitkár; vezérigazgató: Tomola Frigyes; műszaki igazgató: Komlós Dezső. Pénztárhely: Strasser és Társa bankcég (V., Nádor-utca 11.).

A „Mercur" Váltóüzleti Részvénytársaság rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 200 millió K-ra való fölemelését. Az elővételi jogot 2:1 arányban uj részvényenként 1000 K lefizetése mellett julius 3-tól 10-ig bezárólag kell gyakorolni.

A Kőrösbányai Erdőipar R.-T. julius 9-én tartandó közgyülésén alaptőkéjét 23 millióra emeli föl. A kibocsátásra kerülő uj részvényeket kedvező feltételek mellett kapják meg a részvényesek. Az ezévi osztalék 60 K.

A Kőbányai Polgári Serfőző és Szent István Tápszerművek R.-T. junius hó 30-án tartott közgyülése az elmult üzletévre 250 K osztalék kifizetését határozta el.

A Roessemann és Kühnemann R.-T. igazgatósága elhatározta, hogy a társaság alaptőkéjét 11,500.000 K-ról 30 millió K-ra emeli föl, oly módon, hogy a kibocsátásra kerülő 92.500 darab részvényből felkinál a részvényeseknek 57.500 darabot 1:1 arányban a közgyülés által megállapitandó árfolyam mellett, mig a fennmaradó 35.000 darabot a Debreceni Mezőgazdasági Gépgyár R.-T. részvényeinek megszerzésére használja föl.

A „Phöbus" Villamos Vállalatok R.-T. 14.397,402 korona 87 fillér nyereségből julius 3-tól kezdve szelvényenkint 60 korona osztalékot fizet a Belvárosi Takarékpénztárnál. Az alaptőke 24 millióról 80 millióra emeltetik fel a névértéknek a tartalékalapból 200 koronára történő felbélyegzése és uj cimletek kibocsájtása által. A részvényeseknek 120.000 darab részvény ajánltatik fel 2:1 arányban 5000 korona netto áron. A felülbélyegzés és elővételi jog gyakorlása julius 3-tól bezárólag 10-ig a Belvárosi Takarékpénztárnál eszközlendő. Az igazgatóság uj tagjául Paul Dreyfuss, a Dreyfuss Söhne & Comp. baseli bankház beltagja megválasztatott.

A Telefongyár R.-T. junius 30-án megtartott rendkivüli közgyülésén alaptőkéjét 32.500.000 koronára emelte fel. A régi részvényesek 2 darab részvényre 1 darab uj részvényt kapnak 8000 korona árért, telquel. Az elővételi jog julius 3-tól julius 10-ig gyakorolható.

Az Általános Faipari és Fakereskedelmi Részvénytársaság junius hó 26-án tartott közgyülése jóváhagyta az igazgatóság által előterjesztett mérleget s kimondta, hogy a 12.111,837·11 korona tiszta nyereségből a tartalékoknak megfelelő dotálása után osztalékul részvényenként 50 korona fizettessék ki. Egyben elhatározta az alaptőkének 50 millió koronáról 130 millió koronára való felemelését. Az uj részvényekre a régi részvényeseket elővételi jog illeti meg 1:1 arányban, mely darabonként 1000 korona átvételi ár lefizetése ellenében f. é. julius hó 10-től 21-ig bezárólag a „Mercur" Váltóüzleti Részvénytársaságnál gyakorolandó.

A Királymalom, Hedrich és Strausz R.-T., Budapest, közli, hogy folyó évi junius 30-iki közgyülési határozata folytán nyolcmilliós alaptőkéjét huszonnégy millióra olyképen emeli fel, hogy a kiadásra kerülő 80,000 darab 200 korona névértékü, már a folyó évre osztalékjogosult részvényt régi részvényeseinek felajánlja és pedig minden régi részvényre két ujat, egyenként 2500 korona plus 200 korona kamat és költség lefizetése ellenében. Az elővételi jog folyó hó 4-étől 12-ig bezárólag a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Budapest (V., Fürdő-utca 2.) értékpénztáránál gyakorolható. Az 1922—23. évi 17. számu régi részvények szelvénye 100 koronával, az uj részvények szelvénye 50 koronával a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál vagy a társaság pénztáránál beváltható.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

JARDIN DE PARIS
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
TELEFON: JÓZSEF 86-31.
Ragyogó juliusi műsor!
Bohózatok, magánszámok, táncatrakciók. Kezdete este 9 órakor.

APOLLÓ-SZINPAD
(a Helikonban) IV., Eskü-tér. Telefon: 33—35.
VONÓSNÉGYES
Szőke Szakáll bohózata
Siófok gyöngye
Harmat Imre és Vincze Zsigmond operettje
Visszakérem az iskolapénzt
Karinthy Frigyes tréfája
Párbaj a végkimerülésig
Zágon István tréfás jelenete
Kezdete este 8 órakor.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Ára 60 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 julius 11. — 28. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 3000 korona. Félévre 1500 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Kiélesedett a városházi helyzet

Csak az alkalmas pillanatot várják a középpárt megalakitására — A kormány akciója

A mult szerdai reggelig tartó közgyülés óta a közgyülési pártok között ismét erősen kiélesedett a helyzet. Azok a látszólagos enyhülések, amelyeket az utóbbi időben Wolffék oldalán igen szivesen láttak, mert a nyugodt emésztést szerették volna biztositani, teljességgel fölborultak. Ma már egy treuga dei-ről szó sem lehet, sőt az is egészen bizonyos, hogy az ellenzéki harc kiélesedésével a Wolff-párt belső válsága is teljesebbé lett. Ereky Károly kilépése óta a párt belső egyensúlya tökéletesen megbomlott és ha Erekyt annak idején nem is követték csoportosan, az mindössze csak eltolódást jelentett, amelynek taktikai okai vannak.

Lehet, hogy Wolff Károly maga sem tudja, menynyire

borotvaélen áll a helyzet összetákolt pártjában.

sejteni azonban mindenesetre sejt valamit. Usetty Ferenc megmozdulása valószinüleg fölnyitotta némileg az ő szemét is és nagyon jól tudhatja, hogy Ereky kilépése és Usettynek a pártban viselt állásáról való lemondása között komoly összefüggés van. Csak abban az egyben nincs tájékozva a pártvezér, hogy itt hányan és milyen összetételben állanak Usetty Ferenc mögött. Wolff feltétlenül erőteljes kisérleteket tesz arra, hogy a párt egységét megmentse, ezekben a késői órákban azonban már alig van reménye, hogy ezek a kisérletek eredménnyel végződjenek. A julius tizennyolcadiki alpolgármesterválasztás után szabadságra megy a közgyülés, a nyári szünet után pedig mindössze negyedév áll rendelkezésre a választásokig. A választások réme már a mult nyáron lezajlott nemzetgyülési választások óta természetesen és jogosan riasztgatja a keresztény községi pártot. Amikor a mult nyáron meggyőződhettek Budapest népének hangulatáról, a többségi párt legnagyobb része előtt kialakult az a megállapitás, hogy

Wolff Károly háta mögött masirozni, meddő dolog.

Tudják ezek az emberek, hogy a következő községi választásokon Wolff Károly csak szükebb vezérkarát tudja visszavinni a közgyülési terembe és igy azok, akik az elmult három esztendő alatt tulságosan nem kompromittálták magukat és akik az intranzigenciának nem vakbuzgó hivei, természetszerüen más orientációt kerestek.

Mindössze az időpontnak taktikai szempontból helyes kiválasztásáról van csak szó. Az a gondolat, hogy a többségi párt mérsékeltebb része az intranzigensek és az ellenzék között középen helyeződjék el, már régen kisért, de még sohasem élt olyan élénken a köztudatban, mint ma. Ehhez járul az az akció is, amely bizonyos körökben a kormány intencióinak megfelelően kezdődött meg. Bizonyos az, hogy a kormány, amely aranyközéputas politikát hirdet, nem szivesen látja Wolffék szélsőséges uralmát a városházán. Elsősorban azért, mert a kormány ezzel a szélsőséges irányzattal maga sem ért egyet, de másodsorban és legfőképen azért, mert a kormány tudatában van annak, hogy a városházi többség szélsőséges politikájával elkeseredetten ellenzékben áll Budapest lakosságának óriási többsége. Vaknak kellene a kormánynak lenni, ha ezt nem látná és ha nem volna tisztában azzal, hogy

a városházi többség és a lakosság többsége között fennálló áthidalhatatlan kontroverzia áldást nem hozhat Budapestre.

Ugy gondolja tehát a kormány, hogy a városháza közgyülési termében a maga képére uj pártot kell teremtenie és ebben az irányban már régebbi idő óta folyik a puhatolódzás, amely — ugy mondják — biztos eredménnyel kecsegtet.

A Wolff-párt válsága minden pillanatban aktuálissá válhatik és kétségtelen az is, hogy az ellenzéknek az a harca, amelyet ujból megkezdett, ennek az akciónak csak szolgálatokat tehet. Intranzigens ellenzéki szempontból talán legjobb lenne Wolffékat háboritatlanul hagyni egészen a választásokig, hogy ott érjék el megérdemelt és katasztrofális bukásukat. A város lakossága érdekében azonban sokkal többet jelent, ha már most, inkább ma, mint holnap, uj koalíciós többség alakul, amely minél előbb kicsavarja Wolffék kezéből azt a hatalmat, amellyel élni nem tudtak, de annál inkább visszaéltek azzal.

A multheti éjszakai ülés bebizonyitotta, hogy az ellenzékben van harci erő és vannak elszánt harcosok is

ezekben a sorokban; de sajnálatosan beigazolódott, és pedig nem először, az is, hogy az ellenzéki oldal nagyobbik része érzéketlen és temperamentum nélkül való. Meg kell állapitani azonban, hogy az ellenzék szerdán éjszaka nem politikai céllal obstruált, hanem egy gyászosan rossz javaslat ellen küzdött, amely a budapesti kisiparosok érdekeit wolffi szellemben képviseli. Ha a tárgyi célokat követő obstrukció mégis politikai célt ért el, ha ez a nyugodt argumentálás, amely hangjában tompitott volt, csak időben nyult hosszura, mégis politikává emelkedett és mégis a harc kiélesedését hozta magával, annak oka nem az ellenzék, hanem azok az urak, akik Csilléry Andrással az élükön az ellenzéket provokálták. Hinni kell, hogy az ellenzék most már tovább is állja a harcot, mert végre mégsem lehet türni az ujra és ujra napirendre kerülő provokálást. Annyi azonban bizonyos, hogy ha Wolffék még egy olyan győzelmet aratnak, amilyennel ezen a héten dicsekedhetnek, akkor már most rövidesen kicsuszik a kezükből a hatalom.

Ereky Károly a Wolff-párt bomlásáról

„A reális politika győzelme a frázisos heccpolitika fölött" — Wolff utasitása a fajvédő lapok szerkesztőinek — Verebély a szabadkőmüves Friedrich ellen

A főváros politikájában nagy forrongás van. Wolff Károly pártja nem mutatja azt az egységes lelkesedést többé pártvezérével szemben, mint eddig tette, mert a vezér nimbuszát nagyon megtépázta Ereky Károly, aki tényekkel igazolta, hogy Wolff Károly pár száz szóból álló frázishalmazzal folytat politikát, az igazi közigazgatásról és közgazdaságról azonban fogalma sincs. Megkérdeztük

Ereky Károlyt,

hogy milyennek látja jelenleg a fővárosi politikai helyzetet? Ereky a következőkben válaszolt a Fővárosi Hirlap számára:

— A főváros politikai helyzete ma olyan, hogy nem lehet tudni, melyik pillanatban tolódnak el az erőviszonyok. A többségi pártot Wolff és Csilléry rémmesékkel még egy darabig félre tudták vezetni az én kilépésem után, de ezek a mesék lassanként hitelüket vesztik. Az én kilépésem után Wolff Károly felhivta a fajvédő lapok szerkesztőit és irányitotta az ellenem intézett támadásokat. Azt iratta rólam, hogy beléptem a demokrata pártba, a tőzsde megrontotta az erkölcseimet, lepaktáltam a zsidókkal és különösen hangsulyozta azt, hogy az üzemeknél minden rendben van és hogy én magam megvizsgáltam a főváros üzemeit és azokat rendben találtam. Sőt Wolff Károly és Csilléry András azt hirdették, hogy én nem csinálom az üzemek ellenőrzését és, mint legutóbbi beszédem alkalmával Seemann fővárosi bizottsági tag közbeszólásából látszik, engem vont felelősségre, hogy az üzemeket nem ellenőrzöm.

— Tapasztalásból tudom már azt, hogy az ilyen mesebeszédek és ferditések, amelyekkel a többségi párt elnöksége velem szemben hangulatot kelt, csak rövid ideig tartanak, mert hiszen a többségi párt azon intelligens tagjai, akik emlékeznek rá, hogy én a mult év novemberében, mikor legelőször penditettem meg a közgazdasági politika szükségességét és a fővárosi üzemek ellenőrzését, egyidejüleg kijelentettem, hogy ha pedig engem a pártelnökség és a tanács hasonló módon elgáncsol az üzemek ellenőrzésében és vezetésében, mint ahogy elgáncsolta Kazay Lászlót, Vass Bélát, Biebert és a többi fővárosi bizottsági tagokat, akkor én a pártból kilépek, mert semmi körülmények között nem hagyom a főváros legfontosabb ügyét parlagon heverni.

— Ma mindenki tisztában van azzal, a többségi párt tagjai közül, hogy

Wolff Károly a következő választáson nem fog boldogulni,

mert ha frázisaival a nép elé áll, akkor mindenki a szemébe kacag, közgazdasági és közigazgatási kérdésekhez pedig nem ért és egyébként is az ő metafizikai gondolkodásra berendezett agyveleje nem is képes nagyszabásu gyakorlati kérdésekkel foglalkozni.

— A másik dolog, amit tisztán látnak a fővárosi bizottsági tagok, az, hogy Csilléry Andrásnak alkotmányellenes és heccelésre épitett politikája nem komoly dolog és arra nem lehet tartósan politikai hatalmat felépiteni. Azok a trükkök, amelyekkel Csilléry kizárta a kisebbséget a bizottságokból, ahogyan a központi választmány megválasztásánál kijátszotta a törvényt és a két ellenzéki bizottsági tag kimaradását ugy érte el, hogy Joannovicsot és egy másik többségi párti bizottsági tagot vitt be a választmányba ellenzéki tagok gyanánt, továbbá azok a felszólalásai a közigazgatási bizottsági üléseken, amelyek mindig csak a heccelődő feltünést keresik, de soha nagy koncepciót nem tartalmaznak és végül a tisztviselőválasztások alkalmával mint a jelölőbizottság egyik tagjának kifejtett müködése, ahol trükkökkel mindig keresztülviszi a saját akaratát a többségi párttal szemben is; — ezek a dolgok a többségi pártban sem találnak helyeslésre. Ha még hozzávesszük azt, hogy modorában kihivó és amióta nemzetgyülési képviselő, beképzeli magának azt, hogy ő főnöke a párttagoknak és például mi is azon különböztünk össze, hogy velem szemben kijelentette, hogy más hangon fog velem beszélni; akkor elmondhatjuk, hogy

Csilléry Andrásnak eme válogatott tulajdonságai siettetik a párt szétzüllesztését.

— A többségi párt vezetőségének többi tagjairól szintén megállapitható, hogy élesen szembenállnak egymással. Két szélsőség néz egymással farkasszemet. A Verebély-féle állásfoglalással, mely abban csucsosodik ki, hogy Verebély néhány hétre kilépett a többségi pártból, mert Wolff Károly egy pártközi értekezleten tárgyalni merészelt a „szabadkőmüves" Friedrich Istvánnal, szemben áll egy egész sereg olyan fővárosi bizottsági tag, akik feltétlenül hivek maradnak ahhoz a gondolathoz, hogy Magyarországon a kommunizmus alatt mutatkozó keresztény vallásellenes politikának itt soha többé jelentkeznie nem szabad, de nem hajlandók abba a veszedelmes tulzásba belemenni, hogy a kommunizmus vörös tulzásait átvigyék fehér tulzásokba.

— Wolff Károly és Csilléry András teljesen tisztában vannak azzal, hogy pártjuk nem hajlandó a Verebély-féle irányba követni őket, de mivel a két vezérnek semmiféle gyakorlati közigazgatási és közgazdasági szaktudása

nincs, természetesen sokkal kényelmesebb nekik a jelszópolitikát fenntartani és frázisokkal dobálódzni mindaddig, mig mandátumuk lejár.

— Én a magam részéről, aki Csilléry Andrásnak egy évvel ezelőtt megmondottam, hogy a fővárosi politikát közgazdasági és közigazgatási alapra akarom helyezni és nagy koncepciót szándékozom a többségi párt politikájába belevinni, ha pedig ez nem menne, figyelmeztettem, hogy Wolff Károly ellen és ellene fogok fordulni, változatlanul fenntartom ezt az álláspontomat és az összes rendelkezésemre álló alkotmányos eszközökkel harcolok ez ellen a két fővárosi politikus ellen és biztos vagyok benne, hogy a tények mindent elmorzsoló erejével meg fogom győzni a többségi párt intelligensebb részét arról, hogy

Wolff Károly és Csilléry András nem képesek tartósan felépiteni egy párt politikai hatalmát,

mert az egyik a frazeológia, a másik az alkotmányellenes heccelődés alapján áll és ez a kettős bázis átmenetileg, forradalmi időkben adhat lehetőséget pártalakitásra, de mennél inkább távolodunk a forradalmaktól és mennél inkább redominálnak a politikai élet szinvonalán a közgazdasági kérdések, a Wolff—Csilléry-féle bázis annál inkább veszit vonzóerejéből.

— Wolff Károly mindig arra hivatkozik, hogy ma olyan időket élünk, amikor nem lehet alkotni. Az események homlokegyenest az ellenkezőjét bizonyitják Wolff állitásainak. Szemünk láttára fejlődik ki Magyarországon a textilipar, napról-napra uj vállalatok és részvénytársaságok keletkeznek, minden nagyobb vállalat száz- és százmilliókat invesztál épitkezésekbe, gépekbe és anyagokba. Soha még olyan nagy konjunkturális előnye nem volt az üzemeknek, mint éppen most. Az élelmező ipar, a chémiai ipar és a kereskedelem egyes ágai gigantikus méretekben fejlődnek ki. Wolff Károlynak csak az lebeg a szeme előtt, hogy a gázgyár, a villamosvasut és a vizművek nem tudnak résztvenni ebben a konjunkturában, mert tarifaemeléseik nem birnak lépést tartani a korona romlásával és nem vesz tudomást arról, — mert hát honnan is tudhatná ő ezt — hogy Budapestnek élelmezőüzemei, vásárterei és a gázgyárral kapcsolatos vegyipari vállalatai vannak, amelyekre a konjunktura soha olyan kedvező nem volt, mint éppen az elmult esztendőkben lehetett volna. Ha nem Wolff Károly áll a többségi párt élén, vagy helyesebben kifejezve, ha nem Csilléry András vezetné Wolff Károlyt, hanem követte volna az én tanácsomat és teljes erővel hozzáláttunk volna a kenyérgyár, az élelmiszerüzem, a közvágóhidak, a Tattersall és a többi szabad fejlesztéséhez, akkor ma Budapest székesfővárosnak ezen emlitett üzemei olyan magas nivóra fejlődtek volna és ugyanabban az arányban növekedtek volna meg, mint ahogy Nagy-Berlin kifejlődött, ahogy a magánkenyérgyárak megizmosodtak, ahogyan a chémiai gyárak előretörtek és ahogy a konjunkturális előnyökkel biró vállalatok meggazdagodtak. Budapest lehetne ma a kelet-európai tranzitó-állatkereskedelem cntruma és egyéb téren is nagy alkotások füződhetnének a többségi párt munkájához. Mindehhez azonban

komoly munka, szivósság, kitartás, erély és kereskedelmi érzék szükséges, amit azonban Wolff Károly nem ismert el

és inkább hallgatott a Csilléry-Verebély-féle irányitásra, mint az én komoly munkaprogrammomra.

— Teljes tudatában annak, hogy a fenti programmot akarom megvalósitani, amely egyetemlegesen elősegiti a székesfőváros közönségének anyagi érdekeit, támaszkodni fogok pártkülönbség nélkül mindazokra a bizottsági tagokra, akik megértik programmomat és remélem, hogy a Wolff—Csilléry—Verebély-féle politikai irány rövidesen kisebbségben marad. Ha tehát azt kérdezi tőlem, hogy mi a diagnozisom, erre röviden azt válaszolom:

— A fővárosi politikában a helyzet képe jelenleg az, hogy az ellenzék tisztánlátja a Wolff-párt bomlását és látja napról-napra csökkenni a Wolfi-imádók számát s abban a biztos tudatban, hogy a reális politika győzni fog a frázisos hecc-politika fölött, nyugodtan várja a fejleményeket.

Szaszovszky kontra Berczel

A tanácsnoki rangsor furcsaságaiból

Igy, alpolgármesterválasztás idején, van némi fontossága a szolgálati időnek és a rangsornak is. A tanácsnokok közül a legidősebb szolgája a fővárosnak Fock Ede tanácsnok, akit a szolgálati időben dr. Berczel Jenő követ nyomon, mig ő utána dr. Csupor József, majd Bukovszky Viktor, dr. Városy Gyula és mások következnek. A tanács a rangsort mégis ugy állapitotta meg, hogy Fock tanácsnok után nem Berczel Jenő, hanem Csupor József következik. Berczel Jenő számára ez sérelem volna, a tanács által összeállitott rangsort azonban mégsem ő, hanem a rangsorban kilencedik helyet elfoglaló Szaszovszky József tanácsnok-főjegyző fellebbezte meg. Vannak más fellebbezők is, mégis a legérdekesebbnek a Szaszovszky-féle fellebbezést lehet mondani, aki mint tanácsnok-főjegyző, a személyi ügyek intézője. Ilyenformán ezt az ügyet ő maga nem is referálhatja, de referálja az ügyosztályához tartozó dr. Márkus tanácsjegyző.

Szaszovszky fellebbezésében ugy véli, hogy a rangsor megállapitására egyedül a választás napja irányadó és igy a tisztujitás folyamán előbb megválasztottak a később megválasztottakat a rangsorban feltétlenül kellene, hogy megelőzzék. Ez azt jelentené, hogy a Fock Ede után legrégibb szolgálati idővel rendelkező Berczel Jenő a rangsorban a legutolsó helyet foglalná el és nemcsak Csupor, Bukovszky, Városy stb. régi tanácsnokok kerülnek elébe, de Szaszovszky, Till, valamint az egészen fiatal Lobmayer, Purebl és Zilahi Kiss Jenő tanácsnokok is. Ezeket ugyanis 1920 október hetedikén választották tanácsnokká. Eléje kerülne még Berczelnek az 1920 december 16-án megválasztott Bárdi István is, mig a második vagy harmadik helyre jogosan aspiráló Berczel a tizenhatodik helyre kerülne, mert őt választották meg utolsónak 1920 december huszonkettedikén.

Ezt a zavart természetesen a kurzusra oly jellemző választások okozták, amikor az első választáson a helyét kiválóan megálló régi tanácsnokokkal együtt Berczelt is kibuktatták és ezt a hibát csak hónapok után reparálták. A közgyülésnek kell tehát ebben a rangsorkérdésben a fellebbezés alapján döntenie. A közgyülés meg fogja hallgatni a tisztiügyészség javaslatát, amely Szaszovszkyék fellebbezésével szemben elutasitó lesz. A főügyészség a következőképen érvel:

— A régi tanácsnokok közül, eltérőleg a többiektől, dr. Berczel Jenő csak 1920 december huszonkettedikén választatott meg. Őt azonban megválasztása időpontjáig — figyelemmel arra a körülményre, hogy a két jogi minősitésü tanácsnoki állás átszervezése tárgyában hozott közgyülési határozatot a magyar királyi belügyminiszter ur csak részben hagyta jóvá — tényleges jogi minősitésü tanácsnoknak kell tekinteni, mert a jogi minősitésü tanácsnoki állások nem voltak mind betöltve. Ennek viszont okszerü következménye az, hogy a rangsorozásnál, illetve a fizetési osztályokba való besorozásnál, dr. Berczel Jenő ugy tekintendő, mintha őt a korábban megválasztottakkal egyidőben választották volna meg és ugyanezért a szabályrendelet 23. paragrafusa értelmében odasorozandó, ahol már előzőleg is sorozva volt.

A közgyülés döntése ebben a kérdésben alig lehet kérdéses és igy sem Szaszovszky, sem Zilahi Kiss nem fogják a rangsorban megelőzni az olyan régi és kipróbált erőt, mint dr. Berczel Jenő tanácsnok.

Szünet előtt

Az alpolgármester-választás után vakációra mennek a városatyák

A főváros a nyári szünet előtt mindössze két közgyülést tart még. Az egyiket julius tizenegyedikén, a másikat pedig tizennyolcadikán. A most szerdai közgyülésen töltik be a megüresedett négy tanácsjegyzői állást, a két kerületi tisztiorvosi állás közül az egyiket. Erre a közgyülésre tüzték ki a belvárosi plébánosi állás betöltését is, amely iránt a Belvárosban igen nagy érdeklődés mutatkozik, de egészen biztosra lehet venni Aubermann Miklós adminisztrátor megválasztását. Betöltik végül Usetty Ferenc lemondása által a kijelölő választmányban megüresedett tagsági helyet is. Nagyobb vita várható a szerdai közgyülésen a városi vámok fölemelése és a gyámpénztári kölcsönszabályzat módositásánál. Tárgyalni fogják a kórházak költségvetését és többféle beruházási javaslatot, valamint Horváth Károlynak a földbirtokreformról szóló javaslatát, amely már a bizottságokban is erős vitára adott alkalmat. A közgyülés nagyobbik részét személyes ügyek foglalják le, mégsem lehetetlen, hogy a mai elmérgesedett helyzetben nem tudják egy napon befejezni a napirendre kitüzött százegy tárgynak a megvitatását. Végül Városssy tanácsnok válaszolni fog Bársony Elemér interpellációjára, amelyet „egy pornografikus és a vallási érzületet sértő könyv ügyében" mondott. A válasz most már nem lesz nehéz, mert Ujhelyi Nándornak szóbanforgó könyvét a biróság már el is kobozta.

A tizennyolcadiki közgyülésen kerül a sor az alpolgármesterválasztásra, de már a szerdai közgyülésen kihirdetik a beérkezett pályázatokat. Tekintettel arra, hogy a fővárosi törvény értelmében az alpolgármesteri és az üresedésben lévő tanácsnoki állásokat egy közgyülésen betölteni nem lehet, előreláthatóan ugy fognak dönteni, hogy a tanácsnokválasztásokat majd csak az ősszel ejtik meg.

Az alpolgármesterválasztás körül ma már tisztábban bontakozik ki a kép. A Rényi Dezső távozása folytán megüresedett második alpolgármesteri állásra valószinüleg egyhangulag fogják megválasztani Buzáth Jánost alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnokot és igy teljesen elesik az az elejétől fogva labilis alapon álló kombináció, hogy Wolffék szélső jobbszárnya Zilahi Kiss Jenőt forszirozza erre az állásra. A cimzetes alpolgármesteri állás választásánál azonban számolni kell azzal a csoporttal, amely Zilahi Kiss Jenő érdekében mindent elkövet. A baj ezen a téren csak az, hogy az ellenzék és Wolffék mérsékeltebb része is, erősen megoszlik és bár ezek hallani sem akarnak Zilahi Kiss Jenő alpolgármesterségéről, Csupor József dr. és Berczel Jenő dr. tanácsnokoknak is igen erős a pártjuk. Az a kérdés, hogy műszaki képzettségü főtisztviselő pályázhatik-e erre a harmadik alpolgármesteri állásra, ebben a pillanatban végleg még nincsen eldöntve. Ha azonban az lenne a döntés, hogy megengedik a pályázást, akkor Fock Ede tanácsnok alpolgármesterré való megválasztása szintén igen komolyan esik latba. Értesülésünk szerint azonban ennek a gondolatnak a Wolff-pártban igen erős ellenzéke van.

A gyárak, a biztositók és a tüzoltók

Szakvélemények Budapest tüzbiztonságáról

A tüzoltók nemrég mutatták be Rakovszky Iván belügyminiszternek azt a pompás, uj automobilt, amelynek egész terve a tüzoltólaktanyában született meg és amelynél tökéletesebb ma egész Európában nincsen. Ugyancsak a héten szavazott meg a pénzügyi bizottság autóbeszerzés céljaira a tüzoltóknak harmincnégy milliót, ami semmi esetre sem tulságosan nagy összeg. Ebből az alkalomból ismét aktuálissá lett az a régi kivánság, hogy a tüzoltóság költségeinek fedezéséhez sokkal fokozottabb mértékben járuljanak hozzá a biztositó társaságok, mint azt eddig tették. A gyáraknak és biztositó társaságoknak a legtöbb érdekük füződik ahhoz, hogy a tüzoltóság jól legyen fölszerelve, jólétben éljen és akcióképességét teljesen biztositsák. A biztositó társaságok nagyobb hozzájárulása kérdésében három éve fekszik javaslat a belügyminiszteriumban. Ennek a javaslatnak elintézését a főváros most sürgetni készül.

Értesülésünk szerint a gyárak tüzbiztonságának kérdését a belügyminiszteriumban Nagy Dezső miniszteri osztálytanácsos intézi. A belügyminiszteriumban a mult év őszén már értekezlet is volt elő-ben a kérdésben és az értekezlet után a belügyminiszterium a kereskedelmi miniszteriumhoz fordult azzal a kéréssel, hogy a gyárak tüzbiztonságának fokozása, a gyári tüzoltóságok kiképzése és esetleges szükséges biztonsági intézkedések ügyében megfelelően intézkedjék.

A gyárak állandó ellenőrzés alatt állnak

A kereskedelmi miniszterium ebben a kérdésben szakértői véleményt kért a budapesti tüzoltóságtól, valamint a fővárosi vizmüvek igazgatóságától. A két szakvélemény rendkivül érdekes.

A tüzoltók véleménye szerint a fővárosi gyárak tüzbiztonsági intézkedései általában mintaszerüek. A gyárak ebben a vonatkozásban állandóan ellenőrzés alatt állanak, de a maguk részéről is mindent elkövetnek a tüzbiztonság fokozására. Csaknem minden gyárnak van gyári tüzoltósága, amelyet hivatásos tüzoltótisztek képeznek ki és amely állandóan tüzoltógyakorlatokat végez. A legtöbb gyárban a tüzbiztonsági intézkedések szakértő tanácsadó utmutatása szerint történnek és Budapest ebből a szempontból sok tekintetben az első helyet foglalja el a nyugati nagyvárosok között. A vidéki gyárak tüzbiztonsága sokkal inkább háttérben van és ott szükségesek lennének a preventiv intézkedések.

A vizcsapok éjszakai elzárása

A vizmüvek igazgatósága nem tartja aggodalmasnak azt a rendelkezést, amely szerint éjszakánként el kell zárni a főcsapokat, mert az igazgatóság a legmesszebbmenő intézkedéseket tette meg arra nézve, hogy tüz kitörése esetén lehetőleg álljon rendelkezésre viz. A gyárak föladata volna ebben a vonatkozásban, hogy megfelelő viztartalékról gondoskodjanak, amely az első pillanatokban az oltáshoz fölhasználható lenne. Sajnos, a jelen viszonyok között a közeljövőben alig lehet arra gondolni, hogy a fővárosi vizmüveket olyan mértékben kibővitsék, hogy ezáltal a főcsapoknak éjszakai elzárása fölöslegessé váljon. A gyárakban megvan a hajlandóság arra, hogy különösen a Dunához közellévő gyárak tüzbiztonságuk fokozása érdekében gondiskodjanak arról, hogy az esetleges oltáshoz szükséges vizet közvetlenül a Dunából való szivattyuk utján biztositsák, de az ehhez szükséges berendezések létesitése esetén a szivattyuk működését segitő áramot a fővárosi villamosmüveknek kellene biztositania.

Valorizálják a főváros adóit is

A kormány átengedi a fogyasztási adókat — Egy százalék a forgalmi adóból

Hetek óta foglalkozik a pénzügyminiszter az adók valorizálásának kérdésével. Ankéteket tartottak, miniszteri nyilatkozatok hangzottak el és ugy mondják, hogy az egész kérdés ma már megérett a megvalósitásra.

Ezzel összefüggésben arról a nagyfontosságu eseményről adhatunk hirt, hogy az adók valorizálása kihatással lesz az önkormányzati testületek adóbevételeire és igy a városok háztartására is. Elsősorban vonatkozik ez természetesen Budapest székesfővárosra, ami Budapest tanácsát valószinüleg sok gondtól szabaditja meg, mert a korona értékének állandó hullámzása sok kellemetlenséget okozott. A főváros háztartásának reálissá tétele csak ezen az uton lehetséges, mert ezideig a korona esésével mire az adóbevételek a főváros pénztárába jutottak, akkorra azoknak értéke erősen lesülyedt és amig a főváros bevételei lecsökkentek, addig a kiadások megnövekedtek. Ilyen módon lehetetlen volt a főváros háztartási mérlegét egyensulyban tartani, az adók valorizálása azonban bizonyos mértékben meg fogja javitani ezt a helyzetet, bár még ezáltal sem fogunk eljutni a békebeli rendes állapothoz.

Ugyancsak jelentős engedmény lesz a kormány részéről az is, hogy a kormány kész átengedni a fővárosnak a fogyasztási adókat. Ennek az ajándéknak a föltétele azonban az, hogy a főváros kénytelen lesz átvenni azt a pénzügyi személyzetet is, amely a fogyasztási adók kivetésével és beszedésével foglalkozott. Ennek a személyzetnek az átvétele sulyos terhet jelent ugyan, de bizonyos az is, hogy a fogyasztási adók átengedése révén a főváros jelentős jövedelemhez jut.

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékeztünk azokról a követelésekről, amelyekkel a városok és igy elsősorban Budapest székesfőváros a kormánnyal szemben föllép. Ebben a tekintetben is ujabb engedményekről adhatunk hirt, amely engedmények azonban nem elégitik ki azokat az igényeket, amelyeket a főváros támasztott. Elsősorban arról van szó, hogy a kormány hajlandó ugyan fölemelni négy százalékra a forgalmi adót, ebből azonban Budapestnek csak egy százalékot fog átengedni, amelynek fejében, — mint ismeretes, — a főváros köteles az adót kezelni. A főváros számára nem jelent ez a bevételi többlet annyit, mint amennyire a város lakosságának megterheltetése növekszik.

A városok tudvalévőleg kölcsönt is kérnek az államtól. Erre vonatkozólag az az információ, hogy a városok hitelügye a pénzinflációval van összefüggésben és annak megoldása csak akkor lesz lehetséges, ha majd az állami jegyintézetnek az alapszabályait a szükséges értelemben megváltoztatják. Szó van a a kaszárnyák bérének fölemeléséről is, amely a főváros esetében igen jelentős anyagi kérdés. Ebben a tekintetben a főváros a béreknek ötvenszeres fölemelését kérte, a kormány azonban ennél lényegesen kisebb emelést hajlandó csak engedélyezni.

Események

Tizenhárom óra. A főváros legujabb történetében nem ritkák az éjszakai ülések, a rekordot azonban a közgyülés ezen a héten érte el, amikor kerek tizenhárom óra hosszat, délután négytől reggel hétig, üléseztek a városatyák. Az a bizonyos nagynevü városatya, aki ezzel szokott foglalkozni, egyébkor már öt vagy hat órakor elkukorékolta a hajnalt, ezuttal azonban Hollandiában volt, ahol némileg berekedt és valószinüleg ez volt az oka annak, hogy reggel hét óráig tartott a harc és az ellenzék meg a többségi párt csak reggel hét órakor kivánhatott egymásnak pálinkás jóreggelt. A levegő már az esti órákban veszedelmekkel volt teljes és a zóvatos Folkusházy alpolgármester már félkilenckor arra az álláspontra helyezkedett, hogy be kell zárni a közgyülést, mert ha az alkalmas pillanatot elmulasztják, akkor bizony reggelig eltart az ellenzéki obstrukció, amely már a kora esti órákban kezdte szárnyát bontogatni. Az elnöki székben azonban Buzáth János ült, aki ugy látszik, nagyon jól ismeri a többségi pártban uralkodó állapotokat és igy tudta, hogy ott nem Folkusházy, hanem Csilléry András a parancsnokló tábornok.

— Bezárjuk az ülést, kegyelmes uram? — kérdezte Buzáth a pót-Wolffot, aki keserü daccal jelentette ki:

— Azért se.

Ezzel aztán a kocka el is volt vetve és megkezdődött az ellenzéki obstrukció a tanács kétségbeejtően rossz javaslata ellen. Az obstrukció hőse Horváth IV. Károly, aki a hajnali órákban is olyan béketüréssel, olyan nyugalommal és olyan elszántsággal beszélt, mintha délután négy óra lett volna. Természetesen sürgősen jelentkeztek az állandó közvetitők is, azok az urak, akiknek a pártvezetőségtől és pártdiktátoroktól paszpartujuk van az ellenzékkel való érintkezésre, amit büntetlenül cselekedhetnek. Legsürübben érintkezett Joannovich Pál, akinek legszélesebbkörü paszpartuja van. Érvei között kimagaslott az, hogy a városnak spórolnia kell és a kisipari hitelszövetkezetről szóló javaslat nem ér annyi világitást, amennyit rápazarolnak, ő maga különben is este kilenckor már aludni szokott és igy sulyos áldozatot hoz a köz érdekében, amikor még hajnalban is a közgyülési teremben tartózkodik. Viharos jelenetekben sem volt hiány, de a legviharosabbat természetesen Csilléry András provokálta. Történt ugyanis, hogy Horváth Károly beszéde alatt közbeszólt valamit az ellenzéken oly népszerü Zilahi Kiss Jenő tanácsnok, mire kenetteljes, oktató hangon megszólalt Horváth Károly:

— Bizottsági tag közbeszólhat és megjegyzéseket tehet, de egy tanácstagtól elvárok annyi illemtudást, amellyel egy bizottsági tagnak tartozik.

Mindenki érezte, hogy Horváth Károlynak igaza van, Csilléry András azonban az ilyen csekélységekkel nem szokott törődni és erélyesen kezdte a padot verni:

— Ezt nem lehet türni, ez már technikai obstrukció.

A közbeszólások áradatából csak a legjobbat jegyezzük föl. Ez a jól sikerült közbeszólás Baransky Gyuláé volt, aki azt mondta Horváth Károlynak:

— Üres szalmát nem szeretek csépelni.

A közbeszólás sikere akkor tünt ki, amikor Horváth Károly mély nyugalommal jelentette ki:

— Bocsánatot kérek, de én nem önt csépelem.

Hann Arnold nem tagja a közgyülésnek. Budai Hann Arnold adófelügyelő harmincnyolc esztendős kiváló és minden méltánylásra érdemes szolgálat után nyugalomba vonul. Hann Arnoldot kiválóan ismeri Budapest székesfőváros közönsége, hiszen azon a helyen, amelyet betöltött, nemcsak szorgalmas és szaktudással dicsekvő munkát végzett, de egyben meleg emberi szive is volt, ami ezen a helyen megbecsülhetetlen érték különösen olyan időkben, amikor a közterhek elviselhetetlen sullyal nehezednek a polgárság vállára. Budapest közönsége természetesen nehéz szivvel vesz bucsut ettől a derék, nemesgondolkodásu férfiutól, mi pedig hasonlóképen mély sajnálattal jegyezzük fel azt is, hogy budai Hann Arnold nyugalombavonulásával egyszersmind megszünik Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagja lenni. Az ő nagy szakértelmére, tudására, világos előadására nagy szüksége volt a közgyülésnek és a bizottságoknak, ahol szintén lelkes és gazdag munkát végzett. Budai Hann Arnold a szerdai közgyülésen már nem is jelenik meg, mert a választói törvény szerint ama bizottsági tagok közé tartozott, akik hivatásuknál fogva tagjai a főváros törvényhatósági bizottságának. Hasonlóképen távozott a közgyülés tagjainak sorából annakidején, amikor a Szent István Akadémia elnöki székét elhagyta, a nagytekintélyü és európai látkörü Giesswein Sándor is. Ez az eset mindenesetre gondolkodóba ejt afelől, hogy nem volna-e szükség a törvénynek olyan módositására, amely legalább azt engedné, hogy az ilyen kiváló emberek mandátuma ne semmisüljön meg időközben, hanem legalább is addig tartson, amig a választott bizottsági tagoké.

Róna Lajos gyásza. Sulyos csapás érte Róna Lajos kollégánkat, A Pénzvilág főszerkesztőjét. Édesatyja, Róna Sámuel makói tekintélyes kereskedő, hatvannyolcéves korában hirtelen meghalt. Makó társadalma mélységesen gyászolja ezt a jellemben szilárd, puritán, nemesen agilis férfiut, aki élete utolsó idejéig páratlan energiával dolgozott és teremtett. Két leányán kivül Róna Lajos, A Pénzvilág főszerkesztője, a magyar ujságirás eme kimagasló egyénisége, továbbá Róna Ernő és Róna Béla tőzsdebizományosok gyászolják atyjukat az elhunytban. De megosztja gyászukat mindenki, aki az elhunytat és lelkiekben gazdag gyermekeit ismeri. A délvidék társadalma ezenkivül is mély részvéttel veszi tudomásul a szomoru hirt, mely Róna Sámuel halálában mindenkit megrendit.

A közlekedési rendőrség tevékenysége. Budapest közlekedését nemcsak a közlekedési vállalatok tevékenysége, de nagyrészt a közönség neveletlensége is kompromittálja. A legszükségesebb gondolatok közé tartozott tehát az, hogy Budapesten közlekedési rendőrséget állitsanak föl. Ez a rendőrség becsületes igyekezettel akar megfelelni hivatásának és éppen azért érdekes megfigyelni azt a statisztikát, amelyet működéséről kiad. A legutóbbi statisztika szerint legtöbb baja volt ennek a rendőrségnek a villamosszabályok áthágásával. Ilyen eset miatt ugyanis nem kevesebb, mint 2846-szor tett feljelentést a közlekedési rendőrség. A villamosszabályok áthágása után a hajtási szabályok áthágása a legnevezetesebb, ahol egy hónap alatt 664 esetben történt feljelentés. Mindezekkel szemben az utcai verekedések száma összesen hat számmal szerepelt. A villamosalférek dolgában a villamoskalauzok javára dől el a verseny, mert amig a villamoskalauzok ellen összesen negyvenöt feljelentés érkezett, addig a polgári egyéneket kilencvenhárom esetben panaszolták be egy hónap alatt.

Szórakozás

A három grácia a Fővárosi Operettszinház e hete is. Lehár Ferenc páratlan sikerü revüoperettjét Biller Irén, Harmath Hilda, Mészáros Paulette, Halmay, Ujváry, Vendrey, Kompóthy és Komlós felléptével játszszák minden este.

A Kertmozi premierje az igazi nagy sikerek külsőségei közepette zajlott le hétfőn este. Az előkelő közönség soraiban ott volt Auguszta főhercegasszony is Zsófia főhercegnővel és József Ferenc főhercegel, akikre a tetszés láthatóan élénk hatásával volt a pompás uj müsor, amelynek főszáma egy tizenkétfelvonásos izgalmas érdekességü monumentális filmregény: „Egy leány, aki mer" (Az aranyhalálfiei). Az uj müsor őszinte sikerének legbeszédesebb megnyilvánulása volt a gyakran felviharzó taps. Kezdete 8 és 10 órakor.

A Vigszinház e hetét is a szinház legujabb sikere, A zsivány dominália. Lothar páratlanul mulatságos vigjátékának szerepeit ezuttal is a Góth-pár, Gombaszögi Ella, Füzes Anna, Székely Luiza, Lukács, Szerémy és Berczy játsszák.

A Vigszinház és a Fővárosi Operettszinház jegyirodájának uj helyisége. A Vigszinház és a Fővárosi Operettszinház városi jegyirodája a Váci-utca 19. szám alól a Szervita-tér 5. szám alá (Rózsavölgyi) költözött. Telefon: 10—08.

A Budai Szinkörben szerdán délután a Nagymamá-t, Csiky legbájosabb vigjátékát elevenitették föl, a cimszerepben Vágóné B. Margittal.

„Milliárdok és garasok", „Negyvennégy vagy negyvenhét". Uj müsor a Kamarában. A Kamara e heti uj müsorán Magyarországon még egy soha nem játszott film került szinre „Milliárdok és garasok" cimmel. A hatfölvonásos amerikai filmregény megkapó szuggesztiv erejü történetben mutatja be a gazdag szegények aranyba fulladozó áldatlan életét. A „Milliárdok és garasok" mellett a Star-filmgyárnak „44 vagy 47" cimü filmjét adja kisérőül e héten a Kamara. A kiváló magyar film főszerepét Hollay Kamilla játsza, filmegyüttesét pedig legkitünőbb magyar filmszinészek szolgáltatják. A Kamara előadásai 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor kezdődnek.

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor a julius havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MŰSOR.

DR. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-86.
Földbirtokok, szőlők, malmok, birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

TŐZSDEI HIRLAP

Star-film. A hétfői tőzsdenapon a Star-filmet nagy sikerrel vezették be, ami elsősorban a kitünő renoménak örvendő Bauer Jenő bankházának az érdeme. A tőzsdeidő alatt a részvényvásárlók oly tömegekben jelentkeztek, hogy kurzust csak zárlat után lehetett megállapitani. Az első napon a részvények körülbelül 18.000 koronáig mentek föl.

Bevezették a Back-malmot. A Back Bernát Fiai Szegedi Gőzmalma és Vizvezeték R.-T. részvényeit a Krausz és Bettelheim cég hétfőn vezette be a tőzsdére, óriási érdeklődés és mindegyre fokozódó kereslet mellett. A cég 40 éves fennállása után 1910. évben alakult át részvénytársasággá. Szegeden két malma van. Egy 2500 métermázsa napi őrlőképességü buzamalma és egy 350 métermázsai napi őrlőképességü rozsmalma és paprikamalma. Gép- és szállitási berendezése a legmodernebb, sőt egyes oly müszaki berendezései vannak, melyek Magyarországon más malmokban nem találhatók. Mindkét malma önmüködő tüzoltóberendezéssel (Sprinkler) van ellátva, ugyhogy ezekben nagyobb tüzeset ki van zárva és igy tüzkár elleni biztositása is kevesebbe kerül. A malompiac uj favorit-papirjára a bevezetés napján oly nagymértékü igénybejelentés történt, hogy annak csak részben tehettek eleget. A zárlat után megállapiott árfolyam 30—35.000 korona között mozgott.

Wander a startnál. Csütörtökön hivatalosan bevezetik a Wander-részvényeket. Ez fontos az árfolyamok ellenőrzése szempontjából, mert a lapok eddig azt a kurzust közölték, amit Mezei Jóska, Wander zsokéja, bemondott. Ezek a fantasztikus árfolyamok azonban nem léteztek, főleg azért nem, mert Wanderben a magánforgalomban egyáltalán nem kötöttek.

Készülő nagy tranzakciók. Hir szerint a Ganz-Danubius mai 800 K névértékü papirjait kicserélik 4 darab 200 K névértéküre, azután a részvénytőkét emelik és adnak minden 200 K-ás részvényre egy ugyanilyen ujat. — Tárgyalások folynak a Borsódi szén és az Általános kőszén fuziója érdekében. Mint halljuk, 3 Borsódi szénért adnak 1 Általános kőszenet.

Móri szén. A Vérteshegység szénmedencéjének móri szénterülete csak a könnyelmü gazdálkodásnak köszönheti, hogy önálló szénbánya-társulattá alakulhatott. Huszonöt évvel ezelőtt ez a szénterület a szomszédos Pusztavám és Bokod községek szénterületével együtt a Magyar általános kőszénbánya tulajdonában volt, szerződésileg a szénturzási és kiaknázási jog őket illette meg. Épugy, mint a Tatabányával szomszédos Környe község szénkutatási joga. De a Mák. nem eléggé óvatos bányászati politikája ezeket a területeket parlagon hevertette, mignem a turzási jogra kötött szerződések elévültek. Ezt követőleg nyomban élelmesebb vállalkozók jelentkeztek és ma mindkét területen virágzó bányászat folyik. A móri szénterületet a Winter szénkereskedő-cég szerezte meg, ahol rövid néhány év alatt nagyszabásu bányászatot rendezett be. A vállalat ma már napi 30 vagon, mintegy 5000 kaloriás szenet termel, amely termelés folyamatban levő ujabb tárnák nyitásával állandóan fokozódik. A Móri szénbánya részvénytársulatnak jelenleg 10 millió korona alaptőkéje van és részvényeiből egy kisebb mennyiséget most Halász Lajos bankháza forgalomba hozott. A magánforgalomban 18—20.000 korona között igen élénken keresik e részvényeket, amelyeknek a belértéke azonban kétségtelenül jóval többet ér.

Kéve-részvények a magánforgalomban. A Kéve Bank részvényeit Bauer Jenő bankháza néhány nap előtt bevezette a magánforgalomba. A „Kéve mezőgazdasági és iparfejlesztési r.-t." megalakulásáról és programmjáról — amely szerint ez az intézet lesz az első kommerciális alapra fektetett szervezkedése a gazdatársadalomnak — multheti számunkban már bővebben megemlékeztünk. A vállalat vezetésében a magyar agrárvilág előkelőségei foglalnak helyet és ez a körülmény és a vállalat fejlődésébe vetett bizalom magyarázza meg, hogy a magánforgalomba került részvényeket a közönség nagy előszeretettel vásárolja. Árfolyama jelenleg mintegy 1600 korona.

Uj bankbetéti társaság. Büchler Bertalan, az Első Magyar Iparbank tőzsdeigazgatója, az Iparbank igazgatóságával történt barátságos megegyezés alapján az intézettől megvált és Büchler és Társa betéti társaság cég alatt banküzletet nyit. Ezen banküzletet a Herzog M. L. és Társa cég kommanditálja. Az uj bankcég V., Arany János-utca 24. sz. alatt, f. év augusztus hó 1-én kezdi meg müködését.

Papirok a magánforgalomban. A nemjegyzett értékpapirok piacán hétfőn igen élénk volt a forgalom. Mint uj papir bevonult a Corvin-Szinház 600—700 koronás árfolyamon. Fabank 4450—4800, Kéve 1600, Magyar-Amerikai 12,500—13,000, Lloyd-Bank 9800—11,000, Budapesti bank 3700—4000, Mezőgazd. hitel 8—10,000, Böhm hordó 4000—4400, Ujságüzem 16,000—17,500, Hollandi Izzó 1600—3000, Szimon, ex. jog 7800—8200, Német mezőgazd. 30,000, Móri szén 18,000—20,000, Karancsszén 10,500—11,500, Winternitz 2700—3200, Bródi vagon 40—50,000, Warnsdorfi 1500—1900, Kopetzky 2500—3000, Ujpesti beton 2150—2250, Pharmacia 3150—3250, Lloyd-Bank elővételi jog 5400—5900, Szimon jog 3400—3600. Megcsappant az érdeklődés a Just-izzó iránt, árfolyama 5800 koronáig csuszott; nem keresték a tulértékelt Mirát és tulhajtottnak tartják a Pannonia bőr 22,000 koronás árfolyamát is. Finom bőr iránt csak a Szerecsen-utcában érdeklődnek és nem csik szó többet a Cellini bőgőgyár részvényeiről sem.

A Lloyd-Bank egymilliárdra emelte alaptőkéjét. A Lloyd-Bank Részvénytársaság közli, hogy a julius hó 3-án megtartott rendkivüli közgyülése — az igazgatóság javaslata értelmében — elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 500.000.000 koronáról egymilliárd koronára emeli fel. A régi részvényesek minden öt darab régi részvény után három uj részvényt vehetnek át darabonként 1000 koronás árfolyamon. Az elővételi jog julius 4-től julius 12-ig gyakorolható.

Az Olasz Bank 700 millióra emeli alaptőkéjét. A Magyar-Olasz Bank R.-T. igazgatósága julius 18-ra rendkivüli közgyülés összehivását határozta el, amelyen javasolni fogja az alaptőkének 350,000.000 koronáról 700.000.000 koronára való felemelését. Az uj részvények 1:1 arányban a régi részvényeseknek ajánltatnak fel. Az igazgatóság ugyanezen ülésén Kellner Dezső és Kovács Miksa igazgatóhelyetteseket igazgatókká nevezte ki.

Az Angol-Magyar Bank közgyülése. Az Angol-Magyar Bank közgyülése elhatározta, hogy a társaság 345 millió korona alaptőkéjét 520 millió koronára emeli föl. Minden 2 darab régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 5000 koronáért a társaság értékpénztáránál julius 10-től julius 18-ig. A közgyülés egyidejüleg elhatározta, hogy a 400 koronás részvények névértékét a tartalékalap javára befolyó felpénzekből 1000 koronára egészíti ki. E tranzakció lebonyolitása után az intézet részvénytőkéje 1.300,000 darab egyenként 1000 korona, összesen tehát 1.3 milliárd korona névértékü részvényből fog állani; kimutatott saját tőkéi pedig 3 milliárd koronára emelkednek. A közgyülés Popper Lipót báró és Ringhoffer Frigyes báró nagyiparosokat, valamint Kálmán Henrik és Ország Róbert ügyvivő-igazgatókat az igazgatóság tagjaivá megválasztotta.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank Részvénytársaság közli, hogy e hónap 18-án rendkivüli közgyülést tart, melyen javasolni fogja az alaptőkének 100 millió koronára való felemelését. Egyben jelentést tesz a Schopper J. G. cégnek részvénytársasággá történt átalakitásáról és arról, hogy minden Magyar Kereskedelmi Hitelbank részvényre egy Schopper J. G. részvényt ajánl fel.

Az „Atlantica Trust" R.-T. e hó 7-én tartotta közgyülését Polnay Jenő elnöklete alatt. Az évi jelentés szerint a társaság érdekkörébe tartoznak: Az „Oceana" és a most létesitett „Fiumana" tengerhajózási r.-t.-ok, belhajózási vállalat, a „Terramare" Szállitmányozási R.-T., a Budafokhoz csatlakozó 400,000 négyszögöl kiterjedésü hároshi félszigeten épült nagy közraktár, a hajógyár és a kotrópark. Az Érdi Gőztéglagyár és a piszkai mészkőipar és kőbánya. Üzembe került a Háros-on épült „Lanaria" Gyapjufonóda és Posztógyár R.-T. hatalmas telepe. A „Continental" Film R.-T., mely tulnyomórészt külföldre szállit nyersfilmeket. A Fővárosi Nyomda Vonalzó és Könyvkötő r.-t. Kereskedelmi vállalatai: a „Sideron" Vas-, Fém-, Müszaki és Vegyiáru R.-T., a „Hydroflora" Magyar Nád, Gyékény és Gyógynövény R.-T. A „Herkules" Keserüviz Forrásvállalat szintén jelentékeny külforgalmat bonyolitottak le és eredményesen dolgoztak. Mindezekkel kapcsolatosan a bank-, tőzsde- és árüüzlet fejlődése ugyancsak nagyarányu volt. A zárszámadások szerint a tartalékokra forditott 14·5 millión felül maradó 45·04 millió korona tiszta nyereségből további 3·5 millió korona jut tartalékra és 35 millió korona osztalékra, melyből a szelvényeket 100 koronával (50 százalék) julius 9-től váltja be a társaság pénztára.

A bródi vagongyár. Rövidesen értékes valutáris részvénnyel gyarapodik a budapesti értéktőzsde árfolyamlapja. Jugoszlávia egyedüli vagongyárának és egyik legjelentékenyebb vasipari vállalatának részvénye kerül piacra: a bródi vagongyáré. Ennek a kitünő ipari vállalatnak nagy része lesz a magyar és jugoszláv gazdasági kapcsolat ujjáépitésében és kimélyitésében. A bródi vagongyár alaptőkéje 40,000.000 dinár, a 100 dinár n. é. részvények értékét 6—700 dinárra becsülik. A vagongyártáson kivül vasszerkezeti és hidépitési munkákra is be van rendezve. Most folynak munkálatok a repülőgépgyártás berendezésére. Megrendelésekkel évekre el van látva, leginkább a jugoszláv állam részéről. A részvényeket a budapesti, bécsi és zágrábi tőzsdén fogják bevezetni. A részvények elhelyezését három bankcég vállalta: a Magyar-Amerikai Bank R.-T., a Hoffmann Gusztáv és Guttmann Géza cégek. A tőzsdei bevezetést Schwartz Jakab fogja végezni.

A Czinner és Társa Szalámigyár R.-T. igazgatósága közli, hogy a f. hó 12-re egybehivott rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja az alaptőke felemelését 40 millióról 160 millióra olymódon, hogy minden régi részvény két uj részvény átvételére jogosit, darabonkint 450 koronás áron.

A Karancsberényi Kőszénbánya részvényei. A Karancsberényi Kőszénbánya R.-T., melynek Karancsberény, Karancskeszi, Istenmezeje és Terény községekben van 8000 holdnyi kőszénterülete, részvényeinek csekély töredékét a Duna Lloyd-bank R.-T. utján bevezeti a magánforgalomba.

A Klein-féle szappangyár kedvező tőkeemelése. Értesülésünk szerint a Klein-szappangyár, tekintettel nagy amerikai exportjára, tőkét emel és minden régi részvényre két uj részvényt ad 1500 koronával. Egy nagyobb részvénytételt a vállalatnál érdekelt francia csoport vett át, a tőzsde-kurzusnál jóval magasabb árfolyamon.

A Dunagőzhajózási Társaság Bécsben közgyülést tartott, mely elfogadta Csatáry Frigyes vezérigazgató összes előterjesztéseit. Az 1922. évi osztalék julius 2-ától felvehető. A vezetőséget felhatalmazták arra, hogy a részvényeket lebélyegezze, uj részvények kibocsátása utján az alaptőkét felemelje, s az alaptőkeemeléssel egy összegü kölcsönt felvehessen.

A lembergi nemzetközi vásár. Lengyelország ezidén is megrendezi szeptember 5. és 17. között a lembergi nemzetközi vásárt, melynek sikere érdekében a lengyel kormány mindent megtett. Az idegenek részére Lemberg geografiai helyzete tekinthető igen előnyösnek, amennyiben a kiállitáson orosz, ukrán, román, randstaatbeli, továbbá a Balkán államokból való bevásárlók nagy számban vesznek részt. A többi vásárok közt igen nagy előnyökkel biró lembergi vásáron való részvétel a magyarok részére meg van könnyitve azzal, hogy a Magyar-Lengyel Kamarával történt megállapodás szerint: a magyarok csak oly összegü helypénzt fizetnek, mint a lengyelek. 70 százalékos vizumkedvezmény és 50 százalékos tarifális kedvezmény biztositva van. További részletes felvilágositásokkal a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara szolgál. (V., Vigadó-tér 3.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

JARDIN DE PARIS
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
TELEFON: JÓZSEF 86-31.
Ragyogó juliusi műsor!
Bohózatok, magánszámok, táncatrakciók. Kezdete este 9 órakor.

ACÉL PÁL ÉS TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON: 99-27 és 190-65.

SELYEM
SZÖVET
CSIPKE
SZALAG
MOSÓÁRÚ
DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR
VII., RÁKÓCZI-ÚT 32.
II., FŐ-UTCA 52.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, tőzsdei megbizásokat idejében feladott effektuál a középárfolyamon
Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Ára 60 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 julius 20. — 29. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 4000 korona. Félévre 2000 kor. ▫ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Kormánybiztost küldenek a Városházára

Nyolcvanra növekszik a mandátumukról lemondó ellenzéki városatyák száma

A főváros szerdai közgyülésén megtörtént az, amit emberi logikával szinte lehetetlennek kellene mondani, hogy ugyanaz a többség választotta meg második alpolgármesterré *Buzáth* Jánost és cimzetes alpolgármesterré *Zilahi Kiss* Jenőt. Ennél a meglepetésnél nagyobbat Budapest közönsége számára csak az jelent, hogy az ellenzéki bizottsági tagok *Zilahi Kiss* Jenő megválasztását elegendő oknak tartották arra a nagyfontosságu lépésre, hogy lemondjanak mandátumukról és elhagyják a küzdőteret, amely tulajdonképen meddő verekedések szinhelye volt és ahol a parlamentáris formák sohasem érvényesültek. Az ellenzék ezen a küzdőtéren becses és hatalmas energiákat kockáztatott esztendőkön keresztül, becsülettel megállta helyét, de sikertelen és eredménytelen volt minden csatája, mert az a párt, amely a hatalmat kezében tartja, a hatalom birtokát mindig ugy értelmezte, hogy a kisebbségnek semmi koncessziót nem tett és azt még csak a bizottságokba sem engedte be. Megszégyenitő és szomoru helyzet volt ez az ellenzék számára, amelyet a város polgársága érdekében csak a legmesszebbmenő béketüréssel és önmegtagadással viselhetett el, de most eljutott az ellenzék ahhoz a megbecstelenitő arculcsapáshoz, hogy a közgyülés elnöki székébe olyan embert ültettek, akinek vezetése alatt az ellenzék tárgyalásokban részt nem vehet.

A városházi helyzet ezzel tökéletesen fölborult. Wolffék most végre egyedüli uralkodói lesznek a városházának, bibiti *Horváth* János kellemetlenkedésén kivül nem lesz egyetlen hang, amely akár a bizottságokban, akár a közgyülési teremben óva intse őket a hibák és bünök elkövetésétől. *Nem lesz egy hang, amely Budapest lakosságának hatalmas többségét képviselje a törvényhatósági bizottság ülésén,* ellenben, ha a kormány is ugy akarja, a mai többségi párt hatalmi vágya tetszés szerint érvényesül. Ennek az eseménynek jelentőségét ebben a pillanatban ma talán még megitélni sem lehet. Ebben a pillanatban a többségi párt szándékairól nincsen más előttünk, csak *Wolff* Károlynak egy riadthangu, a meglepetés izgalmában született, félénk beszéde, amely *kisebbségi terrort* és miegyebet emleget. Lehet, hogy ez a hang máról holnapra meg fog változni és a haldokló hatalom birtokosai ismét ugy fognak viselkedni, mintha a főváros egész lakosságának akaratából cselekednének és önkénykednének. Lehet, hogy holnap már *Wolff* Károly önbizalomtól duzzadó beszédeket mond majd ismét, Budapest lakosságának azonban már csak hónapokat, esetleg még rövidebb időt kell bevárnia, amig az a bukás, amelynek intenzivitása a szerdai nappal csak megnövekedett, bekövetkezik.

Az ellenzék egyelőre teljes passzivitásba vonult, ami azonban nem jelenti azt, hogy a rendelkezésére álló fórumokon annál nagyobb erővel ne bélyegezze meg Wolffék politikáját, eljárását és erkölcseit. A közgyülés egyharmadrésze az, amely letette mandátumát. *Ezek a volt városatyák keresni fogják és meg fogják találni számtalanszor és sokszorosan az alkalmat, hogy Budapest népével érintkezzenek.* Társaskörök, népgyülések és számtalan más alkalom lesz arra, hogy élőszóval hirdessék gondolataikat és élőszóval magyarázzák, ismertessék azt a rendszert, amellyel Wolffék a hatalmat a maguk számára erőszakkal meg akarják tartani. De ott áll a közgyülési teremből eltávozott ellenzék mellett szinte *egy-két intranzigens sajtóorgánum kivételével az egész magyar sajtó is.* Olyan tribün ez, amelyhez hasonlót Wolffék sohasem tudnak maguknak teremteni. A küzdelem tehát, amely tulajdonképen most kezdődik meg, nem lehet kétes eredményü. Amig eljutunk a választásokig, Wolffékat olyan veszteségek fogják érni, hogy *a községi választásokon még az a tizenhét százalék is elérhetetlen marad számukra, amely Budapest lakosságából a nemzetgyülési választásokon még az ő politikájukra adta le voksát.*

A legnagyobb érdeklődés kiséri azonban gróf *Bethlen* István kormányának állásfoglalását. Szinte lehetetlennek tartják azt politikai körökben, hogy akár a miniszterelnök, akár a belügyminiszter, Wolffék eljárásával szemben ki ne fejezze a maga véleményét. Az a kormány, amely az aranyközéputat hirdeti és *amelynek hivei szintén ott voltak a közgyülésről kivonult városatyák között, nem lehet tétlen szemlélője az eseményeknek,* amelyek Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságát *csonkává és munkaképtelenné tették. Törvény intézkedik arról, hogy mi történjék abban az esetben, ha ez a munkaképtelenség bekövetkezik.* A kormányon áll, hajlandó-e a törvény eme követelésének eleget tenni?

Ötvenhatan

Mint ismeretes, a szerdai közgyülésen azt az ivet, amelyet Baracs Marcel nyujtott át az elnöklő polgármesternek és amelyben az ellenzéki bizottsági tagok mandátumukról való lemondását jelentették be, ötvenhatan irták alá. Ezeknek névsora a következő:

Baracs Marcel, Bedő Mór, Becsey Károly, Bródy Ernő, Bársony Elemér, Éber Antal, Elek Mór, Ereky Károly, Fayer Sándor, Fóthy Vilmos, Fábián Béla, Glücksthal Samu, Grünfeld Miksa, Gál Jenő, Gáspár Fülöp, Horváth Károly, Hegedüs József, Heltai Béla, Hajdu Marcel, Holczer Sándor, Karczag Vilmos, Körmöczy Zoltán, Kovács Ernő, Kivovits Károly, Kovács Andor, Kreisler Jenő, Lipták Pál, Ledermann Mór, Márkus Jenő, Márkus Miksa, Oremus Ödön, Pakots József, Rassay Károly, Rosenák Miksa, Schubert Sándor, Sümegi Vilmos, Szántó Jenő, Stern Sándor, Szilágyi György, Ungár Mór, Vitéz Aladár, Weiler Ernő, Zala Zsigmond, Zeőke Antal, Zimmermann Dezső, Zipernovszky Károly, Bosnyák Izsó, Csefkó István, Freund Dezső, Faludy István, Horváth Miksa, Mayer Ernő, Nessi Gyula, Politzer Gusztáv és Reiss Mór.

A lemondók száma nyolcvanra szaporodik

Az ellenzék elhatározása véglegesen csak a közgyülés tartama alatt alakult ki. A közgyülést megelőzően már napok óta beszéltek arról, hogy lehetetlen lesz az ellenzéknek résztvenni az olyan tárgyalásokon, melyeken Zilahi Kiss Jenő elnököl és lehetetlen lesz eltürni azt a legujabb és mindennél provokálóbb eljárást, amellyel a többségi párt Zilahi Kiss Jenőt ülteti az alpolgármesteri székbe. A mandátumról való lemondást bejelentő ivet azonban csak a közgyülési teremben irták alá azok a bizottsági tagok, akik az ülésen jelenvoltak. Igy történt az, hogy az aláirók száma nem haladta meg az ötvenhatot, holott köztudomásu az, hogy a közgyülés tagjainak egyharmadrésze ellenzéki álláspontot foglal el és az is, hogy az egész ellenzék, bármelyik frakcióhoz tartozzanak is egyesek, az ilyen sorsdöntő kérdésben teljesen egységes. Azok a bizottsági tagok tehát, akik a közgyülésen jelen nem voltak és igy nem irhatták alá az ivet, a legközelebbi napokban jelentik be mandátumukról való lemondásukat. A lemondók száma ilyenformán minden valószinüség szerint nyolcvanra fog szaporodni, de nem lehetetlen az sem, hogy a többségi párt néhány jobbérzésü tagja szintén csatlakozni fog az ellenzékhez. Azok között, akik az ivet nem irták alá, de akik lemondásukat föltétlenül közölni fogják a napokban, ott van többek között Bárczy István, Budapest volt főpolgármestere és polgármestere, báró Szterényi József volt kereskedelemügyi miniszter, továbbá Balkányi Kálmán, Ehrlich G. Gusztáv, Szilágyi Károly, Gaár Vilmos, Rotter Zsigmond, Teltsch Béla, Vörösmarti Miklós és még számosan. Egyesegyedül bibiti Horváth János volt az, aki az ellenzék sorából bennmaradt a közgyülésben és a bizottságokban, nyilván azzal a kaján szándékkal, hogy Wolffék emésztését némiképen zavarja.

Lipták Pál dr.

Az ellenzék elhatározásánál is nagyobb szenzáció erejével hatott az a spontán és erőteljes föllépés, amelyet a szerdai közgyülésen dr. Lipták Pál, volt kereskedelemügyi államtitkár tanusitott. Dr. Lipták Pál sohasem volt az, ami Wolff Károly, Csillery András, Bohn József, vagy Cigány Sándor. Emlékezünk még arra az estére, amikor Wolffék egyik első debüje alkalmával a közgyülésen Müller József inditványára leszavazták a kiváló Krátky János tanácsnokot, akit azután az első pillanatban, amikor szolgálati idejét betöltötte, nyugdijba is küldtek. Ezen az estén Lipták Pál izgatottan és fölháborodva érkezett meg az akkori kisgazdapárt körhelyiségébe, ahol elkeseredetten mondotta el, hogy igy nem lehet a város ügyeit vinni. Azóta sok minden történt a városházán, sok minden olyan, ami Lipták Pálban összegyüjtötte az elkeseredést, most azután kirobbant belőle a temperamentum és elhagyta a pártot, amelynek politikájával tulajdonképen soha, egy pillanatra sem értett egyet. Wolffék számára nagy meglepetés volt Lipták Pálnak ez az elhatározása és ez a föllépése, mások viszont inkább azon csodálkoztak, hogy egyedül Lipták Pál volt az a keresztény községi párt oldalán, akiben a jobbérzés fölülkerekedett. Dr. Lipták Pálban a baloldal rendkivüli értéket és rendkivüli erőt nyert. A Fővárosi Hirlap hasábjain nem egyszer beszéltünk már erről a kiváló férfiuról, akinek egyenes jelleme, liberális gondolkozása, hatalmas közgazdasági tudása, páratlan gyakorlati érzéke nagy szerepet szánt a jövőben. Lipták minapi föllépésével végleg elvetette a kockát és ugy értesülünk, hogy a jövőben teljes energiájával azoknak sorába áll, akik Wolffék uralma ellen minden törvényes eszközzel küzdeni fognak.

Kormánybiztos?

Wolff Károly már a szerdai közgyülésen bejelentette, hogy az ellenzéknek a mandátumról való lemondása nem jelent egyebet, mint hogy *egyszerüen be fogják hivni a póttagokat.* Ezt a

szándékukat, mint értesülünk, keresztül is fogják vinni. Egyelőre megpróbálkoznak azzal, hogy behivják azokat a póttagokat, akiket az ellenzéki listán választottak meg. Ez a tervük azonban biztosan csődöt fog mondani, mert *mire a behivásokat ki tudják kézbesiteni, akkorra az ellenzéki listán megválasztott pótbizottsági tagok régen eljuttatják a polgármeser kezéhez pótbizottsági mandátumukról való lemondásukat.*

El vannak szánva azonban Wolffék arra is, hogy ebben az esetben behivják azokat a pótbizottsági tagokat, akiket *a többségi párt listáján választottak meg* annakidején. Ennek a lépésnek törvényességéhez természetesen sok szó fér még és nem lehet tudni azt sem, hogy a belügyminiszternek, illetve a kormánynak nem lesz-e beleszólása a probléma ilyetén megoldásába. Miután azonban körülbelül nyolcvan bizottsági tag az, aki vagy már lemondott, vagy a közel jövőben le fog mondani, kétségtelen az is, hogy *ha az összes kereszténypárti pótbizottsági tagokat behivják is, a közgyülés még mindig csonka marad,* mert nyolcvan pótbizottsági tagot sehogy sem tudnak előteremteni. Itt azután ismét fölmerül az a kérdés, hogy hozhat-e érvényes és jogerős határozatokat az olyan közgyülés, amely nemcsak, hogy csonka, de *nagymértékben* csonka.

Föltéve azonban azt, hogy Wolffék számitása mindenben beteljesedik, föltéve, hogy a kormánynak mindebbe nem lesz beleszólása, akkor is előáll egy olyan helyzet, amelyet egyenesen tarthatatlannak kell mondani. Ott fog állani egy csonka közgyülés, egyetlen párt, helyesebben egy *pártértekezlet,* amely a saját akarata szerint *minden ellenőrzés nélkül* cselekszik és diktál. Az ellenőrzés teljes hiánya nélkül pedig nem működhetik egy törvényhatósági bizottság, még az sem, amely *Wolff* Károly és *Csilléry* András akarata szerint dolgozik. Az az értesülésünk, hogy *a kormány nem hajlandó ennyi szabadságot engedni Wolff Károlynak és pártjának.* Igenis, szó van arról a kormány körében, hogy *a főváros törvényhatósági bizottságát már most oszlatják fel* és nem várják be azt, amig az egyedül maradt Wolffék mandátuma lejár, hanem *elrendelik sürgősen az uj községi választásokat.* Ez azonban csak vélemény és nem elhatározás. Megeshetik, hogy a rövid időre tekintettel, amely Wolffék uralmából még hátra van, ettől a szándéktól eláll a kormány, dacára annak, hogy a Dömötör-féle községi választási törvény egész határozottsággal kimondja, hogy *a belügyminiszter abban az esetben, ha a közgyülés munkaképtelen, a törvényhatósági bizottságot föloszlathatja és uj választásokat rendelhet el.* Ha azonban a belügyminiszter nem is fog élni ezzel a jogával, *teljes ellenőrzés nélkül nem hagyja azt a városházi uralmat,* amely a *Fővárosi Operettszinház* és számos más esetben olyan makacssággal dacolt a kormány akaratával. Kétségtelen az, hogy *a wolffi egyeduralom számára ellenőrt fognak küldeni a városházára.* Hir szerint *a legközelebbi napokban már kormánybiztost fognak kinevezni, hogy ezáltal azt az ellenőrzést, amelyet eddig az ellenzék végzett, legalább némiképen pótolják. Természetesen ez azt jelenti, hogy a kormány fel fogja szólitani dr. Sipőcz Jenő polgármestert, hogy helyettes főpolgármesteri méltóságáról mondjon le.* A kormánybiztos személyére vonatkozólag természetesen ezidőszerint még nemcsak, hogy megállapodás nincsen, de még a kombinációk is koraiak.

Buzáth János és Zilahi Kiss Jenő

Nem szivesen irjuk le egymás mellé ezt a két nevet, de az események ugy hozták magukkal, hogy Buzáth Jánost és Zilahi Kiss Jenőt együtt választották meg alpolgármesterekké. Nem tartjuk alkalmasnak a pillanatot arra, hogy Zilahi Kiss Jenő érdemeit méltassuk, hiszen az ő értékével, nemes cselekedeteivel, zsenialitásával Budapestnek minden polgára ugyis tisztában van és őszintén szólva, az időt is, amig magas hivatalát be fogja tölteni, olyan rövidre becsüljük, hogy kár volna a helyért és időért, ahol és amig szereplését méltatnánk.

Buzáth János azonban reménlhetőleg hosszu ideig marad Budapest alpolgármestere és nem hiszszük azt sem, hogy nemesen ivelő pályáján ez lenne az utolsó stáció. Buzáth János konzervativ ember, nemes tisztakezü férfiu, a legegyenesebb lelkü férfiu és a legegyenesebb gerinccel rendelkezik. Az ő pályáján nem voltak elhajlások, soha nem szaladt konjunkturák után, de szembeszállt mindennel, amit törvénytelennek, vagy igazságtalannak tartott, nem félt a haragtól, nem félt a kegyvesztettségtől és nem egyszer tette meg azt, hogy keményen megállt azon az árokszélen, ahonnan a legkisebb fuvallat a kenyértelenség mélységes árkába löki az embert. Tisztviselő volt mindig, aki dolgozni és alkotni tudott, de aki nem hajbókolt és nem udvarolt egyetlen uralomnak sem, amelyek olyan sürün váltogatták egymást a városházán. Amig mások békaként ugráltak a különféle pocsolyákban, ő mindenkor szikla maradt a középen és szikla marad a jövő számára is, annak a jövőnek a számára, amely végignézve a különböző szinü és különböző karakterü korszakok zavaros történetén, látni fogja, hogy Buzáth János sohasem változott, sohasem idomult, soha engedményeket nem tett. A magyar viszonyok között olyan megbecsülhetetlen az ilyen férfiu, hogy mindenkinek pártállás és osztálykülönbség nélkül a legteljesebb megbecsüléssel kell az elé a munka elé nézni, amelyet uj méltóságában a régi becsülettel, a régi tudással és a régi akaraterővel fog megkezdeni.

Az árvák pénze után sem lehet uzsorakamatot szedni

Csupor tanácsnok meghátrált Éber Antal érvei előtt

A főváros az elmult héten két közgyülést is tartott. Az érdekesebb és fontosabb mindenesetre a szerdai közgyülés volt, amely alkalommal igen nagy érdeklődést váltott ki ugy a városi vámok kérdése, mint az árvák pénzéről, a gyámpénztár által adandó kölcsönökről szóló előterjesztés. Különösen a gyámpénztárról szóló előterjesztés volt az, amely az ellenzéket erős fölkészülésre késztette és amelynél a gazdasági kérdésekben legkiválóbb ellenzéki városatya, Éber Antal indult a küzdelembe.

Éber Antal fölszólalásainak mindig nagy hatása szokott lenni. A többségi párt ugyan sohasem engedi magát meggyőzni, legalább annyira nem, hogy belátná tévedéseit, belátná az elkövetett hibákat, vagy visszahökölne az elkövetendő ballépésektől; de mégsem tud kitérni a hatás alól, amely Éber tudásban és bölcseségben excelláló szavai nyomán támad. Ezuttal azonban sokkal nevezetesebb szerepe volt Éber Antalnak. Nem tudta ugyan ezuttal sem argumentumaival a többséget jobb belátásra birni, de föleszmélt Éber beszéde után Csupor József tanácsnok, aki a gyámpénztárról szóló előterjesztést a közgyülésen képviselte. Olyan sulyos argumentumokkal és olyan teljességgel bizonyitotta be Éber az előterjesztés egyes intézkedéseinek abszurd voltát, hogy a tanácsnok, nem törődve a többségi párt hangulatával, belátta a hibákat, visszavonta a javaslatot és igéretet tett arra, hogy a benne előforduló képtelenségeket kikorrigálja és a javaslatot uj formában terjeszti a közgyülés elé.

Nem jutottunk el tehát még mindig odáig, hogy a többségi párt maga tenné mérlegre a tárgyilagos argumentumokat, de eljutottunk odáig, hogy egy tanácsnokban volt erő és akarat visszavonni egy roszszul sikerült javaslatot akkor, amikor a többségi párt engedelmesen megszavazta volna ugyis, ahogy az most került a közgyülés elé.

Éber nagy beszédében kifejtette, hogy a gyámpénztárból kölcsönadandó összegek kamatlába nem lehet olyan magas, mint amekkorát a főváros pénzügyi ügyosztálya kontemplál. A tervezet szerint ugyanis az uzsorát ugy rejtették el, hogy az előterjesztés szerint minden kölcsönösszeg után nyolc percent kamatot és nyolc percent kezelési költséget és ráadásul még ujabb hat percentet kellene fizetnie az adósnak. Éber Antal erre a labirintusos kamatszedési módra rásütötte az uzsora bélyegét, amelyet sem a fővárosnak, legkevésbbé pedig a főváros árvaszékének viselnie nem szabad. Tökéletesen igy van ez, hiszen a különféle cimeken szedett kamat, ha összeszámitjuk, nem kevesebb, mint huszonkét, illetve huszonnégy százalékot tesz ki. Elmondta Éber, hogy a jegyintézet azért emeli folytonosan a hivatalos kamatlábat, mert mindenki megkontreminália a koronát és a jegyintézet csak a ráta emelése ellen védekezik. Olyan őrültet azonban nem tud elképzelni, aki valorizált kölcsönt fogadjon el huszonkét százalékos kamatozás mellett, vagy ha elfogadja, akkor tájékozatlanságáról tesz tanubizonyságot. A valorizált kölcsön kamatjának nyolc százaléknál magasabbnak lenni nem szabad és ezt a nyolc százalékot azután joga van a fővárosnak felosztani és elkönyvelni, mint hét százalék kamatot és egy százalék kezelési költséget. Huszonkétszázalékos kamatot szedni azonban igazán a legmesszebbmenő uzsora lenne.

Nehéz megállapitani, miként kerülhetett ki a pénzügyi ügyosztály műhelyéből ilyen javaslat, tény azonban az, hogy Éber argumentumai után, amelyek igazán egyszerüek és világosak voltak, föleszmélt Csupor tanácsnok és viszavonta a javaslatot.

Körséta a Városházán

A tanácsnok-választás — Csilléry tovább uralkodik — Gyep a Közmunkatanács sirján

A városházát természetesen két hét óta mi sem foglalkoztatta jobban, mint az alpolgármesterválasztásra szóló készülődések, amelyek ma már egy mélá akorddal befejeződtek. Az alpolgármesterválasztás befejezése után azonban nem áll meg a lavina, mert

megkezdődik a korteskedés a tanácsnoki állások, majd a főjegyzői és jegyzői állások betöltése körül.

Ismét részünk lesz azokban a lealázó és szomoru jelenetekben, amelyekről olyan sokszor állapitottuk már meg, hogy azok erkölcstelenek és intelligens emberekhez méltatlanok.

Jönnek ujra, azaz, hogy folytatódnak a magánlakásokban való kilincselések, cuppanós csókok a városnyák kezén, három- és ötezerkoronás vacsorák a különböző kültelki kaszinókban, az adósságok gyüjtése, a bókok és hizelgések pazarlása.

A nagy versenyfutásban seregesen álltak starthoz. Három tanácsnoki állás kerül betöltésre, amelyekre pályáznak a következők: Borvendégh Ferenc helyettes tanácsnok, Liber Endre, Némethy Béla, dr. Véssey Ede, Halász Elemér, dr. Hamvasi István, dr. Spannberger Alajos, dr. Bucsánszky Bertalan, dr. Tatár Béla, dr. Gallina Frigyes, dr. Papperth Győző, Muzsikó István, Karányi Elemér, dr. Gömöri Albert, dr. Schuler Dezső, Schara Béla, dr. Lamotte Károly és Schöberl Ferenc főjegyzők, dr. Goszleth Ernő és Szendy Károly tanácsjegyzők. Érdekes, hogy beadta pályázatát Sztankovits Szilárd nyugalmazott fővárosi tanácsnok is, akit az 1920. évi választáson buktattak ki — véletlenül. A pályázók között olvassuk még dr. Novák Sándor árvaszéki ülnök és dr. Turchányi Endre adóhivatali számtanácsos nevét is. Semmiesetre sem lehet tehát azt mondani, hogy nem volna elég nagy választék jelöltekben. Ismerve azonban a községi pártban uralkodó rendet és fegyelmet, amely titkos választások alkalmával már nem egyszer nyilatkozott meg, jóslásokba bocsájtkozni egyáltalán nem lehet. A pályázók érdemeit emlegetni pedig annál inkább hiábavaló és fölösleges, mert hiszen a mai többségnél nem ezek a tényezők szoktak dönteők lenni.

A többségi párt belső életében szintén van változás, amennyiben az Usetty Ferenc lemondása folytán

megüresedett alelnöki tisztet Ernst Sándor prelátussal töltötték be.

Lehetetlenség meg nem állapitani ez alkalommal, hogy Ernst Sándorban meg vannak a kvalitások arra, hogy egy párt élén álljon és azt helyes irányban vezesse.

A többségi párt ama kisszámu tagjai közé tartozik, akik némileg gazdasági és különösen pénzügyi kérdésekhez is értenek, mert Ernst Sándornak a politika mellett volt ideje és kedve ahhoz, hogy elméletileg kiképezze magát a gazdasági kérdésekben. Ő sem az a gyakorlati közgazdász azonban, aki a párt számára reális munkaprogrammot tudna teremteni, de még ha meg volnának ehhez is a kvalitásai, akkor sem bizhatna a saját sikerében, mert az igazi vezetés éppen ugy nem fog az ő kezébe sem kerülni, amint hogy Usetty Ferencet is állandóan távoltartották a vezetéstől. Wolff Károly tovább is bölcselkedni fog, a pártban pedig Csilléry András uralkodik és itélkezik elevenek és holtak fölött.

Legnagyobb eseménye a hétnek mindenesetre

a főváros és a Közuti között történt megegyezés.

Ezt a megegyezést általánosságban ugy könyvelik el, mint a főváros komoly sikerét, amit tagadni nem is igen lehet, az érdem azonban valószinüleg a Közutié, amelynek vezetősége rendkivül konciliánsan mondott le saját érdekeiről is akkor, amikor a közérdeket kellett szolgálnia.

Villamosról lévén szó, meg kell emlékezni a Közmunkatanács legujabb határozatáról, amely amig egyrészt a felső vezetékre való átalakitásról szól, addig másrészt a villamossinek közének begyepesitését követeli. A felsővezetékkel a Közmunkatanács nem találta föl a puskaport, hiszen ez a gondolat a városházáról eredt. A gyepesités esztétikailag tényleg megfontolandó, de valószinünek kell tartanunk, hogy a Közmunkatanács sirja sokkal előbb fog begyepesedni, mint a pesti villamossinek köze. Nagy átalakitás volna ez és Budapest polgársága egyelőre megelégednék azzal, ha azokat a közutereket hoznák rendbe, amelyek valósággal a mozgósitás napja óta hevernek romokban.

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor a julius havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MŰSOR.

Az ügyészségtől a parlament küszöbéig

Egy városatya karrierje

Usetty Ferenc halála különös meglepetéseket hozott. Még el sem földelték a kommunális életnek ezt a köztiszteletben álló alakját, amikor máris lehullott a lepel azokról a különös dolgokról, amelyek nyomon követik az ő elmultát.

Mindenekelőtt üresen hagyta Usetty Ferenc a budapesti déli választói kerület egyik mandátumát. Az uj választói rend értelmében természetesen nem lesz választás a Ferencvárosban, hanem a megüresedett helyre automatikusan be fog vonulni az az ur, aki a választási lajstromon Usetty Ferenc után következett. Ebben az esetben Petrovác Gyula fogja méltóképen képviselni a Ferencvárost a nemzetgyülésen, Buday Dezső társaságában. A déli kerületi listán eredetileg Ernst Sándor és Usetty Ferenc kerültek be a parlamentbe. idők folyamán azonban mind a két hely más kezébe került. Ernst Sándor az ipolysági mandátumot tartotta meg, helyére jött Buday Dezső, Usetty Ferenc meghalt és az ő komoly, higgadt szereplését Petrovác Gyula fogja pótolni. Petrovác a közgyülés ma legismertebb alakjai közé tartozik és az ellenzék sohasem kiván a maga számára nagyobb kaliberü, tekintélyesebb ellenfelet, mint ő. Valószinü azonban, hogy azt a hangos szereplést, amelyről a városházán hires, nem igen fogja folytatni a parlamentben, ahol más erők, más viszonyok vannak és ahol Wolff Károly nagysága is némileg homályba vész. Annyi azonban bizonyos, hogy Petrovác Gyulának nagyon jól fog állni a képviselői méltóság és Huszár Károly, a pártvezér, valószinüleg boldogan öleli keblére azt a férfiut, akinek értékeivel most pártja gazdagodni fog.

A ferencvárosi mandátum sorsánál nagy érdeklődést keltett az a körülmény, hogy ha véletlenül nincs egy Petrovácunk, akkor Cigány Sándor, a keresztény községi párt kimagasló alakja kerül be a nemzetgyülésbe. Cigány Sándort — mondani sem kell — igazságtalanul vádolták meg az ekrazitos ügyben és miután végigszenvedte a rendőrségi és ügyészségi mártiriumát, ime, eljutott a parlament küszöbéig. Amilyen önzetlen embernek ismerjük Petrovác Gyulát, nem lehetetlen, hogy elháritja magától a mandátum révén neki jutó megtiszteltetést és átadja helyét Cigány Sándornak. Megérdemli ezt az a férfiu, akit csak a héten ünnepelt Wolff Károly, a párt vezére, amikor kifejtette, hogy a keresztény községi párt a nyugodt és békés társadalmi életet akarja és csak a törvények alapján álló harcokat vivja. Elmondta Wolff, hogy amikor az ekrazitos üggyel kapcsolatban Cigány Sándor szóbakerült, a párt elnöksége nem tartotta helyesnek, hogy az ügybe beleavatkozzék, mert a törvénytiszteletet szem előtt tartva, a független magyar biróságot tekintette illetékesnek az ügy elbirálására. A biróság döntött az ügyben — mondta Wolff — és igy az egész ügy Cigány Sándornak a legteljesebb értelemben vett személyes ügye. Ezt a „személyes ügyet" a párt elintézte és nem lehet más a közérdek, mint hogy Cigány Sándor az ország ügyeibe is beleszólhasson.

Usetty Ferenc egy bizottsági tagságot is hagyott örökül. Itt azonban sokkal nagyobb a bonyodalom, mint a nemzetgyülési tagságnál, mert előállott az a különös helyzet, hogy a keresztény párt listájáról már kifogyott az utolsó póttag is, akit be lehetne hivni. A városatyák körében meglehetősen élénken vitatkoznak arról a problémáról, hogy mi történjék most, mert ilyen eset még nem igen fordult elő. Sem általános, sem pedig kilencedik kerületi választást ezen az alapon elrendelni nem lehet, arra is aligha hajlandó a többségi párt, hogy a kisebbség póttagjai közül hivjanak be valakit, ilyenformán aligha lehet más megoldás, minthogy Usetty Ferenc városatyai mandátuma árván marad. Ebben az esetben azonban vitatkozni sem lehet azon a tényen, hogy a közgyülés csonka lesz. Az ellenzék bármikor arra a jogos álláspontra helyezkedhetik, hogy a közgyülés csonka, amivel azonban a többség aligha fog törődni, hiszen ennek a többségnek már sokkal cifrább dolgokat is vágtak a szemébe.

Usetty Ferenc halála

Nem jelentek meg betegségéről bulletinok, nem olvastunk állapotáról hirlapi jelentéseket, csak legbelsőbb barátai tudták, hogy Usetty Ferenc beteg, éspedig katasztrofálisan beteg. Meglepetésként hatott tehát, amikor a nagyközönség hétfőn reggel a haláláról értesült ennek az életerős fiatalembernek, aki a kurzussal együtt került be az események forgatagába, de aki kialakulásával sok szimpátiát tudott magával szemben ébreszteni.

Usetty Ferenc tanárember volt és szakkörökben nagy becsületet vivott ki tudásával és becsületes törekvéseivel. Érdekes, hogy Usetty Ferencről az első hirlapi cikket Jászi Oszkár irta akkor, amikor a háboru alatt a megszállott Szerbiában Usetty rendezte az iskolaügyet éspedig olyan kiválóan, hogy az őt akkor megismerő Jászi is elragadtatással adózott munkájának. Amikor a háboru után Usetty hazatért, Jászi pedig nemzetiségi miniszter lett, sietett a kiváló pedagógust, akinek nyelvi és nemzetiségi ismeretei nagyon szükségesek voltak, bevinni miniszteriumába. Becses és szép munkát végzett itt is. A kommunizmus Usettyt is az ellenforradalmárok közé sodorta, politikus lett belőle és amikor a kurzus megszületett, már tekintély volt a keresztényszocialistapártban. Eleinte, mint annyian, ő sem tudta tökéletesen fékezni temperamentumát, később azonban, mind higgadtabb, mind nyugodtabb és mindinkább belátó lett. Mindjárt az első nemzetgyülésnek tagja lett, ahol Huszár Károly mérsékelt politikájáért lelkesedett.

Amikor a budapesti községi választásokra került a sor, igen előkelő szerep jutott neki, de mint a keresztény községi párt alelnöke, mégsem juthatott komoly hatalomhoz. A többségi pártban uralkodó állapotok megfosztották annak lehetőségétől, hogy a vezetés az ő kezében fusson össze. Megadták neki a tiszteletet, de nem engedték, hogy a pártban érvényesüljön az ő mindinkább mérséklődő irányitása. Ezek a dolgok nagyon elkedvetlenitették és ő, aki állandóan Huszár Károly társaságában élt, lassan visszahuzódott a községi politikában és az utóbbi hónapokban egyáltalán nem is láttuk őt a közgyülési teremben. Változtatni szeretett volna a dolgokon, de nem tudott, revideálni akarta a községi párt politikáját, de utjában álltak az intranzigensek és Usetty Ferencnek nem volt módjában egyéb, minthogy kifelé orientálódjék. Az utolsó hetekben nagyon sokszor hallottuk a nevét. Wolffék körében valószinüleg sulyos megütközést keltett, hogy Usetty az utolsó időben az ellenzéki vezérférfiakkal tárgyalt állandóan, de meg kellett tennie, mert lelkiismerete kényszeritette rá és mert katasztrofálisnak tartotta azt az utat, amelyen Wolffék haladtak és amelytől a legőszintébb szó sem tudta őket eltéríteni. Végül is Usetty lemondott a pártban viselt alelnöki állásáról, otthagyta a kijelölőbizottsági tagságot és mindenki várta az elkövetkezendő lépését, amely a közgyülési teremben való erőviszonyok lényeges megváltozását hozta volna meg. A halála a magyar közéletet nemcsak egy értékes embertől fosztotta meg, de sulyos kárt szenvedett Budapest közönsége is, mert az az ember távozott az élők sorából, aki a kaotikus és ideggel már alig birható városházi állapotokban meg tudta volna hozni az annyira szükséges kialakulást és tisztulást.

Mi nem voltunk egy párton Usetty Ferenccel és bármire határozta volna el is magát, nem kerültünk volna vele egy táborba; de mindig elismertük benne a lojális, a megbecsülendő ellenfelet, a becsületes törekvéseket és azt, amit mi egy városatyánál legtöbbre becsülünk, hogy őszintén és melegen szerette Budapestet. Ennek a szeretetének nemcsak kortesbeszédekben adott hangot, de számtalanszor hallottuk őt fölszólalni a parlamentben, ahol mindenkor védelmére kelt Budapestnek és nemes meggyőződéssel harcolt a főváros érdekeiért. A mult esztendőben a Ferenc József-intézet kormányzójává nevezték ki, méltóságos ur lett, nyugalmas élethez jutott, de megőrizte puritánságát, megőrizte egyszerü, közvetlen föllépését és modorát, amellyel sok szimpátiát ébresztett magával szemben. Utoljára, mint parlamenti vizsgálóbiztos szerepelt Zsirkay János mandátumának ügyében és Beregből azzal a hirrel tért vissza, hogy ezt a mandátumot nem lehet megvédeni, tanuságot téve ezzel is pártatlanságáról és jóindulatáról. Budapest székesfőváros közgyülése mindenesetre értékes, tiszta szándéku embert veszitett el Usetty Ferencben.

Események

Megegyezett a főváros és a Közuti

Milliárdos és esetleg évtizedekig tartó pörösködésnek vette elejét az a megegyezés, amelyet a főváros és a Közuti Vaspálya kötött a Közuti Vaspálya megváltása dolgában. Ezt a megegyezést kölcsönös engedékenység jellemzi. A Közuti a megállapodás értelmében odaadja a városnak, illetve a Székesfővárosi Közlekedési Részvénytársaságnak a tárcájában levő vicinális, Bur. és Földalatti vasuti részvényeket. Bérbeadja huszonhat esztendőre tizenkét pesti és vidéki házát, melyekben ezidőszerint a B. Sz. K. R. alkalmazottai laknak és hivatalai vannak elhelyezve. És átadja négy milliárd koronára értékelt nyersanyagkészletét és berendezési tárgyait. Ezzel szemben a főváros, illetve a Székesfővárosi Közlekedési Részvénytársaság elvállalja a régi Közuti adósságainak törlesztését. Törleszti a részvénytőkét és fizeti a részvények után az átlagosztalékot és az élvezeti jegyek után a felül-osztalékot. Ugy a részvények névértékét, mint az osztalékot és átlagosztalékot ötvenszeres szorzószámmal kell megszorozni a megállapodás értelmében, ha meg akarjuk állapitani, hogy mekkora lesz ez az összeg, amelyre a Közuti részvényesei reflektálhatnak. Ez az ötvenszeres szorzószám azonban csak a 7½ centime-os korona mellett maradna ekkora. Ha ugyanis a korona Zürichben esik vagy emelkedik, olyan arányban esik vagy emelkedik a szorzószám is. A dolog ugy áll, hogy ha Zürichben közben gyengül a korona kurzusa, akkor a gyengülés arányában emelkedik az ötvenszeres szorzószám, ha pedig közben Zürichben megjavulna a korona, akkor a javulás arányában csökkenne a szorzószám. Ma hat centime-os a zürichi koronajegyzés. Ez pedig azt jelenti, hogy az egyezség megkötése óta már husz százalékkal emelkedett a szorzószám is. Ebben a pillanatban tehát a szorzószám többé már nem ötvenszeres, hanem hatvanszoros, ugy hogy a részvényesek részvényeik névértéke gyanánt ma nem 10.000, hanem 12.000 koronát kapnának. A részvények törlesztése és az osztalékok kifizetésének a kezdete csak a jövő év első napjával kezdődik. Ez a megállapodás nagy előnyöket biztosit a fővárosnak, de ugyanolyan értékes előnyöket biztosit a Közuti vállalatnak, illetve a Nova részvénytársaságnak is. A legnagyobb előny, hogy a Közuti, illetve a Nova megszabadul minden kötelezettségtől és végre valahára csakugyan szabadon rendelkezhetik a saját vagyonával. Nagy előnye ennek a megállapodásnak az is, hogy ez a megállapodás zürichi korona bázisán történvén, egyszerre valutapapirrá avanzsáltatta ugy a Közuti-, mint a Nova-részvényeket. A harmadik nagy előnye pedig az, hogy a Nova többi között megszabadult a vicinálisaitól is, amelyek papiron ugyan nagy értéket képviselnek, egyelőre azonban rengeteg deficittel operáltak és csak arra valók voltak, hogy segitsenek fogyasztani a Nova többi nagyszerü és jövedelmező vállalatainak a jövedelmét. A fővárosnak átengedett vasutakért a Nova óriási valorizált járadékot kap huszonhat esztendőn keresztül. Egyébként a Közuti és a Nova augusztus elsején tartja rendkivüli közgyülését és az igazgatóság ott fog beszámolni ezekről a megállapodásokról.

*

Tatarozzák a városházát. A tanács már régebben elhatározta, hogy a központi városháza összes udvari és Károly-körüti, valamint a nagy világitóudvarra néző homlokzatát tataroztatni fogja. Ezek a munkálatok az eredeti terv szerint 840.000 koronába kerültek volna, amit annakidején a közgyülés meg is szavazott. Az anyagárak és a munkabérek azonban az utóbbi időben olyan mértékben emelkedtek, hogy ma már ezek a költségek elérik az előirányzott összeg tizszeresét, ugyhogy ma már a szükséges összeget 9,300.000 koronára kontemplálják.

Ötvenmillió forgótőke az Állatkertnek. A főváros legutóbbi közgyülése az Állatkert számára ötvenmillió forgótőkét szavazott meg, amelyet a községi alap kölcsönpénzeiből bocsájtanak az Állatkert rendelkezésére, amely ezután az összeg után nyolc százalékos kamatot fog fizetni. Értesülésünk szerint ezen az összegen az Állatkert igazgatósága takarmányt, tüzifát és szenet fog beszerezni, mert azt reméli, hogy az idejében és gyorsan foganatositott beszerzések révén jelentős megtakaritást tud majd felmutatni. Az Állatkert ezután az ötvenmillió forgótőke-kölcsön után évi négymilliót fog a községi alapnak fizetni, amit a mai árhullámzások mellett a beszerzéseknél tényleg játszva meg lehet takaritani.

SZÓRAKOZÁS

Az egyetlen szinház, amelyben nem venni észre a nyár beálltát, a Fővárosi Operettszinház. Minden este ugy megtelik, mint a szezón teljében és oly kellemesen hüvös a nézőtere, hogy a forróságból mitsem venni észre. Jól is érzi magát a közönség és lelkesen ünnepli a főszereplőket: Biller Irént, Harmath Hildát, Mészáros Paulettet, Halmayt, Ujváryt, Vendreyt, Kompóthyt, Komlóst.

Péntek, szombat, vasárnap A lőcsei fehér asszony. Jókai regényes szinműve kerül szinre a Budai Szinkörben. A szinház drámai együttesének színejava vesz részt Jókai nagyszerü alkotásának előadásán, mely Faragó Jenő dramatizálásában a legnagyobb sikert igéri. Jegyeket a nagy érdeklődésre való tekintettel A lőcsei fehér asszony első három előadására árusit a Budai Szinkör pénztára és valamennyi jegyiroda.

A Kert-moziban amerikai vigjátékesték: „Ne járj a tilosban" (5 felvonásban), „Pünkösdi lord" (5 felvonásban, főszereplő Tom Moore), „Snuby és a szesztilalom" (burleszk) és az Angol Hiradó. Előadások kezdete 8 és 10 órakor.

Dr. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

TŐZSDEI HIRLAP

Pro domo. Dacsó Emil, a Fővárosi Hirlap felelős szerkesztője és a lap közgazdasági rovatának vezetője, az elmult héten sikeres operáción esett át. Az operációt dr. Ádám Lajos egészségügyi főtanácsos, egyetemi tanár végezte, akinek nagyszerü orvosi tudása és legendás ügyessége ez alkalommal is a legteljesebb mértékben érvényesült. Dacsó Emilt a sikeres operáció után a Fővárosi Fasor-Szanatóriumban részesitették rendkivül gondos és figyelmes ápolásban, amelynek révén a gyors fölépülés utján van. Fölhasználjuk az alkalmat arra, hogy amikor felelős szerkesztőnk betegségéről hirt adunk, egyben olvasóink elnézését kérjük, ha közgazdasági rovatunk, amelyet Dacsó Emil nagy hozzáértéssel és kiváló informáltsággal szokott gazdagitani, ezuttal érzékeny kárt szenved. Dacsó Emil pár hét alatt fölépül és akkor ez a rovat is visszanyeri élénkségét, amely közgazdasági körökben olyan népszerüvé tette ezeket a hasábokat. **A Fővárosi Hirlap szerkesztősége.**

A hivatalosan jegyzett Lloyd Bank. A Lloyd Bank részvényeit néhány nap óta hivatalosan jegyzik és evvel legalizálták azt a nagy üzleti forgalmat, amit a tőzsde közönsége már hónapok óta bonyolit le ebben az általánosan kedvelt papirban. A kottirozás elrendelése óta figyelemre méltóbb esemény nem is történt, a közönség változatlan előszeretettel vásárolja a bank részvényeit, amelyek napok óta 12000 koronás kurzuson cserélnek gazdát és hogy az árfolyamban nagyobb elugrás nem tapasztalható, az a bank óvatos tőzsdeüzleti politikájának tulajdonitható, amely a szertelen árhullámzást megakadályozni igyekszik.

Dolgozik a Star filmgyár. A magyar filmgyárak közül egyedül a Star Filmgyárnál folyik a munka. A gyár jelenleg több érdekes felvételt készit és mig a többi filmgyár még csak az előkészületeknél tart, addig a Star már eredményekről tud beszámolni. A rendkivüli filmkonjunktura meglátszik a Star tőzsdei árfolyamában is. A részvények, amelyeket két hét előtt Bauer Jenő bankháza vezetett be, igen szilárdan tartják a kurzusokat.

Bevezették a mérleg- és gépgyár részvényeket. Szokatlanul nagy érdeklődés előzte meg kedden a Magyar mérleg- és gépgyár részvényeinek a bevezetését. A régi, jóhirü vasipari vállalat részvényeit a tőzsdére a kitünő hirnévnek örvendő Aczél Pál és Társa bankcég vezette be, de oly nagy mértékü volt a tuljegyzés, hogy az igényleseknek csak 4 százalékát elégithették ki. A kereslet a bevezetés óta fokozódott, amely főleg az árfolyamalakulásban ütközik ki. Jelenleg 38—40.000 korona körül keresik a részvényeket. A vállalat legutolsó mérlegében ingatlanait, járműveit, szerszám- és gép-, valamint anyag- és készáru-készleteit, mindössze kereken 3.5 millióban vette fel, ami természetesen hatalmas belső tartalékokra mutat.

Még mindig a finom-bőr. A Fővárosi Hirlap elsőnek mutatott rá arra a feltünő jelenségre, hogy a tőzsdei magánforgalomban elég valami hangzatos cim ahhoz, hogy abból aztán bizonyos érdekkörök pénzt csiholjanak ki a gyanutlanul vásárló közönségtől. Több izben elmondtuk a véleményünket a Magyar finom-bőrgyárról is. Ezeket a megállapitásainkat most megerősiti a Pesti Tőzsde is, a Pénz pedig ugy emlékszik meg a vállalat alapitóiról: Steinmann Pál és Krets Lajos urakról, mint a kikről a rendőrségi nyilvántartóban érdekes adatok találhatók. Mindenesetre módot kellene találni arra, hogy az ilyen gründolások részvényei ne igen találjanak utat a tőzsde kapuján való besétálásra.

Wander. A hangzatos hirlapi kommünikék dacára a dr. Wander részvényeket Mezei József, a Mezei és Scheiber ügynöki cég tagja, kedden a legnagyobb közöny kiséretében vezette be. Ugy látszik, a közönség kezd ráeszmélni, hogy nem okvetlen muszáj exotikus papirokkal kisérletezni.

A Devizaközpont uj tagja. A pénzügyminiszter Strasser és Társa bankházat (V., Nádor-utca 11.) a Devizaközpont tagjává nevezte ki.

A KÉVE uj igazgatósági tagjai. A KÉVE mezőgazdasági hitelintézet és iparfejlesztési r.-t. Hoyos-Wenckheim Fülöp grófot, a Magyar Földhitelintézet vezérigazgatóját és Koós Zoltán dr. kormányfőtanácsost, a Magyar Földhitelintézet helyettes-vezérigazgatóját igazgatósági tagjai sorába választotta.

Papirok a magánforgalomban. Csütörtökön a magánforgalomban a következő papirokat keresték: Budapesti bank 4200—4400, Magyar-amerikai bank 13.000—13 500, Hollandi izzó 4500—5000, Mezőgazdasági hitel 9500—11.000, Ingéfa 5500—6000, Szimon 8200—8600, Bródi vagon 55.000—65.000, Kopeczki 2500—3000, Warnsdorfi 1500—1900, Czellini 3200—3500, Ujpesti beton 2250—2450, Pharmacia 3250—3450, Winternitz 3000—3200, Ujságüzem 16.750—17.500, Karancsberényi 14 000—15.000, Móri szén 18.000—20 000, Német mezőgazdaság 30.000, Kalória 3800—4200. Senki sem érdeklődik: a Mira keserüvíz iránt, amelynek lassan már a nevét is elfelejtik.

Az Egyesült Fővárosi külföldi érdekeltsége. Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár junius 23-án tartott közgyülése felhatalmazást adott az igazgatóságnak 120.000 darab részvénynek szabad elhelyezésére. A takarékpénztár igazgatósága egy tekintélyes külföldi csoporttal kötött tranzakcióval a részvényeket hosszu időre való lekötöttséggel elhelyezte és ezzel a tőkefölemelés teljes sikerrel befejezést nyert. Ezen külföldi csoportban az Ullmann & Co. wieni betéti társaság bankcég vezetése alatt ezen cég, továbbá a Bayerische Hypotheken- und Wechselbank, München, a Barmer Bankverein, Hinsberg, Fischer & Co., Barmen és a Hardy & Co. cég, Berlin, vesznek részt. Az igazgatóságba Hailpern Vilmos dr., Wien, Böhm Miksa igazgató, München, Pohl Richárd, Berlin, ezen érdekeltség képviseletében és ezenfelül Leitner Ernő, Budapest és Walder Béla, Budapest, választatnak be.

A Magyar-Olasz Bank R.-T. részvényeseinek mai rendkivüli közgyülése elhatározta az intézeti alaptőkének 350,000.000 koronáról 700.000.000 koronára való felemelését. A kibocsátásra kerülő 1,750.000 darab uj részvény összességében 1:1 arányban, darabonkint 3200 korona áron elővételre a régi részvényeseknek ajánltatik fel. Az elővételi jog folyó hó 20-tól 28-ig gyakorolható. Az uj részvények a folyó üzletév nyereségében részesednek. A közgyülés egyidejüleg Commendatore dr. Arturo Castiglioni tanárt az igazgatóság tagjává választotta.

A Magyar Élelmiszerszállitó és Árukereskedelmi R.-T. igazgatósági ülése elhatározta a társaság alaptőkéjének 50 millió koronáról 100 millió koronára való felemelését. A társaság elnökévé Heinrich Ferenc volt kereskedelemügyi minisztert, alelnökévé pedig Stern Samut választották meg, aki vezérigazgatói állásáról lemond és ezentul mint a társaság alelnöke fogja annak ügyeit vezetni. Stern Samu, mint a bank igazgatóságának tagja, továbbra is résztvesz a bank vállalatainak vezetésében.

A Viktuália Kereskedelmi R.-T. legutóbb tartott rendkivüli közgyülésében az Első Bulapesti Gőzmalmi R.-T. és a Wiener Allgemeine Handels A.-G. bevonásával 500 millió koronára emelte fel alaptőkéjét. A részvénytársaság elnökévé Stern Samu választatott meg. Igazgatóságának kiegészitéseképen pedig uj tagokul Kaszab Aladár, Stux Sándor, Koppstein Jenő, Káldi Jenő, dr. Serbán Iván és győrvárosi Strasser Béla választattak be.

A Magyar Szalámigyár R.-T. igazgatósága közli, hogy a julius hónap 29-re összehivandó rendkivüli közgyülésen javasolni fogja az alaptőkének 300 millióról 500 millióra való felemelését. A tőkeemelést indokolja az érdekkörbe tartozó bel- és külföldi vállalatok hatalmas fejlődése és tőkeemelései, továbbá a Kolozsvári (Heinrich) Szappangyár R.-T. többségének megszerzése és Debrecenben a Debreceni Első Takarékpénztárral együtt megszerzett 1835 óta fennálló Kuczik-féle husfeldolgozó-telep átvétele. A társaság Debrecenben nagyobbarányu hizlalda és szalámigyárat és külön vállalatot létesit a Debrecenben centralizálódott román sertés import és tranzit lebonyolitására. A javaslat szerint minden 5 régi részvény után 2 uj részvény vehető át darabonkint 5000 koronáért. A társaság ezenkivül minden 5 régi részvényre tárcájából egy Czinner-szalámi-részvényt ad ingyen a részvényeseknek.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank R.-T. közgyülése elhatározta az alaptőkének 45 millióról 100 millió koronára való felemelését. Minden 5 darab régi részvény után 6 darab uj részvény vehető át 3500 koronás árfolyamon és minden régi Magyar Kereskedelmi Hitelbank-részvény után egy Schopper J. G.-részvény ajánltatik fel a részvényeseknek 250 koronás árban. Az elővételi jog gyakorlása és a Schopper-részvények átvétele folyó évi julius 19-től julius 28-ig eszközölhető a bank főpénztáránál. A tőkeemelés lebonyolitása után az intézet saját kimutatott tőkéi az egymilliárd koronát meg fogják haladni.

A Nemzetközi Kivitell és Behozatall Részvénytársaság julius 14-én tartott közgyülése az elmult üzletévre 25 százalék, azaz részvényenkint 50 korona osztalék kifizetését határozta el. A közgyülés egyuttal dr. Klein István ügyvezető-igazgatót az igazgatóság tagjává választotta.

Cellini Ezüst- és Fémárugyár R.-T. közgyülése Bánffy Zoltán báró ur elnöklete alatt, Bachruch-Biró vezérigazgató inditványára elhatározta az alaptőkének 60 millió koronára való felemelését. Az elővételi jog 2:1 arányban Strasser és Társa, V., Nádor-utca 11., cég pénztáránál darabonként 1000 korona befizetésével e hó 24-ig gyakorolható, ahol az ez évre esedékes szelvényt is beváltják. A több mint 100 év óta fennálló vállalat állami és külföldi rendelésekkel bőségesen el van látva és legközelebb a részvény tőzsdei bevezetését kérelmezni fogja.

Czinner és Társa Szalámigyár R.-T., Szeged folyó hó 12-én tartott rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 160 millióra való felemelését. A részvények 1:2 arányban 1923. évi szelvénnyel 450 koronás árban adatnak ki. Az elővételi jog a Magyar-Német Bank R.-T. főpénztáránál julius hó 20-tól julius hó 27-ig gyakorolható.

Az Oceán tőkeemelése. Az Oceán Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi Részvénytársaság legutóbb tartott rendes közgyülése elfogadta az igazgatóság által előterjesztett 1922—23. évi mérleget és elhatározta az 53,024.009·08 korona tiszta nyereségből, a tartalékok bőséges dotálása után, részvényenkint 200 korona (50 százalék, tavaly 100 korona = 25 százalék) osztalék fizettessék ki a Mercur Váltóüzleti R.-T. pénztáránál az 1922—23. évi osztalékszelvény ellenében. Az igazgatóság uj tagjaivá megválasztattak: Almássy Imre gróf nagybirtokos, vértesaljai Vértesy Sándor dr. államtitkár, Mezei Sándor dr. ügyvéd, Szávozd Richárd nagybirtokos, Fürst Sándor nyugalmazott miniszteri tanácsos és Grossmann Sándor igazgató. A közgyülés elhatározta továbbá az alaptőkének 200 millió koronára való fölemelését és a keresztülvitel időpontjának megállapitásával az igazgatóságot bizta meg.

Dunántuli Sertéshizlaló, Husipari és Mezőgazdasági R.-T., Győr, amelynek részvényeit a Leszámitoló Bank e héten vezette be a tőzsdére, a budapest—bécsi fővágány mellett, 25.000 négyszögölön terül el és 12.000 darab sertés hizlalására van fölszerelve. A vállalat az egyetlen, amely a tétényi mellett sertésexportvásári jogosultsággal bir.

A Kronberger-féle Faipar R.-T. az 1922. üzletévre 100 korona osztalékot fizet és alaptőkéjét 60,000.000 koronáról 90,000.000 koronára emelte. Két régi részvényre egy ujat adnak 4000 korona árért. Az elővételi jog julius 20-ától julius 27-éig a Wiener Bankverein magyarországi fióktelepénél gyakorolható.

Caloria angolcső- és radiatorgyár Sulner Márton elnöklete alatt vasárnap tartotta közgyülését. A Sulner-koncern (Ingefa) papirjai szép eredményeket értek el a tőzsdén. Az a reményünk, hogy a Caloria is rövid időn belül szintén olyan keresett papir lesz, mint a Hollandi izzó. A cég bankári teendőit Szigeti Ernő (Hajnal-u. 8. Telefon 110-18) bankháza intézi.

A Roessemann és Kühnemann R.-T. alaptőkeemelése folytán egy régi részvény alapján egy uj részvény vehető át darabonként 6500 korona lefizetése ellenében. Az elővételi jog folyó hó 23-ától augusztus 4-ig bezárólag a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál gyakorolható és ugyancsak nevezett intézetnél válthatók be darabonként 100 koronával az 1922. üzletévre vonatkozó szelvények.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

JARDIN DE PARIS TELEFON: JÓZSEF 86-31.
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
Ragyogó julius műsor!
Bohózatok, magánszámok, táncatrakciók. Kezdete este 9 órakor.

ACÉL PÁL ÉS TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-86.
Földbirtokok, szőlők, malmok, birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetítés.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, idejében feladott **tőzsdei megbizásokat** középárfolyamon effektuál a Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiokok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Ára 60 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 augusztus 1. — 30/31. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 4000 korona. Félévre 2000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

A fővárosi üzemek és a Wolff-diktatura

A Fővárosi Hirlap számára irta Ereky Károly

A nyári szünet alatt pihen a törvényhatósági bizottság, s így nincsenek aktuális napi kérdések a főváros politikájában. Annál égetőbb kérdéseket vet azonban felszinre a tarifaemelések sorozata. Mint hirlik — és mire e sorok napvilágot látnak, valósággá is lesz — a villamosvasuti viteldijak száz percenttel emelkednek, a vizdijak, a világitás és a gáz tarifái szintén növekszenek részint abban az arányban, ahogyan a korona romlik, részint pedig attól eltérően, de feltétlenül emelkednek és növekednek. A főváros üzemvezetői természetesen nem tudják magukat kivonni az általános drágulási folyamat alól, azonban érthetetlen az, hogy a szabad fővárosi üzemek, amelyeknek bevételei éppugy az aranyparitáson állnak, mint a magánvállalatok bevételei, semmit sem könnyitenek a főváros háztartásán. A kenyérgyár, az élelmiszerüzem, a fővárosi husüzem, a sertés- és marhaközvágóhidak, szóval azok az intézmények, amelyek tulajdonképen aranyparitáson szerzik meg bevételeiket, ma kincsesforrásai lehetnének a fővárosnak és fájdalom, nem szolgáltatnak be a központi pénztárba ugyszólván egy fillért sem. Különösen feltünő, hogy az élelmiszerüzem, a kenyérgyár és a többi szabad vállalatok nem járulnak hozzá a főváros bevételeihez, hanem a vásárterek és a vágóhidak jövedelmeznek. Pedig ezeknél tulajdonképen, ha percentuálisan is van megállapitva a forgalom után járó vágódij és vásárdij, ezek a tételek a békéhez viszonyitva is mögötte állanak az aranyparitásos bevételeknek. Hiába nézi az ember a költségvetést és a zárszámadásokat azokról az üzemekről, amelyek ma a főváros részére mérhetetlen bevételi forrást kellene, hogy jelentsenek, egy betü elszámolás vagy jelentés nem található.

Wolff Károly érdeme az, hogy a főváros üzemei ennyire önállósitották és kivonták magukat a törvényhatósági bizottság felügyelete alól. Az összes régi költségvetési és zárszámadási jelentésekben mindig megtaláljuk a főváros üzemeinek elszámolását,

csak azóta az idő óta szünt meg a nyilvános elszámolás, amióta Wolff Károly diktátorkodik Budapesten.

Nehogy félreértessem, nem azzal akarom megvádolni Wolff Károlyt, hogy azért nem számoltat el, mintha őneki vagy a pártjának abból előnye volna, hanem csak arra akarok rámutatni, hogy Wolff Károlynak, mint a főváros vezérének, tudomása sincs arról, hogy ezek az üzemek elszámoltak-e avagy sem. Egy fővárosi vezér, akinek tudomása sincs a főváros milliárdos üzemeinek forgalmáról, akinek nincs közigazgatási, közgazdasági és pénzügyi szaktudása, akiben nincs végrehajtó erő, aki nem tud mással foglalkozni, mint az emberek vallásával, családi ügyeivel és a róluk terjesztett jó vagy rossz hirekkel, görcsösen kapaszkodik a vezérséghez és nem törődik azzal, hogy diktátorsága idején minden tönkremegy, mert a fő az, hogy az őt jelenleg körülvevő fővárosi bizottsági tagok őt magasztalják, arról azonban szó sincs, hogy komoly munkával és szivós kitartással a főváros nagy ügyeit is irányitaná.

Ha valaha megirja valaki, hogy a háboru és kommunizmus után milyen erőfeszitést fejtett ki Budapest többségi pártja a főváros restaurálása érdekében, akkor megállapithatja, hogy

soha olyan meddő és soha olyan tehetetlen törvényhatósági bizottsága, illetőleg politikai vezére nem volt a fővárosnak, mint éppen a proletárdiktatura és a román megszállás utáni időben,

amikor a leghatalmasabb alkotóerőre lett volna szükség. Részletes számadatokkal támogatva ki fogom a következő cikksorozatban fejteni azt, hogy mi minden veszteség érte a fővárost amiatt, hogy a székesfőváros ügyeit egy hozzá nem értő ember vezeti, akiben még csak az érzék sem volt meg az iránt, hogy a főváros nagy anyagi ügyeivel foglalkozzék.

Jelen sorokban csak nagy vonásokban mutatok rá arra, hogy mit is vesztett a főváros. Kezdem a Tattersallon. A mult esztendő nyarán tárgyalásokat kezdett a földmivelésügyi minisztérium abban az irányban, hogy a lóexportot az ország területén ugy az állategészségügyi, mint a tenyésztési szempontok alapján rendezze. A kormányt nagyon kinosan érintette az, hogy a kiadott lóexport-engedélyeket állandóan eladták azok, akiknek a minisztérium azokat személyesen kiadta és egész értékpapirtőzsdéje keletkezett a lókiviteli engedélyeknek.

Hogy ennek a lehetetlen állapotnak véget vessen, arra az elhatározásra jutott a földmivelésügyi minisztérium, hogy a lóexportot Budapestre koncentrálja és innen fogja az exportálható lovakat az ország minden részéből kiengedni. Ha valaha lehetett volna a Tattersallt hatalmassá és naggyá tenni, most itt volt az alkalom. Budapest politikai vezére, Wolff Károly, azt hiszem igazán nem is tud erről az akcióról semmit, mert mit érdekli őt, a világnézeti harcok nagy filozófusát, ilyen anyagi ügy, mint a lókivitel. Csak nem fog leszállni a csillagok közül egy Wolff Károly azért, hogy a fővárosi lókiviteli vásárnak az ügyével foglalkozzék! Sőt egyenesen a materializmus bélyegzőjével látná el még azt a párttagját is, aki egy ilyen anyagi kérdéssel merné őt zavarni világmegváltó metafizikai töprengéseiben. Igy történt, hogy a Mezőgazdák Szövetkezetének Állatértékesitő Részvénytársasága jóformán Vajna tanácsnok felszólalásán kivül minden ellenállás nélkül elvihette a lóexportvásárt Budapestről Kaposvárra és egyéb vidéki városokba és a Tattersall továbbra is át van adva az enyészetnek. Képzelem, hogy milyen lelki undorral gondol Wolff Károly arra, hogy őneki, mint fővárosi vezérnek, ilyen anyagi ügyekkel kelljen foglalkoznia. De hogy is jön ahhoz egy világnézeti gondolatokkal telitett vezér, hogy

azokat a nehéz százmilliókat, amelyeket a lóexportvásár a fővárosi Tattersall üzemének hozott volna,

megszerezze? Egy ilyen üzleti koncepció igazán nem illik Wolff Károly egyéniségéhez.

Hasonlóan lemorzsolódott a főváros sertéspiacának a jelentősége is a Wolff-féle diktatura idején. Arról szinte nem is merek beszélni, hogy a háboru alatt olyan nagy volt a sertésfelhajtás és annyira igénybe volt véve a sertésvágóhid Budapesten, hogy a forgalmat csak megfeszitett erővel lehetett lebonyolitani, mert hiszen erre azt lehetne mondani, hogy ezt a koncentrált hadiüzemek okozták. A román megszállás után azonban a budapesti sertéspiac erősen fellendült, mert a dolog természete szerint a magyarországi régi közlekedésügyi politika folytán a vasutak Budapestre koncentrálódnak és innen volt legiobban lebonyolitható az országos sertéskereskedelem. Wolff Károly ur azonban ilyen anyagias ügyekkel nem foglalkozott és miután ügyes üzletemberek Barcson, Nagytétényben, Győrött és egyéb helyeken a kormány támogatásával megszervezték a sertésexportvásárt, soha nem látott mértékben kifejlődtek,

milliárdokat épitettek bele ujonnan keletkezett sertésszállásaikba ugyanazalatt az idő alatt, amig Budapest sertéspiaca visszafejlődött

és mint majd számokkal igazolni fogom, mai nivójára sülyedt.

Azt mondhatja erre Wolff Károly: Hogy jön a főudvarnagyi biróság elnöke ahhoz, hogy mint a fővárosi politika vezére, ilyen sertéskereskedelmi ügyekkel foglalkozzék? Sokkal könnyebb annál egyszerüen kijelenteni azt, hogy a bankokrácia és materialista szellem uralkodik ezen az országon és — csodák csodája — a sertéskereskedelmet nem azok organizálják, akik világnézeti problémákat hirdetnek, hanem azok, akik mint jó üzletemberek, a kormánynál érvényesitik befolyásukat. Budapest centruma lehetne a ló-, sertés- és marhakereskedelemnek. Budapest olyan nagy emporiuma lehetne a husiparnak és az állati termékeket feldolgozó vállalatoknak, mint amilyen Chicago. És a főváros már fejlődött is ebben az irányban, de akkor, amikor a konjunkturák elérték a tetőpontjukat és tényleg meg lehetett volna teremteni a romló korona korszakában mindezeket a hatalmas vállalatokat, akkor, a főváros szerencsétlenségére, egy világnézeti ködben uszkáló agyvelő vezette a főváros politikáját és közben ügyes üzletemberek elorganizálták a főváros elől a kereskedelemnek és iparnak felsorolt hatalmas ágait.

A főváros az útadó felemelését kivánja

Tizszázalékos útadóért elvállalja a hidak tisztogatását, karbantartását és világitását

A hidvámok kérdése még mindig izgatja a közvéleményt. Döntés azonban ebben a dologban nem történt, a legfőbb eredmény csak az, hogy a főváros a hidvámok visszaállitása ellen foglalt állást. A hidvámokat még a Károlyi-rezsim idején, Budapest közönségének évtizedes követelését honorálva, Szende Pál pénzügyminiszter törölte el. Most azután, amikor a kormányzat a legkisebb jövedelem után is kinyujtja kezét, hogy az állam háztartását rendbehozhassa, ismét vissza akarják állitani a hidvámokat.

Májusban a kereskedelmi minisztériumban ankét volt a hidak javitása, tisztántartása és rendbehozatala ügyében. A fővárostól ezen az anketen azt kivánták, hogy a hidakat világitsa, tisztittassa és karbantartassa. Ez ellen a főváros képviselői határozottan tiltakoztak, mert abban az 1916-ban kelt előterjesztésben, amelyre hivatkozva a fővárosnak ezeket a kötelezettségeit meg akarták állapitani, csak az utadónak tiz százalékra való fölemelése ellenében voltak hajlandók a kötelezettségeket vállalni. Az utadót azonban nem emelték fel tiz százalékra és igy ezeknek a teljesitményeknek a költségeire nincsen fedezet. Azt is kérte a kormány, hogy a főváros váltságdij cimén 1936-ban esedékes 800.000 koronáról is mondjon le. A főváros kijelentette, hogy a fedezet kérdésének rendezése nélkül a tisztogatás és világitás kérdésében nem foglalhat állást, az 1936-ban esedékes összeg ügyében pedig ma még nincsen módjában határozni.

Amikor az értekezleten a főváros képviselőjének eme kijelentései elhangzottak, amelyek szerint a világitás és tisztogatás problémája megoldatlanul marad, a kereskedelmi minisztérium képviselője azt a nyilatkozatot tette, hogy ha e tekintetben nehézségek lesznek, nem maradhat hátra egyéb, minthogy visszaállitják a hidvámot. A főváros képviselője erre azt kérte a kereskedelmi mi-

niszter delegáltjától, hogy mielőtt ebben az irányban tárgyalásba bocsájtkoznának vagy intézkednének, értesitsék álláspontjukról a fővárost, hogy a törvényhatósági bizottság körvonalozhassa ebben a kérdésben elvi álláspontját. A kereskedelmi minisztérium képviselője honorálta ezt a kivánságot, egyben megigérte azt is, hogy a minisztérium közben fog járni a pénzügyminiszternél, hogy a fővárosnak az utadó emelésére vonatkozó kivánságát teljesitsék. Mindezideig komolyabb lépés e tekintetben nem történt, a fővároshoz a várt leirat meg nem érkezett és igy a fővárosnak a kérdést nem is volt módjában a törvényhatósági bizottság elé vinni, ellenben az egyes bizottságokban már többizben történtek olyan elvi kijelentések, amelyek szerint a főváros a legteljesebb mértékben perhoreszkálná a hosszu küzdelem után megszüntetett hidvámok visszaállitását. A főváros évtizedes álláspontjával ellenkeznék, hogy a hidakon és az alaguton a közlekedés ne legyen dijmentes és szabad. Nem igaz tehát az, hogy a főváros a hidvám behozatalával foglalkoznék, ellenkezőleg a legerőteljesebben ellentállni kiván annak a kisérletnek, hogy a hidvámot vagy az alagutvámot miből életbeléptessék.

Kormánybiztos, uj párt, vagy mandátum-meghosszabbitás?

A kormány még nem döntött — Pakots és Peyer parlamenti beszéde Ellenzéki városatyák a belügyminiszternél

Az ellenzéknek mandátumáról való lemondása és a tárgyaló teremből való kivonulása óta a városházán különös események nem történtek, Wolffék, Sipőczék és Zilahi Kissék nyugodtan emésztenek és mint eddig, most sem törődnek a jövővel. Egyelőre ugy tartják, hogy az ő számukra rendkivül kényelmes az ellenzék-mentesség és Bibithi Horváth János felszólalásain kivül nem fogja őket semmi sem zavarni, ha csak ők maguk nem neveznek ki a maguk számára egy szinpadi ellenzéket, amely természetesen szintén Wolff Károly repertoir-ját játssza.

A villamosjegy és a lemondott városatyák

Tény az, hogy Wolffék mindent megadnának azért, ha az ellenzéket vissza tudnák csábitani, hogy igy ujra az alkotmányosság szinezetét adják meg annak, amit autokratikus módon csinálnak a városházán. Az ellenzék azonban erre a szerepre nem hajlandó vállalkozni. A polgármesterhez egyre-másra érkeznek a lemondó levelek, amelyek közül megemlitjük báró Szterényi Józsefét és Balkányi Kálmánét, az OMKE igazgatójáét. Egészen természetesnek veszik, hogy Ereky Károly azon a napon, amikor az összeférhetőségét konstatálták, lemondott a közlekedési vállalatnál viselt igazgatósági tagságáról. Véleményünk szerint ezt a példát, amelyet Ereky szolgáltatott, a lemondott ellenzéki bizottsági tagoknak a legkisebb kérdésben is követniök kellene. Le kell mondaniok a legcsekélyebb előnyről is, amelyben eddig a főváros részéről, mint városatyák, részesültek. Hogy csak mást ne emlitsünk, nincs joguk megtartani a villamosszabadjegyet sem, pedig — és ezt szomoruan kell megállapitani — eddig mindössze egyetlen lemondott ellenzéki bizottsági tag küldte azt vissza az igazgatóságnak. Valószinüleg csak feledékenység lehet az, hogy a volt városatyák még mindig szabadjeggyel utaznak a villamoson, ezt a támadási felületet azonban a községi párt számára nem szabad meghagyni és igy a pártvezetőségeknek kell odahatni, hogy a szabadjegyek visszakerüljenek az igazgatósághoz.

Rassay véleménye a lemondásról

Meséltek a héten arról is, hogy az ellenzéki bizottsági tagok egy része vissza akarja vonni lemondását, mert belátta utólag, hogy elhamarkodottan cselekedett. Ezt mindenesetre pletykának és minden alapot nélkülöző kitalálásnak kell minősiteni, tény azonban az, hogy többen voltak a bizottsági tagok közül olyanok, akik ezt a lépést nem tartották helyesnek, miután azonban a többség a mandátum letétele mellett döntött, az egész ellenzék egységesen kötelezőnek tartotta magára nézve a lemondást és ezen az elhatározáson változtatni többé nincsen mód és lehetőség.

Maga Rassay Károly volt az, aki komoly érvekkel bizonyitotta azt, hogy az ellenzék lemondása nem aktuális. Zilahi Kiss Jenőnek alpolgármesterré választása talán senki előtt sem volt olyan antipatikus, mint Rassay előtt, aki tetőtől talpig és kivülről-belülről ismeri a kurzus szemefényét, de ugy találta, hogy az ebből az alkalomból való visszavonulás nem egyezik meg a parlamentarizmus elveivel. Szerinte az ellenzéknek már akkor ott kellett volna hagyni a városházát, amikor a parlamentarizmus elvének soha nem látott megsértésével az ellenzéket teljesen kirekesztették a bizottságokból. Ha ez a lemondás akkor nem történt meg, amikor a többség sértette meg a parlamentarizmus elvét, akkor a Zilahi Kiss megválasztása alkalmából való kivonulás csak azt jelentheti, hogy az ellenzék visszaadja a kölcsönt és ezuttal az ellenzék sérti meg a parlamentarizmus elvét.

Ez volt Rassaynak a véleménye, az ellenzék azonban olyan mélységes elkeseredést érzett Zilahi Kiss alpolgármesterré való választása fölött, hogy ennek a sértő aktusnak lezajlása után egyetlen pillanatig sem akart tovább statisztálni Wolffék diktatorikus játékánál. Döntöttek tehát a lemondás mellett és ennek a döntésnek alávetette magát mindenki, elsősorban az a Rassay Károly, aki a mandátum letételét nem tartotta időszerünek. A közgyülési terembe való visszatérésről azonban szó sem lehet. Ez ma már tökéletesen idejét mult gondolat. Pedig bőven történtek kisérletek, hogy az ellenzéket álláspontjának megváltoztatására birják, mindezek a kisérletek azonban teljesen meghiusultak.

Hiába bizonyitották többen is, hogy a polgármester csak a saját és nem a törvényhatósági bizottság nevében vette tudomásul a lemondást, tehát sem jogi, sem politikai akadálya nincs annak, hogy a lemondás visszavonását tudomásul lehessen venni. Mindezek dacára egyetlen ember sincs a lemondott bizottsági tagok között, aki a lemondás visszavonásának gondolatával foglalkozzék. Az egyik kiváló ellenzéki vezérférfiu megállapitása szerint nemcsak, hogy senki sem sajnálja azt, hogy lemondott, ellenkezőleg mindenki végtelenül örvend annak, hogy a közönség szélesebb rétegeiben milyen rokonszenves visszhangra talál az ellenzék erélyes magatartása. Ha van valami sajnálnivaló, akkor az csak az, hogy már korábban nem hagyták ott a közgyülést.

Wolffék legujabb narkózisa

Wolffék köréből bukkant föl az a tendenciózus hir, hogy a kormány hat hónappal meg akarja hosszabbitani a törvényhatóság mandátumát. Ez ismét nem lehet más azonban, mint az a régóta ismert narkózis, amellyel Wolff Károly szokta hiveit elkábitani. Amikor a legnagyobb a veszedelem, amikor legtisztábban cseng a kurzus halálharangja, ez a hir minden ilyen alkalommal makacs következetességgel és irigylésre méltó pontossággal fölbukkan. Ma azonban már alighá vannak olyan hiszékeny emberek a többségi párton, akik ebben az átlátszóan tendenciózus hirben hinni mernének. Történik ez akkor, amikor a kormány egymás után több ellenzéki politikussal tárgyal a városi ügyekről és amikor a kormány igen komolyan fontolgatja, nem volna-e szükséges tényleg Wolffék ellenőrzésére kormánybiztost küldeni a városházára. Az utóbbi napokban már neveket is emlegettek, mint főpolgármestert, vagy jövendőbeli kormánybiztost és ezek között a nevek között valószinüségben is kiemelkedett Lukács Ödönnek a neve, aki a nagyváradi közigazgatás élén igen kiváló névre tett szert. Lukács Ödön multja, tudása és higgadt politikai megfontoltsága nem volna ellenszenves Budapest lakossága előtt és aligha merülne fel kifogás az ellen, hogy Wolffék egyeduralmát, ellenzék hiján, legalább a kormány bizalmas embere figyelje és korlátozza. Az a gondolat tehát, hogy a törvényhatóság mandátumát éppen most hosszabbitsák meg, nemcsak lehetetlen, de egyszersmind provokáló jelentőségü lenne nemcsak az ellenzékkel, de Budapest egész lakosságával szemben is.

Beszélnek politikai körökben uj városi párt alakulásáról is, amely az elterjedt hirek szerint főképen a vagyonosabb polgári rétegre számitana. Ez a párt — mondja a hiradás — kapcsolatban volna magával a miniszterelnökkel és vezéréül olyan kiváló közéleti tényezőt óhajtanak megnyerni, aki eddig aktiv politikával nem foglalkozott. A szervezés munkáját, mint mondják, legközelebb megkezdik. Ennek a hirnek alaposságát ma még ellenőrizni lehetetlenség és nem is igen lehet tudni azt sem, hogy kire gondolnak, amikor a közéleti tevékenységtől eddig távolálló férfiuról beszélnek, mint vezérről. Egy kormánypárti városházi pártnak adott vezérei vagy vezetői vannak a városházán és ha a kormány tényleg ezzel a gondolattal foglalkozik, nem kerülhet nagy megerőltetésébe az, hogy Wolffék pártjából a rendelkezésére álló eszközökkel leoperálja azt a részt, amely hajlandó volna a középuton haladni és amely már torkig van Wolffék uralmával, csak éppen a hatalom nyujtotta előnyökhöz ragaszkodik. Azt kell hinnünk tehát, hogy nem uj vezérek kereséséről van szó, hanem igenis arról, hogy a kormány meg akarja találni a megfelelő utat arra, hogy végeszakadjon a városházi szélsőséges uralomnak. A nemzetgyülés indemnitási vitájában Pakots József demokrata és Peyer Károly szociáldemokrata képviselők szélesen, alaposan és hozzáértéssel foglalkoztak a városházi problémával, megvilágitották a lehetetlen helyzetet, amely ott az ellenzék kiüldözésével előállott, egyszóval az ország közvéleménye elé vitték azt az Augias-istállót, amelyet ott a mai rezsim megteremtett. Különös azonban az, hogy ezekre az égető kérdésekre sem gróf Bethlen István miniszterelnök, sem Rakovszky Iván belügyminiszter egy szóval sem reagáltak az indemnitási vitában történt felszólalásukban. Aligha lehet tehát mást gondolni, mint hogy a kormánynak még eddig nem volt módjában a városházi helyzet szanálása tekintetében végleges elhatározásra jutni. A politikai helyzet maga olyan, hogy az országos politikában is minden pillanatban sorsdöntő változások történhetnek, ez lehet az oka annak, hogy a kormány a városházán sem akar elhamarkodottan a dolgok tökéletes megérése előtt cselekedni. Ami azonban késik, nem mulik és a döntés semmi esetre sem történhetik Wolffék javára.

Hadüzenet a toronyóráknak

Népszámlálás és katalogus készül

Budapestnek nem igen vannak olyan toronyórái, amelyek, mint például a prágai, történelmi nevezetességüek vagy különös érdekességüek lennének. A budapesti toronyórák sablónosan hol korán, hol későn, de lehetőleg sohase pontosan, elütik a maguk ütnivalóját. Se szine, se érdekessége nincs azonban annak, ahogyan ez történik. Az időjelzésben általában Budapestnek nem igen vannak specialitásai, hacsak azt nem emlitjük meg, hogy a kommunizmus bukása óta Budán ujra „lövik a delet".

Most azután hadjárat indult meg a toronyórák ellen, amelyek, szegények, ugyan senkinek sincsenek utjában, de amelyeknek kezelési költségeit megsokalták a városházán és ezt az összeget fölösleges kiadásnak minősitették. Az a vélemény alakult ki ugyanis, hogy a toronyórák fönntartása teljesen illuzórius akkor, amikor a fővárosnak nyilvános órái vannak. Arról természetesen nem szól a krónika, hogy se a toronyórák, se a nyilvános órák nem járnak pontosan és ha a közönség nagy fölzudulása után megreparálták is a nyilvános órákat, azok ma is mintaképei a pontatlanságnak és e tekintetben talán az öreg, rozoga toronyórák még mindig jobb és megbizhatóbb barátai a közönségnek.

Tény azonban az, hogy a fővárosnak a toronyórák sok pénzbe kerülnek. A pénzügyi bizottságnak alig van ülése, amelyen ne szerepelne előterjesztés egy-egy toronyóra megjavitásáról. A pénzügyi bizottság már régebben megállapodott abban, hogy legyen a főváros kegyelettel az öreg toronyórák iránt, hagyja meg azokat, de ne központilag történjék a javitásuk, hanem az előljáróságok utján, ahol ez nagyobb gonddal és gyorsabban hajtható végre.

Fölmerült az az ötlet, hogy népszámlálást rendeznek a toronyórákról. Joannovich Pálé az érdem, hogy fölvetette a toronyóra-kataszter gondola-

NYÁRI ORFEUM (VOLT CASINO DE PARIS)
HERMINA-ÚT 65. ANGOL PARK MELLETT
Esténként 1/2 10 órakor az augusztus havi szenzációs nagy
VARIETÉ-MŰSOR.

DR. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

tát. Ebbe a kataszterbe fölvennék a Budapesten levő összes toronyórákat, hogy tudják, hol és milyen állapotban vannak ilyenek, használhatók-e még és érdemes-e azoknak reparálására jelentős összegeket fordítani. Tisztában kivánnak lenni a városházán a toronyórák számával, korával, állapotával és — hogy ugy mondjuk — teljesitőképességével és akkor azután generálisan kivánnak intézkedni a toronyórák léte vagy nemléte fölött.

Ha kiderül, hogy a karbantartás sokba kerül, akkor a mélyen tisztelt tanács halálra fogja itélni az öreg toronyórákat és nem fog többé megállni szentimentálisan azoknak multja és történelmi jelentősége előtt. Van azonkivül olyan ötlet is, hogy nem a toronyórákat kell nyugalomba küldeni, hanem ki kell cserélni az órásmestereket, akik a reparaturákat végzik, mert az a gyanu a városházán, hogy mihelyt a mestereket kicserélik, járni fognak az órák, mert hiszen az órásmesterek számára kitünő fejtörés egy ilyen toronyóra, amelyet meg lehet csinálni ugy, hogy rosszabbul járjon, mint a reparálás előtt járt. A városházán azonban most mindenekelőtt megvárják, amig az órák népszámlálása befejeződik és a végleges döntés csak akkor következik be.

Hatósági cselédközvetitőt terveznek

Átmeneti szállókat állitanak fel

Amióta Almády Géza nyugalomba vonult, nem igen sok szó esett a városházán a cselédkérdésről, amely azonban ma már igen komoly problémává érett. Almády még nyugalombavonulása után is sokat foglalkozott ezzel a kérdéssel, sőt Bárczy István fölkérésére nagyszabásu elaborátumot is dolgozott ki, amelyet annakidején részletesen és elsőként volt módjában a Fővárosi Hirlapnak ismertetnie.

A cselédkérdés most ismét kisért és értesülésünk szerint Lobmayer Jenő tanácsnoknak, aki a szociálpolitikai ügyek élén áll, szándékában van a hatósági cselédközvetitőt fokozatosan életbeléptetni. Az erre vonatkozó jelentést a tanácsnok valamelyik őszi közgyülésen kivánja megtenni. A hatósági cselédközvetitő gondolatának fölvetése Kirchner Béláné érdeme, aki fölhivta a tanácsnak a figyelmét arra is, hogy a cselédek, akik vidékről feljönnek, nem is a közvetitőkhöz, hanem kvártélyos asszonyokhoz mennek, ahol alkalmuk nyilik az erkölcstelen életre. Ennek megoldását is tervezte annakidején Almády Géza, aki ma is él és ma is friss erőben munkálkodik. Ha a tanács elővenné a poros akták közül Almády Géza tervezetét, vagy ha ujból kikérné közreműködését a kérdés megoldásában, mindenesetre jelentős lépéseket lehetne tenni.

Az ügyosztálynak egyébként a hatósági cselédközvetitő kérdésében elfoglalt álláspontja a következő:

— A cselédkérdés, amelynek megoldására több oldalról felmerült az óhaj, egy hatósági cselédközvetitő-intézet fölállitása iránt, sokkal mélyebb társadalmi jelenségekben leli gyökerét, semhogy e tekintetben egyszerü intézkedések javulást idézhetnének elő. A falusi osztályok vagyoni helyzetének jelentős javulása távoltartja ezeket az elemeket a városoktól. Ez mindenesetre igen nagy cselédhiányt idézett elő, aminek azután az is az átka, hogy a pótlásra jelentkező elemek a pálya erkölcsi szinvonalát erősen leszállitották. Ilyen körülmények között a közvetités rendjének változása az egész megoldásnak csak kis részletére terjedne ki és nagyobb enyhülést a kérdésben nem hozna.

— Megkönnyitheti azonban a közvetités rendjének változása a magánüzletek ellen emelhető kifogások orvoslását és igy a hatósági cselédközvetitésnek a jövőben való fokozatos megvalósitását a szociálpolitikai ügyosztály tervbevette és a körülmények megfelelő mérlegelésével szükségesnek is tartja.

— Emellett a magánüzletek szigorubb ellenőrzése, valamint a vidékről jövő lányok utazásának előmozditására az átmeneti szállók fölállitása is eszközöket adhat a cselédkérdés megoldásához és az ügyosztály ezeknek megvalósitását is célul tüzte ki maga elé. Az ügyosztály egyébként a kérdéssel állandóan foglalkozik és intézkedéseit a mindenkori szükséglethez képest sürgősen meg fogja tenni.

ACÉL PÁL ÉS TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

SELYEM
SZÖVET
CSIPKE
SZALAG
MOSÓÁRÚ
DIVATUJDONSÁGOK
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR
VII., RÁKÓCZI-ÚT 32.
II., FŐ-UTCA 52.

Események

A főváros és a Margitsziget. A Közmunkatanács megszüntetésének vagy átformálásának kérdése még mindig vajudik és ebben a tekintetben egészen divergáló felfogása van a kormánynak, a fővárosnak és természetesen magának a halálra itélt Közmunkatanácsnak is. A főváros, mint ismeretes, Városrendező Tanácsot akart csinálni a Fővárosi Közmunkák Tanácsából. Erre azonban talán nem is helyeznek olyan sulyt, mint arra, hogy a Margitsziget végre-valahára a főváros tulajdonába jusson. A tanács éppen ezért sürgeti ebben a kérdésben az elvi állásfoglalást, hogy a Margitsziget ügyében döntés történjék. A tanács álláspontja szerint a haszonbérleti kérdéshez hozzányulni nem lehet, mert a szerződő fél a fővárosi pénzalap. Ha azonban a főváros tulajdonába megy át a Margitsziget, akkor az egyik szerződő fél a főváros lenne. Wolffék körében a dolgot ugy kommentálják, hogy a Margitsziget és a pénzalap dolgát a kormány azért akaria különválasztani, hogy szabadabb kezet nyerjen, viszont a Közmunkatanács alakuljon át olyan müszaki hivatallá, mely többé nem pénzügyi és jogi kérdésekkel, hanem tisztán városszabályozó problémákkal foglalkozik. Az intranzigensek szerint — amint Buday Dezső azt egyszer kifejtette — a szigetre vonatkozóan kötött hosszu lejáratu amerikai szerződés is arra való volt, hogy a városnak ne legyen módja a sziget birtokára vonatkozólag táplált igényeit a közeljövőben biztositani. Ez az álláspont magában is bizonyitja, hogy azok a vágyak, amelyek szerint a főváros szerette volna a bérleti viszonyt fölbontani és a bérleti szerződést megsemmisittetni, ma már ideiüket multák. Addig, amig az amerikai szerződést a kormány meg nem kötötte, ez lehetséges lett volna, ma azonban már a tiszti főügyész is ugy véli, hogy a Margitsziget ötvenéves szerződéséhez hozzányulni nem lehet. A régi szerződést még meg lehetett volna támadni, a decemberben kötött ujabb szerződéshez azonban hozzányulni nem lehet.

A gázmüvek forgótőkéje és a koksz ára. Ismeretes az a nagyfontosságu szerződés, amelyet a fővárosi gázmüvek forgótőkéjének biztositásáról kötöttek és amelynek legfőbb eredménye az, hogy sikerült a gáztermelést függetleniteni a valutakérdéstől. Fölmerültek azonban ujabban bizonyos aggodalmak Budapest lakosságának kokszszal való ellátása és a koksz árának megállapitása körül. Erre vonatkozólag a következő felvilágositásokat kaptuk:

— A szerződés a kitermelt évi kokszmennyiség tiz százalékát biztositja a fővárosnak. Ezt a tényleges szükségletnek megfelelően szabták meg. A koksz árának általános elvek szerint való megállapitását a székesfőváros tanácsa részére tartották fenn. Ugyancsak a tanács fogja megállapitani az eladási detail-árakat is. Az ármegállapitásnál kizárólag az a korlátozás van, hogy a huszonöt százalékot is leszállitották husz százalékra és a tanács csak abban az esetben köteles hozzájárulni az üzem intézőbizottsága által javasolt árhoz, hogy ha a koksz ára a szén árát husz százalékkal nem haladja meg. Kivánatos most már csak az volna, hogy bizonyos kokszmennyiségnek a főváros piacán való elhelyezése a jövőben is biztositassék, nehogy a gázgyár által kitermelt koksz kizárólag exportcélokra legyen fölhasználható. Ebben a tekintetben is meg vannak azonban a szerződésben szükséges biztositékok.

Szórakozás

Halmay Tibor és Ujváry Lajos a Három grácia minden előadásában frenetikus tapsokat aratnak. Különösen az apacstánc-paródiának gyujtó hatása vetélkedik az eredeti táncnak. Biller Irén festői produkciójának hatásával. A művészek nem mennek nyári szabadságra és igy a nagyszerü triász, Biller Irén, Halmay Tibor és Ujváry Lajos szünet nélkül együtt marad, gyönyörködtetve a Fővárosi Operettszinház közönségét. Harmath Hilda, Mészáros Paulette, Vendrey Ferenc, Kompóthy Gyula és Komlóss Vilmos is estéről-estére a legszivélyesebb ünneplésekben részesülnek.

Az Etna kitörése és pusztitásai. „A cimzetes férj". Egy furcsa házasság komédiája 6 felvonásban. A Kert-mozi kitünő müsora. Fájó visszhangra lelt az egész világon az a lesujtó hir, amely néhány hét előtt kelt szárnyra: az Etna ujból kitört és falvakat, városokat pusztitott el. Erről a rettenetes katasztrófáról filmfelvételeket is készitettek, amely borzalmas realitással mutatja be az Etna kitörésének tragikus következményeit. Az Etna kitöréséről készült rendkivül érdekes riportfilmfelvételen kivül még egy attrakciót mutat be a Kert-mozi: az utolsó Gunnar Tolnaes-filmet, a „Cimzetes férj" cimü 6 felvonásos házassági komédiát. A Kert-mozi müsorát kivételesen három előadásban mutatja be fél 8, kilenc és fél 11 órai kezdettel.

Lábass Juci, Mende Klári, László Andor, D'Arrigo Kornél, Ércközi és Deréki játsszák minden este a Budai Szinkörben Lehár legujabb operettjének, a „Tangókirálynő"-nek főszerepeit, mely a sajtó és közönség egybehangzó verdiktje szerint elhatározó nagy sikert aratott. Tegnap és tegnapelőtt az érdeklődők nagy tömege csalódva távozott a pénztártól, mert délben már ott függött a tábla, a siker csalhatatlan fokmérője, „A mai előadásra már minden jegy elkelt".

Dacára a nyári szezonnak, a Kamarában állandóan telt házak mellett kerül bemutatásra „Judex", az örökbecsü francia filmattrakció, a főszerepben René Crésté és Cocantin. Az esti előadások nyitott tető alatt folynak. Kezdete 6, 8 és 10 órakor.

JARDIN DE PARIS
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
TELEFON: JÓZSEF 86-31.
Ragyogó augusztusi müsor!
Bohózatok, magánszámok, táncatrakciók. Kezdete este 9 órakor.

FORTUNA
Ingatlanforgalmi Vállalat
az Országos Földbirtokrendező Bíróság engedélyével
Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 21. szám. Telefon: 7-36.
Földbirtokok, szőlők, malmok, birtokbérletek, budapesti és vidéki házak, villák, telkek, gyárhelyiségek, lakás és hitelközvetités.
Cégtulajdonos: BIRKI MIHÁLY értékpapirbizományos
Tőzsdei megbizások — Értékpapirok vétele és eladása.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, idejében feladott tőzsdei megbizásokat középárfolyamon effektuál a Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

KOLLARIT
BŐRLEMEZ
KOLLARIT-BŐRLEMEZ SZAGTALAN FEDŐLEMEZ
GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPEST ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS ÉS BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el. —

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.
BUDAPEST.
Müszaki gummiáruk. — Kemény gummiáruk. — Akkumulator-elemedények. — Tauril tömitőanyag.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79.
VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

TŐZSDEI HIRLAP

Girón túl — ex-giró előtt

A tőzsdén most furcsa események előtt állunk, valami olyanra készülnek, ami még nem volt, nem is kívánatos, hogy legyen és amit talán az utolsó pillanatban sikerül elodázni. Arról van szó, hogy a jövő héttől kezdve két héten át girón kivül kötik az üzleteket a budapesti tőzsdén, ami magyarul annyit jelent, hogy egyik nap megkötik az üzletet, másnap pedig már fizetni és szállitani kell. Aki csak egyszer látta a tőzsde életét és forgalmát, tudja, hogy ez mit jelent, helyesebben mit jelentene, ha egyáltalán keresztülvihető volna.

Mert megiósoljuk és mert ezen a ponton könnyü a jóslásnak egyébként hálátlan szerepére vállalkozni, hogy az ex-giró teljes kudarccal fog végződni. Nem lesznek vevők és nem lesznek eladók, egyáltalán nem lesz üzlet, mert miután ki van zárva a játék lehetősége, nincs értelme az üzletnek sem, az átértékelési folyamat megáll erre a furcsa tizennégy napra. Az ügynökök nagyrésze máris kijelentette, hogy még a bankoktól kapott megbizást sem vállalja, mert nem hailandó százmilliókkal a zsebében és papirok ezreivel a hóna alatt szaladgálni, hogy szállitson és átvegyen. Az ügynökök nagyrésze már el is utazott, egész sereg tőzsdést direkt különvonat vitt el Siófokra, az egyezmény fekete táblája tele van hirdetésekkel, amelyekben az ügynökök közlik, hogy elutaztak és senkinek sincs joga az ő nevükben üzletet kötni.

Igy áll a helyzet most egy héttel az ex-giró napok előtt. Ha a tőzsde vezetősége mégsem változtatna elhatározásán, akkor ezeken a napokon az egész tőzsdeidő alatt csak a nemjegyzett értékben lesz jelentékenyebb üzlet, mert ezekben megszokta a tőzsde a prompt-kassza való eladásokat és vételeket. Ha ezt a piacot akarták föllenditeni, akkor elérték a céljukat, egyébként olyan lesz a tőzsde ebben a két hétben, mintha be lenne zárva, mert hogy igazi üzlet legyen az ex-giró, az ki van zárva.

A Sulner-koncern. Az utóbbi időben a lapok börze-rovatában sürün találkozunk papirokkal, amelyeket az ugynevezett Sulner-koncern vezetett be a magánforgalomba. Ismertebbek ezek között: az Ingéfa, a Hollandi Izzó és a Caloria. A tőzsdén alig tudják, hogy miféle tőke-koncentráció az a bizonyos Sulner-koncern, de mert milliárdos értékeket akarnak a közönség körében elhelyezni, szükséges volna a nyilvánosság megfelelőbb tájékoztatása. Azért mi érdekelt helyre néhány kérdést intézünk, hogy a kapott fölvilágositást aztán nyilvánosságra bocsáthassuk.

1. Az Ingéfa tudtunkkal a Friedrich és Sulner épitővállalkozó-cégből alakult. Miért kellett ezt a céget 1921-ben részvénytársasággá átalakitani és miféle aktivákra alakult ez a részvénytársaság?

2. A Hollandi Izzónak van-e már működésben levő gyára? Miféle jogon használja a „Hollandi" nevet? A hollandi főkonzul. Fredderus, miért nem fogadta el a fölajánlott igazgatósági tagsági állást? Az Óvadékbank miért nem vállalta, hogy e részvényeket a tőzsdén manazsálni fogja? Ki az a Kaufmann Amsterdamban, akinek bizonyos érdekeltsége van a Hollandi Izzónál? Miért kért fölvilágositást Fledderus a Hollandi Izzó felől Végh Károlytól, a tőzsde elnökétől? A Frankl vaskereskedő részvénytársaságnak miféle érdekeltsége van a Hollandi Izzónál?

3. A Caloria-részvényeket Sulner Márton Londonban is elhelyezni akarja. Miféle érdekeltséggel tárgyal ott?

Reméljük, hogy ezekre a kérdésekre a közönséget kielégitő választ fogunk kapni.

Fábián és a nagyvágó. A Fábián-részvények a budapesti tőzsdén még sohasem tapasztalt hausse és a korona sajnálatos leromlása dacára is csak alig javitották meg árfolyamukat. A Fábián-vállalatról már több izben elmondottuk a mi érdektelen véleményünket, amely főleg abban csucsosodott ki, hogy a gyár, szakértők szerint, nem lépi át a nagyobb kovácsmühely fogalmát, csak ezentul szándékozik majd erőteljesebben fejlődni, amihez a tőkét a tőzsde közönségétől szándékozik beszerezni. E részvények tőzsdei bevezetése alkalmával megirtuk, hogy a gyár jelentősebb aktivái között egy hidmérleg szerepel, továbbá bizalomgerjesztőnek azt hiresztelték, hogy meg akarják szerezni a gyárral szomszédos telket (ha Mezei József megfelelő részvényt rá tud sózni a publikumra) és hogy Fábiánék külföldi tőkeérdekeltséget keresnek. Mozgolódni azonban tudnak Fábiánék. Se szeri, se száma a hangulatos kommünikéknek. Ezeknek az elhelyezésére legujabban egy nagyvágót szerződtettek, akinek az a hivatása, hogy még a lapokat is megvágja.

A Finombőrgyár finomságai. A Fővárosi Hirlap irta meg először, hogy micsoda rejtélyes rejtelmek vannak a Finombőrgyár körül, azóta több laptársunk foglalkozott az üggyel, legutóbb a szaklapokon kivül a Reggel is, amely részletesen közli a gyár és a gyárigazgató priuszát. A Finom R.-T. igazgatósága nyilttérileg nyilatkozott és bejelentette a sajtópört, ama nevezetes és megszokott sajtóperök egyikét, amelyben sohasem lesz főtárgyalás. Néhány lap azonban még rendületlenül közli, hogy egy ilyen finom részvény 23.000 korona. Nem irigyeljük a gusztusát annak, aki megveszi.

Papirok a magánforgalomban. Hétfőn a magánforgalomban a következő papirokat keresték: Kéve 3800—4200, Karancsberényi 23—26.000, Cellini 5000—5400, Délkelet 28—30.000, Pharmacia 4000—4400, Magyar-amerikai 13.500—14.500, Ujpesti beton 2600—3000, Móri szén 20—25.000, Böhm hordó 6200—7000, Warnsdorfi 1800—2000, Kopeczky 2500—3000, Winternitz 3000—3500, Óbuda-Ujlaki 4500—5500, Hungária kalap 13—14.000, Budapesti bank 5300—5800.

A Földhitelbank e héten már saját szárnyain repül, egészen önálló intézete lesz a magyar pénzpiacnak, akik alapitották és nagyra nőni látták, utjára engedik. Bizonyos, hogy a Pesti Hazai Első Takarék és az Anglo-Austrian Bank nem szivesen teszik ezt, de nem tehetnek másként, mert a Földhitelbank tulnőtt az ő gyámságuk keretein, Paupera Ferenc dr. sokkal erősebb, sokkal nagyvonalubb, sokkal egyénibb bankvezérnek bizonyult, semhogy ne tudna a saját lábain járni. Az alapitók kivonulnak, helyüket jórészt külföldi tőkések foglalják el, a Földhitelbank pedig az lesz, amivé Paupera Ferenc dr. formálta és teremtette. Ő és a Földhitelbank egyet jelentettek már eddig is, most fokozottabb mértékben lesz ez igy, mert ő lesz az elnök, az egyetlen dirigens, aki nem ismer korlátokat, csak olyanokat, amilyeneket csak bölcsesége, csak koncepciója maga teremt magának. Nevezetes esemény ez a magyar gazdasági életben, az ujjáépités munkája hatalmas harcost nyert az ujjászületett Földhitelbankban, amely viszont egy olyan kiváló egyéniség kialakulását és nagyszabásu munkáját teszi lehetővé, mint amilyen Paupera Ferenc. A Földhitelbank tranzakciójáról, amely ennek a hétnek eseménye lesz, a következőket jelentjük:

A Földhitelbank részvénytársaság Paupera Ferenc dr. elnöklése alatt julius 31-én tartotta XII. évi rendes közgyülését. Az 1922. üzletévről előterjesztett zárszámadás, melyet egy 56 millió koronás alaptőke gyümölcsöztetése terhelt, 78,896.654 korona tiszta nyereséggel zárult. A közgyülés határozata értelmében az 1922. évi osztalékszelvények augusztus 1. napjától kezdve a bank pénztáránál 200 koronával (100 százalék) kerülnek beváltásra. A közgyülés továbbá hozzájárult Paupera Ferenc dr. elnök azon javaslatához, miszerint a jelenlegi nyolcvannégymillió koronát kitevő alaptőke 130 millió koronára felemeltessék. A kibocsátási feltételek a következők: 2 darab régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 25.000 korona átvételi árfolyamon, amely az igényjog gyakorlásakor fizetendő be. Az elővételi jog 1923. évi augusztus 2. napjától augusztus 10. napjáig bezárólag gyakorolható a Földhitelbank részvénytársaság főpénztáránál. (Elővételi pénztárórák délután 3—5-ig.) Az alaptőkefelemelési müvelet befejeztével a bank saját tőkéi mintegy 6 milliárd 400 millió koronára fognak emelkedni. A közgyülést követő ülésben az igazgatóság Paupera Ferenc dr.-t elnökké és Sir William Garthwaite Bart-et alelnökké választotta.

A Magyar Városi Bank alaptőkéjének 550,000.000 K-ra emelését határozta el. 500,000 darab uj részvény 1:1 arányban darabonként 700 K-ért a régi részvényeseknek ajánltatik fel, mig a fennmaradó részvények magasabb árfolyamon az intézet már fennálló külföldi kapcsolatának kimélyitése céljából külföldi pénzcsoportnak engedtetik át. Az elővételi jog augusztus 4-ig bezárólag a Magyar Városi Banknál és a Magyar Jelzálog Hitelbanknál gyakorolható.

Aluminiumérc Bánya és Ipar R.-T. érdekköréhez tartozó és az utódállamok területén működő vállalatok egységes vezetésének biztositására a Bankhaus Blankart & Cie. zürichi cég közremüködésével 3 millió svájci frank teljesen befizetett alaptőkével megalakult Zürichben a Bauxit Trust A.-G., amely az Aluminiumérc Bánya és Ipar R.-T. összes üzleteit átveszi és azok egységes vezetéséről gondoskodni fog. Ezen átszervezéssel kapcsolatban a Bankhaus Blankart & Cie. cég jogot biztosit az Aluminiumérc Bánya és Ipar R.-T. részvényeinek arra, hogy részvényeiket Bauxit Trust R.-T. részvényekre cserélhessék át. Az egyidejüleg közzétett hirdetmény értelmében minden 25 darab Aluminiumérc Bánya és Ipar R.-T. részvények ellenében 10 darab egyenként 50 svájci frank névértékü 1923. üzletévi osztalékjogosultsággal biró részvény vehető át az Angol-Magyar Bank R.-T. értékpapirpénztáránál szeptember 15-ig. A svájci Bauxit Trust A.-G. részvényeiből 10 darab lesz egy tőzsdei kötés.

A Palágyi faárugyár-részvények. Az évtizedek óta fennálló Palágyi Gyula-féle butor- és vasárugyár, mely 1917-ben alakult át részvénytársasággá és most 50 millió K alaptőkéje van, a közeljövőben a tőzsdére fogja bevezetni részvényeit a Bondy és Tarján cég utján. A vállalat a Hajtsár-uton hatalmas ingatlannal rendelkezik. Gyára, amely intézeti butorokitól luxusbutorokig mindent gyárt, ugyszintén vaságyakat, rézbutorokat, portált és üzletberendezéseket, állandóan 150 munkást és 30 tisztviselőt foglalkoztat.

Esztergom-Szászvári Kőszénbánya R.-T. Ezen társaság igazgatósága a részvényeseket augusztus hó 4. napjára rendkivüli közgyülésre hivja meg, melynek inditványozni fogja, hogy a társaságnak jelenleg 36 millió koronát tevő alaptőkéjét 90.000 darab uj részvény kibocsátása által 18 millió koronával 54 millió koronára emelje fel, hatalmazza fel az igazgatóságot a kibocsátás időpontjának és egyéb módozatainak oly módon való megállapitásával, hogy a kibocsátandó összes uj részvényekre az elővételi jog a régi részvényeseknek biztositassék.

Az Ofa Holzindustrie A.-G. Zürichben megtartott közgyülése a 348.321·38 svájci frank tiszta nyereségből részvényenként 3 svájci frank osztalék kifizetését határozta el. A szelvények beváltása augusztus 1-től Zürichben a Blankart & Co. bankháznál, Budapesten pedig az Országos Fatermelő R.-T.-nál (V., Zoltán-utca 16.) Zürichre kiállitott svájci frankra szóló csekkel történik. Elhatározta továbbá a közgyülés a vállalat alaptőkéjének 7 millió svájci frankra való fölemelését olykép, hogy az igazgatóságnak egy korábbi megállapodása alapján a részvényeket svájci frankban, névértéken felül egy, a Comptoir d'Escompte de Genéve genfi bank vezetése alatt álló svájci csoport veszi át, amely a régi részvényeseknek minden 10 darab részvény után 1 darab uj részvényt ad 5000 K adó- és bélyegilleték megtéritése ellenében. A vonatkozó részvényutalványokat folyó évi augusztus 1-től kezdődőleg az Országos Fatermelő R.-T. szolgáltatja ki.

A Dél-Kelet Viszontbiztositó R.-T., amely az elmult üzleti évben 200 százalék osztalékot fizetett, a részvények tőzsdei jegyeztetését fogja kérni. Az intézet a Frankfurti Általános Biztositó Társaság magyarországi telepeinek jogutódja és annak összes üzleteit a folyó évben átvette. Érdekeltségéhez tartozik: a „Dunántul", az „Ivria" (Budapesten és Nagyváradon), a Román Lloyd temesvári biztositó intézetek, valamint a Frankfurti Általános Biztositó Társaság magyarországi, ausztriai és cseh-szlovákiai telepei és a Frankfurti anyaintézet összes üzleteiből részesedés. A tőzsdei bevezetést, engedélyezése után a Strasser és Társa bankcég, Budapest (V., Nádor-utca 11.) fogja eszközölni.

A Magyar Szalámigyár R.-T. julius 29-i közgyülésén Móhr Béla dr. elnök javaslatára elhatározta az alaptőkének 300 millióról 500 millió K-ra való fölemelését. Az uj részvények 5:2 arányban adatnak ki darabonként 5000 koronáért, azonkivül az igazgatóság a társaság tárcájából ugyancsak minden 5 régi részvényre egy Czinner szalámi-részvényt ad ingyen. Az elővételi jog augusztus 1-től 16-ig bezárólag a társaság főpénztáránál gyakorolható.

A Magyar Mezőgazdasági Hitelintézet R.-T. részvénytőkéjét 1½ milliárdra emeli fel, miáltal saját tőkéi 1·5 milliárdra emelkednek. A tőkeemelés az intézet erős fejlődésben lévő üzletein kivül két jelentős tranzakcióval van kapcsolatban. Az intézet ugyanis megszerezte a 100 millió K részvénytőkéjü és saját telepén teljes üzemben lévő „Corvin" Vasöntő- és Gépgyár R.-T. részvényeit, továbbá jelentékeny érdekeltséget vállalt a borsodmegyei Sajókondói Kőszénbánya R.-T.-nál. Az utóbbi vállalat részvénytőkéje 50 millió K és naponta 35 vagón szenet termel. A vállalat elnöke báró Szterényi József. A Magyar Mezőgazdasági Hitelintézet R.-T. mindkét jelentékeny iparvállalat részvényeinek tőzsdei bevezetését kérelmezte. Ugyancsak érdekkörébe vonta a Debrecenben 43 év óta fennálló Debreceni Kölcsönös Segélyző Egyesületet, melylyel megalapitotta 60 millió K részvénytőkével a Tiszántuli Mezőgazdasági Hitelintézet R.-T.-ot.

A Demecseri Ipartelepek r.-t. igazgatósága augusztus hó 11-én tartandó közgyülésén az alaptőkének 40 millióról 100 millióra való felemelését javasolja. A társaság tulajdonát képezi a Demecseren 26 holdon fekvő legmodernebb mezőgazdasági ipartelep, amelynek különböző üzemei már az idei kampányban fokozatosan működésbe helyeztetnek. A társaság bankári teendőit a Magyar-Német Bank látja el.

A Magyar Forgalmi Bank R.-T. közgyülésén az igazgatóság jelentést tett arról, hogy a háboruelőtti külföldi valuta-adósságai tárgyában megállapodást létesitett. Ezzel kapcsolatosan a közgyülés az intézet alaptőkéjének 100 millió K-ra való fölemelését határozta el. A régi részvényeseket minden 1 darab régi részvény után 1 darab uj, már a folyó üzletévre osztalékjogosult részvény illeti meg 8000 K átvételi árfolyamon. A régi részvényeseknek az elővételre fel nem ajánlott részvényekből 50.000 darabot az intézet külföldi hitelezőivel létesitett egyezség alapján ezek a hitelezők fogják átvenni, mig a fennmaradó 50.000 darab részvénynek a kibocsátási árnál lényegesen nagyobb áron szabad kézből való értékesitése tekintetében gondoskodás történt. Az elővételi jog gyakorlása augusztus 4-ig az intézet pénztáránál eszközölhető.

A Pesti Viktória-Gőzmalom e hó 26-iki közgyülése részvényenként 1000 K osztalék (100.000 darab 1922-re osztalékjogosult részvény à 1000 = 100 millió K) kifizetését határozta el.

Az Első Törökszentmiklósi Gőzmalom R.-T. közgyülése elhatározta, hogy részvényenként 80 K osztalékot fizet a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál, valamint hogy az alaptőkét 12.000.000 K-ról 24,000.000 K-ra emelte fel.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Ára 60 korona

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 augusztus 10. — 32. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 4000 korona. Félévre 2000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Gyakorlati közigazgatást

Irta: **Dr. Kazay László** törv. hat. biz. tag

Élénk érdeklődéssel olvastam Ereky Károly bizottsági tagtársam és mélyen tisztelt barátom cikkét a Fővárosi Hirlap hasábjain. Olvasása közben ugyanaz jutott eszembe, ami legelső felszólalása alkalmával, hogy — debuiset pridem. Több mint két éven át egyedül csekélységem volt az, aki az üzemek ügyére minden egyes kinálkozó alkalommal igyekezett a figyelmet felhivni. Törvényhatósági bizottsági tagságom első napja óta nem szüntem meg propagálni egy — az üzemek központi vezetését és ellenőrzését irányitó — szerv felállitását.

Az én ideám egy kiváló szakerőkből álló kereskedelmi rugékonysággal biró központi ellenőrző szerv felállitása volt az üzemek gyümölcsözőbbé tétele céljából.

A legnagyobb mértékben elitéltem és kifogásoltam én is, hogy az üzemek ugyszólván semmivel sem járulnak székesfővárosunk közönsége sulyos terhének enyhitéséhez. Már pedig ez üzemeknek elsősorban ez lenne a hivatásuk, másodsorban pedig az, hogy különösen az élelmiszerüzemek és egyéb közszükségleti cikkeket gyártó üzemek ármérséklőleg és árcsökkentőleg hassanak. De sajnos, a valójában ezek az üzemek inkább árdrágitólag hatottak, pedig ha valamikor, ugy éppen most, közélelmezésünk majdnem katasztrófálisnak mondható napjaiban ez százszorosan fontos volna.

Már jó belemelegedtem ez idea propagálásába, amidőn az üzemek adminisztrációs multjának tanulmányozásakor rájöttem arra, hogy

a főváros vezetőkörei egy ilyen szerv felállitását már tiz évvel ezelőtt szükségesnek tartották

és 1918 március 18-án Bárczy polgármester egy szabályrendeleti tervezetet is dolgozott ki Budapest székesfőváros üzemeinek igazgatásáról és ellenőrzéséről.

Jóllehet e szabályrendelet-tervezet távolról sem váltja valóra az én nagyon is gyakorlati és nagyon is radikális irányelveimet, mindazonáltal a kezdeményezés érdeme és dicsősége nem vonható meg e tervezettől.

Két éven keresztül süket fülekre találtam a törvényhatósági bizottságban az üzemekre vonatkozó terveimmel, mig végre Ereky mélyen tisztelt barátom fellépése s ennek kapcsán a többségi pártból való kilépése az érdeklődés homlokterébe állitotta az üzemeket.

Közéleti viszonyainkra szomoruan jellemző, hogy nálunk csak a pártpolitikai és személyes természetü ügyek keltik fel az érdeklődést. Még a legéletbevágóbb, legfontosabb ügyek fölött is hihetetlen közömbösséggel és nemtörődömséggel térnek napirendre az emberek, ha az a pikantéria szenzációjával nem hat.

Ereky mélyen tisztelt barátom mindenesetre nagy szolgálatot tett a köznek, amikor egész egyéniségét latba vetette az üzemek érdekében, de bár korábban tette volna, mindjárt akkor, amikor én kezdtem el propagálni az üzemek gyökeres reformját.

De nemcsak az üzemekre vonatkozó inditványaim találkoztak a többségi párt vezetősége részéről érthetetlen közönnyel, hanem nagyon számos gyakorlati irányu inditványaim is, amelyek a többségi pártból való végleges kilépésemre vezettek.

A költségvetéshez történt egyik felszólalásomban fejtettem ki

fővárosunk költséges, nehézkes és nagy apparátusu adminisztrációjának

jellemzésére, hogy ugy teszünk, mint a tönkrement földesur, akinek többezer holdja eluszott és csak a kastélya, a parkja és azt övező néhány hold földje maradt csak meg, de a régi költséges uri életmódról, a nagy személyzetről és a nagy háztartásról lemondani nem akar mindaddig, mig a kastély is dobra nem kerül. Hazánk területe kétharmadrészének elvesztése, pénzünk elértéktelenedése, az anyagárak és munkabérek horribilis emelkedése, a takarékosság elvének legkérlelhetetlenebb alkalmazását irta elő, ennek dacára fővárosunknál semmiben sem történt figyelemreméltó megtakaritás. A régi költséges és nehézkes adminisztrációnk van meg ma is. A közigazgatási bizottságban a polgármesteri jelentésekkel kapcsolatban többször inditványoztam azt, hogy a székesfővárosi közigazgatási eljárás novelláris uton való sürgős és gyökeres egyszerüsitése érdekében irjunk fel a kormányhoz, vagy saját hatáskörünkben szabályrendeletileg egyszerüsitsük a közigazgatásunkat az egész vonalon egész addig a határig, amig a fennálló tételes törvényekkel összeütközésbe nem jövünk.

A Tisza-féle 1900. évi 20. t.-cikk, amely a közigazgatási eljárás egyszerüsitése nevet viseli, amely megszületésekor is inkább a közigazgatási eljárás egyöntetüvé tétele nevét viselhette volna joggal, már elavult. Fővárosunk közigazgatásának gyökeres megreformálása azt sokkal gyorsabbá, jobbá és olcsóbbá tette volna. Személyzeti és dologi kiadásokban óriási megtakaritást érhettünk volna el.

Rendkivüli idők rendkivüli eszközök igénybevételét irják elő,

de sajnos, ezen a téren sem történt semmi.

A székesfőváros munkásainak munkabér-mozgalmairól még csak szó sem volt, amidőn én a jelen törvényhatósági bizottság első heteiben a munkásjutalékrendszer bevezetését inditványoztam a fővárosi üzemeknél, kapcsolatban a községi takarékpénztár felállitásával. Terem szük ahhoz, hogy e két nagysulyu és egymással szorosan összefüggő tervemet itt kifejtsem, esetleg egy külön cikkben fogok rá visszatérni.

Nagy vitám volt a közigazgatási bizottság egyik közelmult ülésén Folkusházy alpolgármester urral, kinek az üzemek és különösen az állatvásár-pénztár ügyvitelének ellenőrzésére vonatkozó felfogását nem oszthatom. Az alpolgármester urnak az volt az álláspontja, hogy az üzemeknek s igy az állatvásár-pénztár ügyeinek az alapos betekintése is csak vizsgálóbirói végzésre történhetik meg. Ezzel szemben én azt állitottam és állitom ma is, hogy a főváros üzemei nem vonhatók egy kalap alá a tőke más természetü kereskedelmi vállalataival, melyekre nézve a kereskedelmi törvény az irányadó elsősorban. Kik ellenőrizzék a fővárosi üzemeket elsősorban, ha nem a törvényhatósági bizottság tagjai? Ez nekik nemcsak joguk, de kötelességük is. Éppen azért nem szavaztam meg egyetlenegy ugynevezett „árdrágitójavaslatát" sem a tanácsnak, mert teljesen ismeretlen volt előttem az üzemek belső ügyvitele és kalkulációja. Én joggal feltehettem és fel is teszem, hogy

gyakorlatibb irányu vezetés mellett a termelési költségek lényegesen apaszthatók lettek volna.

Vizsgálóbiróhoz nem mehetek, mielőtt nem tudom, hogy forog-e fenn a büntetőtörvénykönyvbe ütköző cselekmény vagy sem. Feltételezem, hogy nem, csak a Folkusházy-féle elmélet tarthatatlanságának jellemzésére emelem ki, aki a vizsgálóbiróhoz utasitja a törvényhatósági bizottsági tagokat, kik az üzemek belső ügyvitelét nem ismerik. Hogy van-e szükség vizsgálóbiróra vagy sem, azt ugy a bizottsági tagok, mint mások, csak az üzemek legbelsőbb ügyeinek legalaposabb ismerete után állapithatják meg. Ezen ismeretek hiányában vizsgálóbiróhoz fordulni rágalmazás vétségét képezhetné. Elvitathatatlan tény azonban az, hogy azon törvényhatóság tagja, amelyik törvényhatóság nevét, cimét, pénzét, erkölcsi presztizsét, anyagi erejét adja egy üzemnek, melyre a székesfőváros legfontosabb érdekeinek képviselete van bizva, azt az üzemet igenis joga van a törvényhatósági bizottság tagjainak ellenőrizni.

Lehet, hogy majd egy ujabb személyes üggyel kapcsolatban ezen kérdés is az égető aktualitások homlokterébe fog kerülni.

Ha már a személyi természetü ügyeknél tartunk, nem hagyhatom megütközésem leszögezése nélkül

a többségi pártnak a választások körül követett eljárását,

amidőn régi, husz-harmincéves kifogástalan szolgálati multtal biró érdemes tisztviselőket mellőztek protezsáltjaik miatt. A belvárosi előljárói és a legutóbbi alpolgármesteri választások azok, amelyek nagyon káros és kóros képét mutatják e rendszernek. Az olyan tisztikartól nagy munkateljesitményt, munkakedvet, duzzadó ambiciót nem várhatunk és nem remélhetünk, amelyiket az ilyen pártoskodó mellőzések méltán és teljes joggal elkedvetlenitenek és lehangolnak. A székesfőváros fogalmazói kara teljes mértékben és teljes joggal el van keseredve, az őket méltatlanul ért mellőztetések miatt. Már pedig ha valamikor, éppen most kellene fokozni a tisztviselők munkakedvét, szorgalmát és ambicióját.

Sulyos mulasztás terheli ugy a többségi pártot, mint a városi tanácsot

a közlekedési ügy terén

is. Eltekintek most a közismert villamos mizériáktól, hanem csak rámutatok arra a hallatlan és példátlanul álló dologra, hogy Budapest a világon az egyetlen város, ahol a bérautó-fuvarozást a szabadverseny teljes kizárásával egyetlen nagytőkés vállalat monopoliumaként szolgáltatták ki. Rámutatok arra, hogy szabadverseny mellett az autó-közlekedés feltétlenül jobb és olcsóbb volna, ennek dacára az autó-bérfuvarozók ipartestületének az autótaxinak és a közterekre való kiállhatási jognak engedélyezésére irányuló kérelmét a tanács Till tanácsnok ur nem nagy dicsőségére elutasitotta. A törvényhatósági bizottságon volna a sor e sulyos hibát reparálni.

Székesfővárosunk közbiztonsági állapotai és viszonyai,

a rendőrségi nyomozatok terén tapasztaltak, egyaránt bő módot és alkalmat nyujtottak arra, hogy a

rendőrség működését törvényhatóságunk, főleg közrendészeti albizottsága révén, élénk figyelemmel kisérje. A közrendészeti bizottság tizenöt éven át nem volt összehiva, csekélységem nagynehezen életre keltette a tetszhalottat. Korszakalkotó rendőrségi reformokat léptettek életbe anélkül, hogy még csak meg is kérdezték volna erre nézve a főváros véleményét. Gondoljunk a rendőrség államositására, tanulmányi, szervezeti, fegyelmi szabályzatai ujabb megalkotására stb.

A börtönügy terén tett inditványaim szintén süket fülekre találtak, pedig éppen a kommün tanithatott volna meg bennünket, hogy halálos bün a börtönügyet teljesen elhanyagolni. Én azt akartam, hogy a börtönvizsgáló-bizottság nevének és hivatásának megfelelően gyakori és szigoru vizsgálatok tartásával ellenőrizze azt, hogy főként a bünvádi perrendtartásnak a börtönügyre vonatkozó intézkedései betartatnak-e?

Valamennyi igazán gyakorlati inditványaim sorsa a meg nem értés, vagy a megérteni nem akarás volt.

A jövő helyes iránya csak egy lehet. Tessék kikapcsolni az országos politikát a székesfőváros törvényhatósági bizottságából. Tessék mellőzni a személyeskedő pártoskodásokat, tessék igazi gyakorlati termelő, kenyeret adó, a megélhetés nehézségeit csökkentő, jó, gyors és olcsó közigazgatást nyujtó politikát követni, mert enélkül a székesfőváros csődje elkerülhető nem lesz.

Megalakul a városházi kormánypárt

Wolffot már az ősszel kiütik a nyeregből
Koaliciós kormányzásnak van csak lehetősége

A Fővárosi Hirlap már több izben megemlékezett arról, hogy a kormány megelégelte az intranzigensek uralmát a városházán is és hogy megkezdődtek a puhatolódzások abban az irányban, hogy miként lehetne egy középső alakulatot inaugurálni a városházán. Most azután már a napilapok foglalkoznak ezzel a kérdéssel és a napokban egyik legtekintélyesebb napilapunk irta meg a kormány szándékait. A lap értesülése szerint az egységes párt krizise után gróf Bethlen István miniszterelnök most már elérkezettnek látja az időt arra, hogy a fővárosi ügyek intézésében politikája szintén érvényre jusson. Ecélból tárgyalások folynak oly irányban, hogy ugy az egységespárt keretein belül lévő politikusok, mint a fővárosi bizottsági tagok közül azok, akik nagy hajlandóságot mutatnak arra, hogy magukévá tegyék az aranyközéput politikáját, uj fővárosi pártot alakitsanak.

Az uj párt már az ősszel megalakul

Egész határozottsággal beszélik, hogy az uj párt már az őszre megalakul, vagy helyesebben, a kormány forszirozza, hogy már az ősszel máskép oszoljanak meg az erőviszonyok a főváros közgyülési termében. Az a többség, amely ma Wolff Károly háta mögött ül, számtalanszor bebizonyitotta már, hogy csak Wolff Károly erőszakos eszközeinek hatása alatt maradt együtt, heterogén felfogásu emberekből áll, akik már régen ódzkodnának attól a politikától, amelynek katonáivá egy beteges hangulat hatása alatt a kommunizmus buklása után föleskü dtek.

Most azután Wolff Károly hatalmával szemben egy másik, lényegesen nagyobb hatalom, a kormányhatalom fogja őket magához édesgetni és ismerve a helyzetet, kétségkivül jelentős sikerrel. Ha gróf Bethlen István a városházán is kibontja az aranyközéputas zászlót, ezek az emberek valósággal tódulni fognak köréje. Amikor Horváth Károlyék, Becsey Antalék, meg a többiek kivonultak a pártból, mint emlékezetes, valóságos forrongást idéztek elő ezzel a lépésükkel. Végeredményben azonban alig néhányan vonultak ki. Ezek a jelenetek többször megismétlődtek és talán legeklatánsabb módon Ereky Károly esetében, amikor a Wolff-pártnak legalább fele szivében követte Ereky Károlyt, de az ellenzék keserü kenyerét enni mégsem voltak hajlandók. Ereky Károly ekkor maga is ellenezte a szecessziót, nyilván annak tudatában, hogy a közeljövőben meg fog jönni az alkalom, amikor a kivonulás sokkal nagyobb méretü és sokkal simább lefolyásu lehet.

Magukra maradnak a fajvédők

A kormánypárti alakulás a községi politikában föltétlenül sorsdöntő jelentőségü. Annyi bizonyos, hogy Wolff Károly táborát csekély kivétellel egész pártja el fogja hagyni és a vezér mellett csak egy kis intranzigens csoport marad meg, amely hasonmása lesz annak a másik politikai csoportnak, amely az országos politikában Wolff Károly, Gömbös Gyula, Eckhardt Tibor vezérlete alatt van kialakulóban. Ez azonban egyszersmind azt is jelenti, hogy a fajvédők a városházán talán már az ősszel, amikorra a középpárt alakulását várják, ellenzékbe szorul. Wolff Károly tehát már az ősszel nem lesz mindenható ur a városházán és ha ez igaz, akkor már a választások előtt igen jelentős változásokkal kell számitani ugy a városházi politikában, mint a tovább követendő irányitó elvekben és talán már személyekben is.

Nem használnánk az ügynek, ha már ma az uj községi párt vezéreit és összetevő elemeit emlegetnénk, egy azonban bizonyos, hogy a magot, amely körül az uj pártnak ki kell jegecesednie, ma az ellenzéki oldalon látjuk. Meg kell itt emlitenünk azokat a kombinációkat, amelyek ujból fölütötték a fejüket és amelyek arra vonatkoznak, hogy a kormány meg akarja hosszabbitani a városatyák mandátumát. Ez meglehetősen illuzorius ebben a pillanatban, amikor a kisebbség nemcsak passzivitásba vonul, de mandátumát is letette. Véleményünk szerint ezt a mandátumról való lemondást egy középső programmal alakuló párt kedvéért sem lehet visszacsinálni, sőt módot sem látunk erre a törvény megsértése nélkül. Ha azonban a kormány mégis mandátummeghosszabbitásra gondolna, vagy gondolt valaha is, akkor ma már tisztán látható, hogy ezt nem Wolffék, hanem a maga pártja számára készitette elő. Ma azonban már csak azért is lehetetlen a mandátummeghosszabbitás, mert hiszen azok a férfiak, akik ma az ellenzéken vannak és mandátumuktól is megváltak, ha a városházi kormánypárt vezetését veszik is át, erőteljesen leszögezték magukat a mandátummeghosszabbitás gondolata ellen.

Döntést csak a választások hozhatnak

Döntést a városházi politikában természetesen csak az uj választások hozhatnak. A kormány csinálhat már az őszre pártot, a közgyülés akkor is csonka marad. Ha mégis megcsinálja a kormány az uj pártot, annak csak az az egy értelme lehet, hogy a választások előtt bele akar ülni a nyeregbe és ki akarja onnan ütni Wolff Károlyt. Azt a tényt, hogy a törvényhatósági bizottság munkaképtelen, többé megváltoztatni nem lehet. Valószinü, hogy az uj alakulás révén a csonka közgyülésen többségben lesz a kormánypárt, de ennek a középpártnak igen éles ellenzéke lesz Wolff Károly intranzigens csoportjában és azok, akik ma egy gyékényen árulnak, az ősszel valósággal vérszomjasan fognak egymásnak nekiesni. Wolffékat valószinüleg elhagyják a keresztényszocialisták is, mert megelégelték azt a kiváló szociálpolitikát, azt a nagyszivü szociális érzéket, amellyel a wolffi uralom idején lépten-nyomon találkoztak.

Ma tehát mindezekből következtetve a kormánynak csak az az egyetlen érdeke lehet, amit az ellenzék is követel, hogy oszlassák föl végre ezt a törvényhatósági bizottságot, amely pár esztendős uralma alatt ugy megbukott, mint még várost kormányzó testület soha. Nehéz elképzelni azonban, hogy a községi választásokon egy a kormány tetszése szerint való többségi párt kerüljön be a városházára győztesen. Objektiv szemmel nézve a kilátásokat, a mindjobban ránk érő választásoknak csak az az eredménye lehet, hogy egy különös, konglomeratumszerü képviselőtestület fog összeülni. Egy bizonyos: ebben az uj közgyülésben Wolffék lesznek a legkisebb párt. De nem hihető az sem, hogy akár a kormánypárt, akár a demokraták, akár más liberális frakció, vagy akár maguk az igen nagy esélyekkel induló szocialdemokraták, az abszolut többséget megszerezhetnék. A jövő zenéje tehát a városházán a koaliciós kormányzás, amelyben, hogy kik vesznek részt, ma még sejteni sem lehet. Az erőviszonyok fogják megadni majd a helyzetet, amelyből a várost kormányzó koalició ki fog bontakozni. De hogy ebben Wolffék nem lesznek benne, erre az egyre ma már veszély nélkül lehet fogadásokat tenni.

Jön a szegényadó

Mit tanácsolt a kormány Budapestnek és a városoknak?

A napilapok egészen röviden emlékeztek meg arról, hogy a magyar városok képviseletében az elmult héten a polgármesterek deputációja jelent meg Sipőcz Jenő polgármester vezetésével Kállay Tibor, Rakovszky Iván, Bud János és Vass József miniszternél. A deputációban több nemzetgyülési képviselő is résztvett, olyanok, akiknek valamely város juttatott mandátumot. Ennek a deputációjárásnak Budapest szempontjából igen fontosnak kellett volna lennie, sajnos azonban, rendkivül csekély az az eredmény, amelyet el tudtak érni. Mindazonáltal igen fontosnak tartjuk azt, hogy a deputációjárást és különösen a miniszterek válaszát, részletesebben ismertessük a Fővárosi Hirlap olvasóival.

Sipőcz Jenő polgármester beszédében kifogásolta, hogy az állam csak a hadirokkantak, a hadiözvegyek és hadiárvák számára kivánja fönntartani a hatósági lisztellátást, ugyanakkor a keresetképtelen szegényektől és a munkaképtelenektől megvonta azt. Hangoztatta a polgármester, hogy a kormánynak ez az eljárása ugy szociális, mint politikai szempontból egyaránt káros, mert könnyen elégületlenséget szülhet és ha a kormány nem hajlandó megnyugtató módon megoldani a kérdést, a városok kénytelenek lesznek ezt a terhet magukra vállalni. A másik kérése az volt a polgármesternek, hogy mivel az augusztusi fizetésrendezés óriási terheket ró a városokra, amelyek képtelenek lesznek ezt saját budgetjükből fedezni, a városok részére előleget utaljanak ki eme kötelezettségük teljesitése céljára.

A küldöttségjárás eredménye az, hogy a kormány engedélyt fog adni a városoknak és elsősorban Budapest székesfővárosnak arra, hogy a lisztellátás céljaira szegényadót vethessenek ki. A szegényadó kérdését ankéten fogják megbeszélni. Sipőcz polgármester másik kérése tekintetében az az eredmény, hogy a kormány Budapestnek és a többi városoknak az augusztusi tisztviselőfizetések fedezésére eme fizetések összegének hetvenöt százalékát előlegként rendelkezésre bocsájtotta.

A miniszteri válaszok közül kiemeljük Kállay Tibor pénzügyminiszterét, aki a lisztellátás kérdésében azt hangoztatta, hogy a kormány ezen a téren mielőbb vissza akar térni a békebeli állapotra. Hogy meglepetések elő ne forduljanak, a közélelmezési miniszter tartalékokról fog gondoskodni. Kijelentette a miniszter, hogy az állam sokkal nehezebb helyzetben van, mint a városok és igy a városoknak kell gondoskodniok arról, hogy az eddig az államra nehezedett terheket átvállalják. A városoknak szerinte a forgalmi és kereseti adó alaposabb kimunkálásával kell eredményt elérni és igy a városok önmaguk fokozhatják jövedelmeiket. Hangoztatta a miniszter azt is, hogy a tisztviselői fizetések kérdésében az emlitett előleggel csak ebben az egy esetben hajlandó kivételesen a városoknak segitségére lenni.

Bud János közélelmezési miniszter azt a reményét fejezte ki, hogy fognak találni olyan megoldást, amelynek révén összeegyeztethetik az állam és a városok érdekeit. Rakovszky Iván belügyminiszter szerint a szegénysegélyezésnek egyik módja a lisztellátás, ami elsősorban a községek és városok föladata, inditsanak tehát maguk a városok szegénysegélyezési akciót. Ő vetette föl ezután azt az ötletet is, hogy vessenek ki a városok szegénysegélyezési pótadót. Vass József népjóléti miniszter azt fejtette ki, hogy az állam nem internátus, amelyben mindenkiről gondoskodnak, de meg a szabadforgalom alapján állva, a szegények ellátását az állam nem vállalhatja, hanem azt a városokra háritja. Kétségtelen az, hogy ez nagy terhet ró a városokra és igy a kormány a népjóléti minisztert bizta meg azzal, hogy az inségakciót társadalmi jelleggel megszervezze.

Az egész küldöttségjárásnak tehát egyetlen eredménye az, hogy Budapest lakossága ujabb adóval, a szegénysegélyezési adóval fog gazdagodni.

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, idejében feladott **tőzsdei megbizásokat** középárfolyamon effektuál a Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

Körséta a városházán

Pihennek a polgármesterek
Májusi fizetés augusztusban

A városháza az utolsó héten alaposan kiürült. Akinek még igénye lehetett a szabadságra, eltávozott, hogy ujabb erővel kezdje meg azután, ha hazajön, az itthoni pihenést. Budapest történetének legsivárabb korszakában nincs tisztviselője a városházának, aki joggal mondhatná magáról, hogy megerőlteti magát. Legalább ez a látszat, hiszen alkotásoknak, terveknek, koncepciózus munkának nyomát sem lehet látni és ha valaki mégis többet dolgozik a semminél, az csak azt jelenti, hogy a városháza tisztviselőiből nem haltak ki még a bürokratikus erények.

A szabadságosok között

ott van Sipőcz Jenő polgármester, Folkusházy Lajos alpolgármester és természetesen Zilahi Kiss Jenő címzetes alpolgármester, aki, ugy látszik, jól ki akarja pihenni magát, mielőtt hozzáfog nagy érdeklődéssel várt tevékenységéhez. Csodálatosképen rá merték bizni a városházát az indexre tett Buzáth Jánosra, aki a polgármesterek karából egyedül maradt idehaza házőrzőnek. Valahogy, amikor az ember végigmegy a városháza folyosóján, az a gondolata támad, hogy milyen szép is volna, ha az urak egész esztendőn át nyaralnának és a város kormányzását rábiznák Buzáthra, erre az objektiv, komoly, karakteres polgármesterre. Nem is hemzsegnek most tömegesen a folyosókon a kurzus jellegzetes alakjai. Szünetel a protekció, szünetel a kaszinózás, csend van, aki itthon maradt, dolgozik.

Ha mégis akad izgalom a városházán, akkor az

a tisztviselők fizetésének kiutalása

körül alakul ki. Kissé már unalmasnak tartjuk minden alkalommal elmondani, ami valami kinos törvényszerüséggel folyton visszatér, hogy a főváros ismét elkésve tett előterjesztést a fölemelt tisztviselői fizetések kiutalására. Az ólomlábon járó városi adminisztráció megint megcselekedte azt a tréfát, hogy akkor, amikor a közalkalmazottak már igazán tiszteletreméltó fizetéseket kapnak, a főváros alkalmazottai még mindig ott tartanak, ahol tartottak májusban. Nem lehet elképzelni azt, hogy egy kis jóakarattal ne lehetne segiteni ezen a kétségbeejtő késedelmeskedésen, hiszen teljesen tisztában lehetnek a városházán már azzal, hogy a gazdasági leromlás közepette állandóan változó fizetésekkel, állandóan változó javadalmazásokkal kell számolni. Nehéz ezt megérteni, sajnos azonban sem közgyülés nincs, de ha közgyülés volna is, nincs ellenzék, amely szóvá tehetné ezeket az állapotokat. A községi keresztény pártban kellene annyi szociális érzéknek lenni, hogy teljes erővel és teljes szigorusággal lépne föl az ilyen eljárással szemben. A polgármester urak kara nyaral, ugyanakkor a tisztviselők legfeljebb jó esetben a hónap közepe felé jutnak majd hozzá járandóságaik teljességéhez. Történik ez akkor, amikor a drágaság napról-napra rohamosan nő, amikor a tegnapi egy kiló hus árából ma már csak félkilót lehet venni és amiből tegnap még egy szerény ruhát csináltathatott volna a tisztviselő, holnap legfeljebb egy pár harisnyára jut neki. A tisztviselők béketüréssel viselik sorsukat, nem lázonganak, csak várnak és éppen ezt az erényüket kellene megbecsülni az uralmon levő városatya-uraknak, akik erélyesek tudtak lenni akkor, amikor villamos-szabadjegyet követeltek a maguk számára, de hallgatnak ma, amikor a tisztviselők életérdekeiről van szó.

Budapest és a városok háztartásáról szóló javaslat

A főváros külön törvényt kiván

Ismertettük annakidején a törvényjavaslatot, amelyet Kállay Tibor pénzügyminiszter terjesztett a nemzetgyülés elé a városok és községek háztartásáról. Már annakidején módunkban volt kimutatni azt, hogy ez a törvényjavaslat tulajdonképen csak morzsákat juttat a törvényhatóságoknak, amivel szemben a terhek egész sorát rakja vállukra, olyan terheket, amelyek mindezideig az államot illették. A legnagyobb teher valamennyi között természetesen a tisztviselők fizetése, amelyet Budapest ezuttal is csak nagyon nehezen tud rendelkezésre bocsájtani.

Kállay Tibor pénzügyminiszter törvényjavaslatát megküldte ugy Budapest székesfővárosnak, mint az összes városoknak. A városházán ugy vélték, hogy nem lehet megvárni, amig a közgyülés összeül és majd az őszszel véleményt mond a pénzügyminiszter javaslatáról. Ugy döntöttek tehát, hogy a főváros álláspontját egyelőre a pénzügyi és a jogügyi bizottság fogja körvonalozni. A mai helyzetben, amikor nincs ellenzék, amikor az ellenzéki bizottsági tagok lemondtak mandátumukról, mi magunk is elegendőnek tartjuk a két bizottság megnyilatkozását, mert a közgyülésen is ugyanazok döntenének, akik ebben a két bizottságban ülnek. A két bizottság álláspontja egyébként az, hogy Budapest székesfőváros háztartásának rendezéséről külön törvényt kellett volna alkotni és ebben az irányban fog a főváros vezetősége lépéseket tenni a kormánynál.

A főváros állásfoglalásáról egyébként illetékes helyen a következőket mondták a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Kétségtelen az, hogy a főváros szociális helyzeténél fogva a főváros háztartásáról külön törvényt kellett volna alkotni. Legsulyosabb sérelmek közé tartozik az, hogy a főváros közüzemeit más városokéval egyesiteni akarják. Sérti a főváros autonómiáját az a rendelkezés, amely szerint a belügyminisztert nek joga lesz a főváros költségvetését megsemmisiteni. Az a tizenegy adó, amelyet az állam a törvényjavaslatban átenged a fővárosnak, köztük az általános kereseti adó, a forgalmi adóból való részesedés, a városi fogyasztási adó stb., tulajdonkép távolról sem fedezi azokat a terheket, amelyeket viszont ugyanez a javaslat a fővárosra hárit. Ezeket a terheket a főváros semmi szin alatt sem vállalhatja el és minden erejével küzdenie kell az ellen, hogy ilyen föltételek mellett kapja meg az államtól a rendkivüli ajándékot. A városházán számitásokat eszközöltek és kimutatták, hogy amig a javaslat értelmében a főváros 2,174.281.000 korona bevételi többletet kap, ugyanakkor azok a terhek, amelyeket vállára ró a javaslat, nyolc milliárd körül mozognak. A fővárosnak mindezek után az a javaslata, hogy a községi biráskodás, a népoktatás, az anyakönyvvezetés, a katonai közigazgatás és az iparrendészet költségeit, ötven százalékban közegészségügyi költségeit és végül az állami egyenesadók és a városi pótadók arányában az adókezelés költségeit az állam teljes egészében téritse meg a fővárosnak.

Események

Megfenyegették Budapest népét. Sok klasszikus mondás hangzott el már a városházán, amióta Wolff Károlyék ott uralmon vannak, de még ezek között is igen előkelő helyet foglal majd el az az előkelő kiszólás, amelyet a héten Baranski Gyula bizottsági tag ur hallatott. A kiváló városatya azzal fenyegette meg Budapest népét, hogy követni fogják a kisebbség példáját és a többség is le fog mondani mandátumáról. Ez a fenyegetés nem döbbentette meg Budapest népét, mert egészen bizonyos, hogy Zilahi Kiss Jenő sokkal jobban elkormányozza Budapestet Wolff Károly nélkül, mint Wolff Károly társaságában. Nem szabad azonban elitélni Baranski Gyulát, hogy ilyen veszedelmes gondolat érlelődött meg agyában, mert igen erősen a latba eső enyhitő körülményeket lehet fölhozni védelmére. Hosszu tapasztalatok mutatják ugyanis, hogy ahányszor a közlekedési bizottság kuruc-kacagányt öltött és hadat üzent a közlekedési vállalatok és közlekedési alkalmatosságok ujabb és ujabb áremelésének, mindannyiszor hiábavaló volt a határozatuk, tiltakozásuk és hiába volt minden igyekezetük, mert a kereskedelmi kormány mindenkor a közlekedési vállalatoknak adott igazat. Ahányszor a közlekedési bizottság kimondta, hogy nem engedélyezi az áremelést, mindannyiszor üres fikció maradt az ilyen határozat és tiltakozás, mert az áremelést kérő, lett légyen az villamos, bérkocsi, konflis, sikló, vagy akár az öreg fogaskerekü, mindenkor elérte a kitüzött célt. Meg kell érteni innen, a másik oldalról is, azt a lelkiállapotot, amely a Baranski-féle kijelentést megteremté. Törvényhatóságot játszani, autonómiával verni a mellet, közben pedig statisztaszerepre kárhoztatva lenni, igazán nem lehet ambiciója sem a mai rezsimnek, sem pedig annak, amely a jövőben jönni fog. A villamos ma végre is a főváros tulajdona, annak jövedelmei végeredményben a fővárosi és annak rentabilitásáért legvégső fokon mégis csak Baranski Gyula és társai felelnek, nem tartjuk tehát valószinünek azt, hogy a tarifaemelés kérdésében játékos kedvvel vagy truccolva a kormányhatalommal, hoznának népszerü határozatokat. Tény az, hogy ezen a szinte megalázó helyzeten változtatni kell, de nem azzal, hogy az urak eldobják azt a mandátumot, amely már ugyis kihullófélben van a kezükből. Ettől a fenyegetéstől sem Budapest népe, sem a kereskedelmi miniszter nem fog megijedni.

Kiállitás a főváros jubileumán. Budapest székesfőváros tanácsa felkérte a Vasipari Szövetséget, hogy Buda és Pest összecsatolásának ötvenéves fordulóján országos szakkiállitást rendezzen. A jubiláris kiállitást, melyen a magyar vas-, gép-, elektrotechnikai és malomipar vesz részt, folyó hó 18-án délelőtt 11 órakor nyitja meg Horthy Miklós kormányzó a városligeti Iparcsarnok-ban és a Fővárosi kiállitó-csarnokban. A nagyszabásu szakkiállitással kapcsolatban az Iparcsarnok-ban lakásberendezési kiállitás is megnyilik.

Szórakozás

Évadnyitó előadások az Unió szinházaiban. Csütörtökön, e hó 16-án, kezdődnek az idei évad előadásai a Király-szinházban, szinre kerül „A sárga kabát". Másnap, pénteken, 17-én, a Belvárosi Szinház nyilik meg, itt első este a „Névtelenek"-et adják. Szombaton, 18-án, a Magyar, Blaha Lujza-Szinház és Andrássy-uti Szinház tartja megnyitóját. A Magyar Szinház „Az orleánsi szüz", a Blaha Lujza-Szinház a „Szépasszony kocsisa", az Andrássy-uti Szinház pedig a nagysikerü szezonzáró müsorral nyitja meg az uj évadot. Az Unió összes szinházaiban vasárnaptól, e hó 12-től kezdve árusitják a jegyeket a jegypénztárak.

A Budai Szinkörben minden este 7 és fél órakor Lehár diadalmas operettje, a Tangó királynő kerül szinre, a premier kitünő szereplőivel, Lábass Juci, Mende Klári, László Andor, D'Arrigó, Erdkövi és Derékivel a főszerepekben.

Kertmozi. „Aranymadár", dráma 6 felvonásban, főszereplő Elena Hammerstein. „A tökéletes férj", vidám história 5 felvonásban, cimszereplő Tom Mooro. „Fix Fox nyaral", burleszk 2 felvonásban. Angol hiradó. (Háromnegyed 8, háromnegyed 10.)

Törzs Jenővel Peer Gynt kerül szinre szombaton és vasárnap délután 3 órakor a Budai Szinkörben.

A Kamara uj müsora. Bemutatásra került a „Gyermeksziv", Montgomery közismert regénye nyomán készült Star-film, főszerepben Szécsi Ferkó, Mattyasovszky Ilona és Vándory, valamint az „Aranyhalacska", vidám történet 5 felvonásban, főszerepben Lya Mara. Előadások 6, 8, 10 órakor.

JARDIN DE PARIS
HERMINA-ÚT ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚT SAROK.
TELEFON: JÓZSEF 86-31.
Augusztus elsejétől minden este 9 órától
BÄCKER BÄBY, Sólyom, Virágh, Betegh

SELYEM SZÖVET CSIPKE SZALAG MOSÓÁRÚ DIVATUJDONSÁGOK
ELSNER
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA
megnagyobbitott koronaherceguteai üzlete megnyilt.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

KOLLARIT-BÖRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPEST ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS ÉS BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 2.
Csak az a valódi Kollarit börlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el. —

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

Dr. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

TŐZSDEI HIRLAP

Demecser

Nevezetes és érdekes emlékezetü hely Demecser, egykor az Odescalchi hercegek fészke, a háboru alatt a legnagyobb mezőgazdasági ipartelep, amelyre a forradalmak után a feledés fátyola borult. Elfelejtették, elejtették, nem törődtek vele, ottmaradtak árván a hatalmas ipartelepek. Sok embert foglalkoztatott a gondolat és a terv, hogy az egykor virágzó Demecsert ujra fel kellene virágoztatni, a terv megvalósításához azonban annyi energia kellett volna és olyan jelentős anyagi eszközök, hogy végeredményben mindenki visszariadt a demecseri vállalkozástól.

Ilyen előzmények után szinte önként adódott, hogy Demecsert, a nagyszabásu mezőgazdasági ipartelep sorsát, Szász Dezső kormányfőtanácsos, a Magyar-Német Bank vezérigazgatója vegye a kezébe. Energia, koncepció, könnyü szivvel és szerencsés ösztönnel befektetendő sok pénz, ezek a kellékek kellettek Demecser reneszanszához és ezek a kellékek igazán nem hiányzanak Szász Dezsőnél. Azzal a példátlan energiával, amellyel a Magyar-Német Bankot a középbankok legelső sorába emelte, azzal a nagyszerü lendülettel, amellyel belekapcsolódott a magyar iparfejlesztés és a magyar gazdasági ujjászületés munkájába, azzal a bőkezüséggel, amelylyel tud és akar alkotni és teremteni, igazán könnyü volt neki megszereznie Demecsert és nem lesz nehéz az ő számára azt nemcsak ujra fölvirágoztatni, hanem olyan hatalmas iparteleppé fejleszteni, amely a régit, amely pedig igazi nevezetesség volt, messze tulszárnyalja.

Nem akarjuk itt részletesen felsorolni, hogy mit jelentett egykor Demecser, mekkora sulya és jelentősége volt különösen a háboru alatt, mennyire nevezetes és emlegetett tényezője volt a magyar mezőgazdasági iparnak, hiszen a Demecser név fogalom és átment a köztudatba. Mégis Szász Dezső acélos energiája, gyors elhatározása, nagy koncepciója kellett hozzá, hogy Demecser ujjászületéséhez hozzáfogjon, mert itt százmilliók invesztálásáról, tehát inmobilizálásáról van szó és ehhez nemcsak pénz kell, amellyel a Magyar-Német Bank bőségesen rendelkezik, hanem szív is, hiszen pillanatnyilag sokkal jövedelmezőbbnek látszik a százmilliókat magas heti kosztpénzre kihelyezni. De Szász Dezső nem volna az, aki, ha nem magasabb ambiciók hevitenék, ha egyszerüen csak prompt és sokat keresni akarna, ha nem az a cél lebegne a szeme előtt, hogy a romlandó koronát pozitiv értékekbe fektesse és valőrjei maradjanak és legyenek akkor is, amikor a kereset nem lesz olyan könnyü, mint ezekben a napokban.

Ezek a nézőpontok vezették őt a Magyar-Német Bank fejlesztésének eddigi munkájában is, ezért szerzett máris maradandó értékeket és ezt a munkát és ezt a tendenciát koronázza meg most Demecser. Bizonyos, hogy Szász Dezső nem fog megpihenni Demecser kifejlesztése után sem, bizonyos, hogy máris vannak további ötletei és további tervei, de tagadhatatlan, hogy Demecser nevezetes és jelentős állomása lesz az ő munkásságának; egy olyan gazdasági cselekedet, amelyre évtizedek multán is jogos büszkeséggel fog visszaemlékezni.

A méltóságos ur karriérje. Szász Ernőt, a Magyar Kender- és Lenipar R.-T. vezérigazgatóját, közhasznu tevékenysége elismeréséül kormányfőtanácsossá nevezték ki. Érdekes karriért futott be az uj méltóságos ur, amig mai kitüntetéséhez eljutott. Ujonnan szerzett méltóságát tulajdonképen egy ügyesen rendezett palotaforradalomnak köszönheti, amely a vezérigazgatói székbe emelte. Igy történt. Elődje a vezérigazgatói állásban, aki az utóbbi években politikai téren fejt ki ambiciózus tevékenységet, két év előtt külföldre ment nyaralni. Ekkor a Magyar Kender- és Lenipar a bécsi Länderbank érdekkörébe tartozott és Szász Ernő még csak rövid ideje működött a vállalat budapesti központjában, előbb a szegedi gyártelep mérnöke volt. A központban eleinte teljes megértéssel együttműködött feljebbvalóival, később azonban mindinkább arra törekedett, hogy az első vezetői állást elnyerje. Erre a legjobb alkalom akkor kinálkozott, amikor a volt vezérigazgató hosszabb időre nyaralási szünetre ment. Tervének keresztülviteléhez kedveztek az akkori közgazdasági viszonyok is, a Länderbank mindegyre mostohábban kezelte a vállalatot, ugy hogy Szász Ernő uj bankári érdekeltség után nézett. Ez a törekvése sikerrel is járt: a Magyar-Olasz Bank, amely rövid idővel előbb alakult, érdekeltséget vállalt a Magyar Kender- és Leniparnál, amely a bank delegáltjait is beválasztotta az igazgatóságba, Szász Ernőt pedig kinevezték vezérigazgatónak. Amikor a volt vezérigagató hazaérkezett szabadságáról, már befejezett tényeket talált. Hivatali helyiségét, irószobáját Szász Ernő foglalta el és amikor hosszu távollét után, gyanutlanul beállitott szobájába, Szász Ernő igy fogadta:

— Mivel szolgálhatok?

Mikor a volt vezérigazgató kérdőre vonta, hogy mit keres az ő szobájában, Szász Ernő cinikusan adta tudomására, hogy tévedésben van, mert az igazgatóság őt nevezte ki vezérigazgatónak, akinek helyiségét tehát joggal foglalta el. Azóta nem is történt változás és ennek a szerencsés alakulatnak köszönheti Szász Ernő vezérigazgató, hogy most méltóságos urrá avanzsált. A volt vezérigazgatónak csak egy vigasza maradt, hogy a kormányfőtanácsosi rangban néhány hónappal megelőzte utódát.

Salgó bor. Néhány nap óta „Salgó bor" cimen uj részvény szerepel a magánforgalomban, amelyek állitólag 12—13,500 koronás árfolyamon állnak. A részvénytársaságot illetőleg csak arra az adatokra támaszkodhatunk, amelyeket érdekelt helyről közöltek a lapokban: a Salgó Testvérek Részvénytársaság ugyanis még a Kompass-ban sem szerepel. De a részvényeket patronizáló Adler és Alpár tőzsdebizományos-cég is csak valami ujabb alakulat lehet, mert nyomukat a telefon-könyvben sem találjuk. A közzétett közleményből értesültünk, hogy a Salgó Részvénytársaság borkereskedelemmel és szeszárugyártással foglalkozik, telepe Kőbányán van, de hogy van-e saját ingatlana és gyártelepe: ez nyilt kérdés marad. Mindenesetre jó volna megtudni, hogy a Salgó Testvérek nem azonosak-e azzal a Singer és Reichsfeld céggel, akik bor- és szeszáruüzletüket mintegy tiz évvel ezelőtt már átalakitották részvénytársasággá, amely müvelet aztán egy banknak a katasztrófáját okozta. Ez a bank az Általános Iparbank volt és élén báró Szterényi József állott. A bank finanszirozója volt a Singer és Reichsfeld cégből átalakult Hazai rum- és likőrgyárnak, amelynek Singerből Salgóra magyarositott vezérigazgatója volt. A likőrgyár olyan terheket rótt a bankra, hogy az fizetési zavarokba jutott és likvidálni volt kénytelen. Később aztán a Hazai likőrgyár uj érdekeltség körébe került. Salgó vezérigazgató kilépett és azóta e vállalat uj virulásnak indult. Ma is létezik. Nem állitjuk, de ha a Salgó Testvérek azonosak a volt Singer és Reichsfeld céggel, akkor az elmondott eset nem nagyon bizalomgerjesztő a forgalomba hozott „Salgó bor"-részvényekre.

Bánfalvai „kőszén". A napokban egy közlemény jelent meg a lapokban, amely azt publikálta, hogy a Bánfalvai kőszénbánya részvénytársaság 100 millió koronára emelte föl az alaptőkéjét. Eddig hagyján, senkinek semmi köze hozzá, hogy ez a „kőszénbánya" fölvizezte a részvénytőkéjét, csak az ne legyen a következménye ennek a tranzakciónak, hogy a részvényeket most már a közönség nyakába fogják sózni. Ámde, információnk szerint, a Bánfalvai részvények legközelebb már a magánforgalomban fognak szerepelni. Igy állván a dolgok sorja, érdemes lesz rávilágitani erre a szénbányavállalkozásra. Először is meg kell állapitanunk, hogy a bánfalvai szén a gyenge borsodmegyei szenek között is a legsilányabb fajtához tartozik. Amolyan nyári szén, amelynek alig 2000 a kaloriája. A bányászás primitiv módon, tárnán keresztül történik, sőt a legnagyobb részét felszinen kotorják össze, az ugynevezett „Tagbau" szisztéma szerint, minthogy a szénréteg közvetlen a humus alatt 1—2 méternyire fekszik. Iparvasutja nincs. Meg kell emlitenünk, hogy a bánfalvai szénterületre a Magyar általános kőszénbányának huszonöt évvel ezelőtt már turzási és szénkiaknázási szerződése volt és bár a Mák. a próbafurásokat annakidején megejtette, azt a tapasztalatot szerezte, hogy a terület bányászásra alkalmatlan, minélfogva a szerződést felbontotta. Mielőtt tehát e bányavállalat részvényeit bevezetik a magánforgalomba, a közönségnek jó lesz az elmondottakat figyelembe venni.

Gyanus papirok az exotikumok piacán. Amikor hónapokkal ezelőtt hangzatos közlemények jelentek meg a lapokban a Magyar Finombőrgyár R.-T. felől, akkor a Fővárosi Hirlap elsőnek figyelmeztette a részvényvásárló közönséget, hogy ne engedje behálózni magát, mert a vállalat semmi bizalmat sem érdemel és az élén álló emberek, enyhén szólva — gyanusak. Azóta nyilvánosságra került, hogy óvatosságunk indokolt volt: a Finombőrgyár vezetőségében rovottmultu egyének is szerepelnek, sőt ezek játszották a vezérszerepet. A Finombőrgyár részvényei azóta lekerültek az exotikumok listájáról, de vajjon hol kapnak anyagi elégtételt azok a beugrasztott emberek, akik husz-huszonkétezer koronákért megvásárolták az értéktelen papirrongyokat? Ez a szomoru körülmény jutott az eszembe, amikor a napokban borotválás közben, megszólal a borbélysegéd:

— Ha uraságod sok pénzt akar keresni, egy kitünő részvényt ajánlhatok. A Neuberger-bőrgyár részvényeit rövidesen bevezetik a magánforgalomba. Nálam még 4000 koronáért kapható darabonkint, de a jövő héten már 20.000 korona lesz az ára.

Utánajártam a dolognak és megtudtam, hogy a bőrgyár 25 darabos skripseit borbélyok és pincérek árulják, arról azonban senki sem tudott fölvilágositást adni, hogy ezeket a papirokat tulajdonképen ki hozta forgalomba, van-e és hol létezik az a Neuberger-bőrgyár? Mégis csak türhetetlen állapot, hogy manapság ily könnyelmüen piacra dobnak részvényeket és azokat borbélyok és pincérek rásózzák a publikumra. Ezek a kinövések szinte követelővé teszik, hogy az illetékes körök végét vessék azoknak a garázdálkodásoknak, amelyek közgazdasági téren imináron valóságos Bakony-erdői állapotokat teremtettek.

Papirok a magánforgalomban. A nemjegyzett értékek piacán a legutóbbi napokban élénk üzlet fejlődött ki. Az értékesebb részvények közül keresettek voltak: Budapesti Bank 8600—9200, Kéve 4200—4500, Magyar-Amerikai Bank 25.000—27.000, Fabank 7800—8500, Chemia Vegyipar 15.000, Corvin Film 12.000—14.000, Hollandi Izzó 5600—6000, Corvin Gép 9000—13.500, Mezőgazdasági Hitel 18.500—19.750, Böhm Hordó 6200—7000, Magyar-Német Mezőgazdasági 38.000, Karancsberényi Kőszén 18.000—20.000, Móri Szén 21.000—24.000, Winternitz 3000—3500, Bródi Vagón 52—58.000, Warnsdorfi 2000—2400, Kopeczky 2600—3500, Ujpesti Betón 3200—3600, Pharmacia 5000—6000, Ingéfa 40.000—42.000, Sajókordái Kőszén 18.000—26.500, Cellini 6500—7000, Caloria 7000—7400, Délkeleti Biztositó 32.000—34.000, Demecseri Ipartelep 21.000—24.000, Borszéki Kerámia 10.000—11.500, Hungária Kalap 16.000—20.000, Concordia Szénbánya 21.000—26.000.

Az Esztergom-Szászvári Kőszénbánya R.-T. rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 90.000 darab uj részvény kibocsátása által 18 millió koronával való felemelését azzal, hogy ezen részvények mind a régi részvényeseknek ajánltatnak fel. A nyert felhatalmazás alapján az igazgatóság a jelen időpontban csak 45,000 darab részvényt bocsájt ki és ezekre a régi részvényeseknek 4:1 arányban elővételi jogot biztosit részvényenként 50.000 korona áron. Az elővétel augusztus 7-től 16-ig gyakorolható Budapesten, a társaság főpénztáránál (V., Arany János-utca 25.) és a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál (V., Fürdő-utca 2.), Wienben pedig a Wiener Bank-Vereinnél.

A Gazdabank R.-T. f. hó 1-én a Pestvármegyei Gazdasági Egyesület nagytermében egymilliárd korona alaptőkével megalakult. Az igazgatóság tagjaivá választattak: Almásy Imre dr. gr. elnök, Waldbott Kelemen br. alelnök, Bottlik József, Csobaji Gyula, Jankovich-Bésán József gr., Jókay-Szilágyi Miklós, Koós Mihály, Kovács Nagy Sándor, Lányi Mór, Maillot Nándor br., Matlekovits Sándor, Melczer László, Meczner Tibor, Mikecz István, Purgly Emil, Putnoky Móric, Szily Tamás, Tankovich János, Trauttenberg Imre br., Urbánovits Zoltán, Waldbott Frigyes br., Zsitvay Tibor. A felügyelőbizottság a következőkből alakult: Kosinszky Viktor, Csajka Endre, Drucker Jenő dr., Kern Imre, Szirmay József, Szende Vilmos dr., Vitéz Árpád.

A Nova közlekedési és ipari részvénytársaság Weisz Fülöp, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnökének elnöklete alatt tartott rendkivüli közgyülése alaptőkéjének 700 millió koronára való felemelését határozta el, mely célból 350.000 darab 1000 korona névértékü 1923. üzletévi osztalékra jogositó uj részvényt bocsát ki és a régi részvények névértékét 200 koronáról 1000 koronára egészíti ki. Minden régi részvényre egy darab uj részvény vehető át 10.000 korona, továbbá 400 korona kamat és költség lefizetése mellett. Az elővételi jog augusztus 6-tól 14-ig bezárólag a társaság pénztáránál, VII., Kertész-utca 10. szám alatt gyakorolható.

A Concordia Szénbánya R.-T., melynek Borsod-Szuhogyon, Pilinyben, Andornákon és Kislődön van 22.000 holdnyi kőszénterülete, alaptőkéjét a wieni Kola-bankház és a berlini Keyling u. Thomaswerke közreműködésével 200 millió K-ra emelte fel. Az igazgatóságba, melynek elnöke Szontagh Tamás dr., a magy. kir. Földtani Intézet igazgatója, a külföldi érdekeltségek képviseletében Kola Richárd bankár mint alelnök (Bécs) és Keyling dr. (Berlin) mint társelnök lépett be. A vállalat széntelepeivel kapcsolatban cement-, tégla-, carbidgyárat és mészégetőt létesit, amelynek nagy tőkeszükségletét a külföldi érdekeltség biztositotta. A részvények egész csekély töredékének a tőzsdei magánforgalomban leendő elhelyezésével a vállalat Havas Sándor bankcéget (Nagykorona-utca 19.) bizta meg.

A Rex Lloyd Hajógyár R.-T. augusztus 3-iki közgyülése az alaptőkének 40 millió K-ra való felemelését határozta el. 5 régi részvény 3 uj részvény átvételére jogosit darabonként 3000 korona átvételi áron. Elővételi jog gyakorolható augusztus 7-től 12-ig bezárólag Mezey és Scheiber bankcégnél, V., Zoltán-utca 12.

A Telefongyár R.-T. f. hó 1-én megtartott rendes közgyülése az 1922/23. üzletévre részvényenként 200 korona osztalék kifizetését határozta el, mely a Wiener Bank-Verein magyarországi fióktelepénél kerül kifizetésre.

A Wörner J. és társa gépgyár r.-t. igazgatósága az augusztus 14-re egybehivott rendkivüli közgyülésnek a 100 millió K alaptőkének 300 millió K-ra való felemelését fogja javasolni.

A Magyar olaj- és vegyipar r.-t. 1922. évi mérlegét 6 millió K alaptőke mellett 700.881 K tiszta nyereséggel zárta le, szemben az előző évi 68.318 K-val.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Szikiai Pál.)

Ára

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 augusztus 22 — 33. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 4000 korona. Félévre 2000 kor. ▫ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

A vállalkozók és az üres kassza

Mibe kerül a fővárosnak a pénzhiány?

Nem mulik el hét anélkül, hogy egyik vagy másik lapban nem látnánk hirt arról, hogy a főváros kasszája tökéletesen üres, és a valóságban is ugy van, hogy nem ritkaság az a helyzet, amikor a hatalmas vastrezorokban nagyon unatkozik egy-két papirbankó. Sulyos vád ezért nem érheti a főváros vezetőségét, hiszen a közéletben is minden család, amely nem a börzéből, hanem tisztességes munkából él, állandóan a pénztelenséggel küzd. Minden befolyó jövedelem, ugy a legkisebb háztartásban, mint a főváros háztartásában, egy hét alatt nevetséges összeggé válik, mert állandóan csökken a vásárlóereje és állandóan nő mindannak az anyagnak a beszerzési ára, amelyre itt, vagy amott szükség van.

Megsinylik ezt az állapotot a főváros tisztviselői, de talán legkülönösebben a tanszemélyzet, akik késedelmesen kapják fizetési pótlékaikat, de hasonlóképen megsinyli az az iparos-világ, amely a fővárosnál munkát vállal. A városháza mindig, még a jobb időkben is, hires volt arról, hogy csak keserves küzdelmek árán lehetett az iparosoknak és vállalkozóknak ott hozzájutni a megszolgált és jóelőre kiadott pénzükhöz. Ma azután még sulyosabbá vált a helyzet, mert ha valaha egy-két hónapot várt is valamelyik vállalkozó addig, amig hozzájutott a pénzéhez: ezer koronáért mindig ezer koronát kapott, ma azonban azért az összegért, amiért tegnap egy vagón cementet vehetett, holnap talán csak felet vásárolhat. Ilyenformán az a helyzet alakult ki, hogy a valorizálási pörök egész serege fog a főváros nyakába zudulni. Hogy ezek a perek jogosak-e vagy sem, azt majd a biróság fogja eldönteni, ellenben tény az, hogy nem rózsás a helyzete annak a vállalkozónak vagy iparosnak, aki a fővárosnál vállal munkát. De igen sulyos helyzetük van az épitéseket vezető mérnököknek is, akik állandóan valóságos ostrom alatt állanak.

Láttunk tanácsi aktát, amely szerint a tanács a közelmultban bizonyos javitási munkálatokra tizmillió koronát szavazott meg. Rövid idővel ezután a tizmillióból huszonhárommillió lett, a mult héten pedig ez az összeg már ötvenmillióra emelkedett, amit a tanácsnak meg kellett szavaznia. De hogy a pénztár mikor folyósitja, arról igazán senkinek sejtelme sem lehet sem az épités vezetőjének, sem a vállalkozóknak. Pedig ugyanezt a munkát a vállalkozók szives-örömest, boldogan végezték volna el tizmillióért, ha azt a tizmilliót annakidején pontosan folyósitják.

Hasonlóképen történt ez a kislakásos-telep villanyvilágitással való ellátásánál is. Ezt az ügyet a minap tárgyalta a szociálpolitikai bizottság Lobmayer Jenő tanácsnok elnöklésével. Ezen az ülésen az előadó azt a meglepő és megdöbbentő adatot közölte a nyilvánossággal, hogy ez az ügy február hónap óta huzódik és a költség akkor nem tett volna ki többet kilencmillió koronánál, mig ma a villanyáram bevezetése nem kevesebbre, mint hetvenötmillióra rugna. A bizottsági ülésen egyetlen városatya, bizonyos Szakál Géza volt jelen, aki igen okosan kifejtette, hogy a főváros munkáira már nem akad vállalkozó, mert sehogyse kapnak a főváros pénztárából előleget arra, hogy nyersanyagot vásárolhassanak. Mindezek alapján tehát az egy tagból álló bizottság félretette a kislakásos-telep villanyvilágitási ügyét és valószinüleg majd akkor akarják megszavazni, amikor tizmillió helyett egymilliárdért lehet az áramot bevezetni.

Ilyen viszonyok között élnek ma a főváros vállalkozói és ilyen viszonyok között tengődik ma maga a főváros, amely a pénzhiány miatt a legtöbbször tizszeres áron kénytelen valamely munkát elvégeztetni.

Heinrich Ferenc a láthatáron

Ki lesz a kormánypárti vezér? — A polgári pártok katasztrófája
A szociáldemokraták és fajvédők öröme

Hetek óta beszélnek jól és kevésbbé jól értesült forrásokból szerzett információk alapján arról, hogy a városházán szintén meg akarja alapitani a kormány azt a bizonyos egységespártot, amely a parlamentben éppen most szabadult meg legsulyosabb ballasztjaitól, a fajvédők csoportjától. A városházi állapotok kétségkivül már régen kivivták a kormány elégedetlenségét és egészen bizonyos az is, hogy a kormány maga sem tekintheti munkaképesnek azt a törvényhatósági bizottságot, amelyből kivonult az ellenzék és ahol a többségi párt állandóan a kormánnyal szemben opponál. A kormánynak tisztában kell lennie azzal, hogy az ilyen városházi rezsim sem előtte, a kormány előtt, nem lehet megbizható, sem pedig a város polgárságának érdekeit nem képviselheti. Mindezek alapján nem lehet más meggyőződése a kormánynak sem, mint az, ami mindvalószinübbé válik, hogy be sem várva a törvényhatósági bizottság mandátumának lejártát, ki fogják irni a községi választásokat abban a pillanatban, amikor a kormány elég erősnek érzi magát arra, hogy a maga megalakitandó pártjával, ha nem is győzelmesen, de kudarc nélkül vivhatja meg a választási harcot. Naivság lenne a kormány részéről, ha azt tételezné föl, hogy Budapesten, bárki legyen is a vezér, akit pártja élére kiván állitani, abszolut többséggel kerüljön be a törvényhatósági bizottságba.

A nemzeti demokrata-párt, a Rassay-párt, egyéb liberális frakciók és legelsősorban a szociáldemokrata-párt, de maguk a fajvédő Wolffék is föl fogják venni a küzdelmet a kormánnyal szemben és igy az abszolut többség létrehozása a lehetetlenségek birodalmába tartozik. A kormánypárt legfeljebb gazdaságpolitikai pártkat tudja felszivni és valószinü, hogy néhány ma pártonkivüli igen jeles egyéniség kerül a párt élére, de mindenesetre vannak olyan liberális pártkeretek, amelyeket megbontani nem lehet és amelyek függetlenségüket feláldozni nem hajlandók.

Többször megirta már a Fővárosi Hirlap, hogy a városházán a legközelebbi jövő zenéje a koalíciós kormányzás lesz. Ilyenformán nem lehetetlen az sem, hogy a községi választások alkalmával, amelyek remélhetőleg hamarosan elkövetkeznek, több párt paktumot fog kötni egymás segitésére. Hogy ez mely pártok között lehetséges, azt csak a közel jövő fogja megmutatni.

Heinrich Ferenc pártvezér?

Az általános találgatás közepette, amely a kormány szándékait kutatja, a héten az egyik fajvédő orgánum azt az értesülését vetette bele a közvéleménybe, hogy a városházán alakitandó kormánypárt vezére Heinrich Ferenc, volt kereskedelmi miniszter lesz. Egészen bizonyos, hogy ez a választás nem tulságosan szerencsés, bár nem lehet kétség benne, hogy Heinrich Ferencet csak látható, és pedig erőteljesen látható vezérnek szánják, mig az igazi vezéreket tulajdonképen majd az alvezérek sorában kell keresni. Bizonyos azonban az, hogy a Heinrich-féle kombinációt nemcsak hogy nem cáfolták meg, de az az orgánum, amely legközelebb áll Heinrich Ferenchez, pusztán csak arról vitatkozik, hogy haladhat-e együtt Heinrich Ferenc a demokratákkal, névszerint Vázsonyi Vilmossal, vagy sem. Mindezekből világos, hogy a Heinrich Ferenc égisze alatt való szervezkedés nemcsak utban van, de már meg is kezdődött, aminthogy Heinrichék egyik banketti beszédében meg is emlékezett erről a szándékáról. Heinrich maga nem az a vezető egyéniség, aki részben egy nagy pártot le tudna nyügözni, még kevésbbé, hogy a tömegeket fanatizálni tudná akár a legnemesebb gondolat mellett is. A legutóbbi választáson olyan csufos kudarc érte a volt kereskedelmi minisztert, hogy a kormány rosszabbul talán nem is választhatott akkor, amikor egy nagy választási kampányt kell majd a jövendő vezérnek végigküzdenie. Objektiv szemmel nézve, a jövő választásokon a kormánynak meg volnának az eshetőségei arra, hogy igen jelentős pártot hozhat létre, amely a szociáldemokrata-párt után talán második vagy harmadik helyre is kerülhetne, de mindez a számitás csődöt mond abban a pillanatban, mihelyt nem állitanak a községi párt élére olyan egyéniséget, akinek tehetségében, tudásában és gyakorlati érzékében Budapest közönsége teljesen megbizhatik.

A demokraták ellen

Még szerencsétlenebb ötlet az, hogy Heinrichék, akik egyelőre még sáncaikat sem épitették ki, máris lövöldözni kezdenek a demokraták ellen, akiknek rezsimje alatt pedig Budapest boldog, gazdag és hatalmas lendülettel fejlődő volt. Ezt tagadhatták a maguk elfogultságában Wolffék, nekik joguk volt sárral megdobálni Bárczyt és Vázsonyit, mert őket soha senki nem számitotta a komoly politikusok és objektiv kritikusok közé. Veszedelmes politika azonban, ha ugyanezt cselekszik Heinrichék, akiktől legalább az indulás pillanatában elvárhatná Budapest közönsége, hogy tárgyilagosak, mérsékeltek és óvatosak legyenek.

Heinrichék fedezéknélküli táborából azonban máris olyan lövegek hullanak, amelyek kezdik lehetetlenné tenni azt, hogy ha majd a választásokon tulesünk, bármely baloldali párt kooperálhasson velük az együttes kormányzásra. Ebben az esetben bekövetkezik az, amire a guvernementálisnak szánt párt ma igazán nem számit, hogy tudniillik ők lesznek azok, akik a szórványosan befutó Wolffékkal együtt ellenzékbe fognak szorulni.

Amikor a fajvédők reggeli orgánuma megirta, hogy Heinrich Ferenc lesz a városi vezér, egyszersmind azt is hangoztatta, hogy ez az uj alakulás Vázsonyiék célját szolgálná. Erre jajdultak föl Heinrichék és hivatkoztak a nemzetgyülési választások alkalmával megszületett ellentétekre, valamint arra, hogy Vázsonyi a választások alatt Heinrichék pártját Stinnes-pártnak nevezte el. Szerintük ennek az ádáz harcnak az lett aztán az eredménye, hogy „sem Vázsonyi, sem Heinrich pártja nem értek célt, ellenkezőleg a szociálistáké lett a győzelem.“ Mindebből természetesen csak annyi igaz, hogy Heinrichék tényleg nem értek célt, egyik kerületben sem jött be egyetlen jelöltjük sem és magát a vezért is Tabon kellett nyilt szavazással megválaszttatni. Vázsonyiék ezzel szemben igen szép eredményt értek el, de nem került volna be egyetlen fejjel több képviselőjük akkor sem, ha Heinrich Ferencék és a Gaz-

daságpolitikai Párték összes szavazói az ő listájukra szavaztak volna le. A liberális egység tehát tényleg megbomlott a nemzetgyülési választások alkalmával, de ennek kárát a demokraták nem látták.

Más lapra tartozik aztán az, hogy a községi politikában mi lenne a célszerübb? Okos polgári politikusok csak azt tudják elképzelni, hogy polgári koalíciót kell csinálni, szemben a szociáldemokratákkal, akik nem is akarnak uralomra jutni, csak a maguk munkásosztályának az érdekeit kivánják erőteljesebben képviselni a városházán és szemben mindenekfölött a fajvédelmi szélsőségekkel. Ennek az okos polgári politikának az utját vágják el Heinrich Ferencék akkor, amikor már ma arról szavalnak, hogy „senki sem kivánja vissza Vázsonyiék uralmát a városházán, mert a Vázsonyi-féle fővárosi politika éppen olyan kártékony volna, mint az a másik szélsőséges politika, amely most uralkodik." Előre lehetetlenné teszik tehát azt, hogy a városházán polgári koalició alakuljon és a demokratákat, valamint az igazi liberálisokat arra fogják kényszeriteni, hogy már a választások alatt együtt küzdjenek a szociáldemokrata-párttal és majdan többségre kerülve, együttesen vállalják a felelősséget a városházi kormányzásért. Ez lesz az eredménye annak a hadüzenetnek, amely szerint, „ha Heinrich Ferenc községi polgári pártot szervez, ez semmiesetre sem szolgálhatja Vázsonyiék céljait, mert a Heinrich-féle községi párt, amely mérsékelt polgári politikát kiván követni, épp ugy szembeszáll Vázsonyiékkal, mint a főváros jelenlegi uraival." Erre a baloldali pártok aligha mondhatnak egyebet, mint azt, hogy: legyen Heinrichék kívánsága szerint.

Az óbudai éposz

Miért nem mondott le Szilágyi Károly?

Immár több mint egy hónapja, hogy a főváros törvényhatósági bizottságának ellenzéki tagjai letették mandátumukat. Zilahi Kiss Jenőnek az alpolgármesteri székbe történt beültetése vonta maga után ezt a szokatlan eszközt, amellyel az egységes ellenzék rosszalásának és fölháborodásának méltó kifejezést adott. Megirta annakidején a Fővárosi Hirlap, hogy a lemondás gondolatát, a mandátumtól való megválást, Wolffék diadalmas magukrahagyását nem mindenki helyeselte az ellenzéki oldalon. Maga Rassay Károly volt az, aki komoly argumentumokkal harcolt ez ellen az elhatározás ellen, a többségben azonban olyan mély elkeseredés uralkodott, hogy nem hatottak az argumentumok, a mandátumtól való megválás megtörtént. Alávetette magát mindenki ennek a határozatnak és a legmérsékeltebb ellenzékiek is kötelességüknek ismerték, hogy lemondjanak törvényhatósági bizottsági tagságukról. A bizottsági tagok jelentős része ekkor már vidéken vagy külföldön tartózkodott, hogy az évi munka fáradalmait kipihenje. Ma már ezek közül is számosan jelentkeztek vagy irásban, vagy személyesen a polgármesteri hivatalban és leköszöntek mandátumukról. Igy történt ez, hogy másokat ne emlitsünk, báró Szterényi József és Balkányi Kálmán esetében.

Óbuda nem csatlakozik

Ekkor történt azután az óbudai bizottsági tagok egy részének meglepő elhatározása. Hetek óta kavarog az óbudai liberális és demokratikus társadalom és senki se tudja, mi lesz az óbudai bizottsági tagokkal. Valóságos óbudai éposz már az, amit a lapok összeirtak erről a kérdésről.

Az első hirek ugy szóltak, hogy az óbudai baloldali bizottsági tagok közül négyen nem mondanak le, és pedig Szilágyi Károly, a Demokrata Kör elnöke, dr. Vörösváry Miklós, a demokraták egyik vezetője, dr. Stern József királyi közjegyző, a liberálisok egyik vezére és Bartók Béla bankigazgató. Rövidesen jelentkezett azonban Vörösváry Miklós és kijelentette, hogy esze ágában sincs opponálni a lemondást elhatározó bizottsági tagok többségével szemben és már le is tette mandátumát. A másik három baloldali városatya azonban tényleg mind a mai napig nem mondott le és ez az, amiért Óbudán ma a szokottnál sokkal erősebben háborognak a kedélyek.

Mit mond Szilágyi Károly?

Egyelőre nincs módunkban ismertetni annak az okát, hogy miért nem mondott le dr. Stern József és Bartók Béla. Valószinü azonban, hogy dr. Stern József megvárja dr. Gaár Vilmos hazaérkezését és az ő elhatározásától teszi függővé a magáét. Ellenben módunkban van ismertetni Szilágyi Károly álláspontját, aki a következőkben fejtette ki a maga fölfogását:

— Nem mondtam le, mert ellenkezik alkotmányos fölfogásommal, hogy ne respektáljam a többség természetes jogát, amely szerint azt választja meg, akit akar. Mi sem kérdeztük meg az ellenzéket, amikor többség voltunk, hogy kire szavazzunk. Akármennyire markáns egyéniség is Zilahi Kiss Jenő, mégsem lehet elég ok az ő megválasztása arra, hogy én közjogi jelentőségü lépésre határozzam el magamat miatta.

— Mióta tagja vagyok a törvényhatóságnak, mindig ostoroztam a többség inparlamentáris eljárását, mindig az ellentétek tompitásán dolgoztam és semmi okot nem látok arra, hogy én ugyanabba a hibába essek, mint amelyet a tuloldalnál nehezményeznek. A pártszolidaritásnál nálam fontosabb az elveimmel való szolidaritás.

— Vázsonyi Vilmos megértést, összefogást hirdet a nemzetgyülésen. Ez kétségtelenül a helyes bibliai hang. Nem találom helyesnek, hogy ugyanakkor a liberális ellenzék a városházán Ézsau kezével dolgozzék. A konszolidáció feltétele bizonyos foku megértés, törvénytisztelet és közéleti nyugalom. A lemondás egyik célt sem szolgálja, sőt alkalmas a zavart, a nyugtalanságot fokozni, amiből pedig már éppen elég volt.

Mit mondanak a demokraták?

Szilágyi Károly eme védekezésével szemben alkalmunk volt a Nemzeti Demokrata Párt egyik tagjával beszélni, aki a következőket mondotta:

— Mindenesetre tudomásul vesszük, hogy Szilágyi Károly nemcsak a szolidaritást törte meg, de egyszersmind kioktat és leckéztet bennünket. Nem követjük őt ezen az uton, de néhány tárgyi tévedésére mindenesetre rá kell mutatnunk. Azt mondja Szilágyi Károly, hogy mi sem kérdeztük meg az ellenzéket, hogy kire szavazzunk, amikor többség voltunk. Ez talán ebben a formájában nem is áll meg, de egészen bizonyos, hogy azok tökéletesen más idők voltak, amikor egy-egy alpolgármesterválasztás nem vert olyan hullámokat, mint példának okáért ma. Egyet azonban semmiesetre sem követtünk el, amit a mai többség elkövetett, és ez az, hogy mi sohasem állitottunk olyan jelölteket a főtisztviselői állásokra, akiknek egyszerü, meztelen neve is provokáló lett volna a kisebbség számára. Szilágyi Károly alig vethetné szemünkre azt, hogy annakidején Déri Ferencet megválasztottuk alpolgármesterré, de annál sürübben teszik ezt Wolff Károlyék. Lehet, hogy most utólag Wolfféknak fáj az, hogy Budapestnek volt egy zsidó vallásu alpolgármestere, lehet, hogy most utólag ezt Wolffék provokálásnak minősitik, de mindenki tudja, hogy ez senki számára nem volt provokáló tény annakidején, sőt nagyon sokan, akik ma Wolff Károly háta mögött ülnek, lelkesen adták le szavazatukat erre a kiváló, kimagasló egyéniségre és maga az akkori ellenzék is boldogan köszöntötte őt magas tisztségében.

— Mi tehát, amikor hatalmon voltunk, sem provokáltunk senkit, annál inkább kifejezésre juttattuk minden tényünkben azt a törvénytiszteletet, amelyet Szilágyi Károly most a konszolidáció alapföltételeként jelöl meg. Ezt a törvénytiszteletet mi most is tökéletesen megtartottuk, de ugy gondoljuk, hogy ebben a tekintetben mégis csak ma is a mai többségnek kellene előljárnia. Ami azután Szilágyi Károlynak azt a kissé furcsán hangzó kijelentését illeti, hogy Vázsonyi Vilmos a nemzetgyülésen „helyes bibliai hangot" használ; ezt nem értjük tökéletesen. Szilágyi Károly azt mondja, hogy Vázsonyi Vilmos megértést és összefogást hirdet a nemzetgyülésen. Őszintén szólva, mi még sohasem hallottuk azt, hogy Vázsonyi Vilmos csak egyetlen beszédet mondott volna is, amelyben Gömbös Gyulával, Eckhardt Tiborral, Wolff Károllyal, Bénárd Ágostonnal, Bóhn Józseffel, Petrovácz Gyulával, vagy akár Czigány Sándorral akart volna összefogni. Hallottunk ellenben tőle a nemzetgyülés termében igen kemény ellenzéki beszédeket a mai rendszerrel szemben és a mai kormányzattal szemben és tudjuk azt, hogy ellenzéki álláspontjának minden konzekvenciáját mindenkor hajlandó volt levonni. Az esetek egész sorát tudnánk Szilágyi Károly elé állitani, amikor Vázsonyi Vilmos abban a pártszövetségben, amelynek keretén belül évek óta helyet foglal, minden alkalommal alávetette magát a többség akaratának, még akkor is, ha az elhatározás nem a polgári pártok, hanem a szociáldemokraták álláspontját honorálta.

— Rossz példára hivatkozott tehát Szilágyi Károly, amikor Vázsonyi Vilmossal akarta megokolni azt, hogy a mandátumról való lemondásban nem követte ellenzéki barátainak példáját. Elismerjük, nagyon szépen hangzik az a mondat, hogy nála a pártszolidaritásnál fontosabb az elveivel való szolidaritás. Ez nagyon szép lehet theoriában, nagyon szép lehet saját lelkiismeretének megnyugtatására, de egészen bizonyos az, hogy ennek a sarktételnek az alapján gyakorlati politikát csinálni nem lehet. Már pedig ne gondolja Szilágyi Károly azt, hogy amikor mi a Wolffék rezsimje ellen harcolunk, csupa angyalokkal és csupa idealista apostolokkal állunk szemben. Végül pedig engedje meg, hogy az olyan „markáns egyéniségekből", mint amilyennek ő Zilahi Kiss Jenőt mondja, még ezután a keringőre való felhivás után se kérünk.

És az óbudaiak?

Mindezek után érdemes egyetlen pillantást vetni arra, hogy mit csinálnak az óbudai választók, akik Szilágyi Károlyt és társait beküldték a törvényhatósági bizottságba.

Az Óbudai Demokrata Kör a napokban értekezletet tartott, amelyen sajnálattal állapitotta meg, hogy elnöke, Szilágyi Károly, aki husz év óta lelkes harcosa a demokrata eszméknek, még mindig nem jelentette be lemondását. Határozatot hoztak, amelyben fölkérik Szilágyi Károlyt, hogy csatlakozzék az ellenzéki álláspontho z és mondjon le mandátumáról. Ülés után az óbudai demokraták fölkeresték Vázsonyi Vilmost, aki kijelentette, hogy azokat, akik nem mondanak le a bizottsági tagságról, nem tekinti a párthoz tartozóknak és velük minden közösséget megszüntet.

Az óbudai éposznak végső strófája azonban az, hogy Szilágyi Károlyból nem lesz nemzetgyülési képviselő, amire pedig igen komoly kilátása volt. A budai, ugynevezett I. választókerületi demokrata-listán, mint emlékezetes, Benedek János került be a nemzetgyülésbe. Az utána következő név Szilágyi Károlyé volt. Benedek János annak idején kijelentette, hogy igyekezni fog Szilágyi Károlynak, akinek régen a parlamentben lenne a helye, helyet csinálni, akár olyan formában, hogy valamelyik vidéki kerületben szerez önmaga számára mandátumot, akár pedig azáltal, hogy a ciklus második felében visszavonul a politikától és átengedi a teret Szilágyi Károlynak. Ettől a szándéktól azonban a városházi mandátum körül történtek után minden bizonnyal el kell állania Benedek Jánosnak, aki sokkal inkább tud alkalmazkodni a pártfegyelemhez, mint Szilágyi Károly.

Nincs aranyparitásos fizetés

A természetbeni ellátás és a kánai menyegző

Hosszu várakozás után megtörtént a fővárosi tisztviselők fizetésrendezése is, amely, legáltalánosabban jellemezve a dolgot, nem tökéletesen kielégitő. Tény az, hogy a kisebbrendü tisztviselők aránylag komolyabb segedelemhez jutottak, mint a magasabbranguak. Ezzel az igazi szociális érzék ki van elégitve, dacára annak, hogy bizonyos igazságtalanságokat és bizonyos aggodalmakat nem lehet eltitkolni.

Hipokrita volna az, aki tagadná, hogy a főváros főbb tisztviselőinek vannak legális mellékjövedelmei, amelyek nem összeférhetetlenek és amelyeket azok meg is érdemelnek. Ezzel cáfolatát adtuk annak, hogy méltánytalan volna a főtisztviselők fizetésének kisebbméretü emelése. Igaz, hogy van néhány olyan főtisztviselő, akik olyan ügyosztályok élén állnak, ahol ezek a mellékes, de jogos illetmények teljesen hiányzanak. Ezeknek a szempontjából azután tényleg sérelmes a dolog. Nem osztjuk azonban azt az aggodalmat, hogy a polgármester tulságosan el lenne nyomva az uj fizetésrendezésben, mert a békebeli miniszteri javadalmazás helyett, most csak államtitkári javadalmazásban részesül. Nem oszthatjuk ezt a beállitást akkor, amikor mindenki nagyon jól tudja, hogy dr. Sipőcz Jenő nemcsak Budapest polgármestere, hanem egyben Budapest főpolgármesterhelyettese is, amelyért külön javadalmazásban részesül. Meg lehet érteni azonban a panaszát az olyan főtisztviselőnek, akiknek ügyköréhez távolról sem tartozik egy-egy üzem és ezek jogosan panaszkodhatnak arról, hogy az állami tisztviselők közül éppen a magasabbranguak kaptak aránytalanul nagyobb fizetésemelést.

Természetesen nagyon messze jár a fizetésemelés a FANSZ által kifejezésre juttatott kívánságoktól, amely tudvalévőleg eredetileg a békebeli fizetésnek ötven százalékát kivánta aranyparitáson. Ezzel szemben az alsóbb fizetési osztályok a városházán az aranyparitásos békefizetésnek egyharmadát, mások pedig annak egyhatodát kapták meg.

Nem kaptak meg ellenben még ma sem a fővárosi tisztviselők közül a nekik járó összeget azok, akik a naturáliák helyett készpénzt kivántak. Pedig kétheti differencia a zsir, a liszt és a cukor árában igazán olyan lehet, ami illuzóriussá teszi azt az egész

huszezerkoronás összeget, amelyet a naturáliák helyett a kormány megszavazott. A naturáliák tudvalévőleg egy kiló zsírból, egy kiló cukorból, hat kiló kenyérlisztből, három kiló főzőlisztből és egy kiló nullálisztből állanak. Aki mindezt ma, a hónap közepén huszezer koronából meg tudja vásárolni, az nyugodt lélekkel hivatkozhatik rá, hogy a kánai menyegzőt nem Jézus Krisztus, hanem ő rendezte.

A magyar nehézipar bemutatkozása

Kiállítás Budapest egyesitésének ötvenéves jubileuma emlékére

Budapest ötvenedik éves jubileumát ünnepli és ebből az alkalomból szombaton nyilt meg a városligeti iparcsarnokban az Országos Vas-, Gép-, Malomipari és Elektrotechnikai Kiállitás, amelyet a főváros felkérésére a Magyar Vaskereskedők és Vasiparosok Országos Egyesülete rendezett. Ez a kiállitás tulajdonképen méltó és kiváló első etapja azoknak az ünnepségeknek, amelyeket Budapest székesfőváros aranylakodalma alkalmával rendezni szándékozik. A kiállitásról csak a legteljesebb elismerés, a legőszintébb méltányolás hangján lehet megemlékezni, mert annak ugy anyaga, mint rendezése joggal fog feltünni, nem csak a magyar önérzet, de a külföldi objektiv szemlélet előtt is.

Barangolva a kiállitott tárgyak és tárlatok között, különös megemlitést érdemelnek és feltünést keltenek az alábbiak:

A Magyar Ruggyantaárugyár R.-T. kiállitása különös figyelmet érdemel már azért is, mert — mint ismeretes — legtöbb cikkét nagy előszeretettel sorolják a legfejlettebb gumiiparral biró országokban, igy Amerikában és Angliában is. A Magyar Ruggyantaárugyár R.-T. világszerte ismert gyártmányai közül a kiállitáson a következő cikkek láthatók: minden magas nyomásnak ellentálló „Tauril" tömitőlemezek, szállitóhevederek, „M. R. G." gumiszijak, páncélbevonatu préslégtömlők, márványszőnyegek, különféle keménygumiáruk és egyebek. Különös feltünést kelt a kiállitáson a Magyar Ruggyantaárugyár legujabb terméke, a „Cordatic" autóabroncs, amely a hozzáértők véleménye szerint korszakalkotó ujdonság az automobilizmus fejlődésének történetében. A megnyitáson a gyárat Sándor Kálmán helyettes-vezérigazgató képviselte, akinél a főherceg élénken érdeklődött a gyár készitményeiről és fejlődéséről s a kapott felvilágositások után meleg hangon adott kifejezést megelégedésének. Mikor pedig a főherceg elvonult, az érdeklődők nagy tömege szemlélte állandóan a kiállitott hirneves gyártmányokat, amelyek ebben a teljes csoportositásban különösen érdekesen hatottak.

Titánia Fém- és Késárugyár R.-T. izlésesen berendezett pavillonja a kiállitás egyik legszebb látványossága. A kiállitott kések és zsebkések ornamentális elhelyezése minden látogatót annyira leköt, hogy sokáig gyönyörködik a konyha- és zsebkésekből összeállitott magyar cimeren és a gyár védjegyén. A gyár a Magyar-Német Bank R.-T. érdekkörébe tartozik és most rendezkedik be Soroksári-ut 28. szám alatti telkén. Gyártmányait, amelyek a külföld hasonló gyártmányait felülmulják, a világ minden részébe exportálja s annyi megrendeléssel van ellátva, hogy most már 300 munkást foglalkoztat. A gyár Löwe Dezső vezérigazgató szakavatott vezetése és irányitása mellett szerez dicsőséget és hirnevet a magyar iparnak.

Vadásztöltény-, Gyutacs- és Fémárugyár R.-T., amelynek gyártelepei Magyaróváron, Tétényben és Csepelen vannak, kitünő gyártmányainak egész gazdag tárházát vonultatta fel a kiállitásra. Gyártmányai között szerepel a „Hubertus" vadásztöltény s látunk a kollekcióban bányarobbantó gyutacsokat, öngyujtókat vadásztöltény és egyéb formákban. Rendkivül tetszetősek a cég apró fém- és rézárukészitményei. Nagy változatot mutatnak a kiállitott norinbergi áruk is. Külön meg kell jegyezni, hogy ezekkel a gyártmányokkal a cég uttörő munkát végez Magyarországon és elsőnek rendezkedett be az eddig importált fémáruk gyártására. A nagyszámu érdeklődőket a megnyitás napján Schreiner János ny. tábornok, vezérigazgató és Gaszner Aurél igazgató látta el értékes információkkal.

Az Országos Vasipari kiállitáson a szakemberek is meglepetéssel tapasztalták, hogy a magyar malomgépeket előállitó vállalatok közül a Kovács és Társa malomépitészeti és gépgyár r.-t. gyártmányai egyszerüség, célszerüség és kifogástalan kivitel szempontjából nemcsak bármelyik belföldi gyártmánnyal, de a nagyhirü németországi gyártmányokkal is minden tekintetben a versenyt felvehetik. A cég saját rendszerü legmodernebb szabadon lengő siksziták, czenkivül saját rendszerü és készitményü hámozó- és hegyezőgépet és tarárt (gabonatisztitógépet). — valamennyi gép a legmodernebb SKF golyós csapággyal felszerelve. — állitott ki és egyéb saját gyártmányu gépeken kivül bemutat a kiállitáson egy használt hengerszéket és mótort saját gyárában felujitva és kijavitva, mely gépek az uj gépekkel teljesen egyenértéküekké váltak.

A Kovács és Társa malomépitészeti és gépgyár r.-t.-nak változatlanul Kovács Sándor vezérigazgató a vezetője, aki korábbi egyéni cégéből, a Kovács és Társa cégből az 1921. év nyarán alakitotta át a mai részvénytársaságot. Büszkék lehetünk arra, hogy a magyar ipar gyakran vitatott életképességének a Kovács és Társa r.-t. ilyen ékesen szóló bizonyitékát adta.

A Magyar Wuppermann-Müvek Részvénytársaság géphajtószijakat, varró-, kötő- és verőszijakat, valamint textilszijakat állitott ki. A kiállitás keretében különösen magukra vonzották az érdeklődést a speciális géphajtószijak. A cégnek a legjobban bevált német gépszijgyárak mintájára a legmodernebb rendszerü gépekkel felszerelt üzeme ezekkel a gyártmányaival teljesen kiszoritotta a külföldi különleges gépszijakat, amelyek behozatalára eddig rá voltunk utalva. A kiállitott szijak a nehéz vas- és malomipari meghajtásokhoz mérten különleges kikészitésüek és különösen felhivják a szakkörök figyelmét az összeillesztésük különlegessége és a szijak összevarrását feleslegessé tevő ragasztásuk révén, amely a vállalat gyártási titka. A magyar ipar uj térfoglalását jelentő cikkeknek állandóan sok nézője volt a kiállitáson.

Stadler Mihály Sodronyszövet-, Fonat- és Vasárugyár Részvénytársaság kiállitása, amely a kiállitási csarnok kellős közepét disziti, általános feltünést kelt. A cég architektónikus elrendezés keretében és festményekkel diszitve, mutatja be több mint félévszázados üzemének gyártmányait: a gyárban huzott különféle drótokat, mindennemü sodronyfonatokat és szöveteket, megkapó kivitelü diszkeritéseket és a legváltozatosabb fajtáju drótárukat. Az érdeklődőknek Fodor Gábor igazgató nyujtott szakszerü felvilágositást.

Schillinger Gyula autókarosszéria gyára (VI., Üveg-utca 7.) feltünt nagy, nyitott s csukott karosszériáju autóival. A 25 év óta fennálló cég az ország egyik legjobb hirü vállalata lett. Őfensége elismerésében is részesült.

Hirmann Ferenc fémárugyára (Csányi-utca 7—9., gyártelep Váci-ut 117—119.) a kiállitás baloldali bejáratánál feltünik impozáns kiállitásával. A 40 év óta fennálló gyárvállalat, melyet még mindig maga Hirmann Ferenc ur vezet, gyártmányaival vezetőszerepet tölt be. Őfensége és családja hosszabban időzött e kiállitás előtt és Hirmann Ferenc urnak, valamint Metzger Ede kereskedelmi igazgatónak meleg elismerését fejezte ki.

Földiák Lajos Müszaki Iroda, V., Markó-utca 5., amely a szakma legrégibb cége, az ipar, mező- és pincegazdaság körébe tartozó iparszükségleti cikkeket és ásványolajtermékeket állitotta ki nagy elismerés mellett.

A Magyar Mosó és Fertőtlenitő Gépgyár kiállitását nagy érdeklődéssel tekintette meg a főherceg. Meleg elismerését fejezte ki Hermann Emil vezérigazgatónak, megemlitve, hogy a gyár kifogástalan berendezéseit ugy a katonai intézményekben, mint sok főuri kastélyban alkalma volt látni.

Eseményekből

Személyi ügyek. Dr. Sipőcz Jenő polgármester a mult héten megkezdte szabadságát. Távolléte alatt a polgármesteri teendőket Folkusházy Lajos alpolgármester látja el, aki az elnöki ügyosztály munkálatainak fölülvizsgálatát magának tartotta fönn. Szabadságra ment a héten dr. Buzáth János alpolgármester és Orczy Gyula tanácsnok is, viszont hazaérkeztek szabadságukról Zilahi Kiss Jenő alpolgármester, Fock Ede és Bukovszky Viktor tanácsnokok. A szabadságidők alatt Zilahi Kiss Jenő alpolgármester a VI., VII., VIII., XV. és XVI. ügyosztályok, Fock Ede tanácsnok a III., V., IX., X. és XIII. ügyosztályok, végül Bukovszky Viktor tanácsnok a II., IV., XI., XII. és XIV. ügyosztályok munkálatait fogják fölülvizsgálni. Szabadságon van Schőberl Ferenc főjegyző, a tanügyi ügyosztály jelenlegi vezetője is, akit dr. Goszleth Ernő tanácsjegyző, akadályoztatása esetén pedig dr. Vadon Géza tanácsjegyző helyettesit.

Drágulunk. Az általános drágulás természetszerüen kihat az élet minden vonatkozására. Nem állunk meg tehát csodálkozva akkor, amikor a főváros is állandóan emeli az üzemeiben termelt közszolgálati cikkek árát. Mégis azt kell mondanunk, hogy amit ezen a téren müvelnek, az már valósággal elkápráztatja az ember szemét és tulajdonképen meg sem tudjuk már állapitani, vajjon jogosak-e, természetesek-e azok az áremelkedések, amelyeket szinte minden héten a fejünkhöz vágnak. A magyar korona hetek óta, szomoruan bár, de stabil. Áresések, áremelkedések a korona frontján olyan minimálisak, a hullámzás olyan csekély, hogy a korona árfolyamával megokolni máma már semmit sem lehet és semmit sem szabad. Egy egész hónapja annak, hogy hármas koronával dolgozik mindenki és ennek a hármas koronának konzekvenciáit már nem ebben a hónapban, hanem vagy a mult hónapban, vagy azelőtt levonta mindenki, levonta az, aki nyersanyagot termel, levonta az, aki a nyersanyagot földolgozza és levonta az, aki a nyersanyagot a fogyasztóhoz közvetiti. Egy hónapon belül mégis a második villamostarifaemeléssel állunk szemben és ujra drágul a viz, a gáz, a villany. A villamos 400-koronás tarifáját még meg sem szokta a közönség és a tanács, utána pedig a közlekedési bizottság máris 600 koronára emelte föl a menetdijat. Teljes részvéttel kell nézni azt a vergődést, amelyet Wolffék véghezvisznek Budapest üres kasszái körül, de különösen ott, ahol olyan üzemekről van szó, amelyeknek tulajdonképen egész Budapest háztartását fedezniök kellene a tiszta jövedelemből. Mégis katasztrofális jelenségnek tartjuk azt, ami ezen a téren történik. A gáz, villany és viz árát természetesen meg kell fizetnie a közönségnek, mert ezek olyan elemi szükségletek, amelyeket nélkülözni merő lehetetlenség. Nehéz és kibirhatatlan adók ezek, de amelyeket elsőrendü közszükségleti cikkekre lévén kivetve, nem lehet a mindennapi életből kikapcsolni. Ellentétben van ezzel a villamos, ahol fájdalom, ugy látjuk, végzetes lépésre szánták el magukat. A körut sarkán álló ember minden különös statisztikai adat nélkül, szabad szemmel megállapithatta, hogy már a 400-koronás villamosjegy is csődöt mondott. A villamoskocsik naphosszat üresen közlekednek és csak a nap bizonyos óráiban lendül föl kissé a forgalom. Nem lehet eltagadni sem, hogy a 400-koronás villamosjegy rossz üzletnek bizonyult és ha 600 koronával fognak próbálkozni, nem nehéz megjósolni, hogy ez semmiesetre sem fogja a vállalatot megerősiteni. Aligha lehet tehát egyéb mód, minthogy a villamosvasutat magánkézre adják, ahol nagyobb az üzleti szellem, nagyobb a kereskedelmi érzék és ahol biztositani lehet, hogy a képtelenül drága tarifák ellenében legalább tisztességes közlekedést fog biztositani Budapest közönsége javára.

A vas- és lakásberendezési kiállitás látogatottsága. A Városligeti Iparcsarnokban és a Fővárosi Kiállitó Csarnokban rendezett nagyszabásu kiállitást a két ünnepnapon olyan hatalmas tömeg kereste fel, hogy a pénztárt a kiállitó csarnok tulzsufoltsága következtében többször le kellett zárni. A kiállitás még három hétig lesz nyitva naponta reggel 8-tól délután 6-ig. Jegyek a pénztárnál.

SZÓRAKOZÁS

„A sárga kabát" minden este. A Király-Szinházban a héten minden este Lehár daljátékát, A sárga kabát-pt adják az ismert kiváló szereposztásban.

A Vigszinház e heti müsorát, a Zsivány, Lothar pompás vigjátéka dominálja. Pénteken az Ur szöllejét adják, jövő vasárnap pedig a Négy frakk kerül szinre. Az előadások nyolc órakor kezdődnek.

A Magyar Szinház e heti müsora a legnagyobb sikerü darabjait váltakozva hozza szinre. Csütörtökön és vasárnap „Az orleánsi szüz"-et adják Darvas Lilivel a cimszerepben, pénteken Vajda Ernő A válóperes hölgy cimü vigjátéka kerül szinre Darvas Lilivel, T. Forrai Rózsival, Tóth Böskével, Törzsszel, Z. Molnárral, Kabossal és Ihászszal a főszerepekben, szerdán és szombaton Beöthy László mulatságos bohóságát, a „Kovácsné"-t ismétlik.

A Belvárosi Szinházban e héten csütörtökön és vasárnap Lenormand „Névtelenek" cimü drámáját adják Titkos Ilonával és Somlayval, és pénteken a rég nem adott nagysikerü „Kékszakáll nyolcadik felesége" cimü vigjátékot játsszák Somlayval, Z. Molnárral, Ihásszal és Titkos Ilonával a főszerepekben, szerdán és szombaton Móricz Zsigmond „Sári biró" cimü nagyhatásu parasztvigjátékát ismétlik Rákosi Szidi vendégfelléptével.

A Biaha Lujza-Szinház a héten nyilik meg. A szinház berendezésének technikai nehézsége miatt a hét péntekjére, augusztus 24-ére halasztotta az igazgatóság a megnyitást. A megnyitó előadáson a „Szépasszony kocsisa" fog szinrekerülni.

A Tangókirálynő kedden este 25-ödször került szinre a Budai Szinkörben. A nagysikerü Lehár operett a jubiláris előadáson tul is minden este szinre kerül Lábass Juci, D'Arrigó Kornél és Járay Sándor vendégjátékával a Budai Szinkörben.

100-ik előadás küszöbén áll az Andrássy-uti Szinház kivételes sikerü müsora, melynek minden darabja: Cirkusz, Paikos grizettek, Baj van!, Hány óra, Zsuzsi?, A moly, magánszáma és tréfája a héten is minden este szinre kerül.

A Kamarában ez a hét Harry Piel jegyében áll. — A Star-filmgyár monopol-attrakcióját, Harry Piel a Sátán helytartója cimü filmslágert eddig ezren és ezren nézték végig, páratlan izgalommal, érdeklődéssel kisérve a frappáns bonyodalmu kalandorfilmet. — Ajánlatos a jegyeket előre megváltani. A Kamara előadásai fél 5, egynegyed 7, 8 és 10 órakor kezdődnek.

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

DR. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, idejében feladott tőzsdei megbizásokat középárfolyamon effektuál a Magyar Köztisztviselők és Allami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

TŐZSDEI HIRLAP

Reminiszcencia. A Montmartre tövében, ahol már hegynek törekszik a szórakozások és vigalmak világába igyekvő párisi nép, ódon maison meublée húzódik meg a szürke házsorban: Rue Rochechouart 59. Ma-holnap negyedszázadnyi mult borul arra az időre, amikor egy pelyhedző bajuszu magyar ifju, tengertiszta kék szemében a lelkesedés tüzével, zsebében a frissen szerzett jogász-doktori diplomával, itt e házban keresett magának uj otthont. Dr. Bányai Sándor volt a vándor ifju, aki Párisba ment élettapasztalatokat gyüjteni. Először természetesen a francia nyelv tökéletes elsajátitását tüzte ki céljául és erre keresve sem talált volna jobb helyet és alkalmat, mint szállásának concierge-páholyában, ahol a párisi argot-t fiatal menyecske társaságában sajátitotta el. Alig néhány hónap alatt ugy megtanulta a hamisitatlan apacs-nyelvet, hogy Janovics kolozsvári szinigazgató, aki akkortájt Párisban járt és szintén a Rochechouart-utcabeli házban lakott, azt hitte róla, hogy kinaiul beszél. Pedig Janovics ugyancsak tájékozott volt a klasszikus francia nyelvben, hisz alig néhány hete egy Shakespeare-ről irott francia tanulmányával a párisi tudományos akadémia nagy diját nyerte meg. Negyed század hosszu idő, de Bányai Sándor ennek a sok évnek minden percét hasznos munkával töltötte be. Hazajött, ügyvédkedett, bankigazgató lett, parcellázott: mindig dolgozott, de mindig becsületesen, amelyből nemcsak magának, de a köznek is haszna volt. Hagyományos szerencséje sohasem hagyta el. Bebizonyult ez akkor is, amikor megalapitották a Magyar-Amerikai Bankot. Olyan társasággal került itt a vezetőségbe, amely müködésével minden várakozást fölülmult. A nevek egymagukban beszélnek: a két Faludi, akik Budapestet a kontinens egyik legnivósabb szinházával ajándékozták meg, az amerikások: Barna, Loránt és a többiek, akik hazajöttek és nemcsak jénki-szellemet, de dollárokat is bőségesen hoztak magukkal. Ezekkel dolgozik együtt Bányai és ezeket szuggerálja az ő tulfinomult optimizmusával és örökön izzó lelkesedésével. Negyedszázad mulva, a nyár elején Bányai — ki tartja számon, hányadszor? — ujra kiment Párisba, ismerősei, barátai ugy tudták, nyári pihenőt tartani. Ellátogatott-e a Rochechouart-beli ház concierge-páholyába? Őszülő hajjal, idős matronát talált volna ott, aki a friss erőben levő, angolra nyirt szőke bajszu, mindig vidáman mosolygó férfiuban, valjon, hogy ismerte volna föl huszonöt év előtti lovagját? . . . A napokban hazaérkezett és szerényen, mint mindig, beszámolt párisi utjának eredményéről. A rue Scribe-en palotát bérelt a Magyar-Amerikai Banknak, amely a magyar pénzintézetek között elsőnek, ott nyitja majd meg fiókját. Ebben az előkelő banknegyedben, ahol a nagy amerikai bankok fióktelepei székelnek, az egyik palota ormán a magyar trikolor fog büszkén lengeni, hogy a magyar életrevalóságról és kulturáról ott tegyen tanuságot, ahol ellenségeink még mindig befeketiteni igyekeznek bennünket. Bányai Sándor érdeme, hogy Párisban most ebben az irányban is kedvező fordulóponthoz jutottunk el, mert a nemzetközi gazdasági kapcsolatok leginkább alkalmasak az ellenséges indulatok megfékezésére.

A „vizfejü Oceán". *Oceán Móric, aki ujabban a tőzsde tanácsát écákkal boldogitja, fiatal éveiben a művészeti téren is nagy sikereket aratott: bámulatos tökéletességgel rajzolta a vizes nyolcasokat. Később az ujságirás iránt érzett leküzdhetetlen vonzalmat és belépett a „Kis Piszkos" szerkesztőségébe, ahol enciklopedikus tudását avval honorálták, hogy rábizták a vizállás rovat vezetését. Azóta nagyot fordult a világ sorja, de Oceán Móric mindig hű maradt ifjukori szerelméhez. Imádja a vizet: ez az eleme. Neki az Oceán nem elég vizes, mindegyre és mindszaporábban fölvizezi. Ujabban is friss vizet hordott az Oceánba, amelyet a tőzsdén már „vizfejü Oceán"-nak kereszteltek el. Az Oceánra néha förgeteges, borus napok terpeszkednek, amikor azonban legborzalmasabban cikkáznak a vésztjósló kurzusok, Oceán Móric fénytszóró lámpázással, de akkor is biztos kézzel kormányoz. Helyrefiú a Móric, akit aranyos kedélyéért a tőzsdén mindenki a rajongásig szeret.*

A Pharmacia-konszern terjeszkedése. A Pharmacia részvényeit, mint értesülünk, erős hazai kezek vásárolják, de Jugoszláviából és Németországból is keresik. A napokban vásárolta meg a Pharmacia a Kozmochemia r.-t. részvénytöbbségét, valamint most nyert befejezést a németek segitségével egy nagy modern tejcukorgyár felállitása, melynek produktumát már le is kötötte 75 százalékban külföldre, 25 százaléka pedig a termelésnek a hazai szükséglet fedezésére marad. A Pharmacia pesti gyárában fogják a gyógyszerül használt vaspremapárokat, valamint az ugynevezett vegytiszta kémikáliákat gyártani. Közeli csatlakozások után a vállalati konszern a következő tagokból fog állani: Pharmacia Budapest, dr. Hugó Remmler r.-t. Berlin, Hageda r.-t., Handelsgesellschaft Deutscher Apotheker Berlin, Jugopharmacia r.-t. Zagreb, Romanopharmacia Targul-Mures, Aupha G. m. b. H. Wien és ezekhez csatlakozik egy genfi és egy milánói cég is.

Papirok a magánforgalomban. A hivatalosan nemjegyzett értékekben előfordult legutolsó jegyzések a következők: Magyar-Amerikai bank 48.000—52.000, Budapesti bank 12.800—13.800, Mezőgazdasági hitel 19.000—21.000, Sajókondói szén 25.000—29.000, Corvin gép 10.000—13.000, Ingéfa 32.000—36.000, Hollandi izzó 6000—6400, Caloria 7000—7400, Szénatéri bérház 1,000.000, Borszéki kerámia 10.000—12.000, Ujpesti beton 4800—5200, Fabank 24.000, Foresta 50.000—60.000, Karancsberényi 16.000—18.000, Bródi vagón 58.000—68.000, Délkelet bizt. 34.000—36.000, Warnsdorfi 2400—2800, Kopetzky 3400—3500, Pharmacia 6500—7000, Móri szén 40.000, Német mezőgazdas. 38.000—42.000, Demecseri 23.000—26.000, Concordia szén 23.000—27.000, Hungária kalap 16.000—20.000, Kéve 3900—4200.

Bánfalvai köszén. Multheti számunkban e cim alatt megjelent közleményünkre vonatkozólag a Bánfalvai kőszénbánya r.-t. az alábbi helyreigazitás közlését kéri: „Hivatkozással a Fővárosi Hirlap aug. 10-i számában megjelent Bánfalvai kőszén cimü közleményükre, van szerencsénk helyreigazitásképen közölni, hogy a Bánfalvai kőszénbánya részvénytársulatra vonatkozólag a cikk téves adatokat közölt. A tény az, hogy a bánfalvai szén a jobb magyar szenek közé tartozik, amelynek kaloriája 3500—600; továbbá az is tény, hogy a bányászat a legmodernebb módon és eszközökkel történik és a szénréteg vastagsága a 4 métert is meghaladja."

A Kereskedelmi Bank tőkeemelése. A tőzsde közönsége előtt már hetek óta ismert dolog, hogy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tőkeszaporitási tranzakció előtt áll, amelynek föltételei igen előnyösek. A tranzakcióba helyezett bizalom kifejezésre jutott a bank részvényeinek árfolyam-alakulásában is, amely egy hónap alatt megötszöröződött és elérte a másfélmilliós kurzust. A tőkeemelésre a korona romlásán kivül főleg az késztette az igazgatóságot, hogy a bank iránt támasztott igényeket, különösen az érdekeltségéhez tartozó iparvállalatok részéről, fokozottabb mértékben elégithesse ki, de nagyobb tőkét szükségelnek a nagyterjedelmü és folyton fokozódó folyó üzletek is. A készülő tőkeemelésről az igazgatóság az alábbi hivatalos közleményt adta ki:

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága közli, hogy elhatározta, hogy e hó 27-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, amelyen az intézet 600 millió koronányi alaptőkéjének 800 millió koronára való felemelését fogja javaslatba hozni. Az igazgatóságot ezen elhatározásában az a köteles gondoskodás vezette, hogy saját tőkéinek gyarapitásával megfelelhessen azoknak a fokozott hiteligényeknek, melyek a nyers- és ipari termékek állandó drágulása és az idei bő termés következtében mutatkoznak. Az igazgatóság javasolni fogja, hogy a kibocsátandó százezer darab uj részvény teljes egészében a régi részvényeseknek ajánltassék fel és felhatalmazást fog kérni a kibocsátás időpontjának és közelebbi módozatainak megállapitására.

A Magyar-Amerikai Bank nagyarányu tőkeemelése. A Magyar-Amerikai Bank felemeli alaptőkéjét egymilliárdra akként, hogy tartalékalapját is egymilliárdra növeli fel. E nagyarányu tőkeemelésre üzleteinek és vállalatainak fejlesztésén kivül az készteti, hogy fiókhálózatát amerikai és franciaországi érdekeltségek bekapcsolásával Newyorkba és Párisra is kiterjeszti. A tőkefelemelésnél egyre öt uj részvényt adnak, darabját 730 koronáért.

A Vármegyei Mezőgazdasági és Iparfejlesztő Részvénytársaság, Szolnok, 1922. évi rendes közgyülése elhatározta a mutatkozó 5,416.477.79 korona tiszta nyereségből 60 korona (15 százalék) osztalék fizetését. A 6. számu szelvények f. hó 13-tól a Magyar Jelzálog Hitelbank és a Magyar Városi Bank pénztáránál váltatnak be. Elhatároztatott továbbá az alaptőkének 400,000.000 koronára való felemelése oly módon, hogy a régi részvényeseknek 1:1 arányban legalább 3500 koronáért elővételi jog biztositttatik, mig a fennmaradó részvények részben a Bérgözürész Részvénytársaság és a Mobilia Magyar Butorállvány és Faárugyár Részvénytársaság részvényeinek megszerzésére fordittatnak, részben pedig egy külföldi pénzcsoportnak engedtetnek át 3500 koronánál lényegesen magasabb árfolyamon. Az elővételi jog gyakorlásának határideje egy későbbi időpontban fog közzététetni.

A Mobilbank R.-T. e hó 11-én tartott rendkivüli közgyülése az intézet alaptőkéjét 400.000.000-ról 800,000.000 koronára emelte fel.

A „Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság" közli, hogy a folyó hó 15-án megtartott rendkivüli közgyülésnek alaptőkeelemelési határozata alapján minden egyes régi részvényre egy uj részvény volt átvehető 10.000 koronáért f. hó 18-ig bezárólag a Mobilbank, V., Harmincad-utca 3. sz. alatti pénztáránál.

Unió Takarmánygyár R.-T., amelynek Kispest—Szentlőrincen takarmánygyára, malma, keverő-, vér- és hulladékföldolgozógyára és fésügyára is van, — részvényeinek csekély hányadát a tőzsdei magánforgalomban helyezi el. A vállalat gomb- és műtrágyagyár létesitését határozta el és ezek az uj gyárak az ősz folyamán kezdik meg üzemüket. A magánforgalomban a papirok elhelyezését a Faludi Ottó és Társa, V., Aulich-utca 5., bank- és tőzsdebizományos cég végzi.

A Rimamurány—Salgótarjáni Vasmű R.-T. a tárcájában fekvő 10.000 darab brünni Bánya- és Kohótársaság-részvényt, felhasználva azok kedvező árfolyamát, értékesitette. Az ellenérték cseh koronakötelezettségek törlesztésére fordittatott.

Aktiengesellschaft für Eisenbahnbedarf (AFEB), Wien közli, hogy báró dr. Banhans Károly volt miniszter elnöklete alatt megtartott rendkivüli közgyülésén elhatározta, hogy jelenlegi 500 millió osztrák korona névértékü alaptőkéjét 750 millió osztrák koronára emeli föl. Az alaptőkeemelést elsősorban a vállalat ipari programmjának megvalósitása, másrészt a vállalat üzleti forgalmának jelentékeny emelkedése indokolja. A vállalat a nyugati országok termelő gócpontjaival is eredményes viszonylatba lépett. Amsterdamban hollandiai érdekeltséggel együtt „N. V. Ferrovia Handel Matschappij" cég alatt, Athénben és Konstantinápolyban pedig önálló testvérvállalatokat létesitett.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGEFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Caloria, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam Budapest, 1923 augusztus 29. 34. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Válság van,

igen komoly válság, olyan, amilyent még sohasem láttak a Károly-kaszárnya öreg falai. Amig egyrészt az ellenzék letette mandátumát, addig másrészt az ugynevezett kormányzó többség, amely csonka közgyülésen és csonka bizottságokban vezeti a főváros ügyeit, élesen szembekerült a magyar kormánnyal. Ezt az igen sulyos válságot, amely zátonyra viszi a főváros hajóját, Wolff Károlyon és pártján kivül mindenki meg akarja oldani. A tervek és szándékok egész sora vonul föl a megoldás érdekében. Csupa jószándék, csupa reménység az egész város, hiszen ma már mindenki belátja, hogy egységes akarattal kell megszabadulni azoktól az uraktól, akik a kommün óta egyik veszedelemből a másikba sodorták Budapest közönségét. Az eszközben sem lehet kétség, mert mindenki tudja azt is, hogy ezeket az urakat a választások tömjénfüstjével nagyon könnyen ki lehet üzni örök életre berendezett poziciójukból.

Ezeken a hasábokon attól a pillanattól kezdve, amikor az ellenzék letette mandátumát, unos-untalan hangoztattuk, hogy az ellenzékmentessé vált Wolfftábor kényelmetlenné lett a kormány számára és ez a helyzet csak megerősödött a fajvédő politikusoknak ellenzékbe vonulásával. Wolffék tehát ma már kényelmetlenek a kormánynak, a tisztviselők is kiábrándultak belőlük, Budapest népe pedig lázasan és hevesen követeli távozásukat. Semmi kétség benne, hogy egy-kettőre rendet kell teremteni, mert az a gazdálkodás, amelyet véghezvisznek, az anyagi tönk szélére juttatja a fővárost, az a szellem pedig, amelyet csillogó jelszavak malaclopó köpönyegében igyekszenek elplántálni, a teljes erkölcsi fölfordulást jelenti.

Ez az, amiben mindenki egyetért, amit mindenki tud és amitől mindenki szabadulni óhajt. Ideje, hogy ilyen körülmények között megérjenek a kormány elhatározásai és valóra váltsa azokat a szándékokat, amelyeket már az ellenzéknek is módjában volt megismerni. A feladat most az, hogy tessék gyorsan és radikálisan cselekedni, tessék a megoldásnak egyetlen módjához végre hozzányulni: feloszlatni, törvényt hozni és választatni. A kormánynak ez a föladata egészen világos és tökéletesen kikerülhetetlen. Nem jelent számára különös fájdalmat sem a föloszlatás, hiszen a fajvédők különválásával Wolffék is leszakadtak a szivéről. Annál nagyobb föladata van azonban Budapest liberális és demokratikus polgárságának, amelynek meg kell állapodnia végre már abban, hogy mi történjék, milyen összetételü legyen az az uj többség, amely hivatva lesz Wolfféktól átvenni az uralmat. Polgárok vagyunk, ismerjük a magunk osztályhelyzetét, tehát nem lehet elsőrendü kivánságunk más, minthogy polgári blokk alakuljon, amely az intranzigensek kizárásával vivja meg a választási küzdelmet. Ennek a polgári blokknak az egén még ma is sötét felhők vannak, amelyeknek eloszlatása azonban semmiképen sem lehet megoldhatatlan feladat. Tessék elindulni egy táborban, mindenki azokkal az elvekkel, amelyeket eddig is vallott, de a liberális és demokratikus eszméknek mindenek fölé való helyezésével. Ne adja föl senki a pártállását, országos politikában valljon mindenki olyan elveket, amelyek neki legjobban tetszenek, de egyesüljön az egész liberális és demokratikus tábor annak a célnak a megvivásában, hogy a mai káros rezsimtől megszabaduljon a főváros.

Mi hiszünk abban, hogy ennek sikerülni kell és hogy ez sikerülni is fog. De számolni kell azzal is, hogy a személyeskedés és a pártpolitikai különbségek megint veszedelmet hoznak és élesen elhatárolnak embereket és csoportokat. Még ha ez igy lesz is, akkor sem esünk kétségbe; de mindenért azokat tesszük felelőssé, akik a megegyezés lehetőségét megrontják. Nem esünk kétségbe, mert akkor is ott van a munkások pártja, a szociáldemokrata párt, amely komolyságáról, józanságáról, a köz érdekében való mérsékletéről már alaposan tanuságot tett. Budapest lakosságának igazi demokratikus elemei, ha a liberálisok vonakodnának bármi okból a polgári blokk megalakitásától, meg fogják találni szövetségeseiket a szociáldemokratákban, akiknek a főváros kormányzásában is több mérsékletük és több bölcseségük lesz, mint amilyent a „polgári" Wolff Károlyékban láttunk.

Még az idén választunk

A kormány programmja: kormánybiztos, uj törvény, a választások kiirása

Teljesen kitünő forrásból vesszük a következő információt:

— A kormány, mint azt a Fővárosi Hirlap már megirta, elhatározta, hogy kormánybiztost küld a városházára. Nem fog azonban megállani a belügyminiszter és a kormányelnök ennél a lépésnél, hanem tovább megy. Két fontos lépés egészíti ki ezt az elhatározást. Az egyik, hogy törvényjavaslatot terjeszt a nemzetgyülés elé a fővárosi községi választásokról és ezt a javaslatot, mihelyt a nemzetgyülés összeül, azonnal megszavaztatja. A másik elhatározása a kormánynak, hogy föloszlatja, és pedig minél sürgősebben Budapest csonka törvényhatósági bizottságát, kiirja az uj választásokat és azokat még ebben az esztendőben megejteti.

— Ezzel megszabadulunk attól a törvénytől, amelyben Dömötör Mihály volt belügyminiszter vérigsértette a főváros egyes kerületeit, egyenlő számu városatya választására adván módot és lehetőséget a legkisebb és a legnagyobb budapesti kerületeknek. Mandátum-meghosszabbitásról természetesen ma már szó sem lehet és igy Wolffék hónapokon keresztül hiába álmodoztak erről és a mandátum-meghosszabbitó törvényjavaslat helyett majd az uj községi választójogról szóló törvényjavaslat fog a nemzetgyülés elé kerülni. Budapest közönsége pedig még ennek az esztendőnek a során az urnák elé járulhat, hogy akaratát nyilvánitsa.

— Wolffék most, miután maguk is elkerülhetetlennek látják az elkövetkezendőket, legalább azon mesterkednek, hogy a kormányt a választói jognak minél szükebbre való szabására birják rá és igy mentsék azt, ami menthető. Arra a régi elvre hivatkoznak, hogy a községi választójognak mindig szükebbnek kell lennie, mint az országos választójognak, mert nagyobb felelősséggel tartozik a választó akkor, amikor a városos anyagi ügyeiért anyagilag is kérdőre vonható városatyákat választ, mint amikor a parlamentbe küld képviselőket. Ennek az elvnek az igazságában nehéz kételkedni, de ezen már régen tul vagyunk akkor, amikor a demokrácia korszakát éljük, és meglehetősen komikusan fest az, hogy a választói jog megszükitését éppen azok a Wolffék követelik, akiknél senki sem vallja harsányabban magát demokratának. Ugyancsak a választók számának redukálásával van összefüggésben a választói névjegyzékek kérdése is, ahol még mindig tizezrével szerepelnek olyanok, akiket Wolffék nem akarnak fölvenni a választók közé. Ebben a kérdésben az utolsó szót majd Budapest székesfőváros uj kormánybiztosa fogja kimondani.

Érdekes és értesüléseinket határozottan megerősitő jelenség az, hogy dr. Bródy Ernő volt nemzetgyülési képviselő, fővárosi bizottsági tag, éppen ezekben a napokban ir cikket Budapest uj választójogáról. Szerinte is elérkezett az az időpont, amikor jönnie kell az uj törvénynek. Bródy Ernő szerint a választás tekintetében három eset képzelhető el. A választás végbemehet: 1. a jelenleg érvényes 1920-iki törvényben megállapitott választójog alapján, amelynek azonban választói névjegyzéke nincs; 2. uj választójog alapján, amely különbözik ugy a jelenlegi törvényhatósági, mint a nemzetgyülési választói jogtól, amelynek választói névjegyzéke szintén nincs; 3. a jelenlegi nemzetgyülési választói jog alapján, amelyet az uj törvény kiterjeszt a budapesti törvényhatósági választójogra, amelynek választói névjegyzéke is van. Nem igen lehet kétség az elmondottak után abban, hogy a kormány a harmadik esetet fogja választani, vagyis a jelenlegi választójogot kiterjesztik a budapesti törvényhatósági bizottsági tagok választására is, amely esetben az év végéig választani kell, és pedig a meglévő névjegyzék alapján.

„Heinrich Ferenc a láthatáron"

A volt kereskedelmi miniszter levele a Fővárosi Hirlap szerkesztőjéhez

A Fővárosi Hirlap legutóbb foglalkozott azzal a szerepvállalással, amelyet politikai körökben Heinrich Ferencnek tulajdonitanak és amely szerint a volt kereskedelmi miniszter élére kivánna állani annak a mozgalomnak, amely a városi politikában az egységes kormánypárt megalakitását és uralomrajutását tartja szükségesnek. Kritikai módon emlékeztünk meg erről az eseményről, amelynek jelentőségét semmiképen sem volt szándékunkban sem akkor, se most lekicsinyelni. Heinrich Ferenc személye iránt való minden tiszteletünk dacára is az volt azonban a véleményünk, hogy a városi politikában nála alkalmasabb személyiségek is volnának a vezetésre, hiszen Heinrich Ferenc, dacára előkelő budapesti családból való származottságának, nem igen vett részt eddig Budapest kommunális életének irányitásában, mig pártjában és politikai barátai között számosan vannak olyanok, akiknek neve a városi politikában is szint jelent és irányt mutat.

Heinrich Ferenc volt kereskedelmi miniszter azzal tisztelte meg a Fővárosi Hirlap szerkesztőjét, hogy levélben reflektált fejtegetéseinkre. Ezt a nagybecsü levelet annál is inkább, mert annak komoly politikai jelentőséget tulajdonitunk, bátrak vagyunk a következőkben nyilvánosságra hozni:

„Tisztelt Szerkesztő Ur! B. lapjának augusztus huszonkettediki száma engem felfedez a láthatáron. Az igazság kedvéért méltóztassék tudomásul venni, hogy a közelgő községi választásokon sem mint a konnánypárt exponense, sem mint a saját pártom, vagy egy alakitandó községi pártnak a vezére, semmiféle más sarzsival nem fogok szerepelni. Részt fogok venni azonban igenis a saját meggyőződésemmel, olymódon, ahogy és akikkel azt legjobbnak látom, de

mindenesetre oly irányban, amely meggyőződésemnek megfelel.

A választásokra vonatkozólag semmiféle agressziviást ki nem fejtettem és lapoknak állásfoglalásáért és szándékaimhoz füzött megjegyzéseiért nem vagyok felelős.

A községi választásokban való résztvevés, különösen a mai viszonyok között, polgári kötelesség, mi alól, ha annyian nem vonták volna ki magukat a multban, kevesebb hiba történt volna és kevésbbé kiélesedett indulatokkal és felfogásokkal állnának ma egymással szemben a fővárosi választók.

Vagyok tiszteletem kifejezésével

Heinrich Ferenc.

Örömmel vesszük tudomásul Heinrich Ferenc megjegyzéseit és mindössze azt konstatáljuk, amit ő is kijelent, hogy részt fog venni a fővárosi választásokban, amit polgári kötelességének tart.

Fajvédő-e Wolff Károly?

A nemcsatlakozás kulisszatitkai

A héten megalakult az országos politikában a keresztény ellenzéki párt, helyesebben a keresztény ellenzéki blokk, amelynek kimagasló alakjai Haller István, Gömbös Gyula, Friedrich István, Eckhardt Tibor és a többiek. Általános föltünést keltett, hogy a fajvédelem szónokló apostola, Wolff Károly és közvetlen barátai nem csatlakoztak ehhez a párthoz, vagy blokkhoz. A találgatások áradata indult meg e körül a negativ tény körül. A magyarázatot megtalálni azonban nem tulságosan nehéz akkor, amikor egészen világos, hogy Wolff Károly nem mehet ellenzékbe és kénytelen megmaradni a kormány látszólagos támogatása mellett mindaddig, amig a városi kérdésekben közte és a kormány között kenyértörésre nem kerül a sor. Az a nagy csönd, amely a Wolff-táborban ma uralkodik, nem jelenti azt, hogy szivükben nem Haller, Gömbös és Friedrich felé vonzódnának, hanem csak azt jelenti, hogy meg akarják menteni, ameddig lehet, a hatalmat, mert tisztában vannak azzal, hogy a városházi rezsimjüket a legsulyosabb veszedelem fenyegeti.

Wolfféknak a fajvédő blokktól való távolmaradása beavatott körökben egyáltalán nem volt váratlan, mert hiszen az előzetes tárgyalásokon már világossá vált, hogy a városház ura nem hajlandó érzelmi politikának alárendelni egyeduralmát. Egyszer már meg is hiusult a fajvédő blokk megalakitása és ennek az volt az oka, hogy Wolff Károly nem volt hajlandó a kormány támogatásától elállani, erre nem a kormány iránt való szerelme, hanem városházi uralmának megmentése inditotta. Most azután mégis megtörtént a megegyezés Wolffék kihagyásával, de abban a számitásban, hogy abban a pillanatban, amikor a fajvédő párt, vagy blokk uralomra kerül az országban, Wolff Károly fog az élre lovagolni és ő lesz a feje annak a rezsimnek, amelynek eljövetelét a fajvédő táborban olyan türelmetlenül várják.

Ha azonban a fajvédők hatalomra jutása mégsem sikerülne, akkor meg fog történni a városházi katasztrófa, a kormánybiztos kinevezése és a választásoknak még ebben az esztendőben való kiirása. Ugyanakkor még az ősszel az országos politikában is megtörténik a változás, amennyiben a keresztény nemzeti egység pártjában a Huszár-frakció és a Wolff-frakció között szakadásra kerül a sor. Ez az esemény egy pártértekezlet keretében fog lezajlani, amennyiben Huszár Károly Wolffféknak a pártból való kiugratását tervezi. Huszár nem hajlandó huszéves munkáját, a pártkeretek és pártszervezet kiépitését, átengedni Wolffnak, az indigenának, Wolffnak, a keresztény politika noviciusának. Wolff Károlynak kell tehát kivonulnia a pártból és miután ebben a pillanatban már semmi értelme nem lesz az elkényszeredett kormánytámogatásnak, ellenzékbe fog menni és csatlakozik fajvédő barátaihoz. Ezek Wolff Károlynak a fajvédőktől való távolmaradásának kulisszatitkai.

Polgári blokk,

vagy kooperáció a szociáldemokratákkal

A közgyülés jövendő képe

A törvényhatósági választásokra tesz fel Budapest közönsége mindent. Ahogyan ez a kocka vetődik, olyan lesz a sorsa ennek a városnak a jövőben. Elsősorban azonban a politikai pártokra nehezedik a legnagyobb felelősség. Az, hogy Wolffék törpe kisebbségben maradnak az eljövendő választásokon, igazán nem lehet vita tárgya. A legnagyobb probléma azonban az, hogy miképen fog kialakulni a jövendő közgyülésének többségi pártja, vagy többségi blokkja. Kétségtelen az, hogy Budapest polgársága elsősorban polgári többséget szeretne látni a városházán uralmi pozicióban és e tekintetben igen erőteljes felelősség hárul ugy a liberális, mint a demokratikus pártokra, amelyeknek vagy többséget kell egyenkint produkálni, vagy pedig a polgárság kivánságait tekintetbe véve, koalicíót kell alakitaniok.

A kormány, amely mindinkább liberális irányban halad, kétségen kivül pártot alakit, legyen annak vezetője Heinrich Ferenc, vagy más liberális velleitásu községi politikus. Ebben a pártban fog tömörülni a mai liberális ellenzék, a mai pártonkivüliek nagy csoportja, valamint igen valószinüen a gazdaságpolitikusok is. Aligha lehet azonban hinni abban, hogy ez a három frakció megszerzi a községi választásokon a többséget. Odaát, Wolffék berkeiben, állandóan hangoztatják, hogy Heinrich és Vázsonyi máris összeölelkeztek, sajnos, ebből azonban mind a mai napig semmisem igaz. A polgári blokkot kölcsönös jóindulattal meg lehetne csinálni, de ettől ma még messze állunk és igy számolni kell azzal a lehetőséggel, hogy a városházi többséget a demokraták a szociáldemokratákkal fogják kooperációs alapon megcsinálni.

Papirost és ceruzát kell elővenni ahhoz, hogy miképen fog sikerülni Budapesten a községi választás. Az adatok végre is rendelkezésre állanak a legutolsó nemzetgyülési választások alapján, amelyekből a tanulságot levonni nem lesz nehéz. Minden optimizmus nélkül mondhatjuk azonban azt is, hogy a községi választásokon a mérleg a baloldal felé fog javulni.

Ami most már a kormánypárti alakulást illeti, ebben a tekintetben az az információnk, amit különben Heinrich Ferencnek a Fővárosi Hirlaphoz intézett levele is igazol, hogy Heinrich Ferenc nem fog élére állani a kormány községi pártjának. Az az ötlet, hogy ő maga, aki az országos politikában nagy tekintélyt vivott ki magának, a községi pártnak is élére álljon, elsősorban saját hivei körében talált ellenvetésekre. Ezeknek alapján a községi vezetés valószinüleg Márkus Jenő miniszteri tanácsosnak a kezébe fog kerülni, akinél gyakorlatibb és kitünőbb városi politikust keresve sem lehet találni. Egyébként, ma már a legteljesebb nyiltsággal beszélnek arról, hogy Márkus Jenő lesz Budapest legközelebbi polgármestere.

Inkább a humor, mint a komolyság hangján kell megemlékezni azokról a támadásokról, amelyek a fajvédő sajtóban a Heinrich-Vázsonyi-féle állitólagos megegyezésről jelennek meg. Ez a sajtó Heinrich Ferencet állandóan kegyelmes strohmannak titulálja, Huszár Károlyról pedig azt mondja, hogy: „nevének puszta említésekor vérbeborul a fővárosi keresztény ember szeme." A kormánybiztos kinevezéséről azt irják ezek az urak, hogy nem tudják, hogy ezt az ötletet „Heinrich Ferenc, Vázsonyi, vagy Bethlen fejével találta-e ki." Ezek a tűszurások valószinüleg elegendők lesznek arra, hogy ugy Heinrich Ferenc, mint gróf Bethlen István teljesen tisztán lássanak a városi politikában.

Végül, amikor a pártalakulási kérdésekről beszélünk, meg kell emlitenünk azt, hogy a kommunális politikában igen érdekes szerepe kinálkozik egy igen érdekes embernek, aki az országos politikában is a tisztogató szerepére vállalkozott. Ezt az urat — egyelőre csak ennyit — Wild Józsefnek hivják.

Ki lesz Budapest kormánybiztosa?

Az ellenzéknek a mandátumról történt lemondásának másnapján megirta a Fővárosi Hirlap, hogy nincs más megoldás, mint hogy a kormány kormánybiztost küldjön a városházára, aki ellenőrizze annak a többségi pártnak a müködését, amelynek ellenőrzése az ellenzéknek a bizottságokból való kiszoritása révén eddig is tökéletesen illuzorius volt. Amióta a kormánybiztos szó a Fővárosi Hirlap hasábjain megjelent, ez a kérdés állandóan fölszinen maradt. Hol itt, hol amott bukkant föl a sajtóban annak a szükségességnek a hangoztatása, hogy a kormánybiztosnak meg kell érkeznie a városházára. Később már a kormányhoz igen közelálló forrásokból hallottunk erről a tervről, ma pedig már a leghatározottabban tudja mindenki, hogy a kormánybiztos kinevezése eltökélt szándéka gróf Bethlen István kormányának. Alig néhány tanácskozás van már hátra és mihelyt a nemzetgyülést elnapoliák, ez meg is fog történni és kinevezik Budapest kormánybiztosát. Fajvédő körökben természetesen óriási felháborodást kelt a kormánynak ez a szándéka, amelyet ott keztyüdobásnak minősitenek. Eleinte azt is hangoztatták, hogy dr. Sipőcz Jenő polgármester abban a pillanatban lemond állásáról, amikor ez a kinevezés megtörténik. Miután azonban látták, hogy senki se borzad meg attól a szörnyü gondolattól, hogy Budapestnek Sipőcz Jenő polgármestersége nélkül kell élnie, elhallgattak ezzel a fenyegetéssel.

Ezek után az a kérdés, ki lesz Budapest székesfőváros kormánybiztosa? Értesülésünk szerint már a személyi kiválasztás is megtörtént és ha ma még nem közöljük a Rakovszky Iván belügyminiszter által kiszemelt kormánybiztos nevét, az csak azért történik, mert nem akarunk az ügynek ártani. Elmondjuk azonban azt, hogy az uj kormánybiztos régi városi ember, akinek Budapest adminisztrációját a legalsó foktól igen magas hivatalig volt módjában megismerni. Az a kombináció, hogy Lukács Ödön volt nagyvárosi városi tanácsnokot nevezzék ki kormánybiztosnak, ma már tökéletesen meghiusultnak tekinthető. Bármily szimpatikus lett volna is Lukács Ödön személye, Budapest számára mégis többet jelent, ha olyan egyéniség veszi kezébe a kormány részéről való ellenőrzést, aki a budapesti városházán nőtt fel és aki tökéletesen ismeri nemcsak a városházát, de ismeri Budapest népét is.

Budapest kinevezendő kormánybiztosáról csak annyit árulunk el, hogy 1864-ben született és 1884-ben lépett a főváros szolgálatába, ahonnan csak nemrégen ment nyugalomba. Amikor 1906 junius tizedikén Bárczy Istvánt Sipőcz Lászlóval és Kun Gyulával szemben, Budapest polgármesterévé választották, az a férfiu, aki most kormánybiztosi kinevezésre várhat, már a tanácsnoki székben ült és az alpolgármesterségre pályázott. Abból a generációból való, amelynek színét Viola Imre, Lung György, Kun Gyula, Vosits Károly és Vasilievits János adták meg. A tanácsnokság után 1910-ben a főváros egyik előkelő hivatalát vezette nagy avatottsággal mindaddig, amig a közelmultban nyugalomba nem ment.

Az uj kormánybiztos kiválóan ismeri Budapestet, nemcsak aktákból, hanem az életből is. Liberális oldalon nagy örömmel fogadják megbizatását, amit az is bizonyit, hogy kinevezését éppen liberális (nem demokrata) oldalról sürgetik és személyében máris teljes a megegyezés Rakovszky Iván belügyminiszter és a kormányt támogató Heinrich-csoport között. De az ellenzék többi részénél is meg vannak győződve arról, hogy az uj kormánybiztos számüzi a városházáról a gyülölség szellemét, ismét egyenlő joguakká teszi Budapest polgárait és fölemeli az üldözötteket.

Rakovszky Iván belügyminiszter egyébként ma kijelentette, hogy a kormánybiztos kinevezése egyelőre nem aktuális és a fölmerült hirek csak kombinációkon alapszanak. A belügyminiszter cáfolata természetesnek látszik, mert a kormány készülőfélben levő terveit nem szokta világgá kürtölni. Ma még nem aktuális a kormánybiztos delegálása, de ez még nem jelenti azt, hogy a kinevezés rövidesen meg ne jelenjék a hivatalos lapban.

„Rendet csinálok a városházán"

Miért van szüksége Budapestnek kormánybiztosra?

A kormánybiztos kinevezéséről elterjedt hirek után érdemes beszélni arról, hogy miért is van szüksége Budapestnek kormánybiztosra? Erre a kérdésre számtalanszor megfeleltünk már ezeken a hasábokon, de egészen kétségtelen az is, hogy a kormánybiztos kinevezésére nemcsak Budapest lakosságának, de magának a kormánynak is szüksége van. Bizonyitja ezt az, hogy Rakovszky Iván belügyminiszter nem vette egyszerüen tudomásul azt a tényt, hogy az ellenzéki városatyák lemondtak mandátumukról, hanem igenis sürgősen magához kéretett több ellenzéki korifeust, akikkel igen hosszan és behatóan tárgyalt. Tudomásunk van például arról, hogy a belügyminiszter a válság első pillanataiban kikérte Glücksthal Samu véleményét, de még inkább kétségtelen az, hogy igen sürün érintkezik azokkal a városházi politikusokkal, akik Heinrich Ferenc nemzeti polgári pártjában foglalnak helyet. Az egyik ilyen városházi politikus előtt tette a belügyminiszter a következő kijelentést:

— A nemzetgyülés elnapolása után mindenesetre több időm lesz arra, hogy a főváros ügyével foglalkozzam. Első szabadidőmet arra fogom fölhasználni, hogy ebben a kérdésben meghozzam a döntést és rendet csináljak a városházán.

Kijelentette továbbá a belügyminiszter azt is, hogy a nemzetgyülés elnapolása után még több ellenzéki városi politikussal is kiván beszélni és valószinünek tartják azt, hogy ebben az esetben Vázsonyi Vilmos és a demokraták, valamint a szociáldemokraták véleményét is meg fogja hallgatni és rendkivül gyorsan meghozza döntését.

A kormánypárt körében ugy vélik, hogy mindez az akció Budapest kormánybiztosának kinevezésével van kapcsolatban. A kinevezés a kormány szempontjai szerint részben gazdasági, részben politikai okokból szükséges. A kormány ugy látja, hogy a főváros gazdasági helyzete rendezésre szorul, hiszen a tavasszal elkészitett nyers költségvetés már akkor kétmilliárdos hiányt mutatott és ma már ezt a hiányt legalább tiz milliárdra becsülik. Ugyanakkor állandó uj adótervekkel, valamint a közüzemi szolgáltatások árának emelésével foglalkoznak a városházán, közben pedig nem tudják kifizetni a tisztviselők pótlékait sem. Mindezek olyan szinben tünnek föl a főváros gazdasági helyzetét, hogy a kormánynak sürgős beavatkozásra kell magát elszánnia. Emellett ismeretesek azok a politikai természetü okok, igy elsősorban az ellenzéknek a mandátumról való lemondása, amelyek kiáltó szükségként mutatják a kormánybiztos kinevezését. A kormánybiztos tehát az első őszi közgyülésen már valószinüleg meg fog jelenni, ott azonban nem lesz valami tulságosan ünnepélyes fogadtatása, mert hiszen Wolff Károly pártján tisztában lesznek azzal, hogy a törvényhatósági bizottság föloszlatására küldték ki.

Dr. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok. Külön szülészeti és nőosztály. Árak mérsékeltek.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

TŐZSDEI HIRLAP

Szanálási kisérlet a Papiriparnál. A várpalotai derék körorvos, amikor zimankós, csatakos időben, botos csizmáiban bandukolva, husz krajcár községi megtérítésért a zsupfedeles putrikban kereste föl szegénysorsu betegeit: sejtette-e, hogy az unokája majdan számos iparvállalatnak mindenható vezérigazgatója lesz? Betelt a vidéki orvosok küzdelmes sorsával és már Vilmos fiát sem a saját mesterségére tanittatta, Veszprémben papirkereskedő-inasnak adta, hogy valamikor jobb sorba jusson az apjánál. Vilmos kitanulta a papir-szakmát, aztán Pestre került, ahol eleinte ügynökösködött, később megalapitotta az Első magyar papiripar r.-t.-ot. A vállalat a gyermekbetegségek minden fajtáján keresztülment, de Herz Vilmos kitartással és erős akarattal leküzdötte a kezdő évek nehézségeit. Erdőkoszoruzta Felsőmagyarországon, ahol kéznél volt a papirgyártáshoz szükséges faanyag, egyik gyárat a másik után alapitotta, majd érdekeltséget vállalt a zágrábi és fiumei papirgyáraknál is. Kezében tartotta az egész magyar papirkereskedelmet és amikor teljesen elkészült alkotásaival, akkor Henrik fiát maga mellé vette és mint aki jól végezte dolgát: elköltözött az élők sorából. Nagy csapás volt ez vállalatára, mert Herz Henrik, aki a herbertizmus szabályai szerint atyja örökébe lépett és a vezérigazgatói székbe ült, távolról sem volt képes a Herz Vilmos halálával támadt ürt betölteni. Az előbb még virágzó vállalatot ezentul folyton uj és ujabb finánciális tranzakciókkal kellett alátámasztani. Évek során keresztül sorozatosan következtek az alaptőkeleszállitások, részvénylebélyegzések, tőkeszaporitások és minden egyéb ismert módjai a finánciális életrekeltési kisérleteknek. És végül a legnagyobb csapás következett: a világrengés szétdarabolta országunkat és az Első Magyar Papirgyár összes gyárai az elszakitott területeken maradtak. A vállalat fuldokolva a nyakába szakadt idegen valutáju adósságoktól, eleinte tehetetlenül vergődött, később Herz Henrik szanálási kisérleteket inditott meg. Hónapokig külföldön tartózkodott: tárgyalt Párisban, ahol fiók-elárusitótelepet is létesitett, majd Svájcban, Londonban próbálkozott, de sikereket sehol sem tudott elérni, sőt külföldi kirándulásai rengeteg összegeket, magyar koronákban számos milliót emésztettek föl. Közben a vállalat telepét Nagyszlabosra helyezték át és a budapesti központi iroda személyzetét nagyrészben szélnek eresztették. A végtelen kisérletezések után Herz Henrik csak évek mulva jutott arra a helyes gondolatra, hogy a szomszédban is megpróbálkozzék. Prágába ment és mint a Papiripar hivatalosan közzé is tette, ott sikerült a cseh hitelezőkkel egyezséget kötni. Hogy aztán ez a tranzakció uj életet önt-e a halálraszánt vállalatba: az a jövő titka. A vállalat részvényeivel szemben a tőzsde közönsége egyelőre várakozó álláspontra helyezkedett.

Zala Lajos. A kormányzó Zala Lajost, a Földhitelbank ügyvezető igazgatóját kormányfőtanácsossá nevezte ki. Érdemes mult, a munka jutalmazása ez a kitüntetés, amely olyan férfiunak jutott osztályrészül, akinek közgazdasági téren kifejtett eredményes tevékenysége az országnak, a köznek felülbecsülhetetlen hasznára vált. Pályafutását a Magyar Jelzáloghitelbanknál kezdte, ahol cégvezetőtitkári rangig vitte és ebből a pozicióiából megalapitásakor igazgatói ranggal a Földhitelbankhoz került, amely intézetnek széditő arányokban történt kifejlesztése körül Paupera Ferenc dr. vezérigazgatón kivül, neki van a legnagyobb része. Derék, eredményes munkával befutott fényes karriér, amely megérdemelte a legmagasabb helyről feléje nyujtott babért.

Megalakul a Magyar-Francia Bank. A Magyar-Amerikai Bank francia érdekeltsége, a bank igazgatóságával egyetértésben uj egymilliárdos pénzintézetet alakit Magyar-Francia Bank cimén, melyre azok a tranzakciók késztetik az alapitókat, melynél a francia érdekközösség erősebb kidomboritása válik szükségessé. A bank megalakulása szeptember közepén történik meg. Az egymilliárdos alaptőke többségét a Magyar-Amerikai Bank jegyzi le s a részvények is e bank tárcájában maradnak, úgy hogy minden Magyar-Amerikai Bank részvényes egyben a Francia-Magyar Bank részvényese is lesz. Az alaptőke 40.000 drb. 25.000 koronás cimletre oszlik s már eddig is többszörösen tuljegyezték. Az uj pénzintézet Budapesten a Magyar-Amerikai Bank berlini terén épülő székházában nyer elhelyezést, Párisban — mint előző számunkban megirtuk — a Rue Seriben bérelt helyiséget.

A Lloyd Bank ujra tőkét emel. A néhány év előtt alakult Lloyd Bank, teljesen kiépitett üzleti szervezetével, széleskörü nemzeti kapcsolataival, valamint szétágazó ipari érdekeltségeivel és élén a kiváló vezetőkkel: dr. Mándy István, dr. Dréhr Imre és dr. Salusinszky Gyula igazgatókkal, ma már igen számottevő közgazdasági intézményeink közé tartozik. A mindegyre fokozódó üzleti tevékenység azonban az intézet iránt támasztott pénzigényeket is folyton növeli és bár csak néhány hét előtt emelte föl egymilliárdra az alaptőkét, a Fővárosi Hirlap ugy értesül, hogy a banknál ujabb tőkeszaporitás áll küszöbön. A tranzakció keresztülviteléről az igazgatóság most folytat megbeszéléseket. A tőkefelemelő közgyülés szeptember elején lesz, amelyen az alaptőkét elöreláthatólag két milliárdra fogják fölemelni. A Lloyd Bank ismert szolid üzleti elvei szerint a részvénykibocsátási föltételek ezuttal is igen kedvezőek lesznek, amit a tőzsde közönsége máris avval honorál, hogy az intézet részvényeit folyton emelkedő árfolyam mellett is nagy előszeretettel vásárolja.

Serényen épül a Corvin-áruház. Mátyás király világhires Corvináiból Magyarországon, sajnos, csak alig néhány példánnyal rendelkezünk, de annál inkább elszaporodtak a Corvin névre keresztelt vállalatok és azoknak részvényei, amelyek mind a tőzsdére törekszenek. Bizony, legalább is kétséges, hogy ez a sok Corvin-vállalat megér-e annyit, mint csak egyetlen-egy példány az eredeti Corvinákból. Kivételt egyedül talán a Kasselik-telken most épülő Corvin-áruház képez, amely a Hitelbank és Van der Tok hollandi bankár közös alapitása. Az épitkezés serényen folyik, már kétemeletnyi magasságban dolgoznak és mire jövő év őszéig az öt emeletes palotát tető alá hozzák, körülbelül két millió hollandi forintot fognak rá elkölteni. Minthogy a Hitelbanknak az ipar minden szakmájában van érdekeltsége, az áruház csakis a Hitelbank érdekeltségéhez tartozó vállalatok gyártmányait fogja árusitani.

Papirok a magánforgalomban. A keddi magánforgalomban az exoták piacán az alábbi árfolyamok alakultak ki: Magyar-amerikai bank 70.000—75.000, Budapesti bank 16.250—17.250, Délkelet. bizt. 35.000—38.000, Demecseri 28.000—30.000, Kéve 3700—4100, Ujpesti beton 6000—6600, Star-film 35.000, Bánfalvai Kőszén 12.000—14.000, Nógrádi szén 16.000—20.000, Bródi vaggon 60.000—62.000, Mezőgazd. Hitel 20.000—24.000, Sajókondói 28.000—32.000, Corvin-gép 11.000—14.000, Concordia szén 24.000—27.000, Colden bank 3000—3400, Caloria 6000—6400, Borszéky kerámia 10.000—12.000, Unió biztositó 22.000—24.000, Hungária kalap 21.000—25.000, Ingófa 30.000—34.000, Karancsberényi 17.000—19.000, Hollandi izzó 6000—6400, Móri szén 36.000—40.000, Chemic vegyipar 16.000. A Vulkán gépgyár részvényeiből egy kisebb mennyiséget a Munk és Davidsohn bankcég helyez el a magánforgalomban. A Salgó bor épügy eltünt a magánforgalomból, mint a Mira keserüviz és a hirhedt Finom bőr. Nagy erőlködés folyik az Óbuda-Ujlaki részvények elhelyezése körül is, de minden eredmény nélkül.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Weiss Fülöp elnök vezetésével megtartott rendkivüli közgyülése elhatározta a bank alaptőkéjének 600 millió koronáról 800 millió koronára való felemelését, mivégből 100.000 darab uj részvény kerül kibocsátásra, amely már az 1923. üzletév eredményében is részesedik. A bank az összes uj részvényeket a részvényeseknek ajánlja fel átvételre olykép, hogy 3 régi részvény birtoka jogosit 1 uj részvény átvételére. Az átvételi jog augusztus hó 28-tól szeptember hó 6-ig bezárólag gyakorolható a bank központi értékpapirpénztáránál, csakis a külön e célra délután fél 4-től fél 7-ig müködő pénztárnál. A kibocsátási ár 180.000 korona, amelyből 60.000 korona az átvételi jog gyakorlásával egyidejüleg fizetendő be, 75 korona folyókamattal együtt; továbbá 60.000 korona szeptember hó 25-ig, a hátralékos 60.000 korona pedig október hó 15-ig fizetendő be. A részvény-bélyegilletéket és egyéb költségeket a bank sajátjából viseli. Wienben az Allgemeine Österr. Boden-Credit-Anstaltnál, a Wiener Bank-Vereinnél és a Zentraleuropäische Länderbanknál gyakorolható az elővételi jog.

A Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. igazgatósága az 1923. augusztus 31-re egybehivott rendkivüli közgyülésen javasolni fogja, hogy az alaptőkét 350 millióról 700 millió koronára emeljék fel. A részvényeseknek két régi részvényre egy — már az idei jövedelmekben is részesülő — ujat ajánlanak fel szeptember 1—7 között 30.000 koronás áron. Azon részvényesek, akik elővételi jogukat ezen idő alatt gyakorolták és a megkivánt nyilatkozatot aláirják, a fizetést a szeptember 13-iki kasszanapon is teljesithetik. A részvényeseknek fel nem ajánlott részvényeket az igazgatóság lényegesen magasabb áron és hosszabb lekötéssel tőkeerős külföldi bankcsoportnál és más uj érdekeltségeknél helyezi el. A tőkefelemelési tranzakció teljes keresztülvitele után a Magyar Általános Takarékpénztár R.-t. saját tőkéi kb. 15 milliárd koronára fognak emelkedni.

A Magyar-Német Bank rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 200 millióról 500 millióra való felemelését. (Alaptőke és tartalékalap 1.3 milliárdot tesz ki). Minden régi részvényre egy uj adatik ki 3300 korona árfolyamon. Az elővételi jog augusztus 27-től szeptember 1-ig bezárólag gyakorolható az intézet főpénztáránál.

Belvárosi Takarékpénztár R.-T. igazgatósága szeptember 4-re egybehivott rendkivüli közgyülésnek a takarékpénztár 200 millió alaptőkéjének egyrészt a régi részvényeknek a tartalékalap terhére történő fölbélyegzése, másrészt uj részvények kibocsátása által 800 millió K-ra való fölemelését fogja javasolni.

Az „Atlantica Trust" R.-T. augusztus 22-én elhatározott tőkeemelésének elővételi joga augusztus 27-től szeptember 1-ig gyakorolható. Minden 5 régi részvény után egy uj vehető át darabonkint 15.000 K lefizetése ellenében.

A Duna Lloyd Bank részvényei. A magyar közgazdasági élet avatott szemü figyelői meleg érdeklődéssel kisérik a Duna Lloyd Bank acélos erejü vezetőségének sikeres munkálkodását. Az aránylag fiatal pénzintézet néhány esztendő alatt olyan erős gyökeret vert, hogy a külföld pénzcsoportjai és köztük elsőknek a svájciak, jelentékeny tőkével vesznek részt a Duna Lloyd Bank vállalkozásaiban, de a bank igazgatósága ugy határozott hogy a részvények egy bizonyos mennyiségét nem engedi elvonni magyar érdeklődők elől. Forgalmas tőzsdei és banküzlete mellett milliárdos értékü szénbányákat szerzett meg és a salgótarjáni és a dunántuli szénmedencékben megindult bányászata alig felbecsülhető aranyértéket képviselő vagyontételt jelent a bank számadásában. Értékes és az európai piacon egyedülálló elektromos kemencéiben, amelyeket az Amerikai Egyesült Államok fejlett gépipara szállitott, ferro-mangánt produkál az Elektromos Kohómüvek R.-T. és ugyancsak gazdag érvényesülést igér a Vilonyán működésbe hozott Neugebauer-féle bőrgyár modernül felszerelt üzeme, amelyek szintén a bank által patronizált vállalatok. A Duna Lloyd Bank részvényeinek megszerzése tehát biztos és jó tőkebefektetés, amelynek mai ára 25.000 korona, de a közeljövőben leendő tőzsdei bevezetése után, előreláthatólag jelentékenyen magasabb lesz.

A Bánfalvai kőszénbánya r.-t. f. é. augusztus 6-iki rendkivüli közgyülésén az alaptőkének 100,000.000 koronára való felemelését határozta el. Az alaptőkeemelés a vállalat nagyarányu fejlődése, valamint a tervezett nagy beruházások folytán vált szükségessé. A szendrői telepen feltárt szénvagyon Andreich János geológus megállapitása szerint 60 millió q szénre tehető 300 milliárd korona értékben, ugy hogy az igazgatóság a legmesszebbmenő áldozatoktól sem riad vissza ezen nagymennyiségü szén racionális kitermelésére. A Bánfalvai kőszénbánya r.-t. részvényeinek egy kis töredéke legközelebb a tőzsdei magánforgalomban bevezetésre kerül.

Székely és Gerő Vasöntöde és Gépgyár R.-t. cég alatt a több mint 30 év óta fennálló jóhirü Székely és Gerő cég részvénytársasággá alakult át és részvényeinek egy kis hányadát a magánforgalomban értékesiti. A reális értékkel biró részvények induló árfolyama 5000—5200 korona.

A Vármegyei Mezőgazdasági és Iparfejlesztő Részvénytársaság 1923. évi augusztus 11-ik rendes közgyülésének határozatából az elővételi jog augusztus 25-től szeptember 5-ig 4500 K árban 1:1 arányban a Magyar Városi Bank és a Magyar Jelzálog Hitelbanknál gyakorolható.

Az Unió biztositó intézetnél a közeljövőben egy angol érdekeltség kapcsolódik bele. Az Unió e tranzakció révén alaptőkéjét jelentékenyen fölemeli. Tárgyalások folynak francia és holland érdekeltségek bevonásáról is. Szeptemberben az Unió biztositó részvényeit a hivatalos tőzsdei forgalomba is bevezetik. A Lutzenbacher és gróf Teleki bankház utján eddig piacra bocsátott kis mennyiségü részvények iránt oly élénk érdeklődés mutatkozott, hogy a közönség gyorsan szétkapkodta és szabadonuszó darabok egyelőre nem is kaphatók.

Nógrád-Hevesi Kőszénbányák R.-t. Az elmult hét folyamán a magánforgalom egy komoly értékkel gyarapodott. A Nógrád-Hevesi Kőszénbányák Részvénytársaság részvényei kerültek bevezetésre 16.000 koronás bevezetési árfolyamon és az első napokban 22.000 koronáig emelkedtek. A bevezetés egyik folyománya annak a majorizálási processusnak, amely a vállalat körül a közelmultban lejátszódott és amelynek befejezésekép a részvények egy erős uj érdekcsoport kezébe mentek át, amely egyfelől a vállalat üzemben lévő bányáinak kifejlesztésére nagyarányu inveszticiókat eszközölt, másfelől a részvénytársaságnál nagyobb pénzügyi tranzakciókat készit elő. A csoport az uj igazgatóságba a következőket delegálta: Mikovinyi Jenő kormányfőtanácsos, nemzetgyülési képviselő, dr. Németh Károly udvari tanácsos, a Győri Első Takarékpénztár elnöke, Kalmár Gusztáv vezérigazgató, dr. Szalai Géza, a budapesti értéktőzsde ismert agilis tagja, Kertész Elemér, a MOVE r.-t. igazgatója, Farkas Richárd földbirtokos, dr. Eisler Imre budapesti ügyvéd, jogtanácsos. A vállalat bányaterülete a Salgótarján, Szécsény, Mátramindszent és Kisterenye között fekvő szénmedencében van, a termelés három bányában folyik, amelyek termelőképességét a vezetőség rövidesen napi 25—30 waggonra szándékozik fokozni. Különböző egyéb technikai berendezkedések mellett egy mintegy tiz és fél kilométeres bányavasut biztositja a lebonyolitást, amelynek utolsó szakasza most van lefektetés alatt.

A Délkelet biztositó tőkeemelése. A Délkelet biztositó és viszontbiztositó r.-t., mely tudvalevőleg a frankfurti általános biztositó r.-t. magyarországi jogutódja, e hónap 22-én tartott közgyülésén az alaptőkét 20 millió koronára emelte fel. Két régi részvényre három uj at adnak 3000 koronás árban. A közgyülés a tőkeemelés időpontjának megállapitását az igazgatóságra bizta. A közgyülés azért állapitotta meg 3000 koronában az uj részvények kibocsátási árát, mert a legutóbbi tranzakciónál 700 korona volt a kibocsátási árfolyam s miután az uj részvények már az idei üzlet nyereségében részesednek, valorizálva a 700 korona körülbelül 4000 koronás kibocsátási árfolyamnak felelne meg. A Délkelet részvények tőzsdei bevezetése iránt a tőzsdetanácsnál előterjesztés történt.

A Magyar köztisztviselők és állami alkalmazottak takarékpénztára r.-t. (Cobden-bank) részvényeinek egy pakettjét megszerezte a Szigeti Ernő bankcég s azt 3000—3400 koronás árfolyamon hozza forgalomba. Az intézet 12 év óta áll fenn s érdekkörébe tartozik a Gyöngyöstarjáni tégla, fedélcserép és agyagárugyár r.-t. A P. K. tagja.

SZÓRAKOZÁS

Bikaviadalok Budapesten. Grünfeld, a szénakereskedő, aki programmjában a Fővárosi Cirkuszban ingerli alvásra a látogató közönséget, gondolt egy merészet és nagyot és bikaviadalokat akar rendezni Budapesten. Hogy ebben a mai kornak igazán megfelelő kulturszórakozásban gyönyörködni fog-e Budapest népe, ma a tekintetes tanácson függ. Egyet azonban el kell mondani abból az apropóból és ez az, hogy már a millenium esztendejében csufos kudarccal próbálkoztak Budapesten a bikaviadallal, ezzel a nemes kulturfoglalkozással Gálos Kálmán és Krausz Simon. Már akkor csufos botrányba fult ez a próbálkozás és nem hinnénk azt, hogy hosszu esztendők után Budapest közönségének izlése annyira eldurvult volna, hogy hajlandó lenne bevenni Grünfeld uréknak ezt a nemes művészi produkcióját. A tanácsnak meg kell fontolnia, hogy annakidején Breitbart ur sem jöhetett Budapestre, aki pedig sokkal szelidebb produkció volt a hisztérikus dámák és enervált idegü urak számára, mint a pikkadorok. Hinnünk kell abban, hogy a tekintetes tanács nem fogja megszerezni azt a kulturgyönyörüséget a mi számunkra, amely Budapestet mindenesetre középkori nivóra sülyesztené le.

„A három grácia" hete a Fővárosi Operettszinházban a táblás házak szakadatlan sorával halad Lehár páratlan sikerü operettje a századik előadás jubileuma felé. Vasárnap megtartják a szezon első délutáni előadását. Szinre kerül a „Marinka, a táncosnő", mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetét a legutóbbi nagy sikerek töltik be. Váltakozva kerülnek szinre a Zsivány, az Ur szölleje és a Négy frakk. Az előadások 8 órakor kezdődnek.

A Király-Szinház ezen hete is Lehár daljátékának, „A sárga kabát" előadásának jegyében folyik le. Vasárnap délután az idei évad első délutáni előadása lesz, szinre kerül Bakonyi—Kacsóh „János vitéz" cimü darabja, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A válóperes hölgy" 75-ik előadása. Vajda Ernő nagysikerü vigjátéka, amely csütörtökön is szinre kerül a Magyar Szinházban, csütörtökön 75-ik előadásához ér. Pénteken és vasárnap Beöthy László mulatságos vigjátéka, a „Kovácsné" kerül ismétlésre, szerdán és szombaton pedig Schiller nagyhatásu tragédiáját, „Az orleánsi szüz"-et adják Darvas Lilivel a cimszerepben. Vasárnap, szeptember 2-án, Rákosi Szidi fölléptével lesz az első délutáni előadás, amelyen Földes Imre kitünő vigjátékát, „A lányom hozománya 500 millió" cimüt adják, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Belvárosi Szinház műsora. Csütörtökön a „Kékszakáll nyolcadik felesége" kerül szinre a Belvárosi Szinházban, pénteken és vasárnap este Rákosi Szidi vendégfölléptével Móricz Zsigmond nagysikerü vigjátéka, a „Sári biró", szerdán és szombaton Lenormand drámája, a „Névtelenek", Somlayval és Titkos Ilonával a vezetőszerepekben. Vasárnap délután Szenes Béla vigjátéka, „A buta ember" van műsoron, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„Szépasszony kocsisa" minden este. A Blaha Lujza-Szinház ezen a héten minden este megismétli Rajna—Czobor „Szépasszony kocsisa" cimü nagysikerü operettjét a bemutató kiváló szereplőivel. Vasárnap délután lesz az első délutáni előadás, szinre kerül Szilágyi és Lippay nagysikerü romantikus daljátéka, a „Levendula", 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

100-ik előadás az Andrássy-uti Szinházban. Az Andrássy-uti Szinház egész kivételes sikerü műsora csütörtökön 100-ik előadásához érkezik. Fazekas Imre „Cirkusz" cimü nagysikerü dramolettje. Móricz Zsigmond „Hány óra, Zsuzsi?" cimü pompás parasztvigjátéka, a kitünő zenéjü Reinhardt-operett, „Pajkos grizettek", „Baj van!" cimü szellemes vigjáték, Zágon István „A moly" cimü mulatságos tréfája, valamint a nagyhatásu magánszámok minden este műsoron vannak ezen a héten is, valamint vasárnap délután 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal az évad első délutáni előadásaként. A jubiláris előadáson, ugyszintén mindennap Z. Molnár, Tarnay, Mály Gerő, Bársony, Pécsi Blanka, Kökény Ilona, Németh Juliska, B. Daibukát Ilona és Komlóssy Ilona egytől-egyig föllépnek.

A Kamara Harry Piel műsora a Star nagy monopolfilmjének osztatlan sikerét biztositotta. Harry Piel példátlan bravurjai felülmulják eddigi produkcióit. A programm másik slágere „Vissza a tengerre", melyben Wegener és Asta Nielsen megrázó erejü játékukkal bizonyitják be, hogy elismert művésznagyságok a film terén. Előadások fél 5, egynegyed 7, 8 és 10 órakor.

A fekete gyémántok felujitása Bajor Gizivel. Az utóbbi évek legnagyobb drámai sikerét, A fekete gyémántokat Bajor Gizi londoni utja miatt a Budai Szinkör igazgatósága ideiglenesen levette műsoráról, most, hogy az illusztris művésznő visszatért, — Jókai—Hevesi remekműve, A fekete gyémántok csütörtökön és pénteken ismét szerepel a Budai Szinkör műsorán.

A Kert-mozi grandiózus műsorát: Veszélyes utakon (Fehér mennyország) 6 felv., Szélhámosok 4 felv., A kis pensió 4 felv., Auguszta királyi hercegasszony, Zsófia királyi hercegnő és József Ferenc királyi herceg is megtekintették és rendkivüli megelégedésüknek adtak kifejezést. Egyebekben zsufolt házak előtt folynak az előadások. (Fél 8, fél 10.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Magyar-Amerikai Bank Rt.

Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám

Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

KOLLARIT BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Központi iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 26.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen arnképpel vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el!

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Kosztpénzt kihelyezésre elfogad, idejében feladott tőzsdei megbizásokat középárfolyamon effektuál a Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. Rákóczi-út 76. I. Tel.: J. 60-40, J. 135-32. Sürgönycim: Cobdenbank

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGEFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Cs rnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton keritésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 szeptember 5. — 35. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Nem kaptak fizetést

szeptember elsején a főváros tisztviselői. Nem kaptak sem egy vörös krajcárt, sem egy papirkoronát, magyarán szólva, nem kaptam egy fityinget se. Nem fontos az, hogy másodikán, vagy harmadikán mit és hogyan kaptak, nem érdekel az se bennünket, hogy ebben a pillanatban már elsimultak-e azok a viharok, amelyek a tisztviselők lelkében az elsejei üres zsebek nyomán felkavarodtak. Nem érdekelne bennünket mindez, mert nekünk már az elsejei esemény, illetve eseménytelenség után le kellett vonnunk a tanulságokat. Aki ismeri a tisztviselő, a fix-fizetéses alkalmazott életviszonyait, kereseti lehetőségeit, háztartásának berendezkedését, az nagyon jól tudja, hogy nagyobb fájdalmat, nagyobb zavart, nagyobb kellemetlenséget okozni nem lehet, mint hogyha elsején üres a tisztviselő zsebe. Mi ismerjük a tisztviselők zsebének szomoru természetrajzát, tudjuk azt, hogy ez a zseb csak másodikán szokott üres lenni, elsején pedig megtelik valamelyest azért, hogy még ugyanaznapon elkezdjen ürülni. A tisztviselő elsején pénzt kap és még elsején elkölti, mert száz kötelezettsége van, amelyet mulhatatlanul, percre teljesitenie kell. Ha a főváros akár gondatlanságból, akár pénzhiányból, üresen hagyta a tisztviselők zsebét arra a pár órára is, amelyre az pénzhez szokott: akkor a főváros adminisztrációjában igen nagy bajok vannak, amelyeket gyorsan és radikálisan orvosolni kell.

Alig egy hete beszéltünk ezeken a hasábokon arról, hogy a főváros vállalkozói nem tudnak pénzhez jutni, nem kapják meg teljesitett munkájuk ellenértékét, sőt nem kapják meg azokat az összegeket sem, amelyeket a munkák teljesitéséhez szükséges anyagokba már befektettek. Ez méltó fölháborodást kelt és az üzemek vezetői kétségbeesett harcot folytatnak a főváros pénztárával azért, hogy a tanács által megszavazott összegeket megkapják és elháritsák maguktól a vállalkozók ostromát. Most mindezekhez hozzájárul az a példátlan esemény, hogy a főváros a saját tisztviselőit sem tudta elsején kifizetni. Nem tételezhetjük föl, hogy a főváros adminisztrációja egészen addig züllött volna le, hogy megfeledkezzék a tisztviselői fizetésekről. Ez képtelenség és ilyenformán nem tételezhetünk fel mást, minthogy elsején a városházán a szó legszorosabb értelmében véve, üres volt a ládafia. Igy azután nem láthatjuk igazolva azokat a méltatlankodásokat, amelyek a kurzussajtóban „liberális rohamok a főváros ellen" és „alaptalan vádak a főváros háztartása ügyében" hangzatos cimek alatt jelentek meg a legutóbbi napokban. Ellenben beigazolódott az, hogy a liberális oldalon jogosan vádolják a főváros mai vezetőségét lehetetlen gazdálkodással, amely a főváros háztartását egészen a csőd szélére juttatta. Tény az, hogy a főváros költségvetési hiánya egyre nagyobb lesz és ha a kormány nem küld a város élére a főváros ügyeinek rendbehozatalára kormánybiztost, akkor aligha lesz egyedülálló jelenség az, amellyel ezen az elsején találkoztunk. Itt nem lehet azzal védekezni, hogy az államtól megkapta-e már a főváros azt az előleget, amelyet Kállay pénzügyminiszter a legutóbb igért a tisztviselők fizetésének kiutalására. Ha ez lenne is az ok, akkor is kötelessége lett volna a fővárosnak vagy előbb megkezdeni a kormánynál az idevonatkozó akciót, vagy pedig erélyesebben kellett volna szorgalmazni a kiutalást. De akkor sem tudunk elképzelni olyan helyzetet, hogy a főváros pénztárában annyi pénz se legyen, amennyi a tisztviselők elsejei fizetésére szükséges, akkor, amikor a központi pénztárnak a kurzussajtó bevallása szerint is, napi kétszáz milliót kell kifizetnie a vállalkozók számára.

Egy pénztár, amely ilyen összegekkel dolgozik, egy városi háztartás, amelynek tiz-husz üzemmel és a vállalatba adott épitkezési munkák százaival kell számolnia, nem kerülhet abba a helyzetbe, hogy elsején legelsőrendü kötelezettségét, azt, amely a saját tisztviselőivel szemben áll fönn, ne tudja teljesiteni. Ahol mégis ilyen bajok történnek, ott vonja le a konzekvenciákat a vezetőség és állapitsa meg önmaga előtt azt, hogy nem hivatott és nem méltó egy világváros kormányzására.

Amit főztek, egyék is meg

Irta: Ereky Károly

A nyári szünet után ismét megélénkül a Városháza politikai szinpada. A lemondott kisebbség sokkal intenzivebben foglalkozik már a főváros ügyeivel, mint azok a fővárosi bizottsági tagok, akik a többségi párthoz tartoznak. A mandátumról való lemondás ugyanis nem azt jelenti, hogy a főváros ügyeivel ne foglalkoznánk, ez csak egy demonstráció a Wolff-féle diktatura ellen. Wolff Károllyal — azt hiszem — sokat már nem is kell foglalkozni, mert hiszen

a választás után párt nélkül fog állni a „vezér"

és akkor az ő szerepe a főváros közgyülésében éppen olyan hangtalan és erőtlen lesz, mint amilyen nemzetgyülési működése. Sajátságos, hogy ugyanaz a Wolff Károly, aki a közgyülésen mindig beszél, szervez, dolgozik, küzködik tartalmatlan politikai hatalmáért, a parlamentben soha egy szót nem szól, ugy, hogy az ember nem is hiszi, hogy ugyanaz a Wolff Károly játssza a közgyülésen a fővárosi törvényhatósági bizottsági tag szerepét, mint a parlamentben a nemzetgyülési képviselőét.

Wolffnak parlamenti csendességéből az látszik, hogy őneki magának semmi egyéni ereje nincs, hanem tisztán az a körülmény ad neki látszólagos erőt, hogy egy vak és többnyire tudatlan emberekből álló többség tombol az ő frázisai mellett. A parlamentben hiába szólal meg Wolff Károly és hiába néz hátra, mikor egy-egy bombasztikus frázist szélnek ereszt, ott nincs meg a visszhang, tehát inkább nem beszél, hanem a háttérben fajvédősködik és zárt ajtók mögött meséli titkos egyesületeiben a hozzá közelállóknak, hogy milyen hatalmas összeköttetései vannak neki a föld egész kerekségén és Csonkamagyarország kis társadalmában.

Azt hiszem, egész nyugodtan hagyhatjuk Wolff Károlyt mesélni az ő szükebb baráti körében, mert a politikában közgazdasági, pénzügyi, közigazgatási és egyéb tudása hiján szerepe ugy sem lesz soha és rátérhetünk a fővárosi politika aktiv ügyeire.

Első

a kormánybiztos kérdése.

Mikor a kisebbség lemondott mandátumáról, önkéntelenül felmerült az a terv, hogy kormánybiztos álljon a főváros élére. Van is abban valami igazság, hogy ha nem ellenőrzi Wolffék müködését az ellenzék, akkor álljon egy kormánybiztos a főváros ügyeinek az élén, aki viszont gondoskodik arról, hogy ne terelődjék tulságosan egyoldalu mederbe a főváros közigazgatása. Azonban taktikai szempontból nem helyes a kormánybiztos kinevezése. Ha csak két hónapig ül a kormánybiztos a főváros Váci-utcai palotájában, akkor a következő választásoknál a többségi tábor ugy tüntetné fel a dolgot, hogy a fővárosi közigazgatás leromlásáért a kormánybiztos felelős és arra hivatkozhatnék Wolff Károly, hogy hiszen ő nem tudott semmit önállóan cselekedni, mert egy kormánybiztos ült a nyakán. És miután a kortesfogásokat nem igen szokás okmányokkal igazolni, a többségi pártnak hatalmas eszköz jutna a kezébe, amellyel összes mulasztásait és tehetetlenségét elfedhetné és a kormánybiztosra hárithatná át. A kormánynak pedig semmi kedve sincs magára vennni az odiumot a Wolff—Sipőcz-féle szerencsétlen fővárosi politikáért.

Ami a választások kérdését illeti, a kormánynak az az álláspontja, hogy

néhány szakaszos törvényjavaslatot terjeszt a nemzetgyülés elé,

amelyben a fővárosi törvénynek azon intézkedéseit, amelyek az idők folyamán kiegészitésre szorultak, szabályozza. Ez a törvényjavaslat fogja eldönteni azt, hogy megmarad-e a régi közigazgatási beosztás és hogy a nagy kerületek ugyanannyi fővárosi törvényhatósági bizottsági tagot küldenek-e ki a közgyülésbe, mint a kisebb kerületek. Valószinüleg intézkedni fog ez a törvényjavaslat arról is, hogy melyik választói lista szerint történjék a szavazás, mert a nemzetgyülési ellenzék nem hagyhatja szó nélkül Wolff Károly és társainak a választójogon elkövetett atrocitását és valószinüleg ugyancsak ez a törvény fog az inkompatibilitás kérdésében is bizonyos módositásokat tartalmazni. A régi törvény összeférhetetlenségi szakaszai ugyanis annyira megszoritották az iparosok és kereskedők megválaszthatását, hogy ez az ügy feltétlenül revizióra szorul.

Hogy a választás mikor lehet meg,

az attól függ, hogy a nemzetgyülésnek milyen hosszu lesz a szünete. Ha szeptemberben, októberben és esetleg még novemberben is szünetel a Ház, akkor természetesen ebben az esztendőben nem lehet megtartani a választást még akkor sem, ha a fővárosi törvényhatósági bizottságot a kormány feloszlatná. Én azonban azt tartanám a leghelyesebbnek, hogy semmiféle hosszu interregnummal ne adassék alkalom a többségnek arra, hogy el hárithassa magától a jelenlegi budapesti állapotokért a felelősséget. Ha a kormány december 31-e után nem hosszabbitja meg a mandátumot, akkor azonnal meg kell indulnia a választási kampánynak, mert ha hónapok fognak elmulni ugy, hogy a fővárosi törvényhatósági bizottság nem müködik, akkor a többség arra fog hivatkozni, hogy az elmult hónapok alatt romlottak le a főváros ügyei és igyekezni fog az interregnumra háritani a felelősséget.

Szóval: amit Wolff Károly és társai főztek, egyék is meg. A kormánybiztos kinevezésére csak akkor lesz szükség, amikor már a választások megkezdődnek és a választásoknak közvetlenül követniök kell a fővárosi törvényhatósági bizottság feloszlatását, nehogy a kormánybiztosra és az interregnumra hárithassák Wolffék katasztrofális politikájuk következményeit.

Kombinációk a polgármesteri állásra

A legujabb jelölt: Ugron Gábor

A városházi válság természetesen a legélénkebb kombinációkat inditja meg. Ma még Wolffék ülnek a városházán és még csak a megszokott havonként visszatérő stereotip hireszteléssel sem találkozunk, hogy Sipőcz Jenő polgármester megrendült egészségére való hivatkozással le akarna mondani méltóságáról. Az ellenzéken azonban erőteljesen készülnek arra, hogy mi lesz akkor, ha Wolffék szomoru kisebbségben térnek vissza a közgyülési terembe és végre-valahára kiesik kezükből a makacsul őrzött hatalom. Nagy általánosságban az a vélemény alakult ki, hogy Budapest legközelebbi polgármestere Márkus Jenő miniszteri tanácsos, volt fővárosi tanácsnok lesz, akinek hivatottságát, kiváló tapasztalatait, remek talentumát minden oldalon tökéletesen elismerik.

Márkus Jenő polgármesterségéről ma már a leghatározottabban beszélnek és ez ellen a gondolat ellen nincsen kifogásuk azoknak a városi politikusoknak sem, akik világnézet és politikai meggyőződés tekintetében balrább állanak, mint Márkus Jenő. Hogy mit hoz a jövő, milyen lesz az a többség, amely a városházán az uralmat Wolffék után kezébe veszi, ma még nem lehet tudni és ilyenformán senki sem bocsátkozhatik jóslásokba aziránt sem, hogy a polgármesteri széket ki fogja örökölni. Ma mégis azt kell mondani, hogy az egyetlen komoly jelölt Márkus Jenő. Pusztán mint kuriózumot emlitjük tehát meg azt, hogy a liberális várospolitikusok egy csoportja azzal a tervvel foglalkozik, hogy Ugron Gábor volt belügyminiszter és nemzetgyülési képviselő polgármesterségét vigye keresztül. Kétségtelen, hogy Ugron Gábor kimagasló egyénisége a magyar közéletnek és politikának egyaránt, liberális és demokratikus gondolkodásának is számos tanujelét adta, egyben pedig mindenki tudja, hogy kiváló közigazgatási szaktekintély is; mindezek dacára tulzó reménységeket nem lehet ehhez a jelöltséghez füzni akkor, amikor ismeretes, hogy megingott az a jó viszony, amely Ugron és a községi politika egyik vezető pártja között fönnállott. Különben is Ugron Gábor eddig nem vett részt a városi politikában, Budapest belső életében és igy éppen csak regisztráljuk ezt a hirt, amely legalább is érdeklődésre tarthat számot.

Ellentétek a kormány és a főváros között

A Zita-kórház sorsa — A népjóléti miniszter kifogásai a főváros kórházpolitikája ellen

A fővárosi kórházak és egészségügyi kérdések tekintetében a mindenkori kormányok és a főváros mindenkori vezetősége között állandóak voltak az ellentétek. Elvi differenciák foglalkoztatták már többizben a két fórumot és pedig különösen az ápolási dijak megállapitásánál, valamint a vidéki betegek ápolási dijainak behajtásánál szoktak fölmerülni az ilyenek. Ezuttal ujabb hasonló ellentétek merültek föl, amelyek között talán legelső helyen szerepel a Zita-kórház ügye.

Fölösleges-e a Zita-kórház?

A népjóléti miniszterium, értesüléseink szerint, a legutóbbi időben annak a véleményének adott kifejezést, hogy a főváros a Zita-kórház további fenntartásával sulyos hibát követett el és a miniszterium részéről könnyelmüség volt ennek az intézkedésnek jóváhagyása, mert a főváros statisztikájából arról győződtek meg, hogy a Zita-kórház nemcsak ma fölösleges, de fölösleges volt a multban is. A népjóléti miniszterium álláspontja szerint a budapesti közkórházak 7200 férőhelyét korántsem veszik igénybe, mert a betegek száma csak öt-hatezer között váltakozik, tehát több a szabad ágy, mint amennyi az ilyenmódon fölöslegessé váló Zita-kórházban van.

A városházán a népjóléti miniszterium álláspontját furcsa vádnak tekintik. A közegészségügyi ügyosztályban azt mondják ugyanis, hogy a Zita-kórház további fönntartását legfőképen a kormányhatóság kivánta és e kivánsággal szemben a közgyülésig minden fórum opponált. Egyrészt azonban a pécsi egyetem elhelyezése okából, másrészt, mert a barakkok egyrészének megszüntetése után fölmaradó férőhelyekre föltétlen szükség volt és csak a közgyülés fogadta el a fenntartást a miniszternek arra az ajánlatára, hogy a Zita-kórház helyreállításának összes költségeit viseli. A „könnyelmüséget" tehát nem a város követte el, de nem is lehet szó könnyelmüségről, mert a férőhelyekre okvetlen szükség van. A kórházigazgatók határozottan állitják, hogy a jelentkező betegeket nem tudják elhelyezni. Különösen tuberkulótikus betegek jelentkeznek igen nagy számban és türhetetlen ostrom alatt tartják a fölvételért a kórházak vezetőit. Sokszor egész tehetetlen betegeket visznek az ágynyilvántartóba, hozzátartozóik elszöknek és otthagyják a betegeket, ezeket azután a leglehetetlenebb módon kell elhelyezni. A miniszterium véleménye a városházi faktorok megállapitása szerint tévedésre vezethető vissza, mert a tizenkét fővárosi kórházban előfordul ugyan, hogy másfélezer üres ágy van, ebből azonban mintegy ezer a fertőző kórházra esik. Fertőző betegek elhelyezésére azonban még igy sincsen elég férőhely és ezért máris előterjesztést tettek második fertőző kórház fölállitására, mert járvány esetén esetleg több ezer beteget kell elhelyezni. A többi tizenegy kórházban összesen három-négyszáz üres ágy szokott lenni, amelyek nyolcvan osztály között oszlanak meg. Egy-egy osztályra legföljebb két-három, sokszor egy üres ágy sem esik. Rendes körülmények között tiz százalék üres ágynak állandóan rendelkezésre kellene állani és ma ennek a fele sincs meg, ugy, hogy uj beteget nem lehet elhelyezni.

A miniszterium sokalja a főváros kórházi személyzetét

Nem első eset az sem, hogy a népjóléti miniszterium annak a véleményének adott kifejezést legutóbb, hogy a főváros kórházi személyzete tultengően sok. A városházán ennek a vádnak a jogosságát is tagadják és azt mondják, hogy még 1920-ban fölajánlották a miniszteriumnak, hogy küldjön ki helyszini vizsgálóbizottságot. Annakidején ez a vizsgálat meg is történt, de nagyon kicsi volt az a csökkentés, amit a kórházi személyzetben a vizsgálat adatai alapján végeztek. Akkor ez a vád mintegy két évre elaludt, mig a mult évi utolsó évnegyed költségvetésének reviziója alkalmával a népjóléti miniszter ujból erélyesen követelte a megfelelő csökkentést. Akkor a főváros tényleg elbocsájtott mintegy száz alkalmazottat, köztük orvosokat, ápolónőket és munkásokat. Ma azt állitják a városházán, hogy a népjóléti miniszter kifogásai rossz információkon alapulnak és a főváros részéről a legközelebbi költségvetésnek a miniszteriumban való tárgyalása alkalmával ujból ajánlatot tesznek arra, hogy küldjenek ki vizsgálóbizottságot és ez a vizsgálóbizottság mondja meg, hogy a kórházi személyzetben hol és milyen revizióra van szükség, vagy lehet szükség.

A kórházak adósságai

Meg kell itt emliteni, hogy nemcsak a miniszteriumnak vannak kifogásai, de az egyik többségi párti városatya is kifogásokat emelt nemrég a főváros kórházainak adósságai miatt. Ha a kórházaknak adósságai vannak, — ezt előre kell bocsájtanunk — annak nem a kórházak az okai, hanem a főváros, amely nem folyósitja, vagy megkésve folyósitja azokat az összegeket, amelyeket a kórházak igényelnek. Az illető fővárosi bizottsági tag elpanaszolta, hogy a fővárosi kórházak a fővárosi üzemekkel szemben fönnálló tartozásaikat meglehetős késésekkel egyenlitik ki, ugy hogy például az élelmiszerüzem korábban szállitott élelmiszerek egy kilogrammjának árából ma már tiz, vagy husz dekát sem tud beszerezni. Ez természetesen lehetetlen helyzet, de ezen változtatni sem maguk a kórházak vezetői, sem pedig a közegészségügyi ügyosztály nem tud, mert ennek az oka ugyanott keresendő, ahol megtaláljuk annak az okát, hogy miért nem jutnak pénzükhöz a vállalkozók és miért nem kaptak fizetést szeptember elsején a főváros alkalmazottai?

A belügyminiszter a kormánybiztoskérdésről

Rakovszky Iván belügyminiszter nem hajlandó Wolffék lábából kihuzni a szálkát

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában egész határozottsággal jelentette, hogy Rakovszky Iván belügyminiszter kormánybiztost fog kinevezni Budapest élére, hogy ezzel az intézkedésével pótolja legalább azt a minimális ellenőrzést, amelyre a most lemondott ellenzéknek mégis csak módja volt a közgyülési teremben, ha a bizottságokból Wolffék önkényuralma ki is zárta őket. Abban a pillanatban, amikor tudósitásunkat megirtuk, a belügyminiszteriumban tényleg az volt a hangulat, hogy a kormánybiztos kinevezése el nem maradhat és a leghatározottabb formában emlegették is, mint a kormány városházi teljhatalmu megbizottját, a főváros egyik nyugalomba vonult kiváló főtisztviselőjét. Azóta némiképen megváltozott a helyzet, mert Rakovszky Iván belügyminiszter amellett döntött, hogy egyelőre nem küld kormánybiztost a városházára. Ennek az elhatározásnak okát éppenséggel nem abban kell keresni, amit a Wolffék sajtója széltében-hosszában hangoztat, hogy tudniillik a kormány vakon bizik a mai többség gazdálkodásában, vagy netán még politikájában is. Ezzel ellentétben az az igazság, hogy a kormány az utolsó napokban ismét igen jelentékenyen eltávolodott Wolffék politikájától, semmiképen sem hajlandó bennük megbizni és a kormánybiztos ki nem küldésével nem használni, de ártani kiván az intranzigensek törekvéseinek.

A kormánybiztos kinevezését tulajdonképen liberális oldalról sürgették és ehhez a gondolathoz sem a demokratáknak, sem a szociáldemokratáknak semmi közük nem volt. Azoknak az ötlete volt a kormánybiztos kinevezése, akik elsősorban a maguk liberális meggyőződésének fenntartásával a kormányt kivánják támogatni és akik a kormánybiztos kinevezésével azt a célt kivánták szolgálni, hogy a választások alkalmával a városházán is a politikai egységespártnak megfelelő többségi pártot lehessen győzelemre vinni. Ezek az urak, akik ugy Budapest népe, mint a kormány iránt a legjobb szándékkal kivántak cselekedni, terjesztették elő a belügyminiszternek nemcsak a kormánybiztos kinevezésének szükségességére vonatkozó gondolatukat, de egyben megielölték azt a személyt is, akit a kormánybiztosi méltóságra legalkalmasabbnak és leghivatottabbnak vélnek. Az uj kormánybiztos személye ellen senkinek sem lett volna a legtávolabbról sem kifogása, bár a baloldalon inkább az a vélemény alakult ki, hogy engedje a kormány Wolffféknak végigjátszani azt a tragédiát, amelyben a többségi párt mint tragikus hős fog elhullani.

Ugy látszik, a kormány körében is a baloldalélhoz hasonló gondolat érlelődött meg, mert mint ujabban értesülünk, a kormány elvetette azt a tervet, hogy a városházára kormánybiztost küldjön ki. A napokban legalább Rakovszky Iván belügyminiszter egy előkelő politikus előtt kijelentette, hogy nem nevez ki a városházára kormánybiztost és ezt azzal okolta meg, hogy „nem hajlandó Wolffék lábából kihuzni a szálkát."

Érdemes elemezni Rakovszky belügyminiszternek ezt a kijelentését. Nem jelenthet ez egyebet, mint azt, hogy Rakovszky nagyon is jól ismeri Wolffékat és Wolffék szokásos kortesfogásait. Ha ma kormánybiztost ültettek volna Wolffék fölé, akkor

Wolff Károly, valamint az ő alvezérei és fullajtárjai majd azzal álltak volna a választóközönség elé, hogy őket nem lehet megvádolni semmivel, hiszen kormánybiztos ült a nyakukon, ők nem alkothattak, nem teremthettek, nem hárithattak el veszedelmeket a főváros közönségének feje körül, mert hiszen a kormánybiztos minden cselekedetüket kontrakarirozta.

Nem lehet tehát kitenni a főváros közönségét annak, hogy majd a választások alkalmával Wolffék ilyenféle kulisszahasogatással és a parasztfogások különféle fajtáival inkomodálják.

Rakovszky belügyminiszter tehát nem küld kormánybiztost a főváros élére, mert nem hajlandó Wolffék lábából kihuzni a tüskét. A kormány nem nyujt uszóövet az intranzigenseknek, hogy ezzel kimeneküljenek abból az özönvizből, amely a választásoknál el fogja őket seperni. Álljanak majd ők maguk a választóközönség elé, ne állittassák oda majd bűnbaknak a kormánybiztost, hanem feleljenek ők maguk mindazért, amit cselekedtek, mindazért, amit Budapest lakósságának vállára róttak és mindazért, ami a kezük alatt lezüllött és tönkrement. Ez nem jelenti azonban azt, hogy a főváros egyáltalán nem kap kormánybiztost.

A kormánybiztos igenis megérkezik abban a pillanatban, vagy egy órával előbb, amikor a kormány a községi választásokat ki fogja irni,

mert nem lesz hajlandó a kormány a választások megejtését azokra bizni, akik a választói névjegyzékek összeirásánál olyan szerepet játszottak, ami az egész ellenzék, sőt a kormányhoz közelálló liberálisok fölháborodását is kiváltotta. A községi választásokat tehát kormánybiztos fogja vezetni és ezek a választások, értesülésünk szerint, lehetőleg még ebben az esztendőben végbe fognak menni. Gróf Bethlen István nem akarja a nemzetgyülést hosszu ideig szüneteltetni és mihelyt az ország törvényhozó testülete ujra egybeül, a belügyminiszternek egyik első dolga lesz az, hogy javaslatot terjesszen a nemzetgyülés elé, amely javaslatban a Dömötör-féle választói törvényt módositani, illetve azt a benne foglaltatott sulyos igazságtalanságoktól megszabaditani kivánja. Ha ez a javaslat törvénnyé lesz, kiirják a választásokat, ami egyben azt is jelenti, hogy a kormány meghuzta Wolffék fölött a halálharangot.

TŐZSDEI HIRLAP

Herend

A hepe-hupás veszprémi országut mentén, poros kis faluban van egy szürke, ódon épület. Bagolyvárnak vélnéd, a mult ittmaradt sötét emlékének: pedig a magyar jövő uj perspektivája nyilik meg a szürke falak között és a magyar iparművészet közel évszázados dicsősége tükrözik az egyszerü, az igénytelen miliőben. Ez a divatjamult ház az, amit az egész világ „Herend" néven ismer. Hogy falu van körülötte, hogy vasut jár a kertek alatt, hogy emberek élnek a környéken, mindez csak annak a fényében jelent valamit, hogy valamikor itt egy istenáldott művész ütötte fel a tanyáját és leheletfinomságu porcelláncsészékkel örvendeztette meg a Biedermeyer-korszak széplelkü dámáit. A mahagóniból, sárga cseresznyefából, vagy habos magyar kőrisfából készült asztalokon, százfiókos szekrényeken elmaradhatatlan a herendi porcellán, amelyből magyar dédanyáink épp oly kedvteléssel szürcsölték az illatos kávét, mint a francia arisztokrácia hölgyei.

1839-ben Európa népei már ujra megkötözték a háboru szelindekeit, ujra föléledt az alkotás vágya. Párisban megindul a Revue des deux Mondes, Lamartine tizennégyezer frankért adja el az „Emlékezések" utolsó, még meg sem irott kötetét, I. Lajos bajor király már épiti „az uj Athent" és a Pinacotekat, egy kis magyar mezővárosban, Tatán pedig Fischer Móric, akit tán gerencsérnek szánt az apja, már formálja, már költi a világhirü herendi porcellán első formáit. A Fischer-család tőzsgyökeres tatai familia és ősidők óta agyagiparral foglalkozik az Eszterházy-várkastély árnyékában. Az Eszterházyak szivesen látogatnak el Fischerék portájára és nagy kedvteléssel, érdeklődéssel szórakoznak el a Fischer-fiuk furcsa mesterségén, amint agyagból, gyorsanforgó korongjaikon a legváltozatosabb formáju edényeket idomitanak és rakják azokat az izzó kemencébe. Hetekig tartott, amig az agyag kőkeményre égett, majd izléses képeket, színes rózsákat varázsoltak az edényre, ujra égetik, mázzal vonják be. Aztán megint jön a kemence és hamarosan készen van a művészi izlésre való porcellántál, csésze, váza és a legkülönfélébb diszes edénynemü. Még csak kis háziüzem az egész, de az érdeklődés, amely különösen Fischer Móric művészetét kiséri, mutatja, hogy fejlődésképes és nagyrahivatott iparral állunk szemben.

Mielőtt a várt fejlődés megindulhat utján, az üzem szembekerül az első akadállyal. Gróf Eszterházy Károly, a hatalmas várur, nem birja az éjjel-nappal égő kemencék füstjét, amely megszállja udvarát és a kastély ékes termeit. A gróf, bár patrónusa a Fischer-családnak, el akarja távolitani az égetőkemencéket és azt az ajánlatot tette Fischer Mórnak, hogy szüntesse be a tatai üzemet és cserébe alkalmas telket ad neki herendi birtokán. Fischer Mór örömmel fogadta ezt az ajánlatot, mert a Bakonyerdő szivében, ahol az uj üzemnek, amely most már hatalmas gyárként jelenik meg az alkotóművész képzeletében, kéznél van az égetéshez szükséges rendkivüli mennyiségü tüzifa és bőségesen akad viz is, ami a gyártásnak szintén nélkülözhetetlen föltétele. A költözködés 1839-ben történt meg, ekkor vetette meg Fischer Mór az alapját a világhirü herendi porcellángyárnak, amely főleg az antik-stil utánzásával tett szert nagy nevére. Vieux Sévres, az Altwien, a Vieux Sax-gyártmányokat olyan tökéletesen utánozta, hogy azokat alig lehetett megkülönböztetni az eredetiektől. Fejedelmek, Európa legelőkelőbb arisztokrata-családai halmozták el Fischer Mór gyárát megrendelésekkel. A herendi készitmények muzeumokba kerültek és készitőjüket egyik kitüntetés a másik után érte, a siker hevében Fischer Mór, az iparművész „a magyar Palissy" nevet kapta. Az 1867-i párisi világkiállitáson pedig olyan ritka sikert aratott, hogy Ferenc József király a „farkasházi" előnevet adományozta Fischer Mórnak.

A herendi gyárban pedig a legtisztább, a legnemesebb művészi munka folyt. Fischer Mór hónapokig dolgozott, pepecselt egy-egy vázán és arról volt hires, hogy a maga művészetére való büszkeségében akárhányszor olyan csekélyke szépséghibáért, amelyet laikus szemmel észre sem lehetett venni, egyetlen kalapácsütéssel semmisitette meg hónapok munkáját. Ez a skrupulozitás, ez a művészi szertelenség természetesen nem volt hasznára az üzleti vállalkozásnak. Párját ritkitó szépeket tudott alkotni Fischer Mór, de művészi önérzete romlásba vitte magát a vállalatot, ugyhogy a hetvenes évek közepén be kellett szüntetni a herendi gyár müködését, maga Fischer Mór pedig visszavonult Tatára, ahol kisebb mühelyt rendezett be. Itt halt meg 1880-ban.

A családi tradiciónak megfelelően, fia, farkasházi Fischer Dezső folytatta a tatai üzemben a mesterséget anyagi eredmények nélkül, de annál több művészi sikerrel. Később kilenc gyermeke közül farkasházi Fischer Jenő vette kezébe a családi tradicióknak megfelelő vezetést. Fischer Jenő évekig élt külföldön: Londonban, Párisban, Brüsszelben. Nagy szeretettel tanulmányozta a kerámiai ipart és a különféle művészi törekvéseket, amelyekről föltünést keltő tanulmányai is jelentek meg. Atyja halála után hazajött és uj kisérletet tett a herendi gyár föllélesztésére. Részvénytársaságot alapitott, amelyet az állam is támogatott, de Fischer Jenő sem tudott megszabadulni az üzleti érdekeket háttérbe szoritó művészi tradicióktól és igy az anyagi eredmények az ő müködésénél is elmaradtak. Pedig hatalmas üzleti perspektiva nyilt volna meg előtte. 1900-ban a párisi világkiállitáson valóságos müremekeket mutatott be. A Saint Germain-utcai ódon paloták lakói, a francia rojalista arisztokraták meglepődve bámulták a herendi iparművészet csodás alkotásait és farkasházi Fischer Jenő ezerszámra kapta a megrendeléseket. A kiállitást azonban bezárták, Fischer Jenő hazament Herendre és visszavonult abba a mérhetetlen gazdagságot rejtő tiz terembe, amely zsufolva van régi herendi, meisseni, sévresi és Altwien-porcellánokkal. Itt álmodozott tovább és megfeledkezett a francia arisztokratákról, megfeledkezett a megrendelésekről, amelyeket sohasem szállitott le, pedig egyre-másra érkeztek a reklamáló-levelek.

Ma, amikor mindenek fölött nagy szüksége van a magyar kulturának a külföld előtt való minél impozánsabb megnyilatkozásra, határtalan örömmel kell fogadni a hirt, hogy ujra életre keltik a világhirü herendi porcellángyárat. Egy művészlelkü ember, akiben azonban megvan az üzleti élelmesség is, Fónagy Aladár, a Mobil Bank elnöke, ötszázmillió koronával bankjának és a Lloyd-Bank patronátusa alatt részvénytársaságot alapitott, amely ujra üzembe helyezi a gyárat, hogy annak készitményei a világpiacokon ujra elfoglalják méltó helyüket. A gyár művészeti vezetője farkasházi Fischer Jenő lesz. Hogy a művelt világ emlékezetébe milyen mélyen és milyen kiirthatatlanul belevésődött Herend neve, semmi sem jellemzi jobban, mint az, hogy az első hirre a világ egyik legnagyobb porcellánkereskedője, egy milánói cég máris ajánlatot tett az uj részvénytársaságnak, hogy hajlandó a herendi gyár egész évi termelését előre lekötni. Az ajánlatot természetesen nem fogadták el, hanem a herendi gyár magyar művészt, magyar munkást dicsérő termékeit magyar vállalkozók fogják terjeszteni az egész világon és a nehéz viszonyok között meg fogjuk érni Herend nevének renaissance-át.

Dr. Halom Dezső főtanácsos. A kormányzó dr. Halom Dezsőnek, az Ingatlanbank vezérigazgatójának, a pénzügyi főtanácsosi cimet adományozta. Dr. Halom Dezső egyike a magyar közgazdasági élet nemcsak legtekintélyesebb, de legtanultabb és legtapasztaltabb vezető egyéniségeinek. Intézetének fejlesztésében rendkivüli eredményeket ért el, ugyanakkor pedig állandóan hasznára volt a köznek is és mindenki előtt ismeretes, hogy a nehéz időkben a gazdasági élet betegségének akárhányszor olyan szimptomáira mutatott rá tanulmányaiban és egyéb megnyilatkozásaiban, amelyeknek pusztitó hatását mások észre sem vették. Akárhányszor nem is sejtett kivezető utakat nyujtott és igy egyike ama gazdasági szakférfiaknak, akik nemcsak a gazdasági élet egyes elhatárolt részeinek, de az egész országnak is komoly hasznára vannak.

Tőzsdei Kurir. Élénk emlékezetében van még a magyar ujságolvasó közönségnek az a bravurosan kitünő gazdasági hetilap, amelyet a kommunizmus kitöréséig Békessy Imre Tőzsdei Kurir néven alapitott és szerkesztett. Most a Tőzsdei Kurir ujra visszatér a magyar közéletbe és a Békeffy Géza szerkesztésében megjelenő Világpiac homlokát disziti ez a cim is. Békessy Imre, aki ma Bécsben a Die Stunde cimü napilapnak és a Die Börse cimü közgazdasági hetilapnak a főszerkesztője, maga jelenti be a Világpiac legujabb számában, hogy egykori lapjának cimét átengedi.

Wörnerék sáfárkodása. Amig a Wörner-gyár magánvállalat volt, a nyilvánosság csak ritkán hallott felőle: mindig csak olyan kedvező hireket, amelyek a magyar ipar büszkeségére szolgáltak. Megváltozott a helyzet, amióta a gyár átalakult részvénytársasággá. A vállalat papirjaival a tőzsdeüzlet szertelensége tobzódik és arról ma már keveset hallunk, hogy dolgozik-e és milyen eredménnyel a Wörner-gyár, ellenben a közönség feszült figyelemmel kiséri, hogy a vállalat részvényei a tőzsdei vizek hullámzásában milyen ellentállóképességet tanusitanak. Maga a vállalat vezetősége is azt látszik bizonyitani, hogy a részvények árfolyam-politikájára több sulyt helyez, mint az üzletvitelre. Ez természetes is, hisz a vállalat vezetőségéből alakult szindikátusnak a tőzsdejáték biztosabb és dusabb jövedelmet hajt, mint az üzleti nyereség. A vállalat legutóbbi közgyülésén az egyik részvényes szemére is vetette a vezetőségnek, hogy az előző tőkeemelésnél nagyszámu szindikátusi részvények visszatartásával jelentékeny károsodást szenvedtek a részvényesek. A panaszos azt a választ kapta, hogy a visszatartott részvényeket darabonkint 6000 koronáért egy konzorcium vette át. Jó volna tudni, hogy kik voltak a szerencsés tagjai annak a titokzatos konzorciumnak, akik a 45000 koronás részvényeket 6000 koronáért kapták. Feltételezzük, hogy a vállalat vagyonából kihasitott milliárdos ajándékban dr. Weisz Gyula, Hofherr Albert, Kalmár Mihály vezérigazgató és a vállalat többi intézői nem részesültek, sőt el sem fogadnának olyan jövedelem-többletet, amely a többi részvényeseket megrövidítené. Bizonyára ez a becsületes álláspont a Wörner-gyár intézőit is áthatja és ez a gondolkozásmód vezeti őket minden cselekedetükben. Mi természetesen majd figyelemmel kisérjük sáfárkodásukat.

Tőzsdei bűvész-mutatványok. Oceán Mór hirneves tőzsdei kabaréjában e hó 10-én Zagyva Pál bűvész lép fel. Szenzációs mutatványai közé tartozik, amidőn tiszta vizből részvényeket varázsol elő. Az előadás iránt óriási érdeklődés mutatkozik, bár a helyárak rendkivül magasak.

Tőkét emel a Móri kőszénbánya. A Móri kőszénbánya részvénytársulat a közel jövőben igen előnyös feltételek mellett főlemeli az alaptőkéjét. A vállalat részvényeiből egy kis mennyiséget Halász Lajos bankháza a magánforgalomban helyezett el és bár a kitünően fundált részvények iránt nagy az érdeklődés, ezidő szerint szabadon uszó darabok még 50.000 koronás árfolyamon sem kaphatók.

Papirok a magánforgalomban. Kedden az alábbi árfolyamok alakultak ki az exoták piacán: Budapesti Bank 16.500—17.500, Magyar-Amerikai Bank 68.000—74.000, Fabank 12.000—17.000, Óbuda-Ujlaki Takarék 9250—10.000, Bródi Vagón 75.000—83.000, Concordia Szén 24.000—27.000, Demecseri 28.000—30.000, Hangya Ipar 36 000—38.000, Kéve 3400—4000, Mezőgazdasági Hitel 21.000—23.500, Sajókondói Szén 30.000—33.500, Corvin gép 11.000—14.000, Karancsberényi Szén 17.000—19 000, Warnsdorfi 3200—3600, Kopeczky 5500—6500, Ujpesti Beton 6000—6500, Pharmacia 7500—8000, Winternitz 3500—4000, Délkeleti Biztositó 38.000—40.000, Böhm Hordó 5000—6000, Nógrádi Szén 18.000—22.000, Ingéfa 15.000—17.000, Székely Gerő Vasgyár 5200—5800, Unio Takarmány 6500—7000, Hungária Kalap 18.000—22.000, Kaloria 6000—6400, Borszéki Kerámia 10.000—12 000, Hollandi Izzó 6000—6400, Termelő-Bank 6000—7000, Bánfalvai Kőszén 12.000—14.000.

Több milliós ajándék. A vas- és lakásberendezési kiállitás minden ezredik látogatójának, aki a pénztárnál jegyét megváltja, a kiállitók értékes háztartási és lakásberendezési tárgyakat adnak, melyek a kiállitáson csoportositva lesznek bemutatva. Az ajándéktárgyak között van „Oranier" folytonégő kályha, Teljes Weiss Manfréd-féle zománcozott mosdókészlet, Wittmann-féle háztartási gépek, Chillingwort-féle evőeszközök, Székely János luxus-konyhaberendezési tárgyai és más értékes tárgyak. Az ajándékozásra feljogositó utalványok a folyó hó 30-tól kiadandó jegyek között lesznek.

Fontana. A magánforgalomban az utóbbi napokban élénken keresték a Fontana Kristályviz részvényeit, amelyek egészen 13.000 koronáig emelkedtek. A vállalat nagyszabásu tranzakciók előtt áll, ugy, hogy az eddigi kedvező üzletmenet és a kitünő fejlődési lehetőségek indokolják a papir iránt mutatkozó keresletet.

Tőkét emel a Gazdabank. Értesülésünk szerint a Gazdabank, külföldi tőkecsoporttal folytat tárgyalásokat, amelyek befejezés felé közelednek. Ezzel kapcsolatban aktuálissá válhat a bank nagyarányu tőkeemelése is.

A Leszámitoló Bank tőkeemelése. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank szeptember 1-én tartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy a szeptember 10-re egybehivott rendkivüli közgyülésen javasolni fogja az intézet alaptőkéjének 600 millióról 800 millió koronára való fölemelését. Az igazgatóság inditványa értelmében, a kibocsátandó 500.000 darab részvény teljes egészében a régi részvényeseknek fog elővételre felajánltatni.

A Magyar Általános Takarékpénztár R.-t.-nak augusztus 31-én Kronberger Lipót udv. tan. elnöklete alatt megtartott rendkivüli közgyülésén Horváth Lipót dr. alelnök vezérigazgató javaslatára az alaptőkét 700 millió koronára emelték fel. A régi részvényesek szeptember 1-től 7-ig bezárólag két régi részvényre egy uj — már az idei hasznokban részesülő — részvényt vehetnek át 30.000 koronáért és január 1-től járó kamatok fejé-

ben 300 korona, összesen tehát 30.300 korona befizetése ellenében. Azok a részvényesek, akik az elővételi jogot a fenti határidőben gyakorolják és a megkivánt nyilatkozatot aláirják, a fizetést a szeptember 13-iki napon is teljesithetik. Az elővételi jog a Magyar Általános Takarékpénztár R.-t. központi pénztáránál (V., József-tér 14.) csakis délután 3—5 óráig gyakorolható.

Magyar-Amerikai Bank R.-t. rendkivüli közgyülése elhatározta alaptőkéjének egymilliárdra való fölemelését. Minden régi részvényre öt uj részvényt ajánl föl, 730 K-ás árban. Elővételi jog szeptember 15-től 30-ig gyakorolható IV., Semmelweis-utca 2. szám alatt. Uj igazgatósági tagok: herceg Hohenlohe Egon és dr. Pivny-Póka Béla.

A Budapesti Iparbank Részvénytársaság 1923 augusztus 28-án tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta az alaptőke felemelését 50 millió koronáról 200 millió koronára. Minden régi részvényre 2 uj részvény kapható darabonként 3000 koronáért. Gyakorlási határidő szeptember 7-ig.

Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár R.-t. rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 160,000.000 K-ról 250,000.000 K-ra való fölemelését. Az elővételi jog szeptember 3-tól 7-ig (délután fél 4-től 6-ig lesz 3:1 arányban 2000 K-ás áron az intézet pénztáránál. E tranzakció keresztülvitele után az intézet látható tartalékai egymilliárd koronát meghaladják.

A Termelők bankja r.-t. 40 milliós alaptőkéjét szeptember 10-én 300 millióra emeli fel. Az intézet érdekeltségéhez tartozó szarufésü- és gombárugyár, üvegtechnikai árugyár kibővités alatt áll, most kapcsolta be a bank érdekeltségébe a Mátyássy István és Társa vas- és acélöntőde, gépgyár és malomberendezési üzemet. Mezőgazdasági üzeme a legközelebb kezdi meg működését hatezer holdas birtokon. Az intézet igazgatóságában helyet foglalnak herceg Hohenlohe Ferenc elnök, őrgróf Pallavicini Alfonz alelnök, herceg Lippe Alfréd, Szilágyi Lajos dr. nemzetgyülési képviselő, gróf Arz Roederich nagybirtokos, gróf Vojkffy Hubert, Róna Sándor vezérigazgató, ifj. Rupprecht Olivér dr., Perlaky György nemzetgyülési képviselő, ifj. Hegedüs Sándor. Az intézet részvényeiből ujabb tétel most kerül forgalomba Ötvös és Társa cég utján.

Winternicz M. és I. Konfekciógyár R.-t. Kopetzky Félix elnöklete alatt tartott rendkivüli közgyülésén az alaptőkéjét 30,000.000 K-ra emelte. Minden részvényre egy uj vehető át részvényenként 1200 K lefizetése ellenében, szeptember 7-ike és 20-ika között a Strasser és Társa bankháznál (V., Nádor-utca 11.) A vállalat belső tartalékai sokszorosan fölülmulják a részvénytőkét.

Herendi Porcellángyár R.-t. Az 1839. évben alapitott herendi porcellángyár, amelynek gyártmányai közismertek és világhirüek, a Lloydbank és a Mobilbank közreműködésével ötszázmillió teljesen befizetett alaptőkével részvénytársasággá alakult, Herendi Porcellángyár Részvénytársaság céggel. A gyár üzemét Herend régi iparművészeti hagyományai és csaknem évszázados tapasztalatoknak szigoru szem előtt tartása mellett, mindazonáltal a mai kor követelményeinek megfelelően fokozni és kereskedelmileg fejleszteni fogja. A gyárat, mint művészeti vezérigazgató, továbbra is Farkasházy Jenő fogja vezetni. Az igazgatóság tagjaivá megválasztattak: Farkasházy Jenő, Farkasházy Zsigmond dr., Fischer Ödön, Fónagy Aladár, Héderváry Lehel dr., Horváth Béla dr., Hubay Jenő dr., Layer Károly dr., Pálmai Lajos dr., Petrovich Elek, Pfeiffer Ignác, Salusinszky Gyula dr., Sebestyén Arnold, Várady Gábor dr., Végh Gyula.

A Haltenyésztő tőkeemelése. A Haltenyésztő és Halkereskedelmi R.-T. alaptőkéjét 120 millió koronára emelte és egy régi részvényre két uj részvény, darabonkint 5000 K-ért szeptember 12-ig a Magyar-Olasz Banknál kiváltható.

Mercur uj érdekeltsége. A 80 év óta fönnálló Wodianer F. és Fiai cég a Mercur égisze alatt részvénytársasággá alakult át. Az uj részvénytársaság alaptőkéje 100 millió korona. A nyomdai müintézet nagyarányu fejlesztése már folyamatban van. Tervbe van véve a részvények tőzsdei bevezetése.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Ujonnan átalakitva megnyilt! **Szenzációs műsor!**
5 SAVANNAHS amerikai jazzband művész-zenekar.

Legnagyobb választék! Legolcsóbb árban!
Férfi- és női gyapjuszövet, ruhaselyem, függönykelme, butorszövet, szalag, csipke.
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
VIGÉCSTIKLI és **SEIN COMPAGNON.**
Kezdete pontban 8 órakor.

SZÓRAKOZÁS

Harc a vigalmi adó körül. A vigalmi adó nem tartozik amaz adónemek közé, amelyeket valorizálni kellene, hiszen a vigalmi adót percentuálisan állapitják meg s amikor például a szinházak a belépődijak árát emelik, automatikusan emelkedik az az összeg is, amely a bevétel után adóként illeti meg az államot. A főváros azonban a vigalmi adó percentjét is fölemelte, a belügyminiszter azonban sok tekintetben módositotta a közgyülés elhatározását. Mindenek előtt, ami a legfontosabb, nem engedélyezte a szinházak vigalmi adójának tizpercentről tizenöt percentre való emelését. Kulturális szempontból meg kell érteni a belügyminiszternek ezt az intézkedését és csak azt kell sajnálni a budapesti közönségnek, hogy a főváros törvényhatósági bizottságában olyan emberek ülnek, akiknek nincs elég érzékük ahhoz, hogy a szinházat a magyar kultura legelsőrendü eszközei közé sorozzák. Sokkal kevésbbé érthető a belügyminiszternek az a másik intézkedése, amely sokalta azt a harminc százalékot, amit a főváros a levegőben kéjutazók számára a sétarepülésekre állapitott meg és azt husz százalékra redukálta. Akik sétarepülésre tizezreket tudnak szánni, azok igazán megfizethetnék azt a harminc százalékot is, amit a nyaktörő élvezet után a főváros követel magának. Jóleső érzéssel kell tudomásul venni azt is, hogy a belügyminiszter jóváhagyta a boxolóversenyek, a kártyajáték és a lóverseny vigalmi adójának igen jelentős fölemelését. A belügyminiszter rendeletének nevezetes pontja az, amely a belépőjegy nélküli szórakozásra vonatkozik. Itt a belügyminiszter nem az ellen tiltakozik, ami szerinte is tökéletesen jogos, hogy a zenéskávéházak és barok adópercentjét fölemelte a főváros, hanem az ellen van kifogása a miniszteriumnak, hogy ezt a percentemelést nem az arra egyedül illetékes közgyülés, hanem a székesfőváros tanácsa intézte el. Sajnálatos jelenség, hogy a főváros tanácsa nincsen tisztában saját hatáskörével és a tanáccsal szemben a belügyminiszternek kell megvédenie a főváros autonomiáját. Remélhető azonban, hogy a tekintetes tanács a belügyminiszteri figyelmeztetésre meg fogja ismerni saját hatáskörét és máskor nem fogja azt tullépni, hanem a jogos és sürgős adópercentek emelésénél is megvárja azt, amig a közgyülés meghozza a maga döntését.

90—96-odszor adják a „Három grácia“ e héten a Fővárosi Operettszinházban. Lehár Ferenc páratlan sikerü revüoperettjét minden este utolsó helyig telt nézőtér előtt játszák. Vasárnap délután a mult szezon másik világsikere, a „Marinka, a táncosnő“ kerül szinre.

A Vigszinház e hetének eseménye a szezon első premierje, az „Első csöngetés“ szombati bemutatója lesz. Méltán várják rendkivüli érdeklődéssel az ujdonságot, a legutóbbi évek legnagyobb szinpadi sikerét. Az „Első csöngetés“-t adják vasárnap és hétfőn is. A szombati premierig, amelytől fogva az előadások már fél 8 órakor kezdődnek, változatosan alakul a műsor. Ebben a szezonban először (csütörtökön) az „Ördög“ is szinre kerül. Műsoron szerepel még a „Zsivány“, „Az Ur szólleje“ és „Négy frakk“. Ezek az előadások még 8 órakor kezdődnek.

A sárga kabát utolsóelőtti hete. A Király-Szinházban Faragó—Nádor Elsler Fanny daljátékának bemutatója előtt, a héten A sárga kabát sorozatos előadásai folynak, a szépzenéjü Lehár-daljátéknak kedden volt a 75-ik előadása: Honthy Hannával, Karácsonyi Illivel, Rátkaival, Latabárral és Ihásszal a főszerepekben. Vasárnap délután A bajadér kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Bemutató a Magyar Szinházban. Szombaton, szeptember 8-án lesz az idei évad első bemutatója a Magyar Szinházban. Ekkor mutatják be Fodor Lászlónak, a jeles fiatal irónak Navarrai Margit cimü háromfelvonásos vigjátékát, melynek előadását másnap, vasárnap megismétlik. A bemutatóig csütörtökön Vajda Ernő mulatságos vigjátékát, A válóperes hölgyet, szerdán és pénteken pedig Beöthy László kitünő vigjátékát, a Kovácsnét adják. Vasárnap délután Molnár Ferenc páratlan költői szépségü darabja, Az égi és földi szerelem, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Legnépszerübb darabjait váltakozva hozza szinre a héten a Belvárosi Szinház. Csütörtökön Lenormand drámáját, a Névteleneket Somlayval és Titkos Ilonával, szombaton Kékszakáll nyolcadik felesége cimü kacagtató vigjátékot, szerdán, pénteken és vasárnap Móricz Zsigmond kitünő parasztvigjátékát, a Sári birót, Rákosi Szidi vendégfelléptével és Somlayval a cimszerepben. Vasárnap délután A gazdag lány cimü nagysikerü vigjáték kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A legnagyobb siker kiséri Rajna—Czobor Szépasszony kocsisa cimü operettjének előadásait a Blaha Lujza-Szinházban, ahol a mulatságos cselekményü és szépzenéjü darab a héten is minden este műsoron van. Vasárnap délután Szilágyi és Lippay Levendula cimü nagyhatásu daljátékát játszák, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A 100-ik előadáson tul is változatlanul táblás házak mellett kerül szinre az Andrássy-uti Szinház nagyhatásu műsora, melyet jövő héten minden este, valamint vasárnap délután is megismételnek 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

Minden szenzáció egy napig tart. Csak egy a kivétel a szabály alól: az uj Bimbula-film, amely hét napig s előreláthatóan állandó zsufolt házak előtt fog lepergeni e hét péntekjétől kezdve a Kamarában. A Bimbula, a pestiek legrajongottabb kómikusa, a „Modern kalózok“ cimü siber-hadimilliomos és apacstörténetben alakit most kacagtató szerepet, előbb mint bundás közlegény, azután mint kifogástalan, a nők szivét hóditó világfi. Partnere természetesen ezuttal is az elragadóan kedves Sandra Milowanoff. Az uj Bimbula-film eseménye lesz a fényesnek igérkező idei moziévadnak.

Royal-Orfeum szeptemberi világattrakciója Sylvester Schaeffer. Kezdete fél 8 órakor.

„Kislányok nagyvárosban“, „A fekete tulipán“ a Kamara Mozgóképszinház heti műsora, minden reklám helyett önmaga beszél. Fél 5, egynegyed 7, 8 és 10 óra az előadások kezdete.

Egész Budapest Budára zarándokol, hogy gyönyörködjék a Budai Szinkör „Mintha álom volna“ legujabb operettjének romantikus és mulatságos szövegében, gyönyörü zenéjében, szebbnél-szebb bravuros táncaiban és pompás kiállitásában. A nagyszerü operett a hét minden estéjén fél 8 órakor szinre kerül a Budai Szinkörben teljes zenekari kisérettel, a főszerepben Harmath Hildával.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára
Részvénytársaság.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76. Sürgönycim: Cobdenbank.
Tőzsdei megbizások átvétele a budapesti és a külföldi összes tőzsdékre.

Dr. PAJOR SZANATÓRIUM
Budapest, VIII., Vas-utca 17. szám
Ideg-, belbetegek és üdülők gyógyhelye. Vizgyógyintézet. Diétás konyha. **Sebészeti-, urolog- és orthopädiai osztályok.** Külön szülészeti és nőosztály. **Árak mérsékeltek.**

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGEFA“
A „Sulner és Friedrich“ cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton keritésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Sténatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam | Budapest, 1923 szeptember 12. | 36. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Siófokra költözött

— ez volt a legujabb és nem éppen legelmésebb ötlete azoknak az uraknak, akik számára kényelmetlen lett volna a Siófokon nyaralók szavazata. Isten látja a lelkünket, de nekünk sem mindenki a szivünk szerint való, aki Siófokon nyaral; de azért a polgári egyenlőség nevében kikérjük magunknak az igazság rovására menő ilyen otromba vicceket. Ám el kell ismernünk, hogy a választóknak a maguk szempontjai szerint való megrostálása tekintetében nem hiányzottak az ötleteik, ha azok nem is voltak mindenkor elmések, finomak és brutalitástól mentek. Különösen, amig a kormánytól meg nem kapták az őket jogosan megillető fricskát, addig válogatás nélkül alkalmazták a legrutabb kortesfejben fogamzott gondolatokat; ma azonban már csak a Siófokon, Abbaziában, vagy Soroksáron nyaralókat minősitették elköltözötteknek és nem mertek elmenni odáig, hogy az a Vázsonyi is elköltözött, aki a Teréz-körutról hazament a Bulyovszky-utcába.

Egyszóval Wolffék valamicskét bedukálták — igaz hogy elkényszeredetten — a falánkságukat. Tulajdonképen nem csinálnak egyebet, csak — miután nekik nincsenek szavazóik, azt akarják, hogy másnak se legyenek. Ugy tesznek, mint a kutya, amelyik odaáll a szénakazal elé és elcsalolja a tehenet. Ő nem eszik belőle, de neki az a fontos, hogy a tehén se egyék. Szerdahelyi Kálmán, a nagy szinész, mondta egyszer tréfásan a feleségéről:

— Az én feleségem olyan sovány, hogy ha ráül egy kétgarasosra, még mindig kilátszik alóla — egy garas.

Valahogy igy vannak ezzel a Wolffék is. Akárhogyan ráülnek a hatalmi vágyaikra, valami mégis csak kilátszik alóluk; akárhogyan rájuk parancsolt is a kormány, mégis csak kihagytak vagy hatvanezer választót. Kit mert Siófokon nyaral, kit mert „szavazni nem kiván", kit meg csak ugy kabalából.

Ismételjük, az ötleteik számosak, de nem valami sulyosak. És mégis, mi nagyon szerény emberek vagyunk, megelégedtünk volna, ha a város kormányzásában, az üzemek vezetésében, Budapest nyomorának enyhitésében, a saját büneik expiálásában legalább az utóbbi időben annyi ötletességet mutattak volna föl, mint amennyit az egyesek választójogának konfiskálásában napvilágra hoztak. Sajnos, ezen a téren nem igen találkoztunk elmeszüleményeikkel és ezen a téren a Szerdahelyi vicce éppen megforditva áll, mert itt a kövér feleség alatt tökéletesen eltüntek a kétgarasos ötletek.

Szenvedő, türelmetlen polgárai vagyunk mi is a Wolffék fővárosának; mégis igazat adunk Rakovszky Iván belügyminiszternek, aki kijelentette, hogy nem hajlandó már ma kormánybiztost küldeni Budapest élére, aki kihuzná Wolffék talpából a tüskét. Hát igenis, türünk és várunk még pár hónapig, amikor majd az urnák előtt mondhatunk itéletet erről a rezsimről. Addig csak sántikáljanak tüskés lábbal, ötletek, programmok és alkotási erők nélkül.

Nem bizunk teljesen abban a választójogban, amelyet a kormány fog adni Budapest népének, de nem idegenkedhetünk tőle annyira, hogy — bármilyen legyen — fel ne tudjuk használni és fel ne használjuk Wolffék ellen. Nem előlegezhetünk tiszta bizalmat annak a kormánybiztosnak se, aki majd a választások előtt beül a városházára; de mégis azt mondjuk, hogy csak jöjjön, mert bárki irányitsa a községi választásokat a kormány nevében, nem lehet olyan elfogult és nem hajolhat olyan igen maga felé a keze, mint azt a városháza urainál láttuk három esztendő minden órájában és minden percében.

Márkus Jenő miniszteri tanácsos nyilatkozik

Wolffék városházi uralmáról, a községi választásokról és a polgárság együttműködéséről

Hosszu idő óta meg van győződve Budapest közönsége arról, hogy a városházi állapotoknak rövidesen dülőre kell jutniok. Tudatában van a közönség annak is, hogy a mai laikus, tehetetlen és tapasztalatlan városházi uralom bukása után olyan férfiaknak kell a kormányzást a kezükbe venni, akik tökéletesen tisztában vannak azzal a hatalmas feladattal, amely reájuk hárul és amelynek megoldásához erővel, tapasztalattal és tudással is rendelkeznek. Eme férfiak sorában mindig legelől szokták és jogosan szokták emlegetni dr. Márkus Jenő miniszteri tanácsost, akire talán már a legközelebbi jövőben igen fontos szerep vár. Dr. Márkus Jenő egyénisége, élete, munkája mindenki előtt ismeretes és Budapest közönségének legszélesebb rétegeiben megelégedést és örömet kelt az a gondolat, hogy ilyen férfiu kerül Budapest székesfőváros élére. Azok a válságos jelenségek, amelyek a mai városházát uralják és amelyek a Wolff-féle uralom végét jelzik, arra késztettek bennünket, hogy felkeressük dr. Márkus Jenőt és véleményét kérjük a mai rezsim végső erőlködéséről, az eljövendő községi választásokról és a budapesti polgárság együttműködésének mikéntjéről. Dr. Márkus Jenő ezekre a kérdésekre a következőkben volt szives a Fővárosi Hirlap számára nyilatkozni:

— Mi a véleménye méltóságodnak a mai városházi helyzetről?

— A székesfővárosi törvényhatósági bizottság ujjáalakitásáról szóló 1920. évi IX. t.-c. 20. §-a értelmében a törvényhatósági bizottság tagjainak megbizása 1923. évi december hó 31-én véget ér és ugyancsak eddig az időpontig szól a közigazgatási bizottsági tagoknak megbizása is. E törvény értelmében tehát az uj községi választásokat még a folyó esztendőben kellene megtartani, hogy az uj törvényhatósági bizottság az uj év kezdetén megalakulhasson és a törvényhatóság folytonosságában szakadás ne következzék be.

— Erre azonban nem igen számithatunk. Mert bárha a belügyminiszter ur a nemzetgyülés előtt legutóbb kinyilatkoztatta, hogy az őszi ülésszakon elsőként kivánja beterjeszteni a községi választásokra vonatkozó törvényjavaslatot, tisztában kell lennünk azzal, hogy ugy a törvényjavaslat előkészitése, mint annak letárgyalása hosszabb időt fog igénybe venni. E törvényjavaslatnak ugyanis nemcsak a törvényhatósági bizottság mikénti összeállitására, hanem az egész választási eljárásra: a választói és választhatói jogosultság megállapitására, a választók uj összeirására, a kerületi beosztásra és az egyes kerületekre eső bizottsági tagok számarányának a megállapitására is ki kell terjeszkedni.

— Erre való tekintettel az uj községi választások minden valószinüség szerint a legjobb esetben is csak a jövő év első harmadában lesznek megtarthatók s elkerülhetetlen lesz egy bizonyos átmeneti időszak, ami alatt az emlitett törvény értelmében a közgyülés hatásköréhez tartozó halaszthatatlan ügyekben a főpolgármester (kormánybiztos) elnöklete alatt a Tanács határoz.

— Mindenesetre elsőrendü politikai és gyakorlati szempontok szólanak amellett, hogy ez az „interregnum" minél rövidebb legyen és hogy az uj törvényhatósági bizottság minden felesleges haladék nélkül ujjáalakittassék. Egyfelől a keresztény községi pártnak közel három éven át folytatott teljesen meddő, egyoldalu pártpolitikája, melynek a többségi oldalról kétségtelenül számosan inkább akaratlan eszközei, mint valóságos tényezői voltak, s amely politika végül is az ellenzék kivonulásához vezetett, — másfelől a párt vezérei részéről a gyakorlati célkitüzés, kezdeményezés és munkaprogramm teljes hiánya tespedésre kárhoztatta az egész közgyülést, mely ekként alkalmatlannak bizonyult azoknak a gazdasági kérdéseknek a megoldására, amitől ennek az elszegényedett, beteg városnak a gyógyulása és talpraállása függ.

— Budapest lakossága válságos helyzetben van. Mostani gazdasági helyzetünk nagyjában és egészében azonos Bécs lakosságának tavalyi helyzetével. S a mi bajunkat sulyosbitja, hogy az egyre fokozódó mérhetetlen drágasággal szemben nincsenek megfelelő kereseti lehetőségek. Kevés a munka, kevés a kereset, kevés a jövedelem s a lakosság százezrei itt állanak a közelgő nehéz tél előtt támasz, segitség nélkül.

— Ilyen viszonyok között, amikor az összeroppanás veszélye fenyeget, amikor csak egy lépés választ el bennünket a teljes gazdasági összeomlástól, nem lehet felfogásbeli különbség azok között, akik a helyzetet elfogulatlanul tudják megitélni s akik Budapest sorsát valóban a szivükön viselik, abban a tekintetben, hogy ugy az ország, mint Budapest összessége érdekében a város vezetését a legsürgősebben egy olyan törvényhatósági bizottságra kell bizni, amely kiküszöbölve a szélsőséges jelszavakat, az egyoldalu pártpolitikát és egyesitve a polgárság józan, higgadt, felvilágosodott értékes tényezőit: e városban ismét békét teremt, a lelkekbe reményt, erőt önt és kijelöli és céltudatosan követi azt az utat, mely az alkotó munkához és általa a gazdasági megujhodáshoz vezet!

— Ez a feladat vár az uj községi választások során a kormányra, elsősorban magára: Budapest polgárságára!

— Hogy képzeli méltóságod a polgárság egységes tömöritését?

— A mi összekuszált politikai és társadalmi viszonyaink között — miként ezt a multban is elégszer tapasztaltuk — kétségtelenül nehéz elképzelni és még nehezebb valóra váltani a polgárság egységes tömöritését. Már pedig annak, hogy egy olyan törvényhatósági bizottság kapja kezébe a hatalmat, amely a higgadt mérsékletet és a gyakorlati gazdasági feladatokat kivánja szolgálni, előfeltétele, hogy a polgárság egy hatalmas alakulatban tömörüljön, amely döntő győzelemre számithat.

— Miként történjék ez a tömörités? Hogy lehet ezt megvalósitani? Kézenfekvő egy uj párt megalakitására gondolni. De ez a mód csak az első pillanatra látszik megfelelőnek, mert ha a kérdés mélyére hatolunk és a várható gyakorlati eredményt vizsgáljuk, be kell látnunk, hogy ezen az uton nem lehet a kivánt eredményt elérni.

— Egy olyan uj párt, mely a hangoztatott célból alakulna, mindenesetre alkalmas előmozditani a mérsékelt, középen álló polgári elemek megszervezését és a választási küzdelemben való részvételét.

— De ez az uj, mondjuk: „Középpárt" véleményem szerint egymagában nem tudná biztositani a sikert, mert bizonyosra vehető, hogy amennyiben a különböző polgári pártok külön-külön felvonulva, különállóan, külön-külön jelöltekkel mennek bele a választási küzdelembe, egyenként és együttvéve is kisebbségben fognak maradni a baloldallal szemben. A legutolsó nemzetgyülési választások eredményéből legalább más következtetést nem vonhatunk le.

— A polgárság tömöritését s általa Budapest polgári kormányzatát ezen a módon biztositani tehát nem lehet. Azonban el tudom képzelni ezt egy polgárszövetség utján, még pedig egy olyan szövetség keretében, mely oldalt hagyva a különböző politikai pártokat és pártfelfogásokat, kikapcsol minden politikai és világnézleti különbséget és egyedül és kizáróan abból a célból és arra a célra alakul, hogy Budapest és a lakosság talpraállitása érdekében kiküszöbölje a város kormányzatából a szélsőségeket, a napi politikát és egy nyugodt, mérsékelt, nem politizáló, hanem dolgozó városi kormányzatot teremtsen.

— Ily módon lehetne a különböző politikai pártállásu és felfogásu polgárságot a szélső jobbtól a szélső balig, Budapest megmentése érdekében sorakoztatni. Igy tudom elképzelni azt, hogy a választásokon egy mérsékelt irányu polgári többség kerüljön győzelemre és egy olyan magas szinvonalu törvényhatósági bizottság alakuljon, mely a különböző társadalmi rétegeknek, köztük a munkásságnak is, értékes erőit magában egyesiti és tényleg hivatott és képes a város ügyeinek vezetésére.

— Meg vagyok róla győződve, hogy ez az alakulat a munkásszervezetek részéről is megnyugvással és megértéssel találkozna és hogy elősegitené az általános társadalmi béke olyannyira kivánatos megteremtését.

— Méltóságod Bécset emlitette az imént. Valóban olyan pregnansnak látja a hasonlóságot?

— Mostanság sokszor elgondolkodok a modern osztrák szépirodalom egyik érdekes alakjának: Karl Hans Strobl-nak „Kisértetek az ingoványban" cimü érdekes irása fölött. Drámai erővel megrajzolt képe ez a regény a kifosztott, kirablott császárvárosnak, a német kultura ősi fészkének: a halódó Bécsnek, melynek szomoru sorsát a polgári erényekben, a localpatriotizmusban egykor oly hatalmasan egybeforrott derüs népe, a beléoltott ragálytól: a „Morbus Viennensis"-től megfertőzötten egymásnak esve, önmaga pecsételi meg.

— Micsoda sivár, sötét kép a Karl Hans Strobl mesteri rajza, mely valószinüen azért jut annyiszor eszembe s azért érint mindig oly fájóan, mert minden „localcouleurje" mellett akaratlanul is Budapestre, a magunk sorsára emlékeztet. Emlékeztet a mi kórságunkra, a „Morbus Budapestiensis"-re, mely egymással szembeállitja a város népét, hogy önmaga pecsételje meg szomoru sorsát!

— Sajnálom Bécset és féltem Budapestet!... És most azt olvasom Herczeg Géza legutolsó „Bécsi Levelében", hogy esténkint a város minden részéből népvándorlás indul meg a Schwarzenberg-tér felé. Százezrekre menő tömeg hömpölyög végig a Ringen, hogy odajusson a térre és gyönyörködhessék a „fontaine lumineuse" csodás viz- és szinpompájában, mely a városi középitési hivatal rendeletéből esténkint ujra müködik, mint a régi jó időkben, a régi Bécsben! Bécs tehát ujra él és ujra örül!

— Találóan mondja Herczeg Géza: a keresztényszocialista kormány s a szociáldemokrata városi vezetőség, politikailag tengerrel elválasztva egymástól, de közösen a szándékban és az energiában, fegyelmezettséggel és önbizalommal, óvakodva a jobb- és baloldali kilengésektől, kizárva az egyéni akciókat: csodát miveltek. Megmentették Ausztriát és feltámasztották Bécset!

— Bécs tehát ujra él és ujra örül!

— Örvendezek az ujjászületett Bécsnek és áhitom az ujjászületett Budapestet!

— Áhitom azt az időt, amikor a mi városunknak a nehéz megpróbáltatások és keserves tanulságok izzó tüzében megtisztult és felvilágosult népe közös szándékban és energiában egyesülve, Budapest ujra élni fog és ujra örülni fog az esténkint régi fénypompájában uszó, gyönyörü magyar Dunánknak, a mi nagyszerű „fontaine lumineuse"-ünknek!

A városháza a politika tengelyében

Törvénytelen a csonka közgyülés — Lemondtak a liberálisok
Rassay a jutalmazásokról

A városháza ujra divatba jött. Városi ügyekről beszélnek a parlamentben, Budapest kormányzásának kérdése került a politika tengelyébe és a közönség is mindinkább érdeklődni kezd aziránt, hogy mi lesz akkor, ha Wolffék végrevalahára elcsendesednek és a sikeres községi választások után törpe ellenzékbe szorulnak. Ma már nem lehet vitás az, amit a belügyminiszter legutóbbi beszéde keretében is megemlitett, hogy tudniillik külön törvény készül a fővárosi törvényhatósági választásokról. Ugyanakkor a városi ellenzék köréből mind sürübben hangzik fel a kivánság, hogy

fel kell oszlatni a főváros csonka közgyülését.

Erre vonatkozólag a héten ismét meggyarapodott az argumentumok száma eggyel és pedig azzal, hogy ma már néhány tulbuzgó városatya kivételével az egész ellenzék lemondott mandátumáról. Az a csoport ugyanis, amely Gaár Vilmos vezetésével liberális politikát követ a városházán, szintén elküldte lemondólevelét Sipőcz Jenő polgármesternek. Hogy ez a lépés ilyen soká következett be, annak egyedüli oka az, hogy Gaár Vilmos, a csoport vezére, nem tartózkodott Budapesten, de legalább nem lehet kétségbe vonni azt, hogy a csoportnak volt megfontolási ideje arra, hogy mérlegelje, melyik hasznosabb Budapest népe számára: bentmaradni a közgyülési teremben és Wolffék álparlamentárizmusát szankcionálni, vagy pedig az egész ellenzék egységes elhatározásához csatlakozva, dokumentálni Budapest népe, az ország és a kormányzat előtt, hogy abban a játékban, amelyet az uralmon lévő társaság az ellenzékre szeretne kényszeriteni, komoly emberek nem vehetnek részt.

Ilyen körülmények között igazán nem lehet kétség abban, hogy a főváros csonka közgyülésének további

müködése erkölcsi és törvényes lehetetlenség.

Ma már senki sem hivatkozhatik a Dömötörféle választási törvényre, amely határozottan kimondja, hogy munkaképtelenség esetén a belügyminiszternek joga van a közgyülést feloszlatni. Ezt ma már mindenki a legtermészetesebb álláspontnak tekinti és a belügyminiszter is mindenesetre élne ezzel a jogával, ha véletlenül nem gondolt volna arra a szempontra, amelyet szintén méltányolni kell, hogy Wolffék csak ugy tudják magukat tökéletesen és végérvényesen lejárni, ha kis játékukat, amely inkább komédia, mint tragédia, egészen végig játszák. Ujabb argumentum is merült fel azonban amellett, hogy a közgyülést minél előbb fel kell oszlatni. A csonka közgyülés müködésével szemben ez az aggodalom törvényben gyökeredzik.

Az 1872. évi XXXVI. t.-c.

ugyanis határozottan előirja, hogy minden évben a költségvetéshez kell csatolni a kisebbség véleményét. A költségvetés tárgyalására most kerül a sor és a többségi pártnak valószinüleg jó lenne arra gondolnia, hogy a fővárosi törvény a személyes vagyoni felelősség intézményét is ismeri. Akkor, amikor a főváros háztartása a teljes csőd előtt áll, ezt a szempontot szintén nem szabad elhanyagolni és magának a többségi pártnak kellene megfontolnia, hogy ne jelentse-e ki az ellenzék nélküli közgyülést munkaképtelennek, hogy igy önmagáról elháritsa azt a felelősséget, amelyet a megejtendő községi választások után tulságosan nehéz lesz majd elviselni. Ennyi önzetlenséget és ennyi bölcseséget azonban Wolffék táborában senki sem keres.

A városháza fölött hánykolódó politikai hullámok között is igen nagy figyelmet érdemel

Rassay Károlynak a parlamentben mondott legutóbbi beszéde,

amely Wolffék uralmával is élénken foglalkozik. Rassay ebben a beszédében kifejtette, hogy az államháztartás rendbehozásánál nem lehetnek irányadók szentimentális szempontok és az államnak kétségtelenül joga van beleavatkozni a magánvállalkozások jogviszonyaiba is, de mindig csak ugy, hogy a gyengébbet védje az erősebbel szemben. Elmondta azután, hogy a városházi rezsim magánjogi szerződésekkel igyekszik a rezsimváltozás esetén biztositani saját embereit. Hiába mondta Petrovácz Gyula, hogy nincsenek szerződések, Rassay határozottan kijelentette, hogy nem hajlandó ilyen kettős játékba belemenni. A főváros jövendő közgyülése lesz hivatott megvizsgálni Rassay Károly vádjait és ennek a közgyülésnek kell dönteni ama szerződések fölött, amelyeknek egyetlen alapja a politikai érdem.

Ötórai záróra — jótékonycélra

A hajnali aratás

Az első őszi fuvalatra ujra megnyiltak Budapesten a mulatók, tánclokálok és a legkülönfélébb lebujok kapui. Szerte a városon kivilágos-kivirradtig folyik a dinom-dánom és amig százezrek éheznek, addig a lokálok százaiban folyik a pezsgő és a luxusadós bor. Önkéntelenül is vissza kell gondolni arra, hogy a mult szezón végén a főkapitány rendeletet adott ki arról, hogy a mulatóknak éjfél után két órán tul nem szabad nyitvatartási engedélyt adni.

A főkapitányi rendelet, amilyen megokolt volt, éppen olyan fájdalmasan esett azoknak a „müintézeteknek", amelyek az igazi nagy hasznot a lerészegedett társaságokon és nekiduhajodott embereken szokták behajtani. Az igazi aratás éjfél után két óra után szokott bekövetkezni és ha ez a főkapitányi záróra-rendelet miatt egy ideig nem volt lehetséges, azt a lokáltulajdonosok feltétlenül nagyon megérezték. Mindent elkövettek tehát már a mult szezónban is, hogy ezt a főkapitányi rendeletet vagy hatályon kivül helyeztessék vagy lehetőleg kijátszák. Már a nyári szünet előtt is szórványosan előfordult, hogy eltértek ettől a rendelettől és egyes mulatóknak megadták az öt órai záróra-meghosszabbitást azzal, hogy bizonyos percentet a kiadott jegyek után a diák-inségakció számára engednek át.

Az idén meglepetésszerüen azután azt tapasztaljuk, hogy az összes mulatók állandóan reggeli öt óráig nyitva vannak. Igazán fejtetőre állitott helyzet az, hogy a szolid helyiségek, amelyeket esetleg munkából fáradtan és éhesen távozó éjjeli munkások látogatnának, pontosan két órakor zárjanak akkor, amikor a duhaj tanyák kivilágos-kivirradtig vannak nyitva. Hiszen a sarki hordár is tudja, hogy a jótékonysági jogcim csak porhintés, a diákoknak csak morzsák jutnak, amig a lebujtulajdonosok kövére hiznak. A jótékonyság örve alatt nem szabad alkalmat adni a mai nyomoruságos viszonyok között a dorbézolásra.

Nem javult azonban az állapot abban a tekintetben sem, hogy a nyári szünet alatt a tüzveszélyes pincéket némiképen jobban szemügyre vették volna és a tüzveszélyesség kritériumait szigorubban kezelték volna. Megnyiltak mindazok a tüzveszélyes lokálok ujra, amelyeknek nyitvatartása ellen minden épérzékü ember már a multban is hátborzongva tiltakozott. Ezeknek a lokáloknak a közönsége, ha ugyan a borgőzben akad józan pillanatuk, valószinüleg hátborzongva gondol a halálpincére, amelynek tizennyolc áldozata volt anélkül, hogy százával összezsufolva részegen járták volna a haláltáncot.

A valorizált értékhatár

Szaporodnak a városházi fináncok

A városházán az egyes ügyosztályok nem tulságosan panaszkodhatnak arról, hogy a mai rezsim alkotózseniiei valami tulságos bőven ellátnák őket munkával. Az egyetlen hely, ahol a munka alaposan megszaporodott, a pénzügyi ügyosztály és az adószámviteli osztályok, ahol a mai bonyolult, sokféle és hatalmas számokkal dolgozó adóügyeket intézik. Ezekben az osztályokban a hatalmas munkatöbblet az általános kereseti adóra, a kincstári haszonrészesedésre vonatkozó házbérfizetési jegyzékek külön számfejtésével, az általános kereseti adóvallomások gyüjtésével és az ujabban decentralizált társulati adókezeléssel állott elő.

Ujitásokat hoz azonban az adóvalorizáció kérdése is. A valorizációval kapcsolatosan azonban módositani kellett a székesfővárosi számvevőség szolgálati utasitásának pénztári számfejtésére vonatkozó 62. szakaszát is, amennyiben a pénztári számfejtés az azzal megbizott számvevőségi hivatalnak az eredeti szabályrendeletben megjelölt ezer koronával szemben 50.000 korona erejéig saját személyes felelőssége és kártérítési kötelezettsége mellett teljesiti; mig az 50.000 koronát meghaladó tételeket az osztályvezető is tartozik megvizsgálni, a számfej-

tési záradékot aláirni és ezekért egyetemleges felelősség terheli a számfejtővel együtt.

Itt sem áll meg azonban az ujitás, mert az értékhatárnak 50.000 koronában való megállapitása sem felel meg a korona elértéktelenedésének és ilyenformán előállt a szükségessége annak, hogy lehetőleg olyan mértéket kell megállapitani, amely pénzünk esetleges változásával kapcsolatban automatikusan szintén változtatná a papirpénzben kifejezett értéket. Ez tulajdonképen a valorizált értékhatár lenne, de a probléma ma még nincs megoldva, hanem az ötletnek kivitelén most gondolkoznak a városházán.

Nincs kőből a tanács szive

Elemi iskolás gyermekek a közigazgatás dzsungelében

Emlékezetesek még azok az izgatott jelenetek, amelyek az iskolai év befejezése után a városháza folyosóján játszódtak le. A szülők, elsősorban az anyák százai tolongtak, hol a polgármester, hol meg Zilahi Kiss Jenő, akkor még tanügyi tanácsnok ajtaja előtt. Történt ugyanis, hogy a főváros elemi iskoláiban a bizonyitványok kiosztásával egyetemben tudomására hozták az apró diákoknak azt is, hogy ezentul — ha a véletlen nem segit — nem járhatnak megszokott iskolájukba, hanem abba az iskolába, amelyet a „körzeti beosztás" kijelöl a számukra.

Rendkivüli volt a szülők felzúdulása, akik legalább is azt követelték, hogy a szerzett jogokat respektálják. Különösen keserves volt a helyzet a Mária Terézia-téri gyakorló elemi iskolában, az úgynevezett és pedig jogosan úgynevezett „mintaiskolában", ahol nemcsak a szülők estek kétségbe, hanem a tantestület is veszni látta pompás munkájának minden eredményét azáltal, hogy tanitványaikat igy szét akarták ugrasztani. A szülők deputációját azután együtt fogadta Sipőcz polgármester és Zilahi Kiss tanácsnok, meg is igérték, hogy minden telhetőt elkövetnek, a szülők azonban határozott választ szerettek volna hallani, az igéretekben nem hittek.

Két hónapos keserves drukk napjai következtek ezután. Már takaritották az iskolákat, de döntés még mindig nem volt a sok száz kis diák ügyében. (Milyen furcsa világot is élünk ma, amikor a 6—8 éves gyermekeknek már „ügy"-ük van.) Jött azonban a szeptember és a „körzeti beosztás" keserves ügye a tekintetes tanács elé került. A tanácsról a szülők nagy része páratlan örömmel állapitotta meg, hogy nincs kőből a szive, mert megengedte, hogy gyermekük ujra a régi iskolát látogathassa.

A szülők örömébe azonban üröm-cseppként hullik bele az adminisztrációs copfnak régen nem látott „iskolapéldája", amellyel itt találkozunk. Valószinüleg nem a tanács, hanem magasabb rendelkezés irja elő ugyanis, hogy minden egyes kis diák sorsa felől külön kell dönteni. Ennek eredménye elsősorban az lett, hogy azokat a kérvényeket, amelyeket a szülők tömegesen irtak alá, nem vették figyelembe és igy sokan, akik nem voltak jól informálva arról, hogy egyéni kérvényt kell beadni, elestek jogos kivánságuk teljesitésétől. A copf azonban ott kezdődik, hogy nem hozhatott a tanács generális döntést, amelynek értelmében telhetően respektálandók a szerzett jogok; hanem hét-nyolc éves gyermekek ügyét egyenkint kellett elbirálni hat méltóságos polgármester illetve tanácsnok és tizennégy nagyságos tanácsnok urnak.

Pedig hogy nem lehetett kevés az „ügyek" száma, bizonyitja, hogy nyomtatott blankettákat kellett csináltatni, amelyen Folkusházy alpolgármester sajátkezü aláirásával értesiti az igazgatókat és az apró delikvenseket, hogy a körzeti beosztás követelményeitől a tekintetes tanács kivételesen hajlandó eltekinteni. Szegény kicsi nebulók, akiknek már ebben a korban kell megismerkedniök a közigazgatás dzsungelével.

Budapest öröme
vagy
jön a dijmentes féregirtás

A főorvosi hivatal mostanában, amilyen fontos, éppen olyan gusztustalan témával foglalkozik. Egyelőre nem fogják valami tulságos mértékben kiterjeszteni azt az ötletet, amely Budapesten valószinüleg népszerü lenne és amelyet ugy neveznénk meg, hogy: dijtalan féregirtás.

A főorvos ugyanis azt javasolja a tanácsnak, hogy a féregirtást (tetvetlenitést) a fertőtlenitő-intézetek dijtalanul végezzék, de természetesen csak olyan esetekben, amelyeket a főorvosi hivatal meghatároz. A dijtalan féregirtást az eddigi tervek szerint akkor alkalmazzák, amikor azt a tisztifőorvosi hivatal vagy a kerületi tisztiorvosok a járvány szempontjából elrendelik. Tovább is megy azonban a főorvos és ugy véli, hogy közegészségügyi szempontból meg nem engedhető, hogy magánosok, illetve magánvállalatok is ciángázzal féregtelenitsenek. Ennek a hatósági félelemnek az az oka, hogy ez az eljárás nem szakavatottak kezében nagymértékben életveszélyes lehet, azonkivül a vele foglalkozók egészségére sem közömbös, amint azt a fertőtlenitő-intézetek személyzeténél is tapasztalni lehet. A tanács legközelebb fog dönteni a dijtalan féregmentesités kérdésében, ami talán a pesti dzsungelben sok helyen kelt örömet, de a fővárosra mindenesetre igen jelentős kiadásokat ró.

Események

Fegyelmi eljárás tanitók ellen. A fegyelmi ügyek a városházán és pedig különösen a tanügyi személyzet körében még mindig nem akarnak véget érni. Mindenesetre vigasztaló, hogy az utolsó félesztendőben már nem inditottak eljárást olyanok ellen, akik állitólag a proletárdiktatura alatt tanusitottak volna meg nem felelő magatartást. Ebben az utolsó félévben összesen hat községi tanitó ellen inditottak fegyelmi vizsgálatot és pedig négy elemi, egy polgári iskolai tanitó és egy óvónő ellen. Az előző félévből még négy elemi iskolai tanitó és két polgári iskolai tanár ellen folyik a fegyelmi vizsgálat. A kommunizmus után inditott és már befejezett fegyelmi ügyek közül uj vizsgálat alá vették három elemi iskolai, két polgári iskolai tanerő és egy óvónő ügyét.

A Lotz- és Than-freskók restaurálása. A főváros elhatározta, hogy a ferencvárosi templomban elhelyezett Lotz- és Than-freskókat restauráltatni kivánja. Ezeknek a munkálatoknak október végéig, vagyis a hideg idő beálltáig el kell készülni. Huszonhat képről van szó, amelyek közül öt Lotz Károly, a többi pedig Than munkája. A restaurálást öt művész között osztanák meg. A kiválasztott művészek valamennyien a mesterek tanitványai és azok modorában fogják a helyreállitást végezni, egyben a képrestaurálásban is járatosságuk van. Egyelőre Balázs Ernő műszaki főfelügyelőt bizták meg azzal, hogy Nádler Róbert és Csánky Dezső festőművészekkel, mint szakértőkkel tárgyalja le előzetesen a freskórestaurálások ügyét, amikor azután a képzőművészeti bizottság veszi az ügyet tárgyalás alá.

A főváros és a vállalkozók. A Fővárosi Hirlap több izben felhivta már a figyelmet azokra a lehetetlen állapotokra, amelyek a vállalkozók számlájának kifizetése tekintetében a városi adminisztrációban fennállanak. Évtizedes panaszok ezek, amelyeket az ujabb időben egyrészt a munkakedv lanyhulása, másrészt pedig az a körülmény, hogy a város kasszájában soha sincsen pénz, alaposan kiélezték. Most azután — nem először — tanácsi határozat próbál intézkedni arról, hogy a vállalkozói számlákat gyorsabban lehessen folyósitani. Ennek a tanácsi rendelkezésnek főpontjai szerint valószinüleg meg lehet gyorsitani az adminisztrációt, de a főváros kasszájában aligha lesz ezzel több pénz. Meghagyja a tanács az összes ügyosztályoknak, hogy a vállalkozói és szállitói számlákat soronkivül juttassák el érvényesités céljából a számvevőséghez; utasitja viszont a számvevőséget, hogy ezeket a számlákat bocsássa haladéktalanul utalványozás alá és az előjegyzés céljából kiadott számlákat a kezelőosztály igénybevétele nélkül az egyik számvevőségi osztály a másikhoz küldje és csak az utolsó feljegyzést teljesitő számvevőségi osztály küldje azokat vissza a számvevőségi kezelőosztálynak. Végül a polgármester átengedi a felülvizsgálás és utalványozás jogát az ügyosztályvezető tanácsnokoknak, illetőleg azok helyetteseinek. Mindez valószinüleg gyorsitani fogja az adminisztrációt és kiküszöböl egynémely fölösleges eljárást, mindezzel azonban nem eliminálódik az a lehetetlen helyzet, hogy a már kiutalványozott összegekre heteken át kell az egyes üzemeknek vagy egyes épitkezéseket vezető mérnököknek arra várakozni, hogy a főváros kasszája tényleg folyósitani is tudja a kivánt összegeket.

SZÓRAKOZÁS

A Fővárosi Operettszinház e hetének eseménye a Három grácia 100-ik előadása lesz, amelyet csütörtökön ünnepel meg a szinház. Egyedülálló eset, hogy operett megszakitás nélkül került szinre az egész nyári szünet alatt és minden este táblás ház előtt játszották. A hét többi estéjén is a Három grácia adják. Vasárnap délután a Marinka, a táncosnő kerül szinre.

A sárga kabát utolsó hete. Faragó—Nádor Elsler Fanny cimü daljátékának bemutatója előtt a héten utoljára adják Lehár A sárga kabát cimü operettjét Honthy Hannával, Karácsonyi Ilivel, Rátkaival, Latabárral és Ihászszal a főszerepekben. Vasárnap délután A bajadér mérsékelt helyárakkal.

Rendkivüli sikere volt Fodor László, Navarrai Margit cimü vigjátékának a Magyar Szinházban, melynek szombati bemutatóját és vasárnapi második előadását végigtapsolták és végigtapsolták. A pompás, gördülékeny előadásban különösen Tóth Böskét ünnepelte a közönség, akit játszótársaival: Ihászszal, Hoykóval, Faludi Sárival és Kászonyi Gizivel számtalanszor a függöny elé hivtak. Szerda és szombat: Navarrai Margit. Csütörtök: A váloperes hölgy. Péntek: Kovácsné. Vasárnap: Az orleánsi szűz; este: Navarrai Margit. (½8).

A Vigszinház e hetét természetesen a legfrisebb ujdonság, az Első csöngetés dominálja, amelyet a hét négy estéjén adnak. Pénteken játszák először ebben a szezonban a John Gabriel Borkmant, Ibsen remekművét. Gombaszögi Frida ez alkalommal lép fel először. Vasárnap délután a Zsiványt adják.

A Jégcsap bemutatója. Szombaton mutatják be a Belvárosi Szinházban Zilahy Lajos „A jégcsap" cimü bohózatát Bóth Klárival, Daibukát Ilonával, Hahnel Arankával, Z. Molnárral, Kabossal, Bársonynyal, Hegedüssel, Szegheővel és Somlárral a főszerepekben. Az előadást másnap vasárnap megismétlik. A bemutatóig csütörtökön Titkos Ilona és Somlay felléptével a „Kékszakáll nyolcadik felesége", pénteken Rákosi Szidi vendégfelléptével a „Sári biró" kerül szinre. Szerdán a „Névtelenek" cimü drámának lesz a 25-ik előadása, vasárnap pedig „A buta embert" adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Második jubileuman tul is változatlanul a legnagyobb siker jegyében folynak Rajna—Czobor „Szépasszony kocsisa" cimü kitünő operettjének előadásai a Blaha Lujza Szinházban, ahol minden este lelkes tapsok köszöntik a kitünő főszereplőket Somogyi Nusit, Vaály Ilonkát, Ötvös Gittát, Lászlót, Szirmait és Tamást. A darab biztos uton halad 100-ik előadása felé. Vasárnap délután a 200-ik előadáson tul is nagy népszerüségü Fi-Fit adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Bimbula. — »Szeresd a nőt» a Kamarában! 4, 6, 8, 10 órakor.

Az Andrássy-uti Szinházban csütörtökön, e hó 13-án mutatják be a szezónnyitó uj müsort. A gazdag müsorban operett, vigjáték, bohózat és tréfa váltakozik kitünő magánszámokkal. A darabok: Claude Terasse ó-francia lovagkorbeli vidám operettje. A faltörő kos, Nádas Sándor A boatolvaj cimü birósági tárgyalása, Móricz Zsigmond parasztvigjátéka, a Kvitt, Szenes Béla kacagtató terézvárosi legendája, Az örökség, Zágon István kisvárosi története, a Káldy-pipa és Marton István megkapó életképe, A nagypapa. A Lilla cimü poétikus zenés képet Német Juliska adja elő. Uj magánszámaikban Berky Lili, Kökény Ilona, Bánóczy, Gózon, Hegyi Rózsi, Hámori Margit és Lelkes Margit lépnek fel. Vasárnap délután az uj müsort adják 3 és fél órakor mérsékelt helyárak mellett.

A Budai Szinkörben ma, szerdán és pénteken este ½8 órakor Erdélyi—Kullinyi—Barna Izsó „Mintha álom volna" nagysikerü operettujdonsága Harmath Hildával a fő női szerepben, csütörtökön este pedig Bajor Gizi felléptével Jókai—Hevesi „Fekete gyémántok" szinmüve kerül szinre.

Bimbula. — „Szeresd a nőt" a Kamarában! 4, 6, 8, 10 órakor.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Ujonnan átalakitva megnyilt! Szenzációs müsor!
5 SAVANNAHS amerikai jazzband művész-zenekar.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
VIGÉCSTIKLI és **SEIN COMPAGNON.**
Kezdete pontban **8** órakor.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára
Részvénytársaság.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76. Sürgönycim: Cobdenbank.
Tőzsdei megbizások átvétele a budapesti és a külföldi összes tőzsdékre.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGEFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

TŐZSDEI HIRLAP

Foresta. A Foresta, amely két év előtt átvette a Magyar Fakereskedők hitelintézete, a néhai Fabank harmincegy vállalatának mérhetetlen értékü erdőbirtok-állományát és gőzfürészeit, mint ismeretes, a milanoi Banca Commerciale érdekeltségéhez tartozik. A vállalat élén az első időben Fómagy Aladár állott és a központi telep Bécsben volt. A Foresta, amelynek vállalatai csaknem kivétel nélkül román megszállt területeken vannak, sehogysem tudott megbirkózni azokkal a nehézségekkel, amit főleg a termelési és szállitási viszonyok, de nem utolsó helyen a bécsi irányitás támasztottak. A vállalat vezetősége ekkor ugy gondolta, hogy székhelyét Milanoba helyezi át, hogy az intézkedések elé a román hatóságok kevesebb akadályokat gördítsenek. A Foresta sorsán ez sem lenditett sokat és a vállalat még ma is a financiális sorvadás nyügét hordja. Végre is a Banca Commerciale megunta a Foresta mindegyre növekvő tőkeigényeinek a kielégitését és a tárcájában fekvő részvénymajoritást fölajánlotta egy konzorciumnak, amelynek tagjai: a Magyar általános hitelbank, a Mundus r.-t., az Oesterreichische Creditanstalt és Rotschildék bucaresti bankja, a Banque de Belge. A konzorcium két éves opciót szerzett a Banca Commercialetől. A konzorcium iránt a tőzsdén bizalommal vannak, mert a Foresta részvényei, bár lassu tempóban, emelkedő irányban haladnak fölfelé és a legutolsó tőzsdenapon már 55.000 koronával jegyezték.

Phönix. Hangulatos hirlapi kommünikében olvassuk, hogy Vágó Lajos és társa tőzsdeügynökök valami Phönix-müvek, Gratz Mihály és fia szivattyu- és kazángyár nevü vállalatnak a részvényeit bevezették a magánforgalomba. Erről a vállalatról eddig nem hallottunk semmit és bizonyára magáncégből alakult át egész rövid idő előtt részvénytársasággá, mert a legujabb kompassban, még nem szerepel. A vállalat mérleget eddig nem tett közzé és igy teljesen a sötétben tapogatódzik, aki a magánforgalomba került részvényeket bizalommal megveszi. Ez a Phönix olyan misztikus, mint az egyiptomiak mesebeli szent madara és reméljük, hogy nem hamvaiból akar a közönség pénzén megifjodva uj életre kelni. Az ilyen ismeretlen részvényeknél azonban fokozott elővigyázatra van szükség. Az exoták piaca már eléggé tul van terhelve értéktelen nixekkel, szükségtelen ezeket betetőzni egy — fő nixszel.

A Mercur másfél milliárddal megröviditette a részvényeseit. A Mercur váltóüzleti r.-t. a napokban tartott közgyülésén elhatározta, hogy 200 millióról 500 millióra emeli föl az alaptőkéjét és a régi részvényeseknek 1:1 arányban 3000 koronáért darabonkint uj részvényeket ad: egy millió régire, egy millió ujat. A mi számtani ismereteink szerint azonban 1 millió + 1 millió = 2 millió, az 500 millió alaptőkének azonban 2 és fél millió részvény felel meg. Tisztelettel tehát azt vagyunk bátrak Oceán Mór urtól, a Mercurbank kitünő vezérigazgatójától megkérdezni: hová tünt el a félmillió részvény, amelynek mai árfolyam-értéke jóval több másfél milliárdnál? Vagy tán erről a csekélységről, a részvényesek ilyen brutális kisemmizéséről nem érdemes beszélni?

Előléptetések a Földhitelbanknál. A Földhitelbank r.-t. igazgatósága Forrai Ernő dr. helyettes igazgatót ügyvezető-igazgatói hatáskörrel igazgatóvá és Fuchs Endre helyettes igazgatót igazgatóvá nevezte ki. Az előléptetés a bank két régi, érdemes tisztviselőjét érte.

Móri szén. Az exoták piacán föltünést keltett a Halász Lajos bankáza által manazsált Móri kőszénbánya részvényeinek hatalmas ugrása: csaknem kétésfélszeresére, 75000 koronáig szökött fel, de a magas kurzus mellett is áruhiány mutatkozott. A Móri köszén belértéke jóval magasabb a mai kurzusnál, de a nagy kereslet mégis annak tulajdonitható, hogy a vállalat már a legközelebbi napokban igen előnyös tőkeemelési tranzakciót hajt végre.

Hahn Arnold — a Hitelbank ügyvezető-igazgatója. Értesülésünk szerint Hahn Arnold, nyug. budapesti kir. adófőfelügyelő legközelebb belép a Hitelbankba, ahol ügyvezető-igazgatói állást ajánlottak föl neki. Hahn az ország legelső adószaktudósai közé tartozik és a Hitelbank bizonyára ezt a speciális tudását értékelte első sorban, amikor a neki fölajánlott diszes állásra meghivta.

Heti fölhajtás az exota-piacra. Az exota-piacra a héten nagymennyiségü uj árut hajtottak föl. A minőség gyenge. Erősen kinálták: Alfa celluloidot, Hellas-nyomdát, Aranyhegyi téglát, Fontanát, Stadler sodronyt, Óbuda-Ujlaki takarékot. Az áru legnagyobb részben eladatlan maradt, mert ismert dolog, hogy az exota-piacon csak venni lehet, de eladni még tévedésből sem.

Boni. A Boni részvénytársaság, amely a Leszámitolóbank ipari érdekeltségéhez tartozik, értesüléseink szerint legközelebb igen előnyös feltételek mellett fölemeli az alaptőkéjét. A kedvező hir kiszivárgott a tőzsdére is, ahol a Boni részvények az elmult napok lanyha irányzata mellett is jelentékeny árfolyamemelkedést értek el.

A béke ára = 500 millió korona. Ismeretes, hogy a Futura és Kelemen Ernő tőzsdebizományos cég között gabonaszállitásból kifolyólag differenciák támadtak, amely peres ügyben a tőzsdetanács lett volna hivatva dönteni. Röviden arról volt szó, hogy a Kelemen cég arra kötelezte magát, hogy a Futurának 1800 vagon gabonát szállit, tényleg azonban csak 1500 vagont liferált. A Futura most követelte az elmaradt 300 vagon gabonát is, ami miatt a két fél aztán perbe szállt egymással. Döntésre azonban nem került a sor. A peres felek kibékültek és Kelemen Ernő félmilliárd korona fizetésére kötelezte magát avval a kikötéssel, hogy továbbra is ellátja a Futura gabonavásárlási teendőit.

Tőkét emel az Uniobank. Dr. Gerő Vilmos bankja, a Magyar Uniobank, amely számottevő folyó üzletén kivül több jelentékeny iparvállalattal is rendelkezik, negyven milliós alaptőkéjét a legközelebbi napokban 300 millióra fogja fölemelni. A bank szabadon uszó részvényeit a magánforgalomban élénken keresik.

A Tanitók Bankja a tanitó-gyermekekért. A Magyar Tanitó-Bank és Kereskedelmi R.-T. legutóbbi igazgatósági ülésén elhatározták, hogy a bank épitendő székházában tanitói internátust létesitenek. A bank, amely üztethelyiségeit VIII., Baross-u. 59 alá helyezte át, a közeljövőben nagyszabásu tranzakciót bonyolitle.

Küszöbön álló tranzakciók. A Hungária kalaptomb és kalapgyár r.-t. (az Anglobank érdekeltsége) e hó 20-án 160 millióra emeli az alaptőkéjét. E hirre a részvényeket a szokottnál is fokozottabban keresték a magánforgalomban, amit különben rövidesen a hivatalos jegyzés fog felváltani. — A Fabank e hó 20-án 400 millió koronára szaporitja az alaptőkéjét. Beavatottak ugy tudják, hogy a feltételek igen kedvezőek lesznek. — Ugyancsak szept. 18-án lesz a Kühne mezőgazdasági r.-t. (a Hazai bank érdekeltsége) alaptőkeemelő közgyülése. — A Fővárosi Hirlap annakidején megirta, hogy a Standard bank vezérigazgatója, Král Gyula és az intézet főrészvényesei, a Bárány testvérek között differenciák merültek föl, amely a vezérigazgató lemondásával végződött. Az ellentétek idővel elsimultak és Král nem távozott az intézettől, hanem névleg továbbra is viseli a vezérigazgatói cimet, amelynek tényleges hatáskörét azonban Bárány Károly tölti be. Értesülésünk szerint az intézet legközelebb fölemeli az alaptőkéjét.

Papirok a magánforgalomban. A tőzsdei hangulat megszilárdulása az exoták piacán is nagyobb mozgalmat idézett elő. A keddi tőzsdei napon élénkebb forgalom bonyolódott le az alábbi papirokban: Magyar-amerikai bank 58.000—61.000, Fabank 15.000—17.500, Bródi wagón 75.000—80.000, Concordia szén 20.000—22.000, Nógrádi szén 20.000—23.000, Demecseri 20 000—22.000, Hangya ipar 38.000—40.000, Budapesti bank elöv. j. 7300—9000 Kéve 3400—3800, Mezőgazd. hitel 20.000—21.500, Sajókondói szén 28.500—31 750, Corvin gép 10 000—11.000, Karancsberényi 17.000, Warnsdorfi 3400—3600, Kopetzky 7000—8000, Dunaharaszti villamos 6000—7000, Borszéki kerámia 10 000—12.000, Hungárta kalap 15.000—18,000, Herendi porcellán 14.500—16.500, Pharmacia 7500—8000, Winternitz (ex jog) 2800—3200, Termelőbank 6—7000, Banfalvai köszén 12.000—14.000, Böhm hordó 5000—6000, Székely-Gerő vas 5500—6000.

A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank folyó hó 10-én tartott rendkivüli közgyülésén az alaptőkének 600 millió koronáról 800 millió koronára való fölemelését határozta el. A kibocsátásra kerülő összes részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak föl oly módon, hogy minden 3 régi részvény alapján 1 uj, 1923 január hó 1-től osztalékjogosult részvény vehető át, darabonként 25.000 korona befizetése ellenében. Az elővételi jog folyó hó 17-től 22-ig bezárólag gyakorolható, a bank központi értékpapirosztályánál külön e célra délután fél 5-től fél 7-ig müködő pénztárnál.

A Magyar országos központi takarékpénztár szeptember 18-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek javasolni fogja az alaptőkének 180 millióról 240 millió koronára való felemelését. A részvényesek az elővételi jogot az uj részvényekre 3:1 arányban gyakorolhatják. Az igazgatóság egyuttal felhatalmazást fog kérni, hogy alkalmas időben további 60 millió korona össznévértékü részvényt bocsáthasson ki. — Amint értesülünk, tervbe vétetett, hogy a szept. 20-tól 29-ig átveendő uj részvények, — amelyek már az 1923. év osztalékában is részesülnek — 40.000 koronán minden kamat és költség felszámitása nélkül bocsáttassanak ki. A részvénytőke emelése a takarékpénztárral szorosabb kapcsolatban lévő svájci pénzcsoport bevonása mellett fog történni.

Belvárosi Takarékpénztár R.-t. közgyülése elhatározta alaptőkéjének fölemelését 200 millióról 800 millióra. Az uj részvényekből 200.000 drbot a régi részvényeseknek ajánl föl 2:1 arányban 8000 K árfolyamon, mig a további részvénymennyiséget az igazgatóság lényegesebben magasabb árfolyamon fogja értékesiteni. Az elővételi jog e hó 15-ig délután 3—6-ig.

A Budapesti Bank Részvénytársaság f. hó 8-án tartott rendkivüli közgyülése az alaptőkének 50 millióról 150 millió koronára való felemelését határozta el olyképen, hogy minden régi részvény alapján két drb. uj részvény vehető át egyenkint 3.000 koronás árfolyamon. Az elővételi jog f. hó 18-ig bezárólag gyakorolható kizárólag délután 4—6 óra között a társaság főpénztáránál (Vörösmarty-tér 3). Ezen tranzakció befejezése után a társaság részvénytőkéje 150 millió és nyilvános tartalékai 1500 millióra fognak rugni.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank igazgatósági ülése elhatározta, hogy szeptember 15-ikére rendkivüli közgyülést hiv egybe az alaptőkének 100 millióról 200 millió koronára való fölemelése tárgyában. Az összes részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak fel.

Uj milliárdos textil-vállalat. Értesülésünk szerint a Károly-körüti Fleischmann Gyula cég egy nagyszabásu textil-import vállalatot létesitett, amely főleg belga textil-áruk behozatalával akar foglalkozni. A vállalat alaptőkéje, amelynél belga pénzemberek is érdekeltséget vállaltak, egy milliárd korona. Elnöke Bottlik József, a nemzetgyülés volt alelnöke és alelnöke Almássy László, aki szintén a nemzetgyülés alelnöke volt; vezérigazgató Fleischmann Gyula. Az uj vállalat rövidesen megkezdi müködését.

Fővárosi Sörfőző Részvénytársaság Kőbányán. A társaság e hó 11-én Szécsi Pál elnök elnöklete alatt megtartott rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 180.000 darab uj, az 1923—24. üzletév eredményében részesedő 2000 korona n. é. részvény kibocsátása utján 690,000.000 koronára való fölemelését, olyképen, hogy a befolyó felpénzből a régi részvények névértéke is 200 koronáról 2000 koronára emeltetik föl. A kibocsátásra kerülő uj részvényekből minden egy drb régi részvény alapján egy drb vehető át 10.000 koronás tel quel árfolyamon f. é. szept. 10-től szeptember 18-ig a Hazai Bank R.-T. értékpapirpénztáránál.

A Mezőgazdasági Nagyüzem Részvénytársaság e hó 4-én tartotta alakuló közgyülését az Angol-Magyar Bank helyiségeiben. A vállalat, mely 2 milliárd korona alaptőkével alakult meg, célul tüzte ki a mezőgazdasági érdekeknek minden téren való előmozditását, különösen a mezőgazdaság iparositását és az ehhez szükséges eszközöknek előteremtését belföldi és külföldi tőke segitségével. Az előzetes tárgyalások eredményeképen a társaságnál jelentős angol tőke is érdekelve van, amellyel kapcsolatban egy angol testvérvállalat létesitése elhatározott tény. Az angol társaság alakulása legkésőbb novemberben fog Londonban megtörténni. Az igazgatóság tagjai a következők: Károlyi Imre gróf (elnök), Khuen-Héderváry Károly gróf, Krausz Simon, Wenckheim László gróf (alelnökök), Cziráky György gróf, Cziráky László gróf, Fay György, a Nádasdy grófi uradalmak kormányzója, Festetich György gróf, Fuchs Artur, Hajós Kálmán dr., Mesterházy Ernő dr., Országh Róbert, Pallavicini György őrgróf, Rézner Tibold, a pannonhalmi apátság jószágkormányzója, Somssich Miklós, Studinka Elemér dr. (vezérigazgató), Széchenyi István gróf, Széchenyi Péter gróf, Térfy Béla, Wenckheim József gróf, Wenckheim Pál gróf, Wittmann Ernő dr.

Az Olaimüvek Részvénytársaság Kohn Adolf és Társa közli, hogy részvénytőkéjét 90,000.000 koronára emeli fel. A részvényesek 3 régi részvényre 1 ujat vehetnek át 40.000 koronáért. Az elővételi jog szeptember 19-éig gyakorolható.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Magyar-Amerikai Bank Rt.

Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám

Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

KOLLARIT
BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPESTI ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLAR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 szeptember 19. — 37. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Fricskát

kapott, ujabb fricskát a mélyen tisztelt városháza a választói névjegyzékek körül való, immár türhetetlenné váló engedetlensége miatt. És ebben az esetben nem az a szomoru, hogy a fricska megtörtént, hanem az, hogy annak előzményei előfordulhatnak olyan országban, ahol mindenki kézzel-lábbal kapaszkodik egy kis rend, egy kis konszolidáció után. És nem tudunk kitérni annak konstatálása elől sem, hogy ezuttal nemcsak a kurzus urai, Wolff, Csilléry, Czigány voltak azok, akik szembeszálltak a törvényes renddel, hanem a fővárosnak egy főtisztviselője, Folkusházy Lajos alpolgármester is, aki a mai uralomnak tett önkéntes szolgálatait nem hajlandó beszüntetni ma sem, amikor maga a kurzus is megadva magát a sorsnak, rezignáltan épiti a saját ravatalát.

Ismét Folkusházy Lajos utasitására történt, hogy csak mintegy kilenc-tizezer kihagyott választót akartak értesiteni, ellenben a többi kihagyott, mintegy 49—50.000 választó értesitése iránt nem történt intézkedés. Ez a szortirozás azon a raffinált átkátszóan tendenciózus alapon történt, hogy csak azokat voltak hajlandók értesiteni, akik korábbi kihagyásuk ellen a maguk személyében éltek jogorvoslattal; ellenben figyelembe sem vették azokat, akiknek megbizásából a nemzeti demokrata-párt, vagy a szociáldemokrata-párt járt közbe. És itt nem használ semmi néven nevezendő köntörfalazás, itt nem érvényesülhet a pompásan kicsiszolt és szolgái között is elterjedt wolffi rabulisztika. Itt nem lehet se jobbra, se balra tagadni, itt nincs más mód, mint hogy be kell ismerni a szándékosságot, be kell ismerni, hogy ujjat akartak huzni, ellen akartak szegülni, fricskát akartak adni, amit most ők kaptak meg.

Nem lehet tévedés a szándékosság megállapitása körül akkor, amikor csak rövid ideje jelentette ki igen pregnánsan Rakovszky Iván belügyminiszter az ellenzék képviselői, sőt a nemzetgyülés előtt, hogy valamennyi választót értesiteni kell kihagyatásáról, tekintet nélkül arra, hogy maga föllebbezett-e, vagy ezt másvalaki cselekedte meg helyette. Akik föntjártak szombaton a belügyminiszternél, azt mondják, hogy Rakovszky Iván miniszter alaposan meg volt lepve, amikor a legujabb városházi renitenciáról értesült. És mi nem csodálkozunk a miniszter meglepetésén, mert olyan embernek ismerjük őt, aki rendet akar, aki el sem tudja képzelni, hogy lehetnek műveltnek, intelligensnek hirdetett emberek, akik példát adnak az amugy is elszaporodott felelőtlen elemeknek a törvényes akarattal való szembefordulásukkal.

A miniszter azonban azonnal intézkedett és mi szeretjük hinni, hogy ezek után nem merészel a városháza tovább opponálni. Valószinü, hogy az ellentállás föladását is maga Wolff Károly rendelte el, mert egy kicsit hosszu időt vett igénybe, amig a miniszteri telefon után Folkusházy alpolgármester az illetékes tisztviselőket utasitota a miniszter rendelkezése értelmében. Ez idő alatt az alpolgármester valószinüleg jelentést tett a hatalmas Wolffnak és csak a vele történt megállapodás után intézkedett. Mi szeretjük hinni, hogy használt ez a lecke. Mi abban reménykedünk, hogy ez volt a város rövid életre kárhoztatott urainak utolsó próbálkozása, ez volt utolsó ellenszegülése és utolsó fricskája. Örömmel vennénk, ha ez igy lenne, mert bár becses személyüktől nem sajnáljuk a sürün ismétlődő fricskákat, de igenis féltjük ettől a dicstelen játéktól magát a fővárost és a főváros autonomiáját. Ez a módszer, amelyet az urak követnek, lejáratja, fikcióvá teszi az autonomiát, hiszen minden másnap kormánybeavatkozással találkozunk, ami bizony nem sok tekintélyt, nem sok önállóságot biztosit sem a főváros urainak, de még kevésbbé magának a fővárosnak.

Jönnek a virilisták, veszélyben a titkosság

A kormány a demokratikus községi választójog ellen

Rakovszky Iván belügyminiszter nyilatkozatok és interjuk sorozatában jelentette ki, hogy egy rövid párszakaszos törvényjavaslatban kivánja korrigálni a Dömötör-féle községi választói törvényt, amelynek tudvalevőleg számtalan sérelme van. A látszat azonban azt mutatja, hogy a belügyminiszter nem az ellenzéki sérelmeket kivánja korrigálni, vagy legalább is nem ezeknek a korrigálására akar szoritkozni, hanem éppen olyan intézkedéseket szándékozik felvenni az uj törvényjavaslatba, amelyek a budapesti törvényhatósági bizottsági választásoknál a választójog'ot fogják erősen megszoritani.

A belügyminiszter többször hangsulyozta, hogy ezt a párszakaszos törvényjavaslatot még ebben az esztendőben a nemzetgyülés elé terjeszti és egy legujabb nyilatkozatában pregnánsan kijelenti azt is, hogy

Wolffék ősi álmáról, a mandátum-meghosszabbitásról szó sem lehet.

Wolff Károly és társai szomorodott szivvel vehetik tudomásul a miniszteri interjunak ezt a határozott kijelentését, amely valószinüleg az utolsó szó lesz ebben a kérdésben. Wolffék ugyan tökéletesen tisztában voltak már a beszélgetés megjelenése előtt is a helyzettel, mindazonáltal nem eshetik kellemesen nekik az, hogy ezt a gyászhirt a magyar közönség is megtudja.

Annál nagyobb örömet kelt azonban a kurzus berkeiben és a Keresztény Községi Párt nyári pihenője után a szerdán este tartandó első összejövetelükön bizonyára magnum áldomást isznak a tiszteletére, hogy

a választójogot kormánykörökben meg akarják nyirbálni.

Ebben a tekintetben autentikus hirek nem állanak rendelkezésre, mindazonáltal sok olyan hir szivárgott ki, amelyeknek igen komoly a valószinüségük. Ezek közül való elsősorban az, hogy

a kormány ujból vissza akarja állitani a budapesti törvényhatósági bizottságban a virilizmust és el akarja törölni a szavazás titkosságát.

Mind a két intézkedés a legszélsőbb reakciót jelentené, amelyek a közel multtal szemben rendkivül sulyos visszaesést mutatnak. A virilizmus ellen évtizedeken át küzdött Budapest demokratikus polgársága, de küzdöttek az országos politikában is mindazok, akiknek csak a legkisebb rokonszenvük volt a demokratikus haladással szemben. Olyan diluviális, ásatag intézmény a virilizmus, amelyet már sehol a világon nem ismernek és ma, amikor a magyar demokrácia haladásával verjük a mellünket,

a leghevesebb küzdelmet kell megindítani az őskorba vágyó gondolat ellen.

Hasonlóképen a legképtelenebb helyzetet teremtené meg a kormány, ha azzal próbálkoznék, hogy a titkos szavazást még Budapesten is kiirtsa. Az összes vádak, amelyeket a kormány ellen emeltek az országos választások lezajlása után, abban gyökereznek, hogy a városok kivételével mindenütt nyilt volt a szavazás és ilyenformán a választóközönség igaz akarata nem nyilatkozhatott meg. Olyan kisérletezése volna ez a kormánynak, amely semmi esetre sem teremne számára rózsákat, mert hiszen

az egész demokratikus gondolkodásu ellenzéket a legelkeseredettebb harcra ingerelné vele és ellentállásra kényszeritené azokat az elemeket is, amelyek ma még árkon-bokron keresztül a kormány politikáját követik.

De nem csak a demokratikus ellenzék, hanem az ellenzéknek ama része is szembekerülne a kormánnyal, amely magát kereszténynek nevezi és amelyhez ma már Wolffékat talán több szál füzi, mint amennyivel a kormányhoz vannak kötve. A keresztény ellenzék és a Wolff-párt, amely szivesen magára szokta ölteni a demokrácia köntösét, nem asszisztálhatna egy, a demokráciával homlokegyenest ellenkező törvényjavaslat tárgyalásánál. Bármennyire gondolkozásuknak megfelelő volna is a legósdibb választási rendszerhez való visszatérés, annak érdekében mégsem tehetnének semmit; sőt azt kell mondanunk, hogy bár a nyilt szavazásnál terrorisztikus fellépéssel előnyöket szerezhetnének, ugyanakkor a választói jog egyéb megnyirbálásánál elesnének azoktól a választóktól, akik mérsékelt intelligenciájuknál fogva makacs támogatói szoktak lenni.

Nagyon érdekes az a beállitás, ahogyan

Rassay Károly nyilatkozik meg a budapesti választásokon a nyilt választások visszaállitásának gondolatáról.

„Három évi terror után — mondja — ám jöjjön egy uj terror. A három éves politikai üldözés után ám hadd vonuljanak fel a mai városházi rendszer dédelgetett gyermekei, irányitói, megalkotói, hogy egy szelid kormányterror alatt kénytelenek önmaguk ellen leadni szavazatukat.“ Ez körülbelül azt jelentené, hogy azok a városházi főtisztviselők és főkorifeusok, akik némi vonatkozásban vannak a kormánnyal, attól jót vagy rosszat várhatnak, nyilt szavazásos választás esetén kénytelenek lennének Wolff Károly és társasága ellen szavazni még akkor is, ha annak a megváltónak tartják Wolff Károlyt, amelynek ő maga gondolja magát.

Hogy ezt az isteneknek való komédiát megérhessék, nem ambicionálják az ellenzéki pártok. Ám szavazzon az a néhány elvakult, vagy rövidlátó Wolff Károlyra, titkosan, de nem szabad elkövetkeznie annak, hogy Budapest polgárságát és munkásságát a nyilt szavazás természetes eszközével kitegyék a terrornak, amely jöjjön bár alulról vagy felülről, jöjjön bár jobbról vagy balról, mindenképen utálatos és gyülöletes. Ez fogja vezérelni az ellenzéket abban, hogy a legteljesebb vehemenciával, a legtökéletesebb elszántsággal keljen harcra minden reakciós gondolat ellen, amelylyel Budapest igazi akaratát bármely politikai irány számára meg akarják korrigálni.

Rácz Sándor városatya

a Központi vásárcsarnok páholy-nagybérlője

Régen, nagyon régen elmultak azok az idők, amikor komolyan hitték azt a tételt, hogy a politika csak és kizárólag az elvek és eszmék érvényesülésének a szintere. Hosszuszakállu filozófusok, életbölcselők, moralisták és jogászok állapitották meg, hogy az eszmék, elvek, sőt irányzatok csakis a nemesnek vélt ideál körül mozoghatnak, kizárásával minden egyéni érdek érvényesülésének.

Rácz Sándor, ez a törekvő és a helyzeteket mindig józanul mérlegelő hentes, nem született arra, hogy politikus legyen. Mindazonáltal magasra törő ambiciói voltak. A Központi Vásárcsarnok pincéjében kezdette meg karrierjét, amelynek vonala innen ivelt felfelé a csarnok nagy üvegteteje alá, ahol ma már korlátlan ur, félelmetes hatalom Rácz Sándor, a Keresztény Községi Párt harcos egyénisége és a székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagja...

A kommunizmus bukása után megindult hangos agitációból Rácz Sándor is tevékenyen kivette a maga részét. Messzemenő előrelátással érezte, hogy a megválasztandó törvényhatósági bizottságban neki is helyet kell foglalnia, mert hiszen a többségi pártnak szüksége van szakemberekre, a közélelmezési gyakorlatból ismerő olyan szakemberekre, akik a fővárostól bérelt csarnoki elárusitó-helyeken nap-nap után figyelemmel kisérik a közélelmezés különböző problémáit. A Wolff-párt honorálta ezt a fontos körülményt és a lelkes hentesmester városatya lett, sőt, mint szakembert, megválasztották a közélelmezési bizottság tagjának is.

A közélelmezési bizottságból indult ki azután a vásárcsarnoki bérletek reviziójának gondolata. Elsősorban Rácz Sándor volt az, aki élesen és elszánt meggyőződéssel hirdette ennek a szükségességét. És egy szép tavaszi reggelen tizenkét vásárcsarnoki árusnak kézbesitették a tanács felmondó végzését, azzal, hogy helyüket nyomban adják át a tanács által megnevezett utódoknak. Igy is lön: az évtizedek óta ott áruló, a háborut is végigküzdött, rokkant fülkebérlőket minden tiltakozásuk dacára kilakoltatták és bevonultak az utódok, élükön Rácz Sándorral a városatyával, a vásárcsarnokok ügyeit irányitó közélelmezési bizottsági taggal.

Azóta a vásárcsarnok legtekintélyesebb alakja Rácz Sándor, akinek véleménye és akarata döntő, — különösen az árusitófülkék bérletei dolgában. Félnek is tőle, tisztelik benne a befolyásos városatyát. Annak dacára, hogy közben már a közélelmezési bizottsági tagságáról lemondott, sulyában és tekintélyében nem veszitett semmit. Nemrégen azt tanácsolta az illetékes ügyosztálynak, hogy kötelezze az egyik fülkebérlőt, az „Occán" halkonvervgyári r.-t.-ot az árusitóhely megfelelő bekeritésére. A költséges átalakitás megtörténte után azt javasolta, hogy az árusitóhely felét a Taurus nevü részvénytársaságnak adják át. Az „Occán" kénytelen-kelletlen átadta árusitóhelyének felét, mig végre a mult hónap 12-én felmondó végzést kapott, az uj igénylő: Rácz Sándor javára. Az „Occán" fellebbezett, az elintézés azonban egyelőre késik a városi adminisztráció útvesztőjében. Ziegler Nándor vásárcsarnoki igazgató is azt véleményezte, hogy a felmondást hatálytalanitsák, ám mindennek dacára, Rácz Sándor városatyának utalták át a fülke bérleti jogát.

Annak dacára, hogy a méltánytalanság most nem olyan szembeötlő, mint két évvel a tömeges felmondások idején volt, (mert hiszen az „Occán"-nak nem a vásárcsarnok ad exisztenciát, minthogy a vásárcsarnok nem is azt a célt szolgálja, hogy konzervgyárak lerakodóhelye legyen), mégis érdekes képet ad Rácz Sándor terjeszkedésének az a keret, amelyben honorálják Rácz Sándor minden észrevételét és teljesitik az ő üzletkörébe vágó minden kivánságát.

Hiába: Rácz Sándor nem politikusnak született, ám mondhatnak bármit a tisztes moralisták: Rácz Sándor politikai gyakorlatiassága megcáfolja az összes teoriákat...

A vég

Irta: Dr. Bródy Ernő

A belügyminiszter a nemzetgyülésen megkongatta a halálharangot a budapesti városházi uralom felett: — a mandátum-meghosszabbitás legendája széjjelfoszlott, közeledik elkerülhetetlenül és feltartóztathatatlanul a vég. A kormány törvényes kötelességét teljesiti. Nem kedvez sem jobbra, sem balra, csak éppen azt teszi, amit a törvény parancsol. A törvény úgy szól, hogy a budapesti törvényhatósági bizottság mandátuma 1923 december 31-én véget ér.

A végről tehát biztos tudomásunk van, de nem tudjuk még azt, hogy mikor fogják választani az uj törvényhatósági bizottságot?

A törvény nem intézkedik erről. A törvény idevonatkozólag, mindjárt 1-ső szakaszában azt mondja, hogy

„Budapest székesfőváros közigazgatásának végleges szabályozásáig a törvényhatósági bizottságot az alábbi rendelkezések szerint kell ujjáalakitani."

Annak azonban, hogy a törvényhatósági bizottságot a jelenleg érvényes 1920-iki törvény rendelkezései szerint alakitsák ujjá, lényeges akadályai vannak.

Legelső és legnagyobb akadálya a Friedrich-féle rendelet alapján törvénybe iktatott választójog, mely különbözik a jelenlegi nemzetgyülési választójogtól és amelynek nincs névjegyzéke. Meg kell tehát ujra alkotni a törvényhatósági választójogot. Ennek legegyszerübb módja az volna, hogy a nemzetgyülési választójogot törvény által kiterjesztenék a törvényhatósági választójogra.

Ha ez a törvénymódositás bekövetkeznék idejében, azaz mindjárt az őszi ülésszak elején, a választás még ebben az évben bekövetkezhetnék, mert a választójog alapján a mult évben összeállitott és a jelen év végéig érvényes névjegyzék szerint lehetne a választást megejteni.

De nemcsak a választói jog uj megállapitása miatt kell törvényes intézkedés, hanem szükség van erre a kerületi beosztás szempontjából is. Tarthatatlan a jelenlegi rendszer, mely szerint Budapest minden közigazgatási kerülete egyformán 24—24 bizottsági tagot választ. Vissza kell térni az egyedül igazságos alapra, mely a választandók számát az egy-egy körzetben lakók lélekszámához arányitja. Egy ily körzetnek nem kell éppen közigazgatási kerületnek lennie; lehet az például a régi törvényben megállapitott 22 választókerület.

Változást igényel a passziv választói jog is. A jelenlegi törvény értelmében a törvényhatósági bizottság tagjává az választható, kinek a választás időpontjában törvényhatósági választójoga van, ha életének 30. évét betöltötte, ha legalább 1914 julius 1. óta budapesti lakos és ha legalább 10 év óta magyar állampolgár. Bécsben legközelebb Seitzot, az osztrák birodalmi gyülés elnökét fogják polgármesterré választani. Ha a jelenlegi törvény életben maradna, nem lehetne arra gondolni, hogy a nemzetgyülés elnökét, Szcitovszky Bélát polgármesterré választják, mert Szcitovszky, ki a mult nemzetgyülésen nem volt képviselő, nem lakik 1914 julius 1. óta Budapesten.

Az intelligencia cenzusa alapján 22 tagja van a törvényhatóságnak, köztük a tudománynak első hivatalos képviselői. Ha e rendszer marad, lehetetlen, hogy az élettel legközvetlenebb viszonylatban álló szaktestületek vezetői kimaradjanak. A budapesti kereskedelmi és iparkamara, az ügyvédi kamara elnökeinek, az orvosi, mérnöki társadalom illetékes képviselőjének feltétlenül helyet kell foglalnia az uj törvényhatóságban.

A törvényhozási reformnak irányzatát nagyjában körvonaloztam. Az igazság utjára lépni könnyü. Nem kell ehhez nagy előkészület, nem kell ehhez sok idő.

Ezt a reformot és utána a választást semmiféle cimen, semmiféle ürügygyel nem szabad halogatni. A főváros lakossága három év alatt tanuja volt a többségi uralom hatalmi tobzódásainak, meddőségének és tehetetlenségének.

Nem szabad ennek a törvényhatóságnak életét egy perccel sem meghosszabbitani. Ez visszaélés volna a lakosság bizalmával, mely törvény alapján meghatározott időre választotta képviselőtestületét.

A törvény parancsol, az élet int. Válasszunk. Éljen az alkotmány, a jog, a rend, a tudás! Erkölcsi és szellemi erők fogják ott várukat felépiteni a gyülölet és sötétség fészkének helyén!

Tanulmányi úton a villamos sinek mentén

Humoros ellenőrzési komédia, amelyből megtudjuk, hogy miért rossz és drága a villamos

1923 január 1. hajnali 5 óra! Korszakot alkotó dátum a főváros történetében. A téli sötét reggelen egy csukott autó állott meg a Lipót-körut 22. számu ház előtt. Öt ur tünt el a nagy épület kapubejárója alatt; lift vitte fel őket az első emeletre, ahol egy teremben másik három ur várakozott. A fényesen kivilágitott helyiségből beszélgetés zöreje szürődött ki. Az urak vidámak és jókedvüek voltak. Egyikük felolvasott valamit, a többiek helyeseltek és mindent rendbenlevőnek találtak. Ekkor kézről-kézre adták a tollat és aláirtak egy okmányt, amely szerint attól a perctől kezdve a Budapesti Egyesitett Városi Vasutak kezelésében levő üzemek, telepek, áramfejlesztők, a kocsipark, a hálózatok, az anyag- és szerszámkészletek, az összes szerelvények és mindennemü tartozékok a Budapest Székesfővárosi Közlekedési R.-T. tulajdonába mennek át.

A villamos a mi kincsünk...

Igy játszódott le az a nagyfontosságu aktus, amelynek eljövetelét egy uj korszak kezdetének minősitették a városi politika vezéregyéniségei. „A Keresztény Községi Párt munkálkodásának ez a koronája" — hangoztatták akkor és a számos oldalról felhozott komoly aggodalmak megsemmisültek a büszke önérzet dagályos tengerében. „Bele kell vinni a köztudatba, hogy a villamos a mi kincsünk, a mi tulajdonunk" — mondották önérzettel itt is, ott is. „A közönség ellenszenve meg kell hogy szünjön, mert az eddigi magánvállalkozás rideg üzletiességét az altruista szellem fogja felváltani", — nyilatkoztak a megváltó korifeusok és boldogan szavazták meg azt a szerződést, amelyet a főváros kötött a saját tulajdonát képező közlekedési részvénytársasággal.

Harminc koronától — hatszáz koronáig

1923 január 1. óta tényleg a székesfőváros közönségének tulajdonában van a villamosvasut. A köztudat azonban nem találja boldogitó érzésnek ezt a tényt: semmiféle előnyét, kedvezményét nem tapasztaljuk a községesitett közuti közlekedésnek. A közönség ellenszenve nem tud megszünni és az altruista üzleti szellem semmiféle formában sem jut kifejezésre a vállalat ügyvitelében. A közlekedési viszonyok nem hogy javultak volna, sőt inkább lépten-nyomon a visszaesést tapasztalhatjuk. A menetdijak az átvétel óta 30 koronáról 600 koronára drágultak, nem egyszer lendületes lökést adva a drágasági folyamatnak. Ilyen körülmények között semmi oka sincs a székesfőváros közönségének arra, hogy büszkélkedjék a villamosvasutjaival, amelyet a mai vezetőség sem tud lezüllött mivoltából kiemelni egy nyugateurópai metropolis forgalmának szinvonalára.

A bizottságok utvesztője

Pedig számos tényező vigyáz arra, hogy a Közlekedési R.-T. ügymenete kifogástalanul müködjék. A bizottságoknak és egyéb más szerveknek egész légiója igazgat, végrehajt, felügyel, ellenőriz, — ám mindhiába. A felelősség sulya azonban azért nem oszlik meg, mert a felelős személyek mindegyike helyet foglal az összes létező szervekben. Érdemes elmélkedni azon, hogy például

a részvénytársaság elnöke Sipöcz Jenő, akinek mint polgármesternek, első fokon felügyeleti hatósága alá tartozik a Közlekedési Részvénytársaság. A főváros részéről ellenőrizni hivatott vállalat alelnöke Folkusházy Lajos alpolgármester. Mindketten részesednek a részvénytársaságoknál szokásos igazgatósági tantiémekben. A részvénytársaság jogi tanácsadója Szabó Imre tiszti főügyész, akinek a főváros érdekeit kell képviselni — esetleg, ha a helyzet ugy hozná magával — a Közlekedési R.-T.-gal szemben is.

Az igazgatóság tagjai: Till Antal tanácsnok, a főváros V. (közlekedési) ügyosztályának vezetője, e minőségben az összes budapesti közlekedési vállalatok felügyeleti hatósága; Buday Dezső városatya, akinek a szerepléséve1 még Wolff Károly sem azonositotta magát; Platthy György városatya, aki a legjobban kardoskodott a megváltás érdekében; Kandó Kálmán, ez az európai hirü szakember, a Ganz Villamossági R.-T. vezérigazgatója, aki azonban csak ritkán vesz részt az igazgatóság ülésein.

Tagja volt az igazgatóságnak Ereky Károly is, aki azonban lemondott. Ő tudja, hogy miért.

Létezik az ügyvezetésnek egyik legfőbb szerve, az ugynevezett végrehajtóbizottság, amelynek tagjai: Buday Dezső, Platthy György és Sztrókay István, a Közlekedési R.-T. h.-vezérigazgatója. A vezérigazgató: Rényi Dezső ny. alpolgármester, aki azonban 3 hónapig mint tényleges alpolgármester vezette a fővárossal szerződésben lévő Közlekedési R.-T. ügyeit.

Már most soroljuk fel a Közlekedési R.-T. ellenőrző szerveit. Ezek között első a főváros tanácsa, amelynek elnöke Sipőcz Jenő, tagjai között vannak többek között Folkusházy Lajos, Till Antal és dr. Szabó Imre főügyész. A közlekedési bizottság helyettes elnöke Till Antal tanácsnok. A bizottság kebelébe tartoztak Buday Dezső és Platthy György is; a hitelesség kedvéért azonban meg kell állapitani, hogy ők a R.-T. megalakulásakor e minőségükről lemondottak. Felügyeleti hatósága a R.-T.-nak a törvényhatósági bizottság is, amelynek természetesen Buday és Platthy is tagjai, a hitelesség kedvéért azonban itt azt kell megállapitanunk, hogy e tagságukról nem mondottak le.

Most legujabban a Közlekedési bizottság kebeléből küldöttek ki egy albizottságot a R.-T. működésének pénzügyi-, jogi- és műszaki szempontból való ellenőrzésére. A bizottság elnöke: Till Antal tanácsnok, aki most még egy ujabb minőségben is ellenőrizni fogja azt a vállalatot, amelynek igazgatóságában is helyet foglal. Ezt a furcsa és ambiciózus ellenőrzést szóvá is tették, majd Szabó Imre főügyészt is beválasztották az uj bizottságba. Egyik bizottsági tag kifogásolta, hogy Till igazgató legyen a bizottság elnöke, mire Till tanácsnok azt javasolta, hogy ne adjanak szavazati jogot az elnöknek. Szabó főügyész is helyeselte ezt, mire Till, az uj bizottság elnökjelöltje azt inditványozta, hogy a főügyésznek se legyen szavazati joga, amihez a bizottság hozzá is járult.

Uj bizottság született tehát a fokozatosabb ellenőrzés keresztülvitelére. Sok jót azonban alig remélhetünk, mert hiszen, ha a bizottságok sokaságától függne egy vállalat kifogástalansága, akkor a Közlekedési R.-T. volna a legirigylésreméltóbb intézmény. A sok bizottság csak ellenőrizze, végrehajtja, felügyelje, igazgassa egymást: a villamos azért, (vagy talán éppen azért) ismét drágitani fog és a közlekedés biztonságának hiányossága, a forgalom lebonyolitása aligha lesz jobb, mint eddig.

Események

Bethlen ur akar lenni a városházán is. Ezt a pregnans mondatot forró könnyekkel telesirtan a fajvédők főorgánumában olvassuk és érdemesnek tartjuk itt leszögezni. Mi ugyan nem találunk sem különöset, sem felháboritót abban, ha az ország miniszterelnöke, a hatalom birtokosa az ország minden zugában ur akar lenni és nem hajlandó türni, hogy a budapesti városháza külön erkölcsökkel és külön törvényekkel felruházott állam legyen az államban. Ezen csak akkor csodálkozhatik az ember, ha fascista, fajvédő, vagy tudom én milyen fejjel gondolkodik. De mindenesetre olyan fejjel, amely a maga külön törvényei szerint szeretne élni. Ők tehát haragszanak gróf Bethlen Istvánra, mert „ő akar ur lenni a városházán is." Mi ezt természetesnek találjuk és természetesnek tartjuk azt is, hogy a miniszterelnök, amig az ország élén áll, hivatalos hatalmát a városházára is fenntartsa.

Aztán elhallgatott . . . A héten egy kis összeütközés volt, amely csöndes és szelid szavakban pergett le. Két kis nyilatkozat történt, az egyiket a polgármester tette, a másikat meg a belügyminiszter. A polgármester azt mondta, hogy beszélt ugyan a belügyminiszterrel, de sem a választójog reformjáról, sem a mandátumok meghosszabbitásáról nem esett szó. Ugyanakkor a belügyminiszter is nyilatkozott, s igen határozottan kijelentette, hogy a polgármesterrel nem is igen beszélt másról, csak az uj községi választójogi törvény elökészitéséről. Ennyit mondott körülbelül a miniszter és ha az ember összehasonlitja a két nyilatkozatot, akkor azt kell tapasztalni, hogy enyhén szólva némi ellentmondás van bennük. Egészen bizonyos az, hogy ebben az esetben a polgármester volt a diszkrétebb és Rakovszky belügyminiszter volt az, aki nyiltabban beszélt. Azt kell hinni, hogy Sipőcz Jenő dr.-nak főnöke érdekében kellett diszkrétnek lennie, viszont Rakovszky belügyminiszter, ugy látszik, senkivel szemben sincs regárddal és nyugodtan nyilvánosságra hozza ma már, hogy nem minden ugy lesz, ahogy Wolffék szeretnék. A legérdekesebb az, hogy huszonnégy órán belül még nagyokat cáfolt a polgármester, aztán azonban elhallgatott.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
VIGÉCSTIKLI és **SEIN COMPAGNON.**
Kezdete pontban **8** órakor.

Tőzsdei Hirlap

Hireink csakis a forrás megnevezésével közölhetők.

A Franklin-Társulat ujra a Hitelbank érdekkörébe kerül. A magyar könyvnyomdaipar legrégibb és legértékesebb vállalata, a Franklin-Társulat, amely a Hitelbank érdekeltségéhez tartozott, de néhány év előtt a részvénybirtokállományban eltolódás állt be és a vállalat uj érdekcsoport kezébe jutott. A Hitelbank ennek dacára megtartotta részvénypakettját, amely csekélyszámu részvény hiján a majoritást képviseli. Értesülésünk szerint a Hitelbank most ujra abba a helyzetbe fog kerülni, hogy a rendelkezési jogot a Franklin-Társulat fölött átvegye. Franklin-részvények a piacon egyáltalán nem kaphatók, de a Hitelbank most mégis 570 darab részvény megvételéről tárgyal, amely részvények néhai Török Józsefné (a királyutcai patikus özvegyének) tulajdonában voltak és most az örökösök birtokolják. Velük tárgyal a Hitelbank és az egyezség bizton létrejön, mert a bank egyik kedvenc vállalatának visszaszerzéséről van szó. Az áldozat elég nagy, a részvények darabonkint körülbelül két millióba kerülnek és igy az 570 részvény értéke az egy milliárdot is meghaladja. Ez az összeg azonban csak látszólag sok, mert a Franklin alaptőkéjét még aranykoronákban fizették be és mindössze 4,273.500 koronára rug. Szakértők szerint a részvények belértéke tehát megéri a két millió koronát, főleg a Hitelbanknak, amely az 570 darab megszerzésével ujra majoritásba jut és ismét korlátlan ura lesz a Franklin-Társulatnak.

Bán Tibor, a Munk és Dávidsohn-cég igazgatója. Értesülésünk szerint Bán Tibor, a Hitelbank titkári osztályának egykori vezetője, aki legutóbb az Első Magyar Iparbank igazgatója volt, belépett a Munk és Dávidsohn bankcéghez, ahol igazgatói állást tölt be. A Munk és Dávidsohn-cég jól járt, mert a bankszakma egyik legkiválóbb tagját nyerte meg. Bán Tibornak pedig tág tere nyilik majd, hogy tehetségét és szakértelmét ennél az előkelő bankcégnél a magyar közgazdaság javára értékesithesse.

Oceán Mór, Zagyva Pál és társai. Oceán Mór erőmüvészeti mutatványairól már több alkalommal megemlékeztünk, legutóbb is, amikor a Mercur tőkeemelésénél 500.000 darab részvényt, mintegy 300 millió korona értékben, játszi könnyedséggel elemelt a részvényesek orra elől. A részvénytársulatok szindikátusi harácsolásának szinte iskolapéldáia az a merész sáfárkodás, ahogy Oceán Mórék a régi részvényeseket minden uj felvizezés alkalmával megrövidítik. Az Oceán Mórok nem okulnak, nem tanulnak, nem akarják azt a szolid üzleti elvet elsajátitani, hogy a legbiztosabb tőkebefektetés a közönség bizalma. Hatalmas régi bankok, a magyar közgazdaság őrtálló fellegvárai: a Hitelbank, a Kereskedelmi bank, de az ujabb pénzintézetek közül például az Olasz bank tőkeszaporitásaiknál az összes uj részvényeket fölajánlják a régi részvényeseknek és ugyanezt az eljárást gyakorolják az érdekeltségükhöz tartozó iparvállalatoknál is. Ezeknél az intézeteknél nincs szindikátus, nincs szükkörü érdekszövetség, amely a többi részvényesek kisemmizésén pohosra hizik. E követésreméltó példával ellentétben Oceán Mórék minden alkalommal megmutatják, hogy a részénytársulat csak az a bizonyos törvényes keret, amelyen belül a néhány tagból álló szindikátus korlátlan jogokat gyakorol. Ime a legujabb eset. A Mercur érdekeltségéhez tartozó Zagyvapálfalvai Üveggyár R.-T. 30 millióról 100 millióra vizezte föl az alaptőkéjét és egy régi részvényre két ujat adtak, darabonkint 3000 koronáért. Ez a tőkeemelés rendkivül kedvező — a szindikátusra, amely tizezer darab részvényt tartott visszza 3000 koronájával azokból a részvényekből, amelyek egy hét előtt még 250.000 koronán álltak. Oceán Mór és társai tehát egy előkelő gesztussal tizezerszer 250.000 koronát kerestek, ami a leromlott korona mellett sem mondható rossz üzletnek.

Csak szerényen. A Gazdasági Hirlap legutóbbi számában az alábbi, megszivlelésre érdemes hirt olvassuk:

„No de méltóságos úr!... A közelmultban kinevezték kormányfőtanácsossá egyik ipari vállalat vezérigazgatóját, aki természetesen éppen oly boldog volt a hivatalos lap olvasásakor, mint amennyire szidták a tisztviselői. Délben az egész tisztikar bevonult a vezér szobájába, aki zsakettben fogadta alkalmazottjait, meghallgatta az egyik igazgató üdvözlő szónoklatát, feltette a cvikkerét és képen válaszolt:

— Uraim, tekintsék kitüntetésemet a polgári munka jutalmául. Épp ezért felhatalmazom, sőt felkérem önöket, ne szólitsanak engem magyar királyi kormányfőtanácsos urnak, hanem egész röviden és demokratikusan csak igy: Méltóságos Uram!..."

Kitünő laptársunk a derék férfiu nevét érthetetlen okokból elhallgatta, amit mi sehogysem tudunk helyeselni. Miért ne tudja meg a világ, tanulja meg mindenki, hogy a szerény férfiu Szász Ernő, a Magyar Kenderipar R.-T. vezérigazgatója volt.

Rézbányai. A Berger és Vida-cég Rézbányai erdővállalatának részvényei az utóbbi időben feltünő módon előretörtek. Megelőzőleg különféle hirek kerültek forgalomba, hogy a nagyváradi tőzsdén 3000 leival jegyzik e papirokat, majd ellenőrizetlen forrásból azt is terjesztették, hogy az erdőbirtokon hatalmas, eocen-korszakbeli köszénrétegekre bukkantak és a vállalat már hozzáfogott a kiaknázáshoz. Ezek a kedvező jelentések természetesen sokban hozzájárultak a Rézbányai árfolyamemelkedéséhez. A közönséget mindenesetre óvatosságra kell inteni, hogy az ilyen gazdátlan hirek vásárlásokra ne ingereljék, mert a legtöbb esetben csak tőzsdemanőver rejlik mögöttük.

A Hitelbank tisztviselőtelepet létesit. A Hitelbank tisztviselőinek szociális gondoskodásáról elismerésreméltó példát tanusit. Értesülésünk szerint a bank tisztviselőtelepet létesit, e célra a Böszörményi-uton, a Délivasut tőszomszédságában nagyobb telket vásárolt és ott tisztviselői lakások céljaira háromemeletes palotát emel. Az épitkezés serényen folyik és a palota tavasszal már beköltözhető lesz.

Papirok a magánforgalomban. Csengetés után, fél egykor az exota-piacra vad sziu-indiáncsapatok törnek be és irgalmatlan lárma, tülekedés, állati hangok zür-zavarában megindul az a nemtelen játék, amely a legtöbb esetben az egyik fél és itt többnyire a szánalomraméltó vevőről van szó, becsapásával végződik. Egy pillanatig sem állitjuk az ellenkezőt: az exoták piacán is vannak értékes részvények, de tulsulyban a nonvalörök hemzsegnek. Elfogulatlanul azonban ujból meg kell állapitani, hogy igen sok részvény, amelyek utóbb a hivatalos forgalomban is becsülettel helytállottak, az exoták piacán kezdték meg pályafutásukat. Most is erről a piacról várják áthelyezésüket a hivatalos forgalomba: a Vulkángép, az Amerikai bank, a Mobilbank, a Herendi porcellán, a Móri szén, a Bródi vagón, a Hungária kalaptomp, a Demecseri ipar, a Délkeleti biztositó, a Pátria biztositó, a Böhm hordó, a Fabank, — csupa olyan papiros, amelyek már a magánforgalomban megérdemelt bizalomban részesültek. De mit szóljunk a „Fő nix" és a többi nixekről? A téglamentes Aranyhegyi tégláról, a bérpincében tanyázó Hellas-nyomdáról, Óbuda Credit Lyonaiseről, az Óbuda-Ujlaki takarékról, az Alfa-Celluloidról, a Magyar Épitőipar bankról, a Fontanáról és még számtalan olyan részvényről, amelyek a részvénytársulat javára, a közönség körében keresnek elhelyezést. Ezeket a részvényeket csak megvenni lehet, de eladni a legnagyobb utánjárással és veszteséggel sem, mert a manazsáló cégek a vétel elől rendesen elzárkóznak. A hétfői tőzsdenapon a komolyabb nemjegyzett papirokban egyébként az alábbi árfolyamok alakultak ki: Magyar-amerikai bank (régi) 10.500—11.000, Magyar-amerikai bank (uj) 9500—10.000, Termelők bankja 7000—9000, Délkeleti biztositó 40.000—42.000, Budapesti bank 8500—9500, Bródi vagón 65.000—70.000, Fabank 14.000—16.000, Kéve 3700—4000, Corvin-gép 10.000—11.000, Demecseri 20.000—22.000, Cobden-bank 3200—3700, Bánfalvai kőszén 12.000—14.000, Mezőgazd. hitel 20.000—21.000, Nógrádhevesi szén 19.000—21.000, Székely és Gerő 5200—5800, Unio-biztositó 37.000—39.000, Herendi porcellán 13.000—14.000, Unio takarmány 6500—7000, Hangyaipar 38.000—40.000, Sajókondói szén 29.000—30.000, Ujságüzem 13.000—14.000, Kopeczky 6000—8000, Winternitz 3000—3200, Böhm-hordó 3000—4000, Hungáriakalap 20.000—22.000, Pátria-biztositó 65.000—70.000.

A nemzetiszinüre festett Wolf-konszern. Két évvel ezelőtt a Landsmann és társa bécsi cég Vas és acél r.-t. néven 10 millió alaptőkével fióktelepet létesitett Budapesten. A vállalat a kölni Otto Wolf cég vasipari konszernjéhez tartozik és igazgatósági tagjai kivétel nélkül német és osztrák tőkések. A budapesti fiókot is német ember: Eugen Bandler vezeti. A vállalatnak Budapesten ingatlana, gyára, raktára nincs és kizárólag áruközvetitési tevékenységet fejt ki. Ennél többet a vállalatról eddig nem tudtunk, most azonban közlemények jelentek meg, amelyek azt a látszatot keltik, mintha a vállalatot magyar tőkések bevonásával nacionalizálták volna. Ez a feltevés azonban tévedésen alapszik. Az egymilliárdra fölemelt alaptőkében egy fillér magyar tőke sem részesedik és ha az igazgatóságot Almássy Lászlóval, báró Szterényi Józseffel, Szüry Jánossal és még néhány előkelőséggel kiegészitették is, a vállalat azért német-osztrák, a Wolf-konszern budapesti eladási irodája marad. A célja pedig az, hogy résztvehessen azokban az állami szállitásokban, amelyeknél kizárólagosan hazai cégek ajánlatait veszik figyelembe. A vállalatnak ezt a nyilvánvaló szándékát nem lehet figyelmen kivül hagyni, nehogy a közszállitások intézőit a nemzetiszinüre festett cégtáblák esetleg megtévesszék. A magyar vasipar tisztes kenyérrel látja el a munkástömegek százezreit: — erről, idegen tőkések érdekében, magyar hatóságoknak, állami megrendelések intézőinek egy pillanatra sem szabad megfeledkezni.

Megszervezik a Magyar-Amerikai Bank párisi fiókját. Dr. Bányai Sándor igazgató e hó 22-én Párisba utazik, hogy ott a Magyar-Amerikai Bank francia fiókintézetét, amelyről már megemlékeztünk, berendezze és megszervezze. Bányai néhány hét mulva ismét visszatér Budapestre, hogy intézeténél régi munkakörét, a tőzsdei osztály intézését, ujra átvegye.

Uj biztositó-papir a magánforgalomban. A magánforgalomban hétfőn uj biztositási papir szerepelt: a Pátria általános biztositó-társaság részvénye, amelyet Halász Lajos kitünő hirnevü bankháza vezetett be. A Pátria a Földhitelbank égisze alatt 1920-ban alakult és a kitünően bevezetett és országosan beszervezett Friedrich Wilhelm biztositó r.-t. üzletkörét vette át. A papirt a magánforgalomban 70.000 korona körül igen élénken keresték. Értesülésünk szerint a Pátria-részvényeket rövidesen hivatalosan is kottirozni fogják.

Francia-Magyar Bank R.-T. E hó 18-án alakult meg a Francia Kamara helyiségeiben egy milliárd korona tőkével a Francia-Magyar Bank R.-T. Vezetősége: Elnök: Huszár Károly, ügyvezető-alelnökök: dr. Bányai Sándor és dr. Póka Pivni Béla, alelnökök: gróf Troimonts Charles és Barna Bertalan (New-York), igazgatósági tagok: Dicker József (Madrid), báró Dániel Gábor dr., dr. Faludy Jenő, Faludy Sándor, Foucault Eugene, Giraud Eugen, dr. Graff Ignác, herceg Hohenlohe Károly Egon, Lóránd Henry (New-York), Mayer Jacques, herceg Odescalchi Lóránt, dr. Révész Jenő, Steinlen Charles, Somlyó Arnold (New-York), Truelle P. Marcel, Thévenin Denis. Felügyelő-bizottsági tagok: Demjén László, dr. Kovácsy Dénes, Hegedüs Gyula, Ráskay Ferenc, Krammer Kászonyi Károly, Szerb Károly, báró de Gerando Félix. A részvények többségét a Magyar-Amerikai Bank R.-T. vette át.

Uj gépipari papir a tőzsdén. Fonó Miklós gépgyár r.-t. 13 éve áll fenn, a tetlepe 2973 négyszögöl saját tehermentes telkén a Szent Endrei-uton a Római-fürdő mellett működik. A gyár területén keskenyvágányu vasut bonyolitja le a forgalmat, mig a nagy vasuti forgalomba iparvágány utján kapcsolódik bele. A Fonógyár nemcsak a hazai szénbányák gépekben, szerszámokban és furóberendezésekben fennálló szükségletét fedezi, de jelentékeny exportja is van és ezen speciális szakmában a legjobb névre tett szert. Vasöntődéje 50 métermázsa napi teljesitményü. Formázó gépei, homokfuvó és compressor felszerelése elsőrangu. Fémöntődéje 3 modern buktató és 5 sülyesztett kemencével, formázó géppel, mágnes szeparatorral van fölszerelve s egyszerre 1200 kg.-os darab öntésére alkalmas. A telepen önálló mintaasztalos-, kovács-, megmunkáló- és lakatosmühely van üzemben. A fémvizsgálati laboratorium elsőrendü. A gyár jelenleg 80 munkással és 50 munkagéppel dolgozik. A részvénytársaság alaptőkéje 75 millió korona. Az összes részvények 80 százaléka a Fonó-csoport kezében van, mig tőzsdei bevezetés céljára 10 százalékot a Luczenbacher és gróf Teleki bankháznak sikerült megszerezni és igy szabadon uszó darabok csak elvétve kerülnek a piacra.

A Fabank Részvénytársaság folyó hó 18-iki rendkivüli közgyülése elhatározta az intézet alaptőkéjének 200 millióról 400 millió koronára való felemelését. Valamennyi uj részvény a régi részvényeseknek ajánltatik fel átvételre 1:1 arányban. Az elővételi jog e hó 19-től október 1-ig bezárólag az intézet pénztáránál d. u. 5—7-ig gyakorolható, darabonként 3000 korona kibocsátási ár befizetése ellenében. Az uj részvények már az 1923. üzletév eredményében részesednek.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank szeptember 15-én tartott rendkivüli közgyülése Schreyer Endre dr. vezérigazgató előterjesztésére elhatározta az alaptőkének 100 millió koronáról 200 millió koronára való felemelését. Az elővételi jog 1:1 arányban, részvényenkint 10.000 korona árban gyakorolható szeptember 17-től szeptember 24-ig az intézet értékpapirpénztáránál. A tőkeemelés lebonyolitása után az intézet kimutatott tartalékai 200 millió korona alapőke mellett a 6 milliárd koronát meghaladják.

A Klein és Fia Finom Pipereszappan- és Illatszergyár R.-T. alaptőkéjét 200 millió koronára emeli fel. A régi részvényesek az elővételi jogot 2:1 arányban 4000 koronáért folyó hó 15—22-ig a Magyar Jelzálog-Hitelbank pénztáránál gyakorolhatják.

A Ganz és Társa—Danubius gép-, vagón- és hajógyár r.-t. igazgatósága az október 1-én tartandó közgyülésén javasolni fogja, hogy az eddigi 21,600.000 korona alaptőke 3780 millió koronára emeltessék fel azáltal, hogy az eddigi részvények névértéke darabonkint 20.000 koronára emeltetik és 162.000 darab ugyancsak 20.000 korona névértékü uj részvény adatik ki. Az uj részvények már az 1923. évre osztalékjogosultsággal fognak birni és teljes számban a régi részvényeseknek fognak felajánltatni, ugyhogy minden régi részvény után 6 darab uj részvény adatik ki, darabonkint 62.000 korona kibocsátási áron, amelyből a régi részvények névértékének felemeléséhez szükséges összeg, valamint a kamat is fedeztetni fog. Az elővételi jog gyakorlása és a befizetés október 2-től 10-ig bezárólag eszközlendő Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, vagy a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál. Az igazgatóság javasolni fogja továbbá, hogy az 1922. üzleti évre vonatkozó osztalékszelvény október 2-től kezdve 8000 koronával kerüljön kifizetésre az emlitett pénzintézeteknél, valamint Bécsben a Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe-nél.

A Spódiumgyár és a Hungária Műtrágyagyár között létrejött megállapodásokból folyólag a Spódiumgyár a Mészárosok és Hentesek Csontfeldolgozó- és Műtrágyagyára részvénytársasági részvényállományából egy tételt a Hungária Műtrágyagyárnak átengedett csereképpen „Hungária"-részvényekért. Ezzel kapcsolatban a Csontgyár folyó hó 26-án megtartandó rendkivüli közgyülésén alaptőkéjét 10 millió koronáról 100 millió koronára felemeli, olymódon, hogy az összes uj részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak fel átvételre. Ugyanakkor a társaság cégét a „Pátria" jelzővel egészitik ki és a Hungária vezető tényezőit az igazgatóságba beválasztják.

A Böhm Kálmán hordógyár r.-t. folyó hó 12-én megtartott rendkivüli közgyülése az alaptőkét 12 millióról 50 millió koronára emelte fel. Az uj részvények 2:3 arányban à 1000 korona bocsáttatnak ki. Joggyakorlás folyó hó 12-től folyó hó 22-e déli 12 óráig a vállalat pénztáránál.

A Püspöki Uradalmi Bérpince R.-T., Vác közgyülése a részvénytőkének 400,000.000 koronára való felemelését határozván el, minden 2 darab régi részvény után az elővételi jog 3 uj részvényre darabonkint 6000 koronáért, folyó hó 15-től folyó hó 22-ig, a Magyar Városi Banknál és a Magyar Jelzálog Hitelbanknál gyakorolható.

Pannonia sörfőző r.-t. Pécsett. A társaság a Hazai bank r.-t. helyiségeiben megtartott rendkivüli közgyülésén elhatározta az alaptőkének 150.000 darab uj, az 1923—24. üzletév eredményében részesedő 2000 korona n. é. részvény kibocsátása utján 560 millió koronára való fölemelését olyképen, hogy a befolyó felpénzből a régi részvények névértéke is 200 koronáról 2000 koronára emeltetik fel. A kibocsátásra kerülő uj részvényekből minden egy darab régi részvény alapján egy darab vehető át 6000 koronás tel quel árfolyamon folyó évi szeptember 15-től szeptember 22-ig a Hazai bank r.-t. értékpapirpénztáránál.

SZÓRAKOZÁS

„Elssler Fanny" bemutatója. Csütörtökön, 20-án mutatja be a Király-szinház Faragó—Nádor „Elssler Fanny" cimü operettjét olyan fénnyel és pompával, hogy az az utóbbi évek legnagyobb eseménye lesz. A főszerepekben Honthy Hanna, Kökény Ilona, Lelkes Margit, Rátkai, Latabár, D'Arrigo és Járay lépnek fel. Pénteken, szombaton és vasárnap megismétlik az ujdonságot. Szerdán az Elssler Fanny előkészületei miatt a szinház nem tart előadást. Vasárnap délután Kálmán Imre világhirü operettje, „A bajadér" kerül szinre 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

A Magyar Szinház e heti müsora. Csütörtökön, szombaton és vasárnap este Fodor László kitünő vigjátékát, a „Navarrai Margit"-ot adják. Szerdán Vajda Ernő „A válópörös hölgy" cimü nagysikerü vigjátékát ismétlik. Pénteken hosszabb idő óta ujból esti előadásban adják Molnár Ferenc gyönyörü drámai költeményét, az „Égi és földi szerelmet". Darvas Lilivel a főszerepben, vasárnap délután pedig Hans Müller szenzációs darabjában, a „Tüzek" női főszerepében lép fel Darvas Lili, a délutáni előadások 3 órakor kezdődnek és mérsékelt helyárakkal.

A három grácia 104—110-edszer kerül szinre a héten a Fővárosi Operettszinházban. A századik előadás után is állandóan táblás házak előtt folytatja fényes pályafutását Lehár revüoperettje. Vasárnap délután a szinház másik nagy sikere, a Marinka, a táncosnő szerepel a müsoron.

A Belvárosi Szinház szombat este mutatta be a Belvárosi Szinház Zilahy Lajos uj bohózatát, „A jégcsapot", mely a héten csütörtökön, pénteken és vasárnap este kerül ismétlésre. Szerdán Rákosi Szidi vendégfelléptével és Somlayval a cimszerepben Móricz Zsigmond kitünő parasztvigjátékát, a „Sári birót" adják, szombaton Wedekind világhirü gyermektragédiáját, a „Tavasz ébredését" hozza szinre a szinház, melyet legutóbb jótékonycélu előadás keretében szenzációs sikerrel mutattak be. Vasárnap délután Lenormand izgalmas drámáját, a „Névteleneket" játsszák Somlayval és Titkos Ilonával a főszerepekben 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e heti müsorát a szinház legfrissebb sikere, az Első csöngetés dominálja. A csütörtöki est Ibsen remekművének, a John Gabriel Borkmannak jut. Szombaton uj betanulással játszák a mult szezón nagy operettsikerét, a Csereberét. Vasárnap délután a Négy irakkot ismétlik.

100-ik előadása felé halad teljes népszerüségével a Rajna—Czobor „Szépasszony kocsisa" cimü kitünő operettje, melynek előadását is minden este megismétlik a Blaha Lujza-Szinházban az ismert kitünő szereposztásban. Vasárnap délután a szenzációs sikerü „Fi-fi"-t adják, 3 órakor, mérsékelt helyárak mellett Vaály Ilonával, Bibor Ilonával, Sárossyval, Szirmaival és Fülöppel a főszerepekben.

A faltörő kos, Az örökség, Kvitt, A boatolvaj, egy csomó vidám tréfa és az Andrássy-uti Szinház legnépszerübb művészeinek szólószáma sorozatosan kerül szinre a héten minden este, valamint vasárnap délután 8 és fél órai kezdettel, mérsékelt helyárakkal.

A Budai Szinkör e heti változatos müsorán ma csütörtökön a nagyszerü Mintha álom volna operett Harmath Hilda felléptével. Szerdán Szávay és Géczy nagyhatásu énekes szinművét Lavottát ismétlik meg, pénteken pedig Ibsen klasszikus szinműve Peer Gynt van müsoron Törzs Jenővel és Grieg csodaszép kisérőzenéjével.

Sylvester Schäffer-délután. A Royal-Orfeum világhirü vendége vasárnap délután is föllép a fél 4 órakor kezdődő előadáson teljes varieté müsorával. Nagyok és kicsinyek gyönyörüsége lesz ez a délutáni előadás.

A Kamarában csütörtökön utoljára a Bimbulafilm befejezése, mig pénteken a svéd Svenska filmgyár tüneményes filmsiágere, a Sötétség kerül bemutatóra, melyben Gösta Eckman páratlan művészettel alakit egy világtalan ifjut. Előadások 4, 6, 8, 10 órakor.

Jön a szezón eseménye: A kölyök (The kid). Főszereplők Charlie Chaplin és Jackie Coogan.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Minden este 10 órakor szenzációs nagy varieté-müsor!
5 SAVANNAHS amerikai jazzband müvész-zenekar.

Legnagyobb választék! Legolcsóbb árban!
Férfi- és női gyapjuszövet, ruhaselyem, függönykelme, butorszövet, szalag, osipke.
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizások átvétele a budapesti és külföldi tőzsdékre
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGEFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Építési vállalat. — Lakóházak, gyárak építése és berendezése. — Családi házak építése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

352

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 szeptember 26. — 38. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Ereky felel Wolff Károlynak

A jobboldali vezér „első megnyilatkozás"-a a szünet után — Szemfényvesztés a programmal, amely nem volt és amely ma sincs

Wolff Károly nyaralásából visszatérve, sietett hiveinek gyér sora előtt beszámolni azokról a világot megváltó gondolatokról, amelyek nyári elmélyüléseinek eredményeként születtek meg. Természetszerüen megemlékezett ezuttal is, mint minden alkalommal, az Alliance Israelite-ről. Ezek a kitérések azonban ma már teljesen elvesztették érdekességüket. Sokkal inkább számithat figyelemre az a kijelentés, hogy ő eredeti programmja alapján áll, vagy bukik. Mi ezt férfias és tiszteletreméltó beszédnek itéljük. Ennek igy kell lenni már csak azért is, mert arról az utról, amelyen Wolff Károly megindult, nincsen és nem lehet visszatérés. Ott csak a bukás jöhet, amelyet — miután nem lehet kikerülni — tehát Wolff nem is akar kikerülni.

Ami azonban az eredeti programmot illeti, ilyenre a legöregebb városatyák sem emlékeznek. Ilyen nem volt soha és a wolffi uralom összeomlása is nagyrészben ennek köszönhető. Megkértük azonban

Ereky Károlyt,

mondja el véleményét a Fővárosi Hirlap hasábjain Wolff Károly beszédéről. Ez a nagyfontosságu válasz itt következik:

— Wolff Károly beszédével, amelyet a „Szózat" szeptember 19-i számában olvastam, általánosságban csak annyiban érdemes foglalkozni, hogy „a vezér" azt hiszi magáról, hogy ő Európa középpontjában áll és mindenki arra törekszik, hogy őt megbuktassa. Téved Wolff Károly, ha azt hiszi, hogy az ő nagy egyénisége foglalkoztatja az embereket. Nem az ő nagyságáról van szó, hanem arról, hogy egy olyan közgazdaságilag képzetlen és pénzügyi dolgokban járatlan politikus, mint ő, ne lehessen a főváros vezére és

nem az ő nagysága, hanem az ő kicsinysége az oka

annak, hogy a vele ellentétes pártok gyakorlati politikával akarják kivezetni a fővárost jelenlegi katasztrofális helyzetéből.

— Azt mondja Wolff Károly, hogy a magyarságnak gazdasági és kulturális hegemoniáját akarja megszerezni és ezt azzal akarja elérni, hogy megkezdi az agitációt az uj választásokra. Hozzá vagyok már szokva ahhoz, hogy Wolff Károly keretpolitikus és soha munkaprogrammot nem ad, de azért mégis megdöbbentő, hogy ő akar a magyarság gazdasági vezére lenni és ő akarja a magyarság gazdasági hegemoniáját megszerezni. Három esztendeig volt a hatalom a kezében. Gyakran órák hosszat beszéltem arról gyüléseken és magántárgyalásokon is, hogy Budapest székesfőváros üzemeit talpra kell állitanunk és dacára annak, hogy az egész többségi párt támogatta programmomat,

Wolff Károlynak soha nem volt érzéke aziránt, hogy helyes pénzügyi és közgazdasági politikát folytatott volna.

És most a választások előtt mégis arról beszél, hogy ő akar gazdasági politikát csinálni és beszédében rámutat alkotásaira is.

— Hivatkozik az 1921. évi zárszámadásra, amely háromszázmillió korona fölösleggel zárult. Nagyon jól tudjuk azt, hogy ez a háromszázmillió korona abból keletkezett, hogy a forgalmi adónak a fővárosra eső része többszöröse volt az előirányzott összegnek és tisztán a véletlen szüleménye volt az, hogy a zárszámadás fölösleggel zárult. Semmiféle koncepció, előzetes terv, sőt még költségvetési előirányzat sem előzte meg ezt a háromszázmilliós fölösleget, úgy, hogy mikor Wolff Károly arra, mint alkotására hivatkozik, hogy ilyen jó zárszámadást hozott létre, akkor a naiv embereknek imponálhat vele, de mindazok, akik ismerik a költségvetés és zárszámadás technikáját, tisztában vannak ezzel a Wolff-féle alkotással.

— Nem merek hinni a szememnek, mikor olvasom Wolff Károlynak a „Szózat"-ban publikált beszédében, hogy „pontosan fizetjük az elődeink által ránkhagyott rettenetes adósságtömeg törlesztési részleteit". Nem akarok hinni a szememnek, hogy ezt Wolff Károly mondta volna, mert hiszen mindenki tudja, hogy a külföldi adósságtömeg kamatait és törlesztési részleteit nem fizetjük. Ha tehát Wolff Károly tényleg mondta volna azt, ami a „Szózat"-ban közölt beszédében áll, akkor vagy félre akarta vezetni a hallgatóságát, vagy pedig

ómaga sem tudja, hogy a külföldi adósságok után nem fizetünk kamatot és törlesztési részleteket.

Nem merem feltételezni Wolff Károlyról, hogy ezt az állitást megkockáztatta volna és azt hiszem, hogy a tévedés a „Szózat" tudósitójától származik, aki lelkesedésében félreérthette a vezér szavait.

— Még egy nevezetes állitása van Wolff Károlynak, amelyik gazdasági természetü és ez az, hogy „jegyintézeti támogatás nélkül fenntartjuk üzemeinket és nekik még forgótőkét is teremtettünk és közszolgáltatásaink árát aránytalanul alacsony nivón tartottuk". Wolff Károly hivatkozik arra, hogy az üzemeket fenntartjuk. Soha egyetlenegy üzem vezetésével nem törődött, soha egy üzemnek a kalkulációját meg nem nézte, mert

neki, mint metafizikusnak, ilyen anyagias ügyekkel foglalkoznia nem illik

és ha az üzemek boldogultak, akkor ez Wolff Károlynak tudtán és akaratán kivül történt, mert igazán soha, de soha nem foglalkozott az üzemekkel. Sőt mikor én mindent elkövettem, hogy az üzemekkel való foglalkozás legyen a többségi párt politikai tengelye, akkor — féltékenységből-e, avagy az anyagiasság iránti ellenszenvből, azt nem tudom, — de mindent elkövetett az én programmom elgáncsolására.

— Érdekes, mikor felnőtt férfiak, mint Wolff Károly, ilyen gyerekes naivitással ugy tüntetik fel magukat hiszékeny hiveik előtt, mintha ők, valami rettenetes nagy személyiségek volnának. Wolff Károly a három esztendő alatt, amelyet a városházán eltöltött, annyira levizsgázott, hogy övele már csak mint a mult emberével érdemes foglalkozni, aki majd mint jó öreg nyugdijas el fogja mesélhetni, hogy valamikor ő vezette Budapest székesfőváros ügyeit. Akinek az a munkaprogrammja, mint a „Szózat"-beli programmbeszédében Wolff Károly mondja, hogy megkezdi az agitációt és a választásokra való előkészülést és egyéb programmja nincs, az nem hiszem, hogy a sokat szenvedett fővárosi közönségnek még egyszer vezére lehetne a városházán.

— Ami pedig azt illeti, hogy Wolff Károly „eredeti programmja alapján áll, vagy bukik", csak az a kérdésem, hogy hol mondotta el ő programmját? Én még soha tőle programmot nem hallottam. Én még mindig csak azt láttam, hogy verte a mellét és azt hallottam, hogy beszélt akaratról, erőmegnyilvánulásról, a lelkek harmoniájáról, de soha sem hallottam még, hogy beszélt volna a gázgyárról, az elektromos müvekről, a villamos vasutról, a vizmüvekről, a kéményseprésről, a szemétfuvarozásról, a kenyérgyártásról, Budapest székesfőváros financiális ügyeinek megszervezéséről és soha nem hallottam még tőle mást, mint hogy

politikai keretet csinált a politikai semmittevés számára.

— Wolff Károly politikai jellemzésére legalkalmasabb az, ha valaki tárgyilagosan, elfogulatlanul végigolvassa a „Szózat"-ban leközölt legutóbbi beszédét. Ebből a beszédből kiri a tartalmatlanság, a szavakkal való zsonglőrösködés, mert van benne szó politikai szervezkedésről, a magyarság gazdasági és kulturális hegemoniájáról, választási agitációról és a programmja melletti rendületlen kitartásról, de mindezek a cimek és mindezek a felkiáltások csak frázisok maradnak, mert hiányzik belőlük a munkaprogramm élő ereje és mindent meggyőző igazsága.

Valamit éreznek a napraforgók

Wolff Károly teljhatalmu megbizottja: Zilahi Kiss — Kik lesznek az uj tanácsnokok?

Wolff Károly megérkezése után, mint ismeretes, beszédet mondott párhivei előtt és ennek a beszédnek a sok elmélkedő része mellett talán egyetlen gyakorlati pontja az volt, ahol kijelentette, hogy

az összes üresedésben lévő állásokat sürgősen be akarja tölteni.

Ez magyarán szólva körülbelül annyit jelent, hogy Wolffék csomagolnak a városházán, de néhány párthivüket még jó meleg ponton szeretnék elhelyezni.

Összefüggésben van ezekkel a személyi kérdésekkel az a másik hir is, hogy

Wolff Károly a tanácsban nagyobb erővel kivánja a maga akaratát érvényesiteni.

Az utóbbi időben ugyanis tényleg megtörtént néhányszor az, hogy a tekintetes tanács nem hódolt meg tökéletesen a telihatalmu vezér akarata előtt és hozott olyan határozatokat is, amelyek nem fedték teljesen Wolff Károly intencióit. Hogy az előbb tulságosan lojálisan viselkedő tanácsnak mi keményitette meg a gerincét, nem lehet egészen bizonyosan tudni, de valószinü az, hogy

a tanácsteremben is érzik már, hogy Wolffék uralma leáldozóban van.

Ott is észrevették, hogy más idők közelegnek és ama néhány kiváló és keményakaratu férfiun kivül, akik az egész kurzus alatt megtartották a maguk meggyő-

zödését, ma már azingadozókis a mások oldal felé kezdenek hajlani. Az ellenzék mindenesetre méltányolja a kényszerhelyzeteket, viszont azonban aligha fogja honorálni azoknak az uraknak az igyekezetét, akik a kurzus ideje alatt szorgalmasan játszották a napraforgó szerepét.

Ezek a tanácsbeli napraforgók most valószinüleg két malomkő közé jutottak, mert ugyanakkor, amikor az ellenzék nem hajlandó őket egyszerre kegyeibe fogadni, ugyanakkor Wolff Károly is keményebben szándékozik elbánni velük. Ez lehet az oka annak, hogy

a tanácsban tulajdonképen Zilahi-Kiss Jenő alpolgármester lett Wolff Károlynak az igazi képviselője.

Zilahi-Kiss Jenőnek nincs sok veszteniválója és igy egészen természetes, hogy a végsőkig ki fog tartani az intranzigens álláspont mellett. Nem rójuk fel ezt Zilahi-Kiss Jenő érdeméül, mert nem vagyunk tisztában azzal egészen, hogy hasonlóképen cselekedett volna-e akkor is, ha véletlenül nem exponálta volna magát a dolgok elején olyan vehemensen a fajvédő politika érdekében.

Wolff Károly kijelentései értelmében tehát

az őszi közgyülési kampányban meg fogják ejteni a választásokat az üresedésben levő tanácsnoki állásokra.

Megindult tehát a korteskedés, amelynek eredménye már ma is élénken rajzolódik elénk. Kétségtelennek tartják, hogy az egyik tanácsnoki állásra Schöberl Ferenc tanácsjegyzőt választják meg, aki a tisztviselői rangsorban igen érdemes főjegyzők és jegyzők mögött következik. Schöberl azonban bizalmasa Zilahi-Kiss alpolgármesternek és a tanügyi ügyosztályban is mindig az ő szellemében működött. Minden bizonnyal ő lesz a Wolffék legközelebbi tanügyi tanácsnoka. Sallay Árpád örökében ma már cum jure successionis Borvendég Ferenc ül, akit ugyan Wolffék nem nagyon szivesen látnak a tanácsban, de olyan érdemei vannak, hogy ma már mellőzni aligha tudják. Nagyon érdekes, hogy az utóbbi időben igen erőteljesen nyomul előre a tanácsnoki állásokért való küzdelem során Stankovics Szilárd nyugalmazott tanácsnok, akit Wolffék annak idején csak tévedésből buktattak ki.

A küzdelem mindenesetre áll, de hogy milyen eredménnyel fog végződni, azt ma még csak a jó Isten és — Wolffék tudják.

Petrovácz — a kultura harcosa

A Fővárosi Operettszinház után most a Kamaraszinház ellen indit harcot

Petrovácz Gyula városatya urat nem kell külön bemutatni. Erőteljes organumának megerőltetésével fáradtságot nem kimélve igyekezett megismertetni magát a főváros közgyülésein és bizottsági ülésein s müködésével minden bizonnyal meglehettek elégedve a keresztény községi pártban, mert a jelszavas politikának egyik legbuzgóbb harcosa.

A bizottsági tag urnak városatyai mandátumán kivül van egy mellékfoglalkozása is. Erről azonban, ugy tudjuk, nem beszél szivesen. Épitészmérnöki multjának vannak egyes pontjai, melyekről nem szivesen veszi, ha felhánytorgatják. A kalocsai templom kupolájáról szól az ének, melynek hangjai nem kellemesek a városatya fülének. Azt beszélik, — s a hir valódiságában semmi okunk sincs kétkedni —, hogy Petrovácz Gyula épitészmérnöki egyénisége nem olyan erős, mint vezérének, Wolff Károlynak szervező egyénisége, a kalocsai templom kupoláját nem tartotta olyan sokáig együtt, mint Wolff Károly a községi pártot.

Mindezt csak azért emlitjük, mert a városatya ismét hallat magáról; most mint a „szinházvizsgáló bizottságnak egyik igénytelen tagja", élesen kikel a Zeneakadémia kistermében létesitendő Kamaraszinház ellen, melynek megalakulását nemcsak az elhelyezkedést és művészi ambicióik kielégitését kereső szinészek, hanem a főváros művelt közönsége is érdeklődéssel, sőt izgalommal várja. Az épitészmérnök városatya a jelszavakat ezuttal szakkifejezésekkel vegyiti és megakarja győzni a közvéleményt arról, — holmi nyomástfokozó szivattyu és egyéb hasonlók emlegetésével, — hogy a Kamaraszinház életveszélyes. Hivatkozik többek között az épitési szabályrendeletre s ez ujabb emlékeket ébreszt bennünk.

Eszünkbe jut a Fővárosi Operettszinház kulturbotránya, amikor — hasonló okokra hivatkozva — Petrovácz Gyula egyik legelszántabb harcosa volt a kulturának. Általában Petrovácz ugylátszik nagyon szeret szinházi ügyekben az életbiztonságra hivatkozni. Csak nem Kalocsán szerezte tapasztalatait a dóm hirneves épitőmestere?

Rémhirek az uj községi választójogról

A virilizmus mellett még a tizéves helybenlakásról is szó van

Az utóbbi időben Wolffék berkeiből ismét kisérleteznek olyan hireknek a lanszirozásával, amelyek messze állnak az igazságtól, de amelyek Wolffék számára nagyon kivánatosak lennének. Igy elsősorban ismét belevetették azt a gondolatot a közvéleménybe, hogy a kormány nem idegenkedik a mandátummeghosszabbitástól, sőt igen határozottan azt állitják, hogy a kormány kész a közgyülés mandátumát az uj közgyülés összeültéig meghosszabbitani, vagy a törvényhatósági bizottság jogkörét a tanácsra vagy a főpolgármesterre bizzák. A wolffi sajtóorganumok azt mondják, hogy a legvalószinübb a mandátummeghosszabbitás és rá akarják beszélni az ellenzéket arra, mintha ez a mandátummeghosszabbitás egyenesen az ellenzék szempontjából volna fontos. Azzal argumentálnak ugyanis, hogy a közgyülésen az ellenzéknek főruma van, mig a tanács müködését ellenőrizni nem lehet.

Mindezek természetesen az álmok birodalmába tartoznak, hiszen Rakovszky Iván belügyminiszter számtalan nyilatkozatban, de a nemzetgyülés plénuma előtt elmondott beszédeiben is

a legkeményebben megcáfolta azt, mintha a kormánynak csak távoli gondolata is lenne a mandátummeghosszabbitás.

Nem is érdemes tehát ezzel a hirleszteléssel bővebben és komolyabban foglalkozni, hanem oda kell degradálni, ahová ezek valók: Wolffék hiábavaló erőlködéseinek sorába.

Nem cáfolják meg ellenben azokat a hireket, amelyek arra vonatkoznak, hogy a községi választói jogot meg akarják ujból nyirbálni. Elsősorban ide tartozik az a gondolat, hogy

a virilizmust ismét helyre akarják állitani,

ami ellen az egész ellenzék a legélesebben operálni készül. Nem enyhit a virilizmus behozatalának reakcióságán az sem, hogy nemcsak a vagyonok virilizmusát akarják megvalósitani ujból, hanem a szellemi virilisták fajtáját is meg akarják tartani, amint ez részben már a Dömötör-féle választói törvényben is benne volt.

Igen sulyos jogfosztást jelentene az, ha a kormány tényleg bele akarná vinni az uj választói törvénybe azt a korlátozást, hogy

csak annak adnának választójogot Budapesten a törvényhatósági választásokon, akik már tiz esztendeje laknak Budapesten.

Ez az intézkedés legelsősorban természetesen a munkásosztályt, vagyis a szocialdemokrata szavazókat érintené igen sulyosan és éppen ezért egészen bizonyos, hogy a szocialdemokraták parlamenti frakciója a legélesebb, a legelszántabb harcot fogja megvivni ezzel szemben.

Semmit a polgárság érdekében

A lakásinség enyhitése a város részvétele nélkül

A hosszu évek meddő kisérletezései után végre komoly kezdeményezések történtek az épitkezések megindítása körül. Az állam külön lakásépitő-akciót kezdett és ebbe belekapcsolódik a magántőke is, amennyiben a bankok és a nagyipari részvénytársaságok kötelezték magukat épitések eszközlésére. Magától értetődik, hogy a tavasszal megindulló épitkezések még nem fogják gyökeresen megoldani a ma legégetőbb társadalmi problémáját: a lakáshiányt, azonban kétségtelen, hogy a középosztály amugy is lefokozott igényeinek egy része kielégitést fog nyerhetni. A népjóléti minisztérium és a vállalatok akciójának tehát feltétlenül lesz valamelyes eredménye, még akkor is, ha az akció irányitása nem a sokkal mozgékonyabb magántőke, hanem az államtól indult ki.

Valamikor, nem is olyan régen, a főváros volt Budapest legnagyobb épittetője. A középületeket, iskolákat, fürdőket leszámitva, számos városi bérház épült, szép kivitelben, modern berendezéssel és igazán békebeli izléssel, kényelemmel. A mai törvényhatóság és tanács sokat kárhoztatott és a wolffi politika szemében oly gyülöletes elődei évtizedes, komoly és rendszeres munkával nagy ingatlanok tulajdonosaivá tették meg a fővárost, az alkotásoknak és tetteknek abban a szellemében, amely kell, hogy dominálja a város vezetőségét.

A most megalapozott épitkezési kampányban ott találjuk a nehézkes állami apparátust, a magántőkét, de

nem látjuk azt a fővárost, amelyiknek pedig elsősorban volna hivatása, hogy a lakásnélkülözések sulyos gondjai között tespedő polgárai részére — legalább is résztvegyen ebben a nagyszabásu akcióban.

Az épitkezések megindításának módozatait számos ankéten megvitatták, résztvettek azon az állami funkcionáriusok, bankárok, gyárosok, nagykereskedők, mindenki ott volt, észrevételt tett, — csak a főváros képviselőit nem látták, nem hallották, ők visszavonultan, párnás ajtók mögött szövik a jövő terveit és nem vesznek tudomást olyan eseményekről, amelyeknek az élén a fővárosnak kellene irányitó szerepet vinnie.

A főváros épitési ügyosztályaiban minden csendes. Orczy György tanácsnok ugyan a mult esztendőben hosszu kirándulást tett Németországba, az ott folyamatban levő és nagy sikerrel zárult hatósági épitkezések tanulmányozására, azonban ennek a költséges utazgatásnak semmiféle eredménye sem lett. Azután egy épitkezési kölcsönt kértek az államtól, de a feltételek hosszas megvitatása a kölcsönajánlat visszaszivását vonta maga után. Később is minduntalan visszatért az a hir, hogy a főváros épitkezési tervekkel foglalkozik. Utóbb ezek a tervezgetések is megszüntek és ma az a rideg és szomoru valóság, hogy

a főváros kivül marad minden épitkezési programmon

és a lakosság legnagyobb problémáját átengedi olyan tényezőknek, amelyeknek pedig szoros érdekkörébe nem lehet számitani a főváros lakosságának legvitálisabb szükségleteit.

A könyörtelen főváros

Az államtól várja az inségesek támogatását

A főváros tanácsának külön ügyosztálya működik a közjótékonyság nagyfontosságu ügyeinek intézésére. Az ügyosztály élén kitünő és hozzáértő tisztviselők állanak, ám a nyomor, a nélkülözés és az inség sohasem volt olyan elhagyatott, magáramaradt, mint manapság. A szociális gondoskodás kimerül az adók, a gáz- és villanyárak, a vizdijak, a villamos és az összes hatósági szolgáltatmányok folytonos emelésében, de arra mégsem jut pénz, hogy a szegények és inségesek támogatást kapjanak a hatóságtól.

A közelgő tél minden nyomora és viszontagsága szükségessé tenné, hogy a főváros messzemenő programmot készitsen elő a téli nyomor enyhitésére. A főváros tanácsának azonban más gondja van és a politizálás, az esedékes községi választások hullámai annyira elboritják a városházi főtényezőket, hogy szó sincs egy kimondottan fővárosi nyomorenyhitő akcióról. A két év előtti Sipőcz-akció kétes sikere, ugylátszik, kedvét szegte minden ilyen kezdeményezésnek, ugyhogy a főváros most mindem közjótékonysági mozgalmat az állami nyomorenyhitő akcióra hárit.

Érdeklődtünk a fővárosnál a téli nyomorenyhités programmjáról és a következő felvilágositást kaptuk:

— A főváros ez idén nem csinál semmiféle inségakciót. Már a mult esztendőben is eltekintettünk ettől, miután a gyüjtés szempontjából a társadalom figyelmét nem akarjuk a népjóléti miniszter országos akciója elől elvonni.

— A népjóléti miniszter akciója egyébként kiterjed a fővárosra is. Erre a célra az akcióra befolyt pénzből megfelelő részt kap a főváros és mi gondoskodunk az adományok és pénzbeli segitségek szétosztásáról. A szegények támogatására remélhetőleg megfelelő tüzelőszer, nyers élelmiszer és ruhanemü fog rendelkezésre állani, a pénzösszegből pedig olcsó étkeztetést nyujtunk az erre rászorulóknak.

— Reméljük, hogy az akció juttat annyit a fővárosnak, hogy a téli hónapokban a nehézségekkel küzködő szegények támogatásban részesülhetnek.

*

Amint látható, sok invenció nincs a főváros szociális politikájában. Mindenesetre megnyugtató azonban, hogy nem kisérleteznek egy ujabb Sipőcz-akcióval, mert annak gyenge eredményéből ugyancsak nem sok inségest lehetne megsegiteni, mig az állami akció jóvoltából talán mégis több jut a téli rideg hónapokban a főváros szegényeinek.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Minden este 10 órakor szenzációs nagy varieté-műsor!
5 SAVANNAHS amerikai jazzband művész-zenekar.

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Események

Angol vendégek jártak Budapesten. A brit nemzeti városrendezési és városépitési tanács tagjai rándultak át a kontinensre, hogy tanulmányozzák az európai nagyvárosok városfejlesztési rendszereit. Jártak Párisban, Zürichben, Berlinben, Münchenben, Prágában, Bécsben és eljöttek Budapestre, megnézni a magyar fővárost is, amelyiknek az a hire, hogy ötven év alatt fejlődött kis mezővárosból, hatalmas és modern világvárossá. De hire van külföldön a magyar vendégszeretetnek és a magyar vendéglátásnak is. Az ünnepélyes fogadtatás ellen talán nem is volt kifogása annak a harminc angol urnak és hölgynek, akik csütörtökön este a bécsi gyorsvonattal érkeztek meg. Kint volt a pályaudvaron a népjóléti minisztérium egyik főtisztviselője, a főváros részéről pedig Fock Ede, a tanács egyetlen angolul kitünően beszélő tagja, akik az angolokat a dunaparti előkelő szállókba kalauzolták és a viszontlátás időpontját másnap délelőtt tiz órára tüzték ki a városházán, az épitkezési ügyosztályban levő épitési tervek és minták megtekintése céljából. A mondott időben valóban megjelentek az angol vendégek a városháza kapujában. Előzőleg a Ritz halljában gyülekeztek és onnan autotaxin vitették magukat a Városház-utcába, ahol azonban legnagyobb meglepetésükre senkit sem találtak, aki utbaigazitást adott volna. A portás nem sokat törődött az ott ácsorgó hölgyekkel és urakkal, hanem előkelően visszavonult fülkéjébe. Az angolok várakoztak egy darabig és azután egyik járó-kelőtől kérdezték meg, hogy merre van a polgármester, aki a programm szerint üdvözölni kivánja őket. Nem volt ott senki a városi titkárok közül és ugylátszik a székesfővárosi idegenforgalmi hivatal sem küldötte ki tisztviselőjét, mert a vendégek csak tétován várakoztak, tanácstalanul néztek egymásra, fejcsóválva birálgatták ennek az elemi udvariasságnak az elmaradását. Egészen bizonyos, hogy a magyar vendégszeretetről elterjedt kedvező vélemények alaposan kétségessé váltak ott a városháza kapujában. Végre is valakinek eszébe juthatott az angolok igért látogatása és közel negyed órai várakozás után lejött egy városházi tisztviselő, aki azután felkalauzolta a társaságot Sipőcz polgármester gyönyörüen berendezett fogadótermébe. Valószinüleg meglepte az angolokat is Sipőcz polgármester fiatalos varázsa, egyszerüsége és kivételes szerénysége, ami abban is megnyilvánult, hogy a polgármester keresetlen és főleg rövid mondatokat olvasott fel egy papirlapról. Az üdvözlő beszéd mindössze három rövid mondatból állott, amelyben a polgármester kegyes leereszkedéssel fejezte ki az angolok ittléte feletti örömét, azután a diszes aktus véget ért és az angolok Fock tanácsnok vezetésével megkezdték a harmadik ügyosztályban a tervek tanulmányozását. Az egész látogatás szépnek indult, azonban — nem tudni miért — nem folyt le azzal a szivélyességgel és bensőséggel, amilyennek például gróf Szapáry László londoni magyar követünk gondolta, aki azt sürgönyözte a polgármesternek, hogy az érkező tekintélyes angol polgármestereket és tanácsnokokat meleg rokonszenvvel és tüntető barátsággal kezeljék. Dehát nem igy történt. Ember tervez, Sipőcz végez!

A főváros ujra sürgeti a Szent János-kórházra kért 500 milliót. Az Uj Szent János-kórházban már évek óta folyik egy uj tüdőbeteg-pavillon épitése. A munkálatok azonban most, midőn már az őszreforduló idő is sürgetné azok befejezését, elakadtak, még pedig azért, mert az épitésre előirányzott összeg kevésnek bizonyult és a szükséges többletet a főváros minden sürgetés ellenére sem kapta meg. A közkórházi ügyosztály, már hónapokkal ezelőtt felterjesztést intézett a népjóléti minisztériumhoz és további 500 millió kiutalását kérte, a népjóléti minisztérium műszaki ügyosztálya pártolólag terjesztette a kérést a népjóléti miniszter elé. Vass József népjóléti miniszter azonban minden sürgetés ellenére máig sem folyósitotta a kért összeget. Az épitkezésre felügyelő bizottság a héten ülést tartott, amelyen a népjóléti minisztérium kiküldötte is részt vett. Ez az ülés sem tehetett azonban egyebet, mint megállapitotta, hogy a kért 500 millióra szükség van és azt még mindig nem kapták meg. Elhatározták, hogy ujabb felterjesztésben fogják sürgetni a kiutalást.

Társasvacsora. A Terézvárosi Polgári Kaszinó szeptember 28-án este, diszelnökeinek: Ugron Gábor és Gratz Gusztáv nyug. miniszereknek tiszteletére társasvacsorát rendez. A vacsorán a többek között báró Szterényi József, Bárczy István és Szilágyi Lajos is résztvesznek.

Zászlóavatás. A Székesfővárosi Gázművek Dal- és Önképzőköre egyesületi zászlóját szeptember 30-án, vasárnap d. e. 10 órakor fogja az egyesület székhelyén: az óbudai gázgyárban ünnepélyesen felavatni és rendeltetésének átadni.

SZIGETI ERNŐ
BANKÜZLET
AZ EGYEZMÉNY TAGJA
V, HAJNAL-U. 8 TELEFON 110-18

Tőzsdei Hirlap

Hireink csakis a forrás megnevezésével közölhetők.

Erdőüzem — erdő nélkül. A csendes szemlélő már régen megállapithatta, hogy a budapesti tőzsde a lehetetlen lehetőségeknek a lerakodóhelyévé vált. Ennek a tételnek a bebizonyitásánál nem akarunk sokáig időzni, de tanulság okából rámutatunk arra a kirivó esetre, amikor fából is lehet vaskarikát csinálni, vagy világosabban mondva: erdőmentes erdőrészvényt árulni. Mert a pesti börzén ez is megtörténik. Elmondjuk. A Magyar Erdő- és Faüzem R.-T. 1916-ban alakult és részvényeit a budapesti tőzsdén hivatalosan jegyzik. Árfolyama jelenleg meghaladja a 15.000 koronát. Ez a részvénytársulat ez év március havában 14 millió leiért eladta lunaforrási és felsőilosvai telepeit, valamint a tárcájában lévő Szatmári fatermelő és gőzfürész részvényeit egy konzorciumnak, amelynek tagjai: a Szatmári Leszámitolóbank, továbbá Zollner Béla, az Erdőüzem vezérigazgatója és Bánó Gábor, az előbbinek igazgatótársa. A konzorcium birtokállományán néhány hét mulva nagy haszonnal tul akart adni és a nagyváradi Egyesült Bank és Takarékpénztár a megvételre opciót is szerzett, amellyel azonban nem élt és igy az Erdőüzem erdői és gőzfürésze ma is a fentnevezett konzorcium tulajdonában van. Ez idáig teljesen rendben volna, a részvénytársaság vagyona is bizonyára megvan, hisz a konzorciumtól tizennégy millió leit, körülbelül egymilliárd négyszázmillió koronát kapott, amennyire az Erdőüzem vagyonállagát becsülik és evvel a pénzzel ma nagy hasznothajtó kosztüzletet lehet lebonyolitani: de ha szabad érdeklődnünk, hol vannak az Erdőüzem erdői és gőzfürészei? Mert hisz a közönség, amikor erdőrészvényeket vásárol, teszi ezt abban a hitben, hogy a vállalat fatermeléssel foglalkozik és valószinüleg e feltevése kelt bizalmat a részvények iránt. Igen különösnek találjuk tehát, hogy a részvénytársulat még máig sem publikálta, hogy erdőit, gőzfürészeit már eladta és a tőzsde közönségét tovább is abban a hitben tartja, hogy amikor az Erdőüzem részvényét megszerzi, akkor fatermelő-vállalat részvényeit vásárolta.

Szász Ernőék sztrájkolnak. A kormány a napokban rendeletet bocsátott ki, amely a használt zsákok behozatali tilalmát feloldotta. Ez a kormányrendelet nagy megrökönyödést okozott, mert az érdekelt gyárak valóságos monopóliumot élveztek a hazai zsákfogyasztási piacon és ezt a területet a saját külön vadaskertjüknek tekintették, amelyben csak nekik volt szabad zsákmányolni. Valójában a monopólium csak egy magyar gyárnak, a Juta- és Kenderipar R.-T.-nak kedvezett, ennek Erzsébetfalván van a telepe, a másik, az ujpesti Első osztrák jutafonógyár csak szinleg magyar, fiókja az Erste oesterr. Jutespinnerei- und Weberei, Wien-Floridsdorfi cégnek. Ez a két gyár, mint emlitettük, valóságos monopóliumot élvezett és konkurrencia hiányában, tetszés szerint diktálta az árakat. E vállalatok mohó profithajszolására kellően rávilágit az a körülmény, hogy a világparitásnak megfelelően Trieszten a jutaanyagból elkészitett liszteszsák zsák-kilogramja 5 és fél—6 lirába, Budapesten ugyanaz, a monopóliumot élvező gyáraknál 14—15.000 koronába kerül, tehát éppen a kétszeresébe. Pedig a trieszti, vagy többi olasz és német gyárak a nyers jutaanyagot világparitási áron ugyanott vásárolják, ahol a magyar gyárak: Dundéeben, fontokért. Érthető tehát, hogy Szász Ernő, a Juta- és Kenderipar vezérigazgatója, valamint Emanuel Weissenstein, az osztrák jutafonógyár ujpesti fiókjának vezetője, minden követ megmozgattak, hogy a magyar fogyasztási piacot versenytársak kizárásával tovább is zavartalanul uralhassák. Avval is fenyegetődztek, hogy gyáraik üzemét is beszüntetik, ha a kormány a zsáktilalomlistát az ő hátrányukra revizió alá veszi. A nagymalmok és a zsákkereskedők azonban a behozatali tilalmat közérdekbe ütközőnek tartották és az illetékes helyen addig kilincseltek, amig a kormány a tilalmat részben feloldotta és a használt zsákok importálását megengedte. Nagy csapást mért ezzel a Szász-Weissenstein-monopóliumra, mert a budapesti zsákimportőrök, élükön a Nagel Adolf céggel, amelynek Trieszten is van fiókja, máris hozzáláttak, hogy a trieszti zsákpiacon nagymennyiségü használt zsákot összevásároljanak és azt Magyarországra szállitsák. Érdekes, hogy a nagymalmok a jó állapotban levő használt zsákokat szivesebben veszik, mint az ujakat, nemcsak mert 15—20 százalékkal olcsóbbak, de azért is, mert a lisztporlerakodásos 85 kg. ürtartalmu, használt zsákok 75—80 dekát, mig az ujak csak 60 dekát nyomnak. A malmok ilyenformán a brutto eladásoknál zsákonként és 85 kilogramonként 15—20 deka lisztet profitálnak, ami sok százezer zsáknál és a mai lisztáraknál igen jelentékeny összegre rug. Szász Ernőék tehát nem ok nélkül féltik a koncot, diktatórikus hatalmuk megtört és a zsákárak Budapesten is a világparitási szinvonalra fognak sülyedni és igy elesnek az eddig élvezett illegális haszontól. De Szászék nem olyan könnyen törődnek bele a változhatatlanba és most a kormány elhatározásának megmásitását azzal akarják kierőszakolni, hogy gyáraikban ideiglenesen beszüntették a munkát és sok ezer munkásaikat elbocsátották. Teszi ezt Szász Ernő vezérigazgató ur, aki kormányfőtanácsos lett, a magyar közgazdaság föllendités körül kifejtett hasznos működéséért. Ez a mumus, ez a mű-sztrájk azonban a kormányköröket nem fogja álláspontjától eltériteni, mert Szászék nem is tudnak a munkabeszüntetéssel sokáig operálni, hisz nekik a malmokkal és kereskedőkkel kötött szállitási kötelezettségeik vannak és akár tetszik nekik, akár nem, az üzemet ujra fel kell venniök, mert egyébként szállitási mulasztásaikért a biróság sulyos kártéritésre fogja őket kötelezni. Egyébként Szászék erőszakoskodását a kormány avval is letörheti, ha az uj zsákok behozatali tilalmát is feloldja.

More patrio. Halász Lajos, az ismert bankár, ha a tőzsde izgalmait kipihenni akarja, rendesen az ujságirók Otthon-körébe szokott ellátogatni és itt a cigányok tanyáján, gondtalan tereferével tölti el az ünnepnapi délutánokat. Kényelmesen elnyujtózkodik az angol bőrdiványon és körülülik a közgazdászok, poéták, riporterek, akik rendesen a börze eseményeivel kapcsolatosan élcelődnek vele. Vasárnap délután is arról folyt a beszéd, hogy Halász a tőzsdén most két papir: a Móri szén és a Pátria biztositó részvényeinek manazsálásával arat jelentékeny sikereket. Az egyik napilap riportere közben fészkelődni kezd, végre kiböki, hogy ő is szeretne játszani, de nincs pénze.

— Annyi baj legyen, — mondja a kolegája —, Halász igazgató urral, more patrio, fedezet nélkül is köthetsz tőzsdeüzletet.

Mire Halász mosolyogva közbeszól:

— Móri, Pátria? . . . Rendben van. Az elszámolást majd elküldöm.

Kronberger. A Kronberger-féle faipar r.-t. részvényei állandóan az érdeklődés központjában állanak és a tőzsde lanyha napjaiban is erős ellentállóképességet tanusitottak. Információink szerint ez nemcsak a vállalat kitünő üzletmenetének tulajdonitható, hanem kiszivárgott hirek szerint a részvénytársulat rövidesen tőkét emel, igen előnyös föltételekkel: ingyen részvényeket ad, vagy legfeljebb névértéken. A részvények kedvező árfolyam-alakulására egyébként hatással van, hogy a testvérvállalat, a bucaresti Kronos industria limited (a részvények 95 százaléka a Kronberger tárcájában van) is jó üzleti működést fejt ki és hogy ez a részvénytársaság Questiben (Románia) igen előnyös feltételekkel 16.000 hold területü prima erdőségeket vásárolt, amelynek kitermelése már folyamatban van.

Kis Minimax, gyere ki... A régi, jó békevilágban, amikor még a megélhetési gondok az élet taposó malmában nem hajszolták szünetlen munkára az embereket, valóságos népvándorlás indult ünnepnaponként a vurstliba, ahol apraja-öregje egyaránt elszórakozott a népies mulatságokban. Ki nem ismerte ott az öreg, kopottas planétás asszonyt, előtte kis asztalkán vizzel telt üveghenger állt, amelyben egy gyüszünyi nagyságu, szines babaalak állandóan le- és föl bukdácsolt, miközben a planétás asszony egyhangúan mormolta:

— Kis Minimax, gyere ki és tedd meg a kötelességedet!

Ha aztán leszurkoltál két rézkrajcárt, megkaptad a kis nyomtatott cédulát, amelyben jövőd, planéta-sorsod hiven meg vala irva. Kis Minimax, milyen ártatlan balekfogás volt ez tőled, mennyire nem láttál a jövőbe és mennyire nem tudtad, hogy az Ur 1923-ki esztendejében miként dolgoznak a kis Minimaxok, akik pedig szintén az emberek hiszékenységében biznak és együgyüségükre alapitanak. 1923-ban a kis Minimaxok részvénytársaságot alapitanak és nem a vurstliba törekszenek, hanem a tőzsdére, az exota-piacra mennek és ott keresik a palikat. Ugy értesülünk, hogy a kis Minimax, amely a változatosság kedvéért nem planetákat árul, hanem kézi tüzfecskendőket gyárt, már utban is van és rövidesen megjelenik a magánforgalomban. A kis magyar Minimax tehát meg fogja tenni a kötelességét, csak balek akadion, aki magához váltsa a részvényeit.

Tizenhárom uj részvény kottirozása. Tőzsdei körökben nagy érdeklődéssel várták a tőzsdetanács döntését, amely tizenhat kottirozási kérvény fölött határozott. A tanács tizenhárom részvény bevezetését engedélyezte. Ezek a Vulkán Gépgyár, a Just Izzó, a Bródi Vagon, a Fővárosi Nyomda, a Móri Szén, a Corvin Film, az Unio Textil, az Aszfalt és Kátrány, a Turul Cipő, a Palugyay Bor, a Mechanikai Berendezési, a Csepeli Épitési anyag és a Marx Lakkgyár. Legértékesebb köztük a Vulkán Gépgyár, amelyet a Munk és Davidsohn bankház néhány nap mulva fog bevezetni. A Vulkán-részvények nem szerepeltek a magánforgalomban, nem viselték az exotapiac kétes értékü bélyegét és szüzies tisztasággal kerülnek a vaspiacra, ahol rövidesen nagy karriert fognak befutni. Ugyancsak szép jövő vár a Móri Szénre, de hogy az ismeretlenségből felbukkant: Unio Textil, Aszfalt és Kátrány, Palugyay Bor, Mechanikai Berendezési, Csepeli Epitési anyag, valamint a Marx Lakkgyár a startolásnál milyen formát mutatnak, az majd rövidesen elválik. Az exotapiac egyébként az elmult napokban erős próbának volt kitéve. A lanyha irányzat itt is erős pusztitást okozott, de az értékes papirok bebizonyitották ellentállóképességüket. Fényes

bizonyítékát nyujtották ennek: az Amerikai Bank, a Kéve, a Herendi Porcellán, a Hungária Kalap, a Demecseri Ipar, a Móri Szén, a Bródi Vagon, a Budapesti Bank és néhány szénpapir, amely részvényeket állandóan keresték és árfolyamuk csak lényegtelenül gyengült. Ellenben a nonvalörök és törpebankok: az Óbuda-Ujlaki Takarék, az Épitő Ipar-bank, az Aranyhegyi Tégla, a Hellas-nyomda, az Alfa-Celluloid, a Phönix és a többi nixek ugy eltüntek a piacról, mint a kámfor. Senki sem kereste, senki sem érdeklődött utánuk. Voltak, nincsenek. Hétfőn már az exotapiac is forgalmasabb volt, de ezuttal is csak az alantjegyzett, komolyabb papirokat keresték: Magyar-Amerikai Bank (régi) 13.500—14.500, Magyar-Amerikai Bank (uj) 12.000—13.000, Fabank 5000—6000, Termelők Bankja 8000—9000, Délkeleti Bizt. 42.000—44.000, Bródi Vagon 85.000—100.000, Caloria 4000—4400, Cobdenbank 3200—3600, Corvin Gép 10.000—11.000, Just Izzó 16.000—18.000, Mezőgazd. Hitel 20.000—21.000, Neugebauer 6000—7000, Nógrádhevesi Szén 17.000—19.000, Sajókondói 29.000—31.000, Székely és Gerő 5200—6000, Unio Biztositó 38.000—39.000, Ingéria 10.000, Herendi Porcellán 13.000—14.000, Fonó gépgyár 36.000—37.000, Budapesti Bank 8500—9500, Kopetzky 6000—8000, Pharmacia 7000—8000, Hollandi Izzó 3600, Böhm Hordó 3500—4500, Móri Szén 55.000—60.000, Winternitz 3000—3200, Hungária Kalap 20.000—22.000, Bánfalvai Szén 12—14.000, Kéve 4000—4200.

A Foresta magyar közvetitéssel szállit Angliába. A Continental fakereskedelmi r.-t. körülbelül egy év előtt alakult meg 12 millió korona alaptőkével, nagyrészt azoknak a tőkéseknek a részvételével, akik a fölszámolt Standard fakereskedelmi r.-t.-nál voltak érdekelve. Elnöke: dr. Hilb Jenő, az igazgatóság tagjai: Ehrenfeld Mór dr. Glasner Samu, dr. Jusztusz Zsigmond, Nobel Árpád (ügyv.-igazgató), Szántó Jenő (ügyv.-igazgató) és a faszakma még több ismert tagja. A társulat, mint értesülünk, igen jelentékeny tranzitó-kereskedelmet bonyolit le és a Foresta romániai telepén legutóbb is milliárdokra rugó anyagot vásárolt, amelyet Galacon keresztül Angliába szállitanak.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár folyó hó 18-án tartott rendkivüli közgyülése az igazgatóságnak az alaptőke felemelésére vonatkozó összes javaslatait elfogadta. Ennek alapján az igazgatóság közli, hogy a részvényesek minden három darab régi részvény után 1 darab, a folyó év osztalékjában már részesülő uj részvényre 40.000 korona befizetése ellenében elővételi joggal birnak. A befizetések folyó hó 20-tól 29-ig bezárólag az intézet központi pénztáránál (IV., Bécsi-utca 4.) délelőtt 9—12 óráig teljesithetők.

A Magyar Óstermelő Részvénytársaság szeptember 22-én tartotta rendkivüli közgyülését Kronberger Lipót udvari tanácsos elnöklete alatt. Elek Gyula alelnök-vezérigazgató előterjesztésére a közgyülés elhatározta az intézet alaptőkéjének 350 millió koronára való felemelését és egyuttal felhatalmazta az igazgatóságot, hogy az alaptőkeemelést két részletben hajtsa végre. Ennek a felhatalmazásnak az alapján az igazgatóság elhatározta az intézet alaptőkéjének egyelőre 250 millióra való felemelését és a kibocsátásra kerülő uj részvényekből elővételi jog cimén a régi részvényeseknek minden 2 darab régi részvény után 1 darab uj részvényt ajánl fel 40.000 korona árban, mihez még 400 korona folyókamat jár darabonként. Az elővételi jog gyakorlása 1923. évi szeptember 24-től 29-ig bezárólag az intézet központi pénztáránál (IV., Bécsi-utca 4.) délelőtt 9—12 óráig teljesithetők.

A Duna-Lloyd bank r.-t. e hó 22-én tartotta rendkivüli közgyülését, amelyen elhatározta, hogy 60 millió koronás alaptőkéjét 260 millió koronára emeli fel. A részvényeseket 1:2 arányban 1300 koronáért illeti meg az elővételi jog, amely a bank Vigadó-tér 3. szám alatti helyiségében szeptember 25-től október 1-ig gyakorolható.

A Ganz-féle villamossági r.-t. igazgatósága az október 2-án megtartandó közgyülésnek javasolni fogja a 180 millió korona alaptőkének 2520 millió koronára való emelését, olyképen, hogy az eddigi részvények névértéke 20.000 koronára emeltessék föl és 36.000 darab szintén 20.000 koronáról szóló uj részvény bocsáttassék ki. Az uj részvények már az 1923. évre osztalékjogosultak lesznek és teljes egészükben a régi részvényeseknek kináltatnak föl. Minden öt régi részvényre 2 uj részvény jut, darabja 140.000 korona kibocsátási árfolyamon. Töredékrészvények nem adatnak ki. Az igazgatóság javasolni fogja továbbá a közgyülésnek, hogy az 1922. üzletévre szóló szelvény október 3-tól kezdődően a Magyar Általános Hitelbanknál 800 koronával váltassék be.

A Hungária Kalaptomp és Kalapgyár alaptőkéjét 160,000.000 K-ra emeli fel. Minden 5 régi részvény alapján 2 uj vehető át 5000 K árfolyamon folyó hó 24-től 29-ig az Anglo-Austrian Bank Limited, Budapest, főpénztáránál délután 4 és 6 óra között. Az igazgatóságba Buday Goldberger Leó dr. ur választatott be uj tagul.

„Kühne" Mezőgazdasági Gépgyár R.-T. A társaság Szécsi Pál elnök elnöklete alatt megtartott rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 110.000 darab uj, az 1923. üzletév eredményében részesedő 2000 korona névértékü részvény kibocsátása utján 580.000.000 koronára való felemelését olykép, hogy a befolyó felpénzből a régi részvények névértéke is 400 koronáról 2000 koronára emeltetik fel. A kibocsátásra kerülő uj részvényekből minden két darab régi részvény alapján egy darab vehető át 14.000 koronás árfolyamon, 200 korona darabonkénti kamattérités mellett a Hazai Bank R.-T. pénztáránál folyó hó 22-től 29-ig terjedő időben naponként délután fél 5 órától 6 óráig.

A „Hungária" műtrágya, kénsav és vegyi ipar r.-t. 1923 szeptember 21-én Benes József elnöklete alatt tartott közgyülésén az alaptőkét 13.350 darab egyenként 400 korona, összesen 5,340.000 korona n. é., a tartalékalapból befizetendő részvény kibocsátása által 77,340.000 koronára emelte fel, mely részvények a Mészárosok és Hentesek Csontfeldolgozó- és Műtrágyagyára részvénytársasági részvények csere utján való megszerzésére fordittatik. Az ilyként felemelt alaptőke további 193.350 darab részvény kibocsátásával 154,680.000 koronára emeltetett fel. Ezen uj részvények teljes egészükben 1:1 arányban a régi részvényeseknek 25.000 korona árfolyamon bocsáttatnak rendelkezésükre. A kibocsátással járó költségek a társulat terhére mennek. Az elővételi jog 1923 szeptember 24-től 1923 október 8-ig a társulat pénztáránál gyakorolható.

Milliárdos jutaipari vállalkozás. Két kiváló hirnévnek örvendő németországi nagy jutavállalat, ugymint a „Geraer Jutespinnerei und Weberei" és a „Jute-Union A.-G." cégek érdekeltségeinek részvételével folyó hó 12-én Magyar Jutaipar Részvénytársaság céggel uj vállalat alakult Budapesten, Szterényi József báró v. b. t. t. nyugalmazott miniszter elnökletével. A vállalat, melynek alaptőkéje egymilliárd korona, textilipari és kereskedelmi tevékenységet fog kifejteni. Az alakuló közgyülésen az igazgatóság tagjaivá választattak: Almásy László dr. nemzetgyülési képviselő, Czigler István dr. ügyvéd, Drehr Imre dr. nemzetgyülési képviselő, Halperth Elemér dr. bankigazgató, Haase Brunó, a Geraer Jutespinnerei und Weberei vezérigazgatója (alelnök), Herzig Miksa berlini gyáros, Lichtig Géza vezérigazgató (alelnök), Oettler Frigyes gyáros (Weissfels a. Saale), Révai Jenő (ügyvezető-igazgató), Robitschek Zsigmond vezérigazgató, Schmidt Jenő, a berlini Jute-Union A.-G. igazgatója, Sonnenberg Marcell, a Schenker és Társai cég főnöke és Szterényi József báró (elnök).

A Gizella-Gőzmalom R.-T. a junius 20-iki közgyülés határozata szerint a régi részvények névértékét 200 K-ról 1000 K-ra bélyegzi fel és egyben 1:1 arányban 10.000 K-ás részvényeket ad ki. Az elővételi jog szeptember 24-től október 4-ig gyakorolható a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Banknál.

SZÓRAKOZÁS

A három grácia hete lesz a Fővárosi Operettszinház e hete is. Minden este Lehár Ferenc páratlan sikerü revüoperettjét adják. A minden előadáson megujuló, lelkes tüntetésekben megnyilatkozó siker egyik megteremtője Biller Irén, akit sokszinü alakitásáért, behizelgő énekéért és virtuóz táncaiért most már az operett legkiválóbb primadonnáival emlegetnek egysorban. Teljes mértékben osztozik a sikerben Halmay Tibor, aki époly kitünő szinész, mint amilyen káprázatos táncos. Ujváry Lajos mindig ujabb és ujabb mókákkal tarkitja a detektiv groteszk alakját, Vendrey Ferenc minden szavával kacagtat, Kompóthy Gyula elegáns és széphangu grófi, Mészáros Paulette szemrevaló, kecses Ninetta és Komlós Vilmos csupa jókedv. Elenát felváltva éneklik Harmath Hilda és Hajdu Etu. A délutáni előadások műsorát továbbra is a szinház másik nagy sikere, a Marinka, a táncosnő tölti be.

A Király-Szinház ujdonsága: „Elssler Fanny", Faragó—Nádor uj operettje, mely a szerdai főpróbáján és a csütörtöki bemutatóján oly rendkivüli sikert aratott, a héten minden este szinre kerül Honthy Hannával, Kökény Ilonával, Lelkes Margittal, Rátkaival, Latabárral, D'Arrigóval, Sárossyval, Járayval és Raskóval a főszerepekben. Vasárnap délután Lehár Ferenc „A sárga kabát" cimü operettje kerül szinre, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Fodor László nagysikerü vigjátéka, a „Navarrai Margit", mely eddig állandóan táblás házak előtt került szinre, a héten szerdán, pénteken és vasárnap szerepel a műsoron a Magyar Szinházban. Csütörtökön Vajda Ernő nagysikerü vigjátéka, „A válóperes hölgy" megy, szombaton Hans Müller szenzációs drámáját, a „Tüzek"-et ismétlik. Vasárnap délután Beöthy László kitünő bohózatának, a „Kovácsné"-nak lesz első délutáni előadása 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetének művészi és irodalmi nagy eseménye lesz az Ivanovnak, Csehov klasszikus szinművének szombati bemutatója. Lázas izgalommal várják a közönség minden rétegében a Vanja bácsi és a Három növér szerzőjének ezt a legdrámaibb és költői szépségekben leggazdagabb alkotását. A bemutatóig a műsort az Első csengetés, a legfrissebb vigjátéksiker dominálja. Csütörtökön a Cserebere kerül szinre. Vasárnap délután az Ur szőllejét játszszák.

A Belvárosi Szinház Wedekind nagyhirü tragédiáját, a „Tavasz ébredését"-t, melynek előadása iránt rendkivüli az érdeklődés, mult szombaton mutatta be nagy sikerrel. A kitünő darabot a héten pénteken megismétlik. Csütörtökön, szombaton és vasárnap Zilahi Lajos nagy sikert aratott bohózata, a „Jégcsap" kerül szinre a bemutató kiváló szereplőivel, szerdán Rákosi Szidi vendégfelléptével és Somlayval a cimszerepben Móricz Zsigmond kitünő parasztvigjátékát, a „Sári biró"-t adják. Vasárnap délután pedig a „Gazdag Lány"-t adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

82—89. előadása lesz a héten Rajna—Czobor kacagtató és szépzenéjü operettjének, a „Szépasszony kocsisá"-nak a Blaha Lujza-Szinházban, ahol minden este megujuló siker kiséri a népszerü szereplőket, Somogyi Nusit, Vaály Ilonát, Ötvös Gittát, Lászlót, Szirmait és Tamást. Vasárnap délután Szilágyi és Lippay „Levendula" cimü kitünő daljátékát adják, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Royal-Orfeum világhirü vendége, Sylvester Schäffer még csak rövid ideig folytatja vendégjátékát. Délamerikába szólitja szerződése, ahol a hires Keith-tour egy esztendőre lekötötte. Estéről-estére zsufolt házak előtt mutatja be nagyszerü varieté-műsorát s a Royal-Orfeum esti pénztára elől százával távoznak, akiknek már az estére nem jutott jegy. A következő előadásokra jegyek előre válthatók.

A faltörő kos, Az örökség, A Káldy-pipa, A boatolvaj, a kitünő tréfák, Németh Juliska Csokonaidalai, Kökény Ilona, Berky Lili, Gózon, Bánóczi szólói a héten mindennap megismétlésre kerülnek az Andrássy-uti Szinházban, ahol nap-nap után táblás ház közönsége tapsol a szinház kitünő tagjainak és Latabárnak, Vágó Bélának, a szinház kitünő vendégeinek. Ugyanezt a műsort adják vasárnap délután is 3 és fél órakor mérsékelt helyárakkal.

A Budai Szinkör e heti műsorán Fodor—Hajós nagysikerü operettje, az Idegen menyasszony öt estén szerepel, szerda és péntek kivételével a hét minden estéjén. Szerdán Géczy—Szávay nagyhatásu poétikus énekes-szinműve, Lavotta, pénteken pedig az uj opera-együttes felléptével Troubadour kerül szinre.

A Kamarában csütörtökig bezárólag a legnagyobb svéd gyár, a Svenska filmgyár remeke, a Sötétség főszerepben Gösta Eckmannal, péntektől kezdve pedig a jelenkor legnagyobbsikerü filmje, a Kölyök, főszerepben Charlie Chaplin és Jackie Coogan-nal. — Előadások 4, 6, 8, 10 órakor.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
VIGÉCSTIKLI és **SEIN COMPAGNON.**
Kezdete pontban **8** órakor.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGEFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Építési vállalat. — Lakóházak, gyárak építése és berendezése. — Családi házak építése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 október 3. — 39. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

A bukás

Irta: **dr. Baracs Marcel**

Jött mint a régi, bünös világnak megváltója. Kárhozatot igért a harácsolóknak, mennyet a szegénynek. És nyomában jártak az apostolok és suhogtatták a kufároknak szánt korbácsot. De nem a lelki hatalmat keresték, hanem a földi uralmat a szent városban. Nem a törvény szellemének szentségét állitották helyre, hanem annak igéjét is elcsavarták, hogy az uralmat megszerezzék és állandósitsák. És lettek a városnak zsarnokai és a városnak minden java, jószága nekik és hiveiknek szolgált. Tollasodtak mindenik a maga módja és kedve szerint. A Vezér megelégedett a hatalommal, másiknak hivatal kellett, harmadiknak közszállitás, volt aki vásárcsarnoki árusitó hellyel is beérte. És mig ők egyénenként gyarapodtak, a város elszegényedett, a bünök sokasodtak, a harácsolók szaporodtak és meghiztak, a tömegek nyomorogtak.

De most leperegnek a hatalomnak esztendei. A Vezér még mindig világmegváltásról szaval, a hivek azonban már csak az elhelyezkedést keresik: hivatali előlépést, igazgatói stallumokat, amelyekből az uj uralom csak busás anyagi kárpótlás árán vethesse ki őket, de szerényen cirkuszbérlettel sem sajnálnák a ma muló hatalmának roncsait a jövőbe átmenteni.

Alaposan levitézlettek. Tehetetlenségüknél csak mohóságuk, mohóságuknál csak vakmerőségük, vakmerőségüknél csak bukásuk nagyobb. Elérkeztek a hatalomnak, a gazdálkodásnak s az erkölcsnek csődjéhez.

Utolsó kisérletüket most végzik. Irtják a nekik nem kedves szavazatokat. Előbb százhuszezer polgárt próbáltak választói jogából kiforgatni. Amikor körmükre koppintottak, megelégednének hatvanezret attól megfosztani. Igy csak az cselekszik, aki vesztét érzi, de nem tud a megváltozhatatlanba beletörődni. Vagy aki szinvak a politikai becsület kérdésében és nem tartja a tisztességgel összeférhetetlennek, polgároknak tizezreitől az ő politikai jogaikat eltulajdonitani.

Világnézeti szavalásokkal ámitották a tömegeket, de minden világnézet a becsületen kezdődik, még a politikában is, ahol annak törvénytisztelet a neve. Ez a felösmerés kell, hogy kiábránditsa belőlük azokat is, akik eddig elveiknek mákonyától mámorosak voltak.

A törvényrontásnak uralmát a törvénynek megbecsülése, a gyülölet viszályát a lelkek megbékélése, a gazdasági tehetetlenséget a komolyan megszervezett munka kell, hogy felváltsa. Ezekre szövetkezzék minden polgár. — Primum vivere, deinde philosophari. Előbb a megélhetést kell biztositanunk; ha ezt elértük volt, ismét kezdhetjük — már az, akinek a multak után még jól esik — a világnézeti vitákat.

A fővárosnak ugy közigazgatási, mint gazdasági ügyvitelét átszervezni kell. Kevesebb, de jól fizetett tisztviselői kar több és eredményesebb munkát fog végezni. Az üzemek gazdaságosságát a bürokratizmust kiküszöbölő szakszerüséggel és nem a polgárok tulterhelésével kell biztositani. A gazdaságossá nem alakitható üzemeket magánvállalkozásnak kell átengedni. A külföldi kölcsönök rendezését véglegesiteni kell. Rendbe kell hozni az utakat, a köztisztaságot, közegészséget, az iskolaügyet. Fellenditeni kell az épitkezést, munkaalkalmakat kell teremteni, a kereskedelemnek fejlődési lehetőségeit fokozni. A szociális gondoskodásnak régebben megkezdett, de az uj urak által elejtett munkája ismét megszervezendő. Az anyagi jólét és nemzeti kultura felé törekvésnek e nemes, de nehéz munkáját csak valamennyiünknek összefogó fáradozása lesz képes eredménnyel végezni.

Polgárnak és munkásnak kell erre egyesülnie abban a tudatban, hogy a külön érdekek versenyének háttérbe kell szorulnia mindaddig, amig a rekonstrukciónak munkáját el nem végeztük. Gondoskodjunk, hogy a közös kenyér meg legyen és elegendő legyen, azután verekedhetünk azért, ki szelje belőle a nagyobb karéjt.

Béke és munka! — ez legyen az erkölcsi parancs, mely egyesitse azokat is, akik ma ellenfélként állnak egymással szemben. Azokat pedig, akik a békére nem hajlandók s a munkára képtelenek, a választás arra a sorsra fogja juttatni, amelyet rég megérdemeltek.

Lesz-e választás? Mikor lesz? Soká nem késhetik. De ha késnek is: az ő bukásuk csak elodázható, de fel nem tartható. Sorsuk meg van irva és meg van pecsételve. El fog végeztetni.

Befellegzett a városi cirkuszpolitikának

A keresztény-szocialisták Hallerék ellen — Bárczy a liberális szervezkedés élén Wolffék kurzus-tanácsnokokat választanak — Megalakul a Városi Polgári Párt

Mindjobban közeledik az az idő, amikor Wolff Károly és elvtársainak mandátuma lejár. Mulik az idő és a Keresztény Községi Párt uralma befejeződik a kurzus főerődjében: a fővárosi törvényhatóságban. Érzik ezt és nagyon jól tudják a többségi oldalon, hogy a választóközönség bizalma már régóta más irányokba terelődött. Az az összeforrott egység, amelyet Wolff Károly oly nagy biztonsággal hangoztatott, nincs már meg és a párt kebelén belül mindjobban kirajzolódnak a frakciókat egymástól elválasztó határvonalak. Az a falrengető kacagás, amellyel a közvélemény Csilléryék cirkusz-törekvését kisérte, mély nyomokat hagyott a párt belső életében. Csilléry mosakodását senkisem veheti komolyan, mert a pályázók mindegyike, a városgazdasági bizottság tagjai, akiket dr. Takács István kért föl az Olympia támogatására, továbbá az ügyosztály vezetői, akiknél kilincseztek a cirkuszbérlet miatt, már jóelőre informálva voltak arról, hogy a Keresztény Községi Párt oszlopos tagjai állanak a részvénytársaság mögött. Mindenki tudott tehát erről, csak Csilléry András alelnök ur nem?— Ezt a védekezést a kellő értékére kell leszállitani. Viszont elismerésreméltó, hogy a lelkes cirkusz- és honatya, legalább magyarázni igyekezik különös szerepét, ellenben annál csöndesebbek a többiek: dr. Banánszky Gyula, akiről megállapitották, hogy mint ügyvéd és mint jogtanácsos nincsen tisztában a cégbirósánál szükséges eljárási módozatokkal, Oberschall Viktor bizottsági tag, aki a csöndes hallgatás kényelmes, ám sokatmondó palástjába burkolódzik és természetesnek véli, hogy mint városatya, a várossal kössön szerződést.

A cirkusz-ügy kinos mivoltának horderejét legjobban talán Wolff Károly tudja felbecsülni,

aki szintén nyilatkozott, mondván, hogy helyteleniti a párt tagjainak ezt a szereplését.

Wolff érzi a párt presztizsének katasztrófális hanyatlását,

ám a cirkusz-lovagok galoppjának komikus hatását egykönnyen nem mossa el a feledékenység jótékony köde.

Meg kell még emlékezni a cirkuszi mutatvány másik főszereplőjéről, Haller Istvánról, akinek, mint a Keresztény Községi Párt uj alelnökének, ugy látszik, ez volt az első ténykedése. Friedrichchel együtt ők akarták a fajvédő-cirkuszt létrehozni. Haller István, mint uj alelnök, a keresztényszocialistákat képviseli a pártban,

azokat a keresztényszocialistákat, akiknek bizalma teljesen elfordult az őket képviselő parlamenti frakciótól.

E frakciónak egyik jeles tagja Petrovácz Gyula törvényhatósági bizottsági tag, majd nemzetgyülési képviselő, aki csak nemrégiben kapott elégtelen osztályzatot a „mögötte álló tömegektől". A XXI. választókerület keresztényszocialista pártja legutóbbi gyülésén bizalmatlanságát nyilvánitotta Petrovácczal szemben és a határozatban kifejtették, hogy alig várják azt az időt, amikor majd a jogi formák megengedik a tőle való megszabadulást.

Az idők jele nem rajzol rózsaszinű felhőket Wolff és társai képzelete elé. Annál inkább szervezkedik

a liberális polgárság, amelyik komoly erővel dolgozik az uj választások megszervezésén.

Komoly politikusok, alkotásra képes egyéniségek, kiváló gyakorlati szakemberek állanak a liberális polgárság élén, akiknek személye garancia arra, hogy az uj városházi rezsim megujhodott korszakát hozza magával. Örömmel regisztráljuk, hogy

a szervezési munkálatokban résztvesz Budapest fénykorának megteremtője: Bárczy István is,

aki legutóbb hosszas beszédében aranyigazságokkal és megdönthetetlen erejü tényekkel mutatott rá a főváros igazi hivatására. Bárczy Isván és munkatársainak neve az alkotás fogalmát szemlélteti, amikor Budapest rohamosan fejlődött és a szó komoly értelmében vett világvárosok sorába emelkedett. Az idegen szemlélő még ma is azt a világvárost látja, amelyet Bárczyék léte sitettek, ellenben nem látják azt az erkölcsi erőt, amelyet a „bünös Budapest" polgármestere teremtett meg és tartott össze a főváros egyetemességéért.

A liberális polgárság, amint ezt már régebben jelentettük,

Városi polgári párt

néven tömörül és a cirkuszpolitikusokkal szemben Bethlen programjával veszik föl a választási küzdelmet. A Városi polgári párt most van alakulóban. A kezdeményezők hétfőn este tanácskozásra gyültek össze a Pannonia különtermében. A tanácskozáson résztvettek: Ugron Gábor, Melly Béla, Ereky Károly, Márkus Jenő, Glück Frigyes, Hecht Ernő, Ripka Ferenc, Becsey Antal és még mások. Bárczy István kimentette távolmaradását. Az értekezleten teljes egyetértéssel megállapodtak a szervezkedés és a zászlóbontás módjára nézve.

Utolsó óráikat élik a még magát többségnek nevező párt jóvoltából a városház urai. Minden pillanatot továbbra is a jelszavak érvényesülésének kártékonysága érdekében akarnak kihasználni, szivósan és engesztelhetetlenül. A községi párt a jövő héten ejti meg a tanácsnok jelöléseket, amelyekre a legérdemesebbek: Borvendég Ferenc és Liber Endre főjegyzők, a főváros régi, érdemes főtisztviselői. Minden ok, minden méltányosság az ő

megválasztatásuk mellett szól, természetes tehát, hogy a snájdig cirkuszhősök nagy lendülettel akarják a vezető állásokba ültetni Schöberl Ferenc tanácsjegyzőt és Novák Ferenc árvaszéki ülnököt. Mindkettő a kurzus dédelgetett kedvencei közül való.

Schöberl, mint Zilahi-Kiss jobbkeze, végrehajtója volt azoknak a fegyelmi ügyeknek, amelyek krónikája a főváros történetének egyik szomoru lapját fogja képezni.

Novákról eddig még nem hallottunk, de jó ajánló levél dr. Takács Istvánnal való sógorsága, azzal a bizottsági taggal, aki olyan szép és szivekig ható leveleket küldött szét Csilléry cirkusza érdekében. Őszintén szólva megértjük és méltányoljuk. Wolff-Csilléryék felfogását, ellenben nem értünk egyet a fentnevezett jelölt urakkal. Ezeknek az uraknak tudniok kellene, hogy

megválasztásuk esetén hamarosan a nyug. jelzőt ragaszthatják rangjuk elé

és ilyformán joggal felvetődik az a kérdés, hogy helyesebb-e tanácsnoknak lenni néhány rövid hónapig, vagy dolgozni tovább, mint aktiv városi főtisztviselő, amelynek során nyugodt tanácsnoki pozicióra is van lehetőség.

Most már ilyenformán befejezett tény, hogy

Budapest a jövő év nyarán nagyszabásu, egészen világvárosias versenypályához jut,

olyanhoz, amely a tervek szerint bátran kiállhatja majd a versenyt a kontinens bármelyik versenypályájával is. Ennek az örvendetes ténynek jelentőségét nem lehet annyira aláértékelni, hogy a főváros világvárosi fejlődése és idegenforgalma szempontjából a legnagyobb mértékben örvendeni ne lehessen azon, hogy ez a nagyönyörü Budapestünk, amelyet a mai rezsim amugy is minden oldalról igyekszik visszasülyeszteni a középkori állapotokba, rövid néhány hónap alatt olyan alkotással lesz gazdagabb, amelynek vonzóerejét igen hamar megérzi majd a gazdasági élet minden tényezője.

A Lovaregylet azokkal a tényezőkkel karöltve, akik ajánlatuk elfogadása révén most belekapcsolódtak ennek a kérdésnek végleges kiküszöbölésébe, értesülésünk szerint mindent el fog követni, hogy a ragyogó komforttal megépülő uj pályát már a jövő év nyarán üzembe is lehessen helyezni. Ezzel azután, mondhatnók, talán az utolsó nyoma is eltünik a kommün pesti pusztitásainak és a főváros lázasan lüktető élete ismét visszakapja mindazt a pezsgést és varázst, amelyet a boldog békeévekben a versenyzés, — egy-egy szenzációs Király-dij — külső képe kölcsönzött neki.

Európa legolcsóbb villamosvasutja a kutyaszoritóban

Ujabb tarifaemelés az aranyparitáson felül

A villamosvasutak kitünő vezetősége már hetek óta nem hallat magáról és a hat héttel ezelőtt végrehajtott tarifaemelés óta — változatlanul 600 korona a villamosjegy. Az emelőgép mintha megállott volna és a másfél hónap óta stabil viteldij majdnem azt demonstrálja, hogy a Közlekedési Részvénytársaság végre kiküszöbölte milliárdos deficitjeit és a vállalat végre az üzleti megalapozottság irigylésreméltó utjára tévedt.

Legnagyobb sajnálatunkra ki kell ábránditanunk a főváros közönségét ebből a tévhitből.

A 600 koronás viteldij csak pillanatnyi segitséget hozott a Buday-Platthy-Rényi részvénytársaságnak.

Nem sokkal a felemelt viteldij premierje után kiderült, hogy a közlekedési vállalat anyagi viszonyainak rendezetlensége sokkal mélyebben gyökeredzik, semhogy egy ilyen — bár horribilis — viteldijemelés a rendes kerékvágásba tudja terelni. A 600 koronás tarifa nyomán elsősorban is eddig még szokatlan nagymérvü utaskiesés állott be, ugy hogy egyes relációkban üzemcsökkentést kellett keresztülvinni. Igaz, hogy a közönségnek ez a tartózkodása rövidesen veszitett erejéből és a kocsijáratok számát ismét a normálisra lehetett emelni, azonban az igazgatóság efölött érzett örömét lerontotta a szörnyü rém: az anyagok megdrágulása, a szénárak felemelése és nem utoljára az alkalmazottak bérkövetelése, ugy hogy a 600 koronás tarifára alapitott összes remények szertefoszlottak. Legujabban

döntő csapásként zudult a vezetőségre a szénbányavállalatoknak az a megállapodása, hogy a megállapitott szénkészlettel dolgozó iparvállalatok és üzemek előre kötelesek kifizetni a szállitandó szénmennyiségeket.

Ilyen sivár körülmények között a mai villamostarifa már régen tulérte önmagát és a B. Sz. K. R. T. hallgatagsága nem más, mint a viharelőtti csend, hogy aztán fergetegként tomboljon a minden eddigit felülmuló ujabb drágitás. Most uj és az eddigitől eltérő formában akarják a vállalat üzleti egyensulyát biztositani és ezért

hetek óta dolgoznak a mai jegyrendszer megreformálása érdekében.

Ki akarják küszöbölni azt az aránytalanságot, hogy Zuglóból Óbudára éppugy 600 koronáért lehessen utazni, mint például a Nemzeti Szinháztól a Nyugoti pályaudvarig. Összhangzásba hozzák a jegyárat a megtett ut nagyságával és olyan zónarendszert akarnak érvénybeléptetni, amely alkalmazásban volt a háboru előtti közuti villamosokon.

A jegyrendszer reformja, értesülésünk szerint, már elkészült. A tervezet szerint négyféle jegy lesz:

Kétszeri átszállásra jogositó jegy	*1000 K*
Egyszeri átszállásra jogositó jegy	*800 „*
Vonal (szakasz-) jegy	*600 „*
Kültelki jegy	*400 „*

Magától értetődik, hogy a havi- és heti-bérletjegyek, a közalkalmazottak hetijegyei, a tanulóbérletek és gyermekjegyek is arányosan megdrágulnak. A vonaljegyek körzeteinek beosztását külön kiküldött tisztviselők tanulmányozták, akiknek tervezetét az igazgatóság elfogadta és illetékes helyen már be is mutatta.

A földalatti villamos viteldija 800 koronába fog kerülni

és ismét bevezetik a földalattiról, illetőleg a földalattira is érvényes átszállójegyeket.

A villamosvasut vezetősége a jegyrendszer megreformálására vonatkozó előterjesztését a közeli napokban átküldi a fővároshoz és a kereskedelmi minisztériumhoz, ahol az érdekelt tényezők bevonásával ankétot tartanak a reform összes részleteinek megvitatása céljából. A villamosvállalat a jegyrendszer előkészitését sürgősen el akarja végezni, mert a számitások szerint

az életbeléptetésnek legkésőbb október 20-áig meg kell történnie.

A községesitett villamos müködésének ujabb szomoru hatásköréhez érkezik a hónap közepén. Kiváncsiak vagyunk, hogy Wolff Károly meddig állja még azt a kijelentését, hogy Európában Budapesten található a legolcsóbb villamosközlekedés...

Jövő évben megnyilik az uj versenypálya

Még e hónapban megkezdik a tribünök épitését
A Magyar Lovaregylet 385.000 dollár kölcsönt kapott

A háboru befejezése óta, amikor a kommün elpusztitotta a városligeti versenypályát, a versenyüzem Alagra szorult. A Lovaregyletnek, amelynek hivatása, hogy a versenyügy vezetésével a magyar telivértenyésztés nagy gazdasági jelentőségét is érvényre juttassa, bele kellett törődnie ebbe a kényszerhelyzetbe, mert a főváros által a Kerepesi-ut mentén kijelölt területen előbb a gyepesitést kellett elvégeztetnie, hogy azután a modern világvárosi tribünök megépitésével uj hajlékot adhasson a versenysportnak.

A gazdasági helyzet időközben annyira rosszabbodott, hogy a Lovaregylet immár 1920 óta vajudik azzal a problémával, hogy a versenyszempontból teljesen kész uj pályát mikép adhassa át rendeltetésének olyan komforttal, amilyent Budapest világvárosi fejlődése megkövetel.

Időközben a főváros vezetősége is átirt a Lovaregylethez, hogy ragaszkodik az uj pálya engedélyezésénél kötött szerződésnek ahhoz a pontjához, hogy

az uj versenypályát 1925 tavaszáig meg kell nyitni.

Ilyen kényszeritő körülmények között a Lovaregylet elnöke, Csekonics Gyula gróf már egy esztendő óta folytatott tárgyalásokat minden irányban, hogy a tribünépitkezés lebonyolitását a mai mostoha valutáris viszonyok között is valamilyen megoldással tető alá juttassa. Ezek a tárgyalások gyakran biztattak már eredménnyel is, de mindig felborultak azután azon a ponton, hogy a Lovaregylet nem vállalhatta magára a korona romlásából eredhető valutáris differenciákat s kénytelen volt mindent arra az anyagi bázisra felépiteni, amelyet ebben a tekintetben a törvényhozás bizositott számára, amikor tavaly a totalizatőrjövedelem négy százalékát kötötte le erre a célra.

Hosszas tervezgetések után a mult hónap elején Bauer Aladár, akinek pénzügyi körökben kitünő neve van, külföldi pénzcsoportot szervezett meg és ez a csoport azután Tibor Róbert igazgató, az ismert pénzügyi kapacitás ötlete révén olyan ajánlatot tudott tenni a Lovaregyletnek, amely nemcsak garantálja a tribünépitkezést, de sikeresen meg tudta oldani a valutáris problémát is. Az ajánlat megjárta a Lovaregylet minden fórumát, mig most a szombati lovaregyleti közgyülésen nagy többséggel elfogadásra is talált. Az ajánlat szerint háromszáznyolcvanötezer dollárnyi kötvénykölcsönt kap a Magyar Lovaregylet, amelyet huszonhat év alatt törleszt vissza. A kölcsönt nyujtó bankérdekeltségek viszont épitkezési részvénytársaságot alapitanak, amely a Lovaregylet hivatalos felügyelete és ellenőrzése alatt valóra váltja azokat a terveket, amelyek az uj versenypálya tribünjeinek megépitésére már esztendők óta készen állanak.

Események

Az összes liberális városatyák lemondanak. A többségi párt káröröme korai volt: abban reménykedtek, hogy több ellenzéki városayta lemondását visszavonja és már az e hó 11-i közgyülésen résztvesznek. Ez azonban nem fog megtörténni. Sőt ellenkezőleg. Az a néhány bizottsági tag, akik eddig nem mondtak le, Sipőcz polgármesternél még e héten bejelentik lemondásukat. Az ellenzéken mindössze csak ketten maradnak: Szilágyi Károly és bibiti Horváth János.

Petrovácz — a kultura harcosa. A Fővárosi Hirlap f. é. szept. 26-án megjelent 38. számában „Petrovácz, a kultura harcosa" cimü cikk rámvonatkozó részét helyreigazitani kérem: 1. Nem felel meg a valóságnak, hogy épitészmérnöki müködésem multjának vannak olyan pontjai, melyekről nem szivesen veszem, ha felhánytorgatják. Ellenkezőleg, a valóság az, hogy épitészmérnöki multamnak egyetlen olyan pontja sincs, mely a legnagyobb nyilvánosság előtt is feszélyező lenne rámnézve. 2. Téves az az állitás, hogy a kalocsai templom kupolája összedőlt volna. A Kalocsára tervezett templomom épitése a helykérdés megoldatlansága miatt még nem is kezdődött el. Az ott fennálló három templom közül egyiket sem én terveztem és nem én épitettem. A felemlitett dóm mai formájában 1772-ben, a másik két templom 1860 és 1865-ben épült. Sem ezeknek, sem az általam tervezettnek nincs kupolája, tehát már ezért sem dőlhetett be. 3. Egyetlen kalocsai épületnek sincs kupolája, és egyetlen általam tervezett kalocsai épületen sem dőlt össze semmiféle épületrész sem. 4. Egész 25 éves épitészmérnöki müködésem alatt a jelenleg épülő szegedi Fogadalmi-templom az első, melyet kupolával terveztem, ez azonban éppen most van épités alatt, még nem dőlhetett be és nem is fog bedőlni. Tehát sem Kalocsán, sem máshol olyan bedőlt kupola nincs, amelyhez valami közöm lenne. Petrovácz Gyula, nemzetgyülési képviselő.

Ribner, az erőszakos. A Fővárosi Hirlap már többizben megemlékezett a Parisien Grill nevü éjjeli lokálról, amely az Operával szemben, a Szerecsen-utcában terjeszti Budapest éjjeli életének magas szinvonalu kulturáját. A Mancik, a Micik, a Birik és Csibik palifogó birodalma fent a magasságban terpeszkedik, ahová tekervényes falépcsők vezetnek. Tüzveszélyről szó sincs, az odaliszkek csábos pillantásai itt már nem gyujtanak, a rabvallató lőrék minden szenvedélyt eloltanak. A duhajtanya annyi sok után, szombaton éjszaka ismét botrány szinhelye volt. Ribner mester, a viharedzett tulajdonos ezuttal a hatóság embereivel akarta hatalmát éreztetni. Ugy történt, hogy az egyébként is tulzsufolt kis helyiségben több asztal volt beállitva, mint amennyit a tüzrendészeti szabályrendelet engedélyezett. Dachó, a rendőrség inspekciós tisztje ezt kifogásolta és követelte a fölösszámu asztalok eltávolitását. Ennek az utasitásnak azonban Ribner nem akart eleget tenni, mig aztán Dachó karhatalomért telefonált a központi ügyeletre. Békássy kapitány, a központi ügyeletes négy rendőrt küldött ki és csak az erélyes fellépésre távolitották el a fölösszámu asztalokat. Az előadás természetesen csak ezután, több órai késéssel vette kezdetét, ami a türelmetlen közönségben nagy izgalmat okozott. Most már csak az vár eldöntésre, hogy Ribner ur erőszakoskodásának következményeit száraz uton fogja-e elvinni? A legeny-

hébb büntetés az kell hogy legyen: bevonni a licenciát az ilyen renitens duhajtanya-örgróftól, aki durván ellenszegült a hatóság képviselőjének, amikor pedig az, a közönség érdekében, a kötelességét teljesitette.

SZÓRAKOZÁS

A legnagyobb operettsikerek egyike Faragó—Nádor „Elssler Fanny" cimü uj operettjének a sikere a Király-Szinházban. A nagysikerü darabot természetesen a hét minden estéjén megismétlik, mindannyiszor ugyanazokkal, akik a szinháznak az utóbbi évek egyik legnagyobb sikerét megszerezték: Honthy Hannával, Kökény Ilonával, Rátkaival, Latabárral, D'Arrigóval, Járayval, Sárossyval, Raskóval és Lelkes Margittal. Vasárnap délután Kálmán Imre világsikert aratott „A bajadér" cimü operettjét adják, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„Navarrai Margit", Fodor László nagysikerü és mulatságos vigjátéka, melynek minden eddigi előadása telt ház mellett folyt le a Magyar Szinházban, a héten négyszer szerepel a szinház műsorán: szerdán, csütörtökön, szombaton és vasárnap este. Hans Müller „Tüzek" cimü drámáját, melynek női főszerepében Darvas Lili lép fel, pénteken megismétli a szinház. Vasárnap délután Vajda Ernő „A válóperes hölgy" cimü nagysikerü vigjátékát játsszák, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A három grácia hete lesz a Fővárosi Operettszinházban a héten is. Vasárnap kétszer is játsszák a páratlan sikerü revüoperettet, nemcsak este, hanem délután is, először, rendes esti helyárakkal. Biller Irén, Halmay, Ujváry, Vendrey, Kompóthy, Hajdu Eta, aki Harmath Hildával váltakozik, Mészáros, Polette és Komlós éneklik Lehár gyönyörü muzsikáját és járják az ujdonság nagyszerü táncait.

A Belvárosi Szinház két legnagyobb sikerü darabja. Zilahy Lajos „Jégcsap" cimü rendkivül mulatságos bohózata és Wedekind „Tavasz ébredése" cimü nagyhatásu gyermektragédiája teljesen betölti a szinház e heti műsorát. A „Jégcsap" szerdán, pénteken és vasárnap este, a „Tavasz ébredése" csütörtökön és szombaton kerül szinre az ismert kitünő szereposztásban. Vasárnap délután a nagyhatásu „Névtelenek"-et játsszák Somlayval, Z. Molnárral, Bársonyival, Titkos Ilonával és T. Halmy Margittal a főszerepekben.

A Vigszinház e heti műsorában négyszer szerepel az Ivanov, a szinház legujabb szenzációja. Egy este, (pénteken) a John Gabriel Borkmant adják. Vasárnap délután a Cserebere kerül szinre.

A Royal Orfeum októbere. A Royal Orfeum októberi műsorának clouja a hires francia bábszinház, Chartons, nagyszerü eleven gépembereivel. A pazar diszletezésü sok uj és teljesen eredeti produkció egyik kacagtató száma: Chaplin a strucemadarak között. A daliás öt Carras szenzációs erőmutatványai. Eton megfejthetetlenül merész és veszélyes produkciói. Jack Althoff idomitott libái, disznai és szamara. Osnato-Loris sportjelenete (30 halálugrással). Ellen Wire (egy bájos angol lány) drótkötéltáncai, a kis Szécsi Hédy teljesen uj soloszámai, a Derby-girls (öt ragyogó szépségü Argentinából, Chiléből érkezett) táncművésznő káprázatos táncai, olyan varieté-együttest adnak, amely tiz év óta nem volt Budapesten. Uj operettet is ad a Royal Orfeum. A szép Sára (La belle Sarah) cimen Zágon István ötletesen iltetett át magyarra egy finoman pikáns témáju francia egyfelvonásost, amelyet Zerkovitz Béla vagy öt pompás számmal zenésitett meg és művészien festette alá a mult század negyvenes éveinek Biedermeier-hangulatát. A pattogó menetü kis operettben, amelyet Iványi Dezső ötletesen rendezett, Felhő Rózsi, Krajnik Mária, Révész Vilma, Iványi Dezső, Szabados Sándor és Asztalos Imre kaptak hálás szerepeket. A premiér közönsége zajosan tapsolta és ujráztatta minden számukat. Mindent egybevetve, a Royal Orfeum októberi műsora nagy élvezetet nyujt mindenkinek, aki szereti a nemesebb értelemben vett világvárosi orfeumnak, az igazi varieté-szinháznak hamisitatlan levegőjét.

Negyedik jubileumához közeledik Raina—Czobor „Szépasszony koosisa" cimü nagysikerü darabja a Blaha Lujza-Szinházban, ahol a héten is minden este a bemutató kitünő szereplői játsszák. Vasárnap délután a nagy népszerüségü „Fi-Fi" előadását ismétlik meg, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Mozgókép-Otthon. Az uj vigjátékestéket páratlan érdeklődés kiséri. Zoro és Huruval A nagyváros porontya 6 felv., Fatty: A benzinkirály 5 felv., Fix és Fox-al: A repülő kutya 2 felv. Angol hiradó. Jegyelővétel feltétlenül ajánlatos! (4, 6, 8, 10.)

Az Andrássy-uti Szinház legujabb és ezideig legnagyobb sikerü műsora e héten csütörtökön 25-ödször kerül szinre, természetes, hogy addig is és azontul is minden este, valamint vasárnap délután 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal megismétlik a kitünő darabokat, tréfákat és magánszámokat.

A Kamarában egész héten Charlie Chaplin és Jackie Coogan világhires filmje a Kölyök. Előadások fél 5, negyed 7, 8 és 10 órakor.

TŐZSDEI HIRLAP

Walder Gyula. Érdekes karrier, érdemes karrier. Walder Gyula ott kezdte pályafutását, annál az intézetnél, a Pesti Hazai Első Takarékpénztárnál, amelynek az utóbbi években már alelnök-vezérigazgatója volt, most pedig elnöknek választották meg. A legnagyobb elismerés, a legdiszesebb kitüntetés, ami magyar pénzügyi kapacitást érhetett. A Hazai Takarék elnöki székébe ültetni valakit, nemcsak megtiszteltetés, ennél is több: a határtalan bizalom jele. És erre Walder Gyula méltán rászolgált. Hazafias érzéssel, gazdag pénzügyi tudással, lelkes alkotni vágyással, nemcsak intézete felvirágoztatása körül szerzett elévülhetetlen érdemeket, de felbecsülhetetlenül hasznos szolgálatokat tett az országnak is. A magyar közgazdasági élet legválságosabb korszakát viseljük, uj poziciójában is nagy hivatás vár Walder Gyulára: irányitására, tapasztalataira, alkotásaira, segitségére az uj, boldog Magyarország felépitésében.

Szász Ernő meghátrált. Mult heti számunkban megirtuk, hogy Szász Ernő, a Magyar Juta- és Kenderipar mindenható vezérigazgatója, vállalatának üzemét be akarta szüntetni, mert a kormány rést ütött a monopoliumán és megengedte a használt zsákok behozatalát. Szász Ernő és a monopolium másik dédelgetettje, Emanuel Weissenstein, az ujpesti jutafonógyár vezetője azonban az utolsó percben észretértek és az erőszakos munkabeszüntetés tervéről lemondtak, mert könnyen annak a veszélynek tették volna ki magukat, hogy retorziós rendelettel a kormány az uj zsákokat is levette volna a tilalmi listáról. Jellemző Szász Ernő versenyt nem türő eljárására, hogy a használt zsákok behozatalának megakadályozására egymillió uj zsákot lényeges árengedménnyel akart a piacra dobni. „Majd megmutatom", — jelszóval indult a harcnak, de a véres összeütközés igen érdekes körülmények folytán elmaradt. A szakma érdekelt kereskedői ugyanis Triesztben, Németországban és Ausztriában importálás céljaira nagyobb mennyiségü zsákot szándékoztak összevásárolni. A külföldi kereskedők azonban idejekorán megtudták, hogy a magyar kormány a használt zsákok behozatali tilalmát feloldotta és annyira felverték az árakat, hogy a zsákoknak összevásárlása és importálása már nem mutatkozott rentabilis üzletnek. Szászék tehát ujra urai maradtak a piacnak és ha egyelőre profit-éhségüket némileg vissza kellett is szoritaniok és az árakat zsák-kilogrammonkint 13—14.000 koronára leszállitották is, számitanak reá, hogy egyeduralmuk biztonságáért hozott áldozatkészségük árát idővel majd kamatostul bevasalják.

Az előrelátó fiatalság. A tőzsde főbejárata elé robogva érkeznek az autók. Kicsiny autók, nagy autók, majdhogynem elgázolják egymást. Elegánsan öltözött csupa fiatalember ugrik ki belőlük és ruganyos léptekkel rohannak föl a lépcsőkön. A változatos képet két öreg börzianer nézi. Összetörve, megroggyant térdekkel, fáradtan állnak, hosszu multtal a hátuk mögött, a 73-iki világrendítő tőzsdekrachot is végigszenvedték. El-elméláznak, majd megszólal az egyik:

— Lássa, barátom, mi nem jól éltünk: mindig robotoltunk, küzködtünk az élet gondjaival. A mai fiatalság észszerübben gondolkozik. Nem loholnak, mint mi, autón járnak, kimélik a lábaikat, hogy aztán öregkorukban, el nem strapált lábakkal — gyalog járhassanak.

Az exota-piacról. A tőzsde ellanyhult hangulata hétfőn az exota-piacra is átragadt, ahol a liliputi-exotákban és nonvalörökben csak árukinálat volt, de a papirokat manazsáló „bankár" uraknak ilyenkor a nyomuk veszik. Csak akkor mutatkoznak ujra, amikor a lapoknak leadják szélhám-jegyzéseiket, amely kurzusokon azonban egyetlen papirt sem hajlandók felvenni. A piac vezetőértéke egyébként hétfőn is az Amerikai bank volt, de élénken keresték a Kévét, a Herendi porcellánt, a Fabankot, a Móri szenet és a többi szénpapirokat, valamint a Pátria biztositót és a Hungária kalapot is. Mulatságot okozott azonban, amidőn a szerencsétlen áldozatok, kétségbeesetten fünekfának kinálták:

— Minden áron adok Phönixet!

— Kinek van üzlete Hellas-nyomdában? És sorba kerültek a többi furcsa nevü papirok is: az Alfa-Celluloid, az Aranyhegyi tégla (hol van ilyenkor Kelemen Marcel?), a Marx-lakkgyár, a kis törpe bankok, az Óbuda-ujlaki és az Épitőipar bank. Persze az árukinálat ezekben a kétes értékü papirokban siket fülekre talált. Árufelvétel csak az alant feljegyzett papirokban akadt: Amerikai bank (régi) 14—15, Uj Magyar-amerikai 12—13, Fabank 6—8, Bródi vagon 70—85, Demecseri 20—22, Hangya ipar 38—40, Unio takarmány 5·5—6·1, Kéve 3·6—3·8, Mezőgazd. hitel 20—21, Sajókondói szén 30—32, Corvin gépgyár 10—11, Karancsberényi 14—15, Termelőbank 8—9, Székely és Gerő 4—4·5, Nógrádhevesi 11—13, Móri szén 65—70, Herendi 13—14, Ingéia 13—15, Cobden-bank 3000—3200, Hungária kalap exj. 16—18, Budapesti bank 8500—9500, Unio biztositó 38.000—39.000, Fonó gépgyár 36.000—37.000, Standard 6·5, Bánfalvi szén 12—14, Pharmacia 7—8.

Az „elszakithatatlan" Guttmann. Minden ujságolvasó ismeri a Guttmann nadrágkereskedő cég ötletes reklam-képét. Három markos legény jobbra, hárman balra huzzák a feszülő nadrágot, amely azonban becsülettel ellentáll az erőpróbának. Ezzel bizonyitja a kereskedő, hogy a nála vásárolt nadrág — elszakithatatlan. Egy szép napon, amely azonban csak a fajvédőknek volt szép, mert a rendezetlen vallásuaknak bizony elég hosszu nap volt, az elszakithatatlan reklám-kép uj formában jelent meg. A legények jobbról is, balról is leeresztett kezekkel haptákot álltak, mig a nadrág előttük a földön hevert. A képet magyarázó szöveg pedig igy szólt:

— Ma nem huzunk.

Pont igy vagyunk a Guttmann-részvényekkel is. E papirok árfolyama heteken keresztül tört fölfelé. Huzták jobbra, huzták balra és a kurzusok mindegyre csak emelkedtek. Néhány nap előtt azonban megváltozott a kép. A Guttmann-papirok árfolyama lefelé kezdett morzsolódni, a titokzatos kezek nem vásárolták többé és a legutóbbi tőzsdenapon, amikor a részvények már csaknem a földön hevertek, az ő jelszavuk is ez volt:

— Ma nem huzunk.

A Kéve megszerezte a Baróti részvénytöbbségét. A Kéve részvénytársaság a napokban megszerezte a Baróti szeszfinomitó r.-t. részvénytöbbségét. Neumann Dezső vezérigazgatónak a megegyezésre vonatkozó titkos tárgyalásai már hosszabb idő óta folynak, mig aztán most eredményesen befejezést nyertek. A tranzakcióval kapcsolatosan ugy a Kéve, mint a Baróti rövidesen fölemelik alaptőkéiket.

Változás a Sulner-konszern tőzsdei intézésében. A Sulner-konszern papirjait: az Ingeiát, a Borszéky kerámiát, a Caloriát és a Szénatéri bérházépitő részvényeket a tőzsdén, mint ismeretes, Szigeti Ernő tőzsdebizományos menedzselte. Értesülésünk szerint a tőkeérdekeltséget papirjai tőzsdei üzletvitelének tempója nem elégiti ki és képviseletét más tőzsdei intézőre fogja átruházni.

Gummi-lemezek, **Gummi**-tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: önt.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések.

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTŐDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

FLEISCHMANN
ÁRUHÁZ
csakis Károly-körut 24
Az őszi saisonra a legjobb gyártmányu angol férfiszövetek, raglán-, felöltő- és télikabát-szövetek, valódi francia női kelmék, velourok, cap-posztók, remek bélésáruk már megérkeztek.
Óriási vászonraktár minden igényt ki tud elégiteni.
A cég árai minden tekintetben versenyképesek.

Uj nyomdapapir a tőzsdén. A legközelebbi napokban bevezetik a Atlantica érdekkörébe tartozó Fővárosi nyomda részvényeit a tőzsdére. Ez a nyomda egyike a legjobban és leggazdagabban felszerelt vállalatoknak, mely fényes üzletmenetre hivatkozik és igy valószinü, hogy a legelső nyomdapapirok közé fog hamarosan emelkedni. A papirt máris élénken keresik.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület Walder Gyula főrendiházi tag, elnök-vezérigazgató vezetése alatt közgyülést tartott, amely az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy az eddigi 375,000.000 korona alaptőkét 62.500 darab uj részvény kibocsátásával és a részvények névértékének 6000 koronáról 20.000 koronára való fölemelésével 2.500,000.000 koronára emeli. A régi részvényesek esetleg két részletben teljesithető 516.000 korona befizetése ellenében, melyből 500.000 korona az uj részvényre, 16.000 korona pedig illetékre és kamatra esik, minden két régi részvény alapján egy uj részvényre ez év október 1-től 8-ig, délután fél 4-től fél 6 óráig gyakorolhatják az elővételi jogot az egyesület központi palotájában. Az uj részvények már az 1923. üzletévben osztalékjogosultak. 25.000 darab uj részvényt a Hazai Bank vesz át a tőt intézet érdekeinek megvédése és az érdekközösségi viszony további megszilárditása céljából.

A Hazai Bank alaptőkeemelése. A Hazai Bank Részvénytársaság közgyülése e hó 29-én elhatározta a bank alaptőkéjének 1.600,000,000 koronára való fölemelését. Az elővételi jogot a részvényesek akként gyakorolhatják, hogy minden két darab régi részvény után 1 darab, a folyó üzletév eredményében részesedő uj részvényt vehetnek át 50.000 koronás árfolyamon, amihez folyókamat és illeték fejében darabonként 1700 korona járul. Az elővételi jog október 1-étől 11-éig bezárólag a Hazai Bank értékpapirpénztáránál délután fél 5—6 óráig és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület főpénztáránál a rendes hivatalos órák alatt gyakorolható. A kibocsátásra kerülő részvényekből 225.000 darabot a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület vett át, viszont a bank az alapitása óta fennálló érdekközösség megerősitése és kölcsönössé tétele céljából a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület által egyidejüleg kibocsátott részvényekből 25.000 darabot vesz át.

Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság igazgatósága az október 9-ére egybehivandó rendes évi közgyülésnek inditványozni fogja, hogy az 1922—1923-iki üzletévre részvényenkint 300 korona osztalékot adjon, a társulat különböző jóléti alapjára 60 millió koronát forditson és közjótékonysági és közmüvelődési célokra 20 millió koronát szavazzon meg. Az elmult üzletév eredménye a legnagyobb béketeljesitmény kétharmadát érte el s a vállalat nyersanyagbázisa a rudabányai vasércbánya részesedése révén lényegesen megerősödött. Az értékviszonyokban bekövetkezett nagy eltolódásra és a társaság több évre terjedő nagyszabásu beruházási programmjára való tekintettel, a közgyülésen az alaptőkének 280 millió koronáról 372 millió koronára való felemelése is javaslatba fog hozatni 460.000 darab uj részvény kibocsátása által. Az a szándék áll fenn, hogy az uj részvények egészükben a rendes részvényekre 3:1 arányban ajánltassanak fel.

A Standard Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság folyó hó 25-én megtartott közgyülésében a folyamatban lévő nagyobbszabásu terveinek lebonyolitása céljából a 100 milliót kitevő alaptőkéjének 250 millióra való felemelését határozta el, miáltal az intézet saját tőkéi az egymilliárdot meghaladják. Az elővételi jog 1:1 arányban gyakorolható 1200 korona netto árfolyamon. Az uj részvények az idei év eredményében részesülnek. Joggyakorlás szeptember 26-tól október 5-ig, délután 5—7-ig az intézet pénztárhelyiségében (V., Bank-utca 7.). A részvények a tőkeemelés után egyelőre a tőzsdei magánforgalomba bevezettetnek.

A Ganz-Danubius R.-T. október 1-én tartott közgyülése megállapitotta az 1922. évi mérleget és az alaptőkének 3780 millió koronára emelését határozta el. Évégből a régi 27.000 részvény névértékét 20.000 K-ra emelik és 162.000 darab ugyanilyen uj részvényt adnak ki, melyek már 1923-ra is osztalékjogosultak és teljes számban a régi részvényeseknek jutnak, ugyhogy minden régi részvény után 6 uj részvény adatik, darabonkint 62,000 koronáért. Az elővételi jog gyakorlása és a befizetés október 2-től 11-ig bezárólag eszközlendő Budapseten a Hitelbanknál, vagy a Leszámitolóbanknál, ahol a mult évi osztalékszelvényt ugyanakkor 8000 koronával váltják be.

A Magyar-Cseh Iparbank R.-T. alaptőkeemelése. A Magyar-Cseh Iparbank igazgatósága az október hó 11-iki rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja, hogy az alaptőkét 700 millió koronára emelje fel. Egyelőre 300 millió korona névértékü uj részvény kerül kibocsátásra, melyekből négy régi részvény után öt uj részvényre fog az elővétel biztositatni, darabonként 8000 koronáért.

A Magyar Unió Bank Rt. alaptőkéjét 500 millió koronára emelte fel, miáltal az intézet alaptőkéje és tartalékai circa másfélmilliárd koronára emelkedtek. A bank Ujpesten fiókot is nyitott.

A Schlick-Nicholson gép-, vagon- és hajógyár r.-t. közli, hogy részvényeinek névértékét a tartalékalapból 170 koronáról 200 koronára és az ilykép felemelt alaptőkéjét 217.648 darab uj részvény kibocsátásával 87,059.200 koronára emeli fel. Az uj részvények 1:1 arányban 10.850 koronáért teljes egészükben a régi részvényeseknek bocsáttatnak rendelkezésére. Az elővételi jog 1923 szeptember 29-től október 6-ig a Magyar-Olasz Bank R.-T.-nál (V., Nádor-utca 16.) gyakorolható.

A Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság igazgatósága október 8-i közgyülésén inditványozni fogja az alaptőkének az eddigi 80 millió koronáról 200.000 darab, egyenként 2000 korona névértékü, 1923—24. évre osztalékjogosult részvény kibocsátása, valamint a régi részvények névértékének 2000 koronára való felbélyegzése utján 1200 millió koronára való felemelését. Az uj részvényeket teljes egészükben a régi részvényeseknek ajánliák fely oly módon, hogy két régi részvény alapján egy uj részvény lesz darabonként 7000 korona kibocsátási áron átvehető. Az elővételi jog 1923 október hó 9-től 19-ig Budapesten, a Magyar Általános Hitelbanknál gyakorolandó.

A Malomsoky Asztalosárugyár a napokban megtartott közgyülésén elhatározta, hogy a hazai épitkezés fellendülése következtében szükségessé vált tőkeigényeinek kielégitésére alaptőkéjét 60 millió koronára felemeli olyképen, hogy a részvényeseknek minden régi részvényre egy részvényt à 4000 koronáért és öt régi részvényre egy ingyen részvényt ad. Az elővételi jog 1923 október 1-től október 6-ig gyakorolható a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Banknál, délután 5 és 7 óra között.

A Nógrád-Hevesi Kőszénbányák R.-T. alaptőkéjét 180,000.000 koronára emelte fel. Minden régi 5 részvényre 2 uj részvény vehető át, darabonként 2000 koronáért, a társaság V., Széchenyi-utca 1. sz. alatti pénztáránál, szeptember 27-től október 4-ig.

A „Pátria" mészárosok és hentesek csontfeldolgozó és műtrágyagyára részvénytársaság szeptember 26-án megtartott rendkivüli közgyülése az eddigi 10 millió korona alaptőkét 100 millió koronára felemelte. Az uj részvények 1:9 arányban vehetők át darabonként 2400 koronáért, október 31-ig az Angol-magyar bank r.-t. értékpapirpénztáránál. Ugyane közgyülés az igazgatóságot a Hungária műtrágya-, kénsav- és vegyipar részvénytársaság kiküldötteivel: Benes József, Deutsch Lajos dr., Henzfeld Alfréd és Szávoszt Zoltán urakkal egészitette ki.

A Foncière tőkeemelése. A Foncière október hó 8-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen az igazgatóság inditványozni fogja az alaptőkének a részvények névértékének felemelése és uj részvények kibocsájtása által 80 millió koronára való felemelését. A kibocsájtandó összes uj részvényeket a régi részvényeseknek fogják felajánlani.

Az Első Pesti Spódium- és Enyvgyár Részvénytársulat a f. évi október hó 9-ére összehivott rendkivüli közgyülésén jelenlegi 160 millió korona részvénytőkéjét 320 millió koronára fogja felemelni és az összes kibocsátásra kerülő uj részvényeket 1:1 arányban a régi részvényeseknek fogja átvételre felajánlani.

A Mobil Bank uj érdekeltségei. A Mobil Bank patronátusa alatt az elmult héten két uj vállalat alakult. Az egyik a Magyar-Osztrák Borkereskedelmi és Kiviteli Részvénytársaság, amelynek célja a Boschan Péter és fiai osztrák cég magyarországi üzleteinek átvétele és kiterjesztése. Az igazgatóság elnöke Boschan Ferenc kormányfőtanácsos, alelnöke Fónagy Aladár, a Mobil Bank elnöke, tagjai Radisits István nyug. államtitkár, Boschan Ármin, Boschan Károly, Boschan György, Drimmer Saló borkereskedők, Bormemissza Lipót báró, a Cunard Line magyarországi helyettese, Wirkmann József dr. szabadalmi ügyvivő, Bartók Albert dr. bankigazgató és König Vilmos, a Neue Wiener Bankgesellschaft vezérigazgatója. A társaság alaptőkéje egymilliárd korona. A másik vállalat a Mobil Fatermelő és Fakereskedelmi Részvénytársaság, amelynek tárgyát a fatermelés és a fakereskedelem folytatása és általában a faipar és fakereskedelem körébe eső ügyletek képezik. Az igazgatóság elnöke Fónagy Aladár, a Mobil Bank elnöke, alelnökei Bárczy István dr. nyug. miniszter és Jekelfalussy Zoltán v. b. t. t.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
Októberi sláger-műsor.
PÁRTOS GUSZTÁV m. v.
6 SEVILLIA a repülő csillagok
ZOLTANA és **KINDLOW**
Steiner Simi művész-zenekara és az elsőrangu kisérő műsor.
Kezdete este fél 10 órakor. Elsőrendü meleg konyha.

Legnagyobb választék! Legolcsóbb árban!
Férfi- és női gyapjuszövet, ruhaselyem, üggönykelme, butorszövet, szalag, csipke.
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton keritésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

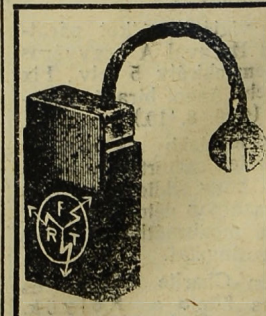
FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Müszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
VIGÉCSTIKLI és **SEIN COMPAGNON.**
Kezdete pontban **8** órakor.

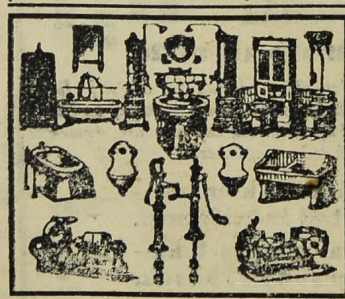
SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Októberi uj műsor. Világhirü atrakciók.
Csupa sláger. Parket-számok.
Kezdete este 10 órakor.

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam | Budapest, 1923 október 10. | 40. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◘ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Az uj vezérek az uj rezsimről

Bárczy István, Ereky Károly és Márkus Jenő nyilatkozata

Wolffék uralma már összeomlott. Az, ami még ma a városházán történik, tulajdonképen csak az árnyéka annak a néhány zord esztendőnek, amely az ő jóvoltukból Budapest népére szakadt. Ma a föllélekzés, a reménykedés napjait éljük, amikor a biztató jövő képe rajzolódik ki a főváros polgársága előtt. Ma már nem lehet benne kétség, hogy uj rezsimnek kell elkövetkeznie, de ez az uj rezsim olyan lesz, amilyenre azt Budapest polgárságának összetartása, egyetértése összekovácsolja, vagy ahogyan ennek a polgárságnak széthuzása, egymásratörése lesilányitja.

Hatalmas feladat előtt áll a liberális és demokratikus gondolkodásu polgárság, amelynek ma kezében van a hatalom, de amely elbukhatik a munkásosztály erőteljes összetartásával szemben, ha ugyanezt a fegyelmet nem tudja önmagára is ráparancsolni.

A rezsimváltozás születésének lázában élünk. A városháza fölött leáldozóban van a reakció napja és az uj rezsim uj vezérei tünedeznek fel a láthatáron. A Fővárosi Hirlap munkatársa a sorsdöntően fontos órákban az uj vezérek néhányát kereste fel, akik a következő képet adták a helyzetről:

Dr. Bárczy István:

— A Terézvárosi körben legutóbb tartott beszédemben, amelyről a Fővárosi Hirlap annakidején részletesen irt, kifejtettem álláspontomat és nézeteimet, amelyek a helyzet változatlansága folytán ma is azonosak az akkoriakkal.

— Eddig még sohasem tettem, hogy várospolitikai dolgokról nyilatkozzam, nem szeretek ezekről beszélni, mint kihasitott részletekről, amelyek amugy is elszakithatatlanok és kiemelhetetlenek az általános politikai helyzetből. Én magam visszavonultam egyelőre az akciók hullámveréséből, mert az a meggyőződésem, hogy a várospolitikai fölszabadulás csak az általános politikai helyzet teljes megoldódásával következhetik be. Azonban résztvettem a jelenlegi akció első tanácskozásán is.

— Még nem tudjuk mi lesz, hacsak a községi választások kiirását, az uj választójogi törvény megalkotását vesszük is. Igy nagyon nehéz közös akciókra szövetkezni, bár nem lehetetlen. Ha az akció eredménye uj várospolitikai párt lesz, — az sem lesz meglepetés, habár szerintem

minden pártkeret, még a városi pártoké is, merev, ezért inkább közös plattformot kellene keresni arra a célra, hogy a pártkeretekbe tömörült, de liberális szellemben és azonos célokért küzdők egységesen működhessenek és mindenekfölött: együtt vivják ki a legfőbb célt, hogy a főváros jövőjét, annak fejlesztését és kormányzatát függetlenitsék az országos politikától és annak efemer életü hullámveréseitől, mert egy nép és egy ország könnyen kihever olyan rombolást és sanyargatásokat, amelyekben azonban egy város, ha milliós is, összeroppan és hosszu időkre visszaesik fejlődésében.

— Egy véleményre hozni mindenkit nem lehet, eltérések folyton voltak és lesznek a felfogásban, eszközök keresésében. De lehetséges és szükséges is együttműködésre birni mindazokat, akiket pártkereteiken kivül is egyesit az iparkodás a gyülölködés politikájának a letörésére, a békés kibontakozásra és akiket egyrészt a demokratikus haladás szelleme vezet.

— Az a legfontosabb, hogy ezek ne egymás ellen, hanem egymás mellett küzdjenek, hogy végre olyan kezekbe kerüljön a főváros vezetése, amelyek a nemzeti Budapest nagyságáért dolgoznak kicsinyeskedés, üldözések és szakértelmek mellőzései nélkül. Ugy szeretnék várospolitikáról hallani, ha a politika teljesen kimaradhatna belőle Budapest életében. Aprólékos dolgok, kölcsönös féltékenykedések nem szabad, hogy gátolják a fejlődést ebben az irányban. Csak a komoly munka és a békés kibontakozás hivei érthetik meg egymást a várospolitikában, ezért gondolom, hogy

jobb- és balfelé egyaránt keresni kell az egyirányu erőket, hiszen például a munkásságnak is érdeke és akarata Budapest nagysága, jóléte és polgárainak szabadsága gondolatban, szóban, tettben és érvényesülési lehetőségekben egyaránt.

— Ami a magam személyét illeti, én türelemmel várok a helyzet megérésére, amelyet az országos politikai helyzetből gondolok kifejlődni. Nem veszek részt parciális mozgalmakban, ez természetes, mert ezek az elaprózások nemhogy megközelitenék a célt, de még távolabb vetnek tőle. De ha van lehetőség és akarat arra, hogy

minden arravaló tényezővel folyjanak tárgyalások és ezen az alapon egységgé váljanak az egyirányu erők,

akkor ez az alap az, amelyen a jövendő győzelmes várospolitikája megépülhet. És erre engem és a mi embereinket nem kell előkészíteni, mi mindig készen állunk az épitő munkára.

Ereky Károly:

— Az a célunk, hogy reális, ugy közigazgatási, mint közgazdasági programmal biró pártban vagy pártszövetségben egyesitjük mindazokat, akik az alkotó munkát ujra föl akarják venni a főváros életében. Lehet az is, hogy nem lesz szó „pártalakulásról". — hiszen régi, vezető pártemberek esetleg nem szivesen válnának ki régi kereteikből, de remény van arra, hogy a mérsékelt erők egyesülésére szerencsés forma fog keletkezni.

— Lehetetlen dolog volna, hogy Magyarország milliós fővárosának a sorsát kezében tartja, az ország lakosságának egyhetedét dirigálja olyan csoport politikája, amely apró, csip-csup ügyekkel foglalkozik, ereje egyes emberek üldözésében merül ki, egyes tanitók személyes ügyeiben turkál és bevált tisztviselőknél olyan aggodalmai vannak: található-e zsidószármazás a családjukban, — ellenben például

a 600 milliárdos városi üzemekre nincs ideje, se szakértelme. Ez a meddő és értelmetlen politika mindent elsorvaszt!

— Azt akarjuk, olyan egység alakuljon, amely Budapest fejlesztését, Bárczy István nyomdokain követeli. Helyre kell hozni az elmulasztottakat, a nagy elődök, Márkus Józsefek, Gerlóczyak, Kammermayerek szellemében! És mindenem változtatni kell, ami most van, mert enélkül a végzetes lejtőre jutott fővárost nem lehet megállitani!

Dr. Márkus Jenő

ezeket mondta a Fővárosi Hirlap számára:

— Az én álláspontom változatlanul a régi.

— Meg kell teremteni a polgárság egységes frontját, szemben a jelenlegi városházai rezsimmel, hogy a rombolás politikája helyett a munka és az alkotás politikája vehesse és vegye ismét a kezébe a magyar főváros vezetését. Ez a főcél és ez minden törekvés végső eredménye a mi táborunkban. Egyes politikusoknak és politikai organumoknak az a beállitása, mintha a mi részünkön egyeseknek vagy egyes polgári alakulásoknak a kizárásáról volna szó, nem egyéb, mint

kutmérgezés, amellyel a liberális front erejét szeretnék gyöngiteni.

— Az adott esetben nem kizárásról, hanem egyesegyedül az erők egységesitéséről lehet szó és azok, akik Budapest jelenlegi és jövendő sorsát igazán a szivükön viselik és azt akarják, hogy a polgárság egyeteme ebben a városban valóban boldoguljon.

ilyenfajta játékokra nem kaphatók.

— A belügyminiszter urnál történt megjelenésünknek nem volt egyéb célja, minthogy a belügyminiszter urat informáljuk az uj községi választásokra vonatkozó nézeteinkről. A belügyminiszter ur egyébként tudomásunk szerint ebben a kérdésben az összes pártok véleményét ismerni akarja, igy a mi szereplésünk része volt ennek az általános informálódásnak, semmi egyéb.

— Természetesen tehát merőben téves a dolognak olyaténképen való beállitása, mintha mi ezen az értekezleten a polgárság nevében nyilatkozatokat tettünk és terjesztettünk volna a belügyminiszter ur elé, mert hiszen nem történt egyéb, minthogy a kérdésről egyéni véleményünket nyilvánitottuk. A dolgoknak a jelenlegi stádiumában,

amikor még nem tudhatjuk, mikor lesznek a községi választások, még kevésbbé, hogy milyen lesz az uj községi választójog, valamint a kerületek beosztása,

szinte értheteten az a nagy idegesség, amelyet ez a mi kihallgatásunk kiváltott. Erre semmi ok sem lehetett, nem is volt, annál kevésbbé, mert hiszen

a polgárságnak, a szabadelvű polgárságnak meg kell őriznie higgadtságát és józan megfontoltságát, hogy a városházi reakcióval szemben sikeresen megküzdhessen és győzzön.

— Mi, akik eddig mindenkor hiven kitartottunk a nemes szabadelvüség becsületes zászlaja alatt, hiven ki fogunk tartani elveink mellett továbbra is és minden erőnkkel és törekvésünkkel rajta leszünk, hogy Budapest szabadelvü polgárságának egységes tömörítését megvalósulásra segitsük.

Hüvös Iván ismét aktivitásban

Kormánypárti beszédet mondott egy józsefvárosi klubban

Az egész vonalon visszatérőben vannak a régi idők. A kurzus jelszavai, uszító és kulisszahasogató kiabálása után mind sürübben hangzanak fel az esztendők óta pihenő liberális szólamok. Azok mellett a férfiak mellett pedig, akik a liberalizmus számkivetettsége idején bátran és elszántan harcoltak a nagy gondolatért, most egymásután bukkannak fel azok is, akiknek esztendők óta nem hallottuk hirét, de akik a multban a szabadelvüség reprezentansai voltak.

Ma, amikor mindenekfelett való szükségesség a liberális és demokratikus polgári front kiépitése, nem időszerü az iránt érdeklődni, hogy volt-e okuk és joguk a mult eme reprezentansainak teljesen visszavonulni és a reakcionáriusoknak kardcsapás nélkül átengedni a terepet. Nem firtatjuk ezt ma, csak konstatáljuk, hogy a régi nevek közül ismét föl-föl bukkanik egy.

Igy vasárnap délelőtt az egyik józsefvárosi „demokrata" klub, amely a Népszinház-utca 33. szám alatt van, elnökévé választotta botfai Hüvös Ivánt, akinek neve a kommunizmus bukása óta most szerepel először politikai vonatkozásban.

Ennek a választásnak azonban előzményei is vannak. Mielőtt ugyanis az érdekes elnökválasztás megtörtént volna: kettészakadt a kis demokrata-kaszinó. Zsombor Géza volt államtitkár, dr. Hajdu Marcell és Zimmermann Dezső lemondott városatyák vezetésével a többség kivonult és uj klubot alapitott a Déry-utcában. A Déry-utcai demokraták Vázsonyi hiveinek vallják magukat, mig a Népszinház-utcában maradottak, akik uj elemeket szivtak fel, a polgári demokráciát és a politikamentes liberalizmust hirdetik. Az egységes liberális front jelszavával demokraták, régi munkapártiak, Rassay-pártiak, sőt oktobristák gyültek igy össze és megválasztották elnökké botfai Hüvös Ivánt.

Ennek az egységnek azonban hamarosan szépséghibája akadt, amennyiben a közgyülésen a legnagyobb meglepetésre Hüvös Iván elnöki beszédében gróf Bethlen István miniszterelnököt kezdte magasztalni. A „politikamentes" kaszinó tagjai, akik ha a multban különböző politikai felfogásuak voltak is, de szinte kivétel nélkül ellenzékieknek vallották magukat, nem voltak elkészülve az efféle elnöki programmra. Meglepetésükben nem tudtak semmit tenni, de annyi bizonyos, hogy a hatás nagyon kinos volt. Több szónok elállt a szótól, igy többek között a Rassay-párti dr. Országh Nándor is, akit a kör alelnökévé választottak. Azok a klubtagok, akik a politikamentességet nem tudják azonositani a kormánytámogatással, külön értekezletet tartottak, amelyen azonban még nem tudtak dönteni jövendő magatartásuk felől. A választásuk kettő lehet: vagy kivonulnak a körből, vagy pedig megkisérlik a majorizálást és a körben a vezető szerepnek magukhoz való ragadását.

Ennek a kis józsefvárosi históriának meg van az a külön érdekessége, hogy ráillik Budapest egész liberális polgárságának határozatlan, szétszórt és szétnuzó mivoltára is.

Erősödtek az egységes liberális front kilátásai

A kormány még nem egyezett meg senkivel — Nagyfontosságu tárgyalások a kulisszák mögött — Kiküszöbölik az eddigi ellentéteket

Arról a hatalomról, amelyet Wolff Károly nem akar olcsón adni, végeredményben mégis csak le kell mondani. Oka ennek egyfelől az, hogy egyrészt a fajvédő forradalomnak a legkisebb sánszai sincsenek, másrészt pedig gróf Bethlen István kormánya nem hajlandó parlamentarizmus nélkül kormányozni, nem hive se a Mussolini, se a Kemal-féle diktaturának, de a spanyol példának sem hajlandó behódolni az alkotmánytisztelő magyar nép.

Ilyen körülmények között elkerülhetetlen a városházi rezsimváltozás. De itt nem lehet megállani az adott helyzetben, mert ugy alakulnak a körülmények, hogy

a budapesti városháza a közel jövőben történelmi szerephez jut.

mert innen fog hódító utjára indulni az az országos politika, amely a jövendő utját jelzi. Az idő eseményekkel terhes és az a mozgalom, amely a reakciót liberális haladással az áldemokráciát az igazi demokráciával akarja felváltani, Budapest polgárságának modern és progresszív gondolkodásába ereszti gyökereit.

Az egységes liberális front gondolatának meg kell valósulnia és ma már egészen tisztán lehet látni, hogy

az ellentétek, amelyek röviddel előbb még elválasztották a liberalizmus hiveit, mindinkább eloszlóban vannak.

Ennek a megenyhült hangulatnak és jobb atmoszférának alapja az, hogy Rakovszky belügyminiszter még senkivel sem egyezett meg, de meg fogja hallgatni minden pártnak a véleményét. Nincs megegyezés a községi választói jog megcsonkitásáról sem, de a kormány a külföldi kölcsönről folytatott tárgyalásai után nem is cselekednék okosan, ha a meglevő jogok visszafejlesztésével kisérleteznék.

Mindezekkel szemben

nincs egyetlen liberális és demokratikus párt, amely elzárkóznék az egység megteremtése elől.

Sőt ellenkezőleg: azokban az órákban, amikor ezeket a sorokat irjuk, a legteljesebb mértékben megvan a törekvés abban az irányban, hogy a liberális polgárságot egynevezőre kell hozni és ha nem is lehet egységes liberális pártot alkotni, meg kell csinálni azt a polgári koalíciót, amely egyrészt megsemmisiti a reakciós, szélsőséges jobboldali uralmat, másrészt pedig liberális és demokratikus törekvéseivel, okos szociális intézkedéseivel kielégiti a munkásosztályt is, amelynek képviselői, a szociáldemokraták, jóindulatu ellenzéke lehetnek az eljövendő uj városházi rezsimnek.

de Csilléry megsemmisülése gyorsabb lesz, mint a nagy hadvezéré.

Különben is Wolff Károlynak — hogy ugy mondjuk — „jól jött" a cirkusz-ügy, amely elegendő okot szolgáltat Csilléry elejtésére. Wolff ebben az ominózus, botrányos és egyben komikus ügyben épenséggel nem védte meg alvezérét és azt mondják, hogy Csilléry a saját pártjában is teljesen elbukott ebben a kérdésben, csak éppen hogy nem akarták odadobni az alvezér fejét a liberális sajtónak, amely ezt a kivételes koponyát minden bizonnyal diadalmi zászlajára tüzte volna. Csilléry azonban elbukott, feltámadására a legkisebb remény sincs.

Az általános idegesség közepette Heinrich Ferenc volt miniszter nevével ijesztgetik egymást a Wolff-párt aggodalmasai.

Heinrich Ferenc

ezeket jelentette ki e hirekről:

— Egyetlen szó sem igaz arról, mintha én és barátaim a belügyminiszter urnál uj, kormányt támogató városi párt alakitásáról tárgyaltunk volna. Egyáltalában nem voltak tárgyalásaim és nem vettem részt semmiféle megbeszélésen, sem pedig értekezleten. Legfeljebb a napokban lehet szó arról, hogy komolyabb jellegü politikai megbeszéléseket folytathassak barátaimmal.

Heinrich Ferencnek ez a nyilatkozata amig egyrészt teljesen megfelel a tényeknek, egyben meg kell állapitani, hogy nem hoz uj momentumot az események során. A Rakovszky Iván belügyminiszterrel folytatott tárgyalásokban a volt kereskedelmi miniszter tényleg nem vett részt, de ott voltak legbelső hivei. Egyébként arról értesülünk, hogy

Heinrich Ferenc több baloldali politikussal kiván a közeli napokban megbeszéléseket folytatni

a városházi helyzet megoldásáról, az uj rezsim megalapozásáról. Tudjuk azt, hogy Heinrich üzenetét több baloldali kiválóság megkapta már, amely üzenet szerint a volt kereskedelmi miniszter a liberális fronton mutatkozó ellentétek elsimitására kiván hatást gyakorolni. Általában Heinrich Ferencnek és barátainak a városházi helyzet megoldása tekintetében döntő fontosságu szerep fog jutni.

Károly király hagyatéka a fővárosnak

Megkerült a brilliánsokkal és rubintokkal kirakott koronázási hódoló felirat

1916-ban történt, amikor Károly király koronázására készült az ország. A főváros tanácsa is elhatározta, hogy a hagyományokhoz hiven, feliratban juttatja kifejezésre a törvényhatóságnak az uj uralkodó iránt érzett hódolatát.

Egyik legelőkelőbb belvárosi ékszerész kapott megbizást a fővárostól a diszes hódolófelirat művészi elkészitésére. Az ékszerész nagy gonddal és elképzelhető becsvággyal fogott a munkához, a cég főnöke Amsterdamba utazott a szükséges ékkövek kiválasztására. A főváros több alkalommal megsürgette a munkát, mert erősen közeledett december 30-ika, a várva-várt koronázás, amelynek során Bárczy István polgármester a törvényhatósági bizottság és a tanács élén átnyujtani akarta a felséges párnak szánt remekművü hódolóiratot. A főváros tisztelgését beleillesztették az ünnepségek programmjába is, de mindhiába: az ékszerész a kitüzött terminusra nem tudta szállitani a feliratot, az átadás elmaradt és a király, akinek tudomása volt a főváros tervezett tisztelgéséről, azzal az igérettel utazott el Budapestről, hogy rövidesen alkalmat fog nyujtani a magyar főváros hódolatnyilvánitására.

A felirat a koronázás után néhány napra elkészült. Fehér szattvánbőrre irott, iniciálés, antik betüs szöveg, a koronázás dátumával.

A müremeket nehéz sulyu és széles ezüst keret veszi körül; az ezüstráma körüskörül piros-fehér-zöld kövekkel; rubinttal, brilliánssal és türkisszel volt szegélyezve.

Valóságos csodája az iparművészetnek és értéke már akkor milliókra rugott. Az ünnepélyes átadás időpontja felől többször érdeklődött a tanács, pontos terminust azonban nem tudtak megállapitani, mert a király egyik frontról a másikra utazgatott, később pedig oly kedvezőtlen perspektivái mutatkoztak a háboru kimenetelének, hogy a közhangulat nem volt alkalmas nagyszabásu ünnepségek rendezésére. A hódolófelirat átadása igy elmaradt és 1918 közepén, majd az összeomlás után természetesen már nem volt aktuális a főváros hódolatának kifejezésre juttatása.

A háboru befejezése után elkövetkezett zürzavaros időkben teljesen elfelejtkeztek a nagyértékü kincsről. A Károlyi-uralom alatt nem is gondoltak rá.

csak a rabló-diktatura idején adott utasitást Biermann „elvtárs" a felirat elökeresésére.

Rendelkezésének azonban nem lett foganatja, mert a fővárosi tisztviselők közül senki sem tudott semmit a felirat hollétéről. Általában már senkisem emlékezett a feliratra, amig a kommunizmus bukása után egy véletlen rávezetett a hódoló irat rejtekhelyére.

1919 augusztus elején Bódy Tivadar polgármester vette át ismét a főváros vezetését. A polgármester szobáiban nagy apparátussal folyt a tisztogatás és a rendcsinálás. Grimm Aladár és Homolyay Rezső titkárok egymásután átvizsgálták az iratszekrényeket és asztalokat, hogy a munkás- és katonatanács felgyülemlett irataitól megszabaditsák a polgármesteri hivatalt. A nagytakaritás közben az egyik szekrény legalsó fiókjában

hatalmas és nehéz dobozt találtak, amelyről kiderült, hogy tartalma nem más, mint a sokat keresett diszes hódoló felirat.

Ott hevert beporozottan egy le nem zárt, nyitott fiókban. A kommunista népbiztos mindenütt kereste, csak a hivatali szobájában nem és ennek az egyszerü véletlennek köszönhető, hogy a ma már milliárdos mükincset Kun Béláék nem adták el valamelyik külföldi régiség- vagy ékszerkereskedőnek.

A hódoló feliratot később a központi pénztár egyik szekrényében őrizték. Most a főváros tanácsa elhatározta, hogy müértőkkel ujból felbecsülteti ezt a valóban királyi remekművet és azután a IV. Károly királynak szánt feliratot a Fővárosi Muzeumban fogják elhelyezni.

Heinrich baloldali politikusokkal tárgyal

Ellentétek Wolff Károly és Csilléry András között

A Wolff-pártban Wolff és Csilléry különös eltávolodásáról suttognak. Wolff Károly, a legnagyobb magyar időjós, megint jókor megérezte a hajóját kerülgető vihart és szivesen vonná be sorra a tulzó szélsőségek vitorláit, hogy továbbra is posszibilis maradhasson és valami ujkori csoda folytán baj nélkül megússza a gálya elsülyedését. De Csilléry, akinek vezetőszerepe és egyéni sulya már csak a szélsőségek továbbforszirozásától függ, nem engedi a csöndes meghátrálást a „vezérnek."

Általában Wolff Károly fájdalmasan érzi ma már, hogy elgaloppozta magát, de igen határozottan érzi azt is, hogy a megkezdett útról nincs visszatérés és legfőképen hogy a hatalom elvesztése ma már befejezett dolog, amin változtatni többé földi erőkkel nem lehet. Csilléry még mindig nem tud szabadulni a reménytől, hogy az ő sulytalanságán csak az intranzigens politika győzelme segithet, Wolff pedig bizik önmagában, hogy más szelek járása idején is érvényesülni tudna. A helyzet szülte idegesség

ellentéteket szitott Wolff Károly és Csilléry András között

és ezek az ellentétek mindjobban kiélesednek. Nem csoda, hiszen Wolff Károlynak a mindjobban lehetetlenné váló helyzetben meg kell látnia végre, hogy a maga céljainak követésében fölösleges ballaszt a kegyelmes fogorvos. Még inkább érzik azonban ezt azok a párttagok, akiknek utja Wolff Károlyéval együtt be van vágva a jövő számára. Tudatában vannak ezek az urak annak, hogy Csilléry még Wolff Károlynál is sulyosabb tehertétel és igy el kell készülve lenni arra, hogy az alvezérrel szemben a közel jövőben sokan és sokszor fognak gáncsot vetni legbelsőbb hivei. Ugy vélik, hogy ha Wolff Károly bukása tragikusabb is, mint Csilléryé,

És a szocialisták? . . .

Demokratikus városi kormányzást kivánnak

A polgári pártok erőteljes felvonulásával és készülődéseivel szemben kevés szó esik a szociáldemokrata pártnak a fegyverkezéséről, amellyel pedig alaposan számitani kell. Bárhogy alakuljon is a helyzet, nem lesz megvetendő az az erő, amelyet a jövendő közgyülésen a szocialista városatyák csoportja képviselni fog. Már a legutóbbi nemzetgyülési választásokon is igen élénken meglátszott, hogy a munkáspárt a kommün bukása óta jelentősen előretört. A községi választásokon is mindent el fognak követni, hogy a közgyülési teremben is minél erőteljesebb képviseletet nyerjenek.

Érdemes tehát a szavukat hallani most, amikor minden forrongóban van. A szocialisták a maguk szervezettségének és fegyelmezettségének tudatában, nyugodtan nézik az eseményeket és a polgári széthuzás ránk nézve oly szomoru látványát.

— A választási törvényről van most leginkább szó — mondják ezen az oldalon. — E körül forog most a játék és a hatása abban nyilvánul meg, hogy a városi hatalom birtokáért versenyre kelnek a polgári pártok és mindenféle jelszavakkal és kisérletezésekkel igyekeznek bebizonyitani alkalmasságukat a hatalom átvételére. A Wolff-féle rezsim levizsgázott, ez bizonyos, ez nem kell és nem maradhat tovább, ebbe egészen belepusztulna ez a jobb sorsra érdemes egyetlen nagy városa Csonkamagyarországnak. A liberális városgazdálkodás és igazgatás is idejét multa. Ami egyedül lehetséges várospolitikai irány, az a demokrácia iránya, amely lehetővé teszi, hogy a városkormányzásban a lakosság minden rétege képviselve legyen számarányának és politikai pártállásának megfelelően. Ezt kell az uj községi törvénynek lehetővé tennie, ezt lehetővé tenni a kormány és a nemzetgyülés kötelessége, a többit majd elvégzi a városok és községek lakossága — a választási urnák előtt.

Igy beszélnek ma a szociáldemokraták, akik — mint ebből a megnyilatkozásból is kiderül — ma a legnagyobb sulyt arra helyezik, hogy a községi választói jog minél szélesebb néprétegekre terjedjen ki és igy a parlamentben az esetleges retrográd választói jogról szóló javaslatnak legheveseb ellenzéke a szocialisták lesznek.

Események

Az első közgyülés. Szerdán délután először találkoznak Wolffék önmagukkal, bibithi Horváth Jánossal és Szilágyi Károllyal a közgyülési teremben. Igy önmaguk között még nem igen voltak az urak és bár legjobban érzi magát az ember a magaszőrüek között, ezuttal alighanem kissé feszélyezve lesznek a nagy egyöntetüségben. Szinte szerencséjük, hogy a jószándéku, de ezuttal rossz vágányra tévedt bibithi Horváth János ott lesz közöttük és ellenzéket játszik. Szerencsére az okos bibithi Horváthnak sokkal több esze van, mintsem Wolfféknak szolgálatot tenne és a csonka közgyülésnek, helyesebben fajvédő pártértekezletnek a parlamentarizmus színezetét segitene adni. A szerdai közgyülés tehát meglehetősen szürkének és eseménytelennek igérkezik, hacsak teljesen meg nem fullad ez a nap a részvétlenségben, amely nagyon fenyeget, hiszen a menekülő patkányok nem igen fognak megjelenni a közgyülésen. A menekülő patkányok pedig a mi számitásunk szerint alighanem nagyon sokan vannak.

Melly Béla kormánybiztossága. Voltak napok, amikor a mai városházi rezsim első nagy megingásának következményeképen a leghatározottabb hirek keltek arról, hogy a városházán kormánybiztos üti fel a tanyáját és ő fog vigyázni Wolffék egyeduralmára. Később azonban a kormány és elsősorban Rakovszky Iván belügyminiszter arra a meggyőződésre jutottak, hogy a kormánybiztos kinevezésével csak „Wolffék lábából huznák ki a tüskét". A kormánybiztos kinevezését tehát egyelőre elhalasztották. Csak egyelőre, mert a községi választások vezetését a belügyminiszter nem hajlandó sem Wolffékra, sem pedig a mai tanácsra minden ellenőrzés nélkül rábizni. A kormánybiztost azonban — amint azt a Fővárosi Hirlap megirta — már ki is szemelték. Hetekkel ezelőtt emlékeztünk meg arról, hogy ki lesz a kormánybiztos; akkor azonban az ügy érdekében csak arra volt módunk, hogy körülirjuk, bár teljesen felismerhető módon, a jövendő kormánybiztos tiszteletreméltó személyét. Ma azonban már nyilt titok, hogy amennyiben annak aktualitása elkövetkezik, Melly Béla volt árvaszéki elnök, aki ma a Vásárpénztár élén áll, vonul be a városházára, mint kormánybiztos. Melly régi liberális, igen kiváló férfiu, akit minden oldalon nagy megbecsüléssel fogadnak magas tisztségében.

A tanácsnokválasztás. Az utolsó órában mégis be akarják tölteni a tanácsnoki állásokat. A kérdés csak az, hogy jutalmazni akarnak-e vagy egy előkelő, uri gesztussal, talán a mult büneinek szégyenletesen törpe expiálása gyanánt egyszer, egyetlenegyszer méltóságosak akarnak lenni. A látszat az utóbbi hitet kelti, de az a kérdés, milyen indulataik kerekednek felül akkor, amikor a szavazó urna elé járulnak? Akiket az első sorban jelöltek, Borvendégh Ferenc, Liber Endre és Némethy Béla, minden megbecsülést megérdemelnek. A második és a harmadik sorban azonban meghuzódnak az ő embereik, lelkükről lelkedzett édes gyermekeik is. A döntő pillanatban minden megváltozhatik, csak Wolff Károlynak kell kiadni a jelszót és mindenki parancsra szavaz. Legalább igy volt ez eddig: lehet, hogy most egészen másként lesz.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Októberi uj műsor. Világhirü atrakciók.
Csupa sláger. Parkett-számok.
Kezdete este 10 órakor.

Perzsautánzatok
kabátgallér és ujjadisznek
Klein Antal divatáruházában
Budapest, VII., Király-utca 53. sz.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

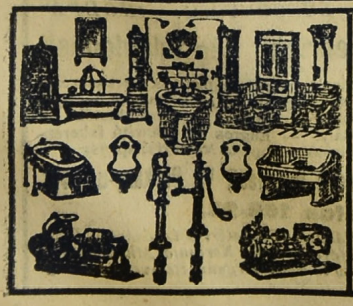

SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

Tőzsdei Hirlap

Tibor Róbert uj pénzintézete már müködik. Értesülésünk szerint Tibor Róbert vezérigazgató pénzcsoportja, az Östr. Central Bodencredit Bank magyarországi fióktelepét most rendezi be a Wiener Commerzialbank helyiségeiben. A bank a legközelebbi hetekben, 3 milliárd alaptőkével önálló, magyar intézetté alakul át és előreláthatólag Nemzetközi Bank néven cégjegyzeti magát. Az intézet első nagyszabásu üzlete, amint a Fővárosi Hirlap már részletesen jelentette, az uj versenypálya kiépitése lesz, amelynek tőkeszükségletét, 385.000 dollárt, Tibor Róberték bocsátják rendelkezésre. Az intézet egyébként már a tőzsdén is bemutatkozott. Érdekközösségre lépett a Magyar Szalámigyár Részvénytársasággal, amely vállalat részvényeinek a menedzselését is elvállalta. Ez az intervenció máris hatásosnak bizonyult, mert az általános lanyhaság dacára, a szalámi-részvények az elmult pénteken 27.000 koronáig emelkedtek és ez a javulás hétfőn még fokozódott, a részvények árfolyama 31.000 koronára szökött föl. Megemlitjük még, hogy dr. Mohr Béla, a Magyar Szalámigyár elnöke, valamint több hozzá közelálló tőkepénzes érdekeltséget vállaltak a Bodencredit banknál. Ugyancsak ide tartozik annak a regisztrálása is, hogy a Szalámigyár konszernjéhez tartozó Schwechati Szalámigyár részvényeit, mint jó forrásból értesülünk, ugy a budapesti, mint a bécsi tőzsdéken rövidesen be fogják vezetni.

Nevem: Pöhlmann. A tőzsde Bakony-erdejében, amit pesti nyelvre leforditva, szerényen exota-piacnak hivnak, már ugy volt, hogy a héten kitüzik a fehér zászlót: nem lesz uj bevezetés. De az utolsó pillanatban mégis betoppant a gyanus idegen. Nyugateurópai formák között bemutatkozott:

— A nevem Pöhlmann, — mondotta.

A kiséretében megjelent valami Geiringer Miksa nevü ur, aki azt állitotta magáról, hogy tőzsdeügynök és a Pöhlmannt ő fogja ezentul a tőzsdén kalauzolni. Aztán elmondotta, hogy micsoda világhiresség ez a Pöhlmann. Valami csoda, amit minden halandónak meg kell szerezni, az ára mindössze csak 13.000 korona darabonkint. Avatatlanoknak még azt is elárulták, hogy ez az illető Pöhlmann állandóan Pécelen székel, huszonhét éves, fütési berendezéseket gyárt, minthogy azoknak most igen nagy keletjük van és egy emeletes háza is van, ugyancsak Pécelen, a villamos-megállónál, majd ha kiépitik egyszer a villamosvasutat. Hát iyenformán ennek a bizonyos Pöhlmannak a részvénye megéri a 13.000 koronát, az igaz, nem tudjuk, hogy hány kocsiderékalja kerül ki belőlük. Egyéb baj aztán nem is történt, csak a Phönix vette rossz néven az uj jövevény megérkezését, mert hogy hát ezentul már nem ő lesz egyedül a — fő nix.

Előléptetések a Lloyd Bank vezetőségében. A Lloyd Bank igazgatósága dr. Salusinszky Gyula intézeti jogtanácsost a bank helyettes-elnökévé és egyuttal vezérigazgatóvá, dr. Mándy István ügyv.-igazgatót vezérigazgató-helyettessé nevezte ki és a legközelebbi rendkivüli közgyülésen nagyszentmiklósi dr. Dréhr Imre ügyvezető igazgatót pedig az igazgatóság tagjává fogja megválasztani. Mindhárom vezetőférfiu a bank nagyarányu fejlesztése körül hasznos és eredményes munkát végzett, érdemeiket dicséri, hogy a Lloyd Bank alig két éves fennállása után is már tekintélyes és számottevő közgazdasági intézményeink közé tartozik. A kinevezésekről szóló hivatalos jelentés igy szól: A Lloyd Bank igazgatósága báró Szterényi József elnöklete alatt tartott ülésén Salusinszky Gyula dr.-t helyettes-elnökké választotta meg; egyuttal őt az intézet vezérigazgatójává, Mándy István dr. ügyvezető-igazgatót pedig vezérigazgató-helyettessé nevezte ki. Ugyanakkor az igazgatóság elhatározta, hogy a legközelebbi közgyülésnek inditványozni fogja nagyszentmiklósi Dréhr Imre dr. ügyvezető-igazgatónak az intézet felvirágoztatása körüli érdemei elismeréseül az igazgatóság tagjává leendő megválasztását.

Köllebank és társai. Az állam által alapitott Pénzintézeti Központ egyik legfontosabb feladata közé a magyar pénzpiac ellenőrzése tartozik. Kormányhatóságilag jóváhagyott statutumai szerint, betéteket csak azok a bankok és pénzintézetek fogadhatnak el, amelyeknek legalább 40 millió korona az alaptőkéjük és a Központ kötelékébe tartoznak. Az utóbbi időben azonban számos „bank" müködik a fővárosban, amelyek magáncégek, biztositékot nyujtó alaptőkéjük nincs, a Központ kötelékébe nem tartoznak és mégis betéteket gyümölcsöztetésével üzérkednek. Ezeket a betéteket a szóbanlévő bankocskák ugyan „kosztpénznek" nevezik, de ez nem változtat azon a jogi felfogáson, hogy idegen pénzeket kezelnek. A cimük is megtévesztő, mert cégükhöz odabiggyesztik a bank jelzőt és evvel félrevezetik a közönséget. A leghangosabb magánbankok sorában egy Rothbank nevü cég halad. Ez a bank zajos multra tekint vissza és üzelmeit néhány év előtt a „Frakfurter Zeitung" és a berlini „Börsen-Kurier" is leleplezte. Akkor a Rothbank diplomáciai közbelépést is provokált és a német lapoknak megtiltották, hogy a „bank" beugrató hirdetéseit közöljék. Igen sürün találkozunk az utóbbi időben valami Köllebank nevü magáncég hirdetéseivel is. Föleg kosztpénzüzleteket bonyolit le. Kik állnak a bank mögött és kik garantálják a betevők pénzét? Önkéntelenül is felmerül a kérdés: köll e bank? És kinek köll e bank? Itt volna az ideje, hogy a Pénzintézeti Központ a „bank"-cégér alatt müködő magánvállalatokra is kiterjessze figyelmét és törvényes hatáskörét. Meg kell tiltani, hogy a megtévesztésre alkalmas „bank" elnevezést magáncégek használhassák.

A cégbiróság nem engedélyezte a Gazdabank elnevezést. Néhány hónap előtt Gazdabank Részvénytársaság cég alatt, egy milliárd alaptőkével pénzintézet alakult, amely programmja szerint a gazdatársadalom hiteligényeinek kielégitésével és gazdasági termékek vételével és eladásával, valamint tőzsdei ügyletek lebonyolitásával szándékozik foglalkozni. Az intézet még megsem kezdte müködését, hivatali helyiségeit most rendezi be a Kossuth Lajos-utcában, de máris tőkefelemelési szándékai vannak, értesülésünk szerint alaptőkéjét három milliárdra akarja fölvizezni. Ezt megelőzőleg azonban az intézetnek egy váratlan akadályt kell elháritani. Információnk szerint ugyanis a cégbiróság a Gazdabank céget még nem jegyezte be, mert szerinte a megjelölés azt a hitet kelti, mintha a Gazdabank az egész gazdatársadalomnak volna a hivatalos szerve. Egyelőre tehát az a helyzet, hogy a Gazdabank részvényeit ugyan már elhelyezték a közönség körében, de a bank nem kezdheti meg a működését, mert még nincs cégbiróságilag bejegyezve.

A közgazdasági hirlapirók szindikátusának közgyülése. Szombaton délben tartotta évi közgyülését a Közgazdasági rovatvezetők és tőzsdetudósitók szindikátusa. A közgyülésen dr. Friedrich Tivadar elnök számolt be az elmult év történetéről s utána dr. Kósa Miklós, a Gazdasági Hirlap szerkesztője a közgazdasági hetilapok nevében hosszabb beszédben fejtette ki a közgazdasági hetilapok fokozottabb jelentőségének és sulyának a szindikátuson belül való elismertetésének szükségét. Beható vita után, amelyben Sugár Ottó, dr. Bari Ágost, dr. Szilágyi Hugó és mások vettek részt, a közgyülés az elnök javaslatára külön bizottságot küldött ki az ügyrendnek dr. Kósa inditványai alapján való revizijójára s annak megtárgyalására, valamint a szindikátusi testület esetleges kiegészitésére rendkivüli közgyülést fog tartani. Végül a választásokat ejtették meg.

A Magyar-Olasz tőkeemelése egyelőre elmarad. Éber Antal dr., a Magyar-Olasz Bank vezérigazgatója millanói tárgyalásait befejezte és visszaérkezett Budapestre. A bank tőkeemelése, hir szerint, bizonytalan időre elhalasztatott.

Kallós István — a Margitsziget igazgatója. Amint értesülünk, a Magyar-amerikai bank a Margitsziget gyógyfürdő rt. igazgatójául Kallós Istvánt nevezte ki, aki éveken át ebben a pozicióban sikeresen és hasznosan müködött.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága október hó 11-ikére rendkivüli közgyülést hivott egybe, melynek az intézet alaptőkéjének 600 millió koronára való felemelését fogja javasolni.

A Duna Lloyd részvényei a börzén. Negyedik esztendeje dolgozik a magyar piacon a Duna Lloyd részvénytársaság és intenziv bank- és tőzsdeüzlete mellett kitünő szénbányái és más jelentős ipari vállalkozásai és finanszirozásai adnak komoly értéket részvényeinek. Az intézet igazgatósága a tőzsdetanácstól most kéri a Duna Lloyd részvényeinek hivatalos jegyzését, de a részvények egy kisebb hányadát a hétfői tőzsdenapon már bevezették a magánforgalomba. Kezdő árfolyama 20—22.000 korona, de mint a piac effektiv valőrje, árfolyamában előreláthatólag sokszorosan emelkedni fog.

Detsinyi. Az exoták piacán most jelentek meg elsőizben a Földhitelbank koncernjéhez tartozó Detsinyi vegyiáru-gyár részvényei, melyek iránt igen nagy érdeklődés nyilvánult meg arra a hirre, hogy a 60.000 részvénnyel rendelkező vállalat részvényeinek tőzsdei kotirozását kéri. A magánforgalomba csak néhány ezer darab részvény kerül. A részvények tőzsdei intézését a Kemény Pál és Társa bankháza végzi. A részvények árfolyama 16—17.000 korona.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
„Három a kérő" és **„Der gelbe Rock".**
Kezdete pontban **8** órakor.

FLEISCHMANN
ÁRUHÁZ
csakis Károly-körut 24
Az őszi saisonra a legjobb gyártmányu angol férfiszövetek, raglán-, felölő- és télikabát-szövetek, valódi francia női kelmék, velourok, capeposztók, remek bélésáruk már megérkeztek.
Óriási vászonraktár minden igényt ki tud elégiteni.
A cég árai minden tekintetben versenyképesek.

A Magyar Városi Bank alaptőkéjének 1500 millió koronára való felemelését határozván el, az 1923. január 1-től osztalékjogosult uj részvényekre az elővételi jog 2300 korona árfolyamon, mihez folyókamat, illeték és költség cimén darabonként még 200 korona fizetendő, 1:1 arányban október hónap 10—20. közt, vagy a Magyar Városi Bank uj pénztárhelyiségében (V., Nádor-utca 5.) délután 4—8 óráig, vagy a Magyar Jelzálog Hitelbanknál (délelőt 9—1-ig) gyakorolható.

Tőkét emel az Óbuda-ujlaki takarék. Az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár R.-T., amely egyetlen pénzintézete a IH. kerületnek és a külső budai részeknek, mult pénteken tartott igazgatósági ülésén, Bartók Béla vezérigazgató előterjesztésére elhatározta, hogy alaptőkéjét 20 millióról 60 millió koronára emeli föl és e célból e hó 16-án rendkivüli közgyülést tart. A részvénykibocsátási feltételek igen előnyösek: minden régi részvényre két uj részvény vehető át, darabonként 600 koronáért. A részvényeket a tőzsdei magánforgalomban ezidőszerint 8000—9000 koronáért keresik.

Anglo-Austrian Bank Limited mult hónap 28-án tartotta Sir H. A. Lawrence tábornok elnöklete alatt első közgyülését Londonban, amely az 1922. üzletévre vonatkozó jelentést és mérleget elfogadta. Az elnök beszámolójában ismertette azon utódállamok közgazdasági helyzetét, amelyekben a bank telepei által képviselve van. Hangsulyozta, hogy Közép-Európa gazdasági életének ujjáépitése körül a bankra rendkivül fontos szerep vár. A közgyülés egyuttal elhatározta, hogy az 1922. üzletév 70.776.11.2 font sterling tiszta nyereségből minden törzsrészvényre 6 pence osztalék fejében összesen 25.000 font sterling fizettessék, a fenmaradó 45.776.11.2 font sterling tartalékalapra, illetőleg uj számlára vitessék át. Budapesten az osztalék az Anglo-Austrian Bank Limited főpénztáránál (V., Fürdő-utca 6.) október 8-tól kerül kifizetésre.

A Magyar Lloyd Müvek Részvénytársaság szeptember 30-án megtartott közgyülése az 1922—23. üzletévre 35% = 70 K kifizetését határozta el. A közgyülés tudomásul vette az igazgatóságnak egy külföldi érdekcsoporttal létrejött rendkivül előnyös szerződését, amely érdekcsoport napi 1½ vagon termelésére alkalmas papirgyári berendezést hoz be a társaságba apportként és további napi 1½ vagon termelésére alkalmas gépberendezés behozatalát tervezi. Ezzel kapcsolatban az eddigi cégszöveg Magyar Lloyd Papirgyár R.-T.-ra való átváltoztatása határoztatott el. Az eddigi 10 millió korona alaptőke 30 millió koronára emeltetett fel akként, hogy egy régi részvényre ingyen ad egy ujat a részvényeseknek. 50.000 darab uj részvény pedig apportként lesz a teljes papingyári berendezést szolgáltató külföldi érdekcsoportnak kiszolgáltatva. Az elővételi jog gyakorolható a társaság pénztáránál (Budapest, V., Tükör-utca 2.) október 6—15-ig, ugyancsak otti váltatnak be az 1922—23. évi szelvények is.

Magánforgalom. Az exota-piacon gyenge a forgalom, tulsulyban a kinálat. Kedden állitólag az alábbi árfolyamok voltak: Magyar-am. (régi) 12.500—13.000, Uj amerikai 10.000—10.5000, Délkelet bizt. 16.000—18.000, Fabank 7000—8000, Bródi vagón 70.000—80.000, Just izzó 16.000—20.000, Termelő bank 6000—7000, Óbuda-ujlaki 8000—9000, Demecseri 18—20.000, Nógrádhevesi 12.000—13.000, Fonó Miklós gépgy. 36—37.000, Unió biztositó 38—39.000, Hangya ipar 38.000—40.000, Duna Lloyd 20—22.000, Budapesti bank 8000—9000, Herendi 12—13.000, Épitőiparbank 5500—6500.

A Dr. Justh-féle Izzólámpa és Villamossági Gyár igazgatósága rendkivüli közgyülést hivott össze, melyen inditványozni fogja az alaptőkének fölemelését olykép, hogy minden régi részvény egy uj részvény átvételére jogosit 3000 korona árfolyamon.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

Gummi-lemezek, **Gummi-**tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

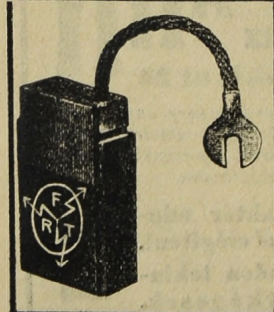
FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

A Mezőgazdasági Ipar r.-t. igazgatósága október 19-én tartandó rendkivüli közgyülésén inditványozni fogja az alaptőkének az eddigi 300 millió koronáról 300.000 darab, egyenként 10.000 korona névértékü, 1923. évre osztalékjogosult részvények kibocsátása, valamint a régi részvények névértékének 1000 koronáról 10.000 koronára való felülbélyegzése utján 6.000,000.000 koronára leendő felemelését. Az uj részvények teljes egészükben a régi részvényeseknek ajánltatnak fel 1:1 arányban 25.000 K kibocsátási áron. Az elővételi jog október 20-tól 29-ig bezárólag Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál gyakorlandó.

A Magyar Épitő Iparbank R.-T. vasárnap megtartott rendkivüli közgyülésén az igazgatóság tagjaivá választotta Pálffy-Daun József dr. gróf nagybirtokost (elnök), Deme Gyula jószágigazgatót és Frideczky Árpád jószágigazgatót, a Galántai Népbank elnökét. A felügyelő-bizottság elnökévé Szerencsy Ede, az Osztrák-Magyar Bank volt szombathelyi főnöke, választatott meg. — Ugyanakkor tartotta közgyülését a bank érdekkörébe tartozó Többtermelő Gazdasági és Kereskedelmi R.-T., mely teljesen befizetett 500 millió korona alaptőkével alakult és amely a mezőgazdasági ipar és a többtermelés minden ágával foglalkozik. Az igazgatóságba: Deme Gyula, Pálffy-Daun József dr. gróf, Frideczky Árpád, Perczel Móric dr. vezérigazgató, Müller Rezső igazgató és Reich Jenő bankbizományos; a felügyelő-bizottságba bárcsházi Bárczy Elek földbirtokos, Nyiry László vezérkari ezredes, Urbach Miksa, vállalkozó, Tafler Oszkár részvénytársasági igazgató és Hirsch Teofil dr. ügyvéd választattak be.

A Beocsini cementgyári unio r.-t. közgyülése elhatározta, hogy a tavalyi 120 korona osztalékkal szemben az 1922. üzleti évre 300 korona osztalékot fizet. A szelvények október 8-tól kezdve a Magyar Általános Hitelbanknál válthatók be.

A Körösbányai Erdőipar r.-t. közli, hogy e hónap 8-án megtartott közgyülésén alaptőkéjét 75,000.000 koronára emelte fel. A részvényesek elővételi jogukat 1:1 arányban, darabonként 6000 korona lefizetése ellenében e hónap 16-ikáig bezárólag délután 5—7 óráig a társaság pénztáránál (Budapest, IV., Váci-utca 36.) gyakorolhatják.

SZÓRAKOZÁS

Az „Elsler Fanny" 25-ik előadása. Faragó Nándor nagysikerü uj operettje, amelyet minden este megismételnek a Király-Szinházban, vasárnap, 14-én már első jubileumához ér. A 25-ik előadást a pompás darab állandóan táblás házak mellett, a közönség legnagyobb tetszésétől kisérve érte el, minden este a bemutató nagyszerü együttese: Honthy Hanna, Kökény Ilona, Rátkai, Latabár, D'Arrigó és Járay lép föl. Vasárnap délután „A bajadér"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

125—131-edszer adják e héten a Fővárosi Operettszinházban Lehár páratlan sikerü revüoperettjét, a „Három grácia"-t. Vasárnap délután a „Marinka, a táncosnő" kerül szinre.

„Navarrai Margit" a Belvárosi Szinházban. Fodor László nagysikerü vigjátéka, amely idáig a Magyar Szinháznak volt egyik legkedveltebb müsordarabja, ezen a héten a Belvárosi Szinházban folytatja karrierjét, ahol pénteken adják először a kitünő vigjátékot Tóth Böskével, Biller Margittal, Sándor Gizivel, Faludi Sárival, Hoykóval, Barótival, Ihászszal, Pártossal és Rétheyvel a főszerepekben. A hét többi napján „A jégcsap"-ot, Zilahy Lajos pompás bohózatát és Wedekind nagyhirü tragédiáját, a „Tavasz ébredésé"-t adják. „A jégcsap"-ot szerdán és szombaton, a „Tavasz ébredésé"-t csütörtökön és vasárnap. Vasárnap délután T. Forrai Rózsi fölléptével Szenes Béla kitünő vigjátékát, „A gazdag lány"-t játsszák, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetének öt estéjén kerül szinre a szinház szenzációs sikere, az Ivanov. Pénteken a John Gabriel Borckmant adják. Vasárnap délután a Zsivány szerepel a müsoron.

A „Rózsalány" főszereplői. A Blaha Lujza-szinház szombati, 13-iki bemutatóján Louis Verneuill és Ivan Caryll mulatságos és vidám operettjében Somogyi Nusi nagyszabásu, egyéniségéhez kiválóan alkalmas szerepet kapott, egy párisi kokottot játszik, a legdivatosabb táncokat mutatja be. Vaály Ilona egy fiatal vidám, tisztességes párisi asszonyka énekes és táncos szerepét kapta. Boross Géza, mint a Blaha Lujza-szinház vendége, egy öreg régiségkereskedő mulatságos figurájában lép föl. Abonyi, aki ebben a szerepében mutatkozik be, mint énekes színész, egy párisi kikapós gavallért játszik. A darab kómikus és mulatságos figuráit Tamás és Dénes viszik szinpadra. Tamás mint Vaály Ilona partnere, vele együtt a legmodernebb párisi táncokat fogja bemutatni. Dénes pedig Somogyi Nusival fog egészen eredeti és Budapesten még nem látott táncokat lejteni. A bemutató iránt, amely külsőségeiben is legnagyobb szenzációt igéri, rendkivüli az érdeklődés.

Az uj müsor nagysikerü darabjait, mulatságos tréfáit és kitünő magánszámait minden este megismétlik az Andrássy-uti Szinházban. Ugyanezt a müsort játszák vasárnap délután is fél 4 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Mozgókép Otthon. Uj nagy amerikai müsora: „Merénylet a Pacific-expresszen" 5 felv., „Ez a fiu tönkretesz" 5 felv., „Harold Lloyd mint rendőr". Angol Hiradó rendkivüli sikerrel, zsufolt házak előtt folyik le. (4, 6, 8, 10.)

A „Szépasszony kocsisa" 100-ik előadása. Rajna—Czobor „Szépasszony kocsisa" cimü nagysikerü operettje csütörtökön 100-adszor kerül szinre a Blaha Lujza-Szinházban, mindannyiszor Somogyi Nusival, Vaály Ilonával, Lászlóval, Szirmaival és Tamással, akik mind a 100 előadáson emlékezetes sikerrel játszották hálás szerepeiket. A kitünő operett azonkivül még szerdán és pénteken is müsoron van. Vasárnap délután a nagy népszerüségü „Fi-Fi"-t ismétlik, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Kamarában e héten csütörtökig bezárólag a Kölyök, pénteken kerül bemutatásra a legelegánsabb japán színész Haya-Cava főszereplésével Yin a szerelem rabszolgája cimü izgalmas dráma, melynek egy része Kinában, másik része Amerikában játszódik le. — Előadások fél 4, 5, egynegyed 7, 8 és 10 órakor.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
Októberi sláger-müsor.
PÁRTOS GUSZTÁV m. v.
6 SEVILLIA a repülő csillagok
ZOLTANA és **KINDLOW**
Steiner Simi művész-zenekara és az elsőrangu kisérő müsor.
Kezdete este fél 10 órakor. Elsőrendü meleg konyha.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTÖDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: önt.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPEST ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen cimkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton keritéseoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Ára 150 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 október 17. — 41. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 8000 korona. Félévre 4000 kor. ◻ Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Véget ér a nagy pör

A bucsuzó levél — Megkezdődnek a vádbeszédek

Mégis csak udvarias emberek ezek a Wolffék. Tudják és követik a dolgok rendjét és módját. Lám, most is betartották a formákat. Tisztelettel értesitették az ellenzéki bizottsági tagokat, hogy a mélyen tisztelt „közgyülés" kegyesen tudomásul vette lemondásukat. A magas származásu leiratban nincs se elismerés, se köszönet, se egyetlen bucsuszó. A szakitás meglehetősen sablonos, megunt formák között történt meg. Mégis, ahogy megállunk e különös, Budapest életében eddig még nem látott tény előtt, azt kell látnunk, hogy a bucsuzólevelet nem azok fogadták könnyező szemekkel, hanem azok inditották utnak mardosó fájdalmak között, akik elküldték.

Halálos itélet ez az értesités, de nem azok számára, akiket három esztendő alatt szinte minden nap szerettek volna kiközösiteni még az élők sorából is; de halálos itélet azok számára, akik három esztendő minden áldott napján irgalmat nem ismerő, kiméletlen itéleteket hoztak és hajtottak végre. Mielőtt utnak inditották a saját halálos itéletüket, vajjon megszámlálták-e, hány exisztenciát semmisitettek meg három esztendő alatt. Legalább erről számolnának be Budapest ötvenéves történetének gyóntatószéke előtt. Mert hogy mennyi könnyet fakasztottak: annak megszámlálásához náluknál sokkal nagyobb matematikusoknak sincsen elég tudományuk.

*

A nagy pör a vége felé közeledik. Valami kusza, éjfélutáni rendetlenségben kezdődnek meg a vádbeszédek, amelyek mind sürübben fognak elhangzani a választópolgárok előtt. A vád képviselői ma még nem tudtak egy fronton elhelyezkedni és ezt a zürös, kialakulatlan helyzetet igyekeznek kihasználni a tapasztaltabb vádlottak. Szinte nekünk kell figyelmeztetnünk a vádlottak társaságát, hogy vigyázzanak a barátaikra, mert ezek egymásután szökdösnek meg a vádlottak padjáról. Mi tisztában vagyunk a szándékaikkal. Ismerjük azt a játékot, amikor az egyik napról a másikra pandurokká vedlenek a zsiványok. Nézzen végig Wolff Károly a maga vert seregén és csak egyszer, egyetlen egyszer nyissa ki a szemét. Nézzen és lásson. Vegyen végre tudomást arról, hogy javithatatlan, makacs álmodozó volt, de nem álmodozók a többiek, akik a mai kaotikus helyzetet arra szeretnék felhasználni, hogy vádlók legyenek a vádlottakból. Kopogtasson csak be Wolff ur a legbizalmasabb bizalmasaihoz és meg fogja látni, hogy csaknem mindenhol csomagolnak már. És mi most az egyszer, az egyetlen egyszer készségesen felajánljuk Wolff Károlynak a segedelmünket: segitünk neki leláncolni vádlott-társait a vádlottak padjához. Segitünk utjukat állni a menekülő patkányoknak.

*

Komoly pillanatokat, válságos órákat élünk. Kimulóban van az egyik hatalom és születőfélben a másik. A körültekintő hadvezérnek, akit — sajnos — ma még sehol sem látunk, legelső feladata minden erővel, feltétlenül és véglegesen megsemmisiteni az ellenséget. Ebben bizunk, ebben egy pillanatig sem kételkedünk, mert nem egyedül emberi erő fog közreműködni ebben, hanem magasabb erőknek is segiteniök kell a bünök megbüntetésében. De gondoskodni kell a bevett állások megszállásáról, az uj hatalmasok birtokába kerülő erősségek megerősitéséről. És itt van az, ahol nem vagyunk megelégedve a tempóval. Az uj hatalom, amelyben, bármilyen legyen, jobban bizunk benne, mint a maiban, még nem tünik fel szemünkben teljesen kialakultnak. Valahogy gyorsabb, biztosabb munkát szeretnénk látni. Legyenek azok, akik jönnek, bárkik. Nekünk mindegy, hogy kik: mert a maiaknál rosszabbat a költői fantázia sem teremthet. De jöjjenek, mutassák magukat, jelentkezzenek és cselekedjenek.

A szolnoki beszéd megingatta a liberális front egységét

Wolffékat elejtették, de nem gondoskodnak a pótlásukról — Fenyeget a retrográd választói jog veszedelme

Meg kell maradni a mellett a feltétlenül helyes és bebizonyitottan igaz feltevés mellett, hogy a fővárosi politika uj irányba terelődése fog utat mutatni az országos politika számára is. Azok a férfiak tehát, akik hatalomra fognak jutni a városházán, tulajdonképen történelmet csinálnak majd, mert hozzájuk fog igazodni az ország is. Éppen ezért méltán elvárta Budapest polgársága, hogy gróf Bethlen István miniszterelnök, amikor külföldi utja után először nyilatkozott meg szolnoki beszédében, ki fog terjeszkedni a budapesti városházán készülő eseményekre is. Hirdették is ujságközlemények, hogy ez meg fog történni, gróf Bethlen Istvánnak valószinüleg lett volna is mondanivalója, de valószinüleg nem tartotta alkalmas terepnek a fővárosi probléma tárgyalására az idegen törvényhatóság területét. Igy történt, hogy

Budapest égő problémáit a szolnoki beszéd egyáltalán nem érintette.

Mindössze a parlament őszi programjának felsorolásában hallottuk egy szóval emliteni a fővárosi törvényt, amely meghatározás azonban aligha fedi azt a gondolatot, amely gróf Bethlen István szeme előtt lebegett. Maga a fővárosi törvény reviziója ugyanis még egyáltalán nincsen előkészitve; gróf Bethlen István tehát valószinüleg a törvényhatósági választói jog reformjára gondolt, amelyet már munkába vettek a belügyminisztériumban.

Ami most már azt a kérdést illeti, hogy

milyen lesz a budapesti községi választói jog,

arról sem árult el semmit a miniszterelnök. De volt egy mondata, amelyből erre is következtetni lehet. Azt mondta: „Sem a választói jog, sem az alkotmány, sem a földbirtokreform terén nem tudnánk helyeselni egy radikális reformot." Ebből azután már lehet következtetni. Mikor egy kimondottan konzervativ politikát valló miniszterelnök beszél igy, akkor a demokratikus gondolkodásu elemek méltán nyugtalankodhatnak. E kijelentés után nem sok jót várhatunk a budapesti községi választói jog reformjától és valószinünek kell tartanunk, hogy igazak lesznek a hirek, amelyek a községi választói jog megnyirbálásáról, a virilizmus visszaállitásáról és a tizesztendős domiciliumról szólottak.

Azokra a városi politikusokra tehát, akik őszintén liberálisak és főként igazán demokratikus gondolkodásuak, lehütőleg hatott a szolnoki beszéd, de

Wolfféknak sem lehetett valami nagy örömük benne.

Volt ugyan a miniszterelnök beszédében egy pont, amelyet önmaguk iránt érzett jóindulattal az önmaguk javára magyarázhattak. Kijelentette ugyanis a miniszterelnök, hogy tulajdonképen ma is koalicios kormányzás van Magyarországon. És ennek bizonyitására felhozta, hogy „a kormány mögött áll a keresztény egység pártja és a mérsékelt liberális Heinrich-párt". Kétségen kivül áll azonban, hogy amikor a kormányelnök a keresztény egység pártját emlegette, nem Wolff Károlyra, Buday Dezsőre, Csilléry Andrásra és Czigány Sándorra gondolt, hanem Huszár Károlyra és Vass Józsefre. Bizonyitja ezt az is, hogy éppen a szolnoki beszéd nyomán megkezdődött ebben a pártban a bomlási processzus.

Ebben a pillanatban azonban elvesztette a hitelét az a kombináció is, hogy a városházán adott körülmények között meg lehetne csinálni az egységes liberális frontot. Kétségtelen, hogy

a szolnoki beszéd nem alkalmas arra, hogy Vázsonyi és Sándor Pál, valamint Rassayék akár csak a városi politikában is együtt haladjanak a kormánypárttal.

Lehet, hogy a közeljövő uj helyzetet készit elő, de ma még az is valószinütlen, hogy Bárczy István, Ugron Gábor és társaik is együtt haladjanak Heinrichékkel. A konzervativ választói jog ezeket a politikusokat nem elégitheti ki és Budapest népének nem elég a liberálizmusból annyi, hogy a kormány nem akar együtt üvölteni a farkasokkal és nem hajlandó keresztre feszitteni a zsidókat. Talán elegendő ez a régi munkapártiaknak, elég Ehrlich G. Gusztávnak, akitől 73 éves korában Budapest polgársága már csak azt várja, hogy élvezze ki végre a rég megérdemelt nyugalmat és elég a gazdaságpolitikai pártnak, amelynek magánakciója talán ebben a liberálizmusban és ebben a demokráciában is kielégülésre talál.

Mibe került Budapest népének a jelszó-politika?

„Zsidó banknak nem adjuk" — Egy hétszázmilliós kokszeladás hiteles története — Adatok Wolff Károly politikai nekrológjához

Wolff Károlyról ma már csaknem minden nap olvas az ember egy-két nekrológot. Politikai halottnak tekintik már mindenhol azt az embert, aki még nemrégen is diktátori hatalmat arrogált magának és akinek számára egy időben éppenséggel nem volt megközelithetetlen a miniszterelnöki szék sem. Szerencsére ettől a veszedelemtől megvédte a sors a sokat szenvedett országot. Nem lett miniszterelnök ez a vidéki fiskálisok nivóján álló szavaló-masina, aki elbölcselkedett három esztendőt és közben számtalan pompás alkalmat szalasztott el, ahol gazdasági téren lehetett volna segitségére a főváros lakosságának.

Ebből a szempontból vélünk

hozzájárulni egy érdekes és szomoru adattal Wolff Károly nekrológiához.

Nem akarunk most vádakat emelni, mindössze ugy mondjuk el az esetet, ahogy mi hallottuk olyan helyen, ahol nagyon jól ismerik Wolff Károly és társainak viselt dolgait.

Wolff Károly — mondották nekünk — a legsötétebb ismeretlenség homályából merült fel a budapesti községi választások alkalmával. Hogy a nemzeti tanácsnak esküt tett, azt sem tudta az első pillanatban senki. Ezt az adatot csak akkor halászták ki róla, amikor már nagyon hangos volt és nagyon kezdett fészkelődni. Feledhetetlen jelenet volt,

amikor a községi párt elnökévé megválasztották és Ereky Károly mondta az üdvözlő beszédet.

Azt fejtegette Ereky, hogy Budapest ma a legnagyobb támasza Csonka-Magyarországnak, mert Európa egyik leggazdagabb városa. Gyakorlati téren kell Budapest polgárságának jólétét biztositani és közgazdasági téren kell megerősiteni azt a hatalmat, amelyet a többségi párt a kezébe kapott. Már akkor is rámutatott Ereky arra, amit később gunyosan vesszőparipájaként emlegettek, hogy legfontosabbak a ma már billiós forgalmu városi üzemek, melyeknek vezetését és ellenőrzését gyakorlati emberekre kell bizni.

Akkor még meglepetés volt, ma azonban mindenki természetesnek tartja, hogy a beszédnek arra a részére Wolff Károly nem is reflektált, hanem a lelkek harmoniájáról harsogta el azóta már unalmassá lett paraneisisét.

Azután

körülvette magát a párt legtehetségtelenebbjeivel.

hogy ezáltal a tehetségeseket háttérbe szoritsa, nehogy féltenie kelljen valakitől a hatalmát.

Igy azután nem lehet csodálkozni, hogy az egyik baklövés a másikat érte, hogy akárhányszor valósággal az ablakon dobták ki a pénzt, mert a mindenható jelszavak ezt igy kivánták.

Körülbelül egy esztendeje történt, hogy a gázgyárban rendkivüli módon felgyülemlett a koksz, amelynek értékesitése nagy nehézségekbe ütközött. Szinte megmentésként kellett volna üdvözölni, hogy

Krausz Simon, illetve az Angol-Magyar Bank ajánlatot tett az akkor hétszázmillió értékü koksz átvételére.

Wolffék azonban hamarosan készen voltak a válasszal:

— Zsidó banknak nem adjuk.

Nem is adták. Később azonban mégis tuladtak rajta. Megvette a kokszot az állam, amely azonban csak öt hónappal a vétel után folyósitotta a vételárat. Ez azt jelentette, hogy a korona áresése révén

csak ötödrészét kapta a főváros annak az értéknek, amit a bank fizetett volna.

Az állam megvette a hétszázmillió korona áru szenet, de leromlott koronával fizetett, mig az Angol-Magyar Banktól azonnal meg lehetett volna kapni a tekintélyes összeget.

Ilyen kereskedelmi és közgazdasági érzékkel dolgoznak Wolff Károlyék. Rettenetes veszteséget jelentett ez Budapest közönségének. Hiszen ha akkor, amikor a bank megtette az ajánlatát, azt elfogadták volna, nem kellett volna negyedmillió dollárt a gázgyárnak idegen tőkésektől felvennie, a melléktermékek elárusitására részvénytársaságot alapitani és a hasznot külföldre vinni.

Wolff harca Vass miniszter ellen

A kórházakról Wolffék akartak lemondani az állam javára

A fővárosi kórházak helyzete bizonyára nem rózsás és igazat kell adni Wolfféknak, amikor a kórházak érdekében harcot inditanak. Az izzó felháborodásnak azonban, amelyet a többségi pártnak még mindig aktivitást mutató töredéke Wolff személyes vezetésével produkál, két oka van. Az egyik, hogy Wolffék még mindig nem tudják, hogy a kórházi dijak megállapitásánál

nem a miniszter személye, hanem a miniszterium a kerékkötő.

Igy van ez időtlen idők óta. A bürokrácia tagadó szelleme minden esztendőben megnyilatkozik a népjóléti miniszteriumban csak úgy, mint megnyilatkozott a belügyben is, amikor az ápolási dijak ügye oda tartozott.

A második oka az izzó felháborodásnak az, hogy Wolff Károly politikailag akarja kompromittálni, vagy ha módjában áll, lehetetlenné tenni Vass Józsefet, a népjóléti minisztert. Ez is egészen természetes, hiszen

Wolff és Vass egyazon politikai pártnak a tagjai.

A párt ketté van repedve már régóta, de a szétválás liquidálásának még akadályai vannak. Wolff Károly azonban már szintén régóta ugy viselkedik pártja miniszterével szemben, mintha a legélesebb politikai ellenfelek volnának. Fátyol boritja még mindig ezt a helyzetet, de tény az, hogy a politikai ellentétek kettejük között áthidalhatatlanok. És tény az is, hogy amikor Wolff Károly a kórházi ápolási dijak kérdésében bombákat röpit Vass József népjóléti miniszter felé, akkor tulajdonképen Wolff Károly, Gömbös Gyula és Eckhardt Tibor fajvédő vezére támadja Vass Józsefet, aki viszont gróf Bethlen István felfrissülő pártjához fog minden bizonnyal csatlakozni.

Harc lehet a városháza és a népjóléti miniszterium között az ápolási dijak körül, de Vass József miniszter személyét csak rosszindulattal lehet belevonni ebbe a küzdelembe, mert

Vass József volt az a miniszter, aki eddig a legtöbb megértést tanusitotta a fővárossal szemben,

amikor az állami tartozások folyósitásáról tárgyalt és gyorsan cselekedett is ebben az ügyben. Különben is Vass miniszter erőteljesen megcáfolta Wolff Károlynak azt a felelőtlen kijelentését, mintha az állam meg akarná fosztani a fővárost a kórházaitól. Ellenkezőleg: mi még igen jól emlékszünk arra, hogy egy időben

éppen Wolffék fenyegették meg a kormányt azzal, hogy a deficites fővárosi kórházakat az állam nyakába fogják sózni.

Igenis ők voltak azok, akik le akartak mondani az állam javára a kórházakról, azokról a kórházakról, amelyeket „a polgárság verejtékéből épitettek és nagyszerüen berendeztek“ . . .

De még a Bárczy és az előző rezsimek idején . . .

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
„Három a kérő“ és **„Der gelbe Rock“.**
Kezdete pontban 8 órakor.

Borvendégh, Liber, Némethy

Pénteken lesz a tanácsnokválasztás Milyenek az eshetőségek?

A tanácsnokválasztások megejtése most már egészen bizonyosan meg fog történni. A Wolff-uralom még egy alkalommal akarja hatalmát vagy kegyelmét gyakorolni a főváros tisztviselőivel szemben. Sipőcz Jenő polgármester ugyanis értesülésünk szerint

péntekre, október 19-ére hivja össze a tanácsnok-választó közgyülést.

Ezen a rendes közgyülésen töltik be az üresedésben levő három tanácsnoki állást. Természetesen a korteskedés a legnagyobb mértékben megindult és az a kilenc főtisztviselő, akiket a tanácsnoki állásra jelöltek, a legnagyobb erőkifejtéssel indul neki a küzdelemnek. A most betöltésre kerülő állások között van olyan, amely több mint egy esztendeje üresedésben van és több mint egy esztendeje folyik a taktikázás. Azt mondhatnánk, hogy éppen ideje már, hogy be legyenek töltve a tanácsnoki állások és mégis — bármilyen ellentétesnek lássék is ez az állitás —

ildomtalanság bukottságuk biztos tudatában választani,

amikor egy esztendő előtt is megejthették volna a választást.

A lehetőségek, az eshetőségek ma teljesen kiszámithatatlanok. Hiszen egy szétesö pártnak utolsó élesmegnyilvánulásával állunk szemben. Olyan párt áll ma Wolff Károly vezérlete alatt, amelynek háromnegyedrésze vagy eligérkezett már, hogy uj politika szolgálatába szegődik, vagy menekülni szeretne a régi kötelék jármából. Hogy az ilyen széthuzó fogat miként fog felborulni, az a jövő péntek titka. Ha azonban szabad logikusan gondolkodni, akkor az a valószinü, hogy

az első helyen jelöltek kerülnek ki a választásból győzedelmesen,

mert ez a három férfiu: Borvendégh Ferenc, Liber Endre és Némethy Béla olyan kiváló tisztviselők, akiket az elkövetkezendő rezsim is bizonyára szivesen fogad. Ezt diktálja a logika akkor, amikor a Wolff-párt háromnegyedrésze ma már az uj rezsimnek szeretne dolgozni és az uj rezsim fejével igyekszik gondolkozni.

Meglepetések azonban — mint ezt mindenki tudja — ennél a társaságnál soha sincsenek kizárva.

Szabotál a közmunkatanács

Amerikázás az épitkezési engedélyekkel

Mikszáth Kálmán állitotta föl valaha a tételt, hogy Magyarország (persze akkor még a Nagy-Magyarország) évi mérlegét az adja meg: hány vagon buza termett a Bácskában, hány hektó bort szüreteltek a Hegyalján és hány regényt irt Jókai? Bátran hozzátehette volna azt is, hogy: és hány ház épült ez esztendőben Budapesten? Fájdalom, a mérlegnek ez az utolsó része Teleszky János épitkezés-beszüntető szerencsétlen rendelete óta kétségbeejtően passziv.

Mintha most mégis mozdulni kezdene valami. Elkészült az épitkezési törvény végrehajtási utasitása, megalakult az uj LÁB és a magánvállalkozás is kezd életjelt adni magáról. Alig azonban, hogy egy kis mozgolódás észlelhető: oda áll kerékkötőnek az elaggott Közmunkatanács, amely egész sivár életében mást sem tett, csak akadékoskodott. Az amit a Közmunkatanács most cselekszik, a legjobb akarattal sem nevezhető másnak, mint szabottálásnak.

Most, amikor a főváros gazdasági életének megindítása legelső sorban attól függ, hogy lesznek-e épitkezések, vagy sem, a Közmunkatanács hónapokig hagyja heverni az épitési engedélyeket, ahelyett, hogy minden épitkezést tárt karokkal fogadnának és minden telhető módon segitenének. Pedig most technikus ember áll a Közmunkatanács élén Zielinszky Szilárd személyében, aki szóval olyan nagy sulyt szokott helyezni az épitkezések megkezdésére.

Mindennek dacára azonban az épitkezési engedélyekre hónapokig kell várnia annak, aki dacolva a közhittel, amely rossz üzletnek tartja az épitkezést, elszánják magukat arra, hogy épitkezésbe fektetik a tőkéjüket. Amig a Közmunkatanács ráadja fejét a döntésre, a merész vállalkozó százszor is meggondolja magát, hogy ne menjen-e vissza tőkéjével még egy kicsit szerencsét próbálni a tőzsdén.

De nemcsak erről van szó, hanem arról is, hogy ezek a halogatások, vagy szabotálások a tönk szélére sodorhatják azokat, akik az épitkezésre már rászánták magukat. Hiszen ezek az emberek leszerződnek a vállalkozókkal, beszerzik az épitőanyagot, amikor a Közmunkatanácshoz benyujtják az épitkezési engedélyre vonatkozó kérelmüket. Éppen ugy ki vannak tehát téve a mai gazdasági élet szeszélyességének mint azok, akik a tőzsdén játszanak. Hónapokig küzdenek, hogy megkapják az épitési engedélyt, amely nélkül nem kezdhetik el a munkát.

Ha valaha, ma igazán megérett ez az intézmény a megszüntetésre. Évtizedek óta folyik a küzdelem ennek a kerékkötő szervnek az eleven életből való kikapcsolásáért. Most végre be kell látni, hogy ezt a szomoru játékot a közérdek veszélyeztetése nélkül nem lehet tovább folytatni.

Események

Baransky Rubeljei. A Rubeleket megértjük, sőt megértjük Baransky városatya urat is, amikor a szerinte 30—40 éve ittlakó Rubeleknek magyar honosságot akar szerezni. Ezt a Baransky Gyulát megértjük, de nem tudjuk megmagyarázni, miért nem szállott sikra akkor, amikor az ellenzék egész éjszaka küzdött egy tanácsi javaslat ellen, amely soksok Rubelt, talán érdemesebb Rubeleket, mint a Baransky Rubeljei, fosztott meg jogaitól. Miért nem szállott sikra Baransky városatya ur akkor, amikor általános elvekért kellett küzdeni és miért exponálta magát csak akkor, amikor a saját klienseiről volt szó? Vagy talán ha nagyobb a jogok megszoritása, akkor több a kliens?

Fátyol a cirkuszon. Wolff Károly hosszu, nagyon hosszu töprengés után saját, egyéni „közmegelégedésére“ elintézte a cirkusz-ügyet. Fátyolt boritott a cirkuszra. Csilléry ártatlan és korrekt, mint a ma született bárány, amivel szemben viszont a bérletet a bizottság pompásan intézte el. (Közben a Szózat a Rubeles Baransky nyakába kanyarintotta a vizes-lepedőt, mondván, hogy ő csábitotta el az egyébként ártatlan Csilléryt.) A bizottság tényleg helyesen és becsületesen itélkezett, de ebben Csilléry tudósnak igazán nem volt valami különösen nagy érdeme. A többségi pártban azonban azt hiszik, hogy ahol már semmi sem segit, ott még mindig van egy eszköz: a gorombaság. Végső elkeseredésükben odavágták tehát, hogy az egész cirkusz-ügy nem Csilléryék ügye, hanem „belügyminiszteri demagógia“. Kénytelenek vagyunk azonban a fátyolt meglebbenteni egy kicsit, ha másért nem, mert mi is segiteni akarunk Baransky Gyulának vizes-lepedővel való betakarásában. A keresztény-pártban ugyanis, ugy látszik, divattá lett a zsidókkal suba alatt való együttmüködés. Nemcsak a Rubel-ügyben voltak ugyanis zsidók, hanem a cirkusz-ügyben is. A Baransky, Friedrich, Csilléry, Haller Olympiája számára ugyanis ugyanaz a Grünfeld Zoltán takarmánykereskedő biztositott tizenöt milliót, aki ma is bérlője a Fővárosi Cirkusznak. Ezekután csak az az egy kérdeznivalónk van, mondjuk Petrovácz Gyula urtól: miért pont a Rubelek miatt akarta Baranskyt kitessékelni a pártból és miért nem a Grünfeld miatt?

Egy csésze valóban aromás kávéitalt csakis Meinl-féle pörköltkávékeverékekből készithet. Minden Meinl-üzletben naponta friss minőségben kapható!

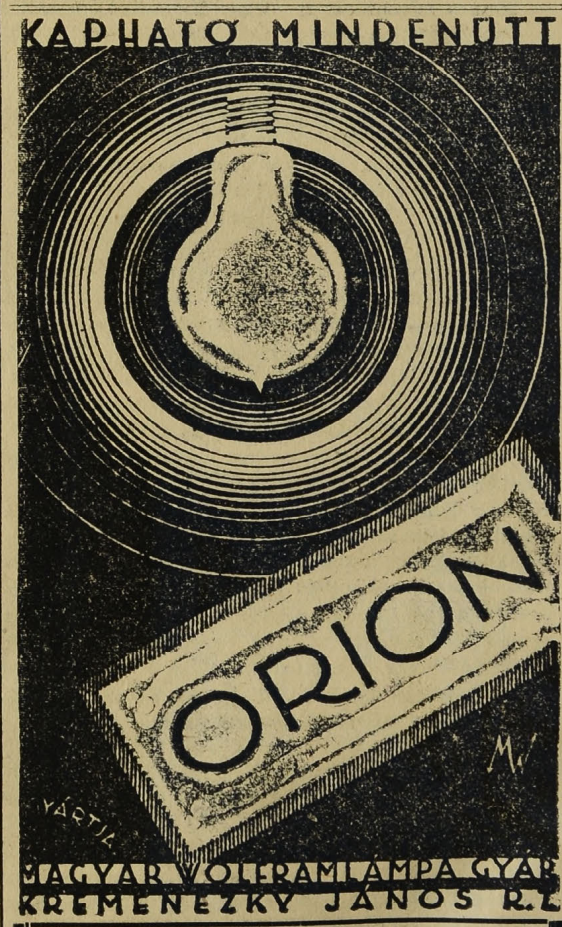

SZÓRAKOZÁS

„Elssler Fanny". Faragó—Nádor diadalmas operettje, amelynek vasárnap volt a 25-ik előadása, minden este színre kerül a Király-Színházban. Vasárnap délután „A bajadér" van műsoron 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A három grácia" 132—138-adszor kerül színre ezen a héten a Fővárosi Operettszínházban. Vasárnap délután a színház másik nagy operettsikerét, a „Marinka, a táncosnő"-t játszák.

„A vörös malom" előadásai. Molnár Ferenc színjátéka, „A vörös malom", amelynek az első öt előadását a bemutatóéhoz hasonló ünneplés kísérte végig, teljesen betölti a Magyar Színház e hetét is; a költői mű minden este, valamint vasárnap délután is 3 órakor, rendes esti helyárakkal kerül színre. A darab főszereplői állandóan a legforgalmasabb tapsok között állanak.

A Belvárosi Színház legnagyobb sikerü darabjait, „A jégcsap"-ot, a „Navarrai Margit"-ot, a „Tavasz ébredése"-t, váltakozva adják ezen a héten. „A jégcsap" csütörtökön és vasárnap este, „Navarrai Margit" szombaton, a „Tavasz ébredése" szerdán és pénteken kerül színre. Vasárnap délután a nagysikerü Szenes-vigjátékot, „A buta ember"-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszínház hetének öt estéjét tölti be a legujabb szenzációs siker, az „Ivanov". Pénteken a „John Gabriel Borkmann"-t adják. Vasárnap délután a „Négy frakk" kerül színre.

Szombaton este mutatta be a Blaha Lujza-Színház Verneuil és Caryll „A rózsalány" cimü operettjét, Somogyi Nusival, Vaály Ilonával, Rozsnyai Ilonával, Baross Gézával, Abonyival, Tamással, Dénessel és Tihanyi Bélával a főszerepekben. Az ujdonságot a hét minden darabja: „A faltörő kos", „Az örökség", tató kiváló szereplőivel. Vasárnap délután Rajna-Czobor kitünő operettjének, a „Szépasszony kocsisá"-nak lesz első délutáni előadása 3 órakor, mérsékelt helyárakkal. 2

Francia babák, amelyek élnek, táncolnak, mulattatnak de sőt — beszélnek és énekelnek. Ezek a Royal Orfeum októberi teljesen uj varietéműsorában a Charlons theatre merveilleux szenzációi. Mindegyik varietészám külön sláger s az esti zsufolt házak tanuskodnak róla, hogy menynyire bevált ez a pompás varietéműsor és Zekovitz-Zágon kedves kis operettje, a SzépSára.

Mozgókép-Otthon. Priscilla Dean, Amerika leggyönyörübb filmstarja, akit Amerikában ugy hivnak, hogy „duplaszemü", — „félajku", az Ezred lánya cimü 8 felvonásos, az idegen légió életéből vett filmregényben az idény legkimagaslóbb sikerét érte el. Fatty mint milliomos (vagy A két nagypapa fiacskája) a burleszkvigjáték valóságos eseménye. Eddig egyik előadáson sem maradt egy jegy sem. Jegyelővétel ajánlatos. Gazdag és szinpompás a Corvin Hiradó. (4, 6, 8, 10.)

Változatlanul táblás házak mellett kerül szinre az Andrássy-uti Szinházban a nagysikerü uj müsor minden darabja: „A faltörő kos", „Az örökség", „A Káldy-pipa" mulatságos tréfája és kitünő magánszámai. Ezt a müsort megismétlik a hét minden estéjén is továbbá vasárnap délután fél 4 órakor, mérsékelt helyárakkkal.

A Kamarában csütörtökig bezárólag Yin, a szerelem rabszolgája, egy páratlan érdekes szerelmi történet kerül bemutatásra. Pénteken uj müsor: a párisi Gaumont-gyár Lyoni futárja és a Gyanu öl cimü amerikai sláger Helaine Hammersteinnal a cimszerepben. Előadások fél 5, egynegyed 7, 8 és 10 órakor.

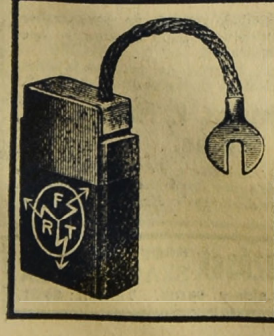

FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Müszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.

Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

TŐZSDEI HIRLAP

Rendet csinálni! . . . Az iparengedélyek kiadását soha könnyelmüebben nem kezelték az elöljáróságok, mint az utóbbi időben. Ha ez a megállapitásunk nem volna helytálló, akkor a bankirodák nem szaporodnának gombamódra. Multheti számunkban már rámutattunk erre a tarthatatlan állapotra és föleg azt kifogásoltuk, hogy ezek az ingatag magáncégek a megtévesztésre alkalmas „bank" elnevezést is bitorolják. Aggályoskodásunkat azóta a bekövetkezett események szomoruan igazolták. Kis exisztenciák bizalmán épültek föl Rothék, Ernsték és Feldmannék kártyavárai, amelyeket a tőzsdéről elszabadult első bessz-hullám romhalmazzá döntött. A pusztulás helyén hullahegyek, a levegőt áldozatok hörgése tölti be. Ez a rettenetes állapot az illetékes hatóságok sürgős beavatkozását követeli. Haladéktalanul revizió alá kell venni a bankházak és a tőzsdebizományosi irodákra adott iparengedélyeket. Tudunk eseteket, amikor pincérek, szabósegédek, mázolómesterek, ékszerészek kaptak ilyen licenciákat. A Mesteruteában van egy tőzsdeiroda, a három cégtulajdonos közül egyik sem tőzsdetag. Mi közük ezeknek a tőzsdéhez? És hány száz ilyen tőzsdeiroda működik ma Budapesten? Megrendül a magyar pénzpiacba vetett bizalom, ha az illetékes hatóságok a fosztogatásra alapitott „bankházakat" idejekorán be nem csukatják. Uj engedélyek kiadásánál pedig célszerü volna előbb a tőzsdetanács véleményét megkérdezni. Akkor talán szabósegédek mégsem jutnának oly könnyen a szebben hangzó „bankár" titulushoz.

Hiba van a kréta körül. Dr. Grünwald Manó, a Grünwald Emil tőzsdebizományos cég főnöke, mint ismeretes, az utóbbi időben a Royal-szálló-részvények menedzselése körül fejtett ki buzgó tevékenységet. A Royal-részvények évek hosszu során holtan feküdtek a tőzsdén, szabadon uszó darabok csak elvétve akadtak, mert a részvénymennyiséget dr. Pollák Gyula és érdektársai erősen tartották. Ez a helyzet az utóbbi időben megváltozott. A szálloda-részvénytársulatba báró Wolfner Tivadar vezetésével uj tőkecsoport vonult be és azóta az alaptőkét is alaposan felvizezték, jogcimül azt hangoztatván, hogy a szállodával szomszédos ház megvétele jelentős tőkeszükségletet igényelt. Az ujonnan kibocsátott részvények nagyrésze a tőzsdén keresett elhelyezést és ennek az akciónak az intézését dr. Grünwald Manó intézte. A részvénytársulat szempontjából elég jól végezte a dolgát, mert a részvények árfolyamát rövid idő alatt csaknem 300.000 koronáig sikerült fölhajtani. Ez a kurzus azonban nagyon ingatag alapon állt, mert a bessz-periodus első fuvallatára a Royal-részvények csaknem 100 százalékkal estek, ugyanakkor pedig a többi szálloda-részvények még mindig emelkedő irányban törtek fölfelé. Ebből aztán az következik, hogy valahol hiba van: vagy a Royal-részvényekben, vagy — tudja a manó, mi van a háttérben? — tán a menedzselésben.

Bosel bankházat nyit Budapesten. Bécs ujdonsült pénzfejedelme, a legendás hirü Bosel, az Union-Bank elnöke, akinek az osztrákok fővárosában nagyobb bankháza van, mint a patinás Rotschildnak, mint a Fővárosi Hirlap értesül, Budapesten is bankirodát nyit. Erre a célra az Andrássy-uton, közel a Köruthoz, már helyiséget is bérelt, az első emeleten tiz szobát, amelyeket most rendeznek be. Az irodában Boselnek a fejedelmi pompával berendezett fogadótermen kivül hálószobája is lesz, amiből arra lehet következtetni, hogy a pénzvilág ujsütetü Napoleonja időközönkint Budapesten is szezsurozni szándékozik. Egyébként Boselnek már most is van Budapesten affiliációja, a Molnár és Társa cég, amelynek egyik főnöke, Molnár Sándor, nővére révén Boselnek a sógora.

Detsinyi-részvények a magánforgalomban. Multheti számunkban már megirtuk, hogy a Földhitelbank konszernjéhez tartozó Detsinyi vegyiárugyár részvényeit Kemény Pál és Társa bankháza bevezette a magánforgalomba. A régi, jóhirnevü vállalatnak 60.000 részvénye van, amelyből csak néhány ezer drb. kerül a piacra. A részvények iránt a magánforgalomban nagy érdeklődés nyilvánult meg és 16—17.000 korona körüli árfolyamon élénken keresik. A vállalat rövidesen a részvények hivatalos jegyzését is kérni fogja.

Bejegyezték a „Gazda"-bank Részvénytársaságot. Multheti számunkban jelentettük, hogy a Gazdabank Részvénytársaság cégének bejegyzését a cégbiróság felfüggesztette, mert a bank elnevezését megtévesztésre alkalmasnak találta azért, mintha az annak a kifejezője volna, hogy a bank hivatalos szerve az egész gazdatársadalomnak. Közben a bank igazgatóságának sikerült a cégbiróságnak ezt az aggályát eloszlatni és minthogy azt is igazolta, hogy az igazgatóság tagjai tulnyomóan gazdálkodással foglalkoznak, a cégbiróság a „Gazda"-bank Részvénytársaság cégét a napokban bejegyezte és igy most már semmi akadálya nincs, hogy az intézet működését megkezdje.

Ujabb tranzakció a Dunafánál. A Dunaharaszti faipar r.-t. igazgatósága a napokban megtartandó igazgatósági ülésén elhatározza, hogy a vállalat alaptőkéjét 60 millióról 120 millió koronára emeli és a részvényeket 1:1 arányban 3000 koronáért darabonkint a régi részvényeseknek fölajánlja. Ugyanez alkalommal a vállalat tárcájában levő Dunaharaszti villamossági r.-t. részvényeit 5:1 arányban, ingyen szétosztja a Dunafa részvényesei között. A Dunafát a legutóbbi tőzsdenapon 35.000 koronával keresték.

Bevezették a Vulkán-részvényeket. A Hitelbank vasipari konszernjéhez tartozó Vulkán-gépgyár részvényeit a Munk és Davidsohn bankárcég hétfőn bevezette a tőzsdére. A nagy érdeklődéssel várt részvényekre a tőzsdeidő első felében csak előjegyzéseket fogadtak el, a későbbi üzleti forgalom alatt pedig nagyszámu kötéseket bonyolitottak le 250—300.000 korona között. A vállalatnak ez idő szerint 4 millió az alaptőkéje, amelyet rövidesen igen kedvező feltételek mellett 40 millióra fognak fölemelni.

A Stephaneum ingyen részvényeket ad. A Stephaneum-nyomda részvénytársaság most lezárt félévi mérlege meglepő eredménnyel zárult: a tiszta nyereség háromszorosan meghaladja a 30 milliós alaptőkét. A vállalatnak ez a kitünő hozama, mint a Fővárosi Hirlap értesül, arra inditotta az igazgatóságot, hogy a részvénytársaság alaptőkéjét még e hónapban megtartandó közgyülésen 90 millió koronára emeli és minthogy uj tőkére szükség nincs, az uj részvényeket 1:2 arányban ingyen fogják a régi részvényeseknek fölajánlani. A Magyar-Amerikai Bank által menedzselt részvények egyébként 40 ezer korona körül állnak.

Feltünő árfolyam-emelkedés a Szalámi-részvényeknél. Megirtuk, hogy a Magyar Szalámigyár részvényeit a tőzsdén Tibor Róbert uj bankja menedzseli. Az uj bankári intézést a közönség bizalommal kiséri, aminek külső kifejezője, hogy a Szalámi-részvények az uralkodó lanyhaság dacára is nagy kereslet mellett állandóan emelkedő árfolyamon cserélnek gazdát. A legutóbbi tőzsdenapon a kurzus 40 ezer koronáig ugrott fel.

A Pyramis magyar földbirtokosok és földbérlők kereskedelmi r.-t. okt. 21-én rendkivüli közgyülést tart, mely a társaság ügykörének bankügyletekre való kiterjesztését és az 500 millió K alaptőkének 1.5 milliárd K-ra való felemelését fogja elhatározni.

ENGEL KÁROLY

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára

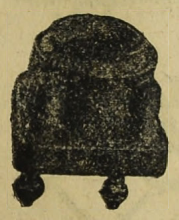

CÉGTULAJDONOSOK:
DR. HOLITSCHER PÁL gépészmérnök és KOMJÁTH ERNŐ

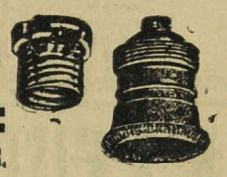

Gyár:
Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.

Iroda és raktár:
Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.

Alapitva 1885-ben.

Telefon: Keresk. osztály: József 114—02. Müszaki osztály: József 49—62. Sürgönycim:
Gyengeár. oszt.: „ 49—61. Raktár: „ 48—30. „NORIS BUDAPEST"

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közcsavarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüskapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.

Raktárról azonnal szállitok: **elektro-motorokat és dynamokat,** egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. **Szénkeféket** minden méretben és minőségben, ugyszintén **fémszövet vagy lemezkeféket.**

Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamut- vagy selyemszigetelésü **dynamóhuzalokat** minden méretben, **varnish-vásznat és szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet** és diagonális szövésü **köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket,** eredeti **vulcanfibre-lemez,** illetve rudakat minden méretben, **szigetelőlakkokat** stb.

Állandóan raktáron tartok **főző- és fütőkészülékeket** minden szabványos feszültségre.

Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

társadalmi és közgazdasági lap indul meg. Az uj lap közgazdasági rovatának szerkesztését kiváló kollegánk, dr. Kósa Miklós, a Gazdasági Hirlap felelős szerkesztője vállalta.

A Pátria részvények kottirozása. A Pátria Biztosító részvényeit, amelyek a magánforgalomban már nehány hete nyolcvanezer koronáig terjedő kurzuson szerepelnek, legközelebb bevezetik a hivatalos forgalomba is. A Földhitelbank érlekkörébe tartozó részvények tőzsdei intézését Halász Lajos bankháza végzi.

A Magyar-Német Mezőgazdasági a Földhitelintézet érdekkörében. A Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T., amely eddig a Süddetsche Disconto-Gesellschaft és a Bayerische Hypothekenbankkal tartott fenn érdekközösséget, most a Földhitelintézettel került összeköttetésbe oly módon, hogy a Földhitelintézet a Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T.-nál érdekeltséget vállalt. Ennek következményeképen Hoyos Fülöp grófot és Koós Zoltán dr.-t beválasztják az igazgatóságba. Értesülésünk szerint a Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T. részvényeit rövidesen hivatalosan is bevezetik a tőzsdére, ahol e papirok technikai részének intézését Halász Lajos bankháza fogja végezni, ami már egymagában garantálja a részvények kedvező fogadtatását.

KÖZLEMÉNYEK

A Lloyd Bank Részvénytársaság báró Szterényi József v. b. t. t. elnöklete alatt megtartott rendkivüli közgyülésén elhatározta az alaptőkének egymilliárd koronáról két és félmilliárd koronára való felemelését és felhatalmazta az igazgatóságot, hogy az alaptőkeemelést belátása szerint esetleg két részletben foganatositsa. Az igazgatóság a nyert felhatalmazás alapján ezuttal egymilliárd korona névértékü részvényt bocsát ki. Az egész részvénymennyiség a régi részvényeseknek ajánltatik fel. Minden egyes régi részvény után egy uj részvény vehető át darabonként hatezer koronáért. Az uj részvények 1923 január 1-től kezdve osztalékjogosultak. Az elővételi jog október 22-től október 31-ig bezárólag hétköznapokon délután 4—7 óra között gyakorolható az intézet központi pénztáránál. A tőkeemelés e részletének keresztülvitele után az intézet kimutatott saját tőkéi körülbelül 17 milliárd koronára rúgnak.

A Baróti szesz tőkeemelése. A Baróti Szeszfinomitó, Likőr- és Rumgyár R.-T. e hó 22-án tartott rendes közgyülésén 80 K (40 százalék) osztalék fizetését határozta el. Az igazgatóság lemondása folytán az uj igazgatóságba beválasztattak: Beliczey Géza, Elek Ernő, Hoyos Miksa gr., Koós Zoltán dr., Mayer János, Multschenbacher Emil dr., Purgly Emil, Zichy János gr. A vállalat mezőgazdasági szeszipari érdekeltségének jelentékeny fejlesztése céljából alaptőkefelemelést határozott el. Minden két régi részvény alapján egy uj részvény vehető át folyó hó 31-éig. 4000 korona lefizetése ellenében, a „Kéve" Mezőgazdasági, Iparfejlesztési és Hitelintézet R.-T. ideiglenes helyiségében, V., Nádor-utca 20. d. u. 4—7 óráig.

Az Első Törökszentmiklósi Gőzmalom r.-t. rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőke felemelését 48,600.000 koronára. Az uj részvények teljes egészében a régi részvényeseknek jutnak olykép, hogy 1:1 arányban à 10.000 K f. hó 22—31-ig gyakorolható az elővételi jog a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál.

A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár Részvénytársaság rendkivüli közgyülése október 17-én az intézet alaptőkéjét 720 millió koronára emelte fel. Kibocsátási ár darabonkint 3000 korona. Befizetés október 18—31-ig a központi irodában: IX., Soroksári-ut 58.

A Köszénbánya s téglagyár társulat Pesten (Drasche) október 16-án megtartott közgyülése elhatározta a 15 millió K alaptőkének 37.500 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával 22.5 millió K-ra való felemelését. Két régi részvény drb-ként 80.000 K lefizetése ellenében egy uj részvény átvételére jogosit. Az elővételi jog az Angol magyar banknál, vagy a Magyar általános hitelbanknál október 26-ig gyakorolható.

Magyar Általános Gépgyár R.-t. rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy 75 millió koronát kitevő alaptőkéjét 500 millió koronára felemeli. Az uj részvények teljes egészükben a részvényeseknek 20.000 koronáért 3:1 arányában felajánltatnak. Az elővételi jog 1923 október 20-tól ugyane hónap 31-ig bezárólag a Magyar Általános Hitelbanknál gyakorolható.

Neugebauer Béla börgyár r.-t. tőkeemelése. Folyó hó 16-án rendkivüli közgyülésen az alaptőkét 150 millió koronáról 300 millió koronára emelték. Hefty Richárd elnök megnyitójában kijelentette, hogy az összes részvényeket a részvényeseknek adják, miért is minden régi részvényre egy uj részvényt bocsátanak ki 1000 koronás árban + 100 korona költség. A részvényesek soraiból Héjj Imre dr. nemzetgyülési képviselő a részvényesek nevében bizalmukról és törhetetlen ragaszkodásukról biztositotta Hefty Richárd elnököt.

Az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár R.-T. közgyülése elhatározta alaptőkéjének 20 milliórói 60 millió koronára való emelését. A takarékpénztár minden részvényre 2 ujat ad 600 K kibocsátási árfolyamon. Az elővételi jog gyakorlása október hó 22—27. között az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztárnál (III., Lajos-utca 146.) történik d. u. 3—7-ig.

A Mezőgazdasági Ipar R.-t. közgyülésének határozata értelmében a régi részvényesek egy darab régi 1000 korona névértékü részvény bemutatása és 25.000 korona befizetése ellenében, egy uj, 1923. évre osztalékjogosult 10.000 korona névértékü részvényt kapnak. Az elővételi jog f. hó 20-tól 29-ig bezárólag, d. u. 4 és 6 óra közt gyakorlandó a Magyar Általános Hitelbanknál.

ACZÉL PÁL ÉS TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7 üzletház
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

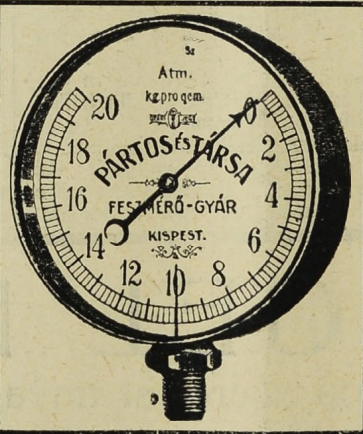

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST
ÜLLŐI-ÚT 78.
Telefon: József 5-57.
FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.
Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

ELADÓ **20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák**
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

Magyar Ólomárugyár Rt.
BUDAPEST, Forgách-utca 4. :: Telefon: 110-45, 102-01.
Gyárt: Ólomcsöveket, lemezeket, syphonokat (büzelzárókat), forrasztóónt, csapágyfémeket. Ajánl eredeti Bancaónt rudakban és tömbökben.
Legmagasabb áron vásárol:
Ócska ólmot, ólomhulladékot, ólomhamut, salakot, fémhulladékot, fémhamukat, stb.

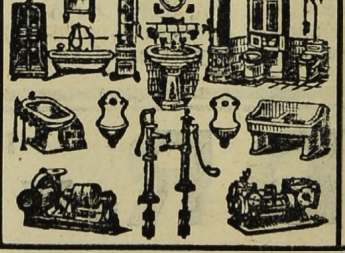
SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
Októberi sláger-műsor.
PÁRTOS GUSZTÁV m. v.
6 SEVILLIA a repülő csillagok
ZOLTANA és **KINDLOW**
Steiner Simi művész-zenekara és az elsőrangu kisérő műsor.
Kezdete este fél 10 órakor. Elsőrendü meleg konyha.

FLEISCHMANN ÁRUHÁZ
csakis Károly-körut 24
Áruházam nagyobbitása miatt, kirakataim hiányában ez uton értesitem n. b. vevőimet, hogy ezen idő alatt is, ugy mint eddig minden vételkényszer nélkül, áll óriási választéku nagy raktáram minden osztálya rendelkezésére.
A felhalmozott maradékokat olcsón árusitom!

VILÁGHIRÜ GUTMANN-FÉLE
ELSZAKITHATATLAN
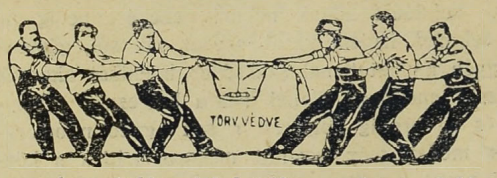

munkaruhák, libériák, szövetruhák.
GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton keritésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle **szabadalm.** fekvő **Diesel-motorok,** »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok,** preciziós **gőzgépek,** modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok,** viztisztitó készülékek, teljes **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina** és **körforgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, szegecselt tartók és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek,** gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Hirsch Mihály
Út- és Vasutépitési Vállalat és Aszfaltgyár Részvénytársaság Budapest
Iroda: VII., DAMJANICH-UTCA 3. sz.
Aszfaltgyár: IX., SOROKSÁRI-ÚT 53-55.
A vállalat alapittatott **1842-ben.**
A vállalat köre: Útépités, kövezési munkák, vasutépités, aszfaltozási munkák, kábelfektetés, villamos-vasutépitkezés, beton- és hidépités
TELEFON: **József 44-36, József 89-75.**

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
„Három a kérő" és **„Der gelbe Rock".**
Kezdete pontban **8** órakor.

Fullánkok

...

Értjük már

nagyon jól értjük, hogy nekünk budapesti polgároknak megint csak bele kell avatkoznunk a történelembe. Ugy mondják, hogy a községi választások majd történelmet csinálnak, az előtte történendő pártalakitások meg miegymás, visszaiktatja jövőjébe az árván maradt liberalizmust. Egyszóval most mi mentjük meg az országot, aminthogy pár esztendővel ezelőtt kisgazda uraiméknak duruzsolták ezt unos-untalan. Hogy udvaroltak akkor kisgazdáéknak, hogy istenitették akkor a falu népét, hogy vakargatták le a parasztról a demokratikus patinát és hogy csöpögtették bele a reakció szérumát? Akkor a kisgazdát, a falut vezették a „bünös" Budapest ellen, amelyet szerettek volna halálra itélni, mert demokratikus és liberális gondolkodásu volt. Persze azt fogták rá, hogy apasági keresetet indithat ellene a szovjet és hogy minden rossz és minden destruktiv innen indul romboló utjára. Pedig nem a szovjet volt az utjukban, amely akkor már régen eltakarodott, hanem attól féltek, hogy ez a város mégis csak utjába fekszik egyszer a reakciónak. Milyen szerencse, hogy ki nem irtották, le nem rombolták ezt a várost, amelytől most megint ugyanazok várnak történelmi jelentőségü megnyilatkozást. Welche Wendung...

*

Politikai vagonlakókról

beszélt a minap az egyik ellenzéki politikus és pedig olyan formában, hogy az uj liberális egység sem arravaló lesz, hogy ott a politikai vagonlakók elhelyezkedjenek. Nem hisszük, hogy az igen tiszteletreméltó szónok a jobbsorsra érdemes vagónlakókat meg akarta volna sérteni; de mégis azt kell hinnünk, hogy ez a mondás valakik ellen irányult, akiket a szónok nem tulságosan sokra becsül. Szólt légyen azonban bárkikről a szellemes megjegyzés, engedtessék meg nekünk a kérés, hogy tessék már megcsinálni előbb a liberális egység palotáját és csak akkor beszéljünk arról, hogy vagonlakókat telepitünk-e oda, vagy másokat. Vagy nem veszik-e észre az urak, hogy amig igy szavalnak, az egyik oldalon Wolff Károly, a másikon a szociáldemokraták nevetnek a markukba? És igazuk van, mert a liberális huzavona az ő malmukra hajtja a vizet. Aminthogy szó szerint egyazon recept szerint bukott el a liberális és demokratikus polgárság a nemzetgyülési választásokon is. Még ezt a csapást kell megismételni és akkor aztán az egész polgárság és maga a liberalizmus is elmehet vagónlakónak.

*

Beszámolót

mondott Wolff Károly Óbudán és olyan kuruc módon ellenzéki volt, hogy gróf Bethlen István sem tudott olyan kormánypárti lenni Szolnokon. Aztán mindaketten aludtak rá egyet és másnap reggel csöndes pipázgatás közben megbeszélték egymás között — no mondjuk — az uj fővárosi választói törvényt. Nehezen lehet megérteni az ilyesmit. Mert vagy az történt, hogy Wolff Károly csak üres szavakkal tenyegetett, vagy pedig az, hogy gróf Bethlen István megijedt a tenyegetésektől. Ez eddig világos, mint a vakablak: csak azt nem tudjuk, mit fognak mondani az egészhez a jó óbudaiak. Mert ott nincsen ám olyan bölcs férfiu, mint Csontos Imre bátyánk, aki megmagyarázná a fejcsóváló óbudaiaknak, hogy politika, tehát huncutság az egész. De majd csak megértik ők maguk is a dolgot.

A demokraták, Rassay, Glücksthal és mások mennek a héten Bethlenhez

A szocialistákra is sor kerül — Hirek uj liberális pártalakulásokról

Kezdődött a hét azzal, hogy Wolff Károly választott óbudai beszámolójában gróf Bethlen István szolnoki beszédére. Azt kell mondanunk erre a beszédre, hogy nagyon óvatosi retorikai mű volt, mert a vezér az óbudaiak számára hasogatta ugyan ellenzéki jelszavakkal a politikai kulisszákat; közben azonban nem vágta el maga előtt az utakat, amelyek gróf Bethlen Istvánhoz vezetnek. Erre a beszédre semmi sem jellemzőbb, mint hogy az ellenzéki lapok mint szakitást könyvelték el, ugyanakkor az egyik, Wolffhoz igen közel álló orgánum ezt a cimet adta: Wolff Károly kitart a kormány mellett.

Ez valóban tény,

Wolff mindaddig kitart a kormány mellett, amig a hatalomnak csak egy szikrája is a kezében van.

mert ha már most elkezdené az ellenzékieskedést, akkor az egyik eredmény az lenne, hogy Bethlen — mint a héten tette — nem állana vele szóba még akademikus formában sem a jövőt illetőleg. A másik eredmény pedig az lenne, hogy az ellenzéki Wolff Károly nem élhetne zavartalanul a még kezében levő hatalommal.

Ez a helyzet Wolff Károly részéről: amivel szemben

nem kell hitelt adni az ellenzéki rémhireknek sem, mintha Bethlen megegyezett volna Wolffal.

Bethlen sokkal nagyobb diplomata, mintsem a megkezdett tárgyalások kellős közepén elárulná a kártyáit. Alig lehet benne kétség, hogy gróf Bethlen István ma még sem jobbra, sem balra le nem kötötte magát. Szinte lehetetlen azonban az, hogy Wolffékkal, akik végre is szövetségesei voltak, az udvariassági formák betartása nélkül szakitana. A valószinüség az, hogy Bethlen közölte a feltételeket, amelyek mellett szivesen fogadja továbbra is Wolffék támogatását. Ezek a feltételek azonban olyanok, amelyeket Wolffék aligha akceptálhatnak, mert amit Bethlen tőlük kiván, az maga a liberális vizekre való átevezés lenne. Ezt irta körül előttük Bethlen a maga diplomata-nyelvén: de az ajándékot, a támogatás további lehetőségét nem fogadhatják el Wolffék, mert a legelső feltétel:

a multtal való teljes és tökéletes szakitás.

A Wolffékkal való megegyezés álhire valószinüleg abból a kormányt támogató „liberális" lapközleményből fakadt, amely azt hangsulyozta, hogy Bethlen szerint a keresztény tömegeknek a municipiális politikában való minél nagyobb szerephez juttatása fölöttébb kivánatos. Ez a dodonai mondat ugyan nem mond semmit, de annál nagyobb feltünést keltett.

Hasonlóképen nem volt nagyobb jelentősége annak a megbeszélésnek, amelyet gróf Bethlen István Ugron Gáborral, báró Szterényi Józseffel, Márkus Jenővel és Melly Bélával folytatott. Ezek a beszélgetések csak ugy informativ jellegüek voltak, aminthogy a jövő heti tanácskozások sem mondhatók másnak.

A héten ugyanis

a demokraták, továbbá Glücksthal Samu, Rassay Károly és mások mennek a miniszterelnökhöz.

de rövidesen sor kerül a szociáldemokratákra is.

Gróf Bethlen István csak ezeknek az informativ jellegü megbeszéléseknek lezárása után dönt arról, hogy mit és hogyan lehet csinálni, melyik a legcélszerübb ut ahhoz, hogy a városházán is ő legyen a korlátlan ur és ott is uj irány legyen az uralkodó gondolat. Mindez aligha olyan módon fog megtörténni, amint azt a fajvédők elképzelik és lapjaikban irják. Ezek szerint gróf Bethlen Istvánnak az lenne a terve, hogy meghagyja Wolffékat a hatalomban, ha azok kiszoritják maguk közül a hangos elemeket, vegyenek fel maguk közé megbizható elemeket és kapcsoljanak be esetleg nehány „józlésü zsidót is."

Egészen jóizü humor, ahogy ezt a gömbösi berkekben kifőzték: Wolff Károly „józlésü" zsidókkal garnirozva.

Ami most már a liberális pártalakulás kérdését illeti, kétségtelen, hogy

a Heinrich-féle mozgalom szép sikereket tud felmutatni.

amikor máris a nyitányra két olyan kiváló férfiu csatlakozott hozzájuk, mint báró Szterényi József és Ereky Károly.

Ezzel szemben a demokraták és Rassayék egyelőre attól is idegenkednek, hogy a városi politikában együtt haladjanak Heinrichékkal, mert ugy érzik, hogy az ilyen kommunális szövetségnek kötelezettségei lennének az országos politikában is. Ez az oka annak, hogy

a demokraták és Rassayék a szociáldemokratákkal készülnek szövetségre lépni

a városi választások tekintetében is. Szerintük a liberális egység csak a dolgozó munkássággal együtt valósitható meg és a polgárságnak kötelessége, hogy a fizikai munkásokkal együtt igyekezzék előmozditani a gazdasági és társadalmi rend gyógyulásának folyamatát.

Pozitivum ezeken kivül az is, hogy azok a liberális politikusok, akikkel gróf Bethlen Istvánnak eddig alkalma volt beszélgetni, határozottan a Wolffékkal való teljes és nyilt szakitást követelték, de lehetetlennek mondták azt is, hogy a kurzus gyorsan átvedlő, ma is exponált szökevényeivel alakitsanak uj liberális pártot. Ezen az alapon, miután a miniszterelnök határozott igéretet nem tett,

uj szabadelvü pártról folynak a bizalmas megbeszélések.

amely uj szabadelvü városi párt a demokratákkal és szociáldemokratákkal közös ellenzéki blokkban indulna neki a választásnak.

Mindez azonban ma még igen kezdetleges stádiumban van és még ma sem szabad feladni a reményt, hogy az egységes liberális városi pártot, vagy polgári blokkot még mindig meg lehet csinálni.

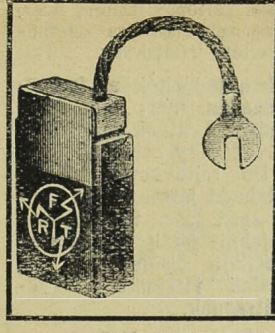

FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Müszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.

Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

Meinl-féle

uj természü tea

Lakkok
Angol és Amerikai gyártmányokkal egyenrangú minőségben készit
Krayer E. és Társa
TEL. 115-29 • Lackgyár • TEL. 22-58.
Budapest,
V. ker. Váczi-ut 34 sz.

Raabolin"
Japan Lack

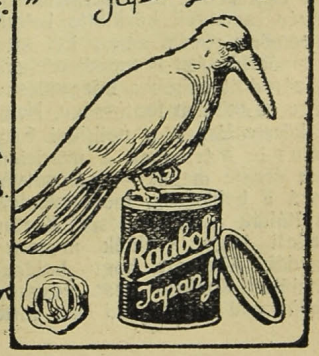

Események

Wolff Károly a Franzstadtban. Hetenkint most már két szónoklatot is kivág, mert — ha nem is a meggyőződése, de — mindenesetre az az álma, hogy még egyszer meg tudja kótyagositani Budapest lakosságát az unalomig sokszor elharsogott antiszemita igékkel. Óbudától a kitünő Franzstadtig zeng a hangja a nagynevü vezérnek, aki szeliden mesél az angolról, aki pont hosszunapkor tévedt be hozzá és előttünk ismeretlen nyelven beszélgetett vele. Szeliden és halkan mesél arról, hogy neki nem imponálnak a nyugati civilizáció frázisai, miközben nem tudja, hogy a nyugati civilizációnak mennyire semmi köze nincs az ő becses személyéhez. A primhegedűsnek természetesen vannak kontrásai, s amig Wolff halkan cseveg, mellette Ernszt prelátus a vér-t emlegeti, emitt pedig ifju legények üsd a zsidó-t kiáltással dicsérik a napot. Azért amikor az ember elgondolkozik ezen a beszámolón, el kell ismerni, hogy Wolff Károly szokott imitt-amott mély igazságokat is mondani. Például van valami abban, hogy a liberális lapokkal tényleg be lehetne füteni a villanyfejlesztő kazánokat. Ez azonban csak azt jelenti, hogy Magyarország igenis éhes azokra a nyugati „frázisok"-ra, amelyektől irtózik Wolff Károly. Elhallgatta azonban a városházi vezér azt, hogy miért nem lehet a kazánokat befüteni — természetesen olvasás után — azokkal a lapokkal, amelyek szellemi táplálékot abból az eszmekörből nyujtanak, amely eszmekörnek legelőkelőbb képviselője Wolff Károly? Engedje meg a vezér, hogy erre a kérdésre mi ne feleljünk. Ő éppen ugy ismeri a feleletet, mint ahogy mindenki ismeri, aki a Fővárosi Hirlapot olvassa.

A humor kedvéért . . . Igazán csak és egyedül csak a humor kedvéért foglalkozunk túl az eseményeken is Korányi Márton pikáns kis szakállával. Igazán csak kuriozumképen vettük a kezünkbe azt a kis lapocskát, amelyben mint tükörben gyönyörködik a saját szellemi előkelőségében. Természetesen az ügyes kis Márton nem foglalkozik a többségi oldalról fejéhez vágott vádakkal, nem nyilatkozik a fogas kérdésről, hogy Korányi-e, vagy csakugyan Krausz; ellenkezőleg, a liberális sajtónak támad neki, amiért nem foglalkozik eleget az ő becses személyével. Ezenközben igy énekelteti iródiákját:

> BOJKOTT alá vették a tudósitók az iparosság képviselőjét a városházán, mert nem mondott le bizottsági tagságáról. Láttunk már ilyen játékot és láttuk már a végét. Igy csináltak Rassayval és Erekyvel. De rajtavesztek. Rajta vesznek ezen is, de csak hadd játszanak. A bojkott nem komoly, csak azzá lesz, ha egyszer az iparosok kezdik. Hatalmi játék — hatalmi kérdés. Egy hirdetési bojkott elsöprené a kis tudósitókat, minden hatalmi játékukkal egyetemben. Hát csak hadd játszanak.

Mindenekelőtt engedje meg a nagy férfiu, hogy a sajtónak, az ellenzéki sajtónak meg legyen a maga sulyosan elitélő álláspontja mindazokkal a bizottsági tagokkal szemben, akik az ellenzék határozata ellenére nem mondottak le mandátumukról. Valószinüleg van a lemondottak között néhány olyan, aki legalább annyit tud használni a főváros érdekeinek, mint Korányi-Krausz Márton. Mit szóljon akkor a sajtó ahhoz az urhoz, akit ellenzéki programmal választottak meg és mint pót-tagot hivnak be a lemondott bizottsági tagok helyett? És ez az ur kényelmesen elterpeszkedik a közgyülési teremben, hogy mint Wolff Károly „ellenzék"-e szerepeljen. Az ilyen urral szemben igazán a legszolidabb eszköz lenne a sajtó-bojkott. Ez a bojkott azonban nem az iparosság képviselőjének szólna, hanem személy szerint Korányi Márton urnak. Vagy legyen: olyan mértékben szólna ez a bojkott az iparosságnak, amilyen mértékben Korányi Márton az iparosság képviselője. De nincs is bojkott. Korányi Mártonról még soha, de soha annyit nem irt a sajtó, mint ebből az alkalomból. Most először, de nem utoljára . . .

Korányi-Krausz, Bóhn, meg a többiek. A közgyülésről, amelyen tanácsnokokat választottak, sok szó esik ebben az ujságszámban a politikai pletykák révén, amelyek körülötte keletkeztek és a komoly eredmény révén, amely két kitünő férfiut ültetett be a tanácsba. Azt is mondhatnánk, hogy ezzel aztán be is záródott ennek a közgyülésnek minden érdekessége és minden fontossága. Nem adott nagyobb sulyt a közgyülésnek a politikai Szőke Szakállnak, Korányi Mártonnak a megjelenése sem, aki boldogan érezte magát — városatyának. Ám nem tartott soká a boldogság, mert leleplezték azok, akik meginvitálták a közgyülésre. Korányi Mártonnak látnia kellett, hogy Wolffék nagyon barátságtalan házigazdák. Ahelyett, hogy boldogan ölelték volna a keblükre Korányi urat, egyszerüen le-Krauszozták, pedig eddig mindenki azt hitte róla, hogy temesvári sváb. A kurzus elején csakhogynem államtitkárt csináltak belőle, most pedig még a svábságát is megtagadják tőle. Pedig most, hogy eljött kisegiteni őket, sokkal nagyobb szivességet tett nekik, mintha csakugyan kiverekszi magának az államtitkárságot. De hát hiába, hálátlan a világ. A másik nevezetessége volt a csonka-közgyülésnek Bóhn József felszólalása, aki még mindig el akarta gáncsolni azt a lehetőséget, hogy Beketow kapja a cirkuszt. Nem sikerült neki — nagy keserüségére a fajvédelmi cirkusz-pályázókat anyagilag is támogató Grünfeld takarmánykereskedőnek. A békés hangulatot, a kellemes, zavartalan emésztést azonban mégis megzavarták a kereszténység-szocialisták, akik a tisztviselői létszámcsökkentés ügyében opponáltak. A többi tárgyat azután ugy ledarálták, mintha a mélyen tisztelt közgyülés szecskavágó lett volna. Szociális érzéküknek is élénk jelét adták: a szegénysegélyeket husz koronáról kétszáz koronára emelték föl. Most már aztán igazán megoldották a budapesti nyomor problémáját. Most már nyugodtan nézünk a tél elé.

A Meinl-féle pörköltkávékeverékek minden Meinl-üzletben naponta friss minőségben kaphatók. Egy próbavásárlás meggyőzi Önt azok utolérhetetlen minőségéről.

Szórakozás

Minden este Elssler Fanny. Faragó—Nádor nagysikerü operettje, Elssler Fanny, a héten is minden este szinrekerül a Király-Szinházban, mindannyiszor a bemutató nagyszerü szereposztásában. Vasárnap délután a rég nem adott János vitéz előadását ismétlik 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

A vörös malom sorozatos előadásai. Molnár Ferenc példátlan sikerü szinjátéka, A vörös malom, a héten minden este, továbbá vasárnap délután rendes helyárakkal szinre kerül a Magyar Szinházban Darvas Lilivel, Péchy Blankával, Horváthy Elvirával, Somlayval, Gellérttel és Tarnayval a főszerepekben. A nagy érdeklődésre való tekintettel a szinház jegypénztára vasárnaptól kezdve már a rákövetkező hétre, azaz október 29-től november 4-ig bezárólag szóló előadásokra árusitja a jegyeket. A nagysikerü szinjátékot most, vasárnap délután is megismétlik 3 órakor, ugyancsak rendes esti helyárakkal.

A három grácia 140—146. előadása tölti be a Fővárosi Operettszinház e heti műsorát. A zsúfolt házak szakadatlan sorozatával érkezik meg Lehár páratlan sikerü revü-operettje hatodik jubileumának küszöbéhez. Vasárnap délután a Marinko, a táncosnő kerül szinre.

A Vigszinház jövő hetének eseménye Az orvos dilemmájá-nak bemutatója lesz, amely ismét elsőrangu irodalmi és művészi feladat elé állitja a szinház nagyszerü együttesét. A Vigszinház közönsége annak idején Reinhardt társulatának előadásából Tilla Durieux, Moissi, Wegener, Winterstein, Wassmann, Diegelmann, Kühne szereplésével ismerte meg a rendkivül érdekes művet, amely most Gombaszögi Frida, Hegedüs, Góth, Lukács, Rajnai, Szerémy és Tanay szereplésével fogja gazdagitani a szinház műsorát. A nagy szinházi eseményeket megillető órilási érdeklődés nyilvánul meg Az orvos dilemmájá-nak előadásai iránt. A bemutatóig a műsort a szinház legfrissebb szenzációja, az Ivanov dominálja, amely ezután Az orvos dilemmájá-val felváltva fogja betölteni a játékrendet. Csütörtökön a John Gabriel Borkmann kerül szinre, vasárnap az Első csöngetés-t játsszák délutáni előadásul.

A jégcsap és a Tavasz ébredése. a Belvárosi Szinház két legnagyobb sikerü műsor-darabja, váltakozva kerül szinre a héten. Zilahy Lajos pompás bohózata, A jégcsap, csütörtökön és szombaton, Wedekind világhirü gyermektragédiája, a Tavasz ébredése, szerdán és pénteken, vasárnap este Fodor László mulatságos vigjátékát, a Navarrai Margit-ot adják. Vasárnap délután Szenes másik kitünő vigjátéka, A gazdag lány van műsoron T. Forrai Rózsival Fräulein Marie, a cimszerepben pedig most feltünt tanitványával, Nemes Hédivel. A délutáni előadások 3 órakor kezdődnek és mérsékelt helyáruak.

A rózsalány jegyei. A Blaha Lujza Szinház ujdonsága, Verneuil és Caryll A rózsalány cimü operettje Zágon István mulatságos, elmés forditásában a legteljesebb sikerrel állandóan előre eladott táblás házak előtt kerül szinre. A pompás darabhoz, mely teljesen betölti a szinház műsorát, már a jövő heti előadásokra is valósággal elkapkodják a jegyeket. Somogyi Nusi, Vaály Ilona, Rozsnyai Ilona, Boross, Abonyi, Tamás, Dénes, Tihanyi minden este fellépnek nagysikerü szerepeikben. Vasárnap délután Rajna—Cobor népszerű operettjét, a Szépasszony kocsisát ismétlik 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Mozgókép-Otthon. Már csak két napig látható: Kigyómarás (Forró percek, 6 felv.), Hoffmann meséi (7 felv.) és a gazdag kiegészitő műsor. (4, 6, 8, 10.)

Az Andrássy-uti Szinház uj műsora pénteken 50-edszer kerül szinre a mostani nagysikerü uj műsor keretében A faltörő kos, Az örökség, A Káldy-pipa, Németh Juliska nagyszerű tolmácsolásában. Csokonai Lilla dalok cimü ciklusa, mulatságos tréfák és a pompás magánszámok. A kitünő műsor addig is és azontúl is minden este, valamint vasárnap délután 3 és fél órakor mérsékelt helyárakkal ismétlésre kerül, mindannyiszor Berky Lili, Kökény Ilona, Vaszary Piroska, Siró Anna, Komlóssy Ilona, Lelkes Margit, Latabár, Kabos, Vágó, Gózon, Bársony, Ihász, Matány és Gárdonyi felléptével.

A Kamarában csütörtökig bezárólag a nagy Gaumont-film: Lyoni futár, péntektől kezdve pedig Harry Piel legujabb filmje és a Pletyka cimü amerikai sláger. Előadások 4, 6, 8, 10 órakor.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Októberi uj műsor. Világhirü attrakciók.
Csupa sláger. Parket-számok.
Kezdete este 10 órakor.

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12. **Javit! megóv!**
Telefon: 46-68. **vesz** és **elad!**

Hofer István és Tsa
műszaki és olajkereskedés
Telefon: 38-86. *BUDAPEST Podmaniczky-utca 57.*

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.

Gummi-lemezek, **Gummi-**tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. **Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.**
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTŐDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: önt.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések.

Stadler fodrony
Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ-UTCA 62—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

Ára 200 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 október 31. — 43. szám.

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10.000 korona. Félévre 5000 kor. ◻ Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Szörnyü vádak

áradnak minden uj adatból, amely ennek a borzalmasan elhanyagolt városnak az életéből az ujabb időben felmerül. Kérjük és követeljük, hogy mindazok, akiknek szája tele volt Budapest lakosságának ócsárlásával, akik politikai céljaik elérése érdekében gyilkos könnyelműséggel szórták a rágalmakat, hallgassanak most ide, amikor a rideg számok sikoltják ki ennek a városnak fölmérhetetlen nyomorát.

Az egyik adat szerint, amely adat a drágasági bizottság tárgyalása során a lakásprobléma körül merült fel, Budapesten nem kevesebb, mint százezer ágyrajáró van. Idegen fül meg sem értené ezt a szót, hiszen amikor Berlinben lakáshiányról beszélnek, nem az emberiség legsajnálatraméltóbb páriáiról, az ágyrajárók százezréről van szó, hanem arról, hogy a munkásnak, vagy a tisztviselőnek nincsen meg az a két vagy háromszobás lakása, ami emberi mivolta révén megilleti. Szörnyüség, hogy még mindig vannak ágyrajárók, akik egy-egy förtelmes vacokban huzódnak meg és még nagyobb szörnyüség, hogy az ilyen ágyrajárók százezren vannak. Mi nekünk nem volna lelkiismeretünk ilyen váddal terhelten járni az emberek között és nem tartanánk magunkat méltónak arra sem, hogy a hatalom további birtoklásáért jelentkezni merjünk.

A másik adat szerint Budapest lakossága 1914-ben hetenkint és fejenkint 2 kiló és 18 deka hust evett meg. Ezzel szemben Budapest lakosságának mai husfogyasztása hetenkint és fejenkint mindössze 63 deka. Az életnivó olyan mérhetetlen sülyedése ez, amely a jövőnek borzalmas képét tárja elénk. Micsoda generáció lesz az, amely ezekre a kétségbeejtően szük esztendőkre viszi vissza majd eredetét? A tuberkulózis, a többi népbetegségek szörnyü aratását vonja maga után ez a rémes állapot és ha egyszer a járvány kaszálni kezd a legyengült, rosszul táplált, a lábán alig-alig álló emberek között, akkor halomra hullanak a ványadt testek. Mert ne méltóztassék ám azt gondolni, hogy az a heti 63 deka hus aztán mindenkinek kijár. Óh hányan vannak, hány százezren, akik már régen leszoktak a hus élvezetéről és akiknek talán éveken át sem jut meleg étel. Ez a 63 deka nem mértéke a budapesti nyomornak, de megnyitja ez az adat szemünk előtt a nyomor kapuit. Mert ki ne tudná, hogy vannak ebben a városban olyanok, akik mindennap megeszik a maguk 63 deka husát, de talán sokkal, de sokkal többen, akiknek nem egy hétre, de egy hónapra sem jut annyi. Lett volna tehát nemcsak idejük, de alkalmuk is cselekedni ennek a városnak a lakosságáért, sőt éppen keresztény tömegeiért. Nem tették. Szavaltak, szónokoltak, egy-egy jelszót ugy elkoptattak a folytonos harsogásban, mint egy brettli-nótát: a cselekvésre, a szociális értékü munkára azonban nem volt se tehetségük, se akaratuk. Ha nem igy lett volna, nem számolnánk százezer ágyrajárót és nem szállott volna le Budapest lakosságának táplálkozási nivója a békebelinek negyedrészére, vagy még alacsonyabbra.

Nem vagyunk igazságtalanok: nem irunk mindent az ő számlájukra. Nem engedjük ki a felelősségből azokat sem, akik a háborut megcsinálták, akik az épitkezéseket megtiltották és akik elvonták a szájunktól a falatot. Nem vagyunk igazságtalanok; de nekik is vállalniok kell, ami az ő bünük. Mert, hogy a züllött állapotokból való kimentést meg sem kisérelték, az azután legalább is egészen bizonyos. Ott állottak összefont karral a viz partján, ahol a város népe fuldoklott, küzdött a nyomor szennyes és gyilkos árjával. Ot állottak összefont karral és magasröptü szónoki beszédeket intéztek a fuldoklókhoz.

És most tovább is ők szeretnének lenni az uszómesterek...

Wolffék a megszükitett választójogért támogatják Bethlent

A balassagyarmati miniszterelnöki és a ferencvárosi wolffi beszédek meglepő összecsengése

Gróf Bethlen István miniszterelnöknek Balassagyarmaton mondott beszéde után most már igazán el lehet mondani, hogy:

a városházi helyzetben még mindig nincs meg a teljes megoldás.

A szolnoki beszéd után most a balassagyarmati beszédben nem mondott a miniszterelnök semmit sem arról, hogy mit akar csinálni a városi politikában. Előre valószinünek kellett azt tartani, hogy gróf Bethlen István más alkalmat is tud választani Budapest speciális ügyének megvilágitására, mint a balassagyarmati népgyülést; de viszont egy héten át mást sem olvastunk a lapokban, minthogy Balassagyarmat e tekintetben is fordulópontot fog jelenteni. Az egyik forrás szerint Balassagyarmaton kellett volna kiadni az utat Wolffféknak, a másik szerint ott kellett volna összeölelkezni velük. Egyik sem történt meg. De általában ez az egész balassagyarmati beszéd olyan lirikus szónoklat volt, amelyből nem lehet semmire következtetni. Legföllebb a választójog kérdését emlitette gróf Bethlen olyan formában, hogy az a rendeletben megvalósitott választójog, amelynek alapján saját képére teremtette meg a második nemzetgyülést, egészen kitünő, mert biztositotta az intelligencia érvényesülését. Ez az egy mondata volt Bethlennek, amely bennünket a városi politika szempontjából érdekelhet, ez is csak azért, mert

Wolff, Buday, meg a többiek már a ferencvárosi gyülésen eléje siettek Bethlennek,

amikor egészen természetesnek tartván a választójog megszükitését, már a titkosság kiirtását is követelték.

Nagyon jól tudjuk mindnyájan, hogy gróf Bethlen István régidők óta ellensége a népjogok kiterjesztésének és a választások titkosságának. Elhisszük, hogy jószándékok vezetik, de mégis katasztrófa-politika az, amely dacol az időkkel és viszonyokkal, Bethlen csak konzekvens önmagához, amikor ezen a téren megmarad régi álláspontja mellett. Wolffféknál már más a helyzet, mert ők valaha radikálisabbak voltak mindenkinél, amikor a választójogról volt szó. De meg ők azt a Budapestet jelölték kötelesek (bár nem hivatottak) képviselni, amely Budapest már 1872 óta él és józanul él a titkos választások rendjével.

A helyzet azonban az, hogy grói Bethlen István nem kap szövetségeseket a választójog megszükitésére és a titkosság eltörlésére sem a baloldalon, szocialistáknál, demokratáknál, Rassayéknál, sem a szélső jobboldalon Gömbösékné és Zsirkayéknál. Ebben a tekintetben a két szélső oldal teljesen egyetért egymással,

de Wolffék szivesen támogatják a miniszterelnököt a választójog megnyirbálása terén,

és inkább nem törődnek azzal, hogy mit szólnak majd ehhez a ténykedésükhöz a szakácsnék, akik megválasztották őket.

Wolffék azért kezdik — bár ok nélkül — biztonságban érezni magukat, mert ők teljesen helyeslik azt a községi választójogot, amellyel Rakovszky belügyminiszter megajándékozni készül Budapestet. A községi választójog tekintetében teljes a megegyezés gróf Bethlen István és Wolffék között, akik éppen azért nem csatlakoznak a fajvédőkhöz, mert azoktól távol állanak ebben a sarkalatos kérdésben. Inkább szordinót fognak a hangjukra tenni, inkább együtt mennek majd a mérsékelt liberális Heinrichékkal, de a választójog kérdésében nem engednek ők sem.

Ezek után bizonyos, hogy

a városházi politika döntő kérdése a választójog lesz.

Ebben a tekintetben követik Bethlent Heinrichék és Wolffék egyaránt. Nagy kérdés azonban, hogy megalkusznak-e ebben a tekintetben Ugron Gáborék, meg a többiek, akik a választójog kérdésében a demokráciának fogadalmat tettek?

Kétségtelen, hogyha ez marad az uralkodó pláneta az uj pártalakulás terén, akkor a demokraták, a liberálisok és a szociáldemokraták okvetlenül megcsinálják választási blokkjukat.

De — ami ma már egészen bizonyos —

feltétlenül elhagyják Wolffot a keresztényszocialisták is,

akik a választójog kérdésében meg nem alkudhatnak és igy nem lehetetlen, hogy ők is ugyanezen az oldalon helyezkednek majd el, ahol a szociáldemokraták vannak, amint az például Ausztriában nem egyszer megtörtént.

Ilyen körülmények között azonban aligha fognak értéket jelenteni gróf Bethlen István számára Wolffék, akik ma már igazán csak önmagukat képviselik.

Menekülés a városházi hivatalokból

A politikai terror kedvetlenitette el az embereket — Tülekedés a B-lista körül — Az első fecske

Szabó József nemzetgyülési képviselő a legutóbbi közgyülésen megvádolta Wolff Károlyt és Sipőcz Jenő polgármestert, hogy ők voltak azok, akik kiharcolták a belügyminiszternél a fővárosi tisztviselők létszámcsökkentését, a hires-neves B. listát. Szabó József, ha nem is tartozik Wolff belső környezetéhez, de a blokkjában benne van és igy hinnünk kell neki. Szabó Józsefben azonban van szociális érzés és ezt a szociális érzést nem hajlandó feláldozni annak a perverz szenvedélynek, amely immár három esztendeje tömegesen termeli a martirokat és az áldozatokat. Hinnünk kell tehát Szabó vádjainak és a B. lista felelősségét szintén Wolfféknak kell vállalniok.

Igazán nem nehéz ezt elhinni arról a Wolff Károlyról, akinek most

ismét alkalma nyilik politikai érdemeket jutalmazni és hatalmának sujtó kezét éreztetni.

Ez volt három éven át is a legkedvesebb foglalkozása, ebben élte ki egész energiáját.

Most már csak néhány óra választja el az áldozatul kiszemelt tisztviselőket attól, hogy sorsuk szomoru fordulatáról irásbeli értesitést is kapjanak. Itt azután nem lenne szabad a főváros vezetőinek arra a könnyelmü álláspontra helyezkedni, amit néhány elhamarkodott itéletü tisztviselő képvisel, akik tülekednek a B. listáért, mert a kosztpénzből jobban lehet élni, mint a fizetésből. Nem gondolják meg ezek a szerencsétlenek, hogy ha a végkielégitésüket kosztbaadják, ideig-óráig tényleg jobban élhetnek, mint ma, amikor a városházán robotolnak, de a kosztpénz nem örökéletü gazdasági jelenség.

Tény az, hogy

valóságos láz fejlődött ki: mindenki menekülni akar a városházáról,

ahova valaha minden ambiciójuk latbavetésével valósággal bekönyörögték magukat. Nem is a gazdasági viszonyok kényszeritik az embereket a városházi hivatalokból való menekülésre, hanem az, hogy megelégelték azt az életet, amelyet a kurzus teremtett a számukra.

Ez az élet nemcsak a nélkülözések miatt vált elviselhetetlenné, hiszen a nélkülözések mindenhol megvannak. De az idegeikre ment az az élet, az a környezet, az a nyomasztó levegő, amelyet a kurzus teremtett meg a városházán. A politikai terror esztendei, a vélemény-szabadság teljes kiirtásának időszaka elkedvetlenitette, idegessé tette az embereket, akik még most is, a kurzus haldoklásának óráiban, csak ettől a rettenetes családi élettől való menekülésre gondolnak.

Hogy milyen féktelenül tobzódott ez a politikai terror, annak illusztrálására el kell mondanunk

a főváros egyik legkiválóbb adószakértőjének csúf üldöztetését.

Ezt a kiváló szakembert vagy egy esztendő előtt meghivták az egyik kaszinóba, amely kaszinó véletlenül nem Wolff Károly barátait gyüjtötte magába. Ahogy ők mondják, „zsidó kaszinó" volt, amelyben a tagok a folyton fokozódó adóterhek bonyolult rejtelmeit akarták megismerni. Meghivták tehát a kiváló adószakértőt, aki meg is tartotta előadását, amelyben egyetlen szó sem volt másról, csak adóügyekről. Kapott az előadásért kerek tizezer koronát, ami egy esztendő előtt még olyan szép összeg volt, hogy egy számtanácsos bizony nem dobhatta azt ki az ablakon.

És mégis üldözőbe vették ezért az előadásért. Wolff-párti városatyák jelentek meg a városházán és követelték az üldözött tisztviselő áthelyezését. Nem értek el azonban semmit, nem sikerült megbüntetni a delikvenst, mert egy másik többségi párti, tekintélyes városatya védelmébe vette és kijelentette, hogy ha nem hagyják abba az üldözést, akkor ő csinál botrányt.

Ma azonban már föllélegzenek a tisztviselők. Tudják, hogy a politikai terror nem tarthat már soká. A Wolff-párti kaszinókban mind kevesebb és kevesebb lesz a tisztviselő-látogatók száma és az elmult héten láttuk az első fecskét:

egy tanácsjegyző nevét egy liberális kaszinó fekete táblájáu, ahol a körbe való felvételét kérte.

Pár hónap előtt ilyesmiről még álmodni sem mert volna senki és a demokrata-körök taglistáján talán mindössze Zilahi Kiss Jenő szerepelt, mint akinek tagdijhátraléka van.

Most azonban a felszabadulás érzése vesz erőt az embereken: az emberek kezdenek szabadon nyilatkozni politikai felfogásukról, a hatalom mai urainak érdemes lenne megismerni ezt a friss, uj életre kapó hangot, amely a hivatalszobákból kicsendül.

Ideális tervek többszázmilliárdos épitkezésről

A főváros valamennyi épületére uj emeleteket akar húzni — Az elöljárósági épületekben lakások és üzletek is lesznek — Világáruház a Sas-utcában — Érdeklődik a külföldi tőke

Beszélgetés Berczel Jenő tanácsnokkal

A Fővárosi Hirlap évek óta napirenden tartotta az épitkezés kérdését, s több izben voltunk kénytelenek megállapitani ezeken a hasábokon, hogy a fővárosnál meddő tanácskozásokon, céltalan tanulmányutakon és akták halmazának gyártásán kivül alig történik valami az épitkezés megindításának és a katasztrofális lakásinség enyhitésének érdekében. A főváros különböző ügyosztályai — a kurzus dicséretére — nem tettek semmi téren tanuságot nagy koncepciójuk mellett és a városi szolgáltatások mértéknélküli drágitásában találtak egyedüli teret a tevékenységre. Sokszor hibáztattuk azt a szinte vétkes nemtörődömséget, amivel a főváros mai urai a háború utáni idők legsulyosabb problemáját, a lakáskérdést kezelték, amikor hónapokon át a legjelentéktelenebb ötletet sem produkálták az arra hivatott ügyosztályok, s a tanács pedig türte, hogy az épitkezés megindítása érdekében tett bátortalan és kevéssé kielégitő kisérletezések is belefulladjanak a bürokráciába. Hosszú, hiábavalóan elfecsérelt évek után, melyek sok ezer adófizető polgárnak, nyomorgó vagónlakónak szenvedéseit nyujtotta,

végre életrevaló tervekről számolhatunk be,

igazi nagy koncepcióról, mely — bármilyen hihetetlenül is hangzik — a városházáról, a mai városházáról indul ki és amely végre hivatott lesz ebben a végzetesen sulyos, megoldhatatlannak látszó problemában kivezető utat mutatni. A tervek dr. Berczel Jenő tanácsnoknak, a városgazdasági ügyosztály kitünő vezetőjének nevéhez füződnek, az övé az érdem, hogy végre igazi, európai tervek születtek meg, amelyek nem válnak szégyenére annak a Budapestnek, amelyet mégis a Bárczy-féle liberális rezsim tett naggyá és széppé. Berczel tanácsnok eddig is, minden működésével bizonyságát adta annak, hogy nem száraz bürokrata, hanem kellő hozzáértéssel, európai müveltséggel, szeretettel intézi a rábizott ügyeket: állatkertünk a mai nehéz időkben egyike a legtökéletesebbeknek, s fürdőinkre, köztük a világszép Gellért-fürdőre még a kurzus urai is büszkék.

Berczel Jenő dr. tanácsnok az épitkezés megindítására és a lakásprobléma megoldására vonatkozó terveit a mult csütörtökön terjesztette elő a tanácsülésen, s már megtörténtek az első lépések a tervek megvalósitása felé. A városgazdasági ügyosztály szombaton délután valamennyi kerületi elöljárósághoz átküldte a tanácsi határozatot, amelyben felszólitja az elöljáróságot, irják összse, hogy

a kerületben milyen hivatalok foglalnak le bérházakban lakásra alkalmas helyiségeket,

hány szobát és mennyit fizettek azok a lakók, akik a főváros előtt bérlői voltak az illető helyiségeknek. Ebből az utóbbi adatból azt akarják megállapitani, mennyit takarit meg a főváros, ha hivatalait saját épületeiben akarja elfoglalni.

A tervekről

dr. Berczel Jenő tanácsnok

a Fővárosi Hirlap munkatársának a következő érdekes részleteket mondta:

— A fővárosi épitkezések kérdésének megoldásánál két cél vezetett: az egyik, hogy a bérházakban elhelyezett fővárosi hivatalok kitelepitésével fölszabadulhassanak a lakás céljaira alkalmas helységek, másrészt pedig ha a főváros minden hivatalát saját helységében tudja elhelyezni, jelentős összegeket takaritható meg. Amennyiben sikerül a tervek keresztülvitele, a nagyszabásu épitkezések remélhetőleg fellenditik az épitkezési hajlandóságot és a magántőke is kedvet kap az épitkezésre. Ami természetesen az első lépés a polgárság jólétének, vagyonosodásának emeléséhez, mert a nagyarányu épitkezésekbe ugyszólván minden iparág belekapcsolódik és megindul az a régóhajtott munka, amely nélkül nemzeti talpraállásunk el sem képzelhető.

— A tervem az, hogy a központi városháza és a gázgyár épületére huzott uj emeleteken kivül

valamennyi elöljáróság épületére annyi ujabb emeletet épitsünk, amennyit csak a falazat elbir.

Vannak olyan elöljárósági épületeink is, amelyeket esetleg hatemeletesre, vagy akár ennél magasabbra épitünk át. De szándékunkban van városi telkekre egész uj elöljárósági épületeket is emelni, föleg ott, ahol az elöljárósági hivatalok nagyrészt bérházakban vannak elhelyezve. Az igy átépitett, felépitett vagy kibővitett épületekben aztán nemcsak a hivatalok nyernének elhelyezést, hanem

magánlakások és üzlethelyiségek is készülnének,

hogy beruházásainkat a lehetőségig jövedelmezővé tegyük. A hatósági épületekben elhelyezett lakásokhoz teljesen különálló főbejáratot tervezünk és különben is teljesen el lennének választva a hivataloktól.

— A Sas-utca 13. számu egyemeletes ház a fővárosé, amelynek helyén

amerikai mintára óriási üzletházat épitünk,

hol a földszinttől a tetőig csakis üzletek és irodahelyiségek lennének. Ennek az épitkezésnek a költségeit esetleg a leendő bérlők adnák össze, előzetesen befizetett bérösszeg formájában.

— Ezekhez a nagyszabásu épitkezésekhez

többszáz milliárd szükséges,

s ennek előteremtéséhez a főváros természetesen igénybe fogja venni az állami épitkezési hitelt. Érdekes, hogy

a külföldi tőke máris érdeklődik a tervek iránt,

még pedig olyan formában, hogy a tőkéscsoport hajlandó felépiteni a házakat, illetőleg emeleteket, ha a lakások és üzlethelyiségek bérét megállapitott évekre, 15—20 esztendőre ők kapják. Egyelőre azonban nem foglalkozunk komolyan ezekkel az ajánlatokkal, pusztán mint érdekességet emlitem meg.

—

Eddig tart a tanácsnok nyilatkozata. A valóban nagyszabásu, minden tekintetben célravezető tervek készen vannak tehát és most már csak a fővároson mulik, mennyit akar és mennyit tud belőle megvalósitani.

Az Alagut, mint Hamupipőke

A pénzügyminiszter a fővárosnak ajánlotta fel a kezelést — A főváros az átvételt az utadó felemelésétől teszi függővé

Az Alagut kérdése immár csaknem egy évtized óta kisért. Ismeretes, hogy az Alagutnak ma tulajdonképen nincsen gazdája: az állam és a főváros egymásra tologatják a szerepet, hogy ki viselje gondját az árva intézménynek. Ezenközben ugy beporosodott, ugy tönkrement az Alagut, hogy azt még Wolff Károly is észrevette — két behunyt szemével.

Ujabban azonban komoly fejlemények vannak: mert annak kell már azt is mondani, hogy

a főváros és az állam között megindultak a tárgyalások;

ebben a pillanatban azonban még nem lehet megjósolni, hogy milyen eredménnyel. Azt azonban máris konstatálni lehet, hogy a pénzügyminiszter meglehetős szükkeblüséget tanusit. Ez azonban velejár a pénzügyminiszteri hivatással, másrészt pedig valószinünek kell tartani, hogy nem az volt Kállay Tibor pénzügyminiszter utolsó szava, amit most küldött üzenetként.

Ez az üzenet pedig ugy szól, hogy a pénzügyminiszter hajlandó az Alagut burkolatának rendbehozatalára kétszázmillió koronát áldozni, amivel szemben azonban mindörökre el akarja vetni az Alagut gondját és

kötelezi a miniszter a fővárost, hogy az Alagutat vegye kezelésbe.

A főváros erre hajlandóságot is mutat és Purebl Győző tanácsnok már meg is szerkesztette és el is küldte a feltételeket, amelyek ellenében ez a gazdacsere végbemehet.

Az első feltétel az, hogy az állam mindenekelőtt teljesitse és fejezze be a mulhatatlanul szükséges burkolási munkálatokat, valamint intézkedjék a talajvizek elvezetése iránt. Mindezek

a teljesen nélkülözhetetlen munkálatok milliárdokat emésztenek fel

és igy azoknak elintézésére a pénzügyminiszter által felajánlott kétszázmillió korona távolról sem elegendő.

De még ezt a kérdést is elkerülheti a pénzügyminiszter, amire az a feltétele a fővárosnak, hogy emelje fel az állam az utadót, aminek ellenében az Alagut renoválásának költségeit hajlandó fedezni a főváros.

Ezekről a feltételekről folynak most a tárgyalások és minden remény meg van arra, hogy a megegyezés létre is fog jönni.

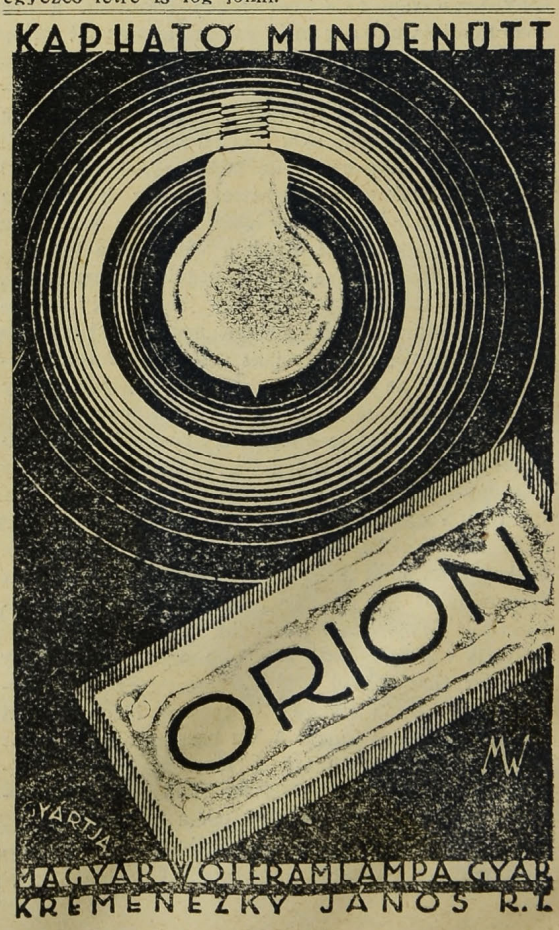

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete

Külön előfizetés nincs

Kórképek

Irja: **Marcial**

A 0·03-as zürichi kurzus első idejében nem volt egész 200 milliárd a magyar állam bankjegyállománya. Most pedig immár közel jár a 700 milliárdhoz. Akkoriban, ha elakadt a tőzsdén a hausse és stagnáció állott be az üzleti életben, mindenki kötelességének tartotta, hogy egyet üssön a vasfejü Teleszky Jankón, aki az édesapja annak az átkos defláció politikájának, amely az oka minden rossznak, lanyhaságnak és pangásnak. Most egy hónap alatt annyi uj bankjegy kerül forgalomba, mint amennyi akkor az egész bankjegyállomány volt és ime, mégis lanyhaság és pangás uralkodik az egész vonalon. Csődöt mondott a deflácio és csődöt mondott az infláció is, ami fölött azonban csak azok csodálkozhatnak, akik elég naivak voltak akár az egyiknek, akár a másiknak az üdvözitő voltára esküdni. A háborus gazdaságok meglehetősen siralmas állapotba juttatták a közgazdaság tudományát, mert csodadoktorokat és csodaszereket vártak és követeltek mindenütt, gyógyithatatlan, vagy csak igen hosszu idő alatt gyógyitható betegségekre. Miután pedig csodadoktorok és csodaszerek nincsenek, mindenfelé a kuruzslók, a javasok, az egészségesre lmádkozók jelentkeztek és mögöttük hivőtáborokká tömörültek a hiszékenyek, a naivak, az együgyüek és a tökfilkók, akik vakon esküdtek a maguk hókuszpókuszára és csodálkozva látták, ha azután cserben hagyta őket az elméletük. Csak igen kis számban maradtak mindenütt olyan emberek, akik tiszta közgazdasági ismereteiket nem engedték kiszoritani a fejükből és akik a gazdasági élet strukturáját sokkal elementárisabb erejü gépezetnek tudják, semhogy azt egy kis inflációval, vagy egy kis deflációval, miniszter vagy politikus befolyásolni képes volna. Senki se csodálkozzék azon, hogy sehol se akadt olyan közgazdasági lángész, aki a háborus és háborutáni gazdaságoknak ura tudott volna lenni, mert nincs a világon olyan ember, aki el tudná háritani azokat a következményeket, amelyek a gazdasági élet alapjául szolgáló viszonyokból következnek. Hála Isten, hogy ez igy van, mert csak a bünhődés és a jutalom az, amely a megfelelő magatartást garantálja. Avagy ha ez nem, akkor semmi egyéb a világon. Nehéz elképzelni a bünös és káros kuruzslásnak azt a fajtáját és mértékét, amelyre ne akadna minden országban egy kis politikai előny fejében vállalkozó, ha a dolgok ereje hamarosan és dönthetetlenül fejbe nem kólintaná az embereket avval a tanulsággal, hogy nem a betegséget kell gyógyitani, hanem a beteget.

*

A kormány engedett az országos felzudulásnak, amelyet az ellenzék és a sajtó juttatott kifejezésre és lényeges enyhitéseket eszközölt a lakásrendeleten. Ez elismerésre méltó szép dolog, ámde hideg verejték veri ki az embert, ha elgondolja, hogy mi lett volna, ha az ország nem zudul fel és a sajtó nem konditja meg a vészharangot. „Népjóléti" — ez a gyönyörü neve van annak a minisztériumnak, amely olyan rendelettervezetet készitett, hogy országos közfelháborodásnak kellett ellene megvédemeznie a nép jólétét. És hogy a közfelháborodás nem ok nélkül való volt, annak legjobb bizonyitéka, hogy a kormány nagyrészt engedett a közvélemény óhajtásainak. Hát nem borzasztó állapot ez, hogy folytonos közfelháborodásoknak kell a polgárokat megvédelmeznie olyan intézkedések ellen, amelyek nem valamely ellenséges hatalomtól, hanem attól a hatalomtól erednek, amelynek a polgárok minél tökéletesebb boldogitásában kellene kimerülnie? Nem gondolnak arra az urak, hogy az állam eszméjének végzetes kárára lehet az ilyesmi és hogy az emberek végül is nem azért alkotnak államot, hogy legyen egy hatalom fölöttük, amely ellen közfelháborodással kell védekeznünk? Csak a szónoki forma kedvéért tesszük föl a kérdést, mert jól tudjuk, hogy a kormányt nem a rosszindulat vezette azoknak a pontozatoknak a tervezetbevételekor sem, amelyeket azután kihagyott a rendeletből. A kormány és az ország a lakásügyeket szabályozó rendeletek szerkesztése alkalmával mindannyiszor áldozatul esik egy eredendő bünnek, amelyet ugy hivnak, hogy kincstári részesedés. Az állam részesedik a házbérekben és ennek a legszörnyüségesebb fogyasztási adónak a létezése, akarva nem akarva, belecsábitja a kormányt olyan lakásrendeletekbe, amelyek ellen azután közfelháborodásnak kell a városi lakosságot megvédelmeznie. Nehéz dolog a lakásügy terén igazságot tenni az ellentétes érdekek között és jól fel legyen vértezve bölcseséggel és igazságérzettel, aki erre a szerepre vállalkozik. De ha az állam maga is anyagilag érdekelt fél a dologban, akkor megszünik a bölcseség és az igazság legalapvetőbb követelménye: a pártatlanság. Az adomabeli vendég előbb behozatja a vendéglőssel az összes macskáit és csak azután rendel nyulpecsenyét. Előbb tessék lemondani a kormánynak a kincstári részesedésről és azután majd rendelhetünk nála olyan lakásrendeletet, amely bölcsen és igazságosan juttassa érvényre a háztulajdonosnak és a lakónak, a jelennek és a jövendőnek, a liberalizmusnak és a szociálpolitikának az érdekeit.

—

A Hitelbank tranzakciója. A Magyar általános hitelbank tőkeemelési tranzakcióját a pénzpiac már hetek óta, közgazdasági fontosságának megfelelő érdeklődéssel várja. Lapunk más helyén hivatalos közleményben számolunk be a tranzakcióról, amelynek méretei nem oly nagyarányuak ugyan, mint azt a megelőző hiresztelések sejteni engedték, de annál örvendetesebb a nagy müvelet keresztülvitelének a módja: az intézet az emisszió utján mintegy 45 milliárd uj tőkéhez jut, amelynek a beszerzésénél azonban a hazai pénzpiacot mindössze csak 12 százalékkal terheli meg. A kibocsátásra kerülő részvényekből 28.334 darabot — szindikátus mellőzésével — napiárfolyamon a bankkal szoros üzleti összeköttetésben álló külföldi pénzintézetek: a Credit Lyonais, a Banque Union Parisienne és a londoni Rotschild-ház vesznek át. Ez a tőkeszaporitási müvelet szervesen bekapcsolódik abba a szolid üzleti politikába, amelyet a Hitelbank minden téren, minden alkalommal követ és amelytől sohse, egy arasznyit sem tágit.

Már a nagybankok is foglalkoznak kosztpénzüzlettel. Néhány hét előtt a kosztpénz legális üzletággá lépett elő; lovaggá ütötték a nagybankok. Ma már a legkonzervativebb nagy pénzintézetek is foglalkoznak kosztpénzek átvételével és kihelyezésével, amit ők azonban kevésbbé bántóan hangzó elnevezéssel hetipénznek mondanak. Megütközni e miatt nem szabad, sőt inkább ugy van rendjén, hogy ezt az üzletágat is azok a komoly pénzintézetek gyakorolják, amelyeknél a kosztba vett pénz biztos helyen fekszik. A közönség is helyesen cselekszik, ha összegyüjtött vagyonkáját a megalapozott bankokra bizza és nem inci-finci, utszéli bankházakra, — tisztelet a kevés kivételnek! — mert akkor nyugodtan alhatik és nem kell rendőrért kiabálni, ha tőkéjét visszakapni akarja. Megemlitést érdemel, hogy a nagybankok közül az Angol-Magyar Bank a kosztpénz-üzlettel kapcsolatban, a tisztviselőit is megérdemelt külön keresethez juttatja. A bank tisztviselőinek ugyanis tudomására adták, hogy az általuk akvirált felek kosztba adott pénzének kamata után az első hétre 10 százalék, a következő hetekre 5—5 százalék jutalékban részesülnek. Követésre méltó példa ez, amely a bank hivatalnokait tisztes mellékkeresethez segiti.

Ki a legény a csárdában? Több alkalommal megemlékeztünk már arról a csendes háboruskodásról, amely csaknem másfél éve folyik Fayer Sándor és Szász Ernő kormányfőtanácsosok között. A két méltóságos ur vezérigazgatói rangot viselnek, egyrészt a Magyar Kender- és Lenipar részvénytársaságnál, másrészt annak testvérvállalatánál, a Juta- és Kenderipar r.-t.-nál, de mig Szász Ernő a vezérigazgató hatáskörét tényleg gyakorolja, addig Fayer Sándor pusztán csak a cimet hordja, de a vállalatok ügyvezetésében nem vesz részt. Másfél év előtt még Fayer volt a vállalatok korlátlan ura, de a hatalmi tultengésben szenvedő Szász Ernő titokban már akkor is dolgozott ellene. Kenyértörésre azonban csak tavaly került a dolog, amikor Fayer Sándor hazatért nyári szabadságáról és hivatalos szobájában, nagy meglepetésére, Szász Ernőt találta, aki otthonosan elhelyezkedett ott és átvette a két részvénytársulat ügyvitelének a vezetését. Meglepetés volt ez Fayer részére azért is, mert mindkét részvénytársulat elnöke Fuchs Leó, a sógora Fayer Sándor most aztán két irányban indította meg a pozició-harcot, egyrészt sógora, másrészt Szász Ernő ellen. A háboruskodáshoz szükséges eszközök is a tarsolyában vannak: a Kenderből 20.000 darab, a Jutából 5000 darab részvénnyel rendelkezik. A döntő ütközetnek most kellett volna lefolyni, a vállalatok évi rendes közgyülésén, amikor nagyobbszabásu tőkeemelést akartak keresztülvinni. Erre mindkét részvénytársulatnak tőkebeszerzés céljából sürgös szüksége van. A tőkeszaporitás azonban — az uj részvények átvétele révén — Fayer pozicióját igen előnyösen megjavitotta volna, ami nem érdeke sem Fuchsnak, sem Szásznak. Igy aztán a részvénytársaságok tőkeemelése elmaradt, de csak egyelőre, mert a vállalatok mindjobban növekedő tőkeszükségletének beszerzése már sokáig nem odázható el. Ha aztán majd megtörténik a tőkeemelés, akkor elválik, hogy ki a legény a csárdában: Fayer Sándor, vagy Szász Ernő?

Az arcképes igazolvány. Ketten a tőzsde főbejárata előtt. Hosszu hallgatás után megszólal az egyik:

— Ezek az örökös reformok végleg elemésztik a tőzsdét. Most is, — hallottad? — hogy mit határozott el a tanács? Bevonják az arcképes tagsági igazolványokat és ujakat állitanak ki, amelyekbe uj felvételü arcképeket kell ragasztani.

— Igazán? És miért?

— Mert régi arcképekről a portás a tagokat már nem ismeri föl, a hosszu bessz alatt — annyira megnyult az ábrázatuk.

Lipták-legendák. A liptákokat ismerik Amerikában, hisz a jenkik hatalmas birodalmát ezek a kis tótocskák épitették föl. Az operenclás tengeren tul a Liptákról is hallottak már, csak szemtőlszembe még nem volt hozzá szerencséjük. Ez nagy hiba, hallatlan mulasztás volt, amit Otto H. Kahn, a nagy amerikai bankár legutóbb jóvátett. Eljött Pestre és Krausz Simi bemutatta neki a Liptákot. Csakis azt, mert a magyar ipar különlegességeiből egyéb nem is érdekelte volna. Talán a Ganz-gyár, vagy az Izzólámpagyár, esetleg a Budapesti gőzmalom?... Nevetséges. Hatalmas épületek, sok ezer munkással dolgozó gyárak Amerikában is vannak. De egy Lipták, egy eredeti, hamisitatlan Lipták, sehol a nagyvilágon másutt nincs, csak Budapesten.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7. üzletház
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. emelet. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 54-23, 183-74.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

Amikor aztán a hatalmas Kahn meglátta a Liptákot, nyomban kijelentette:

— Megtartom.

Sietett, nehogy előtte más tartsa meg, mert megneszelte, hogy szemfüles angolok leselkednek a háta mögött, akik szintén meg akarják tartani. Természetesen a Liptákot. Körülbelül igy olvastuk leirva és igy fogjuk ezt mindsürübben olvasni a lapokban, mig végre a közönség is bedül és szintén megtartja azt a kitünő Liptákot, amelyet már annyi sokszor megtartott és annyi számtalanszor — elvérzett raita.

Bevezették a Just-izzót. Megint lekerült egy papir a szabad listáról: a Just-izzót hétfőn bevezették a hivatalos forgalomba. E részvényben az exoták piacán eddig is nagy forgalmat bonyolitottak le, a hivatalos kotirozásnak tehát csak annyiban van jelentősége, hogy az árfolyam kialakulása ellenőrzés alatt történik és a vásárlók, vagy az eladók minden pillanatban megtudhatják a hiteles kurzust. A bevezetési napon az árfolyam 8—9½ ezer korona között mozgott.

A nemjegyzett papirok piacáról. A kétes értékü papirok, az exoták piacán változatlan a helyzet. Az eladók kétségbeesetten kinálnak, vevő csak alig néhány papirra jelentkezik. A vásárló közönség már óvatosabb, a Szigeti Ernőknek, Kelemen Marceleknek nem ül föl: nonvalőrök, az Aranyhegyi tégla, Pharmacia, Pöhlmann, Phőnix, Hellas-nyomda, Salgó bor, Mira — kikiáltóik hiába ajánlják — már nem akadnak vevőkre. Csak az értékesebb papirok cserélnek gazdát, ezeknek az árfolyamuk a következő: Amerikai bank uj 7.8—9, Amerikai bank régi 9—10.2, Termelők bankja 8—10, Budapesti bank 7—8, Fabank 5.5—5.2, Bródi vagón 50—60, Demecseri 15—18, Böhm hordó 3—3.2, Foresta 35—37, Herendi 9—9.5, Hungária-kalap 11.5, Karancsberényi 8—9, Mezőgazd. hitel 18, Nógrádhevesi szén 10—11, Neugebauer bőr 3—3.2, Sajókondói szén 10—12, Székely és Gerő 2.2—2.6, Ujságüzem 12—13, Kéve 3—3.2, Móri szén 60—65, Pátria bizt. 50—55.

Vannak-e magyar Wilkek? Abból az alkalomból, hogy Wilke Vilmos, a bécsi Länderbank tőzsdeosztályának vezetője nyolc milliárd elsikkasztásával megszökött és most az osztrák rendőrség körözi, dr. Kósa Miklós lapjában, a Gazdasági Hirlapban igen figyelemreméltó cikket irt, amelyben bizonyos jelenségek megfigyelése alapján arról elmélkedik: vannak-e és lehetnek-e magyar Wilkek is? A komoly megfontolásra érdemes cikk befejezése igy hangzik: „Szükség van arra, hogy pénzintézeteink vezetői a felek, a pénzpiac és a részvények megnyugtatására rendszeresen revideáljak, vajjon az Inland- és Auslandskrone-arbitrázson csak intézeteik keresnek-e, hogy csak tényleges számlák vannak-e a tőzsdeosztályokban, hogy a bank ügynökei csak a banktól függnek-e, nem pedig a diszponensektől és hogy tőzsdei embereik roppant magánvagyona milyen alapokon nyugszik. Intern ellenőrzésre van szükség, épp azért, mert a bizalmat csak ugy lehet kifelé fenntartani, ha a közönség látja, hogy a bankok vezetői elfogadják befelé azt az elvet, hogy a bizalom alapja és módszere: — a bizalmatlanság. E nélkül igen hamar lehet szerencsénk magyar Wilkekhez . . .“

KÖZLEMÉNYEK

A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága elhatározta, hogy a részvényesek f. évi november 8-ára egybehivandó közgyülésén az alaptőkének 1,221.666 részvényre oszló 488,666.400 koronáról (mely nem kerek összeg tudvalevőleg az Iparbank legutóbb történt beolvasztásával kapcsolatos tőkeemelésből keletkezett) 550 millió koronára leendő felemelését fogja javasolni. A kibocsátásra kerülő 153,334 egyenként 400 korona névértékü, az 1923. évre már osztalékjogosult uj részvényből 28,334 részvény, mely az alaptőkének 2 egyharmad százalékát sem éri el, a folyó évi junius 16-iki rendkivüli közgyülésen nyert alapszabályszerü felhatalmazás értelmében az alaptőke kikerekitésére fog szolgálni. Ezeket a részvényeket — közbenső szindikátus mellőzésével — az intézettel, tulnyomórészt régtől fogva szoros üzleti kapcsolatban álló legelsőrangu nyugateurópai cégek közvetlenül veszik át napi árfolyamon tartós befektetésre. A fennmaradó 125,000 részvény a részvényeseknek fog elővételi joguk alapján 10 : 1 arányban, a közgyülés által megállapitandó árfolyamon felajánlani. Minthogy ugy a szabadkézből elhelyezendő összes 28,334 részvény ellenértékét, valamint a külföldi részvényesek által az elővételi jog alapján átveendő uj részvények kibocsátási árát is a külföld fogja befizetni, az alaptőkeemelési müveletnek a fentemlitett módon való lebonyolitása nemcsak a hazai piac nagyobb megterhelését teszi elkerülhetővé, hanem az ország közgazdasága a külföldről befolyó tőkék révén, még számottevő anyagi eszközökhöz is jut. Pénzügyi körökben ugy hirlik, hogy e müvelotből — amennyiben időközben a tőzsdei helyzetben lényeges változás nem áll be, — a bankhoz körülbelül 45 milliárd korona fog befolyni, jóllehet az intézet részvénytőkéje csak mintegy 12 százalékkal emelkedik.

A Magyar Ruggyantaárugyár R.-T. igazgatósága az ez évi november 3-ra egybehivandó rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja, hogy a társaság alaptőkéje 150.000 darab 2000 korona névértékü uj részvény kibocsátása és a régi részvényeknek 200 koronáról 2000 korona névértékre való felbélyegzése által 900,000.000 kor.-ra emeltessék. Az uj részvények, melyek az 1923. üzletév nyereségében részesednek, 2:1 arányban, teljes egészükben a régi részvényeseknek ajánltatnak fel. A kibocsátási árfolyamot a közgyülés fogja megállapitani.

A Magyar Szalámigyár Részvénytársaság október 14-én tartotta VII. évi rendes közgyülését. A közgyülés jóváhagyta az igazgatóság évi jelentését és az eléje terjesztett mérleget, amely szerint az évi tiszta nyereség 222,309.257 korona, ebből 120,000.000 korona, vagyis szelvényenként 160 korona (40 százalék) osztalékra, 19,000.000 korona az igazgatóság jutalékára, 62,500.000 korona a tartalékalapok dotálására, 14,000.000 korona tisztviselői segélyalap létesitésére szolgál, a fennmaradó összeg a jövő év számlájára vitetik elő. A szelvények beváltásának helyét és idejét a társaság külön hirdetménnyel fogja közölni. A közgyülés melegen ünnepelte a vállalat alapitóját és elnökét, Mohr Béla dr.-t, a tanácsterem számára megfestett arcképének leleplezése alkalmából.

A Kissling Rudolf és Fia Csillár- és Bronzárugyár R.-t. e hó 29-én tartott rendkivüli közgyülése a vállalat alaptőkéjének 40 millió koronára való felemelését határozta el. Az elővételi jog 3000 koronás áron 1:1 arányban november 5-étől 10-éig lesz a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár R.-t.-nál gyakorolható.

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
Októberi utolsó műsor. (Nov. 1-től uj műsor.)
PÁRTOS GUSZTÁV m. v.
6 SEVILLIA a repülő csillagok
ZOLTANA és **KINDLOW**
Steiner Simi művész-zenekara és az elsőrangu kisérő műsor.
Kezdete este fél 10 órakor. Elsőrendü meleg konyha.

Gummi-lemezek, **Gummi**-tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: önt.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések

VILÁGHIRŰ GUTMANN-FÉLE
ELSZAKITHATATLAN
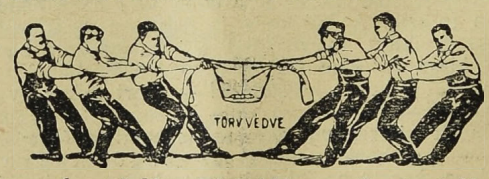

munkaruhák, libériák, szövetruhák.
GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12.
Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és **elad!**

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

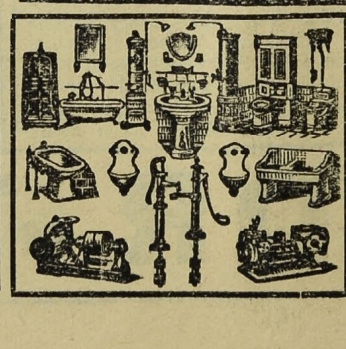
SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

ŐRI ZOLTÁN
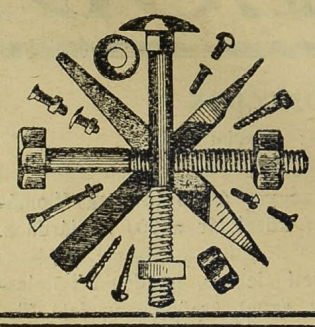
Reszelő- és csavarárunagykereskedő
BUDAPEST
NÉPSZINHÁZ-U. 40.
TELEFON:
József 56-46
József 138-09
József 62-84

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTŐDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

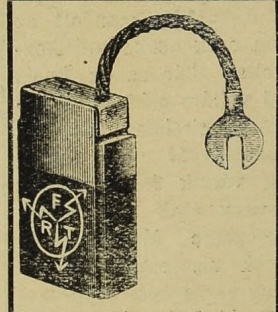
FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

Magyar Ólomárugyár Rt.
BUDAPEST, Forgách-utca 4. :: Telefon: 110-45, 102-01.
Gyárt: Ólomcsöveket, lemezeket, syphonokat (büzelzárókat), forrasztóónt, csapágyfémeket. Ajánl eredeti Bancaónt rudakban és tömbökben.
Legmagasabb áron vásárol:
Ócska ólmot, ólomhulladékot, ólomhamut, salakot, fémhulladékot, fémhamukat, stb.

MAGYAR RÉZHENGERMŰVEK R. T.
Sürgönycim: „CHAUDOIR“
ezelőtt Chaudoir G. és Társa RÉZHENGERMŰVEI.
Telefon-szám: 19—22. 44—88. 199—99.
BUDAPEST, V., VIZAFOGÓ 1460. SZÁM.
Készitenek: Tüzszekrény-vörösrézlemezeket, közönséges vörösrézlemezeket különféle nagyságban és minőségben. Sárgaréz-, tombak- és bronzlemezeket, tárcsákat stb. Vörösréz-, sárgaréz- és tombakrudakat, gömb lyü, négyszegletes lapos és facon alakban. Vörösréz-, sárgaréz- és tombakcsöveket (forrasztás nélküli vontcsövek-) Elektroiyt- és vörösrézhuzalt, sárgarézhuzalt, bron ehuzalt és tombakhuzalt. Fürdőkályhákhoz való vörösrézlemezeket. „Chaudoir“ jelü Vermorel rendszerü permaezőket és hozzávaló alkatrészeket. Egy darabból kovácsolt, forrasztásnélküli prima kivitelü vörösrézüstöket különféle formákban és nagyságban.

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

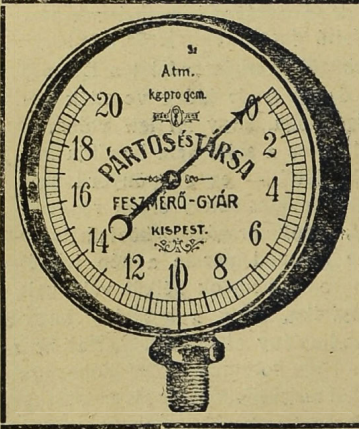

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST
ÜLLŐI-ÚT 78.
Telefon: József 5-57.
FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.
Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA“
A „Sulner és Friedrich“ cég tulajdonosa
Építési vállalat. — Lakóházak, gyárak építése és berendezése. — Családi házak építése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Fullánkok

Nem hallottuk

Wolff Károly vezéri szavát, amikor a parlamenti ellenzék derekas csatában vivta ki a lakásrendelet megenyhitését. Pedig a lakásügy annak a budapesti közönségnek az ügye, amelyet állitólag ők képviselnek jogosan a városházán és a parlamentben. Pedig hogy lehetett volna harsogni a zsidó háziurak ellen és a kiuzsorázott keresztény tömegek emlegetésével! És csodálatosképen Wolff Károly még sem volt sehol a küzdelemben, nem küldötte ki egyetlen vitézét sem a csatába. Persze, itt nem lett volna elég dübörgő frázisokkal, itt higgadt argumentumoknak volt csak meg a maguk jelentősége. Három esztendőn át nem csináltak semmit a lakáskérdés tekintetében és most még csak bele sem avatkoztak a küzdelembe. És ez a jellemző Wolff Károlyra. Ő most a miniszterelnökkel folytat paktumtárgyalásokat. Budapest lakóinak az a szerencsétlensége, hogy a lakbéremelés, a felmondás problémája pontosan beleesett abba az időszakba, amikor a nagyhangu vezérférfiu még nem tudta, hogy kormánytámogató elem-e ő, avagy ellenzéki oroszlán? Nála a lakáskérdés is politika és igy ezuttal nem láthattuk őt sem mint kormánytámogató báránykát, sem mint ellenzéki tigrist.

Brezovszky Emil

doktor uré minden megkülönböztetett tiszteletünk még akkor is, ha egyáltalán nincs szerencsénk őt ismerni. Nem szólunk bele tehát abba a reánk nézve amugy is illetéktelen kérdésbe, hogy jó orvos-e Brezovszky ur vagy sem, megilleti-e őt a főváros bőrgyógyászati főorvosi stalluma és hogy ezt a tisztet betölti-e jobban, mint a többi pályázók, három egyetemi tanársegéd, egy egyetemi rendkivüli tanár és több más kiváló orvos. Bennünket csak az érdekel, hogy Brezovszky ur, ha sikerül neki a közgyülési teremből, illetve a Wolff-párti pártkörből ugrik bele a diszes állásba. Még ezt is el tudnánk viselni ha tényleg olyan kitünő ember lenne, mint amilyenre szükség van ezen a helyen. A bökkenő ott van, hogy Brezovszky ur aligha lesz az egyedüli, aki a rezsim nagy likvidálásánál véletlenül fel fogja cserélni a mandátumát valami megfelelő kis városi pozicióval. Alighanem elérkeztünk az időponthoz, amikor Wolff Károly jutalmazni kezd. Mint egy bucsuzó király ...

A titkos választást

is kinevezték már a héten zsidó-szabadkőmüves, liberális nemtudommicsodának. Pedig valaha de nagyon kellett nekik, valaha de nagyon követelték, istenitették, mert akkor ugy mondták, hogy a keresztény tömegek nem mernek szavazni nyiltan a zsidó-szabadkőmives terror miatt. Most azonban azt mondja Buday Dezső ur, hogy „a világnézeti elvek halálos harcában a keresztény testvéreknek nyilt vallomást kell tenni.“ Elejtették tehát az általánosat, el a titkosat és valahogy ugy szeretnének szavazni, mint ahogy a városházán teszik: a Wolff, vagy a Csilléry int és akkor mindenkinek fel kell állania. Milyen jó is lenne megszabadulni az elvek szabad nyilvánitásától, a mások politikai jogaitól, ami valószinüleg szintén zsidó és szabadkőmives találmány.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
„Három a kérő“ és **„Der gelbe Rock“.**
Kezdete pontban **8** órakor.

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20.
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.

Bonyodalmak az almabehozatal körül

Vádaskodások és alaptalan támadások a Hatósági Zöldségüzem ellen

Az utóbbi időben egyre-másra támadások jelentek meg a sajtóban a főváros olcsó almaakciója és ezzel kapcsolatban a Hatósági Zöldségüzem ellen. A támadások jólértesültségére már az is jellemző, hogy legtöbb közleményben a Községi Élelmiszerüzemet jelölték meg az almaakció lebonyolitójaként, holott azt, mint köztudomásu, a Hatósági Zöldségüzem intézte, még pedig a szegényebb néposztály teljes megelégedésére. Az almaimport még jó sokáig meg sem indulhat, a Csarnoki Gyümölcs és Élelmiszerkereskedők Egyesülete azonban már ádáz harcot inditott a maga érdekei védelmében a főváros ellen és a Kereskedelmi és Iparkamara támogatásával, a nagytekintélyü tömörüléssel a háta mögött,

alaptalan vádakkal illetik a fővárost.

Az Iparkamara, érthetetlen módon, átengedte tekintélyét ezekhez a támadásokhoz, kölcsönadta fegyvertárát a harchoz, amelyben nagyon is leplezetlenül ütközik ki az egyéni érdek. A harcnak különben érdekes története van.

Két esztendővel ezelőtt az almabehozatali engedélyeket a földmüvelési miniszterium a hivatásos gyümölcskereskedőknek engedte át, azonban azt tapasztalta, hogy a kereskedők egy része ezen a réven jogosulatlan anyagi előnyökhöz jut. Ezért aztán a mult esztendővel a főváros kapta meg az almaimport intézésének jogát, s a Hatósági Zöldségüzem osztotta ki a kereskedők közt a behozatali engedélyeket. A behozatal engedélyezését — nagyon helyes szociális érzékkel — ahhoz kötötték, hogy a kereskedők a behozott mennyiség 50%-át beszerzési áron kötelesek átengedni a főváros szegényebb néposztályának való árusitásra. A szegényebb néposztály tehát, — ahová sajnos egyre nagyobb számmal a középosztály is tartozik, — 40 koronáért vásárolhatott almát, amikor pedig a kereskedőknél ugyanaz a származásu és fajtáju alma 200—400 koronába került és 40 koronáért még egy kilogramm zöldfőzeléket sem lehetett kapni.

Ez a valódi tényállás, s ennek ismeretében nehéz dolog az olcsó almaakciót megtámadni, a Kereskedelmi kamara beadványának érvei viszont annál könnyebben megdönthetők. A felterjesztés azzal vádolja meg a Hatósági Zöldségüzemet, hogy a behozatali engedélyeket „igy valósággal árverés alá bocsátotta és annak engedte át, aki kötelezte magát az alma 50%-át beszerzési áron átadni.“ A Zöldségüzem tényleg igy járt el és ezt nagyon helyesen tette, mert hiszen csak igy tudta a közönségnek az olcsó almát biztositani. Hogy pedig a behozatal ilyen feltétel mellett is jó üzlet volt, arra elég bizonyiték az is, hogy még igy is nagyon szivesen vették át a kereskedők a behozatali engedélyeket. Azt a vádat is emeli a beadvány, hogy az olcsó alma

„különféle csatornákon felszivódott, eltünt a forgalomból ...“

Ez ellen a minősithetetlen gyanusitás ellen a főváros bizonyára a legerélyesebben tiltakozni fog, mert ezren és ezren, akik az olcsó almából vásároltak, tanuskodhatnak amellett, hogy az olcsó alma nem tünt el, hanem odajutott, ahová az szánva volt. Azt is az almaakció rovására akarják irni, hogy a kereskedők az 50%-os behozatali illeték folytán előállott veszteséget a szabadforgalmi alma árában voltak kénytelenek belekalkulálni. Az almaakció ezt a vádat is elviseli, mert aki szabadforgalmi almát vásárolt, mely természetesen ugyanolyan volt, mint az olcsó alma, inkább megfizethette a drágább árut, mint az a szegény asszony, aki sorban állt, hogy éhes gyermekeinek táplálékot vihessen haza.

A természetben leadott dézsma, kiviteli illetőleg behozatali illeték rendszere eddig kitünően bevált és semmi ok nincs rá, hogy egy érdekcsoport kedvéért és egyéni érdekek védelmében a köz érdekével szemben, megváltoztassák. E rendszer mellett volt csak lehetséges az is, hogy a szegényebb néposztályt legalább néhányszor az esztendőben olcsó dióval, mákkal, baromfival ellássák, s az idén sajnosan fogja kárát látni a közönség például annak, hogy a baromfikivitelt felszabaditották, mert elmarad a természetbeni kiviteli illeték és nem lesz olcsó baromfiakció.

Egyébként a gyümölcskereskedők szándéka nagyon is átlátszó: nagylelküen azt ajánlják, hogy a behozott almamennyiség 20%-át népjóléti célokra adják át. Ezzel

a nagylelkűséggel mindenesetre 30%-ot megtakaritanának,

ha a földmüvelési miniszterium hitelt adna az üres vádak nagy dobját puffogtató egyéni érdekeknek.

Egyébként az alma-akció kérdése még nem is aktuális. A behozatal az elmult években főleg az elszakitott területekről és részben Stájerországból történt. A rossz termés következtében e területekről a kivitelt azonban máris betiltották és a Berczel Jenő tanácsnok ügyosztályához tartozó Hatósági Zöldségüzem egyelőre azirant puhatolódzik, hogy honnét volna lehetséges megfelelő áron és minőségben almát importálni. Ha majd erre nézve tájékozást szerzett a főváros, csak azután fog az érdekelt kereskedőkkel érintkezésbe lépni, mert kétséget sem szenved, hogy a földmivelésügyi miniszterium a bevált módszeren nem fog változtatni és az almabehozatal intézését ismét a fővárosra ruházza. A főváros közönségének érdeke előbbre való, mint az, hogy egy érdekcsoport néhány milliárddal nagyobb haszonra tudjon szert tenni.

Események

Wolff Károly adatai a szénbányákról. Wolff Károly ferencvárosi beszédében igen jelentős részt áldozott a szénkartellnek. Ennek a beszédnek az adatai nagy feltünést keltettek és illetékes körökben azonnal tisztában voltak vele, hogy Wolff Károly ezeket az adatokat csak valakinek indiszkréciója utján szerezhette meg. Maga mondta ebben a beszédben a következő mondatot: „Egy lelkes informátorom a bányaüzemek könyveiből és a kitermelt szénmennyiségből megállapitotta . . .“ Nagyon érdekes kitétel itt a „bányaüzemek könyvei“, amelyek aligha hozzáférhetők idegenek számára. A sürgősen megejtett vizsgálat megállapitotta, hogy az adatokat az egyik intransigens, fajvédő és ébredő nemzetgyülési képviselő, aki azonban ma még tagja a kormánypártnak, bocsátotta Wolff Károly rendelkezésére. A képviselő ellen igen nagy a felzudulás a gyáripar és a bányavállalatok körében és miután ezeknek a nagyipari köröknek előkelő parlamenti képviseletük is van, értesülésünk szerint most azt követelik gróf Bethlen István miniszterelnöktől, hogy torolja meg az esetet, amely alkalmat adott Wolff Károlynak, hogy az legtitkosabb adatokat tendenciózus beállitásban használhasson fel.

ENGEL KÁROLY

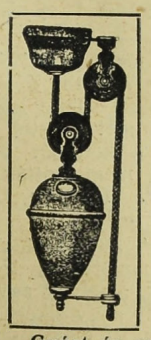

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára
CÉGTULAJDONOSOK:
Dr. Holitscher Pál gépészmérnök és **Komját Ernő**

Iroda és raktár: Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.
Gyár: Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.
Alapitva 1885-ben.
Telefon: Keresk. osztály: J. 114—02. Műszaki osztály: J. 49—62.
Gyengeár. oszt.: J. 49—61. Raktár: J. 48—30.
Sürgönycim: „NORIS BUDAPEST“

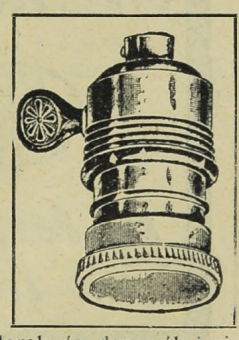

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közcsavarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.

Raktárról azonnal szállitok: **elektro-motorokat és dynamokat**, egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. **Szénkeféket** minden méretben és minőségben, ugyszintén **fémszövet vagy lemezkeféket.**

Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamut- vagy selyemszigetelésü **dynamóhuzalokat** minden méretben, **varnish-vásznat és szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet** és diagonális szövésü **köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket**, eredeti **vulcanfibre**-lemez, illetve rudakat minden méretben, **szigetelőlakkokat** stb.

Állandóan raktáron tartok **főző- és fütőkészülékeket** minden szabványos feszültségre.

Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

Szakasz-határ. Wolfféknál — úgy látszik — általános divat lesz az, hogy mindent visszafejlesztenek. Csak a napokban hallottuk követelni a titkos választói jog eltörlését, miután Budapest 1872, tehát ötven év óta titkosan választott. Most meg visszatértünk a szakaszjegyhez, amelyre már csak mint haszontalan, régi lomra emlékezett mindenki. Természetesen a kellemest mindig összekötik a kasznossal és a szakaszjegy most sem csak arravaló, hogy általa adjanak kifejezést konzervativ hajlamaiknak, hanem arra is, hogy a mesterségesen és ravaszul a közönség kárára kieszelt szakaszhatárokkal több jövedelmet teremtsenek. Zeng tehát vasárnap óta megint a villamosokon a régen hallott melódia: Szakaszhatár! Csak közönsége van nagyon kevés ennek a visszatért müezzin-éneknek. Megszöknek az utasok a megdrágult villamos uttól és megszöknek a kalauzok is, akik az uj komplikált „lépcsőzetes" rendszert sem megtanulni, sem megszokni nem tudják. Ott fogják hagyni nagyrészt a helyüket, mondván:

— Nem baj, legyenek most már egy kicsit villamos-kalauzok a számtantanárok is. Minekünk már nagyon elég volt.

És a villamos mellett megdrágult az omnibusz, az autóbusz is. Drágul napról-napra minden. A korona áll Zürichben egy helyen, szinte meg sem lehet mozditani, ugyanakkor azonban drágább lesz minden, ami az állam, vagy a főváros kezében van. A drágaság arányában azonban egyszersmind rosszabb is lesz minden. Emelik a telefon előfizetési árát? Még kevésbbé jelentkezik a központ és csődöt mond az apparatus is. Drágább lesz a trafik? No igen: elszivhatatlan lesz a cigaretta, siralmasan rossz a szivar. Behozták a villamosnál a „lépcsőzetes" rendszert? Hát akkor csak egészen természetes, hogy még kevesebb kocsi jár és ha már jár, akkor — áll.

Klubélet a Józsefvárosban. A budapesti társasélet a három forradalom lezajlása óta a kávéházakból mind nagyobb erővel terelődik át a klubokba és kaszinókba. Az utóbbi időben rendkivüli módon elszaporodnak a társaskörök és ezt a jelenséget legelső sorban annak kell betudnunk, hogy először a kommunizmus, majd meg a kurzus tanulságai arra ösztökélték a liberális és demokratikus polgárságot, hogy minél intenzivebben szervezkedjék. Talán sehol olyan lendületet nem vett a szervezkedés, mint a Józsefvárosban, ahol csak a kurta Népszinház-utca környezetében három ilyen kaszinót hoztak a legutóbbi esztendők. A legérdekesebb, hogy mind a három kör virágzik, mindegyikben nyüzsgő élet uralkodik és a polgárság számára a legteljesebb szervezettséget biztositják. A Déry-utca 16. számu házban most nyilt meg a Józsefvárosi Polgári és Demokrata Kör pompás uj helyisége, amely a maga modern berendezésével hatalmas vonzóerőt gyakorol. Ennek a körnek elnökei Zsombor Géza volt államtitkár és dr. Hajdu Marcel, ami magában is determinálja a klub összetételét. A társadalmi élet fellendítésén itt legtevékenyebben Zimmermann Dezső, Goldstein Ármin, Ungár Adolf és mások dolgoznak. Ez a kör csak pár hét előtt bocsátott ki uj rajt, amely megalapitotta a Józsefvárosi Társaskaszinó-t a Népszinház-utca 33. számu házban. Ez a kör a demokratákon kivül felszivta magába a környék régi liberális elemeit is, de nagy tömegben vannak itt Rassay Károly hivei is. Szigoruan társadalmi tevékenységet hangoztatnak, de a választásoknál még sem fogja itt elárulni egy ember sem a liberalizmus zászlaját. A kaszinó diszelnöke botfai Hüvös Iván, akivel az elnöki méltóságban Kollmann Dezső dr. ügyvéd és Mocznik Lajos, a világhirü mustárgyár tulajdonosa osztoznak. Az ügyvezető elnök Wieselmann Rezső, aki a józsefvárosi szervezkedés tulajdonképeni vezére. Kivülük a kaszinónak, amelynek helyiségét a héten avatták fel, legelkesebb vezető alakjai: dr. Faith Jacques, Jakab Mór, Weiss Manó, Mogán Ákos, Baltazár püspök titkára, Páczer János nagyvendéglős és mások.

SZÓRAKOZÁS

Honthy Hanna, Kökény Ilona, Rátkai, Latabár, Lelkes Margit, Járay, d'Arrigó és Raskó minden este föllépnek Faragó—Nádor nagysikerü daljátékában, az „Elsler Fanny"-ban, amelynek minden előadása nagy sikert hoz a Király-Szinház kiváló együttesének. Vasárnap délután „János vitez", csütörtökön, november 1-én délután „A bajadér" kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A vörös malom" 25-ödször. Kedden 25-ödször került szinre a Magyar Szinházban Molnár Ferenc költői szinjátéka, „A vörös malom". A darab páratlan sikerét legjobban az bizonyitja, hogy a 25-ik előadáshoz 22 nap alatt érkezett el és nem volt még egyetlenegy előadása sem, amelyre legalább 10 nappal előre el nem voltak adva az összes jegyek. A darab természetesen minden este, továbbá vasárnap délután, valamint csütörtökön, november 1-én délután is műsoron van 3 órakor, rendes esti helyárakkal.

„A három grácia" — 150. „A három grácia" bemutatóját szokatlan időben, nyár elején tartották meg. Lehár nagyszerű revüoperettje azóta egészen példátlan módon a táblás házak sorozatával tölti be a Fővárosi Operettszinház műsorát immár öt hónapon keresztül és most el jut hatodik jubileumához, a 150-ik előadás ünnepéhez. Csütörtökön tartják meg a jubiláris előadást. Fellépnek a premier sikerének osztályosai: Marietta zseniális kreálója, Biller Irén, kitünő partnere Halmay Tibor, Ujváry Lajos, Vendrey Ferenc, Kompóthy Gyula, Harmath Hilda és Mészáros Paulette. Addig is és azután is minden este „A három grácia"-t adják. Vasárnap délután és csütörtökön délután a szinház másik nagy sikerét, a Marinka, a táncosnő-t adják.

„A jégcsap" 25-ik előadása. Zilahy Lajos pompás bohózatát, „A jégcsap"-ot kedden 25-ödször játszották a Belvárosi Szinházban. A nagysikerü darabot azonkivül még pénteken és vasárnap este megismétlik. Szerdán és vasárnap délután rendes esti helyárakkal az állandó táblás házakat vonzó Wedekind-tragédiát, a „Tavasz ébredése"-t játsszák. Csütörtökön Móricz Zsigmond kitünő parasztvigjátékát, a „Sári biró"-t adják hosszabb szünet után Rákosi Szidi vendégfelléptével. Szombaton Fodor László elmés vigjátékát, a „Navarrai Margit"-ot adják. Csütörtökön, november 1-én délután a kitünő Szenes-vigjáték, „A buta ember" van műsoron, ezuttal 125-ödször, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„Az orvos dilemmája" tegnapi előadására is zsufolásig telt meg a Vigszinház. A rendkivül érdekes ujdonság öt felvonásának mindegyikét tüntető lelkesedéssel fogadta a közönség, amely nyilt szinen is sűrün tapsolta meg a szereplőket. Shaw egyik művében sem egyesül a zseniális szinműiró, az élesen gunyolódó szatirikus, a bátor filozófus és a mély költő minden kiválósága annyira, mint „Az orvos dilemmája"-ban. E héten még szerdán, pénteken és vasárnap adják Shaw világhirü szinművét, csütörtökön és szombaton Ivanov, vasárnap délután az Első csöngetés-t, csütörtökön délután pedig az Ur szőlője-t adják.

A Blaha Lujza-Szinháznak fönnállása óta nem volt olyan sikere egyetlen darabbal sem, mint „A rózsalány"-nyal, amelynek itteni sikere a darab párisi sikerét is tulszárnyalja. A darab, amely zene nélkül is a legfrappánsabb helyzetekkel teli bohózat, viharos kacagást kelt a nézőtéren, amelynek minden egyes helyét napokkal előre elkapkodja a közönség. Az ujdonság természetesen a hét minden estéjén műsoron van. Vasárnap délután Rajna—Czobor népszerű operettje, a „Szépasszony kocsisa", csütörtökön, november 1-én pedig a nagyszerű „Fi-Fi" kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

November 5-től november 11-ig terjedő időre árusitja mától kezdve a Magyar Szinház Molnár Ferenc A vörös malom című szinjátékának jegyeit. A darab sikere nemcsak a Magyar Szinháznak, hanem az egész idei évadnak legnagyobb sikere.

Mozgókép-Otthon. Max Linder a Maison Coraile cimü nagy vigjátékban taps és nevetőorkánokat arat. A Bolondos Istók cimű 6 felvonásos vig regény Willy Roggers-el, méltó kisérője a nagy Max Linder filmnek. Zsufolt házak. Elővétel ajánlatos! (4, 6, 8, 10).

Móricz Zsigmond Sári birója, mely a Belvárosi Szinház műsorának egyik legkedveltebb darabja, szombaton, november 3-án kerül ujból szinre Rákosi Szidi vendégfelléptével. A cimszerepet ezuttal először adja Szegheő, Pengő Kovács szerepét pedig Bársony. Régi kitünő szerepeiket megtartották T. Oláh Böske, B. Daibukát Ilona, P. Tárnoki Géza, Mály, Boross, Fülöp és Hoykó.

„A faltörő kos", „Az örökség", „Káldy-pipa", a hangulatos Csokonai-dalciklus, a mulatságos tréfák egész sora, a kitünő magánszámok, amelyek együttvéve az Andrássy-uti Szinháznak oly nagy sikert szereztek, hogy a műsor egymásután 50 előadáson át táblás házak előtt került szinre. Ugyanezt a műsort játsszák a hét minden estéjén, valamint vasárnap délután és csütörtökön, november 1-én is fél 4 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Kamarában péntekig Harry Piel felléptével Ketten egy ellen, pénteken premier Lucy Dorain a nagy slágerben, a Milliárdosok utcájában cimü 6 felvonásos drámában, mely a tőzsde és bankok pénzkirályainak miliőjében játszódik le. Előadások kezdete 4, 6, 8, 10 órakor.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
November 1-től teljesen uj műsor. Világhirü atrakciók. Csupa sláger. Parket-számok.
Kezdete este 10. órakor.

Hofer István és Tsa
műszaki és olajkereskedés
BUDAPEST
Telefon: 38-86. Podmaniczky-utca 59.

OETL ANTAL
VASÖNTŐDE ÉS GÉPGYÁR R. T.
Budapest, X., Csatlós Sándor-út 9. sz.
TELEFON: József 8—32. és József 8—31.
Gyártmányai: Mindennemű vasöntvények saját és idegen minták után, transzmissziók, mindennemü gépek és géprészek, hidak, épület- és egyéb vasszerkezetek, pálma- és növényházak központi fütésberendezéssel, melegágyi ablakok.
Szállit raktárról: Öntöttvas mérlegsúlyokat 50 dkg.-tól 20 kg.-ig, öntöttvas szénvasalókat öntöttvas tüzrácsokat, tüzhelylemeze et, répavgógépeket, szőlőzuzókat, ö. v. csöveket stb

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle **szabadalm.** fekvő **Diesel-motorok,** »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok,** preciziós **gőzgépek,** modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok,** viztisztitó készülékek, teljes **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina** és **körforgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, szegecselt tartók és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek,** gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

KOLLARIT-BŐRLEMEZ

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, GYÁRAK, MALMOK BEFEDÉSÉRE ÉS RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE A LEGALKALMASABB
GYÁRTJA:
EGYESÜLT UJPEST ÉS MONFALCONE VEGYÉSZETI GYÁRAK
KOLLÁR MIKLÓS és BREITNER
Közp. iroda: BUDAPEST, VI. Bajza-utca 28.
Csak az a valódi Kollarit bőrlemez, melynek tekercsei ezen árnkével vannak ellátva. — Utánzatot ne fogadjon el.—

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

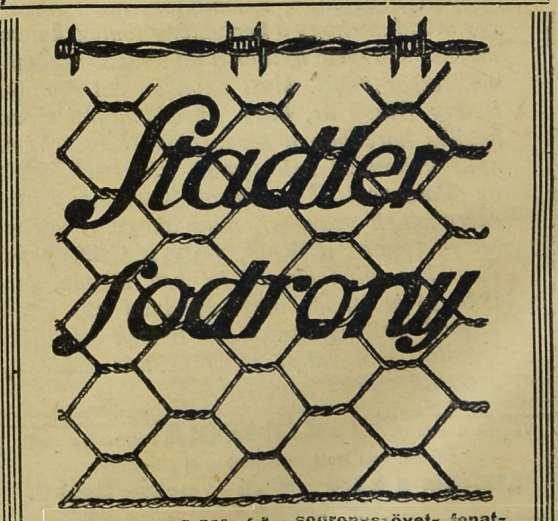

Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ-UTCA 2—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79

Meinl-féle

uj termésü tea

NAGY ALFÖLDI VÁROSBAN
jól bevezetett
épitési anyagok eladásával foglalkozó cég
elsőrangu gyárak
KÉPVISELETÉT ÉS LERAKATÁT ELFOGADNÁ.
Cim a kiadóhivatalban.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai PÁL.)

Ára 200 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 november 7. — 44. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10.000 korona. Félévre 5000 kor. ◘ Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Buday úr vasutja

talán még sohasem vizsgázott le olyan félelmetesen, mint ezen a héten. Soha annyi véres hullát nem huztak ki a budapesti villamos kerekei alól, mint ezekben a napokban és soha a közönség felháborodásának olyan áradata nem indult ostromra az igazgatóság ellen, mint most. Vajjon nem esik-e gondolkodóba a nagy töprengő, Wolff Károly, hogy mi lehet az oka ennek a szomoru, szinte kétségbeejtő jelenségnek? Vajjon tényleg csak a közönség neveletlen, fegyelmezetlen és vigyázatlan, szórakozott? Nem hinnénk, hogy az eseményekben való elmélyülés után ezt a választ merné adni a nagy filozófus.

Följajdul a közönség, a sajtó keserü vádakat emel és a belügyminiszter elnöklésével sürgősen ankét ül össze, miként lehetne a közlekedést ugy megreformálni, hogy az olyan vértől csepegő hetek, mint a legutóbbi, be ne tölthessék borzalmaikkal Budapest krónikáját. Mert szörnyüség az, ami itt történik. A mentők és tüzoltók innen-onnan már nem tudnak időt forditani egyéb kötelességeik teljesitésére, minden idejüket és energiájukat lefoglalják a szinte óránként előforduló villamosbalesetek. A megdöbbenés, a fátumtól való irtózás vesz erőt még azokon is, akik közöttünk erősebb idegekkel rendelkeznek, amikor azt olvashatják, hogy ugyanaz a villamoskocsi, ugyanazzal a vezetővel, ugyanazon a helyen két nap alatt két halálos szerencsétlenséget okozott.

Oh, tudjuk mi, hogy a bomlott idegek korát éljük. Szétroncsolt idegzete van a járókelőnek, a villamos utasának, a villamos vezetőjének, kalauzának és csak Buday Dezsőék vannak megelégedve a maguk idegzetével. De az idegbeteg kor idegbeteg emberein kivül az épidegü igazgatóságnak is vannak hibái, mulasztásai. És a belügyminiszteri ankét hiába fogja az utcakeresztezésnél pódiumra állitani a karmesteri pálcával ellátott rendőrt, hiába állit táblákat és hiába festeti be az uttestet: nem fognak elérni semmit, vagy talán csak nagyon keveset.

Az első segélyt a villamos igazgatóságának kell nyujtania. Nem ismételjük meg azokat a vádakat, amelyeket annakidején valósággal özönével zuditott Bedő Mór a közgyülési teremben Buday urék felé. Nem melegitjük fel azokat a panaszokat, amelyeket szinte hétről-hétre kaleidoszkopszerü változatosságban tálal föl bibithi Horváth János. De igenis állitjuk, hogyha ezeknek a vádaknak csak a tizedrésze igaz, akkor is rögtön, radikálisan rendet kell csinálni a villamosigazgatóságban. Nem mondjuk, hogy minden kiontott csepp vérért az urak felelősek, de igenis állitjuk, hogy nekik volna legelsősorban módjukban olyan intézkedésekkel fellépni, amelyek redukálnák a katasztrófákat. Mi nem bizunk és nem bizhatunk az olyan igazgatóságban, amely politikával füti a vasutját, amely felekezetek és nem szakértelem szerint helyezi vagy nem helyezi B-listára az alkalmazottjait. Mi nem csodálkozunk a katasztrófákon, ha a villamos személyzete a folytonos tarifaemelések dacára is éhbéren tengődik. Ez az oka a folytonos személyzeti változásoknak, ez a magyarázata annak, hogy a komoly, meglett emberek tömegesen hagyják el a szolgálatot és hogy az amugy is ideges közönségnek fiatal, suhanc-kalauzokkal, értelmetlenekkel és gorombákkal kell küzködnie. Nagy veszedelmeket rejt magában az ilyen vezetés, amely politikával van átitatva és az olyan személyzet, amely meg sem közeliti a szociális jólétet. Gyorsan és radikálisan kell itt változásoknak következniök, mert a véres hetek után a közönség nem tud disztingválni és mi félünk, hogy Buday urékat hamarosan olyan vádakkal fogják illetni, amelyekben talán még sem ők a bünösök.

Milyen legyen a főváros következő programmja?

Végleg megbukott Wolff Károly aszkéta-politikája

Külföldi és belföldi kölcsönök igénybevételével folytatni kell a beruházási programmot

A Fővárosi Hirlap számára irta: Ereky Károly

A főváros politikájában csak a háttérben vannak nehézségek, mert a tény az, hogy Wolff Károly megbukott. Ez befejezett dolog. Ezen nem változtat semmiféle tárgyalás. Nem azért bukott meg Wolff Károly, mert nagy ember és összebeszéltek volna az ellenségei, hanem azért bukott meg, mert kicsiny ember, aki a politikai hatalmat nem tudja felhasználni absolute semmire, legfeljebb apró, jelentéktelen személyi ügyek elintézésére és holmi apró kedvezmények, ugynevezett közgazdasági morzsák odadobására a mellette küzdő párttagok számára. Azért bukott meg Wolff Károly, mert olyan polcióba jutott, amelynek betöltésére képtelen és mert soha még olyan meddő a főváros közigazgatása nem volt, mint éppen Wolff Károly vezetése alatt.

Hogy

most uj pártalakulások következnek be és ezen uj pártok a keretek fölött tanácskozásokat folytatnak,

az csak természetes. Hiszen sokan azt hiszik, hogy most elérkezett az ő idejük és igyekeznek pozicióikat megerősiteni. De éppen az a körülmény, hogy nagyon sokan pártot akarnak alakitani és a pártkeretek megszervezéséről tárgyalnak, mutatja azt, hogy Wolff Károly az egész vonalon megbukott. A választóközönség tisztában van azzal, hogyha Wolffékoak oda adná a többséget, ők az elkövetkező időkben éppen ugy nem tudnának csinálni semmit, mint ahogy eddig sem csináltak semmit. A nagyközönségnek nem lehet finom szubtilitásokról beszélni, a választóközönség látja, hogy Wolffék kiskaliberü politikát inauguráltak a fővárosban, amely politikában nemhogy alkotóerő lett volna, de minden alkotó erőt egyenesen elnyomtak tudatlanságukban. Ha a közgazdasági és pénzügyi kérdésekhez nem értett Wolff Károly, legalább azt reméltük volna tőle, hogy kidolgoz valamilyen közigazgatási programmot. Ez sem történt meg: Wolff Károly nem dolgozott semmit. Az eléje kerülő ügyekben itélkezett és nagyképü beszédeket tartott, de hogy ő maga áttanulmányozta volna Budapest székesfőváros közigazgatását és most, a fővárosi törvény megalkotásánál tanácsot tudna adni a kormánynak abban az irányban, hogy hogyan kell a fővárosi törvényt elkészíteni, arról szó sincs.

Wolff Károly a fővárosi törvénnyel csak annyit foglalkozik, hogy hogyan tudná ő továbbra is biztositani meddő és tartalmatlan vezérségét.

Én, aki gyakorlatiasan gondolkodom, el sem tudom képzelni, minek kell Wolff Károlynak politikai hatalom? Minek a hatalom egy olyan embernek, aki kijelenti, hogy semmiféle ambiciója az életben és a maga számára semmiféle igénye nincs és ezt a lemondó principiumot át akarja vinni az egész emberiségre s azt szeretné talán, ha az emberek mezitláb járnának és korbácsolnák magukat, mint azt a flagellánsok tették. Nem tudom, hogy mit akar a mai politikai életben akkor, amikor minden reálpolitikus azzal áll a nép elé, hogy az egész társadalom anyagi javait akarja szaporitani és arra törekszik, hogy az embereknek több ennivalójuk legyen, szebben ruházkodjanak, modern lakásokban lakjanak, rendelkezésükre álljanak a felett közlekedés összes eszközei és szinház, irodalom, művészet tegye széppé a modern emberek életét. Amikor minden modern politikus ezzel a programmal lép elő, akkor jön egy ilyen aszkéta elveket hirdető, tehetetlen, közgazdasági téren teljesen járatlan politikus és vezér akar lenni. Miért? Budapest közönségének talán az lehet a XX. században a politikai ideálja, hogy néki nélkülözéseket prédikáljanak, hogy neki lemondásról beszéljenek, amikor ez az itt élő millió ember a világ legideálisabb életét élhetné, ha dolgozik és ha jó politikával reális uton vezetik?

Budapest közönsége meg fogja érteni azt, hogy az általam hirdetett közgazdasági és közigazgatási programm az igazi és hogy

Wolff Károly nem tesz egyebet, minthogy meg akarja tartani hatalmát, eddigi müködésének megfelelően, ujabb rombolások céljára.

Wolff Károly, mert alkotni nem tud, tehát rombolni akar és ellensége minden alkotó embernek, mert ő maga nem tud alkotni. Igazolja ezt azzal, hogy három esztendő alatt egy lépést nem tett ilyen irányban, sőt mindenkit megakadályozott abban, hogy a főváros anyagi érdekeivel magas szinvonalon foglalkozhassék.

A jövendő törvényhatósági bizottságnak, amely Budapest ügyeit felülről intézni fogja, csak az lehet a programmja, hogy a főváros összes üzemeit talpraállitsa és azt az óriási nagy vagyont, amely Budapest székesfőváros tulajdonában van, a modern szellemnek megfelelően, kihasználja a közönség érdekében és az összes közszolgáltatásokat olyan olcsóvá tegye, amilyenné csak lehetséges, de

semmiesetre sem helyezkedhetik aszkéta álláspontra és nem hirdetheti, hogy az emberek mondjanak le a kulturéletről és vessék alá magukat a nélkülözéseknek.

A Wolff-féle aszkéta-politikával szemben a főváros közönségének mindent el kell követnie, hogy a lehető legnagyobb anyagi jólétben éljen és ehhez szükséges az, hogy

azokat a nagy inveszticiókat, amelyeket Budapest székesfőváros a háboru előtti években megkezdett, uj kölcsönök felvétele utján és a régiek rendezésével teljesen befejezzük.

Óriási hiba az, hogy Wolff Károly a külföldi kölcsönök ügyében csak átmeneti megoldást hozott létre, mert minél jobban mulik az idő, annál inkább közeledünk az aranyparitásos viszonyokhoz és a külföld is annál inkább fogja számadatokkal igazolni tudni azt, hogy Budapest székesfőváros közönsége a külföldi kölcsönök kamatszolgáltatását és tőketörlesztését megkezdheti.

Természetes, hogy Wolff Károly, aki nem akar a mindennapos élettel reális érintkezést keresni, aki nem a székesfőváros érdekeit nézi, hanem a saját elfogult világnézetével akar dacosan szembeszegülni az egész világ kapitalistáival, nem volt képes arra, hogy a főváros kölcsönügyeit szabályozza. Pedig oly egyszerü dolog az egész. Végeredményben Budapest összes hitelezői tudják azt és előzetes kalkulációkkal be lehet bizonyitani, hogyha további hiteleket nyujtanak a fővárosnak, akkor a főváros eleget

fog tudni tenni kötelezettségeinek, ha pedig nem támogatják, nem fog tudni azoknak megfelelni. Tehát az utirány adva van:

Budapest közönségének tovább kell folytatnia külföldi és belföldi kölcsönök igénybevételével beruházási programmját és akkor megmenekül mai katasztrofális helyzetéből.

Miután Wolff Károllyal végeztek az események, természetes dolog, hogy most már a részletes munkaprogrammnak a kidolgozása következik, amely munkaprogrammban taxative fel kell sorolni mindazokat a szükséges intézkedéseket, amelyeknek segitségével a főváros ügyeit rendbe hozhatjuk.

A Fővárosi Hirlap hasábjain fokozatosan ki fogom fejteni mindazokat a részletkérdéseket, amelyek a következő fővárosi programmal kapcsolatosak. Wolff urral a programm kérdésében már nem sokat foglalkozunk, legfeljebb csak rá fogunk mutatni, amikor szükséges lesz dokumentálni azt, hogy Wolff Károly mulasztásai nélkül ezt a programmot már régebben meg lehetett volna valósitani.

Bethlen végleg szakitott Wolffékkal

Mi történt Genf előtt és mi történt Genf után? Orientáció bal felé — Vázsonyi Vilmost sürgősen hazahivták

A városházi helyzet — nemhiába tulajdonképen az országos politika megfordulását jelképezi — rendkivüli figyelmet érdemel. Soha nem volt még olyan jelentősége a kommunális politikának, mint ma, mert ami a mai, a közönség előtt még kissé homályos, de a valóságban egészen tiszta városházi helyzetből meg fog születni, az kétségtelenül megmutatja majd gróf Bethlen István országos politikájának az uj irányát. Mi most nem kivánunk teljes képet adni, csak rövid vázlatban mondjuk el, hogy

a kormánynak a városi politikusokkal kezdett tárgyalásai visszajutottak a kiindulási ponthoz,

amit mi nemcsak kedvező jelenségnek, de egyben haladásnak is szeretnénk mondani. Azt jelenti ugyanis ez a megállapitás, hogy gróf Bethlen István miniszterelnök most már véglegesen szakitott Wolffékkal. Vannak, akik azt mondják, hogy Bethlen csak szinleg tárgyalt Wolffal, de ha ez nem fedi is a tényt, sokkal valószinübb az, hogy a miniszterelnök udvariasságból ült össze a városházi kurzus bukott vezérével tanácskozni. Igy kell ennek lennie, mert a genfi tárgyalások eredményes leszámitolásához aligha lesz szükség Wolffék további városházi vezérkedésére.

Az is bizonyos, hogy

Bethlen genfi utja előtt sem gondolt Wolff támogatásának megtartására,

mert már Genfbe való elutazása előtt kész megállapodása volt Ugron Gáborral és más liberális vezérekkel. Ezt bizonyitják azok a kijelentések is, amelyeket Bethlen genfi utja idején éppen Ugron Gábortól hallottunk és amelyek Ugron fontos politikai szerepét jelentették. Akkor — amint értesülünk — a kormányt támogató városi párt középhada Heinrichékből, Ugronékból és más mérsékelt liberális politikusokból állott volna, mig jobboldalról hozzájuk csatlakozott volna Wolffék nem túlságosan kompromittált szárnya, az élükön Ernszt Sándorral.

Amikor Bethlen Genfből hazajött, hosszu tárgyalások után, amelyek nagyrészét mesterkélt udvariassági tárgyalásoknak mondják,

teljesen felborult a Heinrich-Ugron-Ernszt-féle alakulás

és pedig valószinüleg azért, mert gróf Bethlen István a genfi tárgyalások után ezt az alakulást nem tartotta már megfelelőnek arra, hogy kifelé és befelé egyaránt determinálni legyen képes az ő jövendő politikáját. Most tehát pár óráig ott állunk, ahonnan elindultunk: gróf Bethlen István meg akarja csinálni azt a városi többségi pártot, amely Wolffféktől átveszi a hatalmat és egyben a kormányt is támogatja. A tárgyalások ebben a pillanatban, amikor ezeket a sorokat irjuk, már meg is kezdődtek és mint mondják, igen gyorsan be is fejeződnek. Az uj tárgyalások iránya bal felé mutat és a mi értesülésünk szerint

a szélső liberálisok, Rassayék és a demokraták vannak soron,

amit az is bizonyit, hogy a külföldön tartózkodó Vázsonyi Vilmost sürgősen hazahivták és igy már a legközelebbi tárgyalásokban a demokratavezér is részt fog venni. Ezeknek a tárgyalásoknak igen rövid időt szabtak és amint a kormányhoz közel álló körökben mondták nekünk, feltétlenül eredményre kell vezetniök.

A kormánykörökben élő egy tulzott optimizmust azonban nem osztják a maga teljességében az ellenzéken levő liberálisok és demokraták. Itt is el tudnak képzelni egy uj liberális pártalakulást és hisznek is annak a létrejöttében, de ugy mondják, hogy ez az uj párt — ellenzéki lesz. Egészen bizonyos, hogy

a demokraták és egyéb liberális várospolitikusok még ma sem adták fel a szocialistákkal való kompromisszum gondolatát,

amit igen határozottan megerősit az a beszéd, amelyet Baracs Marcel mondott a héten Óbudán. Ebben a beszédben még mindig annak a meggyőződésének adott hangot a demokrata vezér, hogy a demokraták és a szociáldemokraták választási koalíciója feltétlenül meg tudja szerezni a városházi többséget. Ennek meg is van a valószinüsége, amig az olyan halvaszületett ötletekre, amiket Szilágyi Lajos a parlamentben hangoztatott, hogy a liberálisoknak Wolffékkal is össze kell fogni a szocialisták ellen, senki sem hallgat.

Az események a közeli napokra várhatók és nem lehetetlen, hogy a helyzet egészen meglepetésszerüen alakul ki.

Fullánkok

Az októbristák vacsorája

tulajdonképen nem volt egyéb, mint politikai gyertyaszentelő, amikor a medve kibujik a barlangjából és ha nem találja a maga kabalája szerint megfelelőnek az időjárást, akkor szépen összeszedi a sátorfáját és a másik oldalára fordulva, tovább alussza téli álmát. Hasonlóképen cselekedtek az oktobristák is, akik most szintén visszavonulóban vannak téli álmuk folytatására. Mi nem kiáltunk az urak után hazaárulót, mi nem vádoljuk őket semmivel, amivel nem bűnösek. Mi megelégszünk azzal a váddal, amelyet ők emelnek önmaguk ellen, hogy gyengék voltak. Ma igenis olyan időket élünk, amikor nem gyenge kezekre, de erős férfiakra van szükség. Ilyen férfiakat keresünk. Elhiszszük, hogy nem ők csalogatták életre a bolsevizmust, de Kun Béla mégis az ő rosszul őrzött kapujukon vonult be a hatalomba és Bokányi Dezső a városi néptanácson át jutott el a polgármesteri szék bitorlásáig. Bocsánatot kérünk, de mi Bokányi urat nem akarjuk többé viszontlátni.

Majd elfelejtettük,

hogy Feld Zsigmond még mindig abban a hitben él, hogy az ő szinháza nélkül halálos csapás érné a magyar kulturát. Elcsöndesedett egy kicsit a városliget nagy siránkozója és már szinte azt gondoltuk, hogy kedvez neki a konjunktura és bankóhegyeket keres a jóhirnevű „müintézet"-tel. Most azonban azt kell hallani, hogy a tűzőrségi dijakkal akadt valami baja. Feld ur, a magyar kultura bajnoka és vértanuja, nem hajlandó a fölemelt dijakat fizetni a tüzoltóknak, akik egész vagyonát, exisztenciáját védik, őrzik. Magasabb dijakat kell fizetni a tüzoltóknak? Senkinek, egy léleknek sincs tiltakozó szava. Nem is lehet. Csak Feld ur rekriminál. Elmult a világháboru, elfelejtettük a forradalmakat, a kurzus is leáldozóban van: de Feldék még mindig a régiek.

Rémhirek járnak

megint az uj választási novelláról, amelyben éppen e rémhirek szerint lesz virilizmus, lesz tizéves helybenlakás. De lesz még valami, amiről nem szivesen beszélünk komolyan. Azt mondják, hogy a szavazásoknál meghagyják a közigazgatási kerületeket, de az egyes kerületek nem annyi képviselőt választanak, amennyi népességük számarányának megfelel, hanem körülbelül megforditva. Minél több liberális szavazó van egy kerületben, annál kevesebb képviselőt választhat. Ez méltó párja a Dömötör-féle ötletnek, amely a legkisebb budai kerületnek is éppen annyi mandátumot adott, mint a hatalmas Terézvárosnak. Nem vagyunk tulzóan radikálisak, de — ha tényleg vannak ilyen ötletek — azok ellen az egész liberális polgárságnak, még a legkonzervatívebbeknek is, fel kell vonulniok. Mert ez már nem a választói jog szükitése, hanem a választóknak klasszifikálása. A másodosztályu városi polgárság törvénybeiktatása.

ENGEL KÁROLY

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára

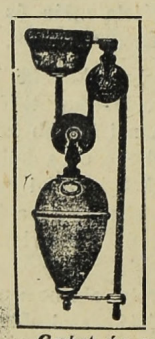

CÉGTULAJDONOSOK:

Dr. Holitscher Pál gépészmérnök és Komját Ernő

Iroda és raktár: Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.

Gyár: Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.

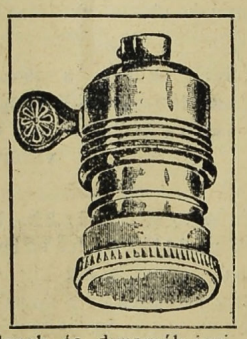

Alapitva 1885-ben.

Telefon: Keresk. osztály: J. 114—02. Müszaki osztály: J. 49—62.
Gyengeár. oszt.: J. 49—61. Raktár: J. 48—30.

Sürgönycim: „NORIS BUDAPEST"

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közcsavarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.

Raktárról azonnal szállitok: elektro-motorokat és dynamokat, egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. Szénkeféket minden méretben és minőségben, ugyszintén fémszövet vagy lemezkeféket.

Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamutvagy selyemszigetelésü dynamóhuzalokat minden méretben, varnish-vásznat és szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet és diagonális szövésü köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket, eredeti vulcanfibre-lemez, illetve rudakat minden méretben, szigetelőlakkokat stb.

Állandóan raktáron tartok főző- és fütőkészülékeket minden szabványos feszültségre.

Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

Hofer István és Tsa

műszaki és olajkereskedés

BUDAPEST

Telefon: 38-86. Podmaniczky-utca 59.

A fővárosi novelláról és a községi választójogról

Friedrich István választójoga — A Dömötör-novella előnyei és hátrányai — Mi lesz az interregnum alatt?

Az uj novellát sürgősen kell megalkotni

Irta: Márkus Jenő dr., miniszteri tanácsos, volt törvényhatósági bizottsági tag

I.

Most, hogy már ismeretes a kormánynak az az elhatározása, hogy a törvényhatósági bizottság mandátumát nem hosszabbitja meg, a közelgő uj községi választások élénk érdeklődést váltanak ki Budapest lakosságának széles rétegeiben. Bárha ugy az uj községi választási törvénytervezetet, mint a választások időpontját egyelőre még homály födi, máris megkezdődött a különböző pártok erőteljes szervezkedése és agitációja.

Budapest polgársága kétségtelenül fontos lépés előtt áll. Döntenie kell a város és a maga jövő sorsa felől!

A választások eredményétől függ, hogy a közigazgatás vezetése olyan minden szélsőségtől mentes, magas szinvonalon álló képviselőtestület kezébe jusson, mely megtalálja sulyos gazdasági helyzetünkből a kivezető utat és eredményesen beilleszkedik a nemzeti konszolidáció közös nagy munkájába.

Ez a körülmény időszerüvé teszi, hogy foglalkozzunk

a törvényhatósági bizottság ujjáalakitásával s ezzel kapcsolatosan a fővárosi novellának és az uj községi választójognak a kérdésével.

Áttekintés céljából elsősorban nézzük az alapvető 1872:XXXVI. t.-c.-nek, az u. n. „fővárosi törvény"-nek s az ezt módositó novellának, az 1920: IX. t.-c.-nek idevonatkozó rendelkezéseit, hogy a multat a jelennel összehasonlitva, megállapitásokat tehessünk a jövőre nézve.

Az 1772. XXXVI. t.-c.

Az 1872:XXXVI. t.-c. szerint a törvényhatósági bizottság 400 tagból állott.

Bizottsági taggá választható volt mindenki, akinek ezen törvény határozatai szerint választóképessége volt.

Választó volt az a honpolgár, aki az 1874: XXXIII. t.-c. alapján országgyülési választójoggal birt (a megkivántató vagyoni cenzus mellett — nők kivételével — minden 20 éves férfi), — ha irni s olvasni tudott és két év óta állandóan a fővárosban lakott.

A választóképesek a bizottsági tagok felét, vagyis 200-at, a kellő számu póttagokkal (50) együtt, az 1200 legtöbb egyenes állami adót fizetők sorából (ezeknek a névjegyzékét az adóhivatalok kimutatásai alapján évről-évre az igazoló választmány állitotta össze), — másik felét a megfelelő számu (50) póttagokkal együtt az összes választók sorából választották. Az előbbiek voltak a virilista, az utóbbiak a szabadonválasztott bizottsági tagok.

A választás közigazgatási kerületenként, a többségi rendszer szerint, a bizottsági tagok mindkét felére, tehát ugy a szabadonválasztottakra, mint a virilistákra két külön szavazólapon történt és pedig akként, hogy minden választó a választandó összes virilista bizottsági tagokra és póttagokra együttesen adta le a szavazatát. A szabadonválasztott bizottsági tagok választásánál ellenben minden kerületben csak annyi bizottsági tagra történt a szavazás, ahány szabadonválasztott bizottsági tag az illető kerületre esett.

A virilista bizottsági tagok választása tehát együttesen, az egész fővárosra kiterjedőleg, a szabadonválasztott bizottsági tagoké pedig közigazgatási kerületenként, különkülön és megfelelő számarány szerint történt.

A szabadonválasztott bizottsági tagok közül minden kerületet annyi bizottsági tagsági hely illett'e meg, amennyi a főváros összes választóinak a kerület választóihoz viszonyitott aránya szerint a kerületre esett, még pedig azzal a megszoritással, hogy egy-egy kerületre 20-nál kevesebb és 30-nál több szabadonválasztott ne jusson.

A virilista bizottsági tagsági helyek kerületenkénti számarányát a kifejlődött gyakorlat alapján a bizottsági tagokból alakult kerületközi u. n. „45-ös bizottság" állapitotta meg.

Ezen az alapon, a legutolsó 1907. évi közgyülési határozat szerint:

		szabadonválasztott	virilista	összesen
az	I. ker.-re esett:	— — 20	7	27
a	II. „ „	— — 20	9	29
a	III. „ „	— — 20	5	25
a	IV. „ „	— — 24	27	51
az	V. „ „	— — 22	34	56
a	VI. „ „	— — 24	39	63
a	VII. „ „	— — 24	38	62
a	VIII. „ „	— — 24	31	55
a	IX—X. „ „	— — 22	10	32
		200	200	400

bizottsági tag.

Indokolt volt-e a régi törvényhatóság feloszlatása?

A „fővárosi törvény" alapján 1912-ben volt az utolsó községi választás és 1915-ben az utolsó tisztujitás. Mig azonban a világháboru következtében az ország többi törvényhatóságainak a mandátumát mind a mai napig meghosszabbitották, ezzel szemben az 1920:IX. t.-c. elrendelte a székesfővárosi törvényhatósági bizottság ujjáalakitását, sőt az általános tisztujitást is, dacára annak, hogy az 1915-ben megtartott tisztujitás alkalmával megválasztott tisztviselők mandátuma az 1872:XXXVI. t.-c. értelmében tulajdonképen csak a hatéves ciklus végén, tehát 1921 dec. 31-én járt volna le.

Vajjon indokolt volt-e a régi törvényhatóság feloszlatása akkor, amikor a többi törvényhatóságok megbizását a rendkivüli viszonyokra és a közigazgatási reform szükségszerü megvalósitására való tekintettel folytatólagosan meghosszabbitották?, — vajjon nem végzett volna-e a mostani nehéz időkben a régi vezetőség, a régi tapasztalt s az ügyekben járatos törvényhatóság eredményesebb munkát, mint a mostani közgyülés: erről bizonyára sokat lehetne vitatkozni. De az erről való vitát „post festa", miután ma már ugy sem lenne gyakorlati értéke, mellőzöm és szigoruan a tárgynál maradok.

A „székesfővárosi törvényhatósági bizottság ujjáalakitásáról" szóló 1920: IX. t.-c. értelmében a jelenlegi törvényhatóság 240 választott és 22 olyan tagból áll, akik a most emlitett törvény alapján a bizottságnak állásuknál fogva tagjai. A jelenlegi törvényhatóság összlétszáma tehát — az 1872:XXXVI. t.-c. értelmében ülési és szavazati joggal biró fővárosi tisztviselők (26) beszámitásával — összesen: 288, szemben a régi 426 taggal.

E novella értelmében községi választó az, akit az 5985/919. számu „Friedrich"-féle kormányrendelet értelmében a nemzetgyülési választójog megillet. E szerint választójoga van minden férfinak és nőnek, aki legalább 6 év óta magyar állampolgár, ha legalább félév óta ugyanabban a községben lakik és 24-ik évét betöltötte.

Törvényhatósági bizottsági taggá az választható, akinek a választás időpontjában törvényhatósági választójoga van, ha életének 30-ik évét betöltötte, s ha legalább 1914 julius 1. óta budapesti lakos és legalább 10 év óta magyar állampolgár.

A bizottsági tagokat közigazgatási kerületenként, közvetlenül és titkosan választják az arányos képviseleti rendszer szerint.

Minden választókerület 24 rendes és 6 póttagot választ.

A szavazás nem az egyes jelöltekre, hanem az egyes pártok által ajánlott lajstromokra történik. Minden választókerületben az egyes pártokat a rájuk esett szavazatok arányában, az egyes jelölteket pedig pártonként a lajstromokban feltüntetett sorrend szerint illeti meg a megbizás.

II.

A Dömötör-féle novella kritikája

A novella tehát a bizottsági taglétszám erős, több mint harmadával való lecsökkentése mellett megszüntette a virilizmust s helyébe behozta az állásuknál fogva helyet foglaló bizottsági tagok rendszerét: a szellemi virilizmust.

A taglétszám csökkentése valami jelentős eredménynek nem mondható. Ugyan fel lehet hozni mellette, hogy ez az ujitás a testület tanácskozó és munkaképességét kivánta előmozditani, mint ahogy általában ebből a szempontból a kisebb testületek rendszerint kétségtelenül eredményesebben müködnek, mint a nagyobb létszámuak, azonban az önkormányzati szempontok, az önkormányzatnak minél szélesebb kimélyitése és az önkormányzati jogban a néprétegeknek minél szélesebb körben való érdekeltetése, bevonása és közremüködése magasabb állampolitikai szempontból kivánatossá teszi a taglétszám megfelelő emelését. E mellett szól az a körülmény is, hogy az önkormányzati tevékenység sulya és lényege tulajdonképen a törvényhatóság kebeléből alakitott bizottságokra esik, amelyekben az előkészités, vagyis a tulajdonképeni érdemi munka folyik. E bizottságokat eredményesen megalakitani, ezektől eredményes munkát várni pedig csak akkor lehet, ha ezekbe a közigazgatási gépezet sokirányu vonatkozásainál fogva számos előkészitő és véleményező testületekbe megfelelő számu tagot lehet delegálni. Ezeket a szempontokat látjuk egyébként megvalósitva a méltán mintaszerünek ismert német városigazgatásban. A német városokban, mint az önkormányzati jogkör tényleges részesei és végrehajtói: a képviselőtestületek mellett még megfelelő taglétszámu kerületi választmányok is müködnek. Ezeknek a rendszeresitése, sok különös céljuk és rendeltetésük mellett ama általános elvi szempontból történt, hogy az önkormányzati szellem s a benne rejlő erő a köz javára minél teljesebb mértékben érvényesülhessen.

A virilizmus eltörlése és egyes kerületek privilegizálása

A virilizmus eltörlése minden tekintetben helyes és célirányos, mert egy modern államban modern fővárosában a vagyoni cenzus, mint különös előjogok forrása, a mai kor demokratikus elveivel és felfogásával többé összesze nem egyeztethető. Bátran hozzátehetjük ehhez azt is, hogy a gazdasági eltolódások következtében ma még konzervativ szempontból is a virilizmus elejtése kivánatos.

Annál szögesebb ellentétben áll azonban a demokratikus követelményekkel szemben a novellának az a rendelkezése, hogy a 240 bizottsági tagból minden kerület, tekintet nélkül a lakosság, illetve a választók számarányára, egyformán 24 tagot választ. Ez a rendelkezés ellenkezik az általános és egyenlő választójog sarkalatos alapelvével, mert egyes kerületek kevesebb választójának a képviseltetésben több jogot és több befolyást biztosit, mint egyes kerületek több választójának. Más szóval, lehetővé teszi a többségnek a kisebbség által való majorizálását.

Ami a választói jogosultságot illeti, e tekintetben a novella mellőzte természetesen nemcsupán a régi 1874. évi választói törvényt, hanem az időközben alkotott 1913. évi XIV. választási törvényt is és ráhelyezkedett a már emlitett „Friedrich"-féle jogforrásra.

A jelenlegi törvényhatósági bizottság tehát a legszélesebb körü általános, egyenlő és titkos választójog alapján nyerte megbizatását.

Hogy ennek dacára a szociáldemokraták nincsenek a törvényhatóságban képviselve, ennek oka — amint ismeretes — az, hogy ők politikai okokból, miként az első nemzetgyülési választásokon, ugy a községi választásokon sem vettek részt.

A szociáldemokraták passzivitását, teljes objektivitással itélve meg a történteket, sajnálatosnak tartom. Mert kétségtelen, hogy az esetben, ha a választásokon részt vettek volna, egyfelől másként alakultak volna ki a városházi erőviszonyok, másfelől a közgyülésen való részvételük siettette volna a jelenlegi tarthatatlan, meddő városházi rendszer bukását.

Ez azonban más lapra tartozik.

A fővárosi novella pártpolitikai jogalkotás

Ezzel szemben viszont rá kell mutatnom arra a káros körülményre, hogy ez a személyi jogforráson alapuló községi választójog a kellő szellemi szinvonalon álló, politikaileg iskolázott, öntudatos adófizető polgárság és munkásság mellett, pártpolitikai célzattal szavazati joghoz juttatta a nagy városban időnként meghuzódó, a város lakosságához nem tartozó, rendes foglalkozást nem üző „facér" elemet, melyet a demagógia eszközeivel minden tulzásra könnyen fel lehet használni s melynek valóban semmi köze, semmi joga az ország fővárosához. Már pedig egy községi közület, különösen egy város vezetésébe a helyi önkormányzat lényegéből folyóan csak annak lehet joga befolyni, csak annak lehet joga beleszólni, aki a városhoz tartozik, aki tehát állandóan ott lakik, ott dolgozik és a közös külön terhekhez hozzájárul. Ezt az elvet épségben fenn kell tartani, mert ha rést ütnek rajta, meginognak az államalakulat pillérei: a városok.

A jelenlegi közgyülés szélsőséges megnyilatkozásainak, a városháza mostani szélsőséges kormányzatának ez is egyik eredője.

Mindent összevetve, megállapithatjuk, hogy a fővárosi novella nem szerencsés jogalkotás, s hogy erősen magán viseli a törvénykészitők

egyoldalu pártpolitikai felfogását és törekvéseit. Emellett hiányos, mert a törvényhatósági bizottság mandátumának ez év végén bekövetkező lejárta esetére nem tartalmaz semmiféle rendelkezést, ugy, hogy amennyiben eddig az időpontig nem történik megfelelő törvényhozási intézkedés, a novella hatályát veszti s a főváros önkormányzatában **interregnum** fog bekövetkezni.

Mi történjék az interregnum alatt?

Ez az interregnum — ugy látszik — ma már egyébként sem kerülhető el, mert még abban a legjobb esetben is, ha az uj fővárosi novellát a nemzetgyülés a folyó évben tető alá hozza, az uj választások a jövő év első harmadára maradnak.

Elő áll tehát az a kérdés, mi történjék az interregnum alatt?

A novella szerint a belügyminiszter a törvényhatósági bizottságot feloszlathatja, ha a törvényhatósági bizottság olyan eljárást tanusit, mely az állam érdekét vagy a főváros jólétét veszélyezteti vagy a közigazgatás eredményes müködését kizárja. Ez esetben az uj választást 2 hónapon belül meg kell tartani. Az uj választás megtartásáig a törvényhatósági bizottság hatásköréhez tartozó halaszthatatlan ügyekben a főpolgármester (kormánybiztos) elnöklete alatt a Tanács határoz.

Valószinü, hogy a kormány a novellának ezt a rendelkezését fogja „per analógiam" alkalmazni az interregnum idejére, s

a közigazgatás élére kormánybiztost fog kinevezni, akinek feladata lesz egyuttal az uj választást előkészíteni és lefolytatni.

A magam részéről, amennyiben az uj novella a folyó év végéig letárgyalható nem lenne, részben a törvényes alap megóvása érdekében, részben arra való tekintettel is, nehogy az uj választás hosszabb időre kitolható legyen, — azt az álláspontot tartom helyesnek, hogy a novella rendelkezéséhez alkalmazkodva, a belügyminiszter a törvényhatósági bizottságot, melynek eddigi eljárása „a közigazgatás eredményes müködését" kétségtelenül kizárja, ez évi december havában oszlassa fel, s intézkedjék, hogy az uj választás 2 hónapon belül — amely idő alatt az uj novellát a nemzetgyülés törvényerőre emelheti — megtartassék. Természetes, hogy ez esetben és az átmenet idejére kormánybiztost kell a város élére állitani.

III.

Az uj novella nem vághat elébe a fővárosi törvény reviziójának

Az 1920:IX. helyébe lépő uj novella megalkotásánál mindenekelőtt két körülményre kell ügyelni.

Az egyik az, hogy az uj novellát mint átmeneti, rövid zárós időre szóló jogalkotást kell kezelni, melynek nem lehet egyéb célja, mint az, hogy a főváros közigazgatásának végleges reformjáig a törvényhatósági bizottság ujjáalakitását megszabja. A novella tehát az érvényben lévő 1872 : XXXVI. alaptörvény egyéb rendelkezéseit nem érintheti s nem vághat elébe a fővárosi törvény reviziójának, melynek előkészitésére és kidolgozására az uj törvényhatósági bizottság maga hivatott.

A másik körülmény az, hogy törekedni kell a novella gyors parlamenti letárgyalására, ami csak az esetben valósitható meg, ha a novella lehetőleg alkalmazkodik a meglevő törvényes rendelkezésekhez.

Milyen legyen a megalkotandó uj novella?

A novella keretében megoldandó főbb elvi kérdések tekintetében véleményem szerint a következő szempontokat kellene érvényesiteni.

A községi választójogosultság alapjául a jelenleg érvényben lévő 2200/922. sz. kormányrendeletet kell elfogadni, mint amelynek alapján a választói összeirás és a választói névjegyzék készül. E szerint községi választójoga lenne minden férfinak, aki 24 éves, 10 év óta magyar állampolgár, 2 év óta Budapesten lakik és 4 elemit végzett; továbbá minden nőnek, aki ezen kellékek mellett 30-ik évét betöltötte és 6 elemit végzett.

A választhatóság tekintetében a hangoztatott felfogás alapján szükséges bizonyos megszoritás és pedig oly értelemben, hogy bizottsági taggá csak az a községi választó választható, aki életének 30-ik évét betöltötte és legalább öt éve, vagyis 1918 julius 1. óta Budapesten lakik.

A vagyoni virilizmust, amint azt kifejtettem, feltétlenül mellőzni kell, viszont fenntartandó a szellemi virilizmus, sőt a hivataluknál fogva helyet foglaló bizottsági tagok számát emelni lehetne. Minden tekintetben hasznos eredményt várhatunk ugyanis attól, ha a törvényhatósági bizottságban a lakosság különböző érdekképviseletei, az olyan testületek, mint: az Omge, az Omke, a Gyosz, az Iparegyesület, továbbá: az ügyvédi kamara, ugyszintén: a mérnökök, épitészek, orvosok, tisztviselők, kereskedelmi és ipari alkalmazottak és a munkásság szervezeteinek képviselői, végül a különböző vallásfelekezetek reprezentánsai is hivatalból részt vennének.

A törvényhatósági tagok összlétszámát az önkormányzati szellem mélyitése érdekében a szellemi virilisták betudásával legalább 280, de inkább 300 főben kellene megállapitani és viszsza kellene állitani a fővárosi törvény ama rendelkezését, hogy minden választókerületet annyi bizottsági tagsági hely illet meg, amennyi a főváros összes választóinak a kerület választóihoz viszonyitott aránya szerint a kerületre esik.

A választás módjára nézve, tekintettel az érvényben lévő nemzetgyülési választói kormányrendeletre is, fenntartó lenne a jelenlegi novellának az a rendelkezése, hogy a választás az arányos képviseleti rendszer szerint, közigazgatási kerületenként, lajstromosan történik. E részben azonban felmerül az a kérdés, vajjon nem lenne-e célszerübb, ha a választás nem közigazgatási kerületenként, hanem az 1914:XV. t.-c. értelmében alakitott 22 választókerület szerint történnék, továbbá, hogy az arányos rendszer helyett nem kellene-e visszatérni a többségi rendszerre? Ez olyan nagy horderejü fontos kérdés, amely a legbehatóbb és leggondosabb tanulmányozást és mérlegelést igényli azok részéről, akik hivatva vannak az uj novella felől határozni.

A választásnak feltétlenül titkosnak kell lenni.

Utoljára hagytam a névjegyzék kérdését. Köztudomásu, hogy az idén összeállitott s a jövő 1924. évre szóló választói névjegyzékből az összeirás alkalmával eredetileg mintegy 100—120.000 választót hagytak ki, akik közül a felszólamlás során 50—60.000 választót a központi választmány nem igazolt. Az ujból kihagyottak felebbezéseit a Közigazgatási biróság most fogja elbirálni és valószinü, hogy a biróság a beérkezett 15—18.000 felebbezésnek helyt fog adni. Bárha a névjegyzék összeállitása körül tapasztalt eljárás méltán váltotta ki a lakosság felháborodását s ennek nyomán azt a több oldalról megnyilvánult és egész természetes kivánságot, hogy uj összeirás történjék, tisztában kell lennünk azzal, hogy egy uj névjegyzék összeállitása a községi választások időpontját hosszu hónapokra, esetleg egy évre is kitolná. Ennek következtében el kell fogadnunk az 1924. évi névjegyzéket arra való tekintettel is, mert a fennálló törvényes rendelet értelmében más névjegyzék szerint választatni nem lehet, s mert a kihagyottak tulnyomó részének választói jogosultsága időközben megállapitást nyert, illetve egész bizonyosan megállapitást fog nyerni.

Meggyőződésem, hogy amennyiben a készülő uj fővárosi novellában ezeket a tárgyilagos várospolitikai szempontokat érvényesitik és a lakosság a választások során szabadon nyilvánithatja akaratát, az uj választás eredményeként egy magas szinvonalu, hozzáértő, dolgos, komoly képviselőtestület fogja átvenni a város vezetését, amely — reméljük — sikeresen meg fogja oldani a rá váró nagy és nehéz feladatokat.

Budapest és az ország egyetemes érdeke, hogy ez minél hamarabb bekövetkezzék!

Meinl-féle

uj termésü tea

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTÖDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Novemberi nagy szinpadi műsor.
Világhirü atrakciók. Csupa sláger.
Kezdete este 10 órakor.

Wolffék tömörülnek

Készülődés a végső küzdelemre

Wolff Károly néhány sajtóorgánuma nap-nap után elkeseredett makacssággal ujból és ujból jelenti, hogy gróf Bethlen István és Wolff Károly között a legteljesebb az egyetértés és az az olthatatlan szerelem, amellyel a két államférfi egymással szemben viseltetik, soha olyan virágjában nem volt, mint mostanában. Sipőcz Jenő polgármester példának okáért a napokban azért járt fönt a miniszterelnöknél, hogy meghivja őt a Budapest egységesitésének ötvenedik évfordulóján rendezendő ünnepi misére: a fajvédő lapok azonban ebből az egyszerü és természetes udvariassági látogatásból is egész legendakört varázsolnak elő. Sipőcz misére hivta Bethlent: vajjon van-e ennél kézzelfoghatóbb bizonyiték a mellett, hogy a miniszterelnöknek esze ágában sincs Wolff Károlyt eleiteni.

Minden marad a régiben — mondják álmodozva — és élénk tanusságot tesznek arról, hogy nekik semmiképen sem izlenek az ellenzékiség sovány, sanyaru kenyere. A valóság ezzel szemben az, hogy Wolffék még abban az esetben sem kellenének többé gróf Bethlen Istvánnak, ha véletlenül nem sikerülne is neki egy kormánypárti városi pártot megteremteni.

Amig egyrészt azonban naponta tudtul adják, hogy ők Bethlen szerint nélkülözhetetlenek a városi politikában: addig másrészt a legelkeseredettebb készülődés tapasztalható környezetükben, a biztos bukásra váró választási küzdelemre. Wolffék tömörülnek. Egy kalap alá igyekszenek vonni a különböző diszes nevü kurzuspolitikát folytató egyesületeket, amelyeknek legnagyobb hibájuk a választások tekintetében, hogy sokkal hosszabb és hangzatosabb cimük van, mint taglistájuk. Tömörülnek az ébredők, a szittyák, a fascisták, a magyar Hitlerek, a magyar Mussoliniek és a magyar Kemalok. Hogy ki mindenki tömörül, nem kell másra utalnunk, minthogy tömörülnek A MB-ék is, akiknek feloszlató végzésükön még a tinta sem száradt meg. Lehet, hogy ennek a tömörülésnek legfőbb oka a feloszlatástól való félelem; de sokkal valószinübb, hogy Wolff Károly kiván ilyen módon egységes táborral felvonulni a végső küzdelemre, amelyben mindenáron szeretné megtartani a hatalmat.

Wolff Károly igen szereti hangoztatni, hogy „én biróember vagyok"; éppen ezért nem tudjuk elképzelni, miként veheti igénybe a nagy harci felvonulásban az olyan egyesületeket, amelyeket a belügyminiszter feloszlatott. Vagy a hatalom megszerzése érdekében sok minden előtt huny szemet az ember? Nem lehet benne kétség, hogy nagyon szomoru helyzetbe kerülhetett az a politikai pártvezér, aki a hatalom megtartása érdekében ilyen kétségbeesett eszközökhöz folyamodik.

Az ellenzéknek azonban tanulnia kell a Wolffék példájából. Wolffék egyesületek cimeit egyesitik, üres kereteket abroncsolnak össze, hogy leplezzék harci felvonulásuk kudarcos silányságát. Ezzel szemben a liberálisoknak és demokratáknak is csatasorba, de egységes csatasorba kell állitani hatalmas tömegeiket. Meg kell ennek lenni, mert nem szabad ismét kitenni Budapest népét az eshetőségnek, hogy a komoly, de szétható tömeget elgáncsolja, lebirja, leküzdje a — szervezett semmi.

Botrányok a cirkuszbérlet körül

A régi bérlő nem akarja otthagyni a cirkuszt

„Felvonulok harminckét lovammal a városházára"

A cirkusz-ügy botránya, ugy látszik, még nem fejeződött be azzal a közgyülési határozattal, mely a Fővárosi Cirkusz bérletét Beketow Mátyásnak itélte, hanem a városházi politikusok cirkuszigazgatói szereplése után a törvényszéken fog folytatódni a bérlet körül megindult érdekharc.

Könyöt és társa, a Takarmány- és Terményértékesitő cég mögött szerényen meglapuló Grünfeld Géza, aki egyébként Csillányék cirkusz-vállalkozásának is a pénzembere volt, vagyis a Fővárosi Cirkusz regi bérlői, mint ismeretes, beadvánnyal fordultak a fővároshoz, amelyben arra való hivatkozással, hogy a cirkusz bérletét a forradalmak és a kommunizmus következtében 1919 január elseje helyett csak augusztusban kapták meg, azt kérik, hogy a főváros még egy évi, vagyis 1924 december végéig hagyja meg őket bérletükben. A főváros a beadvánnyal szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Takarmány- és Terményértékesitő R.-T. kérelme jogosulatlan, minthogy a szerződés határozottan kimondja hogy a bérlet késedelmes átvételéből semminemü igényt nem támaszthatnak a fővárossal szemben. A főváros álláspontjának világos leszegezése azonban nem oldotta meg a bonyodalmat. A régi bérlők hivatkoznak arra, hogy a vis major, amit a főváros a késedelem okául megemlit, nem kárpótolja őket a késedelem folytán előállott anyagi veszteségért és a fővárosnak ilyen esetben nem szabad kicsinyes álláspontra helyezkedni, mert igaz ugyan, hogy betü szerint megbirja védeni a főváros álláspontját, helyet kell engedni a méltányosságnak is.

A régi bérlők egyébként nagyon el vannak keseredve. Könyöt S. Sándor botránnyal fenyegetőzik és kijelentette, hogy amennyiben mégis ki akarnák erőszakkal tenni a cirkuszból, felvonul har-

minckét lovával és egész személyzetével a városházára és ott embereinek kenyeret, lovainak pedig zabot fog követelni.

A főváros sem hagyja a maga igazát. Az aktákat a városgazdasági ügyosztály most átküldötte a főváros tiszti ügyészségnek, hogy terjesszék elő jogi véleményüket és indítsák meg a régi bérlő kilakoltatására a bírói eljárást. A cirkusz bérletének ügye annyi harc és botrány után tehát még mindig nincs elintézve, sőt újabb botrányokra van kilátás.

Tisztogatás az éjszakai életben

Nem lehet pinkapénzből politikát csinálni Rendőrök a lokálokban és a klubbokban

Csak örömmel és jóleső érzéssel adhatunk hírt arról a tervről, hogy a budapesti rendőrség most már mindenáron és minden eszközzel meg akarja tisztítani Budapest éjszakai életét. Egyelőre a tisztogatást a kártyabarlangokban kezdték meg és máris néhány „jó fogás"-ról számolhatott be a rendőri krónika. Bocsánatot kell kérnünk azonban, amikor a rendőrséget valami olyasmire figyelmeztetjük, amit amúgy is tud és ez az, hogy nincs Budapesten kör, kaszinó, klub, amelyben amikor az alkonyati csillag megjelenik az égen, meg ne kezdődnék a tiltott szerencsejáték. Nem tudunk arra az álláspontra helyezkedni, hogy tagdijakból nem lehet klubbokat fenntartani, ahhoz okvetlenül pinkapénzre van szükség. De nem tudjuk elfogadni azt az argumentumot sem, hogy felnőtt férfiak zárt helyiségben ne azt cselekedjék, ami nekik jólesik. Igen előkelő klubbokban történt kártyaveszteségek után igen komoly férfiak sikkasztottak már és lőtték már főbe magukat. Ilyen körülmények között éppen ideje már annak, hogy a rendőrség ne hunyjon szemet a mai kor eme nagy erkölcstelensége előtt, amely a gavalléria és az „uri morál"-ra hivatkozva leplezi a bünöket és teszi tönkre az existenciákat és a családokat. Legyen vége annak a rendszernek, amely pinkapénzből csinál politikát.

Szerezze meg azonban a rendőrség előbb a teljes erkölcsi alapot ahhoz, hogy belenyulhasson a klubbok darázsfészkébe. Ehhez pedig az szükséges, hogy bármely klubb, amelyet meg akarnak rendszabályozni, ne mondhassa azt, hogy a rendőrség sokkal alábbvaló helyekkel szemben is teljesitse kötelességét. Mert bármilyen erkölcstelen is az, hogy a körökben és klubbokban orgiákat ül a szerencsejáték, mégis bizonyos az, hogy ezek a helyek nem türik meg az összehasonlitást azokkal a lebujokkal szemben, ahol kivilágos kivirradtig folyik büntetlenül a részeg vendégek fosztogatása. Vérlázitó kizsákmányolás folyik igen sok helyen és ha nem csalódunk, a rendőrség az éjszakai élet megtisztitása alatt azt is érti, hogy ezekben a szörnyü bűntanyákban, ezekben az alkohol hatására és az emberek végzetes könnyelmüségére alapitott lokálokban is rendet kiván csinálni.

Ebben a tudatban örömmel látjuk a rendőrség munkáját, amely látszat szerint lehet az emberi szabadság korlátozása, de a nemzeti erkölcs és a nemzeti vagyon megmentése terén igenis korszakos elhatározás.

Akar Ön takarékoskodni

anélkül, hogy jó kávéjáról lemondjon? Ezt eléri, ha az **Enrilo**-t használja. Az **Enrilo** egymagában, jól felforralva, minden pótlék nélkül helyettesiti a ma oly költséges babkávét. Izben legjobban megközeliti a babkávét és amellett zamatosabb, szebb szinü és összeállitásánál fogva nagyon tápláló, mert az összes tápanyagokat tartalmazza. Nagyon kiadós és ezért a fogyasztásban rendkivül olcsó. **Enrilo** a legfinomabb babkávépótlék is. Egy kisérlet meg fogja Önt győzni. Ezen különlegesség kiváló minőségéért annak egyedüli gyártói: **Franck Henrik Fiai** szavatolnak.

ENRILO

Események

Két cikk. A Fővárosi Hirlap mai számának tartalmából magasan kiemelkedik két cikk, amely szenzációja kell, hogy legyen a mai várospolitikának. A két cikk közül az egyiket Ereky Károly, volt miniszter, a másikat dr. Márkus Jenő miniszteri tanácsos irta. Mind a ketten olyan férfiak, akiknek a közel jövőben igen fontos missziót kell majd vállalniok a városházán. A jövő emberei ők, akik tehetségükkel, tudásukkal és akaraterejükkel igen nagy hasznára lesznek Budapest közönségének. Az, amit a két notabilitás két cikke elmond: tulajdonképen a jövő programmja. Márkus Jenő az, aki a közelebbi témával foglalkozik. Ő az 1872. évi XXXIII. törvénycikk és az 1920. évi IX. törvénycikk között von párhuzamot, összehasonlitva az alapvető törvényt Dömötör Mihály sokat vitatott választási novellájával, amelynek sérelmeit pregnans szavakkal állapitja meg. Egyben Márkus Jenő igen határozottan állást foglal abban a tekintetben, hogy milyennek kell lennie annak a novellának, amelyet Rakovszky Iván belügyminiszter terjeszt majd a nemzetgyülés elé. Márkus Jenő határozott állásfoglalása azt sejteti velünk, hogy pompás logikával kifejtett kritikája és felépitett alapelvei nemcsak a maga véleményét fejezik ki, hanem ennek a tervezetnek komoly létjogosultsága van és azok a tárgyalások, amelyek éppen most vannak folyamatban, arra pontok körül folynak, amelyekre Márkus Jenő is leginkább sulyt helyez. Ereky Károly már távolabbi, de kizárólag gazdasági programmot ad. Programmot arra az időre, amikor Wolffék meddősége már nem lesz képes megakadályozni a cselekedni hajlandókat abban, hogy alkossanak, teremtsenek. Wolffékra talán megdöbbentően fog hatni, ha elolvassák, hogy Ereky Károly az ő aszkéta-politikájukkal szemben eleven, reális gazdaság-politikát követel, amelynek — horribile dictu — az az alapelve, hogy külföldi és belföldi kölcsön igénybevételével folytatni kell azt a gazdag beruházási programmot, amelyet még a „tétlenkedő" Bárczy István és társai dolgoztak ki Budapest számára. Amikor örömmel nyujtjuk át a két cikket olvasóközönségünknek, meg kell állapitani, hogy Wolffék egész rezsimje nem termelt ki annyi gondolatot, mint amennyivel ez a két szürkeborjedelmü ujságcikk büszkélkedhetik.

Báró Petrichevich Horváth Emil Budapest kormánybiztosa? Báró Petrichevich Horváth Emil népjóléti államtitkár beszédet intézett a háztulajdonosokhoz, amely beszédben a főváros politikai helyzetre és utalást tett. A fajvédők orgánuma ettől a megjegyzéstől keserüen felhorkan és megállapitja, hogy Bethlen becsapta Wolffot, mert negativ igéretei daczára mégis kormánybiztost akar kinevezni a főváros élére és ez a kormánybiztos senki más nem lesz, mint báró Petrichevich Horváth Emil, a népjóléti miniszterium államtitkára, gróf Bethlen István bizalmas barátja. Nem láthatunk bele a miniszterelnök szándékaiba és igy nem tartjuk lehetetlennek, hogy a fajvédők riadalmának okai vannak. Báró Petrichevich Horváth Emil feltétlenül tehetséges és feltétlenül liberális gondolkodásu férfiu: rossz, nagyon rossz ajánló levélnek tartanánk azonban, ha kormánybiztosságát elsőnek a háztulajdonosoknak jelentené be. Ez aligha keltene megnyugvást Budapest polgárságában, amelyben a lakók talán mégis nagyobb számban vannak képviselve, mint a háziurak. Van azonban ebben a kombinációban valami, ami nagyon megnyugtató és ez az, hogy Wolffék rettentő nagyot irkoltottak magára a puszta hirre is, hogy Petrichevich Horváth báró lesz a főváros kormánybiztosa.

Korteskedés. A Fővárosi Hirlap régi ellensége annak, hogy a budapesti városházán a politikai időjárástól függ a tisztviselők előmenetele. Régen harcolunk a korteskedésnek sokszor meg nem engedhető módszerei ellen, amelyekkel az egyik pályázó előnyöket akar biztositani a másik fölött. E meg nem engedhető eszközöknek mintaképét adta az egyik tanácsi fogalmazó ur, aki nyomtatott röpiven ismertette érdemeit. Egy ilyen alaposan megtépett, szétrongyolt röpiv került a kezünkbe, amelynek tartalmát a név mellőzésével, alább szószerint közöljük:

„Az üresedésben lévő tanácsjegyzői állások egyikének elnyerése végett pályázik és szives támogatást kér Dr. X. Y. tanácsi fogalmazó, róm. kath., nős, 34 éves, szolgálati ideje 10 év és 4 hónap. A háboru alatt az első arcvonalban teljesitett katonai szolgálatot. Jelenleg a tanácsi IX (közjótékonysági) ügyosztályba, mint előadó van beosztva. Ezenkivül a közigazgatási tisztviselők fegyelmi ügyeinek feldolgozásával és a fegyelmi választmányban azoknak ismertetésével van megbizva. Az 1918-ban megjelent Városházi Évkönyv adatai szerint a mult választáson tizenegyen előztek meg."

A Meinl Gyula r.-t. üzleteiben naponta friss minőségben és legolcsóbb áron kaphatók: Meinl nyers- és pörköltkávékeverékek, indiai és kinai teakeverékek, Meinl füge-, pótkávé, legfinomabb főző- és csemegecsokoládé, praliné, likörök, rum, legfinomabb étolaj, rizs, stb. stb.

FLEISCHMANN-ÁRUHÁZ

csakis Károly-körut 24. sz.

Áruházam átépitése teljesen befejezve; felkérem a n. é. vevőközönséget, hogy bevásárlás előtt, saját érdekében, tekintse meg kirakataimat, és győződjék meg versenyképes áraimról.

Óriási választék menyasszonyi kelengyékben.

A felhalmozott maradékokat olcsón árusitom!

ABADIE

valódi francia szivarka-papir

ŐRI ZOLTÁN

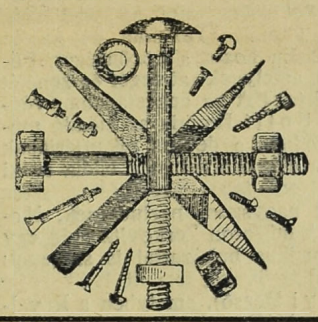

Reszelő- és csavaráru-nagykereskedő

BUDAPEST

NÉPSZINHÁZ-U. 40.

TELEFON:
József 56-46
József 138-09
József 62-84

KAPHATÓ MINDENÜTT

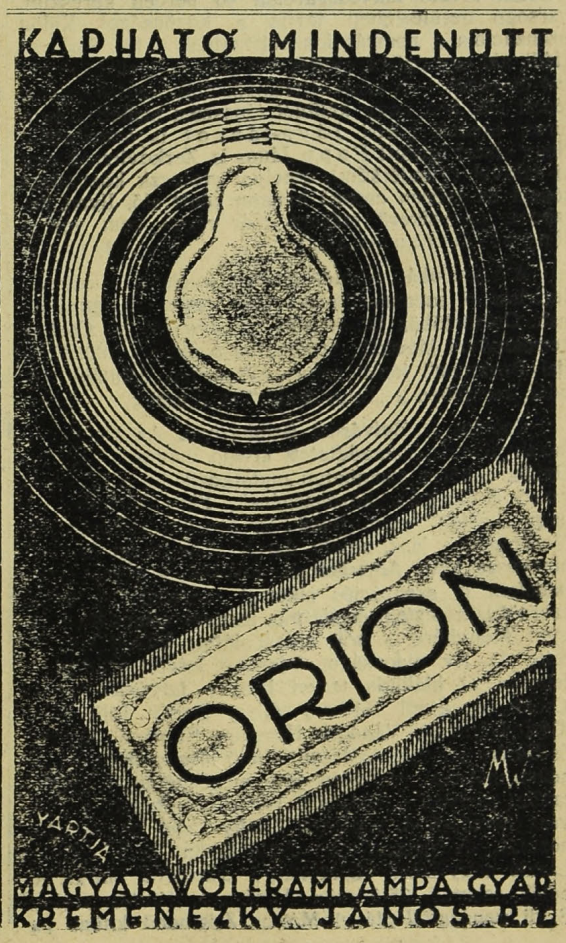

SZÓRAKOZÁS

„Ellsler Fanny" 50-ik előadása. A héten, csütörtökön, 50-ik előadása jubileumához ér Farnagó Jenő és Nádor Mihály operettje, az „Ellsler Fanny". Az első fölvonás Biedermayer-hangulata, a második fölvonás rengeteg vidámsága és a harmadik megható romantikája minden eddigi előadáson nagy hatással volt a közönségre, amely sokat és szivesen tapsolta mindig a szereplőket és a szép operett egyes jeleneteit. Az „Ellsler Fanny" természetesen továbbra is minden este szinre kerül a Király-Szinházban. Vasárnap délután Kálmán Imre világsikert aratott operettjét, „A bajadér"-t adják Rátkaival, Latabárral, Sárossyval, Karácsonyi Ilivel a főszerepekben, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Magyar Szinházban „A vörös malom" előadásai folytatódnak a héten is. Molnár Ferenc páratlan sikerü remekműve vasárnap este már 30-ik előadásához érkezik. Vasárnap délután 3 órakor, rendes esti helyárakkal ugyancsak „A vörös malom" kerül ismétlésre.

„A három grácia" hete lesz a Fővárosi Operettszinháznak e héten is. Minden este Lehár nagyszerü revüoperettjét játsszák. Szerdán a szinházi zárópróba miatt nincs előadás. Vasárnap délután a „Marinka, a táncosnő" kerül szinre.

Uj műsor a Royal-Orfeumban. Nagy sikere volt csütörtök este a Royal-Orfeum novemberi uj műsorának. A legdivatosabb sportnak, a boxolásnak két egészen ujszerü bajnoka: Sasa és Koko, két hatalmas ausztráliai kenguru mérkőzött egymással, majd külön-külön Mr. és Mrs. Satonnal, akik a hatalmas, mondhatnók óriás kengurukat a messzi tengerentulról idehozták. A boxmeccs valóban nagyon érdekes, mindvégig izgalto és a mi közönségünknek teljesen uj. A másik tengerentuli nagy attrakciónak Mr. Joemak és Mrs. Fallonnak a neve, meg a nótái és a táncai is mihamar nagyon népszerüek lesznek Budapesten. A maga nemében páratlan klasszist képvisel az izig-vérig eredeti amerikai énekes és táncos duett. Kitünő szám a Manns nevü. Nagyszerüen idomitott 8 kutyája, majma és 2 csodaponnyja van. Ezek közül az egyik, amelyik a Punsch névre hallgat, valósággal vizsgázott akrobata. Legény legyen a talpán, még ha artista is, aki utána csinálja. Amellett vidáman, kedves mókákkal csinálódik végig az egész. Wilko humorral füszerezett szédületes mutatványai hajmeresztőek. A közkivánatra itt maradt francia bábjátékosoknak, Charlonnak uj műsora pedig — ha fokozás lehetséges — még sokkal jobb, mint az első volt. Solti Hermin két uj kupléja (Taxinóta és Az én szeretőm) valósággal lázba hozta a közönséget. Főleg Az én szeretőm, amelynek szövegét és zenéjét is Zerkovitz Béla irta. Ezt az apacstáncban végződő igazi pesti kuplét Solti Hermin az előadó művészetnek olyan tökélyében, a decens pikantériának finom árnyalásával adja elő, amilyet még eddig senki sem produkált. Orkánszerü taps zugott fel a szám után, amelyből kijutott nagyszerü partnerének, Novotny Miklósnak is. A műsoron Zerkovitz még egy nagyon kedves parodisztikus bohózattal is szerepel: a Vörös majom-mal (szövegét irta ifi. Békeffy István, rendezte Iványi Dezső), amelyben a Royal-Orfeum kiváló művészgárdája 40 percen keresztül, harsogó derültségben tartja a közönséget. Külön szenzációja a pompás kis bohózatnak a kis Szécsi Hédi, aki egy pajkos gyermeket játszik, énekel és táncol és ezzel — a szubrettprimadonnák legelső sorába lépett elő. Sok nagy külföldi táncszám mellett még a hires, eredeti párisi Jáva-táncot is bemutatják. Nagy sikert aratott Papp János is, Zerkovitznak egy uj dalával (Tündérkém), amelyet groteszk közvetlenséggel és szépen csengő hangon adott elő. Ilyen hatalmas, nagysikerü műsora már régen nem volt a Royal-Orfeumnak.

A Vigszinház e hetének négy estéje jut a szinház legfrissebb szenzációjának: „Az orvos dilemmájá"-nak. Csütörtökön (25-ödször) az „Ivanov"-ot, Csehov remekművét játsszák, szombaton pedig a „John Gabriel Borkman" kerül szinre. Vasárnap délutáni előadás keretében a „Négy frakk"-ot ismétlik.

Csortos a Belvárosi Szinházban. Az Unió-szinházak ujonnan szerződtetett kiváló művésze, Csortos Gyula, e héten szombaton mutatkozik be a Belvárosi Szinház közönségének. Első föllépése „A nagy bariton" cimü rendkivül érdekes dráma férfifőszerepében lesz, amely darab „The great Lower" elnevezés alatt Amerikában, továbbá a német szinpadokon is szenzációs sikerrel szerepelt. A darab szerzői Ditrichstein és Hatton, magyar szinpadra Lengyel Menyhért, a sok sikert látott kitünő iró ültette át. Az ujdonságot Bársony István rendezi, a teljesen uj kiállitás tervei Básthy Istvántól valók. Csortoson kivül Báthory Géza, Berky Lili, Bóth Klári, Bársony, Vándori, Hegedüs, Szegheő, Matány és Bánky játsszák a darab kitünő főszerepeit. Az előadást másnap, vasárnap este megismétlik. A bemutatóig: szerdán a világhirü Wedekind-drámát, a „Tavasz ébredését"-t, pénteken Zilahy Lajos pompás bohozatát, „A jégcsap"-ot, csütörtökön pedig Fodor László nagysikerü vigjátékát, a „Navarrai Margit"-ot adják, ezuttal 25-ödször. Vasárnap délután Rákosi Szidi vendégfölléptével Móricz Zsigmond kitünő parasztvigjátékát, a „Sári biró"-t játsszák, délután 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A rózsalány" 25-ödször került kedden szinre a Blaha Lujza-Szinházban. A közönség a darab minden előadásán elejétől végig ki nem jutott a kacagásból s az ének- és táncszámok tulnyomó részét többször megismételtette. Vasárnap délután a „Szépasszony kocsisá"-t adják, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Mozgókép-Otthonban már csak két napig, szerdán és csütörtökön van műsoron: a „Sasfiók" cimü óriási filmregény, 10 felvonásban. Minden előadás zsufolt házak előtt folyik le. A műsort egy kitünő Fatty-burleszk: Fatty fürdőidillje, 2 felv. és az Angol Hiradó egészíti ki. (4, 6, 8, 10.) Péntektől kezdve uj műsor.

Változatlanul táblás házak mellett kerül szinre az Andrássy-uti Szinház szenzációs októberi műsora. Szenes Béla, Zágon István, Nádas Sándor kitünő vigjátékait és Claude Terasse elmés operettjét estéről-estére végigkacagja a közönség. Ugyanezt a műsort játsszák vasárnap délután is 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

A milliárdosok utcájában cimü Lucy Doraine-film a Kamarában péntekig bezárólag, péntektől kezdődőleg Az iramszarvas csodája cimü szenzációs Svenska-kép, Lagerlöf Selma irodalmi értékü novellája nyomán. Előadások 4, 6, 8, 10 órakor.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
Az erényes Zsuzsika és **Wenn es läutet.**
Kezdete pontban **8** órakor.

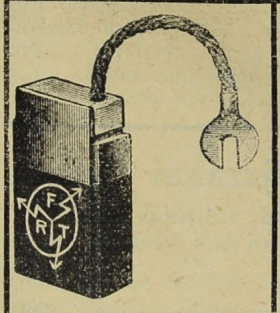
FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

SZÁSZ OSZKÁR
VASIPARI ÉS VASKERESKEDELMI RT.
BUDAPEST Központi iroda: V., Vilmos császár-út 24.
Gyár: VI., Petneházy-utca 74.

VILÁGHIRÜ GUTMANN-FÉLE
ELSZAKITHATATLAN
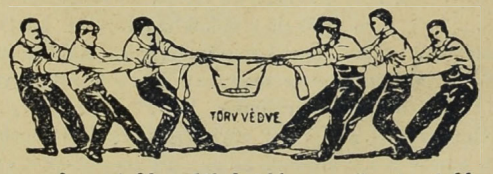

munkaruhák, libériák, szövetruhák,
GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12.
Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és **elad!**

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

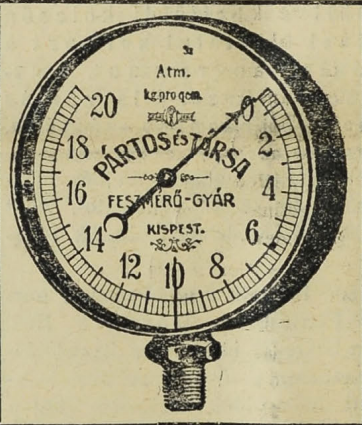

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST
ULLŐI-ÚT 78.
Telefon: József 5-57.
FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.
Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és Irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle szabadalm. fekvő **Diesel-motorok,** »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok,** preciziós **gőzgépek,** modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok,** viztisztitó készülékek, teljes **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina** és **körforgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, szegecselt tartók és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek,** gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Magyar Ólomárugyár Rt.
BUDAPEST, Forgách-utca 4. :: Telefon: 110-45, 102-01.
Gyárt: Ólomcsöveket, lemezeket, syphonokat (büzelzárókat), forrasztóónt, csapágyfémeket. Ajáni eredeti Bancaónt rudakban és tömbökben.
Legmagasabb áron vásárol: Ócska ólmot, ólomhulladékot, ólomhamut, salakot, fémhulladékot, fémhamukat, stb.

Lakkok
Angol és Amerikai gyártmányokkal egyenrangú minőségben készit
Krayer E. és Társa
TEL. 115-29 • lackgyár • TEL. 22-58.
Budapest,
v. ker. Váczi-ut 34 sz.

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete
Külön előfizetés nincs

Kórképek

Irja: **Marcial.**

A kétségbeesés rossz tanácsadó és az ostobaság se sokkal jobb. Csak a kettőnek a nászából születhetett az az idea, hogy az államhatalom avatkozzék bele a „kontremin" üzelmeibe, ilymódon csikarandó ki egy kissé jobb hangulat a tőzsde levegőjében. „Fedezetlen eladásokkal szoritják le az árfolyamokat!" — halljuk nap-nap után a siránkozásokat, amelyeket nagyon jól ismerünk a hordó tetejéről és a malom alól, ahol a „fedezetlen buzakötések" ellen hallottuk a mennydörgéseket mindannyiszor, ahányszor a buza árának az alakulása nem tetszett a buzatulajdonosoknak. Ezek is mindig az államhatalom beavatkozását követelték ilyenkor, mint általában mindig mindenfajtáju reakció, amely az állam hatalmát a féle mindenbe beleavatkozó erény- és erkölcsbakternek szemetné látni, kivéve azt az egyetlen területet, ahol az ő előnyei virulnak az ellenőrizetlenség homályában.

Persze csak a böjt napjaiban követelik ezt a beavatkozást. Amig a buza ára följebb és följebb megy, addig a buzatulajdonosok valódi szabadsághősök és amig az értékpapirokban tomboló hausse kergeti az égbe az árfolyamokat, addig senkinek se jut eszébe a kormány beavatkozását kérni, kivéve talán a foglalkozásszerüen üzött irigységet és komiszságot. De mihelyt lefelé hanyatlik a hullámvonal, azonnal megkezdődik a bünbakkeresés és a kormánybeavatkozás után való könnyelmü siránkozás, amely nagyon hasonlit a békák balgaságához, midőn egymással való differenciáik elintézésére a gólyához folyamodnak segitségért.

Egész generációk tapasztalata se látszik elegendőnek lenni annak a megtanulására, hogy se hausset, se baisset senki se képes tartósan csinálni, hanem csak kihasználni: kiaknázni lehet egyiket is, másikat is. Az összes kontreminörök összetett ereje se lett volna elegendő két hónappal ezelőt, hogy egyetlen baisse-napot csináljon és e féle lehetetlen vállalkozásba nem is fogott akkor senki. Akkor a hausse-t aknázták ki a spekulánsok ugy, mint most a baisse-t és ma is minduntalan olvassuk a tudósitásokban, hogy a „kontremin" változást szimatol és fedezni kezd. Való igaz, hogy fedezetlen kötésekkel több buzát és több Hitelbank-papirt lehet eladni egy óra alatt, mint amennyi a világon van, ámde valamennyinek az árát mégis a piac értékelése szabja meg, amely ezerféle körülménytől függ és ezek között egyetlenegy lehet pillanatnyilag valakinek a machinációja is. De ennek is fontos szerepe van a piac életében: e próbálkozások nélkül soha se lehetne bizonyosan tudni a lehetőségek alsó és felső véghatárait, amelyek között a piac életjelenségei jelentkeznek.

A tőzsde, uraim, olyan komoly harctér, mint amilyen komoly harc maga az élet. Nem szinház, ahol a pénzünkért jól akarunk mulatni és nem sportpálya, ahol kifütyülik és lehurrogják az ideges nézők azt, aki nem az ő gusztusok szerint rugja be a lapdát.

*

Készül a költségvetés és a benne megnyilvánuló takarékosság már előreveti a hirét. A fáma azt suttogja, hogy megszünik a Szénbizottság, az Árvizsgáló Bizottság, sőt — uram bocsá'! — talán még a Devizaközpont is. Ámde majd meglátják kérem szépen, hogy mindebből nem lesz semmi. Egy pillanatnyi elhatározással és egy tollvakarintással hoznak létre ilyen intézményeket, mint ahogy egy percnyi föllángolásból egy emberélet fakad. És ha megszületett az intézmény és világrajött a gyermek, akkor az életösztön ellene szegül annak, hogy meghaljon. Az Árvizsgáló Bizottság akkor is élni akar még majd, amikor mindenki, akinek eladnivaló áruja van, nyilvános árlejtésen licitálja lefelé az árait és a legkevesebbet igérőnek vágja a fejéhez. Ez esetben uj funkciókat fognak kitalálni az Árvizsgáló Bizottság számára, csakhogy meg ne kelljen szüntetni, mert akkor mi lesz mindazokkal az urakkal és hölgyekkel, akik ezen intézmény létezése által keresik meg a mindennapi kenyerüket? És ebben van is igazság, sőt sok igazság van benne, mert nem lehet máról holnapra az exisztenciák százainak elhelyeződnie olyan társadalomban, amely intézmények megszüntetésének a stádiumában van. Akkor kell lelkiismeretesen meggondolni a dolgot, amikor az ilyen intézményeket létrehozzák, mert a megszüntetés már kiméletlenséget igényel előttünk álló és exisztenciájukért remegő ismerős emberekkel szemben a nagy Mindenki, a nagy Senki, a láthatatlan és ismeretlen Köz érdekében. Csoda-e, ha nem az utóbbi, hanem rendszerint az előbbi lesz a győztes a küzdelemben és a Méltóságos urak, a Nagyságosok és Tekintetesek tovább is terhei maradnak a költségvetésnek, amelynek sántaságát hiába készülnek évek óta megoperálni a takarékosság életlen békanyuzójával.

—

Exotikus kirándulás Páristól Budapestig. Az exoták hóditóutjukra a párisi börzéről indultak el. A Place de la Bourse ó-görög-stilusu palotáiából, ahová minden korlátozás nélkül mindenki beléphet és szabadon üzérkedhetik, vevőkre is talál, ha maga és papirjai iránt bizalmat tud kelteni. A conciergek, a szeleburdi trottinek, a bolondos fejü kis midinettek, vagy a többiek, a kis tőkéiket szaporitani akaró szakácsnők, nevelőnők, a pinceoduk szénelárusitói és egyéb apró exisztenciák bizalmát pedig nem is oly nehéz megnyerni. Megjelennek a szines prospektusok és elmondják, hogy az alaskai hómezőkről csak a havat kell eltakaritani és máris vakitó fénnyel ragyog rád a szinarany. Ezt a rengeteg mennyiségü aranyat, sok ezernyi acre kiterjedésü saját területéről az „Első általános alaskai aranytermelő részvénytársulat" gyüjti össze, amelynek hatalmas épületeiben, munkás-koloniáján, gyártelepein sürögnek-forognak a munkások légiói, tisztviselők, mérnökök és kupacokba halmozzák az aranyat, gyarapitják a részvénytársaság megszámlálhatatlan millióit. A társulat központi igazgatóságának fényesen berendezett hivatalos helyiségei a Boulevard X-en vannak, ahol csekélyszámu részvény, — mig a készlet tart, — 10—100 frankért még jegyezhető. Igy a prospektus. És ha aztán megjelensz a hivatalban, portáson, titkárokon, a semmittevést lázasan gruppirozó hivatalnokseregen keresztültöröd magad és bejutsz a pénztárterembe, amelynek páncélos falait az alaskai telep óriási gyárainak és épületeinek képei diszitik, akkor már teljesen beleszédültél az arany kábulatába, boldogan jegyzel és fizetsz a részvényekért, amelyeknek értéke rövidesen megszázszorosodik. A francia kistőkések megtakaritott pénzecskéiket igy ölik bele abba a szédelgésre alapitott, csak papiron létező vállalatba, amelynek élén kalandorok állnak és csak a hiszékeny emberek kizsebeléséből élnek. Ime, ez az exoták pedigréje, az ismeretlenség homályából előkerült ama részvényeké, amelyeknek forgalombahozatalát nálunk is hasonló erkölcsi felkészültséggel honositották meg. Hányszor mondtuk már el e hasábokon, hogy az exota-piacon tapasztalt üzelmeknek végét kell vetni? Mennyiszer figyelmeztettük már az illetékes köröket, hogy a közönség kifosztását nem szabad tovább türni és elejét kell venni a botrányoknak, amelyek az exota-piacon minden tőzsdenapon megismétlődnek. Amikor szerencsétlenül bedőlt emberek a pénzük után kiabálnak, de a „bankár" urak, akik a részvényeket a nyakukba sózták, már sehol sem találhatók. Ezeket a botrányos állapotokat pedig igen egyszerüen meg lehetne szüntetni. Meg kell tiltani, hogy a tőzsdeteremben boldog-boldogtalan máról-holnapra uj részvények árubabocsátásával megjelenjék. A tőzsdetanácsnak módjában állana bizonyos rendszabályokat alkalmazni, amelyek sokban hozzájárulnának az exota-piac kinöveseinek a lenyeséséhez. A tőzsdetanács megtehetné, hogy

1. a piacra rendelt titkárral az ott folyó üzleti tevékenységet ellenőriztetné;

2. nemjegyzett papirost is csak a tőzsdetanács engedélyével volna szabad bevezetni. Ennek előfeltétele az volna, hogy a tanács a papiros bonitását megvizsgálná;

3. a menedzselő cég köteleztessék, hogy a piacon állandó képviseletet tartson és az általa forgalombahozott részvényt minden körülmények között napiárfolyamon felvegye;

4. a kialakult árfolyamot az ellenőrző tőzsdetitkár állapitsa meg és ez a kurzus közlendő a lapokkal.

Ezek volnának a fontosabb rendelkezések, amelyek az exota-piacon lehetővé tennék a bakonyerdei állapotok megszüntetését. A hivatalos kottirozásnak ugródeszkája az exota-piac, amelynek igénybevételét a komoly valörök sem kerülhetik el, de épp az ilyen szolid, megfelelő belső értékkel biró papiroknak áll elsősorban érdekükben a kiméletlen nagytakaritás és a piac könyörtelen megrendszabályozása. A kiszipolyozott emberek érdekében tehát sürgősen követeljük a tőzsdetanács intézkedését

Tőkét emel a Viktória-fa. A Viktória butor- és faárugyár r.-t. igazgatósága a november 10-re egybehivott közgyülésnek javasolni fogja a jelenlegi 500.000 darab 200 K n. é. régi részvény névértékének a tartalékalap terhére 1000 K-ra való felbélyegzését, valamint az igy 500 millió K-ra növelt alaptőkének 750.000 darab 1000 K n. é. uj részvény kibocsátásával 1·2 milliárd K-ra való fölemelését.

Az Esti Élet közgazdasági rovata. Hétfőn délután uj hang vegyült a pesti utcák zajába: fürge rikkancsok az Esti Élet első számát kinálták. Élénk, változatos, szines az uj lap, sok olvasnivalót nyujt, kitünő ujságirók érdekes szinházi és társadalmi riportjait. Remekbe készült a lap közgazdasági rovata is. Ez azonban senkit sem fog meglepni, ha eláruljuk, hogy a rovatot páratlan hozzáértéssel a legragyogóbb tollu közgazdász, dr. Kósa Miklós, a Gazdasági Hirlap szerkesztője irja.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7 üzlethéz
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KORUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. emelet. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 54-23, 183-74.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

Simoleon, a bölömbika. Napok óta olvassuk, hogy a bankok megállitják a besszt, megkezdik az intervenciós vásárlásokat. Állitólag már meg is kezdték, csak beste férge, a bessz még nem tud róla. Tőzsderiporterünk szerint az interveniálás ugy történt, hogy a tőzsde levitézlett Napoleonja, Krausz Simi az elmult pénteken váratlanul megjelent a tőzsdeteremben, hátrasimitotta schossbergeri dus hajfürtjeit, fölállt a karmesteri pulpitusra és körötte a bankárok kara rágyujtott az ismert operamelódiára:

— A grófi vizbefúl, mentsük meg őt, me...-hen... tsük meg őt!

A hosszu kornyikálás alatt a grófi tényleg vizbefult. Simoleon mester közben pedig váltig erősitette:

— Én vagyok a bölömbika. Huh!... huh!...

Bessz, ez a vásott, rossz fiú azonban gonoszul az arcába nevetett, nem ijedt meg tőle és változatlanul tovább rakoncátlankodik.

Három milliárd alaptőkével megalakult az Iparbank. Hétfőn délben, mint ezt már előre jeleztük, három milliárd teljesen befizetett alaptőkével megalakult Tibor Róbert vezérigazgató bankja, amelyet Iparbank Részvénytársaság néven cégjegyeztek. Az igazgatóságban helyet foglalnak: gróf Ráday Gedeon, báró Tornyay-Schossberger Rezső, illencfalvi Linzer Imre, dr. Móhr Béla, pándi Horváth Zsigmond, a három Löffler testvér (a temesvári Löffler Jakab és társa és a budapesti Löffler és Társa bankcég tagjai), Tibor Róbert (vezérigazgató), Freud Béla, Péry Dezső (a Perlesz Testvérek cég tagja) és a bécsi Oesterr. Bodencreditbank delegáltjai: gróf Seefried Ottó és Benisch. Az uj bank átvette a Wiener Commerzialbank helyiségeit, ahol működését már megkezdte. Első tranzakciói közé tartozott, hogy érdekeltséget vállalt a Magyar Szalámigyár Részvénytársaságnál, amelynek részvényeit a tőzsdén is jelentékeny sikerrel menedzseli. Mint annakidején megirtuk, ugyancsak az Iparbank épiti föl az uj versenypályát is, annak finanszirozására 385.000 dollár kölcsönt szerzett, amely összegről pénzügyminiszteri engedélylyel, 10—50—100 dolláros cimletekben dollár-kötvényeket fog kibocsátani. Az intézetnél egyébként más nagyszabásu tranzakciók is előkészületben vannak, amelyek azonban még nem érettek meg a nyilvános megbeszélésre.

Kitüntetett bankigazgatók. A kormányzó Büchler Lajosnak, a Keresk. Bank ügyv. igazgatójának, Ervin Kálmánnak, a Hitelbank igazgatójának, dr. szajoli Fehér Aladárnak, a Pesti Hazai Első Takarék ügyv. igazgatójának, a m. kir. kincstári főtanácsosi cimet, továbbá Appel Aurélnak, a MOKTÁR igazgatójának és Soltész Józsefnek, a MOKTÁR igazgatójának a m. kir. kincstári tanácsosi cimet adományozta.

Hajdu Zoltánt beválasztották az Anglo-Austrian Bank londoni igazgatóságába. Az Anglo-Austrian Bank Ltd. (London) október 30-án megtartott rendkivüli közgyülésén Hajdu Zoltán kincstári főtanácsost a londoni igazgatóság tagjává választották meg.

Kinevezések az Anglo-Austrian Banknál. Az Anglo-Austrian Bank Limited igazgatósága Schönthal Oszkár és Giskán Nándor igazgatóhelyetteseket igazgatókká, Kállai Leó, Kronstein Mátyás, Salcer Marcel. dr. Szalachy Andor cégvezetőket, Sebestyén Hugó főfelügyelőt és dr. Barsi Aladárt igazgatóhelyettesekké, Kádár Alajos, Kozma Aladár, Lantos Oszkár, Steiner Pál főhivatalnokokat és Szentkirályi Károly titkárt cégvezetőkké nevezte ki. Egyidejüleg Vida Istvánt főpénztárossá, Bartha Józsefet tőzsdeintézővé és Rottenstein Vilmost csoportvezetővé léptették elő.

Bevezetik a siófoki fürdőtelep részvényeit. A Balatoni Gyógyfürdő részvénytársaság, amely tudvalevőleg a siófoki fürdőtelep tulajdonosa, szombaton kérvényt adott be a tőzsdetanácshoz, melyben részvényeinek tőzsdei jegyzését kérelmezte. A vállalat tulajdona Siófok fürdőtelep összes szállodáival és nyaralóival, a vendéglők, kávéházak és a strandfürdő teljes berendezésével. Ezenkivül birtokában van még 35.000 négyszögöl terület, melyen ujabb nyaralókat épitenek, valamint egy modern, háromszáz szobás szállodát is. A részvénytársaság agilis vezetősége minden eszközt felhasznál, hogy a fürdőhelyet európai színvonalra emelje s programmját ezirányban igyekszik megvalósitani. A részvényeket Aczél Pál és Társa bankháza, amely több papir bevezetésével már jelentékeny sikereket aratott, fogja rövidesen bevezetni.

Uj vaspapir a magánforgalomban. A Szász Oszkár vasipari és vaskereskedelmi r.-t. részvényei legközelebb a magánforgalomba kerülnek. A plasztrozást a Meer és Tömöry cég kapta meg. A 100 millió korona alaptőkéjü vállalat részvényeinek névértéke 2000 korona.

Papirok a magánforgalomban. A nemjegyzett értékek piacán a hétfői tőzsdei napon az alább felsorolt papirokban kötöttek: Amerikai bank, uj 7—8.5, Amerikai bank, régi 8.5—10, Termelők bankja 4—8, Budapesti bank 7—8, Fabank 4.8—5.2, Böhm-hordó 2.5—3.5, Móri szén 60—65, Bródi vagón 56—60, Demecseri 15—18, Foresta 34—36, Herendi 9.5—10, Hungária kalap 10, Nógrádhevesi szén 9—10, Sajókondói szén 15—16, Ujságüzem 13—14, Kéve 2.8—3. A többi exotáti kétségbeesetten kinálták, de vevők nem jelentkeztek.

Két uj papir a hivatalos forgalomban. A hétfői tőzsdenapon a hivatalos forgalomba két uj papirt vezettek be. A Wiener Bankverein a kulisszában került jegyzésre, árfolyama 65—70 ezer korona között mozgott. — Az Anglo-Austrian Bank ugyancsak hétfőn vezette be a Thék Endre Bútor-, Zongora- és Épületmunkák Gyára részvényeit. A piac lanyhasága dacára igen szivesen fogadták, 55—65 ezer korona között élénken keresték, főleg olyan kezek, amelyek a jóhirnevü gyár részvényeit befektetési célra vásárolták.

Tőkeszaporitás előtt és után. Az elmult héten tőkeemelést határozott el az Égisz, a Lukácsfürdő és a Lipták. A piac igen kedvezően fogadta e tranzakciók hirét és a papirokba vetett bizalmat leginkább az jellemzi, hogy a pénteki tőzsdenapon mintegy 15—20% — áresést produkáltak. Különösen megszenvedte a tőzsde lanyhaságát a három papirt patronizáló Angol-Magyar Bank is, amely a multheti pénteki zárlattal szemben, hétfőn 11.000 koronával olcsóbban, 111 ezer koronán zárult.

A bundától — a strandfürdőig. Nyáron hüt, télen füt. Természetesen az Elkán és Gerő cég. Ezek a derék emberek azok, akik nyáron a Csillaghegyi Árpádfürdőben gondoskodnak, hogy elernyedt tagjainkat felfrissitsük, de télen sem feledkeznek meg rólunk, amikor a fagy ellen sealskinbundákkal kedveskednek. Hát ezeknek a nemesen érző férfiaknak most kitünő ötletük támadt, elhatározták, hogy a tulajdonukat képező Csillaghegyi Árpádfürdő részvényeit bevezetik a magánforgalomba. Ötletnek nem rossz, sőt Elkánék nézőpontjából még hasznosnak is látszik. Már előre dörzsölik a kezeiket, hogy milyen mindenféle csodadolgot fognak az exota-piacon befolyt pénzekből alkotni. Tervezik, hogy téli-nyári szanatóriumot épitenek és azt is tervezik, hogy uszóversenyeket rendeznek, amely célra külön medencével fognak kedveskedni. Szép tervek. De hát micsoda frivol gondolat az, hogy Elkánék a közönség pénzén akariák terveiket megvalósitani? Nincs igazunk, amikor követeljük, hogy az exota-piacon meg kell akadályozni a lehetetlen papirok odaözönlését?

KÖZLEMÉNYEK

A Nemzeti Hitelintézet R.-T. október 30-i rendkivüli közgyülése elhatározta az intézet eddigi 600,000.000 korona alaptőkéjének 1.800,000.000 koronára való felemelését. A kibocsátandó uj részvényeket teljes egészében a régi részvényeseknek ajánlják fel 1:2 arányban 5000 korona kibocsátási áron. Az elővétel november hó 1-től 30-ig gyakorolható az intézet központjánál és összes fiókjainál.

Az Első Magyar Gyapiumosó és Bizományi R.-T. folyó hó 2-án tartott rendkivüli közgyülése alaptőkéjének 100.000 darab. 1924-es szelvénnyel ellátott, 1000 K n. é. szóló uj részvény kibocsátása által 300,000.000 K-ra való felemelését határozta el. Az összes uj részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak fel 2:1 arányban, darabonként 15.000 K áron, melyben a költségek és illetékek bennfoglaltatnak. Az elővételi jog folyó hó 12-től bezárólag 17-ig a társaság pénztáránál (V., Kárpát-u. 9) d. e. 9—11, d. u. 4—6-ig gyakorolható.

A Magyar Ruggyantaárugyár R.-T. közgyülése elhatározta, hogy a kibocsátásra kerülő 150.000 darab 2000 K névértékü uj részvényt teljes egészében és pedig 2:1 arányban a régi részvényeseknek 40.000 K-ás árfolyamon, 2000 K költség hozzáadásával rendelkezésre bocsátja. Elővételi jog e hó 8-tól 16-ig a Wiener Bankverein magyarországi fióktelepénél gyakorolható.

Tanitói Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság tranzakciói. A Tanitói Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság közli, hogy legutóbb tartott igazgatósági ülésén jóváhagyta a Budapesti Zománcárugyár Részvénytársasággal kötött megállapodást, mely a Tanitói Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság részére biztositja az iparvállalat majoritását. Ezen az igazgatósági ülésen egyben elhatározták, a Budapesti Zománcárugyár Részvénytársaság ipartelepének és üzletkörének nagyszabásu kifejlesztését: a mindenfajta zománcáruk gyártásán kivül — mellyel a részvénytársaság már eddig is jó nevet szerzett magának a piacon és exportja révén a kisantant államaiban is — be fog rendezkedni a gyár vasáruk és horganyozott áruk gyártására. A Budapesti Zománcárugyár Részvénytársaság ezen tranzakció következtében a közeljövőben fel fogja emelni alaptőkéjét, mely közgyülésen fogja beválasztani igazgatóságának tagjai közé a Tanitói Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság delegáltjait.

A Gróf Csáky László Prakfalvi Vas- és Acélgyár R.-T. közli, hogy az 1922—23. üzletév 100,929.930 korona 59 fillér tiszta nyereségéből 150 korona osztalékot fizet (a mult évben 32 korona). A szelvények folyó évi november 2-től kezdve a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár R.-T.-nál kerülnek beváltásra.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
A SZENZÁCIÓS NOVEMBERI MŰSOR
Pártos Gusztáv — Prof. Max & Ernee Lenclos, Champion de danse — **6 Raffi Girls — Marga Iris — Dody Farra — Olly Marvell — Van de Welde & Comp. 5 Carras 5,** gladiátorjátékosok — **2 Kudry Awcew,** orosz táncosok
STEINER SIMI MŰVÉSZZENEKARA
Kezdete pont fél 10 órakor. Elsőrendű meleg konyha.

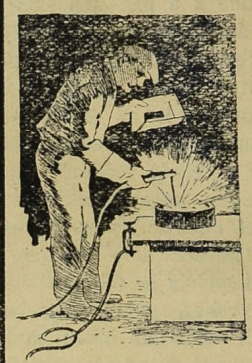
Törött géprészek, repedt vagy kimart kazánok
elektromos és autogén-hegesztése.
Uj berendezések gyártása! — Feleinket az uj eljárásra betanitjuk.
LAKOS ÉS SZÉKELY GÉPGYÁR
Budapest, VI., Béke-tér 3.
Telefon: 80-87. és 132-18.

Gummi-lemezek, **Gummi-**tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: ön.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések.

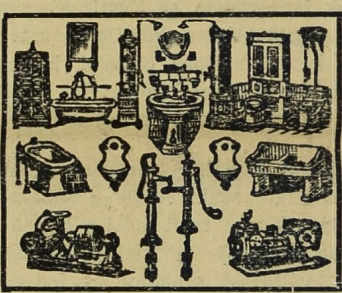
SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

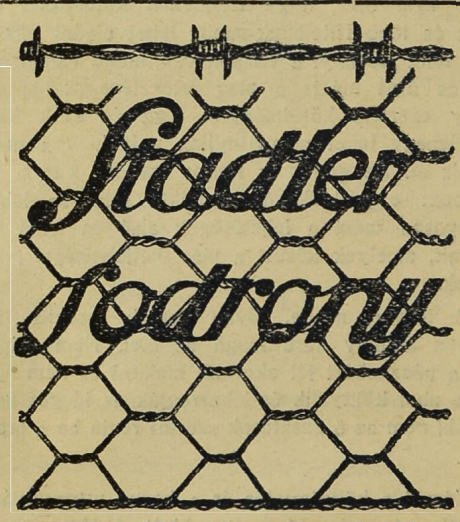

Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ UTCA 62—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton keritésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Ára 200 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 november 14. — 45. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10.000 korona. Félévre 5000 kor. ◘ Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

November 17-ikén

ünnepet ül Budapest. Diadalünnepét annak a napnak, amelyen ötven esztendővel ezelőtt három apró mezővároskából előrelátó kiváló férfiak megalkották az akkor még igen szerény, igen jelentéktelen Budapestet. Az ötven év előtti Budapest — mi türéstagadás benne — bizony német volt. Ami kis iparral, kereskedelemmel rendelkezett, az idegenek kezében volt. A magyar urak politikát csináltak és hivatalokban ültek. Nagy falu volt az ötven év előtti Budapest, ahol azonban több német szót hallottál, mint magyart.

Ebből a nagy, de német faluból magyar világvárost nem azok csináltak, akik most ünnepelni akarnak, akik fejükre, amely egyetlen ötletet nem termelt Budapest számára, babért szándékoznak helyezni. Budapestet naggyá és magyarrá azok a férfiak tették, akiket a budapesti városházáról számüzött egy lázas korszak, amely nem tett egyetlen téglát a másik fölé, csak a kincseinket prédálta, csak az értékeinket hajigálta az utcára.

Az a forgószél, amely Wolff Károlyt, Sipőcz Jenőt, meg a többieket beültette a hatalomba, legszomorubb meteorologiai jelensége volt annak a félszázadnak, amely óta az egyesitett Budapest fennáll. Most azután a birtokonbelüliség jogán ők akarnak és ők fognak ünnepelni. Nem beszélünk ebben a pillanatban arról, hogy mesterségesen szürkévé, jelentéktelenné akarják tenni a hatalmas ünnepet, melynek félévszázad páratlan munkáját, félévszázad teremtő energiáját kellene glorifikálnia. Ma nem beszélünk arról, hogy ezen a napon fel kellene vonulnia mindannak, amit ez az ötven esztendő alkotott, teremtett. Ők nem tudják ezt a felvonulást megcsinálni, dacára annak, hogy ez a felvonulás mérhetetlen kincset jelentene Budapest számára.

Minderről nem beszélünk ma, mert nem szabad ilyen messzire eljutnunk, amikor meg kell állanunk a legelső kérdésnél: hogy mernek ők ünnepelni, amikor Budapest alkotói ötven esztendejéből csak a rombolás néhány esztendeje jutott nekik.

Csendesen, nyugodtan, halkan kérdezzük meg tőlük: mi jogositotta fel őket az ünneplésre? Vajjon ők azok, akik november 17-én nyugodtan kiállhatnak a fórumra és azt mondhatják, hogy amit itt láttok, mindazt mi csináltuk. Vajjon ők azok, akik bizvást hivatkozhatnak rá, hogy a három falu porából a világváros köveit varázsolták?

Nem tiltakoztunk, nem rekriminéltunk soha egy pillanatig sem; de ma meg kell kérdeznünk tőlük: milyen joguk van ahhoz, hogy ők ünnepeljenek és pedig ünnepeljenek azok nélkül, akiknek részük volt Budapest igazi felépitésében?

Hát ezt is lehet? Lehet-e idegen tollakkal ékeskedni, amikor ezeket az idegen tollakat mindenki ismeri?

Egyszer, egyetlen egyszer, az utolsó óráikban legyenek férfiak az urak és mondják meg: ime, bennünket a forgószél sodort ide a hatalom birtokába, de mibelőlünk hiányzik az alkotás zsenije. Ezt a várost nem mi emeltük fel, nem mi tettük naggyá. De annak a korszaknak, amely ezt megcselekedte, nagyjai közül akad itt még az élők között is néhány. Ezeknek tapsoljatok!

Becsületes, férfias megnyilatkozás csak ez lehetne 1923 november 17-én. Aki ezen a napon mást mond, legyen az akárki — nem mond igazat.

Wolffék választójogi hadjárata is kudarcot vallott

Koholt törvénytervezettel akartak visszavonást szitani a liberális táborban

Nincs szó a titkosság elejtéséről — A szocialistákat hiába biztatják a passzivitásba való vonulással

A községi választásokra vonatkozó törvényjavaslat elkészitését Rakovszky Iván belügyminiszter igen rövid idő kérdésének mondta. Azóta állandóan szivárognak ki az állitólag megbizható hirek, hogy milyen lesz az a választójog, amelynek alapján Budapest közönsége az uj törvényhatósági bizottságot meg fogja választani.

Legujabban a kurzus-sajtó két organuma is közölt feltétlenül autentikus hireket. E hirek olyanok, hogy a lakosság nagy részében igen erős ellenszenvet váltana ki, ha a kormány tényleg azokat az elveket követné, amelyekről a kurzus-sajtó hirt ad.

E szerint az uj községi választói jog alapelvei a következők lennének:

1. az aktiv és passziv választójogot a tizéves helyben lakáshoz kötik,

2. a szavazás lajstromos, de nyilt lesz,

3. biztositják a kisebbségi képviseletet,

4. megtartják a közigazgatási kerületenként való választást és pedig a Dömötör-féle formában ugy, hogy minden közigazgatási kerület tekintet nélkül lakóinak számára egyenlő számu törvényhatósági bizottsági tagot választ.

5. nem hozzák be a vagyoni virilizmust, de kiszélesitik a szellemi virilizmust,

6. a választói korhatár és egyéb korlátozások nagyjában a nemzetgyülési választó-rendelet intézkedéseivel egyeznek.

A kurzus-sajtó ugy szeretné tudni, hogy ezt a tervezetet nemcsak Wolffék, de Heinrich Ferenc, Bárczy István, Ugron Gábor, Glücksthal Samu, Márkus Jenő és a többi mérsékelt liberálisok is akceptálták. Wolffék is tisztában vannak azonban azzal, hogy

a demokraták, valamint a szociáldemokraták e javaslat ellen a legerősebb harcot veszik fel a parlamentben, a szociáldemokraták pedig, ha ez a javaslat törvénynyé válik, a választásokon sem vesznek részt.

Mindez természetesen csak álom. Vagy ha nem álom — ami még valószinübb — taktika. Wolfféknak az a célja, hogy a liberális táborban széthuzást teremtsenek és a választói jog kérdése olyan, amely ha reakciós szellemben születik meg, mindent felfordithat, legelső sorban pedig az egységes liberális frontot.

Wolffék azonban sulyosan tévedtek. Mindenekelőtt tévedtek a szociáldemokratákban, akik másodszor nem fogják megtenni Wolff Károlynak azt a szivességet, hogy passzivitásba vonuljanak, amint ezt az első községi választáson megtették. De gróf Bethlen István sem teszi meg Wolffféknak azt a szivességet, hogy a külföldi kölcsönről folyó tárgyalások idején felhivja az egész világ figyelmét a magyar reakcióra, a magyar antidemokratikus törekvésekre.

Már a legelső hirt is siettek megcáfolni, azok a politikusok pedig, akik a miniszterelnökkel vagy a belügyminiszterrel a választójogról tárgyaltak,

kijelentik, hogy többek között a titkosság elejtéséről szó sem esett az eddigi megbeszéléseken.

Nem is tudunk elképzelni más eshetőséget, mint hogy a kormány minimálisan a legmérsékeltebb pártnak, Heinrich Ferenc pártjának kivánságait honorálja. Nem tévedhetünk sulyosan, ha azt mondjuk, hogy az a tanulmány, amelyet Márkus Jenő miniszteri tanácsos tollából a Főv árosi Hirlap legutóbbi száma közölt, nem járhat messze a Heinrich-párt álláspontjától. Ennyit, legalább ennyit kell adnia a kormánynak, mert ha ezt sem teszi meg, akkor maguk maradnak Wolff Károly megfogyatkozott és vert hadseregével.

Összehasonlitva Márkus Jenő tanulmányának követeléseit a Wolffék sajtójában megjelent és általuk óhajtott tervezettel, azt találjuk, hogy Márkus a tiz éves domicilium mal szemben csak öt éveset követel, határozottan lehetetlennek tartja a nyilt szavazást, kárhoztatja azt a módszert, amely Dömötör Mihály után szabadon a kicsike Várbeli kerületnek éppen annyi városatyát adna, mint amennyi a tizszer akkora Erzsébetvárosnak jut. Talán az egyetlen pont, amiben Márkus Jenő egyetért a fajvédő lapok ál-törvényjavaslatával, az, hogy Márkus Jenő sem bánja, ha a szellemi virilisták számát fölemelik. Az azonban szintén bizonyos, hogy a szellemi arisztokraták, akiket Márkus Jenő választana ki, mások lennének, mint akiket Wolff Károly szemelt ki a maga számára.

Wolffféknak ez a hadjárata tehát alaposan megbukott, amint az a félhivatalos kommünikéből és Rakovszky belügyminiszter nyilatkozatából világosan kiderül.

Mi mindent megér az ember!

Irta: **Dr. Fábián Béla** nemzetgyülési képviselő.

Az Erzsébetvárosi kör vacsorájáról szóló jelentéseket olvasva, különféle gondolatok tolultak agyamba. Mikor olvastam, hogy némely tegnapi pogromhirdető minket milyen szépen tanit most ki arról, hogy mi az igazi liberalizmus és demokrácia és milyen boldogan tapsolnak az emberek annak, aki még tegnap nem akart velük egy asztalhoz leülni? Eszembe jutott az én első városházi szereplésem.

A székesfőváros fa- és szénszükségletének beszerzéséről volt szó, közvetlenül az uj közgyülés összeülése után. A közgyülés többségi pártja, amely sajnos, gyávaság és paktum alapján lehetett csak többségi párttá, türelmetlenül fogadott minden ellenzéki felszólalást. Az ellenzék második, vagy harmadik szónoka lehettem, már az első szavak után belém kötöttek és éles hangok süvitettek keresztül a közgyülési termen, mikor azt mondottam, hogy jó lesz a közgyülési teremben nem tulságosan sokat foglalkozni politikával, inkább fa- és szénkészleteket kell gyüjteni a fővárosnak, szociális tevékenységet fejtve ki, mintsem a nemzetgyülésnek (az első nemzetgyülés) gyülölködéstől tulfütött atmoszféráját áthelyezni a közgyülési teremben. Éles sikongások, piszkolódó szavak, amelyekre én átkiáltottam a tuloldalra:

— Fognak még ülni az urak Vázsonyi előszobájában.

Konsternáció... dühödt orditozások... Sipőcz Jenő kormánybiztos ur megvonta tőlem a szót.

Most aztán ugy elgondolkozom azon, hogyha a numerus clausus alkotója, Haller István ma tőzsdebizományos lenne (félig-meddig már az, dr. Grünwald Manó Emil hitsorsos tőzsdebizományos „Na-

turalia" című részvénytársulatának az elnöke. A szerk.) és azután azt mondaná, hogy ő liberális: kénytelen vagyok-e én őt holnaptól kezdve vezéremnek tartani és az ő szájából megtudni azt, hogy mi az igazi liberalizmus és demokrácia? Ha Dömötör Mihály — Istenkém, emlékszik-e még valaki erre a névre — aki megalkotta a fővárosi törvényt, amely az Erzsébetvárost és Ferencvárost ugyanolyan számu képviselettel látta el, mint az első kerületet, holnap ki akarna emelkedni a politikai süllyesztőből és felfedezné liberális szivét? Ha Csillery András, visszaemlékezve Madzsarral való barátságára, rossz álomnak jelentené ki a kurzus három esztendejét, melyet ő Wolff Károllyal együtt csak azért táncoltak keresztül, mert le akarták járatni a kurzust, szembe akarnák helyezni a kurzus őrültségeit a régi mult dicsőséges emlékeivel, hogy a régi mult dicsősége annál szembeszökőbb legyen: vajjon akkor nekem a jövőben nem Vázsonyi Vilmos, hanem Wolff Károly, Csillery és Dömötör Mihály lesznek a vezéreim?...

És vannak még nekem más gondolataim is. Olvastam Ernszt Sándor óbudai beszédét, bizonyos tisztitó vérfolyamról, de egyszersmind azt is olvastam, hogy a mi derék vasálarcosunk, Bethlen István gróf azt is óhajtja, hogy Ernszt Sándor is liberális vezér legyen. Most hát én azon gondolkozom, hogy igazunk volt-e nekünk akkor, amikor a kurzus nehéz, sötét napjaiban, mikor az emberek legtöbbjének a felső ajka reszketve tapadt az alsó ajkára és sokan még a kezüket is rátették az ajkukra, nehogy azt gondolják felőlük, hogy ők szólni akarnak, helyes volt-e, mikor mi a kurzus derék vezéreiről azt mondottuk a választó polgároknak, hogy ezek csak konjunktura-lovagok, akik holnap hajlandók volnának liberálisok lenni, ha a választó polgárság nem tudná velük szemben a kötelességét?

Derék, Erzsébetvárosi körben elhalt barátaim! Szellemben jelen voltatok-e vajjon az Erzsébetvárosi kör vacsoráján?...

Ijesztő adatok az iskolák elnéptelenedéséről

Amikor nem lesz szükség már numerus claususra

Az 1923. esztendő szomoru nevezetességü: most kerülnének az elemi iskola első osztályába azok a gyermekek, akik 1917-ben, a háboru legvadabb pusztitása idején látták meg a napvilágot. Azonban csak kerülnének! Az elemi iskolák első osztályának gyér padsorai vádlóan bizonyitják, amit a statisztika száraz számokkal mutat ki, hogy 1917-ben, amikor minden fegyverfogható ember már a fronton harcolt, ijesztően csökkent a születések száma. Az azelőtt tulzsufolt elemi iskolák, ahol három párhuzamos első osztályt tartottak fenn, most egy is bőven elég. Az elsőosztályu tanulók száma mintegy harmadára csökkent. Négy esztendő mulva a negyedik elemi osztály üres padsoraiból hangzik fel majd a néma vád a háboru ellen és 1935-ben, tizenkét év mulva, amikor az 1917. év szülöttei az egyetemekre kerülnének, nagyon könnyü lenne végrehajtani a numerus-clausust, ha addig régen el nem söpörnék.

A főváros statisztikai hivatalának kimutatása szerint 1911-ben, a béke boldog idején, ezer lakóra 25.3 születés jutott. 1913-ban nagyjában változatlan a szám, 24.9, azonban 1914-ben már 24.2-re csökkent, 1915-ben pedig 18.3-ra, 1916-ban 15.2, a kritikus 1917-ben pedig mindössze 14.9. Innét kezdve ujra emelkedik a születési arányszám, 1918-ban 15.2, a legutóbbi kimutatás szerint 1920-ban ezer lakosra már 22.7 születés jutott.

A főváros tiszti főorvosi hivatalában még megrázóbb képet festenek az 1923-iki kritikus esztendőről:

Az elemi iskolák első osztályának külső képe magán viseli a háborus pusztitás minden nyomát. Nemcsak kevesebben vannak az első elemisták, hanem az orvos szemével nézve, nagyon siralmas a meglévő anyag. Sápadt, angolkóros, beteg az első elemisták tulnyomó része. A magyarázat kézenfekvő: az apa háboruban volt, az anya pedig a férfi munkáját végezte el és azonkivül már kora hajnalban sort állt kenyérért, lisztért, zsirért, amikor gyermekét várta. Mikor pedig a gyermek megszületett, ugyszólván minden hiányzott, ami a rendes ápoláshoz és a gyermek felneveléséhez szükséges lett volna. Hiányzott a tej és minden fontos élelmiszer, de nem volt rendes fehérnemü és egyéb holmi se, hiszen köztudomásu, hogy a háboru után még a gyermekmenhelyeken is csak papirlepedőt adhattak a csecsemőknek, mielőtt a külföldi segitségek megérkeztek. A háboru szomoru pusztitásait még évekig látni fogjuk és mi is ugy számitunk, hogy egy évtized mulva a gimnáziumok és egyetemek néptelenednek el, mert hiszen a Felvidékről és Erdélyből, sajnos, nem jöhetnek a fővárosi gimnáziumokba és egyetemekre.

A főváros tanügyi ügyosztályának — bármennyire is csodálatos — még csak megközelitő statisztikája sincs, ugyhogy egyáltalán nem tudtak tiszta képet alkotni erről a fontos kérdésről, ráadásul pedig az adatszerzést hivatalos bürokráciával nehezitik meg. Mindössze annyi adat áll rendelkezésünkre, hogy 1910-ben 76.020 volt az 1—12 éves iskolakötelesek gyermekek száma. 1923 szeptemberében pedig összesen 49.900 gyermeket irattak be az elemi iskolák valamennyi osztályába. Ez az adat azonban nem a valódi állapotokat tünteti fel, mert a mult esztendő óta a kultuszminiszter rendeletével igen szigoruan ellenőrzik és felkutatják az iskolaköteleseket, aminek következtében az arányszám megnövekedett. Anánylag még ennél a 49.900-nál is kevesebb az 1923-ban beiratottak száma, mert hiszen 1910-ben a főváros össznépessége 880.000 volt, most pedig egymilliónál több, az első elemisták száma viszont a harmadrésze annak, mint tizenhárom esztendővel ezelőtt volt.

Az idén alig van első elemista, pedig a főváros a háboru vége óta nagyszámban fogadta be az elszakitott területek menekültjeit. Tizenkét év mulva a gimnáziumok nyolcadik osztályai és az egyetemek padsorai lesznek üresek. A sajtó csak feljegyzi ezeket a szomoru adatokat, a politikusnak és nemzetgazdásznak azonban következtetéseket is kell ezekből levonnia.

Jön a kormánybiztos!

A kombinációk tülekedése — Már a fajvédők sem tagadják a kormánybiztos kinevezését

A kormánybiztos-probléma még mindig foglalkoztatja a közvéleményt.

Ezen a téren két kérdés az uralkodó. Az egyik: lesz-e kormánybiztos? A másik: ki lesz a kormánybiztos?

Az első kérdésre a leghatározottabb igennel kell felelnünk. Kormánybiztos lesz, kell lennie, mert azt a törvény is előirja. Megerősiti ezt az álláspontunkat maga Heinrich Ferenc is, aki manapság a kormány szándékairól legjobban van informálva és aki a héten kijelentette, hogy

a fővárosnak kormánybiztost kell kapnia, mert a jelenlegi törvényhatósági bizottság mandátuma december 31-én lejár.

Addig pedig nem lehet az uj választásokat megejteni, a törvény intézkedése szerint ilyen interregnum alatt a kormánybiztos kinevezése elkerülhetetlen. Ha előbb nem, december 30-án a budapesti városházán Wolffék uralmát a kormánybiztos elnöklése alatt álló tanács veszi át.

A fajvédő orgánumok eddig makacsul cáfolták a kormánybiztos kinevezésének hirét; legujabban azonban kénytelenek bevallani, hogy „bár semmi törvényes alap nincs", a kormány mégis ragaszkodik a kormánybiztos kinevezésének gondolatához.

A fajvédőknek a kormánynak ez az elhatározása két okból is fáj. Fáj, mert ez

Sipőcz elejtését jelenti, de jelenti azt is, hogy Sipőcz utóda sem az ő emberük lesz.

Itt kapcsolódik bele a dologba azután a személyi kérdés.

A kombinációk itt meglehetősen tultengőek. A nevek egész áradata jelent meg az utóbbi időben a lapokban. Ezeket a kombinációkat azonban jó alaposan megrostálni, mert igen sok van közöttük olyan, amelyeknek semmi alapjuk sincs. Mi csak a komolyabbakat emlitjük.

Még mindig

legelső helyen áll Melly Béla kormánybiztossága,

amit a Fővárosi Hirlap közölt először. Mellyt mindenki szivesen fogja látni a diszes méltóságban, de legelsősorban a kormányhoz közelálló Heinrich-párt ragaszkodik az ő kinevezéséhez. Az eddig fölmerült kombinációk között kétségkivül az ő kinevezése lenne a legjobb megoldás.

Nem tartjuk komolynak azt, hogy Ugron Gábor ambicionálná a kormánybiztosságot. Ugron már volt belügyminiszter is, ami után a kormánybiztosság alig lenne nagy megtiszteltetés az ő számára. Ezzel szemben még a belügyminiszteri állás után is megtiszteltetés az, ha valakit Budapest polgármesterévé választanak. Ugron ezt szivesen is venné, de a mi értesülésünk szerint az eljövendő nagy kibontakozásban neki más szerep fog jutni. A polgármesterséget pedig Budapest polgárságának bizalma máris másnak szánta.

Csak legutóbb volt szó báró Petrichevich Horváth Emil, népjóléti államtitkár, kormánybiztosságáról. Már akkor megjelöltük azt a fellógásunkat, hogy bár tehetséges, őszintén liberális embernek tartjuk Horváth bárót, mégsem tartanánk szerencsés dolognak a lakáskérdésben hangoztatott álláspontjának megismerése után az ő kormánybiztosi kinevezését. De nyilatkozott maga báró Petrichevich Horváth is. Kijelenti, hogy soha eszeágában sem volt, hogy jelenlegi munkakörét elhagyja, a kormánybiztosi kinevezésre „egyáltalán nem gondol".

Legujabban azután

a fajvédő ujságok kezdenek különböző, teljesen valószinütlen neveket kombinálni a kormánybiztosi állásra.

Igy legujabban Kozma Jenőt és Szőke Jenőt mondják olyanoknak, mint akik joggal várhatnák a kormánybiztosi kinevezést. Ha már kormánybiztosnak kell jönnie, fajvédőék legjobban szeretnék, ha a maguk táborából kerülne ki az illető. Erről azonban szó sem lehet, Kozma és Szőke nagy szolgálatokat tehettek Wolff Károlynak, de ma már nem ezeket az érdemeket jutalmazzák. A fajvédő álmodozással szemben ma már szinte kétségtelenül bizonyos: Melly Béla kinevezése.

VI., Révai-utca 18. KIS KOMÉDIA Telefonsz.: 14-22.
Minden este Rott és Steinhardt felléptével
Az erényes Zsuzsika és Wenn es läutet.
Kezdete pontban 8 órakor.

A Székács Áruházban
BUDAPEST, IV., CALVIN-TÉR 6. SZÁM.
A 30 karácsonyi játékkirakat feltünést kelt.

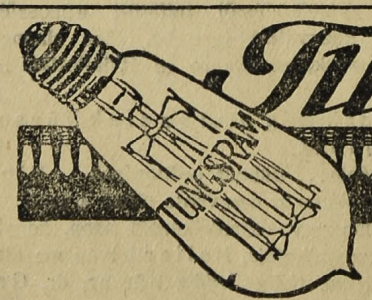

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete

Külön előfizetés nincs

Kórképek

Irja: Marcial

A sváji buzaszállitás fényesen bevált: 40 millió sváji frank fölött rendelkezik ebből kifolyólag a Devizaközpont. A sikereken felbuzdulva, a kormány állitólag elhatározta, hogy az egész kivitelügy hatályosabbá és egységesebbé tétele céljából Bud Jánost bizza meg az export intézésével.

Miután egy keveset értünk a politikai esperantonyelvhez, azt kell hinnünk, hogy e másképen nem egészen világos hiradás körülbelül az egész exportügy államositását jelenti. A sváji fényes siker hatása alapján most már majd mindent az állam fog exportálni, ami rendkivüli módon megegyszerüsiti a devizák dolgát is. Nem kell a sok svindler exportőrrel veszekedni, nem kell a körmükre nézni folytonosan, hogy még a folytonos őrizet mellett is ellopják a beszolgáltatandó devizák jórészét. Mindjárt minden az állam számlájára fog befolyni az egész világon, ahova csak exportunk lesz. És miután az export a legszorosabb összefüggésben van az importtal, mivel csakis annak ellenében lehet valamit behozni, amit már előzőleg kivittünk vagy amit ezentul fogunk kivinni, ennek folytán a kivitel államositása a behozatal államositását is jelenti. És pedig vagy a szó szoros értelmében, vagy pedig ugyhogy még sokkal inkább, mint ezidőszerint, hivatalnokok felfogásától, jóindulatától, belátásától, kegyeitől vagy szeszélyétől fog függeni, hogy ki mikor és mit hozzon be külföldről Magyarországba.

Ámde ugyanez volt ama bizonyos Varga Jenőnek is a koncepciója. Ha valóban ez volna a szándék, ugy már előre meg kell állapitani felőle, hogy ez tulajdonképen nem egyéb, mint a külkereskedelem terén való megvalósitása ama bizonyos szociális termelésnek, amelyből tudvalévőleg „fakad a jólét", miként arra még nagyon élénken emlékezünk Magyarország gerslikorszakának négy hónapja óta. Az is kitünően volt elgondolva és tulajdonképen elméletileg nem is lehetne azt megérteni, miért ne legyen az kitünő és célszerü dolog, ha okos emberek előre megállapitják, hogy ki, mikor és mit termeljen és miképen fogyasszon?! Hiszen az ilyen „Planwirtschaft"-nak, ahogyan ezt a szerencsétlen dolgot nevezik, elméletileg sokkal több kilátása van arra, hogy a társadalmat boldogitsa, mint a fejetlenül össze-vissza menő egyéni termelésnek és fogyasztásnak. A dolgok azonban valahogy nem törődnek az elmélettel vagy valami hibája van mégis az elméletnek, elég az hozzá, hogy a szociális termelésből nem jólét fakadt, hanem sorbaállás a krumpliért és hasonló mulatságos dolgok, mignem az egész dicsőség csufosan elkracholt. És habár a sváji gabonaüzlet kitünően sikerült is, nem előny, hanem hátrány, hogy ennek az üzletnek a hasznát az állam vágta zsebre, mert a hasznot mindig a polgároknak kell zsebrevágniok és az államnak abból csak annyi juthat, amennyit adó alakjában a polgárok a hasznukból befizetnek. Először vannak az emberek, akik dolgoznak és produkálnak és fölöslegeikből azután államot létesitenek bizonyos közösérdekü funkciók gyakorlása céljából. Ha a kereskedők helyett az állam kereskedik, az exportőrök helyett az állam exportál, akkor ez pillanatnyilag lehet jó haszonnal járó berendezés az államra nézve, de csakhamar kiderül, hogy elsorvad mellette maga a kereskedés, azután a fogyasztás és a termelés megfelelő része, végül pedig maga az állam, amely mohóságában és rövidlátásában megölte a tehenet, holott csakis annak rendszeres fejéséből lehet és szabad élnie.

*

„E jogalkotás élc az igazságos gazdasági rend megzavarói ellen irányul" — mondja az igazságügyminiszter abban az utasitásban, amelyet az árdrágitási ügyek kezelése tárgyában az ügyészségekhez intézett. „Igazságos gazdasági rend!" Hm, erről lehet beszélni. Még pedig nagyon sokat lehet róla beszélni, egyáltalában a világ végéig lehet róla beszélni anélkül, hogy egy mákszemnyivel közelebb jutnánk a definitivumhoz. Ha azonban az ember nem akar róla sokat beszélni, hanem egyetlen mondatban végérvényesen és mindörökre el akarja intézni a kérdést, akkor erre nagyon rövid, nagyon egyszerü és mégis mathematikailag pontos formula van, amely igy hangzik: igazságos gazdasági rend az, hogy mindenki olyan drágán adjon el, amilyen drágán csak eladni lehet és mindenki olyan olcsón vásároljon, amilyen olcsón csak képes. Ez az igazság és minden egyéb csak kerülgetése az igazságnak és ortopédikus manipulációk azon az igazságon, amelynek magunk csavartuk ki a kezét-lábát. A kereskedők érdekképviseleteinek a nyafogása az utánpótlási ár elismerése végett, amit most végre a kuria állásfoglalása után nagy kegyesen az igazságügyminiszter is akceptál, csak egy minimális követelés és csupán a praktikus gyávaság szava ezeknek az érdekképviseleteknek a részéről. Ezeknek tulajdonképen az első pillanattól kezdve az kellett volna, hogy legyen az álláspontjuk, hogy amint a termelő nem kényszeritheto arra, hogy mennyiért adja oda a terményeit, azonképen ahhoz sincs senkinek semmi köze, hogy a magántulajdon alapján álló társadalomban a kereskedő mennyiért adja oda a tulajdonát képező portékát. Az államhatalomnak egyetlen mód áll nyitva polgárainak az abnormális drágaság ellen való védelmére, ha ezeknek maguknak nincs elég eszük a védekezésre: tessék nekik olcsóbban adni ugyanazt a portékát. De mihelyt ilyen kisérletek történtek, azonnal kiderült, hogy az ilyen hivatalboltok vagy ajándékot osztogatnak az adófizetők zsebére, vagy ugyanolyan drágán adnak mindent, mint a megkurrancolt kereskedők.

Ez az igazság, uraim. Minek ezt kerülgetni?

Megszünt a lombard-kölcsön. Megirtuk már, hogy a lombard-hitelt az összes pénzintézetek rövidesen beszüntetik, vagy máris beszüntették. A napokban a Hitelbank is értesitette ügyfeleit, hogy lombardhitelt többé nem folyósit és december 6-tól a már kihelyezett lombard-kölcsönöket is átváltoztatja hetipénzzé, amely összegek után a mindenkori piaci kamatot fogja fölszámitani. Kivételt csak a kebelbeli tisztviselőknél tesz, akik részére 500.000—3 millió koronáig engedélyez lombard-kölcsönt, amely után 20 százalék évi kamatot és 2 százalék jutalékot és a költségeket számitja föl.

A Lloyd Bank Bécsben. A Lloyd Bankot az osztrák fővárosban a Lukács & Comp bankháza képviselte, amelynek főnöke, Lukács Henrik, egyideig tagja volt a bank igazgatóságának is. Ez a tisztség azonban nem elégitette ki Lukács ambicióját és mindenképen a vezérigazgatói állást szerette volna elnyerni, amely törekvésében, annakidején a bank hollandi érdekeltsége, az Einhorn bankcég is támogatta. A magyar érdekeltek azonban Lukács szerénytelen és jogosulatlan előretöréséről tudni sem akartak és szőrén-mentén az igazgatóságból is kitették, egyuttal pedig bankházával is megszakitották az összeköttetést. Minthogy azonban a Lloyd Banknak Bécsben fölétlenül szüksége van képviseletre, hir szerint, az osztrák fővárosban már legközelebb önálló bankfiókot fog nyitni.

Óceán Mór logikája. Egyik kartársunk valamelyik önfeledt pillanatában Óceán Mór vezérigazgató urat meginterjuvolta. Az okos kis Móric élete folyásáról, multjáról, jelenéről semmi különöset sem tudott megemliteni, csak szerényen annyit árult el, hogy mióta az eszét birja, mindig igazgató volt. Néhány mondattal lejebb aztán elmondja, hogy 48 éves és bankjánál, ahol már 30 év óta szolgál, tizenegy év óta igazgató. No de ilyet! Valaki azt a bizonyitványt állitsa ki magáról, hogy tizenkilenc évig — ész nélkül dolgozott. Furcsa. Ilyen bölcs logikával csak Óceán Mór tud gondolkodni.

Szász Ernőék tovább harcolnak. Szász Ernőék nem tudnak belenyugodni, hogy a kereskedelmi miniszterium az érdekeltségek többször sürgetett kivánságára a használt zsákok behozatalát levette a tilalmi listáról. A Magyar Kender- és Lenipar berkeiben most arról kurutyolnak, hogy a behozatali engedély folytán óriási mennyiségü zsák zudult a piacra, amely a magyar zsáktermelési ipar fejlődését megbénitja. Hát erről, megnyugtathatjuk Szász urat és érdektársait, szó sincsen, csak az fog megtörténni, hogy Szász Ernőék mohó profit-éhségüket kénytelenek lesznek lecsökkenteni és lépést tartván az egészséges versennyel, ezentul a normális polgári haszonnal kell megelégedniök.

A Gazdabank tőkeemelése. E hó 20-ára hivta össze rendkivüli közgyülését a Gazdabank a régebben tervbe vett tőkeemelés lebonyolitása céljából. Az alaptőkét egyelőre 2 és fél milliárdra emelik fel s az uj részvényeket 5:3 arányban, 2000 koronájával adják ki. Itt emlitjük meg, hogy a Gazdabank lemondott arról a tervéről, hogy érdekeltséget vállaljon a Nemzeti Hitelintézetnél. A pénzügyminiszter ugyanis a tárcájában fekvő Nemzeti Hitelintézeti részvény-pakettot egyenlő arányban akarta a Gazdabank és a Futura között elosztani. A Gazdabank ezt a feltételt nem fogadta el, a többségre reflektált, amit azonban nem sikerült elérnie.

AZ ERNST-MUZEUM AUKCIÓI

Képgyüjtemény főuri hagyatékból

XXV-XXVI

Elsőrangu régi és modern festmények, renaissance, barokk és empir, ezüst, nagyértékü porcellánok.

Arany-, ezüst- és fémtárgyak, szőnyegek és butorok.

Kiállitás: November 11—14-ig.
Aukció: November 15-től naponként délután fél 4-kor.

Illusztrált katalogust és felvilágositást ad az ERNST-MUZEUM

VI., Nagymező-utca 8. Telefon: 120—14.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7. üzlethár
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Tanitóibank és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, VIII., Baross-utca 59. Telefon: J. 20-33 és J. 2-91.
Foglalkozik érték- és gabonatőzsdei ügyletekkel. Elfogad kosztkamatra betéteket 100.000 K-tól legelőnyösebben. Vesz és elad tüzelő- és épitőanyagokat, közvetit ház-, üzlet-, telek és birtokvételeket és eladásokat.

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. em. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 153-05, 153-06, 153-07.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

Viz alatt a Corvin-film. Néhány hét előtt nagy hangu reklámok, szines riportok számoltak be róla hogy Barna Károly vállalata, a Corvin filmgyár és filmkereskedelmi r.-t., a kontinens leghatalmasabb vállalatai között, sorban közvetlenül a Schneider-Creuzot, a Compagnie Five-Lille, az esseni Krupp-gyárak, a Ganz-Danubius és a csepeli Weisz Manfréd-müvek után következik. A véletlen csodálatos játéka: a reklámcikkek megjelenésével egyidőben a tőzsde tanácsa elrendelte a vállalat részvényeinek a jegyzését. Még nem vezették ugyan be de a jelentős aktusra már készülődnek, bár a türelmetlenkedők máris kielégithetik vágyaikat: Corvin-filmet az exota-piacon is kaphatnak. Sokat, sőt annál is többet. Valahogy azonban el ne fogyjanak, a vállalat előreláto igazgatósága erről is gondoskodik e hó 13-án 40 milliós alaptőkéjét fölemeli 200 millióra. Nem kell tehát félni, Corvin-film-részvény bőven lesz. Jut is, marad is, vagy ha lassan csurran már Barna Károlyék majd ujra vizeznek.

Az exota-piacról. Amit a Fővárosi Hirlap már hónapok óta sürget, végre a hivatalos körök is ráeszméltek, hogy az exota-piacot meg kell reformálni. Türhetetlen állapot, hogy Szigeti Ernők, Kelemen Marcelek, Geiringerék, Vágóék (Vágó L. és Társa) és ki tartaná számon, hogy még miféle nevü „bankár" urak, szinte a kabátjuk ujjából rázzák ki a senki által sem hallott, az ismeretlenség homályából felmerült vállalatok részvényeit és azokat hallatlan magas árakon boldogra-boldogtalanra rásózzák. És amikor nonvalőrjeikkel a piacot már teletömték, akkor eltünnek, mint a kámfor: az általuk forgalomba hozott részvények pedig eladhatatlanok, mert a menedzselő „bankár" urak senkitől semmi áron egy darabot sem vesznek föl. Most aztán ezeknek a bakonyerdei állapotoknak befellegzett. Kállay Zoltán miniszteri tanácsos ugyanis egy tervezetet készitett, amely hivatva lesz a nemjegyzett értékpapirok forgalombahozatalát szabályozni. A tervezetet a legközelebbi napokban a pénzügyminiszteriumban egy ankéton megvitatják és aztán megjelenik a pénzügyminiszter rendelete. Az exota-piac megrendszabályozása a komolyabb megbirálás alá eső nemjegyzett értékpapirok helyzetét természetesen nem fogja befolyásolni. Ezekben most is kötnek üzleteket az alábbi árfolyamokon: Amerikai bank, uj 7—8, Amerikai bank, régi 9—10, Fabank 5—5.3, Duna-Lloyd 20—22, Böhm hordó 2.5—3.5, Demecseri 16—18, Herendi porcellán 9.5—10, Hungária kalap 10, Karancsberényi 8.5—9.2, Nógrádhevesi szén 8—9, Neugebauer bőr 2.2, Sajókondói szén 20—25.

Házat vásárolt a Duna-Lloyd. Értesülésünk szerint a Duna-Lloyd r.-t. 100 millió koronáért megvett egy házat, amelyet szándékozik átalakitani.

Részvénytársulati alapon bérházat vásároltak a partájok. A lakók bizonytalan helyzetére és az uralkodó lakásinségre jellemző az a tranzakció, amit a Teréz-körut 37. számu ház lakói végrehajtottak. A ház módosabb partájai ugyanis részvénytársulatot alapitottak és egy milliárd koronáért megvásárolták a házat, amely a gróf Károlyi nemzetség alapitványának a tulajdona volt. A részvénytársaság tagjai lakásaikat, illetve üzlethelyiségeiket örök bérletként telekkönyvileg biztositották maguknak.

KÖZLEMÉNYEK

A Magyar Általános Hitelbank Cziráky Antal gróf b. t. t. elnöklete alatt tartott rendkivüli közgyülése elhatározta az intézet alaptőkéjének 153.334 darab, egyenkint 400 K n. é. 1923 január 1-től osztalékjogosult uj részvény kibocsátása által 488,666.400 koronáról 550 millió koronára való felemelését olykép, hogy a kibocsátásra kerülő részvényekből — a folyó évi junius 16-i rendkivüli közgyülésen nyert alapszabályszerü felhatalmazás alapján — 28.334 darab részvényt napi áron az intézettel tulnyomórészt régtől fogva szoros üzleti kapcsolatban álló legelsőrangu nyugateurópai cégek közvetlenül veszik át tartós befektetésre, mig a fennmaradó 125.000 részvényre az eddigi részvényeseknek 10:1 arányban, egyenkint 200.000 K áron elővételi joguk van, mely folyó hó 9-től 20-ig bezárólag gyakorolható. A tőkeemelési müvelet lebonyolitása után az intézet kimutatott saját tőkéi (alaptőke és tartaléktőke) megközelitik az 50 milliárdot.

Az Angol-Magyar Bank tőkeemelése. Az Angol-Magyar Bank igazgatósága elhatározta, hogy a november 24-re egybehivandó rendkivüli közgyülésen javasolni fogja az intézet alaptőkéjének 1300 millió koronáról 2400 millió koronára való felemelését. A javaslat szerint az intézet mindenekelőtt 650.000 uj részvényt bocsátana ki, melyeket 2:1 arányban még megállapitandó árfolyamon a régi részvényeseknek ajánl fel. Ezenkivül 450.000 részvényt bocsát ki, melyeknek átvétele legelsőrendü angol és amerikai cégek által biztosittatott. Az uj részvények kibocsátási árfolyamát a közgyülést követő igazgatósági ülés fogja meghatározni és ez a régi részvényesekre vonatkozólag a 25.000 koronás árfolyamot semmiesetre sem fogja meghaladni, mig a szabadkézből eladott részvények eladási ára ennek az árfolyamnak többszörösét jelenti. E tőkeemelés révén az Angol-Magyar Bank saját kimutatott tőkéi körülbelül 40 milliárddal fognak szaporodni.

Az Iparbank igazgatósága. Multheti számunkban már jeleztük, hogy az Iparbank r.-t. — az Österreichische Zentral-Boden-Credit-Bank érdekeltsége — 3 milliárd teljesen befizetett saját tőkével megalakult. Az igazgatóság teljes névsora a következő: Benisch Ferenc (Bécs), Forst Viktor (Bécs), Freud Béla, pándi Horváth Zsigmond, Levié Lajos (Bruxelles), Léb Lajos (ügyvezető igazgató), illencfalvi Linzer Árpád, Löffler Béla, Löffler Gyula (ügyvezető igazgató), Löffler Imre dr., Mohr Béla dr., Péry Dezső, Ráday Gedeon gróf, Seefried Ottó gróf, Tibor Róbert (vezérigazgató), Tornyay-Schossberger Rezső báró és Wilhelm Károly dr. urak. Az elnöki állás egyelőre nem töltetett be.

A Tanitói Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság téglagyár-alapitása. A Tanitói Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság félmilliárd korona alaptőkével Pesthidegkuti Gőztégla, Mészégető és Agyagárugyár Részvénytársaság cimen a már üzemben levő ipartelepet üzletkörébe vonta.

A Viktoria Butor és Faárugyár R.-T. november hó 10-én tartott közgyülésének határozata alapján minden régi 200 K n. é. részvényt 1000 K n. é. részvényre átcserél ingyen. Ugyanakkor minden egyes régi részvény alapján egy db uj 1000 K n. é. részvény vehető át darabonkint 4000 K árfolyamon Bauer Jenő bankházában (IV., Szervita-tér 5.) f. hó 12-étől 17-ig bezárólag (délután 4-től 7 óráig).

Az Union des Usines et des Exploitations Forestieres de Nasic közgyülése 589,401.58 svájci frank tiszta nyereséget és 3 svájci frank osztalékot állapitott meg az 1922—23. üzletévre. A szelvényeket a Banque de Paris et des Pays-Bas genfi fiókja és a Hazai Bank r.-t. Budapest váltja be a svájci szelvényadó levonásával.

A Gottschlig Ágoston R.-T. tudvalevőleg az ország egyik legrégibb vállalata, amennyiben alapitása a mult század hatvanas éveibe nyulik vissza. A társaságnak Kőbányán hatalmas gyártelepe van, ezenkivül a Váci-utcában is értékes, saját ingatlannal rendelkezik. A szeszfeldolgozó iparban évtizedek óta vezető szerepet foglal el és jövedelmezősége aranykoronában is állandó fejlődést mutat. A vállalat részvényeinek a tőzsdén való lajstromozását kérik.

A Csáky tőkeemelése. A Gróf Csáky László Prakfalvi Vas- és Acélgyár R.-T. rendkivüli közgyülése elhatározta a vállalat alaptőkéjének 210,000.000 koronára való felemelését. Az elővételi jog 1:1 arányban 5000 koronás áron november 19-től 24-ig délután 4-től 6-ig lesz a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár R.-T.-nál gyakorolható. A részvényeseknek fel nem ajánlott részvények több évi zárolás mellett 20.000 koronás áron értékesittettek. A befolyó összeg az üzem további kiépitésén kivül az Österreichische Schmidt Stahlwerke egy nagyobb részvénytömegének megszerzését, ugyszintén exportlehetőségeit nagy mérvben fogja előmozditani.

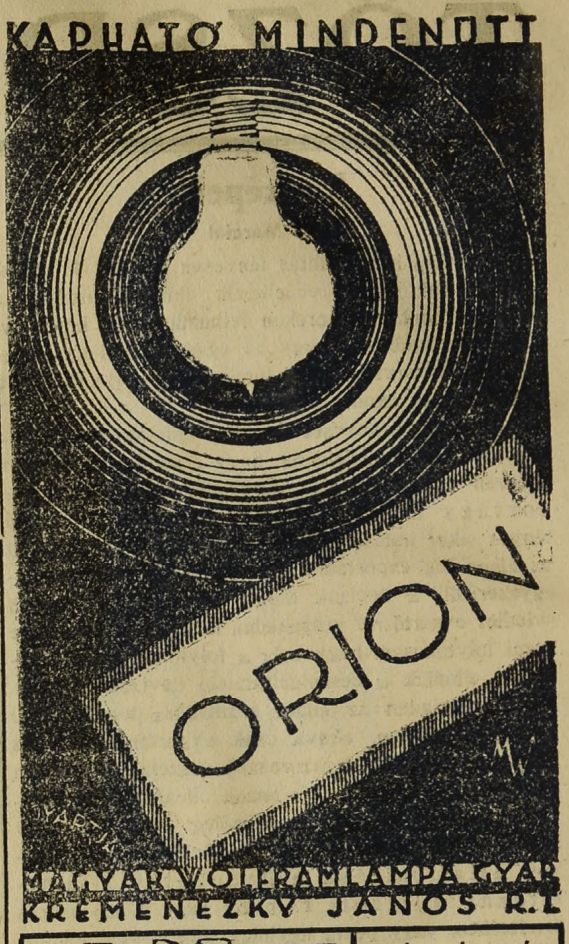

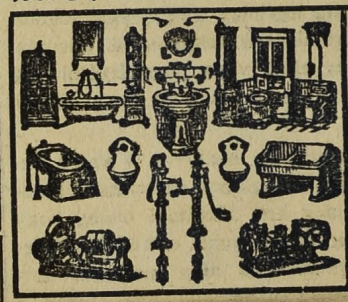

SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ-UTCA 62—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

VILÁGHIRŰ GUTMANN-FÉLE
ELSZAKITHATATLAN

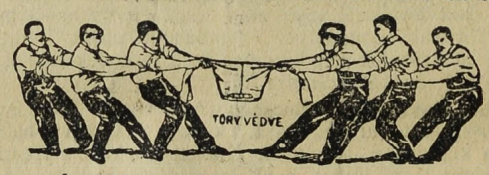

munkaruhák, libériák, szövetruhák.
GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTŐDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

ENGEL KÁROLY

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára

CÉGTULAJDONOSOK:
Dr. Hollitscher Pál gépészmérnök és **Komját Ernő**

Iroda és raktár: Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.
Gyár: Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.

Alapitva 1885-ben.

Telefon: Keresk. osztály: J. 114—02. Müszaki osztály: J. 49—62.
Gyengeár. oszt.: J. 49—61. Raktár: J. 48—30.
Sürgönycim: „NORIS BUDAPEST"

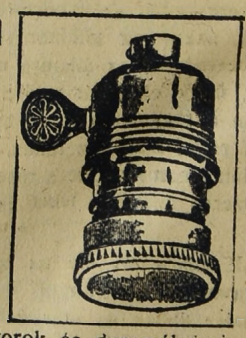

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közcsavarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.

Raktárról azonnal szállitok: **elektro-motorokat és dynamokat,** egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. **Szénkeféket** minden méretben és minőségben, ugyszintén **fémszövet** vagy **lemezkeféket.**

Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamut- vagy selyemszigetelésü **dynamóhuzalokat** minden méretben, **varnish-vásznat és szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet és diagonális** szövésü **köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket,** eredeti **vulcanfibre-lemez,** illetve rudakat minden méretben, **szigetelőlakkokat** stb.

Állandóan raktáron tartok **fűző- és fütőkészülékeket** minden szabványos **feszültségre.**

Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

Rákosi Jenő a városi kormánypárt élén

A városházi treuga dei útja — A városi politika „husvéti cikk"-e

Az elmult héten Rákosi Jenő cikket irt a városi politikáról. Sajnos, annak a nagyon becses cikknek nem volt meg a kellő visszhangja. Rákosi Jenő személye iránt mindenki a legteljesebb hódolattal viseltetik és igy boldogan kellett volna fogadni, ha mély bölcseségével tanácsokat ad a várospolitika terén. Ha még sem tették sietve megfontolás tárgyává, amit Rákosi Jenő mondott, az a főváros lakosságának nagy kára, de egyben semmi más ok nincs, minthogy az a front, amelynek tisztelettel kellene tudomásul venni Rákosi Jenő minden szavát — ezidőszerint még nem alakult ki.

Pedig — a Fővárosi Hirlap értesülése szerint — Rákosi Jenő cikkének, annak belső értékén kivül is, külön jelentősége van. Igen komoly forrásból hallottunk ugyanis arról, hogy

gróf Bethlen István legszebb gondolatai közé tartozik Rákosi Jenőnek a városházi kormánypárt élére való megnyerése.

Nincsenek értesüléseink arra vonatkozólag, hogy gróf Bethlen István ezt a nemes gondolatát közölte-e már Rákosi Jenővel. Nem tudjuk, kapott-e már választ, amely — ha Rákosi vállalja a városi párt vezérségét — olyan megtiszteltetés lenne Budapest számára, amelyet mindenkinek boldog örömmel kellene tudomásul venni. Mindez még nem áll világosan előttünk, de határozottan tudjuk, hogy ez a nagyszerü ötlet tényleg felmerült és kiváncsian várjuk, hogy meg lehet-e azt valósitani? Rákosi Jenő neve

tényleg olyan zászló lenne, amely legbiztosabban tudná egyesiteni a polgári politika hivatott képviselőit.

Igazi, nemes liberális politikát és igazi, tiszta keresztény politikát jelentene Rákosi Jenő neve. Lehet, hogy a politika egyes kérdései sok jelentős politikust elválasztanának az ő táborától, de az a tábor, amelynek Rákosi Jenő áll az élén, olyan tiszteletreméltó lenne, hogy a városházi treuga deinek megvolna minden alapfeltétele.

A városi politika egyes pártjai nem fogadhatnák el például azokat a választójogi elveket, amelyeket gróf Bethlen Istvánnal együtt Rákosi Jenő is hirdet; de a békességes városi kormányzást még a legszélsőbb baloldalon álló szocialdemokrata-párt is biztositaná Rákosi Jenő számára.

Hogy mit jelentene Rákosi Jenőnek a városházára való bevonulása, egészen tiszta képben mutatja az a vezércikk, amelyet már föntebb emlitettünk. Rákosi Jenő fölveti a kérdést, hogy

hol kell a dolgot megfogni annak, aki a fővárosi választásokra befolyást akar gyakorolni?

A kérdésre igy felel:

„A felelet egyszerü: azokon a férfiakon, akikben a választótömegek megfogható kisebb-nagyobb része bizik, akik személye nekik programm, zászló és bizalom. Ha vannak ilyen férfiak, azokhoz kell elsősorban fordulni. Ezt semmi országos, tudományos, művészi vagy akármilyen nevezetesség nem pótolja. Én meg tudok nevezni három embert, akikkel egyetértve, azt tartom, el lehet dönteni a fővárosi választás sorsát. Az egyik Bárczy István, akinek elévülhetetlen érdeme van Budapestnek modern, mondhatnám világvárossá fejlesztésében. Ezt a józan és önzetlen polgárság tábora tudja és hitem szerint hajlandó honorálni is. A másik férfiu Vázsonyi Vilmos, akinek a háta mögött tudvalevően egy megtörhetetlen falanx áll, amelynek hüségével lehet csatát nyerni. A harmadik, azt tudnám, a szocialdemokrata-párt vezére, — nem tudom, hogy Peidl-e most, — mert ez a párt szervezetten és biztosan, megbonthatatlanul szokta követni zászlaját."

Budapest minden polgára kivánja, hogy ez a cikk jelentené Wolff Károly uralma után azt, amit Deák Ferenc „husvéti cikke" jelentett a magyar politikában. Nagy öröm lenne, ha gróf Bethlen István kivánságára Rákosi Jenő ezen az alapon meg is kezdené a munkát.

Az autotaxi-háboru titkai

Akik demokráciát hangoztatnak és a nagyvállalatot védik

A nagyközönség némiképen nem vet elegendő figyelmet arra a küzdelemre, amely mostanában a budapesti városházán zajlik le és amelynek tulajdonképen a demokráciának kellene szivügyének lennie. A bérautó-fuvarozók — tehát törekvő kisemberek — inditották meg az ostromot ama vállalat ellen, amely ma a közönség nem tulságos megelégedésére monopolisztikusan bonyolitja le Budapest autonobilközlekedését. Lehet hasznos és jó sok mindenfélében a monopolium, de nem mernénk azt mondani, hogy a közlekedésnek valami ideálismegoldást hozna. A főváros tanácsa és vele Wolff Károly pártjának egy része azonban egészen különös és megmagyarázhatatlan makacssággal ragaszkodik ehhez a monopoliumhoz, amely tulajdonképen nincs is, elkeserit vele egy csomó törekvő embert, másrészt pedig a nagyközönség körében kiváltja azt a tudatot, hogy a közlekedés tökéletességének a rovására is pártosan intézik ezt az ügyet.

Egyelőre ott tartunk, hogy a sokat hányatott ügyben a főváros ujabb tárgyalást fog kezdeni az összes érdekeltekkel. Mondanunk sem kell, hogy a monopolium boldog urai erős sajtóakciót kezdtek vélt jogaik megvédésére; de sem a sajtóban, sem a közgyülési teremben két argumentumnál többet nem tudtak produkálni.

Az egyik argumentum a monopolium, a másik pedig az a vakmerő rabulisztikával hangoztatott ferdités, hogy az autotaxi-forgalmat kisfuvarosok nem tudják lebonyolitani.

A monopolium, ha volna is, nem lehet szentség akkor, amikor a városházán egy állitólag demokratikus rezsim tartja kezében a korlátlan hatalmat és amikor kisemberek állanak szemben a nagyvállalkozókkal és kapitalistákkal. De a mai helyzetet nem is lehet monopoliumnak nevezni, hiszen a város bármikor adhat ki uj számokat, csak éppen köteles a számok felét az állitólag monopoliummal rendelkező autotaxi-vállalatnak felkinálni: akár igénybe veszi azt, akár nem.

Még nagyobb garral dobták bele a vitába azt, hogy mindenütt, ahol az autotaxi-forgalomnak kisfuvarosok által való lebonyolitásával kisérleteztek, a legnagyobb bajok támadtak. És rögtön tekintélyeket szólaltatnak meg. És készen vannak a példával is: nme Bécs. Nos éppen Bécs példája csődöt mondott, mert a bécsi auto-kisiparosok nagyszerüen beváltak. A kisiparos Bécsben is, másutt is nagyszerüen rendben tudja tartani az autóját éppen úgy, mint a kocsis, akinek a lova szépsége és gyorsasága adja meg a kenyerét. A bérautósoknál is kenyérről van szó, ha nem fuvaroznak, nem is keresnek. A közönséget pedig nem lehet félrevezetni a monopolium szentségével, mert akinek utja van, szivesebben fog a kisember takaros, gondozott, csinos, tiszta gépkocsijába, mint a már ma is rozoga nagyvállalati autóba ülni. Ez a veszedelem és ez az, amiért irtóznak attól, hogy monopoliumuk csorbát szenvedjen.

A nagyvállalat érdekei mellett azonban ott vannak a közönség érdekei is, amelyek egészen másként festenek, mint ahogy a városházán beállitani szeretnék. A mai állitólagos monopoliummal rendelkező vállalat különben sem szolgálta és szolgálja a közönség érdekeit olyan odaadással, hogy a tanácsnak oka lenne annak „jogait" megvédeni. El tudunk képzelni ideálisabb közlekedést is; de meg látjuk, miként siet a közönség igényeinek kielégitésével. Nem utalunk másra, mint hogy egy esztendő óta igérgeti az autotaxi vállalat a kicsi, kétüléses gépkocsikat, amelyek olcsóbb tarifával dolgoznának, mint a nagyok; de ezekkel az ügyes, praktikus közlekedési eszközökkel eddig még senki sem találkozott Budapest utcáin.

Hiába kivánják a bérautofuvarosok ügyét politikai kérdésnek deklarálni, mert a távoli, objektiv szemlélő nem tud itt politikát felfedezni. De furcsa az is, amikor a nagyvállalat védői „hangzatos jelszavak"-nak minősitik a kisiparosok jogos kérését. Hangzatos jelszavakkal azok dolgoznak, akik a demokráciát, kisipar védelmét kürtölik, közben pedig elszántan védik a nagyvállalat érdekeit.

Tévednek az asszonyok,

ha azt hiszik, hogy a kávépótlékok között minőségben nincs különbség. Ellenkezőleg! Éppugy, mint a babkávénál, van jobb és gyengébb fajta. Ezért kell, hogy mindenki a pénzéért mindig a legjobbat követelje és ez az elismerten legtisztább, leglinomabb és legkiadósabb márka:

a Valódi Franck a kávédarálóval.

Meinl-féle

uj termésü tea

Törött géprészek, repedt vagy kimart kazánok

elektromos és autogén-hegesztése.

Uj berendezések gyártása! — Felcinket az uj eljárásra betanitjuk.

LAKOS ÉS SZÉKELY GÉPGYÁR

Budapest, VI., Béke-tér 3.

Telefon: 80-87. és 132-18.

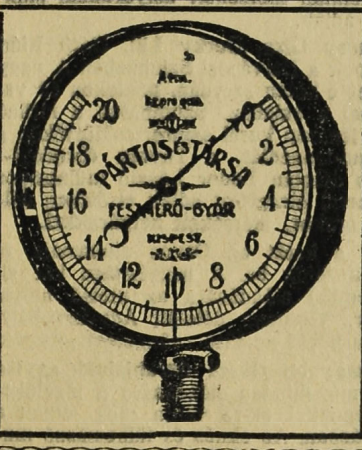

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST

ULLŐI-ÚT 78.

Telefon: József 5-57.

FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.

Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

FLEISCHMANN-ÁRUHÁZ

csakis Károly-körut 24. sz.

Női kabátra alkalmas, jómin őségü velour s pesztó	42.500
Tiszta gyapju cheviotte-kelme, minden szinben, 110 cmtr.	29.900
" " " " " 140 cmtr.	41.900
Női ruhakelme, kitünő minőség, duplaszéles, remek és dus kimintázás	35.975
Csikos velour aljkelme, legujabb, 135 cmtr.	87.500
Férfi strapa-öltönyszövet	53 500
Férfi angol öltönykelme	59.500
Férfi double raglán-kelme	63.200
Ferfi télikabát-szövet	63.500-tól
Velour-flanell, I-a minőség, sima, minden divatszinben	11.500
Nyomott barchet, remek kimintázásban	9.900
Mosott kelengye vászon	6.800

ULRICH B. J.

BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.

NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: ön t.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- es gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések.

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák

jutányos napi árban

KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél

Budapest VI., Eötvös-utca 8.

Események

Vázsonyi Vilmos Budapesten. Vázsonyi Vilmos, aki csaknem két hónapig Meránban üdült, a napokban teljesen fölépülve, friss egészségben hazaérkezett. A demokrata-pártban hazaérkezése alkalmából a vezért nagy óvációban részesitették.

Platthy György keserve. Fajvédőék körében nagy a felháborodás gróf Bethlen Istvánnak a liberálisokkal való tárgyalásai miatt. A legérdekesebb azonban, hogy ma már nemcsak a fajvédők haragusznak, hanem az orthodox Behlen-pártiak is, akik az országos politikában tényleg követik a miniszterelnököt, a községi politikában azonban Wolff Károlynak lelkes hivei. Ezek egyike most a Szózat cimü fajvédő orgánumban keserü szavakkal ront neki a miniszterelnöknek, akiről azt mondja, hogy „emberiszony"-ban szenved. Kifakadása igy hangzik:

— Jellemző, hogy Bethlen a fővárosi törvény reviziójával kapcsolatos tárgyalásokon mindkét kormánytámogató párt embereit meghallgatta és sürün tárgyalt hol a jobboldali Wolffékkal, hol a tőle látszólag még balra levő Heinrichékkel. Szóval azokkal, akiket még némiképen édesgetnie kell, mert még nincsenek teljesen az ő aklában. De eszeágába sem jutott, hogy megkérdezze a fővárosi politika aktuális kérdéseiről azokat, akik saját pártjának, az egységes pártnak aktiv várospolitikával is foglalkozó tagjai.

Elővettük a nemzetgyülési képviselők névsorát és végignéztük, kik lehetnek azok a képviselők, akikre ez a körülirás rájuk illik. Vajjon kik az egységes pártnak azok a tagjai, akik várospolitikával is aktivan foglalkoznak. Arra a meglepő eredményre jutottunk, hogy ilyen csak egyetlen egy van. Ezt az egyetlen egyet pedig Platthy Györgynek hivják. Vajjon tényleg ő az, aki a miniszterelnököt följelentette a Szózatnál?

Egy csésze valóban aromás, illatos teát csakis a Meinl-féle indiai és kinai teakeverékekből készithet. Egy próbavásárlás meggyőzi Önt azok kiváló minőségéről.

Szórakozás

A kilencedik hétbe fordul Faragó—Nádor Elssler Fanny cimü daljátéka a héten a Király-Szinházban, ahol minden este hálás közönség élvezi a darab szépségeit. Vasárnap délután Kacsoh—Bakonyi klasszikus magyar daljátékát, a János vitéz-t ismétlik 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

41—48-ik előadása lesz e héten Molnár Ferenc páratlan sikerü szinjátékának. A vörös malom-nak a Magyar Szinházban, melynek előadásaira most is állandóan egy héttel előre kelnek el az összes jegyek. Az esti előadásokon állandóan Darvas Lili, Pécsi Blanka, Horváthy Elvira, Somlay, Gellért és Tarnay játsszák a főszerepeket, mig a darab mostani, vasárnap délutáni mérsékelt helyáru előadásán Mima szerepében Kaszab Anna lép fel.

Biller Irént ünneplik minden este a Fővárosi Operettszinházban. A kiváló primadonna A három grácia Marietttájának parádés szerepében most már 160 estén ragadtatja el a közönséget játékával, énekével és táncaival. Amily példátlan A három grácia sikere, épp oly példátlan Biller Irén népszerüsége is, amely már az ország határain tul is elvitte művészetének hirét. A három grácia, amelynek minden szereplője esténkint szivélyes ovációkban részesül, továbbra is egymagában tölti be a Fővárosi Operettszinház műsorát. Vasárnap délután mérsékelt helyárakkal „Marinka táncosnő"-t adják.

Csortos, Báthory Giza, Berky Lili, Bóth Klári játsszák a főszerepeit a Belvárosi Szinházban A nagy bariton-nak, melyet e héten szerdán, pénteken és vasárnap este ismétel a szinház. Szombaton a kitünő Zilahy-bohózat, A jégcsap kerül szinre, csütörtökön a nagyhirü Wedekind-tragédiát, a Tavasz ébredését játsszák. Vasárnap délután Fodor László mulatságos vigjátékát, a Navarrai Margit-ot adják elsőizben délutáni előadásul 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e hetét az Orvos dilemmája és Ivanov váltakozva töltik be. A nagyhatásu két ujdonság minden eddigi előadására az utolsó helyig megtelt a nézőtér. Vasárnap délelőtt Ady-ünnepélyt rendeznek, délután pedig az Első csöngetést játsszák.

A szezón legnagyobb sikerü darabjainak egyike A rózsalány, melynek minden előadására a legelőkelőbb közönség napokkal előre váltja meg jegyét a Blaha Lujza-Szinházban. Az elmés és fülbemászó muzsikáju darab a héten is minden este szinrekerül. Vasárnap délután pedig a népszerü Fi-Fi-t adják 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Mozgókép-Otthon. Hatalmas sikert arat a gyönyörü Emilly Sannon bravuros, haláltmegvető produkciójával a 6 felvonásos Aeroina-ban. Az amerikai Flirt-ről az ottani lapok már igen sokat irtak, abból az alkalomból, hogy Amerikában a törvényhozás utján igyekeznek véget vetni a flirtnek. A flirtről készült ez a nagyszerü film, amely 8 felvonáson át érdekfeszitő témájával és a gyönyörü Elleen Percyvel bilincseli le a figyelmet. A Corvin Hiradó Lóth Ila házasságával és az Angol hiradó dus tartalmával egészíti ki a műsort. (4, 6, 8, 10.)

Hetvenötödször játsszák e héten pénteken az Andrássy-uti Szinházban a kitünő sikerü októberi műsor darabjait, tréfáit és magánszámait, melyekben a szinház legkiválóbb művészeinek minden este megujuló nagy sikerük van. Ugyanezt a műsort ismétlik most vasárnap délután is 3 és fél órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Kamarában az Iramszarvas csodája, a misztikus észak nagy irónőjének, Lagerlöf Selmának regénye kerül csütörtökig bemutatásra. A főszereplő Einar Hansen neve még ma uj, de rövidesen olyan fogalom lesz, mint Psylander volt, nemcsak hóditó, fiatalos szépségénél, hanem nagyszerü művészi alakitásánál fogva is. Csütörtökön A napsugár az éjszakában cimü amerikai film és „Scribe" ismert vigjátéka, Ilyenek az asszonyok kerülnek bemutatásra.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Szikiai Pál.)

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
A SZENZÁCIÓS NOVEMBERI MŰSOR
Pártos Gusztáv — Prof. Max & Ernee Lenclos, Champion de danse — **6 Raffi Girls — Marga Iris — Dody Farra — Olly Marvell — Van de Welde & Comp. — 5 Carras 5,** gladiátorjátékosok — **2 Kudry Awcew,** orosz táncosok
STEINER SIMI MŰVÉSZZENEKARA
Kezdete pont fél 10 órakor. Elsőrendű meleg konyha.

ŐRI ZOLTÁN
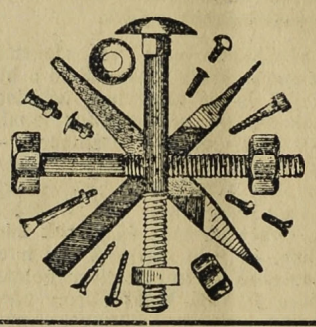
Reszelő- és csavaráru-nagykereskedő
BUDAPEST
NÉPSZINHÁZ-U. 40.
TELEFON:
József 56-46
József 138-09
József 62-84

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12. Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és elad!

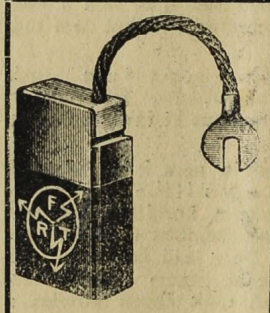
FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

Magyar Ólomárugyár Rt.
BUDAPEST, Forgách-utca 4. :: Telefon: 110-45, 102-01.
Gyárt: Ólomcsöveket, lemezeket, syphonokat (büzelzárókat), forrasztóónt, csapágyfémeket. Ajánl eredeti Bancaónt rudakban és tömbökben.
Legmagasabb áron vásárol:
Ócska ólmot, ólomhulladékot, ólomhamut, salakot, fémhulladékot, fémhamukat, stb.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle szabadalmi fekvő Diesel-motorok, »Luther-Münzel« rendszerü szivógázmotorok, preciziós gőzgépek, modern tüz- és vizcsöves gőzkazánok, viztisztitó készülékek, teljes hütő-jéggyári és vágóhidi berendezések, turbina és körforgószivattyuk, vashidak és tetőszerkezetek, szegecselt tartók és oszlopok, emelőgépek és daruk, vasuti kocsik (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, gazdasági gépek, gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Novemberi nagy szinpadi műsor. Világhirü attrakciók. Csupa sláger.
Kezdete este 10 órakor.

SZÁSZ OSZKÁR
VASIPARI ÉS VASKERESKEDELMI RT.
BUDAPEST Központi iroda: V., Vilmos császár-út 24. Gyár: VI., Petneházy-utca 74.

Hofer István és Tsa
műszaki és olajkereskedés
Telefon: 38-86. *BUDAPEST Podmaniczky-utca 59.*

Gummi-lemezek, Gummi-tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST

MAGYAR RÉZHENGERMŰVEK R. T.
ezelőtt Chaudoir G. és Társa Telefon-szám:
Sürgönycim: „CHAUDOIR" RÉZHENGERMŰVEI. 19—22. 44—88. 199—99.
BUDAPEST, V., VIZAFOGÓ 1460. SZÁM.
Készitenek: Tüzszekrény-vörösrézlemezeket, közönséges vörösrézlemezeket különféle nagyságban és minőségben. Sárgaréz-, tombak- és bronzlemezeket, tárcsákat stb. Vörösréz-, sárgaréz- és tombakrudakat, gömb lyu, negyszegletes lapos és fagon alakban. Vörösréz-, sárgaréz- és tombakcsöveket (forrasztás nélküli vonócsövek-) Elektrolyt- és vörösréz uzalt, sárgarézhuzalt, bron ehuzalt és tombakhuzalt. Fürdőkályhákhoz való vörösrézlemezeket. „Chaudoir" jelü Vermorel rendszerü permeezőket és hozzávaló alkatrészeket. Egy darabból kovácsolt, forrasztásuelküli prima kivitelü vörösrézüstöket különféle formákban és nagyságban.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

OETL ANTAL
VASÖNTŐDE ÉS GÉPGYÁR R. T.
Budapest, X., Asztalos Sándor-út 9. sz.
TELEFON: József 8—32. és József 8—31.
Gyártmányai: Mindennemű vasöntvények saját és idegen minták után, transzmissziók, mindennemü gépek és géprészek, hidak, épület- és egyéb vasszerkezetek, pálma- és növényházak központi fütésberendezéssel, melegágyi ablakok.
Szállit raktárról: Öntöttvas mérlegsúlyokat 50 dkg.-tól 20 kg.-ig, öntöttvas szénvasalókat öntöttvas tüzrácsokat, tüzhelylemezeket, répavgógépeket, szőlőzuzókat, ö. v. csöveket stb.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton keritésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A consernhez tartozó vállalatok: Szénalteri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Ára 200 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 november 21. — 46 szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10.000 korona. Félévre 5000 kor. ◘ Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Az ötvenegyedik

esztendőbe fordult be Budapest és az ötvenegyedik esztendő kapujában Csilléry András harsonás szava hallatszott, amint igazi, tipikus destruktiv gyönyörüséggel ment neki megint mindennek, ami itt ebben a városban született, amit áldott agyvelők termeltek. Ha kedvünk lenne gúnyolódni, ha kedvünk lenne az akasztófahumornak hangot adni, akkor azt mondanánk: ez az esztendő is jól kezdődik.

Ennek azonban fele sem tréfa és nem nyugodhatunk bele abba, hogy Budapest nagy ünnepét egy politikai naturbursch a maga módja szerint csunyán és izléstelenül megzavarta. Nem nyugodhatunk bele, mert a Csilléry Andrásokat, akik az ilyen szerepeket játszani szokták, nem terhelheti felelősség. Ők felelőtlenek mindenért. A felelősség Wolff Károlyt, a vezért illeti, aki sokat tart a maga tekintélyére, aki ma vezére a városházának és akinek nem lett volna szabad egész pártjának egyik legkomolytalanabb egyéniségét dísz-szónokként kiállitani a forumra. Szerencsére ezt a szereplést senki sem veszi komolyan és mégis azt kell mondanunk, hogy nemcsak az ünneprontás, de Csilléry András szempontjából, a tudomány szempontjából is fájdalmas az a szereplés, amelyre a Friedrich-kormány népjóléti minisztere szombaton feltette a koronát. Azt mondják ugyanis, hogy Csilléry András rendkivüli orvos. Olyan mütéteket végzett a háboru alatt, hogy orvostársait, a legjobb operatöröket is elkápráztatta, elragadta. Hát szabad az ilyen embert, aki az emberiségnek ilyen jóltevője is tudna lenni, kiállitani a nevetségesség podiumára, a gyülölködés szörnyü piacára? A helyett, hogy uj embereket épitene a régi rozzantakból, a helyett, hogy az Istenéhez hasonlatos mesterséget üzne, áldást fakasztana és hálálkodó szavak, boldogan könnyes szemek lovagia lenne: kiáll a forumra és gyülöletet prédikál. Megáll az ember esze, hogyan lehet az egyik hivatást odadobni a másik riasztó szerepért?

Mert nemcsak bántott, nemcsak a szivünkbe markolt kegyeletsértő szóval Csilléry András, hanem meg is nevettetett bennünket. Milyen mulatságos volt például akkor, amikor arról szavalt, hogy ők (már tudni illik keresztény községiek) az utóbbi tiz esztendőt nem akarják magukénak vallani és szeretnék azt ennek a városnak a történetéből kitörülni. Nyomjuk el a mosolygást, amelyet a felelősségtől való nyülszivü megiutamodás fakaszt és tapsoljuk meg Csilléry urat, akinek sietünk segédkezet nyujtani az utolsó tiz esztendőnek Budapest életéből való kitörléséhez. Ugy van, töröljük ki az annalesekből az egész tiz esztendőt, az ő négy esztendejükkel és a Csilléryek nevével együtt.

Végül pedig még egyszer a fájdalom érzete fut át a szivünkön, amikor a jubiláris közgyülés „eseményeire" emlékezünk vissza. Vagy ne fájjon az, hogy olyan emberek kormányozzák ezt a jobb sorsra érdemes várost, akik kijelentik ünneprontó jókedvükben:

— A hitelbe épitett Budapest, amelynek terhét a szegény utódok fizetik, nem a mienk!

Azt hittük, hogy az ilyen kijelentéseket csak a hordó tetejéről szokták szavalni. Mert ott lehet hatásuk. A tömeget talán el lehet kábitani az ilyen otromba eszközökkel. De Budapest egyesitésének ötvenedik évfordulóján a tudatlanságnak, a kortesvirtusnak ilyen bizonyitékát adni: — mégis csak elkeseritő. Csilléry András rettentő vakságában csak azt látja, hogy a maga kis háztartásában szomoru dolog, talán keserü, talán megalázó dolog lenne az adósság. De ezt egy világvárosra mondani talán még sem lehet. A nagy közületeknek, az államoknak, a világvárosoknak olyan szükséges a hitel, mint a levegő. Itt a hitel nélkülözhetetlen eszköze a gazdálkodásnak. Hatalmasat alkotni hitel nélkül nem lehetne, mert nem lehet egyetlen generációnak a válára rakni minden terhet.

Persze a Csilléryek és a Wolffok ugy gondolkodnak, hogy minek hatalmasat alkotni? Ők a maguk szatócs-szemszögükből nézik a világot. És ezek az emberek ünnepelték Budapest aranylakodalmát.

Nem lesz tisztujitás

Szervezeti kérdéseket is érint a választójogi novella — A polgármesternek nem kell többé jogi képzettség

Rakovszky Iván belügyminiszter végleg befejezte azokat a tárgyalásait, amelyek az érdekelt politikai pártokkal való választójogi megegyezést célozták. Ennek az uj választójogi tervezetnek alapelveit módjában van a Fővárosi Hirlap-nak feltétlenül megbizható forrásból szerzett adatok alapján alább ismertetni:

Előljáróban csak azt konstatáljuk, hogy azok a hirek, amelyeket egy hét előtt a kurzus-lapok közöltek, — enyhén szólva —, merőben tévesek voltak. Inkább Wolffék álmait, mint a valóságot tükrözték. A kurzus-sajtónak lehetett volna bátorsága megmondani, hogy nem a belügyminiszter tervbevett reformját, hanem Wolff Károly és társai követelését közli. Ki kell jelentenünk, hogy a belügyminiszter törvénytervezetének

alapelvei nagyon messze esnek Wolff követeléseitől, de annál inkább megközelitik azokat a kivánságokat, amelyek Márkus Jenő min. tanácsosnak a Fővárosi Hirlapban megjelent tanulmánya foglalt magában.

Az aggodalom alól való felszabadulás érzésével kell megállapitani, hogy Rakovszky Iván belügyminiszter javaslatából hiányzik az a nagy adag reakció, amellyel Wolffék teliteni szerették volna, sőt meg kell állapitani, hogy a Dömötör-féle novellával szemben is lényeges haladást jelent.

Ami most már a tervezetet illeti, legelsőbben is

a javaslat nem pusztán a választójog kérdésével foglalkozik, hanem tulajdonképen az 1872. évi XXXVI. t.-c.-et, az ugynevezett fővárosi törvényt kiegészitő novella lesz.

A fővárosi törvény elavultságát nem kell külön hangoztatni, hiszen évtizedek óta állandó, komoly tervként szerepel az egymást követő kormányok programmjában. Az uj fővárosi törvény megalkotására, vagy legalább annak általános reviziójára — ugy látszik — most sincs ideje és módja a nemzetgyülésnek és igy a belügyminiszter kénytelen volt a legsürgősebb intézkedéseket felvenni most készülő novellatervezetébe.

Ezek intézkedések közé tartozik például az, hogy a novella érinteni fog bizonyos sokat vitatott szervezeti kérdéseket, amelyek között nemcsak az egyes magasabb állások képesitésére, de egyben ezeknek az állásoknak a számára is vonatkoznak. Mondani sem kell, hogy inkább az állások számának redukciójáról, mint szaporitásáról lesz szó. Igen fontos intézkedés lesz ezen a téren, hogy

a polgármesteri állást nem köti a novella jogi képesitéshez.

Ez tökéletesen modern gondolat, amelynek egyben megvan az a nagy jelentősége, hogy ezzel a polgármesteri állás megszünik tulajdonképeni hivatalnoki állás lenni, hanem határozottan politikai szinezetet kap.

A novella nem követel tisztujitást, amint azt a Dömötör-féle novella tette. A tanács tehát hivatalában marad és az interregnum alatt a kinevezendő kormánybiztos vezetésével intézi a főváros ügyeit.

Ami most már a választójogi rész alapelveit illeti, azok a következők:

1. *A választás titkos és lajstromos lesz, ahol a kisebbségi képviselet is kellőképen érvényesülhet.*

2. *A választást tavasszal irják ki az 1924. évi névjegyzék alapján, amelyet azonban a közigazgatási birróság döntései alapján ki fognak egészíteni.*

3. *Választójoguk körülbelül azoknak lesz, akiknek a Bethlen-féle választójogi rendelet megadja a szavazati jogot.*

4. *Megszoritás lesz azonban a Bethlen-féle rendelettel szemben is, hogy az aktiv és passziv választói jogot hat éves domiciliumhoz kötik.*

5. *Nem lesz viriliznus, ellenben tölemelik a szellemi virilisták számát.*

6. *A választás közigazgatási kerületenkint történik és a szavazók számának arányában állapitják meg a mandátumok számát. A javaslat megállapitja az egyes közigazgatási kerületeknek jutó mandátumok számának minimumát és maximumát is.*

Körülbelül ezek lesznek a Rakovszky Iván-féle novellatervezet alapelvei, amelyekről a Fővárosi Hirlap más helyén mondjuk el a pártok kritikáját és állásfoglalását.

Tiz év előtt — tiz év után

Bárczy Istvántól Csilléry Andrásig

Ünnepi közgyülés akkor és most

A főváros tiz évvel ezelőtt diszközgyülésen ünnepelte Buda, Pest és Óbuda egyesitésének negyven éves fordulóját.

Dr. Bárczy István polgármester

történelmi visszapillantás után a főváros fejlődésének képét és a következő tiz év munkaprogrammját igy festette le:

A közgyülési jegyzőkönyvből

... Sokszor elgondolkozom, hogy mi mindennel kell akkorára készen lenni. Milyen szép lenne akkorára bemutatni az uj városházat, amely cimere lesz a másfélmillió lakosu városnak, szemben az uj Erzsébet-sugáruttal, mely a városházától a Városligetig vezet, szebbnél-szebb házakkal és értékes üzletekkel, mellette jobbra-balra a régi levegőtlen utcák, házak helyén egész uj egészséges városrész. (Helyeslés.) A Tabán mintaszerüen megépitve a belső város legkellemesebb lakórésze, a Gellérthegyre két oldalra felvezető sikló, a Citadellában nyüzsgő élet, a Gellért-hegy alján Európa legszebb fürdője, a piaristák épülete helyén a legszebb hotelek egyike. Hidvámról és alagutvámról már csak ugy beszélünk, mint rossz álomról. (Éljenzés és hosszantartó taps.) És csodálkozni fogunk azon, hogy valamikor ilyen is volt. (Ugy van!); a Hungária-ut mentén az uj hid megnyitása után egész uj városövezet kezd épülni; a Boráros-téri uj hid budai feje és a Müegyetem között feltöltött és parkozott állandó kiállitási területen nagy nemzetközi kiállitás; a Lágymá-

nyoson, Kelenföldön, valamint az V. és VII. kerület külső részén megállapitott uj szabályozás után kialakult és tökéletesen csatornázott területen széles közlekedő utak, nagy népparkok készülnek; a budai hegyvidék Pest felé néző lejtőin a flórenci viale dei Collihoz hasonló kilátásos széles kocsiutak, azonkivül villamosvasutak, autóbuszok által hozzáférhetővé tett családi lakótelepek és nyaralótelepek, — uj modern pályaudvarok, természetesen, nem utszinben futó vonalakkal. — (Tetszés) a Csepelszigeten nagyszabásu kereskedelmi kikötő megfelelő pályaudvarral. (Taps) elevátorral, áruraktárral és gyártelepekkel; a város körül messzeterjedő pompás kerti gazdaságok, tehenészetek, nagyszabásu modern kórházak, szülőházak, csecsemőintézetek, a Kamara-erdőben mintaszerü szegénygondozó intézet, a munkanélküliség esetére való biztositás megszervezése, egészséges, olcsó városi lakások szaporitása, szigoru lakásfelügyelet, tuberkulotikusok köteles elkülönitése és felügyelete, üdülőtelepek, nagyszabásu homokos parti népfürdők, városi olcsó zuhanyfürdők, kifogástalan jókarban tartott tiszta utak, parkok és közterek, jól szervezett közjótékonysági és gyermekvédelmi igazgatás, modern vágóhidak, nagyszabásu huscsarnok, modern árucsarnokok az élelmiszerkereskedelem számára, sürün látogatott nagyszabásu könyvtár és iskola, városi műhelyek, a megélhetést előmozditó, könnyitő különböző intézmények és végül mintaszerüen pontos és jó városi közigazgatás. (Éljenzés és taps.)

Igy álmodott ezelőtt tiz évvel Bárczy István, Budapest nagy polgármestere. Az álmok azonban szertefoszlottak. Jött a nagy világégés, utána a forradalmak, a bolsevizmus, a megszállás és végül, hogy a keserü poharat fenékig ürítsük, nyakunkra ült feneketlen gyülölködésével és tehetetlenségével a kurzus.

Az egyesités aranylakodalmát már a kurzus ünnepelte és tette ezt olyan formában, amely a főváros minden jóizlésü polgárában csak visszatetszést szült. A diszközgyülés ünnepi szónokának, Csilléry Andrásnak gyülölködő hangja, frázisoktól és jelszavaktól hemzsegő beszéde saját pártjának elitélő kritikáját is kihivta. Mert Bárczy István nagy alkotásait még Csilléry—Wolffék romboló gyülölete sem tudta megsemmisiteni. Azok maradandó alkotások, amelyek alkotóik halhatatlanságát az utódoknak is hirdetni fogják, a jövő nemzedéknek, amely a főváros súlyos négy esztendejét, a kurzus romboló uralmát már csak mint gonosz emléket fogja megőrizni.

A kormány biztositja a maga többségét a városházán

A szellemi virilisták szerepe az uj alakulásban — Márkus Jenő terve győzött a kormánynál — A liberális középső front fejlődése

A városi politika alakulására igen nagy hatással lesz majd az a törvényjavaslat, amelyet Rakovszky Iván belügyminiszter az 1872. évi XXXVI. t.-c.-t kiegészitő novellaképen fog a nemzetgyülés elé terjeszteni és amely többek között a budapesti községi választójogról is szólni fog. Erről a novelláról szóló értesüléseinket lapunk másik cikkében ismertetjük. Ennek a javaslatnak azonban politikai vonatkozásaiban is igen nagy lesz a jelentősége. Azt kell hinnünk például, hogy ez a javaslat, amely sok szimpatiát vált ki, sok antipatiát is kelt maga iránt és a kormány törekvései iránt.

Ilyenformán mindenesetre számolni kell azzal, hogy

a novella határozottan lehetetlenné teszi az egységes liberális front kialakulását,

legalább abban az értelemben, ahogyan azt a demokraták és Rassayék oldalán képzelték. Nincs más mód tehát, mint hogy ezek a baloldali városházi politikusok szükségszerüen a szociáldemokraták felé sodródnak, amint ezt már ők maguk többször hangoztatták, fegyverbarátságot kötnek velük. A demokraták csak ugy, mint a szociáldemokraták nincsenek megelégedve a Rakovszky-féle novellával, mert a szavazati jogosultság tekintetében az nem megy tul a Bethlen-féle rendeleten. Elégedetlenek azzal is, hogy az 1924-es választói névjegyzék alapján történnek meg a választások, soknak tartják a hat esztendős domiciliumot és fölöslegesnek a szellemi virilisták számának szaporitását. Helyeslik a titkosság megtartását, a virilizmus elejtését és a mandátumoknak a kerületek között való igazságosabb szétosztását.

De nincsenek megelégedve a javaslattal Wolffék sem, akik most már

tisztán látják, hogy a kormány nem tartja fontosnak az ő támogatásukat,

aminek következménye az lesz, hogy Wolff Károly hivei közül igen hamarosan tömegesen fognak csatlakozni a kormánypárt táborához.

Wolffék titokban siratják a virilizmus elejtését, amit szerettek volna megtartani, természetesen — felekezeti alapon. Kétségbe vannak esve viszont a szavazás titkossága, valamint a mandátumoknak a kerületek között való igazságosabb megosztása miatt. Nagyon tetszenék ellenben nekik a szellemi virilizmus fejlesztése, ha ők diktálhatnák, hogy mely méltóságok viselése jelent bizottsági tagságot.

Egészen bizonyos, hogy ebből a helyzetből már nem fog kifejlődni barátságos viszony a kormányt támogató liberálisok és a Wolff-párt között. Ebből a tervből ki kell kapcsolni véglegesen Wolff Károlyt, Ernszt Sándort és közvetlen barátaikat; ellenben igen kézenfekvő, hogy a keresztény többségi párt nagyobbik fele a kormánypárti liberálisok felé fognak orientálódni.

A liberális középső front fejlődése viszont igen szépen halad előre.

Ennek a frontnak a magvát a Heinrich Ferenc elnöklete és vezetése alatt álló párt adja meg, élén a legkimagaslóbb várospolitikusok egyikével: Márkus Jenővel. Vele együtt itt vannak ma már báró Szterényi József, Ereky Károly, Melly Béla és mások. Velük mennek Glücksthal Samuék, Gaar Vilmosék, ide orientálódik Ugron Gábor és minden valószinüség szerint majd Bárczy István is. Ha a kormány ezt a tábort, amelyet a Wolff-párt egyes jobb elemei fognak kiegészitени, meg tudja alkotni, akkor — azt mondják — nyert ügye van a városi választásokon. Ezek a csoportok általában meg vannak elégedve a Rakovszky-féle választói reform tervével, ami annál valószinübb, mert a Rakovszky-féle terv ugy hasonlit ahhoz a tervhez, amelyet Márkus Jenő min. tanácsos alkotott meg és közölt a Fővárosi Hirlap-ban, mint az egyik tojás a másikhoz. Alig lehet kétséges, hogy a Márkus Jenő tanulmányában lefektetett alapelvek győztek a kormánynál.

A kormánynak azonban van még egy kitünő eszköze a maga városházi többségének biztositására és ez a

kiválóan alkalmas eszköz a szellemi virilisták számának emelése.

A szellemi virilisták természetszerüleg mindenkor a kormányt támogatják, hozzájuk csatlakoznak a főváros főtisztviselői: ugy hogy mielőtt a választásokat kiirnák, máris meg van igen tekintélyes része annak a pártnak, amely a választásokon többséget remél.

A szocialisták, demokraták, Rassayék, de Wolffék sem látják ezt szivesen és azt mondják, hogy a kormány mesterséges eszközzel akarja megszerezni a maga számára a többséget, de nem igen tagadják, hogy ezen a módon a többségnek meg vannak a kilátásai. Ebben az esetben a kormánypártnak három csoport lenne az ellenzéke és pedig: a demokraták, a szociáldemokraták és az intranzigens fajvédő Wolffék.

Wolffék a kisemberek ellen

Az autotaxi-harcban kiderült, hogy semmi akadálya nincs uj standjogok adásának

Különös dolog a Wolffék demokráciája. Csak az elmult héten láttuk ezt két különböző esetben. Egyszer a választójog dolgában, másodszor meg a kis bérautó-fuvarosok ügyében. Akkor, amikor a választójogról van szó, ugy képviselik a demokráciát, hogy titkosságot, megszükitett választójogot, hosszu domiciliumot követelnek. Amikor pedig a kisiparosok mennek hozzájuk, akkor a nagyvállalatnak fogják pártját. Annak a nagyvállalatnak, amelyről kisült, hogy

a szerződése már 1923 jan. 23-ikán lejárt, monopoliuma pedig soha se volt.

A Marta jogutódja a Budapesti Automobil Közlekedési R.-T. az 1913 dec. 20-án kelt cedálási okirat értelmében azonban ma is „állja" a szerződést és gyakorolja a vélt monopóliumot.

Nem kedvünkre való ilyesmikről beszámolni, mert a főváros tanácsa csak tévedésből nézhette el a dátumot és csak tévedésből tekintheti a szerződés lejártának a sokkal korábbi cedálási okirat dátumát. De nem szabad elhallgatni ezt a katasztrofális tévedést, amely sok száz becsületesen dolgozó kisembernek az exisztenciáját veszélyezteti. De veszélyezteti az állitólagos monopolium a közönség érdekeit is, mert szinte elképzelhetetlen, hogyha szabad verseny fejlődik ki az automobil-közlekedésben, akkor megmaradhasson a mai helyzet, amikor

az automobil taksája a tanács jóvoltából magasabb az aranyparitásnál.

Pedig a tanácsnak ebben a tekintetben is korlátlan joga van. Hiszen a Marta jogutódjával kötött és állitólag ma is fennálló szerződés 22. §-a igen értelmesen megmondja, hogy „a székesfőváros törvényhatósági bizottsága közgyülésének jogában áll a szabályrendeletileg megállapitott mindenkori viteldijszabást módositani a nélkül, hogy engedélye a viteldijak esetleges leszállitása miatt a székesfővárossal szemben bármilyen kártérités, vagy megtérités igényt tarthatna." Ez a pont még azt is kizárja, hogy valorizációt követelhessen a vállalat, hiszen a békeparitásu taksákat is le lehet szállitani.

Ennyire a kezében van a tanácsnak, illetve a demokratikus, a kisemberek érdekeit védő közgyülésnek ez a nagy vállalat, amelynek jogaiból semmit sem kivánnak a kisiparosok, csak

standjogot a maguk számára és annak tisztázását, hogy a Marta jogutódának nincs semmiféle monopoliuma.

A szerződés szerint a Budapesti Automobil Közlekedési R.-T.-nak nincsen monopoliuma hanem csak bizonyos, kétes értékü előjoga van. Kimondja ugyanis ez a nagyon érdekes okirat, hogy amennyiben a tanács a BAKR 350 benzinüzemü és 150 villamosüzemü bérkocsiján fölül ujabb benzinüzemü bérkocsik forgalombahozatalát határozná el, ez esetben a bárki által megajánlott legelőnyösebb feltételek mellett a tanács a BAKR-nak az engedélyezendő számok ötven százalékára előjogot biztosit.

A BAKR azonban

nemcsak a 150 villamos-autót, de a 350 benzinüzemüt sem helyezte forgalomba.

Az ujonnan adandó engedélyek ötven százalékára tehát aligha fog igényt tartani, ha a közgyülés, amint az erkölcsi és a szerződés betüje szerint való kötelessége, megadja az engedélyeket a kisiparosoknak, akik stand és szám nélkül nem tudnak exisztenciát alapitani.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Novemberi nagy szinpadi müsor.
Világhirü atrakciók. Csupa sláger.
Kezdete este 10 órakor.

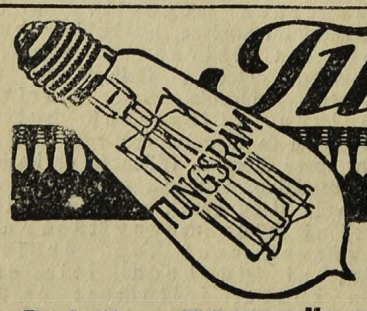

Tungsram-Drótlámpa
húzott dróttal elpusztíthatatlan.
Gyártja: EGYESÜLT IZZOLÁMPA ÉS VILLAMOSSAGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG UJPEST.

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete
Külön előfizetés nincs

Kórképek

Irja: **Marcial**

„A szabadkereskedelem a jó emberek gazdasági politikája, a védővámok a rossz emberek gazdasági politikája". Ezt a merész, de minden izében találó szent igazságot Cobden állapitotta meg egyik parlamenti beszédében. Az elmult hét évtizedben a jó emberek gazdasági politikája volt az uralkodó principium Angliában, sőt néhány évtizeden keresztül egész Európában, mignem ujból felülkerekedett a rövid időre lekötözött őskaján, az örök emberi irigység, komiszság, kapzsiság és butaság, amelyek szörnyü nászából ismét világrajött a védővám, az elzárkózás, az állandó torzsalkodás, marakodás és végül a háboru, a világot tönkretevő kataklizma. Most orgiáit üli mindenfelé a rosszaság, egy egész világ ölbetett kezekkel nézi, hogy egy hatvanmilliós nemzetet a nyomornak eleddig elképzelhetetlen mélységelbe, a kétszázmilliárd márkás cipónak a poklaiba döntsön a győzedelmes örjöngés és hogy Európaszerte egymás elől elzárkózó gazdasági területecskékre, apró gazdasági szemétdombokra zsugoritson évszázadok alatt kifejlődött hatalmas gazdasági területegységeket piszlicsári államférfiacskák rövidlátása és sovinizmusa. Persze, hogy ilyen körülmények között Nagybritannia hiába várta gazdaságának a háborus letargiából való föléledését és azoknak a nemzetközi kapcsolatoknak a felnyulását, amelyeket szétszakitott a világháboru. Munkanélküli munkásainak hadserege nem akart kisebbedni és immár ötödik esztendeje, hogy állandóan messze a milliós létszámon felül van e gyászos hadsereg, amelyet nem tudott volna megszüntetni semmi egyéb, mint a jóságnak, a nagylelküségnek és az okosságnak a gazdasági politikája: a szabadkereskedelemnek minél szélesebb terjedelemben való megvalósitása. És mivel ez nem történt meg, hanem ennek az ellenkezője, tehát most Anglia kormánya is rá akar térni a gonosz emberek gazdasági politikájára: a vámvédelemre, amellyel hét évtizeddel ezelőtt szakitott. Ha a szándék megvalósul, ugy Cobden álmainak utolsó foszlánya is megsemmisül és reménytelen sötétség borul a világgazdaság fölé: az elejéről kell ismét kezdeni annak a sysiphusi kőnek a fölfelégörgetését, amelyet az emberiség legpompásabb elméi és legragyogóbb talentumai a mult század közepéig már Európaszerte az ormok közeléig juttattak. Ronda, utálatos, gonosz világ vár reánk, ha Angliában is győz a védővámok politikája. Szinte imádkozni és elibeharangozni kellene egész Európában minden becsületes embernek, mint a jégfelhő elibe, hogy Isten adja meg azt a csodálatos erőt Anglia free-tradeistáinak, akik most belevetik magukat a választási agitációba, amire szükségük van a gonoszság politikájának a megbuktatására.

*

Csodálatos, hogy a legsulyosabb gazdasági és politikai helyzetben milyen egyszerü eszközök állanak okos emberek rendelkezésére. A zsidókat: értsd a kereskedőket, gyárosokat, bankigazgatókat per Bausch und Bogen tuszoknak kell kijelenteni, azután egy sürgönyt föladni az Alliance Israèlite-nek, hogyha a „külföld" meg akarja buktatni a betyáruralmat, akkor mind egy szálig leöldösik a tuszokul vett zsidókat. Egy züllött falurosszának az erkölcsi és értelmi nivóján álló koncepció, ámde van valami egészen szilárd alapja. És ez az a föltevés, sőt biztos hit, hogy az Alliance Israèlite-nek akkora hatalma van a világon, hogy képes a „külföld"-et valamely cselekvésre kényszeriteni, vagy valamely cselekvésben megakadályozni. Képtelen, hihetetlen, minden eddigi történelmi méretet meghaladó hatalom! És bár e hatalom létezését állandóan hangoztatják és miként a tervükből kiviláglik, abban föltétlenül hisznek is, bámulatraméltó módon mégis ujjat akarnak huzni ily infernális hatalomal és a gazdaságilag pár hét alatt tönkretehető országot neki prédául odadobni egy kis uralom érdekében, amely után áhitoznak. A helyett, hogy habár csak szinleg is, jól bánnának a kezükügyébe eső zsidókkal, jobban, mint bárki más és ezen a réven megnyernék ama „rémitő világhatalmasság" kegyeit az ország érdekében, mondván: egye fene a zsidókat, szeressük őket hazánk boldogulása érdekében, e helyett még a haza létét is kockára teszik, csakhogy ne kelljen jóknak lenniök. Semmi áron, a földön elérhető legnagyobb boldogság: a haza üdve árán se hajlandók a jóságra, a rosszaságra ellenben még a legnagyobb veszedelmek árán, még az életük árán is. Van-e a legkisebb kétség aziránt, hogy ez nem politika, hanem pathológia?

Kettős premier a szénpiacon. Ugy álltak egymással szemközt, mint két ellenséges vár. A Mezei titkár dobogója körül. Elöl, szélesen mosolygó ábrázattal, Grossmann Adolf. Körötte morajló tömeg. Már megnyitás előtt zúgott:

— Veszek Sajókondóit!

Oldalt bizonytalanul érdeklődnek:

— Mi az a Sajókondói?

A beavatottak magyaráznak. Az exóta-piacon már régen forgalomba hozták, most hivatalosan is bevezetik. A borsodi szénmedence legjobb szénbányái közé tartozik. A modern technika minden vivmányával fölszerelve, külön iparvasuttal naponkint 30—35 vagont termel. A szén höfoka 3800—4000 kaloria, fogyasztói közé tartoznak a vidék legnagyobb iparvállalatai és a Máv. is. A felvilágositás hatott. Korusban zúgták:

— Megtartom 32.000-ért. És Grossmann Adolf alig győzte beirni a vétel-tételeket.

A másik oldalon Halász Lajos. Szemüvegén keresztül hunyorgatva, néha átpislantott a konkurrensre. Aztán fölényesen legyintett. A móri szenet nem kell bemutatni. Először, mert mindenkinek kötelessége tudni, hogy Halász Lajos csak prima dolgot menedzsel és másodszor, mert a móri szén — tényleg jó. Szénkincse kiaknázhatatlan, a bánya berendezése, felszerelése elsőrangu szakerők kiváló teljesitménye, részvényeiből pedig csak kevés cirkulál, mert a főrészvényesek, Winterék nem szivesen válnak meg tőlük. Halász Lajost valósággal megostromolták:

— Veszek móri szenet 55-ért . . . 60-ért . . . 65-ért . . .

Pillanatok alatt, maguk a vevők verték föl az árfolyamot, amely kurzus egész a zárlatig, a lanyhuló tőzsde dacára is, erősen tartotta magát. Önkéntes jósok azt állitják, hogy a móri szén a százas határon rövidesen átveti magát. Igy lesz-e? A jó istenen kivül csak Halász Lajos a tudója.

Bizalom a Wanderben. A Wander r.-t., amely különféle csodaszereket hoz forgalomba, üzleti tevékenységét legnagyobb előszeretettel a börzeteremben bonyolitja le. Részvényeit nagy mennyiségben zuditja a tőzsdére és hogy a közönség áruhiány miatt ne panaszkodhassék, a napokban ujra fölvizezte az alaptőkéjét. A gyors tempóban megismételt tőkeszaporitás annál nagyobb megütközést keltett, mert üzleti kimutatás hiányában, a tőzsdén teljesen tájékozatlanok a vállalat prosperitásáról. Ennek a bizalmatlanságnak a következménye, hogy a Wander-részvények kurzusa hétfőn 25 százalékkal, 42.000 koronáról 32.000 koronára csökkent.

Ingyen részvényeket ad a Stephaneum. A Stephaneum nyomda és Könyvkiadó R.-T., amely a Magyar Amerikai Bank érdekeltségéhez tartozik, december 1-én alaptőkeemelő közgyülést tart. Értesüléseink szerint a vállalat 30 millióról 150 millióra szaporitja az alaptőkéjét és az összes uj kibocsátásu részvényeket a régi részvényeseknek ajánlja föl. Minden régi részvényre négy ujat á 2000 K és két darab teljesen ingyen részvényt fognak adni. A rendkivül kedvező tranzakció hire kiszivárgott a tőzsdére, ahol a Stephaneum-részvényeket igen élénken keresik.

Corvin-film. A Corvin-film részvény szerdán a Mezei és Scheiber, valamint a Scheiber és Bauer bankcégek kalauzolásával bevonul a hivatalos forgalomba. Az exóták piacán hétfőn szerepeltek utoljára a részvények, amelyeket fokozott érdeklődés kisér uj elhelyezkedésük területére: a hivatalos forgalomba.

Szerdán vezetik be a Fővárosi Nyomdát. A Fővárosi Nyomda részvényeit, amely vállalat tudvalevőleg az Atlantica érdekkörébe tartozik, e hó 21-én, szerdán bevezetik a hivatalos forgalomba. A papir iránt nagy az érdeklődés, s valószinüleg 35—40 közt fogják jegyezni. A Fővárosi Nyomda elsőrangusan felszerelt nyomdai műintézet, több amerikai szedőgéppel rendelkezik, amelyeknek értéke egységenként is nagyobb összeget képvisel, mint amennyi a vállalat jelenlegi alaptőkéje. A nyomdavállalat uj székházát most épiti a Lovag-utcában.

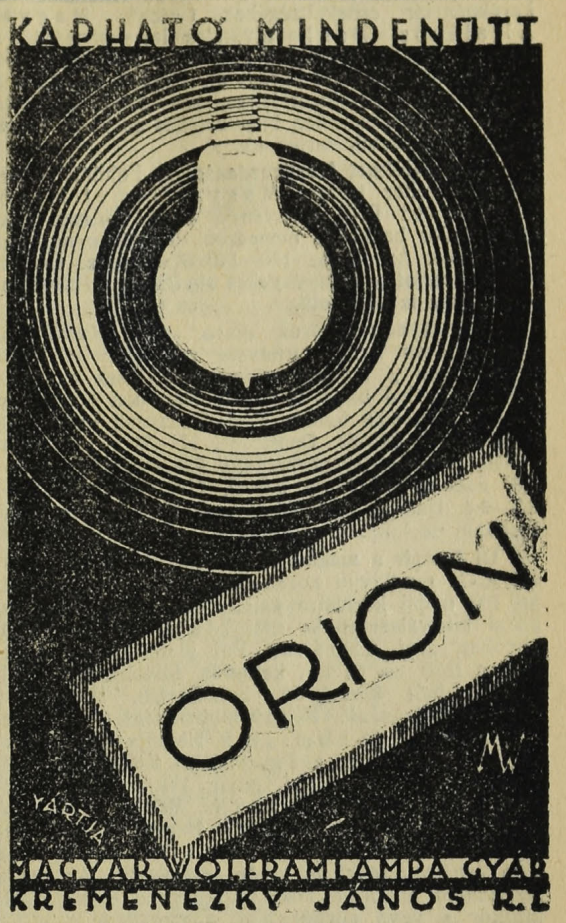

ACZÉL PÁL ÉS TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7 üzlethaz
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Tanitóibank és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, VIII., Baross-utca 59. Telefon: J. 20-33 és J. 2-91.
Foglalkozik **érték- és gabonatőzsdei** ügyletekkel. Elfogad **kosztkamatra** betéteket **100.000** K-tól legelőnyösebben. Vesz és elad **tüzelő- és épitőanyagokat, közvetit ház-, üzlet-, telek és birt kvételeket és eladásokat.**

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Tőzsdei megbizásokat elfogad
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. em. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 153-05, 153-06, 153-07.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

A Mobilbank a magánforgalomban. Fónagy Aladár bankjának, a Mobil-banknak részvényeit e hó 21-én, szerdán bevezetik a magánforgalomba. Az értékes uj bankpapir bizonyára élénk keresletnek fog örvendeni.

Bevezetik az Általános bankot. A tőzsdetanács, mint ismeretes, elrendelte a Magyar Általános Takarékpénztár érdekeltségéhez tartozó Magyar Általános Bank hivatalos lajstromozását. A részvényeket, értesülésünk szerint, a jövő héten bevezetik. A bevezetési kurzus előreláthatólag 15.000 K lesz, ami a belértéknek lényegesen alatta van, mert a bank érdekeltségéhez igen értékes ipar- és kereskedelmi vállalatok tartoznak.

Magyar-Német Mezőgazdasági. A Földhitelintézet érdekeltségéhez tartozó Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T. részvényei iránt, amelyet Hadász Lajos bankháza menedzsel, állandóan nagy az érdeklődés. Árfolyama 130—140.000 korona. Értesülésünk szerint a részvényeket rövidesen a hivatalos forgalomba is bevezetik.

Nemjegyzett papirok piaca. Az exota-piacon meglehetősen lanyha irányzat uralkodik. A hétfői tőzsdenapon a tényleg előfordult kötések az alábbiak: Amerikai bank, uj 9—10, Amerikai bank, régi 11—12, Termelők bankja 7—8, Budapesti bank 7—8, Duna Lloyd 20—22. Demecseri 17—20 Herendi porcellán 10—11, Karancsberényi 8.5—9.2. Neugebauer 2.3. Székely és Gerő 2.5—3. Gottschlig 16, Kéve 3.2—3.4. Hangya ipar 40—50. A többi exotát csak kinálták, de kötések nem voltak.

Uj papir a magánforgalomban. A Fabeszerző R.-T. rendkivüli közgyülése a vállalat alaptőkéjét 100 millió koronára emelte fel. Igazgatósági tagokul megválasztattak: gróf Zichy Vladimir földbirtokos, gróf Almássy Pál földbirtokos, Szemere Béla cs. és kir. kamarás, földbirtokos, Földiák Lipót kereskedő, Salgótarján, Hasznos Adolf vezérigazgató. Felügyelőbizottsági tagokul pedig elnöknek gróf Somssich Tihamér földbirtokos, dr. Czárth Géza, a Pénzintézeti Központ főtisztviselője és dr. Hollós Gábor, VII. kerületi tisztiorvos. Ügyész: dr. Vadász N. Mihály. A vállalat nagyjelentőségü szabadalmakkal is rendelkezik, amelyeknek gyártásával és azoknak a bel- és külföldön való értékesitésével is kiván foglalkozni. Az egyik szabadalom abból áll, hogy az áru suyát a hazaszállitáskor a vevő ellenőrizheti, amennyiben a kocsi, melyen a fát, szenet szállitják, úgy van konstruálva, mint egy mérleg ami a kocsi kisérését feleslegessé teszi A másik szabadalom egy keretfürész, amely a tüzifát egyszerre több darabba szeli. Az igazgatóság elhatározta, hogy a részvények egy részét a tőzsdei magánforgalomba bevezeti. Értesülésünk szerint 7—8000 korónás árfolyamon már üzletkötések is történtek. A vállalat ideiglenes helyisége Dohány-utca 71. sz. alatt van. Telefon: József 65-05.

A Hangya Ipar R.-T. részvényei a tőzsdén. Mint velünk közlik, a Hangya Ipar R.-T. részvényeit szerdán vezetik be a tőzsdére a Bauer és Beck-cég utján. A Hangya Ipar koncernjéhez — többek között — szappangyár, likőrgyár, szeszgyár, textilgyár, gyufa-, seprü-, kefegyár, egyéb különféle érdekeltségek és kereskedelmi üzletek tartoznak. Üzemei állandóan 500—600 embert foglalkoztatnak. A részvények iránt széles körökben máris nagy érdeklődés nyilvánul meg.

A Magyar Általános Fatermelő R.-T. A Magyar Általános Hitelbank érdekkörébe tartozó Magyar Általános Fatermelő R.-T. legutóbbi közgyülésén elhatározta 255.000 darab uj részvény kibocsátását; az uj részvényeket a Lignum Trust zürichi cég veszi át, amely a Magyar Általános Fatermelő régi részvényeit tárcájában tartotta; a Lignum az uj részvények egy részét a Munk és Davidsohn-cég utján folyó hó 21-én fogja ujból a budapesti tőzsdére hozni.

KÖZLEMÉNYEK

A Gazdabank R.-T. november hó 20-i közgyülésén alaptőkéjét 1000 millió K-ról egymillió drb 1000 K n. é. uj részvény kibocsátásával 2000 millió K-ra emelte fel. A régi részvényeseknek az uj részvények 5:3 arányban ajánltatnak fel átvételre darabonkint 2000 K árfolyamon. A Gazdabank Kossuth-utcai pénztárhelyiségei december havában nyilnak meg. Az igazgatóság részére az intézet megszerezte a Magyar-Amerikai Bank Semmelweis-utcai elsőemeleti helyiségeit, amelyeket az utóbbi intézetnek ujonnan épült székházába leendő beköltözése után fog a Gazda-bank elfoglalni. Az intézet tevékenységének sulypontja a mezőgazdasággal kapcsolatos hitelmüveletek és finamszirozások fogják képezni. A Gazdabank irodái Semmelweis-utca 2. szám alatt vannak.

A Pesti Victoria Gőzmalom igazgatósága a f. hó 28-ikára egybehivandó közgyülésnek az alaptőkének 600 millió koronáról 3 milliárd koronára olykép leendő felemelését fogja inditványozni, hogy a kibocsátandó 300.000 részvényre vonatkozó elővételi jog a részvényeseknek 1:1 arányában darabonként 10.000 korona befizetése ellen biztositassék és a 300.000 régi részvény névértéke 2000 koronáról 5000 koronára emeltessék, amivel egyidejüleg a tartalékalap 750 millióra emelkedik. A Victoria-malom érdekeltségéhez tartozó 10 magyarországi vidéki malom alaptőkéi 1020 millióról 4 milliárdra emeltetnek, mely összegből 1 milliárd a Ceglédi Hengermalomra és 1 milliárd a Szolnoki Hungária-malomra esik.

Az Ingéfa (Ingatlanépitő és Faipari R.-T.) november 16-án tartott közgyülésén Matlekovics Sándor v. b. t. t.-t. szobi Lucenbacher Rault és Gál Jenő dr.-t az igazgatóság tagjaivá választotta. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülés a vállalat elnökévé Matlekovics Sándort választotta meg, ügyvezető-elnökké pedig Kisfaludi Lipthay Ágostont. A közgyülésen elhatározták az Ingéfa tőzsdei bevezetését. A vezetőség beszámolt arról az élénk üzleti tevékenységről, amelyet az Ingéfá-hoz tartozó következő vállalatok fejtenek ki: a Dunaparti Fatelep épitőmesteri, ács- és asztalosüzemei, a Létraállványkölcsönző, a Caloria angolcső és radiatorgyár, a Borszéky Frigyes kerámiai gyár a Szénatéri Bérházépitő R.-T., a Benzintöltő-állomások. Jelentést tett továbbá azokról a munkálatokról, amelyek a fejlődő épitkezési konjunkturával és a társaság ingatlankomplexumaival kapcsolatosak.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya R.-T. igazgatósága az e hónap 30-ára egybehivott rendkivüli közgyülésnek indítványozni fogja, hogy a jelenlegi 20,800.000 koronányi részvénytőke 106.000 darab 5000 korona névértékü uj részvény kibocsátása és a jelenlegi 104.000 darab 200 koronás részvény névértékének 5000 kor.-ra való felemelése utján 1,050.000.000 koronára növeltessék. A kibocsátásra kerülő uj részvényekből 104.000 darabra az elővételi jogot 1:1 arányban és 12.000 korona átvételi árban a jelenlegi részvényeseknek biztositják.

Gép- és vasutfölszerelési gyár r.-t. Kistarcsa igazgatósága elhatározta, hogy e hó 28-iki rendkivüli közgyülésen javasolni fogja az alaptőkének ötvenről százmillióra való emelését. Az összes részvények 1:1 arányban 14.000 koronáért a részvényeseknek ajánltatnak föl.

VI., Revai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
Az erényes Zsuzsika és **Wenn es läutet.**
Kezdete pontban **8** órakor.

FLEISCHMANN-ÁRUHÁZ
csakis Károly-körut 24. sz.

Női kabátra alkalmas, jómnőségü velour s pesztó	42.500
Tiszta gyapju cheviotte-kelme, minden szinben, 110 cmtr.	29.900
" " " " " 140 cmtr.	41.900
Női ruhakelme, kitünő minőség, duplaszéles, remek és dus kimintázás	35.975
Csikos velour aljkelme, legujabb, 135 cmtr.	87.500
Férfi strapa-öltönyszövet	53.500
Férfi angol öltönykelme	59.00
Férfi double raglán-kelme	63.200
Férfi télikabát-szövet	63 500-tól
Velour-flanell, I-a minőség, sima, minden divatszinben	11.500
Nyomott barchet remek kimintázásban	9 900
Mosott kelengye vászon	6.800

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: ön.-vas-, kovacsolvas-, agyag-, angol letolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- es gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

ŐRI ZOLTÁN
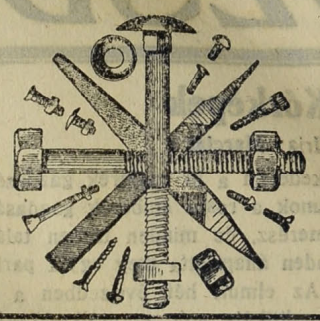
Reszelő- és csavaráru-nagykereskedő
BUDAPEST
NÉPSZINHÁZ-U. 40.
TELEFON:
József 56-46
József 138-09
József 62-84

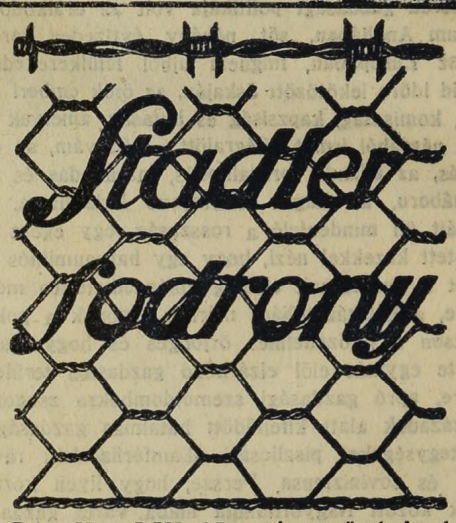

Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI. SZENT LÁSZLÓ-UTCA 2—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

Magyar Ólomárugyár Rt.
BUDAPEST, Forgách-utca 4. :: Telefon: 110-45, 102-01.
Gyárt: Ólomcsöveket, lemezeket, syphonokat (büzelzárókat), forrasztóónt, csapágyfémeket. Ajánl eredeti Bancaónt rudakban és tömbökben.
Legmagasabb áron vásárol:
Ócska ólmot, ólomhulladékot, ólomhamut, salakot, fémhulladékot, fémhamukat, stb.

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12. Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és elad!

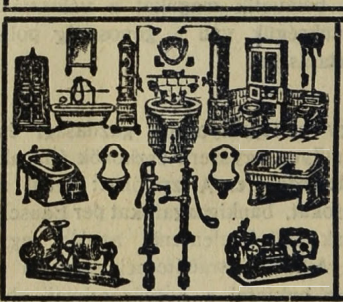
SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

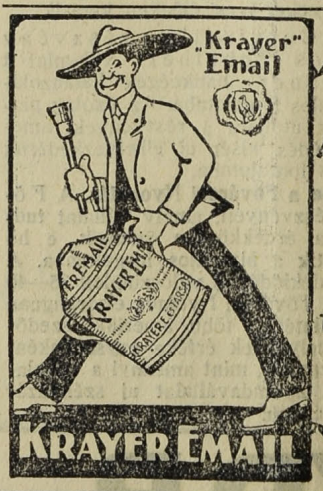

Lakkok
Angol és Amerikai gyártmányokkal egyenrangú minőségben készit
Krayer E. és Társa
TEL. 115-29 • Lackgyár • TEL. 22-58.
Budapest,
V. ker. Váczi-ut 34. sz.

Telefon: 48-21, 191-46
Sürgönycim: Luxautó
Merkur bérautóüzem
Budapest, VI. kerület
Gróf Zichy Jenő-u. 11.

Fullánkok

...

Földes Imre

a kitünő iró, a B. Sz. K. V. „elbocsátott igazgatója", megrázó levelet intézett Walkó Lajos kereskedelmi miniszterhez, akivel valaha együtt dolgozott a Leszámitoló Bankban. A levél csunya képét festi annak a rendszernek, amelyet Buday Dezsőék vittek be a vasuthoz. A politikai üldözésben való kéjelgés, amelyet a B-listára helyezettek elbocsátásánál mutat be a levél, megdöbbenti az embert. Akik ezt a hóhérmunkát végezték, azok megfeledkeztek a vasut érdekeiről, a közönségről, de az emberiségről is. Vajjon mit csináljon ilyen körülmények között Földes Imre? Budayékat kérdezze meg, hogy európai dolog-e ez? Minek? Mi közük Budayéknak Európához? Hiszen az egyikük, valamelyik az ő táborukból kiáltotta egyszer a szállóigét: Fütyülünk a müvelt Nyugatra! Helyesen teszi hát Földes Imre, ha ezek után a Beszkárnál történő dolgok európaisága felől Walkó miniszternél érdeklődik. Mi azonban szeretnénk még valakit megkérdezni. Valakit, aki hosszu évtizedeken át igen nagy becsületben állott előttünk. Valakit, akit mindenkor tetőtől-talpig urnak, kulturembernek, humánus, jószivü emberbarátnak láttunk és hirdettünk. Mert hallgatni: — ez még nem elég a dicsőséghez. Vajjon, mit szól mindazokhoz, amik Földes Imre levelében vannak, s amiknek igazságára mi is mérget veszünk, mit szól mindazokhoz Rényi Dezső vezérigazgató ur? Európai dolog ez? ...

Unjuk már

egy kicsit ezt a fajtisztasági komédiát. Unjuk már, hogy az urak kiküldenek egy honositási albizottságot, amelynek törvényes gyökere sincs, és kiadják neki utasitásul, hogy fajtiszta fővárost teremtsenek. Unjuk már, hogy nem mondják ki az urak, fajmagyar, vagy fajnémet legyen ez a város, fajmagyar vagy fajnémet legyen a fajtisztaság? Mert ha fajmagyar Budapestet akarnak az urak, akkor ennek a három honositási gentlemannak igen kemény dolga lesz. Mert hogy fajmagyarositják a gazdájukat és vezérüket, Wolff Károlyt és vagy másik száz városatya-kollegájukat? Vagy kihordják a vezért is a város határára, mint most a bajorok a zsidókat? De amit legjobban ununk már, az semmi más, mint Wolffék őszinteségi hiánya. Mit beszélnek itt mindig fajtisztaságról, amikor őszintén megmondhatnák, hogy zsidótlanitani akarnak. Unjuk már, hogy az antiszemitizmust röviden fajvédelemnek nevezik... Minek az ilyen komédia, amikor mindennek megvan a maga becsületes, értelmes neve is.

Baj nélkül

szinte nem tudunk már huszonnégy óráig sem meglenni. Ott van ni: az egyik napon a félváros sötétben marad, a másik napon az egész városban nincs villamosközlekedés. Budapest jubileumát Buday Dezsőék vasutja például azzal ünnepelte meg, hogy másfélóráig áesorgott. Ez volt az egyetlen komolyan kegyeletes cselekedet, amely a főváros jubileumával kapcsolatban történt. Eszünkbe juttatta legalább az echov-szekeret, a delizsancot, a lóvasutat, amelyek mind jobban funkcionáltak, mint a mai villamosközlekedés. Szomoruan leromlott állapotban találta Budapestet ez a nagy nap. Hova lettek a nagy emberek és hova lettek nagy terveik. A terveikből a rozoga közüzemek, a nagy emberekből pedig Csilléry András és társai maradtak meg nekünk.

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
Telefonok: 19-89, 20-85, 44-39.
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST

Események

...

Mozgalmas hét. A városházán, helyesebben a városi politikában a jövő hetet igen mozgalmas, eseményes hétnek vélik. Kétségtelen, hogy döntő fontossága lesz minden napnak, mert ezen a héten fog kiderülni tulajdonképen, hogy mik a kormány szándékai a városi politikában. Valószinüleg a választási novellának nyilvánosságra kerülése adja meg majd a lökést a pártok ujabb elhelyezkedésének. Igen valószinü, hogy hamarosan — legalább igy várják a beavatottak — megnyilnak a mai pártkeretek, részben, hogy kibocsássák magukból azokat, akik nem érzik többé összetartozandóknak magukat, részben, hogy befogadják azokat, akik bebocsáttatásukat kérik. Wolff Károlyon kivül talán mindenki tudatában van annak, hogy legelső sorban a keresztény községi párt van kitéve a népvándorlás viszontagságainak. A Fővárosi Hirlap értesülése szerint ugyanis a szecesszionisták már teljesen megszervezkedtek, hogy miharnar felkerekedjenek és elhagyják a pártot, amelyben eddig egészen más politikának voltak eszközei, mint amelynek most akarnak szolgálatába szegődni. Mindez, mint mondják, már csak napok kérdése és szinte nem is lehet sejteni, melyik órában robbanik ki majd a Wolff-párt bomlása.

Nagytakarítás az éjszaka dzsungeljében. A főkapitányságra és a belügyminiszteriumba régebb idő óta sürün érkeznek különböző jelentések, sőt gyakran feljelentések, amelyek arról számolnak be, hogy a budapesti éjszakai élet „fényes" találkozóhelyei milyen kellemetlen helyzetbe hozzák azokat a tájékozatlan embereket, akik felülnek a mulatóhelyek hangzatos reklámjainak és betévednek az efféle lokálokba. A belügyminiszterium illetékes közegei régóta szemmeltartják ezeket a mulatóhelyeket és megdöbbenéssel tapasztalták, hogy igen sok lokálban, ahová nagyhangu attrakciók csábitják a publikumot, müvészi produkciók helyett, a falusi vándorkomédiás előadásokat is megszégyenitő alacsonyrendü előadások folynak: ál-produkciók, amelyek inkább felbőszitőek, mint szórakoztatóak. A műsor nagyrésze izléstelenül bántó, hevenyészett és erősen az erkölcsrendészeti kritika alá tartozik. Ezért a belügyminiszterium néhány nappal ezelőtt utasitotta a főkapitányságot, hogy az összes mulatóhelyekről sürgősen terjesszen fel részletes kimutatást, amelyhez a lokál ugynevezett művészgárdájának névsorát, valamint a részletes műsort is becsatolni kellett. A belügyminiszteriumban ugy találták, hogy Budapesten kelleténél sokkal több „műintézet", nivótlan lokál van, mint amennyit a főváros manapság elbir. A mulatóhelyek nagyrészéről kiderült, hogy ezeknél csak egy-két hivatásos artista működik (és ezért nincs igaza az Artista-egyesületnek, amikor az ilyen alsóbbrangu lokálok betiltása ellen felszólal), a többi alkalmazott csak amolyan tessék-lássék számokban lép fel és nyilvánvalóan abból a célból működnek, hogy a vendégeket minél nagyobb költekezésre, fogyasztásra csábitsák. Ezért a miniszterium egyik kiküldöttje a napokban hivatalból, de titokban végigjárta az összes mulatóhelyeket és azok közül olyanokról, amelyek nem ütik meg a fővárosi nivót, részletes jelentést tett. E szakvélemények alapján a belügyminiszterium határozott utasitást adott a főkapitányságnak, hogy a Budapesten működő mulatóhelyek közül négynek azonnal vonják be az engedélyét és hogy ezeket a mulatóhelyeket haladéktalanul zárják be. Ezek az Excelsior Télikert, a Csilli bár, a Femina és az Imperial Grill voltak. A Femina cimü mulatóhely volt a legkirivóbb. A Nagymező-utcában egy kávémérés szük helyiségében létesitették ezt a mulatóhelyet. Már a bejárata is olyan, mintha egy new-yorki matróz-csapszékbe vezetne a lépcső. A „mulatóhelyen" a legtehetségtelenebb női alkalmazottak várták a palikat és ezek a nők oly ügyesen szórakoztatták az odavetődő tájékozatlan férfiakat, hogy sokan közülük feljelentést tettek a főkapitányságon arról, hogy a mulatóhely szórakoztató hölgyei megloptak őket. Különben ez a mulatóhely csak jóval éjfél után kezdte meg működését, számitva arra, hogy éjfélután csakis olyan emberek vetődnek oda, akik már illuminált állapotban vannak. Ezt megerősiti a nyomozásnak az az adata, hogy a Femina főleg az éjféli órákban osztogatta a körutakon hangzatos röpcéduláit, amelyek a legelőkelőbb szórakozást igérték a vendégeknek. A többi mulatóhelyről is kiderült, hogy tulajdonosaik kioktatott személyzetükkel főleg abban mesterkedtek, hogy a közönséget minél nagyobb alkoholfogyasztásra serkentsék. Értesülésünk szerint a főkapitányság illetékes osztálya ezentul állandóbb és szigorubb ellenőrzés alá veszi az összes budapesti mulatóhelyeket, különösen azokat, amelyek ugy az előadásokkal, mint a belső kiszolgálással, valamint az anyagi vezetéssel hibákat mutatnak fel. Ezek a szempontok döntően befolyásolták, hogy legközelebb lejáró licenciáik meghosszabbitására már nem számithatnak: a belépődij és tányérozással egybekötött Magyar Falu, a Magyar Ház, a Viktória Szalón, a Cercle des Etranger és még más lokálok. Kifogás merült föl a Casino de Paris és a Parisien Grill ellen is, amelyek fönt a magasban, mansardból átalakitott helyiségeikben állandó veszedelemben tartják a közönségüket. De, hir szerint, megvonják az engedélyeket a szállodákban tanyázó szórakozóhelyektől: a Pesti Kabaré, az Imperial Kabaré és a Britannia Szinpad nevü mulatóktól is, mert a rendőrségnek az az álláspontja, hogy szállókban nincs helye az efféle hangos szórakoztatásoknak. A mulatóhelyeket eddig is szigoruan ellenőrizték, de csak kétféle szempontból: közbiztonsági és erkölcsrendészeti szempontból. A közbiztonsági szolgálatot minden mulatóhelyen egy-egy kivezényelt rendőrtisztviselő és egy-egy detektiv látta el. Az erkölcsrendészeti felügyeletet az erkölcsrendészeti kapitányság egy-egy erkölcsrendészeti detektivje, akik főleg a mulatóhelyeken megjelenő, illetőleg ott alkalmazásban lévő hölgyek ellenőrzésére voltak hivatva. Ugy a közbiztonsági, mint az erkölcsrendészeti ellenőrzést most meg fogják szigoritani. Ezekről a kérdésekről is ankét volt nemrég a belügyminiszteriumban. Üdvös eredmény várható most az éjszakai élet alapos megtisztitásától.

Egy csésze valóban aromás, illatos teát csakis a Meinl-féle indiai és kinai teakeverékekből készithet. Egy próbavásárlás meggyőzi Önt azok kiváló minőségéről.

Önmagának ellensége,

ha gabonafélékből készült silány kávét vesz **ENRILO** helyett, mely egymagában, tehát minden pótlék nélkül, izletes, tápláló italt ad. Az **ENRILO** teljesen pótolja a babkávét is. Amellett az **ENRILO** táperősebb és kiadósabb, ezért használatban rendkivül olcsó. Ezen különlegesség minőségéért készitője a **Franck Henrik fiai** cég világhire szavatol.

ENRILO.

Férfi- és női ruhaszövetek, selymek, mosóáruk, függönykelmék, butorszövetek, uri- és női fehérnemüek, szalagok, csipkék nagyválasztékban.

Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.

FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

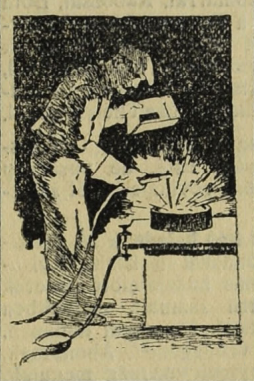

Törött géprészek, repedt vagy kimart kazánok
elektromos és autogénhegesztése.
Uj berendezések gyártása! — Feleinket az uj eljárá ra betanitjuk.
LAKOS ÉS SZÉKELY GÉPGYÁR
Budapest, VI., Béke-tér 3.
Telefon: 80-87. és 132-18.

Gummi-lemezek, **Gummi**-tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle szabadon fekvő **Diesel-motorok**, »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok**, preciziós **gőzgépek**, modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok**, viztisztitó készülékek, teljes **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina** és **körforgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, szegecselt tartók és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek**, gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

SZÓRAKOZÁS

A volt orosz cári balett a Király Szinházban. E héten, pénteken kezdi meg a volt orosz császári balett együttese vendégjátékát a Király Szinházban. A művésztársaság, amely 20 tagból áll, saját karmesterével, szenzációsan érdekes diszleteivel és kosztümjeivel érkezik hozzánk; olyan gazdag műsort ad, amellyel bizonyára nagy művészi élményt fog szerezni a szinház előkelő közönségének. Műsoruk kiemelkedő számai a következők: 1. „Hattyutó", Marius Pepita balettje, zenéjét szerzette Tschaikovsky, a főszerepekben V. Trefilowa és P. Wladimiroff képnek föl. A költői meséjü balett choreographiáját P. Wladimiroff készitette. 2. „Bacchanália", zenéjét szerzette Glasumoff. 3. „A szép Rozmarin", zenéje Kreislertől. 4. „Egyiptomi tánc", zenéje Borodintól. 5. „Orosz tánc", a muzsikája valódi orosz motivumokból összeállitva, végül 6. „Pas de trois", zenéjét szerzette Diego, főszerepeit V. Trefilowa, P. Wladimiroff és A. Nikitin táncolják.

„A vörös malom" 50-ik előadása. Molnár Ferenc páratlan sikerü darabja, „A vörös malom" kedden 50-edszer került szinre a Magyar Szinházban, ahol ma is, állandóan előre eladott táblás ház közönsége tapsolja a kiváló iró legujabb művét és a kitünő szereplőket, élükön Darvas Lilivel, Pécsi Blankával, Horváthy Elvirával, Gellérttel, Tarnayval. A darab természetesen minden este műsoron van, úgyszintén vasárnap d. u. 3 órakor is mérsékelt helyárakkal, Mina szerepében Kaszab Annával, János szerepében Dávid Mihállyal.

A király. Flers és Caillavet világhirü vigjátéka, amelyet szombaton uj betanulással adnak a Vigszinházban, a következő szereposztásban kerül szinre: A király: Hegedüs Gyula, Chamarandex márki: Szerémy Zoltán, Bourdier: Góth Sándor, Marthe: M. Makay Margit, Blond: Rajnay Gábor, Therése: Lázár Mária, Suzette: Székely Lujza, Sernin: Berczy Géza, Lelorrain: Tanay Frigyes, Corneau: Béla Miklós, Gruchet: Balassa Jenő, Gabrier: Győző Lajos, Rivelot: Pártos Gusztáv, Püspök: Dózsa István, A szenátus elnöke: Bárdi Odön, Riporter: Földényi László, Georgette: Sitkey Irén, Angéle: Kőrösi Angéla, William: Dénes György, Márkiné: Kürthy Sári. Ezenkivül még egész sereg epizódszerep élénkiti a rendkivül mulatságos cselekményt.

Honthy Hanna, Kökény Ilona, Sárossy, D'Arrigó, Lelkes Margit lépnek fel e héten szerdán és csütörtökön a Király Szinházban Faragó—Nádor nagysikerü operettjében, az „Elssler Fanny"-ban. Péntek, szombat, vasárnap a volt orosz cári balett művészegyüttese vendégszerepel. Vasárnap délután Rátkai, Latabár, Karácsonyi Ili és Siró Anna felléptével „A bajadér" kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A Vigszinház e heténck eseménye a Király szombati reprize lesz. Flers és Caillavetnek ezt a leghiresebb vigjátékát ezuttal is parádés szereposztásban adják. Szombatig a legutóbbi két nagy siker, az Orvos dilemmája és az Ivanov váltakozva töltik be a műsort. Vasárnap délután az Ur szőllejét ismétlik.

Csortos „A nagy bariton"-ban, a Belvárosi Szinház legujabb nagysikerü darabjában e héten háromszor lép fel: csütörtökön, pénteken és vasárnap este. Szerdán és szombaton Zilahy mulatságos bohózata, „A jégcsap" kerül szinre Z. Molnárral, Kabossal, Bóth Klárival és Daibukát Ilonával a főszerepekben. Vasárnap délután a rég nem adott „Kékszakáll nyolcadik feleségét" játsszák, a női főszerepben Titkos Ilonával, Brown szerepét első izben játszotta Vándory. A délutáni előadás 3 órakor kezdődik mérsékelt helyárakkal.

A három grácia hete lesz a Fővárosi Operettszinház hete is. Nemcsak minden este, de vasárnap délután is Lehár páratlan sikerü revüoperettjét játsszák.

Már az ötvenedik előadás felé haladnak „A rózsaleány" szenzációs sikerü előadásai a Blaha Lujza-Szinházban, ahol most is táblás házak előtt ismétlik esténként az operett népszerü számait, melyekben Somogyi Nusinak, Vaály Ilonának, Rozsnyai Ilonának, Borossnak, a szinház kitünő vendégének, Abonyinak, Tamásnak, Dénesnek és Tihanyinak van még megujuló sikere. A szinház e heti műsorát is teljesen betöltik a Rózsaleány előadásai. Vasárnap délután Rajna—Czobor 100-ik előadásán tul is népszerü operettjét, a „Szépasszony kocsisát" adják 3 órakor mérsékelt helyárakkal.

Ilyenek az asszonyok! A legszellemesebb francia vigjáték, valamint Napsugár az éjszakában egy amerikai lány kalandjai, csütörtökig bezárólag a Kamarában. Pénteken uj műsor, bemutatásra kerül Harry Piel legszenzációsabb mesterműve, a Sátán helytartója, mindkét rész egy előadásban.

Vasárnap délelőtt 11 órakor nagy vigjáték-matiné a Kamarában. Műsoron szerepel a Kölyök, valamint a legjobb burleszkek.

Németh Juliska, Kökény Ilona, Berky Lili, Vaszary Piroska, Daibukát Ilona játsszák és éneklik az Andrássy-uti Szinház szerdán bemutatóra kerülő darabok, tréfák és magánszámok női főszerepeit. Az uj műsorban Molnár Ferenc, Szép Ernő, Szenes Béla, Fazekas Imre darabjai, egy sereg pompás tréfa, egészen uj magánszámok és a „Francia Betlehem" cimü dalciklus szerepel, melyekben a szinház kitünő művészegyüttesének minden egyes tagja feladathoz jutott. Vasárnap délután az uj műsort ismétlik, ugyancsak mérsékelt helyárakkal.

A Mozgókép-Otthon grandiózus műsora: Dickens regénye: „Copperfield Dávid" 1 előjáték, 7 fölvonás. „Nászut — szárazon és vizen", amerikai vigjáték, 5 fölvonás. (4, 6, 8, 10.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
A SZENZÁCIÓS NOVEMBERI MŰSOR
Pártos Gusztáv — Prof. Max & Ernee Leoclos, Champion de anse — **6 Raffi Girls — Marga Iris — Dody Farra — Olly Marvell — Van de Welde & Comp. 5 Carras 5,** gladiátorjátékosok — **Kudry Awcew,** orosz táncosok
STEINER SIMI MŰVÉSZZENEKARA
Kezdete pont fél 10 órakor. Elsőrendü meleg konyha.

A Székács Áruházban
BUDAPEST, IV., CALVIN-TÉR 6. SZÁM.
A 30 karácsonyi játékkirakat feltünést kelt.

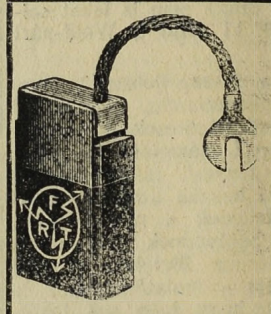

FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

VILÁGHIRÜ GUTMANN-FÉLE
ELSZAKITHATATLAN

munkaruhák, libériák, szövetruhák.
GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyárireda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Meinl-féle

uj természü tea

LANC
SZÁSZ OSZKÁR
VASIPARI ÉS VASKERESKEDELMI RT.
BUDAPEST Központi iroda: V., Vilmos császár-út 24. Gyár: VI., Petneházy-utca 74.

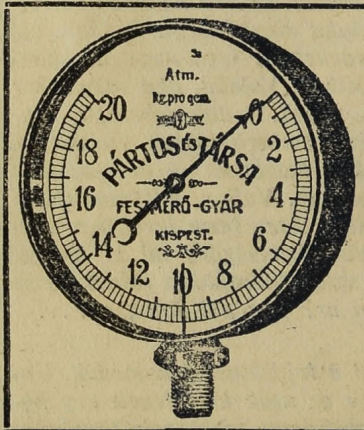

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST
ÜLLŐI-ÚT 78.
Telefon: József 5-57.
FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.
•
Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Hofer István és Tsa
műszaki és olajkereskedés
BUDAPEST
Telefon: 38-86. Podmaniczky-utca 59.

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTŐDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

ENGEL KÁROLY

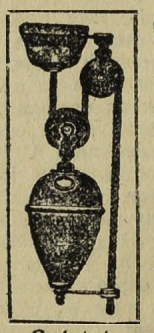

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára
CÉGTULAJDONOSOK:
Dr. Holitscher Pál gépészmérnök és **Komját Ernő**
Iroda és raktár: Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.
Gyár: Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.
Alapitva 1885-ben.
Telefon: Keresk. osztály: J. 114—02. Műszaki osztály: J. 49—62.
Gyengeár. oszt: J. 49—61. Raktár: J. 48—30.
Sürgönycim: „NORIS BUDAPEST"

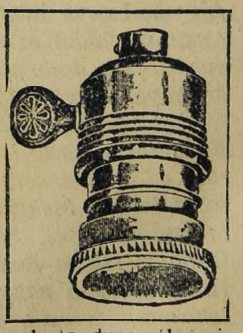

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közc-avarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.
Raktárról azonnal szallitok: **elektro-motorokat és dynamokat,** egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. **Szénkeféket** minden méretben és minőségben, ugyszintén **fémszövet vagy lemezkefeket.**
Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamut- vagy selyemszigetelésü **dynamóhuzalokat** minden méretben, **varnish-vásznat és szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet** és diagonális szövésü **köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket,** eredeti **vulcanfibre-lemez,** illetve rudakat minden méretben, **szigetelőlakkokat** stb.
Állandóan raktáron tartok **fő.ő- és fütőkészülékeket** minden szabványos feszültségre.
Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

Ára 200 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 november 28. — 47. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10.000 korona. Félévre 5000 kor. ◘ Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Az ex-lex

meglehetősen ismeretlen fogalom a főváros történetében. Ezuttal azonban gróf Bethlen István miniszterelnök volt az, aki ex-lexnek nevezte azt az állapotot, amely a városházán január elsejével be fog következni. Nem állunk meg megdöbbenve az előtt a kifejezés előtt, mert nagyon jól tudjuk, hogy ez az ördög éppenséggel nem olyan fekete, mint amilyennek a neve mutatja. Nem ijedünk meg az ex-lex szó előtt, ami törvényenkivüliséget jelent; hiszen a mi felfogásunk szerint a törvényekkel a budapesti városházán még sohasem törődtek olyan keveset, mint a lezajlott, — keservesen lezajlott — utolsó négy esztendő alatt.

De különben is az ex-lex tulajdonképen a kormánybiztost jelenti, aki kétségkivül Melly Béla személyében fogja kezébe venni a városházán azt a szükséges ellenőrzést, amelyet a kormány az utóbbi évek alatt nem olyan személyiséggel gyakoroltatott, akiben Budapest egész közönségének bizalma összpontosulhatott volna. Bármi jöjjön azonban, minden jobb lesz, mint a mai helyzet. Soha kormánynak kényelmesebb helyzet nem adódott, mint az, amelyben ma Budapest van. Olyan kevés a kivánsága ennek a megtört, letargikussá lett közönségnek, hogy ezt a kevés kivánságot kielégiteni igazán nem lesz nehéz.

Azt kell mondanunk mégis, amikor igen őszintén beszélünk a főváros helyzetéről, hogy ne legyen fukar a kormány a jogok adásában és az autonomia megvédésében, mert az ezekben való takarékosság ha nem is ma, de holnap hallatlanul megbosszulhatja magát. A főváros népe ma minden szalmaszál után kap, amelytől azt reméli, hogy megmentheti a Wolff-uralomtól. Eladja ez a város ma az egész jussát, egész jövőjét egy tál lencséért. Egy négyéves rémuralom jogtalanságai olyan mérges nyomokat hagytak ennek a népnek a lelkében, hogy vakon megy mindenki után, aki semmi egyebet nem igér, csak a Wolffék járma alól való felszabadulást.

Gróf Bethlen Istvánt azonban sokkal messzebbtáto politikusnak ismerjük, semmint feltételeznénk róla, hogy Budapest népét uzsorakamat ellenében kivánná meghóditani a maga számára. Az uzsorakamatokat megfizeti a megszorult ember; de a felszabadulás gondolata felázitja azután még az ellen is, aki félig-meddig jót tett vele. A kormánynak tudnia kell ezt és nagyon vigyáznia, nehogy félértékü jóindulattal veszedelmeket zuditson Budapest lakosságára. Gróf Bethlen István, akinek a magyar demokrácia politikáját kellene kihozni a kaoszból, jól kell vigyáznia. Nem szabad takarékoskodnia a jogokkal, mert ez a város már a legutóbbi nemzetgyülési választásokon igen sulyos tanulságokkal szolgált. Akkor a kormányzatban is olyan jelenségeket látott még Budapest népe, mint amilyenek ellen ma a városházán küzködik. És megtörtént az, hogy ennek az elkeseredett lakosságnak nem volt elegendő a legradikálisabb polgári programm sem. A polgárság szociáldemokrata képviselőket választott.

Ha gróf Bethlen István és pártja nem hajlandó a községi választásokon Budapest népének a legszélesebb jogokat megadni, ugyanugy fog járni, mint az a nemzetgyülési választásokon történt. Furcsa hatása van a jogok megvonásának. A jogok tulajdonosai harcolnak ilyenkor a jogtalanok érdekében a legelkeseredettebb küzdelemmel. Ezuttal is ez fog történni és minél szükebb választójogot ad gróf Bethlen István Budapest népének, annál baloldalibb, annál szélsőbb lesz a törvényhatósági bizottság, amely ezen az alapon a közgyülési terembe be fog vonulni.

Teljes siker utján a liberális polgári pártszövetség

Liberálisok és demokraták közös választási listája — A polgáriak együtt fognak működni a szociáldemokratákkal

A községi választói jog kérdéséről a belügyminiszter után a héten a miniszterelnök is nyilatkozott, sajnos azonban még mindig ugy kell látnunk a helyzetet, hogy idő telik bele, amig mindenre világosság fog derülni. Ezidő szerint nem igen tudnánk mondani olyan jelenséget, amely eme beszédekben és nyilatkozatokban ne fedné azokat a hiradásokat, amelyek ebben a kérdésben a Fővárosi Hirlap hasábjain jelentek meg. Mégis azt kell mondanunk, hogy az érdekeltek sorában nagy a bizonytalanság, mert

megállapodások a kormánnyal semilyen irányban nincsenek,

a kormány igéreteket nem tett, csak éppen az elejtett megjegyzésekből lehet következtetni arra, hogy milyen kivánságokat hajlandó honorálni és milyeneket nem hajlandó.

A héten ujságként hatott az a hir, hogy a kormány törvényben kivánja biztositani azt az intézkedését, amely szerint a városházára kormánybiztost küld. Ezt a törvényes biztositást olyanformán gondolják elintézni, hogy az indemnitási javaslatba belevesznek egy szakaszt a budapesti kormánybiztos kiküldéséről.

Értesülésünk szerint a kormány szeretné minél előbb elintézni ezt az ügyet, mert máris hosszunak találja azt az időt, amióta Wolffék csonka közgyülése tartja kezében az egész hatalmat és amióta egyáltalán semmi ellenőrzést senki sem gyakorol. A kormány arra számit, hogy

december 15-ikéig ki lehet nevezni Melly Béla személyében Budapest kormánybiztosát;

ugy hogy amikor december hó 31-ikén Wolffék bucsut mondanak a városházának, már teljesen készen álljon a szerv, amely az interregnum alatt a főváros ügyeit vezetni fogja.

Minden, különösen ami a kormánybiztos kiküldésére vonatkozó dátumot illeti, természetesen attól függ, hogy mikorra lehet az indemnitási javaslatból törvény, amelynek alapján a kormánybiztosküldés megtörténhetik. A kormánypárton mindenesetre azt remélik, hogy a fővárosi válság ügyét kitünően lehet kamatoztatni az ellenzékkel szemben. Az ellenzéken ugyanis természetszerüen meg van az a törekvés, hogy Wolffék utolsó fészkét is kifüstöljék és hogy ez minél előbb megtörténjék. A kormány tehát nyilvánvalóan azt fogja az ellenzék mellének szegezni, hogy ők maguk lesznek az okai, ha az indemnitási törvényjavaslat vitájának hosszura nyujtása miatt késedelmet szenved a kormánybiztos kiküldése.

Ugyanakkor azonban a városházi ellenzék sem tétlen és feltétlenül hitelt érdemel az az értesülésünk, amely szerint

a városházi liberális polgári pártszövetség kialakul ősz felé, az elmult héten döntő jelentőségü lépések történtek.

Ebben a kérdésben — a Fővárosi Hirlap értesülése szerint — már addig jutottak el a tárgyalások, hogy Vázsonyi Vilmost is sikerült megnyerni a gondolatnak, bár a részletkérdéseket a demokratavezér eddig nem beszélte még meg. Mindazonáltal biztositottnak tekinthető, hogy

a demokrata-párt közös polgári listán vesz részt a többi városházi liberális pártokkal.

Csaknem egészen határozottan állithatjuk, hogy a városházi polgári liberális frontot már teljesen kiépitették, aminek alapja az, hogy a tárgyalásokat ügyes, diplomatikus férfiak vezetik, akik bölcsen simitják el az ellentéteket és kiegyenlitik a hiányokat. Ezzel sikerült elérni azt, hogy a polgári választókat nem kell az elé a helyzet elé állitani, hogy szociáldemokrata politikusokra is szavazzanak a közös demokrata és szociáldemokrata lista révén.

Mindez nem jelenti azt, hogy a most alakuló liberális polgári pártszövetség ellensége lenne majdan a munkásság képviselőinek, a szociáldemokrata városatyáknak. Sőt ellenkezően: a liberális polgári pártszövetség alapgondolatában benne van az a lehetőség, hogy a polgári pártszövetség együtt fog működni a munkások pártjával és együtt fognak dolgozni Budapest jövendőjének becsületes és sikeres kiépitésén. Ez azután kétségkivül Wolffék számára az utolsó kegyelemdöfést fogja jelenteni.

A Gellértfürdő titokzatos pneumatikus kamrája

Érdekes kártérítési pör a főváros ellen

Veszélyes üzem-e a Gellért-fürdő pneumatikus kamarája? Ezt a kérdést véglegesen a Kuria lesz hivatva eldönteni, mert a két alsófoku biróság ellentétes véleményen van. Egy kártérítési perről van ugyanis szó, melyet Guttman Margit hivatalnoknő inditott a főváros, helyesebben a Székesfőváros közönsége ellen. A nevezett hölgy lélekzési zavarai ellen orvosi rendeletre a Gellért-fürdő pneumatikus kamaráiában kurát tartott. Egyik ilyen alkalommal, érthetetlen módon, a kamarában olyan erős légnyomás keletkezett, hogy az egyik, több centiméter vastagságu ablak kitörött és a légnyomás a hölgy kalapját és kabátját, amelyek a kamara ablakpárkányán feküdtek, kirópitette a fürdő kertjébe. Guttman Margit ettől a szokatlan eseménytől idegrázkódtatást kapott, amely hosszabb gyógykezelés után is csak részben mulott el, de igy is csökkent a munkabirása.

A hölgy kártalanitás miatt beperelte a fővárost és 200.000 korona végkielégitést, valamint 250 korona havi életjáradékot követelt. A törvényszék előtt technikai és orvosi szakértőket hallgattak ki. Előbbiek szerint a kamara a technika minden vivmányával megkonstruált gépekkel van berendezve és nem találnak magyarázatot a lejátszódott eseményre. Ezzel szemben viszont az orvosszakértők megállapitották, hogy Guttman Margit munkaképessége a szenvedett baleset következtében 20 százalékkal csökkent. Miután az ellenőrző orvosszakértő a munkabirás és annak csökkenése kérdésében más véleményen volt, ennek eldöntése céljából az iratokat az igazságügyi orvosi tanácshoz terjesztették fel, amely viszont 40 százalékos munkabirási csökkenést állapitott meg. Eme vélemény alapján a törvényszék havi 250 korona életjáradék fizetésére kötelezte a fővárost, még pedig 1918 december hónapi kezdettel. A törvényszék kimondotta, hogy a Gellért-fürdő pneumatikus kamarája, ahol ilyen baleset előfordulhat, veszélyes üzemnek mondható. A főváros az itélet ellen felebbezett.

A tábla most tárgyalta másodfokban ezt az ügyet, ahol Dr. Láng Béla, a felperes képviselője, kérte nemcsak a 250 koronás havirészlet valorizációját, hanem a 200.000 koronás kártérítési összegnek, természetesen szintén valorizálva, megitélését. Azután hosszabb előterjesztésében rámutatott a 250 koronás havi részlet tarthatatlanságára, mert — ugymond — ilyen részlethez felperes csak ugy kerül, ha előzően több hivatalos helyen személyesen igazolja az összeghez való jogosultságát és nem utolsó sorban kell igazolnia, hogy még mindig él. Minden hónapban a bürokrácia kálváriáját kell végigjárnia és ha ezt az

utat villamoskocsin teszi meg, akkor hathónapi életjáradékát kell feláldoznia. A főváros képviseletében megjelent tiszti-ügyész ezzel szemben azt igyekezett kimutatni, hogy a szóbanforgó intézményt a főváros közérdekü és egészségügyi szempontból tartja fenn és semmiesetre sem minősithető veszélyes üzemnek, amelyért a főváros anyagi felelőséggel tartoznék. Az a légnyomás, amely ott keletkezett, a technikus szakértők előtt még ma is megmagyarázhatatlan és adott esetben vis majorról lehet szó. Kérte a felperest keresetével elutasitani.

A tábla hosszabb tanácskozás után kihirdette itéletét, amely szerint Guttman Margitot keresetével elutasitotta, mert a pneumatikus kamara a szakértők szerint a modern technika legkiválóbb gépeivel van felszerelve és nem sorozható a veszélyes üzemek közé. Egyben elmarasztalta a felperest a fővárosnak fizetendő 20.000 korona perköltségre. Azért csak olyan jelentéktelen összegre, mert méltánytalanság volna a felperest, aki balesetet szenvedett, azonkivül még érzékeny költséggel megterhelni. Az itélet ellen a felperes jogi képviselője a Kuriához felebbezett és a valorizáció kérdésében irásbeli kérelmet nyujtott be.

Wolffék ujra fölajánlkoznak

Ismét követelik a mandátumok meghosszabbitását — A Treuga Dei meghiusulása lovat adott alájuk

Wolff Károly kedvenc hivatalos ujságjában nem annyira érdekes, mint inkább misztikus nyilatkozat jelent meg. Alig lehet benne kétség, a nagy nyilatkozó csak Wolff Károly, a vezér lehet.

Wolff Károly mindenekelőtt megnyugtat bennünket a felől, hogy ő és pártja nem izgatottak a fővárosi választások ügyében most folyó tárgyalások miatt. Ha nem csalódunk, ennek a feltünően fölösleges és erőszakolt kijelentésnek nem igen lehet más értelme, mint

annak nyilt bevallása, hogy gróf Bethlen István miniszterelnök többé nem áll szóba Wolffékkal.

Ilyen körülmények között természetesen nem igen lehet más tennivaló, mint az eseményeknek lehető nyugodt szemlélete.

A következő mondat szintén nagyon jellemző és szó szerint igy hangzik:

„Az a hiresztelés, mintha a keresztény községi párt a törvényjavaslattal kapcsolatban bizonyos engedményeket kért volna, valótlan."

Mi inkább igen egyszerüen, valahogy ugy fogalmaznánk meg ezt a mondatot, hogy a keresztény községi párt a kivánt engedményeket nem kapta meg.

Készségesen elhisszük azonban az átlátszó nyilatkozat szerzőjének, hogy a belügyminiszter igéretet tett

a főváros speciális érdekeinek megvédésére.

Ezt mi is mindnyájan reméljük és hiszünk is benne, hogy igy lesz. Csak az a baj, hogy a főváros speciális érdekeinek megvédése alatt Wolffék alighanem egészen mást értenek, mint mi. Valószinüleg azonban a belügyminiszter felfogása távolabb fog esni a Wolffékétól, mint a mienktől, ami azonban még mindig nem jelenti azt, hogy el lennénk ragadtatva attól, ami a belügyminiszteriumban készül.

Egészen meglepetésszerü azonban a nyilatkozatnak a vége, amely egy százszor megbukott követelést elevenit fel. Meglepő, de ugy van,

Wolffék ujból követelni kezdik a törvényhatósági bizottsági tagok mandátumának meghosszabbitását.

Politikai körökben azt hiszik, hogy ez az egész közlemény nem lehet egyéb, mint a megbukott parlamenti Treuga Dei után elhelyezett kormányfenyegetés. Az ilyen feladatokra még — ugy látszik — felhasználják Wolffékat, ami azonban nem válik nagy dicsőségükre. Hiszen a nyilatkozatban azzal okolják meg a mandátummeghosszabbitást, hogy a törvényjavaslatot ebben az esztendőben már nem lehet letárgyalni. Az ellenzék nem hajlandó a kormánynak engedelmeskedni és nem engedi magát elütni a kritika jogától. Jönnek tehát Wolffék és azt mondják, hogy ők jó fiuk lesznek, nem élnek a kritika jogával, csak hosszabbitsák meg a mandátumukat.

Szájába rágják a kormánynak azt is, hogy miként lehetne ezt mégis megcsinálni? Kijelentik, hogy a keresztény községi párt a kormánybiztos kinevezését nem tartja célszerünek (ezt elhisszük nekik) annál is inkább, mert ez a kinevezés nélkülözne minden jogalapot.

Ezzel a csábitással és fölajánlkozással szemben konstatálni kell, hogy ez is csődöt mondott, mert

Gróf Bethlen miniszterelnök és Rakovszky belügyminiszter nemcsak a mandátummeghosszabbitás tervét ejtették el a legnagyobb nyilvánosság előtt, de egyben a kormánybiztos kinevezése mellett is határozottan leszögezték magukat.

Ilyen körülmények között Wolffék fölajánlkozása, amelyet a Treuga Dei meghiusulása szült meg, aligha vezethet eredményre. Sok vesztegetni való szavunk nem is igen volna erre az ujabb manöverre, még csak azt akarjuk megjegyezni, hogy a kormánybiztos kinevezésének jogalapja tekintetében is nagy tévedésben vannak Wolffék, mert értesülniök kellett már arról, hogy erre vonatkozólag az indemnitási javaslat külön szakasza fog intézkedni.

A Wolff-rezsim gazdálkodásának tükre

Improduktiv kiadások két esztendő költségvetésében — Az üzemek csődje — Nincsenek beruházások, hiányzanak a szociális alkotások

Ellenzék nincsen, az urak maguk között egyedül vannak és egyszerre parlamentáris kormányzást kezdenek folytatni. Igazán nem nélkülözi ez a jelenség a humort, amikor most jönnek az igazi évi zárószámadással és közzé teszik az 1923. és 1924. évi költségvetést is. A költségvetés és a zárószámadás a legtökéletesebb tükre a bukott rezsimnek, amely utolsó pillanatban nyujtja át fotografiáját. Ma nem állunk elő hangzatos vádakkal, amelyek után ugyan nem kellene sokat keresgélni; csak igen szárazon konstatáljuk, hogy ezekből a számokból

tökéletesen látni lehet a bukott rezsim antidemokratikus és antiszociális mivoltát.

Igen röviden lehet végezni ennek a „pénzügyi politikának" a birálatával. Sok szót nem érdemes rá vesztegetni, mert még az antidemokratikus és antiszociális célok szolgálatában is makacsul a sablonokhoz ragaszkodnak. Sivár ötlettelenség, az üzemek kihasználatlanságának szomoru ténye, az adóprés fokozott müködése és az üzemi produktumok örökös áremelése: ebben merül ki ez a pénzügyi politika.

Az adók adják meg a főváros mai létét.

Az adók és itt is legelső sorban a kimondottan antiszociális adófajok,

mint a forgalmi és fogyasztási adók, amelyekben nincs progresszió és amelyek a mindennapi megélhetés leghathatósabb drágitói. A legnagyobb bevételi tétele a két éves költségvetésnek a forgalmi adóból való részesedés, amelyből a főváros 1923-ban tizenkétmilliárdos, 1924-ben pedig harminc milliárdos bevételt remél.

A kiadások horribilis megnövekedése teljesen érthető. Wolffékat soha sem vádoltuk meg pazarlással, legkevésbbé pedig olyan pazarlással, amely Budapestnek jövedelmet, közhasznu uj intézményeket adna. Sőt inkább mindenkor a fogukhoz verték a garast, amikor praktikus, jövedelmező beruházásokkal a bevételeket növelhették volna. Ez a negativum a legsulyosabb mulasztásait mutatja a mai rezsimnek. Ebben a két költségvetésben

csak az improduktiv kiadások növekszenek, de nyoma sincs a produktiv kiadások emelkedésének.

Nem kell itt rámutatnunk egyébre, mint arra, hogy a legsulyosabb teher a köztisztviselők fizetése, amely most egészen a főváros nyakába szakad és amely az 1923. évben 5·2 milliárdot, 1924. évben pedig 12·1 milliárdot reprezentál. Természetesnek tartanánk ezt a kiadást, mert a fővárost adminisztráció nélkül egyetlen rezsim sem fogja hagyni; de szeretnénk, ha a tisztviselői kar, amely ilyen összegeket emészt föl, nem csak bürokratikus munkát végezne, hanem alkotó tevékenységet is tudna felmutatni. Ha a tisztviselők kenyere milliárdokat emészt fel, szeretnénk látni, hogy ugyanakkor legalább a közjólét érdekében már meglevő intézményeket tovább fejleszteni igyekeznének. Ez a politika, amelyet Wolffék folytatnak, kedves lehet igen keveseknek, de a tömegek, amelyek semmiféle támogatást nem kapnak, aligha fognak hálával visszaemlékezni Wolffék uralmára.

Egészen megdöbbentő az a kép, amely

az üzemek gazdálkodásáról

elénk tárul. Olyan fölöslegeket látunk egyes üzemeknél, amelyek alig teszik ki egy városi altiszt egy évi fizetését. Nagyon helyes ez olyan üzemeknél, amelyeknél nyilvánvaló az altruisztikus törekvés és amelyek eme törekvések eredményét is föl tudják mutatni. Nem várhatnánk például gazdag fölösleget a községi élelmiszerüzemnél, amely árszabályozó hivatását becsülettel betölti és alkalmazottait is jól ellátja. Az ilyen üzemnek az a dicsérete, ha kis fölösleget, de olcsó napi árakat tud feltüntetni. Annál megdöbbentőbb az, hogy

az olyan üzemek, amelyek nap-nap után emelik egységáraikat, valósággal a deficit árokszélén táncolnak.

Beruházásokra az 1923. évre tizmilliárdot, az 1924. évre pedig tizenhat milliárdot vettek fel. A hatalmas számokról azonban a legfutólagosabb átgondolás után is kiderül, hogy jelentéktelen összeget képviselnek akkor, amikor Budapest lerongyolódott közüzemei minden pillanatban felmondják a szolgálatot és amikor a szociális haladás szinte horribilis uj alkotásokat követelne meg.

Szomoru és sivár az a kép, amelyet ezek a költségvetések mutatnak. Nem jók ezek még arra sem, amire szánták, hogy maguk mellett korteskedjenek.

Karácsonyi áraival felülmul mindenkit! Szalag, csipke nagy választékban. Nagy maradékvásár!
Elsner
NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZA.
FŐÜZLET: IV., Koronaherceg-u. 10
FIÓKÜZLETEK: IV., CALVIN-TÉR VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. II., FŐ-UTCA 52.

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12.
Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és elad!

Tungsram-Drótlámpa
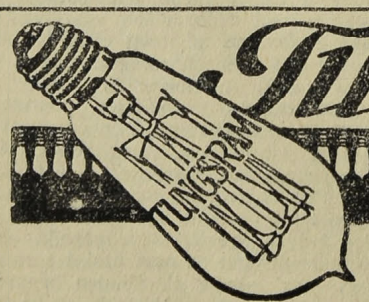

húzott dróttal elpusztithatatlan.
Gyártja: EGYESÜLT IZZÓLÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG UJPEST.

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete

Külön előfizetés nincs

Kórképek

Irja: **Marcial**

A megszünő üzletek száma állandóan növekszik. A tavalyi év első felében csak 1796 üzlet szünt meg Budapesten, az idei esztendő első felében már 5189. A második félév eredménye valószinüleg még ennél is rosszabb és még sokkal rosszabb, ha azt is megvizsgáljuk, hogy miféle üzletek szüntek meg és milyenek keletkeztek a helyükben. Egészen bizonyos, hogy tulnyomórészt értéktermelő és a termelés szempontjából értékkel biró üzletek tüntek el, hogy átadják a terrénumot olyan üzleteknek, amelyek a léhaságot és a cicomát, a játékszenvedélyt és a korhelységet, a fényüzést és az oktalan pénzpocsékolást szolgálják. A társadalom gazdaságának a betegsége mindig hiven tükröződik vissza a firmatáblák változásában. A kereskedelemügyi miniszterium kiadásában megjelenő hivatalos értesitő legutolsó száma 61 uj cégbejegyzést közöl, amelyek közül 47 az értékpapirkereskedő és bankbizományos és csupán 14 esik a kereskedelem egész egyéb területére. Döbbenetes dokumentuma ez a gazdasági züllésnek, amelynek szomoruságánál csak azoknak az ostobasága és aljassága nagyobb, akik most is, mint minden hasonló alkalommal odaállnak sürü szemforgatások közepette ostorozni az emberek vétkes könnyelmüségét, gazdagodni vágyását és mindazokat a bünöket, amikkel a reakciós szokványbölcseség ilyenkor a közhangulatot és a hatóságokat uszitani szokta, amelyeket a „rendszabályozás"-okra oly könnyü felbiztatni, miként a békát a tóba ugrasztani. Ámde a valójában egészen más betegségnek a kórképe ez, mint az emberi rosszaságoké és könnyelmüségeké. Mikor azt látjuk a hivatalos értesitőből, hogy ügyvédek, orvosok, lapszerkesztők, irók nyitnak értékpapirüzleteket, ez teljes bizonyosságot nyujt a tekintetben, hogy az ügyvédségből, orvosi praxisból, szellemi munkából nem lehet megélni. És ha a gépüzlet helyébe bankbizományos telepszik meg, ez minden Demosthenesnél ékesebben harsogja, hogy a termelő munka nem nyujt existenciát, ellenben a spekuláció igenis nyujt megélhetést. Az más kérdés, hogy miért van ez igy és az is, hogy miként lehetne és kellene ezt a szomoru állapotot megváltoztatni. De az kétségtelen, hogy igy van és ha az emberek, akik élni akarnak és akiknek élniök kell, ennek az állapotnak levonják a konzekvenciáit, ezt éppoly kevéssé lehet tőlük rossznéven venni, mint azt, hogy télen bundában járnak, nyáron pedig lenge vászonöltözetben. Csak az ostobaság és a mindig ártani vágyó reakció tünteti azt ugy fel, hogy az állapotok az emberekhez igazodnak. Az igazság az, hogy az emberek alkalmazkodnak a viszonyokhoz, amelyeknek az ereje ellenállhatatlan erővel uralkodik fölöttük.

*

Olvastam egy valószinütlen történetet arról, hogy lelketlen madárhamisitók, akik festett verebeket árulnak kanárimadár gyanánt, óriási pánikot csináltak a londoni kanári-piacon. Azt kiabálták, hogy „földrengés van, mindenki meneküljön!" mire olyan eszeveszett menekülés keletkezett, amelyben az emberek nyomorékra gázolták egymást és — ami a madárhamisitók szempontjából a legfontosabb — valami 20.000 kis kanárit tiportak halálra. Mondom, nem nagyon valószinünek láttam ezt az ujsághirt, de amint közelebbről megtekintettem: ráismertem. Igen, igen, a dolog megtörtént, csakhogy nem Londonban a Sclater-streeten, hanem Budapesten a Szabadság-téren és nem a kanári-piacon, hanem az értéktőzsde tájékán. Valóban ugy volt, hogy a pánikcsinálók, a cinoberhaju Haim Zsáki és méltó társai földrengést hireszteltek, mire mindenki eszeveszetten menekült és amikorra kiderült, hogy a rémhirek nem igazak, akkorra már ezrével hevertek az agyongázolt apró emberkék tetemei a porondon. A londoni tudósitásban azonban volt még egy megható rész is egy kisleányka hősiességéről, aki látva a nagy riadalmat, felragadott egy kalitkát, amelyben néhány kanári volt. Hogy megvédelmezze őket, a kalitkára feküdt és ugy maradt mindaddig, mig a tömeg továrohant. A kislány több sebből vérzett, amikor az orvosok megérkeztek. A hozzáintézett kérdésekre igy válaszolt: „Csak nem engedhetem meg, hogy ezeket a kicsinyeket a rossz emberek bántsák!" A hősies leánykát a tudósitás szerint Miss Simonea Craus-nak hivják. De ez a legvalószinütlenebb az egész dologban.

A Mobil Bank karriérje. Legutóbbi számunkban jelentettük, hogy Fónagy Aladár bankjának, a Mobil Banknak részvényeit bevezetik a magánforgalomba. A tőzsdén megértő bizalommal fogadták a részvényeket, amelyekben már az első napokban nagy forgalmat bonyolitottak le. Fónagy Aladár az uj bankgeneráció legzseniálisabb tagjai közé tartozik és a publikum, amely nagy előszeretettel vásárolja most a Mobilbank részvényeit, élénken viszszaemlékezik még azokra a nagyszabásu tranzakciókra, amelyeket a szerény keretek között megindult, de később nagyra duzzadt Széchenyi-utcai intézet, a régi Fabank, a magyar közgazdasági életben számottevő eredménnyel hajtott végre. A nagy koncepció, amely jellegzetessé teszi Fónagy Aladár munkásságát, a Mobilbank szervezkedésén és berendezésében is kiemelkedik, amit bizonyit, hogy az intézet néhány havi müködése alatt már több számottevő tranzakciót hajtott végre, amelyeknek sorozatos folytatását a közgazdasági piac élénk érdeklődéssel várja. A bank rövid fönnállása alatt egymilliárdos alaptőkével borkereskedelmi, majd több százmillió koronával faipari vállalatot létesitett, érdekeltséget vállalt a Böhm hordógyárnál, vegyészeti gyárat, gyöngyházgombgyárat, fehérneműexportgyárat alapitott és mint annakidején részletesen beszámoltunk róla, ujra üzembehelyezte a világhirü herendi porcellángyárat, amelynek gyártmányaiért a világpiacokon máris vetélykedés folyik. A bank folyó és tőzsdeüzletei is oly nagy mértékben emelkednek, hogy alaptőkéjét rövidesen egy milliárdról két milliárdra emeli föl. A részvények árfolyama egyébként 10—12.000 korona között mozog.

Loránd Ernő — a Tabacus vezérigazgatója. Néhány hét előtt a Magyar Általános Hitelbank, a Herzog M. L. és Társa, valamint egy holland tőkecsoport részvételével megalakult a Tabacus dohánykereskedelmi r.-t., amelynek alaptőkéje 1,800.000 holland forint. A vállalathoz vezérigazgatót a Hitelbank delegált, Loránd Ernő igazgató személyében, aki a pénzvilágban általánosan elismert kiváló képességeit eddig a Hitelbank titkári hivatalának vezetése körül érvényesitette. A vállalat, amely tulajdonképen jogutóda az üzleti tevékenységében már évek óta szünetelő Dohánykereskedelmi r.-t.-nak, főleg magyar nyers dohány és kincstári dohánygyártmányok exportálásával, valamint balkáni dohányfélék behozatalával és transito-forgalmával kiván foglalkozni.

Ki tudja, hol van Tarnaleleszt? Amióta dr. Grünwald Manó Emil éles tőzsdeügynöki szemével Haller István v. vallás- és közokt. miniszter fajvédő közgazdasági képességeit felfedezte, azóta a kegyelmes ur elnöklete és fővezénylete alatt egyre-másra alakulnak a különböző cimü vállalatok, amelyek legközelebbi üzleti célul azt tüzik ki, hogy „részvényeik egy csekély (?) hányadát bevezetik a magánforgalomba". Most is azt olvassuk, hogy valami Budapesti áruhitelbank nevü intézmény, amelynek „előkelően berendezett helyiségei Kossuth Lajos-u. 1. szám alatt vannak", 500 millió koronára emelte föl az alaptőkéjét, főleg azért, hogy a tulajdonában levő tarnaleleszi erdő kitermelésének és kőszénbányászatának tőkeszükségletét kielégithesse. Hát ezért. Nincs okunk kétségbe vonni hogy Tarnalelesznek — vajjon hallott-e már valaki a létezéséről? — tényleg szüksége van pénzre. De Grünwald Manó Emilék miért akarják a beruházásokra előirányzott összeget a tőzsde közönségétől összetányérozni? Előbb a tarnaleleszi vállalat prosperitásáról mérleget, vagyoni kimutatást kérünk és csak azután méltóztassék a magánforgalom bizalmát próbára tenni. A sötétbe ugrani azonban senkinek sem lesz kedve, még a dupla nevü Móni Emil ur kedvéért sem.

A külön kábelösszeköttetés. Ezerszámra nyilnak a bankbizományi irodák, amelyek a legkétségbeesetebb eszközökkel hajszolják föl üzletfeleiket, hogy költséges üzemeiket fenntartani tudják. Hirlapi reklámokban, röpcédulákon, mozikban vetitett hirdetésekkel csalogatják magukhoz a publikumot, füt-fát igérnek neki és a szeszélyes tőzsde jóvoltából az igéretek egyrészét néha be is tudják váltani. Rendben van. Elvégre mindenki a saját pénzét viszi a vásárra és ha Nyuzó és társa tőzsdebizományosok bárkinek jobban megfelelnek, mint — mondjuk — a Hitelbank: förgeteges időben majd ő kiabál leginkább rendőr után. Nem sajnáljuk. De a leghatározottabban tiltakozunk ellene, hogy tőzsdebizományosok megtévesztő célzattal reklámozzanak és ugy akarják cégük iránt a bizalmat fokozni, mintha nekik saját külön, amerikai stilü üzleti berendezkedéseik volnának. Az egyik nagymező-utcai bankcég például reklámjaiban feltünően kitünteti: „Üzletünk állandó kábelösszeköttetésben van a tőzsdeteremmel." Köztudomásu, hogy a tőzsdeterem minden fülkebérlője hasonló telefonösszeköttetéssel rendelkezik, a jelzett „bankár" uraknak tehát semmi privilegiumuk sincs, amit érdemes volna külön is hangoztatni. De, ugylátszik, a tapasztalatlan közönséget evvel is félre lehet vezetni, a bankcég előkelőségének látszatát igy is lehet fokozni.

Uj nyomdapapir a magánforgalomban. Az Országos Központi Községi Nyomda R.-T. a Standard Bank- és Takarékpénztár R.-T.-gal kapcsolatot létesitett. Ez a vállalat az ország egyik régi nyomdavállalata 1895 óta áll fenn és ugy a fővárosi, mint a vidéki vállalatok és hatóságok közismert szállitója. A nyomda vezetése továbbra is Hegedüs Mihály vezérigazgató kezében marad, mig az igazgatóság a Standard Bank- és Takarékpénztár R.-T. részéről delegált tagokkal kibővül. A vállalat elnökségét Gratz Gusztáv dr. volt külügyminiszter vállalta. A 250.000 drb à 200 n. é. koronás részvények egyrészét a legközelebbi napokban a tőzsdei magánforgalomba is bevezetik.

Uj auto-részvény a tőzsdén. Az Unitas automobil ipar és kereskedelmi r.-t., amelynek gazdagon felszerelt telepei a Zápolya-utcában vannak, az Andrássy-utón pedig fényesen berendezett auto-kereskedelmi üzletet tart fenn, a tőzsdetanács engedélyezésével pénteken hivatalosan bevezeti a részvényeit. A bevezetés technikai müveleteit az Iparosok és Kereskedők bankja látja el. A részvények iránt a magánforgalomban élénk kereslet mutatkozik, bár szabadon uszó darabok a piacon alig akadnak.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7. üzletház
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Tanitóibank és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, VIII., Baross-utca 59. Telefon: J. 20-33 és J. 2-91.
Foglalkozik **érték- és gabonatőzsdei** ügyletekkel. Elfogad **kosztkamatra** betéteket **100.000** K-tól legelőnyösebben. Vesz és elad **tüzelő- és épitőanyagokat, közvetit ház-, üzlet-, telek és birtokvételeket** és eladásokat.

Magy. Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76
Sürgönycim: Cobdenbank. Telefon: József 60—40 és József 135—32. sz.
Tőzsdei megbizásokat elfogad

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. em. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 153-05, 153-06, 153-07.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

Az exota-piacról. A hétfői tőzsdenap szilárdulásának legfeltünőbb jelensége volt, hogy az exotapiacra becsempészett nonvalörök képviselői is sürögni kezdtek. Eleinte csak bátortalanul, de később mindegyre öblösödő hangon kinálták: a Phönix, a Pöhlmann, a Hellas-nyomda, a Cellini, a Bánfalvi szén, a Pharmacia, az Aranyhegyi tégla, az Unio takarmány és még néhány tucat más cimü papirjaikat, abban a reményben, hogy ujra elérkezett az ideje, amikor a tapasztalatlan palikat be lehet düllesztení. A közönség azonban óvatosabb lett és a Szigeti Ernők, Kelemen Marcelek szirénhangjának már nem ül fel. Helyes érzékkel az exota-piacon is szortirozzák a papirokat, csak az értékes részvényeket vásárolják, amelyekben nagyobb üzlet fejlődött ki az alábbi árfolyamokon: Fabank 6—5.9. Duna Lloyd 20—22, Mobil bank 10—12, Böhm hordó 3—4, Kéve 2.8—3, Ujságüzem 13—15, Hungária kalap 10—11. Községi nyomda 10—11, Husipari 9—11, Demecseri 16—18, Herendi porcellán 10—11, Karancsberényi 8.5—9.2, Mezőgazdasági hitel 16—18, Német mezőgazd. 140—150, Neuberger bőr 2—3. — Feltünt, hogy az Amerikai Bankból szokatlanul nagy volt az árukinálat. — A Székely—Gerőt érdekelt helyről 1600 koronával jegyeztették, evvel szemben Acél Pál és társa ezres tételekben 1100 koronáért kinálta, de vevő egyáltalában nem jelentkezett.

A Malomsoky-gyár angol szállitásai. A Leszámitolóbank és az Ingatlanbank közös érdekeltségéhez tartozó Malomsoky József asztalosárugyár szállitásai révén már eddig is jóhirnévnek örvendett a külföldön. Értesülésünk szerint Révész Mihály igazgató a napokban Londonba utazott, ahol üzleti összeköttetéseit szélesebb alapokra szándékszik fektetni. A kilátások a vállalat hatalmas arányu fejlődésére igen kecsegtetők.

Tőkét emel a Mérleg. A Magyar Mérleg- és Gépgyár részvényeit az elmult tőzsdenapokon szokatlan élénkséggel keresték. Értesüléseink szerint a vállalat, amelynek részvényeit Acél Pál és társa menedzselik, rendkivül előnyös feltételek mellett tőkefelemelő tranzakciót készit elő. Az uj részvények 1:1 arányban kerülnek kibocsátásra, igen mérsékelt áron. A kedvező tranzakció hire eljutott a tőzsdére és ez a magyarázata a részvények iránt megnyilvánult nagy érdeklődésnek.

KÖZLEMÉNYEK

A Magyar Általános Hitelbank alaptőkeemelési műveletét teljes sikerrel lebonyolitották. A kibocsátásra kerülő 153.334 uj részvényből a szabadkézből külföldön elhelyezett 28.334 részvény egyenként 645.880 K-val számitott 18.3 milliárd koronát, a részvényeseknek átvételre felajánlott 125.000 részvény egyenként 200.000 K-val számitva 25 milliárd koronát, az egész alaptőkeemelési művelet tehát összesen 43.3 milliárd K-t eredményezett.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága értesiti a részvényeseket, hogy miután az ideiglenes részvényelismervények tőzsdei szállithatósága ez év december végével megszünik, az összes künlévő ideiglenes részvényelismervényeket ez év december 1-étől december 30-ig a bank pénztáránál be kell cserélni végleges részvényekre.

Az Angol—Magyar Bank rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy az intézet 1300 millió koronányi alaptőkéjét 2400 millió koronára emeli fel. Az uj kibocsátásu részvényekből 650.000 darabra nézve a jelenlegi részvénybirtokosok javára elővételi jogot biztositanak olymódon, hogy minden 2 darab régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 25.000 koronás áron november 26-tól december 4-ig, délután 4 és 6 óra között (szombat kivételével), a bank értékpapirpénztáránál. A közgyülésen Deutsch Sándort, a Spódium-koncern vezérigazgatóját és Földes Arturt, az intézet ügyvivő-igazgatóját az igazgatóság tagjaivá választották.

A Gazdabank Részvénytársaság f. hó 20-án gróf Almássy Imre dr. elnöklete alatt tartott közgyülésén az alaptőkének egy milliárdról két és fél milliárdra való felemelését határozta el. Az uj részvények 2:3 arányban 2000 koronáért bocsáttatnak a régi részvényesek rendelkezésére. Az elővételi jog december 10-ig gyakorolható az intézet ideiglenes pénztárhelyiségében, Semmelweis-utca 2. alatt.

A Cukoripar R.-T. közgyülése elfogadta az igazgatóság azon inditványát, mely szerint az 1923 március harmincegyedikén lezárt üzletév után háromezer korona osztalékot fizet ki. Egyuttal a közgyülést követő igazgatósági ülésen: Harkányi János bárót az intézet elnökévé és Majláth József grófot az intézet alelnökévé választották meg. Az osztalékot november huszonegyedikétől kezdve, a Magyar Általános Hitelbank fizeti ki.

A Borsodi Szénbányák R.-T. igazgatósága ez év december 3-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe a jelenlegi 32 millió korona alaptőkének 64 millió koronára való felemelése céljából. A kibocsátandó részvények a régi részvényeseknek 1:1 arányban fognak felajánltatni.

Wendt Testvérek üzleti könyvgyár és vonalzó r.-t. cég alatt a hasonnevü budapesti (VIII., Üllői-ut 18.) cég átvételére 70 millió K alaptőkével (70.000 darab 1000 K n. é. részvény) uj részvénytársaság alakult. Az igazgatóság tagjai: Gárdos Alfréd, Gerber Miksa, Gottermayer Sándor, Márffy Albin, Révay Mór János, Révai Ödön és dr. Szántó Andor.

Oetl Antal vasöntőde és gépgyár r.-t. november 7-iki rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy a 12 millió K alaptőkét 30.000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával 18 millió K-ra fölemeli. Minden két régi részvény drb-ként 1000 K lefizetése ellenében egy uj részvény átvételére jogosit; az elővételi jog a társaság pénztáránál november 21-ig gyakorolható.

KAPHATÓ MINDENÜTT
ORION
GYÁRTJA
MAGYAR VOLFRÁMLÁMPA GYÁR
KREMENEZKY JÁNOS R.-T.

A Székács Aruházban
BUDAPEST, IV., CALVIN-TÉR 6. SZÁM.
A **30** karácsonyi játékkirakat feltünést kelt.

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

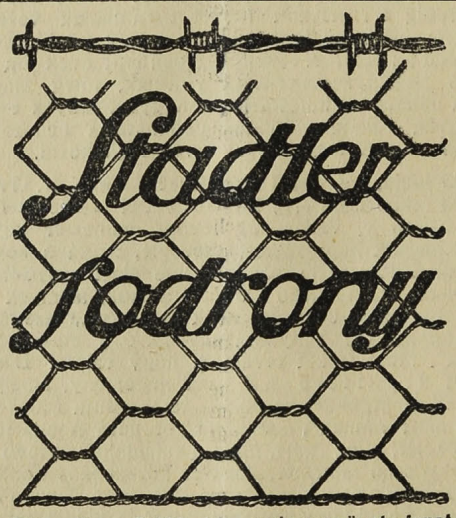

Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ-UTCA 62—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

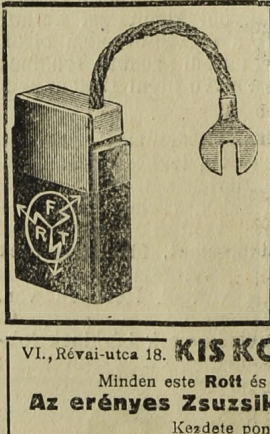
FARKASVÖLGYI-féle Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
Az erényes Zsuzsika és **Wenn es läutet.**
Kezdete pontban **8** órakor.

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
Novemberi nagy szinpadi műsor.
Világhirü atrakciók. Csupa sláger.
Kezdete este 10 órakor.

FLEISCHMANN-ÁRUHÁZ
csakis Károly-körut 24. sz.
karácsonyi occasiója
megkezdődött!

Tiszta gyapju férfiszöve 140 cmtr.	47.250 K
Ferfi angol öltönykelme 140 „	39.500 K
Férfi double raglánkelme 140 „	57.475 K
Tiszta gyapju cheviottke me, minden szinben, 140 cm. széles	24.975 K
Tiszta gyapju ch viottkelme, 110 cmtr	38.875 K
Kockás és csikos ruhaszövetek, duplaszéles	11.750 K
Tiszta gyapju házi ruhakelme, minden szinben	32.780 K
Mosott kelengyevászon	6.575 K
Sima divatzefir, minden szinben	7 475 K
Angol diva zefir legujabb mintákban	9.750 K
Törülközőkben nagy occasió, drb ként 2975, 3475,	4 475 K
Divat sotisch barchet	6.775 K
Velo rflanell, sima, minden elképzelhető divatszinben	10.750 K
Nyomott barchet, remek kimintázásban	9.750 K
Voil (szintartó), gyönyörü mintákban	7.375 K
Francia batis tok, óriási kimintázás	6.975 K
Himzett batiszt, divatszinekben, 120 cmtr széles	14.775 K
Himzett batiszt, sötét szinekben, 120 cmtr széles	11.750 K

Áruházam minden osztályán a felhalmozódott maradékokat olcsón árusitom.
Kirakataim látványosságot nyujtanak, kérem bevásárlás előtt megtekinteni.

VILÁGHIRÜ GUTMANN-FÉLE
ELSZAKITHATATLAN
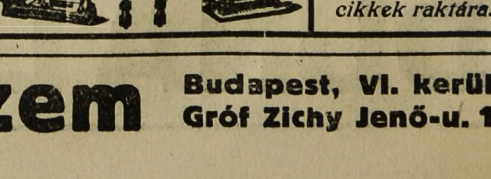

munkaruhák, libériák, szövetruhák.
GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

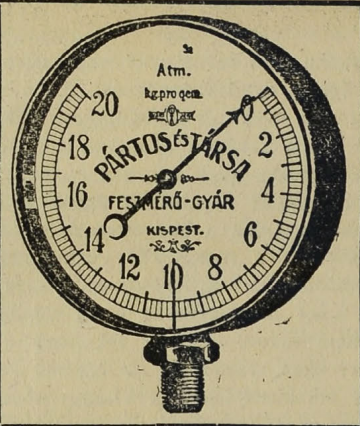

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST
ULLŐI-ÚT 78.
Telefon: József 5-57.
FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.
Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

Gummi-lemezek, **Gummi**-tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint.
Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: ön.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések.

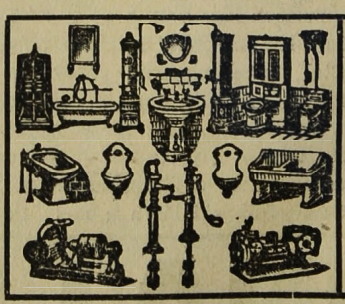
SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

Telefon: 48-21, 191-46
Sürgönycim: Luxautó
Merkur bérautóüzem
Budapest, VI. kerület
Gróf Zichy Jenő-u. 11.

Fullánkok

A hatodik sorban

adtak helyet a főváros jubiláris közgyülésén Bárczy Istvánnak, aki megérezte ezt a csúnya, alantas viccet és nem ment el az ünnepségre, hanem sietett teljesiteni egy elmulasztott kötelességét: lemondott mandátumáról. Nincsenek szavaink erre az eljárásra, mert bennünket már Csilléry urék oldaláról meglepetés nem érhet. Udvariasság, parlamentarizmus, törvénytisztelet, valamennyi mellékes körülmény az ő számukra. Önzés, csak csunya önzés irányitja a lépteiket. Ezek a naiv, szerencsétlen akarnokok ugy képzelték el a dolgot, hogy ők kiradirozzák Budapest multjából Bárczy Istvánt, de ha kell, Ráth Károlyt, Kammermayer Károlyt, Gerlóczy Károlyt, Márkus Józsefet, meg a többieket valamennyit elfelejtetik velünk. Ne maradjon meg senki más Budapest ötven esztendős multjából, csak Wolff Károly, Csilléry András, Bohn József és Czigány Sándor. Ez aligha fog sikerülni az uraknak, de annyit elérhetnek, hogy ezek az eszközök felnyitják azoknak a szemét is, akiket eddig talán sikerült valahogy narkotizálni. Emberi értékeket csak nagyobb értékek homályosithatnak el: az emberi hálátlanság soha.

A Golgotát

emlegette megint a jó Wolff Károly. A Golgotát, ameddig el akar menni keresztény hitéért. De vajjon ki háborgatta keresztény hitében? Itt csak a jelszó-politika, a gyülölködés politikája ellen küzdött mindenki. Csak azon háborogtunk, hogy meghamisitják a kereszténységet és hogy pártpolitikát akarnak csinálni a kereszténységből. Igaza van Wolff Károlynak abban, hogy nem lehet a hordó tetejéről reálpolitikát intézni. De hozzátesszük, hogy viszont az oltár előtt meg nem szabad pártpolitikát inaugurálni. Vajjon ki csinálta eddig mind a kettőt? Wolff Károly.

Szeretnénk meghosszabbitani

Wolff Károly rezsimjét, mert ujabban olyan igéreteket kezd tenni, amelyeknek beváltására nagyon kiváncsiak volnánk. Azt állitja, és pedig igen kategorikus formában, hogy „ha beáll a korona stabilizálása, a községi közszállitások árát le fogja szállitani a városházi rezsim". Egyszóval, jön az olcsóbb gáz, viz, villany. Olcsóbb lesz a szemetes, a fürdő, talán még az adó is kevesebb lesz. Valahogy igen különös szinben tüntetik fel ezek a mondatok Wolff Károlyt. Mert hallottuk már őt jelszavakat harsogni, hallottuk gyülöletet szitani és uszitani: de nem számitottunk arra, hogy ilyen alantas korteseszközökhöz folyamodjék, a következő rezsimre előre rálicitáljon. Ez a felelőtlen fogadkozás, ez a felelőtlen igérgetés, amelyről tudja, hogy ugy sem tarthatja be, nem méltó ahhoz a Wolff Károlyhoz, akinek terhére ilyesmit még sohase irtunk.

Magyar Ólomárugyár Rt.
BUDAPEST, Forgách-utca 4. :: Telefon: 110-45, 102-01.
Gyárt: Ólomcsöveket, lemezeket, syphonokat (büzelzárókat), forrasztóónt, csapágyfémeket. Ajánl eredeti Bancaónt rudakban és tömbökben.
Legmagasabb áron vásárol: Ócska ólmot, ólomhulladékot, ólomhamut, salakot, fémhulladékot, fémhamukat, stb.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

Események

Ereky, a „politikai magántudós." Wolff Károly budai vigadóbeli beszámolóbeszéde alkalmával felszólalt Ernszt Sándor is és egy „politikai magántudós"-ról beszélt. Nem volt nehéz kitalálnunk, hogy ez a politikai magántudós nem lehet más, mint Ereky Károly, aki tényleg volt elég merész azt állitani — nem is egyszer — hogy Wolff Károly nem ért a pénzügyekhez. Nem hinnénk, hogy Ereky Károlyt valami nagyon érzékenyen érintené a prelátus ur nem tulságosan elmés elkeresztelése; mégis meg kell állapitanunk, hogy Ereky Károly soha életében nem a politikában kereste a sikerek igazi területét, hanem a gazdasági életben, ahol azután — engedje meg nekünk Ernszt képviselő ur — igenis, komoly tudósnak tartjuk őt. A gazdasági életnek természetesen érintkezései vannak a politikával és amikor Erekynek mégis bele kell sodródnia a politikába, ott is legalább ugy megállja a helyét, mint Wolff, a tüneményes vezér. Sokkal mulatságosabb azonban, hogy Ernszt Sándor a most közzétett költségvetéssel akarja bizonyitani Wolff Károly pénzügyi zsenialitását. Hát mi ettől a költségvetéstől, amelybe bizony nem sok beleszólása volt Wolff urnak, éppenséggel nem vagyunk elragadtatva. Viszont elismerjük a prelátus ur másik alaptételét és ez az, hogy a költségvetésből és a zárszámadásból kiderül, hogy ők „ugy gazdálkodtak, ahogyan sem Bécsben, sem Berlinben nem gazdálkodnak." Ez azután tökéletesen igaz, sőt Berlin és Bécs is nagyon kikérték volna maguknak, ha a prelátus ur véletlenül megforditva mondta volna, hogy Berlin és Bécs ugy gazdálkodtak, mint Wolff Károly. Ez ugyanis nagy gorombaságszámba ment volna.

Meggondolták a dolgot. Egy kicsit sokat tanakodtak, de végre mégis meggondolták a dolgot. Az árvák pénzét — elhatározták nagyvonalúan — kosztba fogják adni. A szegény árvák, akiknek pénzét az árvaszék kezelte, ma már a koronaromlás folytán a szó szoros értelmében földönfutókká lettek. Akinek a háboru alatt még százezer koronáját kezelte az árvaszék, gazdagnak volt mondható. Ma azonban ez a százezer korona husz békekoronának felel meg. Elhisszük, hogy a kosztpénzüzlet a maga mivoltában sokáig olyan szinbe tünhetett fel, mintha törvénybeütköző lenne. Ma azonban már senkinek sem lehet kifogása ellene, hiszen a kosztpénz természetes és szükséges gazdasági kisegitő eszköz. A bürokrácia azonban meglehetősen sokáig gondolkozott, mig végre most a belügyminiszter megadta az engedelmet. A főváros árvaszéke ezekután valószinüleg nem fog sokáig töprengeni, hanem sietősen kosztba adja az árvák pénzét. Éppen jókor, amikor háromnegyed percentet fizetnek. De legalább megmentik a veszett fejszének a nyelét.

A VII. kerület választja a legtöbb városatyát. A most készülő választási novella — mint a Fővárosi Hirlap megirta — arányositani kivánja a kerületek nagyságához a városatyai mandátumok számát. Az a megoldás, amelyet a belügyminiszter választott, nem elégiti ki teljesen a demokratikus követelményeket; de mindenesetre jóval igazságosabb, mint amilyen a Dömötör Mihály-féle megoldás volt, amely szerint a Wolff-hü kis budai kerületek éppen annyi városatyát küldtek a közgyülési terembe, mint például a csaknem százezer választót számláló liberális Erzsébetváros. A belügyminiszter most készülő javaslata értelmében a VII. kerületnek lesz legtöbb mandátuma. Számszerint 36, mig a legkisebb IV. kerület csak 16 városatyát választ.

Hogyan lehet Budapest közlekedését megjavitani? Budapest közlekedése már régen csődöt mondott. És amikor erről beszélünk, nem egyedül Buday Dezső vasutjára gondolunk, hanem konflisra, autótaxira és mindenre. Hogy az autótaxi-vállalat minden hivatalos védelem dacára mennyire távol áll attól, hogy a közönség legjogosabb érdekét, a jó és olcsó közlekedést szolgáltatná, erre vonatkozóan most pozitiv bizonyitékaink vannak. Lehet és kell is Budapesten olcsóbb autóközlekedést csinálni. Kiderül ez egy autentikus nyilatkozatból. A napokban a bérautófuvarosok küldöttsége járt Rassay Károlynál, hogy megköszönjék neki azt a támogatást, amelyben lapja mozgalmukat részesitette. Itt történt a nevezetes nyilatkozat, amelynek értelmében, amig az autótaxi-vállalat ma kilométerenkint 2400 koronás tarifával dolgozik, a bérautófuvarosok kötelezik magukat, ha a standjogot megkapják, a jelenlegi árak mellett 1400 koronás árat számitani. Bocsánatot kérünk, de ez olyan differencia, hogy a főváros tanácsának rohanvást kellene a bérautófuvarozók kivánságát teljesiteni, mert az a konkurrencia, amely friss levegőt hozna Budapest közlekedésére, a közönség számára kiszámithatatlan előnyt jelentene. Miután hitelesen megállapitották már azt, hogy az autótaxi-vállalat monopóliuma humbug és megállapitották, hogy a bérautófuvarosok standjogának megadása a közlekedés lényeges olcsóbbodását hozná: nincs és nem lehet ok a további kertelésre. Cselekedni kell: gyorsan és becsületesen.

A B. listás tisztviselők végkielégitése. A B. listára tett fővárosi tisztviselők között nagy nyugtalanságot okozott, hogy a végkielégitések kifizetéséről a főváros illetékes ügyosztályában semmit se tudtak mondani, mert még illetékes helyen semmi intézkedés nem történt. A tanács most végre letárgyalta az ügyet, ugyhogy értesülésünk szerint e héten megkezdik a végkielégitések kifizetését. Ez óriási, milliárdos terhet ró a fővárosra, mert egyik-másik tisztviselő még a mai viszonyok között is igen tekintélyes összeget kap kézhez. Igy például egy tanácsjegyző, ki hosszabb időt töltött a fővárosnál, 29 milliót kap végkielégités cimén. Természetesen vannak ennél kisebb összegüek, azonban legtöbbjük meghaladja a 4 milliót.

Az Ásványvizüzem tiz vagón Harmatvizet szállit külföldre. A főváros ásványvizüzeme egyre jobban terjeszkedik, s a mult héten könyvelhette el első nagy diadalát. A Harmatvizet, az ásványvizüzem produktumát, sikerült annyira megkedveltetni, hogy most már külföldön is keresik és nemrégiben kapták meg az első külföldi megrendelést. Az első tiz vagón Harmatviz hétfőn indul el külföldre.

A reggelihez terített asztalon a Meinl gyümölcsiznek is helye van. A Meinl cég üzleteiben reklámáron árusitják ki a meggy- és ribizke-izt.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

Helyesen válaszol

a takarékos és okos házi-asszony, ha más kávépótlék vételére akarják rábeszélni:

„Ne fáradjon! . . . Én kávémat mindig csak a kávédarálóval ellátott **„Valódi Franck"**-kal főzöm. — Csak azt adja nekem!"

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

SZÓRAKOZÁS

Az orosz ballet vendégjátéka a Király-Szinházban. Péntek este léptek föl elsőizben M. Froman, V. Blinowa és P. Wladimirov, valamint a kiváló orosz együttes többi tagja a Király-Szinházban. Az orosz művészek vendégjátéka iránt oly rendkivüli a közönség érdeklődése, hogy a vendégjátékot máris meghosszabbitották. A művészek ennélfogva e héten szerdán, továbbá csütörtökön, 28. és 29-én is megismétlik szenzációs műsorukat. Vasárnap délután „János vitéz"-t játsszák, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A vörös malom" sorozatos előadásai. Molnár Ferenc szinjátéka „A vörös malom", mely most is állandóan táblás házak előtt kerül szinre, e héten minden este, valamint vasárnap délután is műsoron van. Az esti előadásokon állandóan Darvas Lili, Pécsi Blanka, Horváthy Elvira, Somlay, Gellért, Tarnay és Baróti játsszák a vezetőszerepeket. Vasárnap délutáni előadáson Mimát — Kaszab Anna, Jánost — Dávid adja, az előadás 3 órakor kezdődik, mérsékelt helyárakkal.

A király reprize nagy sikerrel járt. Harsogó derültség kisérte végig a nagyszerü vigjátékot, amelyet a Vigszinház gárdája utólérhetetlen lendülettel játszott. Hegedüs Gyula a cimszerepben, Góth Sándor mint képviselő, Makay Margit és Lázár Mária a női főszerepekben, Rajnai a detektiv különféle alakjaiban, Tanay mint miniszterelnök, Szerémy a gögös arisztokrata szerepében vezették az együttest, amely uj diadalra vitte a végtelenül szellemes és mulatságos vigjátékot. A királyt legközelebb szerdán és pénteken játsszák. Szombaton, „Az orvos dilemmája"-t, csütörtökön pedig az „Ivanov" kerül szinre, vasárnap pedig a „John Gabriel Borkman"-nak lesz első délutáni előadása.

A Fővárosi Operettszinház e hetének eseménye a „Pompadour" szerdai bemutatója lesz, amelyet lázas izgalommal várnak a közönség legszélesebb rétegeiben. A világhirü ujdonságot a legnagyszerübb szereposztásban és páratlanul fényes kiállitásban mutatják be Fall Leónak, az illusztris szerzőnek jelenlétében.

A Belvárosi-Szinház e heti müsorán a szinház legujabb nagysikerü darabja, „A nagy bariton" háromszor szerepel: csütörtökön, szombaton és vasárnap este, mindannyiszor Csortossal, Bóth Klárival, Báthory Gizával és Berky Lilivel a főszerepekben. Szerdán és pénteken Zilahy Lajos mulatságos vigjátéka, „A jégcsap" kerül szinre Z. Molnárral, Kabossal, Bársonnyal és Bóth Klárival a főszerepekben. Vasárnap délután Szenes Béla kitünő vigjátéka, „A buta ember" kerül szinre 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A rózsalány" ötvenedszer. Állandóan táblás házak mellett, a közönség legnagyobb tetszésétől kisérve érkezik 50. előadásához szombaton a Blaha Lujza-Szinház nagysikerü ujdonsága, „A rózsalány", amely teljesen betölti a szinház müsorát. Somogyi Nusi, Vaály Ilona, Rozsnyai Ilona, Bibor Ilona, Raskó Ilona, Boross, Abonyi, Tamás, Dénes, Tihanyi, Rott, Verebes lépnek föl a jubiláris előadáson is, akik a darab minden előadásán nagy sikert arattak. Vasárnap délután a rendkivüli sikerü „Fi-fi" kerül szinre, Aspázia szerepében Vaály Ilonával, mérsékelt helyárakkal.

Harry Piel a Sátán helytartója cimü kétrészes kalandorfilmben szerdán utoljára a Kamarában. Csütörtökön az évad nagy szenzációja Süllyedő hajón, a svéd Svenska-gyár mesterműve. Főszerepeiben a legjobb svéd szinészek. Előadások 5, fél 8 és háromnegyed 10 órakor.

Az Andrássy-uti Szinház uj müsora, amelynek bemutatóját általános nagy tetszés kisérte, a hét minden estéjén ismétlésre kerül; Molnár Ferenc, Szép Ernő, Szenes Béla, Fazekas Imre, Bus Fekete László, Szőke Szakáll darabjai és tréfái, a kitünő, uj magánszámok nagy sikert szereztek a szinháznak, valamint a kitünő művészeknek. Ugyanezt a müsort ismétlik vasárnap délután fél 4 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Szerdán és csütörtökön utoljára a
Mozgókép-Otthon
szenzációs müsora:
Az ifju Medardus
Schnitzler regénye, 8 felvonásban.
A kilométerkirály
Amerika legkiválóbb különlegessége, 6 felvonásban, a Mozgókép-Otthon monopóluma. Angol hiradó.
ELŐADÁSOK: 4, 6, 8 ÉS 10 ÓRAKOR.
Pénteken, november 30-án teljesen uj müsor.

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. ● TELEFON: JÓZSEF 21—16.
A SZENZÁCIÓS NOVEMBERI MŰSOR
Párlos Gusztáv — Prof. Max & Ernee Lenclos, Champion de danse — **6 Raffi Girls — Marga Iris — Dody Farra — Olly Marvell — Van de Welde & Comp. 5 Carras 5,** gladiátorjátékosok — 2 **Kudry Awcew,** orosz táncosok
STEINER SIMI MŰVÉSZZENEKARA
Kezdete pont fél 10 órakor. Elsőrendü meleg konyha.

ŐRI ZOLTÁN
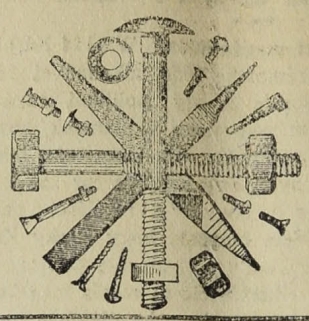
Reszelő- és csavaráru-nagykereskedő
BUDAPEST
NÉPSZINHÁZ-U. 40.
TELEFON:
József 56-46
József 138-09
József 62-84

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST

Hofer István és Tsa
műszaki és olajkereskedés
Telefon: 38-86. BUDAPEST Podmaniczky-utca 59.

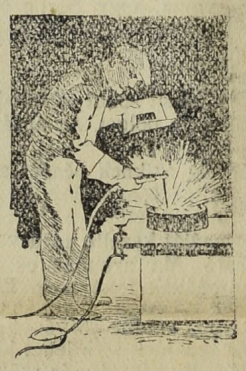
Törött géprészek, repedt vagy kimart kazánok
elektromos és autogén-hegesztése.
Uj berendezések gyártása! — Feleinket az uj eljárásra betanitjuk.
LAKOS ÉS SZÉKELY GÉPGYÁR
Budapest, VI., Béke-tér 3.
Telefon: 80-87. és 132-18.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Építési vállalat. — Lakóházak, gyárak építése és berendezése. — Családi házak építése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és választallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

OETL ANTAL
VASÖNTŐDE ÉS GÉPGYÁR R. T.
Budapest, X., Asztalos Sándor-út 9. sz.
TELEFON: József 8—32. és József 8—31.
Gyártmányai: Mindennemü vasöntvén ek sajat és idegen minták után, transzmissziók, mindennemü gépek és géprészek, hidak, épület- és egyéb vasszerkezetek, pálma- és növényházak központi fütésberendezéssel, melegágyi ablakok.
Szállit raktárról: Öntöttvas mérlegsúlyokat 50 dkg.-tól 20 kg.-ig, öntöttvas szénvasalókat öntöttvas tüzrácsokat, tüzhelylemezeket, répavágógépeket, szőlőzuzókat, ö. v. csöveket stb.

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZANTÓ
VASÖNTÖDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

Hirsch Mihály
Út- és Vasutépitesi Vállalat és Aszfaltgyár
Részvénytársaság Budapest
Iroda: VII., DAMJANICH-UTCA 3. sz.
szaftgyár: IX., SOROKSÁRI-ÚT 53-55
A vállalat köre: Útépités, kövezési munkák, vasutépités, aszfaltozási munkák kábelfektetés, villamos-vasutepitkezés, beton- és hidépités
A vállalat alapittatott 1842-ben.
TELEFON József 44-86, József 89-75.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle szabadalm. fekvő **Diesel-motorok,** »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok,** preciziós **gőzgépek,** modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok,** viztisztitó készülékek, teljes **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina és körforgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, **szegecselt** tartók és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek,** gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

MAGYAR RÉZHENGERMŰVEK R. T.
ezelőtt Chaudoir G. és Társa
Sürgönycim: „CHAUDOIR" BUDAPEST, V., VIZAFOGÓ 1460
Telefon-szám: 19—22, 44—88, 199—99.
Készitenek: Tüzszekrény, vörösréz-, sárgaréz-, tombak- és bronzlemezeket, tárcsákat, rudakat, csöveket, huzali, „Chaudoir" jelü Vermorel-rendszerü permetezőket és hozzávaló alkatrészeket, valamint vörösréz üstöket.

ENGEL KÁROLY
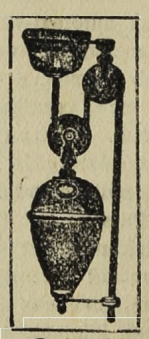
elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára
CÉGTULAJDONOSOK:
Dr. Holitscher Pál gépészmérnök és **Komját Ernő**
Iroda és raktár: Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.
Gyár: Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.
Alapitva 1885-ben.
Telefon: Keresk. osztály: J. 114—02. Gyengeár. oszt.: J. 49—61. Műszaki osztály: J. 49—62. Raktár: J. 48—30.
Sürgönycim: „NORIS BUDAPEST"
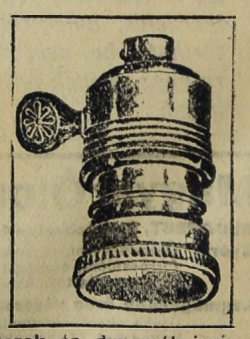
Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadóbugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közcsavarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.
Raktárról azonnal szállitok: elektro-motorokat és dynamokat, egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. Szénkeféket minden méretben és minőségben, ugyszintén fémszövet vagy lemezkeféket.
Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamut- vagy selyemszigetelésü dynamóhuzalokat minden méretben, varnish-vásznat és szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet és diagonális szövésü köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket, eredeti vulcanfibre-lemez, illetve rudakat minden méretben, szigetelőlakkokat stb.
Állandóan raktáron tartok főző- és fütőkészülékeket minden szabványos feszültségre.
Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

Ára 400 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 december 5. — 48. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 20.000 korona. Félévre 10 000 kor. Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Csilléry

számolt be vasárnap budapesti választóinak: de meg kell bocsájtania hazánk nagy fogorvosának, ha nem találtunk egyetlen mondatot nagy ovációjában, amelyből ki lehetne kalapálni néhány termékeny gondolatot. Igazán merész kivánság is lett volna ez akkor, amikor sem ő, az alvezér, sem vezére, sem hadseregük, sem pedig hadseregüknek hintertandja nem termelt négy esztendő alatt olyan gondolatot, amely érdemes lenne nem a megörökitésre, hanem csak a pillanatnyi méltatásra. Mert a kereszténységet nem ők találták ki, csak ők profanizálták, a nemzeti gondolat sem az ő szülöttük, csak éppen hogy ők szeretnék monopolizálni. Budapestet sem ők fedezték föl, nem ők egyesitették, még kevésbbé ők fejlesztették világvárossá, csak éppen a kész, a meglevő pompás város fölött szeretnének az antiszemitizmus szent nevében uralkodni. Elfelejtik azonban, hogy az antiszemitizmus a kereszténység gondolatával meg nem fér és annak érzése nem jelenti a gyülölködést, még kevésbbé pedig azt, hogy az állam hü polgárait, vagy munkásait, lelkes, becsületes hazafiakat „söpredék"-nek kereszteljenek.

A szocialdemokratákról és demokratákról legalább egy pap azt mondta Csilléry András beszámolóján, hogy azok rosszabbak, mint a tatárjárás volt. A nacionalisták sehol a világon nem tagadnak ki a maguk táborából senkit, aki állampolgári kötelességének eleget tesz, sőt éppen az a nacionalista ideál, ha az ország minden fia együtt küzd az ország megmentésének, vagy visszaszerzésének gondolatáért. Budapest mai urai — még a papi talár köntösében is — söpredéknek merészelnek nevezni olyan embereket, akik százszorosan nagyobb érdemeket tudnak felmutatni, mint ők.

Elfelejtenénk ezeket a szavakat, fátyolt boritanánk az uszitásokra, amelyek egy a bukás szélén álló rezsim exponensének ajkáról hangzik el. De nincs jogunk felejteni, mert ugyanezeket a hangokat váltotta ki belőlük a győzelem is, amelyeket most a bukás szakadéka előtt rikoltanak felénk. Sőt maguk voltak azok, akik diktálták, parancsolták, hogy ne felejtsük el az ő büneiket, amelyekre nagyon büszkék. A szájhősök, a kárömlók, a piszkálódók gyülekezete az, amely még ma is, amikor látják a hazugságokkal összeterelt tömeg elszéledését, a rágalmak özönével árasztják el azokat, akik hatalmas tömegeik erejének biztos tudatában is az elvek, az argumentumok nemes harcát vivták a gyülölködő, hazugságokban kéjelgő társaság ellen.

Igazán fogadatlan prókátoroknak éreztük magunkat, amikor a demokratákat vesszük védelmünkbe. Nincs egyetlen városi párt, amely bennünket zászlajához köthetne, mert éppen a kritika szabadsága érdekében meg kell őrizni függetlenségünket. De a rágalomhadjárat legsötétebb napjaiban éppen függetlenségünk tudatában kiáltjuk oda Csilléry úrnak, hogy igen alantas eszköz azt mondani a demokratáknak, hogy ők adtak a kommunizmusnak vezéreket. Igenis az önök ujságjából, az Uj Nemzedékből vesszük ezt a rágalmazó mondatot. Ebben az országban mindenki tudja, hogy Vázsonyi Vilmos hirdetett először hadjáratot a bolsevizmus ellen, nem adhatott tehát a kommunista uralomnak vezéreket. De ha azt mondják, hogy ezzel szemben a kurzus sokat tanult a bolsevistáktól, aligha fogja tőlünk bárki is elvitatni.

Jó lesz a szavakkal nem olyan könnyelmüen dobálózni, mert Budapest és az ország népe ma már sokkal józanabb, semhogy minden szamárságot és minden gonoszságot el lehessen vele hitetni. Nincs okunk és nem kötelességünk a demokrata rezsimet védelmünkbe venni; de az igazságérzetünk lázadozik akkor, amikor egyetlen beszámoló beszédben a beszámolók és a vendégek egy dolgozó és alkotó rezsimre a rágalmak egész özönét zuditják azok, akik semmit sem cselekedtek, csak szavaltak, gyülölködtek, uszitottak és rágalmaztak.

Nemzetgyülés elé kerül a választójog javaslata

A liberális oldal győzelme — Megindult a szervezkedés — Jön a kormánybiztos

A városi politikában ezen a héten nem igen van változás. Legalább külső eredmények nem igen mutatkoznak, ami azonban nem jelenti azt, hogy a kulisszák mögött ne folynának további nagyfontosságú tárgyalások.

Első sorban

a kormány által legközelebb a nemzetgyülés elé terjesztendő választójogi javaslat

lesz minden további lépésnek az alapja. Ennek a javaslatnak legfőbb pontjait ismerik már a politikai pártok és a Fővárosi Hirlap-nak is nem egyszer volt módjában annak alapelvelt ismertetni. Nagyjában és egészében ez a választójogi javaslat azon a terven épült fel, amelyet Márkus Jenő min. tanácsos dolgozott ki és amely a Fővárosi Hirlap-ban annak idején egész terjedelmében megjelent. Természetesen messzemenő kombinációkat füznek ahhoz, hogy a belügyminiszter, illetve a kormány teljesen elejtvén azokat a principiumokat, amelyekhez Wolff Károly reakciós tábora ragaszkodott, tökéletesen a liberális oldal kivánságait honorálta. Ez a javaslat ma már

változhatatlan, mert átment a miniszteriánacson is.

A legérdekesebb uj momentum, amely kiszivárgott, az, hogy az első nemzetgyülési választásokon kiszabott huszonkét kerület választ egyenkint tizenegy-tizenegy városatyát, fenntartjuk magunknak a jogot, hogy akkor vesszük kritika alá a belügyminiszter javaslatát, ha majd azt a nemzetgyülésen benyujtják, vagyis, amikor az végleges formát öltött; ezuttal csak azt állapitjuk meg, hogy ez a forma is jobb, becsületesebb és igazságosabb, mint az, amikor minden közigazgatási kerület egyenlő számu városatyát választott. Ha Wolffék ragaszkodása ellenére ez a gondolat győzött, azt nagy elégtétellel kell fogadnunk.

Wolffék berkeiben természetesen

nagy felzudulással fogadják a kormány terveit,

ami a leghatározottabb bizonyitéka annak, hogy a kormány teljesen lemondott a gyönyörüségről, hogy Wolff Károllyal és annak pártjával csináljon városházi politikát. Ez ma már tulhaladott álláspont és éppen azért a nevetségesség erejével hat minden fogadkozás, ami jobboldali berkekből hangzik és aminek az örök refrainje, hogy még mindig nem veszett el a városházi uralom. Az urak egészen tisztában vannak vele, hogy politikájuk megbukott és hatalmuk elveszett.

Ugyanakkor

teljes erővel folyik a liberális polgárság egységes frontjának szervezése.

Az ügy érdekében nem tartanánk helyesnek, ha ennek a szervezkedésnek a részleteit ismertetnénk; de megnyugtatásként annyit mégis módunkban van közölni, hogy az egységes liberális front megszervezése még sohasem volt olyan biztos, mint ma.

A kormánybiztos-kérdésben is sok és helyt nem álló kombináció merült föl a héten. A mi tudomásunk szerint: lesz kormánybiztos és Melly Béla személyében talán előbb bevonul az uj városházára, mint azt Wolffék berkeiben remélik.

A kurzus a központi választmányban továbbélni akar

Az ellenzék erőteljes fölkészülődése az ujabb törvénybeütköző szándékok ellen

A Wolff Károly és társainak nevéhez fűződő városházi uralom, amely végső napjait éli, ujabb törvénytelenséghez kiván folyamodni. Élni, élni akarnak és meg akarják tartani a hatalmat, ha kell a Golgotán át is, ahogy a minap Wolff Károly mondotta. Ezt a célt szolgálja az a legujabb csinytevés is, amely

a központi választmány megujitása körül folyik.

Ismeretesek azok a manipulációk, amelyek a hatalombiztositás céljából a választói névjegyzékek legutóbbi összeállitása körül végbementek. Ezekben a dolgokban elévülhetetlen érdemei vannak annak a központi választmánynak, amely Wolff Károly kinevezésének köszönheti létét. Wolffék most e mellett a központi választmánynak a maguk részére való további biztositását szeretnék elérni. Egyszóval

ők maguk szeretnék kinevezni azt a szervet, amely a választásokat fogja irányitani.

Meg is tesznek ennek érdekében mindent. A mai boldog emlékü központi választmánynak mandátuma 1923 december utolsó napján megszünik és a fönnálló rendelkezések szerint, ujat kell helyette választani. A csonka közgyülés december 5-iki ülésének napirendjére

már ki is tüzték a választás ügyét.

Igazán nem lehet kétséges, hogy miként néz majd ki a központi választmány, amelyet Wolffék állitanak össze. A legnagyobb baj azonban az lesz Wolffék számára, hogy jön a választási novella, amely bizonyosan intézkedni fog ebben a kérdésben is. A belügyminiszter aligha olyan feledékeny, mint amilyennek Wolff Károlyék szeretnék őt látni és igy alighanem keresztül fogja huzni a napokban jól kitervelt számitásukat.

Lássuk azonban, hogy tulajdonképen mi itt a helyzet. A központi választmányt a fennálló rendelkezések értelmében a mandátumok határidejének lejárta előtt két hónappal kell megujitani.

Nagyon érdekes, hogy ez nem történt meg. A mandátumok december végén járnak le, a központi választmány pedig december ötödikén alakul ujjá. Nyilvánvaló, hogy itt olyasmi történt, ami a fennálló rendelkezésekkel nem egyezik, mert

nem tartották be a közgyülési mandátumok megszünése és a központi választmány megalakitása közötti kéthónapos disztanciát.

Ezt az akust ugyanis a törvény szerint már október végén meg kellett volna ejteni. A dec. 5-iki közgyülés napirendjére felvett központi választmány megujitás miatt az ellenzék igen éles harcot fog pro-

vokálni a parlamentben és akár interpelláció keretében, akár az indemnitási vita során rá fog mutatni arra a lehetetlen helyzetre, amelyet most akarnak megalapozni a városházán.

Sokkal sulyosabban itélik meg azonban a fővárosi politikusok soraiban azt, hogy

a megszünt törvényhatóságnak egyáltalán nincsen joga egyik alszervét kiegésziteni.

Ez tulajdonképen a központi választmány mandátumának önkényes meghosszabbitása, ami sem politikailag, sem jogilag, sem etikailag meg nem engedhető.

A választmány 24 tagját különben titkos választással választják meg, amely választás azonban nem lesz valami izgalmas, mert a keresztény községi párt saját kebelében intézheti el az egész választási formalitást. Titkosan fogják megválasztani, akiket Csilléry András ott akar látni a központi választmányban. A huszonnégy választmányi tagon kivül még két tag jöhet bele a választmányba, abban az esetben, ha az illetőkre leadott szavazatok egy negyedrésze esik. A központi választmánynak olyanok is tagjai lehetnek, akik nem foglalnak helyet a főváros törvényhatósági bizottságában. Ahogy mi Wolff Károly táborát ismerjük, ennek a rendelkezésnek, amely nyilvánvalóan a városházára bekerülő uj elemek számára szólana, nem fognak valami tulzott fontosságot tulajdonitani.

Takarmánykereskedők a néparénában

A tanács Schmidt mellett foglalt állást

Grünfeld Simon, a népszerü takarmánykereskedő, kikopott a cirkuszigazgatói méltóságból. A kurzus jóvoltából annakidején a zsidó takarmánykereskedő került a Fővárosi Cirkusz bérletébe és selejtes müsorával, Breitbart-ötletekkel is — ugy látszik — rengeteg pénzt keresett. Láttunk már tiszteletreméltó kereskedőket, akik a maguk becsületes foglalkozásuk helyett mindenáron szinházigazgatók akartak lenni. Természetes ez ott, ahol a trikók és a lenge tüll, a szoknyák világa megkeveri a legedzettebb terménykereskedő fejét is. Grünfeld Simonnak azonban aligha ilyen szenvedélye van, hanem inkább azt bizonyitja az ő makacs ragaszkodása a cirkuszbérlethez, hogy az nem a legrosszabb üzlet.

Egyszóval Grünfeld Simon ugy beleszeretett a cirkuszdirektori méltóságba, hogy most a félvilágért sem akar róla lemondani. Előbb azzal kisérletezett, hátha lehetne még egy kicsit erőszakoskodni és későbbre tolni a Beketow-rezsim bevonulását. Bebizonyosodott azonban, hogy itt nincs segedelem. Berczel tanácsnok igen keményen lépett föl és letarolta a ragaszkodó takarmánykereskedő összes reményeit.

Most azután Grünfeld ur, aki már örökös cirkuszigazgatónak érzi magát, másfelé kereskedik. Ez év végén jár le ugyanis a városligeti néparéna bérlete, amely öt éven át volt Schmidt Mihály kezében. Ha Fővárosi Cirkusz nincs, gondolta a terménykereskedő, jó lesz a néparéna is, ami szintén busásan jövedelmez. A szerdai közgyülés lesz hivatott ebben a kérdésben dönteni. Schmidt Mihály azt kérte, hogy bérletét méltányosságból egy esztendővel hosszabbitsák meg.

A városgazdasági ügyosztály hajlott is a bérlő kérésére és az egyéves meghosszabbitás bérét körülbelül tizmillió koronában állapitotta meg.

A tanács is Schmidt kivánsága mellett foglalt állást. Ekkor jelent meg azonban a szinen Grünfeld ur, aki társával, Könyöt S. Sándorral, éppenséggel nem tett valami gavalléros ajánlatot. Ahogy Schmidt, ő is tizmilliós évi bért ajánlott meg, de legalább háromeves szerződést kért. A tanács természetesen nem sokat foglalkozott a gavallér takarmánykereskedővel, hanem azt a javaslatot teszi a közgyülésnek, hogy hosszabbitsák meg Schmidt Mihály szerződését egy ujabb esztendővel, annál is inkább, mert Schmidt a néparéna épületét is a fővárosnak adta. Valójában azonban mi a kurzushü Schmidték ajánlatáért sem rajongunk. A város érdekei ugy lesznek legjobban megóva, ha a bérletre nyilvános versenytárgyalást hirdetnek.

Grünfeldék egyébként — mint értesülünk — erősen korteskednek a városatyák között és igy nem lehetetlen, hogy erős harcot fog kiváltani a néparéna-ügy.

Tündérkert a Margitszigeten

Megvalósulnak a keleti mesébe illő tervek

Ha Budapest épitkezés révén nem fejlődött is az utolsó évtizedben, és ha az a rezsim, amely ma a városházán uralkodik, semmit sem tett a város érdekében, mégis elvitathatatlan, hogy a kommunizmus bukása óta Budapest világvárosias jellege erősen emelkedett. Azok a közmüvek, amelyek a mai rezsim kezén elsorvadófélben vannak, erősen megakadályozzák a világváros kialakulását. Ezzel szemben azonban a magántőke megértette, hogy a mai kornak megfelelő intézmények és szórakozóhelyek csak növelhetik ezt a jelleget. Mindezek a vállalkozások azonban nagyon eltörpülnek ama hatalmas méretü tervek mellett, amelyek arra hivatottak, hogy

Budapest idegenforgalmának és világvárosi jellegének középpontjába a Szent Margitszigetet állitsák.

A Margitsziget évtizedek során való elhanyagoltsága révén nem juthatott el természetadta hivatottságának fejlődési fokára. Hosszu ideje annak, hogy mindenki tisztában van a sziget nagy jövőjével, amely azonban csak akkor alakulhat ki tökéletesen, ha végrehajtják azt a rendkivüli beruházási programmot, amelyet a Margitsziget uj vezetősége, a Szent Margitsziget Gyógyfürdő R.-T. tüzött maga elé. Ennek a programmnak fokozatos megvalósitása egyszersmind a fokozatos erkölcsi fejlődésnek az utja is.

Budapest székesfőváros tanácsának minden erejével támogatnia kell ezt a vállalkozást,

amely nemcsak hogy egy valóságos tündérkerttel fogja megajándékozni a fővárost, de egyben megvalósitja a régi álmot is, hogy a külföldi tőke meleg érdeklődéssel forduljon Budapest felé.

A sziget uj képe máris kialakulóban van. Mindenekelőtt a sziget közlekedését kivánja a vállalat európai nivóra helyezni, aminek érdekében megszünteti az ósdi lóvasutat és ennek helyén

villamos szárnyvonal szeli keresztül a Margitszigetet.

A fejlesztés második etappja — ami külön érdemnek rovandó fel — a közegészségügyi intézmények fejlesztése. Legelőbb is egy

uj szanatórium épül

a szigeti bejárat közelében, az Alsószigeten. Itt részben a diabetikus betegeket, részben pedig az üdülőket helyezik el. A szanatóriumnak ezt a két villacsoportját rendkivüli méretü

diszes kurszalón

fogja összekötni, amely gazdag müsoru filharmonikus hangversenyek szinhelye lesz. Ugyancsak higienikus intézkedés lesz az is, hogy a Budapesten igazán megkedvelt

Palatinus strandfürdőt a maihoz képest kétszeresére fejlesztik

területben, befogadóképességben, amennyiben a kabinok számát is meg akarják kétszerezni. A strandfürdő közelében szabad

termálfürdő épül,

amelynek munkálatait már meg is kezdték. A sziget szabad területeit, üres telkeit a legközelebbi időben parcellázni kezdik, és pedig a főváros tanácsa felhatalmazásával. Ezeken a részeken

csinos nyaralók, kedves villák épülnek.

valóságos előkelő kertváros lesz a sziget eme részlete, ahol az apró üzletházak egész sora elégiti ki a nyaralók minden néven nevezendő szükségletét. Gondot fordit a sziget uj vezetősége az eddig is hirneves kertészetre, amelynek fejlesztésére mindent megtesznek és igen tevékenyen buzgólkodnak azon, hogy

a margitszigeti kertészet

exportja révén a külföldön is hires legyen a pompázó margitszigeti virág. A tervek e gazdag csoportját

luxus-szálló épitése.

a jelenlegi nagyszálló átalakitása, nagyarányu sporttelep létesitése egészitik ki.

Mindezek a tervek ma már a külföldön valósággal ismertebbek, mint idehaza. Ezzel magyarázható az, hogy a külföldi, de elsősorban a bécsi és az amerikai tőke máris megmozdult, hogy résztvegyen a Margitszigetnek világfürdővé való kifejlesztésében. Ilyenformán, hogy a beruházások mielőbb megkezdődhessenek, a Szent Margitsziget Gyógyfürdő R.-T. egymilliárd koronára emelte fel alaptőkéjét. Dacára annak, hogy a vállalat részvényei iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik, egyelőre nem adnak ki kezükből részvényeket, mert azok szindikalizálva vannak, később azonban, amikor a részvényeknek a hivatalos tőzsdén forgalomba való bevezetése napirendre kerül, kisebb mennyiségü Margitsziget-részvényhez hozzájuthat a közönség is. A részvénytársaság pillanatig sem gondol arra, hogy részvényei magánforgalomba kerüljenek és csak a hivatalos bevezetésről lehet szó, aminek a legcsekélyebb akadálya sem lehet, mert hiszen a vállalat már 1913-ban — tehát a háboru előtt — alakult meg négymillió aranykorona alaptőkével, amelyet azóta teljesen invesztáltak.

Száz uj taxi-autó a főváros utcáin

Januárban a bérautófuvarozók munkába állhatnak

Több izben hirt adtunk az Autótaxi-vállalat és a bérautófuvaros kisiparosok között folyó harcnak részleteiről, s most döntő fordulatról számolhatunk be. A bérautófuvarozók ipartársulata ugyanis, mint ismeretes, fellebbezett a főváros elutasitó határozata ellen, a közgyülés a fellebbezésnek elvben helyt is adott, ami azt jelenti, hogy nem emel elméleti kifogást az ellen, hogy a Bérautófuvarozó kisiparosok is taxaméterrel láthassák el kocsijaikat és a főváros utcáin fuvart vállalhassanak, épugy, mint az Autótaxivállalat. Ez az elméleti hozzájárulás azonban, ugylátszik, még nem jelenti azt, hogy a Bérautófuvarozók élhessenek is jogaikkal. A főváros közlekedési ügyosztálya még most sem akar belenyugodni abba, hogy az Autótaxivállalat elveszitse eddig élvezett monopoliumát és ragaszkodik ahhoz, hogy a kisiparosoknak csak akkor engedi meg a határozat végrehajtását, ha a felebbezést a miniszterium jóváhagyóan tudomásul veszi. Tekintettel arra, hogy addig hat-nyolc hónap is eltelhet, amig ezt a határozatot a miniszterium jóváhagyja, a kisiparosok érthető aggodalommal tekintenek jövőjük elé, mert ez a hosszu huza-vona existenciájukat veszélyezteti.

A napokban aztán érdekes fordulat állott be ebben az ügyben. A Bérautófuvarozók Ipartársulata ugyanis küldöttségileg felkereste a főváros tiszti ügyészségét és érdeklődött aziránt, hogy a közgyülés határozatát, mely az o felebbezésüknek helyt adott, végrehajthatja-e a főváros, tekintettel arra, hogy a közgyülési határozat ellen felebbezést adtak be. A főügyészségnél azt a meglepő választ kapták, hogy jogi szempontból ennek semmi akadálya nincs, ámbár a miniszteri döntésnek elébe vágni nem akarnak.

A Bérautófuvarozók a tiszti ügyészség válasza után ujabb kérvényt adtak be, amelyben azt kérik, hogy addig is, amig a közgyülési határozat ellen beadott felebbezést a miniszterium letárgyalja, legalább száz számot engedélyezzen a főváros. Amennyiben a tanács ennek a mindenképen jogos kérelemnek helyt adna, akkor további eljárásra nincs is szükség, mert a Bérautófuvarozók kérelmét nem kell ujra kiadni véleményezésre a különböző hatóságoknak. Igy tehát a Bérautófuvarozók januárban már az utcán is lehetnének.

Az ipartársulat értesülésünk szerint teljes anyagi és erkölcsi garanciát vállal, hogy a legmodernebb, legujabb tipusu FIAT, Italia stb. kocsikkal kezdi meg a forgalmat s minthogy ezeknek a modern kocsiknak üzemköltsége jóval kisebb, mint a tiz év előtti tipusu autótaxiknak, arra is kötelezik magukat, hogy legalább 25 százalékkal olcsóbbak lesznek, mint a taxiautóvállalat. Nem lehetséges tehát, hogy a hatóságok a közönség érdekei ellen vétsenek és fentartsanak olyan állapotot, amelynek jogosultsága egyáltalán nincsen. A fővárossal kötött szerződésből már kimutattuk, hogy az autótaxi-vállalatnak nincs monopoliuma, szerződése is lejárt, ennélfogva semmi akadálya sincs, hogy a főváros közlekedésének javitása céljából a bérautófuvarozóknak is taxiengedélyt adjanak. Vagy a Wolff-Csilléry rezsim elvből ellensége mindennek, ami a közönség érdekében álló és egyben haladást jelent?

VI., Révai-utca 18. KIS KOMÉDIA Telefonsz.: 14-22.
Minden este Rott és Steinhardt felléptével
„Cinkostársak“ és „Villa Adolfy“.
Kezdete pontban 8 órakor.

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTÖDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

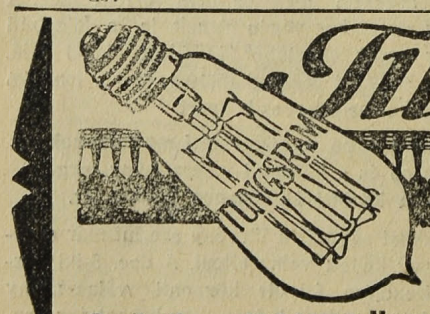

Tungsram-Drótlámpa
húzott dróttal elpusztíthatatlan.
Gyártja: EGYESÜLT IZZÓLÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG UJPEST.

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete

Külön előfizetés nincs

Kórképek

Irja: Marcial

Temesváry képviselő ur interpellációjára mi is azt válaszoltuk volna, amit a miniszterelnök ur válaszolt. Kemény hangon törtünk volna pálcát azoknak a mesterkedése fölött, akik rémhirek terjesztésével akarnak az értékpapirpiacon betörni. Sőt kifejtettük volna, hogy a piac szabadságának a nagy és szent elve korántsem jelenti a piacon való szabad garázdálkodás büntetlenségét. A cselédem nemrégiben egy pohár vizet öntött le az erkélyről és ez a cselekménye kihágási eljárás alapjául szolgált, még pedig az én zajos helyeslésemmel, mert ahol az együtt élő embereket a jóérzés és az illendőség nem képes megőrizni attól, hogy mások nyakon ne öntsék őket vizzel, ott a társadalom szervezett büntetőhatalmával kell őket ilyesmi ellen megvédelmezni. Hát aki egy kis kényelme kedviért másokat egy pohár vizzel való nyakonöntés veszedelmének tesz ki, az büntetendő legyen? Aki pedig nagy-nagy anyagi haszna érdekében mások kifosztására pánikot csinál a börzén, az a szent szabadság oltalma alatt odébb állhasson a zsákmányával? Nem, ennyire nem megy a jóindulatunk és liberalizmusunk mindenféle üzleti szabadság jelenségeivel szemben. E szabadság szférájában benne van a számitás, a spekuláció, a merészség, a furfang, a kockázat, a saját képességeknek és mások gyöngeségének a kihasználása és minden, ami ellen a másik oldalon az ugyanolyan eszközökkel való védekezésnek a lehetősége megvan. Igenis megengedett dolog, hogy valaki elkezdje husz fillérért hajligálni a Ganz-Danubius részvényt, amikor egy perccel előbb még hat millióért kiabálták. Mindenki annyiért ad és annyiért vesz a piacon, amennyiért akar és ez az igazság. Az mellékes, hogy mi a célja. Ellenben csalárd módon összejátszva álkötésekkel csinálni kurzust, hazug hirekkel alarmirozni a piacot, pánikot inszcenálni és egyéb hasonló dolgokat elkövetni: ezt nem takarja be a liberalizmus szent leple és ez nem is liberalizmus, hanem annak az ellenkezője, mert ez nem előmozditja, hanem megakadályozza azt, amit a liberalizmus követel, hogy az erők szabadon érvényesüljenek. Éppen ugy, minthogy ha valaki bunkósbottal vagy revolverrel akarná a maga akaratát ráerőszakolni a piac közönségére. A betyárság tehát igenis tilos és büntetendő, azonban csakis a nürnbergi szabályok szerint, ahol tudvalévőleg senkit se volt szabad lopás miatt felakasztani, hacsak meg nem fogták. A vesztesek jajveszékelése és a póruljártak pukkadása még nem elegendő bizonyiték, mert még egy jóravaló alsóspartinál is soha se magunk vagyunk, hanem mindig a parther az oka a bukásnak, hát még ahol olyan komolyra megy a játék, mint a tőzsde élethalál küzdelmében! A baisse fájdalmas türelemjáték és az emberek idegzete gyenge az ilyen megpróbáltatáshoz. Ez sok alaptalan rémlátásnak a szülőoka, ami mellett persze a szervezett gazemberség is müködésben lévő erő. De tessék tetten érni, nyakon fogni, rábizonyitani és akkor az első lámpaoszlopra huzni, miközben mi a piac szabadságának szent nevében hallelujáját fogunk rá zengeni.

*

A Hangya cimü szövetkezeti ujságban valaki egy furcsa kis cikket kanyarintott arról a bizonyos Lipótvárosról, amely a cikk szerint mostanában nagy feneevésben van az angol választások miatt. Mint minden rossz, ugy a szabadkereskedelem követelése is a Lipótvárosból indul ki ugyanis és ha most a free trade megbukik az angol választásokon, akkor nem lesz többé mire hivatkozniuk az átkozott lipótvárosiaknak, amidőn a szabadkereskedelmet követelik. Istenem, milyen könnyü és milyen nehéz egy olyan ujságot szerkeszteni, mint a „Hangya." Nem meri megmondani a szövetkezeti boltokat vezető olvasóknak, akik elvégre szintén csak kereskedők, hogy tulajdonképen ő maga hive-e hát, vagy ellensége a szabadkereskedelemnek, tehát ugy kell az arra mindig előszedhető lipótvárosiakról beszélnie, hogy ez az egész cikkből ne derüljön ki. Ez nem könnyü mesterség. Ellenben a lipótvárosiak szerepeltetése mesésen megkönnyiti a helyzetet. Ha ugyanis a vámvédelemről volna szó, akkor szintén a lipótvárosiak volnának a hudasok, mivel igaz is, hogy a lipótvárosi gyárosok éppen ugy követelik a vámvédelmet, mint a lipótvárosi kereskedők a szabadkereskedelmet, amiben természetesen teljesen azonos magatartást tanusitanak az angol gyárosokkal és az angol kereskedőkkel, vagy akár a japán gyárosokkal és a japán kereskedőkkel. Ámde milyen kényelmetlen dolog volna ilyenkor mindig gyárosokról, kereskedőkről, gazdákról, munkásokról beszélni. Az ember soha nem tudhatná, hogy az olvasói közül kinek az érzékenységét találná megbántani. Mig ellenben a Lipótváros pompás intézményének a létezése által ezek a nehézségek maguktól megszünnek: akár vámvédelem, akár szabadkereskedelem, akár olcsóság, akár drágaság, akár infláció, akár defláció, akár szárazság, akár vizáradás: a lipótvárosiak mindig kiállithatók a pellengérre. Ők csinálják a hosszt és a beszt, ők verik fel a buza árát és ők szoritják le, ők kevernek bennünket háboruba és ők is annak az elvesztői és egyáltalában minden rosszhiszemü tehetségtelen ujságirónak és politikusnak az ihletforrásai és Géniuszai. Ha nem volnának a világon, a dolgok egyszerüsitése érdekében direkt ki kellene találni a lipótvárosiakat és Lipótvárost.

Elegia a koronázatlan kontreminör-királyokról. Illő tisztelettel bemondjuk a kontrát. Külön véleményünk van. Jogunk van tiltakozni az ellen, hogy a tisztelt sajtó felfujt békákat ökrökké léptessen elő. Mert ezek a kétlábon járó barmok, amelyeket laptársaink koronázatlan kontreminör-királyokká léptettek elő, a tömjénezéstől megkócsagosodott állapotukban, már valóban ugy járnak-kelnek közöttünk, mintha a tőzsde sorsát tényleg ők intéznék. Fityfenét! Semmi befolyásuk sincs a hangulat irányitására, ilyen hatalmat csak a hisztériás közönség tulajdonit nekik. Kisérik, mint a delfinek a háborgó hullámokon imbolygó hajót. A cinoberhaju ifju, szemére csapott monoklijával végigcikázik a teremben és fagyosra meredt arccal, nyeglén sipogja:

— Adok. Mindenkinek adok. Minden áron adok.

Földindulás. A törneg szétrebben és a vésztjósló hirek a terem minden zugába eljutnak:

— Cinober Zsaki ezerszámra szórja a Kőszenet... Most pedig a Hitelt kontreminálja.

Elég. Senki sem tudja miért, senki sem keresi az okot, egy pillanat alatt az előbb még makacs hosszistákat áthatja az érzés, hogy gyorsan, amig nem késő, meg kell válni a papirjaitól. És szintén ad, minden áron ad, hogy hisztériás rohamában — önkéntelenül — ő is hozzájáruljon annak a hangulatnak a kiszélesitéséhez, aminek elfajulásában neki is rész jutott, de indokolását sehogy sem tudná megadni. Cinober Zsaki pedig diadalittasan néz maga körül: a csatát megnyerte. Néhány órával később aztán önelégülten olvassa, hogy Cinober Zsaki vezetésével a jól megszervezett kontremin ujra betört, az értékpapirosok árai rohamosan estek. Közben megérkeznek a táviratok: Bécs szilárd... Prága szilárd... Mindenütt szilárd, csak a budapesti tőzsdén estek az árak. Miért? Megmondtuk. A laptudósitások Cinober Zsakinak és társainak olyan hatalmat tulajdonitanak, amellyel ők nem rendelkeznek, de alaposan kihasználnak. A közönség elhiszi, hogy a Cinober Zsakik kezükben tartják az irányitást, lefelé vagy fölfelé, és vakon követik őket. Pedig de máskép volna, ha kisülne, hogy a Cinober Zsakik milyen senkik, ha egyszer, csak egyetlen egyszer ellentállna a közönség és nem dülne be a fortélyosságuknak.

Harc a vezérigazgatói székért. Másfél év óta mulatságos harc folyik a Magyar Kender- és Lenipar R.-T. vezérigazgatói székéért. A Fővárosi Hirlap megirta, hogy amikor Fayer Sándor, a vállalat vezérigazgatója 1922. nyarán szabadságáról visszatért, hivatalos szobájában, nem csekély ámulatára, helyettesét Szász Ernőt találta, aki magához ragadta a vezérigazgató jogkörét és azóta háboritatlanul gyakorolta, mig Fayer Sándor csak névlegesen viselte a vezérigazgatói cimet. Be sem járt hivatalába és az ügyek vezetésébe sem folyt be, bár a vállalat részvényeiből jelentékeny mennyiséggel rendelkezik. A vállalat már régebben szükségét érzi, hogy mulhatatlan pénzszükségleteinek fedezésére alaptőkeemelési tranzakciot hajtson végre, ezt azonban Szász Ernő halasztgatni iparkodott, mert a kibocsátandó uj részvényekre Fayer Sándornak is elővételi joga van és ez a körülmény a vállalatnál elfoglalt pozicióját lényegesen megerősitette volna. A tőkeszaporitási müvelet végrehajtását azonban már sokáig huzni nem lehet, ezt jól tudta Szász Ernő is, aki végre levonta a konzekvenciát és lemondott a vezérigazgatói állásról. Minden valószinüség szerint Fayer Sándor ujra elfoglalja hivatalát és aztán semmi akadálya sem lesz, hogy a vállalat alaptőkéjét fölemeljék. Szász Ernő egyébként a Pyramishoz ment, ahol az elnök-vezérigazgatói állást tölti be.

Uj főtanácsosok. A kormányzó a magyar közgazdasági élet kiváló tényezőit: Kálmán Henriket, az Angol-Magyar Bank ügyvezető igazgatóját és Kádár Gusztávot, a Leszámitoló Bank igazgatóját kincstári főtanácsosokká, továbbá Nagy Bélát, a Mezőgazdasági Hitelintézet vezérigazgatóját és dr. Révész Jenőt, a Magyar-Amerikai Bank alelnökét — kormányfőtanácsosokká nevezte ki.

Küszöbön az Olasz Bank tőkeemelése. Dr. Éber Antal számtalan bécsi kirándulása eredményesnek mutatkozik: hosszu vajudás után végre a Magyar-Olasz Bank is abba a helyzetbe jut, hogy fölemelheti alaptőkéjét, amely tranzakcióra már égető szüksége van. A tőkeszaporitás időpontjáról az intézet igazgatósága, hir szerint, kedden döntött.

A bródi vagon reprize. Hétfőn a Bródi vagont bevezették a hivatalos forgalomba. Guttmann Géza, a papir tőzsdei intézője, elejét akarván venni a nagy megrohanásnak, Pór titkárral kiiratta, hogy a tőzsdei idő alatt vételi megbizásokat előjegyez. Csalódás. Senki sem törte magát az előjegyzését, sőt később hangos szóval történt kinálásra is alig akadt vevő. Guttmann Géza szomorusággal tapasztalta, hogy a premier, vagy tán a repriz, mert hisz a papir a magánforgalomban eddig is kapható volt, teljesen megbukott. A papir gyenge, vagy a rendezés volt rossz? Eldöntetlen maradt.

Cellini. A Cellini kisbőgőgyár e hó 11-én közgyülést tart, amelyen 60 milliós alaptőkéjét 200 millió koronára emeli föl. Ezt a papirt bevezették

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7 üzlethaz
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Tanitóibank és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, VIII., Baross-utca 59. Telefon: J. 20-33 és J. 2-91.
Foglalkozik érték- és gabonatőzsdei ügyletekkel. Elfogad kosztkamatra betéteket 100.000 K-tól legelőnyösebben. Vesz és elad tüzelő- és épitőanyagokat, közvetit ház-, üzlet-, telek és birt kvételeket és eladásokat.

A Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76. Telefon: József 60-40, József 135-32.
ujonnan létesitett
ingatlanforgalmi főosztálya
a legelőnyösebb feltételek mellett
ház és birtok eladását vállalja és vételét közvetiti
Legjobb összeköttetések a megszálló területen.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. em. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 153-05, 153-06, 153-07.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

a magánforgalomba, ahol általános részvétlenséggel találkozott. Elképzelhető, hogy a fölvizezett részvényeket még kevésbbé lehet majd plaszirozni.

Sok a főtanácsos? Kósa Miklós kollégánk az Esti Élet hasábjain a miatt kesereg, hogy a pénzpiacon sok a főtanácsos. Más véleményen vagyunk, inkább igaz: keveseljük. Többet, sokkal többet, gyorsabb tempóban kérjük a kinevezéseket. Nekünk semmi sem sok. Azoknak lesz sok, akiket már elért a kitüntetés. Nekik, akik már révben vannak.

Uj bevezetések. A Magyar mezőgazdasági hitelintézet részvénytársaság ipari érdekeltségeiből ujabb két részvényt fog a tőzsdére bevezetni: még pedig szerdán, folyó hó 5-én Vas Béla és Társa — Guth Samu cég utján a Corvin vasöntő és gépgyár r.-t. és hétfőn, folyó hó 10-én, Vágó Leó cég utján az Asphalt és kátrányipar r.-t. részvényeit. — Ugyancsak szerdán (5-én) kerül hivatalos bevezetésre az Unio textilmüvek. — A tanács, mint ismeretes, az Ujságüzem kottirozását is engedélyezte. Ezeket a részvényeket a Lloyd Bank a jövő héten vezeti be. — Az engedélyezett papirok közül a Munk és Davidsohn bankcég legközelebb az Allgemeine Verkehrsbank részvényeit vezeti be és ugyancsak rövidesen kerülnek bevezetésre a Turul cipőgyár, továbbá a Csepeli épitési anyagok gyára — bevezeti Baumfeld Zsigmond és fia — részvényei is.

Tudomásul vételik. Kelemen Marcel hozzánk intézett levélben, de mindenkivel közli, hogy az exota-piacon szereplő Aranyhegyi Téglagyárat 4600 koronás árfolyamon, ex-jog, minden mennyiségben felveszi. — Hasonló értesitést kaptunk a Pharmacia Részvénytársaságtól is. A vállalat irodája és három hét óta a Kenyeres bankház, amelynek képviselője az exota-piacon is megtalálható, napi középárfolyamon átveszi a részvényeket. — A Klein és Berkovits cég szintén közli, hogy a Székely és Gerő-részvényeket napi pénzárfolyamon, jelenleg 1300 koronáért, minden tételben fölvásárolja.

Visszatért a német tőke a Magyar-Német Bankhoz. Mint a Pesti Tőzsde jólértesült forrásból jelenti, a Magyar-Német Bank megalakulásánál szereplő német tőkéscsoport értékesebb elemei, a Westen-csoport tagjai ujra kontaktusba kerültek a bankkal s máris biztositva van a németek szoros együttmüködése a bank küszöbön álló tőkeemelése, valamint iparvállalatainak tranzakciói során.

Az exota-piacról. Az értékesebb részvények az exota-piacról lassan a hivatalos forgalomba kerülnek. Magnak maradnak az alja, a nonvalőrök és azonkivül azok a komoly értéket képviselő részvények, amelyek csak azért nem ütik meg a hivatalos kottirozás mértékét, mert ujabb alapitások és eddig nem volt módjukban a szabályoknak megfelelő három üzleti évről szóló mérleget produkálni. Ezek a papirok azonban az exota-piacon is megfelelő értékelésben részesülnek és teljes bizalommal találkoznak. Egyebekben örömmel regisztráljuk, hogy az exota-piac kinövéseit ostorozó cikkeink szintén hozzájárultak, hogy az illetékes körök most már komolyan foglalkoznak a piac vadhajtásainak lenyeséséhez. Többet mi sem kivántunk, mert hisz egy pillanatig sem állitottuk, hogy az exota-piacot meg kell szüntetni. E piacra föltétlen szükség van, csak azt ott uralkodó bakonyerdei állapotoknak kell véget vetni. Nem szabad türni, hogy lelketlen ügynökök teljesen ismeretlen és értéktelen papirok áruba bocsátásával a gyanutlan közönséget kizsebeljék. Az értékesebb részvények forgalmában az alábbi árfolyamok fordultak elő: Amerikai bank uj 9—10, Amerikai bank régi 11—12, Termelők bankja 8—9, Fabank 5.35—5.5, Duna Lloyd 20—22, Mobil bank 10—10.5, Böhm hordó 3, Demecseri 16—18, Herendi porcellán 10—11, Ingéfa 10—11, Községi nyomda 10—11, Kéve 2.5—2.6.

Az Általános bank és a győri Bőripar részvényeinek bevezetése. A Magyar általános takarékpénztár előreláthatólag a jövő héten vezeti be tőzsdei hivatalos forgalomba a Magyar általános bank, valamint a Bőripar r.-t. részvényeit. A bevezetést, minthogy e papirok a magánforgalomban nem szerepeltek, a tőzsde közönsége nagy érdeklődéssel várja. A Magyar általános bank érdekkörébe igen értékes vállalatok tartoznak. Ezek között vannak: a Kiss Ernő és Társa R.-T. fa- és fémipari különlegességek áruháza, a Band Gyula kenyér-, keksz- és tápszergyár r.-t., a Ródosi Sándor és Társa gyarmatáru kereskedés, a Star filmgyár, a Műszaki Unió R.-T. és annak vállalalatai, köztük a Schwarz József R.-T., a Fischer Péter és Társa R.-T., orvosi műszer- és kötszerüzem, továbbá a Schottola Ernő és Társa cég, a Glória kötszergyár r.-t. és a Gábor Andor és Társa R.-T. gyógyárunagykereskedés. Azonkivül a bank tulajdonát képezi az a hatalmas palota, amely a New-York kávéház mellett levő sarkon, az Erzsébet-körúton van. Ezeknek fölsorolása után nem lehet kétséges, hogy a tőzsdén jegyzett papirok az Általános bank révén értékes valőrrel szaporodnak.

A Földhitelintézet uj bankja. A Földhitelintézet uj leányvállalata Magyar Földhitelintézet Bankja és Váltóüzlete R.-T. cimen alakul meg és értesülésünk szerint még ez évben megkezdi működését. Az uj bank alaptőkéje 1.350.000 aranykorona (13.500 darab részvény á 100 K) lesz. A részvények 8100 elsőbbségi és 5400 törzsrészvényre oszlanak. A részvények kibocsátási árfolyama: (egy arany-korona = 5200 papir-korona) 520.000 korona. A törzsrészvények és elsőbbségi részvények (utóbbiaknál darabonként 1 millió K felpénz is fizetendő) összértéke 15.120 millió korona értéket képviselnek, az uj intézetnek tehát már a startnál 8100 millió korona tartalék-tőkéje lesz.

A Fővárosi nyomda uj tranzakciók előtt. A hivatalos forgalomba a mult héten bevezetett Fővárosi nyomda részvényeit állandóan élénken keresik, bár szabadon uszó darabok csak kis mennyiségben vannak a piacon. Árfolyamuk 36—39.000 korona között mozog. Értesülésünk szerint a nyomda nagyarányuan van foglalkoztatva és a vállalat a közeljövőben a grafikai szakmába vágó sorozatos tranzakciók előtt áll.

KÖZLEMENYEK

A Hungária Bank R.-T. közgyülése 50 millió K alaptőkéjét a névértéknek 1000 K-ra való felemelésével előbb 125 millióra, uj részvények kibocsátásával 250 millióra emelte. Az elővételi jog 1:1 arányban 3600 K-ért december 5-ig gyakorolható a bank pénztáránál.

A „Szikra" Magyar Gyujtógyárak Részvénytársaság alaptőkéjét 60 millió koronáról 120 millió koronára emeli fel. Minden régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 10.000 koronáért az Angol-Magyar Bank értékpapirpénztáránál december hó 5-től december hó 14-ig bezárólag délután 4—6 óra között.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság november hó 30-án tartott rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy a jelenlegi 20,800.000 koronányi részvénytőkét egyrészt a most forgalomban levő régi részvények névértékének 200 koronáról 5000 koronára való felemelése, másrészt 1923. évi osztalékjogosultsággal biró uj részvények kibocsátása utján 1.050,000.000 koronára emeli fel. A kibocsátásra kerülő uj részvényekre az elővételi jog 1:1 arányban és 12.000 korona átvételi árban a jelenlegi részvénytulajdonosoknak biztositlatott. Az elővételi jog folyó évi december hó 10-től 20-ig a Magyar Általános Hitelbank értékpapirpénztáránál gyakorolható.

A Schuler József Részvénytársaság, Első Magyar Acélirótoll, Tollszár és Indigómásolópapirgyár e hónap 27-én megtartott közgyülésének határozata szerint a társaság alaptőkéjét 25 millió koronára emelte fel. Az elővételi jog 1:1 arányban 12.500 korona lefizetése ellenében december 1-től 8-ig a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank értékpapirpénztáránál d. u. 4 és 6 óra között (szombat kivételével) gyakorolható.

A Magyar Keleti Tengerhajózási Részvénytársaság e hó 12-én tartandó közgyülésén javasolni fogja, hogy a 10 millió korona társasági részvénytőke 750 millió koronára emeltessék fel olyképpen, hogy az eddigi részvények névértékét 200 koronáról 3000 koronára felemelik és 200.000 darab, ugyancsak 3000 koronás névértékü, az 1923-iki üzletévre osztalékjogosultsággal biró uj részvényt 5000 korona áron bocsájtanak ki. Minden régi részvény után négy uj részvény vehető át.

A Borsodi Szénbányák Részvénytársasága folyó hó 3-án megtartott rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőke felemelését 160.000 darab uj részvény kibocsátásával, melyek az üzleteredményben 1923 január 1-től részesednek

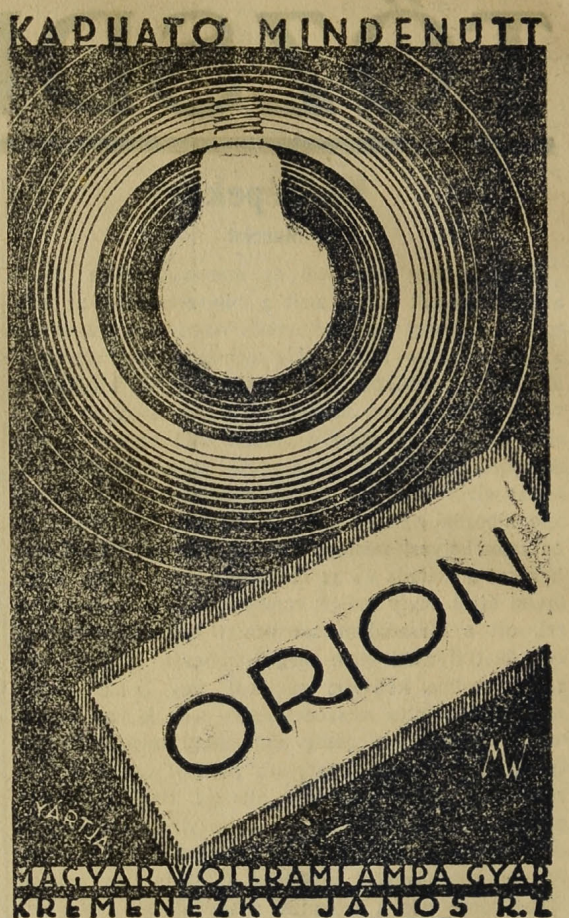

A Székács Áruházban
BUDAPEST, IV., CALVIN-TÉR 6. SZÁM.
A 30 karácsonyi játékkirakat feltünést kelt.

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

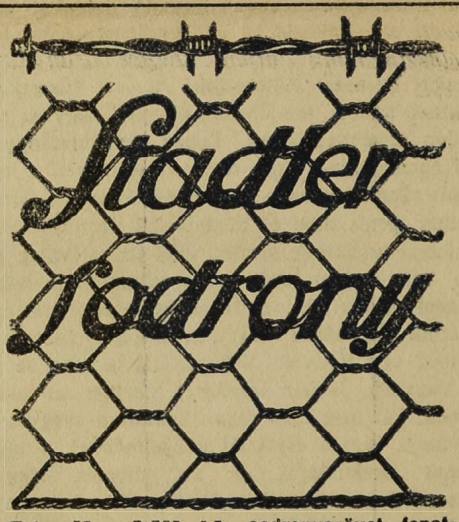

Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ UTCA 2—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

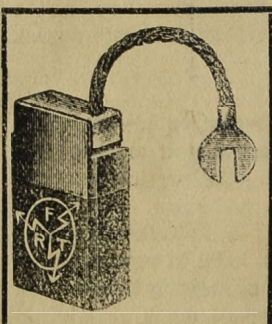
FARKASVÖLGYI-féle Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST, VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár: VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt: transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

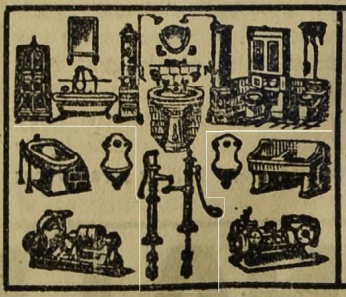
SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

olcsó, tartós, vizhatlan
CIPÉSZE FELERŐSITI.

Telefon: 48-21, 191-46
Sürgönycim: Luxautó
Merkur bérautóüzem
Budapest, VI. kerület
Gróf Zichy Jenő-u. 11.

Fullánkok

Stadler városatya úr,

aki tudvalevőleg a Zrinyi-nemzetségből származik, kirohanni készül a szinházak erkölcstelen darabjai miatt. Bevalljuk, nem ismerjük Stadler urat, de valószinüleg mérges és öreges ember lehet, akinek az emésztése is minden bizonnyal rossz. Az elkeseredett interpellációk és Zrinyi-féle dörgedelmek töltött-káposztás gyomorrontások után születhetnek. Hiszen akad imittamott olyan erkölcstelenség a szinpadon, amit már nem szabad türni. Nem is türik. De a Stadler atya fogadatlan prókátorságára éppen ezért nincs is szükség. Nincs pedig a legkevesebb szükség sem arra, hogy a művészetet a rendörököl, vagy a polgármesteri plajbász cenzurázza. Mi legalább nem mernénk rábizni a művészetet sem Sipőcz Jenőre, sem pedig Zilahi Kiss Jenőre. A malátakávés angyalkák nagynevü felöltöztetője, Stadler Zrinyi Nándor bácsi, ne terhelje magát az afféle gondokkal. Megél a művészet az ő erkölcs-csőszködése nélkül is. Megél a művészet a nélkül is, hogy — amint Stadler bácsi gondolja — az operett-csillagokat medvebőrbe öltöztetnék.

A központi választmány

amelyet Wolffék a maguk képére teremtettek meg, alaposan levizsgázott már. Ha azután Wolffék most ujabb puccsra készülődnek, amelynek középpontjába megint a mélyen tisztelt központi választmányt kivánják állitani, ehhez alighanem szava lesz majd a kormánynak is. Egyelőre úgy áll a dolog, mintha a mélyen tisztelt uraknak komoly reményeik lennének arra, hogy a választásokat majd megint a saját központi választmányuk utján fogják irányitani. Akad ugyan némi akadálya — jobbról is, balról is törvénybeütköző — ennek a reménynek, mégis alighanem az uj választójogi novella fogja elseperni őket. A legnevezetségesebb azonban az, hogy ezek az emberek, akik elkeseredett daccal akarják megvédeni a maguk hatalmát és egészen a Golgotáig hajlandók elmenni a városházi uralomért, most a legfontosabb védelmi fegyverükről, a töménetlen szolgálatot tett központi választmányról is megfeledkeztek. Megkéstek egy hónappal, de ezt nem akarják észrevenni. Mintha még legalább száz esztendeig tartana az uralmuk és sohasem lenne vége ennek a nagy hegyen-völgyön lakodalomnak.

Poiret úr

tehát Budapestre is ellátogat. Itt is előadást fog tartani és bemutatja nagyszerü kreációit. Mindez, magyarán szólva, annyit jelent, hogy üzletet és pedig jó üzletet akar csinálni Budapesten is. Valójában nekünk ugyan nincs sok kifogásunk az ellen, hogy akinek annyi a pénze, hogy már a bőre alatt sem fér el, az ott és ugy költse el, ahogyan neki jólesik. De vannak ebben az országban mások, akik joggal feljajdulnak, amikor azt látják, hogy amig itthon a munkanélküliség tombol, addig párisi vigécek viszik el a megélhetésüket. A „Magyar Divatipar" cimü lap legalább igen pregnansan állapitja meg: „Az egész nőruházati szakma hiába mutatott rá a katasztrofális munkanélküliségre és a budapesti adófizető kézművesipar katasztrofájára: a kisipar szeretetétől csöpögő Wolff-Csilléry-tanács megengedte a francia cég titkos megrendelésgyüjtését. Ne felejtsük el ezt, ha szavaznunk kell majd a tanácsról és kreálóikról." Egy hét alatt ime a második középnagy testület, amely elkeseredetten kiált föl a sok jótéteménytől, amit a Wolff-féle demokrácia idején élveznek.

Események

Berczel Jenő kormányfőtanácsos. A kormányzó dr. Berczel Jenő tanácsnoknak a kormányfőtanácsosi cimet ajándékozta. Ez a magas kitüntetés sokkal többet jelent, mint hogy a városházi méltóságos urak száma megszaporodott eggyel. Berczel Jenő nem a külsőségek embere, de annál inkább jobban esik neki a megbecsülés, amelyben élete munkáját ugy a kormány, mint legmagasabb helyen részesitik. Egyben pedig megnyilatkozott az őszinte öröm sokkal szélesebb területen is. Barátai, tisztelői tömege üdvözölte őt a kivételes alkalommal, legmelegebben tüntetett azonban mellette a székesfőváros tisztviselői kara, amelyből kiemelkedett, de amellyel szemben magas állásában is megtartotta tiszta kollegiális érzését. Az ügyosztály pedig, amelynek élén áll, a szeretet számtalan jelével halmozta el azt a férfiut, aki megértéssel és szeretettel vezeti az ő munkájukat. Csatlakozik most az ünneplők sorához a Fővárosi Hirlap is, amely becsületes objektivitással megirt kritikai megjegyzésekkel, de igen sokszor őszinte megbecsüléstől áthatott szavakkal birálta Berczel Jenőnek fölfelé lendülő szép pályáját. Nagy örömmel fogadjuk a kitüntetés hirét, mert tudjuk, hogy méltó férfiut ért, aki kimondhatatlan szolgálatokat tett Budapest székesfőváros közönségének.

A városházi laptudósitók szindikátusának tisztujitó közgyülése. A fővárosi laptudósitók szindikátusa az elmult héten tisztujitó közgyülést tartott, amely alkalommal Svét Henriket és Papp Jenőt szindikusoknak, Salgó Ignácot tiszteletbeli szindikusnak és Németh Imrét jegyzőnek választották meg. A lelépő szindikusoknak a közgyülés köszönetet szavazott.

A reggelihez terített asztalon a Meinl gyümölcsiznek is helye van. A Meinl-cég üzleteiben reklámáron árusitják ki a meggy- és ribizke-izt.

TABARIN

VIII., RÁKÓCZI ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.

The Üessem's Világszenzáció! **Prof. Max & Ernée Lenclos** Champion de Danse | **Ferenczy Károly** m. v. és a szenzációt keltő decemberi kisérő müsor!

STEINER SIMI MŰVÉSZZENEKARA

Kezdete pont fél 10 órakor. Először meleg konyha.

FLEISCHMANN-ÁRUHÁZ

csakis Károly-körut 24. sz.

karacsonyi occasiója

megkezdődött!

Tiszta gyapju férfiszöve 140 cmtr.	47 250 K
Férfi angol öltönyk lme 140 „	39.500 K
Férfi double raglanok lme 140 „	57.475 K
Tiszt gyapju chevottkelme, minden szinben, 140 cm. széles	24.975 K
Tiszta gyapju chevottkelme, 110 cmtr.	38.875 K
Kockás és csikos ruhaszövetek, duplaszéles	11.750 K
Tiszta gyapju házi ruhakelme, minden szinben	32.780 K
Mosóselyengyevászon	6.575 K
Sima divatcefir, minden szinben	7 475 K
Angol divatcefir legujabb mintákban	9.750 K
Törülköző extra nagy occasió, drb ként 29 5, 3475,	4 475 K
Divat sotisch barchet	6.775 K
Velourfil nelli, sima, minden elképzelhető divatszinben	10.750 K
Nyomott barchet, remek kimintázásban	9.750 K
Voil (szintarló), gyönyörü mintákban	7.375 K
Francia batist tok, óriási kimintázás	6 975 K
Himzett batisztok, divatszinekben, 120 cmtr széles	14.775 K
Himzett batiszt, sötét szinekben, 120 cmtr széles	11.750 K

Áruházam minden osztályán a felhalmozódott maradékokat olcsón árusitom.

Kirakataim látványosságot nyujtanak, kérem bevásárlás előtt megtekinteni.

Meinl

meggy-és ribizkeiz

kiárusitása reklámáron

Már régi dolog,

hogy ami valóban jó, mindég utánzókra talál. A már régen ismert **„Valódi Franck"**-kal, a legelőnyösebb kávépótlékkal sem történt másképen. A tény azonban, hogy ennek dacára egyetlen egy kávépótlék sem közeliti meg, bizonyitja legvilágosabban kiváló tulajdonságait.

Schwarz Sándor és Tsa

MAGYAR KÁLYHAIPAR

BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.

TELEFON: 162-14.

MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

ULRICH B. J.

BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.

NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: öntvas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések

Gummi-lemezek, Gummi-tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. **Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.**

SCHOTTOLA ERNŐ

GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST

VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

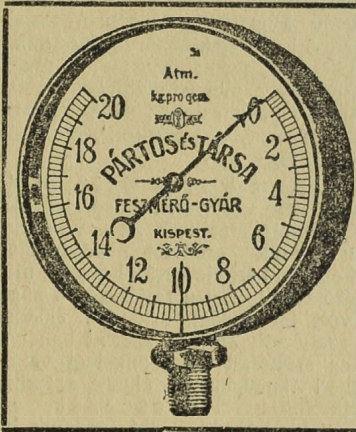

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST

ÜLLŐI-ÚT 78.

Telefon: József 5-57.

FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.

•

Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

VILÁGHIRŰ GUTMANN-FÉLE

ELSZAKITHATATLAN

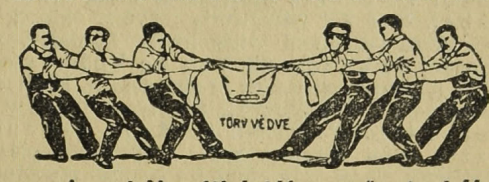

munkaruhák, libériák, szövetruhák.

GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

SCHLICK-NICHOLSON

GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG

Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.

TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.

Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle szabadalmi fekvő **Diesel-motorok,** »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok,** preciziós **gőzgépek,** modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok,** viztisztitó készülékek, tel es **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina** és **kör orgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, **szegecselt tartók** és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek,** gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

SZÓRAKOZÁS

A Mézeskalács bemutatója. A Király Szinház e hó 15-én mutatja be Emőd Tamásnak, a kiváló poétának és Szirmai Albertnak, a Táncos huszárok, Mágnás Miska, Gróf Rinaldó nagysikerü komponistájának uj 3 felvonásos és előjátékból álló daljátékát, a Mézeskalács-ot, mely szintiszta magyar levegőjével, tőrőlmetszett alakjaival nagy művészi feladat elé állitja a Király Szinház művészszemélyzetét. A daljátékot, amelynek három felvonása és előjátéka a csillagos pusztán a nekeresdi vásáron, a királyi Burg trónteremben és a királyi Burg kapujánál játszik, szindús képeivel s mozgalmas cselekményével rendkivül érdekes feladatot ró Tihanyi Vilmosra, a szinház főrendezőjére. A teljesen uj kiállitást, amely önmagában véve is látványosság számba megy, a nagy magyar festőművész, Iványi-Grünwald Béla tervezte, aki ezzel a művével szerepel elősz'r a szinpadon. A daljáték főszerepeit Petrass Sári, a szinház kitünő vendégművésznője, Honthy Hanna, T Halmy Margit, Simon Marcsa, Kiss Ferenc, a Nemzeti Szinház művésze, aki Jóskát Gózon Gyulával felváltva fogja játszani, Rátkai, Latabár, Boross, Ihász, Szegő, Raskó és Kelemen játsszák.

66—72. előadása lesz a héten Faragó—Nádor daljátékának, „Elssler Fanny"-nak a Király-Szinházban, ahol minden este megismétlik a nagysikerü operett előadásait az ismert kitünő szereposztásban. Vasárnap délután „János vitéz" kerül szinre, szombaton, 8-án délután Kálmán Imre világhirü operettjét, a „Bajadér"-t adják Rátkaival, Latabárral, Sárossyval, Karácsonyi Ilivel és Siró Annával a főszerepekben, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

„A vörös malom" előadásai folytatódnak a héten is a Magyar Szinházban. Molnár Ferenc kivételes sikerü szinjátéka az esti előadásokon mindannyiszor Darvas Lilivel, Péchy Blankával, Horváthy Elvirával, Somlayval, Gellérttel, Tarnayval kerül szinre, mig a vasárnap délutáni, valamint a szombat délutáni előadáson Mima szerepét Kaszab Anna, Jánost Dávid játsza. A délutáni előadások 3 órakor kezdődnek és mérsékelt helyáruak.

Fedák Sári legnagyobb sikere. Fedák Sári élete legnagyobb sikerének tekinti azt a csakugyan példátlan sikert, amit most a „Pompadour" cimszerepében elért. Tényleg sohasem egyesithette legkiválóbb kvalitásait oly tökéletes mértékben, mint mostani nagyszerü alakitásában, amelyért a Fővárosi Operettszinház közönsége estéről-estére ünnepli. A vendég mellett ünneplik a szinház nagyszerü szubrett-primadonnáját, Biller Irént, aki pajkos jókedvvel, graciózus kedvességgel személyesiti Belotteot. Nádor Jenő érces hangjával éppugy hat, mint lendületes játékával. Halmay Tibor alakitása és tánca most is káprázatos. Poétikus alak Kondor Ibolya fiatal grófnője. Ujváry Lajos mint „ravasz" rendőrminiszter, Vendrey Ferenc a király kómikus szerepében, Pataky Ferenc pedig a rendőrkém alakjában kacagtatják a publikumot. Rokonszenves Kompóthy Gyula testőrhadnagya. A „Pompadour" mesés kiállitása szenzációt kelt. A Fővárosi Operettszinház pénztára most már december 17-ére árusitja a jegyeket. Az előadás fél nyolc órakor kezdődik.

Jaes F. Watson. Ha a Royal Orfeum decemberre semmi mást nem vett volna műsorába, csak a Watson nevü vakmerő angolnak, az ugynevezett „villamos csudának" szédületes produkcióit, akkor is zsufolva kell majd lennie estéről-estére, mert ezt mindenkinek látnia kell. Olyan rejtélyes és nagyszerü az 50.000 volt feszültségü árammal előadott mutatvány, hogy szakértők állitása szerint ennél az adoniszi termetü és szépségü fiatal angolnál valami rendkivüli természeti tüneménnyel állunk szemben. Hasonlóan megfejthetetlen Silwosconak, egy ifju hollandusnak a bemutatkozása, aki szemünk láttára olyan anatomiai kisérleteket csinál önmagán a legszebb esztétikai kivitelben, aminőket el sem képzelhetünk. Az őshumort, az ellenállhatatlanul ható színészi komikumnak ősképét adják Läpp és Habel, ez a két istenáldotta művész, akiknek parodisztikus előadásai világhirüek. Életkedv, erő, ügyesség és báj egyesült Van de Velde csoport festői miliőben bemutatott produkcióiban. Kiválóak a Tate and Tate akrobata mutatványai, a Sweet Heart trio, Pullymo et Mela, Sepanoff, Katta and Stany pazar toilettekben előadott szédületes táncai, Blacksons pompás zeneprodukciói és a szinházi rész élén Solti Herminnek utólérhetetlen eredetiséggel és gráciával előadott uj Zerkovitz-kupléi. A Royal Orfeum közel négy órás, szenzációsan kitünő decemberi uj műsorának nem is csoda, ha olyan szédületes sikere volt a premiéren, aminőre még alig volt példa. Az előadás fél 8 órakor kezdődik és 11 óra előtt ér véget.

A Belvárosi Szinház e heti műsorán a játékrend legkedveltebb darabjai váltakoznak. Wedekind világhirü tragédiáját, a „Tavasz ébredését"-t pénteken, „A nagy bariton" cimü nagyhatásu komédiát csütörtökön és szombaton, Csortossal, Bóth Klárival, Báthori Gizával és Berki Lilivel; Zilahy Lajos nagysikerü bohózatát, „A jégcsap"-ot, szerdán és vasárnap este Z. Molnárral, Kabossal, Bársonnyal és Csathó Gittával a főszerepekben — adják. Szombaton délután Rákosi Szidi vendégfelléptével Móricz Zsigmond kitünő parasztvigjátékát, „Sári biró"-t, vasárnap délután pedig a kétszázadik előadáshoz közeledő „Kékszakáll nyolcadik feleségé"-t játsszák Titkos Ilonával és Vándoryval a főszerepekben.

A Vigszinház e heti műsorát is a legnépszerübb szindarabok töltik be. Dominál köztük „A király", a játékrend nagyszerü vigjátéka. Szombaton „Az orvos dilemmája"-t adják, csütörtökön pedig az „Ivanov"-ot, amelynek vasárnap lesz az első délutáni előadása. Szombaton délután pedig az „Első csöngetés"-t játszák.

A legvidámabb hangulatban folynak a Blaha Lujza-Szinházban „A rózsalány" előadásai, amelynek minden jelenetét harsogó nevetéssel kiséri a szinházat állandóan zsufolásig megtöltő közönség. A pompás operett természetesen e héten is minden este szinre kerül. Vasárnap délután a kitünő „Fi-fi"-t adják Vaály Ilonával, Bibor Ilonával, Szirmaival és Fülöppel a főszerepekben. Szombaton, 8-án délután Rajna—Czobor nagysikerü operettjét, a „Szépaszszony kocsisá"-t ismétlik, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Már csak csütörtökig szerepel a Kamara műsorán a „Sülyedő hajón", a Svenska-gyár nagy attrakciója, valamint a „Bánya ördöge" cimü Gaumont-film. Pénteken Strongheart, az amerikai államrendőrség hires farkaskutyája bravurjaiban lesz alkalmunk gyönyörködni a „Vadon szava". „Emberek és bestiák" cimü ugyancsak Gaumont-film főszerepében. Az érdekes film Jack London regénye nyomán készült s a páratlanul ügyes rendőrkutya bonyolitja az izgalmas dráma főjeleneteit. A közönség minden rétegében, különösen sportkörökben nagy érdeklődés mutatkozik a film iránt.

Az Andrássy-uti Szinház nagysikerü műsora, melynek minden egyes darabját, tréfáját és magánszámát tüntető tapssal fogadja a közönség, a hét minden estéjén ismétlésre kerül, ugyszintén most vasárnap délután is, továbbá szombaton délután, három és fél órai kezdettel, mérsékelt helyárakkal.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Szikla Pál.)

Mozgókép-Otthon
December 7-től 13-ig
JACKIE COOGAN-nal:
TWIST OLIVER!
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor kezdődnek.
Jegyekről elővételben gondoskodjunk!

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
DECEMBERI UJ MŰSOR.
Fianutta Hildegard, Hans Hauser, Tom Jersi
és a fényes kisérő mű or. ● Kezdete este 10 órakor.

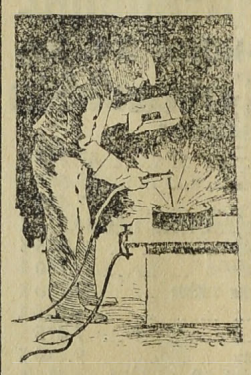

Törött géprészek, repedt vagy kimart kazánok
elektromos és autogén-hegesztése.
Uj berendezések gyártása! — Felelnek az uj eljárásra betanitjuk.
LAKOS ÉS SZÉKELY GÉPGYÁR
Budapest, VI., Béke-tér 3.
Telefon: 80-87. és 132-18.

ŐRI ZOLTÁN

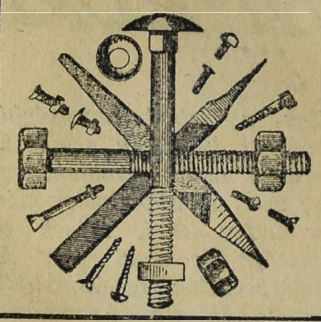

Reszelő- és csavaráru-nagykereskedő
BUDAPEST
NÉPSZINHÁZ-U. 40.
TELEFON:
József 56-46
József 138-09
József 62-84

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12. Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és elad!

Hofer István és Tsa
műszaki és olajkereskedés
Telefon: 38-86. *BUDAPEST Podmaniczky-utca 59.*

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Építési vállalat. — Lakóházak, gyárak építése és berendezése. — Családi házak építése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

ENGEL KÁROLY

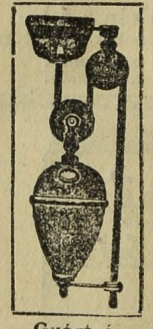

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára
CÉGTULAJDONOSOK:
Dr. Holitscher Pál gépészmérnök és **Komját Ernő**
Iroda és raktár: Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.
Gyár: Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.
Alapitva 1885-ben.
Telefon: Keresk. osztály: J. 114—02. Müszaki osztály: J. 49—62.
Gyengeár. oszt.: J. 49—61. Raktár: J. 48—30.
Sürgönycim: „NORIS BUDAPEST"

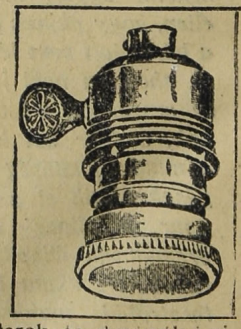

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közc avarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.
Raktárról azonnal szállitok: elektro-motorokat és dynamokat, egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. Szénkeféket minden méretben és minőségben, ugyszintén fémszövet vagy lemezkefeket.
Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamut- vagy selyemszigetelésü dynamóhuzalokat minden méretben, varnish-vásznat és szalagot, hurralharisnyákat, jakonnet és diagonális szövésü köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket, eredeti vulcanfibre-lemez, illetve rudakat minden méretben, szigetelőlakkokat stb.
Állandóan raktáron tartok fő,ő- és fütőkészülékeket minden szabványos feszültségre.
Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

Ára 400 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 december 12. — 49. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 20.000 korona. Félévre 10.000 kor. Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Wolff Károly kriptája

körül nagy izgalmak voltak a héten a főváros pénzügyi bizottságában. Előre is kijelentjük, hogy maga az ügy nem érdekel bennünket. Ha vett magának kriptát a többségi párt vezére: joga volt hozzá. De nem vagyunk hajlandók belemenni annak a vizsgálatába sem, hogy pár százezer koronával olcsóbban kapta-e a kriptát, mint más földi halandó. Ha a város kárára a pártvezér ur jogtalan hasznot biztositott volna magának, mi lennénk az elsők, akik azt mondtuk volna, hogy le kell őt leplezni a legkiméletlenebbül. Ezt mondtuk volna még akkor is, ha Wolff Károlyt mi magunk tisztelnénk vezérünknek. De bocsánatot kérünk, az emberek nem kriptavásárláson szoktak meggazdagodni és bár politikai ellenfelei vagyunk Wolff Károlynak, ki kell jelentenünk az ellenfél teljes lovagiasságával, hogy nem látunk inkorrektséget a cselekedetében. Az ellenzéki harcnak pedig komolyabb alapokon kell nyugodnia.

Sokkal termékenyebb volt azonban az a vita, amely ezt a leleplezést követte. Itt azután sok minden kiderült. Joannovich Pál bizottsági tag ur bibithi Horváth Jánost „leplezte" le. Leleplezte, hogy vallott már a kitünő bibithi Horváth más politikai meggyőződést is, mint ma és volt ő wolffabb a Wolffnál is. Hát ez nem érdekel bennünket. Az ellenzéken nagyon jól tudják, hogy bibithi Horváth János a többségi padokról érkezett. Az a Horváth János azonban, aki Eötvös Károly nemes liberalizmusát szivta magába esztendőkön át a legközvetlenebb forrásból, igen, az a Horváth János nem akkor tévedett meg, amikor visszatért a liberális vizekre, hanem akkor, amikor egy beteg korszakban Wolff Károly szekerébe kapaszkodott bele.

Joannovich azonban akaratlanul leleplezte pártvezérét, Wolff Károlyt is. Sokkal jobban, mint a kripta-ügyben történt. Elmondta a Wolff-párt eme kiváló oszlopa, hogy amikor arról volt szó, hogy a kisebbségeket is bevegyék a bizottságokba, Wolff Károllyal és Joannovich Pállal szemben, akik a kisebbségek bevétele mellett foglaltak állást, bibithi Horváth János volt ennek a legélesebb ellenzője. Ez a leleplezés Csilléry András, Bohn József, Zilahi Kiss Jenő és Czigány Sándor — szóval az intranzigensek — szemében jelentheti azt, hogy Wolff Károly is álkeresztény; de mi másként gondolkodunk a dologról. Nem rójjuk fel érdeméül a pártvezérnek ezt az objektivitást, amely olyan ritkán nyilatkozott meg rövid városházi pályafutásán.

Nem lett a szemünkben nagyobb sem Wolff Károly, sem Joannovich Pál. A legminimálisabb korrektség és érettség követelte volna meg az ellenzéknek a bizottsági munkában való részesitését. De nagyot veszitett előttünk Wolff Károly hirdetve hirdetett pártvezéri nimbuszából. Hogyan? Hát milyen pártvezér, milyen diktátor ez a Wolff Károly, ha akkor sem bir a pártjával, amikor igen veszedelmes kérdésben a korrektséget, az érettség szavát hirdeti? Az egész városházi kurzusnak talán egyik legnagyobb, leginkább sorsdöntő jelentőségü ténye volt az, hogy az ellenzéket minden parlamentarizmus rut kicsufolásával kihagyták a bizottságokból és ott a kurzusbeli urak gyanus szándékokkal összebujtak. Párturalmat teremtettek a városházán, eltitkoltak mindent a nyilvánosság elől, mint akiknek félnivalójuk van attól, hogy cselekedeteik napfényre kerülnek. Ezt csinálták meg az urak — mint Joannovich szavaiból kiolvasható — Wolff Károly akarata ellen. Hát milyen pártvezér az, aki három esztendő legfontosabb kérdésében megbukik a maga akaratával és azután nyugodtan ül tovább a székében és viseli tovább is büszkén a marsall-botot. Engedelmet kérünk, de mi ezt nem értjük. Ez volt a legsulyosabb leleplezés, amely a kripta-ügy vitája során kipattant.

Joannovich Pálnak aligha fogja megköszönni Wolff Károly azt a védelmet, amely még egy pontban rámutatott Wolff Károly tehetetlenségére. Megállapitotta Joannovich Pál, hogy a főváros volt az, amely először proponálta a lakásépitkezést és Wolff Károly volt az, aki legelőször szállt sikra a mellett, hogy papirkoronával arany-értéket termeljenek, de ezt a tervet a pénzügyminiszter hiusitotta meg. Ime, Wolff Károlynak voltak tervei, de nem tudta azokat megvalósitani, mert tehetetlen volt. Mi ugy tudjuk, hogy Wolff Károly egyben nemzetgyülési képviselő is, de soha sem láttuk rácsapni a parlament asztalára és soha sem hallottuk, hogy azt mondta volna: Pénzügyminiszter ur, mi épiteni akarunk és ha ezt nem tehetjük, ha ezzel Budapestet katasztrófába döntjük, akkor minden néven nevezendő felelősség önt terheli!

Ezt soha sem hallottuk. De nem hallottuk azt sem, hogy lett volna bátorsága az ellenzéknek a bizottságokba való bevonása mellett egyetlen egy szót is szólani a nyilvánosság előtt. Ha csak egy szót szól, minden másként történik és Wolff Károly tanubizonyságot tett volna férfiasságáról. Nem tette. Megalázkodott apró uszitók akarata előtt, mert félt, hogy mocskos száju demagógok őt is teledobálják sárral, amint azt az ő háta mögül már igen sok jószándéku emberrel szemben megcselekedték.

Nem kételkedhetünk Joannovich Pál szavaiban, s igy meg kell állapitanunk, hogy Wolff Károly nem ideálja a pártvezéreknek és nem dicsekedhetik a legférfiasabb erélyekkel.

Zilahi Kiss Jenő alpolgármester nyugalomba megy

Az uj fővárosi novella legérdekesebb szakasza — Nem lesz tisztujitás

Rakovszky Iván belügyminiszternek a fővárosi választásokról szóló törvényjavaslata már készen van, átment a minisztertanácson is és most arra vár, hogy a nemzetgyülés elé terjesszék. Általában az a vélemény, hogy ebben az esztendőben már nem lesz törvény belőle, mert a földreform és az indemnitási javaslat vitája valószinüleg még nyolcórás ülésekben is lefoglalja a törvényhozó-testület tevékenységét. Ideiglenes megoldást azonban az indemnitási törvény is hoz a városházára, amennyiben ennek a javaslatnak egyik szakasza a kormánybiztos kérdésében intézkedik. Mihelyt ez a javaslat törvényerőre emelkedik, azonnal megtörténik Melly Bélának kormánybiztossá való kinevezése és a főpolgármesteri hivatalba való bevonulása.

Ez a legelső momentum, amellyel

megkezdődik a városházi kurzus „leépitése".

Uttörőnek jön a városházára Melly Béla, aki azonban még nem viseli teljesen az eljövendő uj rezsim szineit. Őszinte liberalizmusát kétségbe nem lehet vonni, amivel szemben azonban elvitathatatlanul tiszteletreméltó konzervativ férfiu, aki Wolffék előtt sem lesz antipatikus. És éppen ez a tulajdonsága az, amelyre legnagyobb szükség van, éppen ezért ő a legalkalmasabb a mai válság likvidálására. Az ő jobbra és balra egyaránt szimpatikus és tisztelt egyénisége az, amely simán intézi el a hatalomnak uj kezekbe való átadását.

A második etapja a „leépités"-nek maga a választás lesz. Hirek vannak azonban arról, hogy még a választások megejtése előtt ujabb változás történik. E hirek szerint Sipőcz Jenő polgármester a kormánybiztos kinevezésének tényéből le fogja vonni a konzekvenciákat. Ennek az a magyarázata, hogy Sipőcz Jenő nemcsak polgármestere Wolffék Budapestjének, hanem egyszersmind helyettes főpolgármestere is. Ha tehát a főpolgármesterségről a kényszerhelyzet révén le kell köszönnie, nem lehet tudni, nem veszi-e ezt sértőnek önmagára nézve Sipőcz Jenő a polgármester, aki egy személy Sipőcz Jenő főpolgármester-helyettessel. Sipőcz Jenő számára kétségkivül ez lenne a legkényelmesebb és legsimább visszavonulási ut, azonban

ma még probléma, hogy Sipőcz a kormánybiztos kinevezésekor, vagy a választások után mond-e le a polgármesterségről,

olyan időpontban, amikor az uj többség természetes viselkedése és bizalmatlansága révén teljesen tarthatatlanná válik a helyzet számára. Wolffék bizonyára szeretnék, ha a választások ideje alatt Sipőcz megmaradna az őrhelyen, mert ha ő már a kormánybiztos kinevezése napján elmegy, akkor Folkusházy Lajos első alpolgármester venné át a főváros ügyeinek ideiglenes vezetését. Folkusházy ugyan minden időpontban tökéletesen azonositotta magát a kurzussal, Wolffék még sem biznak meg benne tökéletesen. Jobb szeretnék, ha Sipőcz, akinek multja és jövője tökéletesen össze van forrva velük, maradna egészen addig, amig a helyzete elviselhetetlenné nem válik. Hogy Sipőcz kapható lesz-e erre vagy sem, az nagyon rövidesen el fog dőlni. Az áldozat nagy lesz az ő részéről, viszont Wolfféknak igen nagy szükségük volna arra, ha a választások idején tökéletesen megbizható ember tartaná a kezében a városházán a megcsorbult hatalmat.

Ám ha nem megy Sipőcz a kormánybiztos kinevezésének órájában, menni fog később, mert az uj törvényhatósági bizottság már első megnyilatkozásában viharos bizalmatlanságáról fogja őt biztositani.

Az uj fővárosi novellának — mint már megemlitettük egyszer — nem lesz kizárólagos választási törvényjavaslat jellege, mert az 1872. évi fővárosi törvénynek több intézkedését is meg fogja változtatni. Budapest lakossága azonban elvárta volna a belügyminiszter javaslatától, hogy az általános tisztujitást is hozza, hogy igy e tekintetben is kifejezésre jusson a lakosság igaz akarata. Bár liberális oldalról mindent elkövettek annak érdekében, a Fővárosi Hirlap-nak mégis az az értesülése, hogy

a Rakovszky-féle novella nem hoz általános tisztujitást.

Mi ellenségei vagyunk annak, hogy a város tisztviselői állandóan ki legyenek téve a politikai időváltozásoknak. Leghelyesebbnek tartjuk a berlini mintát, ahol a politikai állások mellett mindenhol ott van az állandó, politikai változások elsodró vagy fölemelő viharainak ki nem tett tisztviselő. Nem lelkesedünk tehát azért sem, ha minden politikai rezsim után tisztujitás van, amely néha mindent felforgat. Most az egyszer azonban nemcsak jogos és méltányos lenne, hanem egyenesen erkölcsi kötelesség volna a tisztujitás. A Dömötör-féle novella a le nem járt mandátumu főtisztviselőket is választás alá rendelte és igy módot adott Wolffék irtó munkájának. Akármilyen többség kerül be a városházára, — hiszen Wolffék uralmon maradása kizárt dolog —

mindegyik reparálni kivánná azokat a méltánytalanságokat, amelyek a főváros kimagaslóan jeles főtisztviselőin esett, akiket kibuktattak, mert vagy politikai meggyőződésük, vagy vallásfelekezetük nem volt megfelelő. Bármilyen lesz az uj többség, bosszutállani nem kiván azokon, akik a kurzus kegyelméből kerültek magas poziciókba; de viszont becsületbeli adóssága lenne elégtételt szolgáltatni azoknak a kiváló férfiaknak, akik egy életen át ügyszeretettel, sok tudással, teljes odaadással vezették a főváros ügyeit és Wolffék vérengző kedvének lettek áldozataivá. Ugy látszik Rakovszky Iván belügyminiszter törvényjavaslata értelmében az uj törvényhatósági bizottságnak csak három esztendő mulva, a rendes tisztujitáskor lesz módja ennek a becsületbeli adósságának eleget tenni. De akkor azután bizonyosan eleget is tesz.

Flastromot azonban kapunk. Ez a flastrom pedig az, hogy

a belügyminiszter módot talált Zilahi Kiss Jenő alpolgármesternek, a kurzus legmarkánsabb alakjának, elejtésére.

Amikor a kormány a liberálizmus felé orientálódik, nem lehet kellemes számára, hogy az alpolgármesteri székben olyan riasztó szineket viselő ébredő fajvédő, intranzigens és antiszemita tisztviselő üljön, mint Zilahi Kiss Jenő. Alig képzelhető, hogy Zilahi Kiss, akit legkevésbbé sem mernénk erőteljes egyéniségnek nevezni, órákig is kibirná az ellenszenvnek azt a megnyilvánulását, amellyel az uj közgyülés őt fogadná. A belügyminiszter tehát igen egyszerü és igen radikális módot talált sakkbatételére.

Az uj fővárosi novellának lesz ugyanis egy szakasza, amely

eltörli a harmadik alpolgármesteri állást,

vagyis a novella életbelépte napján megszünik az „alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnoki“ állás. Ezt az állást pedig most Zilahi Kiss Jenő tölti be. Gondoskodni kell tehát az ő nyugdijazásáról, amit az uj törvényhatóság bizonyára kész örömmel fog teljesiteni. Rakovszky belügyminiszter pedig meg van róla győződve, hogy Sipőcz és Zilahi Kiss elhullásával kihuzta a városházi kurzus méregfogait. Ezzel a megoldással azonban Budapest népe nem elégszik meg és remélni kell, hogy a belügyminiszter az utolsó pillanatban sokkal radikálisabb megoldásra tökéli el magát.

Gazdátlan szobrok és emlékművek

Lebontják az áldozatkészség szobrát
Egy rendőri feljelentés következménye

Tépett szélü akta érkezett hónapokig tartó bolyongás után a főváros szociálpolitikai és közművelődési ügyosztályához. Az aktához, amelyet a kiskoruak felett itélkező dunai kapitányság küldött át, kicsiny, lepecsételt csomag volt mellékelve, melynek tartalma a mellékelt „tárgyjegyzék“ szerint több fémlemez volt, amelyet a Deák-téren álló Nemzeti Áldozatkészség Szobráról loptak el. A rendőri feljelentés elmondja, hogy Kiss XXI. István rendőr előállitotta a dunai kapitányságra H. L. fiatalkoru tanoncot és K. M. fiatalkoru kifutót, akik a Nemzeti Áldozatkészség Szobráról lefeszegették a lemezeket. A kihágási eljárást lefolytatták ellenük, a dunai kapitányság elkobozta a lemezeket, becsomagolta, lepecsételte és a hivatalos komolysággal felszerelt akta megkezdte bolyongó körutját a különböző hivatalokban. Október közepén kapta rajta a rendőr a két fiatal bünöst és december elején került az akta a főváros XIV. ügyosztályába, mint legilletékesebb helyre, ahol azonban szintén azt állapitották meg, hogy a dolog nem ide tartozik.

Kiderült ugyanis, hogy a Nemzeti Áldozatkészség Szobra — gazdátlan. Tulajdonképen még nem befejezett alkotás, s ezért még nem is adták át a fővárosnak megőrzés végett. A közönség közben elfelejtette a szobor egész történetét, hogy valamikor országos felbuzdulás követte a hatalmas lovasszobor arany-ezüst és bronzpikkelyekkel való bevonásáról szóló felhivást, minden törvényhatóság, a közintézmények és magányosok sorra helyezték el a fémlemezeket a szobor testén és volt idő, amikor már tényleg kevés hiányzott ahhoz, hogy a szobornak teljes fémburkolata legyen. Jöttek a forradalmak és a kommunizmus és a szobor testéről szép lassan, sorra tüntek el, előbb az aranyozott, azután az ezüst, végül a bronzpikkelyek is, a csupasz, fából készült lovas szobrot kikezdte az idő s most bizony a düledező, korhadt alkotmány nem szolgál diszéül a fővárosnak.

A főváros szociálpolitikai ügyosztálya most átküldi ezt a megkerült néhány fémlemezt a szobor gondozójához, a hadügyminiszteriumhoz és egyben, értesülésünk szerint, azt is kéri, hogy ezt a ma már egyáltalán nem diszes külsejü szobrot, mely amugy sem tud ellentállni az időjárás viszontagságainak, sürgősen bontsák le.

Érdekes megemliteni, hogy nem ez az egyetlen szobor a fővárosban, amelynek nincs gondozója. Az Andrássy-ut végén a Milleneumi emlékmü sincs még befejezve, est sem adták át megőrzésre a fővárosnak, nem tartozik a Müemlékek Országos Bizottságához sem s a szobrokat, amelyeket a kommunizmus alatt barbár kezek eltávolitottak, még mindig nem tették vissza helyükre.

A vég felé . . .

Stadler papa interpellál

A főváros mai urai a siralomházban ülnek, de az utolsó órákban sem hajlandók magukba szállani. Budapest lakossága pedig ugyanekkor — mint a szabadságra készülő bakalegény — számolja az időt; „még harminc kis nap.“

Azaz, hogy még egy vagy két utolsó, aztán egy legeslegutolsó közgyülés . . .

Az utolsóelőtti közgyülések meglehetősen siralomházi hangulatban folytak le. Szerdán a nyitány Bárczy István és Gálos Kálmán lemondásának bejelentése volt. Igy azután ma már egyedül Szilágyi Károly szolgálja Wolffék érdekeit. Nem sokáig. Bár remélhető, hogy Wolffék megteszik majd listavezetőnek.

A jutalom máris kezd jelentkezni. A szerelem első jeleként Szilágyi Károly, mint „ellenzéki“ bekerült a központi választmányba. Bizonyitéka annak, hogy Wolff Károlynak is van szive a megtért bárányokkal szemben. A központi választmány megválasztásának ténye egyébként a budapesti polgárságnak, de a törvénynek is a legnagyobb sérelme. Bródy Ernő már be is adta a föllebbezést és nem lehet kétséges, hogy meg is semmisitik ezt a választást.

A közgyülés különben döntött a néparéna ügyében. Versenytárgyalás nélkül, valószinüleg politikai álláspontjának jutalmazásául, meghosszabbitották egy esztendővel Schmidték szerződését. Enyhitő körülmény, hogy Grünfeld, a takarmányos, a kurzus kedvence is megbukott ajánlatával.

Szőke Gyula is felhasználta az utolsóelőtti alkalmat és agyonmagasztalta a kurzus népjóléti intézkedéseit. Szegények, miután más ugy sem dicséri őket, kénytelenek ők maguk elmondani a saját bucsuztatójukat. Közben nekirontott bibiti Horváth Jánosnak, Wolff Károly kriptája miatt, mire hevesen megéljenezték a gyors nevezetességre szert tett kriptát.

— Meg kell verni, meg kell pofozni! — kiáltották többen nemes egyszerüséggel a kitünő bibiti Horváthra gondolva.

Szóval a hangulat éppen olyan kulturált volt az utolsóelőtti közgyülésen, mint a legelső közgyülések egyikén, amikor nemcsak szavaikkal, de ökleikkel is igy gondolkodtak.

Nevezetessége volt ennek a közgyülésnek Stadler papa felszólalása, aki nagy elánnal küzdött a szinlapokon az ujabb időben divatbajött dadogások ellen. A Fifi, Dédé... meg a hasonló dolgok ellen. Furcsa, mihelyt a szinlap dadog, a darab rögtön hemzseg a malacságoktól. Stadler papa sok igazat mondott, például amikor kitört Anita Berberék ellen; csak éppen a konzekvenciákat nem tudta helyesen levonni, mert a rendőrséget akarja ráuszitani a művészetre.

Az esztétikában is járatos az öreg ur, sőt nagyon plasztikusan szokta kifejezni magát. Mondásaiból párat meg kell örökiteni az utókor számára:

— A Fifi nemtelen és becstelen dolog volt...

Az urak nagyon jól mulattak, amikor Stadler papa elmesélte, hogy a Dédében a házasságot, hüséget röviden marhaságnak nevezik, vagy amikor előadta pirulva, hogy az Olivia hercegnő-ben a hölgyek háromnegyed részben meztelenül sétálnak a szinpadon. De megrótta a kacagókat is az atyus:

— Aki ebből a dologból tréfát csinál — mondta saját pártjának — az mind gyenge erkölcsü ember.

Ez egy kicsit sok volt és a Wolff-párti tagok felszisszentek:

— Hohó! Hohó!

Indexre tett még egy csomó szindarabot Stadler atya, de nem felelt a kiváncsiskodónak, aki azt kérdezte, hogy mindezt a sok malacságot mind látta-e?

WAGNER-étteremben
ANDRÁSSY-ÚT 44. SZ.
december 13-án, csütörtök este
házi disznótor.

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
The Üessem's Világszenzáció! Prof. Max & Ernée Lenclos Champion de Danse
Ferenczy Károly m. v. és a szenzációt keltő decemberi kisérő műsor!
STEINER SIMI MÚVÉSZZENEKARA
Kezdete pont fél 10 órakor. Elsőrendü meleg konyha.

FLEISCHMANN-ÁRUHÁZ
csakis Károly-körut 24. sz.
karácsonyi occasióia
megkezdődött!
Tiszta gyapju férfiszöve 140 cmtr. 47.250 K
Férfi angol öltönykelme 140 „ 39.500 K
Férfi double raglánkelme 140 „ 57.475 K
Double velour, sima és csikos, kabát és sportkosztümre, tiszta gyapju 47.500 K
Tiszta gyapju cheviottkelme, minden szinben, 110 cm. széles 24.975 K
Tiszta gyapju cheviottkelme, 140 cmtr. 38.875 K
Rockás és csikos ruhaszövetek, duplaszéles 11.750 K
Tiszta gyapju házi ruhakelme, minden szinben 32.780 K
Mosott kelengyevászon 6.575 K
Sima divatzefir, minden szinben 7.475 K
Angol divatzefir legujabb mintákban 9.750 K
Törülközőkben nagy occasió, drb-ként 2975, 3475, 4.475 K
Divat sotisch barchet 6.775 K
Velourflanell, sima, minden elképzelhető divatszinben 10.750 K
Nyomott barchet, remek kimintázásban 9.750 K
Voil (szintartó), gyönyörü mintákban 7.375 K
Francia batisztok, óriási kimintázás 6.975 K
Himzett batiszt, divatszinekben, 120 cmtr széles 14.775 K
Himzett batiszt, sötét szinekben, 120 cmtr széles 11.750 K
Gyermek-gamásni posztóból, karácsonyi reklámár 1.000 K
Áruházam minden osztályán a felhalmozódott maradékokat olcsón árusitom.
Kirakataim látványosságot nyujtanak, kérem bevásárlás előtt megtekinteni.

A Székács Áruházban
BUDAPEST, IV., CALVIN-TÉR 6. SZÁM.
A 30 karácsonyi játékkirakat feltünést kelt.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Tungsram-Drótlámpa
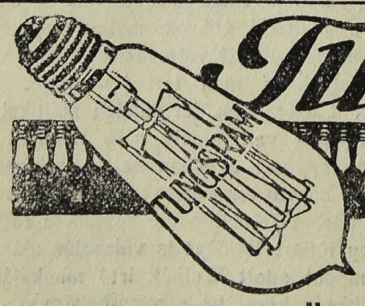

húzott dróttal elpusztithatatlan.
Gyártja: EGYESÜLT IZZÓLÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG UJPEST.

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete

Külön előfizetés nincs

Kórképek

Irja: **Marcial**

Szép a pénzügyminiszter urtól, hogy nyilt parlamenti tárgyaláson elismerte a tőzsde közgazdasági jelentőségét, ámde legyünk vele tisztában valamennyien, hogy a tőzsde közgazdasági jelentősége teljesen független ettől az elismeréstől. A tőzsdének akkor is megvolna a közgazdasági jelentősége, ha a világ összes pénzügyminiszterei tagadásba vennék ezt. Ellenben igaz az, hogy közgazdasági jelentőségét nem ugy kell elismerni a tőzsdének, hogy az ember kijelenti, hogy elismeri, de nem ad rá semmit. Mert az elismerésnek ez a formája hajszálra hasonlit az el nem ismeréshez és a negligáláshoz. Az olyan pénzügyminiszter, aki valóban elismeri a tőzsde jelentőségét, az mélységesen gondolkodóba kell hogy essék, ha azt látja, hogy a tőzsde görcsökbe esik valamely intézkedésének a hirétől. Mert szép dolog az, ha a pénzügyminiszter az ország pénzügyi kapacitásait ankétra hivia meg, hogy megbeszélje velük valamely tranzakció várható következményeit, lehetőségeit és véghezvitelének módozatait, ámde a tőzsdének még több esze van, mint az összes finánckapacitásoknak együttvéve és ha a szakértők valamit helyesnek és jónak tartanak, a tőzsde ellenben nyavalyatörést kap tőle, akkor egy okos pénzügyminiszter inkább hallgat a tőzsde aggodalmára, mint a szakértők helyeslésére. A tapasztalat ezerszer bizonyitotta már be, hogy a szakértők könnyebben esnek tévedéseknek áldozatul, mint a tőzsde, nem is szólva arról, hogy a szakértők véleményének az őszintesége se mindig állja ki a tizenhárom próbát. Nem egy esetet jegyzett már fel a szorgalmas Clio, amidőn közgazdasági életünk egyikmásik hiressége, nagyharcsája, fővámszedője ragyogó optimizmustól csepegő nyilatkozatokat tett szóban, irásban és képben, nyugalomra, bizalomra, vásárlásra buzditotta az embereket, akik romlatlan lelkükben még megőriztek annyi naiv maflaságot, hogy az ilyesmire hallgatnak, — ellenben ő maga az optimizmus főmuflija, nagy sietve tuladott a részvényein. A pénzügyminiszter ur bizonyára tudja azt, hogy ilyesmi is előfordul és hogy a szakértő urak csak nehezen szánják rá magukat, hogy ne azt mondják, amit a pénzügyminiszter tőlük hallani szeretne, ha nem egyéb okból, már csak azért is, mert egy finánccember szeret okosnak feltünni a finánciniszter előtt és a finánccember is ismeri azt az emberi gyöngeséget, amelyet Ignotus ebben a rövid aforizmában foglalt össze: „okos ember azt mondja, amit én!"

A tőzsdén azonban nem kegyet, nem bizalmat és elismerést akarnak nyerni az emberek, hanem pénzt. Ottani magatartásuk a valódi véleményüket fejezi ki és e magatartások összesége ama bizonyos nép szava, amelyről az állittatik, hogy Isten szava. Amit a tőzsde nem approbál, annak a megcsinálása fölött érdemes egy kicsit, sőt egy nagyot gondolkodni, mert ha van meghallgatásra méltó ankét a világon, igy ez a személytelen véleményösszesség bizonyára elsősorban tartozik ebbe a kategóriába. Tévedés ugyan itt is van, pláne pillanatnyi tévedés sokszor fordul elő. Nem is állitjuk, hogy azonnal irányadóul kell elfogadni a tőzsde hangulatát, amely lehet esetleg a tömegpszichozis terméke is és amely csupán állandó formájában fejezi ki a közmegitélés igazi irányát. De egy vállvonitással és a tőzsde közgazdasági jelentőségének adott udvarias bókkal nem lehet elintézni a tőzsde közgazdasági jelentőségét.

*

Korona : korona, mondja a magyar királyi Kuria és jogtalannak jelenti ki a magyar állam nevében özvegy Kaltenecker Lénártnénak azt az igényét, hogy a magyar államvasutak, amelynek a vonata halálra gázolta a férjét és amelyet ez alapon 1913-ban havi 30 korona kártérités fizetésére köteleztek vele és négy gyermekével szemben, fizessen most az akkori 30 koronának megfelelően legalább havi 100.000 koronát. Nincs rá törvényes alap, korona : korona, dörgi le a magasságból a nagyméltóságu Kuria és elkergeti özvegy Kaltenecker Lénártnét jogtalan igényével az aranyparitáson már tullévő államvasutakkal szemben. Az igazság nem vak, csak be van kötve a szeme. Valóban: mesterséges vakság, ha valaki nem akarja látni, hogy amiért véletlenül koronának hivják mindkettőt, ez még nem teszi azonossá az 1913-iki koronát az 1923-iki koronával. Még az 1923-as korona is ezer százalékkal tér el a maga decemberi mivoltában a maga januári mivoltától, sőt a december 10-iki korona, amely napon e sorokat irjuk, kétféle értékben van a világon: Innlandkrone és Auslandkrone, amelyek között 75 százalékos eltérés mutatkozik. És ezt fürgén le is számitolja mindenki és nem utolsó sorban az állam maga, amely az 1913-iki ötfilléres levelezőlapot 150 koronáért szállitja és az évi 240 koronás telefont havi 70 ezer koronában számlázza, a nagyméltóságu kir. Kuria tiszteletreméltó biráit pedig, ha nem is érdemük szerint, de az 1913-iki évi minden ezer koronával szemben mindenesetre ugyanannyi millióval fizeti. Hát hogy miért csak özv. Kaltenecker Lénártné és az ő négy gyermeke számára legyen a korona : korona, azt nem tudjuk megérteni, mert mi se vakok nem vagyunk, se bekötve nincs a szemünk, mint Justitia istenasszonyának.

—

Kosztpénz és idegenforgalom. Előttünk fekszik egy levél, a Svábhegyi Nagyszálloda R.-T. igazgatósága irta. Kelt 1923 november 3-án. Válasz egy budapesti magánbankárnak, aki a karácsonyi ünnepek alatt a Svábhegyen szándékozott pihenni és a szobát idejekorán lefoglalni akarta. Ennek nem is volt akadálya, azt irja az igazgatóság, hogy a szobát előjegyzik, de előbb méltóztassék — egy millió korona előleget letétbe helyezni. A bankár furcsának találta a követelést és kiváncsi volt, hogy hasonló kivánságokat hogyan kezelnek a külföldön. Semmeringre irt a Panhans-szállodának, ahonnét forduló-postával válasz érkezett. Olvastuk: örömmel várják és a szobát előjegyezték. Semmi több, előlegre még csak célzás sincs. Van-e ennek a két levélnek közgazdasági jelentősége? Minden bizonnyal: van. Pannansék vendégeket, idegenforgalmat akarnak és ezt a tőlük telhető előzékenységgel előmozditják. A svábhegyi szálloda ellenben minél több bőrt akar a rókáról lehuzni. Nem elégszik meg a horribilis szobaárak fölszámitásával, de hét héten keresztül — november 3-ától december 25-ig — az egymillió koronát kosztoltatni is szeretné, ami egymagában 3—400.000 korona jövedelmet biztositana. Más cél az igazgatóság előtt nem is lebeghetett, mert 3—4 napi tartózkodásért egymillió koronát még a Svábhegyi Nagyszállodában sem számitanak. A száraz tények leirása után, most már arra vagyunk kiváncsiak, hogy a szálloda igazgatóságának sáfárkodását helyesnek találják-e Kohner Villy báró és dr. Jakab László urak is? Mert hisz ők a főrészvényesek és az üzletvitel etikája némileg őket is érinti. Jakab doktornál különösen feltünik, hogy üzleteinek a lebonyolitásánál oly rideg kapitalista álláspontra helyezkedik. Valamikor, élénken emlékszünk reá, amikor még a „minden a miénk!" harci jelszó uralkodott, Jakab dr. ur nem volt annyira hive a rideg kapitalizmusnak. Az Orvos-egyesület, amelynek tagjai sorából törölték, legalább igy vélekedett róla. Azóta pensze Jakab dr. ur mentalitása megváltozott, ezt szivesen leszögezzük, de azt is meg kell állapitanunk, hogy kosztpénzüzletekkel idegenforgalmat nem lehet előmozditani.

Oceán Mórt kitessékeli a zagyvapálfalvai üveggyár. Azt állitják, hogy az az Oceán Mór egy zseni, egy pénzügyi fenomen, egy valaki, aki tud. Ujjé, de hogy tud. Tessék csak odakacsintani a Fürdő-utca sarkára, ahol valamikor, nem is olyan régen, kis részlet-sorsjegy grájzleráj szerénykedett; most hatalmas ipartalapitó és ipartpártoló bank- és váltóüzlet áll a helyén. Viszszatükrözi Oceán Mór zsenialitását, aki ilyen sokat tud, sőt még ennél is többet. Elmondjuk. A zagyvapálfalvai üveggyár, Csonka-Magyarország egyetlen táblaüveggyára, néhai Fehér Mór örököseinek a tulajdonában volt, mig 1919-ben részvénytársasággá nem alakult. A tranzakciót Oceán Mór és bankja hajtották végre olymódon, hogy Oceán Mórék csoportja és a Fehér örökösök szindikátusi szerződést kötöttek. A két csoport 50—50 százalék erejéig birtokolta a részvényeket, a szindikátus időtartamát 10 évben szabták meg és szerződésileg kötelezettséget vállaltak, hogy a tiz év alatt egyik fél sem válhat meg a szindikalizált részvényektől. Rendben volt. A vállalat prosperálása is biztositva lévén, nagy beruházási és fejlesztési programmot dolgoztak ki, a részvényeket bevezették a tőzsdére, a részvénytőkét egyre-másra fölvizezték, szóval minden a maga módja és rendje szerint ment, mint ahogy manapság az ilyen részvénytársulatoknál csinálni szokták. Oceán Mór tapintatos tanácsai szerint. A kocsi tehát haladt, de nem minden zökkenő nélkül. A minap Oceánék portáján ugyanis kisiklás történt. Fránya tudja mi okból, de az Oceán-csoport egyik tagja, fittyet hányván a szindikátusi szerződésre, 10 százalékos részvénybirtokállományát eladta a Fehér-örökösök csoportjának. Ebből aztán nagy riadalom támadt, mert a birtokállományban most már fölborult az egyensuly: Oceánék 40 százalékos részvényállományával szemben Fehéréknek 60 százalékos paket áll rendelkezésükre. Oceán Mórék tehát a vállalat vezetésénél minden befolyásukat elvesztették, bár a szindikátus határideje a szerződés szerint csak 7 év mulva jár le. Beavatottak szerint, a kiugrott szindikátusi tag megelégelte Oceánek sáfárkodását és ezért hagyta el a konzorciumot. Valójában igy fest Oceán Mór tudása. Az mondott róla lesujtó kritikát, aki belátott a kártyáiba.

The City. A magyar gazdasági élet uj illusztrált lapot kap „The City" cimmel, amely magyar, francia és angol nyelven fog megjelenni a karácsony szenzációjakép. A „The City" felelős szerkesztője régi ujságiró kollégánk, Szentmiklósi József.

Megnyilt a Tőzsdeklub. A Renaissance-Szinház épületében a pazar fényüzéssel berendezett Tőzsdeklub helyiségeit kedden délután a tagok részére megnyitották. A szokásos avatási ünnepség ezuttal elmaradt, de a vezetőség egy későbbi időpontban háziünnepélyt szándékozik rendezni, amikor a meghivott külföldi vendégek megérkezni fognak.

Olyan csodaszer még a Török-patikában sincs. A Török-patika most hajtja végre alaptőkéjének fölvizezését, 25 millióról 50 millióra, 1:1 arányban, darabonkint 15.000 koronájával. A tranzakció befejezése után a részvények előreláthatólag mai árfolyamuknak csak a felét fogják érni, minthogy a részvény-

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7 üzletház
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

Magyar-Amerikai Bank Rt.
Fiókok: V., Szabadság-tér 17. szám (Tőzsdepalota). Telefon: 4-81, 71-79. VI., Teréz-körút 47 (Nyugoti pályaudvar). VII., Rombach-utca 16. szám
Budapest, IV., Semmelweis-u. 2. Telefon: 9-54.
Affiliált fiók: Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvény-Társaság, Erzsébetfalva

Tanitóibank és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, VIII., Baross-utca 59. Telefon: J. 20-33 és J. 2-91.
Foglalkozik **érték- és gabonatőzsdei** ügyletekkel. Elfogad **kosztkamatra** betéteket **100.000** K-tól legelőnyösebben. Vesz és elad tüzelő- és **épitőanyagokat, közvetit ház-, üzlet-, telek és birtokvételeket és eladásokat.**

KOSZTPÉNZT
legelőnyösebb kihelyezésre elfogad és tőzsdei megbizásokat pontosan eszközöl a Magyar Köztisztviselők és Alkalmazottak Takarékpénztára Részvénytársaság Budapest, VII., Rákóczi-út 76.
Sürgönycim: Cobdenbank Budapest
Telef.: József 60-40 és József 135-32.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és műszaki osztály.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. em. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 153-05, 153-06, 153-07.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

társulatnak részvényei a duplájára szaporodtak. A legutóbbi kurzus 21.000 korona és az elővételi jog középen 4000 korona volt, tehát a régi részvények 25.000 koronát érnek. A fölvizezett alaptőkéből származó részvények értéke ennélfogva csak 12 és fél ezer korona, mig az elővételi jog 15.000 korona. A Török-patika hires a csodaszereiről, olyan csodaszere azonban bajosan akad, amely ugy elkábitaná a régi részvényeseket, hogy 12 és fél ezer koronás részvényeket 15.000 koronáért megvásároljanak.

Az exota-piacról. Lelketlen ügynökök, akik tucatszámra szállitották a nonvalöröket és rásózták a gyanutlan közönségre, teljesen tönkretették a nemjegyzett értékek piacát. A Szigeti Ernők, a Geiringerek és a velük egyhuron pendülő többi társaik azonban ma már kiabálhatnak, a Mirának, Pöhlmannak, Phönixnek, Alfa-Separatornak, Hellas nyomdának, Bánfalvai szénnek, a Karancsberényinek senki sem dül be többet. Kár, hogy igazán értékes papirok is kénytelenek az exoták között szerepelni, de hát a Mobilbank, a herendi porcellán, a Detsinyi, a Demecseri és még néhány értékes papir egyelőre nem kérhetik hivatalos jegyzésüket. A közönség azonban már disztingvál, tudja, hogy ezeket a részvényeket érdemes megvenni. Van is bennük állandóan élénk forgalom. Amely komolyabb papir azonban menekülni tud, mégis siet otthagyni az exoták sárgabélyeges piacát. A legközelebbi napokban már az Amerikai bankot, a Fabankot és a Magyar-német mezőgazdasági részvényt helyezik át a hivatalos forgalomba. Egyébként az alábbi tényleges árfolyamokat sikerült megállapitanunk: Amerikai bank, uj 7—9, Amerikai bank, régi 8—10, Termelők bankja 8—9, Mobilbank 9.5—10, Böhm hordó 3, Demecseri 16—18, Foresta 37—40, Herendi porcellán 9—9.5, Ingéfa 10—12, Községi nyomda 8—9, Kéve 1.8—2.

Az Athenaeum és Franklin érdekközössége. Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. rendkivüli közgyülése, mint ismeretes, elhatározta, hogy eddigi harmincmillió K-ás alaptőkéjét nyolcvanmillió K névértékre emeli. Az uj részvénymennyiségből 150.000 darabot 1:1 arányban, egyenkint 100.000 K befizetése ellenében a részvényesek válthattak maguknak, 100.000 darab pedig a Franklin tárcájába került, a Franklin Társulattal létesitett megállapodás értelmében. Az Athenaeum ugyanis megszerezte a Magyar Általános Hitelbank tárcájában volt Franklin Társulati részvénymennyiséget és ezáltal ennél a régi, hatalmas nyomdavállalatnál döntő pozicióra tett szert. Ez a tranzakció méreteiben és jelentőségében a legkiemelkedőbb azok közül, amik eddig a hazai nyomdaiparban lefolytak. Figyelmet érdemel az a körülmény is, hogy bár a tranzakció, a két vállalat önállóságát teljes mértékben biztositja, az ország két vezető irodalmi és nyomdai intézetét kétségtelenül mégis fokozottabban fogja képesiteni szép koncepcióju terveiknek eredményes megvalósitásában.

A Magyar szalámigyár egymilliárdos alaptőkéje. A Magyar szalámigyár r.-t. e hó 15-iki közgyülésén alaptőkéjét 500 millió koronáról egymilliárdra emeli föl, uj bankárjának, az Iparbank Részvénytársulatnak közremüködésével. A tőkeszaporitás a vállalat hatalmas üzemeinek további fejlesztésére és internacionális terjeszkedésének kiszélesitésére szükséges.

Bevezették az Aszfalt és Kátrány-részvényeket. A Magyar Mezőgazdasági Hitelintézet R.-T. szerdán vezette be a tőzsdére az Aszfalt- és Kátrányipar R.-T. részvényeit. A vállalat kátrány, épitkezésekhez szükséges, kátránnyal preparált fedőpapir és aszfalt gyártásával, továbbá utak és utcák aszfalttal való bevonásával foglalkozik és általában jó eredménnyel helyezi el gyártmányait, különösképen külföldön. Két gyártelepén, Budapesten és Szeged mellett Szőregen kétszáz munkással dolgozik. Van azonkivül Bécsben is telepe, valamint eladási irodája. Az Aszfalt Részvénytársaság alaptőkéje negyvenmillió korona, amely 200.000 darab 200 korona névértékü részvényből áll. A részvényeket, amelyeket Vas Béla és Társa, Guth Samu vezettek be, 30—37.000 koronás árfolyamon igen élénken keresték.

A Közuti osztaléka. A Pesti Tőzsde irja: A közönség a régebbi igéretek alapján bizton remélte, hogy december hónap első felében a Közuti-részvényeket fővárosi kötvényekre cserélik ki, amelyeket a BSzKRT.-nak kellett volna kiosztani. Ugy értesülünk azonban, hogy a kötvényekhez szükséges papirt csak most sikerült a Budapest Székesfővárosi Közlekedési Vállalat R.-T.-nak megszerezni, ugyhogy a kötvények kiadása több hónappal eltolódott. Mindazonáltal a részvényeseknek nincs okuk aggodalomra. Tudvalevőleg a Közuti részvényesei a BSzKRT által kiadandó kötvények után évjáradékot fognak kapni, amit 0.035 centimes korona alapján állapitottak meg és az augusztusi megállapodás idején ugy alakult, hogy 1600 korona járadékot kapnak 1924 január elsején a Közuti részvényesei. Miután azóta a korona 0.03-ig ment vissza, ennélfogva január elsejével mintegy 1800 korona járadékra számithatnak a Közuti részvényesei. Tekintettel arra, hogy a kötvények kiadása eltolódott, január elsejétől az idei évre esedékes oszalékszelvény ellenében fogja kifizetni a BSzKRT a részvényeseknek darabonkint az 1800 korona kamatot.

KÖZLEMENYEK

A Magyar-Olasz Bank Részvénytársaság igazgatósága Castiglioni Camillo elnöklete alatt tartott ülésén elhatározta, hogy e hónap 20-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe, amelyen az alaptőkének 700.000,000 K-ról 1,050.000.000 K-ra való felemelését fogja javasolni. Az összes uj részvények 2:1 arányban, a régi részvényeseknek fognak felajánlhatni.

A Mobil bank r.-t. igazgatósága a december 12-re kitüzött rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja a 800 millió K alaptőkének 1.8 milliárd K-ra való felemelését. A bank 1922 december 30-án alakult, 400 millió K alaptőkével, amelyet folyó év augusztusában 800 millió K-ra emelt fel.

A Krausz—Moskovits egyesült ipartelepek r.-t. almási Balogh Elemér elnöklete alatt 1923 november hó 30-án megtartott közgyülésen az 1921—22. üzletévre 80 K, az 1922—23. üzletévre 200 K osztalék kifizetését határozta el. A szelvények a Magyar leszámitoló- és pénzváltóbanknál, vagy a vállalat pénztáránál 1923. évi december 7-től beválthatók. A közgyülés az alaptőkének 14 millió K-ról 28 millió K-ra való fölemelését elhatározta olykép, hogy 355.000 drb részvényt 2:1 arányban a részvényeseknek 10.000 K-ért felajánl és a művelet keresztülvitelével az igazgatóságot megbizta.

A Délkelet biztositó és viszontbiztositó r.t. november 29-iki rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy alaptőkéjét 20 millióról 40 millió koronára emeli fel. Minden régi részvény darabonkint 3000 K lefizetése mellett egy uj részvény átvételére jogosit; az elővételi jog az intézet pénztáránál december 8-tól 18-ig gyakorolható.

A Brassói Cellulosegyár R.-T. igazgatósága báró Ullmann Adolf főrend elnökletével tartott ülésében elhatározta, hogy a december 21-iki közgyülésnek részvényenként 500 K osztalék fizetését javasolja. Az alaptőkét 300 millió K-ra emelik, egyrészt a régi részvények névértékének 200 K-ról 2000 K-ra való felemelése, másrészt 2000 K névértékü 1923—24. évi osztalékjogosultságu uj részvények kibocsátása által, melyek 1:1 arányban, darabonként 3500 K-ért, a régi részvényeseknek ajánltatnak fel.

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
„Cinkostársak" és **„Villa Adolfy".**
Kezdete pontban **8** órakor.

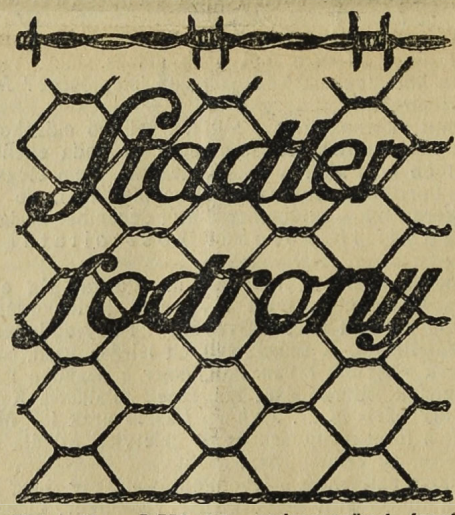

Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ-UTCA 62—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

Lakásépitési akcióhoz
szükséges mindennemü csövek, berendezési és csatornázási cikkek stb. nagy raktára. Tessék ajánlatot kérni! **HASENÖRL EDE,** VI., Csengery-utca 55.

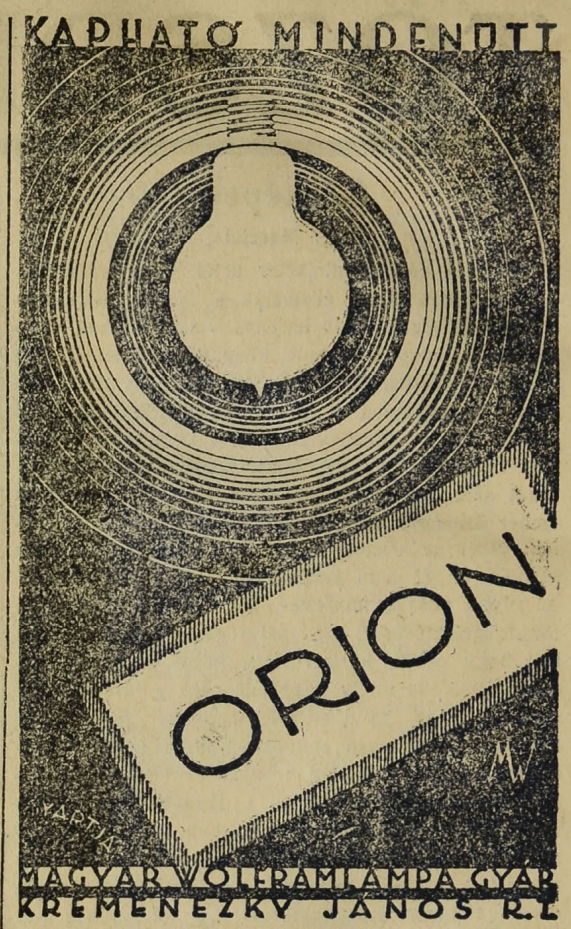

ŐRI ZOLTÁN
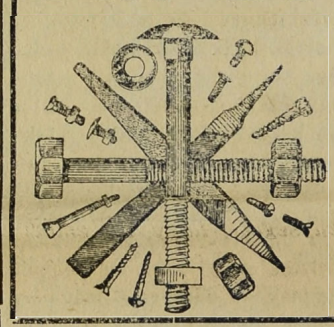
Reszelő- és csavaráru-nagykereskedő
BUDAPEST
NÉPSZINHÁZ-U. 40.
TELEFON:
József 56-46
József 138-09
József 62-84

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

Meinl
meggy-és ribizlei

kiárusitása
reklámáron

Lakkok
Angol és Amerikai gyártmányokkal egyenrangú minőségben készit
Krayer E. és Társa
TEL. 115-29 • lackgyár • TEL. 22-58.
Budapest,
V. ker. Váczi-ut 34 sz.

Telefon: 48-21, 191-46
Sürgönycim: Luxautó
Merkur bérautóüzem
Budapest, VI. kerület
Gróf Zichy Jenő-u. 11.

Fullánkok

Az ajtófélfától

elbucsuzni — ugy látszik — nagyon nehezükre esik. Eleinte azt mondták, hogy a keresztény nemzeti gondolatot akarják megmenteni, azért nem hajlandók eltünni a balteneken. A keresztény nemzeti gondolat sokkal hosszabb életü lesz, mint ők: nem hatott tehát ez az argumentum. Akkoriban minden áron a mandátum-meghosszabbitást akarták bármilyen eszközzel kicsikarni a kormánytól. Ebbe azonban csunyán belebuktak. Néha föl-fölvillant még a reménység, de a végén teljesen elhomályosodott. Most azután a bucsuzás nehéz órái következnének. Hiszen olyan szép volt városházi potentátnak lenni, parancsolni, itélkezni. És most menni kell. De hátha csak vagy féllábbal itt lehetne maradni. És most ezen a féllábon folyik a töprengés. Már valamit ki is töprengtek. A központi választmány révén néhányan ott ülhetnek majd a városházán. No persze komolyabb hatáskör nélkül, de még mindig a régi nimbusz oszló ködében. Aztán megint valami mást eszeltek ki. Hogy közigazgatási bizottság nélkül sem lehet megélnie Budapestnek. Engedje meg hát a magas kormány, hogy a közigazgatási bizottságban tovább is tajtékzó beszédeket tartson a „baloldal hazaárulásáról" Csilléry András. Csak egyszer egy hónapban, de elmehessenek a városházára. Ez ugyan aligha fog sikerülni, de ők mindent megkisérelnek. Igazán megható a hűségük, hogy nem tudnak elbucsuzni a kapufélfától.

A nagy expozé,

az utolsó expozé hatástalanul puffogott el. Sipőcz Jenő polgármester a pénzügyi bizottságban, minden erejét megfeszitette és olyan szépre, de olyan igen szépre mázolta Wolffék „tevékenységét", hogy az embernek szinte belefájdul a szeme. Csak valamit nem tudott mutatni: tetteket, cselekedeteket. Istenem, szavakkal lehet operálni, szavakkal meg lehet tömni ideig-óráig a hivők ülét, de eljön aztán a nap, amikor az emberek meg akarják fogni az eredményeket. Kézzel fogható eredményekre vágynak. A szavakat nem lehet kenyérre kenni, sem a tejbe apritani. Pláne amikor kenyér sincs, meg tej sincs.

Ripka Ferenc

szintén bevonult a destruktivok, az álkeresztények közé, akik tudvalévőleg a fajvédő katekizmus szerint rosszabbak a zsidóknál. Önérzetesen és férfiasan viselkedett Ripka Ferenc a Krisztinavárosi Kaszinó elnökségéről való lemondásával. Tettel bizonyitotta be, hogy nem hajlandó értéktelen jelszavakat lovagolni és nem hajlandó komoly, igaz értékeket eldobni csak azért, mert valaha szabadkőmüvesek voltak. Hiszen ha azok, akik sohasem voltak szabadkőmüvesek, mind csupa zsenik lennének és minden értéket pótolni tudnának, ami azok között van, akik jószándékkal, becsületes tevékenységgel vettek részt a szabadkőmüvesek munkájában! De nem igy van és Ripka belátta, hogy nem szabad a jelszavakon lovagolni. Most azután Szózaték olyan ostromot inditottak ellene, hogy igazán gusztusának kell az embernek lennie a mai közéleti szerepléshez. No de a Szózaték átkozódásaiba még senkinek a haja szála se görbült meg. Hiszen még az ország helyettes miniszterelnöke sem pazarolja az idejét ezeknek az orgánumoknak az olvasásával.

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12.
Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és elad!

Események

Tanácsnokválasztás. Wolfféknak szerdán közgyülésük lesz. Egyike a legutolsóknak. Természetesen felhasználják az alkalmat, hogy még egyszer, egyetlen egyszer tisztviselők sorsa fölött döntsenek. Még egyszer, egyetlen egyszer jutalmazzanak és büntessenek. Ezen az utolsó közgyülésen töltik be a Bárdi István nyugalombavonulásával megüresedett helyet. A kijelölő választmány a tanácsnoki állásra első helyen Barczen Gyula, második helyen Solti Lajos müszaki főtanácsosokat, harmadik helyen pedig Warga László müszaki tanácsost jelölte. Azt mondják, Barczen Gyula megválasztásához nem férhet kétség. Az egyik megüresedett előljárói állásnak legkomolyabb jelöltje Rajháti Ferenc főjegyző, akit szintén szerdán választanak meg. Választanak még egy kerületi tisztiorvost és két kerületi orvost is. Valami egyéb fontos tárgya nincs is ennek a közgyülésnek.

Az első hajnal. Csergő Hugónak, a kiváló irónak, Az első hajnal cimü nagyhatásu drámájának bemutatója a héten zajlott le rendkivüli siker mellett a Renaissance-Szinházban, ahol a megértő közönség nagy szeretettel tüntetett az iró mellett. A napisajtó bőven és nagy szeretettel méltatta Csergő Hugó legujabb irodalmi alkotását; mi csak arra kivánunk itt rámutatni, hogy Csergő is amaz értékek közül való, akikről Wolffféknak az volt a véleményük, hogy nincs helyük a városházán. Neki is mennie kellett, holott ő volt az, aki Bárczy István oldalán megcsinálta Budapest egyik legszebb, legnemesebb célu intézményét, a Népjóléti Központot, amelyet Csergő távozása után teljesen lejáratták. Mostani komoly nagy sikere adna egy kis gondolkodni valót azoknak, akiknek utban volt, ha ugyan ezek szoktak volna gondolkodni.

A Képzőművészeti Társulat kiállitást rendez a főváros mütárgyaiból. A főváros évtizedek alatt rengeteg, óriási értékü festményt, szobrot, vázlatot vásárolt, azonban ez a kulurtörténetileg felbecsülhetetlen értékü vagyon a képzőművészek és a nagyközönség számára ugyszólván teljesen hozzáférhetetlen. A fővárosnak nincs megfelelő helyisége ahol ezeket elhelyezze, a Zichy-muzeumban csak a Zichy-hagyaték darabjai vannak, a Fővárosi Muzeum is csak alig néhány képnek és szobornak tud hajlékot adni, a többi festmény és szobor pedig a főváros különböző hivatali szobáiban van kifüggesztve, ahol sem megfelelő gondozásban nem részesülhetnek, sem pedig a közönség nem láthatja azokat. Egynéhány képet még igy sem tudtak elhelyezni, ezeket beraktározták. A képzőművészek már több izben hangoztatták ennek az állapotnak a lehetetlenségét, azonban a főváros nem tudott a dolgokon változtatni, mert például a Zichy-muzeum a Zichy-hagyaték megfelelő elrendezésére sem nyujt elég helyet. A Képzőművészeti Társulat végre magáévá tette a képzőművészek panaszát és megbizta Paur Gézát, a Társulat főtitkárát, kezdjen tárgyalásokat a fővárossal abban az irányban, hogy a mütárgyakból legalább egy izben kiállitást rendezhessenek. A tárgyalások most fejeződtek be s eredménnyel is jártak, amennyiben a főváros tanácsa hozzájárult ahhoz, hogy a Képzőművészeti Társulat a mütárgyakból kiállitást rendezzen. A kiállitás, amelynek intézésével Karlovszky Bertalant akarják megbizni, januárban nyilik meg és művészi jelentőségén kivül igen nagy kulturtörténeti jelentősége van, mert a főváros gyüjteményében egy-két alkotásával ugyszólván minden jelesebb művész szerepel. Különösen tökéletes az arcképgyüjtemény. A kiállitás anyagáról természetesen külön illusztrált katalógus készül.

A reggelihez teritett asztalon a Meinl gyümölcsiznek is helye van. A Meinl-cég üzleteiben reklámáron árusitják ki a meggy- és ribizke-izt.

Kevesebb pénzbe kerül

a kávéja, ha babkávé és pótlék helyett egymagában az ujfajta „ENRILO"-ból készíti. „ENRILO" tökéletesen pótolja a babkávét. Erősebb, táplálóbb, izletesebb és ezenfelül használatban rendkivül olcsó is. Eme különlegesség minőségéért gyártójának, a **Franck Henrik Fiai** cégnek világhire szavatol.

ENRILO

Palma kaucsuk-talpvédő

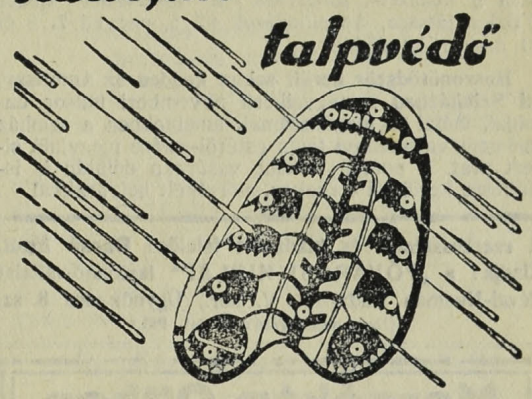

olcsó, tartós, vizhatlan.

CIPÉSZE FELERŐSITI.

ENGEL KÁROLY

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára

CÉGTULAJDONOSOK:
Dr. Holitscher Pál gépészmérnök és **Komját Ernő**

Iroda és raktár: Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.
Gyár: Budapest, VII., Bethlen-utca 21-23.

Alapitva 1885-ben.

Telefon: Keresk. osztály: J. 114—02. Müszaki osztály: J. 49—62.
Gyengeár. oszt.: J. 49—61. Raktár: J. 48—30.

Sürgönycim: „NORIS BUDAPEST"

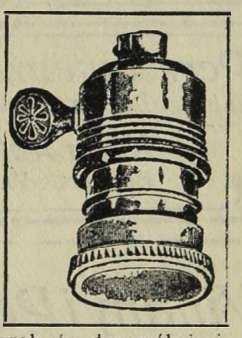

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszoló, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közcsavarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy erős, mint gyenge-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.

Raktárról azonnal szállitok: elektro-motorokat és dynamokat, egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. Szénkeféket minden méretben és minőségben, ugyszintén fémszövet vagy lemezkeféket.

Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamutvagy selyemszigetelésü dynamóhuzalokat minden méretben, varnish-vásznat és szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet és diagonális szövésü köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket, eredeti vulcanfibre-lemez, illetve rudakat minden méretben, szigetelőlakkokat stb.

Állandóan raktáron tartok főző- és fütőkészülékeket minden szabványos feszültségre.

Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.

SZÓRAKOZÁS

A Mézeskalács jelmezei. A Mézeskalács. Emőd Tamás és Szirmai Albert daljátéka, amelynek, végleges megállapitás szerint, szombaton, december 15-én lesz a bemutatója a Király-Szinházban, olyan pazar kiállitással kerül a közönség elé, amilyen Budapesten évek óta nem volt. A jelmezeket, amelyek mese-stilusban vannak tartva, Faragó Géza, a kiváló festőművész, tervezte. Jegy a Mézeskalács első kilenc előadására váltható a Király-Szinház pénztáránál és a szinlapon jelzett árusitóhelyeken. A Mézeskalács bemutatóiáig: szerdán és csütörtökön a nagy sikert aratott volt orosz cári balett együttese játszik. Vasárnap délután Elssler Fanny kerül szinre, mérsékelt helyárakkal.

„A vörös malom" 75-ik előadása. Molnár Ferenc nagysikerü szinjátéka, amely állandóan betölti a Magyar Szinház műsorát, kedden jutott el a 75-ik előadáshoz. A darab azon tul is minden este szinre kerül, továbbá vasárnap délután is, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A „Pompadour" gyönyörködteti ezen a héten is minden este a Fővárosi Operettszinház közönségét. Vasárnap délután „A három grácia"-t adják. A Fővárosi Operettszinház pénztára a jegyeket már december 24-ig árusitja.

A Vigszinház e heti műsorát „A király" dominálja, amelynek minden előadásán zsufolt ház mulat. Szombat jut „Az orvos dilemmája"-nak, csütörtökön este pedig az „Ivanov"-ot adják. Vasárnap délután a „John Gabriel Borkman"-t ismétlik.

A Tavasz ébredése huszonötödször. Wedekind nagyhirü gyermektragédiája, a Tavasz ébredése, hétfőn került szinre huszonötödször a Belvárosi Szinházban. A nagysikerü darab előadását csütörtökön megismétlik. Pénteken és vasárnap este A nagy bariton cimü nagyhatásu komédiát adják, Csortossal a cimszerepben, szerdán és szombaton Zilahy Lajos A jégcsap cimü kacagtató bohózatát ismétlik. Vasárnap délután pedig Szenes Béla kitünő vigjátékát, A buta embert adják.

Legjobban mulat a közönség A rózsalány előadásain a Blaha Lujza Szinházban, ahol e héten is minden este megismétlik az idei szezón legkedvesebb operettjét, mindannyiszor a bemutató kiváló együttesével. Vasárnap délután Rajna és Czobor kedves operettje, a Szépasszony kocsisa van műsoron, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Még csak szerdán és csütörtökön látható a Kamarában Jack London „Vadon szava" és „Ónagysága a kisértet", amelynek a főszerepét Eugén O'Brien játssza. Az előadások fél 5, negyed 7, 8 és 10 órakor kezdődnek.

Huszonötödször került szinre kedden az Andrássy-uti Szinházban a nagysikerü novemberi műsor darabjai, tréfái és magánszámai, amelyekben a szinház csaknem valamennyi tagja estéről-estére megujuló sikert arat. A pompás műsor vasárnap délután is ismétlésre kerül fél 4 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
DECEMBERI UJ MŰSOR.
Fianutta Hildegard, Hans Hauser, Tom Jersi
és a fényes kisérő műsor. ● Kezdete este 10 órakor.

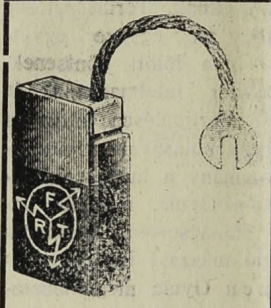

FARKASVÖLGYI-féle
Villamossági és Műszaki Rt.
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 35.
Gyár:
VII., Kövér Lajos-u. 26.
Gyárt:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

PÁRTOS ÉS TÁRSA
KISPEST
ULLŐI-ÚT 78.
Telefon: József 5-57.
FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.
●
Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

VILÁGHIRÜ GUTMANN-FÉLE
ELSZAKITHATATLAN

munkaruhák, libériák, szövetruhák.
GUTMANN J. ÉS TÁRSA, Rákóczi-út 16.

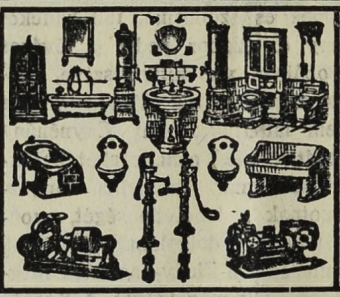

SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

VASÖNTVÉNYEK
POPPER ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTŐDE és GÉPGYÁR
Budapest, VI., Mohács-utca 8. Telefon: 111-47.

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: öntvas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horganylemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle **szabadalm.** fekvő **Diesel-motorok,** »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok,** preciziós **gőzgépek,** modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok,** viztisztitó készülékek, teljes **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina** és **körforgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, szegecselt tartók és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek,** gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

Gummi-lemezek, **Gummi**-tömlők szelepek, zsinórok, formadarabok bármilyen célra, rajz és méret szerint. Kötszerek, betegápolási cikkek és műszerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
GYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐNÉL, BUDAPEST
VI., Vilmos császár-út 53. Telefon: 27-67 és 79-83.

Törött géprészek, repedt vagy kimart kazánok
elektromos és autogén-hegesztése.
Uj berendezések gyártása! — Feleinket az uj eljárásra betanitjuk.
LAKOS ÉS SZÉKELY GÉPGYÁR
Budapest, VI., Béke-tér 3.
Telefon: 80-87. és 132-18.

MAGYAR RÉZHENGERMŰVEK R. T.
ezelőtt Chaudoir G. és Társa
Sürgönycim: „CHAUDOIR"
RÉZHENGERMŰVEI.
BUDAPEST, V., VIZAFOGÓ 1460
Telefon-szám: 19—22. 44—88. 199—99.
Készitenek: Tüzszekrény, vörösréz-, sárgaréz-, tombak- és bronzlemezeket, tárcsákat, rudakat, csöveket, huzalt, „Chaudoir" jelü Vermorel-rendszerü permetezőket és hozzávaló alkatrészeket, valamint vörösréz üstöket.

Hirsch Mihály
Út- és Vasutépitesi Vállalat és Aszfaltgyár
Részvénytársaság Budapest
Iroda: VII., DAMJANICH-UTCA 3. sz.
Aszfaltgyár: IX., SOROK-ÁRI-ÚT 53-55.
A vállalat alapittatott 1842-ben.
A vállalat köre: Útépitési, kövezési munkák, vasutépitési, aszfaltozási munkák, kábelfektetési, villamos-vasutepitkezési, beton- és hidépitési
TELEFON József 44-36, József 89-73.

Hofer István és Tsa
műszaki és olajkereskedés
BUDAPEST
Telefon: 38-86. Podmaniczky-utca 59.

Schwarz Sándor és Tsa
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCA 20.
TELEFON: 162-14.
MEIDINGER FOLYTONÉGŐ- ÉS CHAMOTTE-KÁLYHÁK

OETL ANTAL
VASÖNTŐDE ÉS GÉPGYÁR R. T.
Budapest, X., Asztalos Sándor-út 9. sz.
TELEFON: József 8—32. és József 8—31.
Gyártmányai: Mindennemü vasöntvények sját és idegen minták után, transzmissziók, mindennemü gépek és géprészek, hidak, épület- és egyéb vasszerkezetek, pálma- és növényházak központi fütésberendezéssel, melegágyi ablakok.
Szállit raktárról: Öntöttvas mérlegsúlyokat 50 dkg.-tól 20 kg.-ig, öntöttvas szénvasalókat öntöttvas ülrácsokat, tüzhelylemezeket, répavgógépeket, szőlőzuzókat, ö. v. csöveket stb.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

Mozgókép-Otthon
Szerdán és Csütörtökön utoljára
JACKIE COOGAN
a hét szenzációja:
Dickens 8 felvonásos
„TWIST OLIVER"
regényében.
BIRI NEM AKAR...
Pazar 5 felv. vigjáték
Constance Talmagde gyönyörü alakitása.
ANGOL HIRADÓ
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor kezdődnek.
!!! DECEMBER 14-TŐL UJ MŰSOR !!!
Jegyekről elővételben gondoskodjunk!

Perzsautánzatok
kabátgallér és ujjadisznek
Klein Antal divatáruházában
Budapest, VII., Király-utca 53. sz.

Villányi Pezsgőgyár és Borpince R-T
Budapest, V., Nádor-utca 16
Telefon: 72—01
Gyártelep: Villány

Ára 400 kor.

Tizenkettedik évfolyam — Budapest, 1923 december 21. — 50—52. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 20.000 korona. Félévre 10.000 kor. Állandó melléklet: TŐZSDEI HIRADÓ

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon: 137—15. szám

Karácsony estére

egy kis könyvecskét teszünk le az iróasztalunkra. A könyv diszes, finom, előkelő kiállitásu. Művészi tipografiája, nemes egyszerüsége, szines szépségei megfogják az embert.

A cime: Jézus Krisztus evangeliuma.

Nincs benne egyetlen uj szó sem. A négy evangelium komprimálása az egész. A szerző maga igy ir előszavában: „A jelen mű az Üdvözitő Jézus Krisztus életét és tanitásait a leghitelesebb forrásból, a négy evangeliumból, egységes keretbe foglalva, folyamatosan adja olyanképen, hogy egyfelől nincs semmi benne, ami nem az evangeliumok szövegéből való, másfelől a négy evangelium minden része ugyszólván teljesen bennfoglaltatik. Ilyenképen ez nem más, mint Jézus Krisztus evangeliuma a maga eredeti szépségében és isteni egyszerüségében."

Jézus Krisztus evangeliuma, de nem a kurzusé, nem a politikusoké, nem az isteni igék parazitáié.

Tehát igazi, tiszta, áldott karácsonyesti olvasmány.

Irója nincs a könyvnek. Hiszen az evangelisták irták. Csak az előszó alatt huzódik meg szerényen, igénytelenül egy furcsa név: Bárczy István. Ő volt az, aki a négy evangeliumot egy nevezőre hozta, aki az evangeliumi Babelből egyszerüen, okosan, tisztán, hamisitás nélkül megcsinálta Jézus Krisztus evangeliumát.

Bárczy István?

Csakugyan ő. Ugyanaz a Bárczy István, akit a kereszténység szent nevében destruktivnak minősitettek, akit a „keresztény" politika indexre tett.

Csodálatos lélek. Amig amazok ott sárba taposták mocskos csizmájukkal Krisztus tanitásait, addig ő visszavonult az iróasztala mellé és a szentirást, amelyet biztosan sohasem hagyott el, ujra áttanulta. Összehasonlitotta a négy evangeliumot és egyet csinált belőle. Érzem, éveken át nem csinált egyebet, mint a bibliában kutatott, mig végre leirta az utolsó szót: Budapest, 1922 karácsony.

A városházán ezek alatt az évek alatt, amig Bárczy elmélyedt a bibliában, szidták, rugdosták őt. Őt is, meg a krisztusi tanitás minden olyan igazságát, amelyet Bárczy István a könyvében aláhuzott és vagy kövér fekete, vagy kiáltó piros betükkel szedetett.

Vajjon gondolt-e ilyenkor irás, teremtés közben azokra, akik csak romboltak és akik még most is kiállanak a fórumra és a mellüket verve dicsekszenek: kidobáltuk a zsidó tanitókat, az idegenfaju igazgatókat, kerületi orvosokat...

Ha a Petrovácok csak a Bárczy kis könyvét olvasnák el, meg kellene, hogy tanulják az evangeliumi kereszténységet és elfelejtsék azt a kereszténységet, amelyet ő és Wolff Károly hirdettek három éven át.

Nem tudunk szavakat találni, amelyek determinálni tudnák a Bárczy István és az ő kereszténységüket. Ez a kis könyv a legnagyobb dokumentum a kurzus ellen. A szentirásról van szó. Nem akarunk és nem merünk politikát keverni a dologba. De nem lehet elmenni megilletődés nélkül akkor, amikor azt látjuk, hogy az egyik oldalon ott áll Bárczy István, a destruktiv, a radikális, a fölforgató kezében és ajkán a biblia szent szavaival és a másik oldalon ott állanak a kurzus lovagjai — a gyülölet dalát kornyikálva.

Karácsony estére nagy örömet szerzett nekünk Bárczy István.

Fölcsapjuk a könyvét.

Egy cim: A zsidók hitetlensége.

— Miért nem értitek meg az én beszédemet? Miért nem tudjátok felfogni az én szavaimat. Az ördög a ti atyátok és atyátok kivánságait akarjátok cselekedni. Gyilkos volt ő kezdettől; és nem állott igazságban, mert nincs igazság benne. Mikor hazugságot szól, sajátmagából szól; mert hazug ő és a hazugság atyja. Én pedig ha igazságot mondok, nem hisztek nekem. Ki vádol engem bünnel közületek? Ha igazságot mondok nektek, miért nem hisztek nekem?

Felelték azért a zsidók és mondák neki:

— Nemde, jól mondjuk-e mi, hogy te szamaritánus vagy és ördögöd van?!

És felelé:

— Én nem keresem dicsőségemet. Van, aki keresse és megitélje. Bizony, bizony, mondom nektek: aki az én beszédemet megtartja, halált nem lát mindörökké.

Rakovszky Iván belügyminiszter

éles kritikája a főváros hivatalos apparátusáról

A belügyminiszter nagyfontosságu nyilatkozata a Fővárosi Hirlap számára

Az érdeklődés előterében mindenesetre az uj fővárosi választói jogról szóló törvényjavaslat áll. Legnagyobb sajnálatunkra, a javaslatról mindmáig nem tudunk sem részletesebb ismertetést adni, mint amilyen a félhivatalos kommünikében megjelent, sem pedig annak teljes kritikájával a nyilvánosság elé lépni, mert a törvényjavaslat még mindig a nyomdában van és még a nemzetgyülési képviselők között sem osztották azt szét.

Az első impressziók azonban, amelyet a politikusok és a kommunális politika vezetőemberei meritettek a félhivatalos ismertetésből, nem mondható kedvezőnek. Annyira nem kedvező a benyomás, hogy

még a kormányt jobbról és balról támogató koalíciós pártok egyike sincs azzal megelégedve.

E tekintetben természetesen vezet a Wolff-párt, amelynek a fajvédők ellenzéki mentalitásával való kacérkodása közismert. Amit ők maguk szeretnének elmondani, azt elmondatják politikai barátaikkal, Lehnerékkel, Szózatékkal, Népékkel.

Ezzel szemben azok a politikusok, akik Heinrich Ferenc mérsékelt liberális táborához tartoznak és őszintén, komolyan támogatják a kormányt, mély hallgatásba merültek. Ez föltétlenül gyanus jel és aligha jelenti azt, hogy a javaslatnak minden intézkedésével egyetértenének. Ez a párt állandóan abban a biztos tudatban élt — mondani sem kell, hogy illetékes nyilatkozatok birtokában — hogy összes kivánságait honorálni fogják. Ez nem történt meg, mert különben nem születhetett volna olyan javaslat, amely

az egész baloldali ellenzék éles harcát fogja kihivni.

Kétségtelen azonban, hogy a liberális sajtó és liberális politikusok részéről elhangzott kritikák meg sem közelitik a fajvédő sajtó türelmetlenségét. Ez a sajtó kritizálás helyett — régi szokása szerint — vádaskodik. Igy történt a napokban is, amikor a Szózat azt irta, hogy Rakovszky Iván belügyminiszter a törvényhatósági választásokról szóló javaslat kidolgozása előtt nem hallgatta meg a fővárosi szakemberek véleményét.

A Fővárosi Hirlap számos esetben emlitette meg, hogy a főváros vezetői, a polgármester, Folkusházy alpolgármester, nem is emlitve Wolffékat, a belügyminiszternél jártak. Nyilvánvaló volt tehát a fajvédő sajtó ferditése. Módot kerestünk mégis, hogy megkérdezzük

Rakovszky Iván belügyminisztert,

aki a Fővárosi Hirlap kérdésére a következőket volt szives válaszolni:

— *Több, mint egy esztendővel ezelőtt Sipőcz polgármester ur utján fölszólitottam a főváros hivatalos apparátusát, dolgozzanak ki a fővárosi választásokról tervezetet. Ezt később többször is megsürgettem. Azonban mind a mai napig semmiféle tervezetet kezeimhez nem kaptam. Értesülésünk szerint az a tervezet, amit kidolgoztak, a főváros jogügyi bizottsága előtt fekszik. A jóakarat részemről nem hiányzott. A Szózat támadása tehát teljesen alaptalan.*

Nem lehet kétséges a belügyminiszter érdekes nyilatkozata után, minthogy

a városházán elkeseredetten és a kormányhatalommal dacolva amerikáztak.

Amerikáztak azért, mert azt hitték, hogy terrorisztikus eszközeikkel és jelszavaiknak örökös ismétlésével ki fogják harcolni mandátumaik meghosszabbitását, mint a hatalom megtartásának egyetlen eszközét. Ők tudják, hogy miután ez nem sikerült, nekik ugyis mindegy: nem sokat törődnek tehát végeredményben az egész választójoggal, amely az ő számukra nem hozhat feltámadást.

Az ellenzéki pártok álláspontja

Az ellenzéki pártok közül a demokraták legfőbb kifogása az, hogy a választók névjegyzékének uj összeirását az igazoló választmányra akarják bizni, amelyben tudvalevőleg Wolffék emberei ülnek bent. Az igazoló választmány a régi listák alapján akarja az összeirást végezni, már pedig

az ellenzék a régi listákat már régen hamisaknak bélyegezte.

A demokraták tehát mindenekfölött uj összeirást követelnek, amely összeirást azonban nem szabad a mai igazoló választmányra bizni.

A szociáldemokraták igen élesen fognak harcolni a hatéves domicilium ellen. Tény, hogy ez Wolfféknak nyujtott szivesség, mig a szociáldemokratáknak érzékeny veszteség, hiszen a munkásnak nincs módjában évtizedekig egy helyben lakni. Az örökös tagság a szociáldemokraták szerint uj virilizmus, amelynek régi formájától megszabadulván, az most uj formában akar életrekelni. Sulyos sérelem a munkásság számára az is, hogy a belső kerületek jobbmódu rétegei több mandátumhoz jutnak, mint a külső kerületek vagyontalan lakossága.

Természetesen a kifogásoknak még egész légiója fog elhangzani: ma azonban még várakozó álláspontra helyezkedik az ellenzék, mert nem ismeri a javaslat szószerint való szövegét.

Az ötvenéves rendőrség multja és jelene

Kik voltak a legrégibb főkapitányok? — A rendőrség és közbiztonság a Thaisz-korszakban — A fejlődés útja napjainkig

Ötven esztendős megszületését ünnepelte december 15-én a fővárosi rendőrség: ötven éve mult ezen a napon, hogy a félszázad előtti Pest, Buda és Óbuda, amelyeknek három választott városi főkapitánysága volt, — Pest város főkapitánya Thaisz Elek, Buda város főkapitánya Kovács Károly, Óbuda mezőváros főkapitánya Lomniczy József — összeolvadt egységes fővárossá s 1873. december 15-én az egyesitett fővárosi rendőrség államositttatott. A belügyminiszter ekkor budapesti rendőrfőkapitánnyá Thaisz Eleket nevezte ki, ő lett az első budapesti rendőrfőkapitány. Ötvenéves pályafutásán a budapesti rendőrség valóban európai nivóra emelkedett, ami annál jelentősebb, mert hiszen a külföldi fővárosok rendőrségeinek multja évszázados.

Az ötven esztendő első évei és az ötven esztendő előtti idők teljesen primitiv képet mutatnak.

Az ősrégi főkapitányok

Osváth Pál, Biharmegye volt csendbiztosa irja „Közbiztonságunk multja és pandurkorom emlékei“ cimü könyvében:

„Budának már 1688-ban Preimer Farkas volt a főkapitánya, akit és utódját 1703-ig a kamara-igazgatóság nevezte ki. Ezután választás utján az első főkapitány 1703-ban Neander-Beát János lett, aki előzően császári élelmezési igazgató volt. Harminc forint évi fizetése volt s egy disznótoron halt meg 1730-ban. Utána következtek Poschgall Antal, Petz Maximilián, Gothard János, Kágl József, Wittnesser Mihály, Pásztori János, majd 1839-ben Patisz Mihály.“

Ebben a korszakban magyarul alig tudtak ezek a főkapitányok, a törökök kiverése után ebben az időben a kipusztitott magyarság helyébe németek és rácok telepedtek.

Ennek a kornak emlékét örökiti meg Rákosi Jenő Szántó cimü dalának e versszaka:

Pest-Budáról sok nép kijár,
Nyelvünket alig érti már.
E városban a magyar szó
Ritka, mint a fejér holló . . .

A rendőrségnek a tolvai cigányokkal és a verekedő rácokkal volt legtöbb baja. 1773-ban Paschgall Antal főkapitányt az akkori szocialista tüntetések alatt záptojásokkal dobálta meg a csőcselék... 1722-ben 156 forint lett a főkapitány fizetése, ezenkivül kapott egy hizott sertést és kétakó sört. 1773-ban ötszáz forintra emelkedett az évi fizetés, de ebből a főkapitánynak fizetnie kellett az egész rendőrszemélyzetet. 1848-ban főkapitányok voltak két-három hónapos időközökben Szekrényessy Endre, Lombay Imre, Horváth Károly, majd 1849-ben Tenczy Szilárd. Tenczit Hainau uralma alatt ismét Lombay Imre váltotta fel. E sürü változások oka az volt, hogy a főkapitányok egymást kiintrikálták, ami annál könnyebb volt, mert a besugás intézményes, csaknem törvényszerü szokás volt. 1851-ben Trottmann von Oestereck lett a főkapitány, aki Pest, Buda és Óbuda fölött is rendelkezett. Trottmannt Smerling idejében követte Worafka, majd Thaisz Elek rövid ideig. Összetüzött Szentkirályi László polgármesterrel, felfüggesztették állásától, a per azonban felmentéssel végződött s 1865—1884-ig ismét Thaisz Elek a főkapitány.

Pestváros polgári rendőrsége

A budapesti államrendőrség államositása az 1881-ik évben a XXI. t.-cikkel nyert ugyan végrehajtást, de egész sereg intézkedés mutatja, hogy az államositás már 1873-ban megtörtént s a későbbi, 1881-iki törvénycikk csak megerősités jellegével birt.

Jóval a hetvenes évek előtt az ugynevezett darabontőrség tartotta fenn Pesten a rendet, majd az 1849-iki fegyverletétel után az osztrák császári hadtest rendőri osztálya, mig a felszabadulás után megszerveződött a mai rendőrség alapja: Pest város polgári rendőrsége. Thaisz Elek főkapitány uralmának első korszaka 1861—1872-ig tartott, majd 1873-ban ismét korlátlan ura lett a már államositott rendőrségnek. A hetvenes években megindult a szervezési munka s kialakult a pestvárosi rendőrség képe. Az akkori Pest négy külvárosában külön-külön kapitányi állásokat szerveztek. Az alkapitányok mellett müködött egy tollnok, egy irnok, öt-hat rendbiztos, két-három őrvezető és egy rendőr-szolga. A központi főkapitányság hivatalában müködött két hadnagy, a vásári és beszállásolási ügyek vezetője, két biztos és három térbiztos, három tüzfelügyelő, akiknek egyike éjjeli szolgálatot tartott s éjszakánként figyelte a városháza tornyából, vajon nem ütött-e ki tüzveszedelem. A városháza tornyából ugyanis kényelmesen belátható volt egész Pest...

Rendőrbiztosok és darabantok

A pestvárosi főkapitányság épülete a Hatvani-utcában (Kossuth Lajos-utca) volt. A rendőrség összes létszáma ekkor 147 rendőrbiztosból, 250 darabontból állott, minden ötszáz lakásra jutott egy rendőr. A népszámlálás adatai szerint ekkor Pest összes lakossága 201.911 lélek volt, Buda lakossága 54.577 ember. A közbiztonsági viszonyok ekkor nem valami virágzó állapotban voltak, az ekkor még tulajdonképen önkormányzati rendőrség — amint ez hiteles feljegyzésekből megállapitható — „büntettesekkel és a betörővilággal csak annyiban foglalkozott, hogy közös lebujokba és korcsmákba jártak“. A rend fenntartása a rendbiztosokon kivül a poroszló vagy darabontőrség kezében volt. Ez a fegyveres csoport egy poroszló-hadnagyból, egy őrmesterből, öt tizedesből, kétszáz poroszlóból, tizenkét lovasrendőrből és tizenkét lovaskerülőből állott. 1872-ben a két főváros, Buda és Pest egyesitése megtörténvén, kimondta, hogy „e területen a rendőrséget egységes szervezettel az állam „fővárosi rendőrség“ név alatt saját közegei által szervezi.“

Ebben az időben, 1872-ben, Pest város főkapitánya Thaisz Elek volt, Budáé Kovács Károly, Óbudáé pedig Lomniczky József. A három főkapitány és a belügyminiszter, valamint a főváros között még közel egy esztendeig folytak a tárgyalások, amig végre 1873 december 8-án a belügyminiszter szigoru leiratával felszólitotta a főváros törvényhatóságát, hogy sürgősen foganatositsa az átadást. 1873 december 15-én a rendőrség az állam, illetve a belügyminiszter közvetlen rendezése alá került. Ekkor a belügyminiszter Thaisz Eleket főkapitánnyá nevezte ki. A rendőrbiztosok ekkor uj egyenruhát kaptak: kék mente, fekete zsinórzattal, fekete nemezkalap, fehér forgóval, karjukon a város szineit viselő szalag, gallérjuk alatt számjeles rézlemez. A darabontok egyenruhája szintén sötétkék volt, a sujtás zsinórzata azonban a város szineit jelezte, sapkájuk pedig vörös volt, mint a mai hordár-sapka.

A közbiztonság legzülöttebb korszaka

A Thaisz-korszak ez idejéből okmányok és feljegyzések alig maradtak fenn, mert amikor a tisztogató munka és vizsgálatok megindultak, minden áruló okmányt és aktát megsemmisitettek. A darabantőrség megszüntetésével a rendbiztosok létszámát felemelték s megalakult a rendőrkémek tekintélyes számu serege. Ezek feladata volt a pályaudvarok és hajóállomások megfigyelése büntény esetén. E Thaisz-korszakban alakult meg a besugók intézménye is. A közbiztonság legzüllöttebb korszakát élte. Általában nagyobbarányu büncselekmények ismeretlenek voltak a még kisvárosi Pesten, a büncselekmények mindig kapcsolatosak voltak a teljesen züllött éjszakai élettel.

A külső városrészeken, a mai Király-utca és Lipót-körut tájékán huzódtak meg a tivornya-helyek, büntanyák, zenés kávéházak, tánchelyek, a belváros területén pedig a kártyabarlangokat rejtegető kávéházak. A legnevezetesebb lokalitások egyike volt a Király-utcai Berger Málcsi. A Hajóstéren volt a Horgony-terem, a mai Operaház helyén, zsibvásár közepén. Itt zajlottak le a hirhedt Debardeur-bálok, amelyeken a nők egyetlen ruházata az álarc volt. Orfeumszerü mulató volt a Király-utcában a „Blaue Katz“, itt belépődij mellett szerepelt az első állandó társulat Pesten. Zsufolásig megtelt minden este több izben járt ott a walesi herceg is magyar mágrások kiséretében. A Lipót-körut helyén volt a Tüköry-gát, körülötte hatalmas fatelepek. A város felé az Uj épület, Pest legnagyobb kaszárnyája határolta. A fatelepek pompás buvóhelyei voltak a kétes alakoknak. Télen-nyáron itt tanyáztak a hires betörők és zsebmetszők, faraktások alatt, rejtett barlangokban. Az akkori pesti fakereskedők türték, mert viszont vigyáztak a fára. Ez a vidék a hetvenes években annyira veszedelmes volt, hogy a Transport-házban (a mai Nádor-kaszárnya) levő katonáknak csak csoportosan volt megengedve a fatéren keresztül a közlekedés. A mai Vigszinház helyén a „Neue Welt“ cimü mulatóhely volt. Itt álarcban a legelőkelőbb társaság is megfordult s nem egyszer táncolt ott hajnalig maga Thaisz főkapitány is a hirhedt Luft Rézivel. Amikor lebontották s helyén a Vigszinház épitkezései folytak, a pincehelyiségben nagy számmal találtak emberi csontvázakat a kőmüvesmunkások...

Ötven esztendő előtt ilyen volt a mai világvárosi szinvonalon álló pesti rendőrség és pesti közbiztonság. A régi följegyzések megemlitik, hogy Thaisz főkapitánynak büne csak az volt, hogy nem ütött szét erélyel korrupt alárendeltjei között.

A fejlődés útja a mai napokig

A Thaisz-korszak bukása után 1885 márciusáig Pekáry József lett főkapitány, majd Török János s ekkor már kialakulóban volt a modern magyar rendőrség. A Bach-korszakbeli alakokat már eltávolitották, egyrészük börtönbe jutott s amikor Jekkelfalussy kormánybiztos átvette ideiglenesen a rendőrség vezetését, Török János főkapitány magyarul érző és képzett tisztviselői kart gyüjtött maga köré. Komoly jogászpályává vált a rendőrtisztviselői állás. Sélley Sándor főkapitánysága idején, majd Rudnay Béla és később Boda Dezső vezetése alatt a budapesti rendőrség világvárosi nivóra emelkedett. A világháboru fergetegében Sándor László vezetésével állita meg helyét, majd belekerült a rendőrség is a forradalom és vörös uralom igájába. Az ujjáépités munkája Mattyasovszky György, Nádosy Imre és Marinovich Jenő főkapitánysága alatt ma már befejeződött s a fővárosi rendőrség hatalmas, európai nivóju szervezete a számos megpróbáltatás után ma sok olyan eredménnyel dicsekedhetik, amelyet egész Európa rendőrsége elismer.

Az egész főváros közönségének elismerése köszöntötte december 15-én a budapesti rendőrséget, amely hüséggel kitart őrhelyén, ötvenéves fejlődésének virágjában. (—y —i.)

VERŐ ARNOLD
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐ
TELEFON: 112-55.
TŐZSDEI HIVÓSZÁM: 44-34.
BUDAPEST, V., NÁDOR-U. 32.

„OFA“
HOLZINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT
ZÜRICH.
BUDAPEST, V., ZOLTÁN-U. 16.

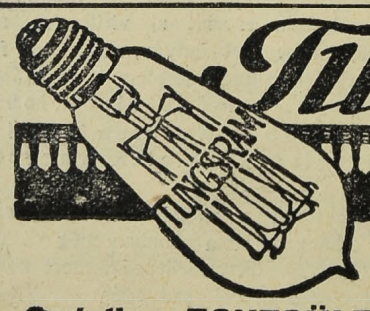

Alkotások

Irta: dr. **Déri Ferenc**, Budapest székesfőváros ny. polgármestere.

A három testvérváros egyesitésének az ötvenedik évfordulója alkalmából sok szó esett az alkotásokról. Egyebek között két olyan kijelentés is hangzott el, amelyekkel szemben lehetetlen kötelességmulasztás nélkül elhallgatni bizonyos megjegyzéseket. Nem csupán az igazság érdekében, hiszen az igazságnak talán nincs is szüksége védelemre. Mert az igazságot lehet egy időre elnyomni, de ha akár koporsóba zárják is, onnan is feltámad és elfoglalja méltó helyét a világon.

A jelzett két kijelentés egyike körülbelül azt mondja, hogy Budapest hatóságainak és tisztviselőinek a háboru előtti egy-két évtizedes munkája csak épületekben, kövekben és falakban való alkotásokat hozott létre. A másik úgy szól, hogy alkotni csak kölcsönpénzzel lehet. Az egyik az igazságnak mond ellent, a másik ennél is veszedelmesebb, mert tagadhatatlanul bizonyos mértékü defaitizmust rejt magában. Az előre való megnyugvást abban, hogy miután kölcsönt nem lehet kapni, fölösleges az alkotásokkal foglalkozni. Pedig alkotni kell, e nélkül megáll az élet, vagy ujat létesiteni, vagy javitani a meglévőt. És hogy lehetséges, hogy kölcsön nélkül, sőt pénz, illetve költségtöbblet nélkül is lehetséges, azt tapasztalatok és példák bizonyitják.

De foglalkozzunk előbb az első kijelentéssel. Tévedés azt hinni, hogy Budapestnek csak épületekben vannak meg az alkotásai. Vannak intézményekben is. A kérdéses időből való pl. a napközi otthonok intézményének a megalkotása. A napközi otthonoké, amelyek rendeltetése az, hogy azoknak a gyermekeknek, akiknek napközben a szülők elfoglaltsága, vagy egyéb ok miatt nincsen otthonuk és felügyelet nélkül a rontásnak volnának kitéve, otthont adjanak az iskolában, ahol játszhatnak, dolgozhatnak, az olvasószobákban olvashatnak, sőt az étkezőben jól is lakhatnak. Vajjon nem olyan intézmény-e ez, amely méltó a nemzeti és keresztény eszmékhez? A kérdéses időben létesültek továbbá — eltekintve most az épületektől — a kisdedóvók; a polgári iskoláktól különválasztott és önállósitott, tehát céljaiknak sokkal inkább megfelelő felső kereskedelmi iskolák; a szakirányu iparostanonciskolák, stb. Talán fölösleges is folytatni a felsorolást, hiszen nem a méltatás a cél, hanem csak annak a bizonyitása, hogy vannak a fővárosnak intézményekben is olyan alkotásai, amelyek legnagyobb részére ráillenek a latin költő azon szavai, hogy „aere perennius".

És most lássuk a másik tételt. Budapesten a háboru előtti egy-két év alatt, kölcsön-pénznek a külön igénybevétele nélkül és lényegesebb költségtöbblet nélkül létesültek egyebek közt a következő alkotások. A fővárosi elemi iskolai helyi tanterv. Olyan hazafias és olyan erkölcsi alapokon, hogy ma is ezt használják. A szakfelügyelet. Erről az intézményről a főváros közoktatásügyi bizottságának a legutóbbi ülésén a mai vezetőség ugy emlékezett meg, hogy „az 1912-ben létesült szakfelügyelői intézmény általános megelégedésre működött, egészen az 1918. év végéig" és javasolja, hogy térjenek vissza az 1912-iki szabályzathoz. A pedagógiai szeminárium hazai és külföldi tanügyi körökben elismerést és dicsőséget hozott Budapestnek. Polgári továbbképző iskola. Nemcsak hogy külön áldozatot nem igényelt, hanem a költségvetése fölösleggel zárult. A szakirányu kereskedőtanonciskola. Egy fillérrel sem került többe, mint a régi, általános irányu, céljának tehát sokkal kevésbbé megfelelő e fajta iskola. A pályaválasztási tanácsadó. Sikeres működése volt, közben a zavarok miatt, ugy látszik, meg kellett ugyan szünnie, de mostanában sokat lehet olvasni arról, hogy tanügyi körök szeretnék ujból megvalósitani. A testnevelési reformok: a szabadtéri torna kiépitése, a magyar nemzeti játékok és sportok felujitása, a gyógytornaiskola. A kerti és erdei iskola. A szünidei napközi otthonok és üdülőtelepek. A játéknapok és kirándulások intézményessé tétele. A gyermekek gazdasági munkájának a megszervezése, ami különösen a háboru alatt tett hasznos szolgálatokat.

És a többi. Hiszen lehetne még folytatni, nemcsak a közoktatásügy terén, hanem más téren is. De talán fölösleges, amikor ezekből a példákból is világosan látható, hogy az alkotásokhoz nem mindig kell kölcsönpénz, sőt költségtöbblet sem kell mindig.

Nincs olyan idő, legyen az bármily mostoha is, amikor ne lehetne alkotni. Ott van pl. a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő épitése, eléggé sulyos és mostoha időben indult meg. Kár, hogy nem folytatódott olyan tempóban, hogy elkészülhessen, mert ennek a műnek az elkészültével lehetett volna a legméltóbban megünnepelni és emlékezetessé tenni Budapest megteremtésének ötvenedik évfordulóját.

„A közönség helytelenül fogja fel a kormánybiztos hivatását"

Beszélgetés Ters'yánszky Kálmán helyettes államtitkárral, a főváros leendő kormánybiztosával

A belügyminiszterium Országház-utcai ódon épületének III. emeletén van Terstyánszky Kálmán helyettes államtitkár hivatali szobája. A belügyminiszterium V. ügyosztálya van itt, ahol a fővárosi és községi ügyeket intézik. Ujonnan emelkedő fal zárja el az egyszerüen berendezett hivatali szoba ablakait, kopácsolás, lárma hangzik mindenünnen, emeletet épitenek a miniszterium épületére.

Kedvesen, kissé csodálkozó arccal fogad Terstyánszky Kálmán helyettes államtitkár, aki rövidesen, mint kormánybiztos fogja vezetni Budapest ügyeit. Középtermetü, kerek, nyugodt arcu férfi, őszülő szőke haja gondosan fésült, nyirott szőke bajuszában is sok már az ősz szál. Háttal ül a világosságnak, ugy hogy a félhomályos hivatalszobában alig figyelhetem meg arcvonásait.

— A városi politikáról és annak feladatairól szeretné a Fővárosi Hirlap olvasóközönsége Méltóságod véleményét hallani.

— Milyen alkalomból? — kérdi mosolyogva.

— Mint a főváros leendő kormánybiztosától!...

— Látja, ez az! Leendő... Ön éppen olyan jól lehet Budapest kormánybiztosa, mint akár én.

— Politikai körökben eddig megcáfolatlanul tartja magát a hir Méltóságod kormánybiztosságáról, hamarosan itt van december vége és a kinevezés minden bizonnyal meg lesz a napokban!

— Ma december 19-ike van, még 12 nap mulva lesz csak vége az esztendőnek, azalatt sok minden történhetik, — válaszolja derüsen. — Beláthatja, hogy addig, amig a kinevezés nem tény, semmi nyilatkozatot nem tehetek.

— Akkor arra kérjük Méltóságodat, legalább egy fényképet adjon.

Hangosan fölnevet.

— Évek óta nem csináltattam fényképet — mondja.

Bucsuzóul még egy kisérletet teszek.

— Legalább azt engedje meg Méltóságod, hogy rajzolóművészünk néhány percre igénybe vegye idejét.

— Mi lenne annak a célja? — kérdezi.

Józsefváros

Irta: Pogány Béla

Bevallom, indigéna vagyok a Józsefvárosban. Mondhatnám ugy, hogy Budapestre is csak beszármaztam; de Budapest magához ölel mindenkit, a Józsefvárosban azonban ki kell állani a tüzpróbát, át kell hasonulni a bennszülöttekhez, meg kell szokni, meg kell szeretni a szokásaikat.

Vándorutam egy tul a dunai kis faluból indult és a Terézvárosból, az Erzsébetvároson át jutottam el tizenkét esztendő előtt a Józsefvárosba. Itt azután végetért a nomád-élet, féktelen, forrongó, destruktiv proletár-hitem mellett is nyárspolgárrá lettem. Azzá tett engem is, mint mindenkit a Józsefváros. Mert ilyen ennek a nehezen melegedő, de örök hüséget esküvő városrésznek a levegője. Hallottam orvosi módszerről, amely a beteg tüdőt elmeszesiti, megöli: de eléri azt, hogy a betegség nem terjedhet tovább. Valahogy ilyen ez a Józsefváros is. Jön a nyárspolgárság szérumával, elmeszesiti a forrongó indulatokat és gátat vet — ahogy azt most divatos mondani — ugy a jobb-, mint a baloldali kilengéseknek. Nincs is baj addig, — mondják itt a nyárspolgárok — amig a Népszava itt van a Józsefvárosban, amig a józsefvárosi enyhe levegőt szivják a szocialista követ urak és a Sörház-utcát is meg lehetne szelidíteni, ha egy szép napon elrendelné a székesfőváros tekintetes tanácsa, közgyülése, vagy akár a magasságos közmunkatanács, hogy az ébredők utcája is szőröstől-bőröstől áthelyeztessék a Józsefvárosba. Ehhez azonban nemcsak a technika vivmányai nem állanak rendelkezésre, de Wolffék sem lennének hajlandók ebben a levegőben elsorvasztani az intranzigens fajvédelmet, legfőként pedig a józsefvárosiak nem engednék be a maguk városrészébe a Sörház-utcát.

Mert a józsefvárosi embernél békésebb és egyben lelkesebb lokálpatrióta nincs a föld kerekségén. Amikor beszármaztam ide és fölütött sátorfám alatt elhelyeztem az iróasztalomat, hosszu ideig csapodár módon kalandoztam el más városrészekbe. A Terézváros kávéházai, a Belváros sétáló-utcái és „mafla-sarkai", az Erzsébetváros szinházai nem szüntek vonzóerőt gyakorolni. De aztán jöttek az évek, jöttek a barázdák a homlokomon és a szétszórt fehér hajszálak a fejemen. De minden fehér hajszálért meleg emberi szivek megismerése, gazdag baráti érzések kárpótoltak és egyszer csak azt tapasztaltam, hogy este, amikor a bolygó lelkek vándorolni indulnak, megmerevedett a lábam a Rákóczi-utnál: nem lehetett áthágni a Józsefváros határát. Pedig ez a határ nem szilaj folyam, nem égbenyuló zordon hegylánc, csak egy képzelt demarkációs vonal, amelyen ha átlép a józsefvárosi ember, elfogja a szivét a honvágy. Aki elszármazik is innen, hazajáró lélek marad mindörökké... A Józsefvárosnak ninesenek lehelletfinom szárnyu efemeridái, amelyek nyáron rajokban röpdösnek a villamoslámpák körül és harmadnapra élettelenül hullanak le. Ez az emberi hüség városrésze, ahol minden férfi elszánta, hogy Philemonja és minden nő eltökélte, hogy Baucisa lesz a maga utcájának.

Amit Heine Berlinről mondott, nyugodtan ráillik Budapestre is: Budapest egyáltalán nem város. Budapest csupán azt a helyet bocsátja rendelkezésre, ahol összegyül egy sereg ember, akiknek a hely tökéletesen közömbös. Az átutazó idegen csak a hosszan elnyuló, egyforma utakat látja, a hosszu, széles utcákat, melyek zsinórral és többnyire egyetlen ember önkényes akarata szerint épültek és egyáltalán nem világositanak föl a tömeg gondolkodásmódjáról. Ami azonban áll Budapestre, az nem illik rá a Józsefvárosra. Én azt hiszem, itt használják el az emberek a legtöbb kalapot és nem tudom miért nem alapitott már valaki itt kalapgyárat, hogy a más városrészekből való importot sikerüljön megakadályozni. Sok kalap kell a józsefvárosi embernek, mert az adjon isten, fogadj isten sehol olyan divatban nincs, mint itt. Mindenki tudja a másikról, hogy kicsoda, mivel foglalkozik, mit ebédelt és mennyit vesztett az éjszaka a chemin de fair-en. Mindenki bekapcsolódik itt az egymás életébe: névszerint ismerjük a konfliskocsisokat, parolával köszöntjük a rendőrt, friss pletykáért járunk a nagyvendéglőbe, de ha komoly státus-titkokat akarunk megtudni, akkor félpár debreceni mellett meginterjuvoljuk a pitlibar friss-humoru tulajdonosát. És láttam már éjszakának évadján, hogy a házak összebujtak egy kicsit csevegni és hallottam, amikor egy piszkos, földszintes házacska fájdalmas csuklással sirta el reménytelen szerelmét a négyemeletes bérpalotának.

Lelke van itt mindennek, még az élettelen tárgyaknak is. Emberek laknak itt. A demokráciáért lelkesednek és melegen szeretnek. A demokrácia az alapja minden szeretetnek, sőt azt mondhatnám, hogy maga a szerelem a demokrácia legfelső foka.

Mert hogy a szerelem is benne van itt a levegőben. Csodálom, hogy ugy tavasz idején nem az ujjukon verseket skandálva járnak itt az emberek. Nem a viharos nagy szerelmek, nem a testet véresre maró indulatoknak, hanem a finom, szentimentális, elboruló, mélyen érzett nemes szerelmek klasszikus hazája ez a vidék.

Ottilia jut az eszembe. Az ábrándos szemü, tüdővészes, lenhaju Ottilia lelke suhan el a tollam fölött. Ottilia, azaz hogy Noemi. A Jókai Ottiliája, a Jókai Noemije. A nagy iró legszebb, legtisztább, legromantikusabb szerelme. Finom, mocsoktalan, diadalmas volt ez a szerelem, amelyet csak — óh ez az örökség nekünk is megmaradt — a kipróbált józsefvárosi pletyka szennyezhetett be. Jókai akkoron a Stáció-utcában lakott és a Terézvárosnak volt a követe. Mint képviselőhöz, vagy mint iróhoz fordult-e Ottilia anyja Jókaihoz, nehéz lenne megmondani: de valószinü, hogy a nemesszivü emberbará-

— A főváros közönsége joggal kiváncsi arra, aki rövidesen a sorsát fogja intézni.

— A közönség helytelenül fogja fel a kormánybiztos hivatását... — mondja elgondolkozva az államtitkár, azonban egyszerre abbahagyja a beszélgetést, ugylátszik attól tart, hogy a végén mégis nyilatkozat lenne belőle.

A belügyminiszteriumban Terstyánszky Kálmánról mindenki hizelgően nyilatkozik. A legillétékesebb talán az altisztek nyilatkozata. Galambőszhaju, töpörödött öreg bácsi mondja ezeket:

— Tiz éve ismerem már a méltóságos urat. Nagyon finom ember, nem törődik semmi mással, csak a hivatalával.

Még egy, igen tekintélyes külsejü altisztet kérdeztem meg. Az is hasonlókat mond.

Havass András.

A lakbérekről

Irta: **Dr. Halom Dezső,** a Magyar Általános Ingatlanbank Rt. vezérigazgatója

Nyolc év óta nagyon sokszor foglalkoztatta a közvéleményt a lakbér kérdése.

A sok mindenféle felszólalás és cikk azonban, mely e tárgyban elhangzott, eddigelé nem érintette komolyan a közönség érdekét. A lakbérek, mindenféle mozgalmak és ellenmozgalmak dacára annyira jelentéktelenné sülyedtek le, hogy ugy az üzletekben, mint háztartásokban elvesztették komoly tényező jellegüket.

Most kezd ez a kérdés komolyabb sulyt nyerni. A bérek lassanként ismét komoly kiadás jellegét fogják ölteni. Az üzlethelyiség és a lakás mindig a legfontosabb életszükségletek egyike volt és ehhez képest a bér a kiadások között ugy békében nálunk, mint a háboru megszünte óta a külföldön mindenütt a magánbudget komoly tétele lett. Nálunk ez csak most készül.

Most látszik, hogy e részben milyen elhibázott politikát folytattunk. A kivételes lakbérleti jogalkotásnak tulajdonképen az volt a hivatása, hogy a lakásinséggel küzdjön meg és ugy a lakókat, mint a kereskedőket óvja meg attól, hogy tömeges felmondások folytán válságos helyzetbe kerüljenek. A sulypontnak tehát a felmondhatatlanságon, vagy a felmondások korlátozásán kellett volna lennie. Ehelyett a lakbérek korlátozását, sőt leszállitását, tehát a háztulajdonosok kisajátitását és a lakók kedvezményezését eredményezte. Ezáltal belevitte a köztudatba azt az érzést, hogy a lakásért komoly pénzt fizetni nem kell. A pénzérték sülyedésével párhuzamosan a lakbérek nemhogy nem emelkedtek, hanem sülyedtek, holott a helyes politika az lett volna, hogy a béreknek állandósága biztositassék és rohamos emelkedése elhárittassék.

Ezer meg ezer szempont nyilvánvalóvá tette, hogy ez igy nem maradhat és a kormány végre is kénytelen volt rátérni arra az utra, hogy a lakbéreket valahogyan az élet válságos körülményeivel összhangba hozza. Még messze vagyunk attól, hogy a lakbérek arányban álljanak a házak előállitási költségeivel, vagy a régi házakba fektetett tőke kamatozásával és törlesztésével. Mégis a lakbéreknek emelése oly változásokat és nehézségeket fog előidézni, melyek előrelátóbb politikával elkerülhetők lettek volna. A közönség berendezkedett az olcsó vagy ingyenes lakbérekre, hozzászokott ahhoz, hogy csekély vásárló erejü pénzét beossza azokra a szükségletekre, amelyek nem voltak ingyenesek és most egyszerre az az érzés keletkezik, hogy nincs meg a fedezet az emelkedő lakbérekre.

Az első hatás kétségkivül az üzlethelyiségeknél fog mutatkozni. A kereskedőknek és vállalatoknak regietételei közül eddig hiányzott a komoly lakbér. Most, mikor a „konjunktura" elmult és az üzleti élet komoly formái fejlődnek ki, megjelenik a lakbér mint komoly tényező és azt fogja eredményezni, hogy azok a vállalatok, melyeknek komoly gazdasági alapja nincs, kénytelenek lesznek elhagyni azokat a helyiségeket, amelyeket elfoglaltak anélkül, hogy igazi gazdasági feladatot teljesitettek volna. Boltok, melyeknek nincsenek vevői, irodák, melyeknek nincsen forgalma, eddig elfoglalva voltak olyanok által, akik magával az üzlethelyiséggel spekuláltak és üzérkedtek az üzlethelyiség albérbeadásával és továbbadásával. Tulajdonképen ezek drágitották a lakbéreket, mely lakbértöbbletek azonban nem jutottak illetékes kézbe és melyekből az állam nem vehette ki a részét, mert a zugforgalomban lelépések és hasonló cimeken nehezitették az üzlethelyiségek forgalmát. Ha ezek megszünnek, nézetem szerint elegendő helyiség fog Budapesten rendelkezésre állni, sőt valószinünek tartom, hogy felesleg fog jelentkezni. A felesleg az, amely a lakbérek szabályozásának legbiztosabb szelentyüje. Ha csak egy vagy két százalék felesleges üresedés van, a mértéktelen lakbéremelés gátat nyer, sőt a bérbeadóknál bizonyos megfélemlitést idéz elő, ugyhogy a lakbérek a kinálat és kereslet törvényei szerint a végletegbe nem csapkodhatnak.

A lakások terén ugyanez a hatás gyorsan nem várható. Lakásokban nincs is oly nagy bőség. Lakásbéreknek emelkedése tehát komoly tényező gyanánt veendő számba, de itt sem kell tartani attól a veszélytől, hogy a gazdasági élet valódi törvényeit a lakbér emelési vágy fel tudja forgatni. Igaz, hogy a lakás a legkevésbbé rugalmas életszükséglet. A lakásügy terén nem lehet oly végleteket tapasztalni, mint például a ruházkodásnál, ahol egyrészről a legnagyobb luxus, másrészről a legnagyobb nélkülözés tapasztalható. Vannak emberek, akik egyszerre 10—20 drága ruhát készittetnek, ha pedig viszonyaik romlanak, évekig nyüvik ugyanazt a ruhát, mig végre rongyokban és foszlányokban járnak. A lakásban nem szokás oly hirtelen terjeszkedni, másrészt nem lehet a végletekig összehuzódni. Mindamellett némi rugalmasságot ez a szükséglet is mutat.

Sokan vannak, akik az ingyenes lakbér hatása alatt nem töprengtek egy pillanatig sem azon, hogy elszegényedésük dacára megtartsák azokat a kényelmes nagy lakásokat, melyek gazdasági elhelyezkedésüknek nem felel meg. Akik viszont a tőzsdén, vagy más könnyü pénzszerzési módon pénzhez jutottak, könnyen vásároltak oly nagyobb lakást, amely szükségletüket meghaladja. Két szoba helyett négyet, három szoba helyett ötöt, vagy hatot béreltek. Bizonyos változás tehát ezen a téren is beállhat. Valószinünek látszik, hogy a lakásban való mértékletesség, hozzávéve azt a szerény épitkezést, mely minden akadály dacára mégis megtörténik, elő fogja idézni azt az állapotot, hogy a lakásinség megszünik. Bőségre nem lehet számitani, de az inség el fog mulni, vagyis az az állapot várható, hogy az éppen szükséges lakásmennyiség rendelkezésre lesz. Ez elháritja majd a mértéktelen béremeléseket és a közönségnek nem kell tartania attól, hogy a gazdasági élet valódi törvényeit meghaladó általános lakásdrágulás vagy lakásuszora bekövetkezhessék. Kétségtelenül sokakra nézve az átmeneti időben az is fájdalmas lesz, hogy a normális olcsó (arany) béreket megfizessék a mostani abnormálisan olcsó vagy ingyenes lakások helyett.

Az összes árak a világpiacon kb. ötven százalékkal meghaladják (aranyban számitva) a háboru előtti árakat. Az élet gazdasági törvényeinek szabad müködése tulajdonképen azt eredményezhetné, hogy a lakbérek aranyban is másfélszeresre emelkednek. Azt hiszem, hogy ez az eredmény nem fog bekövetkezni. A lakbérek nem fogják elérni egyhamar még a békeparitást sem. Az általános aranyparitás, vagyis a békebéreknek másfélszerese hosszabb időre kizártnak látszik, különösen kisebb lakásoknál. Luxus és nagylakásoknál nem tartom kizártnak azt, hogy a békebéreket meghaladó aranyparitásos bérek fejlődnek ki. Ámde ezekért a nagyközönségnek nem kell remegnie. Milliárdosok fizethetnek bő lakbért is. A középosztály és a szegényebb réteg jó darabig menekül az aranyparitásos bérektől.

Kérdés lehetne, vajjon az ingatlantulajdonosok és az állam szempontjából hogyan kell birálnunk a várható lakbéralakulást. Az államnak érdeke a magas lakbér, mert annak nagy része adó. A közelmult napokban olvastuk, hogy állitólag az entente követeli a lakbérek felemelését azért, hogy abból komoly adók származzanak.

Ez aligha fog sikerülni.

Az emberek nem fognak több lakbért fizetni, mint amennyi a kereseti lehetőségekkel arányban áll. A kereseti lehetőségek elmaradnak az aranyparitás mögött és elmaradnak a békeparitás mögött is. Akármilyen hatalmas az entente, ezen ő nem tud segiteni. Ha az állam akár lakásadó formájában, akár béremelések engedélyezése által bármennyire fogja előmozditani a lakbéremelést, a gazdasági indokoltság határain tul ez nem sikerülhet.

Az ingatlantulajdonosok szempontjából nincs ebben semmi lehangoló. Persze oly fellengős reményekre, melyek a béreknek aranyparitásban vagy annak többszörösében leendő fizetését óhajtotta — csalódásnak kell bekövetkeznie. Az a komoly és stabilis tőke azonban, mely a lakásiparban helyezkedik el, ezt nem is várta és nem is óhajtotta. A jogosulatlan és kapzsi spekuláció nem oly gazdasági tényező, mely ennek a fontos kérdésnek szabályozásánál döntő lehet. Az a spekuláció azonban, amely a gazdasági élet helyes törvényei szerint kémleli hol van oly szükséglet, amelynek kielégitése a tőkének indokolt nyereséget biztosit, tehát az ugynevezett jogos spekuláció csalódni nem fog. Az ingatlanoknak mérsékelt és szolid rentabilitása be fog következni. Ha a háztulajdonosok nem is fogják látni a békeparitásos vagy aranyparitásos béreket, mindamellett remélhetnek oly lakbéreket, melyek alkalmasak arra, hogy a házakba fektetett aranytőkének megfelelő része biz-

tot kereste benne. Legyen a gyámja Jókai a leánynak: ez volt az anya kérése. És Jókai sokkal több lett. Rajongó szerelemmel vette körül a bájos gyermeket, akinek immár egyetlen támasza volt az iró, mert az édesanyja hamarosan elköltözött az élők sorából. Ottilia sem lehetett sokáig a költő érzelmeinek boldog tulajdonosa és nem sokáig kelthetett életre a költő lelkében meghatóan szép mesebeli alakokat, mint amilyen az Arany ember Noemije. Ottiliát is elvitte a tüdőbaj. A józsefvárosi pletyka körülfogta őket, mint az óriáskigyó az áldozatát. De a leánynak akkor már mennie kellett. A halál várt reá Meránban. A józsefvárosi éles nyelvek már régen máshol kerestek áldozatot, amikor Jókai csomagot kapott. Ottilia meráni háziasszonya küldte vissza a leányhoz irott leveleket. Légiesen finom, nemes szerelem szüzi képe tárult ezekből a levelekből az olvasó elé. Mégsem részesültek olyan fogadtatásban, amilyent a maguk szubjektiv érzelmességükben megérdemeltek volna. Nem részesültek méltó fogadtatásban, mert aki a meráni csomagot felbontotta, az nem volt más, mint maga Jókai Mórné, Laborfalvi Róza.

Ez volt a stációutcai sárga ház megható, szomoru regénye.

Jókai azonban csak a Józsefvárosban volt szerelmes. A józsefvárosi szerelemnek volt igazi költője is. Szentessy Gyulának hivták. Fiatalon halt meg és ha jól tudom, postatiszt volt a becsületes foglalkozása. Minden verse olyan volt, amilyet nem lehetett máshol megirni, csak a Józsefvárosban. A Magdolna-utca romantikáját, a proletár-szerelem keserü izét, a nagyváros liráját hozta ez a nagyon kedves poéta a magyar irodalom számára. Valahol egy dunaparti kisvárosban készültem az érettségire, amikor Szentessy Gyula feledhetetlenül érzelmes verseiből szeretni kezdtem a Józsefvárost. Sokáig hordoztam a szivemben azt a kisleányt, aki Szentessy Gyula igazi józsefvárosi szerelme volt. Óh, hányszor kisértem végig álmaimban a zeg-zugos józsefvárosi utcán, amint a rongyos cipős, didergő, csüggedt, hervadásnak induló gyermek a gyárba ment kis kosárral a karján. Csak a Józsefváros költője szólhatott hozzá olyan megértő, olyan csodálatos, könnyes, mély szerelemmel:

..... támaszkodj karomra,
Majd elkisérlek téged én, kis árvám;
Öntsd könnyeid ki s bánatod megosztva,
Emeld fel ujra szárnyad, kis madárkám.

Majd elkisérlek, aztán reggel-este
Várok reád, te elhagyott, te árva,
Hozok arcodra rózsát, dalt szivedbe
És kenyeret az üres kis kosárba.

Szebben, nemesebben, szentebb érzéssel nem irta ezt még meg proletár-költő. Szentessy Gyula előkelő egyszerüsége, elragadó érzelmessége, üde bája kevés megértőre találna ma. Két helyen azonban megértenék. Igenis megértenék a munkások, akiknek igazán kevés a költőjük és méltányolnák a Józsefvárosban is.

A Józsefvárosban ma kaszinó kaszinó hátán van. Egyik klubb a másikat éri. Rendeznek müvészestéket is. Ezeknek az uraknak ajánlom figyelmükbe, hogy — bizonyára elfelejtették — van nekünk egy józsefvárosi költőnk is. Járuljunk egyszer Szentessy Gyula emlékezetének oltárához és megtisztult lélekkel megyünk el onnan. Fölüdülünk — mint az álomcsókon, amely „se tüz, se láz, csak szeretet". Fölüdülünk:

....., mint puszták vándora,
Ki forrást lelt a sivatagban
És most dalolva megy tova...

Minden

ember tudja, hogy a legjobb fájdalomcsillapító, frissitő, idegerősitő és izomfejlesztő szer: valóságos első segitség a

háznál

a Diana sósborszesz, mely ugy külsőleg bedörzsölésre, mint belsőleg, kockacukorra cseppentve, azonnali kenyebbülést okoz. Mindenki

legyen

meggyőződve arról, hogy csak akkor ér el jó eredményt, ha visszautasitja az olcsóbb utánzatokat és ragaszkodik a

DIANA

névhez, mely biztositéka a leghatásosabb és legértékesebb anyagok összetételének.

1 kis palack ára **1.15** korona
1 közép „ „ **3.10** „
1 nagy „ „ **6.20** „

Jelenlegi szorzószám: **3700.**

tositva legyen. Ha például az aranyparitásnak felét vagy a békeparitásnak háromnegyed részét viszontlátja a háztulajdonos, részben kárpótolva lesz a hosszu évek nélkülözéseért és a lakásügy egészséges alakullása is kellő tápot nyer. Azok, akik ingatlanokat az aranyérték töredékén vásároltak, kb. a békeérték tiz-husz százalékán, most tetemes nyereségre is fognak szert tenni, melyekkel eddigi veszteségeiket teljes mértékben kiegyenlithetik.

Mindent egybevéve a lakbérek kérdése, az átmenet nehézségeitől eltekintve a közönségben nagyobb nyugtalanságot nem kell hogy kiváltson. Szertelen bérektől Budapesten tartani nem kell, de az ingatlantulajdonosoknak is megnyugvásul szolgálhat az, hogy szertelen nyereségek elmaradása dacára bizonyos komoly és stabilis bérjövedelemre van kilátásuk. Ez némi idő multán további épitkezést is lehetővé fog tenni.

Sokat hallottunk arról, hogy a háztulajdonosok lakbéreket vesztettek ugyan, de vagyonuk állagában nyertek. Ez téves beállitás. Az ingatlanok értéke a békéhez képest nyereséget nem tüntet fel, sőt veszteséget, mert aranyban számitva az ingatlanok még nem érnek annyit, mint amennyibe kerültek. Azonban az egészséges lakbéralakulással az ingatlanok értékvesztesége lassanként lefaragódik és miután jelenleg az ingatlanok értéke még az aranyértékhez képest 20—40 százalék között mozog, a jelenlegi állapothoz képest számottevő értékemelkedés áll küszöbön. Ez az emelkedés azonban még mindig nem annyi, hogy a lendületesebb nagyobb épitkezést valószinüvé tenni. Az uj házak lakbérei még mindig drágábbak, mint amennyire a régi házak emelkedni fognak. Ennek folytán az abszolut nyugvóponton még most sem vagyunk és a lakbérek kérdésében jövő karácsonyig még sok hullámzás fog történni.

A három Károly

Akikről Budapest jubileumán megfeledkeztek

Azon a diszközgyülésen, amelyet a három város egyesitésének ötvenedik évfordulóján tartottak meg a budapesti városházán, a multtal igen kurtán-furcsán végeztek. Nem beszélünk ezuttal a Csilléry-féle kirohanásról, amelynek fölelevenitése épenséggel nem tenné szebbé a karácsonyi hangulatot; de rá kell mutatni Folkusházy Lajos alpolgármesternek eljárására is, akinek ismert ékesszólása ellenére is igen szürke, száraz szavai voltak akkor, amikor a mult nagy alakjait emlitette. Beszédének ez a passzusa külön is megérdemli a följegyeztetést:

— Lelkünk előtt sorra elvonulnak az egyesitéskori idők nagy alakjai. Ráth Károly főpolgármester, Kamermayer Károly polgármester, Gerlóczy Károly alpolgármester, akiknek nemes emlékeit szivünkbe zárva fogjuk megőrizni és elvonulnak előttünk az őket a nagy munkában követő kiváló főpolgármesterek és polgármesterek: Márkus József, Halmos János, Fülepp Kálmán, Heltai Ferenc, utánuk az alkotásokban gazdag Bárczy István és Bódy Tivadar, akik a felvirágoztatás munkájában nagy érdemeket szereztek.

Valljuk be, ez bizony soványka megemlékezés, vérszegény méltatása azoknak, akik nagyot alkottak.

Valamennyien megérdemelték volna, hogy hálás szivvel hajtott volna lobogót előttük a sivár jelen Márkus József, Bárczy, Bódy még a tegnapéi. Nincs Budapesten ember, aki szeretettel ne emlékeznék reájuk. De illik a jubileumi napokban egy kicsit elbeszélgetni a három Károly-ról.

*

Az egyesitett Budapest legelső idejéből származik ez a név: a három Károly. Egyszerre három Károly állott ugyanis Budapest élén: Ráth Károly főpolgármester, Kamermayer Károly polgármester és Gerlóczy Károly első alpolgármester.

Bárczy István a főváros negyvenéves jubileumán igy jellemezte a három Károlyt:

— Lehetetlen megilletődés nélkül visszagondolni azokra a derék férfiakra, akik a nagy munkának a legnehezebb részét, a kezdet munkáját, a berendezkedés és szervezés munkáját vették vállaikra. És itt a sneidig, eszes, agilis és tekintélyt tartó főpolgármester: Ráth Károly mellett elsősorban a másik két Károlyról kell megemlékeznem. Az egyik az egyesitett főváros első polgármestere: Kamermayer Károly volt, a klasszikus jellemü, aranyszivü, pusztán patricius mintaképe, — másik Gerlóczy Károly a világos fejü, tiszta gondolkodásu, előrelátó, energikus, finom izlésü, európai szabásu alpolgármester.

Kell-e ennél a nehány pregnáns jelzőnél szebb, kifejezőbb és tisztább jellemzés?

A három Károly nagy munkát végzett és hogy a munkából ki milyen részt vett ki, azt igen beszédesen mondotta meg a fentiekben Bárczy István. Több mint két évtizeden át állottak a főváros élén és igy volt idejük az alkotáshoz, volt módjukban a világváros megalapozásához.

*

Ráth Károlyt Házmán Ferenccel szemben választották meg főpolgármesternek és pedig negyven szótöbbséggel. Régi budai családból származott, a szabadságharcban élénk szerepe volt, ő szervezte meg a pesti huszár-őrséget, majd jogot végzett, ügyvéd, képviselő és végül biró lett. Főpolgármesteri beköszöntőjét jó lenne még ma is figyelembe venni:

— Oda kell irányozni működésünket, — mondotta — hogy minden pártszenvedély, minden partikularizmus, minden kicsinyes rivalitás megszüntessék, hogy egy test, egy lélekké váljunk politikailag és társadalmilag.

Ráth Károly mindenkor igen nagy tiszteletnek örvendett. Igazi tekintély volt, aki azonban szeretettel tudott bánni mindenkivel, akivel dolga akadt. Kiegyenlitő lélek volt, akinek sikerült például a hadsereg és a polgárság között is békét teremteni olyan időkben, amikor a politikai viszonyok és az osztrák tisztek kihivó viselkedése révén ez a viszony igen sulyosan elfajult. Feledhetetlen jelenet volt, amikor 1891-ben fényes és bensőségteljes ünnepet rendezett a főváros, helyesebben Ráth Károly főpolgármester, a háziezred 150 éves jubileuma alkalmából. A régi főtisztviselőkben általában sokkal nagyobb volt a társadalmi érintkezéshez való készség. Kedvességükkel, jómodorukkal, magyaros mulató temperamentumukkal mindenkor kiváltak a főváros főtisztviselői. Szinte el sem lehetett képzelni például olyan magasrangu fővárosi tisztviselőt, aki ne lett volna pompásan „nótás" ember. Ez alkalommal is, a háziezred jubileumán, a főváros urai olyan jó hangulatot tudtak kelteni, hogy a tiszt urak a vállukra kapták Ráth Károlyt, Gerlóczy Károlyt és ugy éljenezték őket hallatlan lelkesedés közepette.

Ráth Károly különben főlövészmester is volt és nagy szerepet játszott a Sasoknál is. Az itt viselt méltósága, hogy ő volt a: Fősas.

Magyar Elek jegyzi fel, hogy a „sasnagy", Sigray Pál egyszer a következő meghivót küldte szét Ráth Károly nevében:

Rád fényes vacsora várakozik, óh Sas!
Ám, hogy élvezhessed, kell jó gyomor és has.
Talán azt kérdezed, ki légyen a gazda?
Ha olvasni tudsz, e vers feje megmondja,
Kár oly soká törni a fejedet rajta.
A Fősas helyett a Sasnagy.

Ráth Károlytól ered különben a szálló ige is, amely igy hangzik:

— A jó isten éltesse x y-t az emberi kor legvégső határáig.

*

Kamermayer Károly nevét mindenkorra megörökiti, hogy ő volt az egyesitett Budapestnek legelső polgármestere. Régi pesti patricius család gyermeke, aki egész életét Budapest felvirágoztatására forditotta. Beiktatásakor a jó közigazgatás, a takarékosság, a népnevelés, a közegészségügy, az ipar- és kereskedelem nagy fontosságát hangoztatta. Cselekedett is eleget ezeknek érdekében.

Szerették is minden oldalon. Mégis megesett vele egyszer, hogy csunyán leszavazták a közgyülésben. Ez akkor volt még, amikor egészen apró ügyek, a hatalmi féltékenység apró megnyilatkozásai nagy viharokat kevertek föl. Megtörtént, hogy Budapest főváros polgármesterét első izben az utcán eldobott szivarvégek ügyében szavazták le 1874 április 22-én. Thaisz főkapitány ugyanis rendeletet adott ki arról, hogy égő szivarvéget nem szabad az utcán eldobni. Szentkirályi Mór szerint, ilyen rendeletet a főkapitánynak nem volt joga kiadni. Hiába védekezett Kamermayer Károly polgármester azzal, hogy az ilyen csekélység miatt fölösleges szabályrendeletet kiadni, a választ nem vették tudomásul, azt napirendre tüzték: magyarán leszavazták a polgármestert.

Egyéb baja nem is igen történt hosszu ideig.

*

Gerlóczy Károly volt a három Károly között a legtehetségesebb.

Kétségkivül vezérlő elme volt. Sok maradandó alkotásával dicsekedhetünk még mi is — a hálátlan utókor. Gerlóczy harminc éven át volt tagja a tanácsnak és negyedszázadon át ült az alpolgármesteri székben. Nem volt munkaköre a főváros mindjobban fejlődő adminisztrációjának, amelyben ne érezte volna jól magát ez a feltétlenül európai látókörü kiváló férfiu. Wildner Ödön irja róla: „Majd a kolerával, tifusszal viaskodik, majd itthon, külföldön kiállitást rendez; hol ott áll az árviz ellen emelt gátakon, hol ott elnököl a katonaság és polgárság közti jó viszonyt tormás-virsli, sör és adomázás közt egyengető sorozóebédeken."

Ha országos ünnepségrendezés, segélyakció-szervezés (Szeged, Torockó, Eperjes, Nagykároly katasztrófája), emlékére gyüjtés szüksége merül fel, ki vezethetné buzgóbban, fáradhatatlanabbul, a nehéz testet meghazudtoló mozgékonysággal, mint Gerlóczy. Tüzes magyar lelke ilyenkor oda is elragadja, amitől a csak „circumspectus" visszahököl; ő vállalja Kossuth Lajos nagyszerü temetésének politikai ódiumát s befeketiti vele „gutgesinnt" conduitlistáját, csakugy, mint a Szabadságharc-szobor ügyében inditott nagyerélyü kezdésével. Ki hathatósabb szószólója a tanitók, képzőművészek, muzsikusok érdekeinek, ha fizetésjavitás, epreskerti művésztelep, megrendelések kellenek? Az egyéni érdekek meglátása és méltánylása ez, a közérdek mellett, s Gerlóczynak bizony sok ellensége szemére vetette, hogy miért nem hunyt könyörtelenül szemet a mások egyéni érdekeivel szemben. (Különösen a kisajátitást szenvedők esetében, akiket a későbbi kisajátitómester: Harrer Ferenc szellemesen nevezett el „kisajátitást élvezők"-nek.) Ám Gerlóczy azt az elvet vallotta, hogy „hagyjuk élni" a polgártárst, ha nem akar tulszemérmetlenül a város rovására élni, hisz magánérdekek nélkül mozog-e igazán a közérdek, melyről oly ékesen szoktak szavalni — a nem érdekeltek?

*

A Kamermayer, Gerlóczy, Kada triasz sokáig uralkodott a városon, azonban mindig Gerlóczy utasitása szerint, mert ő volt hármuk között a legerősebb talentum.

Ezen az alapon mindig ő volt a polgármesterjelölt, mig a közgyülés kegye, amelyben azelőtt a budai intelligencia uralkodott, meg nem változott. Egyszerre azonban a VI., VII. és VIII. kerületek szupremációja következett el. Radocza, Tenczer, Morzsányi, Ehrlich, Rémi, Hüvös mint uj planéták kerültek a főváros firmamentumára.

Erőpróbájuk akkor dőlt el, mikor Kamermayer meghalt. A régi párt, a budaiak és a IV. kerületiek Gerlóczyt akarták a polgármesteri székbe emelni. Gerlóczy föltétlenül meg volt győződve biztos győzelméről. Nem is tett keresztbe szalmát sem megválasztatása érdekében. Ezzel szemben ellenfele, Márkus József, hatalmas erőfeszitéseket végzett. Gerlóczynak akkor Almády Géza volt a titkára. Ő meséli, hogy odahaza zongorázott, amig a választás folyt. És zongoraszó mellett vette hirét bukásának is.

Bukása után duzzogva félrevonult, nyugalomba ment.

És vele kihalt a három Károlyok dinasztája.

LLOYD BANK RT.
BUDAPEST V., NÁDOR-UTCA 9.
Fiókok: V. Sas-utca 27. VI. Andrássy-ut 20. VII. Erzsébet-körut 9/II.
Alaptőke: 2 milliárd korona. Tartalékok: 15 milliárd korona.

Fullánkok

Intő jelnek

alighanem egészen kitünő lesz Wolff uraiméknak az erzsébetfalvai választás, amely a maga komoly jelentőségével megborzongatja Wolff Károly őméltósága fővezér ur és Csilléry alvezér ur öexcellenciája hátát. Száz bizottsági tag közül nem kevesebbet, mint százat küldtek be a választók a képviselőtestületbe a liberális és szociáldemokrata táborból. Ne gondolják azonban az urak, hogy ez sporadikus jelenség, mert igy leszen ez másutt is és Budapesten majd divatba jön még az ő számukra, hogy kisebbségi jogon kerül be elenyésző kisebbség a közgyülési terembe. Eddig legalább csendben voltak, amikor az ember meglobogtatta feléjük a levegőben a halálos itéletüket: ma azonban olyan közel van már a végitélet, hogy idegesen megrázkódnak és kinosan feljajdulnak a halál puszta említésére is. Most is, hogy Szeder Ferenc a parlamentben csak annyit mondott, hogy szolgáljon intő példának az erzsébetfalvai választás: Wolff Károly idegesen válaszolt: „Erzsébetfalvával ne dicsekedjenek, ezerhétszáz szavazóval is dicsekszenek?" Hát bizony van az ugy néha, hogy egy szál szavazóval is érdemes dicsekedni. Mi legalább száz mandátumot és ezerhétszáz voksot kaptunk Erzsébetfalván! De hol vannak Wolff ur mandátumai és hol vannak Wolff ur keresztény „tömegei"?

Persze, hogy éljen

Wolff Károly, az uj magyar miniszterelnök. Mi is ugyanazt kivánjuk, amit kivánt ama jókedvü arénauti „választó", akinek közbeszólása nyilván hájjal kenegette Petrovác uraimék derekát. Persze hogy éljen Wolff Károly, az uj magyar miniszterelnök; hiszen akkor biztosan megkapjuk a külföldi kölcsönt, akkor lesz itt bent konszolidáció, lesz béke, szeretet és egyetértés. Jönnek majd gyors és meglepő karriérek, megszaporodnak a földönfutók és meglesz, egészen bizonyosan meglesz a magyar integritás, mert nem lehet tul a demarkáción olyan veszett magyar, aki Wolff Károly miniszterelnökségének hirére kaszát-kapát ne ragadna és meg se állna addig, amig Wolff Károly szent lábai elé ne omolna. Alig várjuk a pillanatot, amig az arénauti kurjantó álma betelik. Mert miniszterelnök még lehet Wolff Károly; de hogy többségi vezér legyen a városházán, annak már régen befellegzett.

Kedélyes emberek

minden bizonnyal Csilléryék, akik szemrebbenés és pirulás nélkül el merték mondani egy vasárnapi népgyülésen, hogy amig az országos politikában „lefelé csuszás", addig a községi politikában „fölfelé irányulás" észlelhető. Ezt a szellemes, világos és értelmes mondást ugyan nehéz megérteni, de Csilléry az az ember, aki meg szokta magyarázni a mondanivalóit. Ime, most is megmondta, mi az a fölfelé csuszás: „Közismert tény (igy: közismert tény!), hogy az egész világon Budapest városában van a legolcsóbb villany- és gázvilágitás és sehol se lehet ilyen nevetségesen csekély tarifával villamosozni!" ... Hát nem bübájos ember ez a kegyelmes fogorvos. Még hogy nevetségesen csekély tarifa! Valaha, a Kossuth-gyász idején, amikor az állami szinházak játszani akartak, a lelkes ifjuság az egész szinházi közönséget hazaküldte ezzel a kérdéssel: „Uraságod, talán idegen?" No igen, mert ha magyar lett volna, nem jött volna ide ezen a napon. Csilléry ur talán idegen? Mert ha budapesti lenne, nem volna bátorsága ilyeneket még a hordó tetejéről sem mondani.

„Életem gyöngyfüzérében a legszebb drágakő: Budapest"

Negyven esztendő a szinészvilágból -- Elmondja Szirmai Imre

Hervadt koszoruk lógnak álmosan és fáradtan a fehérre meszelt falon. Sok-sok fénykép: egy gyönyörü életpálya emlékei. A negyven esztendős ut sok kis emléke feszes haptákban áll szorosan, egymás mellett, mint szürke katonák a svarmléniában és a kommandirozó generális közöttük Szirmai Imre, a szinész, aki az alábbiakban elmondja annak a negyven esztendőnek történetét, amelyet itt töltött, Budapesten:

— A vidéki csendből, a levendulás kertek közül kerültem föl ide, Pestre. Feleky Miklós, a Várszinház igazgatója, szerződtetett amolyan kamasz-szerepekre. Egy könnycsepp még mindig kerül a szemem sarkába, amikor visszagondolok a Pestre való megérkezésem pillanatára. A Keleti vaspályán érkeztem és lóvasuton, meg gyalogosan mentem a budai hegy aljáig, ahonnan a sikló bandukolt föl velem a Várhegyre. Feleky uram szivesen fogadott és elkalauzolt a Szent György-tér egyik földszintes viskójába, ahol nyolc forintért kivettem magamnak egy szobát. A Dunántulról alkonyatra piroslott már a menny boltozatja, amikor az első napon a sugó tanácsára betértem a Szent György-téren a „Zöld koszoru" kis korcsmába. Bemutattak a csaplárosnénak, aki odavitt egy asztalhoz, ahol nagy társaság középpontjában egy hatalmas szál ember ült.

— Hozott Isten, édes öcsém, én Tamásy vagyok. Magyar szinlátszó, kevély ember, de jószivü. Nem lesz velem sok bajod, de remélem, nekem sem veled.

— Ez volt a bemutatkozás és ennél többet aztán sokáig nem is szóltak hozzám az urak, akiket vallami királyi magosságban láttam magam fölött. Tiz órát kongott a Mátyás-templom órája, amikor uj vendég érkezését jelentette a csaplárosné asszony. Az uj vendéget bemutatták nekem. Márkus József volt, fővárosi jegyző, a szinészek igaz barátja, minden szépnek és jónak istápolója.

— Szivesen fogok veled kezet öcsém, — mondotta nyájasan — hallom, ügyes gyerek vagy. Maradj becsületes és szolgálj sok jóval a hazádnak.

— Később az elfogyasztott szekszárdi borok következtében magasra szökött a hangulat s a füstös kis korcsmaszobában beperdült egy leányka. Egyenesen odatartott Tamásy uramhoz és megcsókolta a homlokát.

— Ez a korcsmárosné lánya, — mondta nékem a mellettem ülő sugó — Tamásy uram jegyespárja.

— Tamásy látta, hogy szemem megakadt a lány ragyogó szépségén, és odafordult hozzám:

— Akarsz-e öcsém te is egyet? — kérdezte mosolyogva.

— Ha adna az Isten, nem adnám vissza, — mondottam.

— Tamásy valamit sugott a lánynak, aki kis idő mulva visszajött, még egy nála is szebb teremtéssel.

— Menyasszonyom kis huga — szólott hozzám Tamásy — régóta keresem a páriát, csapj a markomba Imre öcsém, ülj a lány mellé és maradj ott holtod napjáig.

— No hiszen nekem sem kellett több. Abban a minutában ugy beleszerettem a kisasszonyba, hogy szivem lángját a budai tüzoltófőparancsnok ur sem tudta volna eloltani, aki szintén ott ült az asztalunknál. Igaz, hogy szörnyen elázott volt már a tengersok bortól, mert — mint mondta — a vizet csak tüzoltásra használja, semmi másra. Ez volt az én első napom Budán negyven esztendővel ezelőtt s amikor erre gondolok, még ma is ugy érzem, hogy életemben ilyen napot többet már nem ad nekem az Isten.

— Az első szinmű, amiben fölléptem, Várady Antal bátyám „Histriók Budán" cimű darabja volt, amelyben én Mátyás király szerepét játszottam.

Első fellépésem Blahánéval

— Csendesen éldegéltem odafent a hegyek között, néha-néha átrándultam Pestre, ahol Szikszay ur korcsmájában üldögéltem a Népszinház meg Nemzeti Szinház tagjaival. Mit hallok egyszer? A fáma arról beszél a Szent György-téren, hogy a budai szavazó-polgárok küldöttséget menesztettek Feleky szinigazgatóhoz, hogy hozza fel nekik Pest városából a Népszinház csalogányát, Blahánét, mert az még sem járja, hogy az ország királya Budán lakik, a szinművészet királynéja meg Pesten. Feleky urammak éppen kapóra jött az, hogy a Népszinház meg Blaha Lujza összekaptak. Evva direktor tizezer forintot kinált Blahánénak egy esztendőre, Blahánéné meg tizenkét ezret kért. A kétezer forintos különbség miatt Blahánéné otthagyott csapot-papot, Evvát, Népszinházat és feljött a Várba. Amikor a budaiak megtudták, hogy Blaha Lujza a Várszinház vendégprimadonnája lett, fáklyásmenetet rendeztek tiszteletére. Mesélték, hogy őfelsége, a király azt hitte, néki szól az ünnepély. Csak később világositották föl, hogy a budaiak most az egyszer nem az ország királyát, hanem a szinpad királynőjét jöttek ünnepelni. A „Betyár kendője"-ben lépett fel először Blahánéné, amiben én is játszottam. Ennél a szinházi esténél soha ragyogóbbat, tündöklőbbet nem láttam s most, hogy egy kevéssé öregszem már és hajamra sürün kezd hullni a hópihe, azt hiszem, ilyet látni vagy átélni már nem is fogok. A zenekari lózsében maga a király őfelsége, I. Ferenc József ült, hadsegédjével, a mosolygós arcu Paár gróffal. Szemközt az öreg József főherceg foglalt helyet fiával. A három első sorban az Országos Kaszinó, meg a Nemzeti Kaszinó tagjai ültek, középütt az udvari emberek, katonatisztek, de még az utolsó sorba is jutott egy államtitkár, vagy egy miniszteri tanácsos. A főkapitány, Thaisz Elek is átjött Pestről. Károlyi Pista grófi társzekereken hozatta fel a virágokat. Se szeri, se száma nem volt a kihivásoknak. A kis szinház nézőtere csak ugy zengett Blaha Lujza nevétől. Én egy sarokban állottam, szerényen meghuzódva a pihenő kulisszák között. Talán már huszadszor hivták ki akkor Blahánét, amikor megpillantott engem a sarokban.

— Na gyere ki öcsém te is a közönség elé — mondta és kezemet megfogva, vitt ki meghajolni a rivalda szélére. — Nekem bizony elkáprázott a szemem a sok ragyogástól és attól a perctől kezdve — mondanom sem kell — szerelmes lettem a gyönyörü asszonyba. Igaz, hogy nem én egyedül, hanem talán az egész ország, de főként Zala Gyuri, aki ezerféle formában kivéste Blahánéné alakját. Egyszer kőből, másszor márványból, gipszből meg bronzból.

A Népszinházban

A „Cigány"-ban, a „Tücsök"-ben, az „Eleven ördög"-ben, meg sok mindenfélében játszottunk még együtt, amikor Blahánéné visszatért a Népszinházhoz és engem is magával vitt. Álmaim birodalmában voltam már, életem gyöngyfüzérének legszebb drágakövében: Budapesten. A szinháznyitás napján én, selma gyerek, ott állottam a kis kapu előtt a kerepesiuti oldalon. A szinészek már összegyülekeztek s a gyülekezet fotografiája ma élénken rajzolódik szemeim elé. Ott állottak egy csomóban Tamásy, Eöry, Kassay, Vidor, Kápolnay, Solymossy, Szabó, Ujváry, Horváth, Szabó Anti, Pártényi és Karikás. Én csak oldalvást állottam és tágult szemekkel néztem a nagyokat. A tömegből egyszerre kiválik Tamásy és odajött hozzám:

— Öcsém, — mondta — megcsináltad a szerencsédet. Ma este fölköszöntöd Rákosit, a volt igazgatót és Evvát, az uj igazgatót. Te biztos tudsz dikciót mondani, hiszen te konzervatóriumot jártál.

— Ugyis volt. Szinháznyitás előtt beszédet mondtam az igazgató urakhoz és az ég áldását kértem fejükre.

— Az Orient-szállóba mentem lakni, ami akkor még elég jó állapotban volt és csak nemrég épitették azok, akik a Keleti vaspályával szemben lévő „Misthaufen"-jüket eladták és a kapott pénzből felépitették az addig még keveset látott modern szállodát.

A korsó és a szép asszonyok

— Pezsgő, vig élet volt akkoriban itt Pesten. Kacagásban tobzódott e nagyszerü város, vigan tülköltek a lóvasut vezetői, a tiszt urak csörtették kardjukat a korzó flaszterjén. Igaz a'! Korzó! Erről még nem is beszéltem. Hát amikor én először végig mentem a pesti korzón, a széles Hatvani-utcában, azt kértem a jó istentől, hogy én életem fogytáig

csak akkora ur lehessek, hogy minden nap egy órát sétálhassak gondtalanul és gondolattalanul a gyönyörü dámák és az elegáns urak között a korzón. Megmutatták nekem Asbóth Jenőt, az ugynevezett korzómozgalom vezérét. Ő amolyan térparancsnoka volt a Hatvani-utcának, ő jelent meg először, s ő volt az utolsó sétáló. Szinte azt mondhatnám, hogy ő zárta be a korzó ajtaját. Asbóth izzig-vérig gavallér ember volt, minden dámát ismert és per-tu pajtása volt a grófoknak, meg a bárónak, sőt még Blaskovichnak, Szemerének, Orosz Gyurkának és Prónay Dezsőnek is, akik pedig nem igen érintkeztek még azokkal sem, akiknek nemzetségfája már az Árpádok idejében vert gyökeret.

— Egyszer az történt, hogy a Hatvani-utcába valami mérges rendőr belovagolt, éppen a déli korzó idején. Erre Asbóth elrendelte, hogy megbünteti a főváros legszebb utcáját és a korzót áthelyeztette a Koronaherceg-utcába. A Koronaherceg-utca azonban szüknek bizonyult, amire Asbóth a sétálókat átkommandirozta a Váci-utcába.

Két ragyogóan gyönyörü asszonya volt akkor e dalos városnak: Edelsheim Gyulai báróné és Wahrmann Renée asszony. Az ő szépségük elkápráztatta a pestieket és ha valaki valami szépet akart mondani, azt mondta, hogy tündéri, mint Édelsheimné, vagy pompázó, mint Wahrmann Renée, Pálmay és Hegyi Aranka szépsége is messzire ragyogott. Nem csoda, ha a Népszinház páholyjegyeit sohasem tudta kiárusitani az öreg pénztáros. Czirák y gróf, Apponyi Albert, a Karácsonyi grófok, Splényi báró, meg Károlyi Pista összevették a bilétákat.

— Akkoriban én is házasodni készültem. Egy kolozsvári színésznő, Ujhelyi Jolán itt járt Pesten, megismerkedtünk és hát mit tagadjam, a szivem tüzet fogott. Rezsin kisasszony, a virágárusbolt tündére, alig győzte nekem szállitani a sok virágot, amit szerelmesem lába elé szórtam két kézzel. A szerelemből — dicséretemre legyen mondva — rövidesen házasság lett, sőt kevéssel a lakodalom után elválás s ekkor elkezdtem élni második legényéletemet.

— Divatba jött a Pannonia. Oda jártunk esténként népszinházias, ott mókázott az örökké jókedvü Kassay Vidor és ott tanitott bennünket a politika nehéz tudományára Solymossy Elek. Polgárembert nem igen vettünk magunk közé, az egy Márkus József kivételével, akinek a művészet és a művészek iránti rajongása valósággal megható volt. Az Orientben azután megalakult a Pósa-asztal, amelynek minden számbavehető művész, iró, színész, festő, szobrász tagja lett. Ott adtak egymásnak találkozót a redakció munkatársai, a szinházak színészei, később a képviselők is odaszoktak, sőt egy-két bohémebb természetü mágnás is.

A Népszinházban most már egymást érték sikereim. A „Felhő Klári", a „Betyár kendője", a „Siroki románc", a Gyimesi vadvirág", a „Piros bugyelláris", a „Szökött katona" mind egy-egy állomása azoknak a sikereknek, amelyeknek ma már emlékei között élek csak és amelyekkel elértem azt, hogy amikor a korzón végig sétáltam, kezdtek utánam fordulni a kisasszonyok, meg a dámák.

— Delente, amikor megkondult a piaristák temploma, a Váci-utcán át, Kugler-felé vettem utamat minden áldott nap. Kugler abban az időben a legelzárkózottabb arisztokraták déli találkozóhelye volt, ahol a mágnások összetalálkoztak a szép polgári asszonyokkal, meg a színésznőkkel. Kugler után Pilseni sörcsarnok jött, azután a Pannoniába az ebéd, ahol megjelent közöttünk az öreg Podmaniczky Frigyes báró is, jellegzetes pepita kosztümjében. Podmaniczky a Kerepesi-ut 6. számu házban lakott, de akkor már vesztett régi jó nótás kedvéből, a csuz is bántotta, a Pannonia hordárja kisérte át az ut közepén, hogy el ne üsse egy sebesen robogó kocsi. A Pannonia előtt Juliskától, a hamvasarcu virágáruslánytól vett egy csokor ibolyát, annak a felét, meg egy pántlikás szivart odaajándékozott mindennap a hordárnak és aztán bebandukolt közénk az ebédlő asztalhoz.

Az alkonyat

Hatvan esztendőn felül vagyok. Bohóság volna azt hinnem, hogy életem dele felé járok. Tul vagyok már a „délután"-on is, de nemcsak én, azok mind, akik akkor éltek s ma még itt járnak közöttünk. Azóta nagyot fordult a világ. Azt mondják, már Prónay Dezső báró is felül a gőzvasutra, mert az én időmben négyesfogaton röpült be az ország szivébe, de mindig előbb, mint a gőzös. A pepitaruhás báró Aszódon piheni örök álmát, elment Blaskovich is, Szemere is. Ha néha az én drága barátnőmmel, Bilahalujzával összeakadok, némán megcsókoljuk egymást, s ebben a csendben benne sír a régi Pest zengő szava, amely hajdan édes szavakkal szólott hozzánk.

Kardos István.

Megtört az autotaxi-vállalat monopoliuma

A bérautofuvarosok hatvan kocsit állitanak forgalomba

Több izben hirt adtunk arról a harcról, amely a bérautófuvarosok és az autotaxi-vállalat között dult. Az autotaxi-vállalat egy nem létező monopolium hangoztatásával iparkodott meggátolni, hogy a dolgozó kisiparosság, a bérautófuvarozók ipartársulata ugyanazokat a jogokat élvezhesse, mint ők, a bérautófuvarozók pedig hosszu ideig hiába sorakoztatták fel érveiket igazuk mellett. A Fővárosi Hirlap egyrészt a közönség érdekeit és az objektiv igazságot, másrészt a kisiparosság jogos igazát tartva szem előtt, amellett harcolt, hogy a bérautófuvarozó kisiparosok is éppen ugy taxaméter szerint és az utcán vállalhassanak fuvart, mint az autotaxi-vállalat.

Megelégedéssel állapitjuk meg, hogy a Fővárosi Hirlap munkája sikerrel járt és a bérautófuvarozók jogos kivánsága legalább részben, kielégitést nyert. A főváros törvényhatóságának pénteki csonka közgyülésén Szabó József interpellációt intézett a polgármesterhez. Interpellációjában elmondta, hogy a közgyülés november 9-én helyt adott a bérautófuvarozók felebbezésének azzal, hogy egy hónap alatt elintézik, de mindmáig semmi sem történt ebben az ügyben. A november 9-iki közgyülés határozatát az érdekelt felek megfelebbezték, minthogy pedig a felebbezés miniszteriumi, valószinüleg hónapokig tartó elintézése a bérautófuvarozókat létükben veszélyeztetné, azt kérték, hogy addig is legalább hatvan rendszámot adjon ki a főváros.

Gömöry Albert főjegyző, a közlekedési ügyosztály helyettes vezetője válaszolt az interpellációra és meglepő bejelentést tett. Bejelentette ugyanis, hogy

a bérautófuvarozók kérelme már elintézést is nyert, mégpedig a tanács legutóbbi ülésén, amikor is a tanács hozzájárult, hogy a bérautófuvarozók egyelőre hatvan rendszámot kapjanak.

A közgyülés zajos helyesléssel vette tudomásul Gömöry válaszát.

Érdeklődtünk a Bérautófuvarozók Ipartársulatánál, mikorra tudják a hatvan autót forgalomba hozni. Azt a választ kaptuk, hogy az autókat, melyek kivétel nélkül legujabb tipusu, modern kocsik lesznek, január elsejétől kezdve fokozatosan állitják forgalomba. Az uj tipusu kocsik természetesen sokkal kisebb üzemköltséggel járnak, mint az autótaxi tizéves kocsijai és ezért az ipartársulat teljes anyagi és erkölcsi garanciát vállal, hogy az uj autók sokkal olcsóbbak lesznek, mint az autótaxik.

A liberális polgári front kiépitése meghiusult

Wolffék ujra a kormány kedvencei — A belügyminiszter elégtételt ad

Ezek a napok válságos napjai a városházi politikának. Amig Wolffék utolsó közgyülésükre készülődnek, ugyanakkor a belügyminiszteriumban már csomagol Terstyánszky Kálmán miniszteri tanácsos, hogy átköltözzék az uj városházára, ahol mint kormánybiztos fog müködni egészen a községi választások lezajlásáig.

Természetesen a liberális oldalon nincsenek megelégedve ezzel a megoldással, mert jobb szeretették volna, ha már a kormánybiztos személye dokumentálta volna azt az uj irányt, amelynek a városházára be kell vonulnia. Kifogást emelni azonban Terstyánszky kinevezése ellen nem lehet. Az elv, hogy politikától távol álló férfiu vegye át a kormányzást az interregnum alatt, teljesen helytáll. És reméleni kell, hogy Terstyánszky Kálmán tényleg távol fog állani a pártpolitikától. Terstyánszky különben a közigazgatásban járatos ember és régebb idő óta áll a főváros ügyeivel foglalkozó osztály élén.

Ugyanakkor azonban, amikor a belügyminiszter Terstyánszky kinevezésével akarja pártatlanságát biztositani, olyan engedményeket tesz Wolffék javára a választójogi javaslatban, amelyek a liberális oldalt tökéletesen elkedvetlenitik, nem is szólva a demokratákról és szociáldemokratákról, akik elkeseredve beszélnek az egész javaslatról. Igen éles vita tárgya lesz ez a javaslat, amelyet az ellenzék teljes erővel meg fog ostromolni.

Wolffékkal tehát a kormány ujból megegyezett. A liberális oldalon egyenesen türhetetlennek mondják már azt a kétlakiságot, amely a liberális politikusokat igen furcsa helyzetbe hozza a nagyközönség előtt. Wolffék a Zichy János frakciójával való egybeolvadás révén uj életelixirt véltek kapni és ezt az uj életelixirt a kormány szánta nekik. Gróf Bethlen István forszirozta Zichyéknek a kormányt-támogató Wolffékkal való egyesülését és gróf Zichy János konzervativ politikáját féknek szánta Wolffék intranzigenciájával szemben. A helyzet tehát most az, hogy a kormány a községi politikában sokkal nagyobb sullyal kiván Wolffék mellé állani, mint azt a legutóbbi hónapokban tette, amivel szemben viszont megköveteli, hogy Wolffék az eddiginél sokkal mérsékeltebbek legyenek ugy cselekedeteikben, mint nyilatkozataikban. Ennek azonban egyedüli garanciája gróf Zichy János személye, ami lehet igen tiszteletreméltó, de őszintén szólva nem mernénk adni. Régi taktikájuk ez és arra való, nehogy a kortenné a konzervativ gróf egyszerü jelenléte.

Wolffék abban a pillanatban, amikor uj lovat kapnak, maguk alá, sietnek egyben a megsértettet is adni.. Régi taktikájuk ez és arra való, nehogy a kormány elragadtatásuknak és boldogságuknak külső jeleit is lássa. Éppen ezért beleakadnak a legelső szalmaszálba. Ez a szalmaszál az uj választójogi javaslat megokolásának egyetlen mondata. E szerint: „a fővárosban a jelenlegi törvényhatósági bizottság megbizásának meghosszabbitása aligha keltene közmegnyugvást".

A belügyminiszter kevés olyan kardinális igazságot irt le, de viszont Wolffék a maguk számára nem tekinthetik ezt erkölcsi bizonyitványnak. A belügyminiszter megállapitása arany igazság, csak az a különös, hogy eme megállapitás után mégis fegyverbarátságra lép Wolffékkal gróf Zichy Jánoson keresztül.

Ha pedig már ismét egy táborban vannak, akkor igazán természetes, hogy Wolff Károly ezért a homályosan aggressziv mondatért elégtételt követel.

És meg is fogja kapni.

Mindennél sokkal szomorubb, hogy az egységes liberális front megalkotása az utolsó hetekben valósággal lehetetlenné vált, hacsak a legutóbbi napok eseményei össze nem kovácsolják a liberálisokat és a demokratákat.

A Fővárosi Hirlap megbizható értesülése szerint Vázsonyi Vilmosnak igen sulyos aggodalmai vannak az ellen, hogy más liberális politikusokkal egy uton haladjon. Egyedül Rassay Károly az, akinek fegyverbarátságára a választások

Magyar Épitő Iparbank Részvénytársaság

Budapest, V., Ferenc József-tér 5. sz. (Gresham-palota). Telefon: 68-27, 157-63 és 194-69.

„JOGOSITOTT DEVISABIZOMÁNYOSOK"

BANKOSZTÁLY:
Takarékbetétek. Folyószámlák. Értélpapirok vétele és eladása. Előlegek értékpapirokra és más értékekre. Idegen pénznemek vétele és eladása. Átutalások.

HITELOSZTÁLY:
Jelzálogkölcsönök. Követelések leszámitolása. Épitkezések, valamint üzemek finanszirozása. Kölcsönök vállalati össz- vagy részmunkákra, anyagokra. **Munkahitel.**

ÜZLETI ÓRÁK: D. E. 1/2 9-1, D. U. 4-6

VÁLLALATI ÉS ANYAGOSZTÁLY:
Épitkezések elvállalása. Épitkezési anyagok vétele és eladása.

ÜZLETI ÓRÁK: D. E. 1/2 9-1, D. U. 4-6

idején feltétlenül számit a demokrata vezér. Nem mondott le azonban arról sem, hogy megegyezzék Bárczy Istvánnal és Ugron Gáborral. A többi liberális frakcióval, elsősorban a Heinrich-párttal nem kiván egy uton haladni és inkább a szociáldemokratákkal menne bele a választási küzdelembe. Erre azonban aligha fog sor kerülni, mert az aránylagos választási rendszer mellett nincsen szükség szorosabb választási paktumra.

Mindenesetre fájdalmas látni a liberális polgári egység meghiusulását, de ebben a pillanatban tényleg olyan a helyzet, hogy nem lehet számitani az összekovácsolódásra.

A pesti ember

Képtelen természetrajzi tanulmány

Középtermetü, azaz százhatvan és százkilencvan centi közt habozik. Bessz idején öt centivel rövidebb, hossz esetén öttel hosszabb a rendes nagyságánál. (Rendes nagysága, recte: kicsisége — tulajdonkép nincs is.) Ruhája szürke, böre fakó, mellét, kezét és szivét fekete sörteszerü ször boritja, hajat a nachtkaszli fiókjában gyüjti, vagy már mint kész parókát hordja a fején valamely vidéki tanitó. — Arcáról a szört borotváltatja, a ráncokat ellenben hosszura növeszti. Lelkiismeretét a körmei alatt hordja, de időnként onnan kimanikürözteti. — Járása gyors, a vállával jár, a kezével beszél, lábait arra használja, hogy üléskor velük harangozik. Hangja pont ellenkezője a Carussoénak: kicsit náthás, kicsit asztmás, kicsit légcsőhurutos, reszelős és fátyolos, rossz üzlet esetén rikácsolóvá válik. Szemhéja kicsit vörös, köthártyája kicsit gyulladt, gyomorsavtultengése holtbiztos, idegzetének állapotán saját maga nevet. Testsulya 60—80 kiló, de ugy érzi, hogyha egyszer konkurrense, vagy ellensége hasára állhatna, 200 kilót is tudna nyomni.

A pesti ember Budapest egész területén mindenhol előfordul, még a lakásokban, sőt néha, leginkább hajnaltájban, még a saját lakásán is. Előfordul továbbá a vidéken, külföldön, sőt Amerikában is. A felsorolt helyek valamennyién csupán szórványosan található, de csapatosan tanyázik a kávéházakban, a villamosmegállóknál, a villamoskocsik lépcsőjén, a kártyaklubbokban, a tőzsdén és a Markó-utcában. — Tápláléka napi ötven-hatvan memphis, vagy tiz-husz portorico, ezenkivül valami ételt is eszik, néha feltéttel, néha a nélkül. Az igy nyert kalóriák szervezetében gyorsan alakulnak át energiává, melyeket aztán a megélhetés gondjaiban használ el. A megélhetés gondjain felül még kulturéletet is él a pesti ember, naponta tiz-tizenöt ujságban olvassa el, hogy hogyan ütközött össze a vicinális a villamossal és hogy a riporter a malomtüz alkalmával miként jelent meg sajátkezüleg a lángok közt, ahol is hosszabb ideig tartózkodott, bár még mindig nem addig, ameddig kellett volna. Ujságolvasáson felül még nagy figyelemmel hallgatja Zerkovitz zenéjét, nézi Griffith filmkölteményeit, Anita Berber klasszikus táncmutatványait és elmegy a Trónörökösbe. Műélvezet után órákig csodálkozik azon, hogy Rembrandt mért nem festett inkább egykoru tőzsdéseket, Beethoven mért nem komponált operetteket és Dosztojevszkij mért nem irt burleszkeket. Ja igaz, akkor még nem volt film! Szegény Dosztojevszkij, pechje volt, legalább a kártyán nyert volna; biztosan rosszul állt meg egyszer ötre s onnan kezdődött az egész.

A pesti embernek társadalmi nézetei is vannak. Sőt azt lehet mondani, hogy valamennyi pesti ember egy-egy kész szociológus, teljesen kidolgozott társadalmi rendszereket hord az agyában s azt meg is irná és kiadná, ha a kiadó nem lenne szintén pesti ember, azaz ne fizetne a könyvért olyan keveset, amennyi az irás közben elhasznált feketekávé és szivar árának a fele. E társadalmi rendszerek mindegyikének sarkalatos része az, hogy kit-mindenkit kéne a gutának megütnie, hogy azután a megmaradtaknak, azaz a köznek jól menjen a dolga. A köznek a dolga pedig — minden pesti ember elképzelése, azaz rendszere szerint — akkor menne legjobban, ha ő maga, lehetőleg egyedül, autón járna.

A pesti ember részint a Dob-utcában, részint a Práter-utcában születik, életkora mindig tiz évvel több, mint amennyit a pesti nőnek bemond. Pénze, ugyancsak annál, amit a pesti nőnek bemond, tizszerte kevesebb. De még mindig elég kevés.

A pesti ember filozófus is. Világkörutra hivatott alapigazságok születtek már Pesten. Archimedes azon tételének analógiájára, mely szerint a testek vizben annyit vesztenek a sulyukból, amennyi az általuk kiszoritott viznek a sulya, itt született meg az a tétel: „Minden ember annyit ér, amennyi kellemetlenséget tud másoknak okozni".

De a pesti ember született humorista is. És ez enyhitő körülmény. Nem kell tehát öt olyan szigoruan venni összes rossz és még rosszabb tulajdonságaival együtt, mert még megsértődik.

Különben ha megsértődne is, haragja csak a legközelebbi hosszig tart. Hossz esetén e kép egyes tulmarkáns vonásai lényegesen enyhülnek.

A pesti ember élete részben a krachig, részben haláláig terjed. A halál oka: tüdővész; veszteség; jól megy a konkurrensnek; a villamos áll, de ha elindul, rögtön elgázolja az embert; mérgelődés; általános szervezeti bessz.

A pesti ember, halála után, a mennybe, azaz az örök, egyenletes és állandó hossz országába kerül, ahol is tárcájában egy-egy kötés Neptunnal, Siriusszal, Jupiterrel és Saturnusszal állandó aggodalommal várja a föltámadást.

Nagy Lajos.

A Hattyudal

Amikor Wolff Károly „mérsékelt" — „Demokrata" beszéd Wolffék óriási tüntetése közben Költségvetési vita in sich

Wolffék ugylátszik ambicionálták, hogy „tiszta munkát" végezzenek. Mindenáron költségvetést akartak produkálni, pedig a költségvetés akárhányszor bünjelként marad az utókorra.

Általában azonban elegius hangulatban van a bucsuzó rezsim. Legföként pedig maga a rettenthetetlen vezér, aki ugy ellágyult nagy bucsuzó beszédében, mintha soha sem tetszelgett volna a kérlelhetetlen lovag szerepében. Az utolsó szereposztásban nem lett volna érdekes Wolff Károly, ha eddig nem játszott volna egészen ellentétes szerepeket. Engedékeny, békés, csöndes volt az alaptonusa annak a beszédnek, amely közben nem egyszer szinte olvadozni kezdett.

Előbb vádakkal kezdte. Hogy a demokrata-rezsim nem adókkal, hanem kölcsönökkel fedezte a deficitet. Aggressziv azonban nem volt és szinte bocsánatot kérve mondta Bohn Józseféknak:

— Kijelentem, hogy ezt a kérdést teljes jóhiszeműséggel, az objektivitás szempontjából akarom kezelni.

Nem is helyeseltek ennek a kijelentésnek. Nem beszélünk ebben a pillanatban erről, hogy helyesek voltak-e az adatai; de egészen bizonyos, hogy a kurzus elején látott és hallott Wolff Károlyra nem ismertünk rá egy pillanatra sem.

Mi hozta ezt a változást? Az-e, hogy a siralomházban ül a kurzus, vagy az-e, hogy gróf Zichy János előkelő oldalán vár hely Wolff Károlyra, akinek le kell szoknia — no a puffogó szólamokról ugy sem lehet, — de le kell szoknia a demagogia rikitóbb formájáról. Ezuttal a demokraták nem voltak forradalmárok, kommunisták, talán még zsidók sem és olyan furcsán, idegenül, hatástalanul hangzottak el Wolff izzó szavakhoz szokott ajkán az ilyen szürke mondatok:

— Ez nem helyes pénzügyi politika.

Meg kell gondolni a dolgot. A Zichy-féle előkelőség nem fog jól állani Wolff Károlynak, aki hozzá van szokva, hogy tüzet vessen a szó, amely száját elhagyja.

Inkább Ereky Károlyt szerette volna kompromittálni, mint a demokratákat és ma már szinte az látszik rajta, hogy inkább ő egyezne meg a demokratákkal, mintsem a baloldali tábor magáénak valljon olyan értéket, mint Ereky.

Azután csak védekezett. Vagy hogy dicsérte önmagát és önmagukat. Ebben azonban tulzásba ment, mert ő maga sem hitte el azt a sok minden szépet, amit pártjának tevékenységéről elmondott.

A hattyudalról azonban nem szokás kritikát irni. Legyen meg a hattyunak az az öröme, hogy utoljára ugy énekel, ahogy neki jólesik.

*

A közgyülések tömeges fölvonulásában ez történt szerdán. Valóságos ünnep volt ez, de — gyászünnep.

Pénteken azután eredeti Petrováczot kaptunk. Ugy megtapsolták, hogy szinte még Csilléri is megirigyelhette volna ezt a dicsőséget.

A következő szónokot a keresztény községi párt könyomatosa azzal tünteti ki, hogy odairja a neve mellé: (demokrata).

Irhatta volna ugyan, hogy (volt demokrata) is, de amikor ez igy hatásosabb. Szilágyi Károly, mert hiszen csak ő róla lehet szó, nagyon érdekes dolgokat mondott. Olyan érdekeseket, hogy szinte föl kellene jegyezni, mert a napilapok nem közölték. De a közönségnek látnia kell annak az embernek a portréját, aki a demokraták által történt megválasztása után Wolffék karjaiba ugrott.

Az ellenzék lemondását forradalmi lépésnek nevezte. Kijelentette, hogy Wolffék nem romboltak, hiszen — el vagyunk kápráztatva — itt van a deficitmentes költségvetés. Wolffék „teljes mértékben megvédték a város vagyoni „érdekeit" (Zajos helyeslés a többségi párton és Korányi Mártonnál).

Aztán már ugy beszélt, mintha azt mondta volna, hogy ásó-kapa válasszon el bennünket:

— Nem volt szükségünk a trieszti kalmárok haszonleső millióira . . .

Óriási helyeslés. Zajos taps.

— Nem kellett Éber ur! — zugja egy érdes hang.

Aztán még beszélt a tatárjárásról, meg a szocialdemokratákról, akik felé keményen megrázta szabadkőmüves öklét.

Egyéb baj nem is igen történt.

Hogy Szilágyi ur belépett-e már a Wolff-pártba, erről eddig nincs értesülésünk. A frigy azonban már perfekt.

*

Ettől kezdve azután lefelé hanyatlik a költségvetési vita. Joannovich Pál mint választási szakértő lépett föl. Törökné Kovács Hermin jószivre valló beszédet mondott. Müller Antal, a Krátky-bukitató, pedig vállalkozási kérdésekkel foglalkozott.

Egy kis politikumot csak Szőke Gyula vitt bele a szürke vitába. Oly kédvesen egyszerü és őszinte volt, hogy még azt is elmondta, hogy a jelenlegi nehéz viszonyok között kár a főváros polgárságát kitenni egy választás izgalmainak. Igy mondta, de valószinüleg saját pártját féltette csak a választás izgalmaitól.

— Ha a vidéki törvényhatóságok mandátumát — mondotta — meg lehetett hosszabbitani, miért ne lehetne ugyanezt megtenni a fővárosi törvényhatósággal is.

Ez bizony tényleg szomoru.

Magyar Általános Ingatlanbank R.-t. Budapest.

Alapitási év 1906. Az intézet elnöke: **báró dr. Madarassy-Beck Marcel,** a Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank vezérigazgatója. Alelnökök: **dr. Horváth Lipót** m. kir. kormányfőtanácsos, a Magyar általános takarékpénztár r.-t. alelnöke és **dr. Goszthony Mihály** földbirtokos. Vezérigazgató: **dr. Halom Dezső** m. kir. kormányfőtanácsos. Igazgatók: **Dénes Ödön, Szikra Károly, Schöbel Károly, Leimdörfer Ferenc** és **Leopold Rudolf.**

Az intézet ügykőre: ingatlanokkal kapcsolatos mindennemü tranzakciók Budapesten, a főbb vidéki városokban, külföldön is, igy Berlinben, Abbaziában Cseh-Szlovákiában, épitési ipari gyárak és telepek; szálloda és fürdőüzemek, épitési anyagkereskedelem, szénkereskedelem, épitési vállalkozás-, parcellázás- és minden bankszakmabeli üzlet.

Ingatlanüzletek: az év folyamán ingatlanállományát még olcsó áraknál növelte.

VÁLLALATOK:

Budai Cementgyár r.-t. (III., Ürömi-utca 24—32.)

Óbudai Mészégető- és Göztéglagyár. Leopold és Fia Utóda (Külső Bécsi-ut 3036—40.)

Százhalombattai telep. Cserépgyártó-berendezése legmodernebb az országban

Malomsoky József asztalosárugyár r.-t. (VII., Francia-ut 11.)

Leimdörfer és Révész (I., Horthy Miklós-ut 149—51.) Fatelep.

Pallos és Perelis Épitőanyagkereskedelmi és Ipari r.-t. (IV., Deák Ferenc-utca 17.)

VIDÉKI ÉRDEKELTSÉGEK:

Budafoki Fa- és Épitőanyagkereskedelmi r.-t. (Budafok, Törley-tér).

Győri Ingatlanforgalmi és Épitőipari r.-t. Győr.

Szabó Samu takaréktüzhelygyár. Győr.

Cementárugyár és Épitővállalkozás. Győr.

Székesfehérvári Épitőipari és Kereskedelmi r.-t.

Gyöngyösi Cementárugyár r.-t. Gyöngyös.

Nagykanizsai Városépitő r.-t. Nagykanizsa. amelyek mind épitési vállalatok és cementárugyárak.

FÜRDŐ, SZÁLLODA, SZANATÓRIUMI ÜZEMEK:

Hungária-fürdő r.-t. (VII., Dohány-utca 44.

Continental szálloda.

Ujtátrafüredi dr. Szontagh Szanatoriumok r.-t. **Ujtátrafüred,** (Cseh-Szlovákia).

Dr. Szegő Szanatorium, Abbazia.

Egyéb ipari és kereskedelmi vállalatok:

Vidor József Tüzelőanyagkereskedelmi r.-t. (VII., Rottenbiller-utca 66.)

Star Filmgyár és Filmkereskedelmi r.-t. (IV., Kossuth Lajos-utca 13.).

BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST

IV., PETŐFI SÁNDOR-UTCA 2.

Telefon: 48-21, 191-46
Sürgönycim: Luxautó

Merkur bérautóüzem

Budapest, VI. kerület
Gróf Zichy Jenő-u. 11.

Események

Olvasóinkhoz. A *Fővárosi Hirlap* ezzel a számával lezárja az esztendőt, amely alatt a régiekhez hasonlatosan, becsületesen, termékenyen szolgálta a köz érdekeit. Igyekeztünk, mint mindenkor, jó hirszolgálattal, az események becsületes megvilágításával és objektiv kritikájával szolgálni Budapest lakosságának érdekeit. A *Fővárosi Hirlap* legelsősorban a főváros lakosságának készül, dacára, hogy messze az ország határain tul is sokan vannak, akik ennek a lapnak a megvilágításában szeretik látni az eseményeket.

A budapesti ember számára azonban nélkülözhetetlen ez az ujság,

amely pompás közgazdasági értesültségével, kitünő városházi információval,

a pesti élet minden megnyilvánulásának éber figyelemmel való kisérésével utat tört a sajtóban.

Nekünk nem kell verbuválnunk közönséget. Büszkék vagyunk arra, hogy a *Fővárosi Hirlap*-ot mindazoknak olvasniok *kell,* akiket nemcsak az ittlakás, de meleg és mély érzések is kötnek ehhez a városhoz. Akik ezt érzik, azokhoz fordulunk és kérjük, ujitsák meg december végén lejáró előfizetésüket, hogy a *Fővárosi Hirlap* küldésében akadályok ne merülhessenek fel.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre .... 20.000 kor.
Félévre .... 10.000 kor.

Vaszy György

Amig egy magyar soviniszta eljut a felfüggesztésig

Egyszóval Vaszy György is bevonult a destruktivok diszes seregéhez.

Nem hiába, mindig gyanus volt nekünk ez az ember, mert kevés magyarban láttunk annyi lángoló hazafiságot, mint őbenne, akit — ha akart volna — pompás román nyelvtudása révén boldogan ölelltek volna a keblükre azok, akik Erdélyt ma a kezükben tartják. Wolff Károly soha, de soha nem lesz olyan nagy ur, még Wolffenaubam sem lenne olyan potentát, mint amilyen hatalmas embert csináltak volna Vaszy Györgyből a románok, ha véletlenül hajlandó lett volna elárulni a hazáját.

Legalább husz esztendő kedves, meleg barátsága füz ehhez a szeretetreméltó rajongóhoz, aki évtizedeken át koptatta a szerkesztőségek küszöbét a hóna alatt hatalmas paksamétával: csupa román ujsággal. Csodálatosképen mindig a függetlenségi lapokat tisztelte meg látogatásával. Mindig csak a szélső soviniszta sajtóval és annak munkásaival barátkozott.

És mérhetetlen szolgálatokat tett a magyar sovinizmusnak. Állt rendületlenül, halálmegvetéssel a posztján, ahonnan a román lapok közleményeiből mindenkor idejekorán tudta figyelmeztetni a magyarságot, hol akar támadni a „belső ellenség", az elvakult románság. Nem volt nap, hogy a Lupta, az Adeverul, (vagy mit tudom én hogy hivták a lapjaikat) egy-egy közleményét ki ne pécézte volna.

Esténkint, amikor rohamot intézett a szerkesztőség ellen, mindig haragos volt. Valósággal elszavalta a vezércikket, amelyet válaszként kellene irni a román laptámadásokra. És hány vezércikk született ugy, hogy a tüzet Vaszy György lelkessége gyujtotta föl. Örömmel, boldogan vittek volna magukkal, hogy dicsekedhettek volna ennek a mindenütt megfordult embernek a kulturájával. Nem ment, dehogy ment, még hivni sem merték, mert tudták, hogy szörnyethalt volna, aki őt árulásra akarja csábitani. Természetesen ma a leggyülöltebb magyarok fekete listáján van — Romániában.

És ezt az embert függesztették föl az állásától, mert megjelent a Lázár-utcai gyermekfelruházó estén, amely Tremmel őrvezető tragikus halálával végződött. A polgármester azt a kijelentést tette, hogy nem fogja türni, hogy a főváros tisztviselői ilyen alkalmakkor és ilyen helyeken megjelenjenek. Hát Vaszy György már akkor is mindenhol ott volt, amikor Sipőcz Jenő urról azt sem tudtuk, hogy a világon van. Vaszy György mindenesetre hazaárulást követett el, az állami rend hatályosabb védelmébe ütközött, vagy netán, ami a legnagyobb bün, a destrukciót szolgálta.

Jótékony estén vett részt, keresztény és zsidó gyermekeket ruházott föl. Egyszerre: a felekezeti béke szent céljait szolgálta. Hej Petrovácz ur, hej Wolff ur, önök akik csak tegnapelőtt esküdözt k, hogy önök nem romboltak és nem gyülöltek, most jó lenne ugy-e a derék Vaszy Györgyöt nem felfüggeszteni, de talán föl is akasztani. Pedig hát hazafiságot, becsületes, józan gondolkodást tanulni elmehettek volna akkor Vaszy Györgyhöz, amikor őt már fél-Budapest ismerte erről az oldaláról és önök még az ismeretlenség homályában késtek valahol nagyon, nagyon messze . . . Vaszy György már akkor is fajvédő volt. De nem a zsidókkal, hanem a románokkal szemben védte a magyar fajt. (p. b.)

Petrovác dicsekszik. Ez már a teteje mindennek, hogy dicsekedni is mernek azzal, ami Budapest lakosságának kilencven százalékát elkeseredéssel töltötte el. Az országos politikában ma már szégyenkezve gondolnak arra, hogy valaha lelkesedtek a botbüntetésért és szivesen letagadnák, hogy valaha törvényt hoztak a numerus claususról. Petrovác ur még mindig igy énekel:

— Mi eltüntettük a zsidó tanerőket, az iskolák idegenfaju igazgatóit mindenhonnan kidobtuk és valamennyi zsidó kerületi orvost megfosztottuk állásától.

Ennyit tényleg cselekedtek, de több aztán igazán nem volt. Ez volt minden, amit három év alatt „alkottak". Bravó, Petrovác ur, ezeket az állitásait mi is igazoljuk, de mi nem is tagadjuk le soha. Aligha nem ön lesz az, aki szeretné még ezeket a sületlen mondatokat elfelejteni.

A reggelihez teritett asztalon a Meinl gyümölcsiznek is helye van. A Meinl-cég üzleteiben reklámáron árusitják ki a meggy- és ribizke-izt.

SZÓRAKOZÁS

Karácsonyi ünnepi előadások az Unio szinházalban. a Király-Szinházban karácsony mindkét estéjén Emőd Tamás és Szirmai Albert „Mézeskalács" cimü daljátékát adják, melynek minden előadása ünnepi hangulatban, előre eladott táblás házak előtt folyt le. Karácsony első napján, kedden délután Faragó—Nádor Elssler Fanny cimü operettje, karácsony másnapján, szerdán délután Kálmán Imre világhirü operettje A bajadér kerül szinre. A Magyar-Szinházban mindkét nap ünnep délutánján és este Molnár Ferenc páratlan sikerü szinjátéka, A vörös majom van müsoron, mindannyiszor Darvas Lilivel, Péchy Blankával, Somlaival, Gellérttel, Tarnayval a főszerepekben. A Belvárosi-Szinházban az ünnep első napján este a szerdán bemutatóra kerülő Feydeau-vigjátékot, Nem csalom meg az uramat játsszák, mig karácsony másnapján A nagybariton cimü komédia kerül ismétlésre, Csortossal a cimszerepben. Az ünnep első napján délután Zilahy Lajos Jégcsap cimü bohózata, másnapján Szenes Béla A buta ember cimü népszerü vigjátéka kerül szinre. Az Andrássy-uti Szinházban mindkét ünnepnap délután és este: Alias gazember, Guszti, Napi hirek, Francia Betlehem, A gittegylet, A vezér, Fiu lesz vagy leány cimü nagysikerü darabokat, tréfákat és magánszámokat ismétlik. A Blaha Lujza-Szinházban az ünnepi estéken a mulatságos és népszerü operettet, A rózsalányt adják. Első nap délután a Fi-Fi, második nap délután Rajna Cobor Szépaszszony kocsisa cimü kedvelt operettje kerül ismétlésre. Az összes délutáni előadások mérsékelt helyáruak és az Andrássy-uti-Szinházat kivéve, ahol az előadásokat fél 4 órakor kezdik, 3 órakor kezdődnek. Jegyek az összes karácsonyi előadásokra válthatók.

Petrass Sári, Honthy Hanna, T. Halmy Margit, Kiss Ferenc, Rátkai, Latabár állanak a középpontjában annak a lelkesitő sikernek, mely Emőd Tamás, Szirmai Albert Mézeskalács cimü daljátékának minden előadásán megujul a Király-Szinházban. A közönség, mely napokkal előre viszi el az összes jegyeket, alig tud betelni a költői mü szépségeivel, majd minden énekszámot többször megismételtet és a felvonások végén, de még sokszor nyilt szinen is a legmelegebb ünneplésben részesiti a kiváló müvészeket. Vasárnap délután Bakonyi-Kacsóh „János vitéz." cimü daljátéka kerül szinre, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Már a 100-ik előadása felé halad Molnár Ferenc kivételes sikerü szinjátéka, A vörös malom, a Magyar-Szinházban, ahol Darvas Lili, Pécsy Blanka, Horváthy Elvira, Somlai, Gellért, Tarnay és Baróthy minden este a legnagyobb sikerrel játsszák rendkivül érdekes szerepeiket. A szinjáték, melynek sikerei prózai müveknél a legritkábbak közül való, rövidesen 100-ik előadását ünnepli, mely jubiláris számhoz sorozatos előadásokon át jut el s ezzel valósággal rekordot teremt.

A „Pompadour" jegyeit már az egész karácsonyi hétre, december 31-ig árusitják a Fővárosi Operettszinház pénztárai. Torlódás kikerülése végett külön pénztár árusitja a délutáni előadások jegyeit.

Karácsonyi délutáni előadások. A Vigszinházban vasárnap délután az Ivanov kerül szinre. Kedden, karácsony első napján, délután az Első csöngetés-t játsszák, szerdán délután pedig a John Gabriel Borkmann kerül szinre.

A Fővárosi Operettszinházban hétfőn csak délután játsszanak, a Három grácia kerül szinre. A két karácsonyi ünnepnapon délutáni előadásul ugyancsak a Három grációt adják. Egyébként minden este és vasárnap délután is a Pompadour-t. Fall Leó szenzációs operettjét ismétlik.

A Rózsalány előadásai változatlanul a legmelegebb hangulatban folynak a Blaha Lujza-Szinházban, melynek közönsége a már hetvenötödik előadása felé haladó rendkivül vidám és mulatságos operettet annyira megszerette, hogy minden előadására teljesen megtölti a szinház nézőterét és sürü tapsokkal hivja kedvelt szinészeit: Somogyi Nusit, Vaály Ilonát, Rozsnyai Ilonát, Borosst, Abonyit, Tamást, Dénest és Tihanyit. Vasárnap délután a Szépasszony kicsisá-t ismétlik, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

A magyar filmgyártás büszkesége: A diadalmas élet, a Kamara-Mozgó karácsonyi szenzációja. A zseniális rendező Gaál Béla, a kitünő müvészi együttes, melyből Lukács Pál és Abonyi Tivadar alakitásait emeljük ki — nagyban hozzájárul a darab sikeréhez. — A közönség tüntető elismeréssel fogadta a régen nélkülözött hazai filmet és a Star-filmgyár ismét beigazolta, hogy produkciói bátran és büszkén felvehetik a versenyt bármely külföldi filmalkotással. Ajánlatos a jegyekről előre gondoskodni.

Darvas Lili „A vörös malom"-ban. Molnár Ferenc ritka sikerü szinjátéka, „A vörös malom", ezen a héten is teljesen betöltöte a Magyar-Szinház müsorát. A női főszerepben, Mina szerepében minden alkalommal Darvas Lili lép föl, aki Somlaival együtt, a szinjáték vasárnap délután tartandó előadásán is föllép.

Legjobban mulat a közönség „A rózsalány" előadásain, amelyre a legelőkelőbb közönség megtölti a Blaha Lujza-Szinház nézőterét. Vasárnap délután a „Szépasszony kocsisá"-t ismétlik, 3 órakor, mérsékelt helyárakkal.

Mozgókép-Otthon
VI., Teréz-körut 28. •• Telefon: 182-82.
December 21-től 27-ig
Ellilah tánca
a Corvin-filmgyár monopoliuma.
A szerelem éltet - A szerelem öl
Paramount-mestermü!
A szerelem nem eladó!
Amerikai vigjáték.
Előadások 4, 6, 8, 10 órakor.
Jegyekről elővételben gondoskodjunk!

PAVILLON-MASCOTTE
VI., Nagymező-utca 17. (Fővárosi Operettépület)
DECEMBERI UJ MÜSOR.
Flanutta Hildegard, Hans Hauser, Tom Jorsi
és a fényes kiséró müsor. • Kezdete este 10 órakor.

WAGNER-étteremben
ANDRÁSSY-ÚT 44. SZ.
december 27-én csütörtök este
házi disznótor.

FLEISCHMANN-ÁRUHÁZ
csakis Károly-körut 24. sz.
karácsonyi és ujévi occasiója

Tiszta gyapju férfiszöve 140 cmtr.	47 250 K
Férfi angol öltönykelme 140 „	39.500 K
Férfi double raglankelme 140 „	57.475 K
Double velour, sima és csikos, kabát- és sportkoszümre, tiszta gyapju	47.500 K
Tiszta gyapju chevriottkelme, minden szinben, 110 cm. széles	24.975 K
Tiszta gyapju chevriottkelme, 140 cmtr.	38.875 K
Rockás és csikos ruhaszövetek, duplaszéles	11.750 K
Tiszta gyapju házi ruhakelme, minden szinben	32.780 K
Mosott kelengyevászon	6.575 K
Sima divatzefir, minden szinben	7 475 K
Angol divatzefir legujabb mintákban	9.750 K
Törülközökben nagy occasió, drb ként 2975, 3475,	4.475 K
Divat sotisch-barchet	6.775 K
Velourfli nell, sima, minden elképzelhető divatszinben	10.750 K
Nyomott barchet, remek kimintázásban	9.750 K
Voil (szintartó), gyönyörü mintákban	7.375 K
Francia batisztok, óriási kimintázás	6.975 K
Himzett batiszt, divatszinekben, 120 cmtr széles	14.775 K
Himzett batiszt, sötét szinekben, 120 cmtr széles	11.750 K
Gyermek-bokavedő posztóból, karácsonyi reklámár	1.000 K

Áruházam minden osztályán a felhalmozódott maradékokat olcsón árusitom.
Kirakataim látványosságot nyujtanak, kérem bevásárlás előtt megtekintoni.

„Általános" gázizzófény- és villamossági rt.
Budapest, VII, Vörösmarty-u. 5
Fióküzlet: VIII, József-körut 44. Tel.: J. 16-14, J. 16-15

ELADÓ 20.000 darab elsőrendü uj juta-szalmazsák
jutányos napi árban
KLEIN SÁNDOR zsáknagykereskedő cégnél
Budapest VI., Eötvös-utca 8.

Demecseri Ipartelepek
Részvenytársaság
MEZŐGAZDASÁGI IPARÜZEMEK
Központi iroda: Budapest, VII., Rákóczi-út 18

„Chemia"
Magyar Vegyipari Részvénytársaság
Gyógyszervegyészeti gyár.
Gyár: III., Bécsi-út 96. Telefon: 99-93.
Központi iroda: VIII., Rákóczi-út 18.
Tel: J. 81-06, J. 112-18, J. 131-34, J. 141-48.

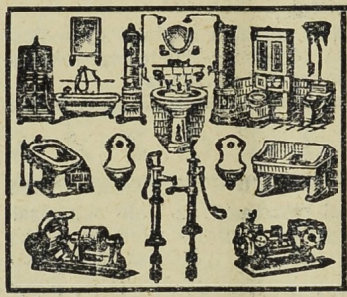

SZÁNTÓ MÓR
BUDAPEST
VI., Rózsa-u. 80
TELEFON: 174-88.
Távirati cim: VENTIL.
Vizvezeték- és fürdőberendezési cikkek raktára.

ULRICH B. J.
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31.
NAGY RAKTÁRT TART mindennemü csövekben és pedig: önt.-vas-, kovácsoltvas-, agyag-, angol lefolyó-, Drainage ólomcsövekben. Horgany-lemez, viz-, gőz- és gáz-armaturák, horg. vaslemez, egészségügyi berendezések.

FŐVÁROSI
Fasor Szanatorium
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
a legtökéletesebben berendezett gyógyintézet.
Sebésze. Belgyógyászat. Üdülőhely idegbetegeknek. ::: Vizgyógyintézet. Svéd torna. Röntgen-laboratorium.
Budapest, VI., Vilma királyné-út 9. Telefon: József 15 26.

Püspöki uradalmi bérpince rt. Vác
MAGYAR PALACKOS BORKÜLÖNLEGESSÉGEK
HORDÓS BOROK
Központi iroda: Budapest, V., Zrinyi-utca 7. sz.
Telefon: 19-40, 134-90, 75-96, 96-36.
Sürgönycim: Püspökipince, Budapest.
Fővárosi lerakat: VIII., Vig-u. 3. Telefon: J. 9-72
Pincegazdaság: Vác, Budafok.

KONTINENTAL Vaskereskedelmi Társaság
KERN ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 20
VASNAGYKERESKEDÉS, A WITKOWITZI CSŐHENGERMŰVEK VEZÉRKÉPVISELŐJE
Sürgönycim: FERROKONTINENT, TELEFON, BUDAPEST
Telefonok: 19-99, 20-85, 44-39.

TUDUK TIVADAR
SZŐNYEG-MŰINTÉZET
VI., Dalnok-utca 12.
Telefon: 46-68.
javit! megóv! vesz és elad!

MAGYAR-AMERIKAI BANK
UJ SZÉKHÁZA V., BERLINI-TÉR.

TŐZSDEI HIRADÓ

A Fővárosi Hirlap állandó melléklete

Külön előfizetés nincs

A megváltó liberalizmus

Irta: Dr. Kadosa Marcel

Valaki le merte irni azt az aggodalmat, amely Európaszerte sokak lelkében boronghat: félő, hogy az emberek gondolkodásában az anarchizmus fogja magát befészkelni, ha az állam léte oly óriási terheket rak a vállukra a nélkül, hogy az állam létének áldásait is oly intenzive és oly szakadatlan folytonosságban érezhetnék, mint a terheit.

Valóban, az európai civilizációt nem alaptalanul lehet félteni ettől az eszmeáramlástól. A négyéves háboru és a háborunál gazdasági tekintetben alig előnyösebb „béke", amelyet a békeszerződések hoztak létre, a lelkeket minden szélsőséges idea befogadására fogékonnyá tette. A szélsőséges ideák maguk pedig épp oly természetes velejárói a gazdasági leromlás állapotának, mint a kuruzslószerek gondolata és a bennük való makacs hit és bizalom a sulyos betegség állapotának. Nehezen lehet valakitől megkivánni, hogy ne higyjen a temetőárokban éjfélkor szedett fű csodaerejében, aki az ésszerű orvosságok sikertelenségét már kitapasztalta.

Miért volna képtelenség föltenni az emberekről, hogy az állammal szemben ellenséges érzés támad a szivükben, ha az állam semmit se tud segiteni azokon, akik alulmaradtak a gazdasági küzdelemben és mázsás kölöncöket köt mindazoknak kezére és lábára, akik egyébként jól tudnának boldogulni a világban? A háborus psychozis feneketlen mélységekig ette magát bele az államok lelkületébe és ha ugyan csupán egyetlenegy volt közöttük, amelyik ennek a psyhozisnak a konzekvenciáját maradandóan vonta le az oroszországi bolsevizmusban, tulajdonképen többé-kevésbbé minedenütt grasszálnak részletbolsevizmusok és maradékbolsevizmuok, amelyek békóba verik a termelést és alákötik a gazdaság egészséges és természetes vérkeringését.

Hiába tanakodtak bármennyit, a gazdasági liberalizmusnál helyesebb principiumot nem tudtak kitalálni az emberek boldogitására. Még ma is az az igazság, amit Quesnay mondott a francia trón örökösének, aki abban az ideológiában növekedve fel, hogy az állam mindenható és hogy „az állam én vagyok", aggodalmát fejezte ki a teendők és felelősségek roppant tömege miatt, amelyek reá várakoznak trónrajutása esetére. „Én nem tartom ezt olyan félelmetesnek", mondotta Quesnay. „Hogyan? — mondotta a trónörökös, hát Ön mit tenne, ha Önnek kellene Franciaországot kormányoznia?" — „Én nem tennék semmit — felelte a fizokraták atyamestere — hagynám az embereket dolgozni."

Nagyjából ma is ezt kellene tanácsolnia minden helyesen gondolkodó embernek mindenki számára, akit isten megáldott vagy megvert azzal a kötelezettséggel, hogy emberekkel kelljen kormányoznia. Sürgősebben és nyomatékosabban kellene ezt a tanácsot adni, mint valaha, mert soha még annyit nem vétkeztek a gazdasági liberalizmus ellen, mint a mögöttünk lévő tiz esztendőben és ennek megfelelően messze századokig kell visszamenni a történelemben, amig egész társadalmaknak oly mélységes gazdasági leromlását lehet konstatálni, mint amilyennek mi vagyunk a szemtanui Középeurópa egész területén.

Valóságos ujjászületését kellene ünnepelnünk és fogják is ünnepelni a liberalizmus eszméjének, mihelyt a tisztánlátásnak és a tanulságok levonásának az ideje el fog érkezni. Mily borzalmas mérlegét fogják akkor levonni az állami kotnyeleskedés rendszerének, amelyről tiz évvel ezelőtt még mint megváltó ideáról lehetett beszélni mindenkinek a fülébe, akinek a gazdasági liberalizmusba vetett hite nem volt elég erős védelem a babonák ellen. Jött a háboru, a lélekzetvételek állami kontroll alá helyezése, jött a szocializálások korszaka és imitt-amott a bolsevizmus kisérletei, majd pedig a győztes és legyőzött diribdarab államokban a külkereskedelemnek állami béklyóba verése, amely által hivatalnokok belátása helyettesitse a kereskedőknek a kereslet és kinálat vaserejü törvénye által szabályozott elhatározásait. Ha volt valaha kisérlet a világon valamely rendszer kitapasztalására, ebben a tiz esztendőben bőségesebb volt ez a liberalizmussal ellenkező nemzetgazdasági rendszer kipróbálására, mint amilyen valaha is megadatott a nemzetek egész sorozatának egyazon időszakban. És e kisérletek siralmas kudarcot vallottak! Sohase voltak az emberek igazságtalanabb és nagyobb elégületlenséget keltő gazdasági viszonyok között, mint ezekben az időkben és sohase érett meg lelkükben teljesebben a fiziokratákkal kezdődő és a klasszikus nemzetgazdaságtan mestereiben kijegecesedett igazság, hogy az élet szabad versenye, a kereslet és kinálat törvényeinek akadálytalan érvényesülése, a nyilt piac láthatatlan sokaságu erőinek szabad megnyilatkozása minden hivatalnoki bölcsességnél alkalmasabb arra, hogy az összesség érdekeit, a szabályos haladás és állandó fejlődés ügyét szolgálja. A szociálpolitika a maximuma az állami beavatkozásnak a gazdasági élet dolgaiba. Ennek a határai egyszersmint korlátja a beavatkozásnak is. Semmiféle állami hatalommal nem lehet olcsóbb árakat elérni, mint amit a legnagyobb gazemberek önmaguk szabnak meg a piacon, vagy ha igen, ugy az nem hasznos, hanem káros beavatkozás és csakhamar még nagyobb drágaságot van hivatva előidézni, mint amit az összes gazemberek lelkiismeretlensége merészelt volna. Semmiféle állami hatalommal nem lehet olyan termelést forszirozni, amire az emberek önmaguktól nem hajlandók, vagy olyan termelést elnyomni, amelyet az emberek jónak látnak. Vagy ha igen, ugy ezzel ártanak az összességnek, amelynek használni akartak. Mert az emberek hajlama valamihez, vagy huzódása valamitől a gazdasági életben a haszonnal van összefüggésben, amelynek léte és nagysága az egyetlen biztos utmutató a termelés, elosztás és fogyasztás beláthatatlan rengetegében. Aki ennek az iránytünek a szabad lengéseit mesterségesen akarja dirigálni, avagy az embereket arra kényszeriti, hogy az attól megielölt utró! letérjenek és valamely hivatali belátás által kijelölt utra térjenek gazdasági tevékenységeikben: az tévútra viszi az embereket, zsákutcába a közgazdaságot és ennek a működése még a legszentségesebb jóakarat mellett is tönkreteszi a piacot és tönkreteszi az országot.

Nemsokára urbi et orbi a háztetőkről fogják hirdetni ezeket az igazságokat és hozsannákat fognak zengeni az ujjászületett megváltó eszmének: a szociálpolitikával megnemesedett gazdasági liberalizmusnak!

Kellemes ünnepeket! Nem vagyunk mi rossz fiuk és főleg nem vagyunk ünneprontók. A hanyatló ó esztendőben tőlünk megszokott meleg szeretettel bucsuzunk: Grünwald Móni Emiltől, Szász Ernő őméltóságától, az összes Kohner báróktól és dr. Neumann Miksa igazgatótól, Lichtig Samu Géza bátyánktól, Wörneréktől, Guttmann Gézától, Cinober Zsakitól, a vörös Beertől, valamint Justéktól, Krausz L. Páltól, dr. Herz Henrik papirkirályfitól, Gyapjumosóéktól, Hartenstein Jenőtől, a Rothmüller bádogostól, Hantos Elemértől, a Királyautós Steinitztől, a Mirától, Oceán Móricról és Zagyva Páltól, Szigeti Ernőtől és a Vágó Lajosék Phönixétől, Barna Károlytól és a Corvin-filmtől, Aranyhegyi Kelemen Marceltől, Pöhlmanntól, a Hellas-nyomdától, dr. Jakab Lászlótól és a Svábhegyi nagyszállótól, Berger és Vidáék Rézbányájától, Hoffmann Gusztávtól és a többi itt fel nem sorolt barátainktól, valamint az exota-piactól és az összes ismert és ismeretlen nonvaléröktől. Mindnyájuknak kellemes ünnepet kivánunk: viszontlátásra az ujévben!

ÖTVÖS és TÁRSA
egyezményes tőzsdecég
SZABADSÁG-TÉR (ÜZLETHÁZ)
TELEFONSZÁMOK:
199-89, 20-043, 203-18.

ACZÉL PÁL és TÁRSA
BANKÜZLETE
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.
TELEFON 99-27 és 190-65.

DÉMÁN ÉS SOMLÓ
ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐK
Szabadság-tér 7 üzlethás
Telefon: 175-79 és 139-23
Hirszolgálat a nap minden szakában.

Tanitóibank és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, VIII., Baross-utca 59. Telefon: J. 20-33 és J. 2-91.
Foglalkozik érték- és gabonatőzsdei ügyletekkel. Elfogad kosztkamatra b tételeket 100.000 K-tól legelőnyösebben. Vesz és elad tüzelő- és épitőanyagokat, közvetit ház-, üzlet-, telek és birt kvételeket és eladásokat.

A Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T.
Budapest, VII., Rákóczi-út 76. Telefon: József 60-40, József 135-32.
ujonnan létesitett
ingatlanforgalmi főosztálya
a legelőnyösebb feltételek mellett
ház és birtok eladását vállalja és vételét közvetiti
Legjobb összeköttetések a megszállt területen.

DUNA LLOYD R.-T.
Központi igazgatóság: V., Deák Ferenc-utca 14. I. em. Telefon: 79-69. Bankosztály: V., Vigadó-tér 3. Tel.: 153-05, 153-06, 153-07.
Mindennemü banküzletek, tőzsdei megbizások, vállalatok financirozása.

Özönlés a tőzsdére

Csak tőkeerős és megbizható tagokat vesznek fel

Ha egy idegen vetődnék be mostanában az áru vagy értéktőzsde termébe és egy pillantást vetne azokra a táblákra (konstatálhatjuk: nagy és hatalmas táblákra), amelyeken a tagsági jegyeket kérelmezők arcképeit szokták elhelyezni, teljes joggal hihetné, hogy valamelyik hires fényképész karácsonyi kiállitást rendez azokból a fotografiákból, amelyeket januártól decemberig közepéig rendeltek meg műtermében. Egyszerűen öltözött öregurak és a legjobb szabásu zakkóban deli termetü fiatalemberek... A tőzsde tagjai, akik már megszokták, hogy ujabb időben a kiállitott fotografiák száma mennyire növekszik, természetesen nagyon jól tudják, hogy ez nem fényképkiállitás. Bizonyos tekintetben meglepetést kelt tehát, hogy a fotografiák száma csökkenés helyett növekszik, mert hiszen a tőzsde közönsége alaposan informálva van arról is, hogy milyen óriási az a fölvételi dij, amelyet az uj tagoknak kell fizetniök.

A legutóbbi fölvételek alkalmával a harmadik emeleti folyosón várakozó „jelöltek" tömege diszkrét formában terjesztette a hirt, hogy egyesek már 15—20 milliós fölvételi dijakat is fizetnek, sőt azt is tudni vélték, hogy egy részvénytársaságtól harmincmilliós fölvételi dijat követeltek. Akiknek sikerült bejutni a tőzsdére, azok természetesen erősen titkolódznak, nem akarják elárulni, hogy mekkora az a felvételi összeg, amelyet le kellett szurkolniok. A felvételi kérelmeket intéző bizottság tagjai is diszkréten kezelik ezeket az anyagi természetü kérdéseket, de azért a tőzsde közönsége, mint mondottuk, mégis alaposan tudja, hogy bizony jól ki kellett nyitni a bugyellárist, mielőtt az ujak beléphettek a terembe.

A nagy fölvételi dijakból, amelyek a békebeli tiz és huszkoronás felvételi dijakkal szemben az aranyparitást is messze-messze tulszárnyalják, sokan természetesen arra következtetnek — és e véleményüket nem is titkolják — hogy a tőzsde tanácsa a nagy felvételi dijakkal akarja megakadályozni a tagsági jegyekért folytatandó további ostromot. Téves beállitás. A tőzsde ugyanis olyan nagy személyzettel dolgozik, a fütés, világitás olyan óriási összegeket vesz igénybe, hogy még abban az esetben is, ha a tagsági dijakat január elsejétől ötvenezer koronára emelnék, az ötezer tőzsdetag és néhány száz alkalmazott után alig folynék be több, tagsági dijak cimén, mint háromszázmillió. Igaz ugyan, hogy a lajstromozási dijak stb. fejében is nagy összegek jutnak a tőzsde pénztárába, de mindez igen kevés, ha figyelembe vesszük, hogy szakemberek szerint ötnegyed—másfélmilliárdra tehető az az összeg, amely kiadás cimén fog szerepelni az idén a tőzsde mérlegében. Természetes tehát, hogy a kiadásokat csak nagy fölvételi dijakkal lehet fedezni, mert a biráskodás se nagyon szaporitja a tőzsde jövedelmét.

A nagy fölvételi dijak tehát, mint ezekből is látható, korántsem jelentik azt, mintha ezzel holmi numerus clausust akarnának meghonositani a tőszdén. Mindenesetre része van az öt-tiz-tizenötmilllós fölvételi dijak megállapitásában annak is, hogy a tőzsde tanácsa csakis tőkeerős, vagy mondjuk igy: anyagilag jól szituált embereket enged be ujabban a tőzsdére, ami természetesen nagyon helyes álláspont, mert csak ilyenektől lehet remélni, hogy friss tőkét, uj, hasznos klienturát visznek be a tőszdére. Semmi értelme sem lenne tudniillik annak, hogy olyan uj tagokkal szaporitsák a tőzsdét, akik nem tudnának megfelelni azoknak a kötelezettségeknek, amelyeket a tőzsde szabályzatai egyformán megkövetelnek a régi és az uj tagoktól.

Abból sem lehet holmi numerus clausust tervező intézkedésekre következtetni, hogy az alkalmazottjegyek revizióját rendelték el és hogy december 22-ig be kell nyujtani azokat a kérvényeket, amelyekben az alkalmazott-jegyek megujitását kérik. E sorok irójának a legilletékesebb helyen mondották ugyanis, hogy ennek a rendelkezésnek sincs más célja, mint az, hogy biztosabb alapokra helyezzék az egész tőzsdei üzletet és lehetővé tegyék annak az ellenőrzését, hogy tényleg csak azok vesznek-e részt a tőzsdei üzletek közvetlen kötésében, akiknek erre való illetékességét a legkompetensebb fórum, a tőzsde tanácsa is ellsmerte.

Akiket tehát nyugtalanitott, hogy a fényképek száma egyre növekszik, azok nyugodtak lehetnek abban a tekintetben, hogy alaposan megrostálják azokat, akiket beeresztenek a tőzsdére. Azok viszont, akik a nagy fölvételi dijakból arra következtettek, hogy egyelőre nem akarják az intézmény tagjainak számát szaporitani, szintén megnyugvással vehetik tudomásul, hogy ez is az institució érdekében történik. Erről természetesen tájékozva vannak az uj tagok is, mert különben talán nem is törtetnének a tőzsdére. Az aggodalmaskodókon kivül azonban ugyanezen a véleményen van a tőzsde közönségének többsége is, mert ellenkező esetben a kezdeményezésektől soha vissza nem riadó tagok bizonyára mozgalmat kezdtek volna már a felvételeknek hosszabb ideig való szüneteltetése érdekében.

Nem kezdenek azonban semmi akciót ebben az irányban, mert hiszen egy pillanatra sem szabad szem elől téveszteni azt, amit legutóbb a pénzügyminiszter is hangoztatott, hogy a tőzsdének ma már igen nagy a jelentősége és hogy a különböző társadalmi rétegeket, de különösen az annyira védett középosztályt a pénz konzerválásának szükségessége viszi a tőzsdére. Helyesnek tartják tehát, hogy beengedik mindazokat, akiknek a tőzsdén való működése az intézmény felvirágoztatása szempontjából hasznosnak látszik. Helyes abból az okból is, mert az uj tagok azok, akikben a legerősebb a meggyőződés, hogy az üzlettelenség, amely hetek óta urrá lett a piacon, nem tart már sokáig.

Az ujak azok, akik erről a régieket is meg akarják győzni, mert az utóbbiak bizony kissé kételkednek. A vélemény az ujak és a régiek között csak egy tekintetben egyező, hogy amennyiben a különböző pénzügyi tervezetek dolgában észlet bizonytalanság megszünik, tartós fellendülés csak akkor lehet a piacon, ha dolgozni hagyják a tőzsdét és ha végkép lemondanak azokról a reformkisérletezésekről, amelyek a nyáron annyiszor megakasztották a tőzsde forgalmát. Elég volt minden kisérletezésből — mondta a tőzsde közönsége — 1924-ben hagyják szabadon élni, szabadon fejlődni a tőzsdét, amely ma már tényleg a pénz konzerválásának az otthona.

Rácz Géza.

Kölcsön. Mindenki erről beszél, mindenki ezt várja. A kölcsönt lesi, akinek nincs pénze s még inkább, akinek tömérdek a vagyona. Az emberek egymástól kérdik: Mit gondolsz, meg lesz a kölcsön? Kétszázötven millióról van szó, a hétmilliós lelket számláló országban alig esik negyven korona egy emberre és mégis éhes szemekkel olvassa mindenki a Párizsból érkező hireket, mintha ez lenne az utolsó szalmaszál, amelybe az elfáradt sziv még belekapaszkodhatik. Senki sem tudja, hogy miért jelzi épp ez a kölcsön az uj nap keltét, senki sem tud magának számot adni arról, hogy miért jelenti épp ez a kétszázötven millió a nagy fordulatot az ő sorsában. És babonás hittel mégis mindenki az eget nézi és a napkeltét várja. Nagy, igen nagy művész az önfenntartási ösztön, hogy mindig talál valamit, amivel néhány lépésnyire átcsalhatja az embert azon a vonalon, ahol a végső csüggedés kezdődik. Helyesebben szólva, nagy művész az ember, mert néhány lépéssel mindig odébb löki maga előtt azt a vonalat, melyen a kétségbeesés ólálkodik. Nem akar elcsüggedni, nem akar kétségbeesni és valahogyan mindig átcsalja magát a kritikus ponton. És milyen jók hozzánk az ellenségeink! Tudják, hogy szenvedünk, tudják, hogy nélkülözünk és a segitség sürgős, nagyon sürgős. És ők mégis huzzák, halasztják a dolgot. Néha élesztik, máskor meg fojtogatják, de végleg ki nem oltják reményeinket. Vigyáznak, hogy legyen valami, amivel sokáig eljátszadozhassunk. Vigyáznak a reménységünkre, hogy reménység maradjon és egyhamar ne teljesedjék be. Ők tudják, hogy kétszázötven millió nem sok pénz. Hisz nekik van ennyi és még se boldogok. És talán attól félnek, hogy a kölcsön átvétele után mi is csak egy reménnyel leszünk szegényebbek s nem kétszázötven millióval gazdagabbak.

Előléptetések a Fővárosi Banknál. A Fővárosi Bank és Váltóüzlet igazgatósága Graf Mihályt, Oláh Sándort ügyvezető-igazgatókká, Reischl Károlyt, Lichtenstein Károlyt, Fischhof Bélát igazgatókká, Ábrai Zsigmond dr.-t, Kaposi Vilmost aligazgatókká és Fröhlich Sándort cégvezetővé nevezte ki.

Engedélyezték kilenc részvény hivatalos jegyzését. A tőzsde igazgatósága és tanácsa kedden ülést tartott és letárgyalta a beérkezett részvényjegyzési kérvényeket. A tanács kilenc részvénynek tőzsdei jegyzését engedélyezte. Ezek a részvények a következők: Mechanikai Berendezések Gyára, Magyar-Amerikai Bank, Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T., Magyar Erdőbirtokosok Faértékesitő R.-T., Magyar Szénkéneggyár, Hungária Jaquard Szövőgyár, Budapesti Iparbank, Fabank, Angol-Osztrák Bank. Az Angol-Osztrák Banknak nem részvényeit fogják jegyezni a tőzsdén, hanem a bécsi letétjegyeket

A Magyar-Német Mezőgazdasági bevezetése. A Magyar-Német Mezőgazdasági R.-T. részvényeit, amelyek tőzsdei jegyzését a tőzsdetanács már engedélyezte, ha a tőzsdei helyzet kedvezőbbre fordul, karácsony után vezeti be a hivatalos forgalomba Halász Lajos bankháza.

TABARIN
VIII., RÁKÓCZI-ÚT 63. SZ. • TELEFON: JÓZSEF 21—16.
The Üessem's Világszenzáció! Prof. Max & Ernée Lenclos Champion de Danse
Ferenczy Károly m. v. és a szenzációt keltő decemberi kisérő műsor!
STEINER SIMI MŰVÉSZZENEKARA
Kezdete pont fél 10 órakor. Elsőrendű meleg konyha.

ŐRI ZOLTÁN
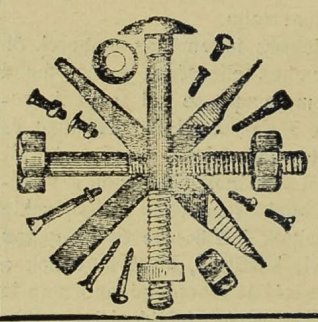
Reszelő- és csavaráru-nagykereskedő
BUDAPEST
NÉPSZINHÁZ-U. 40.
TELEFON: József 56-46 József 138-09 József 62-84

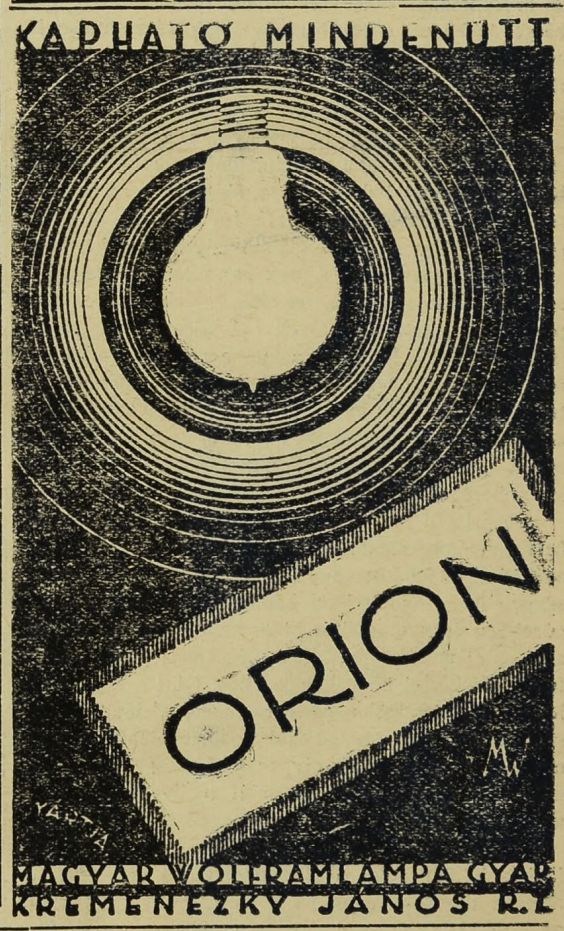

Lakkok
Angol és Amerikai gyártmányokkal egyenrangú minőségben készit
Krayer E. és Társa
TEL. 115-29 • Lackgyár • TEL. 22-58.
Budapest, v. ker. Váczi-ut 34. sz.

A Magyar-Amerikai Bank

részvényeit hétfőn hivatalosan bevezetik

A tőzsde tanácsa kedden tartott ülésén a Magyar-Amerikai Banknak megadta az engedélyt, hogy részvényeit hivatalosan lajstromozzák. Az engedély alapján a bank e hónap 24-én, hétfőn, 10.000 korona körüli árfolyamon a részvényeket bevezeti. Nagyobb jelentősége ennek az aktusnak nincsen, mert hisz az Amerikai Bank eddig is a legélénkebben keresett tőzsdei papirok közé tartozott, csak a különbség a multtal szemben az lesz, hogy az Amerikai Bank végre méltó helyére, a hivatalos forgalomba kerül és megszabadul attól a penetráns atmoszférától, amely az exoták piacán az igazi valöröket is belepi. Ujat az Amerikai Bankról ezuttal nem igen mondhatunk, hatalmas, igazán amerikai méretü fejlödéséről lapunkban minden alkalommal beszámoltunk, mégis érdemesnek tartjuk, hogy alább összefoglalóan rámutassunk a bank eddig elért sikereire, amelyek rohamléptekkel viszik előre az intézetet és oly perspektivát tárnak elénk, amelyek közgazdasági életünknek megbecsülhetetlen szolgálatára lesznek.

A Magyar-Amerikai Bank Részvénytársaság (a Pénzintézeti Központ és a Devizaközpont tagja) ezelőtt 40 évvel alakult Fővárosi Kereskedelmi Hitelintézet név alatt, majd a Fővárosi Kereskedelmi Bank R.-T. nevet vette fel és ezelőtt két évvel, mikor egy amerikai érdekeltség vette át a részvények többségét, cégét a maira változtatta át. Az intézet elnöke Huszár Károly, nemzetgyülési alelnök, igazgatósági tagjai egy amerikai és egy magyar csoportra oszthatók. Az amerikaiak közt helyet foglalnak: Somlyó Arnold (a Baldwin-gyár volt igazgatója), Dicker Zoltán (Chikago), Dicker József (Madrid), Henry Lóránd, Barna Bertalan, Vidder Emil, Unger Bertram (a Metro-Bank vezérigazgatója). A magyarok közt: dr. Bányai Sándor, dr. Faludy Jenő, Faludy Sándor, Gráner Sándor (az Erzsébetfalvai Takarékpénztár elnöke), hg. Hohenlohe Egon, Kállay Tamás képviselő, Krámmer-Kászonyi Károly (a Közmunkatanács tagja), Kronstein Richárd (Wien, a Gartenberg & Co. cég főnöke), Mayer Jacques, hg. Odescalchi Lóránd, dr. Póka-Pivni Béla, dr. Révész Jenő, Steinhardt Antal, Szmrecsányi György, Sebastiany Vilmos, dr. Siegescu József.

A bank központi palotája január elején nyilik meg a Berlini-téren. A most amerikai gyorsasággal felépitett palotában, a pénztártermen kivül modern páncélterem épül (az emeleten vannak: az ülésterem, igazgatósági szobák és irodák. A fővárosban öt fiókja van az intézetnek (V., Szabadság-tér 17. Tőzsde), (VI., Teréz-körut 47. Nyugati pályaudvar). (VI., Rombach-utca 16., IV., Semmelweiss-utca 2., IX., Üllői-ut 107).

Affiliált intézetei és alapitásai: a Szegedi Magyar-Amerikai Bank R.-T. (alaptőke 200 millió) Mandel Ernő bankház r.-t. Debrecen (alaptőke 100 millió), Erzsébetfalvai Takarékpénztár és Kereskedelmi R.-T.

Iparvállalatai: Általános Vágóállat és Élelmiszer R.-T., mely a belföldi piacon bonyolit le nagy bizományi üzleteket és külföldre szállit élőállatokat és hust, az Általános husipari és kereskedelmi r.-t., mely a Központi Vásárcsarnok egyik legnagyobb vállalkozása, a Mecca Keleti Szőnyegszövő R.-T., a Pyros müszaki vállat r.-t. Nagyobb ipari érdekeltséget bir a Stefaneum Nyomdai r.-t. és a Dunaharaszti faipari részvénytársaságnál.

Legjelentősebb üzleteinek egyike azonban a Szent-Margitszigeti Gyógyfürdő R.-T., melynél amerikai igazgatósági tagjaival együtt a részvénytöbbséget birják. A Szigeten levő üzemek közül: a kertészet, Szent-Margit forrás vizüzlet, Strandfürdő, szállodák, nagyon jelentős bevételt biztositanak, azonkivül a társaságé természetesen a belépődijakból befolyó jövedelem is. Jelenleg igen nagyjelentőségü épitkezések folynak a Margitszigeten, melyek hivatva vannak ennek a földi paradicsomnak világhirt kölcsönözni. Egy modern nagy szanatórium mellett, hangversenyterem, szálloda és szinház is épül. A strandfürdő jelentősen megnagyobbittatik, uj melegvizbasin épül, az ujonnan feltöltött részek parkiroztatnak, a lóvasut villanyosra épül át stb.

A Magyar-Amerikai Banknak Berlini-téri székházán kivül igen jelentős és nagyértékü ingatlanai is vannak. Igy az övé a Terézkörut 47. sz. épület (az Államvasutak területén), Erzsébetfalván a most épülő kereskedelmi kikötővel szemben lévő telekkomplexum öt épülettel és az Erzsébetfalvai Takarékpénztár székházával az övé. Ugyancsak Erzsébetfalván nagyon jelentős és nagyértékü telkei is vannak. Igy többek közt a Vezér-utca mentén 10.000 négyszögöl, a Kossuth Lajos-utca, Kende Kanuth- és Vezér-utcák között pedig 16.000 négyszögöl terület.

Tőzsdeüzlete és részvények placirozói tevékenysége közismert, a mellett azonban a banküzlet minden ágába vágó üzleteket bonyolit le. A külföldel. — különösen mióta megalapitotta a Francia-Magyar Bank R.-T.-gal egy milliárd alaptőkével, melyből a többséget vette át, — igen jelentékeny forgalmat bonyolit le. Amerikába sokféle árut exportál és sok külföldi árut importál onnan be is.

Az eddigi eredmények alapján az intézet az elmult év nyereségéből legalább 500 korona osztalékot fog fizethetni részvényenként.

A nemjegyzett papirok piaca. A nemjegyzett papirok forgalmában a következő árfolyamok fordultak elő: Amerikai bank, uj 8—9. Amerikai bank, régi 8.5—10, Fabank 5.2—5.5, Mobilbank 6—6.5, Mobilbank jog 3—3.5, Böhm hordó 2.5, Fontana r.-t. (Kristályviz) 5.5—6, Demecseri 16—18, Herendi porcellán 9—9.5, Ingéfa 10—12, Székely és Gerő 1.3—1.5, Községi nyomda 8—9, Pharmacia 5.5—6.5, Kéve 2, Gottschlig 20, Cellini 4—5.

A Hungária Jacquardszövőgyár R.-T. részvényeit a Kohner Adolf Fiai cég december 21-én bevezeti a tőzsdei hivatalos forgalomba.

Tőkét emel a Móri szén. A Móri szén, amely Halász Lajos menedzselése mellett állandóan élénk keresletnek örvend, alaptőkét emel. Közgyülése december 24-én lesz.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
(Nyomdaigazgató: Sziklai Pál.)

VI., Révai-utca 18. **KIS KOMÉDIA** Telefonsz.: 14-22.
Minden este **Rott** és **Steinhardt** felléptével
„Cinkostársak" és **„Villa Adolfy".**
Kezdete pontban **8** órakor.

Palma
kaucsuk-talpvédő
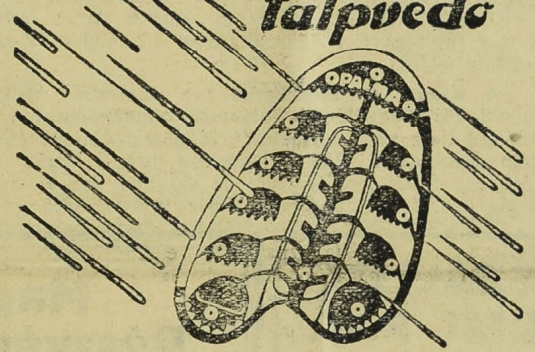
olcsó, tartós, vizhatlan.
CIPÉSZE FELERŐSITI.

„PYRAMIS"
Magyar Földbirtokosok és Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 26.
Bank-, gabona-, liszt-, erőtakarmány-, műtrágya-, mezőgazd. gép- és müszaki osztály.

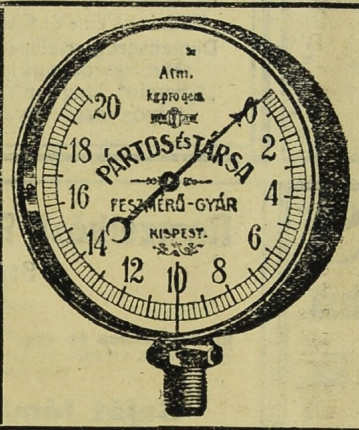

PÁRTOS ÉS TÁRSA KISPEST
ÜLLŐI-ÚT 78.
Telefon: József 5-57.
FESZMÉRŐK KÜLÖNLEGESSÉGI GYÁRA.
Gyártunk és javitunk feszmérőket, higany-hőmérőket minden kivitelben.

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG
Gyár és irodák: Budapest, VI., Váczi-út 45-47. szám.
TELEFON: 74-16, 74-17, 98-58, 114-65.
Gyártmányai: »Nicholson-Lietzenmayer«-féle **szabadalm.** fekvő **Diesel-motorok,** »Luther-Münzel« rendszerü **szivógázmotorok,** preciziós **gőzgépek,** modern tüz- és vizcsöves **gőzkazánok,** viztisztitó készülékek, teljes **hütő-jéggyári** és **vágóhidi** berendezések, **turbina** és **körforgószivattyuk, vashidak** és tetőszerkezetek, szegecselt tartók és oszlopok, emelőgépek és **daruk, vasuti kocsik** (waggonok), mindennemü gép- és épitkezési vasöntvények, **gazdasági gépek,** gőzcséplő-készletek, vetőgépek, »Ásványi«-féle kukoricaszártépők.

Mindazoknak,
akik orvosi rendelésre kávét nem isznak és akik kávét jelenlegi magas ára miatt vásárolni nem akarnak vagy nem tudnak, helyes kivezető utat, illetve tökéletes pótlószert találnak, ha a régóta bevált Frankféle **Enrilo**-t használják, mely minden egyéb pótlék hozzáadása nélkül a babkávé izét legjobban közeliti meg, kellően erős, valamint összetétele miatt nagyon tápláló, kiadóssága pedig az állandó fogyasztásra rendkivül olcsóvá teszi.
ENRILO

Törött géprészek, repedt vagy kimart kazánok
elektromos és autogén-hegesztése.
Uj berendezések gyártása! — Feleinket az uj eljárásra betanitjuk.
LAKOS ÉS SZÉKELY GÉPGYÁR
Budapest, VI., Béke-tér 3.
Telefon: 80-87. és 132-18.

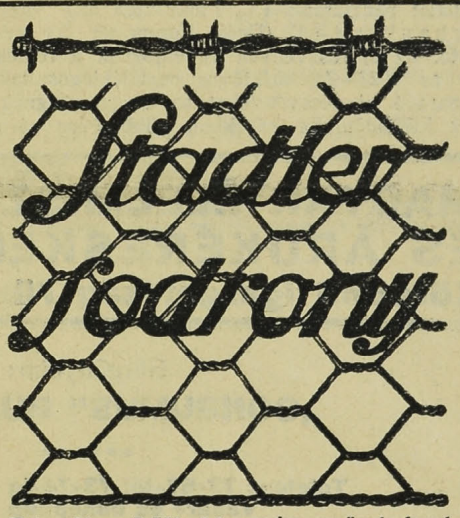
Stadler Mihály sodronyszövet-, fonat- és vasárugyár R.-T.
BUDAPEST. GYÁR: VI., SZENT LÁSZLÓ-UTCA 62—64.
Központi iroda: VI., Teréz-körut 41. Telefon: 147-79.

Hirsch Mihály
Út- és Vasuépitesi Vállalat és Aszfaltgyár
Részvénytársaság Budapest
Iroda: VII., DAMJANICH-UTCA 3. sz.
Aszfaltgyár: IX., SOROK ÁRI-ÚT 53-55.
A vállalat alapittatott 1842-ben.
A vállalat köre: Útépités, kövezési munkák, vasutépités, aszfaltozási munkák, kábelfektetés, villamosvasutepitkezés, beton- és hidépités
TELEFON József 44-36, József 89-73.

INGATLAN-, ÉPITŐ- ÉS FAIPARI RÉSZV.-TÁRS. ÉPITŐIPARI CONCERN
Központi iroda: Budapest, IV., Párisi-utca 1.
TELEFON: 161—03. SÜRGÖNYCIM: „INGÉFA"
A „Sulner és Friedrich" cég tulajdonosa
Épitési vállalat. — Lakóházak, gyárak épitése és berendezése. — Családi házak épitése saját telkein és azok eladása. — Speciális ács-, asztalos- és lakatosmühelyek. — Csarnoktetők. — Létraállványkölcsönző-osztály. — Engros és tranzitó fakereskedés. — Vasbeton kerítésoszlop- és válaszfallapgyár.
Központi telep és gyáriroda: Budapest, V., Párkány-u. 1418.
Telefon 169-98.
A concernhez tartozó vállalatok: Szénatéri Bérházépitő Részvénytársaság. Borszéky Frigyes Magyar Kerámiai Müvek Részv.-Társ. Calória, Angolvascső és Radiatorgyár Részvénytársaság.

KÖZLEMENYEK

A Magyar-Olasz Bank Részvénytársaság dubicsányi Barta Arnold m. kir. udvari tanácsos elnöklete alatt tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta alaptőkéjének 1,750.000 darab uj részvény kibocsátása által 700,000.000 koronáról 1.050.000.000 koronára való emelését. A régi részvényeseknek elővételi joguk van az összes uj részvényekre. Ennek folytán minden két régi részvény alapján egy uj részvény vehető át, töredék-részvények azonban nem adatnak ki. Az elővételi ár uj részvényenként 10.000 korona, mely összegben a költség és illeték is benfoglaltatik. Az elővételi jog f. hó 21-től bezárólag f. hó 29-ig gyakorolható délután 4—6 óra között az intézet központi értékpapirpénztáránál. — A közgyülés a Banca Commerciale Italiana igazgatóját, Commendatore Dott. Enrico Righi urat a felügyelőbizottság tagjává választotta.

A Hermes magyar általános váltóüzlet r.-t. igazgatósága elhatározta, hogy a december 28-án tartandó közgyülésnek az 1922—23. üzletévre részvényenként 400 korona (80 százalék, szemben a mult üzletévi 17½ százalékkal) osztalék kifizetését fogja javasolni. Egyben felhatalmazást fog kérni ezen közgyüléstől az alaptőkének később megállapitandó módozatok mellett esetleg részletekben, egymilliárd koronáig leendő felemelésére, olymódon, hogy az összes uj részvények a régi részvényeseknek ajánltassanak fel.

A Mobil Bank december 12-én megtartott rendkivüli közgyülése az intézet alaptőkéjének 1.800,000.000 koronára való felemelését határozta el. Az elővételi jog december 22-ig bezárólag gyakorolható olymódon, hogy minden régi részvényre egy uj részvény vehető át 2600 koronáért tel-quel 1923-as szelvénnyel.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár a forgalomban levő összes ideiglenes részvényjegyeket e hónap 10-től 1924 január 20-i-g végleges részvényekre átcseréli. Az ideiglenes részvények átcserélés végett benyujthatók az intézet központi osztályánál (Dorottya-utca 4., földszint), valamint összes fiókjainál.

A Magyar szalámigyár r.-t. rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 500 millió koronáról egymilliárd koronára való felemelését. A részvényesek 2:1 arányban 7000 K-ért kapják az uj részvényeket. Az elővételi jog december 17—22-ig a vállalat pénztáránál (X., Füzér-utca 37.), vagy az Iparbank r.-t.-nál (Deák Ferenc-tér 2.) gyakorolható. Az uj részvények egyenjoguak a régiekkel, tehát az 1923—24. üzletévre osztalékjogosultak. A fennmaradó uj részvényeket az igazgatóságnak sikerült külföldön fix kezekben, több évre zároltan elhelyezni. A tőkeemelést szükségessé tették a vállalat uj érdekeltségei: Középeurópai husipari r.-t., Első temesvári szalámi- és husárugyár r.-t. és a Rheinhaflag (Handelsgesellschaft Fleischerverban A.-G., Köln) megalapitása, továbbá az Iparbank r.-t. megalapitásánál vállalt érdekeltség, ezenkivül régebbi érdekeltségeinek: Kuczik utóda debreceni magyar szalámigyár r.-t. és a külföldi vállalatok tőkeemelése.

A Cellini ezüst- és fémárugyár r.-t. gróf Forgács János elnök és báró Bánffy Zoltán alelnök vezetésével a napokban megtartott közgyülésén Blró-Bachruch Lipót vezérigazgató inditványára a társaság alaptőkéjét 200 millió koronára emelte fel. A részvények a régi részvényeseknek 1:1 arányban ajánltatnak fel 2500 koronás árban. Az elővételi jog december 28-ig gyakorolható a gyár pénztáránál (VIII., Futó-utca 15.) és a Strasser és társa bankháznál (Nádor-utca 11.). A vállalat részvényeinek tőzsdei jegyzése iránti kérvény elintézés alatt van.

A Baróti szeszfinomitó, likör- és rumgyár r.-t. közli, hogy részvényeseinek a Gottschlig Ágoston r.-t. részvényekre átvételi jogot biztosit, olymódon, hogy minden egyes Baróti-részvény után egy darab 1924. február 28-ig zárolt Gottschlig-részvény vehető át darabonként 10.000 koronás árfolyamon. A Gottschlig Ágoston r.-t. részvényeinek tőzsdei lajstromozását még december 1-e előtt kérelmezte a tőzsdetanácsnál. Az átvételi jog december 17-től 24-éig bezáróan gyakorolható délután 4—7 óráig a vállalat pénztáránál (Dohány-utca 98.).

Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek Gyára R.-T. alaptőkéjét 31 millióról 62 millióra fölemeli. Elővételi jog 1:1 arányban 6000 K-ért az Anglo-Austrian Banknál, az Angol-Magyar Banknál és a Kereskedelmi Banknál e hó 21-ig.

Az Első budapesti gőzmalmi r.-t. (a Pesti magyar kereskedelmi bank érdekeltsége) igazgatósága a december 21-ére kitüzött rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja, hogy a társaság 840 millió K alaptőkéjét a régi részvények 2000 K névértékének 5000 K-ra való felértékesitésével és 420.000 darab 5000 K n. é. uj részvény kibocsátásával 4.2 milliárd K-ra emeljék fel.

A Krausz és Bettelheim r.-t. december 11-iki rendkivüli közgyülése elhatározta alaptőkéjének 1.2 milliárd K-ra való felemelését. Minden régi részvény után darabonkint 1150 K lefizetése mellett kilenc uj részvény átvételére jogosit; az elővételi jog a társaság pénztáránál december 20-ig gyakorolható.

A Fővárosi Bank és Váltóüzlet R.-T. e hó 17-én megtartott rendkivüli közgyülése, az intézet alaptőkéjének 480,000.000 koronára való felemelését határozta el. Minden egy darab 1000 korona névértékü összevont részvény alapján 9 darab uj 1000 korona névértékü részvény vehető át 4000 korona kibocsátási áron december 18-tól december 21-ig, az intézet pénztáránál. Ezen tranzakció folytán az intézet látható saját tőkéje körülbelül kétmilliárdot fog kitenni.

A Farkasvölgyi Villamossági és Müszaki R.-T. 1922. évi mérlege 4 millió korona alaptőke mellett 6,323.528 korona tiszta nyereséggel zárul. A dec. 23-án tartandó első közgyülésen az igazgatóság az alaptőkének 100 millió koronára való felemelését fogja inditványozni.

Magyar Ólomárugyár Rt.
BUDAPEST, Forgách-utca 4. II Telefon: 110-45, 102-01.
Gyárt: Ólomcsöveket, lemezeket, syphonokat (büzelzárókat), forrasztóónt, csapágyfémeket. Ajánl eredeti Bancaónt rudakban és tömbökben.
Legmagasabb áron vásárol: Ócska ólmot, ólomhulladékot, ólomhamut, salakot, fémhulladékot, fémhamukat, stb.

ABADIE
valódi francia szivarka-papir

Budapestvidéki Kőszénbánya r.-t.
Központi iroda. Budapest, V., Lipót-körut 12
Bányák: Pilisszentiván és Pilisvörösvár
Évi termelés circa 4-5 millió métermázsa kiváló minőségü szén. Kitünően alkalmazható
kazánüzemek, körkemencék és egyéb üzemekhez, cséplési és szobafütési célokra.

MAGYAR ÉLELMISZERSZÁLLITÓ ÉS ÁRUKERESKEDELMI R.-T.
Központi igazgatóság Fürdő-utca 2. szám
Sürgönycim:
„CONSUMUS“ BUDAPEST
Telefon: 73-67-től 73-74-ig. este 6 után, vasár- és ünnepnap 135-43
Hütőház: X., Tóth Kálmán-u. 8—10
Jéggyártás
Export—Import

Magyar-Német Bank Részvénytársaság Budapest
KÖZPONT: VII., Rákóczi-út 18. FIÓK: V., Nádor-utca 24.
Alap- és tartaléktőke 1·3 milliárd korona
Sürgönycim: GERMANBANK
Telefonszámok: József 81-06, J. 112-18, J. 131-34, J. 141-48, J. 141-57. Fiók: 164-07. • Tőzsde: 134-36.
Érdekkörébe tartozó vállalatok: „Árpád“ Gőzmalom és Mezőgazdasági Ipar Részv.-Társ. Ráczkeve, Fővárosi Fasor-Szanatorium R.-T., „Ökonomia“ Mezőgazdasági és Kereskedelmi R.-T. (Export-Import), „Titánia“ Fém- és Késárugyár R.-T., Demecseri Ipartelepek Részv.-Társ. (Mezőgazdasági Iparüzemek), „Chemia“ Magyar Vegyipari R.-T. (Gyógyszervegyészeti gyár).
A Devizaközpont tagja.
Állandó kirendeltség a lipcsei vásáron Leipzig, Markt 16. Magyar Vásárház.
Mindennemü bankszerü ügyletek lebonyolitása. Folyószámlák. Váltóleszámitolás. Tőzsdei megbizások. Csekkek, váltók, hitellevelek kiállitása. Takarékbetétek legkedvezőbb kamatozás mellett.

EREDETI KIRCHEIS
lemezmegmunkáló gépek és szerszámok állandó kiállitása
Brunner J. L. és társa
Budapest VI., Nagymező-utcza 45.
Telefon 26—01. Telefon 4—17.

Nemzetközi Fém- és Vaskereskedelmi R.-T.
Budapest, V., Váci-ut 28. szám.
Telefon: 2-86. Távirati cim: NAGELSAND
Eredeti banca és angol ón, csapág fémek, forrasztóón, gyors- és veróforrasz, az összes femek, továbbá horganylemez, rézlemez, rézrud nyersvasak, ferrosilicium, rézgálic stb. azonnal raktárról a legolcsóbb napi áron kapható.
Saját fémöntöde: Meta Fémipari R.-T.
Gyár: Kispest, Üllői-ut 44. szám. — Városi iroda: Budapest, Váci-ut 28. szám.
Vállalja mindennemü fémöntések készitését.

Budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő részvénytársaság
Előbbi cége:
Hirsch és Frank Budapest-salgótarjáni gépgyár részv.-társ.
Budapest VI. Aréna-ut 128.
Telefon: 25—06, 171—88. Telefon: 25—06, 171—88.

Fischer S. *Telefon: József 30—65.*
Ehrlich-féle Meidinger-kályhák
és központi Calorifer fütések. Hazai és külföldi elsőrendü folytonégők, cserépkályhák, takaréktüzhelyek és kéménytoldók
Budapest, VII., Dohány-utca 6.

EGYESÜLT
BUDAPEST FŐVÁROSI
TAKARÉKPÉNZTÁR

BUDAPEST, V., DOROTTYA-UTCA 20
Telefonok: 72-18, 72-19, 72-20, 154-14, 117-33 55-52.

FIÓKOK:

I., Horthy Miklós-út 1.
I., Krisztina-körut 133.
II., Fő-utca 2.
III., Fő-tér 2.
V., Nádor-utca 23.
VI., Andrássy-út 2.
VII., Erzsébet-körut 58.
VIII., Rákóczi-út 11.

Magyar Mezőgazdasági Hitelintézet R.T.

Budapest, V., Szabadság-tér 13.
TELEFON: 31-64, 136-84, 199-31, 199-32.

Fiók: VII., Üllői-út 56.
TELEFON: JÓZSEF 42-96

Alaptőke és tartalékok: **1·5** milliárd kor.

Elkán és Gerő
ANDRÁSSY-ÚT 27. SZÁM

Szücsáruikat
karácsony és ujévre
mélyen leszállitott árban árusitják

Vasöntvények

POPPER
ÉS SZÁNTÓ
VASÖNTŐDE
ÉS GÉPGYÁR
BUDAPEST
VI, MOHÁCS-U. 8.
TELEFON: 111-47.

Gummi-lemezek,
Gummi-tömlők,
szelepek, zsinórok,
formadarabok bár-
milyen célra, rajz
és méret szerint.
Kötszerek, beteg-
ápolási cikkek és
műszerek

Schottola Ernő
nagykereskedő és gyárosnál
Budapest, VI., Vilmos császár-út 53.
TELEFONSZÁM: 27-67 és 79-83.

HOFER ISTVÁN
ÉS TÁRSA

Műszaki és olajkereskedés

BUDAPEST, VI.,
Podmaniczky-u. 59.
Telefon: 38-86. sz.

SCHWARZ SÁNDOR és TSA

MAGYAR KÁLYHAIPAR

BUDAPEST, V.
Báthory-utca 20.
TELEFONSZÁM: 162-14.

Meidinger folytonégő- és Chamotte-kályhák

FARKASVÖLGYI-féle

Villamossági és Műszaki Részvénytársaság

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 35

GYÁR:
VII., Kövér Lajos-u. 26

GYÁRT:
transformátorokat, magasfeszültségü készülékeket, emeltyüs kapcsolókat, biztositókat, szénkeféket.

ENGEL KÁROLY

elektromos szerelési anyagok és készülékek gyára

CÉGTULAJDONOSOK:
Dr. Holitscher Pál gépészmérnök és Komját Ernő

Iroda és raktár:
Budapest, VII., Vörösmarty-utca 16.

TELEFON:
Keresk. osztály: József 114-02.
Gyengeár. oszt.: József 49-61.
ALAPITVA az 1885. évben.

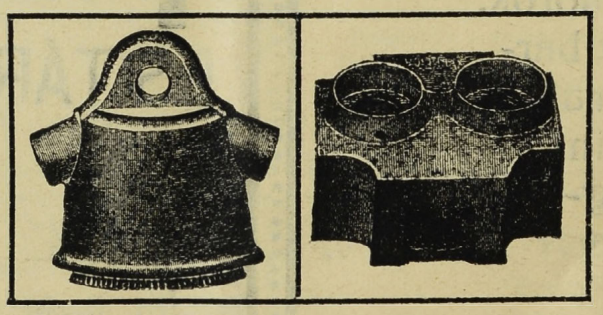

Gyár:
Budapest, VII., Bethlen-utca 21–23.

TELEFON:
Műszaki osztály: József 49-62.
Raktár: József 48-30.
Sürgönycím: **„NORIS BUDAPEST“.**

Gyárt és szállit: villamos-szerelési anyagokat, mint foglalatok, kapcsolók, biztositók, dugaszolók, olvadódugók, lemezbiztositók és ezek olvadólemezei, közcsavarok minden kivitelben, kapcsolók és emeltyüs kapcsolókat, vezetékanyagot ugy **erős,** mint **gyenge**-áram részére, magasfeszültségü hálózati anyagokat, porcellán-szigetelőket, csigákat.

Raktárról azonnal szállitok: **elektro-motorokat és dynamókat,** egyen- és váltó-, illetve forgóáramra. **Szénkeféket,** minden méretben és minőségben, ugyszintén **fémszövet** vagy **lemezkeféket.**

Szállitom az összes motorok és dynamók javitásához szükséges anyagokat, ugymint: pamut- vagy selyemszigetelésü **dynamóhuzalokat** minden méretben, **varnish-vásznat** és **szalagot, huzalharisnyákat, jakonnet** és diagonális szövésü **köpperszalagot, bandagehuzalt, presspanlemezeket,** eredeti **vulcanfibre**-lemez, illetve rudakat minden méretben, **szigetelőlakkokat** stb.

Állandóan raktáron tartok **főző- és fütőkészülékeket** minden szabványos feszültségre.

Ajánlattal kérdezősködésére készségesen szolgálok.